Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Mishnayot

ʿim perushe ... Rabenu ʿOvadyah mi-Berṭinorah ve-Tosfot Yom Ṭov ... Ve-elu nitosfu ... kol ḥilufe girsaʾot, marʾeh meḳomot ba-Rambam u-ve-Ṭur ve-Sh.ʿA ... u-marʾeh meḳomot ba-Shas

Seder Ḳodashim

Berṭinorah, ʿOvadyah ben-Avraham mi-

Dihrenfurṭ, 543 [1782 oder 1783]

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10960

Visual Library

משניות

סדר קדשים

עם פירושי הגאונים המפורסמים

רבינו עובדי מברטנורה • ותוספות יום טוב

בפי שנדפסו עד היום

ואלו נתוספו בכמה דברים

א כל הלוחי נוסאות ושמחאות ששנו חכמים בלשון המשנה • אחת בפנים • ואחת בחוץ • באלו מובאות :

ב מראה מקומות ברמב"ם ובטור וש"ע והרבה תיקונים בנוסחאות ומראה מקומות בש"ס אשר הועתק מתוך הש"ס משניות של הרב הגאון הגדול המפורסם מוהר"ר ישעיה ברלין נר"ו

ונקרא בשם

ראשון לציון

ג ניתן ריווח במקורה קצת להפריד בין לשון המשנה • ובין ציון הפירושים • ובין ענין לענין • בפנים ובפורשים :

ד לבאר ולתקן • במקום שרברי הת"ם • מתסרי הבנה • מרוב הטעות • ונקצרו באמרים בהעתקת הראשונים • מתוקן הכל יפה

ה המראה מקומות • בפסוקי תנ"ך • נרשמים • באותיות מרובע • לטען יהא נראה בעליל • מקום מבוקשו

ו במוף המשניות נדפס לוח הטעיות על כל הששה סדרים • לטען יוכל כל אחד ואחד להניח בעצמו

תחת ממשלת האדון החכם החסיד

עטטס קריגס אינד דירעגירנדר

האך וואהל גבאהרנן

האוס

קיניגליכר פרייסישר וויר קליכר גהיימט

מניסטר איכר דיא שלעזישי לנדי דעס

הערן באראן פאן

ערכסעלענץ

SIGILLUM CIVITATIS DUHRENFURTENSIS

בדיהרנפורט

בדפוס הר"ר יחיאל מיכל מיא"ם יצ"ו מברעסלויא

בשנת

וזכרת כאשר צויתך

לפ"ק

[5]

B. 18.

BIBLIOTHEK DER EPHRAIMSCHE LEHRANSTALT BETH-HA-MIDRASCH

אליכם אישים אקרא

דרישו מעל סדר זרעים • וקראו בהקדמת מחבר (התוספות יום טוב) והתבוננו מה רואה על אכר • ומה הניע אליו לחברם • וממנה יודעו דרכיו והתועליות הנמשכות מהם • והיה אך למותר להדפיס סגית הקדמה ההיא • אבל ראיתי כי טוב לעורר הלבבות ולהזכירם בזכרון טוב התפלות שחוברו לה ומנויה כן הקנה לכל בני בית המדרש • בכניסתו וביציאתו • ואלו הן :

בכניסתו מהו אומר

ה' אלהי שלא יארע דבר תקלה בשל בדבר הלכה • וישמחו בי לטמא טהור ולא על טהור טמא • ולא על אסור מותר ולא יכשלו בדבר הלכה ואשמח בהם :

ביציאתו מהו אומר

מודה אני לפניך ה' אלהי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש • ולא שמת חלקי מיושבי קרנות • שאנו משכים • והם משכימים • אני משכים לדברי תורה • והם משכימים לדברים בטלים • אני עמל • והם עמלים • אני עמל ומקבל שכר • והם עמלים ואינם מקבלים שכר • אני רץ לחיי העולם הבא • והם רצים לבאר שחת • ישנא' ואתה אהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם • ואני אבטח בך :

ואחר שעקר לימוד המשנה הוא מהצות הלילה • כמו שהבאר בס"ד בהריכות בסוף הספר • ראיתי להליג לפני כל מעיין בספר מסעיות זה • סדר הברכות • כאשר הם בטור אורח חיים סימן מ"ז • למען יהיו לזכרון בין עיניו לברך תחלה :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו • וצונו לעסוק בדברי תורה • והערב נא ה' אלהינו את דברי תורתך בפינו • ובפיפיות עמך בית ישראל • ונהיה אנחנו וצאצאינו • וצאצאי צאצאינו : וצאצאי עמך בית ישראל • כולנו יודעי שמך • ולומדי [illegible]מה • ברוך אתה ה' המלמד תורה לע[illegible]

ברוך אתה ה[illegible] העולם • אשר בחר בנו מכל העמ[illegible] תורתו • ברוך [illegible] התורה :

כתוב בספר [illegible] ברית דף קפ"ג שמות כ' ובספר תוצאות חיי[illegible] בספוקה הספר [ללמוד כ[illegible] :

הנני רוצה ללמוד כדי שיביאני תלמוד זה • לידי מעשה • ולידי מדות ישרות • ולידי ידיעת התורה • והריני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם **יהוה** ובשם **אדני** מיחדים **יאהדונ"הי** על ידי הנעלם [ברחילו ורחימו] :

תוספות יום טוב

אמר יום טוב תשלת ש' מי ידבר שבאשר הייתי יושב ומשכר מהדורא בתרא הנזיקין • ובכר היו דפוסין ומקוקין • סדר זרעים מועד ונשים • כאשר המה נדודים בשחלה מפורסים • בא אלי מחריקת באביות פוטר • את פני היה מבקש וס"ר • הוא הקבה הבלם מהר"ר יודא ליב (אחר הרשים תיקוני שבת מהאר"י ז"ל) בן אלוף מהר"ר דוד הכהן ז"ל מעוטבי שיר כירן ואחר אלי את מבורך ראיתי • ואתיבו קריתי • אף מביתי • ויבי בשי פרבש בוסת ומבנ • בבש נבשי בראתבדן ותתבנ • על בן עתה באתי ולפתר פניך ינאתי • בהשורה להבית לפניך תתיה בה לחלאה עיניך • מאחר ידעת כי פי' המשניות לרמב"ם הייתם מועתקים • בבוקה ומבוקה הוה מבוקי ומבולבלי • והבה הבם בידי ב"סדרי מועדי ומדוקדקי כראי מוגקי • לנושי' קלשי' ומהרבת נם מם • אבל יבילו הבפשות ריש ומבחלבבות • אך לבפסור מהם מולין נדה וכרתות • מעתה ומעבשיו יהיו בלם לך לאבה בשובב מיותם • ואני ברוב מודה לאלקי מרום מייתי מודה יאבר לבך ומבבה • ובבא לבסר מייבני • ולעמת זה • לאחיי הלאי הוא הבבם מאבתי • לחזור לחורתי • מא מערבה עמדך • יהי בבודך מבורך • ויתן לך רי ומבורך • עד מיבלו מבתותך מלמוד רי ולין בו מורך • לא מלין מבריבן עד מיות ומבבה • מאם לין בל לחיבו נבבה • בדאבבבן בחסיך מחן ומאחר לחין • והבמרתי מחלוחי • מבם בחאר בא בידי ומבתתיו לו לאבה לחת בקידה לחבים • ובריב בדבות חלקי הבחיים • ומבן ומאחר ומבר בחך בחאר בבבת • יקום ה' דבדן הטוב לחבר נזרת לחבת • לו בחתי בחבלת ספר בתובים בו הבנהות • לרחותו בבקידה מבלי מהות • בבחתי בבל בל הון • בי מבחתי לי לון • מבתוך בותבלי מבבתבו בבבתי • נזתי לחבתי • לא חון הבם הנהות הוא זה • בחאר עון בל מבחרים ומוה • בלבתמים בתבלבחה מטות ובנבים בבנים מבנים אוים • אבל הוא מטמח ומבודרא לבריבלי והרמב"ם עבמו בא זרוב • מבאה בבבינלים"ב חידי דברי בב ומל מבתבלבבב בבם בומבלר ארן ישרא לבבלבה ומלבנבים בבמומבי מ"ו ירם לרבמב"ם ומן בי מחרן הבדומה הוא מובלת ומי הובלה לבן ומבלה נאה לבלבלבתה מל ראם מחתי בבבלבתי ה' בישרי אבר בם בבבתי ובבה בבמומבי בבומי תתה מבומי • מד לא לחות ומבה לבבבתי • לראו בבבתתה • ולבבנות בם בים דידתי • אמן ואמן :

UNIVERSITÄT POTSDAM
Universitätsbibliothek
1750

סדר קדשים לדון הרמב"ם סדר ושה שמו' כולל הד' עניני' עניין סדר זרעי' וסדר מועד וסדר נשי' וסדר נזיקין' ואחרי אסר דבר
על עניין ישה שמו' דבר על עניין ויקרא כפי סדור וסידר אחר נזיקין קדשי' ואחריו טהרות שכך סדר הכתוב והקדי'
דין הקרבנו' קוד' דין הטומאו' והטהרו' סדרי הטהרו' התחיל בהם בפ' ויקרא ביו' השמיני עכ"ל: ורא'תי להקדי בכאן מ"ש הרמב"ם
בסוף מנחות וז"ל אמרו זאת התורה לעולה ולמנחה וגו' כל העוסק בתורת כהנים ומנחה ותמורה ומחמרו ת"ח העוסקים
בה עבודה תעלה עליהן הכתוב כאלו נכנס בה"מ בימיה וע"כ ראוי לאדם להתעסק בדברי הקרבנו' ולשלם ולהתם בהן ולא יאמר הרי הן
דברי שלמ"ל להן בזמן הזה כתו שאומרי' רוב פני מדשי ע"כ: ב"ם' זבחים המל בקרבנו' הכהני שהם מס' זבחי ומחר זבחי מנחו' כפי
סידור בתורה הרמב"ם:

מסכת זבחים

פ"א כל הזבחי' שנזבחו שלא לשמן. כגון שנשחט' עולה לשם
שלמי': בשרי' ' ויזרוק דמן ויקטי' אז אוריקן לשמן
דבקדושתייהו קיימו ואסור לשנוי בהו: אלא שלא עלו לבעלי לשם
חובה ונריך להביא אחר לחובתו או לנדרו וישחטנו לשמו דא"ק
(דברי כ"ג) חול' שפתי תשתו' ועשי'
כאשר נדרת לה' אלהי' נדבה אשר
נדבת אוצ' נדר ' ואם נדר אינה
נדבה ' אלא הרי אם כמה שנדרת
עשי' שנשחט לשם נדר ולא הבעלי'
יהא נדר ' ואלא הבעל ידי חובת
נדרו' ואם לאו שלא נשחט הזבח
לשם בעלים ' יהא נדבה ' כלומר
כשר הוא כאלו הביאו לנדבה אבל
לא יצא ידי נדרו שלא על הבעלים
לשם חוב' ' ודוקא קרבן יחיד שיש לו בעלי' אבל קרבנו' צבור
שנשחטו שלא לשמן עלו לצבור לשם חובה שהשחיט מוסכתן למה
שהן ראויין לו ודוקא כשנשחטן בפירו' שלא לשמן אז אחרי' דלא
עלו לבעלי לשם חובה אבל שחטן שתם עלו לבעלי לחובה: חוץ
מן הפסח דבפסח כתיב (שם י"ו) ועשית פסח עד שיהו כל
עשיותיו לשם פסח ' ועוד כתיב (שמות י"ב) ואמרת' זבח פסח
הוא שתה' זביח' לשם פסח והנהו תרי קראי חד לפסול אם נעשה
שלא לשם פסח' ואחד לפסול אם נעשה שלא לשם בעלי: חטאת '
דבחטאת' נמי כתיבי תרי קראי כתיב (ויקרא ד') ושחט אותה '
לחטאת שתהא שחיט לשם חטאת וכתיב (שם) ולקח הכהן מדם
החטאת' עד שתהא קבל הדם וזריקתו לשם חטאת' וכפ' עליו הכהן
עליו ולא על חבירו דהיינו שתהא לשם בעלי' חטאתו אסר חטאת
שתהא לשם אותו החטאת' ולא אמרן דחטאת שלא לשמו פסול '
אלא כשנשחטו לשם קדשי אחרי' אבל שחט לשם חולין כשר ' ולא
עלה לבעלי לשם חובה דכתיב (שם כ"ב) ולא יחללו את קדשי
ב"י קדשי' מחללין קדשי' ואין חולין מחללין קדשי' הכשר' בזמנו '
פשו' שלא נשחטו כל זמן שחיטתו דהיינו מחנות היו' של ע"פ עד
הערב ' אבל קוד' לכן ואחר מכן קי' ל' פסח כשאר זמות הסמה
שלמי' הוי וכל דינו כשלמי: אלא האש' כדמפר' טעמא' ואזיל החטא'
באה על החטא וכו' דכתיב

מסכת זבחים

פ"א כל הזבחי' שנזבחו שלא לשמן כשרי' אא שלא
עלו לבעלי' לשם חובה. חוץ מן הפסח. ומן
החטא' והפסח בזמנו. והחטא' בכל זמן. רבי
אליעזר אומ' אף האש' הפס' בזמנו. והחטא'
והאש' בכל זמן. א"ר אליעזר. החטאת באה
על החטא. והאשם

פ"א כל הזבחי' שם אחד כולל כל הקרבנו הקריבי' תב"ש
שנזבחו לדורו' כאשר נזבח הכשר. הרמב"ם בסוף
הקדמה לת' זרועות' פי שלשון זביח' לא נאמר בכתוב אלא בשלמים
ועולות שאותה תשוב' שהשי' הראב"ע בכתו' בפירושו סו' פ' יקרו
מפסו' וזבח' עליו את עולתי' ואת
שלמיך עדין לא נאמר חטא' ואם
אבל. השאה אינה לפי שלשון תור
לחוד ול' חכמי' לחוד. והראב"ע
בעצמו נשתמש בזה במקום אחר
והעתקתיו בריש מס' תרומות
ועיין שפ"ב דחולין:

א מנחות ל: ירי' פ"ד מ"ב פס' עמ"ו הה' פס' ליסמוכלים ן אל ל פס"ב לאין אלא

א כל

הזבחי' שנזבחו שלא לשמן כשרי' אא שלא
עלו לבעלי' לשם חובה. חוץ מן הפסח. ומן
החטא' והפסח בזמנו. והחטא' בכל זמן. רבי
אליעזר אומ' אף האש' הפס' בזמנו. והחטא'
והאש' בכל זמן. א"ר אליעזר. החטאת באה
על החטא.
והאשם

שנזבחו שלא לשמן. עבודה
קמייתא נקט והא' ס'
קבלה והולכה וזריקה כדתנ'
סיפ' תו': בשרים ל' הר"ב ויזרוק דמן ויקטיר אחוריהן מסיי'
רש"י ולאכול את הנאכלי' ומ"ש הר"ב דבקדושתייהו קיימו. בריש
מנחו' דייק לה הר"ב בתתני' גופה ועיין מ"ש שם (ומ"ש הר"ב
ואם לאו שלא נשחט הזבח לשם בעלי. ול' הרמב"ם ששחט שלא
לשמן אז שלא לשם בעלי') ומ"ש הר"ב ודוק קרבן יחי' שיש לו
בעלי' אבל קרבנו' צבו' דייק ליה הרמב"ם מדתנן לבעלים '
וטעמא שכתב הר"ב שהשחיט' מוסכתן בגמ' דף ו' אומרו דלב ב"ל
מתנה עליהן ומ"ש הר"ב ודוקא כשנשחטן בפירוש שלא לשמן וכו'
עיין בלשון התוס' שהעתקתי בסו' פ"ג דכ"מ: ומן החטא' כתב
הר"ב דבחטאת נמי כתיבי וכו' וזריקתו לשם חטא' לאו דמשמ'
ליה מולקח אלא מייתי ליה בגמ' מוכפר עליו הכהן מחטאתו '
שתהא כפרה לשם חטאת ומ"ש הר"ב אבל שחט לשם חולין כשר
כו' דכתיב ולא יחללו את קדשי ב"י כו' לע"ג דהא קרא לחייב
מיתה שבבל דרשינן ליה (כמ"ש בספ"ט דסנהדרין) דלית קדשי'
מיותר קא דרים דה"מ לאכתב ולא יחללו את אשר ירימו הוס'
ות"ש הר"ב קדשי' מחללי וכו' לשון רש"י הכי דרים ליה אין דבר
אחר מחלל את קדשי ב"י ועיין בתשנה דלקמן: הפסח בזמנו '
פי' הר"ב בכל זמן שחיטתו דהיינו מחנות היו' כו' אבל קוד' לכן '
ומ"קי"ל כו' וכל דינו כשלמי' כפרש"י וכ"כ בתו' דף ח ע"ב '
ועיין מ"ש בתשנה ד' פ"ה דפסחי' ולכן בתיר' דמשנה ג' דפסק
הר"ב והרמב"ם כמותו אפי' קוד' חלו' נמי' והיינו דהרמב"ם פיר'
כן בתתני' דהכא דזמנו יום כו ' ומיהו לרש"י ותוס' אפשר לותר דאמנה ס"ל דאין הלכה כב"ב וכדעת הראב"ד בפט"ו מהל' פסולי
המוקדשין ול"ק מהא דתנן במשנה ג' פ"ה דפסחים דפסח ששחטו קוד' חצות פסול דהתם לשמו וכליגתא דלקמן בשלא לשמו '
ועיין בריש מתני' דלקמן ' רבי אליעזר ביו"ד גרסי' כדמוכח מתני' ג' פ"ג דתמורה: החטאת באה על חטא וכו' אינה חטא'
ואשם נמי דאין בא ן על חטא ' חטאת יולדת ואשם מצורע ' אלא משו' דרובא אתו על חטא ' משוי להו אהדדי ' תוס': אף האש'

כתב הר"ב וכתיב כחטאת כאשם. ולרבנן למאי הלכתא אתקש אשם לחטאת. לומר לך מה חטאת טעונה סמיכה (דכתיב בה (ויקרא ד') וסמך את ידו על ראש החטאת) אף אשם טעונה סמיכה. גמרא דף י"א עמוד ב': ב הנשחטים לשם פסח ולשם חטאת פסולים. דמלינו מותר פסח בא שלמים (כדתנן פס"ב דשקלים) ואין מותר שלמים בא פסח. מה כשם שמותרה בא שלמים. שחטה לשם שלמים פסול. שלמים שאין מותרה בא פסח. אם שחטן לשם פסח אינו דין שיהו פסולין. וכן מצינו בחטאת שמותרה בא עולה (נדתנן נמי התם) ואין מותר עולה בא חטאת וכו'. בגמ'. לישם גבוה מהן כשרין וכו' פי' הר ב דכתי' ולא יחללו וגו' אשר ירימו גמורים מהם אין מתחללין כו'. ודרשינן נמי לענין טבל במיתה (כת"ש בסס"ב) דסנהדרין דאי לאו דאתא לכתוב קרא אשר הורמו. מאי אשר ירימו ש"מ תרתי. בעתידים להרוס כו'. דהיינו טבל גמרא. ולטבל לחוד לא אתי דהא קדשי מיותר כמ"ש לעיל בשם התוס'. והקשה לי מהר"ר יצחק לוי. דלעיל דרשינן ולא יחללו בדבר אחר. דלא כתיב בקרא. והיכי דרשינן ולא יחללו במורם דבקרא. ותרצנא ליה דהכי איכא למדרש לקרא ולא יחללו את קדשי בני ישראל בדבר אחר. ואת אשר ירימו נמי אין מחללין. ומדכד' וכתב את בני אשר ירימו משמע למדרש הכי דהא ה מ לתכא' ולא יחללו את קדשי ב"י אשר ירימו אלא קרא תרתי קאמר דלא יחללו קדשי בד"א דהיינו חולין ואת אשר ירימו דהיינו במור' נמי אין מחללין: בשרים בגמ' דבני ר' זירא אי כשרי ומולי' קאמר. ובהרתי כליגי אי כשרים ולא עולים קאמר. ובגבוהן מודו רבנן. ובגמוך פליג דבגמוך פסולי' לגמרי: קדשי קדשי מפורשי' ברפ"ה ג בן בתירא פוסל פי' הר"ב הוא"ל ומקנת היום רא"ו וכו' ולא דס"ל דכל היום כשר ומ"ה פוסל אלא לשמו אלא אינו נמי פוכל בכח שנשחט קוד' חטאת כדתנן בתמנה ג' פ"ה דפסחים גמ' מקובל אני מסקי' בגמ' דגמרא גמירי ליה לבן עזאי ורבי ליה טעמא בגוה ומכאן ראיה לה בכתבתי במסנה ב' פ"ב דסוטה דגמירי לה לאו מכיני היא. ועיין במסנה ג' פ"ג דתמורה. ד' אין לשמן ושלא לשמן לא אלא לשמן ולשמן וכו': פירש הר"ב ואפילו עשה אחת מהרבע עבודות הללו לשמן ושלא לשמן יצא כו'. עיין במס' ב' פ"ה דפסחים. כי שם הרבינו. עוד עיין ת"ס במס' ה פ"ה דב"מ. ובמסנה ג' פ"ד דפרה:

אתפסי' עב"ס ב ריש ג מיי' פט"ו מה' פסולי המוקדשין הל' ו' ד' ריש הפסחי' כט ריש מיי' פט"ו מה' פסולי המוקדשין הל' ו' ג מיי' כט פי' ג מיי' כט הל' ו'

והאשם בא על חטא: מה חטאת פסול שלא לשמה: אף האש' פסול שלא לשמו: ב יוסי בן חוני אומר הנשחטין לשם פסח חול ש' חטא' פסולי' שמעון אחי עזריה אומר שחטן לשם גבוה מהן כשרין. לשם נמוך מהן פסולין. כיצד. קדשי קדשים ששחטן לשם קדשים קלים פסולין. קדשים קלים ששחטן לשם קדשי קדשים. כשרין. הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים. כשרין. ושלמים ששחטן לשם בכור לשם מעשר פסולין: ג הפסח ששחטו בשחרית בי"ד שלא לשמו. רבי יהושע מכשיר בא"ל נשחט בי"ג. בן בתירא פוסל בא"ל נשחט בין הערבי'. אמר שמעון בן עזאי מקובל אני מפי שבעים ושנים זקן ביום שהושיבו רבי אלעזר בן עזריה בישיבה. שכל הזבחים הנאכלים שנזבחו שלא לשמן כשרין. אלא שלא עלו לבעלים משום חובה חוץ מן הפסחומן החטאת. ולא הוסיף בן עזאי אלא העולה. ולא הודו לו חכמים: ד הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן. קבל והלך וזרק שלא לשמן. או לשמן ושלא לשמן. או שלא לשמן ולשמן. ביצד פסולים.

וכתיב כחטאת כאשם. ורבנן סברי חטאת דכתיב ביה מעוטא פסול אשם דלא כתיב ביה מעוטא כשר. ואי"ת אשם נמי כתיב ביה אשם הוא. האי לא נאמר אלא לאחר הקטרת אמורין ואם בא למעט אלא לאמו דפסול קודם הקטרת אמורין היה לריך לכתבו. ואין הלכה כר"א ב הנשחטים לשם פסח. כל שאר זבחים שנזבחו בי"ד בניסן לשם כשר כסולים. וכן שנזבחו לשם חטאת בכל זמן פסולים. כי היכי דאתנהו פסולים לשם אחרים. וקליג אתי"ק דתני' דאחר כל הזבחים שנזבחו אלא לשמן כשרים ואמר איהו. ובלבד שנא יפחתם לשם פסח ולא לשם חטאת: שמעון אחי עזריה. נקר' כן. על שם שעזריה עסק בשרקאטיא. והיה מסתק לרבי שמעון אחיו שהיה עוסק בתורה והתנו ביניהם שיהא חלק לעזריה בשכר למודו של שמעון: שחטן. לשאר זבחים. לשם גבוה מהן. כדמפ' ואזיל כשרי'. לשם נמו' מהן לשם זבח שהוא פחות מהן בקדוש' פסולי'. דכתיב (ויקרא ב' ב) ולא יחללו את קדשיב"י אשר ירימו לה' במור' מהם אין מתחללי' בגמו' מהם מתחללי'. ואין הלכה כר"י בן חוני. ולא כשמעון אחי עזריה. בכור ומעשר. בהמה גמורין מסלמים. מפני שהשלמים טעוני' מתן ד' כלומר ב' מתנות שתן ל' וסמיכה. ונסכים. ותנופת חזה ושוק. משא"כ בבכור ובמעשר. דדמן טעון מתנה א'. ואין סמיכה ונסכי' נוהגים בהן ולא תנופת חזה ושוק. ג ר' יהושע מכשיר. דרשינ ליה כפסח בשאר ימות השנה הואיל ואין אתנו עד בין הערבים ב"ב בוים הוא"ל ומקנ' היו' רמוי. ה"ל כפסח בזמנו. והלכה כב"ב ע"ב זקן. לה דיעך שניסיבה אחת היו יושבים וכלן הרו כאים מ'נכן תני זקן ולא תנא זקני: כל הזבחי' הנאכלי' לבעל עונה לא ולא הוסיף בן ע. עלדברי חכמי. לכסיל חוץ מכסח והחטאת אלא עולה: ד קבל והלך וזרק. אי אוקמתי ששחטו שלא לשמן או קבל הדם באמור' אי הילך הדם למזבח. או זרק. כל אחת מד' עבודות הללו שעשה שלא לשמן בפסח ובחטאת פסל. ובשאר זבחים לא עלו לבעלים לשם חובה. ואי עשה אחת מד' עבודות הללו לשמן ושלא לשמן יצא. בין שהקדי' מחשבה לשמן מתחשב שלא לשמן בין שהקדי' מחשבה שלא לשמן למחשבה לשמן בכל ענין פסל: אבל

כיצד לשמן ושלא לשמן. לשם פסח ולשם שלמי' שלא לשמן ולשמן. לשם שלמים ולשם הפס'. שהזבח נפסל בארבעה דברים בשחיטה ובקבול. ובהלוך ובזריקה. ר"ש מכשיר בהלוך. שהיה ר"ש אומר אי אפשר שלא בשחיטה ושלא בקבלה ושלא בזריק' אבל אפשר שלא בהלוך. שוחט בצד המזבח וזורק. רבי אליעזר אומר. המהלך במקום שהוא צריך להלך המחשבה פוסלת. ובמקום שאין צריך להלך אין המחשבה פוסלת:

פרק ב **כל** הזבחים שקבל דמן. זר. אונן. טבול יום. מחוס' בגדים. מחוסר כפורים. שלא רחץ ידים ורגלים. ערל. טמא

אבל אפשר שלא בהלוך. הילכך לא חשיבא לתפסל ותכ"א אע"ג דאפשר שלא בהלוך מחשבה פוסלת בה דעבודה שא"א לבטלה שמה עבודה והולכת הדם עבודה. היא שהרי פסולה בזר דכתיב ושחט והקריבו בני אהרן הכהנים. מקבלה ואילך מצות כהונה: המהלך במקום שהוא צריך להוליך. הולכה זו מחשבה פוסלת בה. כיצד. קבלו בחוץ להלן מן המזבח והכניסו בפנים. שקרבו לצד המזבח זהו הלוך שצריך להלך. ומחשבה פוסל' בו קבלו בפנים סמוך למזבח והוציאו לחוץ. זהו הלוך שא"צ. ואין מחשבה פוסלת בו. חזר והכניסו. זהו הלוך הצריך. ואין הלכה כר"א. ולא כר"ש:

פרק ב **כל** הזבחים שקבל דמן זר. שאינו כהן. פסול. דכתיב (ויקרא כ"ב) וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו. למד על הזר שעבד שחלל את הקדשים: אונן. מי שמת לו אחד מן הקרובים שהוא חייב להתאבל עליהם. כל יום המיתה קרוי אונן ואסור לאכול בקדשי' ואם עבד חלל חוץ מכ"ג שהוא מקריב אונן. וט"י שאין טהרתו נגמרת עד שיעריב שמשו כדכתיב. (שם) ובא השמש וטהר. ומחוסר בגדי'. כהן הדיוט ששמש בפחות מד' בגדי' וכ"ג ששמש פחות מח' וכשם שמחוס' בגדי' פסול. כך מיותר בגדי' פסול. וכן אם היה דבר חוצץ בין בשרו לכתונת או למכנס' פסול. דרחמנא אמר (שם ו) ילבש על בשרו. שלא יהא דבר חוצץ בין הבגדי' לבשרו. הלכך כהן בשעת עבודה לא היה מניח תפילין של יד לפי שהן חוצצים בין הבגד לבשרו. אבל תפילין של ראש היה מניח לפי שהן מונחין על שערו שאם נראה בין ציץ למצנפת: ומחוסר כפורים כגון זב וזבה ומצורע ויולדת שנגמרה טהרתן ולא הביאו קרבנותיהן. ואשכחן דכתב רחמנא ביולדת (שם י"ב) וכפר עליה הכהן וטהרה מכלל שעד כאן טמאה היא והוא הדין לכל שאר טמאים הטעונים קרבן. שהן בטומאתן עד שיביאו כפרתן לענין אכילת קדשים ולבוא במקדש: ושלא רחץ ידים ורגלים לפי שנאמר בקדוש ידים ורגלים חקת עולם. ונאמר בבגדי כהונה חקת עולם. מה בגדי כהונה אם עבד מחוסר בגדים פסל אף אם עבד שלא רחץ ידיו ורגליו פסל. וסדר קדוש ידים ורגלים לא עומד ולא יושב אלא מוטה. ומניח ידו הימנית ע"ג רגלו הימנית וידו השמאלית ע"ג רגלו השמאלית. ומשפשף רגליו בידיו בשעה שהוא מקדש ואינו רשאי לקדש בתוך הכיור עצמו. אלא מן המים שיוצאים ממנו. שנאמר (שמות ל') ורחצו אהרן ובניו ממנו ולא בתוכו. וכל הכיורות כשרים לקדש. ואפילו שאינן מים חיים: וערל. אם עבד פסול. דכתיב ביחזקאל (מ"ד) כל בן נכר ערל לב. וערל בשר. הקיש ערל לבן נכר מה בן נכר אם

שהזבח נפסל וכו'. ובהלוך פי' הר"ב והולכת הדם עבוד' היא שהרי פסולה בזר וכו'. ש"מ דכל הכשר לזר לאו עבוד' היא. וקשיא שחיטה דכשרה בזר כדתנן בספ"ג. ותו בגמ' בפרקין דף י"ד ע"ב בדיא אתרי' שחיט' לאו עבודה היא וכמו שהוכיח ג"כ בספ"ג דתמיד גם"ד וא"כ אמאי מפסל הזבח בשחיט' וי"ל דשאני שחיט' דבהדיא קראי דמעטיה רחמנא שלא לשמ' בפסח. וחטאת. זביחה ושחיטה כתיב בהו בהדיא:

פרק ב **כל** הזבחים שקבל דמן וכו'. עיין ר"ס דלקמן: זר ואונן. הא דלא תני בעל מום. ושתוי יין. ופרוע ראש. משום דכתיב בהן חלול בהדיא. תוס': זר פירש הר"ב דכתיב וינזרו מקדשי בני ישראל כו'. דבני ישראל למעוטי מאי וכו'. אלא ה"ק וינזרו הכהנים יתרחקו מטומאה ובני ישראל אף הם יטהרו למד על הזר וכו' גמ': אונן כתב הר"ב כל יום המיתה קרוי אונן. ועיין בפירושו למשנה ה' פ"ג דהוריות. ומ"ש הר"ב ואסור לאכול קדשי' שכ"כ בתורה (ויקרא י') ותקראנה אותי כאלה ואכלתי חטאת היום. הרמב"ם ומדאסור באכילה ילפי' בק"ו שאם עבד חלל כדאיתא בגמ' דלהכי כתבוה: וטבול יום. דשרץ ודמת ושאר טומאות שלא הוצרכו לקרבן. ומ"ש הר"ב כדכתיב ובא השמש וטהר וכ"כ הרמב"ם וכלומ' וטהר מכלל שהוא טמא כדדרשינן לקמן וטהר ומיתה דברים תם ברכות כי הר"ב וטהר יומא ע"ש ובגמ' רמז לט"י שאם עבד חלל מנין ת"ל (שם כ"א) קדושי' יהיו ולא יחללו. אם אינו ענין לטמא דנפיק מוינזרו. תנהו ענין לט"י וכך היא בספ"ט דסנה' כת"ש שם. וגמ' דהכא. ודהת' תמהו אמאי לא נפקא מן ובא השמש וטהר מכלל וכו'. ותרצו דגבי ט"י איכא למדרש וטהר טהר יומא כדדרשי' בשמעתא קמייתא דברכות. ע"כ: ומחוסר בגדי'. דאמר קרא (שמות כ"ט) וחגרת' אות' אבנט וגומר. והיתה להם כהונה לחק עולם. בזמן שבגדיהם עליהן כהונתם עליהם. גמ'. ומ"ש הר"ב דמיותר בגדים נמי פסול. דכתיב (ויקרא א') וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים וגו' הכהנים בכיהונן. מכאן לכ"ה שלבש בגדי כ"ג ועבד עבודתו פסולה. * וגי' הספר מחוסר בגדים קודם מחוסר כפורים. וכן העתיק הרמב"ם בפירושו. אבל בס"א הגי' נהפך. וכן העתיק רש"י. ונראה יותר אותה גי' והסתור מחוסר בגדים לשני אחרי כן שאינם שייכים אלא בכהונה לבד: ושלא רחץ ידים ורגלים. כתב הר"ב וסדרו' לא עומד ולא יושב אלא מוטה כלומר כפוף שמניח ידיו וכו'. ולפיכך אינו עומד אבל יושב לא. כדאיתא בגמרא דכתיב (שמות ל') או בגשתם אל המזבח לשרת. פירש"י אתקוש קדוש לשרות: ערל כהן שמתו:

לחין מחמת מילה רש"י. ומ"ש הר"ב דכתיב ביחזקאל וגו' מה כן נכר עם עבד פסול וכו' דמלתא דפסיטא הוא דכן נכר שעבד עבודתו פסולה ומ"ל לקרא. וז"ל הרמב"ם נתן הערל כמו כן נכר שהוא פסול בלי ספק. ע"כ. אבל בגמרא ומנלן דמחלי עבודה. דכתיב (יחזקאל מ"ד) בהכניאכי בני נכר ערלי לב וערלי בשר להיות במקדשי. לחללו את ביתי: טמא זו ואל"ל זו קתני דהא כבר תני טבול יום. ומשו' דאיכ' תרי קראי (ותרוייהו עסין לטמא ילפינן. רש"י דף י"ז ע"ב) והא דלא קתני טמא בריש. ניחא ליה למתני בהדי ערל כדאסברן בפ' הערל ובחגיגה.

תו': עומד ע"ג כליס פירש הר"ב הואיל ורצפת העזרה מקודשת. לעמוד ולשרת שהרי דוד קדשה וכו' כדאמרי' לקמן בשמעתין כי קדש דוד וכו'. וכלי שרת מקדשין דכתיב (במדבר ז') וימשח ויקדש אותם. רש"י. ומ"ש הר"ב מה כלי שרת צריך שלא יהיה דבר חוצץ כו' פירש"י בין כהן לכלי שרת בקבלת הדם כדכתי' ולקח הכהן שהוא לקיחה בעצמו של כהן: ע"ג רגלי אדם דעל אדם לא שכיח כמו ע"ג בהמה ועיין מ"ש במסל' ה' פ' י"ג: קבל בשמאל פסול כתב הר"ב דכתיב ולקח וגו' מלמד שלא תהא קבלת הדם ולא נתינ' אלא בימין והולכה כתבתי ברפ"ה דיומא בס"ד ומ"ש הר"ב דילי' ממצורע דכתיב כו' אצבעו הימני' וחכמי' למדין יד מאצבע. הרמב"ם: פסול ועיין פרק דלקמן מסנה ב' נתנו על הכבש שאינו מקו' מתן דמי' או במזב' שלא כנגד היסוד רש"י ועיין מ"ש בפ"ה מסנה ד': פבול כו' כתב הר"ב ומ"מ נתכפרו הבעלי' אלא שהבשר אינו נאכל לאת רחמנא כו' א"ה בשר נמי אמר קרא לכפר לכפרה נתתיו ולא לד"א גמ'. ועיין במסנה ב' פ' דלקמן דאדם יפה הנתן למטה וכו' ונתנם בפני' וכו' נמי קאי כמו שאפרש שם בס"ד: הנתנים בפני' ל' הר"ב שדמן טעון הזיה על מזבח הזהב או אל מבי קדש הקדשי' כמו שיתבא בחמישי מן המס' הזאת הרמב"ם: ואין בו כרת לשון הר"ב האוכ' מבש' הקדשי' שנפס' דמו בפסולי' הללו כו'. וכ"כ הרמב"ם ובגמ' מקשינן דפסיטא דאין בו כרת. דכי כתיב כרת באוכל מפגול שנתכגל במחשבה כדלקמן ומשנינן דה"ק אם נתן במחשבה לחוץ לזמנו פסול ואין בו כרת. דמחשבת פגול לא מיילא הואיל ולא שריגן בשר באכילה: ב לאכול כזית מעור האליה. פי' הר"ב הא קמ"ל דעור האליה לאו כאליה דמי דכתיב (ויקרא ג') חלבו האליה ולא עור האליה גמ'. ומ"ש הר"ב והוי מחשב דבר שדרכו לאכול. דהכא בעור שתחת האליה עסקינן והוי מידי דמיכל כדתנן במשנה ב' פ"ט דחולין ומס שנינו שתחת האליה. והרמב"ם העתיק משנתינו נפי"ל מה' פסולי המוקדשין עור האליה שהוא לאכילה. והכ"מ העתיק לשון הרמב"ם עור שתחת האליה וכו': פבול עיין במסנה דלקמן:

[1] טמא. [2] יושב. [3] עומד ע"ג כליס. ע"ג בהמה. ע"ג רגלי חברו. פסל. [4] קבל בשמאל. פסל. ר"ש מבשיר. [5] נשפך על הרצפה ואספו. פסול. [6] נתנן ע"ג הכבש שלא כנגד היסוד. נתן את הנתנין למטן. למעלן. ואת הנתנין למטן. למעלן. את הנתנים בפנים בחוץ. ואת הנתנין בחוץ בפנים. פסול. ואין בו כרת: ב [7] השוחט את הזבח לזרוק דמו בחוץ. או מקצת דמו בחוץ. להקטיר אמוריו בחוץ. או מקצת אמוריו בחוץ. לאכול בשרו בחוץ. או כזית מבשרו בחוץ. או לאכול כזית מעור האליה בחוץ. פסול. ואין בו כרת. לזרוק דמו למחר. או מקצ' דמו למחר. להקטיר אמוריו למחר. או מקצ' אמוריו למחר. לאכול בשרו למחר. או כזית מבשרו למחר. או

[1] מס עבד פסל. אף ערל כן: יושב. דכתיב (דברים י"ח) לעמוד לשרת. שלא יהא שירות אלא מעומד: עומד ע"ג כלי. הואיל ורצפת העזרה מקדשת וכלי שרת מקדשין הדבר הגוגע בהן. מה כלי שרת צריך שלא יהא דבר חוצץ בינו לכלי שרת אף רצפה לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה. ולא מבעיא כליס שאינן מין בשר דודאי חייבי. אלא אפילו בהמה שהיא מין בשר. ולא מבעיא בהמה שאינה מין אדם. אלא אפי' רגלי חברו שהן מין אדם חוצצים: קבל בשמאל פסל. דכתיב (ויקרא ד') ולקח הכהן מדם החטא באצבעו ונתן. תלמד שלא תהא קבלת הדם ולא נתינה אלא בימין. דכל מקום שנאמ' יד או אצבע אינו אלא בימין. דיליף ממצורע דכתיב ביה (שם י"ד) וטבל הכהן את אצבעו הימנית: ור"ש מבשיר. סבר מקרא נדרש לאחריו ולא לפניו. הלכך אצב' אינהן דכתיב בתריה קאי. ולא אולקח דכתיב לקמיה. ורבנן סברי מקרא נדרש לפניו ולאחריו. וכי כתי' אצבע אתרוייהו קאי אקיח' דלפניו. ואתיינה דאחריו. והלכה כחכמי': נשפך על הרצפה. שלא נתקבל הדם בכלי ואספו פסול. דכתיב (שם י"ו) ולקח מדם הכפר. מאי מדם הכפר. אי ס"ד ואתי מקצת דם והא כתיב (שם ד') ואת כל דם הפר יספוך. שמע צריך שיקבל כל הדם אלא קרי ביה ולקח דם מהפר. מן הפר יקבלנו ולא מן הארץ שנורשים אות מתיבה. זו ומוסיפין אותה על תיבה אחרת ודורשי' אותה: נתנו על הכבש שלא כנגד היסוד. פסול. ות"מ נתכפרו הבעלים שלא שהבשר אינו נאכ' דאמר רחמנא נתנו דם (שם י"ו) ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר. כיון שהגיע דם למזבח נתכפרו הבעלי'. נתן את הנתנים למטה. מחוט הסקרא שהיה חגור למזבח באמצע. והדמי' הנתנין בה. אמות העליונו' שהן למעלה מן החוט נקראי' הניתנ' למעלה. והניתנין בה. אמות תחתונו' שהן למטה מן החוט נקראי' הנתני' למטה. הנתני' בפני'. שדמן טעון הזיה על המזבח הזהב: בחוץ על מזבח החצון. פסול. ואם ר בלאכילה: ואין בו כרת. האוכל מבשר הקדשי' שנפסל דמו בפסולי הללו אינו עונש כרת: ב השוחט את הזבח שלמי' או שאר הנאכלי': כזית מעור האליה. הא קמ"ל דעור האליה לאו כאליה דמי. והוי מחשב לאכול דבר שדרכו לאכול ולא כ' פסול. דאי כאליה דמי. הוי מחשב לאכול דבר שדרכו להקטיר. ולא היה פיסל כדתנן לקמן בסמוך. לאכול דבר שדרכו לאכול. להקטיר דבר שדרכו להקטיר פסול: ואינו עונש כרת. האוכל. ואפי' בחוץ אינו עונש כרת: לאכו' את בשרו למחר. הא ליכא לאוקמא בשלמים אלא

שלא בתוך וחטא׳ דשו בשלמי׳ זמנו הוא׳ אבל לזרוק דמו או להקטיר אמוריו אפי׳ בשליר׳ הוי לתחר חוץ לזמנו: פגול וחייבים עליו כרת׳ האוכלו ואפי׳ בזמנו׳ עכוס כרת: ג השוחט והמקבל והמהלך והזורק׳ אם בשהוא עסוק בא׳ מד׳ עבודות הללו חשב

ג זה הכלל וכו׳ עיין ס׳ דלק׳ ח׳ ג׳: השוחט וכו׳ ל׳ הר״ב אם כשהוא עסוק בו׳ חשבוכו׳ ול׳ הר״ב ברש״ק במחשבת שלא לשמן כשסחטן בפי׳ וכו׳״ ועיין מ״ש בספ״ג דב״מ: והמהלך עיין בפ״ק דמנחו׳ משנה ג׳: חוץ למקומו׳ פסול ואין בו

כרת׳ דכתיב בפ׳ קדושים א כט ו פרי׳ תהיו׳ ואם האכל יאכל׳ ביו׳ השליש׳ פגול׳ יכו׳ אם אינו ענין חוץ לזמנו ב מרי׳ פס פרי׳ שכבר נאמר אם האכל יאכל וגו׳ הל׳ ה ג כפ׳ (מ״ש הר״ב לקמן) הנהו לענין ד פס סב חוץ למקומו וכתיב (ויקרא י״ט) עבודות יב ואוכליו עונו ישא כי את קדש ה׳ חלל ונכרתה וגו׳ אתיא קדש קדש דכתיב בפס (שמות ב״ט) וסרכת את הגות׳ בפס לא יאכל כי קדש הוא׳ מה להלן נותר אף כאן נותר ומעוט ואוכליו (ולא כתיב והאוכל) למעוטי חוץ למקומו מכרת׳ גמ׳: חוץ לזמנו פגול כו׳ כתב הר״ב מדכתי׳ ואם האכל יאכל וגו׳ אמרת אחר שהוכשר יחזור ויפסל בתמיהה. בברייתא׳ וז דברי ר״מ ואמר לו ר״ע הן מלינו בזב וזבה ושומרת יום כנגד יום׳ שהן בחזקת טהר׳ וכיון שראו שהרו א״ל הרי אומר כו׳ לא יחשב פירש״י דהאי לא יחשב לדרשא היא דהא כתיב לא ירצה׳ ועיין ל׳ הר״ב במשנה ז׳ פ״ב דחולין ומ״ש שם: וחייבים עליו כרת דגמר עון עון׳ דכתיב הכא (ויקרא ז׳) והנפש האוכלת ממנה עונה תשא׳ וכתיב בנותר (שם י״ט) עונו ישא׳ גמרא: המתיר ל׳ הר״ב הדם וכ״כ רש״י וכלו שהוא סוף העבודה וכדמסיק לקמן׳ ולעולם בכל העבודה׳ תנוי

ד׳ עבודה׳ המתירו׳ אף פגול אינו קבוע׳ ולעולם הוא תלוי ועומד עד שיגיע הדם שהוא סוף כל המתירין: ד בשתיקה׳ בלא מחשבה הפוסלת: הפסח והחטאת שסחטן שלא לשמן׳ מוציאין מידי פגול׳ אבל אחר זבחים אין שלא לשמן מוציא מידי פגול׳ דהא כשריים הן בשלא לשמן: ה לאכול כזית בחוץ וכזית ליחר׳ היינו דך דאתרן׳ אלא דריש״ת מיירי בב׳ עבודות׳ שסחט ע״מ לאכול כזית בחוץ׳ וקבל ע״מ לאכול כזית למחר׳ וכאן בעבודה׳ מ״ד׳ שסחט ע״מ לאכול כזית למחר׳ וכזית בחוץ: ר״י אומר כו׳. אבולה מתני׳ פליג׳ דליית ליה דמחשבת שאר פסולי מוציאה מידי פגול אף״כ קדם פס לו לשנולו׳ ובעבודה מ״ב פליג דאית ליה הפוס לשון ראשון׳ ואין הלכה כר״י:

לאכול

בזית מעור האליה למחר׳ פגול׳ וחייבין עליו כרת: ג זה הכלל כל השוחט׳ והמקבל׳ והמהלך׳ והזורק׳ לאכול דבר שדרכו לאכול׳ להקטיר דבר שדרכו להקטיר׳ חוץ למקומו׳ פסול׳ ואין בו כרת׳ חוץ לזמנו׳ פגול׳ וחייבין עליו כרת׳ ובלבד שיקרב המותיר במצותו׳: ד ביצ׳ קרב המתי׳ במצותו׳ שחט בשתיק׳ קבל׳ והלך׳ וזרק חוץ לזמנו׳ או ששחט חוץ לזמנו קבל׳ והלך׳ וזרק בשתיקה׳ או ששחט קבל׳ והלך׳ וזרק חוץ לזמנו׳ זה הוא שקרב המתיר במצותו׳ ביצד לא קרב המתיר במצותו׳ שחט חוץ למקומו קבל׳ והלך׳ וזרק חוץ לזמנו׳ או ששחט חוץ לזמנו קבל׳ והלך׳ וזרק חוץ למקומו׳ או ששחט קבל׳ והלך׳ וזרק חוץ למקומו׳ הפסח׳ והחטא׳ ששחטן שלא לשמן קבל׳ והלך׳ וזרק חוץ לזמנו׳ או ששחט חוץ לזמנו׳ קבל׳ והלך׳ וזרק שלא לשמן׳ או ששחט קבל׳ והלך׳ וזרק שלא לשמן׳ זה הוא שלא קרב המתיר במצותו׳: ה לאכול כזי׳ בחוץ׳ וכזי׳ למחר׳ כזית זית למח׳ וכזי׳ בחוץ׳ בחצי זית בחוץ׳ וכחצי זית למח׳ בחצי זית למחר׳ וכחצי זית בחוץ׳ פסול׳ ואין בו כרת׳ א״ר יהודה זה הכלל׳ אם מחשבת הזמן קדמ׳ למחשבת המקום׳ פגול׳ וחייבי׳ עליו כרת׳ ואם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן׳ פסול׳ ואין בו כרת׳ וחב״א זה וזה פסול׳ ואין בו כרת׳ לאכול

שיהיו כמליתן וכדתנן לקמן׳ במצותו׳ פי׳ הר״ב דגבי פגול כתיב לא ירצה כדכתיב גבי כסר עליו׳ רש״י רש״ק דמעיל׳ ולא ידעתי למה לא כתב לרלוכם תוכחותו׳ דכתי׳ גבי קרא דלא ירצה׳ ד בשתיקה׳ ל׳ הר״ב בלא מחשבה הפוסל׳ כ״ם אם היתה מחשבתו במקל שהוא כמלו׳ ר״ל מחשב׳ בסרה׳ הרמב״ם׳ אי׳ שסחטו קבל׳ והלך׳ וזרק חוץ לתקומו׳ וכה״ג נסנה פסס״ק דמנחו׳ ופירש״י אי׳ לו קתני׳ וכן פי׳ הר״ב שם בסיפ׳ ה אמר ר״י זה הכלל כו׳ והר״ב בתתיק ר״י אומר׳ וכל׳ רש״י׳ והוא נכון׳ דהא פליג׳ אבל במשנה בגמ׳ וכן מייתי לה בגמ׳ וגרס אר״י כו׳ וכיוצא בזה פ״ב׳ ג דמזיר׳ אם מחשבת הזמן קדמה כו׳ כתב הר״ב בעבודה מ׳ נמי פליג כו׳ והיינו דקתני זה הכלל גמ׳: וחב״א זה וזה פסול׳ ל״ע דחכמים היינו ת״ק׳

לאכול

לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית. תע"ג דמרישא (דתנן בתמיה ג') לאכול דבר שדרכו לאכול כו' שתעיגן הא דלאכול ולהקטיר. דהשתא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול לא תצטרף (ועיין בתנחות רפ"ג) לאכול ולהקטיר

לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית. וסגיכן חוץ לזמנו או חוץ למקומו כשר. שאין אכילה והקטרה מצטרפין לפסלו. דהכא ליכא שיעורא. והכא ליכא שעורא:

פרק ג כל הפסולין ששחטו שחיטתן כשרה. וה"ה דאפי' לכתחלה שוחטים דכתיב (ויקרא א') ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם. מקבלה והילך מצות כהונה. למד על השחיטה שכשרה בזרים ובפסולים. ולא קתני ששחטו דמשמע דיעבד אין לכתחלה לא אלא משום טמאים בלבד דטמא לכתחלה לא ישחוט. גזרה שמא יגע בבשר. וטמא ששחט בקדשי וכזרים לא מסכחת לה אלא בסכינא אריכא. וכגון שהוא עומד חוץ לעזרה ושוחט בהמה שבתוך העזרה. דהא שחיטת קדשים בעזרה הויא ואין טמא נגנס לעזרה. וכגטמא בשרץ שאינו מטמא את הסכין דלאו אב הטומאה הוא. או בטמא מת. וכגון שנדק קרומית של קנה ושחט בה. אבל בסכינא שטמא מת מטמא את הסכין להיות אב הטומאה כיונא בו והסכין מטמא את הבשר: לפי כך הן פוסלים את הקרבן. במחשבה. הואיל ורואין לעבוד. זו מחשבתן מחשבה ופוסלת וכולן הפסולי מקבלן את הדם שיעשה לאכול ולהקטיר חוץ לזמנו או חוץ למקומו. אם יש דם הנפש שעוד בבהמה. יחזיר הכשר לעבוד ויקבל ויזרוק ויזכה בשר שאין מחשבתן של אלו פוסלתן בקבלה לפי שאינן ראוילה. ואין המחשב פוסלת אלא במי שראוי לעבוד. ובדבר הראוי. ובמקום הראוי לעבוד. דכתי' (שם ז) המקריב אותו לא יחשב. ראוי להקרבה הכתי' מדבר: ב יחזיר לכשר ולא מפסיל במה שנתן אותו לפסול: נתנו פסול על גבי הכשר שלא כנגד היסוד דהויא נתינה שלא במקומה. או שנתן את

"לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית. כשרי. שאין אכילה והקטרה מצטרפין:

פרק ג כל הפסולין ששחטו. שחיטתן כשרה. שהשחיטה כשרה בזרים. בנשי. ובעבדי. ובטמאים. אפילו בקדשי קדשי. ובלב. שלא יהיו ממאי. נוגעי. בבשר לפיכך הם פוסלים במחשבה. וכולן שקבלו את הדם חוץ לזמנו. וחוץ למקומו. אם יש דם הנפש יחזור הבשר ויקבל: ב ר קבל הבשר ונתן לפסול. יחזיר לכשר. "קבל בימינו ונתן לשמאלו. יחזיר לימינו. קבל בכלי קדש ונתן בכלי חול. יחזיר לכלי קדש. נשפך מן הכלי על הרצפה ואספה בשר. "נתנו על גבי הכבש שלא כנגד היסוד. נתן את הנתנין למטה למעלה. ואת הנתנים למעלה למטה. את הנתנים בפנים בחוץ. ואת הנתנים בחוץ בפנים. אם יש דם הנפש. יחזיר הבשר ויקבל:

ג השוחט

לאכול כחצי זית. דמשמע דיעבד. והוא מהגמר. וכן בברייא שבגמ' גרסי' בהדי. ומ"ש הר"ב בסכינא אריכא. לי' התוס' הקשה הר"ר אפריים איך יתכן שיהיה כל כך ארוכה מהר הבית עד עזר' ישר' כדתנן בפ"ק דכלי ע"ב מקודשת הימנה שאין טבול יום נכנס לשם. וכל ע"ב הרוכה קל"ה אמות (כדתנן במדות פ"ב משנה ה') והילך יתכן שיהיה סכין ארוכה כ"כ. ותירץ דמשכחת לה. דשחיט דרך גגין ועליות דלא נתקדשו ע"כ. ומ"ש הר"ב כגון שהוא עומד חוץ לעזרה וכו' ואין טמא נכנס לעזר' נת'. ומסייע הרמב"ם אם אם שגג ונכנס לעזר' אם שעבר ג"כ. ומ"ש הר"ב וכגטמא בשרץ. כן ל' רש"י וה"ה לשאר טמאים שאינם מטמאי כלי. וכדהני להו בסוף זבי'. ומ"ש הר"ב והסכין מטמא את הבשר ל' התו' וא"ע בדם קדשי שיש מכשיר. כדתנן במ"ד פ' בתרא דעדיו. חיבת הקד מכשר ת"ל כשהעביר בגהר ועדיין משקה טופח עליה כדאמר בפ"ק דפסחי ע"ב. עיין בפי' הר"ב במ"ג פ"ב דעדיות ומ"ש שם בפ"ד: ובולן עיין בפי' הר"ב

ברש"ה דמעיל' דכתב שאם היה הפסול שקבל פסול טומאה דאין לו תקנה בחוצה. ועיין מ"ש שם. ועיין בחשבה דלקמן:

שקבלו את הדם. או הוליך או זרק. הרמב"ם פי"ד מה' פסולי המוקדשין: יחזיר הכשר ויקבל. מ"ש הר"ב ואין המחשבה כוסלת אלא במי שראוי לעבודה. ובדבר הראוי. ומיתרא דרבא מרק דלעיל דף כ"ו ופרש"י בראוי לעבוד בכן כשר. ובדבר הראוי לעבודה. לאפוקי מגרת עומר שהיא של שעורים והיא ראויה אלא לעבודה זו בלבד להתיר. ולא משום קרבן אחיה. ומנחת קנאות שהיא של שעורים דפסלה משום דאיתא קרייה רחמנא. ובמקום הראוי לאפוקי נפנס המזבח. דכתיב ובאתה עליו בזמן שהוא שלם. דעליו כולו משמע. הכי מפרש בתוספות פ"ק דף ה') ע"ב. ועיין בפי' הר"ב ספ"ט וגם מ"ש ברש"ו. ולגב ריהטא הוא דאקט הר"ב לכולה מיתרא. ולא היה צריך לענין משכחינו אלא במי שראוי לעבודה. וכן רש"י והרמב"ם לא כתבו לאיתוי בכאן. אבל בסוף משנה דלקמן כתבם: ב יחזיר לכשר. כתב הר"ב ולא מפסיל בה שיתן אותו לפסול. כלומר כיון שהפסול לא הוליך. דאלו הוליך אינו לא קן כדאית' בגמ' בספ"ק: שלא כנגד היסוד כמ"ש בריש פ"ב. נתנו ע"ג הכבש לשון הר"ב נתנו פסול. וז"ל הרמב"ם אחר שזרק הדם שקבל אותו הכשר ונתנו לפסול אם זרק אותו הפסול כו'.

הגליל

אלא הכא דלא מכשרת שריפה בשר בלחלי כדאי' בגמ' פ"ב דף כ"ו ומ"ש הר"ב דאי אשמועי' בריפה הכך דחזו לגבור כגון טמא כו' ל' דגמ' ה"א מאי פסול טמא כו' ומ"ש דחזי לכתחילה בגבור כדתנן בפ"ז דפסחי' ורפ"ב דתמורה ומ"ש איכא תקנתא בחוריה פירוש כשאין הטמא ראוי לטמא הכלי ועיין מ"ש ברפ"ק דמעילה: ג ר' אליעזר פוסל טעמו פירש כך ב' ריש פ"ג דמנחות: לאכול כחצי זית כו' ל"ע דהא תניא לה חדא זימנא בס"פ דלעיל. והתם בגמר' בעי רבא חיסר לאכול כזית ביתר מכדי אכילת פרס מהו. לאכילת גבוה מדמיגן לה. או לאכילת הדיוט מדמיגן לה. אמר אביי ת"ש לאכול בריצי זית ולהקטיר כח"ז כשר כו' טעמ' דלאכול ולהקטי' הא לאכול ולאכול דומיא דלהקטיר מצטרף. והא הקטרה ביותר מכדי אכילת פרס הוא דילמא בהיסק גדול. והשתא איכא למימר דלהכי הדר תני ליה הכא לאשמועי' הא דלא תימא דוקא בהיסק גדול שלא כל הקטר' וזכותא לאכול ולאכו' מצטרף. ומסתיים מדהרמב"ם בספי"ד מה' מעלי מוקדשין פסק כדפסיק אביי ולא חס לדחייה והכ"מ כתב דמשמע ליה דדחייה בעלתא היא ואפשר שלא היה בגירסתו דחייה כלל ע"כ. ולדידי ממשנה יתרה דייק לה בגמ' אע"ג דלא פסטא הכי. סתם בעל הגמ' דממילא תפשוט כדאשכחת לה למשנה יתירה. ועיין מ"ש במש' ו' פ"י: רמן העור. חוץ מעור האליה שהוא לאכילה. הרמב"ם שם. ועיין פרק דלעיל משנה כ': הרוטב ל' הרמב"ם הוא המרק ועיין ברפ"ט דחולין בפי' הר"ב ומ"ש שם: הקיפה פי' הר"ב תבלין ודק שבשולי קדרה. וכן ל' רש"י. ובל' משנתינו נשנה ג"כ בר"פ העור והרוטב. וכ"כ רש"י כאן שהוא כדמפרש בהעור והרוטב. ותימה דהתם מפרשי רש"י והר"ב תבלין בלבד. וכן הוא התם בהדיא בגמ' דחלו דק דק אוכלא מעליא הוא. וכן פירש הרמב"ם בכאן קיפה היא הקלין שבתבלין בתבשיל חראוי להן ע"כ. ופי' תבלין עיין במש' ה' פ"ט דשב. ובמשנה ה' פ"ב דטבול יום מפרש הר"ב קיפה הם התבלין והמרק ושומן הבשר שנתוח וכ"ל שכל ח' למד מעניו: אלל מ"ש הר"ב גיד הנותר כו' עיין עליו ברפ"ט דחולין: הגידים שם נופל על הגידים מתש ועל העורקי' הדופקים ושאינם דופקים ועל המיתרים ועל הגידים הקושרים הפרקים. הרמב"ם: התורין ל' משנה. רש"י פ"ק דחולין משנה ה' ועיין שם פי"ח משנה ב':

ג השוחט את הזבח לאכול דבר שאין דרכו לאכול. ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר. בשר. רבי אליעזר פוסל. לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר. פחות מכזית. בשר. לאכול כחצי זית ולהקטיר בחצי זית. בשר. שאין אבילה והקטרה מצטרפין: ד השוחט את הזבח לאכול בזית מן העור. מן הרוטב. מן הקיפה. מן האלל. מן העצמות. מן הגידים. מן הטלפים. מן הקרנים. חוץ לזמנו או חוץ למקומו. כשר. ואין חייבי עליהם משום פיגול. ונותר. וטמא: ה השוחט את המקודשין לאכול שליל. או שליא בחוץ. לא פיגל. המולק תורין בפנים לאכול ביציתם בחוץ. לא פיגל. חלב המוקדשין. וביצי תורין. אין חייבין עליהן משום פגול. ונותר. וטמא: ו שחטו על מנת להניח דמו. או את אמוריו למחר. או להוציאן לחוץ. יר' יהודה פוסל. וחכמים מכשירין. שחטו

לאיל וזה ששינה הסימן הזה אינו ראוי לזריקה. וכמו שאין מחשבתו פוסל כמו שאמרנו הואיל ואינו ראוי לאותה עבודה. ג"כ אין פוסלין מעשיו. ע"כ. דאלו היה כשר הראוי לעבודה נתנו ע"ג הכבש. כיון דהבעלים נתכפרו כדתנן ברפ"ב. אין זריקה דלא מכשרת שריפה

לאיל כדאי' בגמ' פ"ב דף כ"ו ומ"ש הר"ב דאי אשמועי' בריפה הכך דחזו לגבור כגון טמא כו' ל' דגמ' ה"א מאי פסול טמא כו' ומ"ש דחזי לכתחילה בגבור כדתנן בפ"ז דפסחי' ורפ"ב דתמורה ומ"ש איכא תקנתא בחוריה פירוש כשאין הטמא ראוי לטמא הכלי ועיין מ"ש ברפ"ק דמעילה: ג ר' אליעזר פוסל טעמו פירש כך ב' ריש פ"ג דמנחות: לאכול כחצי זית כו' ל"ע דהא תניא לה חדא זימנא בס"פ דלעיל. והתם בגמר' בעי רבא חיסר לאכול כזית ביתר מכדי אכילת פרס מהו. לאכילת גבוה מדמיגן לה. או לאכילת הדיוט מדמיגן לה. אמר אביי ת"ש לאכול בריצי זית ולהקטיר כח"ז כשר כו' טעמ' דלאכול ולהקטי' הא לאכול ולאכול דומיא דלהקטיר מצטרף. והא הקטרה ביותר מכדי אכילת פרס הוא דילמא בהיסק גדול. והשתא איכא למימר דלהכי הדר תני ליה הכא לאשמועי' הא דלא תימא דוקא בהיסק גדול שלא כל הקטר' וזכותא לאכול ולאכו' מצטרף. ומסתיים מדהרמב"ם בספי"ד מה' מעלי מוקדשין פסק כדפסיק אביי ולא חס לדחייה והכ"מ כתב דמשמע ליה דדחייה בעלתא היא ואפשר שלא היה בגירסתו דחייה כלל ע"כ. ולדידי ממשנה יתרה דייק לה בגמ' אע"ג דלא פסטא הכי. סתם בעל הגמ' דממילא תפשוט כדאשכחת לה למשנה יתירה. ועיין מ"ש במש' ו' פ"י: רמן העור. חוץ מעור האליה שהוא לאכילה. הרמב"ם שם. ועיין פרק דלעיל משנה כ': הרוטב ל' הרמב"ם הוא המרק ועיין ברפ"ט דחולין בפי' הר"ב ומ"ש שם: הקיפה פי' הר"ב תבלין ודק דק שבשולי קדרה. וכן ל' רש"י. ובל' משנתינו נשנה ג"כ בר"פ העור והרוטב. וכ"כ רש"י כאן שהוא כדמפרש בהעור והרוטב. ותימה דהתם מפרשי רש"י והר"ב תבלין בלבד. וכן הוא התם בהדיא בגמ' דחלו דק דק אוכלא מעליא הוא. וכן פירש הרמב"ם בכאן קיפה היא הקלין שבתבלין בתבשיל חראוי להן ע"כ. ופי' תבלין עיין במש' ה' פ"ט דשב. ובמשנה ה' פ"ב דטבול יום מפרש הר"ב קיפה הם התבלין והמרק ושומן הבשר שנתוח וכ"ל שכל ח' למד מעניו: אלל מ"ש הר"ב גיד הנותר כו' עיין עליו ברפ"ט דחולין: הגידים שם נופל על הגידים מתש ועל העורקי' הדופקים ושאינם דופקים ועל המיתרים ועל הגידים הקושרים הפרקים. הרמב"ם: התורין ל' משנה. רש"י פ"ק דחולין משנה ה' ועיין שם פי"ח משנה ב':

(שחטו) ע"מ ליתנו ע"ג הכבש שלא כנגד היסוד • (ליתן את הנתנין למטה למעל, ואת הנתנין למעלה למטה) • את הנתנין בפני' בחוץ • ואת הנתנין בחוץ בפנים • שיאכלוהו טמאים • שיקריבוהו טמאים • שיאכלוהו ערלים • שיקריבוהו ערלים • לשבר עצמות הפסח • ולאכול הימנו גא • לערב דמו בדם פסולין • בשר • שאין המחשבה פוסלת אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו • והפסח וחטא' שלא לשמן:

פרק ד בש"א • כל הנתנין על מזבח החיצון שאם נתנן מתנה אח' • כפר • ובחטאת שתי מתנות • ובה"א אף חטאת שנתנה מתנה אחת • כפר • לפיכך אם נתן את הראשונ' בתיקנ' ואת השניה חוץ לזמנה • כפר • נתן את הראשונה חוץ לזמנה • ואת השניה חוץ למקומה • פיגול • וחייבין עליו כרת: ב כל הנתנין על מזבח הפנימי • שאם חסר אחת מן המתנות לא כפר • לפיכך אם נתן כולן כתקנן ואחת שלא בתקנה • פסול ואין בו כרת: ג ואלו דברים שאין חייבין עליהם משום פגול • הקומץ והלבונה

א ג • ב חיי' סס מתי' פס"ו סס הל' ג' ד"ה: ופסחים פט: סנהד' ד: א"ו חיי' פ"ב חס' פס"ו הל' ג' ז סס פי"ז הל' ח סס ט סס סב הל' ג א"ח חיי' סס פ"ו הל' ח ל"א אנ' מנחות י"ד • חיי' פי"ח סס הל' ט

ד"ה בש"א כל הנתנין על מזבח החיצון • יש מהן שטעוני' ד' מתנו' • ויש שטעוני' מתנה אחת כדתנן בחיבדפרקין והשתא קאמר דכלן שלא נתן אלא מתנה אחת בדיעבד כפר דכתי' (דברים י"ב) ודם זבחיך יישפך שפיכה אחת משמע ומדלא כתיב סניב דמשמע ב' מתנות שהן ד': ובחטאת ב' מתנות • ג' פרשיות נאמרו בחטאות החצונות בויקר' אחת בשעיר נשיא ושתי בחטאות יחיד א' בכבשה ואחד בשעירה • בשתים כתיב על קרנות חסר • והאחת מלא • וב"ש יש להקיש אם לוקרא הרי כאן שנה ואין במזבח אלא ד' • והב' יתירות לא נאמרו אלא שנאמן הכתוב לעכב • וב"ה סברי אהני מקרא דמשמע שם • ואהני מסורת דמשמע ד' הילכך טפי חדא אמסורת ובלר חדא אמקרא והוו להו חמש • ד' לחצוה וחד לעכב ואם נתן מתנה אחת כפר • לפיכך חטאת וכל הזבחים לב"ה • ולב"ש שאר הזבחים חוץ מחטאת נתן את הראשונ' בתקנ' ואת השני' במחשבת אכילת בשר חוץ לזמנה • כיפר וכשר הקרבן ליקרב ע"י מתנה ראשונה דאין השניה מתרת הבשר • שהרי הותר ע"י מתנה ראשונ' הילכך אינה מפגלת: נתן את הראשונ' חוץ לזמנה כו' פגול וחייבין עליו כרת שאין המחשבת חוץ למקומו דשני' מוציאתו מידי פגול • שהרי הוקבע בראשונה שקרבו כל מתיריו: ב אם חסר א' מכל המתנו' לא כפר דבפר העלם דבר כתיב (ויקרא ד') ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת כן יעשה לו ומקרא שא"ל הוא שהרי כל עבודותיו נתפרשו בו שלא לכפול באזהרת הזאות שבו הוא דאתא והכי משמע ועשה לו כאשר כתבתי לו עשיותיו • ושנה עליהם לעכב שאם חסר אחת מכל המתנות לא כפר: לפיכך אם נתנן כלן כתקנן הואיל וכלן אתירו אין זו מתרת בלא זו • ואין זו מפגלת בלא זו: וא' שלא כתקנה במחשבת חוץ לזמנו פסול • שלא הותר בראשונות • ואין בו כרת שאין מפגלים בחצי מתיר: ג אלו דברים שאין חייבים עליהם כרת • באכילתן משום פגול: הקומץ • אם קמץ ע"מ לאכול שיריים למחר • ונתפגלה המנחה שאינה נאכלת אלא ליום ולילה אין האוכל את הקומץ בכרת • שאין פגול חל אלא על דבר שיש לו מתירין אחרים • דפגול מסלחים ילפינן

והא דלא פסל ר"י במחשב בדמים הנתנין למטה לתת אותה למעלה הואיל ואם עשה כן פסל • משום דס"ל לר"י שהחושב לזרוק הדם על המזבח אפילו אלא במקומו כאלו חשב לזרקו במקומו • ובלבד שלא יחשוב לזרוק חוץ לעזרה:

ו ושחטו ע"מ לתנו ע"ג הכבש וכו' ועיין ברפ"ב • ומ"ש הר"ב הא דלא פסל רבי יהודה וכו' משום דסבירא ליה לר"י כו' כאלו חשב לזרקו במקומו ובלבד שלא יחשוב לזרוק חוץ לעזרה דגבי מחשבת חוץ למקומו כתוב שליסי ודרשינן שיהא אותו חוץ משולם בדם ובשר ובאימורים דהיינו חוץ לעזרה ממש שבשעת היתר במות נשחלם בכל אה"נמ' ורש"י ומהאי טעמא נמי לא פסול בשמחשב לפנים כדאיתא בגמ' ספ"ח דקפ"ב וא"ע בנתנין בפני' לנתנם בחוץ שהוא מקום משולם אמאי כשר • ותו בגמ' דבשובר עצמות כו' לא פליג דזיבחא גופי' מי מיפסל וע"מ שיאכלוהו טמאי' כו' לא פליג נמי מה"ט • לא כל כמיניה לא ישמעו לו הטמאים וכו' הלכך אין מחשבתו מחשבה לערב דמן וכו' ר"י לטעמיה דאמר אין דם מבטל דם:

פרק ד שאם

עיין במשנה דלק' מ"ש שם בס"ד: נתן את הראשונה חוץ לזמנה כו' פגול כו' והא דלא תני בעדיות גבי קולי ב"ש ותומ"י ב"ה • דכי איתסל להתירא איתסל • פי' לענין היתר הבשר והאימורין נשאלה אם נתן מתנה אחת בחטאת ונשפך הדם ועמדו ב"ש ופסלו וב"ה הכשירו דה"ל ב"ש לחומרא • נמ':

ב כל הנתנין על מזבח הפנימי: דלא כר"ש דמתני' ד' • שאם חסר אחת כו' לא כפר • פירש הר"ב דבפר העלם דבר כתיב ועשה לפר וגו' ומקרא שא"ל הוא שהרי כל עבודותיו נתפרשו בו חוץ מיותרת הכבד ושתי הכליות שהוא צריך ללמוד מפר כהן משוח האמור למעלה הימנו • והא ליכא למימר דלהכי הדר ואקשינהו להא מלתא דהאי קרא כתיב ביה כפרה וכפר עליהם וגו' • ואימורין לא מעכבי כפרה אלא כולי לדרשא כו' רש"י • ובברי' ועשה לפר זה פר יה"כ • כאשר עשה לפר זה פר כהן משוח • החטאת אלו שעירי עכו"ם שמכפרין על עבירו' מצוה ידוע וכתיב לו למעוטי שעירי רגלים ושעירי ר"ח שאין מכפרין על עבירות מצוה ידוע אלא על טומאת מקדש וקדשיו שאינה ידוע' לא בתחל'ולא בסוף כדאית' בפ"א דשבועו' מסכ' ד' ועיין בפירו' מסנה א"ב דפרק דלקמן: שאם הר"ב העתיק אם • והיא גירס' נכונה: ואין בו כרת פי' הר"ב שאין מפגלים בחצי מתיר עיין בראש וסוף פ"ב דמנחות: ג הקומץ ואי קשיא פסיטא דקומץ לא מחייב עליה כרת משום פגול דהא אי אכיל מיניה פקע ליה פגולה שהרי לא קרב המתיר • תריץ כגון שהולת האור ברובו • דחשיב

ולפיכך ליה דכתיב (ויקרא ז') ולם הכהן יאכל מבשר זבח שלמיו וגו' ותה שלמים מיוחדים שיה להן מתירין בין לאדם בין למזבח שהדם מתיר להקטיר הלמורין ולאמורין מתירין הבשר לאדם וחייבין עליהן משום פגול · אף כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח · חייבין עליו משום פגול · לאפוקי כל הך דתשיב במתני' שאין להם מתירין אלא הן עצמן מתירין לאחריהם שהאוכל מהן אינו חייב משום פגול : והלבונה · אין אחר מתירה אלא היא מתרת את המנחה כיון הקומץ : מנחת נדבת כהני · כלה כליל ואינה נקמצת הלכך אין אחר מתירה : מנחת כהן משיח · דהיינו חביתי כ"ג שהיא קריבה בכל יום מחציתה בבקר ומחציתה בערב : ומנחת נסכים · ל"ג דהא מפליג פליגי בה · ויש חלוק בין בהא עם הזבח לבהא בפני עצמו : והדם · הוא המתיר : והנסכי הבאים בפני עצמן · כגון שהתנדב מנחת נסכים בלא זבח כדאמרינן במנחות · מתנדב לדם מנחת נסכים בפני עצמו אי נמי הביאה בשביל הזבח אלא שהביא זבחו היום ונסכיו למחר דאמר מר ומנחתם ונסכיהם אפילו למחר · אבל אם מביאן עם זבחו ופגל בזבח נתפגלו הנסכים : וחכ"א אף הבאים עם הבהמה · דכיון דיכול להקריב נסכים למחר · נמצא שאין הזבח מתירן ליקרב אלא הן מתירים את עצמן · והלכה כחכמים : לוג שמן שלמצורע · שיריו נאכלין : אין חייבין עליו משום פגול · אם פגל באשם לא נפגל הלוג · ואע"פי שהלוג תלוי באשם דכתיב (שם י"ד) על דם האשם · דאם לא נתן מדם האשם אחלה אין נתיחת השמן כלום · אפ"ה כיון דאדם מביא אשמו עכשיו ולוגו עד עשרה ימים · נמצא שאין האשם מתירו וכיון דאין לו מתירים אין חייבין עליו משום פגול : ור"מ אומר · לוג הבא עם האשם בו ביום חייבין עליו משום פגול אם פגל באשם · ואין הלכה כר' מאיר : בין לאדם בין למזבח · או לזה או לזה : ד העולה דמה מתיר את בשרה למזבח · דכתיב (שם א) וזרקו את הדם [והדר] וערכו : ואת עורה לכהנים · דכתיב (שם ז) עור העולה אשר הקריב אין לו אלא לאחר זריקה : מטאת העוף · שהיא נאכלת לכהנים נפקא לן מדכתיב לכל חטאתם לרבות מטאת העוף דלא תימא נבילה היא : פרים הנשרפים · פר כהן משיח ופר

דחשיב כמאן דקרב כדאמרי' לקמן מנחו' ד' כ"ו קומץ מאיתתי מתיר פריס באכיל' מסתול' האור ברוב רש"י פ"ב דמנחות ד' י"ד והתוס' הקשו עליו שם ולקמן סוף דף מ"ב : והלבונה פי' הר"ב אין אחר מתירה דלבונה אין לה מתיר בעבודת המזבח · דאע"ג דקמיצת הקמיצ' קודמת · הקטרה דקמיצה לא מיחייב שתקדומי · ומה שהקשו התוס' אמאי לא חשיב לבונה · אע"ג דלא חזיא לאכילה · לא הרמב"ם שאני מעתיק במשנה ה' · אינו קשיא · דלבונה שייך בה אכילה משא"כ בעצי' דלא שייך בהו אכילה כלל : מנחת כהנים · לי הר"ב מנחת נדבת כהנים · וכן לשון רש"י : וטעמייהו דמנחת כהן חוטא פליג ר"ש ברפ"ו דמנחות וס"ל דנקמצ' : ומנחת נסכים · ה"ג בנ"ח · וכתב הר"ב דל"ג כו' דהא מפליג פליגי בה כו' וכ"כ רש"י ואע"ג דלקמן פליגי בנסכי

ומשמע שהוא היין בלבד · ליתא כדכתב הרמב"ם ברפ"ב מה' מעשה הקרבנו היין והסל שמביאין עם הקרבן הם הנקרלים נסכים ע"כ · וכ"כ בהקדמתו לפי' מס' מנחות שהוא ע"ל העברה בשמות ע"כ · וכבר כתבתי זה ברפ"ה דשקלים · ועיין ברפ"ג דתמורה · אבל בפירושו דהכא גרס מנחת נסכים ומפ' שהוא מסלת וכו' ונסכים מפ' היינות · ותמיהני דמשמע דל"פ ר"מ אלא ביין ות"ם מסלת · ועיין מ"ם שמשנה ד' פ"ב דמנחות · והתוספת כתבו דיש ליישב הגי' דמנחת נסכים מיירי במתנדב מנחת נסכים בכל יום · והיינו דבאין בפני עצמן מיירי במביא זבחו היום ונסכיהם ביום אחר · אבל הקשה שלא ה"ל להפסיק בדם וה"ל למתני הכי · והדם ומנחת נסכים ונסכים הבאים בפני עצמן · ומ' איידי דתנא מנחת כהני ומנחת כהן משיח תנא מיד מנחת נסכים · ע"כ : וחכ"א אף הבאים עם הבהמה · פי' הר"ב דכיון דיכול להקריב כו' עיין מ"ם במשנה ד' פ"ז דמנחות : לוג שמן של מצורע · ל' הר"ב שיריו נאכלין · וכ"כ רש"י · ולא ידענא למאי נ"מ פירשו כך בכאן ועיין לקמן : רש"א כו' נראה דר"ם דהכא הוא רגיל לעיל גבי נסכים · וקשה אמאי לא עירב דתרוייהו חד טעמא הוא · תו' (ואפשר משום דלא דמי לאיכך במאי שאין שיריו נאכלין ואולי שלוה נתכוונו רש"י והר"ב שפירשו דשיריו נאכלין ונסתלקה קושיתי דלעיל · ועיין שפ"ב דמעילה) וכ"ל דהייט טעמא דפסק הר"ב וכן הרמב"ם כר"ש וא"ל לדוחקו של הכ"מ

שכתב משום דס"ם מיקל ואית לן לעיולי מספיק' ועוד דמסתבר טעמיה ע"כ : אין חייבין עליו משום פגול · לשון הר"ב כיון דאדם מביא אשמו עכשיו ולוגו עד י' ומי' · וכ"כ רש"י וכ"כ גם שביאם במנחו' פ"ט משנה ד' וברפ"ב דתמור' והכי תני בגמ' דף מ"ד ובמנחות פ"ב דף ט"ו · וכך העתיק הרמב"ם סוף הל' מחוסרי כפרה · ובמשנה ד' פ"ז דמנחות כתב הר"ב אפילו עד כמה ימים · וכן לשון הרמב"ם בפ"ח מ"ם פסולי המוקדשין : וכל שיש לו מתירין כו' בברייתא יליף לה דשלמים לאו דוק' מאשר הם מקדישים לי (ולעיל טומאה גבי ויזרו כתיב והכל בכלל · רב"י) ואתי מותר מטומאה ופגול מנותר כדפי' הר"ב במשנה ה' מאחר שסופו לרבות כל דבר · למה נאחר שלמים מעתה לומר לך מה שלמים מיוחדים שי"ל מתירין בין לאדם בין למזבח · אף כל כו' : בין לאדם בין למזבח · ל' הר"ב או לזה או לזה · ועיין בפירושו שפ"ב דמעילה : ד פרים הנשרפים וכו' מתיר את אימוריהן

ליקרב ·

אבל

רל"צ

א חב · בנ מיי פס ד מו · יומא פ · תולין קיד · ה חב . מיי' שם הל' ג'

אבל בשרן הנשרפות אין בהן משום פגול • לפי שאין לו דבר המתירו • הרמב"ם פי"ח מהלכות פסולי המוקדשין • והיינו טעמא דהילכתריך לאסמוכינן בפרים וכו' לומר דדווקא אימוריהן • אבל בשרן לא • דאי אימוריהן פגול בהאימוריהן כמ"ש הרמב"ם סס : כל שאינו על מזבח החיצון • לשון הר"ב לאשוקי פרים וכו' שדמן טעון הזיה • פירש על הפרוכת שא"ל נגיעה • ומתן דמים • פירש על מזבח הזהב : בשלמים לשון הר"ב דפגול בשלמי' הוא דכתי' • ופיין מ"ש במשנה דלעיל : הא אין חייבין עליהן משום פגול כו' • כתב הר"ב דפגול יליף מנות' בג"ש דעון עון דגבי פגול כתיב (ויקרא ז) והנפש האוכלת ממנו עונה תשא • וכתיב גבי נותר (שם יט) ואוכליו עונו ישא • ומ"ש ונותר יליף מטמא בג"ש דחלול חלול • דגבי טומאה כתיב (שם כב) ולא יחללו את קדשי בני ישראל • וגבי נותר כתיב (שם י ט) כי את קדש ה' חלל • פרק קמא דתמורה דף ג' : והשחטן בחוץ פטור • לא מצאתי מעם מפורש • ואפשר מדכתיב [שם יז] למען אשר יביאו בני ישראל את זבחיהם • ודרשינן זבחיהם לזקא :

ר"י מחייב • ת"ר קדשי עכו"ם לא נהגים ולא מועלין • ואין חייבים עליהם משום פגול כו' • אמר רבי יוסי רואה אני בכולן להחמיר שנאמר בהן לה' • ומכאן סתירה לדברי האומר בב"מ ספו"ח מהלכות פסולי המוקדשין דפלוגתא דר"י לא קאי אלא על ושוחטן בחוץ • ולא עוד אלא דוהשוחטן בחוץ לא מתני • בהך ברייתא כלל : חוץ מן הדם • כתב הר"ב דמעטיה קרא דכתיב ואני נתתיו לכם וכו' ועוד כתיב על המזבח לכפר כו' ולא למעילה הלכך אין חייבין וכו' קרא דלכם נמי לענין מעילה נדרש • ועוד שלישי אמר קרא הוא • הוא לפני כפרה כלאחר כפרה מה אחר כפרה אין בו מעילה אף לפני כפרה אין בו מעילה • ומסקנא חד למעוטי מעילה וחד לנותר וחד לטומאה • אבל פגול לא צריך קרא דתנן (משנה ג') כל שיש לו מתירין כו' חייבין עליו משום פגול ודם גופיה מתיר הוא • גמרא • וכ"פ הר"ב ספ"ח דחולין תרי מעוטי לנותר וטומאה • וכתבו התוס' תימה לנותר וטומאה סגי בחד מעוט דילפינן מהדדי חילול חילול • ואף לקולא כדלעיל גבי קדשי עכו"ם : וי"ל דמוקמי' מיעוטא בנותר דוקא • אבל משום טומאה הוה חייב כי היכי דאין לו מתירין כגון קומץ ומנחת כהנים אף על גב דא"ן בהם פגול יש בהן איסור טומאה דמרבינן נמי לגבי דם • הכי הוה מרבינן נמי לגבי דם • ע"כ • העצים והלבונה והקטרת אין חייבין עליהן משום טומאה • לא טומאת עצמן ולא טומאת הגוף • ר"ל שהטומאה אם אכל קטרת ולבונה או הקריב עצים טהורים שהוא פטור • וכן אם היה טהור והן טמאין • הרמב"ם • ולא פירש כן בחבורו ספי"ח מהלכות פסולי המוקדשין : ומ"ש הר"ב ורבנן פליגי עליה ומרבו להו לטומאה מקרא • ומסיק שם הכ"מ דהרמב"ם ס"ל דדרשה גמורה היא ולא אסמכתא • ואני תמה עליו דבהדיא כתב בפ"ו מהלכות איסורי מזבח דטומאתן מעלה בעלמא וכפירש"י דמעלה דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא • וכ"כ בשמו ברפ"ח דעדיות • אבל התו' בפ' דלעיל ד' ל"ד נחל קו עליו • וכתבו דדרשה גמורה היא ועמ"ש ברפי' ב דתענית • והא דכבריי' לא נקט אלא עצים ולבונה • דמתילא ה"ה קטורת נמי במשנה דאמר תנא בי רוכלא כו' : ו לשם זבח • סגא (שם ז) ובשר זבח תודת שלמיו •

ופר העלם דבר של צבור ופר יה"כ : ושעירים הנשרפים שעיר של יה"כ ושעירי עכו"ם • שכל אלו דמן טעון הזיה לפניה • ואימוריהן קרבין על מזבח העולה • ואחר הבשר נשרף בבית הדשן • והואיל ודמן מתיר את אימוריהן ליקרב • אם פגל בהן ואכל את אימוריהן חייב עליהן משום פגול : כל שאינו על מזבח החצון כשלמים • דפגול בשלמים הוא דכתיב • מה שלמים מיוחדים שמתן דמן על מזבח החצון • אף כל שדמן נתון על מזבח החצון • לאפוקי פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים • שדמן טעון הזיה ומתן דמים לפניה • ואין הלכה כר"ש : ה' קדשי עכ"ם • שהעכו"ם מודרים נדריה ונדבות כישראל • דכתיב בפ' אמור אים אים מביא ישראל אשר יקריבו קרבנם לכל נדריהם ולכל נדבותם • זדרשינן אים מם ת"ל אים אים לרבות את העכו"ם שמודרים נדריה ונדבות כישראל : אין חייבין משום פגול נותר וטמא • דפגול יליף מנותר בגזירה שוה דעון עון • ונותר יליף מטמא בגזירה שוה דחלול חלול • ובטמא כתיב (ויק' א כ"ב) ויגזרו מקדשי בני ישראל ולא מקדשי עכו"ם • ואין הלכה כרבי מאיר : דברים שאין חייבין עליהם משום פגול • כגון הקומץ והקטרת וכל הסגויין במסכתינו • חייבין משום טומאה • האוכלן בטומאת הגוף חייב כרת : חוץ מן הדם • דמעטיה קרא דכתיב (שם י"ז) ואני נתתיו לכם • שלכם יהא כשאר חולין ולא כקדשי ועוד כתיב (שם) על המזבח לכפר לכפרה נתתיו ולא למעילה הילכך אין חייבין עליו לא משום טומאה ולא משום נותר ולא משום פגול אלא משום אוכל דם גרידא : בדבר שדרכן להאכל • שדרך בני אדם לאכלן ואע"פי שהוא מן הנקטרים כגון קומץ ומנחת כהנים והדומים לה • אבל לבונה ועצים וקטרת אין חייבין עליהן משום טומאה ורבנן פליגי עליה ומרבו להו לטומאה מקרא דכתיב (שם ו') והבשר אשר יגע בכל טמא והבשר יתירא לרבות עצים ולבונה • והלכה כחכמים דעצים ולבונה נמי יש בהן משום טומאה ואין לך עצים דמיטמאין אלא עצים של קרבן בלבד • שאם נגעה בהן טומאה אסור לסרפן על גבי המזבח : ו לשם זבח • לאפוקי שנוי קדש כגון לשם זבח אחר :

לשם

דמן מתיר את אימוריהן ליקרב • "רבי שמעון אומר • כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פגול : ה' קדשי עכו"ם אין חייבין עליהם משום פגול • נותר • וטמא • והשוחטן בחוץ פטור • דברי רבי מאיר • רבי יוסי מחייב • דברים שאין חייבין עליהם משום פגול • חייבין עליהם משום נותר משום טמא • חוץ מן הדם "רבי שמעון אומר בדבר שדרכן להאכל אבל (כגון) העצים • והלבונה • והקטרת • אין חייבין עליהם משום טומאה : ו לשם ששה דברים הזבח נזבח • לשם זבח • לשם

לשם עבה. לאפוקי שנוי בעלי כדילפינן לעיל בריש פ"ק ממנו׳ שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה׳ אלהיך נדבה וכו׳. לשם אישים. לאפוקי אם שחטו ע"מ לעשותו חתיכות לגויות בגחלים: לשם ריח. לאפוקי אם נלקן תחלה חוץ למערכה דתנו לא מסקי ריחא: לשם הנחת רוח. נחת רוח להקב"ה שאמר ונעשה רצונו וזכל הני ילפינן להו מדכתיב אשה ריח ניחוח. לשם חטאת. לשם חטאו שהוא מביאו עליו: אף מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו. אלא שחטו שתים כשר: שהוא תנאי ב"ד. שיחטוט שתים ולא לימא לשמן. דלמא אתי לאיחר שלא לשמן: שאין המחשב הולכת אלא אחר העובד. אלכך אי הוה אומר שלא לשמן. אף כי אמרו הבעלים לשמן לאו אדם הוא דלאו בדדהו תליא מלת׳ דכתיב (ויקרא ז׳) המקריב אותו לא יחשב. והלכה כר"י:

לשם זבחי לשם השם׳ לשם אישים׳ לשם ריח׳ לשם ניחוח׳ והחטאת והאשם לשם חטא אמר ר׳ יוסי אף מי שלא היה בלבו לשם אחד מכלאן׳ כשר׳ שהוא תנאי ב"ד שאין המחשב הולכת אלא אחר העובד:

פרק ה איזהו מקומן של זבחים׳ קדשי קדשים׳ שחיטתן בצפון׳ פר ושעיר של יה"כ שחיטתן בצפון׳ וקבול דמן בכלי שרת בצפון׳ ודמן טעון הזיה על בין הבדים ועל הפרכת ועל מזבח הזהב׳ ושתיתן מהן מעבבתי שירי

פרק ה איזהו מקומן של זבחים קדשי קדשים׳ עולות חטאות ואשמות: שחיטתן בצפון. עולה בהדיא כתיב בה (שם א׳) ושחט אותה על ירך המזבח צפונה. חטאת כתיב בה (שם ו׳) במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת. אשם כתיב ביה (שם ז׳) במקום אשר ישחטו את העולה ישחטו את האשם: שחיטתן בצפון. והא דלא תני הכא וקבול דמן בכלי שרת בצפון אע"ג דכלהו קבלת דמן בצפון במקום שחיטה. דסמוך לשחיטה כתיב ולקח מדם הפר. אלא משום דאיכא אשמות של מצורע שהכהן היה מקבל מקצת דמו בכפו דכתי׳ (שם י"ד) ולקח הכהן מדם האשם׳ ונתן מה נתינה בעצמו של כהן. אף לקיחה בעצמו של כהן׳ מש"ה לא כתב הכא וקבול דמן שאין קבול דמן שוה. ומשום דלא סגי ליה בלא קבלי כלי שלאחר שקבל כהן אחד לתקל׳ דם בידו׳ היה כהן אחר מקבל הדם בכלי מש"ה הדר תני בהדיא אשם מצורע אשם תלוי שחיטתן בצפון וקיבול דמן בכלי שרת בצפון. פר ושעיר של יום הכפורים. אע"ג דצפון בעולה הוא דכתיב אקדים תנא לחטאות בריש׳. דאיידי דאתיא מדרשא חביבא ליה. וחטאות פנימיות איידי דנכנס דמן לפני ולפנים חביבא ליה ואקדמינהו לשאר חטאות׳ ואינהו נמי שחיטתן בצפון דכתי׳ (שם ד) ושחט את החטאת. במקום העולה וקרא יתירה הוא דהא כתיב במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת. אלא זה בנה אב לכל החטאות שיהו טעונות צפון: וקבול דמן בכלי שרת. דכתיב בעולת סיני (שבות כ"ד) ויסם בחגבות ומזבח למדו כל הזבחים להיות טעונים כלי: הזיה על בין הבדים. עומד בין שני בדי ארון ומזה אח׳ למעלה וז׳ למטה כנגד עוביו של כפורת. ולא היו נוגעים בה: ועל הפרוכת. דכתיב (ויקרא י"ו) וכן יעשה לאהל מועד: ועל מזבח הזהב. דכתיב וינא אל המזבח בסדר עבודת יה"כ בפרש׳ אחרי מות: מתנה אחת מהן מעכבת. כדאמרן בפ׳ ב"ש ד׳ כ"ו דבפר העלם דבר

כתיב ועשה לפר כאשר

שתהיה זביחה עם שאר עבודות לשם שלמיו וכן שאר הקרבנו׳ הרמב"ם ספ"ד מה׳ מעשה הקרבנות: אף מי שלא היה בלבו׳ פי׳ הר"ב אלא שחטו שתים כו׳ וכן פירש"י ותמיהא דתנא קמא נמי אשחט קאי. והיינו דפירש הא דקאמר ר"י שאין המחשבה כו׳ אף כי אמרי הבעלים וכו׳: והריטב"ם פי׳ דת"ק מצריך שתהא כונת בעל הקרבן כו׳ ופליג ר"י וכו׳ ואתא שפיר שאין המחשבה כו׳ לאפוקי לת"ק דמצריך ג"כ למחשבת בעל הקרבן. ומ"מ אף ת"ק לא אמר אלא לכתחלה. ולא דבעלים מפגלים. דהא בגמרא אמרי׳ מתני׳ דלא כי האי תנא. דתניא אר"א בר"י שמעתי שהבעלים מפגלים. ומדאמר מתניתין דלא כי האי תנא ולא אמר ר"י דלא וכו׳. ס"מ דאף לתנא קמא אין הבעלים מפגלים. ועיין במשנה ז׳ פרק שני דחולין:

פרק ה קדשי קדשים. ל׳ הר"ב עולות חטאות ואשמות וכן לשון הרמב"ם ומסיים ודבר תורה דאשם ואשם ק"ק היא. ולמדנו העולה לפי שבאה עם החטאת ואשם בשחיטת׳ ובקבול דמה כמו שיתבאר (במשנ׳ ד׳) ע"כ ותימ׳ דלא כתבו ג"כ זבחי שלמי צבור דתנן להו בהדי אשמות במשנה ה׳. ורש"י כתבם. ובגמא׳ דף כ"ה תני רב מרי בריה דרב כהנא על עולותיכ׳ ועל זבחי שלמיכם מה עולה ק"ק אף זבחי שלמי צבור ק"ק. מה עולה בצפון. אף זבחי שלמי צבור בצפון: שחיטתן בצפון. כתב הר"ב עולה בהדיא כתיב ביה ושחט אותו על ירך המזבח צפונה. כן אשם כהן. כן בקר מנלן אמר קרא ואם מן הצאן. ו׳ מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון גמ׳ ומ"ש הר"ב והא דלא תני הכא וקבול דמן בצפון כו׳ אלא משום דאיכא אשמו של מצורע כו׳ דכתיב ולקח וגו׳ ונתן. מה נתינה לו׳ בחרא. (ועיין במשנה ח׳ ערך בתר׳ דנגעים) וכתבו התו׳ תימה דגבי חטאת נמי כתיב ולקח וגו׳ ונתן. (מה נתינה כו׳) ולא אמרינן מה נתינה בעצמו כו׳. ומאי הכא דרים משום דמיותר דכתיב במצורע עשיר ועני. ואע"ג דבת"כ דרים מקמאי. אבתרא סמיך. ע"כ. ומ"ש הר"ב שלאחר כו׳ היה כהן אחר מקבל הדם בכלי דכתיב [ויקרא י"ד) כי כחטאת האשם הוא. מה חטאת טעונה כלי. אף אשם טעונה כלי ברייתא בגמרא: פר ושעיר של י"הכ. שהן חטאו׳ דכתיב (שם יו) בפר בן בקר לחטאת. והשעיר אשר עלה עליו הגורל לה׳ ועשהו חטאת: בצפון. מכותל המזבח לפנים עד כותל העזרה. והוא ששים אמה ואני וכל שכנגד הרוחב הזה מכותל האולם עד כותל המזרחי. והוא ע"ן אמה. הרמב"ם. וכבר האריכו בזה בפ"ד במשנה ט׳ פ"ג דיומא. טעון ל׳ צורך כדמי׳ הר"ב בריש פ"ב דבכורים: ועל הפרוכת. כתב הר"ב דכתיב וכן יעשה לאהל מועד. ובפרים הנשרפים דמשנה ב׳ כתיב (שם ד) לפני ה׳ אל פני פרכת הקדש

אם

אחז׳ ר׳ מאי׳ פלא הכל׳ מע"ק הל׳ ב׳ ב הם סל׳ פ׳ ג׳ בס הל׳ יב ופ"ד חה׳ ע"ב הל׳ ע

דל"צ

אם לא נתן כו' ל' הר"ב דבתר הזאת ומתן דמים כו' עיין בפרק דלק משנה ד': לא עכב. עיין מ"ש במסכ' ז' פרק י"ג: ב פרים הנשרפים. ל' הר"ב פר העלם ופר כהן משיח. עיינם נשנה במס' הוריות ועיין בסמוך:

ושעירים הנשרפים. ל' הר"ב שעירי עכו"ם שהוקשו לפר העלם. כמ"ש במשנה ב' פ' דלעיל ונס ל' רש"י דנקט לעי' פר העלם אע"ג דשעירי בל' רביס. וטעמא דשעירי בל' רבי' דקי"ל דשאר שבטים מביאין על ידיהם כדאית' בספ"ק דהוריו' וביומ' פ' ה' ד' ל' תמיא כה"ג. והקשו התו' דה"ל למתני פר העלם דבר (כל"ל) נמי בל' רביס.

שהרי כמו כן כל השבטי' מביאין ותרנו דאתי למעטילתיה' דאיירי נמי בפר שמביא נבור בעכו"ם. וזה אינו דהוא עולה הוי ע"כ: אלו ואלו כו' לשון הר"ב בפרים הנשרפים כתיב שפך הדשן ישרף. והשאר הוקשו כדלעיל שם. רש"י ג על ארבע קרנות ע. בפירוש הר"ב דרפ"ד עלה בכבש ופנה לסובב.

שהיא כבשים קטנים יונאי' מן הכבש שבהן פוגים ליסוד ולסובב כדאמרי' בגמ' פ' דלקמן ד' ס"ב ובספר נורת הבי' סי' מ"ד סמכתיה על מקרא דיחזק' (מ"ג) ומעלתה פנות קדיש מדלא כתי' ומעלתו. ועיין מ"ש פ' דלק' מסכ' ג'. ומ"ש הר"ב ברפ"ב דתמיד: ובא לו לקרן דרומית מזרחית. לשון הר"ב כדקי"ל כל פינות וכו' דילפינן לה מיס של שלמה לקמן בגמ' פ' דלק' ד' ס"ב. וכבר כתבתיו במס' ה' פ"ד דיומא: דרומית מזרחית כו'. כלפ בתי"ו וכן הוא בל' הרמב"ם ונס במסכ' בכ"מ כלפ בתי"ו. ואף שקרן זו ל' זכר ומסו' כך ביסוד דלק' ג"כ גרס דרומי וכן במסכ' דלעיל יסוד מערבי. לפי שיסוד הוא ל' זכר אעפ"כ כאן הוא כמו חסר רוח וכשו שנינו קרן רוח דרומית מזרחית. ולכך בא בתי"ו להורות על רוח האמירה. ורוח נמצא בל' נקיבה כמו בל' זכר כמ"ש רש"י בפי' ויקלא. כך נ"ל לקיים גי' הס' ול' הרמב"ם. אף שראיתי סדור התפלה הנדפס באמשטרדם ונחסרו שם כל אלו התוי"ן: שירי הדם היה שופך כו' דכתיב (ויק' א' ר') ואת כל דמו יספוך אל יסוד המזבח: בכל מאכל. עיין משנה ז' פ"י ומ"ש שם בס"ד: ליום ולילה. לשון הר"ב דכתיב ובשר זבח ובו' למדנו לתודה

שמאכלת

שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון אם לא נתן לא עכב: ב "פרי' הנשרפי' ושעירי' הנשרפי' שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שר' בצפון. ודמן טעון הזיה על הפרוכ' ועל מזבח הזהב. ב מתנה אחת מהן מעכב' שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון. אם לא נתן לא עכב. 'אלו ואלו נשרפין בבי' הדשן: ג "חטא' הצבור והיחיד. או הן חטא' הצבור. שעירי ראשי חדשי' ושל מועדו' שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שר' בצפון. "ודמן טעון ארבע מתנו' על ארבע קרנו' כיצד. 'עלה בכבש ופנה לסובב. ובא לו לקרן דרומי' מזרחי' מזרחי' צפוני' צפוני' מערבי' מערבי' דרומית. 'שירי הדם היה שופך על יסוד דרומי' ונאכלין "לפנים מן הקלעים. לזכרי כהונ' בכל מאכל. ליום וליל' עד

שבמסכן הוו קלעי' היקף לחצר מ"ת. ובחטאת כתי' (שם ו') במקום קדוש תאכל בחצר מ"מ. ובבית עולמים היתה חומת העזרה במקום הקלעי': לזכרי כהונה. דגבי חטאת ואשם ומנחה כתי' כל זכר בכהני' יאכל אותה: בכל מאכל. משום דבעי למתני בפסח דאינו נאכל אא"נ. תנא בכלהו בכל מאכל: ליום ולילה. דכתי' (שם ז') ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל למדנו לתודה

שמאכלת

א שם מיי' ע"ס שאכל' מע"ק הל' י"ז
ב מז: ג מיי' פ"א מהל' מע"ק ה"כ וס"ד מהל' עי"ס ה"ב
ד רבב
ה פ"מתס"ג: מע"ק הל' ה' ד' ל' תמיא כה"ג. והקשו התו' דה"ל למתני פר העלם דבר (כל"ל) נמי בל' רביס.
ו ז מיי' פ"ס הסלן ע:
ח מיי' שם פ"ד הק"פ

מלאכלת ליום א' • וכקדשים ליל הולך אחר היום • דכתיב (ויקרא ז) לא יניח ממנו עד בקר • רש"י :

ד העולה קדשי קדשים • ל' הר"ב ותוס' דלא כתי' בקרא כו' • תימ' ומה"ט ה"ל למימ' נמי בני זבחי שלמי צבור דהא לא כתיב בהו קדש קדשים • וולפינן (כתי"ם בר"פ) מדאתקש לעולה מה עולה ק"ק : תוספות : קדשי קדשים • לשון הר"ב לפסול ביולא וכטבול יום ובמחוסר כפורים ן ועליה בה • וכן לשון רש"י וכתבו התוספות ולא היה לו לפרש לענין טבול יום ומחוסר כפורים • שזה הדין מוגג בכל הקדשים אפילו קליס • (כדמוכח רפ"ב) אכל יולא ומעילה ניתא דקדשים קליס לא מיפסלי ביולא • ואין בהם מעיל' ע"כ • ואני אומר דאף יולא לא ה"ל לפי מדאתכאן דמיפסלי ביולא חוץ לחומת העיר שלא לאכלן כדפירש הר"ב והרמב"ם ספ"ח • ועיין מ"ש במשנה ג' פרק ג' דמנחות • וכן לקמן משנה ו' דתנן קדשים קליס לא פרשו רש"י והר"ב אלא מעילה : שתי מתנות • לשון הר"ב בקרן מזרחי לפוני לא בקרן שעל המזבח אלא כלומ' בזוויו' וכן בפ"ו משנ' ב' ובהדי תנן ברים מס' קנים דעולת בהמ' נעשי' למט' • ומ"ש הר"ב דקרן מזרחי דרומי לא ה"ל יסוד כו' • בחסכתי' יתבני מקדשא • דבר המוקדש לדמי' וכו' • כשמגיע לקרן מזרחי לפוני היתה כלה וכו' • וכ"כ ברפ"ג דמדות • ועיין מ"ש במשנ' ד' פ יב דנגעי • ותמיהני • דכיון שמפר' שלא היה בנין היסוד בשל יהוד' ה"ל לכתוב דמתרגם בחסכתי' יתבנא מדבחא דמשמ' בגינא ממש • אבל מקדשא משמ דבנין היה אלא שלא נתנו שם הדמי • דהכי איתי' בגמ' מאי לא היה לו יסוד רב אמר בבנין • לוי אמ' בדמים רב מתרג' בחסכתי' יתבנא מדבחא • אבל איכא אגלי שהטעהו להר"ב מתרגו דידן שמתרג' מקדשא ואגב שטיפה ורגילו בתרגו' דידן נקט מקדשא וכ"כ התו' בפ"ו ד"ס"ב דתרגו' דידן מתרג מקדש' ומ"ש הר"ב בחלקו של טורף וכו' גמ' • ופירש' בגימין דכתי' בי' ואב יטרף ע"כ • ומ"ש הר"ב ועולי' טעונה תחלת מתן דמ' כנגד היסוד • דכתי' אל יסוד מזבח העולי' • וכדכתי' הריב והרמב"ם סוף פרקין • וכן בגמ' שם ד' כ"ז וכ"פ התו' ד' כ"ח ע"ב אע"ג דלרש"י בקו אתי בגמ' ד' כ"ב ודאמרן תחלת מתן דמה לא למעוטי שירי דשירי ג"כ הו' סופך אל יסוד דרומי' כדתנן רפ"ד דתמיד ועיין מ"ש במשנ' ב' פ' דלק' • וכתבו התו' דתימ' דלא תני לה הכא • והרר"י מלוריל"ם פי דכיון דשמעי' תנ' דפגימיו' ביסו' מערבי וגם התחיל בחילוניות למתני יסוד דרומי • ה"ל בכולהו • ואע"ג דחסיב בכל פגימור היינו משום דהתחיל בפגימות וארי' למתני בחילוני' ואין רולה להפסיק • ע"כ • ועיין במשנ' ב' פ"ו ומ"ש שם : ה אשם שפחה חרופ' • ל' הר"ב הבא על שפחה שחליה שפחה וכו' • עיין במשנ' ב' פ"ב דכריתו' : שחיטתן בלפון וכו' •

ערחצו': ד "העולה קדשי קדשי' ישחיטת' בצפון • וקבול דמה בכלי שר' בצפון • ודמ' טעון שתי מתנות שהן ארבע • וטעונה הפשטו ונתוח • ובליל לאישים : ה "זבחי שלמי צבור "ואשמות • אר הקאשמו' • אשם גזילו' • אשם מעילו' • אשם שפחה חרופה • אשם נזיר • אשם מצורע • אשם תלוי • שחיטתן בצפון וקבו' דמן בכלי שר' בצפון • "ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע • ונאכלין

ד"ה העולה קדשי קדשים • ומשום דלא כתיב בה בקרא קדש קדשי' היא כמו בחטאת ואשם • אשמועי' תנא הכי דהיא נמי קדשי קדשים כחטאת ואשם • שהרי היא סוה להם למקר שחיטתן וקבלת דמן : שתי מתנות • בקרן מזרחי לפוני • ובקרן מערבית דרומית שבנגדה בשכם"ן • וטעמא משום דקרן מזרחי דרומי לא הי' לו יסוד לפי שלא היה בחלקו של בנימין שנתנב "יעקב עליו (בראשי' פ"ם) בבקר ואכל עד בחסכתי' יתבני מקדשא • דבר המוקדש לדמים לא יהא אלא בחלקו של בנימין • ואותו הקרן לא היה בחלקו • שהמזבח הי' תופס בחלקו של יהוד' אמ' במזרחו ואמה בדרומו כל אורך מזרח ודרום בעובי אמה אלא שלא היה שבמזרח על פני כל המזרח שכשמגיע לקרן מזרחי לפוני • היתה כלה בתוך אמה לקרן • וכן אכילת אמה הדרומי לא היתה מהלכת על פני כל הדרום • שכשמגיע לקרן דרומי מערבית היה כלה בתוך לקרן אמה • נמצא יסוד לג הקרנות • הלכך היה מתחיל בקרן לפוני מזרחי • הואיל וקרן דרומי מזרחית אין לה יסוד • לפי שלא הי' בחלקו של טורף שנתנב עליו יעקב • ועולה טעונ' תחלת מתן דמה כנגד היסוד • הלכך בעי הכך תרתי דאמרן • דב' מתנות • שהן ארבע בעינן כדי שיהא מתן הדם כד רוחות המזבח • דכתי (ויקרא א') וזרקו את הדם על המזבח סביב • אי וזרקו יכול יזרקנו בזריק א' ת"ל סביב ומ"מ להקיף בזריק א' • אי סביב • יכול יקיפנו כחוט • ת"ל וזרקו ואין זריקה אלא מרחוק • וכחוט א"א להקיף אלא באצבע • הא כילד טוהן שתי מתנות שהן ארבע : וטעונה הפשט ונתוח • דכתיב (שם) והפשיט את העולה ונתח אותה לנתחיה • וכליל לאישים • כלה נשרפת ע ג האש • ה זבחי שלמי צבור • כבשי עצרת : אשם גזילות • האמור בשבועת הפקדון • אשם מעילות • הנהנה מן הקדש : אשם שפחה חרופה • הבא על שפחה שחליה שפחה וחליה בת חורין המיועדת לעבד עברי שמותר בשפחה ובבת חורין • אשם נזיר • שנטמא במת • דכתיב ביה (במדבר ו') והזיר לה את ימי נזרו וגו') : אשם תלוי • ספק שגג בדבר שחייבין על זדונו כרת ספק לא שגג והוא כתיב בויקרא אכל אשם מעילות : אשם ודאי • ל"ג • שכל אלו אשם ודאי הן • חוץ מאשם תלוי : שתי מתנות שהן ארבע • דבאשם נמי כתיב זריקה • וכתיב סביב : ונאכלים

א נב ב מיי' פ"ה מהל' חמ"ק הלכ' ו' ג נד ד פ"ה שם הל' ג ה שם הל"א

רל"א

עיין בר"פ בדברי הר"ב ומ"ש סס דזבחי שלמי צבור יליף מעולה דתחטאת ליכא למילף כדיליף הר"ב לקמן בסמוך לגאכלין כו' דגסון בחטאת גופיה מהיקש גלמוד כמ"ש הר"ב בר"ש ואינו הו"ר ומלמד בהיקש. גמ'. ועיין מ"ש בספ"ז דמגחות:

ונאכלין לפנים מן הקלעי'. ל' הר"ב דבפי' בקדש הקדשים תאכלנו. בויקח קרח ולכל אשמם וגו' רש"י ולא ידעתי מאי דוחקיה דלא כתב לקרא דפרשת לו דקדשים שנאמר שם בפרשת אשם במקום קדוש יאכלו ונבי חטאת גופיה לא כתיב נמי אלא במקום קדוש כמ"ש הר"ב לעיל. והרמב"ם פי' במשנה דלקמן שנאמר בחטאת כאשם ומ"ש הר"ב וזבחי שלמי צבור סמך אותן לחטאת כו' שאין נאכלין כו'. אבל אין טעונין ד' מתנו כו' ויליכא לאקשויי לחטא' כדדרשי' לעיל פ"ק דף י' אות' דמה למעלה ואין אחרת דמה למעלה תו': [ולפנים מן הקלעי'] והעזרה במקדש כנגד לפנים מן הקלעים במשכן. הרמב"ם ועיין במשנה דלקמן:

ו קדשים קלים פי' הר"ב אין מועלים בהם. וכן ל' רש"י. ועיין ספ"ק דמעילה. ועיין לעיל במשנה ד' ומ"ש שם: בכל מקום בעזרה ל' הר"ב אין טעונין שחיטה בלפון דתודה לשלמים אתקוש כדפי' הר"ב בלקמן. והיינו נמי טעמא דטעון ב' מתנו' וכו'. ויש לדקדק אמאי שיל' הכא ונקט בעזר' במקום לפנים מן הקלעי' דלעיל. וג"ל דתנא (דלעיל) מסריך סריך בליסניה דבפ' בתרא מסג' ד' דהתם קאי על משכן: בכל העיר. ל' הר"ב דגבי חטאת כתיב כו' אלא במקום טהור כדכתי' את חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו במקום טהו' ומ"ש הר"ב טהור מלכנס שם מצורעים כדתנן במשנה ז' פ"ק דכלים. דכל עיירות דינן כך. ומ"מ לאכלן כשיצאו חוץ לעיר כדפי' הר"ב ספ"ח. ואיצטרך למעוטא דאותה דאע"ג דכתביה כתיב במקום טהור דלא תימא מאי מקום טהור טהור מטומא' זב. והוא הר הבית. גמ'. וה"ל תקשה דה"ל למנקט חוץ ממחנה ישראל. ועיין לעיל: ליום ולילה עד חצות. ע' בסוף מתני' ג': לנשיהם ולעבדיהם. כל הנאכלים לכהנים נא כלים לעבדי הכהנים ולנשיה כתרומה. הרמב"ם פ"י מה' מעשה הקרבנות:

ז בכל מקום בעזרה. פירש הר"ב ב' פרשיות נאמרו כו' בקמייתא כתיב ושחטו פתח אהל מועד. ובתרתי בתרי' כתיב לפני וכו' להכשיר את כל הרוחות. פירש"י דלא תימא כנגד המזבח דוקא. והא דכתב בקמיי' פתח מפרש בגמ' לומר בזתן שפתח היכל פתוח ולא בזמן שהוא נעול. וקרא אליבי לפסול גידי נדרין. פירש"י כגון לבסות ואפי' תוכן קדש ע"כ וכולהו אחורי היכל כשר. וכ"כ הרמב"ם בפ"ח מה' מעשה הקרבנות. והכ"מ כתב הא דמכשיר אחורי היכל צריך לתוך מנין לו"ע כ"ואפ"ת דאמר רמי בר רב יודא אמ' רב דף נ"ה לול קטן (בתין תלגן פתוח מן התא) היה אחורי בית הכפורת גבוה ח' אמות כדי להכשיר את העזרה לאכיל' ק"ק ולשחיטת קדשים קלים: שתי מתנות שנא' בזריקת דם הפלים סביב כמו שנא' בעולה. רמב"ם במשנה דלעיל: לשני ימים ולילה אחד. לשון הר"ב דדהכי כתיב בשלמים והעותר מכשר הוכח ביום השלישי באש ישרף. ותסיים הרמב"ם ואינן נאכלין אלא ביום השחיטה והלילה. ומתחרת עד ליל שלישי. ע"כ. והיינו דלא תנן אלא ליום ולילה. והוא הלילה שבין שני הימים ויליף לה בברייתא מדכתיב והנותר עד היום הוא נאכל. פירש"י בעוד יום. והתוספות פירשו עד. ולא עד בכלל. ע"כ. וביום השלישי ישרף אתא לשריפה שיכול שישרף תכף לאחילה. וכמו שכתבתי במשנה ב' פרק ו' דשקלים. והא דלא עשו הרחק מן העבירה בנאכלין לשני ימים ולילה אחד. כתבו התוספות בסוף פרקין דמיכר הוא מתי יהיה שקיעת החמה. אבל בלילה אינו מיכר ולילה אחד. הכי גרסינן. ועיין מה שכתבתי במשנה ה' פרק שני דברכות:

ונאכלין לפני' מן הקלעי'. דכתיב באשם (במדבר יח) בקדש הקדשים תאכלנו. וזבחי שלמי צבור סמך אותן הכתוב לחטאת דכתיב (ויקרא ב"נ) ועשיתם שעיר עזים מ' לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים לומר לך שדינן כחטאת שאין נאכלין אלא לפנים מן הקלעים ולזכרי כהונה. אבל אין שעונים ד' מתנות כחטאת שאין לך בכל הקרבנות מי שעטון ארבע מתנ' אלא חטאת בלבד: ן התודה ואיל נזיר קדשים קלים. אין מועלין בהן: שחיטתן בכל מקו' אין טעונים שחיטה בלפון: ונאכלים בכל העיר דגבי חטאת כתיב (שם י') ואכלתם אותה במקום קדוש ואין שלמים במקום קדוש אלא במקום טהור דהיינו בכל העיר שהוא מקום טהור מלכנס שם מצורעים: לכל אדם לזרים: ליום ולילה. בתודה כתי' (שם ו') ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בוקר ותניא תודת שלמיו לרבות שלמי נזיר: המורם מהן. חזה ושוק שנתן מהן לכהן כשאר שלמים. דתודה לשלמים אתקוש דכתיב (שם) וזאת תור' זבח השלמי' וגו' אם על תודה וכו'. וארבע חלות מארבע מינים שבה כדכתיב (שם) אחד מכל קרבן. לכהן הזורק וגו' ומור' מאיל נזיר זרוע בשלה וחזה ושוק וחלת מצה אחת ורקיק אחד: כיולא בהן. נאכלים בכל העיר ליום ולילה: לבעלים לנשיהם כדכתיב (שם י') ואת חזה התנופה וגו' תאכלו במקום טהור אתה ובניך ובנותיך: ז שחיטתן בכל מקום בעזרה. ג' פרשיות נאמרו בשחיטת שלמים. אחת בבן בקר. ואחת בכשב. ואחת בעז. בקמייתא כתי' ושחטו פתח אהל מועד. ובתרתי בתרייתא כתיב לפני אהל מועד להכשיר את כל הרוחות. שבעזרה. לפני משמע כל שלפני ההיכל: לשני ימים ולילה אחד. דהכי כתיב בשלמים (שם ו') והנותר מבשר זבחו ביום השלישי באש ישרף: והמעשר

המורם

ח והמעשר • מעשר בהמה : ודמן טעון מתנ' אחת . דלא כתיב בהו סניף אלא ואת דמם תזרוק כתיב גבי בכור • והכי נמי מהכם ילפינן : מדלא כתיב ואת דמו אלא ואת דמם : כנגד היסוד • במקום שיש יסוד תתהיו • למעוטי מזרחית דרומית שאין שם יסוד כדאמרן • ובכור ומעשר ופסח טעונים יסוד דילפינן זריקה זריקה לג"ש תשיל' ונעילה כתיב (ויק א ד') אל יסוד מזבח העולה : שיהא באכילתן • זה מזה אע"פ שהשוה אותן למתן דמים : הבכור נאכל לכהנים . כדכתיב (במדבר י"ח) ובשרם יהיה לך . והמעשר לכל אדם • שלא תצינו בכל התורה שיהיה לכהנים חלק בו . ונאכלין בכל העיר • דכתיב (דברים י"ב) והבאתם שמה עולותיכ' וזבחיכם ואת מעשרותיכם ותניא בשני מעשרו הכתוב מדבר חד מעשר בהתה • וחד מעשר דגן • וכתיב בההוא קרא ובכורות בקרכם ולאנכם . ומדלא קבע להו מחיצה ס"מ דתעשר ובכור נאכלים בכל העיר : לשני ימים ולילה אחד • דבבכור הוא אומר . ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין הקישו הכתוב לחזה ושוק • מה חזה ושוק של שלמים לשני ימים ולילה אחד אף בכור לשני ימים ולילה ח' • ומעשר בבכור : למנויו • לאותם שנתנו בדמי לקיחתו כדכתיב (שמות י"ב) איש לפי אכלו תכוסו :

פרק ו קדשי קדשים • כאלו נשחטו בצפון • דכתיב שם ב' ובחת עליו את עולותיך ואת שלמיך כלו בשר לעול' . וכלו בשר לשלמי' ואע"ג דעול' טעונ' צפון ואין שלמי' טעוני' צפון : מחצי המזבח ולצפון כצפון דתשמ' לי' חציו לעולותיך וחציו לשלמיך . דאי ס"ד כלו לעול' בשר הבא' כלו לעולה תחרת דבשר • כלו לשלמי' שפחיטתן בכל תקום • תיבעי f • ואילך

ח ודמן טעון מתנ' אחת . ל' הר"ב דלא כתיב בהו סניף • וכתיב בעולה וחטאת ואשם הוא להו ג' כתוביס דלכ"ע כל ג' כתוביס הבאים כאחד אין מלמדין הלכך לא מהני ג"ש דזריקה זריקה דלקמן למילף ב' מתנות • בח" :

מתנה אחת • ועיין בדבור האחרון שכתבתי בסוף פסחים : ונאכלין בכל העיר . פי' הר"ב דכתי' והבאתם שמה עולותיכם וכו' ותניא וכו' בספרי וכפרש"י . וכתבו התוס' דיש לתמוה דהא כתיב שם ואכלתם לפני ה' : ועוד קימה גדולה דהכי מתניא בספרי מעשרותיכם . רע"א בב' מעשרות כו' ותרומת ידך אלו הבכורים כענין שנאמר (דברים כ"ו) ולקח הכהן הטנא מידך • ובכורות זה הבכור • בקרכם ולאנכם אלו מבחות ומשמות • ואכלתם שם לפני ה' אלהיכם . אלו המחיצה • וגרא' לפרש דנפקא לן מדמקשי' לחזה ושוק של שלמים לאכילת שני ימים וה"ה לענין שנאכלין בכל העיר . ע"כ והרמב"ם בפ"י מה' מעשה הקרב' כתב שהרי הן קדשי קלי' כשלמי' ועיין עוד לקמן . וכפי רושו לחשנה ח' פ"ק דכלי' כת' שאמר בש"י בבכור והוא קדשי' קלי' לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה במקו' אשר יבחר ה' (שם פ"ו) ועמ"ש שם : בכל העיר בכל מאכל . גרסי' ולא גרסי' לכל אדם דהא קתני בכור לכהנים רש"י : לשני ימי' ולילה א' • כתב הר"ב דבבכור הוא אומר ובשרם יהיה לך כחזה התנופה כו' . מה חזה ושוק של שלמים וכו' ואית' מה חזה ושוק של תודה דתפסת מוסיף תפסת פליגי ר' ישמעאל ור"ע ר"י אומ' חזה ושוק שהורמים מתודה מהיקשה דשלמים אתיא ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש • ור"ע אומר הואיל ויום ולילה בתוך כתי' אע"ג דחזה ושוק למדה בהיקש לא הויא זמן אכילה דחזה ושוק דבר הלמד בהיקש . ואה"ג דתחלת ההיקש לתודה היא . אלא מדבר אח' הכתוב ובשרם יהיה לך דלא אינטע דהא כתיב בריש אחרת כתו זו הבאה לו בהיקש שיהא לב' ימים . ומעשר כתב רש"י דלא ידע מנא ליה . ותו' כתבו דנראה דוליף משלמים בבנין אב • מה שלמים קדשי קלים • אף מעשר ק"ק • דבכור נמי הוה אתי משלמים אי לאו מסוס דמתנה לכהן ואע"כ מעשר דלא הוי מתנה לכהן משלמים אתי • ע"כ • וכ"כ הרמב"ם בפ"י מה' מה"ק ומ"ת כי היכי דדרשי מדכתי' דמם ולא דמו לרבו' מעשר לזריקה ה"נ נדרוש בשרם לרבות מעשר לאכילי' • ל"ק דאינטע' לבכור בעל מום שהוא מתנה לכהן כדאי' בגמ' : הבכור אינו נאכל כו' תמיד ליתני נמי דאינו נאכל אלא על מנ' ומרורי • ותירץ הר"ר חיי' דלא מסיב אלא דבר שבנגדו בקדשי והוא חלוק מהם דשאר קדשים נאכלי ביום ובלילה עד סוף לכל אדם בכל מאכל • וכשם אינו נאכל אלא בלילה עד חצות ונמנויו ולני' א"נ לא תני תנו' ומרורי' דאין מעכבין • א"נ לאו מלוה דגופיה • הוס' : אלא בלילה כדכתי' (שמו' י"ב) בליל' הזה ר"ש : וא"נ נאכל אלא עד חצו' • כלו' אפי' מדין תור' יולהכי קתני אלא ומתני' ראב"ע היא דדרש נאת כלבלילה הזה ונאת להלן (שם) ועברתי בארץ מצרי' בליל' הזה מה להלן עד חצו' אף כאן עד חצו' ועמ"ש במסכ"ת פ' בתרא דפסחים :

פרק ו ששחטן מדאורייתא שוחט לכתחלה כדדרשינן מוחבחת עליו ושמא הא דנקט דיעבד מדרבנן שלא תרבין גללי' תו' : כאלו נשחטו בצפון • פי' הר"ב דכתיב ובחת עליו כו' והא דדרשי' עליו שיהא שלם (כמ"ש בסוף מתני' ח' דפ"ג)

הכא דייק מכוס לוזבחת עליו. משמע שמליה לזבוח עליו תיס' ד' כ"ט: ב חטאת העוף היתה נעשית על קרן דרומי מערבי. ל' הר"ב מס"ס דמנחת חוטא כלו דלי דלות ויהיו דכת ומשת נמי וכו' דכולהו חדא קרא וחדא דרש: קרן דרומי מערבית.

הר"ב. העתיק מערבית דרומית ולא כ"מ מידי. ובמסל' ב' פ"ג דמנחות ופ"ה מסנה ה' פ"י שהיא בחודא של קרן ופי' קרן דהכ' עיין מ"ש במסל' ד' פר' דלעיל: בכל מקו היתה כשיר. פי' הר"ב למליקת וכתבו התו' תימה דלא ילפי' נמי למליקה ושמא לא ילפי' אלא מיני דלא שכחן דבעי מזבח כמנחה. וכ' פי' בקו. ע"כ: ושירי הדם. ל' הר"ב של חטאת החלבות וכו' והרמב"ם בפ"ז מה' מה"ק כתב ושירי הדם של עולות וחטאת הנאכלות ואשמו וכלמי' שנוסכים עליה ועת"ם פרק דלעיל מסל"ד: והיין ל' הר"ב בכל יו' ששם היו הסיתין עיין בפי' הר"ב מסנה ט' פ"ד דסוכ' ומסל' ג' פ"ג דמדות:

ועולת העוף. עיין מ"ם במסנה דלקמן: ג עולין דרך ימין. כדפרשית לעיל מסנה ג':

לשלשה דברים אלו. פירש הר"ב שהן ניסוך המים וכו'. ולג' דברים הנעשים בה למטה אינו עולה ואינו מקיף אלא עומד על הרצפה בקרקע רש"י: שהיו עולים. לשון הר"ב כשהוא עולה למזבח סוגה לסובב לשמאל. וכן לשון רש"י. ולפי זה כבש קטן היה גם כן לשמאל. וכן פירשו התוספות דף ס"ד שכתו שהיה כבש קטן שפנה על הסובב למזרח הכבש. כת"ם פרק דלעיל מסנה ג'. כך היה ג"כ מערבו של הכבש דאלת"ה כשהיה מגיע לקרן מערבי דרומית בנתינת דמים ודחטאת דנתן שם היה צריך לחזור על עקיבו לכך נראה שהיה כבש קטן גם כן למערב. ואין ראיה מהא דתנן במס' מידה (פ"ד משנה ט') גבי נכבים שלה בכבש וסב: לשמאל ולא תנן בהו ופנה לסובב. אבל קשה דלא חשיב ליה לעיל גבי שני כבשים קטנים יצאים מן הכבש (שהעתקתי בפרק דלעיל משנה ג') ע"כ ולי נראה דמשום דבכבש השני שעל השמאל שפנה אל יכוד להוליך בו שירים של חטאת שיורד מן המזבח פונה לשמאלו ליסוד דרומי כדפירש"י שם שאותו כבש עצמו היה רוחב ומקצת ממנו הוגבה ועולה עד על הסובב גם כן. אלא דהש"י מפרש בדף ס"ד בהדיא דלא היה יכול לפנות לסובב לצד מערב שלא היה בם כבש קטן. לכך כ"ל לפרש דסובב שהזכיר רש"י בכאן הוא מקום הלוך רגלי הכהנים שעל ראש המזבח ונקרא סובב בלשונו בד' ס"ב ע"א גבי תרי הוה חד לגוי. וחד לכהנ: וחזרין לנקבן גרסי' ול"ג ומקיפי' על העקב). בדרך שעלו בו. ואין מקיפין דכל כמה דמצינן לחשובי בהלוך של שמאל ממעטין. ל' רש"י פ"ד דסוכה ד' מ"ח

ע"ב ותוספות

ואידך אינטרי. סד"א עולה דדחיק לי' מקו' שלא הוכשרו לה שלא הרוחו. ופעמי שהעולו מרובו ונר ל' שם המקו' לפיכ' הכשי' להם ראש המזבח אבל שלמי' דלא דחיק להו המקו' לא הכשיר להם ראש המזבח קמ"ל. והל' כר' יוסי. היו נקטלות בכל מקום. ואינ' טעונו לפון דלא קנע הכתו' מקו לקחינ' לפני' מן הקלעי' לזברי כהונה דכתי' (במדבר י"ח) כל קרבנם לכל מנחתם וסחיך ליה אהר' הקדשי תאכלו כל זכר יאכל אותו ליום ולילה עד חצו' דילפי' ממנחת לחמי תודה: ב חטאת העוף היתה נעשית בקרן מערבי דרומי. מנסוס דמנח' חוטא קרויה חטא' דכתי' במנחת חוט' יקר"ה) יסיס עליה שמן ולא יתן עליה לבונ'. כי חטאת היא ומשמע כמי שחטא' קרויה מנחה דחטאת נעשה להיות מנחה בדלי דלות ומנחה מינו שטעונ' הגשה בקרן מערבי דרומי' דכתי' (שם ו') הקרב אותה בני אהרן לפני ה' ש פני המזבח איהו רוח שהוא לפני ה' ואל פני המזבח הוי אומ' זו רוח מערבי דרומי. דלפני ה' הוא מערב. ופני המזבח הוא הדרום. שם היה הכבש. ומה מנחה טעונה הגשה בקרן מערבית דרומית. אף חטאת העוף עבודתה בקרן מערבית דרומית. והזאת דמה היא עיקר עבודתה: בכל מקום היתה כשרה. לחליקה. אלא מה היה מקומה להזאתה. והכי מפרש לה בגמרא: מלמטה. למטה מחוט הסקרא: הגשות. של מנחות קודם קמיצתן כדכתיב (שם ב') והביאה אל המזבח: ושירי הדם. של חטאת החלבות היה שופך אל יסוד דרומי כדלעיל בפרק אחרון מקומן: ניסוך המים. בחג הסכות: והיין. בכל יום שם היו הסיתין ולא היה אפשר לנסך כי אם שם: ועולת העוף כשהיא רבה במזרח. דעיקר מקומה בקרן דרומית מזרחית. מפני שקרובה לבית הדשן לזרוק שם מוראה ומולה. כדכתיב (שם א') והסליק אותה וגו' אל מקום הדשן. וכשהיא רבה שם שיש כהנים הרבה. בלותה הקרן שסוקים בטולות. ואין לזה מקום לעמוד בסובב. דעולת העוף נעשית לחובה. בא לו לקרן דרומית מערבית שאף היא סמוכה לבית הדשן. יותר משאר שתי קרנות. שבית הדשן שתוך לכבש היה במזרחו של כבש ולדרומו של מזבח. ג ומקיפים דרך שמאל. מקיפים את המזבח בשביל ערכי עבודה כגון למתן דמי חטאות ולסדור מערכה או להמוך אברים בגיזרת ויורדים בתערבו של כבש שהיא שמאל העולין למזבח בעלייתן. חוץ מן העולה לג' דברים אלו. הנעשים בקרן מערבית דרומית שהן ניסוך המים והיין ועולת העוף שכשהוא עולה למזבח פונה לסובב לשמאל באותה הקרן וכשנמר חוזר על עקב דרך עלייתו. בניסוך המים והיין שמא יתעשמו בעשן המזבח בעוד שהוא פונה דרך ימין ומקיף

לשמאל ויפיגו טעמן וריחן ותנן

* המנחות היו נקמצות בכל מקום בעזרה. ונאכלין לפנים מן הקלעי לזברי כהונ' בכל מאכליליום ולילה עד חצות: ב חטאת העוף היתה נעשית על קרן דרומי מערבי. בכל מקו' היתה כשר'. אא זה היה מקומ וג' דברי' היתי אותה הקרן משמשת מלמט' וג' מלמעלה. מלמטה חטאת העוף. והנשות. ושירי הדם מלמעלה. ניסוך המים והיין. ועולת העוף. כשהיא רבה במזרח: ג כל העולי' למזבח. עולין דרך ימין. ומקיפין ויורדין דרך שמא. חוץ מן העול' לג' דברי' אי שהיו עולי' גם יורדין) וחזרים לעקב:

ד חטאת

והן בעינן תמימים יהיו לכם ונסכיהם סיכיו הנסכי' תמימים. ועולת העוף נמי שמא תתעטן ותמות: ד היה מולק את ראשה. לוחז שתי גפים. בב' אצבעותיו זרת וקמיצה של ידו הסמאלית והעוף על גבי ידו. ופניו של עוף לצד גב ידו שיהיה העורף למעלה ומותח צוארו בגרון על רוח' כל שתי אצבעותיו אצבע וחמה. ומולק בצפרנו וזו אחת מעבודות קשות שבמקדש: ואינו מבדיל הראש מן הגוף אלא חותך שדרה ומפרקת ורוב בשר עמו עד שמגיע לושט או לקנה ונוטל סי' א' לבדו ומולק כדכתיב ולא יבדיל: ומזה מדמה. לוחז בעוף ומזה שלא היה מזה בכלי ולא באצבע אלא בגופה של עוף: היה מתמצה שמקרב בית מליקתו למזבח ודוחקו בקיר והדם מתמצה ויורד ליסוד. דבחטאת העוף כתיב (ו קראת') והזה מדם החטאת על קיר המזבח והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח. איזו קיר שהשיריס שלו מתמצין ליסוד. הוי אומר זה קיר התחתון דהיינו מן החוט ולמט' דאי קיר העליון דהיינו מן החוט ולמעלה פעמים שהיה מתמצה לסובב כיון שעושה למעלה מן הסובב שהחוט למטה מן הסובב אמה: ה עלה בכבש. לפי שעולת העוף נעשית למעלה. דלא כתיב בעולת העוף יסוד אלא בחטאת העוף בלבד ובבהמ' איפכא. דחטאת בהמה נעשית למעלה דכתיב בה קרנות המזבח. ועולת בהמה למטה דכתיב (שם ד') אל יסוד מזבח העולה. תלה היסוד בעולה: בא לו לקרן דרומית מזרחית. לפי שהיא קרובה לבית הדשן שהשם משליך המורחה והנולה: ממול ערפה. מול הרוחה את ערפה. והוא אחורי הצואר ואע"פ שלא נאחר בעולה מול עורף. למדנו בה מול עורף מחטאת ומבדיל חותך ב' שימנים דתדכתיב בחטאת העוף ולא יבדיל למדנו שבעולת העוף מבדיל. והקיף בית מליקתו למזבח. מקר' ודוחק בית המליק בקיר המזבח. כדי שיתמצה הדם: וספגו

ד חטאת העוף כיצד נעשית. היה מולק את ראשה ממול ערפה ואינו מבדיל. ומזה מדמה על קיר המזבח. שירי הדם היה מתמצה על היסוד. אין למזבח אלא דמה. ובולה לכהנים: ה עולת העוף כיצד היתה נעשית. עלה בכבש (גמ' לכבש) ופנה לסובב. בא לו לקרן דרומית מזרחית. היה מולק את ראשה ממול ערפה. ומבדיל. וממצה את דמה על קיר המזבח. נטל את הראש. והקיף בית מליקתו למזבח. וספגו

ותוס' כתבו דטעמא דהכא חזרתו על העקב הויא דרך ימין: ד חטאת העוף כיצד וכו'. משיב דדם חטאת קודם לעולה. מפרש חטאת תחלה. תו': מולק עיין פרק דלקמן מסנה ה': ממול ערפה. עיין בפי' משנה דלקמן ומ"ש שם ואינו מבדיל. ל' הר"ב אלא חותך שדרה ומפרקת ורוב בשר עמה וכו' ואין כן לשון הברייתא בסוף פרקין אלא חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר על שמגיע לושט או לקנה חותך סי' א' או רובו ורוב בשר עמו ופרש"י שדרה תוך השדרה. מפרקת עצם הצואר בלא רוב בשר. התקשת סביב כדאמרי' בהכל שוחטין דף כ' בשדרה מפרקת ורוב בשר עמה נבילה ומטמאה ואפי' מפרכסת הלכך אי הוה מתוך רוב בשר קודם הסימן הויא ליה מתה ולא מהניא בה מליקה וסימנין הלכה למשה מסיני הם. ע"כ. וה"ב מסקנא דגת' בהכל שוחטין דף כ"א כהאי ברייתא וכן העתיק הרמב"ם בעולת העוף בפ"ו מה"ק: ומזה מדמה. ל' הר"ב שלא היה מזה מכלי וכו' דילפינן בברייתא מדכתיב והזה מדם החטאת מנוסח של חטאת מדלא כתיב ולקח מדם וכו'. ומ"ש הר"ב אלא בגופה של עוף. וז"ל רש"י פ"א דמנחות סוף דף כ' הזאה אחת בגוף העוף ומעלה ומוריד בכח והדם ניתז מעלתו: היה מתמצה על היסוד. פי' הר"ב שמקרב בית מליקתו למזבח וכו'. וכן ל' רש"י אבל במנחות שם פי' מצוי סותם בין אצבעותיו ונלוק הדם הולך למרחוק. ע"כ. ומ"ש הר"ב דבחטאת העוף כתיב והזה כו' איזו קיר כו' לא ידענא למאי איצטרך להא דקרא בוסיה הא קאמר ימצה אל יסוד המזבח. אבל בגמ' מייתי הברייתא על ההזאה שתהא למטה ולא למעלה כחטאת הבהמה. וכן הביאו הרמב"ם בפירושו. וכ"כ הר"ב בעצמו ברים מסכת קנים. ופרכינן דאע"ג דקרא קאמר דימצה ליסוד דלמא ההזאה לא תעלה עביד ליה והדר עביד המצוי לתכה. ומשני מי כתיב ימצה כלומר בסו"א ופת"ח דהוי משמע שמוסיר את הכהן שיתו' וימצה אחר ההזאה. ימצה כתיב בחיר"ק וקמ"ץ דממילא. מכמע נמי לענין הזאה דממילא היה דם מצוי אצל היסוד:

ה עלה בכבש. כתב הר"ב לפי שעולת העוף נעשית למעלה. דלא כתיב בעולת העוף יסוד אלא בחטאת העוף בלבד וכ"פ הרמב"ם. ולא סגי לן בהכי. דהא ג"ש אית לן למול עורף דגילף נמי ליסוד. אלא כדאיתא בברייתא דכתיב ומלק והקטיר. מה הקטרה בראש המזבח. אף מליקה בראש המזבח. ועוד נאמר והקטיר ונמצה דמו. וכי העלה על דעתך לאחר שהקטיר חוזר וממצה. אלא לומר לך. מה הקטרה בראש המזבח. אף מיצוי בראש המזבח. והראשון כתב הר"ב ברים מסכת קנים: כמול ערפה. ל' הר"ב מול הרוחה את העורף. וז"ל רש"י ערפה בונה הראש. מול ערפה לחכה לצד האנפיים מול הרוחה את העורף ע"כ. וכ"ע דה"ל לפרש בתשובה הקודמת. ועיין פ"א דחולין מסנה ד'. ומ"ש הר"ב למדנו מול עורף מחטאת בג"ש ומלק ומלק. וכתבו התו' דליכא למילף מליקה דחטאת דתהא ג"כ בראש המזבח. דכיון דמליקה דעולה לא ילפינן אלא בהיקש איטו חוזר ומלמד בג"ש: ומבדיל. פי' הר"ב חותך שני שימנים דתדכתיב בחטאת העוף ולא יבדיל למדנו שבעולת העוף מבדיל. וכ"כ הרמב"ם. ולא סגי לן. דהא ג"ש אית לן למול עורף דגילף נמי אלא יבדיל. אלא כדאיתא בברייתא דת"ל ומלק והקטיר. מה הקטרה בראש לעצמו והגוף לעצמו. אף מליקה בראש לעצמו והגוף לעצמו. ומנין שהקטרת הראש לעצמו והקטרת הגוף לעצמו. שנאמר והקטיר אותו. הרי הקטרת הגוף אמורה. הא מה אני מקיים והקטיר המזבח. בהקטרת הראש הכתוב מדבר: וממצה. דלא כתיב בעולה אלא מצוי בלבד: והקיף. פי' הר"ב מקרב מלשון אין מקיפין ב' חביות פ"ד דבינה מסנה ה': וספגו

מדי' מיי' פנ' מה' מע"ק הל' ו'
ב סד: מיי' שם פנ הל' כ'
ה שם הל' כב

וספגו במלח כדכתי' (ויקרא ב') וכל קרבנך במלח תמלח רש"י: **ואת** הגולה ל' הר"ב קודר בו כ' יין ארובה כו' אבל בלא קדיר לא שהעור נמשך אחריו ונוטל יותר רש"י: ו הבדיל בחטאת ולא הבדיל בעולה פסול בחטאת ניחא כדדרשינן בת"כ חטאת היא שאם מלקה אלא לשמ' פסול (וכדתנן במתני' דלקמן) וה"ה דכל שאינה בה פסול אבל בעולה קשה מגלן ועוד דמהקטר ילפינן מה הקטרה הראוי בעצמו והגוף בעצמו אף כאן מה הקטר' אינה מעכבת אף הבדלה אינה מעכב' תו': **ולא** מיצה דם הגוף פסולה. ל' הר"ב דעיקר דמיס בגוף הוא דשביחי גמר' וז"ל הרמב"ם שעיק' הדם הכבד והלב והגידים היוצאים משניהם ע"כ. ות"ר עולה אע"פ שאינ' דם הגוף ולא מיצה דם הראוי' יכול מיצה דם הראוי' ולא מיצה דם הגוף ת"ל היא: ז **שלא** לשמה. דדרשי בת"כ. כמ"ש לעיל בפס התו': **או** לשמה ושלא לשמה וכו' עיין פ"ק הסגה ד': **כיצד** קרב המתיר כמצותו כו' כל הקדמסניות דהכ' וס"ב דמכילתין וס"ק דתמחות' גריכי לדקדק אמאי גריכי לכולהו תו': **פ"ז שעשאה** למטה פי' הר"ב למט' מחוט הסיקר' עיין מ"ש בזה ברי' מס' קנים: **במעשה** חטאת לפס חטאת כשירה פי' הר"ב אף ע"פ שאינה בסדר מליקה. כגון שמלק והבדיל וחטא' נאחר ולא יבדי' וכ"פ הרמב"ם וג"ל דמתני' רחב"ם הר' שאת' שמעתי שמבדילין בחטאת העוף. ומאי לא יבדיל. מפרש בגמ' בס"פ דלעיל. אי"ל להבדיל. דתכדי כתיב (בעולת העוף) והקריבו ולא כתב והקריב חלק הכתוב בין חטאת העוף לעול' העוף. פירש"י דהכי מפיק ליה רחב"ם הבדלה בעול' העוף בהכל שוחטין דף כ"ח. ולא דרש ומלק והקטיר כדדרשינן לעיל. מה הקטרה הראוי בעצמו וכו'. ולא יבדיל למה לי (כתו מאי היא) דאי אזהרה היא בחטאת. לא שמעינן מהקריבו אלא זאינו מוזהר להבדיל בעולה. אבל מצות הבדל לא נפקא לן. שמע מינה אי"ל להבדיל.

וספגו במלח ז' שאינה ולקיחה כתו סופג את הארבעים אף כאן מתקעליו מלח כדי שיהא הראוי מושך ומקבל המלח. פירש אחר ספגו בגיתי"ל כתו סופקו בקיוף. ל' ויספוק את כפיו (במדבר כ"ד): מורא"ה זפק: גולה. קודר בו כמין ארובה. ונוטל כל העור והמולה שבגד הזפק עם הזפק. ומשליך: שיסע את העוף בין אצבעי' ולא היה מבדיל: ו הבדיל בחטאת. שמלק שני שיתני בחטאת: או לא הבדיל בעולה. שמלק בה סי' אחד: פסול. דכל שינוי שהוא לשני עבודת הדם פסול ולא מיצ' דם הגוף פסולה. דעיקר דמיס בגוף הוא דשביחי: ז חטאת העוף שמלקה שלא לשמה. מליקה בעוף במקום שחיטה בבהמה. ומיצוי בעוף במקום זריקת הדם בבהמ'. והמחשבה הפוסל בשחיט' וזריקת דם בבהמה. פוסלת במליקה ובמיצוי הדם בעוף. אבל קבלה והלוך אין בעוף: עולת העוף כשרה. כדתנן בריש"ק גבי בהמה כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרי. שלא שלא עלו לבעלי' לפס הוב' מוקמן הפסח ותן חטא': לאכול דבר שדרכו לאכול חטאת העוף: להקטיר דבר שדרכו להקטיר. עולת העוף: שלא לשמה. אין מוציא עולה מידי פגול. לפי שהיא כשרה שלא לשמה. וכולה מתני' הפורשת לעיל פרק ב': **פ"ז חטאת** העוף שעשאה למטה. מחוט הסקרא הכלכתה שהיא נעשית למטה כדאמרינ' דלעיל: במעשה חטא' בהזאה ומיצוי: ולפס חטא'. אע"פ

וספגו במלח ל' שאינה ולקיחה כתו סופג את הארבעים אף כאן מתקעליו מלח כדי שיהא הראוי מושך ומקבל המלח. פירש אחר ספגו בגיתי"ל כתו סופקו בקיוף. ל' ויספוק את כפיו (במדבר כ"ד): מורא"ה זפק: גולה. קודר בו כמין ארובה. ונוטל כל העור והמולה שבגד הזפק עם הזפק. ומשליך: שיסע את העוף בין אצבעי' ולא היה מבדיל: ו הבדיל בחטאת. שמלק שני שיתני בחטאת: או לא הבדיל בעולה. שמלק בה סי' אחד: פסול. דכל שינוי שהוא לשני עבודת הדם פסול ולא מיצ' דם הגוף פסולה. דעיקר דמיס בגוף הוא דשביחי: ז חטאת העוף שמלקה שלא לשמה. מליקה בעוף במקום שחיטה בבהמה. ומיצוי בעוף במקום זריקת הדם בבהמ'. והמחשבה הפוסל בשחיט' וזריקת דם בבהמה. פוסלת במליקה ובמיצוי הדם בעוף. אבל קבלה והלוך אין בעוף: עולת העוף כשרה. כדתנן בריש"ק גבי בהמה כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרי. שלא שלא עלו לבעלי' לפס הוב' מוקמן הפסח ותן חטא': לאכול דבר שדרכו לאכול חטאת העוף: להקטיר דבר שדרכו להקטיר. עולת העוף: שלא לשמה. אין מוציא עולה מידי פגול. לפי שהיא כשרה שלא לשמה. וכולה מתני' הפורשת לעיל פרק ב': **פ"ז חטאת** העוף שעשאה למטה. מחוט הסקרא הכלכתה שהיא נעשית למטה כדאמרינ' דלעיל: במעשה חטא' בהזאה ומיצוי: ולפס חטא'. אע"פ

וספגו במלח ל' שאינה ולקיחה כתו סופג את הארבעים אף כאן מתקעליו מלח כדי שיהא הראוי מושך ומקבל המלח. פירש אחר ספגו בגיתי"ל כתו סופקו בקיוף. ל' ויספוק את כפיו (במדבר כ"ד): מורא"ה זפק: גולה. קודר בו כמין ארובה. ונוטל כל העור והמולה שבגד הזפק עם הזפק. ומשליך: שיסע את העוף בין אצבעי' ולא היה מבדיל: ו הבדיל בחטאת. שמלק שני שיתני בחטאת: או לא הבדיל בעולה. שמלק בה סי' אחד: פסול. דכל שינוי שהוא לשני עבודת הדם פסול ולא מיצ' דם הגוף פסולה. דעיקר דמיס בגוף הוא דשביחי: ז חטאת העוף שמלקה שלא לשמה. מליקה בעוף במקום שחיטה בבהמה. ומיצוי בעוף במקום זריקת הדם בבהמ'. והמחשבה הפוסל בשחיט' וזריקת דם בבהמה. פוסלת במליקה ובמיצוי הדם בעוף. אבל קבלה והלוך אין בעוף: עולת העוף כשרה. כדתנן בריש"ק גבי בהמה כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרי. שלא שלא עלו לבעלי' לפס הוב' מוקמן הפסח ותן חטא': לאכול דבר שדרכו לאכול חטאת העוף: להקטיר דבר שדרכו להקטיר. עולת העוף: שלא לשמה. אין מוציא עולה מידי פגול. לפי שהיא כשרה שלא לשמה. וכולה מתני' הפורשת לעיל פרק ב': **פ"ז חטאת** העוף שעשאה למטה. מחוט הסקרא הכלכתה שהיא נעשית למטה כדאמרינ' דלעיל: במעשה חטא' בהזאה ומיצוי: ולפס חטא'. אע"פ

ספגו במלח ל' שאינה ולקיחה כתו סופג את הארבעים אף כאן מתקעליו מלח כדי שיהא הראוי מושך ומקבל המלח. פירש אחר ספגו בגיתי"ל כתו סופקו בקיוף. ל' ויספוק את כפיו (במדבר כ"ד): מורא"ה זפק: גולה. קודר בו כמין ארובה. ונוטל כל העור והמולה שבגד הזפק עם הזפק. ומשליך: שיסע את העוף בין אצבעי' ולא היה מבדיל: ו הבדיל בחטאת. שמלק שני שיתני בחטאת: או לא הבדיל בעולה. שמלק בה סי' אחד: פסול. דכל שינוי שהוא לשני עבודת הדם פסול ולא מיצ' דם הגוף פסולה. דעיקר דמיס בגוף הוא דשביחי: ז חטאת העוף שמלקה שלא לשמה. מליקה בעוף במקום שחיטה בבהמה. ומיצוי בעוף במקום זריקת הדם בבהמ'. והמחשבה הפוסל בשחיט' וזריקת דם בבהמה. פוסלת במליקה ובמיצוי הדם בעוף. אבל קבלה והלוך אין בעוף: עולת העוף כשרה. כדתנן בריש"ק גבי בהמה כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרי. שלא שלא עלו לבעלי' לפס הוב' מוקמן הפסח ותן חטא': לאכול דבר שדרכו לאכול חטאת העוף: להקטיר דבר שדרכו להקטיר. עולת העוף: שלא לשמה. אין מוציא עולה מידי פגול. לפי שהיא כשרה שלא לשמה. וכולה מתני' הפורשת לעיל פרק ב': **פ"ז חטאת** העוף שעשאה למטה. מחוט הסקרא הכלכתה שהיא נעשית למטה כדאמרינ' דלעיל: במעשה חטא' בהזאה ומיצוי: ולפס חטא'. אע"פ

וספגו במלח יזרקו ע"ג האישים. בא לו לגוף והסיר את המוראה. ואת הנוצה. ואת בני מעים היוצאים עמה והשליכן לבית הדשן. "שיסע ולא הבדיל. ואם הבדיל כשר. וספגו במלח. וזרקו ע"ג האישים: ן לא הסיר לא את המוראה. ולא את הנוצה. ולא את בני מעים היוצאין עמה. ולא ספגו במלח. כל ששינה בה מאחר שמיצה את דמה כשרה. "הבדיל בחטאת ולא הבדיל בעולה. פסול. "מיצה דם הראש ולא מיצה דם הגוף פסול. מיצה דם הגוף ולא מיצ' דם הראש כשרה: ן "חטאת העוף שמלקה של א לשמה. מיצ' דמה שלא לשמה. או לשמה ושלא לשמה. או שלא לשמה ולשמ'. פסולה. "עולת העו' כשרה. ובלבד שלא עלתה לבעלים. אחד חטא' העוף. אחד עול' העוף שמלקן ושמיצ' דמן לאכול דבר שדרכו לאכול. להקטיר דבר שדרכו להקטיר. חוץ למקומו פסול ואין בו כרת. חוץ לזמנו פגול וחייבין עליו כרת. ובלבד שיקרב המתיר כמצותו. כיצד קרב המתיר כמצותו. מלק בשתיקה ומיצ' הדם חוץ לזמנו. או שמלק חוץ לזמנו ומיצ' הדם בשתיקה. או שמלק ומיצה הדם חוץ לזמנו. זה שקרב המתיר כמצותו. כיצד לא קרב המתיר כמצותו. מלק חוץ למקומו ומיצה הדם חוץ לזמנו. או שמלק חוץ לזמנו ומיצה הדם חוץ למקומו (ס"א **או** שמלק ומיצה הדם חוץ למקומו), חטאת העוף שמלקה שלא לשמה ומיצ' דמה חוץ לזמנה. או שמלקה חוץ לזמנה ומיצה דמה שלא לשמה. או שמלקה ומיצה דמה שלא לשמה. זה הוא שלא קרב המתיר כמצותו. לאכול כזי' בחוץ וכזית למחר. כזית למחר וכזית בחוץ. כחצי זית בחוץ וכחצי זית למחר. כחצי זית למחר וכחצי זית בחוץ. פסול ואין בו כרת. א"ר יהודה זה הכלל. "אם מחשבת הזמן קרמה למחשבת המקום. פגול וחייבין עליו כרת. ואם מחשבת המקום קרמה למחשבת הזמן. פסול ואין בו כרת. וחב"א "זה וזה פסול ואין בו כרת. לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית. כשר. שאין אכילה והקטרה מצטרפין:

פרק ז חטאת העוף שעשאה למטה. כמעשה חטאת לשם חטאת כשרה.

אע"פ ששינה בסדר מליקה · כגון שמלק והבדיל · ובחטאת נאמר ולא יבדיל כשרה · הואיל ונעשית לזטה ובשאר עבודות כהלכת: כמעשה חטאת לשם עולה וכו' פסולה · דחטאת שלא לשמה פסולה: כמעשה כולם · כלומר כמעשה אחד מכולם האמורים כאן · ואפילו כמעשה חטאת לשם חטאת הואיל ועשאה למעלה פסולה: ב עולת העוף שעשאה למעלה · כהלכתה שהיא נעשית למעלה: כמעש' עולה לשם עול · אע"פ ששינה במליקתה שלא הבדיל · ומקדין היה לו להבדיל · אפ"ה כשרה: כמעשה עולה לשם חטאת כשרה · דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים · אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה · חוץ מן הפסח ומן החטאת: עשאה לחטה כמעש' כולן · כמעש' אחד מכולן · ואפי' כמעשה עולה לשם עולה: פסולה · הואיל ועשאה לחטה פסולה:

ג וכולן

הלכך נפקא לן בעולה מוהקריבו דצריך להבדיל דהא חלק ביניהם ומ"מ לא ידענא מאי דומקייהו דהר"ב והרמב"ם · לאוקמא למתני' כראב"ם דלא כסתמא דמשנה ו' פרק דלעיל · דתנן הבדיל בחטאת פסל · דהא בגמ' לא בעינן למוקים למתני' כראב"ם ולא כרבנן אלא מגיה' דתנן כמעשה עולה לשם חטאת פסולה · עלה אמרינן דאפילו ראב"ם היא · והא דעביד כמעש' עולה · דשני בהואה שלא היזה שלא מינה ואתיא כר"ע · ולא בעינן למימר דראב"ם היא ולא רבנן · ועוד דכי ס"ד למימר כמעשה עולה דשני במליק' והבדיל וקאמ' נימא דלא כראב"ם מהדר ליה דמאי קושיא · דהא סתמא דפרק דלעיל נמי דלא כראב"ם · ועוד דבגמ' אמתני' דלקמן מסקינן בהדיא דמתני' דהכא דלא כראב"ם · וכמ"ש שם בס"ד · סוף דבר ריפא דמתני' דלדברי הר"ב והרמב"ם דוקא ראב"ם היא · מעולם לא איתמר הכי בגמ' · ולא מהדר גמרא אלא לאוקמי מתני' אף כראב"ם ואמצעתא · משום דאיכא לפרושי במליקה ודלא כראב"ם וכה גופה לא אמרן אלא דאף ראב"ם היא ובהואה מיירי אבל לדחויי מתני' דלא כרבנן היא לא סלקא אדעתין כלל · ואי"ת כמעשה חטאת לשם חטאת דבסירה פסיכא · כבר הרגישו התו' בזה וכתבו עלה בסירה זו היא מצותה ואגב אחרינא נקטיה · ועיין עוד בתו' דס"פ דלעיל מה שפירשו לפירוש דר"ת · וכן ג"כ בתו' דחולין דף כ"א ואין להאריך בזה · ועיין בריש משנה י"א פי"ב דמס' פרה: במעשה עולה לשם עולה בסולה · השתא בחדא כעולה פסולה · בתרתי מיבעיא אלא אגב אחרינא נקטיה: עשאה למעלה כמעשה כולם פסולה · פי' הר"ב כלומר כמעשה אחד מכולם וכו' · הך סיפא ליכא לאוקמא דשני במליקה ועשאה למעלה · דהא תנן במשנה ב' פרק דלעיל בכל מקום ה תה כשרה למליקתה · אלא דשני בהזייה · וכן פי' הר"ב בריש מסכת קנים · ועיין מ"ש שם · ולקמן משנה ג' · ומ"מ ליכא למשמע מינה מדסיפא דוקא דשני בהזייה · מגיעתא דתנן כמעשה עולה נמי דוקא דשני בהזייה · הא במליקה לא · ואהיא כראב"ם דוקא ודלא כרבנן דמידי איריא · הא כדאיתא · והא כדאיתא · כדאיתא בגמ': פסולה פי' הר"ב ואפי' כמעשה חטאת לשם חטאת · וכן פירש"י · וכתבו התו' דפסולה היינו באכילה · אבל בעלים נתכפרו (כדפי' הר"ב בסוף משנה א' דפ"ב) כיון שהגיע דם למזבח נתכפרו הבעלים · ע"כ ·

ב במעשה עולה לשם עולה כשרה · פי' הר"ב אע"פ ששינה במליקתה שלא הבדיל וכו' · וכ"כ הרמב"ם · ואע"פ שלא שמעכו לראב"ם אלא דאמר שמעתי שמבדילין בחטאת · אבל בעולה לא אמר שמעתי שאם לא הבדיל כשרה · ומ"מ י"ל דעיקר פסולה לא אשכחן בקרא אלא בחטאת · וכמ"ש במשנה ו' פרקדלעיל בשם התו' · והלכך בהבדלה ליכא פסולא כלל בחטאתי ואע"ג דליתא בה מצוה שלא להבדיל לראב"ם אבל בעולה מצוה להבדיל · אפ"ה כיון דבהבדלה לא אשכחן פיסול בחטאת ליתא לן למיפסל נמי בעולה אלא דמצוה הוא להבדיל · ואם לא הבדיל כשרה · ומ"מ דוקא לראב"ם ודלא כשאם דפרק דלעיל · וכבר האריכתי בזה בריש פרקין · ועוד קשיא הכא דקאמרינן בגמ' דמשום דניחא לאוקמי מתני' כר' יהושע · אם"ה דוקא ששינה במילוי כשעשה חטאת כו' ולא ששינה במליקה · וכמו שאכתוב בס"ד במשנה דלקמן · ואי איתא דמתני' ראב"ם היא הא בלאו הכי שיטו דמליקתה לא פסלה: במעשה חטאת וכו' · עיין מה שאכתוב במשנה דלקמן: פסולה תמהו התוס' בס"פ דלעיל מגלן שיכולה בעולה: עשאה לחטה כו' פסולה · ואפילו מליקה בלבד שעשאה לחטה נראה דפסולה · דהא ילפינן לה מקרא דמליקת עולה דוקא בראם המזבח כמ"ש בפרק דלעיל משנה ה' והיינו דכתבו התו' בס"פ דלעיל דקשה ממליקת עולה שעשאה לחטה דפסולה · דהא מהקטרה ילפינן דון מינה ומינה וכי היכא דלא הקטיר לחטאה כשר לא מלק לחטאה נמי יהא כשר · ע"כ · וכרים מס' קנים כתבו דר"ל דילפינן הכי כתו בני הקטרה ששינה המקים הרי הוא כמו שלא הקטיר · כך מליקה כששינה מקום הוי כמו שלא מלקו ואם לא מלק פסול · ע"כ · ומיהו לסברא שכתבתי לעיל להרמב"ם והר"ב דכל שלא מצינו פסול בחטאת ליכא לאיפסל בעולה · אפילו בדבר שבחטאת אין מצוה ובעולה יש מצוה · ה"נ במליקה דבחטאת בכל מקום כשירה ואין מצוה דוקא לחטה · הלכך אע"ג דבעולה מצוה דוקא לחטאה · אפ"ה אין לנו לפוסלה · ובלאו הכי נמי קשיא לי על דברי התו' דמאי קשיא להו משום דון מינה ומינה · הא קיימא לן דון מינה ואוקי באתרא · כמ"ש בסוף נזיר פ"ד דשבועות · ועיין מ"ש בפ' בתרא דמכות משנה ה' · דהתם רבנן סברי דון מינה ומינה:

ג ומועלים

א מתי' שם בכל' ה
ב ג שם בכל' מ'
ד שם בכל' ו

ג ומועלים בהן. לר' יהושע דאתר לקמן דעולת העוף שעשאה למטן כמעשה חטאת כו' דאין מועלין בה. אתם דבין מליקה בין הזייה נעשה כמעשה חטאת. והלכך נתסכת לחטאת לכל דיניה. אבל הכא דאמרי' וכולנהו' דמועלין הא דתנן לעיל כמעשה חטאת כו' מיירי דלא שינה במליקה אלא בהזייה בלבד (כלומר שלא מילה כלל. וכמ"ד מילוי לא מעכב בחטאת. הכי מסקי התו') דכיון דלא שני במליקה. תו לא נתסכת לחטאת. ואע"ג דהשתא דמתני' דלקמן דשני במליקה. והכא במלוי. ודר"פ נמי במליקה. דהא סתים לן תנא דלא כראב"ש. אין ריש"ל וסיפא במליקה. ומליעתא במלוי"ג מ'. פירש"י דלא תוקמא כר"א דס"ל דס"ל: חוץ מחטאת העוף שעשאה למטן כו'. אע"פי ששינה במליקה שלא מלקה כמו שאמרנו בסדר מליקה חטאת של עוף בפ שלבני זה. לפי שאותו סדר אינו אלא למצוה. ואם שינה לא הפסיד כלום. הרמב"ם וכבר כתבתי לעיל דזה דוקא לראב"ש. ודסוגיא דגמ' דידן. דמתני' לאו ראב"ש היא. וא"כ כי שינה במליק' פסולה. לא קשיא לתאי תנן חוץ מחטאת כו'. דכיון דנעשית כמלוה וכשירה. פשיטא דאין מועלין בה. דכיון דתני וכולן וכו' דמהדר אדלעיל. איצטריך לאפוקי ולמתני חוץ מחטאת כו' הוא. ולעיל מיתניי': ד רי"א אין מועלין בה פי' הר"ב דכיון דשינה כו' נעשית חטאת כדפרישי' לעיל דבכל מעשיה נעשית כמעשה החטאת. ומסתי' בגמ' דלא אתר ר"י אלא לאפוקי מידי מעילה. אבל למיסק ליה לחובה שהא חטאת וינא י"ח לא אמרי' כי היכי דלא תקשי מפרק ב' דקנים דר"י היא כדמסיים בה בסופו אר"י זה שאמרו כו' וכתבו התו' תימה מ"ז שגא זו מזו. וי"ל דכה"ג אסכתן פ"ק דמנחות דף י"ב דזריקה מ עלת ליונא ושיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה שאסוריים באכילה והקטרתן מוציאן מידי מעילה וזריקת פנול ר"ל בפ"ק דמעילה כו'. וי"מ דמדאוריתא נמשכה ונעשית חטאת גמורה ותקנתא דרבנן היא דאינה עולה לשם חובה. ונ"ל דקסבר ר"י אין מחיטה לעוף מן התורה וחולין בעזרה לאו דאוריתא כדאמריגן בנזיר (פ"ד דף כ"ט) ואע"ג דקסבר דאוריתא. היה ועוף לאו דאוריתא ולית ליה הא דרשא בפ"ב דקדושין (שבתבתי שם במסנה ט') דמרבה עופות [עכ"ל]: ומועלים בהן. ל' הר"ב מפני שנפסלו בשינוי מקומן ולא הוציאתן זריקתן מידי מעילה: וז"ל רש"י ולא הניאתן זריקתן (לכלל) שעת היתר להוציאן מידי מעילה: בדבר שכולו היתר. פי' הר"ב בחטאת העוף שאין בו אלא מעילה. כלומר שאין בו איסורים ומשנה שהותר לכהנים אין בו אלא מעילה:

ה מלק בשמאל. כתב הר"ב דמליקתו פסולה. שכל מקום שנאמר אגבא וכהונה. מסקינן בגמ' פ"ב דף כ"ד דאו אגבא או וכהונה בדבר המעכב בפרה. ומש"ה

ג וכולן אינן מטמאות בבית הבליעה. אע"פ שנפסלו מליקתן מטהרתן מידי נבילה. ואין מטמאין בבית הבליעה. כדין נבלת עוף טהור שהאוכלה אע"פ שלא נגע בה כגון שתחבה לו חברו בבית הבליעה נטמא טומאה חמורה לטמא בגדים שעליו. אבל אלו אע"פ שאין מליקתן מטהרתן באכילה. מפני הפסול שאירע בהן. מ"מ מטהרתן ותוציאתן מידי נבילה: ומועלין בהן. הנהנה מהן בשוה פרוטה תביא קרבן מעילה כדין כל נהנה מן הקדש. ואפי' חטאת הואיל ונפסלה ולא היה בה שעת היתר לכהנים לא יצאה מידי מעילה: חוץ מחטאת העוף שעשאה למט' כמעשה חטאת. לפי שזמנה דכשרה היא. ויש בה שעת היתר לכהנים. ושוב אין בה מעילה אפילו לזר: ד ר' אליעזר אומר מועלים בה. דהא עולה הוא. ומי הוציאה ממעילת. והלא שעת היתר לכהני' לא היה לה: ר' יהושע אומר אין מועלים בה. דכיון דשינה שמה ומעשיה ומקומה לשם חטאת. נעשית חטאת. ומה חטאת העוף ש"אין מועלים בה. כשנחט' לשמ' שאני נאכלת לכהנים: שינה את שמה נפסלה ולא באה לכלל היתר. מועלים בה. דהא ר' יהושע נופיה לא פליג עליה. לדבר שיש בו מעילה. לשם עולה. ששחטן בדרום. לשם שלמים יוציאו. ששינה שמן ומעשיהן. לדבר שאין בו מעילה. שקדשים קלים אין מעילה אלא בתמורתן: ומועלים בהן. מפני שנפסלו בשינוי מקומן ולא הוציאתן זריקתן מידי מעילה: איסור והיתר קדשים קלים יש בתמורתן משום מעילה ואין בבשרן משום מעילה: בדבר שכולו היתר. בחטאת העוף שאין בו כלום מעילה. והלכה כר' יהושע: ה מלק בשמאל. דמליקתו פסולה. שכל מקום שנאמר אגבא וכהונה אינו אלא של ימין: או

א מ"ש אחר מילה ג מיי' פ"ו מ"ס מ"ל ה"ג. ב ג מיי' פ"ג מה' מע"ל ה"ו. ד מ"ס מ"ג ה"ח מ"ס.

או בלילה. דאין מליקה בלילה דרחמנא אמר ביום לותו: אינן מטמאין. הואיל ופסולן בקדש ואהני מליקה דדמו אסיר עלו לא ירדו: שחט חולין בפנים וקדשים בחוץ אין מטמאין בבית הבליעה. ואף על פי שאסורים באכילה: תלק בסכין לאו מליקה היא ולאו שחיטה היא. דהא מליקה בלפורן היא בעצמו של כהן: תלק חולין בפנים. דלא שייך מליקה בחולין אלא בקדשים בפנים והתולק חולין בכל מקום או קדשים בחוץ הוי כאלו נוחר או מנקר ואין אותה מליקה חולייה תידי נבילה: תורין שלא הגיע זמנן. הוריים גדולים כשרים קטנים פסולים. בני יונה קטנים כשרים גדולים פסולים: ושיבש גפה. דמחוסר אבר פכול אף בעופו דהא דקי"ל אין תמות וזכרות בעופות ה"מ כגון דוקין שבעין שאין מותן נכר אבל מחוסר אבר הקריבו נא לפחתך: מטמא בבית הבליעה. דלא מהני מליקה דדמו לתידי שאפילו עלו ירדו: כל שאין פכולן בקדש. שנפסלו קודם שבאו לעזרה וכל שאין פסולי בקדש לאריגן לקמן בפרק המזבח מקדש דאם עלה ירד. אבל אותן שפסולן בקדש כגון הקדשים הראויין אלא שנפסלו בעבודותיהן אין מטמאין דהא אהני להו מליקה דאם עלו לא ירדו: כל הפסולים. כגון זר ואונן וטבול יום ומחוסר כפורים וכל אותן הטעונין ברס"ג ואינן מטמאין בבי הבליעה. שאע"פ שאין מליקתן מתרת קדשי באכילה. מ"מ מוליאתן תידי נבילה: ואינה מטמאה בבית הבליעה. דמליקת מטהרת תידי נבלה: ר"י אומר מטמאה בבי הבליעה. דם לא לר' יודא דלא אהני שחיט בעופות חולין ולא מליק בקדשי בטרפה בעוף להוציאה תידי נבלה אינו דין שהרא שחיטה כו' ואין דוגלת שחיטה מטהר את הטרפ' בעוף בחולין מק"ו. ולפי מליקת קדשים מינה בבנין אב מה מצו בשחיטה כו' אף מליקה המכשרת באכילה תטהר טרפתה מטומאתה:

רבי

ומש"ה לא תקשה דהא במליק לא כתי' אלא כהונה ועיין מ"ש בתוספה ד' פ"ג דמנחות: שחט חולין בפנים. יליף בברייתא בגמ' מדכתיב (ויקרא י"ז) וכל נפש אשר תאכל נבילה וטריפה (ונבלת עוף טהור מיתוקמא קרא בת"כ והאי טריפה קרא יתיר' הוא שא"א לאתעו במשמעו שהיא טרפה ומטמאה בבי הבליעה' אע"פ ז' מהל' מ"מ הל' ב' וכ"ב מחיי' אם טריפה היה. ואם אינה היה הרי בכלל נבילה) מה טריפה הל' יב בשנמחי"ש ס"ק ז' וה"פ"מ הל' ב' שוה בפני' כבחוץ (דכאן וכאן היא אסורה אף כל שוות בפני' כבחוץ. ג' מתילה ג' ד' סמ' כ' ה' מיי' פ"ו מה' פה"מ הל' ג' שהלות פ"ה שוו בפני' כבחוץ: וקדשים בחוץ. אמר רבא אם הועילה לו שחיטת חוץ לחייבו כרת (כד תנן במסכ' ז' פי"ג) לא תועיל לטהרו מידי נבל: אינן מטמאין בבית הבליעה. פי' הר"ב הואיל ופסולן בקדש ואהני מליקה דדמו שאם עלו לא ירדו ומסייים רש"י הלכך נבלה נמי לא הוי. ע"כ. וא"ת והא ר"י פליג במסכ' ב' פ"ט וקאמ' שנשחט בליל' אם עלתה תרד וכותי פסקו הר"ב והרמב"ם בפירושו ונסתחבורו פ"ג מה' פ"ה מ"ו' ל' בתירוץ שני שכתבו התוס' כאן ובפ"ב ד' כ"ה דמוד ר"י בעוף דכל שפסולו בקודש אם עלה לא ירד דהגך תלתא מיעוטי דלזמן בבהמה כתיבי ומיהו ע"כ חד מינייהו בעוף דלא תיתא כל' פסולי דעוף אם על' לא ירד ע"כ: מליק בסכין כת' הר"ב לאו מליקה היא ולאו שחיט' היא דהא מליק כו' ושחיט' לא הוי כדאמרי' בכל שוחטין ד' כ' מפני שהוא מחליד מפני שהו' דורס רש"י: מליק חולין בפנים כתב הר"ב והתולק חולין בכ"מ ובגמ' אמרי' דאתי' בזה הכלל דכל שלא היה פסולו בקדש רש"י: תורין שלא הגיע זמנן כו' כי' הר"ב תורים גדולים כשרים כו' כדתנן במסכ' ה' פ"ק דחולין. ושם תפו' גם שם כתבתי בשם רש"י דתורין בנו"ן לשון משנה: שיבש גפה. פי' הר"ב דמחוסר אבר ושנסמי עינה היינו שנחטטת כ"פ התו' ות"ס הר"ב משום הקריבהו כו' כך פירש"י אבל הרמב"ם והתו' הביאו ספרא דמייתי לה בפ"ק דקדושין דף כ"ד ויליף לה מן התור' מדכתי' מן השוף ולא כל העוף פרט לשיכשה כו': זה הכלל כל שהיה פסולה בקדש. בגמ' לאתויי שחיטת קדשים בפנים הואיל ולא שוה בפנים כבחוץ מ"ה מלק קדשים. בחוץ נמי לא שוה בפנים כבחוץ אמ' רב שימי בר אשי דמין דבר שלא בהכשרו שחיטת קדשי בפני' וחולין בפני' מדבר שלא בהכשרו משחיטת קדשי' בחוץ ושחיט' חולין דמין דבר שלא בהכשרו בחוץ מדבר בהכשרו מליקת קדשים בפנים יוסיפו' דלא היה פסולה כו' ל' תויי מלק חולין בהון כדכתיב לעיל: ומלק ונתלא טרפה דטרפה אסור בהקרב' כמ"ש הר"ב טעמ' כדפ"ו דתמור' וכ"כ שם הרמב"ם. וכאן מפ' מפיס הקריבהו וגו': רי"א מטמא בבית הבליעה. דהרי טרפה מייתר בנבלת עוף טהור חד לעיל וחד נבלה וטריפה לא יאכל לטמאה בה (שם ב"ב) אלבית טרפ' שבשחטה שמטמאה ור"מ למעוטי עוף שאין במינן טרפה ור"י מנבלה נפק לי' וכו' בגמ': ומה אם נבלת בהמה וכו' שחיטתה מטהרת וכו' כדלפי' בגמ' מוכי ימות מן הבהמ' (וכתבה הר"ב גרים המסכ' טהרות.

אבל

אבל במשנה ד' פ"ד דחולין מסברא בעלמא דרשינן לה ופס פירשתי בס"ד) עוף שאינה מטמא במגע ובמשא · אלא באכילה ובביאת הבליעה · כדכתי' לא יאכל לטמאה בה אין לך שא"א לטמאר בה · רש"י : רי"א דיה בגבלה · פי' הר"ב דדיו לבא מן הדין להיו' בגדון כדילפי' מהרים כמ"ש הר"ב בסס"ב דב"ק ומש"ה כיון דדין דאוריית' מסקי' בגמ' דר"מ קרא אשכח וקדרים זאת תורת הבהמ' והעוף (ויקרא י"א) ליתר לך מה בהמה דבר שמכשירה באכילה מטהר טרפת מטומאתה אף עוף דבר שמכשירה באכילה מטהר טריפה מטומאתה· וכתב הרמב"ם וז"ל ור"י מוציא היקש הזה לדין אחר ולא יאות כפי כונתינו לזכור כל הטעניה ע"כ · ולא דאיתי שום מסא ותקונהלכה בין ר"מ ור"י · איברא דברפ"ב דחולין דף כ"ו תניא זאת תורת הבהמה והעוף · לומר לך מה בהמה בשחיטה אף העוף בשחיטה אבל התו' כתבו דהיקשא הוא והין היקש למחצה וכולי תילי דרשינן מינה · ע"כ :

פרק ח כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות וכו' גמ' · הא תניא חדא זימנא כל האסורים לגבי המזבח אוסרים בכ"ש (ברפ"ו דתמורה) צריכי אי מהתם ה"א הני מילי לגבוה דלא חשיב התם אלא ברובע ודכותיה שאינן אסורי הנאה להדיוט וכיון דדוקא לגבוה אסירי מאיסי אבל שור הנסקל ודכותיה דלהדיוט נמי אסירי אימא לא · ואי מהכא ה"א הני דאיסורי הנאה נגהו אבל הני אימא לא · צריכי · דהא דקתני הכא ברובע וגרבע דלאו איסורי הנאה לא קתני בהו בבמה · דברבוע דרישא לאו עלייהו קאי והתם קתני בכל שהן והכא קתני תקנתא ירעו עד שיסתאבו · ופרי' דאוסרין בכל שהן נמי קתני במשנה ט' פרק בתרא דעכו"ס · צריכי דאי מהתם ה"א להדיוט אבל לגבוה אימא לא נפסדינהו לגבלו (ואי אשמועינן הכא דלגבוה דמאיס אבל להדיוט אימא איסורי הנאה לבטלו ברובע קמ"ל · גמ' דרפ"ו דתמורה) וכתבו התו' וא"ת תניא חדא זימנא במס' קנים (פ"ב משנה ג') ואם פרח מגין המתות לכולם הרי כולם יאותו · ושמא אי מהתם ה"א עופות דהפסד מועט אבל זבחים דהפסד מרובה אימא לא נפסדינהו לגבלו · ע"כ · ואי מהכא ה"א דוקא בהמה הוה ב"מ חשוב ולא בטיל אבל עוף לא חשיב ובטיל צריכא · נ"ל : ומותו כולם · כי' הר"ב דב"מ חשיבי ולא בטלי הכי מסיק בגמ' דלא תקשה אתנאי ז' דפ"ג דערלה: בשור שנעבדה בו עבירה ל' הר"ב כגון שהמית כו' וז"ל רש"י ומפרש ואזיל מאי היא כגון זו והיכות אם אם כ"ל לפ"ש כתו כיון: או ע"פ עד אחד · עיין מ"ש בדבור דלקמן : ברובע וגרבע ועיין במשנה ד' פרק בתרא דבכורות · ומ"ש הר"ב כאן אם קודם שנגמר דינו ה"מ לפרושי לעיל בשור שהמית וכו' : ובמוקצה פי' הר"ב שהפריסו · ובפ"ו דתמורה מפרש דבני נמי שעבדו בה העכו"ס : ירעו כו' · עיין מ"ש במשנה ט' פ' בתרא דעכו"ס ועיין משנה ג' פ"ז דתמורה : שיכתאבו מפורש בני' הר"ב בר"ש בתרא דמנחות : ויימכרו ויביא בדמי היפה וכו' · עיין מ"ש משנה ח' פ"ט דפסחים : ויימכרו ויביא כו' כן הוא ג' סת הרמב"ם כמו שהעתיק ברפ"ז מה' פ"ח ועיין מ"ש במשנה דלקמן· ומ"ש הר"ב ויביא בדמי היפה שבהן מאותו המין · אם הבלת חטאת וכו' וכ"כ עוד לעיל אהך כל הני חולין נגהו וזבח אחד מעורב בהן · וכ"כ רש"י · (והרמב"ם) וכתבו התו' משמע לפירושו שהזבח מעורב בריבוא של רובע וגרבע והלשון משמע כן וא"ת לומר כן דדומיא דרישא דקתני שהנסקל נתערב ברוב זבחים וכן מוכח בגמ' (ר"ל בגריבותא) ובדמי

ר' יוסי אומר יביא בגבלת בהמה · שחיטתה מטהרתה אבל לא מליקתה ·

פרק ח "כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אפי' אחת בריבוא · ימותו כולם · נתערבו בשור שנעבדה בו עבירה · או שהמית את האדם על פי עד אחד · או ע"פ הבעלים · ברובע · ובגרבע · ובמוקצה · ובנעבד · ובאתנן · ובמחיר · ובבלאים · ובטריפה · וביוצא דופן · ירעו עד שיסתאבו וימכרו · ויביא בדמי היפה שבהן מאותו המין ·

נתערב

ר"א דיה כו' · כיון דלא אשכחן בהדיא דשחיטה מוציאה מידי נבלה בעוף שא"א תק"ו מגבלת בהמה אתה בא ללמוד · דיה שתהא כגבלת בהמה ששחיטתה מטהרתה מידי נבלה ולא מליקתה דדיו לבא מן הדין להיות כגדון · וג' מתלוקת בדבר ר"מ סבר אחד שחיט' ואחד מליקה מוציא' בעוף מידי נבלה · ור' יהודה סבר בין שחיטה בין מליק' לא מהני בטרפה בעוף להוציאה מידי נבלה · ור' יוסי סבר שחיטה מהני' · מליקה לא מהני' · והלכה כר' יוסי :

פ"ח כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות ·

ה"ק כל הזבחים שנתערבו בהם חטאות המתות · או שור הנסקל אפי' א' בריבוא ימותו כולן דכיון דנתערבו באיסורי הנאה אין תקנה לפדותה דניחא ירעו עד שיסתאבו ולא בטלי ברובא דבעלי חיים חשיבי ולא בטלי · וחטאות המתות הן חמשה ואלו הן ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה · ושכפרו בעליה באחרת ושעברה שנתה אלו חמש חטאות מניחין אותן במקום שנור עד שימותו מאליהן · והן נקראים חטאות המתות : בשור שנעבדה בו עבירה · שהוא נפסל בה להקרבה כגון שהמית את האדם ע"פ עד א' שאינו אסור להדיוט · לפי שאינו נסקל אלא ע"פ שני עדים : או ע"פ הבעלים שנאו בעלים לב"ד והולו שהמית דאפטר ליה מסקילה דמודה בקנס פטור · אבל לגבוה נאסר דקי"ל מן הנאן להוציא את הגוף : ברובע וגרבע · ע"פ עד א' או ע"פ הבעלים או קודם שנגמר דינו · או שהיה אותו שהמיתו הרובע והגרבע [של] עכו"ס · שנאסר לגבוה ולא להדיוט : מוקצה · שהפריסו לקרבן לעכו"ס · ונעבד נתי שניהן מותרים להדיוט : באתנן ומחיר · כל הני חולין נגהו וזבח א' מעורב בהן כולן ירעו שא"א לשחוט אחד מהם בלא מום שמא זבח הזבח · והשוחט קדשים בחוץ חייב כרת ולמכרן לגרמי עולות א"א שהרי כסולים : ויביא בדמי היפה שבהן מאותו המין אם חטאת חטאת ואם עולה עולה · ויקח מעות כשיעור

דמי

א ע: פיי' פ"ו מה' מע"ס ה"ל ה' ב איי' שם הל"ג ג קדושין סא ד תמורה ח

דמי היפה שבכלן ויאמר כל מקום שהוא הזבח יהא מחולל על המעות הללו: מתערב. זבח אחד בחולין כשרים הרבה. ומכרו החולין כלן לצרכי אותו המין. שהיה הזבח שנתערב בהן ונמצאו כלן קדשים ממין אחד אלא שאין ידוע מי בעליו של כל אחד ואחד שהרי הזבח הראשון שם בעליו עליו ואין ידוע לאיזהו. ותקנתו שיקריב כל אחד לשם מי שהוא ויאמר כשיקריב כל אחד הרי הוא לשם בעליו שלו: ב מין במינו. חטאת בחטאת עולה בעולה שלמים בשלמים אלא שהן של בעלים הרבה: יקריב כל אחד לשם מי שהוא. ולא יזכיר שם אדם. וה"מ בקרבנות של נשים דלא בעו סמיכה. דכתיב בני ישראל וסמך. בני ישראל סומכים ואין בנות ישראל סומכות. אבל בקרבן אנשים דבעו סמיכה לא: מין בשאינו מינו ירעו. שא"א בהקרבה שחולקין במתן דמים או בהקטרתן או באכילתן: ויפסיד המותר מביתו שאם מכר אחד מהן בשנים והאחר באחד צריך להביא מכל מין בשנים. כיון שאין ידוע מאיזה מין הוא אותו שמוכר בשנים ומצא מפסיד אחד מביתו: נתערבו בבכור ובמעשר. בהמה. שאין להם פדיון שתחול קדושתו על דמיהן ולא הן לחולין. אלא נאכלין במומן. הבכור נאכל לכהנים והמעשר לבעלים: כגון ירעו עד שיסתאבו. שיפול בהן מום ויאמר כל מקום שהוא הזבח יתחלל על המעות הללו. ומותרין לאכלן. ובלבד שיאכלו בתורת בכור ומעשר שלא ימכרם באטלם. ולא ישקלם בליטרא. ומדמי הזבח יקריב מינו של זבח: הכל יכולים להתערב. כלומר אם נתערבו יש ספק בתערובתן חוץ מן החטאת שם האשם. שהחטאת אינה לעולם אינו. ואשם אינו אלא אינו. ואי אשם מצורע ואשם נזיר הוא שהן באים בבשים. מ"מ הן זכרים. והחטאת אינה באה אלא נקבה אבל חטאת ועולה מתערבים כגון שעיר נשיא בשעיר עולת נדבה. וכ"ש חטאת ושלמים שהכל קרב שלמים בין זכרים בין נקבות. וכן אינו אינו של עולת נדבה באשם: ג אשם שנתערב בשלמים. שמתן דמו של אשם שויה שויה

א נתערב בחולין תמימים ימכרו החולין לצרכי אותו המין: ב קדשים בקדשים מין במינו. (זה) יקרב לשם מי שהוא (וזה יקרב לשם מי שהוא) קדשים בקדשים מין בשאינו מינו. ירעו עד שיסתאבו וימכרו. ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה. ובדמי היפה שבהן ממין זה. ויפסיד המותר מביתו. נתערבו בבכור ובמעשר. ירעו עד שיסתאבו. ויאכלו בבכור ובמעשר. הכל יכולין להתערב חוץ מן החטאת ומן האשם: ג אשם שנתערבו בשלמים (ירעו עד שיסתאבו). רבי

ובדמי היפה שבהן. היינו דמי יפה של כל אחד ואחד ומביא הגרוע שבהן שלא יחלל ע"כ: ימכרו. החולין לצרכי אותו המין. וכתב הר"ב ותקנתו שיקריב כל א' לשם מי שהוא וכו'. ועיין בפי' משנה דלקמן ומ"ש שם בס"ד: ב זה יקרב לשם מי שהוא. לשון הרב ולא יזכיר שם אדם. ומשמע אבל יזכיר לשם מי שהוא. והת' הקשו מהא דאמרי' (וכתבו הר"ב בכפ"ד שהוא תנאי ב"ד שיסחוט סתם ולא לימא לשמן דילמא אתא למימר שלא לשמן. ופירשו לשם מי שהוא היינו סתמא דסתמא ממי בלשמו דמי. ומ"ש הר"ב וה"מ בקרבנות של נשים כו' גמרא. וכתבו התוס' דלא משמע הכא א"כ בחטאת העוף כדמשמע במשנה ג' פ"ג דגיטין (כמו שהעתקתי שם) דהכא בזבחים מיירי ועוד דטופות לא בני רעייה ופדייה נינהו. ולכאה נמי למימר מין במינו כגון בכור ומעשר במעשר דמשמע דמיירי בכל קדשים. וכתבו עוד דלא על גב דמלינו בטור פ"ח שנים מביאין קרבן בתנאי וכן בפ"ה דכריתות שניהם מביאין אשם אחד וחטאת אחד אתם כדי לפטור עצמן מקרבן תקנו שיביאו בלא סמיכה מ"מ קרבן אחר שהוא מחויב סמיכה ודאי. לא התירו לו חכמים להביא בלא סמיכה כדי לפטור את עצמו. ע"כ. והרמב"ם פ"ו מהלכות פ"ח כתב עוד תקנה אחרת מלבד הרעייה שיתן האחד חלקו לחבירו. ויראה לי שלמד כן מדר"ש דס"ל הכי בשנים שמביאים אשם אחד וחטאת אחד בפ"ה דכריתות. ואע"ג דהתם הלכה כר"ע ורבי יוסי דפליגי עליו וכ"כ שם הר"ב והרמב"ם במשנה ה'. וכן פסק הרמב"ם בספ"ח מהלכות שגגות. הכא נאמר דאל"ה תומם: וימכרו ויביא בדמי היפה כו'. לשון הר"ב שאם מכר אחד מהן בשנים כו' והרמב"ם בפי' ובחבורו פ"ו מהפה"מ מחייבו שימכור כל אחד בפני עצמו. והטעם שאם ימכרום ביחד אבתי הדמים מעורבים. ומצא שעדין נחוש שמא יחליף שקדושת בהמה חלתה על דמיה ואין מנשים מקדושה לקדושה ומפני כך פירש"י שאח"כ מביא מעות מביתו כו' כמו שהעתקתי לשונו בפ"ט דפסחים משנה ח':

נתערבו בבכור. עיין במשנה ח' פרק ט' דפסחים ומ"ש הר"ב שאין להם פדיון כו כדתנן שפ"ג דתמורה: ירעו. עד שיסתאבו ויאכלו כו'. הכא בבכור ומעשר אסורים במכירה. ורש"י כתב מדהכא מ"מ לערבו הלכך בכולי מתניתין נמי ל"ג וימכרו ובתחלת הלולין יאמר כל מקום שהוא עולה תהא מחוללת כו'. ויאבלו בבכור ומעשר. פי' הר"ב שלא ימכרם באטלם כו'. דשאר פסולי מוקדשים נמכרים באטליז כו' דיש הנאתן להקדש כדתנן רפ"ה דבכורות וכתב רש"י וא"ת השתא אינה זבח המעורב פסידא דהקדש דכיון דאין נשקל בליטרא לא שפי ופריק ליה (אין) הכי נמי דמשום פסידא דידיה לא מזלזלינן בבכור ומעשר נהי דאי לא הוה מיערב דליכא זילותא אא"ד דידיה מזלזלינן ביה משום דרווחא נמי דידיה הוא אבל באחריני משום איכו. לא מזלזלינן. ע"כ: חוץ מן החטאת ומן האשם. ובספר אחר גרס והאשם פירש הר"ב שהחטאת אינה באה אלא נקבה מלבד שעיר נשיא שהוא זכר כדכתיב שעיר עזים זכר. וכמו שכתב הר"ב בסמוך. ומשום הכי נמי אינטריך לפרש דהחטאת אינה לעולם אול. ולא סגי ליה במאי דפירש דהחטאת אינה אלא נקבה: ג ירעו. עד שיסתאבו. ובטעמא אחרינא ל"ג. וכן במשנה שבגמרא ל"ג לה. וכן גרסה דלא גרסינן נמי וימכרו

ד וחכמים אומרים תעובר צורתן. פי' הר"ב דהא עובר משום כל שממנו וכו'. דקרא הכי כתיבי. כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'. קרבן ראשית תקריבו אותם לה'. ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח. ולייקא רבנן אותם ואשאור ודבש קאי. כדדרשינן לעיל. קרבן ראשית תקריבו מן השאור והדבש. ורבי אליעזר אומר רחמנא אותם אותם הוא דאי אתה מעלה אל המזבח. אבל אתה מעלה לשם עליס. אבל מידי אחריני שממנו לאישים דנפיק מסיפא דקרא קמא לא. ור"א מוקי למעוטא דאותם אבל מידי אחריני לא. לענין כבש דמרבינן מואל המזבח. שאפילו בכבש לא יעלו. ומהא ממעטין מאותם דשירים אינן בכלל ריבוי דכבש ורבנן תרתי ס"מ דמיעוט דאותם אבל מאי דכתיב בהאי קרא קאי. וכי היכי דמיעט שירים מאיסורא דריבויא דכבש במזבח. ממעט להו נמי מהיתרא דהעלאה לשם עליס דנפקא מהאי קרא.

לבית הסריפה. עיין במשנה ה' פי"ב:

ו דם שנתערב במים אם יש בו מראה דם כשר. אפילו רבנן מודו דלא אסרו לשם עליס ולשם מים. אלא במידי דהקרבה כגון אברי חטאת ואברי עולה. וכן נתנין למעלה כו' כדלקמן אבל חולין גמורין שרי לכ"ע. לשם עליס ולשם מים. וכן נתערב בדם פסולים בדם התיזית. תדלא מפרשים התם דפליגי ברואה אני. תו' ומ"ש הר"ב וה"מ כשנפלו כו'. אבל אם נפל דם קדשים לתוך מים. אמרינן קמא קמא בטיל. (ועיין פ"ו דחולין משנה ה') ובמשנה מ' פ' בתרא דעכו"ם מפרש התם לענין יין נסך. דהיינו כשנפל מתוך כלי קטן שאינו מוליא אלא טפה טפה. וכן פירשו התו' אדהכא בכאן ובמנחות: אם יש בו מראית דם כשר. לאו באדמיותו תעט מתכשר אלא מראית דם גמור קאמר למעוטי היכא דליהא מראיתו. דהא אי לאו טעמא דעלין או מין במינו. היה דם הפר מבטל דם השעיר כדלקמן אע"פי שאם היה דמו של פר מים היה בו מראית דם קלת. תוס': נתערב בדם בהמה כו' רואין כו' רי"א אין

רבי שמעון אומר שניהם ישחטו בצפון. ויאכלו כחמיר שבהן. אמרו לו אין מביאין קדשים לבית הפסול. נתערבו חתיכות בחתיכות. קדשי קדשים בקדשים קלים הנאכלין ליום אחד בנאכלין לשני ימים. יאכלו כחמור שבהן: ד אברי חטאת שנתערבו באברי עולה. רבי אליעזר אומר יתן למעלן. ורואה אני את בשר החטאת מלמעלן. כאלו הוא עצים. וחכ"א תעובר צורתן ויצא לבית השריפה: ה אברין באברי בעלי מומין רבי אליעזר אומר אם קרב ראש אחד מהן יקרבו כל הראשין. כרעו של אחד מהן יקרבו כל הכרעים. וחכ"א אפילו קרבו כלם. חוץ מאחד מהן יצא לבית השריפה: ו דם שנתערב במים. אם יש בו מראה דם כשר. נתערב ביין. רואין אותו כאלו הוא מים. נתערב דם בהמה או דם חיה. רואין אותו כאלו הוא מים. רבי יהודה אומר. אין

סניהם ישחטו בצפון. דשלמים שחיטתן בכל מקום. ויכולים נמי לשוחטן בצפון במקום ששוחטים האשם: בחמור שבהן. לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה ליום ולילה ולא כשלמים הקלים שנאכלים בכל העיר לכל אדם לשני ימים ולילה אחד ובעל השלמים יצא ידי כדרו דהא שלמים לשמן הן קרבין שמקריב כל אחד לשם מי שהוא: אין מביאין קדשים לבית הפסול. שמתעט את אכילת שלמים בין באוכליהן בין בזמן אכילתן ומביאן לידי נותר. אלא ירעו ויסתאבו וימכרו כדאמרינן גבי קדשים בקדשים מין בשאינו מינו ויביא בדמי היפה שבהן כו'. ואין הלכה כר"ש: חתיכות בחתיכות. אם נתערבו חתיכות קדשי קדשים בחתיכות של קדשים קלים. או חתיכה של קדשים קלים הנאכלים ליום אחד כגון שלמי תודה עם חתיכה של קדשים קלי' הנאכלים לשני ימים ולילה אחד דהיינו שאר שלמים. בהא מודו רבנן לר"ש דיאכלו כחמור שבהן דמאי איתא ליה למעבד: ד אברי חטאת. שבשרה נאכל לכהנים. שנתערבו באברי עולה. שכלה כליל: יתן למעלן. יתן אברי התערובת כלן על העליס וטעמא דר"א דאמר קרא (ויקרא ב') כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'. והכי משמעותא דקרא כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו. ולא תקטירו שממנו אשה לה'. דהיינו השירים של קרבן. קרבן ראשית תקריבו מן השאור והדבש לה'. שתי לחם מן השאור ודבש מן הבכורים מפרי הארץ שהם תאנים ותמרים. ואל המזבח דרשינן ליה בין אשאור ודבש בין אשירים. לריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשם עליס. והיינו דקאמר ורואה אני את בשר חטאת כאלו הן עליס: וחכ"א תעובר צורתן. כלומר יניח אותן עד שיפסלו ויצאו לבית השריפה כשאר פסולי המוקדשים ואינו מעלה למזבח. דהא עבר משום כל שממנו לאישים הרי הוא בכל תקטירו. וחטאת דאימוריו קרבים לאישים. הרי הבשר בכל תקטירו והלכה כחכמים: ה אברים באברי בעלי מומים. אברים כשרים. שנתערב בהן אבר אחד של בעלי מומין. ובא כהן שאינו יודע בתערובתן והקריב אחד מן הראשין. יקריבו כל הראשין לכתחלה. דקלינן איסורא בהאוא דקרב. והכי

כלהו כשרים נגהו ובגמרא מפרש דלא שרי ר"א אלא להקריבן שניים שניים. דולאי חד מהנך זוג דהיקירא הוא ונתנה הקרבה זו ליקרב משום ההוא דהיתר ואי משום ההוא דאסור איכא למתלייה באותו שקרב תחלה קודם שנתלך אבל אחד אחד שמא לא נתנה הקרבה זו ליקרב אפילו לר"א דלמא האי דאיסורא הוא: חוץ מאי. חוץ מזוג אחד. הכי מפרש לה בגמרא דבאחד גרידא מודה ר"א דלא נתנה הקרבה זו ליקרב כדאמרן: ן אם יש בו מראה דם כשר. וה"מ כשנפלו המים לתוך דם של קדשים. אבל אם נפל דם של קדשים לתוך מים אמרינן קמא קמא בטיל. ואפילו יש בו מראה דם פסול: נתערב ביין. שהוא אדום רואין אותו כאלו הוא מים. ואם היה דם זה נכר באותן המים כשר: בדם בהמה. של חולין: רואין

א מיי' פ"ז מהל' פסולי המוקדשי' הל' ט'. ב סמ"ג לאוין כ"ב. ג מיי' פ"ו מהל' מעשה הקרבנות הל' ב'. ד מיי' פ"ו מהל' מעשה הקרבנות הל' ג'. ה מיי' פ"ו מהל' מעשה הקרבנות הל' ד'. ו מיי' פ"ז מהל' מעשה הקרבנות הל' ב'. ז מיי' פ"ב מהל' מאכלות אסורות הל' ה'. ח פסחים סה. נדה יג:

אין דם מבטל דם: ז נתערב בדם פסולין ישפך לאמה. ב דם תמצית. ישפך לאמה. ר' איעזר מכשיר. אם לא נמלך ונתן כשר: ח ג דם תמימים בדם בעלי מומים. ישפך לאמה. דם בכוסות. ר' איעזר אומר (אם) קרב דם אחד. יקריבו כל הכוסות. וחב"א אפילו קרבו כלם חוץ מאחד מהן ישפך לאמה:

ט הנתנין

רואין אותו. דם של חולין כאלו הוא מים. ואם היה תרומה אדמומית של דם הכשר נכר בהם כשר. ואע"פי שהדם הפסול מרובה עליו הרבה: אין דם מבטל דם. דמין במינו לרבי יהודה לא בטיל. ואפילו טפה לתוך כלי גדול. אע"פי שאלו היה הדם מים. אין הדם הכשר נכר בהם. אפילו הכי כשר לזריקה. ואין הלכה כר' יהודה: ז נתערב בדם הפסוליס. כגון בדם שנשחט לחוץ לזמנו: ישפך לאמה. לאמת המים העוברת בעזרה ויורדת לנחל קדרון. ולא אמרינן רואים אותו כאלו הוא מים. ואם דם הכשר נכר בהם. יזרק. דגזרינן דלמא אתי לאכשורי דם פסולים בעזייהו. וכן דם התמצית. דמדאורייתא דם התמצית לא חזי לכפרה. כדכתיב (ויקרא י"ז) כי נפש כל בשר בדם הוא ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר. דם שהנפש יוצאה בו מכפרת. ושאין הנפש יוצא בו אינו מכפרת. וגזרינן על דם הנפש שנתערב בדם התמצית דלמא אתי לאכשורי בזריקה דם התמצי' בעזייה: ר' אליעזר מכשיר. לכתחלה בדם התמצית שנתערב עם דם הנפש. דסבר אין דם התמצית של בהמה מצוי להיות רבה על דם הנפש. הלכך אמאי נגזור ה"ל כנתערב דם החולין בדם קדשים דלא גזרינן ביה מידי. וכשנתערב בדם פסולין דמלתא דשכיח לא פליג ר' אליעזר. ות"ק סבר פעמים שדם התמצית רבה על דם הנפש. הלכך גזר היכא דלא רבה אטו היכא דרבה. ומיהו היכא דלא נזלך הכהן בב"ד. אם יתן מתערובת זו אם לאו. ונתן מאליו מודה ת"ק דכשר. דגזירה בעלמא היא. ובדיעבד כשר. וכי אתי לאחלוטי אמרי' ליה לסופכו לאמה משום גזירה. והלכה כחכמים: ח דם תמימים שנתערב בדם בעלי מומין ישפך לאמה. והיא לא פליג ר"א דעובר בזריקתו משום לא תקריבו: נתערב כוס בכוסות. כוס דם של בעל מום. בכוסות של דם כשר ואין ידוע איזו כוס של דם בעל מום: רא"א אם קרב אחד מהם כו'. כדרך שנחלקו באברים ואברי בעלי מומין. כך נחלקו בכוסות. וכדפרישנא לעיל. וגריכא לאפלוגי בברייתא דאי אשמועינן באברים. בהא קאמר רבי אליעזר יקרבו משום

מין דם מבטל דם. א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו. ולקח מדם הפר ומדם השעיר (ויקרא י"ו) הדבר ידוע שדמו של פר מרובה מדמו של שעיר. רבנן סברי מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה (והני דמים דמתני' לא עולין בגהו ולהכי מבטלין אהדדי). ור"י סבר מכאן למין במינו שאינו בטל. ורבנן דלמא משום דמין במינו הוא. אי אשמועי' מין במינו ולא אשמועי עולין כדקאמרת. השתא אשמועי' דעולין משום עולין הוא דלמא עד דאיכא מין במינו ועולין קשיא. ורבי יהודה דלמא משום עולין הוא. אי אשמועינן כו' דלמא כו' קשיא. גמרא פ"ב דמנחות דף כ"ב: רי"א אין דם מבטל דם. לשון הר"ב דמין במינו לר"י לא בטיל. ואפי' טיפה לתוך כלי גדול. וכן לשון רש"י. ומדבריהם למדנו דר"י בקמא קמא בטיל נמי פליג. והדין עמהם מתלמי' ה' פ"ג דאהלות כדפי' הר"ב שם. ומסוגיא דפרק בתרא דנדה דף ע"א פירשו כך. ותיתה על הרמב"ם שגרמה מלשונו שבפירושו דלף ר"י מודה בקמא קמא בטיל: ז נתערב כו' ישפך לאמה כו' דגזרינן דלמא אתי לאכשורי כו'. והא דלא גזרינן בדם הבהמה ובדם החיה משום דבההוא לא אתו לאטעוי לאכשורי בעזייה. תוס': בדם הפסולים. פירש הר"ב כגון בדם שנשחט חוץ לזמנו וה"ה בדם פסולים בעלמא לגבי מזבח. ורש"י כתב כגון בדם רובע וערבע. או שנשחט חוץ וכו' וכן ל' הרמב"ם פ"ב מה' פ"ה מן בדם פסולי המזבח או בדם קדשים שנפסלו בשחיטה: ר"א מכשיר. פירש הר"ב בדם התמצית וכו'. דסבר אין דם התמצית של בהמה מצוי להיות רבה כו'. וכשנתערב בדם פסולין לא פליג. דאי פליג. לערבינהו ולתגנהו נתערב בדם הפסולים ובדם התמצית ישפך לאמה. גמר'. אבל מ"ם הר"ב דת"ק סבר פעמים שדם התמצית רבה כו'. הלכך גזר היכא דלא רבה אטו דרבה. קשה דלעיל בדברי ת"ק לא פירש כן. אלא דגזור משום דלמא אתי לאכשורי בעזייה. ובגמ' פליגי רב וזביד אמר בגוזרין גזרה במקדש קא מפלגי. מר סבר גוזרין ומר סבר לא גוזרין. ופי' התוס' דת"ק סבר דגזרינן. דלמא אתי לאכשורי דם הפסולים לזריקה בעזייהו. דלא כפירש"י שפי' דגזר לא רבה אטו רבה דת"ק לפלוג רבי יהודה ולקמן דייקינן לפלוג רבי אליעזר (כדפי' הר"ב במשנה י"א וכן בתשנה דלקמן) רב פפא אמר דב"ע גוזרין. והכא בדם התמצית מצוי לרבות כו' הא קמן דלמאי דפירש הר"ב בריש בדברי ת"ק דגוזרין משום בעזייהו הוה ליה לאסוקי בטעמא דר"א דסבירא ליה דאין גוזרין. ומטעם שפירש רש"י דאין עושין סייג בקדשים להרחיקן מן העבירה. ולא חיישינן להפסד קדשים. שלא יפסיד את אלו בשביל סייג דאחרים. ע"כ. ורבי אליעזר בין בתמצית בין בפסולית פליג. והיינו כרב זביד. ולמאי דפירש כאן דפליגי בדם תמצית מצוי לא ה"ל לפרש בריש אלא כדמסיק הכא וכרב פפא. ואשכחן נמי דבין אדרב זביד בין אדרב פפא קשיא. דלרב זביד טעמא דר"א דס"ל דאין גוזרין במקדש וא"כ אף בדם הפסולין פליג. ואסיק בגמרא בקשיא דלערבינהו ולתגנהו. ולרב פפא דפליגי בחטו רבה קשיא קושיא התו' דא"כ נפלוג רבי יהודה כדפריך בגמ' לקמן. דלפלוג ר"א. ועיין עוד מ"ש אמתניתין דהכא בס"ד במתני' י': ח דם תמימים וכו'. כתב הר"ב והא לא פליג ר"א דעבר בזריקתו משום בל תקריבו. כל אשר בו מום לא תקריבו בפרשת אמור: כוס בכוסות וכו'. כתב הר"ב כדרך שנחלקו באברים וכו' וגריכא וכו'. אבל בכוסות וכו' ואי אתמר בהא.

דהא קאמרי רבנן אבל בהא אימא מודו לר"א לריכא • גמרא:
ט יתן למעלה וכו' ויחזור ויתן למטה • כתב הר"ב שמלוה
להקדיש עליונים וכו' כדתנן בפ"י משנה ב' • ומ"ש
ונתינת מטה תעלה לו לתחלת מתנות עולה • עיין מ"ש בזה
במשנה דלקמן בס"ד: ואם לא
נמלך ונתן כסר • פי' הר"ב דהא
ניתן ממנו למעלה • וכן ל' רש"י
כסר העליון • דהא ניתן ממנו
למעלה ומסיים בברייתא דיחזור
ויתן למטה • וכ"כ הרמב"ם בפ"ב
מה' פ"הת' ותמהו התוס' בפ"ב
סוף דף כ"ו שהרי כבר נתבפ' כיון
שהגיע הדם למזבח בכל מקום •
והכסר נפסל ואין לו תקנה
בחזר' כמ"ש במשנה ב' פ"ג • אבל
לר"א לא קשיא למאי דמסקינן
לקמן במשנה י' דס"ל דאין בילה •
ובמשנה י"א אתרן בס"ד נס
לרבנן: י הנתנין מתנה
אחת וכו' כתב הר"ב בגמ' מפרש
כגון כוס דם בכור שנתערב
בכוס כו' משום דרמינן מדתנן
פרפ"ט דמסכת פרה גלוחית
שנפלה לתוכה מים כל שהוא •
רא"א יזה שתי הזאות מפרש רב
אשי דס"ל אין בילה וכמ"ש שם
בס"ד ואי אמרת מתניתין בבלול •
היאך קאמר רבי אליעזר יעתנו
מתנה אחת • דמשמע ולא יותר • תוס' דלמא מהאיקא יהיב
ומהאי לא קא יהיב ומסיק רבא ד' פ"א בבלול לא פליגי כי פליגי
בכוסות • ואמתניתין דלעיל נמי קאי כדאמרי בהדיא בסוף
השטה מסקנא דבכוסות פליגי וקאי אמתני' דלעיל • נתנין
למטה בנתנין למעלה • ועוד א"א לפרש אלא כמסקנא דהא
בהדיא פירש הר"ב לעיל ויחזור ויתן למטה שתעלה לתחלת
עולה ולמאי דאמרן אין בילה • היכי אמרת דתעלה לחטאת
ולעולה • דלמא דמי עולה יהיב למעלה ודמי חטאת למטה • וה"ל להר"ב לפרש זה לעיל • ועוד יש תמיה עליו דמתני' ג' בדש
הפסולין • לא ה"ל גם כן לסתום • אלא לפרש • דאף על גב דלא אמרינן עלה בגמרא ולא מידי • היינו טעמא כדמסקי התוס'
סוף דף פ' דמהתם לא קשיא דסתמא קתני דמכשיר • ולא פי' כמה יתן • ואיכא לפרושי כשיש רוב דמים כשרים ויתן כשיעור
הפסול ועוד • דמת"כ יהיב הכשר יהיב • משא"כ בנתנין למטה כו' • בעינן לאכשורי למעלה ולמטה • וזה א"א • ולפיכך ה"ל להר"ב
לפרש שם כגון דדמים הכשרים מרובים ויהיב שעור הפסול ועוד • אלא העיקר דנטר לה כד הכא ואכלהו תערובות דפליג בס
ר"א מהדר וקאי למימר דבכוסות פליגי • ודס הפסולים נמי בכלל • ואע"פ שאין דם הכשר מחובר • ואע"פ שה"ל לגזור דאכלהו
קאי י"ל דבזה סתך על המובן: יעתנו במתנה אחת • פי' הר"ב דכל הנתנין וכו' כדתנן בפ"ד: א"ל ר"א והרי הוא עובר
על בל תגרע • לא ס"ד דר"א שיקשה לו רבי יהושע מבל תוסיף משום דרואה אני כאלו הוא מים • ור"א שהשיבו לפי דבריו של ר
יהושע השיבו דליתא ליה מעלה דרואה אני (שהם) מים • תוס': א"ל ר"י והרי הוא עובר על בל תוסיף • ואת"ל ליתי עשה
ולדחי לאו דבל תוסיף • כדמפרשי בכמה דוכתי' דקי"ל דאתי עשה ודחי לא תעשה וי"ל דאתא על ידי פשיעה הוא בא והיה יכול
להתקיים בלא דחיית הלאו • תוס' סוף ערובין דף ק': א"ל ר"א לא נאמר בל תוסיף אלא כשהוא בעצמו • פי' כשהדבר עומד
בעצמו ולא כשיש בו דבר אחר • ואת"ת וכי לא פ"ד דר"א סר"י יסובבו כך ג"כ על בל תגרע • וכ"ל שלזה נתכוונו התוספות בפ"ג
דר"ה דף כ"ח שכתבו לא נאמר בל תוסיף אלא כשהוא בעצמו • והלכך טוב שלא יגרע המצוה • ע"כ • בלומר דסברת ר"א דאף על
גב דבל תגרע נמי אינו אלא כשהוא בעצמו • טוב לנו שלא יגרע המצוה • ור"י השיבו לא נאמר בל תגרע אלא כשהוא בעצמו
פירשו התוס' והלכך כיון דיולא בחד למה

ט הנתנין למטה • שנתערבו בנתנין
למעלה • ר' איעזר אומר יתן למעלה ורואה
אני את התחתונים למעלה כאלו הן מים
ויחזור ויתן למטה • וחכ"א ישפכו לאמה •
ואם לא נמלך ונתן כשר: י הנתנין מתנה
אחת • שנתערבו בנתנין במתנה אחת •
יעתנו מתנה אחת • מתן ארבע במתן ארבע •
יעתנו במתן ארבע • מתן ארבע במתנה א' •
ר"א אומר יעתנו במתן ארבע • רבי יהושע
אומר יעתנו במתנה אחת • אמר לו רבי
אליעזר • והרי הוא עובר על בל תגרע •
אמר לו ר"י • והרי הוא עובר על בל תוסיף •
אמר לו ר"א לא נאמר בל תוסיף אלא כשהוא
בעצמו • אמר לו רבי יהושע לא נאמר בל
תגרע אלא כשהוא בעצמו • ועוד אמר
ר' יהושע • כשנתת • עברת על בל תוסיף •
ועשית מעשה בידך • וכשלא נתת • עברת
על בל תגרע • ולא עשית מעשה בידך:
יא הנתנין

א מיי' פ"ג מהל' שה"מ הל' י"ח
ב סס הלכה יח
ג פ"י מעילות ה"ל • ר"ה ק"ח
ד מיי' שם הל' י"ח
ד מיי' שם

ומשום דאתעביד' כפרתן בהכשר דהיינו זריקה דמן שהיא עיקר
כפרה • אבל גבי כוס בכוסות דעיקר כפרה בקלקול אימא
לא • לריכא: ט הנתנין למטה • מחוט הסקרלא • כגון דם
עולה ואשם וטלמים ובכור ופסח ומעשר • שנתערבו בדם
חטאת • שהיא ניתן למעלה:
רא"א יתן למעלה • מתנות חטאת
ואע"פי שדם התחתונים מעורב
בו • הואיל ואינו מתכוין לתת
התחתונים למעלה: רואה אני
אותם כאלו הם מים • ומפני
שמנו להקדיש עליוני' לתחתונים
שכל החטאות קודמות לעולות •
הלכך נותן למעלה תחלה ואח"כ
למטה • ונתינת מטה תעלה לו
לשפיכ' שיריים של חטאת ולהתחל
מתנות עולה: דליתא
להו רואים: ואם לא נמלך ונתן
כשר • דהא ניתן ממנו למעלה •
ואין הלכה כר"א: י הנתנין
מתנה אחת • בגמ' מפרש כגון
כוס דם בכור שנתערב בכוס דם
מעשר: יעתנו מתנה אחת • מכל
כוס וכוס יתן מתנה אחת מכוס
זה • ומתנה אחת מכוס זה: מתן
ד' במתן ד' • כגון דם עולה בדם
שלמים או בדם אשם שהיה
טעונים ב' מתנות שהן ד' ושניהן
תרתומים • רא"א יעתנו בהן ד'
ורואה אני את מתנות היתרות הנתונות מדם הבכור כאלו הם
מים • ואין זה בל תוסיף: במתנה אחת • שלא יעבור על בל
תוסיף • וידי עולה • יצא • דבל הנתונים על מזבח החיצון
שנתנן במתנה אחת כפר: ולא עשית מעשה בידך • ואינו
דומה עושה מעשה ליהיב ואינו עושה • ואיסור בא מאיליו •
והלכה כר' יהושע: יא הנתנין

משום דלא אתעביד' כפרתן בהכשר דהיינו זריקה דמן שהיא עיקר
כפרה • אבל גבי כוס בכוסות דעיקר כפרה בקלקול אימא
לא • לריכא: ט הנתנין למטה • מחוט הסקרלא • כגון דם
עולה ואשם וטלמים ובכור ופסח ומעשר • שנתערבו בדם
חטאת • שהיא ניתן למעלה:
רא"א יתן למעלה • מתנות חטאת
ואע"פי שדם התחתונים מעורב
בו • הואיל ואינו מתכוין לתת
התחתונים למעלה: רואה אני
אותם כאלו הם מים • ומפני
שמנו להקדיש עליוני' לתחתונים
שכל החטאות קודמות לעולות •
הלכך נותן למעלה תחלה ואח"כ
למטה • ונתינת מטה תעלה לו
לשפיכ' שיריים של חטאת ולהתחל
מתנות עולה: דליתא
להו רואים: ואם לא נמלך ונתן
כשר • דהא ניתן ממנו למעלה •
ואין הלכה כר"א: י הנתנין
מתנה אחת • בגמ' מפרש כגון
כוס דם בכור שנתערב בכוס דם
מעשר: יעתנו מתנה אחת • מכל
כוס וכוס יתן מתנה אחת מכוס
זה • ומתנה אחת מכוס זה: מתן
ד' במתן ד' • כגון דם עולה בדם
שלמים או בדם אשם שהיה
טעונים ב' מתנות שהן ד' ושניהן
תרתומים • רא"א יעתנו בהן ד'

יא הנתנין בפנים כו' ישפכו לאמה. דלא אמרינן רואים ואסור לטבול את אלו מפני הכסרן של אלו. ורבי אליעזר דסבר אמרינן רואין לא כליג הכא. דהיכי לעביד. ניתיב לחוץ והדר לפנים. כשם שמצוה להקדים עליונים לתחתונים. כך מצוה להקדים פנימי לחיצון. דפנימי חשוב. ניתיב בפנים והדר ניתיב בחוץ כיון דאיכא חבלת ואשם. שאם נתערב דמם בדמים הפנימים. לא מצי למימר יתן בפנים ואחר כך יתן בחוץ משום דמפסלי חצונים. לא פסיקא ליה. ואי"ת לפסליהו לחצונים כדי להכשיר פנימים. למפסליהו בידים לא קאמר ר"א ומוטב להמתין עד שקיעת החמה ויפסלו מאליהן וישפכו לאמה: נתן בחוץ. כהן שלא נמלך ונתן מתערובת זו בחוץ כשר: ר"ע פוסל. החצון שכל דמים החצוני שנכנסו לפנים נפסלו: וחכמים מכשירים. בכל הקרבנות חוץ מחטאת החצונה דמיפסלא משום וכל חבלת אשר יוצא וכו' והלכה כחכמים: יב ילא א' מכן לחוץ חוץ לעזרה: הפנימי כשר. ומותן מתנו מתנותיו והקרבן כשר: נפ' וחכמים פוסלים. דכתיב (ויק"א ו') אשר יזה מדמה ואמי מקלת דמה כשול. מדלא כתיב את דמה: ומה אם במקום שהמחשב פוסלת בחוץ. כלומר ומה חוץ שהוא מקום שהמחשבה פוסלת בו. שאם חישב בשחיטה ע"מ לזרוק דמה לחוץ פסולה: לא עשה. הכל מוציא מקלת דמה לחוץ את המשויר בפנים כיוצא בדאמריתי הפנימי כשר: מקום שאין המחשבה פוסלת בפנים. כלומר היכל שהיא מקום שאין מחשבה פוסלת בו. שאם שחט ע"מ ליתן את הנתנים בחוץ פמנו דין וכו'. ואין הלכה כר"י הגלילי ודווקא בדם הוא דאמרינן דאם יצא חוץ לעזרה לו נכנס בפנים להזות ממנו בהיכל נפסל. אבל בשאר קדשים נבי דאם יצא לחוץ נפסל ואסור באכילה דכתי' (שמות ב"ב) ובשר בשדה טרפה. בשר שיצא חוץ למחיצתו דהיינו קדשי קדשים חוץ לעזרה וקדשים קלים מחוץ לעיר נעשה כאלו הוא בשר בשדה והרי הוא טרפה ולא תאכלו. מ"מ לא נכנס לפנים אל תוך היכל לא נפסל בטביל כן ומותר באכילה. דאחר קרא אשר יוצא מדמם לא תאכל. מדמה ולא מבשרה: עד שיכפר. בהיכל: רבי יהודה אומר כו' והלכה כר' יהודה: ואין הלין מרצה עליהן. ואף על גב דפסולים שעלו לא ירדו. אדעויי מילתא לא מרצו. דכתיב בלין שב כ"ח) ונסך אהרן את עון הקדשים. ובפרש' אמור כתיב כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים וגו' וטומאתו עליו. מה קדשים האמורים להלן בטומאה הכתוב מדבר. אף עון קדשים האמורים בלין. בטומאה הכתוב מדבר:

יא הנתנין בפנים שנת ערבו עם הנתנין בחוץ. ישפכו לאמה. נתן בחוץ וחזר ונתן בפנים. כשר. בפנים וחזר ונתן בחוץ. ר' עקיבא פוסל. וחכמים מכשירים. שהיה ר' עקיבא אומר. כל הדמים שנכנסו לכפר בהיכל. פסול. וחכ"א חטאת בלבד. ר' אליעזר אומר. אף האשם. שנאמר כחטאת כאשם: יב חטאת שקבל דמה בשני כוסות. יצא אחד מהן לחוץ. הפנימי כשר. נכנס אחד מהן לפנים. ר' יוסי הגלילי מכשיר בחיצון. וחכמים פוסלין. אמר ר"י הגלילי מה אם במקום שהמחשבה פוסלת בחוץ. לא עשה את המשואר כיוצא. מקום שאין המחשבה פוסלת בפנים אינו דין שלא נעשה את המשואר כנכנס. נכנס לכפר. אע"פ שלא כפר. פסול. דבריר"א. רבי שמעון אומר. עד שיכפר. ר' יהודה אומר אם הכנים שוגג כשר. כל הדמים הפסולין שניתנו על גבי המזבח. לא הרצה הציץ. אא על הטמא. שהציץ מרצה על הטמא. ואינו מרצה על היוצא: פרק ט

נזקקנו למתן ארבע. ועוד טפי עדיף בחטת מארבע. כמו סמפרש ע"כ: יא נתן בחוץ וחזר ונתן בפנים כשר. וכגון דיהיב דמי הפנימית בחוץ לשם מים. דאל"ה היאך חזר ונתן בפנים. והלא כבר נתגבר (כמ"ש במשנה ב' פ"ג) וכה"ג מיירי בסיפא בפנים ונתן בחוץ שהכנים דמים החצונים לשם מים וקנת קשה אמאי פסול כשמכנים לשם מים דלכפר כתיב. תוס'. ואני תמה דלעיל אמתני' ט'. ואם לא נמלך ונתן כשר. ויחזור ויתן לחטה. הניחו בתימה שהרי נתכפר. ולא אמרו דיהיב לשם מים משום דהא שמעינן לרבנן דלית להו רואין: כמפורש בהדיא בדבריהם. והכא מוקמינן ליה בנתנן לשם מים. ומאי חזית דדמים דלעיל סומק טפי ולא מתנם לשם מים. אבל כ"ל דבין הכא בין לעיל. לא קשיא. דלא אמרו אין רואין אלא לכתחלה ובנמלך: אבל בנתן ולשם מים. מהניא הכא והתם:

שהיה ר"ע אומר כל הדמים כו' דקניא חטאת אין לי אלא חטאת. קדשי קדשים מנין. ת"ל כל חטאת. קדשים קלים מנין. ת"ל וכל חטאת דברי ר"ע. א"ל ר"י הגלילי אפילו אתה מרבה כל היום כולו אינו שומע לך אלא כל מיני חטאות:

א פ"ח: מיי' סם הלכי' יב. ב מיי' סם ג יוד: ד מיי' סם ה פב. מיי' סם הלכי טיג ו מיי' סם ז סם הלכם סיב ח מיי' סם פ"ח הל' לד וש"ל מה' גיאת מקדש סל' ז ט מיי' פא מה' פ"ה הל' ל"ח.

יב שאין המחשבה פוסלת בפנים. כדתנן ספ"ג: אע"פ שלא כפר. פסול. דיליף לכפר דהכא בחטאת חצונה מלכפר דמזהיר לאדם שיעמוד חוץ. וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקדש. (ויקרא י"ו) מה להלן בבואו לכפר משמע מתחילת ביאת המכפר הלכך בתיב לכפר ועדין לא כפר משמע אף אשר יוצא מדמה. לכפר. בתחלת הבאתה ע"מ לכפר משמע שנפסל. גמ': עד שיכפר. דלא יליף לכפר דבבהמה מלכפר דבבואו דבאדם אלא מלכפר דבבהמה ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת (אשר הוצא את דמם) לכפר (שם) מה להלן בשכפר דהא שריפה בתר כפרה היא. אף כאן בשכפר. גמר': אם נכנס שוגג כשר. הא מזיד פסול בשכפר. כדדייקינן בגמרא מברייתא דדרוש לכפר דבפר חטאת בר"ש. והרמב"ם בפ"ב מהלכות פ"ח לא כתב כן והאריך בזה הכ"מ: שהציץ. מרצה על הטמא. ועי' בפי' הר"ב משנה ד' פרק בתרא דעדיות. ומ"ש הר"ב דכתיב בלין ונסך וגו'. ובפרשת אמור כתיב כו'. כן כתב הרמב"ם וגם במשנה ג' פ"ג דמנחות הראה מקו על פירושו בהלן אבל הר"ב לא פירש שם כן וכדבריו דהתם איתא בגמרא שם דף פ"ה וכן בחגיגה פ"ב דף כ"ג. גם בפ"ח דפסחים דף י"ז ופ"ק דיומא דף ז'. ועוד דלדרשא דהתם אתא ספיר הא דאיצטריך למתני ואומו מרצה על היוצא אף על גב דאינו מרצה אלא על הטמא בלבד:

פרק ט רנ"א

כל הראוי למזבח. דמוקדה לאהדורי פקעין הוא דאתא (כסרים שפקעו דמוקדה משמע מוקד שהיה לו כבר) ור"י נפקא ליה מאשר תאכל האש (דקרא יתירא הוא) ור"ג מיכעי ליה לעכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי קטרת. ור"י לאו ממילא ס"מ דעכולי עולה מהדרינן. גמרא. ופי' פקעים תמצא במשנה ו': שני הוא העולה על מוקדה על המזבח. ור"י טעמא קאמר דהא דראוי על מוקדה לא ירד. משום קדושת מזבח הוא. ור"ג מזבח אחרינא כתיב (כל הנוגע במזבח יקדש) ואידך חד להיכא דהיתה לה שעת הכושר (לפני פסולה כגון לן וטמא וינא) (וכ"ל להניח וחד להיכא דלא היתה לה שעת הכושר פי' נשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו) ור"ג כיון דפסולי נגהו ורבינהו רחמנא. ל"ש היתה לו שעת הכושר. ל"ש לא היתה לו שעת הכושר. והא דבקרא כתיב הוא. הר"ב נקט היא היינו דלייק הקרי שהוא היא ומ"ש הר"ב היא משמע בהוייתה תהא. וכן פירש"י. וכתבו התו' דקשה דלקמן [דרשינן] היא מיעוט' ולא רבוי (כמ"ש במשנה דלקמן וכ"ה רי"א כו') אלא תנא אזלת תורת העולה ממיך עכ"ל: הנסכים כשרים והזבח פסול. א"א להיות לנסכים כשרים גמורין כיון שהזבח פסול. אלא כלומר כשרים מפסול עצמן. תוס':

ב וחנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו. ופסח וחטאת שנשחטן שלא לשמן ושקבלו פסולים כו' והתנין למטה שנתנן למעלה וכו'. כדמיתניא בברייתא. ואע"ג דתני אלו תני ושייר. ושמא משום דמהני דהכא שמעינן דכ"ש הנהו תו': ישקבלו פסולין וזרקו את דמו. תחלת עבודה שבדם וסופה נקט. ולא איצטרך למינקט הכי ועיין בפי' הר"ב בריש מסכת מעילה: ר"י אומר שנשחטה בלילה כו'. ל' הר"ב דכתיב זאת תורת העולה היא העולה זאת היא העולה הרי כאן ג' מיעוטין. ל' רש"י זאת מיעוטא והיא מיעוטא. והא דהעולה מיעוט דמשמע העולה המיוחדת כשרה ולא פסולה. ע"כ. ומייתי הר"ב העולה תניין כדכתבו התוס' משום דהעולה קמא איצטרך לכדדרש בפרק תמיד נשחט. שלא יהיה קרבן קרב קודם לעולה של שחרית. שנאמר העולה עולה ראשונה. וכתבו הר"ב במשנה ד' פרק ד' דמנחות. ועיין מ"ש שם: אם עלתה תרד. כתב הרב והלכה כר"י. ועיין מ"ש בפ"ג משנה ה' ועיין ברפ"ק דמעילה: כל שפסולו בקדש. פירש"י משמלת לעזרה נפסלה. והתו' פירשו שאירע פסול לאחר שחיטה. ונתקדש בקדושת כלי משום דרובע ונרבע בעזרה מאי איכא למימר: לא היה פסולו בקדש אין הקדש מקבלו. דלהכי אתי זאת למעוטי כדתניא בגמרא: ג' הרובע

פרק ט המזבח

הראוי לאישים. אם עלה לא ירד. שנ' (ויקרא ו') הוא העולה על מוקדה על המזבח מה עולה שהיא ראויה לאשים אם עלתה לא תרד. אף כל דבר שהוא ראוי לאשים. אם עלה לא ירד. ר"ג אומר כל הראוי למזבח אם עלה לא ירד. שנאמר הוא העולה על מוקדה על המזבח. מה עולה שהיא ראויה למזבח אם עלתה לא תרד. אף כל דבר שהוא ראוי למזבח אם עלה לא ירד. אין בין דברי ר"ג לדברי ר"י אלא הדם והנסכים. שר"ג אומר לא ירדו. ור"י אומר ירדו. ר' שמעון אומר. הזבח כשר. והנסכים פסולים. הנסכים כשרין והזבח פסול. אפילו זה וזה פסולין. הזבח לא ירד והנסכים ירדו: ב ואלו אם עלו לא ירדו. הלן. והטמא והיוצא. והנשחט חוץ לזמנו. וחוץ למקומו ושקבלו פסולים. וזרקו את דמו. ר' יהודה אומר. שנשחטה בלילה. ושנשפך את דמה. ושיצא דמה חוץ לקלעים. אם עלתה תרד. ר"ש אומר. לא תרד. שהיה ר"ש אומר. כל שפסולו בקדש. הקדש מקבלו. לא היה פסולו בקדש. אין הקדש מקבלו:

ג אלו

פרק ט המזבח מקדש את הראוי לו

ר' יהושע אומר. כל הראוי לאישים. אם עלה לא ירד. שנ' (ויקרא ו') הוא העולה על מוקדה על המזבח מה עולה שהיא ראויה לאשים אם עלתה לא תרד. אף כל דבר שהוא ראוי לאשים. אם עלה לא ירד. ר"ג אומר כל הראוי למזבח אם עלה לא ירד. שנאמר הוא העולה על מוקדה על המזבח. מה עולה שהיא ראויה למזבח אם עלתה לא תרד. אף כל דבר שהוא ראוי למזבח אם עלה לא ירד. אין בין דברי ר"ג לדברי ר"י אלא הדם והנסכים. שר"ג אומר לא ירדו. ור"י אומר ירדו. ר' שמעון אומר. הזבח כשר. והנסכים פסולים. הנסכים כשרין והזבח פסול. אפילו זה וזה פסולין. הזבח לא ירד והנסכים ירדו: ב ואלו אם עלו לא ירדו. הלן. והטמא והיוצא. והנשחט חוץ לזמנו. וחוץ למקומו ושקבלו פסולים. וזרקו את דמו. ר' יהודה אומר. שנשחטה בלילה. ושנשפך את דמה. ושיצא דמה חוץ לקלעים. אם עלתה תרד. ר"ש אומר. לא תרד. שהיה ר"ש אומר. כל שפסולו בקדש. הקדש מקבלו. לא היה פסולו בקדש. אין הקדש מקבלו:

ג אלו

מקדש את הראוי לו. ופליגי תנאי בפירושא דמתני' מאי מיהו הראוי לו: רבי יהושע אומר כל הראוי לאישים. להסרף על גב האש אע"פי שנפסל. אם עלה למזבח קדשו המזבח ונעשה לחמו. ואם עלה לא ירד אבל דבר שאינו ראוי לאש כגון דם פסול ונסכים פסולים. אפילו אם עלו ירדו: היא העולה על מוקדה. דבר שהוא למוקד ועלה הרי הוא בהוייתו ולא ירד היא משמע בהוייתה תהא: רג"א כל הראוי למזבח. ואפילו דם ונסכים שנפסלו אם עלו לא ירדו. ואין לך למעט אלא דבר שלא הוכרר לחלקו של מזבח מעולם. כגון קמצים שלא קדשו בכלי אחר קמילה. דאע"ג דהמנחה כלה קדשה בכלי. אין זה חלק גמור ברור. שאין המנחה קריבה כלה. ובקמילה בלא מתן כלי אין זה מבורר למזבח. ואינו מתקדש אפילו עלה על גבי המזבח: אלא הדם והנסכים. שהם ראוים למזבח ואינם ראוים לאישים: ר"ש אומר הזבח כשר והנסכים פסולים. ר"ש ס"ל בנסכים של זבח כרבי יהושע. ובדם ובנסכי הבאים בפני עצמן כר"ג ולא ממוקדה ילף אלא מקרא דכתיב (שמות כ"ט) כל הנוגע במזבח יקדש. וכתיב בתריה וזה אשר תעשה על המזבח כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עולה. אין המזבח מקדש אלא דומיא דעולה מה עולה הבא בגלל עצמה. אף כל הבאים בגלל עצמן. יצאו נסכים הבאים בגלל הזבח. הלכך בין שהזבח כשר והנסכים פסולים כגון שינאו או נטמאו. בין שהזבח פסול והנסכים כשרים. דהואיל והן באים בגללו נפסלו עמו ובטלה תורת הקדש מהן: ואפילו זה וזה פסולים הזבח לא ירד. שמזבח מקדשו. והנסכים ירדו. כיון שאין באים בגלל עצמן אינן דומיא דעולה ואין מזבח מקדשן. והלכה כרבי יהושע: ב הלן. בין דם בין אמורים שלנו לילה חוץ למזבח: רי"א שנשחטה בלילה כו' אם עלתה תרד. דכתיב זאת תורת העולה. היא העולה. זאת היא העולה. הרי כאן ג' מיעוטים. מיעט נשחטה בלילה ושנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים שאם עלתה תרד: ר"ש אומר לא תרד. דדרש זאת תורת העולה הורה א' לכל העולים שאם עלו לא ירדו. והלכה כרבי יהודה

ג מבשיר

א מ"ג פ"ס מהל' ג"ר. ב פ"ח מהל' מ"ש הל' ג'. ג פ"ס הלכה יד. ד מ"ל פ"ג. ה פ"ס הל' ו'. ו פ"ס הל' ח'.

ג מכשיר בבעלי מומין • דאם עלו לא ירדו • ודוקא בדוקין שבעין וכיולא בהן הכשיר ר"ע הואיל והכשרי לכתחלה בעופו • אבל במחוסר אבר דפסול בעופות • לא: דוחה היה אבא את בעלי מומין • שאם עלו דוחה היה אותן כלאחר יד • ולא היה מורידין דרך בזיון כפרהסיא ובהא פליג את"ק דאמר ירדו • והלכה כר' חנינא בן אנטיגנוס: ד כשם שאם עלו לא ירדו • אבל הכי פסולין לתגן בהו לא ירדו • קאי: כך אם ירדו לאחר שעלו לא יעלו עוד: וכלן שעלו חייס בראש המזבח • ר"ע קאמר לה דהכשיר בבעלי מומין • ומודה שאם עלו חייס בראש המזבח ירדו • שאין המזבח מקדש בעלי מומין חייס: עולה שעלתה חיה לראש המזבח תרד • בעולה כשרה מיירי • ודברי הכל • ולא נקט לה אלא משום סיפא ללמדך שראש המזבח מקו' ראוי להכשט ונתות היכא דעבר ושחטם בראש המזבח: ה ואלו אם עלו ירדו • ואפי' הן כשרים וטהורים משום דלא שייך בהו מזבח כלל: בשר קדשי קדשי כו' דלאכילה קיימי ולא למזבח: והקטרת • לא ראויה היא לזבח החיצון: הלמר שבראשי כבשים • גרסינן וריסא דבבא אחריתא היא • ובהדי עצמות וגידין קתני לה • ומשמע אחד להם • הלמר שבראשי כבשים • של עולה • שבראש אינו בכלל הפשט וקרב עם עורו והכי אמרינן בשחיטת חולין • מנין לרבות את הראש שבבר הותז בשחיטה • שאע"פי שאינו בכלל הפשט ישנו בכלל הקטרה ת"ל את הראש • ויש למר בגובה ראשו של כבש אבל פרכו • וכן השער שבזקן התייסים בזמן שהן מחוברים • כולן עולים: ו וכולם • בין פסולים שעלו דתגן בהו לא ירדו בין עצמות וגידין שהעלו מחוברים ואכלתם האש: ופקעו מעל המזבח • לארץ אשקלטי"ר בלע"ז: לא יחזיר • אין צריך להחזיר: וכנחלת שפקעה • אין צריך להחזיר: אברים שפקעו כו' • אי דאית בהו ממש שבשרם נכר אפילו לאחר חצות נמי יחזיר דלא הוי עיכול ואי דלית בהו ממש שנשרפו כולן ונעשו נחלת אפי' קודם חצות לא יחזיר שלא הכא במאי עסקינן כגון שנתקשו מחמת האש ששלטה בכולן ונשרפו ולא נעשו פחם • אבל כעצים יבשים הם מתוכם: קודם לחצות ולאחר חצות • ילפינן מקרא דכתיב כל הלילה עד הבקר ממשמע שנאמר כל הלילה • אינו יודע שעד הבקר • אלא תן בקר לבקרו של לילה • שאין צריכין להיות עוד על המוקד • ואינו בקר טוסף על בקרו של לילה שאין צריכין להיות עוד על המוקד • זה חצות • דבקר של לילה הוא עמוד השחר: ומועלין בהן • דאכתי בני מזבח נינהו: ואין מועלין בהן • דכיון דהוו מעוכלים • הוו להו דבר שנעשית אלותו ואין מועלין בו •

ג הרובע והגרבע כו' • מפורשים בדפ"ו דתמורה • ויש לדקדק דבשתיהן • וכן לקמן פי"ד משנה ב' דלא תגן שהמית את האדם כדתגן בר"פ דלעיל ועיין מ"ש במשנה ד' פרק בתרא דבכורות: והטרפה עיין מ"ש במשנה ד' פי"ב: ר"ח סגן הכהנים • ה"ג וכן היא

ג "אלו לא היה פסולין בקדש • הרובע והנרבע והמוקצה והנעבר והאתנן והמחיר והכלאים והטרפה והיוצא דופן בעלי מומין ר"ע מכשיר בבעלי מומין • ר' חנינא סגן הכהנים אומר • דוחה היה אבא את בעלי מומין מעל גבי המזבח: ד "כשם שאם עלו לא ירדו • כך אם ירדו לא יעלו • וכולן שעלו חיים לראש המזבח ירדו • "עולה שעלתה חיה לראש המזבח תרד • "שחטה בראש המזבח יפשיט וינתח במקומה: ה "ואלו אם עלו ירדו • בשר קדשי קדשים • ובשר קדשים קלים • ומותר העומר • ושתי הלחם • ולחם הפנים • ושירי המנחות • והקטרת • "הצמר שבראשי כבשים • והשער שבזקן תיישים • והעצמות • והגידים והקרנים והטלפים בזמן שהן מחוברים יעלו • שנא' (ויקרא א) והקטיר הכהן את הכל המזבחה • פרשו לא יעלו • שנא' (דברים י"ב) ועשית עולותיך הבשר והדם: ו "וכולם שפקעו מעל גבי המזבח • לא יחזיר • "וכן נחלת שפקעה מעל גבי המזבח • "אברים שפקעו מעל גבי המזבח קודם לחצות • יחזיר • ומועלין בהן • לאחר חצות לא יחזיר ואין מועלין בהן: ז כשם

נ"מ לא יחזיר

ר"ח בן אנטיגנוס ואינו ר"ח סגן הכהנים כאשר הזכיר שניהם הרמב"ם בפ"ד מי' פרקין שבהקדמתו לפי' המשניות • אבל מ"מ היה כהן כמו שהוא בגמרא דספ"ד דבכורות והעתקתיו במשנה ג' פ"ב דדמאי • ומ"ש שהלכה כמותו • כ"כ הרמב"ם בפירושו • ואפשר משום דמעשה רב • אבל דחבורו פ"ג מה' פ"ה לא העתיק דבריו: ד כך אם ירדו לא יעלו • עיין במשנה ז' ומ"ש שם: ה פרשו לא יעלו • עיין בריש מתני' דלקמן ומ"ש שם: ו וכולם פי' הר"ב בין פסולין וכו' בין עצמות וגידין שהעלו מחוברים • וכן פירש"י • וטעמייהו דאו בזמן שפירשו אפילו עלו ירדו כדבי בברייתא ואע"ג דתגן פרשו לא יעלו • ה"ה דאם עלו ירדו ודלא כתוספות שכתבו דמדקתני לא יעלו דמשמע דאם עלו לא ירדו • ודלא כרבי • ודעת הרמב"ם ג"כ כדעת רש"י והר"ב שהעתיק בפ"ו מה' מ"קר • ואם פירשו לא יעלו • ופסק בפ"ג מה' פ"הא אם עלו ירדו: שפקעו עפו • כמו שאנו רואים בתוקדי האש • שכל דבר שיש בתוכו לחות • הוא עף מן האש כשמתחיל אותו לחות להתנועע ולנאת • הרמב"ם • ודומה לו מבלאי מכנסי כו' מפקיעין במשנה ג' פר' בתרא דסוכ' שענינה קריעה ופריסה: לא יחזיר • ל' הר"ב א"ל להחזיר • והא דתגן בריש מתני' ד' ואם ירדו לא יעלו דמשמע דאסור להעלותם • והיינו נמי דכתב הרמב"ם בפ"ג מהלכות פ"הא לא יעלו שנייה שהרי פסולים הם • ע"כ • התם כשלא אכלתן האש כלל • והיינו דאמר עולה עלה דמתניתין דלעיל • ל"ש אלא שלא משלה בהן האור • אבל משלה בהן האור יעלו • ופירשו התוס' יעלו היינו אם ירצה • אבל אין חובה להעלותם כדפירש"י הכא אין צריך להחזיר • א"נ הכא שאכלתן האש ונתאכלו קצת דומיא דאברים שפקעו • ולפיכך אין חייב להחזיר • ומשלה בהן האור היינו פורתא כו' • וכהאי א"נ דעת הרמב"ם פ"ג מהל' פ"הא

ז כך

ז הכבש

רל"א

א סס פיי' הל"א
ב סס הל' ח חג
ג סס הל' ל'
ד סס הל' יא
ה פה: מיי' פנ
סס הל' ט"ז
ו סס ופ"י מה'
מע"ק הל' כ'
ז פו' מ"ג פה"ל
מיי' פ"ג מהל'
תעק הל' כ'
ח מיי' סס
ט יחמ"ן
י מיי' מ"ג מהל'
מע"ל הל' יב יג

ז כך הכלים מקדשים. וע"מ שיהיה אותו דבר ראוי לאותו כלי. הרמב"ם: כלי הלח. פירש הר"ב קערות כו'. וכן הוא ל' רש"י. ותמיהני שהרי ז' מדות הלח היו במקדש כדתנן בפ"ט דמנחות משנה ב'. אבל לשון הרמב"ם. כלי הלח הכלים שמקבלי בהם הלם והיין או המים והשמן. ע"כ: ומדות היבש היבש. פי' הר"ב כ' מדות של יבש היו שם עשרון ואחי עשרון. וכן פירש"י. ובס הרמב"ם כתב המדו' שמודדין הלי יבש. בהן הסולת למנחות. ועיין בפ"ט דתמורות משנה ה'. וע"ש פרק י"א מ' משנה ג'. והוקשה להתוס' דאמאי לא יקדשו מחתה דקטר' והכף. וכן בזיכין ושולחן. ופירש ר"ת דמדה לאו דוקא אלא להכי קרי ליבש מדה ולא כלי. לפי שיבש יכולין למדוד מחוק או גדוש בכל עניו שירצה. אבל דבר לח. לא שייך מדה גביה. שהרי מדות לח אינה שוה. דדבר לח אינה יכול להיות גדוש. ופעמים שמדת לח זה. יתירה מזה. כמו מדת יין יתירה ממדת מים לפי שיין עב יותר וכן שמן מיין (וכן לשון הר"ב דשמן עב בפי' משנה ב' פ"ג דמכשירין אבל במשנה ב' פ"ב דכלים מפ' בהפך) להכי לא קרי ליה מדה ע"כ ול"נ דלהכי קרי ללח כלי מפני דא"א ללח שיהיה אלא בכלי משא"כ היבש שאפשר שיהיה מונח בקרקע עולם בלא כלי. ומ"מ במנחות פ"ט משנה ב' קרי לכלי הלח בשם מדות: כלי הקדש שנקבו כו' כת' הר"ב וכל זמן שהמזבח פגום כו' דכתיב וזבחת עליו כו' עיין מ"ש ברפ"ו. ומ"ש הר"ב וכל קדשים הנמצאים בעזרה כו' דהאי עליו בגיגו ובסביבו קאמר: רש"י פ"ו דקנ"ט. והרמב"ם פ"ג מהל' פ"ה כתב שהרי אין שם מזבח לזרוק עליו. ומ"ש הרב אע"פי שנשחטו בכשרות לכאורה וכ"ש אם לא נשחטו כלל. וכרבי יוחנן דהתם בגמרא פ"ו אלא כיון דא"כ בעלי חיים נדחין וברים פ"ו דיומא משמע דקי"ל אין בעלי חיים נדחין. וכתב"ם עוד בפ"ט דפסחים משנה ו' צריך לפרש דלא אתא למימר שלא דשחיט' כשרות לא מהני ליה אבל אם לא נשחטה כלל אין בעלי חיים נדחים. וכרב דפליג אדר' יוחנן. ומ"ש הר"ב אפי' שירי מנח' כו' אפי' קדשים קלים לייתו מדרשא לעיל פ"ו בגמ' דפס: אלא בקדש בעזר' רש"י מלבד עולת הבקר וגו' ועיין בפי' הר"ב משנה ד' פ"ד דמנחות ומ"ש שם: ב המקדיש מחבירו שם בו לד רבוי קחשה ממנו רש"י: עיין בפי' הר"ב סוף משנה ו ומ"ש שם: דם חטאת קודם וכו' לשון הרב אם שייסם שחוטים וכו' וכן לשון רש"י וכך כתבו באחרי העולה אם נזרקו כו' וע"ל משם דקשיא לה הא דתנן במשנה ד' החטאת קודמת ולא תנן דם חטאת והאם אמרינן זה בנה אב לכל החטאות וכדפי' שם הר"ב. ולהכי פירשו. דהכא דוקא כשאינם שחוטים ונזרקו. ומדברי הר"ב קורקוס שכתב הכ"מ בפ"ט מה' תמידין למדתנן לתקן החטאת קודמת כו' כתב

ז "בשם שהמזבח מקדש את הראוי לו. כך הבבש מקדש. ב"בשם שהמזבח והבבש מקדשין את הראוי להן. כך הכלים מקדשין. 'כלי הלח מקדשין את הלח. וכדות היבש מקדשות את היבש. 'אין כלי הלח מקדשין את היבש. ולא מדות היבש מקדשות את הלח. כלי הקדש שנקבו אם עשיים הם מעין מלאכתן שהיו עושין והם שלמים. מקדשין. ואם לאו. אין מקדשים. "וסולן אין מקדשים אלא בקרש:

פרק י 'כל התדיר מחבירו. קודם את חבירו. התמידים קודמין למוספין. מוספי שבת קודמין למוספי ראש חדש. מוספי ר"ח קודמין למוספי ראש השנה. שנאמר (במדבר כ"ח) מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד תעשו את אלה: ב 'וכל המקדיש מחברו קודם את חברו. "דם חטאת קודם לדם עולה. מפני שהוא מרצה. אבדי עולה קודמין לאימורי חטאת. מפני שהן כליל לאישים. חטאת

ז הבבש מקדש. דכתיב (שמות כ') ומשחת את מזבח וגו' את לרבות את הבבש: הכלים מקדשים. דבכלים נמי כתיב (שם כ') כל המגע בהם יקדש: כלי הלח. קערות ומזרקות לדם וליין ולשמן: מדות היבש. סתי מדות של יבש היו שם עשרון ואחי עשרון: שהיו עושין וכן שלמים. שהיו עושים בשאר שלמים ומיהו כל כלי שרת שנקבו או שנשברו. אין מתקנין שבריהן אלא עושים אותן חדשים. וכן סכין שנפגם אין משחיזין אותו להסיר הפגם. ובגדי כהונה שנתלכלכו אין מכבסין אותן. אלא עושים חדשים ומניחין לו לצורך כתילות של מנורה ושמחת בית השואבה. וכל כך למה. לפי שאין עניות במקום עשירות. ומזבח שנפגם פסולי. וכל פגימה הפוסלת בסכין של שחיטה. פוסלת במזבח. וכל זמן שהמזבח פגום כל קדשים שנשחטין בעזרה כלם פסולים. דכתיב (שם כ') וזבחת עליו את עולתיך ואת שלמיך ואי"א לומר מקרא כמשמעו שהרי שחיטת קדשים בעזרה היא ולא על המזבח. אלא עליו. כלומר כל זמן שהוא שלם אתה זובח. ואין אתה זובח כשהוא פגום. וכל קדשים הנמצאים בעזרה בשעה שהמזבח פגום. אף על פי שנשחטו בכשרות כלם פסולים. ואפילו שירי מנחות אינם נאכלים. דכתי' (ויקרא) ואכלוה מצות אצל המזבח. מפי השמועה למדנו בזמן שהמזבח שלם ולא בזמן שהוא פגום:

פרק י כל התדיר מחבירו קודם את חבירו. דכתיב מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד. מכדי כתיב מלבד עולת הבקר. העשויה כבר משמע. מינה שמעינן דתמידין קודמין למוספין. אשר לעולת התמיד למה לי פשיטא דעולת הבקר עולת התמיד היא אלא תלה לך טעם הקדמתה בתדירות. כדי שתלמוד לשאר תדירין שיקדימו. דמשום היא גופה לא הוה צריך לפרושי: ב דם חטאת קודם לדם עולה. אם שייסם שחוטין ועומדין לזרק: שהוא מרצה. מכפר על חייבי כריתות שצריכים רצוי גדול: אבדי עולה קודמין. בהקטרתן לאימורי חטאת אם נזרקו דמי שייסם: מפני שהן כליל. ולד רבוי הוא זה למזבח: על

חטאת קודמת לאשם מפני שדמה ניתן על ארבע קרנות ועל היסוד. אשם קודם לתודה ואיל נזיר מפני שהוא קדשי קדשים. התודה ואיל נזיר קודמין לשלמים. מפני שהן נאכלין ליום אחד וטעונים לחם. שלמים קודמין לבכור מפני שהם טעונין מתן ארבע וסמיכה. ונסכים. ותנופת חזה ושוק: ג הבכור קודם למעשר. מפני שקדושתו מרחם. ונאכל לכהנים. המעשר קודם לעופות. מפני שהוא זבח. ויש בו קדשי קדשים דמו ואימורין: ד העופות קודמין למנחות. מפני שהן מיני דמים. מנחת חוטא קודמת למנחת נדבה. מפני שהיא באה על חטא. חטאת העוף קודמת לעולת העוף. וכן בהקדשה: ה כל החטאות שבתורה קודמת לאשמות. חוץ מאשם מצורע. מפני

וזה לשונו. נראה שהכונה שיסחוט החטאת ויקריב אותו. לגמרי ואח"כ העולה ולעיל דמפליג בין אדם לאחריים שאמרו שדם של חטאת הוא שקודם. ואחרי עולה קודמים. היינו כשנשחטו שניהם. ושני הדמים לפנינו ואינו בחיים לידע איזו הדם יקדים. שזורק של חטאת ואחר שזורק שני הדמים. ואחרי שניהם לפנינו. ואינו בחיים לדון על האחריים אז מקדים של עולה מפני שכולה כליל. ע"כ: חטאת קודמת לאשם. עיין במסכת ה': ו מפני שדמה נתן על ד' קרנות. ולא סגי ליה מפני שהחטאת מרבה על חייבי כריתות. דאיכא באשם נמי. דיש לו קצבה לדמים כדלקמן מסכת ה'. אבל חטאת כל דהוא. והכי פריך לה בגמר' אדרבא אשם קדיש. ומשני אפ"ה רבוי דמזבח עדיף. ועיין לקמן. וכתבו התוס' דגבי וקודם לעולה לא קאמר מפני שדמה ניתן על ד' קרנות. משום דכיון דעולה אתא מכח כלה כליל. לא סגי בטעמא דד' קרנות: ועל היסוד לשון הר"ב ובאשם לא מצינו שגא' בו וכ"כ רש"י. ובמשנה ל' פ"ה כתבתי בשם התו' דבכולהו נמי שריהם ליסוד. וכן פירש"י עצמו שם בגמרא ולף כ"ב. וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מה' מעשה הקרבנות. לכך צריך לדחוק דתנא קחשיב לד רבוי. מה שנא' בפירוש ממה שנלמד בלמוד בעלמא: מפני שהוא קדשי קדשי' לא סגי ליה בטעמא דתרלה. משום דתודה ואיל נזיר מקודשים לחם. כדאמרינן בגמ' תוס': וסמיכה ונסכים משא"כ בכור כדתנן בפ"ט דמנחות מתני' ו' ז': ג מפני שהוא זבח. פירש הר"ב וזבחים חשיבי. מפני שמלוכן מרובה. שכל הקרבנות באין מכן. רש"י: דמו. ואמוריו. גמ'. בשלמא אימורי לתנהו בעופות. אלא דם מיהא איתא (ולא הל"ל אלא ואמוריו קדשי קדשים משא"כ בעופות) אלא לאשמועי' אמוריו כי דמו. מה דמו לפני זריקה. אף אמוריו קודם זריקה דהא קרי להו קדשי קדשי. ומה דמו מיפסל ביולא. אף אמוריו מיפסלי ביולא. ויראה לי דמתני' אליבא דר"א מתני' ב' פ"ק דמעילה דס"ל דאמוריו נפסלין ביולא. וכן מוכח בסוגיא: ד מפני שבאה על חטא. כלומר דמכפרת. כדאיתא בגמ': חטאת העוף קודמת לעולת העוף. כתב הר"ב דכתיב והקריב את אשר לחטאת ראשונה. וכיון דליתא בה הקטרה לא מהני טעמא דמרלה כדלעיל משנה ב' פו' דף ג' ריש ע"א. ות"ש הר"ב זה בנה אב וכו'. כדמפרש בברייתא שאין ת"ל ללמד שתקרב ראשונה. שהרי כבר נאמר (ויקרא ה) ואת השני יעשה עולה. אלא זה בנה אב וכו'. ופירש"י זה בנה אב תלה (טעם) הקדמתו בסיל שם חטאת. (ועיין בפי' הר"ב ספ"ב דמס' קינים) ומ"ש הר"ב כין בבהמה בין בעוף ה"ק אפילו חטאת העוף לעולת בהמה. דבתרוייהו בהמה לא גריעא לבנין אב. והכי אפורש בגמרא: וכן בהקדשה. פי' הר"ב כשהוא מפרש כו' קורא שם לחטאת תחלה. ולאו כללא הוא דהא ביולדת כתיב אחד לעולה ואחד לחטאת. הרי שהקדים הכתוב עולה לחטאת. וטעמא כדתניא בגמ' לפי שכאן באה במקום בהמה דעזירות שהיתה בהמה לעולה. ומ"מ מסיק רבא דאף ביולדת לא הקדימה הכתוב אלא למקראה שתקדום בקריאת שם ולא לעבודה. אבל לשון רש"י למקראה שתהא נקרא' בעניין תחלה. אבל בעבודתן חטאת קודמת. ע"כ. וז"ל בפ"ה דערכין דף כ"א שתהא נקראת במקרא תחלה ולא שתקרב תחלה. ותדלא פי' למקראה קריאת שם. צריכין אנו לומר דבעבודתן וכן שתקרב שבלשון רש"י כל עניני עבודה וקריבה בתשמישי. ואף קריאת שם. וז"ש קריאה שבעניין. וכן שתהא נקראת במקרא הכל אחד. ור"ל שבעניין הפרשה במקרא הוא שכתובה העולה קודם. ואם כן נקראת קודם להקרא בתורה. וכן פירש הרא"ש בפרשת תזריע לדברי רש"י דהתם. ואשתמטתיה תלהביא לו ראיה מלשונות אלו של רש"י דהכא ודמס' ערכין. ומ"מ למדנו לפי זה שמשנתינו כללא היא. ואף דשם הרמב"ם כך היא שכתב בפ"ט מה' תמידין וכן בשעת ההפרשה מפרש החטאת תחלה ולא חילק בין חטאת לחטאת. ודברי הרמב"ם הן הנה משנתינו

א מיי' שם הלכה ט
ב שם הלכה ג
ג פו:
יי' שם הל' ט

דהכא׳ שכן בפירושו כתב על וכן בהקדשה ר״ל כי בסע׳ שיפרים כו׳ ולפיכך אני תמה על הכ״מ שהראה מקום על תוספתא: המפני שהוא בא ע״י הכשר׳ וכן העתיק הרמב״ם בפ״ט מה׳ תמידין׳ והר״ב העתיק מפני שהוא בא להכשיר וכן העתיק רש״י׳ וכן הגי׳ בס״ח ובמשנה שבגמ׳ מפני שהוא בא על הכשר: ובאין בכסף שקלים׳ כתב הר״ב אשם הלוי בנ״ש כו׳ עיין מ״ש במסל׳ ב׳ פ״ה דכריתו׳: שהן באין בני שנתן׳ כתב הר״ב ומדאיל בן שתי שנים כדתנן פ״ק דפרה משנה ג׳: ו שלמים של אמש׳ לי הר״ב של קרבן אמש כלומר שנקרבו אמש ודלא כמ״ש בפירש״י שבאו אמש לעזרה ושהו עד היום לשחטן׳ דא״כ בסיפא אמאי לא תנן נמי עולה בהדי חטאת ואשם׳ ומה שהביא ראיה מן התוספתא הואיל ובא ראשון וכו׳ איכא ראיה דלא אמתני׳ דהכי׳ קאי אלא אחטאת העוף כו׳ פרי׳ קודמים לאילם וכו׳ דאמתני׳ דהכא שנוי שם בתוספתא קדשי קדשים קודמים לקדשים קלים דנאכלים ליום אחד כו׳ שלמים של אמש כו׳ ומינה ראיה דלענין אכילה היא ופשיטא לי מלתא דזו מהדורא קמא מרש״י שהרי בתו׳ שאעתיק בסמוך הביאו ל׳ הקונטר׳ דמפרש לענין אכילה: של אמש קודמין׳ פירש בקונ׳ דזלזול הוא להשהות כל כך שלורת הבשר מתקלקלת׳ ועל מנס דחק אלא היינו טעמא דשלמים של אמש אין להם היתר אכילה אלא עד הלילה׳ וחטאת ואשם של יום עד הבקר דנאכלין ליום ולילה׳ תו׳ וכן לשון הרמב״ם בפ״ט מה״ת׳ שהרי קרב ומנן׳ ע״כ. וז״ל התו׳ עד הבוקר דין תורה קאמרי אבל חכמים עשו סייג׳ עד חצות כדתנן במשנה ג׳ פ״ה: וחב״א החטאת קודמת׳ וה״ה אשם דקדש קדשים היא׳ כ״כ התוספות׳ ובתוספתא שנוי בהדיא חטאת ואשם של יום קודמין (ומ״ש הר״ב ותדיר ומקודש) כגון דם עולת תמיד ודם חטאת׳ ובפירש״י׳ והקשו בתו׳ מהא דמפרשים בתוכחות בפ״ד משנה ד׳ דמלבד עולת הבקר דדרשינן מיניה תדיר קודם דבעבודת הדם מייתי׳ ונראה כלשון אחר שפיר׳ דקונטרס עולות מוספי ראש חדש וא״ת תפשוט ממתני׳ (דרים פרקין) דתנן מוספי שבת קודמין למוספי ר״ח׳ דמשמע אפי׳ עולות מוסף של שבת׳ לחטאת מוסף של ר״ח׳ וי״ל דכיון דעולת מוסף דשבת קודמת לעולת מוסף דר״ח משום דתדירא׳ קודמת נמי לחטאת שהשוה הכתוב עולת דמוסף עם החטאת׳ ע״כ׳ ומ״ש הר״ב דמיבעיא בגמ׳ ולא אפשיטא׳ ונראה דתדיר קודם׳ יראה לי טעמו משום דתדיר קודם מקרא נפקא לן תעולת התמיד יתירא אכל לתקודש ליה לן קרא יתירא דאף על גב דאית לן בנה אב לכל חטאות כדפי׳ הר״ב במשנה ד׳ ולדם חטאת דמשנה ב׳ נמי דרים מקרא בגמ׳ מ״מ לא שמעינן טעמא דמשו׳ דמקודש הוא׳ ולפיכ׳ קדיש (כדמעינן מקרא יתירא דעולת התמיד)׳ וכל זה איננו שוה לי כיון דבגמרא לא פשטינן לה מגליה למיפשטיה מדנפשטיה ולקבוע הלכה׳ ולא דמי למ״ש בפ״ג משנה ג׳ וק״ל׳ והרמב״ם בפ״ט מה״ת כתב יקדיש איזה מהם שירצה כמ״ש עוד שם בשאר אבעיות דלא אפשיטו: ן רשאין לשנות באכילתן׳ ס״ל דהא אתא לאמוטינן דרשאי לשנות אשם אלאו יכול להוסיף עליו בתבלין וכן אם בשלו יכול אח״כ לשלקו או לצלאו׳ דאלת״ה הא תניא לה חדא ומנא בפרק איזהו מקומן וגם ליש״ל דיכול לשנות דייק שפיר הכי טפי׳ ולשון התוספתא׳ וכולן רשאין הכהנים לשנות באכילתן ולהוציא במזן ולתת לתוכן תבלין כו׳: שלוקין פירש הר״ב במשנה ו׳ פ״ב דפסחים: דברי ר״ש׳ וכבר פסק הר״ב דאין הלכה כמותו במשנה ג׳ פ״ח׳ ועוד שנויה פלוגתא כיוצא בזה בתבלי תרומה במס׳ שביעית פ״ח משנה ז׳׳ וגם שם כתב דאין הלכה כר״ש ואם בירושלמי מייתי כדון הלכה כר״מ דתמן׳ דהוא רבנן דהכא: שלא יביא את התרומה לידי פסול׳ פי׳ הר״ב לפי שהתבלין כו׳ אם יבואו לידי נותר הרי הן באזהרה כו׳ ולא ידעתי למה דקדק לכתוב באזהרה דלמעטו מכרת דנותר׳ אי אפשר לומר כן שלא מצינו מחלוקת בטעם כעיקר

מפני שהוא בא ע״י הכשר׳ כל האשמות שבתורה באים בני שתים׳ ובאין בכסף שקלים׳ חוץ מאשם נזיר ואשם מצורע׳ שהן באין בני שנתן׳ ואינן באין בכסף שקלים: ן כשם שהן קודמים בהקרבתן׳ כך הן קודמים באכילתן׳ שלמי׳ של אמש׳ ושלמי׳ של היום׳ של אמש קודמין׳ שלמים של אמש׳ וחטאת ואשם של היום׳ שלמים של אמש קודמין׳ דברי ר״מ׳ וחב״א החטאת קודמת מפני שהיא קדשי קדשים: ? (גמ׳ וכולן) ובכולם הכהנים רשאין לשנות באכילתן׳ לאכלן צלויים שלוקים ומבושלי׳ ולתן לתוכן תבלין חולין ותבלי תרומה׳ דברי ר׳ שמעון׳ ר״מ אומר׳ לא יתן לתוכו תבלי תרומה׳ שלא יביא את התרומה לידי פסול ח אמר

מפני שהוא בא להכשיר את המצורע לקדשים ולביאת מקדש הלכך חשיבות הוא לגביה שהטהרה תלויה בו: ובאים בכסף שקלי׳ דכתי׳ (ויקרא ה׳) בערכך כסף שקלים באשם מעילות ואתי אשם תלוי ואשם גזילות בג״ם׳ בערכך בערכך׳ ואשם שפחה חרופה גמר באיל איל: חוץ מאשם נזיר ואשם מצורע׳ דכתיב בהו בערכו׳) כבש בן שנתו ומדאיל בן שתי שנים בב׳ כלשון כבש בן שנה לאו בשתי כלעי הוא: ן כך הן קודמים לאכילה׳ אכלהו דבני אכיל קאי כגון חטאת לאשם ואשם לתודה ותודה לשלמים: שלמים של׳ קרבן אמש׳ וחכ״א כו׳ והלכה כחכמים יתדי׳ ומקודש כגון דם עולת תמיד ודם חטאת עומדים׳ זה תדיר׳ וזה מקודש ממנו׳ דהא אמרן דם חטאת׳ קודם לדם עולה מפני שהוא מרצה׳ הא מלתא מיבעיא בגמ׳ ולא אפשיט׳ ונראה דתדיר קודם: ן וכולן׳ בכל הנאכלים: רשאים הכהנים לשנות באכילתן: כגון לאכלן צלויין מבושלי׳ ושלוקין דבמתנות כהונה כתיב (שמ״ח) לך נתתים למשחה׳ לגדולה כדרך שהאכלים אוכלים׳ צלי שלוק ומבושל ובמטעמים ותבלין: שלא יביא את התרומה לידי פסול׳ לפי שהתבלין שבלעו טעם הקדשים אם יבואו לידי נותר הרי הן באזהרה משום טעם הקדשים שנלוע בהן: ח שהוא

א מיי׳ פ״ל מה׳ פה״מ הל׳ כב ב מיי׳ פט מה׳ תמידין ומוספין הל׳ יב נ סה הל׳ יג׳ ד נז: פו מיי׳ פ״ו מה׳ מעה הל׳ ה׳ ה מיי׳ פס

דשהוא מתחלק לאכילת כהנים: מותר רקיקי מנחות ישראל: מנחת מאפה שבא חלות ורקיקין חלות בולגן ורקיקין מוסחן ואר"ש במסכת מנחות ד' ע"ה מוסחן כמין כ"י: ושאר הסמן נאכל לכהנים: מותר רקיקי מנחת כהנים דמנחת כהנים כלה כליל: הסמן שלף מל גבה ונות שאינו נבלע בה שורפי אותו בפני עצמו: ומותר מנחת כהן המשיח לפי שסמנה מרובה שלשת לוגין לעשרון: ומתוך שהיא אפויה תחלה אין סמנה נבלע בפתיתיה וצריך להקטיר המותר בפני עצמו: שאין מתנדבים שמן לפיכך לא יעלה על דעתך שיהא הסמן המתחלק או הנקטר נדבה: רבי טרפון אומר מתנדבים שמן בפני עצמו: ואין פחות מלוג: ונשרף בפני עצמו והלכה כר"ט: וכן הלכה שמתנדבים יין בפני עצמו ואין מתנדבים פחות מג' לוגין ווזרקין אותו על גב האשים ונשרף שם: ואע"ג דהוא מכבה אש המערכה ורחמנא אמר לא תכבה הואיל ואינו מתכוין לכבוי שרי: דכדרבי שמעון קי"ל דדבר שאינו מתכוין מות ולא הוי פסיק רישיה: דאפשר שתהיה האש גדול וחזקה: ותגלח את היין ולא יכבנה:

פרק יא דם חטאת טעון כבוש:

כדכתיב (ויקרא ו) ואשר יזה מדמה וגו' תכבס במקום קדוש: שנאמר במקום קדוש תאכל: דהוא עניגא כתיב: ואחד הפנימיות: שדמן טעון הזיה בפנים שאינן נאכלות: שנאמר תורת החטאת: בריש דהוא עניגא כתיב: תורה אחת לכל החטאות: ודוקא חטאו בהמה: אבל דם חטאות העוף אינו טעון כבוש: דבהוא עניגא תשחט החטאת כתיב: פרט לחטאת העוף שאינה נשחטת: בלין דמה טעון כבוש אשר יזה מדמה: מדם כשרה ולא מדם פסולה: שעת הכושר: לזריקה: שלגה דמה: ושקבלו פסולין גרסינן: ול"ג ושזרקו: דהא אפילו חטאת כשרה שנתז מדמה על גבי הבגד לאחר זריקת הדם אינו טעון כבוש כדאמרינן

אשר יזה פרט לזה שכבר הוזה: ג נתז

דכבוסחת מ"י נמחק כל הל' והוגה שמנסך על השיתין של יסוד המזבח: כמו שעושין לשאר נסכים:

פרק יא תורה אחת לכל החטאות: כתב הר"ב ודוקא חטאות בהמה: אבל דם חטאות העוף כו' תשחט החטאת כתיב וכו': ואע"ג דנשרפים נמי אמעוט מתאכל ורבתה תורה: הא איכא מעוטא זאת ומרבה אני הנשרפת דדמיא לנאכלת: שכן היא בהמה [ושחיטה] כמותה ובלפון וכלי וקרן ואצבע וחודה ואיסים כמותה ומוציא אני עוף דלא דמיא לה אלא בחוץ ובאכילה: גמרא: ב בין שהיה לה הכושר בין שלא כו' דתרי מעוטי כתיבי: כתיב מדמה: וכתיב אותה: בתרא דקרא דכבוש ומוריקה ושטיפה: כתיב (ויקרא ו) כל זכר בכהנים יאכל אותה: גמרא: ועיין מ"ש בזה משנה ז' בס"ד: שקבלו וזרקו ועיין מ"ש בפ"ט משנה ב': וזרקו: כתב הר"ב דלא גרסינן ליה: דאפילו חטאת כשרה כו': וכ"כ רש"י וכן בג"א ל"ג: אבל התו' כתבו פי' בקונטרס או זרקו:

אלא בחולין בתוס' בפרק גיד הנשה ד' ל"ט אבל בקדשים ודאי טעם כעיקר כדאית' התם בגמרא וכ"ש שכבר דקדקתי מלשון הר"ב בפרק"ג דפסחי' דאפילו בחולין סוב' טעם כעיקרו לחייבו כרת מלבד בחמץ: ח מותר רקיקי מנחות ישראל כתב הר"ב ואמר רבי שמעון במסכ' מנחות מוסחן כמין כ"י כו' וכן לשון רש"י ורוזרוזחא דמלת בעלמ' פירשו הר"ש אמר: שכן הוא בברייתא פי' אלו מנחות נקמצות דף ע"ה: אבל במשנה מוסחס סתם לן דמוסחן כו': ולוג שמן של מצורע: ה"ש ומותר לוג וכו' דמותר קמא קאי נמי אלוג: דהא הזה ממנו כדתנן פי"ד דנגעים משנה י': וכ"כ הר"ב לעיל פ"ד משל' ג' דשיריו נאכלין: וכן נמי לקמן מותר דמנחות כהנים קאי נמי אדבתריה מנחת כהן משיח: ר"ט אומר מתנדבין שמן: כתב הר"ב ואין פחות מלוג ונשרף בפני עצמו: ובס"פ י"ב דמנחות כתב דקומצו ומקטיר הקומץ ושיריס נאכלין והן דברי שמואל בגמרא דהכא: וכתב"ש שם בס"ד: וכך פסק הרמב"ם בפי"ו מה' מעשה הקרבנות: ואע"פי דאמרינן נמי בגמרא כתנאי רבנן ורבי דמתני' ה' פרק בתרא דמנחות דפליגי במתנדב שמן חכמים סברי לוג: ורבי סובר ג' לוגין וקאמרינן דרבי מנסכים יליף ליה: וכמ"ש הר"ב שם: ומה נסכים דכולן לספלים: אף שמן דלאו בר ספלים כולהו לאשים: ויש מקום לומר דכרבי קי"ל: דהא אמרינן דלרבי דון מינה ואוקי באתרא ס"ל: והיינו כרבנן דרפ"ד דשבועות כמ"ש שם דקי"ל נמי כותייהו: אלא דא"כ ה"ל להר"ב לכתוב ואין פחות מג' לוגין: גם שם כתב דאין הלכה כרבי: לפיכך דבריו שנכאן תיתוכין מכמה פנים (ודע דבסוגיא דגמרא דהל' יש ט"ס: והיא ג"כ בסוף מנחות דף ק"ז ושם היא כהוגן וכן נמי מ"ש הר"ב שמתנדבין יין ווזרקין אותו ע"ג האשים ונשר' שם: בסוף פרק י"ב דמנחות כתב דמנסכו לשיתין: וכ"כ בפי"ו דמנחות משנה ב': ושם אמרם בס"ד: וגם בפי' הרמב"ם

א נמ' ב תוי' פי' ו' חת' תע"ק הל' יד ג תוי' ע"ד חת' תת סרי כפרס הל' ב דתוי' פי' ב חת' תע"ק הל' מו ת תוי' שם פי' ל הל' יד וגב' תוי' פ"ב חת' ק הל' מ ז שם הל' ב ח שם הל' ג ט גב' חת' לה ס'

ר"ל

לף על גב דאפילו כשרה אם נתז דמה כו' איצטרך לאשמועי' בכסולין למימר דדם דחוי הוא. ואין הנותר במזרק כשר לזריק' ולא קיימא יחוור הכשר ויזרוק דכסול עושה פיריס. ע"כ. וברפ"ק דמעילה פירש הר"ב דאין פסול עושה פיריס אלא הטמא. וגם הרמב"ם גורס וזרקו שכתב בפ"ח מה' מ"הק. שנפסלה בזריקת הדם:

ג משהופשט טעון כבוס. כתב הר"ב דמשהופשט הוי ראוי כו' אם אסב וכו' אין צריך קנוע. כדפי' הר"ב במשנה ז' פ' כ"ו דכלים: אלא מקום הדם. יליף לה בגמרא בברייתא אשר יזה לא אמרתי לך אלא מקום דם בלבד. ד ומריקה. ושטיפה בכלי נחשת במקום קדוש דכתיב כלי חרס כתיב ואם בכלי נחשת בוסלה ומורק ושוטף במים ברייתא. ופי' הכ"מ בפ"ח מהל' מ"הק דכיון דכתיב ויז בתר במקום קדוש דכתיב בריסא בתריה גרירא:

* בכלי נחשת. עיין מ"ש בריש משנה ו':

זה חומר. לשון הר"ב אכבוס קאי וכן ל"רש"י ולשיטתו אזיל. שכן פי' נ"כ בפי' החומש איסבר דכתיב גבי כלי חרס בחטאת. וה"ה לכל הקדשים. ע"כ. ותמיהני דא"כ כי תנן לקמן משנה ז' אחד קדשי קדשים ואחד קדשים קלים טעונים מריקה ושטיפה. ואמאי לא תנן נמי שבירה. והרמב"ם פירש זה חומר דקאי אכבוס ואשבירת כלי חרס. ובמשנה ז' אכתוב עוד מזה בס"ד: זה חומר בחטאת מק"ק. איכא טפי הרן ואלבע כו' אלא חד מתרי תלת חומרי נקט. גמרא:

ה קורעו. פירש הר"ב ברובו. ועיין מ"ש במשנה ח' פ' כ"ח דכלים ועוד האריכתי שם פרק כ"ז משנה י' ומ"ש הר"ב ואף על גב דבגד שנטיתא כו' הכא שרי וכו' גמרא. וכתבו התוספות דזהו תימה. מאי שנא דלענין טומא לא מקרי בגד מן התור' אע"ג דשייר בה כדי מעפור' ולגבי חטא' מקרי בגד. וכתבו כן קשה בסמוך גבי כלי חרס וגרא' לב' כיון שמעיל לו יחוד לאותו בג' ששייר בו כדי מעפור' ולאותו כלי שניקב בשרש קטן שאם הי' מיחדו לזתי' אז לרמון הי' מקבל טומא' מכאוהלהב' חשיב הוא כלי ובגד לענין דם חטאת כיון דאין מחוסר מעש' אלא יחוד בעלמא' ע"כ: נקבי פי' הר"ב נקב קטן כשיעור שרש קטן דבזה טהור מטומאתו. וכ"פ רש"י והרמב"ם: והקשו התו' דבהדי תנן במס' כלי' רפ"ג הטפס והחדיר' שעורן פותי' ושיעור שרש קטן לענין הכשר זרעי' תנן כספ"ב דעוקצי' אלי ה"א דשיעור זתי' דבעינן מדרבנן הוה ניח' כדקאמרת גבי בגד. אבל מדאורייתא אם

ג נתז מן הצואר על הבגד אינו טעון כבוס. מן הקרן ומן חיסוד אינו טעון כבוס. נשפך על הרצפה ואספו אינו טעון כבוס. [ב]גמ' אין טעון כבוס) אלא הדם שנתקבל בכלי וראוי להזות. [ג]ניתז על העור עד שלא הופשט אינו טעון כבוס. משהופשט. טעון כבוס. דברי ר' יהודה. ר' אליעזר אומר. אף משהופשט אינו טעון כבוס. [ד](גמ' ל"ג אינו טעון כבוס) אא מקום הדם. ודבר שהו' ראוי לקבל טומא'. [ה]וראוי לכבוס: [ד] אחד הבגד. ואחד השק. ואחד העור. טעונין כבוס [ו]במקום קדוש. ושבירת כלי חרס. במקום קדוש. ומריקה ושטיפה בכלי נחשת במקום קדוש. [ז]זה חומר בחטאת מקדשי קדשים: [ח] בגד שיצא חוץ לקלעים. נכנס ומכבסו במקום קדוש. נטמא חוץ לקלעים. קורעו ונכנס ומכבסו במקום קדוש. כלי חרס שיצא חוץ לקלעים נכנס ושוברו במקום קדוש. נטמא חוץ לקלעים נוקבו ונכנס ושוברו במקום קדוש: וכלי

כבוס. דכתיב אשר יזה. פרט לזה שכבר הוזה מדמה: אלא הדם שנתקבל בכלי. מה טעם קאמר. מה טעם נשפך על הרצפה. ואספו אין טעון כבוס לפי שאין טעון כבוס אלא הדם שנתקבל בכלי וראוי להזאה למעוטי קבלה פחו' מכדי הזאה בכלי זה. ופחות מכדי הזאה בכלי זה. ואח"כ ערבן דלא קדשי ואין טעונים כבוס: עד שלא הופשט אין טעון כבוס. דכתיב על הבגד מה בגד הראוי לקבל טומאה. דאין לך בגד קטן שאינו בגד שאינו ראוי לקבל טומאה. אם אינו הופשט אינו ראוי לקבל טומאה. אבל משהופשט הוי ראוי לקבל טומאה. אם אינו עליו הופשט אותו מכסה לחרכב' או לכסות בו את המטה. ואינו צריך קנוע: אף משהופשט. כל זמן שלא נתקן להיות כלי. אין טעון כבוס. דבעינן דבר המקבל טומאה שאין מחוסר אפי' מחשבה: אלא מקום הדם. ולא כל הבגד: ורואי לקבל טומאה. ואף על פי שמחוסר מחשבה. ובלבד שלא יהא מחוסר מלאכה. ואמרת בדבי יהודה וכן הלכה: וראוי לכבוס. למעוטי כלי עץ. דאף על גב דמקבל טומאה הוא. אינו ראוי לכבוס. דבר גרידא הוא. ולא בר כבוס: ד במקום קדוש. בעזרה: ושבירת כלי חרס במקום קדוש. דיתר דכתיב תכבס במקום קדוש. כתיב וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר אמקום כלי חרס לכבוס. מה כבוס במקום קדוש. אף שבירת כלי חרס במקום קדוש: זה חומר. אכבוס קאי: ה בגד. שניתן עליו דם חטאת ואלא חוץ לקלעים: נטמא חוץ לקלעים. ואי אפשר להכניס טומאה לעזרה: קורעו. ברובו וטהור מטומאה: ונכנס ומכבסו במקום קדוש. ואע"ג דבגד שנטמא וקרעו ברובו עדיין הוא בטומאתו מדרבנן. עד שלא יפחר בחבורו כדי רוחב סודר. הכי שרי להכניסו לעזרה. כדי לקיים בו מצות כבוס. כיון דמדאורייתא כשנקרע רובו טהור: נוקבו. לשברו מטומאתו. ודנקב נקב קטן כשיעור שרש קטן דבזה טהור מטומאתו. ועדין כלי הוא ומקיים בו מצות שביל במקדש. אבל אם נקב נקב גדול. דאינא מתורת כלי. שוב אינו נכנס ושוברו. דרחמנא אמר וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר. בשעת שבירה יהיה כלי. ואלא בשעת שבירה לא הוי כלי:

ופוקחו

ן פוחתו • דכלי מתכות אינו טהור מטומאתו בנקב כל שהוא אלא בנקב גדול • ומיהו אחר שפחתו • מקיש עליו נקורכם ומחברו כדי שיחזור שם כלי עליו • דבשעת מריקה צריך שיהיה כלי : ן ואחד שעירה לתוכו רותח • מדכתיב (ויק"א ו) וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר • דסמוך ישבר אצל בו • ולא כתיב ואם בכלי חרס תבושל • ישבר • למדרש אם נבלע בו מ"מ ישבר : קדשים קלים אינן טעונים מריקה ושטיפה • ומוד' ר"ש דבעו הגעלה ברותחין • שהרי המעם הבלוע נעשה נותר • ופולטו לאחר זמן בהיתר אם לא יגעילנו ומתורת מריקה ושטיפה הוא דממעט רבי שמעון לקדשים קלים • דמריקה ושטיפה דקדשי קדשים צריך שיהיה במים ולא ביין ולא במזוג • ואם בשל במקלת כלי • טעון מריק' ושטיפ' כל הכלי • וצריכים מריקה בשמן ושטיפה בצונן • ואו קדשים קלים לר"ש מגעילן אפי' ביין ואפי' במזוג רותחים • דלא קפדינא אלא להגעיל איסו' הנבלע ואי' להגעיל שא מקו' הבשול בלבד • ואחר ההגעלה א"צ שטיפה בצונן • דכל הנך בזרת הכתוב נגהו בחטאת ובקדשי קדשים ולא בקדשים קלים • ואין הלכה כר"ש דדוק' תרומה ממעטינן מכל הני דאמרן דכתי' יאכל אות' ותני' אותה פרט לתרומה שאינה תורת מריקה ושטיפה כקדשי • אבל קדשי' קלים שוין הן לקדשי קדשי' לכל תורת מריקה ושטיפה • ובפי' מריקה ושטיפה נחלקו תנאים בדברי' יש שאומר מריקה הגעלה בחמין ושטיפה בצונן • ויש מי שאומר מריקה ושטיפה ב' בצונן לבתר הגעלה כד תנן לקמן בסמוך אלא שמריקה כמריקת הכוס • ושטיפה כשטיפת הכוס • זה מבחוץ וזה מבפנים • כלומר שטיפה מבחוץ ומריקה מבפנים והלכה כדברי האומר מריקה בחמין ושטיפה בצונן : יבשל בו את כל הרגל • בלא מריקה ושטיפה • ולבסוף ימרוק ויטבול לפי שכל יום נעשה ניעול לחבירו דמתוך שסלמים מרובים ברגל אין בלוע שלהן נעשה נותר שהרי זמן שלמים לשני ימים וכי מבשל ביה שלמים האידנא והדר מבשל ביה שלמים למחר משלמים שנשחטו ביום המחרת פולט מה שבלע אתמול ובולע מן האחרונות נמצא שאינו בא לידי נותר :

וחכמים

ן "כלי נחשת שיצא חוץ לקלעים • נבנס ומורקו ושוטפו במקום קדוש • נטמא חוץ לקלעים • פוחתו ונבנס ומורקו ושוטפו במקום קדוש : ן "אחד שבישל בו ואחד שעירה רתוכו רותח • "אחד קדשי קדשים ואחד קדשי' קלים • טעונין מריקה ושטיפ' • רבי שמעון אומר קדשים קלים אינן טעונין מריקה ושטיפה • "ר' טרפון אומר אם בשל בו מתחלת הרגל • יבשל בו את כל הרגל •

וחכמים

ן אחד קדשי קדשי' ואחד קדשי' קלי' טעוני' מריק' ושטיפ' דכתי' אותה פרט לתרומה דאי' למעוטי קדשי' קלי' מקדשי קדשי' דכתי' בהדי' למעוטי וכיון דאמעוטי קדשי' קלי' כ"ש תרומה ולמאי איצטרי' אותה שא דלא תמעוט שא תרומה בלבד דאין מיעוט אחר מיעוט שא לרבות' אות' : טעונין מריק' ושטיפ' ואין הפרש בזה בין כלי חרס לזולתם ואין כלי חרס טעוני שבירה שא בחטאת בלבד הרמב"ם • מדשבקה מתני' לשבירה : והכ"מ בפ"ח מהל' מ"הק הביא ראי' לדבריו מל' התו' וכה"ג היה יכול להבי' ראי' ממשנתינו זו • וכבר כתבתי במסג' ד' דלהר"ב ורש"י שבירת כלי חרס נמי בקדשי' קלים • וכן דעת הראב"ד בהשגותיו לפרק הנזכר • ואפשר לי ליישב לדבריהם דמלסיים במתני' דלעיל במריקה ושטיפה נקט נמי בה • וכן בתוספות שהביא הכ"מ • אבל הי"ה לשבירה : רש"א קדשים קלים אין טעונים מריקה ושטיפה • מפרשים בגמ' דאיכא איצטריך אות' לפרט לפסולה שאין דמה טעון כבוס כמ"ש במשנה ב' • כלומר ואע"פ שהיתה לה שעת הכושר • והשתא לת"ק דהכא כי היתה לה שעת הכושר דמה טעון כבוס • ומתני' דלעיל דלא כת"ק דהכא • והכא מוכח בהדיא בגמ' דהתם דף ל"ג • דמייתי עלה דמתני' פלוגתא דר"ע ודר"ש בברייתא דלר"ע היתה לה שעת הכושר טעון כבוס ומפ' דבפלוגתא דאותה קא מפלגי דלר"ע אותה פרט לתרומה • ולר"ש פרט לפסולה • ומפני כן אני תמה על הרמב"ם דבפ"ח מה' מ"הק פסק לסתמא דלעיל • ופסק נמי לדברי ת"ק דהכא • והא הוי תרתי דסתרן אהדדי • אין טעונים מריקה ושטיפה • ומ"ש הר"ב ולא במזוג פירש"י מים ויין כאחד שני חלקי מים ואחד יין • ע"כ • ומ"ש הר"ב ואם בשל במקלת כלי הכלי דאמר קרא (ו קראו) ואם בכלי נחשת בושלה • ואפילו במקלת כלי • גמרא • ומ"ש הר"ב ואלו קדשים קלים לר"ש א"צ להגעיל שא מקום כישול בלבד, גמ' וא"ל • דבמריקה ושטיפה בזירת הכתוב הוא ולא מסוס דמפעפע בכולו • דא"כ לר"ש היה צריך בהגעלה נמי להגעיל כולו • ואפשר נמי לומר דהכא בבמקלת הכלי על האש שמבשל בו חס ושאר הכלי צונן • אבל בשכל הכלי חס פשיטא דמפעפע בכולו • וצריך הגעלה לכולו • ועיין בתוספות דף ל"ו ריש ע"ב • ומ"ש הר"ב בכאן דהלכה כמ"ד מריקה בחמין • עיין מ"ש בזה לקמן במקומו בס"ד יבשל בו את כל הרגל • פי' הר"ב דמתוך שסלמים מרובים ברגל כו' שהרי זמן שלמים לשני ימים כו' • וכן פירש"י ומפיים ואם בא לבשל חטאת • זהיר לבשל אחריו שלמים בו ביום ופולט את החטאת ובולע את השלמים • ע"כ • (ועיין בתוספות דלקמן) אבל הרמב"ם פי' יבשל בו את כל הרגל • ר"ל יבשל בו כל היום כל ימות הרגל • ועניין כל זה שאם יבשל בו אלו

הקדשים • יצטרך

להרוק

אם ניקב בשרש קטן טהור • ע"כ : ן כלי נחשת • אין הפרש בין כלי נחשת לשאר כלי מתכות • הרמב"ם : פוחתו פירש הר"ב דכלי מתכות אינו טהור מטומאתו בנקב כל שהוא כדתנן בריש פ"יד דמסכת כלים ומ"ש הר"ב ומיהו אחר שפחתו מקיש עליו נקורכם • כ"כ רש"י • והרמב"ם בחבורו ספ"ח מהלכות מה"ק • וגם בגא"ר הוא כך בד פירושו • והקשו התו' דא"כ בגד אם יקרעהו ויטהרהו לגמרי ויחזור ויתפרו לאחר שקרעו • שא ע"כ היה חשוב בגד חדש כאילו אינו ראשון • ה"ב בכלי חשוב כלי חדש ואינו ראשון שא ה"ם דפוחתו שהופך לד פנים לגד חוץ ולד חוץ לגד פנים ונעשה תוכו גבו וגבו תוכו ומיטה בכך מטומאתו ע"כ:

ן אחד קדשי קדשי' ואחד קדשי' קלי' טעוני' מריק' ושטיפ' דכתי' אותה פרט לתרומה דאי' למעוטי קדשי' קלי' מקדשי קדשי' דכתי' בהדי' למעוטי וכיון דאמעוטי קדשי' קלי' כ"ש תרומה ולמאי איצטרי' אותה שא דלא תמעוט שא תרומה בלבד דאין מיעוט אחר מיעוט שא לרבות' אות' : טעונין מריק' ושטיפ' ואין הפרש בזה בין כלי חרס לזולתם ואין כלי חרס טעוני שבירה שא בחטאת בלבד הרמב"ם • מדשבקה מתני' לשבירה : והכ"מ בפ"ח מהל' מ"הק הביא ראי' לדבריו מל' התו' וכה"ג היה יכול להבי' ראי' ממשנתינו זו • וכבר כתבתי במסג' ד' דלהר"ב ורש"י שבירת כלי חרס נמי בקדשי' קלים • וכן דעת הראב"ד בהשגותיו לפרק הנזכר • ואפשר לי ליישב לדבריהם דמלסיים במתני' דלעיל במריקה ושטיפה נקט נמי בה • וכן בתוספות שהביא הכ"מ • אבל הי"ה לשבירה : רש"א קדשים קלים אין טעונים מריקה ושטיפה • מפרשים בגמ' דאיכא איצטריך אות' לפרט לפסולה שאין דמה טעון כבוס כמ"ש במשנה ב' • כלומר ואע"פ שהיתה לה שעת הכושר • והשתא לת"ק דהכא כי היתה לה שעת הכושר דמה טעון כבוס • ומתני' דלעיל דלא כת"ק דהכא • והכא מוכח בהדיא בגמ' דהתם דף ל"ג • דמייתי עלה דמתני' פלוגתא דר"ע ודר"ש בברייתא דלר"ע היתה לה שעת הכושר טעון כבוס ומפ' דבפלוגתא דאותה קא מפלגי דלר"ע אותה פרט לתרומה • ולר"ש פרט לפסולה • ומפני כן אני תמה על הרמב"ם דבפ"ח מה' מ"הק פסק לסתמא דלעיל • ופסק נמי לדברי ת"ק דהכא • והא הוי תרתי דסתרן אהדדי • והראב"ד לא השיגו • וגם הכ"מ לא העיר בזה • ולי נ"ע : אין טעונים מריקה ושטיפה • ומ"ש הר"ב ולא במזוג פירש"י מים ויין כאחד שני חלקי מים ואחד יין • ע"כ • ומ"ש הר"ב ואם בשל במקלת כלי הכלי דאמר קרא (ו קראו) ואם בכלי נחשת בושלה • ואפילו במקלת כלי • גמרא • ומ"ש הר"ב ואלו קדשים קלים לר"ש א"צ להגעיל שא מקום כישול בלבד, גמ' וא"ל • דבמריקה ושטיפה בזירת הכתוב הוא ולא מסוס דמפעפע בכולו • דא"כ לר"ש היה צריך בהגעלה נמי להגעיל כולו • ואפשר נמי לומר דהכא בבמקלת הכלי על האש שמבשל בו חס ושאר הכלי צונן • אבל בשכל הכלי חס פשיטא דמפעפע בכולו • וצריך הגעלה לכולו • ועיין בתוספות דף ל"ו ריש ע"ב • ומ"ש הר"ב בכאן דהלכה כמ"ד מריקה בחמין • עיין מ"ש בזה לקמן במקומו בס"ד יבשל בו את כל הרגל • פי' הר"ב דמתוך שסלמים מרובים ברגל כו' שהרי זמן שלמים לשני ימים כו' • וכן פירש"י ומפיים ואם בא לבשל חטאת • זהיר לבשל אחריו שלמים בו ביום ופולט את החטאת ובולע את השלמים • ע"כ • (ועיין בתוספות דלקמן) אבל הרמב"ם פי' יבשל בו את כל הרגל • ר"ל יבשל בו כל היום כל ימות הרגל • ועניין כל זה שאם יבשל בו אלו

א נד : מיי' פס ב נפ : מיי' פס מה' איסו' מל' ים ג פס הלכ' יז ד נו :

למרוק הכלי ואז יבשל בו קדשים פעם שניה • ור' טרפון אומר שבמועד אין מתוודין לימרוק הכלי בשתכלה האכילה • אבל ראוי לו למרוק אותו בסוף היום מפני שהוא עסוק בשמחת הרגל • ועכ"פ נריכין מריקה לדברי הכל ואז מבשלים בהם ממחרת • שאלו לא נמרקו אותה השמטנית המדבק בכלים יהיה נותר ואסור ממחרת לבשל בהם • וחב"א אם לא יאחר למרקן אלא בפי זמן אכילה בלבד וכשתכלה האכילה תמרק אותן • ע"כ • ועיין מ"ש בסוף: וחב"א עד זמן אכילה • פיר' הר"ב שלא יהא כו' • אלא זמן אכילה כו' • (לפי זה לא ה"ל להר"ב לגרוס תיבת עד) וכן רש"י בפירוש הברייתא השמיט תיבת עד ולקלקו התוס' דהכי ספיר טפי דלא לגרוס עד • דלא חייב הכתוב אלא עד אחר שנעשה נותר • דאם לא כן אלא אף קודם לכן מ"כ לר"ט מאי מהני נעיול דלהברו כיון שכבר הוזקק למריקה ושטיפה • ע"כ • ומזה אני תמה על הר"ב שפירש שמתין זמן אכילה בלבד והדר עביד ליה מריקה ושטיפה בו ביום ועוד דא"כ מריקה ושטיפה קודם שנעשה נותר הוא ותקשה לר"ט • ומיהו נזה אפשר לי לתרץ דס"ל להר"ב דרבי טרפון בהא נמי פליג • אלא דמפירושו בדברי ר"ש דמודה שינעיל שהרי הטעם הבלוע נעשה נותר כו' • משמע דאזמן דרבנן קאי • וכן נמי בסוף מתני' ד' שפי' זה חומר אכבוש קאי • דבלומר ולא אמריקה ולא אשטיפה ובדעת רש"י • ובפי' הקומש בפרשת נו מפרש בהשיטה דמשום נותר הוא דיסבר • ולפיכך אף בקדשים קלים • וכמדומה אני שו"ש הר"ב ובכאן בו ביום מיד מדברי הרמב"ם הוא שלמד כן • שכך מפרש זמן אכילה לא שיער הכתוב לומנו שרשאין לאכלו מן התורה • אלא זמן אכילה כלומר שיעור עת האוכל לכל אדם כשעתו וזמנו וכגראה מהלשון שהעתקתי לעיל וכן יראה בחבורו פ"ח מה' מ"הק אבל לפי שהר"ב הולך לשטת הש"י בפירוש דברי ר"ט לא ה"ל לפרש כן בדברי חכמים אלא כמ"ש התוס' והאי זמן אכילה היא האכילה הכתובה בתורה • דלהרמב"ם שאני • שמפרש בדר"ט דבשוף כל יום מורק ושוטף • ומש"ה אף על גב דלרבנן זמן מריקה ושטיפה קודם שנעשה נותר ל"ק לרבי טרפון דאף לר"ט מורק ושוטף קודם שנעשה נותר ומיהו דהוי לרבנן נופייהו בשעת האכילה שכת' בחבורו ומבשל ושונה ומשלם מיד כו' • וממרק ושוטף עד סוף אכילה: מריקה • מהריקת הכוס • מבפנים • כסוס של ברכה • כדאמרי' בברכות דף נ"ח שטעון הדחה בפנים ושטיפה מבחוץ רש"י • ולפי זה גרסי' מריק' ושטיפ' בלונוכדגרס הר"ב לעיל בסמוך ודאני קרא ולא כתב ומרק מרק או ושטף שטף משום דאד בחוץ וא"א דגרס מריקה בחמין ושטיפה בלונו היא גיר' הרמב"ם ומפרש מריקה מי' ממריקת הכוס כו' וז"ל מריקה ושטיפה הכוס המוסב על שמסיר מה שנדבק בכלי יקרא ותוספות הנקיות יקרא שטיפה והוא שיתן מים לתוך הכלי ואינו מתרחק בידו הכלי אלא מספק • ואמרו מריקה בחמין ושטיפה בלונו ומה שאמר ממריקת הכוס וכשטיפת הכוס ר"ל שאינו חייב להבליע עד שיסיר כל הרוסם ע"כ • והכ"מ שהעתיק פירש"י על ממריקת הכוס כו' שכתב הרמב"ם בחבורו • לא דק שה"ל להעתיק לשון הרמב"ם שבפירושו • ומעתה הרמב"ם שכתב בחבורו מריקה בחמין ושטיפה בלונו היינו משום דכך היא גירסתו במשנה • אבל הר"ב דלא גרס הכי קשיא לי על פסק דפסק כמ"ד בברייתא מריקה בחמין דאע"ג דחכמים ס"ל הכי בברייתא מ"מ מחלוקת בברייתא יסתם במשנה הלכה ככתם שבמשנה כדאי' בפרק החולין דף מ"ב ויש לי לומר דכיון דרבי הוא שסתם כדברי עצמו ורבי חייא דעביד דחכמי' פליגי עליה לא הוה בכלל סתם דמתניתין ומחלוקת בברייתא אלא כשהסתם שבמשנה היא שסתם ר' נדעת אחר • ומ"מ סברא זו לריכה ראיה מגלן למימר הכי ולכך הקרוב אלי שהר"ב נמשך בפסק אחר הרמב"ם ולא דק דהרמב"ם יש לו גירסא אחרת במשנתינו: מנעילן • מיסיר השמטנית שנבלעה בשפוד שהנפש מוחסת אותה • מגזרת געלה נפשי מעגין הזה נשתיאו בכל דבריה • נעיול ניעולי עכו"ם ומנעילן וזולתו"ל להסיר ההנעלה • הרמב"ם: בחמין • והתוס' כתבו דאיתא דל"ג בחמין והיינו דהר"ב מפרש לה מנעילן בחמין ומ"מ קיימנו בתוספות גירסת הספר ואין צריך להאריך בזה • ועיין מ"ש בסוף מסכת (עבודה): ח ואינן פוסלין במגע • עיין פוסלים במגע שיהיו כמו קדשי קדשים שכל הנוגע בהם מן המאכלים יפסול אם יהיה אותן הקדשים פסולים • או יהיה כמותן ויאכל בקדושה אם היתה כשירה לפי שלאחר בחטאת (ויקרא ו') כל

וחב"א עד זמן אכילה • מריק' ושטיפ' • מריק' במריקת הכוס • ושטיפה כשטיפת הכוס • מריקה (גמרא ל ג) בחמין ושטיפה בצונן • והשפוד והאסכלא מנעילן (כ"ח ל"ג) (בחמין): ח בישל בו קדשים וחולין • או קדשי קדשים וקדשים קלים • אם יש בהן בנותן טעם • הרי הקלים נאכלין כחמורין • ואינן טעונין מריקה ושטיפה • ואינם פוסלין במגע • רקיק שנגע ברקיק • וחתיכה בחתיכה • לא כל הרקיקין ולא כל החתיכות אסורין • אינו אסור אלא מקום שבלע:

פרק יב

דאמר קדשים קלים אינן טעונים מריקה ושטיפה • הלכך כשלא נתנו טעם קדשי קדשים בקדשים קלים אין טעונים מריקה ושטיפה: רקיק • פסול שנגע ברקיק כשר • ובלע הכשר מן הפסול:

פרק יב

א אחי' ת"ה לחם תצרתן הל' יא ב סס הל' יג ג ע"ז ט ו מיי' סס ד נו • מיי' סס הל' יח ה סס מלכה יז ו סס מלכה ו ז

פרק יב טבול יום

ומחוסר כפורים

ויולדת שטבלו והעריב שמשן ולא הביאו כפרתן: אין חולקין בקדשים הואיל ואין רשאין לאכילה. אין חולקים לאכול לערב כשיטהרו. דכתיב (ויק' או') הכהן המחטא אותה יאכלנה. כהן הרשאי לחטוי חולק. שאינו רשאי לחטוי אינו חולק ואי אפשר לומ' כהן שאינו רשאי לחטוי להטוי בשעה הקרבה אינו אוכל. דהא איכא קטן דאינו רשאי לחטוי ואוכל. אלא ע"כ יאכלנה. דאמר קרא יחלוק בה כדי לאכול ממנו קאמר ומדאפקיה קרא לחלוקה בלשון אכילה ש"מ דכהן הראוי לאכילה חול. שאינו ראוי לאכיל. אינו חולק הלכך בעלי מומין חולקין. שאע"פי שאינן ראוין לחטוי. ראוין לאכילה. כדכתיב (שם כ"א) ומן הקדשים יאכל: אומן נוגע והוא שטבל ולא הסיח דעתו. אין הטבילה כל זמן שהוא אומן. שאם הסיח דעתו ונוגע. אפילו לאחר שטבל פסל: וכל שאינו ראוי לעבודה אינו חולק בבשר. חוץ מבעלי מומין. שאפ"י שאינן ראוין לעבודה. חולקים בבשר. דרבינהו קרא בהדיא. דכתיב (שם) לאחר אלהיו מקדשי וכו'. וכתיב (שם ו') כל זכר בבני אהרן ואכלנה: לרבות בעלי מומין לחלוקת. דאי לאכיל הרי כבר אמור ומן הקדשים יאכל: וטהור

כל אחר יגע בבשרה יקדש. ואמרו. יקדש להיות כמוה. כיצד אם פסולה תפסל. ואם כשרה תאכל כחמור שבה. ופ"מ שתה שם בליעה. והוא מה שאמרו כל אחר יגע בבשרה. יכול אע"פ שלא בלע. בבשרה עד שיבלע. ואמרו אשכחן חטאת. שאר קדשים מנין ת"ל (שם ז') זאת התורה לעולה וכו'

הרמב"ם

פרק יב אינן חולקים בקדשי

כתב הר"ב דכתיב הכהן כו'. כהן הראוי לחטוי חולק. דמחטא לא יאכל שאינו מחטא לא יאכל אי אפשר לומר. שהרי כל המשמרה בולה דאין מחטאין ואוכלין (ברייתא בגמ'). ומ"ש הר"ב בשעת הקרבה ללא צורך כתב

פרק יב "טבוליום ומחוסר כפורים"

אינן חולקים בקדשים לאכול לערב. אונן. נוגע ואינו מקריב. ואינו חולק לאכול לערב. בעלי מומין בין בעלי מומין קבועין. בין בעלי מומין עוברין חולקין ואוכלין. אבל לא מקריבין. וכל שאינו ראוי לעבודה. אינו חולק בבשר. וכל שאין לו בבשר. אין לו בעורות. אפילו טבא בשעת זריקת דמים. וטהור

כן. דבסיפא מתניתא בהדיא. ועוד דה"ל לפרש כן בתחלה. ומ"ש הר"ב דהא איכא קטן דאינו ראוי לחטוי ואוכל. פירש"י קטן פסול לעבודה. דנפקא לן (שם כ"א) אים מזרעך לדורותם בהכל שוחטין דף כ"ד בסופה. ובקדשים אוכל. דאמרינן במנחות דף ע"ג אים כאחין. אים חולק. ואין קטן חולק. ומדאמעיטן ליה מחלוקה מכלל דאכיל. ועוד כל זכר כתיב ע"כ: לערב. משום טבול יום. קתני לה. דאי מחוסר כפורים לא כעי אלא טבילה. כדמוכח מתני' ג' פ"ג דחגיגה. וכמ"ש במשנה ה' פרק י"א דפרה: אינן נוגע. כי הר"ב והוא שטבל ולא הסיח דעתו וכו' וכ"פ הרמב"ם שומסיים וכומחוסר

כפורי ומפירוש דהכ' הקשתי לשאול על פירושם במשנה ג' פ"ג דחגיגה. ושכשיו כשבא לידי מוסחת. אחרן דשראל מלאתי שהוגה בלשון הרמב"ם דהכא. שבמקום שכתב ליגע ל"ל לאכול. והא דכתב ע"מ שלא יסיח ובו. עד ומן מחוסר כפורים. נמחק. וגרס הכי ומוחר לו ליגע אפילו קודם טבילה כמ"ש בכאן. ואמרו באכילה. מעלה עשו רבנן בנגיעה לא עשו. מעלה. אמנם מחוסר כפורים מוסל את הקדש אם נגע בו. ובספרא והבשר אשר יגע בכל טמא. אפילו במחוסר כפורים. ע"כ. (ומכל מקום לשונו סוף פי ג שבהלכות אבות הטומאות אינו כן. והעתקתיו שם בחגיגה) ועיין במשנה ב' פ"ב. דטהרות. ועוד אמריך בזה בס"ד במשנה ז' פרק בתרא דכלים. ואינו חולק לאכול לערב. גמרא מסלג הוא דלא פליג וכי מוקמינן ליה אכיל. והמיגהו אונן טובל ואוכל את פסחו לערב אבל לא בקדשים (ספ"ח דפסחים) אמר רבי. והמיגה לא קשיא כאן. מתניתין דהכא בפסח. ואיידי דאכיל פסח אכיל נמי קדשים. והתם בפסחים בשאר ימות השנה. והכי קאמר אבל לא בשנה. רב. אמר אמר לא קשיא כאן שמת לו מת בי"ד וקברו בי"ד. כאן שמת לו מת בי"ג וקברו בי"ד. יום קבורה לא תפיס ליה מדר בגן (כדפירוש הר"ב במשנה ה' פרק ג' דהוריות) גמרא: בעלי מומין בין בעלי מומין קבועין בין בעלי מומין עוברין. דתלתא כל זכר כתיבי. במנחה בחטאת ואשם. תרי לתם ונעשה בעל מום. בין קבוע בין עובר. וחד למעיקרו. כדתניא בגמ' דף ק"ב. ונתנו הכו' תימה דלמא אצטרך לבעל מום מעיקרו חד דאכילה וחד לחלוקה. דאי מחד הוה אמינא דוקא אכילה ולא חלוק כיון קטן דאוכל ואינו חולק. וי"ל כיון דאשכחן תם ונעשה בעל מום דאין חלו בין אכיל לחלוק דמסתמ' ה"ה לבעל מום מעיקרו ע"כ. עיין מ"ש לקמן בסמוך: אבל לא מקריבין. בת"כ בעל מום עובר מנין. ת"ל (שם) כל אשר יהיה בו מום לא יקריב:

ואבל שאינו ראוי לעבודה כו'. כתב הר"ב חוץ מבעלי מומין כו'. דרבינהו קרא כו'. כל זכר בבני אהרן יאכלנו. לרבו' בעלי מומין לחלוקה. הכי איתא בגמרא אפיסקא דבעלי מומין וכמ"ש בסמוך ואוקמתא קמייתא דריש פרקין. והא דכת' הר"ב לעיל. מדאפקיה קרא לחלוקה בלשון אכילה כו' הלכך בעלי מומין חולקין. הוא אוקמתא. דרב יוסף בריש פרקין. ואפשר דלרב יוסף איצטרך ליה. משום דלא תימה בעל מום מעיקרו לא אתרבי אלא לאכילה. כתמיהת הקו' לעיל. ובהכי ניחא דאף לרב יוסף. קיימא הכך ברייתות. דדרשי תלתא כל זכר לרבות ב"מ לחלוקה: ובל שאין לו בבשר כו'. שנאמר (שם ו') עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה כך מצאתי: אפילו טמא בשעת זריקת דמים וטהור בשעת הקטר חלבים. לשון הר"ב שאין הכהן חולק עד שיהא טהור משעת זריקת דמים עד שעת הקטר חלבים. ואם נטמא בין כך ובין כך אינו חולק. וכ"כ הרמב"ם

ולפי

א נת: מיי' פ"י מה' מע"ק הל' יא ב מיי' פ"ב מה' כיאות מקדש הל' ו ג מיי' מה' מע"ק הל' יז ד מיי' שם הל' ו ו ופ"ה מה' ב מת מקדש הל' יח ה מיי' פ"ו מה' מת מקדש הל' ה ו מיי' פ"ו מה' מע"ק הל' יח ז שם הלכה כא

רל"צ

ולפי זה יש לפרש דרבותא דאפילו • קמ"ל דס"ד איפכא • כי טהור בזריקה וטמא בהקטר דטומאתו קרוב לשעת הלוי ואכילה אלא דבגמרא לא אמריגן הכי • אבל דייקא ממתני' דהא טהור בשע' זריק' דמי' וטמא בשע' הקטר חלבי' מולק • ומתני' דל' כאבא שאול דתני' אבא שאול אומ' לעול' אינו אוכל עד שיהא טהור משעת זריקה עד שעת הקטר חלבים דאמר קרא המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנה: ב א כל שלא זכה המזב' בבשרה • לא זכו הכהנים בעורה • שנאמר (שם) עולת איש עולה שעלתה לאיש • ב עולה שנשחטה שלא לשמה • אף על פי שלא עלתה לבעלים • עורה לכהנים אחר עולת האיש • ואחר עולת האשה • עורותיהן לכהנים: ג ג עורות קדשים קלים לבעלים ד ועורות קדשי קדשים לכהנים • ק"ו • מה אם עול' שלא זכו בבשר' • זכו בעורה • קדשי קדשים שזכו בבשרה • אינו דין שיזכו בעור' • אין מזבח (גמ' ורש"י מוכיח) יוכיח שאין לו עור מכל מקום: ד כל הקדשים שאירע בהם פסול קודם להפשטן • אין עורותיהם לכהני' • לאחר הפשטן עורותיהן לכהני' • אמר רבי חנינא סגן הכהנים • מימי לא ראיתי עור יצא לבית השריפה • אמר ר' עקיבא מדבריו למדנו שהמפשי' את הבכור ונמצא טריפה שיאותה

וטהור בשעת הקטר חלבים • אינו חולק בבשר • שנאמר (ויקרא ז') המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנה: ב א כל שלא זכה המזב' בבשרה • לא זכו הכהנים בעורה • שנאמר (שם) עולת איש עולה שעלתה לאיש • ב עולה שנשחטה שלא לשמה • אף על פי שלא עלתה לבעלים • עורה לכהנים אחר עולת האיש • ואחר עולת האשה • עורותיהן לכהנים: ג ג עורות קדשים קלים לבעלים ד ועורות קדשי קדשים לכהנים • ק"ו • מה אם עול' שלא זכו בבשר' • זכו בעורה • קדשי קדשים שזכו בבשרה • אינו דין שיזכו בעור' • אין מזבח (גמ' ורש"י מוכיח) יוכיח שאין לו עור מכל מקום: ד כל הקדשים שאירע בהם פסול קודם להפשטן • אין עורותיהן לכהני' • לאחר הפשטן עורותיהן לכהני' • אמר רבי חנינא סגן הכהנים • מימי לא ראיתי עור יצא לבית השריפה • אמר ר' עקיבא מדבריו למדנו שהמפשי' את הבכור ונמצא טריפה

וטהור בשע' הקט' חלבי' שהוא כל הלילה כגון שסמכל וטהר בהער' סמ' אינו חולק שאין הכהן חולק בקדשי' על שיהא טהור משעת זריק' דמי' עד שעת הקטר חלבי' וזה כדאינו חולק: ב כל שלא זכה המזבח בבשרה • כגון שאירע בה פסול קודם זריקה דלא היתה לה שעת היתר למזבח: עורה לכהנים • הואיל וזכה המזבח בבשרה שהרי כשרה היא: ואחד עולת אשה • דכתי' והכהן המקריב את עולת איש • אין לי אלא איש • עולת נשים ועבדים מנין • ת"ל עו' העולה ריבה • אם כן למה נאמר עולת איש פרט למתפיס עולתו לבדק הבית שהעור קדוש: ג עורות קדשים קלים לבעלים • דכתיב עור העולה וכו' מה עולה קדשי קדשים • אף כל קדשי קדשים: עורות קדשי קדשים חטאות ואשמות לכהני' כדמפרש טעמא ואזל: אין המזבח מוכיח • כלומר מילך לומר יזבח יוכיח שזכה בבשר העולה ולא זכה בעור' ואף אתה אתמה בקדשי קדשים שאע"פי שזכו כהנים בבשרן • לא יזכו בעורן • אין זו הוכחה שאין למזבח עור בכל מקו' אבל בכהנים מצינו שזכו בעורות העול' וק"ו שיזכו בעורות קדשי קדשי' • דאין עורותיהן לכהני' אלא בשרפי עם עורן: לא ראיתי עור שהופשט אם נמצאת טריפה אף יוצא לבית השרפה • לאחר על פי שפסול זה היה בו קודם הפשט הואיל ולא מיכר עד לאחר הפשט: שהמפשיט את הבכור ונמצאת טריפה • הא קמ"ל ר"ע דאפילו בכור בעל מום הנשחט במדינה על מומו • ולא התירו הכתוב אלא באכילה כדכתיב בשעריך תאכלנו אבל אם נמת • עורו אסור וטעון קבורה • ואמרו מינן רבי עקיבא דהיכי דלא הוכר טרפתו עד לאחר הפשטו • שרייה שחיטתו והפשטו לעורו כאלו נזרק דמו במקדש: שיאותו

ר"ע

א קנ. ס"ר פ"ה סה' מנ"ק הל' כ' ב' מיי' ע"ש ותה"מ ס"ל ש ג מיי' פה מה' תע"ק הל' כה ד ח פס הל' יא ה קנ: מיי' פס פ"ה הל' כ רב אשי גמתא ביאתיס מהו (כלו' וטבל) בשעת זריק' ובשעת הקטר חלבים בעינן • והאיכא • אי דלמא עד שיהא טהור משעת (זריקה) עד שעת הקטר חלבים • והך בעיא לא קאי אלא אליבא דאבא שאול וכן פירש"י • ומ"שה משמע ליה להרמב"ם דהלכתא כוותיה • וכן העתיק בחבורו ספ"י מהל' מה"ק להא דאבא שאול והבעיא דרב אשי • והכ"מ לא העיר בזה וזמ"ש הר"ב והרמב"ם בפירושו על שעת הקטר • כן הוא בגמרא • ובחבורו העתיק עד אחר הקטר והא דכתבו ואם נמצאה בין כך ובין כך אינו חולק • בחבורו כתב אם נמצאו מומין מומין דקאי בגמרא בתיקו: ב כל שלא זכה המזב' בבשר' • פירש הר"ב כגון שאירע בה פסול קוד' זריק' ואף על גב דבמסב' ד' תנן לאחר הפשטן עורותיהן לכהנ' • בהוה • דאין הפס' קודם זריקה פירש"י מפני שאסור לשהות הדם כל כך • ומתני' דלקמן אי אתרמי דאפשיט קודם זריקה ונפסל הבשר וזרק הדם • עורותיהן לכהנים שהדם מרצה על העור בפני עצמו אוקימתא דאביי בגמרא • ופסקה הרמב"ם בסוף פי"ט מהלכות פסולי המוקדשין: עורה לכהנים • ומה שאמר עולה שעלתה לאיש • כתב הר"ב דעור העולה ריבה עולת נשים ועבדים • הכי תניא בגמ' • וכתבו התוס' דמחד קרא ממעטינן • דהא ילפינן מהדדי בג"ש דלה לה • (כמ"ש בפ"ג דברכות מ"ג) ועיין מ"ש במסנה מ' פ"ק דר"ה • ומ"ש הר"ב דאיש פרט למתפיס עולתו לבדק הבית • כלומר דמקרי עולת הקדש ולא עולת איש • ולא איתמר בגמרא מה ראית לרבו' נשים ועבדי' ולסולי' עולת הקד' וכ"ל דמדחזינן שנרוב דיני התור' הוסיף אשה לאיש כמ"ש בספ"ק דקדושין מ"ו: ג עורות קדשים קלים לבעלים • כתב הר"ב דכתיב עור העולה וכו' מה עולה וכו' בברייתא איתא הכי • אין לי אלא עור העולה עורו' קדשי קדשים מנין • ת"ל עור העולה אסר הקריב • יכול שאני מרבה אף קדשי קלים • ת"ל עולה • מה עולה כו' ור' ישמעאל יליף ליה בק"ו כדתנן במתני' • (וא"ל מיעוט לקדשים קלים דודאי דליכא למילף בק"ו מעולה אלא כל שהוא קדשי קדשים כמוה) ואני תמה על הר"ב כיון דבמתני' בק"ו מייתי ליה • מאי דוחקיה לפרש דיליף ליה מקרא • ואף על גב דאמריגן בגמ' • ות"ק נמי תיפוק ליה מדינא ומשני מלמה דאתיא בק"ו טרח יליף ליה אלא מקרא • אבל מתני' דיליף בק"ו לאתי נפקא מינה

ניחא

שיאותו הכהנים בעורו • וחכ"א אין לא ראינו ראיה אלא יוצא לבית השריפה : ה"פרים הנשרפים • ושעירים הנשרפים • בזמן שהם נשרפין במצותן • נשרפין בבית הדשן ומטמאין בגדים • ואם אינן נשרפין במצותן • נשרפין בבית הבירה • ואינם מטמאין בגדים : ן היו סובלין אותם במוטו • יצאו הראשונים חוץ לחומת העזרה • והאחרונים לא יצאו הראשונים מטמאין בגדים • והאחרונים אינן מטמאין בגדים עד שיצאו • יצאו אלו ואלו • אלו ואלו מטמאין בגדים • ר' שמעון אומר אלו ואלו אינן מטמאין בגדים • עד שיצתה האור ברובן • ניתך

שיאותו הכהנים בעורו • אבל לא התירו מומחה לא • והלכה כחכמים בבכור תמים דבשר בקבורה והעור בשריפה : ה פרים הנשרפים • כר כהן יושיח • ופר העלם דבר של צבור • ופר של יום כ: ושעירים הנשרפים • שעיר יום הכ ושעירי עכו"ם: נשרפין בבית הדשן • חוץ לשלם מחנות • ובבית עולמים חוץ לירושלים • דכתיב בהו אל מחוץ למחנה • כלומר חוץ לשלשה מחנות : מטמאין בגדים • לעסוקים בהם כדכתיב (ויקרא י"ו) והשורף אותם יכבס בגדיו • וכל מקום שנאמר יכבס בגדיו לא בלבד הבגדי' שהוא לבוש טעונין כבוס • אלא כל בגד שהוא טוגע בו בעודו מחובר לטמא טמא וטעון כבוס שלא כמצותן • כגון שנפסלו וטעונין שריפה כשאר פסולי המוקדשים : בבית הבירה • פעמים בעזרה ופעמים בהר הבית • כילד • אירע בהן פסול קודם יציאתן מן העזרה בין קודם זריקה בין לאחר זריקה נשרפין בבית הדשן הגדול שבעזרה • אירע בהן פסול אחר יציאתן מן העזרה • נשרפים בבית הדשן שבהר הבית • והוא בית המקדש : ן היו סובלים אותן • את הנשרפים כמצותן • היו נושאין אותן במוטות להוציאן לבית שריפתן : הראשונים • בני אדם הנושאים במוט • אותן שבראש האחד יוצאים ראשונים • והאחרונים שבראש השני לא יצאו : ניתך

ר"ל

א מיי' פ"ג מה' בכורות הל' ומ"ש תת' פה"ת הל' ט ב קד • ג מיי' פ"ז מה' מע"ק הל' ד דמיי' פ"ח פרה אדומה הל' ה מיי' שם ופ"ז מה' מע"ק הל' ז ד קד : פסחים פה ה מיי' פ"ה מה' פרה הל' ח

ניתך דס"ל נמי דטרח קרא וכתב ליה • ועוד דאמרינן בגמרא דלרבי ישמעאל איצטריך ליה קרא לענין אחר ומיהו נראה לפרש דאף הר"ב לא הקדים לכתוב דכתיב עור העולה וכו' • לרמוז על ריבא דברייתא כלל • ולא נקט אלא משום סיפא בלבד • כ"ל • ד שיאותו וכן הל במשנה ו' פ"ח דבכורות ופי' הר"ב שיהנו : בעורו אבל בבשרו לא • דאפי' לעכו"ם אסור דמידי דלא חזי לישראל • אסור להאכילו לכלב ולכותי • וקיימו טעמא • דדרסינן ואכלת • ולא לכלביך • אבל מידי דחזי לדידיה אסתרו לגמרי • כדתנן במשנה ב' פ"ה דבכורות • תוס' רפ"ח דף ע"א • ומ"ש הר"ב ואינו נשרף • עיין מ"ש בזה לקמן : שיאותו הכהנים בעורו • וכתב הר"ב דהלכה כר"ע כו' • אבל לא התירו מומחה לא • ומסיק הרא"ש שהוא בקבורה : וחכ"א אין לא ראיה אלא יוצא לבית השריפה • כתב הר"ב והלכה כחכמים בבכור תמים דבשר בקבורה והעור בשריפה • וכ"כ הרמב"ם וכן כתבו עוד במשנה ב' פ"ב דעדיות • וכן הרמב"ם בחבורו פ"ג מהל' בכורות • ובגמ' אר"ח בר אבא א"ר יוחנן הלכה כר"ע • ואף ר"ע לא אמר שלא בשהתירו מומחה אבל לא התירו מומחה לא • והלכה כדברי חכמים בשר בקבורה והעור בשריפה • וכתב רש"י וז"ל העור בשריפה לא ידענא טעמא • ונראה בעיני דל"ג האי פירושא אלא הא ג והלכה כחכמים ותו לא מידי • ותוספתא זו גי דתלמידי תרבילא (פי' בערוך בתי מדרשות) היא וטעו במה שסגיגו במשנתינו במלתייהו דרבנן יצא לבית השריפה • ואני אומר דרבנן לאו אדר"ע קיימי דאיירי בבכור בגבולין שלא אדר"ח קיימי דאיירי בקדשי מקדש • ע"כ • והיינו נמי דכתבו הרמב"ם והר"ב בבכור תמים • אלא דאכתי איכא ביניייהו דלרש"י הכל בשריפה וכדאתרינן כל שפסולו בקדש בשריפה • וכתבו הר"ב בסוף תמורה • וס"ל לרש"י דאף העוריפה בכלל וכ"כ הרמב"ם עצמו בפ"ב מהלכות אסורי מזבח נשחטה ונמצאת טריפה הרי זו תצא לבית השרפה ולפי זה הא דמשנה ג' פ"ט דמכילתין תנן טריפה בכלל שאין פסולן בקדש • ומשמע אפילו נשחטה ונמצאת טריפה • ותו תנן במסכת מנחות פ' התודה מ"ג שחטה ונמצאת טריפה לא קדש הלחם • וטעמא דלא היה פסולו בקדש לפי' אין הקדש מקבלו ומסתברא דה ה לענין לישרף • לאו כהלכתא נהו יוקשיא על הרמב"ם מדידיה מהלכות אסורי מזבח אדידיה בה' בכורות ובפירושיו דהכא ובעדיות דפסק דבשר בקבורה דהיינו כמתני' ג פ"ט דמכילתין ודמנחות (בלתין כמה להלק בין קדשי מקדש לקדשי גבולין בענין הזה וכדכתב רש"י) ותו קשיא בהך פסקא גופיה מ"ם העור בשריפה כשהבשר בקבורה • והכ"מ לא העיר בכל זה ולי נ"ע ומצאתי בתוס פ"ה דבכורות סוף דף ל"ב שכתבו וז"ל אם היינו מחלקים בין נשחט שלא ע"פ מותרה לשאר פסול שאירע אחר שחיטה היתה מיושבת הגי' אלא שנגרום איפכ' והלכה כחכמים בשר בשריפה ועור בקבורה • ובזמן הזה הוא דקאמר שלא החמירו על העור לשורפו כמו הבשר וא"ת מ"ם מהא דתנן בפ"ג דערלה מ"ג האורג מלא הביט מצמר הבכור בבגד ילקה הבגד • וי"ל כדאמרי סוף מס' תמורה דמחלק בין שק לשאר (וכתבתיו שם פ"ז משנה ה') ע"כ ועיין מ"ש בספרי ספר לחם אמונות בתם בבכורות פ' הלוקח בהמה שעיף ז' • והרא"ש מסיק דכלו טעון קבורה וע"פ פרש"י מסיק כך : ה הנשרפים בבית הדשן • פי' הר"ב חוץ לגי' מחנות כו' ועיין מ"ש בפ"ה משנה ב' : בבית הבירה • פי' הר"ב פעמי' וכו' שבהר הבית והוא בה"מ כלומ' שהר הבי' ג"כ בכלל המקדש שהוא ולפיכ נקרא בית הבירה שכל המקדש קרוי בירה כדאיתא לקיש בגמרא • ועיין ריש פ"ק דתמיד ומ"ש שם:

ן יצאו וכו' מטמאין בגדים • הוא קבלה • ומנהגה למה שנאמר בפר העלם

(ויקר' ד') והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה · אמרו כיון שיצאו חוץ לחומה שכינ' שהיא העזר' · הרמב"ם : ניתך הבשר אין השורף מטמא בגדים · ל' הר"ב בגמרא שריפתן אין המסייע כו' · כל המסייעין בשעת שריפה כו' · וכן ל' הברייתא' השורף מטמ' בגדי · ולא המלית את האור ולא המסד' את המערכ' · ואיזהו השורף · המסייע בשעת שריפה · ומסיים הרמב"ם בפ"ה מה' פרה אדומה כגון המהפך בבשר והמשליך עצים והמהפך באש והחותה נחלים כדי שתבער האש וכיוצא בהן · ומ"ש הר"ב דבתי' והשורף כו' · יכול המסייע לאחר שנעשה אפר וכו' יש לתמוה שהל"ל לאחר שניתך כלשון דמתניתין · אבל הר"ב העתיק זה הלשון מהברייתא שבגמרא · ולא עיין בסיפא שהוזכר דברי ר"ש בזה הלשון · ניתך הבשר אין מטמאים בגדים · ואיכא ביניהו דאמרי בגמ' דשויא חרוכא · פירש"י דהוי ניתך הבשר ואפר מיב' לא הוי ע"כ וז"ל הרמב"ם בפי' ניתך נימס וניגר כאשר יהי' בתחלת השריפה ע"כ · וכ"מ נמי דהא דלאח' שנעשה אפ' הם דברי חכמי' החולקי' על ר"ש ועיין במסר' ג' פ"ב דמעילי :

פרק יג שחט בחוץ והעלה בחוץ פטור · ור"ל פטור על העלייה אבל על השחיטה הכל מודים שהוא חייב · לפי שאמרה תורה (שם י"ז) ואל פתח אהל מועד לא הביאו · הרמב"ם : ביון שהוציאו פסלו · פירש הר"ב ואפ"ה חייב · כדכתיב בהעלאה ואל פתח אהל מועד לא הביאו · דראוין להביאן לפנים ולהעלותן הכתוב מדבר · רש"י ריש דף ק ז ובגמרא ילפינן לאין ראוין לפנים ששחטן בחוץ לדתני דבי רבי ישמעאל ואליהם תאמר לערב פרשיות כירש"י וי"ו מוסיף על ענין ראשון ומערב הפרשיות לומר שאף שחוטי חוץ שהעלה בחוץ חייב · רבי יוחנן אומר אתיא הבאה הבאה מה להלן מוקטרי חוץ אף כאן מוקטרי חוץ ועיין מ"ש רפ"ק דכריתות : ב ר"י הגלילי אומר טמא שאכל טהור וכו · כתב הר"ב כשנטמא הגוף כו' ע"ל פ דחייב כרת · דטעמא דר"י משום דאין איסור חל על איסור הוא · וכאן איסור טומאת הגוף קודם · רש"י · וכתב הרמב"ם ולפיכך לא חייש רבי יוסי במה שא"ל כיון שנגע בו טומאה · ע"כ · ורבנן היו סברין דרבי יוסי הגלילי מודה ועומד הוא · וגמר מתרומה דפטרינן לטמא האוכל תרומה טמאה (כמ"ש בספ"ט דסנהדרין · ואם תאמר ולרבנן היכי משכחת טמא שאכל תרומה שיהא במיתה הא מכי נגע בה טמאהו · וי"ל כגון שתחב לו חברו והא ידעי הך רבנן דר"י הגלילי לא מיירי בתחב לו · א"כ בשלא נכשרה לו בגילוסה במי פירות · ועוד לפי האמת אפילו הוכשרו משכחת לה כגון שנטמא הגוף ואח"כ נטמאה התרומה · ואיצטרך קרא דפטר [בתחוללת] כשנטמאה תחלה ולאשמועינן [בעלמא] דאין איסור חל על איסור · ולמאן דאמר חל בעלמא · שאני התם דגלי קרא · תוס' פ"ז דחולין ד' ק"א :

שאינו חייב אלא על טומאת הגוף : פירש הר"ב כדכתיב וטומאתו עליו ונכרתה · בטומאת הגוף הכתוב מדבר · מי שטומאה פורשת ממנו · רש"י :

ניתך הבשר · אין השורף מטמא בגדים :

פ' יג השוחט והמעלה בחוץ. חייב על השחיטה וחייב על העלייה · ר' יוסי הגלילי או' · שחט בפנים והעל' בחוץ חייב · שחט בחוץ והעלה בחוץ פטו' · שלא העל' בחוץ אא דב' פסול · אמרו לו אף השוח' בפני' ומעלה בחוץ כיון שהוציאו פסלו : ב טמא שאכל בין קדש טמא · ובין קדש טהו' חייב · ר' יהגלילי או' · טמא שאכל טהור חייב · וטמ' שאכל טמ' · פטו' · שלא אכל אא דבר טמא · אמרו לו אף טמ' שאכל טהור · כיון שנגע בו טמאתו · וטהו' שאכל טמא · פטור · שאינו חייב אא על טמאת הגוף :

ג תמיד

פ"ג השוחט קדשים בחוץ והעלן בחוץ · כהעלם אחד חייב על השחיטה וחייב על ההעלאה · שכן שני גופי עבירה דתרוייהו כתיבי אסר ישחט ואסר יעלה : כיון שהוציאו פסלו · ואפ"ה חייב וה"ה לשוחט בחוץ ומעלה בחוץ · ור"י הגלילי אמר לך מה לשוחט בפנים ומעלה בחוץ שכן היתה לו שעת הכושר תאמר לשוחט בחוץ ומעלה בחוץ שלא היתה לו שעת הכושר · ואין הלכה כרבי יוסי הגלילי :

ב הטמא שאכל כו' משום דפליגי רבי יוסי הגלילי ורבנן בתרוייהו ודאו הכך תרתי פלוגתא להדדי תנינהו בני הדדי : רבי יוסי הגלילי אומר וכו' · כשנטמא הגוף ואחר כך נטמא הבשר כ"ע לא פליגי דחייב כרת · כי פליגי שנטמא הבשר ואחר כך נטמא הגוף · רבנן אית להו איסור כולל · דמתוך שחל עליו איסור טומאת הגוף לאסרו בבשר טהור שהיה מותר בו מתחלה · חל גמי אפעל הבשר טמ' · ואע"פ שהיה אסו' ועומד כדי שיתחייב עליו אף משום טומאת הגוף · ור' הגלילי ליתי ליה איסור חל על איסור באיסור כולל ואין איסור של טומאת הגוף חל על איסו' של טומאת בשר · ואין הלכה כר"י הגלילי: וטהור שאכל טמא פטור · מן הכרת וכופב את הארבעים · משום (ו' קרא ז') והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל : שאינו חייב אלא על טומאת הגוף · כדכתיב (שם) וטומאתו עליו ונכרתה · בטומאת הגוף הכתוב מדבר :

ג שהשוחט

ניתך הבשר · שריפתן אין המסייע שוב בהן מטמ' בגדים · אבל מקמי הכי כל המסייעין בשעת שריפה מטמאים בגדים · דכתי' והשורף אותם יכבס בגדיו · בשע' שריפה · יכו' המסייע לאחר שנעשו אפר מטמ' בגדי' ת"ל אותם · אותם מטמ' בגדים נעשו אפר אינו מטמ' בגדי' · ופרי' הגשרפי' ופעירי הנשרפי' שלהן אין מטמאין אדם ובגדי' שנגעו' בהם אלא המתעסק בשריפתן כמ' מגזיר' הכתו' לדברי הבקומטיאלו הסובלים בטומות · ולדברי ר"ש תשיולת האור ברובה · ואין הלכ' כר"ש :

פי"ג השוחט קדשים בחוץ והעלן בחוץ · כהעלם אחד חייב על השחיטה וחייב על ההעלאה · שכן שני גופי עבירה דתרוייהו כתיבי אסר ישחט ואסר יעלה : כיון שהוציאו פסלו · ואפ"ה חייב וה"ה לשוחט בחוץ ומעלה בחוץ · ור"י הגלילי אמר לך מה לשוחט בפנים ומעלה בחוץ שכן היתה לו שעת הכושר תאמר לשוחט בחוץ ומעלה בחוץ שלא היתה לו שעת הכושר · ואין הלכה כרבי יוסי הגלילי :

ב הטמא שאכל כו' משום דפליגי רבי יוסי הגלילי ורבנן בתרוייהו ודאו הכך תרתי פלוגתא להדדי תנינהו בני הדדי : רבי יוסי הגלילי אומר וכו' · כשנטמא הגוף ואחר כך נטמא הבשר כ"ע לא פליגי דחייב כרת · כי פליגי שנטמא הבשר ואחר כך נטמא הגוף · רבנן אית להו איסור כולל · דמתוך שחל עליו איסור טומאת הגוף לאסרו בבשר טהור שהיה מותר בו מתחלה · חל גמי אפעל הבשר טמ' · ואע"פ שהיה אסו' ועומד כדי שיתחייב עליו אף משום טומאת הגוף · ור' הגלילי ליתי ליה איסור חל על איסור באיסור כולל ואין איסור של טומאת הגוף חל על איסו' של טומאת בשר · ואין הלכה כר"י הגלילי: וטהור שאכל טמא פטור · מן הכרת וכופב את הארבעים · משום (ו' קרא ז') והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל : שאינו חייב אלא על טומאת הגוף · כדכתיב (שם) וטומאתו עליו ונכרתה · בטומאת הגוף הכתוב מדבר :

ג שהשוחט

ג שהשוחט להדיוט חייב והמעלה להדיוט פטור. פי' הר"ב דגבי שחיטה כתי' דס יחסב לאים וכו' וגבי העלאה כתי' לעשות אותה לה' וכגמ' בשחיטה נמי כתי' להקרי' קרבן לה' ומכאי לי' להוציא שעיר המשתלח עיין ר"פ דלק וכ"ע ובתוס' דהכא. ועיין בהשגות הראב"ד. ובכ"מ פי"ח מהלכו מה"ק ואין להאריך. והא דנסיב הר"ב דס יחסב לאים. אכתוב בזה לקמן: המעלה להדיוט פטור. כ' הר"ב מטו העלאת חוץ. נתכוין לת"ס רש"י שחייב משום עובד עכו"ס. ונחלקו עליו התו' דמעלה לחברו אין שייך לחייבו משו' עכו"ס כיון דאין מתכוין לסס עכו"ס: והעלוהו. חייבים. כתב הר"ב דכתי' אים אים דכתיב גבי שחיטה אוריגן בגמרא לחייבו כששחט להדיוט. אבל לרבות לב' שאחזו' לא. דהא כתיב מיעוטא האיש ההוא ויש ט"ס בגמ' וכל"ל מכאי ליה לשנים שאחזו באבר והעלוהו דחייבי א"ה ה"נ כו' לשני. ולכיב' אני תמה על הר"ב שפי' דשחיטה להדיוט יליפינן ליה מדכתיב דס יחסב לאים. וגם הרמב"ם בפירושו וכחבורו פי' ח מהלכות מה"ק נסיב לדרשא זו. והיא דרשא לר' י. היא דסבר דאף בהעלאה שנים פטורין. דאים אים לאו רבוי אלא דברה תורה כלשון בני אדם. כדאיתא בגמ' חייב על כל אחת ואחת. נאמר במעלה חוץ לעשות אותה לה'. על כן א"ר ש. אותו נופל על כל אבר ואבר. ולכיכך העלה בחוץ חייב על כל אבר ואבר ואפילו היה אבר. ור"י אומר בהוא נופל על האבר כולו. וע"כ אומר על הכלים חייב ולא על האבר. הרמב"ם בגא' ז והן דברי ר' יבגמ' ן וכך פסק בפי' ט מה' מה"ק ועיין בסוף פרקין.

ג "חומר בשחיטה מבעלייה. "ובעליידה מבשחיטה. חומר בשחיטה. "שהשוחט להדיוט חיי'. "והמעל' להדיוט פטו'. חומר בעלייה. "ב' שאחזו בסכין ושחטו פטורים. "אחזו באבר והעלוהו. חייבין. העלה וחזר והעלה. וחזר והעלה. חייב על כל עלייה ועלייה. דברי ר"ש. ר' יוסי אומ'. "אינו חייב אא א'. "ואינו חי' עד שיעל' לראשהמזב'. ר"ש אומר. אפי' העלה על הסלע. או על האבן חייב: ד "א' קדש' כשרין. וא' קדשי' פסולין. שהי' פסולין בקדש והקריבן בחוץ. חייב. "המעל' בזית מן העול' ומן האימורין בתין חייב. הקומץ. והלבונ'. והקטרת. ומנחת בהנ'. ומנחת כהן המשי'. ומנחת נסכין שהקרי' מא' מהן "כו' בתין חיי' ר"א פוטר עד שיקרי' את כולו "וכולם שהקריבן בפנים. ושייר

ל"צ

ד אחר קדשים כו. ילפינן לכל קדשים מדכתיב זבח. וילפינן להקומץ וכולהו. מדכתי' ולא פתח אה"מ לא יביאנו. כל הבא לאהל מועד חייבי בחוץ. המעלה כזית כו'. כיון דלר"י לעיל המעלה אבר חסר פטור כת"ס שם. הכא כשאותו כזית הוא אבר. א"כ כשהוא מתקוס שאינו אבר כגון שהוא בשר או חלב כ"כ הכ"מ בפי"ם מה"ק. ועיין לקמן: מן העולה ומן האימורים. פי' הר"ב חצי זית מזה. כו'. לי' הרמב"ם שם עולה והימורי. ועמ"ש מש' א' ב' פ' ד' דמעולה: מנחת נסכים. עיין במשנה ג' פ' ו' דמנחות: שהקריב. מא' מהן כזית בחוץ חייב. קשבר כי כתיב אותו על הכלים הוא חייב ואינו חייב על האבר. אשעור הקטרה כתי' והיינו כזית. רש"י: ר' בי שעזר פוטר על שיקריב את כו'. מדלא פליג אר"ש גבי עולה. אותו ה"נ דריש ליה אשעור הקטרה כרבנן. ומיהו עולה דלא מיפסלה בחסרון. דכל עצ"ה בדם תליה כפר"ה. חייב בכזית. אבל בהני פליג דקא סבר קומץ כוליה היינו שיעור הקטרתו אף בפנים דהא מיפסל בחסרון וכן כלים שכלים מתירין כו' רש"י:

שחסרו כל שהן. משיטורה הכשר דבלבונה שחסרה פליגי במנחות פ"ק דלר"ש כשירה אפי' עיולי' על קורט א' ולר"י בב' קרטין. רש"י. ועיין שם בפי' הר"ב במשנה ג': **ה המקריב** קדשי ואימוריהן בחוץ חייב. פי' הר"ב משו' אימורין ולא אמרי' הרי הבשר חולין כו'. ודכוותה בפנים לאו העלאה היא וכו' המעל בחוץ נמי לא יהא חיי. כר יוסי (במשנ' ג' והלכ' כוותי') דאמ' אינו חייב עד שיעלה לראש המזבח בהקטרת פנים"ר"ש ומ"ש ה' רבא אמרי הכי לפי שמין במינו אינו חולין. וכלו' דאף בפנים לא אמרי' בכה"ג. לפי שמין במינו וכו' כל"ל וכן מוכח מחזר קומץ לתוכה דבסיפ. וכתבו התו' והא דאמרי לעיל (במשנ' דרפ"ב) עומ' ע"ג רגל חברו | פסל. אין דרך שירות בכך: **מנחה** שלא נקמ"ל כו' פטור. לפי שהקומץ אינו ידוע קוא כמו האימורים הלא תראה כי כשנקמץ וחזר לתוכה הרי דומה לאימורים וחייב.

ומשייר בהן כזית והקריבן בחוץ חייב. "וכלם שחסרו כל שהן והקריבן בחוץ פטור: ה המקריב קדשים ואימוריהם בחוץ חייב. ב מנחה שלא נקמצה והקריבה בחוץ פטור. ג קמצה וחזר קמצה לתוכה והקריבה בחוץ חייב: ן ד הקומץ והלבונה שהקריב את אחד מהן בחוץ חייב. ר"א פוטר עד שיקריב את השני. ה אחד בפנים ואחד בחוץ חייב. ו שני בזיכי לבונה שהקריב את א' מהן בחוץ חייב. ר"א פוטר עד שיקריב את השני. א' בפני' וא' בחוץ חייב. ז הזורק מקצת דמי' בחוץ חייב. ר"א אומ' ח אף המנסך מי חג בחוץ חייב. ט ר' נחמיה אומ' שירי הדם שהקריבן בחוץ חייב:

ז המולק

ושייר בהן כזית. שהרי בזה נגמר' הקטרה וכלן שחסרו כל שהן קול' הקטרה ע"י אבוד לו שריפ' נפסלו בח ארונן דכתי' (ויקרא ב') וכמותרת מן המנחה פרט לשחסרה היא לו שחסר קומצה קודם הקטרה: ה המקריב קדשים ואימוריהן. שהקריב הבשר והאמורי' מחובריס בו חייב ומשו' אימורי' ולא אימורי הרי בשר חולין בין האימורין לאש ודכוות' בפנים לאו העלאה היא דרחמנ' אמ' (שם א') על העלים אשר על האש. והמעלן בחוץ נמי לא יהא חייב. לא אמרי הכי לפי שמין במינו אינו חולין: מנחה שלא נקמצה. אינה ראוי' לפנים הלכך המקריב בחוץ פטור: קמצה וחזר קמצה לתוכה. והקריבה בחוץ חייב. שכיון שה בפני' כשר. כדתנן בהקומץ נתעבר קומצה בשרים לא יקטיר. ואם הקטיר כשרה: ן הקומץ והלבונה. של מנחת נדבה. שניהם מתירים את שיריה לאכילה הלכך. רבי אלעזר פוטר דבעי הקטרת כל המתיר: אחד בפנים. תחלה ואח"כ השני בחוץ חייב. שהר גמר. וכו' הכל תלוי: שני בזיכי לבונה. מתירים לאם הפנים: מי חג. שנתמלאו לשם ניסוך המים בחג הסכו' אם נסך אותן בחוץ חייב דשבר נסוך המים בחג דאורייתא הוא הלכך מחייב עלה. בחוץ ואין הלכה כר"א בכלה מתניתין ונסוך המים בחג לאו דאורייתא הוא אלא הלכה למשה מסיני: שירי הדם שהקריבן בחוץ חייב. בשירי דמים הפנימים מיירי ושבר שירי הדם מעכבים בהם הילכך עבודה היא להתחייב עליה בחוץ. אבל בשירי הדם של מזבח החצון מודה רבי נחמיה שאינם אלא למצוה ולא לעכב הילכך הזורקן בחוץ ודאי פטור. ואין הלכה כרבי נחמיה:

ז מלק

ואם"ר הרמב"ם: **קמצה** וחזר קומצה לתוכה כו'. חייב. פירש הר"ב שכיונא בה בפנים כשירה כדתנן במשנ' ג' פ"ג דמנחו. ועיין מ"ש שם: ן **הזורק** כו' נפקא ליה מדתניא דם יחשב לרבות הזורק. דברי רבי ישמעאל. רע"א אז זבח לרבות את הזורק נמי דף ק"ו והתם מפרש לקראי. למר אליביה דמר ולמר אליביה דמר. ואין להאריך בזה: **הזורק** מקצת דמים בחוץ חייב. ולא פליג ר"א דאפילו בחטאת הפנימיות שכל מתנותיה מעכבות (כדתנן בפ"ד) אפ"ה אם נשפך הדם אחר שנתן מתנה אחת מהניא הך דיהבא ומניא פר אחר ומתחיל. רש"י. כדתנן (בספ"ה דיומא) ר"א ור"ש אומרים ממקום שפסק הוא מתחיל. גמרא: ר"א אומר אף המנסך מי חג כו' פי הר"ב דשבר ניסוך המים בחג דאורייתא ואין הלכה. וכו' וניסוך המים בחג לאו דאורייתא אלא הל"מ. וכ"פ הרמב"ם ותמיהני דמה לי מפורש מדאורייתא מה לי הל"מ שהרי שתים זו שמענו מפי הגבורה ולמה לא יהא חייב על מה שהוא הל"מ כמו על מה שהוא מדאורייתא ותו דבגמרא אלקא דעתין דטעמיה דר"א דיליף ונסכים בב' ניסוכיה הכתוב מדבר א' ניסוך היין ופרכינן דאי הכי מה להלן ג' לוגין אף כאן ג' לוגין והא מי חג קא"מר דמשמע דאפי' פחות מג' לוגין וכו' ומסקינן דטעמי דהל"מ הוא והשתא קשיא לי דבמשנ' ט"פ ד' דסוכ' כתבתו דמסקי' דגמ' דהל"מ היא. וא"כ אמאי אין הלכה כר"א. והרמב"ם בחבורו פי' ט מהל' מעשה הקרבנו' פסק המנסך ג' לוגין מים בחוץ חייב פחות מכן פטור הואיל ואסר הטיעור הרי אינו ראוין להתקבל בפנים ולפי זה ירא' לי דלא אתא ר"א למיתי אלא דחייב אפי' בפחות מג' לוגין וכדדייק למימר מי חג דתשמ' אפי' פחות כמ"ש לעיל משמע דגמרא וטעמ' משום דבגירא לי דאין טיעור כלל. אפי' דלא כר"י דסברא ליה לוג בפ"ד דסוכה שם ומיהו לכ"ע הל"מ היא בין למתני' דסוכ' כמ"ש שם. בין לר"א כדמסיק הכא בגמ'. אלא דלר"א אין להם טיעור ולרבנן יש טיעור למר כדאית ליה ולמר כדאי' לי' במשנ' ט' פ"ד דסוכה ולפי דקי"ל כמ"ד בסוכה דבעינן ג' לוגין לכך פסק הרמב"ם דלא כר"א דהכא. ובגמ' כתב ר"א שבר שזה חייב מן התורה ולפיכך אמר שהמנסך מי חג בחג בחוץ חייב ואפי' נסך טיעור מועט ואין הדבר כן לפי שאינו אלא הל"מ ואם נסך ג' לוגין מים בחוץ חיי' לדברי הכל ע"כ וזה כפי מה שבחבורו אבל בשאר עדיין הקושי שהקשתי לשאול מ"ש הל"מ ממדאורייתא לגדון דידן. ועוד דבגמ' המסקנא דהיא דטעמ' דר"א דלאו דאורייתא אלא הל"מ הלכך המחוור כמ"ש: רב"א שירי הדם וכו'. כתב הר"ב בפנימים שיירי ושבר דמעכבים

מתניתין

כלו' דלא כשתמא

ז מלק בחוץ • נבלה היא שאין מליקה אלא בפנים לכך פטור על העלאתו בחוץ וא"ת והלא כל הנעלים בחוץ נפסלו ביציאתן וכן השוחט בחוץ פסולה וחייבין על העלאתו התם רחמנא רבייה לכל לענין שאר פסולים מתקבלים בפנים בעינן: שחט בחוץ חייב • אף על העלאה דכל שמתחייב על שחיטתו בחוץ אם חזר והעלן הוא או אחר חייב: נמצא דרך הכשרו בפנים • בגי' קאמ' תניא דרך חיובו בפנים פטורו בחוץ ודרך חיובו בחוץ פטורו בפנים כגון שחט העוף בפנים והעלה בחוץ פטור • שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב • מלק בפנים והעלה בחוץ חייב • מלק בחוץ והעלה בחוץ פטור • נמצא במקום שמתחייב על העלאתו אם נעשי' העבודה הראשונה בפנים כגון במליקת פנים פטור על העלאתו אם נעשית המליקה בחוץ • ודרך שמתחייב עליה העלאה אם נעשית עבודה הראשונה בחוץ כגון בשחיטה • פטורו בפנים • אם נשחט בפנים והעלה בחוץ: רבי שמעון אומר כו' בתלתא קמא חסורי מחסרא והכי קתני וכן השוחט בהמה בלילה בפנים והעלה בחוץ פטור דאינה מתקבלת בפנים דכתיב (ויקרא י"ט) ביום זבחכם ולא בלילה ונמצא הזבח פסול ולפיכך אינו חייב על העלאתו • אבל אם שחט בלילה בחוץ והעלה בחוץ חייב • מפני שהשחיטה בחוץ בלילה כשרה היא לפיכך חייב שתים על השחיטה ועל ההעלאה ופליג רבי שמעון בהא ואמר כל שחייבין עליו בחוץ חייבין על כיוצא בו בפנים שהעלהו בחוץ • כלומר כשם שהשוחט בחוץ בלילה והעלה בחוץ חייב • כך אם שחט בפנים בלילה והעלה בחוץ חייב על ההעלאה חוץ מהשוחט עוף בפנים והעלהו בחוץ שהוא פטור • אע"פ שאם שחט והעלה בחוץ חייב • ואין הלכה כר"ש. ח נתן בחוץ וחזר ונתן בפנים חייב חולתא דפסיעה היא ומשום סיפא נקט לה נתן בפנים וחזר ונתן בחוץ שאינו נותן בחוץ אלא שירי הדם חייב ומתני' כר' נחמיה דסבר שירים יועבכים ואינו הלכה: שניהן בחוץ חייב אחת ואם היתה לו ידיעה ביניהם חייב שתים: אחד בפנים ואח"כ הפנו בחוץ פטור ואפי' לר' נחמיה • דסבר כום ג' עושה את חבירו דחוי להיות נספך לאמה הילכך אפי' שירים לא הוי: והפנימי מכפר • להכשיר הזבח • שהרם הגורל תחלה בחוץ לא עשה המשוי כיוצא בו: שניהן בחוץ חייב • על כל אחת ואחת • דבשעת שחיטה כל א' היתה ראויה בפנים: אחת בפנים והשניה אחרי כן בחוץ פטור • דהויא לה חטאת שנתכפרו בעליה ולמיתה אזלה • ואינה מתקבלת בפנים: חייב על החיצונה • דהא חזיא לפנים דאיזו מהן שירצה יקריבה:

ז "המולק את העוף בפנים והעלה בחוץ חייב • ב מלק בחוץ והעלה בחוץ פטור • ג השוחט את העוף בפני' והעלה בחוץ פטור • ד שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב • נמצא דרך הכשרו מבפנים פטורו בחוץ • דרך הכשרו בחוץ פטורו בפנים • רבי שמעון אומר כל שחייבין עליו בחוץ • חייבין על כיוצא בו בפנים שהעלהו בחוץ • ח חוץ מן השוחט בפנים ומעלה בחוץ: ט החטאת שקבל דמה בכוס אחד • נתן בחוץ וחזר ונתן בפנים • בפנים וחזר ונתן בחוץ • חייב • שכולו ראוי לבא בפנים • קבל דמה בשתי כוסות נתן שתיהן בפנים • פטור • שניהם בחוץ חייב • אחד בפנים ואחד בחוץ פטור • אחד בחוץ ואחד בפני' חייב על החיצון • והפנימי מכפר למה הדבר דומה למפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ואחר כך נמצאת הראשונה • והרי שתיהן עומדות • שחט שתיהן בפנים פטור • שחט שתיהן בחוץ • חייב • אחת בפנים ואחת בחוץ פטור • אחת בחוץ ואחת בפנים חייב על החיצונה • והפנימית מכפרת • כשם

דמתני' ריש פ"ה: ז מלק בחוץ וכו' כתב הר"ב וא"ת והלא כל הנעלים וכו' התם רחמנא רבייה כדכתיבנא בריש פרקין בדבו' כיון שהוציאו וכו': שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב • פירש רש"י שחיטה בחוץ בעוף רבייה רחמנא מאו אשר ישחט ואהעלתו נמי אמרי' ואיהם תאמר לערב פרשיות דכל שמתחייב על שחיטתו בחוץ אם חזר כו' רש"א כל שחייבין בו כתב הר"ב במילתי' דת"ק חסורי מחסרא וה"ק וכן השוחט בהמה בלילה בפנים וכו' פירש"י אפי' עלתה תרד ור' יהודי היא דאמר הכי בפ"ט משנה ב' ע"כ • ומ"ש הרב אבל אם שחט בלילה בחוץ כו' שהשחיטה בחוץ בלילה כשיר • פירש"י דבשחיטת חוץ ל"ש לילה מיוס • דהא ראוי הוא לבא ז פתח אהל מועד למת' ובהעלאתו נמי חייב דהא כתיב ואליהם תאמר ע"כ • ומ"ש הר"ב ופליג ר"ש בהא ואמר כל שחייבי' בו וכך אם שחט בפנים בלילה כו' פירש"י דהא בפני' אם עלת' לא תרד אית ליה בפ"ט שם: חוץ מן השוחט בפנים כפי' הר"ב שוח' עוף בפנים • וא"ת לר"ש מ"ש שוחט בהמה בלילה בפנים משוח עוף בפני' • וי"ל דשוחט עוף בפנים מקטל קטלי' ואם עלה ירד אפי' לר"ש אע"ג דלא מטמא בגדי' אבית הבליעה (כדלעיל ספ"ז תוס': ח בפנים וחזר ונתן בחוץ חייב • כתב הר"ב ומתני' ר"ב היא • גמרא • ואם כן מתני' דוקא בדמים הפנימים כדפי' הר"ב במסי' ו': נתן שניהם בפני' פטור • בכל הספרי' נדפס כך וכן בסיפא ומצאתי בריש שמחק ולא ידעתי למה לא ג"כ בסיפא • ובל' הר"י קורקוס • שהגיה הכ"מ בסוף הלכות מה"ק שעתיק הסיפא בלא בבא זו ולני' הספרים יש לדחוק דכולי גווא קתני: למה הדבר דומה • בגמרא מפרש דאגמריכן במתני למדמיהו • דמתני' רבי היא דאמר בספ"ד דתמורה אבודה בשעת הפרש' מתה וה"ק טעמא דאבדה דדמיא לכוס דחוי • הא הפרים ב' חטאות לאחריות כי מתכפר באחת השניה תרעה • ואם שחטה סתם כשר לעולה ומשכחת לה בחטאת שעיר דנשיא שהוא זכר כמו עולה • שתיהן בחוץ חייב • על כל אחת ואחת • כתב הר"ב דבשעת שחיטה

א קיש' חיי' סס פי"ש הל' יא ב חיי' סס ג"ס • ד חיי' סס ה קיש': חיי' סס פי"ש הל' ג

הל"צ

שחיטה כו' . וכ"כ רש"י . והכי נמי כשיש ידיעה בנתיים . ופתחו מרלעיל . ועיין במשנה ב' פ"ג דכריתות : בשם שדמה פוטר וכו' לשון רש"י ומשחט שניה' בפנים קאי וכו' אבל מסוס שחוטי חוץ לא אינטריכא ליה דכמאן דקטלינהו דמי ולית בהו מעילה. כדאמרינן בשחעת' קמייתא' קדשי' שחתו ילאו מידי מעיל' ואגב גרר' נסבא הכא איידי דנקט' מסוס שחיטת חוץ וברש"ק דמעילה נמי קתני לה לכולי ע"כ : בשם שדמ' פוטר כו' פי' הר"ב מסוס חטאת שנתכפרו בעליה דקי"ל חטאות המתות לא נהנין ולא מועלין . וכפירוש רש"י וכתבו התוספות וקשה לפירושו דבמשנה ב' פ"ק דמעילה תנן אר"ע וכו' ולא כשם שדמ' וכו' ומוקמינן דוקא כששם שניהם בבת אחת דלא מזה זורק רגל מזה זורק' אבל בזה אחר זה לא (כדפירש הר"ב שם) ואי חייב בחטאות המתות אפילו בזה אחר זה נמי אלא ודאי כיון שחטאה קודם זריקת דמה של חברתה שרואי להתכפר לא הוי חטאת המתה והיינו טעמא דיש חילוק בין בת אחת לזה אחר זה דבבת אחת מסיבא תרוייהו כחד גופא ולכך פוטר את בשר חברתה וכן מוכחת הסוגיא ע"כ :

פרק יד

פרק יד פרת חטאת ששרפה חוץ מנית' כו' . לשון הר"ב אם שחטה וכו' וז"ל התוס' פרת חטאת ששחטה חוץ מנתה ברוב ספרים גרסי' שרפה וכן במס' פרה פ"ד תנן שרפה חוץ לגיתה פסולה וה"ה בשחיט' שלין מיוצ חוץ לא בשחיטה ולא בהעלאה כדמוכח בגמרא ועיקר בת מיתתן לשריפה שהוא כמין גומא כלפי' בערוך וסורפין אותם שם ומוספין אפרה ע"כ . חוץ מגיתה . פי' הר"ב מערלה של עצים מסודרין כמין בת זוג"ל הרמב"ם וכן פי' הר"ב ברפ"ד דמדה אבל שם פרק ג' משנה ו' אפרה בע"א כמ"ש שם בס"ד : וכן שעיר המשתלח לאחר וידוי . דאי קודם וידוי בעי לכנס להתודות עליו . גמרא וכלומר והרי הוא רחוי לבא : ב הרובע והנרבע וכו' . מפורשים ברפ"ו דתמורה ועיין מ"ש שם בס"ד ועיין במשנה ל' פרק בתרא דבכורות שנאמר לפני מושכן ה' וגמ' פריך וה"נ תיפוק לי מוקמ' פתח אהל מועד לא הביאו אלא פתח אהל מועד אין חייבין עליו : ב הרובע והנרבע . והמוקצה . והנעבד . והאתנן . והמחיר והכלאים והטריפה ויוצ' דופן . שהקריבן בחוץ פטור . שנאמר (שם) לפני משכן ה' . כל שאינו ראוי לפני משכן ה' אין חייבין עליו . בעלי מומין בין בעלי מומין עוברים . שהקריבן בחוץ פטור יר' שמעון אומר בעלי מומין קבועין פטור . ובעלי מומין עוברין . עוברין בלא תעשה . תורים שלא הגיע זמנן . ובני יונה שעבר זמנן שהקריבן בחוץ פטור . רבי שמעון אומר בני יונה שעבר זמנן פטור . ותורים שלא הגיע זמנן בלא תעשה . אותו ואת בנו . ומחוסר זמן . פטור . רבי

בשם שדמה פוטר את בשרה חבר הוא פוטר את בשר חברתה :

פרק יד

פרק יד פרת חטאת ששרפה חוץ מנית' זכן שעיר המשתלח שהקריבו בחוץ פטור' שנאמר (ויקרא י"ז) ואל פתח אהל מועד לא הביאו כל שאינו ראוי לבא אל פתח אהל מועד אין חייבין עליו : ב הרובע . והנרבע . והמוקצה . והנעבד . והאתנן . והמחיר והכלאים והטריפה ויוצ' דופן . שהקריבן בחוץ פטור . שנאמר (שם) לפני משכן ה' . כל שאינו ראוי לפני משכן ה' . אין חייבין עליו בעלי מומין בין בעלי מומין קבועים בין בעלי מומין עוברים . שהקריבן בחוץ פטור יר' שמעון אומר בעלי מומין קבועין פטור . ובעלי מומין עוברין . עוברין בלא תעשה . תורים שלא הגיע זמנן . ובני יונה שעבר זמנן שהקריבן בחוץ פטור . רבי שמעון אומר בני יונה שעבר זמנן פטור . ותורים שלא הגיע זמנן בלא תעשה . אותו ואת בנו . ומחוסר זמן . פטור . רבי

כסרין ותקמי הכי פסולין) דתורי גדולי' ולא קטני' בעינן: ובני יונה שעבר זמנן . דבני יונה קטנים ולא גדולים . ופסולים מתחלת הנהוג ואילך : בלא תעשה . הואיל ורחוין לאחר זמן יש בהן לא תעשה לשוחטן בחוץ : אותו את בנו . שחט אחד מהן ובא להקריב השני מן היום אסור מסוס אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד (ויקרא כ"ב) : ומחוסר זמן . בין שהוא מחוסר זמן בגופו שלא היה שבעת ימים תחת אמו' בין שהבעלי מחוסרים זמן . כדמפרש לקמן . וגריכא לאשמועינן פלוגתא דר"ש ורבנן בכלהו . דאי

כסם שדמה פוטר את בשרה . מן המעילה דזריקת דם מוליאה בשר ק"ק מן המעילה (דיקא בה) שעת היתר לכהנים כך הוא פוטר את בשר חברתה ומפ"י שבסולה (ומשחט שניהם בפני' קאי) ומשמועינן הכא דכיון דמוגמות שתיקן וקדש וזרק את דם האחת פטר את חברתה מן המעילה מסוס החטאת שנתכפרו בעליה דקיימא לן החטאות המתו' לא נהנין ולא מועלין :

פרק יד

פרק יד פרת חטאות פרש אדות שנאמר בה חטאות היא : חוץ מעיקה . מערכה של עצים מסודרים כמין בת היו עושים לה במקום ששוחטי' אותה בהר המשחת כנגד פתחו של היכל ואם שחטה חוץ למקום ההוא פסולה אבל אינו חייב עלי' מסוס שוחט קדשים בחוץ דרחמנא פעריה מדכתיב ואל פתח אהל מועד לא הביאו . ומדקפיד קרא לעשות שלא הביאו . ש"מ בעומד להביאו שם משתעי קרא . כל שאינו ראוי לבוא וכו' שאינו עתי' להקריב : ב בלא תעשה . הואיל ורחוין לבוא לאחר זמן אין בהם כרת אלא לאו גרידא בלא תעשון בכל אשר אמרתי עושים פה היום (דברים י"ב) : תורים שלא הגיע זמנן . (כדתנן בחולין מביאים בני יונה שעבר זמנן . ובני יונה קטנים ולא גדולים . ופסולים מתחלת הנהוג ואילך : בלא תעשה . הואיל ורחוין לאחר זמן יש בהן לא תעשה לשוחטן בחוץ : אותו את בנו . שחט אחד מהן ובא להקריב השני מן היום אסור מסוס אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד (ויקרא כ"ב) : ומחוסר זמן . בין שהוא מחוסר זמן בגופו שלא היה שבעת ימים תחת אמו' בין שהבעלי מחוסרים זמן . כדמפרש לקמן . וגריכא לאשמועינן פלוגתא דר"ש ורבנן בכלהו . דאי

דאי אסמוטיגן בבעלי מומין בהא קאמרי רבנן משום דמאיסי אבל תורי וכני יונה דלא מאיסי אימא מודו ליה לר"ש מעמון ואי אסמוטיגן תוריס וכני יונה משום דלא חזי ואדאו אבל בעלי מומין דחזו ואדאו אימא מודה להו ר"ש לרבנן • ואי תיגא הני תרתי משום דפסול דגופא • אבל אותו ואת בנו דפסולא מעלמא קאתי לה אימא מודי ליה רבנן לרבי שמעון • צריכא • ואין הלכה כרבי שמעון : ג

מזבח והזבח שהקריבו בחוץ • בתוך ימי ספרן: והיולד" שהקריב בתוך הלאת: פטורי" שאין מתקבלין לא לחובה ולא לנדבה: ואשמן • בגמ' פריך זב וזבה ויולדת בני אשם ניהו ומשני הני מצורע בהדייהו שמצורע מביא אשם : עולותיהן ושלמיהן • בגמ' פריך הני בני שלמי נגהו ומשני תני נזיר בהדייהו שנזיר מביא שלמים: בחוץ חייבין" שהן מתקבלו' בפנים נדבה לשמן" לאחר שהקריבו חטאת" והמצורע את אשמו: מבשר חטאי מבשר אשם כו' דכל הני נאכלים לכהני' ואינן קדשים לגבי מזבח ורחמנא אמר (ויקרא ז') אשר יעלה עולה או זבח • מה עולה שהיא קרבה ע"ג מזבח • אף כל שהיא קרב ע"ג מזבח: מבשר קדשי קדשי' כבשיעלרת שהם שלמי לבור ויש להם תורת קדשי קדשים היינוך • הסמן על המנחה: הבולל • הפותת" הבולל המנחה בשמן ופותתה פתים : המניף המגיש • שמניף את המנחה שטעונה תנופה • ומגישה בחוץ • המנחה שהיא טעונה הגשה בפנים בקרן דרומית מערבית כדכתיב (שם ב') והגישה אל המזבח : המסדר • לחם הפנים על השלחן : פטור • דאמר קרא אשר יעלה עולה או זבח מה העלאה שהוא גמר עבודה • אף כל שהוא גמר עבודה • יצאו אלו שאין אחד מהן גמר עבודה אין חייבין עליו משום זרות • אם עשה זר אחת מכל עבודו' הללו • כגון שבלל • או פתח וכו' • וכן טמא • או מחוסר בגדים • או מי שאינו רחוץ ידים ורגלים • אינו חייב מיתה • אע"פ שנפסל אותו דבר שעבד בו : ד והעבודה

רש"א הרי זה בלא תעשה • "שהיה רש"א כל שהוא ראוי לבא לאחר זמן • הז בלא תעשה • ואין בו כרת • וחב"א כל שאין בו כרת אין בו בלא תעשה: ג "מחוסר זמן בגופו • בין בבעליו • "אי זה הוא מחוסר זמן בבעליו • הזב והזבה • (ס"ה) ויולדת • ומצורע • שהקריבו חטאת • ואשמו בחוץ פטורין • עולותיהן ושלמיהן בחוץ חייבין • "המעלה מבשר חטאת מבשר אשם • מבשר קדשי קדשים מבשר קדשי קלים • ומותר העומר • ושתי הלחם • ולחם הפנים • ושירי מנחות • "היוצק • הבולל • הפותת • המולח • המניף • המגיש • המסדר את השלחן • והמטיב את הנרות • והקומץ והמקבל דמים בחוץ • פטור • "אין חייבין עליו לא משום זרות • "ולא משום מומאה • ולא משום מחוסר בגדי • ולא משום רחוץ ידי ורגלים: ד "עד שלא הוקם המשכן • היו הבמות מותרות • ועבודה

משו' דלא חזי ואדאו וכו' לרווח דמלת' לקטיגנהכי ובלא"ה המ"ל דאית' מודה וכו' וכדמסיק נמי לקמן: וחב"א כל שאין בו כרת אין בו בל"ת • אין העניין שחייב כרת ומלקות שזה לא יבא לעולם כמו שבארתי בכתובו' (פ"ג) ובב"ק ובמכות אבל הכוונה שהלאו הזה הוא אזהרה לכרת שאין לוקין עליו הרמב"ם :

ג ומצורע ל' רש"י ל"ג בתחני' ע"כ • וטעמא דהא בגמ' פריכנן ואמרי' תני כו' כמ"ש הר"ב • ומ"מ נ"ל ליישב גירסת הספר דאמרי' בגמרא דמצורע • קבעוה תנאי למתני' במתני' : עול. תיהן ושלמיהן בחוץ חייבין • לשון הר"ב שהן מתקבלות בפנים נדבה לשמן • לאחר שהקריבו חטאתם וכו' • בתחלה אני אומר דערוב פירושים כתב הר"ב דמ"ש נדבה לשמן ל' רש"י הוא ולדידיה בקודש שהקריבו מיירי • דהא מתקבלות בפנים לנדבה קאמר וז"ש לאחר שהקריבו וכו' לשון הרמב"ם בפירושו היא • ולכן הקרוב אלי שיש להגיה בלשון הר"ב של"ל א"ב לאחר כו' • ועכשיו אפרש ואומר שז"ש נדבה לשמן דלהכי מדקדק לשמן משום דשלא לשמן אמרי' בגמרא דאפי' אשם נמי הואיל ורצוי שלא לשמן בפנים • וכן פסק הרמב"ם בחבורו פי"ח מה' מע"ק ואבל ז"ש לאחר שהקריבו כו' קשיא טובא • דא"כ מלתא דפשיטא הוא • ומאי אריא עולותיהן ושלמיהן • ובחבורו פי"ח מה' מ"הק כתב אבל אם שחטו עולותיהן בחוץ בתוך ימי הספירה חיי' • שהעולה דורון הוא וכו' • ע"כ • וכן מצאתי בל"אי וז"ל ואין ראויין להקרבה עד שישלימו ימי הספירה • אבל העולה היא דורון אפי' הוקרבה בתוך ימי הספירה • וכן אם הקריבו שלמים בתוך ימי הגזירות חייב • כי עיקר הכפרה שלא תועיל אלא אחר תשלום הימים הקבועים • הם החטאת והאשם • ע"כ : והקומץ נפלאתי על שלא נסנה הקומץ אבל העבודות של המלאות והפשיק בינייהם במסדר ומטיב וא"א לומר דטעות נפל בספרים שכן

מעלה ג"כ בברייתא דף קט"ו ע"ב ואף הרמב"ם בה' מה"ק פי"ט כ' הוא כן • ול"ע : אין חייבין עליהם לא משום זרות • כל הנך הקטרות בדבר שדרכן לאכול לאו הקטרה נינהו • וכל הנך עבודות הואיל ואין אחריהן עבודה • אין זר חייב עליהן מיתה כדאמר בפרק ברא"שולה במסכת יומא) עבודת מתנה ולא עבודת סילוק • עבודה המה ולא עבודה שיש אחריה עבודה • רש"י • ושם דף כ"ד מפרש רש"י סיפא דקרא והאר הקרב יומא עבודת מתנה שהה נוהן על המזבח • ולא עבודת סילוק שאתה מכלה וסר המזבח כגון תרומת הדשן • עבודת תמה • עבודה שהיא גומרת ומתמת את הדבר • ולא שיש אחריה עבודה כגון שחיטה וקבלה והולכה שיש אחריה זריקה • אבל זריקה עבודה אחרונ' שבדם כו' : ולא משום טומאה דאזהרת זרות ושמוש בטומאה מחד קרא נפיק תוינזרו ולא יחללו ובכל הנכתים תניינא דף ט"ז מאי דמחייב אזרות מחייב אשמוש טומאה • רש"י : ולא מחוסר בגדים • דאינהו נמי בזמן שאין בגדים עליהן אין כהונתן עליהן וה"ל זרים • הכי נפקא לן בפ"ב דף י"ו • רש"י : ולא משום רחוץ ידים ורגלים • גמר מקרא מקרא ממחוסר בגדים • הם לענין אחולי עבודה ולענין מיתה נמי אנן גמריע לה מהתם • רש"י :

ה בלו

א מתני' לה יע"ל ב יומא פב • חיי' שם הל' ג שם הליה ט ד חיי' שם פיש הל' ל ה שם הלכה ו ו חיי' פע מה' כיאת מקדש הל' ה : שם הלכה י' ח בכורות ל :

ה באו לגלגל • וימי הגלגל י"ד שנה שכבשו וחלקו • כ"כ הר"ב במתני' דלקמן ופורש בגמ' מדאמר כלב (ביהושע י"ד ז') בן מ' שנה אנכי בשלוח משה וגו' ואתה החיה ה' אותי כאשר דבר זה מ"ה שנה • ושלוח מרגלים היתה בשניה ליציאת מצרים הרי שבע שכבשו ומדשבע שכבשו שבע נמי שחלקו (שברא בעלמא היא רש"י) ואבעית אימא דלא משכחת לה י"ד שנה אחרי אשר הוכתה העיר ליהושע ואין להאריך בזה: ובאו לשילה נאסרו הבמות • כתב הר"ב דכתיב כי לא באתם וגו' כלו כשתעברו את הירדן לא תקריבו בבמות בכל אשר אנחנו עושים היום היו שאנו מקריבין במשכן חטאות ואשמות אבל אין לכל היום בעינינו תעשה דהיינו נדרים ונדבות כי בעוד שתכבשו ותחלקו לא באתם עד עתה אל המנוחה • ועברת את הירדן ויושבתם בארץ היינו לאחר ירושה ויישוב והיה המקום וגו' השמר לך וגו' • היינו איסור במות • רש"י וימי שילה שס"ט כ"כ הר"ב במשנה דלקמן • שהרי בין הבית נאמר במלכי"א ו' שהיה ת"פ שנה ליציאת מצרים לא מהן מ"שבמדבר" וי"ד שכבשו וחלקו • וכ"ז שבעוד ובגבעון כמ"ש הר"ב במשנה דלקמן שכן כי אם שנים • נשארו שס"ט לשילה: וירושות מלמעלן • פי' הר"ב שלא היה שם תקרה (של) גג של נסרים רש"י: ן באו לנוב ולגבעון כמו שנא' (שמואל א' כ"א) אין לחם חול וגו' כי אם לחם קדש אשר לפני ה' אלמא שלחן ומזבח • אתם הוה יחרבה נוב בימי שאול • באו לגבעון • כדכתיב במלכי' (א' ג') כי היא הבמה הגדולה • רש"י ומ"ש הר"ב שימו נוב וגבעון היו כ"ז שנה דכתיב (שמואל ב') ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וגו' ויהיו ד' שנה והן משחרבה שילה שנשבה הארון והוחזר לקרית יערים • ואז לקחו דוד מקרית יערים אחרי שמלך בחברון ז' שנים ומלך אח"כ בירושלים ל"ג שנים כמפורש הכל בכתוב הרי כ"ג שנה ושלמה מלך ד' שנה כשבנה הבית ככתוב במלכים א' ו' הרי כ"ז שנה: בבל ערי ישראל • דהא בכל מקום שהוא שם עושה במה ומקריב • רש"י • וכתב הרמב"ם ולא נאמר בזמן הגלגל בכל ערי ישראל • לפי שלא היו לישראל עדין ערים ברשותן אבל היו עסוקין בכבושן ע"כ: ח והיא היתה נחלה שנתקיימה קדושת ועמי דתה לעולם ועליה אמר הנביא (תהלים צ"ו) ונחלתו לא יעזוב • לפי שאמר בתחלת דבריו שהשם בחר בירושלים לשכינתו ובחר לישראל לסגולתו אתה כך אמר שהקב"ה ושמור העם הזה אשר בחר בו במקום הזה אשר בחר בו שנאמר (שם ק"ב) כי בחר ה' בציון וגו' הרמב"ם • והמרינן נמי בסוגיית דירושלים אקרי נחלה שהיא נחלה עולמית • אבל בברייתא בגמרא מייתי לה מדכתי' (ירמי' יב) היתה לי נחלתי כאריה ביער • ואמר (שם) העיט

א מה שלה יוד. מיר"ם ת"ת בית הבחירה הל' ג'

ה באו לגלגל • ויתי הגלגל י"ד שנה שכבשו וחלקו • כ"כ הר"ב במתני' דלקמן ופורש בגמ' מדאמר כלב (ביהושע י"ד ז') בן מ' שנה אנכי בשלוח משה וגו' ואתה החיה ה' אותי כאשר דבר זה מ"ה שנה • ושלוח מרגלים היתה בשניה ליציאת מצרים הרי שבע שכבשו ומדשבע שכבשו שבע נמי שחלקו (שברא בעלמא היא רש"י) ואבעית אימא דלא משכחת לה י"ד שנה אחרי אשר הוכתה העיר ליהושע ואין להאריך בזה: ובאו לשילה נאסרו הבמות • כתב הר"ב דכתיב כי לא באתם וגו' כלו כשתעברו את הירדן לא תקריבו בבמות בכל אשר אנחנו עושים היום היו שאנו מקריבין במשכן חטאות ואשמות אבל אין לכל היום בעינינו תעשה דהיינו נדרים ונדבות כי בעוד שתכבשו ותחלקו לא באתם עד עתה אל המנוחה • ועברת את הירדן ויושבתם בארץ היינו לאחר ירושה ויישוב והיה המקום וגו' השמר לך וגו' • היינו איסור במות • רש"י וימי שילה שס"ט כ"כ הר"ב במשנה דלקמן • שהרי בין הבית נאמר במלכי"א ו' שהיה ת"פ שנה ליציאת מצרים לא מהן מ"שבמדבר" וי"ד שכבשו וחלקו • וכ"ז שבעוד ובגבעון כמ"ש הר"ב במשנה דלקמן שכן כי אם שנים • נשארו שס"ט לשילה: וירושות מלמעלן • פי' הר"ב שלא היה שם תקרה (של) גג של נסרים רש"י: ן באו לנוב ולגבעון כמו שנא' (שמואל א' כ"א) אין לחם חול וגו' כי אם לחם קדש אשר לפני ה' אלמא שלחן ומזבח • אתם הוה יחרבה נוב בימי שאול • באו לגבעון • כדכתיב במלכי' (א' ג') כי היא הבמה הגדולה • רש"י ומ"ש הר"ב שימו נוב וגבעון היו כ"ז שנה דכתיב (שמואל ב') ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וגו' ויהיו ד' שנה והן משחרבה שילה שנשבה הארון והוחזר לקרית יערים • ואז לקחו דוד מקרית יערים אחרי שמלך בחברון ז' שנים ומלך אח"כ בירושלים ל"ג שנים כמפורש הכל בכתוב הרי כ"ג שנה ושלמה מלך ד' שנה כשבנה הבית ככתוב במלכים א' ו' הרי כ"ז שנה: בבל ערי ישראל • דהא בכל מקום שהוא שם עושה במה ומקריב • רש"י • וכתב הרמב"ם ולא נאמר בזמן הגלגל בכל ערי ישראל • לפי שלא היו לישראל עדין ערים ברשותן אבל היו עסוקין בכבושן ע"כ: ח והיא היתה נחלה שנתקיימה קדושת ועמי דתה לעולם ועליה אמר הנביא (תהלים צ"ו) ונחלתו לא יעזוב • לפי שאמר בתחלת דבריו שהשם בחר בירושלים לשכינתו ובחר לישראל לסגולתו אתה כך אמר שהקב"ה ושמור העם הזה אשר בחר בו במקום הזה אשר בחר בו שנאמר (שם ק"ב) כי בחר ה' בציון וגו' הרמב"ם • והמרינן נמי בסוגיית דירושלים אקרי נחלה שהיא נחלה עולמית • אבל בברייתא בגמרא מייתי לה מדכתי'

ד והעבודה בבמורות • דכתיב (שמות כ"ד) וישלח את נערי בני ישראל • אלו הבמורות שהעבודה בהם: משהוקם המשכן נאסרו הבמות • דכתיב (ויקרא י"ז) ואל פתח אהל מועד לא תביאו • מכלל דבאהל מועד תלי איסורא • ודוקא לישראל נאסרו הבמות • אבל עכו"ם מותרים להקריב שלחים בכל מקום • ואפי' בזמן הזה • ואסור לישראל להיות שלוחם להקריב זולת לסייעם • אבל להורות להם סדר הקרבה שרי • הבאו לגלגל • ולא היה שם בית אלא ירושות המשכן של מדבר: הוקרו הבמות • דרחמנא אמר אשר ישחט וכו' • ואל פתח אהל מועד לא הביאו • פרט לגלגל שלא היה שם מחנה שכבר בטלו המחנות והתחילו להיות נפוצים בכל הארץ • ומהאי טעמא נמי קדשים קלים נאכלין בכל מקום שהרי לא היה שם מחנה כמו שהיה במדבר: ן באו לשילה נאסרו הבמות • דכתיב (דברים י"ב) כי לא באתם עד עתה אל המנוחה • מכלל דכשיבואו אל המנוחה • הבמות אסורות • ומנוחה זו שילה שהיתה שם מנוחה שלא היו נוסעי' ממקום למקום כמו במדבר: בית של אבנים מלאטה וירושות מלמעלה דכתי' (שמואל א' א') ותביאהו בית ה' שילה • אלמא בית היה • וכתיב (תהלים ע"ח) ויטוש משכן שילה • אלמא של ירושות היה מלמד שלא היה שם תקרה אלא בית של אבנים מלמטה וירושות מלמעלה • ומעם' שני בכל הרואה • ולעיל לא תני מעשר שני לפי שכל י"ד שנה שהיו בגלגל לא נתחייבו במעשרות עד שכבשו וחלקו • ובכל הרואה היינו בכל מקום שרואין משם שילה דאמר קרא (דברי' י"ב) השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה • בכל מקום אשר תראה • אי אתה מעלה אבל אתה אוכל בכל מקום שאתה רואה: ן באו לנוב ולגבעון • כשחרבה שילה לסוף שלש מאות ושבעים חסר אחת שהיה המשכן שם • ונלקח הארון בימי עלי • באו לנוב • וחרבה נוב בימי שאול • ובאו לגבעון • וכל ימי נוב וגבעון היו כ"ז שנה • וכל זמן זה היו הבמות מותרות • דרחמנא אמר באיסור הבמות כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה • מנוחה • זו שילה • נחלה • זו ירושלים • ולמה חלקן הכתוב אלא כדי ליתן היתר לבמות • בין זו לזו: קדשים קלים בכל ערי ישראל • והוא הדין למעשר שני שהרי הקישן הכתוב • דכתיב שם לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך וגו' • וכל נדריך אשר תדור בזמן שקדשים קלים טעונים הבאת מקום • אף מעשר שני טעון הבאת מקום • בזמן שקדשים קלים בכל ערי ישראל אף מעשר שני בכל ערי ישראל: ח והיה היתה נחלה • האמורה בתורה כי לא באתם עד עתה אל המנוחה • ואל

ועבודה בבמורות • משהוקם המשכן • נאסרו הבמות ועבודה בכהני • קדשי קדשי • נאכלי • לפנים מן הקלעים • קדשים קלים בכל מחנ' ישראל: ח באו לגלגל (נמ' הותרו) והותרו הבמו' • קדשי קדשי • נאכלי • לפני • מן הקלעי • קדשי קלי • בכל מקו': ן באו לשילה נאסרו הבמות • לא היה שם תקרה אא בית של אבני • מלמטן • וירישו • מלמעלן • והיא היתה מנוחה • קדשי קדשים נאכלים לפנים מן הקלעים • קדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה: ן באו לנוב ולגבעון הותרו הבמות • קדשי קדשים נאכלים לפנים מן הקלעים • קדשים קלים בכל ערי ישראל: ח באו לירושלים • נאסרו הבמות • ולא היה להם עוד היתר • והיא הירתה נחלה • קדשי

(שם) העיט

אל הנחלה • דמשמע משתעו אל הנחלה • ויאסרו הבמות :
ט הרי אלו בעשה • דשמה תביאו את עולותיכם • דמשמע
אבל לא בבמה • ולאו הבא מכלל עשה • עשה • אי נמי עשה
והביאום לה' • ולא תעשה דהשתר לך פן תעלה עולותיך •
וכל מקום שנאמר השמר פן •
ואל • אינו אלא לא תעשה •
ואין חייבין עליהם כרת • כיון
שהקדישם בשעת היתר הבמות
שאין המקריב בחוץ חייב כרת •
אלא על קרבן שאם הקריבו בחוץ
בשעת הקדשו היה חייב לוחיה
דמדבר • דבכרת דשחוטי חוץ
כתיב (ויקרא י"ז) חקת עולם
תהיה זאת להם זאת להם ואין
אחרת להם : הקדישן בשעת
איסור הבמות • מההוא שעתא
קריבן בהו והביאום לה' • וכיון
שהתתין עד שלא יכול לקיימו •
נתבטל העשה על ידו • אבל לאו
וכרת ליכא • דלאזהרה ועונש
בשעת הקרבה כתיבי • והרי
הותרו הבמות : ו ואלו קדשים
קרבים במשכן • כגון בזמן
הגלגל • ונוב וגבעון • שהיה שם
משכן • והיו הבמות מותרות •
אלו קדשים נריכין להקריבן
במשכן ולא בבמה : קדשים •
שמתתן הוקדשו למשכן ומאי מיהו
קרבנות נבור : קרבנות יחיד • שתתן לבמה : קרבנות יחיד
שהוקדשו למשכן • שפירש בשעת הקדשן ע"מ להקריבן למשכן :
ואם הקריבן בבמה פטור • מאזהרה ומעונש שהרי הותרו
הבמות ומיהו אסור לשנות דכתיב (דברים כ"ג) מוצא שפתיך
תשמור ועשית : במה נבור • גלגול ונוב וגבעון : שמיכה •
דכתיב לפני ה' ושתך שאין שמיכה בבמה : שחיטת צפון •
דכתיב (ויקרא א) צפונה לפני ה' ואין צפון בבמה : ומתן
סביב • שתי מתנות שהן ארבע דכתיב בהו (שמות כ"ט) את
הדם על המזבח סביב ולא בבמה : תנופה • דכתיב תנופה
לפני ה' ואין תנופה בבמה : והגשה • דכתיב (ויקרא ב)
והגישה אל המזבח ואין הגשה בבמה : אין מנחה בבמה •
דזבחים אמר קרא בבמה ולא מנחות : כיהון • דכתיב
(שם י"ד) וזרק הכהן את הדם על המזבח • מזבח צריך כהן
ואין במה צריכה כהן : ובגדי שרת • דכיון דלא"ל כהן אין
כאן מקום לבגדי שרת דבגדי שרת כתיב (שם ו') ולבשם
הכהן וכלי שרת • דבכלי שרת כתיב (שמות כ"ח)
לשרת בקדש ולא בבמה : וריח ניחוח • אבריס שנלאן
והעלן אין בהן משום ריח ניחוח ודוקא במזבח דכתיב ריח
ניחוח לה' אבל בבמה אפילו נלאן והעלן אין בכך כלום :
ומחילת דמיו • חוט הסקרא להבדיל בין דמיו התחתונים
לדמיו העליונים • ואין הסקרא בבמה דכתיב (שם כ"ו)
היתה הרשת עד חצי המזבח ולא בבמה : רחון ידים ורגלים •
דכתיב (שם ל') בבואם אל אהל מועד ירחצו מים • ולא בבמה :

לבוע נחלתי לי • לפנים מן הקלעים • לפנים לכתלי
סעזרה • הרמב"ם • ועיין בפירוש הר"ב משנה ג' פרק ה' :
לפנים מן המזרח • של ירושלים • שהיא במקום מחנה
ישראל שבמדבר • כדכתיב (דברים יד) ואכלת
שם לפני ה' אלהיך • רש"י :

ט ואין חייבים עליהם כרת •
פי' הר"ב דומיא
דמדבר וכ"כ הרמב"ם • וכלומר
דעקר פרשת שחוטי חוץ על אותן
שבמדבר נאמרה • ומ"ש הר"ב
דבכרת דשחוטי חוץ כתיב כו'
זאת להם כו' ה"פ • דבברייתא
בר"פ הסוחט והמעלה מפרשינן
לכל הענין של אותה פרשה
בהתלתה עד פסוק ולא יזבחו וגו'
שיעשה כרת על הסוחט בחוץ
והמעלה בחוץ מדבר בקדשים
שהקדישן בשעת איסור במות
והקריבן בשעת איסור במות •
דהייטו משהוקם המשכן •
ומפסוק ולא יזבחו ולהלן מדבר
בקדשים שהקדישן בשעת
היתר במות • והקריבן בשעת
איסור במות • וכדכתיב (ויקרא
י"ז) אשר הם זובחים על פני
השדה • והכי משמע אשר הם
זובחים שהיו עומדים לישחט
בבמה • אם הקריבם בשעת
איסור במות • כאלו הקריב על פני השדה • ושם נאמר והביאום
לה' מצות עשה • ולא יזבחו עוד • מצות לא תעשה • יכול
יהא עונש כרת • ת"ל זאת להם וכו' זאת להם עונש עשה ולא
תעשה • ולא אחרת להם • כרת :

י במיכה ושחיטה כו' • עיין מ"ש במגילה פרק קמא
משנה י' : רבי יהודה אומר אין מנחה בבמה •
כתב הר"ב דזבחים אמר קרא כו' • גמרא • פירש רש"י וזבחו
זבחי שלמים לה' אותם (שם) • ואוקימנא להאי קרא בקדשים
שהקדישן בשעת היתר במות • וכתיב אותם מיעוטא • אלמא
זבחים הוא דהוו נהיגי בהו • ולא עופות (דבגמרא ממעטו נמי
עופות) ומנחות • ע"כ • וכתבו התוספות דמנחה לא
הוה דומיא דאיכך דמאן דאית ליה אין מנחה בבמה • הייטו
דלא קרבה כלל ואפילו בבמה גדולה • מ"כ • וש"מ דכיהון
לאו דברי ר' יהודה • ומ"ת ואמאי סדרו דברי ביניהו • וי"ל
דשייך לגבי הגשה שהיא במנחה • והייטו נמי דנקט מנחה
ולא עופות • אף על גב דאית ליה נמי הכי • כדאיתא בגמרא •
כ"ל : וריח ניחוח • פירש הר"ב אבריס שנלאן כו' ודוקא
כו' • דהכי איתא לעיל במשנה דספ"ד ומריח לחוד יעלינן לה
התם כמ"ש שם הר"ב • ונחוח מפקינן התם למלתא אחריתא •
ואם כן לא נקט הכא אלא בשגרת לישנא ודומיא דריש פרק
ב' דברכות : הזמן

א שיי"פ"ו מה' בית הבחירה הל' יא וש"ל תה"ש עה"ק ה"ג וש"מ שם הל' ה' ב מיי' פ"ו מה' בית הבחירה הל' טו וש"ז שם הל' יד וש"ל מה' מעה"ק הל' ה'

הזמן יליף בברייתא בגמ' מזלת תורת זבח הסלמים לעשות זמן בביתה קטנה כזתנמה גדולה: והנותר כמי מפגול יליף מג"ש דעון עון. רש"י: והטמא פי' הר"ב שאין טמא מקריב. וכ"פ הרמב"ם ותמיהני למה לא פירשו כמו בכ"מ דמתניתין פיגול נות' טמא דטמא לענין אכילה. וכן פירש"י בכא וטמא כמי בהיא פרשת' (דוזלת תורת זבח פסלמים) כתיב והנפש אשר תאכל וגו' עד כאן. והרמב"ם סייס על פירושו שכן פירש הגמרא. ולא נמצא כן בגמרא שבידינו:

הזמן. אם חשב על הקרבן לאכלו חוץ לזמנו: והטמא. אע"פ שזר כשר להקריב בבמה. אין טמא מקריב בבמה:

נשלמה מסכת זבחים

אבל הזמן. והנותר. והטמא. שוים בזה ובזה: סליק מסכת זבחים

מסכת מנחות

עיין בפתיחה למס' זבחים נשלמה מסכת זבחים

מסכת מנחות

פ"א שנקמצו עבודה קדשיה נקט וה"ה נתינה בכלי והולכה והקטרה כדקתני סיפא. תו': שלא לשמן. פירש הר"ב כגון שהתנדב מנח' מרחשת והביא' וקמצה הכהן לשם מחבת. דהייגו שינוי קודש כדמפרש בסים' לשם מנחת חוטא כו' וה"ה שינוי בעלים יתו' ועיין בפי' הר"ב דריש זבחים: אלא שלא עלו לבעלים משום חובה. כתב הר"ב ה"מ לתתני ולא עלו כו'. לאסמועינן דאסור לשנויי בה. גמרא. אבל"א סברא משום דמשני בה כל הני ליסני וליזל. אבל"א קרא ועשית כאשר נדרת לה' נדב, נדבה נדר הוא כו' אלא כו' ואם לאו. יהא נדבה (כדפירש הר"ב דריש זבחים) ונדבה מי שרי לשנויי בה פירש"י והכתיב (ויק' א ג') ואם זבח שלמים קרבנו שתהא זביחה לשם שלמים ועיין מ"ש דריש זבחים: חוץ ממנחת חוטא ומנחות קנאות. כתב הר"ב ומנח' עומר כו' פסולה כו' הואיל ובאה להתיר חדש כו'. הרמב"ם בפירושו ומימרא דרב הוא ולדידיה אף אשם נזיר ואשם מצורע הואיל ובאו להכשיר ולא הכשירו כדאי בגמ' ד' ל' ויש לתמוה דלא כתבו בזבחים ג"כ הא דאשם נזיר ואשם מצורע. מאי אמרת דהא אתותב בהו א"כ בעומר נמי אתותב דבחד מתתא נחתו וכן ראיתי בפ"ט מה' פסולי המוקדשין דלא כתב להא דהעומר וכן בפ"ז מה' תמידין לא פסל לעומר שקמץ שלא לשמו: שקמצן שלא לשמן כו'. ל' הר"ב חסר בחחת וכו'. עיין ל' התו' שהעתקתי בסס"ג דב"מ: והלך. עיין בפ"ק דזבחי' מסל' ד': והקטיר במקום זריקה ע' בפי' הר"ב במסל' א' פ"ק דזבחים אי שלא לשמן ולשמן כתב הר"ב דלא תימא לשמן ושלא לשמן כו'. עיין במשנה ב' פ"ה דפסחים: ב אחת מנחת חוטא ואחת כל המנחות. ומשום דר"ם אומר טעמא דלא בעי מנחת חוטא לבונה ושמן שלא יהא קרבנו מהודר סד"א כי קאמי לה פסולין נמי תתכשר. קמ"ל גחרא: קמיץ בשמאל פסל. דאמר קרא (שם ט) ויקרב את המנחה וימלא כפו ממנו. כף זה איני יודע מהו כשהוא אומר (שם יד) ונתן על כף הכהן השמאלית כאן שמאלית הא כל מקום שנאמר כף אינו אלא ימין

פ"א כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כגון שהתנדב מנחת מרחשת והביאה וקמצה הכהן לשם מחבת: כשרות זומקטיר הקומץ ושיריה נאכלין שקמיצת המנחה במקום שחיטת הקרבן עותדת וכשם שכל הזבחים שנשחטו שלא לשמן כשרים כדילפי' מקרא בריש מס' זבחי' הכי נמי כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשרות: אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. הוה מצי למתני ולא עלו לבעלי' לשם חוב' והא דקתני אלא. דמשמע דכל דינה כמנחו' כשרות אלא דבר זה. לאסמועי' דאסור לשנויי בה שינוי אחר שאם עבר וקמצ' שלא לשמה. אסור לתת הקומץ בכלי שרת שלא לשמה: שלא עלו לבעלים לשם חובתם. ולא יצא ידי נדרו וצריך להביא מנחה אחרת לשם מרחש': חוץ ממנחת חוטא. כגון מנחה הבאה על טומאת מקדש וקדשיו אם לא תשיג ידו לשתי תורים: ומנחת קנאות. של סוטה שאם קמצן שלא לשמן כגון לשם נדבה או נתן בכלי שרת אחת הקומץ שלא לשמו או הלך או הקטיר שלא לשמו או חישב באחת מן העבודות הללו הריני עובד לשמן ושלא לשמן שאו מנחות פסולות ואין שיריהן נאכלים וטעמא הא משו' דמנחת חוטא חטאת קרייה רחמנא ובחטאת כתיב ושחט אות' לחטאת ולקח מדם החטאת שתהא שחיטה ולקיחה דהייגו קבלת הדם לשם חטאת ומנחת קנאות הואיל וכתוב בה עון דכתיב מנחת זכרון מזכרת עון כחטאת שויוה רבנן. ומנחת העומר אע"ג דלאו מנחת חוטא היא ולאו מנח' קנאו' היא קמלה שלא לשמה פסולה מהקטיר ואין שיריה נאכלים הואיל ובאה להתיר החדש ולא התירה וכל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשרו דתנן במתני' ידוקא במנחה שאין להם זמן קבוע אחירי ולא במנח' העומר שקבע לה זמן אלו שלא לשמן ולשמן דלא תימא לשמן הוא דפסול דתפו' ל' אחרון אבל שלא לשמן כשרו' קמ"ל: ב זר ואונן מבול יום כו'. כלהו מפורשים בפ"ב דזבחי' ומוכחינן להו מקראי דעבודתן פסול: ערל. כהן שמתו אחיו ממאי מילה: יוסף דבעינן לעמוד לשרת: ע"ג כלים ט"

דבר דבעינן שלא יהא

א ב מיי' פי"ח מה' פס"מ הל' ב' ג' ד מיי' שם פי"ח הל' ה' ח' ו' שחיטה כב: שמ' מה' איסורי מזבח פל' יח

דבר חולין בינו ובין הרצפה: בן בתירה אומר יחזיר • הקומץ לתוך המנחה ויחזור ויקמוץ בימין • וה"ה לכל הגך פסולים דחשיב במתניתין ס"ל לבן בתירא שאם עבר אחד מהן וקמץ יחזיר הקומץ למקומו ויחזור כהן כשר ויקמוץ • ואין הלכה כבן בתירא: עלה בידו צרור • נמצא קומץ חסר מקום הצרור או גרגיר מלח או קורט של לבונה דקודש קמיצה בורר כל הלבונה לצד א' וקומץ ואח"כ מלקט אותה ונותנה עם הקומץ ושורף הכל ואם נזדמן בתוך הקומץ גרגיר מלח או קורט של לבונה הרי הקומץ חסר כדי מקום הקורט: מבורך • מלח ונדוש: שקמצו בראשי אצבעותיו • שלא פשטן על כל פס ידו: פושט את אצבעותיו על פס ידו • ומכניס לדי אצבעותיו בקמח ומכניס הקמח לתוך ידו ומוחק באצבע קטנה שלא יצא הקמח חוץ לקמיצה ומוחק בגודל שלא יצא הקמח חוץ לאצבע • וזה היה צריך לעשות במנחה מחבת ומרחשת דמעשיהן אפויין ולאחר אפייה פותתן וקומץ ואי אפשר ל פותתן דקות כל כך שלא יהיו יוצאות חוץ לקומץ הלכך מוחק בגודל מלמעלה ובאצבע קטנה מלמטה • וזו היתה מעבודות קשות שבמקדש דבקושי גדול יכול להשוות שלא יהא לא חסר ולא יתר • ורמב"ם כתב שנדחו דברי האומר שזו עבודה קשה שבמקדש והוא מפרש וקומץ כדקמצי אנשי האומר בגמר' ד' י"ח דהיינו שממלא כפו ממנה כדרך שבני אדם הממלאים ידיה ממה שלוקחים בידם • וא"י אומר שאין פירוש כדקמצי אנשי אלא שמכניס לדי אצבעותיו בקמח ומכניס הקמח בלדי אצבעותיו לתוך ידו אבל אינו נוטל קמח אלא מלא שלש אצבעותיו על פס ידו ולא יותר • וכדי שלא יהא מבורך ומצבצב ויוצא מוחק מלמטה באצבע קטנה ומלמעלה בגודל • ולא נדחו כלל דברי האומר שזו עבודה קשה מעבודו' קשות שבמקדש ושמת הגמר' כדברי • וכן פירשוה כל רבותי: ג ריבה שמנה • שעיור השמן לוג לכל עשרון ואם ריבה שנתן שני לוגין או יותר לעשרון דחזו לשתי מנחות • פסול: חסר

בן בתירא אומר יחזיר ויחזור ויקמוץ בימין קמץ ועלה בידו צרור או גרגיר מלח או קורט של לבונה פסול מפני שאמרו הקומץ היתר והחסר פסול איזה הוא היתר שקמצו מבורך וחסר שקמצו בראשי אצבעותיו ביצד הוא עושה פושט את אצבעותיו על פס ידו: ג ריבה שמנה וחסר

ימין • ולבונה לא איצטריך: שמלית אחרינא כתיב כו' • נתרא בן בתירא אומר יחזיר ויחזור ויקמוץ בימין • כתב הר"ב וה"ה לכל הגך פסולין כו' • גמרא • וכתבו התו' דיש לתמוה דלא עריב (פסול) שמאל בהדי פסולי דלעיל וי"ל משום דס"ד דשמא כיון דאית ליה הכשרה ביה"כ (כדתנן ביומא רפ"ה ועיין מ"ש שם) (קבעה) עבודה • ולא תועיל בם חזרה • ע"כ: קמץ ועלה בידו צרור • וא"ת מאי אריא עלה אפילו נשאר בשרייש נמי • דה"ל מנחה שחסרה קודש קמיצה ופסולה (כדתנן במשנה ה') פ"ג העשרון מעוטו מעכב את רובו) וי"ל שאין רגילים לעמלם העשרון • שלא יהא בו מעט יותר • וא"ת ולר"י בן בתירא נימא דיחזור ויקמוץ ושמא שתש לן תנא דלא כוותיה א"נים לחלק בין קמיצה פסולה לקמיצה הנעשית מפסולין • תו' אבל הר"ב כתב דאה"נ דלבן בתירא כולן שוים:

צרור • או גרגיר של מלח או קורט של לבונה • כל הני למה לי צריכא דאי תנא צרור משום דלאו בת הקרבה היא אבל מלח דבת הקרבה היא (דלאחר שהיה הקומץ על המזבח היה מולחו דהא אמר בפ"ב דף כ' יכול תהא מנחה כולה טעונה מלח ת"ל (ויקרא ב') על כל קרבנך • קרבן טעון מלח ואין כל המנחה טעונה מלח רש"י) אימא התכשר ואי תנא מלח דלא אקבע בהדי מנחה מעיקרא שאינו מולח אלא הקומץ בלבד אבל לבונה דאיקבע בהדי מנחה מעיקר' אימא התכשר קמ"ל: גמרא דף י' • וכתב רש"י ואי קשיא ולאסמועי' לבונה וכ"ש צרור ומלח • תריץ אי תנא לבונה בריש' ה"נ דלא מבעי ליה למתני צרור ומלח אלא הואיל ונקט צרור בריש' תנא מלח ולבונה:

או גרגיר מלח • אין להביא מזה ראייה שמשליך המלח על כל המנחה שהרי כבר נתבאר בברייתא דף כ' שאין משליכי המלח אלא על הקומץ אלא דומיא דצרור ר"ל שאם נזדמן ונתערב עם הסול' שוה דבר מזה ויעלה בידו הרמב"ם בגא"י: מפני שאמרו הקומץ היתר כו' • ותיפוק ליה משום חציצה פירש"י דחולין בין ידו לקמח וחציצה פוסל א"נ הוצך בין קמח לקמח כגון באצבע הקומץ וחולק את הקומץ וגראה כשני חצאי קומצין אמר רבי ירמיה מן הצד • פרש"י למעלה אצל גודל או ל"מה אצל קמיצ' דליכ'חציל דהיינו מן הצד דלאחר שקמץ הופך גב ידו למטה כדי שלא יפול מן הקומץ כלום והוי גודל וקמיצה מן הצד • והשתא ליכא חציצה שאצל הקמח מוטל הצרור • אבל חסרון אינה: והחסר עיין משנה ה' פ"ג: מבורך פירש הר"ב מלא ונדוש וז"ל הרמב"ם ובירון גדישת המדה ושם אותו התוספת שמוסיפין בגדישה בירוגין ע"כ • ובערוך פירשו מלשון ריצה שהוא יוצא ורץ לחוץ: וחסר שקמצו בראשי אצבעותיו • אגב דמפרש יתר חוזר ומפרש חסר כיונא בו אף על גב דצרור וגרגיר וקורט משום חסר הוא תוס': פושט את אצבעותיו על פס ידו • לשון הר"ב מכניס לדי אצבעותיו בקמח וכו' • וז"ל רש"י מכניס לדי אצבעותיו ודוחק בקמח והקמח נכנס בתוך ידו ע"כ ולא שיכניס ראשי אצבעותיו בקמח ופס ידו כלפי קמח וקומץ וא"נ שנתן גב ידו על הקמח והולך ידו עד שנכנס הקמח דרך גדו לתוך ידו דכל הני אבעיא לן בגמרא ועלו בתיקו • ומ"ש הר"ב וזה היה צריך לעשו' במנחת מחבת ומרחש' הכי איתא בברייתא ד' י"ח וכתמה דמלתא ה"ה מאפה תנור ועיין רפ"ו ומ"ש שם ואף על גב דשלשתן נקמצות לאחר אפייה נקט הר"ב וכן בפרש"י ותוס' לתוך קמח דהואיל ופותת שייך לקורא קמח ושוב דמסכחת נקמצות קמח אותן שאין בהן שמן • מנחת חוטא וקנאות: ג ריבה שמנה • פי' הר"ב שנתן שני לוגין או יותר דחזו לב' מנחות פסול • דמאי איריא דתני ריבה שמנה לתני ריבה לה שמן אלא הא קמ"ל דאע"ג דהפרים לה שני לוגין ולא אמרינן הואיל והאי חזי ליה והאי חזי ליה לא ליפסיל גמרא ולשיטת רש"י כ"ש כשריבה פחות מב' לוגין • אבל שיטת הרמב"ם בפי"א מהלכות פסולי המוקדשין דלא פסל אלא דווקא בשריבה שני לוגין • דומיא דשני קומצים בלבונה

דבפחות לא מיפסל וקמ"ל דלא תימא דוקא דחולין ולחברתה אבל כי אפרים לה לא. ולכאורה נראה סתירה שיטת הר"ב אבל לפירושו למשנה ב' פ"ג יש לדקדק בהפך דכשיטת רש"י ס"ל כמו שלכתוב שם בס"ד: וחסר שמנה. כדאמרן לעיל

חסר שמנ' חסר לבונת'. פסולה. המגח'לאכול שירי'בחו'או כזי'משירי'בחוץ. להקטי'קומצ'בחו'או כזי'מקומצה בחו'. או להקטי'לבונת'בחו'. פסו'ואין בו כר'. לאכו' שירי' למח'או כזי'משיריה למחר להקטי' קומצה למחר. או כזית מקומצה למח'. או להקטי'לבונת'למח'פגול וחייבי'עליו כרת. זה הכלל כל הקומ'והגותן בכלי והמהלך. (ס"א והמולך) והמקטי'לאבו'ד"ש דרכו לאבו' ולהקטי'דבר שדרכו להקטי'. חוץ למקומו פסו'ואין בו כרת. חוץ לזמנו פגו'וחייבי'עליו כרת. ובלב'שיקרי'המתי'כמצותו. כיצ'קרב המתי'במצותו. קמץ בשתיק'. ונתן בכלי והלך והקטי'חו' לזמנו. או ש"מ'חוץ לזמנו ונתן בכלי והלך והקטיר בשתיקה. או שקמץ ונתן בכלי והלך והקטיר חוץ לזמנו. זה הוא שקרב המתיר במצותו: ד"ה כיצד לא קרב המתיר במצותו. קמץ חוץ לזמנו ונתן בכלי והלך והקטיר חוץ לזמנו. או שקמץ חוץ לזמנו ונתן בכלי והלך והקטיר חוץ למקומו. או שקמץ ונתן בכלי והלך והקטיר חוץ למקומו. מנחת חוטא ומנחת קנאות שקמצן שלא לשמן. ונתן בכלי והלך והקטיר חוץ לזמנן. או שקמץ חוץ לזמנן ונתן בכלי והלך והקטיר שלא לשמן. או שקמץ ונתן בכלי והלך והקטיר שלא לשמן. זה הוא שלא קרב המתיר במצותו לאבול כזית בחוץ וכזית למחר כזית

חסר שמנ' · פחות מלוג שמן לעשרון סולת: חסר לבונת שלא נתן בה שלא קורט א' של לבונה אבל אם יש בה ב' קרטין כשר דכתי (ויקרא ו') את כל הלבונה אשר על המנחה כל מנחה אפי' קורט א' דכל מנחה כ"ד דכתי (מלכי' ב' ד') אין לשפחתך כל בצי' את לרבו עוד קור אחד הרי שניה ואלו רבה לבונתה לא קתני דלא פסל אלא כשרבה יותר על שני קומצים דאז רבה יותר מדאי: לאכול שיריה בחוץ חוץ לעזרה: או להקטיר קומצה בחוץ דמחשבה פוסלת בין שחשב על אכילת אדם בין שחשב על אכילת מזבח דכתיב (ויקרא ז') ואם האכל יאכל בשתי אכילות הכתוב מדבר אחת לאכילת אדם ואחת לאכילת מזבח והוא קרא במחשבה מיירי דכתיב (שם) המקריב אותו לא יחשב בשעת הקרבה הוא נפגל ואינו מפגל ביום השלישי אלמא במחשבה מיירי שחשב עליו לאכלו ביום השלישי: פסולה. דמחשבת חוץ למקומו פוסלת בקמיצת המנחה כמו שפוסלת בשחיטת הזבח ומה שפוסל בזבח בשחיטה בקבלת הדם בהולכת דם בזריקת הדם פוסל המנחה בקמיצה בנתינה בכלי שרת בהולכה בהקטרת הקומץ ולבונה. ארבעה כנגד ארבעה. והקומץ והלבונה עצמן חשובים גבי מנחה כמו הדם והאמורי אצל הזבח ושירי מנחה האכלים כבשר הזבח האכל ובפ"ב דזבחים מפורשים כל הני פסולים והתם יליפנן להו כולהו מקראי: לאכול דבר שדרכו לאכול. כגון שיריים; דבר שדרכו להקטי'. כגון הקומ'אבי אם חשב לאכול הקומ'או להקטי'השיריים חוץ לזמנו לא פסל דבטל דעתו אצל כל אד': ובלב'שיקרי'המתי' הקומ'כהלכתו. כאלו היה כש'שלא יהא שם שום פסול שלא הפגו' בלבו אבל אם יש בו פסול אחר אינו חשוב יותר פגול ואין בו כרת: קמץ בשתיקה. שלא חשב שום מחשבת פסול בשעת קמיצה ונתן בכלי והלך והקטיר חוץ לזמנו. כלומר שבשלשת

ד"ל צ

אינ"ש: מיי' פ"י ג' מה' מע' קה"מ הל' ח' ופנ"ן הל' ח' הפיי' שם ג' יני' ה' פ"ג: חסר לבונתה. כתב הר"ב אבל אם יש בה שני קרטין כו' עיין מ"ש בפ"ג משנה ג' ומ"ש עי"ז הלב' ח' הר"ב ואלו רבה לבונתה לא קתני דלא פסל אלא כשריבה יותר על שני קומצין דאז ריבה יותר מדאי דשני קומצין לגבי ב' קורטין הוה יותר מדאי הרב' משל"ב שני לוגין לגבי לוג אחד: הקומץ את המנחה לאכול שיריה בחוץ כו' הקומץ ונותן בכלי וכו' בד' עבודות הללו מפגלים במנחה דגמרינן מזבחים בהיקש כדאמר בריש פירקין דאתקש מנחה לחטאת ואשם ומהיא היקשא גמרי' מחשבה דפוסלת במנחה ומינה: מה זבח נפגל בד' עבודות כן אף מנחה כו' רש"י: להקטיר קומצה בחוץ. פירש הר"ב דכתיב ואם האכל יאכל וכו' ואינו נפגל ביום השלישי פירשתי בס"ד במשנה ב' פ"ב דזבחים: לאכול שיריה למחר. דהיינו חוץ לזמנו דמנחה אינה נאכלת אלא ליום ולילה דאתקש לחטאת ואשם (דזמנן כך כדתנן בפ"ה דזבחים) רש"י: אף הכלל וכו' מכאן ולהלן עקשוף הפר' כבר שנינו כיון' בו' לעני' זבחי' בפ"ב דזבחי' וס' מפו' בס"ד ומ"ש הר"ב לא פס לרבות כ"כ דאפי' פסו' ליכ' ולשו' רש"יכס': ובלבד שיקרי המתי' כמצות' כמ"ש בזבחי' פ"ב משנ' ג': כיצד קרב המתי' כמצותו כו' ע"ז ס' בזבחי' · ספ"ו: ונתן בכלי וכו' כתב הר"ב שהשלש עבודו' כר כלומר בחתת תשלשת דלקמן: כו' וכן לשונו בהדיא במשנה פרק ב

עבודות הללו חשב על השיריים לאכלן חוץ לזמנן: ד קמץ חוץ למקומו. חשב בשעת קמיצה לאכול השיריים חוץ לעזרה: נתן בכלי והלך והקטיר חוץ לזמנו. ובאחד משלש עבודות הללו חשב על השיריים לאכלן חוץ לזמנו: מנחת חוטא וקנאות. יש בהן עוד פסול אחר הטוליאן מידי פגול כגון שלא לשמן דאמרינן בריש פרקין דפסולות אם קמצן שלא לשמן ושלשת שאר העבודות חשב עליהן חוץ לזמנן או אפילו הראשון חוץ לזמנה והשאר שלא לשמן הוציאו מידי פגול: או שקמץ או נתן בכלי או הוליך או הקטיר שלא לשמן. כלומר אי זו מהלו שעשה שלא לשמן והשאר על מנת לאכול לשיריים חוץ לזמנו לא קרב המתיר כמצותו ואין בשיריים כרת: כזית בחוץ וכזית למחר. חשב באחת מן העבודות שתי חשבונות חוץ לזמנו וחוץ למקומו ועד

ועד הסתם אמרינן בב' עבודות שחסר בחתת חוץ לזמנו ובאחרת חוץ למקומו • ועכשיו מיירי שחסר בשתיהן בעבודה אחת • ולרבי יהודה אלטריך דלא תימא בשתי עבודות הוא דפליג רבי יהודה דבתר קמייתא אזלינן • אבל בחדא עבודה מודה • קמל"ן : כזית למחר כזית בחוץ • אע"פי שחסר תחלה לחוץ לזמנו הוציאתו שניה מידי כרת : אמר רבי יהודה זה הכלל כו' • רבי יהודה פליג אתנא קמא בין בעבודה אחת • בין בשתי עבודות • ואין הלכה כר' יהודה :

פ"ב הקומץ את המנחה : מודה רבי יוסי שהוא פגול • משום דבעי למתנא סיפא להקטיר לבונתה למחר • רבי יוסי אומר פסול • ואין בו כרת • מהו דתימא טעמא דר' יוסי משום דסבר אין מפגלין בחצי מתיר • כלומר שאם חסר לעבוד למחר עבודת חצי מתיר לא פיגל • והך לבונה • חצי מתיר הוא דבין הקטרת קומץ ולבונה מתיריס הסיריס • ואפי' ריסא כי חסר בהקטרת קומץ עבודת חצי מתיר היא • ופליג רבי יוסי • קא משמע לן דבהא מודה דטעמא לאו משו"ה הוא • אלא משום דאין מתיר מפגל את המתיר : מה שנה זו מן הזבח שהשוחטו ע"מ להקטיר למחר פגול : אינה מן המנחה • אינה ממין המנחה כמו הקומץ • ואע"פ שהוא ממתירי המנחה • דקסבר ר' יוסי שאין מתיר מפגל את המתיר • שאין עבודת מתיר זה שהוא קומץ מועלת לפגל מתיר האחר שהיא הלבונה • במחשבה שהוא מחשב על הלבונה בעבודת הקומץ • ורבנן אמרי ליה • כי אמרינן דאין מתיר מפגל את המתיר • היכא דלא אקבע בחד מנא • כגון שני כבשי עצרת דשניהם מתיריס את הלחם • ואם שחט א' מהם • על מנת לאכול את חבירו למחר שניהם כשרי • אבל היכא דאקבעו בחד מנא • כגון קומץ ולבונה שניהם בכלי א' • מועלת מחשב' מתיר זה לפגל מתיר אחר • והלכה כחכמים : ב שחט שני כבשים • של עצרת • דכתיב בהו שני כבשים בני שנה לזבח שלמים ואותן כבשים מתירין ומקדשים לשתי הלחם שאין הלחם קדוש • אלא בשחיטת שני כבשים • הואיל והוזקקו עמו בתנופה • ושאר כבשים של עצרת דמוספים נגהו : לאכול אחת מן החלות למחר • וזמן אכילת החלות אינו אלא ליום ולילה • כדין מנחה שנא' בה כחטאת ואשם : הקטיר

פרק ב מודה רבי יוסי בזה שהוא פגול • כתב הר"ב מהו דתימא טעמא דרבי יוסי משום דסבר • אין מפגלין בחצי מתיר כו' • וא"ת היכי מצית אמרת הכי הא בסד א אמרינן בסיפא דטעמא משום דאין מתיר מפגל מתיר דהא אמר שהזבח דמו וכו' וי"ל דה"א דלדבריהם דרבנן קא"ל הכי • ות"ס הר"ב • ואפילו ריסא כי חסר בהקטרת קומץ עבודת חצי מתיר הוא • קמ"ל • דבהא מודה • וא"ת הא רבנן הן דס"ל בס"פ דאין מפגלין בחצי מתיר • וכן סתמא דמשנה ג' פ"ד דזבחים וא"כ מאי רבותא דאלטריך לאשמועינן דר"י מודה לר"מ וחולק על רבנן ועוד דא"כ חכמים דפליגי הכא אדר"י קאמרי מתיר מפגל את המתיר וא"כ כ"ם דסבירא להו דמפגלין בחצי מתיר וקשיא חכמי' אחכמים ולא עוד אלא שהר"ב והרמב"ם פסקו כין הכא וכין לקמן כחכמי' וקשיא הלכתא אהלכתא ורא"ה בפירש"י דף י"ד שכתב דהכא לכ"ע מפגלין בחצי מתיר ואפילו לרבנן דר"מ • ומשום דהכא חשיב בשעת עבודה שלמ' שהיא קמיצה דליכא בלבונה • אבל לקמן מיירי דמפגל בהקטרה • דכיון דליכא נמי הקטרת לבונה • בהא קאמרי דאין מפגלין בחצי מתיר • וכן בשחט אחד מן הכבשים דסיפא • ע"כ • וכן בפירוש המשנה דס"פ מפרש רש"י פיגל בקומץ בהקטרת קומץ ומתנה העתיק שם הר"ב אבל אנו נחת הר"ב לדקדק בכך • דמ"ה מפרש בהקטרה • דלא תקשה אדהכא וא"כ בכאן לא ה"ל לפרש • ואפי' ריסא כי חסר בהקטרת קומץ כו' קמ"ל דמודה דמפגלין דהא בהקטרה אמרינן דלרבנן אין מפגלין והדרא קושיין לדוכתה • אלא כ"ל דודאי דהר"ב לא דייק בהכי לחלק בין עבודה לעבודה • ואף הרמב"ם לא מתחלק בכך • שכן במתניתין דס"פ חפר • פיגל בקומץ בשעת הקמיצה ואע"ג דלדידיה ליקוט הלבונה נמי עבודה • כתו קמיצה : שכך מפורש בדבריו שם • ובחבורו פי"ו מהלכות פ"המ • וא"כ קמיצה שייכא נמי בלבונה • דהיינו ליקוט • ומש"ה אין מפגלין בה שהוא חצי מתיר דמ"מ קשיא דלדידיה ה"כ הכא הקומץ חצי עבודה היא ואמאי ס"ל לכ"ע דמפגלין • הלכך נראה בעיני דלהרמב"ם ואף להר"ב הא דאמרן הכא דמודה • היינו לר"מ הוא דמודה • ואע"ג דלאו רבותא הוא קושטא דמלתא מה דס"ל ר"י הוא דקמל"ן • אבל חכמים דר"י ודאי דס"ל דאין מפגלין דלא תקשה אחכמים דלקמן והא דס"ל הכא דמתיר מפגל המתיר לא דכ"ם דמפגלין בחצי מתיר • אלא ס"ל דאין מפגלין • ואפ"ה מפגל המתיר • קלתא בהדיא בגמרא ס"פ דף י"ז אמרי תריפי דטומנדיתא הקטרה מפגלא הקטרה ואפי' לרבנן דאמרי אין מפגלין בחצי מתיר • ה"מ היכא דחיסר ביה בשיריים ולבונה

בזית למחר וכזית בחוץ • כחצי זית בחוץ וכחצי זית למחר • כחצי זית למחר וכחצי זית בחוץ פסול ואין בו כרת • אמר ר' יהוד' זה הכלל • אם מחשבת הזמן • קדמה למחשבת המקום פגול • וחייבים עליו כרת • ואם מחשבת המקום קדמ' למחשבת הזמן • פסול ואין בו כרת • וחב"א זה וזה פסול • ואין בו כרת • לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית • כש' שאין אכיל' והקטר' מצטרפין :

פרק ב הקומץ את המנחה לאכול שיריה או להקטיר קומצה למחר • מודה רבי יוסי בזה שהוא פגול וחייבין עליו כרת • להקטיר לבונתה למחר רבי יוסי אומר פסול ואין בו כרת • וחב"א פגול • וחייבין עליו כרת • אמרו לו מה שנה זו מן הזבח • אמר להם שהזבח • דמו ובשרו ואמוריו • אחד • ולבונה אינה מן המנחה : ב שחט שני כבשים • לאכול אחת מן החלות למחר • הקטיר

אמרי' פי"ז דף פה"מ חל' ב ב ית : יח : וזבחים כא : מ"ר מ"ר סס הלכ' יוד ג"ג • ר"מ' סס פי"ג הל' ה חסס ג"ו הל' ה ר"ת :

ולבונה במלתא קיימא אבל הכא דחסיב ליה בלבונה · כמה דחיסב ליה בכוליה מתיר דמי · ואף על גב דבעיקר הלין דהקטרה מפגלת הקטרה · פליג רב חסדא משמיה דר"ב וס"ל דאין הקטרה מפגלת הקטרה · והרמב"ם פסק כך בפ' הנזכר · לא פליג אלא בהקטרה והקטרה · אבל בקמץ וחיסב והקטיר לא פליג · והייגו דהרמב"ם וכן הר"ב אסברא להו במלתייהו דהכמים בקמץ · כך נראה לי :

ב בזיכין תרגום כפותיו בזיכוהי הרמב"ם :

לאכול אחד מן הסדרים למחר · כתב הר"ב זמן אכילת כל אותו הסבת כו' · ומסיים הרמב"ם · כמו שביאר ביום הסבת ביום הסבת יעריבנו (ויקרא כ"ד) ע"כ · ולא הבינותי ראיה זו שזה על הסידור הוא שנאמר · ולכן כ"ל דילפינן לה מדכתיב (שם) ואכלוהו במקום קדש כי קודש קדשים הוא לו · ומדקרייה קדש קדשים איכא למילף דזמן אכילתו נמי כאכילת קדשי קדשים שהוא ליום ולילה ומעתה אין אנו צריכין למ"ש הר"ב · למחר · כלומר שלא בזמנו ועוד דבהדיא תנן פי"א מסכת ז' שנאכלין לערב :

אותה חלה ואותו סדר פיגול כו' · דאף ע"ג שהכתוב עשאן גוף אחד · פי' התו' דפתיב (שם ב' ג) לחם תנופה · הייגו לעכובי דמעכבי אהדדי מינו נמי שעשאן שני גופים דכתיב (שם) שתים שני עשרונים · וכתבו התו' וסדרי דלחם הפנים ילפינן משתי לחם אחילו למאן דלא יליף מלתא ממלתא · דהכא דמו אהדדי טפי :

ג התודה מפגלת את הלחם כו' · הכבשי' מפגלים את הלחם וכו' · כתב הרב שהלחם בא בשביל התודה והוא טפל לה וכו' · וכן שני כבשים וכו' גירסת פירש"י תודה עיקר ולחם טופל דשחיט' תודה תקדם ללחם כדאמרינן בפ' התודה יקריב קרבנו מלמד שאין הלחם קדוש · אלא בשחיטת הזבח · וכן שחיטת כבשים מקדישים ללחם · עיין פ"ד משנה ב' :

לאכול ממנה למחר · או יזרוק דמה · או שיקטיר אחוריה למחר · הרמב"ם פי"ז מהלכות פסולי המוקדשין :

ד הזבח מפגל את הנסכים · לשון הר"ב והשאתה מהן עגום כרת · וכך פי' רש"י ולא ידעתי לאה דקדקו לפרש על היין ולא כללו ג"כ הסולת דהא פלוגתייהו דר"ת ו"בנן בפ' ב"ם דמייתי לה הר"ב וה"נ בגמרא מיירי אף בסולת דמוכח התם כמ"ש שם : בשקדשו בכלי · עיין במשנה

ד' פ"ו:

ה פיגל

הקטיר ב' בזיכין · לשתי מערכות של לחם הפנים כדכתיב (ויקרא כ"ד) ושמת אותם שתים מערכת · והיתה על כל מערכת כף אחת שיש בו לבונה · כדכתיב (שם) ונתת על המערכת לבונה זכה ושתי הכפות הללו שבהם נתונה נקראי' שני בזיכים והלבונה נקטרת כדכתיב (שם) והיתה ללחם לאזכרה' והלחם נאכל וזמן אכילתו כל אותו שבת שמסיריס אותו מהשלחן בלבד · ואם בשעה שהקטיר שני בזיכים של לבונה חשב על אחד מן המערכות של לחם לאכלו למחר · כלומר בלא בזמנו: אותה חלה · של שתי הלחם של עצרת: ואותו הסדר · של לחם הפנים : זה וזה פגול · שכלן נחשבים גוף אחד : נטמאת אחת מן החלות · דוקא כשנטמאת אחת משתי הלחם קודם זריקת דם הכבשים · או אחד מן הסדרים הבזיכים · הוא דאמרינן רבי יהודה ורבנן · אבל אם נטמא לאחר זריקת הדם או לאחר הקטרת הבזיכים דברי הכל הטמא בטומאתו והטהור יאכל : שאין קרבן צבור חלוקין וחב"א הטמא בטומאתו· והטהור יאכל : ג התודה מפגלת את הלחם· והלחם אינו מפגל את התודה · ביצד השוחט את התודה· לאכול ממנה למחר· היא והלחם מפוגלין· לאכול מן הלחם למחר· הלחם מפוגל· והתודה אינה מפוגלת· הכבשים מפגלין את הלחם והלחם אינו מפגל את הכבשים· ביצד · השוחט את הכבשים· לאכול מהן למחר· הם והלחם מפוגלין· לאכול מן הלחם למחר· הלחם· מפוגל· והכבשים אינן מפוגלין : ד הזבח מפגל את הנסכין משקדשו בכלי· דברי ר"מ· והנסכין אינן מפגלין את הזבח· ביצד· השוחט את הזבח לאכול ממנו למחר· הוא ונסכיו מפוגלין · להקריב מן הנסכין למחר· הנסכין מפוגלין· והזבח אינו מפוגל : ה פיגל

טפילה ללחם · וכן ב' כבשים של עצרת ב' הלחם הבאים עמהם הם טפלים לכבשי' ואין הכבשי' טפלים ללחם והעיקר מפגל הטפלה ואין הטפלה מפגל העיקר ואי אשמועינן תנא האי דינא בתודה ולא אשמועינן בכבשים של עצרת הוה אמינא התם הוא דכי מפגל לחם לא מפגלא תודה · משום דלא הוזקקו בתנופה עם החלות · דכתיב (שם כ"ג) והניף הכהן אותם על הלחם · אימא כי מפגל לחם לפנינו נמי בכבשים · ואי תנא כבשים הוה אמינא התם כי מפגלי כבשים מפגל לחם · משום דהוזקקו זה עם זה בתנופה· אבל תודה דלא הוזקקו אימא כי מפגל בתודה לא מ"ל גמל בחלות צריכא : ד הזבח מפגל את הנסכים · והשאתה מהן עגום כרת : משקדשו בכלי · לאחר שסמו אותם בכלי שרת שהכלי יקדשן קדושת עולם דשוב אין להם פדיון : דר"מ· דרבי מאיר סבר שנסכי' מתפגלים לפי שהדם של הזבח הוא שמכשיר ומתיר אותן לזבח והואיל ויש להן מתיר מתפגלים במחשבה חוץ לזמנו וחכמים סליני עליה בפרק ב' ס' במה זבחים דף מ"ד

ואמרי שהנסכים אין להם מתיר · לפיכך

לפיכך אין מתפגלין ואין הלכה כר"מ: ה פיגל בקומץ בהקטר' הקומץ חסר על הסירים לאכלן שלא בזמנן: עד שיפגל בכל המתיר • והקטרת ג' מהן חצי מתיר הוא דאיכא נמי הקטרת חברו שאין שירי המנחה מותרים באכילה לכהן עד שיקטירו הקומץ והלבונה: במנחת חוטא ובמנחת קנאות • שאין בהן לבונה והקומץ לבדו הוא המתיר: שחט ג' מן הכבשים • של כבשי עצרת • ואין הלחם הוא' שלא אחר שיסחטו שניהן • הקטיר ג' מן הבזיכין • והרי אין מתיר הלחם שלא הקטרת שניהם: ר"מ אומר פגול • דסבר חצי מתיר נמי מפגל ואין הלכה כרבי מאיר:

פרק ג הקומץ את המנחה לאכול חוץ לזמנו דבר שאין דרכו לאכו כגון הקומץ והלבונה: ולהקטיר חוץ לזמנו דבר שאין דרכו להקטיר • הסירים שדרכן לאכול ואין דרכן להקטיר: כשר • דאין זו הטובה מחשבה דבטלה דעתו אצל כל האדם: ר"ג פוסל • דכתי' (ויקרא ז') ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום • אכילות הכתוב מדבר ג' אכיל אדם ואחת אכיל מזבח • לומ' לרבות שפוכלת אכיל אדם לאדם כגון שירים אם חסר עליה לאדם לאכלם חוץ לזמנו ואכילת מזבח למזבח כגון קומץ אם חסר עליו להקטירו שלא בזמנו כך פוסלת מחסר אכילת אדם כגון שירים אם חסר עליה' למזבח להקטירו חוץלזמנו • מדאפקינהו רחמנ' לתרוייהו בל' אכיל ס"מ כי הדדי נינהו • ומחסרים מזו לזו • ורבנן סברי להכי אפקה רחמנא להקטרה בל אכילה לומ' לך מה אכיל' בכזית • אף מחשבת הקטרה בכזית • ולעול' אכיל' כאורחיה מסמ' • קומץ למזבח ושירים לאדם • והלכה כחכמי' • ב לא יצק • סדר המנחה בתחלה נותנן בכלי ואח"כ נותן את הסלת • ואח"כ חוזר ויוצק שמן ובוצל והכי מפר' בפ' אין המנחות נקמצות ד ע"א: לא יצק ולא בלל כשר • כגון שנתן כל השמן שבלוג במתון ראשון שהוא קודם לעשיית • דאי חסר שמנה אתרי בפ"ק ד' י"א שהיא פסולה • וכגון בפרקין מוכח דיציק מעכב • ומפ' לא יצק לא יצק כהן אלא זר • דמקמילה ואילך מצוה כהנים • אבל יציקה ובלילה כשרים בזר • ולא

ה פיגל בקומץ • לשון הר"ב בהקטרת קומץ • וכן לשון רש"י • ועיין בריש פרקין • מה שהארכתי בזה:

מודים חכמים לר"מ במנחת חוטא ובמנחת קנאות וכו' הא ל"ל למתני כלל • פשיט' • מי איכא מתיר אחרינא אלא דברים לא מכשרי אלא פסול • וקמ"ל דטעמ' מסו' דגזרי בקומץ אטו קומץ דמנחת חוטא דדמי לי' • וטעמ' דלבונה תפוס דגזרי אטו לבונה הבאה בבזיכין וכבש אטו כבש חברו ובזדאטו בזדחברו גמ' ד' י"ד: שחט אחד מן הכבשי' כו' • עיין בפירוש הר"ב בסוף מתני דריש פרקין:

פרק ג רבי איעזר פוסל • פי' הר"ב • דכתי ואם האכל יאכל כו • וא"כ מדאוריית קאת' • ואפי כרת חיי וכתבו התו' תימה דלא הל"ל ר"א פוסל אלא מפגל מיבעי לי' יו"ל דאיירי נמי בחוץ למקומו ע"כ • ומ"ש הר"ב כך פוסלת מחסר אכיל אדם כו • למזבח וכו • מסיימינן בגמרא • ומאכילת מזבח לאד' • ומ"ש הר"ב מדאפקינהו רחמנ' לתרוייהו בל' אכילה כתבו התוספ' תימה תינח דאכיל' מזבח לאדם • אבל אכילת אדם לאכילת מזבח מנלן • וי"ל דפשטיה דקרא קיימי ב' האכילו' אבשר זבח תוד' שלמיו וקאת קשה דמזה לא מסתי רבנן מידי ע"כ:

לאבול כחצי זית כו' • לי' רש"י • הא מסנה יתירה דהא תנן בספ"ק • אלא לר"א אצטריך • דאע"ג דפסל ר"א במחסר' אלא כדרכו אטו כדרכו ופסול מדרבנן הכ' אלא גזר' פחות מכזית • אטו כזית • עכ"ל • וזה לא יתכן • אלא איבי דמ"ל דר"א מדרבנן פסל • כדאית' בגמ' דתרי תנאי איכא דר"א • אבל למאי דפי' הר"ב דמקרא דריש לי' מדאוריית' קא פסיל וכדמסקי התו' וכמ"ש לעיל • ומ"מ כ"ל לייסב ג"כ דהיא גופיה קמ"ל דלא תימ' דר"א מדרבנן פסל מטעם גזרה קמ"ל דבכחצי זית מכשי' ואם אית דמדרבנן"כ ה"נ לגזור אלא טעמיה בריש' דמדאוריית' הוא: ב לא יצק לא בלל • וכסדר הזה שנוי במשנ' ג' פ"ו • ולאו דוקא כמו שאפרש שם בס"ד • ועיין לקמן בדבור לא תלה לא הניף וכו • ועיין מ"ש במשנה ד' פ"ו • ומ"ש הר"ב דיציקה מעכבת • פירש"י דהא נאמר יציקה במנחת הסולת ונסמית במנחת מחבת • ואמרי' כ"מ שהחזיר ושנה הכתוב בתורת מנחה אינו אלא לעכב • ע"כ ומ"ש הר"ב דמקמילה ואילך מצות כהונה דאמר קרא (ויקרא ב') והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ • גמרא • ומ"ש הר"ב דבלילה

אפ"ז • ותחים יד: אות: בתוי' פי' ג' פס' פה"ת פל' ז' ג' ג' מיי' פס פל' י' ר פס הלכ' ס' י' ה פס הלכה יז ו פס הלכה יז ז' ח' יג: מיי' פס ע"ד הל' ה ח מיי' פס הלכה יזל ט ובמיס יג: וקפ: מיי' פס י' יח: מיי' פ"ג יחב' מעשה הקרבנו' פל' יא

לא פתת · לא מלח · לא הניף · לא הגיש · לא שפתתן פתים מרובות · ולא משחן · בשרות · נתערב קומצה בקומץ חברתה · במנחת כהני · במנחת כהן המשיח · במנחת נסכין כשיר · יר"י אומ' במנחת כהן המשיח · ובמנחת נסכין · פסולה · שזו בלילתה עבה · וזו בלילת רכ' יוהן בולעות זו מזו · ג שתי

רל"צ

לבלילה ולאי איכא מעכבת · דלא"ר ארא כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת כו' וכתבו הר"ב במשנה ד' פי"ב וכתבו התוספות ואע"ג שהחזיר הכתוב במחבת ומרחשת ומאפה תנור ובמשיאים תריסר זמני לא משתמע קרא דלכתי' בשו' דוכתא ונללא בשמן ל' לווי ומיהו כיון דכתב רחמנא בילה סבר' הוא דנבעי לכל הפחות ראוי לבילה · ע"כ :

לא פתת · הגהתי בפי' הר"ב תיבת כדכתי' ואע"פ שדברי הר"ב מפי' רש"י מועתקי' גם שם נראה לי להגיה כן · ומה שפירש הר"ב אם לא פתת אלא כדי קמיצה בשר · וכ"פ רש"י · ומשמע בכדי קמיצ מיהו מעכבי ולא ידענא אמאי דהא לא שינה עליו הכתוב ורש"י מסיים כדאמרי בחלו מנחות · ע"כ · ודקדקתי באותו הפרק · ולא מצאתי דבר ועוד דלקמן נבי אם שפתתן פתים מרובין עבדינן צריכותא בגמרא וכדכתב הר"ב · ואי איתא דלא פתת · סיימו השיריים · מאי קושיא דודאי צריכה וצריכ' דלא פתת בשיריים ופתיתין מרובות מכדי הקומץ · וגם הרמב"ם לא פירש מידי בלא פתת · ס"מ כמשמעו דלא פתת כלל · וכן לא כתב בחבורו פי"ג מהלכות מעשה הקרבנות · דפתיתה בכדי קמיצה מיעכבא :

לא מלח · פי הרב כל המנחה כלה · אלא הקומץ דאלו מליחת הקומץ מעכבת היא כדתניא דף כ' יכול תהא מנחה כולה טעונה מלח · ת"ל קרבן דכתיב (ויקרא ב) וכל קרבן מנחתך במלח תמלח · קרבן טעון מלח · ואין מנחה כולה טעונה מלח ומדכתוב ברית ברית · שנאמר (במדבר י ח) ברית מלח עולם הוא · אמרינן בגמרא · דבמאן דאמר ביה קרא דמיא · דעל כל קרבניך תקריב מלח · מצריך בברייתא · ואין להאריך בזה : לא מלח לא הניף כו' · לא דקדק בסדר · דתנופה קודמת למליחה · כדתניא והניף והגיש וקמץ ומלח והקטיר · תו · ועיין מ"ש ברש מתניתין ומ"ש במשנה ד' פ"י :

לא הגיש · כתב הר"ב בקרן וכו' · עיין במשנה ה' פ"ה :

נתערב קומצה בקומץ חברתה כו · כשירה · לרבנן דעולין אין מבטלין זה את זה · ולר"י דמין במינו לא בטל כמ"ש במשנה ו פ"ח דזבחים . וזו בלילתן רכה · פירש הר"ב במנחת נסכים ושל כהן משיח וכו' · כדכתיב במנחת נסכים עשרון בלול ברביעית ההין שמן · וזה נזכר ראשונה בפתוח · ועוד כתוב נסכי איל שני עשרונים בשלישית ההין · שהוא ו לוגין · והיינו דהרמב"ם פי' · דאם נתערבו מנחת כ"ג · עם מנחת נסכים נמי דינא הכי · ור"ל מנחת נסכי איל פר ועגל · ומפירושו משמע עוד נסכי כבש נמי · שפירש דמנחת כהן גדול בעי שלשה לוגין · יותר על השמן שנתבשלה בו : אבל לא מצאתי כך בחבורו פי"ג מהלכות קרבנות : והן בולעות זו מזו · פירש הר"ב הקומץ בולע ממנחת נסכים כו ורבה שמנן [של מנחות] הללו על הקומץ ומבטלות ליה · דמשום ריבה שמנה דמשנה ג' פ"ק לא מיפסלה כדכתיבנא התם לשיטת הר"ב דלא הוה ריבה אלא בלוג · והכא אע"ג דבלע · מ מ ולאי דנשאר ג"כ בשל נסכים · ועוד דקומץ לא בלע לוג ולא אמרינן דהא דבטיגן ריבה לוג · היינו לכל הקומץ סגי בלפי ערך · אבל לקומץ סגי בלפי ערך · אלא לעולם לא מיפסלה משום ריבה שמנה אלא בלוג דוקא · והלכך ליכא למיפסל הכא · אלא מטעם ביטול והיינו דבגמרא פריכינן · וכי בלעי זו מזו מאי הוי מין במינו הוא · אמר רבא קסבר ר"י כל שהוא מין במינו · ודבר אחר · סליק את מינו כמו שאינו · ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו · ואי טעמא דפסולה משום דריבה שמנה הוא · מאי קושיא דמין במינו הוא · ולא איך לא הניחתי דברי רש"י ותוספת שפירש במשנתינו דטעמא משום פסלות דריבה שמנה הוא · והרי בין להמקשן · ובין להתירן · לא הוי טעמא משום הכי :

ומ"ש

ולא בלל דקתני ע"כ לא בלל כלל · דבלילה ודאי איכא מעכבת ומתני' ה"ק לא יצק כהן · אלא זר · או לא בלל כלל כשר לא פתת · (כדכתי') ויקרא ב') פתות אותה פתים · אע"ג דבמנח' מחב' בלבד כתי' ה"ה לכל המנחו' הנאפו תחלה · כגון מחב' ומרחש' ומאפה תנור לפותתן כלן · ואח"כ קומץ · ויה אם לא פתת אלא כדי קמיצה כשר · לא מלח כל המנחה כלה · אלא הקומץ דאלו מליחת הקומץ מעכבת היא : לא הניף · במנחת חוטא ומנחת קנאו דטעונו תנופה: לא הגיש · כדכתי (שם) והגישה אל המזבח שהכהן מוליכה אצל המזבח · והגישה בקרן דרומית מערבית · כנגד חודה של קרן : פתיתים מרובות · גדולות · יותא מהדין שמפורש בהן מנחת ישראל כופל אחת לשנים ושנים לד ומבדיל · ואלטריך להשמועינן פתיתים גדולות · ואף על גב דאשמועינן דאי לא פתת כשרה · דסד"א דהתם הוא דאיכא חורת חלות עליהן · אבל הכא דלאו חורת חלות איכא · ולאו פתיתים איכא · אימא לא · קת"ל : ולא משחן · הרקיקים הטעונים משיחה · כדכתיב (שמות כט) ורקיקי מצות משוחים בשמן אחר אפייתן משחן וחוזר ומושחן עד שיכלה כל השמן שבלוג : במנחת כהנים כשרה · שבולן כליל כמזבח · במנחת כהן המשיח · ובמנחת נסכים פסולה · לפי שהקומץ דמנחת ישראל בלילתו עבה · לוג אחד שמן לעשרון סלת ומנחת נסכים ושל כהן משיח בלילתן רכה שלשת לוגים לעשרון כדכתיב במנחת נסכים (בבמדבר ט"ו) עשרון בלול ברביעית ההין שמן ובמנחת כהן המשיח הוא אומר (ויקרא ו) סלת מנחה תמיד · הרי היא לך. במנחת התמיד שהיא עשרון סלת בלול ברביעית ההין : והן בולעות זו מזו · הקומץ בולע ממנחת נסכים וממנחת כהן משיח ורבה שמנן של מנחות הללו על הקומץ ומבטלות ליה והוי מנחה שלא הוקטר קומצה ופסולה הנקמצת · אבל מנחת נסכים כשרה ולא הוי בריבה שמנה כיון דשלא מדע' עירוב השמן שבולעתו בטל לגבה וממלן דליתיה · ואין הלכה כרבי יהודה :

ג אם

לא פתת · לא מלח · לא הניף · לא הגיש · לא שפתתן פתים מרובות · ולא משחן · בשרות · נתערב קומצה בקומץ חברתה · במנחת כהני · במנחת כהן המשיח · במנחת נסכין כשיר · יר"י אומ' במנחת כהן המשיח · ובמנחת נסכין · פסולה · שזו בלילתה עבה · וזו בלילת רכ' יוהן בולעות זו מזו · ג שתי

א כבי פיי' פיש מה' מעשי מהקרבנות הל' כב

ג אם יכול לקמצן מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה. שנפלה זו בלא זה של כלי וזו בלא זה. ונשאר מהן כדי קומץ שלא נתערב בשרות ואם לאו פסולות דאמר בת"כ מסלתה ולא מסולת חברתה: לא יקטיר. ואפי' כל המעורבת דאין הקטרה מצוה אלא בקומץ ומקמץ נמי לא קמיץ. שני קומצים לאחת בכל קומץ יש מה שנתערב וליכא קומץ שלם מחד מנחה: ואם הקטיר. כל המעורב. היא לא עלתה לבעלים דהא לא נקמצה ואין מנחת נדבה ניתרת אלא קמצה: נתערב קומצה בשיריה. לא יקטיר. את כלה משום דהשיריים אסורין להקטיר דכתיב (ויקרא ב') לא תקטירו ממנו אש' לי' כל שממנו לאשים הרי הוא בכל תקטירו: נטמא הקומץ והקריבו הצין מרצה. דכתיב (שמות כ"ח) ונשא אהרן את עון הקדשים אינו נושא אלא עון טומאה שיש בה לד קל שהותרה מכללה בגבור דכתיב בתמיד במועדו ואפי' בטומאה: ואינו מרצה על היוצא. ואף על גב דיש בו נמי לד קל שהותר מכללו בגמר שנאסר יוצא במסכן והותר בגמר שבוב וגבעון אלא היו שם קלעים אע"פי כן אין הצין מרצה ביוצא. דכתיב (שם) לרצון להם לפני ה' עון דלפני ה' אין עון ביוצא לא: ד' נמדת

ג "שתי מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו. אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה. ומזו בפני עצמה כשרות. ואם לאו פסולות. הקומץ שנתערב במנחה שלא נקמצה. לא יקטיר. ואם הקטיר. זו שנקמצה עלתה לבעלים. וזו שלא נקמצה לא עלתה לבעלים. נתערב קומצה בשיריה. או בשירים של חברתה. לא יקטיר. ואם הקטיר עלתה לבעלים. נטמא הקומץ. והקריבו. הצץ. ר"ה. יצא. והקריבו. אין הצץ מרצה. שהצץ מרצה על הטמא. ואינו מרצה על היוצא: ד' נטמאו

(וכו') כשרה. וה"ל למיתני כשרות. וסיימו התוס' בשאתיהן בלילתן עבה הורכה אף על פי שבולעות זו מזו לא חשיב לא ריבה שמנה ולא חיסר שמנה ולא מפסלה ע"כ. וכתבו עוד התר דבגמ' מין בשאינו מינו חשיב ליה משום דאמרי' סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ותבטלו שהסולת של הקומץ רבה עליו השמן של מנחת נכסים ומבטלו ותימה דמהאי טעמא נמי לפסול לר' יהודה נתערב קומצה בקומץ חברתה וזה הוא תימה לומר דמשום דגלילתן שוה אין זו בולעות מזו. ועוד תמהו תמיהות אחרות. לא מתני' דלקמן דמשמיענן בדברי זירא שאכתוב שם ואין להאריך בזה ומיהו נראה לישב דברי הר"ב כדאמרן דשם ל' בשיטת רש"י בריבה שמנה דאפילו בכ"ש אלא דפליג עליה וס"ל דוקא כשנתבו מדעת. והא דקשיא לן בגוף מאי ריבה שמנה איכא בנסכים אחרינא הא חסר שמנה דהעבה בלעה טפי לא קשיא כיון דהסולת דהקומץ מתבטל נמצא שכל השמן בין דנסכי' בין דקומץ הוא קייש עם סולת הנסכים. דסלת דקומץ ליתא שמתבטל. ולפיכך הוה ריבה שמנה בנסכים וזו הסברא דהתבטל כמאן דליתא תמצא גם כן בפירש"י לף כ"ג ע"ב ועיין במשנה ד' פ"ט ובמשנה ד' פי"ב: ג אם יכול לקמוץ כו' כשרו' גמ' והא לרבנן בטולין אינמבטלין הא הא מין במינו בטל (עיין מ"ש בריש מתני' לעיל) כדר' זירא דא"ר זירא נאמר הקטרה בקומץ ונאמר הקטרה בשירים פירש"י כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' ואמרינן כל שממנו לאשי' דהיינו שירי' הרי הוא בכל תקטירו. אמאי איכא הקטרה בשירים ע"כ. מה הקטרה האמורה בקומץ מבטל את חברו (כדתנן נתערב קומצה בקומץ חברתה ואפי' ר' יהודה לא פליג) אף הקטרה האמורה בשירים אין שירים מבטלין את הקומץ ובהכי מתרצה לכולה מתני': הצץ מרצה. כתב הר"ב דכהי' ונשא אהרן את עון הקדשים אינו נושא אלא עון טומאה שיש בה לד קל שהותרה מכללה בגבור דכתיב לרצון להם משמע דבר שהוא לרצון במקום אחר תוס'. ובגמרא ואימא עון שנמחל דהותר מכללו בי"ה ומשני עון שריה בו ודחיתיו (מפני כבוד הגבור) אבל דשמחל בכשירו כך הוא ואימא עון בעל מום שהותר בשופת אמר קרא (בפרשת מומין) לא ירצה כי לא לרצון יהיה לכם. גם בתרי כבי' הותרו מכללו ותרצם ואין להאריך בזה ועיין בפי' הר"ב בספ"ח דזבחים ומ"ש שם: ואינו מרצה על היוצא. כתב הרב ואף ע"ג שיש בו נמי לד קל שהותר מכללו כו' שבוב וגבעון אלא היו שם קלעים וכפירש"י והמיגי דפרק בתרא דזבחים משנה ד' תנן בגוב וגבעון קדשי קדשים נאכלים לפנים מן הקלעים ובגמרא ליתא אלא שהותר מכללו בבמה ולכאורה אפשר דר"ל במת יחיד אלא הכי משכחת לה הרבה שהותרו כדתנן להו בסוף זבחים וא"ת הא"ג תקשה הכי ואימא אותן שהותרו בבמת יחיד וי"ל דלא חשיב שותרו מכללו אלא כשהותר בבמת גבור עצמו. לכך נראה בעיני דהא דאמרי' ואימא יוצא שהותר מכללו בבמה. ר"ל קדשים קליש שאין בגוב וגבעון לא מחנה ולא תומה. וקדשים קליש נאכלים בכל מקום כדתנן התם. ורש"י דלא ניחא ליה לפרש כך. לשיטתיה לחיל. דבמשנה ד'

דל"ג

א כ"ג מיי' פי"ח מה' מעשה הקורבנות הל' כ"ב ב הלכה ל ג סס הלכה ל"ג ד"ה ה מיי' פ"ח הל"ט ומ"ג מה' מעילה הל' ה

ד"נטמאו שיריה · נשרפו שיריה · אבדו שיריה: כמדת ר"א בשרה: וכמדת ר"יהושע פסול: שלא בכלי שרת פסול: ר"ש מכשיר הקטיר קומצה פעמים כשרה: ה"הקומץ מעוטו מעכב את רובו · "העשרון · מעוטו מעכ' את רובו: היין מעוטו מעכב את רובו: "השמן מעוטו מעכב את רובו · "הסלת והשמן מעכבין זה את זה: "הקומץ והלבונה מעכבין זה את זה · הסדרים מעכבין זה את זה · "הבזיכין מעכבין זה את זה · "ב מיני שבנזי ג שבפרה · ד שבתודה · ארבעה

פ"ה דזבחים פיר"דק"ל אין נפסלים ביולא אבל גם שם הקשתי לשאול בזה: ד במדת ר"י פסולה · כתב הר"ב והוא שלא נשתייר דבר מן השיריים שלא נטיחא · הכי א"ר בגמרא · דשיור מילתא היא ואסיקנא דה"ה לשרוף ואכול · והאי דקאמר נטמאו ריסייהו נקט ומ"ש הר"ב והלכה כר"י ובלבור מודה כדתנן בפ"ז דפסחים משנה ד' הכי פסיק הת' בגמרא דף ע"ח · עיין עוד מ"ש שם משנה ז' בס"ד: רבי שמעון מכשיר · כתב הר"ב דה"ק קדש קדשים היא כחטאת כו' וכ"מ שנא' אלבע וכהונה אינו אלא יחוין וכ"כ רש"י והדין עמהם דהכי מסקינן בפ"ק דמכילתין דף י"ח וכפ"ב דזבחי' דר"ש לא סני ליה בכהונ' לחוד אלא בעי אלבע בהדי כהונה דלא כדכתבינן במשנה ה' פרק ז' דזבחים דאו אלבע או כהונה דהתם אליבא דרבנן ועיין במס' ט"פ"ג דמסכת פרה:

ה הקומץ מעוטו מעכב את רובו · כתב הר"ב דאמר רחמנא מלא קמצו וכ"כ הרמב"ם וקשה דילמא למצוה ולא לעכב אבל בגמ' א"ק מלא קמצו תרי זימני ופרש"י בויקר' חד במנחת נדבה וחד במנח' חוטא חד למצוה · וחד לעכב ע"כ:

עשרון מעוטו מעכב את רובו · גמרא מ"ט א"ק מסלתה שאם חסרה כל שהו פסולה · פרש"י מרבויא דה"א כ"כ דף י"ט: היין מעוטו מעכב את רובו · גמרא ככה פירש"י בנסכים כתיב ככה יעשה לשור האחד בפ' שלא לך:

השמן מעוטו מעכב את רובו: גמרא דמנחת נדבה אמר קרא ומשמנה פירש"י דף י"ט א"ל יתירה: הסלת והשמן מעכבין זא"ז · כתב הר"ב דכתי' מנרשה ומשמנ' וכ"כ הרמב"ם ולא ידעתי היאך שמעי' עיכובא ובגמרא מסלתה ומשמנה (בשאר מנחות) מנרשה ומשמנה (במנחת העומר) ופירש"י שנה עליו הכתוב לעכב ע"ב וכ"כ התוס' וכן בדף י"ט בד"ה ושאני התם:

הקומץ והלבונה מעכבים זה את זה · כתב הר"ב דכתיב והריס וגו' על כל הלבונה וכ"כ הרמב"ם · וקשה מנלן לעכב · ובגמרא על כל הלבונה ואת כל הלבונה אשר על המנחה פירש"י שנה הכתוב לעכב: ן שני שעירי י"הכ כו' · גמרא דכתיב באחרי מות ויתה ואת לחקה וחקה עכובא: שני כבשי עצר יהיה לי"ל דכתיב על שני כבשי קדש יהיו בפ' אמור: ג' חלות הויה סלת תהיינה: ב' סדריס וכו' חקה בלחם הפנים כתיב ויקרא כד) מאשי ה' חק עולם וקאי אסדרים ואבזיכין: ב' מיני נזיר דכתיב (במדבר ו) כן יעשה: ג' שבפרה חקה (שם יט) ואת חקת התורה: ד' שבתודה דאתקש לנזיר דכתיב (ויקרא ו) מל זבח תודת שלמיו ואמר מר שלמיו לרבות שלמי נזיר: ד' שבמצורע דכתיב (ויקרא יד) ואת תהיה תורת המצורע: ד' שבלולב

ולקחתם · לקיחה תמה · ד' הויות שבפרה חקה

ד כמדת ר"א כשרה · על דעתו של ר"א דאמר בפרק כיצד צולין דם אע"פ שאין בשר ה"נ קומץ אע"פ שאין שיריים כשר להקטיר קומץ: כמדת ר"יהוש' דאמר אם אין בשר אין דם ה"נ פסול להקריב הקומץ והוא שלא נשתייר דבר מן השיריים שלא נטמא · והלכה כר"יהוסע: שלא בכלי שרת · שלא קידש הקומץ בכלי שרת אבל בתחלת המנחה כ"ע ל"פ דבעי כלי כדאמרי' בפר' שתי הלחם: ור"ש מכשיר קטמא דר"ש מפרש בגמר' משום דא"ק (ו קרא) קדש קדשי היא כחטא' וכאשם ומדאקיש רחמנא מנחה לחט' דעבודתו במתנ' באלבע ממ' ס"מ דקומץ המנחה נמי אם רצה עובדה בידו בלא כלי · ובלבד שיעבוד בידן דומיא דומיא דחטאת שנאמר בו אלבע דכתיב ביה (שם ד) ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו וכ"מ שנא' אלבע וכהונה אינו אלא יחוין ואין הלכה כר"ש: הקטיר קומצה פעמים · הכי קומץ בפעם אחת ואחי קומץ בפעם אחרת ודוקא נקט פעמים ותו לא דאין קומץ פחו' משני זיתים ובי פליג ליה לבי פעמים נמנא שאין הקטרה בפחו מכזית ולפיכך כשרה אבל אם חלקה לג' או לד' פעמים דעביד להו הקטרה פחותה מכזית פסולה: ה מעוטו את רובו · שאם חסר כ"ש פסול דא"ק מלא קומצו: העשרון · מנח' שהי' פחותה מעשרון אפי' כ"ש פסול: היין הכי הכין לפר ושליסי ההין לאיל · ורביעי ההין לכבש: וכן השמן בין למנחת נסכים שהוא שיעור היין · בין למנחת נדבה שהוא לוג אחד שמן: הסלת והשמן של מנחה מעכבים זה את זה · דכתיב (שם ב מנרשה ומשמנה: הקומץ והלבונה מעכבים זא"ז · דכתיב (שם ו) והריס ממנו בקמצו וכו' על כל לבונתה: ן שני שעירי י"הכ · השעיר אשר עלה עליו הגורל לה' ושעיר התשלח לעזאזל: שני כבשי עצר · שני כבשי שלמים שבאים חובה על שתו הלחם: שתי חלות · שתי הלחם של עצרת: ושני סדרים · שתי מערכות של לחם הפנים שם חלות לכל מערכת: שני בזיכין · שתי כפות שבהן הלבונה ונתונים על ב' המערכות: הסדרים והבזיכים מעכבין זה את זה · שאם אין מערכות של לחם על השלחן לא יתן בו את הבזיכי' של לבונה ואם אין בזיכים לא יתן את הלחם: שני מיני שבנזיר · חלות מצות ורקיקי מצות: ושלשה שבפרה · אדומה · עץ ארז ואזוב ושני תולעת: ארבעה שבתודה · ארבעה מיני לחם שמביאים על שלמי תודה חלות מצות · ורקיקי מצות · וסולת

וסלת מורבכת וחלות לחם חמץ: ארבעה שבלולב ולתרוג
הדס וערב לחם מועל ארבעתן בכל היום כלו אע"פ שמוטל אחד
מהן אחרית ואחד בין הערבים ילא דקיימא לן לולב ג"כ אגד
אבל אם חסר אחד מן המינים וגטל כל הסלסה לא קיים מצוה
כלל: דשבמצורע. עץ ארז ואזוב
ושני תולעת והצפור החיה: ז' הזיו
שבפרה. אדומה דכתיב (במדבר
יט) והזה על נכח פני אהל מועד
מדמה שבע פעמים: ז' הזיות של
בין הבדים. כי כ דכתיב (ויק' א
ה) ולפני הכפורים יזה שבע פעמים:
ושעל הפרוכת. ושעל מזבח הזהב
כי הכ ובפר כהן משיח ובפר
העלם דבר של עבור ושעירי ע"ז
שכל אלו טעונים הזיה על
הפרוכת ועל מזבח הזהב כמו
שמפורש בפרשת ויקרא ואחרי
מות. ושעירי ע"ז מרבינן להו
מקרא דכתיב (שם ד) ועשה לפר
כאשר עשה לפר החטאת לפר זה
פר כהן משיח. החטאת זו שעירי
ע"ז וארבע מתנות שעל ארבע
קרנות של מזבח הזהב נתי מעכבו זו את זו אע"פ שלא הוזכרו
במשנה: ז' שבעה קני מנורה. כדכתיב
ונשאת פה) ושם קנים
ולחים תגדיה והקנה האמצעי הרי שבעה קני מנורה: בי
פרשיות שבמזוזה. שמע והיה אם שמוע: ואפי' כתב ח' מעכבן.
אפי' אות אחת שהיא דבוק לחברתה ואינה מוקף גויל כהלכת
סופר במזוזה ובתפילין ובספר תורה: וארבע פרשיו שבתפילין.
קדש והיה כי יביאך שמע והיה אם שמוע מעכבות זו את זו בין
בתפלה של ראש שכותבין כל פרשה ופרשה בקלף בפני עצמו
בין בתפלה של יד שכל ארבעתן כתובים בקלף אחד: ארבעתן
ארבע מצות. ואין מקיפבות זו את זו. ואין הלכה כר' ישמעאל:

פרק ד התכלת

אינה מעכבת את הלבן: אע"ג
דמצוה לתת שני חוטין של תכלת
ושני חוטין של לבן אם חוט אחד של תכלת וג' חוטים של לבן
אפילו הכי אין זה מעכב את זה. ואם נתן ארבעתן לבן (או
תכלת) יצא: תפלה

כדלעיל. ז' הזיות של בין הבדים כו' דיהכ כתיב חקה ואינך
דתניא ועשה לפר כו' לכפול בהזאות כמ"ש בפי' הר"ב במשנה
ב פ"ל דזבחים ועיין מ"ש בפס"ד בפס הרמב"ם:

ארבעה שבמצורע. פי' הר"ב עץ ארז כו וכתבו התו אבל
מים חיים לא חשיב לפי שהיה
מערב בהם הדם כדכתיב וקבל
אותה וגו'. תמוה דלא חשיב
הזאו' דמצורע דמעכבי זו את זו
וי"ל דתנא ושייר דהא לא חשיב אלא
דפרוס ואילים דאב דכתיב בהו
כמשפט לעבר. ואינא כולא
ע"כ. וכן הא דתנא הר"ב ד"ה אתנו
של ד' קרנות דמזבח הזהב:
ז' שבעה קני מנורה וכו' גמר'
הויה כתיבא בהו
פירש"י בפתוריהם וקנותם ממנו
יהיו (שמות כה) ע"כ ואם ת"ל
בפתורים נתי ליעכבו ותו אינתא
בגמרא סוף דף כ"ח גביעיה
בפתוריה ופרחיה מעכבי זה את
זה ותירלו התוס' דסמא לא חשיב
להו מסוס דלתנהו בסאה מיני
מתכות. ע"כ. כלומר דמרבינן למנורה שבמשכן אף מאחר
מיני מתכות וילפינן דלא הצריך הכתוב לכל הני אלא כשאינו
באה זהב כדאיתא בגמרא: שבעה נרותיה. ברזא כל
קנה וקנה הוה נר אחד בעין בזך וסם נותנין הסמן והפתילות
רש"י: ואפי' כתב ח' מעכבן. פירש הר"ב אפי' אות אחת
שהיא דבוקה כו' דכתיב וכתבתם בתיבה ותיבה ושליח' ובתפילין
כתיב והיה והיו לטוטפות: רש"י. ומ"ש הר"ב ובספר גמ' דף ל
וכתב ב"י סי' ד' סי' רע"ד דמוכתבתם למדו גם לס"ת: ארבע
ליצות מעכבות זו את זו. לא אתמר בגמ' מגלן והרמב"ם פיר
במשנה דלעיל ה"ל וכלן סמכו אותן לרמוזים שיש בפסוקים שכן
ראיה על שיהיו מעכבות אבל העין קבלה בידינו. ע"כ: רי"א
ארבע אתן ארבע מצות. וכ"מ לעניין סדין בציצית וטלי' בעלת
חמש. ולגאון בשבת בעלית שאינה מצוינת כהלכתה כדאיתא
בסוגיא. ואוקיתא בתרא. פתנה טא"ת סי' ג:

פרק ד התכלת

וכו' תפלה של יד וכו' ולא דברה
המשנה בדיני הציצית והתפילין
והמזוזה ועניין מלאכתן והברכות שחייבים לברך עליהם וכל הענינים התלויין בהן וסבת זה בעיני לפי שהיו הדברים האלה
מפורסמים בזמן חבור המשנה והיו עמנים ידועים והנוגים ביד כל העם פרט וכלל אין ענין מהן נפלא משום אדם ועל כן לא
דאה לדבר בהם כמו שלא הסדיר התפלה ר"ל נסחה ואיך יתנהג ש"ג לפי שהיה מפורסם ולא חברו בזה הסדר לכל חברון ספר
מ' ביאורו. הרמב"ם: התכלת אינה מעכבת את הלבן. כתב הר"ב אע"ג דמצוה לתת שני חוטים של תכלת ושני חוטין של
לבן כ"כ רש"י ותוספת מדדרשינן גדיל שנים דאין גדיל פחות משנים גדילים משמע ד' וכתבו התוס' וא"ת מגלן דבעי ב' חוטין
לבן זב' חוטין תכלת דילמא לא קפיד קרא אלא דלהוו ד' חוטין ואפילו חד מהאי מינא ותלתא מהאי מינא. וי"ל כיון דתרי מיני
בעי רחמנא סברא הוא שיהיו שווין ע"כ. ומ"ש הר"ב חוט א' של תכלת וכו' זו היא דעת הרמב"ם דלא בעינן אלא חוט א' דתכלת
אבל סובר שיהיו קצתו לבן דהא כופל לכל חוט עד שיהיו שמנה ומינא מעכבו לבן ואחד דתכלת. והתוס' כתבו דבספרי
משמע הכי דפתיל תכלת חד חוט א' אבל סוברים דגמרא דידן פליג אדספרי. ודברי הר"ב כן מוכתיב מלשון הסמ"ג וכתב ב"י
א"ח סימן י"ח דכיון דלא נפקא לן מידי בהאי ומינא לא בעי לתיחת לפלוגתא

וה"ק לחר ב' של לבן וב' של תכלת ולחר ג' של לבן ולחת קלתו תכלת ע"כ ומ"ש הר"ב ולא נתן לרבעתו של לבן יצא ול' רש"י ולחי עגיל לרבעתו תכלת לו לרבעתו לבן יצא לו כתבו לו דלריך טעם מגלן דכי ליה ליה אלא לבן לו תכלת דלא מיפטר בתרי חוטי לחודייהו עד דרמי ד' דלכסורה משמע דאין זה מעכב את זה דאם הטיל ב' חוטין מוהא' יצא כי הכי דקתני תפלה של יד אינה מעכבת את של ראש כו' ומשמע דמסוס דדרשינן גדיל שנים גדילים ארבעה בין יש בו מין לבין אינו בדבר דלקמן: תפלה של יד וכו' לשון הר"ב רמב"ם כתב דוקא שנתיקן מצוין אצלו כו' כ"כ בפירושו וכתב וז"ל ויש לך להקשות בכאן קושיא ולומר הואיל ודבר המשנה הוא בתפלה של ראש ושל יד שאין מעכבין זה את זה ע"מ שיהיו מצוין שתיקן אבל אם לא היו מצוי אלא א"יהיו מעכבות זו את זו ומה שאמר אד"מינין שבגולב מעכבות זה את זה ע"מ שלא יהיו מצוים כולם אבל אם הם מצוים כולם הם ג"כ אין מעכבות כמו שבארנו בם שלפני זה ודברי השוו דין בד"מינים שבגולב ובתפלי של ראש ושל יד ולמה אמר בד' מינים מעכבין ואמר בתפלה אין מעכבין ותירון הקושיא הזאת מבוארת היטב וזה שבד' מינים שבגולב כשהן מצוין אע"פי שאין מעכבין זו את זו מ"מ אותן א"א לפי שאינו יוצא י"ח ולא שלמה המצו' עד שיגמור עטילת ארבעתן בידו ואפי' נטל אותן זה אחר זה ואינן כן בתפלה של ראש ושל יד שלא כל זמן שיניח א"מסתיקון ל שלובשן כבר קיים מ"ע (אחת) ויצא ידי חובתה ע"כ ומ"ש הר"ב וזה דלא כהלכתא כו' גם הרמב"ם בחבורו פ"ד מה"ת סתם וכתב לשון המשנה ולא חילק בין יש לו לאין לו וכתב עליו הכ"מ וכ"י א"ח סימן כ' דהלשון שבפירושו הוא טעות סופר כלומ' שתלמיד טועה כתב כן מבחוץ וטעו הסופרים וכתבוהו בפיס ובמוסחות הערבי ליתיה ע"כ וכך בגא"י שבידי הונה ונרשם על לשון הפי' ומ"ש תפלה של יד אינה מעכבת כו' עד ואינו כן בתפלה של ראש ושל יד אלא ונכתב בתקונו בזה הלשון ואמרו הלבן אינ' מעכב את כו' הוא שאם עשה ציצית של לבן ותכלת ואבד הלבן ונשאר התכלת לבדו יצא ודע שאם אפי' שאין מעכבין זה את זה שתיקן מצוה אחת אבל תפלה ב' מצות כמו שביארנו בחבורינו במצוין המצות ולזה כל כו' ע"כ והא דכתב הלבן אינו מעכב וכו' הוא שאם עשה ציצית כו' האריך בפירוש הזה הכ"מ בספ"ח מה"ציצית: תפלה תרגום לטוטפות לתפילין: והטור כי כ"ה מפרש לשון פליליה שהן אות ועדות לכל רואינו שהשכינה שורה עלינו דכתיב (דברים כח) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ודרשינן אלו תפילין שבראש וז"ל התוס' ותפילין נראה לשון ויכוח כמו ויפלל שעשה פגילות עם קומו על שם שהם עדות והוכחה שהשם נקרא עליו וירא"ים ממנו כדאמר וראו וגו' ע"כ וכתבתי על זה בספרי ספר מעדני מלך בפ"ג דברכות שלפי זה צריכה שתהיה קריאת הלל"ד במלת תפילין בדג"ם להורות הלל"ד הכפולה: הסלת והשמן אין מעכבין את היין פי' הר"ב הסולת והשמן של מנחת נסכים וכתבו התוס' משמע הא סולת ושמן מעכבי אהדדי ותימה דהא לא כתיב שום קרא במנחת נסכים ושמא ילפינן ממנחת נדבה דכתיב בה שיכוב לעיל (פ"ג משנה ה') ובילוי שלמה בעלמא הוי דנבי מיעוטו מעכב את רובו כתיב גם במנחת נסכים והתם גלי לן קרא ע"כ: הכותנות שעל מזבח החיצון פי' הר"ב הגך דכתיבי בפ' אחור וכו' אינם מעכבין כו' של מוספין של עצרת כו' דאו פרשת אחור גופייהו מעכבי זה את זה דהוויה כתיב בהו פירש"י יהיו מולה וכל הויה שיכובא ומיהו פריס וכבשים דפ' פנחס לא מעכבי אהדדי ואינו לפרושי לאתני דפריס וכבשים דאין מעכבין בכה ג' נמי והכי איתא בגמ' דתנא מילי מילי קתני ומדברי סב"מ בפ"ח מה' תמידין נראה דס"ל דדוקא באילים דפ' אחור איכא שיכובא אהדדי ואין נ"ל דהא יהיו דבקרא אחר וז' כבשים נמי קאי ובפירש"י כמו שכתבתי דפריס וכבשים דחומס הפקודים לא מעכבי אהדדי משמע הא דפרשת אחור מעכבי אהדדי ובפי' הרמב"ם דפר אינו מעכב לב' האילים וז' הכבשים הקריבים עם הלחם ויתכן לפרש דגם דעת רש"י כך הוא והא דיהיו דלעכב לא דרשינן אלא לכל מין ומין במספרו ולא לתין על שאינו מינו

אבל

תפלה של יד אינה מעכבת של ראש הרמב"ם כתב דוק' שתיקן מצויין אצלו אבל אם אין מצויה אצלו אלא אחת מהן לא יניח האחת עד שימצא האחרת בזרי' שמא יטעה ויסמוך על אחת תמיד וזה דלא כהלכתא דמ"ד הכי בגמר' הדר ביה מכח מה שהקשו לו ואלא מאן דלית ליה תרתי מצוה חדא מצוה נמי לא לעביד בתמיד והלכה בקשתיקן מצויין אצלו בין שאין מצויין אצלו אינן מעכבו זו את זו וכן הוא כל רבותי הלכ' למעשה: הסלת והשמן של מנח נסכי' אינן מעכבין את היין: של נסכים שאם הביאו את היין בלא סולת ושמן מנסכו: והמתנות של מזבח החיצון כגון ארבע מתנות של חטאת אין מעכבות זו את זו שאם לא נתן אלא אחת כפר דכתיב (דברים יב) ודם זבחיך ישפך שפיכה אחת משמע: ב הפרים והאילים והכבשים הגך דכתיבי בפרשת אחור אל הכהנים והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר בן בקר אחד ואילים שנים הבאים עם שתי הלחם של עצרת: אינם מעכבים: הפרים שנים ואיל אחד ושבעה כבשים של מוספים של עצרת הכתובים בפרשת פנחס אין (שני) פרים של מוספים מעכבין הפר של שתי הלחם ולא הפר של שתי הלחם מעכב שני פרים של מוספים: וכן שני אילים של שתי הלחם אין מעכבין האיל אחד של מוספים: ולא איל א' של מוספים מעכב שני האילים של שתי הלחם: וכן הכבשים אין מעכבין אלו את אלו: רבי

"תפלה של יד אינה מעכבת של ראש ישל ראש · אינה מעכב' של יד הסולת והשמן · אינם מעכבין את היין · ולא היין מעכבן · המתנות שעל מזבח החצון אינן מעכבי' זו את זו: ב הפרים והאילים והכבשים אינן מעכבין זה את זה · ר"ש

ר"ש אומר אם היו להם פרים מרובים ולא היו להם נסכים יביאו פר אחד ונסכיו ולא יקרבו כולן בלא נסכין: ג הפר והאילים והכבשים והשעיר אינן מעכבין את הלחם ולא הלחם מעכבן: ד הלחם מעכב את הכבשים והכבשים אינן מעכבין את הלחם דברי ר"ע אמר (נחלק רבי) שמעון בן גנס לא כי אם הכבשים מעכבין את הלחם והלחם אינו מעכב את הכבשים שכן מצינו בשהיו ישראל במדבר ארבעים שנה קרבו כבשים בלא לחם אף כאן יקרבו כבשים בלא לחם אר"ש הלכה כדברי בן גנס אבל אין הטעם כדבריו שכל האמור בחומש הפקודים קרב במדבר וכל האמור בתורת כהנים לא קרב במדבר משבאו לארץ קרבו או ואין מפני מה אני אומר יקרבו כבשים בלא לחם שהכבשים מתירין את עצמן (נחלק ר"ע) בלא לחם לחם בלא כבשים אין לי מי יתירנו: ד התמידין אינן מעכבין את המוספים

ר"ש אומר אם היו להם פרים מרובים ולא היו להם נסכים יביאו פר אחד ונסכיו ולא יקרבו כולן בלא נסכין: ג הפר והאילים והכבשים והשעיר אינן מעכבין את הלחם ולא הלחם מעכבן: ד הלחם מעכב את הכבשים והכבשים אינן מעכבין את הלחם דברי ר"ע אמר (נחלק רבי) שמעון בן גנס לא כי אם הכבשים מעכבין את הלחם והלחם אינו מעכב את הכבשים שכן מצינו בשהיו ישראל במדבר ארבעים שנה קרבו כבשים בלא לחם אף כאן יקרבו כבשים בלא לחם אר"ש הלכה כדברי בן גנס אבל אין הטעם כדבריו שכל האמור בחומש הפקודים קרב במדבר וכל האמור בתורת כהנים לא קרב במדבר משבאו לארץ קרבו אין ואין מפני מה אני אומר יקרבו כבשים בלא לחם שהכבשים מתירין את עצמן (נחלק ר"ע) בלא לחם לחם בלא כבשים אין לי מי יתירנו: ד התמידין אינן מעכבין את המוספים

ולא

דכת' הר"ב והרמב"ם אין הלכ' כר"ש מסו' דרבנן פליגי ומפרשי לקרא איפה גדולה ואיפה קטנה: ג הלחם מעכב את הכבשים והכבשים אינן מעכבים את הלחם דברי ר"ע אר"ש בן גנס לא כי כו' מפרשים בגמ' דכתיב בלחם ושני כבשי הכהן וגו' קודש יהיו לה' לכהן ולא ידענן אמאי קאי הוה דמשמע עיכובא או לחם או כבשים ר"ע סבר לכהן איזהו דבר שבולו לכהן הוי אומר זה לחם ובן גנס מי כתיב קדש יהיו לכהן קדש יהיו לה' לכהן כתיב איזהו דבר שמקצתו לכהן הוי אומר אלו כבשים ור"ע מי כתיב קודש יהיו לה' ולכהן לה' לכהן כתיב

כדרב הונא דא"ר הונא קצתו הפס ונתנו לכהן: הלחם מעכב את הכבשים והכבשים אינם מעכבין כו' ואפ"ה כי אתיין בהדדי הכבשים עיקר והלחם טפל תשים דכבשי מתירין את הלחם כשבא ביחד ולא פליג ר"ע אסתמא דמתני' י"ג ס"ב והכרחני לזה שראיתי להרמב"ם דפסק בפ"ח מה' תמידין כר"ע דהכא וכפי"ז מהלכות פסולי המוקדשין פסק הא דלעיל נמי ואף ע"ב דהר"ב לא פסק כר"ע אפ"ה הוא"ל ולהרמב"ם מוכרחים לומר דל"פ אלא נאמר דלהר"ב נמי ל"פ דלמעט במחלוקת עדיפא ועיין לקמן בסמו"ל: והכבשים אין מעכבין את הלחם כתב הר"ב אם הביאו שתי הלחם כו' קדושין עיין בתשנה ב' ריש פ"ו ומאי עבדינן בהו: אר"ש הלכה כדברי בן גנס וכו' וכתב הר"ב שהלכה כר"ש וכ"כ הכ"מ בפ"ח מה"ת בשם הראב"ד דלא כהרמב"ם שפוסק כר"ע

כמ"ש לעיל בסמוך וכ"כ הכ"מ משום דר"ש ור"ש בן גנס רבים גינהו ועוד דיהבי טעמא לתלתייהו ע"כ ונדחק למצוא טעם לפסק הרמב"ם ולי ראיה גדולה להרמב"ם מסתמא דמתניתין ב"פ"ו בזה יפה כח הכהנים כו' דלתתוי לחם הבאים בפני עצמן כמ"ש שם הר"ב והביאו כר"ע והוי מחלוקת ואח"כ שתם ותיובתא להראב"ד והר"ב שפסקו כר"ש: וכל האמור בת"כ לא קרב במדבר וזה קבלה בידו הרמב"ם: ד התמידין אינן מעכבין את המוספין כו' כתב הר"ב בגמ' מפרש דלעניין קדימה כו' ואע"ג דכתיב (ויקרא ז) וערך עליה העולה כו' תמהו התוספות דבמתני' דרפ"י דזבחים נפקא לן מדכתיב (במדבר כה) מלבד עולת הבקר וכו' ומסקי דמהכא לא נפקא לן אלא הקטרה

דכולים

א מה: מ"מ מה' ס"מ מה' דכתיב ואיפה לפר ואיפה לאיל וכי יתלת פרים ואילים אחת הוא כו' כתבו התו תימה דלפרדיך וכי יש שם איפה ורש"י פי' ביחזקאל דאיפת קמח היה מביא להוציא סולת עשרון מן הסאה ואיפה ג' סאין והיינו ג' עשרוני לפר ואיפה לאיל (כמו שסיימו משנה ו' פ"ו) שתי הלחם שני עשרונים דג' סאין וכן של פר יש ב' מג' סאין שאם לא מלא כל כך מנופה יביא משל עשרון לסאה וסמוכין שתות היו בהין. וכה ג שפירש"י בשמן יש לפרש באיפה שהיה שם איפה גדולה וקטנה ומה שמדקדק מסו' לנקט בגדולה אחד לישנא משמע שניהם שווין וכן דורש בספרי בפרשת כי תצא דא"ר חנינא בן חזקיה בן גוריון וכי מדת פרים ואילים וכבשים אחת היא והלא כבר נאמר ג' עשרונים לפר וגו' אלא מלמד שאיפה גדולה ואיפה קטנה קרוי איפה עכ"ל והייט לקראי איפה גדולה ואיפה קטנה: ג הלחם מעכב את הכבשים והכבשים אינן מעכבים את הלחם דברי ר"ע אר"ש בן גנס לא כי כו' מפרשים בגמ' דכתיב בלחם ושני כבשי הכהן וגו' קודש יהיו לה' לכהן ולא ידענן אמאי קאי הוה דמשמע עיכובא או לחם או כבשים ר"ע סבר לכהן איזהו דבר שבולו לכהן הוי אומר זה לחם ובן גנס מי כתיב קדש יהיו לכהן קדש יהיו לה' לכהן כתיב איזהו דבר שמקצתו לכהן הוי אומר אלו כבשים ור"ע מי כתיב קודש יהיו לה' ולכהן לה' לכהן כתיב

ולא המוספים מעכבין את התמידים · ולא המוספים מעכבין זה את זה · לא הקריבו כבש בבקר יקריבו בין הערבים · א"ר שמעון אימתי בזמן שהיו אנוסין או שוגגין אבל אם היו מזידין · ולא הקריבו כבש בבקר · לא יקריבו בין הערבים · לא הקטירו קטר בבקר יקריבו בין הערבים · אר"ש וכולה היותה קרבה בין הערבים · שאין מחנכין את מזבח הזהב אא בקטרת הסמים · ולא מזבח העולה אלא

דכולי קרא בהקטרה איירי · ומהתם נפקא לן עבודת דם דכתיב תעשו ומשמע עשיות · ע"כ: ולא המוספין מעכבין זה לת זה · לפי מיירי בעיכובא בעלמא ולא בקדימה לאו כללא · דסל חג מעכבין דכמספק כמספקים כתיב בהו כמ"ש בר"פ מסמא דגמרא ולא ידעתי למה הסמיע זה הרמב"ם בפ"ח מה"ת ולא"נ מיירי בקדימה סל חג נמי לאו בכלל מהאי טעמא גופה דכמספק כתיב לכך קריבין על הסדר כדלקמן בגמ' פ"י דזבחי ד"ל ופס הרמב"ם בפ"ט מה"ת: לא הקריבו כבש בבקר כו · כתב הר"ב בגמר' מפרש דמתני' חסורי מחסרא כדלא סלא נתחנך אבל נתחנך כו' · דלא"כ סאין מחנכין לתנא בסים לאי קאי: אמר ר"ש לימתי כו' כתב הר"ב דח"מ וה"ק בד"ה כו דכתיב בפרשת פנחס ולת הכבש הסני כו' ולקני בספרי הלי קרא לאה נאמר כו' וכ"כ רש"י ולע"נ דדרשא זו בעלמה איכא למדרשה בפ' תלוה שכן נאמרו שם נס גלוי ב' הכתובים כמו שהם אמורים בפרשת פנחס אלא שדרשת ספרי לא נתחברה על ספר שמות ולא המכילתא שנתחברה על ספר שמות אין בידינו מתנה על פרשת תלוה כך ג"ל פשוט ועוד ג"ל דמכיון שאנו דורשים על המלוה שאחר שנתחנך ניחא למאקש הפרש תפסוקי פרשת פנחס דמיירי על אחר שנתחנך מש"כ פסוקי דומתה תלוה דמיירי בשעת חנוך ול"ק קרא דומתה תלוה לאה נאמר שאין אחריות כל פסוקים היתרים על הדור מקרא אחד שהרי יכול הוא לומר היכא דאיכא למדרש דרשינן היכא דליכא למדרש לא דרשינן: אבל הו מזידין כו' לא יקריבו: פירש הר"ב לאותן המזידין אבל כקנים אחרי' יכולין להקרי' דכי כהנים שטאו מזבח בטל נמי: לא הקטירו קטרת בבקר כו' כתב הר"ב דקטרת לא שכיח בחד גברא כו מפני שכיח מעשר' דכתיב ישימו קטורה באפך וסמיך ליה ברך ה' חילו ולא ע"ג דביגייהו כתב וכליל על מזבחך כבר כתבתי בפ"ב דיומא מש' ד'משנא דגמרא דמתסבר דכי כתיב עושר אדלא שכיח כתיב ולא דקדקו תוס' דהכא שכתבו דביומא מוכח דעולה נמי מעתרא ומש"ה כתבו דעיקר הטעם מטום דלא שכיח ולית"ל כדכתבתי ואין להקשות למאי נ"מ צריך לדלא שכיח דאי הוה שכיח כי נמי מעתרא י"ל דפשטי בה שהרי כשיקטיר פע אחרת יתעתר ומ"ש הר"ב לא שכיח בחד גברא שיקטיר קטורת פעמי' רבות ומסיים כדאחרי ביומ' שלא שנה בה אדם מעולם לא שכיח' דבריו אהדדי דז"ש מתחלה פעמי רבות אם לנוסחא דלא שכיח' שהוא כן בהסוגיא והיא ודאי ל"ק אמאי קאמר לא שכיח דוכא לא הוה כלל · דאזתן הבקיה קאי לומר דאע"ג שתקנו בעולה למקום הכהן שהוא ולא הקריב כו אם ה לא תקנו כן בקטרת מטום דלא שכיחא ובהוה שעתא אבתי לא הוו ידעי רבנן שלא יעשה בה אדם מעולם: אר"ש וכולה היתה קרבה · דקטרת חדא מלתא היא מש"ב בבבא לא אמר · דבעיס היו קריבין · תוס: שאין מחנכין · עיין חנוך הרגל והוא שם מוסאל בדברים הללו לתחלת המעשה לפי שהבעלים מרגילים אותן בעבודה דרך דומיא לאדם בתחלה שמלמדים אותו שום חכמה · או שום מדה להרגיל עלמו בה עד שתהא קבועה בו · הרמב"ם:

לא

לא פיי' פ"ח מה' תמידין ומוספין הלכה ב' בב פיי' שם פ"ג הל' ח' ר' פי' שם פ"ח הל' ב'

קדימה קאמר דאין מעכבין זה את זה דאי בעי תמידין מקריב בראשה ואי בעי מוספין מקריב בראשה ואע"ב דכתי' וערך עליה העולה ומשמע העולה דהייגו עולת תמיד תהא ראשונה לכל הקרבנו' אין זה אלא למצוה בעלמא אבל לא לעכב, אר"ש איזהו כו' · בגמרא מפרש דמתני' חסורי מחסרא והכי קתני · לא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערבי' הד"ה אלא נתחנך המזבח אבל נתחנך המזבח יקריבו בין הערבי' את ר"ש אימתי בזמן שהיו אנוסין אבל אם היו מזידין · אבל אם היו מזידי' לא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערבים וה"פ לא הקריבו התמיד של שחר לא יקריבו התמי' של בין הערבים דהכי מדרש קרא אם את הכבש אחד תעשה בבקר אוכשר שני ליקרב בין הערבים ואי לא לא · בד"ה אלא נתחנך המזבח דהאי קרא בחנוך כתיב בפרשת ולתה תלוה דכתיב לעיל מזבח תעשה · וזה אשר תעשה · על המזבח אבל נתחנך מזבח שבבר הקריב עליו קרבנות אפי' לא הקריב תמיד של שחר יקריב תמיד של בין הערבי דכתי' בפרש' פנחס ולת הכבש הסני תעשה בין הערבי' כמנהגת הבקר וכנסכו וכהוה קרא לא כתי' לת הכבש הא' תעשה בבקר וקנ"ל בספרי הלי קרא לאה נאמר והלא נאמר לתעלה בפרשה לת הכבש הסני כו' לפי שבא שמו לת הכבש א' תעשה בבקר הבי אלא הקריבו של שחר שומע אני אלא יקריבו של בין הערבים ת"ל קרא בקר ולת הכבש הסני מגוד לך שאם לא הקריב של שחר יקריב של בין הערבים: אבל אם מזידים כו' לא יקריבו בין הערבים אותן המזידים אבל בהטיס אחרים ובטלי להקריבו: לא הקטירו קטרת בבקר יקטירו בין הערבים: דקטרת לא שכיחא בחד גברא ביומא אלא שיקטיר קטרת פעמי' רבות כמו בעולה בלאחרי ביומא אלא אינה בה אדם מעולם אפי' אחת מעשרת דכתיב (דברים לג) ישימו קטורת באפך וסמיך ליה ברך ה' חילו הלכך לא קנסוק לכו שמלוך שהוא הביבה עליה לא פשטי בה ולא יכולו מלוי שיעיחו אותה מזידין ואין הלכה כר"ש בשתיהן שאין מחנכים את מזבח הזהב אלא בקטר הסמי של בין הערבי דכתי' (שמות ל) בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה כלומר כשמתקן את המנורה מן הפתר שיש שם מהלקת הנרות ואי לאו דעבד הדלקה בחורת' מלי בעי למתקן בגפרא: אלמא תמיד המנור בין הערבים ויון דמנורה נתחנכה בערב קטרת נמי נתחנכה בערב דכתי' (שם) ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה:

ה חביתי

לא בתמיד של שחר ולא את השלחן לא בלחם הפנים בשבת ולא את המנור' לא בז' נרותיה בין הערבי': ה חביתי כ"ג לא היו באות חצ"י לא מבי' עשרון שלם וחוצהו ומקריב מחצה בבקר ומחצה בין הערבים וכהן שהקריב מחצה בשחרית ומת ומינו כהן אחר תחתיו לא יבי' חצי עשרון מביתו ולא חצי עשרונו של ראשון לא מבי' עשרון שלם וחוצהו ומקריב מחצה ומחצ' אבד נמצאו ב' חציי' קרבין וב' חציי' אובדין לא מינו כהן אחר משל מי היתה קרבה ר"ש א' משל צבו' ר' יהוד' א' משל יורשי' ושלימה היתה קרבה:

פרק ה

כל המנחות באות מצה חוץ מחמץ שבתודה ושתי הלח' שהן באות חמץ ר"מ א' שאור בודה להן מתוכן ומחמצן ר' יהודה או' אף היא אינ' מן המובחר אלא מבי' את השאור ונותן לתוך המדה וממלא את המדה א"ל אף היא היתה חסירה או יתירה: ב כל המנחות נלושו' בפושרין ומשמרן של' יחמיצו ואם החמיצו שיריה עובר בל"ת שנאמר (ויקרא ב) כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ וחייבים על לישתה ועל

ה חביתי כ"ג מנחת כ"ג שמביא בכ"י וע"ש דכתי' בה (ויקרא ו) על מחבת בשמן תעשה מש"ה קרי ליה חביתין: ל"ה באים חצאין שלא יביא מביתו ח"ע בבקר וחצי עשרון בערב: לא חצי עשרונו ש"ר שנשאר מן העשרון שלם שהביא הראשון שמת ולא קרב אלא חציו: וב' חציין אובדין חצי עשרונו של ראשון שמת וחצי עשרונו של זה שעמד: משל צבור דכתיב חק עולם חק זה יהא משל עולם כלומר משל צבו' מתרומת הלשכה: ר"י אומר משל יורשים דכתי' (שם) והכהן המשיח תחתיו מבניו והכי משמע והכהן המשיח שמת תחתיו א' מבניו יעשה אות': ושלימה היתה קריבה כל זמן שהיה מת"ל לר"ש או משל יורשי' לר"י שלימה היתה קריב' עשרון שלם ולא חצי עשרון ר"ש מפיק ליה מכליל תקטר שלא יקטירוה לחצאי' אלא כלה כשהיא באה מש"ה ור"י מפיק לה מדכתי' מבניו יעש' אותה כשאחד מבניו יקריב לאחר שמת אביו דהיינו היורשים יעשה אותה ולא חציה: והלכה כר"י שמשל יורשים היא באה:

פרק ה כל המנחו' באו' מצה חוץ מחמץ שבתוד' דכתיב (שם ז) ע"ל לחם חמץ ושתי הלחם דכתיב (שם כג) חמץ תאפינה: שאור היה בודה להן מתוכן מתוך עשרון דתוד' ושתי הלחם היה מוציא שאור שהיה לש מן הסלת מעט לאחר שנמדד וטומנו בסלת ומתחמץ מאליו ומחמץ השאר שמתקו' אחר ל"ה יכול להביא שלא תהא מנחה יתירה: היא אינה מן המובח' שאינה מתחלת יפה לפי שאין לה שאור מחומץ יפה: אלא מביא שאור שמחומץ יפה מתוך ביתו ונותן לתוך העשרון ומוסיף וממלא סלת: א"ה היתה חסרה או יתירה כגון אם השאו' עבה ומגובל בקושי עם מעט מים אינו מחזיק נפח גדול כאלו היה קמח וממלא העשרון יותר לפי שאם לא היה שאו' מגובל היה נפחו גדול מעכשיו ואם אינו מגובל יפה שנתן בו מים הרבה נעשה נפחו גדול משאלו היה קמח וממלא עשרון חסר שאם לא בשביל המים לא יהיה מלא והלכה כר' יהודה: ב שנא' כל המנח' אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ אריסא קאי דקתני ומשמרו' שלא יחמיצו וקודם קמיצה משתעי ושיריה ילפי' מקרא אחרינא דכתיב (שם ו) לא תאפה חמץ חלקם אף חלקם של כהני' שהם שירי המנחה שנשארו מן הקומץ ה"ז לא תאפה חמץ וכחמץ דוק' שאורו על השירים אבל מותר ללוש אותם בדבש ולטגנן בו:

אלא בתמי"ס ס' כדאמרי' לעיל דהכי מדרש קרא אם את הכבש האחד כו': ולא את השלחן אלא בלחם הפני' בשבת אלא בחול איתנוכי הוא דלא מחנך הא קדושי מקדיש (והתנן בפי"א משנה ח' שאפי' היא על השלחן ימים רבים אין בכך כלום) היא גופא קמ"ל דחינוך וקדוש דשולחן בשבת היא' כדקתני סיפא ולא את המנור' אלא בשבעה נרותיה בין הערבים (ומנור' אינ' מקדשת כלום וכל מילתא דידה אינה אלא בין הערבי' הדלקה ה"נ כל מילי דידיה דשלחן בשב') גמ': ה חביתי כ"ג ל"ה באי' חלויה כו דת"ר או נאמר מנחה מחצית הייתי אומר מביא חצי עשרון מביתו שחרי' ומקריב וחצי עשרון מביתו ערבית ומקרי' ת"ל מחציתה בבקר ומחציתה בערב מחצה משלם הוא מקריב פירש"י מחצית משמע מחצית של שלימה (מחצה משלימה) מחצה מתוך שלם הוא מביא ע"כ הא כיצד מביא עשרון שלם וחולקו: וחוצהו עיין בפי' הר"ב דפ"ט: לא יביא ח"ע מביתו ילפי' לה בברייתא מדכתיב ומחציתה בערב פירש"י ריבויא דוי"ו משמע אפילו כהן העומד בין הערבים אע"ג דאיכ' חצי עשרון דראשון רש"א משל צבור פי' הר"ב דכתיב חק עולם ובגמ' מפרש נמי מאי עביד באות' וכן ר"י מאי עביד בדר"ש ואי"נ להאריך בזה ומ"ש הר"ב הלכה כר"י וכ"כ הרמב"ם ועיין מ"ש במשנה ו' פ"ז דשקלים:

פרק ה כל המנחות באות מצה עיין במשנה דלקמן: חוץ מחמץ שבתודה ושתי הלחם שתי הלח' ניחא דכייל בהדי שאר מנחות דאקרו מנחה כדאית' בספר' התכל' (במדבר כח) בהקריבכם מנחה חדשה לה' אבל לחמי תודה לא אשכחן (ובהדיא אמרי' התם לחמי תודה לא אקרו מנחה) ומ"מ ניחא לאשמועי' דיגא תו' ועיין מ"ש במשנה ב': בודה בלל"ת גרסי' בערוך ופי' לשון הוצאה כמו החדש אשר בדא מלבו (מלכים א יב) כי מלבך אתה בודאם (נחמיה ו): ב נלושות בפושרין ומשמרן שלא יחמיצו אע"ג דפושרין מחמיצין כדפי' הר"ב במשנה ז' פ"ג דפסחי' מכוי' הרמב"ם בפרק י"ב מהלכות הקרבנות והואיל וליטתן ואפייתן בפנים בעזרה אנשי פנים זריזין: ואם החמיצו שיריה כתב הר"ב אבל מותר ללוש אותם בדבש דאילו בקומץ הא כתיב (ויקרא ב) כל שאור וכל דבש לא תקטירו:

ועל עריכתה · ועל אפייתה: **ג** יש טעונו' שמן ולבונה · שמן ולא לבונה · לבונה ולא שמן · לא שמן ולא לבונה · ואלו טעונות שמן ולבונה · מנחת הסולת והמחבת · והמרחשת · והחלות · והרקיקין · מנחת כהגים · ומנחת כהן משיח · ומנחת נכרי · ומנחת נשים · ומנחת העומר · מנחת נסכין טעונ' שמן · ואין טעונה לבונ' · לחם הפני' טעון לבונה · ואין טעון שמן · שתי הלחם · מנחת חוט' ומנחת קנאות · לא שמן ולא לבונ': **ד** וחייב על השמן בפני עצמו · ועל הלבונה בפני עצמ' · נתן עליה שמן פסלה · לבונה ילקטנה · נתן שמן על שיריה · אינו עובר בלא תעשה · נתן כלי על גבי כלי לא פסלה: **ה** יש טעונות הגשה ואינן טעונות תנופה · תנופה ולא הגשה · הגשה ותנופ' · לא תנופה ולא הגשה · אלו טעונות הגשה ואינן טעונות תנופה · מנחת הסלת · והמחבת · והמרחשת · והחלות · והרקיקין · מנחת כהני' · מנחת כהן משיח · מנחת נכרי · מנחת נשים · מנחת חוטא · ר' שמעון אומר מנחת כהנים · מנחת כהן משיח · אין בהן הגשה · מפני שאין בהן קמיצה · וכל שאין בהן קמיצה אין בהן הגשה: **ו** אלו

עריבתה כו' כתב הר"ב לפי שנא' לא תעשה חמץ וכו' ת"ל לא תאפה וכו' ולמה יצאת וכו' ואימא לחלקם אינטרי א"כ לכתוב חלקם לא תאפה חמץ מאי לא תאפה חמץ · חלקם שמעת מינה תרתי · גמרא · ומ"ש הר"ב לאתויי קטוף · ונ"ע אמאי שיריה תנא דמתניתין:

ג ומנחת נכרי עיין מ"ש במשנה ה' פ"ק דשקלים: ומנחת העומר דבה נמי כתיב שמן ולבונ' כדכתיב (ויקרא ב) ואם תקריב מנחת בכורים והיא מנח' העומ' רש"י: לחם הפנים אי אכללא דכל המנחות קאי · קשיא לי דלא אשכחן דאקרי מנחה בכלי' בשום כתוב · וכבר דקדקו כן התוספו' על לחמי תודה דכריש פירקין כמ"ש לשם שם אלא שרש"י פי' בפרש' אמור בפסוק ולקחת סלת והיתה המנחה הזאת ומשנתינו תסייעו דלא כהרמב"ן שהשיגו שיתכן לומר והיתה כל אחת מהמערכת: ד וחייב על השמן וכו' פירש הר"ב אם נתנו על מנחת חוטא או על מנחת קנאות דבהו כתיב לאו · משא"כ באינך: נתן עליה שמן פסלה לבונה ילקטנה · יליף בברייתא דמתנא קרית חטאת בלו' דאפי' נתן · חטאת קרויה' וכתיב היא למעוטי דתפסול אם נתן ופוסל אני בשמן שא"א ללקטו ומכשיר אני בלבונה שאפשר ללקטה: נתן כלי · לשון הר"ב שיש בו שמן על גבי מנחת חוטא · וכן לרש"י וחדא קדא מתרי תרי נקטי דה"ה לבונה וה"ה על מנחת קנאות · וכן הרמב"ם בפירושו כתב שמן ובחבורו פי"ב מה' מ"ה כתב שמן או לבונה: על גבי כלי לא פסלה · פי' הר"ב שלא הזהירה תורה אלא שלא יתן השמן לתוך הסולת יליף לה בברייתא מדכתיב עליה משמע בגופה ופירש"י עד שיערב כו' · וכ"כ הרמב"ם בפירושו שהכונה שלא יבלול וכו' והיינו דבחבורו העתיק נתן כלי כו' על גביהן: ה הגשה פירש הר"ב בחודה של קרן דרומי' מערבי' מטעם הירושלמי והבבלי שהעתקתי במשנה ו' פ"ג דבכורים: מנחת הסולת והמחבת וכו' ילפינן להו בברייתא מריבויא דקרא כדמסיים בתוספ' המנחה והבאתה והקריבה ריבויי ואיכא נמי מעוטי מאלה והקריב והקריבה והגיש והגישה כלומר ה"א יתירה ומאלה ליעוטי שתי הלחם ולחם הפנים שאין יתכן לאשים וה"א דהקריבה למעוטי מנחת נסכים שאינה באה בגלל עצמה · אבל ה"א דהגישה ר"ש דריש למעוטי כדלקמן ות"ק מפיק ליה לדרשא אחריתא: מפני שאין בהן קמיצה · דר"ש אית ליה נמי מיעוטא · דוהגיש והגישה כדכתבתי לעיל והכי איתא בברייתא שלא דברייתא מסיים שאין מהן לכהנים ואיכא בינייהו דאי מפני שאין בהן קמיצה אין כל מנחת כהנים בכלל המיעוט' דהא מנחת כהן חוטא נקמצת לר"ש כדתנן בר"פ דלקמן · וקצת קשה נמי במתני' לא ה"ל למתני סתמא מנחת כהנים אלא הל"ל דשל נדבה · וי"ל דסמיך כדמפרש טעמא

עריכתה · שמתעסק בה בידים אחר לישה · וחייבין על כל אחת ואחת לפי שנא' לא תעשה חמץ יכול לא יהא חייב אלא אחת ת"ל לא תאפה אפייה בכלל היתה ולמה יצאת להקיש אליה מה אפיה מיוחדת שהיא מעשה יחידי · וחייבין עליה בפני עצמה · אף אני אביא לישה ועריכתה וכל מעשה יחידי שבה · לאתויי קטוף שהוא מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמה · וקטוף הוא שמחליק פניה במים ואע"ג דלא מחזי כ"כ מעשה: ג מנחת סלת · המתנדב מנחה סתם מביא סולת ושמן ולבונה ובוללה וקומצה כמו שהו' קודם אפויה ובדידיה כתיב שמן ולבונה וכל הני אמרינן בגמ' ממנחת סולת דכתיב בה נפש · דמשמע דכל מנחת יחיד טעונה שמן ולבונה: והחלות והרקיקין · למנחת מאפה תנור · קרי החלות והרקיקין · דאי בעי חלות מייתי ואי בעי רקיקין מייתי: ומנחת כהנים · כהן שהתנדב אחת מחמשת מנחות הללו: מנחת כהן משיח · מנחת חביתין: נכרי · מתנדב מנחה · כדילפינן מאיש איש מלמד שהנכרי מביאין נדרים ונדבות כישראל: ומנחת נשים · אשה שהתנדבה מנחה: ומנחת נסכים · לא בעי לבונה דשמן נאמר בה ולא לבונ': ולחם הפני' כתיב ביה (ויקרא כד) ונתת על המערכת לבונה זכה ולא כתיב ביה שמן: ב' הלחם · של עצרת לא הוזכר בהן לא שמן ולא לבונה: מנחת חוטא ומנחת קנאות · בהדי' כתיב בהו (שם ה) לא ישי' עליה שמן ולא יתן עליה לבונ': ד וחייב על השמן · אם נתנו על מנחת חוטא או על מנחת קנאות: נתן כלי שיש בו שמן · על גבי כלי · של מנחת חוטא · לא פסלה · ולא איתרי' הרי עבר על מה שכתוב בתורה לא ישים עליה שמן · שלא הזהירה תורה אלא שלא יתן השמן לתוך הסלת או לתוך הקומץ: ה טעונות הגשה · בחודה של קרן דרומית מערבית · כדכתיב (שם ה) והגישה אל המזבח: והחלות והרקיקין · מנחת מאפה תנור: מנחת כה' · שהיא כלה כליל: וכל שאין בהן קמיצה · להתיר השירים תן המנחה לכהנים אין בהן הגשה ואין הלכה כר"ש: **ו** לוג

ו לוג ואחד מצורע. כתיב בהו והניף: והבכורים כדר"א בן יעקב גרסי'. כלומר דשמעי' ליה בעלמא דאמר בכורים טעונים תנופה. והלכה כמותו: אמורי שלמי יחיד וחזה ושוק שלהן. בהדיא כתיב בהו (ויקרא י) שוק התרומה וחזה התנופה על אמי החלבים יביאו להניף: אחד. שלמי נסים ואחד שלמי נסים. טעונים תנופה: בישראל אבל לא באחרים. מפרש בגמ' דה"ק אחד נסים ואחד נסים קרבנן טעון תנופה. ותנופה עלתה בישראל. אבל לא בידי נסים (דה"ק ל"ל דת"ר) בני ישראל מניפין ואין נכרים מניפין. בני ישראל מניפין ולא בנות ישראל מניפין: ב הלחם ובכבשי שלמים של עצרת. הבאים בגלל הלחם כתיב בהו (שם כג) והניף הכהן אותם על לחם הבכורים ולא על ממש שלא סמוך להם. כבשים בגלל הלחם. כדר' ברייתא וכן הלכה: שנאמר (במלואים) (שמות כט) אשר הונף ואשר הורם. ומהונף והורם דמלואים ילפינן שאר תנופות. תנופה מוליך ומביא. תרומה מעלה ומוריד: תנופה היתה במזרח. כלומר אף במזרח של מזבח יכול להניף וכ"ש במערבו דקרוב יותר להיכל: ותנופות קודמות להגשות. בתחלה מניף ואח"כ מגישו בתחלה העומר ובתנא קמאות איירי דטעונות תנופה והגשה וכתיב במנחת קנאות (במדבר ה) והניף את המנחה לפני ה' והקריב אותה אל המזבח: ן שלשה מינין. שלמי יחיד ושלמי צבור שהם כבשי עצרת ואחד מצורע ג' מינים הללו טעונים בין שלשתן ג' מצות סמיכה תנופה חיים ותנופה שחוטי: שתים. מצות מן השלש יש בכל מין ומין והשלישי' אין בהם דאין בכל מין אלא שתים: שלמי יחיד. כתיב בהו סמיכה בויקרא: ותנופה שחוטים. בחזה ושוק שלהן בנו את אהרן: שלמי צבור. כתיב בהו תנופה חיים והניף הכהן אותם דהיינו חיים ותנופה שחוטים בחזה ושוק שלהן לילפינן (מקדשי ל"ל ושלמי) יחיד אבל סמיכה לא בעי דהלכתא גמירי לה דאין בכל קרבנות צבור אלא שתי סמיכות בלבד. סמיכה של שעיר המשתלח ושל פר העלם דבר של צבור: אחד מצורע. כתיב ביה תנופה מי כדכתי' והניף הכהן אותם בפרשת זאת תהיה. וסמיכה דאי אפשר לקרבן יחיד שלא יסמוך ידו על ראש קרבנו: אבל לא תנופה שחוט. דמיעט רחמנא גבי שלמי יחיד (ויקרא ז) את החזה להני אותו אשר למשוחי אחים של מצורע ן שאינו טעון תנופה שחוט:

ן אלו טעונין תנופה. ואין טעונין הגשה. לוג שמן של מצורע ואשמו והבכורים. כרבי ר"א בן יעקב ואמורי שלמי יחיד וחזה ושוק שלהן. אחד אנשים ואחד נשי' בישראל אבל לא באחרי' ושתי הלחם ושני כבשי עצרת כיצד הוא עושה נותן שתי הלחם על גבי שני כבשי' ומניח שתי ידיו מלמטן. מוליך ומביא מעלה ומוריד. שנא' שמות כט) אשר הונף ואשר הורם. תנופה היתה במזרח והגשה במערב. ותנופות קודמות להגשות מנחת העומר ומנחת קנאות טעונו' תנופה והגש' ילחם הפנים ומנחת נסכים לא תנופ' ולא הגשה: ן ר"ש אומר שלשה מינים טעונים ג' מצות שתים בכל אחת ואחת יהי' שלישית איזהן ואלו הן זבחי שלמי יחיד וזבחי שלמי צבור ואשם מצורע זבחי שלמי יחיד טעונים סמיכה חיים ותנופה שחוטים. ואין בהן תנופה חיים זבחי שלמי צבו' טעונין תנופ' חיים ושחוטים ואין בהן סמיכה. ואשם מצורע טעון סמיכה ותנופה חיים ואין בו תנופה שחוט: ן ר"ש האומר הרי עלי במחב' לא יביא במרחשת. במרחשת לא יביא במחבת. ומה בין מחבת למרחשת. אלא שהמרחשת

ן מרקשת

דמסוס קמילה דהסתא ליכא למטעי' ומ"ת קשיא מתני' ובריית' הלכך כתבו התוס' דגרסה לפרש דקמילה דנקט הכא לא ע"ג דליסנא מסמע דלטעמיה נקטיה. על כרחין לא נקטי' לטעמיה אלא לכללא בעלמא דכל שאינו בקמילה אין בו הגשה דשמעינן מכלל זה שתי הלחם ולחם הפני' ומנחת נסכי' ומנחת כהני' ומנחת כהן משיח' ולהו למימר קאתי דכל שיש בו קמילה יש בו הגשה. דיש שיש בו קמילה ואין בו הגש' כגון מנחת חוטא של כהנים ע"כ וכ"ל דמסריך סריך בליסנא דמתני' ד' בפרק דלקמן:

ו והבכורים כדברי ר"א. כתב הר"ב דשמעי' ליה בעלמא דאמ' בכורים טעונים תנופ' וטעמי' כפי' הר"ב במשנה ד' פרק ב' דבכורים. ואף ע"ג דשמעי' מתי לר"י דבעית תנופ' לבכורים כדתנן הת' פ"ג מש' ו' מש' בגמ' דלהכי נקט ר"א' דרב גיברי' פירש' שהוא חכם ביות' דקי' ל מש' ר"א' קב ונקי: ואחר נסים בישראל. כתב הר ב דה"ק כו' בני ישראל מניפין ואין בנות ישראל מניפין ומניף כהן לחודי' רש"י: על גבי שני כבשים. ויליף בגמ' בברייתא ממילואים ומ"ש הר"ב דלרבי לאו על ממש אלא בסמוך להם בגמ' ר' לטעמיה דדריש ונתת על המערכת לבונה זכה על בסמוך כו' כדאת' וסכת על האהרן את הפרוכ' על בסמוך פירש' דליכא למימר על ממש דהא פרכת ממילה היא להבדיל בין הקדש ובין קדש הקדשים. ועיין במשנה ה' פי"א ומ"ש בס ומ"ש במשל' פ"ו: מוליך ומביא מעלה ומוריד. עיין מ"ש בפ"ג דסוכה משנה ט' בס"ל: תנופה היתה במזרח. פיר' הר"ב כלומר אף במזרח ובגמרא יליף בברייתא מדכתי' באשם ולוג של מצורע והניף וגו' לפני ה' ולא אתי אלא למעוטי חוץ דהא דאמרן בהגשה דלפני ה' במערב כמ"ש בפ"ג דבכורי' בשם ירושלמי והכי איתא נמי בבבלי במכילתין פ"ג דף ר"ט התם מנחה דאקרי חטאת וחטא' טעון יסוד וקרן מזרחית [דרומי'] אין לה יסוד אבל הכא לפני ה' קרינא ביה כיון שאינו בחוץ:

ז רש א ג' מינים כו'. אלו העקרים כלן אמתי' ואינן דמת ר"ש לבדו אלא שאומרים אותן בשם אחרים ואין חולקין עליו בשום דבר מכל זה. הרתב"ם. ודתנן ר"ש אומר בלשון פלוגתא נמצאים כיולא בזה רבים ואין חולק כמ"ש הרב מהם בסוף מסכת בכורים: ח אלא בגמרא לא גרסי' אלא וגרס מרקשת יש לה כו' ומיהו נמצא עוד במשנה דספ"ק דב"מ

דגרס מה בין וכו' אלא וכו' וע"ש וכן במשנה ב' פ"ג דערכין:
שהמרחשת יש לה כיסוי והמחבת אין לה כיסוי • גמרא
גמירא לה • גמרא: **ט** לא יביא מחצה כו'
דת"ר קרבן מנחה קרבן אחד אמרתי לך ולא ב' וג' א"ל ר"ש וכי
נאמר קרבן קרבן ב"פ וכו' ; ור"י
כיון דכתיב בשמן בשמן (הפסיק
הענין שאין באין כאחת) כמאן
דכתיב קרבן קרבן דמי • ור"ש אי
לא כתב בשמן בשמן ה"א דוקא
מחצה חלות ומחצה רקיקין אבל
חלות לחודייהו ורקיקין לחודייהו
לימא לא קמל"ן • וכ"ל דלר"ש
איצטריך קרבן לומר דרשאי
להביא מחצה כו' ועיין בפרק י"ג
מס"ה ג' :

פרק ו אלו מנחות נקמצות •
ל' הר"ב מנחת
סולת נקמצת עשה וכן לשון רש"י
וכ"כ הרמב"ם בפ"ז מה"ת במנח'
העומר ועיין מ"ש במשנה ג' :
מנחת נכריס • עיין מ"ש
בתוספה ה"פ"ק דשקלים:
רש"א מנחת חוטא של כהנים
נקמצת וכו' יליף לה
בברייתא מדכתיב (ויקרא ה)
והיתה לכהן כמנחה להקיש מנח'
חוטא של כהנים למנחת חוט' של
ישראל לקמיצה אבל שאריה אין
נאכלי' דדרשינן לכהן ומנח' ולא
לאישים כמנחה ופירש"י כל שיש לכהן לעשות בה יהא כמנחת
חוטא של ישראל דנקמצת ולא לאישים כמנחה • לענין המזבח:
ב מנחת כהנים וכו' • גמ' ותו ליכא והאיכא עולה איכא
עורה לכהנים • והאיכא עולת העוף איכא מורחה
ומולה • והאיכא נסכים לשיתין אולי ועיין בדבור דלקמן :
בזה יפה כח המזבח • כתב הר"ב לאתויי המתנדב יין כו'
דל"ת מזלפו על האישים כו' ואין כח מזבח יפה וכו' גם
הרמב"ם פי' כן • ואינו אלא דברי תימה דכלום כח מזבח יפה
אלא באש דכל הנך דתנינן כולם כליל לאישים וא"ל דבניסוך
איכא כח מזבח יפה בלא לאישים וכדאמרן בפס"ד דסוכה דף
מ"ט בזמן שמנסכין יין על המזבח פורקי' השיתין לקדי' מה שנא
(במדבר כה) בקדש הסך נסך שכר לשון שביעה לשון שכרו •
אלא כי פריך בגמרא והאיכא נסכים משני ליה דלשיתין אזלי
כמ"ש לעיל דש"מ דמאי דאזיל לשיתין ולא לאישים אין זה יפוי
כח למזבח • ובגמרא ומאי דוא לאפוקי מדשמואל דאמר שיעור
המתנדב יין מביאו ומזלפו על גבי אישים קמל"ן דלשיתין אזלי
פירש"י לאפוקי מדשמואל דאמר מזלפן לאישים דהוה למזבח
וקאמר דוקא באה כולה למזבח ולא יין • ע"כ • ואין ספק אזלי דריבוטא דסיפא דמתניתין דמפרשים דבזה וכו' דלאתויי היא •
הכניסוס לפרש גם ברישא דלאתויי היא • ולא דייקי • ות"מ כין כך וכין כך קשיא לפרמב"ם והר"ב שכתב • ד' בחיים כתב להלכה
דמולפי' אלא אישים וה"ל להזכיר מלן דלית הלכתא כהאי סתמא אבל בספי"ב דמכילתין כתב גם כן הר"ב דלשיתין אזלי מתני
דלהלכתא כתב כן • ואף הרמב"ם בחבורו פט"ו מה' מעשה קרבנות סמן
דמנסכו

ח מרחשת עמוקה • דכתיב (ויקרא ז) וכל נעשה במרחשת
בתוכה משמע אלמא יש לה תוך : ומעשיה רוחשין • שהשמן נע
ונד בתוכה לשון הרוחש על הארץ דמתרגמינן דרחשי • ויש
שגורסין ומעשיה רכין כלומר שליסתה רכה : ומחבת צפה •
דכתיב (שם) ועל מחבת משמע
עליה ולא בתוכה אלמא אין לה
תוך : צפה • שאינה עמוקה אלא
(שוליה) נפין אצל אוגניה • כמו
צף על פני המים ומעשיה קשי•
שהעשה שמטגנים בה ליחמא
קשה כדי שלא תשפך לתוך שאר
הכלי אין לו שפה : **ט** כופה •
מקום שפיתת קדרה אחת •
ופעמים שמסיקין אותו ואוכין בו
עשה : רעפים • טונל"ש בלע"ז
עשויין מחר' ומסיקין אותן בכבשן:
ויורות הערביין • כמין גומא
שעשויה בקרקע וטוחה בטיט
ומסיקין אש בתוכה עד שתתלבן
ואופים בה עשה : אש ראה יביא
מעשה כופה • דכופה מין תנור
הוא ואין הלכה כר"י : מנח' מאפה
כתיבי בה חלות • ורקיקים : לא
יביא מחצה חלות • דכל מנחות
בחות' י' וזה לא יבא חמש חלו'
וחמש רקיקין אלא או הכל חלות
או הכל רקיקין מפני שהו' קרבן
א' • שסניהם כתובים במנח' אחת
הילכך יכול להביא מחצה ממינו זה
ומחצה ממין זה ואין הלכה כר"ש :

פרק ו אלו מנחות נקמצות • מנחת סלת נקמצת עשה
ומנחת מחבת ומרחשת וחלו' ורקיקי' דהיינו
מאפה פותתן לאחר אפייתן • ובמנחת סלת כתיבה קמיצה
בהדיא ובאיזך כתיב אזכרה • ואזכרה היינו קומץ : מנח' נכריס
או נסיס • שהתנדבו אחת מאלו : מנחת העומר • אזכרה כתיב
בה : מנחת חוטא ואשמות • כתיב בהו קמיצה : מנחת חוטא של
כהנים נקמצ' • אע"ג דמנחת כהן נשרפ' כלה כדכתיב (שם ו)
וכל מנחת כהן כליל תהיה מ"מ בעי קמיצה : והקומץ קרב לעצמו
והשיריס קרבין לעצמן • אבל לת"ק אין מנחת כהן נקמצת אלא
נקטרת כמות שהיא • דסבר כל מנחה ששיריה נאכלים נקמצת
ושאין שיריה נאכלים אינה נקמצת והלכה כת"ק : **ב** בזה יפה
כח המזבח לא הוה צריך לאתויי דבזה יפה כח המזבח
ומלתא דפסיטה היא אלא לאתויי המתנדב יין לאזבח בלא קרבן
דלא תיתא מזלפו על האישים על האשיהוא נשרף והלה ואיכא
מזבח יפה בזה קמ"ל דלא אלא מנסכו כסא נסכי ויור' לשיתין
דהיינו כתיין שני מקבים שהיו במזבח ויורדי' למטה
ומחבר דוה בלה כולה למזבח ולא יין • ע"כ • ואין ספק אזלי דריבוטא דסיפא דמתניתין דמפרשים דבזה וכו' דלאתויי היא •
הכניסוס לפרש גם ברישא דלאתויי היא • ולא דייקי • ות"מ כין כך וכין כך קשיא לפרמב"ם והר"ב שכתב • ד' בחיים כתב להלכה
דמולפי' אלא אישים וה"ל להזכיר מלן דלית הלכתא כהאי סתמא אבל בספי"ב דמכילתין כתב גם כן הר"ב דלשיתין אזלי מתני
דלהלכתא כתב כן • ואף הרמב"ם בחבורו פט"ו מה' מעשה קרבנות סמן
דמנסכו

שהמרחשת יש לה כיסוי והמחבת אין לה
כיסוי דברי ר' יוסי הגלילי • רבי חגגיה בן
גמליאל אומר "מרחשת עמוקה ומעשיה
(גמ' רכים) רוחשים ומחבת צפה ומעשיה
קשים: **ט** (גמ' ל"ג) האומר הרי עלי בתנור
"לא יביא מאפה כופח ומאפה רעפי' ומאפה
יורות הערביים • ר' יהודה אומר אם רצה
יביא מאפה כופח • הרי עלי מנח' מאפה • לא
יביא מחצה חלות ומחצה רקיקין • ר"ש
מתיר • מפני שהוא קרבן אחד :

פרק ו אלו מנחות נקמצות ושיריהן
לכהנים מנחת סל' והמחב' •
והמרחשת והחלות והרקיקין • מנחת נכרי' •
מנחת נשים • מנחת העומר מנחת חוטא •
ומנחת קנאות • רש"א מנחת חוטא של
כהנים נקמצת "והקומץ קרב לעצמו •
והשיריים קרבים לעצמן : **ב** "מנח' כהנים
ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים • למזבח •
ואין בהם לכהנים • בזה יפה כח המזבח
מכח הכהנים שתי

למטה עד היסוד • כדי שיהיה כח המזבח יפה : ובזה יפה כח הכהנים • לאתויי שתי הלחם של עצרת אם הביאום בפני עצמן בלא נסכים • דלא תימה לשריפה עומדות ולא לאכילה כיון שלא קרבו נסכים שמתירים אותם קמ"ל • דבזה יפה כח הכהנים לעולם דלאכילה עומדו' ולא לשריפה : ג הנעשות בכלי • כגון מנחת מרחשת ומחבת שהן נעשות בכלי : טעונות ג' מתנות שמן • למעוטי מנחת מאפה תנור שאינה טעונה יציקה : ומתן שמן בכלי קודם לעשייתן • תחל נותן שמן בכלי שרת ונותן כלת עליו דכתיב במנחת מרחשת (ויקרא ב) סלת בשמן תעשה כלומ' תנתן אלמא דטעונה מתן שמן קודם לעשייתה • ובמנחת מחבת כתיב בלילה ויציקה ולא כתיב בה מתן שמן בכלי תחלה ובמרחשת כתיב מתן שמן ולא כתיב בה יציקה ובלילה וגמרי' הך מהך נאמר קרבנך במרחשת ונאמר קרבנך במחב' וכילד הוא עושה נותן שמן תחלה בכלי שרת ונותן עליו את הסלת [וחוזר] ונותן עליה שמן ובולל' הרי מתן שמן בכלי ובלילה ולשה במים ואופה בתנור ופותתה ויונק עליה שמן אחר פתיתה וזו היא יציקה הרי שלשתן • וקומץ ומקטיר את הקומץ והשאר נאכל לכהנים : והחלות בולגן דברי רבי • השתא מיירי במנחת מאפה תנור שהיא באה חלות או רקיקים וכתיב בה (שם) סלת חלת מצות בלולות בשמן רבי סבר חלות בלולות כתיב שבולגן כשהן חלות ורבנן סברי סולת בלולה כתיב מלמד שנבללת כשהיא סלת והלכה כחכמי' • חלת טעונות בלילה והרקיקים משוחים דכתיב חלות בלולות ולא רקיקים בלוליס רקיקים משוחים ולא חלות משוחות : כילד מושחן כמין כי • יונית שהיא כמין ט' שלנו כהפרס גודל של שמאל מן האגבע [כזה ☵] : ד כל

"שתי הלחם ולחם הפנים לכהנים ואין בהם למזבח: ובזה יפה כח הכהנים מכח המזבח: ג כל המנחות הנעשות בכלי • טעונות שלש מתנות שמן • יציקה ובלילה ומתן שמן בכלי קודם לעשייתן (מ"חלות) והחלו' בולגן דברי רבי • וחכ"א סלת החלות טעונות בלילה • הרקיקים משוחים • כיצד מושחין • כמין כי • ושאר השמן נאכל לכהנים : ד כל

דמנסכו לסיתין • ומיהו כבר כתבתי בספ"י דזבחים דבגלא"ו כתב ג"כ דלסיתין מתנסך • אבל הר"ב ודאי דהתם נמשך אחר נוסח פירש הרמב"ם שבידינו וטעמא רבה איכא לאותו פסק דבגמרא דהתם מ"ד לאסיס יליף ליה מדכתיב אסה ריח וגו' גבי יין לנסך בפרש שלח זובריית' פליגי משום לא תבכה • ומוקמינן כרבי יהודה דס"ל דבר שאין מתכוין אסו ומש"ה איכא למפס' דלאסיס כיון דאגן כר"ש קי"ל דדבר שאין מתכוין שרי • וכמ"ש הר"ב שם וכבר תמה הכ"מ מזה על הרמב"ם שפוסק דלסיתין • והא הכא שברא איכא דר' יהול' היא • ומ"מ מתרץ דכיון דסתמא דמתני' דהכא ס"ל לסיתין • איכא למימר דאף לר"ש לסיתין • ומיהו לאו מטעמא דלא תבכה אלא קבלה היתה כך ביד האומר לסיתין שכך מצותה ולא מטעמא דלא תבכה ע"כ (וכתב רש"י וא"ת פסיק ריסיה ולא ימות הוא דאפסר דאוליף ליה בטיפין דקות מאוד• הלכך א"נ מכבה בטיפין גסות • דבר שאין מתכוין הוא ע"כ) • ומ"ש הר"ב ויורדים למטה עד היסוד • כלומר על התהום כדפי' הר"ב ברפ"ג דמדות • ובגמרא פ"ד דסוכה דף מ"ט סיתין מחוללין ויורדין עד התהום :

שתי הלחם וכו' והו ליכא והאיכא חטאת העוף איכא דמה והאיכא לוג שמן של מצורע איכא מתנותיו • וכתבו התו' אע"ג דאיכא כבשים בהדי שתי לחם ובזיכי לבונה בהדי לחם הפנים • מגופו מיהו ליכא למזבח עד כאן : בזה יפה כח הכהנים • פירש הר"ב לאתויי שתי הלחם של עצרת אם הביאום בפני עצמו וכו' וסתמא כר"ע דס"ל הכי במסנה ג' פ"ד ועיין מ"ש שם בס"ד :

ג כל המנחות הנעשות בכלי כו' כתב הר"ב למעוטי מנחת מאפה תנור • פירש"י שאין כל מעשיה בכלי שהרי נאפית בתנור ע"כ • וכתבו התו' דקסבר אין התנור מקדש • ע"כ • ומ"ש הר"ב שאינה טעונה יציקה • יליף לה בברייתא דגבי יציקה כתיבי תרי מיעוטי עליה והיא • ואין דבר שצריך שני מיעוטים אלא מנחת מאפה שיש בה שני מינים ולהכי לא ממעטינן מנחת כהנים • אע"ג דמאפה תנור כתיבה גבייהו בפרשה ומנחת כהנים איכא בתובה בפרשה • וכתבו התו' דלא דמי למיעוטי דהנשה במסנה ה' פ"ה דהתם איכא תלתא מיעוטי ולא שייך לאוקמי כולהו במנחת מאפה • ע"כ • ומשמע דמנחת העומר נמי נתרבה ליציקה והכי תנן במסנה ד' פ"י • ולא הביעוהי דברי רבינו בגור אריה פרשת ויקרא שהקשה אמאי לא ממעטינן שתי הלחם הפנים מיציקה כמו שממעטינן מפתיתה במסנה דלקמן ומאי קושיא כיון דהם אינן מעוטים שמן כלל כדתנן במסנ' ג' פ' דלעיל:

יציקה ובלילה כו' פירש הר"ב נותן שמן תחלה וכו' ונותן עליו את הסולת ומתן עליה שמן ובוללם • וז"ל רש"י וחוזר ונותן שמן דבלולה בשמן כתיב ע"כ • ומ"ש הר"ב ולשה כו' ופותתה ויונק כו' לשון רש"י ואף על גב דבמתני' תני יציקה בריש אפ"ה אינה אלא באחרונה והכי משמע מתני' בשעה שעושה יציקה לריך שתהא הבלילה נעשה כבר • וקודם בלילה תהא מתן שמן בכלי קודם לעשייתה ע"כ וכג"א כתב דלפי שמתן שמן בכלי ולא בגוף המנחה לכך שנאה באחרונה ע"כ אבל לקמן פ"י משנה ד' תנן מתן שמן בתחלה ואפ"ה תני בלילה בסוף ע"ש מ"ש בסס התו' : החלות בולגן דברי ר' • כתב הר"ב השפא מיירי במנחת מאפה תנור כו' וכ"כ הרמב"ם ומשום רקיקים הוא שפירשו כן דליתנהו בשאר המנחות אבל ה"ה בכל חלות דמנחות דשייכא פלוגתא דר' ורבנן וז"ל רש"י חלות של מנחת מאפה ושל מחבת ומרחשת בולגן בשמן לאחר שנעשו חלות לאחר אפייה וכתב עוד מנחת הסולת לא היה בה חלות דבעודה סולת נקמלת ע"כ ועיין במשנה ה' שם"ד : החלות טעונות בלילה • החלות שבמנחת מאפה טעונות בלילה לרבנן סלת ולרבי חלות רש"י : כמין כי • לשון הר"ב יונית • ל"רש"י שבלשונינו קורין לכף שלהן כי ע"כ ומ"ש הר"ב כמין ט' שלנו והתו' כתבו כמין כי לייר בקונטר' כמין ט' ובפירש חומש פיר' גימ"ל וי"מ כמין טו"ן או כמין כ' וכערוך פיר' דתניא בברייתא דף ה' המלכים מושחין כמין גזר והכהני' כמין כ"י יוונית פי' יצק שמן (על ראש אהרן)

ויורד לילך ולילך כמין ב' מרגליות וזהו צורתו ע"כ • ואני
ראיתי שתי הלפות ביתה של יונית המרובע ושם אין גם אחד
כמין ט"אך בקטנה האות הפסרים כה"ט • ועיין עוד מזה
במשנה ז' פ' ד' דכלים : ד' כל המנחות • האחרבעה האפויות
הרמב"ם פי"ג מה' הקרבנות :

הנעשות בכלי • פיר' הר"ב
למעוטי שתי הלחם
ולחם הפנים • ופירש"י שאין
נאפות בכלי אלא נאפות בתנור •
ע"כ : וממעטינן מדכתיב אותה
וכתבו התוס' דהקשה בקונטרס
דאימת לרבויא מנחת כהנים
ותירץ דמסתברא דמנחת כהנים
ה"ל לרבויא בדין מנחת מחבת
שכן פתיתה בתיבה כיה בהדיא
ושתיהן מנחת יחיד ונפש כתיב
בפרש"ל למעט שתי הלחם (ולחם
הפנים) לגבור הן • ע"כ • ובת"כ
ראיתי יצאו אלו שאין מהן לאשי'
והקשה רבינו בגור אריה דהשת'
דמנחה אתי לרבות לפתיתה א"כ
היא דבתרא קאי ומי אפתיתה
ומיעוטא דאות' אדרי תרי מיעוטי
ולמעט מאפה תנור כיון דאיכא
תרי מיעוטי כמ"ש בריש מתני'
דלעיל) ותירץ דאע"ג דמרבינן
מנחה לפתיתה אפ"ה מיעוטא
דהיא ליכא לאוקמי אלא איליקה דבה קאי קרא ע"כ ולי מעיקר'
לאו קושיא דעד כאן לא ממעטינן מאפה תנור בתרי מיעוטי
אלא ביליקה משום דמאי עבדת בשני מיעוטי • אבל הכא הא
ממעטי שתי הלחם ולחם הפנים ולריכין ב' מיעוטין דחלוקים
הם לענין לבונה וומסתבר למעוטי הני ולא מאפה תנור הואיל
ואין מהן לאשים כדברי ת"כ • א"נ שהן לגבור כדברי התוס' :
ואינו מבדיל • דכיון דא"ל קמיצה אינו צריך הבדל' רש"י בגמ':
מכפלה פירש הר"ב לא היה מכפלה ט' • ובגמרא גרסינן לא
היה מכפלה והן העתיקו רש"י והרמב"ם : ר' שמעון
אומר מנחת כהנים • לשון רש"י מנחת כהנים שלכהנים ע"כ
ועיין בר"פ : אין בהן פתיתה • שלא היה מכפלן רש"י : ה' רי"א
אף בבלק • כתב הר"ב ה"ג רי"א בבלק וכן גי' התו' • וכתבו בתוספתא גרסינן אף בבלק ואפה • וכתו' דווקנית ל"ג אף
ע"כ • ולשון הרמב"ם ורי"א שהעיסה לבדה היא לריכה בעיטה • ר"ל שמקטפים אותו ביד דרך בעיטה • והשיפה תהיה בחטה •
ובעסה ג"כ (במספר) הזה ע"כ • גרלה שני רשתו היה רי"א הבעיטה בבלק והשיפה אף בבלק : כל המנחות באות עשר עשר •
בגמרא יליפינן לה מלחמי תודה דנפישין מילי דדמיין אהדדי ומ"ש הר"ב ומנחת סולת נמי כו' אע"ג דלעיל מתנה ג' סד"ה החלו'
כתבתי בשם רש"י דמנחת סלת לא היה בה חלות כו' • י"ל קודם קמיצה אבל לאחר מכן אף על פי שאין [עוד לגבוה ביה] כלום
מ"מ לא חילק הכתוב באפייתן שכן מצינו בפי' בכתוב בפרשת צו לענין הימנו שאסרה התורה בפירי' כמו קודם הקמיצה ואת
ומצליה להר"ב דלמא לא למדנו מלחמי תודה אלא הגך הנאפות קודם קמיצתן וכן פירש"י בחומש פ' ויקרא בפסוק וכי תקריב וגו'
דשנינו במנחות כל המנחות קודם קמיצתן וג"ל דבפרק אלו מנחות [באות] איתא רב פפא אומר כל היכא דתנן עשר תנן • וכתב
שם רש"י שני פירושים ולפי' הראשון היינו שכולם יהיו עשרה חלות ויש שם עוד לשון אחר בפירש"י ולאותו לשון כתוב בפי' החומש
הנאפות קודם קמיצתן וכזה מתישב תמיהת הרא"ם שעל רש"י ז"ל : והגזירות כדבעינן למימר בהיתך פירקין במשנה ב' :
ו' עשרון משלם סאין • למנה ולא לעכב כדפירש הר"ב במשנה [illegible] והא דפירש הר"ב בבלק דמגיפין בשלש עשרה נפה
בדתנן לקמן ועיין מ"ש שם בס"ד :

ד "כל המנחות הנעשות בכלי טעונות פתיתה מנחת ישראל כופל אחד לשנים ושנים לארבעה ומבדיל מנחת כהני כופל אחד לשנים ושנים לארבעה ואינו מבדיל • מנחת כהן המשיח לא (גמ') היה מכפלה • ר"ש אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהם פתיתה מפני שאין בהם קמיצה • וכל שאין בהם קמיצה אין בהם פתיתה וכלן כזיתים : ה "כל המנחות טעונות שי"ש מאות שיפה • וחמש מאות בעינן ח' והשיפה הוא בעיטה בחטים • ר' יוסי אומר אף בבצק • כל המנחות באות עשר עשר • חוץ מלחם הפנים וחביתי כהן גדול שהם באות שתי עשרה • דברי ר' יהודה • ר"מ אומר כולן באות שתים עשרה • חוץ מחלות תודה והנזירות שהן באות עשר עשר : ו "העומר היה בא עשרון מג' סאין • שתי

ד כל המנחות הנעשות בכלי • הכא לאו למעוטי מנחת מאפה תנור אתא דכתיב (ויקרא ב) פתות אותה פתים כו' מנח' לרבות כל המנחות לפתיתה אלא למעוטי שתי הלחם ולחם הפנים • שאין טעונים פתיתה : כופל אחת לשנים • דכתיב פתות אותה פתים פתות היינו שנים דכיון דנסבה היינו שתי חתיכות פתים מרבינן שתהא חתיכה לשתי חתיכות דהיינו ארבע' יכול יעשו פרורים ת"ל אותה פתים ולא פתיתה לפתיתים וכלן פתיתין כזיתים דסיפא דמתני' לאו ר"ש קאמר ליה אלא דברי הכל היא דלאחר שעשה פתיתין כזיתים כופ' כל זית לשנים ושני' לארבע' מכפלה • לא היה מכפלה לארבע' אלא לשנים דלא כתיב פה אלא מנחת (פתים) ולא פתות : ר"ש אומר כו' ואין הלכה כר"ש : ה' שיפה • במסכת חטה בין ידו לכלי כדי שתהא נוחה להסיר קליפתה : בעיטה • שבועט בעובי אגרופו או בעובי שם ידו והיה שם אחת וכועט שתים שם שתים וכועט ג' • וחוזר ועושה כסדר הזה עד שגומר חמש מאות בעיטו' לג' מאו' שיפו' : ה"ג ר יוסי אומר בבלק • כלומר שיפה ובעיטה בבלק ולא בחטין ואין הלכה כר' יוסי : עשר עשר חלות • ומנחת סלת נמי אע"ג דקודם אפיה נקמל' אפ"ה עשר חלות היא באה: לחם הפנים • בהדיא כתיב ביה י"ב חלות וחביתי כ"ג • נאמר בלחם הפנים חק עולם ונאמר בחביתי כ"ג חק עולם • מה להלן י"ב חלות • אף כאן י"ב חלות ומקריבין מהן שם חלות בבק' ושם חלות בערב : חוץ מחלות תודה שהן באות עשר לדבעי למימ' טעמא לקמן בהידך פרקין • ואין הלכה כר"מ : ו' העומר היה בא עשרון משלש סאין • מנחת העומר שמביאין ממחרת הפסח היו קולרין שלשה סאין • דהיינו שיפה שעורים וטוחנים אותו ומגיפין אותו בנפה י"ב פעמים עד שמעמידים כלתו

סלתו על עשרון שהיא עשירית האיפה וטעמא דבעי עשרון של עומר ג' סאין של שעורים כיון דמתבואה חדשה הוא • ושל שעורים יש בהן סודין הרבה וסולת יוצאת ולא אתי עשרונו מוכחר אלא מג' סאין : שתי הלחם שתי עשרונים משלש סאין כיון דמחטים קאתו אף על גב דמתבואה חדשה אתיין דבעינן תבואה של חטין חדשה היא • אפ"ה שתי עשרונים מוכחרי אתו מג' סאין : לחם הפנים עשרים וארבע עשרוני' • דהכי כתיב (ויקרא כד) שתים עשרה חלות שני עשרונים יהיה החלה האחת : מעשרים וארבע סאים • כיון דמחטין אתו ומתבואה ישנה נפיק עשרון מוכחר מסאה : ז' היה מנופה בי"ג נפה • זו למעלה מזו וכל זה למצוה אבל לא לעכב שאם הביא עומר עשרון מארבע סאין או שהביאו משני סאין לא פסל : רש"א לא היה לה קצבה • אפי' לכתחלה לא נתנו חכמים קצבה מכמ' סאין חטין או שעורין מביאין עומר ושתי הלחם ולחם הפני' שלא רואין בסל שתהא מנופ' כל צרכה ודיו ואין הלב' כר"ש:

פרק ז התודה חמש סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות • חמש סאין של ירושלמיו' הן שש מאותן שהיו במדבר בימי משה שהוסיפו על המדה שהיתה בימי משה שתות דקיימא לן מוסיפין על המדות ואין מוסיפין יותר משתות ואותו שתות הוא שתות מלבר : שתי איפות • כלו' הרי שש סאין הם שתי איפות שהם עשרים עשרון שהרי בכל איפה עשר עשרונות : עשרה לחמן • עשרה לחמן עשרוני' לעשר חלות חמץ שבתודה : רבוכה • חלוטה במים רותחין קרוי' רבוכה : ורבינו משה בר מיימון פיר' רבוכה מרובה בשמן וקלויה בו לפי שהיה בה שמן כנגד החלות והרקיקים :

גמצא

ז בשלש עשרה נפה • לשון הר"ב זו למעלה מזו • מסייס בברייתא וזו למעלה מזו עליונה קולטת סודין תחתונ' קולטת סלת ופירש"י זו למעלה מזו כל א' עבה מחברתה עליונה ראשונה קולטת סודין שהיא היתה גסה שבכלן • ולא היתה קולטת כי אם סודין • והיו הקמח והסלת לעבר הנפה • ושוב היה נותן הקמח והסלת בתחתונ' בדקה הימנה והיא היתה קולטת הקרטין סלת • והקמח הולך לעבר הנפה • ושוב היה חוזר ונותן הסלתו בדקה הימנה כדי שלא יפתיי' מן הקמח ומן הסודין בסל' כלל שתהא הסלת ברורה ע"כ • ומ"ש הר"ב וכל זה למצוה אבל לא לעכב שאם הביא כו' ליפנא קטיע' הוא שה"ל לכתו' ג"כ שאם לא ניפה בי"ג נפה כו' וכת"ש הרמב"ם בפירושו ובחבורו פ"ה מהלכות תמידין גבי לחם הפני' ואפשר לפי שברייתא לא אמרו אלא ריבה ומיעט במדת סאין אבל לא הזכירו הנפות אף הרמב"ם בפ"ח מה"ת לא העתיק אלא לשון הברייתא ולא זכר שאם מיעט בנפת כמו שהזכיר בלחם הפנים ואע"פ דבפ"ח מקדי אכולהו • לכך גם הר"ב ה"ק וכל זה למצוה כו' שאם הביא כו' כלומר כשם שאם הביא כו' לא כסל דהכי מיתניא בהדיא בברייתא • ה"נ בנפות דמאי שנא • אבל ראיתי בפירש"י שכתב בי"ג נפה הלכה למשה מסיני ע"כ נראה טעמו דכיון דליכא ביניהו אלא נפה אחת א"א למימר דטעמא משום חדשות ויפנו' כדלעיל אלא דהל"מ היא • וא"ה דהל"מ יתכן לומר דאף לעכב הוא כמו שאר שיעורין דהל"מ כדאית' בפ"ק דכוב' והם לעכב והפת' בדוק' נקטה הברייתא' ריבה ומיעט בסאין בלבד : שנאמר ולקחת סלת ואפית וגו' שתהא מנופה כל צרכה שתהא סלת ברורה בשעת אפייה ו"ש:

פרק ז חמש סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות • כתב הר"ב שהוסיפו כו' • ואין מוסיפין יותר מששות • ולפינן לה בגמרא מקרא דיחזקאל (מ"ה) עשרים שקלים עשרה וחמשה שקל המנה יהיה לכם : דכל הני שקלים שהם ששים הוא המנה והשקל ד' זוזים הרי ר"מ זוזי וקי"ל דמנה דאור ייתא כ"ה סלעים שהם מאה זוזי ומנה של קדש כפול היה הרי מאתים נמצא שהוסיפו שתות מלבר שהוא מ' עלר' : עשרה לחמן ועשרה למנה וכו' כתב הר"ב ולמדנו שמין אחד של חמץ הוא • עשרונים כנגד שלש מינים של מנה מדכתיב על חלות לחם חמץ אמרה תורה כו' וז"ל הרמב"ם (מפני) שנאמר על חלות לחם חמץ אחר שנאמר חלות מצות ורקיקי מצות וסלת מרבכת (ובאה הקבלה שר"ל) שמיעוט אלה הג' מינים כמו שיעור החמץ • ע"כ : רבוכה כתב הר"ב חלוטה במים רותחין קרויה רבוכה כך פירש"י בפירוש החומש פרשת צו ומ"ש הר"ב בשם הרמב"ם שפירוש רבוכה מרובה בשמן וקלויה בו • בפי' משנה ג' פ"ט אדתנן התם דבחביתו כ"ג היה רביעית שמן לכל חלה כתב וז"ל ו.ה הענין מחזיק ענין שעלה בלבי ולא מצאתי כתוב לסמכו עליו והוא כי מ"ש בחביתי כ"ג מרבכת תביאנה וכן נאמר בתודה סלת מרבכת והיא נקראת אצלם רבוכה והמלה הזאת אין לה גזרה כל עיקר ממה שיש בידינו מן הלשון אמנם נתחוקה דעתי בענין רבוכה שהוא רבוי שמן מאשר מצאתי מרבי' השמן בחביתי כ"ג וכמין רבוכה משאר מיני התודה כמו שזכרו פירושו ודעתי נוטה שענין רבוכה היא ענין קלויה בשמן כמו שקולין דבר שנקרא בלשון ערב וזלאבי"א ר"ל שנפה על פני השמן שקולין אותה בה ולכך הוצרך רבוי שמן והוא שנאמר סלת) בשמן תעשה • ואשר הביאני לזה מ"ש בספרא בפי' ענין מלה מורבכ' אלחד שכל מעשיה ברותחין • והענין הזה הוא שיהא כל שמן שעושין עמה רותח • והואיל והענין כן מ"ש רביעית לכל אחד ר"ל

שקולין

ולא"צ

אתיין פ"ח מה"ת תמידין ומוסף הל' ג

ב פ"ה שם הל"ב
ג פ"ז שם הל"ב
ד פ"ח שם הל"ב
ה פ"ח שם הל"ג
ו פ"ש מה' תענית ק הל' יח שנויות מו
ז מיי' שם הל"יש

*שתי הלחם ב' עשרונים משלש סאין לחם הפנים עשרים וארבע עשרונים מעשרים וארבע סאין : ז העומר היה מנופה בשלש עשרה נפה ושתי הלחם בשתים עשרה ולחם הפנים באחת עשרה • ר"ש אומר • לא היה לה קצבה אלא סלת מנופה כל צרכה היה מביא שנא' (ויקרא כד) ולקחת סלת ואפית אותה • עד שתה' מנופ' כל צרכ'

פרק ז התודה היתה באה חמש סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות שתי איפות • והאיפה שלש סאין עשרי' עשרון • עשרון לחמין עשרה לחמין ועשרה למצ' עשרה לחמין עשרון לחלה (ס"א) ועשרה למצה ובמצה שלש מינין חלות ורקיקים ורבוכה •

גמצא

שקולים לאותה בה • שכ"ל זוה מתחזק לגלי מה שמצאתי בגמ"י בפי' הרמב"ם דפס"ג דהחלות שכתב שפרשו מורבכת תביאמה שהוא מענין לבירה • ועיין מ"ש פס בס"ד :

ב ורבוכה כתב הר"ב דכתיב במילואים וכו' • וחלת לחם שמן זו רבוכה דמוסיף בה שמן כנגד חלות ורקיקים כפ' שתי מלות דף פ"ט דהלכה לחשה מסיני חלי לוג שמן לתודה והמחלית לרבוכה וכת"ש בפי הר"ב לקמן סוף משנה ד' • ות"מ לאו לימוד הוא דמסוס הא דכתיב לחם שמן שתהא רבוכה כדאיתא בגמ' דדלמא לחם שמן ממש פירש"י שמקרוש עגול כמו לחם אלא כדדרש רב נחמן בר רב חסדא משמי' דר' טבלא זה קרבן אהרן וכניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו (ו קראו) וכי מה לתדנו לכנין ביום המשחו פירש"י כלום מייבין בניו בשביל משיחת אביהם ע"כ • אלא מקום חנוכו הוא המילואים להתשמוהן שחייבין מה המשחו רבוכה דכתיב בפרש' בו מרבב תביאמה אף חנוכו רבוכ' : הגזירות היתה בה שתי ידות כמלה שבתוד' דת"ר שלמיו לרבות שלמי נזיר לעשרה קנין ירושלמיות ולרביעית שמן (לפי שבתוד' חלי לוג ומחציתו לרבוכה שאינה בגזירות) יכול לכל מה שאמור בענין ת"ל מנות • לאפוקי רבוכה דלא נאמר בו מנות :

ושלא יטול כו' • בגמרא גרס שלא יטול וכן העתיקו רש"י והר"ב : ג השוחט את התודה כו' • דאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח כדילפינן בברייתא מדכתיב (שם ו) יקריב קרבנו על זבח • וכבר הזכרתיו במשנה ג' פ"ב ועיין במשנה לקמן : ולחמה חוץ לחומה לא קדש הלחם • כתב הר"ב רבותי פירשו חוץ לחומה המילוגים של ירושלם וכו' ואע"ג דכתיב וכו לא דרשינן על בסמוך יוקשה דבמשנה ו' פ"ה כתב דהלכה כרבי דדרים על בסמוך • והתו' כתבו וז"ל תימה עד כאן ל"פ רבינו ברבנן בסוף כל המנחות (משנה ו') שלא לי בעינן על בסמוך לו על ממש • וי"ל דהכא לא דמי להכיא • דתנופה דשתי הלחם כעין הקרבתם • אבל הכא בשחיטה דלמקדש לחם בעלמא ליכא למיתש אלא שיהא קיים • ע"כ • ושיין עוד במשנה ס"פי"א • ומ"ש הר"ב דהרמב"ם גורס כו' אלא שהוא חוץ לחומת הר הבית (וכן פירש"י) ועיין מ"ש במשנה ב' פרק י"א אבל פירוש רבותיו שהזכיר הר"ב הוא פירש"י פרק ה' דפסחים דף ס"ב והר"ש במשנה ח' פ"ק דכלים (והראה לי בני האלוף מוהר"ר אברהם יצ"ו בירושלמי ספ"ו דיומא • רבי יוחנן אמר חוץ לחומת ירושלים אבל בפי"א דף נ"ה שם כתב רש"י בית פגי

גמצאו שלשה עשרונות ושליש לכל מין (גמ' ומין) שלש חלות לעשרון • במדה ירושלמית היו שלשי' קב • חמש' עש' לחמ' וחמשת עשר למצה • חמש' עשר לחמ' קב וחצי לחלה וחמש' עשר למצה • והמצה ג' מינין חלות ורקיקי ורבוכה • גמצאו חמשת קבים לכל מין שתי חלו' לקב : ב המלואי' היו באים במצה שבתודה • חלות ורקיקים ורבוכה הגזירות היתה באה שתי ידו' במצ' שבתודה • חלות ורקיקים ואין בה רבוכה • גמצא עשרה קבים ירושלמיות שהן ששה עשרונות ועדוין • ומכלן היה נוטל אחד מעשרה תרומה שנא' (ו קראו) והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומ' לה' אחד שלא יטול פרוס מכל קרבן • שיה ו כל הקרבנות שיין ושלא יטול מקרבן לכהן הזורק את דם השלמים • לו יהיה והשאר נאכל לבעלים : ג השוחט את התיד' בפני' ולחמ' חוץ לחומה • לא קדש את הלחם שחטה עד שלא קרמו בתנור ואפי'

נמצא שלשה עשרונות ושליש לכל מין ומין • שבמלה : שלשה חלות לעשרון • דהוה להו עשר חלות לשלשה עשרונות ושליש : במדה ירושלמי' • שלא היו בה עשרונות אלא קבים הוי הנדחת' שלין ל' קבין • שהכלה שם קבים ונגמ' בברייתא מייתי תנזר' הוה שכל מין ומין מארבע' מינים שבתודה היו באים עשר חלות • אחרו נאמר כאן והקריב ממנו א' מכל קרבן תרומה לה' • ונאמר בתרומות מעשר [ממנו תרומה לה' • מה להלן אחד מעשר • אף כאן אחד מעשר • ולמדנו שמין א' של חתן היה עשרה עשרונים כנגד ג' מיני של מלה • מדכתיב (ויקרא ו) על חלות לחם חתן • אמרה תורה כנגד חתן הבא מל' : ב המלואים • שהיו ביומי משה • כשנתחנך אהרן וכניו לכהונה : היו באים במלה שבתודה חלות ורקיקים ורבוכה • דכתי' במלואי' (שם ח) ומכל המנחה אשר לפני ה' לקח חלת מצה אחת וחלת לחם שמן אחת ורקיק אחד • חלת מצה אז רבוכה וחלת לחם שמן זו רבוכ' דמוסיף בה שמן כנגד חלות ורקיקים • ורקיק זה רקיק : גזירות • לתמי נזיר שנא' בפרש' ו) וכל מנחת מלת חלות בלולות בשמן ורקיקי מצות משוחי בשמן ורבוכה לא הוזכר שם : שני ידות • שני חלקים של מיני מלה שבתודה היו בגזירות וכדתפרש ואזיל : נמצאו לגזירות עשר קנין • שהרי בג' מיני מלה שבתודה היו חמשה עשר קנין • והוי להו עשרה שני ידות של חמשה עשר : שהן שם עשרונות ועדוין • כלומר ושוב שנוסף עליהן שהרי היו ג' עשרונים ושליש לכל מין כדאמרן לעיל גבי מלה שבתודה • נמצא לשני מינים שם עשרונות ושני שליש עשרון • והיינו דקאמר שם עשרונות ועדוין : ומכולן • חכל ארבעה מינים שבתודה היו הכהנים טעלים אחד מעשרה תרומה : שלא יטול פרוס • שבור וחתוך : שיהיו כל הקרבנות שוין • המינים יהיו שוין • עשרה חלות לכל מין : שלא יטול תרומה מקרבן על חברו • שאם היו ממין זה חומשה וממין זה חמשה עשר • נמצא מפרים חוזה על זה : ג השוחט את התודה בפנים • לפנים מן העזרה : ולחומה חוץ לחומה • בגת' מוקמי' לה חוץ לחומת בית פאני • רבותי פירשו חוץ לחומה המילוגים של ירושלם (אבל חוץ לעזרה קדוש) ואע"ג דכתיב (ויקרא ו) והקריב על זבח התודה חלות דמשמע לכאורה שיהא הלם אלא בשעת זביחה • לא דרשינן על בסמוך • והרמב"ם גורס בית בני ומפרש שהוא מקום קרוב להר הבית • אלא שהוא חוץ לחומת הר הבית ושם אופים המנחות וע"ש כך היו קורים לו בית בני לשון פת בג המלך : עד שלא קרמו בתנור • לאו לחם נגמר •

אלא עסה בעלמא: שחטה ע"מ לאכלה חוץ לזמנה יקדש הלחם ונפגל ע"מ לאכלה חוץ למקומה. קדש הלחם ונפסל. וטעמא דקדש הלחם משום דפסולו בקדש. וקי"ל כל שפסולו בקדש מקבלו: שחטה ונמצאת טריפה לא קדש הלחם. דפסולו קודם שחיטה הוא: שרייה ונמלא בעלת מום ר"מ אומר קדש. בגמרא מוקי לה בדוקין שבעין. דבכי האי מומא סבר ר"מ דאם עלו לא ירדו הואיל ואין מומין נכר הלכך קדש הלחם. ואין נמוחין נכר"מ: אלא לשמה לא קדש הלחם. דכתיב (ויקרא ז) על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח תודת שלמיו על זבח שבזבח לשם תודת שלמיו: וכן איל המלואים. לפי שהן היו תחלה לכל הקרבנות נקט איל המלואים וה"ה לאיל נזיר. חסובי: ד נסכים שקדשו בכלי. לאו דוקא בכלי. שאין נסכי מתקדשים ליפסל ביולא ובלינה ואע"פ שקדשו בכלי. אלא בשחיטת הזבח דכתיב זבח ונסכים הנסכים תלויים בזבח ונמצא הזבח לפסול. שנפסל בזריקה דאלו בשחיטה נפסל לא קדשו נסכים: אם יש שם זבח אחר יקרבו עמו. בנסכים של נבור מוקמינן לה למתני' משום דלב ב"ד מתנה עליהם אם הוצרכו לזבח זה הוצרכו. ואם לאו יהיו לזבח אחר. אבל בנסכים של יחיד אין כשרים לזבח אחר. ואפי' נסכים של נבור אין קריבים

עם

בכל ירושלים. ומ"ש הר"ב ושם אופין המנחות. וכ"כ בפי"א. ודבר תימה הוא דמקרא מלא ביחזקאל (פ"ו) זה המקום אשר יבשלו שם הכהנים את האשם ואת החטאת אשר יאפו את המנחה לבלתי הוציא אל החצר החיצונה. וכ"כ הרמב"ם בפי"ב מהלכות מעשה הקרבנות. ובמקום שמבשלין קדש קדשים שם אופין את המנחות שנאמר זה המקום וגו'. ועיין מ"ש במשנה ג' וד' דפ' י"א. ובגמ' שאופין בו חלות תודה ורקיקי נזיר: שחטה ונמצאת טריפה. עיין מ"ש במשנ' ל' פי"ב דזבחים: שחטה ונמצאת בעלת מום. כתב הר"ב בגמרא מוקי לה בדוקין שבעין כו' הואיל ואין מומין נכר. וכ"כ רש"י בגמ'. אבל במשנ' ג' פ"ט דזבחים פי' הר"ב דטעמא הואיל ואין כשרים לכתחלה בעופות והכי איתא התם בגמרא. והא דכתב הר"ב דבהאי מומא סבר ר"מ כו'. משמע מדבריו דחכמים דפליגי עליה היינו טעמייהו דס"ל דאף בדוקין שבעין אם עלה ירד ולא אמרו כן בגמ' אלא דכי אמר ר"ע אם עלו לא ירדו. בפסולא דגופיה אבל לקדושי לחם. לא. ומיהו בפירש"י גרסה דגירס' אחרת היתה לו בגמ' ולא קאי האי כי אמר אמכמים דפליגי אדר"מ. שלא אר' יהודה דאמר בברייתא. דאף ר"מ סבר בבעל מום שלא קדש: וכן איל המלואים וכו'. דבכל לחם הבא על ידי זבח איכ' לחילף מהדדי: ד נסכים שקדשו בכלי. כתב הר"ב לאו דוק' בכלי שאין נסכים מתקדשים כו' ואע"פ שנתקדשו בכלי אלא בשחיטת הזבח וכו'. ה"פ דלאו דוקא דקדושת הכלי בלבד מקדשם אלא אף בשחיטת הזבח ומיהו קדושת כלי מצי בעינן כדמוכרח בסיפא דכל זמן שלא נתקדשו בכלי אע"פ שנשחט הזבח יכולין להקריב נסכים אפי' אחר כמה ימים. ומ"ש הר"ב שאין נסכים מתקדשין ליפסל ביולא ולינה וכ"פ רש"י וכתבו התוס' דלא יתכן דהא תנן בספ"ב דמעילה המקדשו בכלי הוכשרו לפסול כו' בלינה. ואין לדחוק דהתם תנן מנחת נסכים ואלו הכא נסכים תנן ואינן אלא יין דהא פרישית במשנה ג' פ"ד דזבחים דנסכים אף הסלת בכלל ועוד התו' העתיקו הא דמעילה נמי נסכים כו'. ואע"פ שכתבו ב"כ דיש לדחות דהתם דוקא בנסכים הבאים בפני עצמן מ"מ הכריחו דמפסלי בלינה בכלי שרת ופירשו דהכא מיירי לענין אלא לשנותן לזבח אחר וכן הרמב"ם שם וכתב בפירושו דהכא וכן בחבורו פ"ב מהמה"ק שאם נתן הנסכים לכלי שרת אם לנו יפסלו בלינה ובפי"ב מה' פסולי המוקדשין כתב משנתינו זו ח"ל נסכים שקדשו בכלי שרת ונפסל הזבח אם נפסל בשחיטה לא קדשו הנסכים ליקרב. נפסל מקבלה ואילך קדשו הנסכי ליקרב שאין הנסכים מתקדשים ליקרב אלא בשחיטת הזבח מה יעשה בהן אם היה שם זבח אחר כו' ואם לא כו' נעשו כמו שנפסלו בלינה ע"כ הרי שגם הוא מפרש לענין אלא לשנותן לזבח אחר. ואני תמה על הכ"מ דמפרש להרמב"ם כפירש"י דמפרש הסוגיא לענין ליפסל בלינה. ועוד בפ"ב מהמ"הק אדכתב הרמב"ם שמשקדשו בכלי יפסלו בלינה כמו שהעתקתיו בסמוך. כתב הוא דמשנתינו למד דתנן נסכים שקדשו בכלי כו' ואם לאו יפסלו בלינה. הרי בהדיא שאם קדשו בכלי נפסלו בלינה. ע"כ. וזה דבר תימה דהא מתניתין מפרשינן דהכי קתני נעשה כמו שנפסלו בלינה. ועוד מה לו לדחוק ומשנה שלימה שנינו בספ"ב דמעילה. אלא דאתי' דמאותה משנה הוא שהעתיק הרמב"ם. ומשנתינו דהכא מפרשה לענין אלא לשנותו לזבח אחר וכדעת התו' ומ"מ לענין הלכה איכא בינייהו דהרמב"ם והתו' כמו שאכתוב לקמן בס"ד: ונמצא הזבח פסול. לשון הר"ב שנפסל בזריקה דאלו בשחיט' נפסל לא קדשו נסכים. אלא אחרת דקדשי בשחיטת הזבח אלא בשחיטה כשרה אלא דמי לתודה דאפילו בשחיטה פסולה מתקדשים הלחם כדלעיל. דפירש"י בפ"ב דף ט"ו. דשאני תודה דילפינן מדכתיב יקריב קרבנו מלמד שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח ע"כ. והא דכתב הר"ב בזריקה הכי איתא בגמרא ולאו דוקא דהא איכא נמי הקבלה והלוך. אלא נקט זריקה שהיא תכלית עבודת הדם. וה"ה בקבלה והלוך. וזהו שדקדק הרמב"ם לכתוב מקבלה ואילך כמו שהעתקתי לעיל:

אם יש שם זבח אחר. שאין לו נסכים. רש"י: יקברו עמו. כתב הר"ב בנסכים של נבור מוקמינן לה למתני' כי' אבל

דל"ג

א בנ"א פי' ב מה"פ"ח ה"ח ב"מ מ"ח פ"ב מה"ת"ק הל' יב ושם הל' ו

אבל בנסכים של יחיד אין כשרים לזבח אחר • והקשו התוס' בפ"ב דף ט"ו דלא"כ מסכתת לרבנן דנסכי בהמה חייבין עליה משום פיגול שנעשית השחיטה בהכשר ופיגל בשאר עבודות והתם תנן דדוקא לר"מ מתפגלין ולא לרבנן כדפי' הר"ב שם • ופירשו דסוגיא דהכא אתי לר"מ אבל לרבנן מתניתין כמשמעה דשכנפסל הזב ואפי' בשחיטו' מותר לשנותו לזבח אחר ואפי' בשל יחיד ע"כ • ולפי שהרמב"ם פסק למשנתינו כאוקמתא דבזריקה וכשל גבור ופסק נמי בפי"ח מהל' פסולי המוקדשים דלא כר' מאיר (אלא) שאין הנסכים מתפגלין כלל • וגם הר"ב פסק כך לעיל במשנה ד' פרק ב' הלכך נ"ל לתרץ דסברת חכמים דהואיל ודין הנסכים שיהו נקרבים אפי' לאח' כמה ימי' וכן ראוים לשנותן לזבח אחר בגבור • הלכך אע"פ שאם נפסל הזבח מקבלה ואילך נדחו הנסכים בשל יחיד • אפ"ה אין בהם פגול כיון שאינן תלוי' בזבח להקריב עמהם תיד וכן יכולים להשתנות בשל גבור:

ואם לאו יפסלו בלינה • כתב הר"ב דחסורי גמרא וה"ק בד"א וכו' אבל אם לא היה זבח זבות כו נעשה כו גזירה שמא יאמרו נסכים שהפרישן לשום זבח זה כשרים לשום זבח אחר ואפי' בלא תנאי ובלא נפסל הזבח אבל כשהיה הזבח זבות באותה שעה שנפסל זה • מיד היו הנסכים לזבח אחר • דמי כאלו נשם האי זבח הוכאו לנסכים • ולא אתו למימר נסכים שהפרישו כו' • רש"י • ולך תודה כו' • עיין במשנה ב' פ"ג דתמורה • שנאמר והקריב על זבח התודה • התודה בה"א הידיעה • הרמב"ם שם • הת דה מן החולין ולחמה מן המעשר יביא לחמה מן החולין • פירש הר"ב דלחם נגרר אחר תודה וכיון דאתר כו' • הלכך אי דמהדר ואמר לחמה מן המעשר • לאו כלום הוא • ואפי' תוך כדי דבור • דלא יבעיא לב"ש דרפ"ב דגזיר • דש"ל כאומר הריני נזיר מן הגרוגרות • דלא מצי מיהדר תוך כדי דבור • אא אפי' לב"ה דאמרי אינו נזיר לא דמי לבכח דבעי למיהדר ולא מצי מיהדר לאמירה לגבוה כמסירתו להדיוט ומתני' כו' דתוך כדי דבור כו תוך מיגדף ועי"ז והקדש וכו' (כמ"ש הר"ב במשנה ג' פ"ה דתמורה וע"ש) תו' ועיין משנה ג' פי"ב : ולא יביא מחצי מעשר שני • פי' הר"ש דלחם דומיא דשלמים בעינן • מה שלמים ממעות מעשר שני כשאינן עליו חובה כדלקמן • ועיין בפי' הר"ב במשנה ג' פ"ד דמעשר שני : ו אלא להקים כל הבא מן הנקר ומן הגלן לפסח • תימה תינח זבחים • עולות ומנחות ולחמי תודה מגלן • ולמאן דיליף בגמרא דף פ"ג יליף לה ר"ע מדכתיב (ויקרא ז) זאת התורה לעולה לחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים וגו' וגרים לחטאת מה חטאת אינה באה אלא מן החולין דאחר קרא (שם ט) והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו • לו ולא מעשר • אף כל אינה באה אלא מן החולין • וירשה לי דלחמי תודה הוו בכלל ולזבח השלמים • דתודה נמי שלמים • כדכתיב (שם) וזאת תורת זבח השלמים וגו' אם על תודה יקריבנו וגו' אבל בכלל למנחה ניתנו לשמי תודה כמ"ש לעיל רפ"ה : מה הנסכים שהוא בא בחובה

ואם לאו יפסלו בלינה "ולד תוד' ותמורתה והמפריש תודתו ואבדה • והפריש אחרת תחתיה • אינן טעונים לחם שנאמר (ויקרא ז) והקריב על זבח התודה • התודה טעונה לחם • ולא ולדה ולא חליפתה ולא תמורת' טעונין לחם : ה "האומר הרי עלי תודה • יבי' היא ולחמה מן החולין תוד' (גמ' עלי) "מן החולין ולחמה מן המעש' יביא היא ולחמ' מן החולין • תודה מן "המעשר ולחמה מן החולין יביא (גמ' ל"ג) התודה היא ולחמה מן המעשר "יביא ולא יביא מחצי מעשר שני • אלא ממעות מעשר שני: ו 'מנין לאומר הרי עלי תודה שלא יביא אלא מן החולין שנא' (דברי' יז) וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר • והלא אין פסח בא אלא מן הכבשים ומן העזים • א"כ למה נאמר צאן ובקר • אלא להקיש כל הבא מן הבקר ומן הצאן לפסח • מה פסח שהוא בא בחובה ואינו בא אלא מן החולין • אף

עם זבח אחר אע"פ שיש לו זבח זבות כשנפסל הזבח הראשון אבל אם לא היה זבות בשע' שנפסל הזבח הראשון אין קריבים עם הזבח האחר ומתני' מסורי מחסרא והכי קתני יקרבו עמו בד"א שהיה זבח זבות באותה שעה אבל אם לא היה זבח זבות באותה שעה נעשה כמו שנפסלו בלינה ופסולי והכי מפרש מתני' בגמר • וכל זמן שלא נתקדשו נסכים בכלי אע"פ שנכתש הזבח יכולים להקריב נסכים אפי' אחר כמה ימי' דקי"ל יביא אל קרבנו היום ונכנו אפי' אחר כמה ימים בין נסכים של יחיד בין נסכים של לבור • וכן מצורע מביא אשמו היום ולוג שמן שלו לאחר כמה ימים • ולד תודה שהפרים תודה מעוברת וילדה: וכן המפרים תודתו ואבדה • והפרים אחרת תחתיה אינה טעונה לחם • הראשונה אם נמצאת לאחר הקרבת שניה • וכן שניה אם נמצאת הראשונה קודם הקרבתה והקריב ראשונה • שוב אין השניה טעונה לחם: חליפתה • היינו מפרים תודה ואבדה ומפרים אחרת תחתיה: תמורתה • כגון שעומדת בעין ואומר זו תמורת זו • וכתיב (ויקרא כז) והיה הוא ותמורתו יהיה קדש : ה יביא היא ולחמה מן החולין ולא מן המעשר דכיון דאמר הרי עלי הוי ליה דבר שבחובה • וכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין : ואם אמר הרי עלי תודה מן החולין ולחמה מן המעשר יביא היא ולחמה מן החולין • דלחם נגרר אחר תודה • וכיון דאמר הרי עלי תודה מן החולין • בעל כרחיה אחייב ליה בלחם הלכך אי דמהדר ואמר לחמה מן המעשר • לאו כלום הוא : תודה מן המעשר ולחמה מן החולין יביא • כלומר יביא כיון שנדר • ולאו חובה דכל שכן אם יביא שניהם מן החולין דשפיר עבד • אלא אם רצה להביא כמו שנדר יביא : ולא יביא הלחם מחצי מעשר שני עצמו דלחם דומיא דשלמים בעינן • מה שלמים ממעות מעשר שני ולא מעשר שני עצמו • אף לחם כן : ו מה פסח שהוא בא בחובה אינו בא אלא מן החולין • דפסח מצרים לא

ר"ל"צ

א אם כריתות כו אי"ב ב"ב מה"מ הל"ח ב פא תי"ב ר"ל ומ"ש ב פוי"ש הל"ש ד מה שם הל' י ר"פ"ג

לא בא אלא מן החולין שעדין לא היתה להם שום תבואת מעשר שני שאין מעשר אלא משנכנסו לארץ. ומה פסח מצרים לא בא אלא מן החולין. אף פסח דורות אינו בא אלא מן החולין שהרי הוא אומר (שמות י"ג) ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה שיהו כל עבודת החדש הזה. כזה של מצרים: אף כל דבר שבחובה נמי כו'. לפיכך האומר הרי עלי תודה או שלמים. הואיל והקבאים חובה. דקאמר הרי עלי. לא יביא אלא מן החולין: והנסכים אפילו אמר הרי עלי להביא ממעשר. לא יביא אלא מן החולין. דכי הרי רחמנא לאתויי שלמים. ממעשר הני מילי שלמים גופייהו. דבני אכילה נינהו. אבל נסכים דכליל הם לא יביאו מן המעשר:

פרק ח כל קרבנות: מן החדש ומן הישן. במנחות קאמר: שאינן באים אלא מן החדש. דעומר כתיב (ויקרא כ"ג) מנחה חדשה ובשתי הלחם כתיב (שמות ל"ד) בכורי קציר חטים: ומן הארץ. דעומר כתיב (ויקרא כ"ג) כי תבואו אל הארץ וגו' וקצרתם את קצירה ובשתי הלחם כתיב (שם) ממושבותיכם תביאו לחם: מכתם ומזוניחה. שמות של מקומות הן: אלפא לסלת. סלת שלהן ראשון ומובחר לכל הסלתות. כאלף זו שהיא ראשונה לכל האותיות: אלפא. זו אלף בלשון יווני: שנייה להן. קרובה סלתה להיות משובחת כסלת מכתם וזניחה: חפרייס בבקעה. שתי חפרייס הן אחת בהר ואחת בבקעה ואותה שבבקעה היא הסלת שלה משובחת: כל הארצות. של ארץ ישראל היו כשרות אלא שמכאן היו מביאים: ב אין מביאין. עומר ושתי הלחם: לא מבית הובלים. משדה שריכה לובל. דשמא לא נובלה כל צרכה ונמצאו פירותי כחושים. אי נמי לפי שהובל מבאים ומפסיד טעם הכרי: ולא מבית השלחים. ארץ צמאה למים שפירותיה כחושין. לא מבית האילן. מתבואה שבין האילנות שהאילנות הגדלים שם יונקים הקרקע ומכחישים הזרעים: גרה חורש לשון גירו לכם גיר (ירמיה ד'): ובשניה זורעה. בגמרא מסיק דשניה ראשון היא גיר כולה וזורע חציה ומניח חצי גיר. וכן בשניה חורשה כולה וזורע החצי שלא זרע אשתקד. והחצי שזרע אשתקד מניחו גיר. וכן בכל שנה זורע גיר של אשתקד: כילד בודק. הכולת אם מנופה כל צרכו אם לאו: עלה בידו אבק. קמח דק וגרוע הוא: עד שיניפנה. בנפה לעבור החבק דק שנשאר בה: ואם

אף כל דבר שהוא בא בחובה. לא יבא אלא מן החולין. לפיכך האומר הרי עלי תודה. יהרי עלי שלמים. הואיל והם באי חובה. לא (גמ' יביאו יביאו אלא מן החולין. והנסכים בכל מקו'. לא (גמ' יביאו) יבואו אלא מן החולין:

פ"ח כל קרבנות הצבור והיחיד. באים מן הארץ ומחוצה לארץ. מן החדש ומן הישן. חוץ מן העומר ושתי הלחם. שאינן באים אלא מן החדש ומן הארץ. וכולן אינן באים אלא מן המובחר. ואיזהו מובחר. מבמם ומזוניחה אלפא לסלת. שנייה להם (גמ' עפרייס) חפרייס בבקעה. כל הארצות היו כשרות. אלא מבאן היו מביאים:

ב אין מביאין לא מבית הובלים ולא מבית השלחים. ולא מבית האילן. ואם הביא כשר. כיצד הוא עושה. נרה שנה ראשונ'. ובשניה זורעה קודם לפסח שבעים יום. והיא עושה סלת מרובה. כיצד הוא בודק. הגזבר מכנים את ידו לתוכה. עלה בה אבק פסולה. עד שיניפנה. ואם

בחובה כו'. פי' הר"ב דפסח מצרים. אינה בא אלא מן החולין כו אף פסח דורות כו'. ופסח מצרים ופסח דורות בכללא נינהו דשם פסח אחד הוא. ולא הוה דבר הלמד בהיקש דקי"ל דאינו חוזר ומלמד בהיקש. כמ"ש במשנה ה' פ"ה דזבחים. דהכא דיליף תודה מפסח דורות כמאן דיליף מפסח מצרים. דשם פסח אחד הוא גמרא:

לפיכך האומר הרי עלי תודה כו'. משנה שאינה צריכה היא. דהא תיגן לה לעיל אי לא משום סיפא דצריך. דקתני והנסכי' בכל מקום. רש"י: והנסכים בכל מקום כו'. פי' הר"ב דכליל הם. ודרשו בספרי ומייתי להו בתוס' דממעטים לה. מדכתיב דברים י"ד) ואכלת מעשר דגנך ושמחת אכילה שיש בה שמחה:

פרק ח כל קרבנות כו' באים מן הארץ ומח"ל ומן החדש ומן הישן לשון הר"ב במנחות קאמר. ואף ע"פ דלא פסיק לפרושי אלא אמן החדש וכו'. קאי נמי אמן הארץ וכו'. דאי מן הארץ אף בזבחים. ה"ל למתני חוץ מבכור ומעשר. דאין באין מח"ל כדתנן בספ"ג דתמורה: שאינן באין אלא מן החדש. לשון הר"ב דעומר כתיב מנחה חדשה. ולא דק דבשתי הלחם הוא דכתיב. ולשון הרמב"ם הטעתו. לפוס רייהטא. שכתב ונאמר בה (ויקרא כ"ג) והקרבתם מנחה חדשה לה'. ונאמר עוד (שמות כג) וחג הקציר בכורי מעשיך. וסבר הר"ב דקרא קמא אעומר הביאו. וליתא דתרוייהו אשתי הלחם מייתי להו. עיין בלשון הר"ב רפ"ב דפרה. והיה נראה דעומר ילפינן מדקרי ליה קרא מנחת בכורים כמ"ש במשנה ד' פ"י. אבל בגמ' מוכח דיליף לה מדכתיב (ויקרא כ"ג) ראשית קצירכם: אלא מן המובחר. שנא' (דברים י' ב) וכל מבחר נדריכ'. תוספתא הביאוה התו'. וכ"כ הר"ב בפ"י משנה ה': אלפא פי' הר"ב זו אלף בלשון יוני. כדתנן במסכ' ב' פ"ג דשקלי. ועיין מ"ש שם במסכ' ג' פ"ה: חפרייס ס"א עפרייס. וכן ג' התוס'. וכתבו עיר הוא בד"ה ב' י"ג י"ט שלכך אביה את עפרין: ב אין מביאין. פי' הר"ב עומר ושתי הלחם. דהא זורעה קודם לפסח שבעים יום היינו בעומר. ומייהו התוס' כתבו דבכל המנחות קאמרי. דהא כילד בודק. הגזבר מכנים כו'. אי בעומר דוקא הל"ל שלוחי ב"ד. כדתנן במשנה ג' פרק י'. וכן הרמב"ם בפרק ו' ופ"ז מה' איסורי מזבח העתיקה לכל המנחות: ולא מבית השלחין. עיין מה שכתבו במשנה ה' פרק י' והשלחין פירש הר"ב ארץ צמאה. ועיין ברש מסכת מועד קטן: זורעה קודם לפסח שבעים יום. שכבר יש כח לחמה שזורחת עליה. רש"י:

רל"צ

א עי' פי"ו ופ' מעשר הל' י"ז ופ"ב הל' יט ב פנ: פרק פ"ב חיי' פ"ב מה' מעורי חזקת הל' טו ג חיי' פ"ז מה' תחיריין ותוספ"ן הל' ה' ד חיי' פ"אפ"ב הל' ב ח חיי' פ"ז מה' מעשרי תוכפ' הל' ט ו שם. חיי' פ"ו מה' שם ר' תוכפ הל' יב ז חיי' שם פ"ו הל' ד תחיי' שם הל' יא

ואם התליעה כתב הר"ב הסלת או החטה והוא שהתליע ברוב ברייתא ובעי ר' ירמי' ברוב חטה או ברוב סלה תיקו. וכי' הרמב"ם בפ"ו מה' איסורי מזבח בהתליעה רוב חטה אחת. אע"פ שהיא מעורבת בסלה חטים שלא התליעו. וז"ש הר"ב ויל"ע לה לקמן במתני' דס"פ: ג ולא ממה שנזרע ביניהם. מן הזיתים שנזרעו זרעים ביניהם. לפי שהזרעים מכחישים לזיתים. רש"י: אין מביאין מן הגרגרי' של זיתים. שנפלו רש"י: שנשרו במים. גרסה דמלתא כלפי נפש היא ולא קלי מגרגרי'. וכן בברייתא שמן זית כבוש שלוק שרוי. והרמב"ם בפ"ו מהל' איסורי מזבח. בעתיק שמן של גרגרים (שנשרו במים) או של זיתים כבושים כו': ולא מן הכבושים. ולא מן השלוקים. ולא תנן מבושל כדתנן בשל' דוכתי במסכ' ז' פ"י דזבחים. ובמשנה ו' פ"ב דפסחים. וגם בברייתא שהעתקתי לא תני מבושל. אבל בפיר"ש או שנתבשלו. או שנשלקו: ד שלשה זיתים. פי' הר"ב ג"פ בשנק מלקטים את הזיתים. וכן פירש"י. וכתבו התו' וקשה דבמס' פאה משמע דחייבין בפאה (דבהדיא תנן במשנה ה' פ"ק. ובאילן כו' והזיתים כו' חייבים בפאה) וכל דבר שאין לקיטתו כאחד לא מחייבא בפאה כדאית' ברים כלל גדול (נמי מתני' היא לעיל מהך התם בפאה) ובערוך פי' בפי' הקונטר' עכ"ל. וז"ל הרמב"ם בסוף הל' אסורי מזבח זית שגרגרו בראש הזית וברר אחת אחת וכתשו כו' זיתים שמסקן לולן בערבוביא והעלן לגג וחזר וברר גרגר גרגר וכתשן כו' זיתים שמסקן וטענן בתוך הבית עד שילקו והעלן ונגבן ואחר כך כתש כו' וע"פ בפירושו: לתו' ד הסל. ל' הר"ב ומסתבן לשון סימן. והתי"ו להתפעל שכן היא מפרדת אותיות העיקר בתיבה שתחלתה שו"ש כמו שפירש"י בסוף פ' מקץ: מגרגרן בראש הגג. לשון הר"ב מלקט הגרגרים הסמוכים לגג שזיתיהם היו שומכין לגגותיהן. וז"ל רש"י כלומר מלקט זיתים שבאמצע האילן שאינן בראש הזית. כלומר אותן שיכול לעמוד בראש גגו ונוטלן שאותן אין מתבשלין במהרה כמו אותן שבראש הזית והלי דאמר בראש הגג לסימנא קאמר. ע"כ: עוטנו בתוך הבית. וכן העתיק הרמב"ם כמ"ש לשונו לעיל. וז"ל רש"י עוטנו בבית מניחין בבית הבד במעטן. ע"כ. ובמשנה שבגמ' גרס בהדיא בבית הבד: עוטנו פירש הר"ב הגומא כו' ולשון

ואם התליעה פסולה: ג תקועה אלפא לשמן אבא שאול אומר שניה להרגב בעב' הירדן. כל האר צו' היו כשרו' אא מבאן היו מביאין אין מביאין לא מבית הזבלים. ולא מבית השלחים. ולא ממה שנזרע ביניהם. ואם הביא כשר. אין מביאין אנפיקטון. ואם הביא (גמ' כשר) פסול אין מביאין מן הגרגרי' שנשרו במים. ולא מן הכבושי'. ולא מן השלוקין. ואם הביא פסול ד שלש זיתים. ובהן שלשה שלשה שמני'. הזית הראשון מגרגרו בראש הזית וכותשו ונותן לתוך הסל יר' יהודה אומ' סביבות הסל. זה הראשון טען בקורה. ר' יהוד' אומר באבני'. זה שני. חזר וטחן וטען. זה שלישי. הראשון למנוד' והשאר למנחו'. הזית השני מגרגרו בראש הגג. וכותשו ונותן לתוך הסל. רבי יהודה אומ' סביבו' הסל. זה הראשון. טען בקורה. ר' יהוד' אומ' באבני'. זה שני. חזר וטחן וטען. זה שלישי. הראשון למנוד' והשא' למנחו'. הזית השלישי. עוטנו (בבית הבד גמ') בתוך הבית עד שילקה. ומעלהו ומגבו בראש הגג. וכותשו ונותן לתוך הסל. רבי יהודה אומ' סביבו' הסל. זה הראשון. טען בקורה. ר' יהוד' אומ' באבגים. זה שני. חזר וטחן וטען. זה שלישי. הראשון למנורה והשאר למנחות: ה הראשון

ואם התליעה כסלת או החטה פסולה. והוא שהתליעה ברובה ולפיכך לה לקמן ס"פ מדכתי' (במדבר ב ח) תמימים יהיו לכם ומנחתם. תמימים יהיו לכם ונסכיהם. שיהיו ג"כ המנחות והנסכים תמימים: ג תקועה. עיר שמה תקועה כדכתיב שמו"א ב' י"ד) ויסלח יואב תקוע': אלפא לשמן. השמן שלה ראשון ומובחר לשמני' כאלף זו שהיא ראשונה לאותיו: אנפיקטון. שמן העשוי מזיתים שלא הביאו שליש בשולן והוא מר מאוד: שנשרו במים. שהמים מקלקלי' את השמן: ד שלשה זיתים. ג"פ בשל' מלקטי' את הזיתי' ובהן ג' שמני' בכל פעם יש ג' מינים שמן: הזית הראשון. פעם ראשונה שמלקט: מגרגרו בראש הזית. מלקט גרגרים שהן בראש הזית שהן מתבשלי' תחלה לפי שהחמ' וורח' עליהן ומבשלתן: לתוך הסל. ומסתבן ויולא והכלי תחת הסל לקבל השמן: ר' יהודה אומר סביבות. דומני הסל נותנות הזיתים והשמן זב דרך הדפנות ונופל לשולי הסל. ומשם מסתבן ויולא ונמצא מזוקק. שהפסולת נשאר מדובק בדופני הסל. אבל לא יתנם בשולי הסל. מפני שמתערב בו שמן ושמרים ויולאים ונמצא שמן עכור. והשמן הזב מאליו בלא כוס טעינה נקרא שמן ראשון של הזית הראשון: טען בקור. זיתים שבסל: ר' אומר באבני'. ולא בקורה. שהקורה כבדה ומוציאה את השמרי': חזר וטחן. בראים. את הזיתי' שתחת הקור'. וטענו אח"כ הקורה: הראשון למנורה. דבעינן שמוזיית זך: והשאר כשר למנחות. דלא כתיב בהו זך: הזית השני. פעם שנית בשמלקט את שמצאים מבושלים עתה: מגרגרו בראש הגג. מלקט הגרגרין הסמוכים לגג. שזיתיהן היו סמוכים לגגותיהן ואותן מתבשלים בשניה: הראשון שלא קודם טעינה כשר למנורה: הזית שלישי. שמתלקט פעם שלישית אין מתבשלים לעולם כל צרכן שהן שנשים שתחת הגג. שאין חמה יוצאת בהם: עוטנו. לשון מעטן של זיתים שהיא הגוזלת שמניחים בה הזיתים כדי שיעפשו שם. ולשון מקרא הוא שעיניו מלאו חלב (איוב ב"א): שילקה. שיתעפש: ומגבו בראש הגג. דמתוך שהוא לבור ומכוסה במקום אחד ד' וה' ימים זב מאליו מוהל שאינו יפה לפיכך צריך לגבו: ה שוין

ה שוין לאו לכל מילי שוין דהא בכלהו תנן הראשון לתורה והשאר לתנחות אלא שוין לתנחות קאמר ומשום דקיימ' לן בכל מקום יונחר נדריך שביאו מן המובחר • קא משמע לן השתא שהראשון שבשני והשני שבראשון שוין אם יש לו מנחה להביא ויש לו משניהם מאיזו שירצה יביא אבל אם יש לו משלישי שבראשון ומראשון • שבשני • יביא מנחתו מראשון שבשני שהוא מובחר : ו קרותי' והטלין • שם מקומות הם : אליוסטין • יין מתוק מחמת השמ' שתלו העבדי' בשמש למתק• שמש בלשון יון יסטון : יין יסך שעברו עליו שני' עשר חדש עובר אדמיימותו והכתוב אומר (משלי כ"ג) אל תרא יין כי יתאדם • אלמא בשעת אדמיימותו מובחר היא : לא מתוק • כשהוא מתוק מחמת עצמו דאלו מחמת שמש הא תנא ריש אליוסטן אם הביא כשר • פי' אחר תירוש שלא עברו עליו מ' יום • וראשון עיקר : מן הדליות • מן הגפנים המולכת על גבי כלונסות וקנים גבוהים מן הארץ : אלא מן הרגליות • מגפנים שסובבות על גבי קרקע בין רגלי הני האד' שאינן מולכו' : העבודים • שנעבדו שתי פעמים בשנה • שחופרים סביבות הגפנים לאפך בקרקע שבשרשיהן ועושין בהן גומות להשקותן וזו היא עבודתן : ן בחלבים גדולים • שהכליס הגדולים פוגמים טעם היין : כדי שיהא ריחו נודף • כשחבית מלאה יוצא הריח לחוץ ואינו נודף: קמחין כמין גרגרים דקים לבנים שעולים על פני היין דומין לקמח: ומאמצעה • מסיס ברזא באמצע החבית : קנה • ואמת המדה שביתה רגילה להיות ביד הגזבר והקיש בקנה • כלומר כשורק היין הגיד של שתרים שמתחילים השתרים לצאת • הקיש הגזבר בקנה שבידו ודחקו שלא יכנס בכלי שיש בו היין • ורבותי פירשו הקיש בקנה שבידו לרמוז אל מתך היין מן החבית שיסתום החבית בברזא • ולא היה אומר לו שתוס לפי שהדבור קשה ליין והכי מתרס ליה בגמ' : ר יוסי בר יהודה אומר יין שעלו בו קמחין (פסול) • ואין הלכה כרבי יוסי בר' יהודה • וכל הני דאמרי' בתרתי שהם פסולים בין בסולת ובין בשמן בין ביין • אם ענר והקדים מכין לאותו מכות מרדות מדבריהם • כדין המקדים בעל מום לתזבח שהוא לוקה מן התורה:

מדלתיב

ה הראשון שבראשון אין למעלה ממנו • השני שבראשון והראשון שבשני שיין • השלישי שבראשון והשני שבשני והראשון שבשלישי שוין • השלישי שבשני והשני שבשלישי שוין • השלישי שבשלישי אין למט' ממנו • אף המנחו' היו בדין שיטענו שמן זית זך מה אם המנורה שאינ' לאביל' • טעונה שמן זית זך • המנחות שהן לאביל' • אינו דין שיטענו שמן זית זך • ת"ל, ששות כ ז "זך כתי' למאו' • ולא זך כתי' למנחו' • ון (מאין גמ') ומנין היו מביאין את היין • קרותים והטולים אלפא ליין • שניה להן בית רימה ובית לבן בהר • וכפר סגנה בבקעה • כל הארצות היו כשרות • אלא מכאן היו מביאין • אין מביאין לא מבי' הזבלי' ולא מבי' השלחין ולא ממה שנזרע ביניהן • ואם הביא כשר • אין מביאין אליוסטן • ואם הבי' כש' • אין מביאין ישן דברי ר' יוחכמי' מכשירין אין מביאין לא מתו' ולא מעושן יול' מבושל • ואם הבי' פסו' • אין מביאין מן הדליות • אא מן הרגליות ומן הברמים העבודי' • ן לא היו כונסי' אותו בחצבי' גדולי' אלא בחביות קטנות • ואינו ממלא את החביות עד פיה • כדי שיהא ריחו נודף • אינו מביא לא מפיה מפני הקמחין • ולא ס"א משוליה מפני השמרים • אלא מביא משלישה ומאמצעה • כיצד הוא בודק • הגזבר יושב והקנה בידו • זרק את הגיד הגיד והקיש בקנה • רבי יוסי בר' יהוד' אומ' יין שעל' בו קמחין פסול • שנאמר

ולשון מקר' הוא שעשיו תלאו חלב • והם עצמות שיש בהם מוח דומה לאותן לשעטן • לפי שהם רחבים וגדולו' בחלבים ומהם הזה נגזר הפועל ואומר (עטינו) הרמב"ם : ו לא מתוק פי' הר"ב כשהוא מתוק מחמת עצמו וכו' • פ"א תירוש כו' וראשון עיקר • כן כתבו התו' מדתני רבי חייא (שהעתקתיו ברב"ו דמס' עדיות) יין מגתו לא יביא ואם הביא כשר : ולא מעושן • כשהיו העבדי' מריס היו מעשנין אותן כדי למתקן • או מבשלין אותם • רש"י • ורמב"ם פי' מעושן ר"ל שאם היה לבלי ריח רע אותו היין יש בו ריח רע ג"כ והוא הנקרא מעושן ויקרה הרבה מתוס הזה אצלנו ביינות המערב ומבושל ע"י אש • ע"כ • ובכף נח' כתוב מעושן שמעשנים החביות של עץ כשהם חדשים בגפרית • והיין מתבשם ביותר בטעם וברוח טוב ע"כ : אבל הוא מזיק לאדם וזה מפורסם • ולפיכך נפסל: ז בדי שיהא ריחו נודף • יעמוד ריח מפני שיעלה הבלו במקום שהנים בראש הכלי ויעמוד ריח ולא יתער' בו שום דבר • הרמב"ם • ונודף לשון ארמית • וריח שמניך מכל בשמים (שיר ד') מתורגם ושום טב דלדיקך נדיף מכל בשמין וריח אפך וריחהון יהא נדיף : משלישה ומאמצעה • לשון הר"ב ומאמצעה מסיס ברזא באמצע החבית ע"כ וכ"ל דמאמצעה קאי אמשלישה כלומר מאמצע השליש האמצעי • ולשון הרמב"ם בסוף הלכות איסורי מזבח משלישה ומאמצעה של אמצעית • וכתב הכ"מ דגרסה שכך היה גורס ע"כ • ולי גראה דפירוש גירסתינו כך היא מאמצעה של שליש והשליש היא האמצעית: והקיש בקנ' פי' הר"ב שדחהו שלא יכנס כו' ורבותי פי' כו והכי מפרש לי בגמ' • ופי' רבותיו • הוא פירוש רש"י והפירוש הראשון כן הוא בפירוש הרמב"ם • וז"ל גזבר מקיש בקנה ר"ל שדוחה ומדחיק אותו • ואינו מניחו להתמלות ע"כ • ואין זה דלא כהגמרא דהא ה"ג אינו מדבר אלא שקלא קשה למה לא זכר זה השעם • אבל בגמ' • כדאוא לשונו גזבר מקיש ומדחיק בקנה פי' מקיש על הכך בלי דבו' כי הדבו' רע ליין ולפיכ' מקיש והיוסב על היין מיד כוה' הנקב ר"ל שדוחה ומדחיק אותו ואינו מניחו לירד עכ"ל :

)(שנאמר

א שם הלכה ט
ב שם הלכה יוד
ג פי' :
ד מ"י פ"ז מה' מעורי מזבח הל' ג
ה שם פ"ו הל"ט
ו שם פ"ו הל' ז
ז שם פ"ו הל"ט
ח פ"ו הל' ג
ט שם הל' ז

דל"ץ

שנאמר תמימים יהיו לכם • ואם היו בו קמחין הוי כבעל מום • רש"י וכתב הר"ב וכל הנך דלאמרי' כו' • כדין המקדיש בעל מום למזבח שהוא לוקה מן התורה • עיין יו"ד ברפ"ק דתמורה על מימר דלאמ' רבי יוחנן לא תתני מימר וכו' • ומ"ש הר"ב אין לא תקריבו אלא לא תקדישו • לשון הרמב"ם וכתב בסיפרא בעל מום לא תקריבו אם משוס בל תשחט • הרי בל תשחט אמור למטן הא אינו אומ' כאן לא תקריבו אלא משוס בל תקדיש • ע"כ • ועיין ריש פרק ה' דתמורה וכסוף הפרק:

פרק ט רבי מאיר אומ' עשרון עשרון • פי' הר"ב • אחת מחוקה ואחת גדוש גדושה שבה היה מודד לכל המנחות מחוקה שבה היה מודד לחביתי כ"ג • ואיפכא לא רצו לעשות למדוד בגדוש לחביתי כ"ג שלא יפסוך הסלת לארץ כשהוליכו תו"ומ"ש הר"ב וחכמים אומרים לא היה שם אלא עשרון אחד דכתיב ועשרון אחד כו' ומת"ל עשרון עשרון לרבות חצי עשרון ור"מ חצי עשרון מנא ליה נפקא ליה מועשרון • ורבנן ות"ו לא דרשי • ור"מ הא' ועשרון אחד מאי עביד ליה ההוא שלא יתדוד לא בשל ג' לפר ולא בשל ב' לאיל • ורבנן נפקא ליה מנקודו דוי"ו שבאמצע עשרון [הראשון] של יום טוב הראשון של חג ור"מ נקודי לא דריש • גמ' שבו היה מודד חביתי כ"ג • כתב הר"ב מביא מביתו עשרון שלם כו' עיין שם ד"ה • ות"ש וחולקו בחצי עשרון שבמקדש עיין מ"ש בזה בפי"א משנה ג': ב' הין י"ב לוג כמ"ש הר"ב במשנה דלקמן: וכי מה היה ההין משמש: פי' הר"ב שלעולם לא נגרבו להין וכו' וכיון דלדורות לא הוה צריך לפי שעה הוא דעבדוה ואינגו • ואידך כיון דהוה הוה • גמר * וז"ש הר"ב שאותו שמן עדין הוא קיים ועומד • כ"כ רש"י בפירוש החומש ברים כי תשא • למדו רבותינו ז"ל • מדכתיב זה יהיה לי לדורותיכם: אלא מדה יתירה כו • פירש הר"ב להשלים השבע מדות • דהכי גמירי דשבע מדות של לח היו במקדש • אר"א בר נדוק ליה ואינשית אימא מאי שבע מדות שבע מדידות גמ' • ופירש"י וכולן בתוך כלי א' והקשו התו' דהא לא קתני שמתו אלא לפר ואיל ובכש וא"כ ד' מדות היו והכי תניא בתוספתא אמר רבי אליעזר ד' מדות של לח היו במקדש: שבה היה מודד למנחת כ"ג לוג ומחצה בבקר • ובברייתא א"ל חצי לוג היה שם ואפשר לשער בחצי לוג (שלשה חצי לוגים בבקר ושלשה בערב) א"ל אף לדבריכם חצי לוג לא יעשה רביעית היתה שם ואפשר לשער ברביעית (דד' רביעית הוו לוג אלא

א פ"ז: שי' פ"ל מה' כלי המקדש הל' ט"ז
ב פי"ל ג' מה' מעה"ק הל' י"ז
ג פ"ז: שי' מ"ל מה' כלי המקדש הל' יז
ד מנח' ט:
ה' ג' פ"ז:

שנאמר במדבר כ"ח תמימים יהיו לכם ומנחתם • תמימים יהיו לכם ונסכיהם:

פרק ט שתי מדות שהיו במקדש • עשרון וחצי עשרון מ"מ אומ' עשרון עשרון וחצי עשרון עשרון מה היו משמש שבו היו מודד לכ"ג המנחות • לא היו מודד לא בשל שלש לפר ולא בשל שנים לאיל • אלא מודדן עשרונות • חצי עשרון מה היו משמש שבו היו מודד חביתי כ"ג כ"ח בבקר • ומחצי ביה הערבי: ב שבע מדו' של לח היו במקד' • היו חצי ההין ושלישי ההין ורביעי ההין • לוג וחצי לוג ורביעית לוג • ר' אליעז בר' צדו' אומר • שנתות היו בהין • עד כאן לפר • עד כאן לאיל • עד כאן לכבש • רבי שמעון אומר לא היה שם הין • וכי מה היה ההין משמש • אלא מדה יתירה של לוג ומחצה היתה (סס גמרא) שבה היה מודד למנחת כ"ג לוג ומחצה בבקר • ולוג ומחצה בין הערבי: ג רביעית

מדכתיב בבעל מום לא תקריבו • ואמרו בסיפרא אין לא תקריבו אלא לא תקדישו • וכסס שהיו מביאים הסלת והיין והשמן מתקומות מזבח ריס ידועים כדתנן במתני' • כך היו מביאים הקרבנות ממקומות ידועים • איליס ממואב • כבשים מחברון • עגליס מסרון • גוזלו' דהיינו תוריס וכני יונה • מהר המלך:

פרק ט שתי מדות עשרון עשרון וחצי עשרון • שתי מדות של עשרון היו • אחת מודדי' אות' גדושה שהיתה קטנה ולא היתה מחוקת כשהיא גדוש' אלא עשרון כשעור חברתה כשהיא מחוקה • דרבי מאיר גמר מקרא דכתיב (במדבר כ"ח) עשרון עשרון לכבש האחד • דשתי עשרונו' היו שם ואי שתיהן שוות הויא לה מדה אחת • אלא אחת מחוקה ואחת גדושה • גדושה שבה היה מודד לכל המנחות • מחוקה שבה היה מודד לחביתי כ"ג • וחכמים אומרים לא היה שם אלא עשרון אחד דכתיב (שם כ"ט) ועשרון אחד לכבש האחד • ואותו עשרון מחוק היה וכו היו מודדים לכל המנחות • והלכה כחכמים: לא בשל שלשה לפר • לחנחת נסכים של פר דכתיב ביה (שם כ"ח) ושלשה עשרונים לפר האחד • לא היה מודדן במדה אחת שתהא מחוקת שלשה עשרונים שלא היתה שם מדה גדולה מעשרון: אלא מודדן עשרונות • כל עשרון עשרון בפני עצמה: הכי גרסינן חצי עשרון מה היה משמש • שבו היה מודד לחביתי כ"ג • והכי פירושא לחביתי כהן גדול מביא מביתו עשרון שלם וחולקו בחצי עשרון שבמקדש • ולם כל חצי עשרון בפני עצמו • ושוה מכל חצי עשרון שם חלות שהן לפני חצי עשרון שנים עשר חלות וחופה כולן ביחד • ואח"כ מחלק כל חלה לשנים ומקריב שנים עשר חצאין בבקר • ושנים עשר חצאין בערב • וקודם שיקריב פותת אותן לפתין כוית וכופל כל פתיתה לשנים • ואינו מבדיל • אבל פתי כל שאר מנחות • אף על פי שפתן שלהן כוית כופל אותן לשנים ושנים לארבעה • ומבדיל כדתנן לעיל בפרק ו': ב שנתות היו בהין • לא היה שם אלא הין וכו היו שיתנים מסתרות או פגימות: עד כאן לפר • חצי ההין: עד כאן לאיל • שליסית ההין: ועד כאן לכבש • רביעית ההין • ואין הלכה כרבי אליעזר: וכי מה היה ההין משמש • שלא היה במקדש דבר שיהיה צריך להין שלם • שלעולם לא נגרבו להין אלא בשמן המשחה בימי משה ואותו שמן עדיין הוא קיים ועומד ואם כן לא היו צריכים להין: אלא מדה יתירה היתה שם להשלים השבע מדות: למנחת כ"ג היו לה ג' לוגין שמן לוג ומחצה שחרית • ולוג ומחצה בין הערבים: ג רביעית

ג רביעית מים למצורע. דכתי' (ויקרא י"ד) ושחט את הצפור
הא' אל כלי חרס על מים חיים. לומיס שדם הצפור נרא' בהם.
ושיערו חכמים רביעית הלוג. רביעי' שמן לנזיר. ללחם נזירו.
ורביעי' לא קדוש לפיו' כלי שרת משום רביעי' מים של מצורע.
דהא חוץ הוא. ולא משום לחם
של נזיר. דאין לחם של נזיר
קדוש אלא בשחיטת הזבח. אלא
מפני שבה היה מודד לחביתי כ ג
רביעית שמן לכל חלה וחלה שהן
י"ב חלות ונסכיהן ג' לוגין שמן:
חצי לוג מים לסוטה. דכתיב
(במדבר ה') ולקח הכהן מים
קדושים בכלי חרס חצי לוג מים
היה ממלא מן הכיור: חצי לוג
שמן לתודה. הלכה למשה מסיני.
וכן רביעית של נזיר. וחצי לוג
נמי לא משום חצי לוג מים של
סוטה וחצי לוג שמן של תודה
הוא דקדוש להיות כלי שרת.
אלא מפני שבו מחלק חצי לוג שמן לכל נר ונר של מנורה:
אין לה אלא לוגה. לוג אחד לכל ששים עשרון. ואין הלכה
כרבי אליעזר בן יעקב: ששה לוגים לפר. דהיינו חצי ההין
כדכתיב (שם ט"ו) בלול בשמן חצי ההין. וארבע לאיל
דהיינו שלישית ההין. וג' לכבש דהיינו רביעית ההין.
שההין י"ב לוגין: מחצי לוג לכל נר. שצריך שיתן בה מדתה
שתהא דולקת והולכ' מערב עד בקר ושיערו חכמים חצי לוג
שמן לשני תקופת שבת החרוכים. וכן היה נותן בכל נר בכל
לילה. ואם כבתה נפסלה אותה פתילה והשמן מלהדליק בהן
עוד. אלא מסירן ונותן חצי לוג שמן אחר ופתילה חדשה
ומדליק: ד מערבין נסכי פרים. מנחת נסכי פר במנחת
נסכי איל לפי שבלילת שתיהן שוה שני לוגים לעשרון. דהא
תנן לעיל ששה לוגין לפר וסלת הוי שלשה עשרונים. כדכתיב
(שם) והקריב על בן הבקר מנחה סלת שלשה עשרונים בלול
בשמן חצי ההין. דהיינו ששה לוגין. ולאיל ארבע לוגין וסלת ב'
עשרונים לאיל:

נסכי

ג "רביעי' מה היתה משמשת: רביעי' מים
למצורע. ורביעי' שמן לנזיר. חצי לוג מה
היה משמש. חצי לוג מים לסוט'. וחצי לוג
שמן לתודה. "ובלוג הי' מודד לכל המנחו'.
"אפי' מנחה של ששים עשרון. נותן לה ס'
לוג. ר"א בן יעקב אומר. אפילו מנחה
שלם' עשרון. אין לה אא לוגה. שנאמר
(ויקרא י"ד) למנחה ולוג שמן. ושש לפר.
ארבעה לאיל. שלשה לכבש. שלשה
ומחצה למנורה. (גמרא חצי מחצי לוג לכל
נר: ד "מערבין נסכי איל בנסכי פרים.

נסכי

רל"צ

אלא זה הכלל היה במקדש כלי שמשום מדה זו אינה משמש מדה
אחרת. וכתבו התו' ורבנן סברי דלא דמי. דמדה של לוג ומחצה
לא צריכ' אלא לחביתין. אבל חצי לוג. צריך לחילי טובא לסוטה
לתודה ולמנורה (כדלק'): ג רביעית מים למצורע. פי' הר"ב
דכתי' וכו' עמ"ש רפי"ד דנגעי':
ורביעית שמן לנזיר. כתב
הר"ב ללחם נזירו.
פי' לכל החלות והרקיקין. וכמ"ש
במשנה ב' רפ ז. ומ"ש הר"ב
דלא קדוש משום רביעית מים
של מצורע דהא חוץ הוא פי' רש"י
כל מעשיו בשער נקבור ולא
בעזרה. ע"כ. והא דכתב הר"ב
ונסכיהן שלשה לוגין שמן. וכן
לשון הרמב"ם. ועיין מה שכתוב
בזה בס"ד. במשנה דלקמן:
חצי לוג וכו'. כתב הר"ב.
וחצי לוג נמי לא משום
חצי לוג מים של סוטה כו' הוא
דקדוש. גם בזה גרס רש"י חוץ הוא. ופירש שהיה משקה
אותה בחוץ בשער נקבור ולא היה צריך להכנים המים בעזרה
ולקדשם בכלי. ע"כ. וכן יראה גי' הרמב"ם שכתב לא מן
העבודה היא. אבל גי' ספרים דידן חולין הוא. וכן גי'
התוס' ופירש בתמיהה. וכי חולין הוו תמיס שיהא צריך
לקדשן והא מים קדושים כתיב. ואמרי' בספרי אין קדושים
אלא שנתקדשו בכיור. אלמא כבר קדשו להו. ואי"ת הא
פרישת בפ"ק (והעתקתי דבריהם במשנה ב' פי"א) דאחר
שנתקדשו בכלי שרת. לא משמיען לה בכלי חול משום דמגניא
מלתא. וי"ל דה"מ בדבר שקרב למזבח. ע"כ. ומ"ש הר"ב.
ולא משום חצי לוג שמן של תודה הוא דקדשי. דבשחיטת תודה
הוא דקדשי. גמ'. ומ"ש הר"ב אלא מפני שבו מחלק חצי לוג
שמן לכל נר ונר של מנורה. כך אמר רבי שמעון ברבי לרבי
וקילסו וא"ל נר ישראל כך היה. והתוס' דף פ"ט תמהו למה
היה צריך לקדש השמן בכלי שרת: אפילו מנחה של ששים
עשרון נותן לה ששים לוג. דת"ר במצורע עני כתיב עשרון
בלול ולוג. ליחד על עשרון שטעון לוג. דברי חכמים.
רבי נחמיה ורבי אליעזר אומרים. אפילו מנחה של ששים עשרון אין לה אלא לוגה שנאמר למנחה ולוג שמן. ור"א ור"ל הא'
עשרון בלול ולוג מאי עבדי ליה. ההוא לגופיה דקאמר רחמנא ליתי חד עשרון. ואידך לגופיה לא צריך מדגלי רחמנא גבי
מצורע ג' קרבנות וג' עשרונות. הכא דחד קרבן חד עשרון. ואידך איצטריך. סד"א הואיל ואם רחמנא עליה לאתויי
בדלות אימא לא לבעי מינה כלל. ואידך לגמרי לא אסכחן. ורבנן האי למנחה ולוג שמן מאי עבדי ליה. ההוא לאתגדב מנח'
שלא יפחות מדבר הטעון לוג. ומאי ניהו עשרון. ואידך תרתי שמעת מינה. גמ'. וכתב הר"ב. ואין הלכה כראב"י. וכ"כ
הרמב"ם. ועיין מ"ש בפי"ב משנה ד': ששה לפר. כתב הר"ב. דהיינו חצי ההין וכו'. וז"ל הרמב"ם וכשזכר לוג שמן
למנחה. אמר ג"כ ששה לפר וכו'. ואינו ר"ל שנמוד הנסכים בלוג. אלא בחצי ההין ושליסית ההין ורביעית ההין כמו
שזכרנו. ע"כ. ומ"ש הר"ב. שההין י"ב לוגין. יליף בגמרא דכתיב (שמות ל') ושמן זית הין. וכתיב (שם) שמן משחת קדש
יהיה זה לי לדורותיכם. זה בנימטריא תריסר הויין: מחצי לוג לכל נר. כתב הר"ב. שכך שערו לילי טבת
החרוכים. וכן נותן בכל נר בכל לילה. ואם משתייר מן השמן בתקופת תמוז לא חייסינן. ובירושלמי אמרי' לבימות הקיץ
היו עושין פתילה גסה ובימות החורף פתילה דקה. ומיהו כששיערו מתחלה שיערו בפתילה בינונית. תוספות. וכ"כ
הרמב"ם דהשעור בפתילה בינונית: ד מערבין נסכי איליס בנסכי פרים. פי' הר"ב מנחת נסכי פר במנחת נסכי איל
לפי שבלילת שתיהן שוה שני לוגין לעשרון וכו'. ואיכא למידק טעמא מאי מערבין לכתחלה דהא ודאי דמהודר טפי שיקריב
כל מנחה ומנחה בפני עצמה.

א פת: מיי' פ"ח מה' כלי מקדש הל' יח
ב מיי' שם הל' ט' וע"ב מה' מעשה הלכה ס' ג קו
ס"ס.

וגמרא

ובגמ' ורמינהו והקטירו שלא יערב חלבים בחלבים • ומסקינן דלא"ג שאין מערבין סלת ושמן דמנחה בכל חמרתה • אפי' בשוין משום והקטירו ומתני' ביינות ובהוקטר שמנן וסלתן א"ג שכבר נתערבו דהא ביינות עלמקליב' משו' והקטירו וכי הוקטר שמנן וסלתן לו נתערבו • ליכא למגזר דלמא אתי לערובי שמנן וסלתן דבני הקטרה בנהו ואיכא משום והקטירו שלא יערב (חלבים בחלבים • שהרי כבר מעורבין ועומדין) וכן פירשה הרמב"ם בפירושו ובחבורו סוף הלכות תמידין • והר"ב נמשך אחר פירש"י במשנה דמפרש לה למאי דקס"ד • וכשר הדבר לפרש כן במשנה שבגמרא סדורה עליה • ולא כן בפירש המשנה בלא גמרא • וכבר הזכרתי ז' פעמים רבות: ושל היום בשל אמש • כתב הר"ב דקיימא לן וכו' • ועד עשרה ימים עיין מ"ש במשנה ג' פ"ד דזבחים: אבל אין מערבין נסכי בבשים בנסכי פרים ואילים • למאי דפרישית בביינות מיירי על כרחן והקטיר שמנן וסלתן לו נתערבו • דאלת"ה מאי אריא נסכי בבשים בנסכי פרים ואילים • אפילו נסכי בבשים בנסכי בבשים נמי אין מערבין משום גזירה • ומשום כך כתב הכ"מ שפירש"י שבגמרא דמפרש לבבא זו וז"ל היינו בשלא נתערבו סלת ושמנן ע"כ • צריך למחוק תיבת בשלא • ולהגיה אפילו • וכתב עוד וא"ת יאמר שגא הכי מהכי וי"ל דכיון דנסכי בבשים אינן שוין לנסכי פרים ואילים מחמירין בהו טפי • שאפילו נתערבו סלתן ושמנן אין מערבין אינן כל זמן שלא הוקטרו סלתן ושמנן ע"כ • ומ"ש הר"ב לפי דרכו דאין מערבין המנחה לפי שבולעת נמלאת של כבש אחרת וזו יתירה • מוסיפים לזה שכתבתי במשנה ב' פ"ג דהר"ב כשיטת רש"י ס"ל בריבה שמנה • ומיהו הכא בתערב מדעת מיירינן וע"ש: ואם בלגן כו' • פי' הר"ב כרבנן דפליגי עליה דר"י כו' ואמרי חרב שנתערב בבשול יקרב וכ"כ התו' וכ"ל דאף למסקנא פירשו כן • וכ"כ הכ"מ וז"ל הא דקתני אם בלגן וכו' • מלתא באפי נפשה היא • דהא לא קאי איין דאיירי ביה בראשא • אלא אסלת ושמן • ע"כ • אבל מ"ש עוד הכ"מ וז"ל: ומשמ' דאכולהו קאי • אפי' לנסכי פרים בנסכי אילים נסכי בבשים בנסכי בבשים • דכיון דטעמא משום דבתי' והקטירו • בהני נמי איכא משום והקטירו • ע"כ • ולפי זה דברי התו' דמפרשים באינן שוין • דלא כמסקנא • דלמסקנא אפי' בשוין • (אם עד שלא בלגן פסל) • זה נ"ל דליתא דוהקטירו דוקא בבלגלות דומיא דחלבים בחלבים • ולא הקפידה תורה אלא שלא לערבן • ומיהו כי נתערבו כשרו להקטי' • וכ"כ הרמב"ם • וכל החלבים כו' • אין מערבין כו' • ואם נתערבו מקטיר הכל כא' • ע"כ • אבל בלא בבלגלות איכא טעמא אחרינא • והיינו דבולעות זו מזו ואפי' טעמא לא שייך אלא באינן שוין • ובהו כי לא בלל פסל משום דבולעות • והלכך ליכא לאוקמי בבבא זו אלא באינן שוין • ואתלמיתא דסמוך לה קאי • ועיין במשנה ד' פי"ב: לא היו נסכיו כפולין • דכתיב (ויקרא כ ג) ונסכה יין רביעית ההין • יכול לא יהא יינו כפול שאינו נבלל עם תנחתו • אבל יהא שאינו כפול שנבלל עם מנחתו ת"ל ונסכה כל נסכיו לא יהא אלא רביעית מלא [תלמודא] אמר רבי אלעזר כתיב ונסכה וקרינן ונסכו כילד נסכה דמנחה כנסכו דיין • מה יין רביעית • אף שמן נמי רביעית • גמרא • ושמעינן נמי מהכא דשמן נמי אקרי בלשון נסך בתורה • וטעמא דהא מתנסך ויל"ן בסלת • ואתי שפיר דהר"ב והרמב"ם במשנה דלעיל • וכן עוד בפרק בתרא משנה ה' נקטי שמני הסלת בלשון ונסכיהם וכן בנוסח התפלה ומנחתם ונסכיהם והדר אמרינן ויין כנסכו • ש"מ דונסכיהם על השמן הוא אומר • ואני תמיה על פה קדוש מהר"ר שלמה לוריא ז"ל שכתב בתשובותיו סימן ס"ד וז"ל • מדלג אמי ונסכיהם כי נראה בעיני שט"ם הוא • שאם בא לפרש כמדתר גם על הנסכים הל"ל אח"כ ויין חצי ההין לפר וכו' אלא בודאי דוקא המנחות בא לפרש כמדבר מזה והנסכים מקצתו ואומר ויין כנסכו ובאמת שבפרשת פנחס נמי מפרש המנחות בכל פעם והנסכים אומר כמשפטו או ונסכיהם לבד כדרך הכתוב פה • וכן עיקר • עכ"ל • ומבואר הדבר שמפני שלא עלה בדעתו שסם ונסכיהם יהא מוסב על השמן לבדו ולכך אלחץ ומדחק להטעות הנוסח • וכבר ראינו שהכתוב אומר ונסכה על השמן • ועוד בפרשת פנחס בשני לחם • כאמר ונסכיה • וכבר פירש"י שם בפרשה דכל ונסכה ונסכיה ונסכיהם דכשל קרבנות החג הם מוסבים על התמיד • ע"כ • ובשלמא אי אמרת דשמן נקרא ג"כ בשם נסך • היינו דכתיב ונסכיה בלשון רבים דר"ל שמן ויין • אלא אי אמרת שאין שמן ראוי להקרא בלשון נסך מאי ונסכיה דתעולה אחת קאי • דאי אשני התמידים הל"ל ונסכיהם כמו בשני • ואל תשיבני מהדרש דישוך המים דלהכי כתיב ביו"ד דמ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו וצריך ביאור כפי הפשט • ואע"פ שהוא מפורש כפי הפשט • אפ"ה הדרשה תדרש •

מנחות

א פש: מיי' פ"ו מה' תמידין ומוספין הל' יט ב מי' שם הל' יז

ג מ' פ"ג מה' מעשה הקר' ה

נסכי בבשים בנסכי בבשי' • של יחיד בשל צבור • של יום בשל אמש • אבל אין מערבין נסכי בבשי' • בנסכי פרים ואילי' • ואם בלגן • בלגן או בפני עצמן ואו בפני עצמן ונתערבו בשרין • אם עד שלא בלל • פסול • הבבש הבא עם העומר • אע"פ שמנחתו כפולה לא היו נסכיו כפולין: הכל

נסכי כבשים • ג' לוגין לעשרון • דכתיב עשרון א' לכבש האחד ופתי' בלול בשמן כתית רביעית ההין דהיינו ג' לוגין: ושל היום בשל אמש • אם הביא אמש ובאו בלא נסכים • דקיימא לן אדם מביא ובאו היום ונסכיו מכאן ועד י' ימים • ואם היום הביא קרבן א' • ושני נסכים עמו אחד בשבילו ואחד בשביל של אמש • מערבין יחד אם הקרבנות שוין • שהיו שניהם כבשים או אילים [או פרים] או פר ואיל: אבל אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים לפי שמנחת פר ואיל חריבה היא לגבי כבשים • ובולעת יותר ונמלאת של כבש חסרה וזו יתירה: ואם בלגן • שכבר הלכה מצות שמנן כשרות כרבנן דפליגי עליה דרבי יהודה בהקומץ רבה ואמרי חרב שנתערב בבלול יקרב: ואם עד שלא בלגן • נתערבו • פסולות • דבעינן ראוי לגבילה ואיכא • דחסרא לה של כבש ושל איל יתירה • אע"פי שמנחתו כפולה • כדכתיב באמור אל הפרגים ומנחתו שני עשרונים: ה שהיה

דלא

דה שהיה גודשה בתוכ' • כשהיה מחוק היה מחזיק כשאר עשרון גדוש • ומתניתן ר"מ היא דאמר ברים פרקין עשרון עשרוניה במקדש אחד מחוק ואחד גדוש ולית הלכתא כותיה: בירוציהן גודשן דלא נמי איכא גודש פורתא: מדות הלח בירוציהן קדש הזדות היבש בירוציהן חול • בגמ' מפרש דהאי תנא סבר מדות הלח נמשחו בין מבפנים בין מבחוץ • הלכך שפת הכלי מקדשן לבירוצין • מדת היבש נמשחו מבפנים ולא נמשחו מבחוץ הלכ' בירוצין שאינן נוגעים מבפנים במקום משיחתן לא קדשי: ר"ע אומר מדת הלח קדש דסבר מדות הלח נמשחו בין מבפני' בין מבחוץ: מדות היבש חול • דלא נמשחו כל עיקר • ומיהו מה שמודדי' בהן קדוש קדושת הפה • וגברא לאתי דצריך מקדש בפה • בירוצין לא מקדש להו דלא צריכי ליה • רבי יוסי אומר לא משום זה • רבי יוסי סבר אידי ואידי נמשחו מבפנים • ולא נמשחו מבחוץ והכא היינו טעמא משום דלא נעבר מה שבשולי הכלי כשמוסיפין עליו נעבר ומתערב ונבלל ועולה מלמעלה ונמצא שכבר קדשו הבירוצין בתוך הכלי: והיבש אינו נעבר • אלא במקומו עומד הלכך מה שבפנים קדוש ומה שבחוץ אינו קדוש: ן חוץ מן הבכור והמעשר והפסח והחטאת והאשם • משום דכתיב בפ' נסכים (במדבר ט"ו) לפלא נדר או בנדבה • בא בנדר ובנדבה טעון נסכים • יצאו בכור ומעשר ופסח וחטאת ואשם שהן באים חובה אא לנדבה שאין טעונים נסכים יכול אף חובות הבאות מחמת הרגל ברגל • כגון עולות ראייה ושלמי חגיגה לא יהיו טעונות נסכים • ת"ל או במועדיכ' כל הבא במועדיכם טעון נסכים • ושעירי חטאת שבאים חובה לרגל אין טעונים נסכים • דכתיב בפ' נסכים וכי תעשה בן בקר • בן בקר בכלל היה בכלל ועשיתם אשה • דמשמע כל אשה טעון נסכים חוץ (מאשם) שמיעט • ולמה יצא להקיש אליו מה בן בקר מיוחד שבא בנדר ונדבה • אף כל בא בנדר ונדבה • יצאו שעירי רגלים שהן באות חטאות שאין חטאת בא בנדר ונדבה • שאינן טעונות נסכים חטאתו

ה" כל המדות שהיו במקדש היו נגדשות • חוץ משל כהן גדול שהיה גורשה להובה • ב' מדות הלח בירוציהן קדש • ומדות היבש בירוציהן חול • רבי עקיבא אומר מדות חלח קדש לפיכך בירוציהן קדש • ג' ומדות היבש חול לפיכ' בירוציהן חול • ר' יוסי או' • ד' לא משום זה • אלא שהלח (נ"א נעקר) נעבר • והיבש אינו נעבר: ן ה' כל קרבנות הצבור והיחיד טעונין נסכים • ו' חוץ מן הבכור והמעשר • והפסח • והחטאת • והאשם •

מטוס דאכתי איכא למידק בסמוכו את טעמו מסאר הכתובי' בפ' • הרי עד סני להקיש דבר דונסכיהם דאוי לאומרו והמכוון בו הסמן והרי המוסח הזה בתפלה מתם המיוסד על נכון כסל' הכתוב בפ' המוספין שבכולן נאמר ומנחתם סולת בלול בשמן ומונה והולך העשרונות כמה הם ושבקיה לשמן והדר כתי' ונסכה או ונסכיה ונסכיהם • וכירש"י שבכל המועדות מוסב על המוספים חוץ מסל קרבנות חגג ע"כ • וא"כ ר"ל היין דלא כתביה עד השתא • והוא נוסח התפלה גם כן דקאמר ומנחתם ונסכיהם ור"ל השמן ועל סס האיקר' ומנחתם סלת בלול בשמן וכסס שהמקרא פורט והולך עשרוני הסלת כך בתפלה מפרטין העשרונות • וכסס דקרא שביק מלממני מדות השמן • כך בתפלה שבקינן להו בכללא דונסכיהם • וכסס שבכתוב מסיים ונסכיהם ור"ל היין • כך בתפלה מסיימים ויין כנסכו: ה בל המדות שהיו במקדש היו נגדשות • כתב הר"ב ומתניתין ר"מ היא דאמר ברים פרקין עשרון עשרון כו' • ואע"ג דאפילו לדידיה נמי ליכ' שלא חד גדוש ומאי כל המדו' ה"ק כל המדו' גמ': מדות הלח בירוציהן קדש ומדות היבש בירוציהן חול • פי' הר"ב דהאי תנא סבר מדות הלח נמשחו בין מבפנים בין מבחוץ ומדות היבש בפנים ולא בחוץ בגמ' פ"ה ד"ל ד"ס ל הכי ר' יאשיה ומ' בגמ' דטעמיה דכתי' (במדבר ז) וימשחם ויקדש אותם • אותם למעוטי מדת יבש בחוץ • פירש"י אותם בפנים של כלי משמע ע"כ • וכתבו התוספת דלהכי ממעט מאותם מדת יבש טפי ממדת לח • דוימשחם גבי כלי המזבח כתיב שהן מדת לח • כך פירש בקונטרס ומשמע שהיה בהן רבוי משיחה יותר ממדת יבש • ע"כ: בירוציהן עיין מ"ש בסס הערוך בפ"ק משנה ב': בירוציהן קדש • ואע"פ שאין כונת הנודר אלא לחה שבכלי בלבד • גזירה שלא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול • גמרא פסקה הרמב"ם בפ"ב מה' • הקרבנות ועיין פי' המשנה ח' ופירש"י גזירה שמא יאמרו • דאמאן דאמר דהנך בירוצין לא קדשו אף על גב דאתו מגויה דאמנא [אמרי ה"ב מוציאין מכלי שרת לחולי אבל יבש דלא אתי מגופי דאמנא] לא אתו למימר בי' מוציאי' וכו': רבי עקיבא אומר מדת הלח קדש כו' • פי הר"ב דסבר במדת הלח בת"ק ומדת היבש לא נמשחו כל עיקר • ולא דרים אותם למישוטה כלל • אלא דיבש היו חול ואיכא למעוטינהו • ורבי יונתן סבר נמי התם דמדת יבש לא נתקדשו ואיף ליה מקרא • דכתיב ויקרא ב"נ) ומוסבותיכם תביאו לחם תנופה וגו' • חמץ תאפינה בכורים לה' • אימתי הן לה' לאחר שנאפו • וכתב רש"י ור' יאשיה בכורים לה' אקודש אפייה קאי • ע"כ • ועיין מ"ש במשנה ב' פי"א ואלא מיהת מישוטא דאותם • לרבי יונתן מוקי לה במדת לח שלא נתקדשו בחוץ דהכי ס"ל לרבי יונתן • ופירש"י אותם בפנים של כלי משמע • ע"כ • אבל לר' עקיבא מישוטא דאותם לאתי קאי • כבר מפורש בתוס שהביאו לסוגיא דפ"ב דשבועות דדרשינן אותם במשיחה • אבל לא לדורות במשיחה • אלא בעבודה • ומסקי' דהתיא לר"ע אתיא: רבי יוסי אומר לא משום זה כו' פי' הר"ב סבר אידי ואידי נמשחו מבפנים ולא נמשחו מבחוץ • נראה דדרים מישוטא דאותם אכל המדות • בין לח בין היבש: ן בל קרבנות כו' שהן לאפוקי עוף שאינו זבח • והרי הוא אומר בפרשת נסכים • או זבח • גמרא: חוץ מן הבכור כו' פי' הר"ב שהן באין חובה וכו' יכול אף חובות הבאות מחמת הרגל ברגל • כגון עולות ראייה ושלמי חגיגה • ומ"ספין וחובת היום לא מצי להוציא אע"ג דלא הוי בנדר ובנדבה • דהא בהדיא כתיב בהו נסכים • רש"י

ונתנו

א ב ג • ב חוי' פ"ב מס' תענית הל"ט ות"ל אה' הל' ד' מקדש סל' יט ב נד: ד ב: חוי' פ"ב מס' מ"ה הל"ב ת"ת' סס הל"ב

וכתבו התוס' דה"מ למנקט כבשי עצרת. אלא נקט דבר הנוהג בכל הרגלים ע"כ ומ"ש הר"ב בנבקר בכלל היה בכלל ועשיתם אשה כו'. כ"כ התו' שפי' בקונטרס. וכתבו דבחגם פירש כן דבהדיא כתיב בפרשה מן הבקר או מן הצאן. ועוד כתיב (בתרי') והקריב על בן הבקר. ולשון בכלל משמע כפי' הקונטרס ע"כ ובפירש"י שלפנינו כתיב בן בקר בכלל היה דהא כתי' ברישי' דקרא לעשות ריח ניחוח לה'. מן הבקר או מן הצאן. וכי תעשה בן בקר למה לי לכתוב והקריב על בן הבקר וגו'. ע"כ. ומ"ש הר"ב יצאו שעירי רגלים כו'. ומפיק שעירי חטאת שפי. משום דאין כיולא בהן נדבה. אבל שלמי דחגיגה ועולת ראייה כיולא בהן נדבה. תוס': אלא שחטאתו ואשמו של מצורע טעוני נסכי' מנחה מפורש בכתוב (ויקרא י"ד) ושלשה עשרונים סולת מנחה. וכתיב (שם) והעלה הכהן את העולה ואת המנחה. מ"מ דעם הזבח היא באה ועדיין איני יודע אם טעונה נסכי יין אם לא ת"ל ((בבדבר ט"ו) יין לנסך רביעית ההין תעשה על העולה או לזבח לכבש האחד וקרא יתירא הוא דכבר כתיב בראש הפרשה. או עולה אז זבח. אלא ללמד על קרבנות מצורע הוא בא. ומ"ש הר"ב. לפי שאינו באין על חטא כלומר דקרבנותיו אינן באין על חטאו. כמו דנזיר. דמאשר חטא על הנפש אקרבן קאי. אבל ודאי דמצורע גופיה חוטא אקרי. דהא חוטאתו חוטא היא. כדתנן במשנה ג' פ"ה דשקלים:

ז חוץ מן הפר הבא על כל המצות. פי' הר"ב. כגון הורו ב"ד כו'. ובמשנה ז' פ"ה כתב הר"ב פר העלם דבר של צבור. ה"ל הרמב"ם. ומה שאמר בכאן פר הבא על כל המצות ר"ל פר העלם דבר. לפי שהוא גם כן יבא על המצות. כמו שבארנו במסכת הוריות. אף על פי שרוב מה שקורין הסם הזה הוא לפר העלם של כהן משיח. אבל ע"ד הרחבת לשון בסמוכות יקרא גם כן פר העלם דבר של צבור פר הבא על כל המצות. ע"כ. ומ"ש הר"ב וג' מזקני ב"ד סומכין עליו. האריכתי בזה בם"ד במשנה ג' פ"ק דסנהדרין. ושעיר המשתלח ב' סמיכות נמירי להו בצבור. כמ"ש הר"ב במשנה ז' פ"ה (אמרר"ם והלא) אין סמיכה אלא בבעלים. וזה אהרן ובניו (כלומר בניו אחריו) סומכים בו. דס"ל לר"ש בספ"ק דשבועות. דאין השעיר מכפר על הכהנים: בל קרבנות היחיד טעונים סמיכה. ה"נ בבהמה. דאלו עוף אין טעון סמיכה. כדכתבתי במשנה ג' פ"ג דגיטין: חוץ מן הבכור והמעשר כו' שנאמר קרבנו ר"ל הדבר שנתחייב לעשותו קרבן כמותו לא הבכור והמעשר והפסח. הרמב"ם: והיורש סומך. לקמן בדבור ומימר אכתוב מגלן. וכתב הר"ב אם התנדב אביו בקרבן עולה ושלמים. דאלו חטאת שמתו בעליה תמות. כדתנן בריש"ד דתמורה ואם ירעה על שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה. כדתנן התם בפ"ג משנה ג':

ומביא נסכים. כשירש מאביו. דהא יורש קרי ליה וכמו שכתבתי במשנה ו' פ"ז דשקלים: ומיבור המר ימיר לרבות את היורש. ויליף סוף הקדש מתחלת הקדש מה תחלת הקדש יורש מימר. אף סוף הקדש יורש סומך. גמרא:

ח הכל סומכין. בריש ערכין אמרינן הכל לאתויי יורש ותימה הא תנא ליה רישא. וי"ל דאורחיה דתנא הכי. כיון דלא מיותר ליה בבא בכך. רגיל לשנות תיבה אחת בבא אורחיה. כדאשכחן בכתובות דף מ"ח. תו. וכמ"ש כבר בסוס בריש ברכות: ם מא כתב הר"ב דיליף ליה מסנהדרין דלא היה בהן סומך. כדמוכח במסכת סנהדרין פ"ד דף ל"ו. דאמרי' שיהו מנוקים מכל מום מדכתיב (שיר ד') כולך יפה רעיתי. מום אין בך. ותמהו התוס' דא"כ הא"נ בסמיכה נמי מנוקים. הכל מום ועוד למה לי בני ישראל למעוטי נסים תיפוק לי מהכא ע"כ. ותמיהני דסברו לנכרי דתנינן מיד בתר סומא. ועוד דבגמרא לא פרשינן אאשה אלא מידו וכמ"ש לקמן. ומיעוטא דידו ודאי דאילטריך וכמ"ש שם בם"ד. ואמאי סברו לדרשא דנכרי. דתפיס לה כמי משנתינו. ותמה אדרשה דת"כ בנסים דלא תפסה משנתינו. והא ל"ק דלא תמהו מעמא דחש"ו לפי שאינן בני דעת תיפוק לי מסנהדרין. דלא קשיא להו אלא אקרא דלא אלטריך. אבל בטעמא דיהבינן לרווחא דמלתא ליכא למתמה. ועוד דבגמ' כשאמרו הוא טעמא בחש"ו היינו קודם שאמר בסומא.

דילפינן

אלא שחטאתו של מצורע ואשמו טעונים נסכים: ז כל קרבנות הצבור. אין בהם סמיכה. חוץ מן הפר הבא על כל המצות. ושעיר המשתלח. רבי שמעון אומר אף שעירי עבודה זרה. כל קרבנות היחיד טעונים סמיכה. חוץ מן הבכור והמעשר והפסח. והיורש סומך ומביא נסכים. ומימר: ח הכל סומכין. חוץ מחרש שוטה וקטן. סומא. ונכרי. והעבד

חטאתו ואשמו של מצורע טעונים נסכים. לפי שאינן באים על חטא כשאר חטאות ואשמות. וחטאת נזיר אינה טעונה נסכים משום דנזיר חוטא הוא. כדכתיב (במדבר ו') מאשר חטא על הנפש שניער עלמו מן היין: ז פר הבא על כל המצות. על אחת מכל המצות כגון הורו ב"ד שחלב מותר. וזהו פר העלם דבר של צבור שבמקרא. וסמיכה כתיבא ביה (ויקרא ד') וסמכו זקני העדה את ידיהם על ראש הפר. ושלשה מזקני בית דין היו סומכין עליו: ושעיר המשתלח. לעזאזל כתיב ביה (שם י"ו) וכמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי: שעירי ע"ז. דכתיב בפ' שלח לך וכי תשגו כו'. ואין הלכה כר"ש: כל קרבנות היחיד טעונים סמיכה. דעיקר סמיכה בקרבן יחיד הוא דכתיבא (שם ג') וסמך ידו על ראש קרבנו: היורש סומך. אם ת"ל אביו בקרבן עולה ושלמים ומת. כמו סומך עליו. ומביא נסכי' של קרבן: ומימר. אם המירו אם המירו אחרת תמורתו חלה עליה ושתיהן קדושות כאלו המירה אביו: ח חוץ מחרש שוטה וקטן. לפי שאין להם דעת. סומא. דכתיב בפר העלם דבר של צבור וסמכו זקני העדה והם סנהדרין גדול. וכסנהדרין לא היה בהן סומא כדמוכח במס' סנהדרין וה"ה לכל שאר סמיכות. שאין סומא יכול לסמוך: ונכרי. דכתיב דבר אל בני ישראל וגו' בני ישראל סומכין. ואין הנכרים סומכין: והעבד

והעבד והשליח • דכתיב (ויקרא א') וסמך ידו • ולא יד עבדו ולא יד שלוחו: והאשה • בני ישראל סומכין ולא בנות ישראל סומכות: וסמיכה שירי מצוה • דאינה מעכבת כפרה ומיהו מעלה עליו הכתוב • כאלו לא כיפר: בשתי ידים • דכתיב בשעיר המשתלח (שם י"ו) וסמך אהרן את שתי ידיו זה בנה אב לכל הסמוכים שיהיו בשתי ידים: ובמקום שסומכין שוחטין שאם סמך חוץ לעזרה חוזר וסוחך בעזרה במקום שחיטה: ותכף לסמיכה שחיטה • דכתיב וסמך ושחט: ט שאחד מניף לכל החברים • שנתחברו להתנדב קרבן א שכל קרבנות נדבה יכולי' להביא בשותפות • וא' מניף ע"י כולן אבל כולן יחד אין יכולין להניף • דהויא חציצה בין ידו של זה ולקרבן • וכהן שמניח ידו תחת יד הבעלים ומניף והויא יד בעלים חציצה • לא אכפת לן דהא עיקר תנופה בבעלים: בקרבנות היחיד • כגון חזה ושוק של שלמים: ובקרבנות לבור • כבשי עצרת שטעונים תנופה חיים ושחוטים: בדבר שיש בו רוח חיים • קרבן בהמה:

והעבד והשליח והאשה • וסמיכה שירי מצוה • על הראש • בשתי ידים • ובמקום שסומכין שוחטין • ותכף לסמיכה שחיט': ט חומר בסמיכה מבתנופה • ובתנופה מבסמיכה שאחד מניף לכל החברים ואין אחר סומך לכל החברים וחומר בתנופה • שהתנופה נוהגת בקרבנות היחיד • ובקרבנו הצבור בחיים ובשחוטין בדבר שיש בו רוח חיים • ובדבר

גדבר

דילפינן מסנהדרין • ואפשר לבתר הכי אה"נ דלא יהבינן אחש"ו מי • אלא טעמא דילפינן מסנהדרין: והעבד והשליח והאשה • כתב הר"ב • דכתיב וסמך ידו ולא יד עבדו ולא יד שלוחו • והאשה בני ישראל סומכים ולא בנות ישראל סומכות • ותמיהני דאם כן דאשה תקרא דמעטו נכרים נפקא לן הל"ל להו בהדדי • ועוד בכולהו דוכתי רגיל לכנות אשה קודם לעבד • כפ ג דברכות משנה ג' • וריש חגיגה • ופ"ח דב"ק • ובגמ' ת"ר ידו ולא יד עבדו ידו ולא יד שלוחו ידו ולא יד אשתו • ונריכא דלא תימא עבד דלאו בר מצות • אבל שליח דבר מצוה הוא ושלוחו של אדם כמותו אימא לסמוך • ואי אשמועי' הני תרתי דלאו כגופיה ת

א תוי' פ"ג מה' מעה"ק הל' יב ב פס הל' יג ג פס הל' יג ד פס נדרים פ ה מ: ותוי' פ"ם מה' מע"הק הל' עז תוי' פ"ל מה' תמידין ומוספין הל' יא ח ט תוי' ז פ"ם מה' מע"ק הל' פ

דמי • אבל אשתו דכגופו דמיא אימא תיסמוך נריכא • ולפי זה ניחא דלא תני אשה בתר נכרים • וקודם עבד • ומיהו דרשה דנקט הר"ב • בת"כ מתניא גבי הנוא דכתב הר"ב בתנופ' בפ ה משנה ז' • ופס כתבה רש"י דף ס"א • והר"ב כתבה גם כן במשנה ב' פ"ח דזבחי וכתבו התוס' בכאן וז"ל ידו ולא יד אשתו ומדכתיב בני ישראל למעוטי נשים מסמיכה לא נפקא אשתו • דס"א תסמוך בקרבן בעלה דכיד בעלה דמיא • ע"כ • וכתבו עוד וא"ת ולמה לי קרא למעוטי נשים מסמיכה תיפוק לי דמ"ע שהזמן גרמא (דנשים פטורות • בדתנן במשנה ז' פ"ק דקידושין) ותנן סוף פ"ב דמגילה כל היום כשר לסמיכה ולשחיטה • ודרים בגמרא מקרא דכתיב (ויקרא י"ט) ביום זבחכם • ואתקש סמיכה לשחיטה • דכתיב וסמך ושחט • ע"כ: והעבר כו' והאשה • הכא ליכא למידק אמאי תני להו בלשון יחיד • כדדייקי התוס' בריש חגיגה שהעתקתי לשונם שם • דהכא בעבד ואשה דאיש • קיימינן: וסמיכה שירי מצוה • כתב הר"ב דאינה מעכבת כפרה • ומיהו מעלה עליו כו' • דת"ק וסמך ונרצה וכי סמיכה מכפרת והלא אין כפרה אלא בדם • שנאמר (שם י"ו) כי הדם הוא בנפש יכפר • אלא לומר לך שאם עשאה לסמיכה שירי מצוה • שלא נחשבה בעיניו ולא עשאה • רש"י פ"ק דזבחים דף ו') מעלה עליו הכתוב • כאלו לא כפר (וכפר) • ועיין בפירוש הר"ב במשנה י' פרק בתרא דנגעים: על הראש ת"ר ידו על הראש ולא ידו על הגוואר • ולא על הגבייס • ונריכא • דל"ת גואר (היינו הגרון בית השחיטה) דלא קאי בהדי ראשו לא • אבל נבו דקאי להדי ראשו (בשוה) אימא דלא אימעט • נריכא • ואי אשמועינן הני תרי משום דלא אתרבו לתנופה • אבל חזה דאתרבי לתנופה אימא לא אמעוט • נריכא • גמ' • בשתי ידים • כתב הר"ב דכתיב בשעיר המשתלח כו' (כתיב ידו חסר וכתיב שתי) והבנה אב לכל הסמיכות כלומר דבהמה • דאל"כ • ידיו דכתיב מלא דוסמוך את ידיו עליו ויוצהו (בטרבר כ") למה לי • גמ': ובמקום שסומכין שוחטין • פי' הר"ב שאם סמך חוץ לעזרה כו' • וא"ת הא תנן ותכף לסמיכה שחיטה הא מפרשינן בגמ' • דהכי קאמר במקום שסומכין שוחטין שתכף לסמיכה שחיטה • ולשון הרמב"ם בפירושו ותיכף לסמיכה שחיטה שתהא סמוכה כו' • והוא טעם מה שאמר ובמקום שסומכין שוחטין • ע"כ • ס"מ מסובר • דהא דאמרן ה"ק שתכף כו' לאו לתקוני הגירסא אלא לפרושי • ודיקא נמי דלא אמרינן הכי קתני • אלא הכי קאמר • והיינו נמי דהרמב"ם בפ"ז מה' מעשה הקרבנות העתיק ותכף כו' • ואין מקום למ"ש עליו הכ"מ דלא ידע למה לא העתיק שתכף כו': ט ש אחד מניף לכל החברים פי' הר"ב • אבל כלן יחד אין להניף דהוי חציצה כו' • גמ' • ליטוף והדר ליטוף • תנופה אמר רחמנא ולא תנופות • ופירש"י אבל בסמיכה לא כתיב סמיכה בהדיא • אלא וסמך סתם לסמיך והדר לסמוך • ע"כ • כלומר דתנופה הוא שם וחד תנופה אמר רחמנא ולא תנופות • אבל וסמך הוא פעל לומר שיסמוך ולא קרא שם לסמיכה שתהא אחת ולא רבות • ומ"ש הר"ב וכהן שמניח ידו כו' • דהא עיקר תנופה בבעלים • כ"כ התוס' בפ"ה דף ס"א שכן פי' בקונטרס • והקשו דמנא ליה הא • הא תרווייהו כתובין ולפיכך פירשו דלאו דוקא תחת יד הבעלים • אלא הבעלים אוחזים באוגני הכלי והכהן בשוליו מלמטה • ע"כ • וכבר כתבתי דבריהם במשנה ו' פ' בתרא דבכורים • אבל נ"ל לישב מה שהקשו על פי' הקונט' דהא דפי' דעיקר תנופה בבעלים • אה"נ דליתא ליה קרא • אלא סברא בעלמא הוא • דכיון דכתיבין תרווייהו ובעי קרא דלינפו תרווייהו ומסברא אית לן למימר דיד בעליים עיקר • ולהכי לא הוי חציצה • ושוב מצאתי מתוס' פ"ק דקדושין דף ל"ו • שכתבו וז"ל • מכנים כהן ידו תחת יד הבעלים ומניף • וא"ת והא הוי חציצה דה"נ אמרינן במנחות בתנופה כו' • וי"ל דלא דמי דהכא היינו טעמא דלא הוי חציצה בכה"ג • לפי שהוא גזירת הכתוב דבעינן כהן ובעלים • אבל התם גבי שני שותפים חשיב כה"ג חציצה אם אחד מהן מניח ידו תחת יד חברו לפי שאינה

גזירת הכתוב שיהו שניהן מניפין עוד י"ל דה"נ לא מיירי שהכהן מניח ידו תחת יד הבעלים ממש כו: מה שאין כן בסמיכה. גמרא. וסמיכה בשחוטין ליתא וכתבן (במשנה ג' פ' בתר' דתמיד) בזמן שכ"ג רוצה להקטיר כו' והושיט לו הראשון הראש והרגל סומך עליהם וכו' אמר אביי התם משום כבודו דכהן גדול. (כמ"ש שם הר"ב) ופרש"י שיהא נראה כמו שהקריב הוא את כולן. היה סומך עליהן ולא שתהא סמיכת' (נ"ל סמיכ') מוהגת בשחוטין מן התורה:

פרק י העומר הוא של שעורין (כדתנן ברפ"ב דסוטה) ויש לו רמזים בתורה ומכללם שקרא אותה מנחת (בכורים. שנאמר (ויק' א ב') ואם תקריב מנחת בכורים והפירוש המקובל שירמוז למנחת העומר. ומלת אם אינה רשות. אלא רמיזת זמן. רמב"ם ריש משנה ד') ונקרא שתי הלחם בכורים. וביאר זה ואמר בכורי קציר חטים. וזו היא ראיה על שהבכורים שקדמו להן בניסן. אינם אלא בכורי שעורים והעקר שעליו אמו סומכים היא קבלה בידינו. הרמב"ם סוף משנה ד'. ועיין בגמ' ריש פ"ט דף פ"ד: ב מצות העומר לבא מן הקרוב. מאי טעמא אבע"א משום כרמל תקריב פירש"י רך ומלא (עיין בסוף פרקין) שתהא בתבואה רכה ונמלאת ביד. ואי מייתו מרחוק נשיב ביה זיקא ותתקשה בדרך האי כרמל במנחת העומר כתיב. ע"כ והיו בעית אימא משום דאין מעבירין על המצות. גמ': ג אומר להם. כל אחד מהג' קוצרים. אבל המשיכים הם רבים מכל עיירות הלכך כללינהו ותני אומרים: והם אומרים לו קצור. בקצירה עצמה השיבו ואמרו קצור ולא היה לי להם לומר הין: כל כך למה מפני הביתוסים. והר"ב העתיק לדוקים וביתוסים. גם בתחלת המשנה פי' שיכירו הצדוקים. וכן ברים פרקין. כתב מפני הצדוקים וכו' טעמו דשתי הכתות יצאו למיתה. כדפירש משנה י"א פ"ק דאבות. וליכא ביניהו ומיהו מתניתין דקתני ביתוסים. וכן העתיקו רש"י. וה"ג תניא בברייתא דביתוסים הם שאמרו עצרת אחר השבת. ולעיל יתיבה תניא דצדוקים היו אומרים יחיד מתנדב ומביא תמיד. ויראה שאף על פי שאתי הכתות יצאו למיתה. מכל מקום כת זו פקדו בדבר זה וזו בדבר אחר. ואח"כ קבלו שניהן לרעה זו מזו וכן ראיתי לחכם בספר המתואר מאור עינים בפ"ב. מהחלק שממנו המתואר אמרו ביה: שהיו

ובדבר שאין בו רוח חיים. מה שא"כ בסמיכ': פרק י **רבי** ישמעאל אומר. העומר היה בא. בשבת מג' סאין. ובחול מה'. וחב"א בשבת ו' בחול משלש היה בא. ר"ח סגן הכהנים אומר. בשבת היה נקצר ביחיד. ובמגל אחד. ובקופה אחת. ובחול בשלש. ובשלשה קופות. ובג' מגלות. וחב"א בשבת. וא' בחול. בשלשה. ובשל' קופות. ובשלש מגלות: ב מצות העומר לבא מן הקרוב. לא ביכר הקרוב לירושלים. מביאים אותו מ"מ. מעשה שבא מגנות צריפין. ושתי הלחם. מבקעת עין סוכר: ג כיצד היו עושים. שלוחי בית דין יוצאים מעי"ט. ועושים אותו כריכות במחובר לקרקע. כדי שיהא נוח לקצור. וכל העיירות הסמוכות לשם. מתכנסות לשם. כדי שיהא נקצר בעסק גדול. כיון שחשכה. אומר להם. בא השמש. אומרים הין. בא השמש. אומרים הין. מגל זו. אומרים הין. מגל זו. אומרים הין. קופה זו. אומרים הין. בשבת אומר להם. שבת זו אומרים הין. שבת זו אומרים הין. אקצור. והם אומרים לו. קצור. אקצור. אקצור. והם אומרים לו. קצור. ג"פ על כל דבר ודבר. והם אומרים לו הין הין כל כך למה מפני הביתוסי'. שהיו

פרק י **רבי** ישמעאל אומר העומר היה בא בשבת כשחל שבת עשר בניסן להיות בשבת העומר דוחה את השבת שכל קרבן שזמנו קבוע דוחה את השב' ואת הטומאה. והיה העומר בא משלש סאין שהיו קוצרין שלש סאין שעורין ומניפין אותן בגפה עד שמעמידין אותן על עשרון אחד מוכחר: וכחול. אם חל ט"ז. בניסן להיות בחול. היו קוצרין אותו חמש סאין דסבר ר' ישמעאל עשרון מוכחר בלא טרחי שאינו מגפה אותו כל כך אתי מחמש. בטרחא כשמגפה אותו הרבה אתי משלש. בחול מייתינן מחמש שכך משובח הדבר יותר שמניפין מכל סאה מעט אותו שלת דק היולא ראשון שהוא מוכחר ומוציאין מה' סאין עשרון. בשבת מביא שלש. מוסב שירבה במלאכה אחת שרוקד שלשה סאים פעמים הרבה. ואל ירבה במלאכו הרבה שיקנו' ויברור ויטחון וירקד שני סאין יותר ואין הלכה כרבי ישמעאל: בשלשה בני אדם ובשלש קופות. ובשלש מגלות. לפרסם הדבר שקצירות העומר במוצאי חמשה עשר בניסן. מפני הצדוקים שהיו אומרים שאין העומר בא אלא באחד בשבת: ב מצות העומר לבא מן הקרוב. ממקום שקרוב לירושלים. לפי שאין מעבירין על המצות הלכך כשיוצ' מירושל' לבקש עומר אות' תבואה שמוצא ראשונה נוטלה: לא ביכר. לא בשל כל ארבה: מעשה שבא מגנות צריפין ועין סוכר. רחוקים מירושלים הרבה מפני שהחריבו הגייסות כל תבואות שסביבות ירושלים: ג כריכות. כורכים וקושרים ראשי שבולים ואגרוף: מתכנסות לשם למוצאי יום טוב כשקוצרים אותו: כדי שיהא נקצר בעסק גדול. בקול המולה גדולה שיכירו הצדוקים שבמוצאי י"ט קוצרים אותו דאמרו לא מודו בהאי כדלקמן: אומר להן הקוצר לבני העיירות העומדים עליו בא השמש ואמרו לו הין: מגל זה. כלומר מקצור התבואה במגל זה: קופה זו. אכנים התבואה לתוך קופה זו: שבת זו. מקצור בשבת זו ואמרו לו הין. ג"פ שואל להן כל דבר ודבר: וכל כך שהיה שואל למה. מפני הצדוקים וביתוסים: שהיו

א אביי. שם ב שם: ג שבת פ"ה מה' תמידין ומוספין הל' יא ד שם: ה אביי. שם הל' ה ה שם. אביי. שם הל' יא

שהיו אומרים אין קצירת העומר במוצאי י"ט: ד קצרוהו ונתנוהו בקופות והביאוהו לעזרה היו מהבהבין אותו באור כדי לקיים בו מצות קלי. דברי ר"מ. וחכ"א. בקנים ובקליתה חובטים אותו כדי שלא יתמעך. נתנוהו לאבוב ואבוב היו מנוקב כדי שיהא האור שולט בכולו. שטחוהו בעזרה והרוח מנשבת בו. נתנוהו ברחים של גרוסות והוציאו ממנו עשרון. שהוא מנופה משלש עשרה נפה. והשאר נפדה. ונאכל לכל אדם. ה וחייב בחלה. ופטור מן המעשרות. ר' עקיבא מחייב בחלה. ובמעשרות. בא לו לעשרון ונתן שמנו ולבונתו. יצק עליו הניף והגיש. וקמץ. והקטיר. והשאר נאכל לכהנים. ד משקרב העומר יוצאין ומוצאין שוק ירושלים. שהוא מלא קמח וקלי. שלא ברצון חכמים. דברי ר"מ. רבי

שהיו אומרים אין קצירת העומר במוצאי י"ט שלא במוצאי שבת דכתיב (ויקרא כ ג) וספרתם לכם ממחרת השבת. ממחרת שבת בראשית משמע. ומסורת בידינו מאבותינו. דהאי ממחרת השבת. היינו ממחרת י"ט ראשון של פסח בין שחל בחול. בין בשבת. וכן מצינו בספר יהושע ה' י"א. ויאכלו מעבור הארץ ממחר הפסח מצות וקלי. וכרי נאמר בתורה (שם) ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה. ומאחר שתלה היתר החדש במחר הפסח הדבר ברור שמחר הפסח הוא המתיר את החדש וכו קולריס העומר. בין שחל י"ט ראשון של פסח בחול בין שחל להיות בשבת. ולפיכך הקולריס מגביהין קולס כדי שישמעו הביתוסים להודיע תלבן וקולריס העומר בלילה ולא ביום. דכתיב וספרת לכם ממחר השבת מיום הביאכם וגו' אבל שבתו תמימות תהיינה. וא"א להיו תמימות שלא א"כ מתחי למנות מתחל הליל. שהרי הלילה תחלת היום הוא. וכרי הוא אומר (דברי' י"ו) מהחל חרמש בקמה תחל לספור אלמא הקצירה בלילה הוא בשב' שמתחי למנות: ד מהבהבין אותו באור. בעודו בשבולין כדי לקיים בו מצות קלי. כדכתיב (ויקרא ב) אביב קלוי באש וכמנחת העומר מיירי קרא: וחכ"א בקליה הוובטים ולא כדרך תבואה יבשה שחובטים אותו במקל. אלא בקנים להיס: ובקולחת בקלח של כרוב: כדי שלא יתמעך. ואח"כ מקיימין בו מצות קלי: נתנוהו לאבוב. דסבירא להו לרבנן שאם מהבהבים אותו באור ממש אין נקרא קלי. שאין נקרא קלי אלא ע"י דבר אחר. דהיינו ע"י כלי שנותנים אותו באבוב. והוא כלי של נחש' מנוקב שמוכרי קליות קולין בו. והלכה כחכמים: ברחים של גרוסות. שאין טוחנות דק אלא עבה שאם יטחנו יפה יעברו הסובין של קליפה בנפה עם הסלת. גרוסות לשון גריסין של פול. ועל שם כן נקראת גרס כרמל: וחייב בחלה. דחיוב חלה היינו גלגול העשה וגלגול עשה זו ביד הדיוט היא לאחר שנפדה: ופטור מן המעשרות. דמירוחו ביד הקדש הוא ומירוח הקדש פוטר מן המעשרות: ר"ע מחייב. הלי קמח הנותר מעשרון של עומר בחלה ובמעשרות. לפי שלא נתנו מעות הקדש אלא בצריך להם לעשרון לבד. אבל האחר לא קדש הלכך לאו מירוח הקדש הוא. דהא לא קדוש. ואין הלכה כר' עקיבא: בא לו לעשרון. נותן תחלה שמנו ולבונתו קודם נתינת הסלת. יצק ונלל. לאחר נתינת הסלת כדרך כל המנחות שנותן שמן בכלי תחלה ואח"כ נותן סלת וחוזר ויוצק עליה שמן ונולל: הניף והגיש. דמנחת העומר טעונה הנפה והגשה כדאמרי' בפ' כל המנחות: דן שלא ברצון חכמים. דגזרי שמא יאכל מן החדש כשקולר קודם שיקריבו העומר וזה שכבר הוא קמח ודאי נקלר קודם העומר:)(רבי

שהיו אומרים אין קצירת העומר במוצאי שבת דכתיב (ויקרא כ ג) וספרתם לכם ממחרת השבת. ממחרת שבת בראשית משמע. ומסורת בידינו מאבותינו. דהאי ממחרת השבת. היינו ממחרת י"ט ראשון של פסח בין שחל בחול. בין בשבת. וכן מצינו בספר יהושע ה' י"א. ויאכלו מעבור הארץ ממחר הפסח מצות וקלי. וכרי נאמר בתורה (שם) ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה. ומאחר שתלה היתר החדש במחר הפסח הדבר ברור שמחר הפסח הוא המתיר את החדש וכו קולריס העומר. בין שחל י"ט ראשון של פסח בחול בין שחל להיות בשבת. ולפיכך הקולריס מגביהין קולס כדי שישמעו הביתוסים להודיע תלבן וקולריס העומר בלילה ולא ביום. דכתיב וספרת לכם ממחר השבת מיום הביאכם וגו' אבל שבתו תמימות תהיינה. וא"א להיו תמימות שלא א"כ מתחי למנות מתחל הליל. שהרי הלילה תחלת היום הוא. וכרי הוא אומר (דברי' י"ו) מהחל חרמש בקמה תחל לספור אלמא הקצירה בלילה הוא בשב' שמתחי למנות: ד מהבהבין אותו באור. בעודו בשבולין כדי לקיים בו מצות קלי. כדכתיב (ויקרא ב) אביב קלוי באש וכמנחת העומר מיירי קרא: וחכ"א בקליה הוובטים ולא כדרך תבואה יבשה שחובטים אותו במקל. אלא בקנים להיס: ובקולחת בקלח של כרוב: כדי שלא יתמעך. ואח"כ מקיימין בו מצות קלי: נתנוהו לאבוב. דסבירא להו לרבנן שאם מהבהבים אותו באור ממש אין נקרא קלי. שאין נקרא קלי אלא ע"י דבר אחר. דהיינו ע"י כלי שנותנים אותו באבוב. והוא כלי של נחש' מנוקב שמוכרי קליות קולין בו. והלכה כחכמים: ברחים של גרוסות. שאין טוחנות דק אלא עבה שאם יטחנו יפה יעברו הסובין של קליפה בנפה עם הסלת. גרוסות לשון גריסין של פול. ועל שם כן נקראת גרס כרמל: וחייב בחלה. דחיוב חלה היינו גלגול העשה וגלגול עשה זו ביד הדיוט היא לאחר שנפדה: ופטור מן המעשרות. דמירוחו ביד הקדש הוא ומירוח הקדש פוטר מן המעשרות: ר"ע מחייב. הלי קמח הנותר מעשרון של עומר בחלה ובמעשרות. לפי שלא נתנו מעות הקדש אלא בצריך להם לעשרון לבד. אבל האחר לא קדש הלכך לאו מירוח הקדש הוא. דהא לא קדוש. ואין הלכה כר' עקיבא: בא לו לעשרון. נותן תחלה שמנו ולבונתו קודם נתינת הסלת. יצק ונלל. לאחר נתינת הסלת כדרך כל המנחות שנותן שמן בכלי תחלה ואח"כ נותן סלת וחוזר ויוצק עליה שמן ונולל: הניף והגיש. דמנחת העומר טעונה הנפה והגשה כדאמרי' בפ' כל המנחות: דן שלא ברצון חכמים. דגזרי שמא יאכל מן החדש כשקולר קודם שיקריבו העומר וזה שכבר הוא קמח ודאי נקלר קודם העומר:)(רבי

ולא

שהיו אומרים אין קצירת העומר במוצאי שבת דכתיב (ויקרא כ ג) וספרתם לכם ממחרת השבת. ממחרת שבת בראשית משמע. ומסורת בידינו מאבותינו. דהאי ממחרת השבת. היינו ממחרת י"ט ראשון של פסח בין שחל בחול. בין בשבת. וכן מצינו בספר יהושע ה' י"א. ויאכלו מעבור הארץ ממחר הפסח מצות וקלי. וכרי נאמר בתורה (שם) ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה. ומאחר שתלה היתר החדש במחר הפסח הדבר ברור שמחר הפסח הוא המתיר את החדש וכו קולריס העומר. בין שחל י"ט ראשון של פסח בחול בין שחל להיות בשבת. ולפיכך הקולריס מגביהין קולס כדי שישמעו הביתוסים להודיע תלבן וקולריס העומר בלילה ולא ביום. דכתיב וספרת לכם ממחר השבת מיום הביאכם וגו' אבל שבתו תמימות תהיינה. וא"א להיו תמימות שלא א"כ מתחי למנות מתחל הליל. שהרי הלילה תחלת היום הוא. וכרי הוא אומר (דברי' י"ו) מהחל חרמש בקמה תחל לספור אלמא הקצירה בלילה הוא בשב' שמתחי למנות: ד מהבהבין אותו באור. בעודו בשבולין כדי לקיים בו מצות קלי. כדכתיב (ויקרא ב) אביב קלוי באש וכמנחת העומר מיירי קרא: וחכ"א בקליה הוובטים ולא כדרך תבואה יבשה שחובטים אותו במקל. אלא בקנים להיס: ובקולחת בקלח של כרוב: כדי שלא יתמעך. ואח"כ מקיימין בו מצות קלי: נתנוהו לאבוב. דסבירא להו לרבנן שאם מהבהבים אותו באור ממש אין נקרא קלי. שאין נקרא קלי אלא ע"י דבר אחר. דהיינו ע"י כלי שנותנים אותו באבוב. והוא כלי של נחש' מנוקב שמוכרי קליות קולין בו. והלכה כחכמים: ברחים של גרוסות. שאין טוחנות דק אלא עבה שאם יטחנו יפה יעברו הסובין של קליפה בנפה עם הסלת. גרוסות לשון גריסין של פול. ועל שם כן נקראת גרס כרמל: וחייב בחלה. דחיוב חלה היינו גלגול העשה וגלגול עשה זו ביד הדיוט היא לאחר שנפדה: ופטור מן המעשרות. דמירוחו ביד הקדש הוא ומירוח הקדש פוטר מן המעשרות: ר"ע מחייב. הלי קמח הנותר מעשרון של עומר בחלה ובמעשרות. לפי שלא נתנו מעות הקדש אלא בצריך להם לעשרון לבד. אבל האחר לא קדש הלכך לאו מירוח הקדש הוא. דהא לא קדוש. ואין הלכה כר' עקיבא: בא לו לעשרון. נותן תחלה שמנו ולבונתו קודם נתינת הסלת. יצק ונלל. לאחר נתינת הסלת כדרך כל המנחות שנותן שמן בכלי תחלה ואח"כ נותן סלת וחוזר ויוצק עליה שמן ונולל: הניף והגיש. דמנחת העומר טעונה הנפה והגשה כדאמרי' בפ' כל המנחות: דן שלא ברצון חכמים. דגזרי שמא יאכל מן החדש כשקולר קודם שיקריבו העומר וזה שכבר הוא קמח ודאי נקלר קודם העומר:)(רבי

א סי' תי' פ"ז ומה' תמידין ומוספין הל' יב
ב מיי' שם ר תיי' שם ופ"א ה' יום כב ליום הל' ג ה מנ: תיי' כ"ז מה' תמידין ומוספין הל' יב
ד מיי' שם ו' שם תפסיר יוד:

ר"ל מקום שהיו אומרים אין קצירת העומר במוצאי י"ט. ונתב הר"ב ומסורת בידינו מאבותינו דהאי ממחרת השב' ממחרת י"ט כו'. וכן מצינו בסדר יהושע ה' י"א ומאחר שתלה היתר כו'. וז"ל הרמב"ם בפ"ז מה' תמידין. יוא"ת שאותו פסח בשבת הירע. כמו שדמו הטפסים היאך תלה הכתוב היתר אכילתה לחדש. בדבר שאינו העקר ולא הסיבה. אלא נקרה נקרה. אלא מאחר שתלה הדבר במחר הפסח הדבר ברור שמחרת הפסח היא הוא המתיר את החדש ואין מסבין על איזה יום הוא מימי השבוע. ע"כ. ומ"ש הר"ב וקולרי העומר בלילה וכו'. שהרי הלילה תחלת היום הוא. שכן הוא בכל מקום חוץ מבקרבנות. עיין בפי' הר"ב בכפ"ה דחולין:

ד ואבוב היה מנוקב. עיין בפי' הר"ב פ"ב דכליס משנה ג'. רבי עקיבא מחייב בחלה ובמעשרות. פי' הר"ב. לפי שלא נתנו מעות הקדש. אלא בצריך להם. והא דקתני והשאר נפדה. לר"ע ליתא ליה דלדידיה לא בעי פדייה א"כ שלא יאמרו הקדש יוצא בלא חדיון

מוס': בא לו לעשרון ונותן שמנו כו'. וזה לא יהא. אלא ביום ר"ל יום ט"ז בניסן. (רש"י): ונתן שמנו ולבונתו יצק ובלל. (פי' הר"ב ויוצק עליה שמן ובולל. וכן פירש"י. ושוד יש נתינת שמן שלישית שלא הזכיר בקונטרס) במשנה ב' פ"ו תנן בכל המנחות טעונות שלש מתנות שמן וגרמה. דכולהו תני להו הכא דנתן שמנו הוא נתינת שמן בחלה בכלי ויצק ובלל הוא יציקה ובלילה (דלקמן). ובין הכא ובין התם. ה"ל למתני בלילה בריש'. דיצק הוא יציקה אחרונה. תו'. ועיין מ"ש שם בפ"ו והרמב"ם בפ"ז מה"ת. כלל הכל בלשון ובוללן: יצק ובלל. תימה דלא תני מלח. כדקתני בהקומץ רבה (משנה ב') לא יצק לא בלל לא מלח תו'. ואפשר לי לומר דלא קתני אלא מילי דמנחות. אבל מליחה על כל קרבנך תקריב מלח. וכן אליבא דלא סמוך להקטר. כמ"ש שם: וקמץ לאחר שבורר כל הלבונה לגד אחד. כדפי' הר"ב במשנה ב' דפ"ק: ה שלא ברצון חכמים. פי' הר"ב דגזרי שמא יאכל מן החדש כשקולר. דאלו קירה עצמה אפשר בבית הסלחין. א"כ ע"י קטוף ועיין לקמן במשנה ז' וח': דברי ר"מ. תקשין בגמ' דבבדיקת חמץ פליגי חכמים אדר"י ומסתמא רבי

רל"צ

רבי מאיר הוא בר פלוגתיה דר"י • סבר יבדוק בתוך המועד • כדתנן במשנה ג' פ"ק דפסחים • ולא חייסינן שמא יאכל ומשיגין דשאני התם דהוא עצמו מח"ר עליו לשורפו מיכל מאכיל מיניה: רבי יהודה אומר ברצון חכמים • פי' הר"ב דלא גזרו שמא יאכל • והא דחייס התם בחמץ • דלא בדיל מיניה • חדש בדיל מיניה • גמ': והרחוקים מותרים מחצות היום ולהלן • כדמסיק טעמא במתני' מפני שהן יודעים שאין בית דין מתעצלים בו • וכתב הרמב"ם • ולכן צריכין לעשות שישמרוש חצות יום ירושלם לא חצות אותן המקומות • לפי שאפשר שיהיה מוקד • או מאוחר וזה ידוע מחכמת ארך האדלות • כמו שרוא מפורסם אצל בעלי התכונה • ע"כ • ודלה שהמקומו' שבל בדור הארץ בארך מנקודת מזרח עד נקודת מערב כל המוקדם לנקודת מזרח יקדים בו חצות היום קודם למאוחר אליו • ולכן צריכין שידעו שהמקומות אם הם מוקדמים לירושלם או מאוחרים • וכמה הם הקדימה והאיחור שביניהם • ובזה ידעו אם חצות ירושלם מוקדם או מאוחר • לחצות יום שלהם • וכמה היא הקדימה • או האיחור: אמר רבי יהודה והלא מן התורה כו' • עיין מ"ש בזה בפ' לולב הגזול משנה י"ב: מפני מה הרחוקים מותרים כו' • בין לר"מ ובין לר"י • דאפילו ר"י מודה בזמן שיש עומר עומר מתיר • דכתיב עד יום הביאכם • רש"י: ורשתי הלחם במקדש • פי' הר"ב • דכתיב בשתי הלחם מנחה חדשה שתהא חדשה לכל המנחות • אין לי אלא חדשה של חטים חדשה של שעורים (מנחות קנאות) מנין ת"ל חדשה חדשה (שני פעמים דכתיב בהקריבכם מנחה חדשה והקרבתם מנחה חדשה) אם אינו ענין לחדשה של חטים תנהו ענין לחדשה של שעורים • ומנין שתהא קודמת לבכורים ת"ל (שמות ל"ד) חג שבועות בכורי קציר חטים • (חג שבועות שאתה מביא בו לחם • יהא קודם לכל קציר • ואפילו לבכורים וכו') ומנין שתהא קודמת לנסכים ופירות אחילן • נאמר כאן (שם ב"ג) בכורי מעשיך ונאמר להלן (שם) באספך את מעשיך מן השדה • מה להלן נסכים ופירות אילן • אף כאן נסכים ופירות אילן • בגמ' פ"ט דף פ"ד: ואם הביא פסול • לשון הרמב"ם בפ"ה מהלכות איסורי מזבח • ואם הביא לא נתקדשו להיות ראויין לקרבן • אבל נתקדשו להפסל ויהיו כקדשים שנפסלו • ע"כ: ואם הביא פסול • פירש הר"ב • שלא היתר החדש מכללו אצל הדיוט • וקשיא תינח חדש שנאסר ועדיין לא הותר • אבל בכורי פירות ונסכי יין דמעולם לא נאסרו • אמאי אם הביא פסול • וכגמ' יתיב רבי טרפון וקא קשיא ליה מה בין קודם לעומר לקודם לשתי הלחם • אמר לפניו יהודה בר נחמיה • לא אם אמרת קודם לעומר שכן לא הותר מכללו אצל הדיוט תאמר לשתי הלחם שהותר מכללו אצל הדיוט שתק רבי טרפון • אמר רב נחמן בר יצחק לדברי יהודה בן נחמיה נסכים בכורים (רש"י פי' יין שביכר בו • ולי נראה דתרתי קאמר נסכים ובכורים • וכן משמע מלשון רש"י עצמו שאני מעתיק בסמוך) שהקריבם קודם לעומר בשרים • דהא כ"ם הוא דהני לא אתסרו כלל • וכתב רש"י • והא דקתני מתני ואם הביא פסול • לאו אבכורים דפירות האילן קאי • ע"כ • אבל הרמב"ם בפ"ו מהלכות תמידין העתיק המשנה כלשונה • וכן עוד לשון הרמב"ם בפ"ה מהא"ת פסיק בנסכים • שאם הביא פסול • (וקצת תימה עליו שלא העתיק דין בכורים • ג"כ בפ"ו מהלכות בכורים) ושמעינן

רבי יהודה אומר • ברצון חכמים היו עושים • ומשקר העומר הותר החדש מיד יוהרחוקי מותרים מחצות היום ולהלן • משחרב ב"ה התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור • א"ר יהודה והלא מן התורה הוא אסור • שנאמר (ויקרא כ"ג) עד עצם היום הזה • מפני מה הרחוקים מותרים מחצות היום ולהלן • מפני שרין יודעין שאין בית דין מתעצלין בו: ן העומר הי' מתיר במדינה • ושתי הלחם במקדש • אין מביאין מנחות ובכורים ומנחת בהמ' • קודם לעומר • ואם הביא פסול • קודם לב' הלחם • לא יביא • ואם

ר' יהודה אומר ברצון חכמים • דלא גזרו שמא יאכל כשקוצר • והלכה כר' יהודה: והרחוקים • שאינן יודעים אם עדיין קרב העומר מותרים מחצות היום ולהלן כדקתני • טעמא לקמן: שיהא יום הנף • יום שסה עשר בניסן שבו מניפין את העומר • כולו אסור לאכול בו חדש: אמר רבי יהודה • לתנא דמתני' • וכי רבי יוחנן התקין והלא מן התורה אסור • בזמן שאין בית המקדש קיים • דתרי קראי כתיבי כתוב אחד אומר עד עצם היום הזה • דמשמע דעצמו שליום כלו אסור דעד ועד בכלל • וכתוב אחד אומר • (ויקרא כ"ג) עד הביאכם את קרבן אלהיכם • דמשמע דלאחר קרבן העומר • מותר • הא כיצד כאן בזמן שבית המקדש קיים • כאן בזמן שאין בית המקדש קיים • אלמא בזמן שאין בית המקדש קיים שאין העומר קרב הוי יום הנף כלו אסור מן התורה • ומשני בגמ' דהא דתנן התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כלו אסור לא תימא התקין אלא דרש והתקין • כלומר שדרש מקראות הללו ברבים והודיעם שכך הדין שיום הנף כלו אסור מן התורה משחרב בית המקדש • ואית דמפרשי בגמ' שאין החדש אסור מן התורה ביום שסה עשר בזמן שאין מקדש אלא עד שיאיר פני המזרח שחרית ביום שסה עשר • דכתיב עד עצם היום הזה • ולא עד בכלל • והתקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כלו אסור • משום מהרה יבנה בית המקדש • ויאמרו אשתקד מי לא הוה אכלינן משהאיר המזרח השתא נמי ניכול • והא אינן יודעים דבזמן המקדש אסור לאכול חדש עד שיקרב העומר • דכתיב עד הביאכם את קרבן אלהיכם והכי פרשינן לה בפרק לולב הגזול: ן העומר היה מתיר בגדולה • לאכול החדש בכל המקומות: ושתי הלחם במקדש • שקודם שתי הלחם אין מביאין מנחה מתבואה חדשה • דכתיב בשתי הלחם (במדבר כ"ח) מנחה חדשה שתהא חדשה לכל המנחות: ומנחת בהמה • מנחת נסכים של בהמה • ואם הביא קודם לעומר פסול • שלא היתר החדש מכללו אפילו אצל ההדיוט • אבל קודם שתי הלחם לא יביא • ואם

א סח • עיי' פ"ז מה' תמידין ומוספין הל' י"ג וקמ' אם מלכות אסורות הל' ב ב עלונין לג • ר"ם ל • סוכה מח • מיי' שם ג מה: ד מנחות ט • מיי' פ"ה מה' מאסורי מזבח הל' ט וק"ג מה' תמידין ומוספין הל' יז

ואם הביא כשר: ז[א] החטים והשעורים ודבוסמין ושבולת שועל והשיפון חייבין בחלה: [ב]ומצטרפין זה עם זה: [ג]ואסורין בחדש מלפני הפסח: [ד]וחלקצור מלפני העומר: [ה]ואם השרישו קודם לעומר העומר מתירין: ואב לאו אסורים עד שיבוא עומר הבא: ח [ו]קוצרים בית השלחים שבעמקים אבל

ואם הביא כשר. סכבר הותר מכללו אלא ההדיוט: ז ומצטרפין זה לזה להשלים שיעור העשה לחייבת בחלה. ולא שיצטרפו כולן יחד דמין בשאינו מינו אין מצטרף. אלא החיטין מצטרפין עם הכוסמין. לבד מפני שהן מינין. והשעורים מצטרפין עם הכל חוץ מן החיטים. ואע"ג דכוסמין מין חטין הן. לאו מין חטין דוק. אלא מין שעורים. ואף מין חטים ומצטרפין עם החטים והשעורי. ומיהו בירושלמי משמע דאם נלושו יחד מצטרפין. אפילו מין בשאינו מינו. אבל אם לא נלושו יחד. אלא שאחר כך היו נוסכות העבו. ו בזו. מין במינו מצטרפין. אלא במינו אין מצטרפין: ואסורי בחדש. כדכתיב (ויקרא כ"ג) ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה וגמרינן לחם לחם מפסח. מה להלן מהמשת המינים. אף כאן מחמשת המינים קודם קצירת העומר דכתיב בעומר (שם) ראשית קצירכם שתהא תחלה לכל הקצרים ואתיא ראשית ראשית תחלה כתיב התם (במדבר ט"ו) ראשית עריסותיכם. וכתיב הכא ראשית קצירכם מה להלן מחמשת המינים. אף כאן מחמשת המינים: ואם השרישו. אחד מחמשת המינים הללו קודם קצירת העומר. העומר מתירין. ומותר לקצרו אחר קצירת העומר דכתיב (שם ט"ו) אשר תזרע בשדה משעה שנזרע ונשרש בשדה: ואם לאו שלא השרישו אלא לאחר קצירת העומר: אסורי עד שיבא העומר הבא. של שנה הבאה: ח קוצרי בית השלחי שבעמקי. שתבואתן רעה ואין מביאין עומר משם. ותניא כתוב אחד אומר (ויקרא כ"ג) וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר. דמשמע דיכול לקצור קודם הבאת העומר. וכתוב אחד אומר ראשית קצירכם דמשמע שתהא ראשית לכל הקצירות. הא כיצד. ממקום שאתה יכול להביא העומר. אי אתה קוצר קודם לעומר. ממקום שאין אתה מביא. כגון בית השלחים ובית העמקים שאין מביאין עומר מהן לפי שהן רעות. אתה קוצר מהן קודם לעומר: אבל

וסמיטין דלא ס"ל להא דרב נחמן בר יצחק. וקשיא אמאי דהא מלתא בטעמא קאמר לכך מראה בעיני דלעניין הלכה לא קי"ל כיהודה בן נחמיי. מדקשיא ליה לרבי טרפון. ואע"פי שסתם ר' טרפון לאו כהודאה היא. והיינו דדייק רב נחמן בר יצחק ואמ' לדברי יהודה בן נחמיה: לומר ליה ולא סבירא לן אלא כדקשיא ליה לרבי טרפון. ולא מסקינן טעמא. ואף על גב דהתוספות כתבו דאף ר"ט לא אסתמטתיה הך טעמא. דהא כתוב ממשקה ישראל (מן המותר לישראל כדלקמן ומשום הכי לא הסיבו יהודה בן נחמיה קודם לעומר אכור. משום דבעינן ממשקה ישראל) אלא דקשיא ליה ונילף קודם לסתי הלחם מקוד' לעומר' ומהדר ליה לא אם אמרת וכו' ע"כ ולפי זה אף לר"ט טעמא משו' דמותר לישראל' וא"כ לדידיה נמי ואם הביא פסול לא קאי אלא אחדש. יש לומר דר"ט ודאי לא אסתמטתיה מלומר טעמא דמשק' ישראל מן המות' לישראל. אבל מכיון דקשיא ליה ונילף לסתי הלחם כו'. ולא ס"ל לא אם אמרת כו'. אף טעמא דממשקה ישראל אזלא ליה. וכולה מתניתין קא קשיא ליה. ולית ליה בה טעמא. ומש"ה לרבי טרפון אין לחלק בהם הביא. בין חדש לבכורים ונסכים. אלא מתניתין כדקתני. דהא ליה לן טעמא דעוכל לחלק בכך. ואע"ג דמתניתין קאי בקושיא. אפ"ה אין לדחותה מהלכ' מכח קושיא. דהא רבי סתמה. אף על גב דלר"ג קשיא ליה. ועיין כיולא בזה במ"ש בפרק דלקמן משנה ב' זהו מה שנראה בעיני שהיא שטת הרמב"ם בחבורו. ומ"מ בפירושו דפי' נמי להא דיהודה בן נחמיה קשיא ודאי כמו שהקשתי להר"ב. דלא"כ ואם הביא לא קאי אלא אחדש. והיה להם לפרש זה: ואם הביא כשר. עיין מ"ש במשנה י' פרק בתרא דחלה: ז חייבין בחלה. טעמא פי' הר"ב ברים מם' חלה: ומצטרפין זה עם זה. כתב הר"ב ולא שיצטרפו כלן יחד כו אלא החטין וכו' והשעורי' כו'. ושאר המינין עיין במשנה ב' פ"ד דחלה ושם בפי' הר"ב. וכתבו התוס' וא"ת והנך מינין שהן כלאי' זה בזה. כדתנן ברים כלאים היאך הן מצטרפין. הא תנן בסוף פ' שני דתרומה כל שהוא כלאים בחבירו לא יתרום מזה על זה וי"ל דגבי חלה תלוי המעם בעיסה. לפי שעיסותיהן דומות זו לזו. כדאיתא בירושלמי בפ' בתרא דחלה. ועוד יש לפרש דכשיש בכל אחד בפני עצמו. כדי חיוב חלה. אין תורמין מזה על זה ממין על שאינו מינו והכי מוכח בתוספתא דחלה וכו': ואסורין בחדש. כתב הר"ב דגמר מפסח מה להלן כו' כדתנן במשנה ה' פ"ב דפסחים: מלפני הפסח וכו' כבר הארכתי בזה בפ"ד בחלוף הגרסאות ברים מסכת חלה: ואם השרישו כו' כתב הר"ב. דכתיב אשר תזרע בשדה משעה שנזרע ונשרש בשדה. מדכתיב בשדה דייקינן לה בגמרא דצריך השרשה: ח קוצרים בית השלחים שבעמקים. שאי אתה מביא כגון בית השלחים ובית העמקים והתו' העתיקו כן דף ס"ח. וכתבו דצריך לומר כיון דלכתחלה לא יביא. אע"ג דאם הביא כשר. ממקום שאי אתה מביא קרינא ביה. דהא בית השלחין אם הביא כשר. כדתנן בפ"ח משנה ב' אין מביאין לא מבית הזבלים ולא מבית השלחים ולא מבית האילן. ואם הביא כשר. ותימה דהכא לא חשיב בית הזבלים ובית האילן (ולפי קמא דכתב הר"ב במשנה דלקמן קחשיב בית האילן) ובזה יש לתרץ. דהני פסידי אי לא מקרי להו ושרו רבנן. אבל הני לא פסידי אי משהו להו עד לאחר העומר ואחמור בהו רבנן כי היכא דאחמור הכא בגדישה אבל אכתי קשה אמאי לא [חשיב] בית העמקים (ר"ל לעיל בפ"ח) ואית דגרסי הכא בית השלחים שבעמקים דהוא אם הביא פסול. דאיכא תרתי ולא קרינא ביה ממקום (שאתה)

רל"ג

א עי' מלא ת"ל מ"ו ע"ז מה' נכוריים הל' ב פוס"ת י"ד סי' ס"כ פעי' ל ב פס פעי' כ ג תיי' פ"י מה' מע"ם הל' ב מע"ע יד ס' רנג פעי' ל ד מיי' פ"ו מה' תחידין ומוסף ן הל' יג ה ת"ר פס הל' יד ופ"י מה' מע"ם הל' ד ופוס"ת י"ג סי' רנ"ג פעי' ג' כ"מ כו: ו עש' פס' מפסחים יח' מיי' פו מה' תחיד ן ומוסף ן הל' יג

דל"צ

אבל לא גודשין. אגשי ירחו קיצרין ברצון חכמים. וגודשין שלא ברצון חכמים. ולא מיחו בידם חכמים. בקיצר לשחת ומאביל לבהמ'. א"ר יהודה. אימתי בזמן שהתחיל עד שלא הביאה שליש. ר' שמעון אומר. אף קיצור גמרא ואבילי אף משהביאה שליש: ס קיצרין. מפני הנטיעות. מפני בית האבל. מפני בטול בית המדרש. לא יעשה אותן כרובות אבל מניחן צבתים. מצות העומר. לבא מן הקמה. לא מצא יבא מן העמרים. מצותו לבא מן הלח. לא מצא יבא מן היבש. מצותו לקצור בליל נקצר

ביעיהן מחיליהן וצריך לקצור הזרעים מטוס כלאים: ומפני בית האבל. שאין להם מקום פנוי ליטב לברך ברכת רחבה שאומרים בבית האבל: ומפני בית המדרש. שאין מקום לתלמידים ליטב וטעמא דכל הני מטוס דקציר מצוה נגהו והכתוב אומר ראשית קצירכם שיהיה העומר ראשית לקצירכם של רשות. ולא ראשית לקציר של מצוה: כריכות. אלומות קטורות: לבתים. אגודות קטנות: מן הקמה. שיהא קצור לשמו: לא מצא. שכבר נקצר הכל: מן הלח. דכתיב כרמל רך ומל: לקצור בלילה. כדילפינן בריש פרקין. מדכתיב (דברים י"ו) מהחל חרמש בקמה תחל לספור מעמר. שאתה מונה אתה קוצר והספירה לריכה להיות בלילה דכתיב (ויקרא כ"ג) שבע שבתות תמימות:

סאתה מביא אבל היכא דאם בסר אף על גב דלכתחלה לא יביא ממקו. שאתה מבי' הוא ואסור לקצו. וכן מוכח בתוספתא דקתני אע"פי שאמרו אין קוצרים מבית הסלחין שבהרי. ומבית הבעל שבעמקי. אבל קוצרי מפני הנטיעו. שבו הא דלא תני בית העמקים בפ"ח. דבית העמקים דלאו בית הסלחין פירות טובים (הן) ולכתחלה יביא וקלת תימא לפירוש זה דלא משתמיט תנא בשום מקום ולתני בית הסלחים שבעמקים לא יביא ואם הביא פסול. ועוד קשה דהיכא מצינו לתימר דלא חשיב בית העמקי. בהדי לא יביא מטו' דפירותיהן טובים הא תנן בפ"ק דבכורים אין מביאין בכורים וכו' ולא מפירות שבעמקים. ומדלא חזי לבכורים כל שכן למנחות דלגבוה דהא דדרשינן בבכורים אשר תביא מארצך משברה של א"י לאו מטוס מוכחר הוא אלא אז' המיגין קאי דתשתבח בהן א"י. ואי לאו הכיא דתוספתא אין לחוש אי גרסי' של בית הסלחים ושל בית העמקים. ואי הוה אתרינן בבית העמקים אם הביא פסול. הוה ניחא הא דלא תני להו בהדי הנהו דלא יביא דהתם אם הביא כשר. עכ"ד. אבל קלת תימא דלא משתמיט בשום מקום ולתני בית העמקים לא יביא ואם הביא פסול. כמו שכתבו בעלמא לגירסת בית הסלחים שבעמקים. והרמב"ם בפ"ז מהלכות תמידין העתיק בית הסלחים שבעמקים. וכן העתיק רש"י בפי' המשנה ובגמרא דף ס"ח: אבל לא גודשין. פי' הר"ב כתב דאפשר לשנויי משנינן. וז"ל התו' מטוס דבגדישה ליכא פסידא אי שבקינן עד אחר עומר והא דשרי רבי יהודה קמח וקלי במתני' (פ') מטוס עולי רגלים התירו וא"ת בתמיד ה'גזר ר"מ בקמח וקלי דלא' אלא ברצון חכמים וכאנשי יריחו תנן קוצרין ברצון חכמי' וי"ל דקצירה שאני מטוס פסידא כדפרישית. וא"ת מא"כ מאי קשיא ליה מקצירה לחמן לר' יהודה (כמ"ש לעיל) שאני קצירה דהיכא פסידא. וי"ל דכ"ש אין לגזור בתקוס מצות ביעור. ע"כ: קיצר לשחת ומאביל לבהמה. ואע"ג דבמשנה ט' פ"ב דקדושין. פירש הר"ב דכל מקום שנאמר לא תאכלו אחד איסור אכילה. ואחד איסור הנאה. במשמע. הא פריך לה בגמרא בפ"ב דפסחים דף כ"ג ומשני קצירכם שלכם יהא ועיין במשנה דלקמן: מן קוצרים. מפני הנטיעות. בפי' אחר שכתב הר"ב מפני הנטיעות מטוס כלאים. כתב רש"י ולהכי נקט נטיעו' מטוס לורחא דמלתא פעמים שאדם זורע בו: מבית. בית האבל. לשון הר"ב שאין להם מקום פנוי ליטב לברך ברכת רחבה ורא' לפ"ש בית. כיון שפירש"י ומשמע בית פרשה (בראשית מ"ח) כמו בית ישראל בית יהודה. עבדיו ואנשי ביתו ע"כ. הה שהעתי' הר"ב מבית המדרש. כך העתיק רש"י. אבל בכל המוסחות ר"ל כגירסת הספר) וא"ש הר"ב דטעמא דדרשינן קצירכם של רשות בו'. והקשו בתוספות דבמאביל לבהמה דרשינן קצירכם שיהא שלכם. כמו"ש לעיל. ובפ"ב דפסחים דף כ"ג תירצו דא"ל מדלא כתב קציר וה"מ למכתב קצירך. וכתב קצירכם ס"ה הרתי. ע"כ: בריבוא. בפ"ה שכתב הר"ב. אלומות גדולות כתבו התו'. וא"א לומר כן כדמוכח בפ' אלו מציאות. כמ"ש שם בריש הפ': אבל מניחן בבתים מ"ט דמה דאפשר לא טרחינן בו': לא מצא יביא מן העמרים. מלהו יביא ומניחן נפקא לן מתקריב דכתיב (ויקרא ב') תקריב מנחת נסכיך אם כן אינה ת"ל (שם) הם תקריב מנחת בכורים אלא ללמד שאם לא מצא כמצותו יביא וכו' בבריתא בגמ': מצות. העומר לבא מן הקמה. פי' הר"ב שיהא קצור לשמו כדכתיב מהחל חרמש בקמה ר"ל: מן הלח. לשון הר"ב דכתיב כרמל רך ומל. וכן פירש"י בתמנה כ' רך ומלא וכתבו הכו' דהוי כמו סמלה שלמ' ע"כ. אבל ל' רש"י במתני' כר ומל כ"כ בפי' החומש פרשת ויקרא וז"ל לבשול הכר מלא בהתבואה לחה ומלחה בקשין שלה ועל כן נקראו המלילות כרמל. וכן כרמל נקלונו. ע"כ:

נקצר

א פסחים נ"ו. ב פסחים כ"ג. מיי' ת"ו חכ' תמיד ומוספין הל' ג'. ג ר"ש הל' מ"ה. ד פס הלכה מ"ד. ה פס הלכה ו'. ו פס הלכה ט. ז פס הלכה ו'

פרק יא שתי הלחם: לחם הפנים נלוש אחד אחד דכתיב ביה: (ויקרא כ"ד) שני עשרונים יהיה החלה האחת מלמד שנלושות אחת אחת. ומנין שאפייתן שתים שתים. תלמוד לומר (שם) ושמת אותם שימה ראשונה שאתה עושה מהם דהיינו בתנור תהא בלשון אותם. דמשמע שהיה נותן שנים בשני דפוסים יחד בתנור. יכול אף שתי הלחם כן. ת"ל ושמת אותם שהיה לו לומר ושתתם. מה ת"ל ושמת אותם אותם אתה נותן שנים שנים בתנור. ואין אתה נותן שתי הלחם שנים שנים אלא אחד אחד: ובטפוס. כמו דפוס פורמ"א בלע"ז כמין תיבה שנטל כסויה ושתי דפנותיה זו כנגד זו. כך הלחם היו לו שתי דפנות ושולים רחבים ומתקן הבלק בתוך הדפוס שיהא עשוי כעין הדפוס: וכשהוא רודה אותו מן התנור נותנו בדפוס. כדי שלא יתקלקלו וישברו נמצא שלשה דפוסים הן. אחד כשהיא בלק. ואחד היה לה בתנור כשהיא נאפית. ואחד כשהוא רודה מן התנור נותנה בדפוס. כדי שלא תתקלקל. ב לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים. לא אתברירא טעמא דהא מילתא בגמ' אמאי לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים. ואין לחם תנופ' שתים ותרגום אונקלוס תרין גריצין. ומה שהביאו ראיה מהמקרא דבלשון זכר נאמר מדכתיב ולא יאפה חמץ זו איזה ראיה בלל שכיון יאסר מוסב על האדם. וכענין שנאמר ביחזקאל ד' י"ז לחמן יאסרו לחם ומים. אבל נמצאו בלשון זכר בפ' במדבר ולחם התמיד עליו יהיה: ובשמואל א' י' ד' כתיב גבי שאול ונתנו לך שתי לחם ולקחת מידם. ולעיל פ' ואלו מנחות קרי ליה לשון זכר. דקאמר בבא מלחם גדול וכתיב (ישעיה נ"א י"ד) ולא יאסר לחמו עכ"ל. ושמעינן דבמשנתינו ל"ג כגי' הספרים דגרסי גבי לחם הפנים שני ואחד בלשון זכר. מדלא מייתי לה מהכי דנשנה בלשון זכר. וכן בגמ' גר' אחת ושתים. ומ"ש יש לי תמיהות על דבריהם דמה להביא ראיה משמואל ובלא' הבכורים עצמם כתיב (ויקרא כ"ג) לחם תנופ' שתים ותרגום אונקלוס תרין גריצין. ומה שהביאו ראיה מהמקרא דבלשון זכר מדכתיב ולא יאסר לחמו זו איזה ראיה בלל שכיון יאסר מוסב על האדם. וכענין שנאמר ביחזקאל ד' י"ז לחמן יאסרו בלשון זכר בפ' במדבר ולחם התמיד עליו יהיה: ובשמואל א' י' ד' כתיב גבי שאול ונתנו לך שתי לחם ולקחת מידם. ולעיל פ' ואלו מנחות קרי ליה לשון זכר. דקאמר בבא מלחם גדול וכתיב (ישעיה נ"א י"ד) ולא יאסר לחמו עכ"ל. ושמעינן דבמשנתינו ל"ג כגי' הספרים דגרסי גבי לחם הפנים שני ואחד בלשון זכר. מדלא מייתי לה מהכי דנשנה בלשון זכר. וכן בגמ' גר' אחת ושתים. ומ"ש יש לי תמיהות על דבריהם דמה להביא ראיה משמואל ובלא' הבכורים עצמם כתיב (ויקרא כ"ג)

פרק יא שתי הלחם. לשון התום' במשנה ובמקרא קרוי לשון זכר ולשון נקבה. דהכא תנן שתי הלחם: ובשמואל א' י' ד' כתיב גבי שאול ונתנו לך שתי לחם ולקחת מידם. ולעיל פ' ואלו מנחות קרי ליה לשון זכר. דקאמר בבא מלחם גדול וכתיב (ישעיה נ"א י"ד) ולא יאסר לחמו עכ"ל. ושמעינן דבמשנתינו ל"ג כגי' הספרים דגרסי גבי לחם הפנים שני ואחד בלשון זכר. מדלא מייתי לה מהכי דנשנה בלשון זכר. וכן בגמ' גר' אחת ושתים. ומ"ש יש לי תמיהות על דבריהם דמה להביא ראיה משמואל ובלא' הבכורים עצמם כתיב (ויקרא כ"ג) לחם תנופ' שתים ותרגום אונקלוס תרין גריצין. ומה שהביאו ראיה מהמקרא דבלשון זכר מדכתיב ולא יאסר לחמו זו איזה ראיה בלל שכיון יאסר מוסב על האדם. וכענין שנאמר ביחזקאל ד' י"ז לחמן יאסרו בלשון זכר בפ' במדבר ולחם התמיד עליו יהיה: ובשמואל א' י' ד' כתיב גבי שאול ונתנו לך שתי לחם ולקחת מידם. ולעיל פ' ואלו מנחות קרי ליה לשון זכר. דקאמר בבא מלחם גדול וכתיב (ישעיה נ"א י"ד) ולא יאסר לחמו עכ"ל. ושמעינן דבמשנתינו ל"ג כגי' הספרים דגרסי גבי לחם הפנים שני ואחד בלשון זכר. מדלא מייתי לה מהכי דנשנה בלשון זכר. וכן בגמ' גר' אחת ושתים. ומ"ש יש לי תמיהות על דבריהם דמה להביא ראיה משמואל ובלא' הבכורים עצמם כתיב (ויקרא כ"ג)

ב לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים. בתב הר"ב לא אתברירא טעמא דהא מילתא בגמרא. אמאי לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים. וכ"כ הרמב"ם. ועל כרחינו צריכין לומר שגי' אחרת היתה להם בגמרא. דאלכן גרסינן הכי הא נופא קשיא אמרת לישתן ועריכתן בחוץ. אלמא מדת יבש לא נתקדשה. ואפייתן בפנים. אלמא מדת יבש נתקדשה. אמר רבה הוקשה (בתירוץ זה) אלא קשה שהוא קשה (ומחודד) כברזל לתוך הלבה ומנו רב ששת. מאי קשיא (כ"ל סתמא דגמרא פריך) דלמא עשרון לא מקדש. תנור מקדש. אלא מי קשיא הא קשיא. ואפייתן בפנים. אלמא תנור מקדש. ואין דוחות את השבת אפשלו בלילה. אמר רבא הוקשה אלא קשה שהוא קשה כברזל ומנו רב ששת. הא קמן דאך מלתא לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים.

אתברר

פרק יא שתי הלחם: לחם הפנים נלוש אחד אחד דכתיב ביה: (ויקרא כ"ד) שני עשרונים יהיה החלה האחת מלמד שנלושות אחת אחת. ומנין שאפייתן שתים שתים. תלמוד לומר (שם) ושמת אותם שימה ראשונה שאתה עושה מהם דהיינו בתנור תהא בלשון אותם. דמשמע שהיה נותן שנים בשני דפוסים יחד בתנור. יכול אף שתי הלחם כן. ת"ל ושמת אותם שהיה לו לומר ושתתם. מה ת"ל ושמת אותם אותם אתה נותן שנים שנים בתנור. ואין אתה נותן שתי הלחם שנים שנים אלא אחד אחד: ובטפוס. כמו דפוס פורמ"א בלע"ז כמין תיבה שנטל כסויה ושתי דפנותיה זו כנגד זו. כך הלחם היו לו שתי דפנות ושולים רחבים ומתקן הבלק בתוך הדפוס שיהא עשוי כעין הדפוס: וכשהוא רודה אותו מן התנור נותנו בדפוס. כדי שלא יתקלקלו וישברו נמצא שלשה דפוסים הן. אחד כשהיא בלק. ואחד היה לה בתנור כשהיא נאפית. ואחד כשהוא רודה מן התנור נותנה בדפוס. כדי שלא תתקלקל. ב לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים. ואין

נקצר ביום כשר. ודוחה את השבת

פרק יא שתי הלחם. נילוש אחד אחד. ונאפה אחת. ונאפות אחת אחת. לחם הפנים נילוש אחד אחד. ונאפה שנים שנים. ובטפו. היה עושה אותן. ובשהו (גמ' רודן רדן) נותנן בטפו. כדי שלא יתקלקלו: ב אחד שתי הלחם. ואחד לחם הפני. לישתן ועריכתן בחוץ. ואפייתן בפנים. ואינן

נקצר ביום כשר. והתנן (שם ב' דמגילה) כל הלילה כשר לקצירת העומר כו'. זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה קתני לילה דומיא דיום. מה ביום בלילה לא (כגון זריקת דמים וקדשים ששחטן בלילה פסולין) אף דלילה ביום נמי לא. אמר רבה ל"ק הא ר' דס"ל נקצר ביום כשר. הא ר"מ כר"ש דס"ל בלילה דוק. ותתני דריש פרקין דתנן קצירת העומר בשבת דלא כר' גמרא כדלקמן: ודוחה את השבת. להקריבה אבל לקצירה לא דהא נקצר ביום כשר ויוכל לקוצרה מע"ש ואמאי תדחה שבת. גמרא:

ל"ע

א מיי' פ"ו מה' תמידין ומוספין הל' ז
ב סס הל' ז
ג נכל' מיי' פ"מ סס הל' ז
ד מיי' פ"ה סס הל' ז
ה סס הלכה מ
ל"ה:
ת מיי' סס פ"מ הל' ז
ז מיי' סס פ"מ הל' ז

אתברר טעמא דמשום דמדות יבש לא נתקדש אלא ולאי דגירסתם לא היתה כך תאי קשיא וכו' ולא"ת תקשה אמאי לא מתרצינן
דלמא עשרון לא מקדש כו' והריטלאנו לר"ע דס"ל הכי בפ"ט משנה ה' וכתבתי שם דאף רבי יוחנן ס"ל הכי"ל דגמרא לא
בעי למדחי מתני' דלא תיתי כת"ק דהתם והיינו נמי דהרמב"ם בחבורו סוף פ"ק מהלכות כלי המקדש פסק דמדות יבש נתקדשו
בפנים • וכן משמע מלשונו בפ"ב דמעשה הקרבנות שכתב בירוני המדות של סלת חול • שאין גב העשרון קדש ס"מ דאלו פנים
העשרון קדש • ואפ"ה פסק בפ"ה מ"מהלכות תמידין למתניתין דהכא דשתי הלחם ולחם הפנים ליסתן ועריכתן בחוץ ואי איתא דגירסתו בגמרא כדגרסי' אנן • היה לו לדחות דברית"ק דפ"ט מהלכה מקתי' הך דהכא משום דהוה מחלוקת ואחר כדשתים שלא ודאי דגירסא אחרת היתה לו ולא גרס מאי קושיא דלמא וכו' כיון דגמרא לא דחי לה ס"מ משום דלא ניחא ליה לגמרא למוקי' מתני' דלא כת"ק דפרק ט' • ומשיגין דהלכתא כותיה • ואי משום דמתניתין קאי בקושיא לא מס"ה נדחית מהלכה • ותסייעין לת"ס בפ' דלעיל משנה ד' גבי ולחם הביא פסול • דאע"ג דמתני' קשיתין • לא זזה • והלכה היא • ועיין עוד לקמן : לישתן ועריכתן בחוץ •
אלמא מדת יבש לא מקדשה • ופי' התוס' דאי מקדשה מגייה מלתא אי אפיק להו אבראי ולא כפי' הקונטרס דמפרש מטעם
פסול יוצא דמשום קידוש כלי לא מפסל ביוצא כדפריסית בפ"ק דף ט' • ע"כ : ואפייתן בפנים • ואין דוחות את השבת •
בגמרא מקשינן אפייתן בפנים אלמא תנור מקדש • ואין דוחות את השבת אפסלו בלינה • כדכתבינן לעיל ואסיק בקושיא • וכתבו
התו' ותברא מי ששנה זו לא שנה זו • ע"כ • ולדבריהם לענין הלכה ליתא הלכתא כמתני' • כיון דתרי תנאי מגהו אלא
אי אפייתן בפנים דוחות את השבת • ואי אין דוחות את השבת אין אפייתן בפנים • ולכאורה כיון דכס"ם סתם לן נמי דאין
דוחות את השבת דקי"ל הכי • ולפי' אין אפייתן בפנים • ותמה אני על הרמב"ם שפוסק בחבורו שאין דוחות את השבת • וגם
פסק דאפייתן בפנים • ומיהו למאי דפריסית לעיל דמשום קושיא שמקשה בגמרא לא דחינן משנה מהלכה • ואע"ג דלא מיתרלה
הקושיא • אמי שפ ר דה"כ דכוותיה • ולא ס"ל דתברא כו' כמ"ש התו' דא"כ לא הוה משתמיט גמרא נופיה לאסוקי דתברא
כו' כדאמר בעלמא • ועיין מ"ש במשנה ו' פ"ב דמעילה • ועיין מ"ש במשנה ו' פ"ק דמדות : רבי יהודה אומר כל מעשיהם
בפנים • ר"ש אומר לעולם הוי רגל כו' • מסקינן בגמרא דבגמר' פליגי • דיקא נמי דקתני רבי שמעון אומר לעולם הוי
רגיל כו' • ס"מ דלא בקראי פליגי • מדנקט האי ליסנא לעולם הוי רגל ויכתב רש"י בגמרא פליגי מר גזיר ליה מרביה דתנור
מקדש ומר גמיר דלא מקדש . ע"כ • ומשום ר"ש נקט נמי בדר"י דתנור מקדש דהא ודאי דלדידיה כיון דכל מעשיהם בפנים
דאף מדוש יבש מקדש ס"ל : בבית פאגי • לשון הר"ב • רמב"ם אומר שהוא מקום סמוך להר הבית מחוץ ולשונו בפירושו
מחוץ לעזרה אבל במשנה ג' פ"ו כתב כלשון הר"ב • ומ"ש הר"ב ששם היו אופים המנחות • כבר כתבתי לעיל בפ"ז משנה ג'
דבגמ"י אשכחיה שכתוב בה ששם היו אופים חלות תודה ורקיקי נזיר • ועיין עוד שם בפי' הר"ב דמפרש פי' אחר אבית פאגי:
ג' חביתי כ"ג לישתן ואפייתן בפנים • והר"ב העתיק לישתן ועריכתן בפנים ולי נראה דה"ג לישתן ועריכתן ואפייתן בפנים:
לישתן ועריכתן בפנים כתב הר"ב ולדברי הכל שאותו חלי עשרון שחולק בו עשרונו של כ"ג נמשח ונתקדש ומקדש את המנחה
וכן ל' רש"י ומסיים בה והאי דלא משחו עשרון שלם מפני שכל אדם מודד בו מנחתו • ופעמים שתוציאו לחוץ • אבל זה אינו מסור
אלא לכהנים לחלות בו עשרונים • ע"כ • וכתבו התוס' דלא יתכן טעם זה כלל • דהא בפ' כל המנחות באות אלה דף נ"ו (ואני
העתקתיו בפ"ט משנה ה') דרשינן מקרא מדות יבש לא נתקדשה מדכתיב (ויק' א' ב') ומנחתם תאפינה ביכורים לה' • אימתי לה'
לאחר אפייה ואף על גב דהוא קרא בעשרון כתיב לא שנא • ונראה לפרש דלישה ועריכה דלחם הפנים ושתי הלחם במדת
יבש הוא דאין בהן שמן • ולישתן ועריכתן לא היתה בכלי הלח • אבל לישה ועריכה דחביתין היה בכלי [הלח] דיש בה שמן שנמדד
בלוג ומדת הלח נמשחה לכ"ע ובכלי שהיה לח ועורך היה בולל • לפיכך צריך בכלי שרת (ועיין בפי' הר"ב פ"ו משנה ג' והא דנקט
במתני' חביתי כ"ג לאו דוקא • דה"ה שאר מנחות הטעונות שמן כדאיתא בתוספתא דקתני מנחה יש בה מעשה כלי בפנים מחינתו
והרקדתו בחוץ ולישתו ועריכתו ואפייתן בפנים וכו' והא דלא תני במתני' אלא חביתין יש לומר משום דחביתין חלוקים משאר
הלחם ולחם הפנים בשני דברים • דאלו לשתן ועריכתן בחוץ ואין דוחות את השבת • ואלו לישתן ועריכתן בפנים ודוחות את
השבת • ועוד נראה דמתני' נמי קתני שאר מנחות • דקתני בסיפא כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים • ופ' בקונטרס לישה
ועריכה הכל בכלי שרת בפנים) ולא בחוץ ע"כ • ורש"י לרש"י עצמו במס' זבחים פי"ח דף נ"ו • אדאמרינן התם שתי הלחם
ולחם הפנים דאפייתן בתנור וקדושתן בתנור כתב וז"ל וקדושתן בתנור שאינן נעשין בכלי שרת לפי שאין טעונין שמן כדאמר
בפ' שתי הלחם • לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים דתנור מקדש להו : עד כאן :

כלל

"ואינן דוחות את השבת • רבי יהודה אומר • כל מעשיהם בפנים • רבי שמעון אומר לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים בשירות בעזרה • ובשירות בבית פאגי : ג' חביתי כהן גדול לישתן (נ"ל ועריכתן) ואפייתן בפנים • ודוחות את השבת • טוחנן והרקדן אינן דוחות את השבת •

ואין דוחות את השבת • אפייתן : וכסרות בבית פגי' רמב"ם אומר שהוא מקום סמוך להר הבית מחוץ לעזרה שם היו אופים המנחות • מלשון פת בג המלך • ואין הלכי' אלא כדברי ת"ק : ג חביתי כ"ג לישתן ועריכתן בפנים • לדברי הכל • שאותו חלי עשרון שחולק בו עשרונו של כ"ג נמשח ונתקדש ומקדש את המנחה : ודוחות את השבת • לפי שאי אפשר לעשות לישה ועריכה ואפייה מאתמול • דכיון דמקדשא בכלי מפסלא בלינה : ל יש

א כלל אמר ר' עקיבא · כל מלאכה שאפשר לה לעשות מערב שבת · אינה דוחה את השבת · ושאי אפשר לה לעשות מערב שבת · דוחה את השבת: ד ב כל המנחות · יש בהן מעשה כלי בפנים · ואין בהן מעשה כלי בחוץ · (גמ' ל"ג) כיצד · שתי הלחם · ארכן שבעה · (גמ' טפחי') ורחבן ארבעה · וקרנותיהן ארבע אצבעות · לחם הפנים ארכן עשר (גמ' טפחי') ורחבן חמש · (גמ' טפחי') וקרנותיו שבע אצבעות · רבי יהודה אומר שלא תטעה זד"ד · יה"ז · בן זומא אומר · ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד · שיהא לו פנים: ה השלחן

ד יש בהן מעשה כלי בפנים · במלאכתן שנעשה בהן בפנים טעונים כלי לאפוקי על גבי טבלא · ובמלאכתן שנעשית בחוץ · כגון לישתו ועריכתו של לחם הפנים · אינו טעון כלי: וקרנותיהן · שהוא מדביק בצק לכל דופן כמין קרנים וארך הקרן יוצא ארבע אצבעות: רבי יהודה אומר שלא תטעה · בין שתי הלחם ללחם הפנים בין בשיעור אורך ורוחב בין בשיעור הקרנות · בשתי הלחם ארכו שבעה · ורחבו ארבעה · וקרנותיו ד' אצבעות · וסימנך זד"ד · לחם הפנים ארכו עשרה ורחבו חמשה וקרנותיו שבע אצבעות · וסימנך יה"ז · ודרכו של רבי יהודה לתת סימנים · כמו דצ"ך עד"ש באח"ב: שיהא לו פנים · דפנות · (שיהא לו פינים זויות) והן הן הקרנים: ה ארכו

כלל א"ר עקיבא וכו' · ונשנה בפ"ו דפסחים ומשולש בפ' י"ט דשבת · ולא כמו צריכותא דאשמועי' בכל דוכתא מאי דדחי שבתי תו' · ועיין במשנה ח' פרק בתרא דר"ה: ד כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים · פי' הר"ב במלאכתן שנעשה בהם בפנים וכו' ובמלאכתן שנעשה בחוץ כגון לישתו ועריכתו של לחם הפנים: וכ"כ הרמב"ם ומסיים וזה המאמר מתוב"ב מה שאמר שלחם הפנים מותר ללוש אותן בחוץ ואפיית בפנים ע"כ · כלומר דאלו שאר מנחות לישתן ועריכתן נמי בפנים כדקתני תוספתא שכתבתי לעיל בשם התו' והעתיק' הרמב"ם ג"כ בחבורו ספי"ב מה' מעש' קרבנות · ומש"ה פי' סיפא דקאי אלא' הפני' ושתי הלחם וזה דוחק · ורש"י פי' מעשה כלי לישה ועריכה הכל בכלי שרת בפנים · ולא בחוץ · ולפירושו כולה חדא מלתא הוא · והתוס' דחו גם זה · ופירשו דאין בהן מעשה כלי בחוץ אטחינה והרקדה קאי דלא בעו כלי שרת כי ההיא דתוספתא · ע"כ: יש בהן מעשה כלי בפנים: גמרא שאלו את רבי · זו מנין · א"ל הרי הוא אומר (יחזקאל מ"ו) ויאמר אלי זה המקום אשר יבשלו שם הכהנים את האשם ואת החטאת אשר יאפו את המנחה לבלתי הוציא אל החצר החיצונה · מנחה דומיא דאשם וחטאת מה אשם וחטאת טעונין כלי · אף מנחה נמי טעונה כלי ופירש"י זו מנין שהמנחות טעונים כלי דכתיב אשר יבשלו · ואין בישול בלא כלי ובפנים משתעי קרא · דכתיב לבלתי הוציא אל החצר החיצונה · ע"כ · וכתבו התוס' דלענין קמיצה וקידוש קומץ לא מיירי · דנפקא לן לעיל בס"פ התודה מהקישא דזאת התורה מה עולה טעונה כלי · דכתיב (בראשית כ"ב) ויקח את המאכלת · (ועיין מ"ש בשם התוס' במשנה ב' פ"ק דחולין) אף כל טעון כלי · וקמיצה כנגד שחיטה · וקידוש קומץ כנגד קבלה · כדאמרי' לעיל בפ"ב די"ג · אלא הכא בלישה ועריכה ואפייה של מנחה מיירי דאתקש אפייה דמנחה לבישול דחטאת ואשם מה חטאת וכו' · כדפי' בקונט' ובפנים משתעי וכו' · אף אפייה דמנחה טעונה כלי שרת וה"ה לישה ועריכה · וצריך לדקדק לאיזו מנחה אצטריך קרא · אי למנחת מחבת ומרחשת ומאפה תנור · הא כתיב בהו כלי · ואי למנחת סלת · אין בה אפייה קודם קמיצה ע"כ · ושותה דמרן הכ"מ בפי"ב מה' מעשה הקרבנות לא ידענא מאי היא · שכתב דהתוס' מפרשים דלמאי דקתני בפנים קאי · ותשמע דלא גרסי מאי דגרים בספרים מה חטאת ואשם טעונים כלי אף מנחה נמי טעונה כלי · ע"כ והרי כל דבריהם אמורים בטעונים כלי · ואי משום דכתבי ובפנים משתעי כו' · אף רש"י כתב כן: כיצד הוא שאל על שבת היות לחם הפנים נאפה בדפוסים ואמר שבכת זה שיהא בעל שטחים משנה רוחות · וכן שתי הלחם · הרמב"ם · ור"ל בששה שטחים שכיון שכופלים אותן מכאן ומכאן הנה יש לו ששה שטחים · ר"ל שטח התחת ושני שטחי הכפילה שמזה ומזה · והשטחים השלשה הם שני פעמים שהם שלשה מבחוץ וכן שלשה מבפנים · ואע"ג שאין במשנה מדיני הכפילה אלא בלחם הפנים · ילפינן מינה דכ"ה לשתי הלחם · אלא דבלחם הפנים שנינו · משום פלוגתא דר' יהודה ור"מ · אבל תמיהני דבחבורו פ"ח מה' תמידין · לא כתב הכפילות בשתי הלחם וקרנותיהן פירש הר"ב שהוא מדביק בצק וכו' · וכ"כ רש"י · וע' במשנה דלקמן בדבור וכופל כו' · ומ"ש שם בס"ד: שיהא לו פנים · ל' הר"ב · דפנות והן הן הקרנים · ולשון רש"י · שיהא לו פנים דפנות שיהא לו פינים זויות והן הן הקרנות · וכך הגהתי בל' הר"ב · ונראה בעיני דגירסת המשנה לרש"י כך היא · שיהא לו פנים · שיהא לו פינים · ותרתי ילפי' ממשמעות פנים · חדא כדכתי' פנים ודרשינן דפנות · והיינו כפילות דלקמן (שכן קורא רש"י דפנות לאלו הכפילות · וחדא דקרינן פינים שפירושו זויות והן הן הקרנות) ולא אתא בן זומא לפלוגי · אלא לפרושי דדפנות וזויות מקרא קא ילפינן · ודקתני בן זומא אומר · בלשון מחלוקת · לא קשיא · כדאשכחן כה"ג טובא ול"פ · וכתבתים בפ"ג דבכורים · וע' מ"ש עוד בזה במשנה דלקמן · (ול"ע דבפרק כל שעה דף ל"ז · אמרי' וכמה פת עבה אמר רב הונא טפח · שכן מצינו בלחם הפנים טפח · ומפרש רש"י שהיו עובי דפנותיו טפח · דהיינו לחם שהיו לו פנים · ואין פנים פחותים מטפח · ע"כ) והרמב"ם פי' וז"ל · ומ"ש שיהא לו פנים הרבה · ר"ל (צדדים) שמקיפים אותו משש (פנים) כמו שבארנו · ע"כ · וכבר ביארתי מה דעתו בצדדים שאמר · ונראה דגירסתו במשנה שיהא לו פנים הרבה · וז"ל בחבורו פ"ה מתמידין כל חלה מהן מרובעת · שנאמר לחם הפנים · שיהא לו פנים רבים ארך כל חלה וכו' · והשלחן ארכו וכו' · ע"כ · ועכין מרובעת לאפוקי עגולה · או בעלת זוית חמשה ויותר · אבל לא מרובעת שהיא שוה הצלעות · שהרי היא על תמונת מרובע ארוך · ומ"מ גם לדבריו · בן זומא אינו חולק:

א עיי' שבת קל' פסחים פא' יבמות יד' פיי' פי"ג תה' שבת סוו"ע פ"ם פי' סגא פצי' ו

ב תיי' פי"ג מה' מעשה הקרבנות הלכ' כ"ג

ג תיי' פ"ה מה' תמידין ומוספין הלכ' י'

ד פ"ה שם הלכ' ט

ה השלחן ארכו עשרה כו' כתב הר"ב ר"י לטעמיה דאמר וכו' במס' כלים פי ז משנה י' : וכופל טפחיים ומחצ' מכאן וכו' פי' הר"ב וכופל הלחם טפחיי ומחצה למעל בגובה מכאן ומכאן ' והן הקרנות וכ"כ רש"י ולא הבינותי זה ' דהא פירש הר"ב ' וכן פירש"י על וקרנותיהן במשנה דלעיל ' שהוא מדביק בלק לכל דופן כמין קרני' וכו ' ואע"פי שזה פי' על קרנות דשתי הלחם משתמא גם קרנות דלחם הפנים נמי בכה"ג ' ועוד דהא תנן דקרנו' דלחם הפנים שבע אצבעות והכא הכפילה היא טפחיים ומחצה ' ותו בגמר א"ר יוחנן לדברי האומר טפחיים ומחצה קופל נמצא שלחן מקדש ט"ו טפחים למעלה ' לדברי האומר טפחיים קופל מקדש י"ב טפחים למעלה ' ופרכינן והאיכא קרנות ' קרנות לגוויה דלחם כייף להו ולחם עלייהו נייח ' ופירש"י והאיכא קרנות שבולטין ועשויין כראש הדופן ' ע"כ ' ולפיכך כ"ל שברי' להגיה ובהקהן הקרנות ' ויש לי ג"כ תמיהה על פי הרמב"ם בקרנו' דמפרש שהוא הגובה ' ר"ל העובי של הלחם וא"כ מאי משני לגוויה דלחם כייף להו דאע"ג דנפרש דפריך מעובי הלחם ' שגם הוא מרבה באויר דלמעלה ונמצא דמקדש טפי ' מ"מ שנויא בליסנא דחיקא הוא ' דמאי כייף להו דקאמר ' הכי הל"ל לחם לגוויה מכייף ' וכלומר שיעור עוביו ' והרלב"ג בפי' החומש תמה על הרמב"ם בזה דמפרש דקרנותיו העובי ' שכיון שאתי הלחם דחמץ הן ' ואין עוביו אלא ד' אצבעות ' שהוא מבואר שהבלק שיהיה חמץ הוא רב הכמות ממה שהיה בהיותו מלח ' ואם היה הרצון בקרנותיו עביו הנה יהיה שיעור החלה שהיא מלה הבאה משני עשרונים יותר מג' שעורים מהחלה שהיא חמץ הבאה מעשרון אחד וזה בלתי אפשר בשו פנים עם שהוא רחוק שיהיה מוגבל האדרך והרחב והעובי כי הכמות יתחלף לפי קושי הבלק ורכותו וגם משעור העשרון שהיא עשירית ג'סאין יתבאר שיהיה עובי החלות שהן מלה שנראה בחוש שכמות הבלק הזה הוא פחות מכמות הקמח ' ולזה לא יתכן שיהיה עובי אלו החלות כי אם פחות מאצבע ' ולזה הוא מבואר כי הרצון בקרנותיו אין כך ' אבל לפי הנראה הוא לומר שלא היתה החלה בעלת ד' אצעות ' אבל היתה בעלת ח' אצעות ד' אצעות לצד הזויות באלכסון ' והם אשר קראם קרנות וארך כל קרן מהם היה ד' אצבעות ' ובזה האופן יצאם שיהי' לזה הלחם פנים רבים בכל א' משטחו המקיפים בו וכו' והבינו הכ"מ בפ"ה מתמידין ' אבל גם פירושו בקרנות לא יתכן כלל ' מהא דאמרי' בגמ' ' והאיכא קרנות כו' ' דבין הקושיא ובין התירוץ אין להם מקו' לפי פירושו ' ולא ידעתי למה לא העיר הכ"מ מהגמרא ' הן על הרמב"ם ' הן על הרלב"ג ' ולפיכך הנכון דברי רש"י והר"ב ' ועוד לדבריהם הקרנות דהכא ' כמו קרנות דמזבח שהם כקרנות בולטות בזויות ' אבל צריך להגיה בכאן ובהן כמ"ש : **רבי** מאיר אומר כתב הר"ב והלכה כר"מ ' עיין מ"ש בזה במשנה לקמן בדבור ונותנן : **ועליו** מטה מנשה ' כתב הר"ב והיינו סמוך ה"נ על סמוך ' ואע"ג דבמשנה ד' פ"ה דפסחים אמרי' דעל חמץ לאו דוקא בסמוך ' הא כתבו התוס' דהתם דף ס"ב ' דהכא שאני דסברא הוא דהוי בסמוך דהא בשעת הנחת הלחם היו מניחים אותם ובשעת סלוקם נקטרים ' ע"כ ' וכה"ג כתבתי בשתם במשנה ג' פ"ז דתמ' נמי לא דרשינן על בסמוך : **ועליו** מטה מנשה ' איכא קראי דקדמי להאי ' וכתיב בהו עליו והיינו בסמוך ' אלא יבהו כתי' והחוניס עליו מטה פלוני ונמצא בהא דמייתי לקד קרא מקבר תיבת והחוניס דבלא והחוניס א"א למנקט קרא דלי' ליה מסמוכתיה ' אי נקטיה על מטה כו' ' ובמשנה ו' פ"ה ' כתבי דרבי מייתי ליה מוסכות על האהרן ' י"ל דניחא ליה לאנקט קרא דבמשכן ' לרמיה על התנופה דבמשכן ואבא שאול לא נקטיה משום האורכת ל' דוסכות : **ן ארבעה** סניפין של זהב היו שם כו' ' דאמר קרא (שמות כ"ח) ועשית קערותיו וכפותיו וקשותיו ומנקיותיו ' קערותיו ' אלו דפוסין ' כפותיו אלו בזיכין ' קשותיו אלו סניפין (מרבוי דקרא ' ל"א שמקשה את הלחם ומחזקתו שלא יסבר) ומנקיותיו ' אלו קנים (שמנקין הלחם מעיפוש) אשר יסך בהן שמסכנין בהם את הלחם (שעל הלחם מסכנין הקנים בין חלה לחברתה) גמרא :

ה ארכו עשרה ורחבו חמשה ' כדכתיב (שמות כ"ח) אמתים ארכו ואמה רחבו ר' יהודה לטעמיה דאמר של כלים בת חמשה טפחים היא : **נותן** ארכו ' של לחם הפנים כנגד רחבו של שלחן : וכופל הלחם טפחיים ומחצה למעלה בגובה מכאן ומכאן ' והן הקרנות ונמצאו זקופות בשוה לשפת השלחן ' ונמצא ארכו ממלא רחבו של שלחן ' ורחבו מחזיק חצי אורך של שלחן וכשהיה מסדר אחר אצלו ' נמצא שלחן כלו מלא : **ארכו** שנים עשר ' רבי מאיר לטעמי' דאמר כל אמה בת ששה טפחים ' חוץ ממזבח הזהב וקרן מזבח החצון והסובב והיסוד ' והלכה כרבי מאיר : **לחם** הפנים ארכו עשרה ' דהא מודה רבי מאיר : **ושפחיים** ריוח באמצע ' בין שני הסדרים ' דרחב הלחם לא הוי אלא חמשה ' שני הסדרי' מחזיקין עשרה ' בשלחן לארכו ' פשו להו שפחיים ריוח ' בין סדר לסדר שתהא רוח מנשבת בהם שלא יתעפשו : **אבא** שאול אומר שם ' באותו ריוח שבין סדר לסדר נותנים הבזיכים : **והלא** כבר נאמר ' ונתת על המערכת ' ועל ממש תשמע : **ועליו** מטה מנשה ' והיינו סמוך ' הכא נמי על סמוך ' והלכה כאבא שאול : **ו מפוצלין**

ה השלחן ארכו עשרה ורחבו חמשה ' לחם הפנים ארכן עשרה ' ורחבן חמשה ' נותן ארכו כנגד רחבו של שלחן ' וכופל טפחיים ומחצה מכאן ' ומצא ארכו ממלא כל רחבו של שלחן ' דברי ר' יהודה ' ר"מ אומר ' השלחן ארכו שנים עשר ורחבו ששה ' לחם הפנים ארכו עשר' ורחבו חמשה ' נותן ארכו כנגד רחבו של שלחן ' וכופל טפחיים מכאן ' וטפחיים מכאן ' וטפחיים ריוח באמצע ' בדי שתהא הרוח מנשבת ב' יניחן ' אבא שאול אומר ' שם היו נותנין שני בזיכי לבונה של לחם הפנים ' אמרו לו ' והלא כבר נאמר (ויקרא כ"ד) ונתת על המערכת לבונה זכה ' אמר להן והלא כבר נאמר (בשלח ב') ועליו מטה מנשה : **ו ארבע** סניפין של זהב היו שם ' מופצלין

ו מפולין • לתת ראשי קנים באותן פצולים • וכמנין הקנים כך מנין הפצולים: ארבעה עשר לסדר זה • שש חלות שהיו בסדר המערכת לארבעה מהן לכל אחת שלשה קני' • הרי שנים עשר קנים והעליונה אינה צריכה • שלש שנים • לפי שאין עליה משאוי הרי ארבעה עשר • החל התחתון אינה צריך כל עיקר לפי שמונח על טהרו של שלחן • לא סדור קנים במערכ' החדש: ולא נטילתן מעל היסנה דוחה שבת: נכנס מע"ש ושומטן • מבין כל לחם ולחם ומניחה לארכו של שלחן ולמחר מסדר הלחם ולמ"ש נותן הקנים ביניכל לחם כמשפטן: ארכן לארכו של בית • ממזרח למערב היו מונחין בארכן • חוץ מן הארון שארכו לרחבו של בית שהבדים שבארון היו בולטים ודוחקין בפרוכת ודומין כשני דדי אשה • שנאמר (מלכים א ח) ויאריכו הבדים וירא'ו הבדים לרחבו של ארון היו מונחים • דאלו לארכו של ארון היו בדים לא היה בין בד לבד • אלא שיעור רוחב הארון • דהיינו אמתא ופלגא ותרי גברי המוסאין בשני בדים את הארון שנים מכאן ושנים מכאן לא הוו מני ליכנס בין בד לבד • אלא ודאי לרחבו נתונים והן היו ממזרח למערב • שהרי היו דוחקים בפרוכת • נמצא ארכו של ארון לרחבו של בית • ז' על פתח הבי' • אבל פתח ההיכל בכניסתן ולא היו מניחים שש אלא להראות שמעלין בקדש דעכשיו מניחין על של שש ומיד נוטלין להיכל ומסדרן על של זהב של משה: ועל של זהב ביציאתו • עד שיוקטרו בזיכים כדקתני לקמן במתני': המכניסים

מופצלין (ש"מ מפולין) מראשיהן • שהיו סומכים בהן שנים לסדר זה • ושנים לסדר זה • ועשרים ושמונה קנים כחצי קנה חלול • ארבעה עשר לסדר זה היו ארבע' עשר לסדר זה • לא סדור קנים • ולא נטילתן • דוחה את השבת • אלא נכנס מע"ש ושומטן • ונותנן לארכו של שלחן • כל הכלים שהיו במקדש ארכן לארכו של בית • ז' שני שולחנות היו באולם מבפנים • על פתח הבית • אחד של שש • ואחד של זהב • על של שש נותנים לחם הפנים בכניסתו • ועל של זהב ביציאתו שמעלין בקדש ולא מורידין • ואח' של זהב מבפנים • שעליו לח הפנים תמיד • ארבע' בהנים נכנסין • שנים בידן שני סדרים • ושנים בידם שני בזיכין • וארבעה מקדימין לפניהם • שנים ליטול שני סדרים • ושנים ליטול שני בזיכים • המכניסים

סניפין סש לדבר העשוי לחבר ולהחזיק ד"ח • ופברו במשנה ג' פכ"ח דכלים: מפוצלים מראשיהן • כלומר באותו חלק שבהן שעולה למעלה על השלחן לפי שהסניפין הן כמו יתדות זהב עומדות בארץ וגבוהי' עד למעל' מן השלחן הרבה • כת"ש רש"י בפי' החומש בפרש' תרומה': בחצי קנה חלול • כדי שתהי' רוח מנשבת ביניהם: רמב"ם פ"ה מתמידין וכן פירש"י בפי' החומש: לא סדור קנים ולא נטילתן דוחה שבת • ואע"ג דמדאורייתא נגהו כדנפקא לה מקרא הא אמר ר"ע (במשנ' ג) כל מלאכ שאפשר לעשותה מע"ש אינה דוחה את השבת • וה"נ אפשר דלא דחי שבת עלייהו טעמא מאי (משום להו לקנים) דלא לעפש לחם • בכי האי שיעורא לא מיעפש • גמרא • ומשקי התום' דאין איסורא אלא משום טלטול בעלמא • ואפ"ה גזרו עליהם במקדש • וכמ"ש ג"כ בשמש במשנה י"ב פרק בתרא דערובין וא"ת ומ"ט יאסרו להטלטל • כיון דחזו למנוה דלחם כבר כתבתי (בפ ד דסוכה משנ' ב) שכתבו שם התוס לענין טלטול לולב דמאחר דאין עשוי כלי • מוקצה הוא להטלטל ובפ' כל הכלים דתס' שבת דף קכ"ג כתבו אמתני דהכא • דגזרו לפי שהיו מחללין את השבת: ונתנן לארכו של שלחן • וכן העתיק הרמב"ם בפ"ה מתמידין ונתנן לארך השלחן • והא ודאי דלארך לאו למימר' שהיו מונחין ממזרח למערב על ארך השלחן דהכ"ג אין מקום פנוי כלל אלא תנפון לדרום היו מונחין ובמקום הפנוי שבין שתי המערכות שאותו מקום פנוי הוא מגד ארכו של שלחן שהוא י' ב טפחים ומתני' ר"מ היא • וכ"ל דה"ט דפסקו הרמב"ם והר"ב כר"מ כיון דהכא שתים לן תנא כוותיה • והכ"מ כתב משום דאבא שאול כוותיה • ע"כ אבל התו' פי' לארכו של שלחן על הרצפה היה מניחן לארך השלחן דעל השלחן לא היה מקום פנוי למדת הקנים (לארכו) • ע"כ • וא"ת ואם על הרצפה היה מניחן מ"ט קפיד דלגהו לארך השלחן • וכ"ל משום דכל הכלים • כך היו סדורין במקדש • והיינו דסמיך ותני כל הכלים וכו' • בל הכלים שהיו במקדש ארכן לארכו של בית כתב הר"ב חוץ מן הארון וכו' • שהבדים שבארון היו בולטים וכו' • והבדים לרחבן של ארון כו' • כמו שנירתי ברפ"ה דיומא • וא"ת ומאי שייר דהאי שייר ומש"ה דייק הכ"מ בפ"ג דבית הבחירה דשייר נמי מנורה דפליגי תנאי בגמרא ר"ס"ל מזרח ומערב היו מונחים (מדכתיב בגר מערבי (ויקרא כ"ד) יערוך אותו לפני ה' מבלל דכולהו לאו לפני ה' ואי ס"ד לצפון ודרום כולהו נמי לפני ה' נינהו) • ורא"ב ס"ל לצפון ודרום (והא דכתיב יערוך אותו אהר אמצעי קאי דהיה כלפי מערב • דאלו אחר פיות הנרות מגדל להו אגדולי כלפי נר האמצעי • כדכתיב (במדבר ח) אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות) ומתני' דאבא' ס"ל היא • וזהו שהרמב"ם פסק שם דאהרון וכן נרות המנורה היו כנגד רוחב הבית בין הצפון והדרום • ולא כמתני' דספ"ג דתמיד דתנן בה נרות מזרחיות • דהיינו אתיא כר' • ע"כ • אבל התו' דף כ"ח ע"ב כתבו מתני' כר' דאמר מזרח מערב היו מונחין • וי"ל דאה"נ דלא שייר יחידי ול"ק אמאי שייר אהרון דבלפני ולפנים לא מיירי: ז' על של שש נותנים לחם הפנים בכניסתו • פי' הר"ב • להראות שמעלין בקדש דעכשיו מניחין על של שש ומיד נוטלין להיכל כו' וכן לשון רש"י: ואכתי תקשה לתה של שש ולא של כסף • דודאי דמכסף לזהב הוה נמי מעלין בקדש • שכן פירש הר"ב במשנה ד' פ"ו דשקלים • דאין מורידין מזהב לכסף • הלכך הגכון כמ"ש הר"ב שם דאחר שנאפה הניחהו על של שש עד שיסדרהו והשתא (עשו) של שש שלא יתעפש • כיון שעשה זמן רב

א שבת קנג ב מיי' פ"ה מה' תמידין ומוספין הל' יא
ב פ"ב מה' בית הבחירה הל' יב
ג נש ז
מיי' פ"ג שם הל' יז
ד מיי' שם הל' יח
ה ז'
שבת קנג: מיי' פ"ה מה' תמיד ומוספין הל' ד'

וכמ"ש סס בס"ד. ושוב מצאתי כך בגמ' דתניא פ"ד. דאתרי' אתנו' דהכי שלחנות מכלי אין עניות במקו' עשירות אמאי עבדי דשים ניעבדו דכסף ניעבדו דזהב. אמר רב חיננא בסס ר' אסי ור' אסי בסס ר' שמוא בר רב ינאק מפני שהוא מרהיב. וא"ת והשת"מ"ט קאמרינן במתני' שמעלין בקדש. ל"ק דאסיפ' קאי דלהכי הוה של זהב לפי שמעלין ואין מורידין. וכ"פ הר"ב סס בשקלים: המכניסים עומדים בצפון. כתב הר"ב דהכי עדיף טפי וכו'. תמיה רש"י דקדושת צפון תמירא כלומר דקדשי קדשי שחיטתן בצפון: ר' יוסי אומר אפי' אז נוטלי' וכו' וכוותיה סתם לן תנ' בסוף פ"ב דמגילה. כמ"ש סס. ואפ"ה פסק הרמב"ם בפ"ה מתמידין כת"ק. וכ"ל משו' דהכא עיקר דמלתא והתם אגב גררא. וכיון דהכא עיקר דמלתא אית לן למפסק כת"ק דהכא: והחלות מתחלקות לכהנים. פי' הר"ב משמר היוצ' חולק עם משמר הנכנס. כלומ' שוה בשוה כת"ק דסוף תס' סוכה: חל להיות ע"ש. וא"ת דהא פריכית במשנה ה' פ"ח דסוכה דכי מקלע יה"כ סמוך לשבת דחיכן ליה ואיכא למימר דמתני' אחריס היא דס"ל דאין כאן דחייה כלל וכדמסיקן התם בגמרא דף נ"ד אמתניתין דספט"ו דשבת דחלבי שבת קריבין ביה"כ. וכמ"ש סס. אלא דקשי אמאי לא מייתי נמי גמ' סס הך דהכא. ורא"ל דהרמב"ם שכתב בפירושו דמתני' דהכא נ"ל וזה דוחה טענת מי שכופר ומאמין שי"כ לא היה מעולם לא ביום הכפורים ולא ביום ראשון לעפ"י (שיוכל לתרץ) דמה שאמר מזה במס' על דרך התנאי שאם חל (הוא) כבר אמרה המשנה הלכה (לעשה) שבגליי' היו אוכלים אי' ולפיכך אין ראוי להיות בכאן מחלוקת. ולא נ"כ לומר שזקה הענין שלא נהיה כמוהו והרבה דברים יש בגמ' שמזיקי' זה. וסוף הענין מסור בראייה בזמן שיש סס ב"ד כמו שבארנו בראש המשנה ודע זה. עכ"ל. ודברי אלו מחזיקים הקושיא יותר דכיון דהכא ממעשה רב ליכא למימר דעפ"י מחלוקת שנויה וגם לא"ל לדחוקה. א"כ כ"ש דכי פריך גמ' ומי דחיכן לה והא תנן הלבי שבת קריבין ביה"כ כו'. דה"ל לפרוך ממתני' דהכא דליכא לדחויה מהלכה ולשנויה אחריס היא כדשני אמתני' דחלבים. ומה שנראה מדברי הרמב"ם בחבורו הל' קידוש החדש בפ"ז שאז הדחיות נאמרו כשקובעי' ע"פ החשבון לא ע"פ הראייה. שאז שלפעמי' יקרה ב"כ בזמן שקובעים ע"פ הראייה שיצטרך לקבוע ע"פ החשבון כשיקרה שלא תראה הירח אפי כמה שבות. כמ"ש סס פי"ח והזכרתי זה בר"ה פ"ב משנה ו' שאז עושין ב"כ דחיות הללו שבעמי הדחיית מצד החשבון הם לפי דעת הרמב"ם. ונמצא עכשיו דכשמקדשין על פי הראייה והיא נראית אין דחייה כלל וכמתני' דהכא. וכ"ע. ועיין עוד בסוף פרקין:

שעיר של י"כ. וכשתעיין כל הקרבנות יה"כ לא תמצא בהן מה שיאכל. זולתי שעיר חטאת הנעשה בחוץ הרמב"ם. נאכל לערב הנכנס אוכלים אותו. ה"ק נאכל לערב ומי הם האוכלים כו': הכהנים אוכלים אותו כו' כתב הר"ב כהנים כו' וכגמ' מפרש דלא בבליים היו אלא אלכסנדריים היו וע"ש ששונאים ת"ח שבארץ ישראל את הבבלים כו': כדאשכחן בפ"ק דיומא דף ט'. דאמר א"ל ר"ש בן לקיש לר"א אלקא דישראל סגיא לכו. לפי שלא עלו ביומי עזרא. ומה שמזכירין אותם לגנאי על שאוכלים את השעירים חיים. אע"ג דמצוה קעבדי שלא יבואו לידי נותר. לפי שהרגילו עצמם כיון כן לאוכלם חיים אף בכל השנים דמחוי כרעבתנותא. תו': אוכלין אותו כשהוא חי. ואין בו משום דם האברים שהוא בל"ת ולוקין עליו. כמ"ש הר"ב בפרה"ה דכריתות. דהתם בגמרא דף כ"ב מוקמינן לה דוקא בדפרים. ולפיכך שרי אף בלא מליחה כמ"ש התו' פ"ק דחולין דף י"ד ואפי' להרמב"ם דבפ"ו מהמ"א אוסרו בלא מליחה יפה יפה. הכא אין איסור במליחה בי"הכ. ולא מכניע לדידיה שהוא פוסק כמ"ד אין עבוד באוכלים. כמ"ש בשמו במשנה ב' פי"ד דשבת. אלא אף לרש"י והר"ב. דוקא לאורחא. אבל לביתיה לא. כמ"ש סס. ואע"ג דהתו' פ"ו דשבת דף ע"ה. כתבו דמדרבנן אסור לחלוח. אפילו לא"ד אין עבוד באוכלין. הכא בקדשים לא גזרו משום שבות. כדאיתא בסוף עוקצין דאין שבות במקדש. וכ"ש בשא"ל לאכלו.

המכניסים עומדים בצפון ופניהם לדרום. המוציאין עומדים בדרום ופניהם לצפון. אלו מושבין ואלו מניחין. ומפתו של זה בנגד מפתו של זה. שנאמר (שמות כ"ח) לפני תמיד. ר' יוסי אומר. אפילו אלו נוטלין ואלו מניחין. אף זו היתה תמיד. יצאו ונתנו על ה' שלחן של זהב שהיה באולם. הקטירו הבזיכין והחלות מתחלקות לכהנים. חל יה"כ להיות בשבת. החלות מתחלקות לערב. חל להיות ע"ש. שעיר של י"הכ נאכל לערב. הבבליים אוכלין כשהוא חי. מפני שדעתן יפה: חסדר

המכניסים עומדים בצפון. דהכי עדיף טפי דאותן שיוסדרים העבודה יהיו בצפון: אלו מושבין ועד שלא יגביה מן השלחן אלו מניחין: אפי' אלו נוטלין. ואלו מניחין אחר שנטלו: אף זו היתה תמיד. דסבר ר' יוסי דאין תמיד אלא שלא ילין שלא לילה א' בלא לחם: והחלות מתחלקות לכהנים. משמר היוצא חולק עם משמר הנכנס: חל יה"כ להיות בשבת. שדין לחם הפנים לאכלו באותו שבת שנוטלים אותו מעל השלחן ועכשיו אין יכולים לאכלו מפני התענית: החלות מתחלקו' לערב. ואין ממתינים לחלקו למחר מפני שנפסל בלילה לאחר זמנו שנסתלק: הספיר של מוסף שהוא תכלת ונאכל לכהנים: נאכל לערב. בלילי שבת שזמנו ליום ולילה עד חצות ואע"פ שאין יכולים לנשלו בשבת ולא בי"כ: הבבליים. כהנים שעלו מבבל ובגמ' תס' דלא בבליים היו אלא אלכסנדריים היו. על שם שסונאי' ת"ח שבא"י את הבבליים קראו לאלכסנדריים שעושים מעשה רעבתנות. בבליים: היו אוכלים אותו חי. כשחל י"כ להיות בע"ש: מפני שדעתן יפה. ואינן קנים לאכול הבשר כשהוא חי: ת ואת

ח ואת הבזיכים לאחר שבת. ודינן היה לסדרן בשבת בשעת עריכת הלח': והקטי' את הבזיכי' בשבת פסולה. דמחוסר זמן הוא שלא הי' על השלחן. שלא ו' ימים. והכ' ח"א לתקן ולומר יניח: ו עד שבת הבאה. דכיון דלא נסדר כדינו בשב' קדשו שלחן ושוב אינו יכול לשהותו. שלא עד שבת ראשונה דמפסיל בליגה: ואין חייבין עליהם משום פגול. אם הקטירן על מנת לאכול הלחם למחר אינו פגו' שלא קרב המתי' כמצותו. ולא משום נותר. שאין נותר חל על הלחם שהרי אינו ראוי לאכילה: וטמא. האוכלו בטומאת הגוף אינו בכרת כדאמרי' בהקומץ דף כ"ה הניתר לטהורים חייבים עליו משום טומאה. וזה לא ניתר לטהורים מעולם הבזיכי' הוו מתירי' דידיה ולא קרבו כהלכתן. יניחנו לשבת הבאה. ויעמוד שבועיים על השלחן. דכיון דלא נסדר בשבת אין שלחן מקדש עד שתגיע שבת ומאותו שבת יכול להשהותן שבעת ימים: שאפילו

ח סדר את הלחם בשבת. ואת הבזיכים לאח' שבת יוהקטי' את הבזיכי' בשב' פסול. ואין חייבין עליהן משום פגול נותר וטמא סדר את הלחם ואת הבזיכין (גמ') בשבת והקטי' את הבזיכין לאחר שבת פסול ואין חייבין עליהן משום פגול ונותר וטמא. סדר את הלחם ואת הבזיכין לאחר שבת יוהקטי' את הבזיכין בשב'. (גמ' ל"ג) פסול כיצ' יעש' יניחנה לשבת הבאה שאפי'

שלא ע"י כך ולא יתקיים מצות אכילתן ויבואו לבית הפסול:

ח סדר את הלחם ואת הבזיכין בשב' כו'. אין חייבין וכו'. וכן הגירסא בכל הספרי' והיא גי' נכונה דהוי טעמ' דאין חייבין משו' פיגול כו' כמו בריסא כדפי' הר"ב פס. אבל הרמב"ם בפ"ה מה"מ כתב סדר את הלחם ואת הבזיכין בשבת כמצותן והקטי' את הבזיכין לאחר שבת פסול הלחם. והרי הוא כקדשים שנפסלו וחייבין עליהן משום פגול נותר וטמא ע"כ. וכתב הכסף משנה שגרסתו שגירסתו בבבא זו וחייבין כו'. ומסיק בטעמא דבריסא. כיון דלא סידר הבזיכין בשבת לא היה כח לחייב בהקטרתם משו' פגול נותר וטמא. אע"פ שהוקטרו בשבת. אבל כשסיד' הבזיכין עם הלח' בשבת אל על הבזיכין כח לחייב בהקטרתן משו' פגול נותר וטמא כשיוקטרו. אע"פ שלא יוקטרו כמצותן. ואע"ג דתנן בפ"ק דמנחו' משנ' ג' ובפ"ב דזבחי' משנ' ג. שאין חייבין עליו משו' פגול עד שיקרי' המתיר כמצותו. י"ל דלא אתי לאפוקי. שלא שלא יהא ערוב מחשבת פסול אחר. אם יחשבת הפגול. אבל בגווניא דנדון דיד לא. עכ"ל. ואני מצאתי גירסא זו בתוספתא פי"א. ולפי שהרמב"ם העתיק בבא זו לאחרונה אחר כל הבבות השנויות במשנתינו. וכבר העיד הכ"מ בזה ואמר שהקדים השלישית לזאת. לפי שדומה לבבא ראשונה. ע"כ אני אומר שהרמב"ם לא העתיקה לבבא זו מן המשנה כלל שלא מהתוספתא. ולפיכך הניחה לאחרונה. אבל במשנתינו לא גרס כלל לבבא זו דסדר לחם ובזיכין בשבת. וכן לא נמצאת מפורשת בפירושו ולא בגא"י שבידי. שלא נראה דגורס בבבא זו סדר הלחם והבזיכין לאחר שבת וכו'. והוא שבת' כך בחבורו פ"ה מה"ת סדר הלחם והבזיכין בחד בשבת והקטי' הבזיכין לאחר השבת הבאה הלחם אינו קדוש ונפסל. אבל אם הקטיר הבזיכין בשבת כו' והכ"מ הוסיף בבבא זו בגי' המשנה ולפי דרכי ניחא טפי שאין להוסיף שלא חילוף גרסאות בלבד וכמו שכתבתי. כנ"ל והוא נכון מאוד:

סדר הלחם ואת הבזיכין לאחר שבת. והקטיר את הבזיכין בשבת פסול כיצד יעשה כו'. וכן העתיק רש"י בפ' שתי מדות ד' נ' ובפ"ב דיומא ד' כ"ט. והני מיתי לה התם בגמ'. וכ"ח ל"ג פסול. והכ"מ כת' שגי' הרמב"ם דל"ב פסול. שעל מ"ש בספר הרמב"ם מסוף דבריו שהחלתי בהעתקתן לעיל אבל אם הקטיר הבזיכין בשבת נפסל הלחם. כיצד יעשה בלחם ובזיכין שסדרן לאחר השבת יניחם כו'. כתב עליו הכ"מ וז"ל ואינו יכול להלוס ל' אבל. ומצאתי בספר ישן לא נפסל הלחם ונראה. דה"ב במשנה סידר הלחם והבזיכין לאחר השבת. והקטיר הבזיכין לאחר השבת נפסל הלחם. הקטיר הבזיכין בשבת לא נפסל הלחם. כיצד יעשה יניחנה כו'. והטעם דכיון שסדר הלחם והבזיכין לאחר השבת לא נתקדשו ואע"פ שיבא יום השבת והם על השלחן. הלכך אם הקטיר הבזיכין לאחר השבת כלומר קודם שיגיע השבת. הלחם אינו קדוש מאחר שלא הונחו שם בשבת וגם לא הוקטרו בשבת. שהרי אין שם בזיכין ונפסל שאין לו תקנה עוד. ואינו קדוש (שכ"כ שם הרמב"ם) כלומ' שאין חייבין עליו משום פגול כו' אבל אם הקטיר הבזיכין בשבת לא נפסל הלחם. דכיון דביום השבת היו הבזיכים עם הלחם על השלחן נתקדש הלחם. וז"ש רבינו לא נפסלה הלחם שזו היא הנוסחא הנכונה בדברי רבינו לא נפסל. ולא כספרים דגרסי נפסל. ע"כ. אבא אמינא דכי נייס ושכב הכ"מ כתב להא מלתא. דהיאך אפשר לחלק בין היו הבזיכים עם הלחם על השלחן בשבת או לא. ובבבא ראשונה דפסלה היינו בהוקטרו קודם שהגיע השבת. שהרי הרמב"ם כתב בהדיא באותה בבא הראשונה והקטיר הבזיכין לאחר שבת הבאה. וכן לשונו ג"כ בפירושו. גם נתלבט מאד הכ"מ מאי כ"מ בשלא נפסל. כיון דאין לו בזיכים שיוקטרו בשבת הבאה (ואל"ל שיש לו תיקון על ידי שיסדר עתו בזיכים אחרים בשבת זו. ויקטירם בשבת הבאה. ואח"כ יותר הלחם. דא"כ [לא] הי"ל למשנה ולרבינו להשמיע תיקון זה) ונלחץ לומר דאפשר דכי אמרי נפסל הלחם ישרף. וכי אמרי' לא נפסל היינו שלא ישרף עכ"ד. וזה דוחק גדול. לכך כ"ל שנוסחת ספרים דידן דגרסי נפסל היא הנכונה. וכן ראיתי בגא"י שבפי' המשנה. שכתוב בה ג"כ שתי הבבות הללו. הראשונה בסדורן של לחם ובזיכין כמצותן והוקטרו לאחר השבת. והשניה בהוקטרו בשבת ובשתיהן כתוב פסול. ומשום ל' אבל שהוקשה להולינו אין לנטות הגירסא ולהחליפה מהן ללאו. וגם בגא"י שבפירושו כתב הל' אבל כו' ומשיים פסול וי"ל דל' רווקה הוא כלומר אבל גם זה פסול. ובמשנ' ב' פ"ק דמעילה [תנא מתי] אבלומפ' הר"ב כינו ברס"וכן פירשתי במשנ' ח' פ"ב דר"ה. ויתכן

ול"צ

אק' מיי' פ"ה מה' תמידין ומוספין הל' יא ב מיי' שם הל' יד ועיין בכ"מ ג ב: תוס' כש: מיי' שם הל' יב ד שם הלכה יג

ויתלן שגם הרמב"ם ע"ד הרחבת הלי כת' כן בכאן לומר שאף בהוקטרו בשבת נפסלי ומצא שני הרמב"ם במשנתינו בגירסת ספרי לגרסי פסולי וכני' רש"י • והיינו דמסיים וכת' כיון' יעש' בלח' ובזיכין שסדרן לאחר הסב' יניחם וכו' ואי לאו דגרס פסול היתה תקנ' זו בלחם בלבד ולהבי' בזיכין אחרי וכאי נמי דכתב התו' שאעתיקם בסמוך אבל מסו דגר' פסול לפי' אינלו תקנה כשהוקטרו הבזיכין • ואין להתלבט עוד במה שנתלבט הכ"מ בזה • וגם גירסת ספרי הרמב"ם שבידינו עכונה • וגרס במשנתינו פסול כני' רש"י מ"מ גי' כ"א גם היא מוסחת בעלי תריסין • והם התוספת כפי מה שראיתי לסוגם בפ"שתי מדות דף נ"ז • וזהו כיצד יעשה שלא יבא לדבר לפסול יניחנה עם הבזיכים לשבת הבאה א"נ מה יעשה מן הלחם אחר שהוקטרו הבזיכין • ע"כ: שאפילו היא על השלחן ימים רבים אין בכך כלום • ולכ' למגזר שמא יאמרו (מוציאין מכלי שרת לחול) כדאמרינן במשנה ה' פ"ט כמ"ש שם • דהכא שני' הוא ולא כ"ע ידעי שבאירע בזה הלחם אלא הכהנים • כהנים ידעו טעמא דמלתא דכהנים זריזים ליכא למגזר • והתם חוץ כ"ע ידעי ואיכא למגזר שמא יאמרו כו' גמרא שם דף נ' : ט אין פחות משנים ולא יתר על שלשה • כלומר אין פחות משני ימים שעברו וכן ג' ולא קשיא דלתני לב' ולג' • עיין ברש מסכת פרה : שני י"ט של ר"ה כו' כתב הר"ב ואח"ת הרי שנים עשר מנהו וכו' הא לא קשיא דלעניין אכילת קדשים הלילה הולך אחר היום • כך פי' בקונטרס • וכת בו התוספות דגרסה דל"ק מידי דאם באו עדים מן המנחה ולתעלה אותו היום קדש ולמחר קדש יום שני עיקר (כדתנן בפ"ד דר"ה משנה ד') ומגיגן [מיני'] יום הכפורים ויחול אחר השבת ונוהגים אותו היום קדש חומרא בעלמא דלא ליזלזלו ביה לשנה הבאה • ואם קודם מנחה באו עדים לא עבדינן אלא חד יומא ומחרתו דהוא ע"ש חול • אף על פי שכבר אכו לחם הפנים מערב יום טוב מוזרין ושושין אחרים לקיים להם חם • כמו שנוכל יותר • וראשון נאכל בפדיון וכו' ומיהו קשה היכי מייל י"הכ באחד בשבת • הא משמע בפרק החליל דלא מקלע באחד בשבת • אלא לאחרים שעושין לעולם אחד מלא ואחד חסר • ע"כ • ולא ידעתי מאי קשיא להו טפי על פירושם מעל המשנה עצמה • דתנן ואינו דוחה את יום טוב ומהאי טעמא דדחינן הכ מיום א' • הכי נמי דחינן ליה מיום ו' • וכן במתניתין ז' כמ"ש שם וע"ש : ולא את יום טוב • כתב הר"ב לפי שאין אופין ומבשלים בי"ט • אלא מה שאוכל באותו היום בלבד • בפרק אלו עוברין דף מ"ז פריך מהכא למאן דאמר מדאורייתא נרכי שבת נעשין ביום טוב (והכי מפרשינן ברפ"ב דבילה) דשבתא בי"ט שרי די"ט בי"ט מבעיא ומשני באמי הכא דאמר קרא לכם ולא לגבוה תוספות • ומה שהקשו שם בתוספות מהואיל אי בעי פריק להו ואמרינן הואיל כמ"ש שם כם ד • לפירוש הר"ב והרמב"ם דר"פ דלקמן דאין פודין טהורין וכך פסק הרמב"ם בחבורו בפרק ו מאיסורי מזבח לא קשה ולא מידי ופלוגתא דאמוראי הוא בר"פ דלקמן וה"ל להתוספת לפרש דלאותו מ"ד הוא שהקשו : ואינו דוחה את יום טוב • אין לחם הפנים נאפה בו • רש"י • ועיין מ"ש לעיל במתני' ד"ה שני י"ט בו' גם מ"ש במשנה ז' :

א זכרים בו ב ק : פסח"מנ: ערכין ח : ג מיי' פ"ח מה' תמידין ומוספין הל' ד ס פסחים ח : מן ז מן ערכין מיי' שם פ"ד הל' יב ה מיי' שם ו מיי' פ"ה מה' מעשרי מזבח הל' ה' ופ"ג מה' פה"מ הל' יח

"שאפי' היא על השלחן ימים רבים אין בכך כלום: ט "ב' הלחם נאכלו' אין פחות מב' • ולא יתר על ג' • ביצד • 'נאפות מערב י"ט ונאכלו' בי"ט לב' • חל י"ט להיו' אחר השב' נאכלו' לג' "לחם הפנים נאכל אין פחו' מיט' ולא יתר על י"א • כיצד נאפה בערב שבת ונאכל בשבת • לט' • חל יום טוב להיות ע"ש • נאכל לעשרה • שני ימים טובים של ראש השנה • נאכל לאחר עשר • "ואינו דוחה לא את השבת • ולא את יום טוב • רשב"ג אומר משום ר"ש בן הסגן דוחה את יום טוב • ואינו דוחה את יום צום :

פרק יב המנחות 'והנסכים שנטמאו • עד שלא קדשן בכלי • יש להן פדיון • משקדשו בכלי • אין להם פדיון •

שאפילו היה על השלחן ימים רבים • קודם השבת אין בכך כלום שאין השלחן מקדשו עד השבת הלכך לא מפסיל בלינה לאחר השבת : ט אין פחות מב' • מב' ימים משנאפו : נאכל לשלשה • שאנאום בע"ש • לפי שאין אפייתן דוחה לא שבת ולא י"ט : לט' • בשבת שניה • שהוא ט' לאפייתו : לעשרה • שנאפות בחמישי בשבת : ב' ימים טובים של ר"ה • קודם לשבת • נאפ' בד' ונאכל בשבת כ' הרי לאחר עשר ואת הרי י"ב ונהו דהא אותה שבת הוי יה"כ ואין הלחם נאכל עד למוצאי שב' הא ל"ק דלעניין אכילת קדשים הלילה הולך אחר היום שעבר • הלכך מקרי אחר עשר : ואינו דוחה לא את השבת ולא את י"ט • לפי שאין אופים ומבשלים בי"ט • אלא מה שאוכל באותו היום בלבד : רבן שמעון בן גמליאל אומר וכו' ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל :

פי"ב המנחות והנסכי' : עד שלא קדשו בכלי • אינן קדושים קדושת הגוף • אלא קדושת דמים שצריך לפדותן והדמים קדושים פדיון אם לא קדשו בכלי • אבל לא נטמאו אע"פ שלא קדשו בכלי • אין פוליס אותן : העופות

ודוקא כשנטמאו יש להן פדיון • אין להם העופות

מ"ש לעיל במתני' ד"ה שני י"ט בו' גם מ"ש במשנה ז' :

פרק יב שנטמאו פירש הר"ב • אבל לא נטמאו לא שכל הראוי למזבח אינו יוצא ידי המזבח לעולם • ברייתא בגמרא : משקדשו בכלי אין להן פדיון • גמרא (פסיחא [קדושת הגוף נהנו] סד"א נסיל ביה מוס מפריק) הכי נמי (טמא) לפרוק קמלין דלאו כי האי טמא קרייה רחמנא לבעל מוס' דמכלי שרת לא אשכחן דבר דמפריק • פירש רש"י לאחר שקדש בכלי שרת • ואפילו בהמה בעלת מוס שנאמר בה פדיון לאחר שקדשה בכלי שרת כגון ששחטה לא אשכחן בה פדיון : העופות

העופות והעצים והלבונה וכלי שרת שנטמאו אין להם פדיון
שלא נאמר פדיון בקדושת הגוף אלא בבהמה בעלת מום דכתי'
(ויקרא כ"ז) ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנו קרבן
לה' והעריך הכהן אות' וכו' ובבעלי מומי' ס"ל הכתוב מדבר
דאי בבהמה טמאה ממש כשהוא אומר (שם) ואם בבהמה הטמאה
ופדה בערכך הרי בהמה טמאה
אמור ואשמועינן במתניתין דאע"ג
דאשכחן בקדוש קדושת הגוף וכפל
ביה מומא דמפרי ק' העופות והעצים
והלבונה וכלי שרת דקדשי קדוש
הגוף ונטמאו לא מפרקי: ב מה
שהביא הביאו. דאמרינן לא לשם
נדרו הביאו. אלא נדבה אחרת
היא זו: זו להביא במחבת. שהיתה
עשרון סלת מונחת לפניו ואמר זו
להביא במחבת וכו': הרי זו פסולה.
דקבע לכלי שהזכיר בה ואין יכול
לשנות לכלי אחר: אלו להבי' בכלי
אחד אלו שהיו מונחים לפניו: הרי
אלו פסולים. דהיכא דנדר בכלי א'
והביא בשני כלי מפרי ממני שני
קומצים והוא לא נדר אלא קומץ
אחד ועוד שמנחה חסר היא בכל
כלי וכלי והיכי דנדר בכ' כלי והבי'
בכלי אח' הויא מנחה יתיר ומיע'
בקומצין. שהוא בירר לה שתי
קמיצות ולא קמץ אלא אחד: אמרו
לו בכלי אחד נדרת. ולא חש
לדבריהם והקריבה בשני כלים פסולים ואף על גב דלא אמר
אלו להבי' בכלי אחד. משום דהשתא ליכא למימר לשום נדבה
אחרת אייתי לה. דכיון דאמרי ליה בכלי אחד נדרת הוה למימר
להו אלא משום נדר אחרינא מייתינא לה: כשתי מנחות
שנתערבו. דאמרינן בפרק הקומץ אם יכול לקמוץ מזו בפני
עצמה ומזו בפני עצמה כשרות. ואם לאו פסולות. והא דקתני
לעיל אלו להביא בשני כלים והביא בכלי אחד פסולות מיירי
כגון דלא יכול לקמוץ מכל אחת בפני עצמה: ג הרי עלי מנחה
מן השעורין יביא מן החטים. שאין מנחת נדבה באה
העופות לשון התוס כשקדש הקדשתן למומן מיירי אבל קדש
מומן להקדשן נפדין כדתניא בתוספתא וכו' ע"כ ובמקום
משנתינו היא שנויה בתוספתא והיינו דדייק הרמב"ם וכתב
בפ"ז מאסורי מזבח הסל' וכו' והעופו' וכו' שנפסל או שנטמאו
ואפשר לעצין טומאה
כמי נפשו ולאחר מליקה
כגון עולה שאינה
בא' לכלי שר' כללו לא הוה כבהמה
שחוטה שכתב רש"י לעיל. ולהכי
איצטריך לאשמועינן: והעצים
והלבונה וכלי שרת. ואף על גב
דלא קדוש הגוף נגהו אלא מכשיר
קרבן הם. אפ"ה הואיל ומנחות
ונסכים טהורים אין להם פדיון
הני אף על גב דנטמאו כטהורים
דמיין עצים ולבונה לאו בני אשויי
אוכלא נגהו אלא הקדש משוי להו
אוכל. (ועיין מ"ש במשנה ה' פ"ד
דזבחים) בעצים כמה דלא מספי
להו לנזריו לא מתכשרי. לבונה
נמי כמה דלא קדשי בכלי שרת לא
מתכשרי. וכלי שרת. נמי הואיל
ואית להו טהרה במקוה. גמרא.
והשתא לא משכחת להו טומאה.
אלא לאחר דמתכשרו בכלי שרת.
דמקודש לכן נאינן ראויין לקבלת
הטומאה וכ"ש דאין להם פדיון
דטהורים לגמרי הן. והיינו דלא
עריב להו ותני בהדי מנחות
ונסכים. אלא משום דהני לעולם אין להם פדיון. דמשום
דקודש שקדשו בכלי שרת אין להם שייכות טומאה. והרמב"ם
שבפ"ו מאסורי מזבח. עריב ותני להו וכתב שאם נטמאו. או
נפסלו אין בהן פדיון אם הוא לאחר שנתקדשו בכלי שרת ואם
קודם שנתקדשו נטמאו. או נפסלו. פודין. היינו משום דאף
על גב דנטמא לא שייך בהו קודש שיקדשו בכלי שרת. פסולא
מיהא שייך בהו. והא כדאיתא והא כדאיתא: שלא נאמר
אלא בבהמה כתב הר"ב ואשמועינן במתניתין. דאף על גב
דאשכחן בקדוש קדושת הגוף כו' העופות והעצים כו' דקדשו
קדוש הגוף כו'. (וכן משמע מפירש"י ד"ה והעופות) ותמיהני

א קנ: נ. מיי' פ"ז מה' מעשה הקרבנות הל' ג ב נ. ג מיי' שם ד שם הלכה ג ה שם הלכה ד ו קנ. כנ"ל ט.

העופות והעצי' והלבונה וכלי שרת. (גמ'
שנטמאו) אין להם פדיון. שלא נאמר אלא
בבהמה: ב האומר הרי עלי במחבת.
והביא במרחשת. במרחשת. והביא במחב'
מה שהביא הביא. ידי חובתו לא יצא. זו
להביא במחבת. והביא במרחשת. במרחש'
והביא במחבת. הרי זו פסולה. הרי עלי שני
עשרונים להביא בכלי אחד. והביא בשני
כלי. בשני כלי. והבי' בכלי אחד. מה שהבי'
הביא. ידי חובתו לא יצא. או להביא בכלי
אחד. והביא בשני כלים. בשני כלים והבי'
בכלי אחד. הרי אלו פסולין. הרי עלי שני
עשרונים. להביא בכלי אחד. והביא בשני
כלים. אמרו לו בכלי אחד נדרת. הקריבן
בכלי אחד. בשרי. ובשני כלי. פסולין. הרי
עלי שני עשרונים להביא בשני כלים. והביא
בכלי אחד. אמרו לו בשני כלי נדר. הקריבן
בשני כלים בשרים נתנו בכלי אחד. בשתי
מנחות שנתערבו: ג הרי עלי מנחה מן
השעורין. יביא מן החטים. קמח

דהא אינרינן דמכשירי קרבן לאו קדושת הגוף הן והרמב"ם לא פי כלום בזה. וניחא דהוי כמשמעה שכל שאין בהמה. אין בו פדיון. ובחבורו פ"ו מהלכות איסורי מזבח כתב. שנאמר והעריך והעריך כל שישנו בהעמדה נערך ואלו אינן בכלל העמד'. ע"כ וכ"כ עוד בפ"ה מהלכות ערכין ובשום מקום לא הראה לנו מקום הכ"ת וגם לא העיר עליו למה נקט טעמא אחרינ' ממשנתינו דנקטה על העופות וממאי דאתמר עלה בטעמא דאיך ואפשר לי לומר דניחא לי למנקט דרשה ממקרא הכולל לכולם. לעופו' ואיך. וגם זה דוחק בעיני: ב הרי עלי שני עשרונים כו'. ולריכא דאי אשמועינן הך קמייתא. משום דאמר במחבת וקא מייתי במרחשת (מש"ה לא יצא) אבל הכא דאידי ואידי (כלי שנדר ושהביא) במחבת ואידי ואידי במרחשת אימא ידי נדרו נמי יצא. ואי אשמועינן הך משום דקא פליג להו אבל התם דלא פליג להו אימא לא. לריכא. גמ': הרי אלו פסולין. עיין בפירוש הר"ב בסוף המשנה: אמרו לו בכלי אחד נדרת כו' ירא לי דהה"נ בריש א"ל במחבת נדרת. אלא דבמאי דסליק אשמועינן וה"ה לריש. והרמב"ם בפי"ז מהלכות מעשה הקרבנות העתיק המשנה כגורתה: ג הרי עלי מנחה מן השעורין יביא מן החטים.

כתב הר"ב "וכגון שאמר אלו הייתי יודע וכו' ומיהו ברפ"ב דטיר באומר הריני נזיר מן הגרוגרות סברי ב"ה דלא הוי נזיר שלא נדר כדרך הנודרים דדוקא גבי מנחה יביא מן החטים משום דשעורין שייכא גבי מנחה כדלא שכחן מנחת העומר ומנחת קנאות דבאות שעורין ולמנחה מעליא אכווין אבל גרוגרות לא שייכי לנזירות ומתיקרא כי אמר הריני נזיר לא היה בדעתו לנזירות כלל תוס' והכא לא דמי לאמתני' ה' כ"ז באומר תודה מן החולין ולחמה מן המעשר דיביא לחמה מן החולין ולא בדקינן ליה משום דהתם מאי בדיקה בעי: נדר גמור נדר אלא שרוצה להביא מהמעשר ואינו יולא י"ח בזה ומשום דהדר ביה כי אמר מן המעשר לא מצי למיהדר משום אמירתו לגבוה כו' כדכתיבנא שם בשם התוספות:

ד אמר ר"ש והלא אז לפריס ואלו לכבשים ואינם נבללים זה עם זה פירש הר"ב ונמצאת זו חסרה וזו יתירה:

מתני' מ"ש בפ"ט משנה ד': אלא עד ששים יכולים להבלל כתב הר"ב והאי תנא סבר לה כראב"י דאמר בפ' שתי מדות (משנה ב') אפילו מנחה של ס' עשרון אין לה אלא לוג' וכ"כ רש"י דאליבא דראב"י נקט לה וקשיא דא"כ משנה א כולה נדחת מהלכה דדברי ת"ק נדחין מפני הקושיא האמתית שיקשה עליו ר"ש ודברי ר"ש נדחין ג"כ כיון דלעיל שם פסקו הרמב"ם והר"ב דלא כראב"י וא"כ למה שתקו בכאן ולא פירשו דמשנה זו דחויה היא ולא עוד אלא שהרמב"ם כתב וטעם רבי שמשון ודאי אינה וגם ראיתי בחבורו שכתב בפ' י"ז מה' קרבנות אין שיחיד מביא מנחה בכלי אחד יותר מס' עשרון וכו' שאין יכולין להבלל כאחד אלא ששים אבל יתר על ששים אין נבללים וכו' ופשט פרק ב כתב דמודיעת שתן של מנחת יחיד בלוג שבמקדש כמנין העשרונות מנין הלוגים והיינו דלא כראב"י אבל לשונו בפירושו שטעם ר"ש כך הוא אף על פי שזכרנו בפ' שלישי של מסכת זו שבלילה אינה מעכבת ע"מ שתהא המנחה מוטעמת עד כדי שאם רצה לבלול אותה שיוכל לבלול אבל היתה מרובה על שא"א לבלול אותה בבת אחת (א"א בלא) בלילה עכ"ד וגראין דברי דלאו מטעם ראב"י קאמר לה ר"ש אלא דאפילו לת"ק דראב"י דלכל עשרון מביא לוג אפ"ה כל שהעשרונות יותר על ששים מתוך שהשלת רב הוא א"א להבלל יפה אפילו אינה לו לוגים כמספר העשרונות והשתא משנתינו הלכה היא ומשמעא דר"ש ומ"מ על מ"ש הרמב"ם אין היחיד מביא [מנחה] בכלי אחד וכו' קשיא מאי דייק ליזכתב יחיד והכ"מ בשם הר"י קורקוס כתב וז"ל דקדק רבינו לכתוב אין היחיד מביא לרמוז מה שאמרו שם שהלבור מביא בי"ט ראשון של חג שחל להיות בשבת ששים ואחד עשרון ע"כ. ולא הביטוהי הבריו שהרי אף הלבור אין מביא אין בכלי אחד כדאמר ר"ש לכך נ"ל בהפך דאלו לבור אין מביאין בכלי אחד אפילו פחות מזה דלא אשכחת קרבנות לבור בטעם אחת שיהו בלילתן שוה בכל כך עשרונות: עד ששים יכולים להבלל כתב הר"ב דהכי קי"ל דכל הראוי לבילה כו' וטעמא כתבתי ברים פ"ג משנה ב': וחשר קרטוביי' הר"ב רביעית של רביעית הלוג וא"כ הוא אחד מע"ז בלוג וכן לשון הכף נחת וקשה דברפ"ב דמקואות וכן בסופו גם בפ"ז משנה ב' שהוא חלק מס"ד בלוג אבל פירושו דהתם נכון דהכי איתא בגמרא פ"ה דב"ב דף נ' שהוא אחד משמנה בשמינית הלוג ולהר"ב הטעמא לשון הרמב"ם שבפירושו בכאן שכתוב שם הקרטו' שתי שמינית הרביעית ע"כ ופשוט ששתי שמינית הן הרביעית ונתחכם הר"ב לקצר הלשון אבל נפלאתי מאוד איך לא שת הר"ב אל לבו שא"ת לומר

שם פ"י ב"ז מה' איסו"מ הל' ט ב קנ: תוספות נב: כדרך ש: ע רכ"ן ד: פיי' ס"ז הל' ג: ג פיי' שם ד פיי' פ"ל מה' ולחמה מן המעשר דיביא לחמה תפ"ידין ותוס"ז מן החולין הל' יל ח פיי' פ"ל מה' תקולות הל' ו עוז"ע ר"ל ס' ר"ל פעי' מב

מנחה אינו

כבשים בלילתן רכה רביעית ההין לעשרון דהיינו שלשה לוגים והן בולעות זו מזו ונמצאת זו חסרה וזו יתירה אלא מפני מה אין מביא יחיד ששים ואחד עשרונים בכלי אחד דעד ששים יכר להבלל בלוג אחד והאי תנא סבר לה כרבי אליעזר בר יעקב דאמר בפרק שתי מדות אפילו מנחה של ששים עשרון אין לה אלא לוגה וא"ל על פי שלא נבללה כולה כיון שראויה להבלל אין הבילה מעכבה דהכי קיימא לן בכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו וששים ואחד אין נבללים בתמיה: קרטוב רביעית של רביעית (רביעי) אין לוג:

קמח יביא סלת בלא שמן ולבונה יביא עמה שמן ולבונה הציעשרון יביא עשרון של עשרון ומחצה יביא שנים ר' שמעון פוטר שלא התנדב בדרך המתנדבים: ד' מתנה אדם מנחה של ששים עשרון ומביא בכלי אחד אם אמר הרי עלי ששים ואחד מביא ששים בכלי אחד ואחד בכלי אחד שבן צבי מביא ביום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת ששים ואחד דיו ליחיד שיהא פחות מן הצבור אחד א"ר יש והלא אז לפרים ואלו לכבשים ואינם נבללים זה עם זה אלא עד ששי יכולי להבלל אמרו לו ששים נבללי ושישים ואחד אין נבללים אמר להם כל מדות חכמים כן באר בעים סאה הוא מובל באר בעים סאה חסר קרטוב

אין מתנדבין לוג · יין לנסכים · אלא מלינו מנחת נסכים של לוג אחד ולא שלשה · ולא של ה' · אבל מתנדבים שלשה לוגים דחזו לכבש · וארבעה דחזו לאיל · ושלשה לוגים שהוא חצי הין דחזו לפר · ומששה ולמעלה מתנדבים · דשבעה חזו שלשה מניהו לכבש וארבעה לאיל ושמנה חזו לשני איליס · ותשעה חזו לכבש ופר · עשרה חזו לאיל ופר · י"א חזו לשני איליס ולכבש · וכן לעולם : ה מתנדבים יין · בלא סלת ושמן (ומנסכו לשיתין) בפני עצמו : ואין מתנדבים שמן בלא סלת ויין : מתנדבים שמן · וקומצו ומקטיר הקומץ ושיריה נאכלין : שכן הוא קרב חובתו בפני עצמו · עם חובתו הוא קרב בפני עצמו · אף על פי שהוא בא חובה עם המנחה אינו מעכב המנחה : תאמר בשמן כו' דכיון דלא אשכחן ליה דליתי בכלי בפני עצמו · השתא נמי לא ליתי : אפילו פרידה אחת · תור אחד · או בן יונה א' · מתנדבים בין נסיס · והלכה שמתנדבין יין ושמן בפני עצמן · ומתנדבים מנחת נסכים בין נסכי פר · בין נסכי איל וכבש · וכל הקרבנות באים בנדבה בשותפות חוץ מן המנחה · לפי שנאמר בה נפש · דכתיב (ויקרא ב') ונפש כי תקריב קרבן מנחה :

פרק יג

אינו יכול לטבול בהן · [a]אין מתנדבים לוג שנים וחמשה אבל מתנדבי ג' וד' וששה · ומששה ולמעלה : ה [b]מתנדבים יין · ואין מתנדבין שמן · דברי רבי עקיבא · רבי טרפון אומר מתנדבין שמן · אמר רבי טרפון ס"א מדה מצינו ביין · שבא חובה · ובא נדבה · אף השמן · בא חובה ובא נדבה · אמר ס"א לו רבי עקיבא לא · אם אמרת ביין שכן הוא קרב חובתו בפני עצמו · תאמר בשמן שאינו קרב חובתו בפני עצמו · [c]אין שנים מתנדבים עשרון אחד · [d]אבל מתנדבים עולה ושלמים ס"א [e]ובעוף אפילו פרידה אחת :

פרק יג

סכן ילא תירוי הרמב"ם עצמו להאריך ולקלקל הלשון · ומצאתי בטוסחת א"ו שכתוב הלי סמיכת הרבעיות ע"כ · והיינו סמיכת שבשמיות : אינו יכול לטבול בהן · עיין מ"ש בזה ברוש פ"ב דמקואות : אין מתנדבין לוג שנים וחמשה וכו' · עיין מ"ש בפ' דלקמן משנה ה' · וכתבו התוס' דימה דכי היכא דאמרינן גבי מנחות (במשנה ג') דאם אומר חלי עשרון יביא עשרון שלם עשרון ומחצה יביא שנים הכא נמי נימא כי אמר לוג אי שנים · יביא שלשה שהם נסכי כבש · וכי אמר חמשה יביא ששה שהם נסכי פר · ושמא הכי נמי היכא דאמר הרי עלי אבל הכא בנדב' דיש לוג אחד · אי שנים לפניו · ואמר הרי אלו לנסכים · ובגמ' איבעיא להו יש קבע לנסכים כו' כגון דאייתי חמש · אי אמרת אין קבע מקריב ד' · ואיזך הוי נדבה (וימכ' ויפלו דמיו לנדבה · אי יקרב הוא עצמו עם ב' לוגין אחרים לתמיד דלבור) ואי אמרת יש קבע על דמ מלי להו לא קרבי פירש בקונטרס כגון דאמר הרי עלי כך · וכד לוגין למד · עכ"ד התו' · ובגמ' בעי רב אשי למפס ממתניתין דקתני חמשה דומיא דשנים מה שנים לא חזו כללי אף חמשה נמי לא חזו · ודמי מידי אריא · הא כדאית · והא כדאיתא · ושמעינן מינה דמתני' בגוונא דאיבעיא היא והדרא תמיהת התוספת לדוכתא · אמאי בלוג ושנים לא יביא ויעלה כמו

א קדי' ו מיי' פ"ו מה' מעשה הקר' יב ב קדי' ו בשיט נמ' חיי' שם פ"ל הל' ח ופי"ז הל' ב ג פי"ל שם הל"ב ד ע"ג הל' ח פי"ל הל' כ

במנחות · גם (דברי) הרמב"ם בפרק י"ז מהקרבנות · כתב בין בנדר בין בנדבה · לכך נראה לי לתרץ דשאני מנחה דנדבתה כתיבה בהדיא · משא"כ נדבת יין דלאו בהדיא כתיבה · אלא מאזרח · כמו"ש בפרק דלקמן משנה ה' · ריון דלא בהדיא כתיב לא נוכל לחייבו עד דפריש · אא"כ מטעם דיש קבע והוא איבעיא לן · ותו אי לא מסתפינא דדינא רבה נפקא בהכי ולית מאן דמשתמיט לאחויי הכי · אמינא אנא דמתני' דתנן אין מתנדבין לוג כו' · לגופה איצטריך · לאשמועינן דנדבת יין אינה באלו המינים · אלא היא במינים המפורשים האחרים · אבל אין ה"ג שאם התנדב לוג כו' · ובדקוהו ואמר אלו הייתי יודע כו' הייתי מודר כך וכך · שמחייבין להביא ולהשלים השיעור · והא דאבעיא לן בחמשה אי מלי לה · היינו כי היכי דלא צריכי לבדקו · וא"כ דאיבדק ואמר שלא היה נודר יותר · דאפילו הכי חייב : מששה ולמעלה · כתב הר"ב · דשבעה חזו כו' · ותשעה חזו לכבש ופר · וכ"כ רש"י · והרמב"ם מסיים אם כדי נסכי ג' כבשים · ומ"ש עשרה חזו לאיל ופר · מסיים הרמב"ם אם שני כבשים ואיל · ומ"ש י"א חזו לשני איליס ולכבש · ומשמע דכך הוא מביא · ובגמרא אמר אם תמצא לומר אין קבע · לנסכים [הא אין קבע לנסכים] אבל אי יש קבע מביא לי מאי · בגרא לשני פרים קא מכוון · ועד דמלי להו לא קרבי · אי דלמא לשני איליס וכבש אחד קא מכוון (ובתוס' פירשו אמאי לא בעי ליה בשבעה) תיקו · ומיהו אין לתפוס · להר"ב בזה · דכי היכא דחמשה דתנינן אמרינן הא כדאיתא והא כדאיתא · הכי נמי הא דתנן ומששה ולמעלה · הכי נמי הא כדאיתא והא כדאיתא · אבל על הרמב"ם בחבורו בפי"ז מהמ"ק שני תמה דלא פירש זה : ה מתנדבים יין (טעמא כדלקמן בשמן שכן ראיתי בת"כ · ומ"ש הר"ב שמנסכו לשיתין) טעמא כתבתי במשנה ב' פ"ו · וגם על מ"ש הר"ב בכאן דמנסכו לשיתין האריכתי שם בס"ד · מתנדבים שמן · כתב הר"ב וקומצו כו' · הכי אמר לשון אל ספ"י דזבחים · ומפרש מאי טעמא דאמר קרא קרבן מנחה (דמלי למכתב כי תקריב · וכתב קרבן יתירא לדרש) מלמד שמתנדבים שמן · וכי מנח · מה מנחה קומצה ושיריה נאכלין אף שמן קומצו ושיריו נאכלין · ומיהו ודאי דלקמליה בפס ידו כדרך קמיצת המנחה א"א אלא שמפרש בכלי שיעור קומץ שהוא כשני זתים · כמ"ש הר"ב במשנה ד' פ"ג · ועיין מ"ש בפס"י דזבחים · והא דמפקינן הכא שמן מקרבן · ולעיל כתבתי יין · תרוויהו מפקינן בת"כ · ועיין בר"פ דלקמן משנה ג' · מ"ש שם עוד בס"ד : שכן הוא קרב חובתו בפני עצמו · לשון הר"ב הוא קרב בפני עצמו אע"פי שהוא בא חובה עם המנחה אינו מעכב המנחה · דהא במשנה ה' פ"ג לא תנן דיין מעכב המנחה · אבל קשה מאי בעי להכי · תיפוק ל' · ממשמעותן של הדברים שהיין בפני עצמו ממש קרב · וכדפירש בשמן דלא אשכחן דליתי בכלי בפני עצמו · ולשון רש"י אינו מעורב במנחה :

פרק יג הדרי עלי עשרון יביא אחד • פסיטא וכן עשרוני' נמי פסיטא דמיעוט עשרונים שתים • פירשתי ואיני יודע כו' אלטריך ליהגמ' : יביא איזה שירצה • פי' הר"ב מחמשת המנחות דחמשה הן • כדפי' הר"ב לקמן • וכתבו התוס' אבל במנחת נסכים לא אכוין • אע"ג דמתנד אדם מנחת נסכים בכל יום (כמ"ש הר"ב בפרק ח' דלעיל) דסתמא דעתיה אמנחות התפורסות ורגילות לבא בפני עצמן ולא בגלל זבח • ע"כ : ב רבי אומר יביא מנחות של עשרונים מאחד ועד ששים • פירש הר"ב • כיון דלא' מנחה • דמשמע חדא אלמא בכלי אחד קבעה כו' • אבל במשנה דלעיל לא פליג דהיא באומר פירשתי עשרונות • אבל לא קבעתי בכלי אחד דמייתי ששים עשרונות בס' מאתי • גמ' לעיל וקשיא לי • דא"כ אמאי סני לעיל בס' כיון דלא קבעה בכלי אחד • דלא אמרן בס' דלעיל משנה ד' דאין יביא אלא ששי' [אלא] בכלי אחד משו' דאין ראוי להבל • וז"ל הרמב"ם בפי"ב מהקרבנות המנחות הבאות בנדר ונדבה יש לו להתנדב ולנדור מהן כל מה שירצה אפילו אלף עשרון • ע"כ • וא"כ היה לנו לחייבו עד שיאמר לא לכך נתכוונתי • כדתנן לקמן במשנה ד' • וכ"ל דהכא דמי טפי לתקייתין ה' דיביא כיום המרובה דהא ס' עשרון יום מרובה הוא כדלעיל: מאחד ועד ששים • כתב הר"ב שמצא מביא בין הכל אלף תת"ל עשרון • בברייתא • ופירשו התוס' כילד קח בידך מאחד ועד ששים וצרוף תחלתן לסופן עד האמצע • כגון אחד וששים הם ס"א ב' וכ"ט הם ס"א ג' וכ"ח • הם ששים ואחד • כן תמצא עד שלשים דשלשים ושלשים ואחד הם ששים ואחד • ויעלה לך שלשים פעמים ששים ואחד • ע"כ : ג הדרי עלי עצי' דת"ר קרבן (נפש כי תקריב קרבן מנחה) תלמד שמתנדבין עצים וכה"ת דעצים אקרי קרבן •

פרק יג הדרי עלי עשרון : פירשתי • כמה עשרונים אביא ואיני יודע כמה אמרתי • יביא ששים עשרונים דאי בעיר מהכי נדר לא איכפת ליה • דמתנה ואומר מה שפירשתי יהא לנדרי והשאר יהא לנדבה ובעפי מהכי ליכא לספוקי דאין מנחה אחת יתירה מששים עשרון : הדרי עלי מנחה • האומר הרי עלי מנחה סתם • יביא איזו שירצה : מיוחדת שנקרא' מנחה סתם • ואין לה שם לווי וכל שאר מנחו' יש להם שם לווי' מנחת מחבת • מנחת מרחשת' מנחת מאפה • ואין הלכה כרבי יהודה : ב מנחה מין המנחה • האומר הרי עלי מנחה • או מין מנחה • יביא אחת מן המנחות האמורות בפרשה : מנחות' עלי • או שאומר מין מנחות עלי יביא שתי מנחות מתין אחד : פירשתי' מיני מנחות שאביא ואיני יודע כמה מינים הם שנדרתי להביא • תביא ממשתן • מנחת סלת מנחת מרחשת מנחת מחבת מנח' מאפה הטור והיא באה שני מיני חלות ורקיקין פירשתי' מנח' של עשרוני' בכלי אחד ואיני יודע כמה עשרוני' קבעתי בהביא ס' עשרון דמפי מהכא ליכא לספוקי • ואי בעיר מהכי נדר לא איכפת לן דמתנה ואומר כמה שפירשתי יהא לנדרי והשעריהא לנדבה : רבי אומר • כיון דאמר מנחה דמשמע חדא אלמא בכלי אחד קבעה • ואם יביא ששים בכלי אחד שמא בעיר מהכי נדר והוא מנחה יתירה דאית ליה לרבי דקביעותא דמנח מלתא היא הלכך יביא ששים מנחות מאחת ועד ששים חדא של עשרון אחד • וחדא של ארבע • וחדא של שלשה • וחדא של חמשה • שמצא מביא בין הכל אלף שמונה מאות ושלשי' עשרון דודאי חדא מניהו נדר ואיבד נדבה • ואין הלכה כר' : ג לא יפחות תשני גזירים • שתי בקעיות גדולות • דמיעוט עצים ששים : והמעלה •

פרק יג הדרי "עלי עשרון יביא אחד • עשרונים • יביא שנים • פירשתי ואיני יודע מה פירשתי • יביא ששים עשרון • "הדרי עלי מנחה • יביא איזו שירצה • ר' יהודה אומר יביא מנחת הסלת • שהיא מיוחדת שבמנחות : ב 'מנחה מין המנחה • יביא אחת • מנחות • מין המנחות • יביא שתים • פירשתי ואיני יודע מה פירשת • יביא חמשתן • "פירשתי מנחה של עשרונים • ואיני יודע מה פירשתי • יביא מנחה של ששים עשרון • רבי אומר יביא מנחות של עשרונים • מאחד ועד ששים : ג "הדרי עלי עצים • לא יפחות משני גזירין • לבונה לא יפחות מקומץ • חמשה קמצים הן • 'האומר הרי עלי לבונה • לא יפחות מקומץ • המתנדב מנחה • יביא עמה קומץ לבונה • המעלה

א אף : פרי' פ"ו מה' מעה"ק הל' ב : פרי' פס פל' ה דפס הל' ח קו : שקלים ט : ע"ל ח"י פ"ו פס הל' י"ג : ז פרי' פס

המעלה את הקומץ בחוץ חייב כרת. דהעלאה היא ובהאי כללא הוי נמי המעלה קומץ בפנים דהקטרה מעלייתא היא. הלכך חייב חטאת קומצים. ותו לא. ולא חייב להאי דהמעלה קומץ בפנים. לקומץ שבית: ושני בזיכים. של לחם הפנים: ד' לא יפחות מדינר זהב. והוא שיאמר מטבע של זהב. דאי לא דלמא נכבא דדהבא קאמר. דהיינו חתיכה של זהב: נחשת לא יפחות ממעה כסף. שיביא נחש בשוה מעה כסף: פירשתי. כך וכך זהב ואיני יודע כמה פירשתי יביא כל כך עד שידע בעצמו במעולם לא נתכוון לכל כך: ה' הרי עלי יין. לנסכי. לא יפחות מלשה לוגין. שהן פחותים שבנסכים רביעית ההין לכבש תלתא לוגין הוו. שהין י"ב לוגין: שמן לא יפחות מלוג. שהפחות שבמנחה עשרון סלת. והיא טעונה לוג שמן: רבי אומר ג' לוגין. כפחות שבמנחת נסכים עשרון לכבש בלול ברביעית ההין שמן. ואין הלכה כרבי: כיום מרובה. כיום טוב ראשון של חג הסוכות כשחל להיות בשבת שאותו היום מרובה בנסכים לקרבנות של חובת היום מכל שאר ימות השנה. דהוי י"ג פרים וי"ד כבשים וד' מוספי ב' מוסף דשב"ת וב' מוסף דחג. ושיש שני שעיר אחד והנסכי הנריכים לכלם מאה וארבעים לוג: ר' הרי עלי עולה יביא כבש. ר' אליעזר בן עזריה אומר. או תור או בן יונה. באתריה דתנא קמא לא היו קוראים עולה סתם. אלא לעולת בהמה ופחותה שבעולת בהמה הוא כבש. הלכך יביא כבש. ובאתריה דר' אליעזר בן עזריה היו קורי' עולה סתם גם לעולת העוף. הלכך יביא תור או בן יונה. ומר כי אתריה. ומר כי אתריה:

יביא

המעלה את הקומץ בחוץ חייב. כתב הר"ב. ובהאי כללא הוי נמי המעלה קומץ בפנים כו'. וכ"כ רש"י. וכתבו התו' וא"ת ומי סתם לן תנא כר"א דפי"ב דזבחים מסנה ד' דרבנן מחייבי בכזית בחוץ. וי"ל דקומץ דנקט לאו לאפוקי כזית. אלא לאפוקי מאידך דר"א מסנה ו' דאמר בשני בזיכי לבונה עד שיקרב שני קומצים. ולפי' זה לא מיירי בקומץ דסלת ע"כ. וקלת קשה דא"כ ה"ל לשנות תחלה שני בזיכין כו'. ושני בזיכין טעונים שני קומצים. יליף לה בת"כ בג"ש דנאמר כאן אזכרתה ובגבי קומץ אזכרתה. מה להלן מלא הקומץ. אף כאן מלא הקומץ. והיינו שני קמצים מלא הקומץ לסדר זה ומלא הקומץ לסדר זה. תוספת פ"ק דף י"א: ד' הרי עלי זהב. זה לבדק הבית. הרמב"ם: יפחות מדינר זהב. כתב הר"ב. והוא שיאמר מטבע של זהב. דאי לא. דלמא נכסא דדהבא קאמר דהיינו חתיכה של זהב. גמ'. ובספ"ו דשקלים פי' הר"ב מביא אפי' לגור' שהוא כמינומלג קטן והוא מירושלמי דהתם והביאו התוס' דהכא ופירוש דנסכא היינו כדי לעשות נמורא. ע"כ. אבל הרמב"ם בפ"ב מהלכות ערכין הלכה יו"ד. כתב יביא לשון של זהב. יהיה משקלה. כדי שיאמר לא לכך נתכוונתי. ע"כ. סובר דירושלמי. וגמרא דידן פליגי. ובגמ' אדמוקמינן דאמר מטבע פריך ודלמא פריטי. אי"ר רב פפא פריטי דדהבא לא עבדי אינשי: כסף לא יפחות מדינר כסף. גמרא ודלמא נסכא. אמר רבי אליעזר דאמר מטבע. ודלמא פריטי אמר רב ששת באתרא דלא סגי פריטי דכספא:

ה' הרי עלי יין לא יפחות מג' לוגין. דת"ר אזרח (בפרשת נסכים כתיב (במדבר ט"ו) כל האזרח יעשה ככה וכולה קרא יתירא הוא) מלמד שמתנדבים יין. וכמה ג' לוגין. דבציר מהכי לא חזי. ומנין שאם רצה להוסיף יוסיף. ת"ל יהיה. יכול יפחות. ת"ל ככה. ועיין פי"ב מסנה ד': שמן לא יפחות מלוג. פי' הר"ב שפחות שבמנחה עשרון סלת. והיא טעונה לוג שמן דשמן דבא בנדבה גמרינן ממנחת נדבה דתניא קרבן כלו' וכי תקריב קרבן מנחה מלמד שמתנדבין שמן (כמ"ש בס"פ דלעיל) ודון מינה ומינה מה מנחה בלוג אף שמן בלוג. ורבי סבר דון מינה ואוקי באתרה. דשמן הבא בשני עצמו הוי כנסכים דומיא דיין. הכי אמרינן בגת' הכא. וספ"ו דזבחים. ואני תמיה דברש"ד דשבועות פליגי ר"מ ורבנן. ולרבנן דון מינה ואוקי באתרה. והסוגיא כי הכא דאמרוה קמיה דרב פפא (וקשיא דרבנן אדרבנן) וכ"ש דהתם הלכה כרבנן. והכא כתבו הרמב"ם והר"ב דאין הלכה כרבי. וצריך לי עיון. ועיין מ"ש במסנה ב' פ"ז דזבחים: פירשתי. ואיני יודע מה פירשתי. מן היין או מן השמן. רמב"ם שפי"ז מהקרבנות: ביום המרובה. כתב הר"ב כי"ט ראשון כו'. דה"ל י"ג פרים וכו'. וד' מוספים ב' מוספי דשבת. וב' מוספי דחג. לא דק אלא ב' תמידי היום ה"ל לחשוב במקום ב' מוספי דחג. ולכן ראוי ה"ל שיכתוב וד' כבשים ב' מוספי שבת וב' תמידי היום. ולכן הוא בפירושו פרק דלעיל מסנה ד'. ומ"ש עוד ושעיר אחד ג"כ לפוס ריבטא כתוב כן. דהא חטאת הוא ואין לחטאת נסכים. כדתנן בפרק ט' מסנה ו'. ומ"ש והנסכים הנריכים לכולם ק"מ לוג. שכן שנינו שם מסנה ג' שבה לפר. הרי לי"ג פרים ע"ח לוגין. שלשה לוגין לכבש. הרי לי"ח כבשים ג"ד לוגין. ארבע לאיל הרי לשני אלים ח' לוגין. וזה המספר שוה לשמן ולין: ו' הרי עלי עולה יביא כבש. רבי אליעזר בן עזריה אומר. או תור או בן יונה. כתב הר"ב. דל"ש מר כי אתריה ומר כי אתריה. גמרא. וכתבו התוספות. אף על פי שהיו רגילין לקנות קרבנות בירושלים כדאמרינן (בפ' ק' דשקלים מסנה ב') מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה (והיינו בירושלים) ואמרו (בספ"ק דכריתות) מעשה ושמדו קינים ברבעתי

איל וגדי ולכהן הר"ב איל וסעיר וגדי . וכ"כ רש"י . וז"ל
התו' ה"ג יביא פר ועגל ואיל סעיר גדי וטלה . וז"ל
דלא כתי' סעיר ועל כרחין גרסי' ליה כדקתני גבי שליחי' סעיר.
ע"כ . אבל הרמב"ם כתב וז"ל
אם טלה מופל על כבש ועל עז
מ"כ . אלא דאי הכי לא לגרוס
גדי שהוא בן שנה . כמו הכבש .
כמ"ש הר"ב במשנה דלקמן :
ז יביא פר ופרה עגל ועגלה
ג"כ דעת ר' הרמב"ם :
איל ורחל כי' הר"ב ורחל נקבה
בת שתי שנים . וה"ל לפר'
איל בן שתי שנים כדתנן במשנה
ג' פ"ק דפרה : גדי וגדיים
סעיר וסעיר' טלה וטליה . וכן גי'
הר"ב . אבל במשנה שבגמרא
גרסי' סעיר וסעירה קודם גדי
וגדיה . וכדתנן לעיל . וכך גרסה
רשונה אותם כסדר גדלם :
ח נסכין היין והסלת שמביאין
עם הזרקן הם
נקרבים נסכים . כמ"ש הריטב"ם
ברפ"ב מהלכות הקרבנות וכבר
כתבתי זה במשנה ג' פרק ד'
דזבחים : מן רבי אומר . כתב
הר"ב לכתחלה . ואריס יבי' בדמיו
שנים דהוי קטן והביא גדול .
(שבכל מקום שנים חשובים
מאחד . אבילו שניהם שוים
רש"י) ומי פליג אלא דנטר להו
לרבנן עד דמסקו למלתייהו
והדר מפליג עלייהו . תדע
דקתני כבש זה עולה ונסתאב
יביא בדמיו איל ורבי אומר ש"מ
ג"ר איל זה עולה כי יביא
בדמיו כבש . ובריסא מיי שור
זה כו' . אפילו הביא בדמיו איל
אחד יצא . הרמב"ם פי"ו מה"ק :
הבינוני שבהן הקדש . כתב
הר"ב . אף הבינוני שבהן הקדש וכו' . והיכי עביד
כו' . ממתין לבינוני עד שיום' כו' . גמ' . ופסיטא . דהה"נ אם
הומם הגדול דמיחל בבינוני . אלא שצריך שיביא ג"כ בדמים
היתרים :

יביא פר ועגל . מן הבהמה ואיני יודע מה
פירשתי . יביא פר ועגל איל גדיו טלה .
פירשתי ואיני יוד' מה פירשתי . מומים עליה'
תור ובן יונה : ז הרי עלי תודה ושלמי' יביא
כבש . פירשתי מן הבקר ואיני יודע מה
פירשתי . יביא פר ופר' עגל ועגלה מן הבהמה
ואיני יוד' מה פירשתי . יביא פר ופרה . עגל
ועגלה . איל ורחל . גדי וגדיה . שעיר ושעיר'
טלה וטליה : ח הרי עלי שור . יביא הוא
ונסכיו במנה . עגל יביא הוא ונסכיו בחמש .
איל יביא הוא ונסכיו בשתים . כבש . יביא
הוא ונסכיו בסלע . שור במנה . יביא במנה
חוץ מנסכיו . עגל בחמש . יביא בחמש חוץ
מנסכיו . איל בשתים . יביא בשתים חוץ
מנסכיו . כבש בסלע . יביא בסלע חוץ מנסכיו
שור במנה והביא שנים במנה . לא יצא .
אפי' זה במנ' חסר דינר וזה במנה חסר דינר
שחוזר והביא לבן לבן והביא שחור . גדול
והביא קטן . לא יצא . קטן והביא גדול . יצא .
ר' אומר לא יצא : ט שור זה עולה ונסתאב .
אם רצה יביא בדמיו שנים . שני שורים אלו
עולה ונסתאבו . אם רצה יביא בדמיה אחד .
(גמ' ור') ר' אומר . איל זה עולה ונסתאב .
אם רצה יביא בדמיו כבש . כבש זה עולה
ונסתאב . אם רצה יביא בדמיו איל . (גמ' ור')
ר' אומר . האומר אחד מבבשי הקדש .
ואח' משורי הקדש . (גמ' ויו) היו לו שנים .
הגדול שבהן הקדש . שלשה . הבינוני שבהן
הקדש .

פירשתי

יביא פר ועגל . זכרים ולא נקבות . דעולה ליכא לספוקי
אלא בזכרים . ומתני' רבי היא דאחר לקמן המתנדב קטן
והביא גדול לא יצא . אבל רבנן פליגי עליה ואמרי המתנדב קטן
והביא גדול יצא . דיש בכלל מרובה מועט . והלכה כחכמים :
פירשתי . אחד מקרבנות הבהמה
ואיני יודע מאיזה . ומן פירשתי .
יביא מכל מיני בהמה . הזכרים
גדולים וקטנים . דהיינו פר
ועגל איל וסעיר וגדי וטלה :
פירשתי . את המין . ואיני יודע
מה פירשתי . אם מין הבהמה . או
מן העוף : ז תורה ושלמים .
תורה או שלמים : יביא כבש פחו'
שבתורה ושלמים : יביא פר ופרה .
דתורה ושלמים ליכא לספוקי
בזכרים ונקבות : רחל . נקבה בת
שתי שנים : גדי . בן שנה מן
העזים : שעיר . עזים בן שתי שני'
טלה . כבש בן שנתו : חוץ יביא הוא
ונסכיו במנה . כך נתפרש דינו
בתורה שבעל פה . שיהא ערך
השור עם נסכיו מנה : עגל יבוא
הוא ונסכיו בחמש . סלעים : אחר
הרי עלי שור במנה . יביאנו במנה
חוץ מנסכיו שהרי כך קבעו :
שור במנה והביא שנים במנה לא
יצא . שהרי קבע שור במנה : קטן
והביא גדול יצא . אומר לא יצא
מכוס הכי תנא פלוגתא דר' ורבנן
הכא בסיפא . לפרושו דריסא לאו
דברי הכל היא . אלא רבי היא ולא
רבנן ואין הלכה כר' : בן נסתאב .
שנפל בו מום דבעל מום אקרי
טמא . כדכתי' (ויק' א' ג') ואם
כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו
ממנה קרבן לה' ובעלי מומין
שנפלו הכתוב מדבר . כדקרשינן
בפרקין דלעיל : אם רצה יביא
בדמיו שנים . ולא דמי לריסא
דאמרי' שור במנה והביא שנים
במנה לא יצא דהתם דאמר הרי עלי שור במנה חייב עד
שיביאנו . אבל אבא בשור זה ונסתאב שאני . דכיון דאמר שור
זה אקריב עולה ונסתאב אזל ליה נדריה . דזו לא חלי לאקריבה.
ר' אומר לכתחלה . אבל אם הביא יצא . דכיון דאמר זה . אינו
חייב באחריותו . ואין הלכה כרבי : הבינוני שבהן הקדש . אף
הבינוני שבהן הקדש . דכי יש לו שנים הגדול הקדש שהמקדיש בעין יפה מקדיש . ומתניתא המוב שבהן הקדש . דכתיב (דברים י"ב)
מבחר נדריכם . וכי יש לו שלשה חוששין אף לבינוני . דלא ידעינן אהי מיניהו אל ההקדש . אי אגדול דהוי עין יפה . אי אבינוני
דהוי עין יפה לגבי קטן . הלכך תרוייהו אסירי . מיהו לא הרב לאוכלם אלא אחד מנייהו והיכי עביד דלשתרי אחד מנייהו ומתין לבינוני
עד שיומם ומחלל אותו אגדול . דומה נפשך אי אבינוני אל ולא אגדול . הרי נפל בו מום ומחלו . ואי אגדול אל מעיקרא מיגלא
בינוני חולין מעיקרא :

פירשתי

פירשתי איזה מהן ולא ידעתי איזה הוא: או שאמר לי אבא פירשתי להקדש • נשעת מיתתו א' משורי הפרשתי ואיני יודע על איזה מהן אמר לי: הגדול שבהן הקדש • דהיכא דאמר פירשתי ליכא ספיקא דודאי הגדול פירש: י בית חוניו • בית המקדש שבנה חוניו בנו של שמעון הצדיק באלכסנדריא של מצרים שבשמת שמעון הצדיק אמר להם חוניו בני ישמש תחתי • מפני שהיה בקי ורגיל בעבודה יותר משמעי אחיו ולא קבל עליו חוניו להיות כהן גדול לפי שהיה שמעי אחיו גדול ממנו שתי שנים ומחצה • ונתמנה שמעי כ"ג תחת אביו • לימים נתקנא חוניו בשמעון אחיו אמר לו בא ואלמדך סדר עבודה הלביש כתונת בד דקה שלובשות הכהנים על בשרן ועליה מזור גר קטן והטמידו אצל המזבח • ילא ואמר לאחיו הכהני' ראו מה גדר זה וקיים לאחיותו אותו היום שאתינ' לכ"ג אלבש כתונת שליבי ואחגור באזור שליבי • בקשו אחיו הכהנים להרגו • כח להם כל המאורע בקשו להרוג את חוניו רק מפניה' לבית המלך • ועדין כל הרואה אותו אומר זה הוא הלך לו לאלכסנדריאה של מצרים שהיו בה רבבות מישראל ועשה שם מקדש ובנה מזבח והעלה עליו לשם ה' ועל אותו מזבח נתגבא ישעיה י"ט י"ט ביום ההוא יהיה מזבח לה' בתוך ארץ מצרים ועמוד הבית ההוא קרוב למתתיס שנה ונקרא בית חוניו על שמו והכל מודים שהקרבנות שהיו קרבים שם • אינן קרבן • לפיכך מי שאמר הרי עלי עולה והקריב שם לא יצא ידי נדרו: שאקריבנה בבית חוניו • נעשה כאומר הרי עלי עולה על מנת שאהרגנו ולא אימייב באחריות הלכך אם הקו יבא בבית חוניו יצא ידי נדרו • אבל חייב כרת משום שוחט בחוץ • שהרי קרא עליה שם עולה: ר"ש אומר אין זו עולה • והרי היא חולין גמורים שאין שם הקדש חל עליה כלל כשאמר שאקריבנה בבית חוניו • ואין הלכה כר"ש: ואם גלח בבית חוניו לא יצא • אלא יחזור ויגלח במקדש בירושלים • ושם יביא קרבנותיו: שאגלח בבית חוניו אם גלח בבית חוניו יצא • דהאי גברא שנדר בנזיר כדי שיגלח בבית חוניו • לצעורי נפשיה נתכוון ומפני שהיה קרוב לבית חוניו ורחוק מא"י אמר אי שגיא בבית חוניו מרחקא • נפי לא מצינא לאצטעורי • ולא חל שם נזירות עליו אבל נעשה כמי שנשבע שלא לשתות יין עד זמן פלוני: רש"א • אינו נזיר כלל ומותר לשתות יין • ואין הלכה כר"ש: ואין

"פירשתי ואיני יודע מה פירשתי. אמר לי אבא ואיני יודע מה. הגדול שבהן הקדש: י הרי עלי עולה יקריבנה במקדש. ואם הקריבה בבית חוניו לא יצא. שאקריבנה בבית חוניו. יקריבנה במקדש. ואם הקריבה בבית חוניו יצא. ר' שמעון אומר. אין זו עולה. הריני נזיר. יגלח במקדש. ואם גלח בבית חוניו לא יצא. שאגלח בבית חוניו. יגלח במקדש. ואם גלח בבית חוניו יצא. ר"ש אומר אין זה נזיר. הכהנים ששמשו בבית חוניו. לא ישמשו במקדש בירושלים. ואין

י בבית חוניו • פי' הר"ב בית המקדש שבנה חוניו בנו של שמעון הצדיק וכו' • לימי' נתקנ' כו' • נרא' שאע"פ שנתמנה להיות כ"ג עדין לא עבד שלא שנמנו וגמרו שיהא הוא הכ"ג ופסקו לו הגדולה • ולימים כשהיה לו להתחרך ולעבוד נתקנא כו' • ובברייתא ואעפ"י כן נתקנא בו כו' • ומ"ש הר"ב והטמידו אצל המזבח • בברייתא • ומסייס הרמב"ם ללמדו איך יעבוד • לא שיגע בשום עבודה מן העבודות • מפני שאסור בעבודה מחוסר בגדים • ע"כ • ומ"ש הר"ב והעלה עליו לשם ה' • כדבי יהודה בברייתא וה"ב דיקא מתני' דקתני ואל"ל לדבר אחר • מכלל דבית חוניו לאו ע"ז הוא • וכתבו התוס' תימה • הרי יש כאן איסור שחוטי חוץ • ונראה לדבני נח היה מעלה לנכרים הנודרים נדרים ונדבות • ע"כ • והרמב"ם כתב והקריב עליו קרבנות לשם יתברך • וכן אמרו בית חוניו לאו בית ע"ז הוא • אלא שעבר על מה שנאמר (דברים י"ב) פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה ונאספו עליו כת שקורין קבעצר עם כל הגויים אליהם וקרב אותן לעבודת השם ובאו אליו וגדל עניגו ביניהן ומנוהו כהן וכבדו אותו הבית והיו המצריים עובדי' בו לשם ומקריבין קרבנות כפי מה שלמד אותן ונתקיים דבר השם על ידי ישעי' י"ט י"ט ביום ההוא יהיה מזבח לה' בתוך ארץ מצרים וגו' • ע"כ • הנה לדבריו היו מקריבים קרבנות נכרים וגם ישראלים אלא שישראלים עברו על פן תעלה וגו': שאקריבנה בבית חוניו • אין שייך כאן תפוס לשון ראשון ואחרון (למתני' ג' פרק דלעיל) דהוי כאומר עד בית חוניו מצינא דאטרח כדלקמן תוס' • ואע"ג דבעולה לא אמרינן האי טעמ' היינו משו' דס"ל דשם עולה יש עליו וחייב כרת וא"מ שברא הוא שמשום כך הוא אומר בבית חוניו דלא מצי מטרח: יגלח וכבר באמרו בנזירות שעניין תגלחת נזירות הבאת קרבנותיו • הרמב"ם • ועיין בפ"ב דנזיר משנה ה': ואם גלח בבית חוניו לא יצא • ל' הר"ב • אלא יחזור ויגלח במקדש בירושלים • לא ידעתי למה הוסיף בירושלים ועיין לקמן: אם גלח בבית חוניו יצא • כתב הר"ב דהאי גברא שנדר בנזיר כדי שיגלח בבית חוניו • לצעורי נפשיה נתכוון כו' • דהכא ליכא למימר דנעשה כאומר על מנת שלא אתחייב באחריות קרבנותי • דנזיר כמה דלא מייתי קרבנותיו לא מתכפר • גמ': יצא ומשום שחוטי חוץ נמי לא מחייב • רש"י בגמר' וכדכתב הר"ב דלא חל שם נזירות עליו וכתבו התוספות פרק אף על פי דמס' כתובות דף נ"ו ע"א • דאמאי הא מתנה על מה שכתוב בתורה ותנן במשנה ד' פ"ב דנזיר האומר הריני נזיר ע"מ שאהיה שותה יין ומטמא למתים הרי זה נזיר ואסור בכולן • וטעמא משום דמתנה וכו' (כמ"ש הר"ב שם) ואור"י דלא אמרי' מתנה כו' תנאו בטל • שלא היכא שמתכון לעקור מ"ש בתורה • אבל הכא כבר הוא שיש מצוה בבית חוניו כמו בבית המקדש ואין מתכוין לעקור • לית לן למילף מתנאי דבני גד ובני ראובן • עכ"ל: בירושלים • להכי איצטריך בירושלים לאשמועינן

דבנוב

א מיי' מה' איסו"ב הל' ט ב קס"ד • מיי' פי"ל מה' הל' ז ע"ז נכ: מיי' פ"ט מה' בית המקדש הל' יד

דבנוב וגבעון היו מותרי' לשמש כ"ם בזמן הזה שאין שירות ואין מקדש דולאי כשר לדוכן ולקרות בתורה תחלה כ"כ התו' בסס תשובת רש"י: בבעלי מומין חולקין ואוכלין. מפורש ברפי"ב דזבחים: יא ללמד שא' המרבה וא' הממעיט. ע"מ"ש בזה בס"ד בסוף פ"ב דחגות:

סליק מסכת מנחות

ואוכלין אבל לא מקריבין: יא נאמר בעולת הבהמה אשה ריח ניחוח. (גמ' ובעולת העוף אשה ריח ניחוח) ובמנחה אשה ריח ניחוח ללמד שאחד המרבה ואחד הממעיט. ובלבד שיכוין אדם את דעתו לשמים:

נשלמה מסכת מנחות

כשהשלים ענין ובחי קדש ם. וכה שנלוה אליהם. רבר על ענין שחיטת שאר חובחים על סדר הכתוב שהרי אחר שאמ' (דברי' י"ב) והיה המקום אשר יבחר ה' שמה תביאו וט'. אמר רק בכל אות נפשך תובח ואכלת בשר. והביא אחר שהו' חיל ין הרכב"ם:

מסכת חולין

פרק א הכל

שוחטין. והא דלא קתני הכל שוחטים אחד אנשים וא' נשים כדקתני בתמורה רפ"ק. התם איצטריך למתני כדפירש בריש תמורה משום דכל הפרש כולה נאמרה בל' זכר. אבל הכא אין חדוש באשה יותר מבאיש. ובריפ"ג דזבחים ד' ל"א גבי קדשי איצטריך למתניאנשים. משו' דבשאר עבודות נשים פסולות אפי' כהנות. תו': הכל שוחטין ושחיטתן כשרה. כתב הר"ב בגמ' פריך כו' דמרים' משמע דהאי דמרבינן מהכל שוחטי' לכתחלה וכ"כ רש"י. דודאי לא אתא לאשמועי' אלא אתאי דמרבינן דבמי דפסיטא לן ששוח' אתא למימרא. קרא כתיב וזבחת. והא' שחיטה שכתב הר"ב. הנהו דכתב ברפ"ב דהלכתא גמיר' להו ומ"ש הר"ב שלא יתעלמו פרש"י לשון עייפו וחלישות הלב שאין יכול לראות חכת חרב וסכין אפילו בבהמה כמו ותתעלפנה הבתולות (עמוס ח') ע"כ: חוץ מחש"ו. פירש הר"ב דאפי' דיעבד וכו' דתמיד הן מוחזקי' לקלקל עיין במשנה ג'. וגמ' דף י"ב דייק שמא קלקלו לא קתני אלא שמא יקלקלו אמר רבא ואת אומרת. אין מוסרין להן חולין לכתחלה לשחוט פי' התו' בסס ר"ת (בדף ב' ד"ה שמא יקלקלו) אפי' כדי להשליך לכלבים דלמא אתי למיכל שיטעו להכשיר שחיטתן מתוך שירלו שמוסרין להן. כדפטר לקמן שחיטתן מכשר דלמא אתי למימר שחיט' מעליותא היא ובאין אחרים רואין עסקינן ע"כ: ובלן ששחטו. כתב הר"ב דלאו אחש"ו גרידא קאי. ומיהו אדיבהו גמי קאי דדוקא בדיעבד מכשירין שחיטתן. אבל לכתחלה אין מוסרים להם לשחוט אפי' באחרי' עומדים על גבן. דכיון שהן מועדין לקלקל מוחזקין שמא ישהו. או שמא ידרסו מעט. ולאו אדעתייהו דהני אחרים ברואין אותן. הר"ן: שחיטת נכרי נבלה. כתב הר"ב אפילו כהלכתה וישראל עומד על גביו. וכפירש"י. ומסיים הר"ן שאין שחיטה. אלא בישראל. מתורת שחיטה הוא בששחטה הויא ליה כמתה מאליה. ע"כ. וכיונא בזה כתב בית יוסף

מסכת חולין

פרק א הכל

שוחטין. בגמ' פריך הכל שוחטי' לכתחל'. ושחיטתן כשרה. דיעבד. דמרישא משמע דהאי דמרבינן מהכל שוחטין לכתחלה. וכסיפא משמע דכי מרבינן מהכל דיעבד מרבינן ליה אבל לכתחל' לא אתרבי' ליה. ליכא למימר כלה מתני' לכתחלה וחדא קתני. דכיון דתנא הכל שוחטין פסיט' דכשרה ובמסקנא מפרשא מתניתין בגמ' הכי. הכל שוחטין כל המומחים היודעים הלכות שחיטה שוחטין ואפי' שאין מוחזקין. שלא שחטו לפניהן ג"פ לראות אם יש בהן כח שלא יתעלפו בשחיטה. ויבואו לידי שהייה. ומה דברים אמורים דחסיבי מומחים. בזמן שאלו המומרים לו לשחוט יודעי' ומכירי' בו שיודע הלכות שחיטה אבל אם אין יודעים בו אם יודע הלכות שזימה לאו שחוט ואם שחט בודקין אותו. ואם יודע הלכ' שחיטה שחיטתו כשרה: חוץ מחרש שוטה וקטן. דאפי' דיעבד ויודעים הלכו' שחיטה אסור לאכול משחיטתן דתמיד הן מוחזקין לקלקל שאין בהן דעת: וכלן ששחטו. מדלא קתני ואם שחטו אלא וכולן ששחטו משמע דלאו אחרש שוטה וקטן גרידא קאי אלא אף אשאין יודעים בו אם יודע הל' שחיטה דריסא קאי דבודקין אותו. ואי ליתיה קמן דלבדקיה ושחט ואחרים רואין אותו שחיטתו כשרה. וליתא הלכתא כי האי מתני'. אלא אע"ג דאין אחרים רואין אותו וליתיה קמן דלבדקיה שחיטתו כשרה. דרוב מצוין אצל שחיטה מומחי' הן ואף לכתחל' שוחטין אף על פי שאין אחרים רואין אותן: שחיטת נכרי. אפי' כהלכתה וישראל עומד על גביו נבלה. אבל איכא אסורה בהנאה דדוקא שחיטת מין החדוק לע"ז אסורה בהנאה. דסתם מחשבה מין לע"ז אבל נכרי האמור כאן. הוא מאותן שמעשה אבותיהן בידיהן: ומטמא אבל נכרי כיון דלאו מין

א פיר' פ"ם אה' ביאת מקדש סל' יג ב ק' ג ברכות ס: יז' סנת כו' ד פיר' ע"ל חה' סחרש מוש"ע י"ד סי' פ סעי' ס ועיין בתנה ה' סס סעיף ה ג"ת. מיר' פ"ב חה' מאר מנות המזבח סל' ו וע"ד חה' מאכלות אסורות פ"ש ר"ד אי' ב סעי' ס

ומטמאה במשא · כדכתיב (ויקרא י"א) והנוגע את נבלתם וגו' ואפי' שלא נגע · ולא היה צריך לומר' דכיון דנבלה היא בידוע שנבלה מטמאה במשא · אלא לומר לך זו מטמאה במשא בלבד ויש לך אחרת שמטמאה אפילו באהל · ואי זו (זו) הקרובת ע"ז : השוחט בלילה·

וכן הסומא ת"ל שוחט בלילה דומיא דסומא מה סומא באפילה אף השוחט בלילה באפילה ובאמי הוא דתנא השוחט דיעבד אין לכתחלה לא · אבל כשאבוקה כנגדו אפילו לכתחלה שוחטים בלילה: השוחט בשבת · אע"פי שאם היה מזיד היה מתחייב בנפשו שחיטתו כשר' ומיהו אסור' באכילת-עומא · דלהכי תני בשבת ובשם הכפורים לאקושי שבת ליה"כ · מה י"הכ אסורה באכילה כל אותו היום משום עינוי אף שבת אסור באכילה כל אותו היום ולמולאי שבת אוחרת בין לו בין לאחרים · והשוחט לחולה בשבת דבהתירא קא שחט מותר לבריא לאכול ממנו באותו שבת בשר חי · אבל לא מבושל שמא ירבה בשבילו: ב מגל יד · ישלה שתי פיות האחת חלקה כסכין והאחת יש בה פגימות ובגד שהיא חלקה אין שוחטים לכתחלה גזירה שמא ישחוט בגד הפגום ולהכי תנא השוחט דמשמע דיעבד אין לכתחלה לא · ושמעינן מהא דסכין פגומה ויש בה כדי לשחוט מן הפגם ולהלן אסור לשחוט בו לכתחלה · אלא אם כן כרך הפגם בבגד · או בגמר דהשתא ליכא למגזר דלמא אתי לשחוט במקום הפגם : בצור

ומטמאה במשא · "השוחט בלילה · ב"וכן הסומא ששחט · שחיטתו כשרה ג"השוחט בשבת וביום הכפורים · אע"פי שמתחייבי בנפשו · שחיטתו כשרה: ב "השוחט במגל יד · בצור

סימן ב' · בשם ר"י · משום דכתיב וזבחת ואכלת · אותו שהוא בר זביחה לאכול מזבחו · ע"כ · ובכ"מ שפ"ב מהלכות מאכלות הטומאות · כתב הא דר"י בשם התוספתא דתניא בה וזבחת ואכלת · ולא שזבח הנכרי · ולא שזבח הקוף · ע"כ · ועיין במשנה ג' פרק ב' · והרמב"ם כתב בפ"ד מה"ש שנאמר (שמות ל"ד) וקרא לך ואכלת מזבחו · מאחר שהזהיר שמא יאכל מזבחו אתה למד שזבחו אסור · ואינו דומה לישראל שאינו יודע הלכות שחיטה · וגדר גדול גדרו בדבר · שאפילו נכרי שאינו עובד ע"ז שחיטתו נבלה (ואע"פי שהרא"ש כתב עליו שאינם דברים של טעם הנה בספרי ספר מעדני המלך כתבתי בפירקין סימן ה' דהכי דייק מקרא דכתיב וזבחו לאלהים אחרים וקרא לך ואכלת מזבחו · ואי איתא דלא אתי · אלא להזהיר שלא יאכל ממה שזבח בתוך ביתו · לא היה צריך לכתוב מזבחו · אלא ואכלת עמו · דהא ריש' דקרא ה"ק וזבחו לאלהים אחרים · אלא להכי מהדר וקאמר ואכלת מזבחו לומר שכל זבחו שהוא זובח אפילו שלא בתוך ביתו אסור) · ומש' הר"ב אבל אינה אסורה בהנאה · כלומר כתקרובת ע"ז דאסורה בהנאה · כדתנן במשנה ג' פ"ב דע"ז · ומ"ש הר"ב דדוקא שחיטת מין האדוק לעבודה זרה · וז"ל הרמב"ם לפי שעובדי עבודה זרה חלוקים לב' חלקים · האחד מהן היודעין לעשות אותה · ר"ל להביט אל המזלות הנומחים לנורך מלאכת ולהוריד הרוחניות בהן ושאר אותן שטויות המטנפים השכל כמו שמאמינים בעלי האמונה הזה · והחלק השני הן העובדין לאותן הצורות הידועות כפי מה שלמדו מחכמיהם בלבד · וכן הם רוב עובדי ע"ז · והחלק הזה האחרון עליו אמרו חכמים ז"ל בלשון הזה · נכריס שבא"ל לאו עובדי ע"ז הם אלא מעשה אבותיהם בידיהם · ע"כ

ומטמאה במשא · כתב הר"ב · ולא היה צריך לומר לך וכו' ויש לך אחרת שמטמאה אפילו באהל ואיזו זו תקרובת ע"ז וכרבי יהודה בן בתירא דתניא ר"י בן בתירא אומר תנין לתקרובת עבודה זרה שהיא מטמאה באהל שנאמר (תהלים ק"ו) וילמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת מטמא באהל · אף תקרובת ע"ז מטמאה באהל · ומשום דאשכחן תרי סתמי כר"י בן בתיר' בפ"ב דע"ז משנה ג' ובפ"ג משנה ח' מש"ה פירשו הר"ב והרמב"ם כהאי לישנא · ולא כאיכא דאמרי בגמרא · ויש לך אחרת שהיא כזו שמטמאה במשא · (ואינה מטמאה באהל) ואיזו זו תקרובת ע"ז · ודלא כר' יהודה בן בתירא · ועיין מ"ש שם בפ"ג דעבודה זרה: הש תש בשבת וביה"כ · אע"פי שמתחייב בנפשו · פי' הר"ב אע"פי שאם היה מזיד כו' · גמרא · דאלו במזיד לא יאכל עולמית כדאשכחן במבטל בשבת במזיד · כדתנן במשנה ג' פרק ב' דתרומת· וע"ש · וכפירוש הר"ב שם דלאחרים מותר למולאי שבת · וכך פסק הרמב"ם פרק ו' מהלכות שבת והטור א"ח סימן שי"ח ולכאורה אף בשחיטה דינא הכי · ומ"מ מתני' לא מתוקמא במזיד דשחיטתו כשרה קתני לא שנא לו ולא"ש לאחרי' כדאמרינן בגמ' דמש"ה לא מוקמינן כר"י הסנדלר · וכי תימא אמאי כשר לאחרים הא הוי מחלל שבת · ופי' הר"ב במתני' דלקמן דשחיטתו פסולה· כבר כתבו התוספות בריש הסוגיא דבעינן לאוקמא מתניתין אפילו במזיד · די"ל דלקמן בפרהסיא · והכא בצנעה· ועי"ל דמשום פעם אחד לא חשיב מומר · וכן משמע בפ"ב דף ל"ט וכו' · ע"כ · אלא דא"ה ה"ל להרמב"ם והטור לכתוב כך בחבוריהם דשחיטה בשבת במזיד שרי למולאי שבת לאחרים · ומדלא כתבו כך משמע דפסולי לגמרי · וכך כתב בית יוסף סיר' ל' סימן י"ח · דלהרמב"ם והטור משמע דפסולה · והיינו לגמרי · וז"ל הרמב"ם בפירושו · ושמא תאחר ולמה לא תהא שחיטת מזיד בשבת כשרה · הואיל ואינו מחלל שבת ואין שחיטתו פסולה · אלא אחר גמר שחיטה · ואם שחט אח"כ שחיטה שנייה הוא שיהיה אסור · דע שמשיתחיל לעשות חבורה בלואר הבהמה הוא מחלל שבת קודם שישחוט שום דבר מן הוושט והגרגרת · אם תרצה לבאר יותר מזה תאמר בשעת שישחוט קצת הסימנים קודם שיגמר השחיטה הוא מחלל שבת ובשעה שיגמור השחיטה הוא פסול · ע"כ · ומ"ש הר"ב והשוחט לחולה כו' · ואפילו חלה היום דאנן קי"ל כרבי שמעון דליתא ליה מוקצה מחמת איסור · אלא דדחיה בידים · או מוקצה מחמת חסרון כיס הרא"ש · ועיין מ"ש במשנה ד' פכ"ד דשבת · ומ"ש הר"ב מותר לבריא לאכול כו' גמרא מ"מ כיון דא"א לכזית בשר בלא שחיטה אדעתא דחולה קא שחטה פירש"י וליכא למגזר שמא ירבה בשחיטה בשביל בריא · דהא משום ההוא זיל דחולה בעי למשחט טולה · ע"כ · מתחייב בנפשו בשבת סקילה· וביום הכפורים כרת · הר"ן :

רל צ

ב בצור ובקנה. כתב הר"ב מתני' מיירי בצור ובקנה שהיו תלושים ולבסוף חברן כו' ולא כן לענין עבודה זרה (עיין במסכת ז פ"ג דע"ז) ומ"ש הר"ב אבל במחובר מעיקרא אפי' דיעבד פסול גמ' דיתיב רבי וקאמר מגין לשחיטה שהיא בתלוש שנאמר (ב"א ש' ב"ב) ויקח את המאכל וכתבו התוס' וא"ת והא האי קרא בקדשים כתיב דנפקא לן מהכא דקדשים טעונין כלי (כמו שהעתקתי במסכת ד' פרק י"א דתכלת) ואר"ת דלענין תלוש גמרינן גמי לחולין מדכתי' (שם) לשחוט את בנו ולא כתיב לשחוט את העולה. אבל כלי לא שייך למילף בחולין. אלא בקדשי' כשאר עבודות דבעו כלי שרת ומדכתיב ויקח ולא כתיב ויכין דרשינן תלוש בחולין. ומדכתיב מאכלת. ולא כתיב המחתך. דרשינן כלי בקדשים. ע"כ. וכתבו עוד ד"ה ורמינהי דמשוס צור אצטריך לאוקמי הכי. דאלו קנה הת"ל דמיירי בשאר קנה שאינו גדל באגם כדלקמן: הכל שוחטין. כתב הר"ב לאתויי ישראל מומר כו' והוא שלא יהיה מומר לע"ז. שאמרו מומר לע"ז מומר לכל התורה כולה. הרמב"ם. ועיין בגמ' דף ה'. ומ"ש או מחלל שבתות בפרהסיא. לפי שעיקר בידינו ג"כ התחלל שבת בפרהסיא. הרי הוא כעע"ז לכל דבריו. הרמב"ם. ועיין מ"ש בסוף מתני' דלעיל. ולעולם שוחטין. כתב הר"ב. בין בראש הגג ולא חיישינן שמא יאמרו לגבא השמים עלה לשחוט דשחיטתו פסולה. כדתנן פ"ב משנה ח'. ומ"ש וכן בראש הספינה. דמוכחא מלתא כו' לשון רש"י בין בראש הספינה ואע"ג דתנן לקמן בפ"ב משנה ט' כו') אין שוחטין לתוך ימים בראש הספינה. שרי דמוכחא מלתא כו': ובכל שוחטין כו'. כתב הר"ב בין בזכוכית כו' ואתי למעבד חלדה. פירוש חלדה במשנה ד' פ' דלקמן: מגירה. פי הר"ב. ויש לכל פגימה מורשא. פי' בליטה רש"י פ' מי שתתו דף כ"ד ומתני' זו ואל"ל זו קתני והטור בסימן ו' הסמיט להמגירה: שונים. פי' הר"ב התחובי בלחי של בהמה. ודוקא בשאין שנים כו'. וכ"כ רש"י ונראה דאלו אחד לא מקרי מחובר במה שהוא בלחי דלחי הוי כבית יד. וכמ"ש הרמב"ם. דלא כטור שכתב עליו בסימן ו' דלא נהירא: והצפורן. פירש הר"ב המחוברת. וכתב ב"י סימן ו' דמחוברות לגוף הוא. דאלו ליד וכיד תלוש מן הגוף. לא מקרי מחובר. כמו שן בלחי: ג השוחט מתוך הטבעת. פירש הר"ב. בטבעת הגדולה שהוא עליונה לכולן קאמר. והא דקרי לה טבעת סתמא. משום דאין בכל הקנה טבעת גמורה אלא היא. שאינן שלמות. אלא רצועת בשר מהלכת לאורכו של קנה ומחברת ראשי הטבעות. רש"י: מלא החוט. כתב הר"ב. כלומר כל דהו. וטייחו בבסמוך פירש אלא חוט הסערה. ומה שחסר בזה גילה בזה. ולשונו לשון רש"י הוא:

ד השוחט

בצור ובקנה. מתני' מיירי בצור ובקנה שהיו תלושים ולבסוף חברן ושחט בהן בשאר מחוברים. ודיעבד אין לכתחלה לא אבל במחובר מעיקרו אפילו דיעבד פסול. ותלוש גמור אפילו לכתחלה. שרי: צור. סלע מחודד. ולשון מקרא הוא (שמות ד) ותקח צפורה צור ותכרות: הכל שוחטין. לאתויי ישראל מומר לעבירה אחת. או אפילו לעבירות הרבה שמותר לאכול משחיטתו. והוא שלא יהי' מומר לעבודה זרה או מחלל שבתות בפרהסיה. וכודקי ישראל כשר הסכין ונותן לו יופי. שחזקתו שאינו טורח לבדוק. ואחר כן שוחט ואפילו בינו לבין עצמו. וחוזר ישראל וכודק סכינו לאחר שחיטה. אם היא יפה שחיטתו כשרה. ואלו הנדוקין שאנו קורין לון קרחים שאינן מאמינין בתורה שבעל פה שחיטתן פסולה. אלא אם כן ישראל עומד ורואה השחיטה מתחלה ועד סוף: ולעולם שוחטים. בין ביום בין בלילה לאור האבוקה. בין בראש הגג. ולא חיישינן שמא יאמרו לגבא השמים עלה לשחוט. וכן שוחטים בראש הספינה. דמוכחא מלתא דלנקר ספינתו הוא צריך ולא לשר הים לשחיט: ובכל שוחטים. בין בזכוכית בין בקרומית של קנה שהוא עשב הגדל באגם שחותך כסכין. אבל בקנה עצמו. אין שוחטין בו לכתחלה. מפני שיש בו שפורטין ממנו ונוקבים הסימנים. ואתי למעבד חלדה. מגל קציר. שקוצרים בה. התבואה שפגימותיה נוטות כלן לצד אחד בשפוע: מגירה. סכין אלא פגימות. ויש לכל פגימה מורשה מכאן ומכאן דהיינו חודות. שיניים. התחובים בלחי של בהמה. ודוקא כשהן — שנים או יותר: והצפורן המחוברת. שהן חודקים. שאין חותכין אלא קורעין מחמת הפגימות. והאי חודקים אסורה קאי. ולאו אצפורן. דטעמא דצפורן משום מחובר הוא. מגל קציר. דאשיה כפופים מאד ודרך הליכתה אינה קורעת: ב"ש אומרים נבלה ומטמאה במשא דגזרי' הולכה אטו הוכאה: ובית הלל לא גזרו. דאפוסא טומאה לא מפסיגן משום גזירה. אבל באכילה מודו דאסורה. גזירה הולכה אטו הוכאה: ג השוחט מתוך הטבעת. בטבעת הגדולה שהיא עליונה לכולן קאמר: ושייר בה אלא החוט על פני כולה. אלא הטה לסכין לגאת מן הטבעת לצד הראש עד שגמר כל הטבעת כולה. כשרה: אלא החוט. כלומר כל דהו אבל אם קודם שגמר את כולה הגריס את הסכין לצד הראש ויצאה מן הטבעת וגמר את השחיטה למעלה מן הטבע' שאינו מקום שחיטה שהיא הגרמא אף על פי שנשאר רוב הקנה במקום שחיטה פסלי רבנן הואיל וגמרו בפסול. רבי יוסי בר יהודה אומר אלא החוט על פני רובה. אם שייר בה אלא חוט הסערה מן הטבעת לצד הראש על פני רוב הטבעת. כלומר שחתך רוב הקנה בתוך הטבעת. ובמשוטה הגריס ויצא מתוך לצד הראש וגמר השחיטה למעלה מתנה. כשרה. דברוכא

לתכשרה לה שחיטה. ואידך כי

קא

בצור ובקנה שחיטתו כשר. הכל שוחטין ולעולם שוחטין. ובכל שוחטין. חוץ ממגל קציר והמגירה והשיני והציפורן. מפני שהן חונקים. השוחט במגל קציר בדרך הליכת. בית שמאי פוסלין. יבית הלל מכשירין. ואם החליקו שיניה. הרי היא כסכין: ג השוחט מרחוק הטבעת. ושייר בה מלא החוט על פני כולה שחיטתו כשרה. רבי יוסי בר יהודה אומר. מלא החוט על פני רובה: ד השוחט

קא שחיט מחתך בסר בעלמא הוא: ופסק הלכה השוחט למעלה מטבעת הגדולה משפוי כובע ולמעלה טרפה: משפוי כובע ולמט' כסר יהיינו דשייר בחיטי ששחט בחותן ב' חיטין של בסר שהן למעלה מטבעת הגדולה: ולמטה השפוי כובע: ושייר בהן כל שהוא לצד הראש: ד השוחט מן הלדדים. לדי הצואר: שחיטתו בשרה: ואפילו לכתחלה נמי ואיידי דבעי למתני סיפא המולק מן הלדדים תני נמי השוחט דדיעבד: המולק מן הלדדים מליקתו פסולה: דבמליקה כתי' (ויקרא ה') ממול ערפו: דהיינו מאחוריו: השוחט מן העורף שחיטתו פסולה וה"מ שלא החזיר הסימני' לאחורי העורף: שלא חתך המפרקת עד שהגיע לסימנים דקודם שהגיע לסימנים נטרפה בשבירת המפרקת: ואף על גב דבמליקה כשרה התם הוא דכלה מתחלה ועד סוף הוי מן המליק' והוי כשאר שוחט שנוק' את הוסט מעט מעט עד שגומר שחיטתו: אבל שחט מן העורף: כיון דשחיטה לאו הכי נמירי: לא הוי שבירת המפרקת מן השחיטה ואטרפה לה: והשוחט מן הלדדים דקתני רישא: אפילו בדלא אהדר הסימנים: דהא משחטי סימנין שפיר קודם המפרקת: המולק מן העורף לאו עורף ממש דהיינו מה שיש משפוי הקדקוד מאחוריו כל דבהדי פרלוף: דהא כתיב ממול ערפו: אלא מול הרואה את העורף: דהיינו אחורי הצואר: מלק בלפורן וחתך בסר ומפרקת עד שהגיע לסימנים מליקתו כשרה דזו היא מצות מליקתו לכתחלה ואיידי דתנא השוחט מן העורף פסולה ואפילו בדיעבד: תנא נמי המולק בדיעבד: השוחט מן הצואר: תחת הגרון קרי צואר והוא דרך רוב השחיטות: שכל העורף: כל מול הרואה את העורף: ה כשר בתורין פסול בבני יונה: דתורים משמע גדולים ולא קטנים: בני יונה קטנים ולא גדולים: דלא לשחיט קרא ולכתוב מן בני התורים: או מן היונה: ומדכתב בכלהו תורים ובני יונה: ש"מ לעכב: תחלת הצוב: כשמתחיל להביא נוצה יפה לצובה סביב לצואריו פסולים בזה ובזה: בבני יונה פסולין משום גדלן: ובתורים משום קטנן: דיצאו מכלל קטנים ולכלל גדולים לא באו: ומיהו בני יונה הקטנים ביותר ששומטין כנף מהם: ואין דם יונה מתנו פסולין מרוב קטנן: ו כשר בפרה פסול בעגלה: פרה אדומה ועגלה ערופה שתיהן נעשין בחוץ: אלא שפרה אדומה בשחיטה כשרה בערפה פסולה: עגלה ערופה בעריפה כשרה בשחיטה פסולה נמצא הכשר בפרה פסול בעגלה והכשר בעגלה פסול בפרה: כשר בכהנים פסולים בלויים: כהנים במומין פסולים בשנים כשרים: לויים במומין כשרים בשנים פסולים דכתיב (במדבר ח') ומבן חמשים שנה יפסוק מלאכת העבודה: ובשילה ובבית עולמים שלא היה שם משא בכתף: אין הכהנים פוסלים בלויים אלא הקול בלבד: והקול אינו פוסל בכהנים לעולם נמצא בין בשילה ובבית עולמים הכשר בכהנים פסול בלויים הכשר בלויים פסול בכהנים

ד השוחט מן הצדדין • שחיטתו כשרה •
ב המולק מן הצדדין • מליקתו פסולה •
השוחט מן העורף • שחיטתו פסולה •
המולק מן העורף • מליקתו כשרה • השוחט
מן הצואר • שחיטתו כשרה • המולק מן
הצואר • מליקתו פסולה • ג שכל העורף
כשר למליקה • וכל הצואר כשר לשחיט' •
נמצא כשר בשחיטה • פסול במליק' • כשר
במליקה • פסול בשחיטה: ד ה כשר בתורין •
פסול בבני יונה • כשר בבני יונה • פסול
בתורים • תחילת הציחוב • בזה ובזה •
פסול: ן כשר בפרה • פסול בעגלה •
כשר בעגלה • פסול בפרה • כשר בכהני' •
פסול בלוים • כשר בלוים • פסול בכהני' •

טהור

ד השוחט. מן הלדדים שחיטתו כשרה. פי' הגר"ב "ואפי' לכתחילה ואיידי כו' וכן פירש"י וכת' הר"ן ולא ידעתי מי הזקיקו לכך דודאי משמע דמצות שחיטה לכתחלה בחמצע צואר היא דמן הלדדין אי כא למיחש שמא תשבר מפרקת קודם שחיטת הסימנין ותו כיון דשחיטה בסימנין היא כי שחיט מן הלדדין וחותך מן המפרקת איכא לצער ב"ח לפיכך נראין הדברים דדיעבד הוא דשחיטתו כשרה אבל לכתחלה מצוה לשחוט מן אמצע הצואר וכתב הרמב"ם ז"ל בפ"א מהלכות שחיטה וצריך שהשוחט שישחוט באמצע הצואר ואם שחט מן הלדדין שחיטתו כשרה. עכ"ל הר"ן ומסיים הכ"מ אף על גב דתנן השוחט מן הצואר שחיטתו כשרה התם על כרחך היא לן למימר דאגב דקתני המולק דיעבד קתני נמי השוחט ע"כ והא דעקר שחיטה מן הצואר עיין בפירוש הר"ב רפ"ב המולק מן העורף כתב הר"ב לאו עורף ממש דהיינו כו' כל דלהדי פרלוף כדכתיב (ירמיה ב') כי פנו אלי עורף ולא פנים גמרא ומ"ש הר"ב דזו היא מצות מליקתו עיין עוד ביומא ל' פ' ו' דזבחים: נמצא כשר בשחיטה פסול במליקה מפרשינן בסוגיא דאתא למעוטי מחזיר סימנים לאחורי העורף דפסול במליקה וכתב רש"י ואיידי דתנא כשר בשחיטה וכו' תני נמי כשר במליקה כו' ואוקמתא אחריתי אלא כמסקנא וכמ"ש ג"כ הרמב"ם בסוף פ"ו מהמ"ק: ה בתורין ל' משנה רש"י: ן כשר בפרה פסול בעגלה כו' פירש הר"ב פרה בשחיטה ועגלה בעריפה: דכתיב הערופ' משמע זו ערופ' ואין אחרת ערופה וכתיב וערפו (הערופה) שנה עליה הכתוב לעכב גמ': כשר בכהנים פסול בלויים וכו' פירש הר"ב כהנים במומין ולויים בשנים דת"ר זאת אשר ללויים (במדבר ח') זאת ללויים ואין אחרת ללויים יכולין הכהנים פסולים בשנים כו' ת"ל אשר ללויים ולא אשר לכהנים ומש"ה דבשילו ובית עולמים אינם פסולים הלויים אלא בקול שיתקלקל קולו מרוב הזקנה ויראה לי שאינו נפסל אלא לומר שירה אבל יהיה מן המומרים הרמב"ם פ"ג מה' כלי המקדש ובגמ' אמר רב יוסי מאי קרא ויהי כאחד למחצצרים ולמשוררים להשמיע קול א' (ד ה ב' ה') פירש"י ויהי כאחד אפילו זקנים במשמע קול א' שנריכים לבסס את קולם שיהא נראה קול אחד ע"כ:

טהור

טהור בכלי חרס טמא בכל הכלים וכו' . לפי שנאמר בכלי חרס תוכו . תוכו של זה ולא תיכו של אחר . ונאמר (בסדבר י"ט) וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו איזהו כלי שטומאה קודמת לפתחו (שהטומאה משכיס ומתהר לגא דרך פתחו) זה כלי חרס וכי אין צמיד פתיל עליו . הוא דטמא הא יש צמיד פתיל עליו טהור . אלמא לא נטמא מגבו ומדכתיב ביה טמא הוא . אלו הוא דכי אין צמיד כו' טמא . הא יש כו' טהור . הא כל הכלים בין שיש כו' בין שאין כו' טמאין . גמרא . ועיין רפ"ב דכלים : **טהור** בכלי עץ . פי' הר"ב . פשוטי כלי עץ טהורים מדאורייתא . הרמב"ם . ועיין בפי' הר"ב רפ"ב דכלים . (ומ"ש הר"ב דאתקש לשק כו' . וכ כ שם ברים פ"ב דכלים . והכי איתא בכתה דוכתי . וכתבו התו' בפר"ע ד פ"ד . דלא נקט [כן נמי] מה בגד [ומעשה עזים] מיטלטל מלא וריקן מוכל מעשה עזים וגו' אע"ג דבגד ומעשה עזים כתב גבי שק(ויקרא א)או בגד או עור או שק דלא שייך למילף הכי . אלא משק . כדכתי'(בראשית מ"ב)ויכי הם מריקים שקיהם . ועיין בפי' הר"ב משנה ד' פכ"ד דכלים . ומ"ש שם בס"ד ושוב שם בסוף הפרק)ומ"ש הר"ב גולמי כלי מתכות כו' . עיין בפי' הר"ב במשנה ג' פ"י דכלים ומ"ש שם : **ז התמד** כתב הר"ב מים שנותנים על החרצנים כו' . ובזמן שנתן שלשה חלקים מים והוציא ד' לב ע יין מעליה הוא כלומר דבפ' בתרא דמעשרו' משנ"ו' . תנן התמד ונתן מים כמדה ומצא כדי מדתו פטור ורבי יהודה מחייב [מצא] יותר על כדי מדתו מוציא עליו וכו' . ומפרש לה הרב התם . והוא דרמא תלתא ואשכח ד' . ושם פסק דאין הלכה כרבי יהודה ולפי זה אי מתני' דהכא כרבנן גריך לומר דפלוגתייהו התם בלא החמין וכאוקמתא דר' אלעזר הכא בגמ' . אבל בפ"ק משנה ג' דמעשר שני דתנן מי כי הכא . ופי' הר"ב משהחמין נקח כו' . והא דרמא תלתא ואשכח הרב היינו כאוקמתא דרבה בר אבוה דמוקי' פלוגתייהו בשהחמין וכטרי רבנן אלא א"כ דרמא תלתא ואשכח ד' . ושם אחר הא דאמר רבה בר אבוה ומתני' ר' יהודה וכלומר דמתירי דלא אשכח ד' . והא מני מוקים לה כרבנן ודרמא תלתא ואשכח ד' . כדכתב שם הר"ב ומש"ה כתבו התו' דשל"ל לרבה בר אבוה דבהכי לכ"ע חייב . אפי' בלא החמין . כ"ל שהר"ב שם סובר דכיון דמוקמינן לפלוגתייהו בהחמין מסתמא סיפא דיקר כבדי מדתו ממי דוק בהחמין אלא שרבה בר אבוה רוצ' למוקמ' מתני' בתמד שתמא דלא משכח רביעית יתר על כדי מדתו . דהא בתמא קתני . ואה"נ שאם נרנה לדחוק ולמוקים מתני' דרמא תלתא ואשכח ד' דאתיא כרבנן . והרמב"ם בפ"ד מהל' מעשר ב' . כת' כשיטת הר"ב דהכא : אינו מיקח בכסף מעשר כת' הר"ב . דיין הוזכר כו' מה הפרט מפו' פרי מפרי כו' ועמ"ש בפ"ק דמעשר' ב' משנ"ג' : ופוסל את המקוה כת' הר"ב ויין אינו פוסל אלא בשינוי מראה עיין פ"ז דמקואו' משנ' ד' : **האחין** השותפין כתב הר"ב בקלבון פי' הר"ב ב' קלבנו וכפרש"י ושוד פי' כן בס' בתרא

"טהור בכלי חרש טמא בכל הכלים טהור בכל הכלים טמא בכלי חרש . [2]טהור בכלי עץ . טמא בכלי מתכות . טהור בכלי מתכות . טמא בכלי עץ . [3]החייב בשקדים המרים . פטור במתוקים . החייב במתוקים פטור במרים : [4]התמד . עד שלא החמיץ . אינו ניקח בכסף מעשר . [5]ופוסל את המקוה . משהחמיץ . ניקח בכסף מעשר . ואינו פוסל את המקוה . [6]האחין השותפין . כשחייבין בקלבון . פטורין ממעשר בהמה . פטורין כשחייבין במעשר בהמה .

טהור בכלי חרס טמא בכל הכלים . אויר כלי חרס טמא שאם הגיעה טומאה לאויר . ולא נגעה בו . נטמא הכלי חרס . דכתיב ביה (ויקרא י' א) אשר יפול מהם אל תוכו : ובגבו טהור . שאפילו נגעה טומאה בגבו לא נטמא בכך . אויר כל הכלים טהור . כל זמן שלא נגעה בהן הטומאה' אף על פי שנתלת באויר . ובגבן טמא . שאם נגעה טומאה בגבן נטמאו . נמצא הטהור בכלי חרס . טמא בכל הכלים . וטהור בכל הכלים . טמא בכלי חרס : טהור בכלי עץ טמא בכלי מתכות . גולמי כלי עץ . דהיינו כלים שלא נגמרה כל מלאכתן . אבל נגמרה חקיקתן וראויין הן לתשמישן טמאים . ופשוטי כלי עץ טהורים . אפילו נגמרה כל מלאכתן . דאתקש כלי עץ לשק . דכתיב (שם) מכל כלי עץ או בגד או עור או שק . מה שק מיטלטל מלא וריקן . אף כל מיטלטל מלא וריקן גולמי כלי מתכות טהורים . הואיל ולכבוד עשויין לא חשיבי כלי למלאכתן עד שתגמר כל מלאכתן . פשוטיהן טמאים . דלא אתקיש לשק בכלי עץ . נמצא הטהור בכלי עץ טמא בכלי מתכות . הטהור בכלי מתכות טמא בכלי עץ : החייב בשקדים המרים . שקדים המרים . קטנים חייבין במעשר שדרכן לאכלן בקטנן קודם שיהו מרים . גדולים פטורים שאין ראוין לאכול מתוקי' . גדולים חייבין שנגמר פריין . קטנים פטורין שאין דרך אכילת' כן . נמצא החייב בשקדים המרים פטור במתוקים . והחייב במתוקים פטור במרים : [4]התמד עד שלא החמין עד שמתא חיירי בתרתי מילי ודבר הטוהג בזה אינו מוהג בזה . והשתא חיירי בחדא מלתא . ובזמן שדבר זה נוהג בה אין דבר זה נוהג בה . תמד מים שנותנים על החרצנים וזגים וכשמחמיץ ותוסס נעשה יין . או על השמרים וקולטים אותן המים טעם היין ובזמן שנתן ג' חלקי מים והוציא ד' לבולי עלמא יין מעליה הוא והכא חיירי . כגון שלא הוציא אלא כמו שנתן או פחות' או מעט יותר: עד שלא החמין מים בעלמא הוא ואינו נקח בכסף מעשר דיין הוזכר בקיחת כסף מעשר (דברים י"ד) ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך ונו' מה הפרט מפורש פרי מפרי וגדולי קרקע אף כל פרי מפרי וגדולי קרקע : ופוסל את המקוה . דג' לוגין מים שאובין פוסלין את המקוה אם נפל לתוכו קודם המשכת מ' סאה . ויין אינו פוסל את המקוה' אלא בשנוי מראה: משהחמין . חשוב יין ונוהג בו קיחת מעשר ואין בו פסול מקוה : האחין השותפין . האחין שהן שותפין בירושתן . כשחייבין בקלבון פטורין ממעשר בהמה . האחין שחלקו ולבסוף נשתתפו חייבים בקלבון וכשמחייבין שקליהן מביאין ב' חצאי שקלים

שקלים ונותנים ב' קלבונות והקלבון הוא לשון הכרע שחייבין להכריע שקליהן ואם נתנו בין שניהם שקל שלם נותנים שני קלבונות שהיה להן לשקול לחצאין ופטורים ממעשר בהמה מכל הנולדים להם כל ימי שותפות שהשותפות פטור ממעשר בהמה בדאית' בבכורות בפ' בתרא (דף כ"ז) יהיה לך • ולא של שותפים • והתם מוקים ליה להאי קרא במעשר • ואע"ג דבבכור כתיב • וכשחייבין במעשר בהמה כגון אם לא חלקו מעולם חייבין במעשר בהמה • לעשר כל הנולדים להם כל ימי שותפותם • דאמר התם יכול אפי' קנוי בתפוסת הבית • ת"ל יהיה ת"מ מגופו טרין מן הקלבון לגמרו שקולין בין שניהם שקל שלם שמעון אביה' בחזקתו עומד והאב השוקל על בניו ואו על אחד מבני עירו ופוטר בשלו פטור מן הקלבון דתנן בשקלי (פ"ח) השוק' בשביל העני או בשביל בן עירו פטור • ובנין נמי אין מלות שקליה' עליו והוו להו כשכנו ובן עירו : כל מקום שיש מכר • שאדם יכול למכור את בתו • דהייטו כשהיא קטנה • אין קנס אם נאנסה או נתפתתה אין לאביה חומשי' כסף • דנערה כתי' (דברים כ"ב) ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנער' חמשים כסף : וכל מקום שיש קנס • דהייטו כשהיא נערה • אין מכר • שאין אדם מוכר את בתו לאחר שהביאה סימני נערות • ומתני' ר"מ היא • דאחר קטנה מבת יום אחד עד שתביא שתי שערות יש לה מכר ואין לה קנס • משתביא שתי שערות עד שתבגר יש לה קנס ואין לה מכר • אבל חכמים אומרים קטנה מבת ג' שנים ויום אחד עד שתביא שתי שערות • יש לה מכר ויש לה קנס • הלכה כחכמים • ומלא שהבת מיום שנולדה עד שתראה לביאה • יש לה מכר ואין לה קנס • ומשתראה לביאה עד שתביא סימנין • יש לה מכר ויש לה קנס • ומשתביא סימנין עד שתבגר • יש לה קנס • ואין לה מכר • ואין בין נערות לבגרות • אלא שנה אחת שים : כל מקום שיש מיאון • יתומה שהשיאה אמה ואחיה • ואפילו לדעתה יכולה למאן ויולאה בלא גט עד שתביא סימנין וכל ימי קטנותה אינה רשאי לחליצה אם יבמה היא דאיש כתיב בפרש' (שם כ"ה) ואם לא יחפוץ האיש • ומקשינן אשה לאיש ומשגרשת לחליצה אינה יכולה למאן : כל מקום שיש תקיעה • בערבי שבתות ויומים טובים תוקעים שלש תקיעות להבטיל את העם ממלאכה ובין השמשות תוקע ומריע ותוקע וסובת : אין הבדלה • לא על הכוס • ולא בתפלה • שאין הבדלה אלא במוצאי שבתות ויומים טובים : י"ט שחל להיות בע"ש • אע"פי שגם היום יו"ט היה ואין בו מלאכה • תוקעין להבטיל ממלאכת אוכל נפש ולא מבדילין מפני שהנכנס חמור מן הנ"ל : חל להיות במוצאי שבת מבדילין • לפי שהיולא חמור מן הנכנס ותקיעה אין כאן : כיצד מבדילין • בין שבת לי"ט • כשחל י"ט להיות במוצאי שבת : רבי דוסא אומר בין קדש חמור • ואין הלכה כרבי דוסא • דלא מזלזלינן ביום טוב לקרותו קדש הקל :

פטורים מן הקלבון • כל מקום שיש מכר • אין קנס • וכל מקום שיש קנס • אין מכר • כל מקום שיש מיאון • אין חליצה • וכל מקום שיש חליצה • אין מיאון • ב"מ שיש תקיעה • אין הבדלה • וב"מ שיש הבדלה • אין תקיע' • יום טוב שחל להיות בע"ש • תוקעין ולא מבדילין • במוצאי שבת • מבדילין ולא תוקעין • כיצד מבדיל בין קדש לקדש • רבי דוסא אומר • בין קדש חמור לקדש הקל :

פרק ב השוחט

אחד בעוף • ושנים בבהמה • שחיטתו כשרה • ורובו של אחד כמחוה • ר' יהודה אומר • עד

פרק ב השוחט

אחד בעוף • משום דלכתחלה מבעי ליה לשחוט שני סימנין אפי' בעוף • דיעבד לא אין לכתחלה לא • אבל שנים בבהמה לכתחלה הוי • דעד כמה לשחוט וליזול • א"ל משום דבעי למתנא ורובו של אחד כמוהו • דלוקא • דיעבד דלכתחלה צריך שיתכוין לשחוט כל הסימן כלו • ואחד בעוף נפקא לן דכתיב (ויקרא א') ואת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרומשת במים • הטילו הכתוב לעוף בין בהמה לדגים לחייבו בשני סימנין א"א שכבר הוקש לדגים • לפטרו בלא כלום :

בתרא דבכורות • ותימה דלא נקטי כת"ק דר"מ פ"ק דשקלים משנה ו' • דלא מחייבי אלא בקלבון אחד • וכמה הוא הקלבון פליגי נמי התם בכוף הפרק • ומ"ש הר"ב קלבון הוא ל' הכרע • עיין מ"ש שם משנה ו' : כל מקום שיש מכר אין קנס כו' • שנויה כבר במתני' ח' פ"ג דכתובות • ושם מפורש בגמ"ד : כל מקום שיש מיאון כו' עיין רפי"ג דיבמות : כל מקום שיש תקיעה כו' • כתב הר"ב • בע"ש וי"ט תוקעים ג' תקיעות להבטיל את העם ממלאכה וכו' • כדתנן בפרק בתרא דסוכה משנה ה' • ושם מפורש :

פרק ב השוחט

אחד בעוף • כתב הר"ב משו' דלכתחלה מבעי ליה לשחוט שני סימנין אפי' בעוף וכו' • דלכתחלה אצרכוהו רבנן תרווייהו משום הרחקה לעבירה דלמ' לא אתי למיעבד רובא דחדי רש"י : אחד בעוף • כתב הר"ב דכתיב זאת תורת הבהמה כו' • שכבר הוקש לדגים דלאו בני שחיטה כלל נינהו כדמסקינן בגמ' • משום דכתיב אסיפה דהו במקום שחיטה דאחריני • כדכתיב (במדבר י"א) הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם • ומדשני קרא בדיבוריה וכתב בהו אסיפה ש"מ דוקא הוא : ורובו של אחד כמוהו • רובו של כל אחד ואחד • רש"י • וכתב הר"ב ושחיט' מן הצואר כו' • שהייה דרסה כו' • מפורשים לקמן • והגרמה פ' דלעיל משנה ג' • ומ"ש הרב • דתניא ובזבחת כאשר צויתיך (דברים י"ב) מלמד שנצטוה משה בעל פה כו' פירש"י אלו מקרא יליף • אלא כלומר על הלכות שחיטה נצטווה • והתו' כתבו דיי"ת בגימטר' דכאשר • א' אחד בעוף • ס' שנים בבהמה • ר' רובו של אחד כמוהו • ר"ת • דכאשר למפרע • ע"כ • ולאו דאצטריך הך ברייתא לרובו ככולו • דלדרשא דזאת תורת הבהמה והעוף נמי רובו ככולו • כמ"ש הר"ן בריש מתניתין • דמדאורייתא בכל

בכל מקום חזרו כולו אלא זו ר' שלמה והיא דלעיל בר קפרא שלמה. והרב מייתי להך דרבי נמי. משום הלכות שחיטה. וגם הרי"ף כתב לשתיקן: חצי אחד בעוף. ה"ה חצי כ"א ואגב רוב אחד נקט חצי אחד. ומריצא נמי שייע ליה דדוקא רוב בעינן. ולא נקטיה אלא אגב דבעי למתני אחד וחצי בבהמה. אע"ג דהוו טפי מרוב הסמיס כין הכל. שחיטה פסולה. תוס':

ב השוחט שני ראשין כו' דיעבד אין לכתחלה לא. בקדשים מיירי דתני רב יוסף תזבח שלא יהו שניס שוחטין זבח א'. תזבחוהו. שלא יהא א' שוחט שני זבחים. גמ' דף כ"ט. והשתא סיפא שניס שוחטין כו' לכתחלה. דוקא בחולין. וכמ"ש ברפ"ב דקדושין:

ג שנא' וזבחת ואכלת וכו' ותרתי שמעינן מינה לתוספתא שכתבתי ברפ"ק בדבור שחיטת נכרי: נפלה סכין והגביהה נפלו כליו והגביהן כו'. נקט כמה גווני. אע"ג דלא אצטריך. כ"כ הר"ם בפ"ה דכלים מסנה ד':

ובא חברו ושחט. ה"ה כשחזר הוא עצמו ושחט. אלא אורחא דמלתא נקט דכשהוא מתיגע בא חברו ושחט. כ"מ פ"ג מה"ש: אם שהה כדי שחיט'. מ"ש הר"ב להרמב"ם ובעי נמי כדי שיגביהה וירבילנ'. כלומ' בנסה לנסה. ובדקה לדקה וכן לעוף: ד ופסק את הגרגרת. כתב הר"ב היינו עקור וכן פירש"י ואעיקור מפרש בפ"ק דף ט"ו. נמי כן. דהיינו הך דהכא. ומש פי' התו' דל"ל דמיירי ששח' בסכין פגומה. או במגל. ופסולה הוא משום דאין שוחטין אלא חונקין. כדתנן בפרק קמא חוץ מן המגל כו'. וכתבו עוד דבה"ג מפרש עקור היינו כדתנן בפרקה. מסנה ג' דאלו הך דהכא לאו שחיטה כלל. ועל זה הפירוש דבהלכות גדולות בעינן עקור. תמלא שני פירושים בריש פ"ה דכריתות. ע"ש:

אור

ד"ח ס"ל חס' פיסיס עוס"ע ר"ל סי' ס"ב סעי' ל'. ב חיי' סס טור סעי' ל"ל סי' כ"ס סעי' נ'. ג סס סעי' ל ד חיי' פ"ב סס עוס"ע ר"ל סי' כד סעי' נ. ה חיי' סס טור ס"ע ר"ל סי' כא סעי' נ. ו חיי' סס ס"ע ר"ל סי' כד סעיף ל'. ז סס סעיף ל. ח סס סעיף נ. ט סס סעיף נ. י לא חיי' סס עוס"ע ר"ל סי' ס. נ סעיף ל'. ל לב. יא חיי' פ"ב סס עוס"ע ר"ל סי' כ"ג סעיף כ. יב ס

ה חצי אחד בבהמה. שחיטתו פסולה. ורוב אחד בעוף. ורוב שנים בבהמה. שחיטתו כשרה: ב השוחט שני ראשין באחד. שחיטתו כשרה. שנים אוחזין בסכין ושוחטין אפי' אחד למעלה וא' למטה. שחיטתו כשרה: ג התיז את הראש בבת אחת פסולה. היה שוחט והתיז את הראש בבת אחת. אם יש בסכין מלא צואר אחד כשרה. בד"א בזמן שחוליך ולא הביא. או הביא ולא הוליך. אבל אם הוליך והביא. אפילו כל שהוא. אפילו באיזמל. כשרה. נפלה סכין ושחטה. אע"פי ששחטה כדרכה. פסולה. שנאמר (דברים כ"ז) וזבחת ואכלת מה שאתה זובח אתה אוכל. נפלה סכין והגביהה. נפלו כליו והגביהן. השחיז את הסכין ועף. ובא חברו ושחט. אם שהה כדי שחיטה. פסולה. רש"א אם שהה כדי ביקור: ד שחט את הנושט. ופסק הגרגרת

אור

ח"ל שכבר הוקש לבהמה. הא כיצד הכשרו בסי' ח' ושחטה בין העולר ובסני סימנים: וחמשה דברים הפוסלים את השחיטה. שהיה דרסה חלדה הגרמה ועקור. כלהו גמרא גמירי לה. דתניא וזבחת כאשר צויתיך מלמד שנצטווה משה בעל פה. על הלכות שחיטה. על הוסט ועל הקנה. ועל רוב אחד בעוף. ועל רוב שנים בבהמה: עד שיפחוט את הווריד. כמין חוטין שעל שני צדי הקנה. ואעוף בלבד קאי ר' יהודה. כדי להוציא את דמו. הוחיל ונולהו כלו כאחד ושחיטה דקאמר ר"י. לאו דוקא. אלא שיגקב הווריד בשעת שחיטה קודם שיקרוס הדם דהו לא נפיק ע"י מליחה. ואין הלכה כר"י: רוב אחד בעוף כו'. ואע"ג דתנן ברישא רובו של אחד כמוהו. הדר קנא הכא רוב אחד בעוף וכו' חד בחולין וחד בקדשים דאי אשמעינן בחולין הוה אמינא חולין הוא דסגי ליה ברובא משום דלאו לדם הוא צריך. אבל קדשי' דלא' הוא צריך. לא תסגי ליה ברובא קמ"ל: ב שנים אוחזים בסכין ושוחטין. בהמה אחת: אפי' אחד למעלה ואחד למטה. שזה אוחז בקלה א' של סכין. וחבירו בלדו השני: ג התיז את הראש. כאלם המתיז קנה או דלעת. שלוחק הכסכין בכח וסוסק. ווו היא דרסה: היה שוחט. במשיכ' והתיז הראש בהוצאה בלבד או בהולכה בלבד ולשחיטת הסמנים שעור הכשר. קרי התיז את הראש: אם יש בסכין מלא צואר. חוץ לצואר הבהמה והעוף ששוחט כשר. שיש בסכין כדי לשחוט במשיכה בלא דרסה. אבל אם אין אורך הסכין. אלא כעובי הצואר. או חוץ לצואר משהו דרסה היא. שאין הסימנים נחתכין במשיכה זו לבדה בלא דרסה: אם יש בסכין מלא צואר אחד. חוץ לשני הצוארים דהיינו שיעור שלשה צוארים: איזמל. תער דק קטן מאד ולא גזרינן איזמל שאין לו קרניס אטו איזמל שיש לו קרניס. ואיזמל שיש לו קרניס הוא שרגילים לעשות כמין קרני' לאיזמל לגוי על גביו נוטיס לצד ראשו. ומתוך שהוא קטן מאד הוא נמחט מן הצואר. וכשהוא מוליך ומביא יש לחוש שמא יחלידו הסימנים אותן הקרניס: נפלה סכין ושחטה. טעמא דנפלה. הא הפילה הוא כשרה ואע"ג דלא אכוין לשחוט. אלא בעינן טומה בשחיטה. מדאילטריך קרא למימר גבי קדשים לרצונכם תזבחו לדעתכם זבוחו כלומר מדעת וכונה. שמע מינה. דבחולין לא בעינן כונה: נפלה סכין והגביהה. ושהה בהגבהה זו: או שהשחיז את הסכין. קודם שחיטה ועף. נעשה עיף ויגע מחנות השחוז. וכשהתחיל לשחוט. לא היה בו כח. ופסק שחיטתו ובא חברו ושחט: כדי שחיטה. אחרת. כדי שישחוט רוב שנים בבהמה אחרת כמותה. כשהיא רכולה. נסה לנסה. ודקה לדקה. ועוף לעוף. ורמב"ם פיסק. כדברי האומר. כדי שחיטת בהמה דקה לעוף ובעי נמי כדי שיגביהה ווריבילנה. ולא נהגו כן: כדי ביקור. כשיעור שהעוף בודק ומבקר את סכינו ואין הלכה כר"ש: ד ופסק את הגרגרת. היינו עקור ובבהמה קאי:

תחת

תחת הסני: תחת הסימן הסני שהיה תוחב הסכין בין הסימן לגוף: החליד: כסה: ולשון חלדה: בחולדה הדדה בעקרי הבתים דמכסיא: ופסקו: מלמעה לתפלה: נבלה: ומטמאה במשא: טרפה: והיה מטמאה: ודבר אחר גרם לה להפסל: כגון אחד מן הטרפות הסמוכות בפרק ואלו טריפות: ה בידים מסואבות: כלו: בלא נטילת ידים דגזרו על הידים להיות שניות לטומאה: ובחולין שנעשו על טהרת הקדש מיירי: דשני עושה שלישי בהן: דשו בחולין גרידא אפי' היו מוכשרי' בדם איקשי עושה שלישי בחולין: לפי שלא הוכשרו בדם: שאין אוכל מקבל טומאה: עד שיבוא עליו מים: או אחד מז' משקין: שהם מים: יין: שמן: חלב: ודבש: דם: טל: הוכשרו בשחיטה: מגו דשריא שחיטה להקבשר מידי אבר מן החי: משוי ליה כמי אוכלא לגבי טומאה: ואין הלכה כר' שמעון: ו השוחט את המסוכנת: כל שמעמידים אותה ואינה עומדת מחמת חוליה הויא מסוכנת: ואפי' יש לה כח בשיני' לאכול קורות ובקעיות של עץ: עד שתפרכס: דאי לא פרכס מיישינן מא נטלה בשמתה קודם גמר שחיטה: אם זינקה: כדרך שהבהמות נופחות בגרונם והדם מקלח ומזנק בכח: השוחט בלילה: בהמה מסוכנת שלריכה פרכוס ולא ידע אם פרכס: ולאחר השכי' ומצא כותלי בית שחיטת הגואר מלאים דם כשרה מפני שזינקה: וכשיטת ר"א: דמכשיר לה בזנוק אמרה רבי שמעון: ואין הלכה כר"א: אחד בהמה דקה ואחד בהמה גסה: לריכה פרכוס אם היא מסוכנת: שפשטה ידה: בגמר שחיטה ולא החזירה: פסולה: אם היתה מסוכנת לפי שאין זה פרכוס: אלא כן דרכה בשעת לאת נפשה: אבל גסה לאו אורחא בהכי: ובין שפשטה: ולא כפפה: בין שכפפה: ולא פשטה: כשרה:

ורבי

אי גמ' פסק שחט את הגרגרת גמ' ואח"כ שחט ופסק את הושט או ששחט א' מהן: והמתין לה עד שמתה: "או שהחליד את הסכין תחת השני: ופסקו: ר' ישבב אומר: נבילה: רע"א: טריפה: בלל אמר ר' ישבב משום ר' יהושע: "כל שנפסלה בשחיטתה: נבלה: כל ששחיטתה כראוי: ודבר אחר גרם לה ליפסל: טרפה: והודה לו ר"ע: ה השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא מהן דם: כשרים: ונאכלי' בידים מסואבות: לפי שלא הוכשרו בדם: רש"א: הוכשרו בשחיטה: ו השוחט את המסוכנת: רבן (שמעון בן) גמליא אומר: עד שתפרכס ביד וברגל: ר' אליעזר אומר דיה אם זינקה: אר"ש (אף) גמ' ל"ג השוחט בלילה ולמחר השבי' ומצא כתלים מלאי' דם: כשרה: שזינקה: וכמדת ר"א: וחב"א "עד שתפרכס: או ביד או ברגל: או עד שתכבש בזנבה: אחד בהמה דקה: ואחד בהמה גסה: בהמה דקה שפשט' ידה ולא החזירה: פסולה: שאינה אלא הוצאת נפש בלבד: "בד"א שהיתה בחזקת מסוכנ': אבל אם היתה בחזקת בריאה אפילו אין בה אחד מכל הסימנים הללו כשרה: ז השוחט לעב"ום: שחיטתו כשרה

ורבי

מדאסכמן ביחזקאל (ד) דאחר ונבלה וטרפה לא אכלתי: אי אמרת בשלא מסוכנת שריא היינו רבותיה דיחזקאל: וה"ק שלא אכלתי בשר כוס כוס פי' שחוט שחוט: שלא תמות: שלא אי אמרת אסירא מאי רבותיה דיחזקאל: ואפילו לכתחלה שרי: ונקט לי' דיעבד משום דנעי למתני עד שתפרכס: שזינקה: זינוק קילוח רש"י: וז"ל הרמב"ם וזינוק גזור מן יזנק מן הבשן (ירמיה ל"ג): השוחט בלילה: כתב הר"ב: בהמה מסוכנת שלריכה פרכוס: וכן לשון רש"י ונקט ליישנא דת"ק לא"ג דכתבתות ר"א קיימינן דדיה אם זינקה: ובגמרא כתב הש"י וכמדת ר"א דאמר זינוק הוי פירכוס: ז השוחט לנכרי שחיטתו כשרה: מפרשים בגמרא: משום דס"ל דאין סתם מחשבת נכרי לעבודה זרה: ובהא דפליג אדר"א: אבל תרוויהו ס"ל דבעלים מפגלין וכר"א בר"י שכתבתי בסמ"ך דובחים: וכתב הר"ן: דהא דקתני הכוסם: ה"ה דאפילו לכתחלה: אלא דלא מצי למתני שוחטין לנכרי: דאי הכי הוי משמע דלמשמע הוא דאתא דלית ביה משום לפני עור לא תתן מכשול אבל לא שתהא שחיטתו כשרה: הלכך הוצרך לשנות שחיטתו כשרה: אבל אין לכי נמי דאפילו לכתחלה: ע"כ:

ורבי

אלצ

א ל:
ב חיי' ס"ג חה"
שחיטה הל' י"ח
וב"ח חה' לבנו'
הטומאה הל' ב
טומ"ע י"ד סי'
כ"ו:
ג"ב: חיי' פ"ד
מהל' מאכלות
אסורות עוש"ע
י"ד ס' כח סע'
כ"ד:
ד ל"ז:
הו חיי' סס טו'
ס"ע י"ד סי' י"ז
סע"ף ל:
ל"ח: זבחים
ח"ז: חיי' פ"ב
חה' שחיטה טו"
ס"ע י"ד סי"ד
סע"ף ב:

ור' אליעזר פוסל · א ר"א · אפילו שחטה שיאכל העכו"ם מחצר כבד שלה · פסולה · שסתם מחשבת עכו"ם לע"ז · א"ר יוסי · ק"ו הדברים · ומה במקום שהמחשבה פוסלת במוקדשין · א אין הכל הולך אלא אחר העובד · מקום שאין מחשבה פוסלת בחולין · אינו דין שלא יהא הכל הולך (ס"א) אלא אחר השוחט : ח ב השוחט לשם הרים · לשם גבעות · לשם ימים · לשם נהרות · לשם מדברות · שחיטתו פסולה · שנים אוחזים בסכין · ושוחטין · אחד לשם אחד מכל אלו · ואחד לשם דבר כשר · שחיטתו פסולה : ט ג אין שוחטין לא לתוך ימים · ולא לתוך נהרות · ולא לתוך כלים · אבל שוחט הוא לתוך עוגא של מים · ד ובספינ' על גבי כלים · ה אין שוחטין לגומא כל עיקר · אבל

ז ור' אליעזר פוסל · אם בהמת נכרי היא · ואע"ג דישראל קשחיט ליה מהניא בה מחשבת עכו"ם דסתם מחשבתו לע"ז · וחלב כבד יותרת הכבד : א"ר יוסי ק"ו · דלא מהניא מחשבת בעלים · הואיל וישראל שחיט ליה : ומה במקום שמחשבה פוסלת · דהיינו במוקדשים · כדכתיב (ויקרא ז') המקריב אותו לא יחשב קרי ביה לא יחשב כלומר שלא יחשוב לאכלה חוץ לזמנו כי פגול יהיה : אין הכל הולך אלא אחר עובד · דכתיב המקריב לא יחשב · אבל בעלים לא פסלי במחשבתן כי מקריב לא כהן : מקום שאין המחשבה פוסלת · בגמ' מפרש למתני' דהכי קאמר ומה במקום שמחשבה פוסלת במוקדשי' בד' עבודות · אין הכל הולך אלא אחר העובד · מקום שאין מחשבה פוסל' בחולין אלא בב' עבודות · אינו דין שלא יהא הכל הולך · אלא אחר השוחט · והכי פירושא במקום שמחשבה פוסלת במוקדשי' בד' עבודות שחיטה וקבל' הדם וזריק' והולכה באיזו מאלו שחשב ע"מ לאכול או להקטיר חוץ לזמנו · פגול הוא · ואע"פ שיש בה חומרא א אין מחשבה הולכת אלא אחר העובד · חולין לענין ע"ז שאין מחשבה פוסלת בהן בד' עבודות אלא בב' בשחיטה ובזריקה דהכי הוא דכתיבן זובח לשדים וזורק דם (שמות כ"ב) ' בל אסיך נסכיהם מדם (תהלים ט"ז) אבל קבלה והולכה · לא כתיב בהו · והקטרה אע"ג דשייכא בע"ז · מיהו לאו עבודה היא לאפסודי בהמה · משום הקטר חלבה לע"ז היכא דלא נשחטה · ולא נורק דמה לע"ז דהא אפי' בפנים לא מפסיל קרבן אם חשב על אכילת בשר בשעת הקטר חלבים · וכיון שאלינו קולא במחשבת חוץ דין הוא שנקל בזה שלא יהא הדבר תלוי אלא בשוחט · והלכה כר' יוסי : ח השוחט לשם הרים וכו' · שחיטתו פסולה · ותקרובת ע"ז לא הויא ליאסר בהנאה · משום דכל הני אינן נעבדים ע"ז · דכתיב (דברים י"ב) אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם · ומיהו פסולה מלאכול · משום דדמיא כשחיטה לשם ע"ז ומתפלגא בה · ודוקא שאמר לשם הרים לשם גבעות · אבל אם אמר למלאך הממונה על הים ועל הגבעות · הרי זו זבחי מתים ואסורה בהנאה : לשם דבר כשר · שחיטה כשרה : ט אין שוחטין לתוך ימים · שלא יאמרו לשרו של ים הוא שוחט : ולא לתוך הכלים · שלא יאמרו לזרוק דמה לע"ז קא עביד : עוגא · גומא · ל' עוגיאות לגפנים במועד קטן · עוגה של מים דוקא עכורים · אבל צלולין לא · שמא יאמרו לפרצוף מכיו הנראה במים הוא שוחט : ובספינה · יכול לשחוט על גבי כלים · והדם שותת ויורד לתוך הים · שהרואה אומר · כדי שלא ללכלך הספינה הוא עושה : אין שוחטין לגומא כל עיקר · אפי' בבית · וטעמא דגומא · מפני שהוא חק המינים :

אבל

ורבי אליעזר פוסל וכו' · שסתם מחשבת נכרי לע"ז · ואסורה בהנאה כתקרובת ע"ז · ואע"ג דבמתני' דלקמן דתנן כתני פסולה · ומפרשינן · דאינה אסורה בהנאה · י"ל דלקמן ה"ל למתני הרי אלו זבחי מתים · אבל הכא איידי דאמרי רבנן כשרה אר"א פסולה · תו' : מחוצר כבד שלה · לאו דוקא דנקט יותרת הכבד משום דעולה לגבוה · והוא הדין כחלב ודם · אלא אפי' כזית של בשר כמו' כדאמרינן בגמ' וכו' · ואורחא דמלתא הוא דנקט · תו' : ומה במקום שהמחשבה פוסלת · כתב הר"ב דהיינו במוקדשים · כדכתי' המקריב אותו לא יחשב קרי ביה לא יחשוב כו' · וכן לשון רש"י והכי דרשינן לה בפ"ב דזבחים דף כ"ט ולחייבו מלקות · וכר"י דמחייב על לאו שאין בו מעשה · והתם בזבחי' פ"ב משנה ג' נקט הר"ב דרשא אחרת · דהתם דדרוש · ולא יחשב דמיוס' הוא · כמ"ש שם בס"ד · ולא להזהיר ללקות : שהמחשבה פוסלות · לי' הר"ב · בד' עבודת שחיטה וקבלת הדם זריק' והולכ' · וכן לשון רשי בגמ' · ובדין הוא דלקדמו להולכה דהא קדמה לה לזריקה אלא משום דיש מחלוקת בה [ר"ש ורבנן] במשנה ד' פ"ק דזבחים · להכי אחרוהו וכתבוהו כך כ"ל לכדי שלא להגיה : ח השוחט לשם הרים כו' · פסולה · כתב הר"ב ותקרובות ע"ז לא הוי וכו' · דכתיב אלהיהם על ההרים כו' · וכן ל' רש"י · ודרשא פשוטה נקט · אע"ג דר"י הגלילי אמרה · ות"ק נסיב דרשא אחריתי במשנה ה' פ"ג דע"ז : שנים אוחזים בסכין כו' · שחיטתו פסולה · והא דמפיק הר"ב במשנה ו' פ"ז דכלאים · דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו · הא איכא הכא בגמ' תרי אוקמתות · חדא דהכא כיש לו בה שותפות · וכ"פ הרמב"ם · וחדא בישראל מומר א"נ שהתרו בו וקבל התראה · וכ"פ הרא"ש · ועיין לקמן משנה י' · וכה"ג בעינן למימר כתי צהמנסך דמתני' ד' פ"ה דגיטין : ט אין שוחטין לתוך ימים · פי' הר"ב · שלא יאמרו לשר של ים הוא שוחט · מש"ה ל"ש צלולין ל"ש עכורין · כמ"ש פ"ב מה"ש : אבל שוחט הוא לתוך עוגא של מים · כתב הר"ב · ודוקא עכורין · אבל צלולין לא · שמא יאמרו לפרצוף פניו וכו' · וכן פירש"י על הא דאמרינן בסוגי' שמא יאמרו לבבואה קא שחיט · והרמב"ם פי' כדי שלא יאמרו לאותה צורה הוא עובד כנו' לכח השולט בצורות · כמ"ש קצת (כת) המשנים וכם שמאמינים שיש שם שתי רשויות · והנותן החומר אינו נותן הצורה · ע"כ :

אבל

א מיי' פ"ד מהלכו' פסולי המוקדשין הלכ' ס' · ב ל"ט' מיי' פב מה' שחיטה שו' ס"ע י"ד סי' ד סעי' ס · בחג · מיי' שם טוש"ע י"ד סי' י"א ס"ב · ד שם ס"ב · ד מיי' שם טור ש"ע י"ד סי' י"ג פ"ט

לגבל עושה גומא • גמרא מפרש דהכי קאמר אין שוחטים לגומא כל עיקר • והרולה לנקר חברו כולד הוא עושה • עושה מקום חוץ לגומא ושוחט • והדם שותת ויורד לגומא : יחקה את המינים • יחזיק ידיהן בחקותיהם • יחקה לשון חק : ו השוחט •

אבל עושה גומא בתוך ביתו בשביל שיבנו הדם לתוכה ובשוק לא יעשו כן שלא יחקה את המינין : ז השוחט לשם עולה • לשם זבחי לשם אש • תלוי • לשם פסח לשם תוד • שחיטתו פסולה • ור"ש מכשיר • ב' אוחזין בסכין ושוחטין • אחד לשם א' מכל אלו • ואחד לשם דבר כשר • שחיטתו פסולה • ח השוחט לשם חטאת • לשם אשם ודאי • לשם בכור • לשם מעשר • לשם תמורה • שחיטתו כשרה • ט זה הכלל כל דבר שנידר ונידב • ד השוחט לשמו • אסור • ושאינו נידר ונידב • השוחט לשמו • כשר :

פרק ג

אבל עושה גומא בתוך ביתו • כתב הר"ב • דה"ק הרולה לנקר חברו כו' • ולא על גב (דפסק הר"ב במשנה ד' פכ"ב דשבת) דכל מקום שחסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בסדרי חדרים אסור • היינו כתו שוטחו בחתה אבל לא כנגד העם שאם היו רואין אותו עושה כן בצינעה היה שם אסר כמו בשוק אבל כאן הרוא' שעוש' בביתו אומר לנקר חברו הוא עושה אותו' : ז לשם זבחים • פיר' שלמים עמ"ש ברים זבחים : לשם אשם חלוי • כתב הר"ב ומתני' ר"א היא דמשנ' ג' פ"ו דכריתות : לשם פסח • כתב הר"ב אמרי קא שחיט שלמים דקא שחיט פסח בשאר ימות השנה וקי"ל דשלמי' הוא [ואמרי' קשחי' שלמים בחוץ] רש"י : לשם תודה • דנא בנדר ונדב' כמ"ש הרמב"ם בפ' ט' מהלכות הקרבנות :

ורבי שמעון מכשיר • פי' הר"ב דלא חייש למראית העין • וכפירש"י • והתו' פי' בשם ריב"א דר"ש לטעמי' דבפ' י"ב דמנחות משנה ג' ובפ' י"ג משנה י' :

שנים אוחזין כו' שחיטתו פסולה • הקשה ב"י בסימן ה' להרא"ש שכתבתי במשנה ח' • דאפילו יש לה בה שותפות • אינו אוסר ואמאי פסיל לה הכא ותירץ דס"ל דלא אמרו דאין אדם אוסר כו' אלא בדבר שאיסורו מן הדין מפום דמסתמא לצערי' • קא מכוין אבל בשוחט לשם אחד מכל אלו • שאין איסורו מן הדין שא מפני מראית עין כי לא הוה דידיה תאי הוי • הא מאן דאזי סבר דידיה הוא ואתא למסרי קדשים בחוץ הלכך אפילו אין לו בה שותפות אסורה • והרמב"ם מגריך בכאן גם כן • שיהא לו בה שותפות • דסבר שכל השוחט בהמה שאינו שלו לשם דבר פסול קלא אית ליה • עכ"ד • ומ"מ יש לתמוה עליו דתירוץ זה כתבו לדעת בעל הטורים • והוא פי שם ברים הסימן • דלא ס"ל טעמא מפום מראית העין • אלא דחיישינן שמא הקדישו • וה"ל שוחט קדשים בחוץ • וג"ל דהטור טעמא רויחא נקט שמא הקדישו כו אבל מ"מ מידי מראית עין לא נפיק : לשם חטאת • כשלא חטא אבל כשחטא ואמי' חטאת כי אמר זו לחטאת פסול • גמרא • ומסיים הטור וכן באשם : לשם אשם ודאי • פירש הר"ב כגון כו' והוא לשון רש"י • ותמיהה לי שהשמיטו אשם מצורע אבל אשם גזיר אמיתי' בזה הכלל כדלקמן : לשם תמורה • כשאין לו זבח בביתו אבל יש לו ואמר לשם תמורת זבחי שלמים • גמ' : אסור וכפי שיטת ליסנא דמשנתינו הל"ל פסול • אלא דחדא תלתא הוא פוסלין ומכשירין ואוסרין ומתירין • כדאמר בגמ' בפ"ק דף י"ח : ושאינו נידר ונידב • כתב הר"ב • לאתויי עולת יולדת כו' קמ"ל דאימר שמא הפילה כו' • וגמרא קרבן זה חובה כו' • וכן הוא בפי' הרמב"ם • ודבריו תמוהין • הן דהא אתרן היכא דשייך חובה • אה"נ דמפסל וא"כ הכא ממ"נ מפסל ולרבי שתי גרסאות בגמרא גירסא אחת מוקי למתניתין באין לו אשה • הא יש לו אשה פסול • דאמור אפולי אפיל • וגיר' אחרת מתניתין ביש לו אשה וכשרה משום דאי איתא דילדה קלא אית לה • גם להרמב"ם בחבורו פי' אחר שכך כתב בפ"ב האשה שאחטה לשם עולת יולדת ואמרה זו לעולתי שחיטתה כשרה • שאין עולת יולדת באה בנדר ונדבה והרי אינה יולדת שנתחייבה בעולה • ואין חוששין לה

שמא

רל"צ

א חא: מיי' פ"ב מה' מעשה הקרבנות ה"ע ו"ל ס"ה מעי' ו בשם מפי' ג מס מעי' ח

ממא הכלה: שכל המוסולת קולים לה: ע"כ:

פרק ג אלו

טרפות שטרפה האמורה בתורה זו שטרפ' אותה חית היער: כגון ארי ומתר וכיוצא בהן וכן עוף שטרף אותו עוף הדורס: כגון נץ וכיוצא בו: ואין לתה יכול לומר שטרפה אותה והמיתה אותה אם מתה הרי היא נבלה דמה לי מתה ומחמת עצמה או הכה בסייף והמיתה: או שברה ארי והמיתה: הא אינו מדבר: אלא בשנטרפה: ולא מתה: אם הטרפה אלא מתה אסורא יכול אם בא זאב וגרר גדי ברגלו או בזנבו או באזנו: ורדף אלם והגילו מפיו יהיה אסור שהרי נטרף ת"ל (שמות כ"ב) ובשר בשדה טרפה וגו' עד שיעשה אותו בשר הראוי להלב הא למדת שהטרפה האמורה בתורה היא שטרפה אותה חית היער ושברה אותה ונטה למות: ועדין לא מתה אף על פי שקדם ושחטה קודם שתמות: הרי זו אסורה מפני טרפה הואיל ואי"א שתהיה ממנה זו הבא עליה: נמצאת למד שהתורה אסרה המתה והיא הנבלה: ואסרה הנוטה למות מחמת מכותיה ואע"פ שעדין לא מתה והיא הטרפה וכשם שלא תחלוק במתה בין מתה מחמת עצמה: בין שנפלה ומתה בין שחנקה עד שמתה: בין דרסה חיה והרגתה: כך לא תחלוק בנוטה למות בין שטרפתה חיה ושברתה בין שנפלה מן הגג ונשתברו רוב אלעותיה בין שנפלו ונתרסקו אברים: ב"ן שזרק בה חץ ונקב לבה או ריאתה: בין שבא לה חולי מחמת עצמה ונקב לבה או ריאתה: או שבר רוב אלעותיה וכיוצא בהן: הואיל והיא נוטה למות מ"מ הרי זו טרפה בין שהיה הגורם בידי בשר ודם בין שהיה בידי שמים: א"כ למה נאמר בתורה טרפה דבר הכתוב בהוה שאם לא תאמר כן לא תאסר אלא אותה שנטרפה בשדה אבל אם נטרפה בחצר לא תאסר הא למדת שאין הכתוב מדבר אלא בהוה ועניין הכתוב שהנוטה למות מחמת מכותיה וא"א לה לחיות מחמת מכה זו אסורה: הרמב"ם פ"ד מהמ"א: נקבת הושט ופסוקת הגרגרת: מסקי' בגמ' פ"ב דף ל"ב דר"ע שנאה קודם חזרה שחזר והודה לרבי יסבב סם במשנה ד': ולא זזה ממקומה אף ע"פ שחזר והודה וכתב רש"י ואף על פי שזו קודמת אין סדר למשנה: ולא דמי לסתם ואח"כ מחלוקת: דיש סדר בחדא מסכת דבמילי אחרינא לא קפדי אסידר: ע"כ: ופסיקת הגרגרת: כתב הר"ב ועובי התנוך כו' היא הרצועה העבה המחברת את הטבעות: כמ"ש בפ"ק משנה ג': ניקב הלב לבית חללו: בשאר נקובי לא אצטריך לאתויי לבית חללו שהן דקין ופסיטא שאין נקוב חשוב בהם כלל אם לא ניקב לבית חללו: אבל לב שהוא עב ס"ד שאם ניקב בעומק שהוא חשוב נקב: וניטל הלב והריאה והדקין לא איצטריך לאתויי דבכלל נקובים הוא דאף על גב דבטחול אמר בגמ' דניטל בשר וניקב עריפה (וכלפי' הר"ב) בכל הני נקובי דתנן פסיטא דש"ם ניטל: וניקב המרה נמי נראה דש"ם ניטל דעריפה: ומ"מ ניטל הכבד ולא נשתייר אימתו כלום אצטריך לאתויי דניטל כל הכבד ולא המרה שניטל כל בשר הכבד ונשארה מרה דבוקה בגידי הכבד והסתפונות: והא דתנן גבי ואלו בשרות: ניקב הלב ולא לבית חללו: ג"ל דמהפא לא הוה שמעינן דה"א ה"ה סתוך לבית חללו דסופו לינקב עד בית החלל: והא דתני ניקבה הגרגרת בשרה היינו מפוס דבעי לאתויי נפחתה הגלגולת כו': אצטריך סד"א כי קתני ריפא ניקב קרום של מוח אלא פחת גולגלת קאמר והה"נ דכי נפחתה גלגולת אלא קרום טרפה קת ל' הר"ן בחידושי דלקמן) ונשברה הסדרה ולא נפסק החוט שלה אצטריך: דאי מהכא ה"א אם הא אם אם ה"א דבעי תרתי קא משמע לן דבחוט תלי מלתא: תו: והמסם ובית הכוסות: כתב הר"ן לקמן דאצטריך סד"א מאי לאון דקתני ריפא נקב מקום כל שהוא כן: אפילו במקום חבורן טריפה: קת"ל דבשר: ומאי בחון שלא במקום חבורים: ע"כ: אך הר"ב במשנה ז' פרק ב' דכלים

כתב

פרק ג אלו

[א] טרפות בבהמה: [ב] נקובת הושט: [ג] ופסוק הגרגרת: [ד] ניקב הקרום של מוח: [ה] ניקב הלב לבית חללו: [ו] נשברה השדרה הונפסק החוט שלה: [ז] ניטל הכבד ולא נשתייר הימנו כלום: [ח] הריאה שנקבה: [ט] או

טרפות: ניקב הושט: שני עורות יש לו לושט אחצון חדוש והפנימי לבן: אם נקב זה בלא זה כשרה: נקבו שניהן: אפילו זה שלא כנגד זה טרפה: וכל נקב במשנה: ופסוקת הגרגרת: לרחבה ברובה: ואינה טרפה עד שיפסק רוב החלל: ועובי התנוך אינו משלי' לרוב ורוקא כשנפסקה לרחבה הוא דפסולה ברובה אבל לארכה של קנה: אפילו לא נשתייר בה אלא חוליא אחת למעלה לצד הראש וחוליא אחת לשיטה סמוך לכנפי ריאה כשרה: לפי שכל זמן שהבהמה חיה שכה צואה יותר הסדק מתמעט ואינו נראה: ניקב קרום של מוח: ב' קרומים יש למוח העליון דבוק לעצם הגלגלת והב' הסמוך למוח: אם נקב העליון והשני הסמוך למוח קיים: כשרה: נקב השני הסמוך למוח אע"פי שהעליון קיים טרפה ואף ע"פ שלא ניקב העצם: ניקב הלב לבית חללו: שני חללים יש בלב הגדול לצד ימין הבהמה וחלל קטן לצד שמאל אם ניקב הלב בשהו והגיע הנקב לאחד משני אלו החללים טרפה וכן אם ניקב בסחום שבלב העשוי כעין ציב והא קרוי קנה הלב טרפה: נשברה הסדרה: חוליות הסדרה: נפסק החוט: כמין חוט לבן יוצא מן המוח ועובר על פני ארך הסדרה כלה: וקרוס דק מקיף את החוט: ואם נפסק רוב הקפו של קרוס זה ברחבו היינו נפסק החוט וטרפה: ואפילו לא נשברה הסדרה: אלא אורחא דמלתא נקט דרוב פסיקת החוט ע"י שבירת הסדרה הוא: ניטל הכבד ולא נשתייר הימנו כלום טרפה: עד שישתייר כזית במקום מרה וכזית במקום שהיא חיה משם: דהיינו מקום תלייתה בשהיא מעורה ודבוקה תחת הכליות ואם נשתייר בה פחות מכ' זיתים בב' מקומות הללו או אפילו יותר מכ' זיתים ובלא ב' מקומות הללו טרפה: הריאה שניקבה: ב' קרומים דקים יש לריאה: ניקב זה בלא זה כשרה: ניקבו שניהן והרוח יוצא כשנופחים אותה טרפה ומטעם ריאה שניקבה נאסרו כל הסרכות שבריאה

שבריאה כשהם במקום דעבידי לאיתתוקי • לפי שאין סרכא בלא נקב • שהריאה שותבת כל מיני משקה והמשקה נעשה עב בתוכה • ויוצא מעט מעט דרך הנקב ונקפה ונעשה קרום • וכשהסרכות במקום דלא עבידי לאיתתוקי • כגון אונא באונא כסדרן • זו מגינה על זו וחוזרת לבריאותה ואין הנקב מתגלה • אבל כשהם במקום דעבידי לאיתתוקי • הקרום מתפרק והנקב מתגלה: או שחסרה • (כגון) אחד מחמשה אונות שיש לריאה • ואם נחסרה אחת משלשה האונות של צד ימין • י"א שהמיעוטא משלמת וכשרה • ואם חסרה שמונית עלמה • יש מכשירין דאין זה חסרון • שהרבה בהמו' אין להם שמונית • כך מוכח בגמרא: עד שתגיע לבית הסמפונות • קנוקנות קטנות המתפשטות בתוך הריאה כולן שופכין לסימפון הגדול • ולבית הסמפונות דתנן • כלומר לסימפון הגדול שכל הסמפונות שופכים לו • ואין הלכה כרבי שמעון: ניקבה הקיבה • נקב מפולש לתוך חללה בכל שהוא: נקבה המרה • הכיס שלה • למקום שאין הכבד סותמתה: ניקבו הדקין • בני מעיים • למקום שאין דקיק אחרים סמוך לנקב להגין עליו • אבל הדרא דכנתא דאנקיב לחבריה • חבריה מגין עליה: כרם שפעימי • כל הכרם כולו קרוי כרם פעימי ונקובתו במשהו [רוב] התיצונה • בשר החופה את רוב הכרם • והוא קרום עב עובר על כל החלל מן החוץ ועל הירכים והכרם מעוטו נחבא תחת גלעות החוזה • ורובו תחת אותו קרום • ונקרע ברובו דקאמר • היינו שרואים כמהים מן הקרום כנגד אותו רוב הכרם • ואם נקרע שם רוב מה שיש מן הקרום כנגד הכרם טרפה • ואם ממקום שהכרם כלה ולמטה נקרע אותו קרום כשרה: הגדולה טפח • בשור גדול אם נקרע טפח טרפה אע"ג דלא הוי רובה • ובעגל קטן תטרפא ברובה • אע"ג דלא הוי טפח • והלכ' כרבי יהודה: המסס ובית הכוסות • סוף הכרם עשוי ככובע וקרוי בית הכוסות והמסס מחובר בו וסביב לחבורן כשבאים להבדילן יש דופן לזה ודופן לזה • ובאחלב הן שופכין זה לתוך זה והמאכל נכנס מבית הכוסות להמסס ומן המסס לקיבה ומהקיבה לדקין: שניקבו לחוץ • שהנקב נראה מבחוץ • כגון שניקבו או זה או זה שלא במקום חבורן • לאפוקי אם נקבו במקום חבורן דכשר • לפי שדופי שהמסס מגין על נקבי בית הכוסות • ודופן בית הכוסות מגין על נקבי המסס: נפלה מן הגג • ושחטה מיד טרפה • אם לא הלכה ברגליה אחר נפילתה לחייסר שמא נתרסקו איבריה • ואם הלכה מלא קומתה כשרה • ואינה צריכה בדיקה • ואם עמדה ולא הלכה ושחטה צריכה בדיקה • וכן אם שהתה מעט לעת אחר שנפלה ושחטה אף על פי שלא הלכה ולא עמדה • כשרה וצריכה בדיקה • ובדיקה זו בחלל הגוף בפנים לראות אם נתרסקו איברים • ובית הריאה וכן הסימנים • אין בהם משום רסוק איברים: נשתברו רוב גלעותיה כ"ב גלעות גדולות שיש בכן מוה יש לבהמה • י"א מכאן • וי"א מכאן • נשתברו שם מכאן ושם מכאן • אין י"א מכאן וא' מכאן • זהו נשתברו רוב גלעותיה • והוא שנשברו מחציין כלפי הדדה • לפי ששם חיותה • ולא מחציין לצד החוזה: ודרוסת הזאב • שמכה בצפרניו בבהמה ומטיל בה טרפה ושורפה ואין דרוסה אלא ביד • אבל לא ברגל • ואין דרוסה אלא מדעת • ודרוסה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בני מעיים • וכגון שפיך דרסה • או שראה שדרסה • ואינו מקום הדריסה נכר מבחוץ • צריכה בדיקה גבה וכריסה ולדיה וכל שכנגד בני מעיים • ואם האלים שם כשר טרפה •

ואם

שבריאה כשהם במקום דעבידי לאיתתוקי • לפי שאין סרכא בלא נקב • שהריאה שותבת כל מיני משקה והמשקה נעשה עב בתוכה • ויוצא מעט מעט דרך הנקב ונקפה ונעשה קרום • וכשהסרכות במקום דלא עבידי לאיתתוקי • כגון אונא באונא כסדרן • זו מגינה על זו וחוזרת לבריאותה ואין הנקב מתגלה • אבל כשהם במקום דעבידי לאיתתוקי • הקרום מתפרק והנקב מתגלה: או שחסרה • (כגון) אחד מחמשה אונות שיש לריאה • ואם נחסרה אחת משלשה האונות של צד ימין • י"א שהמיעוטא משלמת וכשרה • ואם חסרה שמונית עלמה • יש מכשירין דאין זה חסרון • שהרבה בהמו' אין להם שמונית • כך מוכח בגמרא: עד שתגיע לבית הסמפונות • קנוקנות קטנות המתפשטות בתוך הריאה כולן שופכין לסימפון הגדול • ולבית הסמפונות דתנן • כלומר לסימפון הגדול שכל הסמפונות שופכים לו • ואין הלכה כרבי שמעון: ניקבה הקיבה • נקב מפולש לתוך חללה בכל שהוא: נקבה המרה • הכיס שלה • למקום שאין הכבד סותמתה: ניקבו הדקין • בני מעיים • למקום שאין דקיק אחרים סמוך לנקב להגין עליו • אבל הדרא דכנתא דאנקיב לחבריה • חבריה מגין עליה: כרם שפעימי • כל הכרם כולו קרוי כרם פעימי ונקובתו במשהו [רוב] התיצונה • בשר החופה את רוב הכרם • והוא קרום עב עובר על כל החלל מן החוץ ועל הירכים והכרם מעוטו נחבא תחת גלעות החוזה • ורובו תחת אותו קרום • ונקרע ברובו דקאמר • היינו שרואים כמהים מן הקרום כנגד אותו רוב הכרם • ואם נקרע שם רוב מה שיש מן הקרום כנגד הכרם טרפה • ואם ממקום שהכרם כלה ולמטה נקרע אותו קרום כשרה: הגדולה טפח • בשור גדול אם נקרע טפח טרפה אע"ג דלא הוי רובה • ובעגל קטן תטרפא ברובה • אע"ג דלא הוי טפח • והלכ' כרבי יהודה: המסס ובית הכוסות • סוף הכרם עשוי ככובע וקרוי בית הכוסות והמסס מחובר בו וסביב לחבורן כשבאים להבדילן יש דופן לזה ודופן לזה • ובאחלב הן שופכין זה לתוך זה והמאכל נכנס מבית הכוסות להמסס ומן המסס לקיבה ומהקיבה לדקין: שניקבו לחוץ • שהנקב נראה מבחוץ • כגון שניקבו או זה או זה שלא במקום חבורן • לאפוקי אם נקבו במקום חבורן דכשר • לפי שדופי שהמסס מגין על נקבי בית הכוסות • ודופן בית הכוסות מגין על נקבי המסס: נפלה מן הגג • ושחטה מיד טרפה • אם לא הלכה ברגליה אחר נפילתה לחייסר שמא נתרסקו איבריה • ואם הלכה מלא קומתה כשרה • ואינה צריכה בדיקה • ואם עמדה ולא הלכה ושחטה צריכה בדיקה • וכן אם שהתה מעט לעת אחר שנפלה ושחטה אף על פי שלא הלכה ולא עמדה • כשרה וצריכה בדיקה • ובדיקה זו בחלל הגוף בפנים לראות אם נתרסקו איברים • ובית הריאה וכן הסימנים • אין בהם משום רסוק איברים: נשתברו רוב גלעותיה כ"ב גלעות גדולות שיש בכן מוה יש לבהמה • י"א מכאן • וי"א מכאן • נשתברו שם מכאן ושם מכאן • אין י"א מכאן וא' מכאן • זהו נשתברו רוב גלעותיה • והוא שנשברו מחציין כלפי הדדה • לפי ששם חיותה • ולא מחציין לצד החוזה: ודרוסת הזאב • שמכה בצפרניו בבהמה ומטיל בה טרפה ושורפה ואין דרוסה אלא ביד • אבל לא ברגל • ואין דרוסה אלא מדעת • ודרוסה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בני מעיים • וכגון שפיך דרסה • או שראה שדרסה • ואינו מקום הדריסה נכר מבחוץ • צריכה בדיקה גבה וכריסה ולדיה וכל שכנגד בני מעיים • ואם האלים שם כשר טרפה •

כתב דמתני' דאלו כשרו דאע"ג דלא אנטריך רגילו' המסנא' לסנות כך: אן שחסרה • בגמרא דף מ"ז פריך • כיון דתנא ניקבה למה לי למתני' חסרה • ומפרש דלר"ש אנטריך לאסמועי' דאפי' ר"ש מודה בחסרה דלא בעי שתנקב לבית הסמפונות: ניקבה המרה • לשון הר"ב • הכיס שלה • וכ"פ הרמב"ם • וטעמייהו שהמרה שם לגיאה שבכיס • כמו שהוא בקיבה פ"ח משנה ה' • וה"ל לפרש כן גם כן כאן בקיבה • ניקבו הדקין • כתב הר"ב אבל הדולא דכנתא דאנקיב לחבריה • בגמ' דף מ"ח להלי חבריה (וז"ל רש"י כנתא אנטרי"ל בלע"ז חלב טהור • הדר דכנתא דקיס הסובבים אותו סביב כעגולה) דאנקיב לחבריה שניקב באותו צד שביבו לחברו שלא ניקב חצון שבכולם • ע"כ • ועיין במשנה ד' וח"ש שם: רבי יהודה אומר הגדולה כו' • כתב הר"ב • הלכה כר"י • וכ"כ הפוסקים • משום דבגמרא שקלינן וטרינן אמלתיה • ועוד שאפשר שלא בא אלא לפרש • כמ"ש הר"ב בספ"ו דלקמן • ועיין מ"ש שם בס"ד: המסס לשון הערוך לפי שמעכלת המאכל נקרא המסס • כמו והיה כמשוש נוסס (ישעיה י' י"ח) • ע"כ • ותהיה הה"א שימושית כמו בהכוסות וקריאתה בפתח • וכן הרמב"ם בפ"ו מה' שחיטה כתב העוף אין לו כרס ולא המסס: המסס ובית הכוסות • נ"ע דלפי סדרן ה"ל למתני בית הכוסות והמסס: שנקבו לחוץ כתב הר"ב • לאפוקי אם נקבו במקום חבורן דכשר • לפי שדופן המסס מגין וכו' • ומשמע דאלו ניקבו מחללו של זה לחללו של זה • אפילו במקום חבורן טרפה • ודברי תימא הן • דהא במתני' דלקמן תנן בהדיא דכה"ג כשרה • ואם נאמר דמפרש הכא כדסד"א שכתבתי לעיל בשם הר"ן • גם הוא דוחק • ולא צורך היה מפרש כך • ולשון רש"י לאפוקי שניקבו במקום שיבורן בשתי דופנותיהן • והנקב הולך מחללו של זה לחללו של זה: נפלה מן הגג • כתב הר"ב • לחייסרן שמא נתרסקו איבריה • ל' הרמב"ם שריסוק איברי' מכלל הטרפו' ע"מ שאירע מחמת הנפילה • ע"כ • וכתב רש"י • ואין מעם בטרפות שהלכה לאשה מסיני הן: ודרוסת הזאב • כתב הר"ב שמכה בו' וטורפה • וסופה למות לא דסופה לינקב • דאם כן בכלל נקובה היא • תוספות: רבי

ר' יהודה אומר דרוסת הזאב בדקה · ודרוסת ארי בגסה · דרוסת הנץ בעוף הדק · ודרוסת הגס בעוף הגס · זה הכלל · כל שאין במומה חיה · טרפה: ב ואלו כשרות בבהמה · ניקב הגרגרת או שנסדקה · עד כמה תחסר · רשב"ג אומר · עד כאיסר האיטלקי · נפחתה חגלגולת ולא ניקב קרום של מוח · ניקב הלב ולא לבית חללו · נשברה השדר ולא נפסק החוט שלה · ניטלה הכבד ונשתייר הימנו בזית: המסס וביי הכוסות שניקבו

רבי יהודה אומר דרוסת הזאב בדקה · כתב הר"ב דר"י לפרושי אתא כו' · גמ' · ואע"פ שנשנה בלשון מחלוקת נמצאו הרבה כיוצא בזה · וכתבתיים בפ"ג דבכוריים ואיכא מ"ד בגמ' דאה"נ דפלי' ות"ק סבר אים זיכירה דזאב למתקלייה נמי לנפשה: דרוסת הג' נבי טרפו עוף הוה שייך למתני' שלא משום ר' יהודה תנא ליה הכא תו: זה הכלל · כתב הר"ב לאתויי כו' לקת' ואיזהו לקויכל שנתמסמ' הבשר עד שאם אחז אדם במקלתו מתמסמס וטופל · טור סי' מ"ד ומ"ש הר"ב והוא דמטיא לקוקה למקום חרין ל הכ' פירש"י (דף ל"ה) לתקו' חרין שהגידי' מעורי' שם והוא אמצעי הכוליא וכדברי הרשב"א בתור' הבית מפרש יות' שכת' ומקו' חרין היכן לובן שתחת המתנים שנכנס בתוך הכוליא ע"כ · ופיין במשנה דלקמן · ומ"ש הר"ב · נעקרה כלע וכו' עד הני חוליתה והכלע שכנגדה מחוברת יפה בחני חוליא הקיימ' רש"י דף ל"ב · ומ"ש הר"ב ובשר החופה את רוב הכרס כו · לפי שאינם מפרשים הכרס האצונה כו' אלא מקום שאין בו מל' וגמ' דף נ' ופירש' מקום יש בכרס חלק שאין שם אותו למר שגוררין ברותחין מן הכרס · ע"כ (ומ"ש הר"ב · וכן מייתי תנא בזה הכלל בהמה שנחתכו כו · וכ"כ הרמב"ם · ואע"ג דבהמה כו' מתני' היא בפ"ד · וגלודה נמי ודאי דהלכה כחכמים · ומיהו בחרותה הוה מצינן למטעי דקתני בידי שמים לרבותא ודכל שכן בידי אדם · י"ל דהכי מייתי בזה הכלל לומר שכולן בשאין כמוה היה · אף על גב דלא קתני להו הכא · ומ"מ גרסה לי שאין פירושה מוכרח ולא היו צריכין לפרש כן דבסוגיא דמקשה והא איכא בסגר (סי' הוא להני ד' בהמה שדרה וכו') ארבי ישמעאל דתנא י"ח ונחית למינה הוא דמקשה ליה ואלא הי"ח הן הני דנמתני' דהכא ולהכי פריך מבסג' ומשב שמעתת' אבל לתל' דידן מאי דתנא בהדי' תנא למאי דלא תנא הוא דמייתי בזה הכלל · וכהדיא אמרינן בסוגי' דף נ"ד על זה הכלל · לאתויי שב שמעתת' · וכן גרסה דאף שדרה נשנה פ"ב דאהלות לטוותאה ומייתי לה בריש פרקין בגמ' ואתמ' עלה רב יודא אמר שמואל · וכולטריפה) ומ"ש הר"ב וחסרון בשדרה שאם חסר חוליא כו' חוליא בלא כלע ומשכחת לה בשלהי כפלי יש חליות הרבה בלא כלע דאי בדיש בה כלע תיפוק לי משום נעקרה כלע גמ' דף נ"ב ומ"ש הר"ב והגלודה שנפל העור וכו' עיין בפי' למשנה דלקמן ומ"ש שם בם ד: כל שאין כמוה היה טרפה דכתיב (ויקרא י"א) ואת החיה אשר תאכלו היה אכול (זאת מיעוטא הוא · והכי משמע זאת שתהא בהמות שהן חיות אכול) שאינה היה לא תיכו' גמ' דריש פרקין: שאין כמוה היה · בבהמה ששחטה אגוקיימין אהכי לא תנן שאינה היה · וטוב מצאתי שדקדקו כן התוס' פ"ב דף ל"נ: ב ואלו כשרות בבהמה · כולהו צריכי כדפרשינן בריש פרקין: נפחתה הגלגלת ולא ניקב קרום של מוח · עיין מ"ש במשנה ג' פ"ב דאהלות:

ואם ודאי דרוסה היא · בודק כנגד מקום הדריסה ורואה אם האדים הבשר טריפה · ואם לאו כשרה: דרוסת הזאב בדקה · אבל בגסה לא אלים זהירה למקלייה: ודרוסת ארי בגסה וכ"ש בדקה · ורבי יהודה לפרושי מלתיה דת"ק אתי ולאו לאסלוגי עלי' יהבלכ' כמותו: הנץ אספרוי"ר בלעז: בעוף הדק יונים ולפוריס: דרוס הגס אסטו"ר: בעו' הג' · לוזי' ותרנגולי: זה הכלל לאתויי שבע מיני טרפיו · שלא הוזכרו במשנה ואלו הן: · קולית היכך שקפן ממקומו מן החור שבעצם העליה שהוא תחו' בו ויהו דאעכול ניבייה כ' לקת' אפילו בכולי אחת וכ"ש בשתיהן ויהוא דמטיא לקות' למקום חרין של כוליא · ג' טחול שניקב נקב מפולש במקום ענה שבו · ואם נשתייר בו כעובי דינר זהב כשר · ד' סימנים שנדלדלו ברובן · כלומר שנתלשו בכמה מקומות ומחוברים כאן מעט · ה' נעקרה כלע מעקרה · דדוקא נשתברו תנן במתניתין דבעינן רובא · אבל נעקרה כלע אחד מעקרה עד אני חולייתה טרפה · ו' גולגולת שהוכתה מכות רבות על גולגלתה ולא נפחתה ולא ניקב הקרום אם רובה נחבטה · דהיינו נתרוללה טרפה · ז' כשר החופה את רוב הכרס ברובו נמי איכא למ"ד דתנא מייתיה ליה בזה הכללי ולא הוזכר בפירים במשנה · לפי שאינם מפרשין הכרס האצונה שנמוי במשנה · שהוא כשר החופה את רוב הכרס · כדפרשנא לעיל' וכן מייתי תנא בזה הכלל בהמה שנחתכו רגליה האחרוני' מן הארכוב' ולמעלה טרפה' וחסרון בשדרה' שאם חסרה חוליא א' טריפה · וגלודה · שנפל עורה והופשטה כולה או מחמת שחין או מחמת מלאכה טריפה · וחרותה' שנמקה ריאה שלה ונעשי' כחריות של דקל מחמת פחד שהבעיתה אדם · דדוקא בידי שמי' תנן לקמן שהיא כשרה משום דהדרה בריאה · אבל לא בידי אדם וכל הני טרפיות רבינהו תנא בזה הכלל: כל שאין כמוה היה · שלקתה מכה · שאין בהמה לקויה דומתה · יכולה לחיות: ב ניקבה הגרגרת · בלא חסרון אינה כדמפרש ואם נקבה נקבים הרבה מפולשים ואין בהן חסרון רואין אם כשיצטרפו יש בהן שיעור רוב גרגרת טרפה · ואם יש באותן נקבים חסרון אם חסרו מיתנו רצועות ארוכות · אם כשיצטרף כל מה שחסר יעלה יות' משיעור איסר טרפה · ואם כאיסר או פחות כשירה · וכן הלכ': או שנסדקה · והוא שישתייר בה בקנה לחעלה ולמטה כל שהו': נפחתה חגלגולת · הכעצם נפחת ורואים אמו שלא ניקב קרום של מוח: ניטלה הכבד · ונשתייר הימנה כזית · והוא שהיה כזית · במקום מרה וכזית במקום שהיא משרה: זה

א שיי' ושוע"ע סס
ב שיי' פ"ד מה' מאכלי' אסורות הל' ט' ע"ד
פי' כס ג נכ"
ר' חיי' פ"ג מה' שחיטה טוש"ע
י"ד סי' לד
סעי' ב
ה סס סעיף ו
ו סס סעיף ב
ז שיי' פ"ו סס
שחיטה טוש"ע
יד סי' כ"ז
סעי' ה
ח שיי' פ"ו סס
ט שיי' סס טוש"ע
יד סי' מ"ז
ר' חיי' פ"ו מה' שחיטה טוש"ע
יד סי' כ"ז
סעי' ה
י שיי' פ"ו סס
יא שיי' סס
יב שחיטה טוש"ע
יד סי' מ"ם
סעי' ו

שניקבו זה לתוך זה. "ניטל הטחול. "ניטלו הכליות. "ניטל לחי התחתון. "ניטל האם שלה. "וחרותה בידי שמים. "הגלודה ר"מ מכשיר. וחכמים פוסלין: ג "ואו טרפו בעוף. "נקובת הושט. "פסוקת הגרגרת. "הכתה חולדה על ראשה מקו שעושה את טרפה. "ניקב הקורקבן. "נקבו הדקין. "נפלדה לאור ונחברו בני מעיה. אם ירוקי פסולין. אם

שניקבו זה לתוך זה: עיין מ"ש במשנה דלעיל בד"ה שנקבו לחוץ וכו' בס"ד: ניטל הטחול וכו' כתב הר"ב אבל ניקב כו' טרפה שעל ידי הנקב הוא הולך ומוסיף מכאוב והחולי רב בגופה רש"י ועיין במשנה ה' פרק ו דבכורות: ניטלו הכליות כתב הר"ב אבל הכוליא שהקטיר מחמת חולי. כי חזינן שהקרוש שלה כווץ הר"ן וה"ש הר"ב כענבה פי' רש"ל כמשמעו ענבה ממש דלא כפי שבב"י סי' מ"ד: וחרותה בידי שמים. כתב הר"ב וזיכי ידעינן כו' מביא כלי חרס לבני וממלאן כו' ובגמ' הנהו דכרי דנמיק ריח דדהו כו' בקייט' מייתא מסיכלי חורי ומליהו וכו' ומשו' דהרב' היו קאמ' נמי דמייתו הרב' כליס יוהר"ב נמשך ב"כ בזה לפרש בל' רבים: ר' גלודה פירש הר"ב שהופסט עורה כו' ואם נפסט מתחה רוחב כלע על פני כל הסדרה. דאלו על מקצת הסדר וכל העור קיי' מתירין דודאי היכ' דניטל כל העור בענין שנשתיי' רוח' כלע על פני הסדר' ממש מפני שאין שם עור מיגיל זולת זה' אבל כיש עור אחר מצטרף להגיל כגון זו שכל עור הגוף קיים' אין הדעת נותנת כשניטל העור מקום חוליא אחת או שתים שתטרף' כי אם בכולן ורובן ככולן ב"י סימן ל"ט בשם הרשב"א: וחכמים פוסלין. איכא טונא בפרקין ובפ' דלקמן משנה ו דתני בל' פסול' והכוונה דטרפה: ג ואלו טרפות בעוף אע"ג דכל טרפו דבהמ' כנגדן בעוף (כדפי' הר"ב בסוף מתני') הני אצטריכו ליה לתתני נקובת הושט מפוס פסוקת הגרגרת. והיא איצטריך דלא תימא הואיל ואיתא של עוף לא נפיש דהא כשר בסימן אחד איתא גרגרת נמי תטרף במשהו והכתה חולדה מפוס דתתני מקום שעושה אותה טרפה דהיינו נקיבת הקרוס דלא תימא תטרף בנשבר העצם בלא נקיבת קרוס. ונקבו הדקין. מפוס דקבעי למתני סיפא גבי אלו כשרות יצאו בני מעיה ולא נקבו. ולא תימא עוף שחיותו מועט תיטרף ביציאה לחודה. רש"י ז"ל דכתב בהכתה חולדה דלא תימא דצטרף כו' בלא נקיבת קרוס. ה"מ לתייחר דהיא בוסא קמ"ל דבנקיבת קרוס העליון נטרפת בכך. דהא בבהמה פי' הר"ב בר"פ דבעליון לחודא כשר' אלא דאיכא מ"ד דבבהמה מיטרפא בעליון לחוד. ואפשר נמי דרש"י כוותיה ס"ל. וכן יש מהפוסקי' שפוסקים כך: הכתה חולדה. וכ"ש מי שהוא גדול ממנה. הרמב"ם: ניקב הקורקבן כתב הר"ב. ואוא שיהיה הנקב בבשר הקורקבן ובכים שבתוכו וכו' אבל קורקבן שניקב וכים שלו קיי' כו' כשרה ומיהו דוקא שניקב מעצמו מחמת חולי. דאי מחמת קון וכיוצא בו ודאי טרפה היא דהאי קון מהיכא אתא אי דרך חוץ. הרי ניקבה לחלל וטרפה. דחיישינן שמא ניקב מן האברים הפנימיים שנקיבתו במשהו ואי דרך ושט אתא. על

כרחין) כיון

רל"צ

א מיי' פ"ז מה' מחיפה פט"ז ב מיי' פ"ד מה' מ"ב ג מיי' פ"ד מה' מ"ב ד מיי' פ"ד מה' מ"ב ה מיי' פ"ד מה' מ"ב ו מיי' פ"ד מה' מ"ב ז מיי' פ"ד מה' מ"ב ח מיי' פ"ד מה' מ"ב ט מיי' פ"ד מה' מ"ב י מיי' פ"ד מה' מ"ב יא מיי' פ"ד מה' מ"ב יב מיי' פ"ד מה' מ"ב יג מיי' פ"ד מה' מ"ב יד מיי' פ"ד מה' מ"ב טו מיי' פ"ד מה' מ"ב טז מיי' פ"ד מה' מ"ב יז מיי' פ"ד מה' מ"ב יח מיי' פ"ד מה' מ"ב יט מיי' פ"ד מה' מ"ב כ מיי' פ"ד מה' מ"ב כא מיי' פ"ד מה' מ"ב כב מיי' פ"ד מה' מ"ב כג מיי' פ"ד מה' מ"ב כד מיי' פ"ד מה' מ"ב כה מיי' פ"ד מה' מ"ב כו מיי' פ"ד מה' מ"ב כז מיי' פ"ד מה' מ"ב כח מיי' פ"ד מה' מ"ב כט מיי' פ"ד מה' מ"ב ל מיי' פ"ד מה' מ"ב לא מיי' פ"ד מה' מ"ב לב מיי' פ"ד מה' מ"ב לג מיי' פ"ד מה' מ"ב לד מיי' פ"ד מה' מ"ב לה מיי' פ"ד מה' מ"ב לו מיי' פ"ד מה' מ"ב לז מיי' פ"ד מה' מ"ב לח מיי' פ"ד מה' מ"ב לט מיי' פ"ד מה' מ"ב מ מיי' פ"ד מה' מ"ב מא מיי' פ"ד מה' מ"ב מב מיי' פ"ד מה' מ"ב מג מיי' פ"ד מה' מ"ב מד מיי' פ"ד מה' מ"ב מה מיי' פ"ד מה' מ"ב מו מיי' פ"ד מה' מ"ב מז מיי' פ"ד מה' מ"ב מח מיי' פ"ד מה' מ"ב מט מיי' פ"ד מה' מ"ב נ מיי' פ"ד מה' מ"ב נא מיי' פ"ד מה' מ"ב נב מיי' פ"ד מה' מ"ב

כיון דקרקבן מבחוץ לינקב · כים שלו נמי שהוא פנימי לינקב · שלא דלא מינכר · מ"ב קרוס עלה בו ואינו קרוס שכל הנקובים יקרו שעלה בהקמחא מכה אינו קרוס שלא ודאי ע"י חולי קאמ' הר"ן · וא"ש הר"ב · זה שלא כנגד זה · גמר ד' מ"ג ופירש"י כגון

אם אדומי' בעיר'ים · דרסה יוטרפה בבותל · או שריצצת בהמה ומפרכס ושהתה מעת לעת ושחטה · כשר · : ד ואו כשרו בעוף · ניקבה הגרגרת או שנסדקה · הוכתה חולד' על ראשה · מקו' שאינו עושה אותה טרפ' · ניקב הזפק · ר' או' אפי' ניטל · יצאו בני מעיה ול א ניקבו · נשתברו גפיה · נשתברו רגליה · נמרטו כנפיה · ר' יהוד' או' · אם נטל הנוצה פסול · : ה אוזן הדם והמעושנת והמצונן · ושאבלה הרדופני · ושאבלה צוא תרנגולי · או ששתת מים הרעים כשרה · אבלה סם המות · או שהכישה נחש · מורתרת משום טרפה · ואסורה משום סכנת נפשות : ו סימני בהמה וחיה נאמרו מן התורה · וסימני העוף לא נאמרו · אבל אמרו חכמים · כל עוף הדורס · טמא · כל שיש לו אצבע יתירה · וזפק · וקורקבנו

ואם נשארו אדומים כמו שהיו · כשרים · וה"ה הדקים שדרך להיות ירוקים · אם נשתנו מברייתן ונהפכו אדומים פסולים · וכן עופות המים שהלב והכבד והקורקבן שלהם ירוקים · אם נפלו לאור והאדימו פסולים · שכל שנשתנו מראיתן מחמת האור פסולי · ושמו שינוי המראה במשנה כמו שהנקב במשנה : דרסה אדם ברגליו · או שטרף בבותל שהכה בה בבותל : או שרצצתה בהמה · דאיכ' למיחש להני תלתא משום רסוק אברים ועדיין מפרכסת. אם שהתה מעת לעת ושחטה כשרה · ובעיא בדיקה כדכתב ינקלעיל גבי בהמה · שכל טרפות שתנו חכמי' בבהמה כנגדן בעוף · יתר עליהן העוף · שו הסגויין במשנה ו ד — ניקבה הגרגר או שנסדק · נקוב' הגרגרת ובדיקת' בעוף · כנקובת הגרגרת ובדיקתה בבהמה · ובבר פירשנו לעיל · ואם נקב שם בה חסרון אם החסרון הוי כשיעור רוב חלל הקנה של אותו העוף טריפה ואם לאו כשרה : הזפק · הוא שמוך לושט · וכל המשך עם הושט כשהעוף מושך לאורו · דינו כושט ונקובתו במשנה · ושאר הזפק אם ניקב כשר : ר' אומ' אפי' ניטל · ואין הלב' כר' : יצאו בני מעיה · לא שנו שלא שכשעה שהכניסו לאוכו לא הפך עליונו לתחתונו · או עגולת זו למעלה ממנות שהיתה · שהחליף זו למעל' וזו למט' · אבל הפך בהן טרפה שכיון שנהפך מ' מהם אינו יכול לחיות : נשתברו גפיה · עלמות הכנפים · ודוקא נשתברו · אבל שנוטת גף בעוף טריפה · חיישינן שמא ניקבה הריאה · לפי שהריאה נחבאת בין הצלעות וקרוס הבשר רך ודק בין צלע לצלע · וכשנוטה גפה מתנתקת הריאה עם הגף : נשתברו רגליה · מן הארכובה ולמט' · או אפי' למעלה ולא יצא העצם לחוץ · אבל יצא לחוץ תנן בבהמה המקש' דהוי טרף · ושם נפרש : נמרטו כנפיה · היינו נוצה גדולה שעל כל נוצה : נוצה · היא הדקה שעל הבשר שאין לה קנים · דמשיב לה כגלודה · ואין הלכה כרבי יהודה : ה אחוזת הדם · שאחזה דם · ואחלתה : והמעושנת · שנכנס עשן בגופה : המצוננת · חולי מחמת קינה · ורמב"ם פירש אחוזת הדם שנבר עליה הדם · והמעושנת שנברה עליה הליחה השחורה · והמצוננת שנברה עליה הליחה הלבנה · ולא הזכיר הליחה הרביעית · שהיא האדומה · לפי שאינה מצויה כל כך בבהמות : הרדופני · שם הגוף דבהמה · וכן צואת התרנגולים הבהמות האוכלות ממנה מתות : מים הרעים · מים

וקורקבנו

גנולים : סם המות · דבר שהוא סם המות לאדם ואינו סם המות לבהמ' : ן הדורס · האוחז בצפרניו ומביאה תן הקרקע מה שהוא אוכל · ויש שפירשו שאינו מתין לבעל מי פיד שימות אלא אוכלו מחיים : אצבע יתירה · זו אצבע הנבוהה שאחורי האצבעות

וקורקבנו

וקורקבנו נקלף. הכים שבתוך הקרקבן נקלף מבשר הקרקבן. ולא שיהיה כל עוף טהור צריך לכל הסימנים הללו אלא סימן א' בלבד די. ובלבד שנדע בו שאינו דורס ואוכל. והגאונים כתבו שמסורת בידם שאין מכשירים עוף הבא בסי' א'. ואע"פ שידוע לנו בו שאינו דורס ואוכל אלא א"כ היה אותו סי' שקורקבנו נקלף ביד. אבל אם אינו נקלף ביד. אף על פי שיש לו זפק או אצבע יתר מעולם לא התירוהו: החולק את רגליו. כשמעמידו על החוט נותן שתי אצבעותיו מכאן. ושתים מכאן: טמא. בידוע שהוא דורס: ז' ובחגבים. זהו סימן טהרתם: כל שיש לו ד' רגלים וארבע כנפי' ויש לו קרסולים. הם ב' רגלים ארוכי' לבד הד' והם סמו' לגוארו ומעל לרגליו לנתר בהם כשהו' רולה לקפוץ מתחזק בהם: ר"י אומר ושמו חגב. אע"פ שיש בו ד' סימנים הללו אינו כשר אלא א"כ ידוע ששמו חגב. וכן הלכה: כל שיש לו סנפיר וקשקשת. אפילו אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן. או שיש לו עכשיו ועתיד להשירן כשיולא מן המים מותר: וסנפירן הפורח בהן. ששט בהן על פני המים:

פרקד בהמה המקשה מותר באכילה. העובר כולו ואפילו מקום אחד של אבר דאם הוציא ידו ולא החזירה צריך להניח ממה שבפנים לצד החלון ולחותכו. שמקום החתך הבדלת החילון והפנימי אסור. מפני שהוא עומד על שפת הרחם. אבל החזירה אין צריך לחתוך לצד פנים. אלא מצמצם וחותך. ומקום חתך מותר. דמאי טעמא נאסר האבר כשיצא לחוץ. משום ובשר בשדה טרפה בשר שיצא חוץ למחיצתו שהוא לו שדה. טרפה. מה טרפה כיון שנטרפה סוב אין לו היתר. אף בשר כיון שיצא חוץ למחיצתו סוב אין לו היתר. ומקום חתך לא יצא חוץ למחיצתו. הלכך מותר כשהחזירה. וקודם שחיטה דקרינן ביה בהמה. בבהמה תאכלו: הרי הוא כולד. ותו לא מהניא ליה שחיטת אמו וצריך שחיטה לעצמו אם נמצא חי. ואם נמצא מת. הרי הוא כנבלה: חותך מעובר שבמעיה. והניח החתיכה בתוכה מותר בשחיט בבהמה ולא נאסר משום אבר מן החי: ומן הטחול ומן הכליות של בהמה עצמה: אסור באכילה. ואע"פ שהניחו בבהמה לא הותר בשחיטה ולהכי

וקורקבנו נקלף טהור. ר' אליעזר בר' צדוק אומר כל עוף החולקת רגליו טמא: ז' ובחגבים. כל שיש לו ארבע רגלים. וארבע כנפים. וקרסולים. וכנפיו חופין את רובו. ר' יוסי אומר ושמו חגב. ובדגים. כל שיש לו סנפיר וקשקשת. רבי יהודה אומר שני קשקשין וסנפיר אחד. ואלו הן קשקשין. הקבועין בו וסנפירין. הפורח בהן: פרקד בהמה המקשה לילד. והוציא העובר את ידו והחזירו. מותר באכילה. הוציא את ראשו אעפ"י שהחזירו. הריזה בילוד. חותך מעובר שבמעיה. מותר באכילה. מן הטחול ומן הכליות. אסור באכילה. זה

סימנים הללו הר"ן: כל שיש לו כו' ותנא אע"פ שאין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן. שנא' אשר לו כרעים באל"ף כתיב: וכנפין חופין את רובו. מסיק בגמ' דבעינן רוב עביו ורוב הקיפו: ושמו חגב. מפיק ליה מקרא בגמ' בברוי' דכי ר' ישמעאל ועיין במשנה ד' פ"ח דעדיות. ומ"ש הר"ב והלכה כר"י דלא אתא שלא לפרושי כמו שהוכיח הרא"ש ז"ל: כל שיש לו סנפיר וקשקש. כתב הר"ב. אפי' אין לו עכשיו כו' אור"י דדרים אין לו עיין עליו. אם יש לו עכשיו או עתיד לגדל אחר זמן. והכי דרשינן בגמ'. וכן אין לו עיין עליו תוס' פ"ב דע"ז דף ל"ט. ועיין מ"ש בזה ביבמות פ"ב משנה ה': רבי יהודה אומר שני קשקשין. ותניא בת"כ רי"א אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר וסריון קשקשים (שמואל א' י"ז) ע"כ יהר"ן שכתב שלמד מתיב' קשקשת שהיא כפולה. אשתמטתי הך ברייתא. ואין נ"ל מה שראיתי בספר קרבן אהרן שעקר לאודו כמ"ש הר"ן שהרי המלא בהכרח מהלשון שתהיה כפולה שהנפרד יהיה קש או קשת. דאין ענינם לענין כיסוי דג רק, לתבן או לבלי מלאכה ולפיכך בהכרח שדינו להיות כפול. ועוד מה לו לרבי יהודה לילך לספרי הגבוה אם היה לו לימוד מהתיב' עצמה שבתור' שלא שהתיב' עצמה אין לימוד ולכן הביא ראייתו מספר הגבוה':

פ"ד בהמה המקשה לילד והוציא כו' אורחא דמלתא נקט שע"י לידתיקשוי רגיל להוציא כו' וכתי' הרמב"ם במתני' דלקמן ונקרא קישוי לפי שהוא חולי קשה ומכאוביו חזקים ותיבת המקשה הוא בינוני מהפעיל והמ"ם פתוחה והשי"ן קמולה. שהתיבה לנקיבה. ופירושו שהקשית הלידה על עצמה: מותר באכילה. כתב הר"ב דאם הוציא ידו ולא החזירה צריך להניח כו'. מפני שהוא עומד על שפת הרחם. ולא קרינן ביה בהמה בבהמה דלאו בתוכה הוא. רש"י. ומ"ש הר"ב אבל החזירה. א"ל לחתוך לצד פנים בבהמה בבהמה תאכלו. דכתיב (דברים י"ד) וכל בהמה מפרסת וגו' בבהמה תאכלו ופירש"י שדי בהמה דריסיה אבהמה דסיפיה ודריס הכי בהמה אמצלת בבהמה תאכלו: מן הטחול ומן הכליות אסור באכילה. ואעפ"ת מסקינן

בסוגיא

א' פס
ב' ג' פרי' ע"א
תה' תאכלות
לאורות ה' כל
עוף ע"ב י"ד סי'
ע"כ. ועיין בפ"ג דבכורי' ת"ס סעי' ס
ד' ע"ז ח'
חיי' סס סוג"ע
י"ל סי' ת"ל
סעי' ל'
ה' פס'
בכורות יו"ד
ו' חיי' פ"ס סס
עוס"פ י"ל סי'
יל סעי' ל
ז' כה' ענ' פס
סעי"ל ז' ח' סס

בסוגיא דכתיב אותה תאכלו אותה כשהיא שלימה ולא חסירה. ופירש"י כשהיא שלימה אכול כל המצא בתוכה אבל כשהיא חסירה שהמצא ע"כ. ומ"ש הר"ב ולהכי נקט טחול וכליות ימשו דמילי דלא מיטרפא בהוא הוא. וכ"כ רש"י. ותימהני דמשנה כ' פרק דלעיל כתב הר"ב דעיקב הטחול טריפה ומי גרע נחתך מעיקב. והכי איתא התם (דף כ"ה ע"א) דעיקב טריף ומוקמינן עלה ממתני' דהכא דקתני אסור באכילה הא בהמה בוטה טריפה. ומשני ה"ה דאפי' בהמה נמי אסורא אילדי דתנא ריש באכילה (בחתיכה עצמו לאשמועינן דלאו אבר מקרי הוא) תנא אסורה דסיפא נמי בחתיכה. הא קמן דליתא להא דכתבו הר"ב ורש"י אלא נ"ל שכן הדרך לחתוך מטחול וכליות. ואורחא דמלתא נקטה מתני': זה הכלל כו' לאתויי קלוט במעי פרה לר"ש. דאע"ג דאמר ר"ש קלוט במעי פרה אסור. ה"מ היכא דליכא לאוויר העולם. אבל במעי אמו טרי. גמ': ב הרי זה יקבר. שאסור בהנאה כיון שנפל לישראל אסור. ולהכי לא דמי להא דתנן במשנה ב' פרק ה' דבכורות דב"ה מתירין לחנות נכרי על הבכור. וכבר כתבתי זה במשנ' ד' פי"ב דזבחים ע"ש: ג והושיט הרועה את ידו כו' טהור. (ופי' הר"ב בבהמה טהורה טהור מק"ו) ובסוף מקואות תנן דטומאה בלועה אינה מטמאה. ולכך כתב רש"י ז"ל ואפילו לר"מ דאמר טומאה בלועה כגון עובר במעי אשה טמאה ע"כ ועיין מ"ש במשנה דלקמן: ר"י הגלילי אומר כו' ובטהור טהו' פי' הר"ב מק"ו. וכן פירש"י ז"ל (דלר"י נמי מצינן למימר דסב' דר"מ. ועי"ל) דאנטריך לק"ו דלא תדרוש הקישא ולטמא בטהו' אבל הרמב"ם לא כתב ק"ו בדר' הגלילי והכי מסתבר. דהא הקישא ליתא ליה כלל: החיה טמאה. פי' הר"ב מדרבנן גזירה ס'. דאשו חוץ לפרוזדור. האריכתי בזה בס"ד במשנה ד' וס' דפ"ז דתם אהלות: והאשה טהורה עד שיצא הולד. עיין מ"ש בזה במשנה ד' וס' פ"ז דאהלות: ד הבשר. טהור פי' הר"ב בשר העובר טהור שאין בהמה מקבלת טומאה מחייס. וכן פירש"י. ולי' התו' הבשר שבפיס אפילו מת חשיב כחי דהא קא מהני ליה שחיטת אמו להתירו אף באכילה:

הבשר מגע נבלה. עיין בפרק כ"ז דכליס במ"ש הר"ב שם בדרבי יוסי. וה"ג דכוותה ולאו משום דרבי מאיר לטעמיה דס"ל טומאת בית הסתרים מטמא. הכי מסקינן בסוגיא דהכא: מגע טריפה שחוטה. כתב הר"ב דמטמא בקדשים. ואע"ג דמגע טומאת בית הסתרים הוא: מגע טרפה שחוטה בשחיטה. עושה ניפול (עיין במשנה ז' פ"ט) פליגי. כדאמר בגמרא וקודם שחיטה לכ"ע אדם שנוגע באבר שבאוון טהור דאי בחייס מטמא היכי הוה מהני שחיטה לרבנן להפקיע הטומאה לטהרו. ולעיל דקתני הוסיף רועה את

זה הכלל דבר שנטרפה אסור ושאינו נטרפה מות': ב "המבברת המקש' לילד. מחתך אבר אבר. ומשליך לכלבים. יצא רובו הרי זה יקבר ונפטרה מן הבכור': ג "בהמ' שמת עוברה בתוך מעיה. והושיט הרוע' את ידו ונגע בו. בין בבהמ' טמא' בין בבהמ' טהור'. טהור. ר"י הגלילי או' בטמא' טמ'. ובטהור' טהור. "האשה שמת ולדה בתוך מעיה. ופשטה חיה את ידה ונגעה בו. החיה טמא' טומאת ז'. והאשה טהור' עד שיצא הולד: ד "בהמ' המקש' לילד והוצי' עובר את ידו וחתב'. ואח"כ שחט את אמו. הבשר טהור. שחט את אמו ואח"כ חתכה. הבשר מגע נבל'. דברי ר"מ. וחב"א "מגע טרפ' שחוט'. מה מצינו בטרפה ששחיטתה מטהרת. אף שחיטת בהמה תטהר את האבר. אמ' להם ר"מ. לא

ולהכי נקט טחול וכליו' משום דמילי דלא מטרפה בהוא הוא: ב המבברת המקשה לילד. בפסר ראש שלה. מוסר לחתוך אבר כשהוא יולא ראשון ראשון: ומשליך לכלבים. דכל כמה דלא נפק רובא. לא קרוי: יצא רובו. כאחד ואתכו. הרי זה יקבר. דביליתא הרוב חלה קדוש' עליו. דקרינן ביה אשר יולד: ונפטרה מן הבכורה. שהבא אחריו אינו בכור. בין שיצא ראשון אבר אבר כדאמרן לכלבים. דהא שני לאו פטר רחם הוא: ג בבהמה טהורה טהור. תקל וחומר ומה אם הועילה לו מחילת אמו להתירו באכילה בשחיטתה אע"פ שהוא מת. לא תושיל לו כשהיא חיה לטהרו מלטמא. ובהמה טמאה מגלן. לאחר קרא ויקרא י"א) וכי ימות מן הבהמה. זו בהמה טמאה. אשר היא לכם לאכלה זו בהמה טהורה. לתקש בהמה טמא' לבהמה טהורה. מה בהמה טהורה עוברה טהור. אף בהמה טמאה עוברה טהור: רבי יוסי הגלילי אומר בטמאה טמא. ומפיק ליה מקרא דכתי' (שם ה) או נפש אשר תגע בכל דבר טמא' או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה וכי נבלת בהמ' טמאה מטמאה ונבלת בהמה טהורה אינה מטמאה. אלא איזה זה עוברה שבטמאה טמא. ובטהורה טהור מק"ו ובטמאה טמא דליכא ק"ו. ולא דרשינן הקישא. ואין הלכה כר' יוסי: החיה טמאה טומאת ז'. ומדרבנן גזירה שמא יוציא העובר את ראשו חוץ לפרוזדור והרי הוא כילוד ומטמא והחיה שבורה שעדין הוא בחייה ואתי לטהורי. אבל ברועה שהושיט ידו לתוכה דקתני מתני' טהור. ליכא לתגזר הכי. מפני שרחם של בהמה גלוי וכי מפיק חד ליה: והאשה טהורה עד שיצא הולד. דאשה מרגשת בעצמה כשמוציא ראשו חוץ לפרוזדור ולא אתי לטהורי: ד הבשר טהור. בשר טהור. בשר השובר טהור שאין בהמה מקבלת טומאה מחייס: הבשר מגע נבלה. בשר העובר מגע אבר מן החי. שהוא מטמא כנבלה: מגע טרפה שחוטה. שהשחיטה אף על פי שאינה מתרת האבר באכילה. מטהרתו מידי נבלה והויא כטריפה שחוטה שאינה מטמאה מן התורה אלא מדרבנן בתוקדשין: ה"ג אף שחיטת בהמה תטהר את האבר. ול"ג את העובר: לא

לא אם טיהרה שחיטת טרפה אותה. מן הדין הוא. שהרי דבר שגופה: ומנין לטרפה ששחיטת מטהרת. דשמא אינה מטהרת. ומן הדין אינה מטהרתה. שבהמה טמאה אסורה באכילה. וטרפה אסורה באכילה: ומה טמאה אין שחיטתה מטהרתה מלטמא. דהכי תני. בת"כ לכל הבהמ' אשר היא מפרסת פרסה וגו'. כל שנוגע בהם יטמא. להביא בהמה טמאה שלא תטהרנה שחיטה: תאמר בטרפה שחיטה לה שעת הכושר. דכיון דחל עלה תורת שחיטה. תו לא פקעה מינה והויא בכלל אחר נאן ובקר: טול לדמה שהבאת. טול מכאן ואי זו שהבא: הרי שנולדה טרפה מן הבטן מנין שתטהרנה: שיש במינה שחיטה. הלכך לא נפקא מכלל נאן ובקר. שכל בן ח' חי שנולד מבהמה חיה. אין לו בהמה לטהר. אפילו נשחט. לפי שאינו בכלל בקר ונאן. והלכה כחכמים: בן שמנה חי. אם נולד ושחטו אין שחיטתו מטהרתו מידי נבילה. שאין שחיטתה מועלת בבן שמנה. שלא נשחוט במעי אמו את'. בשחיטת אמו: ה ומוציא את דמו. דחלבו בלבד הוא דשרי. כדתניא בת"כ בשחוט אומר חלב ושתי כליות באמש. שאין צריך לומר. דמקל וחומר הוא ילפינן לה ומה שלמים שאין כל מינן טעון אליה הרי הן טעונים חלב ושתי כליות. אמש שכל מינו טעון אליה. אינו דין שיטענו חלב ושתי כליות. ומה ת"ל שלא לומר לך מה חלב וב' כליות האמור באמש מונח מכלל שליל. שאינך יכול לומר חלב שלל הנמצא באמש יקריב. שהרי אינו אמש בא נקב". אף כל אפי בקרבנות הבאים נקבה. חלב האמור בהן מונח מכלל שליל. וכיון דאין חלב שליל קרב בכל הקרבנו. שרי באכילה. אבל דמו לא גרע מדם האיברים דקי"ל במס' כריתות דם האיברי. עובר בלא תעשה: טעון שחיטה. דחדשים גרמי לשוייה בהמה בנאפי נפשה. ולא אתרבי מכל בבהמה תאכלו: ו חייב באותו ואת בנו. שלא ישחטנו ביום ששחט את אמו: ותב"א שחיטת אמו מטהרתו. דחדשים ולידה גרמי: רבי שמעון שזורי אומר. לדברי חכמים כיון שהלך על גב קרקע טעון שחיטה מדרבנן. דאתי לאחלופי לאכול בהמה בלא שחיטה. ור"ש שזורי אתיר אפילו לאחר שהפרים ע"ג קרקע. והלכה כחכמים: קרעה. לבהמה בלא שחיטה: ו בהמה שנחתכו רגליה. האחרונים:

לא. אם טיהרה שחיטת טרפה אותה. דבר שגופה. תטהר את האבר דבר שאינו גופה. מנין לטרפה ששחיטתה מטהרת. בהמה טמא' אסור' באכיל' אף טרפ' אסור' באכיל'. מה בהמה טמא' אין שחיטת' מטהרת'. אף טרפה לא תטהרנה שחיטה. לא. אם אמרת בבהמה טמאה שלא היתה לה שעת הכושר. תאמר בטרפה שהיתה לה שעת הכושר. טול לך מה שהבאת. הרי שנולדה טרפ' מן הבטן מנין. לא. אם אמרת בבהמה טמא' שכן אינ במינה שחיט'. תאמר בטרפ' שיש במינה שחיטה. בן ח' חי אין שחיטתו מטהרתו. לפי שאין במינו שחיטה: ה השוחט את הבהמ'. ומצא בה בן ח' חי או מת. או בן ט' מת. קורעו ומוציא את דמו. מצא בן ט' חי. טעון שחיטה. וחייב באותו ואת בנו. דברי ר"מ. וחכ"א שחיטת אמו מטהרתו. ר"ש שזורי אומ' אפי' בן ח' שנים וחורש בשדה. שחיטת אמו מטהרתו. קרעה ומצא בה בן ט' חי. טעון שחיטה. לפי שלא נשחטה אמו: ן בהמה שנחתכו רגליה. מן הארכובה ולמטה. בשרה. מן

א פיי' פס הל' ו ב גמיי' פ"ח מה' מאכלות אסורות טוש"ע י"ד סי' י"ג סעי' ב ד תנאות לו ה פס סעי' ג ו יבו. מב: נו: תיי' פ"ם מה' שחיטה טוש"ע י"ד סי' כט סעיף א

את ידו ונגע בו טהור. לאו דוקא לפי שהוא בפנים. דאפילו הוליא עובר ידו לחוץ ונגע בו הרועה. טהור. שלא להודיעך כחו דר"י הגלילי דאפי' הכי בטמאה. א"נ מודו רבנן בסולת ידו לחוץ ונגע בו דבטמא. טמא דלענין מה שבפנים הוא דמקש' טמא לטהור. ולא לענין מה שבחו' תו: תאמר בטריפה שהיה לה שעת הכושר. ומסברא נפקא לן דכיון דאי' לן סבר' לחלק אתריכן דקר' דמרבה לטמא. שלא תטהר' שחיטה. לא אתי מיני' טריפ' וא"ל קרא לטרפה להתירה. אבל בריש מסכת טהרות פי' הר"ב דמקרא ילפי' מוכי יתות מן הבהמ' יהוא לתנא דברייתא. כדאי' בגמ' דהכי. דתנ' ברא פרי' מבחוץ אי דבשחיטה אתו ניתי' ואין שחיטתו מטהרתו: ה מצא בן ח' חי. עיין ת"ש במשנה ג' פרק ה' דנדה: רבי שמעון שזורי אומר כו'. כתב הר"ב. אפי' לאחר שהפרים. עמד על פרסותיו. רש"י: קרעה ומצא בה בן תשעה חי טעון שחיטה. ורא"תי למהרו"ך ז"ל בדרים. לטי"ד סי' י"ד סעיף י"א. דהקשה פשיטא. ודוחק לומר דמסוס טומאי נקטה שם. עכ"ל. ולי נראה דמשנה לריכא היא מדבבהמה תאכלו לא כתיב אלא זביחה. רק בפרסה המפרסת באיזו בהמה טמאה. ואיזו אסורה. הלכך הא דהתורה [כ"ל ל"ל המפרסת איזו בהמה טמאה ואיזו טהורה הלכך ה"א דהתורה] מתרת מה שבבהמה בלא שחיטה. והרי דגים וחגבים אינם טעונים שחיטה הלכך אלטריך לתתני קרעה כו'. ואין להקשות הא כבר נשנה ברישא וחכ"א שחיטת אמו מטהרתו. די"ל מהאוא ליכ' למשמע דאיכ' למימר דלדברי ר"מ קא מהדרי. ותדע דהא הכ' בסיפי מסיים לפי שלא נשחטה אמו. ולמאי אלטריך. שלא לומר דאף חכמים דלעיל מצריכי שחיטה. ולאו לדברי ר"מ בלחוד הוא דקא אמרי: ן בהמה שנחתכו כו'. נזכר זה הדין בפ' הזה מחמת מ"ש שחיטתו מטהרתו לאותו האבר כמו שנאמר בעובר שחיטת אמו מטהרתו. הרמב"ם: הארכובה מן הברכים תתורגם רכובין בפ' כי תבא. ובמשנ' ב' פ"ז דסנהדרין כתבתי שהוא בשרק האמצע שבין הרגל והירך וכן לשני הפירושים

שכתב

מן

מתחתיתו

מתוך

שכתב הר"ב נקרא העצם האחצי הרכובה. ועיין בתס' תמיד פ"ד משנה ב. אבל יש לדקדק בפירוש הראשון. שכתב מן הארכובה ולמטה היינו מתחל' הארכובה הנמכרת עם הראש ומן הארכובה ולמעלה דהיינו מסוף העצם האחצי. והרי יש ביניהם עצם קטן המחבר בשתי הארכובות ונקרא במדינות האשכנז נקר' דעל"י. ולמאן דתרמיה לעצם הזה. למריפא בידוק דתרמייה למעלה. ומסיפא בידוק דתרמייה למטה. וכן הקשה הרא"ש ז"ל. וכתב לאזלינן לחומרא. ומסיק עוד דבין ריפא. ובין סיפא תרווייהו בארכובה הנמכרת עם הראש מיירי. והשתא לא קשיין דיוקא אהדדי דבין מריש בין מסיפא שמעינן דהעל' הוא דינו כשל מעלה ממנה. ומ"מ אף לפי זה העצם האחצי מן עם הארכובה עליה. אלא דלפירוש שיטה זו מתני' לא נקטה לאותו העצם האחצי כדנראה מפסקיו של הרא"ש ז"ל. אבל בתשובותיו כלל ד' סימן ט"ז. השיב לבנו הר"ר יחיאל ז"ל שאין נקרא רכובה במשנתינו. לא זה שמחובר לפרסות הרגל. ולא האחצי אלא עצמו קטנות יש (בין) עצם התחתון לאחצי. והוא רכובה התחתונה. ועצמות קטנות שבין האחצי לשליש נקראים רכובה העליונה. שכל דבר הנכפף ונברך קרוי ברך והארכובה. כמו ויברך הגמלים (בראשית כ"ד) והארכובתא דלא לדלא נקטין (דניאל ה') וכן נקרא במשנה המברך הנפן והארכובה שבגפן ובהדיא שניו בספ"ק דאהלות בשמונה רמ"ש אברים עשרה שבקורסול ב' בשזקי ב' בארכובה ג' בירך ג' בקטלית. עכ"ל בתשובה הנזכרת. גם בשאלה של בנו הר"ר יחיאל ז"ל. מוזכר שהראבי"ה כתב בספרו וז"ל. בין פרק הקטן לאחצי יש עצם קטן המחברת ונקרא קטין התחתון. ובלשון המשנה בבכורות (פ"ו משנה י"א) (ערקוב והיינו ארכובה. ובין אחצי לשליש בחבורו גם שם עצם קטן והיינו ארכובה עליונה ועליו אמרו חז"ל כנגדו בגמל מיכר ובולט. פ"כ. ועיין בספ"ק דאהלות. ומ"ש בשם הראבי"ה דמשמע מיניה דערקוב שבכורות הוא התחתון. והר"ב מפרש שם בפ"ז משנה י"א העליון. וכדבריו יש שם בסוגיא דף מ"א. ולכן נ"ל שאין הראבי"ה מביא ראייה. אלא על השם של ערקוב. ולא על מקומו ליו: פס"ד לה וכן בפרק. דלעיל משנה א' וד': **וכן** שניטל גומת הגידין. כתב הר"ב. בשיטת הרי"ף והרמב"ם כלומר ובעצם האחצי יש מקום וכו'. ואל תתמה וכו' שהרי חותכה וכו' ולא נאסרה כו'. אלא מפני שנחתכו הגידין. וכתב הכ"מ בפ"ה מה"ש נראה שזו טענה אחרת. לומר דאין טרפות אלו ממין א' עד שיקשה לך איך אפשר שאם תחתך למעלה מותרת. ואם תחתך למטה אסורה. שזו לא נאסרה מפני שאין חתוכת רגל במקום זה. אלא מפני שנחתכו הגידים. עכ"ל. אבל מלשון הרמב"ם בפירוש המשנה נראה שהכל טענה אחת. שכתב ואל תתיה כו' לפי שחתיכת איברים אינה חתיכת העגל שזו ממיתה וזו אינה ממיתה. והוא מה שאמרו אין אומרים בטריפות זו דומה לזו שהרי חותכה מכאן וכו'. ע"כ: **נשבר** העצם אם רוב הנשבר קיים. פי' הר"ב. רוב עניו ורוב הקפו של שבר דומין דמשכחת לה כו' שאין העצם עגול. אלא רחב מצד אחד והולך ומיצר בצד אחר (כשהוא הולך ומיצר הרבה) רוב היקפו הוי פחות מרוב עניו ואז בעינן רוב היקפו. וכשהוא מיצר מעט אז רוב עניו יפה מרוב היקפו. הרא"ש. ובאשר הגהתי כן הוא הלשון בב"י

סמוך לפרק הארכובה הנמכרת עם הראש והעליון היא קולית התחובה בשיה. והפרק שבין סוף הקולי' לראש העצם האחצי נכר וגראה בגמל כשהוא רוכן יותר מבשאר בעלי חיים. ומן הארכובה ולמטה דקאמר במתניתין שהיא כשרה. היינו מתחל' הארכובה הנמכרת עם הראש ולמטה. ומן הארכובה ולמעלה דהיינו מסוף העצם האחצי. שהוא מקום צומת הגידים. בכל מקום שנחתך הרגל מעם ולמעלה טרפה: וכן שניטל צומת הגידים. אפילו לא נחתך הרגל אלא נשבר העצם אלא שניטל צומת הגידים טרפה. כך פירשו קצת אחרונים משנה זו בגמ' ושטה זו תפסו רבותי עקר והורו שבכל מקום שתחתך הרגל למעלה מארכובה התחתונה שקורין בלע"ז טוקל"ו בין במקום צומת הגידין בין למעלה מצומת הגידין טרפה. אבל רמב"ם. ורב אלפס רבו. תפסו עיקר הפירוש האחר שמפרש מן הארכובה ולמטה כשרה. מן הארכובה ולמעלה פסולה. דה"ק למטה מארכובה העליונה. שהיא הקוליא התחובה באליה. ולא למטה מיד הסמוך לו. אלא למטה מעצם האחצי כולו דהיינו בעצם התחתון. ולאי כשרה. למעלה מן הארכובה דהיינו בקוליא. ולאי טרפה כל מקו שיחתך. וכן שניטל צומת הגידין. כלו' ובעצם האחצי יש מקום שהיא טרפה כגון בצומת הגידין. ויש מקום שהיא כשרה. כגון למעלה מן הצומת. ואל תתמה היאך איפסיק לה למעלה מן הצומת בעצם האחצי כשרה וכשתפיל לחותכה בצומת טרפה. שאין אומרים בטרפות זו דומה לזו. שהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחייתה. ולא נאסרה בהמה זו. מפני שהיא החוכת רגל ממקום זה. אלא מפני שנחתכו הגידין. שחתיכתן היא מכלל טרפיות. ומקום צומת הגיד ן הוא מתחיל מן המקום שבן נראי' קשין ולבנים. עד המקום שיתחילו להתרכך ולהתאדם: צומת הגידים הם ב' חוטים לבנים בבהמה נמוחים ומחוברי' יחד. אחד עבה ושנים דקים. ואם נטל האחד העבה לבדו. אין זה שניטל צומת הגידים. שהרי נשארו שנים. ואם נטלו שנים הדקים ממקומם מותרת. שהרי הא' העב גדול משניהם והרי לא נטל כל הצומת אלא מעוטה. ואם נחתך רובו של כל אחד מהן טרפה. ואין נ"ל אם נחתכו כלן או נטלו כלן. ובעוף הם ששה עשר חוטים לבנים. אפילו לא נחתך. אלא רובו של אחד מהן. טריפא. נשבר העצם למטה מן הארכובה במקום שאין עושה אותה טרפה: אם רוב הנשבר קיים. דהיינו שעור ונשבר חופי' רוב עוביו ורוב היקפו של שבר דומין דמשכחת ליה זה בלא זה כגון שמרחיב מצד אחד ומיצר מצד אחד. שאין העצם עגול. הלכך בעיא לתרווייהו: שחיטתו

מן הארכובה ולמעלה • פסולה" וכן שניטל צומת הגידין • נשבר העצם • אם רוב הנשבר קיים •

שחיטתו

שחיטתו מטהרתו • לאבר המדולדל • ומותר אפי' באכילה: ואם לאו. שאין עור ובשר חופים את רובו: אין שחיטתו מטהרתו • ואע"ג דבהמה מותרת • הוי אסור משום בשר בשדה טריפה • כדאמרינן (דף ע"ג) להבא אבר ובשר המדולדלים • ואם נשבר העצם מן הארכוב' ולמעלה במקום שעושה אותה טרפה. אם רוב בשר קיים אבר ובהמ' מות'. ואם לאו אבר ובהמה אסור ודין העוף כדין בהמה לדבר זה:

ז שליא • כמין כיס שהעובר מונח בתוכו: נפש היפה • שאין דעתו קלה בה מחמת מאוס תאכלנה • ולא אמרי' אבר מן החי הוא אלא גם היא נתרת בשחיטת האם: ואינה מטמאה • דלא חשיב אוכל: ולא טומאת נבלות • אם מתה הבהמה: מטמא טומאת אוכלים • אם נגעה בטומאה דמתחברה משויא ליה אוכל • אבל טומאת נבלות לא • דלאו בשר הוא אלא כשאר אוכל בעלמא הוא: אסורה באכילה • ואע"ג דלא נפק אלא פורתא • ופשיטא דכל מחוי אולד לא היה שם • מ"מ חייבי' שמא באותו מקו' יצא ראש הולד. והרי הוא כולד: (ה"ג) סימן ולד באשה • וסימן ולד בבהמה: המבכרת • והוא פטר רחם שלה: ישליכנה לכלבים • שאין קדושה בה • דאע"ג דאין שליא בלא ולד הכא רובא לאו בת מקדשא היא דדלמא נקבה הוות • או נדמה הוה ולא קדיש: ובמוקדשין כגון בהמת שלמים שהפיל שלי': תקבר • דכיון דאין שליא בלא ולד קדשה דכין זכר וכין נקבה דנפיק מבהמת הקדש קדיש: בפרשת דרכים • מקום שהדרכים מתפרשים לשנים • ודרך המנחשי לקוברה שם כדי שלא תפיל עוד: דרכי האמורי • ניחוש וכתיב ולא תעשה כמעשיהם:

פרק ה אותו ואת בנו • האם והבן או האם והבת • אבל האב עם הבן • או עם הבת • אינו אסור • דאותו ואת בנו מסמע מי שבנו כרוך אחריו יצא זכר שאין בנו כרוך אחריו: בין בארץ בין בח"ל: איידי דבעי למתני בין בחולין בין במוקדשים תנא נמי בארץ ובח"ל • אע"ג דלא אנטריך דאובת הגוף היא ואובת הגוף נוהג בין בארץ בין בח"ל: בפני הבית • בזמן שב"ה קיים: ושלא בפני הבית • דסד"א הואיל ובעיינא דקדשים כתיב • בפני הבית נהוג • שלא בפני הבית לא נהוג • קמ"ל: בחולין ובמוקדשים • בין שניהם חולין • או שניהם מוקדשים • בין שאחד מהן חולין והשני מוקדשים • ומנלן דנוהג במוקדשים • דכתיב (ויקרא כ"ב) שור או כשב או עז • כי יולד וגו' • ירצה לקרבן אשה • וכתיב בתריה ושור או שה אותו ואת בנו וכו': בחזן • חזן לעזרה: שניהם כשרים • משום דבעי למתני סיפא שניהם פסולים תנא ריש שניהם כשרים: והשני

ובספר רבינו ירוחם נמ"ו אות י' • ושם מסיים ולפי זה עובין נקרא גובה העצם • ע"כ • ובספרי ספר מעדני מלך האריכתי יותר בס"ד ע"ש: ז סימן ולד כו' ל' הר"ב ה"ג סימן ולד באשה וסימן ולד בבהמה • וכ"כ רש"י • וכלומר לאפוקי דגרסי כך סימן ולד בבהמה • דקשי' להו דמאי פסיטותא באשה יותר מבבהמה. דברפ"ג דבכורות תנן וקבשה שליא ובאשה שפיר ושליא • ומיהו התוס' שם מיישבים אותה בירש' דמשום דשפיר אינו סימן ולד בבהמה כמו באשה • נקט כי האי ליישנא • דמ"מ שליא הוא סימן ולד בבהמה כמו באשה:

ישליכנה לכלבים • כתב הר"ב רוצה לאו בת מקדשא היא כו' או נדמה הוה • פי' רחל שילדה מין העז' או עז שילדה דומה לרחל • דלא קדיש כדתנן במשנה ה' פ"ב דבכורות • ועיין עוד ריש פ"ג דבכורות:

* דרכי האמורי • פי' הר"ב ניחוש וכתיב לא תעשו כמעשיהם • וכן לשון רש"י ואינו מקרא • אלא כתיב בפ' אחרי מות וכמעשה ארץ כנען וגומר לא תעשו • ואחזורו בקצרה • וצריך להגיה במקומו תעשה תעשו • [נ"ל כמעשיהם לא תעשו] ובמסכת שבת ספ"ו • פירשי הר"ב • ורש"י • מדכתי' (ויקרא י"ח) ובחקותיהם לא תלכו:

פרק ה אותו ואת בנו • כתב הר"ב האם והבן וכו' דאותו ואת בנו מסמע מי שבנו כרוך אחריו יצא זכר שאין בנו כרוך אחריו • גמ' • וקהעתיק הרמב"ם בפי' בס"פ ומיהו סתם מתני' דספ"ז דבכורו' ס"ל כמ"ד בגמ' דמוהג אף בזכרים דאותו מסמע זכר • ובנו [היינו] מי שכרוך אחריו • והיינו נקבה הלכך נוהג בתרוייהו • ומסיק הרא"ש וכ"כ הרמב"ם בחבורו בפי' מה"ש • דלר"י דמתני' ד' פ"ח דכלאים דפסק הר"ב שם כמותו ולדידיה מספקא לן אי חוששין לזרע האב הלכך אי ודאי לן שהוא אביו אסור לשוחטו ביום א': בין בארץ בין בח"ל • כתב הר"ב איידי דבעי למתני בין בחולין בין במוקדשין • כ"כ רש"י • והתו' כתבו נמי בפני הבית שהוא ג"כ לצורך כדפי' הר"ב • ומ"ש תנא נמי בארץ כו' • מסיימי התו' • כיון דאיכא דוכתא דהוי לצורך • כגון בדאשית הגז: בחולין ובמוקדשים • כתב הר"ב • ומנלן דנוהג במוקדשים • דכתיב שור או כשב וגו' ירצה לקרבן אשה וכתיב בתרי' ושור או שה אותו ואת בנו • ואימא במוקדשין אין בחולין לא • שור הפסיק הענין (דאי אקמאי קאי נסתוק מיניה ונכתוב ואותו ואת בנו • דהא בשור ובשה איירי לעיל) ואימא בחולין אין במוקדשים לא • כתב ושור' יו"ד מוסיף על ענין ראשון גמ': שניהם כשרים • כתב הר"ב • משום דבעי למתני סיפא שניהם פסולים טו' •

כ"כ רש"י. אבל בתוס' (דף פ' ע"א) כתבו דא"צ לכך. דולמי אינטריך דמדכתיב (דברים י"ד) לא תאכל כל תועבה ודרשינן מזניה בפ' כל הבשר דף קט"ו כל שתעבתי לך הרי הוא בכל תאכל סד"א אותו ואת בנו נמי תעבתי לך ולית ליתסר קמל"ן דלא כדמפרש טעמ' התם מדאינטרי' רחמנא למיסר מחוסר זמן לגבוה מפלל דלהדיוט שרי. הר"ן: סופג מפורש במסכת ה' פ"ו דזבחי': הראשון חייב כרת כתב הר"ב. אבל השני פטור מן הכרת וכו'. דכתיב ואל פתח אהל מועד לא הביאו. וכ"כ רש"י. ואגב ריהטא נקטי לקרא קמא דבמסכת ר"פ בתרא דזבחים. אבל לקושטא דמלתא ראוי ומלחה כי הא דהכא. לא נפקא מהך קרא. אלא מוש פתח המשכן [נ"ל מלפני משכן ה' (ויקרא י"ז)] כמו שנשנה שם במשל' ב'. ועיין כיולא בזה במשל' ב' פ"ו: הראשון חייב כרת ושניהם סופגים. דלא (כר"ח בן גמליאל) דסוף מכות. דאמר חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן. כ"כ התוס'. ומסייע לדפסקו התם דלא כוותיה כמ"ש שם אבל לפי שהרמב"ם בחבורו בעתיק דבריו ע"ל לפרש דראשון חייב כרת כשלא התרו בו ושניה' סופגים כשהתרו:

והשני סופג את הארבעים. כתב הר"ב ול"ש שחט האם תחלה כו'. דכתיב לא תשחטו. וה"מ למכתב לא תשחטו (אלא לחייב ב' ולא משכחת ב' עוברים. אלא בב' בהמות' והא כיצד בת ואם ובת לאשחוטי' דאבנו ואותו נמי חייב' דאי אם וב' בניה אי נמי קרה ובתה ובת בתה פשיטא) ואי לחייב הרי גברי ה"מ למכתב לא ישחטו ם מתרתי. גמ' דף פ"ב: ושניהם סופגים את הארבעים'. כתב הר"ב. אם' משום שוחט בחוץ דכל חייבי כריתות לוקים וכ"כ הרמב"ם. ומיהו סך כללא חוץ מחייבי עשה והקפסח ומולה. ורש"י כתב משום לאו דשחוטי חוץ. דכתי' בהעלאה (דברים י"ב) השמר לך פן תעלה עולותיך בכל אשר תראה. שוחט תלמעלה שם תעלה ושם תעשה מה מעלה לא שנגמ אלא מ"כ הויר. אף שוחט לא שנגמ אלא אם כן הויר: חולין בפנים שניהם פסולין. כדתנן במשנה ט' פ"ב דקדושין: והשני סופג. כתב הר"ב. משום אותו ואת בנו. אבל משום חולין בעזרה אזהרת עשה כו'. ברוחוק מקום כנ"ל. ולאו הבא מכלל עשה עשה: ב חולין וקדשים בחוץ וכו'. ועוד הוי מצי לאתויי חולין וקדשים בחוץ ובפנים וכן קדשים וחולין. וחולין וקדשים בפנים ובחוץ וכן קדשים וחולין. ואי בכל הני דתני ים חדוש איכא למימר דלא תני להני משום דליכא בהו שום חדוש. ואי ליכא חדוש בכל הני דתני. צריך לומר הני דשייר. תו'; ג רבי

והשני סופג את הארבעים. קדשים בחוץ הראשון חייב כרת. ושניהם פסולים. ושניהם סופגים את הארבעים. חולין בפנים שניהם פסולים. והשני סופג את הארבעים. קדשים בפנים הראשון כשר ופטור. והשני סופג את הארבעים. ב חולין וקדשים בחוץ הראשון כשר ופטור. והשני סופג את הארבעים. קדשים בחוץ חייב כרת ופסול. והשני כשר. ושניהם סופגים את הארבעים. חולין וקדשים בפנים שניהם פסולים. והשני סופג את הארבעי'. קדשי' וחולין בפנים הראשון כשר ופטור. והשני סופג את הארבעים ופסול. חולין בחוץ ובפנים הראשון כשר ופטור. והשני סופג את הארבעים ופסול. קדשים בחוץ ובפני' הראשון חייב כרת (ל"ח) ושניהם פסולים. ושניהם סופגים את הארבעים. חולין בפנים ובחוץ הראשון. פסול ופטור. והשני סופג את הארבעים ובשר. קדשים בפנים ובחוץ. הראשון כשר ופטור. והשני סופג את הארבעים ופסול: ב "השוחט וגמצא טרפה. השוחט לע"ז. "והשוחט פרת חטאת. ושור הנסקל. ועגלה ערופה. רבי

מוץ. והשני משום אותו ואת בנו: חולין וקדשים בפנים שניהם פסולי' ראשון משום חולין בעזרה. והשני משום מחוסר זמן. והשני סופג משום אותו ואת בנו: חולין בחוץ ובפנים הראשון בחוץ ובפנים: קדשים בחוץ ובפנים הראשון בכרת. משום שוחט בחוץ: וב' פסולים. ראשון משום שוחט חוץ. והשני משום מחוסר זמן: וב' סופגים. ראשון משום שוחט חוץ. והשני משום אותו ואת בנו. ומשום שוחט חוץ לא לקי דמחוסר זמן הוא ואינו מתקבל בפנים: ג פרת חטאת. פרה אדומה דלאו לתכילה הוא: ושור הנסקל. לאחר שנגמר דינו דקי"ל דאסור בהנאה אפילו שחטו: ועגלה ערופה. דסניראה ליה דנאסרה מהאם ואפילו שחטה אסורה

וכגמרא

א פלא: ב פסורות כם

ר"ש פוטר • וחכמים מחייבין • השוחט ונתנבלה בידו • והנוחר • והמעקר • פטור משום אותו ואת בנו • שנים שלקחו פרה ובנה איזה שלקח ראשון שחוט ראשון יאם קדם השני זכה • שחט פרה ואח"כ שני בניה סופג שמונים ישחט שני בניה ואח"כ שחט • סופג את הארבעים • שחטה ואת בתה ואת בת בתה סופג שמוני • שחטה ואת בת בתה ואחר כך שחט בתה • סופג את הארבעים • סומכוס אומר משום ר"מ סופג שמונים • בארבעה

ובגמרא מסיק דפרת חטאת ועגלה ערופה אינה מסנה • דסניהן הויא שחיטתן שחיטה ראויה וצריך להסירן מן המסנה • דלא פטר בהו ר"ש : וחכמים מחייבין • האי דמחייבי חכמים בשוחט לע"ז ולא בנו אלא ששחט ראשון לע"ז • ובא שני ושחט לשלחנו לאכול • אבל ראשון לשלחנו ושני לע"ז • דבהך שחיטה בתרייתא דמחייב עלה משום אותו ואת בנו אתי נמי דין קטלא עלויה פטור ממלקות • דקס לי' בדרבה מיני' דתרתי לא עבדינן ביה • ופעמים שאפי' שחט ראשון לשלחנו ושני לע"ז חייב • כגון דאתרו ביה משום אותו ואת בנו • ולא אתרו ביה משום ע"ז • דכיון דלא אתרו ביה משום ע"ז לא מקטיל • ולוק' משום אותו ואת בנו • והלכה כחכמים : ונתנבלה בידו שלא מדעת: והנוחר שתוחב הסכין בגחיריו וחותך: והמעקר שעוקר הסימני' ממקום חבורן ואינו שוחטן: פטור • ואפי' לרבנן ולא דמיא לשחיטה דלעיל • דהתם שחיטה מעליא איכא ודבר אחר גורם לה ליפסל • אבל הכא ליכא שחיטה כלל : איזה שלקח ראשון ישחט ראשון • אם בא לב"ד שבא האחד לשחוט ואחרו מעכב עליו ואומר אני צריך יותר ממך • אנו אומרים להם הלוקח ראשון ישחוט שעל מנת כן לקח • שאלו לא מכרה בעל הבית לשני ועכבה לעצמו היה הלוקח שוחט • שכך שנינו בתוספתא הלוקח מבעל הבית הוא קודם לבעל הבית שע"מ כן לקח: ואם קדם השני זכה • שהקדים בעצמו כדי שלא יבא לידי איסור ויש לו ריוח שאוכל היום בשר : סופג שמונים • דעל כל בן ששוחט עובר בלאו : סופג את הארבעים • דאין כאן שחיטת איסור אלא אחת : שחטה ואת בתה ואח"כ את בת בתה יש כאן שני אותו ואת בנו : שחטה ואת בת בתה • אין כאן עדין איסור ואח"כ שחט את בתה ויש בשחיטה זו שני איסורים • אותו ואת בנו משום אמה • ובנו ואותו משום בתה של זו שבבר נשחטה : סופג ארבעים דחד לאו הוא וחדא התראה וחד מעשה: סומכוס אומר סופג שמונים • דס"ל לסומכוס דמחייב בהתראה אחת ובלאו אחד ב' מלקיות וה"ה לרישא דקתני שחט ב' בניה • ואח"כ שחטה סופג מ' • לסומכוס סופג שמונים • וכך היא בתוספתא שחט חמשה בניה ואח"כ שחטה סומכוס אומר משום ר"מ חייב תשוס חמשה לאוין : בארבעה

ג רבי שמעון פוטר • דשחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה דגמר מטבוח טבח • מה להלן שחיטה ראויה דכתיב (בראשית מ"ג) כי אתי יאכלו • אף כאן שחיטה ראויה • גמ' פ' דלקמן דף פ"ה • ומתני' דלעיל דלא כוותיה דמכדי כי שחיט קדשים בחוץ לאו שחיטה היא • קמא מקטל קטליה • שני מתקבל בפנים הוא • כרת נמי לחייב • דלעניין שחוטי חוץ גזירת הכתוב הוא דהוי שחיטה (ולרבנן אדרבי' ילפינן שחוטי חוץ כדאיתא בגמ' פ' דלקמן) חולין בפנים [קמא] מקטל קטלי' • שני אמאי סופג הארבעים • קדשים בפנים כמה דלא זריק דם לא מפתרי (בסר) שני אמאי סופג את הארבעי' גמ' דף פ' : וחכמים מחייבים • כתב הר"ב פעמים שאפי' שחט ראשון לשלחנו ושני לע"ז חייב כגון דאתרו ביה משום אותו ואת בנו • ולא אתרו ביה משום ע"ז • לא מקטל ולוקה • וכ"כ הרמב"ם בפירושו ובחבורו פי"ב מה"ש ואע"ג דבתשלומין פסק הר"ב במסנה ב' פ"ג דכתובות • וכ"כ הרמב"ם שם ובחבורו שפ"ק מהלכות נערה • דאע"ג דלא אתרו ביה פטור ההוא קרא דילפינן מינה בתשלומין מיירי והא דבגמ' פליגי ר"י וריש לקיש דר"י כבר כדפי' הרב • ור"ל סבר דפטור משום הכיא דכתובו ואמרינן לטעמייהו דהת' נמי פליגי ועבדינן צריכותא דאלטריך לאשמועינן ממון ומלקות • ושמעינן דמאן דפטר בממון פטר נמי במלקות • ומאן דמחייב במלקות מחייב נמי בממון • והיכי מזכינן סמרי אבי תרי • ל"ק דסוגיא דהכא אליבא דרב דימי דאמר דפליגי ר"י וריש לקיש בחייבי מיתות • אבל התם בכתובות דף ל"ה מסקינן דכי אתא רבין אמר חייבי מיתות שוגגים כ"ע ל"פ דפטור מתשלומין והשת' ליכא צריכות' דהכא שוחט לע"ז מחייבי מיתות הוא ובהא לא פליגי זימנא אחריתא לרבין • אלא לב"ע פטור מתשלומין : ונתנבלה בידו פי' הר"ב • שלא מדעת דנוחר ומעקר נמי מתנבלה בכך בכלל דר' יסב מסנה ד' פ"ב • אלא איכא ביניהו דהא שלא מדעת • ונוחר ומעקר מדעת • וכן פירש"י נוחר ומעקר מדעת • ומיהו איכא למידק מאי שנא מעקר דנקט טפי מנחר הפסולי' בשחיט' שהייה דרסה חלדה הגרמה שכתבם הר"ב בפ"ב וכן יש לדקדק במסנה ה' פ"ז דב"ק • וה"ב בפ"ה דכריתות ואולי דאורחא דמלתא נקט וסכדהיה דרכן של הרוגים לנבל ולא לשחוט למעק' הסימנים • ויגיד עליו רעו דתנן הנוחר ולמאי אלטריך דכך לי' נוחר כמו מעקר וכ"ש • דהא לא מתעבדא מלתא כלל בסימנים • אלא דאורחא דמלתא קתני ואזיל • ועי"ל דמעקר דהכא שעוקר בידים ולא כדרך שחיטה • והכי דייק ליסניה דהר"ב ואינו שוחטן • ולשיטתיה אזיל הר"ב שמפרש עקור של ה' הלכות שחיטה כפירש"י שהוא פסיקת הגרגרת שבמסנה ל' פ"ב וכמ"ש שם בס"ד והשתא מ"ש הר"ב נתנבלה שלא מדעת • כלומר אפי' שלא מדעת • ועיין מ"ש שם בכריתות : איזהו שלקח ראשון ישחוט ראשון • כתב הר"ב שכך שנינו בתוספתא הלוקח מבע"ה הוא קודם לבעה"ב שעל מנת כן לקח • ומפיים הרא"ש הלכך כשמכר בעה"ב לשני מכר לו כל זכות שהיה לו בו • אבל לקחו משנים • האחרון יכול לשחוט תחלה • ע"כ : שחבדה ואת בת בתה טו' סופג את המ' • כתב הר"ב אם בשפיעה זו וכו' • משום אמה ובנו ואותו כו' לישנא קטיעה הוא דמ"ש ובנו

נמשך

"בארבע פרקים בשנה המוכ' בהמה לחברו צריך להודיע · אמה מכרת לי לשחוט · בתה מכרתי לשחיטה · או הן עי"ט האחרון של חג · ועי"ט הראשון של פסח · וערב עצרת · יערב ראש השנה · וכדברי ר' יוסי הגלילי · אף ערב יו"הב בגליל · א"ר יהודה אימתי בזמן שאין לו ריוח · אבל יש לו ריוח אין צריך להודיע · ומודה ר' יהודה במוכר את האם לחתן ואת הבת לכלה שצריך להודיע · בידוע ששניה שוחטין ביום אחד : ד "בארבעה פרקים · אם משחיטין את הטבח בעל כרחו · אפילו שור שוה אלף דינרין ואין לו ללוקח אלא דינר · כופין אותו לשחוט · לפיכך אם מת · מת ללוקח · אבל בשאר ימות השנה אינו כן · לפיכך אם מת · מת למוכר : ה "יום אחד האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה · את זו דרש (גמ' רבי) שמעון בן זומא נאמ' במעשה בראשית (בראשית א) יום אחד ונאמר באותו ואת בנו (ויקרא כ ב) יום אחד · מה יום אחד האמור במעשה בראשית היום הולך אחר הלילה · אף יום אחד האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה :

פרק ו

בבית החתן מבבית הכלה · הלכך האם לחתן שהיא גדולה · ובת שהיא קטנה · לכלה : ד משחיטין את הטבח בעל כרחו · אם קבל דינר מלוקח ליתן לו דינר בשר : אפילו שור שוה אלף זוז שוחטו בעל כרחו · אע"פי שאין לו לוקחים לשאר הבשר לפי שדבר תורה מעות קונות ומעת שקבל המוכ' הדינור קנה הלוק' הבשר · ולא תיקנו חכמים שמשיכה קונה ולא מעות אלא בזירה שמא יאמר לו מוכר לקונה נשרפו חלבי · יך בעליה דאי מוקמת להו לפירי בחאריות הלוקח משנתן המעות · אי מתרמי דליקה בבית המוכר שהפירות שם לא פרח לאגוליגהו · אבל לאחר שמשך מסתמא ממטי להו לביתיה · ובארבעה פרקים אלו ה נחילו חכמים דבריהם על דין תורה שהמעות קונות : לפיכך אם מת מת ללוקח · ומפסיד לדינר שהרי בר שותו מת : אי"ו כן · דבעינן משיכה · וכל זמן שלא משך הוזר בו הטבח : ה יום אחד האמו' באותו ואת בנו כו' · לפי שפרשת אותו ואת בנו סמוכה לקדשי' דכתיב ובנה לקרבן אשה · ומחיך ליה אותו ואת בנו ובקדשים לילה הולך אחר היום · דכתיב (ויקרא ז') ביום קרבנו יאכל

לא יניח ממנו עד בקר ·

גמשך למשלה ולמטה · ולולי שכן גם לי רש"י הייתי מגיה של"ל מסוס אתו ובנו וכנו ואותו ואעפ"כ אני או' שהמגיה כנכל רש"י וכלשון הר"ב שלא הפסיד : בערב י"ט האחרון של חג · כתב הר"ב והאי דלא חשיב עי"ט הראשון של חג · מסוס דכ"ע טרידי בסוכה ולולב וכו"כ כתו' בסס ר"ת ואני תמה דברש"ל דפסחי' · כתב הר"ב דברי רש"י · דבערב פסח טרידי עלמא ולדבריו צריכין לומר דבערב סוכות לא טרידי כמ"ש סס בס"ל · ומצאתי כתו' פ"ק דע"ז דף ה' · שכתבו טעם אחר בסס יש מפרשים וז"ל דבהכך ד' פרקי' טעמא רבה איתא בהו"ט האחרון של חג לפי שהוא זמן בפני עצמו וחלוק משלפניו תקנו להרבות בסעודה משא"כ בשביעי של פסח · וגם הקרבנות שבשמיני הוו בשביל ישראל · וכל החג היו מקריבין נגד הנכרים · וערב פסח לפי שהוא יום גדולה ויציאה לחירות · ועצרת כדאמרינן בפ' אלו דברים דף ס"ח הכל אולי' בעצרת (שבולו לכם) ור"ה מפני שהוא תחלת השנה מרבים בשעודה לעשות סימן יפה וכמה ענינים עושים בו לסימן יפה כדאמר במסכת הוריות דף י"ב וכריתות דף ו' · ע"כ : אמר ר' יהודה אימתי בזמן שאין לו ריוח וכו' · כתב הר"ב בפי אחר שהוא נחפז ומהיר לקנות בו והוא פי' ארמב"ם · ובחבורו ספי"ב מהל' שחיטה דבריו מבוארי' ותר' דהיינו שאותו שלקח באחרונ' נחפז לקנות והיה בסוף היום שחזקתו שהוא שוחט עתה והקשה עליו הרא"ם דאדרבא איפכא מסתברא דהקונה בערב אין לו זמן לשחוט ולהפשיטו ולנור מאר הוא קונה ומה שהוא נחפז לקנות לפי שבי"ט לא יוכל לקנות ומסיק דכפירוש קמא שהיא פירש"י כן הוא בתוספתא · וכן ראיתי בהשגת הראב"ד : ומודה ר"י כו' כתבו התו' תימה למה מודה דאיתתי דר"י לפרש · ע"כ · ועיין בתו' פ' דלקמן דף פ"ח דלרמי בר חמא ורב אסדא משמע בפ' זה בורר דף כ"ה דהיכא דמוכח הוי לחלוק ע"כ · א"כ ה"נ מדקאמר ומודה מוכח דלחלוק · אבל כל הפוסקים פסקו כר"י :

ד משחיטין את הטבח בעל כרחו · כתב הר"ב אם קבל דינר מלוקח וכו' · לפי שד"ת מעות קונות כו' · אלא גזירה שמא יאמרו כו' עיין במשנה ב' פ"ד דב"מ ומ"ש סס ומ"ש הר"ב אבל לאחר שנשך מסתמא ממטי להו לביתיה · והיינו טעמא דנקטי משיכה אע"ג דאיכא מני דרכים אחרים שקונין בהן וכבר כתבתי זה במשנה ה' פ"ק דקדושין :

ה מעשה בראשית · ויקי' ערבוויקי' בוקר · בריאת ערב והדר בוקר · רש"י ·

אלמא לילה שלא חריו • קרי יום קרבנו עד הבקר • יכול אף זה כן [נאמר כאן יום אחד] • ונאמר במעשה בראשית יום אחד כו' :

פרק ו כיסוי הדם כו' • משום דבעי למתני בחולין לא במוקדשין נקט לגולהו : במוקדשין מטמא העוף ועולה העוף • וכן קדשי בדק הבית אם עבר ושחטן אין טמוני כסוי : ונוהג בחיה ובעוף • למעוטי בהמ' דלא תימא בהמה בכלל חי' • ופריקא לן מדכתיב בבכור בעל מום (דברים ט"ו) על הארץ תשפכנו כמי • מה מים אינן טעונין כסוי • אף דם בהמה אינו טעון כסוי : במזומן • עוף הגדל בבית : ונוהג בכוי • בריה בפני עצמה היא, ולא הבריאו בה חכמים אם חיה היא וטעון' כסוי • אם בהמה ואינה טעונה כסוי : ואין שוחטים אותו ביו"ט • משום דלמא לא בעי כסוי • ומפיקא לא מחללינן יו"ט : ואם שחטו ביו"ט • אין מכסים את דמו ואפי' היה לו עפר מוכן • או אפר • שמא יאמר הרוחה היא ודאי הוא ולפיכך כסה דמו ביו"ט • ויבא להתיר חלבו : ב ר' מאיר מחייב • דבר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה • וחכמים פוטרים • סברי להו שמה שחיטה והלכה כחכמים : ג ואחרים רואין אותן • דבכה"ג שחיטתו כשרה : חייבים לכסות • אותן אחרים שרואים חייבים לכסות כדתנן לקמן • שחט ולא כסה ורואהו אחר חייב לכסות : פטור מלכסות • ר' מאיר קאמר לה דסבר שחיטת חש"ו בינן לבין עלמן נבלה גמורה היא הואיל ורוב מעשיהן מקולקלים • ורבנן פליגי עליה דר"מ בין אריסא בין אביסא אלא דנטרי ליה עד דאתייא למלתיה והדר פליגי עליה וסברי רבנן דספק נבלה היא לא נבלה ודאית • הלכך לענין כסוי חייבים לכסות • ואין שוחטין אחריהן אותו ואת בנו דשמא שחיט' מעלייתא היא והלכה כר"מ : ד שחט חיה וכסה ואח"כ ישחוט את העוף • דכתיב (ויקרא יז) חיה או עוף הפ"ק זה מה להטעין כסוי לכל אחד ואחד ורבנן סברי האי או אבעי ליה לאחלוקי דהא לא מיפא אין נריך כסוי אא"כ בחט שניהם • והכל הולכים לענין ברכה אינו מברך אלא ברכה אחת • ואין הלכה כר' יהודה : ורואהו אחר חייב לכסות • דכתיב בפרשת כסוי הדם ואומר לבני ישראל מצוה זו תהא על כל בני ישראל :

כסהו

פרק ו כיסוי [a]הדם • נוהג בארץ ובחוצה לארץ • בפני הבית ושל"א בפני הבית • [b]בחולין אבל לא במוקדשין • [c]ונוהג בחיה ובעוף • במזומן ובשאינו מזומן • [d]ונוהג בכוי מפני שהוא ספק • [e]ואין שוחטין אותו ביו"ט • ואם שחטו • אין מכסין את דמו : ב [f]השוחט ונמצא טרפה • והשוחט לע"ז • והשוחט חולין בפנים • וקדשים בחוץ • חיה ועוף הנסקלים • ר"מ מחייבים • וחכמים [g]פוטרין • [h]השוחט ונתגבלה בידו • הנוחר והמעקר • פטור מלכסות : ג [i]חרש שוטה וקטן ששחטו ואחרים רואין אותם • חייב לכסות • בינן לבין עצמם • פטור מלכסות • וכן לענין אותו ואת בנו ששחטו ואחרים רואין אותן • אסור לשחוט אחריהם • בינן לבין עצמן • ר' מאיר [j]מתיר לשחוט אחריהן • וחכמים אוסרים • ומודים שאם שחט שאינו סופג את הארבעים : ד [k]שחט מאה חיות במקום אחד • כיסוי אחד לכולן • מאה עופות במקום אחד • כיסוי אחד לכולן • חיה ועוף במקום א' • כיסוי אחד לכולן • ר' יהודה אומר שחט חיה יכסנה ואח"כ ישחוט את העוף • [l]שחט ולא כסה ורואהו אחר חייב לכסות • [m]כסהו ונתגלה פטור מלכסות • כסהו

פסק ו **אבל** לא במוקדשין • דאמר קרא חיה או עוף מה חיה אינה קדש • אף עוף אינו קדש אי מה חיה שאין במינן קדש • אף עוף שאין במינן קדש • אוציא תורין ובני יונה שיש במינן קדש • לא כחיה • מה חיה לא חלקת בה אף עוף לא תחלק בו גמ' : ונוהג בחיה ובעוף • כתב הר"ב למעוטי בהמה • דלא תימא בכלל חיה • תו' • ובספ"ג כתבתי מגלן דבהמה בכלל חיה : במזומן ובשאינו מזומן • דת"ר אשר יצוד אין לי אלא אשר יצוד • צודין ועומדין מאליהן מגין כגון אוזן ותרנגולין ת"ל ציד מ"מ א"כ מה ת"ל אשר יצוד למד תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנה הזאת • פירש"י כאלו הוא לד שאינה מזומנת לו כלומר לא יאכל בשר תדיר שלא יעמי : ואם שחטו אין מכסין כו' • ואע"ג דעוקר ד"ת • עיין ברפ"ו דיבמות בד"ה תלא כו' : ב רבי מאיר מחייב • דבר שחיטה שאינו ראויה שמה שחיטה דגמר שפיכה שפיכה משחוטי חוץ • וחכמים היינו ר"ש דמתני' ג' פרק דלעיל אשר יאכל כתיב • ור"מ ההוא למעוטי עוף טמא דלתא • ור"ש עוף טמא מ"ט דלאו בר אכילה הוא • והיינו דראה רבי דבריו של ר"ש בכמוי הדם וסגאו בלשון חכמים ובפרק דלעיל ראה דבריו של ר"מ וסגאו בל' חכמים דאיהו גמר שחיטה משחיטה • ור"ש דגין חולין מחולין ולא חולין מקדשי • ור"מ אמר אותו ואת בנו בקדשים מי לא נהוג והיינו דראה רבי כו' גמ' : השוחט ונתגבלה בידו הנוחר והמעקר • עיין בפרק דלעיל משנה ג' בפירוש הר"ב ומ"ש שם בס"ד : ג פטור מלכסות • כתב הר"ב ר"מ הקמ"ל ד"ר שחיט חש"ו כו' נבלה גמור' היא הואיל ורוב מעשיהן מקולקלין ורבנן מספקא להו אי רוב מעשיהן מקולקלין או רוב מעשיהן מתוקנים • תו' • ומ"ש הר"ב והלכה כר"מ גמ' • וכתב הר"ן דלא חיישינן לאחמורי כללי ושוס דרוב מעשיהם כו' ובהמה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לנו בהמה נשחטה : ד שחטן מאה חיות כו' טעמא מפרש בברייתא דאיה הכל משמע בין מרובה בין מעוטה וכן עוף • וראה לי כדכתיב (בראשית ל"ב) ויקי לי שור וחמור והא הוה ליה טובא : כסוי אחד לכולן • כתב הר"ב דלאו מבעי ליה לאחלוקי ור"ל מדמו נפקא • ורבנן דמו טובא משמע • דכתיב (ויקרא י"ז) כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא • גמרא :

שחט ולא כסה כו' דאלה הוא קודם • כדת"ר ושפך וכסה מי ששפך יכסה : כסה • ונתגלה פטור מלכסות •

מאי טעמא מהשבת אבידה דאמר מר (כמ"ש במתני' ט' פ"ב דמציעא) הבד' אפי' מאה פעמים התם לא כתיב מיעוטא הכא כתיב מיעוטא וכסהו • גמ' • ולפי' הרמב"ם שכתבתי שם דהשב לפי שהוא מקור משמעותו הרבה • צריך לומר דהכא ה"ק הא כתיב מיעוטא וכסהו כלומר ולא נכתב בלשון מקור כסה בחולס הסמ"ך: כסהו הרוח חייב לכסו" כתב הר"ב ל"ש שלא שחזר ונתגל" וכי חזר ונתגלה מאי הוי הא אדחי ליה (מכסוי • דהא כסהו ונתגלה פטור מלכסות) א"ר פפא זאת אומרת • אין דחוי אצל מצות • ועיין לקמן: ה דם שנתערב במים וכו' חייב לכסות ובפ"ק דזבחים משנה ו' תנן הה"ג לעניין דם קדשי' שנתערב בו' • וכתב הר"ב שם • דה"מ דכשנפלו המים לתוך דם • אבל נפל דם לתוך מים קמא קמא בטיל • הכא לא כתב כן מטעמא דאמרן • דאין דחוי אצל מצות • פירש"י שכשהולך ורבה עד שנהפכה מראית המים לדם • חזר דם הבטל ונעשר וחשוב דם ולא אמרינן הואיל ונדחה ידחה • שאין קורת דחוי אצל מצות • ע"כ • גמ': אם יש בו מראית דם • מפורש בזבחים שם: נתערב בדם בהמה וכו' ר' יהודה אומר וכו' • ושניהם מקרא אחד דרשו • כי"ש בש"ד בזבחים (שם ד"ה נתערב): ו אבל יש דם שלא הוא פטור מלכסות • דמו ואפי' מקלת דמו משמע • גמ': ז מכסין בזבל הדק וכו' • דה"מ לאכתב ושפך דמו ובעפר יכסנו דהוי משמע עפר ולא דבר אחר דלא כתיב כסוי אלא בתר עפר • אבל השתא דכתב וכסהו תדרש באנפיה נפשיה • ומדכתיב בעפר תרבה אני אלו שהן מין עפר • ואין עפר • הכי מדרש בברייתא דכתב הר"ב דמייתי נמי נסורת וכו' • שאינן מגדלין למחין • וכך כתב הרמב"ם שאינן מגדלין למחין • אבל הטור נראה מדבריו דס"ל דמגדלי למחים: ובחרסית (פירש הר"ב שחיקת חרסית • וכן פירש"י בכאן) אבל ברש פרק ה' דמעשר שני פירש הר"ב אדמה שעושין ממנה כלי חרס • וכתב דכשזורעים בה אינו מוציא כדי נפילה • והוא פי' התו' דהכא • והא דכתב הכא הואיל ומעקרא וכו' • הם דברי הרמב"ם כאשר כבר כתבתי שם • והא דבפרק ח' דשבת משנה ד' מפרש הר"ב חרסית לבנה כתושה וכן פירש"י שם • ועוד שלישיה בפרק י' דכלים משנה ב' • מפרש הר"ב כתישת חרסים שלשים במים וכן פירש הרמב"ם שם • וכל אחד מפרש הר"ב לפי הגלות יותר בעינו • ובפרק ג' דכלים משנה ז' מפרש עוד פירוש אחר שהוא טיט דק כחרס וכן פי' הרמב"ם שם • ונסורת של [חרסים] פירש"י נסורת (שמגרדין) נגרים בתגירה פגומה וקונלים בה עצים והיא מסרת נסורת דקה כעפר • ונטורת של פשתן חרסים"א שמגערין מן הפשתן ע"כ • וכתב עוד הר"ב דמכסים בשחיקת הזהב דכתיב ועפרות זהב לו • משום דלא מגדל למחים אצטריך קרא • דהא דתנן במתניתין ג' פ"ג דע"ז ר' יהודה אומר שוחק וכו' א"ל לאף היא נעשית זבל • ובצורה שעל הכלים שנויה • ופירש הר"ב בכלים דמתכות • תירגו התו' (ד"ה שחיקת) דשום מתכות אינו מגדל למחים בפני עצמו אלא שמועיל לזבל • ור"ת תירץ דע"י שריפה מגדל למחים דהתם ע"י שרפה איירי דכל ע"ז תחלתה בשריפה דומיא דעגל • וא"ת דהשתא דמרבינן דהב אף ע"ג דלא מגדל למחים משום דאקרי עפר א"כ היאך ממעטין מרבויא דוכסהו הרי דלא מגדל ממעטו דעפר • וי"ל דמ"מ עפר דבקרא דכסוי הדם לא איירי אלא בסתם עפר דמגדל למחים ומרבויא דוכסהו מרבינן כל מידי דמגדל למחים מו מידי דאקרי עפר ולא מגדל • ואי לאו מרבויא לא הוה ידעינן אפי' עפרות זהב • פו' (ד"ה שוחק):

כסהו הרוח חייב לכסות: ה דם שנתערב במים • אם יש בו מראית דם חייב לכסות • נתערב ביין רואין אותו כאלו הוא מים • נתערב בדם בהמה • או בדם החיה • רואין אותו כאלו הוא מים • ר' יהודה אומר אין דם מבטל דם: ו דם הנתז • ושעל הסכין • חייב לכסות • א"ר יהודה אימתי בזמן שאין שם דם אלא הוא • אבל יש שם דם שלא הוא • פטור מלכסות: ז במה מכסין ובמה אין מכסין • מכסין בזבל הדק ובחול הדק • בסיד ובחרסי • ובלבנה ובמגופה שבתשן • אבל אין מכסין לא בזבל הגס • ולא בחול הגס • ולא בלבנה ומגופה שלא בתשן • ולא יכפה עליו את הכלי. כלל אר"ש ב"ג • דבר שמגדל בו צמחין מכסין בו • ושאינו מגדל צמחין • אין מכסין בו:

פרק ז

א פז • מנחות כב • מיי פ"ל מה' מחשבה ופעמים שו' פעי"ל מ' כ"ה סמ"ו יב
ב שם סעי' י"ג ומיי' פ"ב מה' אבל הל' כב
ג כלם ע"ש:
ד מנ: שם סע' ז"ן
ה מיי' פ"ב מה' אבל הל' כג
ו מיי' פ"ב מה' אבל הל' כ"ד
ז מיי' פ"ל מה' מקואות הל' ט"ו ומיי' פ"ב מה' אבל הל' כה

פרק ז גיד הנשה: ובמוקדשים • אפילו עולה שכולה כליל מוציא את הגיד ומשליכו על האפר הלבור במזבח הקרוי תפוח • ואינו מקריבו עם הבשר: שאין לו כף • אין לו כף ירך דומה לשל אדם שהוא ענול אלא הבשר שעל הקולי' של עוף ברוחב קוף • ואם נתלה עוף שיש לו כף עגול • גיד הנשה שלו אסור: ונוהג בשליל • בן תשעה חי הנמלא בבהמה: רבי יהודה אומר אינו נוהג בשליל • ואין הלכה כר' יהודה: וחלבו • של שליל מותר • פירוש אחר וחלבו של גיד כלומר שומנו של גיד מותר לדברי הכל אלא שישראל קדושים נהגו בו איסור: ואין הטבחים נאמנים • לומר נטלנוהו מפני שטורח הוא להם לחטט אחריו • ואין הלכה כרבי מאיר: ב שולח אדם ירך לנכרי וכו' • ואין מוסשים שמא ירחנה ישראל כשסולחה לו ויחזו ויקנה אותה מן הנכרי ויאכלנה בגידה • כיון דשלימה הוא מקומו של גיד הנשה היה נכר אם נחטט הימנה והלוקח מבין שלא ניטל • ונטלו: שיטל את כולו • יחטט אחריו: לקיים בו מצות נטילה • בזמנו מלמעלה ולמטה: ג אכלו • ואין בו כזית חייב • משום דבריה הוא וחייב בכל שהוא • כאוכל כמלא כל שהוא שחייב: מזה כזית • מירך של ימין כזית • וכן מירך של שמאל: אינו סופג אלא ארבעים • דסבר רבי יהודה אינו נוהג אלא בשל ימין דדרש הירך המיומנת שבירך • ואין הלכה כרבי יהודה:

ד כבשר

פרק ז גיד הנשה נוהג בארץ ובחוצה לארץ • בפני הבית ושלא בפני הבית • בחולין ובמקדשים • ונוהג בבהמה ובחיה • בירך של ימין ובירך של שמאל • ואינו נוהג בעוף • מפני שאין לו כף • ונוהג בשליל • רבי יהודה אומר אינו נוהג בשליל • וחלבו מותר • ואין הטבחין נאמנין על גיד הנשה • דברי רבי מאיר • וחכמים אומרים נאמנין עליו ועל החלב: ב שולח אדם ירך לנכרי • שגיד הנשה בתוכה • מפני שמקומו ניכר • הנוטל גיד הנשה • צריך שיטול את כולו • רבי יהודה אומר • בדי לקיים בו מצות נטילה: ג האוכל מגיד הנשה בזית • סופג ארבעים • אכלו ואין בו בזית • חייב • אכל מזה כזית • ומזה בזית • סופג שמונים • רבי יהודה אומר אינו סופג אלא ארבעים: ד ירך

פרק ז גיד הנשה • הוא הפנימי בו' • כמ"ש בסס רש"י במשנה ג': נוהג בארץ וכו' • כולהו הנהגה • משום דאלטריך למתני בחולין ובמוקדשים • הר"ן: ובמוקדשין כתב הר"ב • אפי' עולה שכולה כליל מוציא את הגיד משום ממשקה ישראל מקרא הוא בספר יחזקאל מ"ה ט"ז ולענין הקרבנות ונסכיהם כתי' ודרשינן מן המותר לישראל גמרא • ומ"ש הר"ב ומשליכו על האפר כו' דמשום הקריבהו לא לפחתך לי אפשר להעלות הירך כשהיא מפורעת • הלכך מעלהו כמות שהיא שלמה ואח"כ חולנו בראש המזבח • גמרא • ועיין במשנ ה' פ"ט דזבחים: ובירך של שמאל • עיין במשנה ג': מפני שאין לו כף • כתב הר"ב ואם נתלה עוף שיש לו כף עגול גיד הנשה שלו אסור • דבעי רבי ירמיה אי בתר דידיה אזלינן אי בתר מיני' וקאי בתיקו ומבעי' ליה נמי • בבהמה ולא עגיל • וקאי נמי בתיקו: כף • כולפ"ה הנכרכת סביבות עצם הקולית העליונה סביב בעיגול • רש"י: ונוהג בשליל • פירש הר"ב בן ט' חי נמלא בבהמה ומסיי' הר"ן דר"מ לטעמיה דס"ל דאינו ניתר בשחיטת אמו כדאי' בפ' בהמה המקשה (משנה ה') הלכ' חסיד בהמ' בפני עצמו וחלבו וגידו אסורים ור"י לטעמיה דאת' ניתר בשחיטת אמו • הלכך קריגן ביה בהמה בבהמה תאכלון • וקי"ל כן כר' יהודה בשחיטה • דשליל אפי' בן ט' ניתר בשחיטת אמו (דהא כל' חכמים שנאו רבי) חלבו וגידו נמי שרי ולא נתהוורו דברי הרמב"ם דפסק הכא דלא כר' יהודה • ע"פ • וגם אחרי' הסיגו על הרמב"ם בזה אך הרשב"א הביאו ב"י סי' ס"ד פסק ג"כ בגידו דאסור מקום דקתמא דמתני' מתניא הכי • וע"ש: ודחלבו פי' הר"ב של שליל • ור"י היא דלר"מ כי הוכי דאסור בגיד אוסר נמי בחלב • דבחדא שיטה שייטי והיינו דבפי' אחר ספי' שומנו של גיד כתי' הר"ב לדברי הכל ולא ידעתי מאי דוחקיה לאוקמי דלא כר"ע • ובגמ' ליתא אלא אוקמתא דלר"ה • ועוד דא"כ הקשה חלבו מאן דכר שמיה כדאלק' • וכמו שהוא בתו' סס • גם הרמב"ם לא פי' אלא שומנו וכד"ה: ועל החלב • חלב מאן דכר שמיה ה"ק (ר"מ) אין נאמנין עליו ועל החלב וחכ"א כו' • גמ':

החלב בסתם חלב איירי דבחלבו של גיד שרי ר"י לגמרי • ולא שייך למימר ביה נאמנות וכו' • תוספות: ב שולח אדם ירך לנכרי שג"ה בתוכה • ס"מ שמותר בהנאה • ואף על גב דכתיב לא יאכל • וכל מקום שנאמר כך אסור הנאה כמשמע • כדכתב הר"ב במשנה ט' פ"ב דקדושין • תירצו בגמרא פ"ב דפסחים ד' כ"ב כשהותרה נבלה היא והלבה וגידה הותרה (לפיכך כל חלב וכל גיד מותרים בהנאה שהן בכלל לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה שנש הם קרוין עמה נבלה • והרי לך היתר הנאה בלאו דגיד • ל"ש נבילה ל"ש כשירה) ואף על גב דמסקינן ואמרי' הניחא למ"ד יש בגידין בנותן טעם (בשר • הרי הא בכלל נבלה) אלא למ"ד אין בגידין בנותן טעם מא"ל • ומסיק דאה"נ דלדידיה אסור • והר"ב פסק במשנה ד' כמ"ד אין בגידין בנ"ט • כבר כתב המגיד פ"ח מהל' מ"א בשם הרמב"ן דלרוחא דמלתא אתמר • אבל למסקנא לאו הא בהא תליא ואפילו את"ל אין בגידין בנ"ט • מותר בהנאה: רבי יהודה אומר כדי לקיים בו • פי' הר"ב גוממו לשון התיכה כמ"ש הר"ב במשנה ד' פ"ב דכלאים: ג אכלו ואין בו כזית חייב • כתב הר"ב משום דבריה הוא • ע"ין מ"ש במשנה ב' פ"ג דמכות: רבי יהודה אומר אינו סופג אלא ארבעים • כתב הר"ב • דסבר רבי יהודה אינו נוהג אלא בשל ימין • דהכי נמי אמרינן בגמ' ד' ל' ע"ב אמתני' דר"פ • ובירך של שמאל מתני' דלא כרבי יהודה וכו' • ומ"ש דדרש הירך המיומנת שבירך • ורבנן הוא דכשיט איסוריה בכוליה ירך (הוא וקמוקמותיו

ד"ה

ופרשיו נפשטין בכל הירך והיינו גיד הפנימי הגדול הנמצא בתחלת פרישת הירך רש"י) לאפוקי חצון דלא · גמ' דף נ"ח · ועיין סוף פ"י . ה בנותן טעם · וכבר כתב הר"ב במתניתין דלעיל · שאין כן הלכה : [כולן אסורות · אחתיכות] כתב הר"ב הואיל ורחויה להתכבד כו' ופליג' אמתני' ע"פ דע"ז : **והרוטב** בנותן טעם · כתב הר"ב והלכ' למעשה כו' בסוף ע"ז כתב גם כן הר"ב למקצת מתלו פסקי הלכות ומ"ש הר"ב כחל שנתבשל עם בשרכו · ו וכחל מן המגין · מפני שאסורו מד"ס · כ"כ הרמב"ם בפ' ט"ו מהמ"א · והרשב"א דחה טע"זה שהרי איסורי סופרים ששים · ואינה דחיי' דאיכ' למימר דסבר הרמב"ם דבאיסורי סופרי' האיסורים מן המגין דילפינן מכחל כ"מ · וכב"י פי' כ' כתב · ואף על פי ששומן הגיד בששים (וכמ"ש הר"ב במשנה דלעיל) ואף על פי שהוא מדבריהם (כמ"ש ברים פרקין) הואיל וג"ה ברייה בפני עצמו קמתירו בו באיסורי תורה · ע"כ · ומ"ש הר"ב · ובינה שיש בה אפרוח וכו' לריכא ס"א כנגדה · ובפרק הזורק מפרש הרמב"ם טעם הדבר · מפני שהיא ברייה בפני עצמה עשו היכר בה והוסיפו בשיעורה · ופירש הכסף משנה דהיינו לומר שיש בה אפרוח שהוא ברייה בפני עצמה · ולפיכך כתב דבילת עוף טמא או של טרפה · אינם לריכים ס"א · והרשב"א כתב על טעמו של הרמב"ם שאינו מחוור בעיניו כי לא באנו כאן לבטל הבילה בעצמה · אלא פליטתה · ולי נראה שטעם הרמב"ם שעשו בה היכר · כדי שלא יבואו לבטל אותה עצמה · שבשרצה שינוי זה בביטול פליטתה · נדע שהיא עצמה אינה מתבטלה כלל מפני שהיא ברייה · עכ"ל · ומ"ש הר"ב וכקיפה והוא דק דק כו' · וברש"י מפרש תבלין · וכן עיקר : פרק ח

ד ירך שנתבשל בה גיד הנשה · אם יש בה בנותן טעם · הרי זו אסורה · ביצד משערין אות' · בבשר בלפת : ה גיד הנש' שנתבש' עם הגידים · בזמן שמכירו · בנותן טע' · ואם לאו כולן אסורין · והרוטב בנותן טעם · וכן החתיכה של נבלה · וכחתיכה של דג טמ' · שנתבשלו עם החתיכות · בזמן שמכירן בנותן טעם · ואם לאו כולן אסורות · והרוטב בנותן טעם : ו נוהג בטרפה ואינו נוהג בטמאה · רבי יהודה אומר אף בטמא · א"ר יהודה והלא מבני יעקב נאסר גיד הנשה · ועדיין בהמה טמאה מותר' להן · אמרו לו בסיני נאמר · לא שנכתב במקומו :

פרק ח

ד כבשר בלפת · רואין כאלו הירך לפתות · והגיד בשר · ואלו היה נותן טעם בשר כשעור הגיד · בלפתות [כשיעור] הירך · אסור · דשעורי הלכה למשה מסיני וגמירי דבהכי משערים אף על פי שאלו היה כרוב · או קפלוט היה לריך פחות · או יותר · והא מתניתין אדמיא לא ואינה הלכה דקי"ל אין בגידין בנותן טעם דבין נתבשל ובין נתלח ובין נצלה · מסליכו ומותר · ודוקא בו אבל שומנו יש בו בנותן טעם · ואם לא נטל שומנו אסור · ונותן טעם האמור במין במינו שאין אדם יכול להבחינו · משערין אותו בששים : ה גיד הנשה שנתבשל עם הגידים · של היתר : בזמן שמכירו · מסליכו לחוץ ואין כאן אלא פליטתו : בנותן טעם · אם יש בגיד של איסור בנותן טע' בכל שו · כולן אסורים : ואם לאו שאינו מכירו כולן אסורים · דבכל אחד יש לומר זה הוא · ולא בטיל ברובא דכבריה הוא תשוב ובריה לא בטלה · בזמן שמכירן · לחתיכו' האיסור משערינן בנותן טעם · ואם אין בקנ"ז כדי לתת טעם בטל היתר · הרי הסאר מותרת : ואם אין מכירן · כל החתיכות אסורות דכל אחת יש לחוש ולומר שמא זו היא · ואינה בטלה ברוב הואיל ורחויה להתכבד בה לפני האורחים : והרוטב מותר · אם אין בחתיכות האיסור כדי לתת טעם ברוטב ובקיפה וחתיכות · והלכה למעשה באיסור שנתערב בהיתר מין · בשאינו מינו דאיכא לזיקא אטעמא אם תרומה היא שנתערבה בחולין יטעמנה כהן · ואם דבר איסור הוא יטעמנו נחתום נכרי · אם אומר שאין בתערובת טעם התרומה או טעם האיסור · הכל מותר · והתנוהו רבנן לנחתום נכרי · כיון דמלאכתו הוא לא משקר שלא יפסיד אומנתו · ואי נתערב מין במינו דליכא לזיקא אטעמא או מין בשאינו מינו ואין כאן כהן · או נכרי שטוכל למתוך עליו · אם האיסור הוא חלב ודם נבלות וטרפות שקצים ורמשים ובהמה ועופות הגיס ממאין וכיוצא בזה · משערים אותו בששים · אם יש ששים של היתר כנגד האיסור הכל מותר · ואם לאו · הכל אסור · וכן שומן של גיד הנשה · משערים אותו כנגד ששים של היתר · אבל כחל שנתבשל עם בשר משערים אותן בששים וכחל מן המגין · מפני שאסורו מדברי סופרים · ובינה שיש בה אפרוח שנתבשלה עם שאר בילים של היתר לריכה ששים ואחת כנגדה · ואם האיסור הוא תרומה וחלה ובכורים · אם הוא מין במינו · או מין בשאינו מינו · ואם שם כהן שיטעום · משערין אותו בחלה של חולין · ואם ערלה וכלאי הכרם משערים אותן בחתיכים · וכל הסיעורים הללו משערים בכל מה שבקדרה ברוטב ובחתיכות ובתבלין ובקיפה · והוא הדק דק שבשולי הקדרה · וכמו שהוא בא לפנינו משערי' ליה · ולא תשערינן במאי דבלעה קדרה מן ההיתר · לפי שאף מן האיסור נבלע ונתמעט מכמות שהיה · דאטו דהיתרא בלע דאסורא לא בלע : ו ואינו נוהג בטמאה · שאם אכל גיד הנשה של טמאה · למאן דאמר יש בגידים בנותן טעם לוקה משום טמאה ולא משום גיד · ולמאן דאמר אין בגידים טעם · פטור מכלום · דבטהורה עד הוא והתורה חייבה עליו · אבל בטמאה אינו נוהג : מבני יעקב נאסר ועדין טמאה מותרת להן · עד מתן תורה : אמרו לו · פשוט זה שהוזהר עליו בסיני נאמר ועד סיני לא הוזהרו : אלא שנכתב במקומו · לאחר שנאחר בסיני בשבא לסדר משה את התורה · כתב המקרא הזה על המעשה על כן הוזהרו בני ישראל אחרי כן שלא יאכלו גיד הנשה [לדעת אחרים טעם נאסר להם] ואין הלכה כרבי יהודה :

פרק ח

פרק חכל הבשר אסור לבשל בחלב: יש מהן מדברי תורה כגון בשר בהמה. ויש מהן מדברי סופרים. כגון בשר עוף: חוץ מבשר דגים וחגבים. שאינן לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים: ואסור להעלותן עם הגבינה על השלחן. ואפילו בשר עוף דאיסור אכילתו מדברי סופרים אסור להעלותו עם הגבינה על השלחן. גזירה שמא יעלה גבינה עם בשר הבהמה בחלפם רותח שהוא אסור מן התורה. דהיינו מבשל: הנודר מן הבשר. כנדרי הלך אחר לשון בני אדם. ולכל מין בשר. אדם קורא בשר. חוץ מבשר דגים וחגבים: וב"ה אומרים לא עולה ולא נאכל ולא נאכל לאחר בית הלל היינו ת"ק דאמר לעיל ואסור להעלותו עם הגבינה על השלחן. די"ל דס"ק דבר זה מחלוקת ב"ש וב"ה. ואין זה סתם ואחר כך מחלוקת דב"ש במקום ב"ה אינה משנה: אמר רבי יוסי כו'. הא קמ"ל דק"ק רבי יוסי היא. ומפני שסכח ולא הזכיר שמו בתחלה הזכיר שמו בסוף. והרי הוא כאלו אמר הלי דהשוף שולה ואינו נאכל דברי ב"ש וב"ה אומרים לא עולה ולא נאכל רבי יוסי אומרה שרבי יוסי אומר זו מקולי ב"ש ומחומרי בית הלל: בשולחן

פרק חכל [א]הבשר אסור לבשל בחלב. חוץ מבשר דגים וחגבי. [ב]ואסו' להעלותו עם הגבינה על השלחן חוץ מבשר דגים וחגבים. [ג]הנודר מן הבשר. מותר בבשר דגים וחגבים. [ד]העוף. עולה עם הגבינה על השלחן. ואינו נאכל. דברי ב"ש. וב"ה אומרים. [ה]לא עולה ולא נאכל. א"ר יוסי זו מקולי ב"ש. ומחומרי ב"ה. [ו]באיזה בשלחן אמרו.

אותו ולא בנוקיהב א"ל דהלהו לאיסורייהו ידוע. ומס"ה תני במאי נהיגי אבל הכא לפרושי בופא דאיסורא אצטריך לאתר שביטלו בלבד. ואפילו לא אכלה. שלא תאמר ביטול שאסר הכתוב היינו דוקא כשאכלו. קמ"ל דאפי' לא אכלו מוזהר על ביטולו הר"ן: כל הבשר אסור כו' כתב הר"ב. יש מהן מד"ס כגון בשר בהמה. ויש מהן מד"ס כגון בשר עוף. אבל בשר חיה פליגתא דתנאי במשנה ד': ואסור להעלותו עם הגבינה על השלחן. כתב הר"ב ואפילו בשר עוף. דאיסור אכילתו מד"ס דייק למנקט אכילה. ואע"ג דמתני' ביטול שנאה. בשיטת הרמב"ם פ"ט מהל' מ"א. דלא אסרו חכמים אלא אכילה. אבל לא ביטול והגייה. ופי' הגעיד שלא יפו כחם מבשר בהמה טהורה עם חלב ממאה. שמותרין בביטול ובהגייה (כדלקמן משנה ד') אלמא לא גזרו ביטול והגאה אטו ביטול. ואין הגזירה אלא על אכילה בלבד. מפני אכילת בשר בהמה המלוי. ואע"ג שיש לדחות דשאני התם שיש אחד מהן כבר אסור באכילה. ואין לחוש שמא יאכלם. ע"כ. ואע"ג דאסור לבשל תנן וכליל בהו בשר עוף כת"ם הר"ב. דבלשון זו תורה נמי אפקיה אכילה בלשון ביטול. וכמ"ש לקתן בסוס הר"ד ומ"ש הר"ב בגזירה שמא יעלה גבינה עם בשר בהמה בחלפם רותח. גמרא. דאי מסוס אכילה ליכא למימר דאכילת עוף גופה גזירה ואתן ניקוס וגגזור גזירה לגזירה. אלא גזירה כו' בחלפם רותח ומיהא אהא נמי פרכינן סוף כלי שני הוא וכלי שני אינו מבשל. אלא גזירה שמא יעלה בחלפם ראשון. ומתילני דבס"ג דשבת משנה ה' תנן האלפס והקדירה שהעבירן מרותחין לעין כלי ראשון וכאן קרי לה כלי שני. וכ"ת דרותח והעבירן מרותחין לאו חדא מלתא הוא. א"כ ה"ל לשנויי. אלא גזירה שמא יעלה בחלפם שהעבירו מרותח. דהא השתא איכא למעטי ולומר שאין שום אלפס רותח כלי ראשון. ולפיכך הקרוב אלי שבני הר"ב ל"ג לאך קושיא דסוף סוף כו'. והוא הנכון בעיני: חוץ מבשר דגים וחגבים. ואה"נ דבשר דגים אפילו לאכלו בחלב שרי אלא נקט תנא [העלאה] לאשמועינן דאחר בשר אפילו בהעלאה נמי אסור. ואצטריך למתני חוץ מבשר דגים [וחגבים] דאי לא תני הכי לא הוה תנא קושטא דשריותא דאכילת בשר דגים וחגבים בחלב תריסא שמעינן לה. דכיון דלבשלן בחלב שרי ממילא משמע דלאכלן בחלב נמי שרי. דאיסור בשר בחלב בלשון ביטול אפק ה רחמנא. זה כ"ל. הר"ן: ובית הלל אומרים לא עולה ולא נאכל. אמילתייהו דב"ש מהדרו לקאמרי עולה ואינו נאכל: ובית הלל אומרים לא עולה ולא נאכל. כתב הר"ב. ואין זה סתם ואח"כ מחלוקת. דב"ש במקום ב"ה אינה משנה. כ"כ התוס'. וז"ל הר"ב ברפ"ג דיבמות. אינה משנה כלו' כל איכא דאשכסן במשנה ב"ש מקולין. וב"ה הוא סדרכן להקל. ונמצאו שתה ב"ש במקום ב"ה אינה משנה ומשבשתא היא וצריך להפכה אא"כ היא מהמשניות הידועות שהם מקולי ב"ש. ומחומרי ב"ה. ע"כ. כלו' הידועות במס' עדיות. ושאנו שם בסתמא לא בשם ר' פלוני אומר זו מקולי וכו'. דהא הך דהכא נמי נשנית בעדיות פ"ה משנה ב'. אבל נשנה משמא דר"י. וכן פרש"י הכא בפרקין דמייתי לה למתני' דעדיות. רבי יוסי אומר ו' דבריס מקולי ב"ש כו'. פרש"י ואין חכמים מודים לו. ע"כ. ולפי הדברים הללו ה"ה סברי העוף עולה עם הגבינה כו'. ויש לתמוה שהפוסקים פסקו שאסור להעלות. כלבך נראה לי. דהא דפירש הר"ב אינה משנה ומפכינן לה. לאו דוקא אלא הה"נ דאיכא לפרושי אינה משנה שלא נשנית כלל. כלומר דלא אפליגו בה כלל. אלא דהתם ביבמות. דאשכחן בגרייתא דף כ"ח דאבא שאול אמר הכי דקא הוא לב"ה אמיתא לן למימר דמפכינן להו. ולא מפקינן למשנה לגמרי לומר שלא נחלקו בה משולם. ואף על גב

פרק חכל הבשר אסור לבשל בחלב. והקשו בתוס' אמאי לא תנא נוהג בחולין ובמוקדשין כדתנן באידך פרקי. דהא בתוספתא תניא בהדיא בשר בחלב נוהג בארץ ובחוצה לארץ. בפני הבית ושלא בפני הבית. בחולין ובמוקדשין. ומשום מוקדשין דאצטריך ליה תני לבולהו דקמ"ל דאיסור בשר בחלב חיל אאיסור מוקדשין. איכא למימר דהא תנא ליה דכיון דתנן כל הבשר תו לא אצטריך למתני נוהג בחולין ובמוקדשין. דבכלל כל הבשר איתנהו נמי למוקדשין. וכי תימא אכתי אמאי לא נקט ליסנא דאיל' פירק' דלית' בש' בחל' נוהג וכו' בחולין ובמוקדשין. כי היכי דקתני גיד הנשה נוהג בכשר הדם נוהג ב"ל

א קב ז תוי' פ"ג מ"ד מאורות טוס"ע יד סי' כז סעי' ב ג ב תוי' סס טוסע יד סי' פח סעי' ג תוי' פ"ע מכ' כלים טוס"ע יד סי' רוו סעי' ם ולא כהאי תנא ד קד' עליות פ"ה מה שנת יג. ח ומיי' פ"ש מהל' מאכלות אסורות טוסע יד סי' פ"ע סעי' ם

דלא"צ

דאסכחן נמי התם דר"ס לומר שלא נחלקו • אלא כ"ע סברי יקיימו • מ"מ אגן ניחא לן טפי לומר כאבא שאול • דלא עקר המשנה שבשנה במחלוקת לגמרי • אבל הכא דלא אסכחן מאן דמפיך דת"ק דמתני' אמר דאסור זה מחלוקת כו' ואית לן למימר דאינה משנה • אלא מפקינן כי היכא דקיימא מלתי' דת"ק • כיון דלא אסכחן מאן דמפיך • כך נראה לי יומלאתי און לי בתשנה ד' פר' בתרא דאהלות • אבל אכתי קשי' לי מסר ג' פ"ד דנדה • ע"ש ושוב ראיתי לרשב"א בתשוב' סימן קי"ד • שמפרש בהא דאתא ואמ' כך מחלוק • שאין הכל כ' כסת שלא אמרו הכל כ' כמחלוק • אלא אולינן באותו מחלוקת כמאן דמסתכר טעמיה • וא"כ קושית הר"ב והתו' משיקר' אינה קושי' ובספרי ספר לחם תמודות סעיף ב' דפרקין כתבתי יותר בזה בס"ד: גותן זה בגד זה ואינו חושש • והבגד שלא יהיו נוגעים זה בזה • הר"ן: ג טיפת חלב שנפל על החתיכה • פירש הר"ב שבולה חוץ לרוטב • משיים הטור סי' ל"ב • כגון שחתיכה שתחתיה קלתה חוץ לרוטב וזו מונחת עליה • ע"כ ומ"ש הר"ב ולא כסה בברייה • ופירש"י מפני שמי השוליים עולין עד פה ויורדין: אם יש בה בנותן טעם באותה חתיכה • כתב הר"ב כלומר אם אין באותה חתיכה חברותיה דחתיכה עצמה נעשית נבלה וכמיתר אז כסה לבסו' כדאמרינן בגמרא אברייתא אילימא לא ניתר כלל ולא כסה כלל אבל בלע ומבל"א פלטינו ל הרמב"ם פ"ט מהמ"א ד"ב ד"א בשל"ע הקדירה בתחלה כשנפל החלב • אלא לבסוף ע"כ: הבחל קורעו ומוציא את חלבו פיר הר"ב קורעו ס"ו ויטחו בכותלי ומות' אח"כ לבשלו עם כל בקדירה • דחלב שחוטה מדאורייתא סרי(כדאמרינן דף קי"ג בחלב אמורלא בחל שחוטה • פירש"י דאמו מסתע הראוי' להיות אם ולא מסתמא)אלא דרבנן גזרו דלמ' אתי למיכל בשר בחלב וכיון שקוצי' את החלב כל מה שיוכל להוציא' אז ליכ' למגזר ב"כ הראש: לא קרעו אינו עובר עליו פי' הר"ב אם בשלו לבדו בקדרה ומותר לעשו' כן לכתחל' כן נמצ' בב"י להרשב"ם סתמ' עלבר"ת שהגריך קרעה בחקלת • דלבעי קרעה מעלמא • או לא לבעי כלל • והרא"ש כתב טעם לדעת ר"ת וזאין לי להאריך בזה • ומ"ש הר"ב וכחל עלמו מן המנין • עיין פרק דלעיל משנה ה' • ומ"ש והבחל נאסר לעולם אסור לשון הב"י וטעמא משום טעם הבשר הנבלע בחלב שבבחל • והר"ן כתב בחל עלמו אסור • פירוש מפני מראית העין אף על פי שראוי להתיר בחל זה מפני שהחלב יצא ממנו ונתבטל • אתי למשרי חתיכת נבלה • ע"כ • ודברי הר"ן הם בס"פ גיד הנשה • ונראה לי דאינו ר"ל חתיכת נבלה ממש דהרי הוא חשבא רחוקה • אלא ר"ל הנעשית נבלה על ידי בליעת חלב • או שאר איסור שלא היה בה ששים לבטל בהשתא הוא דומה דבחל שאיסורו ג"כ מהתת בליעה: ד ואסור בהנאה • דתלקא קרני (כתיבי) אחד לבישול • ואחד לאכילה • ואחד להנאה •

בשולחן שאוכל עליו • אבל בשולחן שמוד עליו את התבשיל ינותן זה בצד זה ואינו חושש: ב" צורר אדם בשר וגבינה במטפחת אחת • ובלבד שלא יהיו נוגעין זה בזה ר"ש ג אומר שני אבסנאין אוכלין על שלחן אחד • זה בשר • וזה גבינה • ואין חוששין: ג" טיפת חלב שנפלה על החתיכה • אם יש בה בנותן טעם באות' החתיכה אסור • ניער את הקדרה • אם יש בה בנות' טעם באותה קדרה אסור • "הבחל • קורעו ומוציא את חלבו • לא קרעו אינו עובר עליו • הלב קורעו ומוציא את דמו • לא קרעו • אינו עובר עליו • " המעל את העוף עם הגבינה על השולחן • אינו עובר בלא תעשה: ד" בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה • אסור לבשל ואסור בהנאה • בשר בהמה טהורה ה בחלב בהמה טמאה • בשר בהמה טמאה בחלב בהמה טהורה • מותר לבשל ומותר בהנאה •

רבי

בשולחן שאוכל עליו • דאיידי דמומסמי ביה ידלא אתי לאתמומי זה ע"ג זה: ב וכלבד שלא יהיו נוגעים זה בזה • דאי נגעי אף ע"ג ד וכן בלונן הוא בעי הדחה: שני אבסנאין אוכלים על שלחן א' • דאף שאין מכירין זה את זה אבל מכירין זה את זה אסור שמא יטול אחד מהן מכל חברו ויאכל • והלכה כרשב"ג: טיפת חלב שנפלה • בתוך הקדירה על אחת מן החתיכות שבולה חוץ לרוטב • ולא הגיעם את הקדר' ולא נגעה אותה • הרי לא נחלק טעם הטיפה אלא לאותה החתיכה בלבד: אם יש בנותן טעם באותה חתיכה • כלומר אם אין באותה חתיכ' לבד שמבלבטל הטיפה מיד נאסר החתיכ' ואוסר חברותיה ונריך ס' כנגד כל החתיכה: ניער את הקדרה • שהגיעם בה חוד • קודם שקבלה החתיכה טעם מן הטיפה דהשתא נתערבה הטיפה בכולן: אם יש בנותן טעם באות' קדרה • כלומ' אין כח בטיפה לאסור כלן • אלא א"כ יש בה טעם ליתן בכל הקדרה: הבחל • דד' הבהמה: קורעו ומוציא את חלבו • קורעו שתי וערב וטחו בכותל • ומותר אחר כך לבשלו עם בשר בקדרה: לא קרעו אינו עובר עליו • אם בשלו לבדו בקדרה • ומותר לעשות כן אפילו לכתחלה אלא איידי דבעי למתני סיפא גבי לב' לא קרעו אינו עובר עליו אבל איסור מיהא איכא • תני נמי רישא אינ עובר עליו • ואם בשלו עם בשר בלא קריעה מסערי' אותו בשני' ואכל עלמו מן המנין והבחל נאסר לעולם אסור: הלב קורעו ומוציא את דמו • לא קרעו אינו עובר עליו • להיות בברת • ומסכת כריתות דף כ"ב מוקי לה בלב עוף שאין בדמו כזית • אבל בלב בהמה חייב כרת אם אכלו ולא קרעו לאחר בישולו • אבל בשר הלב אינו נאסר שהלב חלק הוא ואינו בולע: אינו עובר בלא תעשה • אינו יכול לבא לידי לא תעשה כלומר אין לאוס שמא יאכלנו ויעבור עליו דאי נמי אכיל ליה אינו עובר בלא תעשה: ד מותר לבשל ומותר בהנאה • דאין בו מנוס בשר בחלב דתלתא גדי כתיבי גבי איסור בשר בחלב • ואחד מגייהו להוציא את הטמאה • שאם

כמ"ש

ר"ל"א

רבי עקיבא אומר חיה ועוף אינם מן התור' שנאמ' לא תבשל גדי בחלב אמו ג"פ · פרט לחיה ולעוף ולבהמה טמאה · ר' יוסי הגלילי אומ' נאמר (דברים י"ד) לא תאכלו כל נבלה · ונאמר (שם) לא תבשל גדי בחלב אמו · את שאסור משום נבלה · אסור לבשל בחלב · עוף שאסור משום נבלה יכול יהא אסור לבשל בחלב · תלמוד לומר בחלב אמו · יצא עוף שאין לו חלב אם : ה קיבת נכרי ושל נבלה · הרי זו אסורה · המעמיד בעור של קבה כשרה · אם יש בנותן טעם הרי זו אסורה · כשרה שינקה מן הטרפה קבתה אסורה · טרפה שינקה מן הכשרה קבתה מותרת · מפני שכנוס במיעיה :

ו חומר

שאם בשל בשר בהמ' טמא' · אפי' בחלב בהמה טהור' מותר · ובאכילה מיהא אסו' משו' בשר טמא' · וכן כוי תלתא בחלב אמו כתיבי וחד מנייהו למעוטי חלב טמא' · ואפי' הבשר טהור: פרט לחי' ולעוף ולבהמ' טמא' · גדי פרט לעוף שאינו בהמ' · גדי פרט לחיה · דאע"ג דחיה בכלל בהמ' · אתא קרא יתירא ואפקי' · גדי ולא בהמה טמאה · ונפקא לן מדכתיב (בראשית כ"ז) ואת עורות גדיי העזים · וישלח יהודה את גדי העזים (שם ל"ח) כאן פירש לך הכתוב דגדי זה נעזים הוא · הא אם לא פירש יש במשמע אף שאר בהמה · ונלא' לצריך כי' לפרושי : נאמר לא תאכלו כל נבלה · ונאמר באותו פסוק עצמו לא תבשל גדי בחלב אמו · דמשמ' כל שנוהג בו אסור נבלה · יש בו משום בשר בחלב · ואיכא בין ר' יוסי הגלילי ובין רבי עקיבא · דרבי יוסי הגלילי סבר היה דאורייתא דכל שהוא אסור משום נבלה יש בו משום בשר בחלב · חוץ מן העוף שאין לו חלב אם · ור"ע סבר חיה לאו דאורייתא · א"נ עוף מדרבנן איכא בינייהו · ר' עקיבא דפריש איתו מן התורה משמע הא מדרבנן יש בו איסור · אבל רבי יוסי הגלילי דלא פריש האי לישנא · שרי ליה לגמרי · והלכה כר"ע : ה קיבה · חלב הקרוש שבתוך הקיבה : נכרי ושל נבלה · הכי קאמר שחיטת נכרי שהיא נבלה · הרי זו אסורה : המעמיד · חלב בעור של קיבה · דהוא בשר : אם יש בה ליתן טעם · בחלב הרי זו אסורה · ואם לאו מותרת · ואע"פי שהוא מעמיד הואיל והעור עצמו של היתר הוא ואין איסורו אלא מחמת דבר אחר שנתערב בו לא אמרינן בהאי הכל הולך אחר המעמיד · אבל אם העמיד הגבינה בעור קיבה של נבלה · אפילו אין בה ליתן טעם בחלב אסור מפני המעמיד שאסור ואסורו מחמת עצמו · ולפיכך אסרו גבינות הנכרים מפני שמעמידין אותם בעור קיבה של נבלה · אבל הקיבה עצמה דהיינו החלב הקרוש שבתוך הקיבה · אסיקנא דלית בה אסור כלל דפרשא בעלמא הוא · כ"כ רמב"ם · אבל רש"י כתב והחלב הנמצא קרוש בעור הקיבה שמולחין אותו בעורה · אני הייתי נוהג היתר עד הנה · ובלבד שלא יתנו בה חלב אחר · וטועה הייתי בכך שהייתי סובר מדאמרינן בע"ז דף כ"ט גבי קיבת עולה כהן שדעתו יפה גומעה היה שמע מינה פרשא בעלמא היא ולא מתסרא · ולא היא חלב גמור הוא מדתנן במתני' כשרה שינקה מן הטרפה קיבתה אסורה ש"מ חלב היא · וקיבת עולה דשריא משום דלאו גופה הוא אלא שינקתו מאמו והוה ליה ככנוס בתוך מעיה כנתון בקערה ומותר :

ו שהחלב

כמ"ש הר"ב במשנ' ט' פ"ב דקדושין : פרט לחיה · כת' הר"ב דאע"ג דחיה בכלל בהמה · דכתי' (דברים י"ד) זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כבשים וגו' איל וצבי ויחמור וגו' הא כילד חיה בכלל בהמ' גמ' פ"ד ד' ע"א ומ"ש הר"ב ונפק' לן מדכתי' וכו' אריסא מהדר · בשר בהמ' טהורה וכו' דכל בהמ' במשמ' · והכי איתא בגמרא מנה"מ (פירש"י דכל בהמה במשמע) א"ר אלעזר אמר קרא וישלח יהודה וגומר · ולשון רש"י בפי' המשנה · ולא בהמה טמאה · אבל בהמה טהורה דלאו גד כגון פרה ורחל אתרבאי מקרא כדקתני בברייתא בגמרא ע"כ · ומ"ש הר"ב מדכתיב ואת עורות גדיי העזים : וישלח יהודה גדיי העזים צריכי תרי קראי · כדי שיהיו ב' כתובי' הבאי' כא' דאין מלמדין דאי ליכא אלא חד קרא לילף מיני' · כדאית' בגמ' : ולבהמה טמאה · ור"ע אינו חולק אלא מפרש לדברי ת"ק כך הוכיח הרא"ש מהרי"ק שהביא לדר"ע ולא לדר"י הגלילי · והא דתנן ר"ע אומר בלשון פלוגתא · כבר הראיתי כיוצא בהם במשנה ו' פ"ב דבכורים : ה קיבת נכרי ושל נבלה אסורה · בגמרא מקשינן אהא דאמרינן בפ"ב דף ע"ז במתניתין ה' דטעמא דאסרו גבינה של נכרים · מפני שמעמידין אותה בעור קיבה של נבלה · וכדכתב הר"ב התם והכא · ומשמע הא קיבה גופא שריא · ומשנינן ל"ק כאן קודם הורה כאן לאחר הורה דרבי יהושע דהתם במשנה : המעמיד בעור של קיבה כשרה וכו' מ"ש הר"ב בשם הרמב"ם בקיבה עצמה [של נבלה] דהיינו החלב הקרוש כו' · לא דק · דלהרמב"ם אין חילוק בין קרוש לצלול · וכמו שכתב בטור סי' פ"ז · וכתב הכ"מ פ"ט מהמ"א שצ"ל דכשרה שינקה מן הטרפה קבתה אסורה קודם חזרה נשנית · ע"כ · ועוד אכתוב מזה לקמן · ומ"ש הר"ב בשם רש"י דחלב הקרוש כו' חלב גמור הוא מדתנן במתניתן כו' כתב הרא"ש דלא גרס בגמ' המסקנא שכתב הרמב"ם · ע"כ · ובדברי רש"י ניחא דנקט קרוש דהוי רבותא דאפילו קרוש אסור · ולרש"י כשרה שינקה מן הטרפה קבתה אסורה · אף לאחר חזרה נשנית · ועיין עוד מזה לקמן · וכתב הר"ן · דהיינו טעמא דחלב הכנוס בבהמה לאו כבהמה שנמצא בה דיינינן ליה אלא הרי הוא כמונח בקערה ודינו כמקום שבא משם דאין חלב גמור יש בו לכל דבר ומאי דאמרי' בפ"ב דמס' ע"ז דף כ"ט דפירשא בעלמא הוא, כמו שכתב הר"ב שם בהבת עגלי ע"ז) לאו למימרא שיהא כפרש · דהא אסרינן ליה בהדיא בתר חזרה דקתני כשרה שינקה מן הטרפה אסורה · אלא הכי קאמרינן שפורש מגופה ואינו כגופה · ומש"ה כשרה שינקה כו' וטרפה שינקה כו' ע"כ : טרפה שינקה מן כשרה קבתה מותרת · גמ' · והא קתני רישא קיבת נכרי ושל נבלה

א פס [illegible] ב שבת קל ג קדו' [illegible] רמב"ם [illegible] הל' מאכ' [illegible] אסורות [illegible]

פרק א

הרי זו אסורה. ומסקינן ל"ק כאן קודם חזרה כאן לאחר חזרה. ונמצא תמה הרא"ש על שיטת הרמב"ם דלדידיה ל"ל לכשרה שינקה מן הטרפה אסורה. קודם חזרה נמצית. וכמו שכתבתי לעיל בשם הכ"מ. וזה דוחק דמשמע דהני שתי נכות בחדא מתניתא. ועל שניהם מפרש רבינו מפני שכבשם במשיה. ע"כ. ולי עוד קשה דלדעתי בתר חזרה טרפה שינקה מן הכשרה קבתה מותרת. לתני רבותא דאפי' כשרה שינקה מן הטרפה קבתה מותרת: ן דתימר בחלב תבדם וכו'. משום סיפא שהדם נוהג כו' תנא לה הכא:

וחייבין עליו משום פגול וכו' בעינן איסור חל על איסור עיין בפ"ג דכריתות משנה ד': כזה אתין כן בדם כו' (עיין מ"ש בפ"ה דתמ' יומא משנה ו') כתב הר"ב. ומשום פיגול אין בו כו'. וכגון שולה כו'. דכתיב וזרק הכהן הדם וגו' והדר והקטיר החלב. וכ"כ רש"י. ופליאה בעיני דהך קרא בסדר אחרי בפרשת שחוטי חוץ לעניין שלמים כתיב. וה"ל לכתוב קרא דבפ' שולה בסדר ויקר' וזרקו את הדם וגו' וערכו וגו'. את הנתחים וגו' וכ"כ רש"י והר"ב במשנה ד' פ"ד דזבחים. ומ"ש הר"ב אבל דם דהוא גופיה מתיר הוא. נמ'. ול' רש"י דבר שאין אחר מתירו אלא הוא מתיר עצמו. ע"כ. והיינו. דחלב אע"פ שהוא מתיר הבשר לכהנים. כדכתיב בשמואל א' ב' י"ו פ' עלי הכהן קטר יקטירון כיום החלב וקח לך. מ"מ יש להם מתיר דהיינו הדם. וכתו' פ"ד דזבחים דף מ"ג כתבו דלא תסיבי מתיב ביון דאם נטמאו או אבדו שרי בשר באכילה ע"כ. ומ"ש הר"ב. ומשום נותר וטומאה נמי אין בו. דכתיב בדם תרי מיעוטי כו' מפורש בפ"ד במשנה ה' פ"ד דזבחים: שהדם נוהג בבהמה וחיה ועוף. בין עמאים בין טהורים. עיין מ"ש בריש פ"ה דכריתות:

פרק ט **העור** והרוטב כו'. כתב הר"ב ומשום דתנן וכו' תנא בתרא כסוי הדם. כ"כ התוס' אוכלומר דתנא נמי ביה שחיטה אחינה ראויה: והרוטב לשון הר"ב כשהיא קרושה כו'. ובגמ' חלב דקרים פי' רש"י לחה היולא מן הבשר שקורין גלייר"א עיין בריש פ"ג דטהרות: והקליפה פי' הר"ב תבלין נמי. ופירש"י תבלין כאנפי נפשייהו לא אכלי להו אנשי. ועיין מ"ש במשנה ה' פ"ט דשבת. ולעיל פ"ז משנה ה' פי' דק דק וכן בזבחים פ"ב ושם האריכתי (במשנה ד'): והעצמות שיש בהן מוח והוא אוכל והעצם שומר לו לפיכך מצטרף עמו. רש"י: והגידין שם טופל על הגידים הדופקים. ועל שאין דופקים ועל הקשרים ועל הקרומים וסמיתרים והעצבים הרמב"ם: מצטרפין

ן אתמר בחלב מבדם. ותומר בדם מבחלב תומר בחלב שהחלב מועלין בו. ותייבין משום פגול ונותר וטמא. מה שאין כן בדם. ותומר בדם שהדם נוהג בבהמה. ותיה ועוף. בין טמאים ובין טהורים. וחלב אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד:

פרק ט **העור** והרוטב והקיפה. והאלל. והעצמות. והגידין. והקרנים

נקטרי'. דכתיב (שם) וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' והדר והקטיר החלב לריחניחוח. אז יש בהן משום פגול אבל דם דהוא גופיה מתיר הוא אין חייבין עליו משום פגול. ומשום נותר וטמא נמי אין בו דכתי' בדם תרי מעוטי. הוא ולא אחר למעוטי ממותר. ואחר למעוטי מטומאה: אלא בבהמה טהורה כדכתי' (שם ז') מן הבהמה אשר יקריב ממנו:

פרק ט **העור** והרוטב. משום דתנן בפ' בהמה המקשה (דף ע"ז) גבי שילוא. ואינה מטמאה טומאת אוכלים ולא טומאת נבלות. תנא העור והרוטב. והאי דאפסיק משום דתנא בסרק בהמה המקשה מלא בה בן ט' חי טעון שחיטה וחייב באחוה ואת בנו תנא אח"כ אוהו ואת בנו. ואיידי דאיירי ביה בשחיטה שאינה ראויה חזי בתרי כסוי הדם. ואיידי דתנא בכסוי הדם ונוהג בחיה ובעוף תנא גיד הנשה דנוהג בחיה ולא בעוף. ואיידי דאיירי ביה בדרך שנתבשל בה גיד הנשה (בגליעת איסור) תנא כל הבשר. ובחריה הדר לענינא קמייתא דשילוא. לו אינה מטמאה טומאת אוכלים: העור והרוטב. העור על בהמה שחוטה כגון פחות מכדאיכה בשר ועורה מחובר בה מצטרף מפני שהוא שומר לבשר. והשומרים מצטרפים לטומאה קלה שהיא טומאת אוכלים. דכתיב בה (שם י"א) על כל זרע זרוע אשר יזרע בדרך שבני אדם מוציאי' לזריעה חם בקליפת' ושעורה בקליפתה ועדשין בקליפתן ואע"ג דבהמה קרא טהור הוא כתיב ביה טומאת מטוס דלא הוכשר. דסמיך ליה וכי יותן מים על זרע דהוכשר. מאת הוא: והרוטב. כשהיא קרושה דרך לאכלה עם הבשר ומצטרף להשלים שיעור כביצה. אבל אינה אוכל לקבל טומאה בפני עצמה: והקיפה. תבלין והן עצמן לא אוכלים השיבי. אבל לאצטרופי מצטרפין: והאלל. גיד הבדר' והצואר והוא רחב ולבן וקשה וקורין לו בלע"ז קפיל"ו ודומה בחיוב י"ג ד' דרופאי אליל כלכם. שמשמשת אין לו רפואה להתחבר עוד. כך אתם דבר שאין בו רפואה אתם אומרים לרפאות. אי נמי קרי תנא אלל לבשר שפלטתו סכין כשמפשיטין את הבהמה פעמים שהסכין שולה מן הבשר אבל העור ולא חשיב אוכל. אבל מצטרף עם האוכל:

והקרנים

אז קשה: ב קרן אריי' פג חה' מעילה הלי' ה ג תרי' פרי"ת מה' פשלי' המקדש' הל' ג ד' שם הלכה יז מ שם והל' כל ו ופ"ב מה' מעילה הלי' יא ד' פרי' פו חה' מלכות הקרבן הלכות ס"ב מד' ה' ס"ד מד' פעי' ה ז' ק"ו. מעילה' שחרות פ"ם מד

והקרמים והטלפים: כל שחוטכו ויוצא מהם דם אגל עקרן מלמטה שהן רכים: ומיהו באמצי נפשייהו לאו אוכלים נמהו: מצטרפין: מטמא טומאת אוכלין להשלים שיעור כביצה שאין אוכלין טמאים מטמאים בפחות מכביצה: אבל לא טומאת נבלות: אם מנבלה הקלין מטמאין: ואין מצטרפין לכזית להשלים שיעור נבלה לטמא אדם ובגדים שעליו דכתי' (ויקרא י"א) הנוגע בנבלתה ולא בעור שאין עליו כזית בשר העור משלים לכזית: שהנוגע בו אינו טמא: לפי שאין שומר מצטרף לטומאת נבלות: וכן קיסם ורוטב לאו מין נבלה נמהו: ואלל וגידים לאו בשר הן אבל אוכלים בעלמא הוו בהדי בשר: כיצד בו (יש) שהוא מטמא טומאת אוכלים: להיות מקבל טומאה מן הארץ ומטמא אוכלים אחרים: ואינו מטמא משא טומאת נבלו' לטמא אחרי': השוחט בהמה טמאה לנכרי: ישראל ששחט בהמה טמאה לנו' נכרי ועובדה מפרכסת: אע"ג דלא חזי לנכרי דלא שריא שחיטה לבני נח עד שתמות: אפ"ה הואיל וישראל שחט שחיטה מעלייתא היא: והואיל דשחיט' שריה לגבי דישראל בבהמה טהורה: משוא ליה מחשבתו אוכלא בשחיטה אף בטמאה לנכרי: אבל נכרי בשחיטה לא משוא ליה מחשבתו אוכלא: דלא אשכחן שחיטה לגביה וטמאה לישראל לא משוא ליה אוכל: דבטלה מחשבתו: אבל לא טומאת נבלות עד שתמות: דהא וכי ימות מן הבהמ' כתיב (שם): או עד שיתן את ראשה: דהוא לה גיסטר' ונבלה מחיים דחסרה מתה: ואפילו היא מפרכסת: ריבה הכתוב לטמא טומאת אוכלים: דהא מיהא כל הני דלגבי אוכלים אוכל' נמהו ונבלה לא מקריא אע"ג דסייכי בה: האלל המכונס: אלל דסיפא לכ"ע הוי בשר שבלסתו סכין אצל העור: המכונס: הנאסף לתקוס אחד: דהואיל ואחשביה לא בטל ומשיב הבשר נבלה: וחייב עליו אם נגע ונכנס למקדש או אכל קדש: ואין הלכה כר"י: ב אלו שעורותיהן מטמאין בכשרן: ועור חזיר של ישוב: מפני שהוא רך ואוכלין אותו: אף עור חזיר הבר: דסבר אלי נמי רכיך: ואין הלכה כר"י: חטוטרות של גמל הרכה: כל זמן שלא שבן מסאוי: עגל הרך: כל זמן שהוא יונק: ועור הפרסות כשחותכין הרגלים והוא רך: בית הכוסת: בית הרחם של נקבה: ועור שתחת האליה: עור הנוגע מתחת מקום שאין שער: מפני שהוא רך: האנק"ריל"ו הלטאה לויירד"ן: חומט לומנ"ה: הלטאה כחולדה: עורה חלוק מבשרה ואין הלכה כרבי יהודה: וכולן שעבדן כל אלו שאמרו שהן מטמאים

כבשר

ודקרני' והטלפים מצטרפין לטמא טומא' אוכלין אבל לא טומאת נבלות: כיוצא בו: השוחט בהמה טמאה לנכרי ומפרכסת: מטמאה טומאה אוכלין אבל לא טומאת נבלות: עד שתמות: או עד שיתיז את ראשה: ריבה לטמא טומאת אוכלין מכה שריבה לטמא טומאת נבלות ר' יהודה אומר האלל המכונס אם יש בו כזית במקום אחד חייב עליו: ב אלו שעורותיהן בכשרן: עור האדם ועור חזיר של ישוב: רבי (יהודה גמרא) יוסי אומר: אף עור חזיר הבר: ועור חטוטרת של גמל הרכה: ועור הראש של עגל הרך: ועור הפרסות: ועור בית הבושת ועור השליל: ועור שתחת האליה: ועור האנקה: והכח: והלטאה: והחומט: ר"י אומר הלטאה: כחולדה: וכולן שעבדן

או

מצטרפין כתב הר"ב: דכתיב על כל זרע וגו' בדרך שאדם זורע וכו': דאשר יזרע לא אצטריך ברים עוקלים: ואע"ג דלא שייכא לא בזרעים: מסקינן בגמ' דתלתא קראי כתיב: (פירש"י זרע זרוע יזרע) חד לשומר דזרעים וחד לשומר דאילנות: כלומר פירות האילנות: וחד לשומר בשר בלים ודגים כו' (ועיין מ"ש במשנה ט' פרק ב' דעוקצים) ומ"ש הר"ב להשלים כו' שאין אוכלי' טמאים מטמאים בפחות מכביצה: ולא פירש כן ברפ"ה דתרומו' ועיין מ"ש שם ועוד ברפ"ה דטהרות: השוחט בהמה טמאה לנכרי פירש הר"ב: ישראל ששחט כו' עד דלא אשכחן שחיטה לגביה: כל זה לשון רש"י ומסיים ובטהורה לישראל לא אינטרך למתני דכ"ש דהוא אוכלא מיד ששחטה: או עד שיתיז את ראשה: פי' הר"ב דהוא לה גיסטרא וכן לשון רש"י: ולישנא דסוגיא דרפ"ב נקטי: דאמרינן התם (דף כ"ז): קרא דובחת למאי אתא דלא לשוייה גיסטר': וסס פירש"י שלא יתחוך כל המפרקת לשנים: ובתס' כלים פ"ד משנה ב': דתנן גיסטרא שנתרוקנה: פי' הר"ב כלי חרס שנחלק לשנים: ונעשה גיסי תרי: האלל המכונס: כתב הר"ב הא אלל דסיפא לכ"ע הוי בשר כו': כלומר באלל דרישא קאמרי' דבכולהו אלל קאמר דמצטרפי ובאפי נפשייהו לא מטמאו: ואתא רבי יהודה למימר באלל גיד מודינא: דלא הוי בשר באפי נפשיה: אבל בשר שבלסתו כו': רש"י: המכונס כתב הר"ב הנאסף לתקוס אחד: דהואיל ואחשביה ואינו בטל: וכתב הר"ב כו' וכנמ' והוא שכנסו ופירש"י דגלי דעתיה: דלא (בטליה) מעקרא: אבל נתכנס משין: כמו שכנסוהו תיתוקות אחר הפסח לא: הואיל ובטל מתחלה ונעשה עור: תו לא הדר הוי בשר: ע"כ וכ"כ הרמב"ם ומ"ש ר"י המכונס ר"ל אם כנסו: חייב עליו: פי' הר"ב אם נגע ונכנס למקדש כו': וכן פירש"י: דאי אתכילה מאי בעי מכונס דהיינו שכנסו: הא כיון דאכלו אין כיעוס גדולה מזו: והוא דלא נקט טמא דלא תימא מדרבנן להכי קאמר חייבים עליו הוס' שם: ב עור האדם: כדמפרש טעמא ברפ"ז דכלה: דומיא דעצם מה עצם שנברא עמו ואין גזשו מחליף (אם ניטל אינו חוזר) אף כל שנברא עמו ואין גזשו מחליף: ועורו אין גזשו מחליף דמקומו נעשה צלקת (כלו' רושם נראה בה חרין או גומא: ואין כולו חוזר) תו': ועור הפרסות לשון הר"ב: כשחותכין הרגלים: וכ"כ רש"י: (אלא שלשון כעין שחותכין כו') וכנמ' רכובה הנמכרת עם הראש: ופירש"י: כל עור שעל עצם השוק מרכובה התחתונה שחותכי' בשעת הפשט בהמה: הלטאה כחולדה: קמא דבשרי' נקט:

מו

א מיי' פ"ד מה' טומאת אוכלין הל' ד ב מיי' פ"ה מה' שאר אבות הטומאה הל' ז ג שהרות פ"ח ד ס"ג מה' טומאת אוכלין הל' ו ופ"ג מה' ה מיי' פ"ב מה' שאר אבות הטומאה הל' ח ז קכא: ז קכב: עה: זבמי' כפ' כלה עה: פיי' פ"ח מה' שאר אבות הטומאה הל' יד ופ"ד מה' מ"ש הל' כא: ח מנח קז: ט פסחים מז: כלה עה:

מתני' **א** שהלך בהן לשון הר"ב • שסתמן כדי להלוך בהן שהוא קצת עבודה • וכ"כ רש"י • וליכא למתני שהלך • משמע דלא סגי בסתימה בעלמא והכי מוכח בהדיא בגמ' • דאמרינן כמה כדי עבודה • אמר רב הונא אמר ר' יוחנן מילין • וז"ל הרמב"ם וכדי עבודה שילך עליה ברגלים בשיעור זמן מהלך ארבעה מילין מהלך בינונית : חייב משור האדם כו' • ומע"ג דמתא אסור בהנאה (דגמריגן סס דמריס מסס דעגלה ערופה • כמ"ש בסוף פ"ק דערכין) וכל אדם אסור לעשות מעורו שמושין אבל מותר לעשות מעורו שמושין בהקבר • קיש • עיי' פ"ו סס הל' מ"מ לא ה"ו גזרו רבנן מסוס הך חשש איסא טמא • אלא מסוס אביו ואמו דמעיר עובדא • ואל"ל דנקט אביו ואמו מסוס דשכיחי גביה • כ"כ הפוס' דהכא • אבל בפ"ז דנדה דף נ"ה • כתבו דעור אינו בכלל בשר ליאסר בהנאה • דהא עגלה ערופה • נתי לא נפקא אלא מדכתי' בה בפרה כקדשים • ועורות קדשים מותריס בהנאה לאחר זריקה • שהוא זמן כפרה • ע"כ : יש להן עורות • כתב הר"ב • ודלא כת"ק כו' • אבל לענין שבת אף ת"ק מודה • כמ"ש סס ברפי"ד :

ג כדי אחיזה • כתב הר"ב • שהן שני טפחים כו' • ואם הבשר טהור ונגעה טומאה ביותר מב' טפחים אלו • כלומר שאם נפשט יותר משני טפחים ונגעה טומאה כו' • וז"ל הרמב"ם בפ"ק מה' אבות הטומאות • כיון שהפשיט מן העור כדי אחיזה • והוא שני טפחים • הנוגע בעור זה שהופשט טהור • ועד שלא הפשיט שני טפחים הנוגע בעור כנוגע בבשר • ע"כ • ושיטתו כשיטת הר"י מאורלינ"ש בתו' (סוף ד"ה טהור) דעד כדי אחיזה • ולא כדי אחיזה בכלל • ולדברי הר"ב אין נראה כן : ולחמת כתב הר"ב אם לא אחתך כו' • אלא מפסיק כפול כלות' שהעור נשארת כפולה כמות שהיא ולא שטוח • ול' הרמב"ם • עד שיגיע כל העור שלם בהקפו • והיינו דכתב הר"ב מתחיל מצואר והופכו כו' • בולו חבור • כתב הר"ב מפני שהחזה כו' • וכ"כ רש"י • וא"כ לריב"ן הוא דמפרשי הכי • והיינו דכפי' דברי ריב"ן מסיים רש"י דהא כולו חבור דקתני • אלא דוקא כולו • אלא עד החזה • ע"כ • ויתכן בשיני שמפרשים כן כדי שלא יהא סתם ואח"כ מחלוקת • דהשתא פליגי ריב"ן וחכמים בפירושא דכולו חבור : ד שתחבן בקיסם והסיטן • וה"ה בלא תחובים ונגע בהן דשמא • דאלת"ה אפילו במשא לא לטמ' דאת שבא לכלל מגע בא לכלל מש' (כדתנן לקמן) לר"ע • (כלומר דלר' ישמעאל אבעיא לן בגמ') וקסבר יש נוגע וחוזר ומגע (כרבנן דרב"ג דאהלות ורפ"ג (דעדיות אלא משום דפליג ר"ע אדרבי ישמעאל בעור שיש עליו שתי אגלי ויתיס • דדוקא תחוביס ודוקא

א סכת קז בדה כה ב קנב • שיי' תת מה' שאל לגות שאומלה הלכ' • ב ד מיי' סס ה קכב • קיש • עיי' פ"ו סס הל' מ"מ לא ה"ו גזרו רבנן מסוס הך חשש איסא טמא • אלא מסוס אביו ואמו דמעיר עובדא • ואל"ל דנקט אביו ואמו מסוס דשכיחי גביה • כ"כ הפוס' דהכא • אבל בפ"ז דנדה דף נ"ה • כתבו דעור אינו בכלל בשר ליאסר בהנאה • דהא עגלה ערופה • נתי לא נפקא אלא מדכתי' בה בפרה כקדשים • ועורות קדשים מותריס בהנאה לאחר זריקה • שהוא זמן כפרה • ע"כ : יש להן עורות • כתב הר"ב • ודלא כת"ק כו' • אבל לענין שבת אף ת"ק מודה • כמ"ש סס ברפי"ד : ג כדי אחיזה • כתב הר"ב • שהן שני טפחים כו' • ואם הבשר טהור ונגעה טומאה ביותר מב' טפחים אלו • כלומר שאם נפשט יותר משני טפחים ונגעה טומאה כו' • וז"ל הרמב"ם בפ"ק מה' אבות הטומאות • כיון שהפשיט מן העור כדי אחיזה • והוא שני טפחים • הנוגע בעור זה שהופשט טהור • ועד שלא הפשיט שני טפחים הנוגע בעור כנוגע בבשר • ע"כ • ושיטתו כשיטת הר"י מאורלינ"ש בתו' (סוף ד"ה טהור) דעד כדי אחיזה • ולא כדי אחיזה בכלל • ולדברי הר"ב אין נראה כן : ולחמת כתב הר"ב אם לא אחתך כו' • אלא מפסיק כפול כלות' שהעור נשארת כפולה כמות שהיא ולא שטוח • ול' הרמב"ם • עד שיגיע כל העור שלם בהקפו • והיינו דכתב הר"ב מתחיל מצואר והופכו כו' • בולו חבור • כתב הר"ב מפני שהחזה כו' • וכ"כ רש"י • וא"כ לריב"ן הוא דמפרשי הכי • והיינו דכפי' דברי ריב"ן מסיים רש"י דהא כולו חבור דקתני • אלא דוקא כולו • אלא עד החזה • ע"כ • ויתכן בשיני שמפרשים כן כדי שלא יהא סתם ואח"כ מחלוקת • דהשתא פליגי ריב"ן וחכמים בפירושא דכולו חבור : ד שתחבן בקיסם והסיטן • וה"ה בלא תחובים ונגע בהן דשמא • דאלת"ה אפילו במשא לא לטמ' דאת שבא לכלל מגע בא לכלל מש' (כדתנן לקמן) לר"ע • (כלומר דלר' ישמעאל אבעיא לן בגמ') וקסבר יש נוגע וחוזר ומגע (כרבנן דרב"ג דאהלות ורפ"ג (דעדיות אלא משום דפליג ר"ע אדרבי ישמעאל בעור שיש עליו שתי אגלי ויתיס • דדוקא תחוביס ודוקא

או שהלך בהן כדי עבודה • טהורין • חוץ מעור האדם • רבי יוחנן בן נורי אומר ח שרצים יש להן עורות : ג המפשיט בבהמה ובחיה • בטהורה ובטמאה • בדקה ובגסה • לשמחה כדי אחיזה • ולחמת עד שיפשיט את החזה • המרגיל • כולו חבור לטומאה • ליטמא • ולטמא • עור שעל הצוארי"ן בן נורי אומר אינו חבור • וחכ"א חבור • עד שיפשיט את כולו : ד עור שיש עליו כזית בשר • והנוגע בציב היוצא ממנו ובשער שבגנדו • טמא • היו עליו בשני חצאי זיתים מטמא במש' ולא במג' • דברי ר' ישמעאל • רבי עקיבא אומר • לא במגע ולא במש' : ומור' ר"ע • בשני חצאי זיתי שתחבן בקיסם והסיטן • שהוא טמא • מפני מה רבי עקיבא מטהר בעור • מפני שהעור מבטלין • ה קולית

ביותר משני טפחים אלו • לא נטמא הבשר • ואם הבשר נגעה ונגע מהור ביות' משני טפחים הללו לא נטמא הטהור : ולחמת • אם לא אתך העור מתחלה לאחרכו • אלא מפשיטו כפול לצורך חמת • מתחיל מצואר והופכו כלפי ונגעה : עד שיפשיט את החזה • הוי חבור והנוגע בעור כנוגע בבשר • בין לטומאה בין לטמא מפני שהחזה קשה להפשיט • מכל האברי' : המרגיל • מתחיל מרגלי הבהמה להפשיט ומפשיטו כפול לצורך חמת • כולו חבו' מפני שהחזה לסוף הפשטו הוא • לפיכך כולו חבור עד החזה והנוגע בעור המופשט כנוגע בבשר בין ליטמ' בין לטמא • עור שעל הצואר • מעלמו נפשט לפיכך אינו חבור לעשות המופשט הראשון חבור כדרך שהחזה עושה : וחכ"א וכו' והלכה כחכמי' : ד עור שיש עליו כזית בשר • בתקוס אחד : הנוגע בציב היוצא ממנו • רצועה ותלתול היוצא מאותו בשר ותלי ודבוק במקצת • ובאותו ציב ליכא כזית • אבל מעורה הוא לכזית : ובשערה • שבעורה כנגד אותו בשר : טמא • דשערה הוי שומר : משמא במשא • שהרי נשא כזית נבלה : ולא במגע • דאי אפשר ליגע ביחד • ושתי נגיעות אינן מצטרפות • לא במגע ולא במשא • כדמפרש טעמא בסיפא שהעור מבטלו : ומודה ר' עקיב' דאע"ג דלא הוי כזית מעורה בתקוס ח' • בכה"ג כגון שתחב שני אגלי ויתיס בקיסים • כלומר עץ דק : והסיטן שהוא טמא • והלכה כרבי עקיבא : ס קולית

מעשה עבדן נעשו עור ובטלו מתורת בשר וטהורין : אם שהלך בהן שסתמן כדי להלוך בהן שהוא קצת עבודן : חוץ מעור האדם • דבר תורה עור האדם לאחר שעבדו טהור ומה טעם אמרו עור האדם שעבדו טמא גזירה שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטיחין למטה ליבש ולשכב עליהן : יש להן עורות • ואין אח' מהן שיהיה עורו מטמא כבשרו • ולא כת"ק דתניא לעיל ע"ב אמרו מהן שעורותיהן כבשרן • ואין הלכה כר' יוחנן בן נורי : ג בטהורה ובטמאה • בין שהיא טהורה שחוט' והמפשיט טמא • בין שהיא נבלה טמאה והמפשיט טהור • אם מפשיטו לעשות מן העור שטיח להיותו מגע להליע ע"ג המטה או ע"ג שלחן • כגון שקורע וחוקך העור כולו לאורכו מראש הבהמה ועד זנבה • ומתחיל להפשיט העור הוי חבור יד להולי' טומאה מן הנבל אם נוגע אדם טהו' בעור' ולהכנים טומאה לבשר אם טהורה היא : עד כדי אחיזה • שהן שני טפחים ושפי מהכי לא הוי ידלהכנים ולהוליא טומאה • ואם הבשר טהור ונגעה טומאה

ד **המפשיט בבהמה ובחיה • בטהורה ובטמאה • בדקה ובגסה • לשמחה כדי אחיזה • ולחמת עד שיפשיט את החזה • המרגיל • כולו חבור לטומאה • ליטמא • ולטמא • עור שעל הצוארי"ן בן נורי אומר אינו חבור • וחכ"א חבור • עד שיפשיט את כולו : ד עור שיש עליו כזית בשר • והנוגע בציב היוצא ממנו ובשער שבגנדו • טמא • היו עליו בשני חצאי זיתים מטמא במש' ולא במג' • דברי ר' ישמעאל • רבי עקיבא אומר • לא במגע ולא במש' : ומור' ר"ע • בשני חצאי זיתי שתחבן בקיסם והסיטן • שהוא טמא • מפני מה רבי עקיבא מטהר בעור • מפני שהעור מבטלין • ה קולית**

קאמר דבקיסם כה"ג מודה ליה תוספות • ושיטת הרמב"ם בהך בקיסם

ה קולית • כל עצם שיש בו חוט קדוש קולית • וקולית המת הנוגע בה בין סתומה בין נקובה טמא • דהא עצם כשעורה במת מטמא במגע ובמשא כדכתיב (במדבר י"ט) או בעצם אדם : וקולית המוקדשים • שהפגול והנותר מטמאין הידים דגזרו בהו רבנן • משום חשדי כהונה ועצלי כהונה • וגזרו אף בעצמות שמשמו את הנותר : קולית נבלה • נבלה אין עצמותיה מטמאין דכתיב בנבלתה ולא בעצמות יוכן שרץ הולך שתומים טהורים אף מלטמא במשא וכל שכן במגע דאי אפשר לו ליגע בחוט שבפנים ואף על גב דשומר מכנים ומוציא טומאה ה"מ בדבר שאפשר ליגע בטומאה עצמה ואפילו לא נגע בה אלא בשומר • ממא אבל היכא דאי אפשר ליגע בטומאה עצמה אין שומר מטמא: נקובים כל שהוא • אפילו כחוט השערה שאפשר להכניס בו חוט השערה של ראשו או זקנו והרי הוא מיטמא בכך : מנין שאף במשא אקולית נבלה קאי דשרץ אינו מטמא במשא : ו בית השרץ • יש בשמונה שרצים שמטילים בלים כגון הצב והלטאה והחומט : המדרוקמת • שנוגר בה אפרוח : טהורה • לפי שאי אפשר ליגע באפרוח שבפנים : נוקבה כל שהוא טומאה • ואף על פי שלא נגע • שהשומר מכנים ומוציא טומאה בדבר שאפשר ליגע : עבבר שחציו בשר • יש מין עבבר שאינו פרה ורבה • אלא מעצמו נוצר מן האדמה באשה המשרצת תולעים • ואם עדיין לא נשלמה בריאת העבבר • אלא מגדו אחד הימיני או השמאלי : הנוגע בבשר ממא • באדמה שבנגדו שהור : רבי יהודה אומר כו' ואין הלכה כרבי יהודה : ז האבר והבשר המדולדלים בבהמה • נחלם מתנו אבר דהיינו בשר וגידים ועצמות או נחלם ממנו בשר לבדו ועדין הן מעורין בה במקצת • ויש הפרש בין אבר מן החי • לבשר מן החי • שהאבר מטמא אדם וכלים כנבלה • והבשר שאינו אבר • טהור מכלום • כדילפינן מקרא דכתיב (ויקרא י"א) וכי יפול מן הבהמה ממקצת בהמה כגון אבר ממנה • וסיפיה דקרא הנוגע בנבלתה יטמא • מדכתיב וכי יפול משמע כעין מיתה בעינן שאינו עושה חליפין • לאפוקי בשר שעושה חליפין שאם יתלוש בשר מן הבהמה • בשר אחר עולה תחתיו: מטמאין טומאת אוכלין • אם חיסר עליהן להאכילן לגברי • הוי אוכל לקבל טומאה ולטמא אחרים • דטומאת עצמן אין בהן עד שיתלשו כלן • אבל מקבלין טומאה מן השרץ ומטמאין בה את אחרים : וצריכים

ה קולית המת "וקולית המוקדשים • הנוגע בהן בין סתומים בין נקובים • טמא • קולית נבלה וקולית השרץ הנוגע בהן • סתומים טהורים • נקובים כל שהוא מטמא במגע • מנין שאף במשא • ת"ל הנוגע והנושא • את שבא לכלל מגע בא לכלל משא • לא בא לכלל מגע לא בא לכלל משא: ן ביצת השרץ המדרוקמת טהורה • נקבה כל שהוא טמאה • עבבר שחציו בשר וחציו אדמה • הנוגע בבשר • טמא • באדמה • טהור • רבי יהודה אומר אף הנוגע באדמה שכנגד הבשר • טמא : ז האבר והבשר המדולדלין בבהמה • מטמאין טומא' אוכלין במקומן • וצריכין

בהיסט אהל בנגיעה לא מלטרף • ויהיב טעמא שאין הבורי אדם חבור • דהכי תנן לענין שני חלאי זתים דמת • במשנה ד' פרק ג' דאהלות • וכתב הכ"מ בפ"א מהלכות הטומאה דהא דתנן לא בא לכלל מגע לא בא לכלל משא • לא אמרו אלא בדבוקין בעור דוקא ע"כ • כלומ' וכל דכוותה שהוא חבור טבעי • כל' הרמב"ם בפי' בפ"ג דאהלו' • דאלת"ה תקשה מתני' דלק' : ה וקולית המוקדשין • כתב הר"ב שהפגול והנותר מטמאין את הידים • לא מי"ח דבר דהיינו בסתם ידים • כמ"ש סס הר"ב בפ"ק דשבת • וזו בידים שהן טהורים בודאי סמוך לנטילתן ולא אסח דעתיה וכמ"ש ברפ"ג דידים • ומ"ש הר"ב משום חשדי כהונה • קאי אפגול שלא יפגלהו ברצון • כמ"ש בסוף פסחים • ומ"ש הר"ב אף בעצמות ששמשו את הנותר • שנותר בהם מוח חוץ לזמנו ושמשוהו עצמות הללו • רש"י פ"ז דפסחי' ד' פ"ב : קולית נבלה • כתב הר"ב נבלה אין עצמותיה מטמאים כו' וכן שרץ • דבשרן ממי דריש בת"כ פרשת שמיני פ"י בנבלתם לא מן העצמות ולא מן השיטים וכו' • ומ"ש הר"ב ואפ"ג דשומר כו' ה"מ בדבר שאפשר ליגע • דתנא רבנן בנבלתה ולא בקולית סתומה • יכול אפילו ניקבה תלמוד לומר הנוגע יטמא (יו"ד יתירא דריש) את שאפשר ליגע • טמא • (סס טומאה עליו) מ"ל רבי זירא לאביי אלא מעתה בסתה בעורה לא תטמא • פוק חזי כמה נקבים יש בה (הסה והחיטס והעיניס) גמרא :

ו המדרוקמת לשון הר"ב • שנוגר בה אפרוח' וז"ל הרמב"ם ענין מדרוקמת שיש בו כבר ברסום קוראר בעלי חיים ואינריו בתוך הבילה • כדכתיב (תהלים קל"ט) אשר עשיתי בסתר רוקמתי בתחתיות ארץ • ע"כ • והגמרא מרבינן לה מהטמאים : עבבר שחציו בשר וחציו אדמה • כתב הר"ב יש מין עבבר שאינה פרה ורבה כו' • לשון הרמב"ם והוא ענין מפורכס מאוד [מין] מפסר לרוב המגידים לי שראו זה • אע"פ שמליאת בייח כזה דבר מתמיה ולא נודע בו טמנה בשום פנים ע"כ • (וזה לדעתי סעלקגדולה על מחמיני הקדמות) ועיין עוד וזה במסנה ב' פ"ג דנדה) והגמרא מרבי לה מדכתיב (בשר) : ז האבר והבשר המדולדלין • וזה על מנת שיהיו בענין שא"א שידבקו ולא שירפאו בשום פנים • הרמב"ם :

טמאין טומאת אוכלין במקומן • פי' הר"ב אם חיסר עליהן להאכילן לגברי • וכן ל' רש"י • דצריכים מחסרה כדתנן במסכת' פ"ג דטוקלים • והא דפירשו לגברי ה"ה לישראל • דלגברי אמו' אבר מן החי כמו לישראל • אלא דאם"ק מ"ל אוכל שאתה יפול כו' • ולא פירשו לגברים • אלא דגברים רשיעי הוי' דאכלי • אבל בישראל רשיעי לא עסקינן דלא סביתי • ומ"ש הר"ב דטומאת עצמן אין בהן עד שיתלשו כולן • גמ' דרחמנא אמר כי יפול עד שיפול • ופי' התו' דהכי אמעי' לי' מיני' נענין אבר מדולדל • דמדרשינן מינה מיתה עושה ניבול כדלק' [ח"כ] • ממילא שמעי'

רל"צ

א קכ"ה: מיי' פ"ח מה' שאר אבות הטומאה הל' ד
ב קכו: מיי' פ"ב מה' מעו' הטומאה הל' ב
ג סס בלכה יא: ד קכו: מיי' פ"ב מה' שאר אבות הטומאה הל' ב

דקדלס מיתה אינה עושה טיפול · ע"כ · ובמוסג' ח פ"ג דכריתות יליף לה מק"ו · ועיין מ"ש סס · ואע"ג דהאי קרא בשרצים כתי' הא מוקמינן לה בבהמה כדלקמן: **וצריכים** הכשר וליכא למימר בהאי אבר שסופו לטמא טומאה חמורה (ותגן במסכת ג' פ"ג דעוקצים סוף מ"ל הכשרה) דאינו מטמא טומאת אבר מן החי עד שיתות ושמא לא יבא לידי טומאה חמורה · דשמא ישחטנה · ואין שחיטה עושה טיפול · רש"י :

נשחטה הבהמה · כתב הר"ב דאסורים באכילה משום וכשר בשדה טרפה · עיין בפי' הר"ב רפ"ד · ומ"ש ידי נבלה שהרו · וכן לשון רש"י כלומר ידי אבר מן החי דמטמא טומאת נבלה · טהרו :

הוכשרו בדמיה · עיין במסכת ב' פרק ג' דעוקצין · **מתה** הבהמה הכשר צריך הכשר · כתב הר"ב · דטומאת נבלה אין בו דמיתה עושה טיפול דכתיב (ויקרא י"א) וכל אשר יפול עליו מהם במותם יטמא למעוטי מאי · אליתא למעוטי בחייהם מנבלתם נפקא · שא"ם מיתה עושה טיפול (דה"ק כל אשר יפול מהם במותם ע"י מיתה הוא נפילה מהם אבריהם המדולדלים בהם) ואין שחיט' עושה טיפול (דלכתוב וכי יפול (למימרא דשחיטה עושה טיפול) ולא בעי במותם שא"ל על כרחך למעוטי שחיטה) והא קרא בשרצי כתי' אם אינו ענין לשרצים דלאו בני שחיטה נינהו (דאפילו שחיטתם מיתה היא) תנהו ענין לבהמה · גמרא פ"ד דף ע"ד : **ור'** שמעון מטהר · מסיק הר"ב דאריסא קאי ומטהר האבר כל זמן וכו' · וה"ה לבשר כל זמן וכו' וכדמסיים לאפוקי האבר והבשר וכו' · ומ"ש הר"ב בספיקן סלכה הר"מ · דסיבי דפליגי ר"מ ור"ש עלה בתיקו (הלכה כתלן · כמ"ש בס"פ הלך פסקינן הר"מ דתתמיר · ועוד דבגמרא בעי אליביה כו' הכ"מ בפ"ב מהט"מ ובפ"ב מהלכות אבות הטומאות כתב כן בשם הר"י קורקוס · ושם כתב עוד דבפרק בהמה המקשה מוכח בגמרא דהלכה כתותו : **ח האבר** והבשר המדולדלים בהדס · ואע"פ שאין יכולין לחזור ולחיות · הרמב"ם בפ"ב מהלכות טומאת מת : **טהורים** כתב הר"ב דהדס כי ימות כתיב · וכ"כ רש"י · ומתיקס לי דסיון דבסמוך מפרשים דמת הדס הבשר אסור דמיתה עושה טיפול · א"כ ממילא שמעי' דאבר ובשר המדולדלים טהורים כדכתבתי לעיל בשם התוספות וי"ל דאי לאו כי ימות לית לן דמיתה עושה טיפול בהדס : **טהור** כתב הר"ב דמיתה עושה טיפול ובשר הפורש מן הדס החי טהור · וכן לשון רש"י ומתקתי מן הספר מה שכתב עוד בפי' הר"ב · ואם הבשר הפורש מהדס החי אסור תגן בהדיא בספ"ו דעדיות: **מטמא** משום אבר מן החי · כתב הר"ב אבל כזית בשר שפירש ממנו כו' תגן לה בספ"ו דעדיות :

ורבי שמעון מטהר · כתב הרב באבר מן המת נמי כו' · וכ"כ הרמב"ם ואל תתמה דגדולה מזו מצינו לר"ש שאמר שלא אמרו על אבר דמטמא · שא אבר מן החי · כדתנן בפ"ו דעדיות מ"ב ב' · ומ"מ רש"י ותו' לא פירשו כולא דלא"ק באבר מן החי ס"ל דשדא הפורש ממנו אסור · או עצם אסור אבל בשר הפורש טמא וכר"א · או בשר

וצריכי הכשר לבא בחיים לאחר ש דלדלו ואח"כ מקבלי טומאה לעולם : נשחטה הבהמה · נטהרו מלטמא עוד מטר נבלה ואע"פ שאסורים באכילה משום ובשר בשדה טרפה · ידי נבלה מהרו דאין שחיטה עושה טיפול : הוכשרו בדמיה · לקבל טומאה בלא הכשר אחר · כדין בהמה שנשחטה ויצא ממנה דם שהוכשר בשר · באותו דם : מתה הבהמה הבשר שנדלדל צריך הכשר · לקבל טומאה מן הסרן אם לא הוכשר · משנדלדל דטומאת נבילה אין בו · דמיתה עושה טיפול ונחשב כשו גפל אותו האבר או אותו הבשר המדולדל ואינו נעשה נבלה עמה במיתה שא כאלו פירש מחייס הוא הבשר הפורש מן החי טהור · האבר מטמא משום אבר מן החי · דמיתה עושה טיפול כדפרשינא ואינו נעשה נבלה עמה · הלכך אינו מטמא משום נבילה · ואיכא בין אבר מן החי לאבר מן הנבלה · דבשר הפורש מאבר מן החי לא מטמא שהרי אפילו בשר הפורש מן החי לא מטמא כל שכן בשר הפורש באבר מן החי · ואלו בשר הפורש מאבר מן הנבלה מטמא כבשר הפורש מן הנבלה עצמה : ורבי שמעון מטהר · א"ל לאוקומי מלתיה דר"ש אהך דסיפא · דמה נפשך · אי מיתה עושה טיפול ליטמא משום אבר מן החי · ואי אינו עושה טיפול ליטמא משום אבר מן נבלה הלכך על כרחך רבי שמעון אריסא קאי האבר והבשר המדולדלים בבהמה מטמאין טומאת אוכלין במקומן · ור"ש מטהר האבר כל זמן שמעורה בבעלי חיים שאינו מטמא טומאת אוכלים · וטעמא דר"ש דאמר קרא (ויקרא י"א) מכל האוכל אשר יאכל אוכל שאתה יכול להאכילו לנכרי בהיתר קרוי אוכל ומטמא טומא' אוכלים לאפוקי האבר והבשר המדולדלים שאסורים לנכרי משום אבר מן החי ותשו' בשר מן החי · שאינן קרויין אוכל ואין מטמאין טומאת אוכלים · והלכה כר"מ בספיקן : **ח** המדולדלים בהדס טהורים · דהדס כי ימות כתיב (במדבר י"ט): מת הדס הבשר טהור · דמיתה עושה טיפול והבשר שפירש מן הדס החי טהור : האבר מטמא משום אבר מן החי · ודין האבר שפירש מן הדס החי שהוא מטמא · כל זמן שהוא אבר שלם מטמא במגע ובמשא ובאהל · אבל כזית בשר שפירש ממנו או עצם כשעורה שפירש ממנו טהור · ואבר שפירש מן המת וחזר ופי' מאותו אבר כזית בשר או עצם כשעורה · טמא : ור"ש מטהר · באבר מן המת נמי כמו באב' מן החי · דסב' כשם שאבר מן החי בשר הפורש ממנו או עצם כשעורה הפורש ממנו טהור · הכי נמי באבר מן המת · ואין הלכה כר"ש :

פרקי

וצריכין הכשר · נשחטה בהמה הוכשרו בדמיה · דברי ר"מ · ור' שמעון אומר לא · הוכשרו · מתה הבהמה · הבשר צריך הכשר · האבר מטמא משום אבר מן החי · ואינו מטמא משום אבר נבלה · דברי רבי מאיר · ור"ש מטהר · ח האב' והבשר המדולדלין בהדס · טהורין · מת הדס · הבשר טהור · האבר מטמא משום אבר מן החי · ואינו מטמא משום אבר מן המת · דברי ר"מ · ורבי שמעון מטהר :

פרקי

א קמ"ל מאי ס"ל אבות הטומאה פ"ה
ב נמ' : פי' סס
ג פי' סס
ד קבס : מאי' ס"ב מאי' קמ"ל מת הל"

פרק יהזרוע

[א]והלחיים והקבה נתנין בארץ ובחוצה לארץ ·
בפני הבית ושלא בפני הבית [ב]בחולין אבל לא במוקדשין · שהיה ברין ומה אם החולין שאינן חייבין בחזה ושוק · חייבין במתנות · קדשים שחייבין בחזה ושוק · אינו דין שחייבין במתנות · ת"ל (ויקרא ז) ואת זאת לאהרן הכהן ולבניו לחק עולם · אין לו אלא מה שאמר בענין: [ב]כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן ונפדו · חייבין [ג]בבכורה [ד]ובמתנות [ו]ויוצאין לחולין להגזז ולהעבד [ו]ולדן וחלבן מותר לאחר פדיונן [ה]והשוחטן פטור [ט]ואין עושין תמורה [ואם מתו יפדו · [י]חוץ מן הבכור ומן המעשר · כל שקדם הקדשן את מומן

פרק יבהוצה

לארץ (פי' הר"ב מסו' דבעי למתני בחולין אבל לא במוקדשין כו' וכן פירש"י) ועיין בפי' הר"ב דר"פ דלקמן ומ"ש סס בס"ד: שהיה בדין ומה אם חולין שאינן חייבין כו' בגמרא פריך · מה לחולין שכן חייבין בבכורה כו' · ואי מזכרים שכן חייבין בראשית הגז · ואי מתיסים שכן נכנסין לדיר · להתעבר · הפרש טהור · ועלם טמא · כר לחוליא במתני' ג' פ"ו דעדיות · ור"ש מטהר בין בעלם בין בבשר הפרש תמנו · דסבר כרבי יסוסע דהתם דמטהר בשניהם · ואולי דעת הרמב"ם והר"ב ניחא להו לפרושי ר"מ אליבא דהלכתא · מסוס דר"מ מרא דמתניתין ספי מר"ש דהא כולהו סתמי אליביה · מיהו בפ"ד דערובין דף מ"ו אבעי' להו ר"מ ור"ש מאי (כלומר הלכה כמאן) תיקו · והלכך מסתבר כפירש"י והתו' דלא להפליג במחלוק' · ואתיא ר"ש אליבא דהלכתא דהא לא מכרעה ההלכ בין ר"מ לר"ש

מסו' דבעי למתני בחולין אבל לא במוקדשין כו' וכן פירש"י) ועיין בפי' הר"ב דר"פ דלקמן ומ"ש סס בס"ד: שהיה בדין ומה אם חולין שאינן חייבין כו' בגמרא פריך · מה לחולין שכן חייבין בבכורה כו' · ואי מזכרים שכן חייבין בראשית הגז · ואי מתיסים שכן נכנסין לדיר · להתעבר · ומסיק מלקות ויתוס דפטורים ממעשר: תלמוד לומר ואתן אותם · ואי לאו ק"ו לא הוה צריך קרא אף על גב דסתמי כתיב [דמסמע] בין בחולין בין במוקדשין דה"א דבר הלמד מענינו במה הכתוב מדבר בחולין · דכתיב לעיל מהאי קרא גז לאנך · ורא"ש הגז אינו מוהג במוקדשין · תוס': ב כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן · לאו בקדשי בדק הבית איירי · אלא בהקדישן למזבח לדמיכן · וכדמוכח בהדיא בגמ' שלכתוב בסמוך) דאין חילוק בין ריפא לסיפא · אלא שזה קדם הקדשו למומו וזה מומו להקדשו ואע"פ שעובר כשמקדיש בעל מום למזבח (כדפי' הר"ב ספ"ח דמנחות) מ"מ אסמועינן דימו תו' פ"ב דבכורות דף י"ד: ונפדו חייבין בבכורה · כתב הר"ב אבל קודם פדיון לא דקדושת דמיס מדחה מן הבכורה · וכן לשון רש"י ובגמ' דבכורות גרסינן נמי מן המתנות · וכתב עוד רש"י סס בבכורות קדושת דמיס פטורה מן הבכורה כקדושת הגוף דמפרש לקמן מקראי דפוטרת מבכורה ומתנות · ע"כ · והתו' הקשו עליו דהתם פטרינן בפסולי המוקדשין אע"פ דנפדו · מדאתקוש לגבי חיל · והכא דוקא בלא נפדו · אלא היינו טעמא דקדושת דמיס · משום דכתיב גבי בכור בישראל ובמתנות כתיב נתת העם: ויוצאין לחולין להגזז ולהעבד וכו' לאחר פדיונן · דאי קודם פדיונן דקדושת דמיס למזבח דמחלפא בקדושת הגוף למזבח גזרו בהו רבנן · א"נ דקדשי בדק הבית נמי אסירי בגיזה ועבודה · גמרא דבכורות דף י"ד וכפ"ג דף כ"ה קאמר דמדרבנן הוא בקדשי בדק הבית: להגזז דאלו תמימים ונפדו כתיב תזבח ולא גיזה · כמ"ש הר"ב לקמן · וא"ת אמאי אצטריך למכתב ולא תגזו בכור שורך למיסר קדשים גופייהו בגיזה תיפוק ליה מדאמר גבי פסולי המוקדשין תזבח ולא גיזה ל"ק דאי לא דכתב לא תגזו לא הוה ידענא לאמאי אתי תזבח למעוטי · אבל השתא דאסורה גיזה בקדשים אתי תזבח לומר אבל גיזה כדקיימא קיימא תוס' פ"ג דמעילה דף י"ג: וולדן וחלבן מותר · פי' הר"ב לאחר פדיונן · דאי קודם פדיונן פי' לקמן דולדן אסור · ופירש"י בבכורות אסור בהנאה בלא פרייה ומיקרב לא קרבי דמכח קדושה החויה אתו דאתם לא הוקדשה למזבח: והשוחטן בחוץ פטור · אפילו קודם פדיון ואפילו הוי מומין קל כגון דוקין שבעין דלגבי קדשים מיחייב השוחטן בחוץ (כדלקמן) הכא פטור ומשום דלא חלה עליהן מתחלה קדושה [כ"כ] כך כתב רש"י בבכורות:

ואין עושין תמורה · כתב הר"ב · אפילו קודם פדיונן טוב מעקרו עושה תמורה כו' עיין בפי' הר"ב מסנה ב' פ"ק דתמורה:

ואם מתו יפדו · כתב הר"ב · ואע"פ שאין רואין אלא לכלבים כו' · ואסמועינן נמי דלא בעו העמדה והערכה רש"י · ועיין בפי' מסנה ג' פרק בתרא דתמורה: חוץ מן הבכור · כתב הר"ב דבכור ברחם אלי רחמנא כו' · אם קריבו בעל מום נאכל לכהן כדפי' הר"ב בסוף מסנה א' בפ"ד דבכורות דילפינן מובשרם כו':

ומן המתנות · בגמרא דבכורות דף ט"ו אוליא את הבכור שאין שוה בכל (שאינו נוהג בנקבות כבזכרים) ולא אולי' את מתנות ששוות בכל ת"ל אל : וולדן וחלבן אסור · כתב הר"ב דלאיעבר לפני פדיונו כו' · ואי אתיליד לפני פדיונו אפילו קדש מומן להקדשן נמי וולדן אסור רש"י : ותמיהני דמיניה וביה ה"ל לפ' דאי אתיליד לפני פדיונו מקדש נמי קדיש · דהכי איתא בגמרא דבכורות פס פ"ב · ומפיק ליה מאם זכר דנבי שלמים לרבות וולד בעלי מומין : והשוחטן בחוץ חייב · כתב הר"ב · ואף ע"ג דאינן ראוין לפתח אהל מועד כו' ותנן הראוי כו' וכך כתב רש"י · ובבכורות כתב ואמרינן ביומא הראוי כו' · בברייתא מתניא הת' פ"ו דף ס"ג · והיינו רישא דמתניתין פרק בתרא דזבחים והתם מפורש דמהאי קרא ; לא אלפינן לדחוז ולדחו · אלא כדמפיק במתני' דהתא בסיפ' מלפני משכן ה' · וכ"ם דקשיא על רש"י בבכורות בגמרא שכתב · כדתנן בזבחי פרק (פרת) חטאת מ"ב בעלי מומין כו' שהקריבן בחוץ פטור ומפיק טעמא מהאי קרא ואל התם אהל מועד כו' גליתא דבהדיא נשנה בעלי מומין כו' בתר דמפקינן מלפני משכן ה' לדחוז ולדחו · ונמצא עוד ביאורא בזה לרש"י והר"ב לעיל ריש פ"ה : ג בזמן שמאה שוחטים כולן פטורים · על דרך כשכולן בעלי מומין מיירי · דאין שוחטין בכור · אא"כ נפל בו מום (ועוד דבמכרו במומו מוקמינן לה כדפיר' הר"ב) ומדנתערב ואין מכירין בו · א"כ נס כן האחרים בעלי מומין הם תוספות : הש חט לכהן ולנכרי פטור מן המתנות · נמ' · ולתני הכהן והנכרי פטורין אמר רבא זאת אומרת הדין מס הטבח · כלומר דיכול הכהן לתבוע מתנותיו מהטבח · ולשיטת בנמ' · מדכתיב מאת זובחי הזבח · דאפילו טבח כהן במשמע פי' כששחט בהמת ישראל ודייק מדכתיב מאת יקירא דהוא"ל מאת העם זובחי הזבח · וכתב ב"י סימן ס"א בשם הרשב"א דהא דהדין עם הטבח · שאינו יכול לדחות לכהן לומר לו בעל דבריך דידי את אבל לא שאם נתנו לבעלים או לאחר שיהא חייב · דקי"ל מזיק מתנות כהונה פטור · כמ"ש הר"ב בס"פ דלקמן : בט ר מן המתנות · דכתיב מאת העם ולא מאת הכהנים נמ' · וכ"ש דאין נכרי בכלל העם ומ"ש הר"ב ואפילו כהן כו' אם הוא טבח כו' דמדרבנן גזרו כשהוא טבח ליתן מתנות כהונה אפילו הבהמה שלו שלא ירגילו טבחי ישראל לשתף כהנים עמהם ליפטר מן המתנות · ועד ג' שבתות דאיכא למימר לדידיה שחיט לא גזרו רבנן ואוקמוהו על דין תורה · ומכאן ואילך גזרו · וכי קבע אמסתתה · מיד מוכח דלאו דידיה שחיט ולכך גזרו לאלתר · תוספת · ומ"ש הר"ב שבתות · גמרא · וירחה ר"ל הכל לפי תוקר הענין · לפעמים שתים ולפעמים שלש · לפי ראות הדיין · דאיכא פרסומי' דלאו לדידיה בחיט אבל מלאתי בתוס' פרק במה אשה סוף דף ס' בשם ר"י דנקט שתים לרבי דאית ליה בהבא על יבמתו דף ס"ד · דבתרי זמני ה. זוקה · וג' לרשב"ג : ואם אמר חזן · פירש הר"ב · אם אמר כהן לישראל אני מוכר לך פרה זו חזן כו' פטור הלוקח שהרי של כהן הן

אם קיים פ"ש אב"ל עכלה"ר שנם"ע ר"ד סי' מה סעיף כ ב שם סעיף כא

אם מום עובר להקדישן ולאחר מבאנולד להם מום קבוע · ונפדו פטורין מן הבכורה ומן המתנות · ואינן יוצאין לחולין להגזז ולהעבד · וולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן · והשוחטן בחוץ חייב · ועושין תמורה · ואם מתו יקברו : ג בזמן שמאה שוחטין את כולן פוטרין את כולן · אחד שוחט את כולן פוטרין לו אחד השוחט לכהן ולנכרי פטור מן המתנות · והמשתתף עמהן צריך שירשום · ואם אמר חזן מן המתנות · פטור מן המתנות · אמר

אמר

חלה עליהן קדושה גמורה לכל דבריהם · אלא שאין כשריים ליקרב דבכו' ברחם תלה רחמנא לא שנא תם ולא שנ' בעל מום קדישי תם קרב · ובעל מום נאכל לכהן במומו · ומועם בהמה נמי כתיב ביה (ויקרא כו) העשירי יהיה קדש לה' לא יבקר בין טוב לרע · טוב תם · רע בעל מום: אם מום עובר קודם להקדשן דמום עובר כתלן דליקריה דמי : כטוריס מן הבכורה · דכתיב בפסולי המוקדשין שנפדו כלבי ובחיל מה לבי וחיל כטוריס מן הבכורה · דהא כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך כתיב · (דבר' כו) אף פסולי המוקדשין שנפדו פטורים מן הבכורה : ומן המתנות: הזרוע והלחיי והקיבה : ולדן וחלבן אסור · בדלאיעבר לפני פדיונו ואתיליד לאח פדיונו מיירי כדפריש' לעיל דאי לאיעבר ואתיליד לאחר פדיונו ולד לבי וחיל הוא · ואי אתיליד לפנין פדיונו · אפילו קדש מומן להקדשן נמי ולדן אסור : והשוחטי בחוץ חייב · ואע"ג דאינן ראוין לפתח אהל מועד דהא בעלו מומין נגהו ותנן הראוי לפתח אהל מוע' חייבין עליו בחוץ אבל ראוי לפנים אין חייבים עליו בחוץ · מוקמינן לה למתניתין בדוקין שבעין ורבי עקיבא היא דאמר אם עלו לא ירדו הלכך הואיל ובפנים לא ירדו חייבין עליהם בחוץ אם שחטן קודם פדיונן : ועושין תמורה · קודם פדיונן דכתיב ויקרא כו) טוב ברע · או רע בטוב : ואם מתו · מעלמן יקברו דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים : ג בזמן שנתערב במאה · מתני' מיירי בבכור שבא ליד כהן ונפל בו מום ביד כהן ומכרו לישראל במומו · דאי בבכור ביד ישראל קודם שנתנו לכהן אמאי פוטרים את כולן ממתנות כהונה · לימא ליה כהן אי בכור הוא כולה דידי הוא אי לא בכור הוא הב לי מתנתאי · אלא כשכבר בא ליד כהן ומכרו לישראל במומו ונתערב במאה פוטרים את כלן ממתנות כהונה דכל חד וחד יכול לדחות את עצמו ולומר לכהן שלי בכור הוא שמכרו הכהן ופטור מן המתנות דמן הבכו' אין נותנים מתנות שאין קדושה חלה על קדושה : אחד שוחט את כלן פוטרים לו אחד · שא"א שלא יבא הבכור אחד מהן ויכול לומר זה הוא : לריך שירשום · שיעשה בו סימן שיכירנו הכל שיש לכהן או לנכרי · שותפות בה : ואם אמר לו · אם אמר כהן לישראל · פרה זו אני מוכר לך חזן מן המתנות שבה : פטור ישראל מן המתנות :

אמר

ודבוור

אמר לו ישראל לחברו טבח יכור לי בני מעיה של פרה והיו בהן מתנות נותנן לכהן יאינו מנכה לו מן המתנות: נותנן לוקח זה לכהן: ואין המוכר מנכה לו מן הדמים שהרי היה יודע הלוקח שהמתנות שם. וזה לא מכר לו את הקיבה: לקח הימנו במשקל. כך וכך ליטרא ושקל לו הקיבה. נותנה לו לוקח לכהן שהרי הגזלה אצלו וצריך להשיב. והטבח יכנה לו מן הדמים שהרי מכר דבר שאינו שלו. ואם עבר השוחט. ולא נתן מתנות מן הבהמה לא נאסר הבשר באכילה אבל מנדין אותו ואפי' כהן שפטור מן המתנות אם הוא טבח ששוחט ומוכר בשוק ממתינין ב' וג' שבתות. מכאן ואילך מוציאין ונותנו מתנות ונותנין אותן לכהני אחרים. ואם קבע בית מטבחים אין ממתינים. לו אלא רגיל ליתן מנדין אותו: ד מן הפרק של ארכובה. המכרת עם הראש: עד כף של יד עצם רחב של כתף שקורין אספלדו"ן. וכן ב' עצמות העצם האמצעי דהיינו מן הפרק של הראש עד מקום שכנגדו בגמל נכר. והעצם העליון המחובר לגוף. והזרוע הימני בלבד הוא שנותנים לכהן דכתיב (דברים יח) ונתן לכהן הזרוע. המיומן שבזרוע: והוא של נזיר כלומר וכן זרוע בשלה האמור בנזיר כך נטלת: וכנגדו ברגל שוק. האמור בשלמים נמי הוו שני עצמות מן הפרק של ארכובה עד בוקא דאטמא. דהיינו כל הירך: סובך של רגל. היינו פרק שבין הקוליא. ועצם האמצעי. ואין הלכה כר' יהודה: הפרק של לחי. אצל הלדעים וחותך כלפי מטה. עד פיקה של גרגרת עד שיפוי כובע שאין פקיעתה ופתיחה של קנה דהיינו לחיים התחתונות עם הלשון. פ"א פיקה של גרגרת טבעת הגדולה של קנה שעשויה עגולה כפיקה. ופיקה היא עגולה ככדור

ובתוכה נקב שתוחבו הנשים בפלך להכבידו כשטווות בו:

פרק יא ראשית הגז. כל הגוזז לאנו ואפילו גוזזן מאה פעמים נותן מן הגיזה מתנה לכהן: נוהג בארץ ובח"ל והאידנא נהוג עלמא כרבי אלעזר דאמר רשאית הגז אינו נוהג אלא בארץ. דיליף נתינה נתינה מתרומה מה תרומה אינו נוהג אלא בארץ אף רשאית הגז אינו נוהג אלא בארץ. ורבותי הורו דבמתנות נמי דאין נוהגות אלא בארץ דרשאית הגז והמתנות שוין הן ולא הודו להן שאר חסידי סדור: בתוקדשים. אפילו קדשי בדק הבית. משום דכתיב גז לאנך. ולא של הקדש: נוהגים

"אמר מכור לי בני מעיה של פרה. והיו בהן מתנות נותנן לכהן יאינו מנכה לו מן הדמים. לקח הימנו במשקל. נותנן לכהן ומנכה לו מן הדמים: ד "גר שנתגייר והיתה לו פרה נשחטה עד שלא נתגייר פטור. משנתגייר חייב. סמוך. פטור. שהמוציא מחברו עליו הראיה "איזהו הזרוע מן הפרק של ארכובה עד כף של יד והוא של גזיר. וכנגדו ברגל. שוק רבי יהודה אומר. שוק מן הפרק של ארכובה. עד סובך של רגל "איזהו לחי מן הפרק של לחי עד פיקה של גרגרת:

פרק יא ראשית "הגז. נוהג בארץ ובחוצה לארץ. 'בפני הבית ושלא בפני הבית 'בחולין אבל לא במוקדשין. חומר

ודכוותה בישראל הוה מחייב הלוקח. דכיון שהוא שחטה עליה רמיא לתת בנהו. רש"י דף קל"ד: ד ספק פטור. גמרא. ורמינהי דתנן (ספ"ד דפאה) שספק לקט לקט הכא פרה בחזקת פטורה קיימא. קמה בחזקת חיובא קיימא. והרי עיסה (במס' ו' פרק ג' דחלה) נעשית עד שלא נתגייר כו' ספק חייב. ספק איסורא לחומרא. וספק ממונא לקולא פירש"י חלה ספק איסור שיש בה עון מיתה. הלכך לא סמכינן אחזקה. אבל מתנות אין בהן קדושה שלא דיממונא מע"ה: מן הפרק של ארכובה עד כף של יד פי' הר"ב. וכן ב' עצמות העצם האמצעי. דהיינו מן הפרק של ארכובה המכרת עם הראש עד מקום שכנגדו בגמל ניכר והעצם העליון המחובר לגוף. כוונתו לומר שהעצם העליון המחובר לגוף הוא בכלל הזרוע. והוא אחד מב' העצמות. ועד דתנן היינו ועד בכלל) שהרי כת' במשנה ו' פ"ד ברגליים האחרונים שבין הארכובה והעצם התחוב בגוף יש עצם אמצעי. וזה העצם העליון הוא כף של יד שקורין אספלדו"ן. והוא במקום קולית שברגל. ומ"ש הר"ב והזרוע הימני כו' דכתיב ונתן לכהן הזרוע המיומן כו'. אפילו לרבנן דדרשי בפ' גיד הנשה הירך דפשיט בכוליה ירך (כמ"ש שם משנה ג') הכא מודו דלא שייך למדרש הכי תוכפ'. ובגמרא והלחיים למאי אתא להביא לומר שברראש כבשים ושער שבזקן שתיסי' והקיבה למאי אתא להביא חלב שע"ג הקיבה וחל' שבתו' הקיבה. דא"ר יהושע בהני' נהגו בו עין יפה ונתנוהו לבעלי' טעמא דנהגו הא לא נהגו דידיה הוא: עד סובך של רגל. כתב הר"ב פרק שבין הקולית ועצם האמצעי וכן פירש"י. ואם כן לר"י אין במתנת הזרוע רק עצם האמצעי לבדו ובהאי פליג את"ק. ולכך אני תמה על רש"י שמפרש בפרשת לו גבי שלמים ברבי יהודה. ואמאי שבקיה לתנא קמא והרא"ש לא העיר בזה ושוב הראו לי שכך הסיגו סמ"ג בעשין סימן קפ"ג:

פיקה כתב הר"ב. בפי' האחר שהיא עגולה כו'. ועיין במשנה ו' פרק י"א דכלים:

פרק יא נוהג בארץ ובח"ל. כתב הר"ב. ורבותי הורו דבמתנות נמי וכו'. שכן רבי אלעזר פוטר נמי בהו מה"ט דיליף נתינה כו'. וכן פסק רש"י דף קל"ו ע"ב ולפי זה הא דפי' הר"ב בר"פ דלעיל. דמשום אבל לא במוקדשים נקט לכולהו וכן פירש"י שם ה"ה דהמ"ל דמתל נקט לאפוקי דרבי אלעזר. ועל כל פנים בח"ל לא היה צריך לומר דנקט אגב. אלא הואיל משום בפני הבית צריך עכ"פ לומר דאגב נקט. קאמרי נמי הכי בח"ל. ומ"ש הר"ב ולא הודו כו'. משום דמשכחן אמוראי טובא דנהגו כתב הר"ב. אפי' קדשי בדק הבית משום דכתיב אבל לא במוקדשין.

רל"צ

גז לאחר • בגמרא פרכינן עלה מהא דאמרי' דקדשים אפי' של
בדק הבית אסורים בגיזה • כמ"ש בפ' דלעיל משנה ב' • ומסיק
[באוקדים] חוץ מגיזה וכחשה דגיזה ופי' כחשה דגיזה שהגזיזה
היינו לת מכחשת הבשר • ואי לאו דאמר חוץ היה אבור לגוזזה
שלא להכחישה • והני חוץ מטוס
קדשי ב"ה נקטינן דאי קדשי מזבח
אפי' כי אמר חוץ לא מהני דאפי'
לא קדיש אלא אבר ממנה פסטה
בכולה • כדאמר ר' יוסי בפ"ק
דתמורה משנה ג' ומסקינן התם
דף י"א • דאף לת"ק דינא הכי
באבר שהגשמה תלויה בו :
חומר בזרוע וכו' • וא"ת ולתני
נמי הא (דתנן לקמן)
לקח גז אלמו של נכרי פטור זה
חומר בזרוע ולחיים מראשי' הגז
וי"ל דלא תני • שלא בבריה שזה
נוהג וזה אינו נוהג • אבל זה
פטור וזה חייב • לא קתני • תוס' :
אלא ברחלות • ולא בעזים •
אף שלגבי דעזים אקרי
נמי לאן דכתיב בראשיה בו) לך
נא אל האלהוקח לי משם שני גדיי
עזים • תוס' • וא"ת הר"ב כתיב
הכא גז לאחר • וכתיב התם ומגז
כבשים כו' • פרכינן עלה בגמר'
וילף גיזה גיזה מבכור דתני' לא
תעבוד בבכור שורך ולא תגוז
בכור צאנך (דברים טו) וגו' • מגין ליתן האמור של זה בזה כו'
(כמ"ש במס' בכורות פ"ג משנה ג') ומסקינן אלא כדאריב"ל
לעמוד לשרת (דסתוך לגז כתיב כדכתב הר"ב בחסני' דלקמן)
דבר הראוי לשרת • ה"נ דבר הראוי לשרת • פירש"י • לתכלת
דבגדי שרד • והתם לאו בעינן ואין לאו אלא של רחלים ע"כ
כמ"ש הר"ב רפ"ט דכלאים • והא דכתב רש"י דבגדי שרד •
נ"ל דאגב ריהטיה לא דק לפרש כראוי הוא עצמו מפרש
בפר' כי תשא ובפ' פקודי דבגדי שרד אינן בגדי כהונה • אלא
הן לבסות הכלים במסעות ואלו קרא דהכא דלעמוד לשרת
אשמעינן שעל שירות של הכהן עצמו קאי וכלום היה חסר רש"י שזו
פי' דבגדי כהונה • שהרי גם בהם היה תכלת ואדרבא היה ניחא
טפי דהא במשנה דלקמן מסיק מהך דלשרת • דאתא לשיעור
האצבע של כהן שיש בו תכלת אלא דלפוס ריהטיה קסבר
דבגדי שרד הם בגדי כהונה ואינן כן • כדכתב הוא ז"ל עצמו
וכדלעיל : ברחלות אף ע"ג דכתיב (בראשית לב) רחלים
ותישים לשון הורה לעצמה לשון חכמים לעצמן כדאיתא בגמר'
דף קל"ז : ב עשויות פי' הר"ב שמעשות את בעליהן וכו'
דכתיב ביה לאן דמשמע מרובה • דלאן שם המין הוא : בכל שהן כתב הר"ב • לאו דוקא כו' • אלא משום דר' יוסף יהיב
שיעורא רבה שהמנה מאה זוז כ"ה סלעים • הרי מנה ופרס ל"ז וחצי וחמשה פעמים ל"ז וחצי • קפ"ז וחצי : ובמנה נותנין כו'
מפרשים בגמרא דלאו אריש קאי אדקתני בכל שהן • אלא מלתא באנפי נפשה היא ביישראל שיש לו גיזין הרבה דחלק ששים שבהן
יש בו כדי לחלק לכהנים הרבה : לא הספיק לתנו עד שלבשו פטור • פירוש הר"ב דקאייה בשינוי • וה"ל כמוזיה מתנות כהונה
כו' (פירש"י קודם שנותנן לכהן) דפטור •

מוהגים בבקר ובלאן • דכתיב (דברים יח) אם שור אם שה :
ובמועט • אפי' לא שחט אלא אחת : אלא ברחלות • כתיב הכא
(שם) גז לאחר • וכתיב התם (איוב לא) ומגז כבשים יתחמם •
מה להלן כבשים • אף כאן כבשים : ב ושתי לאן • אמאי תרתי
מקרי לאן : שנאמר חמש לאן
עשויות • שמעשות את בעליהן
ואומרות לו קוס עשה מנו' הדשה
שלא היתה מצווה עליו בפחות
מכן • והיינו ע"כ ראשית הגז •
דכתיב ביה לאן דמשמע מרובה •
דאלו בבור • כתיב בבור שור •
דמשמע אפי' חד • וכן התנו' אם
שור אם שה : מנה מאה ופר' • כל
אחת מנה וחצי ובגיר מהני לא
מטיב גז שזו פחות שבגיזות: בכל
שהן • לאו דוקא דבפחות ושמים
סלעים לא מחייב בראשית הגז •
אלא משום דר' דוסא יהיב שיעורא
רבה • קרי קנא לשיעורא זוטא
דרבנן • כל שהן והסלע משקלו
כ"ד מעי' ומשקל כל מעה ששה
עשר גרעיני שעורה : כמה הוא
נותן לו • הבא להלך ראשית הגז
שבידו לא יפחות לכל בהן משקל
חמש סלעים אמר : מלובן ולא
שיהיה חייב הישראל ללבנו אלא
שיתן לו שיעור מן האמר הצואי •
דהיינו שאינו מלובן עד שבשילבנו
הכהן ישמוד משקל חמש סלעים אחר מלובן: כדי שיוכל לעשו'
ממנו בגד קטן • הראוי לשירות מאי ניהו אבגט מדסתם קרא
אחר ראשית הגז מיד • כי בו בחר ה' אלהיך מכל שבטיך לעמוד
לשרת • שמעינן מינה דבכי קאמר הן לו מראשית גז לאחר כדי
שיוכל לעשות בגד לעמוד לשרת והקטן שבבגדי הראוי לשירו'
הוא אבגט • והוא נעשה מחמש סלעים אמר מלובן • וראשי' הגז
אין לו שיעור מן התורה ומדברי סופרים אלא יפחות מאחד
מששים • ואין חייב בראשית הגז עד שיגזז חמש לאן • והיינו
גיזת כל אחת ואחת משתן אין פחות מי"ב סלע • אם היתה גיזת
אחת מהן פחות מי"ב סלע • אע"פ שחמשתן גוזזות יות משש'
סלעים הרי זה פטור : עד שלבשו • בעליו קודם שנתנו : פטור
מלתנו עוד • דקנייה בשנוי • והוה ליה כחוזק מתנות כהונה
לו שאכלן • דפטור : ולא לבשו • אלוזה שנוי ואכתי בעייה הוא:
הלוקח גז אלמו של נכרי • כשהוא מחובר ללאן פטור • דגז לאחר
כתיב • והאי לאן לאו דידיה הוא ואלאן קפיד רחמנא • ולאו
אגזיזה דידיה :

אם

א עוז"ע י"ד
ב סס סע"ק ט
ג עבודות פ"ג
ד עז ע"ב קנ
ה פוס"ע סס
סע ק ת
ו א"ק כו בנ
ז סוס"ע ס
פע"ג
ח סס סע"ק ה
ט סס סע"ק ח

אם שייר המוכר המוכר חייב • דא"ל לוקח מתנה דכהן נבדהיא
ואם לאו הלוקח חייב • דא"ל מוכר מתנה דכהן לא וכני לר :
שחופת • לא שחורות ולא לבנות : זה נותן לעצמו הלוקח נותן
לעצמו על מה שלקח והמוכר נותן לעצמו על מה ששייר אנלו
דגיזת הלבנו' טובה משל שחופו'
וכן זכרים ונקבות גיזת הזכרים
קשה והאי דקבות רכיך :

פרק יב שלוח הקן: אבל לא
במוקדשין • משכחת מוקדשין •
דאו היו חולין היו חייבים בשלוח
הקן • כגון שהיה לו עוף והקדישו
כשהו ברשותו לבדק הבית וברח
ומלאו אח"כ רובן על הקן והכירו
אי נתי כגון שהקדים גוזלות של
שובכו למזבח לעולה ולבה ואח"כ
כשגדלו אותן גוזלות ברחו ומלאו
וקננו במקום אחר דמעיקרא כי
אקדשינהו דידיה הוו וחל הקדש
עליהו והשתא דמלאן לא מזומן
הוא • ואי הוו חולין הוו מחייבי :
ואינו נוהג אלא בשאינו מזומן •
דכתיב כי יקרא • פרט למזומן :
שקננו בפרדס • שתרדו ויצאו מן
הבית ואינן חוזרות לבית ונעשו
מדבריות ופרדס לאו מזומנהוא
מפני שיכול לברוח: הרדסיאות•
שדרכן ליגדל עם בני אדם ועל
שם הורדוס המלך שהי' מתעסק
בגדולן נקראו הדרסיאו' על שמו:
ב עוף טמא פטור מלשלח •
דכתיב קן לפור • עוף משמע בין
טהור בין טמא • לפור טהור ולא
טמא. עוף טמא רובץ על ביצי עוף
טהור • אע"ג דמינא דאפרוחי'
בר שלוח הוא פטור • דקן לפור
בעינן שתהא האם המקנן טהור':
ועוף טהור הרובץ על ביצי עוף
טמא פטור : דאמר קרא ואת
הביצים תקח לך • לך ולא לשלחיך:
קורא • בערבי קורין לו שונא"ר ובלע"ז פרדי"ז ודרכו שהזכר
רובץ על הביצים • כמו הנקבה הלכך ר"א מחייב לשלח הזכר •
אבל בשאר עופות • מודה ר"א שזכר פטור דאם אמר רחמנא
ולא אב ואין הלבה כר"א : ג בזמן שכנפיה נוגעו' בקן חייב
לשלח • דאמר קרא רובצת ולא מעופפת • ומדכתב רובצת ולא
כתב יושבת • שמע מינה דאם כנפיה נוגעות בקן חייבת :
סלאמר

אם שייר גמ'ל"נ) המוכר • המוכר חייב • לא
שייר הלוקח חייב • "היו לו שני מינים •
שחופות • ולבנות • מכר לו שחופות אבל
לא לבנות • זכרים אבל לא נקבות • זה נותן
לעצמו וזה נותן לעצמו :

פרק יב שלוח "הקן • נוהג בארץ ובחוצ'
לארץ • בפני הבית ושלא
בפני הבית "בחולין אבל לא במוקדשין חומ'
בכסוי הדם משלוח הקן • שבסוי הדם נוהג
בחיה ובעוף • במזומן ובשאין מזומן • ושלוח
הקן אינו נוהג אלא בעוף • ואינו נוהג "אלא
בשאינו מזומן • איזהו שאינו מזומן • כגון
אווזין ותרנגולין שקננו בפרדס • אבל אם
קננו בבית יובין ונו הרדסיאות פטו' משילוח:
ב "עוף טמא פטור מלשלח • "עוף טמא
רובץ על ביצי עוף טהור • וטהור רובץ על
ביצי עוף טמא פטור מלשלח קורא זכר ר'
אליעזר מחייב • וחכמים "פוטרין: ג "היתה
מעופפת • בזמן שכנפיה נוגעות בקן • חייב
לשלח אין כנפיה נוגעות בקן פטו' מלשלח
"אין שם אלא אפרוח אחד • או ביצה אחת •
חייב לשלח שנא'(דברים כב) קן קן מכל מקו'
היו שם אפרוחין מפריחין או ביצים מוזרו'
פטור מלשלח שנא'(שם) והאם רובצת על
האפרוחים או על הביצים • מה אפרוחין בני
קיימא אף ביצים בני קיימא יצאו מוזרות •
ומה הביצים צריכין לאמן • אף האפרוחים
צריכין לאמן יצאו מפריחין "שלחה וחזרה
שלחה וחזרה • אפילו

ואע"ג דקטייה בסיגוי • לא קנה אלא לענין שאין מחזיר נופהגזיל'
אבל מ"מ צריך להחזיר לו דמיס (כדתנן בהגוזל קמא) • הכא
פטור מאי טעמא אב"א דכתי'זה (דמשמע בעודן קיימות חייב
להנן אבל אינן קיימות לא חייב הכתוב בהן תשלומין) • ואב"א אם
משום דק"ל ממונאתין לו תובעין
גמרא פרק דלעיל דף ק"ל ע"ב :
המוכר חייב • כתב הר"ב •
דא"ל לוקח מתנה
דכהן נבדך היא דמסתמא לא זבין
המתנות • כדתנן משנה ג' פרק
דלעיל • לקח ממנו במשקל נותנן
לכהן ומנכה לו מן הדמים • גמ' :
זה נותן לעצמו וזה נותן לעצמו
כתב הר"ב דגיזת הלבנה
טובה כו' • ועלה טובה קמל"ן
דיקנה מן הלוק' כסיעור השחופין
לו הזכרים ויתן לכהן • גמ' דף
קל"ו ואיתא התם לדבי אלעאי
דגמר נתינה נתינה מתרומה
כדפירש הר"ב ריש פרקין דיגא
הוא דלא יתן משחופות על לבנו'
כמו דאין תורמין ממין על שאינו
מינו • והר"ן האריך בזה :

פרק יב אבל לא
במוקדשין •
דאמר קרא שלח תשלח את האם
בחי שאתה מצווה לשלחו • ולא
זה • שאי אתה מצווה לשלחו •
אלא להביאו לידי גיזבר • דאע"ג
דמרדו לא פקעו קדושתייהו דכל
היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא
איתא • דכתיב (תהלים כד) לה'
הארץ ומלואה • גמ' :
ב עוף טמא פטור מלשלח •
כתב הר"ב לפור
טהור' ולא טמא מטייב הרמב"ם
שנאמר (דברים יד) כל לפור
טהורה • והכי איתא בספרי
פרשת תצא : אע"ג דבגמר' פריך
מהכא דמהאנטריך למימ' טהור'
מכלל דאיכא טמאה ומשני לא מכלל דאיכא איסור' וכו' ופרכינן
מקראי מובא ומשנינן להו : קורא פי' הר"ב בערבי קורין לו
שונא ר וכו' • וז"ל הש"י עוף טהור הוא ולא זה שקורין קוק"א
ע"כ : רבי אליעזר מחייב • גמר' אתיא דגירה דגיר' כתי' הכא
(ירמיה טו) קורא דגר ולא ילד וכתיב התם (ישעיה לד) ובקשה
ודגרה ופירש"י מה התם דגירה מעלי דבמינו משתעי קרא אף
הכא דגירה מעלית : ג מפריחין יתכן שדרך הטופות
שמורחות הרבה ביחד ונמצא כל אחד ואפרוח לחברו עמו • לכן בא הלשון בהפעיל שהוא יולא • שנאמר והאם רובצת על
האפרוחים או על הביצים מה אפרוחים ובלים אורחיה דקרא הוא לאנקט רבים ברוב קנים • דאי איסר דבעינן רבים
וקן מ"מ לרבות מפריחים ומוזרות • א"כ נכתוב קרא והאם רובצת עליהם • גמ' :

אפילו

רל"צ

ב קלא
ג מיי' פ"ל מה
מחיסה הל"כ
ד מיי' סס
טוש"ע י"ד ס"
רנג סעיף ב
ה סס סעי' ל
ו סס סעיף ז
ח קא סס
סעיף ים
ט סס סעיף ל
י סס סעיף ז
יא קמא
סס סעיף ה

אפי' ד'וה' פעמי' • חייב שנא' שלח תשלח •
"אמר הריני נוטל את האם ומשלח את
הבנים חייב לשלח שנאמ' (דברים כב) שלח
תשלח את האם "נטל הבנים והחזירן לקן •
ואח"כ חזרה האם עליהם פטור מלשלח :
ד "הנוטל אם על הבנים ר'יהוד' אומ' לוקה
ואינו משלח • וחכ"א "משלח ואינו לוקה •
זה הכלל "כל מצות לא תעש' ושיש בה קום
עשה אין לוקין עליה : ה' לא יטול אדם אם
על בנים • אפי' לטהר את המצורע יומה אם
מצוה קלה שהיא כאיסר אמרה תורה שם) למען ייטב לך והארכת ימים •
ק"ו על מצות חמורות שבתורה :

נשלמה בסבת חולין

סליק מסכת חולין

רל"צ אפי' ארבע וחמשה פעמים • וכיולא בזה במסכ'ט פ"ב דב"מ
וע"ש : שנא' שלח • לשון הר"ב שגא' שלח לעול' משמ'
ותשלח דרשינן לה לקמן • וז"ל הרמב"ם שלח מקור והמקור טופל
על התינוק וההרבה • ועיין בכ"מ סס פי"ג מה"ש : ד ר'יהודה
אומר לוקה כו' פירש הר"ב •
דסבר ר'יהודה שלח מעקר' משמ'
ותשכחת לה שאין לפרש מעקרא
משמע בגזל • שא"א לומר והשיב
קודם שגזל • דאם לא גזל מה
ישיב גמר' : ה אפי' לטהר את
המצורע • נפקא לן לעיל בגמרא
מדכתי' תשלח מ"מ ומי לאו קרא
סלקא דעתך אמינא יהוליל ואמ'
מר גדול שלוח שבין איש לאשתו •
שהרי אמר' תורה שמו של הקב"ה
שנכתב בקדושה ימחה על המים •
והאי מצורע כיון דכתיב דלא
מיטהר אסור בתשמיש המטה
דכתיב (ויקרא יד) ויסב מחוץ
לאהלו שבעת ימים • אהלו זו
אשתו • מכאן שאסור בתשמיש המטה • מהו דתימא ליתי עשה דידיה וידחה עשה דשלוח הקן קא משמע לן : קל וחומר על
מצות חמורות • עיין מ"ש בזה בהפ"ב דאבות : סליקא לה בסבת חולין

אח' חולין סידר בבורות על הסדר הכתוב בתו כן • כי אחר שאמר רק בכל אות נפשך • אשר לא תוכל לאכול בשעריך
מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך • הרמב"ם :

מסכת בכורות

פרק א הלוקח

עוב' חמורו של נכרי והמוכ' לו וכו' כל
הני למה לי • נריכי דאי תנא לוקח
ה"א מסוס דקא מייתי לה לקדושה פי' התוס' קדושת בכורה)
אבל מוכר דקא מפקע לה מקדושה אימא לקנסיה קמ"ל (כלו'
דלא אימא נחייבה בבכורה מסוס-
קנס • כ"מ פי"ב מה' ביכורים)
וכתבו התו' דהמ"ל אי תנא לוקח
מסוס דלא עבד איסורא • אבל
מוכר דעבד איסורא כדקתני
אע"פ שאינו רשאי אימא לקנסיה
(ומיהו) חד מתרי טעמי נקט •
ע"כ • והמשתתף לו למה לי לאפוקי מדרבי יהודה דאמר
שותפות נכרי חייב בבכורה קמ"ל דפטורה מן הבכורה והמקבל
למה לי • מסוס דקא בעי למתני והגותן לו בקבלה דאינטריך
הואיל ועיק' בהמ' דישרא היא לקנסיה דלמא אתי לאחלופי בבהמה אחריתי (שאין לנכרי חלק בהן) ולא בולדותיה) קמ"ל • גמ' :
עובר חמורו • כתב הר"ב אחידי דזוטרן מיליה כו' • גמ' רפ"ב ומיהו איכא נמי דימי דמתניתא בבהמה טהורה • ואיתנהו נמי
בטמאה כגון המקבל נאן ברזל כו' • וז"ל הטור סימן שכ"א וכל דיני שותפות הנכרי בטהורה • כן דינו בטמאה וכו' :
אף ע"פ שאינו רשאי • לשון הר"ב מפני שנעשית בה מלאכה בשבת • וכן לשון רש"י ולפוס ריבמא נקט רש"י • כמו שמפרש בפ"ק
דע"ז תשנה ו' והתם ניחא • מסוס דבגמרא ס"ד דטעמא דמתניתין הכי הוא • ופריך ליה ונעבד כיון דזבנה קנייה •
ומסקינן גזירה אטו שכירות ושאלה • וכדפי' הר"ב שם ובמשנה ב"פ"ד דפסחים והכא דלא אתמר עלה בגמ' כלום • ה"ל לרש"י
לפרש כפי האמת שמא יטאול או ישכיר • וכ"ש שהר"ב ה"ל לפרש כן : והמשתתף לו כתב הר"ב • אפי' חלק הנכרי מסוים
וידוע כו' כל זמן שאם יחתוך ממנו אותו אחר תשאר הבהמה בעלת מום • וא"ת והיכי משמתת לה שיחתוך מום אחר ולא תהיה
בעלת מום • שכתב בהיה לו אחר אחד אם אפשר שיחתך • ולא יהיה בעל

מסכת בכורות

פרק א הלוקח

טובר חמורו של נכרי • כשהוא בחמני
אמו ובמור הוא • ולהכי נקט עובר
חמורו שאין לך בהמה טמאה הקדושה בבכורה אלא פטר חמור
בלבד ואיידי דזוטרן מיליה דפטר חמור • פסיק ושדי ליה • וכל
הנך פרקי אחריני מיירי בבכור
בהמה טהורה : אע"פ שאינו רשאי
לחזור לנכרי בהמה גסה ועמי
שנעשית בה מלאכה בשבת :
והמשתתף לו אפי' חלק הנכרי
מסוים וידוע כגון ידו או רגלו של
בכור • או של אמו • כל זמן שאם
יחתך ממנו אותו אחר תשאר בהמה בעלת מום • הרי זה
שותפות נכרי וכשר : והמקבל

מסכת בכורות

פרק א הלוקח

'עובר חמורו של נכרי •
והמוכר לו אע"פ שאינו
רשאי "והמשתתף לו •
והמקבל

והמקבל ממנו · שהתמורה של נכרי וישראל מקבלה ומטפל בה כדי שיהו חולקין בולדות לגבל גוף הבהמה של נכרי : פטור מן הבכורה · לותו עובר שקנה מן הנכרי לו שמכר הוא לנכרי · לינו קדוש · הואיל ויש לנכרי חלק בו לו בחמו של' (במדבר ג) הקדשתי לי כל בכור בישראל ·

ולא בנכרי : אם פטרו את של ישראל במדבר · הלויים לא פטרו בהמתן של ישראל במדבר · דפטר בהמ' בהמה פטרה נדכתי' שם) ואת בהמת הלויים תחת בהמתם אלא ה"ק הלויים הפקישו קדוש' בכורי ישרא' במדבר כדכתיב (שם ב) קח את הלויים תחת כל בכור וכו' אם הפקיעה קדושת הלויים את קדושתן של ישראל דין הוא שתפקיע את של עצמן · ומאח' שלומדנו שהופקעה קדוש' בכורה מעצמן של לויים · למדנו שפטרי חמוריהן פטורין מן הבכורה · דכתיב (שם יח) אך פדה תפדה את בכור האדם · ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה כל שישנו בבכור אדם ישנו בבכור בהמה טמאה · וכל שאינו בבכור אדם אינו בבכור בהמה טמאה · אבל מבכור בהמה טהורה לא נפטרו כהנים ולויים כדלקמן : ב פרה שילדה כמין חמור · וחמור שילדה כמין סוס פטור · אי תנא פרה שילדה כמין חמור · ולא תנא חמור שילדה כמין סוס ה"א פרה שילדה כמין חמור הוא דפטור · משום דלא דמו אהדדי כלל · דהא יש לה קרנים והא אין לה קרנים · הא פרסוסיה סדוקות והא פרסותיה קלוטות · אבל חמור שילדה כמין סוס אימא חמור אדום הוא ולחייב · ואי תנא סיפא ולא תני רישא ה"א חמור שילדה כמין סוס הוא דפטור · משום דסוס לא קדוש בבכורה · אבל פרה שילדה כמין חמור דתרוייהו קדשי בבכורה אימא ליחייב · צריכי : פטר חמור פטר חמור שני פעמי' · חד בקדש לי כל בכור וחד בראה אתה אומר אני : ומהו באכילה · שיאמר בהמה אחרת היולדת דומה לגולד מהו באכילה : שהיולדת מהטמאה טמאה · ודבש דבורים וגרעין מותר · ולא מקרי יולדת מן הטמאה · לפי שאין ממצות אותו מבשרן אלא מכניסות אותו לגופן שאוכלות מפרחי האלנות · ומהן נעשה הדבש · וחלב האדם אותר כשפירים · אבל ליתן משדי האשה אסור · וכל שאר חלב של בהמה וחיה טמאה · הוי יולדת מן הטמאה ואסור : דג טמ' שבלע דג טהור · אע"ג דלא חזיגן ליה שבלע כיון דרוב דגים מסרילים בתיגן כמי שבלע בפנינו דמי : ג נותן

ולא בעל מום · וי"ל דמסכתת לה כגון שהיה יתר כמין אצבע בידיו או ברגליו ואין בו עכשו שאם חתכו כשר יב"ו טור י"ד סי ש"ד: כהנים ולויים פטורים מק"ו אם פטרו את של ישראל במדב' וכו' · ולדורות מנלן אמר קרא (במדבר ג) והיו לי הלויים והיו בהווייתן יהו · גמ' :

אם פטרו של ישראל · פי' הר"ב · כדכתיב קח את הלויים וגו' [כהנים] מנלן כדריב"ל דאריב"ל בכ"ד מקומות נקראו כהנים לויים וזה א"מהן והכהנים הלוי' בני צדוק (יחזקאל מד) גמ': ב וחמור שילדה · עיין מ"ש בתוספה ד"פ"ה דכ"מ :

שילדה כמין סוס · והרא"ש ז"ל דייק מדקתני לקמן ומה הם באכילה ול"ג ומה הוא · וכן מדקתני לקמן וטמאה שילדה כמין בהמה טהורה אסור' באכילה אלמ' דברישא איירי נמי בבה ג · והלכך הני' שילדה כמין פרה · ומה שנכתב בספרי שילד' כמין סוס · אגב שיטפיה דברייתא הונה גם כן במשנה ובספרים ·

ובברייתא תנא כמין סוס לאסמועינן כו' · ע"כ · והלריכותא שכתב הר"ב אינה בסוגיא אמתני' אלא אברייתא · ומיהו גיר' הר"ב ומהו : במין סוס · כתב הר"ב אימא חמור אדום הוא ומסיים רש"י שאם סוסים אדומים הם : עד שיהא היולד חמור והנילד חמור · עיין בפרק ב' משנה ה' : היוצא באם רש"י : ומה הם באכילה · והר"ב העתיק ומהו לעיל כתבתי בחילוף הנוסחאות האלו · ובתוס"ים ט"ס בזה :

בהמה טהורה שילדה כמין בהמה טמאה מותר באכילה · כו' דת"ר אדאת זה לא האכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה · (ויקרא יא) יש לך שהוא מעלה גרה ומפרים פרסה ואי אתה אוכלו ואיזה טהור שגולד מן הטמא · או אינו אלא טמ' הגולד מן הטהור · ומאי ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה · (ה"ק) דבר הבא ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה לא תיכול ת"ל גמל טמא הוא · הוא טמא ואין טמא הגולד מן הטהור טמא אלא טהור · והא דקתני שהיולדת טו' סימנא בעלמא הלא תחליף לך גירסתך [במשנה] דלא תימא זיל בתריה דידיה והאי טהו' מעליא הוא · והאי [טמא] מעליא הוא אלא זיל בתר אימיה גמ': שהיוצא מהטמא טמא · כתב הר"ב ודבש דבורים וגרעין מותר וכו' כדתנן במשנה ד' פרק בתר' דמכשירין ועיין שם · ומ"ש הר"ב וחלב האדם מותר כשפירים · נפקא לן בברייתא בגזרה א"פ"ה דכתובות דף ס' · הוא טמא ואין חלב מהלכי שתים טמא ואמרינן עלה כשפירים אבל לא פירש אסור מדרבנן · וכתב הרא"ש דטעמא משום דאתי לאחלופי [בחלב] בהמה טמאה · [וכן בשר אדם] כיון דאין דרך לאכול בשר אדם מיחלף בבהמה טמאה : דג טמא שבלע דג טהור · כתב הר"ב אע"ג כו' כיון דרוב דגים מסרילים בתיגן · פירוש דדג טמא מסרין בגופו טוברו כשאר בהמה וחיה · אלא דרוב מסרין בתיגו וזה הסרין מן אחר כמי שבלע כו' : וטהור שבלע דג טמא אסור באכילה · תימה בפ"ק דחלות (ספי"ח) (ל"ל תנן מנו) בעופות ובדגים כדי שתפול לאור ומשרף אלמא אסיב עיכול

א נ מיי' בפ"ב מה' מאכלות הל"י"ד שו"ע יו"ד סי' ס"ה סעיף יח וסי' סכ"ח סעי' יט ב ה מיי' שם פ"ב שו"ע יו"ד סי' שמ"ו ס"ו ג מיי' שם ס"ו ד מיי' פ"ו מה' מאכלות אסור' שו"ע יו"ד סי' ע"ט סעי' ב ה ו מיי' פ"ח שם קוש"ע יו"ד סי' ת"ג סעי' ה שם סעיף ז

וה"ג לשתרו • ויש לחלק בין איסור לעומתאה • עי"ל דיש להחמיר
כר"י בן בתירא דבעי מעל"ע והכא בלא שהה שם כדי עיכול
תו' : ג חמור שלא ביכרה וילדה שני זכרים • מתניתין דלא
כרבי יוסי הגלילי דאמר (מתני' ו' פ"ב) דאפסר לגמלס גמ' :

מפריש טלה א' לעצמו • פי'
הר"ב ומפקיע עליו
קדושת הפטר חמור • דלפוטרו
ממלות עריפה לא היה צריך
להפרישו מספק [כמו] שאין נותן
לכהן מספק כמו כן אינו עורפו
מספק תו' וכגמ' מתני' ר' יהודה
דס"ל פטר חמור אסור בהנייה
ואפי' מחיים יוקבי אפסיק הלכתא
בגמרא דף י"א וכפי' הרמב"ם יש
טעות • וכנ"ל הוא כהוגן
ואעתיקה בס"פ • וטעמיה דכיון שהקפידה עליו התור לאפקועי
לאיסוריה בשה ולא באחר • ולאי אסור בהנייה • ופרכינן והרי
מעשר שהקפידה עליו בתורה בכסף צורה ותנן (בפ"ב דקדו'
ומשנה ח') במזיד קידש ומשגיגן בפטר חמור נמי תקדשה כדר'
אלעזר דאמר ר"א אשה יודעת שאין מעשר שני מתחלל על ידו
ועולה ואכלתו בירושלים • ה"ה אשה יודעת דפטר חמו' אסור
אית ביה ופרקה ליה בשה • ומקדשא בהגך דביני ביני ששוה
החמור יותר מן השה • ובקדושין פ"ב משנה ט' מפ' הר"ב בפטר
חמור דאסור בהנאה דיליף מענגלה ערופה • היינו כי היכי
דלוקמא להיא מתני' לר"ש דפליג אדר"י • ומודה לאחר עריפ'
ועיין בס"פ • והכי איתא התם בהדיא בגמ' • ומה"ט נמי לא כי'
הר"ב שם משנה ח' בקידש במעשר שני • טעמא דהכא :
וילדו שני זכרים נותן שני טליים לכהן • הכא ניחא
דאנטריך לאשמועינן אין פודה וחוזר ופודה כל זמן
שלא נתן ליד כהן (עיין בפירוש הר"ב דמתני' דלקמן) • אבל
לקמן פ"ב משנה ז' דקתני כה"ג בבכורות בהמה טהורה ליכא למימר הכי י"ל קמ"ל דלא תליגן להעמיד המתנן בחזקת בעלים
שהאחת טנפה וניזוק הוולד ואחת ילדה שני זכרים • ומיהו לק' פרק יש בכור משנה ד' דתני כה"ג בבכור אדם ליכא למימר הכי שכל
אחת יודעת בעצמה מה שילדה • וי"ל אגב דתנייה הכא תנייה התם • א"נ ניחא ליה לפ' כל בוזוני ואף על גב דלא נריכי • כדקתני
זכר ונקבה נותן א' לכהן דלא צריכי כלל : תו' : נותן טלה אחד לכהן • כתב הר"ב ואאידך דהוי ספק דשמא הנקבה יצאה
תחלה מפרים טלה והוא לעצמו • ולא חש לאדכורי תנא דמתני' • משום דכבר אשמועינן בבבא קמייתא דבמקום הספק מפרים
טלה והוא לעצמו • ובבבא דסיפא דאחת ביכרה ואחת לא ביכרה תנא זכר ונקבה מפרים טלה והוא לעצמו ולא תנא אין לכהן
כלום • משום דבעי לאסוקי טלה שנאמר ופטר חמור תפדה בשה • ועוד שני זכרים ונקבה • הואיל ותנא דינא דנתינת טלה
אחד לכהן לא אדכר הפרשת טלה אחד לעצמו • דלא אדכר ליה תנא דמתני' אלא במקום שאין שם נתינה לכהן • ועוד כיון דפריש
ותני זכר ונקבה או שני זכרים ונקבה לא תנא אלא דפסיקא ליה לתרוויהו • דסיימו נתינת טלה אחד לכהן • ולעולם בשני זכרים
ונקבה מפרים טלה והוא לעצמו ואע"ג דלגבי הפרשת טלה אחד ה"ל תרי ספיקי שמא אחת ילדה שני זכרים ואחת ילדה נקבה •
ואין כאן אלא נתינת אחד לכהן • ואף אח"ל אחת ילדה זכר ואחת ילדה נקבה וזכר • שמא יצתה נקבה תחלה • אפ"ה כיון דאפשר ליה
בתקנתא דהפרשת טלה אחד ולא קמפסיד ולא מידי שברי הוא חולין והוא לעצמו • ליה ליה לאסמך אהיתרא דתרי ספיקי •
דאשכחן ניתי דעל רובא לא סתכינן ליפטר מדין טלה והוא לעצמו • ואע"פ שם כאן רובא לפטורה דמחלה יולדת נקבה תחלה
ונמי נמי דילדה זכר תחלה • מיעוטא נפיק מקלת נקבה בהדי זכר מקמי דנפיק ליה רוב דאמו דזכר וה"ל חליצה ואע"ג דאמר רב
(חמי) מין במינו אינו חולץ (כמ"ש במשנה ו' פרק דלקמן) פ"מ זכר וזכר דתרוויהו מין חיוב בכורה אבל בנקבה לא פסיקא לן דניחא
הכי • דלבעיא לן בפ' בהמה המקשה כרכתו אחותו והוליאתו מהו ולא אפסיקא ועוד מדדייק גמרא (כמ"ש לעיל) מתני' דלא כר"י
הגלילי שמעינן וכו' הרא"ש : אין כאן לכהן כלום כת' הר"ב שהרמב"ם סובר דאפילו טלה לעצמו אינו צריך להפרים ואע"ג דבזכר
ונקבה או שני זכרים ונקבה לא תמעיט

מהפרשת

ג נותן טלה א' לכהן • בפדיון דמתה נפשך חד מינייהו בכור :
זכר ונקבה • ואין ידוע אם יצא זכר תחלה והוא בכור או נקבה
יצאה תחלה ואין כאן דין בכורה : מפרים טלה • משום ספק
ומפקיע עליו בקדושת הפטר חמור : והוא לעצמו • שהוא עצמו
יאכל הטלה ולא יתננו לכהן •
דכהן הוי מוציא מחבירו ועליו
הראיה להביא עדים שהזכר יצא
תחלה • ואסורא ליכא דאפי' פטר
חמור גמור שפדאו בשה שוב אין
קדושה לא בו ולא בפדיונו שלא נזל
הוא דליכא אם אינו נותן טלה
לכהן דמתנו הוא והכא ליכ' נזל
דספק הוא : שתי חמורות וילדו
כו' זכר ונקבה • נותן טלה אחד
לכהן בשביל הזכר : או שני זכרים
ונקבה • דאחת ילדה זכר ואחת ילדה נקבה • או א"נ אחת
ילדה שני זכרים ואחת ילדה נקבה נותנים טלה אחד לכהן •
דהא אחת זכר איכא ואאידך דהוי ספק דשמא הנקבה
יצאה תחלה מפרים טלה והוא לעצמו : שני זכרים ושתי נקבות •
ספק הן דשמא כל אחת ילדה זכר ונקבה ושתי הנקבות יצאו
תחלה הלכך אין לכהן כאן כלום • שלא מפרים עליהן שם טלאי
לאפקועי לאסורייהו והן לעצמן כך פירשו רבותי אבל רש"י
סבר דאין כאן לכהן כלום ואפילו טלה לעצמו אינו צריך להפרים
משום דאיכא בכל אחד מהנך ספיקא טובא כשילדו שתי נקבות
וזכר • שמא אחת משתיהן ילדה שתי נקבות ואחרת זכר • או
שמא זו ילדה נקבה והאחרת זכר ואחריו נקבה • או נקבה
ואחריה זכר • וכן ספיקות הרבה יש בשני זכרים ושתי נקבות
הלכך אפי' טלה לעצמו אינו מפרים • ושירוש רבותי עיקר :

ד זכר

ד אחת

ג חמור שלא ביכרה וילדה שני זכרים • נותן טלה אחד לכהן • זכר ונקבה יפרישו טלה אחד לעצמו • שתי חמורים שלא ביכרו וילדו שני זכרים • נותן שני טליים לכהן • זכר ונקבה או שני זכרים ונקבה • נותן טלה אחד לכהן • שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות • אין כאן לכהן כלום :

א ס קמי' פי"ג מה' בכורות ופוז"ע י"ד סי' סכ"ז סע' יג ב מיי' שם פוס"ע שם סע"ב יד

ד זכר ונקבה תמרי. טלה אח' לעצמו. דמתוך שהוא לוקח טלה בכור ילד
את הנקבה. [illegible] ובכור אמו תקרב בשה. ולא שה בן מכר ר' שה
בכסיס לו שה עזים. שה זכר לו שה נקבה וכו' ופוד. בו כפרים
רבות אם חזר כהן ונתנו לו: נכנס לדיר להתעשר. יפרש שהיו
לו עשרה ספק פטרי חמורים.
והפרים עליהן עשר. שיין והן שלו
הרי אלו נכנסין לדיר למקום
שמכניסים שם הבהמות להתעשר
ומעשרין כדרך שמעשרים שאר
בהמות. וה"ה שאם היה לו ספק
פטר חמור ה' לו שני. והכרים
עליהם ה' לו שני) שנכנס לדיר
מה אחר לכשיו להתעשר שאם מת
נהנה בו. שה שהפרים לפדיון
פטר חמור. אם אתה ביד בעלים
קודם שיבא ליד כהן נהנה בו הכהן
אע"פ שלא הגיע לידו מחיי דמפדל
דאפרשיה בר שותא דכהן קאי: ה
ולא בחיה. לבני ואיל: ולא בשחוט
בשה שחוט: ולא בטרפה. כגון
שלחתו רגלי מן האריה ולמעל:
כלאים. הים הבא על רחל: מפני
שהוא שה. דבין רחל בין עז קרוין
שה. ואין הלכה כר"ח: כוי. ברייה
בפני עצמה היא. ספק היה ספק בהמה: נתנו לכהן. הפטר
חמור עצמו: עד שיפרים שה תחתיו. והוא לעצמו. ואח"כ
ישחטם בפטר חמור. ולפי שהכהנים תפודים לעניין זה שלא
להפרים שה תחתיו. הלכך ישראל הנותן פטר חמור לכהן אינו
זז ומסר עד שיפדנו הכהן בפניו: ן כחמש סלעים של פדיון
הבן. דחייב באחריותו: בפדיון יעשר שני. דאם אבד. אינו
חייב באחריותו. דהויא כספ חייביה רחמנא לאכול בירושלים.
והא אל ליה. ומעמא דר"ח. שכן מצינו שהקש הכתוב פטר
חמור לבכור אדם. שנאמר ופטר חמור תפדה בשה וגו'. וכל
בכור בניך תפדה. וחכ"א אך פדה תפדה את בכור האדם.
ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה. לפדייה הקשתיו. ולא
לדבר אחר: שאין

תקשה הברייתא. כבר תרגו אתו. לנקטה עשרה לרבותא.
פודין לא בעגל וכו'. נאמר כאן שה. ונאמר להלן (בפסח) שה. מה להלן פרט לכל השמות הללו
נמי: ולא בחיה. לשון הר"ב נבי ואיל. בקרן היו"ד איל. שכן הוא בכתוב כנבי וכאיל. וכן איל נבי ויחמור קמון. אבל איל
שהוא מין בהמה כולם היו"ד חרוקה אם לא בחתנה. או בסוף פסוק: ולא בטריפה. פי' הר"ב. כגון שנחתכו כו'. וכפירש"י.
ופסיטא לי מלתא דנקטו הכי לפי שהוא טריפות הגרפה ומיכר. אבל ודאי אי הוה טריפות אחרת נמי הפדייה שפדה בו אינה כלום.
והטור השמיט. ולא ידעתי למה. שהרי גם הוא כן בבי' הרא"ש אביו ז"ל: כוי לשון הר"ב. ברייה בפני עצמה היא ספק היה ספק
בהמה. כלומר ולא הכריעו בו חכמים אם הוא חיה או בהמה. כמ"ש הר"ב. במסכת ח' (פ"ב) דבכורים ופיין שפ"ה דמזיר ומ"ש
שם בס"ד מסוגיא דרפ"ה דכריתות: עד שיפרים שה תחתיו. כתב הר"ב ולפי שהכהנים תפודים כו' דמון ה בה התירה. דקבבר
כיון דשה שאפרים תחתיו יהא שלי. לחה לי לפדותו: כחמש סלעים של בן. פי' הר"ב דחייב באחריותו. כדתנן פ"ח דמסר ח"ד
ודחכ"א אין חייבי באחריותו. כתב הר"ב אך פדה תפדה כו'. לפדייה הקשתיו ולא לדבר אחר. וכ"כ הרמב"ם וכן כתבו עוד נס
שניהם ברפ"ז דבכורות. ונראה דלא"כ למאי הוקש כלל. דבפדייה גופה בהדיא נקיט

מהפרשת טלה אע"ג דאינה נמי תרי ספיקי נמי"ם בכסם הרא"ש
תירץ הכ"מ דל"ל דשאני ב' זכרים ונקבה. דמתוך שהוא לריך
לעשות בהם השבה. ליתן טלה אחד לכהן אי ריי' ניה דזכרים
טלה. אע"ג דתרי ספיקי הוא. אבל בב' נקבות וזכר. אם ב'
זכרי' וב' נקבות כיון דא"ל לעשות
מעשה ליתן אוס טלה לכהן. לא
אמרי' שיפרים טלה לעצמו מאחר
דתרו ספיקי הוא. ע"כ. ומ"ש
מאוס דאיכ' בכל אחד מהנך ספיקי
טובא וכו'. הסיגו הר אב"ד שבכל
נכנס בספק א' שהוא אמת הזכר
ילא אחר הנקב': ד' וילדו
זכרים ונקבות: הרמב"ם כוף
הלכ' בכורים: שני מר ופטר
וגו' אריסא קאי. כלומר מנלן
דפדיון פטר חמור בשה: שנאמר
ופטר חמור וגו' רש"י: זכר ונקב'
בין שה זכר בין נקבה. רש"י:
גדול. וקטן תמים ובעל מום.
תפדה תפדה ריבה. אי
תפדה תפדה ריבה. אפילו כל הני
(עגל חיה כו' דממעטינן בהתני'
דלקמן) נמי. א"כ שה שה (כלומר
ג"ם דלקמן) אתי אהני ליה. ובמ"
דף י"ב: ופודה בו פעמים הרבה. וב עמו. פקיגן לעיל
בסוגיא דף ל' ע"ב. דתלכתיב (בשרבר) ואת בהמת הלויים
תחת בהמתם. ואע"ג דאסכחן בהתר הבא. גבי מנוה. מ"מ
הבא ליכתב קרא. אם בהמה תחת בהמה. אם בהמתם תחת
בהמתם. מאי בהמה תחת בהמתם. ס"מ חד חוט טובא.
ומ"ם הר"ב. אם חזר כהן ונתנו לו. כך פירש"י. דבעודו ביד
ישראל א"א לפרש. דא"כ לתה נותן ב' בלאיב כסילדו) ב'
זכרים כדתנן בתתני' דלעיל. אבל התו נעיל שם בסס ר"ת
כתבו דהכא בספקות מיירי. כמו הסיפא נכנס לדיר כו'.
והשתא אפי' בשאינו עדין ביד ישראל: נכנס לדיר כו'. פי'
הר"ב כגון ישראל שהיה לו עשרה ספקות כו' וה"ם אאם היה לו
כו' והא דפי' מתחלה בעשרה איינו טעמא דהכי ת"ר דף י"ח
כילד אמרו נכנס לדיר כו'. בישראל שהיה לו עשרה כו'. ואע"ת
אע"ג שכולן פטר חמור. כולן נכנסים לדיר להתעשר: ה אין
נמי: ולא בחיה. לשון הר"ב נבי ואיל. בקרן היו"ד איל. שכן הוא בכתוב כנבי וכאיל. וכן איל נבי ויחמור קמון. אבל איל
שהוא מין בהמה כולם היו"ד חרוקה אם לא בחתנה. או בסוף פסוק: ולא בטריפה. פי' הר"ב. כגון שנחתכו כו'. וכפירש"י.
ופסיטא לי מלתא דנקטו הכי לפי שהוא טריפות הגרפה ומיכר. אבל ודאי אי הוה טריפות אחרת נמי הפדייה שפדה בו אינה כלום.
והטור השמיט. ולא ידעתי למה. שהרי גם הוא כן בבי' הרא"ש אביו ז"ל: כוי לשון הר"ב. ברייה בפני עצמה היא ספק היה ספק
בהמה. כלומר ולא הכריעו בו חכמים אם הוא חיה או בהמה. כמ"ש הר"ב. במסכת ח' (פ"ב) דבכורים ופיין שפ"ה דמזיר ומ"ש
שם בס"ד מסוגיא דרפ"ה דכריתות: עד שיפרים שה תחתיו. כתב הר"ב ולפי שהכהנים תפודים כו' דמון ה בה התירה. דקבבר
כיון דשה שאפרים תחתיו יהא שלי. לחה לי לפדותו: כחמש סלעים של בן. פי' הר"ב דחייב באחריותו. כדתנן פ"ח דמסר ח"ד
ודחכ"א אין חייבי באחריותו. כתב הר"ב אך פדה תפדה כו'. לפדייה הקשתיו ולא לדבר אחר. וכ"כ הרמב"ם וכן כתבו עוד נס
שניהם ברפ"ז דבכורות. ונראה דלא"כ למאי הוקש כלל. דבפדייה גופה בהדיא נקיט

ד "אחת ביכרה ואח' שלא ביכרה. וילדו
שני זכרים נותן טלה אח' לכהן. זכר ונקבה.
כ פריש טלה אח' לעצמו שנאמר (שמות ל"ד)
ופטר חמור תפדה בשה. כן הב בשים ומן
העזי. זכר ונקבה גדול וקטן. הכים ובעל
מום. ופודה בו פעמים הרבה. נכנס לדיר
להתעשר. ואם מת נהנים בו: ה אין פודים.
לא בעגל. ולא בחיה. ולא בשחוטה ולא
בטריפה. ולא בכלאים. ולא בכוי. ר' ס"מ
ליעזר) אלעזר מתיר בכלאי. מפני שהוא שה
ואסר בכוי מפני שהוא ספק. נתנו לכהן. אין
הכהן רשאי לקיימו עד שיפרי שה תחתיו:
ו הכ פריש פדיון פטר חמור ומת. ר' אליעזר
אומר חייבין באחריותו. כחמש סלעי של
בן. וחכ"א אין חייבין באחריותו. בפדיון
מעשר שני.
היעיד

"העידר' יהושע ור' צדוק. על פדיון פטר חמור שמת שאין כאן לכהן כלום מת פטר חמור יר"א אומר יקבר ומותר בהנאתו של טלה וחב"א א"צ להקבר והטלה לכהן: ז "לא רצה לפדותו. עורפו בקופיץ מאחריו וקוברו. מצות פדי קודם למצו' עריפ' ישנא' (שמו' יג) ואם לא תפדה וערפתו. מצות יעידה קודם למצו' פדיה שנאמר (שם כ"א) אשר לא יעדה והפדה. מצות יבום קודם למצוה חליצה. בראשונה שהיו מתכוונין לשם מצוה. ועכשיו שאין מתכוונין לשם מצוה. אמרו מצו חליצ' קודם למצו' יבום. מצות גאול' בארון. הוא קודם לכל אדם שנאמר (ויקר' כ"ה) ואם לא יגאל ונמכר בערכך:

פרק ב הלוקח עובר פרתו של נכרי. והמוכר לו אע"פ שאינו רשאי. המשתתף לו והמקבל ממנו והנותן לו בקבלה. פטור מן הבכורה שנא' בישראל. אבל לא באתרים. כהנים ולוים חייבי' (נמרא שלא) לא נפטרו מבכור בהמה טהורה (גמ' ל"ג ולא נפטרו) אלא מפדיון הבן ומפטר חמור: ב כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן ונפדו חייבים בבכור ובמתנות. ויוצאין לחולין ליגזז ולהעבד. וולדן וחלבן מות' לאח' פדיונן. והשוחטן בחוץ פטו'. ואין עושים תמורה. ואם מתו יפדו. חוץ מן הבכור ומן המעשר: ג כל שקדם הקדשן את מומן. או מום עובר להקדשן. ולאחר מכאן נולד להם מום קבוע (ס"א) ונפדו פטורין מן הבכורה ומן המתנות. ואינן יוצאין לחולין ליגזז ולהעבד. וולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן. והשוחטן בחוץ חייב. ועושין תמור' ואם מתו יקברו: ד המקבל צאן ברזל מן הנכרי. ולדות פטורין. עובר פרתו כו' כולה מתני' מפורש רפ"ק: כהנים כו' חייבים. ואע"פ שהכהן הוא שיאכל הבכור חייב הוא להחריב ולאכול אותו בקדושה כפי התנאי שזכרנו ביאורם בה' זבחים הרמב"ם: ב כל הקדשים כו' כתב הר"ב. הכך תרתי בני פירשו נעיל ביאס חולין פ"י משנה ב'. ופס כתב רש"י דהכא תני לה מפוס מתנות והכא מפוס בכורה: ד המקבל צאן ברזל כו' פי' הר"ב שפס לו הנכרי כו' וברש"ג דיבורות מפרש הר"ב למה נקרא צאן ברזל: ולדות פטורין. לפי' לאחר שחלק עם הנכרי בולדות. טור סי' ש"ך וכלומר בתנ

ומגמ' לא אמרו לפדייה הקשתיו. אלא לר"א אסיפא דיקבר כמ"ש סס בס"ד. ובהדי אמרי בגמ'. אדרמי ברייתות אהדדי בזמן פדיון פטר חמור. וקאמר רבא. הא ר"א דמקיש. הא רבנן דלא מקשי הלכך מעמייהו דרבנן דלא ס"ל להקיש. כללו הא דפירשו הרמב"ם והר"ב בר"פ: אך פדה הפדה וגו' כל שיטמו בבכור אדם ישמו בבכור בהמה טמאה. ורבא אמר הכי התם בגמ'. לאו הקישא דפדיי הוא. אלא שלא חייבה התורה בבכור בהמה טמאה. אלא לחוייב בבכור אדם אבל פדייה עצמה לא הוקשה כלל לרבנן: ד"א אויזר יקבר. בגמ' פריך אביי כיון דר"א ס"ל הקיש אי מה בכו' אדם יוזר בהנאה קודם פדייה. אף בכור בהמ' טמא' יוזר ואחתי יקבר ולינא לאימר דיקבר בבכור אדם ולא מפוס דאסור בהנאה דהא אדם פסט נמי בעי קבורה ולא מפוס בכור נגעו בו דיקבר. אלא אמר רבא אמר קרא אך פדה תפדו לפדייה הקשתיו (שיתחייב באחריות פדיונו) ולא לדבר אחר לקבלה: ז לא רצה לפדותו. ולא לתנו לכהן. טור סי' שכ"א: וקוברו. לי' הר"ב שאסור בהנאה לאחר עריפ"כ הרמב"ם וכלומ' לד"ה דלהלכה אף מחייב אסור בהנאה וכמ"ש במשנה ג'. וכך ראיתי בגא"י. בפי' הרמב"ם דמסיים לד"ה ונס בפי' הרמב"ם במשנה ג' שבנוסח שלנו כתוב אבל הנאת גופו היא אסורי אלא אחר עריפה. מצאתי בגא"י. וכן הנאת גופו קודם עריפה ואחר עריפה: בראשונה שהיו מתכוונים כו'. עיין מ"ש במשנה ג' פי"א דיבורא: מצות גאולה בגאולן הוא קודם כו' שנאמר ואם לא יגאל וגו'. והר"ב כתב שהוא מוסיף את החוק' והכי תנן במס' ב' פרק ח' דערכין. והתם ל' כ"ו פריך לה דתיפוק לי' מצות גאולה בגאולן. ומזמי חדא ועוד קאת':

כשיגדלו ויבכרו יפטרו מן הבכורה • דאי לא יהיב זוזי לנכרי תפיס בהמה • ואי לא משכחת בהמה תפיס ולדות • אשתכח דשייכא יד נכרי בולדות • הלכך ולדות בכורות שיהיו לאותן ולדות פטורות מן הבכורה • דכל דשייכא יד נכרי באמו • הוא פטור מן הבכורה • אבל מה שיבכרו ולדי ולדות • דהייטו רביעי לגאן ברזל יתנו לכהן • דכולי האי • לא שייכא יד נכרי לאתפס ולדי ולדות : הכי גרסי׳ העמיד ולדו׳ תחת אמותיהן ולדי ולדות פטורין וולדי ולדי ולדות חייבים : העמיד ולדות תחת אמותהן שפתח לו פתח לנכרי להיות לו כח בולדות • ואמר לו אם ימותו הבהמות קטול ולדות המגיעות לחלקי • השתא אליבא יד נכרי טפי • ושייכא בדור א׳ טפי משל ראשון • הלכך ולדי ולדות של בהמות לגאן ברזל כשבכרו פטורות מן הבכורה • הואיל ושייכ׳ יד הנכרי בדדהו : וולדי ולדות של ולדות כשיבכרו דהיינו חמישי לגאן ברזל יתנו לכהן : שלאחריותן לנכרי • דלעולם כל מה דמשכח נכרי תפיס ואין הלכה כרשב"ג : ה רחל שילדה כמין עז • אע"ג דתרוייהו מינים חייבים בבכורה • אפ"ה אם אינו דומה לאמו פטור מן הבכורה • דכתיב אך בכור שור עד שיהא הוא (שור) ובכורו שור : ואם יש בו מקצת סימנים • שדומה לאמו • עד שאומר בכר בהן שהוא מאותו המין חייב : ן שנאמר הזכרים משמע שנים : אי אפשר לנמצא • שיהא אחד ראשיהן כאחד אלא האחד יצא תחלה • ולא ידעינן הי מינייהו : בורר לו את היפה • דמסתמא היפה והבריא נפק בריאה : משמנים ביניהן הבעלים והכהן אינהם יתרון זה על זה במחלקותן • אלא השומר שישראל נוטל השומן ומניח הכחוש לכהן • שהמוליא מחברו עליו הראי׳ • והלכה כרבי עקיבא : והשני שנשאר לישראל ירעה עד שיפול בו מום • ואח"כ יאכל דספק בכור הוא • הלכך אינו נשחט תמים ונאותו של כהן לא היה צריך למיתר דודאי אינו שוחטו עד שיהא בו מום • דבזמן הזה קמיירי • וחייב במתנות • שישראל כשישחטו יתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה • ומ"ל אי בכור הוא אלו לכהן אי לאו בכור הוא חייב במתנות : ורבי יוסי אומר • דהוי כאלו זכה בו כהן והגיע לידו וכשנפל בו מום נתנו לישראל ונמצא שהוא פטור מן המתנות • הואיל ושבונן ליה • כאלו בא מיד כהן לישראל • והלכה כרבי יוסי : רבי

וולדי ולדות חייבין • העמיד ולדות תחת אמותיהן • וולדי ולדות פטורין • וולדי ולדי ולדות • חייבין • רשב"ג אומר אפילו עד עשרה דורות פטורין • שאחריותן לנכרי : ד"ה רחל שילדה כמין עז ועז שילדה במין רחל • פטור מן הבכורה ואם יש בו מקצת סימנין חייב : ן רחל שלא בכרה • וילדה שני זכרים • ויצאו שני ראשיהן כאחד • רבי יוסי הגלילי אומר שניהן לכהן • שנאמר (שמות י"ג) הזכרים לה׳ וחב"א אי אפשר • אלא אחד לו ואחד לכהן • ר׳ טרפון אומ׳ הכהן בורר לו את היפה • ר׳ עקיבא אומר משמני׳ ביניהן • והשני ירעה עד שיסתאב • וחייב במתנות • רבי יוסי פוטר • מת אחד מהן •

אנ׳ ה : מ״י ת״כ מה׳ בכורות אז״נ ר״ל פ׳ נסמ״ן ב יו״ד • גנ״ון נת״ר מ״י פ״ה סס טוס״ג • ר״ל פ״י מ״ס מצ״ו ת ר״מ״ י פ״ס סס הגי״ נ

רל״ג

ימי משך זמן הסומא : העמיד ולדות תחת אמותיהן כו׳ • פי׳ הר״ב שפתח לו פתח כו׳ השתא אלימא יד נכרי כו׳ • וכן פירש״י • וטעם דהא בלא פתחו יש לנכרי שייכות בולדות ומכיון דפתח לו אתי לטפויי ליה • וכה״ג אשכחן בדפ״ג דב״מ :

ה רחל שילדה כמין עז כו׳ • פי׳ הר״ב • וכתיב אך בכור שור עד שיהא הוא שור ובכורו שור״גמ׳ • ואיתא נמי בפ״ק דף ה׳ • ומסיימים בה בכור כשב שיהא הוא כשב ובכורו כשב בכור עז שיהא הוא עז ובכורו עז יכול אפילו יש בו מקצת סימנים ת״ל אך חלק • ומסיק דמדה״מ לתכתב אך בכור שור כשב ועז • בכור בכור בכור למה לי • אלא למדרש בכלהו כדאמרן • ומסקינן נמי דקנא דהתם דנסיב בפרה שילדה כמין חמור כו׳ • מופטר פטר ב׳ פעמים דס״ל גלי רחמנא בקדושת דמים • וה״ה לקדושת הגוף • ומצריך הא דבכור לדרשא אחריתא ודמפיק בכור לדרשא דהכא ס״ל דגלי רחמנא בקדושת הגוף וה״ה לקדושת דמים • ומצטריך פטר פטר לדרשא אחרי׳ ואין להאריך בזה : ואם יש בו מקצת סימנים חייב • הה״ל בפרה שילדה כמין חמור • אבל ילדה מין סוס א״ל חמורה שילדה מין סוס • לא אפשיטו בגמרא : וחב"א א״ל • פי׳ הר״ב א״ל לנמצא שיצאו שני ראשיהן כאחד כו׳ • בגמרא פ״ק דף ט׳ • הא איכא חציצת אחיו בינו לבין הרחם • וכתיב פטר כל רחם • עד שיפטור כל רחם (וא״כ אפילו ראשון לא יהא קדש) ולר״י ליכא למפרך • דכיון דתרוייהו קדשו כאחד • דמר אמר רב מין במינו אינו חוצץ • משמנין ביניהן פי׳ הר״ב השמן כו׳ ועיין מ״ש בספ״ז דבכ״ב • והשני ירעה עד שיסתאב • פי׳ הר״ב • והשני שנשאר לישראל וכו׳ • ובאותו של כהן לא צריך למיתר כו׳ דבזמן הזה קמיירי • א״נ בזמן הבי מיירי ודכהן לא חזי להקרבה וספק בכור הוא ואיכא למיחש) משום חולין בעזרה לפיכך יאכל נמי בתומו • והאי דנקט של ישראל ירעה עד שיסתאב משום דבעי למיתר וחייב במתנות גבי ישראל • דאלו כהן פטור מן המתנות לגמרי • כדמפרש בשחיטת חולין בפרק הזרוע והלחיים דף קל״ב • הלכך תנא בולה מתניתין בישראל • מיהו דכהן נמי ירעה עד שיסתאב ויאכלנו בתומו • רש״י : חייב במתנות • סתם מסגה היא זו רש״י • ואע״ג דהשני ירעה וכו׳ • דברי ר״ע הן • מפרש רש״י לעיל דמשום וחייב במתנות נסיב לה בישראל • ר״ל דר׳ שסדר המשניות נסיב בדר״ע והשני כו׳ • משום דבעי למתני בתר הכי וחייב במתנות • ועיין מסגה ח : רבי יוסי פוטר כתב הר״ב דהוי כאלו זכה כהן כו׳ שאף על פי שלא זכה עם שאינו זוכה כזוכה • כחכמים בפ״ה דפאה מסגה ב׳ • והיינו טעמא דפסק הר״ב כר״י • וכן פסק הרמב״ם בפירושו גם בחבורו פ״ט מהלכות בכורים פסק כך בהדיא • ואשתמטתיה להב״י שבשיטן סי״ה כתב דמדברי הרמב״ם בפ״ה מה׳ בכורות נראה שפסק כר׳ יוסי • ע״כ לא עוד אלא שלא ראיתי בפ״ה מה׳ בכורות • מדברי הרמב״ם שום דבר מענין זה • ומ״ל שיש ט״ס בדבריו • ומ״ל פ״ט מה׳ בכורים דהא התם בהדיא

ר״ט אומ׳ יחלוקו ירע״א המע״ה׳ זכר ונקב׳ אין כאן לכהן בלו׳: ז שתי רחם ר״ל שלא בחרו ולדרו ש״י זכרי׳ נותן שניהן לכהן זכ׳ ונקב׳ הזכ׳ לכהן׳ שני זכרים׳ ונקב׳ אח׳ לו ואח׳ לכהן׳ ר״ש אומ׳ הכהן בורר׳ ל׳ את היפ׳ ר״ע אומר׳ משמנים ביניהן׳ וחשני׳ ירעה עד שיסתאב׳ ר״ז במתנ׳ יר׳ יוסי פוט׳ ימת אחד מהן׳ ר״ש אומ׳ יחלוקו ירע״ע אומר׳ המע״ה׳ שתי נקבות וזכר׳ או שני זכרי׳ ושתי נקבי׳ אין כאן׳ אין בלו׳: ח׳ אחד בכר׳ ואח׳ שלא בכר׳ יזיל׳ ר״ש שני זכרי׳ אח׳ לו ואח׳ לכהן׳ ר״ט אומ׳ הכהן בורר׳ לו את היפ׳ ר״ע אומ׳ משמנין ביניהן׳ וחשני ירע׳ עד שיסתאב׳ יוחי׳ במתנ׳ ר״יוסי פוט׳ ישתה ר״יוסי אומ׳ כל שתי׳ יפיו ביד כהן׳ פט׳ מן המתנ׳ יר״מ מתה אח׳ מהן׳ ר״ש א יחלוקו ירע״א המע״ה׳ זכ׳ ונקב׳ אין כאן לכהן בלו׳ ט יוצא רופן והכ׳ אחרי׳ ר״ט אומ׳ שניה׳ ירע׳ עד שיסתאב׳ יוי אכלו במומין לבעלים׳ ר״ע אומר׳ שניהן אינן בכור׳ הראשון משום שאינו פ״ר׳ ר״ה שני משום שקדמו אחר׳:

פרק ג׳ הלוקח

ב בהמה מן הנכרי׳ ואין יודע אם בכרה׳ ואם לא בכרה׳ ר׳ ישמעאל אומר׳ עוברת שנתה ודאי לכהן׳ מכאן ואילך ספק׳ רחל בת שתים ודאי כהן׳ מכאן ואילך ספק׳ פרה וחמור בנות שלש ודאי לכהן׳ מכאן ואילך ספק׳ אמר לו ר״ע אלו בולד בלבד בהמה׳ נפטרת היה כדבריך׳ אלא אמרו׳ סימן הולד בבהמה דקה מנוף׳ ובגסה שיליא׳ ובאשה שביר ושיליא׳

ר״ט אומ׳ יחלוקו׳ דהד׳ ביה ר״ט ומדמחי׳ דחמ׳ לעי׳ דכהן בור׳ לו את היפ׳ וסב׳ דמחיי׳ למי סמיכת סניה׳ בדמי׳ וחולקי׳ לה׳ הדמי׳ דלסניהים׳ חל׳ בסניה׳ הלכ׳ מת אח׳ מה׳ יחלוקו׳ לה׳ חיי׳ ר״ע׳ קיב׳ אומ׳ המע׳ ה׳ והלכ׳ כר״ע׳ זכר ונקב׳ אין לכהן׳ כלו׳ דסמח׳ נקבה יצלת תחל׳ והמע׳ ה׳ אפילו ר״ט מודה׳ דהת׳ הוא דקא׳ פלי׳ מסו׳ דולדי׳ הוי חד לכהן׳ הלכ׳ יפה כחו לחל׳ בסו׳ אבל הכ׳ הורע כחו דסמח׳ לא׳ שייב בכור׳ כלל׳ ומיהו ירעה עד שיסת׳ ואח׳ כ׳ יאכלו׳ דכפ׳ סו׳: ט יולא דופן׳ שיקרע׳ אמו׳ והוציאו׳ העובר׳ דרך דפנותי׳ ונפל׳ אחריו׳ הכול׳ אחריו׳ דרך הרחם׳ ירעו עד שיסתאבו׳ דמספק׳ ליה לר״ט אי בכו׳ לולדות׳ קדים אף ע״פ שיצא בכו׳ לר״מ׳ כגון׳ יולא דופן׳ הרחם׳ וסגו׳ אע״פ שלא׳ יצא׳ את הרחם׳ אי בכור׳ לרחמים׳ קדים אף על פי שאינו בכור׳ לולדות׳ כגון הבא אחר יולא דופן׳ שהוא הרחם׳ וסגר׳ את הרחם׳ אבל אינו בכור׳ לולדות׳ שהרי יולא דופן׳ קדמהו׳ ונפל׳ שניה׳ ירעו עד שיסתאבו׳ ויאכלו׳ בתומן׳ לבעלי׳ דסמח׳ תרתי בעינן בכור׳ לולדו׳ ולרחמי׳ אינסוב׳ אחד מהן׳ קדו׳ ואמרי׳ מחברו׳ עליו הרחים׳ ור״ע׳ פסיט׳ ביה דתרוייהו׳ נעיק׳ ולית׳ אח׳ מהו׳ קדו׳ והלכ׳ כ״ע׳:

פרק ג׳ הלוקח

ג בת שתה׳ שילדה בתוך שנתה׳ ולאי׳ אומו׳ הולד לכהן׳ לקודם לכן לא ילדה׳ ספק׳ ירעה עד שיפול בו מום׳ ויאכל בעליו׳ ולא ספק׳ פטר חמור הוא מפריש׳ לה׳ והוא אלו׳: מנוף׳ בעבוטה׳ של׳ דס׳ שפולת הבהמה׳ ומרחיס׳ אותן לרע״ ח׳ ומכיר׳ בהן׳ אם הן מחמת הריון׳ שמילה׳ ושמא טנפה בתוך שנתה׳ דהוי׳ ספק׳ ולד׳ ונפטרה׳ מן הבכורה׳ הלכך אפילו עד בת שנתה׳ ספק׳ הוא׳: שליא׳ כמין כסוי׳ על העובר׳ שהעובר׳ מונח בה׳: בפי׳ למעלה׳ מן השליא׳ קרום׳ שיש בו׳ דם׳ וקרום׳ והוא׳ קרוי׳ שכיר׳ ובבותי׳ פ״ה׳ הוא׳ התיכה׳ של׳ בשר׳ שיש בה׳ עורק׳ אדם׳ ויא׳ לפיכך׳ נקראת׳ שפיר׳ לפי שעשויה׳ כספופרת׳:

מסמ׳ ליה לכל מילי׳ כדמסיק׳ אביי׳ בסוגי׳:

פ״ג מכאן

ואילך ספק׳ ובגמ׳ אמרי׳ ספק׳ אלך אחר רוב בהמות׳ ורוב בהמות׳ מתעברו׳ ויולדות׳ בתוך שנתן׳ והא׳ ולאי׳ מילד׳ אולידי׳ ומסיק׳ רבינא׳ כי אזלינן בתר רובא׳ ברובא׳ לא׳ אלי׳ כמעשה׳ אבל רובא׳ דאלי׳ כמעשה׳ כגון שיבור הבהמה׳ דאלי׳ בהרבעה׳ ואיכא׳ למיחש׳ שמא׳ לא׳ עלה׳ עליה׳ וכר׳ לא׳

ששפעה חררת דם • שהפילה חתיכה דם : ה"ר יוזו תקבר • להודיע שנפטרה מן הבכורה שהרואה שקוברים אותה יודע שהבא אחרין אינו קדוש בבכורה • והלכה כר"ע וכר' א"ר יעקב : ב אין חוששין שמא בנה של אחרת היא שיצא הבא אחרין בכור ספק דניים' כך בהמה זה את בוחברת' ואי מסו' דאית לה חלב הא איכא מיעוטא דחולבו' אע"פי שאינן יולדת • הא דאי לא אחרינו אלא בנה הוא ופטור מן הבכור' מבכירו' בכורו' שלא ילדו עד עכשיו : אין חוששין שמא בנה שלו הא לו אלא זו • דליחוש לכולהו בספק בכורות • ילדו דלא אותן הכרוכים אחר המבכיר הו בכורות ולא יין • והכרוכין אחר שאין מבכירות הוו פסולין ולאין • והלכה כרשב"ג : ג עושה מקום בקופי' גרסינן • ובגמרא מפרש תני לקופין • כלומר לעורך מקומו של קופין תולש סכר של עור • ואין כאן תפוס לא תגוז בכור לאך דקליפה ביד לאו גזיה היא • אבל בכלי ידאי אסור : וכן מותר לתלוש את הסער • ואפילו לכתחלה להראות בו לחכם מקום המוס • והלכה כרבי יוסי בן מסולם : ד"ע ביאה בן מהללאל מתיר • הגיר בהגאה בכהן חכמים אוסרים • דאי שרייה ליה לאחר המוסר מתיים אתי לאסהויי לבכור כדי שתפיר לאמרו כל שעה ואתי בה לידי תקלה שיגזוז ויעבוד בו ופסולי המוקדשים אסירי בגיזה ועבודה • דכתיב תזבח ואכלת בשר • תזבח ולא גיזה : ל"ר בזה התיר עקביא • כלומר לא בזה עקביא מתיר וחכמים אוסרים • דבשחטו דברי הכל שרי • דמגו דמהניא שחיטה לאמר המחובר בו להתירו

זה הכלל כל שידוע שבברה אין כאן לכהן כלום יוכל שלא בכר' הרי זה לכהן • אם ספ' יאכל בכיומו לבעלים • ב ר' אליעזר בן יעקב אומר בהמה גסה ששפע' חררת דם יהרי זו ה"ר יונפטרה מן הבכורה : ב ר"שב"ג אומר הלוקח בהמה מגיע מן הנכרי אינו חושש שמא בנה של אחר' היה' נכנ' לתו' עדרו וראה את המבכירו' מנקות • ואת שאינן מבכירות מניקות • אינו חושש שמא בנה של זו בא לו אצל זו • או שמא בנה של זו בא לו אצל זו : ג ר' רבי יוסי בן משולם אומר השוחט את הבכור • עושה מקום בקופין מבאן ומבאן • ותולש השער • ובלבד שלא יזיזנו ממקומו • אבן גמרא תולש התולש את השע' לראו' מקום המום : ד ר' שיער בבור בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך שחטו • עקביא בן מהללאל מתיר • וחכמים אוסרין • דברי רבי יהודה • אמר רבי יוסי לא בזה התיר עקביא • אלא

שלא כדמסקי התו' סס בע"ז דף מ' ע"ב • וכאן דף ד' יוכן כתב הרא"ש • דהכא שרשומה חולבת קודם לידה דודאי הוחזקה מן המעוטי אבלודאי בשאר בהמות • חלב פוטר : ג עושה מקום בקופין • כתב הר"ב • ובגמרא מפרש תני לקופין וכו' ואי"ת דבמשנה ג' פ"ח דשקלים מוכח דאין רגילין לשחוט בקופין כתבו התוס' דנקט הכא קופין • משום דבעי עשיית מקום טפי מסכין ולריכה עשיית מקום גדול כדי שיהא נוח לחתוך ולשחוט לפי שאין קופין נוח לחתוך בלא עשיית מקום • ומעשה זה ניתי נקט בכור ולא שת קדשי (דה"ה לשאר קדשי' רמב"ם פ"ק מהלכות מעילה • ועוד כ"ל דאם אסרה תורה בפסולי המוקדשים כדלעיל פ"ב משנ"ב ובפי' הר"ב דמתני' דלקמן כ"ם במוקדשים גופייהו) לפי שהקדשים נשחטים בעזרה יש שם סכינים מזומנים ול"ל עשיית מקום • וע"ל דנקט בכור • לפי שנוהג בזמן הזה • וגם דרך להיות לאמרו גדול מתוך שמשהה אותו עד שיכול בו מום כי ההוא דתקן בפ"ה מ"ג ועשה בזכר של רחליס זקן וסערו מדולדל וצריך עשיית מקום טפי מטלאים ועזים • ועוד דאלו דלא תגוז בבכור כתיב ע"כ : ותולש השער • נקב הר"ב ואין כאן מוסיף לא תגוז בכור לאמר • ואיכא למידק אמאי תקנסער דהא בלאן לאחר גזיה הכי נמי כאן בסוף מתניתין דלקמן לאחר המדולדל • וכ"ל דמלתא אגב אורחיה קמ"ל דלא תגוז שייך נמי בבכור שור • וכדתני מתין ליתן את האמור של זה בזה ת"ל לא תעבוד ולא תגוז ופירש"י ו"ן מוסיף על ענין ראשון וילמדו שניהם זה מזה: שלא יזיזנו מתקומו • שלא יאמרו גזיזה עביד בקדשים אלא יטחנו מסובב עם הצור מכאן ומכאן ר"ש : וכן התולש את השער • וכך העתיק הרמב"ם בפירושו • והיינו דצריכי הרמב"ם והר"ב לפרש ואפילו לכתחלה • ובגמרא אבעיא להו ודייק מדתקן וכן דאי קאי אשלא יזיזנו השתא ומה טריחא דשחיטת מוכחת עליו לא יזיזנו דלא אתולש שמע מינה דלכתחל' אי אית' דגרסינן וכן תולש הו גופא לישנ' דלכתחלה הוא : ד עקביא בן מהללאל מתיר • מפורש בפרק ה' דעדיות משנה ו' : ואת

א מיי' פ"ט מה' בכורות הל' ג ש"ע יו"ד סי' שטו סעי' ה ב כג : ג מיי' פ"ב מה' בכורות הל' ח טוש"ע יו"ד סי' שיג סעי' ג סס סעי' ה כד : ד מיי' פ"ט מה' תעילה ה"ב ש"ע יו"ד סי' שח סעי' ג ח כס ה מיי' פ"ג מה' כלי המקדש ומה' בכורות טוש"ע יו"ד סי' שס סעי' ה ע"ליקת ע"ז

ואת שאינו גראה מן הגזה אסור פי' הר"ב כמי שנשר לגמרי קול' שחיטה וסתתא כרבנן כו' וכרבי יהודה דבשחיטה פליגי דאי כרבי יוסי ובשחטו הא לכ"ע שרי ואלא במת לרבנן אידי ואידי אסור • ואי עקביא' איפכא מבעי ליה גראה עם הגזה אסור דמיתה קאסרה ליה ובעי קבורה • ואינו גראה עם הגזה מותר • דמעקרא תליש שלא ר"י היא • ואי בת'לכ"ע אידי ואידי מים' אסרי שלא לאו בשחטו ואי עקביא אידי ואידי מסרי שרי שלא לאו רבנן היא • גמ' :

אלא בשיע' בכור בעל מו' שנשר ס"א והניחו בחלון ואח"כ מת יבזה עקביא בן מהללאל מתי' • וחכמים אוסרין • הצמר (גמ' המדולדל) המדובלל בבכור יאת שהו' נרא' (גמ' עס) מן הגזה מותר יואת שאינו גראה (גמ' עס) מן הגזה אסור :

פ"ד עד כמה ישראל חייבי' להיטפ' בבכורי בבהמ' דק' עד ל' יום יובנס' חמשים יום ר' יוסי אומ' בדק' ג' חדשי' • אמר לו הכהן בתו' זמן זה יתנו לי יהרי זה לי יתנו לו יאם הי' בעל מום יאמ' לא תן לי שאובלנו יומותר' ובשעת המקד' אם הי' תמי' • אמר לו תן לי שאקריבנו יומותר' הבכו' נאכל שנ' בשנה • בין תמי' בין בעל מו' ישנאמ' (דברי ט"ו) לפני ה' אלהי' תאכלנו שנ' בשנ' : ב נולד

א ריי' פ"ג תס' בכורות ס"ע ע"ד ס' ס"ם סעיף ב ב סס סעיף ג ג כו' תשורה ס' : ריי' פ"ח סס הל' יד טו ע"ב י"ן סי' סקו סעי' ב ד ריי"ן סס הל' ס טוס"ע סס סע"ף ס

פרק ד בבהמה דקה עד ל' יום ובנס' יום • כתב הר"ב' בגמ' ילפינן לה מדכתיב מלאתך ודמעך וגו' ורמינן סורך המוקד' במקרא למלאתך ודמעך שהוא מוקד' כו' • ופרכינן אדרבה דסמיך ליה לדסמיך ליה אמר רבה אמר קרא תעשה הוסף לך הכתוב עשייה אחרת בסורך ואימא שיתין לא מסרך הכתוב אלא לחכמים • פירש"י הואיל ולא גילה לך שיעור עשייה שהוסיף • ודאי לחכמים מסרך • שיפרשו לך הטעם • ואחרייהם תלך • ע"כ • תנ"ה בכור בגיך תתן לי כן תעשה לגאלך יכול אף לסורך • ת"ל תעשה הוסיף לך הכתוב עשייה אחרת בסורך • לא מסרך אלא לחכמים מכאן אמרו עד כמה ישראל חייבין להטפל בבכור כו' • והשתא אתי שפיר דלא תקשה מה שכתבו התוס' ד"ה מלאתך אדילפינן חמשים יום מזמן הבסח עד עצרת • דהאי ביום חמשים הוא ולא הוי כעין בכור בגיך ולגאלך תתן לי דלאחר שלשים ע"כ • ומ"ש הר"ב ומלאתך ודמעך שהם הבכורים • אמלאתך בלחו' הוא דמהדר • וכדכתב הר"ב עצמו במשנה ו' פ"ג דתרומות ומ"ש הר"ב שהתבואה מבושלת בפסח וכו' • וכן לשון רש"י • ולי קשה • שהרי אין קציר שעורים קודם לעומר שבפסח • כדתנן בפ"י דמנחות והאיך אפשר לומר שהחטי' ג"כ מבושלים בפסח ומקרא מלא בסוף פרשתא השעורה אביב וגו' והחטה וגו' אפילות הנה • ועוד קציר חטים דבועז יוכיח • ולכן כ"ל שר"ל כהתו' (שם) שכתבו שגמר זמן ביטול התבואה עד העצרת שמביאין כו' : רי"א בדקה כו' • צריך לומר דר"י לית ליה דרשא דקרא • אלא ס"ל דמסברא בעלמא אמרו חכמים שיטפלו בו ישראל כדי שתהא הגתינה דרך גדולה • וכדכתיב (שמות כ"ט) למשחה בהם • וכבר נתן הריב"ס זה הטעם בעצמו בדברי ת"ק • ודרשא דמלאתך כתב ג"כ • ושהוא רמז כלומר אסמכתא בעלמא : לא יתנו לו כתב הר"ב דדומה כמי שסברו כו' • עיין בפירושו שפ"ח דערכין : הבכור נאכל שנה בשנה • עיין מ"ש במשנה לקמן בשם התוס' : שנאמר לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה וכי יהיה בו מום בשעריך תאכלנו • הרשב"ם פ"א מהלכות בכורות : בתוך

להתירו לאחר שחיטה מהני' נמי' לתלוש ומונח בחלון • ולא נחלקו אלא בתת דאותו לאחר התחובר בו טעון קבורה עקביא מתיר לגמר שנשר מיתו כשהוא בחיים • וחכמים אוסרים גזירה שמא יסהו כדי ליהנות בגמר שנשר מתנו כל שעה ואתי לתעבד ביה גיז' ועבודה • ומס' הלכ' דאפילו לאח' שחיטו לגמר שנשר מיתו בחיים אסור: לגמר • המדובלל שלא נתלש לגמרי אבל מחובר הוא עם הצמר ואינו נופ: לת גראה עם הגזה • כשישחטו ונוזזו לאחר שחיטה • ויהא הצמר המדובלל נבלע אם שאר הגיזה • ואינו נראה כמופרש ממנה מותר כשאר הגיזה : ואינו גראה עם הגיזה • שיצא חוץ יותר מדאי • ונכר לכל שמדובלל מן הגיזה • אסור • כמי שנשר לגמרי קול' שחיטה • וסתתא כרבנן • דפליגי עליה דעקביא דהלכתא כו תייכו :

פרק ד עד כמה : להטפל בבכור • להתעסק בגדולו קודם שיתגהו לכהן : בדקה עד שלשים יום וסובנסה עד חמשים • בגמרא ילפינן לה מדכתיב (שמות כ"ב) מלאתך ודמעך לא תאחר בכור בניך תתן לי וסמיך ליה כן תעשה לשורך לגאלך ורמינן סורך המוקדם במקרא ליגלאתך ודמעך שהוא מוקדם ולגאלך המאוחר לבכור בניך שהוא מאוחר • ומלאתך ודמעך שהם הבכורים קרבים לחמשים יום שהתבואה מבושלת בפסח • ואין מביאין בכורים עד עצרת דכתיב (שם כ"ג) וחג הקציר בכורי מעשיך • וכתו שאתה עושה למלאתך ודמעך שאינך מביאם • אלא לסוף חמשי' יום • כן תעשה לשורך שלא תביאנו עד חמשים יום • וכדרך שאתה עושה לבכור בניך • דכתיב ביה בשבר י"ח) ופדויי מבן חודש תפדה • כן תעשה לגאלך • שלא תביאנו עד שלשים יום • בדקה שלשה חדשים • לפי שעטולה מרובה שסיניה דקות • ואינה יכולה לאכול עשב • ואם לאו תהיה עם אמה תמות • ואין הלכה כרבי יוסי : לא יתנו לו • דכיון דעל ישראל רמיא ליטפול בו חמשים יום • ואל כהן בתוך זמן זה תנהו לי ואראנו דומה כמי ששכרו שהוא מגילו מן הטורח על מנת שיתנו לו ולא לכהן אחר ודומה לכהן המסייע בבית הגרנות לדוש ולזרות • כדי שיתנו לו התרומות • ותניא כהנים ולוים המסייעים בבית הגרנות • אין נותנין להם תרומות ומעשרות • אבל אם היה בעל מום • ואמר לו תן לי שאוכלנו הואיל וחזו ליה לא הוי ככהן המסייע בבית הגרנות : בין תמים בעל מום • בין בזמן המקדש ובין עכשיו • כל שנה ידיה רשאי לקיימו • ובכור בעל מום ילפינן שהוא נותן לכהן ואוכלו במומו • מדכתיב (שם) ובשרם יהיה לך לשון רבים •

אחד בכור תם. ואחד בכור בעל מום: ב כל שנים עשר חדש. משמולד: לאחר שנתו. כגון בזמן הזה דצריך לקיימו עד שיפול בו מום אינו רשאי לקיימו עד שלשים יום מיום שנפל בו המום: ג רבי יהודה מתיר. במומין שבעין מודה ר' יהודה דאסור מפני שהן משתנים לאחר מיתה שמפני לער מיתה העין משתנה ואף ע"ג דהשתא מתחזי מום קבוע אי הוי חזי ליה מחיים הוה מתחזי עובר ולא שרי אלא במומין שבגוף שאינן משתנים. ורבי מאיר סבר גזרינן מומין שבגוף שאינן משתנים אטו מומין שבעין שהן משתנים והלכה כרבי מאיר: ד מומחה. הוא שנטל רשות מן הנשיא. או מבית דין של ארץ ישראל להתיר בכורות. ואף על גב דבעגמא מי שלחד בתורה (שבבתב ובבע"פ) ויודע לסבור ולהקיש ולהבין דבר מתוך דבר הוא הקרא מומחה וכשהוא אצל אבי דורו הוא מומחה לרבים. והוא יכול לדון יחידי. ואף על גב דלא נקט רשותא מרחם גולה. לענין היתר בכורות אינו קרוי מומחה. ואינו יכול להתיר בכורות אלא אחר שיטול רשות מבית דין הסמוכין בארץ ישראל ואין רשות רחם הגולה מועיל כזה: וישלם מביתו. וכשהוא משלם לכהן מוקן רביע דמיו אם הוא בהמה דקה. ואלו דמיו אם היא גסה. ומש"ה ומשלם מהלה דממון המוטל בספק חולקים. דאיכא למימר אפסדיה דאי לא הוה שרי ליה אלו. הוה אתי מומחה נמור ושרי ליה והוה אכיל ליה והשתא בעי קבורה. ואיכא למימר לאו מידי אפסדיה דדלמא לא הוה ביה מומא ומומחה גמור לא הוה שרי ליה. ושמא לא הוה נפיל ביה מום קבוע לעולם עד שימות ואתי דלא משלם פלגא לדקה כתו לגסה. מפני שיש שורת גדול לגדל בהמה דקה וזה שהתיר הבכור הנילו לכהנתן הטורת הגדול שהיה לו להטפל בה דשמא אם הרחהו לאחר לא היה מתירו והיה לו בו טפול מרובה עד שיפול בו מום להכי נגעו בה דלא משלם אלא רביע ורמב"ם פירש בענין אחר וזה עקר: מה שעשה עשוי וישלם מביתו. למאן דדאין דיבא דגרמי חייב נשלם מביתו בשביל שגרם הפסד לחברו מאן דלא דאין דיבא דגרמי מפרש מתני' דוקא שנשא ונתן ביד ויכה את חבירו משכחת לה כגון שהיה לו משכון למלוה וזה פטר את הלוה ובטל את המשכון בידו מיד המלוה והחזירו ללוה. ושמא

ב נולד לו מום בתוך שנתו. מותר לקיימו כל שנים עשר חדש. לאחר שנתו אינו רשאי לקיימו. אלא עד ל' יום: ג השוחט הבכור ומראה את מומו. ר' יהודה מתיר. ר"מ אומר הואיל והוא נשחט שלא על פי מומחה אסור: ד מי שאינו מומחה וראה את הבכור ונשחט על פיו. הרי זה יקבר וישלם מביתו דן את הדין. זיכה את החיי. וחייב את הזכאי. טמא את הטהור. וטהר את הטמא. מה שעשה עשוי. וישלם מביתו. ואם

ב בתוך שנתו. דלשנה. דידיה מגינן דאם נולד הבכור בניסן רשאי לקיימו עד ניסן אחר. ולא אמרינן מתשרי שסלחה שנת מגין עולם שלמה נמי שנת הבכור ומנה"מ דאמר קרא לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה איזהו שנה שנכנסה בחברותיה הוי אומר שנה של בכור. כלומר דכי אזלת אחר שנת הבכור הוי נכנס בחברתו. דכי הוי לבכור שנה אחת נכנסת שנייה למנין עולם מתשרי. וכתבו התו' גבי שכיר שנה בשנה דרשינן שכירות שנה זו אין משתלם אלא בשנה אחרת (כמ"ש הר"ב במשנה י"א פ"ט דב"מ) דרשינן בכל חד מענינא דקרא דגבי מעשר דכתיב שנה בשנה דרשינן שאין מתעשר מן החדש על הישן כו' (כמ"ש הר"ב במשנה ה' פ"ק דתרומות) וגריך לאוקמא הך שמעתא. בשנה בלא רגלים. שרגלים לחודייהו (בכל) שנה איכא בל תאחר כדאמר פ"ק דר"ה ע"כ: עד שלשים יום. מפרשינן בברייתא מפני הסכת אכילה לבעלים. ופירש י דהיינו כהן דזמנין דלא משכח כהן למיקבי' ליה. ואם ישחטנו מיד יסרח לפיכ' רשאי לקיימו שלשי' יום אחר שנתו והתו' פירשו דמיירי ביד כהן ואי"ל עכשיו לבשר ונתנו לו חכמים זמן ל' יום. אבל ישראל לעולם ממתין עד שימלא כהן ע"כ ועיין ר"פ דלקמן בבכור גמן המעשר כו'. ובריטא נמי דתנן מותר לקיימו כל ל' חדש אי נפל ביה מום סמוך לי"ב חדש כגון ט"ו יום משליימן לו עוד ט"ו יום אחר שנתו שיהא לו ל' יום מיום שנפל בו מום. כדאיתא בגמרא:

ג ומראה את מומו. לאחר שחיטה ונמלא קבוע. רש"י:

רבי מאיר אומר הואיל. והוא נשחט כו' פירש הר"ב סבר גזרינן כו'. ולא משום קנס. שנשחטו שלא על פי מומחה. דהא לא קתני הואיל ונשחטו. אלא קתני הואיל ונשחט משמע אפילו שחטו אחר ובהא לא שייך קנסא. הרא"ש בשם הרמב"ן ז"ל. והיינו טעמא דפסק הר"ב והרמב"ם כר"מ אע"ג שקי"ל ר"מ ור"י הלכה כר"י דהלכ' כר"מ בגזרותיו כמ"ש הר"ב רפ"ה דכתובות: מומחה פי' הר"ב במתניתין דלקמן והשם נגזר מן ומחה על יש (בבבר ל ד) שהוא לשון מיוסר. כמ"ש הר"ב במשנה ה' פרק א' דערובין: ד מי שאינו מומחה כו' פ' הר"ב מומחה הוא שנטל רשות מן הנשיא הוא הראש בא"י: הרי זה יקבר. גמ' ליתא הכא שמתא כר"מ דאסר לעיל אפילו מתחזי קבוע ומשני דלמא בדוקין שבעין ודברי הכל: וישלם מביתו. כתב הר"ב וכשבו' משלם כו' דממון המוטל בספק חולקין וכו' כ"כ רש"י. וכתבו התו' לאו משום דתיתי כסומכוס (דרפ"ה דב"ק ואינה הלכה) אלא תקנת חכמים בעלמא היא. ואע"ג דאיירי בכל מום אפי' ידוע שיתירנו מומחה על ידו מ"מ משיב ליה ספק קנת דשמא לא מזקיק ליה מומחה. וגם לא פליגי בין מום למום ואי הוה מיירי בדוקא הוה ניחא טפי. ע"כ. ומ"ש הר"ב דרמב"ם פירשה בענין אחר קאי אדרביע דבהמה דקה דמפרש טעמא כדי להחמיר על בעל הבהמה. לפי שגדל בהמה דקה בא"י שהוא אסור כדתנן במשנה ז' פ"י דב"ק. עכ"ד. וכן פירש י בלשון אחר וכן מסיק הרא"ש ודלא כהר"ב: מה שעשה עשוי וישלם מביתו. כתב הר"ב למאן דדאין דיבא דגרמי. היינו ר"מ דאסכחן דקנים שונג אטו מזיד בגיטין פ"ה דף נב ע"ב.

(ל"ל בלא)

רל"ב

א כפ' ביבה כז ב ב"מ ס"ג ע"ב נב ריש סוס"ס סי' ט"י סעי' ה ג חיי' סס סוס"ע ס סעי' ב כס: ג"ק ק' קיז ד סנהד' ו' לג' חיי' ע"ז חס' סנהד' ט ס"ס ס"ס סי' נפ סעיף ג

ואם היה מומחה לב"ד פטור מלשלם. מעשה בפרה שנטלה האם שלה. והאכילה ר"ט לכלבים. ובא מעשה לפני חכמים (גמ' ביבנה) והתירוה. אמר תודוס הרופא. אין פרה וחזירה יוצאה מאלכסנדריא. עד שחותכין את האם שלה. בשביל שלא תלד. אמר ר"ט הלכה חמורך טרפון. אמר לו ר' עקיבא. ר"ט פטור אתה. שאתה מומחה לב"ד. וכל המומחה לב"ד פטור מלשלם:

ה הנוטל שכרו להיות רואה בכורות. אין שוחטין על פיו. אא"כ היה מומחה. כאילא ביבנה. שהתירו לו חכמים להיות נוטל ארבעה איסרות בבהמה דקה. וששה בגסה בין תמים בין בעל מום. ו הנוטל שכרו לדון דיניו בטלים. להעיד

וטמא את הטהור. כגון שהשכחה לה שגגה ונתן ביד. כגון שהביאו לפניו טהרות לישא עליהן ואמר טמא הן ונפל סרך אחד והגיעו כאן כדי שלא יהא כאן עוד ספק ויטמאו דבריו. וטהר את הטמא. כגון שלקח פירות טהורות ועירבן עם פירות אלו שטהר הוא שלא כדין וטמאן: ואם היה מומחה לב"ד. שנטל רשות מב"ד ופטור דל[...] ליה אי... [...] בריאה בדיני: האם שלה. רחם שלה: והאכילה רבי טרפון לכלבים. ששאלו לו עליה. ואמר טריפה והאכילה לכלבים: שלא תלד. מפני שפרות וחזירות שלהן מעולין מאד ומוכרים אותן ביוקר ורוצים שלא ילדו במלכות אחרת כדי שיהיו צריכים להם. והוחזקו האם שלה ואינה מתה הלכך לאו טרפה היא: הלכה חמורך טרפון. הפסדת חמורך שאתה צריך למכרו. כדי לשלם דמי הפרה לבעלים: שמומחה אתה. חדא ועוד קאמר ליה. חדא דטועה בדבר משנה היא דמתני' היא באלו טרפות נטלה האם שלה כשירה. וקיימא לן דטועה בדבר משנה חוזר הדין ודינו אותו כראוי ואינו משלם. ועוד אפ"ה בשקול הדעת טעית דאסורך אסור ולא מניח למהדר ומגא שאת הפסדתו. אפי' הכי פטור אתה. לפי שאתה מומחה. ושקול הדעת היינו כגון תרי תנאי. או תרי אמוראי דפליגי. ולא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר. וסוגיין דעלמא כחד מינייהו ואזל הוא ועבד כאידך. מה שעשה עשוי ומשלם מביתו: אין שוחטין על פיו. דלמא משום אגרא קא שרי ליה: כאילא. שם חכם הדר ביבנה. וחסיד הוא ולא נחשד בכך. ובין אומר להו תמים ובין אמר להו בעל מום היה נוטל כל שכרו: ארבע איסרות בבהמה דקה ובגסה ששה. גסה כפיש טרחא להשליכה לארץ ולכפותה ולבדוק מומו הלכך שכרה מרובה: בין תמים בין בעל מום. ואע"ג דכי אמר ליה תם הוא לא אהני ליה ולא מידי. נוטל שכרו דאי לא שקיל אגרא אתו למחשדיה כי אמר בעל מום הוא. ומכאן דן רמב"ם על השוחטים לרבים שראוי להם. או שלא יטלו שכר כלל. או שיטלו שכר על הנמצא כשרה או טרפה כמו על הנמצא כשירה דומיא דהאי תנא דהבכור: הנוטל שכר לדון דיניו בטלים. דכתיב (דברים ד) ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים כאשר צוני ה'. מה אני בחנם אף אתה בחנם. וכרתני אשכנזי ראיתי שערוריה בדבר זה. שלא יעוש

כ"כ התוס' שם ע"א. ולפיכך חייב אע"פ שלא נשא ונתן בידו הב"י הלכה כתם כר"מ דקנים שוגג אטו מזיד. ואשכחן סתמא במשנה ד' פ"ה דגיטין דסתם כרבי יהודה דלא קנים. וברפ"ג דסנהדרין מוכח דעת הר"ב שפוסק כמאן דדאין דינא גרמי. והא דכתבתי במשנה ה' פרק ב' דב"ק דגרמא בנזקין פטור מלשלם. כבר חלקו התוס' שם דף כ"ב מאי איכא בין גרמא לגרמי. ושאר הפוסקים האריכו למעניתם. וכללן מהר"ר כהן ז"ל בפירושו לש"ע ח"מ סי' שפ"ו. ומ"ש הר"ב ומאן דלא דאין דינא דגרמי מפרש מתני' דוקא שנשא ונתן ביד כו'. והא דתנן מי שאינו מומחה וראה את הבכור ונשחט על פיו. הרי זה יקבר וישלם מביתו. (דלא מתוקמא בנשא ונתן ביד. דהא נשחט על פיו קתני תוס') התם קנס הוא דקנסי רבנן דלא ליתי לאשרי בוכרא אלא מי שהוא מומחה לפי שחכמה יתירה היא ראיית מומין דהא רב גידל היה י"ח חדש אצל הרועים להתבונן במומים. הרא"ש. ומ"ש הר"ב ואטמא את הטהור כו'. כגון שהביאו לפניו וכו'. כדי שלא יהא כאן עוד ספק כו'. ולמה היה לו לעשות כך הלכך הוי כמו מזיד למתני' ד' פ"ה דגיטין. תוס' שם: פטור אתה שאתה מומחה לב"ד. פי' הר"ב. חדא ועוד קאמר. חדא דטועה בדבר משנה הוא וכו'. וקי"ל דחוזר. וכיון דאי קיימא פרה הוה יכלי למהדר ביה ולאשרייה. משתכח שמה שאמר לאו כלום הוא וכו'. וזה שהאכיל לכלבים איהו הוא דאפסיד אנפשיה. רש"י אבל ברפ"ג דסנהדרין. משמע מדברי הר"ב דאפי' נשא ונתן ביד פטור. ושם כתבתי הטעם. ומ"ש הר"ב אי נמי בשקול הדעת כו'. היינו כגון תרי תנאי כו' מפורש יפה רפ"ג דסנהדרין: ה בין תמים בעל מום. כתב הר"ב ואע"ג דכי א"ל תם הוא. לא אהני ליה כו'. אתו למחשדיה. ופרכינן בגמ' א"ה כי אמר תם ושקיל אגרא נמי אתו למחשדיה דבעל מום הוא והאי דלא קשרי ליה סבר כי היכי דלשקיל אגרי זימנא אחריתי. ומתרי' דלא תקנו לו עוד שכר. אלא כי מייתי ליה בתר הכי כתם. ומני לא שקיל מידי. וכתבו התו' וא"ת אכתי אמרי האי תם הוא והאי דשרי ליה. לפי שאינו רוצה (לטרוח) פעם אחרת (וי"ל שלא חייבוהו חכמים לראות פעם אחרת) אלא דהם ראהו דאין יכול לטול עליו שכר. ועוד דבזה לא יחשדוהו לעולם שיתיר את האסור כדי להנצל מטורח של פעם שנייה. ע"כ: ו הנוטל שכר לדון דיניו בטלים פי' הר"ב דכתיב ראה למדתי וגו' כאשר צוני ה' מה אני בחנם כו'. עיין במשנה ה' פ"ד דאבות שפירשתי זה בשם הר"ן. וכתבו התו' וא"ת [...] כדמוכח בר"פ בתרא דכתובות. דכתורת אגרא. היינו [...] להשתדל לדונו יפה ולהפך בזכותו. כדאמר התם. אפילו לזכות את הזכאי ולחייב את החייב.

וט"ס

סנהדרין ג. / כ סנהדרין סס / נג / ג מיי' פ"ו מה' סנהד' טוש"ע ח"מ סי' כה / סע' ג / ד מיי' פ"ג מה' בכורות ש"ע י"ד סי' ש / סע' ט / ה כש / ו כתובות קס / קדושין כח / מיי' פכ"ג מה' סנהד' טוש"ע ח"מ סי' ט סע' ט

יבוש הרב הגסמך ראש ישיבה ליטול עשרה זהובים כדי להיות חני שעה על כתיבת ונתינת גט אחד והעדים החותמים על הגט שב זהובים או זהוב לכל הפחות לכל אחד ואיזה הרב בעיני אלא גזלן ואנס. לפי שהוא יודע שאינו נותנים בעירו גט שלא ברשותו והנותן הגט בעל כרחו צריך שיתן לו כל חפציו וחוסם אני לגט זה שהוא פסול. דהא תנן במתניתין המוציא שכר לדון דיניו בטלין. להעיד עדותו בטלה: להזות. מי חטאת על טמא מת: לקדש. לערב אפר חטאת במים חיים אל כלי: אפר. מקלה. אפר כירה קרויה אפר מקלה. כלומר אפר בעלמא שאין בה קדושה: אבל אם היה. זה רואה הבכורות. או זה הדיין או העד או המקדש כהן. והעבירו המוליכו עמו במקום טומאה וטמאהו מתרומתו ומפסידו שצריך לקנות חולין ולאכול ודמי חולין יקרי מדמי תרומה שהחולין רחויין לכל. ותרומה אינה רחויה אלא לכהנים טהורים: מאכילו. זה המוליכו ומשקהו. וסכו: ונותן לו שכרו כפועל. אם היה רגיל במלאכה כבדה. וקשה ומרויח בה הרבה. אומדים כמה אדם כזה רוצה ליטול. פחות תמה שהיה מרויח במלאכה כבדה ולהתעסק במלאכה זו שהיא קלה וכך נותן לו. וכן מותר לכל דיין ליטול שכר בטלה כשהבטלה נכרת ומפורסמת. ולוקח. משני בעלי הדין בשוה. ויותר מזה אסור: ז' החשוד על הבכורות. כהן החשוד להטיל מום בבכור: בשר לבאים. שאדום הוא. ומחלף בבשר עגל. וזמנין דמזכין בבכור עגל. תמים. ואומר שבשר לבי הוא. דאין לחוש לבלורה: ולא עורות שאינן עבודים. אבל עבודה זבינין מיניה. דאי

*להעיד כ"א עדותין עדותו בטילה בטלין. להזו' ב ולקד' ימימיו מי מער' ואפרו אפר מקלהאם הי' כהן וטמאהו מתרומתו ימאכילו ומ שקו וסבו יואם היה זקן מרביבו על החבורות ונותן לו שכרו כפועל: ז' החשוד על הבכורות. אין לוקחין ממנו בשר צבאים. ולא עורות שאינן עבודין. רבי

ומ"ם הר"ב ובר"מ אשכנז ראיתי שערוריה בדבר זה שלא יבוש הרב הגסמך ר"י ליטול י' זהובי' כדי להיות חני שעה על כתיב' ונתינת גט אחד כו' ומהר"ר משה איסרלש ז"ל בהגהותיו לש"ע א"ה סימן קנ"ד כתב עלי שאינו כלום. כי הוא מדמה דבר זה למה שאמרו המוטל שכר לדון דיניו בטלים. ואינו ראיה כי סדו' הגט אינו דין אלא למוד בעלמא וכהעדים הואיל ואתני עמהם שאם יקלקלו הגט ישלמו אותו. מכח זה מותר לה' לקבל שכ' הרב' או מטעם דהעדים אסורי' ליטול הגרוסה ע"כ. ואני אומר עוד דעל העדי' מעיקרא לאו קושיא. כי הא דכתב ב"י ח"מ ס"ס כ"ח בשם תשובה להרשב"א שלא אמרו המוטל שכר להעיד עדותו בטלה אלא בעדים שנעשו עדים כבר שהם מצווים להעיד. ולא רצו להעיד עד שנטלו שכר ודומיא דמוטל שכרו לדון מצוה על ב"ד לדון ביניהם לרעבו. אבל מי שאינו מחויב להעי' ומוטל שכר לילך ולהיות עד אינו בדין זה לפי דעתו ע"כ. והשתא דאתית להכי אף בדיין יש לומר כך שלא אמרו אלא בבאו לפניו לדין אבל בשקובעין אותו להיות קבוע לדון. זה אינו בכלל המצוה שבשאינו קבוע. היום יבואו לפניו ונמחר לפני אחר. ולפיכך כשנקבע רשאי להתנות בתחלת קביעתו לבטל שכר על כך ועל כך ובזה יוכל להתנות גם כן על החלילה. שאף מהרמא"י הל"ל החמיר לאסור בחלילה. כמ"ש בר"ם קס"ט. והתוס' כתבו דאכילו מי שיש לו אם מניח כל עסקיו ומשא ומתן שלו מסתברא דחשיב בטלה דמוכח. וכך העלה הכסף משנה בפ"ג מהלכות תלמוד תורה. ומסיק עוד דקיימא לן כל מקום שהלכה רופפת ביד ההלך אחר המנהג. וראינו

רל"ג

ר' סוס"ל פ"ש מי' לא סעי' יא בהגה
ב מיי' פ"ז מה' פרה הלכה ב כט:
מיי' פ"ג מה' בכורות הל' ה' סוש"ע סי' ש"ח

כל חכמי ישראל קודם זמן רבינו (ר"ל הרמב"ם שכתב בפי' המשנה פ"ד ממסכת אבות שלא לבטל שום דבר כלל) ואחריו נוהגי' לבטל שכרן מן הגבור. וגם כי נודה שהלכה כדברי רבינו בפירוש המשנה. אפשר שהכמיהו כן כל הכמי הדורות משום עת לעשו' לה' הפרו תורתך. שאלו לא היתה פרנסת הלומדים ומלמדים מצויים לא היו יכולים לטרוח בתורה כראוי והיתה התורה משתכח' מ"ו ובהיותה מצויה יוכלו לעסוק ויגדיל תורה ויאדיר. ע"כ דיינין בטלים כו' ולא תנן דינו בטל ועדותו בטל משום דלא אותו עדו' בלבד שידוע שנטל בו שכר הוא שבטלה אלא כל עדיות שהעיד וכל דיינו שדן אלא מ"כ ידוע שלא נטל בהן שכר והכי איתא בתוספת' דבכורות החשוד להיות נוטל שכרו ודן נוטל שכרו ומעיד כל הדיינין שדן וכל העדיות שהעיד הרי הן בטלין וגרסינן בירושלמי בפ"ק דסנהדרין כך היא מתני' החשוד להיות נוטל שכר לדון דינו בטלין הר"ן ספ"ב דקדושין: להזות ולקדש. אף על גב דקידוש קוד להזיה. לא זו אף זו קתני. וכן בעדות קודים לדין ה"נ אקדיש לדין מסוס לא זו אף זו ומיהו בדין ועדות איכא תלויים זה בזה שאפשר' שיהיה דין ואין כאן עדות כלל. משא"כ בהזייה וקידוש:

להזות ולקדש. פי' הר"ב להזות על טמא מת ולקדש לערב כו' דאלו להזיה ולמלאות סרי. כדפי' ספ"ב דקדושין: מי מערה. אינם מותרים לקדוש אלא מן המים חיים. לפיכך אמר מים האלו כאלו הם מי מערה. הרמב"ם: ובב' אהו גמרא. איהו גופיה היכי אזיל הא קעבר לנפש לא יטמא ומסיגין בשאר טומאה. דלא מוזהר עלייהו כגון נבילות. ומרליס: ונותן לו שכרו כפועל. פירש הר"ב אם היה רגיל במלאכה כבדה כו'. כמה אדם כזה רוצה לטול כו' והתעסק במלאכה זו שהיא קלה וכן פירש"י. ואף על פי שנמצא תגיע לו שכר לדון. כיון שמתבטל מלאכתו יכול לטול שכר: כ"פ בתוספת בפ"ה דב"מ דף ס"ח. אע"פי שבכאן דאו פירש"י מפני קושיא זו. ומפרשי' שנותנין לו שכר בטלה מאותה מלאכה ובטל לגמרי. ואינו עושה בשום מלאכה ועיין מ"ם ספ"ב דב"מ בשם המור. ושם העתיק הר"ב בפשוט בטל. דהכי תני התם בגמרא וכן בכאן אמר אבייי כפועל בטל שלאותה מלאכה. ומה שדקדק הר"ב לכתוב כמה אדם כזה. לא כתב כנספ"ב דב"מ לענין שכר השבת אבדה: ז' ולא עורות שאינן עבודים. כתב הר"ב. אבל עבודים זבינין כו'. שכר שמעי כי רבנן ומפסדיליה מגלי. גמרא י' וז"ל הרמב"ם פרק ג' מה"ב ויקבלו כפי רשעו.

ועיין לקמן ספ"ה: עורות של נקיבה. כתב הר"ב. ות"ק סבר כו'. וכי שיילו ליה מה חתוך כו'. לפי שהחתוך ניכר ואינו דומה ממש לנקבות. ובגמ' ואידך כי עכברי מידע ידיע: ובגדים וכן העתיק הר"ב. והכי איתא בגמ'. וג"א ואריג וכן העתיק הרמב"ם ופי' ר"ל באריג דב"מחוב"דומ לאריג ר"ל הלבדי: **חא"** אין לוקחין ממנו פשתן ירושלמי סוף מעשרו'. ופשתן לאו קסמין הוא ר"ר חנינא מפני זרעה. כ"מ פ"ח מהלכות שמטה: ואריג וכן העתיק הר"ב והכי איתא בגמרא וג"א ובגדים וכן העתיק הרמב"ם ופירוש ובגדים אלו שבכאן. ר"ל כעין בגדים. כגון הגדיליס שהן מעשה עבות מן הפשתים עצמו:

ט רבי שמעון אומר כל שיש בו זיקת כו' טעמיה דר"ש נמי משום קנס הוא דהא דבעבד עובדא כותיה (ומשו' הכא פסקו הר"ב והרמב"ם הלכה כר"ש) וקאמר טעמא בעובדא דעבד באיסורא דנופיה קנסינן ליה. והוה ליה לכ"מ להביא ראיה מזה כשנדחק בפי"ב מה"מ בפי' הירושלמי דאמר דר"ש קנס: **זיקת** שייכות וכבר באר"נו אותו בזכמות הרמב"ם: (**תרומת**) ומעשרות. והרמב"ם בפי"ב מהלכות מעשר העתיק תרומה ומעשר. וכתב וכן החשוד למעשר שני וכו'. ופירוש הכ"מ דהכי משמע מדקתני רש"א כל שיש בו זיקת תרומת ומעשרות אין לוקחין ממנו דאשני מעשרות קאי. ע"כ. וכן במשנה שבגמ' הבי' (תרומה ומעשרות. אבל קשיא לי דהא קי"ל דלא כר"מ דאוסר מעשר לזרים. כמ"ש הר"ב במשנה ד' פ"ט דיבמות. ואע"ג שאפשר דר"ש כותיה דר"מ ס"ל לזמש"ה נקט מעשרות מ"מ הרמב"ם לא ה"ל לכתוב חשוד על מעשר דהא אין כאן חשד שהרי הוא מותר לזרים כשאר חולין. ולומר שלאשה שנישאת לכהני דאסורה במעשר כדתנן בדפ"י דיבמות. וכתבתי שם דלתוס' מספקא להו. דאפשר דאף לרבנן קנסוה. ולהרמב"ם מפשט פשיטא ליה בריש ה' מעשר. ואיכא חשדא שימכור לה. אי משום הא אינו נראה דלאשה גופא דמתסרא ליתא אלא קנסא ומדינא שריא. ועוד מלתא דלא שכיחא הוא. לכך נראה לי דהרמב"ם שכתוב אסור ליקח דבר שיש בו זיקת תרומה ומעשר. אפילו הכי דגיס כו'. לא נתכוון למעשר ראשון כלל. אלא למעשר שני. שיפרש אחר כך באמרו. וכן החשוד למעשר שני וכו'. אלא שהעתיק דברי ר"ש ואח"כ מפרשו דמעשר היינו מעשר שני. ותדע שכן הוא. שהרי התחיל וכתב. מי שהוא חשוד למכור תרומה לשם חולין. אסור לקח כו'. ואי איתא דהא דכתב זיקת תרומה ומעשר. הר"ל למעשר ראשון. ה"ל להזכיר גם כן בתחלה. חשוד למכור תרומה ומעשר. אלא שהעתיק משנתינו שהתחילה החשוד להיות מוכר תרומה לשם חולין. וקאמר עלה ר"ש כל שיש בו זיקת תרומה ומעשרות. והעתיק דבריו וחזר ופי'. וכן החשוד למעשר שני. כלומר דהיינו זיקת מעשר שהזכיר בתחלת דבריו ובמתני' דלקתן תנן נמי מעשרות. וא"א לפרש אלא מעשר שני. דחומרא דחומה ליתא במעשר ראשון וא"ל דחדא נקטינן. ומיהו מעשר ראשון נמי איכא חומרא דאסור לזרים וכרבי מאיר. דא"כ לנקט מתניתין נמי תרומה. אלא לא איירי אלא בדבר שהוה לשביעית שמותר לזרים. והיינו מעשר שני. ואף הרמב"ם העתיקה בפ"ח מהלכות שמטה ומעשרות. ומסיק בה מעשר טעון הבאת מקום וירושה דמעשרות כלומר דגן תירוש ויצהר דמעשר קאמר. והשתא גירסת הספר תרומות נמי ניחא. דאיכא לפרושי הכי. ואחר שכתבתי זה. נזכרתי שבמשנה ג' פ"ט דתרומות. מדקדק הר"ש מדתנן מעשרות דמשמע ראשון ושני והוקשה לו מה שהוקשה לו. כמ"ש שם והשתא דאמרן הכא דמעשרות לאו דוקא תרי מעשרות. ניחא נמי התס' ול"ק ולא מידי:

* **החשוד** על השביעית אינו חשוד על המעשרות. גמ' זו דברי ר"ע.

אבל

דאי איתא דבכור הוא. לא הוה טרח ביה סבר שמעי בי רבנן ומפסדי ליה מנאי: לוקחים ממנו עורות של נקבה. דמידע ידיעי ותנא קמא דאסר סבר דלמא חתוך לזכרותיה ועביד ביה כמין נקבות וכי משיילי ליה מה חתוך זה שבמקום נקבות. אומ' עכברי' אבלוהו ואין הלכה כר"א: מלובן ומצוחי. פירשו בגמ'. דמלובן מצוחי קאמר. כלומר מרוחץ מצוחתו. ולא אריגן אי דבכור הוא. לא מפסיד טרחיה ולא מלבן ליה דסבר שמעי רבנן ומפסדי ליה מנאי דכיון דטרחיה זוטא הוא טרח. ומלבן ליה ולא קפיד עליה: אבל לוקחין ממנו טווי ובגדיס. דאי דבכור הוא כולי האי לא טרח בהו. דקפיד אטרחיה. דלמא מפסדי ליה מגיה: טווי ובגדיס. לאו בגדיס ממש קאמר דהשתא טווי גרידא לוקחין ממנו. בגדיס ארוגיס מבעיא. אלא בגדיס היינו לבדיס עשויס מצמר שאינן טווין. ח החשוד על השביעית. לזרוע לו לעשות סחורה בספיחי שביעית: סריקתוקן במסרק דכיון דטרחיה זוטא לא קפיד: אריג. לאו אריג ממש דהשתא טווי שרי אריג מבעיא: הרי בא לכלל טווי קודם לכן. אלא אריג היינו כעין שרשרות שעושין מפשתן שלא נטוה מעולם: **ט** אפילו מיס ומלח ומשום קנס: כל שיש בו זיקת תרומות. כל דבר שתרומה נוהגת בו. וכל. לאתויי קרבי דגיס שמערבין בהן שמן זית שיש בו זיקת תרומה והלכה כר"ש: * אין חשוד על המעשרות. ולוקחים ממנו תבואה בשאר שני השבוע. ואין מעשרין מהן ודאי. אלא דמאי. ושעמא דחשוד על השביעית אין חשוד על המעשרות וחשוד על המעשרו' אין חשוד על השביעית. לפי

רבי אליעזר אומר לוקחים ממנו עורות של נקבה. ואין לוקחים ממנו צמר מלובן וצואי אבל לוקחים ממנו טווי (ג"א ואריג) ובגדים: **ח** החשוד על השביעית. אין לוקחין ממנו פשתן. ואפילו סרק. אבל לוקחין ממנו טווי (ג"א ובגדיס) ואריג: **ט** החשוד להיות מוכר תרומה לשחולין. אין לוקחין ממנו אפילו מיס. או מלח. דברי רבי יהודה. ר"ש אומר כל שיש בו זיקת: גמרא תרומה תרומת ומעשרו' אין לוקחין ממנו: * החשוד על השביעי' אינו חשו' על המעשרו' החשוד על המעשרו' אינו חשוד על השביעי' החשוד

לפי שיש בכל א' מהן חומר שאינו בחברו • שביעי' איכ' צריכה להאכל לפני' מחומת ירושלים • ומעש' שני אינו נאכל אלא לפני' מן החומה • הלכך איכ' דחמיר ליה עונש מעש' מעונש שביעי' • ומעשר איתי ליה פדיון' ושביעי' כיון שנאסר' אין לה פדיון' הלכ' איכ' דחמיר עליה שביעי ממעש':

החשוד על זה ועל זה כיון דחשוד מדאורייתא • כל שכן דחשוד על הטהרות דמדרבנן הוא שיהא אדם אוכל חולין בטהרה : ויש שחשוד על טהרות • דרבנן ואינו חשוד לשביעית ולמעשרות דמאן דחשוד אדרבנן לא חשוד מדאורייתא :

פרק ה כל פסולי המוקדשים •

קדשים שנפל בהן מום אם מוכרין אותן ביוקר טובת הנאה להקדש הוא הלכך נמכרים באטליז • דהיינו שוק שמוכרים בו שאר בשר חולין • ושם נמכרין ביוקר : ונשקלין בליטרא • להמכר כדרך שהקצבים מוכרים בשר חולין • דמתוך שיכולים למכור ביוקר מוסיפים בדמים כשפודים אותם מן ההקדש : חוץ מן הבכור ומן המעשר • שאם נמכרים ביוקר הנאתן לבעלים • בכור הנאתו לכהן • דבשר בכור נאכל לכל אדם והכהן מוכרו ונוטל דמיו ולכהן קרי בעלים של בכור ומשום הנאת הדיוט לא מזלזלינן בקדשים לנהוג בהן מנהג חולין למכרן באטליז • אלא בביתו • ואף על פי שלא יקפדו עליהם בני אדם כל כך • ואין נשקלים בליטרא אלא באומד • ואם יפסיד אית לן בה : ושוקלים מנה כנגד מנה בבכור • שאם יש לו חתיכת בשר חולין שנשקלה בליטרא יכול לשקול בשר בכור כנגדה • אבל מעשר אין שוקלים מנה כנגד מנה דמחזי כאלו מוכרו • ובהמת מעשר אסור למכרה כלל משום דלא כתיב בה לא יפדה כדרך שכתוב בבכור אלא לא יגאל • ושנינו בספרי בכור שנאמר בו לא יפדה • הוא נמכר • מעשר שנאמר בו לא יגאל • אינו נמכר לא חי ולא שחוט ולא תמים ולא בעל מום : ב לא ימנה ישראל עם הכהן • לאכול עמו בחבור • מבשר בכו' בעל מום שאין נתנין על הבכו' אלא חבורה שכלה כהנים דכתיב (בן רבדי"ה) ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין • מה חזה ושוק כהנים אין ישראל לא • אף בכור בין תמים בין בעל מום כהנים אין ישראל לא : ובית הלל מתירין • ואפילו נכרי • דכתיב (דברים י"ב) כצבי וכאיל מה צבי ואיל • אפילו נכרי •

אף

לאכלו כולו ויסרים) נגעו בה ואוקמוה אדאורייתא דהא דכתיב • לא יגאל דילפינן מינה דלא ימכר • הכי כתיב (ויקרא כ"ז) והיה הוא ותמורתו יהיה קדש לא יגאל אימתי עושה תמורה מחיים אימתי אינו נגאל מחיים • הא לאחר שחיטה נגאל ורבנן הוא דגזרו : ושוקלין מנה כנגד מנה • לשון הרמב"ם כפ"א מה' בכורות • וכהנים שנמנו על הבכור מותרין לשקול מנה כנגד מנה • ע"כ • וכתב הכ"מ • ומפשטא משמע דאריש אקי דקתני דבכור בעל מום אינו נשקל בליטרא : בבבור כתב הר"ב • אבל מעשר אי • אסור למכרה כלל משום דלא כתיב כו' • אלא לא יגאל • ונמרינן גאולה גאולה מחרמים • כמ"ש הר"ב במשנה ב' פ' ה' דמעשר שני • ומ"ש הר"ב ושנינו בספרי בכור שנאמר בו כו' • אינו נמכר לא חי ולא שחוט • אסמכתא בעלמא דמדאורייתא לא מיתסר' מכירתו אלא תמים מי דומיא דתמורה • הכ"מ פ"ו מה"ב : ב ואפילו נכרי • עיין מ"ש במשנה ד' פי' ג' דזבחים ומנח' ב' פ' ד' דחולין •

אבל ר' יהוד או' • החשוד על השביעית • חשוד על המעשר' • דבאתריה דר' יהוד' שביעי' חמיר אולהו • כדתנן בפ"ג דדמאי: חשוד על הטהרות • פי' הר"ב דמדרבנן הוא שיהא אדם אוכל חולין בטהרה • וכן פרש"י • ול' הרמב"ם כגון טומאת אוכלים וטומאת ידים • וכיולא בהן • וז"ל בפ"ח מהל' שמטה שהאוכל הטמ' הזה שמכרו בחזקת טהור • אינו מטמא אחריו • אלא מד"ס ע"כ • ועיין במשנה ו' פ"ק דפסחים. ויש שהוא חשוד על הטהרות כו' • לפי שהחשוד במילי דרבנן אין ראוי לחשוד אותו במילי דאורייתא • אבל אם נחשד על טומאה דאורייתא • הרי הוא ג"כ חשוד על השביעית ומעשרות ולפיכך אמר יש שהוא חשוד על הטהרות (ולא אמר החשוד על הטהרות) הרמב"ם:

החשוד על זה ועל זה • חשוד על הטהרות • ויש שהוא חשוד על הטהרו' • ואינו חשוד לא ע"ז ולא על זה • זה הכלל • כל החשוד על הדבר • לא דנו ולא מעידו :

פרק ה כל פסולי המוקדשים [הנאתן להקדש] נמכרין באיטליז • (הרא"ש ל"ג) ונשחטין (גמ') באטליז ונשקלין בליטרא • חוץ מן הבכור ומן המעש' • שהנייתן לבעלי' • פסולי המוקדשין הנייתן להקדש • ושוקלין מנה כנגד מנה : ב ב"ש אומרי' לא ימנה ישראל עם הכהן על הבכור • ב"ה מתירין ואפי' נכרי •

בכור

קשה לשון זה הכלל כיון שאינו כולל הדינין השניין כבר אלא מלתא אחריתא הא פסיק ותני • ובפירוש הרמב"ם ומה שאמר זה הכלל עניינו מה שזכרתי לך שהחשוד על שום דבר בין מדרבנן בין מדאורייתא הרי הוא חשוד ג"כ על איסו' אחר שהו' כמותו באיסורו או פחות ממנו • אבל לא על איסור שהוא חמור ממנו בשום צד מן הצדדים • כמו שנתבאר במעשר ובשביעי' ע"כ • אבל אינו במשמע הלשון • וכן בנוסח שבא לידי מה"י נמחק : לא דנו ולא מעידו : עיין מה שאכתוב בזה בס"ד בפרק דלקמן משנה ד' :

פרק ה נמכרין באטליז כו' פסולי המוקדשין הנייתן להקדש • (פירש הר"ב דמתוך שיכולים למכרו ביוקר וכו') בגמרא אימת אילימא לאחר פדיונו הנאתן להקדש הנאתן לבעלים הוא • אלא לפני פדיונו נשחטים הא בעי העמדה והערכה (כדתנן במשנה ג' פרק בתרא דתמורה) לעולם לאחר פדיון ומאי הנאתן להקדש שדמעיקר' דכיון דשרי להאמר נמכרין באטליז ונשחטי' באטליז ונשקלים בליטרא • כפי ופריק מעיקרא : חוץ מן הבכור ומן המעשר • שהנייתן לבעלים • פי' הר"ב • לכהנים קרי בעלים של בכור • מסיים רש"י • ומעשר הנייתו מכירתו ביוקר לבעלים ישראל היא • ומשום הנאת הדיוטות כו' : וכן המעשר • ופרכינן בגמרא דמעשר בביתיה מי מזדבן • והתניא אינו נמכר לא חי ולא שחוט כו' • כמ"ש הר"ב לקמן ומשנינן במעשר בהמה של יתומים עסקינן משום הפסד אבדה (שאין יכולים

א מיי' פ"ח מה' מאכלות אסורות הל' ב' ומ' מ' מה' הל' יז' ומ' מ' מה' מעשר הל' יז' לא ביל' כפ' ובמ' עה' חולין קנג' תוספות ס' כל' כו' מיי' פ"ג מה' אסורי' זבחים ופ"ח מה' בכורות שושע יד' סי' ס"ו סעי' ג' נב: תפורה כל ה מיי' פ"ג מה' בכורות שושע י"ד ס' ס"ו סעי' ה

ומ"ש הר"ב וקרא דכתיב ובסרס וכו'. בבכור תמים דוקא משתעי. ואע"ג דבסוף משנה ז' דפרק דלעיל כתב דמדכתב ובסרס לשון רבים אף בעל מום במשמע. הא אמרינן בסוגיא דהכא. דבבעל מום כתיב (דברים י"ב) הטמא והטהור יחדיו יאכלנו. ומה טמא שאינו אוכל בקדשים קליס אוכל בבכור. זר שאוכל בקדשים קליס אינו דין שיאכל בבכור. וליכא למפרך מעבוד' דבאכילי' קאמרי' וכתבו התוס' דאתי ק"ו ומפיק מהקישא ונאכל לזרים. מאחר דמתוקמא היקשא דבחזה התנופה בהם. ועיין ברש פ"ט: אין מקיזין לו דם. פי' הר"ב דמתוך שאדם בהול על ממונו כו'. ומי אמרי' לר"י אדם בהול על ממונו והתנן (משנ' מ' פרק ב' דבילה) ר"י אומר אין מקרדין את הבהמה בי"ט אבל מקרצפים. אלמא לא גזר מתוך שאדם בהול אי שרית ליה קרצוף עבי' קירוד בבכור דאי שביק ליה מיית אמרינן אדם בהול על ממונו. הכא אי שביק ליה נערא בעלמ' הוא לא אמרינן אדם בהול על ממונו. גמ' פ"ק דפסחים דף י"א ומ"ש הר"ב אתי לימעבד במקום שעוש' בו מום דעבר אדאוריית' כמ"ש במשנ' דלק'. רבי שמעון אומר יהיו אע"פ שהוא עושה בו מום. אין כוונתו דמה שנא"ר כאן אע"פ שהוא עושה בו מום שיאחרע מום בשע הקזה בהכרח. לפי שמודה ר"ש בפסיק ריסיה ולא ימות. אבל הוא אומר שאין חוששים לס יאחרע בו מום אחר ההקזה. לפי שהוא דבר שאין מתכוין ולא נפל המום מחמת ההקזה בהכרח כדי שנדמה אותו לפסיק ריסיה. ולפיכך ביארו בגמרא שהלכה כמותו. דהא קי"ל כוותיה בדבר שאין מתכוין מותר. מפירוש הרמב"ם: ג הר"י זה לא ישחט עולמית. כתב הר"ב. מסוס קנס בו' (ועיין מ"ש בהשגה ה' פ"ז דנגעים) ואפילו עשה מום בבעל מום כו'. משמע דלהלכה כתב כן. דהא לסעמא דר"א לא אינטריך. דדלמא ר"א לא אמר אלא בתמיל מום כתם. ועוד שלא פי' דרבנן פליגי עליה בהא ודברי תימה הן דהא בסיפא דתנן כל שהוא לדעתו מפ' דלאתויי גרמא. ומפורש בגמרא דנפקא לן מכל מום כמ"ש שם והיינו לרבנן דפליגי בברייתא עם ר"מ. דר"מ סבר אף בעל מום אסרה תורה להטיל בו מום ודרים כל. כמ"ש הר ב. ורבנן דרשי לכולא קרא תמים יהיו לרצון כל מום לא יהיה בו. דמשמע תמים הראוי לך בכל מום לא תטיל בו. אבל בעל מום לא. ומפקו כל לגרמא. וכן פסק הרמב"ם בהלכות איסורי מזבח. והתוספות והרא"ש דקדקו. דאפילו על מום עובר לא אסרה התורה. אבל מדרבנן מיהא אסור. ומ"ש הר"ב קרי ביה לא יהיה כלומר היו"ד בשבא. והה"א בפתח. ואינו לשון לווי ואזהרה: טיבו מפורש במשנה ח' פ"ק דכתובות: והתירוהו פי' הר"ב שלא נתכוין לעשות נחת לישראל. שהרי אינו יודע שע"י מום שיעשה בו ישחט. אלא א"כ נפל מאליו. רש"י: הין התנוקות כו' וכתב הר"ב. דצריכא כו' דסרכיה דנכרי לא אכפת לן שהרי נהוג הוא באיסורין. וכן לשון רש"י. ואני תמה דמכדי הטלת מום בבכור איסור הוא לגביה ובסוגיא לא קאמר. אלא דלא אתי

אית: פסחים יא ב מיי' פ"ג מה' מעורות טומ"ע י"ל מי' ס"ג סמ"ע ו ג לק' שלחן ערוך סס טיא סס סעי' ה ה לה ו מיי' סס הל"ג שולחן ערוך סי' שיג סע' ב

אם בכור יהיה. וקרא דכתיב (במדבר י"ח) ובסרס יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין. בבכור תמים דוקא משתעי. שאחזו דם. חולי שהוא מסתכן. הו מרבוי הלם: אין מקיזין לו דם. ואפי' במקום שאינו עושה בו מום דמתוך שהאדם בהול על ממונו. אי שרייה ליה במקום שאין עושה בו מום אתי למעבד במקום שעושה בו מום: ובלבד שלא יעשה בו מום. שלא יסדיק ראש אזנו או גיד שפתיו. במקום שלא יוכל לחזור ולהרפא. דסברי רבנן כל שכן דאי לא שרייה ליה במקום שאין עושה בו מום. אתי למעבד אפילו במקום שיש בו מום: לא ישחוט עליו. הואיל והוא הטילו. עד שיפול בו מום אחר: יקיז אף במקום שעושה בו מום. אם הוא צריך להקיז מאותו אבר. ולא יניחנו שימות. ואע"פ שהוא הטיל המום בידו. ישחט עליו. והלכה כר"ש: ג הצורם. הפוגם. ובכאן איירי שפוגם אוזן הבכור כדי שיהיה חולין בידו: הרי זה לא ישחט עולמית. ואפילו נפל בו מום אחר משום קנס. לפי שעבר והטיל מום בקדשים שהמטיל מום בקדשי' סופג את הארבעי'. ואפילו עשה מום בבעל מום. דכתיב (ויקרא כ"ב) כל מום לא יהיה בו קרי ביה לא יהיה בו שלא יטיל בו מום ומדהוה לי' למכתב מום. וכתב כל מום. לרבות אפי' בעל מום שלא יטיל בו מום: כשיול' לו מום אחר ישחט עליו. ואפי' באותו מום עצמו אם מת המטיל את המום. בגו שוחט אחריו על אותו המום. דלדידי קנסו רבנן. לבריה לא קנסו רבנן. וכן הלכ': ושערו מדולדל. לפי שלא נגזז מעולם: קסדור. ממונה מהאלך: מה טיבו של זה. שהניחוהו להזקן כל כך: פגיון. סכין שיש לו שתי פיות קרוי פגיון: והתירוהו. אע"פ שהנכרי נתכוין להטיל בו מום. כיון דשלא מדעת ישראל עשה שלא נתכוין לעשות נחת רוח לישראל: רמה שהתירו והלך וצרם באזני בכורות אחרי'. כדי לעשות נחת רוח לישראל. נעשה כאלו אמר לו ישראל שיעשהו. ואסור: היו תינוקות משחקים. וצריכא לאשמועי' קסדור נכרי. ותינוקות. דאי אשמועינן קסדור. הוה אמינא בנכרי הוא. דשרי דליכא למגזר דלמא אתי למכרך ולמוד להטיל מום בקדשים דסרכיה

"בכור שאחזו דם אפילו הי"א מת. אין מקיזין לו דם. דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים יקיז. ובלבד שלא יעשה בו מום. ואם עשה בו מום. הרי זה לא ישחט עליו. רבי שמעון אומר יקיז. אף על פי שהוא עושה בו מום. ג הצורם באוזן הבכור. הרי זה לא ישחט עולמית. דברי ר' אליעזר. וחכ"א כשיולד לו מום אחר. ישחט עליו. מעשה בזכר של רחלים זקן. ושערו מדולדל. ראהו קסדור אחד. אמר מה טיבו של זה. אמרו לו בכור הוא ואינו נשחט אלא אם כן היה בו מום. נטל פגיון וצרם באזנו. ובא מעשה לפני חכמי' והתירוהו. ראה שהתירו והלך וצרם באזני בכורות אחרים. ואסרו. פעם אחת היו תנוקות משחקין בשדה. וקשרו גבות טלאים זה לזה.

ונפסקה

דסרכיה דנכרי לא אכפת לן · סברי נהוג הוא באסורין · אבל
קטן דאי סרייה ליה אתי למסר' איסא לא'ואי אסמוכי' תיבוקו'
הוה אמינא תבוק הוא דסרו רבנן · דמאן דחזי לא אתי למימר
נמי אי הוה סדי ביה גדול מומא הוה מסתרי · דקטן בגדול לא
מחלף · אבל נכרי גדול · דאתי
לאחלופי בגדול ישרא · אימא לא
צריכי : כל שהוא לדעתו אסו' ·
לאתויי גרמא כגון שיוליך הבהמ'
במקום שיש בו ברזל כדי שתכשל
בו ויפול בו מום : ושלא לדעתו
מותר · לאתויי אם היה ישראל
מסיח לפי תומו ואומר בפני
הנכרי · בכור זה אם נפל בו מום
היינו אוכלים אותו · ומעם הנכרי
והטיל בו מום · מותר : ד היה
בכור רודפו כו' הרי זה יסחט
עליו · ולא סנו אלא שבעטו בשע'
רדיפה אבל שלא בשעת רדיפה
לא : הראויין לבא בידי אדם · שיש לומר אדם הטילם בו · כגון
נסיות עינו נקטעה ידו נסדקה אזנו : רועים ישראל נאמנים
ישראל הרועה בהמתו של כהן נאמן לומר על המומין שנפלו
בבהמתו של כהן · שמאליהם אדעו ויאכלנו בעליו הכהן במומו
ולא חשדינן ליה שמא ע"י אדם בא זה המום בכונה ורועה זה
משקר · ובא להתיר · כדי שיסחטנו רבו כהן ויאכלנו ממנו -
שהישראל מותר לאכול מן הבכור בעל מום כשהכהן נותן לו
ממנו · בהכי לא חשדינן ליה דלגזימא מועטת כזו לא חייסינן
שיקר הרועה ויעבור עבירה בעבור הנאת לגזימא בלבד :
רועים כהנים · רועים שהם כהנים אין נאמנים כשרועים
בהמתן של ישראל דנחשד האי כהן רועה שהוא עצמו הטיל בו
מום דמימר אמר האי רועה לא שביק רבי לדידי ויהביה לכהן
אחריבא והוא הדין דכהן רועה אין נאמן להעיד על הבכור של
כהן אחר דחייסינן לגומלים דסבר אעידנו עכשיו · ויהא גומל
לי כשיתן לי ישראל בכור תם ואטיל בו מום ויבא כהן זה
ויעידני שמאליו נפל בו מום : רשב"ג אומר נאמן הוא על של
חברו ואינו נאמן על של עצמו · רשב"ג פליג את"ק וסבר דלא
נחשדו כהנים · אלא על בכור עצמו שכבר נתנו לו ישראל אבל
על של חברו בין רבו בין אחר לא נחשדו עליו : רבי

דלת"ק דוקא אינו נאמן כו' · ולא אתני כהן רועה ס"מ דס"ל דאפילו שאינו רועה נמי לא · ולישנא דגמרא וה"ה כהן לכהן דחייסי'
לגומלין · ומיהו רש"י מפרש לקמן בהא דאיכא בין ר"מ לת"ק דלת"ק ב' כהנים שאינם רועים נאמנים · ושנים שהם רועים אינם
נאמנים על של רבם · דלא חייסינן לגומלים אלא ברועים דקאי גביה וסבר אעיד את רבי · והוא יעידני כשיתן לי ישראל בעלמא
בכור · גם דברי הר"ב דלקמן בדעת הת"ק יש לפרש כך · ולפיכך יש לומר דדייק לכתוב כהן רועה לומר לאחר
דרועה אפילו שנים אינם נאמנים · ושאינם רועים כשהם שנים נאמנים · ודייק נמי לכתוב להעיד על הבכור של אחר לומר
שכשאינו אלא אחד המעיד · אפילו על אחר שאינו רבו נמי לא · וממילא דאפילו אינו רועה נמי · דאשם דרועה ליתא אלא ברבו ·
כך נראה לי ליישב דבריו שבאמת לשונו משמיענו דהא דכהן לכהן איכא בתרי גווני · אי בדוקא רועה · ואי"כ כשאינו רועה
דאפי' לאחר לא · ומתוך על המסקנא דרועה אפילו שנים לא · וכשאינו רועה כשהוא אחד לא מהימן : רבן שמעון בן גמליאל
אומר נאמן הוא כו' כתב הר"ב בין רבו בין אחר לא נחשדו עליו · ופסק ריטב"א כרשב"ג · ולא קשיא אהלכתא דסוף פרק ד'

דדמאי ה.חזריס שנב:סיס

לעיר

ונפסקה זנבו של אחד מהם והרי הוא בכורי· ובא מעשה לפני חכמי' והתירוהו · ראו שהתירו· והלכו וקשרו זנבות בכורו אחרי· ואסרו · אזה הכלל· כל שהוא לדעתו אסורי· ושלא לדעתו מותר : ד היה בכור (ס"א דוחפו) רודפו ובעטו ועשה בו מום · הרי זה (ס"א שוחטין) ישח' עליו כל המומי' הראוין לבא בידי אדם · רועים ישראל נאמנים ורועים כהנים אינן נאמנים· רשב"ג אומר נאמן הוא על של חברו · ואינו נאמן על של עצמו ·

רבי

ל"ו : ושלא לדעתו מותר · כתב הר"ב לאתויי אם היה ישראל
מסיח לפי תומו וכו' · ל' רש"י שלא שאלם הקסדור מה טיבו
אלא הם עצמם מסיחים לפי תומם כו' ד היה בכור · אין
מנגח · רודפו לאדם לנגחו · ובעטו אדם לבכור ועשה בו מום
יסחט עליו · ואפי' כהן לפי שלהגלתו נתכוון · רש"י · הרי זה
יסחט עליו · כתב הר"ב ל"ש כו' אבל שלא בשעת רדיפה · לא ·
גמר · פסיטא מהו דתימא לעריה (מה שרדפו) הוא דקא מדכר·
קמשמע לן : הראויין לבא בידי אדם · פי' הר"ב שי"ל אדם
הטיל בו · כגון נסיות עינו כו' שיש מומין שאין ראוין לבא בידי
אדם כגון בעל חמש רגלים · או עינו אחד גדול כשל עגל · או
קטנה כשל אווז · דהוי מום שאין אדם נחשד עליו · רש"י :
רועים כהנים אינן נאמנים · פי' הר"ב רועים שהם כהנים·
אינם נאמנים כשרועים בהמתן של ישראל וכו' ·
והוא הדין דכהן רועה אין נאמן להעיד על הבכור של כהן אחר
דחייסינן לגומלין וכו' · וכן לשון רש"י · וא"ע דמידי הוא טעמא
אלא משום דחייסינן לגומלין וא"כ מאי אריא כהן רועה אפילו
שאינו רועה נמי לא · וה"נ קאמרי להעיד על הבכור של כהן
אחר · וא"כ אפילו שאינו רבו וכיון דאף על שאינו רבו לא יעיד
אפילו שאינו רועה נמי · דהא לא שייך מימר אמר לא שביק
רבי לדידי כו' · וה"נ כתב הר"ב לקמן בדבור ר' מאיר אומר כו'

א מיי' פ"ב מה' בכורות הל' יב ס"ש ס"ל ס"ל סי' ס"ל סעי' ב ב סס סעי' ד ג מיי' סס' ס"ז ס"ש ס"ל ס"ל סעי' ג

ר"ל"צ

לעיר אמר אחד שלי חדש ושל חברי ישן כו' דחייסינן לגומלין
התם ששניהם לפניו וכידיהם למכור איכא חששא דגומלין
משא"כ הכא דלמיחש דמעיד עכשיו כדי שיגמול לו לאחר זמן
כשיבא לידו בכור ויטיל בו מום לחשש גומלין כי הא לא חיישינן
וכ"ש לפירש"י שכתבתי בהשגה
ח' פ"ב דכתובות דהיינו דדמאי
בשכלי אומנות בידו דמוכח דבא
למכור ולא להגביע ולכך
חיישינן לגומלי והיינו כדפרישית
דמשום שעכשיו גם הוא בא למכור הוא דאיכא חששא אבא
לאו הכי לא ולפי מה שאכתוב לקמן דלא פסק הר"ב הלכה
כרשב"ג אלא הכא בבכור דוקא מעיקרא לא קשיא הלכתא
אהלכתא כלל: רבי מאיר אומר החשוד על הדבר דהיינו
כהנים שנחשדו על הבכורות רש"י בגמ' דף ל"ה ומסיים הטור
ר"ס שי"ד מפני שיש להם בו טורח גדול לטפל בו עד שימות:
לא דנו ולא מעידו כתב הר"ב ואיכא בין ר"מ לת"ק דלר"מ
בכור כהן שנפל בו מום צריך שנים מן השוק להעיד
עליו ועוד אחד אפילו שאין כהן אין מועיל בו ותמיהני דהא
לא אמר ר"מ אלא החשוד וגמרא איכא ביניהו דרבי יהושע
בן קפוסאי דתני' ר"י בן קפוסאי אומר בכור ביד כהן צריך
שנים מן השוק להעיד עליו ופירש"י צריך שנים מן השוק שנים כל שהן ואפילו כהנים אבל כהנים שבביתו לא ת"ק אית
ליה דר"י בן קפוסאי דקאמר ת"ק (כהנים) דעלמא נאמנים ואפילו אבכורות דכהנים ולא חיישינן לגומלים אלא ברועה
דקאי גביה וסבר אעיד את רבי והוא יעידני כשיתן לי ישראל בעלמא בכור ור"מ לית ליה לריב"ק לגמרי דכיון דנחשדו
כהנים על הבכור לא דן ולא מעיד אפילו כהן דשוק ואפילו בכור ביד ישראל ע"כ וכ"כ התוספת דת"ק סבר כריב"ק ושנים
מן השוק דקאמר ריב"ק בכהנים איירי דישראל אפילו אחד מהימן ולר"מ כל היכי (דחשיד) אפילו שנים אין נאמנים
ע"כ ומ"ש הר"ב ולת"ק דוקא כהן אין נאמן וכו' ולעיל כתב כהן רועה וסס האריכתי ומ"ש הר"ב והלכה כרשב"ג
גמרא וא"כ בס"פ דלעיל דסתם לן כל החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו אין הלכה וכן מצאתי שם בגא"י בפי' הרמב"ם
שכתב עליו דהוא דעת ר"מ והוא דחוי כי העקר הוא אין אדם חוטא ולא לו ולפיכך החשוד על דבר דנו ומעידו
ע"כ וכן בחבורו פסק בכל דבר החשוד מעיד כמ"ש בפי"ב מהלכות מעשר ובפ"ח משמטה וספ"י מה' משכב ומושב ובפי"א
מהלכות עדות אבל ירא לי שהר"ב שלא דחאה מהלכה לא מפני שנמשך אחר הגוסח שבידינו מפירוש הרמב"ם שלא נזכר
בה כלום ונמשך הוא אחריו והגיה הדבר שתוס וסמך אדהכא אלא נ"ל שסובר שהיא הלכה פסוקה ולא פסק בכאן כרשב"ג
שיהא כן ההלכה בכל מקום אלא דוקא הכא בבכור וכדעת הראב"ד בהשגותיו בפי"ב מהלכ' מעשר שכתב ואם קבעו
הלכה כרשב"ג לענין מטיל מום בבכור שהוא קנס (כלומר מה שאינו נאכל עליו כדלעיל משנה ג') אבל לשאר איסורין חשוד
אין מעיד וסתם לן תנא בבכורות (ספ"ד) כר"מ וה"נ במשנה ו' פ"ד דדמאי לא האמינו לאומר איש פלוני נאמן אלא מטום
קל שהקילו באכסניא ע"כ וכ"כ הר"ב שם קל הוא כו' שאינן מונה דאל"ה אין החשוד מעיד על אחר וה"נ מוכח שם בראש
הפרק דבשבת אוכל על פיו וחשבה מוצאי שבת לא יאכל עד שיעשר והב"י בטו"ד סימן קי"ט מקשה אמתני' זו דחשבה מ"ש לא
יאכל והא החשוד נאמן על של אחרים (כלומר להרמב"ם שפוסק כרשב"ג בכל דבר) ואין לומר דהיינו מתניתין אתיא כר"מ
ולא קי"ל כוותיה שהרי הרמב"ם עצמו פסקה ברישא פי"ב מהלכות מעשר עכ"ל אבל ויהיה משנה ו' דאמרו בעמא דלא
האמינו לאומר איש פלוני נאמן אלא מ"ש קל הוא כו' לא קשיא שבבר תירץ זה בכ"מ משום דבעינן לאוקמא למתני' אפילו
כר"מ דהא סתמא מתניא ע"כ וז"ל הרמב"ם שם בפירושו העיקר אצלינו אין אדם חוטא ולא לו ולפיכך (ודאי)
לא יאכלו לאיש שאינו נאמן מפני שאין לו הנאה בזה הנאה קרובה מיד וכל זה כדי להקל עליו מפני שהוא גר ואינו
מכיר אנשי המדינה עכ"ל הנה סמכה על העיקר הזה שאין אדם חוטא ולא לו שהוא דלא כר"מ כמ"ש בשמו
ומש"ה דחוק הלשון דמסיים בו וכל זה כדי להקל כו' ואינו סובל לומר בה מה שמיישב הכ"מ בגמרא שאמרו הטעם כדי
לאוקמא אף לר"מ: ה נאמן הכהן לומר הראיתי בכור זה כו' כתב הר"ב ובלבד שיהיו לו עדים כו' שהכהנים חשודים
להטיל מום כו' אבל אין חשודים לאכול קדשים תמימים בחוץ מסיים הרמב"ם ספ"ב מה"ב מפני שהיא עון כרת ע"כ
כלומר והחשוד לדבר קל אינו חשוד לדבר חמור ממנו כדתנן ספ"ד ומ"ש הר"ב וכן נאמן הכהן לומר בכור זה נתן לי ישראל
במומו וכו' ואעפ"י שלא פרטו בשם לומר ישראל פלוני ואף על גב דבמשנה ה' פ"ד דדמאי תנן קח לי ממי שהוא נאמן כו' אינו
נאמן מאיש פלוני הרי זה נאמן התם לא אמר בתמא מני לאשתמוטי ולומר בעיני היה נאמן וכמ"ש הר"ב שם והכי איתא
הכא בגמרא והלכך אין להאמינו אלא כשפורט ואומר קח לי מאיש פלוני

רבי מאיר אומר החשוד על דבר לא דנו ולא מעידו: ה נאמן הכהן לומר הראיתי בכור זה ובעל מום הוא הבל

ע"ר אמר עם כ"ל שם סעי' ו

מה

על של עצמו אינו נאמן ואשתו ומי איכא נאמנת מפני שהיא כגופו והלכה כרשב"ג: ה הראיתי בכור זה לחכם ואמר לי
שמום קבוע הוא ושוחטו ובלבד שיהיו לו עדים שלא הטילו בו שהכהנים חשודים להטיל מום בבכור כדי למוכרו
ולהאכילו בחולין אבל אין חשודין לאכול קדשים תמימים בחוץ ולומר על מום עובר שהוא קבוע וכהן שהוא מומחה
נאמן לדון על מום הבכור שהוא קבוע ולהתירו וכן נאמן הכהן לומר בכור זה נתן לי ישראל במומו שהוא עשוי להגלות אם
נתנו לו ישראל במומו אם לאו ומלתא דעבידא לאגלויי לא
משקרי בה אנשי: הבל

הכל נאמנין על מומי המעשר. הכהנים חייבים להפריש מעשר בהמה כישראל. והכל נאמנים לומר על מוס שנעשה בבהמות מעשר דשלא בכונה היה. ואפילו הבעלים. מינו דלאי בעי שדי ביה מומא בכולה עדריה קודם שיעשר ונמצא המעשר בעל מוס: שנסמית עינו שנקטע ידו דהיינו מוס מובהק: בני הכנסת. כלומר שאינן חכמים וכני מילי במקום שאין יחיד מומחה אבל במקום שיש יחיד מומחה אינו נשחט אלא על פי מומחה. ואפי' במוס מובהק דומיא דהפרת נדרי שבמקום שיש יחיד מומחה אין ג' הדיוטות מועילים: אפילו היו שם עשרים ושלשה. אפילו היתה סנהדרין במקום. ואין שם אחד שבטל רשות להתיר מומי הבכור. אינו נשחט על פיהם ואפי' במוס מובהק עד שיהיה שם מומחה. ואין הלכה כרבי יוסי: ן השוחט את הבכור. ומכר מבשרו: ונודע לנו שלא הראהו לחכם. מה שאכלו. הלוקחים אכלו: ויחזור לשם את הדמים. משום קנס. שהאכילם בשר איסור: ומכרוהו. הלוקחי' לנכרים הואיל ולא גרם להם איסורא ישלמו לו דמי טרפה כמו שהיא נמכרת בזול. והוא יחזיר להם את המותר. וגבי בכור לא תני מכרוה לנכרי' דבכור תמים אסור בהנאה:

פרק ו על אלו מומין: נפגמה. אין פגימה בלא חסרון אבל סדק משמע נמי בלא חסרון ושיעור פגימה. כדי שתחגור בה לפורן: הסחוס. תנוך האזן שקורין טנרי"ס בלע"ז: אבל

אלו מומין שוחטין הבכור. כתב הר"ב דילפינן מקראי בכלל ופרט וכלל. גמרא ואימא מה הפרט מפורש מומין שבגלוי ובוטל ממלאכתו. ואינו חוזר. אף כל מומים שבגלוי ובוטל ממלאכתו. ואינו חוזר. אלמא תנן נפגמה אזנו ומשני כל מוס רע רבוי הוא. פירש"י. ולא דרשינן ליה בכלל ופרט. ע"כ. ועיין כיולא בזה ריש פרק ז' דבכא קמא ופרכינן א"א מומין שבסתר נמי. אלמא תנן (משנה ד') חיטין החלוטות וכו' והפליטיות שנעקרו. נעקרו אין נפגמו ונגממו לא בעינן מוס רע וליכא פירש"י מוס רע לא מקרי. אלא בגלוי שמבוולו. ע"כ. א"ה מוס עובר נמי אלמא תנן ולא מן העור. א"כ פסח ומור למה לי: נפגמה כתב הר"ב שיעור פגימה. כדי שתחגור בה לפורן. רש"י: הסחוס פי' הר"ב תנוך האזן שקורין טנרים וכן פירש"י. ועיין פ"ז דפסחים משנה י"א. וז"ל התוספות (ובדל) האזן (עמוס ג' י"ב) מתורגם (הסחוס) דאודנא. ע"כ. ואם כן הא"א ערשית אבל

"הכל נאמנים על מומי המעשר. "בכור שנסמית עינו. שנקטעה ידו. שנשברה רגלו. הרי זה ישחט ע"פ שלשה בני הכנסת רבי יוסי אומר. אפי' יש שם עשרים ושלש' לא ישחט אלא ע"פ מומחה: ן השוחט את הבכור (נמ' ל"ג) ומכרו. ונודע שלא הראהו. מה שאכלו אכלו. והוא יחזיר להם את הדמים. ומה שלא אכלו. הבשר יקבר. והוא יחזיר להם את הדמים. וכן השוחט את הפרה. ומכרה. ונודע שהיא טרפה. מה שאכלו אכלו. ויחזיר להם את הדמים. ומה שלא אכלו. הן יחזירו לו את הבשר. והוא יחזיר להם את הדמים. מכרוהו לנכרי. או הטילוהו לכלבי. ישלמו לו דמי הטרפ': **פרק ו על** אלו מומין שוחטין את הבכור. "נפגמה אזנו מן הסחוס. אבל

היתומים במס' ערכין ד' כ"ג בגדר שהודר ברגיס קא מפלגי מ"ס יש לו הפרה ומ"ס אין לו הפרה וכו'. עוד שנית שם: אלא ע"פ מומחה. למומי בהמה. הרמב"ם. ועיין בפירוש הר"ב פרק דלעיל משנה ד: ונודע שהיא טרפה. פי' שנטרפה בודאי דאלו מספק כל בהמה בחזקת שאינה טרפה וא"ל בדיק. דבדיקת (סירכות דבריאה) אינן אלא מדרבנן. אבל בבכור תנן ונודע שלא הראהו שאע"פי שאפשר שיש (בו) מוס. שתיא בחזקת שאין (בו) מוס. ועוד אפילו נמצא בו מוס כיון שנשחט שלא על פי מומחה אסור כדאשכח הלכתא כר"מ משנה ג' פ"ד מהר"ר פאלק כהן בפי' הש"ע ח"מ סי' רל"ד: מכרוהו לנכרים כו' כתב הר"ב וגבי בכור לא תני מכרוהו לנכרים דבכור תמים אסור בהנאה. ואני תמה שאע"פ שאסור בהנאה אינו תופס את דמיו שאין לך דבר שתופס את דמיו להיות כמוהו. אלא ע"ז ושביעית. כמ"ש הר"ב בסוף משנה ט' פ"ב דקדושין. אבל כ"ל דהיינו טעמא דלא תני גבי בכור תשוש דאע"ג דכמומו שרי. אפילו לנכרים. כדתנן במשנה ב' דפרקין. מ"מ לא שכיחא למעבד הכי לפי שישראל קדושים הן ומחבבים דבר שהיה עליו קדושה שלא להאכילה לנכרי ולכלב. והואיל ולא שכיח אע"ג דשרי לא בעי למתני. ותני לה גבי טרפה וה"ה בבכור אי אתרמי הכי (ול' מכרוהו דייק דקאי אבכור): ישלם לו דמי הטרפה. פי' הר"ב כמו שהיא נמכרת בזול. כלומר שכן דרך טרפה שנמכרת בזול. והא ודאי אאם מכרה ביוקר שמחשב כפי הדמים שקבל. וזהו שכתב הרמב"ם כפי"ז מהלכות מכירה יחשוב עם הטבח על דמי הטרפה וכו':

פרק ו על אלו מומין שוחטין הבכור. כתב הר"ב דילפינן מקראי בכלל ופרט וכלל. גמרא ואימא מה הפרט מפורש מומין שבגלוי ובוטל ממלאכתו. ואינו חוזר. אף כל מומים שבגלוי ובוטל ממלאכתו. ואינו חוזר. אלמא תנן נפגמה אזנו ומשני כל מוס רע רבוי הוא. פירש"י. ולא דרשינן ליה בכלל ופרט. ע"כ. ועיין כיולא בזה ריש פרק ז' דבכא קמא ופרכינן א"א מומין שבסתר נמי. אלמא תנן (משנה ד') חיטין החלוטות וכו' והפליטיות שנעקרו. נעקרו אין נפגמו ונגממו לא בעינן מוס רע וליכא פירש"י מוס רע לא מקרי. אלא בגלוי שמבוולו. ע"כ. א"ה מוס עובר נמי אלמא תנן ולא מן העור. א"כ פסח ומור למה לי: נפגמה כתב הר"ב שיעור פגימה. כדי שתחגור בה לפורן. רש"י: הסחוס פי' הר"ב תנוך האזן שקורין טנרים וכן פירש"י. ועיין פ"ז דפסחים משנה י"א. וז"ל התוספות (ובדל) האזן (עמוס ג' י"ב) מתורגם (הסחוס) דאודנא. ע"כ. ואם כן הא"א ערשית אבל

א לו: מיי' פ"ו מה' בכורות הל' ט ב תיי' פ"ת סס הל' ב טוש"ע י"ד סי' סס סעי' ב ג מיי' פ"ב מה' טוש"ע י"ד סי' ס סעי' ב ד מיי' פ"ח מה' מחיר טוש"ע ס"ת סי' רל"ד סעי' ב ה מיי' פ"ז מה' נישת מקדש הל' ב

רל"ד

אבל לא מן העור. נסדקת. אף על פי שלא חסרה. נקבה מלא כרשינה או שיבשה. איזו היא יבשה. כל שתנקב ואינו מוציאה טפת דם. רבי יוסי בן משולם אומר יבשה שתהא נפרכת: ב ריס של עין שנקב. שנפגם. חרי בעיניו. דק תבלול חלזון נחש ועינב. ואיזהו תבלול. לבן הפוסק בסירא ונכנס בשחור. בשחור ונכנס בלבן אינו מום. שאין מומין בלבן: ג חורוד. והמים הקבועים. איזהו חורוד הקבוע. כל ששהה שמונים יום. רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר. בודקים אותו שלשה פעמים בתוך שמונים יום. ואלו הם (ס"י מוס) מים הקבועי. אבל לחויבש של גשמים. לחויב של שלחים. אבל היבש ואחר כך אבל הלח אינו מום. עד שיאבל היבש אחר הלח.

ד חטמו

אבל לא מן העור. דעור הדר בריא ולא הוי מומא. והא עור היינו אליה רכה של אזן: נקבה מלא כרשינה. שיש בחלל הנקב שיעור גרגיר של כרשינה בין שנקבה ארוך בין עגול. אם יש בכולו. כדי להצטרף בחללו כשיעור גרגיר של כרשינה. הרי זה מוס: שתהא נפרכת. נעשית פרוכים ושתיתים כשממשמשים בה. ואין הלכה כרבי יוסי. וכל הני מומין דחשיב במתניתין. שסוחטין עליהן את הבכור ילפי מקראי דכתיב (דברים ט"ו) וכי יהיה בו מום כל לבן פסח או עור. פרט. כל מום רע חזר וכלל. כלל ופרט וכלל. אי אתה דן אלא כעין הפרט. מה הפרט מפורש מומין שבגלוי ואינו חוזר. אף כל מומין שבגלוי ואינו חוזר: ב ריס של עין. עפעף של עין: חרי בעיניו. כלומר חרי שיש בעיניו. דק טיל"א בלע"ז. חלזון ונחש. היינו חלזון היינו נחש. וקורהו נחש שעשוי מנומר כנחש והוא בשר נוסף הנמשך וחופה קצת מן השחור שבעין וקורין לו בערב טפרא. כמו שקורין לצפורן טפרא לפי שהוא חופה את העין כדרך שהצפורן חופה בשר האצבע: ועינב. שיש בעינו כגרגיר של ענב: לבן הפוסק בסירא. היינו שורה שבעין סביב השחור שמשם מראית העין באה. ואם חוט לבן יוצא מן הלבן שבעין ופוסק אותה שורה ונכנס בשחור. הוי מוס: שחור ונכנס בלבן. אם חוט אחת שחור יוצא מן השחור שבעין ופוסק בסירא ונכנס בלבן אינו מום: שאין מומין בלבן. דלאו עין הוא אלא שומן העין: ג חורוד. מין טיפין לבנות בעין תרגום לבן חיור: והמי. יורדים אל העין מונעים הראות: הקבועים. אתרוייהו קאי אחורוד והמים: בודקין אותו ג' פעמים. בתוך שמונים יום. בכל כ"ז יום שהוא שלים. הזמן של שמונים יום. בקירוב בודקים אותו אם אלך החורוד. ואם אלך אע"פי שאחר מונילו פ' יום מיום שחזר ואין החורוד קבוע על שעמוד פ' יום. ואם לא בדקו אותו בתוך פ' יום. אף ע"פ שנמצא החורוד. אם ביום שמונים לא הוי מום. דשמא בינתי' הלך וחזר והלך. כר' חנינא בן אנטיגנוס: שלו הן המים הקבועים. כלומר במאי ידעינן אי קבועי. אם כל לח ויבש של גשמים. אם האכילוהו לרפואה תבן וחציר שקורין פיינ"ו בלע"ז: לח. הגדל באדר וחצי ניסן: ויבש הגדל באלול וחצי תשרי: ושל גשמים. היינו שגדל בשדה בית הבעל. ומתניתין חסורי מחסרא והכי קתני אכל לח ויבש של גשמים הרי זה מוס. של בית השלחין אינו מום. ודגשמים ומי אכל יבש ואחר כך אכל לח אינו מום עד שיאכל יבש אחר הלח: של בית השלחין. ארץ הצריכה להשקות לא אי רפואה. ולא בדקינן ביה: אכל יבש ואח"כ לח לרפואה אין זו רפואתו ואע"פי שלא נתרפא. בכך: אינו מום עד שיאכל יבש אחר שלא זו היא דרך רפואתו. תבן וחציר הגדל באדר וחצי ניסן. מאכילים אותו באדר וחצי ניסן. ותבן וחציר הגדל

ועיין בפירושו לריש מועד קטן:

ד חטמו

הגדל בחלול וחלי תשרי • מחכילין אותו בחלול וחלי תשרי • דלא שחטינן ליה עד שיעברו ג' לו כל ימי הקן ויבדוק בסימיה • ואם לא נתרפא הוי מום • ולריך שיאכל מהם לא פחות מכגרוגרת בכל סעודה וסעודה כל שלש חדשים בתחלת הסעוד' ולאחר שתה • ולא יהיה כפות בשעה שאוכל העשבים הללו לרפואה • ולא יהיה יחידי • אלא פס מבירין • בשדה ולא בתוך העיר • ואם שלטו כל התגאים הללו ולא נתרפא הוי מום ושוחטין עליו: ד חוטמו שנקב וכו' • והוא שנקבו מחיצות החלוטות של חוטם שהנקב גדול מבחוץ • אבל אינו גדול אלא מבפנים כגון שנקבה מחילה והולקת את החוטם • אינו מום • שסתר הוא • ואנן ילפינן מכלל ופרט וכלל דמומין שבגלוי בעינן: שנפגם • ויש בו חסרון: שנסדק • ואין בו חסרון ושיעור פגימה כדי שתתגור בה לפורן: שפתו • שורש חיצונה של שפה • כלומר חולה החיצון: חיטיו

ד חוטמו שנקב • שנפגם • שנסדק • שפתו שנקבה שנפגמה שנסדקה • חיטיו החצונו' שנפגמו או שנגממו • והפנימיו' שנעקרו • רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר • אין בודקין מן הבית אימות ולפנים • אף לא את הבית אימות: ה נפגם הזובן • או עריה של נקב' במוקדשי' נפגם הזנב מן העצם אבל לא מן הפרק • או שהיה ראש הזנב מפציל עצם • או שיש בשר בין חוליא לחוליא מלא אצבע • אין לו ביצי' יאו אין לו אלא ביצה אחת • רבי ישמעאל אומר אם יש לו שני כיסין יש לו שני ביצים • אין לו אלא כיס אחד אין לו אלא ביצה אחת • רבי עקיבא אומר מושיבו על עכוז • וממעך

החצונות • הסימים שבחלצע הפה: שנפגמו • נחסרו: נגממו • נימוקו ולא נשאר מהם אלא רושם מועט • ואינן בולטות • כמו שרגילים לראות: והפנימיות • סימים הגדולות שקורין מסילות"ם • שנעקרו לגמרי • אבל נפגמו ונגממו לא הוי מום: אין בודקין מן הבית אימות ולפנים • סימים הגדולות שאחת גדולות בשתים ועשויות כתלמות • משם ולפנים אינו נחשב מום מפני שהוא סתר • והן עצמן שנעקרו לא הוי מום • ואין בלבה כר"ת בן אנטיגנוס: ה הזובן • הגרתק שהגיד של בהמה חבוי בו • כשנפגם הוי מום דלא הדר בריא • אבל מיטל לא הוי מום דחוזר לאיתנו: עריה של נקבה • בית הפרוה הבולט לתוך וגדלה על שאר שטח הגוף: במוקדשים • בשאר קדשים שיש בהן נקבה • כגון שלמים דאלו בכור ליכא נקבה: אבל לא מן הפרק דנפל בין הפרקי' מעלה ארוכה • כשלא נחתך כל הזנב: או שהיה ראש הזנב מפציל עצם • הזנב התלוי למטה נקלף העור ובשר ונשאר העצם מגולה • שוב אין מעלה ארוכה בחליל וברגש הזנב הוא: מפציל • כמו אשר פצל • פ"א שנחלק הזנב בקצהו לשתי זנבות ובכל אחת משתיהן עצם: בין חוליא לחוליא מלא אצבע • שחוליות של זנב רחוקות זו מזו מלא אצבע דסייט רוחב גודל: ן אין לו ביצים או אין לו אלא ביצה אחת • מתניתין חסורי מחסרא וה"ק • אין לו שתי ביצים בשתי כיסין אלא בכיס א' • א"נ שני כיסין וביצה אחת הרי זה מום: ר' ישמעאל אומר אם יש לו ב' כיסי' • אסיפא פליג דקאמר ת"ק אם אין לו אלא ביצה אחת ושני כיסין הוי מום • לא היא • דכל שיש לו שני כיסין בידוע שיש לו שתי ביצים • אבל אריסא תורה דכי אין לו אלא כיס א' כיון שאין לו אלא ביצה אחת דמי: רבי עקיבא אומר • בידוע לא אמרי • אלא מושיבו על עכוז גרסינן • ולגמתא נפ' כילד מעברין ד' נ"ד • אכוז תגן • או עכוז תגן • על עגבתו אחת מושיבו; את הבכור שאין לו אלא ביצה אחת

ד חוטמו שנקב • וז"ל הרמב"ם בספ"ז מהלכות ביאת מקדש • כל עלם שבגלוי שנחרן בו חרן • הרי זה בעל מום • והוא בכלל חרון האמור לק' בתורה • ועיין תשמיש • : שנגממו • דנגמם ממילא מסמע ולא בידי אדם • אבל היכא דתגן גומם מפ' הר"ב כורת כמ"ש במשנה ד' פ"ב דכלאים • ולשון הרמב"ם בכאן • נגממו • הוא שנחתכו ונימוקו וכו' : והפנימיות שנעקרו • שהרי בעת שפותחת פיה ונווחת • הן נראין חסרון • הרמב"ם פ"ב מהלכות אסורי מזבח: ה נפגם הזובן • כתב הר"ב • אבל ניטל לא הוי מום דחוזר לאיתנו • ומעשה שהיה • ובא תתמה שהרי בטרפות אחה מולא כן בניטל הסחול כמו שפי' הר"ב במשנה ב' פ"ג דחולין: מפציל עצם • פי' הר"ב נקלף שער והבשר כו' • וכן פי' רש"י • והקשו התוס' • דאין זה לשון המשנה והגמרא • והל"ל נקלף • ופירשו כפירוש האחר שכתב הר"ב • וכן פירש הרמב"ם: ו אין לו ביצים • כתב הר"ב • דח"מ דה"ק אין לו ביצים בשני כיסים • פירש"י • דכל בהמה יש לה לכל ביצה כיס א' לפי שהכיס חלוק בחלצעיהו ומבחוץ ניכר • שהרי בחלצע הוא משקע • ונראית בו שורה העמוקה • ע"כ • והא דכתב דכל בהמה • לא למעוטי אדם • דהא תנן בפירקין גבי מומי אדם • מי הא דהכא • ובעתיקה הרמב"ם בפ"ז מהלכות ביאת מקד' כדמחסרינן לאתני' דהכא ועיין מ"ש לקמן • אלא נקט רש"י בהמה • משום דבבהמה איירינן: רבי עקיבא אומר מושיבו על עכוז • וכו' • כתב הר"ב • וכן הלכה וכ"כ הרמב"ם וג"ל טעמו דס"ל דר"י ור"ע • במלתיה דת"ק פליגי • והלכה כר"ע מחברו • אבל הרא"ש כתב בשם הרמב"ן דמסתברא לן דהלכתא כת"ק דאמר ב' כיסים וביצה אחת הוי מום • ולא בעי מיעוך • והיינו דאיכא בין ת"ק לר"ע :

עכוז לשון הר"ב עכוזו גרסינן ולוגמתו בפרק כילד מעברין עכוזו תגן וכו' דף כ"ג בסוגיא דבני יהודה דייקי לישנא ואמתניתין דהכא אתמר הא מלתא • ולפיכ לא דייק הר"ב בלישניה שכתב

רל"צ

אבכורי' לט: מיי' פ"ו מה"ב"ה הא בשם לד' ו"ל סי' לט

וממעך · אם יש שם ביצה · סופה לצאת · מעשה שמיעך ולא יצאת ונשחט ונמצא' דבוקה בכסלים · והתיר רבי עקיבא · ואסר ריב"ן: **ז** בעל חמש רגלים או שאין לו אלא שלש · ושרגליו קלוטות כשל חמור · והשחול והכסול · איזהו שחול שנשמטה ירכו · וכסול שאחת מירכותיו גבוה: **ח** נשבר עצם ידו ועצם רגלו · אע"פ שאינו ניכר · מומין אלו מנה אילא ביבנה · והודו לו חכמים · ועוד שלשה הוסיף · אמרו לו לא שמענו את אלו · את שגלגל עינו עגול כשל אדם · ופיו דומה לשל חזיר · ושניטל רוב המדבר של לשונו · ובית דין של אחריהן אמרו הרי אלו מומין: **ט** מעשה שהלחי התחתון עודף על העליון · ושלח רשב"ג לחכמים ואמרו הרי זה מום · אזן הגדי שהיתה כפולה · אמרו

בשני כיסין: וממעך · וממשמש בכיס ובכסלים: אם יש שם ביצה אחת סופה לצאת · ואם אינה יוצאה הוי מום: והתיר ר' עקיבא דהוי מום הואיל ולא מצאה במקומה כשמיעך ומשמש · וכן הלכה: **ז** בעל חמש רגלים או שלשה דחשבינן ליה בעל מום ולא טרפה · הני מילי כשיתר · או חסר בידיו דהיינו אותם שלפני הראש · אבל חסר רגל · או יתר רגל מרגליו האחרונים · הויא טרפה ואסורה באכילה: קלוטות · עגולות · ואפילו הן סדוקות הוי מום · דפרסות בהמה טהורה אינן עגולות: שחול · שנשמטה ירכו תרגום משיתאו שחלתיה: כסול · דרך הבהמה שהירך מחוברת לאליה סמוך לכסלים · ולא למעלה מן הכסלים · וזו הירך על גבי הכסל: **ח** אף על פי שאינו ניכר כשהוא עומד שאין השבר נראה · אבל ניכר כשהוא מהלך שהוא צולע · דאי אינו ניכר כלל לא הוי מום: מומין אלו · נשבר עצם ידו ועצם רגלו שהוזכרו למעלה: אילא · שם חכם: עגול כשל אדם · דלאו היינו אורחא · שיהא גלגל עין עגול: רוב המדבר · היינו אותו קצת הלשון שאינו מודבק לתלקוחיו: ובית דין של אחריהן אמרו הרי אלו מומין וכן הלכה: **ט** מעשה שהלחי התחתון · משום דתנן לעיל דפיו דומה לחזיר פליגי רבנן עליה דאילא · קא משמע לן השתא דלא פליגי רבנן עליה אלא בשפתו העליונה עודפת על התחתונה · אבל שפתו התחתונה עודפת על העליונה מודין רבנן דהוי מום · ומעשה נמי שהלחי התחתון עודף על העליון ואמרו חכמים הרי זה מום · והני מילי כשעצם הלחי התחתון עודף על העליון או הוי מום אפילו בבהמה · אבל אין בה עצם · אלא ששפתו התחתונה ארוכה ומקבלה את העליונה האי מום באדם · אבל לא בבהמה: אזן הגדי שהיתה כפולה · שיש לו שתי אזנים אחד תוך אזן: אחר אזן בתוך אזן:

שכתב ודוגמתו · דהא היא גופא היא · ולשון רש"י והכי אמרינן בערובין וכו' · והא דכתב הר"ב עכוז גר' וכ"כ ג"כ רש"י לא אתו לאפוקי אכוז באל"ף · דהא מסיק התם איכא דתני אכוזו ואיכא דתני עכוזו · · אלא נ"ל דאתו ל'אפוקי הגירסא שהעתיק הרמב"ם בפירושו ובחבורו פ"ג מהלכות בכורות לגר' הרגיזו: **ז** בעל חמש רגלים או שלש · כתב הר"ב · הא דחשבינן ליה בעל מום ולא טרפה ה"מ כשיתר · או חסר בידו כו' · אבל חסר רגל · או יתר כו' הוי טרפה · גמרא · ויהיב טעמא דכל יתר כנטול דמי · ומסיים הטור י"ד סי' נ"ה · והוא שיהיה זה היתר מראש עצם התחתון ולמעלה · ועיין בפי' הר"ב במשנה ו' פ"ד דחולין: ושרגליו קלוטות · וזהו קלוט האמור בתור' כדתני' בגמ': שנשמטה ירכו · וכגון דלא איעכול ניבי' · דאי איעכול ניביה טרפה · כמו הוי (כדפי' הר"ב בפ"ג דחולין סוף מתני' א') רש"י · וכתב הרמב"ם בפ"ז מהלכות ביאת מקדש שזהו שרוע האמור בתורה והכי תניא בת"כ זה שנשמטה ירכו ובגמ' שנשתרבבה ירכו: ופירש"י · שא' מירכותיו גדולה מחברתה: שאחת מירכותיו גבוה · כתב הר"ב דרך הבהמה שהירך מחוברת לאליה סמוך לכסלים כו' · וזה הירך על גבי הכסל · וכן בפירש"י דרך הבהמה כו' סמוך לכסלים · והנה נראה לפי זה שכשהשני בתוך הכסל עצמו · הרי היא גבוהה והוי מום · ואף בפי' הרמב"ם כתוב כן · אמרו כסול זה שרגלו א' בתוך הכסל · ע"כ · אבל בגמ' אשכחן דהכי תני כסול שרגלו אחד בתוך הכסל ורגלו א' על גבי הכסל · ונראה לי להגיה כן בפי' הרמב"ם · וכתב עוד הרמב"ם וכסול נגזר מן כסלים: **ח** נשבר עצם ידו כו' · שנאמר (ויקרא כ"א) או שבר רגל או שבר יד: אילא · כתב הר"ב · שם חכם והוא הנזכר לשבח שהוא מומחה לבכורות במשנה ה' פ"ד · ומס"ה הלכה כב"ד של אחריהם הואיל שהסכימו לדברי זה הבקי והכ"מ בפ"ז מהל' ביאת מקדש · כתב עוד משום דבתראי נינהו · ועוד דחכמים לא א"ל · אלא לא שמענו · ואין לא שמענו ראיה · ע"כ · ועוד נ"ל מדתנן לקמן במשנה י"א · על אלו מומין כו' · וכללינהו להנך · ש"מ דהלכתא נינהו: לא שמענו את אלו · וכן הנוסח בכל הספרים · ורש"י העתיק לא שמענו אלא אלו · וכן מצאתי מוגה במשנה: את שגלגל עינו עגול כשל אדם · ואלו הן השלשה שהוסיף את שגלגל עינו כו' רש"י · ובגמ' פרכינן למימרא דלאו היינו אורחיה ורמינהי המפלת מין בהמה כו': דלר"מ אפילו עינו אחת כשל אדם הוי ביצה · ומשנינן הא באוכמא בשחור של עין שאינו עגול כאדם · הא בגירה (ה"ג רש"י וכך הגירס' בגמרא פ"ג דנדה דף כ"ג) כל בית מושב הלובן והשירא קרוי גירא והוא ודאי עג לכשל אדם ע"כ · ובנדה פרק ג' מפרש בהפך דמקום מושב העין לא הוי עגול בבהמה כאדם ואי הוי עגול הוי מום · ומיהו כתב הכ"מ בפ"ב מהא"מ דנראה דהרמב"ם לא גרס כל זה ואחריו נמשך הר"ב: ופיו דומה לשל חזיר · היינו בשפתים כדמסקינן במתני' דלקמן ואף על פי שאינו חד כשל חזיר · שהוא חד בשפוד כדאיתא בגמ': ב"ד של אחריהן אמרו כו' · כתב הר"ב וכן הלכה וכ"כ הרמב"ם · ובדיבור אילא כתבתי הטעם: **ט** מעשה שהלחי התחתון עודף על העליון · כתב הר"ב · והני מילי כשעצם הלחי כו' אבל אין בה עצם כו' הוי מום באדם כדתנן בזידך פירקא משנה ח': אזן הגדי שהיתה כפולה · לרבותא נקט'ה דאפילו הגדי שדרך אזניו להיות מטות וכפולות הרמב"ם ריש פ"ז מהב"מ:

אזכורות פ' חולין נה · חולין פ' אה"מ · איכה לח · נדה כג ·

בזמן שהיא עצם אחד מום: פירש הר"ב שאין לה אלא תמוך אחד וכו' ואם אינם עצם אחד: שהתנוכים מובדלים למעלה אינו מום וטעמא לא אתפרש: כ"כ רש"י: ובגמ' תניא אזניו כפולות (בחסחסות) אחת: ה"ז מום: בשתי (חסחסיות) אינו מום: אבל הרמב"ם רפ"ז מהב"מ: כתב מי שהיתה אזנו כפולה לשתים וכו': ובלבד שיהיו לו שני חוטים: אבל אם אין לה אלא חוט אחד: והרי הוא כגוף אחד שנכפל כשר: וכתב בב"י סימן ש"ט: דגרשה שהו' מפר' בזמן שהיא עצם אחד היינו לומר שהאזן הנוסף הוא עצם אחד בפני עצמו: ובזמן שאינו עצם א' היינו לומר שהאזן הנוסף אינו עצם בפני עצמו: ולחקו לפרש כן: משום דלפירש"י קשה דאפכא מסתברא וכשהוא תמוך אחד: לא יהא מום: וכשהתנוכים נבדלים יהא מום: משום דהוי אזן יתיר': ואע"פ שבפירוש המשנה לא פי' כן (כלומר דאלו דעתו היה לפרש כך במשנה לא ה"ל למשתק ושלא לפ': ומדשתק ולא פי' ס"מ דס"ל דמשנה כמשמעה היא וכדפירש"י ז"ל:) י"ל שחזר בו בחבורו כמו שמצינו לו ז"ל שעשה כן בכמה מקומות וכ"ל שהוא ז"ל גירס בברייתא בגמ' אזניו כפולות בחסחסות אחד אינו מום: בב' חסחסות: הרי זה מום: ע"כ: ובב"מ לא כתב זה אלא אחר שכתב פירש"י: כתב וז"ל ודבינו גרשה שגרס בהפך: וכתב סמ"ג דה"ג בתוספתא והיא' רבי' הגכונה שבימוקה עמה: עכ"ל: מדבריו אלו גרשה שסובר דאף בתוספה גורס בהפך: ובמשנה שהובאת לידי מת"י מצאתי שהוגה בה בזמן שהיא עצם אחד: אינו מום: והשאר כולו מוחק: עצב לגאורה גרשה לפרש: דתמוך קרי עצם: לפי שהוא גשם חזק דומה לעצם: כמו שהעתקתי מלשון הרמב"ם בריש פרקין: אבל הרמב"ם כת' וז"ל עצין עצם הוא גוף אחד וגולם אחד כמו שנטל גולם רך וכפלו: גזור ממה שנאמר (שמות ב"ה) וכעצם השמים לטוהר: ע"כ: טעמו שאע"פ שהוא דומה לעצם זה מחמת חזקו: אבל אינו עצם באמת: רבי חנינא בן גמליאל אומר כו': כתב הר"ב: וכן הלכה: וכ"כ הרמב"ם: וטעמא משום דבגמרא מפרשינן למלתיה: ועוד עיין במשנה י"א: יז: את שיבלת בעינו: פירש הר"ב: בלובן שבעין: ויש בו שער: דאלת"ה הא תני במשנה ב' שאין מומין בלבן: גמרא ועיין משנה י"ב: ושנפגם עצם ידו כו': כל עצם שבגלוי שלחרן בו חרן הרי זה מום: והוא בכלל חרון האמור בתורה: הרמב"ם פפ"ז מהב"מ: ושנפסק עין בדבור דלקמן: עינו אחת גדולה: ואחת קטנה: אבל שתיהן גדולות: או שתיהן קטנות: לא הוי מום דמחמת בריותא: יתירתא: או כחישתא יתירתא הוא דהוי: אבל אחת גדולה ואחת קטנה: אי מחמת בריאות הוא: תרוייהו בעו מיבדא: ואי מחמת כחישותא תרוייהו בעו מיכחש: סבי אסיקנא בגמרא פ"ק דף ג' ועיין פירקא דלקמן משנה ד': ופסטא דמתני' דכולהו דברי ר"ח בן אנטיגנוס הן ואפ"ה הלכה כמותו: שהרי הר"ב פי' ולא הודו לו חכמים לרבי יהודה: והלכה כחכמים: וה"נ ודאי מסתע דלא קיימי אלא אדר"י: בעינו מ"ש הכ"מ בפרק ב' מהלכות איסורי מזבח: דעינו גדולה כו': רבנן קאמרי לה: והכי משמע בריש בכורות ולפיכך פסק הרמב"ם כן: ע"כ: דהרי הרמב"ם ס"ל דאזנו א' כו' קיימלגי רבנן ומכשירין אפי' קטנה כפול: כמ"ש בפירושו ובחבורו: וא"כ השתא ריש וסיפא רבי חנינא: ומליעתא רבנן: ועוד שהרי הרמב"ם פוסק לשארא דר"ח הא דיבלת בפרק הנזכר: והא דפגימת ופסיקת עצם בכלינהו בפ"ז מהלכות ביאת מקדש: במה שכתב כל עצם שבגלוי שנחרן בו חרן: הרי זה מום כו': ואף על פי שהכ"מ לא הזכיר אלא פגימה ולא פסיקה: ורמאתי גם כן מוגה במשנת א"י ושנפגם עצמו שבפיו: אבל באזנו לא פסק כמותו: משום דס"ל לחכמים פליגי עליה בברייתא: שאעתיק בסוף המשנה: הלכך הנכון מ"ש דדברי ר"ח הן והלכה כמותו היכא דלא פליגי רבנן בהדיא: והואיל וכן: הא דכתב הכסף משנה דברים בכורות משמע דרבנן קאמרי לה: לאו מלתא היא: דמשום דפרכינן לה מינה משמע ליה דרבנן היא: אבל כיון דהלכה כרבי חנינא לא משמע כלל דרבנן קאמרי לה: ולא הודו לו חכמים: גמרא: ועד כמה תהא (חבורתה קטנה דמכשרי' רש"י) תניא אחרים אומרים: אילו אינה בשנייה אלא כפול כשירה: וזו היא הברייתא דהרמב"ם מפרשה דקאי אאזנו כו' כמו שכתבתי לעיל (ור"ל מש"כ רש"י מפרש דקאי אביצים): יא כל

אמרו חכמים בזמן שהיא עצם אחד מום ואם אינה עצם אחד אינה מום ר' חנניא בן גמליאל אומר זנב חגבי שהוא דומה לשל חזיר ישאין בה שלש רצועות הרי זה מום: יא ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר את שיבלת בעינו ושנפגם עצם ידו ועצם רגלו ושנפסק עצמו שבפיו עינו אחת גדולה ואחת קטנה אזנו אחת גדולה ואחת קטנה במראה אבל לא במדה ר' יהודה אומר אחד מביצין גדולה כשתים בחברתה ולא הודו לו חכמים: יא זנב

יא כל מרבית העגלים כן. לשון הר"ב כל תרבות כו' מגיע לערקוב הלכך בעיר מהכי הוי מומא וכסהן גדולות כו'. כך הגהתי מפירש"י שאין לפרש שדעתו כהרמב"ם שכתב כל מרבית עגלים כן ואינו חוש לפי שגדלים לאחר מכאן. דא"כ לא ה"ל להר"ב לכתוב מתחות עד למט' דהיינו למע' מן הערקוב: על אלו מומין שוחטין הבכור. כתב הר"ב. אע"ג דתנן בר"פ על אלו מומין שוחטים את הבכור. ואי משום סיפא פסולי המוקדשין נפדין עליהן. הא נמי פסיטא משחט שחטינן מיפרק פרקינן מבעי גמ' ומ"ש הר"ב הדר תניי' הכא. משום דתנן שלשה הוסיף כו'. וכ"כ הרמב"ם. ול"ל דלית לן למימר דכליל טפי מהני משום דבהני דב"ד של אחריהן אמרו שהן מומין. אבל גירסתינו בגמ' איידי דתנן שלשה הוסיף זא"ל לא שמעינן את אלו ואתי דיחידאי (כגון ר"ח בן אנטיגנוס גר"ח בן גמליאל וס"ד פליגי רבנן עלייהו) קא סתים בכולהו על אלו מומין שוחטים וכו' וכן גי' הרא"ם: יב ובעל גרב. כתב הר"ב. וגרב האמור בתורה כו' שהין יכם בין כפים בין מבחוץ גמ': ובעל חזזית. כתב הר"ב. חזזית המצרית היא ילפת הכתובה בתורה שהוא לח מבחוץ ויבש מכפים. וכן לשון רש"י. וכתב וכיון דיבש מכפים לא מתסי. ע"כ. ונימוקו עמו שהרי יבש בין מכפים בין מבחוץ אמי מום קבוע הוא כדלעיל ס"מ דיבשות לא יוכל להרפא. וגמ' גירסתינו בגמ'. המצרית לח מכפים ויבש מבחוץ. וכן העתיק רש"י עצמו בפי' החומש פ' תבא: וזקן וחולה ומזוהם. דת"ר מן הלאן מן הכבשים מן העזים פרט לזקן וחולה ומזוהם. ומריבא דאי כתב למעוטי זקן. דלא הדר ברי' אבל חולה דהדר ברי' אימא לא. ואי כתב למעוטי חולה דלאו אורחיה. אבל זקן אורחיה כו' ואי כתב רחמנא תרי למעוטי הני דבחיסי אבל מזוהם דלא כחיס. וא"כ למעוטי מזוהם משום דמאים. אבל הני דלא מאים אימא לא מריבא ואיזה זקן מפורש בפ"ק דפרה ומסנהב': ושגעברה בו עבירה וכו'. דת"ר מן הבהמה להוציא רובע ונרבע מן האדם להוציא את הנוגח והר"ב לא דקדק לשונו. שמתחלה כתב שרבע את האשה ואח"כ כתב שנרבע: על פי עד אחד וכו'. כן הוא בס"א. וכך גי' רש"י אלא דבמקום הבעלים גורם עצמו. וכל זה נראה. שגם הוא גירסת הר"ב. אבל בפי' הרמב"ם הוא כגי' הספר דל"ג לכל זה: אין מום גדול מזה. כתב הר"ב. אלגמרוגיום קאי. וכן רבנן נמי לא קיימו אלא אלגדרוגיום. אבל טומטום (דבהמה שאין זכרותו ונקבותו במקום אחד כריש לקיש בגמ' אע"ג דמקלת הכריע כדאמרי ס"ל מטיל מים במקום זכרות זכר וכעי' למתביה לכהן (ואפ"ה לא נשחט במקדש דלא חזי להקרבה דנראה כבעל מום לפי שאין לו זכרות. רש"י בפי' דברי ריש לקיש. ומטיל מים במקום נקבות שפר חייסי' שמא נהפכה זכרותו לנקבותו (פירש"י נכפל גידו מבפני' ומוציא מים במקום שרגיל נקבות להיות בנקבה) ואע"ג דמיעוט הוא הכא כיון דאשתני לעניין טומטום אשתני דנהפכה זכרותו לנקבות. (וחייסינן) הכי מסיק הרא"ם: וחכמים אומרים אינו נכור כתב הר"ב דבריה בפני עצמו היא והלכה כחכמים. ועיין מה שכתבתי בפרק בתרא משנה ד':

יא לערקוב. לקבר העליון שהוא מקום תבור פירך עם פשוק וכנגדו בגמל נכר שים לו כנגד ארכובה עליונה זו עלם בולם לחוץ: כל מרבית העגלים כן. כל תרבות עגלים ומנהגן שיהא זנגן מגיע לערקוב (הלכך בעיר מהכי הוי מומא) וכסהן גדולים מתחות עד למטה: שבאמצע הירך העליון שפירשתי דכנגדו בגמל נכר: על אלו מומין שוחטין את הבכור. אע"ג דתנן בריש פרקין על אלו מומין שוחטים את הבכור. הדר תניי הכא. משום דתנן שלשה הוסיף וכו'. ואמרינן לו לא שמעינן את אלו הדר וכללינהו לומר שאף על אלו מומין שוחטים: יב לא במקדש. לפי שאינן ראויין שאין מקריבין במקדש. אלא מן המובחר: ולא במדינה. שאינן מומין קבועים להפקיע קדושתן אלא מניחין אותן עד שיפול בהן מום אחר קבוע ויהיו נשחטים עליו: גרב. מין שחין לתוך מבחוץ ומבפנים. וגרב האמור בתורה דהוי מום. הוא שחין יבש: יבלת. כלומר העין. ואין בה שער. ולעיל דחשיב לה במומין שנשחטין עליו מיירי דיש בה שער: ובעל חזזית. תרי גוני חזזית הוו. חזזית המצרית היא ילפת הכתובה בתורה שהוא לח מבחוץ ויבש ומבפנים. והוי מומא דלא הדר ברי' דאמר מר למה נקרא שמה ילפת שמלפפת והולכת עד יום המיתה. וחזזית הסטויה כאן היא מין שחין שיש לה רטובה: ומזוהם. שיולא ממנו ריח רע: ושנעברה בו עבירה. שרבע את האשה. או שהמית את האדם ע"פ עד אחד. שאין (לו) אלא עד אחד לא ברביעה ולא בגניבה: או ע"פ עצמו. שאין שם עד אלא הבעלים אמרו ראיתיו שנרבע. או שהמית. ואינו נסקל על פיהם ואי הוו שנים עדים כשרי' מעידים בדבר הוי הטור בסקילה. ואפילו בהגלה מתסר: וטומטום ואנדרוגינוס דספק זכר הם וקדשי. ספק נקבה ולא קדשי: אין לך מום גדול מזה. אלגדרוגינוס קאי (דמשו') נקבות הוי כמום והוי כבכור בעל מום. ונשחט בתמימה ואסור בגיזה ועבודה: וחכמים אומרים אינו בכור. דבריה בפני עצמו הוא. ונגזז ונעבד והלכה כחכמים:

יא יאגב העגל שאינה מגיע לערקוב. אמרו חכמי כל מרבית העגלי כן כל זמן שהן מגדילין הם נמתחות. לאיזה ערקוב אמרו יד' חגיגאבן אגטיגנוס אומר לערקוב שבאמצע הירך. על אלו מומין שוחטין את הבכור ופסולי המוקדשין נפדין עליהן: יב אלו שאין שוחטין עליהן לא במקדש ולא במדינה. בהורוד והמום שאינם קבועין. וחטוי הפנימיות. שנפגמו. (אבל לא) שנעקרו. ובעל גרב. ובעל יבלת. ובעל חזזית. וזקן וחולה ומזוהם. ושנעבדה בה עבירה. ושהמית את האדם. (ע"פ ע"א. או ע"פ הבעלים) וטומטום ואנדרוגינוס. לא במקדש ולא במדינה. ר' ישמעאל אומר אין מום גדול מזה. וחכ"א אינו בכור. אלא נגזז ונעבד:

פרק ז

פרק ז מומין אלו הפוסלים בכהן לעבודה בין קבועים בין עוברים פוסלים בכהן לעבודה סכילון • שראשו חד מלמעלה ורחב למטה ודומה לכס׳ של חבית שקרוי אכלה • לפיכך נקרא כילון • והלפתן • שראשו דומה ללפת שרחבה מלמעלה והולכת וכלה מלמטה: מקבן • שדומה ראשו למקב שבולם הפדחת לאחוז וכן ערפו מאחוריו • ולדעתיו שוה ראשו ודומה לפטיש דהיינו מקב׳ שיוצא מלפניו ומאחריו: וראשו שקוע גרסי׳ • יש מפרשי׳ שראשו בולט הרבה ויוצא לאחוז כלפי פניו וי״מ שאינו בולט כלל לפניו בענין שקיפס מאחוריו שאין ראשו בולט מאחוריו כלל והוא מחוסר שדומה כמי שנחתך ממנו חתיכה מאחוריו • ולשון שקיפס שקול פיסה שניטלה ממנו חתיכה • ובתוספתא מוקה ג״כ לאחרו שקוע • שראשו מוטל בין כתפיו ודומה כמי שאין לו לאחר: ובעלי החטוטרת • רבי יהודה מכשיר • כשיש עצם בחטוטרת פ״ע לא פליגי דהוי מום • כי פליגי בשאין בה עצם • ר׳ יהודה סבר חתיכה בשר בעלמא היא • ורבנן סברי אמר קרא (ויקר׳ ב״א) כל איש אשר בו מום מזרע אהרן הכוה בזרעו של אהרן יעבוד • ושאינו שוה בזרעו של אהרן לא יעבוד • והלכה כחכמים: ב ואם יש לו הרי זה כשר • והוא שתהיה שטח השער המקפת מאזן לאחוז מאחריו ולא לפניו • דטפי הוי מוי כשיש לו לאחוריו ולא לפניו • יותר מכשיש לו סביב כל הראש ובאמצע קרח • וכ״ש דיש לו לפניו ולא לאחוריו • דפסול: גבינים • גבות העין: שגבינין שוכבים • שעערות גבינין ארוכי׳ ומוטל׳ על עיניו: מי שיש לו שני גבים ושתי שדראות • לא שיש לו שני גבים ממש דהוא לא חי • אלא כגון שעדרתו עקומה ומחזי כגבין ושדראות הרבה וכולי עלמא מודו דכל הני מומי דחשיבי הני תגאי הוי מום ומשמעות דורשים בלבד אינייהו • דכל תד סבר שהמום שהוא מונה הוא גבן האמור בתורה: ג הכוחל שתי עיניו כאחת • שחוטמו שבין עיניו שקוע • ואינו בולט כלל עד שכשהוא בא להעביר מכחול בעיניו • יכול למשוך המכחול בין עין לעין • ואין החוטם מעכבו: שתי עיניו למעלה • ובגובה המצח • שלא כשאר בני אדם: וכ׳ עיניו למטה • מן המקום שהוגים להיות: עינו אחת למעלה • מן המקום הנהוג: ועינו אחת למטה • מן המקום הנהוג: רואה את החדר ואת העליה כאחת • שעיניו עומדות במקומן הראוי • אבל עינו אחת רואה למעלה ועינו אחת למטה • חדר למטה ועליה למעלה • וכל מי שהוא מעוות הראות עושה כן • שמדבר עם חברו ונראה כאלו מביט בפני אדם אחר: שני שמש כשרואה להביט אל השמש מעמץ עיניו וסונר שפעפיו: זגדום • זוג שניים • דות בלשון רומי שניים • כלומר הזוג של עינים • או של גבינין העין שדרכם להיות שוין חלוק לשני עניינים • כגון עינו אחת שחורה ואחת כעין התכלת • באחת מגבות עינו שער מרובה ובאחת מעט • וכן בכל שאר זוגות של חברים כל זוגא דלא שוו להדדי זגדום קרי ליה: לירן • שעיניו זולגות דולפות ויורדות תמיד דמעה: שגשרו ריסי עיניו • שנפל שער שבשפעפיו: מפני

פרק ז מומין בין קבועים בין עוברים • פוסלין באדם • יליף לה בת״כ • כת״ס ברפי״ב דזבחים • ומ״ש הר״ב • כל זמן שהם עליו • יליף בת״כ מדכתיב מום בו • פרט לשעבר מומו: יותר עליהן באדם הכילון וכו׳ • נמרא דאמר קרא • כל איש אשר בו מום מזרע אהרן איש שטוה בזרעו של אהרן • פירש״י • איש הטוה בזרעו של אהרן הוא דבעי מום׳ • הא אין שוה בזרעו של אהרן • בלא מומו כמי מפסל • וכפ״ק דף ג׳ כתב • שוה בזרעו • שדומה לבני אדם: ושראשו שקוע • וכן גור׳ הרמב״ם ומפרש שיהיה דמות ראשו כמי שנתן ידו על גובה ראשו ונתפשט עד שבלטו לדדיו • ומי שראשו כדמות זה קורין אותו בני אדם (בערבי) קובי • ע״כ • ובחבורו רפ״ח מהל׳ ב״מ • כתב מי שאמצע קדקדו שוקע למטה כמי שדחקו בידו: ובעלי חטוטרת • ר״י מכשיר כו׳ • כתב הר״ב כי פליגי כשאין בו עצם • ר״י סבר כו׳ ורבנן סברי אמר קרא • איש תסר בו מום וגו׳ • ושאינו שוה כו׳ לא דר״י לא ס״ל הך דרשא דא״כ לפלוג בכולהו • אלא דס״ל דחתיכה בשר בעלמא היא • ואינו בכלל שאינו שוה • ובגמ׳ מר סבר הא אינו שוה בזרעו של אהרן • ומר סבר קרקורא (חתיכה) דבשרא בעלמא הוא • ב כל שאין שטח של שער כו׳ פי׳ הר״ב • מאחריו כו׳ מכשיש לו סביב כל הראש ובאמצע קרח • שהוא פסול • כדאיתא בגמרא: גבינים פי׳ הר״ב גבות עיניו • מלשון גב המזבח • על גבי חרשו חורשי׳ • הריתב״ן בפי׳ החומש: שגבינין שוכבין • כתב הר״ב ומוטלים על עיניו וכן לי׳ רש״י • ול׳ הרמב״ם על עפעפי עיניו:

ג איזהו קרוח שכוחל שתי עיניו כו׳ • ול׳ חרוס מל׳ כל חרס אשר יחרס • והחרמתי עריהם ענין הרבן • ויקרא חרוס כי המוטם הדרת פניה • כמו שאמר אין מעידין אלא על פרצוף פניה עם החוט׳ (תוספתא ג׳ פ׳ בתרא דיבמות) ואשר אין חוטמו כתואר בני אדם נורתו חרבה • הרמב״ם שם: שתי עיניו למעלה וכו׳ • דת״ר בעינו (תבלול בעינו דה״ל לאתכתב דק תבלול • ואנא ידענא דלא שייכי אלא בעין) כל מה שבעינו • מכאן אמרו שתי עיניו למטה וכו׳ • מפני

אכתובנו דהוסיפו׳ פנ״מ בב כו׳ חון מ״ר׳ פס מה׳ כה״מ

מפני מראית העין: ד' עיניו גדולו' כשל עגל. או קטנות כשל אוזן. גופו גדול מאבריו. או קטן מאבריו. חוטמו גדול מאבריו. או קטן מאבריו. הצמם והצמע. איזהו הוא צמע שאזניו קטנות. והצמם שאזניו דומות לספוג: ד' שפתו העליונה עודפת על התחתונה. והתחתונה עודפת על העליונה. הרי זה מום. ושניטלו שניו. פסול מפני מראית העין. דדיו שוכבים כשל אשה. כרסו צבה. טבורו יוצא. נכפה אפילו אחת לימים. רוח קצרית באה עליו. המאושכן. ובעל גבר. אין לו ביצים. או אין לו אלא ביצה אחת. זה מרוח אשך האמור בתורה. ר' ישמעאל אומ' כל שנמרחו אשכיו. רבי עקיבא אומר כל שרוח באשכיו. רבי

מפני מראית העין. אבל מום גמור לא הוי. והני מילי כשנשאר בעפעפיס רושם סער. אבל אם לא נשאר רושם לסער כל עיקר הרי זה מום גמור. וכן לי נפיסי סערי בריסי העין. הוי מום גמור. ושלשה דיניס חלוקיס יש במומי אדם. המומין הסמוין באדם ובבהמה. כהן שעבר ועבד בהן לוקה ועבודתו מחוללת. והמומין היתירים באדם ואינן בבהמה. לוקה אם עבד ואין עבודתו מחוללת. והמומין שהן מפני מראית העין אם עבר ועבד אינה לוקה. ואין נ"ל שאין עבודתו מחולל: ד' גופו גדו' מאבריו. שיעור גופו גדולימן הראוי לפי שיעו' שאר אבריו' כגון ידיו רגליו ושוקיו: חוטמו גדול. שיעו' החוטם כשיעו' אצבע קטנה של ידו. ואם היה ארוך מכן. או קצר מכן הרי זה מום: דומות לספוג. שכולות וסתומות: ה' דדיו שוכבים. גדולים עד שנראים שוכבים כדדי אשה: נכפה. נופל מחמת חולי: אפילו אחת לימים. שאינו נופל תדיר רוח קצרית. שרוחו קצרה מחמת (מרה) השחורה הנופרת עליו לפרקים ונשאר בלא הרגש: המאושכן. שכים של ביצים ארוך עד שמגיע לארכובה בין שהוא נפוח מחמת רוח או מחמת ליחה: ובעל גבר. בעל אבר שנתארך הגיד שלו ונעשה גדול עד שמגיע לארכבותיו: שנמרחו אשכיו. שנמוחו ביציו: ביצים נפוחים: שאינו פעם אחת לזמן מרובה: שרוח באשכיו. שמרחו אשכיו: ביצים נפוחים: שמרחו

מפני מראית העין. אבל מום גמור לא הוי. והני מילי כשנשאר בעפעפיס רושם סער. אבל אם לא נשאר רושם לסער כל עיקר הרי זה מום גמור. וכן לי נפיסי סערי בריסי העין. הוי מום גמור. ושלשה דיניס חלוקיס יש במומי אדם. המומין הסמוין באדם ובבהמה לוקה אם עבד. כן כתב הרמב"ם בפירושו ובחבורו פ"ו מהלכו' ביאת מקדש. ואע"ג דלא כתיב ביה לאו בהדיא. דלא ילפי' לה אלא מדיוקא דאיש הסוה מזרע אהרן בעי מומא'ה שאינו סוה כו'. כמ"ש לעיל. אפ"ה מחייבו מלקות. דלא אמרינן אלא לאו הבא מכלל עשה עשה. והא' לאו מכלל עשה קאתי. כך נ"ל לדעת הרמב"ם. אבל רש"י כתב וז"ל. עשה מי שאינו סוה בזרעו של אהרן עובר בעשה אם (עבד) דהכי משמע הסוה בזרע אהרן (ואין בו מום) הוי כהן ויעבוד. שאינו סוה לא יעבוד ולאו הבא מכלל עשה עשה: ע"כ. ומשמע דגרס בהדיא בגמרא. דעובר בעשה: ד' עיניו גדולות כשל עגל כו'. אע"ג דבבהמה לא הוי מומא' בשתיהן שוות. כמ"ש בפ' לעיל משנה י'. הכא משום שאינו סוה בזרעו של אהרן. מפסל אף בשתיהן שוות. גמרא פ"ק דף ג': איזהו למע איתנהו דוכתי דבמאי דסיים פתח. וכמ"ש ברפ"ק דשבת: שאזניו קטנות. אע"פי ששתיהן קטנות דומיא דעיניו. וז"ל הרמב"ם בפ"ח מהב"מ. מי ששתי אזניו קטנות הרבה מי ששתי אזניו נפוחות דומות לספוג: דומות לספוג. ל"הר"ב שכולות וסתומות. יזכן לשון רש"י. שהספוג והוא נמר היש במ"ם הרמב"ם כאן ופ"ה דאבות משנה ט"ו כשמוכת מים היא מתנפחת ונקביה מתרחבים וכשכובשין אותה ומוציאין ממנה מים ששאבה. היא מתיבשה ונכוצה וכל נקביה נעשים צרים. ויש בעיני רש"י לפרש שדומות לספוג. כשנתרוקנת שאז היא בעינה אבל הרמב"ם כתב נפוחות דומות לספוג. כמ"ש לעיל בשמו. דהיינו כשהיא מליאה ממה ששאבה דהשתא הויא כמו הפך מאזניו קטנות. וכן ראיתי בערוך ערך נמח שכתב דומות לספוג שאזניו גדולות מקובלות ביחד: ד' שפתו העליונה עודפת כו'. ואפילו אין בו עכס משא"כ בבהמה. כמ"ש הר"ב פרק דלעיל משנה ט'. ושם בגמרא משום דהוי בכלל שאינו סוה בזרעו של אהרן. ויצא מזה. דהא דתנן לקמן מפני מראית העין. לא קאי. אלא אשניטלו שניו בלבד: כרסו צבה. לשון לגבות בטן. והרמב"ם בחבורו העתיק כריסו עבה. אבל בפירושו כתב כריסו צבה שבטנו גדולה עד שהיא בולטת ואפשר שהיא ט"ס בחבורו וצ"ל צבה: טבורו יוצא. לשון הרמב"ם רוב בני אדם מקוש טבורם דומה לגומא בשטח הגוף. ויש מהן שטבורן בולט על שטח הגוף. דומה ליבלת: רוח קצרית באה עליו. לשון הר"ב. לפרקים. ולשון הרמב"ם בחבורו. תמיד. או בעתים ידועים. וכתב הכ"מ שסובר דכי היכי דנכפה אפי' אחת לימים ה"ה לרוח קצרית. דמאי שנא: ובעל גבר על אשקל ארן (כלומר בשם נקודות) דלפעמים קורא (גבר) על משקל גבל הרמב"ם. ור"ל בשוא ופת"ח כדכתיב זקני גבל יחזקאל כ"ז ט': אין לו ביצים כו'. עיין מ"ש בזה בשם הרמב"ם בפרק דלעיל משנה ו'. ולשון הרמב"ם בגא"י לא זכרם הגה מפני שהם מיחדים באדם לפי שכבר זכר שהם גם כן מומי בהמה. אמנם זכרם להודיעך שאלו המומין הם הנקראים בתורה מרוח אשך: שנמרחו אשכיו. דאי כת"ק ה"ל לכתוב חסר אשך וכי' הר"ב שנמרחו אשכיו שנמחו ביציו משמע שתי ביציו וכדאמר אשכיו לשון רבים. והא דכתב קרא אשך לשון יחיד פירוש שאין לו שום אשך. ולא דמי לאין לו אלא ביצה אחת דמודה בה רבי ישמעאל כדכתב הר"ב לעיל ביצייהו. אלא משמעות דורשין. דשאני התם שנגרא מתחלת ברייתו חסר ביצה אחת. כ"כ הכ"מ פ"ח מהב"מ: שרוח באשכיו. גמ' דאי כר"י ממרוח (אשכיו) מבעי ליה.

שאורגיו חסוכין • שהוא שחור • ואע"פי שאינו שחור ככוסי ולשון מרוח אשדמראה חושך ולאו דביני' תשתעי קרא • ובעיקר הדין לא פליגי שכל אחד יהיה מוד במוס שמוקה בפירו דהוי מוס • ולא נחלקו אלא בפירושו של מקרא • ומשיעות דורשין איכא ביניייהו: ן המקיש בקרסוליו • שארכבותיו עקומות לחוץ וקרסוליו לפנים • ונוקשים זה בזה כשהוא מהלך • ומקיש בארכבותיו הוי איפכא • שרגליו עקומים כלפי חוץ • ומרוחקים זו מזו עד שארכבותיו לתעלה (העקומות) כלפי פנים נוקשות זו בזו: בעל הפיקין והעיקל • וקא פרים עיקל בריאה כל שהוא מקיף פרסותיו כשיושב ומקרב פרסו' רגליו זו לזו; אין ארכבותיו נוגעות זו לזו • שעקומות כלפי חוץ ובעל הפיקן הוא שפיקה יוצאה מגודלו חתיכת בשר עגול' כפיקה יוצאה מגודל של ידו • או מגודל של רגלו: עקבו יוצא מאחוריו • כגון ששוקו עומד באמצע רגלו שהני הרגל לפנים והני רגל לאחור: רחבות כשל אווז • שקלוטות הן כשל אווז ואין ארכן יותר על רחבן: קלוטות • מדובקות זו בזו: עד הפרק • האמצעי של אצבעות: למטה מן הפ' דהיינו לצד הצפורן שאחוברי' כולן: ותתבר • שיהו מחולקים בשר: היתה בו יתירה • אצבע יתירה: אם יש בה עצם פסולה • דהואיל ותתכה • הרי הוא מחוסר אבר שנמצא בה: שש ושש עשרים וארבע • כלומר אפילו היו אצבעות ידיו ואצבעות רגליו שוין שבכל יד ובכל רגל יש שש ושש"אפ"ה חכמי' פוסלים וכ"ש אם היה בידו אחת חמש ובידו אחת שש דהוי מוס טפי • והלכה כחכמים: השולט בשתי ידיו ר' פוסל • דסבר כחיסותא אתילידא ביה בימין: וחכמים מכשירין • סברי בריאותא היא דאתילידא ליה בשמאל • והלכה כחכמים: הבושי • שחור: הגיחור • אדום כארגמון: הלבקן • לבן ביותר: והקפח • ארוך ודק • שאינו עב לפי ארכו • והוא מכוער ומגונה: והשקוד

ר' תנינא בן אנטיגנוס אומ' כל שמראיו חשוכי': ן המקיש בקרסוליו ובארכבותיו ובעל פיקה והעיקל • איזהו עיקל כל שמקיף פרסותיו • ואין ארכבותיו נושקות זו לזו • פיקה יוצאה מגודלו • עקבו יוצא לאחוריו • פרסתו רחבה כשל אווז • אצבעותיו מורכבות זו על זו • או קלוטות עד הפרק • כשר • למטה מן הפרק ותתבר • כשר • היתה בו יתרת ותתבר • ואם יש בה עצם פסול • ואם לאו כשר • יתר בידיו וברגליו ששו ושש עשרים וארבע • ר' יהודה מכשיר • וחכמים פוסלים • השולט בשתי ידיו • ר' פוסל • וחכמים מכשירים • הבושי • והגיחורי • והלבקן • והקפח • והגנגס • והחרש • והשוטה • והשבור

שמקיף פי' הר"ב כשיושב ומקרב כו' • עיין מ"ש במשנה ג' פ"ד דמסכת תרומו' • פיקה פי' הר"ב חתיכת בשר עגולה כפיק' • ועיין בפירושו לסוף פ"י דחולין ומ"ש שם: רחב כשל אווז • פי' הר"ב שקלוסו הן כשל אווז • ואין ארכן יתר על רחבן וכן ל' רש"י בגמרא לא תימא דטרפא ולא סדיקה • אלא כיון דטרפא אע"ג דסדיקה • ופירש"י טרפא קלוסה והערוך פי' טרפה רחבה ומשווה ונמצינו לומדין שרש"י בפירוש המשנה הרביב שני הפרושים ביחד • וג"ל לייסב שו"ש • ואין כו' ר"ל אם אין כו': אצבעותיו כו' העתיק הרמב"ם בידיו וברגליו: עד הפרק • באיזה פרק אמרו בפרק ראשון הסמוך לכף היד • הרמב"ם בחבורו: ותתבר אם יש בה עצם פסול • פי' הר"ב דהואיל ותתכה כו' וכ"כ רש"י • ותימה דלקמן מפרש הר"ב • כ"ם אם היה בידו א' חמש ובידו אחת שש דהוי מוס כו' • והיאך תלי טעמא הכא בהואיל ותתכה כו' • והרמב"ם בפ"ח מהלכות ב"מ אם אתך את היתירה כשר • ואם היה בה עצם אפילו תתכה פסול • ע"כ • ולדבריו פי' ותתכה כלומר אפילו אם התכה: שש ושש עשרים וארבע • ליסנא עקרא נקט • רש"י • ובגמרא עביד צריבותא אקרא: רבי יהודה מכשיר וחכמים פוסלים • ושניהם מקרא אחד דרשו ותהי עוד מלחמה (שמואל ב כא) • וכתיב (שם) ויהי איש מדון ואצבעות ידיו ואצבעות רגליו שש ושש מר סבר בגנותיה מסתעי ומר סבר בשבחיה מסתעי אמרא • הבושי • והא דבמתני' דלעיל קאמר ר"ח בן אנטיגנוס כל שמראיו חשוכים ופי' הר"ב • שהוא שחור • ואע"פ שאינו שחור ככוסי' • גם ל' הרמב"ם נראה כן • שכתב ואע"פי שאינו שחור בתכלית ע"ש וכתבו גם שניהם דלא נחלקו עליו לענין הדין וא"כ למאי איצטריך למתני' תו כוסי וכו' רש"י לעיל שהוא שחור ככוסי • ע"כ • הא מסקי' בסוגיא • דר"ח בן אנטיגנוס לא תני כוסי: הבושי והגיחור והלבקן וכו' • פי' הר"ב • שחור אדם ולבן וכו' והשמר שמא תעלה דעתך שאלו השמות נאמרו על הגוונים • לא אי שאינן אלא שמות לבני אדם שיש בהן אלו הגוונים • הרמב"ם • וכתב"כ מרבה להו לכל הני מאים אים ואצטריך קרא לרבי' הו דלא תילף מבהמה דפסל אותו ואת בנו • וכולהו דמתני' דלקמן והכשיר בה הכוסי וגיחור כו' אדם שהכשיר בו אותו ואת בנו כו' אינו דין שהכשיר בו את הכוסי כו' ת"ל אים אים ריבה • וג"ל דהיינו טעמא דתנא דידן דתני פסולים באדם וכשרים בבהמה ולמאי ר"מ אצטרך למתני' • דהא תנן בר"פ יתר עליהן באדם כו' • ובה"ג פרכינן בפרק דלעיל משנה י"א כמ"ש שם הר"ב

אבנ"ו מד: מיי' פ"ט מה' בכו' ב' בס' בס

רל"צ

פירש' דהא מ"ש דמרוח משמשת היא: שמראיו חשוכין • גמ' דאי כר"ע רוח אשך מבעי ליה אלא שמראיו חשוכין וקסבר גורעין ומוסיפין ודורשין פירש"י גורעים חי"ת ממרוח ואלף מאשר ומוסיפין חי"ת במקום אל"ף ואל"ף של מרוח והוי מרוחי אשך • ע"כ • ועיין מ"ש במשנה דלקמן: ן המקיש בקרסוליו כו' • דת"ר שבר רגל אין לי אלא שבר רגל מנין לרבות הקיסן (והעיקל) והקילבן (פירש"י הקיס היינו המקיש והעיקל והקילבן היינו פיק' יוצאת מגודלו) ת"ל או שבר רגל: איזהו עיקל • כתב הר"ב קא פרים עיקל בריאה כו' • וכבר כתבתי במשנה ד' דזמנין דפרים הכי • אבל להרמב"ם לא פרים מתניתין • אלא עיקל בלבד • דפיקה יוצאה מגודלו • לא הוה פירוש דבעל פיקה • ומפרש בעל פיקה הוא שהיה עקבו מאחר רגליו בולטת ויוצאת יותר מן הראוי:

ב בס' בס

שכשרים בבהמה לא תילוף באדם • ועיין במשנה דלקמן : **והשכור** כתב הר"ב • שאם עבד לוקה • עיין מ"ש בזה במסל' ג' : רבי אליעזר אומר אף בעלי דלדולין • פי' הר"ב כמין חתיכות בשר כו' • באיזה מקום שיהיה בכל הגוף • הרמב"ם בחבורו • וכתב הר"ב • והלכה כר"א בן יעקב • וכ"כ הרמב"ם בפירושו • וגם בחבורו העתיק דבריו וכ"ל דכך גירסתם ולפיכך פסקו כמותו • דמשנתו קב ונקי • ובגא"י מצאתי נמחק בן יעקב מפי' הרמב"ם • ולי נראה מ"ש : ז אלו כשרים באדם ופסולים בבהמה . אותו ואת בנו כו' • בת"כ ממעט מאשר בו מוס פרט לאותו ואת בנו כו' • והלא דין הוא • ומה אם בהמה שהכשיר בה הכותי וכו' פסל בה אותו ואת בנו וכו' : אותו ואת בנו • פסול לקרבן דמחוסר זמן הוא רש"י וגמרא מאי אותו ואת בנו אילימא אהרן ובניו דכוותה חייס ובנו מי נסיג והתניא אותו ואת בנו טוהג בנקבות • ולא בזכרים (כמ"ש הר"ב רפ"ה דחולין) אלא חייסה ובמה דכוות' הכא פהנת בת עבודה היא • לעולם אהרן ובניו דכוותה חיס ובנו ומתני חגניא היא דאמר (חולין דף ע"ה) נוהג בזכרים ונקבות : וטרפה עיין בפי' הר"ב רפ"ו דתמורה : ושנעברה בהן עבירה ושהמית את האדם שכשרים זה שם • ובל"א ל"ג ואפשר משום הא דפ"ה דבכורות ל"ב • אמר רבי יוחנן כל כהן שהרג את הנפש לא יטא כפיו שנאמר (ישעיה א') ידיכם דמים מלאו • וכ"ש (לעבודה) וה"ה למגלה עריות • אלא דקשיא לי דא"כ לתני דפסולי בחדש גם לא ראיתי להרמב"ם שפסלן בחדש : עד שיהיר הגייה • וכתב הר"ב והוא שיהור ע"ד רבים שאין לו התרה אלא לדבר מצוה • אבל לדבר מצוה יש לו התרה • גמרא • ופי' התוס בשם ר"ת משום דמסתמא ניחא להו לרבים :

פרק ח יש בכור לנחלה ואינו בכור לכהן כו' • אין מאמרו בחלו הל' חלקים על מי שלא קדמו שום דבר בשום פנים שהוא בכור • לפי שזה דבר מבואר • אבל על מי שהוא בכור • ואע"פ שקדמוה לו לידה שאין חוששין לאותה קדימה • הרמב"ם : **אינו** בכור לנחלה כו' • הכא נקיט אמאי דפתח ביה וזמנין דנקט אחשליך מיניה כדמפרש ברים נדרים תו' • ועיין מ"ש בשם הר"ן ברים שבת : שיצא ראשו מי • כתב הר"ב האחרון בבכור לנחלה דראשון לא הפסידו • שאפילו טולד הנפל כולו אינו מפקיע את הבא אחריו שאין לבו דוק עליו וכ"ש אם יצא ראשו מת והאי דנקט ראשו משום בכור לכהן נקט ליה וביציאת ראשו הוי ילוד ושוטר את אחיו מבכור לכהן רש"י פ"ד דחולין ד"ס"ח • ואשתמטתי למהר"ר ואולם כהן שהיה בפי' ס"ע ח"מ סימן רע"ז להוכיח מדנפשיה דאפילו טולד כולו וכו' • כדי לסתור דברי הכם מהאחרונים שפסק דטולד כולו אין הבא אחריו בכור לנחלה ואלו זכר דברי רש"י דבחולין

ל"צ

א כנו' מק: מיי' פ"ח מה"ל מ"ז בנ"ס לה. מיי' פ"ו מה' בכ"מ בנדפ ב: מול' פ: מיי' פב מק' בקנו'

ג' : רבי אליעזר אומר אף בעלי דלדולין • פי' כמין חתיכות בשר כו' • באיזה מקום שיהיה בכל הגוף • הרמב"ם בחבורו • וכתב הר"ב • והלכה כר"א בן יעקב • וכ"כ הרמב"ם בפירושו • וגם בחבורו העתיק דבריו וכ"ל דכך גירסתם ולפיכך פסקו כמותו • דמשנתו קב ונקי • ובגא"י מצאתי נמחק בן יעקב מפי' הרמב"ם • ולי נראה מ"ש : ז אלו כשרים באדם ופסולים בבהמה . אותו ואת בנו כו' • בת"כ ממעט מאשר בו מוס פרט לאותו ואת בנו כו' • והלא דין הוא • ומה אם בהמה שהכשיר בה הכותי וכו' פסל בה אותו ואת בנו וכו' : אותו ואת בנו • פסול לקרבן דמחוסר זמן הוא רש"י וגמרא מאי אותו ואת בנו אילימא אהרן ובניו דכוותה חייס ובנו מי נסיג והתניא אותו ואת בנו טוהג בנקבות • ולא בזכרים (כמ"ש הר"ב רפ"ה דחולין) אלא חייסה ובמה דכוות' הכא פהנת בת עבודה היא • לעולם אהרן ובניו דכוותה חיס ובנו ומתני חגניא היא דאמר (חולין דף ע"ה) נוהג בזכרים ונקבות : וטרפה עיין בפי' הר"ב רפ"ו דתמורה : ושנעברה בהן עבירה ושהמית את האדם שכשרים זה שם • ובל"א ל"ג ואפשר משום הא דפ"ה דבכורות ל"ב • אמר רבי יוחנן כל כהן שהרג את הנפש לא יטא כפיו שנאמר (ישעיה א') ידיכם דמים מלאו • וכ"ש (לעבודה) וה"ה למגלה עריות • אלא דקשיא לי דא"כ לתני דפסולי בחדש גם לא ראיתי להרמב"ם שפסלן בחדש : עד שיהיר הגייה • וכתב הר"ב והוא שיהור ע"ד רבים שאין לו התרה אלא לדבר מצוה • אבל לדבר מצוה יש לו התרה • גמרא • ופי' התוס בשם ר"ת משום דמסתמא ניחא להו לרבים :

פרק ח יש בכור לנחלה ואינו בכור לכהן כו' • אין מאמרו בחלו הל' חלקים על מי שלא קדמו שום דבר בשום פנים שהוא בכור • לפי שזה דבר מבואר • אבל על מי שהוא בכור • ואע"פ שקדמוה לו לידה שאין חוששין לאותה קדימה • הרמב"ם : **אינו** בכור לנחלה כו' • הכא נקיט אמאי דפתח ביה וזמנין דנקט אחשליך מיניה כדמפרש ברים נדרים תו' • ועיין מ"ש בשם הר"ן ברים שבת : שיצא ראשו מי • כתב הר"ב האחרון בבכור לנחלה דראשון לא הפסידו • שאפילו טולד הנפל כולו אינו מפקיע את הבא אחריו שאין לבו דוק עליו וכ"ש אם יצא ראשו מת והאי דנקט ראשו משום בכור לכהן נקט ליה וביציאת ראשו הוי ילוד ושוטר את אחיו מבכור לכהן רש"י פ"ד דחולין ד"ס"ח • ואשתמטתי למהר"ר ואולם כהן שהיה בפי' ס"ע ח"מ סימן רע"ז להוכיח מדנפשיה דאפילו טולד כולו וכו' • כדי לסתור דברי הכם מהאחרונים שפסק דטולד כולו אין הבא אחריו בכור לנחלה ואלו זכר דברי רש"י דבחולין

והשכור • ובעלי נגעים טהורין • פסולין באדם • וכשרין בבהמה • רבן שמעון בן גמליאל אומר שוטה בבהמה אינה מן המובחר • רבי אליעזר אומר אף בעלי דלדולין • פסולין באדם • וכשרין בבהמה : ז אלו כשרין באדם ופסולין בבהמה • אותו ואת בנו • וטרפה • ויצא דופן • ושנעבד בהן עבירה • ושהמית את האדם • הנושא נשים בעבירה פסול • עד שיהיר הגייה • המיטמא למתים פסול • עד שיקבל עליו שלא יהא מיטמא למתים :

פרק ח יש בכור לנחלה ואינו בכור לכהן • בכור לכהן ואינו בכור לנחלה • בכור לנחלה ולכהן • יש שאינו בכור לא לנחלה ולא לכהן • איזהו בכור לנחלה ואינו בכור לכהן • הבא אחר הנפלים שיצא ראשו חי •

והשכור • ולא מיין הוא • דאשיב כבעל תוס מן המומים היתרים באדם • שאם עבד לוקה • ואין עבודתו מחוללת • אבל הפסור מיין ושכר אם עבד חלל • דבפרשת שתויי יין כתיב (ויקרא י') ולהבדיל בין הקדש • ובין החול • ושכור דמתניתין אינו אלא שנתקה חלב הרבה • או רוב דבש • או אוכל דבילה קטילי' ונתבלבלה דעתו שאלו חסובים כבעלי תומים • ואין מחללים עבודה : ובעלי נגעים טהורים • כגון בוהק וכלו הפך לבן • דאי מגעי' טמאים לא צריך למימר דאפילו אכניסת עזרה מיבב כרת : דלדולין • כמין חתיכו' בשר יוצאי תלויות בהן והלכה כרבי אליעזר בן יעקב : ז אותו ואת בנו • אב ובנו בהן • עובדים עבודה ביום אחד ובזמן אחד • ואין אותו ואת בנו בבהמה • קרבין ביום אחד : וטרפה • שנולד בה אחת מסימני טרפות המנויין בפרק אלו טרפות • אינה קריבה ע"ג המזבח : ויצא דופן • שקרעו את אמו והוציאוהו חי • בבהמה פסולה להקריבה • דכי יולד כתיב פרט ליולא דופן • ובכהן המקריב לא מפסיל בהני : הנושא נשים בעבירה • כהן שנשא גרושה וחללה זונה וטודר ושוכב • אע"פ שעדין לא גירש מותר לעבוד אחר שנדר שלא יהנה הוא ממנה והיא ממנו עד שיגרש • והוא שידור על דעת רבים שאין לו התרה אלא לדבר מצוה • ואיכא למיחש שמא ילך אצל חכם • ויאמר דלצורך דבר מצוה הוא שוא שיתירו לו את נדרו • דכיון דקיימ' לן שהב' להתירו נדרו צרי' לפר' על מה נדר ולאי כי שמע חכם דמשו' שיאת גרושה או זונה דאסור לו נדר לא שרי ליה נדרו: עד שיקבל עליו שלא יהא מיטמא למתי' • הכא שני ליה בקבלה ולא מדרינן ליה כמו גבי טומאה • אין יצרו תוקפו • הלכך בקבלה גרידא שני ליה :

פרק ח יש בכור לנחלה • ליטול פי שנים : ואינו בכור לכהן • לתת לכהן פדיון חמשת סלעים : הכא אחר שנפלים • כגון שהיו תאומים אחד מהם נפל אלא כלו לו הדשיו יצא ראשו מי והחזירו וקדמו אחיו ויצא • זה האחרון בכור לנחלה • דראשון לא הפסידו • ואע"ג דיציאת הראשון חשיבה לידה מעליא • וטעמא משום דכתיב דאשית אונו מי שלב אביו דוה עליו אם מת • יצא נפל (שהוציא ראשון) ראשון דלאו בר קיימא (הוא) דאין לבו דוה עליו אבל לענין פטר רחם פטור שהי ולד (אחרון) דבפטר רחם תלה רחמנא והרי הראשון פטר את הרחם : וכן

ובן ט' מת שיצא ראשו מת. א"והמפל' במין בהמ' חיה ועוף. דבריה"מ. וחכ"א עד שיהא בו מצורת האד' המפלת סנדל או שלי' ושפיר מרוקם והיוצא מחותך. הבא אחריהן בכור לנחלה ואינו בכור לכהן. ב"מי שלא היו לו בנים ונשא אשה שכבר ילדה. עודה שפחה ונשתחררה. יעודה גברית ונתגייר. משבאת לישראל ילדה. בכור לנחל' ואינו בכור לכהן. ר"י הגלילי או' בכור לנחל' ולכהן שנא' (שמו' י"ב) פט' רחם בבני ישרא'. עד שיפטרו רחם מישרא'. ג"מי שהיו לו בנים. ונשא אשה שלא ילדה. נתגייר' מעובר' נשתחררה מעובר'. ילדה היא וכהנת. היא ולויה. היא ואש' שכב' ילדה. ד"ובן מי שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשי' ונשאת וילדה. ואין ידוע אם בן תשע לראשון. או בן שבע לאחרון. בכור לכהן ואינו בכור לנחלה. ה"איזהו בכור לנחלה ולכהן. המפלת שפיר מלא דם מלא מים מלא גונים. המפלת במין דגים. וחגבים. שק צים ורמשים. המפלת יום ארבעים. הבא אחריהן בכור לנחלה ולכהן: ב יוצ' דופן והבא אחריו שניהם

ובן ט' שיצא ראשו מת. דהא לא חשיב דאין לבו דוה עליהם. אבל פטר רחם מיהא הוי. וחכ"א עד שיהא בו מצורת אדם לא חשי' פטר רחם. והבא אחריו הוי בכור לכהן והל' כחכמי: סנדלי חתיכת בשר עשויה כדמות סנדל ואין לה צורת אברי. ורגילה לבא עם ולד. ול' סנדל יש מפרשי' שנאו ודל: או שלא דאין שלי בלא ולד שלא נמוק ומיהו פטר רחם הוי: ושפיר מרוק' חתיכה של בשר שמרוקם בה צורת העוב' ועל שם שעשויי' כשפורת של בינ' קרויה שפיר: והיוצא מחותך. שנחתך אבר אבר ובדרך זה יצא כלו אבל רחם מחותך לא פטר אם קדם אחיו ויצ' קודם יציאת רוב אברי המחותך. והוי נמי בכור לכהן. שכבר ילדה. דלענין נחלה דאב כתיב ראשית אונו. ולענין כהן תלא רחמנא בפטר רחם: עודה שפחה. אפילו עודה שפחה בלידה ראשונה ונשתחררה עכשיו. או נברית ונתגיירה ומשבאת ליד ישראל ילדה נמי הוי בכור לנחלה שהרי לא היו לזה בנים: רבי יוסי הגלילי אומר בכור לנחלה ולכהן. דבנים הנולדים בנכריותה לא פטרי. ואין הלכה כר' יוסי הגלילי: נתגיירה מעוברת. ובעלה עמה וילדה. הרי אותו ולד בכור לכהן דפטר רחם הוא בישראל. ולא לנחלה. דכיון דהורתו שלא בקדושה לאו בר נחלה הוא. דזרע נכרי רחמנא אפקריה. דכתיב (יחזקאל כ"ג) וזרמת סוסים זרמתם: ילדה היא וכהנת. בת ישראל מבכרת. ואין ידוע אי זה ולד של ישראל: או היא ולויה. דלויה נמי בנה פטור מחמת סלעים כדאמרן בפ"ק: או היא ואשה שכבר ילדה. ואין ידוע אי זה בנה: בכור לכהן. ובעלה. של מבכרת. חייב חמשת סלעים לכהן דהא בן זכר יש לו כל היכא דאיתיה: ולא לנחלה. דהא לא ידע בריה דמאן הוא: וכן מי שלא שהתה כו' היא בכור לכהן. והוא יפדה את עלמו. ולא לנחלה. דהא לא ידע מאן ירית. ואפילו כפשוט לא ירי ת דהאי מדאי ליה לגבי האי והאי מדאי ליה לגבי האי. ומתני' דקתני ולא לנחלה על הבא אחריו קאמר שהבא אחריו אינו בכור לנחלה. דשמא זה הספק בן האחרון הוא: מלא גונים. מלא גווניס הרבה. פירוש אחר תולעים. שהספיר עשו כלו חתיכות קטנות דקות דומות לתולעים: דגים וחגבים לאו ולד נינהו דלא נאמרה בהן יצירה כאדם: יום ארבעים. משנתעברה מים בעלמא נינהו ואין נאמן ולד עד למחרת יום ארבעים. דארבעים יום הוי יצירת הולד: ב יוצא דופן והבא אחריו. דרך רחם כגון שקרעו אשה שתאומים בבטנה ולאחר שהוציאו הראשון דרך דופן. יצא השני דרך רחם. אבל להוציא ולד מן האשה דרך דופן ושתתרפא האשה ותחוור ותתעבר ותלד. כתב רמב"ם דאי אפשר

דבאולין לא הוה בעי למסכוני נפש: וחכ"א עד שיהא בו מצורת אדם. עיין בפי' הר"ב משנה ב' פ"ג דנדה: סנדל פי' הר"ב חתיכת בשר ול' סנדל י"מ כו'. משמע דלי"מ נמי סנדל חתיכת בשר כו'. ולא משמע כן מדבריו פ"ק דכריתו' מסכ' ב' וב"ג דנד' מסכ' ד'. ופס בגמ' דף כ"ה מסקי' דא"ל צורת פניס ול' הרמב"ם פ"י מהל' איסורי ביאה חומרא החמירו בו לטמא בו משו' ולד שע"פ שאין בו צורת פניס. הואיל והיא טמא' לידה מפני הול' שעמו ע"כ. הבא אחריהן בכור לנחל' ואינו בכו' לכהן תניי' משום ס' בבא דבתרא דפליג בה ר"י: משבאת לישראל כו'. ואינו בכו' לכהן דאינו פטר רחם ר"י: עד שיפטרו רחם מישרא'. לישנא דעד לא ידענא לפרושי. דהא ר"י מוסיף על דברי תנא קמא ולהכי הל"ל כשיפטרו כו': נתגיירה מעוברת כו'. ואינו בכור לנחלה פירש הר"ב דכיון דהורתו שלא בקדושה לאו בר נחלה הוא דזרע נכרי רחמנא אפקריה. דכתיב וזרמת סוסים זרמתם. עיין מ"ש במשנה ב' פי"א דיבמות: איזהו בכור לנחלה ולכהן. החלוקו. הארבעה וכללם שתי מאמרות. המאמר האחד שהוא חלוק בעצמו. ובזה המאמר שתים מן החלוקות והן הראשונות שהוא בכור לנחלה ואינו בכור לכהן או בהפך. והמאמר השני שאינו חלוק. ובזה המאמר שתי החלוקות האחרונות שהוא בכור לנחלה ולכהן. או שאינו בכור כלל. ועכשיו שמתחיל לבאר השתים חלוקות האחרונות. הכללות במאמר אחד. חזר ואמר איזהו וכו' כ"ל: שקצים ורמשים. מפו' במשנה ב' פ"ג דמכות: ב יוצא דופן והבא אחריו. פי' הר"ב. כגון שקרעו אשה שתאומים בבטנה כו'. אבל להוציא ולד וכו' ושתתרפא האשה ותתעבר ותלד. כתב רמב"ם דאי אפשר. ונראה עוד מדבריו. שבהכרח תמות: שניהם

שניהם אינן בכור · כתב הר"ב הראשון לא הוי בכור לנחלה ולדו לו בעינן · נמרא · וכירש"י וילדו לו בעי' דרך לידה · וכן יראה שהיא דעת הר"ב מדכתב ולא פירש · אלא דסבר דוממע' שמעינן לה וכתבו התוס' דמשמע דמלשון לידה נמר וקשה דבגדה פ' יוצא דופן דף נ"מ' בריש מפרש דאין מקום שמזרעת (וכן פי' הר"ב סס) אבל מלשון לידה לא · אלא יש לפרש דגמר הכא לידה לידה מהתם · ע"כ:

ולא לכהן · בפרק י"א מהלכו' בכורי העתיקה הרמב"ם וכתב עליו הכ"מ שהיא בבכורות סוף פ"ב וכר"ע ע"כ · ולא היא דהתם לענין בכור בהמה אלא הך דהכא [היא] וכת ק: **רבי** שמעון אומר הראשון לנחלה · לשון הר"ב · סבר וילדו אף יוצא דופן במשמע וסברא תמיהה היא זו · דמסתברא ל' לידה משמעותו כדרך הלידה של כל העולם · ובגמ' ר"ש לעמיה דאמ' הלד לרבות יוצא דופן · ועיין ברפ"ה דנדה · שכתבתי מהיכא משמע ליה דרבויא הוא · ופירש"י לרבות יוצא דופן דהוי לידה מעליא ויוסבת עליו ימי טומאה ויהרה · הלכך גבי וילדו לו נמי לידה מעליא משיב ליה דגמרינן מהתם : והשני לחמש סלעים · כתב הר"ב סבר בכור לרחם · אע"פ שאינו בכור לולדות הוי בכור · ואי"ת מהאי טעמא גופיה יהא יוצא דופן בכור לחמש סלעים · ואף על גב דכתב דיה פטר רחם כדאשכחן בספ"ב דתמן · יוצא דופן והבא אחריו ר"ט אומר שניהם ירעו עד שיסתאבו ומפרש דמספקא ליה בכור לדבר אחד אי הוי בכור אי לאו ואף על גב דהתם נמי כתיב פטר רחם · י"ל דסברת ר"ש חלוקה מר"ט ואע"ג דהבא אחריו פסיטא ליה טפי דהוי בכור מר"ע מ"מ יוצא דופן גרע ליה ומומעט ליה מפטר רחם · תוספת : **ג האב** פטור · כתב הר"ב · והיה שהבן הנשאר פטור כו' · והאי ליצנא דנקט האב פטור · משום סיפא דבעי למתני מת האב כו' · רש"י : **אם** נתנו עד שלא חלקו נתנו · כלומר כדין נתנו · שהרי כל שלא חלקו הרי האוב על הנכסים אף לר"מ · ומחויבים לתת · וכן מוכח בסוגיא : **ואם** לאו פטורין · כתב הר"ב דסבר ר"מ האחין שחלקו בנכסי אביהן דין לקוחות יש להן · לפי שאין ברירה כו' · וכ"כ הרמב"ם (ויתקן דגירסא אחרת היתה להם בגמרא · דלגירסתינו מספקא ליה לר"מ · אי יורשין אי לקוחות וחמש ולא חלי חמש) ותימה דר"מ אית ליה ברירה בהיא דהלוקח מבין הכותים (במתני' ד' פ' בתרא דדמאי) ויש לחלק בברירה · היכא דמתני בפירוש כגון כ' לוגין שאני עתיד להפרישם · תוספת · ועיין מ"ש בשם הר"ן בדפ"ה דנדרים : **רבי** יהודה אומר נתחייבו נכסים · פי' הר"ב · הקסבר האחים שחלקו יורשים הם דיש ברי ה וכו' · ומלוה על פה גובה מן היורשים · והלכה כרבי יהודה · וכ"כ הרמב"ם ומיהא למידק טובא · דהא במתני' ו' מפרש דר"י סבר מלוה הכתובה בתורה ככתובה בסבר דמיא ובגבה מן הלקוחות · ס"ל כר"מ דלקוחות הן · גבי וכן פירשו התו' דטעמא דר"י דהכא · נמי משום דס"ל דכתובה בסבר דמיא וגובה מן הלקוחות · אלא שפירשו דלא אמר מלוה הכתובה בתורה לענין זה · אלא כגון פדיון הבן וערכין ונזקין דלא הוה ידעינן מעיני הגתיות הללו אם לא שפירשו דלא אמר מלוה הכתובה בתורה · אבל הלוה ע"פ לא · אע"ג דכתיב (דברים כ"ד) האיש אשר אתה נושה בו לא חשיב כתוב בתורה · כיון שא"ל לפרש בתורה שיעור הגתיה דפסיטא מה שהוא לוה צריך לפרוע · עכ"ד · וע"ק היאך פסקינן כרבי יהודה דיש ברירה ואמן קי"ל דבדאורייתא אין ברירה · כמ"ש בהיא דדמאי דלעיל · וכן קשה למאי דפירשו לקמן דס"ל הכתובה בסבר דמיא אם בקו דלא כוותיה והכא פסקו כוותיה ולא מתרלה מלתא אפי' כי ניחא דמס"ה פירשו הכא בטעמא אחרינא דהא אף לטעמא דבכא קמי' הלכתא דהכא אהלכתא דדמאי · וקא חזינן להרמב"ם בחבורו פי' מהלכות בכורים · וכן הטור סימן ס"ה דפסקו לרבי יה ד: · לכך נ"ל דודאי טעמיה דרבי יהודה כדמסקינן לקמן דס"ל מלוה הכתובה בתורה ככתובה בסבר דמיא ועל הדרך שפירשו התו' ריטבא אגן דלא קי"ל הכי · כמ"ש הרמב"ם והר"ב לקמן ועוד בסוף פ"ק דערכין · הא דססקי' הכ' הר"י

שניהם אינן בכור · לא לנחלה ולא לכהן · רש"א הראשון לנחלה · והשני לה' סלעים : ג "מי שלא בכרה אשתו וילדה ב' זכרים נותן ה' סלעי' לכהן ימת אחד מהן בתוך ל' יום האב פטור · מת האב והבנים קיימי' ר"מ או' · אם נתנו עד שלא חלקו נתנו יאם לאו פטורין ר' יהודה אומר · נתחייבו (ס"ח) נכסים · זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום :

ד שתי

שניהם אינן בכור · ראשון לא הוי בכור לנחלה וילדו לו בעינן · ובכור לכהן ראשון לא הוי דפטר רחם בעינן · ושני נמי לא הוי בכור לכהן דבכור לרחם ואינו בכור לולדות · כגון זה שהיה ולד קודם לכן אינו בכור : רבי שמעון אומר הראשון לנחלה · סבר וילדו אף יוצא דופן במשמע · והשני לחמש סלעים · סבר בכור לרחם · אע"פ שאינו בכור לולדו' הוי בכור · ואין הלכה כרבי שמעון : ג וילדה שני זכרים נותן חמש סלעים · דאחד מהן בכור : האב פטור · דאלי' לתיומר הבכור מת · וכשמת הבן קודם סלעים · אינו חייב בפדיון · ועכשיו שהבכור ספק שמא זה שנשאר הוא הבכור וחייב הוי הכהן מוציא מחבירו · והמוציא מחבירו עליו הראיה · וה"ה שהבן הנשאר פטור מלפדות את עצמו כשיהיה גדול : מת האב לאחר ל': ואם לאו פטורים דסבר ר"מ האחין שחלקו בנכסי אביהן דין לקוחות יש להן לפי שאין ברירה לכל א' על ירושתו אלא הרי הן כאלו קנו זה מזה כל א' חלקו · ואלו הה' סלעים הין חוב על אביהן כמלוה על פה · ומלוה על פה אינה גובה מן הלקוחות · הלכך אם חלקו עד שלא נתנו פטורים : ר' יהודה או' נתחייבו הנכסים קסבר האחים שחלקו יורשים הן · דיש ברירה לומר כל א' זכה בחלקו · ומלוה על פה גובה מן היורשים וכל' כר"י : זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום · דא"ל הנקבה יצאה ראשונה · והמוציא מחבירו עליו הראיה :

ד שתי

ד שתי נשים שלא באחד וילדו שני זכרים במחבוא שנתערבו: אם לכהן אחד נתן פדיון שניהם יחזיר לו הכהן ה' סלעים הואיל ופת בתוך שלשים · ואגלאי מלתא דנפל הוא ושלא כדין שקל: איזיכול להוציא מידם דכל חד וחד מדאי לי' ואומר הריני מחזיק בם בשביל פדיון החיצו שני זכרי' ונקבה ילדו הנשים שלו במחבוא: נותן חמש סלעים לכהן · דמתה נפשך חד הוי בכור · אם האחת ילדה שני זכרים הא' בכור · ואם האחת ילדה זכר ונקבה נמצא שחברתה ילדה זכר לבדו · והוא בכור ואותו שעשה הנקבה פטור · שמא נקבה יצאה ראשון: אין לכהן כלום דאיכ' למימר הנקבות יצאו תחלה ואין כאן בכור: האב פטור דמצי למימר בן המבכרת מת: נתנו עד שלא חלקו כו' כדפרישנ' לעיל והלכה כר"י: זכר ונקבה יש לומר אוחה שלא בברה ילדה הנקבה · ואין כאן בכור: ה מת א' · מן הולדות: יחזיר להם חמש סלעים · ויחלוקו שני האבות · וה"מ בשכתב אחד מהן הרשאה לחברו אבל אם לא כתב אח' מהן הרשאה לחברו כי אזיל חד אנייהו לגבי כהן דחי ליה לומר בגד החי' וכי אזיל אידך דחי ליה לומר בגד החי: זכר ונקבה האבות פטורי' · דכל חד וחד אמר לי' לכהן הנקב' שלי היא: והבן חייב לפדות את עצמו · דמ"מ בכור הוא: שתי נקבות וזכר · יש לומ' האחת ילדה נקבה והאחת זכר ונקבה והנקבה יצאה תחלה הלכך אין כאן לכהן כלום · וכן ב' זכרים וב' נקבות: ו אחת בברה ואחת שלא בברה וכו' · אין כאן לכהן כלום · די"ל המבכרת ילדה הנקבה: מת הבן בתוך שלשים יום · אבכורות ולאין דעלמא קאי: יחזיר · דנפל הוא · ולא מחייב בפדיון עד לאחר ל' יום: מת ביום ל' ביום שלפניו · ואע"פ שנתן לו יחזיר דגמרינן חדש חדש מגדבר כתיב הכא (בטדבר י"ח) ופדויו מבן חדש תפדה · וכתיב במנדבר (שם ג') פקוד כל בכור זכר מבן חדש ומעלה דמשמע לאחר שלשים: רע"א · אם נתן לא יטול · מספקא ליה לר"ע מדאצטריך למכתב ומעלה גבי ערכין · ולא גתרינן ממדבר · הוו לה שני כתיבים הבאים כאחד · ואין מלמדים · הלכך אם נתן לא יטול · ואם לא נתן לא יתן · דהמוציא מחברו עליו הראיה · והלכה כחכמים: בחזקת שלא נפדה · דלא עביד איניש דפריק תוך שלשים:

ד "שתי נשים שלא בברו וילדו שני זכרים· נותן עשר סלעי' לכהן · מת א' מהן בתוך ל' יו' · אם לכהן א' נתן · יחזי' לו חמש סלעי' אם לשני כהני נתן · אינו יכול להוצי' מיד' · זכר ונקבה או שני זכרי' ונקבה · נותן ה' סלעי' לכהן · שתי נקבו' וזכר או שני זכרים ושתי נקבו' · אין כאן לכהן כלו' · "אחת בכר' ואחת שלא בכר' · וילדו שני זכרי' · נתן ה' סלעי' לכהן · מת א' מהן בתוך שלשי' יום האב פטור · מת האב והבני' קיימי' · ר"מ או' אם נתנו עד שלא חלקו · נתנו · ואם לאו פטורין · ר' יהוד' אומ' נתחייבו נכסי' · זכר ונקב' אין כאן לכהן כלום : ד "שתי נשי' של שני אנשי' · שלא בברו וילדו שני זכרי' · זה נותן ה' סלעי' לכהן · וזה נותן ה' סלעים לכהן · מת א' מהן בתוך שלשי' יום · אם לכהן א' נתנו · יחזי' להן ה' סלעי' · אם לשני כהני' נתנו · אינן יכולין להוציא מידם · זכר ונקב' האבות פטורי' · והבן חייב לפדות את עצמו · שתי נקבו' וזכר או שני זכרי' ושתי נקבו' · אין כאן לכהן כלום ו אחת בברה ואחת שלא בברה · של שני אנשים · וילדו שני זכרים· זה שלא בברה אשתו נותן חמש סלעים לכהן· זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום "מת הבן בתוך שלשים יום· אע"פ שנתן לכהן · יחזיר (גמ' ל"ג) (לו חמש סלעים) · לאחר שלשים יום· אע"פ שלא נתן יתן· מת ביום שלשים כיום שלפניו · רע"א אם נתן · לא יטול · ואם לא נתן · לא יתן · "מת האב בתוך שלשים יום · בחזקת שלא נפדה · עד שיביא ראיה שנפדה · לאחר

לאו מטעמיה דלקמן: ולא מטעמא שכתבו הרמב"ם והר"ב בכאן אלא היינו טעמא כדמסיק הרא"ש בפ"ק דב"ק ובספ"ז דב"ב גבי האחין שחלקו ובא ב"ח כו' · דהלכתא בטלה מחלוקת · וכתב דאע"ג דקי"ל בדאורייתא אין בהירה לענין אחים שחלקו לית לן בדבלקוחות הוולא מטוס דיורסי' הס ויש בהירה אלא דסבר מוהלטו' היא דיתמי כרע' דאבוהון אינון לפרוע חובת אביהן בסוה ומ"ש הר"ב דמלו ע"פ גובה מוהיורסי'.

עיין במשנה ב' פ"ה דערכין: ד שתי נשים שלא בברו · עיין מ"ש בסס התו' בפ"ק משנה ב': וילדו שני זכרים · לשון הר"ב · במחבוא ונתערבו וכן לשון רש"י וכך העתיק הטור וכתב ב"י דלא הולרך לכתוב כן אלא מטוס סיפא· דבהו אצטריך דלא בריר לן וכו': בתוך שלשים יום כלומר בתוך ל' יום אחד· כדתנן בספ"ל דערכין דל' יום דבכור ויום אחד· ועיין במשנה (ה' ו' פ"ה דנדה): יחזיר לו חמש סלעים· פי' הר"ב הואיל ומת בתוך שלשים ואגלאי מלתא דנפל הוא וכן פירש"י · והתו' כתבו דבתגס פי' כן דאפי' קיים לן דיה דכלו לו חדשיו · בבן חדש תלה רחמנא· עיין בפירוש משנה ו': אם נתנו עד שלא חלקו כו' · צריך שיש לריכותא אמאי תני הו פלוגתא דר"מ ור"י· הו': ו יחזיר פי' הר"ב · דנפל הוי וכפירש"י · ועיין מ"ש לעיל בסס התו' בד"ה יחזיר: רע"א אם נתן לא יטול · פי' הר"ב מספקא ליה לר"ע מדאצטריך למכתב כו' ה"ל שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים או דלמא כי אין מלמדין לעלמא דלא משתעו מבכור ודערכין כמו אי הוה כתב חדש במידי אחריני) אבל לגופייהו (כגון בכורי דורות מבכורי מדב' דאידי ואידי בבכור הוא משתעי) מלמדין · גמ': בחזקת

א אחת: אחת · אלא אם בכור · ולא אם בכור · אוס"ע · ולא אם · ס"ה סמ"ר · ר"ל ב אם אם אם אם נ אם אם אם · ר"ל ד אם אם אם כ"ל ה אם אם אם · ל ב"מ אם

לאחר שלשים יום • בחזקת שנפדה עד (שיביא ראיה) שלא נפדה • "הוא לפדות ובנו לפדות • הוא קודם את בנו • ר' יהודה אומר בנו קודמו • שמצותו על אביו ומצות בנו עליו • ז "חמש סלעי' של בן במנה צורי • שלשים של עבד • "וחמשים של אונס ושל מפתה • "ומאה של מוציא שם רע • כולם בשקל הקדש במנה צורי • "וכולם נפדין בכסף ובשוה כסף • "חוץ מן השקלים : ח אין

בחזקת שנפדה עד שיביא ראיה וגו"ל עד שיאמרו לו וכן הוא בגמ' והכי מייתי לה בפ"ח דב"ח דף ק"כ • וכן גי' הרמב"ם והטור • וז"ל רש"י עד שיאמרו לו לבן שלוה אביו בשעת מיתתו שלא נפדה ונאמירה סגי בלא עדות גמור' דהך חזקה דמחזקינן ליה בחזקת שנפדה • לא זו היא חזקה מעליותא דרובה דאגשי לא עבדי למיפרע חובו מיד • והכא לא שייך למימר עד שיביא הכהן ראי' דהכא יכול לומר לו הבן לכהן דעלמא יהביה אבא • ובב"מ כתב דכהן לאו בעל דינו הוא דאי בעי א"ל לדידך לא יהבינא אלא לכהן אחר • ולהכי תני עד שיאמרו לו ע"כ • ופסק לא כתב ונאמירה סגי בלא עדות גמור' וכו' : שמצותו על אביו • כתב הר"ב • כלומר שמאביו נשתעבדו הנכסים • וכן לשון רש"י בגמ' • ובפירוש המשנה כתב מצות פדייתו של אב זה היתה על אביו שמת ע"כ • ומ"ש הר"ב דס"ל לר"י מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר עיין מ"ש בזה במשנה ג' בשם התו' • ומ"ש הר"ב וחמש סלעים דידיה כו' אחיל כהן וטריף ממשעבדי וכו' ובהכך חמש בני חורי פריק לבריה • וכתבו התו' וא"ת היכי טריף ממשעבדי • הא אין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש כ"ח (כדתנן במשנה ב' פ"ה דגיטין) ואפי' כי פריק לבריה מחחלה (כדכתב הר"ב) אכתי להדרי לקוחות מהני חמש שפדה בהן בנו • וי"ל דהכא מלקוחות שקנו מאביו לפיכך אין חוזרין על נכסים שקנה הוא • וכ"כ בש"ק דקדושין דף כ"ט • ומסיימי וכן משמע מלשון • דקתני שזה מצותו על אביו • ע"כ • ומ"ש הר"ב דשמא שעבוד הלקוחות קודם וכן לשון רש"י אבל בקדושין שעתיקו התו' ל' הקונטרס דמיירי שנשתעבדו קודם וכו' :

ז חמש סלעים שלבן כו' אשם בכסף שקלים • וערכין • לא אצטרך ליה לאתוי לאתוי דכאשם כתיב בהדיא בשקל הקדש וערכין נמי פשיטא דבשקל הקדש הוי • כיון דכתי' (ויקרא כ"ו) וכל ערכך יהיה בשקל הקדש • תו' : סלעים כתב הר"ב הסלע האמור בתורה • עיין מ"ש בשם הרמב"ם במשנה ו' פ"ק דשקלים וחשבונו של הר"ב לה' סלעים משקל אלף תתק"ך שעורות כו' • נקל לעמוד עליו • שהרי ברפ"ק דקדושין • כתב שהפרוטה משקל חצי שעורה ושם בסוגיא דף י"ב שקל"ב פרוטו' בדינור וכל סלע הוא ד' דינרין מעתה לא וחשוב : במנה צורי כתב הר"ב • וכל כסף של תורה • כגון חמשת סלעים כו' • שהן אקונין • גמ' • ומ"ש וכל כסף שהוא מדבריהם • עיין בזה מ"ש במשנה ה פרק ו' דכתובות ובפ"ה משנה ז' • ומ"ש הר"ב • וכתובת אשה לדברי רמב"ם כו' • עיין מ"ש במשנה ב' פ"ק דכתובות : בולם בשקל הקדש • אע"ג דכבר תני במנה צורי • אצטריכא למתני הו משום אונס ומוציא שם רע דלא כתי' בהו שקל וסל"ל דהא דתנא ריש' במנה צורי זמנו' חד וחד כי דייק קאמ' דהיכא דכתיב שקלי' יהיה שקלים צורי והיכא דלא כתיב שקלים יהיב זוזי בעלמ' קמ"ל דמילתא לפי מה דהדי בכסף קלוד מכסף קלוד בגמ' : חוץ מן השקלי' כתב הר"ב • ומעשר שני נמי כו' ושיר נמי דאיתן דתנן בריש תגיגה לב"ם ב' כסף ולב"ה מעה כסף ותני רב יוסף שלא יבאו סוגה לעזרה ,ופי' התו' • דאם היה מביא שוה כסף זמנין דמייתי נסכא וכסף סוגה שלא ישוה שתי מעות כסף ולא יאמרו לו לעולת דאיה טובה באותה סוגה כאלו היה מביא כסף טבועה • ע"כ : ח אין

א קדושין כט • חיי' סס עוש"ע שע"ז
ב ח"ש: קדושין יא: חיי' סס עוש"ע סס ס"ה
ג חיי' פי"ה
ד ב"ק מסון הל' ה
ה שיי' פ"ה חס' ערוה נתולה הל' ה'
ו חיי' סס פ"ג הל ה
ז חיי' פי"ה מה' ערכין הל' ו' עוש"ע י"ל סי' ס"ה כ"ג
ח חיי' פ"ה מה' קדושין הל' ג'

ח אין פודין לא בעבדים ולא בשטרות ולא בקרקעות ולא בהקדשות. כתב לכהן שהוא חייב לו חמש סלעים. חייב ליתן לו ובנו אינו פדוי. לפיכך אם רצה הכהן ליתן לו מתנה. רשאי. המפריש פדיון בנו ואבד. חייב באחריותו שנאמ' (במדבר י"ח) יהיה לך ופדה תפדה: ט דבכור נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם. ואינו נוטל פי שנים בשבח. ולא בראוי בבמוחזק. ולא האשה בכתובתה. ולא

ח אין פודין לא בעבדים ולא בשטרות ולא בקרקעות ולא בהקדשות. כתב לכהן שהוא חייב לו חמש סלעים. חייב ליתן לו ובנו אינו פדוי. דבר תורה בנו פדוי לכסיתן ומה טעם אמרו יתן ובנו אינו פדוי גזירה שמא יאמרו פודין בשטרות: לפיכך דאמרינן שחייב ליתן לו חמש סלעים אחרי לפדיון בנו אם רצ' הכהן להחזיר ולית:ס לו במתנה. רשאי. אבל תקנה אחרת ליכא ואע"פ שהכהן רשאי להחזיר וליתן החמש סלעי במתנה לאבי הבכור. אם דעת אבי הבן סומכת בודאי שיחזיר לו הכהן החמש סלעים אין הבן פדוי. בין החזיר הכהן בין לא החזיר. כך נראה מן הגמ': שנאמר יהיה לך ופדה תפדה. כשיהיה לך הפדיון אז בנו פדוי והאי קרא לאהרן נאמר: ט ולא בנכסי האם. נכסי מלוג של האם דכתיב (דברים כ"א) כי הוא ראשית אונו לו משפט הבכורה. משמע דאדידיה קאי כלו' בנכסיו משפט הבכורה ולא בנכסי אשתו: ואינו נוטל פי שנים בשבח. אם השביחו הנכסים לאחר מיתת האב קודם שחלקו. אין הבכור נוטל פי שנים בשבח אלא שוין את הנכסים. מה הן שוין בשעת מיתת אביהן והבכור נוטל פי שנים בהן בלבד. שנא' (שם) בכל אשר ימצא לו לאב בשעת מיתה: בראוי. בנכסים שלא היה אביהן מוחזק בשעת מיתתו. אבל ראוין היו ליפול לו בירושה ונפלו להולאחר זמן אין הבכור נוטל פי שנים: ולא האשה בכתובתה. בשבח שהשביחו אם אין שוין הנכסים בשעת מיתת בעלה כדי שיעור כתובתה ואח"כ השביחו אינה נוטלת כתובת. אלא כמה שהיו שוין. ואע"ג דבעלמא ב"ח גובה השבח. מקולי כתובה שנו כאן וכן אינה נוטלת בראוי כבמוחזק: ולא

ח אין פודין לא בעבדים ולא בשטרות כו' גמ' דכתיב (במדבר י"ח) ופדויו מבן חדש כלל בערכך כסף חמשת שקלים פרט (פדה) תפדה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וגופו ממון אף כל דבר המיטלטל וגופו ממון יצא קרקעו' שאינן מיטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות. יצאו שטרות שאע"פ שהן מיטלטלין אין גופן ממון. ואמרינן נמי דלמאן דדרי' ריבוי ומיעוטי לא ממעטינן אלא שטרות. ולפי' אני אתה דבהדיא כתב הר"ב במשנה ה' פ"ג דפ"פ דשבועות. דהלכה כר"ע דדרים כל התורה כולה ריבוי ומיעוטי. וכ"כ סס הרמב"ם ז"ל"כ בכלון ה"ל לדחות המשנה מהלכה. אבל הרמב"ם פסקה בחבורו פרק י"ח מהלכות בכורים. וכן העור סימן ס"ה. ואפשר דאית ליה לתנא דידן מיעוטא אחריני למעט קרקעות ועבדים וכמ"ש במשנה ט' פ"ד דב"מ לענין כפל. דאע"ג דדרשינן ברבוי ומיעוטי וריבה. ולא ממעטינן אלא שטרות מיהא איכא מיעוטי אחריני. וה"ל אפשר דאיתנהו מיעוטי. וכיונא בזה כתבו התו' בפ"ק דב"מ דף ד' לר' עקיבא. ולר"מ ע"ש בדבור אין נשבעין על כפירות וכו'. ומיהו לר' דאמרינן הכא בגמ' דדרים הכא בריב' ומיעוט וריבה ולא ממעיט אלא שטרות. ודאי דלית ליה מיעוטי אחריני. לא בעבדים ולא בשטרות ולא בקרקעות. עיין מ"ש בסידורן במשנה ט' פ"ד דב"מ: ולא בהקדשות. והתם נפקא לן מקראי בת"כ בפרשת ערכין. רס"י. והכי איתא התם בשקל הקדש וכל ערכך יהיה בשקל הקדש. מה ת"ל לפי שנאמר ופדה יכול בעבדים ובשטרות ובקרקעות ת"ל בשקל הקדש אין לי אלא סלעים של קדש. מנין לרבות דבר המיטלטל ת"ל ופדה לרבות דבר המיטלטל וא"כ למה נאמר בשקל הקדש. פרט לעבדים לשטרות ולקרקעות. וירא לי דיליף מפדיון הבן ושוב מצאתי בספר קרבן אהרן שכתב לפי שנאמר ופדה וגו' בילקוט גרים. לפי שג' ופדויו מבן חדש תפדה. והכי דרש ליה בגמ'. דמהכא משמע תפדה בכל דבר שיהיה. ולזה יכול אני לומר אף בע' דיס וכו' ת"ל בשקל הקדש. דמשמע שלא יהיה אלא בכסף. ת"ל תפדה אך פדה תפדה דה"ל כלל אחר. ודרשינן ליה במדת כלל ופרט וכלל כו' מה הפרט דבר המיטלטל וכו' ע"כ. ועיין מ"ש לעיל בדבור דאין פודין כו': המפריש פדיון בנו כו' נ"ל עיון שלא העתיקה הרמב"ם בפי"ח מהל' בכורים: ט ואינו נוטל פי שנים בשבח. כתב הר"ב דלא שוין את הנכסים וכו' והבכור נוטל פי שנים בהן בלבד. ולא כדמשמע דשיעור השבח מניח בקרקע לפשוט. אלא כדכתב רש"י וז"ל. אלא שמין מה שהיו שוין בשעת מיתת אביהן הבכור שנטל שני חלקים בקרקעות יתן מעות לפי מה ששוה שבח חלק השני שנטל בשביל הבכורה ואותן מעות יחלקו בין כולם ע"כ. והיא מימרא דרב נחמן אמר שמואל בפרק הגוזל עצים דף נ"ה: ולא בראוי כבמוחזק. דכתיב בכל אשר ימצא לו גמ'. ולא ידעתי טעמא למאי נפקא מיהא תנא כבמוחזק: ולא האשה בכתובתה כו'. לשון הרמב"ם וכבר בארנו בכתובות. (וכ"כ הר"ב סס פרק"ט' משנה ג') שהמעשה בדינו היום לגבות הכתובה ולהוציא על הבנות מן המטלטלים. ולפיכך נוטלות מן השבח. ומן הראוי. ע"כ. והעתיק דברים אלו הכ"מ בפ"ו מהל' אישות אבל בספר ב"י א"ה סימן ק' ובש"ע לא העתיקם כלל. ואני ראיתי בנוסחת פי' המשנה להרמב"ם שמאדון ישראל שהוגה זה הל' נמחק בו ונכתב כל' אחרת אבל נפסל בקרע עד שלא יכולתי לעיון עליו:

ולא

א כ"פ. מיי' פ"ז מה' בכורי' ה"ע ע"ש. י"ר סי' ז"ה:
ב כתובות קב ב נ"פ: נ"ב
ג ק"ב מיי' פ"ב מה' נחלות טור ס"ע ס"ח סי' רפ"מ כ"פ ר"מיי' סס טור ס"ע סס ס"ן ח סס כ"ן
ד ו נ"ב. מיי' פי"ן מה' אישו' טוש"ע א"ה הע' סי' ק' כ"ב

ולא היכם. פי' הר"ב הנוטל חלק המת שיכם את אשתו כמ"ש במשנה ח' פ"ב דיבמות. ופס פירשתי המקרא. והיה הבכור וגו'. ומ"ש הר"ב. אינו נוטל חלק אחיו לא מן הסבח פי' בסבח שסבחו נכסי האב אחר מיתת האח. וכגון שמת יעקב בחיי ראובן שמעון ולוי בניו ולא הספיקו לחלוק הנכסים עד שמת ראובן. ויבם שמעון את אשתו. בסבח שמעון לחלוק עם לוי בנכסי האב נוטל שני חלקים בקרן לא בסבח. וזה מוכר לפרש שאין לומ' בנכסי אחים האח שאינו נוטל סבח. שהרי בנכסי אחיו אינו חולק עם אחיו והכל שלו בין קרן בין סבח. והרי הוא כבעל שאע"פי שאינו יורש בראוי מכיון שמתה אשתו הוא זוכה בנכסיה בין קרן בין סבח ועוד שמפרש שם בגמרא. דף כ"ב אחר אביי וכו' המגיד פ"ג מהל' נחלות. ומ"ש ולא מן הראוי לבא כגון אם מת אחיו ואח"כ אביהם. לא יטול חלק אחיו. טור א"ה סי' קס"ג וכן דקדק המגיד שם מדברי הרמב"ם: ו והיורש את אשתו כתב הר"ב דהאי תנא סבר דאורייתא היא לשארו הקרוב שיו כו' מפורש בר"פח דב"ב: רבי יוחנן בן ברוקה אומר היורש את אשתו יחזיר לבני משפחה כתב הר"ב ס"ל ירושת הבעל דאורייתא היא וכו' והלכ' כחכמי' דתנא כמכר וכר"י בן ברוקה דבעל שהוריש אשתו בית הקברות כו'. וכ"כ הרמב"ם בפירושו ולא דהלכה כר"י בן ברוקה מטעמי' דירושת בעל דאורייתא. דא"כ תקשה הלכתא אהלכתא. דברפ"ט דכתובות פסקו הר"ב והרמב"ם דירושת הבעל. אינה אלא מדרבנן. אלא הלכה כר"י ב"ב כדמסקינן נמי התם שחכמים עשו לה חזוק כשל תורה וכן מצאתי בגא"י בפי' הרמב"ם וז"ל והלכה כר"א אלא בירושת אשה שאף ע"פ שהיא מדרבנן עשו לה חזוק כשל תורה. ולא יחזיר אלא אם היתה בית הקברות לבד. שהלכה כמה כר"י ב"ב ע"כ. וכ"כ בחבורו ספי"ח מהל' שמטה ויובל. אלא דבמ"ם בנוסחא זו. והלכה כר"א לא פסק כן בחבורו אלא כחכמים. אבל יש לו פירוש באינן חוזרין כדמסקינן בגמ'. אינא דר' יוחנן שאינן חוזרין לבטלה לגמרי. אבל מחזירין זה לזה. אבל לדברי התו' ד"ה אר"א כולהו אמוראי חלוקים על ר' יוחנן כזה ואתי מתני' כפשטא דאין חוזרין ואין להאריך בזה. מ"מ יש לי טעם בפסק הלכה כר"א מהא דבפרק ב' דיבמות דף כ"ד דאמרינן בכור דקרייה רחמנא לתאי הלכת' לגריעותא. מה בכור אינו נוטל בראוי כו' והביאו זה התו' דהכא ד"ה בכור ומקשין אמאי לא קאמרי להסיבותא דאינה חוזרת ביובל [בכבור]. ותירצו מסוס דאיכא ר"א דפליג. ע"כ. ואיכא למימ' דהרמב"ם כפי גא"י סובר דסתמ' דגמר' קאמ' לגריעות' ולא להסיבותא מסוס דס"ל דהלכתא כמותו: יחזיר לבני משפחה. פי' הר"ב. (ס"ל ירושת הבעל את אשתו דאורייתא והב"ע) כגון שהוריש אשתו בה"ק. ומשם פגם משפחה אמור רבנן לשקול דמי כו' תימא לרשב"א

ולא הבנות. טוטלות מזונות לאחר מיתת אביהן בתנאי כתובה וכגון נקבין דיניהוויין ליכי מנאי יהוויין בגבייתי ומתזנן מנכסאי לא מן הסבח שבסבחו הנכסים ולא מן הראוי לבוא לאחר מיתת כיון דמזונות הבנות מתנאי כתוב' הן בכתובה דמו: ולא היבם. הנוטל חלק המת שיבם את אשתו אינו נוטל חלק אחיו לא מן הסבח ולא מן הראוי לבוא. מאי טעמא דבכור קריי' רחמנא (דברים כה) והיה הבכור אשר תלד כבכור מה בכור אינו נוטל בסבח ולא בראוי לבוא. אף היבם אינו נוטל לא בסבח ולא בראוי לבוא: וכולן אין נוטלין בסבח. הדר תנא לי' לאתויי סבח דממילא כגון תבואה שהיתה שמת בשמת אביו ועבדיו נעשו שבולי' או תמרים שמדר ונעשו עבדיו תמרים גדולים. דאי מרישא הוה אמינא כי אין בכור נוטל פי שנים בסבח ה"מ בסבח שטרח בו אחיו. כגון זבול שדות וקשקוש ועדור: ולא בראוי כבמוחזק. לאתויי אם היה אבי אביהם חי בשעת מיתת אביהם והיו נכסים ראויים ליפול להם בשמות. אע"ג דודאי עתידים ליפול להם. ואפילו יש לו בן אחר ימלו אלו חלק אביהן וסד"א דבמוחזק דמי קא"ל דאי מרישא הוה אמינא ראוי דקתני רישא שאין הבכור נוטל בו. כגון שנפלו להן נכסי אחי אביהן שלא היו לו בנים בשעת מיתת אביהן. ואין ראויין שא מספק דשמא לא יהיה לו זרע: ו הבכורה אינה מחזרת ביובל. דכתיב (שם ב"א) פי שנים. תקיש שני חלקיו זה לזה. מה חלק פשיטא אינה חוזרת ביובל דירושה היא כדכתיב (שם) והיה ביום הנחילו את בניו. אף חלק בכורתו ירושה: והיורש את אשתו. דהאי תנא סבר דאורייתא היא לשארו קרוב אליו ממשפחתו ורש אותה [במדבר כ"ז] מכאן שבעל יורש את אשתו: והמיבם את אשת אחיו. ונטל חלק אחיו ירושה בתורה היא ואינו מחזיר לשאר אחיו ביובל. דבכור קרייה רחמנא והיה הבכור והבכורה אינה מוחזרת ביובל כדילפינן: והמתנה כדברי ר"מ. דמסר הוא לאמר רחמנא להדר ביובל ירושה ומתנה לא. וחכ"א מתנה כמכר. דכתיב (ויקרא כ"ה) בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו וקרא יתירא הוא דהא כבר נאמר (שם) ושבתם איש אל אחוזתו אלא לרבות את המתנה הוא דאתא: ד"א אומר כלן חוזרים ביובל. סבר לה כרבנן דאמרי תשובו לרבות את המתנ' והא כולהו מתנה נינהו בכור לתת לו פי שני' מתנה קרייה רחמנ' והיורש את אשתו ירושת הבעל דרבנן והמיבם את אשת אחיו בכור קרייה רחמנא מה בכורה מוחזרת אף יבם מוחזר: היורש את אשתו יחזיר לבני משפחה. ר"י בן ברוקה ס"ל ירושת הבעל את אשתו דאורייתא היא והכא בתאי עסקינן כגון שהוריש אשתו בית הקברות ומשום פגם משפחה אתור רבנן לשקול דמי ולהדר בקברות לבני משפחה: ואינה להם מן הדמים דמי קבר אשתו דהוא מיהת חייב בקבורתה. והלכה כחכמי' דתנא כתבר וכר' יוחנן בן ברוקה דבעל שהוריש אשתו ב"ק. שקול דמי ומהדר בית הקברות לבני

ולא היבם. פי' הר"ב הנוטל חלק המת שיבם את אשתו כמ"ש במשנה ח' פ"ב דיבמות. ופס פירשתי המקרא. והיה הבכור וגו'. ומ"ש הר"ב. אינו נוטל חלק אחיו לא מן הסבח פי' בסבח שסבחו נכסי האב אחר מיתת האח. וכגון שמת יעקב בחיי ראובן שמעון ולוי בניו ולא הספיקו לחלוק הנכסים עד שמת ראובן. ויבם שמעון את אשתו. בסבח שמעון לחלוק עם לוי בנכסי האב נוטל שני חלקים בקרן לא בסבח. וזה מוכר לפרש שאין לומ' בנכסי אחים האח שאינו נוטל סבח. שהרי בנכסי אחיו אינו חולק עם אחיו והכל שלו בין קרן בין סבח. והרי הוא כבעל שאע"פי שאינו יורש בראוי מכיון שמתה אשתו הוא זוכה בנכסיה בין קרן בין סבח ועוד שמפרש שם בגמרא. דף כ"ב אחר אביי וכו' המגיד פ"ג מהל' נחלות. ומ"ש ולא מן הראוי לבא כגון אם מת אחיו ואח"כ אביהם. לא יטול חלק אחיו. טור א"ה סי' קס"ג וכן דקדק המגיד שם מדברי הרמב"ם: ו והיורש את אשתו כתב הר"ב דהאי תנא סבר דאורייתא היא לשארו הקרוב שיו כו' מפורש בר"פח דב"ב: רבי יוחנן בן ברוקה אומר היורש את אשתו יחזיר לבני משפחה כתב הר"ב ס"ל ירושת הבעל דאורייתא היא וכו' והלכ' כחכמי' דתנא כמכר וכר"י בן ברוקה דבעל שהוריש אשתו בית הקברות כו'. וכ"כ הרמב"ם בפירושו ולא דהלכה כר"י בן ברוקה מטעמי' דירושת בעל דאורייתא. דא"כ תקשה הלכתא אהלכתא. דברפ"ט דכתובות פסקו הר"ב והרמב"ם דירושת הבעל. אינה אלא מדרבנן. אלא הלכה כר"י ב"ב כדמסקינן נמי התם שחכמים עשו לה חזוק כשל תורה וכן מצאתי בגא"י בפי' הרמב"ם וז"ל והלכה כר"א אלא בירושת אשה שאף ע"פ שהיא מדרבנן עשו לה חזוק כשל תורה. ולא יחזיר אלא אם היתה בית הקברות לבד. שהלכה כמה כר"י ב"ב ע"כ. וכ"כ בחבורו ספי"ח מהל' שמטה ויובל. אלא דבמ"ם בנוסחא זו. והלכה כר"א לא פסק כן בחבורו אלא כחכמים. אבל יש לו פירוש באינן חוזרין כדמסקינן בגמ'. אינא דר' יוחנן שאינן חוזרין לבטלה לגמרי. אבל מחזירין זה לזה. אבל לדברי התו' ד"ה אר"א כולהו אמוראי חלוקים על ר' יוחנן כזה ואתי מתני' כפשטא דאין חוזרין ואין להאריך בזה. מ"מ יש לי טעם בפסק הלכה כר"א מהא דבפרק ב' דיבמות דף כ"ד דאמרינן בכור דקרייה רחמנא לתאי הלכת' לגריעותא. מה בכור אינו נוטל בראוי כו' והביאו זה התו' דהכא ד"ה בכור ומקשין אמאי לא קאמרי להסיבותא דאינה חוזרת ביובל [בכבור]. ותירצו מסוס דאיכא ר"א דפליג. ע"כ. ואיכא למימ' דהרמב"ם כפי גא"י סובר דסתמ' דגמר' קאמ' לגריעות' ולא להסיבותא מסוס דס"ל דהלכתא כמותו: יחזיר לבני משפחה. פי' הר"ב. (ס"ל ירושת הבעל את אשתו דאורייתא והב"ע) כגון שהוריש אשתו בה"ק. ומשם פגם משפחה אמור רבנן לשקול דמי כו' תימא לרשב"א

"ולא הבנות במזונותיהן. "ולא היבם. וכולן אין נוטלין בשבח ולא בראוי כבמוחזק: "אלו שאינן חוזרין ביובל. (ס"א) "הבכורה. "והיורש את אשתו. "והמיבם את אשת אחיו. והמתנה. דברי ר"מ. וחכ"א מתנה כמכר. רא"א כלן חוזרין ביובל. ר' יוחנן בן ברוקה או' (גמ' לקמן) היורש את אשתו יחזיר לבני משפחה וינכה להם מן הדמים:

פרק ט

לבני מספחה. ומנכה להם מן הדמים דמי קבר אשתו:

פרק ט מעשר בהמה. כל אשר יעבור תחת השבט העשירי יהיה קדש. ומקריבים חלבו ודמו. והשאר נאכל לבעלים טהורים בירושלים כדין שלמים. ואם בעל מום הוא אוכלים אותו בטומאה בכל מקום: בפני הבית ושלא בפני הבית. והאידנא אמור רבנן. דלא לפרשו מעשר בהמה משום תקלה. דאין לנו בית להקריבה. וצריך לשהויי עד שתפול בה מום. ואתי בה לידי תקלה דגיזה ועבודה. או שמא ישחטנה בלא מום: אבל לא במוקדשין. כגון קדשים קלים. דאיכא לתלות דאמר ממון בשליש נגהו סד"א ליעשר. קמ"ל והיה קדש אמר רחמנא ולא שכבר קדוש: בכבשים ועזים. כלומר ונוהג בכבשי ובעזים: ומתעשרין מזה על זה. מדרבי רחמנא ולאן דמשמע כל לאן מין אחד חשוב ליה לענין מעשר: בחדש שנולדו לאחר ראש חדש אלול שהוא ר"ה למעשר בהמה ובישן שנולדו קודם אלול: ואין מתעשרים מזה על זה מן החדש על הישן ומן הישן על החדש דכתיב מעשר תעשר בשתי מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן מה מעשר דגן מחדש על הישן לא. דהא כתיב שנה שנה. דמשמע ולא משנה זו על שנה אחרת. אף מעשר בהמה מחדש על הישן לא: ב כמלוא רגל בהמה רועה. כמו שיכולת להתמר ברועה אחד כשהבהמות רועות מתרחקות זו מזו. והיינו שש עשרה מיל דבהכי שלטא עינא דרועא. ואם יש לו חמש בהמות בכפר זה וחמש בכפר אחר רחוק זה מזה שש עשרה מיל מביאין לתוך דיר אחד ומעשרן. ואם רחוקות יותר פטורות. דאמר קרא (ירמיה ל"ג) תעבורנה הצאן ע"י מונה משמע אם יכולת להמנות ברועה אחד. מקרו לאן ותעבורנה תחת השבט להתעשר. ואי לא: שלשים ושנים מיל אינן מצטרפין. משום דבעי לאתויי בסמוך. שאם היה לו עדר באמצע אותן האמצעיו מצטרפו את הצדדי. להכי תני שאם הצדדים רחוקות זו מזו שלשים ושנים מיל. אין האמצעי מצרפן: מביא ומעשרן באמצע. לאו [מביא] באמצע ממש קאמר: הירדן

לרשב"א דא"כ מאי אריא ביובל אפי' בלא יובל נמי. דעל כרחך ביובל איירי. דאי בלא יובל קאמר דמחזיר. א"כ אמאי אצטריך למימר דס"ל דירושת הבעל דאורייתא. ה"ל למימר דרבנן. ועוד דאיובל מתניא. וא"ל דליכא פנס מספחה עד היובל. שאז כל הירוש מוזרות וזו איכ' מוזרו"

וניכר שהם קנוריים בשל אחרי' תו' פ"ט דכתו ות דף פ"ד ודברי תימה מה שכתבו כל הירושות מוזרות שאין לך ירושה החזורות אלא בשל אשתו לר"א. אבל לר"י בן ברוקה איכא חוזרת אלא דבית הקברות וא"ל שא"ל שכל השדות:

פרק ט מעשר בהמה כו' בכל מקום

רגיל להזכיר בכור ומעשר ופסח שסוין במתנותיהן (כדתנן ספ"ה דזבחים) הכא תני מעשר אבל בכור. ופסח דנפיסי מיליה תנא בפסחי' תו': נוהג בארץ ובח"ל. כתבו התו' דהכא לצורך הוא ולא פירשו למה. ונראה משום דבגמ' ליתא מתני' דלא כר"ע דתני' ר"ע או' יכול יעלה אדם מעשר בהמה מח"ל ויקריבנו ת"ל (דברים י"ב) והבאתם שמ' וכו' ואת מעשרותיכ'

פרק ט מעשר בהמה נוהג בארץ ובח"ל. בפני הבית ושלא בפני הבי'. בחולין אבל לא במוקדשין ונוהג בבקר ובצאן. ואינן מתעשרים מזה על זה. בכבשים ובעזים. ומתעשרין מזה על זה. בחדש ובישן. ואינן מתעשרין מזה על זה. שהיה בדין מה אם החדש והישן שאינן כלאים זה בזה. אין מתעשרין מזה על זה. הכבשים והעזים. שהם כלאים זה בזה. אינו דין שלא יתעשרו מזה על זה. תלמוד לומר (ויקרא כ"ז) וצאן. משמע בכל צאן אחד. ב מעשר בהמה מצטרף במלא רגל בהמ' רועה. וכמה (ס"א היא רגל בהמה רועה. ששה עשר מיל. היה בין אלו לאלו שלשים ושנים מיל. אינן מצטרפין. היה לו באמצע. מביא ומעשרן באמצע. רבי מאיר אומר הירדן

בשתי מעשרות הכתוב מדבר כו'. אפי' תימא ר"ע. כאן ליקרב דלא. כאן לקדש ולאכול במומו לבעלים. דיקא נמי דקא נסיב לה גמרא. והבאתם שמה (דהיינו הקרבה) ס"מ והשתא אי דלא כר"ע אצטריך. ואי כר"ע נמי אצטריך דקדים מיהא [לאכול במומו]. והרמב"ם בפ"ו מהל' בכורות. העתיק המשנה כלשונה וירא דס"ל דלא כר"ע: ושלא בפני הבית. כתב הר"ב והאידנא אמור רבנן דלא לפרשו מעשר בהמה. משום תקלה כו' דבשב ואל תעשה מצי למעקר ד"ת כמ"ש ברפ"י דיבמות ועוד דאין איסור אכילה קודם עישור. שלא חכמים קבעו זמן. כדלקמן משנה ו'. ועיין ל' רש"י שהעתקתי ברפ"ג דשקלים. וגמ' בכור נמי לקניהו לאודנייהו לנכרי דלא ליקדש מעיקרא. ומסקי התו' בפ"ק דף ג' דאה"נ דלדידן מצוה להשתתף עם הנכרי כו' קודם שיצא לאויר העולם. כדי לפטרו מן הבכורה. וכדתסיק בעור סי' ס"ד: ומתעשרין מזה על זה. כתב הר"ב מדרבי רחמנא ולאן דמשמע כל לאן מין אחד. שסניהם נקראים שה הרמב"ם פ"ז מה"ב. וכדכתב הר"ב בפ"ק מושנה ד': בחדש פי' הר"ב. שנולדו אחר ר"ח אלול. שהוא ר"ה למעשר בהמה. עיין במשנה ה': ואין מתעשרין כו'. כתב הר"ב. מה מעשר דגן כו' דהא כתיב שנה שנה. שכן נאמר (שם י"ד) תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה. וכן הוא בסוגיא דף נ"ג ע"ב. ולעיל ברפ"ק דר"ה לא דקדק הר"ב בזה. וכתבו התו' דף ל"ג. דהכא אתי הקישא ומפיק מק"ו. ולעיל פ"ה משנה ב' אמרינן אפכא. הכא לא מתוקים הקישא. דאע"ג דלר"י בר"י בפרקין משנה ז' מתוקים במיטל באומד כו'. עיקר הקישא דשנה שנה. לא מתוקמא: ב שלשים ושנים מיל. פי' הר"ב שאם הצדדים רחוקות כו'. אין האמצעי מצרפן. כלומר. אע"פ שיש אמצעי. כגון הרועה עצמו. או כליו של רועה. אין מצרפן. שאין מצרף אלא עדר וכרבה. דס"ל הכי. וכך פסק הרמב"ם שם ומיהו מאי דכתב הר"ב אותן האמצעיות לאו דוקא שיהו דוקא הרבה באמצע. דאפי' אחד באמצע וט' מכאן

וט' מכאן מלטרפות כיון שהאמצע עם כל אחד מהצדדין ראוין למנין ר' כדאיתא בגמ' : הירדן מפסיק. גמ' דף נ"ה דאמ' קרא (יהושע י"ח) והירדן וגבול אותו לפאת קדמה הכתוב עשאו גבול בפני עצמו אלא מעתה ואחר הגבול ועלה הגבול. (שם) ה"נ הכתוב עשאו גבול בפני עצמו

א נ"ם. יא"ל נת קר"ח יי"ש יפה בכורות הל' י' ב נ"ו. גילס לש. סקלים ג מולין פ"ם מי' סם ג נו. מ"י. סם אל' יד

הירדן מפסיק למעשר בהמה : ג הלקוח או שניתן לו מתנה. פטור ממעשר בהמה. ב האחים השותפין שחייבין בקולבון פטורי' ממעשר בהמה. ושחייבין במעשר בהמה פטורין מן הקולבון. קנו מתפיסת הבית חייבין. אם לאו פטורין. חלקו והזרו ונשתתפו. חייבין בקולבון ופטורין ממעשר בהמה: ד הכל נכנס לדיר להתעשר חוץ

אבל אתה אמר קרא (במדבר ל"ד) זאת תהיה לכם הארץ לגבולותיה סביב כולה א"י גבול א' היא. א"כ ירדן נמי. אלא ולא ירדן. פירש"י ארץ כתיב בקרא זאת תהיה לכם הארץ גבולות דארץ קשוב חד ולא גבולו' דירדן: ג הלוקח כו' פטור ממעשר בהמה. כתב הר"ב בגמ' ולפיכך לה"מ דכתיב בכור בניך תתן לי כן תעשה לשורך כו'. ועשייה ולאי לא תצית מוקמת בבכור כו' וכתבו התו' תימה דבר"פ עד כמה לעיל דרשינן לעניין בכור (כמ"ש שם בר"פ) אמר קרא וכתעשה' הוסיף לך הכתוב עשייה אחרת בשורך. וי"ל דהא דדרש' ליה בבכור משום דכתיב בבכור. אבל מאחר דאפקי' רחמנא בלשון עשייה דרשינן ליה למעשר [משום דבכור לא שייך עשיית קדושה]. ע"כ. ובגמ' ואימא תנהו עניין לחטאת ולאשם דומיא דבנך מה בנך שאינו בא על חטא אף אתה ובקרך שאינו בא על חטא. ואימא תנהו עניין לעולה ולשלמים דומיא דבנך בנדר ונדבה. אלא חובה. ואימא תנהו עניין לעולת ראיה דומיא דבנך שאין קבוע לו זמן אלא כשגולד קדוש: האחים השותפי' פי' הר"ב האחים שחלקו כו' וז"ל רש"י האחין שהשותפין כשהן חייבים בקלבון. כדמפרש לקמן שחלקו בנכסי אביהם. ואח"כ נשתתפו. ע"כ. ועיין בספ"ק דשקלים גירסא אחרת דגרס והשותפים היא להרמב"ם כמ"ש שם בס"ד: שחייבין בקלבון פי' הר"ב. כשמביאים שקליהם וכו'. ומותנים שני הקבלות יוכ"כ בספ"ק דחולין ולא נקט שיבא דהלכתא כמ"ש שם. ומ"ש הר"ב. והקלבון הוא הכרע. עיין מ"ש בזה בספ"ק דשקלים: פטורים ממעשר בהמה. פי' הר"ב. שהשותפות פוטר ממעשר בהמה. דכתיב אשר יהיה לך וכו' אם אינו עניין לבכור דאיתיה בשותפו' דכתיב ובכורות בקרכם ולאנכם. דאיפכא ליכא למימר לפטור בכור משותפות. מדכתיב יהיה לך ולחייב מעשר בשותפות מדכתיב בקרכם ולאנכם ואם אינו עניין לבכור כו'. דכיון דהני קראי תרווייהו בבכור כתיבי אין לנו לקיים בו הכתוב המיקל. וליתן הכתוב המחמיר באם אינו עניינו' ועוד דהא בכור חמור ממעשר. דקדים מרחם. וכולו לכהן: ד הכל נכנס לדיר להתעשר. כתב הר"ב. הכל לאתויי רובע ונרבע כו'. ואע"ג דלא חזו להקרבה יאכלו בחומן לבעלים רש"י. ובגמ' דכתיב (ויקרא כ"ב) כי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם. ותניא דבי ר' ישמעאל. כל מקום שנאמר בו השחתה אינו אלא דבר ערוה. וע"ז. דבר ערוה. דכתיב (בראשית ו') כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ. ע"ז. דכתיב (דברים ד') פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל תמונת כל סמל. וכל שהמום פוסל בו. דבר ערוה וע"ז פוסלין בו. אין דבר ערוה וע"ז פוסלין בו (דהא אקשינהו רחמנא למום

הירדן מפסיק. שאם היו לו חומה בהמות מכאן וחומה בהמות מכאן וירדן באמצע. אין מצטרפין ופטורות. ואין הלכה כר"מ: ג הלקוח או שניתן לו מתנה פטור ממעשר בהמה. בגמ' ולפיכך מדכתיב (שמות כ"ב) בכור בניך תתן לי כן תעשה לשורך לא אדמה בניך אינו בלקוח ומתנה דלא שייך בהו לקיחה ומתנה אלא אצלו נולדו. אף לאחר ובקרך. אינן בלקוח ומתנה. ואע"ג דהאי קרא בבכור הוא דכתי' ולאנכם לפיכך מעשר מיניה. היינו משום דכתי' כתעשה לשורך ועשייה ולאי לא תצית מוקמת בבכור דהא מרחם קדוש. ולא בעי עשייה שיקדישנו האיש. אם אינו עניין לבכור אינו עניין למעשר בהמה: האחים השותפין. האחים שחלקו בירושת אביהן ואח"כ נשתתפו: כשחייבין בקלבון. כשמביאין שקליהן מביאין שני אלפי שקלים וגותנים שני קלבונות והקלבון הוא ל' הכרע שחייבין להכריע שקליהן. ואם נתנו בין שניהם שקל אלא נותנים שני קלבונות שהיה להם לשקול לאלפין: ופטורי' ממעשר בהמה. מכל הנולדים להם כל ימי השותפות. שהשותפות פוטר ממעשר בהמה דכתיב אשר יהיה לך ולא של שותפות. ואע"ג דהאי קרא בבכור הוא דכתיב אם אינו עניין לבכור דהא שמעינן דאיתיה בשותפות דכתיב (דברים י"ב) ובכורות בקרכ' ולאנכ' תנהו עניין למעשר בהמה: וכשחייבין במעשר בהמה. כגון אם לא חלקו מעולם שתפיסת הבית קיימת דהיינו שירושת אביהן עומדת חייבין במעשר בהמה לעשר הנולדים להם כל ימי שותפותם דהכי אמרינן ברייתא דיכול אפי' קנו בתפוסת הבית. ת"ל יהיה דומסמע מ"מ: פטורים מן הקלבון לגמרי שאם שקלין בין שניהם שקל אלפים שמומן אביהם בחזקתו עומד והאב שאוקל על בניו אם על א' מבני עירו ופטרן בשלו פטור מן הקלבון. דתנן בשקלים האוקל בשביל העני' אם בשביל שכנו אם בשביל בן עירו פטור מן הקלבון. ובניו נמי אין מצות שקליהם עליו. והוו ליה כשכנו ובן עירו: קנו מתפוסת הבית חייבין. במעשר בהמה כדאתמרינן ת"ל יהיה דמסמע מכל מקום שיהיה ובפירושי רבותי מלאתי. דהאי קנו לא שלקחו במעות. אלא שנפלו להם בהמות מירושת אביהם: חלקו והזרו ונשתתפו. הוו בשותפים דעלמא: ופטורים ממעשר בהמה. וחייבין בקלבון: ד הכל נכנס לדיר להתעשר. הכל לאתויי רובע ונרבע ומוקצה שהפרישוהו להקריבו לע"ז. ונעבד שעבדו הבהמה עלמה ואמגן זונה ומחיר כלב וטוויטוס ואנדרוגינוס. שכל אלו אע"פ שאם פסולים להקרבן נכנסו לדיר להתעשר דכיון דלא הקפידה תורה בבעל מום לגבי מעשר כדכתיב (ויקרא כ"ב) לא יבקר בינטוב לרע. לא הקפידה נמי בכל הנך פסולין:

חוץ

דכתיב

חוץ מן הבלאים • והטרפה ויוצא דופן •
ומחוסר זמן • ויתום: איזהו יתום כל שמתה
אמו • או שנשחטה • רבי יהושע אומר •
אפילו נשחטה אמו • והשלח קיים אין זה
יתום: הה שלש גרנות למעשר בהמה •
בפרס הפסח • בפרס העצרת • בפרס הרג
דברי רבי עקיבא • בן עזאי אומר בעשרים
ותשעה באדר • באחד בסיון • בעשרים
ותשעה באב •

חוץ מן הבלאים והטרפה ויוצא דופן וכו' • דת"ר שור או כשב (ויקרא כ"ב) פרט לבלאים דהיינו הבא מתים ורחל • או עז פרט לבהמה • שבא מאיל ורחל דומה לעז • כי יולד פרט ליוצא דופן • והיה שבעת ימים פרט למחוסר זמן • תחת אמו פרט ליתום שמתה אמו כשילדתו • דכל הני פסולים לקדשי' ומעש' בהמה ליף מקדשים בגזירה שוה • נא אתר כאן (שם ב"ז) תחת השבט ונאמר להלן תחת אמו • מה להלן פרט לכל השמות הללו • אף כאן פרט לכל השמות הללו • וטרפה נמי אינה נכנסה לדיר להתעשר • דכתיב (שם) כל אשר יעבור • פרט לטרפה • שאינה עוברת • כגון שנתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה • שהיא א' מן הטרפות וס"ה לכל שאר מיני טרפות: והשלח קיים. העור קיים תרגום והפשיט ושלח: אין זה יתום • לפי שיש מקומות שכשבהמה מתה מתחת לידה מפשיטין אותה ומלבישים בעורה את החיה [את הולד] כדי שיתחמם ומעלי ליה • כאלו היתה אמו • ואין הלכה כר' יהושע: הה שלש גרנות למעשר בהמה • בשלשה פרקים בשנה הבהמות מתעשרות ולשון גרנות כתבואת גורן שהיא טבולה למעשר • ואין אוכלים ממנו עד שיעשרו • כך בשלשה פרקים הללו אין אוכלים מן הבהמה ולא מוכרים תחן עדשיעשרו אותן: פרוס הפסח • ט"ו יום קודם הפסח דהיינו יום אחרון של אדר • ולשון פרוס • פלגא • חצי הזמן • שואלין בהלכות הפסח דהיינו שואלין בהלכות הפסח • קודם לפסח ל' יום • וכן פרוס עצרת • ט"ו יום • וכן פרוס החג • דהיינו יום אחרון של אלול וקבעו הכך תלתא זמני שיהיו ק' בעות למעשר בהמה כדי שיהיו בהמות מצויות לעולי רגלים • דאע"ג דתנן בתתי' שעד שלא הגיע זמן הגורן מותר למכור ולשחוט דגורן הוא הכובש למעשר אפי' הכי לא שחטי להו אנשי עד דמעשרין • דיתא ליה לאינש לקיומי מצוה בממוני' בדבר שאין חסר בו כלום • כגון מעשר בהמה שהוא עצמו מקריב מעשר ואוכלו שלמים ואם לא היו מעשרים בג' פרקים הללו היו הרבה נמנעים למכור • לפי שלא עשרו • ולא היו בהמות מצויות לעולי רגלים: בן עזאי אומר בעשרים ובאדר • דהיינו ט"ו יום קודם הפסח • אלא דר"ע סבר אדר הסמוך לניסן • פעמי' חסר • פעמים מלא • וט"ו יום קודם הפסח • פעמים בתחילת בתשעה ועשרים באדר • פעמים בל' באדר • הלכך לא קבע ליה זמן • ובן עזאי סבר אדר הסמוך לניסן לעולם חסר • ותחל' פרוס הפסח הוי לעולם בכ"ט באדר: באחד בסיון • מתוך שמיעוט בהמות יולדות מניסן ועד עצרת • אי מקדים ומעשר להו ט"ו יום קוד' עצרת כולן יהיו נאכלין קוד' עצרת ולא תהא בהמה מצויה לעולי רגלים: בכ"ט באב • בן עזאי לטעמיה דאמר לקמן האלולים

אין זה יתום • כתב הר"ב שיש מקומות כו' • ומלבישים בעורה את החיה • ופירש"י זהו הולד ומסייע רש"י דכיון דהעור מהני לולד דומה כמו שאינו קיימת: הה שלש גרנות למעשר בהמה כו' •

דכתיב כי משחתם בהם מום בם) רובע ונרבע דבר פרוה מוקלה ונעבד • ע"ז • ואתנן דבר ערוה • ומחיר אתקש לאתנן טומטום ואדרוגינוס קסבר ספק' הוא (אי זכר אי נקבה הלכך ממ"נ מיעטרי יוקשיא לי דבספ"ו פסק הר"ב בחכמים דאמרי בריה בפני' עצמו הוא • וכ"כ במשנה ו' פ"ח דיבמות • והשתא אין כאן ממ"נ • ואין לפרש דברי' הייגו שלא הכריעו • ומ"מ ספק הוי • כמ"ש בשם התוס' ברפ ב דזבחים • דא"כ אמאי תנן בספ"ו שהוא) נגזז ונעבד • אלא ודאי בריה ממש ס"ל לחכמים • ואפשר דאין הכי נמי דלהלכתא אין אדרוגינוס בכלל הכל דתנן ואינו נכנס לדיר להתעשר ואין למדין מן הכללות • אפילו במקום שנאמר בהן חוץ • אלא דקשיא דהרמב"ם בחבורו ה"ל לכתוב ולפרוט האדרוגינוס בהדי הכך דמפיק מכללא דנכנסין • וצ"ע: חוץ מן הבלאים וכו' • כתב הר"ב • דת"ר שור או כשב פרט לבלאים כו' • או עז פרט לבהמה [ובכ"ת דחסיב במשנה בלאים] רבי ל לדלג בהמה כאלו הוא בכלל בלאים • תוספ' ועיין לקמן: ויתום תימה דכיון דמקדשים ילפינן אמאי לא תנן ליה בשום דוכתא לא ברפ"ח ובמשנה ב' פי"ד דזבחים ולא בספ"ב ורפ"ז דתמורה • ולמאי דלא קחשיב בהו בהמה • איכא למימר דתני ושייר בהמה • ושייר נמי יתום • וקשיא לדהכא דמאי שייר דשייר בהמה • והרמב"ם בפ"ב מהא"מ • העתיק הברייתא דכתב הר"ב הכא • וכתב נמי תחת אמו פרט ליתום • ובהוא פירקא כתב המקדיש רובע ונרבע וכו' והשיגו הראב"ד מאי טעמא לא תני יתום • וכתב הכ"מ שהר"י קורקוס תירץ דיתוסהוי בכלל יוצא דופן • דכיון שנולד אחר שנשחטה אמו (כדהרמב"ם והראב"ד נקטי לה והשמיטא למתה • וכבר השיגו הכ"מ בזה) אין זו לידה • וכך אמרו בפ"ב דחולין • אי דמתה והדר ילדתיה מכי יולד נפקא • וכתב רש"י דהיינו יוצא דופן ושם העמידו הפסוק בזה פירש למיתה • וזה פירש לחיים • ומשום דקי"ל דא"א לגמלס (כמ"ש לעיל פ"ב משנה ו') השמיטו רבינו • עכ"ל הכ"מ • ואולי דמשום נמי לא קפיד תנא למתניה בכולי דוכתי דכיון דא"א לגמלס • אין לנו יתום אלא כולהו מפסלי לגבוה משום יוצא דופן • ואלא מיהת בחד דוכתא דהיינו הכא תנייה משום דהא איתא עכ"פ • ומשה"ה לא תני ליה בחדא מדיני קדשים דא"כ ה"ל למתני בכולהו דשוין הן דכולהו בקדשים איירי • אלא תני לה הכא במעשר ובכולהו דקדשים לא תנייה משום דליתיה לגבי דידן דא"א לגמלס • וקשיא לי על הראב"ד דלא על הרמב"ם תלונתו • אלא על משניות דזבחים ותמורה ואהכא ברייתא שממנה העתיק הרמב"ם ויראה לי דאה"נ שכך היא השגתו • וה"ינו דכתב מ"ט לא תני • ואלו על הרמב"ם תלונתו לא הל"ל בלשון תני: והשלח עיין בפי' משנה ו' פ"ה דמכשירין:

א מיי' פ"ג מה מעשי מאכלות הל' ל
ב נז: שקלי' מיי' פ"ז מהלכות כלאים הל' ה

שגוייה ג"כ ברפ"ג דסקלים ועמ"ס שם כס"ד זוהא דקרינא לסוכו' חג טפי מאינך • כתבתי במסג' ב' פ"ק דר"ה: ולא אמרו בא' בתשרי • כתב הר"ב • דהוא ר"ה למעשר בהמה • ומעמא נתב הר"ב ברפ"ק דר"ה: ואי אפשר לעשר בי"ט • פי' הר"ב מסוס סקרקא וכו' • כתבו התו' ותיפוק לי • דאין מקדישין בי"ט וכדתנן במסג' ב' פ"ה דבילה) ומסקי כיון דעשירי קדוש • אפילו לא קרא עשירי (כדלק' בסוף פרקין) לא נחסר הקדש בי"ט: ר"מ או' בא' באלול וטעמיה כתב הר"ב ברפ"ק דר"ה • ויראה לדיד' נמי בכ"ט בא' מעשרין דהא בעינן היכרא כדכתב הר"ב בדברי ר"א ור"ש • הוא סברא קיימת היא דמס"ה אמרינן בגמ' דחדא ועוד קאמר • והא דמפרש בבן עזאי דטעמיה דבכ"ט מעשרין מסוס דמספקא ליה • האמת מפרש מדאמר באלול יין מתעשרין בפני עצמן: ו ואם שחט פטור • כתב הר"ב ובהמה סריא באכילה כו' • ולא תחשב שחלה עליו קדושה ואינו חוזר לשחטו • ואם שחטו תהא שחיטתו פסולה לפיכך דבר בשחיטה • ולא דבר במכירה הואיל והוא דבר מבואר שהוא פטור • הרמב"ם:

ז בקרא נבע אדוש • כדפירש הר"ב בסוף מסכה ה': לא מנאם בשבט כו' דת"ר תחת השבט מצוה לתכוין בשבט • לא מנאן בשבט או שמנאן רבונין או עומדים מנין ת"ל עשירי קדש הוא: ר"י בר יהודה אומר • ה"ן מעשר • לשון הר"ב דסבר ר"י כשם שתרומה גדולה ותרומת מעשר נעלים באומד ומחשבה • דכתיב ונחשב לכם תרומתכם • דתני אבא אלעזר בן גומל אומר ונחשב לכם תרומתכם בשני תרומות הכתוב מדבר • אחת תרומה גדולה • ואחת תרומת מעשר • כשם שהתרומה גדולה נעלת באומד ובמחשבה • אף תרומת מעשר נעלת באומד ובמחשבה • ופירש"י בשתי תרומות • ומע"ג דלא כתי' האי קרא תרומתכם אלא בתרומת מעשר • פשקא לן דתיירי בתרומה גדולה • מדכתיב במדבר י"ח) כדנן מן הגורן • כלומר בתרומה גדולה שנוטל ישראל מגורנו • והשתא אתקש תרומת מעשר לתרומה גדולה להאי מלתא דמה תרומה גדולה כו' • ע"כ • וכתבו התו' דלית ליה לאלעזר בן גומל הארבה במעשרות מעשרותיו מקולקלין (עיין במסכה י"ו פ"ק דחגיגה) ובאומד ובמחשבה דאמרן פירש"י באומד שמאמד בדעתו • כך וכך יש בכרי הזה • ולפי אומדנותו נוטל תרומה

ר"אור"ש אומרי' בא' בניסן • בא' בסיון • בכ"ט באול • ולמה אומרים בכ"ט באלול • ולא אמרו בא' בתשרי • מפני שהוא י"ט • ואי אפשר לעשר בי"ט • לפיכ' הקדימוהו בכ"ט באלול • ר"מ או' בא' באלול ר"ה למעשר בהמה • בן עזאי אומר האוליין מתעשרין בפני עצמן: ן כל הנולדים מא' בתשרי עד עשרים וט' באלול הרי אלו מצטרפין • חמשה לפני ראש השנה וחמשה לאחר ראש השנה • אינן מצטרפין • חמשה לפני הגורן וחמשה לאחר הגורן • הרי אלו מצטרפין • אם כן למה נאמר שלש גרנות למעשר בהמה • שעד שלא הגיע הגורן מותר למכור ולשחוט • הגיע הגורן לא ישחוט • ואם שחט פטור: ן ביצד מעשרין • בונסן לדיר ועושה להן פתח קטן • כדי שלא יהו שנים יכולין לצאת כאחת • ומונה בשבט • אחד שנים שלשה ארבע חמשה ששה שבעה שמונה תשעה והיוצא עשירי סוקרו בסקרא • ואומר הרי זה מעשר • לא סקרו בסקרא • ולא מנאם בשבט • או שמנאם רבוצים או עומדים • הרי אלו מעשרים • היה לו מאה ונטל עשרה • עשרה ונטל אחד • אין זה מעשר • רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי זה מעשר •

קפ"ן

האלול יין מתעשרו' בפני עצמן • ואין מצטרפין עם אותן שנולדו קודם אלול • דסמא בא' באול ר"ה למעשר בהמה • והוי הלכ' ויש ומספקא לי' אימת הוי ר"ה או אלול או תשרי • הלכ' לא קבע זמן גרנן של קייטי בכ"ט באלול דלא ליתי לגרופי הנולדי' באלול בהדייהו • בא' בניסן דבתשרי כר שב"ג דאמ' שושים בהלכות הפסח קודם לפסח ב' שבתו' והייט נמי בהלכו' הפסח דמעשרי' לבהמות כי היכי דליתתא ברגל • בא' בסיון כדאמרן טעמא דבן עזאי • לפי שמעשוט בהמות יולדות מניסן ועד עצר': ולא אמרו בא' בתשרי ואע"ג דהו' חוס ב' שבתות: תפני שהוא י"ט חדא ועוד קאמר חדא חסו דבעי היכרא בחדש ויסן דאחד בתשרי הוא ר"ה למעשר ואע"ג דלא אתי לגרופי דתשרי בהדייהו • דהא אכתי לא נולד שוס טלה היום • ואי נולד מחוסר זמן הוא • אפ"ה לא מעשרינן ההוא יומא • חסוס דבעי למעבד היכרא בין חדש ליסן • דלידעו אנשי דלא לגטרפו בחדש עם ניסן • ועוד תפני שהוא י"ט • חסוס סקרקא נבע אדוש שנוטע בו העשירי כדי שיהא ניכר ואסור לנבוע בי"ט: האלוליין מתעשרים בפני עצמן כדפירש' לעיל דתספקא ליה אי הוי ר"ה למעשר בהמה א' באלול • אי א' בתשרי הלכך אין מתעשרין האלוליין עם הנולדים מתשרי ואילך • חסוס דלא לגטרפו יחד בחדש: ן כל הנולדים • כך סתמא כר' אליעזר ור"ש: חמשה לפני ר"ה • אגב דבעי לאתני חמש לפני הגורן ואחשה לאחר הגורן מצטרפין • תנא נמי האי: לא ישחוט • שהגורן קבעו למעשר מדרבנן ואם שחט פטור ובהמה סריא באכילה • דלא אסכתן בשבל המעשר בהמ' • לא לאו • ולא מיתה: ן לדיר • מקום מוקף אבנים • או קנים • שמכניסים בו הצאן: היה לו מאה ונטל העשרה • בלא שום טעם: או עשרה • ונטל אחד בלא מנין: אין זה מעשר • דכתיב (ויקרא כ"ז) העשירי יהיה קדש • ואין זה עשירי: רבי יוסי בר יהודה אומר הרי זה מעשר • דסבר רבי יוסי כשם שתרומה גדולה ותרומת מעשר נעלים באומד ובמחשב' דכתיב (במדבר י"ח) ונחשב לכם תרומתכ' במחשבה הוא תרומה • כך מעשר נטל באומד ובמחשבה • דמעשר תרומה קרייה רחמנא • דכתיב (שם) כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה • ואתקש מעשר בהמה למעשר דגן מעשר דגן • נטל במחשבה •

תרומה

(ס"ח) *קפץ אחד מן המנויין לתוכן הרי אלו פטורים • מן המעושרים לתוכן • כלי ירעו עד שיסתאבו • ויאכלו במומן לבעלין: ח יצאו שנים באחד • מונה אותן שנים שנים • מנאן אחד • תשיעי ועשירי מקולקלין יצאו תשיעי ועשירי באחת • תשיעי ועשירי מקולקלין • קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי • ולאחד עשר עשירי • שלשתן מקודשין • התשיעי נאכל במומו והעשירי מעשר • ואחד עשר קרב שלמים • ועושה תמורה • דברי ר"מ • א"ר יהודה וכי יש תמורה עושה תמורה • אמרו משום ר"מ אלו היה תמורה לא היה קרב •

קרא

אף מעשר בהמה נטל במחשבה • ואין הלכה כר"י: קפץ אחד מן המנויין • שמנה עשר שלאו מן הפתח ונטל העשירי ונפטרו התשעה וקפץ אחד מן התשעה לתוך הדיר • כל אותן שבדיר פטורים • אם אינו זכר איזה הוא דשמא זה יצא עשירי והוא אינו רואוי לכך • שכבר נפטר • אי נמי כל אחד יהא ספק אם הוא חנוי כבר ונפטר • וכל ספיקא לאו בר עשירי הוא • מן הראשונים • מן העשיריים שכבר קדשו קפץ אחד לתוך הדיר הוא כולו ספק מעש' וירעו עד שיסתאבו דכל זמן שהן ת"ומי' אסור לשוחטן במוץ ולאח' שיסתאבו יאכל במומן לבעלים: ח ה"ג יצאו שנים באחד מונה אותן שנים מנאן ח' תשיעי ועשירי מקולקלין: יצאו שנים כאחד • זה אצל זה ברוחב הפתח ומנה אותן זוג אחת מונה כלן שנים שנים זוג זוג • והזוג העשירי קדוש בקדוש מעשר • וה"ה אם מנאן ש"ש: או מרבעה: מנאן אחת • לשנים הראשונים שיצאו מנה אחד • ולשלישי ב' ולרביעי ג' תשיעי ועשירי מקולקלים לפי שהתשיעי בחשבונו הוא עשירי באמת והעשירי בחשבונו הוא י"א • ומש"ה הוו מקולקלים וירעו עד שיסתאבו • ולא דמו לקרא לעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי דעשירי מעשר • וי"א קרב שלמים • דהתם נפק אחד אחד וכי מטי עשירי וקריי' תשיעי ולאחד עשר קרא עשירי • מבריר לכ"ע שהתשיעי לחשבונו הוא עשירי לבהמות והעשירי אחד עשר • ואיהו הוא דשיגה וטעה • הלכך העשירי מעשר גמור והאחד עשר קרב שלמים מגזירת מלך כדמפרש לקמן • אבל הכא דיצאו שנים בתחלה ביחד ולא מבריר עשיר שהוא קרא תשיעי דלהוי עשירי לאו מעשר גמור הוא מלין • וכדאמר אינו נמי לא הוי הלכך מקולקלים: שלשתן מקודשים • דכתיב (ויקרא כ"ו) וכל מעשר בקר לרבות תשיעי ואחד עשר יכול שאני מרבי' אף שמיני ושביעי אמרת הואיל וכו' קדוש וטעותו מקודשת • מה הוא אינו קדוש אלא בסמוך לו • כלומ' העשירי עצמו הסמוך אצל גופו אף טעותו אינה מקודשת אלא בסמוך לעשירי דהיינו תשיעי מלפניו ואחד עשר מאחריו: וכי יש תמורה עושה תמורה • סבר ר' יהודה דהאי י"א הוי תמורה דהאי דקרייה עשירי כמאן דאמר תהא תחת עשירי דמי • ואין תמורה עושה תמורה דכתיב (שם) והיה הוא ותמורתו יהיה קדש • ולא תמורת תמורתו: אמרו משום ר"מ אינה תמורה אין האחד עשר תמורת העשירי שאם היה תמורה לא היה קרב דתמורת מעשר אינה קריבה • דכתיב (במדבר י"ח) לא תפדה קדש הם • הם קריבין ולא תמורתן • ובבכור כתיב • ולפיגן מעשר מיניה והלכה שאין האחד עשר עושה תמורה: כל

(תרומ' במחשב' כמו מותן עיניו בגד זה ואוכל בגד אחר (ואע"פ שכתב עוד ל' אחר • ל"ה הסכימו התו' • ונס רש"י עלמו בפ"ג דביטין דף ל"ח • ובפ ה דמנחות דף ל"ה • לא כתב אלא זה הפי') ותרוייהו בחומד ובמחב בה נפקא לן מוכחב • ובביטין מסיים והא דליף תרומ' מעשר מתרומ' גדולה • לעניין אומד הוא דליף • ומ"ש הר"ב דמעשר תרומה קרוי' רחמנא דכתיב כי את מעשר וגו' וסימיה דקרא נתתי ללוים נחלה • ומ"ש הר"ב ואתקש מעשר בהמה למעשר דגן כדפירש הר"ב ברים פירקין והקשו התו' אמאי מיצטרי' למימר דס"ל כסס כו' דניטל בחומ' ובמחסב' כו' לא ה"ל למימ' אלא אתקש מעשר בהמה למעשר דגן • מה מעשר דגן ניטל אחד מעשרה אף מעשר בהמה כן אפי' בלא העברת שבט • וי"ל דמסמע ליה דלרבי יוסי בר' יהודה בטל א' מי' הוי מעשר אפי' אינם שוים

א כ"מ ו: מ"ר פ"ח מה' מעשר הלכה ט"ו ב"ם • מיי' שם פ"ח הל' ג' ה ג"ע ירוחין ל' • קד ושין כא ר' הולנות • ל"ר

כמו במוכנים לדיר להתעשר דמסתמא אין דרכן להיות שוים הלכך צריך לאוקמא באבא אלעזר דשרי מאומד דאי לאו דאבא אלעזר ה"א דבטל א' מי' בעינן שוין כמו במעשר אע"ב דבמוכנים לא בעינן שוין • ע"כ: הרי אלו פטורין • וכן העתיק הרמב"ם ומדברי הר"ב מראה דגרס כולן פטורין והוי דומיא דסיפא כולן ירעו ובפ"ק דב"מ דף ו' מייתי לה וגרס כולן פטורין: פטורים כתב הר"ב דשמא יצא עשירי זה כו' • ובתוס' דב"מ דף ו' תמהו דלהקל לא ה"ל למימר דלא בטלי ברובא ע"ש • ומ"ש הר"ב ב"ל כל אחד מהן ספק כו' וכל ספיקא לאו בר עשורי היא • עשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק גמרא דלעיל ממתני' ומשום דיש לנו ספק אצטריך קרא למעוטי • ולכאה לאקשויי דספיקא קמי שמיא גליא תו' פי"ט דשבת דף קל"ו וכיולא בזה בסס"ד דנגעים: בולין ירעו כו' טעמא כדמפרש הר"ב ברפ"ח דזבחי': ח יצאו תשיעי ועשירי כאחד תשיעי ועשירי מקולקלין דא"א לנמנס (כמשנה ו' פ"ב) כיון דאין יכול להכיר איזה קדש משהו לאכרו ונתכוין לקרות שניהן עשירי ובבת אחת קראם לא דמי לקרא עשירי עשירי ואח"כ י"א עשירי • תו' פ"ב דף י"ח: ואחד עשר קרב שלמים דתניא אם מן הבקר (ואם זבח שלמי' קרבנו מן הבקר) (ויקרא ג') לרבות אחד עשר לשלמים יכול שאני מרבה אף התשיעי • אמרת וכי הקדש (קודש שקנה עצמו קדוש) לפניו מקדש • או לאחריו מקדש הוי אומר לאחריו מקדש • גמ': אלו היה תמורה לא היה קרב • פי' הר"ב דתמור' מעשר אינה קריבה • דכתיב לא תפדה כו' ובבכור כתיב בפ' קרח • ולפיגן מעשר מיניה • לשון רש"י בתמורה ולפיגן מעשר העבר' העברה מבכו' בפ"ק דתמור' ד' ה' ופירש"י בבכור כתי' (שמות י"ג) והעברת כל פטר רחם • ובמעשר כתיב (ויקרא כו)

כל אשר יעבור • ומ"ש הר"ב והלכה שאין האחד עשר עושה תמורה דתמורת בכור קריבה)(כדתנן

בדתנן ספ"ג דתמורה ולפיכך הי"ל עלמו הוא תמורי ואינו עוש' תמורה: אין אחד עשר מוקדש. אבל תשיעי נאכל במומו דאחד עשר שהוא עושה קדושה ליקריב (שלמים) אי נעקר שם עשירי הימנו אין אי לא לא. תשיעי שאינו עושה קדושה ליקריב (הואיל וקדושתו קלה) אע"ג דלא נעקר שם עשירי ממנו א"נ י"א דאיכרך ליה עשירי (שכבר יצא העשירי קודם שיצא הי"א ונכרר מעלמו שהוא מעשר) אי נעקר שם עשירי הימנו אין אי לא לא. תשיעי דאכתי לא אכרר ליה עשירי. אע"ג דלא נעקר שם עשירי הימנו. גמ' דף נ"ס: זה הכלל כו'. לאתויי יצא עשירי ולא דבר. דעשירי מאליו קדש. גמרא:

כל שלא נעקר שם העשירי ממנו. דכל היכא דקרא לעשירי עשירי הו לא מקדש אחד עשר במאי דקרי ליה עשירי:

נשלמה מסכת בכורות

קרא לתשיעי עשירי ולעשירי עשירי. ולאחד עשר עשירי. אין אחד עשר מקודש. א"ה הכלל כל שלא נעקר שם עשירי ממנו אין אחד עשר מקודש:

נשלמה מסכת בכורות

א מיי' פ"ח שם בכורות הל' ג

שלשים לדבר בעניני הקדשות סדר דמי הערכין. שהם כמו כן קדש והביא אחר בפורות ערכין. רמב"ם:

מסכת ערכין

פרק א הכל

מעריכין. בגזיר ובנדרים הזכיר כיצויים וסמא בערכין לא היו כיצויים. והתוס' מתרלים בענין אחר אליבא דטעמא דכיצויי נדרים. וגזיר שלא [להזכיר שם ש"ש] והזכירוהו"ב שם: הכל כתב הר"ב לאתויי בן י"ג שנים ויום א' וכן הוא בפי' רש"י וברא"ש ש"ל בן י"ב ויום א'. וכן הוא בתו'. וכדתנן במשנה ו' פ"ב דנדה והתם בגמ' דרשינלה במופלא הסמוך לאים. והי"ל כתב הר"ב בדפ"י דנדרים ובפ"ק דתרומות משנה ב' דבן י"ב שנה ויום א' נדריו נבדקין. וא"ש עוד הר"ב והכל דקאי נמי על נערכין לאתויי מגדל ומוכה שחין כו'. דסד"א כו' כל שישנו בדמים ישנו בערכין (כלומר כל אדם שישנו בדאים הו) קמ"ל נפשות כל דהו. גמ'. וא"ש הר"ב והכל דקאי על נודרים כו' לאתויי פחות מבן חדש ותני והדר מפרש. גמ'. וכתב רש"י דהה"ב דמלי לאנקש מומומו' ואגדרונני' חש"ו ונכרי אלא חדא מתרתי תלת נקט. ל"א להכי נקט האי מכוס דפליגי דבבן ור"מ בהאי פירקא. בגמ' המעריך פחות מבן חדש ר"מ אומר מתרמינן אדם יודע שאין ערך לפחות מבן חדש וגמר ואח' לשם דמים וחכ"א לא אמר כלום ולהכי סתמה ברש' לאשמועינן מתנה יתירה. דאפי' לרבנן היכא דאמר דמיו עלי יש לו דמי' מתנה דמיו. מפי מירינו. ע"כ: מעריכין ונערכין נודרין ונידרין. והערכין כולן ובדמים הכל סתמן לבדק הבית ויפלו הכל לגזבר שהיה במקדש מוכנת לקדשי בדק הבית. הרמב"ם פ"ח מה"ע: בהנים ולוים כתב הר"ב. כהנים אנטריכו ליה לאשמועינן דנערכין. דסד"א הואיל דכתיב והעמידו כו' וקרא במעריך כתיב. ולפיכך היה י"ל להגיה לאשמועינן דמעריכין אלא דבמתני' דתנן הגוסם לא נערך ילפינן לה מוהעמידו כדפי' הר"ב שם לכך י"ל דנקט ליה דמתני' דלקמן: נשים ועבדי' כתב הר"ב והאשה משלמת כשתתאלמן כו'. והעבד כשישתחרר וכ"כ רש"י ומסיימי התו' א"כ כגון שנתנו להם ע"מ שאין לרב. או לבעל רשות בהן. ועיין מ"ש במשנה ח' פרק בתרא דנדרים ועבדים אע"ג דגבי מנות יש לו דין אשה. לפי ערך זכר הוא נערך דלא אשתמיט תנא דליתא אם היה נערך כאשה. תו': אבל לא נערכין. כתב הר"ב. זכר ונקבה אמורים בפרשת ערכין עד שיהא

מסכת ערכין

פרק א הכל

מעריכין. הכל לאתויי בן שלש עשרה שנה ויום אחד. ולא הביא שתי שערות שהוא מעריך. והוא מופלא הסמוך לאים ומופלא איקרי ליה לפי שבודקים אותו אם יודע להפלות ולפרש לשם מי נדר ולשם מי הקדיש אע"ג דאים כי יפליא כתי' (ויקרא כ"ז) כשהוא סמוך לפרקו קרוי אים לענין זה. והכל דקאי נמי על נערכים. לאתויי מגדל ומוכה שחין. שאין שוין דמיה. דשלק' דעתך אמינא נמי בערכך כתיב. (שם) כל שישנו בדמים ישנו בערכין כל שאינו בדמי' אינו בערכין. קמ"ל. וכל דקאי על נודרים משום נידרים נקט ליה ונידרים גופיה אנטריך לאתויי פחות מבן חדש שהוא ניתר. אע"פ שאינו נערך: מעריכין. אם אמר עלי' ערך פלוני עלי נותן ערך אותו פלוני כפי שניו כמו שקנוב בפרשת ערכין. שהערך נתון לפי שנים של נערכין: ונערכין. אם אמר אחר עליו ערך פלוני זה עלי או אמר הוא עלמו ערכי עלי: נודרים. אמר דמי פלוני עלי צריך שיתן כמו שהוא יפה לימכר בשוק: ונידרין. אחר אחר עליו דמי פלוני עלי או אמר הוא עלמו דמי עלי: כהנים ולוים. כהנים אנטריכא ליה לאשמועינן דנערכין דסלקא דעתך אמינא הואיל וכתיב (שם) והעמידו לפני הכהן והעריך אותו הכהן. ישראל לפני כהן ולא כהן לפני כהן. אלכך כהן ליתיה בערכין. דאי עני הוא לא קרינא ביה והעמידו לפני כהן קמ"ל דכהנים איתנהו בתורת ערכין. ואיידי דתנן כהנים תנן לוים וישראלים: נשים ועבדים. והאשה משלמת כשתתאלמן או תתגרש והעבד כשישתחרר: ומומטוס ואגדרונינו. נודרים ונידרים שבדי יש להם דמים: ומעריכין. את אחרים אם אמרו ערך פלוני עלי נותנים ערך אותו פלוני: אבל לא נערכין. אם אמר ערכי עלי. או אמר אחר עליהם ערך פלוני עלי

ב מולין ב
ג מיי' פ"ח מה' ערכין הל' א'
ד שם הל' ז
א שם הל' ה
ו שם הל' ו
ז שם הל' א'

זכר

אבל לא נודרין ולא מעריכין. מפני שאין בהם דעת. [א] פחות מבן חדש נידר אבל לא נערך: ב הנכרי. רמ"א נערך. אבל לא מעריך. ר' יהודה או' מעריך אבל לא נערך. זה וזה מודים שנודרים ונידרין. ג הגוסס והיוצא ליהרג. לא נידר ולא נערך. רבי

עלי לא אמר כלום. דזכר ונקבה אמורים בפרשת ערכין על שיהיה זכר ודאי. או נקבה ודאית: פחות מבן חדש נידר. אם אמר דמיו עלי. שהרי שוה דמים כל שהן. אבל לא נערך. שלא נאמר ערך בפרשה אלא מבן חדש ומעלה: ב הנכרי רש"א נערך. תרי קראי כתיבי בפרשת ערכין. חד ריבוי וחד מיעוט. בני ישראל מיעט את הנכרים. אים כי יפליא ריבה כל איש ואפי' נכרי במשמע. ר"מ סבר נכרי נערך. ולא מעריך שכן מצינו שריבה הכתוב בנערכים יותר ובמעריכי שהרי אם"ו נערכי. אבל לא מעריכין. הלכך שדי מיעוטא למעריך וריבוי לנערך: ור' יהודה אומר נכרי מעריך ולא נערך. שכן מצינו בוטמטים ואנדרוגינוס מעריכים. ולא נערכים. והלכה כר' יהודה. הלכך נכרי שאמר ערך ישראל פלוני עלי. חייב ליתן כפי שויו הערך הקצוב בפרשה. וישראל שאמר ערך נכרי פלוני עלי או נכרי שאמר ערכי עלי. לא אמר כלום: ג הגוסס לא נידר דלאו בר דמים הוא דלמיתת הוא עומד: ולא נערך דכתי' והעמידו והעריכו והאי לאו בר העמד. והערכ' הוא: והיוצא ליהרג. שנגמר דינו בב"ד של ישראל. אבל יוצא ליהרג ע"פ המלכות. לא שנא מלכי ישרא. ולא שנא מלכות של נכרים. דברי הכל מעריך ונערך: לא נידר. דלאו בר דמים הוא. ולא נערך. דכתיב (ויקרא כ"ז) כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה: ורבי

זכר ודאי כו'. עיין מ"ש בכיוצא בזה ברפ"ב דזבחים: ב הנכרי רמ"א נערך. אבל לא מעריך. כתב הר"ב תרי קראי כתיבי כו' אים כי יפליא ריבה כל איש כו'. שכן מצינו שרי ה הכתוב בנערכין. ואע"ג דאים במעריך כתיב אם איש ענין למעריך תנהו ענין לנערך. תו': רבי יהודה אומר מעריך. כתב הר"ב והלכה כר"י וב"כ בפי' הרמב"ם. ותמיהני דבמשנה ה' פ"ק דשקלי' תנן סתמא. ואין מקבלין מנכרי לבדק הבית. שכן מפורש על ידי עזרא (ד') לא לכם ולנו לבנות את בית ה' אלקינו. ובגמ' דהכא. אמרינן דהלכתא כר"מ מסתברא. דכתיב לא לכם ולנו. ור"י מאי עביד ליה בהאי קרא דלא לכם ולנו ומסקינן משום רפיון ידים הוא (שלא היו מתכווני' לטובה אלא שיסמכו גם עליהם ואחרו הבנין) דכתיב (שם) ויהי עם הארץ מרפין ידי עם יהודה ומבהלים אותם לבנות. ובגמ"י שבפי' הרמב"ם מצאתי שכתב והלכה כר"מ. וכ"כ בחבורו פ"ה מה' ערכין. והראב"ד השיגו דהא קי"ל ר"מ ור"י. הלכה כר"י. כלומר ומשו' דאמרי' דהלכתא כר"מ מסתברא. לא דאינן לכללא. והכ"מ הלין בעד הרמב"ם מדאמ' רבא הלכתא כר"מ מסתברא כו'. אהא סמכינן. ולא אכללא דאין למדין מן הכללות בכה"ג. ולי נראה דמשום ההוא סתמא דשקלים פסקינן כר"מ ועיין עוד לקמן: זה וזה מודים שנודרים ונידרים. כתבו התו' וצ"ע. כיון דלר"מ אין נכרים מתנדבים לבדק הבית. היכי תנן זה וזה מודים שנודרים. הא נכרים לא נדרי לבדק הבית לר"מ ודוחק לפרש דנודרים קאמר למזבח. וכדאשכחן במשנה ה' פ"ד דזבחים) דלכאורה מתניתין דומיא דערכין דמיירי לבדק הבית ושמא הדר ביה רבא מהא דאמר דהלכה כר"מ. מקרא דלא לכם ולנו. ע"כ אבל הרמב"ם בגא"י שבפירושו וכן בחבורו כתב וז"ל נכרי שאמר דמי עלי או דמי פלוני עלי נותן כפי נדרו ואינו נופל ללשכה שאין מקבלין מן הנכרים נדבה או נדר לחזק את בדק הבית או בדק ירושלי'. שנאמר לא לכם ולנו לבנות הבית וגו'. ונאמר (נחמיה ב') ולכם אין חלק וצדקה וזכרון בירושלים. ומה יעשה בהן יבדוק הנכרי על דעת מי נדר אם נדר על דעת ישראל יוציאוהו ב"ד במה שיראה להן. חוץ מבדק הבית ובדק ירושלים. ואם אמר לשמים נדרתי יגמו. ע"כ: ג הגי סם ידוע והיא שקול גרונו נשמע בשעת המיתה הרמב"ם. וכ"ל שהוא מל' מגיסה בקדירה דסוף פ"ה דמכשירין שהליחה מתהפך בגרונו כמו המגיס בקדירה ורחיתי כדפס בגליון הש"ע ח"מ סי' רי"א גוסס פי' המעלה ליחה בגרונו מפני לרות החזה שזה יקרה סמוך למיתה ע"כ: ולא נערך. ל' הר"ב דכתיב והעמידו והעריכו והאי לאו בר העמדה והערכה הוא. ומשום דליתא בדמים ליכא למעוטי דהא אתרבו לעיל מנוול ומוכה שחין. תו' וא"ת אי מוהעמידו למעוטי אפי' חנר. כדאשכחן בספ"ד דסוטה (בפי' הר"ב) חגרה אינה שותה שנא' (במדבר ה') והעמיד אותה הכהן. ואמאי לא מיתשט אלא גוסס. וי"ל מדריבה רחמנא בנחדש לערכין ש"מ דאהעמדה ממש לא קפיד רחמנא. שם דף כ"ז ולעיל בפרקין דף ד' כתבו וצ"ע דפסטי' דקרא נבי נדר. דכתיב בהוא קרא (ויקרא כ"ז) ע"פ אשר תשיג יד הנודר יערכנו וגוסס הוא נודר ומעריך. כדתנן במסכת שמחות. (ומתני נמי הכי משמע מדלא תנן אלא לא נידר ולא נערך) ומנלן לומר מוהעמיד בהוא קרא על פי דכתיב גבי מעריך. לומר שלא יהא נערך. ע"כ. והרמב"ם לא כתב בחבורו דגוסס נודר ומעריך. וגם במסכת שמחות. לא ראיתי כן. אלא שמתחלת הגוסס הרי הוא כחי לכל דבר. לעולם זוקק ליבם ופוטר וכו'. ואולי דדייקא דלעולם לאתויי נודר ומעריך: והיוצא ליהרג. כתב הר"ב שנגמר דינו בב"ד של ישראל. וכה"ג בפ"ג דגיטין דף כ"ט שמע מב"ד של ישראל שהיו אומרים אים פלוני מת אים פלוני נהרג ישיאו את אשתו. וכתבו התו' אע"ג דאמר בסנהדרין (במשנה דרפ"ו) שהיה אחד רוכב על סוס וסודרין בידו מצאו לו זכות היה הלה מגיף בסודרין. מ"מ לא שכיח ע"כ. ומ"ש הר"ב. אבל יצא ליהרג ע"פ מלכות כו'. דהיוצא ליהרג ע"פ ב"ד. הוא ענין שאינו תלוי בדלוגינו. אלא התורה ממיתה אותו. אבל אם יוצא ליהרג במלות המלך מעריך ונערך לד"ה שלפעמים מוזר המלך מדבורו

ברמב"ם: ולא נערך. פי' הר"ב. דכתיב כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה

מי שהוא רגוי ליחרם וליהרג אינו בכלל פדיון • רש"י • דבי חנינא בן עקביא אומר נערך • וכתב הר"ב • דמוקי הא קרא דכל יחרם מו' לדרשה אחריתי: לכדתניא ר"י בנו של ר"י בן ברוקה אומר • לפי שהגיעו למומתים בידי שמים שנאמר ממון ומתכפר להם • שנא' (שמות כ"א) אם כפר יושת עליו • יכול אף בידי אדם כן • ת"ל [ויקרא כ"ז] כל חרם לא יפדה: אין לי אלא מיתות המורות וכו' ת"ל כל חרם ולפי הר"ב בדר"ח לעניגוסס לפי שהוא מוד' בגוסס וכ"כ רש"י ז"ל: רבי יוסי אומר וכו' כתב הר"ב ר"י ות"קל"פ נמוד' ומערי' ומקדים כי פליגי באם קיים בו' גמ' • וכתבו התו' ובאם הקדים ל"פ שמיד שהקדים חל ההקדש • ולא דמיא לחלוט • אבל יש להקשות אמאי ל"פ באם נדר והעריך ושמא בנודר ומעריך יחול מיד • ומ"ש הר"ב מלוה הכתובה בתורה כו' עיין בזה מ"ש במשנה ג' פ"ח דבכורות • ומ"ש אבל לאחר שתקנו כו' תמהני מאי תקנה איכא הא קי"ל לר"מ ור"י במשנה ב' פ"ח דבכורות דמלוה ע"פ נודה מן היורשים • ות"כ הל"ל אבל האידנא קי"ל הלכה כו' • וכ"כ הרמב"ם בפירושו • וכבר ידעת שפסק הלכה כו' • ואולי שהר"ב יסבור דהא דאמר רב פפא בס"פ בשם בודה מהיורשים שלא תגעול דלת כו' דוקא ודלאחר בפ"ק דקדושין דף י"ג שעמא דשיעבודא דאוריית' הויא לענין קרבן ופתירון שתפסו התוספות (שם ד"ה בודה) לשיקר • והיינו כמתני' דספ"ב דקנים ע"ש • ועי"ל דאף לתירוץ קמא דהתוס' דההוא [דג"פ] ופליגי אליבא דמ"ד דאורייתא • והרא"ש מסיק דה"ק טעמא דאוקמא אדאורייתא ביורשים משא"כ בלקוחות שלא תגעול כו' אפ"ה [דוקא] בקרקעות שירשו ולא במטלטלין • ועל המטלטלין היא תקנה מהגאונים • כמ"ש הרמב"ם בפי"א מהל' מלוה והעבוט ח"מ סי' ק"ז ושמואל זכן שיש בקצת תקנה נקט הר"ב הכל בלשון תקנה • אלא שזהו דוחק • ועיין במשנה ג' פ"ה: ד' ישבוה על המסבר כו' • פירש"י קודם שנגמר דינה וליתא דאיתא ליהרג קאי וכל היוצא ליהרג לאחר גמר דין • והיינו טעמא דרישא דאין מתחיינין משום עניי הדין כלל • דמסתע בפרק אחד דיני מיתות דף ל"ה דליכא עניי הדין אלא לאחר גמר דין מדקאמר היכי ליבנד לדיינו אמעלי דסנהדא וליגמר דינה בסנהדא ולקטלי בחד בשבת • אלא אתה מעמה את דינו וכי קאמר לגמור דינה בחד בשבתא קאמר מיבנו לעמיתו • ולעניי לא מיישבין תו': האשה שנהרגה נהגין בשערה • כתב הר"ב לאו שערה ממש קאמר כו' שנוי המת אסורים בהגאה • גמ' ופירש"י אות אסור בהגאה • דכתיב [במדבר כ"] ותחת שם מרים ונומר שם שם מעגלה ערופה ע"ב • וכיון שהמת אסור בהגאה כל נוייו מיתסרי נמי בהגאה • והא דתנן שנהרגה רבותא קמ"ל • דגמר דינה אוסרתה קודם שתמות • אבל הרמב"ם בסוף פ' אבל • כתב המת אסור בהגאה כולו חוץ מעפרו • משמע מדבריו דשנהרגה דוקא אבל כבר הסיגו הכ"מ ובב"י טור י"ד סי' שמ"ט השמיק זה הל' ע"ש הסת"ג והסיגו • ועיין מ"ש לקמן עוד בהא דשנהרגה: בהבדה שנהרגה אסורה בהגאה • כדקיימא לן ובעל הסור נקי לחדש שאומר לחבירו ידע פלוני נקי מנכסיו • ואין לו בהן הנייה של כלום • רש"י: אסורה בהגאה • ל' הר"ב אפי' שערה • ותימה מאי אפי' דהא בא"ה מי שערה מיתסר אבל הר"ב שעמעו עיינו • שרשה כך בפירש"י בגמ' בסוף הפרק ולא הבנתי שרש"אפי' זה על הא דתניא האשה שמתה נהגין בשערה • בהמה שנהרגה אסורה בהגאה • ומה הפרש בין זה לזה • זו מותתה אוסרתה • וזו גמר דינה אוסרתה • ולברייתא זו נהגין בשערה שיגו שערה ממש • לפי שאין גזר דינה אוסרתה • והא פירש"י בהמה שנהרגה אסורה בהגאה אפי' שערה • איכא דרב נחמן בר יצחק אמר אפי' שערה • אבל הר"ב לא אפי' כן אלא כדרב דמוקים לה בפלה נכרית אבל שערה מותר אסורה • לדידיה ודאי אלא שיש לפרש אפי' שערה • ולא הרמב"ם מפרש כדרב • ולא סיים בהמה אפי' שערה • ומ"מ אני תמיה שפירש כדר"ב • ולא כדרב נחמן בר יצחק • דהא קשיא ליה לרב נחמן בר יצחק דהא דומיא דבהמה קתני מה התם גופה אסורה בהגאה • ויקשה לי"ל מו"ט בתב כדרב נחמן בר יצחק • דמהלך בין מחייב דהיינו בין גמר דין עד שתהרג [דנהגין] ולאחר מיתה לא ומקוקה מתני' כברייתא דלעיל • אבל כשלמדתי ב"ק כשחברתי מהדורא בתרא על ספרי ספר תעלו מלך דמדכתב הרא"ש • שם סי' י'

רבי חנינא בן עקביא אומר • נערך • מפני שדמיו קצובים • (וכגמ' ל"ג) (אבל אינו נידר. מפני שאין דמיו קצובין) ר' יוסי אומר *נודר ומעריך ומקדיש • יאם הזיק חייב בתשלומין: ד' האשה שהיא יצאה ליהרגיאין מכ תיגין לה עד שתלד • ישבה על המשבר • מכ תיגין לה עד שתלד • האש' שנהרגה נהגין בה שער • בהמה שנהרגה אסורה בהגאה:

פרק ב

כדכתי' (שמות כ"א) כאשר ישית עליו בעל האש' ולא נפסדיכהו מיניה קמ"ל דכתיב (דברים כ"ב) ומתו גם שניהם • גם לרבות את הולד: ישבה על המשבר • מקום מושב פאשה היולדת קרוי משבר: מיתחיין לה עד שתלד דכיון דנעקר לגמרי הוא ואינו כגוף אמו: נהגין בשערה • לאו שערה ממש קאמר אלא פאה שהיתה לה משער אשה אחרת קשור לשערה ודוק' כשאמר' תנו אותה לנתי אז לפלוגתא דכיון דאמרה תנו גליא דעתה דלא מיתה לה דתהוי כנופה לאתסורי וכגטולה מחייב דמיא • אבל בענין אחר אסור • שנוי המת אסוריס בהגאה: בהמה שנהרגה אסוריס בהגאה • אפילו שערה:

פרק ב

ור' חנינא בן עקביא דאמר נערך • מוקי להאי קרא דכל חרם אסר יחרם לדרשה אחריתי: ר' יוסי אומר כו' • רבי יוסי ותנא קמא לא פליגי בנודר ומעריך ומקדיש • כי פליגי באם הזיק ת"ק סבר אם הזיק פטור מן התשלומים • ואע"פ שהמזיק חייב בתשלומים מן התורה • מלוה הכתובה בתורה • לאו ככתובה בסתר דמיא אלא כמלוה על פה ומלו' על פה אינו גוב' מן היורשי ור' יוסי סבר מלו' הכתוב' בתור' כמלוה הכתוב' בסתר דמיא וגוב' מן היורשים • והלכה כת"ק אבל לאחר שתקנו דמלוה על פה גובה מן היורשים • ב"ד גובין מתמונו ומשלמים מה שהזיק: ד' אין מתחיין לה עד שתלד • דמהו דתימא ולדות ממונא דבעל הן

א מיי' פ"ח מה' ערכין הל' י"ד ב ז מיי' פי"ב מה' סנהדרין הל' ל' ג מיי' פ"ד מה' מאכלות אסורות הל' כ"ג

פרק ב אין בערכין פחות מסלע • אפילו עני שהעריך • ואין ידו משגת אינו נדון בפחות מסלע • דכתיב (ויקרא כ ז) וכל ערכך יהיה בשקל הקדש • כל ערכין שאתה מעריך לא יהיו פחותים משקל: ולא יותר על חמשים • דזהו גדול שבערכין דכתיבי בפרשה: נתן סלע והעשיר בן עשרים שערכו חמשים והיה עני ונתן סלע בערכו דעני נידון בהשגת ידו והעשיר פטור: פחות מסלע • נתן פחות מסלע והעשיר נותן חמשים • דבנתינה קמייתא לא ילא ידי ערכו ועדין ערכו עליו: היו בידו חמש סלעים • עני בן עשרי' שהעריך ועלמו • והיו לו חמש סלעים: ר"מ אומר אינו נותן אלא אחת • דסבר רבי מאיר אי נותן כל החמשים שעליו אי אינו נותן אלא שקל: וחכמים אומרים נותן כל מה שבידו • דקרא דכתיב וכל ערכך יהיה בשקל • לפחות שבערכין הוא דאתא • שאפילו עני שבעניים לא יתן פחות • ומיהא איכא דאית ליה טפי יהיב דכתיב (שם) ע"פ אשר תשיג ודלכה כחכמים: אין פתח בטועה פחות משבעה • איידי דאיירי באין בערכין פחות ולא יותר תנא נמי לכל הך דאית בהו • אין פחות ולא יותר: פתח • תחלת נדות • שדין נדה דאורייתא הוא אם התחלה ורואה היום מונה ו' והוא • דראה שנים מונה ה' והם • ראה ג' מונה ד' והם • [ואפילו] דראה כל ז' ופסקה לערב טובלת ומשמשת • ומיום שביעי ואילך הויין ימי זיבה י"א יום שאם ראתה בהן יום אחד או שנים שומרת יום כנגד יום וטובלת ואם ראתה בהן ג' רצופים הוי זבה גדולה שטעונה שבעה נקיים וקרבן ואם מסכו ימי זיבה אדם או שנה אינה חוזרת לתחלת נדות ועד שתשב שבעה נקיי' וכשישבה שבעה נקיים וראתה הוי תחלת נדה ומונה ששה והוא • וחוזרת לעניה ככל המפורש • ואם לא ראתה באותן י"א יום ג' רצופים אינה זבה • וכשתראה אחריהן בין שהיא רואה שתוך בין שהרחיקה ראייתה הוי תחלת נדה • ואפילו תראה ג' רצופים • אינה מונה אלא ארבעה והם שאין ימי זוב אלא אותן י"א יום שבין סוף נדות זה לתחלת נדות הבא: אין פתח בטועה פחות משבעה • טועה [שראתה] היום ואינה יודעת אם בימי נדותה עומדת • או באותן י"א יום של ימי זוב אינה חוזרת לפתח נדותה בפחות משבעה נקיים • ולא יותר על י"ז נקיים • כילד טועה שאמרה יום אחד טמא ראיתי היום • ואינה יודעת אם בימי נדות היא ונריכה למנות ו' והוא • אם באותן י"א יום של ימי זיבה ואינה צריכה לשמור אלא יום כנגד יום שפתחה י"ז שאם לא תראה עד לאחר י"ז יום לנד מיום זה חוזרת לפתח נדותה • דאם יום זה שראתה תחלת ימי זיבה הוא כיון שכלו י"א שלמי ימי זיבה והרחיקה ראייתה שלא ראתה עד לאחר י"ז ותחלת נדה היא • ואפילו אם תאמר שיום זה תחלת נדה הוא אעפ"כ יצתה מימי הזוב לסוף יום י"ז לנד מיום זה אבל אם תראה יום י"ז לא יצאה מן הספק • אם יום נדה הוא או יום זיבה הוא •

פ"ב אין (נ"א בערכין) בערכין פחו' מסלע • ולא יתר על חמ'שי' סלע • כיצד נתן סלע והעשיר אינו נותן בלום יפחו' מסל' והעשיר נותן חמשי' סלע (גמרא היו) היה בידו חמש סלעים • רבי מאיר או' אינו נותן אלא אחת • וחכ"א נותן את כולם • אין בערכין כחות מסלע • ולא יתר על חמשים סלע • אין פתח בטועה פחות משבעה • ולא יתר על שבעה עשר • אין

דפחת נבלה איכא בכופר ושלשים דעבד • העליתי מפירש"י הסוגי' דהכא דלא כהטור • אלא לר"נ בר יצחק בכל אשה שמתה בין מעלמה בין מהרינה שברה מוחר בהנאה • וכן ראיתי עוד להרמב"ם בסוף פי"ב מהלכות סנהדרין שסתם וכתב כל אשה שתיהרג מותר ליהנות משברה • ולא חילק בין מחייב לאחר שתמות והוא עיקר • ואודאי לה מ"ש הכ"מ על הרמב"ם דאינו יודע מנין לו • ומן התימה לפי דרכו שלא כתב כלום על מ"ש בהלכות סנהדרין שתם מותר ולא פי' לי בשאה מאחרת כרב לי מחייב כר"נ • והארכתי עוד שם בספרי הנזכר אך עתה מצאתי בתשובת הרשב"א סימן ס"ל שהשיג על הרמב"ם ואמר שמה שסמך על זו הברייתא אינו סמך • דמייר נמי בגוזז קודם ריתה • דבגמ' שתמא פריך דהא שער מת אסור בהנאה • ורב נחמן בר יצחק אלו אהא כליג • הל"ל לא דשער המת מותר • ועיין עוד שם:

פרק ב נתן סלע והעשיר • ל' הר"ב בן ך' שערכו ל' והיה עני ונתן סלע בו' • וכן לקמן היו בידיו ה' סלעים כתב עני בן ך' שהעריך עלמו • וכל זה לשון רש"י וכ"כ ברש"ד והכי אסכחן במתני' גופה רפ"ה דאסברה לה להעריך עלמו • ולאו דוקא דה"ה הערך לאחר אלא חדא מתרתי נקט: פחות • מסלע והעשיר • לאו דוקא פחות מסלע אלא אפילו נתן כל הערך חוץ מסלע אחד מגלגלין עליו את הכל כ"כ התוס • ונראה בעיני דמתניתין נקטה פחות מסלע משום (דר"מ דלא מסכחת לה לדידיה • אלא בפחות מסלע) והשתא אתי שפיר טפי דתני תו אין בערכין כו' לאסתם כרבנן דהואיל ונסיב לרישא אליבא דר"מ הדר ונסיב לסיפא נמי אליבא דרבנן דאי משום הלכתא • אטו אי לא הדר וכתיב כרבנן • מי לא פסקינן כחכמים: אין בערכין פחות מסלע כו' הא תו למה לי [הא] קמל"ן פחות מסלע הוא דליכא • הא יתר על סלע איכא (אע"ג דליכא חמשים סלעים דאם היו בידו חמש סלעים נותן כולם דהיינו יותר על סלע ופחות מחמשים) יתר על חמשים הוא דליכא • הא פחות מחמשים הוא דאיכא (כדאמרן) וסתמא כרבנן גמ':

אין פתח בטועה פחות משבעה • ולא יותר על י"ז • פיר' הר"ב • טועה היום • ואינה יודעת אם בימי נדותה עומדת או באותן י"א יום של ימי זוב וכו' • כילד טועה שאמרה יום א' טמא • ראיתי היום כו' • פתחה י"ז כו' • ונריכה ז' נקיים וקרבן פירש עולה בשה על תנאי והחטאת אינה נאכל • כדתנן בקמא מכריתות • ואם אמרה שני ימים ראיתי • נאמר פתחה ג"כ י"ז לפי שאנו אומרים אפשר שאלו הב' ימים יום א' מהן קודם עת נדתה ויום א' מתחלת עת נדתה ונשארו מן התקופה (שיש בין תחלת נדה לתחלת נדה עד כאן י"ז ימים • וכן אם אמרה ג' ימים ראיתי נאמר אפשר שיש ימים מהן קודם עת נדתה ויום א' מתחלת ז' ימי נדה נשארו מן התקופה

א ז: מיי' פ"ג מה' טו"כין הל"ג ב מ: מיי' פ"ט מה' אסורי ביאה הל' כב

התקופה י"ז יום הרי היא ג"כ פתחה י"ז • אלא שהיא ספק זבה לפי שראתה ג' ימים על הסדר • ואינה יודעת עת נדתה • ואפשר שאלו הב' ימים בלא עת נדתה הם • ואם תאמרה אחרבע' ימים ראיתי נאמר בה ג"כ שהיא ספק זבה וקרבנה אינה נאכל • לפי שאפשר שיהיו אלו האחרבע ימים שנים קודם לעת נדתה ושנים אחרי נדתה ואלו תהא זבה • וכשאנו מעברין הספק הזה יהיה פתחה י"ז יום • לפי שאם נאמר שני ימים מאלו הב' • מתחלת עת נדתה ישאר עם הי"א ימים שהיא תקופה קטנה ה' ימים שהם עם הי"א י"ז יום ואם תאמרה ה' ימי ראיתי על הדרך הזה בעצמו נאמר ג' תשו הה' מתחלת עת נדת' ויש אחרו מן התקופה ט"ו • וכן אמר בברייתא ה' ימים ראיתי פתחה ט"ו • והיא ג"כ ספק זבה ולא יסור דבר מהיות כן כל זמן שמוסיף זמן ראיית הדם יום יחסר מזמן הפתח יום והיא בכל זה ספק זבה עד שתאמר י"א יום ראיתי פתחה ט' • והיא ג"כ ספק זבה • לפי שגם ב' ימים משו הן מסוף הי"א יום קודם עת נדתה • וז' של נדה • וב' ימים שאחרית הי"א שראתה פתחה ט' • ואם תאמרה י"ב יום ראיתי דם פתחה ח' • והיא זבה ודאית • לפי שאם תאמר שני ימים מזמן ראיית הדם קודם עת נדתה • ושבעה של נדה • ושלשה אחר זמן הנדה • הרי היא זבה • לפי שכבר ראתה ג' ימים רצופין אחר זמן הנדות (ואם נאמר) שאלו הי"ב יום שראתה בכלן הדם • אפשר שיהא מכללם ג' ימים קודם עת נדתה • ז' של נדה ושנים אחר הנדה • הרי היא ג"כ זבה • לפי שכבר קדמה זיבות לנדות • וכן אם ראתה הדם י"ג יום • פתחה ז' • לפי הסיקם הזה בעצמו ע"מ שיהיו מן הי"ג יום שני ימים קודם הנדה והי"א (שבעה של נדה וד' אחר זמן הנדה ויהיו) הנשארים מכל התקופה ז' ימים • וזהו ג"כ זבה ודאית • כמו שבארנו במה שלפניה • ולפי ענין זה נכתב בברייתא כפי מה שתיקן הגמרא • כל הזבות הטוהות מביאות קרבן • ואינו נאכל • חוץ מפתח ז' ומפתח ח' שמביאין קרבן ונאכל • לפי שסתיקן זבות ודאית • כמו שפירשנו • ולפיכך תאכל החטאת • וזה שאמרנו פתחה י"ז או פחות מי"ז • אין הכוונה שתהא כל הזמן הזה אסורה

אין בנגעים פחות משבוע אחד • ולא יותר על שלשה שבועות: ב אין פוחתין מארבעה חדשים דהמעוברים בשנה ולא נראה יתר על לח' • שתי הלחם נאכלות • אין פחות משנים • ולא יתר על שלשה • לחם

דיש לומר שמא יום שראתה תחלת ימי נדה הוה ויום י"ז שראתה בו סוף י"ז שבין נדה לנדה הוה • או שמא יום ראשון מימי הזוב הוה וכשכלו י"ז ילתה מימי הזוב • ויום י"ז שראתה בו תחלת נדה היא • וכ"ש אם תראה קודם יום י"ז שלא ילתה מן הספק וכל זמן שתהא בספיקה זו מקולקלת היא שלעולם נחמיר עליה מספק • שכשתראה יום ז' • נאמר תחלת נדה היא • ונריכא ששה • והוא • וכשתראה ג' רצופים • נאמר ימי זוב הן ונריכא ז' נקיים וקרבן • אבל לאחר י"ז אין להחמיר דודאי תחלה נדה היא ואפילו תראה ג' ימים רצופים תמנה ארבעה • והם • • וטובלת וטהורה • אין בנגעים פחות משבוע אחד • להסגר • דיש בנגעי אדם שנגררים לשבוע אחד אם לטהר אם לחלוט: ולא יותר על ג' שבועות נגעי בתים • דתני' בת"כ מנין שאם עמדו בעיניו בשבוע ראשון ובשבוע שני שחולץ וקונה ונח ונותן לו שבוע שלישי ת"ל (ויקרא י"ד) אבא הכהן ואם יבא כו': ב אין פוחתין מארבע אדשים מעוברים של ל' יום לשנה: דלא עבדינן טפי מתמנה חסרים • אבל ח' חסרים עבדינן: ולא נראה יותר על ח' • כלומר ולא נראה חכמים לעבר בשנה יותר על ח' חדשים • שחדשה של לבנה כ"ט יום וחצי וכ' ידות שעה • ושבעים ושלש חלקים • הרי לשני חדשים כ"ט ימים • חדש א' מכ"ט • והחדש אחד משלשים יום • חדש של כ"ט הוא חסר • וחדש של שלשים קרוי מלא או מעובר • ובדין היה שיהיו כל חדשי השנה אחד מלא ואחד חסר אלא מפני יתירות השתי ידות שעה • וע"ג חלקים שיש בכל חדש וחדש • צריכים פעמים לעשות שתנה חדשים מחדשי השנה מלאים • וארבעה חסרים פעמים שתנה חסרים וארבעה מלאים: אין פחות משנים • ליום שני לאפייתן • ולא יותר על ג' • ויום שלישי לאפייתן נאכלין • ואם לא • כיצד חל י"ט של עצרת באחד בשבת נאפה בערב שבת • שאין אפייתן דוחה לא שבת ולא י"ט • ונאכלות בי"ט לאחר תמיפתן דהיינו ליום שלישי וכשחל עצרת בשאר ימי שבוע נאפות בערב י"ט • ונאכלות בי"ט • שהוא שני לאפייתן:

לחם

על בעלה אלא הענין שזכרנו שאחר אותו הזמן תקבע לה ווסת לנדתה • והוא הפחות שאפשר כמו שבארנו • ואין הפרש בין מי שראתה דם י"ג ימים והיא טוהרה כמו שבארנו תחלה • ובין מי שראתה דם זמן אחר שאין לה פחות מפתח ז' • לפי שהיא זבה ודאית • כמו שבארנו ונריכא לספור ז' נקיים • ולכיכך נמצא שא"א לה למעט לשוסה תחלת זמן הנדות אלא אחר ז' ימי הספירה • הרמב"ם: אין בנגעים פחות משבוע א' • כתב הר"ב דיש בנגעי אדם כו' • עיין בספ"ג דמסכת נגעים:

ב ולא נראה יתר על שתלה • פי' הר"ב שחדשה של לבנה כ"ט יום וחצי ושתי ידות שעה • וע"ג חלקים • שכל חלק א' מתתר"ף לשעה • והשתי ידות הם שני שלישית • והכי איתא בברייתא פ"ב דר"ה דף כ"ה • והטעם שעשו חלקי השעה לתתר"ף • כתב הרמב"ם בפ"ו מה' קדוש החדש • לפי שענין זה יש בו חצי • והוא תק"מ • ורביע והוא ר"ע • ושמינית והוא קל"ה • ושלש והוא ש"ם • ושתות והוא ק"פ • ותשיעית והוא ק"ך • וחומש והוא רי"ו • ועשור והוא ק"ח • וחצי עשור והוא נ"ל • ורביע עשור והוא כ"ז • [ע"כ] ונוכל לשמש בהם בכל אלו המניינים כשנצטרך לכל מנין ומנין מהם • ומ"ש הר"ב לשני הדשים כ"ט ימים חדש אחד מכ"ט וחדש אחד משלשים יום • לפי שא"ל לומר שר"ח יהיה במקצת היום עד שיהיה מקצת היום מחדש שעבר ומקצתו מהבא שנאתר (בס' בר' י"א) על הדש ימים מפי הבשורה מדו שימים אתה מחשב להדש • ואין אתה מחשב שעות • הרמב"ם ריש פי' המשנה לחדש • ומ"ש הר"ב מפני יתירות הב' ידות כו' • צריכים פעמים לעשות שתנה מלאים וארבעה חסרים • פעמים שתנה חסרים וארבעה מלאים • לפי שלא יתקבצו היתירות

שיהיו

לחם הפנים נאכל איז פרשת מתשעה ולא יתר על אחד עשר. קטן נמול אין פחות משמונה ולא יתר על שנים עשר: ג' אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש. ולא מוסיפין על ארבעי ושמנ' אין פוחתין מב' נבלין ולא מוסיפין עלו' אין פוחתין משני חלילין ולא מוסיפין על שנים עשר. ובשנים עשר יום בשנה החליל מכה לפני המזבח. בשחיטת פסח ראשון ובשחיטת פסח שני. וביו"ט ראשון של פסח. וביום טוב של עצרת. ובשמנה ימי החג. ולא היה מכה באבוב של נחשת. אלא באבוב של קנה. מפני שקולו ערב. ולא היה מחליק אלא באבוב יחידי. מפני שהוא מחליק יפה:

ד ועבדו

לחם הפנים נאכל בשבת ומתשעה שהוא נאפה בע"ש נאכל לשבת אחרת שהוא יום תשיעי לאפייתו חלו ב' ימים טובים של ר"ה להיות בחמישי בשבת ושני בשבת אופין לחם הפנים ברביעי בשבת. ותסדרו אותו על השלחן בשבת ונאכל לשבת שניה שהוא יום י"א לאפייתו: לא יתר על י"ב. כילד גולד בין בשמונה של ע"ש. אינו נמול בשבת דשמא תשיעי הוא. דבין בשתוס' שפק יום שפקלילה ואם יום הוא נמצא שבת יום תשיעי ומילה שלא בזמנה איכה דוחה לא את השבת ולא י"ש. ואם חלו ב' י"ט של ר"ה אחר אותה שבת. אינו נמול עד יום ג' שהוא י"ב לילדו: ג' אין פוחתין תק"א תקיעות במקדש. במס' סוכה פ' החליל דף נ"ג. הן מפורשים ואלו דתנן ולא מוסיפין על מ"ח לאו דוקא דזמנין דמוסיפין עד שבעה ומתיסים תקיעות בשחל ע"ש להיות בשבת. ומשום דלא שכיח כולי האי לא חשיב ליה: מעמי הכלים. אין פותחים מעמי הכלים לשני לוים: ולא מוסיפי' על ששה. לא אתפרש שיעורא: חלילין. אינו כלי זמר שקולו נשמע למרחוק כלמילי"ם בלע"ז ובערבי מזמאר"י: ולא מוסיפין על שנים עשר. כנגד שנים עשר יום בשנה שהחליל מכה בהן לפני המזבח ולשון מכה נופל בחליל לפי שהוא עשוי נקבים ומכה באצבעו על הנקבים להגעים הקול: בשחיטת הפסח. באחרונה עשר בניסן שהיו קורין ההלל בעזרה בשעת שחיטה כדלתר בפ' תמיד נשחט דף ס"ד: אבוב הקנה הדק שברשם החליל. ובגמרא מוכח דחליל גוסיה קרוי אבוב: שקולו ערב. כשהוא של קנה יותר משל נחשת. ודוק חלי' שמכה לפני המזבח על הקרבן הוא שדוחה את השבת וכל שכן יום טוב. אבל חליל של בית השואבה לא היה דוחה לא את השב' ולא את י"ט. כדתוכח בסוכה פרק החליל. לא היה תחליק אלא באבוב יחידי. כשהי' מגיע לסיים הגעימה היה מ' תן בחלילים מאריך לאחר שסיימו האחרים שהו חלוק יפה. יותר משאלו יסיימו שניהם כאחד. וחלוק היינו סיום השמעת קול הגעימה ובשעת הקרבה היה שיר זמ והיו הלוים משוררים בפה את ההלל באותן שנים עשר ימים. והחלילים היו מחללים. אבל בשאר ימים היו מהללים בלבד וכמורות. והשיר היה השיר שהיו הלוים אומרים בבית המקדש. בראשון היו אומרים לה' הארץ ומלואה וכל המושב. בשני גדול ה' ומהולל מאוד וגו' וכן כולם:

ד ועבדו

מהללים בלבד וכמורות. לשון רש"י מיוחדים ובלבד וכמורות. ומ"ש השיר שהלוים היו אומרים כו'. השיר דתנן בסוף מסכת תמיד: אבוב. כתב הר"ב בגמרא מוכח דחליל גופי' קרוי אבוב ואמאי קרו ליה חליל. דחלי קליה פירש רש"י מתוק קולו לשון: מחליק לשון הר"ב חלוק היינו סיום השמעת קול הגעימה. ולשון רש"י הלוק היינו סיום. שמחלק בין געימה לגעימה:

ולא

שיהיו בשיווי משלימי ב' מלאים. ולפיכך לשנה שבאה, יחסרו: ולא יתר על י"ח פי' הר"ב. אם חלו ב' י"ם של ר"ה להיות בה' כו' עיין בפירושו שפי"ח דמנחות: ולא יתר על י"ב פי' הר"ב אם חלו ב' י"ט של ר"ה. אחר אותה שבת. ועיין מ"ש שפט"ו דשבת ובמשנה ז' פרק י"ח דמנחות: ג' ולא מוסיפין על ששה. עיין מ"ש בשם התוספות דמנחות הנ"ל. והרמב"ם במשנה ה': ובשנים עשר יום בשנה החליל מכה כו'. שבשו הימי גומרין את ההלל לפי שחלוקין בקרבנותיהן משא"כ ימי הפסח. ובשב' לא מסוס דלא אקרי מועד. ור"ח דאקרי מועד כמ"ש במשנה ל"ס"ק דשבועו' לא אקדי' בעשי' מלאכה דכתיב (ישעיה ל) השיר יהי' לכם כליל התקדש חג. לילה המקודש לחג. שעון שירה שאין מקודש לחג אין שעון שירה. ר"ה וי"כ דאקרי מועד ואקדוש בעשיית מלאכה. אפשר מלך יושב על כסא הדין וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו. ויש"ל אומרים שירה. וחנוכה שאני דאע"ג דלא כתי. ולא הכי. אומרין משום ניסא (אבל אין בו מליל לפי שאין בו קרבן מיוחד ליומו. כ"ל) ופרים איכא דאמרי מכיון שנכנס לארץ אין אומרין שירה על נס שבח"ל ואי"ל מכיון שבלו חזרו להתיר וקרייתא (קריית המגילה) זו היא הלילא. וקביעות ההלל כתבתי במשנה ז' פ"ה דפסחים. ומ"ש הר"ב דחליל שמכה לפני מזבח על הקרבן דוחה שבת. דהא א"ל לח' ימי החג בלא שבת. ובגמ' מפקין מכמה מקראות דקרבן מעון שירה וחדא מינייהו ושרת. שכתב הר"ב במשנה דלקמן. ואפי' לת"ד אין שירה אלא בפה. והכי משמע הלכת' כמתני' דלקמן וכן כתבתי לרמב"ם במשנה י"ב פרק בתרא דערובין. אפ"ה דוחה משום דלית בהו אלא משום שבות דאין מפחין ואין מרקדין דתנן במשנה כ"ם ס"ב דכילה ואין שבות בתקדש כמ"ש שם בע ובין. והתוס' דף י"א כתבו דמתני' דהכא ודלקמן כתנאי דדהכא כר"י בר' יהודה דס"ל עיקר שירה בכלי. ושוב מצאתי בתו' פ' החליל דף נ"א. שכתבו תימה דמשק' דעיקר שירה בפה ומתן החליל מכה בפ' ימי החג ואי"ל בלא שבת וי"ל דטעמ' משום דאין שבות בתקדש. ובירושלמי פריך ומשני הכי היא רבי יוסי בר' יהודה היא דס"ל עיקר שירה בכלי. ע"כ. ובירושלמי יש לומר דשבות זה אסרו אף בתקדש כדאשכחן בשאר שבות. כמ"ש בפרק בתרא דערובין משל' י"ב ומ"ש הר"ב דחליל של בית השואבה לא היה דוחה כו' מעמא פ"ישית בריש פרק החליל. ומ"ש דבשאר ימים היו מסכת תמיד: אבוב. כתב הר"ב בגמרא מוכח דחליל גופי' קרוי אבוב ואמאי קרו ליה חליל. דחלי קליה פירש רש"י מתוק קולו לשון: מחליק לשון הר"ב חלוק היינו סיום השמעת קול הגעימה. ולשון רש"י הלוק היינו סיום. שמחלק בין געימה לגעימה:

א מנחות ק"ב ע"ב. ע"ה מת' תמידין ומוספין הל' י' ב' אות קמ"ו. מיי' פ"ה מה' שלום הל' י"ב. פוס"ע י"ל מ"ו. ס"ו. מעי' ה' ג'. סוכה מ"ב: ור"ח דאקרי מועד כמ"ש במשנה ל"ס"ק דשבועו' לא אקדי' בעשי' מלאכה. כלי המקדש ד' פס הלכה ז' המיי' פ"ג מ"ס הלכה ד' ישעיה ל' פס הלכה ז' ופס הלכה ח'

ד לוים היו. פי' הר"ב סבר. מעלין מן הדוכן למעשר זית.
וכ"כ הרמב"ם. ומשמע דלא בעי מיוחסים.
אשום דלא ס"ל דמעלין מדוכן אף ליוחסין. אבל בגמ' דף י"ח
מ"ד לוים היו קסבר מעלין לדוכן בין ליוחסין בין למעשרות.

ד "ועברי הכהנים ר"ל דבריר' מאיר. רבי
יוסי אומר משפחות בית הפגרים. ובית
צפריא ומאמאוס היו משיאין לכהנה. ר'
חגיא בן אגטיגנוס אומר לוים היו: ה אין
פוחתין מששה מלאי המבוקרין בלשכת
הטלאים. בדי לשבת ולשני ימים טובים
של ראש השנה. ומוסיפין עד לעולם.
"אין פוחתין משתי חצוצרות. (גת"ל"ג
ומוסיפין עד לעולם) אין

ד ועברי הכהנים היו. דבריר' מאיר. רבי יוסי אומר משפחות בית הפגרים. ובית צפריא ומאמאוס היו משיאין לכהנה. ר' חגיא בן אגטיגנוס אומר לוים היו: ה אין פוחתין מששה מלאי המבוקרין בלשכת הטלאים. בדי לשבת ולשני ימים טובים של ראש השנה. ומוסיפין עד לעולם. אין פוחתין משתי חצוצרות. ומוסיפין עד לעולם. ד ועבדי כהנים היו. לוקחן המגיס בחליל דם"ל לר' מאיר לאין מעלים מן הדוכן ליוחסות. ולא למעשרות. הלכך לא מכפת לן. אם היו עבדים: ובית הפגרים. ביתלפריא שם משפחות מיוחסות: ומאמאוס. שם מקום: ומשיאין לכהנה. כהנים היו טשאים את בנותיהן משפחות מיוחסות שביסראל היו. ורי' סבר דמעלין מן הדוכן ליוחסים. הלכך מי לא לא דמיוחסין היו לא בגיחוס לגבן על הדוכן. ר' חגיא בן אגטיגנוס אומר לוים היו. רבי חגיא בן אגטיגנוס סבר מעלין מן הדוכן למעשרות. הלכך לוים היו. ולא פליגי אלא במעני' בכלי זמר אבל בשאר שבפה. כ"ע מודו דאין אומרים שיר בפה על הקרבן אלא לוים דכתיב בני לוים (דברים י"ח) ושרת בשם ה' אלהיו. איזהו שירות שהוא בשם ה'. הוי אומר זה השיר. והלכה כר' יוסי: ה אין פוחתין מששה מלאים המבוקרין. יהאי קנא סבר דבשאים של תמידין מעונים ביקור ממום ארבעה ימים קודם שחיטתן דומיא דפסח מצרים שהיה נקחו מעשור ושחיטתו בארבעה עשר. דיליף מועדו אחור בתמידים (בהדיא ב"ח) תשמרו להקריב לי במועדו. מועדו אחור בפסח (שם מ') אם בפסח במועדו אלכך קודם יום חמוך ארבעה ימים מבקרין שמנה מלאים ומופנין בלשכת הטלאים וביום חמוך מטלים שני לתמידין ונשארו שם ששה מבוקרין ולאחר כן קודם הליל מבקרים שנים ומופנים שם שמשום דהגך ליתנהו אכתי בשעת נטילת הנני. לא חשיב להו. וכן לעולם מטלים שנים ומופנים שנים ואלו הנשנים שנופנים מטלים אותם לחמישי של יום נתיתן: כדי לשבת ולשני ימים טובים של ר"ה. סימנא בעלמא נקט דכי היכי דאי מקלעי שבת ושני ימים טובים של ר"ה בהדי הדדי היה צריך להקדים ולבקר הוא דעליסי בשבת מע"ש דהא לא תנו קודם היום ליולך ולבקש מלה ולבקר והוא לקיחה ד' ימים קודם שחיטה הכי נמי. לעולם בעינן ד' ימים קודם שחיטה: ומוסיפין עד לעולם. אם רצו להוסיף מלאים מבוקר בלשכ' המלאים מוסיפין אם ארצו אם שתי חצוצרות. שהתוקעין בחצוצרות אין פוחתים מששה: ומוסיפין עד לעולם. בגמ' מסרש עד תלה ועשרים. שמאר (ר"ח ב' ה') ומתחם כהנים

ד לוים היו. פי' הר"ב סבר. מעלין מן הדוכן למעשר זית.
וכ"כ הרמב"ם. ומשמע דלא בעי מיוחסים.
אשום דלא ס"ל דמעלין מדוכן אף ליוחסין. אבל בגמ' דף י"ח
מ"ד לוים היו קסבר מעלין לדוכן בין ליוחסין בין למעשרות.

ד ועבדי כהנים היו. לוקחן המגיס בחליל דם"ל לר' מאיר לאין מעלים מן הדוכן ליוחסות. ולא למעשרות. הלכך לא מכפת לן. אם היו עבדים: ובית הפגרים. ביתלפריא שם משפחות מיוחסות: ומאמאוס. שם מקום: ומשיאין לכהנה. כהנים היו טשאים את בנותיהן משפחות מיוחסות שביסראל היו. ורי' סבר דמעלין מן הדוכן ליוחסים. הלכך מי לא לא דמיוחסין היו לא בגיחוס לגבן על הדוכן. ר' חגיא בן אגטיגנוס אומר לוים היו. רבי חגיא בן אגטיגנוס סבר מעלין מן הדוכן למעשרות. הלכך לוים היו. ולא פליגי אלא במעני' בכלי זמר אבל בשאר שבפה. כ"ע מודו דאין אומרים שיר בפה על הקרבן אלא לוים דכתיב בני לוים (דברים י"ח) ושרת בשם ה' אלהיו. איזהו שירות שהוא בשם ה'. הוי אומר זה השיר. והלכה כר' יוסי: ה אין פוחתין מששה מלאים המבוקרין. יהאי קנא סבר דבשאים של תמידין מעונים ביקור ממום ארבעה ימים קודם שחיטתן דומיא דפסח מצרים שהיה נקחו מעשור ושחיטתו בארבעה עשר. דיליף מועדו אחור בתמידים (בהדיא ב"ח) תשמרו להקריב לי במועדו. מועדו אחור בפסח (שם מ') אם בפסח במועדו אלכך קודם יום חמוך ארבעה ימים מבקרין שמנה מלאים ומופנין בלשכת הטלאים וביום חמוך מטלים שני לתמידין ונשארו שם ששה מבוקרין ולאחר כן קודם הליל מבקרים שנים ומופנים שם שמשום דהגך ליתנהו אכתי בשעת נטילת הנני. לא חשיב להו. וכן לעולם מטלים שנים ומופנים שנים ואלו הנשנים שנופנים מטלים אותם לחמישי של יום נתיתן: כדי לשבת ולשני ימים טובים של ר"ה. סימנא בעלמא נקט דכי היכי דאי מקלעי שבת ושני ימים טובים של ר"ה בהדי הדדי היה צריך להקדים ולבקר הוא דעליסי בשבת מע"ש דהא לא תנו קודם היום ליולך ולבקש מלה ולבקר והוא לקיחה ד' ימים קודם שחיטה הכי נמי. לעולם בעינן ד' ימים קודם שחיטה: ומוסיפין עד לעולם. אם רצו להוסיף מלאים מבוקר בלשכ' המלאים מוסיפין אם ארצו אם שתי חצוצרות. שהתוקעין בחצוצרות אין פוחתים מששה: ומוסיפין עד לעולם. בגמ' מסרש עד תלה ועשרים. שמאר (ר"ח ב' ה') ומתחם כהנים

א שוכה כת. ב פי' ע"ג מה' מלי מקדש הל' ו' ג' ת'. מעשות שם: מה' מלי מה' מה' ה' כו' פסטיה דקרא בכהן מדבר כדמוכחי קראי וכמ"ש רש"י בפי' בחומש וכיינו נמי דפרכינן בגמ' ותיפ' נשיאורכפים ומשני מדכתי' (דברים י') לשרתו ולברך בשמו בכלל הברכת כהנים לאו שירות הוא ומי' דוכן כתבו הר"ב במשנה ו': ומאמאוס פי' הר"ב שם מקום זכן פירש"ר ותע"פ מגורים בעי"ן בשאר ספרי' אם יכתו שלפנינו וכן כתל' שם מקום בתוס' בריקות פ"ג משנה ו' ושם ג"כ חילופי גרסאות ומ"ה לא פי' שהוא ג"כ שם משפחה והמיבת בית משוש גם לאחריה: משיאין לכהנה. הר"ב העתיק ומשיאין. וכן העתיקו רש"י. אבל דקדקתי בכתה מסחאות. ולא מצאתי כן: ה אין פוחתין מששה מלאים שמבוקרי' פי' הר"ב הלו תנא. בר דכבסי' של תמידים מעונ' ביקור ממום ד' ימים קודם שחיטתן דומיא דפסח מצרים כו'. את פסח במועדו וכ"כ הרמב"ם. ותימה דהאי קרא בפרשת בהעלותך בפסח מדבר כתיב. ובמשנה ה' פ"ט דפסחים. תנן מה בין פסח מצרים לפסח דורות פסח מצרים מקחו מעשור ולין ארבעה שיהא פסח מדבר בכלל פסח מצרים. ובגמ' תנא בן בג בג אומר מנין לתמיד שמעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה. ת"ל תשמרו להקריב לי במועדו. ולהלקוח אומר (שמות י"ב) והיה לכם לתשמרת עד ארבעה עשר יום כו' ילף שחיטה. ואע"ג דהא דבן בג בג. איתא נמי בפסח ס דף נ"ו. ומפיים שם רש"י. אבל הא דבן בג בג דק ימא תמידין לדורות. וה"ה ודאי לפסח דורות. אכתי קשיא כלפי לאו איתך לעד תמידין מפסח מדבר ישלחן. ארבה שיהו אלו בכלל פסח דורות ופסח דורות עצמו לא נלמד אלא תמידין. אלא הכא בפסחים תנא. שפי' רש"י בן בג בג דורות ילפינ' תמידין דמה טובל לאחר הזה דמעבו ומי לאו דה"ה לפסח דורות. ת"ל לא הזה מקשה מידי. דהא המשנה עוקרה לפסח דורות. אבל לפי התרלן לתמיד לפסח דורות תלכתיב (שם י"ג) ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה. שיהיו כל העבודות חדש הזה בזה. וכתו שהעתקתי בחוס' פסחים שם ד"ה מקחו בפ"ד. ולפי זה בפסח דורות נלמד תפסות דועבדת את העבודה הזאת וגו'. שפיר מצאת נלמוד תמידין מפסח מדבר שהוא בכלל פס ז דורות. אך קשה דמריוקת דבן בג בג לא לימה כן אלא לתמ' תמידין מפסח מצרים. וכן הוא בסוגיא דהכא ודבפסחים שם. אבל מלכתב הרמב"ם בפירושו דמשנתינו תנינא כבן בג בג. ומפר"ם דיליף מבמועדו. מוכח שכן גדם בברייתא דבן בג בג. ואחריו נמשך הר"ב ז"ל: בדי לשבת ולש' ימ"ט של ר"ה. פי' הר"ב דכיהיכי דמקלעי שבת ושני ימ"ט של ראש השנה בהדי הדדי. היה צריך להקדים ולבקר הוא דעליסי בשבת. עיין מזה פסט"ו דשבת ומשנה ז' פי"ח דמנחות: אין פוחתין משתי חצוצרות. לא מתפרש טעמא ומפסר דוקתא תרתי בנוסחא. אל"ל דומיא דשל מזבח. דכתיב בחצוצרות) עשה לך שתי חצוצרות: ומוסיפין עד לעולם. כתב הר"ב בגמרא אפרש עד ק"ך שלמר ומתחם הכהנים תלה ועשרים מתצוצרות בחצוצרות. דכיון דחשבתן בקרא שחבשו אחרי ק"ך כהנים לתקוע בחצוצרות. ולא יוסר. ס"ת דעד ק"ך. הוי הדור מעלה. ומ"ל לחפש יותר

אחר

מקהנים למלה ועשרים יחלצרים בחצוצרות: והצלצל לבד
בלבל מ' היה שם: ולא יותר לאחר קרא (ר"ה א' ה"ו) ואסף
במצלתי להשמיע. ואת"ג דמצלתי כתיב ל"רבים ומפני שהקשתי
התיבות רחבות של מתכת שמכין זו על זו. ומיהו חדא עכידא
מבד שאין מ' מהם מועיל בלא
חברו. וחד גברא עביד בהו:
ו אין פוחתין מעשרים עשר לוים
תשעה לתשעה בחצוצרות ושנים
לשני נבלים. ומ' לבלבל: לוכן
כתיב מלמעלה. שהלוים עומדים
עליה: אין קטן נכנס. אין לוי
קטן נכנס לעזרה לשום עבודה.
כגון לכבד את העזרה ולהניף
את הדלתות. אלא בשעה שהלוים
עומדים על המכון בשיר אז
נכנסים לוים קטנים לעזרה
עמהם: ולא היו אותם קטנים
אומרים בנבל וכנור אלא בפה:
כדי ליתן תבל. ליתן תהלין
בנעימת הלוים לפי שקול הקטני
דק ונלטל ותתבל את קול הגדולי:
לא עולין. אותן קטנים למנין
י"ב לוים הצריכים לדוכן: ולא
עולין על המעמד המוכנת
לדוכן. אלא בארץ היו עומדים:
ולעורי הלוים היו נקראים. שהיו
מלעיזים את הלוים הגדולים
אין יכולים לכסס ולהגעים
קולם כמותם:

פרק ג יש בערכין להקל
ולהחמיר וכו'. כולהו מפרש להו ומזיל לקמן
בפרקין: את הנאה שבישראל. אפילו שוה מלה מנה אינו נותן
אלא ג' סלע. והיינו להקל. ולהחמיר שהמעריך את הכעור
שבישראל אפי' אין שוה אלא כי סלעים

מאחר כהני. ולא דהא פסיטא דאין מוסיפין עד עולם. שאם
יוסיפו יות' מירבוב קלא יקום. והרמב"ם כתב במשנה דלקמן
שהחצוצרות אין מוסיפין יותר על ק"ך וזולתן מן החצוצרות
שאמרו עד לעולם אין להם קצבה: אין פוחתין מע' בנורים לא
אתפרש סעמא. רש"י:

[גמ' ל"ג אין פוחתין מתשע בנורות. ומוסיפין
עד לעולם. והצלצל לבד: ן אין פוחתין
מי"ב לוים עומדים על הדוכן. ומוסיפין עד
לעולם אין קטן נכנס לעזרה לעבודה. אא
בשעה שהלוים [גמ' אומרי'] עומדים בשיר.
ולא היו אומרים בנבל וכנור אלא בפה. כדי
ליתן תבל בנעימה. ר' אליעזר בן יעקב אומ'
אין עולין למנין. ואין (גמ' עולין לדוכן עומדים
על הדוכן. אלא בארץ היו עומדין. וראשיהן
מבין רגלי הלוים (גמ' ועצרי) וצוערי הלוים
היו נקראין:

פ"ג יש בערכין להקל ולהחמיר. בשדה
אחוזה להקל ולהחמיר. בשור
המועד שהמית את העבד להקל ולהחמי'.
באונס ומפת' ומוצי' שם רע להקל ולהחמי'
יש בערכין להקל ולהחמיר. ביצד. אחד
שהעריך את הנאה שבישראל. ואת הבעור
שבישראל. נותן חמשים סלע. ואם אמר
הרי דמיו עלי. נותן את שוויו: ב בשדה
אחוזה להקל ולהחמי' כיצד. אח המקרישי
בתחלת

והצלצל. עיין בפי' הר"ב בפ"ז
(דתמיד משנה ג')
וכן ברפ"ה דשקלים וזו"ש
הר"ב שהן שתי תחילות שוכין
בו. כ"פ רש"י. וגם בשרטיס
להרד"ק ערך צלל. ראיתי שכתב
כן. וספר גלפס בחגיגה שרא
שלמי הגבורים. כתב שם בפ"ן
שאין ר"ל ההקשה ההמונית.
כשיקשו עמי הארץ חביבה נחשת
על חביבה כמוה. בלי לחוד
מלאכות. אבל היא כמו החצוצרו'
של נחשת הנחלקת לשתים
שיתקנו בה בפה. וגם במשנות
ידים בהולכה והובאה מלמעלה
למטה ומלמטה למעלה. על
חלק האחד ממנה על האחר.
ע"כ. והצוצרות כזה מפורסמת.
ונקראת בלשון אשכנז באזויא"ן:
ו אין פוחתין מי"ב לוים. לשון
הר"ב. אפשר לפי כנורו'.
ושנים לשני נבלים. ולא לצלצל.
אבל חצוצרות כהנים היו מחצצרי'
כדמוכח קרא דלעיל. והכי תנן
במשנה ג' פרק בתרא דתמיד.

ומיהו קשיא לי למ"ד עיקר שירה בפה והכי קי"ל. כמ"ש לעיל.
הני י"ב לוים כנגד מי. ולשון הרמב"ם בפי. אלו הי"ב לוים
כנגד ס' כנורים וכו'. ועוד פירש בדראב"ן. דאין עולין
מן המנין. אותן שאומרים שיר על הכלים ולא בפה. אינן
עולין ממנין י"ב לוים. ועיין מ"ש לקמן. בדבור אין עולין
פי'. וכגמ' הני כנגד מי אמר רב פפא כנגד ט' כנורות כו' שנאמר (ר"ה א' ב' ה) הוא ואחיו ובניו י"ב. ושם כתוב. כל אלה
על ידי אסיפם בשיר בית ה' במצלתים נבלים וכנורות. ויתכן לומר שהיו אומרים בפה ומנגנים ג"כ בכלי שיר. והכי
משמע. דכתיב בתחלת הפרשה הביבאים בכנורות בנבלים ובמצלתים. ולישנא דנבלים בפה משמע. וזו סיוע לר'
חנינא בן אנטיגנוס דמתני' ד'. ואיכא תנאי סברי דאע"פ שכך היה לא לעכב נבחרו הם דוקא: הדוכן. מי' הר"ב אנטבע
ט'. עיין שפ"ב דמדות: אלא בשעה שהלוים עומדים בשיר. גמ'. דאמר קרא (עזרא ג') ויעמוד ישוע ובניו ואחיו
קדמיאל ובניו וגו'. פי' הכתוב דסיפיה דקרא בניהם ואחיהם הלוים פניהם למה לי. והלא הזכיר בכלל בניו אלא ש"מ
דלבני כהני דיהו מיומר ומשמע קטנים: אין עולים למנין. פי' הר"ב למנין הלוים הצריכים לדוכן. וכן לשון רש"י ומהכא
נמי מוכרח דהא דפירש הר"ב לעיל י"ב לוים לכנורות כו דלא פי' כן. אלא כלומר כנגד (אלו) שהיו מנגנים בכלים ולא
ולא בפה דאל"כ מאי קאמר דאב"ש שאין עולין למנין. הא ת"ק כבר אמר כן שהקטנים לא היו אומרים בכלי. ומ"ב אינם
ממנין אלו האומרים בכלי ועיין לעיל כתבתי ל' הרמב"ם שמפרש הא דאין עולין בענין אחר:

פרק ג את הנאה שבישראל. אפי' תימא ר"מ דמתני' ב' פ"ק דאחר הנכרי נפרך. והא דאתני שבישראל אלתא אגב אורחיה
קתני ל כדרב יהודה אמר רב דאמר אסור לאדם שיאמר כמה נאה נכרי זה. ולא קתני הכעור שבכותים דבהרי
אומות לא קמיירי. וגדולה שבכהנים וקטנה שבישראל דבמשנה ל' חד אומה הוא. אלא מקדים הוא דקדישי כהנים מפי. ואב"א
אילי דקא בעי למתני סיפא שלה אחוזה דישראל הוא דמסכחת לה בנכרי לא מסכחת לה דלאו בני אחוזה נינהו. מש"ה קא
לה ישראל. גמרא: נותן שם שוויו. עיין במשנה ל' פ"ם:

ב בזרע חומר שעורים כו' יומ"ט הר"ב מגרש סלע ופונדיון לשנה. כמפורש רפ"ז. וכן מפורש שם בגיזה זרע פה שמשערין: מה בין שדה אחוזה לשדה מקנה אלא כו' עיין מ"ש בספ"ק דב"ק: אלא שבשדה אחוזה נותן חומש כו'. וה"ה דהמ"ל חלוק אחר בין שדה אחוזה לשד' מקנה שבשדה אחוז' אם הקדישו ונגאלו אחר. מתחלק להגיס ביובל. ובשדה מקנה אם הקדישו ונגאל אחר. חוזר לבעלי' ביובל. ולא נאמר לפירושי שם חלוק דסייד בשדה עצמו פודהו תוס': ג נותן דמי שוויו. מ"ט הר"ב נותן דמי ניזק. עיין בת"ס בתשב' ס"ל פ"ה בד"ה שאין כו': חבל בזה ובזה משלם נזק שלם. אפי' אימא ר"ע דאמרי' ח' פ"ג דב"ק דאמ' אף אם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם זהו דאמרן בשור המועד משום המיתה עבד כו' דלא אפשר בתס"גמ': ד והבשת ופגם. דאמר קרא (דברים כ"ב) אתן שאים השוכב אתה וגו' הנאת שכיבה כ' מכלל דאיכא אנאה אחריתא ומאי ניהו בשת ופגם. גמ': והפגם פי' הר"ב שאין כו' עיין בזה בתשבה ז' פ"ג דכתובות וז"ל רש"י. סוף ד"ה חמת פגם הייטו נזק ששה שמות שבתחלה. פ"ב: הבל לפי המכיים והמתביים. אמנם אפי' אלא קתני בשת ופגם שלא לומ' דב' כסף לאו לגולי מלקא מנהו ומ"ש הר"ב אדם נקלה וכו'. עיין ב"ב בכתובות שם. וע"ע דאמאי מפרש דין הבשת. ולא דין הפגם: ה ומצא האומר בפיו יתר מן העושה מעשה. גמ' ימאי (דמשו' לשון הרע בלבד קא יהיב לה) דלמא משום דקא גרים לה קטלא דכתיב (שם) ואם אמת היה הדבר וגו' והוציאו את הנערה וגו'. אמר קרא כי הוציא שם רע. על שם רע שהוציא: אלא על לשון הרע הוא שנאמר (במדבר י"ג) ויוציאו דבת הארץ. הרמב"ם: זה מעשר פעמי' ל"הר"ב דמשמע על זה נאמר גז"ד ולאו משו' ערוף דאחריו ר"ש: בגידר והערכין בנערך. פיהה אמאי לא מרבינהו בהדי הדדי והערכים ולתני הנשים

ב בזרע חומר שעורים כו' יומ"ט הר"ב מגרש סלע ופונדיון לשנה. כמפורש רפ"ז. וכן מפורש שם בגיזה זרע פה שמשערין: מה בין שדה אחוזה לשדה מקנה אלא כו' עיין מ"ש בספ"ק דב"ק: אלא שבשדה אחוזה נותן חומש כו'. וה"ה דהמ"ל חלוק אחר בין שדה אחוזה לשד' מקנה שבשדה אחוז' אם הקדישו ונגאלו אחר. מתחלק להגיס ביובל. ובשדה מקנה אם הקדישו ונגאל אחר. חוזר לבעלי' ביובל. ולא נאמר לפירושי שם חלוק דסייד בשדה עצמו פודהו תוס': ג נותן דמי שוויו. מ"ט הר"ב נותן דמי ניזק. עיין בת"ס בתשב' ס"ל פ"ה בד"ה שאין כו': חבל בזה ובזה משלם נזק שלם. אפי' אימא ר"ע דאמרי' ח' פ"ג דב"ק דאמ' אף אם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם זהו דאמרן בשור המועד משום המיתה עבד כו' דלא אפשר בתס"גמ': ד והבשת ופגם. דאמר קרא (דברים כ"ב) אתן שאים השוכב אתה וגו' הנאת שכיבה כ' מכלל דאיכא אנאה אחריתא ומאי ניהו בשת ופגם. גמ': והפגם פי' הר"ב שאין כו' עיין בזה בתשבה ז' פ"ג דכתובות וז"ל רש"י. סוף ד"ה חמת פגם הייטו נזק ששה שמות שבתחלה. פ"ב: הבל לפי המכיים והמתביים. אמנם אפי' אלא קתני בשת ופגם שלא לומ' דב' כסף לאו לגולי מלקא מנהו ומ"ש הר"ב אדם נקלה וכו'. עיין ב"ב בכתובות שם. וע"ע דאמאי מפרש דין הבשת. ולא דין הפגם: ה ומצא האומר בפיו יתר מן העושה מעשה. גמ' ימאי (דמשו' לשון הרע בלבד קא יהיב לה) דלמא משום דקא גרים לה קטלא דכתיב (שם) ואם אמת היה הדבר וגו' והוציאו את הנערה וגו'. אמר קרא כי הוציא שם רע. על שם רע שהוציא: אלא על לשון הרע הוא שנאמר (במדבר י"ג) ויוציאו דבת הארץ. הרמב"ם: זה מעשר פעמי' ל"הר"ב דמשמע על זה נאמר גז"ד ולאו משו' ערוף דאחריו ר"ש: בגידר והערכין בנערך. פיהה אמאי לא מרבינהו בהדי הדדי והערכים ולתני הנשים

ברולת המחוז ואח' המקדי' בפרדסו' סבסמי נותן בזרע חומ' שעורי' ג' שקל כסף. ובשד' מקנה נותן את שוויו ירא"א אח' שדה אחוז' ואח' שדה מקנה. מה בין שדה אחוזה לשד' מקנה. אא"ל שבשדה אחוזה נותן חומש. ובשדה מקנה אינו נותן חומש: ג בשור המועד שהמית את העבד להקל ולהחמי' ביצד. אח' שהמי' את הנאה שבעבדי' ואת הבעור שבעבדים. נותן ל' סלע. המית בן חורין נותן את שוויו. חבל. בזה ובזה משלם נזק שלם: ד באונס ומפתה להקל ולהחמי' ביצד. אח' שאנס ופת' את הגדול' שבכהונ' ואת הקטנה שבישראל. נותן ג' סלע (ס"א וחבש' והפגם) הכל לפי המבייש והמתביי'. ה במוציא שם רע להקל ולהחמיר. ביצד אחר שהוציא שם רע על גדולה שבכהונה ועל קטנה שבישראל. נותן ק' סלע. נמצא האומר בפיו יתר מן העושה מעשה. שכן מצינו שלא נתת דין על אבותינו במדב' אלא על לשון הרע. שנא' (במדבר י"ד) וינסו אותי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי:

פרק ד השנ' יד בגודר והשנים בגידר והערכים בנערך והערך

סלעים. נותן ל' סלעים אם הנערך מבן כ'. ועד בן ששי' ב בחולת המחוז סביבות העיר שאינה משובחת כל קדמני מדר' הרגלים: חולות. סביבות. כמו תחול הכרם כלאים פ"ד: מחוז. עיר פי' אחר מחוז שם מקום שלא היו שדותיהן חשובי: פרדסא מקום שיש בו הרבה אילנות: סבסמי. שם מקום והאילנות שם מפולים מאד: נותן. מי שפודה אותן מן ההקדש בין בעלים בין אים אחר: בית זרע חומ' שעורי' ג' שקל כסף. אם תפלת היובל היא. אם לאו מגרש משי' שעברו סלע ופונדיון לשנה. בית זרע חומר שעורי' מקום ראוי לזריעת כור דהייטו ל' סאה של שעורים והיא גדול מהקום זריעת כור של חטין. והמקדיש שדה אחוז' אלא אילנו' פודן פודה האילנו' בשוויין והוזר ופודה את הקרקע בית זרע חומר שעורים ג' שקל כסף: ובשדה מקנה נותן שוויו. דבשדה מקנה כתיב (ויקרא כ"ז) ואשר לו הכהן את מכס הערך ואין מכסה אלא מנין דמים. דהייטו כפי מה שהוא שוה. וכן הוא אומר (במדבר ל"א) והרמו' מכס: אחד שדה אחוזה ואם שדה מקנה. שהרי נאמר בשדה אחוזה ואשר. ונאמר בשדה מקנה ואשר מה בשד' אחוזה דבר קבוע אף שדה המקנה דבר קבוע. דהייטו זרע חומר שעורי' בחמשים שקל כסף: ובשדה מקנה אינו נותן חומש. דבשדה מקנה כתיב מכס הערך הקישו הכתוב לערכין.

מה ערכין אין מוסיף חומש אף שדה מקנה אין מוסיף חומש ואין הלכה כר' אליעזר: ג המית בן חורין נותן את שוויו. דכתיב (שמות כ"א) אם כופר יושת עליו ונתן פדיון נפשו דמי ניזק: חבל בזה ובזה. בין בעבד בין בבן חורין ולא המיתו. משלם נזק שלם: ד אנס. שמין כמה אדם רוצה ליתן בין שפחה בתולה לשפחה בעולה. להשיא לעבדו שיש לו קורת רוח שממנו. לפי המכיים והמתביי' אדם נקלה שכיים בשתו מרובה ומתביים לפי הסיבתו בשתו: ה המוציא בפיו יתר מן העושה מעשה. שהאומר לא מצאתי בתולים ניתן מאה שהאומר דמולי' בתולי' ע"י מעשה נותן חמשי' גז"ד שלא ליבנם לארץ: זה עשר פעמי' נבי הרגלים כתיב. דמשמע על זה נתחנם גז"ד: פרק ד השנ' יד בגודר. תורת דין הבשת יד שעני נדון בערכין כפי הבג ידו בהר גודר אזלינן. ולא בהר גידר. כדמפרש לקמן: והשנים בגידר. ילד שבעריך ערך זקן נותן ערך זקן. דלא אזלינן בהר שנים בגידר ותנא דקרי לבעריך גודר. לשנא דקרא נקט דכתיב (ויקרא כ"ז) ע"פ אשר הפיג יד הגדר יפו יכנו הכהן. ואיידי דאמר בשב יד בגדר אמר נמי בשנים בגידר: והערכים בנערך. קבב הערך

זכר ונקבה בתר נערך אזיל • ולא בתר מעריך • כדמפרש לקמן דאיש שאמר ערך אשה פלונית עלי נותן ערך אשה : והערך בזמן הערך כדמפרש לקמן • שאם העריך פלמו כשהיה פחות מבן ך' דהוי ערך קטן • וקודם נתינתו היה בן כ' • אינו נותן אלא כשעה שהעריך :

ב אומר אני אף בערכין כן • אלו מתרמי לף בערכין דומיא דקרבנות הוי בקרבנות • דהא דאמרת דערכים אינן כקרבנות • אמוש דלא דמו אהדדי • דמפני מה עני שהעריך עשיר נותן ערך עני לפי השג יד • לפי שאין העשיר חייב כלום • ולא דמי למגורע • וזה שאמר על העשיר לא נתכוין אלא לפי מדת שנותיו של עשיר • שבחותים לו יתרים על שנותיו שלו • הלכך נדון בהשג יד • אבל עשיר שאמר ערכי עלי • דומיא דמגורע עשיר ושמע העני ואמר מה שאמר זה עלי • נותן ערך עשיר : הכי גרסינן היה עני והעשיר לו עשיר וכעני משלם ערך עשיר היה עני והעשיר קודם נתינה משלם ערך עשיר • אשר השיג יד הגודר • אמר רחמנא • והרי יש מעשר והעני מי השיג יד הגודר כתיב • והרי היכא משנת בעם שגדר דר' יהודה אפי' עני וכעשיר וחזר וכעני נותן ערך עשיר • דכתיב (ויק' א' ט') ואם מן הצאן מערכך עד שיהא במכותו משתלמו ועד סופו • ואין הלכה כר' יהודה : ג אפי' אביו מת • בשעה שנתחייב זה בקרבן היה אביו גוסס ונטה למות ומת וירש ממנו רבוא קודם שהביא קרבנו • אינו מביא אלא קרבן עני • כמו שהיה בשעה שנתחייב בקרבן • שפיתתו ביש • לא שהיתה שפיתתו מעונה משחורות אלו בריבוא דא"כ עשיר הוא • אלא שהיתה שפיתתו תושבר לאחרים בריבוא שכר • והוא אין בידו • אלא אוכה שפיתה ותשוש שכרה לאו עשיר הוא דאין שכירו משתלם אלא כשוה ומלא שבכיו עני הוא • ומשוש השפיתה עלמה לאו עשיר הוא • דהאי תנא סבר כמאן דאמר לקמן שאם

והערך בזמן הערך • השיג יד בנודר כיצד • עני שהעריך את העשיר • נותן ערך עני • ועשיר שהעריך את העני • נותן ערך עשיר • ב אבל בקרבנו אינו כן הרי שאמר קרבנו של מצורע זה עלי • אם היה מצורע עני מביא קרבן עני • עשיר מביא קרבן עשיר • רבי אומר ס"א אומר אני • אף בערכים כן • ובי מפני מה עני שהעריך את העשיר נותן ערך עני • שאין העשיר חייב כלום • אבל העשיר שאמר ערכי עלי • ושמע העני ואמר מה שאמר זה עלי • נותן ערך עשיר היה עני והעשיר • או עשיר והעני • נותן ערך עשיר • ר' יהודה אומר אפי' עני והעשיר • וחזר והעני • נותן ערך עשיר : ג אבל בקרבנו אינו כן • אפי' אביו מת והניח לו רבוא (גמ' מו) ספינתו בים • (גמ' ונלה) ובאו בריבואות • אין להקדש בהן כלום •

ד שנים

עשיר • וג"ל דה"פ • ולרבי דאמר אף בערכין כן • כלומר כשהא דר' שאמר אף בערכין כן • ולא דרבנן פליגי אדר' כדפירש"י וקום • אלא כדכתב הרמב"ם בפירושו שאין מחלוקת בין רבי לחכמים • וכן בחבורו פ"ג מהלכ ת ערכין העתיק דברי רבי גרשא"ל הסיגו דחכמים הולקים • והכ"מ הביאו בל"ע • ולי נראה שע"פ מה שכתבתי אין כאן הסבה • ואומר אני • דאף הרא"ל • לא אסתמטיה כך פירושא • אלא דבסוגיא דלקמן אדר' יהודה אומר עני והעשיר כו' גרסינן • ואלא הוא לאה לי לרבי כדאית ליה ולרבנן כדאית להו • ומכא ודאי משמע דרבנן פליגי אדרבי • וכזה י"ל דהרמב"ם לא גרס לה כלל :

והעשיר פי' הר"ב קודם נתינו • וג"ל דר"ל קודם שיערכו הכהן • דהא קרא דאשר תשיג דלפיכן מיניה • יערוכנו כתיב ביה וכן בברייתא לקמן דף י"חגבי דמים דתני שעה נתינה פירש"י הייגו שעה שהוא בא לב"ד ע"כ • ובערכין ביאתו לכהן במקום ביאתו לב"ד בדמים הוא • ועיין בלשון הר"ב • פרק דלקמן משנה ב : נותן ערך עשיר • שלוקחין ממנו מה שידו משגת ויעלה אחר הערך עליו עד שיעשיר ויעלים הערך שעליו • הרמב"ם פרק ב מה"ע : רבי יהודה אומר אפי' עני והעשיר כו' • כתב הר"ב • דכתיב ואם מן הצאן מערכך עד שיהא במכותו משתלמו ועד סופו • כתבו התוס' קשיא לר"י מאי דרשי רבנן בהוא דהכא (כלומר דהא לגיל דרשינן דואם דל הוא) ושמא יש דרשה בשום מקום מהוא דהכא ודרשי ליה ע"כ ולא ידעתי מאי קשיא לה דהא דרשינן ליה בע"ו משנה ג' • כמ"ש שם הר"ב : ובגמרא • אלא מעתה והוא עד • שיהא כשר מתחלתו ועד סופו • והא (תמן בתוספתא ד' פרק ג' דסנהדרין) • היה קרוב ונתרחק • הרי זה כשר • ר"י אומר אפי' מתה בתו ויש לו בנים מאבנו הרי זה קרוב • ומיהו בשאין בנים לבתו מודה ר"י משום דכתייה והגדה תלה רחמנא • כמ"ש שם • (אלא והוא) מבעי ליה לכתיבא דאה סיעה של בני אדם עומדים ועדיו ביניהן ואחר משביעני עליכם אם יודעים אתם לי עדות שתעידוני יכול יהו חייבין • ת"ל והוא עד • והרי ייחד עדיו • יכול אפילו אמר כל מי • ת"ל והוא עד • והרי ייחד עדיו : ג ספינתו ביש • פי' הר"ב משכרם לאחרים כו' • ומשוש שכרה לאו עשיר הוא •

דאין סכירות מסתלמת • אלא כסופה • ולפיכך ליה מקרא כדפי' הר"ב משנה י"א פ"ט דב"מ ומ"ש הר"ב • דהאי תנא סבר כמ"ל לקמן במשנה ג' פ"ו: וע"ש: ד נותן כזמן הערך פי' הר"ב דכתיב כערכך יקוס • תיהיה לי דהאי קרא לא בערך נפשות כתיב אלא בערך תקדיש שדה אחוזתו • ובשדה אחוזה אין דין הסגת יד • אלא גרעון כסף • כפי הסגים שעברו משנת היובלי וכ"ל דלהכי דרשינן לקרא לענין ערך נפשות מ"מ דכערכך יקוס כולי' מיותר הוא • דלא הליל אלא אם מסגת היובל יקדיש שדהו • והוא תוסב לשלמעלה סימנו זרע חומר שעורי • בחמשים שקל כסף שזהו אם מסגת היובל יקדיש ואם אחר היובל יקדיש וגו' • ולמאי מצטריך למכתב כערכך יקוס • אלא אם אינו ענין לתקדיש שדה אחוזתו דלא מצטרי' כלל • תנהו ענין לתעריך נפשות: בין להקל בין להחמיר • כלו' הסגים החמורי' בענין כולם כלומר' סימנו בין להקל בין להחמי' שסגת חמש ועשרים להקל ושנת שסים להחמיר • אבל לא קאי על הגלמדים בלב' • דבהו אין חלוקת להחמיר: ר' אליעזר אומר עד שיהיו יתרות על הסגים אחד ויום אחד יפי' הר"ב דיליף ג"ש למעלה לתעלה מבכור כו' ונאמר בבכור אדם ופדויו מבן חדש ומעלה • הכי איתא בגמ' • וכתבו התו' ותפסנו אחר מקרא זה • ולא מצאנוהו כי אם ופדויו מבן חדש תפדה (בפ' קרח) ומתא דרים הכי מדכתיב פדויו מבן חדש • דמסתם מבן חדש ומעלה • אבל לא כתיב בן חדש • ע"כ • והכ"מ בריש ה' ערכין • כתב על זה • אבל רש"י • כראה דלא הוה גרים ופדויו • שכתב וז"ל • ונאמר להלן גבי לויים חדש ומעלה • מה להלן חדש ויום אחד דכתיב מבן חדש ומעלה דכבר נכנס בחדש האחר • אף כאן חדש ויום אחד • ובעמוד מדכתיב בפ' במדבר ג' (במדבר ג') מבן חדש ומעלה תפקדם • עכ"ל הכ"מ • ומ"ש הר"ב אף כאן עד שיוסיף אל שסים חדש ויום אחד • ובגמרא ואיתא כי התם מה התם חד יומא • אף הכא חד יומא • א"כ ג"ש מאי אהני • פירש"י • כלא ג"ש ידענא דחד יומא בעינן דהא לתעלה כתיב • א"כ ומסתם ודאי דסברא זו דומעלה חד יומא מסתם • היא סברא פשוטה • ולכ"ע דאי אחרת דרבנן לא מודו ליכא למימר ג"ש מאי אהני ליה אלא ודאי דלכ"ע יום אחד לחידין ממשתעו דומעל' דנבי שסים ותו למדין כולהו סגים מסדרי בב"ש דשנה שנה • והיינו טעמא דהרמב"ם שפוסק פ"א מה"א כרבנן ומצריך יום אחד • ומ"ש לדוחקים שנדחק בהם הכ"מ • להא דמצריך אף לרבנן יום אחד על שלשים נמצריך בן חדש ועיין בפ"ה דנדה תשנה ל

אים • ב ג מרי' פ"ח מה' ערכין הל' יז
ד מרי' פ"ג שם הל' מ
ה מרי' פ"ח שם הל' ג
ו ריש מרי' פ"ג שם הל' ז

ד "שנים בנידר • כיצד ילד שהעריך את הזקן נותן ערך זקן וזקן שהעריך את הילד נותן ערך ילד • וערכים בנערך • ביצד איש שהעריך את האשה נותן ערך אשה ואשה שהעריכה את האיש נותנת ערך איש • והערך בזמן הערך • כיצד • העריכו פחות מבן חמש ונעשה יותר על בן חמש פחות מבן ך' ונעש' יותר על בן ך' נותן בזמן הערך יום שלשים כלמטה כמנו • שנה חמש ושנת עשרים כלמטה ממנו • שנא' (ויקל כ"ז) ואם מבן ששים שנה ומעל' אם זכר הרי אנו למדים בכול' משנת ששים • מה שנת ששי' כלמטה ממנה • אף שנת חמש ושנת עשרי' כלמטה ממנה • הן אם עשה שנת ששים כלמטה ממנה לחחמי' • נעשה שנת חמש ושנת עשרים כלמטה ממנה להקל • ת"ל שנה שנה לגז"ש • מה שנה האמורה בשנת ששים • כלמטה ממנו • אף שנה האמורה בשנת חמש ושנת עשרי' • כלמטה ממנה • בין להקל בין להחמיר • ר' אליעז' אומר • עד שיהיו יתרות על השני' • חדש ויום אחד •

פרק ה האומר

משקלי עלי • נותן משקלו • אם בכסף כסף • זהב זהב • מעשה באמ' של ירמיה שאמר' משקל בתי עלי ועלתה לירושלי' ושקלוה • ונתנה משקלה זהב • משקל

פרק ה האומר

זהב נותן משקלו זהב • והא קמ"ל • דאם לא פירש • אלא אמר סתם משקלי עלי סתם נפשיה בכל דהו ובלבד שיסיה דבר שכמותו רגיל לסיות נשקל במקום ההוא • ומפיקו זפת • ומפיקו בגלים • ורגילים אנשי המקום לתכרס במשקל ואחר אחד מאנשי המקום ההוא משקלי עלי סתם ולא פירש הרי זה נותן משקלו זפת • או בגלים ונפסר • ומעשה באמה של ירמיה • מפרש בגמרא דתתני מ"מ והכי קתני ואם

שאם היה המערי' אחר נותן לו הכהן אמורו ואינו נועלו להקדש ואם היה אחר מגיח לו מוד בקרו דהיא פרנסתו • וה"נ מגיח לו ספינתו: ד ילד • מבן ך' ומד בן ס' • דהוי ערכו נ' שקלים: נותן כזמן הערך • דכתיב (ויקרא כ"ז) כערכך יקוס • אינו נותן אלא כזמן הערך: יום שלשים כלמטה • אם אמר ערך פלוני קטן עלי ואותו קטן היה באותו יום בן שלשים • הוי כלמטה • ולא אחר בלוס • דאין ערך לפחות מבן חדש • דהכי כתיב [שם] ואם מבן חדש: מבן שסים שנה ומעל' משמע שאלמה שנת שסים ואז הוא נדון כשסים • אבל בשנת שסים נדון כילדותו אם עשיל' כתמיהה כלות' ומי כן קא • אם עשיו שנת שסים כלמטה להאמיר • דערך גדול יש לפחות מבן שסים מאחר שגע • וליותר מבן שסים • אינו אלא חמשה פעמי • כלמטה מתנה להקל דערך יותר על בן עשרים גדול הוא מפחות מבן כ' וכן בבן חמש • כדכתיב קראי: רבי אליעזר אומר • לעולם שנת ה' ושנת עשרים ושנת שסים כלמטה עד שתשלם כל השנה וחדש ויום אחד מהשנה האחרת • דיליף גזרה שוה למעלה לתעלה מבכור • נאחר כאן מבן שסים שנה ומעל' ונאמר בבכור אדם (במדבר יח) ופדויו מבן חדש ומעל' • מה להלן חדש ויום אל' שאין בכו' נפדה פחו' מבן חדש ויום אח' • אף כאן עד שיוסי' על שסים • חדש ויום אח' • ושנת חמש ושנת עשרים יליפי' בג"ש • שנה שנה משנת ס' • כדיליף ת"ק לגיל ואין הלכה כר"א:

פרק ה האומר

משקלי עלי אם כסף כסף • אם פי' כסף נותן משקלו כסף • ואם פירש זהב נותן משקלו זהב • והא קמ"ל • דאם לא פירש • אלא אמר סתם משקלי עלי סתר נפשיה בכל דהו ובלבד שיסיה דבר שכמותו רגיל לסיות נשקל במקום ההוא • ומפיקו זפת • ומפיקו בגלים • ורגילים אנשי המקום לתכרס במשקל ואחר אחד מאנשי המקום ההוא משקלי עלי סתם ולא פירש הרי זה נותן משקלו זפת • או בגלים ונפסר: ומעשה באמה של ירמיה • מפרש בגמרא דתתני מ"מ והכי קתני ואם

ואם אדם חסוב הוא אע"ג דלא פירש אמדינן ליה לפי כבודו. ומעשה נתי באמה של ירמיה אשה שמה כך שאמרה מסקל בתי עלי ועלתה לירושלם ומקלוה ונתנה מסקל זהב. לפי שהיתה אמוד בעושר: מסקל ידי עלי. היאך הוא שוקלינו לאם רולה מכביד. ואם רול' ויקל: ומכניסה עד מרפיקו קודו בלע"ז. משום דנגדריס הלך אחר לשון בני אדם ובאותו זמן היו קורין יד לזרוע עד המרפק וכשמכני' היד לתוך חבית מלאה מים יפסכו מן המים שבחבי' בפי מקום היד שהכניס בתוכה עד המרפק ומחזר ומכנים בחבית בשר וגידין ועצמות של חמור ומסקל בשר חמור כמסקל בשר אדם. ויהא באותו בשר גידין ועצמות. כפי מה שיש ביד. שאין מסקל עצמות וגידים שוה למסקל בשר: ונותן לתוכה עד שתחזור ותתמלא כמו שהיתה. דהשתא איכא נפיח כשיעור ידו. ושוקל הבשר והעצמות והגידים הנס והוא מסקל ידו: היאך אפשר לכוין בשר בנגד בשר. שמאים בבשר חמור שנותן לתוך החבית יותר גידים ועצמות ממה שיש ביד או פחות. ומתנה שאין המסקל נכון. והלכה כרבי יוסי: ב וכתב הוא שוה בלא יד. מפרש בגמרא. שאין שתין אותו כמה יפה כשנקטעה ידו. וכמה היה שוה בשתי ידיו שלימות. שמי שנקטעה ידו כשבאים לשומו כמה היה שוה תחלה אין שתין אותו אלא בזול. לפי שרואים אותו מזולזל. וזה שהומר דמי ידי עלי. הרי לא נקטעה ידו. לכך מפרש כמה הוא שוה בלא יד. כגון אם מכרו רבו כולו חוץ מידו. שידו אחת ועוכבת לרבו ראשון. ושתין כמה הוא יפה כשרבו מוכר כולו. ולא שייר מתנו לעצמו כלום. וכמה שוה פחות. אם שייר רבו ידו אחת שלא מכרה. דהשתא אינו מזולזל. וכך הוא נותן להקדש: זה חותר בנדרים מבערכים. דאלו אתר בערכים מרך ידי ורגלי עלי לא אמר כלום. אלא א"כ אמר בדבר שהשמה תלויה בו: ערכי עלי ומת. יתנו היורשים. דערך דבר קלוב הוא ולוקחא כשמוד בדין קודם שמת. לפי

פרק ה מזרפיקן

הר"ב בספ"ק דאהלות. נעיין פרק עשירי דשבת משנה ג': ושוקל בשר חמור כו'. פירש הר"ב שמסקל בשר חמור כמסקל בשר אדם. ואע"פ שאין ראיה לדבר וכר לדבר. שנאמר (יחזקאל כ"ג) אשר בשר חמורים בשרם. בשרייתא בגמ'. ומ"ש הר"ב. ויהא באותו בשר כו' כפי מה שיש ביד כו' ונותן לתוכה עד שתחזור ותתמלא וכו'. ושוקל הבשר כו'. פירוש לפירושו שמתחלה אומדין לקח כשעו' היד וכדמסיק ליה רבי יהודה לרבי יוסי כמ"ש לקמן ומתלאין בו החבית דשמא לא כיוונו האומד וילמרך להוסיף או לגרוע. ולפיכך שוקלין אח"כ כשבבר נתמלא החבית ממה שהיה. אשר

ע"י יד. שעכשיו אמו יודעים שלקחנו השיעור בשוה. וכן פי' הרמב"ם שיטול בשר ועצמות כו'. ויתן לתוך החבית כו' ואח"כ שוקל הבשר שהוא כו'. ויתבן בפיוטי שהרמב"ם מפרש ושוקל דמתני' מליאנא דשקל קלא פתק ביה. שהוא עניין נמילה. אבל המסקל ששוקלין לא תניא לה בתוקיתין. אלא דמתילא הכי פבדינן. אבל הנוסי סד"ה ומסקל. מסקי בסס ר"י דדוקא שוקל מעיקרא ואח"כ מכנים. אבל מכנים מעיקרא לא. לפי שהאיש נבלעים בבשר ומכנידים אותה יותר מדאי מיד האדם. שמי נוסח פעמו וחייא קליל ממתה. ודוחק הוא לומר. שסוקלין בשר חמור כנגד היד [ומשעריני'] אם הוא נחתך. שסוקל יותר משהיה מחובר לגוף לגמרי. ע"כ. וסיינו מי שלוקחין באומד ושוקלין ומסקלו. ואע"פ כן מכניסין בחבית שמא לא אמדו יפה. ומשום המעט שלריך להוסיף או לגרוע. לא יוסיפו או יגרעו בלעת המים. שא"ל אחר כך אלא לשפר אותו המעט. או לשקול אותו: אמר רבי יוסי. וכי היאך אפשר לכוין נכו'. אמר ליה רבי יהודה אומדין א"ל רבי יוסי עד שאומדין יאומדו (כלומר יאמדו) אם היד. ורבי יהודה כמה דאפשר מבדיקן גמ': ב וכמה הוא שוה בלא יד פי' הר"ב עבוראם מכרו רבו כולו חוץ מידו כו' ועיין

משקל ידי עלי ר' יהודה אומר ממלא חבית מים. ומכניסה עד מרפיקו. ושוקל בשר חמור וגידין ועצמות. ונותן לתוכה עד שתמלא. אמר רבי יוסי. וכי היאך אפשר לכוין בשר בנגד בשר. ועצמות כנגד עצמות. אלא שמין את היד כמה היא ראויה לשקול: ב א"ר דמי ידי עלי. שמין אותו כמה דהוא שוה ביד. וכמה דהוא שוה בלא יד. זה האומר בנדרי' מבערכין. ב ודאומר בערכין מבנדרים. ביצד דהאומר ערכי עליומת. יתנו היורשין. דמי עליומת. לא יתנו היורשי'

פרש"ח דב"ק ובמסר' ג' פ"ד דמגיל': ביצד האומ' ערכי עלי כו' דמאי דסיים פתח. ועיין מ"ש בזה ברים מסכת שבת. יתנו היורשים. כתב הר"ב. ולוקחא כשמוד בדין קודם שמת. לפי שאינו חייב כו' כדכתיב (ויקרא כ"ז) והעמידו לפני הכהן. וכ"כ הרמב"ם. פ"ח מה"ע וקשה לי דהך קרא לא כתיב. אלא בשם מך הוא מערכך. ואח"כ כשאינו אך לא בעי העמדה מפני הכהן כלל. ובגמרא. יתנו היורשים ש"מ מלוה ע"פ גובה מן היורשים. שאני הכא דמלוה כתובה בתורה הוא"ש"מ מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא הכ"ע כשמוד בדין. פירש"י וח"ו ביבוהו קודם מותו דה"ל כמלוה בשטר. ע"כ. (עיין בפי' הר"ב בפ"ק משנה ג') וכתב הראב"ד ספ"ח מהלכות ערכין. עמידה בדין שהוזכרה בגמרא. לא באו לה מדרך האמדה והערכה האמורה בכאן. שהרי ראוי היה בשעת הנדר להעמדה והערכה. ולמעוטי גוסס ויולא ליהרג שאינן ראויין בשעת הנדר. והכי איתא בסברא (וכמ"ש הר"ב בתשנה ג' בפ"ק) אבל הזוכרת לחיוב היורשים תפסי שהוא מלוה ע"פ. ע"כ. ולא הבינותי דברי הכ"מ. שהבין בעד הרמב"ם דמדאמתני' ד' מת העודר והגידר יתנו היורשים אמרי מאי בגמרא. כשעמוד בדין. כמ"ש הר"ב שם. ומשמע דבלאו הכי קים ליה לגמ'. דאם לא עמד בדין פטורים. ועל כרחך היינו משום דכתיב והעמידו לפני הכהן. ע"כ. ולא אוכל לעמוד על זה דלקמן נמי

א ישיב מ"ר ע"ג מהל' ערכ' ן הל' ה ב כ' ג מיי' ע"ל מה מלכ' כפ ד' פס הלכ' פה

אוקי לה כסעמד כדין מהאי טעמא גופיה דהכא דלא נשמע מלוה על פה נוכה מן היורשים. וכתב עוד הרא"ש ד"ה והשתא דקי"ל מלוה ע"פ נוכה מן היורשין דשעבודא דאורייתא לא אלטרכינן לעמידה כדין לא לעורך ולא לגערך. מי מכס ויכן אלה ע"כ. וזו כ"ל שאינה הגנה לדחות האוקימתא לגמרי מהלכה לפי דמאי דק"ל מלו"על פה נוכה מן היורשים. מטעם דשעבודא דאורייתא. כמ"ש הוא(וכמ"ש לקמן סוף פ"ב ממסכת קנים סימנו במקרקעי שירשו. אבל בטלטלי שירשו) אינו אלא מתקנת הגאונים היא. וכמ"ש ג"כ לעיל על לשון הר"ב משנה ב' בפ"ק. וכ"כ הרמב"ם בפי"א מה' מלוה. ולפיכך לא נדחית לגמרי שעל כזה לא היתה תקנתם. וכבר במלו"עלמה שיבח הרמב"ם מנהג מערב שכותבין מטלטלי בשטר. משום שמא לא ידע בלוה בתקנה כו' ועוד כתב שם הכ"מ בשם הריב"ם לחלק לדעת הרמב"ם דנכתובה לא פשטה התקנה אלא במלוה. (ומ"מ מה שהעתיק הרמב"ם האוקמתא להלכה וכן הר"ב שלא פי' בה שאינה הלכה [משמע] אפילו האידנא (נראים ודאי אמר שלא היתה בידם גירסתינו שבסוגיא. ומש"ה סתם על והשמטו) אבל קושיא דאשונה במקומה עומדת על הא דפירשו מוקעמידו לפני הכהן: שאין דמים לתמים. כ"ל דשמעתא לפי שהמת אסור בהנאה כמ"ש בסוף פ"ק. ומש"ה אין אומרים כך בבהמה לקרבן במשנה ה') והא דתניא בב"ק דף ד' (וכתבו הר"ב במכילתין פ"ב משנה ג') ונתן פדיון נפשו דמי ניזק (פי' ששמין אותו לאחר מיתה כמה היה שוה מחיים תוס') התם הוא שעמא משום דמשעתא דאזיק דמי עליה לשלומי כשעת ההזק. והיינו שעתיה דאזיקיה מי הוא. אבל דמי עלי שאינו כודר אלא מה שישאר ב"ד והרי לא נא לידי כך שהרי מת לא יתנו היורשים. רש"י: ערך ידי כו'. לא אמר כלום דתניא (בפ"ק דף ד') בערכך ערך כולו הוא נותן ולא ערך אחרים. ומפרשי' לה בסוגיא דה"מ לכתב בערך. וכתב בערכך לחדרש הכי. ומכאן הקשה הרא"ם ז"ל בפ' בתקומי על מ"ש רש"י ז"ל שם. על תיבת בערכך שבפל הכפי"ן. לא ידעתי מאיזה לשון היא. ותמה עליו הרא"ם מהברייתא דהכא שדרשה לכפל הכפי"ן. ואני תמיה על הרא"ם. שתן הברייתא. אין אנו לומדים. אלא מל פעם אחת. שנכתב בכפל כפי"ן שהוא ללמד ערך כולו כו'. אבל תש"ה לא ה"ל לכתוב. כמה זמני בכפל הכפי"ן. ולכך שפיר אמר רש"י ז"ל שאינו יודע מלאיזה לשון הוא שבפל הכפי"ן. ושוב ראיתי שהג"א הקשה קושיא זו. אל הרא"ם ומסיק דקושית רש"י אינו קושיא שצריך שיאמר בערכך לפי שאין דעות המפרשים שוה לכך נאמר בכל בערכך. והוצרך לדחוק בתיבת בערכך האמור בכפי שניו וגם לא פי' הברייתא ואין להאריך:

ערך ראשי כו' שם. יכול שאני מוציא אף דבר שהגשמה תלויה בו. מ"ל נפשות: ג' דמי חציי עלי נותן דמי כולו פירש הר"ב. דכתיב נדר בערכך נפשות הקיש נדר לערך מה ערך אמר ערך חציי עלי כו' ואיפכא ליכא לאקושי לחייב לאעריך אפי' אומר ערך ידי עלי דהא מעעמינן מדכתיב ערכך. ולא כתיב ערך. מ"ש לעיל וכן אין סברא דבכלל היקש נדר לערך דלא לתחייב באומר דמי ידי. דכיון שנדר וחייב עצמו בדמים. והרי הוא יש לה דמים. מסתתא לא מיעטיה קרא וכן משמע בסוגיא דפ"ק דף ד' ע"ב: זה הכלל. כתב הר"ב לאתויי כו' כגון שאמר דמי חצי לבי עלי. וכ"כ הרמב"ם. ולא אדע למה שינו מלשון המשנה לעיל ערך ראשי כו'. גם הרמב"ם בחבורו לא דקדק בכך: נותן ערך כולו. וכן העתיק הרמב"ם בפירושו דכתו שזה הכלל לאתויי אומר דמי חצי אבר שהגשמה תלויה בו. ס"ל מייתינן לאומר ערך חצי אבר כו'. וכ"כ בפירושו בשאומר על האבר ההוא ערך חצי עלי. או דמי חצי עלי וכו' אבל הר"ב לא כתב בפירושו אלא אחר דמי חצי כו' גירסתו כגר' ס"ל וכמשנה שבגמרא דגר' נותן דמי כלו ואני תמה שהרמב"ם בחבורו פ"ב בשגיב זה הדין באומר חצי אבר כו'. בין בערך בין בדמים. ואפשר דהדר ביה וסבר דזה הכלל דהכא. לא נשנה לשפויי דינא אלא אגברת ליתן מתתני' דלעיל היא ובגמרא אמרו בזה הכלל דלעיל לאתויי מן האמרכבה ולמעלה כלומר שאינו יכול לאחיוד וכן אמרו ג"כ בזה הכלל דהכא לאתויי מן האמרכב' ולמעלה וכתבו התוס' דנקט להך טרפות טפי מאחר טרפות דאיכא רבותא לאסוקי לר"ש חולין דף מ"ב דאמר יכולה היא ליכוות ולחיות: ד' מת. הגודר והגידר יתנו היורשים. כתב הר"ב והוא שעמד בדין קודם שמת. פי' הגערך עמד בדין קודם שמת אבל אם הגערך קודם שיעמוד בדין אע"פ שהמערך קיים הרי זה נשאר ז

שאין דמים למתים. "ערך ידי וערך רגלי עלי לא אמר כלום. ערך ראשי ו"ערך כברי עלי. נותן ערך כלו. זה הכלל. דבר שהגשמה תלויה בו נותן ערך כלו:

ג' חצי ערכי עלי נותן חצי ערכו. ערך חציי עלי נותן ערך כלו. חצי דמי עלי נותן חצי דמיו. דמי חציי עלי נותן דמי כולו. זה הכלל. דבר שהגשמה תלויה בו נותן (גמ' דמי) ער' כלו: ד' האומ' ערכו של פלוני עליימת הגודר והגידר. יתנו

דהיורשין — דמיו

חצי כבדי עלי נותן דמי כלו: ד' מת הגודר והגידר יתנו היורשים. והוא שעמד בדין קודם שמת. כדפרישנא לעיל וסיפא אגערכא ליה:

לפי שאינו שייב בערך. אלא אחר שיעמוד לפני הכהן. כדכתי' והעמידו לפני הכהן. אבל דיני עלי דאינו אלא מה שישאר בב"ד והרי לא נא לידי כך. שהרי מת. אע"פ שעמד בדין. הוא מחוסר אומדנא. ולא יתנו היורשים: נותן ערך כלו. דערך נפשות כתיב: זה הכלל. לאתויי שאר אברים שהגשמה תלויה בהם: ג' חציי עלי. כערך ראשי וערך כבדי דהוי דבר שהגשמה תלויה בו: דמי חציי עלי נותן דמי כלו. לכתי' (ויקרא כ"ז) נדר בערכך נפשות הקיש נדר לערך. מה ערך אחר ערך חציי עלי נותן ערך כלו אף נדר אחר דמי חציי עלי נותן דמי כלו: זה הכלל לאתויי כל האברים שהגשמ' תלויה בהם. שאם אחר דמי חצי אותו אבר עלי. כגון שאמר דמי חצי לבי עלי. או דמי

א פיי' פ"ג מה' ערכין הל' ה
ב שם פ"ב הל' ג
ג שם הלכה ד
ד שם פ"ג הלכה כג

דמיו של פלוני עלי • מת הנודר יהנו היורשין • מת הנידר לא יתנו היורשין • שאין דמים למתים: ד"ה שור זה עולה • ובית זה קרבן • מת השור ונפל הבית אינו חייב לשלם (גמ' ל"ג) דמי שור זה עלי עולה • אר (גמ' ל"ג) דמי בית זה עלי קרבן • מת השור ונפל הבית • חייב לשלם: ן חייבי ערבים ממשכנין אותן חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן חייבי עולות ושלמים ממשכנין אותן • אע"פ שאין מתכפר לו עד שיתרצה • שנא' (ויקרא א) לרצונו כופין אותו עד שיאמר רוצה אני • ובן אתה אומ' בגמי נשים • כופין אותו עד שיאמר רוצה אני:

פרק ו

דמיו של פלוני עלי • מת הנודר יהנו היורשין • מת הנידר לא יתנו היורשין • שאין דמים למתים • אבל דמי שור זה עלי עולה דמי בית זה עלי כו' • ע"כ • נראה מזה דל"ג במשנה בהדיא דמי • ולפי גר' בסיפא ובמשנה לא"ג דומיא דסלל וכן בסוגיא עלמה אמרינן דמוקמינן לתתי בדמי • ושוב בתוס' בד"ה ולא תלסיפא וכו': ונפל הבית כו' • פי' הר"ב קודם שהחזיק בו נזכר • אסיפא קאי • ובדין ה"ל להקדים הדבר שאחריו מת השור כו' • שהרי מת השור מוקדם במשנה לנפל הבית • אלא שהעתיק תחלה מה שמצא בפירוש • ועי"ל מטוס דבמת השור תפס ג"כ אלא דתמן חייב לשלם דעלה קאי לפרש • ולא אמרו אין דמים כו' • וחייב לשלם נשנה אחר נפל הבית • לכך אחר וכתב שם מת השור • ועיין עוד בפ"ד לקמן במשנה ח' • מה שכתבתי שם בד"ה קנוגיא: ן חייבי ערכין ממשכנין • לשון הרמב"ם פ"ג מהלכות ערכין • חייבי ערכין ודנוסקו: ממשכנין אותן • עיין פ' דלקמן משנה ג': חייבי חטאת ואשמות אין ממשכנין • עיין מ"ש בדפ"ג דב יתות • ומ"ש הר"ב וחטאת נזי הואיל וכו' • ואינו מעכבתו מלשתות יין וכו' • כ"ל שהר"ב בכונה מבוארת לא קאמי • גם בן ומלטמא למתים • אע"ג שגם בזה אינו מתעכב וכדמסיק • והרמב"ם בפירושו כתב בזה הלשון לפי שאינה מעכבת אותו מלשתות יין ומלטמא למתים • ע"כ • וכן הוא במיומרא דר"ב פפא בסוגיין • אמנם הר"ב ייסד בזה לפי דעתי • קושיא גדולה • שהרי יש להקשות אמאי לא קאמר נמי ואפס כי' טמא כשמגלח • אלא [לשמו] מעכבו מלטמא נזירות טהרה כחכמים דפ"ג דנזי' דף י"ח ופסק כן הרמב"ם בפ"ו מהלכות נזירות • אלא דדוקא מה שאין מעכבו מלשתות יין אתי לפרוי משא"כ אלו לא הותר בשתיית יין אע"ג שהותר להטמא למתים • לא אתי לפרוי • וה"ל אפס נזיר טמא • מה שאין מעכבו מלטמא • מש"הלא אמרינן דאתי לפרוי • ואין נראה להר"ב לומ' דחטאת דנקט רב פפא לאו דוקא דה"ה אפס דדכוותיה שאינו מעכב • וכן הרמב"ם עלמו בספי"ד מהלכ' מעשה הקרבנות • כתב בזה הלשון תוך מחטאת נזי • הואיל ואינו מעכבתו מלשתות יין שמא יאחר אותו • ולפי מתמכנין אותו • ע"כ: אף ע"פ שאין מתכפר לו עד שיתרצה • סב"מ לרצונו • (ונראה ג"כ יקרא"ב דמשמע בע"פ • הא כיצד) כופין אותו עד שיאמר רוצה אני גמ' • עיין מ"ש בפסק הרמב"ם בתשובה ח' פ' בתרא דגיטין: עד שיאמר • ולא קתני עד שיתן • דייק מינה רב ששת דלא סבי בנתינה דלמא מסר מודעא • ובנתינה בעלמא אין זה בטול • הלכך צריך שיאמר:

שאין ערך לאת והנערך צריך עמידה בדין • ברמב"ם פפ"ח מהלכות ערכין • ועיין לעיל • ומ"ש הר"ב וסיפא אלטרי' ליתי וכן הוא בסוגיא יש לתמוה על שהרמב"ם בסוף פ"ח מה"מ העתיק לאותה בבא הנריכה • וע"ל מתוך מה שהרמב"ם בפירושו • לא זכר לשון נריכות • ומדרכה כתב כל זה מבואר אמר שעיר בלין • ומת קודם שיפסק דמי הנידר למו שנדרו פירוש • ע"כ • נראה מזה שסובר שאין כאן בבא הנריכה כלל • והקושיא למה משנית אינה קושי' דבסתם דוכתי הגילין לשנות כל תולוק הדינין אע"ג דלא נריכי • והלכך בבא דמת הנודר יתנו היורשים לא הוצרך להעתיקה • דמדיוקא דמת הנידר פטורים היורשים • משמע דאו לא מת הנידר • אף ע"פ שמת הנודר חייבי היורשים ולא חש לכתבה: ה שור זה עולה • ובית זה קרבן • פי' הר"ב לבדק הבית • ותני קדשי מזבח ותני קדשי ב"ה: דמי שור זה עלי עולה • בגמ' לא שמ' • אלא דאמר דמי כו' אבל אמר שור זה כו' אע"ג דאמר עלי (ותכן ברש תם קיים איזהו נד' האומ' הרי עלי) כיון דאמר זה ומת אינו חייב באחריותו עלי להביאו קאמ' • פירש"י עלי להביאו לטרוח עד שיתקרב • אבל בי אמ' דמי אם אבד השור הדמים לא אבדו • דהא לא אמר דמים הללו • ולא אמר בעין • ע"כ • וכתבו התו' • ולא"ת א"כ ריש דקתני שור זה עולה מת השור פטור מלשלם • אפילו אמר עלי וכו' • ואור' דבולה מתניתין בין ריש בין סיפא מיירי דאמ' דמי וס"פ דמתניתין דומ שור זה עולה דמי בית כו' פטו' מלשלם • כיון דלא אמ' עלי • אבל אמ' דמי שור זה עלי עולה דמי בית זה עלי כו' • ע"כ • נראה מזה דל"ג במשנה בהדיא דמי • ולפי גר' בסיפא ובמשנה לא"ג דומיא דסלל וכן בסוגיא עלמה אמרינן דמוקמינן לתתי בדמי • ושוב בתוס' בד"ה ולא תלסיפא וכו': ונפל הבית כו' • פי' הר"ב קודם שהחזיק בו נזכר • אסיפא קאי • ובדין ה"ל להקדים הדבר שאחריו מת השור כו' • שהרי מת השור מוקדם במשנה לנפל הבית • אלא שהעתיק תחלה מה שמצא בפירוש • ועי"ל מטוס דבמת השור תפס ג"כ אלא דתמן חייב לשלם דעלה קאי לפרש • ולא אמרו אין דמים כו' • וחייב לשלם נשנה אחר נפל הבית • לכך אחר וכתב שם מת השור • ועיין עוד בפ"ד לקמן במשנה ח' • מה שכתבתי שם בד"ה קנוגיא: ן חייבי ערכין ממשכנין • לשון הרמב"ם פ"ג מהלכות ערכין • חייבי ערכין ודנוסקו: ממשכנין אותן • עיין פ' דלקמן משנה ג': חייבי חטאת ואשמות אין ממשכנין • עיין מ"ש בדפ"ג דב יתות • ומ"ש הר"ב וחטאת נזי הואיל וכו' • ואינו מעכבתו מלשתות יין וכו' • כ"ל שהר"ב בכונה מבוארת לא קאמי • גם בן ומלטמא למתים • אע"ג שגם בזה אינו מתעכב וכדמסיק • והרמב"ם בפירושו כתב בזה הלשון לפי שאינה מעכבת אותו מלשתות יין ומלטמא למתים • ע"כ • וכן הוא במיומרא דר"ב פפא בסוגיין • אמנם הר"ב ייסד בזה לפי דעתי • קושיא גדולה • שהרי יש להקשות אמאי לא קאמר נמי ואפס כי' טמא כשמגלח • אלא [לשמו] מעכבו מלטמא נזירות טהרה כחכמים דפ"ג דנזי' דף י"ח ופסק כן הרמב"ם בפ"ו מהלכות נזירות • אלא דדוקא מה שאין מעכבו מלשתות יין אתי לפרוי משא"כ אלו לא הותר בשתיית יין אע"ג שהותר להטמא למתים • לא אתי לפרוי • וה"ל אפס נזיר טמא • מה שאין מעכבו מלטמא • מש"הלא אמרינן דאתי לפרוי • ואין נראה להר"ב לומ' דחטאת דנקט רב פפא לאו דוקא דה"ה אפס דדכוותיה שאינו מעכב • וכן הרמב"ם עלמו בספי"ד מהלכ' מעשה הקרבנות • כתב בזה הלשון תוך מחטאת נזי • הואיל ואינו מעכבתו מלשתות יין שמא יאחר אותו • ולפי מתמכנין אותו • ע"כ: אף ע"פ שאין מתכפר לו עד שיתרצה • סב"מ לרצונו • (ונראה ג"כ יקרא"ב דמשמע בע"פ • הא כיצד) כופין אותו עד שיאמר רוצה אני גמ' • עיין מ"ש בפסק הרמב"ם בתשובה ח' פ' בתרא דגיטין: עד שיאמר • ולא קתני עד שיתן • דייק מינה רב ששת דלא סבי בנתינה דלמא מסר מודעא • ובנתינה בעלמא אין זה בטול • הלכך צריך שיאמר:

פרק ו שום עיין מ"ש במשנה ה' פרק י"א דכתובות: שום היתומים. פי' הר"ב ב"ד היורדין לנכסי יתומים להגבות לב"ח וכו' ועל ג' דברים בלבד מזקקין כו'. ומסכתת לה עמי בשור המועד במפורש במשנה ד' פ"ד דב"ק וע"ש. ומ"ש על ב"ח נכרי שהיה אביהם חייב לו והית ריבית אוכלת בהן. וא"ת כיון שריבית אוכלת בהן לא יכריזו דשמא יסבידו בהארכת הזמן יותר ממה שרוויחו. וכ"ת כגון שקיבל עליו לדון בדיני ישראל. א"ה ריבית מי לא לשקול. כבר תירצו בגמ'. שקבל עליו לזו ולא קיבל לזו. ופי' הר"ן בכתובות פי"א. שקבל עליו לזו להמתין ימי ההכרזה ובלא ריבית. ולא קבל עליו שאם לא ירצו להגבותו שלא יעלה חובו ריבית. ומ"ש הר"ב ועל כתובת אשה מפני דאיכא רווחא ליתומים. דכל זמן שלא נבתה כתובתה. יש לה מזונות. וא"ת בסוף פ"ד דכתובות פסק הר"ב דלא הפסידה מזונות אא"כ נישאית. או תבעה כתובתה בבית דין. ואין היורשים יכולים לפרע ושתפסיד המזונות. וא"כ ה"נ דוקא כשתבעה. ומכיון שתבעה הרי הפסידה. ותו לא נזקק לה תירצו בגמ'. כיון דאיזקקנו לה מעקרא בתחלת הבינת כתובתה להפסידה מזונותיה מזדקקינן לה לבסוף להגבותה כתובתה. וז"ל הר"ן שם כלומר שאם אין אנו נזקקין הרי היא מתבעה מתחלה לבא ומלאת [מפסדתם] מזונות ע"כ. ומ"ש הר"ב אבל במטלטלים השתא דקיימא לן. מטלטלי דיתמי משתעבדי לבעל חוב. הרי ב"ח נשבע וגובה. וכ"כ בפי' הרמב"ם. ותמיהא עובדא דמה מקום לשבועה זו. כיון שע"י הודאות האב או מחמת חזקה מגבין יותר צריך לשבועה. ובאבורו פי"א מהלכות מלוה. כתב שכל אלו גובין בלא שבוע' ולא חילק בין מקרקעי למטלטלין. והטור א"מ ר"ס ק"ח. כתב בהדיא דבין ממקרקעות בין ממטלטלים גובה בלא שבועה. ומ"ש הר"ב שאין מכריזין לא על העבדים. ולא על השטרות. ולא על המטלטלין. עבדים שמא ישמטו ויברחו. מטלטלין ושטרות שמא יגנבו פירש"י בסנהדרין לראותם כדי לזוקחם. פרק י"א דכתובות דף ק': שלשים יום. כתב הר"ב. ואי בעו מכריזין ששים יום כו'. ואע"ג דכי חשבת כו'. לא אשכחת לה אלא תמני סרי. לא וחשוב משני בשבת ח' שבועו' הרי לך נ"ו ימים. ויהא בהם י"ו שני וחמישי הוסיף עוד ארבע יומים שני ושלישי ורביעי וחמישי בשבת. הרי ששים יום מהתחיל ההכרזה ויש בהן י"ח ימי הכרזה. רש"י:

פרק ו שום היתומים. ב"ד היורדי' לנכסי יתומי' למכרן להגבות לבעל חוב. שמין את הקרקע ומכריזין ל' יום רצופים זה אחר זה כל הרוצה ליקח יבוא ויקח ואי בעי מכריזין ס יום כל שני וחמישי והכי עדיף טפי. ואע"ג דכי חשבי כל שני וחמישי שבשם' יום. מתחלת יום שני של הכרוז ראשונה לא מסתכת להו אלא תמני סרי יומי. מ"מ הכי עדיף כיון דמסכת מלתא טובא ידעי ושמעי: ופוסה הקדש. המקדיש שדה מקנה. שהיא נפדית בדמי' כמו שהיא שוה: בבקר ובערב. בשעת הוצאת פועלים ובשעת הכנסת פועלים. דאי איכא דבעי למזבן אמר להו לפועלים בשעת יציאתן ראוי לי שדה פלונית אם היא יפה. ובשעת הכנסת הפועלים כששוויע ההכרזה מזכר והולך ושואלן. וכשאין מכריזין אומרים שדה פלונית. שכך וכך כיתניה. וכך וכך מגריה. כך היא עושה תבואה וכך שמאוה ב"ד. ואם מוכרים אותה לכתובת אשה. אומרים הלוקח יקח ע"מ שיתן המעות לכתובת אשה. ואם מוכרים אותה בשביל בעל חוב. אומרי' ע"מ שיתן המעות לבעל חוב משום דאיכ' לוקח דניחא לי' ליקח כדי לפרוע לאשה. דנשב' פורתא. ואיכא דניחא ליה טפי לפרוע לב"ח. שנוטל זוזים חסרים ושברים. שאין דרך סוחרים להקפיד בכך. אע"ג דקיימא לן דאין בית דין מזקקים לנכסי יתומים למכרן. והכא תנן שום היתומים וכו'. דמשמע שב"ד מוכרים נכסי יתומים. הא אמרינן דעל שלשה דברים בלבד ב"ד מזקקים למכור בנכסי יתומים. על בעל חוב נכרי שהיה אביהם חייב לו והיתה ריבית אוכלת בהן. ועל כתובת אשה משום דאיכא רווחא ליתומים כשתבעה כתובתה. דכל זמן שלא נבתה כתובתה יש לה מזונות. ובנבתה כתובתה שוב אין לה מזונות. ועל חוב שאול אביהן בשעת מיתתו שיש לפלוני אצלו מנה. או שגדולו ב"ד על חוב זה. ומת בגדוייו. או שלא הגיע עדין זמן פריעת החוב. כשמת דלא עביד איניש דפרע. גו זמניה. וכשב"ד מזקקין לנכסי יתומי' על ג' דברים הללו. מעמידים להם אפוטרופוס ומוכרים בהכרזה כדתנן במתני'. וה"מ בקרקעות. אבל במטלטלין. השתא דקיימא לן מטלטלי דיתמי משתעבדי לבעל חוב הרי בעל חוב נשבע וגובה חובו מן המטלטלין. ואין מריכין הכרזה. שאין מכריחים. לא על העבדים. ולא על השטרות. ולא על המטלטלין: ידירנה

פרק ו "שום היתומים ל' יום. ושום תהקדש ששים יום. ומכריזין בבקר ובערב. המקדיש נכסיו והיתה עליו כתובת אשה. ר'

ושום ההקדש ששים יום. רצופים בבוקר ובערב. כתב"ס ספ"ג מה"ע: ומכריזין בבקר ובערב. לשון הר"ב בשעת הוצאת הפועלים ובשעת הכנסת הפועלים הכי איתא בגמרא. והרמב"ם בספ"ד מה"ע העתיק. בבקר בשעת הכנסת הפועלים. ובערב בשעת הוצאת הפועלים. ע"כ. וכן דעת התוס' שפירשו בשעת הוצאת פועלים ממלאכתן בפטורין מבה"ב. דאז אינן מתבטלין ממלאכתן אומר להו הבעל הבית שילכו ויבקרו השדה הגמור. ובשעת הכנסת פועלים למלאכתן נזכר על ידי ההכרזה ושואלן. ואע"פ שאין זה בסדר המשנה דנקט בבקר ובערב. ואין לפרש בשעת הוצאת הפועלים מביתם ליכנס למלאכתן ובשעת הכנסתם לביתם שיוצאים ממלאכתן. לפי דאין דרך לעשות כן שיבטלו ממלאכתן. וכן פירש הר"ן בפרק י"א דכתובות: ר'

ידיבנה הגאה • על דעת רבי' נדר שאין לו התרה שלא יחזירנה לעולם לשתא בערמה מגרש לה • כדי שתגבה כתובתה מן ההקדש : קנויא • ערמה : ר'יהושע אומר אינו צריך לא פליגי ר"א ור"יהושע הכא אם אדם עושה קנוי' על ההקדש • אי לא • דבשביב מרע תרוייהו מודו דבודאי לעול' אינו עושה קנויא על ההקדש דאין אדם חוטא ולא לו • ובבריא תרוייהו מודו דעושה קנויא על ההקדש • כי פליגי בשאלה ר"א סבר אין נשאלין על ההקדש • אפילו אומר לו לחכם לא לדעת כן נדרתי והקדש טעות הוא • אפי' הכי אין חכם מתיר נדרו • דסבר ר"א הקדש בטעות הוי הקדש • ולפי שהמקדיש הזה אינו מולא חכם שיתירנו לכך עושה קנויא זו • ור'יהושע סבר נשאלין על ההקדש • וכי אמר לא לדעת כן נדרתי וטעיתי • מתירין לו דהקדש שבטעות לא הוי הקדש • הלכך אין צריך לידור הגאה • דאי משום קנוי' עביד • הוה מתשיל על נדריה • ולא היה צריך לגרשה • והלכה כר'יהושע : הערב לאשה בכתובת" ואין לבעל נכסים • וצריך לערב לפרוע כתובתה • לא יפרע הערב הכתובה עד שידירנה הבעל תחלה • שלא יוכל להחזיר אותה • דחיישינן שמא דעתו להחזיר ולאכול כתובתה לאחר שתגבה מן הערב • ופסק ההלכה • בדין הערב בכתובתה מפורש בסוף בנא בתרא : כ וכיתה

ר'אליעזר אומר "בשיגר שנה ידיר הגאה יר' יהושע אומר אינו צריך • כיוצא בו "ארשב"ג אף הערב לאשה בכתובתה • והיה בעלה מגרשה גמ' ידירנה ידיר הגאה • **שמא**

רבי אליעזר אומר כשיגר שנה ידיר הגאה • ר'יהושע אומר אינו צריך • כתב הר"ב דפליגי בשאלה • ר"א סבר אין נשאלין כו' • דסבר ר"א הקדש בטעות הוי הקדש והן הן דברי ב"ש דרפ"ה דנזיר ר"י סבר נשאלין על ההקדש כו' דהקדש שבטעו' לא הוי הקדש • והן הן דברי ב"ה דהתם וע"ש) הכי תניא בגמ' • ועיין לקמן בסמוך : **בשיגר שנה** ידיר הגאה היתה לר' למה ידור הגאה וכי מה הוא עושה והלא אינו רוצה שתגבה מן ההקדש ואדרבה לאשה ה"ל לקונסה שגובה מן ההקדש וי"ל כיון דחיישי' שמא עשה קנוי' על ההקדש • או על הערב שהכנים בערבות לדידה לא קנסוהו רבנן • לו ראוי לדור כדי לידע אם כוונתו להעריס • ולא תועיל לו כוונתו שהדירוהו • הוס' : **הערב** לאשה בכתובתה • בגמרא הבירסא אף הערב • וה"ג הכ"ת בפ"ז מהל' ערכין • וכזה מיושב שהרמב"ם פס' פס כר"א אע"ג דסמוכתי הוא • וקי"ל נמי ר"א ור"י הלכה כר"י • כ"ש הכא דבפלוגתא דג"ש וב"ה פליגי • ור"א כב"ש ור' י כב"ה • ותירץ מדאמר רשב"ג אף הערב כו' • משמע בהדיא דפשיטא ליה דבהקדש חיישי' לקנויא וקי"ל כל מקו' ששנה רשב"ג במשנתינו הלכה כמותו • וטעמייה משום דבבריא עושה קנויא (כלו' ואפי' סבר הקדש טעות אינו הקדש • בסברא זו שנא דלא עביד קנויא כיון דמצי מתשיל • לא ס"ל) ובהא נמי פליגי ר"א ור"י דתלת אוקמתות בגמרא • חדא בש"מ מודה ובבריא פליגי • וחדא בבריא כ"ע ל"פ דעושה קנויא (דאע"ג דבסוגי' אית' דאין עוש' כו' • על מרחינו הוא ע"ש • דאי אמרת דאין עושה קנויא תו ליכא למיחש והדרה למה לי) ובנדר שהודר ברבים א"נ ע"ד רבים פליגי אי יש התרה • ודחיגן לה דחיבעי ליה למימר אינו מועיל מאי אינו צריך • אלא הכא בשאלה דהקדש קמפלגי כו' והאי אלא לא דאי אלא אוקמתא שנייה • משום קושיא דאינו מועיל מבעי ליה • אבל אוקמתא קמייתא דבבריא פליגי קושטא היא • ופת' ר"א כרשב"ג דהלכה כמותו • והיינו דרב הונא דאמר ש"מ שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי • נאמן חזקה אין אדם עוש' קנויא על ההקדש • משמע הא בבריא עושה קנויא • ולישנא אחורא דפליג עליה • ש"מ דהלכתא היא דבבריא עושה קנויא וטעמי' דרב הונא נמי משום דסתיך ארשב"ג דאמר אף כו' • אלא דברי הכ"מ שם • אבל הר"ב מפרש בהדיא דבבריא כ"ע לא פליגי • וכי פליגי אשאלה כו' • הלכך ודאי דל"ג • אף בדברי רשב"ג • וכגו' הספרים • ומשום הכי נמי פסק כר' יהושע דאתא כב"ה • וגם הרמב"ם בפירושו • כתב בדברי הר"ב דבבריא כ"ע לא פליגי • וכי פליגי בשאלה כו' • והלכה כר"י (אמנם הרא"ש בפרק אלמנה ניזונית ל"ג אף • וכן הרי"ף • ואפילו הכי פסק הרא"ש כר"א ותלה טעמא כמו בערב • א"כ סברתו דברשב"ג ודאי הלכה כשנשנה במשנה • ומשום הכי הלכה אף כר"א) אבל בנא"י שבידו מפי' הרמב"ם כתוב בה בזה הלשון • ואע"פ שלעפ רבי יהוס אמת הלכה כר"א • ע"כ • נמצינו למדין דלא מטעמא דכ"מ פסק כר א • דא"כ אין דעת ר"י אמת • ועוד שהרי מפרש דבבריא כ"ע ס"ל דעושה קנויא ובשאלה הוא דפליגי • ומש"ה נמי נראה דל"ג אף • והשתא אתא רשב"ג כר"י ודברי שניהם אמת • ומ"מ פסק כר"א • אלא מדנפשיה סברא זו • אלא מדרב הונא דאמ"ש שהקדיש כו' אין עושה קנויא משמע הא בבריא עושה קנויא • ש"מ דרב הונא הוא דמחמיר בכל הקדש • ואין אמורא שיחלוק עליו • ויש פנים לזה • דהא לתרתי אוקמתו דיוקא דאיכא למידק מדברי רב הונא • דהא בבריא עושה קנויא • קשיא אי כתנאי היא • וכר"א אתא דלאוקמתא קמייתא בבריא פליגי • ור"א הוא דסבר עושה קנויא • ולאוקמתא בתרייתא דבשאלה פליגי אתא נמי כר"א • דלר"י כיון דמצי מתשיל לא חיישינן לקנויא • ואע"פ שהתו' מתרצים דחלתיה דרב הונא במנה לפלוני שאינו אלא שבועה שהוא דבורא בעלמא • קיל ליה טפי משאלה ומש"ה חיישינן • אבל מעשה קנה דגירושין לא עביד • כיון דאפשר בשאלה • ומש"ה לא חיים ר"י • והכ"מ כתב זה בשם הר"ן דפרק אלמנה ניזונית • הרמב"ם לא ס"ל לחלק בכך מדגמרא פריך אחלתיה דרב הונא שאמר ש"מ שהקדיש כו' ליתא כתנאי אחרא לחלתיה • לא חש לחלק בכך • וכמ"ש גם כן הכ"מ אחנם התוס' לעיל דף כ"ג • בד"ה [אלא הא] כתבו בסופו דמדאמר רב הונא ש"מ כו' דאין אדם עושה קנויא • מקשה ספיר מתני' וכמכ"ש • דאפילו קנויא בשבועה אמר רב הונא דאין עושה להקדש • כ"ש קנויא דמתני' לגרש אשתו • ומ"מ הגי יוסיף

עוד בטעם הדבר * לפי שלא"פ שהשבועה אינו אלא דבור * מ"מ נתחייב ליה לאינש שלא יבטל הוא לו אח"ל לכלל שבועה ולפי"ז ל"ל לשאול אלא ודאי דרב הונא אע"ג דגמ' מתרץ בתלתא לאוקמתות מלתיה דרב הונא דלא אמרה כתנאי היינו מאי דאמר בפי' שהוא בש"מ שהקדיש * אבל נתאי דאינה לתידק ממלתיה * דהיינו הא ברייתא שאמ' כו' עושה קונטיא והכי אמרי' בהדיא בשבועות פ"ו דף מ"ב דברייתא לא ס"ל רב הונא וכמ"ש בתוס' דלקמן * הך מלתא לא מיתרצה * ולינא לאוקמה דרב הונא יחלוק על ר"י וכ"ה * אלא מפרש אומר' הוא שהחמיר כדפרישית * והיינו ליסניה דהרמב"ם בפירושו כפי נא"י דדברי ר"י אמת * ואפ"ה הלכה כר"א * ועוד שמעתי שיש לפסוק כר"א דאמרי' בסו' פרקין עובדא הוה בנוכ' נכסיו ונסתפק רב יוסף ברייה דרבא ואמ' הקדש תגן ערב תגלוקה מאי והשיב רב מסרסיא הקדש מפרש ריוח דהקדש כו' * מסתע דהלכ' ידירנה: קונייא פירשתי המלה בשם התשבי במס' ב"ק דב"מ * והא דהקדי' הר"ב לפרשו בין פי' דברי ר"א לדברי ר"י * לפי שדבור ידירנה וקונייא מפירש"י העתיקם * אבל רש"י לא פרש עוד דבר בכל המסכה * לפי שבגמרא מתפרשת * וכולהו והדברי מראין כן שיר הר"ב עשתה זאת ומאתו היתה ההעתרה בדבור קונייא לכתבו שלא במקומו לפיכך לא שלחתי בו יד להעמידו במקומו הראוי לו [ולפסר דגרסת הר"ב בדברי ר' אליעזר ידיר הלאה שהא יעשה קונייא] ועיין בפ' דלעיל חפנה ל' : ב אלא הפודה פודה * לשון הר"ב בעלה פודה לותן מן ההקדש בזול בדבר מועט * וז"ל רש"י בזול בדיר או בדבר מועט ע"כ * (נראה דס"ל דדיר דתגן לאו דוקא * ואין נראה כן ממה שמפ' הר"ב בפ"ח מסכה ו') וטעמא בדבר מועט סגי משום דאין לאוגאה להקדשות בדפי' הר"ב במסכה ה' פ"ה דתמורה * וכתבו התו' דלפירושו מסתע * דהיינו הא דמפרש) אם כ' הקדיש הנכסים והיה חובו מנה מוסיף עוד דיגר ואין הלשון משמע כן לפיכך נראה לפרש דהכא מיירי שאין בחוב כנגד הנכסים * אלא מיירי כגון הקדיש מאה והיה בחובו (פחות) מנה * וה"ם הסודה כל הרוצה לפדות יפדה מן ההקדש * ויכון כנגד המותר שהנכסים יתירים על החוב ויצאו כל הנכסים לחולין ע"י כך * שהרי כנגד החוב לא חל ההקדש * ויהיה נראה שפדה הכל * ולא יאמרו שיצא ההקדש בלא פדיון * והפודה יתן לאשה כתובה או לבעל חוב ע"כ * ומ"ש הר"ב דודאי לא חייל עליהו הקדש * כגון דאינו אלא קדושת דמים * כמ"ש במסכה ד' פי"א דנדרים : ליתן לאשה כתובתה ולב"ח את חובו * אחר שיפדנו כדין הבא ליפרע מנכסים משועבדים הרמב"ם בפ"ו מה"ע * וכ"כ הר"ב במשנה ז' פ"ז דשבועות * והוא גמ' ערוך שם בשבועות דף מ"ב * דאין שום לקונייא אף בהקדש * נדרב הונא לא אמר אלא בש"מ ולא בברייתא * ועיין מ"ש בזה בתוספה דלעיל : מיהו עוד דיגר וכו' פירש"י ב"ח יוסיף להלוותו דיגר ופודה הנכסים הללו * וכתבו התוס' מסתע לפירושו בהב"ח עצמו פודה * ואין לשון המשנה משמע כן דקתני ע"מ ליתן כו' * לכן נראה לפרש שהלוה יוסיף ללוות עוד דיגר ופודה הנכסים הנו כדי ליתן כו' * ולי נראה דגם רש"י ס"ל שהלוה פודה כו' * וכ"כ ג"כ בדרישה פודה כו' * ואא דכתב ב"ח יוסיף משום דלא שבית שילוהו אים אחר שהרי כל נכסיו הקדש * ואין לו עוד * ולפיכך מפ' דנוסיף בב"ח אע"ג דפודה הייט הלוה * ובלאו הכי אדין עם רש"י דמפ' מוסיף המלוה דהכי איתא בפ"ב דפסחים דף ל"ח * ואתי מלוה ופריק * וטעמא דגמרא כ"ל כדפרישית : דיגר עיין בפי' הר"ב משנה ו' פ"ח וכבר כתבתי לעיל בזה : ופודה כו' כתב הר"ב * אם הנכסים שהקדיש אין שוין הני החוב * לא גבי כו' * דאין אדם עשוי לקנות הקרקע בזולר מפי שנים כו' * אבל פי שנים קונה * ויש להסתייע מכאן לכברא שכתבתי במשנה ה' פי"ח דכתובות דדוקא ביתר מפלג' יש אונאה * וגם הרא"ש בפ"ז מה"ע בדין אין אונאה לקרקעות פי' בטעם דבר זה אע"פ שיש לו שיטה אחרת * ומיהו עכ"ל ליקח אלא עד פלגא : ג אבל לא לאשתו וכנו * אע"פ

ב והיה עליו כתובה אשה כגון שהקדיש גרושין להקדש דעכשיו לא קא קונייא : אלא הפודה פודה * בעלה פודה אותן מן ההקדש בזול בדבר מועט כדי לפרוע לאשה כתובתי דודאי לא חייל עלייהו הקדש * שהרי אינן שלו * והאי דבר מועט בזוזה שמאי אמרו הקדש יוצא לחולין בלא פדיון : הקדיש ל' והיה חובו מנה * אע"ג דחובו יותר על הקדשו לא אמרי' האי לאו אדעת' דהני נכסי אוזפיה * דודאי לאו אדעתא דהני נכסי אוזפיה ובני מייהו * ועד כמה עד פלגא * אבל אם הנכסים שהקדיש אין שוין הני החוב * לא גבי מייהו * דודאי לאו אדעתא דהני נכסי אוזפיה * דאין אדם עשוי לקנות קרקע ביותר אפי שנים * ממה שהיא שוה : ג ממשכנין אותך בגזר נכס לבתיה ומוטל בעל כרחך מזון וכסו' ומס' סגדלי' ותפילין של כלן מסיירי' לו מעות לקנותן אם אין לו * דכתיב (ויקרא כו) ואם מך הוא מערכך ודרשי רבנן לקרא הכי * ואם מך תעשה שיאחר הוא * שיהיה לו הויה והויות * מערכך מדמי הערך ומשמע הוא שיש לו הויה וחיון מדמי הערך * אבל לא לאשתו ולא לבניו : מכל מין ומין * מכל אומנות שלריכה ד"ה כלים : מעלדין

שמא יעשה קנוני על נכסיו של זה * וחזיר את אשרו : ב המקדיש נכסיו * והיה עליו כתובת אשה ובעל חוב * אין האשה יכולה לגבות כתובתה מן הקדש * ולא בעל חוב את חובו * אא הפודה פודה על מנת ליתן לאשה כתובתה ולבעל חוב את חובו הקדיש תשעים מנה * והיה חובו מאה מנהי מוסיף עוד דינר ויפרע בו את הנכסי הללו ע"מ ליתן לאשה כתובתה ולב"ח את חובו: ג אע"פ שאמרו חייבי ערכין ממשכנין אותן נותנין לו מזון ל' יום * וכסות שני עש חדש ומטה מוצעת וסגדלין ותפילין לו * אבל לא לאשתו ולא לבניו אם הידה אומן נותנין לו שני כלי אומנות * מכל מין ומין * חדש

מעלדים • דולדור"ה בלעז שמחליקיה בה שני הלוח : מגירה • כעין סכין ארוך מלא פגיעות • ובלשון מקרא מסור סיג"ה בלע"ז : לחדו • לחד בקר שלו הן כלי אומנתו • ואין הלכי כר"ה דלחד בקר ואחור נכסים גמורו • ולא חשיבי כלי אומנות : ד מין אחד מרובה ומין אחד מועט • ג' מעלדים ומגר אחד • מתני' לו שנים מן המרובה • והג' נוטל הגזבר : וכל שיש לו מן המועט • ממיחי לו • ולא זכינלי' לאחריתי' דכי היכי דעד השתא שני ליה בהכי השתא נמי השני ליה דמיהו דתיתא עד השתא הוו אנשי מוסלי ליה משום דה"ל מין אחד מרובה • לאיסוגלי לאחריני השת' שהגזבר לקח המרובה ולא משכח מאי דמוסיל ליה • הלכך נזבין ליה לאחריתי קמ"ל : ה אין לו בכסות אשתו ובניו • שאין אלו נכסים שלו : שנבעו לשמן • לשם אשתו ובניו : ולא בסנדלי חדשי • דבותא אשמועינן דאע"ג דעדין לא נעלו אותן הרי בחזקתן משמע לקים' : אע"פ שאמרו עבדים נזכרים בכסותן לשבח • שלא תלקח לו כסות בשלשים דינר • הוא משביח מנה על דמי' ששוה עכשיו : לאטלים • ליום השוק : לכרך • שדרך סוחרים לבוא שם וקונים המרגלית ביוקר : אין להקד' ולא מקומו במרגלית : ושעתו • בעבד • דכתיב (ויקרא כז) ונתן את הערכך ביום ההוא שלא יעמה • קודש לה' • משמע כל דבר שהוא קדש לה' • נגון שתם הקדשות שהן לבדק הבית • כולן יהו מותני' ביו' ההוא מיד • שלא יעמה אותן • וטעמא כתב הרמב"ם • דזמנין דאתי לאשהוייהו כדי להשביח ואתו לידי פסידא • ומה"ט נמי אין משתכרים בשל הקדש : פרק ז

ל"ע

אע"פ שהוא חייב במזונותיהן ובכסותן הרמב"ם פ"ג מה"ע : חדש נותנין לו כו' • לשון הרמב"ם (שם) כיצד אם היו' חדש כו' • וכ"ל דהא דתנן מותנין לו שני מעלדין כו' • לאו דוקא אלו בלחוד • אלא לסימנא בעלמא • וכן לכל הכלי שלרי' לאומנתו זאת • אך ראיתי באחרן רוסיא • שא"ג לכליס אחרי' כמו ב"ן קב ג"ג קנא • ג כל כ"ק קב כתובות כד ד חיי"פ"ג מה' ערכין הלכ"ד הוו שם הלכ"ש ארגלין בשאר ארצות : רבי שיעזר אומר אם היה אחר כו' כתב הר"ב • ואין הלכה כר"א • וכ"כ הרמב"ם • ואע"ג דשתם לן תנא כוותיה בפ"ד מסכ' ג' הוה שתם ואח"כ מחלוקת דאין הלכה כשתם הלכך פסק כרבים דהכ' הכ"ו פ"ג מה"ע : ד וכל שיש לו מן המועט • כתב הר"ב ולא זכינן ליה אחריתא דכי היכי דעד השתא שני ליה כו' ולא דמי למזון וכסות דמשייריכלו מעות לקנותן מאר דלא שני ליה בלאו הכי : המקדיש נכסיו • תפילין בכלל נכסיו מעלין לו את תפיליו ופודה אותן • רש"י • ובפרק ט' דנב"ק דף ק"ב • כתב מעלין שמין • ולוה המעות ויתן בשבילם להקדש • ע"כ • והרמב"ם בנה"י שבפירושו כתב וז"ל • מה שאנו מעלין לו תפיליו ר"ל שאפי' תפיליו אין מניחין לו אלא הכל הקדש מה שאין כן בערכין שנותנין לו תפיליו • ע"כ • ויראה לי דלשון מעלין לדבריו לשון סילוק כמו בגמרא הוא גברא דזבינהו לנכסיה • אתא לקמיה דרב יימר • א"ל סליקו ליה תפיליו פירש"י חלצו תפיליו מראשו עד שיפדם בדמיו ע"כ • ובפרק ט' דבבא קמא שם מתקיף לה ר"ירא • וכי דעתו של אדם על תפיליו • ומשני אביי המקדיש נכסיו שבר מלוה קא עבידנא והיינו נמי טעמא דבערכין נותנין לו תפיליו לפי שלא קיבל עליו • אלא שיתן הערך ולא היה דעתו על תפיליו אם לא יהיה לו משא"כ במקדיש הנכסים עצמן איכא למימר שבר מצו' קא עבידנא : ה ולא בנבע שנבעו כו' • וה"ב מייתי לה בפרק ע' דב"ק (שם) ובפרק ד' דכתובות דף נ"ד • ולשון הרמב"ם בפ"ג מהלכות ערכין • ולא בגדים שנבעו כו' • ויראה דבגדים לבושים קרויים נבע בלשון המשנה • ואולי שתגה משקלו • ולא יהיה בשם נקודות • אך לא ידעתיו : לשבין לשון הר"ב אשם אשתו ובניו • ואע"פ שלא לבשום עדין • רש"י בכתובות : אין להקדש אלא מקומו ושעתו שהמעריך עצמו ומדהוא נידון בהשיב יד • ולפי מה שיש לו נותן לו להקדש והיה לו עבד וכו' • אין אומרים רואין כאלו לוקחין לו כסות כו' • וכך יתן זה להקדש • אלא לפי שעתו שמין אותן וכן פרה וכן מרגלית [בכסף] אין שמין אותם אלא לפי מקומם וכו' לפי מה שסוין כאן שמין • וזה משהא אותה ויתקרנה כמה שירצה • ולפי דמיס ששמאוה יתן שהרי בזמן שהעריכו הכהן לא ה"ל יותר כן פירש"י • והרמב"ם בפ"ג מה"ע כתב אלא כיצד עושין מוכרין הכל (למקומו) ובשעתו כמו שהוא • ע"כ • ומ"ש הר"ב וטעמא כתב הרמב"ם • דזמנין דאתי לשהוי וכו' • ומהאי טעמא : אין משתכרין בו' משנה ג' בפ"ד דשקלים ואתיור עלה בירושלמי • אין משתכרין בשל הקדש אא"כ רצה יהא הפסד שלו • ושכר להקדש מותר • ומיהו הת' מפרש הר"ב טעם אחר • והוא מהבבלי דפרק שני דייני כמ"ש שם בפ"ד : ושעתו הכא מיירי במטלטלין דאין מכריזין עליהן שתא יגעבו (כמ"ש בר"פ ושם כתבתי גם כן טעמא דעבדים אין מכריזין עליהן) אבל ריש פרקין דמערך הכרזה ששים יום • מיירי בקרקע • תוספות :

פרק ז אין מקדישין. לשון הר"ב שדה אחוזה. והיא שדה שירש האדם ממוריסיו הרמב"ם רפ"ד מה' ערכין: **פחות** משתי שנים. על מ"ש הר"ב אם הקדישה בשנה ראשונה שלאחר היובל היה פודה בחמשים שקל מכיון רש"י כדכתיב (ויק' א כו) אם תשגת היובל יקדיש שדהו וגו' תשגת ולא שני היובל בכלל אלא בשנה שלאחר היובל קאי קרא וקאמר יתן חמשים. ע"כ. ועיין לקמן זומ"ש הר"ב שיש בכל שלש מ"ח פונדיון תפורש במשנה ה' פ"ד דב"מ. וי"ש הר"ב הפונדיון הוא קולבון וכו' שצריך ליתן לכל שקל ושקל בפני עצמו. ותימה דפונדיון הוא חצי מעה ותנן בספ"ק דשקלים דלמחצית שקל קולבון מעה כסף דר"מ וחכמים אומרים חצי. ומפני כך כתבו התו' בפ"ח דבכורות דף כ' דלאו דוקא נקט הכא לשון קולבון ואינו אלא להשוות השני שיהא שלש ופונדיון לשלש מ"ט שנים של יובל שחסר מהם פונדיון א' ושמא כשנותן כ' שקל ביחד. אם אינו נותן פונדיון ולא שייך שם הכרע. דהוי כעין מקח וממכר. ולא שייך הכרעה אלא כשתחליפי מעות לשולחני ע"כ. ומ"ש הר"ב ועלה טובה קמ"ל לפי שאם הקדיש מקודשת בלי ספק ואפי' יוס אח' לפני היובל הרמב"ם [בפירושו] ועיין לקמן: **ולא** גואלין לאחר היובל. כתב הר"ב לאו לאחר היובל סמוך ליובל כו' וא"ת ואמאי דוחקיה. הא כיון דקי"ל דאין מקדישין בשנת היובל עצמו כדלקמן. שפיר תנן דאין גואלין אחר היובל. לפי שא"כ גאולה וה"כ אתריכן בהדיא בגמרא דף כ"ד. בשלמא לשמואל דאמר אין מקדישין בשנת היובל עצמו. לא גואלין לאחר היובל כו'. ופי' דהר"ב אליבא דרב דפליג אדשמואל מסקינן ליה. ודאמה לי משום דפחות מסנה דייק שפיר טפי כדמסקי' אליבא דרב. והואיל ולשמואל מצינו לפירושא נמי הכי הלכ' מפרש לה כך: **אבל** ההקדש מחשב חדשים. כתב הר"ב כגון דמקדשא בפלגא דמ"ח ליובל. גמרא. וכתבו התו' ד' כ"ה לאו דוקא נקט דמקדש' דלא בהקדש תליא מלתא כי אם בגאול': **בשעת** היובל. פי' הר"ב. בזמן שהיובל נוהג שהמקדיש שדהו בשנת היובל. אינה מקודשת. כמ"ש הר"ב בסוף פירקין. וכ"כ בגא"י שבידי. ונמחק בה גם כן מ"ש בפי' הרמב"ם לעיל ואפי' בשנת היובל עצמה. וכן מתוקן הלשון גם כן בסוף הפרק ואינו מתוקן יפה. וכ"כ הרשב"ם ברפ"ז דב"ב. דמש"ה גרסינן בשנת היובל דבשנת היובל

כליני

פרק ז אין מקדישין לפני היובל פחות משתי שנים. ולא גואלין לאחר היובל פחות משנה. אין מחשבין חדשי' להקדש אבל ההקדש מחשב חדשי המקדיש את שדהו היובל. (ס"א בשנת) בשעת נותן

פרק ז אין מקדישין. שדה אחוזה. פחות משתי שנים. דכתיב במקדיש שדה אחוזה ויקרא כו. על פי השנים הנותרות ואין שנים פחות משנים. המקדיש שדה אחוזה בשנה ראשונה של יובל ובא לגאלה נותן בנית כור כ' סלע כדכתיב (שם) זרע חומר שעוריס וגו'. ואם הקדישה י' שנים או עשרים אחר היובל מחשבים השנים הנותרות עד יובל הבא ונותן סלע ופונדיון לכל שנה. כדכתיב (שם) ואם אחר היובל יקדי' את שדהו וחשב לו וגו'. ונגרע מערכך והיינו גירוע שאינו נותן חמשים שלימי' והמקדיש שתי שנים לפני היובל פודה אותה בשני סלעי' ושתי פונדיונות כדכתיב ע"פ השנים הנותרות וכך החשבון עולה של גאולת שדה אחוזה לכל שנה סלע ופונדיון שהרי אם הקדישה בשנה ראשונה של אחר היובל היה פודה בחמשים שקל לא מהן ל"מ שנים הבאים עד יובל הבא. מ"ט סלעים נמצא סלע לכל שנה וכלע יותר וזה הסלע היתר חלקהו לפונדיונים. שיש בכל סלע מ"ח פונדיונין. הרי סלע ופונדיון לשנה פחות פונדיון ואם שהצריכוהו ליתן סלע ופונדיון לשנה ל"ט שנים מ"ט סלעים ומ"ט פונדיונין. ויש כאן פונדיון אחד יתר על כ' שקל שאמרה תורה. אותו הפונדיון הוא קלבון לפרוטרות. כלומר בשביל ההכרע שצריך ליתן לכל שקל ושקל בפני עצמו. א"כ אע"פ שהסלע אינו אלא מ"ח פונדיונות חייב ליתן מ"ט דהיינו סלע ופונדיון ל"ט שנה. לפי שהנותן פונדיונים ליקח כלע מן השלחני. נותן מ"ט פונדיונים. והיינו קלבון לפרוטרות. והמקדיש שדה אחוזה פחות משתי שנים לפני היובל. אין כאן גירוע ואם בא לגאלה נותן כ' שלימים דגבי גירוע כתיב ע"פ השנים הנותרות ונגרע ומיעוט שנים ב'. ועלה טובה קמ"ל אתני' שיהא אדם חס על נכסיו ולא [יפדה] פחות משתי שנים אלא יפסיד מ"ח סלעים: ולא גואלין אחר היובל. לאו אחר היובל סמוך ליובל קאמר אלא הא אחר אפי' אחר ד' או כ' שנה קאי וה"ק. הבא לגאול באמצע היובל וליתן סלע ופונדיון לשנים הבאים והיה עומד בנישן שראה אמצע שנה. לא יאמר אני סלע ואני פונדיון אני נותן משנה זו אלא נותן סלע ופונדיון אלא. והיינו דקאמר אין גואלין פחות משנה דכתיב דלא נפקא לה כלה שתא לא מגרעא לה כלל. ולא יהיב גאולת אני שנה אלא גאולת שנה שלימה. ומה טעם לפי שאין מחשבי' חדשים עם ההקדש הבא לגאול שדהו ה' שנים והני לפני היובל אין מחשבין אותן ו' חדשים שיצאו משנה שנית. אלא נותן ו' סלעים ושם פונדיוני' דכתיב (שם) וחשב לו הכהן את הכסף. ע"פ השנים הנותרות. שנים אתה מחשב חדשים כלומר כל מה שנותר משוב שנים לעשות חדש הנותר שנה ואי אתה מחשב החדשים שיצאו לגרוע מן השקל ופונדיון בשבילם: אבל הקדש מחשב חדשי' כלומר אם ריוח של הקדש הוא שנחשוב אותה יציאת אני שנה שיצאה כגון דמקדשא בפלגא דמ"ח ליובל דאי חשבת להאוא יציאה ה"ל פחות משני שנים לפני היובל ולא מיפרקא בגירוע אלא בחמשים. ואי אמרת דאין מחשבים אותן חדשים שיצאו הוה הכא שני שנים לפני היובל. ואיכא פסידא דהקדש דלא שקיל אלא שני סלעים ושני פונדיונים. הכא ודאי מחשבינן אותן שיציאה גמורה ואין כאן שתי שנים לפני היובל. ולא מיפרקא בגירוע אלא בחמשי' שקל דכתיב וחשב לו הכהן מכל מקום: בשעת היובל. בזמן שהיובל נוהג. אבל בזמן שאין היובל נוהג פודה אותה בשווה כסף הקדשות:

דל"צ

אליבא דאמוראי בגמרא • אבל התו' סס דף ק"ב כתבו דברוב ספרים גרסי' בסנת היובל • וי"ל דבסנת היובל משמע ספיר שנה שאח' היובל ולא סנת חמשים ממש מדלא קתני בסנת היובל עצמה • כדקאמ' בפלוגתא דרב ושמואל ואע"ג דכתי' (ויקרא כו) בסנת היובל ישוב השדה וגו' והתם ע"כ בסנת היובל עצמה • יש לחלק דלשון תורה לחוד • דקרא לאו אורחיה לכתוב עצמה • ע"כ • אבל בפ"ג דקדושין דף ס"א • כתבו התוס' ה"ג בסעת היובל • ול"ג בסנת היובל דא"כ משמע דאיירי בשנה עצמה ע"כ • ועיין ר"פ בתרא •

א מיי' פ"ד מה' ערכין הל' ב ב סס הל' ת ג כלל: ע"פ מיי' סס הל' ו ד ג"פ קו ה ת"י סס כל' ו

"נותן בזרע חומר שעורים • חמשים שקל בכסף • היו שם "נקעים עמוקים עשר טפחים או סלעים גבוהים עשרה טפחים • אין נמדדים עמה • פחות מכאן נמדדים עמה "הקדישה שתים • או שלש שני' לפני היובל "נותן (ס"א סלע ופונדיון לשנה • אם אמר "הריני נותן דבר שנה בשנה • אין שומעין לו אלא

זרע חומר שעורי' מקום שיכולי' לזרוע בו כור שעורים כשזורעי' בתפולת יד וכזריעה ביטוית לא שיהיה הזרע מקובץ ביותר • ולא מפוזר ומפורד הרבה: נקעים עמוקים וכו' • והוא שיהיו מלאים מים שאין ראויין לזריעה • אבל אם אינן מלאים מים הואיל וחזו למדי • אע"ג דאין נמדדין עמה מתחשבין באפי נפשייהו • ונפדין לפי חשבון ממשי' סלעים לבית כור: פחות מכאן נמדדין עמה • ואע"פ שהן מלאים מים ולא חזו לזריעה • הואיל ואין עמוקים עשרה • וכן סלעים הואיל ואין גבוהים עשרה • על סס הקרקע הן נקראין ואינן חשובים בפני עצמן: אלא

ומעמא דבסנת היובל עצמ' איל' מקודשת כשמוא • דאמ' מי כתיב ואם בסנת היובל • מסנת היובל כתיב מסנה שאחר היובל • ופריך מאי ואם אחר היובל • ומשני אחר אחר • פירש"י • כגון שתי' ושלש שנים אחר היובל • איכא גירוע • אבל אקדשה בשתא דבתר יובל • ליכא גירוע • ע"כ • דהא אף [אם] יגאה אחי שנה מהשנה שאחר היובל • אין כאן גירוע שאין מתחשבין חדשים להקדש • והיינו דהרמב"ם בפ"ד מה"ע כתב המקדיש את שדהו אחר היובל אינה נפדי' בגרעון כסף עד שיגמר שנה אחר היובל לפי שאין מתחשבין חדשים להקדש ע"כ • וכתבו התוס' דף כ"ד ע"ב • וא"ת נתני מי אין מקדישין שנה ראשונה של יובל כדי שיהא חס על נכסיו • וי"ל דלפיכך לא

אגא מי אין מקדישין שנה ראשונה של יובל לפי שיכול להמתין עד ג' שנים לפני היובל • ואז לא יהא צריך ליתן כ"א ג' סלעים וג' פונדיונין • לפיכך לא הזהיר התנ' אלא בפחות משתי שנים דאז הוא צריך ליתן חמשים סלעים שלמים ואם המתין עד היובל לא אחזור עוד לידו • ע"כ • ומ"ש הר"ב אבל בזמן שאין היובל נוהג כו' • כדתנן בר"פ דלקמן: בזרע חומר שעורים • הכי כתיב קרא • ועיין במשנה ב' פ"ג ושם בפי' הר"ב • היו שם נקעים עמוקים עשרה כו' • כתב הר"ב • והוא שיהיו מלאים מים שאין ראויין לזריעה • גמרא • דומיא דסלעים • ומעמא פירש"י בקדושין פ"ג דף ס"א • משום דזרע כתיב • ומ"ש הר"ב אבל אם אינם מלאים מים כו' אע"ג דאין נמדדין עמה מתחשבין באפי נפשייהו • ונפדין לפי חשבון ג' סלעים לבית כור • תימה דלמאי ג"מ מתחשבין באפי נפשייהו • וכן פירש"י בגמרא • מקמי דמוקים לה לנקעים מלאים מים דפרכינן ולקדשו באפי נפשייהו • ופירש"י ולפרקו נמי לפי חשבון ג' לבית כור • ומה הנאה יש במה שאין נמדדין עמה הא אינהו נמי הכי מפרקי • ע"כ • והשתא כיון דמש"ה מוקמינן לה בנקעים מלאים מים • שמעינן דאלו אינן מלאים מים אה"כ דנמדדין עמה הואיל ומפרקי כמותה • וכ"כ הראב"ד בפ"ד מה"ע • וא"כ מאי האי דכתב הר"ב • אע"ג דאין נמדדין עמה • איבא שהרמב"ם כתב בפירושו אבל אם היתה ארץ בלא מים • הרי היא מתקדשת בפני עצמה • ואע"פ שאינה נמדדת על כלל הקרקע • הרי היא נמדדת בפני עצמה ופוסק לה דמים בפני עצמה • ע"כ • וכ"כ בחבורו שם • אבל ביאר שם ומתחשבין לה מה שראוי להם • והיינו שיעומס כפי שווין כדאשכחן במקדיש טרשין • מ"ט בית זרע אמר רחמנא • והני לאו בני זריעה נינהו • כדאיתא בגמ' פ"ג דף י"ד • ופי' הכ"מ דלהרמב"ם הכי הוא דפריך דאין נמדדין עמה • משמע ולא קדשי כלל • ופריך דלקדשו באפי נפשייהו ויעומתו בשווין • ומשני באלאים מים • ומשמע דבשאינם מלאים מים מיקדשו באפי נפשייהו ויעומתו בשווין • ולפיכך נראה בעיני להגיה בדברי הר"ב ושכנ"ל ונפדין בשווין • והשאר לפי חשבון כו' • וכן הלשון בפירש"י שבמשנה • ואע"ג דלרש"י כי מוקמינן לה במלאים מים • משמע דבאינן מלאים נמדדין עמה ומיפרקו כמותה • וכמ"ש בשם הראב"ד • כבר כתבתי בכמה מקומות דזו היא שטת רש"י • שאינו מפרש במשנה כפי האמת שבגמרא • אבל יגא לי מזה שלשון הר"ב יש להגיה כן • אחרי שנמצא לשון זה בפירש"י ואע"פ שלשון הר"ב כלשון רש"י • אין דעתו כדמסיק רש"י • דלרש"י נמדדין ומיפרקו כמותה • ולהר"ב אין נמדדין • ונפדין בשווין וכסברת הרמב"ם • אלא דאף להרמב"ם גופיה קשיא • דלסברתו שאומר דאינם מלאים מים נפדין בשווין א"כ המלאים מים אפילו בשווין אינן נפדין דלא קדשי כלל • וזה דחו הרשב"ם ברפ"ז דב"ב • וכן התוס' שם וכפ"ג דקדושין דף ס"א שכתבו דאין לומ' דלא קדשי כלל • דהא לא גרע מבור וגת ושובך דתנן בס"פ המוכר את הבית המקדיש שדה הקדיש כולה • ואפילו בור וגת ושובך וה"ה סלעים ונקעים • ע"כ • ושם בקדושין פירש"י והסכימו עמו התוס' דהכי פריך לקדשו באפי נפשייהו להיות נמדדים • לפי מה שיש בהן • ולא יעלה מדרון שבהן לחשבון כי אם קרקעות [הנקעים] ע"כ • ולפי זה כי משני במלאים מים • א"כ שאינן מלאים מים • אה"כ דנמדדין עמה • ובכה"ג שלא יעלה המדרון לחשבון • והשתא יש לומר דאף הר"ב סובר כן • וז"ש מתחשבין באפי נפשייהו ליגמרא דגמרא מקדשו באפי נפשייהו • הוא דנקט • וכמו שרש"י בקדושין מפרש דהיינו בלא מדרון • כן גם אנחנו נפרש כך בדברי הר"ב • ואתי שפיר מה שכתב • דנפדין לפי חשבון ג' סלעים • ואין צורך להגיה בדבריו • ולפי שיש לצדד כן • לכך לא שלחתי יד להגיה כן בפירושו • אע"פ שדעתי מכרעת להגיה • לפי שאם זו דעתו בפירש"י דקדושין • לא הי' לסתום להעתיק ליגמרא מתחשבין באפי נפשייהו בלחוד • אלא הי' לפרש"ב דהיינו שיתחשבו

אלא

בלא מדרון כי מי הכס ויבין אלה מדנפשיה. והרי רש"י עצמו. לא פי' כן הכא בפרקין. ואעפ"כ כיון שיש מקום לגדר ולתקן בלא הגבהה הכא אחתי הדב' שקול למעיין. והוא יכחל. ולא אני:

אלא נותן את כולו כאחד. לשון הר"ב. דכתיב ותשב וגו' עד שיהא כולו כסף כאחד. פי' הכסף שהוא רוצה ליתן בפדיון. חייבו הכתוב לתנו כאחד. אבל אם לא יראה לפדו כל השד' רשאי דגו' ולא תצא אין כדתקנו פ"ט מש' ב':

ב מה. בין כו'. אלא וכו'. עיין מ"ש בסוף פ"ק דב"ק: ג גאלה בנו יוצאה לאביו ביובל. בתב הר"ב. ואם מכר את השדה לאיש אחר כו'. ולא לבן. או אינו אלא לאח' ולא לאח. כשהוא אומ' איש. והרי את אמו' (שיהא כאח' ותצא לכהנים) הא מה אני מקיים אחר יולא לבן. ומה ראית לרבו' את הבן ולהוציא את האח. מרבה אני הבן שכן קם תחת אביו ליעד (שאם קנה אביו אמה העבריה ורוצה בה ליעדה לו מיעדה וא"ל לקדשה בכסף אחר. אלא באותה כסף שנתן בה אביו כשקנאה. היא יקודשת לו) אדרבה מרבה אני את האח שכן קם תחת אביו [נ"ל אחיו] ליבוס. כלומר יבוס אלא במקום שאין בן. הא יש בן אין יבוס. ברייתא בגמ':

גאלה אחר וכו' אינה יוצאה מידו. וכן העתיק הר"ב. והרמב"ם אבל במשנה בגמ' גרסי' יוצאה. ופירש"י יוצאה ביובל ומתחלקת לכהנים כי היכי דהוה נפיק מידי דההו' קרוב דאתי הלי מחמתיה. ע"כ. וכן גי' הראב"ד. ויש לגירסא זו. הא דקתני גאלה אחר או אחד מן הקרובים. דהוה לה זו אף זו. דאלו לגי' הראב"ם והר"ב הוה זו ואל"ל זו ויש לומר כיון דאחר כתיב בהדיא בקרא. אקדמיה והדר תני אחד מן הקרובים דאיכא מדרשא דאיש אחר. ות"מ פסטיה דקרא היא טפי לגי' רש"י ורא"ד. דהכי כתיב ואם לא יגאל את השדה. ואם מכר את השדה לאיש אחר. לא יגאל עוד. דמשמע. אם לא גאלה והגזבר מכרה לאיש אחר שלא יגאל עוד. והא ודאי דלא אתא קרא למיסר עליו שאינו רשאי לקנותה מיד זה שגאלה. דלמה יגרע הוא. אלא ה"ק שלא יהא לו דין גאולה כאלו גאלה מיד הגזבר שאז לא היתה יוצאה מידו. אבל עכשיו שכבר היתה מכורה ביד אחר כשחזר הוא וקנאה מאותו אחר אין לו דין הגאולה שלא יוצאה מידו ביובל יובל"ב מצאתי כיוצ' בזה ומייתי לה בגמ' דף כ"ו. לא יגאל עוד יכול לא יקחנה מיד הגזבר ותהיה לפניו כשדה מקנה. ת"ל לא יגאל עוד. לכתוב שהיא חוזרת גאולת [אבל] לוקחה הוא מיד הגזבר ותהי לפניו כשדה מקנה. ע"כ. אבל מדלא נסיב לתלמודיה. אלא לקיחה שמיד הגזבר. י"ל דסיינו טעמא. משום דמאחר. יש לו דין גאולה כחוזר שהיא. וכגי' הרמב"ם והר"ב. מ"מ דעתי מכרעת דנכתב ריעיה דקרא דכתיב ואם לא יגאל. וה"ה לסיפא ואם מכר דמגלן להלן במקרא אחד. כ"ש לומר דאריעא קאי ולא אדסמיך ליה ואלטרך לפרש בלאו כתוב אם לא יגאל את השדה. לא יגאל עוד. ואם מכר את השדה וסיה השדה בגאלתו ביובל. וכבר ס"ד בגמ' דהכי מפרש ליה ר"א דמפני דלקמן ואמר אבי סמיכא חריפא מפסקא קרא כלומר בתמיהה. ומוב רמיתי בתוס' דגרסי גם כן יוצאה וכתבו דלהכי נקט מיד גזבר. דאין סברא דמיירי קרא. אלא בגאולה מיד הגזבר. שהרי אם גאלה אחר לא יתכרנה לבעלים אם ירצה. ע"כ: לא יתחר הוליל והיא יוצאה כו'. ודין הוא בשל אחרים אני זוכה (אלמלא גאלה יש"ל היתי יוצאה מידו ואני זוכה בה עם שאר אחי) בשל עצמי לא כ"ש. ת"ל אחוזתו (לכהן תהיה אחוזתו) אחוזה שלו (שיהיו מאביו תהא שלו) ואין זו שלו. הא ביצד יוצא מתחת ידו ומתחלקת לאחיו הכהנים. פרייתא בגמרא. ועיין במשנה פרק דלקמן:

ד הגיע ביובל ולא נגאלה. הכהנים נכנסים לתוכה. דהכי כתיב ואם לא יגאל את השדה ואם מכר השדה וגו'. והיה בגאלתו ביובל וגו'. לכהן תהיה אחוזתו. וה"ק שאם לא יגאל פי' הבעלים. או אם מכר וגו'. בשני דרכים אלו. לא יגאל עוד אלא והיה בגאלתו ביובל וגו' לכהן. תו': ונותנים את דמיה. פי' הר"ב דיליף ממקדש בית. דבית לא נפקא לכהנים אלא בפדה בדמים. ואם לא פדה יקוס הבית להקדש. הרמב"ם: דמיה ל"הר"ב

אמיי' פ"ל שם ע"ש הל' ב שם הל' ב ג שם הלכה כג ד שם כג מיי' שם הל' יא

אא נותן את כולו כאחד: ב אחד הבעלים ואחד כל האדם. מה בין הבעלים לבין כל האדם. אלא שהבעלים נותני' חומש. וכל אדם אינו נותן חומש: ג הקדישה וגאלה אינה יוצאה מידו ביובל. גאלה בנו יוצאה לאביו ביובל. גאלה אחר. אוא' מן הקרובי' וגאלה מידו. (גמ' ל"ג) אינה יוצאה מידו ביובל. גאלה אחד מן הכהנים. והרי היא תחת ידו. לא יאמר הואיל והיא יוצאה לכהנים ביובל. והרי היא תחת ידי. הרי היא שלי. אלא יוצאה (גמ' מתחת ידו ומתחלק) לכל אחיו הכהנים: ד הגיע היובל ולא נגאלה. הכהנים נכנסים לתוכה. ונותנים את דמיה. דבריר' יהודה. רבי

מה בית

אלא נותן את כולו כאחד. דכתיב (ו קרא בו) ותשב לו הכהן את הכסף. עד שיהא כולו ככסף כאחד: ב ואחד כל האדם. בית כור. בחומשי. שקל בין שהו שוה שף שקלי' ניקשאינו שוה שלא [חומש שקלים]: שהבעלים נותנים חומש כדכתיב (שב) ואם גאל יגאל את השד' המקדיש לאומו וגו': ג אינו יוצאה מידו ביובל. להוות ומתחלקת לכהנים. כי היכי דלא הוה פרוק לה אינש אחרינ' דהו' נפק' ביובל ומתחלק' לכהנים כדכתיב (שם) והיה השדה בצאתו ביובל קדש לה': גאלה בנו יוצאה לאביו ביובל. ולא לכהנים. דכתיב (שם) ואם יוכר את השדה לאיש אחר. לא יגאל עוד. ולא לבן: גאלה אחד מקרוביו. של מקדיש מיד הגזבר. ובא המקדיש וגאלה מיד קרובו אינה יוצאה מיד המקדיש ביובל להתחלק לכהני. גאלה כהן. מיד גזבר. לא יאחר הואיל ואם גאלה. ישראל יוצאה לי ולאחרי ביובל. שכשיו שהו' תחת ידי שגאלתיה אין לך כהן ראוי לה יותר ממני: ד ולא נגאלה. לא גאלוה מיד הקדש. לא הבעלים. ולא אחר: הכה' נכנסי' לה. כשיש של משמר שביובל פונע בו הן נכנסים לתוכה. והיא תלוש מידם. ונותנים את דמיה להקדש דגמר הקדש קדש מהקדיש בית. בתיב הכא בשדה אחוזה בצאתו ביובל קדש. וכתיב במקדיש בית. (שם) ואיש כי יקדיש את ביתו קדש לא

לא תלא מיד הקד' בלא דמיס כדכתי' הת' והעריכו הכהן דכית
לא נפקא לכהנים אלא נפדה בדמיס אף שדה אחוזה לא תלא מיד
הקדש בלא דמיס הלכך כי פריק לה אחר הוו דמיס לבדק הבית
הקדש • וכי מטי יובל נפקא בחנם לכהני • ואי לא נגאלה • יהבי
כהני דמי כ' שקלי ושקלי לי' ר"ש
או נכנסין אבל לא ניתנין • דגמר
קדש קדש מכבשי עצר דכתי' בהו
(ו קר' ב ג) קדש יהיו לה' לכהנמה
התם בחנם אף כאן בחנם • וניחא
לי דאילף שדה אחוזה מכבשי עצר'
דתרוייהו מעשרי' ואתרבע מתנות
כהונה • ולא נילף ממקדיש ביתו
דאינו ניתן לכהנים לעולם • ורבי
יהודה ניחא ליה דנילף שדה
אחוזה ממקדיש ביתו • דתרוייהו
קדשי בדק הבית • ולא נילף
מכבשי עצרת שהם קדשי מזבח •
והלכה כרבי יהודה : שדה
רטושין • שדה עזובה כמו אם
על בנים רטשה : עד שיגאלנו
אחר • וכשתגא מידו ביובל
יכנסו בה כהנים • וטעמא דר'
אליעזר • דכתיב והיה השדה
בצאתו ביובל קדש • משמע
כשתגא מיד הגואל כדין שאר אדם הקונה קרקע שיוצאה ביובל
בהונא קאמר קרא דתהוי לכהנים • אבל בצאתו מיד הקדש לא
משמע • דאכתי לא אשמועינן קרא דהקדש פקע מכחו ביובל :
ה הלוקח שדה מאביו מת אביו ואחר כך הקדישה הרי היא
כשדה אחוזה • שהרי עד שלא הקדישה נפלה לו בירושה •
הלכך אם בא לפדותה • פודה בית כור בחמשים שקל כשדה
אחוזה • ואם לא גאלה הוא וגאלה אחר יוצאה לכהנים
ביובל : הרי היא כשדה מקנה • דבתר שעה שהקדישה
אזלינן ואם בא לפדותה פודה שדה בשווייה כדין שדה מקנה •
ואם לא גאלה הוא וגאלה אחר חוזרת לו ביובל • שהרי בשעה
שהקדישה לא היה גופה שלו • דעתידה היתה לחזור לאביו
ביובל • כדין שאר מכירות וכשאר מקדיש שדה מקנה הוא •
שהגואלה מיד הגזבר מחזירה ביובל לאשר לו אחוזת הארץ •
דהיינו לאביו של זה • וזה יורש את כח אביו • ואין הלכה
כר"מ : שדה מקנה • שהקדישה וגאלה אחר אינה יוצאה לכהנים
ביובל • שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו וקרקע לא היתה שלו
אלא עד היובל : כהנים ולוים מקדישים לעולם • ואפילו
בשנת היובל עצמה אבל ישראל שהקדיש שדהו בשנת היובל
עצמה אינה מקודשת : וגואלין

כסודדים הבאים למלחמה ע"י מארב על עם היושב בשלוה •
שלא נזהרו בהם לברוח מפניהם וסודדים את הכל וכו' •
ומדקאמר יושב בשוד וגו' • מכלל דההוא יומא לאו בית
ארבאל ביום מלחמה הוא • אלא מורך בא בלבם והמה עוזבים
אם על בנים • והולכים להם מדאגת האויבים שמא יבא
עליהם • ע"כ • וטעמא ברטושין • דהיינו העוזבים
מדעתן שאין מורידין • פירש"י דכיון דה"ל לגזות הורידו יורשי
לנכסי ולא לזה • ש"מ לא ניחא ליה • ע"כ • והאי טעמא • לא
שייך הכא • דאין לי למקדיש ולא ליורשיו שום זכות • אלא
ל"ל לגזבת הכא ביד הקדש • ואע"ג דבע"כ נשארת ביד
הקדש לא מצי קרי להו נטושין כיון דמתחלה אקדישה
מדעתיה • וטעמא נקראת בשם זה • כדי שתהא ידוע לכל
ולכשיבא אחד ויגאלנה ויגיע את"כ יובל • תהא לכהנים :
ה הלוקח שדה מאביו • כהרי הוא כשדה אחוזה •
כתב הר"ב • ואם לא גאלה הוא וגאלה אחר
יוצאה לכהנים ביובל • וכן לשון רש"י • ולאו דוקא גאלה אחר
ואם לא גאלה אחר לא דא"כ [אתי] הר"מ ואין הלכה כמותו •
אלא ה"ק • ואם לא גאלה הוא וא"כ גאלה אחר :
יוצאת זו שהיא ראויה כו' דהי לא רבי לן קרא אלא מת אביו
ואח"כ הקדישה • לכתוב קרא אשר לא שדה אחוזתו
אי נמי אשר לא שדה אחוזה • ומתרבינא הא דר"מ דדרשי יצאה זו שהיא כבר אחוזה אמאי משדה אחוזתו שדה שאינה ראויה כו' גמ' •
ולכאורה מ"ש יתירה דרים • אבל לפי ל' רש"י אין הני כו' כדאלא לכתוב קרא אשר לא אחוזתו • והשתא כל התיבה דמשדה מיותרת :
שדה מקנה • שדה שלקחה או נכה בה היא הנקראת שדה מקנה • הרמב"ם רפ"ד מה"ע : אינה יוצאה לכהנים ביובל • פי' הר"ב
שהקדישה וגאלה אחר • וכן לשון רש"י ז"ל התוס' לפוס ריהטא משמע • אם גאלה אחר מיד הגזבר לפני היובל • ורש"י פיר' בפי'
מומס שלו • דאמילו לא גאלה אחר • אלא שעדין היא ביד הגזבר תלא בחנם ביובל לבעלים הראשונים אשר לו אחוזת הארץ ע"כ •

אמנו : מיו' פ"ע מה' ערכין הל' כה ב"מ סל' מ ל"ה כמ"ע ר"מ' מ"ר ן מ"ם הלכ' כב

מאמים שקלים שוכן פירש"י ע' שקלים שולכן פ"ש בכ"מ פ"ד מה"פ
שמלא כתו' דמיה הכתו' בתורה ב' שקלי' ע"כ • אותר אני שהוא
טעו' מן המעתיק שטע' בכ' וסבור היה שהוא ג' וכתי' ג' ר"ש א
בכנסין אבל לא נותנין • פי' הר"ב דגמר מכבשי עצרת מה התם
בחנם • ר"ל שאין נותנין הכהנים
להקדש דמיס הרמב"ם : שדה
רטושין פי' הר"ב שדה עזובה כמו
אם על בנים רטשה [הושע י' י"ד]
הכי מפרשי בסוגיא דב"מ פרק
המפקיד דף ל"ט אדתנן התם
לענין יורש אם מורידין אותו
לנכסי נטושין או לנכסי רטושין •
ומפרשינן נטושין בעל כרחיה •
שנשבה • או שברח מפני סכנה •
וכדכתיב (שמות כ"ג) והשביעית
תשמטנה ונטשתה • אפקעתא
דמלכא • רטושים מדעתן •
דכתיב אם על בנים רטשה •
ופירש"י היינו מדעתיה • ולא
שביה • דכתיב ריסיה דקרא
(הושע י' י"ד) וקאם שאון בעמיך
היו יראים שלא יבואו אויבים
עליהם • וכל מבריך יושב בסוד
שלמון בית ארבאל ביום מלחמה

רש"א נכנסין • אבל לא נותנין • רא"א אלא
נכנסין ולא נותנין • אא נקרא שדה רטושין עד
היובל השני ויגיע היובל השני ולא נגאלה •
נקראת רטושין רטושין עד היובל הג' לעולם
אין הכהני' נכנסי' לתוכה עד שיגאלנה אחר:
ה הלוקח שדה מאביו מת אביו ואחר כך
הקדישו הרי היא כשדה אחוזה • הקדישו ואח'
כך מת אביו הרי היא כשדה מקנה • דברי ר"מ
ור' יהודה ור"ש אומרים כשדה אחוזה • שנא'
(ויקרא כ"ז) ואם את שדה מקנתו אשר לא
משדה אחוזתו • שדה שאינה ראויה
להיות שדה אחוזה • יוצאת זו שהיא ראוי'
להיות שדה אחוזה • שדה מקנה אינה
יוצאת לכהנים ביובל • שאין אדם
מקדיש דבר שאינו שלו • כהנים ולוים
מקדישים לעולם וגואלין

ורליתי אני נוסחא דוקנית מפרש"י שבחומש שכתוב בה וימכרל גזבר לאחר אם יגאל הוא בשנת היובל ישוב השדה וכו' ישאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו אע"ג דקרא כתי' (ו קראב ז) בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו לאחוזת הארץ . לגטרי' לטעמא משום דבקרא לא מיירי שלא במקדיש ופודהו דהכי כתי' (שם) ואשר הכהן וגו' ונתן את הערכך ביום ההוא קדש לה' בשנת היובל ישוב השדה וגו' ואלו מיירינן בגאלה אחר זה"ל לא בגאלה כלל ועיין לעיל : כהנים ולויים מקדישים לעולם . כתב הר"ב אבל ישראל כו' . כדלעיל במשנה ח' :

פרק ח בזמן שאינם יובל .

ובמשנה שבגמרא . שאין היובל . ובל' הר"ב מצאתו גם שביהם . והרמב"ם כתב עוד מוסח' דגרס בהדיא בשעה שאין היובל טוהג . וכתב הר"ב . כגון לאחר שגלו שבט ראובן וגד כו' . וכתבו התו' דגיחא הסתא דמיירי בזמן הבית דאיכא רווחא להקדש דאי בזמן הבית תחללו אם [ירצה] אפילו לכתחילה על שוה פרוטה לפי שאין בו ריוח להקדש דלאבוד אזיל כדאיתא לקמן בס"פ ההוא דאחרים לגבסיה אתא לקמיה דרב יהודה א"ל שקול ד' זוז אזיל עלייהו ושדיגהו בנהר' ולסתרי לך . ע"כ . ולקמן במשנה ו' . פי' הר"ב דד' זוזי דוקא ולא ס"פ והכי איתא בגמ' . ולפיכך מ"ש התו' שוה פרוטה לאו דוקא . ועיין בתו' דיומא פ"ה דף כ"ה ע"ב ד"ה ל הרמב"ם בסוף ה' ערכין מותר לפדות ההקדש בזמן הזה לכתחלה ואפילו בפרוטה וכו' . וחכמים דנו סיפדה בד' זוזים או קריב לזה כדי לפרסם הדבר . וכך הם דברי הר"ב במשנה ו' :

שהבעלים נותנים חומש . כתב הר"ב . ומתני' ג' דבריס אומרים לבעלים פתח אתה ראשון כו' . ומתני' חדא ועוד קאמר . גמ' : חומש פי' הר"ב רביע יותר וכן כל חומש כו' . ויסף חמישיתו עליו שיהא הוא וחומשו חמשה דברי ר' יאשיה . ג"מ פ"ד דב"מ ל"ד :

לא אמר זה אלא בבגילה . פי' הר"ב ופלוגתא דת"ק ור"י דרבנן סברי אין פודין הקדש בפחות מד' פרוטות כו' . דליכא למימר דסברי אין פודין בשוה כסף . דהא קי"ל דשוה כסף ככסף (דאמרינן בב"ק ישיב לרבות שוה כסף . ואפילו סודין) . גמרא . נמצא מפסיד איסר כו' . סתמא כרבנן . גמרא : ב ממשכנין מנכסיו כו' . אע"פ שלא היה כאן אלא דבור . וכבר כתבתי הטעם במשנה ו' פ"ק דקדושין : עד עשר . כתב הר"ב . וה"מ כו' . ואמר הגי' בד' בכ"ד כו' . והכי אסברה לה הרמב"ם בפ"ח מה"ע . וטעמא פרוה דאשמועינן . אע"ג דהשני נותן פחות ממה שמפסיד ההקדש בחזרתו והשליש נותן יותר : הבעלים קודם מפני שהם מוסיפין חומש . ועיין בספ"ק דבכורות :

ג הבעלים

א כן מיי' פ"ה מה' ערכין הל' ב ס"מ ס"ס הלכה ג

ג ב"מ נ"ג ד"מ ס"ס הל' ה

וגוזלים לעולם . משא"כ בישראל שאינו פודה לאחר יו"ל כדכתי' (ויקרא כ ז) ואם מכר את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד . אבל כהן או לוי שהקדיש קרקע שירש מאבותיו הרי זה גואל לעולם : ואפי' עבר עליה היובל ולא נפדית . גואלה לאחר היובל כדכתיב (שם כ' ב) גאולת עולם תהי' ללוי :

פ"ח המקדיש בשעה שאינה יובל . בזמן שאין יובל מוהג : פתח אתה ראשון . בכמה אתה רואה לפדותה ומפני ריוח של הקדש שואים לו תחלה שהבעלים מוסיפים חומש ולהכי נקט בשעה שאין היובל מוהג דבזמן שהיובל מוהג . אין צריך לשואלו בכמה תפדנה שברי דמיה קלוביס בית כור בחמשים שקל . ובזמן שאין יובל מוהג . כגון לאחר שגלו שבט ראובן וגד דבטלו יובלות דכתיב (שם) וקראתם דרור בארץ לכל יושביה . בזמן שכל יושביה עליה ולא בזמן שגלו מתוכה שאז היא נפדית בשוויה . שהבעלים נותנים את החומש . כל דמי שוויה ורביע יותר . וכן כל חומש המאור בתורה שיהא הקרן וחומשו חמשה . ומפני ג' דברים אומרים לבעלים פתח אתה ראשון . אחת שהבעלים מוסיפים את החומש . כדקתני במתני' . והשנית שמצות גאולה בחדון דכתיב (שם ב"ו) אם לא יגאל אלמא מצות גאולה קודמת לזכירה . והשלישית שהא מוסיף ונותן בפדיונה יותר משאר בני אדם דרוצה אדם בקב שלו : מפני רעתה . שהגאלה שבה יתרה על השבח : אסור . שמצה פרוטות : לא אמר זה אלא בבגילה . כלומר לא כך היה מעשה . שלא אמר באיסור . אלא בבגילה ואמר לו הגזבר הגיעתך . הרי היא שלך בבגילה ופלוגתא דת"ק ור' יוסי דרבנן סברי אין פודין הקדש בפחות מד' פרוטות כדי שיהא בחומשו פרוטה . ורבי יוסי סבר פודין הקדש בכל שהוא . ואע"פ שאין בחומשו שוה פרוטה . והלכה כת"ק :

ב ממשכנים מנכסיו עד עשר וכו' . וה"מ בשחזרו זה לאחר זה אבל חזרו כלן כאחד משלשים

וגוזלים לעולם . משא"כ בישראל שאינו פודה לאחר יו"ל כדכתי' (ויקרא כ ז) ואם מכר את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד . אבל כהן או לוי שהקדיש קרקע שירש מאבותיו הרי זה גואל לעולם : ואפי' עבר עליה היובל ולא נפדית . גואלה לאחר היובל כדכתיב (שם כ' ב) גאולת עולם תהי' ללוי :

פ"ח המקדיש בשעה שאינה יובל . בזמן שאין יובל מוהג : פתח אתה ראשון . בכמה אתה רואה לפדותה ומפני ריוח של הקדש שואים לו תחלה שהבעלים מוסיפים חומש ולהכי נקט בשעה שאין היובל מוהג דבזמן שהיובל מוהג . אין צריך לשואלו בכמה תפדנה שברי דמיה קלוביס בית כור בחמשים שקל . ובזמן שאין יובל מוהג . כגון לאחר שגלו שבט ראובן וגד דבטלו יובלות דכתיב (שם) וקראתם דרור בארץ לכל יושביה . בזמן שכל יושביה עליה ולא בזמן שגלו מתוכה שאז היא נפדית בשוויה . שהבעלים נותנים את החומש . כל דמי שוויה ורביע יותר . וכן כל חומש המאור בתורה שיהא הקרן וחומשו חמשה . ומפני ג' דברים אומרים לבעלים פתח אתה ראשון . אחת שהבעלים מוסיפים את החומש . כדקתני במתני' . והשנית שמצות גאולה בחדון דכתיב (שם ב"ו) אם לא יגאל אלמא מצות גאולה קודמת לזכירה . והשלישית שהא מוסיף ונותן בפדיונה יותר משאר בני אדם דרוצה אדם בקב שלו : מפני רעתה . שהגאלה שבה יתרה על השבח : אסור . שמצה פרוטות : לא אמר זה אלא בבגילה . כלומר לא כך היה מעשה . שלא אמר באיסור . אלא בבגילה ואמר לו הגזבר הגיעתך . הרי היא שלך בבגילה ופלוגתא דת"ק ור' יוסי דרבנן סברי אין פודין הקדש בפחות מד' פרוטות כדי שיהא בחומשו פרוטה . ורבי יוסי סבר פודין הקדש בכל שהוא . ואע"פ שאין בחומשו שוה פרוטה . והלכה כת"ק :

ב ממשכנים מנכסיו עד עשר וכו' . וה"מ בשחזרו זה לאחר זה אבל חזרו כלן כאחד משלשים

מסלסים ביניהן בסוף. כילד אמר הראשון. הרי הוא שלי בי׳ ואחר השני בך׳. ואמר הג׳ בכ"ד. וחזרו בהן הג׳ והשני כאחד נותנים אותו לראשון בי׳ ומשכנים מנכסי השני בו׳ ומנכסי ג׳ בו׳. ונמצא ההקדש גובה כ"ד. וכן אם חזרו שלשתן כא׳ ונתכר מהקדש בשלש. ומשכנים מנכסי כל אחד משלשתן ז׳ שלעים. וכן על דרך זה לעולם: ג אמר אחד הרי היא שלי בכ"ח. לאחר שאמרו הבעלים בך׳: הבעלים נותנים בעל כרחן כ"ץ. דלהאי לא יהבינן ליה. הואיל ואמרו הבעלים ך׳. ועלה החשבון עם הקומש בכ"ה. ואי יהבינן ליה להאיך בכ"ח נמצא הקדש מפסיד ובעלי׳ בעל כרחן יתנו אותו שלש שהוסיף זה עם הקרן וכ"ה דהו אבל על שלש שהוסיף לא יוסיפו חומש. אמר א׳ בחמשה ועשרים הבעלים נותנים שלשים בעל כרחך וגמ׳ פריך אמאי כופין את הבעלים בשלמא עד השתא חייבינן להו. דהא לא מצינן למיתבה להקדמסו׳ דקרן דדהו לא הוי בקרן וחומש דאמרו בעלים ברישא. הלכך ע"כ מהדרינן אבעלים. וכיון דמהדרינן עלייהו בעו למיתן קרנא כמה דסיימוה אחריני וחומש׳ דדהו. אבל השתא דאמר אחד בחמשה ועשרים ליתנו להאיך. דהא קרן דדהו הוי בקרן וחומש דאמור בעלים ברישא. ולימרו בעלים הרי בא אחד במקומינו שרוצה ליתן חמשה ועשרי׳ שלעי׳ כמותינו. ומתרץ כגון דאמור בעלים ברישא פרוטה יותר על עשרים שלעים. דאתי חוסבנא דקרן וחומש לחמשה ועשרים ופרוטה. ואי יהבינן ליה להאי איכא פסידא להקדש. הלכך מהדרינן אבעלים בעל כרחייהו. והא דלא תנא ברישא הבעלים אומרים בעשרים ופרוטה. דבפרוטות לא דק תנא. ולא חש למיתבינהו: אם רצו הבעלים ליתן ל"א ודימור כגון דאעקרא כספתהו הבעלים ראשון אמרו באחד ועשרים שלעים. דהוי בין קרן וחומש כ"ו שלעים ודימור שהשלע ד׳ דינרים. וחומש הוא רביעית המנין כדאמרן. ועליו של זה הם חמשה. הרי שלשים ואחד ודינר הבעלים קודמין. דאי הוה יהבינן ליה להאי הוה מפסיד הקדש דינר ממאי דאמור בעלים ברישא. הלכך מהדרינן אבעלים על כרחייהו: ואם לאו. שלא כתבו הבעלים תחלה. אמר אלא כך׳ וזה אומר חמשה ועשרים: אומרים לזה הניעכך. הרי הוא שלך ולא מהדרינן אבעלים. משום דאמרי בע ליס בא אחר במקומינו שנותן כ"ה כמותנו. והא דתנן במתני׳ שאין הבעלים מוסיפין חומש. אלא על מה שכתבו הם תחלה. ולא על עלויין של זה. ה"מ היכא דלא שמו בני אדם את הקרקע. כמו שאמר זה האחר. אבל אם שמוהו שלשה בני אדם כדבריו של זה מוסיפין בעליים חומש בעלויין בעל כרחן. וכלה מתני׳. לא איירי אלא בשדה אחוזה בזמן שאין היובל נוהג. כדתנן בריש פרקין: ד מחרים אדם מלאנו. מקלת נאנו. אומר הרי הן חרם ונותנן לכהן: ואם החרים את כלן. שלא שייר בעצמו כלום: אינן מוחרמים. דאמר קרא (ויקרא כ"ז) מכל אשר לו מאדם ומשדה אחוזתו. מכל אשר לו אלו מטלטלין לא כל מטלטלין. מאדם אלו עבדיו ושפחותיו כגעגיכ. ולא כלן. ומשדה אחוזתו. ולא כלה. ואין הלכה כראב"ע

ג הבעלים מותנים כו׳. ובמעשר שני לא עבדינן הכי כדתנן שם בפ"ד משנה ג׳. ושם מפורש טעמא דבגמ׳ דיקן ודבירושלמי: בחמשה ועשרים. ועשרים. ואך העתיק הר"ב תרי זיתני וקשיא מה נשתנה מספר זה מכל המספרים שהמספר הרבה מוקדם וכן נמצא בכתוב ארבעים ומתים עיר ארבעים ומאה עיר בפ׳ מסעי׳. אע"פ שמספרי׳ אחרי׳ שבכתוב האחדי׳ מוקדמים ובפ"ח בעשרים וחמש׳ וכן העתיק רש"י. וגם הרמב"ם בפ׳ ח׳ מה"ע: הבעלים קודמין פי׳ הר"ב על כרחייהו. ואם רצה אמעיקרא קאי. גמ׳:

ד מחרים אדם כו׳. כתב הר"ב ונותנין לכהן כאחמים דמתני׳ ו׳. וע"ש ח"ב דהכא הך קרא מכל אשר לו׳ דילעיגן מיני׳ כדלקמן. בחרמו הכהנים הוא דכתיב. כמ"ש שם בשם התו׳: אינם מוחרמין. ל׳ הר"ב דאמר קרא מכל אשר לו מאדם ומשדה אחוזתו כו׳. ואע"ג דבקרא כתיב נמי בהמה הסמיכו הר"ב. משום דלא צריכה. אלא למעוטי הני דבמתני׳ דלקמן. אבל הני הלתא צריכי. דאי כתב רחמנא מכל אשר לו ה"א כל דאית לי׳ לא לחרי׳ אבל מין אחד לחרמיה כוליה. כתב רחמנא מאדם. ולא כל אדם. ואי כתב רחמנא מאדם. דלא סגי ליה בלא עבודה. אבל שדה סגיא ליה בדיסתורין (סיחא אריס לאחרים ויקבל שדות למחצה ושלים ורביע. ואי אסמעינן הני תרתי משום דהכא חיותא חיותא. אבל מטלטלין לחרמנהו כולהו. צריכי. גמ׳. ובברייתא יכול אם החרים יהו מוחרמים. ת"ל אך. כיצד"ל אכים ורקוס מיעוטי. ומ"ש הר"ב. ואין הלכה כראב"ע אלא לכתחלה לא יחרים נראה להגיה ולמשוק בן עזריה. דהא ר"א מוקא דסמעת׳ הוא ואע"ג דלקמן אפרש דאינא ביגייהו דר"א וראב"ע. לאו בעינן חרמיס הוא. ועוד דהר"ב. לא הזכיר זה. א"נ יש להגיה. ואין הלכה כן בדיעבד. אלא לכתחלה כו׳. ואם תאמר ומי חולק עליו. דאין הלכה כן. כבר כתב הכ"מ בפ"ו מהל׳ ערכין מדקאמר דברי ר"א אע"ג דראב"ע מסיעא לסבר כוותיה. מ"מ מסמע דרבנן פליגי עליה. וכן מפורש בתוספתא. ע"כ:

אמר

ג אמר אחד הרי היא שלי בעשרים ואחת. הבעלים נותנים עשרים ושש. בעשרים ושתים. הבעלים נותנים עשרים ושבע. בעשרים ושלש. הבעלים נותנים עשרים ושמונה. בעשרים וארבע הבעלים נותנים (גמ׳ עשרים ותשע) תשעה ועשרי׳ (גמ׳ בעשרי׳ וחמשה) בחמשה ועשרים. הבעלים נותנים שלשים. שאין מוסיפין חומש על (גמ עליו) של זה. אמר אחד הרי היא שלי בעשרים ושש. אם רצו הבעלים ליתן שלשים ואחד ודינר. הבעלים קודמים. ואם לאו אומרים הגיעתך: ד מחרים אדם מצאנו ומבקרו. מעבדיו ומשפחותיו הכנעניים. ומשדה אחוזתו. ואם החרים את כלן. אינן מוחרמין. רברי ר"א.

א גם ב חיי׳ פס חכי ערכין הו׳ ם ג שם בלב׳ ד׳ ד כ"ח פיי׳ פ"ע שם בל׳ ב׳ ועש

אמר רא"ב מה אם לגבוה כו' • בגמ' מפרש דאיכא ביניהו דר' אילא • דאמר רבי אילא באומא התקינו המבזבז לעניין אל יבזבז יותר מחומש • פירש"י דגמרינן מיעקב • דכתיב ביה תרין עשורין • ראב"ע אית ליה דר' אילא דהא אתא לאסמויעינן שיהא אדם הס על נכסיו • ר"א אית לי' דר' אילא דאי בזבז טובא לא אכפת לן אלא שיסייר לעצמו קצת דומיא דאר"ע כיורמב"ם בסוף ה ע פסק לדברי ראב"ע :

מה אם לגבוה • וא"ת והא האי קרא בחרם הניתן לכהנים • כתיב • דהא בסיפיה דקרא כתיב לא יימכר ולא יגאל • ואלו בארמי בדק הבית יש להם פדיון בהקדש ויכי קאמר בתקני' • ומה אם לגבוה כו' יראה לאו לגבוה הוא כי אם לכהנים יו"ל דאפי' בחרמים הנתנין לכהנים יש בהם קדושת הגוף כדקתני לק' בפרקיך' כ"ט חרמי' כל זמן שהוא בבית הבעלי' הרי הקהקדש לכל דבריהם עתנה לכהן הרי הן כחולין • אלמא אית בהו קדושת הגוף • תוס' :

ה אינן מוחרמים • שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו • דבהמה כתיב • ולא איצטריך שלא לומר מה בהמה יש לו רשו' למוכר [לעולם] אף כל שיש לו רשות למוכר גמ' : רבי אומר נראין דברי ר"י כו' כמ' הר"ב ה"ק נראין דברי ר"י לר"ש דהא אחוזת עולי כתיב • גמ' • ומ"ש הר"ב מדנחית ר' לפרושי מלתיה דר"ש כו' • ש"מ דהלכה כר"ש • ואיכא למדחי דר' להכי נחית לפרושי מלתיה דר"ש • ולא תקשה עליה • דא אחוזת עולם כתיב • וכן הרמב"ם בחבורו פ"ו מהלכות ערכין • העתיק דברי ר' יהודה והכי קי"ל בעלמא: ר"י ור"ש הלכה כר"י כדאיתא בערובין פ"ד דף מ"ו • ולשון הרמב"ם בפירושו ור' לא ביאר דעתו במאמר הזה ולפיכך אין הלכה כר"י • ע"כ • ובגמ"י סבירי נמחק • אין • אבל נראה דמה טעם אין הלכה כר"י משום דר' לא ביאר דעתו אלא ודאי הלכה כר"י קאמר • וה"ק ורבי שאמר נראין כו' • לא ביאר שדעתו כר"ש ולפיכך הלכה כר"י כדקי"ל ר"י ור"ש הלכה כר"י:

ו רבי יהודה בן בתירא אומר כתם חרמים לבדק הבית • ואל יעלה על דעתך שיש הפרש בין אומרם קדשי בדק הבית • ובין אומרם חרמי בדק הבית • לפי שהשמות משומים והענין א' • ואמרו ל"ש דאפיק להו (בלשון קדש ול"ש דאפיק להו בלשון חרם) הרמב"ם בפי' משנה ג' פ' בתרא דתמורה : וחב"א סתם חרמים לכהנים • כתב הר"ב והלכה כחכמים • וכ"כ הרמב"ם • והכ"מ רפ"ו מה"ע הגיה בגי"ע דבגמ' משמע דהלכה כר"י בן בתירא: שנאמר כשדה החרם וגו' ור"י בן בתירא מאי עביד לי' מבעי לי' לכהן שהקדיש שדה חרמו שלא יאמר הואיל ולא לכהנים וכו' דתנן במשנה ג' פ' דלעיל וכמ"ש שם • ואיתך חרם החרם לא משמע ליה • ור"י בן בתירא דחל על ק"ק ואיל קדשים קליס מנא ליה • ס"ל כר' שמעאל דמתני' דלקמן • גמ' • ומ"ש הר"ב והמקדיש לב"ה בזמן הזה פודה אותן כו' • ומשלוך המעות בנהר • כדאי' בגמ' דף כ"ט וכתבתי בריש פרקין • ומ"ש הרבינו זרוי • עיין ג"כ שם ועוד בפ"ו משנה ג' : ז אם נדר נותן את הדמים • דהוא עצמו אינו משתנה להקדש אחר ועיין רפ"ו דתמורה :

הכבור

אר"א בן עזריה • מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרי' את כל נכסיו על אח' כמ' וכמ' שיהא אדם הס על נכסיו (חייב להיות) הס על נכסיו: ד"ה המחרי' בנו ובתו עבדו ושפחתו העברים ושדה מקנתו אינן מוחרמים שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו • כהנים ולוים אינן מחרימין ד"ר יהודה ירש"א הכהנים אינן מחרימין שהחרמים שלהם הלוים מחרימי' שאין החרמים שלהן • רבי או' נראים דברי ר' יהודה בקרקעות • שנאמר (ויקרא כ"ה) כי אחזת עולם היא להם ידברי ר"ש במטלטלי' שאין החרמים שלהם : ן חרמי כהנים אין להם פדיון • אא נתנים לכהנים (גמ' כתרומה) ר' יהודה בן בתירה או' כתם חרמים לבדק הבית • שנאמר (שם כ"ז) כל חרם קדש קדשי' הוא לה' • וחכ"א סתם חרמים לכהנים • שנ' (שם) כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו • א"כ למה נאמר כל חר' קדש קדשי' הוא לה' שהוא חל על קדשי קדשי' ויעל קדשי' קלי': ז המחרי' אד' את קדשי • בין קדשי קדשים ובין קדשי' קלי' • אם נדר נותן את הדמים • אם

אלא לכתחלה לא יחרים את כולן • אבל אם החרים מוחרמים: לה' ות הם על נכסיו שלא יבזבזם להלוות : ה שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו • ובתו נמי דיכול למכרה בקטנותה • אינו יכול למכרה בגערותה : שהחרמים שלהם • דכתיב (במדבר י"ח) כל חרם בישראל לך יהיה • וכיון דדידי' הוי' מה הגלה בכך אם הי' מחרים אינו נופיה זכי ביה • ולא יהיב ליה לכהן אחר : נראין דברי ר"י ה"ק • נראין דברי ר"י לר"ש דמול' לו ר"ש לר"י וסובר כמותו בקרקעות • ולא דבר ר"ש אלא במטלטלין • לפי שאין החרמים של לוים • ור' יהודה סבר הוקשו מטלטלין לשדה אחוזה • דכתיב (ויקרא כ"ז) מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחוזתו • מה שדה אחוזה • אין הלוים מחרימים • כדכתי' כי אחוזת עולם היא להם אף מטלטלין אין לוים מחרימים • ור' שמעון ליה ליה האי הקישא ומדנחית ר' לפרושי מלתיה דר"ש במה מודה לר' יהודה ובמה נחלק עליו ש"מ דהלכה כר"ש : ן חרמי כהנים • חרמים שהחרימום כדי לתתם לכהנים : אין להם פדיון • כדכתיב (שם) לא יימכר ולא יגאל אבל חרמי בדק הבית יש להם פדיון דאלעתא דהכי אחרמי' הוא דהא אין ראוי לבדק הבית אלא מעות: וחכ"א סתם חרמי' לכהני' והלכה כחכמי' והמחרי' מטלטלי' בזמן הזה • וכן המחרים קרקעות בח"ל שדינה כמטלטלין לענין זה • נותנים לכהנים • והמקדיש לבדק הבית בזמן הזה שאין שם בית' פודה אותן לכתחלה בדבר מועט ולא יפחות לכתחלה מד' זוזים • או קרוב לזה • אבל לא בשוה פרוטה לבד' או כיולא בזה • משום דליכא פרסומי מלתא : שהוא חל על קדשי קדשים • כדמפרש ואזיל מחרים אדם את קדשיו כו' : ן אם נדר • אם אמר הרי עלי עולה • והפרש בהמה לנדרו

אר"א בן עזריה • מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרי' את כל נכסיו על אח' כמ' וכמ' שיהא אדם הס על נכסיו (חייב להיות) הס על נכסיו: ד"ה המחרי' בנו ובתו עבדו ושפחתו העברים ושדה מקנתו אינן מוחרמים שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו • כהנים ולוים אינן מחרימין ד"ר יהודה ירש"א הכהנים אינן מחרימין שהחרמים שלהם הלוים מחרימי' שאין החרמים שלהן • רבי או' נראים דברי ר' יהודה בקרקעות • שנאמר (ויקרא כ"ה) כי אחזת עולם היא להם ידברי ר"ש במטלטלי' שאין החרמים שלהם: ן חרמי כהנים אין להם פדיון • אא נתנים לכהנים (גמ' כתרומה) ר' יהודה בן בתירה או' כתם חרמים לבדק הבית • שנאמר (שם כ"ז) כל חרם קדש קדשי' הוא לה' • וחכ"א סתם חרמים לכהנים • שנ' (שם) כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו • א"כ למה נאמר כל חר' קדש קדשי' הוא לה' שהוא חל על קדשי קדשי' ויעל קדשי' קלי': ז המחרי' אד' את קדשי • בין קדשי קדשים ובין קדשי' קלי' • אם נדר נותן את הדמים • אם

לגדרו ואח"כ החרימה • הואיל והוא חייב באחריותה אם מתה
או נגנבה נמצאת שלו היא ונותן כל דמיה לכהן • ואת הבהמה
יקריב לגדרו דהאי ודאי יש לה פדיון : ואם נדבה היא • דאינו
חייב באחריותה אם מתה • הא ודאי לא חייל בה חרם • דלאו
דידיה היא אלא בכדי טובתה וטובת
שיש לו בה יתן לכהן: כיצד שור זה
עולה והחרימו אומדי כמה אדם
שאינו חייב בעולה רוצה ליתן אם
ימצ' עול' בזול כדי להקריב דורון
לקונו • וכאותן דמיס יתן זה שזו
היא טובת הנאה שיש לו בה • שהרי
אם יתה או נגנבה • אינו חייב
באחריותה • ומשהפריש ולא ידי
חובתה • ומעתה אינו מאבד • ואינו
מפסיד אלא שלא הקריב דורון
לקונו : שאין רשאי • שאינו חייב •
תרגום מוסה רשיא : כיצד פודין
אותו • דהבכור גופו אינו מוחרם •
שהרי אינו שלו אלא לכהן • אלא
אומדי כמה אדם רוצ' ליתן לבעל
הבית שיתן בכורו לבן בתו כהן או
לבן אחותו • ואותה טובה דייהיב יתן
בעל הבית זה לכהן בשביל החרם •
ודוקא נקט בן בתו או בן אחותו
כהן • דאז כהן גופיה • לא מצי למיתן
טובה לבעל הבית כדי שיתן הבכור
לו או לכהן אחר דכיון דבכור חזי
ליה מיחזי ככהן המסייע בבית
הגרנות לדוש ולזרות • כדי שיתנו
לו תרומות בשכרו • ואשתכח דלא
שקיל ליה בתורת תרומה אלא
בתורת שכר : כתוב אחד אומר
תקדיש • גבי בכור כתיב • (דברים ט"ו) כל הבכור אשר יולד
תקדיש : וכתוב אחד אומר לא תקדיש (ויקרא כ"ז) אך בכור
אשר יבוכר לה' בבהמה לא יקדיש איש אותו : הקדש עילוי • להעלותו בדמים שיתן טובת הנאתו • כמה אדם רוצה ליתן בו להעלותו
עולה שאינו חייב בה • אלא כדי לעשות דורון לקונו : ואי אתה מקדישו הקדש מזבח • שיהא שם [זבח] אחר חל עליו • ורבנן דנפקא
להו הך דרשא לעיל מכל חרם קדש קדשים • אל תקדיש מבעי ליה ללאו שאם מתפיסו לשם זבח אחר שוכר בלאו ותקדיש מבעי להו
לומר שמצוה להקדישו • ולומר זה קדוש לבכורה : ואע"ג דמאליו הוא קדוש • ור' ישמעאל ליה ליה הך דרשא • והלכה כחכמים :

פרק ט המוכר את שדהו בשעת היובל בטל ומחזיר הדמים : אינו מותר לגאול. ואפי' נתרצה לוקח • אין שומעים לו דכתיב (שב ב"ה) במספר
שני שנים • דכתיב במספר שני תבואות ימכור לך • אבל לאחר שתי שנים אם רצה לפדותה מודה אותה בעל כרחו של לוקח • ונותן
לו לפי מה שמכרה • כדכתיב שם • וחשב לו את שני מכרו שמחשב כמה שנים משתכרה עד היובל • ומחלק הדמים לפי השנים • כגון
אם מכרה עשר שנים לפני היובל במנה • נמצא שמכר פירות כל שנה ושנה בעשירית מנה • שהרי שתים מכירה אינה אלא עד היובל •
שהיתה ביד הלוקח חמש שנים • ואח"כ בא מוכר לגאלה מנכה לו הלוקח חצי מנה : אינה עולה ממנין • שתי שנים • דהא שני תבואות
כתיב • שתי שנים הראויין לתבואה תשתא ביד הלוקח • אבל היתה שנה הראויה לתבואה וגרע • היינו שחרשה ועשאה שדה ניר ולא
זרעה • או הוכירה שהניחה בור • ואפילו ניר לא עשה בה היינו דאפסיד מנפשיה ועולה לו במנין שתי שנים : : ג' תבואות לשתי שנים
אותה תבואה העומדת בה בשעת קניה וג' תבואות בשתי שנים

שתמוך

הבכור בין תמים בין בעל מום מוחרימין אותו • (גמ' וכילד)
ביצד פודין אותו • (גמ' ל"ג הפודין) אומדים
כמה אדם רוצה ליתן בבכור זה • ליתנו לבן
בתו • או לבן אחותו • ר' ישמעאל אומר כתוב
אחד אומר תקדיש • וכתוב אחד אומר אל
תקדיש [אי אפשר לומר תקדיש שבבר נא'
אל תקדיש •] ואי אפשר לומר אל תקדיש •
שבבר נאמר תקדיש • אמור מעתה מקדישו
אתה הקדש עילוי • ואין אתה מקדישו
הקדש מזבח :

פרק ט המוכר את שדהו בשעת היובל
אינו מותר לגאול פחות
משתי שנים • שנאמר (ויקרא כ"ה) במספר
שני תבואות ימכר לך • היתה שנת שדפון
וירקון • או שביעית • אינה עולה לו מן המנין •
גרה או הובירה • עולה לו מן המנין •
רא"א מברה לו לפני ראש השנה והיא
מלאה פירות • הרי זה אוכל ממנה שלש
תבואות לשתי שנים : ב מברה לראשון
במנ' • ומב' הראשון לשני במאתי אינו •

בתרא דבכורים ב שנאמר

הל"ט

פרק ט בשעת היובל הר"ב • פרכין הל' י"ב
ב שם הל' ג
בשעה שהיובל נוהג. אבל בשנת ג כש
היובל עצמה • אינו רשאי למכור • ר מיי' פ"ד מה
ק"ו • ומה מכורה כבר • יוצאת • ה כש מיי' פ"ט
שאינה מכורה אינו דין שלא תימכר • מה' שמט' ויובל
גמ' : היתה שנת שדפון וירקון • הל' ש
כפ' המקבל ד' ק"ו מפר' שהשדפון ו כ"מ ק"ו מיי'
וירקון הוה נמי כמו כן בכל העול' ה שם הל' ו'
דאי השדפון בבאנא בבכי לא תנן ח שם הל' ו'
דעול' לו מן המנין דיקא נמי דקתני
דומיא דשביעית שאסור לזרוע בו
(בכל העולם) • תו' • ועיין מ"ש
שם במשנה ו' : רבי אלעזר או'
כו' • הרי זה אוכל ממנה שלש
תבואות • מפיק ליה בברייתא בגמ'
מדכתיב במספר שני תבואות
ימכר לך פעמי' שאדם אוכל שלש
תבואות בשתי שני' ופירש"י מספר
שני תבואות • משמע כל תבואות
שבשתי שני' מדה"ל למכתב מספר
שנים • או מספר תבואות • דהוי
משמע שתי תבואות • ע"כ • ומ"ש
הר"ב ר"א לא פליג אתנא קמא
וכ"כ הרמב"ם ואע"ג דתנן רא"א
בליסנא דפלוגתא • כבר נתלו
הרבה כיוצא בזה וכתבתים בפרק

ב שנאמר לאיש · לאיש אשר בתוכה · דה"מ לאוכתב (לאשר מכר לו · לאיש ל"ל) אלא לאיש כלומר האדון בעל השדה שהוא עכשיו בתוכה כדאיתא ביומא פ"א משנה ג' · איסי כ"ג ופי' הר"ב איסי אדוני · וכתב הר"ב ומגלן דדרשינן לקולא כו' · גתרינן גאולה גאולה מע"ע כו' והתם מגלן דלהקל דתניא כו' · ואכתי תקשה בע"ע · גופא מגלן דדרשינן לקולא ומסיק רב נחמן דכתיב אם עוד רבות בשניס וגו' תכסף מקנתו · ואם מעט נשאר בשניס וגו' · ואשב לו כפי שניו לכתוב רבות שניס תלי בשניס · אלא נתרבה כספו בשניס · תכסף מקנתו · נתמעט כספו בשניס כפי שניו · א"ר יוסף דרשינהו רב נחמן להני קראי כסיני : לא ימכור ברחוק ויגאל בקרוב כתב הר"ב דכתיב ומצא משמע שימצא דבר שלא היה מצוי לו כו' · עיין מ"ש במשנה ב' פ"ב דמכות · וכתבו התו' דה"ה לאיפכא דלא · אלא אורחא דמלתא נקט · והיינו דכתי' הרמב"ם בפי"א מהל' שמטה · המוכר שדה לחוזה והיו לו שדות אחרות ומכר מאותם השדות כדי לגאול שדהו שמכר · אין שומעין לו · שנא' ומצא כו' : ובהקדש מותר בכלן · פי' הר"ב המקדיש שדה כו' יגאל חציה · עיין ברפ"ו:

ג יגאל בנו · פשיטא מ"ד אים כי ימכור בית מושב והאי לא מכר קמ"לן · והיתה גאולתו מ"מ · גמ' : יגאל מיד בגר פשיטא מ"ד לקונה אותו אמר רחמנא והאי לא קנה · קמ"לן · והיתה גאולתו מ"מ · גמ' : אינו מונה לו שנה שלא משעה שמכר לו · פי' הר"ב · שאם מכרה לאוכן לשמעון בניסן · ושמעון ללוי בתיש · כיון שהגיע ניסן הוא נחלט לשני דמה מכר לראשון לשני כל זכות שתבא לידו · כר' יוחנן בגמ' : ד היה חלוט לו · ותרבו לגמיות לחלוטין · והוא דומה לעברי לפי שהוא ל' עברי ב"כ · ויחלטו המתנו (מלכים א' ד' ל"ג) עתינו (קבלו) העתין ושמו אותו דין פסוק (ותתוך) הרמב"ם: שנאמר לגמיות · גמ' מאי טעמא למיה לגמיות :

התקין

ב שנאמר לאיש · לאיש אשר בתוכה · דה"מ לאוכתב (לאשר מכר לו · לאיש ל"ל) אלא לאיש כלומר האדון בעל השדה שהוא עכשיו בתוכה כדאיתא ביומא פ"א משנה ג' · איסי כ"ג ופי' הר"ב איסי אדוני · וכתב הר"ב ומגלן דדרשינן לקולא כו' · גתרינן גאולה גאולה מע"ע כו' והתם מגלן דלהקל דתניא כו' · ואכתי תקשה בע"ע · גופא מגלן דדרשינן לקולא ומסיק רב נחמן דכתיב אם עוד רבות בשניס וגו' תכסף מקנתו · ואם מעט נשאר בשניס וגו' · ואשב לו כפי שניו לכתוב רבות שניס תלי בשניס · אלא נתרבה כספו בשניס · תכסף מקנתו · נתמעט כספו בשניס כפי שניו · א"ר יוסף דרשינהו רב נחמן להני קראי כסיני : לא ימכור ברחוק ויגאל בקרוב כתב הר"ב דכתיב ומצא משמע שימצא דבר שלא היה מצוי לו כו' · עיין מ"ש במשנה ב' פ"ב דמכות · וכתבו התו' דה"ה לאיפכא דלא · אלא אורחא דמלתא נקט · והיינו דכתי' הרמב"ם בפי"א מהל' שמטה · המוכר שדה לחוזה והיו לו שדות אחרות ומכר מאותם השדות כדי לגאול שדהו שמכר · אין שומעין לו · שנא' ומצא כו' : ובהקדש מותר בכלן · פי' הר"ב המקדיש שדה כו' יגאל חציה · עיין ברפ"ו:

ג יגאל בנו · פשיטא מ"ד אים כי ימכור בית מושב והאי לא מכר קמ"לן · והיתה גאולתו מ"מ · גמ' : יגאל מיד בגר פשיטא מ"ד לקונה אותו אמר רחמנא והאי לא קנה · קמ"לן · והיתה גאולתו מ"מ · גמ' : אינו מונה לו שנה שלא משעה שמכר לו · פי' הר"ב · שאם מכרה לאוכן לשמעון בניסן · ושמעון ללוי בתיש · כיון שהגיע ניסן הוא נחלט לשני דמה מכר לראשון לשני כל זכות שתבא לידו · כר' יוחנן בגמ' : ד היה חלוט לו · ותרבו לגמיות לחלוטין · והוא דומה לעברי לפי שהוא ל' עברי ב"כ · ויחלטו המתנו (מלכים א' ד' ל"ג) עתינו (קבלו) העתין ושמו אותו דין פסוק (ותתוך) הרמב"ם: שנאמר לגמיות · גמ' מאי טעמא למיה לגמיות :

התקין

אינו מחשב אלא עם הראשון · שנא' (ויקרא כ"ה) לאיש אשר מכר לו · מכרה לראשון במאתים · ומכר הראשון לשני במנה · אינו מחשב אלא עם האחרון · שנא' (שם) לאיש · לאיש אשר בתוכה · [א]לא ימכור ברחוק · ויגאול בקרוב · ברע ויגאול ביפה · לא ילוה וינאל · [ב]ולא יגאל לחצאים · ובהקדש [ג]מותר בכלן · זה חומר בהדיוט מבהקדש : [ד]המוכר בית בכתי ערי חומה · הרי זה גומ' מיד · וגומ' כל שנים עשר חדש · הרי זה במין ריבית ואינה ריבית · [ה]מת המוכר יגאל בנו · מת הלוקח יגאל מיד בנו · אינו מונה לו שנה אלא משעה [ו]שמכר לו · שנאמר (שם) עד מלאת לו שנה תמימה · וכשהוא אומ' תמימה להביא [ז]חדש העבור · רבי אומר יתן לו שנה ועיבורה : ד הגיע יום שנים עשר חדש ולא נגאל · היה חלוט לו · אחד הלוקח ואחד [ח]שניתנו לו מתנו · שנא' לצמיתו · [ט]בראשונה היה נטמן יום שנים עשר חדש · שיהא חלוט לו ·

ידו ומצא כדי גאולתו · והסיגה ידו מעצמו · ולא שילוה ויגאל · ומצא משמע שימצא דבר שלא היה מצוי לו בשעה שמכר פרש למוכר במחוק כדי לגאול בקרוב · ברע כדי לגאול ביפה שהיה מצוי לו בשעה שמכר · כדי גאולתו [כדי גאולה] הוא גומל ואינו גומל לאחרים : ובהקדש מותר בכלן · המקדיש שדהו מותר למכור שדה אחרת · או לגלות · כדי לגאלה ואם אינו מספיק לגאול כלה יגאל חציה · וכשתסיג ידו יגאל כלה : ג הרי זה גומ' מיד · ואין דינו כדין שדה אחוזה שאינו גומל פחות משני שניס : הרי זה כמין ריבית · שכשמחזיר לו משותיו בתוך שנה ואין זה מונה לו כלום · נמצא שנשתמש בביתו בשכר התחלת מעותיו : ואינה ריבית גמור · דריבית לא קריא · שלא ע"י הלוואה שולחי בה לידי ריבית · שאינה נחלטת לעולם · ולא ע"י מכר שהרי אם לא

א חיי' פ"ל ע"ג ס"ש ריגל הל' ל"ן
ב שם הל' ל"ם נשמ' פ"ם מה ערכין הל' ג' ר"ל חיי' פ"ל סמ' מ"ש ר"ג הל' ל"
ה שם הל' ג
ו שם הל' מ'
ז שם הל' ה'
ח שם הל' ל'
ט לא נ"ע על מ"ל שם הל' ג

יגאלנה ותחלוט לו אין כאן ריבית : יגאל בנו בתוך שנה אם ירצה · אבל אחר שנה נחלט ואינו נגאל עוד כדכתיב ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה וגו' : משעה שמכר לו · שאם מכרה לאוכן לשמעון בניסן ושמעון ללוי בתיר · כיון שהגיע ניסן · הוא נחלט · ואין מונין למכר שני אלא לראשון שנאמר עד מלאת לו · דמשמע לזה שהיתה שלו : להביא חדש העבור · שאם היתה שנה מעוברת · אינה נחלטת עד י"ג חדש : שנה ועבורה · בין בשנה פשוטה בין בשנה מעוברת נותנים לו שנה שהוא ג' תקות וארבעה וחמשים יום · וימים שיתרים שנת חמה על שנת לבנה אחד עשר יום שבעבורן אנו מעברים השנה והלבנה כחכמים : ד ואחד הנותן במתנה · אם רצה לגאול בתוך שנתו יגאל · ואם לאו חלוט לו : היה נטמן לוקח ביום שניס עשר חדש · כדי שלא יתלאהו מוכר ליתן את מעותיו ויהא נחלט לו :

שיהא

שיהא חולש שיהא מטיל מעותיו לגזבת הקדש שבעזרה ; ויהא שובר את הדלת של בית שמכר ונכנס : חולש כמו חולש על גויים (ישעיה י"ד) : ה"כל שהוא לפנים מן החומה . כגון בתי הבדים שעושין בהן שמן ובתי מרחצאות ומגדלי וכורות שיחין ומערו' דכתיב אשר בעיר לרבות כל שבתוך העיר . יכול שאני מרבה את השדות ת"ל הבית פרט לשדות שאינן דומים כלל לבית : רבי מאיר אומר אף השדות . לאו שדות ממש קאמר רבי מאיר דהא בית כתיב . ושדות לא דמו לבית אלא קרקע של סלעים ומצולה שאינן ראויין לזריעה ועשויין לבנין הבית . מקום סלעים ליטול ממש אבנים לבנין . ומצולה ליטול ממש חול לבנין . ואין הלכה כר' מאיר : אינו כבתי ערי חומה . להיות נחלט בסוף שנה : כותל החיצון . הוא חומתו ונדון כבתי ערי חומה והלכה כר"י : ן שגגותי' חומתה . שלא הקיפוה חומה אלא הקיפוה בתים והכיפת הבתים זו לזו הן כחומה : אינה כבתי ערי חומה . דחומה כתיב ולא שגגותי' חומתה : ושאינה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון . אבל המוקפת חומה מימות יהושע אע"פ שאין לה חומה עכשיו נדון כבתי ערי חומה . דלוא חומה כתי' מלא בוי"ו ואל"ף דמשמע לו ויומא בית חלוט בה : כגון קצרה . שם עיר קטנה שהיתה מחוץ לגפורי : וחזרה שבנוה חלב וכו' כל הגך דחשיב במתניתין ידועים שהיו מוקפות מימות יהושע בן נון . וירושלי' דקא חשיב במתני' קי"ל דאין בית חלוט בירושלים הלכך איכא למאן דאמר בגמ' דתרתי ירושלם הוו ואין זו ירושלם הקדושה שאין הבית חלוט בה אלא ירושלם אחרת שהיתה בא"י . וגם היא מוקפת חומה מימות יהושע והיה הבית חלוט בה כשאר בתי ערי חומה : ז בתי החצרים שאין להם לעיירו' חומה : כח יפה כדמפרש : ונגאלים מיד . שאין צריך לשהותו שתי שנים ביד לוקח כשדות : דכתיב בהו גאולה תהיה לו דמשמע מיד יגאלנו אם ירצה והיינו כבתי' של ערי חומה : ובגרעון כסף . שמנכה לו הלוקח לפי שני' ששהו בידו כשדות . דבבתי החצרים כתיב על שדה הארץ יחשב ויוצאים בגרעון כסף כשדות :

שתי

התקין חלל (גמ' ל"ג) חזקן שיהא חולש את מעותיו בלשכה ויהא שובר את הדל' ונכנס אימתי שירצה (גמ' הלז) הלה יבא ויטול את מעותיו : ה"כל שהוא לפנים מן החומה הרי הוא כבתי ערי חומה חוץ מן השדות . ר"מ אומר אף השדות . בית הבגוי בחומה . רבי יהודה אומר אינו כבתי ערי חומה . ר' שמעון אומר כותל החיצון היא חומתו : ן עיר שגגותיה חומתה . ושאינה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון . אינה כבתי ערי חומה . ואלו הן בתי ערי חומה . שלש חצרות של שני שני בתים . מוקפות חומה מימו' יהושע בן נון . כגון קצרה הישנה של (גמ' לפורי . ציפורים . וחקרה של גוש חלב . ויודפת הישנה וגמלא וגדוד וחדיד ואונו וירושלם וכן כיוצא בהן : ז בתי החצרים . נותני' להם כח היפה שבבתי ערי חומ' יוכח היפה שבשדות נגאלין (גמ' ל"ג) ונגאלין מיד . ונגאלין כל שנים עשר חדש בבתים . ויוצאים ביובל . ובגרעון כסף בשדות . ואלו הן בתי חצרים

שתי

התקין הלל חזקן כו' . דהפקר ב"ד הפקר . עיין בגיטין פ"ד דף ל"ו : חולש לשון הר"ב . כמו חולש על גויים וכדגרסינן (במסכת ב' פב"ג דסנה וע"ם) מטילין חלסים על הקדשים רש"י : ה"כל שהוא לפנים מן החומה פי' הר"ב כגון בתי בדים כו' עיין מה שכתבתי סוף פ"ג דמעשרות : רבי יהודה אומר אינו כבתי ערי חומה . ר"ש אומר כותל כו' גמרא . אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו ותורידם בחבל בעד החלון כי ביתה בקיר החומה . וכחומה היא יושבת (יהושע ב') ר"מ סבר כפשטיה דקרא . פירש רש"י . כפשטיה דקרא דחזינן דביתה בתוך החומה . וקאמר בחומ' היא יושבת כלומר בעיר חומה היא יושבת ע"כ ור"י סבר בחומה היא יושבת . ולא בעיר חומה : ן שגגותיה חומתה . וכן העתיק הרמב"ם בפי"ב מהל' שמטה וגם בתוספת' בתי חצרים אע"פ שיש להם חומ' גג וכו' . ול"ע שכותלי בתים חומתם הי"ל למתני : ושאינה מוקפת חומה כו' . כתב הר"ב דלוא חומה כתיב מלא בוי"ו ואל"ף . וכן פי' רש"י . וכתבו התוספות . שאינו כן בחומשין מדויקו' . כתיב בוי"ו . ולא קרי באל"ף עד כאן ובחומשין מדויקים שלנו איפכא כתיב לא באל"ף וקרי לו בוי"ו' וכן נמסר במסורה : מימות יהושע בן נון . בת"כ איש כי ימכור בית מושב עיר חומה יכול הקיפוה חומה מכאן ולהבא ת"ל בית מושב עיר חומה שמוקפת חומה מימו' יהושע בן נון : שלש חצרו' . או יתר . שלב ב' בתים . או יתר . הרמב"ם פי"ב מה"ש : כגון קצרה וכו' תניא רבי ישמעאל בר' יוסי למה מנו חכמים את אלו שבטלו בני הגולה מצאו אלו וקדשום אבל ראשונו' בטלו משבטלה קדושת הארץ . קשבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לע"ל . גמרא . וז"ל הרמב"ם בגא"י וזה היה בבית הראשון . אבל אח"כ בטלה קדושה ראשונה . ולזה אין סומכין בבית שני אלא כשהיה יושב כשעלה עזרא וכיונא בזה כתב בחבורו פרק י"ב מהלכות שמטה . וירושלם כתב הר"ב קיימא לן דאין בית חלוט בירושלים . משום דכתי' (ויקרא כ"ה) לקונה אותו לדורותיו וקשבר לא נתחלקה ירושלם לשבטים . ומאן קא מקני ליה רש"י . ועיין מה שכתבתי במסכת ד' פרק י"ב דנגעים :

ז בתי חצרים . פי' הר"ב . שאין להם לעיירות חומה . וכן הוא בפירש"י אבל נראה לי שהוא טעות סופר . וצ"ל שאין להם חומה כעיירות : ויוצאים ביובל . בהדיא כתיב וביובל יצא . ובגמרא מצריך ליה . דהא לגופיה לא אצטריך דמהיכי תיתי דלא יצאו ביובל . הלא הוקשו לשדה אחוזה . לא נצרכה אלא למקדיש וגאלו אחר מיד הקדש . הגיע יובל ולא נגאל חוזר לבעלים ביובל :

שתי

שתי חצרו' של שני ב' בתים·פי'·הר"ב אע"פ שהי' מוקפת חומ'· דת"ר ממשמ' שגם' בתי חצרים אינו יודע שאין להם חומה מת"ל אסר אין להם חומה·אע"פ שיש להם חומה כמו שאין להם חומה וכתה בתים שנים חצרו' שני' ב' חצרות של ב' בתי' ואינמא בית

ב' חצרו' של ב' שני בתי' · עיר שאין בה אלא ב' חצרו' אע"פ שהי' מוקפת חומה מימו' יהושע·נחשבין כבתי החצרי' : ח ישראל שירש בתי ערי חומ' מאבי אמו לוי אינו גוא כסדר הזה·בגמ' אמרו תני אינו גוא אלא כסדר הזה·והכי קאמ' אינו גוא כלוי·דכתי' בהו גאלת עולם תהיה ללוים· אלא כסדר הזה האמו' בישראל שתהא נחלבת בסוף שנה ובן·נוי שיר·את אבי אמו ישראל אף הוא אינו גוא כלוי אלא כסדר הזה האמו' בישראל: דלעול' אינו גוא כלוי עד שיהא לוי ובערי הלוים דתרי קראי כתיבי · כתיב כי בתי ערי הלוים היא אחוזתם· דמשמע דבערי הלוי' תלה רחמנ' לאפוקי בן לוי שירש אבי אמו ישראל וכתי' (ויקרא כ"ה) ואסר יגאל מן הלוים דמשמע למקל לוי נתתי רשו לגאולי ולא כולם · לאפוקי בן לוי הבא מן הממזרת·ומן הגתינה · שאינו גוא לעולם וכ"ש ישראל שירש את אבי אמו לוי ·דישראל גמור הוא·שאינו גוא לעול·אין הדברי אמורי·אין הדברי הללו דגאול' עול' אמורי· אלא בערי הלוים אבל עד שיהא לוי

ב' חצרו' של שני ב' בתי' · אע"פ שמוקפין חומה מימות יהושע בן נון · הרי אלו כבתי חצרים: ח ישראל שירש אבי אמו לוי · אינו גוא כסדר הזה·יכן לוי שירש את אבי אמו ישראל·אינו גוא כסדר הזה·שנא'(ויקרא כ"ה)כי בתי ערי הלוים עד שיהא לוי ובערי הלוים דברי ר' · וחכ"א אין הדברי אמורי אלא בערי הלוים · אין עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה · ולא מגרש עיר ולא עיר מגרש·א"ר בר"א בערי הלוים אבל בערי ישראל· עושין שדה מגר' ולא מגרש שדה·מגרש עיר ולא עיר מגרש·כדי שלא יחריבו את ערי ישראל· הכהני' והלוי' מוכרים לעולם·ינואל·לעולם· שנאמר (שם) גאלת עולם תהיה ללוים :

נשלמה מסכת ערכין

לא בעי' והל' כחכמי'·מגרש·מקום פנוי מכלום·אין בו בית· ולא זורעים אותו·אלא גוי היא לעיר·אין עושין שדה מגרש וכו'·דכתי' (שם)ושדה מגרש פריה' לא ימכר·מאי לא ימכר אילימ'·לא ימכר כללי·הא מדכתי' גאולת עול' תהיה ללוי מכלל דמזדבן אלא מאי לא ימכ' לא יסתו·כדי שלא יחריבו את ישוב הארץ מוכרי לעול· ולא כישראל שאינו יכול למכו·פחו·מב' שני·קודם היובלך כתי' בהו (שם)במספר שני תבואו· ימכר לך· אבל אם מוכרים אפי' סמוך ליובל·וגואלים לעול·אם בתי ערי חומה מכרו אינן נחלטי' בסוף שנה כבתי ערי חומ' של ישראל·ואם שדות מכרו אין מריבין לעתו'

ביד הלוקח ב' שני אלא גואלים מיד אם ירצו :

נשלמה מסכת ערכין

אחר ערכין תמורה כפי סידורם בבתוב ג"כ · הרמב"ם:

מסכת תמורה

פרק א הכל

ממירים · כתב הר"ב לאתויי יורש · גמ' אם המר ימיר לרבות את היורש · ופירש"י דהכי מצי למכתב · ואם ימיר בהמה בבהמה : אחד אנשים ואחד נשים · לא שארם רשאי להמיר אלא אחד תופסת קדושת תמורה יורש · שאם המיר בקרבן שהפרים מוריש בחייו תמורתו

מסכת תמורה

פרק א הכל ממירים · אחד אנשים ואחד נשים · לא שארם רשאי להמיר אלא אחד תופסת קדושת תמורה

תמורה לא שאדם רשאי להמיר · דהא כתיב לא ימיר :

פרק א הכל

ממירין. הכל מתפיסין בקדושת תמורה שתופסת קדושת תמורה בבהמת חולין · אם אמר זו תחת זו של הקדש · בין על פי אנשים בין על פי נשים · כגון אם המיר אמה לאתויי יורש · שאם המיר בקרבן שהפרים מוריש בחייו תמורתו

קומר

מומר נתפסת עליה קדושה ושתיהן קדושי: וסופג את הארבעי' לוקה על לאו דלא ימיר ולא"ע"ג דלאו שאין בו מעשה הוא דקי"ל כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע ומימר ומקלל את חברו בפס' ואע"ת לאו ה:תק לעשה הוא דכתיב וסיה הוא

לא שאם המיר מומ' וסופג את הארבעי' הכהני' ממירים את שלהם. וישראל ממירי' את שלהם. אין הכהני' ממירים. לא בחטא' ולא באשם. ולא בבכור. א"ר יוחנן נורי. (גמ' ל"ג) וכי מפני מה אין ממירים בבכור. אמר לו ר"ע חטאת ואשם מתנה לכהן. והבכור מתנה לכהן. מה חטאת ואשם אין ממירים (גמ' בו) אף הבכור לא ימירנו בו. אמר לו ר' יוחנן בן נורי. מה לי (גמ' אם) אינו ממיר בחטאת ובאשם. שאין זכין בהן בחייהם. תאמר בבכור. שזכין (בו) בחייו. אמר לו ר"ע. והלא כבר נאמר (ויקר' כ"ו) והיה הוא ותמורתו יהיה קדש. היכן קדושה חלה עליו בבית הבעלים. אף תמורה בבית הבעלים: ב ממירין מן הבקר על הצאן ומן הצאן על הבקר. מן הכבשים על העזים ומן העזים על הכבשים. מן הזכרים על הנקבות מן הנקבות על הזכרים. מן התמימים על בעלי מומין ומבעלי מומין על התמימים. שנאמר (שם) לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע. ארע בטוב (גמ' ואיזהו) איזהו טוב ברע בעלי

לא שאם המיר מומ' וסופג את הארבעי' הכהני' ממירים את שלהם. וישראל ממירי' את שלהם. אין הכהני' ממירים. לא בחטא' ולא באשם. ולא בבכור. א"ר יוחנן נורי. (גמ' ל"ג) וכי מפני מה אין ממירים בבכור. אמר לו ר"ע חטאת ואשם מתנה לכהן. והבכור מתנה לכהן. מה חטאת ואשם אין ממירים (גמ' בו) אף הבכור לא ימירנו בו. אמר לו ר' יוחנן בן נורי. מה לי (גמ' אם) אינו ממיר בחטאת ובאשם. שאין זכין בהן בחייהם. תאמר בבכור. שזכין (בו) בחייו. אמר לו ר"ע. והלא כבר נאמר (ויקר' כ"ו) והיה הוא ותמורתו יהיה קדש. היכן קדושה חלה עליו בבית הבעלים. אף תמורה בבית הבעלים: ב ממירין מן הבקר על הצאן ומן הצאן על הבקר. מן הכבשים על העזים ומן העזים על הכבשים. מן הזכרים על הנקבות מן הנקבות על הזכרים. מן התמימים על בעלי מומין ומבעלי מומין על התמימים. שנאמר (שם) לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע. ארע בטוב (גמ' ואיזהו) איזהו טוב ברע בעלי

ומקלל את חברו בפס' גמ' קרא (שמות כ') כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא. וכתי' לא ינקה ולסתוק. ה' למה לי. ב"ד של מעלה הוא דאין מנקין אותו אבל ב"ד של מטה מלקין ומנקין אותו. וכתיב לשוא. לשוא. שני פעמים. אם אינו עונין לשבועה שוא תהיה עונין לשבועה שקר. ומסיק באכלתי ולא אכלתי (ועיין בפ"ד דאבות משנה ז') תימר א"ל ר' יוחנן לתנא לא תתני ומימר. תנוס דבדבורו עשה מעשה פירש"י שעוש' מחולין קדשים ע"כ. ועיין מ"ש בספ"ח דמנחות. ותימה דהשתא מעיקר' לאו קושיא היא זו שהקשה הר"ב: מלאו שאין בו מעשה. וכבר תמה

ג"כ הכ"מ זכתב שכן הרגיש ב"כ שמעיד בפי"ג מה' שכירות ומקלל את חברו בפס' אמר קרא (דברים ב"ח) אם לא השמור וגו' לירא את הפס' וכתיב והפלא את מכותך הפלאה זו איני יודע מהו בשהוא אומר (שם ב"ה) והפילו השופט והכהו לפניו הוי אומר הפלאה זו מלקות. ולשבועות אמת א"א לומר דהא כתיב (שם ו') ונשמו תשבע. ולמוליא שם שמים לבטלה לא מצית אמרת דכתיב (ויק' א' ט') לא תקלל חרש. ואי אמרת בשלמא לקלל. אזהרתי' מהכא. אלא א"א מוליא שם שמים כלומר אבל מקלל לא סגי ליה במלקות. (כיון דעביד תרתי דקא מפיקש"ם לבטלה. וקא מצער ליה לחבריה) אזהרתיה מהיכא דהא דכתיב (דברים ו') את ה' אלהיך תירא. אזהרת עשה הוא. ומ"ש הר"ב. שהרי שותפים וגבור אין עושין תמורה כדתנן סוף פרקין. וסוף פ"ב: וסופג את הארבעים. ואת"ל אמאי לא תני שמים דהא כתיב לא יחליפנו ולא ימיר אותו

ויל"ל דלא נחית למיגן מלקות. אלא כלומר דלקי עליה. עי"ל דלעולם לא לקי אלא ארבעים ותרי לאוי גריכי. חד בקרבן שב. וחד בשל חברו. וכגון דאמר כל הרוצה להמיר יבא וימיר (כדאיתא בגמרא דף ט') תו: אף תמורה בבית הבעלים. כתב הר"ב. הלכך אין כהן ממיר בבכור. אבל ישראל אם המיר נתפס בקדושה וכו'. ותסיים הרעב"ם בפ"א מה"ת. וכן כהן שהמיר בבכור שנולד לו. לא בבכור שלקח מישראל. הרי זו תמורה: ב ממירין מן הבקר על הצאן כו' מן הכבשים על העזים כו'

א ומל"ל לן קתני:

בעלי מומין שקדם הקדישן את מומם • ממירים אותן בב' יוב' באחת • אחד במאה ומאה בא' • רש"א אין ממירים אלא אחת באחת • שנאמר (ויקרא כז) והיה הוא ותמורתו (גמ' יכי' קודם) מה הוא מיוחד אף תמורתו מיוחדת • ג' אין ממירין אברים בעוברים יולא עוברי' באברים יולא אברים ועוברי' בשלמים יולא שלמים בהן • ר' יוסי אומר ממירים אברין בשלמים • ולא שלמים באברין • א"ר יוסי והלא במוקדשין • האומר רגלה של זו עולה • בולו עולה • אף כשיאמר רגלה של זו תחת זו • תהא בולה תמורה תחתיה • ד' אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון • ואין המתומן מחמץ אלא לפי חשבון • ה' ואין חמיקושאובים פוסלים את המקוה אלא לפי חשבון •

בעלי מומין שקדם הקדישן את המומין עיין בתוספתא ב' פ"ב דבכורות: ממירים אחד בב' וב' בא' • דת"ר בהמה בהמה מכאן ממירין א' בב' וב' בחד א' בת וק' בא' ר"ש אומר אין ממירין אלא אחד באחד שנא' בהמה בהמה ולא בהמו' בהמה בהמו' • ולא בהמו' בהמה • א"ל מלינו בהמו' שקרויה בהמה שנאמר ובהמה רבה ור"ש בהמה רבה לקרני • בהמה סתם לא לקרני • וטעמא דר"ש מסוס בהמה הוא • והא טעמא דר"ש מה הוא מיוחד כו' מעקרא א"ל ר"ש תן והיה הוא ותמורתו וכי חזא דדרשי הכנן מבהמה בהמה א"ל לחיבו מסת' כמו מצינא למילף ט"ג גמרא דידי • גמ' ועיין בפי' הר"ב סוף מסכת ק' •

ג' אין ממירין אברים בעוברי' וכו' אע"ג דעובר אמרי בהמה כדפי' הר"ב רש"ל דחולין בהמה בבהמה תאכלו וא"כ קרינ' ביה לא יחיר בהמה בבהמה וליכא למימר כפי הר"ב דסוף פ"ב ע"ש דמסיק בגמרא דהתם דף ס"ט דאמרי' ר"ש היא דאמרה תמורה למעשר בס"פ מה מעשר קרבן יחיד כו' הלכך דוק מינה נמי מה מעשר אינו מיהב באברים ועוברים (דבעינן יעבור תחת השבט • אף תמורה אינו מהנת באברי' ועוברי' • והלא במוקדשים כו' • ולעיל בדפי"ל דחולין בתרתי דאף לת"ק הוא במקדשים אבר בהמה תלויה בו • ד' אין המחומץ כו' כתב הר"ב • עיסה של חולין כו' הרי כולה אסורה עיין במסכת ד' ו' פ"ב דערלה • אין המים שאובין פוסלים את המקוה אלא לפי חשבון • פי' (קמא בתב הר"ב פירשתיו בפ"ה דתרומו' מסכת ו' ע"ש והפירוש הפשוט) בתב הר"ב לפי חשבון שיחשבון את הכלים וכן פירש"י והרמב"ם • ולפירוש זה אינו דומה הך לפי חשבון לאיכך • דתנהו מיירי • לפי חשבון הדבר הפוסל • לכך נראה פי' הקום' שפי' • לפי חשבון הלוגין שפוסלין המקוה דאינו שלמה ע"כ (אמנם מלאתי ראיתי להר"ן בס"פ כל הבשר • שבתב כפירש"י ונסיים בה וז"ל • ומשום דמדומע ומחומץ ומים שאובין שייך לפי חשבון תנינהו בהדדי • אע"פ שחשבון המים שאובים אינו מעניין חשבון המדומע והמחומץ • וליתא מי הכי מוכח • דלא קתני דאין המים שאובין שנתערבו בכשרים פוסלים אלא לפי חשבון • כדקתני אין המדומע והמחומץ פוסל • עכ"ל) ומ"ש הר"ב • ומתני' ר"י בן חוני דהוא סבר ג' לוגין כו' • גמ' • וה"מ לאתויי סתם מסכת דסוף פ"ג דמקואות • אלא דתקט יוסי בן חוני דהכי קתני ליה בהדיא בברייתא ק"ב הר"ם שם במקומו • ומ"ש הר"ב ואינה הלכה • וכ"כ הרא"ש • ואינה בעינני דאע"ג דבברייתא מחלוקת היא בלתי לה בגמ' •

תמורה מדהוה מצי למכתב לא יחיר טוב ברע • אורע [בו] והוה משמע (אורע) לא יחיר לא בטוב ולא ברע • בטוב בתרא דכתב רחמנא למה לי לומר לך טוב מעקרו שבשעה שהוקדש היה תם וטוב נפל בו מום עושה תמורה • רע מעקרו שנפל בו מום קודם שהוקדש • אין עושה תמורה • ממירין א' של חולין [בב'] דקדש כגון שאמר הרי זו תחת אלו: וב' דחולין בא' דקודש • כגון הרי אלו תחת זו: מה הוא מיוחד דכתיב הוא • ואין הלכה ברבי שמעון: ג' אברים בעוברים • אברים דחולין • בעוברים דקדש • שאם אמר תהא רגל בהמה זו • תמורת עובר הקדש שבמעי בהמה זו • אין הקדושה חלה על האבר: ולא עוברים באברים • שאם אמר הרי עובר שבבהמ' חולין זו • תמור' רגל של בהמ' קדש זו • אין העובר קדוש: ולא עוברים ואברים של חולין בשלמים דקדש: ולא שלמים • דחולין בעוברים ואברים • של קדש: ממירין אברים בשלמים • אמר הרי רגל בהמ' חולין זו תמור' בהמ' קדש זו • חלה תמורה על האבר ופסלה לה בכל הבהמה וטריא תמורה כולה וקריבה: ולא שלמים בהן • דאין בה אבר א' של בהמ' קדש לעשו' תמורה: והלא במוקדשים • בת"ל הקדש בשאמר רגלה של זו עולה: כלה עולה כדילפי' מקרא • דכתיב (ויקרא ב) כל אשר יתן מתנו לה' יהיה קדש • בשהוא אומר יהיה קדש לגבו' את כולה • והלכה כת"ק: ד' אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון • שאה של תרומה שנפלה לתוך מאה חולין וכדמעו ונפלמן המדומע לתקוה אחר בעינן מאה מן החולין לפי מה שיש תרומה בשאה זו של דמוע • ולא בעינן מאה שאה • כנגד כל אותה שאה של דמוע • שאינה נחשב כולה תרומה לאסור חולין שביש: ואין המחומץ מחמץ אלא לפי חשבון • עיסה של חולין שנתחמצה בשאור של תרומ' הרי כולה אסורה לזריס • ואם נפל מאותה עיסה לתוך עיסה אחרת של חולין ונתמצה • אינה אוסרתה אלא לפי חשבון שאור של תרומה שנתערב בה • ולא את שרה אחרונה • אלא א"כ נפל בה מן הראשונה שיעור גדול כל כך שיש בשאור של תרומה שנתערב בה כדי לחמץ האחרונה • בלא צירוף החולין המדומעים: ואין מים שאובים פוסלים את המקוה אלא לפי חשבון • מקוה שיש בו אחד ועשרים סאים מי גשמים ממלא בכתף י"ט סאין ופותקן למקוה דרך המשכה והן טהורין • ואע"ג דג' לוגין מים שאובין פוסלין את המקוה • השאיבה כשרה כשהיא דרך המשכה והיה שם בראשונה רוב שיעור מקוה שהוא כ"א סאין מי גשמים • וחיינו לפי חשבון • דאין השאובים פוסלים המקוה כשהן דרך המשכה • אלא אם כן הן עשרים סאים

מים שאובים •

אלא אם רוב שיעור מקום ממי גשמים. כך נראה פי' משנה זו. וקפירשתיה במס' תרומות פ' סאה תרומה. אבל בגמרא ה"פ. לפי חשבון כלים. שאין ג' לוגין מים שאובין פוסלים את המקום. אא"כ נפלו למקוה מג' כלים מו פחות. אבל אם נפלו מד' כלים. או יותר אינן פוסלים והיינו דקאמר ואין מים שאובים פוסלים את המקוה אלא לפי חשבון. שמחשבים הכלים שהיו נפלו ג' לוגין מים למקוה. ומוציא לותן אם הם שלשה כלים. או פחות פוסלים את המקוה. ואם מג' כלים ולמעלה אין פוסלים ותתני' רבי יוסף בן חוני היא דהוא סבר ג' לוגין שנפלו מיותר מג' כלים. אין פוסלין ואין הלכה: ה"ה אין מי חטאת נעשים מי חטאת אלא עם מתן אפר. בשעה שנותן את האפר נעשים מי חטאת והלכך בעינן שיהיו מים תחלה בכלי ואח"כ אפר. אבל נתן אפר תחלה ואח"כ מים. פסולי. דהא לא היו שם מים בשעת מתן אפר. כדי שיעשו מי חטאת. ותו לא מיעבדי מי חטאת. וקרא דכתיב (בפרשת פרה י"ט) ונתן עליו מים חיים. לא שיתן המים על האפר. דהא כתיב מים חיים אל כלי. דמשמע המים נתונים אל הכלי. ולא אל העפר. אלא ונתן עליו. להזיר שאחר שיתן העפר על המים יערב באצבעו יפה ויחזיר המים שתחתיו עליו: אין בית הפרס עושה בית הפרס שנחרש בה קבר. אם חזר וחרש בית הפרס ושדות שסביבותיו. לא. מחזקינן לשאר שדות כבית הפרס. ולומר שהחרישה הוליכה העצמות לשדות שסביבותיה. דקבר אחד לא עביד בית הפרס. אלא כל אותן שדה שאבד בה הקבר שאין ידוע היכן הוא. ואלא מעינה לכאן ולאותו דרך שרגילים בני הבקעה לחרוש שדותיהן. אם לחזרת ומערב. או לצון ודרוס. דשמא לאחד מב' ראשיה הוה הקבר ומשם נתגלגל העצם להוך אחד מן השדות שמכאן ומכאן. וכך שערו הכמים. דאלוה המעינה ראויות העצמות ליגלגל על ידי החריסה. טפי לא. ובמה אלא מעינה מאה אמה: ואין תרומה אחר תרומה. השותפים שתרמו. זה אחר זה. תרומת הראשון. אינה תרומה. דכיון שחזר השני ותרם גלי דעתיה דלא ניחא ליה בתרומת הראשון. וה"ל ראשון תורם שלא מדעת חברו. וכן השני. ותתני' רבי עקיבא היא. ואינה הלכה. אלא אם תרם הראשון כשיעור. דהיינו אחד מחמשים. אין תרומת השני תרומה. ואם

הא מסתם כתם לן תנא דמתני' כוותיה בספ"ג ממס' מקואות ומחלוקת בברייתא וכתם נמשנה. הלכה כסתם משנה. כמו שכבר כתבתי זה בהרבה מקומות. וכן שם לא כתבו הר"ב הרמב"ם שאינה הלכה. ובתוס' [ד"ה יב"ח] כתבו שהראב"ד פסק דהלכה כר"י בן חוני. ולא פירשו טעמו וג"ל ברור שזה הוא טעמו מדסתם לן תנא דמתניתין כוותיה. וסוב מצאתי שאף הרמב"ם בחבורו רפ"ה מהלכות מקואות. כתב ככתם דמקואות. וכן בפסק ג"כ טי"ד סי' ר"ח: ה"ה אין מי חטאת נעשין מי חטאת. אלא עם מתן אפר פי' הר"ב. בשעה שנותן את האפר נעשים מי חטאת. הלכך בעינן שיהיו מים תחלה בכלי ואח"כ אפר. אבל נתן אפר תחלה ואח"כ מים כפול וכו' וקרא דכתיב כו' לא שיתן כו'. דהא כתיב מים חיים אל כלי. גמרא. ומאי חזי. דאמר. סיפיה דקרא דוקא דלמא ריסא דקרא דוקא. פירש"י דאפר קודם למים. כדכתיב ונתן עליו מים. ואל כלי להכי אתא שתהא חיותו בכלי בלא ימלא בכלי אחר ויערס לכלי זה אלא זה יתן לתוך המעיין. ויקח המים לתוכו. ע"כ. לא מצית אמרת. תה מצינו בכל מקום מכשיר למעלה. פירש"י כגון בסוטה עפר למעלה שהוא המכשיר את המים לבדו. והוי דמעלה דמצוה להקדים המים. כדכתיב ומן העפר וגו'. אף כאן מכשיר למעלה. ע"כ. ועוד דרשו מדרש זה בפ"ב דסוטה דף י"ו ע"ב. ונפלאתי הפלא וכלא תרין פלאין על שאבדה הבקיאות דבשתי המסכתות. מבעלי התוס' במסכת יומא פ"ל ד"מ"ג (ד"ה הכל). שנדחקו ליישב פי' הכתוב דונתן עליו ל"ש עליו בסביבו. ובפרק לולב הגזול דף ל"ז ע"ב. הביאו התוס' עצמה למימרא זו (ד"ה אמאי). משתי אלו המסכתות: אפר והר"ב שכתב תרי זמני עפר. גם הוא נכון שכן כתוב (בפרשת בר' י"ט) ומעפר שרפת החטאת: אין בית הפרס עושה בית הפרס. פי' הר"ב שדה שנחרש בה קבר. אם חזר וחרש וכו'. דקבר אחד לא עביד בית הפרס. אלא כל אותה שדה שאבד בה הקבר. שאין ידוע היכן הוא ואלא מעינה כו'. ובגמרא עד כמה אמר רב דימי אלא שדות ושתי מעינות. ופירש"י. אותה שדה שהקבר בה ממלה מולה. דלא ידעינן בלא' מקום ממנה היה הקבר. ומ"ש הר"ב עוש"אלא מעינה לכל לד דשמא לא' מב' ראשיה הקבר [ה"ה] ומשם הלך לאות שדה חברת אלא מעינה כו'. ע"כ. ופליאה היא בעיני דהא תנן במס' ג' פי"ו דאהלות. החורש משדה שאבד הקבר בתוכה. אינו עושה בית הפרס. ופי' הר"ב. דה"ל ספק ספקא שמא לא חרש שתא לא הוליך ממנה עצם. ע"כ. וכן שם בראש הפרק כתב הר"ב אלא המעינה של החריסה ממקום הקבר שהתחיל לחרוש בו כו'. וכיולא בזה גם כו לשונו בספ"ז דנדה. ומצאתי בפי' הר"ש שם פי"ז דאהלות משנה ב' שהביאה לשון רש"י. וכתב עליו וז"ל ולא דמי לחורש משדה שאבד בה קבר דקתני בסמוך דאינו עושה בית הפרס. דהכא בחורש כל השדה. והתם בשלא חרש מכולה שדה דהויא ספק ספקא. ומיהו קשה דאתני ספק ספקא היא. ולשדה שבמזרח ה"ל למדוד מראש בית הפרס שבמערב דשמא שם היה הקבר. ואת"ל שהיה בראשו שבמזרח שמא לא גילגל עצם עד כאן וזכן בשדה שבמערב. ונראה לפרש דלשלש השדות בין כונס שתי מעינו' קאמר והקבר היה באמצעו של אמצעי. ולא אשמועינן רב דימי מידי דלא אשמועינן מתני' כלומר רבי יהושע דבאהלו. ולא בא אלא ליישב לשון בית הפרס (שעמים עושה בי' הפרס דקאמר ר' יהושע התם) דמשמע שזה שהוא בית הפרס עושה שאצלו בית הפרס ע"כ. והיינו כפי' הר"ב דרפי"ז דאהלו: ולא תרומה אחר תרומה. פי' הר"ב. השותפין שתרמו זה אחר זה תרומת הראשון אינה תרומה וכו'. וכן השני.

ה"ה אין מי חטאת נעשין מי חטאת. אלא עם מתן אפר. אין בית הפרס עושה בית הפרס. ולא תרומה אחר תרומה

הל"צ

וכך פירש"י. דהא סתמה קתני תרומה. והתוס' הקשו וכתבו דלא נהירא דאין זה כיון ולא תמורה אחר תמורה דהתם הראשון תמורה והשני איננו תמורה. וכך נראה לפרש כמו כן הכא דהראשון תרומה ולא השני ע"כ. ונריך לפר' אין תרומת שניהם תרומה. כלומר אלא תרומת הראשון בלבד וע"עוד בסמוך ומ"ש הר"ב ז"ומתני ר"ע היא גמ' מתני' מני ר"ע היא דתנן השותפין שתרמו זה אחר זה ר"ל תרומ' שניה' תרומ'. ר"ע אין תרומת שניהם תרומה. והא דבמסכת ב' פ"ג דתרומת. תנן פלג' יא ר"ע אומר תרומת שניהם תרומ' כבר כתב שם הר"ש. דאלף בדרכאות הן. אבל הכי מתרגים לפי פירושם. דבשמעתין מיירי בשנתנו רשות זה לזה לתרוס. ומש"ה תרומת הראשון תרומה לר"עקיבא. שהרי מדעת חברו תרס. והשני איננו כלום דנתן לחברו רשות לתרוס. וכבר תרס ור"ל שבר דתרומת שניה תרומה דגלי אדעתייהו דכל חד דלא ניחא ליה בתרומת חברו. אבל התם בשלא נתנו רשות זה לזה לתרוס. הלכך כל חד אדעתיה דנפשיה תרס חלקו. לפיכך תרומת שניהם תרומה מקלת. ע"כ. (ועיין בפי' הר"ב שם) ול"ל לדדהו דגרסינ' בגמ' דתניא וכן צריך לתקן בדבריהם בדבור שקודם לזה שהעתיקו דתנן ול"ל דתניא. ומ"ש הר"ב. ואם לא תרס הראשון אלא בעין רעה כו'. וכ"כ רש"י. וה"ה איסכא נמי. וכן נראה מלשון הר"ב והר"ש דבמסכת תרומות. ומ"ש הר"ב. תרומת השני תרומה כדתנן התם. וכלומר דאף תרומת השני תרומה. דאין לפר' דתרומת השני דוקא תרומה ולא הראשון. דאמר אולמיה דהאי מהאי. וכ"כ הכ"מ בפ"ד מהלכות תרומות: רבי יהודה אומר הולד עושה תמורה. כתב הר"ב. דאמר קרא יהיה לרבות את הולד ורבנן סברי יהיה לרבות שונג כמזיד כו'. דגבי קדשים לא קדיש. משום דהוי הקדש בטעות רש"י. כדתנן רפ"ה דנזיר. וע"ש. ועיין ס"פ דלקמן: קרבנות בדק הבית. אבל בגמרא גרס קדשי. וכן העתיק רש"י והר"ב. ומ"מ יש לייסב גי' הספר הרמב"ם דהא מודו רבנן דהרבן ה' אקרו (כדפי' הר"ב לקמן) ויותר נראה בעיני לומר דלגי' זו כולו מתני' ר"ש היא. כמו שכתב רש"י בלשון אחר. דבמתני' ליכא פלוגתא אלא כולה ר"ש. ודקתני קדשי בדק הבית איגנוסין תמורה לאו מקרבן נפקא. אלא ר"ש קאמר לה והדר מפר' טעמ' ע"כ. ותדע שכן הו' דע הרמב"ם שהרי העתיק גם טעמו של ר"ש ש"מ דס"ל דליכ' פלוגתא במתני' וניחא נמי לפי' זה דברסי' אמר ר"ש ולא ר"ש אומר. ומיהו אע"ג דבסיפא איכא חולק מ"מ בהא דתנן שנאמר לא ימי' אותו ימי' עושה תמורה כו' פליג. ודרים טעמא אחרינא. אלא מסוס דלענין דינא. גם בזה אין מחלוקת ביניהן (דהא אין ממירין אלא בשלהם כדתנן בר"פ. ממילא כי ממעטינן קרבנות לבור. אמעטו הבורסאין ממירי. דדומק לומר דקרא מיירי כשאמר הבור כל הרוצה להמיר ימיר דכה"ג חייל תמורה ביחיד כמ"ש שם. שפיר קתני ליה בלשון אמר ר"ש. וא"כ ס"ל דלפי' הר"ב ג"כ אין מחלוקת. אלא במשמעות דורשין. ולא בעיקר הדין: אמר ר"ש והלא כו'. כתב הר"ב ר"ש ס"ל דקדשי בדק הבית מקרי קרבן כו'. כדפי' הר"ב לקמן בד"ה יצאו וכו': ולמה יצא. פי' הר"ב. דכתיב גבי מעשר יומירנו ואם המר ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קדש: להקיש אליו מה מעשר כו' ובברייתא מפרש דמאן דפליג אדר' שמעון דרים לדון בתמורת שור ובתמורת גופו. דאי לא כתביה. ס"א לא עביד תמורה. דכיון שנתנו שמו שאם קרא לאחד

עשר עשירי

דקרב

"ולא תמור' עוש' תמורה. ולא הולד עושה תמור'. ר"י אומ' הול' עוש' תמורה. אמרו לו הקד' עוש' תמורה. ולא הול' (ול' תמיר' גמ' ל"ג) עוש' גמ' עושין תמור'. ן' העופו' והמנח' אינן עושין תמורה. שלא נאמ' אא בבהמ' הצבו' והשותפים אינן עושים תמורה. שנאמר (ויקרא כ"ז) לא ימיר אותו. יחיד עושה תמורה. לא הצבור ולא השותפים עושים תמור'. (גמ' קדשי) קרבנות בד' הבי'. אינן עושין תמורה. אמר רבי שמעון. והלא המעש' בבל' הי' ולמ' יצא. גמ' לימ' לד' להקיש אליו. מה מעשר קרבן יחיד. יצאו קרבנות צבור. מה מעשר קרבן מזבח. יצאו קרבנות בדק הבית:

פרקב

ואם לא תרס הראשון אלא בעין רעה כגון שתרס אחד מששים ותרומת השני תרומה: ואין תמורה עוש' תמורה. דאמר קרא תמורתו יהיה קדש. ולא תמורת תמורתו: ולא הולד עושה תמורה. דאמר קרא והיה הוא. ולא הולד: רבי יהודה אומר הולד עושה תמורה. דאמר קרא יהיה לרבות הולד. ורבנן סברי יהיה לרבות שונג כמזיד. ואם סבור להמיר שחור והמיר את הלבן. דגבי קדשים לא קדיש. משום דהוי הקדש בטעות וגבי תמורה קדיש. והלכה כחכמים. ומיהו אע"ג דאין תמורה עושה תמורה. קיימא לן תמירין ותמירין בבהמה ח'. ואפי' כמה בהמות על בהמה אחת של הקדש בין בבת אחת בין בה אחר זה. כולן תמורה: ו אלא נאמר אלא בבהמה. ואם התיר ימיר בהמה בבהמה: קדשי בדק הבית אין עושין תמור'. דגבי תמורה כתיב קרבן. וקדשי בדק הבית לא אקרי קרבן: אמר ר"ש והלא המעשר בכלל היה. ר"ש סב ר"ל לקדשי בד' הבי' אקרו קרבן הלכ' לא נפקא לן דלא עבדי תמור'. אלא מהכ' והלא מעש' בכלל הי' בכלל כל הקדשי' דעבדי תמור' ולמ' ל' דכתי' בדידי' דעוש' תמורה. דכתיב גבי מעשר לא יבקר בין טוב לרע. ולא ימירנו. מה מעשר קרבן יחיד ועושה תמורה. אף כל קרבן יחיד עושה תמורה: יצאו קרבנו' צבור והשותפין דמעשר ליתיה בשותפו' כדאתינן בפרק בתרא דבכורות דאכ"ו ויהי' לך ול' שלו שותפות: יצאו קרבנות בדק הבית דאע"ג דאקרו קרבן כדכתיב (במדבר ל"א) ונקרב את קרבן ה' אינם אסר מלא כלי זהב. אינו קרבן תזבח כמעשר. ורבנן דאמרי לעיל קדשי בדק הבי' לא אקרו קרבן סברי נמי דקרבן ה' אקרו.

קרבן

קרבן לה' לא אקרו כשאר קרבנות מזבח :

פ"ב יש בקרבנו היחי' כו' . וקרבנות הצבור אין מהגיס שלא בזכרי' דרובן עולו ועיל' זכר הוא ואין תביאין שלמי' שלא בבני עדר' ד' כ' הן ואחטאת שלהן נמי כתיב בכלהו שעיר חטאת אחד: קרבנו היחיד חייבין באחריותן כלומ' יש מאותן שקבוע להן זמן . שאפי' עבר זמנן חייב להקריב . כגון מולי' ולדת וקרבנו' מלור . אם עבר שתיני שלו יכו' להקרו' לאח' זמן ואב' קרבנו' צבור שיש להם זמן . אם עבר זמנן בטל קרבנו' : משקרב הזבח . שאם קרב הזבח בזמנו . ולא קרבו נסכיו עמו חייבין להקריבם . אפילו מכאן ועד עשרה ימים . דכתיב בפרשת פיחם בכולהו ומנחת' ונסכיהם לפרים לומר לך מנחתם ונסכיהם של קרבנות צבור . קרבים אפילו בלילה . ואפילו לאחר . אם קרבו הקרבן בזמנו ולא נזדמנו להם מנחות ונסכים מקריבין אותן כשנזדמנו להן אפילו לאחר כמה ימים : חביתי כהן גדול דוחין שב' וטומאה' דכתיב בהו מנח' תמי' . הרי לך כמנחת של תמידין שדוחה שבת וטומאה . דבתמי' כתיב במועדו' ואמרינן במועדו . אף בשבת אף בטומאה' שאי' הו' הכהני' טמאי' עושי' אותו בטומאה: ופ"ה כ' . פרו של כ"ג: שלא שזמנן קבוע . כלומר אין העשם תלוי . אלא בקביעות הזמן . דכל קרבן שזמנו . קבוע . ואם עבר הזמן אין לו תשלומים . דוחה שבת וטומאה והלכה כרבי מאיר : ב חטאת היחיד שכפרו בעליו שאבדה ונתכפר באחרת . ואח"כ נמצאת הראשונה: של צבור . שכפרו באחרת אינן מתו" דחטאות המתות הלכה למשה מסיני היא . וס"ל לת"ק דליחיד גמירי ולא לשל צבור : רבי יהודה אומר ימותו . דנשל צבור נמי גמירי : אמר ר"ש מה מצינו : כלו' קי"ל ה' חטאות מתות . שמתו בעליה . ושכפרו בעליה באחרת . ושעברה שנתה . ולד חטאת . ותמורת חטאת . וכי היכי דתלת מנייהו לאו בצבור גמירי דהא לא משכחת להו בקרבנות צבור ולד חטאת לא משכחת לה בצבור . שאין חטאת נקבה בצבור . ותמורת חטאת נמי . אין קרבן צבור עושה תמורה . ושמתו בעליה אין צבור מתים : אף

דקרב שלמי' כדתנן בשלמי בכורות דף ס"א ע"א שאינן בא חדושו כיון שיש מן הכל לדון בדבר חדש להכי אצטרי' לתכא' בהדיא גבי מעשר לא ימירנו :

פ"ב שקרבנות

פ"ב יש בקרבנו היחי' מה שאין בקרבנו' . הצבו' יש בקרבנו הצבו' מה שאין בקרבנו היחי' . שקרבנו היחי' עושי' תמורה . וקרבנות הצבור אינם עושי' תמורה . קרבנות היחיד נוהגין בזכרים ובנקבות . וקרבנות צבור אין נוהגין אלא בזכרים . קרבנות היחיד חייבין באחריותן ובאחריו' נסכיהם . וקרבנות הצבור אין חייבין (לא גמ' ל"ג) באחריותן ולא באחריו' נסכיהן . אבל חייבין ס"א באחריו' נסכיהן משקרב הזבח . יש בקרבנות הצבור מה שאין בקרבנות היחיד . שקרבנות הצבור דוחין את השבת ואת הטומאה . וקרבנות היחיד . אינן דוחים לא את השבת ולא את הטומאה . אמר ר"מ והלא חביתי כו"ג גדול ופר י"ה . קרבן יחיד . ודוחין את השבת ואת הטומאה . אלא שזמנן קבוע : ב חטא היחי' שכפרו (גמ' הבעלי' מתה) בעליו מתו' ישל צבו' (גמ' אינה מתה אינן מתות ר"י אומ' יומתו . אר"ש מה מצינו בולד חטאת ובתמורת חטאת ובחטאת שמתו בעליה . ביחיד דברים אמורים אבל

היחי' עושי' תמור' . מפר' בגמ' בעיק' זביח' (הקל' ראשון רש"י) קתני . דה' תמור' דקרבן יחיד ואינ' עושה תמור' . ול' דקרבן יחי' ואינו עושה תמור' . ושוקמי דקרבן יחי' ואינה עושה תמורה (כדמתנינן לכולהו הכי') בפ"ק) שלא נמי לאו בר זביח הוא . דנמלק ולא נשח: קרבנות היחי' חייבי' באחריותן לשון הר"ב כלומ' יש מאותן שקבוע להן זמן כו' וכן לשון רש"י ס שקבו' להם זמן ואם עב' זמנן אין חייבים באחריותן: חביתי כ"ג ופר יה"כ . שלא יש בקרבנות היחיד קאמרינן ולא כל קרבנות היחיד . וכן פסק הרמב"ם בפ"א מהלכו' הקרבנו' . והיינו טעמ' דר"מ לא מוקיב הכי' ומ"ש הר"ב' קרבנו' צבו' . שיש להם זמן וכן ל' רש"י ולאפוקי פר ס הוריות ו' הבא על המלכות . ושעירי ע"ז : ובאחריות נסכיה' כלומ' היין והסלת . וכמ"ש במשנ"ג פ"ד דזבחי' והיינו דבסמו' מפר' הר"ב מנחות ונסכיהם . וכדכתב קרא דילפי' מניה [ומנחת' ונסכיה']: אינן חייבים לא באחריותן וכו' דת"ל דבר יום מלמד שכל היום כשר למוספים ביומו מלמד שאם עבר היום ולא הביאן . אינו חייב

ד' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' טו
ה' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ו' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ז' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ח' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ט' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
י' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
יא' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
יב' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
יג' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
יד' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
טו' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
טז' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
יז' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
יח' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
יט' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
כ' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
כא' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
כב' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
כג' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
כד' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
כה' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
כו' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
כז' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
כח' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
כט' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ל' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
לא' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
לב' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
לג' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
לד' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
לה' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
לו' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
לז' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
לח' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
לט' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
מ' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
מא' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
מב' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
מג' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
מד' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
מה' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
מו' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
מז' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
מח' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
מט' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
נ' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
נא' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
נב' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
נג' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
נד' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
נה' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
נו' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
נז' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
נח' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
נט' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ס' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
סא' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
סב' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
סג' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
סד' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
סה' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
סו' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
סז' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
סח' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
סט' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ע' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
עא' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
עב' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
עג' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
עד' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
עה' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
עו' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
עז' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
עח' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
עט' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
פ' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
פא' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
פב' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
פג' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
פד' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
פה' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
פו' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
פז' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
פח' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
פט' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
צ' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
צא' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
צב' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
צג' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
צד' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
צה' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
צו' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
צז' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
צח' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
צט' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ק' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
קא' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
קב' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
קג' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
קד' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
קה' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
קו' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
קז' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
קח' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
קט' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ר' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רא' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רב' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רג' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רד' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רה' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רו' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רז' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רח' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רט' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רי' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ריא' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ריב' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ריג' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ריד' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רטו' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רטז' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רטח' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רטט' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ריא' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ריב' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ריג' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ריד' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ריה' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ריו' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ריז' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ריח' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
ריט' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רכ' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רכא' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רכב' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רכג' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רכד' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רכה' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רכו' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רכז' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רכח' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רכט' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט
רל' מיי' פ"ל מה' מעשה הקרבנו' הלכ' ט

בחטאת . גמ': משקרב הזבח . פי' הר"ב אפילו מכאן ועד עשרה ימים . עיין מ"ש במשנה ג' פ"ד דזבחים . ומ"ש הר"ב . ונסכיהם של צבור קרבי' אפילו בלילה עיין בספ"ב דמעילה : שקרבנות הצבור דוחין את השבת ואת הטומאה . עיין במשנה ד' פ"ז דפסחים : אמר ר"מ והלא חביתי כ"ג ופר יה"כ . ואין בהן אכילה . ולכך לא תנן להו בהדי חטאת דבריש הבאים בטומאה . דתנן התם בפסחים . מ"ש הר"ב . והלכה כר"מ . והרמב"ם כתב והטעם שנתן ר"מ הוא טעם אחיתי וסגור . ואין חולק זה . ע"כ . נראה מדבריו דת"ק נמי ס"ל הכי בחביתי כ"ג ופריה"כ . אלא דלא נחית לטעמא כדנחית ר"מ . וא"כ בעיקרא דדינא . אין בין ר"מ לת"ק . ולא כלום . ולפיכך לא דק הר"ב . דמ"ש הלכה כר"מ . כיון דלענין הדין תרוייהו שוים ומה שייך לפסוק הלכה לענין הטעם : ב שכפרו בעליו . וכן העתיק הר"ב וקשיא דמכנה לחטאות בלשון זכר . אבל בס"א שכפרו הבעליה וכן העתיקו רש"י והרמב"ם : רבי שמעון אומר מה מצינו וכו' פי' הר"ב . וכי היכי דתלת מנייהו לאו בצבור גמירי ס' .

דכ' חמ' חטאות נשנו בחד שיטה ונשתכחו בימי אבלו של משה
לו בימי לו בלבו: ג עיין כיולא בו בסו עדיו ובפר דלקמן משנה
ג) וכיון דאינו בהו דל' אפשר להיו בלבו כולהו נמוקבינו בלמו
בלבו ולי' למפר וכי דנין אפשר משא"א כדאית בגמ: אבל לא
בלבו פי' הר"ב ומתוך בעליה. אין
לבור מתים. יליפין לה בגמרא
משעירי רגלים ורשי חדשים.
דאמר רחמנא איתיבהו מתרומת
הלשכה. ודלא מתו מרייהו דהני
זוזי. אלא לאו ש"מ אין הלבור
מתים: ג ומקדישים אברים
ועוברים אבל לא ממירים. כתב
הר"ב. דבהמה בבהמה כתיב.
וכן פירש"י. ולא דייקי דהאיעובר
קרי בהמה ברפ"ד דחולין.
כמ"ש הר"ב. אלא מסקינא דר"ש
וכמ"ש כבר בפ"ק משנה ג':
רבי יוסי בר' יהודה אומר
עשה שוגג כמזיד בתמורה.
פי' הר"ב קדוש ולוקה כו'. אבל
בכה"ג לקדשי אם בעל מום הוא.
דקי"ל דיתקדש בעל מום למזבח.
שהוא לוקה. כדפי' הר"ב ספ"ח
דמנחות. ומ"ש הר"ב דהקדש
טעות אינו הקדש ברפ"ה דנזיר
ומ"ש הר"ב דהלכה כר"י. בר"י
הרמב"ם ז"ל לתמו' דכפ"ק משנ"ה מפר' דר"י מוקי יהיה. לולד
קדשי שעשה תמורה. ולא אתפרש בגמ' בכלל דר"י מייתי ליה לשוגג
כמזיד מקרא אחרינא ש"מ דלדידיה לא אתרבי שוגג כמזי'.
וקיימנו נמי דתנן ר"י ברבי יהודה אומר בלשון פלוגתא. ורשיתי
בכ"מ ריש הלכו' תמורה. שהביא לשון הרמב"ם. והלכ' כר"י ברבי
יהודה ואין חולק עליו. וכתב ואני אומר. אפילו אם היה מצא
מי שחולק עליו הלכתא כוותיה דרבי יוסי בר' יהודה מדאיפלגו
אמוראי אליביה. ועוד דאמרינן בפ"ק. גבי הא דתנן ר"י אומר
כולד עושה תמורה. ורבנן הויה לרבות שוגג כמזיד. אלמא
רבנן הכי ס"ל. ע"כ:

רבי אלעזר אומר הכלאים והסרפה כו'. עיין מ"ש במשנה
ד' פ' בתרא דבכורות. ומ"ש הר"ב. ולא דמו לבעל
מום. דיש במינו קרבן. אבל הכא אין במינו קרבן. ויונא
דוכן לא חשיב ליה. מין שאר בהמות. רש"י מאי אמרת
טרפה איכא במינה. לא דמיא לבעל מום (ומשיב כמאמר
דדמיא לה במלתא אחריתא) בהמה טמאה אסורה באכילה וטרפה אסורה באכילה לאפוקי בעל מום דמותר באכילה. גמ'.
ומ"ש הר"ב דהלכה כר"א דליכא מאן דפליג עליה. וכ"כ הרמב"ם וזה שכחן פלוגתא. ואין חולק. כמ"ש
בפ' בתרא דבכורים. ורשיתי להכ"מ שכתב בסוף פ"א מה"ת. וק"ל שבתוספתא תני לתנ"ק עושין תמורה. וי"ל שמאחר
שבמשנתינו לא הזכירו כן משמע דסבר תנא דתתני דליתא להאי תוספתא. ע"כ:

פרק ג וולד שלמים ותמורתיהן. יליף לה בגמ'. מדהת"ל גבי שלמים. אם מן הבקר הוא מקריב ווד. אם זכר אם
נקבה. למה לי. זכר לרבות את הולד. דולד לשון זכר משמע נקבה לרבות את התמורה. דת"ר לשון נקבה
משמע. וכתבו התוס' ואע"ג דכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קדש אנטריך קרא לרבויי דקדבה. ואי"ב ומ"ש הכא דאנטריך
לרבויי דקדב. וגבי
בכור

אבל לא בצבו. אף שכפרו הבעלי' ושעברה
(גמ' שנת' וכל"ל) שנתן ביחי' דברי אמורי' אב'
ל' בצבו: ג חומ' בקדשי מבתמיר ובתמור'
מבקדשי. שקדשי עושי תמור' ואין תמור'
עושה תמורה. הצבור והשותפין
מקדישים. אבל לא ממירים. ומקדישים
אברים ועוברים. אבל לא ממירים. חומר
בתמור'. גמ' מבקדשים שהקדוש חל על בעל
מום קבוע. ואינה יוצאה לחולין. להגזז
ולהעבד. רבי יוסי ברבי יהודה אומר.
עשה שוגג כמזיד. בתמורה. ולא עשה
שוגג כמזיד. במוקדשי. רבי אליעזר אומר
הכלאים והטרפה ויוצא דופן. טומטום
ואנדרוגינוס. לא קדשים ולא מקדישים:

פרק ג אלו קדשים. שולדותיהן
ותמורותיהן ביוצא בהן.
ולד שלמים ותמורתן. וולדן
טעו אינו הקד: הכלאי. הכ' מתי' ורחל: לא קדשי. בתמורה.
ואע"ג דתמורה חלה קדושתה על בעל מום קבוע. אינה חלה
על אלו: ולא מקדישם אחרים. אם קדשים הם.
וטרפה מסכחת לה שהיא קדושה. כגון שהקדיש בהמה
ואח"כ נטרפה. וכזו הוצרך לומר. דאע"פ שקדושה היא
אין עושין תמורה. אבל כלאים וטומטום ואנדרוגינוס מתחלת
בריאתן נתקלקלו. ואי אתה מוצא בהן קדושה. אלא בולדי
קדשים שקדשה אמם קודם שנתעברה ונשתעברה ונולדו קדשים
דיר' אמן הן ובהן הוצרך לומ' דאין עושין תמורה ואליב' דר"י
דאמר בשאר ולד קדשים עושה תמורה אולא דמו לבעל מום דיש
במינו קרבן. אבל הכא אין במינו קרבן וחשיבי כבהמה טמאה:
שאינה עושה תמורה. וכרבי יוסי בר' יהודה ורבי אליעזר
קיימא לן. דליכא מאן דפליג עליהו בהא:

פרק ג אלו קדשים. בגמרא פריך כיון דתני וולדן
וולד

א טז:
ב חיי' פ"ג
סה' תמורה
הל' ו
ג חיי' פ"ג
סמ' מעשה הל'
ט ות"ר פ"ב סה'
תת רס הל' ט'
והל' יג
ה חיי' פט"ו
סה' מעשה ק
הל' ח
ו סמ הלכה ב
ז ז:
ח נזכרים יט:
חיי' פ"א מה'
תמורה הל' יז
ט חיי' פ"ג
סמ הל' ה
י חיי' סמ פ"ח
הל' ב
יא חיי' פ"ח
סה' מעילה הל' ג
יב יח:
יג בכורות סה:
חיי' פ"ח סה'
תמורה הל' יז
יד יז:
טו חיי' פ"ד סמ
הל' ח

ולדן ולדן • עד סוף העולם ל"ל • משום דשמעיה תנא דידן לרבי אליעזר דא"ר לקמן ולד שלמים לא יקרב שלמים • משום הכי תנא ולד ולדן עד סוף העולם • כלומר לא מבעיא בולדן דלא מודינא לך אלא אפי' עד סוף העולם לא מודינא לך : ולד שלמים לא יקרב שלמים • אלא כונסו לכיפה ומת • מדרבנן משום גזירה דאי אמר' ולד שלמי' יש לו תקנה אתי לשהויי' לאם עד שתלד • ויגדל עדריס מן הולדו' • ואתו בהו לידי גיזה ועבודה : לא נחלקו פל ולד ולד שלמים • מודים חכמים לרבי אליעזר בולד ולד שלמים דלא יקרב שמתשבתו נכרת מתוך מעש דל דל עדרים בעי ובסיק ההלכה כת"ק שולד ולד ולדן עד סוף העולם הרי אלו כשלמים : העיד רבי יהושע' וכו' דלא כרבי אליעזר ועדו' זה אמת והלכה : ואכלנו ולדה שלמי' בחג • בחג הסכותו' קאמר שאם היה ממתין ומנסה בחג הסכו' ממנא עובר בעשה בעאמר (דברים י"ב) ובאת שמה והבאת' שמה דמשמע ברגל ראשון שתבו' שמה הביא כל נדר ס שעליך • מיהו בלאו דלא תאחר אינו עובר עד שיעברו עליו שלש רגלים : ב הרי אלו כתודה • אמוריהן קרבים על גבי המזבח • והבשר נאכל ליום ולילה : ובלבד שאינן טעונים לחם • דכתיב על לחם התודה התודה עלמה טעונה לחם ולא ולדה ותמורתה טעונו' לחם : תמור' עולה • כגון המיר זכר בעולה : וולד תמורתה • כגון המיר נקבה בעולה דנקבה מתקדש בתמור' עולה • וולדה התמורה זכר : ג ויביא בדמיו עולה • ורישא דקתני • הרי אלו כעולה גבי ולד של תמורה • משום דהקדש ראשון שבאו אלו כלם מכחו • הוא קרב דזכר הא אכל הכא במפרים נקבה לעולה הקדש ראשון שכלם באים מכחו נקבה היא ואינה קריבה • הלכך אינה כעולה אלא ימכר ויביא בדמיו עולה : המפרים

ולדן וולד ולדן עד סוף העולם • הרי אלו בשלמים יוטעונים סמיכה ונסכים והנופה והזזה ושוק • ר"א אומר ולד שלמי' לא יקרב שלמים יוחב"א יקרב • אמר ר"ש לא נחלקו על ולד ולד שלמי' • ועל ולד ולד תמור' שלא יקרב יועל מה נחלקו • על הולד • שר"א אומ' לא יקרב • וחב"א יקרב העיד ר' יהושע' פפיים על ולד שלמים ס"א שיקרב שלמים) א"ר פפיים אני מעיד שהיתה לנו פרה זבחי שלמים ואכלנוה בפסח • ואכלנו ולדה שלמים בחג : ב ולד תודה ותמורתה • וולדן וולד ולדן עד סוף העולם • הרי אלו בתודה • ובלבד שאינן טעונים לחם • תמורת עולה (ס"א וולד תמורת) ולד תמורה • ולדן וולד ולדן עד סוף העולם הרי אלו כעולה • וטעונין הפשט ונתוח וכליל לאישים : ג המפריש נקבה לעולה וילדה זכר • ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו עולה הרבי [נ"ל אליעזר] אליעזר אומר הוא עצמו יקרב עולה • המפריש

בכור ומעשר • כתיב הס • דמומעטינן מיניה • הס ולא ולדן ולא תמורתן (לר' יהודה בסוף מסכ' בכורו' כמ"ש סס הר"ב) וי"ל אחרי שכתוב מיעוט גבי בכור ומעשר אלטריך הכא קרא לרבו' • ע"כ : ולדן ר"ל ולדי שלמים • ולדי תמורת שלמים הרמב"ם : עד סוף העולם • כתב הר"ב • משום דשמעיה תנא דידן לר"א כו' אלא אפילו עד סוף העולם • ובריש מסכ' יבמו' • לא דייק • כיון דתנא צרותיהן וצרות צרותיהן עד סוף העולם למה לי • דפסיטא דכולהו צריכי למתני דלא הל"ל דפטרי צרות וצרות דצרות • אי לאו דתנא להו לכולהו • ואי"ת ולתני עד סוף העולם • ולא לתני ולדן וולד ולדן וי"ל דון אף זו קתני סכן דרך מסנה לסנוי הכי • ותימה דבריש פ"ט דכתובו' מצריכים לתרוייהו (כמ"ש סס) וי"ל דהתם בליסג' הכתוב בסטר דייקי • דאין לכתוב בסטר דבר שאינו צרי' אבל בליסגא דמתני' ליכא למידק כולי האי • תוספו' : לא יקרב • כתב הר"ב • משום גזירה כו' ויגדל כו' ואתי לידי גיזה ועבודה וכפירש"י וכ"כ עוד הר"ב במסנה ו' פ"ז דעדיו' • וקשיא דתיפק ליה דמש"ה עוב' בעשה א"ע בכל תאחר כדלקמן • והרמב"ם מפרש סס וכאן • עובר על מה שאחר רחמנא (דברי' כ"ג) לא תאחר לשלמו : וחכמים אומרים יקרב • נ"ע חכמים היינו ת"ק • תוספו' • וכלומר לתנא דפליג אדר' שמעון דמשמע דבדידיה נחלקו ר"א וחכמים על ולד ולד : ואכלנו ולדה שלמים בחג • פי' הר"ב • בחג הסכותו' קאמר שאם היה ממתין ומנסה לחג הסוכו' • דהוא חג סתמא וטעמא פרישי' במסנה ב' פ"ק דר"ה והכא דלפי האמת קרי לסכותו' חג סתמא • דכלומר חג הסמוך • ומ"ש הר"ב • שאם היה ממתין לחג הסוכו' ממנא עובר בעשה • פירש"י • דבשלמא בפסח • לא אקרביה דאימור מחוסר זמן הוה דמולד בפסח ועבר הרגל קוד' שימלאו לו שבעת ימים • ע"כ • והכי איתא בגמרא פ"ק דר"ה דף י"מ ש הר"ב דבלאו אינו עובר עד שיעברו עליו ג' רגלים מפורש בריש ר"ה : ב ולד תודה ותמורתה וכו' • עיין עוד מזה במסנה ד' פ"ו דמנחות : הרי אלו כתודה • דת"ר מניין לרבו' תמורו' וכו' ת"ל (ויקרא ו') אם על תודה : ובלבד שאין טעונו' לחם • כ' הר"ב דכתיב על לחם התודה כו' • כתו מסניו סס במנחו' וע"ש : תמורת עולה • כ' הר"ב • כגון המיר זכר בעולה • וכן פירש"י • דאלו נקבה ירעה כו' • כהנהו דלקמן וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מה"ת : ולד תמורה • וכן העתיק רש"י וכם א תמורתה • וכן העתיק הר"ב ומע"ש שמנא עולה הוא והל"ל תמורתו ליתא דעולה עצמו לשון נקבה • כד"א (שם א') והפשיט את העולה ונתח אותה לנתחיה • ומה שלאמר עולה הוא מוסב על הקרבן : הרי אלו כעולה • נ"ע דלא מייתי ליה גמרא מקרא • ובת"כ פרש' ויקרא מייתי דכל הפסולין יהו נוהגין בתמורה מאם עולה • ומינה דקריבה : ג רבי אליעזר ה"ג • ולא רבי אליעזר כגירס הספרים • דהא אוקמינן אדר"א דסיפא דאמר יביא בדמיהן עולו' ולעיל מיניה תנן רבי אליעזר אומר ימכר ויביא בדמיו עולה • ורבי אליעזר ביו"ד • הוא ר"א בן הורקנוס תלמיד רבי יוחנן בן זכאי שבימי החורבן •

רל"ג

ור' אלעזר בלא"ו ד הוא ר"א בן שמוע • שרגילו הקדוש לתל לפניו ורלוי להקדיש הקודש בזמן • הלכך ולחי דהוא דקדיש הוא ר"א ביו"ד • ועוד דטעמיה דבחטאת כאשם שמעינן ליה גמי בריש זבחים כך נ"ל: שיסתאב הר"ב לקמן • משום דכתיב כתב דפריך עליה בגמ' • ותמכר בלא מום • וליסגא דיסתאב מפורש בתקנה ט' פרק בתרא דמנחות: המפריש נקבה לאשם תרעה כו' • ובעולה מלתא דפסיק' • ורבותא דאשמועינן לעיל דאפילו ילדה זכר הראוי לעולה דירעה כו' וה"ג אשם שילדה זכר • שירעה • וכגמר' דאפי' ר"א דאמר יתמודה בה • דע"כ לא קאמר ר' אליעזר • אלא בעולה שילדה • דאיכא אם עולה על אמו (כמ"ש הר"ב לקמן בעולת העוף דתמות ותמכר' ו'וזכרות בבסמו' • ואין תמות וזכרות בעופות • כדפי' הר"ב במתנה ד' פ"ו) אבל באשם שילדה • דליכא אם אשם על אמו • אפילו ר"א מודה דלא קרב אשם • ומש"ה לא אצטריך תנא לאשמועי' • והרמב"ם בפ"ד מה"ת שבתב הפרים נקבה לאשמו וילד' תרעה היא ובנה כו' • לא שבך סוגה במשנה • דבפ"ד מה' פ סולי המוקדשים • העתיק כלשון עשנתינו • ומסייים בה וכן ולדה: ויביא בדמיה אשם • עיין מ"ש במתנה ז' פ"ט דפסחים: תמורת אשם וכו' כולן ירעו • לשון הר"ב דהלכה היא כל שבחטאת כו' • לשון רש"י • הלכתא גמירי לה • ואין לפרש הל"מ • מדר"א פליג • אלא כלו' דקבלה קבלו כך • וכמו שכתבתי בתשנה ג' פ"ק דזבחים • ובתשנה ב' פ"ב דסוטה • וכן ל' הרמב"ם • לפי שהמקובל בידם כל שבחטאת כו' • ומיהו לעיל דף י"ח מייתי לה לתתי' וכתב רש"י הל"מ הוא וי"ל דהלכה היתה תמורת אשם לא תקרב • ובזה מודה ר"א כל' רש"י שהעתיק לקמן בדבור אשם כו' ועיין בפרק דלעיל מסל' ב': רבי אליעזר אומר יתותון לשון הר"ב • דאית ליה לר"א כו' בריש מסכת זבחים רש"י: רבי אליעזר אומר יביא בדמיהן עולות • דעד כאן לא אמר ר"א הוא עצמו יקרב עולה (אלא גבי מפרים נקבה לעולה) דאיכא אם עולה על אמו • אבל גבי תמורת ולד אשם • דליכא אם (אשם) על אמו • מודה ר"א דבדמיו אין • הוא עצמו לא קרב • גמרא: עולות ל' הר"ב דמותרות לנדבת יחיד • והכי איתא בגמ' • ואמרו ליה מותרות לנדבת נבוך • וגרסה דפלוגתייהו במותרות דספ"ב דשקלי' • דר"א לא ס"ל דלנדבת נבור: אשם שמתו בעליו ונתכפרו וכו' • ר' אליעזר אומר יתותון • וגריכא דאי אשמועינן אשם שכפרו בעליו בהא קאמר"א יתותון • משום דגזר לאחר כפרה (שנתכפר בראשון) אמו לפני כפרה יביא בדמיה ג"כ עולה • פירש"י • קעביד איסורא דכל זמן שלא נתכפר קיימי דמים לאשם ע"כ • אבל גבי תמורת אשם ולד תמורתה • פירש"י דלאו להקרבה קיימא דהכי גמירי ליה • ע"כ • אימא מודה להו לרבנן • ואי אשמועינן התם • בהא קאמרי רבנן • אבל גבי אשם שנתכפרו אימא מודו לי' ר"א • צריכא:

המפריש נקבה לאשם • תרעה עד שתסתאב • ותמכר ויביא בדמיה אשמי אם קרב אשמו יפלו דמיה לנדבה • ר"ר"ש אומר תמכר שלא במום • תמורת אשם (ס"א ולד) תמורתה • יולדן וולד ולדן עד סוף העולם • ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה • ר"א אומ' יתותו • ור' אלעזר אומר יביא בדמיהן עולות: ד והלא אף הנדבה עולה היא • מה בין דברי ר"א לדברי חכמים • אלא בימן שהיא באה חובה • הוא סומך עליה ומביא עלי' נסכין ונסכיה משלו • ואם היה כהן • עבודתה ועורה שלו • ובזמן שהיא באה נדבה • אינו סומך עליה ואינו מביא עליה נסכין • ונסכיה משל צבור • אע"פ שהוא כהן • עבודת' • ועורה של אנשי משמר • ה תמורת הבכור והמעשר • יולדן

המפרשים נקבה לאשם • ואין אשם בא מן הנקבה: תרעה עד שתסתאב • עד שיפול בה מום • ובגמרא פריך ותמכר בלא מום דהואיל ולא חזיא למלתיה מום גמור הוא זה • ולא קדשה אלא לדמי ותמכר מיד ויבי' בדמי' אשם • ומפני הואיל ונתת לה קדוש' דמים נתתה לה דמי קדושת הגוף להא מלתא דבעיא מום: אם קרב אשמו • ואי לא צריך לאשם: יפלו דמיה לנדבה • בשופרות שבמקדש שמהן היו מוטלים להביא לנדבת צבור: תמכר שלא במום • דהואיל ולא חזיא לאשם • אין לך מום גדול מזה • ולא קדשה קדושת הגוף • ותמכר מיד ויביא בדמיה אשם • ואע"ג דגבי מפרים נקבה לעולה • לא פליג ר"ש דבעיא מום • התם הוא דאיכא אם עולה בנקבה דאשכחן עולת נקבה בעוף • אבל אשם נקבה לא מצינו • הלכך היינו מותה • ולא קדשה אלא לדמי • ואין הלכה כר"ש: תמורת אשם וכו' • כלן ירעו • דהלכה היא כל שבחטאת מתה באשם רועה ותמור' חטא' מתה: ימותו • דאית ליה לר"א לחטאת כאשם • מה בחטאת מתה אף אשם מתה: יביא בדמיהן עולות • דמותרות לנדבת יחיד אחד • ולא לנדבת צבור: אשם שמתו בעליו או שכפרו בעליו באחר • דבחטאת תמו' ובאשם תרע' עד שתסתאב: ד והלא אף הנדבה עול' • פרושי קתפרש מאי ביניהו: בזמן שהיה באה חוב' • שהיא מוטל' על היחיד להקריבה סומך עליה כו': ואם היה כהן • אותו שהפרים אשם ונתכפ' באחר ונתקו לראשון ברעייה • עבודתה ועורה של עולה הקריבה מדמי אותו אשם • שלו היא שהוא עצמו מקריבה ונוטל העור • ואפילו אינו מן המשמרה של אותה שבת: אינו סומך עליה • דנדבת צבור • אין בה סמיכה: ואע"פ שהוא כהן עבודתה ועורה לאנשי משמר שהרי של צבור היא • ואין כהן של משמר אחר רשאי להקריב • דכתיב (דברים י"ח) לבד ממכריו על האבות: מה שמכרו האבות זה לזה • טול אתה את שבתך • ואני אטול את שבתי • והלכה כדברי חכמים: ה הרי

ד עבודתה ועורה שלו • כתב הר"ב • ואפילו אינו מן המשמרה של אותה שבת • דהכי

"וולדן וולד וולדן עד סוף העולם · הרי אלו
בבכור ובמעשר · ויאכלו במומם לבעלים ·
מה בין הבכור והמעשר לבין כל הקדשים ·
שכל הקדשים נמברים באטלם · ונשחטין
באטלם · ונשקלין בליטרא · חוץ מן הבכור
ומן המעשר · ויש להן פדיון · ולתמורותיהן
פדיון · חוץ מן הבכור ומן המעשר · ובאים
מחוצה לארץ · גמ"ל · לארץ · חוץ מן הבכור
ומן המעשר אם באו תמימים יקרבו · ואם
בעלי מומין יאכלו במומן לבעלים · אמר ר'
שמעון מה הטעם · שהבכור והמעשר יש
להם פרנסה במקומן · ושאר כל הקדשים ·
אף על פי שנולד (להן) מום · הרי אלו
בקדושתן :

פרק ו ל ד · חטאת ותמורת חטאת ·
וחטאת שמתו בעליה ימותו
שעברה שנתה · ושאבדה ונמצאת בעלת
מום אם משכיפרו הבעלים תמות · ואינה
עושה תמורה · לא

ה הרי אלו בבכור וכמעשר · כקדושת בכור ומעשר בהמה · שאין נשחטים באטלם · דהיינו בשוק שמוכרין בו הבשר אפי' לאחר שנפל בהן מום ונפדו : חוץ מהבכור והמעשר · מפני שאין הגאה להקדש במכירה · דדמי בכור לבהן · ודמי מעשר לבעלי ומשום הגאה דדהו לא מזלזלינן בקדשים : ובאין מחוצה לארץ · לארץ חוץ מן הבכור ומן המעשר שאינן באים לכתחלה מח"ל · כדמפרש טעמא לקמן · אבל אם באו תמימים יקרבו : לבעלי בכור לכהן ומעשר לישראל : אר"ש מה טעם שהבכור והמעשר אינן באין מח"ל כשאר קדשי : שהבכור ומעשר · יש להם פרנס במקומן · יש להם תקנה במקומן שירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן לבעליהם : ושאר כל הקדשים · אע"פ שנפל בהו מום הרי הן בקדושתן וצריך אתה לפדותן ולהעלות דמיהן ולהקריבן · והואיל סופן להעלות דמיהן · יעלו הן עצמן ויקרבו · ופסק ההלכה דבכור ומעשר שעלו מח"ל תמימים לא יקרבו דכתיב (דברים יד) ואכלת לפני ה' אלהיך וגו' מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך · מיקום שאתה מעלה מעשר דגן אתה מעלה בכור · ומיקום שאין אתה מעלה מעשר דגן · אין אתה מעלה בכור · ומעשר בהמה נמי אתקש למעשר דגן :

פרק ו ל ד חטאת : שעברה שנתה · לא חזיא להקריבה חטאת · דבת שנתה כתיב · מיהו משום האי פסולא לחודיה איכא מתה · אלא תרעה עד שתסתאב עד דאיכא תרתי לריעותא : שעברה שנתה ואבדה · או שאבדה ונמצאת בעלת מום · והכי מתרץ למתני' בגמ' · דהאי ושאבדה דקתני · עולה לכהן ולכאן וה"ק שעברה שנתה ואבדה · ושאבדה ונמצאת בה מום : אם משכפרו הבעלים · אם לאחר שנמצאת ואת כפרו הבעלים באחרת תמות · ואפי' לרבנן דפליגי עליה דרבי לקמן בפרקין · ואמרי דאין חטאת מתה אלא שנמצאת לאח' שנתכפרו הבעלים · בהא מודו הואיל ואיכא תרתי לריעותא · דעברה שנתה ואבדה · או אבדה ונמצאת בעלת מום אבל אבד לחודה הואיל ונמצאת קודם דאי תנא גבי שעברה שנתה · ה"א התם הוא דמהניא ליה לאבדה להביא לידי מיתה) משום דלא חזיא לחלתא [אפי' קודם אבידה] אבל בעל מום דאי לא מומא חזיא · אימא לא תהני ליה אבדה ואי תנא גבי בעלת מום · התם הוא דמהניא ליה אבדה · משום דלא חזיא להקרבה [בשום קרבן] אבל עברה שנתה דחזיא להקרבה [בשאר קרבנות] אימא לא תהני ליה אבדה · ריבא ומ"ש הר"ב ואפי' לרבנן כו' הואיל ואיכא תרתי לריעותא וכו' · אבל אבדה לחודה הואיל ונמצאת קודם כפרה כו' איכא מתה וכן פירש"י והרמב"ם · מדלא פירש דמתני' רבי היא · וגם בחבורו פ"ד מה פסולי המוקדשים העתיקה (ותימה דבמתני' ג' בסופה מפרשים הר"ב והרמב"ם שהכל מודים במתכפר בשאינה אבודה שאבודה מתה ·

תניא מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה ת"ל (דברים יח) ובא בכל אות נפשו ושרת · בב"ק דף ק"ט בשלהי הגוזל קמא רש"י : ה ולדן כו' · קאי נמי אמעשר דומיא דר"פ בשלמים · כמ"ש שם בשם הרמב"ם ובחבורו פ"ד מה"ת · ולד המעשר · תמורת המעשר · ולד תמורת הבכור · וולדי ולדותיהן כו' : הרי אלו בבכור · עיין בסוף בכורות ומ"ש הר"ב · אפי' לאחר שנפל בהם מום ונפדו וכן לשון רש"י · ואגב דיהבטייהו כתבו ונפדו ולא דייקו דהא תנן בסיפא · דאין נפדין : מה בין הבכור והמעשר כו' · ר"ל יתה בין בכור ומעשר שנפלו בהם מום · לבין פסולי המוקדשים הרמב"ם בפי' : ונשקלין בליטרא · עיין ריש פרק ה' דבכורות : חוץ מן הבכור ומן המעשר · דבבכור כתיב לא תפדה · ומעשר כתיב לא יגאל · רש"י : אם באו תמימין יקרבו · פירשו התוס' דף כ"א ע"ב דיל דמפיק ליה מדרשא דספרי רק קדשיך אשר יהיו לך וגו' (שם יב) מכאן שמביאין קדשים מח"ל לארץ · יכול אף בכור ומעש"כ ת"ל רק · והיינו דוקא לכתחלה הוא דאמעיט · דבהא איירי ביה קרא דכתיב תשא ובאת והיינו לכתחלה · ע"כ · והרב כתב דפסק הלכה דלא יקרבו · משום דבגמרא רמיזן עלה מתני' י"א פרק בתרא דחלה בן אנטיגנוס העלה בכורות מבבל ולא קבלו ממנו ואמר רב חסדא לא קשיא הא (דהכא) ר' ישמעאל היא והך דחלה ר"ע כו' · וידוע דהלכה כר"ע מחברו · ועוד מעשה רב ועיין מ"ש הר"ב ומעשר בהמ' נמי אתקש למעש דגן כמפורש ריש פ בתר דבכורו : פרק ו ל ד חטאת ותמורת וכו' · בפסיקתא פרשת ויקרא דף ו' יהיב סימנייהו ותמל"ע : ימותו לא שיהרגם בכלי או בידים · אלא מכניסין אותם לבית אחד ומניחין אותם שם עד שתמות כמ"ש הר"ב ברפ"ו דיומא · (ורפ"ח דזבחים) כלומר שאין נותנין לה מזונות · וכן פירש"י בפ"ב דקדושין דף כ"ה : שעברה שנתה ושאבדה ונמצאת בעלת מום · פי' הר"ב דהאי שאבדה דקתני עולה לכהן ולכאן וכו' · וצריך למתני אם אבדה גבי בעל מום

א פיי' פ"ד מה' תמורה' הל' ב ס"ב כל נכורות לא פיי' פ"ה מה' מסורה מזבח הל"ג וס"ה מה' בכור' הל' יא ה מיי' פ"ה מה' ערכין ה' יא וס"ה מה' מסורי מזבח הלכה י

ד מיי' פ"ג מה' נזירות ה מיי' פ"ה מה' מע' הק הלכה ל

ז מ' ע"ל מה' בכורות הל"ה ח כמ מעילה ו

ט פיי' פ"ד מה' תמורה הל' ז

י מיי' פ"ה מה' תמורה הל' ג

"לא נהגין • ולא מועלין • אם עד שלא כפרו הבעלים • תרעה עד שתסתאב • ותמכר ויביא ברמיה אחרת ועושה תמורו' ומועלין בה: ב "המפריש חטאתו ואברה והקריב אחרת תחתיה • ואח"כ נמצאת הראשונה • תמות • המפריש מעות לחטאת • ואבדו והקריב חטאת תחתיהן • ואח"כ נמצאו המעות נמ'ולין) ילכו ליס המלח: ג "המפריש מעות לחטאתו ואבדו • והפריש מעות אחרים תחתיהן • לא הספיק ליקח בהן חטאת • עד שנמצאו המעו' הראשונו' יביא בא' ובא' חטאת • והשאר יפלו לנדבה • "המפריש מעות לחטאתו ואבדו • והפריש חטאת תחתיהן • לא הספיק להקריבה עד שנמצאו המעות • והרי חטאת בעלת מום תמכר • ויביא מא' ומא' חטאת • והשאר יפלו לנדבה המפריש חטאתו ואבדה • והפריש מעות תחתיה לא הספיק ליקח בהן חטאת עד שנמצאת חטאתו והרי היא בעלת מום • תמכר ויביא מא' ומא' חטאת והשאר יפלו לנדבה • המפריש חטאתו ואבדה • והפריש אחרת תחתיה • לא הספיק להקריב עד שנמצאת הראשונ' • והרי שתיהן תמימות • אחת מהן יקרב חטאת והשניה תמות דברי ר' • וחכ"א אין חטאת מתה • אא שנמצאת מאחר שכפרו הבעלים "ואין המעות הולכות ליס המלח אלא שנמצאו מאחר שכפרו הבעלים: ד המפריש

קוד' כפרה אע"פ שלאח' שנמ'לאת נתכפרו הבעלים באחר' אוכ' מת' אלא תרעה: לא נהגיס מדרבנן: ולא מועלין • אס נהגו מהקפטורי' מקרבן חטאה • דכיון דלא היא ולא דמיה קרבים אולא קדושת: ואס עד שלא כפרו הבעלים שלא רצו לתכפר באחרת: תרעה עד שתסתאב • ותעברה שנתה קלי דאותה שאבדה ונמצאת בעלת מום • תמכר מיד ויביא בדמיה אחרת: ועושה תמורה • הוא ודמיה עומדים לקרב • דדבר הנעמד כדי שירע' ויסתאב עושה תמורה: ב ואח"כ נמצאת הראשונה תמות • דהויא חטאת שנתכפרו בעליה באחרת: ילכו ליס המלח כל היכא דאי הויא חטאת הוי אית' מעות נמי אולי ליס המלח: ג יביא מאלו ומאלו • ישרבס יחד • דכיון דמתרויהו מייתי • לא הוי חטאת שנתכפרו בעליה באחרת אבל אי הוה מייתי מחד מנו יהו מדהו אחריני דהוו להו דמי חטאת שכפרו בעליה באחרת והס"ר יפלו לנדבה • דהוי כשאר מותרו' של חטאת • דאולי לנדבה: והרי חטאת בעלת מום • אבל אס חטאת תמימה • תקרב היא והמעות ילכו ליס המלח יהואיל וכפרו הבעלים באחרת יוכל הגך אליבא דר' דאמר אבודה בעצת הפרס • כגון הגך מעות דנמצאו קודס כפרה אזלו ליס המלח: והשניה תמות • דברי ר' • וחכ"א כו' הכל מודים במתכפר בשאינה אבודה שאבודה מתה • לא נהלקו אלא במתכפר באבודה דר' סבר המפרים לאבוד כאבוד דמו • כלומר המפרים תחת קרבן אבוד • דינו כאבוד • וכי היכי דאס

א כנ מיי' פ"ג מה' מע"ל ה' ב כנ שיי' פ"ד מה' קנ"ס הל"ג ג שיי' פ"ה מס הל"ל ד שם הלכה ב ה שם הלכה ג ו שם הלכה ד ז פ"ח מה' מחוסרי קיב אמחות פ"ט מה' מס פל הל"ג ח מיי' שם פ"ה הל"ג

הוא לא נמלך • הא אמרי' ליה לך התכפר באבודה • והואיל ומסך • הא ס"ל לרב הונא דהכל מודים שאחרת תמות • ולא יכולתי לעמוד על דברי התו' שהקשו ג"כ על פירש"י אבל נראה מדבריהס • דדוקא לר' אבא הוא דקשיא ואמן הא קא חזינן • דאף לרב הונא קשיא ומסקי' התוס' דלא תידוק במתני' דדוקא הואיל ותרתי לריעותא • דהשתא רבוי ריעותא מביאי אות' לידי מיקה' דאדרבא סוגיא דשיעתא משמע דרבוי ריעותא מביאין אותה לידי רצוי' דאמ' רבא בגמ' (וכתבו הרמב"ס גס בפירושו) אבודת לילה לא שמה אבודה • פירוש ואינה מתה אלא רועה • אלא נראה לפרש דנקט בעל מום לרבותא דמהו דתימא הואיל ואתרבו (ריעותא) כל כך דאבודה ובעלת מום ה"ל לאבוד לילה ורועה קמ"ל דאפ"ה מתה: ע"כ • וג"ל דגס דברי הרמב"ס מוכל לישכס ע"פ זה הדרך לפי שהוא לא כתב בהדיא דאי לא הוה תרתי לריעותא דיוהו רבנן דתרעה • הלכך איכא לתימר דס"ל דאפ"ג דבחדא לריעותא נמי תמות ומתני' דקתני תרתי לריעותא לרבותא נקטה • ומטעם התוס וכתבו התו' ברפ"ג דמעילה דלרבנן הא דאמרי' אמ' חטאות • הייט בה' עניים: ב יוליכם ליס המלח שייומ"ס ברפ"ב דכסיס: ג והרי חטאת בעלת מום • כתב הר"ב אבליתמיס כו' • וכל הגך אליבא דר' כו' • דהא בכולהו איכא למידק יביא מאלו ומאלו הא הביא מאח' מהן הסני יוליכס ליס המלח כדאיתא בגמ' • ומיהו איכא סוגי' אחר דף כ"ג ע"ב דמשני דלא תידוק הא הביא מאחד מהן הסני יוליכס ליס המלח דומנין לזמנין לנדבה • לרב הונא כדאית ליה ולר"א כדאית ליה ודאי דקנא מאלו ומאלו • ולא תנא יביא מאחד מהן • משום דוולתא דפסיקא ליה קתני דהאי ודאי תקנתא גיזורה היא כלא סוס חלוק אבל אי תנא יביא מאחד מהנהנו לחלוק בין ישרלא מסב לרב הונא ולר"א בין אבודין לשאינן אבודין • איכא לתרוצי בחטאת בעלת מום: ורבנים אומרים אין חטאת מתה אלא שנמצאת מאחר שנתכפרו הבעלים • וכתב הר"ב דמתכפר בשאינה אבודה מודים שאבודה מתה ולשנא

דאם נתכפר בשאינו לאבוד • האבוד לגשאר כשומלא דינו שומות הכי נמי כי נתכפר באחד מהן • ואפי' באבודים • ולכו שאינן לאבודים ליס המלח • ורבנן סברי לא אמרינן המפרים לאבוד כאבוד דמי ודוקא המתכפר בשאינו לאבוד והאבודה בשאר • האבודה מתה • ואע"פ שמוגלת קודם כפרה • אבל אם נתכפר באבודה • ונשארה שאינה אבודה אינה מתה • אלא תרעה עד שתסתאב • והלכה כחכמים : ד מוכרה ויביא בדמיה אחרת • דמכי מכרה לאחר חשיבה כאלו אינה בע לס • אבל כל זמן שהיא תחת בעלה בשעה שנתכפר נאחרת תמות ; יר"א בר ר' שמעון סבר • כל זמן שהיא בעולה לאחר שנתכפרו הבעלים באחרת • בין שהיא תחת בעלה בין ביד אחרי' תמות • ואין הלכה כר"א בר"ש : פרק ה ביצד מערימין על הבכור • להפקיעו מכהן ולהקריבו לחובתו : ילדה זכר יקרב עולה • דבכור לא קדיש אלא מרחם וכיון דמעקרא אתפסיה בקדושה אחריתא • תו לא חיילא עליה קדושת בכורה : ואם נקבה זבחי שלמים • לאו במבכרת מיירי • דאין הנקבה קדושה בבכור דבעי לאערומי עלה • אלא בבהמת קדשים • דאם חטאת ונתעברה ורועה להעריס שלא ילך לאיתה דולד חטאת לאיזל ונגזה לקדושה אחרת ואין משמע לן ולדות קדשים בהוייתן קדושים • ולא במעי אמן • וליון דעדין לא קדשו קדושת אמן ; מלי לאתכובי עלייהו קדושה אחריתי • דלכי מתיליד לא הוי חטאת : ב ילדה שני זכרים • בבהמת חולין מיירי דאי בבהמת קדשים • האיך דאקדישה עולה להוי עולה ואיתיד קאי בקדושתה דאמיה אלא ודאי בבהמת חולין • ולפיכך האי דל' קדיש דמיו חולין • ומיהו על שניהם חלה קדושת עולה • דהא אמר אם זכר עולה • ומשום דאיהו לא נדר אלא חדא • הלכך יקרב האחד לנדרו • והשני ימכר לנדריו עולה ודמיו חולין : אין

ד המפרישה חטאתו והרי היא בעלת מום מוכרה ויביא בדמיה אחרת יר"א בר' שמעון אומר • אם קרבה השניה עד שלא נשחטה (גמ' ל"ג) הראשונה יתמו • ישבב כפרו הבעלים : פרק ה ביצד מערימים על הבכור • מבכרת שהיתה מעוברת אומר מה שבמעיה של זו • אם זכר עולה • ילדה זכר יקרב עולה • ואם נקבה זבחי שלמים • ילדה נקבה תקרב שלמים • אם זכר עולה • אם נקבה זבחי שלמים • ילדה זכר ונקבה • הזכר יקרב עולה והנקבה תקרב שלמים : ב ילדה שני זכרים אחד מהן יקרב עולה • והשני ימכר לחייבי עולה • ודמיו חולין • ילדה שתי נקבות • אחת מהן תקרב שלמים • והשניה תמכר לחייבי שלמים • ודמיה חולין ילדה טומטום גאנדרוגינוס ירשב"ג אומר אין

ולישנא דמתני' דקתמר • אין חטאת מתה אלא כו' • ה"ק אין חטאת מתה ודאי • בין אבודה בין איבה אבודה אלא כו' • וכן לרב הונא הכי קאמר • אין חטאת מתה • דלא נוכל למצוא לה תקנה • אלא שמוגלת אחר שכפרו • דאז אין לה תקנה • תוס' •

ומ"ש הר"ב • דטעמייהו דרבנן דסברי המפרים לאבוד לאו כאבוד דמי • רמינן עלה בגמ' תהא דתנן ברפ"ו דיומא בשני שעירי יה"כ שמת א' מהן משגריל יביא זוג אחר • ופי' שם הר"ב דשני שבזוג ראשון יקריב • דב"ח אינן נידחין ותנן התם שאשני ירעה כו' • שאין חטאת לבוד מתה • הא דיחיד מתה ואמאי • דהא האי בתרא שהפרישו כמאן דאמרים לאבוד דמפני הראשון שמת הפרים שניים אחרים • וש"מ דאבוד דמי • דהא נתכפר בראשון חברו של אבוד • וזה שלא נאבד [לא הוא] ולא חברו • אולי למיתי' אי הוה דיחיד ומשנינן ר"ה וכתבו התו' סוף ד"ה וטעמא • דלרב הונא לא פריך • דאיכא למימר דהוי כי משך אחת מהן בלא המלכת ב"ד • דשניה למיתה אזלא ביחיד ואפי' לרבנן ע"כ ויראה לי שמטעם זה הוא דפסק הרמב"ם כרב הונא • הואיל ולרב אבא אתם מתני' דיומא דלא כרבנן • והך טעמא עדיפא ממ"ש הכ"מ דמשום דלר"א הכך בבות דהבא כרבי ולא כרבנן • וכמ"ש הר"ב בדבור והרי חטאת כו' ולכך פסק כרב הונא שהרי כתבתי גם שם דאיכא סוגיא אחרת בגמ' • דאתאן אף לרבנן :

פרקה ביצד מערימין על הבכור כו' • דאי אתה מקדישו קדושת מזבח • כדתנן ספ"ח דערכין : מערימין תחבולות שהיתר תקרא ערמה ושאינו להיתר תקרא מרמה • הרמב"ם • אע"פ שמגלא מרמ' אבל (יעקב) ובני יעקב • ות"ת בחוכמה • וכמו כן תמצא להרבו בערמה • אבל ל תורה לחוד ול' חכמים לחוד • כמ"ש במסכת א' פי' א דחולין : מבכרת שהיתה מעוברת כו' • שכן אמרו בספרא (ומייתי לה נמי בגמר' דף כ"ה אשר יבכר לה' בבהמה לא יקדש אתו • מי שיבוכר אי אתה מקדישו אבל אתה מקדישו בבטן • הרמב"ם בפי' : אם זכר עולה • מפ' בגמרא דדוקא עולה דלא נתתיה מקדושתיה • אבל שלמים לא דנתתיה ליה מקדושתיה שיהא בו • הרמב"ם פ"ד מה"ת : ואם נקבה זבחי שלמים • כי' הר"ב דמיירי בבהמות קדשים ובהו נמי תנן במסכת ג' פ' בתרא • דאין משגין מקדושה לקדושה • והכא דליתיה אזיל • רשאי לשנותו אף לשלמים ועיין מ"ש בשם התוס' ברים משנה ג' ומה שהגהתי בל' הר"בוקמ"ל בתקוס וקי"ל • מלשון רש"י העתקתיו • דהא לקמן פסקינן דלא כמ"ד בהוייתן הן קדושין וגם בגמ' • מפי' הרמב"ם כתוב וזה המאמר דהוי פרוש כ"ד האומר שולד קדשים אינן מתקדשים אלא בשעת לידתן וכו' : אם זכר עולה • אע"ג דיכול לשנותו שלמים אורחא דמלתא נקט שנשים לו שתי בהמו' ואחד מהן ראוי נעולה עושהו עולה כיון שיש לו ג"כ אחרת לשלמים ב ילדה שני זכרים כו' כתב הר"ב בבהמת חולין מיירי וכו' • גמ' וכתבו התוס ד"ה מ כילד דה מ לאוקמי מלעתא נמי בבהמת חולין אלא דבעי לאוקמה אכילד מערימין אע"ג דהשתא ריש המבכרת דחולין ומגיעתא בקדשים וסיפא בחולין • ע"כ • ושיין לקמן : ילדה טומטום אנדרוגינוס כו' על בהמת קדשי חוזר

הרמב"ם • ולא רצה להפסיק במחלוקת • לכך לא סילקו לגויל •
אין קדושה חלה עליהן • מסקי התוס' דלמאי דמפרשי בכו'
פ"ו דבכורות • דטומטום ספיקא • י"ל דה"ל קדוש חל'
על טומטום • והא דאמר אין קדושה חלה • היינו קדושת הפקר
דאין דעתו כי אם לזכר ולאי
ולנקבה ודאית • כדאיתא במסנה
ב פ"ט דב"ב • ועיין מה שכתבתי
שם ומ"ש הר"ב דמכמים פליגי
כו' • וסברי דולדות בקדוש אמן
קיימי • דהכי מסיימים בברייתא
דלעיל אבל מקדיש בבטן • יכול
אף ולדי כל הקדשים ת"ל אך
בכור • אך חלק • ש"מ דס"ל ולדי
קדשי ממעי אמן הם קדושים
ועיין מ"ש בפ"ז מסנה ג' (ד"ה)
ולדן כו' ומ"ש ואין הלכה כרשב"ג
עיין מ"ש בפ"ח דערובין
מסנ' ז' :

ג היא שלמים וולדה עולה
הרי זו ולד שלמי כתב
הר"ב והכא לא שייך בהוייתן
ובמעי אמן (וכן הלשון ברש"י וחו'
וכלות' עניו הוייתה ובמעי אמן)
דכי אמרי' כו' ה מ בהקדישה
ולבסוף נתעברה • וכפירש"י •
וכתבו התו' ד"ה היא • דאם קנה
דאמר לגויל • ואם נקבה ובמי
שלמים • ואוקימנא ליה בבהמת
קדשים ג"ל דמיירי בהקדישה
ואחר כך נתעברה :

נמלך שנתיישן • הרמב"ם • דתרגום איעלך אמליכך :
ד דבריו קיימים • פי' הר"ב והאי דלא קאמר תמורת עולה
ושלמים וכו' • וטעה בהכי • כלומר דכי נמי אמר
תמורת עולה ושלמים הוה דינא הכי • וכפי' הרמב"ם כפי גא"י •
אלו אמר הרי זו תמורת עולה ושלמי' לדברי ר"מ דבריו קיימין
ובחבורו סב"ב מה"ת • לא התנה באומר תמורת עולה ושלמים
שיהא צריך שיתכוין מתחלה לכך יומ"ש הר"ב קדוש ולא קריב'
(ותרעה עד שתסתאב כו' • ודוקא נקט הר"ב עולה ושלמים •
דאי אמר חייב חטאת דינה דתמות) כמ"ש הרמב"ם • ובגא"י
והיה האומר חייב חטאת ונתחוקו עתו • דשו לא היה חייב חטאת
אפי' כי אמר זו לחטאת בלבד אינה קדושה כדמוכח סב"ב
דחולין : דבריו קיימין • עיין מ"ש בזה בפ"ח דב"מ מסנה
מ' ובמסנה ג' פ"ז דב"ב : ו תחת חטאת זו ותחת עולה זו •
כבר

מין קדושה חלה עליהן • דולדות קדשים כמייתן הן קדושים
ולא ממעי אמן • וכיון דהכך ביציאתן מן הרחם אינן ראויין
להקרבה לא קדשי • וחכמים פליגי על רשב"ג וסברי דולדות
קדשים בקדושת אמן קיימי • ואין הלכה כרשב"ג : ג האומר •
אין קדושה חלה עליהן : ג "האומר ולדה
של זו עולה והיא שלמים דבריו קיימי' • היא
שלמים • וולדה עולה • הרי זו ולד שלמים •
דברי ר"מ • א"ר יוסי אם לכן נתכוין מתחל'
הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות באחת
דבריו קיימים • ואם משאמר הרי זו שלמים
נמלך ואמר ולדה עולה • הרי זו ולד
שלמים : ד "הרי זה תמורת עולה ותמור'
שלמים • הרי זו תמורת עולה • דברי ר"מ
א"ר יוסי אם לכן נתכוין מתחלה • הואיל
ואי אפשר לקרות שני שמות באחת • דבריו
קיימין • ואם משאמר תמורת עולה ינמלך
ואמר תמורת שלמים • הרי זו תמורת עול' :
ה "הרי זו תחת זו • תמורת זו • חליפת זו •
הרי זו תמורה • זו מחולל' על זו • אינו תמור'
"ואם היה הקדש בעל מום יוצא לחולין •
וצריך לעשותו רמים : ו "הרי זו תחת
חטאת ותחת עולה • לא אמר כלום • תחת
חטאת זו ותחת עולה זו • תחת חטאת
ותחת עולה שיש

הולד עולה • משום דקי"ל כל תוך כדי דבור כדבור דמי • חוץ
ממקדיש ומימר ומנדף ועובד ע"ז ומקדש ומגרש • דהכך ששה
אין החזרה מועלת בהן • אע"פ שחזר בו תוך כדי דבור • והלכה
כר' יוסי : ד תמורת עולה תמורת שלמים • גרסי' ולא גרסינן
ותמורת שלמים : הרי זו תמורת עולה • דתפוס לשון ראשון :
דבריו קיימין • והניה תמורת עולה והניה תמורת שלמים •
והאי דלא קאמר תמורת עולה ושלמים • ואמר תמורה אתרוייהו
משום דסבר • אי אמינא תמורת עולה ושלמים תהיה קדושה
ולא קריבה • כדין האומר הניה עולה והניה שלמים • שהיא
קדושה והניה קריבה • וטעה בהכי וסבר אינה תמורת אבל הד
וחד כי היכי דתהוי קדושה גמורה ליקרב הלכך אע"ג דאמר
כי האי לשנא לתרוייהו אכיון דתרעה עד שתסתאב ותמכר ויבי'
כדמי הניה עולה וכדמי הניה שלמים ובהכי עסקינן • כגון
שהיו לפניו עולה ושלמים כשהמיר את זו בהן והלכה כר"י • ה
תחת זו חליפת זו תמורת זו • כולן לשון תמורה הן : מחוללת •
לשון חילול הוא ולא אמר כלום שאין בהמת קדש תמימה יוצאת לחולין : ואם היה הקדש בעל מום יוצא לחולין • אע"פ שאינו שוה
כמו הקדש בעל מום • דדבר תורה אפי' הקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל • ואע"פ שיצא לחולין מן התורה •
צריך לעשות דמי' מדרבנן כלומר להשלים הדמים • שלא יתאנה ההקדש • אבל מן התורה אין חוטאה להקדש דכתיב (ויקרא כה)
אל הונו אים את אחיו • אחיו ולא הקדש : ו תחת חטאת זו עולה סתם • ולא אמר תחת חטאת זו או עולה זו : לא אמר כלום דכתי'
(שם כו) לא יקליטנו ולא יטיר אותו עד שיביא שהקדש ידוע ומיוחד כשהמיר בו : תחת חטאת זו • והיתה חטאת עומד לפניו :

הרי אלו לעולה • משמע לדמי עולה • דאי אגבו גופייהו בעי לאקרוביי הוה אמר הרי אלו עולה :

פרק ו כל האסורין לגבי המזבח • שהן פסולים להקרבה והקטיר להו ואזיל : אוסרי' בכל שהן •

ואפי' נתערבו אחד באלף כולן אסורים למזבח • אם אינו נכר • וכולהו משכחת לה דאין נכרים • חוץ מן הטרפה דלא משכחת לה שאינה נכרת אלא כגון שנתערבה דרוסת האדי והואב בנקו • הקוץ הרובע והגרבע והמוקצ' והנעבד • פסולין למזבח • דאמר קרא (ויקרא כב) כי משחתם בהם מום בם • ותניא כל מקום שנאמר משחתם אינו אלא ערוה וע"ז • ערוה • דכתיב (בראשית ו) כי השחית כל בשר את דרכו • ע"ז דכתיב (דברים ד) פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל • ורובע וגרבע דתנן במתניתין כגון דרבע או נרבעה ע"פ עד אחד • או על פי הבעלים • דאינה נסקלת בכך • אבל פסולות הן לקרבן • מוקצה • בהמה שהקצוה לע"ז • ואינה פסולה להקרבה עד שיעשו בה מעשה לשם ע"ז • כגון שעבדו בו הכומרים אם הוא שור • או גזזוהו אם הוא שה : ונעבד • אינו אסור בהנאה אע"פ שעבדוהו שאין ב"ח נאסרים בהנאה כשעובדים אותן • אבל נפסלים למזבח : ואתנן ומחיר • בהדיא פסלינהו קרא (שם כג) לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב : וכלאים • תיש הבא על הרחל : והטרפה דכתיב במעשר (ו קרא ג) כל אשר יעבור תחת השבט פרט לטרפה שאינה עוברת • וקרבן מזבח ליף ממעשר בהמה : ויוצא דופן • שנקרעה אמו והוציאו העובר דרך הדופן וממעטינן מקרא דכתיב (שם כב) כי יולד פרט ליוצא דופן הוא אסור למזבח ומה שעליו מותר דהא לא נעבד : הוא ומה שעליו אסור הוא אסור למזבח ומותר אפילו באכילה כדלקמן בסמוך ומה שעליו תכשיטים שעליו אסורין בהנאה • שהרי נעבדו ויש בהן תפיסת ידי אדם זה נזה • המוקצה והנעבד : ב האומר לזונה • אחת נכרית ואחת ישראלית • והוא שתהיה מחייבי לאוין וא"ל לזונה מחייבי כריתות ומיתות ב"ד • אבל אתנן של פנויה והיא ישראלית • אינו פסול למזבח דאין זה אתנן זונה • שהרי לא נאסרה לכהונה בביאה זו וכן אתנן שנתנה אשה לאיש אינו פסול • אבל אתנן זכר פסול : אפי' מאה כולן אסורים • התנה עמה לתת לה טלה אחד באתנה ושלח לה אפי' מאה • לא אמרינן חד דאתני עמה הוי אתנן והנך אחריני כולם מתנה אלא כולהו חשיבי אתנן ואסורין : ותלין שפחתך אצל עבדי • בעבד עברי שאין לו אשה וכנים תיירי שאין רשות ביד רבו לאסור לו שפחה כנעית להוליד ממנה עבדים כיון שלא היתה לו אשה מתחלה • הלכך אתנה אסור לדברי חכמים • ורבי דאמר לא הוי אתנן לית ליה האי סברא • דודאי אפי' אין לו אשה וכנים רבו מוכר לו שפחה כנעית • א"נ אפי' לית ליה האי סברא • סבר הואיל ועבד עברי הותר מכללו בשפחה כנעית לא חשיב אתנן זונה • ואין הלכה כו' : ג אחד נטל עשר' אלאים • ואחד נטל תשעה טלאים וכלב • כנגד העשרה טלאים שנטל חברו העשרה טלאים שכנגד

כבר תנא לה לעיל • והכא לא תני לה • אלא מסוס דתני דתחת חטאת לא מהני • תנא דאם אמר זו • מהני :

אם אמר כו' לא אמר כלום • עיין מ"ש בספ"ח דמנחות :

פרק ו אוסרין בכל שהן • תניא ברפ"ח דזבחים וגריני כמ"ש שם : הרובע והגרבע • פי' הר"ב כגון דרובע או נרב' ע"פ עד א' או ע"פ הבעלים • דאלו בשני עדי' היה נאסר אפי' להדיוט וא"ת ומגלן הא • דכי כתיב קרא (ששות כא) (ולא יאכל בשרו • כמ"ש הר"ב במשנה ח' פרק ד' דב"ק) בטוגח כתיב ולא יאכל מהדדי • כדאמרי' הכא בפרקין שיש בטוגח שאין ברובע ויש ברובע שאין בטוגח • ושמא איכא סוס דרש • תוס' רפ"ח דזבחים • ועיין שם פ"ט משנה ג' שכתבתי דיש לדקדק דלא תנן הכא שהמית את האדם : והטרפה כתב הר"ב • דלא משכחת לה • אלא כגון שנתערבה דרוס' האדי כו' • א"נ בולד טרפה ואליביה דר"א דאמר בס"פ לא יקרב רש"י ועיין בס"פ ומ"ש הר"ב שאינה עוברת עיין בפירושו למשנה ד' פ"ט דבכורות : ויוצא דופן • אפי' לר"ש דמתניתין ב' פ"ח דבכורו' ודרפ"ה דנדה מודה בקדשים • דגמר לידה לידה מבכור • מה

שיש לי בתוך הבית • הידה לו דבריו קיימין • "אם אמר על בהמה טמאה ועל בעל מום הרי אלו עולה • לא אמר כלום • הרי אלו לעולה • יבכרו ויביא בדמיהם עולה :

פרק ו כל "האסורין על גבי המזבח • אוסרים בכל שהן • "הרובע והנרבע והמוקצה והנעבד "ואתנן "ומחיר "והכלאים "והטרפה "ויוצא דופן • איזה הוא מוקצה "המוקצה לע"ז • הוא אסור ומה שעליו מותר • איזה הוא נעבד כל שעובדין אותו • הוא ומה שעליו אסור "זה וזה מותרין באכילה : ב "איזהו אתנן האומר לזונה (גמ' הוליך) הא ליך טלה זה בשכרך אפילו מאה כולן אסורין "וכן האומר לחברו הא לך טלה זה • ותלין שפחתך אצל עבדי ר' (בגמ' מחיר) אומר אינו אתנן • וחכ"א אתנן : ג "איזהו הוא מחיר כלב האומר לחברו • (גמ' הוליך) הא לך טלה זה תחת כלב זה "וכן שני שותפין שחלקו א' נטל עשרה ואחד נטל תשעה • וכלב

התם פטר רחם אף כאן פטר רחם גמרא רפ"ה דנדה :

ב האומר לזונה • פי' הר"ב אחת נכרית כו' ואע"פ שכתבתי משנה ה' פ"ו דיבמות דקודם שנתגייר' לא הויא זונה מן התורה • פירשו שם התוס' דפס"ח • דהכא מיירי דזנתה כבר והיכא דלא זינתה הוצרכו לגזור • ע"כ : וכן אחכמים קאי ובפיסקא שבגמ' ל"ג וכן : ותלין שפחתך אצל עבדי • כתב הר"ב בע"ע שאין לו אשה וכנים כו' דתניא יש לו אשה וכנים רבו מוכר לו שפחה כנעית • ופירש"י דכתיב (דברים טו) כי משנה שכר שכיר עבדך שעבד בין ביום ובין בלילה שהוליד לרבו בנים משפחתו • אין לו אשה וכנים • אין רבו מוכר לו • דכתיב (שמות כא) אם בגפו יבא בגפו יצא : ג איזהו מחיר כלב • האומר הא לך טלה זה תחת כלב זה דתנו

א מיי' פ"ו מה' מעשה הקרבנות הל' ו ב כה זבחי' עת מי' ע"ג מה' מס' מזבח הל' יב ג סס פ"ד ה' ל ד סס הל' ג וס"ע הל' ו ה סס ופ"ד הל' טז ו סס פ"ג מ' ל ז חסס ע"ב מ' ה' ל ח סס פ"ד ה' ל ט מי' פ"ח מה' עכו"ם סוס"ע י"ד ס' קיח סעיף ח א כס מי' מע' מה' מקורי מוג' יב סס הלכה ט יג מי' מס ע"ד ה' ל' עז יד בכורות פ' מי' מס הלכה יז

דתנו רבנן מחיר כלב זהו חליפי כלב • וכה"ל (תהלים מד) תיזכר עמך בלא הון ולא רבית במחיריהם • אלמא מחיר הייגו דמים: שבנגר הכלב אסורים • כתב הר"ב ובגמר פריך ניפוק חד להדי כלבא והגך כולהו לשתרו • פי' מטעם ברירה ויש לתמו' דהא קי"ל דבדאוריית' אין ברירה (כמ"ש הר"ב בספ"ו דדמאי) ועוד דכי היכי דהכא נוטלין האיסור וסומכין על ברירה לומר שזה הוא האיסור שנסתלק מ"כ בכל איסור המעורר בהיתר נמשך אברירה ונשקול כשיעור האיסור ואידך לשרי וכן זבחים שנתערבו [בשור הנסקל דאמרי (זבחים דף ע) יאמתו] ואמאי נקי דב"ח תשיבי ולא בטלי מ"מ נשקול חד מינייהו ואידך לשתרו • ואומר מורי הר"מר כלל גדול בדינוה דודאי בל דב"שהוכ' האיסור מתחלה ואח"כ נתערבה בהיתר • לא שייכי אברירה כיון שתערובתו היה באיסור • אבל הני תערובתו בהיתר כי האיסור לא היה מבורר קודם תערובתו • ולאחר התערובות נולד האיסור • לז שמכונן אברירה • הו' • ומ"ש הר"ב ואותן פ"שעמו שוין כל א' דיגר [חסר] מעה וכן לשון רש"י ולאו דוקא • דהא רש"י גופיה מייתי לשון ירושלמי • דאסברה לה בא־בעה זוזא ופלגא חומשא שהוא פחות ממעה שהוא ששת דיגר • כדפי הר"ב בפ"ד דב"מ משנה ג' אלא ולאי לאו דוקא • וכן הרמב"ם בפירושו ובחבורו פ"ד מה"א מזבח סתם ולא פירש כמה: אתנן כלב • הילך טלה זה ותלין כלבתך אצלי • רש"י: ולדותיהן דמחיר ואתנן • רש"י: ד יינות שתנים כו' וכתב הר"ב אבל חטי' ועשאן סולת כו' דדרשי' שניהם ולא שנייהן כו' הם דרים והכי איתא בהדיא בגמר' דף לת"ד ע"ב: נתן לה מוקדשי' פי הר"ב כגון הפרים טלה לפסחו כו' • סד"א הואיל ואדם רשאי למנות אחרים על פסחו פי' ולוקח המעות מאותן אחרים וכן חולין אצלו שע"מ כן הקדישו ישראל פסחיהן • כדאיתא בברייתא שם ותע"ב דבברייתא תני אין לו • ממנה אחר שמו כו' אורחא דמלתא נקט וה"ה יש לו והכי ת"ר בפ"ח דפסחים ד' פ"ט ע"ב הממנה אחרים עמו על פסחו ועל חגיגתו מעות שבידו חולין • והייגו דסתם הר"ב וכתב הואיל ואדם רשאי כו': ה כל האסורים לגבי מזבח כו' פי' הר"ב כגון בהמה שנרבעה • וזה וזה גורם מותר • עיין מ"ש במשנה ת' פ"ג דמסכת ע"ז ומ"ש הר"ב • אבל נרבעה כשהיא מעוברת כו' דהיא וולדה נרבעו וכן ולד נוגחת היא וולדה נגחו • וכן נעבדת ומוקלה דניחה ליה בניסוחה וכן פסק הרמב"ם בפירושו ובחבורו פ"ג מהא"מ: ולדותיהן מותרים • רב תני עלה ור"א אומר לא יקרב כתב הר"ב אבל להדיוט • ד"ה ברי (וכן פירש"י ועיין מ"ש בסתום בפס התום') דלאו מגופה קא רבי אלא מאוירה קא רבי פירש"י ולד בחטי בהמה אינו אחוק בגופה • אלא תלוי באויר ומעצמו הוא גדל ונגדל והולך ל"א מאוירא קא רבי לאחר שגולד הולך וגדל • הלכך עקר גידולו אינו מאמו • ע"כ •

ולשתי

א חי' ת"ג חס' ל"מ הל' ב ל חי' ז פ"ד הל' יד ב תס"ו ע"ב חי' פס הל' ט ד ע"ז כל חי חי' פס ס"ב הלכה יב ה בכורות ז מלין כח

ובלב • שבנגר הכלב אסורים • שעם הכלב מותרים (גת') אתנן כלב ומחיר זונה הרי אלו מותרים שנאמר שנים ולא ארבעה • [א]ולדותיהן מותרים שנאמר (דברים כג) הן ולא ולדותיהן: ד [ב]נתן לה כספים יהרי אלו מותרין • יינות שמנים וסלתות • וכל דבר שביוצא בו קרב על גבי מזבח • אסור [ג]נתן לה מוקדשין • הריאלו מותרין • עופות הריאלו אסורין • שהיה בדין המוקדשין שהמום פוסל בהם • אין אתנן ומחיר חל עליהם • ס"א עופות שאין המום פוסל (ס"ח) בהן • אינו בדין שלא יהא אתנן ומחיר חל (ס"ח עליהן ' ת"ל שם) לכל גדר להביא את העוף: ה [ד]כל האסורים על גבי המזבח • ולדותיהן מותרים • ולד טרפה [ה]רבי איעזר אומר לא יקרב על גבי המזבח וחכמים

שבנגר הכלב • כלם אסורים משום מחיר כלב והע' שעם הכלב מותרים • ובגמרא פריך אמאי שבנגר כלם אסורים ניפוק חד להדי כלבא והגך כולהו לשתרו ומשני הכא במאי עסקינן כגון דעפי דמי כלב מחד מנייהו • אלין באיתן שבנגדו טלה שוה דמי הכלב דהשע' שייכי דמי הכלב בכולהו כגון שאותן שבנגדן שוין כל אחד דינר דהוי י' דינרין ואותן תשעה שעמו שוין כל אחד ד' דינר חסר מעה דהיינו ט' דינרים • אחות ט' מעות והכלב שוה דינר ותשעה מעות נמלא באותן עשר שבנגד התשע' והכלב יש בהן ט' שבכל אחד מהן • יש בו מעה מחיר כלב • והעשירי כלו מחיר כלב: שנים ולא ארבעה • שניהם דכתב קרא פלגיה ליה • כאלו כתב שניים הן שנים המומעינן דוקא אתנן זונה ומחיר כלב ולא ארבעה אתנן כלב ומחיר זונה הן משמע הן ולדותיהן: ד נתן לה כספים הרי אלו מותרים • לקנות מהן בהמה לקרבן וסלת למנחות: יינו שמנים וסלתות אסורים • אבל חטים ועשאן סולת ייתיס ועשאן שמן ענבים ועשאן יין הרי אלו מותרים

דדרשינן שניהם ולא שנייהן ולדותיהן: נתן לה מוקדשין כגון הפרים טלה על פסחו ולאחר זמן אמר לזונה הבעלי לי והימני על פסחי באתנגך סד"א הואיל ואדם רשאי לאחר על פסחו • ממונה הוא ואימא ליחול עליה אתנן • קמ"ל דלא דאמר קרא לכל נדר להוציא את הנדור כבר: עופות של חולין הרי אלו פסולים להקרב • שאתנן ומחיר חל עליהן: עופות שאין המום פוסל בהן דאמר קרא (ויקרא כב) תמים זכר בבקרים • תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעוף: לכל נדר • כל להביא את העוף • שאף הוא בא בנדר שאתנן ומחיר חלים עליו: ה כל האסורים לגבי מזבח • כגון בהמה שנרבעה כשהיא חולין • ואח"כ נתעברה וילדה • הולד מותר לקרבן שהזכר של היתר שבא על בהמה זו • והיא שהיא אסורה שניהן גרמו לולד שיבא • וזה וזה גורם • מותר אבל נרבעה כשהיא מעוברת הולד פסול לקרבן • דהא וולדה נרבעו: ולד טרפה • לא יקרב אבל להדיוט דברי הכל דברי מגופה קא רבי • ופלוגתא היא באלו טרפות דף ל"ח • איכא למאן דאמר טריפה יולדת ואיכא למ"ד טריפה אינה יולדת • למ"ד טרפה יולדת משכחת לה הגון

רג' שנטרפה ולבסוף עברה: ובהא פליגי דר"א סבר: זה וזה גורם אסור ורבנן סברי זה וזה גורם מותר: ולמ"ד טרפה אינה יולדת מסכחת לה כגון שעברה ולבסוף נטרפה: ובהא פליגי דר"א סבר עובר ירך אמו הוא: ורבנן סברי עובר לאו ירך אמו הוא: ואין הלכה כר"א: כשרה שינקה מן הטרפה פסולה: כל אותו היום שינקה מעת לעת היא פסולה להקרבה: הואיל ויכולה לעמוד על אותו חלב בלא אכילה אחרת: ואינה מתעכל ממעיה עד שיעלה מעת לעת: אבל לאחר שנתעכל ממעי' מוד' רבי חנינא סבירא כשרה: דאפי' בהמה שנתפטמה בכרשיני ע"ז: הכל מודים שהיא כשרה למזבח ואין הלכה כר' חנינא בן אנטיגנו: שאין פודים את הקדשי' להאכילן לכלבים: דבפסולי המוקדשי' שנפדו: כתיב תזבח ואכלת בשר ודרשינן תזבח ולא גיזה: ואכלת ולא לכלביך בשר: ולא חלב:

פרק ז יש בקדשי מזבח ש קדשי מזבח עושים תמורה: ודוקא בהמה של קדשי מזבח אבל עופות ומנחות אין עושין תמורה: וקדשי בדק הבית אין עושין תמורה: לעיל בספ"ק ממעטינן לקדשי בדק הבית מקרא: דלא עבדי תמורה: משום פגול ונותר וטמא כלהו בשלמים כתיבי: ושלמי בכלל כל הקדשים היו ולמה יצאו אליבא לומר לך מה שלמים מיוחדים קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח: ולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן חלבן: דכתי' בשר ולא חלב ולדן: כגון דאיעבר לפני פדיונן ואוליד לאחר פדיונן: דלית להו תקנתא לאקרוביהו: דמכח קדושה דחויה קא אתיא לפרקינהו: לא אליתא מלתא למתפס פדיונן: אבל נתעברו לאחר פדיונן כולד לבי ואיל נינהו ומותרים: ובקדשי בדק הבי' אפי' איעבור קודם פדיונן מותרים: דלא אקדשינהו אלא לדמי ולא אחיר קדושתיהו כולי האי: ואין נותנים מהם: מקדשי מזבח: לאומנים: שבונים במקדש: בשכרן: שהם נוטלי שכר מקדשי בדק הבית דאמר רחמנא (שמות כח) ועשו לי מקדש: לי משלי דהיינו מקדשי ב"ה: ב חל

(ולשתי האוקימתות: שכתב הר"ב קשה עליו ועל רש"י שפירשו דלהדיוט ד"ה שרי דבין דפליגי בזה וזה גורם או דפליגי בעובר ירך אמו אף להדיוט לאסור) והתוס' דחו פירש"ו שכתב לעיל דלד"ה שרי להדיוט דבפ' אלו טרפות מפ' בהדיא דאפי' להדיו' נמי אסורה: והא דפליגי לגבוה להודיעך כחן דרבנן דאפי' לגבוה נמי שרי: והא דנקט לא יקרב: מסוס רבנן דאמרי יקרב נקטיה: ע"כ: ועיין כיולא בזה הרבה סכתבתי במשנה ו' פ"ד דבילה: ומ"ש הר"ב: ורבנן סברי עובר לאו ירך אמו: ולא דמי לגרבעה כשהיא מעוברת דאמרי' לעיל היא וולדה גרבעה: דולאי טרפו שהוא תלוי בחיות ובריאות כיון שאמו רואין אולד חי ובריא אין לנו לומר שנטרף הולד עם אמו ואין לנו לפוסלו בשביל פסול טרפות: אבל גבי רביע וגניחה ולאי כירך אמו הוא ומיהו ק"ק דא"כ הוי מתני' לגדדין דגבי ולד גרבע ג"ל שגרבע (ולבסוף נתעברה וגבי ולד טרפה אמרי' שעברה) ולבסוף נטרפה דיסקנ' היא בפ' אלו טרפו' דטרפה אינה יולדת וי"ל כיון דבטרפה לא שייך עיברה (בענין אחר) לא הוי לגדדין שאינו יורד [אלא] להגיד לך כל היתר הולדות של כל האסורים לגבי המזבח: ובגרבע דאיכא ב גדדין: ואינו מותר אלא לגד אחד: תשיב ליה בשביל אותו גד המותר: ובטרפה דליכא אלא גד אחד [חשיב] אותו גד מותר תוס': **בשרה** שינקה מן הטרפה כו': כתב הר"ב: דאפי' בהמה שנתפטמה בכרשיני ע"ז פו' ונתעכלו: הרמב"ם:

פרק ז שקדשי מזבח עושים תמורה: כתב הר"ב ודוק בהמות כו': דכי קתני תעיקר זיבחא: ומ"ה לא תני ולד ותמורה כדאיתא בגמרא: וכבר כתבתי כיוצא בזה בפרק ב ע"ס: **מש"ם** פגול נותר וטמא כולהו בשלמים כתיבי ושלמים בכלל כל הקדשים היו ולמה יצאו כו': פי' דטמא כתיב ג"כ בכל הקדשים: שנאמר (ויקרא כב) כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו וגומר: והדר כתיב בשלמים (שם ז) והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים וטומאתו עליו: וטמא שנויה ברייתא זו בפ"ק דיבמות דף ז' ולענין פגול ונותר: לא נכתב אלא בשלמים וצריך לומר דיליף להו בג"ש: דנותר יליף מטמא בג"ש דחלול חלול: ופגול מנותר בג"ש דעון עון: שכתבם הר"ב בספ"ד דזבחים וכ"כ התוס': ולדן וחלבן אסור: פי' הר"ב לאחר פדיונן כו': כגון דאיעבור כו': לפרקינהו לא אליתא מלתא למתפס פדיונן: דכיון דאיעבור לפני פדיונם קדשו מיד למ"ד (רפ"ה) במעי אמן הם קדושים: ואפי' למ"ד בהוייתן ובשעת הוויית אמן חולין: מ"מ תפסינהו קדושה בשעת הוויתן תו"ד"ה ולדן: ועיין בפי' הר"ב במשנה ב' פ"י דחולין: ושם ובמשנה ג' פ"ב דבכורות: נשנה ואינן יולאין לחולין להגזז ולהעבד: ושיירינהו הכא ושייר נמי הקדש עלוי לקמן: ואין נותנין מהם לאומנים בשכרם: פי' הר"ב דאמר רחמנא ועשו לי מקדש משלי גמ' ופי' הר"ב דהיינו מקדשי בדק הבית כלומר שאין בהן לבהן כלום כדלקמן: **ב שסתם** הקדשות לבדק הבית: מתני' דלא כרבי יהושע דמתני' ז' פ"ד דשקלים: גמרא והתם אפסיק הלכתא כר"א: ובירושלמי דהתם אמר רבי יוחנן טעמא דר"א ואיש כי יקדיש את ביתו קדש לה' (שם כו) מה אנן קיימין אם בבית דירה

כבר

וחכמים אומרי' יקרב: ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר: כשרה שינקה מן הטרפה: פסולה מעל גבי המזבח "כל הקדשי' שנעשו טרפ' "אין פודים אותם "שאין פודים את הקדשי' להאכילן לכלבים:

פרק ז יש "בקדשי מזבח: מה שאין בקדשי בדק הבית: יש בקדשי בדק הבית: מה שאין בקדשי מזבח: שקדשי מזבח עושים תמורה (גמ' וקדשי ב"ה אין עושין תמורה) וחייבין עליהם משום פגול: נותר: וטמא "ולדן וחלבן אסור לאחר פדיונם: "והשוחטם בחוץ חייב "ואין נותנים מהם לאומנים בשכרן: מה שאין בן בקדשי בדק הבית: **ב** יש בקדשי בדק הבית: מה שאין בקדשי מזבח "שסתם הקדשו לבדק הבית "הקדש בדק הבית חל

רל"צ

א יז ב תוי' פ"ב מה' אסורי מזבח הל' ג פ"ט כ"ז ד לא ה בכורות יד מיי פ"ג מס הלכה יא ו מיי' פ"ח מס' אישלה הל' ח ז מס פ"ח הל' ג ח פ"ה מה' ערכין הל' ז ופ"ו הל' ח ט מס פ"ו הל' ב

פבר כתיב (ויקרא כו) ואם המקדים יגאל את ביתו אלא כן אתן קיימין במקדים נכסיו • מיכן שסתם הקדשות לבדק הבית : חל על הכל לשון הר"ב • אפי' בבהמה טמאה ובאכנים ואין דרך לחבר אלו ביחד • ולשון הרמב"ם • על בעלי מומין ובהמה טמאה • ולשון רש"י אפי' על האבנים ועל העצים • וקשיא לי דעצים בקדשי מזבח נהנו לתערבה • ועיין במשנה ו' פ"ג דמעילה • ובגמר חל על הכל לאתויי ספווי ובנייה • ופי' התוס' דמיירי במקדים את החרם [פי' יער] דאי בנזברים שלקחו עלי' אמרי' במעילה ס"פ ולד מטאת • דאין מועלין בספווי • ולא בנבייה והשתא ל"ל (פי') מאי משא"כ בקדשי מזבח היכי שייך ספוי ובנייה בקדשי מזבח • וי"ל כגון מקדים שני גזירי עצים למערכה ע"כ : ומועלין בגידוליהן • כתב הר"ב שחלב של מוקדשין ובני תורים • לא נהנים • ולא מועלים כדתנן במשנה ה"פ"ג דמעילה וע"ש משנה ו' : ג אחד קדשי מזבח ואחד קדשי ב"ה אין משנין כו' • שגא"נבכור (שם) לא יקדיש איש אותו שלא יעשנו עולה או שלמים (כדתנן שם"ח דערכין) וה"ה לשאר קדשים שאין משנין אותן מקדוש לקדושה אחד קדשי מזבח ואחד קדשי ב"ה • הרמב"ם סוף ה' תמורה • ואע"פ שיש לבעל הדין לחלוק ושלא לדון קדשי ב"ה • בה"ה מבכור י"ל דזו אינה אלא אסמכתא בעלמא • ולרש"י והראב"ד שאכתוב לקמן ניחא דאה"נ דקדשי בדק הבית לא יצאו מבכור: אין משנין אותן מקדושה לקדושה • פיר' הר"ב הקדש לבדק ההיכל • אין משנין אותו לבדק המזבח וכ"כ הרמב"ם פ"ד מה' תמורה והשיגו הראב"ד שקדשי מזבח אפי' מקדשים קליס לחמורים אין משנין • ואין מתעטין באכילת קדשים אבל בדק הבית • מה יש בין זה לזה • והרי הוא מודה שמשנין ב"ה (פירש הכ"מ דדייק ממ"ש אם הקדיש לבדק ההיכל לא יפנה לבדק המזבח • משמע דוקא מחמור לקל אין משנין אבל מקל לחמור משנין) קדשי מזבח יש מהן נאכלין ויש שאינן נאכלין • יש מהן ליום אחד • ויש מהן לשני ימים והנאכלין ליום אחד לא שוו בחפצותיהן אלא אלו מכפרין ואלו אין מכפרין דין הוא שלא יסתרו מזה לזה • אבל בקדשי ב"ה מה הפרש בין זה לזה ע"כ • ותירץ הכ"מ די"ל שהרמב"ם סובר שטעמה זו שטען הראב"ד לחלק בין קדשי מזבח לקדשי ב"ה • היא כדאי לומר שבבדק הבית רשאי לשנות מקל לחמור • אבל אינה כדאי לומר שיהא רשאי לשנות מחמור לקל אבל רש"י פי' מקדושה לקדושה • דקדשי ב"ה שהקדיש למזבח לא עשה כלום ובקדשי מזבח אין משנין מקדושת שולה וכו' : ומקדישין אותן פי' הר"ב אקדשי מזבח קאי • טעמו כדמסיק בבכור ומחרימין • דקדשי ב"ה שהתפיסן בין לקדשי מזבח בין לחרמי כהנים לא עשה ולא כלום • ופס פי' בפס הרמב"ם לפי שאינן שלו ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו • וז"ל התוס' דף ל"א בדבור מקדישין • משום דקדשי הזבח יש עליהן פס הבעלים לפדותן כשהומתו • אבל בקדשי ב"ה שהקדישן אין לבעלים עליהן יותר משאר אדם לפיכך אין בידו להתפיס : הקדש עילוי • כתב הר"ב כדתנן בערכין שם"ח • ומ"ש שתפס חרמים לכהנים • עיין מ"ש שם במשנה ו' • ומ"ש כדי שיתן עולה זו לכן בתו כהן • כ"פ רש"י ומסיים כדי שיטול את העור והתפ דף ל"ב כתבו • דלא נהירא דלא מצינו זה הל' דליתן לבן בתו כהן כ"א גבי בכור (שם בערכין) דף כ"ט לכן נראה לפרש כדתנן בהדיא בערכין ואם נדבה אומדין כמה אדם רוצה ליתן בשור זה לעולה ואע"פ שאינו רשאי [פי' חייב] ע"כ : ואם מתו • ל' הר"ב קדשי מזבח כו' • וכן ל' רש"י ולאו לישנא דדוקא קדשי מזבח אבל קדשי ב"ה לא דא"כ במאי פליגי עם ר"ש • דהא ר"ש דייק לתיפוק קדשי ב"ה יפדו הא דמזבח יקברו אלא קדשי מזבח וה"ה קדשי ב"ה • וז"ל הרמב"ם • וחכמים אומרים הכל בכלל העמדה והערכה • וז"ל דעת רבי יוחנן בגמרא דף ל"ב ע"ב • ולר"ל דפליג עמיה ס"ל דלרבנן קדשי ב"ה היו בכלל העמדה והערכה • וקדשי מזבח לא הוו בכלל העמדה והערכה (ועיין מ"ש במשנה ג' פרק ה' דמעילה הא קמן דליכא לפרושי כדברי רבנן דקדשי

ב חל על הכל • ואפי' בבהמה טמאה ובאכנים : ומועלין בגדוליהן • שהמקדים בהמה לבדק הבית מועל בחלבה • ואם הקדים תרנגולת מועל בבילתה • מה שאין כן בקדשי מזבח שחלב של מוקדשים ובילת תורים • לא נהנים ולא מועלים : בהן הנהייה לכהנים • אבל בקדשי מזבח יש מהם שהבשר נאכל לכהנים • ויש מהם שנתנין בעור : ג (אין משנין מקדושה לקדושה • קדשי מזבח לא יעשה שלמים עולה • ולא עולה שלמים) וכן הקדש לבדק היכל • אין משנין אותו לבדק המזבח • וכל כיולא בזה : ומקדישין אותן • אקדשי מזבח קאי : הקדש עילוי • כגון אם אמר על עולה הרי זו לבדק הבית • מעלין אותה בדמים לפי מה שיש לו בה ונותן לגזבר • כדתנן בערכין מחרים אדם את קדשיו אם נדר נותן דמיהן ואם נדבה נותן את טובתן • כלומר אם בהמה זו היתה נדר כגון דאמר הרי עלי עולה והפרים זו לנדרו כיון דאם מתה או נגנב' חייב באחריותה נמצאת כולה שלו ונותן כל דמיה לחרם לכהן • וה"ה נמי אם התפיס לב"ה קדשי מזבח • ואם נדבה דאמר הרי זו עולה דאם מתה אינו חייב באחריותה נמצא שאין לו חלק בה • אלא טובת הנאה דרשאי ליטול דבר מועט • כדי שיתן עולה זו לבן בתו כהן • ואותה טובת הנאה נותן לבדק הבית : ומחרימין אותן • אם החרים קדשי מזבח נותן לכהן את העלוי כדפריש' אבל קדשי בדק הבית שהתפיסן • בין לקדשי מזבח בין לחרמי כהנים לא עשה ולא כלום שאינן שלו • ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו • כך כתב רמב"ם : ואם מתו • קדשי מזבח אפי' לאחר שהוממו • אבל עדין לא נפדו יקברו ואינו יכול לפדותן ולהאכילן לכלבים ואפי' לאותן דאמר פודין את הקדשי' להאכילן לכלבים • ה"מ כשנטרפה דאפשר לה בהעמדה והערכה • אבל משמתו דא"א לקיימו בהו • והעמיד והעריך אין פודין אותן : רבי

חל על הכל א ומועלין בגדוליהן • ואין בהם הנאה לכהנים : ג אחד קדשי מזבח • ואחד קדשי בדק הבית • אין משנין אותן מקדושה לקדושה ומקדישין אותן הקדש עילוי • ומחרימין אותן ואם מתו יקברו • רבי

ר"ש אומר. קדשי בדק הבית אם מתו יפדו: ד"ואלו הן הנקברים. קדשים שהפילו יקברו. הפילה שליא תקבר. שור הנסקל ועגלה ערופה וצפורי מצורע. ושער נזיר ופטר חמור ובשר בחלב וחולין שנשחטו בעזרה. ר"ש אומר חולין שנשחטו בעזרה ישרפו. וכן היה שנשחטה בעזרה: ה"ואלו הן הנשרפין. חמץ בפסח ישרף. ותרומה טמאה והערלה וכלאי הכרם. את שדרכו לישרף ישרף. ואת שדרכו ליקבר יקבר.

ומדליקין

ר"ש אומר. קדשי בדק הבית אם מתו יפדו. קסבר ר"ש דלא נאמר והעמיד והעריך אלא בקדשי מזבח. ולא בקדשי בדק הבית. ואין הלכה כר"ש: ד"ואלו הן הנקברים. משום דאסורי הנאה נינהו: הפילה שליא תקבר. דאין שליא בלא ולד: ושער נזיר טמא. דאלו שער נזיר טהור כשמגלח ביום מלאת ימי נזרו בשריפ' ולא בקבור: חולין שנשחטו בעזרה ישרפו. משום דמחללי בקדשי' שאירע בהם פסול טומאה או פסול נותר. וטעו למימר בהו נמי יקברו. ואנן ילפינן מדכתיב בחטאת בהם תשרף למד על כל פסולים שבקודש בשרפה. הלכך חולין שנשחטו בעזרה נמי בשרפ': וכן היה שנשחטה בעזרה. ואע"ג דהיה ליה למגזר בה דלמ' טעו לקבור קדשים פסולי' דהא כ"ע יקעי דהיה במוקדשים ליכא ולא אתי לאחלופין אפ"ה תשרף. ואין הלכה כר"ש: ה"חמץ בפסח. מצוי' ר' יהודה היא דאמר נותר בכל תותירו וחמץ בכל תותירו. מו נותר בשרפה אף חמץ בשרפה. ואינה הלכה: ותרומה טמאה. דכתיב (במדבר י"ח) ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי. בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה וכתיב לך שלך תהא להסיר תחת תבשילך: הלה. מכלאי הכרם גמר. וכלאי הכרם דכתיב [דברים כ"ב] ו תקדש תוקד אש: את שדרכו לישרף. לערלה וכלאי הכרם קאי לוכליס

של

דקדשי מזבח היו בכלל ולא דבדק הבית. אלא אי תרוייהו אי דב"ש היו בכלל ולא דמזבח. ובאמת סבל רש"י אין מקום להתלונן דמדהא דהקדש עלוי לא קאי אלא אקדשי מזבח ניחא טפי לפרושי דואש מתו דסמיך ליה קאי אקדשי מזבח. ממה שנפרש דקאי אריש אחד קדשי מזבח ואחד קדשי ב"ה. ולפיכך במסנה מפרש כפי העולה על הדעת בתחלת המחשבה. הוא יכול לסמו' עצמו על העיון שיעיין המעיין אח"כ בגמ' שלפניו. אבל הר"ב שמפרש המס' בחבור בפני עצמו בלא גמ'. לא ה"ל להעתיק דברי רש"י שיש מקום לטעות. אלא ה"ל לפרש בהדיא דאתרוייהו קאי וי"ל דה"ק קדשי מזבח וכ"ש קדש ב"ה. דקדשי ב"ה ממילא שמעינן ליה מדקאמר ר"ש קדשי ב"ה יפדו מכלל דשמעינהו לרבנן דאמרי יקברו וקאתי הר"ב להשמועינן דקדשי מזבח נמי. ואע"ת מנלן. כבר פי' הר"ב ברפי"ב דמנחות דואש בהמה טמאה בבעלי מומין מדבר ובקדשי ב"ה תמימין נמי מיפרקי. ואע"ג דלב"ה ליה לן קרא י"ל דכיון דגלי קרא בשל מזבח. ה"ה בשל ב"ה: ר"ש אומר קדשי ב"ה. אם מתו יפדו. פי' הרב קסבר ר"ש דלא נאמר והעמיד והעריך אלא בקדשי מזבח. דאמר קרא [ויקרא ב"ו] והעריך הכהן אותה בין טוב ובין רע. איזהו דבר שחלוק בין טוב ובין רע. הוי אומר זה קדשי מזבח. ואמר קרא אותה למעוטי ב"ה. אי הכי בין טוב לרע מבעי ליה (דמשמע דחלוק בין טוב לרע. אבל בין טוב ובין רע. משמע זאחד טוב ואחד רע) קשיא. גמ'. ועיין מ"ש במסנה ד'[פ"ו דבכא קמא: ד יקברו הנפלים. רש"י: שור הנסקל ועגלה ערופה. וכולהו פירשם הר"ב דאסורי הנאה נינהו במסנה מ' פ"ב דקדושין: ושער נזיר. לא אתפרש מנלן דנקבר ול"ע תו במסנה וגמ' לנזיר פ"ו דף מ"ה. ומ"ש הר"ב דבנזיר טהור בשרפה כדכתיב [במדבר ו'] ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים. ורמינן בגמ' מדתנן במסנה ב' פ"ג דערלה האורג מלא הסיט משער נזיר בשק ידלק השק. ומשני התם בשער נזיר טהור. ומיהו בשנויי דלקמן אפטר חמור מיתרצי מתני' דהתם אפילו בנזיר טמא: ופטר חמור. ורמינהי האורג מלא הסיט משער פטר חמור בשק ידלק השק. ומשני כאן בשק כאן בשער. ופירש"י בשק לי אמרת יקבר אתי אינם ומתהני מיניה הואיל ואינו כלה עד לאחר זמן. ומתני' בשער עצמו אלא נארג ואידי ואידי בטהור או טמא. ע"כ. והר"ם כתב דבשם בשם הירושלמי שהשק מצוי לחטט אחריו ולא השער. ע"כ. ומתי דמוקים תו בגמרא בגיפרתא. דאמו והרמב"ם מהלכה. והטעם מבואר בכ"מ פ"ג מהלכות בכורות. ואין להאריך בזה בכאן: וכן היה כו' כתב הר"ב ואע"ג דהיה ליכא למגזר כו'. אפ"ה תשרף. וכ"פ רש"י. והוא מלתא בלא טעמא: ה"חמץ בפסח ישרף. פי' הר"ב. מתני' ר' יהודה היא וכו' ואינה הלכה דק"ל כתרי מסכתות אין סדר. כ"כ הרא"ש בפ"ב דפסחים. שאם נשנה הא דר' יודא שהחכמים חולקים עליו. ומיהת קשיא לי דהרא"ש אדהרא"ש שבפ"ק דקדושין בתרי סדרי פסק כאתם דיחידאה. ואף שהאתם נשנה בסדר המוקדש וכ"ל עיון. אבל מ"מ כ"ל לתת טוב טעם לפסוק כחכמים דבפסחים. משום דהתם עיקרא דמלתא וכדכתבתי במסכת כריתות פ"ב מסנה ג' והאתא דאתינא להכי הך דקידושין נמי ניחא. דרבנן דבי רב אמי ס"ל דאזלינן בתר סתמא דערלה. משום דמתחבי בערלה עקרא דמלתא אפי' מבקדושין דהתם בערלה הא עסיק באסורי מאכלות שיש להם אח"כ היתר. והנה בא לידי ספר אחי העזרי ומצאתי שכתב בסוף פסחים דהלכתא כסתמא דערלה. ושכך פסק הרי"ף והרמב"ם דהאי סתמא אתיא כר"א וכן הוא בירושלמי. מתני' כר"א. מיהו בשאר סדרי נמי איתא דהלכתא כוותיה. ובסדר טהרות באר"ב ואית ליה מהאי סברא בפ"ק דנדה עכ"ל. והרבה נתלבטתי בדבריו אלו. ומ"ש עוד שם אח"כ מדין אחד בספרי ספר תורת האשם בסוף כלל ע"ד בפסק אחד:

ותרומה טמאה. פי' הר"ב דכתיב ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי בשתי תרומות הכתוב מדבר. דיש אם למקרא כמ"ש הר"ב ביומנה ח' פ"ח דתרומות. ולמ"ד התם יש אם לאסורת יש דרשות אחרות בגמרא פ"ב דשבת דף כ"ה:

והערלה כתב הר"ב. ערלה מכלאי הכרם גמר. וכ"כ רש"י. והתוספות כתבו בשם רש"י דאתקיש לכלאי הכרם

ולא

וכל יודעיו מה הוא הכינוס: לכן כ״ל דרש״י דקדק לכתוב לשון ביאור. דלאו היקש הוא: אלא ולפותא בעלמא וכה הוא דרש פ״ב דערלה. לענין בטולן דבעינן מאתים: ופירוש הר״ב דיליף ערלה מכלאי הכרם. דתרוייהו לאיסורי הנאה. והוא מירושלמי דהתם:

ומדליקין בפת ובשמן של תרומה: ר״ל אם נטמא השמן וכן אם נטמא הפת: קרמב״ם. ועיין מ״ש במשנה ג׳ פ״ג דפסחים: ו׳ כל הקדשים שנשחטו חוץ לזמנן כו׳. פי׳ הר״ב מדכתיב בחטאת באם תשרף ליתר על כל פסולים שבקדש שהן בשרפה. ומהאי טעמא נמי בשר קדש שנטמא אם נטיר וכן המנחה שנטמאה אם נפסלה אם נותרה ונטמאת בהדיא תנן לה במשנה ריש פ״ג דזבחים וכשטר טיר טהור דכתב הר״ב במשנה ד׳. וכולהו בתנא הרמב״ם בסוף פ׳ פסולי המוקדשים. אבל בספ״ג דפסחים כתבתי מסקנא דגמרא דהתם בפ״ז דף פ״ב ע״ב. דלאו מחטאת ילפינן. אלא גמרא גמירי לה לקדשי קדשים ולק״ק. ועיין מ״ש במשנה ד׳ פי״ב דזבחים: אשם תלוי. פי׳ הר״ב אם שחטו וקודם זריקת דמו נודע לו שלא חטא. כדתנן בריש״ו דכריתות. ומ״ש הר״ב דהשתא הוי תולין שנשחטו בעזרה. וכן לשון רש״י ולפוס ריהטא כתבו כן. דהא רבנן ס״ל במתני׳ ד׳ דתולין שנשחטו בעזרה בהבורה אבל בריש״ו דכריתו״ כתבו. דאף ע״ג דתולין שנשחטו בעזרה בקבורה. הא׳ הוי כזכח פסול. ע״כ. ושם אפרש בס״ד: רבי יהודה אומר יקבר. וה״ל פליג בחטאת העוף ובת״כ דרוש מכי קדש הם. הם בשרפה. ואם חטאת העוף ואשם תלוי בשרפה. תוס׳ פ״ב דפסחים דף כ״ח ע״א: חטאת העוף הבא על הספק כו׳ כתב הר״ב דאוזיל ואינה נקברת כו׳ לא הוה תולין בעזרה. כמ״ש הר״ב במשנה ד׳ פ״ק דכריתו׳: ר׳ יהודה אומר יטילנה לאמה כו׳. פי הר״ב נאי״ל דעוף דר הוא מתמקמק כו׳. ובגמ׳ תניא אמר ר״י יטילנ׳ לאמה ומנתחה אבר אבר וזורקן לאמה ומתגלגלת והולכת לנחל קדרון: כל הנשרפין לא יקברו. פי׳ הר״ב. דלמא חפיר איניש לאמה ומנתחה לכל הנ׳ וכ״כ הש״י. אבל בנקברין אע״ג דאיכא נתי למיתש להכי מ״מ א״ל לשרפן דאסור בהנאה. והוזיל והנשרפין אפרן מותר. אתו למקבר מיניה וא״ל לומר שאפר אלו יקבר לפי שאין ביד כל אדם לחלק בין אפר לאפר. איזהו בקבורה ואיזהו בשרפה ואתו למטעי. הלכך אמרו אותן שאפרן אסור יקברו בעלמו כך נ״ל: ו׳ בכל הנקברים לא ישרפו. פי׳ הר״ב משום דכל הנקברין אפרן אסור. וכל הנשרפין כו׳ אפרן מותר. צריך עיון טעמא מאי. ואומר מהרי״ד. דנשרפין. כיון שבאה הכתוב לשרפן. אחר שעשה כאלו נעשית מצותו ואין לך דבר שנעשית מצותו הלך אסוריה. אבל הנקברים דלא הטעין הכתוב לשרפן. ומשוך איסורייהו לעולם. הו׳. ומ״ש הר״ב חוץ מתרומ׳ הלשן דכתב ביה רחמנא ושמו וכו׳. ושמו כולו. וכיון דטעון גניזה אסור בהנאה. רש״י: אמרו לו אינו מותר לשנות. שאע״פ שהוא מחמיר בשרפתה. הרי הקל באפרן. שאפר הנקברים אסור. הרמב״ם סוף הלכות פסולי המוקדשין: פליקא לה מסכת תמורה:

ומדליקין בפת ובשמן של תרומה: וכל הקדשים שנשחטו חוץ לזמנן יחוץ למקומן הרי אלו ישרפו. אשם תלוי ישרף. ר׳ יהוד׳ אומר יקבר. חטאת העוף הבאה על ספק. תשרף. רבי יהודה אומר יטילנה לאמה כל הנשרפין לא יקברו וכל הנקברין לא ישרפו. ר׳ יהודה אומר אם רצה להחמיר על עצמו. לשרוף את הנקברים. רשאי. אמרו לו אינו מותר לשנות:

נשלמה מסכת תמורה

מסכת

א פיי׳ פי״ג מס׳ תרומות הלי׳ ה
ב פי׳ פי״ט מס׳ כלאים הלכ׳ ה
ג פסחים כה. פי׳ פס הלי׳ ג״ה חם מסוסר בקרה הלכ׳ ו
ד פיי׳ פי״ט מס׳ פסולי המוקדשין הלי׳ יא

מס׳ תמורה פרק ז׳

ל״ה אם ספק הוא לא יבא לידי ספק ולד הוה. וחולין הוא זו ובכילה. דאין חולין נאכלים במלקות ותשרף דהוי כשאר קדשים פסולים: יטילנה לאמה. אות׳ פמים היתה עוברת בעזרה ויולאת לנחל קדרון. ואיידי דעף דך הוא מתמקמק ויולא בקלות המים: כל הנשרפין לא יקבר. דלמא חפר איניש ומסכה להו ואכיל לנו: וכל הנקברים לא ישרפו. משום דכל הנקברים אפרן אסור. וכל הנשרפין כגון חמץ ותרומה וכלאים אפרן מותר לכהנים בגדים. וכל הנשרפין דהקדש. אמי אפרן מותר׳. חוץ מתרומ׳ הלשן דכתב ביה רחמנא (שם ו׳) ושמו אבל המוזכר. ותניא ושמו בגחת. ושמו. כולו. ושמו שלא יפגר: רבי יהודה אומר כו׳ ואין הלכה כרבי יהודה בכל הנך תלתא בבי דמתניתין:

נשלמה מסכת תמורה

פרק ז

פ"א שלשים וסמ"ס כריתות בתור' מצינה למס' מ"ר יוחנן שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל א' ואח' ומביא ליה מוקל אם בגדת טומאת לא תקר' (ויקרא י"ח) לחלק על כל אשה ואם ולאחר רוקא שיקחייב ל"ו מלקות. קרא בפסח ומילה אין חיוב מלקות. ועיין בד"ה והאשה כו'. כריתות לשון הר"ב המחוור בלא התראה. אבל אי איכא התראה יש מהן בחנק. ויש מהן בסקילה. ויש מהן במלקות. ובשוגג בחטאת. רש"י: הבא על האם וכו'. הבא בריתות דאם ולאשת אב בו' והדר מסיק ותני ביני וביני בגא על הזכור ועל הבהמה. והדר מתחיל למתני' אשה ובתה ולא קתני כולהו בהדי הדדי בקמייתא' מסו' דקי"ל בסנהדרין (פ"ז משנה ד') דכל הני דנקט בריגא אם ואשת אב וכלה והבא על הזכר ועל הבהמה. דיגייהו בסקילה. ולהכי תגלהו בריגא מטום דחמורות משאר מיתות ב"ד. רש"י. ובבא אל אשה ובתה בפרפה. והבא אל אשת איש בחנק. דקיל מכולהו מיתות בית דין והבא על אחותו וכו'. עד ועל הבהמה כולהו במלקות. כמו שנתבאר בריש פרק ג' דמכות ושם הקשתי. לשאול על שנוי סדר אחות אשתו ואשת אחיו. שלא בכתוב. והמגדף כו' עד בסקילה. כמו שנשנו בפרק ז' דסנהדרין. אלא דלא בעי למפסק בין כריתות לעריות. והטמא שאכל את הקדש וכו' עד. והסך בשמן המשחה כולהו במלקות. ושנוין במשנה ב' פרק (ב') דמכות ובסדר הזה ולא וכתבתי הנפסות העושות. והמגדף דכתיב (במדבר ט"ו) את ה' הוא מגדף (לא בא הכתוב. אלא ליתן כרת לתרוך את הנס כחכמים. דרתב"ע דאמרי הני דף ז') והעע"ז. דכתיב (שם) כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת. ובע"ז מיירי. דזהו דבר ה'. דאמר בסנהדרין. אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו. ולא יהיה לך בע"ז מדבר. והנותן מזרעו למולך. כתיב בהדיא נביא (ויקרא כ') ושמתי אני את פני באיש ההוא והכרתי אותו. ובעל אוב. והנפש אשר תפנה אל האבות וגו' והכרתי (שם) ומחלל שבת כי כל העושה בו מלאכה ונכרתה וגו' (שמות ל"א). וטמא שאכל את הקדש כל איש אשר יקרב וגו' וטומאתו עליו ונכרתה (ויקרא ז') (עיין במשנה ב' פי"ג דזבחים) הבא אל המקדש טמא. את משכן ה' טמא ונכרתה (במדבר י"ט). והאוכל חלב כי כל אוכל חלב ונכרתה. (ויקרא ז') בדם כל אוכליו יכרת (שם י"ז) בנותר ואכליו עונו ישא כי את קדש ה' חלל ונכרתה (שם י"ט). ופגול יליף מנותר (כמ"ש במשנה ה' פ"ד דזבחים) והשוחט ומעלה. פירשם הר"ב. והאוכל המן בפסח כל אוכל חמץ ונכרתה (שמות י"ב) והאוכל ביה"כ כל הנפש אשר לא תעוה ונכרתה (ויקרא כ"ג) ועינוי מלאכה. (כמ"ש בר"ש בתרא ליומא) העושה מלאכה ביה"כ כל מלאכה לא תעשו וגו' והאבדתי (שם) והוא כרת. והמפטם את השמן אשר ירקח כמוהו וגו' ונכרתה (שמות ל') ועיין מ"ש בדבור והסך. קטרת אים אשר יעשה כמוהו וגו' ונכרתה מעמיו (שם). פסח והאים אשר הוא טהור וגו' ומלל וגו' ונכרתה (במדבר ט') מילה וערל זכר אשר לא ימול וגו' ונכרתה (בראשית י"ז) רש"י: הזבח נקב בתשכב מקרי זכור. כמ"ש בשם רש"י במשנה ד' פ"ז דסנהדרין: והאשה המביאה את הבהמה עליה. מסיק בגמרא דבגברי קא חשיב למתניא לחייבו על כולם אפילו עשאם בהעלם אחד ולא מנהון האשה הגרבעת ותנא ל"ג חטאת בלבד (ועיין מ"ש בדבור והסך כו') ותנא האשה הגרבעת ופסח ומילה לסיומיהו כריתות. דאי לא מרת בנסי קא חשיב. דלא תנהון הבא על הזכר ועל הבהמה דאין כאן לא אשה: הבא על אשה ובתה. לשון הר"ב. ובא בתה. וכת בנה בכלל. וכן נבו כי עיין רפ"ט דסנהדרין: והעובר ע"ז. פי' הר"ב. בדרך ע ולתה. או מזבח וכו' וכן פי' לקמן בחלל את השבת בחמת מלאכות. דתנא לא מהדר. אלא מלאכות שחייבים עליהן כרת. ושם שבת קתני. ונעולם בכל חדא וחדא מיתה טובא. גמ'. ובעל אוב. כתב הר"ב. ודעוני בכלל שנים בלאו א' נאמרו. והבונן בהעלם אחד לא מחייב שנים. הש"ס בגמ'. ועיין מה שאכתוב בזה בס"ד במשנה ב' ובפ"ז דסנהדרין קתני גמי ודעוני דהתם לענין מיתה חילקן הכתוב שכתב או ידעוני הכי מפרש. לה רבי יוחנן שם דף. פ"ה: בגמ' ל. לשון הר"ב. קדשים שחשב לאכלן חוץ לזמנן או חוץ לתחומן. ודברי תימה הלבהדיא שנינו במשנה ג' פ"ב דזבחים חוץ למקומו פסול ואין בו כרת: והמעלה מפקיע לה רב ביבי בר אביי. כיון דאיכא תרי העלאה. מוקפדי

מקרי

מסכת כריתות

פ"א שלשים "וששה כריתות בתור' הבא על האם ועל אשת האב. ועל הכל' יהב' על הזכר ועל הבהמ' והאש' המביא את הבהמ' עלי' הבא על אש' ובתה. ועל אשת איש. הבא על אחותו. ועל אחות אביו. ועל אחות אמו. ועל אשת אחיו. ועל אשת אחי אביו. (מ' ועל אשת אחי אמו) ועל הנדה. המגדף והעובר ע"ז. והנותן מזרעו למוליך. ובעל אוב. המחלל את השבת. וטמא שאכל את הקדש והבא למקדש טמא. האוכל חלב ודם נותר ופגול. ס"א השוחט והמעלה בחוץ. האוכל חמץ

א' נכתבים "קי מיי' פ"ש תס" מגנות סלב ב

ולא

אבר פנים מוקטרי אברי חוץ. כדשמעי' אפלוגתייהו דרבנן ור' יוסי הגלילי במתניתין דרפי"ג דזבחי' יוהכ' ליכא לשנויי שם העלאה קתני כדלעיל בעובדי ע"ז ומחלל שבת. דשבת וע"ז תנא יתהון במקומן דתנן במס' שבת פ"ז מ"ב אבות מלאכות מ' חסר א' ובסנהדרין תנן בפ"ז מ"ו א' העובד ואחד הזובח כו' משא"כ המעלה דלא תנא בהדיא (והתו' הקשו בזבחים פי"ג דף ק"ז. דע"ז נמי ליכא למשמע ממתני' דהתם. אלא חיוב חטאת אהנך עבודות. אבל חלוק חטאת לא שמעינן מינה) והתם בגמ' פי"ג דזבחים. איתא נמי להך אתקפתא. דהכא אגב גררא מייתי ליה. ואסקה התם בקשיא. וכתבו התוס' דקשיא דלא משני ההיא דבריתות כרבי יוסי הגלילי דפטר מוקטרי חוץ דמשנה א' דזבחים רפי"ג:

המפטם את השמן. פי' הר"ב במשקל סממניה ובמדת השמן כמו שעשה משה. שנאמר (שמות ל') במתכונתו לא תעשו כמוהו. כמוהו הוא דאסור אבל חציו שפיר דמי גמ' דף ה'. ומ"ש הר"ב. והוא שיעשנה לסוך בו. אע"פ שעל הסיכה עצמה שיסוך בו פטור. כדלקמן. ומ"ש הר"ב אבל המפטמו להתלמד או למסרו לגבור. אינו חייב. אחית מתכונתו מן במתכונתו דקטרת. וכתיב לגבי קטרת. לא תעשו לכם. לכם הוא דאסור הא למסרו לגבור פטור. גבי שמן נמי למסרו לגבור פטור. גמ'. ואע"ג דמשמע דהך דלהתלמד אינו ענין בפני עצמו. דהא לא ילפינן אלא למסרו לגבור. ויהיה להתלמד פירושו כדי למסרו לגבור. ובברייתא נמי. וכן בפיסקא ללמד בו למסרו לגבור. מ"מ הרמב"ם בפ"ב מהל' כלי המקדש. העתיק להתלמד בה או למסרו לגבור. וכ"ל דהוי בכלל למסרו לגבור הואיל דמה שעושה להתלמד יהיה לתועלת לעשות לגבור לכשירצה. ובברייתא דפטוס הקטרת גרסי' להתלמד בה או למסרה לגבור:

המפטם פיר שני משנ' ב' פ"ג דמנו': והמפטם את הקטר' כתב הר"ב אם לקח מכל אחד מה' כפי משקלו הקצוב בדברי חכמים. בברייתא בגמרא. והוא ידוע בכל סדורי התפלות. ומ"ש הר"ב כפי משקלו הקצוב. לאו דוקא. דהא גבי קטר' לא כתי' כמוהו כמו בשמן. וכי תימא כי היכי דילפינן שמן מקטרת דלמסרו לגבור פטור. ה"נ תהדר קטרת ונילף משמן. דלהנאין פטור. הא אתרי בגמ' דלית'. דבקטרת כתיב והקטרת אשר תעשה כל עשייה דקטרת. אשר דמקטיר פרס שחרית ופרס בין הערבים. אלא ה"ק הר"ב שאם לקח מכל אחד מהם כפי משקלו הקצוב. עד שיהא ראוי להקטיר שיעור. ולא בעינן עד שיעשה כולו כמו בשמן. וכתב הר"ב והוא שיעשנה להריח בה. שכן הוא בפי' בכתוב. ומסיים רש"י. אבל המריח בקטרת של בה"מ. לא אזהרה. ולא כרת. ולא דמי לסך בשמן המשחה. דהתם אית ביה מעשה. ומש"ה אית ביה אזהרה. ע"כ:

והסך בשמן המשחה. פי' הר"ב. שעשה משה (דכתיב שם) ואשר יתן ממנו על זר. ממנו מאותו של משה. ועיין מ"ש במשנה ב' פ"ג דמכות. ואף על גב דלא כתיב אלא חד כרת בהאי תרי איש. ואשר יתן. ממנו. קי"ל לכל מקום שאתה מוצא שני לאוין וכרת אחת חלק חטאת ביניהן. והיינו טעמא דקתני המפטם את הקטרת במיצעא וכ"ת דבעי למיתני פיטומין בהדי הדדי. נתנהו איפוך המפטם את הקטרת. והמפטם את השמן. והסך בשמן המשחה אחתי פלגינהו לשמן. אלא הא קמ"ל מה קטרת לאו בפני עצמו. חייבים עליו כרת בפני עצמו. אף מפטם שמן והסך בשמן נמי כיון דלאו בפני עצמו חייבים עליו בפני עצמו. גמרא. ומ"ש הר"ב. ואפי' היה כן כ"ג מושחים אותו. דכתיב (ויק' א') והכהן המשיח תחתיו מבניו ימשח קרא והכהן שתחתיו מבניו מאי המשיח. הא קמ"ל דאפילו מבניו. הוא דמשח הוי כ"ג. ואי לא משח לא הוי כ"ג. ומ"ש הר"ב וממנו מושחים מלכי בית דוד. (משבא דוד אבל שאול נמשח. רש"י ואין מלכי ישראל מושחין. גמ'. דכתיב (שמואל א' י' ו') קוס משחהו כי זה הוא זה טעון משיחה. ואין אחר טעון משיחה. והא דאליסע משח ליהוא. מתרלים בגמ' באפרסמא דכיין ולא בשמן המשחה. ומ"ש הר"ב ואין מושחין מלך בן מלך. דכתיב (דברים י"ז) למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב הימים. ירושה היא. ומפני מה משחו את שלמה מפני מחלוקתו כו'. (דאמר קרא בקרב ישראל בזמן שעלה בישראל הוא המלכות ירושה. כדכתיב הוא ובניו וא"ל משיחה. אבל כי איכא מחלוקת לאו ירושה הוא. ובעי משיחה בתחלה) [ומ"ש] ויהואחז מפני ויהויקים אחיו כו'. ובגמרא מקשים מי הוה שמן המשחה. והא יאשיה גנזו. כדכתב ה"ב ברפ"ו דשקלים ומתרץ באפרסמא דכי. ותמהני על הרמב"ם שבפ"ח מהלכות כלי המקדש פירש להא דיהואחז שהיתה ב' מן אפרסמון. ודיהואחז לא פירש בו כך: **הפסח** והמילה במ"ע. כתב הר"ב אבל כולם הכך

ר"ע

חמץ בפסח. והאוכל. והעושה מלאכה ביום הכפורים. המפטם את השמן. והמפטם את הקטורת. והסך בשמן המשחה. הפסח והמילה במצות עשה. ב על

א פרוצין בו. ונפנים קו:

אסר יעלה עולה לו זבח. ואל פתח אהל מועד לא יביאנו. ואם שחט והעלה בשוגג. חייב שתי חטאות: והמפטם את שמן המשחה. במשקל סממניה ובמדת השמן כמו שעשאו משה במדבר. והוא שיעשנו לסוך בו. אבל המפטמו להתלמד או למסרו לגבור. אינו חייב: והמפטם את הקטורת. אחד עשר סממני הקטרת. אם לקח מכל אחד מהם כפי משקלו הקצוב בדברי חכמים. וערבם כדרך שהיו מערבים הקטר. שמקטירים בבית המקדש. חייב כרת. והוא שיעשנו להריח בה. אבל עשאה להתלמד או למסרה לגבור פטור. והסך בשמן המשחה. שעשה משה. שלא לפורך כהונה ומלכות חייב. שלא היו נוגעים מאותו שמן אלא על ראש כ"ג. ואפילו היהבן כ"ג מושחים אותו באותו שמן שעשה משה במדבר. וממנו מושחים מלכי בית דוד ואין מושחין מלך בן מלך. אם לא היה שם מחלוקת. כמו שמשחו שלמה מפני מחלקותו של אדוניהו. ויואש מפני מחלקותו של עתליהו. ויהואחז מפני יהויקים אחיו. שהיה גדול ממנו. ומשיחת הכהנים היא. שיולקים מן השמן על ראשו ומושחין בין גבות עיניו כמין כ"י יונית. ומשיחת המלכים כמין נזר: הפסח והמילה במצות עשה. ויש בהן כרת. ואין קרבן על שגגתן אבל

אבל כולהו הכך לא תעשה נינהו · וחייבים על שגגתן קרבן דאין קרבן אלא על לאו · דגבי קרבן כתיב (ויקרא ד') ועשה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה: ב ועל שגגתן חטאת · שגגה שחייבים עליה חטאת היא · כגון הבא על א' מן העריות כסבור שהיא אשתו · והעובד ע"ז · המשתחוה לה כסבור זבוח וקטור ונסוך אסרה תורה ולא השתחויה · והמחלל את השבת · כסבור חול הוא · וכן כל כיוצא בזה שיודע בעיקר האסור · אלא שנעלם ממנו זה המעשה שעוש"ה · אבל האומר מותר לגמרי דעיקר כל הגוף כגון האומר · אין שבת בתורה אין ע"ז בתורה · לאו שוגג הוא זה אלא אטום גמור הוא ופטור: לא הודע כגון שני זיתים · אחד של חלב ואחד של שומן · אכל אחד מהם ואינו יודע איזה מהן אכל · אשתו ואחותו עמו במטה · בא על אחת מהן · ואינו יודע על איזו מהן בא: אשם תלוי · לפי שבא על הספק קרוי אשם תלוי · שתולה ומבין עליו אין היסורים ואינו מכפר · שאם נודע אליו אח"כ בבירור שחטא · מביא חטאת קבוע: המטמא מקדש וקדשיו · שנכנס למקדש כשהוא טמא או אכל קדשים בטומאה: מפני שהוא בעולה ויורד · ואין אשם תלוי בא אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת קבועה · והאי הואיל ושגגתו בעולה ויורד אין בלא הודע שלו אשם תלוי: אף המגדף · אין מביאין על שגגתו חטאת · ועל לא הודע שלו נמי אין מחייבים אשם תלוי · דרחמנא אמר גבי חטאת לעושה בשגגה · פרט למגדף שאין בו מעשה · והלכה כחכמים:

ג כתין

הכך לא תעשה נינהו · לאוי דעריות מפורשין הן · ומגדף מצינו לאו (שמות כ"ב) שהיה לא תקללו אלהים (שם ל"ד) לא תשתחוה לאל אחר · והנותן מזרעו למולך · ומזרעך לא תתן להעביר למולך (ויקרא י"ח) · ובעל אוב אל תפנו אל האבות (שם י"ט) והמחלל את השבת לא תעשה בו כל מלאכה (שמות כ') רש"י · וטמא שאכל את הקדש בו · כבר כתבתי לאזהרתם במשנה ב' פ"ג דתמורות · ע"ש · ואף דכתיב בסוף פרשת קדש לי (שם י"ג) ושמרת את החקה הזאת · ורבי עקיבא מוקי ליה בפסח · כדאיתא בערובין דף נ"ו הא מסקינן התם דהשמר דעזה

ב על אלו חייבין על זדונם כרת · ועל שגגתם חטאת · ועל לא הודע שלהן אשם תלוי · חוץ · מן המטמא מקדש וקדשיו · מפני שהוא בעול · ויורד דברי ר"מ וחכמים אומרים אף המגדף · שנא' (במדבר ט"ו) תורה אחת יהיה לכם · לעושה בשגגה · יצא מגדף שאינו ס"א עושה מעשה

ג יש

עשה · וכשלמדתי מסכת ערובין · הקשה לי אחד מבני הישיבה אמאי מקשה מדר"ע הא איכא תרי קראי אחריני דכתיבי בפ' משכו בענין הפסח ולפרוך מנייהו · ואליבא דר"ע שנא' (שם י"ב) ושמרתם את הדבר הזה לחק לך ולבניך וגו' ונאמר (שם) ושמרתם את העבודה הזאת · והשיבותיו דהני תרי קראי אין לפרש לשון דושמרתם דכתיבי בהו שיהו משמעותן על אזהרה לקיים הדבר ולעשותו · דקרא קמא ושמרתם את הדבר הזה לחק וגו' · אלא היה ענינו שמירת קיום ועשיית הדבר א"כ יתחייבו פסחי דורות בכל עבודות של פסח מצרי · אף בנתינת דם על משקוף ומזוזות ושניהו בפ' ט' דפסחים משנה ה' שא"ל · ואע"פ שכתבתי שם דבכתוב משרש הטע' של נתינת דם הזה שהוא משוס שלא יתן המשחית לשבר בלילה הוא · מ"מ אלו היה משמעות הכתוב של ושמרתם את הדבר הזה לחוק וגו' על קיום ועשייה · היינו מוכרחים לומר · שאע"פ שבטל הטעם מ"מ גזירת הכתוב לעשות כן לדורות זכר של מצרים · דהא לא כתיב מישוט בהדיא על נתינת דם הזה · כמ"ש מישוטי באיך דמחולקים בהם פסח דורות מפסח מצרים · אלא אין ושמרתם הזה · אלא שמירה בלב שיזכרו שע"י עבודה הזאת זכו וינאו ממצרים · ושמירה זו שבלב יהיה לחק וגו' · וקרא תניין ושמרתם את העבודה הזאת · אינו ליווי כלל · אלא מספר והולך נמשך אל והיה כי יאמרו לכם וגו' מה העבודה וגו' · וה"ק קרא והיה כי תבואו אל הארץ ושמרתם וגו' · כלומר שתהיו שומרים ועושים · ואז כי יאמרו לכם וגו' · ודומה לזה כתבו התו' פרק קמא דקדושין דף ט"ו בד"ה כי טוב לו עמך · שאינו אלא שבור דברים בעלמא · ולא דרשינן מינה מידי · ע"כ כך נ"ל ברור: ב על אלו חייבים כו' · ועל שגגתן חטאת · וטעמא כתבתי במשנה ג' פ"ב דהוריות: ועל שגגתן חטאת · פי' הר"ב כגון הבא אל אחד מן העריות כסבור שהיא אשתו · והבא על הזכור ועל הבהמה כסבור לבא על אשתו שלא כדרכו · ובא על הזכור או על הבהמה · ואחר כך נודע לו דזכר הוא או בהמה היא · והאשה המביאה נמי דסבורה להביא אדם והביאה בהמה · ונדה דסבור טהורה היא · ומגדף כסבור מברך הוא שם בן ב' אותיות וברך שם בן ד' אותיות · דאינו חייב אלא על שם בן ד' אותיות · כדאמרינן בפ"ד מיתות · ע"ז כו' מולך כסבור להעביר אדם אחר והעביר את בנו · בעל אוב נתכוין לכשוף אחר · שבת כסבור חול הוא · קדש כסבור בשר חולין הוא · מקדש כסבור בית אחר הוא · אבל כסבור שומן דם כסבור טחול · לא דם כסבור שדם תגביס או דם דגים הוא · לשון מורי · נותר ופיגול כסבור כשר הוא · שוחט בתוך כסבור בהמת חולין היא · מעלה כסבור בהמות אלו של גבור מותרת בבמות ומוקי לה לקרא בבמת יחיד · פסח וי"כ כסבור ימות החול הן · שמן וקטרת נתכוין לשמנים אחרים ונמצאו שהן הסמנים הכתובים · רש"י · ות"ש הר"ב האומר אין שבת בתורה כו' · כגון תנוק שנשבה לבין הנכרים · ולא שמע מעולם שיש שבת · דאלו שיע ועכשיו שכחו · חייב · כמ"ש הר"ב בפ"ז דשבת וז"ל · כל השוכח עיקר שבת כו' · חייב חטאת אחת · כסבור אין שבת בתורה · ואע"ג דמעקרא שמע ועכשיו שכחו · ע"כ · וכלומר אע"ג דמעקרא שמע · דאל"ה פטור לגמרי · והרמב"ם בפ"ב מה' שגגות כסק דאפילו לא שמע מעולם נמי חייב: מפני שהוא בעולה ויורד · פי' הר"ב ואין אשם תלוי בא · אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת קבועה · והטעם פירשתי במשנה ד' פ"ב דהוריות: וחכמים אומרים אף המגדף · אדרבי מאיר מהדרי דאמר חוץ מן המטמא מקדש וקדשיו וקאמרי דאף המגדף נמי רולא ידעתי מאי קשיא ליה לרש"י דבגמר' דף ז' · אדמפרשינן למתני' דרבנן מהדרי אידשוני · דלא תכן לה לפי שאין בו מעשה (כדתכן בפ"ז דסנהדרין משנה ז' ופי' שם רש"י דהכנסת הטעם ידעוני · אינו מדבר בשעת מעשה · אלא לאחר המעשה שהוא בפיו

מדבר

רל"א

א מיי' פ"ה מה' שגגות הל' ד

מדבר בעצם מתליו • אבל בעל אוב צריך להקיש בזרועותיו והקשת זרועותיו חשיב ליה מעשה) וקאמרי תנדף נמי ליה בזיה מעשה • ונלמד חומה לי • ולרבי יוחנן דאמר לעיל הואיל ומיהם בלאו אחד נאמרו (כלומר ולא משום שאין בו מעשה) מאי אף דקתני מתני' • ע"כ •

ואלא מיהת מתני' דלעיל דקתני תנדף לחייבו בחטאות ר"ע היא דלא בעי מעשה • ומה"ט לא אמר ר"י דלא תנן ודעתוי משום שאין בו מעשה כדאמר ר"ל דמתניתין ר' עקיבא היא ולא בעי מעשה • כדאיתא בגמרא לעיל • ורא"ל דהרמב"ם בפ"א מהלכות סנהדרין דלא קחשיב למגדף במחוייבי חטאו • ולא חשיב לידעוני בסקילה במעשה • וכן עוד לו ברפ"ו מהלכות ע"ז שמחייב לידעוני בחטאת • ומפרש עלה כילד מעשי הידעוני מניח עצם עוף שמתו ידוע בפיו ומקטיר ועושה מעשים אחרים עד שיפול בגבפה וידבר בפיו וכו' • וכמגדף שם בפ"ב לא הזכיר שיהא חייב חטאת • ובפט"ו מהלכות סנהדרין דקחשיב לכל הנסקלים לא הזכיר לידעוני שיהא במעשה • כמו המגדף שנסקל בלא מעשה • והיינו דבפרק ד' מיתות לענין סקילה תנן לידעוני • שהוא המדבר כו' • ובלא מעשה •

ג יש מביאות כו' התחיל לפרש קרבן חטאת שלא ע"י חטא •

המפלת כמין בהמה חיה ועוף כו' מתני' מתפרש יפה בדברי הר"ב בפ"ג דנדה משנה ד' • שם שיש שנויה לענין טומאת לידה • ומה שרצו להוסיף בה הגני יוסף שמה שכל הטומאה לידה הרי זו מביאה קרבן וחטאתה נאכלת • כמ"ש הרמ"ב בפ"ז מהלכות מחוסרי כפרה: סנדל מ"ש הר"ב • ורבותי פירשו שהיא חתיכת בשר כו' • לא דק • דתנאי נגהו לשני הפירושים הללו בברייתא פ"ג דנדה דף כה • ואולי משום דהתם נקט תנא בלשניה • לשון של שו"ר אמר דרבותי פירשוהו יותר • דהיינו שעשוי בצורת סנדל • ומ"מ היינו כלשון של שו"ר ב"ל בהדיא בפירוש משנה ד' פ"ג דנדה וכן נמי מ"ש בפי' הראשון • כך מצאתי • לא קאי אלא על מ"ש ולשון סנדל וכו' • ד' המפלת ואין ידוע • שנויה בסיפא דמתני' ו' פ"ג דנדה וע"ש: אמר רבי יוסי אימתי כו' • אבל בזמן שהיה עומדות כו בתב הר"ב • דדוקא חטאת שבא על חטא כו' • דהכי שמעינן ליה לר' יוסי במשנה ה' פ"ה • וכן הלכה וכן נמי בחטאת תלוי שם ב' משנה ה' • לפי שבא בתקוש חטאת: ההמפלת שפיר מלא מים • שנויה בפ"ג דנדה משנה ג'

וע"ש בסיפא: המפלת כמין דגים כו' • דהא דתנן במשנה ג' פ"ג דנדה אם יש עמהן דם טמאה • לאו משום לידה אלא משום נידה • וכמו שבתבתי שם בריש הפ' • ומשום הכי העתיקם הרמב"ם בפרק ה' מהל' ב' • ולא בפרק עשירי שעסק כל שפיקי לידה: המפלת יום אחד כו' שנויה בפרק ג' דנדה בסופו • וע"ש: ויוצא דופן כו' שנויה בריש פ"ה דנדה • וע"ש:

ו המפלת

ג "יש מביאות קרבן ונאכל • ויש מביאות (גמ' קרבן) ואינו נאכל • ויש שאינן מביאות אלו מביא קרבן ונאכל • המפל כמין בהמה חיה ועוף דברי ר"מ • וחכ"א עד שיהא בו מצורת האדם • המפל סנדל או שליא • ושפי מרוק • והיוצ מחות יוכן "שפח שהפילה • מביאה קרבן ונאכל: דאלו מביאו ואינו נאכל • המפל ואין ידו מה הפילה • וכן שתי נשים שהפילו • אחת ממין פטור • ואחת ממין חובה • א"ר יוסי אימתי בזמן שהלכו זו למזרח וזו למערב • אבל אם היו שתיהן עומדות כאחת • מביאות קרבן ונאכל: דאלו שאינן מביאות המפלת שפיר מלא מים • מלא דם מלא גנוגים • המפלת כמין דגים וחגבים שקצים ורמשים • המפלת יום ארבעים • ויוצא דופן • רבי שמעון מחייב ביוצא דופן:

ו המפלת

ג כמין בהמה חיה ועוף • הואיל ונאמרה בכן יצירה כאדם • ואין הלכה כר"מ: סנדל • שנאמר ולד • ולד הוא אלא שנפחתה צורתו • ולשון סנדל • שנאמר ולד • כך מצאתי • ורבותי פירשו שהיא חתיכת בשר עשויה כצורת סנדל ורבילה לבוא עם ולד: שליא • שאין שליא בלא ולד: שפיר מרוקם • עור שהולד מרוקם בו שיש בתוכו צורת אברים קטנים • ולפי שעשוי כספופרת של בילה קרוי שפיר: וכן שפחה שהפילה • דסד"א כי קאתרינן כל מצות שהאשה חייבת בה עבד חייב בה • ה"מ מצות הנשות בנים ובאשה אבל ולדת דבנים אינה ולאנשים ליתא אימר לא תחייב שפחה להני תני וכן שפחה שהפילה: ד' ואין ידוע מה הפילה • אם צורת אדם וחייבת מסודגים וחגבים ופטור מביאה קרבן שתי תוריים אחד לעולה • ואחד לחטאת • על שם עולה מתנה ואומר אם תין חובה ילדתי תהא לחובתי • ואם לאו תהא עולת נדבה • אבל חטאת לא מצי לאתנויי • דאין חטאת נדבה • ומייתא בספק • ואינו נאכל • דשמא לאו בת קרבן היא • ומליקתה כנבלה • בעלת מום • דכיון דאין לחובה אלא דמה לא חשיב אכילה: וכן שתי נשים שהפילו • אחת מין פטור • כמין דגים וחגבים: ואחת מין חובה • סנדל או שליא ואין ידוע איזו הפילה מין חובה • מביאים כל אחת שתי תוריים ואינו נאכל: אימתי • אינו נאכל: בזמן שהלכו • הביאו קינן לכהן והלכו לדרכן • ואין יכולין להתודות • אבל אם שתיהן עומדות כאחת • מביאות חטאת אחת ומתנות ביניהן אם אני החייבת • הרי אמר שלי [וחלוק תחול לי] ואם את החייבת הרי הוא שלך וחלוק תחול לך) ואותו חטאת קרב ונאכל • דדוק חטאת שבא על חטא אין תנאי מועיל בו • דכתיב (ויקרא ד') או הודע אליו חטאתו • אבל הכא דכי קא מייתין נשים קרבן לאשתרויי באכילת קדשים הוא מייתין ומתנין • ואיין הלכה כר' יוסי: ה' נמוכים גוזים • ואני שתעתי כמין תולעים: המפלת יום ארבעים • דעד שיעברו ארבעים יום להריונה הוי מיא בעלמא: ורבי שמעון מחייב ביוצא דופן • דכתיב (שם י' ב) ואם נקבה תלד • והוה ליה למכתב ואם נקבה היא • אלא ריבה לה לידה אחרת • ומאי היא יוצא דופן • ותנא קמא סבר אמר קרא (שם) אשה כי תזריע וילדה • עד שתלד ממקום שמזרעת:

ו המפלת

המפלת לאור שמונים וא' שילדה נקבה. וליל שמונים ואחד שהיתה ראויה לאחר הביאה כפרקה. הפילה: ב"ש פוטרין מן הקרבן. מלידה שניה. אע"ג דלאחר מלאת הוא. הואיל ולילה היא ולא (יצאה בשעה ראויה) לקרבן. דלילה מחוסר זמן קרבן היא דכתי' (ויקר' ז') ביום צוותו. הלב לענין קרבן כתוך מלאת דמיו: מאי שנא אור לשמוני' ואח' מיום שמונים וא' דודאי חייבת קרבן על סנפל שהפילה לד"ה. הוא ל ואחר מלאת הפיל: אם שוה לו לטומאה. שהרי אתם מודיי שבשקיע החמה של יום שמוני' כלי ימי טוהר שלה ואם ראתה ביליל שמונים ואחד טמאה: הלתי אין מוכיחים והדם שאת אומרי אם שוה לו לטומאה לא כן ראיה שהרי המפלת תוך מלאת דמה טמא מפני הלידה ואינה חייבת קרבן שני לפי שכל שבא בתוך מלאת נחשב כאלו בא עם הולד הראשון ובא מולו בית הלל: ז ה' ספיקי זיבות. ספק זיבה הוי כגון טוענה שראתה ג' ימים ואינה יודעת אם בימי נדתה אם בימי זיבה. תביאה קרבן ואינו נאכל. וספק לידה הוי כגון הפילה ואינה יודעת מה הפילה ואם יש עליה ה' ספיקות של זיבה אם ה' ספיקות של לידה: מביא' קרבן א' חטאת העוף הבא על הספק: ואוכלת בזבחים שהרי הקרבן הזה לטהרה בא. הרי הוא כטבילה. שאם נטמאת האשה במה טומאות. טבילה אחת עולה לכולם. אף קרבן זה כן: ואין השאר עליה חובה. לא הצריכה הכמי' להביאן שאף האחת בקושי התירו להקריב ספק מליקת חולין לחובה. אלא שאם לא כן אין לה תקנה ליטהר בקדשי': ה' לידות ולאות אם ה' זיבות ולאות מביא' קרבן א' ואוכלי בזבחי' כדפרישנ': והשאר עליה חובה. דתניא יכול תביא על הלידה שלפני מלאת ועל הלידה שלאחר מלאת קרבן אחד נאמרים. ת"ל (שם י"ב) זאת תורת היולדת: קינין. ב' קינין. דהייט אחד עוף תורין: בדינרי זהב. בשני דינרי זהובים דינר זהב לכל קן: המעון הזה. שבועה היא: שבועה לנ"ד ולימד כו'. אע"פ שהיקל בשל תורה. ולימד דבר שאינו כהלכה משום עת לעשות לה עשה כן. שאלמלא כן לא ימלאו ויתנעו העניות מלהביא אפילו אחד ויאכלו קדשים בטומאת הגוף: ברבעתים. שני קינין בשני רבעי דינר כסף. ודינר זהב הוא כ"ה דינרי כסף:

פרק ב ארבעה מחוסרי כפרה. שמביאים כפרה. ולא על חטאת אלא לאכול בקדשים: והמצורע

ו המפלת אור לשמנים ואח'. ב"ש פוטרין מן הקרבן. ב"ה מחייבים. אמרו ב"ה לב"ש מאי שנא אור לשמונים ואחד. מיום שמנים ואחד. אם שוה לו לטומאה. לא ישוה לו לקרבן. אמרו להם ב"ש. לא אם. אמרתם המפלת יום שמנים ואח' ישכון יצא' בשעה שהיא ראוי' להבי' בה קרבן. תאמרו במפל' אור לשמני' וא' שלא יצא' בשע' שהיא ראוי' להבי' בה קרבן. אמרו להן ב"ה. והרי המפל' יום שמנים וא' שחל להיות בשבת. תוכיח. שלא יצא' בשעה שהיא ראויה להביא בה קרבן. וחייבת בקרבן. אמרו להם ב"ש. לא אם אמרת' במפלת יום שמנים ואח' שחל להיות בשבת. שאע"פ שאינו ראוי לקרבן יחיד. ראוי לקרבן צבור. תאמרו במפל' אור לשמנים וא' שאין הלילה ראוי. לא לקרבן יחיד יולא לקרבן צבור. הדמים אינן מוכיחין שהמפלת בתוך מלאת. דמיה טמאין. ופטור מן הקרבן: ז האש' שיש עליה ספק חמשה (גמ' בהפך) זיבות וספק חמש' לידות מביא' קרבן א'. ואוכלת בזבחי' ואין השאר עליה חובה. חמש לידות ודאות. חמש זיבות ודאות. מביאה קרבן א'. ואוכלת בזבחים. והשאר עליה חובה. מעשה שעמדו קיני' בירושלי' בדינרי זהב. אמ' רבן שב"ג. המעון הזה. לא אלין הלילה. עד שיהיו בדינרין. נכנס לב"ד. ולימד האשה שיש עליה. חמש לידות ודאות. חמש זיבות ודאות. מביאה קרבן אח' ואוכלת בזבחי' ואין השאר עליה חובה. נעמדו קינים בו ביום ברבעתים:

פרק ב ארבעה מחוסרי (גמ' כפר') כפורים וארבעה מביאין על הזדון בשגגה (גמ' ואלו) אלו הן. מחוסרי (גמ' כפר') בפורי'. הזב. והזבה. והיולדת והמצורע

ו המפלת אור לשמונים וא'. פי' הר"ב שילדה נקבה וליל פ"א וכו' הפילה. ולישנא מעליא הוא דנקט אור וכדפי' הר"ב ברי' פסחי' והא דלא תנן המפלת אור לא"ח כשילד' זכר. מפורש בפי' הר"ב במסנה ד' פ"ב. ועיין מ"ש שם: ב"ש פוטרין מן הקרבן. פי' הר"ב מלידה שני. אע"ג דלאחר מלאת הוא דחייב בקרבן שני כמ"ש בפי' הר"ב במתני' דלקמן ועיין מ"ש שם: הדמים אינם מוכיחים. כתב הר"ב שהרי המפלת תוך מלאת. דמה טמא מפני הלידה. לפי שהוא דם לידה לא דם טוהר. הרמב"ם: ז והשאר עליה חוב'. כתב הר"ב. דתניא יכול תביא על הלידה כו'. ת"ל ואת משמע על לידה אחת תביא דהיינו על כל אחת ואחת. רש"י פ"ב דף ט'. ודאינה מביאה על כל לידה ולידה דתוך מלאת. עיין בפי' הר"ב פ"ב משנה ד'. אבל רבי שמעון ב"ג. עיין במשנה י"ז. פ"ק דזבחים בהודעת מי הוא: המעון הזה. פי' הר"ב שבועה היא. ועיין מ"ש בזה במשנה ט'. פ"ב דכתובות: בדינרין דינרין. של כסף. דינרי. של זהב כ"כ בערך:

פ"ב ארבעה מחוסרי כפרה. מביאין לחטאת מדרבנן שאומר גר מחוסר כפורים. גמ' רפ"ק ועיין מ"ש בריש ב"ק: מחוסרי כפרה. ל' הר"ב שמביאי' כפרה וכו'. וז"ל רש"י מביאין חטא' כו'. וארבעה מביאין על הזדון כשגגה מגיל לחטאת מדר"ש דתניא רש"א שבועת הפקדון לא ניתן זדונה לכפרה גמ' רפ"ק: והמצורע

א פרישת פ"ד מו. פסחים ב. מיי' פ"ט מחוסר כפרה הל' ה. ב פ"ב ק"ו מיי' שם הלכ' ז. ג יוד: ד ס: ב ג ה מיי' שם הלכ' ו

והמצורע כתב הר"ב • והא דלא חשיב נמי והמצורעת כי היכי דחשיב זב וזבה • לפי שזב וזבה עיקר טומאתן חלוקה • שזב מטמא כראיות ואפילו ראה שלש ראיות ביום אחד טמא ומביא קרבן • וזבה אינה מביאה קרבן עד שתראה בשלשה ימים זה אחר זה • אבל מצורע ומצורעת אין עיקר טומאתן חלוקה דשניהן שיעור טומאתן בכגריס : גר מחוסר כפרה • ות"ק סבר גר כיון שמל וטבל מותר לאכול בקדשים ואין קרבן מעכבו אלא מלבוא בקהל • הלכך לא חשיב ליה בכלל מחוסרי כפרה : עד שיזרק הדם עליו • אם הביא קרבן בשמה • ואם עולת העוף הביא • עד שיתמלא דמו על קיר המזבח : ונזיר ליינו ולתגלחתו • קרבן נזיר מתיר לו לשתות יין ולתגלחת ולהטמא למתים • אלא על פי שסלתו ימי נזרו • אינו מותר ביין ובתגלחת ולהטמא למתים עד שיביא קרבן • ות"ק לא חשיב נזיר • דלא תני אלא הכי דלאשתרויי בקדשים • ונזיר דמייתי קרבן לאשתרויי ביין • דחולין הוא : ב הבא על שפחה חרופה • דאמר קרא (ויקרא י"ט) וכפר עליו הכהן באיל האשם על חטאתו • והדר כתב (שם) ונסלח לו מחטאתו אשר חטא • לרבות מזיד כשוגג • ונזיר שנטמא דכתי' (במדבר ו') וכי ימות מת עליו בפתע פתאום • פתע זה שוגג • וכן הוא אומר (שם ל"ה) ואם בפתע בלא איבה • פתאום זה מזיד • וכן הוא אומר (משלי כ"ו) פתאום עברו ונענשו • וחייבו מזיד • דאין עונש אלא על המזיד : ועל שבועת העדות • קרבן עולה ויורד האמור בשבועת העדות חייב הכתוב על מזיד כשוגג • דבכולן נאמר ונעלם • וכאן לא נאמר ונעלם : ועל שבועת הפקדון • אשם האמור בשבועת הפקדון חייב בו מזיד כשוגג • דיליף תחטא תחטא לגזרה שוה משבועת העדות :

ג הבא

והמצורע • ר' אליעזר בן יעקב אומר • גר מחוסר כפרה • עד שיזרק עליו הדם • ונזיר ליינו ותגלחתו וטומאתו : ב אלו מביאין על הזדון בשגגה • הבא על השפחה • ונזיר שנטמא • ועל שבועת העדות • ועל הפקדון :

ג חמישה

א ס • עיי' פ"ה מה' מעשה קרבנות הלכה ה

כתב הר"ב • והא דלא חשיב נמי והמצורעת כי היכי דחשיב זב וזבה • לפי שזב וזבה עיקר טומאתן חלוקה • דאלו בשאר דברים חלוקים הם כדתנן פ"ג דסוטה • גמ' : גר מחוסר כפרה כתב הר"ב וות"ק סבר גר כיון שמל וטבל מותר לאכול בקדשים וכו' • דגר צריך מילה וטבילה וקרבן • מילה דכתיב יהושע ח) כי מולים היו כל העם היוצאים • ג"כ מהכא (יחזקאל י"ו) ואעבור עליך וארא אתבוססת בדמיך • פירש"י • דם פסח ודם מילה • ע"כ • (והרמב"ם בהקדמה לסדר זה • וכן בחבורו ריש פי"ג מהלכות איסורי ביאה כתב • שנאמר בפסח מצרים (שמות י"ב) וכל ערל לא יאכל בו) • טבילה דכתיב (שם כד) ויקח משה חצי הדם ויזרק על העם • ואין הזאה בלא טבילה (והרמב"ם כתב בחבורו (שם יב) וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלותם) והרצאת דמים • דכתיב (שם כד) וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות וגו' • גמ' : **עד** שיזרק הדם עליו • פי' הר"ב • אם הביא קרבן בהמה ואם עולת העוף הביא וכו' • דת"ר וכי יגור אתכם גר וגו' • כאשר תעשו כן יעשה (במדבר ט"ו) מה אתם עולה ושלמים • אף הוא עולה ושלמים • שנאמר (שם) כגם כגר (ואלא מיהת שלמים לאו דוקא • וסגי ליה בעולת בהמה מדאתרבי בסמוך לעוף • לבהמה לא כ"ש) מניין לרבות את העוף • ת"ל (ויק א א) אשה ריח ניחוח לה' • איזהו דבר שכולו לה' • הוי אומר עולת העוף) שאין כהן נהנה ממנו • דבעולת בהמה איכא עורה לכהנים) יכול שאני מרבה אפי' מנחה ת"ל כן • להביא פרידה אחת מ"מ • שלא מצינו בכל התורה (בחובה גמורה) • שהאיכא יולדת דמתיא בן יונה או תור לחטאת משום דאיכא כבש בהדה • גמרא • הלכך מביא שתי פרידות ושתיהן עולות שכולן לה' : ונזיר ליינו כו' • כתב הר"ב • ות"ק לא חשיב נזיר • דלא תני אלא הכי דלאשתרויי בקדשים • ורבי אליעזר דקתני נזיר למשרי נפשיה נתני נמי נזיר טמא • כי קא מייתי קרבן למיחל עליה נזירות בטהרה הוא :

ב הבא על השפחה • פי' הר"ב • דאמר קרא וכפר עליו וגו' • והדר כתב ונסלח לו מחטאתו אשר חטא לרבות מזיד כשוגג' גמ' • והא קרא כי כתיב במזיד כתיב (דכתיב בקורת תהיה • והיינו מלקות ואין מלקות אלא במזיד ועל ה קאמר וכביא את אשמו • רש"י דף ט' ע"א) אלא אימא לעשות שוגג כמזיד • פירש"י דלהכי כתב חטא ארבע זמני תרי למילף קרבן אחד על עבירות הרבה (כדלקמן) ותרי לעשות שוגג כמזיד ע"כ • והרמב"ם פי' דמונסלח לו דייקינן סר"ל שנסלח לו בקרבן זה באיזה עניין שייהי ע"כ • ועיין במשנה ל' • ומ"ש שם : ונזיר שנטמא • פי' הר"ב • דכתיב בפתע פתאום פתע זה שוגג וכו' פתאום זה מזיד וכו' דאין עונש אלא על מזיד • וכן פירש"י וכלומר כדאמרי' בעלמא • אין עונשין אלא ג"כ מזהירין • דהיינו עונש בית דין של מטה דולאי דאף על השוגג מתיסר ביסורין מביא דין של מעלה • דהא צריך חטאת לכפרה • ועל לא הודע אשם תלוי • פתולה ומגין מן היסורים כדפי' הר"ב במשנה ב' דפ"ק • וגמרא וכתוב קרא פתאום • דמשמע שוגג ומשמע מזיד ומשמע אונס מזיד כדאמרן ומשמע נמי שוגג דכתיב (משלי י"ד) פתי יאמין לכל דבר (ומשמע נמי אונס • דכתיב (במדבר י"ב) ויאמר ה' פתאום אל משה ואל אהרן ואל מרים צאו שלשתם אל אהל מועד) ולא לכתוב קרא פתע • אי כתב קרא פתאום דמשמע שוגג ומשמע אונס • ה"א אע"ג דפתאום דעלמא משמע אונס ושוגג ומזיד • פתאום דנזיר ודאי) כי מייתי קרבן בשוגג מידי דהוה אתורה כולה • אבל אונס ומזיד אימא לא • כתב רחמנא פתע דשוגג הוא לגלוי עליה דפתאום דאונס ומזיד הוא • דאף"ה חייביה רחמנא • וכן פסק הרמב"ם בפ"ו מהלכות נזירות : ועל שבועת הפקדון • כתב הר"ב • דיליף תחטא תחטא לג"ש משבועת העדות • וכ"כ הרמב"ם • והכי איתא בהדיא בגמ' • ותימא דבר"ם שבועת הפקדון במס' שבועות • פי' הר"ב מדלא כתיב בה ונעלם • וכן פירש"י שם • ואף הרמב"ם בפירושו דהתם נראה שזה דעתו מדלא הזכיר הג"ש דתחטא תחטא • ש"מ דסתיך ליה אדפי' לענין שבועת העדות דטעמא שלא אמרה בה התורה ונעלם • ובהדיא כתב כן בחבורו בפ"א מהלכות שבועות • שלא נאמר בשבועת הפקדון ונעלם מתנו לחייב מזיד ושוגג • ע"כ •

ורשיתי

ור"ל יתי' שם להכ"מ שהביא גמ' דידן. שבועת העדות מנלן דת"ר בכולן נאמר ונעלם. כאן לא נאמר ונעלם. לחייב על השוגג כמזי'. על שבועת הפקדון מנלן. יליף תחטא תחטא משבועת העדות. וכתב עלה. וז"ל יש לתמוה מה צורך לשבועת הפקדון ללמוד מש"ש בעדות. תיפוק ליה דלא כתיב ונעלם בשבוע' הפקדון נופלא יוצר' ס"ר"ש הרגיש זה. ולפיכך כתב בכולן בכל המביאין קרבן עולה ויורד שבאותה פרשה כגון מטמא מקדש ושבועת בטוי דכתיבי בהדי שבועת העדות. ע"כ. כלומר דלא דייקינן מדלא כתי' בה ונעלם. אלא בשבועת העדו' דבאיכך דכתיבי בהדה כתיב ונעלם הלכך לא יליפינן לשבועת הפקדון מדלא כתיב בה ונעלם. מאחר דליכא אחריני בהד' דכתי' בהו ונעלם. הלכך לריכינן למילף לה משבועת העדות. ורבינו גרש' שהיה גורס שבועת העדו' ושבוע' הפקדון מנ"ל. דת"ר בכולם נאמר ונעלם וכו' דשפיר יליפינן לשבועת הפקדון מדלא כתיב בה ונעלם. עכ"ל הכ"מ. ובלי ספק שכשכתב כן נעלם לשון הרמב"ם שבפי' המשנה. דהא קא חזינן דגרים ליה כגירסא דידן. אא"כ נאמר דאח"כ בשעת החבור מצא לו גירסא אחרת. שזה רוחק. ועוד דה"ל להכ"מ לפרש זה. גם רש"י גרס הכא כגירסתינו. ואפ"ה מפרש לי' בפ' שבועת הפקדון מדלא כתיב גבה ונעלם. ולכן נ"ל ששתי הפירושים הם אמת. ולכל אחת יש לה סוגיא בגמר. להתלות בה. ודא דהכא ודאי כדאמרן דיש לחלק בין פרשת העדות דלא כתיב בה ונעלם. לפרשת הפקדון אע"ג דגבה נמי לא כתיב ונעלם. ולפי הוצרכה לג"ם דתחטא תחטא. אבל הפי' דפרק שבועת הפקדון. דלא מחלקים ביניהו. ודייקי נמי מדלא כתיב גבה ונעלם. אותו הפי' נתלה בסוגיא דגמ' דפרק שבועת העדות דף ל"ד ע"ב. דהתם אדאמר ר"ש מה לפקדון שכן לא עשה בה מזיד כשוגג. מחכו עלה במערבא. ואמרינן מאי חוכא. וקאמרינן מכדי מזיד גבי עדות מנא ליה. דלא כתיב ביה ונעלם [ה"נ לא כתיב בי' ונעלם] ודאי לה מאי חוכא. דלמא מזיד דלאו כשוגג בפקדון. ממעילה ר"ש גמר לה. ומדלא דחי דשאני עדות דכתיבא גבי שבועת בטוי וגבי טומאת מקדש וקדשיו דבכולן נאמר בהו ונעלם וכו' וכדמסיק בתר הכי גמרא ש"מ דס"ל דלא שייכא עדות מפקדון מהאי טעמא כלל. וכן דקדקו בתוס' ד"ה פקדון. והא דבתר הכי מסיק כך. היינו אדמסיק דר"ש פקדון ממעילה גמר דלא לחייב בו מזיד כשוגג. ודאחכו עליה דהא אית ליה ג"ש דתחטא תחטא למילף עדות מפקדון שאינו מדבר אלא בתביעת ממון. ותהדר ותגמר לה מפקדון דמזיד לאו כשוגג. אהא מסיק לשטויי החוכא דלהכי כתבה. רחמנא לעדות גבי שבועת בטוי וגבי טומאת מקדש וקדשיו דבכולן נאמר בהן ונעלם וכאן לא נאמר ונעלם לחייב על המזיד כשוגג. אבל אי לאו משום ר"ש. לא היינו מחלקין ביניהו דעדות ודפקדון. והלכך לרבנן דלא יליפי פקדון ממעילה. קיימא סברת הגמ' דמעיקרא. דעדות ופקדון כי הדדי. וכי היכא דאיכא למידק מדלא כתי' ונעלם גבי עדות דלחייבו מזיד כשוגג. הוא הדין נמי איכא למידק הכי בפקדון. דפקדון נמי אע"ג דפרשה בפני עצמה היא. מ"מ סמוכה היא לפרשת מעילה. דבה כתיב בהדיא בשגגה. ובפקדון לא כתיב לא בשגגה ולא ונעלם. הלכך אין לחלק בין עדות לפקדון לענין זה. אלא כי היכי דדייקינן מדלא כתיב ונעלם בעדות לחייבו במזיד כשוגג. הכי נמי איכא למידק בפקדון. זו היא סברת אותה סוגיא דפרק שבועת העדות. ואהכי התם באותה מסכתא פירשו המפרשים לאותה סוגיא ולפי שהיא דרשה פשוטה יותר מג"ש. דלדרשה זו משויס את המדות דבתרוייהו ולפי' מדלא כתיב בהו ונעלם. הלכך הרמב"ם בחבורו (פ"א מה"ש) נסיב לה נמי אותה דרשה. ועוד דהתם נמי עסיק בהלכות שבועות. וסמוך אסוגיא דבאותה מסכתא בגמרא. והכ' בפירושו סמך אסוגיא דבגמרא דהכא. כך נ"ל: ג חמישה מביאין קרבן וכו'. מצינו לאפוקי רבי דסבר (כדאיתא בגמ') לעיל דף ב' וקדש את ראשו ביום ההוא ביום השמיני. וגזיר שנטמא בשביעי טומאה אריכתא היא כאלו נטמא בתוך השבעה: וחמישה מביאין קרבן עולה ויורד. מצינו למה לי. לאפוקי מדר"א דאמר נשיא מביא שעיר. פירש יד הכסף פ"ב דהוריות. אין ב"ד חייבי' על שמיעת הקול וכו'. והנשיא כיולא בהן דפטור. משום דיורד לא שכיח בנשיא. ור"א [לא] אמר [אלא] בטומאת מקדש דיש בו כרת וחטאת [כבקבוע] מביא שעיר כדינו בכל המצות שבתורה. ותנן הכא חמשה לאשמועינן דכל המביא על העבירות הללו אינו מביא אלא קרבן עולה ויורד. ולא תימא שמי מכאן מקדש וקדשיו לאוקמא כר' אלעזר דאמר נשיא מביא [עליה] קרבן קבוע. ע"כ: הבא על הספחה ביאות הרבה כו'. פי' הר"ב. דכתיב וכפר עליו וגו' י מאי אשר חטא לרבות חטאים הרבה. וז"ל הרמב"ם בפ"ט מה' שגגות. כיצד הבא על הספחה ביאות הרבה בזדון. או שבא עליה בשגגה ונודע לו. וחזר ובא עליה בשגגה ונודע לו. אפילו מאה פעמים במאה העלמות (דאי לא הויין ידיעות בתיסי בשאר איסורין נמי אינו חייב אלא חטאת אחת. כדתנן בפרק דלקמן משנה ב'. והכי אית' בפ"ז דשבת דף ע"ב) מקריב אשם אחד ומתכפר לו על הכל על הזדון שבה ועל השגגות. ע"כ. ומ"ש הר"ב. דכתיב [והיא] ספחה כו' כדדרשי' בריש [פ"ק תוספתא אשה] גמרא לעיל ב': וגזיר שנטמא טומאות הרבה. כתב הר"ב. כי אריכא לנטמא ביום השביעי וכו'

והשתא סד"א כי נטמא תרי זמני בשביעי פי' לאחר שגלח וטבל ליחייב שתי קרבנות • שכיון שלא הביא קרבנותיו והוא כבר נטהר ראוי לשיחזור ויתטמא שיביא קרבן על כל טומא' וטומא' דטומאה אחריתי היא • הואיל וטבל בו ביום • ומ"ש קתל ן • דלענין קרבן לא מחייב אלא חד • וחד מיהא חייב • משום טומאה זו כך פירש"י פ ג דנזיר דף י"ח ד"ה כגון • ואין נראה כן מדבריו דמכילתין ריש פ"ק אב' בשביעי' טומאו הרב' ביום השמיני שהוא ראוי להביא קרבנותיו • חייב קרבן על כל טומאה וטומאה • כל זמן שלא הביא קרבנותיו • ודעת הרמב"ם בזה להלכה • תמצא לקמן בסמוך: והמקנא לאשתו מכי' מנח' שעורי' אחת לכולן בשהוא משקה • רש"י : ומצורע שנתנגע נגעים הרבה • פי' הר"ב • כגון שנתנגע ונתרפא • נתנגע ונתרפא • ואיכא למידק אי הכא נמי כשהיה ראוי להביא קרבנותיו • אי מתחייב קרבן על כל נגע ונגע כמו בנזיר • והרמב"ם בפ"ה מהלכות מחוסרי כפרה כתב מצורע שנתנגע אחר שהבי' אשמו צריך קרבן אחר לצרעת שנייה • וכן אם הביא אשמו ונתנגע • צריך קרבן על כל אחת ואחת • ע"כ • והיינו כדין הנזיר • דאיהו סבירא ליה הכי בנזיר • שאינו מתחייב בקרבן על כל טומא' וטומאה • אע"פ שבאה בשעה הראויה לקרבן • אלא אם הביא חטאתו ונטמא • כמו שפסק בפ"ו מהלכות נזירות • ונטמא' דפסק כחכמים (נזיר דף י"ח) דפליגי אהאי תנא דסבר דבשעה הראויה לקרבן תליא • כמבואר שם בכסף משנה • וראיה לי שדין זה דמצורע למדו הרמב"ם מדין הנזיר • וזה טעם מרווח יותר • מה"ש הכסף משנה במצורע דדייק מהגמ' ע"ש • והשתא לתנא דאליביה מפרשינן למתניתין דבשעה הראויה לקרבן תליא מלתא בנזיר • ה"ה במצורע • ועיין בפי' הר"ב במשנה י' פרק ד דנגעים : הביא לפוריו • אותן שתי לפוריים חיות אחת לשחיטה ואחת לשילוח • ולאו קרבן נינהו • רש"י : רבי יהודה אומר עד שיביא את אשמו • כתב הר"ב • ואין הלכה כר' יהודה • וכך כתב הרמב"ם בפירושו • ותמיהה לי בפרק בתרא דנגעים משנה י"א שנויה ג"כ מחלוקת זו • ושם פסקו דהלכה כר' יהודה וכן פסק בחבורו סוף ה מחוסרי כפרה • והטעם מבואר דהתם שנוי ברישא דברי ר"ש • ור"ש ור"י הלכה כר"י וא"ת • ונסמוך אסתמא' דהכא י"ל דאיכא למסתך טפי אפלוגתא דהתם • דהוא בדוכתי והכא אגב גררא הוא דמתניא כך ג"ל • וכוב ראיתי בכי' הרמב"ם דגא"י שהובה בכאן והנראה לי שהלכה כר"י : ד האשה שילדה • והר"ב העתיק שהפילה • אבל רש"י והרמב"ם העתיקו ג"כ שילדה : והפילה בתוך שמנים נקבה • כתב הר"ב ולהכי נקט נקבה • דבזכרים ליכא למימר הכי וכו' • וכ"כ רש"י • וכ"כ הרמב"ם בפ"ק סוף משנה ו' טעמא דאמו בדשיעי עסקינן אבל בחבורו פ"א מה' מחוסרי כפרה • כתב היולדת טומטום ואנדרוגינוס והפילה נפל אחר מ' מיום לידתו הרי זו מביאה קרבן על נפל זה שמא זכר הוא הראשון וכו וכתב הכ"מ • וכי בדשיעי עסקינן • וי"ל שאפשר שיהיה הדבר בשגגה • ע"כ • ואני אומר שא"ל לכך • דאפשר בהיתר גמור דאיעברה באמצעי • כדאיתא בפ"ב דחגיגה דף ט"ו שמא באמצעי עיברה • ומתני' לא איירי פה • משום דמלתא דלא שכיחא הוא • ומ"ש הר"ב • דכתיב זאת תורת היולדת מלמד וכו' • עיין בפירושו למשנה דלעיל • ומ"ש הר"ב • ת"ל זאת • מפורש בספ"ק :

שהוא יום תגלחתו • וסבר אלי' תנא • דקרא דכתיב (במדבר ו) וקדש את ראשו ביום ההוא • ביום שביעי שהוא יום תגלחתו קאמר שנזירות טהרה חלה עליו באותו יום • והשתא סד"א כי נטמא תרי זמני בשביעי הוו להו טומאה הרבה • דבא התחילה נזירות דטהרה • וליחייב שתי קרבנו' • קא משמע לן דלענין קרבן לא מחייב אלא חד • דלא אתא זה לשעה הראויה לקרבן • דאף ע"ג דנזירות טהרה אתחילה מיום השביעי שעה הראוי לקרבן אינה אלא מיום השמיני : המקנא לאשתו ע"י אנשים הרבה • יומצור' (שם ה) זאת תורת הקנאו' תורה אחת לקנאות הרבה : ומצורע שנתנגע נגעים הרבה • כגון שנתנגע ונתרפא • נתנגע ונתרפא • פעמי' הרבה • אינו מביא אלא קרבן אחד על כלם דכתיב (ויקרא יד) זאת תהיה תורת המצורע • תורה אחת למצורע פעמים הרבה: הביא לפוריים ונתנגע • בגמ' מפרש דהכי קתני לא עלו לפוריים להקנע בעניו' ובעשירו' שאם היה עני בשעת [הבאת] לפוריים והעשי' קודם שיביא חטאתו צריך להביא קרבן עשיר' ואם היה עשיר והעני מביא קרבן דלות עד שיביא חטאתו דבתר חטאת אזלינן בין בעניות • בין בעשירות • דכתיב (שם) אשר לא תשיג ידו במהרתו כשלא תשיג ידו בשעת טהרתו יביא בדלו' • ואע"פ שהעשיר אחר כן • ואלי טהרתו • היינו חטאת שהיא כפרתו : עד שיביא אשמו • דבטהרתו אשמו משמע שנותן מדמו על בהונותיו ומכשירו לאכול בקדשים • ואין הלכה כר' יהודה : ד האשה שילדה ולדות הרבה • ואזיל ומפרש כיצד • כגון הפיל' בתוך שמנים של נקבה שטבלה לאחר שבועי' דטומאה ומחשה ונתעברה והפילה נקבה לאחר ארבעים של יצירה • דהייט ג"ד ללידה הראשונה • וחזרה והפילה לסוף ג"ד של זו ולהכי נקט נקבה • דבזכרים ליכא למימר הכי דאי הפילה בתוך מ' דזכר אלי' מני מיא בעלמא הוא • דאין הולד נוצר עד מ' יום: והמפלת תאומים • אפי' זכרים • כגון נתעברה אשה והפילה א' לאחר מ' • והשני נשתהה ויצא בתוך ימי טוהר הראשון • ושניהם בתוך ימי טוהר דשני • כל אלו אין מביאות אלא קרבן אחד דכתיב (שם יב) זאת תורת היולדת מלמד שמביאה קרבן אחד על ולדות הרבה • יכול על הלידה שלפני מלאת • ושל אחר מלאת • מתי אינה מביאה אלא קרבן אחד • ת"ל זאת : ר'

* והמקנא לאשתו יע"י אנשים הרב' ומצור' שנתנגע נגעים הרבה הביא (נגע' כפור') צפוריו ונתנגע לא עלו (נגע') לו • עד שיביא את חטאתו ר' יהודה אומר עד שיבי' את אשמו: ד האשה שילדה ולדות הרבה • הפילה בתוך שמנים נקבה • וחזרה והפילה בתוך שמנים נקבה • והמפלת תאומים • ר'

א ש ב מיי' פי' ה מהי' מחוסרי כפרה הל' ט

רבי יהודה אומר מביאה על הראשון ואינה מביאה על השני מביאה על השלישי ואינו מביאה על הרביעי (גמר) [א] או מביאין קרבן עולה ויורד · על שמיעת הקול · ועל ביטוי שפתים · ועל טומא מקדש וקדשיו והיולד והמצורע · ומה בין השפחה לבין כל העריות שלא שוותה להן לא בעונש ולא בקרבן · [ב] שכל העריות בחטאת · [ג] והשפחה באשם · (גמר) כל העריות בנקבה ושפחה [ד] בזכר כל העריות א' האיש ואחד האשה שוין במכות ובקרבן ובשפחה לא השוה את האיש לאשה במכות · ולא את האשה לאיש בקרבן · כל העריות [ה] עשה בהן את המערה כגומר · וחייב [ו] על כל ביאה וביאה יוה חימר החמיר בשפחה · [ז] שעשה בה את המזיד בשוגג :

ה איזו

ר"ע מברטנורה · ר' יהודה אומר מביאה על הראשון · ואינה מביאה על השני · ר"ו פליג בין אולדות בין אתאומים ואומר מביאה על הולד הראשון · ולא על השני שנולד בתוך מלאת של ראשון ומביא על השלישי · משום דהוא לא נולד תוך מלאת · דלא חשבינן מלאת לשני · דכמאן דליתיה דמי יהואיל ונולד תוך מלאת של ראשון · ושלישי הוי תחלת לידה · ואינה מביאה על הרביעי הואיל ונולד תוך מלאת דשלישי אב' שלישי לא נולד תוך מלאת דראשון דהא עברו ימי טומאתו דראשון · וגבי תאומים נמי פליג ר' יהודה · ואף ע"ג דעבורן כאחת · לא אמרינן חדא לידה אריכתא היא ואית לי' מלאת נמי לשני · ושלישי לאו בר קרבן הוא · אלא אם נולד שלישי לאחר מלאת דראשון · סבר רבי יהודה דמביאה קרבן על השלישי ועל מלאת דשני לא אכפת לן · דכמאן דליתי' דמי · וכי קאמר ר' יהודה ולד שני כמאן דליתי דמי לענין קרבן הואיל ובתו' זמנו של קרבן ראשון נולד · אבל לענין טומאה מודה דימי טומא' אית לה (וכל זמן שהיא מפלת זכר יושבת עליו שבעת ימי טומאה וליג דדם טוהר) וכל זמן שהיא מפלת נקבה יושבת עליה שבועים דטומאה וס"ו דדם טוהר · ואין הלכה כרבי יהודה · עולה ויורד · עולה לעשיר ויורד לעני · שאם הוא עשיר מביא כשבה או שעירה · ואם עני תורים ובני יונה · ובדלי דלות עשירית האפה סלת · שמיעת הקול ושמעה קול אלה · וטומאת מקדש וקדשיו בשוגג · ושבועת ביטוי שלשתן כתיבים בהדיא בפרש' ויק' א' שמביאין בדלות ובדלי דלות : והיולדת בעשירות כבש לעולה ובן יונה או תור לחטאת · בדלות שתי תורים דהייט פרידה דעוף תחת כבש ודלי דלות לא נאמ' ביולדת וכן מצורע בעשירות שני כבשים · בדלות שתי תורים תחת שני כבשים · ודלי דלות אין בו : ושוין במכות ובקרבן · אם מזידין שניהן לוקין כדקיימא לן · אים מי אשה כי יעשו מכל חטאת האדם (בסדרה) השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה · ואם שוגגין שניהם מביאי' קרבן דבתרוייהו כתיב כרת במזיד · דכתיב (ויקרא יח) ונכרתו הנפשות העושות וכל שדומו כרת שגגתו חטאת : ובשפחה לא השוה · שהאשה לוקה כדכתי' (שם יט) בקורת תהיה היא במלקות והוא בקרבן איל אשם · בקורת תהיה והדר והביא את אשמו בזמן שהאשה לוקה איש מביא קרבן · יהודה אומר וכו' · מ"ש הר"ב דהא עברו ימי טומאתו דקדשיו וכן לשון רש"י · ור"ל מה שאמו טמא למקדש אלו מביאין · והרמב"ם גורס חמשה וכ"ל לדיליה דלא גרס כן במשנה דלעיל · ויתכן שכן ג"כ היו גורס במשל' א' ואחרבעה מביאין על הזדון כשגגה וגורסו במשנה ב' · וכי הך דהכא : ועל ביטוי שפתים · הא דלקמיה שלא בכתו' כתבתי שם בהוריות : בל העריות בנקבה · כל חטא' יחיד נקבה היא דהייטו כשבה או שעירה · רש"י : לא השוה האשה לאיש במכו' כתב הר"ב כדכתי' בהרת תהיה היא במלקות מתהיה דייק כלאיתא בגמ' דף י"ח : ולא את האשה לאיש בקרבן · מיתו' הוא מעטיה קרא (ממלקות דכתי' תהיה) אבל היא תלקי ותייתי קרבן והביא את אשמו לה' כתיב (ויקרא יט) גמ' : בל העריות עשה בהן המערה כגומר · כדתנן בריש ר"ו דיבמות · ומ"ש הר"ב · ובשפחה כו' · דש"ז כתי' בה והא דכתיב לזרע בשפחה איש וכן בסוטה · מתרלים בגמר דרש"ו דיבמות דף כ"ה ע"ב דאשם איש פרט תשמש באבר מת א"כ פרט לתשמש מקה סד"א לאח' מיתה נמי אקרי שארו ולחייב קמ"ל דסוטה פרט לשקיב לה בעשיקה א"כ לשקיבה לה דרך אבריס · סד"א נקפידא דבעל הלה רחמנא · והא קא קפיד · קמ"ל : שעשה בה את המזיד כשוגג · כדלעיל מתני' ב' וע"ש ומה שפי' הר"ב · אם שניהם מזידין וכו' · אבל אם היא שוגגת כו' · שניהן פטורים דכתיב (שם) ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והיא שפחה נחרפת לאיש וגומר · מכלי על הכא באיש קא תשתעי קרא · בכתוב והביא את אשמו לה' ולבסוף לכתוב בקורת תהיה · אחמי כתב רחמנא בריש בקורת תהיה · ולבסוף כתב והביא את אשמו לה' · ה"ק אם בקורת תהיה היא והביא את אשמו לה' · ואם לא תהיה בקרת · לא יביא הוא את אשמו ומכאן מקשים על מה שכתב הרמב"ם בפירושו ריש מסכת שבת וז"ל שאין בכל המצו' שיש למו מלוה ותחייב בה השוגג מלקות אלא שפחה חרופה בלבד שהוא לוקה אפי' על השוגג ע"כ · ורבים אומרים שהוא טעות ואני

רל"צ

א מיי' פ"י מה' שגגות הל' ח ב מיי' פ"ח מה' הל' ד וס"ח חה' אסורי ביאה הל' ח ג מיי' פ"ט מה' שגגות הל' ח ד מיי' פ"ד מה' תעה"ק הל' יא ה מיי' פ"ח מה' אסורי ביאה הל' י ו מיי' פ"ד מה' שגגות הל' ח ז מיי' פ"ט שם הל' ח

ואני אומר דהא ודאי שמ"ם שהוא לוקה יש ט"ס • ול"ל שהוא לוקה • דהא מתני' הוא לא השוה כו' אבל ז"ם שהיה לוקה כשהיה שוגגת • לא קשיא כלל • דהא סתמא תנן החמיר בשפחה שעשה בה את המזיד כשוגג (ולפיל מתני' ב' מפרשים השוגג כמזיד) אע"ג דמאשר חטא דמני' ולפיכך בחיים הוא דכתיב • אית ליה להרמב"ם דהוא סדין לאשה ויש לו ראי' מדאמרי' בגמ' והכא גדול נמי פטור מ"ט דמקשיין להדדי וכתבו הר"ב בסוף פרקין • ס"מ דבגמר' סברה דהוקשו להדדי • והתוס' כתבו על זה דהלשון אינו מכוון דהחיים הוקש לאשה • ולא אשה לחיים • והרמב"ם סוב' שהלי מכוון דכי היכי דהוקש חיים לאש' הוקשה נמי אשה לחיים • ולענין זה לרבו' שוגג כמזיד (והא דת"כ שהביאו התוס' דמחלקת בין קטן לקטנה • לא קשיא • דיליף ליה מקרא) והיינו דכתב הרמב"ם שהיא חייבת מלקות על השוגג כמו על המזיד • והא דהוקש חיים לאשה היינו לענין שהי' אנוסה ח"ב היא קטנה והוא גדולה אי נמי ער ויבן • זו היא סברתו בפירושו • ויליס מוכיחות הן מדסתם כאן במתני' ולא פי' כלום • ואלו היה דעתו כשחיבר הפירוש דהא דתנן המזיד כשוגג דלאו דוקא • לא כשהיא שוגגת שהיה פטורים לא הוה ליה לסתום אלא לפרש • ולא עוד אלא דבסוף פרקין שהזכיר חלוקות שבין שפחה לשאר עריות כתב • וכבר נתבאר שאין בה הפרש בין שוגג למזיד • לכך נ"ל פשוט שזו היא דעתו כשחיבר הפי' לחייב אותה במלקות אע"פ שהיא שוגגת • אבל בחבורו ודאי שחזר בו כמבואר בדבריו פ"ג מהלכות אסורי ביאה ופרק ט' מהלכות שגגות • שהגריך שתהא היא מזידה: **ה חציה שפחה וחציה בת חורין • פי' הר"ב המאורס' לע"ע שהוא מותר בשפחה** • כמ"ש במשנה ב' פ"ו דתרומה • ומ"ם כי לא חופשה • הא חופשה חייב • ואי אפשר לומר שבועל שפחה משוחררת [פטור] שיותת (לפי שהיא פנויה כשאר הנשים) אלא לפי שהיא מקודשת ויש בה לד עבדות • שאלו נגמר פדיונה היתה אסת חיים • ונהרגים שניהם • הרמב"ם בפי' : זו היא שפחה ודאית • ומאורסת לע"ע • דכתיב כי לא חופשה מכלל דהוא חופש • גמרא: ו אחד גדול ואחד קטן ס' • כי הא דתנינן במשנה ד' פ ה דנדה : **הקטן** פטור • כתב הר"ב וכספחה אינו כן כו' • דהא אתקוש להדדי • עיין מ"ם על זה במשנה ד' • **השוגג** בחטאת כו' • כתב הר"ב • וספחה חרופה כו' ואם הוא שוגג כו' וכ"ם אם הוא מזיד • דהא קרא כי כתיב במזיד כתיב • כמ"ש במשנה ב' : **בהכרת** הה"ל בחיתוך כמ"ש ברים אלה :

פרק ג אמרן לו • כתב הר"ב אפי' אחד א"ל כו כדתנן (רפ"י דיבמות) האשה שהלך בעלה למ"ה ובאו וא"ל מת בעלך כו' דקי"ל דאפילו בחד כו' • גמרא • ועיין מ"ם רפ"ח דגזיר • גם במשנה ד' פ"ז דגיטין • ומ"ם הר"ב והוא שותק ואינו מכחישו • דת"ר אם הודע אליו חטאתו • ולא שיודישהו אחרים יכול אפילו אין מכחישן ת"ל אם הודע אליו מ מ במאי עסקינן לילמא בתרין • תרין ואין מכחישן קרא בעי • אלא לאו בחד וקתני כי אין מכחישן מהימן ס"מ • גמרא • וכתבו התו' ד"ה אלא • אבל אי מכחיש לא מהימן ור"ל על כרחין שאמר אינו יודע דאי אמר בהדיא לא אכלתי פסיטא דפטור כדכתיב (דברים יט) לא יקום עד אחד באיש לענות אמר רק לשבועה : עד אומר אכל ועד אומר לא אכל • כתבו התוס' נ"ל דמיירי שהעידו שניהם בבת אחת דאי בזה אחר זה • הא כל מקום

אין יפ"ח מ"ו ע"ג תוס' אסורי ביאה פל' יו ב מיי' פ"ח מה' אסו' ביאה הל' ה ו יפ"ד יבמות ע"ז: ד"ה ע"ג: מיי' פ"ג מה' מגזלות הל' ח ר"מ מיי' פ"ח מ"ה מלכים ו

חין האשה לוקה • אין האיש מביא קרבן : ה חציה שפחה וחציה בת חורין • המאורסת לעבד עברי • שהוא מותר בשפחה ומות' בבת חורין • אבל לא לעבד כנעני שהרי הוא אסור בה מפני לד חירות שבה • ואלו לא היתה חציה שפחה היו הקדושין הופסים בה ומביאין נחרגין • אבל עכשיו קדושין תופסין בה אלא מפני לד חירות שבה • ואין תופסים בה לגמרי מפני לד עבדות שבה • והיינו דכתיב (ויקרא יט) לא יומתו כי לא חופשה • הא חופשה חייבים : והפלה לא נפדתה • משמע פדויה קלת ואינה פדויה לגמרי : זו היא שפחה ודאית • כלומר שפחה גמורה • ודאי דכתי' והפלה לא נפדתה • דברה תורה כלשון בני אדם : כל העריות מפורשות • שהן בנות חורין ואינו אסור אין לנו וזו ודאי מצוה היא חציה שפחה וחציה בת חורין ור' עזיר בן עזריה היינו ר' עקיבא • אלא דא"ל לרבי ישמעאל אמא בעלמא מדכתיב כי לא חופשה • והפד' לא נפדתה לאה לי • ס"מ להציה שפחה וחציה בת חורין • והלכה כר"ע : ן כל העריות • אם הא' גדול • האיש לו האשה : והאחד קטן • הקטן פטור וגדול חייב • וכשפחה אינו כן • דאם האחד קטן • גדול נמי פטור • דהא אתקוש להדדי בקורת תהיה והביא את אשמו בזמן שהוא לוקה הוא מביא קרבן • אין האשה לוקה • אין האיש מביא קרבן : אחד ער ואחד ישן • ישן פטור ער חייב • וכשפחה חרופה ער נמי פטור • דהא אתקוש להדדי כדאמרן : שוגג בחטאת ומזי' בהכרת • וספחה חרופה אם הוא מזיד והיא שוגגת שניהן פטורין דהואיל ואין האשה לוקה • אין האיש מביא אשם • ואי הוא שוגג והיא מזידה • היא לוקה • והוא נאשם :

פרק ג אמרן לו • אפי' אחד אומר לו אכלת חלב והוא שותק ואינו מכחישו מביא חטאת על כיון : שניים

ה איזו היא שפחה • כל שחציה שפחה וחציה בת חורין • שנא' (ויקרא יט) והפד' לא נפדתה ד"ר עקיבא • (גם' רבי יהודה) ר' ישמעאל אומר • זו היא שפחה ודאית (גם' רבי יהודה) ר' אלעזר בן עזריה אומר כל העריות מפורשות ומה שיור • אין לנו אלא שחציה שפחה וחציה בת חורין : ן כל העריות אחרן גדול ואחד קטן • הקטן פטור • אחד ער ואחד ישן • הישן פטור • אחד שוגג ואחד מזיד • השוגג בחטאת • והמזיד בהכרת :

פרק ג אמרן לו אכל חלב מביא חטאת ער אומר אכל • ועד אומ' לא אכל • אשה

אשה אומרת אכל. אשה אומרת לא אכל. מביא אשם תלוי. [א]עד אומ' אכל יוהוא אומ' לא אכלתי פטור. [ב]שנים אומרי' אכל יוהוא אומר לא אכלתי. ר'מאיר מחייב. א"ר מאי' אם הביאוהו שנים למיתה חמורה. לא יביאוהו לקרבן הקל. א"ל [ג]מה אם ירצ'לומ' מזיד הייתי: [ד]אכל חלב וחלב בהעלם אחד. איני חייב אא חטאת אחת. [ה]אכל חלב ודם ונותר ופיגול בהעלם אחד. חייב על כל אח'וא'. זה חומר במינין הרבה ממין אחד. וזחומר במין אחד ממינין הרבה. [ו]שאם אכל כחצי זית. וחזר ואכל כחצי זית ממין אח'. חייב. [ז]משני מינין פטור: [ח]וכמ' ישהה האוכלן. כאלו אכלן קליות. דברי ר"מ. וחכמים אומרים [ט]עד שישהה מתחל' ועד סוף כדי אכילת פרס. [י]אכל אוכלין טמאין. [יא]ושתה משקין טמאין. [יב]שתה רביעית יין. ונכנס למקדש ושהה כדי אכיל' פרס (נת' פי"ב) ר'אליעזר אומר אם הפסיק בה. או שנתן לתוכו מים כל שהוא. פטור:

ד יש

ס"ים אומרים לו אכלת חלב. וא"ז מלה. והוא מכחיש ואומר דברי לי שלא אכלתי. אינו מביא הרבן על פיהם. דכתיב (ויקרא ד) אם הודע אליו חטאתו. ולא שי דיעוהו אחרים: ר' מאיר מחייב. ואין הלכה כר'מאיר: כגון אם העידו עליו שהרג את הנפש: אם ירצה לומ'מזיד הייתי. אם היה רוצה לפטור עצמו בשקר היה יכול לומר מזיד הייתי ומזיד פטור מקרבן: ב חלב וחלב. ב' זיתים חלב בהעלם אחד. אכל בב' העלמות חייב על כל אחד ואחד. דקיימא לן העלמות מחלקין: ממין אחד חייב. הא קמ"ל דאע"ג דאין הבני חלבי זיתים מתחבורין אחד דהיינו מתבטיל אחד. אלא הם מתבטלין וחלוקין. אפ"ה מצטר' לפי שאין תמחויין מחלקין: ג כמה ישהה האוכלן לבני חלבי זיתים. דאמרינן מצטרפין: כאלו אוכלן קליות. רוחין אותן כאלו נתפררו לפירורין [דקין] כקליות ואוכלן אחת בסמוך זו אחר זו. ובהיא משערינן. אם אכל חלבי זית והפסיק. ולאחר שעה אכל חלבי זית אחר. אם שהה מתחלה ועד סוף כדי אכיל' קליות בסמוך זו לזו. מצטרפין. אבל אם לא הפסיק האכילה אלא ששהה בלעיסתו ובליעתן אפילו כל היום כולו. מצטרף. לדברי ר"מ: וחכ"א עד שישהה מתחלה ועד סוף כדי אכילת פרס. כלומר אפי' לא הפסיק בין אכילת חלבי זית לאכילת חלבי האחר: אלא ששהה בלעיסת ב' חלבי זיתים כדי אכילת פרס מתחלת האכילה עד סוף בליעתן. מצטרפין. ביותר מכדי אכילת פרס אין מצטרפין. והלכה כחכמים: פרס לשון פרוסה. והוא חלבי ככר של ערוב מג'ככרות לקב. שכל ככר ח' ביצים. נמצא חלבי ככר ד' ביצים. כך פירשו רבותי. ורמב"ם אומר שהוא ג' ביצים: אכל אוכלים טמאים. האוכל אוכלי' טמאי' כחלבי פרס שהוא שני ביצים לפי' רבותי. ולדברי רמב"ם ביצה ומחצה. נפסלה גויתו מלאכול בתרומה. וכן השותה משקין טמאים ברביעית נפסלה גוויתו מלאכול בתרומה עד שיטבול. והשות' רביעית יין ונכנס למקדש. חייב כרת. והשתא קאמר שאם שהה באכילת חלבי פרס של אוכלים טמאים. או בשתיית רביעי' של משקין טמאין. כדי אכילת פרס מצטרפין לכשיעור. ונפסלה גוייתו מלאכול בתרומה. ואם שהה יותר משיעור זה אין מצטרפין. וה"ה לשיעור רביעית יין של כניסת מקדש שאם שהה בשתייתו כדי אכילת פרס או פחות. חייב. יותר על כן. פטור: אם הפסיק בה. שלא שתה כל הרביעית בבת אחת ונכנס למקדש

שהאמינה תורה עד אחד. הרי כאן שנים כו'. וכמ"ש הר"ב בכוף פ"ו דסוטה: כיביא אשם תלוי. עיין מ"ש בר"פ דלקמן: והא אמר לא אכלתי פטור. וה"ה אם אמר אינו יודע כמו שפירשנו. תו': שנים אומרים אכל. והוא אומר לא אכלתי. וגר'פטו': רבי מאי' מחייב. וא"ת היאך מחייב. והאמר לא אכלתי ובעל כרתי' לא יביא חטאת. כדאמר (ספ"ה דערכין) חייבי חטאת אין ממסכנין אותן. וי"ל דהת'מיירי כשאמר דלא ניחא ליה בכפרה אבל האי ניחא ליה בכפרה אלא שהוא סבר להיות פטור ממסכנין אותו. ומ"ס ד"ה א"ד: מה ירצה לומ' מזיד הייתי. השתא נמי מה שאמר לא אכלתי. כך ר"ל לא אכלתי שוגג אלא מזיד. והכי מתרצינן מלתיה דבהכי היה רצתו. ואע"ג דלא משוי אינש נפשיה רשיעא (כמ"ש הר"ב במשנה ט' ב"ב דיבמות) (לפסול נפשיה לא מהימן) אבל אי אמר מזיד אכלתי אכל מהימן דאותו מתכוין לטוב שאינו רוצה להביא חולין בעזרה. וא"ת ונפשיליה אם היה רצתו לכך. וי"ל דאפי' הד אמ'הכי לא אכלתי שוגג אלא מזיד. כיון שלא אמר כך באותה שעה מחייב ר"מ. והכי איתא בת"כ אומר ר"מ. אם בתחלה אומר מזיד הייתי שומעין לו אבל אם היה דן עמהם כל היום. שאומר לא אכלתי ולא אמר יותר ואפי' אומר אח"כ לא אכלתי שוגג שלא מזיד הייתי. תו'. ועיין ספ"ה דטהרות. ומ"ש שם: ב שאם אכל כחצי זית כו'. ולא היתה לו ידיעה בינתיים דיש ידיעה לחצי שיעור כחכמים סוף פי"ב דשבת. ומ"ש הר"ב. לפי שאין תמחויין מחלקים. עיין במשנה ט': ג וכמה ישהה האוכלן. עיין מ"ש ברפ"ג דפסחי ומשנה ז'פ"י דזבחי': פרס כתב הר"ב ד'ביצי' ופלוגתא דתנאי הוא במשנה ב'פ"ח דערובין ושם פסק הר"ב כרמב"ם. ועיין עוד מ"ש שם: אבל אוכלים טמאים כו'. עיין פ"ב דטהרות: ונכנס למקדש. פירוש ועבד עבודה. אבל בכניסה בלא עבודה לא מחייב. וה"פ בת"כ. תוס'. ואשתמטתיה מהכ"ת כשדקדק כך מדברי הרמב"ם בריש ה' ביאת המקדש. ולא כתב שכ"כ ג"כ התו' מהת"כ. ומ"מ להרמב"ם יש לאיסור אף בלא עבודה. גם כתב מהת"כ דאפשר המזבח ולפניה יש לאיסור שתויי יין. ומ"ש הר"ב חייב כרת. לא דק. דאין בו אלא חיוב מיתה. וכמ"ש הר"ב בעצמו בספ"ט דסנהדרין: ראא אם הפסיק בה כן. כתב הר"ב והלכה כר"א. גמרא:

ד אחרבע

א קדושין סה: מיי'פ"ג מה' סנגנות הל'ט ב יבמות ע"ז ע"א ג"מ ג: ג מיי'שם ד סנת עא מיי'שם פי'ה'ט ה שם הלכה ח ו שם הלכה ה ז שם הל'ז חיב: ט מיי'פ"ו מה' סנגנות הל'ו ומה' ופ"י מה' תרומות הל'ג ו מיי' פ"ל מה' טומאת אוכלין הל'ג יא שם הל'ב יב מיי'פ"ט מה' ביאת מקדש הל'ג

רל"צ

ד ארבע חטאות · פי' הר"ב · והר' משוס יה"כ כגון שאכל כולה בחלבה · א"נ למוליה בתמרי דלא מחייב ביה"כ · אלא בכותבת · גמ' · וכתבו התוס' ד"ה ד' חטאת · וא"ת אמאי לא חשיב חמשה · כגון נשבע שלא יאכלנה ואכלה (שחייב בקרבן עולה ויורד) וי"ל מידי דאיתיה בשאלה לא קתני · ומוקדשין דתניא תע"ג דהוו בשב' מ"מ השתא שנשחטו וזרק דמן [כהלכתא] ליתא בשאלה אבל איכ' לתיתר דאיירי בבטו' שהרי קאמ' בגמר' דף י"ד · אוקדשיה מנו דאתוסף בה איסור וכו' · ואי הוה מיירי בבכור לא הוה אומר אוקדשי' · שהרי קדש בפטר רחם ע"כ · עיין בפ"ח דערכין · וא"ש הר"ב אתסר נמי בחלב · פי' בחלב זה דמוקדשים · וא"ש וחייבו איסור כולל · ואפילו לר"ש דבמשנה ד' פ"ג דשבועות דלית לי' איסור כולל כמו שאכתוב כן נכ"ל בסוף פ"ה · וא"ש ולגבוה שרי · וא"נ מוקדשים דיש בהן לכהנים · אנהו נמי כי קא זכו · משלהן גבוה קא זכו ומיהו הכא בחלב · דאינו שלא לגבוה : ואשם אחד · עיין מ"ש בספ"ה : אם היתה שבת והוציאו · לשון הר"ב והוציאו בפיו · וכן הוא בגמ"י · אבל מלשון התו' נראה דל"ג בהדיא בפיו · ואפשר דגם הר"ב לא גרס ליה במשנה · אלא מפרש לה הכי דבפיו הוציאו וכדכתבו התוס' · וא"ש כשהיה אוכלו דאל"ה אין דרך הוצאה בכך · כדתנן במשנה ג' פרק י' דשבת · אבל כשאוכלו כך כיון דקא מכוין (לאוכלו בהליכתו) מחשבתו משויא ליה מקוס · גמ' ספי"ח דשבת · וכתבו שם התוס' · דאע"ג דפיו למעלה מי' (שהוא מקום פטור כדפי' הר"ב שם ר"פ) ואינה רחבה ד' · בטל הוא אגב ר"ה ועוד דמעביר למעלה מי' כלומה · וחייב מענה בר"הר' ע"כ והא דמעביר כו' ולפיכן לה ממשא בני קהת' בפרק המניח דף נ"ב · חייב כתב הר"ב · גמ' מפרש שם היה יה"כ שחל להיות בשבת · חייב שתים בו · וכשם שערוב והוצאה לשבת כו' · פי' התוספת נתערבה הוצאה עם שאר מלאכות · ע"כ · והוא פי' דאוק מלוד כ"ש דליתנא דוהוצאה לא דייק כלל לפי' וגמ' יומא פ"ו דף ס"ו ע"ב · כתב רש"י ערוב כדי נשבה · אלא דהא בהא תליא דלא תקינו הכמים ערובי חצרות אלא בשביל איסור הוצאה · שנזרו מדבר לדבר · גזירה משום הוצאה מר"הי לר"הר ע"כ :

ה ואשת אחיו · פי' הר"ב שנשאת לו קודם לכן ומת · וה"ה שם גירשה · כדלקמן · והד מתרתי נסיב · ומ"ש הר"ב · וא"ש שהיא ממזרת כו' קדושין תופסי' כו' א"כ שם היה אחי אביה ממזרים כו' · וכ"כ הרמב"ם בפי' · אבל התוס' כתבו וז"ל וא"ת והא ממזרת היא · וא"כ היאך אסורה לאחיו משום אשת אח איך חל איסור אשת אח על איסור ממזרת · וי"ל דמיירי דאחיו נמי ממזר · וא"כ ליכא איסור' ממזרת דהו' עלמו כמו כן ממזר ועי"ל איסור חמור חל שפיר על איסור קל · ע"כ · ותירוצא בתרא אין נראה מדברי הרמב"ם והר"ב · וא"כ קשה

קושית התוס' לפירוש

אית : שנת קנ · יבמו' לד · שבועות כל · תוי"ט פ"ו מה' מנחות חל ד · ב"ת · מרי' קנ פס כל"ב

ד יש אוכל אכילה אחת ויחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד · טבא שאכל את החלב והיה נותר · מן מוקדשים · וביום הכיפורים · ר"מ אומר אם גמ' היה היתה שבת ויוה"כ ציאו (גמ' ל"ג) בפיו חייב · אבדו לו אינו מיקרי שם:

ה יש בא ביאה אחת · וחייב עליה שש חטאות · הבא על בתו · חייב עליה מישו' בתו ואחותו · ואשת אחיו ואשת אחי אביו · ואשת

למקדש פטור · דכתיב (ויקרא י) יין ושכר אל תשת · יין דרך שכרותו · ואם אינו שתוי בבת אחת אין זה דרך שכרותו · וכן אם נתן בו מים והלכה כר"א · וה"מ בשותה רביעית ממש אבל שתה יותר מרביעית מודה ר' שיעזר דחייב · אפי' לא שתה כלו בבת אחת : ד חרבע חטאות · חד משוס חלב · וחד משוס אוכל קדש בטומאה · וחד משוס נותר · וחד משוס יום הכפורים · והא דקיימא לן בכל הנותר כל' · דאין אסור אל על אסור · הני מילי באסור גרידא כגון האוכל נבלת בהמה טמאה · אינו חייב משום נבלה · לפי שהוא אסור גרידא שאינו לא כולל ולא מוסיף אבל הכא אדם שהיה מתחל' טהור הי' אסור' בחלב ומותר בשאר בשר של קדשים · נעשה טמא הנו דנאסר בשאר חתיכות של בשר קדשים משוס טומאה · אתסר נמי בחלב אע"פ שהיתה אסורה מתחלה · והיינו אסור כולל שהאסור האחרון כולל ואוסר דברים אחרי' על האדם שהיו מותרים לו מתחלה ומיהו לא אתוסף אסורא אחפלא · אלא אגברא אתוסף אסורא לגבי אחרינא · וגריר וכייל נמי להאי באסוריה · נעשה זה החלב נותר · היינו אסור מוסיף דמעקרא להדיוט אסור ולגבוה שרי כיון שנעשה נותר טוסף אסור על החתיכה עצמה ליאסר אפי' לגבוה ומתוך שחל עליה שם אסור נותר לאסרה לגבוה · חל עליה נמי שם נותר לגבי הדיוט להתחייב עליה משום נותר · אע"ג דבלאו הכי היתה אסורה להדיוט · חל עליה יום הכפורים הנו דאתוסף אסור' לגבי גברא לאסרו בחולין שהיו מותרים לו קודם יום הכפורי' גזרה וכולל נמי להאי חלב של מוקדשים בהדיה להתחייב עליו משום יום הכפורים : ואשם אחד · אשם מעילות על שגגה מן ההקדש בשוגג · ואף זה אסור מוסיף דאתוסף אסורא על חפלא דקודש דהקדישה היה חלב זה אסור בהכילה ומות' בהגאה אקדשה נאסרה אפי' בהגאה · ומתוך שחל שם הקד' על החלב לאסרו בהגאה · חל עליו נמי להתחייב בהכילתו · משום נהנה מן ההקדש : אם היה בשבת והוציאו בפיו · כשהיה אוכלו חייב גם על ההוצאה · וגמ' מפרש דהכי קאמר · אם היה יום הכפורים שחל להיות בשבת והוציאו · חייב שתים על ההוצאה · משום שבת ומשום יה"כ · ששמיהם באים כאחד · שבשעה שקדש היום לשבת נמי לי"הכ · וכשם שערוב והוצאה לשבת כך ערוב והוצאה לי"הכ · ואסור חל על אסור באסור בת אחת : אינו אין השם · כלו' תנא לא קא חשיב · אלא חטאות הבאות מפני אכילה · והאי מפני הוצאה הוא : ה בתו ואחותו · כגון שבא על אמו והוליד ממנה בת · והרי היא בתו ואחותו מאמו · ואשת אחיו שנשאת לו קודם לכן · ומת ולאחר מיתתו נשאה אחי אביו · ובא זה אביה עליה בגדתה · והשתא אסור בתו ואחותו בלאין כאחת ואף על פי שהיא ממזר' ואסורה לבא בקהל · כשנשאת לאחי אביה קדושין תופסין בה · לפי שקדושין תופסין בחייבי לאוין ן · א"נ אם היו אחי אביה

אביה ממזרים · מותרים ליסח אותה לכתחלה · ונאסרה על אביה משום אשת אחיו · לפי שהוא אסור מוסיף · שמתחלה היתה מותרת לאחי אביה כלן · וכשנשאת לא מהן נאסר על כל האחין ומתוך שחל עליה שם אשת אח לגבי שאר האחי' שהיתה מותרת להן · חל עליה נמי שם אשת אח לגבי אביה להתחייב עליה נמי משום אשת אחיו · מת אחיו ונשאת לאחי אבי אביה מגו דאתוסף בה אסורא לגבי שאר אחי אביו אתוסף בה אסור' נמי לגבי דידיה · הויא לה אשת איש מגו דאתוסף אסורא לגבי עלמ' אתוסף אסורא לגבי דידיה · פירסה נדה מגו דאתוסף אסורא לגבי בעלה · אתוסף אסורא נמי לגבי דידיה · חייב עליה משום בת בתו וכלתו · כגון שנשאה בנו : ואחות אשתו · שהיא נשואי את בת חתנו · שהיא אחות בת בתו מן האב : ואשת אחיו שמת בנו ונשאה אחיו של זה : ואשת אחי אביו שמת אחיו ונשא אחי אביו : אם עבר הזקן · אביו של זה ונשאה ואח"כ בא עליה זה · חייב אף על אשת האב · ואע"ג דאשת אחיו היא דהא מחייבי' ליה לבריה · משום אשת אחי אביו · אלמא אסורה ליה לאביו משום אשת אח · ואין לה איסות בה · הכא במאי עסקינן · כגון שנפלה לפניו ליבום מאחיו שמת בלא בנים ויבמה הוא ונשאה · והאי

ואשת איש יונדה · והבא על בת בתו · חייב עליה משום בת בתו · וכלתו · ואח' אשתו ואשת אחיו · ואשת אחי אביו · ואשת איש · ונדה · ר' יוסי אומר · אם עבר הזקן ונשאה · חייב עליה משום אשת אב · וכן

לפירוש קמא שכתבו דטעמא משום דקדושין תופסים · ויראה לי די"ל דאע"ג דזה שנשאה · וגם זה עלמו אינם ממזרים · אבל מיירי שם כאן אח שהוא ג"כ ממזר שהיתה מותרת לו ועכשיו כשנשאה זה נאסרה על אותו האח · משום אשת אח ובמגו נאסרה ג"כ על זה · ולשון הרמב"ם דייק הכי דכתב וז"ל והבת הזו אפשר לה להנשא לכל אח' מאחי ראובן · שאע"פ שהיא ממזר' כבר ידעת שקדושין תופסים בחייבי לאוין ואפשר שהיו אחי ראובן ממזרי' ותהיה הבת מותר' להם לכתחל · הרי בשני שנשא' שמעון

א"ת: מ"ל פ"ל אם שנבעת כל יב

ד"מ · נאסרה על כל האחים שהיתה מותרת להם מגו וכו' · ע"כ · הגיה בתחלה שממזרת · אע"פ שאסורה לבא בקהל הקדושין תופסין בה ונעשית אשתו · ואח"כ אמר שאפשר שיהיו אחי ראובן ממזרים ואז כשיהי' הגדון כך · נאסרה עליה' עכשיו בנישואי שמעון · ואע"פ שהוא אינו ממזר · משו' דקדושין תופסין ונעשי' עליהם אשת אח · ולא דק הר"ב במ"ש א"נ ומחלק לעשו' בזה שני פרושים · כי אין הדבר אמור בלשון הרמב"ם · אלא שיהא פירוש א והא בלא הא לא סגיא: ואשת איש · לשון הר"ב הויא לה א"א · כלומר שמת זה ונשאת לאחר · וכן לשון הרמב"ם בהדיא · גם ביותני' דלקמן כתב הר"ב כן בהדיא ובחנ' נדחקו לפרש כן דהא איסור אשת איש חייל בבת אחת עם איסור אשת אחי אביו כמו בתו ואחותו · וכן לקמן באם [עבר] הזקן פי' הרמב"ם · דאיסור אשת אב ואיסור אשת איש הם שני איסורי הבאי' כאחד · וע"ש לקמן : ד' בא על בת בתו · הקש רבינו ברובבתו' ד"ה הבא אמאי לא חייב בהדייהו בת בנה כגון שנשאת בתו לבן אשתו וילדה לו בת בתו ובת בנה בבת אחת · גם בסיפא דקה אמאי לא תני בת בנה ובת בתה דמשכחת לה ביעקב שנשא רחל ולאה · שאינם אחיות ויש לה בן לרחל מאדם אחר ונשא בת ללאה שהיתה לה מיעקב וילדה בת ללאה בת · ובא יעקב עליה · הרי היא בת בן אשתו ובת בתו ולפי מה שפירש לקמן דמתני' לא מיירי רק באיסור מוסיף ניחא שפיר · ע"כ · והיינו בבבא זו · ודבתרה · אבל בבבא הקודמת הא תנן בתו ואחותו דאסורי בת אחת · ועוד עיין לקמן : וכלתו · לשון הר"ב · כגון שנשאה בנו · וז"ל הרמב"ם · נשא אותה בנו נאסרה על יתר אחיו איתוסף בה נמי ליעקב איסור כלתו · ע"כ · ועיין לקמן בדבור רי"א אם בר הזקן : ואחות אשתו · כי' הר"ב שהיא נשואי את בת חתנו · שהיא אחות בת בתו מן האב · כגון שהיתה לו בת מאשה אחרת ונשאה זה האב חמיו של בעל בתו וכשבא זה על אחות בתו של חותנו · שהיא לו בת בתו היינו אחות אשתו · רש"י · ומסיימי התוס' וחיילא איסור אחות אשתו באיסור כולל מיגו דמתסר בשאר אחיות משום אחות אשה אתסר נמי בבת דינה · משום אחות אשה · ונכתבו עוד דאומר הר"י דלא גרס ליה דא"כ שבע הוו · ואדתני לעיל שם · לתני שבע · וא"ת וליתני שבע · י"ל דלא נחית למתני במתני' רק איסור מוסיף · וא"ת מ"מ אמאי לא תני אחות אשתו ובת אחת · כגון שיעקב נשא [בת אים ואותו האים נשא] דינה בת יעקב מאשה אחרת וילדה לו בת השתא הויא אותה בת של דינה בת בתו של יעקב ואחות אשתו וי"ל דבאיסורא שחל עלידי קדושין לא תנא · אלא אותה שחל האיסור מיד בשעת קדושין · והשתא מיד שנשא יעקב בת האים לא היה שום איסור עד שנולדה בת דינה מאותו האים אז חל איסור אחות אשתו עם איסור בת בתו · ע"כ · ולרווחא דמלתא תירצו כך · דהא לעיל תירצו · דאפילו באסור בת אחת נמי לא מיירי · ומ"מ הרמב"ם גרים לי' נמי לאחו' אשתו · ומפרש לה באיסור בת אחת · וכתב שיהא חייב שבע חטאות ובדר"י שמנה חטאות ומעתה לא קשיא הוסיף התו' דאדתני שם לתני שבע · דאה"נ דתני שבע אלא דמוסיף והולך מעקר א תני שם והדר שבע ור"י מוסיף שמנה · והא לא קשיא אמאי לא תנן בהדיא מכפר שבע דממילא משמע כשתעמיד למנין · והתנה עוד הרמב"ם שתהיה אשתו קיימת · וזה פשוט · שאין איסור אחות אשה לאחר מיתה כדכתיב בחייה · ולענין קושית התו' דלעיל בשם רבינו ברוך · י"ל דכיון דאשכח ליה שבע · כך לי בגון ההיא דתני לה ככגון ההיא דה"מ לתתני ולמחשב נמי בת בנה ולית קפיד' · ולמתני תרתי גווני ודאי דלא קשיא דלא בעי לאשמועי כן · אלא דמשכחת להו שבע · והא דבמתני דלקמן הדר ותני שבע איידי דר"י בן מורי : רבי יוסי אומר אם עבר הזקן ונשא' חייב עליה משום אשת האב (עיין במשנה ד פ"ט דסנהדרין) כתב הר"ב · וא"ת ואמאי איסור מוסיף איכא כו' · הא מלתא בעו לה בגמ' ותירצו · כגון דאיכא ברא לסבא · ותמיהני דכי נמי ליה ליה ברא · ואית ליה אחי · איכא מגו דמגו דאתסרה לגבי אחי

משום

משום אשת אח • אתוסף נמי לגבי זה איכור אשת אב דהא גבי כלתו אין כאן מגו אלא בהאי גוונא • וכמו שכתבתי פס בשם הרמב"ם • וכי תימא דאין ה"נ אלא דנקט מיגו רווחא טפי • דמ"מ קשיא מאי קא בעי לה בגמרא • דהא כולהו מתני' מיירי בכה"ג במגו דאחין • וכי היכי דאיכא מיירי בדאיכא אחין • ה"נ דכוות' ומאי קא בעי לה והרמב"ם בפירושו יש לו גירסא אחרת • כגון דאתיליד לו בן קטן לזקן • וכתב שהוא מאמר קשה להבין • ופירשו דלכשיגדל חל עליו איסור אשת אחי אביו ואיסור אשת אביו בת אחת ומיגו כו' ובודאי שעם פירושו אכתי קשיא למאי נ"מ מלריכים שיהא בן קטן • ובגא"י כתוב וז"ל והקרוב אצלי שהדב' הזה • פירוש • ואולי הוא לרבנן סבורא' זוכר טרחנו פעמים בביאור זה המאמר • והוא אצלי כולו חטא • אבל האמת שיאמר הואיל ואתוסף בשרה אשת אח לגבי אחי יצחק כולם • אתוסף נמי ליעקב איסור זאת האשה והיא איסור אשת אביו וזהו הדעת האמתי ההולך על העיקרים • ע"כ • וכן כתב בחבורו פ"ד מהלכות שגגות • מ"מ כתב שם בפירושו בגא"י שכל אלו שתאסר הערוה זו עליהן באיסור מוסיף • צריך שיהיו האנשים האחרים מצוין בעולם כדי שתאסר עליהם • ומתוך שתאסר עליהן יתוסף איסור אחר לזה • אבל אם אינם מצוין אין אומרים הואיל אם היה כו' • וכתב הכסף משנה שנלמוד מדתירצו בגמי • כגון דאיכא בדא לסבא • ע"כ • ולא קשיא דהא הרמב"ם דאתא לפירוש זה שם בחבורו • דעד כאן לא דאתא אלא דלא אצטריך ליה • אבל מ"מ הואיל ונפק מסומייהו דרבנן סבורא' שמעינן דסברא זו איתי להו לרבנן סבורא' שצריך שיהיו הנאסרים מצוין בעולם ומסבר' זו לא בעי לאתאחי: **משום** אשת האב • לשון הרמב"ם דאתוסף בה איסור אשת אב ואיסור ח"א והם שני איסורי' הבאים כאחד בין שהי' הזקן חי או מת • כמו שנתבאר בשביעי מסנהדרין כשאומר הבא על אשת אב חייב משום אשת אב ומשום אשת איש בין בחיי אביו בין לאחר מיתת אביו • עכ"ל • וכל זה מבין שהיה הזקן חי כו' נמחק בגא"י ואח"כ כשכתב שגג בה יעקב מוגה בחיי יצחק • וכן כתב בחבורו פ"ד מהלכות שגגות • וכן עיקר • לכיון דנחייב איסור ח"א מחמת נישואי הזקן צריך שיהא הוא בחייו דאין איסור ח"א לאחר מיתה • והשיא דסנהדרין משום אשת אב נקט לאחר מיתה • וכמ"ש שם בשם רש"י • וכן מבואר עוד בחבורו ריש פ"ב מהל' איסורי ביאה: ן **מישום** חמותו וכלתו ואחות אשתו • אע"ג דאיסור אחות אשתו קדים לאיסור כלתו אפי' הכי סמוך כלתו לחמותו, משום דדמיין, דלזו איסור שהיא חמותו ולזו איסור שהוא חמיה: ז הבא

א מיי' פ"ד מה' שגגות הלכה ד

וכן הבא על בת אשתו • ועל בת (נא' בתה) **בת אשתו: ן "הבא על חמותו • חייב עליה משום חמותו וכלתו • ואחות אשתו • ואשת אחי אביו • ואשת אחי אביו • ואשת איש • ונדה • וכן הבא על אם חמותו • ועל אם חמיו ר' יוחנן בן נורי אומר • הבא על חמותו • חייב עליה משום חמותו • ן ואם חמותו • ואם חמיו • אמרו לו שלשתן שם אחד הן: ז אמר**

והאי עבר הזקן דתגן • היינו משום שהיא לו באשתו • שניה בלבד משום בת בת בנו • ומשום כלת בנו • דשתיהן שניות מדברי סופרים • וא"ת כלתו היא דהא מחייביגקליה לבריה משום אשת אח • לאו פרכא היא • דאיכא לאוקמי דאם' אחיו של בנו מאמו היא ולא כלתו של אב היא אלא אשת חורגו ומותרת לו • וא"ת ומאי איסור מוסיף איכא בבת בתו כשעבר אביו ונשאה דקא מחייבת ליה נמי משום אשת אב • הא מלתא בעו לה בגמ' • ותירצו כגון דאיכא ברא לבבא ואחיו של זה הוא • דמגו דאתוסף בה איסורא גבי הבא ברא משום אשת אב • אתוסף נמי גביה דידיה: וכן הבא על בת אשתו חייב עליה משום כל אלו שחייב בבתו: ועל בת בת אשתו חייב משום כל אלו שחייב על בת בתו • ובת אשתו שהיא אחותו מסכחת לה כגון שאביו אנס או פתה אשה והוליד ממנה בת • ואח"כ נשא הוא אמוסת אביו • או מסותת אביו שהיא מותרת לו • הרי אותה הבת אחותו ובת אשתו • ובת בת אשתו ואחות אשתו מסכחת לה • כגון שבא אבי אשתו על בת אשתו והוליד ממנה בת • אותה הבת היא בת בת אשתו • ואחות אשתו: ן משום חמותו וכלתו ואחות אשתו • הא בתו והוליד ממנה בת • נשא ראובן זאת הבת • הרי אמה אסור עליו משום חמותו ואחות אשתו • נשאת לבנו של ראובן מוסף עליה איסור משום כלתו • מת בנו של ראובן או גרשה ונשאת לאחיו מוסף עליה איסור אשת אחיו • מת אחיו או גרשה ונשאת לאחי אביו • מוסף עליה איסור אשת אחי אביו • נשאת לעלמא והיא אשת איש ופירשה נדה • ובא עליה ראובן בעודה אשת איש ונדה • הרי חייב עליה ראובן משום כל השמות הללו: וכן הבא על אם חמותו • לבן בא על דינה בת לאה בתו והוליד ממנה בת ושמה שרח • הנושא שרח נאסרה עליו לאה • משום אם חמותו ומשום אחות אשתו • שהרי שרח אשתו ולאה שתיהן בנות לבן • נשאת לאה לבן בעלה של שרח נעשית כלתו • ואח"כ לאחיו ואחר כך לאחי אביו • ובא עליה בעלה של שרח בעודה אשת איש ונדה חייב משום כל השמות הללו: ואם חמיו • ראובן בא על זקנתו אשת לבן • אם לאה אמו והוליד ממנה בת ושמה דינה • הנושא את דינה נאסרה עליו לאה אמו של ראובן משום אם חמיו ומשום אחות אשתו • שהרי דינה אשתו ולאה אם חמיו • שתיהן בנות אשת לבן • נעשית כלתו • ואח"כ אשת אחיו ואח"כ אשת אחי אביו ואשת איש ונדה • חייב עליה משום כל השמות הללו: הבא על חמותו חייב עליה כו' • לאשת לבן שתי בנות לאה ורחל • ובן אחד ושמו אשר יוסף בת אשר שרח • ובא אחד מן השוק • ונשא את רחל ויוכבד בת לאה וסרח בת אשר • ואח"כ בא הנושא ג' נשים הללו על אשת לבן • חייב עליה משום חמותו ואם חמותו ואם חמיו • משום חמותו שהרי שיא אם רחל אשתו • ומשום אם חמותו שהרי היא אם לאה חמותו • ומשום אם חמיו לפי שהיא אמו של אשר חמיו: שלשתן

אם אחד הם • בחד קרא

כתיבי

כתיבי ובחד לאו • הלכך אין חלוק חטאת ב'איקן • וכן הלכה: ז באטלס • שוק שמוכרים שם בשר: של אמאוס שם העיר: הבא על אחותו וכו' • ה"ק הבא על אחותו שהיא אחות אביו ואחות אמו ומשכחת לה • כגון שבא ראובן על אמו והוליד ממנה ב' בנות וחזר ובא על אחת מבנותיו שו • והוליד ממנה בן • ובא הבן על אחותו • שהיא אחות אביו ואחות אמו: שהדברים ק"ו ומה הבא על חמש נשיו נדות שהם שם אח • לנדה לא תקרב • חייב על כל אח' וא' • הבא על אחותו • שהיא אחות אביו ואחות אמו שהן ג' שמות • כלומר ג'

לאין מחולקין • אינו דין שיהא חייב על כל אח' וא' • והא ק"ו פריכא היא • דמה לה' נשי נדו שהן גופים מחולקים • שלא טעמא משום דאמר קרא ויקרא כ') ערו' אחותו גלה וגו' וקרא יתירא הוא • דבריה דקר' כתי' ואיש אשר יקח את אחותו ורואה את ערותה וגו' ל"ל למהדר תו ערות אחותו גלה • שלא ללמוד על אחותו שהי' אחות אביו ואחו' אמו • שהיי על כל א' וא': ח אבר המדולדל בבהמה • תלוש רובו • ומעורה במקצת: מהו • שיטמא משום אבר מן החי • כאלו נתלש לגמרי • ואי"ל כהעור והרוטב • דאבר מן החי מטמא כנבלה • ואבר הנתלש מן האדם לגמרי • מטמא כמת: באבר המדולדל באדם שמעורה קצת • טהור: מוכי שחין • שאבריהן טופלין: וחותכה • לא משום טהרה • אלא שלא יהא מאוס ברגל באבר המדולדל: שמניח בו כשער • ואינו חותכו לגמרי שלא יטמא את החותכו שנוגע בו בשעת פריש: ותוחבו לאבר: בסירה • בקוץ המחובר לקרקע: והוא • החולה: נמשך • ונתלש האבר מאליו • והחולה אינו טמא • לפי שמושך עצמו בכח בבת אחת והאבר נתלש ממנו בכח ואינה נגיעה בשעת פריסה • שהדברים ק"ו • ומה אדם שמקבל טומאה מחייב האבר המדולדל ממנו טהור • בהמה שאינה מקבלת טומאה מחייב אינו דין שיהא האבר המדולדל ממנה טהור: ט באוכל מזבח אחד בה' תמחויין • בה' תבשילין חלוקין זה מזה • חייב משום מעילה • אם אכלן קודם זריקת

ז אמר ר"ע שאלתי את ר"ג ואת רבי יהושע באטלס של גמ' עימאו) אמאוס שהלבו ליקח בהמה למשלת' בנו של [גמ'] ר"ג • הבא על אחותו • ועל אחות אביו • ועל אחות אמו • בהעלם א' • מהו • חייב אחת על כולן או א' על כל אחת וא': ואמרו לי לא שמענו • אבל שמענו הבא על ה' נשיו נדות בהעלם א' • שהוא חייב ע"ב א' וא' • ורואין אנו שהדברי' ק"ו: ח ועוד שאלתי ר"ע אבר המדולדל בבהמ' מהו • אמרו לי לא שמענו • אבל שמענו באבר המדולדל באדם • שהוא טהור • שכך היו מוכי שחין בירושלם עושין • הולך לו ע"פ אצל הרופא • וחותכו עד שהוא מניח בו בשעורה • ותוחבו בסירה • והוא נמשך ממנו והלה עושה פסחו • והרופא עושה פסחו • ורואין אנו שהדברים ק"ו: ט ועוד שאל ר"ע השוחט ה' זבחים בחוץ בהעלם א' • מהו • חייב אחת על כולם • או אחד על כל אחת (ס"ח) ואחת • אמרו לו לא שמענו • אמר ר' יהושע שמעתי באוכל מזבח א' בה' תמחויין בהעלם אחד • שהוא חייב על כל אחד ואחד • משום מעילה • ורואה אני שהדברים ק"ו • אמר רבי שמעון לא כך שאלן רבי עקיבא • אלא באוכל נותר מחמשה זבחים • בהעלם אחד • מהו חייב אחת על כולן • או אחת על כל אחת ואחת • אמרו לו לא שמענו • א"ר יהושע שמעתי באוכל מזבח אחד בחמשה תמחויים • בהעלם אחד • שהוא חייב על כל אחת ואחת • משום מעילה • ורואה אני שהדברים ק"ו • אמר רבי עקיבא אם הלכה נקבל • ואם לדין יש תשובה • אמר לו השב • אמר לו • לא אם אמרת במעילה • שעשה בה את המאכיל באוכל • ואת

זהבא על אחותו כו • כת' הר"ב ומשכחת לה כו' • ובא הבן על אחותו ל' הרמב"ם • ובא אותו הבן על הבת האמר היא אחותו מאביו ואחות אמו מזאב ומזאם ואחו' אביו מאמו: ח בסירה כי' הר"ב בקוץ • וכן פי' רש"י והו ל' עברי בקול הסיריס (דהלת ו') וכן מבור הסירה כמדרש ז"ל: ורואין אנו שהדברי' ק"ו ובפ"ט דחולין משנה ז' יליפי' לה מקרא • דכתי' כי יפול עד סיפול יולא דטרח קרא למכתב מלתא דלתיא בק"ו • שהרי כתבתי שם דעיקר קרא למיתה עושה נפול • ואבר מדולדל • ממילא משמע: ט בחמש תמחויים כו' שהוא חייב על כל אחת ואחת • פי' הר"ב דתמחויין מחלקין • ובמתני' ב' דפי' הר"ב דאין תמחויים מחלקין • אתיא נמי כרבי יהושע דהכא דאמר מחלהין לחומרא הוא דאמר • אבל הכא לקולא • לא אמר • גמ' דלעיל דף י"ב • ובסוף מתני' פסק הר"ב דאינן מחלקין בין להקל בין להחמיר • וכ"כ הרמב"ם בפירושו ובחבורו רפ"ו מה' שגגות • וכתב הכ"מ דמשמע דר"ע פליג אדר"י ולריך טעם למה פסק כר"ע דתלמידיה הוא • ע"כ • ול"נ לי משום הא לא אריא • דהא בנותר פסק נמי כר"ע • וכתב הכ"מ דטעמא משום דר"י סתם על תשובתו • וה"נ לת"ק היתה תשובת ר"ע גם כן שלא ללמוד ממעילה אבל הא קשיא לי סדקדקתי בה' מעילה ולא מצאתי שפסק דתמחויין מחלקים • ובמעילה גופה • לא שמענו לר"ע שיחלוק:

ואת

א טו • מכו' יפ' במיי' פ"ד מה' סגנות הל' ה ג מיי' פ"ט מה' מלכים ג
ד מיי' פ"ב מה' מגנות הטומאה הל' ה
ה מיי' פ"ג מה' טומאת מת הל' ע ו טו:
ז ח מיי' פ"ו מה' סגנות הל' ב ט יבמות עו ב

דמן: שהדברים ק"ו • מה מזבח אחד • שאין גופות מחולקים חייב על כל אחד ואחד משום תמחויין מחולקים • ה' זבחים דגופים מחולקים לא כ"ם • לא כך שאלן ר' ע' • לאם בשוחט שאין מה ראיה הביאו לו ראיה • הא איכא למפרך מה לאוכל שכן נהנה שלא על כרחך לא שאל ר"ע • אלא באוכל נותר מחמשה זבחים • והביא לו ראיה נמי מאוכל: אם הלכה • שכך קבלת מרבך חייב על כל אחד ואחד • נקבלנה מיך: ואם לדין • שאתה לומד אותה מק"ו ממעילה יש תשובה: את המאכיל כאוכל • שאם נתן לאוכל הקדש לאחרו חייב:

ואת המהנה כנהנה וה"ה דמצי למימר הנהנה בתוכל"מ"ל בנותר"מ לא חנב דנקט מאכיל כתוכל קאמר מהנה כנהנה"ת: י העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה • פי' הר"ב דר"ע תרתי בעי מיניה כו' ולא קבלה מיניה ועיין ברפ"ז דשבת:

אמר לי חייב על כל אחת ואחת • פי' הר"ב • פשט ליה אתרוייהו לחומרא • ואע"ג דמנדה לא מצי למפשט ליה אלא חדא • דהא בנדה ליכא תולדות • רש"י: והנדרה מוזהרת עליו • פי' הר"ב דכתיב וכרתו שניהם: וכן פירש"י • וקשיא לי דפסוק זה על העונש נאמר ועדין אזהרה לא שמעינו • וכדלקמן בהמה • שלא"ל לפרש כדפירש"י בחומש פרשת אחרי מות בפסוק לא תקרבו לגלות ערוה • להזהיר הנקבה נזכר • לכך נאמר לשון רבים: אמר לי הבא על הבהמה יוכיח • שאע"פי שהיא נענשת • כדכתיב (ויקרא כ') ואת הבהמה תהרגו • ליכא מוזהרת:

פרק ד ספק אכל ספק לא אכל • כתב הר"ב • וה"ר כגון חלב ושומן לפניו וכו' • דיש כאן איסור קבוע מסברא בעלמא אמר הכי רב נחמן • אע"ג דרבא דריש ליה מקרא • דחלות כתיב ומצוות קרינן ויש אם למקרא וכבר הניח זה הכ"מ בפ"ח מה' שגגות בל"ע על הרמב"ם • דתפס ג"כ לטעמא דרב נחמן והא רבא בתרא הוא • ולי נראה דמשום הא לא איריא דכיון דגמרא קבע לרב נחמן אחר רבא • ודאי דהיינו טעמא דמשום דס"ל לגמ': דהלכתא כרב נחמן (וסברא אלימתא היא • שכן ראיתי שכתב הרא"ש בפ"ק כיולא בה

ואת המהנה כנהנה • צירף המעילה לזמן מרובה: תאמר בנותר: שאין בו א' מכל אין: י "א"ר עקיבא: שאתי את ר"א: העוש' מלאכו' הרבה בשבתו' הרבה: מעין מלאכה אחת בהעלם אחת: מה הוא • חייב אח' על כלן: או אחת על כל אחת ואחת • אמר לי "חייב על כל אח' ואחת: מק"ו ומה אם הנדה שאין בה תוצאות הרבה וחטאות הרבה: חייב על כל א' וא' • שבת שיש בה תוצאות הרב' וחטאו' הרבה: איני דין שיהא חייב על כל אחת וא' • אמרתי לו • לא • אם אמרת בנדה • שיש בה (גמ') ב' אזהרות שהוא מוזהר על הנדה • ותנד' מוזהרת עליו תאמר בשבת שאין בה אזהרה אחת: אמר לי הבא על הקטנות יוכיח שאין [בהן] אזהרה אחת: יוכיח חייב על כל אחת ואחת • אמרתי לו לא • אם אמרת בבא על הקטנות • שאף על פי שאין בהן עכשיו • יש בהן לאחר זמן • תאמר בשבת שאין בה לא עכשיו ולא לאחר זמן • אמר לי הבא על הבהמה יוכיח • אמרתי לי: בהמה כשבת:

פרק ד ספק "אכל חלב • ספק לא אכל • נאפילו

זה לזה • כגון זרע וקציר בהעלם אחד בזדון שבת ושגגת מלאכות דחייב על כל אחת וא' • או לאו כגופים מחולקים דמיין • והוי כאלו עשה בהעלם אחד מלאכה אחת ר' פעמים דאינו חייב אלא א' • דליכא לתימר הכא ימים שבתים הויין ידיעה לחלק • דדוקא לענין שגגת שבת הוין ידיעה • לידע

כשו אכלה היא עצמו • דקי"ל המוציא הקדש לחולין מעל • אינו לוקה המעיל • כמהנה במידי דלאו בר אכילה: צירף אחת המעיל לזמן מרובה • ועוד תומרא אחרת יש במעיל • שאם נהנה היום בחצי פרוטה • ומכאן עד שנה בחצי פרוטה • מלטרפת לפרוטה • כדמרבינן מתמעול מעל ריבה:

תאמר בלכילת נותר • שאנו דנים עליו שאין בו אחד מכל החומרות הללו ולא אתברירא מלתא • אי קבלה מיניה רבי יהושע להאיך תשובה אי לא קבלה מיניה • ופסק ההלכה שהאוכל נותר מחטא זבחים בהעלם אחד • אינו חייב אלא חטאת אחת • ותתחויין אינן מחלקין • בין להקל בין להחמיר: י מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת תולדות הרבה של אב אחד • ובשבתות הרבה • אותן שעשה בשבת זו עשה בשבתות אחרות וכלן בהעלם אחד וגמרא פריך מאי קמבעיא ליה דנקט שבתות הרבה ותולדות הרבה • ואמאי נקט תולדות ולא אבות • ופשטי דר"ע תרתי בעי מיניה • חדא העושה מלאכה אחת בשבתות הרבה ויודע שהוא שבת • אלא שסבור שמלאכה זו מותרת היא דהיינו זדון שבת ושגגת מלאכות והכי קא מבעיא ליה האי דעבד מלאכה אחת בכ' שבתות • מי אמרינן כיון דב' ימים הם • אף ע"ג דהעלם א' הוא לגבי מלאכה הויין הכי שבתות כגופין מחולקים של מלאכה שאין דומין

ששבת היא • אבל לענין שגגת מלאכות ליכא ידיעה עד שילחוד • ועוד קמבעיא ליה אם עשה תולדות הרבה מאב א' חייב אחד אם על כל אחת ואחת ולהכי נקט תולדות • אחר לי חייב על כל אחת ואחת • פשט לי אתרוייהו לחומרא דעושה מלאכה אחת בשבתות הרבה • בזדון שבת ושגגת מלאכות חייב על כל שבת ושבת • דהכי שבתות כגופים מחולקים דמיין • ותולדות של מלאכות כמלאכות דמיין • וחייב על כל תולדה ותולדה • ואע"פ שהן מאב אחד • כלו עשה אבות הרבה: ומה נדה • דגמרא אמרינן תני נדות הבא על ה' נשים נדות • חייב על כל אחת ואחת • דגופין מחולקין נינהו • תולדות הרבה • ענייניו הרבה • כגון שבת דליכא אבות מלאכות ותולדותיהן • אבל נדה אין בה חיובא אלא ביאה: והנדה מוזהרת עליו • דכתיב (ויקרא ב') וכרתו שניהם מקרב עמם: הבא על הקטנות • הבא על חמש קטנות נדות • חייב על כל אחת ואחת • ואע"פ שהקטנה אינה מוזהרת: הבא על הבהמה יוכיח • שחייב על כל ביאה וביאה: בהמה כשבת • כלומר כי היכי דמבעיא לי בשבת הכי נמי מבעיא לי בבהמה • ולא קבלה מיניה ר' עקיבא מר' אליעזר • לא לענין דאמר עשה מלאכה [אחת בשבתות הרבה • כגופין מחולקין דמיין • ולא לענין תולדות מלאכו' • כמלאכות דמיין • ואין הלכה כר"א •

פרק ד ספק אכל חלב ספק לא אכל • והיכי דמי • כגון חלב ושומן לפניו ואכל אחד מהן • כדתני בסיפא ופרושי קמפרש

ספק

ספק אכל חלב ספק לא אכל • כיצד כגון שהיה חלב ושומן לפניו
דיש כאן איסור כרות • אבל אם היתה לפניו חתיכה אחת •
ספק שני חלב ספק שני שומן ואכל פטור דלא אקבע איסור:
ואפי' אכל ודאי חלב • ספק יש בו כזית • וכגון שנשנה שאכלו
סבור שומן הוא • ואח"כ נודע לו
שהוא חלב וספק יש בו כזית ספק
איכו: אכל את אחד מהך וכסבור
שומן הוא • ואח"כ נודע שהאחד
היה חלב • וזה איכו יודע איזו אכל
מביא אשם תלוי • אבל אם בשעת
אכילה היתה לו ספק והוא ואכל
מספק • הוי מזיד ופטור : שגג
באחת מהן • כסבור זו אשתו • ואח"כ נסתפק איזו מהן היתה •
מביא אשם תלוי :

ואפילו אכל • הספק יש בו כשיעור • ספק שאין
בו • חלב ושומן לפניו • אבל את א' מהן • ואין
ידוע איזו מהן אכל • אשתו ואחותו עמו בבי'•
שגג בא' מהן • ואין ידוע באיזו מהן שגג • שבת
ויום חול ועשה
ב כך

בפ"ח מהל' שגגות • בכגון שיאמר העד התיכה של חלב שהיתה עם השומן אכלת ואחד אמר לא אכל אלא השומן ע"כ • והכ"מ כתב
דשפיר מיירי אקבע איסורא ע"פ עד אחד • אע"פ שאין שם אלא חתיכה אחת • ע"כ • והא דכתב הר"ב בספ"ב דיבמות בע"א שהעיד
לאשה שמת בעלה וכנסה דלא יוציא • וכתבתי שם דמיירי שהיא אומרת ג"כ ברי לי שמת • דאל"ה הויא באשם תלוי • התם נמי אקבע
איסורא • שהיא בחזקת אשת איש : א"ל כתם לאו אשם תלוי ממש קאמר • אלא כלומר באיסור אשם תלוי • תו' פ"ב דכתובות דף כ"ב
ומ"ש הר"ב אבל אם היתה לפניו חתיכה אחת כו' פטור דלא אקבע איסורא מקשה בגמ' דתנן במשנה ב' פ"ד דיבמות ספק בן תשעה
לראשון ספק בן שבעה לאחרון יוציא כו' וחייבים באשם תלוי • ומשני דהא מני ר"א היא • דאמר כוי חייבים עליו אשם תלוי • דלא
בעי קביעותא לאיסורא • ואשתמטתיה להכ"מ ברפ"ח מה' שגגות • דמשני לה מדנפשיה דל"ל דאתיא כמ"ד א"ל איסור קבוע • והרי
גמ' ערוך הוא • ותו בגמ' דהא דתנן במשנה ב' פ"ב דנדה • נמצא על סלה לאחר זמן פטורין מקרבן • דהיינו מחטאת • אבל חייבים
באשם תלוי • כדפי' שם הר"ב דהיא נמי ר"א היא דלא בעי קביעות • לאיסורא ולפי מ"ש לעיל דנראה דכתמא דגמ' סברה דטעמ'
תשוש דיש אם למקרא • מתרצים בגמ' להנהו מתני' נמי דכר"א ודס"ל יש אם למסורת תלות כתיב • חדא מסמע • וקשיא לי דהכא
אמרינן דר"א ס"ל יש אם למסורת • ובמשנה ה' פ"ח דתרומות • דתנן דר"א ס"ל תרומה תלויה בעי שימור • ופי' הר"ב דס"ל יש אם
למקרא • ואע"ג דהתם ר' יהושע פליג עמיה • והתו' דף י"ח בד"ה באמו למחלוקת ר"א וחכמים • כתבו דהך ר"א • לאו היינו ר"א דר
פליגתיה דר' יהושע • לרש"י ליתא • גם תסקנת דבריהם אינם מוכרחים לי • ומלאתי בפ"ה דבכורות דף ל"ד דהכי א"ר יהודה אמר
שמואל וכן אמר ר"ל • וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה • דזהו טעמא של ר"א ורמינן עליה מפלוגתא דר"ע ור"א בפסוק בבגדו
בה דנבי אמה העבריה דמוכח מינה דס"ל לר"א דיש אם למסורת • ומשני • אלא טעמא דר"א דתרומה תלוי נמי דאויה היא שמא
יבא אליהו ויטהרנה • אך ראיתי ג"כ להש"י דנסיב ליה לטעמא דיש אם למקרא • דמס"ה מחייב ר"א שימור בתרומה תלויה • בפ"ק
דפסחים דף ט"ו והראה מקום אמסכת בכורות (פ' כל פסולי המוקדשים) דף ל"ד דהתם מפרש לה הכי • ולכן נראה בעיני דמשום
דאמוראי קמאי טובא קאמרי הא מעתא • נסבינן ליה • אע"ג דבגמ' אדהי ממאי דשמעינן לר"א גבי בבגדו בה • דשמא יש להגיה
אמוראי תרוצא אחרינא • א"ל דהוו ידעין דהיא גרייתא דבבגדו בה מסבסתא היא • והרי כתב רש"י שם בבכורות שיש שמשנין
השמועה במסכת קדושין בהרי' דבבגדו בה וגורסים ר"א סבר יש אם למקרא כו' • ומטעות הוא בידם דא"כ מאי מקשה הכא בבכורו
ע"כ • ויכולני לומר דהנהו דמשנין הספרים לאו בשבוש הוא • אלא היה בידם שטה מוחלפת • ומטעם הנהו אמוראי קמאי ואף
רש"י במסכת פסחים דנסיב לדרשא דאמוראי • הכי ס"ל • והדר ביה מאמאי דכתב בבכורות שהוא טעות • ומעתה גם הר"ב במס'
תרומות • נתכוין כהלכה על שפי' כן • וא"ת ואכתי תקשה לכולהו אמוראי תדהכא דשמעי' ליה לר"א דס"ל יש אם למסורת • י"ל
כמ"ש בשם התו' בפרק קמא דמסכת סוכה משנה ב' דהיכא דמקרא ומסורת לא מכחשי אהדדי • ס"ל נמי יש אם למסורת • דלא
לחנם נכתב המסורת וה"נ אפשר לקיים שניהם שבא המקרא דמצוות קרוגן • לחייב בשני מצוות דהיינו שתי חתיכות • והמסורת בא
לחייב על כל מצוה אחת • ואע"ג דהתו' שם בפ"ק דסוכה דף ו' • כתבו דליכא למימר הכי בהך דמצוות • בפ"ק דסנהדרין דף ד'
שתמו וכתבו כן • וג"ל דאיה מלא מקשה הגמ' דבכורות מהך דהכא • כמו דמקשה מההוא דבבגדו בה • אלא דהכא איכא למדחי •
משום דלא מכחשי אהדדי • ואע"ג דהתם נמי ר"ש דדרים לתרוייהו • הא אסכחן לר"ע דלא דרים אלא חד • וכבר הוקשה זה להתו'
דסוכה ודסנהדרין בהוא דר"ע ור"ש ואין להאריך בזה • אך עלה בידי דל"ק על פי' הרב דמס' תרומות : ואפילו אכל • ספק
יש בו כשיעור ספק אין בו • נ"ל דמיירי שיש שתי חתיכות לפניו ובשתיהן כשיעור ואכל מאחת מהן כזית ומסופק אי הוי כזית אשם
או פחות מעט] ואשמועינן דאפי' בספק ספיקא מייתי אשם תלוי • שהרי אמרינן לקמן בגמ' וכו' • וגבי שבת ויום חול נמי מצינו

)(למסכת

למסכת שתי חתיכות • כגון שעשה מלאכה בין השמשות דספק יום או ליליה וגם איקבע איסורא היכי• שעשה מלאכה בבין השמשו' קרוב למולאי שבת דאקבע אסורא כל היום • כ"כ התוס' • אבל מפשט דברי הרמב"ם פ"ח מהל' שבתות • אין נראה שסובר כן:

ב ואין ידוע • עיין רפ"ג: שגג שבת וי"ה"כ וכו' • עיין מ"ש בס"ד במסכת ה' פ"ה דסוכה: רבי אליעזר מחייב חטאת • פי' הר"ב ממ"ב אם אכל אכל כו' • גמ' • אע"ג דלענין טומאת מקד' וקדשיו לא ס"ל ר"א הכי • כדפי' הר"ב בספ"ב דשבועות: ורבי יהושע פוטר • כתב הר"ב • דגבי חטאת כתי' אשר חטא בה כו' ור"א מבעי ליה פרט למתעסק כו' • כיון דלא נתכוין לאתיכה דאסורה • וכתבו התו' • וא"ת שוגג נמי דכל התור' כולה לא מתכוין לאיסור וי"ל בכל התורה כולה כשאמר מותר הוא בשוגג בדבר שידוע לנו שהוא איסור • אבל הכא מתכוין לדבר שהוא היתר לכ"ע אם היה כפי מה שהוא סבור • ולכך פטור משום דהוי מתעסק • ע"כ • ומ"ש הר"ב ודוקא מתעסק במלאכ' שבת הוא דפטור דמלאכה מחשבת אסרה תורה • (עיין במסנה לקמן עד היכן פטריגן) הכי אותא בגמ' • מתעסק דמאי אי דחלבים כו' האמר רב נחמן אמר שמואל המתעסק בחלבים כו' המתעסק בשבת פטור דמלאכ' מחשבת כו'

ועשה מלאכה באחת מהן • ואין ידוע באיזו מהן עשה • מביא אשם תלוי: ב כשם שאם אכל חלב וחלב בהעלם אחת • אינו חייב אא חטאת אחת • כך על לא הודע שלהן • אינו מביא אלא אשם אחד • אם היתה ידיעה בינתים • כשם שהוא מביא חטאת על כל אחת ואח' • כך הוא מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת • כשם שאם אכל חלב ודם נות' ופיגול בהעלם אחת • חייב על כל אחת ואחת • כך על לא הודע שלהן • מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת • חלב ונותר לפנים • אבל אחר מהם • ואין ידוע איזה מהם אכל • אשתו נדה ואחותו עמו בבית • שגג באחת מהן ואין ידוע באיזה מהן שגג • שבת ויום הכפורים • ועשה מלאכה בין השמשות • ואין ידוע באיזה מהם עשה • ר"א מחייב חטאת • ור' יהושע פוטר • א"ר יוסי לא נחלקו על העושה מלאכה בין השמשות שהוא פטור • שאני אומר מקצת מלאכה עשה מהיום ומקצתה למחר • ועל מה נחלקו • על העושה בתוך היום • ואין ידוע אם בשבת עשה • ואם ביום הכפורים עשה • או על

מעין

ב כך על לא הודע שלהן • כגון אכל ב' חתיכות כסבור שהתיהן שומן הן • ואח"כ נודע שכל אחד מהן ספק אינו מביא אלא אשם תלוי אחד • הואיל ולא נודע לו בין אכילה לאכילה שספק חלב אכל: ואם היתה ידיעה בינתיים ידיעת ספק: כשם שהוא מביא חטאת על כל אחת ואחת • אם היתה ידיעת ודאי בינתים • כך בידיעת ספק מביא שתי אשמות תלוין: חלב ונותר לפניו • וסבר דסניהן שומן של היתר: אשתו נדה ואחותו עמו בבית • בא על אחת מהן כסבור לבועל על אשתו טהור' ונמצא שאשתו היתה נדה • ועוד ספק על איזהו מהן בא: ועשה מלאכה בין השמשות כסבור חול הוא: ר"א מחייב חטאת • יתמ"ל אם אכל אכל חייב • אם נותר אכל חייב • וכן כולם: ור' יהושע פוטר • דגבי חטאת כתיב אשר חטא בה עד שידע לו ביום חטא • ור"א הא אשר חטא בה מבעי לי' פרט לאת_סק במלאכת שבת • כגון נתכוין לאתוך את התלוש ואתך את המחובר שהוא פטור • כיון דלא נתכוין לאתיכה דאסור' ודוקא מתעסק במלאכת שבת • הוא דפטור • דמלאכת מחשבת אסרה תורה • אבל מתעסק בחלבים ובעריות כגון שאכל חלב או בא על הערוה שלא במתכוין • חייב לכ"ע שהרי נהנה: לא נחלקו ר"א דאמר לא בשוגג שידע במה חטא לא נחלק על רבי יהושע •

ומודה לו בעושה מלאכה בין השמשות שבין שבת ויום"כ • שהוא פטור: שאני אומר • חלי שיעור המלאכה נעשית בשבת וחלי שיעור ביום"כ • ואין כאן חיוב חטאת:

מעין

א מיי' פס ה"ג פס הל' ו' ד' יט • ה מיי' פב מה' שגגות הל' ג' וזב"ם פל' ה'

מעין

ר"ע מברטנורה

ב כשם שאם אכל חלב וחלב בהעלם אחת • אינו חייב אא חטאת אחת • כך על לא הודע שלהן • אינו מביא אלא אשם אחד • אם היתה ידיעה בינתים • כשם שהוא מביא חטאת על כל אחת ואח' • כך הוא מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת • כשם שאם אכל חלב ודם נות' ופיגול בהעלם אחת • חייב על כל אחת ואחת • כך על לא הודע שלהן • מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת • חלב ונותר לפנים • אבל אחר מהם • ואין ידוע איזה מהם אכל • אשתו נדה ואחותו עמו בבית • שגג באחת מהן ואין ידוע באיזה מהן שגג • שבת ויום הכפורים • ועשה מלאכה בין השמשות • ואין ידוע באיזה מהם עשה • ר"א מחייב חטאת • ור' יהושע פוטר • א"ר יוסי לא נחלקו על העושה מלאכה בין השמשות שהוא פטור • שאני אומר מקצת מלאכה עשה מהיום ומקצתה למחר • ועל מה נחלקו • על העושה בתוך היום • ואין ידוע אם בשבת עשה • ואם ביום הכפורים עשה • או על

מעין

ומודה לו בעושה מלאכה בין השמשות שבין שבת ויום"כ • שהוא פטור: שאני אומר • חלי שיעור המלאכה נעשית בשבת וחלי שיעור ביום"כ • ואין כאן חיוב חטאת:

מעין

מתני

דרים אסר חטא בה • עד שיודע לך במה חטא • איזהו דרים מלאכת מחשבת אסרה תורה • ע"כ • כלומר דהא דאמרינן משכחת לה כגון כו' • לאו שמוא הוא דלהכי אצטריך בה ולא נפקא לן ממלאכת מחשבת • אלא דמאן דס"ל מלאכת מחשבת לא אצטריך בה • ומאן דדרים בה לא ס"ל מלאכת מחשבת • אלא דגמרא מהדר' לפרושי • היכא משכחת לה בין לאור בין לאור • ותמיהני דהיכן מצינו למימר הכי והא אליבא דר' יהושע משני מתני' דסוף פרקין בה פרט למתעסק וכן קשיא להר"ב דקאי בדר"א ופי' דמלאכת מחשבת דליתא אלא לר"י • והתו' פ"ז דשבת דף ע"ב פירשו בשם ר"ת • וכ"כ בפ"ז דסנהדרין דף ס"ב • דמלאכת מחשבת שמוציאן לתכוין לאתוך מחובר זה • ואתך מחובר אחר דפטור דלא נע שית מחשבתו • אבל נתכוין לאתוך התלוש ואתך מחובר • מיירי שאתך אותו דבר שרגה לאתוך ונמצא שהיה מחובר דנתקיימה מחשבתו • אלא שלא היה יודע שהוא שהוא מחובר • ולהכי אצטריך בה • ודלא מייתי הא דרב נחמן • אלא משום חלבים ועריות • דלא מתוקם בה"א קרא • ע"כ • והשתא בין לר"א בין לר"י אצטריך דרשא דמלאכת מחשבת • וכן דרשא דבה נמי לענין לאתוך בתלוש כו' • ומ"מ קשיא להר"ב • דאע"ג דהשתא אלאכת מחשבת לר"א נמי איית ליה • מ"מ לא דק לכתבו אתכוין לאתוך את התלוש כו' • דבה לא הוה מהאי טעמא: אמר ר' יוסי לא נחלקו כו' שאני אומר מקצת מלאכה כו' גמ' • ולר' יוסי גמר מלאכה לר"א פטור • הא שמעינא ליה דמחייב • דתנן (ברפי"ג דשבת) ר"א אומר האורג ג' חוטין בתחלה ואחד על האריג חייב • א"ר יוסף (רבי יוסי) אליבא דר"א הכי

מתני

מעין איזו מלאכה עשה. ר"א מחייב חטאת. ור' יהושע פוטר. א"ר יהודה פוטרו היה ר' יהושע. "אף מאשם תלוי: ג רבי שמעון שזורי ור' שמעון אומרים. לא נחלקו על דב' שהוא משום שם אחד. שהוא חייב. ועל מה נחלקו. על דבר שהוא משום שני שמות. שר"א מחייב חטאת. ור' יהושע פוטר. א"ר יהודה. אפילו נתכוין ללקט תאנים ולקט ענבים. ענבים ולקט תאנים. שחורות ולקט לבנות. לבנות ולקט שחורות. ר"א מחייב חטאת. ור' יהושע פוטר. א"ר יהודה תביה אני אם (גמ' פטר) יפטר בהר' יהושע. אם כן למה נאמר אשר חטא בה. פרט למתעסק:

פרק ה (גמ' אבל) דם שחיטה בבהמה. בחיה. ובעופות. בין טמאים. ובין טהורים. דם נחירה. ודם עיקור. ודם הקזה שהנפש יוצאה בו. חייבים

מתני' ר"ע אומר האורג ג' חוטין בתחלה. וסנים על האריג חייב פירש"י סנים על האורג כל הסיטור הוא זה. ומתחלה היינו טעמא דבעי ג'. משום דסתרי. דסנים אינם מתקיימים. אבל הכא איכא למימר אליו היום ואליו למחר: ג שרבי אליעזר מחייב חטאת. ור"י פוטר. דבה דכתיב בקרא. בין אידיעה בין אחטאת היא. לר' יהושע. עד שיתכוין לחטא בה. ולעת הידיע' ידע במה חטא. ולר"א. כיון שנתכוין לדבר שיש בו חטא ולעת ידיעה נודע לו שחטא. כדפירש"י. ומשמע דס"ל דאף לר"י בה פרט למתעסק. וכדתנן לקמן ותיובתא מדידיה אדידיה. דלעיל כתבתי בשמו. דלא פי' כך: א"כ למה נאמר אשר חטא בה. פי' הר"ב סתם מתני' מתמה על תמיהתו של ר"ש. א"כ דלא פטר ביה רבי יהושע בו' הי"ל ולטעמך ולר"א למה נאמר בה. דהא איהו ליתיה ליה דרשא דעד שיודע בו:

פרק ה דם שחיטה בבהמה בחיה ובעופות. שנאמר (ויקרא ז') וכל דם לא תאכלו בכל מושבותיכם. לעוף ולבהמה וחי' בכלל בהמה. כדילפינן בפ"ד דחולין דף ע"א סגא' דברים י"ד) זאת הבהמה אשר תאכלו שור וגו' איל וגדי וגו': בין טמאים ובין טהורים. ילפינן בגמ'. בכלל ופרט וכלל. לכל מיני בהמה חיה ועוף. אף לטמאים. כדכי' התם. דם נחירה. ודם עיקור. וה"נ נסנו במשנה ה' פ"ז דב"ק. ובמשנה ג' פ"ה דחולין. ופירשן הר"ב. נחירה שתוחב הסכין בנחיריו וחותך. ועקירה שעוקר הכימנים (ממקום חיבורן) וכתבו התו'. אבל קשה כיון שאינה מתה ע"י כך. והל"מ שהיא כסולה. אבל טריפה איננה (שכ"כ התו' בפ"ק דחולין דף ט' דהלכות גדולות מפרש לעקר של ה' הלכות שחיטה. ששוחט לאחר שנעקרו הסימנים ובעין שלא נטרפה הבהמה בכך) א"כ דמה אינו בברית שאין הנשמה יוצאה בו. לכך נ"ל דם משחיטה שהיתה לאחר עיקור ע"כ. אבל לדברי הרמב"ן שכתב בעי"ד סי' כ"ד. לא קשיא כלל שמפרש דעקור. היינו שנעקרו הסימנים כולם או רובם בדבר שעושה אותה טריפה. והל"מ שאם אירע לו כן בשעת שחיטה. משהתחיל בסימנים שתהא נבלה. לפי שכיון שנשחטה באותה שעה אי אפשר שתשחט בהכשר. שמחמת העיקור מתנדנדים הסימנים. לפי זה מיירי הכא שנעקרו הסימנים ע"י שנעשית טרפה ושחטן. ולפי מה שדקדקתי שם בחולין דמעקר להתם מעקר ממש ולא בעיקור דשחיטה. מעקרא לאו קושיא שכן פירושו גם בכאן. ולאו בעיקור דהל' שחיטה כלל. ועיין עוד שם: ודם הקזה שהנפש יוצאה בו. ל' הר"ב. כל זמן שהוא מקלח דהיינו האמצעי. יצא ראשון שבתחלת ההקזה ואחרון לאחר שכלה כו' וז"ל רש"י (בתחלה שחור. ואח"כ יוצא אדום) ושתיהן בשתיתה בלא קילוח ברחוק. ואח"כ מקלח. ובסוף כשהדם מתמעט שותת ויורד בסמוך וכתב הרמב"ם והואיל ונתאמת שדם האדם אין חייבים עליו כרת (כמ"ש הר"ב בסוף משנתינו) הרי מה שאמר במשנה זו ודם הקזה. ר"ל דם הקזת ב"א שאשר דמויע"כ: שהנפש יוצאה בו. וה"ה דבדם שחיטה ונחירה ועיקור. בעינן שהנפש

א מיי' פט"ו מה' מאכלות אסורות הל' ג':

שהנפש יוצאה בו. אלא לא אצטריך למיתר רק בני דם הקזה. אין רגיל שיקיז דם לבהמתו עד שיצא לה דם הנפש. תו. ולכאורה דם שחיטה שהנפש יוצאה בו. נמי האמצעי. והוא כשמקלח שלא שראיתי להרמב"ם בפ"ו מהמ"א. שבדם שחיטה כתב כל זמן שיש בו אדמימו (אע"פ ששם כת' דדם בדם הקזה. כפי' הר"ב). וכפ"י מה. טומאות אוכלים לענין הכשר כתב דדם שחיטה המכשי' הוא דם השותת. אבל דם קלוח אינו מכשיר. שעדיין חייס הם. והרי הוא דומה לדם מכה. או לדם הקזה. ע"כ. ובגמ' בדם הקזה פליגי ר' יוחנן ור"ל. לר"י מקלח. ולר"ל משתתיל לאדיס שקול. קלוח הוא. ומסקינן כתנאי. ור"י כר"א ור"ל כר"ש. ותו תנא דבי ר' ישמעאל ודם חלליס ישתה פרט לדם הקלוח. שאינו מכשיר (עיין פרק בתרא דמכשירין בפ' הר"ב דמשנה ד' דמהך קרא דרשינן דדם מכשיר) וכתו' פ"ב דחולין דף ל"ו. מסקי דלהכשר דם חללי' בעינן היינו לאחר שכבר חלל ומת. ולדם שחיטה איכא דלאחר שמת לא. ע"כ. ובהכי איכא לתרוצי הא דפסק הרמב"ם בהכשר דדם קילוח לא. אבל דפסק בדם שחיטה כר"ל בהקזה. ובהקזה גופיה פסק כר"י בפ"ו מהמ"א. זה נ"ל ודאי שצריך לפניס. וגפלאתי ימפרשים שלא העירו בזה כלל. ובפ"ו דחולין דף פ"ז א"ר יהודה אמר שמואל. כל מראה אדמומית מכפרין ומכשירין ונ"ע: דם הטחול וכו'. דדם האברים בלאו בלבד בדכתב הר"ב. ובדפרים כת"ם סוף מ"ה ז' פי"א דמ"אות והכתו' שהביא הר"ב הוצרכתי להביה. וכמו שהביאו רש"י ז"ל: דם דגים דם חגבים. מסיק הר"ב דם דגים וחגבים טהורי' מותרים לכתחלה. מסיי' הרמב"ם. ודם דגים טמאים אסור. ואין ליקים עליו. משום דם ולא משום שרץ המיס. ע"כ. ובחבורו רפ"ו מהמ"א כתב ודם דגים וחגבים טמאים אסור משום שהוא תמצית גופן בחלב בהמה טמאה. ע"כ. ומ"ש אבל צריך שיהיה בדם דגים קשקשי כו'. ולא הצריך שום הוכחה לדם חגבים. ובגמ' נמי לא אמר רב אלא בדגים. וצ"ע אי ה"ה בחגבים אי לא. דלא אשתמיטו הפוסקים לימר דה"ה בחגבים: רבי יהודה מחייב בדם התמצית. ותודה ר"י לענין כפרה. שנא' (ויקרא י"ז) כי הדם הוא בנפש יכפר דם שהנפש יוצאה בו מכפר כו' וכדתנן במשנה ז' פ"ח דזבחים וזכאה היינו טעמיה דמרבה ליה מכל דם גמ': ב ר"ע מחייב על ספק מעילות אשם תלוי. גמ'. דאמר קרא בפרשת אשם תלוי. ואם נפש וי"ו מוסיף. על ענין ראשון שהוא פרשת מעילה. ולמד עליון מתתקון להייב ספק מעילה באשם תלוי. ורבנן מצות אפשקיה מהיקשא. והוי"ו דואם נפש ללמוד תחתון מעליון שיהא אשם תלוי בכסף שקלים. ור"ע נעקא ליה מערכך ערכך בדפי' הר"ב. משנה ה' פ"י דזבחים וכן בפ' דלקמן משנה ו' והכי מסקי נמי בגמ' פ"ה דזבחים דף ת"ח. ומסקי שם דלרבנן איצטריך ו'. דל"ת ה"מ לאשם ודאי. אבל אשם תלוי לא יהא ספקו חמור מודאי. דחטאת גופה לא בעי ב' שקלים ופירש"י שלא ניתן לה קבה. ע"כ ובהגהת הש"ע סוף ה' יה"כ נתן טעם לדבר דלהכי החמירה תורה בספיקו יותר מבודאי. לפי שאין האדם מתחרט על הספק. כמו על הודאי: וחכמים פוטרין. כתב הר"ב דבחטאת כתיב מצות. פי' בחטאת קבועה. וכן ל' הר"ב לעיל משנה ב' פ"ק וכן במשנה ד' פ"ב דהוריות: ואם ספק. כתב הר"ב. ה"ק ואם בספקו עומד כו' גמ'. דאם ספק מאי קאמר פשיטא דספק הוא לו: שמעון

שמעון

ההקזה. ואחרון לאחר שכלה הדם ונתמעט. שהוא נשמוך. ואינו מקלח מרחוק שאין זה דם הנפש: חייבים עליו. אם אכל ממנו כזית חייב כרת: דם הלב. דם הנבלע בבשר הלב. ואי כשאר דם האברים שהוא בלאו ואין חייבין עליו כרת. אבל דם הנמצא בחלל הלב. מבית השחיטה הוא בא שהבהמה שותפות בעת שחיט' ומכנסת דם מבית השחיט' בחלל הלב. וחייבים עליו כרת אם יש בו כזית: דם בגים. לית דמפרשי דם שבביצי הזכר בשור איל ופיס. ולי נראה דם הנמצא בביצת תרנגולת: ודם התמצית. שמתמצה ונסחט ושותת כשיונא ל' ונמצה דמו (ויקרא א'): אין חייבין עליו כרת. שאין כרת אלא בדם הנפש. דכתיב שפי"ו) כי נפש כל בשר דמו הוא כל אוכליו יכרת. ופסק הלכה דדם הטחול והלב והכליות ודם התמצית הרי אלו בחזהרה וכל דם לא תאכלו ולוקין עליהם ואין בהם משום כרת. ודם הנמצא בביצים אסור מדברי סופרים. ודם שרצים אם אכל ממנו כזית לוקה משום אוכל שרץ. לא משום אוכל דם. ודם דגים וחגבים טהורים מותר לכתחלה. אבל צריך שיהיה בדם דגים קשקשים שיוכיחו עליו שהוא דם דגים. מפני מראית העין. ודם האדם אסור מד"ס כשפירש מן האדם. ואין ליקין עליו: ב ספק מעילות. ספק נהנה מן הקדש ספק לא נהנה: וחכמים פוטרים. דבחטאת כתיב מצות. ובאשם תלוי כתיב מצות. כל שחייבים על שגגתו חטאת. חייבים על לא יודע שלו אשם תלוי. ונהנה מן הקדש שאין חייבים על שגגתו חטאת אלא אשם ודאי. אין חייבין על לא יודע שלו אשם תלוי: שאינו מביא את מעילתו. אין צריך להביא הממון: שני אשמות. אשם יודע לו שחטא אחר שהביא אשם תלוי. צריך להביא אשם ודאי. יביא מעילה וחומשה קרן הממון שנסתפק לו אם נהנה ממנו וחומשו: בב' סלעים. אין הנקח בשני סלעים. דכתיב (שם ה') בערכך כסף שקלים שאם ספק. ה"ק ואם בספיקו עומד לעולם. יהיה באשם תלוי:

שמעון

חייבים עליו. דם התחיל. דם הלב. דם ביצים. דם דגים. דם חגבים. דם התמצית. אין חייבין עליהן. ר' יהודה מחייב בדם התמצית: ב ר"ע מחייב על ספק מעילות. אשם תלוי. וחכמים פוטרים. ומודה ר"ע שאין מביא את מעילתו. עד שתתודע לו. ויביא עמה אשם ודאי. אר"ט מה לזה מביא שתי אשמות. אלא יביא מעילה ותמישה. ויביא אשם בב' סלעים. ויאמר. אם ודאי מעלתי. זו מעילתי. וזה אשמי. ואם ספק. המעות נדבה. ואשם תלוי.

שמעון

שממין שהוא מביא על הודע מביא על לא הודע הלכך יכול להביא ולהתנות והלכה כחכמים: ג חטאת העוף ספק האשה שילדה ספק מין פטור ספק יולדת מין חיוב מביאה כדם לעולה ומתנה אם מין חיוב יהא לחובה ואם מין פטור יהא לנדבה אבל חטא מביא בספק ואינה נאכלת שמ חולין היא ומליקת חולין בגבלה: תעשנה ולאי ותאכל לכהני כשא חטאת שממין שהיא מביאה שהרי פרידה אח מן התורי אי מזכרי היונה היא מביא לחטא בין ולאי יולדת בין על ספק יולדת: ד ור"ע מחייב. ר"ע לטעמיה דמחייב אשם תלוי על ספק מעילות: שניהם מביאין אשם אחד. בשותפות ואמר זה לזה אם אתה אכלת המתיכה של קדש יהא חלקי מחול לך ויהא אשם כולו עליך: אין שני מביאים אשם א. ידלית ליה תנאי בקרבנו אלא אם כדברי חכמים שניהם פטורי אי פר"ע כל א מביא אשם תלוי. והלכה כחכמים. שאין מביאים אשם תלוי על ספק מעילות: ה חטאת ג. ומתנה זה עם זה כדפריסנא לעיל: אין שניהם מביאים חטא אח. אבל אשם תלוי מייתי כל חד וחד. משום חתיכ' החלב. והיינו ת"ק. והא קמ"ל דת"ק ר' יוסי הוא והלכה כותיה: ו חתיכה של חלב וחתיכה של קדש כו'. חיבא אשם תלוי. אפילו לרבנן דאמרי אין מביאים אשם תלוי על ספק מעילות. הכא מודו דחייב. משום חתיכה של חלב: מביא חטא' ואשם ודאי. על החתיכה של חלב מביא חטא' ועל בשר של קדש אשם ודאי: חטא' ואשם. בשותפו' ומתנה אם אני אכלתי חלב ואתה קדש יהא חלקי באשם מחול לך וחלקך בחטא' מחול לי. ואם אני אכלתי קדש ואתה חלב יהא חלקי בחטא' מחול לך וחלקך באשם מחול לי: אין שניהם מביאים חטא' ואשם. בשותפו' אלא זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי והיינו ת"ק. והא קמ"ל דת"ק הוא ר"י והלכה כמותו: ז חתיכה של חלב וחתיכה של חלב קדש כו' מביא חטא'. דתמה נפשך חלב אכל: ר"ע אומר. אף אשם תלוי עם החטא' מחמת החלב ומחמ' הקדש [אחת] מודו דחייב. משום חתיכה של חלב. ור"ע מחייב בזה. נמי

שממין שהוא מביא על הודע. מביא על לא הודע: ג אמר לו ר"ע נראים דבריך במעיל' מעוט' הרי שבא (גמ' לידו) על ידו ספק מעיל' בק' מנה' לא יפה לו שיביא אשם בב' כלעי' ואי' יביא ספק מעילה בק' מנה' הא מודה ר"ע לר"ט במעיל' מועטת. האשה שהביאה חטא' העוף ספק אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי תעשנ' ודאי. שממין שהוא מבי' על לא הודע מביא' על ד' ג': ד חתיכה של חולין וחתיכה של קדש. אבל את' מהן ואין ידוע איזו מהן אבלי' פטור. ר"ע מחייב באשם תלוי. אבל את השניה מביא אשם ודאי. אבל א' הראשונה ובא אחר ואכל את השניה: זה מביא אשם תלוי. וזה מביא אשם תלוי: דברי ר' ע' ר"ש א' שניהם מביאים אשם א'. ר' יוסי אומ' אין שנים מביאים אשם א': ה חתיכה של חולין וחתיכ' של חלב. אבל א' מהן ואין ידוע איזו מהן אבל. מביא אשם תלוי. אבל את השני' מבי' חטאת. אבל א' את הראשונ' ובא אחר ואכל את השני' זה מביא אשם תלוי. חדר מביא אשם תלוי (גמ' ל"ג) דברי רבי עקיבא רבי שמעון אומר שניהם מביאים חטאת אחת. יר' יוסי או' אין ב' מביאים חטאת אחת: ו חתיכה של חלב וחתיכה של קדש. אבל את אחת מהן. ואין ידוע איזו מהן אבל. מביא אשם תלוי. אבל את הראשונה. זה מביא אשם תלוי. ודאי ואשם. ר' יוסי אומר אין שנים מביאי' חטאת ואשם: ז חתיכה של חלב. חתיכה של חלב קדש. אבל את אחת מהן. ואין ידוע איזו מהן אבל. מביא חטאת. ר"ע אומר (גמ' לף) מביא אשם תלוי. אבל את השניה. מביא

ולי"ב

א כנ: פיי' פ"ם מה' מעה"ם ה' יא בגמרא פ"ע מה' סנגות הל' יב ר"כ. חיי' פס הו מיי' פס פ"ם הלכה ט ופס פ"ם הל"יב

שממין שהוא מביא וכו'. וכי מתידע לי' לא בעי לתווי אשם ודאי. דלא בעי ידיעה לכתחלה כמו בחטאת. שאם היה ספק מביא אשם תלוי ולכי מתידע מביא חטאתו. גמ'. ג אם עד משנה ה' פ' דלקמן: ר ובא אחר ואכל את השני' כו' וזה מביא אשם תלוי. דלא בעי חתיכה משני תתימת כך פירש"י במתני' ו' וטעמא דהתם איתא הכי בגמרא משום דר"י. ומ"מ ודאי דה"ה הכא. ואע"ג דבעידנא דאכיל השני' את השניה. אין כאן אלא חתיכה אחת. הא אמרי בגמר' דף י"ח. דכיון דאקבע איסורא מעיקרא חייב אבל למ"ד דטעמא דבעינן חתיכה משתי חתיכות משום דמצוות קריבן וכדכתבתי ברפ"ד דיראה דאותו טעם ס"ל סתמא דגמרא. קאמריגן דאה"כ דפטור. דבעידנא דאכל השני ליכא מצוות. וקשיא לי על הכ"מ דלעיל שם הביא לרמב"ם בל"ע. דלא פסק לטעמא דמצוות קריבן והכא גם כן לא פסק כן. ולא הסיגו. ואפשר דסמך על מ"ש לעיל. כיון שהרמב"ם כתב בכאן כמו שבארנו ורמז אדלעיל: שניהם מביאי' אשם א'. עיין מ"ש במשנה ב' פ"ח דזבחים: רבי יוסי אומר אין שניהם כו'. כתב הר"ב דלית ליה תנאי בקרבנות. כלומר הבא על חטא כדתנן בס"פ דזבוקא בחטאת אין שניהם כו'. ואשם תלוי נמי במקום חטא' הוא בא. ועיין מ"ש במשנה ז': ה חתיכה של חולין. כלומר והוא שומן המיחלף בחלב. וכדקתני בר"פ. והכא משום דלקמן תני קדש תני הכא חולין. והרמב"ם בפ"ח מהלכות שגגות העתיק חתיכות של שומן כו': רבי יוסי אומר אין שניהם כו'. כתב הר"ב אבל אשם תלוי כו' הכי דייק בגמרא ומייתי נמי ברייתא דבהדיא אמר ר"י הכי: ו מביא אשם תלוי. כתב הר"ב אפילו לרבנן דאמרי אין מביאין אשם תלוי. הכא

לפי שאשם תלוי אינו צריך להביא על ב' הספקות יחד הרמב"ם: ר' רבי יוסי אומר כו' כתב הר"ב. ות"ק ר"י הוא. ודברי תימה הן דגופה דתלתא דקאמר. לא איירי ביה ת"ק כלל. אמאי אית לך למימר דיוקא. דהא חטאת מביא כל מ' ומ'. הא כ"ע ס"ל הכי. והרמב"ם לא פי' במשנה זו כך. אבל קשיא לי עליה דבמתניתין ד' מפרש נמי דר"י ת"ק הוא. דס"ל שאין חייב אשם תלוי על ספק מעילה ואע"ג דליתא בגמ'. כתב כך מסברא דנפשיה. ואי הכי אף בכאן נוכל לומר דהיינו ת"ק דס"ל אין אשם תלוי במעילה. ומ"מ הר"ב אלא פירש כן במשנה ד'. והכא מפ' כדיא"א ליסבו: ח ותתיבה של חלב נותר. כתב הר"ב. ואיסור נותר חל כו' לפי שהוא איסור מוסיף מפורש בפ"ג משנה ד': מביא ג' חטאות. כתב הר"ב והאי דלא תני ואשם ודאי. משום דרוב נותר אין בו שוה פרוטה. גמ' א"ל רבה לרב נחמן והא אם אוכל אכילה אחת (רפ"ג משנה ד') דקתני ביה נותר. וקתני מביא ד' חטאות ואשם אחד. א"ל הכא בגסה (אכילה גסה והכי' בדקה [א"ג] קשיא הכא בימות הגשמים הכא בימות החמה דמסרחת הבשר: רבי שמעון אומר כו'. אסיכס מביאים חטאת אחת. מפרשים בגמרא דבמוקדשי ס"ל דגלי רחמנא דאיסור חל על איסור. והשתא לא קשיא ממתני' ד' פ"ג דשבועות. ואני תמיה דבגמ' קאמר דלא תקשה ברייתא דאמר ר"ש דאין איסור חל על איסור דהאוכל נבלה ביום הכפורים פטור ולא מייתי אותה משנה דשבועות:

פרק ו ויפדנו. דמיו לנדבה. עיין במשנה ג' פרק ג' דתמורה: רבי אליעזר אומר יקרב. שאם אינו בא על חטא זה כו'. ר"א לטעמיה דאמר במשנה ג' מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום כו': הדם יספך. אפילו לרבנן דאחרי דעבדיה מיניה עולות נדבה. היינו דוקא לדמיו אבל איהו נוכיה מודה דזבח פסול הוא. א"נ כיון דבשעת שחיטה לא היה ראוי לעולה. שעדין לא נודע לו. לכך לא יקריבנו עולה אחר שחיטה. תוספות: והב"ש יצא לבית השרפה. כתב הר"ב ואע"ג דחולין [שנשחטו] בעזרה טעונים קבר הא הכי הוי כזבח פסול שטעון שרפה. וכן פירש"י. ותמיהני דהא אתרן דגמר ומקדיש ליה. ומ"כ מעיקרא לאו חולין בעזרה. ועוד היכי מתרץ דהוי כזבח פסול. הא זבח פסול ממש הוא. ובגמ' יצא לבית השרפה. אלמא חולין שנשחטו בעזרה בשרפה. ורמינהו אשם ודאי אינו כן כו'. משנשחט יקבר. ואמר רבה אשם ודאי על אשם תלוי קא רמית. אשם ודאי כיון דלא צריך ליה לא מקדש ליה. אשם תלוי מתוך שלבו נוקפו

גומר

מביא ב' חטאות ואשם ודאי. אכל א' את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה. זה מביא חטאת. וזה מביא חטאת. ר"ע אומר זה מביא אשם תלוי. וזה מביא אשם תלוי. ר"ש אומר זה חטאת. וזה חטאת. ושניהם מביאים אשם א'. ר' יוסי אומ' אין (גמ' שניהם) שנים מביאין אשם א': ח חתיכה של חלב וחתיכה של חלב נותר. אכל את א' מהן. ואין ידוע את איזו מהם אכל. מביא חטאת ואשם תלוי. אכל את השניה. מביא שלש חטאות. אכל א' את הראשונה. ובא אחר ואכל את השניה. זה מביא חטאת ואשם תלוי. וזה מביא חטאת ואשם תלוי. רש"א זה חטאת וזה חטא'. ושניהם מביאים חטא' אחת. ר' יוסי או' כל חטאת שחיא באה על חטאיאין שנים מביאין אותה:

פרק ו המביא אשם תלוי ונודע לו שלא חטא. אם עד שלא נשחט. יצא וירעה בעדר. דברי רבי מאיר. וחכ"א ירעה עד שיסתאב. וימכר ויפלו דמיו לנדבה. רבי אליעזר אומר יקרב. שאם אינו בא על חטא זה. הרי הוא בא על חטא אחר. אם משנשחט נודע לו. הרם ישפך. והבשר יצא לבית השרפה. נזרק הדם. הבשר

מבשר ספק מעילות. ואין הלכה כר"ע. מביא ב' חטאות. שהכלן בב' העלמות. שאם לא היתה שם ידיעה ביניתים. אינו חייב אלא אחת: זה מביא אשם תלוי וכו' מוסף על החטאת שהוא צריך להביא מטו' אוכל חלב. מביא אשם תלוי מטו' ספק מעילו': שניהם מביאין אשם א'. בשותפות ומתנין: רבי יוסי אומר כו'. ות"ק ר"י הוא. והלכה כמותו: ח חתיכה של חלב. וחתיכה של חלב נותר. אכל אחת מהן. ואינו יודע איזו מהם אכל. מביא חטאת ואשם תלוי. אכל השניה. מביא שלש חטאות. אכל א' את הראשונה. ובא אחר ואכל את השניה. זה מביא חטאת ואשם תלוי. וזה מביא חטאת ואשם תלוי. רש"א זה חטאת וזה חטא'. ושניהם מביאים חטא' אחת. ר' יוסי או' כל חטאת שחיא באה על חטאת. אשם תלוי ונודע לו שלא חטא. אם עד שלא נשחט. יצא וירעה בעדר. עם שאר צאנו בחולין גמורים. דסבר ר"מ כיון דלא צריך ליה לא מקדש ליה: ירעה עד שיסתאב. דמתוך שלבו נוקפו בשעת הפרשה ומתירא מספק החטא נמר ומקדיש ליה ואף על פי שלא יצטרך. הלכך ירעה עד שיסול בו מום: ויפלו דמיו לנדבה. להביא מהן עולת נדבה: והלכה כחכמים: הדם יספך. שמתקדש כל שבעזרה [: לבית השרפה. ואף על גב דחולין שנשחטו בעזרה טעונים קבורה אלא הוי כזבח פסול שטעון שרפה: נזרק הדם. קודם שנודע לו: יאכל

ולא

ואכל הבשר • דרחמנא אמר (ויקרא ה) והוא לא ידע ונסלח לו בשעת סליח' לא תהא ידיעה • וה"נ בשעת זריקת הדם • דהיינו שעת סליחה • לא היתה ידיעה • והרי גמר כל כפרת ספיקו • והוה ליה אשם תלוי כשר : אפי' הדם בכוס יזרק • דסבר ר' יוסי כלי שרת מקדשין את הפסול ליקרב • וכל העומד ליזרק כזרוק דמי • והוי כאלו נזרק הדם כבר • קודם שהיתה לו ידיעה ואין הלכ' כר' יוסי : ב אשם ודאי אינו כן • בהיא לא פליגי רבנן דאשם נודע לו עד שלא שחטו שלא חטא • יצא וירעה בעדר • דטעמא דרבנן באשם תלוי כיון דלבו נוקפו גמר ומקדיש מספק • אבל אשם ודאי כגון אמרו לו אכלת קדש • ונודע שלא חטא שהוזמו העדים • אי נמי כשבור קדש אכל ונמצא חולין • אגלאי מלתא דהקדש טעות היה: הרי זה יקבר כיון דלא קדיש • הוי כחולין שנשחטו בעזרה דטעונין קבורה : נזרק הדם הכשר יצא לבית השרפה • בגמרא מפרש דמי שסנה לעיל הרי זה יקבר לא סנה הכא הכשר יצא לבית השרפה • דכיון דסבר אשם ודאי חולין הוא ולא קדיש לעולם אינו כשרף אלא נקבר : שור הנסקל אינו כן • כאשם תלוי • דהכא לא פליגי רבנן שאשם נודע שלא הרג יצא וירעה בעדר : עגלה ערופה אינה כן • כאשם תלוי • שאשם עד שלא נערפה נמצא ההורג • תצא ותרעה בעדר • ורמב"ם פירש שור הנסקל אינו כן כאשם ודאי • דאשם ודאי משנשחט הרי זה יקבר • ושור הנסקל כשנודע לאחר שנסקל מותר בהנאה • ועגלה ערופה אינה כן כשור הנסקל • דשור הנסקל אם נודע משנסקל מותר בהנאה • ועגלה ערופה אם נודע ההורג משנערפ' העגלה תקבר במקומה : כפרה ספיקה • בשעת עריפה • שהרי עדין ספק היה והלכה לה • הלכך אסורה בהנאה • ותקבר כדין כל העגלות הערופות : ג מתנדב אדם אשם תלוי • דכל עצמו של אשם תלוי נדבה הוא • דאי ס"ד חובה הוא כי מתידע ליה שחטא אמאי מייתי חטאת • אלא ס"מ נדבה הוא ; חוץ מאחר יה"כ • דשאר ימות השנ' הוא דאיכ' למיתם בספק שוב חטא שמא עשה • או לאו • אבל השתא ליכא למיתם • דהא כפר יה"כ : ואכ"מ אין מביאים אשם תלוי דהיינו הבשר יאכל • ר' יוסי אומר אפי' הדם בכוס יזרק • והבשר יאכל : ב אשם ודאי אינו כן אם עד שלא נשחט יצא וירעה בעדר • משנשחט הרי זה יקבר • נזרק הדם • הבשר יצא לבית השרפה • שור הנסקל אינו כן • אם עד שלא נסקל יצא וירעה בעדר • משנסקל • יותר בהנאה • עגלה ערופה אינו כן • אם עד שלא נערפ' תצא ותרעה בעדר • משנערפה תקבר במקומה • שעל ספק באה מתחלתה • כפרה ספיקה יוהלכה לה: ג ר' אליעזר אומ' מתנדב אשם תלוי בכל יום • ובכל שעה שיר צה • (גמ' הוא) והיא (היא נקרא) נקראת אשם חסידים • אמרו עליו על בבא בן בוטי • שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום • חוץ מאחר יה"כ יום אחד • אמר המעון • הזה • אלו היו מניחים לי הייתי מביא אלא אומרים לי המתן עד שתבנם לספק • וחכמים אומרים • אין מביאים אשם תלוי אלא

גומר ומקדשו אלא אי קשיא • אשם ודאי על אשם ודאי קשיא • דקתני ה"ז יקבר • אימא סיפא והכשר יצא לבית השרפה הא ודאי תברא • מי ששנה זו לא שנה זו • רב אשי אמר ריש דקתני באשם תלוי והכשר יצא לבית השרפה • ל"ק • דמתחזי כזבח פסול והשת' קשיא אדרב אשי מה שהקשתי על הר"ב דהיכי קאמר כזבח פסול • הא זבח פסול ממש הוא • דכיון דאמרי רבנן ירעה על שיסתאב על כרחין טעמייהו משו' דגמר ומקדיש • כמ"ש הר"ב לעיל וכדאית' בגמ' דריש פרקין ובודאי דמש"ה כתב רש"י דה"ג רב אשי אמר משום דמחזי כזבח פסול • ואשם ודאי קא מתרץ רב אשי דמיחזי שלאחר זריקה אירע בו פסול • ואתי למימר קדשים שנפסלו נקבריס • ע"כ : וא"כ אין כאן תירוץ במשנתינו דהכא שא הא דאמרן משום דגמר ומקדיש • והוו כשאר קדשים שאירע בהן פסול ונשרפ' • והדרא קושיא לדוכתין • דהיאך מפרשים רש"י והר"ב דטעמא משום דהוי כזבח פסול • ורליתי להתו' שמפרשים כולה סוגיא • דלרבנן לא פריך • שהרי אשם תלוי אף כי נודע לו קודש שחיטה • אינו חולין • אלא קדיש לדמיון • וא"כ לאחר שחיטה פשיטא דכשרפה הוי • ואמאי קרי ליה חולין בעזרה • אלא לר"מ דוקא פריך • דאמר אף אשם תלוי כי נודע קודש שחיטה ירעה בעדר עם שאר צאנו דחולין גמורין הוי • ואפ"ה קאמר הכשר יצא לבית השרפה • וניחא דהוי ליה חולין בעזרה ולהכי פריך • ומשני אשם תלוי מתוך שלבו נוקפו כו' • ואע"ג דר"מ לית ליה לבו נוקפו כו' • הייכ דוקא קודש שחיטה • אבל לאחר שחיטה • גמר בלבו ומקדשו ולכך כשרפה • ורב אשי משני אשם ודאי על אשם ודאי דיכא דנזרק גרלה כזבח פסול ולכך ישרף • אבל ריש דמנשחט ולא נזרק עדין • יקבר • דכיון דלא נזרק • לא גרלה הזבח כפסול • אבל אשם תלוי דבא על הספק • גם לפני זריקה ישרף • דמיחזי יותר כזבח פסול • עכ"ד • והשתא י"ל דמשום ר"מ הוא דמפרשי' משום דהוי כזבח פסול • אבל לרבנן לא צריך • ומעקרא לא קשיא דלאו חולין בעזרה הן שא קדשים גמורים דגמר ומקדיש : הבשר יאכל כתב הר"ב • דרחמנא אמר והוא לא ידע ונסלח לו וגו' וה"ל אשם תלוי כשר • שהרי על הספק בא מתחלה וכפר הספק והלך • רש"י : ב נזרק הדם הכשר יצא לבית השריפה • כתב הר"ב בגמ' מפרש דמי שסנה לעיל • הרי זה יקבר • לא שנה הכא הכשר יצא לבית השרפה • ותמיהני דכיון דרב אשי אמר דטעמא דמתחזי כזבח פסול • מאי דוחקיה לאוקמי בתרי תנאי • וכן ראיתי להרמב"ם בחבורו שהעתיק המשנה כלשונה : ג מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום • כתב הר"ב דכל עצמו נדבה הוא דאי ס"ד חובה הוא • אלא ס"מ נדבה הוא • הואיל ולא כיפר שום עון • הרמב"ם : חוץ מאחר יום הכפורים • שכל האשם מכפר כדתנן לקמן : המעון הזה • עיין מ"ש במשנה ט' פ"ב דכתובות :

א אם הלמה כ ב מיי' פי"ח מה' מעון הל' כ"ח יט ג מיי' פ"י מה' רוצח הל' ו כה ד פה • יח • ה מיי' פ"ט מה' מנחות ה"ב

אלא על דבר שזדונו כרת וסגנתו חטאת • וטעמ' פי' הר"ב
כפ' דלעיל מסכ' ב': ן אם היה ג' מהן יפה ב' סלעים •
כת' הר"ב אע"פ שבשעת הפרשה • לא היה יפה אלא סלע כו' •
דבמה שהוא שוה בשע' כפר' אזלי' שהדחוי מעיקרו אינוד אוי'
ועדין לא נראה על שנעשה שוה
שתי יותא"פ שהשביח מאליו אלא
מתכפר בשבח הקדש (כדאיתא
בגמ') הרמב"ם פרק ד' מהלכות
פסולי המוקדשין:
ואחד יפה עשרה זוז • שכל
חומש האמור בתורה
שיהא קרן וחומשו ממשה • ומיהו'
נפקא לן כתבתי ברפ"ח דערכין:
והשני למעילתו • כתב הר"ב
מפרש בגמרא לא
שיקריב אותו לאשם אלא שיתנו
לנזבר כו' • ומאי מעילתו גזילו •
ואף ע"ג דבסיפא קרי למעילתו
איל אשם • ריש"א דה"ל איל (דזבן)
קרן וחומשו • קרי ליה למעילתו
גזילו • סיפא דלא היו איל (דזבן)
קרן וחומש • קרי ליה איל
מעילתו • גמרא:
ז לא יביאנה בנו אחריו •
פירש הר"ב אם שגג
הבן בשגגת האב כו' • דאי
לשגגת האב פשיטא דלא יביא
דהא חטאת שמתו בעליה תמות
(כדתקן ריש פ"ד דתמורה ורפ"ג
דמעילה) הרמב"ם • ולי דאיה
תמיהה עלמה דלמאי דייק למתני
לא יביאנה בנו לתני סתמא • לא
יביאנה • ועיין בסמוך:
שנאמר קרבנו על חטאתו •
לכאור' אטולה מתני'
קאי ואדסמיך לי' מאי אבל הכ"מ
בשם הר"י קורקוס • דקדק בדברי הרמב"ם בפ"ג מה' שגגות
דלא

א יומא פ"ב ר
פרש"ג חה'
שגגות הל' ט
ב יומ:
ג תמי' פ"ד חה'
מעה"ס הל' יח
ד ש: תמי' פ"ג
בס הל' כה
ה תמי' ג"ד חה'
מעילה הל' ו
ו כז: תמי' חג
מה' שגגות הל' ג
ז תמי' פ"ד חה'
מרוחות הל' שו

א אל על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת: ד
"חייבי חטאו' ואשמות ודאין ישעבר עליהן
יה"כ: חייבין להביא לאחר יה"כ: חייבי
אשמות תלויין • פטורים • "מי שבא על ידן
ספק עברה ביה"כ • אפי' עם חשב' פטו' שבל
היום מכפר: ה האשה שיש עליה חטאת
העוף ספק • שעבר עליה יום הכפורים •
חייבת להביא לאחר יום הכפורים • מפני
שמכשרתה לאכול בזבחים • "חטאת העוף
הבאה על ספק • אם משנמלקה נודע לה •
הרי זו תקבר: ו "המפריש שתי סלעים
לאשם • ולקח בהן שני אילים לאשם • אם
היה אחד מהן יפה שתי סלעים • יקרב
לאשמו • והב' ירעה עד שיכתאב • וימכר •
ויפלו דמיו לנדבה • "לקח בהן שני אילים
לחולין • אחד יפה שתי סלעים ואחד יפה
עשרה זוז • היפה שתי סלעים יקרב
לאשמו והשני למעילתו • אחד לאשם ואח'
לחולין • אם היה של אשם יפה ב' סלעים •
יקרב לאשמו • והשני למעילתו • ויביא עמה
סלע • ותוכישה: ז "המפריש חטאתו ומת •
לא יביאנו בנו אחריו • ולא יביאנה מחטא
על חטא • אפילו (גמ' הפרים) על
חלב שאכל אמש • לא יביאנו על חלב
שאכל היום • שנאמר (ויק"א ד) קרבנו על
חטאתו • שיהא קרבנו לשם חטאו:
ח מביאין

דהיינו טעמ' דמייתי אשם תלוי מקמי דמתידע לי' • להגן עליו
מן היסורי' עד שיודע לו שהתורה חסה על גופו של ישרא' • ואין
אשם תלוי בא בנדבה • והלכ' כחכמי': ד חייבין להביא לאחר
יה"כ • דאמר קרא (ויקרא י"ו) מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו
חטא שאין מכיר בו שא המקום •
דהיינו שלא נודע לו שחטא • יה"כ
מכפר • אבל חטא דאיכ' ידע בי'
חזן מן המקום • אין יה"כ מכפר:
ה חטאת העוף ספק • כגון
שילדה ואין יודעים אם מין היום •
אם מין פטור: מפני שמכשירתה
לאכול בזבחים • דמחוסרה כפרה
היא מספק • ואינה יכולה לאכול
בקדשים • עד שתביא כפרתה:
משנמלקה נודע לה • שלא ילדה:
הרי זו תקבר • בדין הוא דמותרת
בהנאה דחולין גמורים הוא
דמסוס שנחטה בעזרה ליכא
לאיסור • דלא אסרה תורה
אלא שחיטה • אבל מליקה לא •
אבל רבנן גזרו דאסורה בהנאה
שמא יאתרו בהנין מחטאת העוף
ספק וחטאת העוף הנאה על
הספק • אינה נאכלת דשמא
חולין היא ונבלה היא דמליקה
נבלה בחולין ואסורה נמי בהנאה
דשמא קדש היא • וקדש שאינו
נאכל אסור בהנאה: ן המפריש
ב' סלעים • שכך הוא דין אשם
דכתיב באשם מעילות (שם ה') •
בערכך כסף שקלים בשקל הקדש
לאשם • ותרגום שקלים סלעים •
ואשם גזילות ואשם תלוי • מודים
מאשם מעילות בג"ם • נאמר
כאן בערכך • ונאמר להלן
בערכך • ואשם שפחה חרופה
נמי • הואיל והוא איל • הוי אף הוא בכסף סלעים בג' אשמות
הללו שהן איל • אף אשם מצורע ואשם נזיר • דכתרוייהו
כתיב בהם לאשם • אינן באים בכסף שקלים: אם היה אחד
מהן יפה שתי סלעים • אע"פ שבשעת הפרשה לא היה יפה אלא סלע • אם בשעת כפרה יפה שנים • כשר • דבמה שהוא שוה בשע'
כפרה אזלינן • הלכך אותו שהוא יפה עכשיו בשעת כפרה ב' סלעים יקרב לאשמו • ואע"פ שלא קנהו מתחלה אלא בסלע • והשני
ירעה לפי שנקח במעות אשם ולשם אשם • ויפלו דמיו לנדבה • דהכי קי"ל תותר אשם לנדבה: לקח בהם ב' אילים לחולין לאכילה
מעל במעות ונלקו לחולין יפה י' זוזים • כדי ב' סלעים שמעל בהן וחומשן • שהסלע ד' זוזים: היפה ב' סלעים יקרב לאשמו • לשם
אותו אשם שהפרים עליו[המעות]: והשני למעילתו • מפ' בגמ' לא שיקריב אותו לאשם • אלא שיתנו לנזבר בשביל ב' סלעי' שהוציא
לחולין • שנתחייב בהן וחומשן • שהן בין הקרן והחומש י' זוזים • ויביא אשם בב' סלעי' מביתו לקרבן מעיל • א' לאשם וא' לחולין
לקח בב' סלעים שהפרים שהיו קדש • ב' אילים • א' לאשם וא' לאכילת חולין ומעל בסלע: אם היה של אשם יפה ב' סלעים יקרב
לאשמו • הראשון • שהרי לשמו נלקח ממעות שנפרשו לו: והשני • שהוא חולין • יקרב למעילתו לאשם מעילות על שהוציא סלע א'
של קדש לחולין • וכגון דאיהו נמי יפה ב' סלעים דאין אשם מעילות פחות מב' סלעים כסף: ויביא עמה סלע וחומשה • קרן
ומעל בו וחומשו שהרי סלע הקדש הוציא לחולין: ז לא יביאנה בנו אחריו • אם שגג הבן בשגגת חטאת לא יביא חטאת שהפרים
אביו כדי שיכופר בה על שגגתו:

ח מביאין מהקדש כשבה שעירה • אם הפרש מעו' ליקח כשבה לחטאתו • יכול ליקח בה שעירה אם ירצה • הפרים לכשבה או לשעירה הפרים מעו' לקנות בהן כשבה או שעירה העני • יביא בהן עוף • והשאר חולין • דכתי' בקרבן עולה ויורד • גבי כשבה ושעיר מחטאתו אשר חטא דמשמע ממקצת הדבר שהפרים לחטאתו שאם העני יביא עוף ממקצת דמיו הללו וגבי עוף נמי כתי' מחטאתו • דמשמע דאם העני יותר מביא ממקצת דמי העוף עשירית האיפה • וגבי עשירית האיפה כתיב על חטאתו דמשמע אם העשיר יוסיף על הדמים הללו • ויביא עוף • או אם העשיר יותר • יביא כשבה או שעירה • ונסתאבה הוממה אם רצה יביא בדמיה עוף • כגון אם העני שאין לעוף פדיון • דבפסולי המוקדשים כתיב (ויקרא ב ז) והעמיד את הבהמה לפני הכהן והיה אפשר שיאמר והעמיד אות' מה תלמוד לומר הבהמה • לומר לך בהמה נפדית • ואין עופות ולא עצים ולא לבונה ולא כלי שר נפדים • ט כבשים קודמים לעזים • בכל דוכתא הקדים הכתוב כבשים לעזים • דכתיב (שמות י"ב) מן הכבשים ומן העזים תקחו • וכן (במדבר טו) או לשה בכבשים או בעזים • יכול האומר הרי עלי עולה • ויש לו כבש ועז יביא כבש דוקא • ת"ל אם כבש יביא קרבנו • יולעיל מני' כתיב והביא את קרבנו שעירת עזים כאן הקדים עז לכבש ללמד שאינם שקולים • ואי זה מהן שירצה יביא • תורים קודמין לבני יונה • דברוב מקומות כתיב בריבא תורין • והדר בני יונה • אם זכה הבן לפני הרב • שרוב חכמתו למד ממנו • קודם את האב בכל מקום • כגון להשיב אבידה ולפדות מבית השבי ולהחיות ולפרוק עמו • ואם אביו תלמיד חכם • אע"פ שאינו שקול כנגד רבו • אביו קודם לרבו • ואפילו רבו מובהק •

נשלמה מסכת בריתות

פרק א

ט מביאין מהקדש כשבה ושעירה • מהקדש שעירה כשבה • מהקדש כשבה ושעירה • תורין ובני יונה • מהקדש תורין ובני יונה • עשירית האיפה • [א] ביצד הפרש לכשב' או לשעיר' • העני • יבי' עוף • העני • יבי' עשירי' האיפה • [ב] הפרש לעשירית האיפ' • העשיר יביא עוף • העשיר יביא כשבה ושעירה • (הפרש כשב' או שעיר' ונסתאבו אם רצה יביא בדמיהן עוף • הפרש עוף ונסתאב • לא יביא בדמיו עשירית האיפה • שאין לעוף פדיון • ט [ג] רבי שמעון אומר כבשים קודמין לעזים • בכל מקום יכול מפני שהן מובחרין מהן • תלמוד לומר (ויקרא ד) ואם כבש יביא קרבנו לחטאת • מלמד ששניהם שקולין • תורין קודמין לבני יונה בכל מקום • יכול מפני שהן מובחרים מהן • ת"ל (שם י"ב) ובן יונה או תור לחטאת • מלמד ששניהן שקולין • האב קודם לאם בכל מקום • יכול שכבוד האב עודף על כבוד האם • ת"ל (שם י ט) איש אמו ואביו תיראו • מלמד ששניהם שקולים • אבל אמרו חכמים • [ד] האב קודם לאם בכל מקום מפני שהוא ואמו [ה] חייבין בכבוד אביו • וכן בתלמוד תורה • [ו] אם זכה הבן לפני הרב • קידם את האב בכל מקום • מפני שהוא ואביו חייבין בכבוד רבו •

סליק מסכת בריתות

מסכת

דלא ילפי' מקר' שלא [יביא] מחלב של אמו • על של היום דכיון שאינם ממין ז' הן • והביא לו ראיה מהתוספת • שלא החכמים הם שהחמירו שלא לעשו' לכתחלה • ולפיכ' פי' דשנא' • לא קאי אדסמיך לי' דהיינו אפילו על חלב שאכל אמם כו' שלא אעיקרא דדינא דלא יביא מחטא על חטא • וכן נמי על לא יביא' בנו דהשתא אלטריך קרא למעוטי • כיון דכתב גופיה כיפר כשהוא על מין אותו חטא • ע"כ • ולפי זה יש ע"ס בספר הרמב"ם שכתב בנבת חלב של אמם כו' • ואם הביא לא כיפר • ול"ל ואם הביא כפר • ח העני יביא בהן עוף • כתב הר"ב והשאר חולין • וכ"כ הרמב"ם וזהיא מוכרח דאל"כ מה הועיל לו • וז"ל הרמב"ם בפ"ה מהלכות פסולי המוקדשין מביא תחתיהם עוף ומחללן על העוף • דאל"כ במה יצאו לחולין • והיינו נמי דתנן בסיפא שאין לעוף פדיון • והא דמוכח במשנה ה' פ"א דשקלים • דמותר חטאת נדבה • כדפירש שם הר"ב • כתב הרמב"ם שם דהביא בחטאת קבועה • יביא בהן עוף • כתב הר"ב דכתיב בקרבן עולה ויורד גבי כשבה ושעירה מחטאתו אשר חטא וכו' • וגבי עוף נמי כתיב מחטאתו וכו' • ואלטריך למכתב מחטאתו גבי כשבה • או שעירה • ואלטריך למכתב גבי עוף • דאי כתב גבי כשבה ושעירה לחודיה • הת' כי מיעני מייתי עוף דתרוייהו מיני דמים ננהו • אבל עשירית האיפה דלאו מיני דדמים ננהו • מייתי עשירית האיפה מן ביתיה • והאין מעות דאפרים יפלו לנדב' • אהכי הדר כתב קרא מחטאתו גבי עוף • למימרא דמהקדש דעוף נמי מייתי עשירית האפ • גמי • וכתב הר"ב וגבי עשירי' האיפה כתיב על חטאתו כו' • וגבי עוף לא כתי' • מפרש בגמ' • דאי הוה כתב גבי עוף ה"א כי מפרים מעות לעוף והעשיר הוא דמוסיף עליהן • ומייתי כשבה או שעירה דתרוייהו מיני דמים ננהו • אבל הפרים מעו' לעשירית האפה • והעשיר • לא לא העשיר טובא נייתי עוף • ואם העשיר טובא נייתי כשבה או שעירה [מביתיה] והאין מעו' דאפרים יפלו לנדבה • אהכי כתי' בעשירי' האל • וכיון דכתי' בעשירי' האפ' • דאינ' מיני דמים • ואפ"ה מייתי מיני עוף • כ"ש מעוף לכשב' או שעיר' • שאין לעוף פדיון • עיין רפי"ב דמנחו' • ט תורין ל' מסל' • רש"י מסל' ה' פ"ק דחולין • קודם את האב בכ"מ • כמ' הר"ב כגון להשיב אבידה כו' ולפרוק עמו • עיין מ"ש בזה בספ"ב דב"מ •

סליקא לה מסכת בריתות

הביא אחר כריתות מעילה * מפני שהרבים שחייבין עליהן מע"לה · יותר קלים מחרבים שחייבים עליהם חטאת * הרמב"ם

מסכת מעילה

פרק א קדשי

קדשים · כגון חטאת ואשם ושלמי צבור שיש בהן מעילה עד שיהא בהן שע"היתר לכהני · דהיינו לאחר זריקה · דעד שעת זריקה מקרו קדשי ה' וכאימורין אף לאחר זריקה · אבל בקדשי' קלי' · אין בהן מעילה עד לאחר זריקה · שאז הוברר חלק גבוה · ואז יש מעילה באימוריהן (וכדתנן בס"פ) תו' :

ששחטן בדרום מועלין בהן · פי' הר"ב אף על פי שדינן להשחט בצפון וכו' · גמ' · דליכא למימר דהא קמ"ל דזריקה לא מהני בהו לאפוקי מידי מעילה · דהא פשיטא הוא · כיון שהזריקה בפסול דלא מהניא ולא מידי תו' · ומ"ש הר"ב · דקדשים שמתו לא חזו כלל · פירש י' · לא לגבוה ולא לדיוט · דאין פודים את הקדשים להאכילן לכלבים · וז"ל התוס' · דכיון דשולחין לאבוד · לא אקרי קדשי ה' · פ"ב · ומ"ש הר"ב אבל דרוס נהי כו' · הלכך מועלין בהם · גמרא · ולפי זה · משמע דמועלין בדברי תורה.

וכ"כ הרמב"ם בפירושו בהדיא · בא ללמד שחייב עליה מעילה בדברי תורה · ולא פסק כן בחבורו ריש פ"ג מהלכות מעילה · והטעם פי הכ"מ · משום דאמריגן בגמ' דלר' י דמשנה ב' פ"ט דזבחי' כל הני אם עלו ירדו ולפיכ' אין בהן מעיל' אלא מדרבנן · אבל ה"ל להכ"מ לפרש ב"כ שאין נראה כן מהגמ · או דסובי' זו דלא כהלכתא · דהא ודאי דטובא קמ"ל דאע"פ דדין תורה אין בהן מעיל' · מועלין מהן מדרבנן : שחטן בדרום · וקבל דמן בצפון · פי' הר"ב ולא בלבד כי נשחטו בדרום וכו' · אבל שחטן בדרום · בהא לא מיירי מתני' דא"ל דרים' דתנן קדשי קדשי' ששחטן בדרום הייבו וקבל בדרום · דהוה זו ואל"ל זו · אלא תני והדר מפרש כילד כו · אבל שחטן בדרום וקבל בדרו' · בהא לא מיירי מתניתין : ואע"ג דהוה רבותא טפי · כך דרך המשנה לפי ששנה כל אחד בפני עצמו · לא חס לשנותם ביחד · כדאשכחן בפ הבא על יבמתו · דקתני הבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד כו · ובגמרא תני אפילו שניהם · ובמשנה שיריה אע"ג דהוי רבותא טפי · משום דמסתמא כיון דשמעינן חדא לריעותא ה"ה בתרתי · תו : שחטן ביום וזרק בלילה · בלילה וזרק ביום · כתב הר"ב בלילה וזרק ביום כ"ש הוא וכו' · וכ"כ רש"י · אבל התו' כתבו דנראה לרבינו יצחק דאיפכא נרסי' שחט בלילה וזרק ביום · שחט ביום וזרק בלילה · דזריק העיקר עבודה · והוא חידוש יותר בפשיטה בזריקה לאיכא מעילה · ולהכי סבר קבלה גבי לילה · ונקט זריקה · משום דאי אפשר לאמנס שתהא שחיטה ממש בסוף הלילה · והקבלה מיד ביום · דקבלה ושחיטה תכופות זו לזו · ע"כ · אבל הרמב"ם ברפ"ג מהלכות מעילה העתיק כגירסתינו : אי ששחטן חוץ לזמנן וחוץ למקומן · דלכ"ע אם עלו לא ירדו כדתנן במשנה ב' פ"ט דזבחים וא"ת הא הוה זו ואל"ל זו · כבר פירשו התו' אהא דאיתא בגמ' ולמאי חזי · דהכי סריך ודאי ידענא דהא קמ"ל דזריקה לא מפקא מידי מעילה · מיהו מה חידוש יש כיון שאין שום רצוייות בזריקה · מהיכי תיתי דמפקא מידי מעילה · ומשני הואיל ומרלה לפיגולו (שלא נקבע לפיגול עד שיקריב המתיר · שהוא זריקת הדם וכמ"ש בפי' הר"ב במשנה ג' ח"ב דזבחים) ולהכי ס"ד דזריקה מפקא מידי מעילה · קמ"ל דלא · ע"כ :

שנשחטה חוץ לזמנה כו' · וה"ה לכל הני דתני בריש' · שחטה בדרום או בלילה שלא היה להן שעת היתר לכהנים · והיינו טעמא דנקט הני תרין דחוץ לזמנו וחוץ למקומו טפי מכל הני דתני בריש' דמועלין בהן · דהני תרי אתקוש אהדדי ומחד קרא נפקי במס' זבחי' (פ"ב ד' כ"ח) ואם האכל יאכל (ויקרא י"ט) רש"י : ושקבלו

מסכת מעילה

פרק א קדשי

קדשים ששחטן בדרום אע"פ שדינן להשח' בצפון · הוא דמועלין בהן · דמן בצפון · הוא דמועלין בהן · דהוה עבודה בצפון הוי [כדין] דמקבלה ואילך מצות כהונה · אלא אפילו שחטן בצפון וקבל דמן בדרום · אע"ג דעיקר עבודה הויא בדרום שלא כדין · אפ"ה מועלין בהן : וזרק דמן בלילה · אע"ג דלילה לאו זמן הקרבה · מועלין בהן : בלילה וזרק דמן ביום · האי כל שכן הוא דמועלין · דהא זרק ביום דעיקר עבודה הוא · אלא זו ואין צריך לומר זו קתני : או ששחטן בצפון וחסר עליהן לאכלן חוץ לזמנן שהוא פגול שיש בו כרת · או חוץ למקומן שהו' פסול שאינו כרת · מועלים בה : כלל א"ר יהושע כל שהי' לה שעת היתר לכהני' · אע"ג דשוב נפסלה · ואינו רשאי לאכלן אפי' הכי אין מועלין בהן : שלנה · לאחר זריקה · או שנטמאה · או שיצאה חוץ לעזרה לאחר זריקה אע"ג דאינה ראויה לכהני' · כיון דהיה לה שעה א' היתר קודם שלנה · אין מועלים בה · דלאו קדשי ה' קרינן בה דהא חזו לכהני' : ושקבלו

פרק א קדשי

קדשים ששחטן בדרום אע"פ שדינן להשח' בצפון · הוא דמועלין בהן · דמן בצפון · הוא דמועלין בהן · דהוה עבודה בצפון הוי [כדין] דמקבלה ואילך מצות כהונה · אלא אפילו שחטן בצפון וקבל דמן בדרום · אע"ג דעיקר עבודה הויא בדרום שלא כדין · אפ"ה מועלין בהן : וזרק דמן בלילה · אע"ג דלילה לאו זמן הקרבה · מועלין בהן : בלילה וזרק דמן ביום · האי כל שכן הוא דמועלין · דהא זרק ביום דעיקר עבודה הוא · אלא זו ואין צריך לומר זו קתני : או ששחטן בצפון וחסר עליהן לאכלן חוץ לזמנן שהוא פגול שיש בו כרת · או חוץ למקומן שהו' פסול שאינו כרת · מועלים בה : כלל א"ר יהושע כל שהי' לה שעת היתר לכהני' · אע"ג דשוב נפסלה · ואינו רשאי לאכלן אפי' הכי אין מועלין בהן : שלנה · לאחר זריקה · או שנטמאה · או שיצאה חוץ לעזרה לאחר זריקה אע"ג דאינה ראויה לכהני' · כיון דהיה לה שעה א' היתר קודם שלנה · אין מועלים בה · דלאו קדשי ה' קרינן בה דהא חזו לכהני' : ושקבלו

ושקבלו פסולין וזרקו את דמה: ב בשר קדשי קדשים שיצא לפני זריקת דמים. ר' אליעזר אומר: מועלין בו. ואין חייבין עליו משום פיגול נותר וטמא. רבי עקיבא אומר: אין מועלין בו ואבל חייבין עליו משום פיגול נותר וטמא. אמר ר' עקיבא: והרי המפרי חטאת ואברה והפריש אחרת תחתיה. ואחר כך נמצאת הראשונה. והרי שתיהן עומדות (נ"ל) (לא) כשם שרמה פוטר את בשרה. כך הוא פוטר את בשר חברתה. ואם פוטר דמה את בשר חברת מן המעיל. דין הוא שיפטור את בשר: ג אמורי קדשי קלים שיצאו לפני זריקת דמים. ר' אליעזר אומר אין מועלין בהן. ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא. ר"ע

ושקבלו פסולים וזרקו את דמה. קבלו פסולים את דמה אע"פ שזרקוהו כשרים אלו שזרקוהו פסולים אע"פ שקבלוהו כשרים. ואם לאחר שקבלו פסולים את הדם וזרקוהו. חזרו כשרים וקבלו אחר דם הנפש וזרקוהו. הרי זריקת הכשרים מועלת ומתרת הבשר לכהני. ואין בו משום מעילה. והני מילי שאר פסולים חוץ מן הטמא. אבל טמא שקבל את הדם וזרקו. אף ע"פ שחזרו כשרי. וקבלו שאר דם הנפש וזרקוהו. אין לבשר שעת היתר ומועלים בו. שהטמא הואיל ורלוי לעבוד לבור שקרבן לבור דוחה את הטומאה. כשזרק הדם נעשה שאר הדם שריס ושוב אין זריקת הכשרים מועלתו להתיר הבשר. ואין לך בפסולים מי שעושה הדם שריס. אלא הטמא בלבד: ב בשר קדשי קדשים שיצא לפני זריקת דמים: ואח"כ נכנס ואח"כ זרק את הד'. ר' אליעזר אומר מועלים בו. אף ע"פ שזרק את הדם. דס"ל לרבי אליעזר דזריקה לא מהני ליוצא לאפוקי מ"די מעילה. ואין חייבין עליו משום פגול נותר וטמא. הואיל ויצא דזריקה כשרה קא קבעה לפגול. ולא פסולה: רבי עקיבא סבר. אין מועלים בו. דקסבר דזריקה מהניא ליוצא לאפוקי ממעילה: אבל חייבין בו. אבל לשון ברס. כמו באמת. וכי אמר ר' עקיב' דזריקה מהני ליוצא. כגון שיצא מקצת בשר ולא כולו. דמגו דמהניא להוא מקצת שבפני' מהניא נמי לההוא מקצת שיצא חוץ והלכה כר"ע: אר"ע. והרי המפרים חטאתו ואבדה השתא מייתי ראיה למאי דקאמר דזריקה מועלת ליוצא: הרי שתיהן עומדות שחוטות ונתקבל דמן בשתי כוסות. וזרק דמה של אחת מהן: לא כשם שדמה של אותה: פוטר את בשרה. מן המעילה. כך הוא פוטר את בשר חברתה שלא נזרק דמה. מן המעילה הואיל והי' יכול לזרוק דמה של איזו שירצה. ואם פוטר דמה את בשר חברתה מן המעילה. אע"ג דפסולה היא דמותר חטאת היא. אינו דין שיפטר בשרה של עצמה. אע"פ שנפסלה ביוצא. ולא אחר ר"ע כשם שדמה פוטר את בשר' כך הוא פוטר את בשר חברתה. אלא כששחט שתי החטאות כאחת. לפי שאם רצה מזה זורק. רצה מזה זורק אבל בזה אחר זה. לא אמר ר"ע שהיה דמה פוטר בשר חברתה: ג אמורי קדשים קלים. אין מועלים באמורי קדשים קלים אלא לאחר זריקת דמים. כדאמרינן בשלהי פרקין. ואם יצאו לפני זריקת דמים. ר"א אומר אין מועלין בהן. דכי היכי דאית ליה לר"א דאין זריקה מועלת ליוצא לאפוקי בשר קדשי קדשים ממעילה. הכי נמי אין מועלת ליוצא להכניס אמורי קדשים קלים לידי מעילה. וכי היכי דאית ליה לר' עקיבא דזריקה

מעילה. ר"ע אומר אין מועלין בהן. דכי היכי דאית ליה לר"ע דאפי' שלא כתיקנה מייתי לידי מעילה. ואי אתמר גבי קדשים קלים ה"א גבי קדשים קלים הוא דאר"ע מועלין בהן. דאפי' זריקה שלא כתיקנה מייתי לידי מעילה. אבל

ושקבלו פסולין וכו' והא"ג דתני בריסא להא. רש"י. ומ"ש הר"ב דאם לאחר שהבלו חזרו כשרים כו'. וכדמוכ' מתני' דרפ"ג דזבחים. וראה לי לכאורה. דכיון דאכתי איכא תקנתא בחזרה. דאפי' לסיעה שבתבתי דמשנתינו במעילה מד"ס היא. אך מעילה דשקבלו פסולין כו' מעילה דד"ת היא. דהא מקרי קדשי ה'. כיון דאיכא תקנתא בחזרה. אלא שמלשון הרמב"ם פ"ג מה"מ אין נראה כן ולל"ע. ומ"ש הר"ב. אבל טמא שקבל את הדם וזרקו כו'. דוקא קבל וזרקו. דאל"ה קשיא מרפ"ב דזבחים. ע"ש. וכן הכריח הכ"מ בפ"א מהל' פה"מ. דדוקא קב' וזרק: ושקבלו פסולין וזרקו. תחלת עבוד' וסופה נקט. כמ"ש במשנה ב' פ"ט דזבחים:

ב ואין חייבין עליו משום פגול נותר וטמא. כתב הר"ב דזריקה כשרה קבעה פגול אבל לא פסולה. דהוי כמי שלא נזרק עליהם הדם. ולא קרבו כל מתיריו. ומשום נותר. דאין נותר אלא בבשר הראוי לאכילה בתוך זמנו. כדכתיב (ויקרא י"ט) ביום זבחכם יאכל וממחרת וגו'. ומשום טומאת הגוף. כדאמרינן במנחות (פ"ג דף כ"ה) הניתר לטהורים אין חייבין עליו משום טומאה. ושאינו ניתר לטהורים אין חייבין עליו משום טומאה (ויליף ליה מדכתיב (שם, ז') כל טהור יאכל בשר. והנפש אשר תאכל וגו'. וטומאתו עליו (כך פירש" בפ"י דזבחים דף ל' ותתו' פי' בכאן דנותר ופגולי ילפי' בג"ש מטמא בטומאה וחילול חילול. שכתב הר"ב במשנה ה"פ"ד דזבחים והר"ב בס"פ דלקמן פירש דנותר וטמא ילפינן מפיגול: רבי עקיבא אומר אין מועלין. פי' הר"ב. דזריקה מהניא ליוצא לאפוקי ממעילה. ולא לתשריה לאכילה כמ"ש בסוף פרקין: אבל פי' הר"ב. לשון ברס. כמו באמת. כמו אבל אסמים אנחנו (בראשית מ"ב) רש"י ודכותה במשנה ח"פ בתרא דר"ה: בדהוא פוטר את בשר חברת' כתב הר"ב. ולא אמר ר"ע כו'. אלא כששחט שתי חטאות כאחת. כגון ששחטו ב' כהנים כאחד רש"י ושיין מ"ש במשנה ב' פ"ב דחולין: ג אמורי קדשים קלים כו'. רא"א אין מועלין בהן. כתב הר"ב כי היכי דאית ליה לר"א. דאין זריק' מועלת ליוצא לאפוקי מידי מעילה כו'. וצריכי דאי אתמר בקדשי קדשים ה"א בהא קאמר רבי אליעזר מועלים בו משום דזריקה כתקנה מפקא מידי מעילה. אבל כתיקנה לא מפקא מידי מעילה. אבל לאתויי לידי מעילה. מודה לר"ע דאפי' שלא כתיקנה מייתי לידי מעילה. ואי אתמר גבי קדשים קלים ה"א גבי קדשים קלים הוא דאר"ע מועלין בהן. דאפי' זריקה שלא כתיקנה מייתי לידי מעילה. אבל

רל"צ

א ו: ב ב חיי' פ"ג מה' מע"ל הל' ה. ג מיי' פ"ח מה' פס"ה הל' י. ד חיי' פ"ג מה' מע"ל הל' ו. ה זבחים פע: מנחות מז. ו חיי' פ"ג מה' מע"ל הל' ה.

אבל קדשי קדשים דלאפוקי הוא שלא כתיקנא לא מפקא מידי מעילה קמ"ל. גמ': ר"ע אומר מועלין בהן כו' ואף על גב דאיתנהו אברתי. דאי הדר עייליגהו. כ"ע לא פליגי. כדמסקינן בגמ' פ"י דזבחים דף נ' ודלא כפירש"י שלאו וחזרו וזר' דמן ע"כ וז"ל הרמב"ם בפ"א מה' פה"מ וזר' הדס. והם בתוך: מועלין בהן. כתב הר"ב כי היכא דאית ליה לר' עקיבא דזריק' מועלת ליצא כו' ולכאורה יראה לי. דלא"כ ה"נ כי היכי דלאפוקי ממעילה לא מהני אלא ביצא מקלת. ומדין מנו"ה ל לאתויי למעילה לא מהניא אלא ביצא מקלת. ומטעם מנו. אלא שאין נראה כן מדברי הרמב"ם. בפ"א מה' פה"מ ונראה לי דס"ל להרמב"ם דלהחמיר א"ל מיגו: מועלין בהן וחייבין כו'. לכאורה נ"ל דלא עדיף מבשר היוצא. דלא אמר ר"ע דזריקה מועלת לאכילה. כמ"ש לעיל ולקמן. אלא שראיתי להרמב"ם שכתב בפ"א מהלכות פה"מ. ואם החזירן מקטירין אותן. אך הראב"ד כתב עליו שזה אינו ומחוור. ע"כ. ומ"ש הכ"מ שהרמב"ם סובר שמאחר שמועלים בהם. וחייבים עליהם משום פגול וכו'. לא נפסל הזבח ע"כ. אין בזה כדאי להגילו מהשגה. דהא בבשר. ס"ל נמי דמהני הזריקה. ולא התירו לזבח באכילה. אבל נראה לומר דס"ל להרמב"ם. דהא דאמרן ד לא אמר ר"ע לאכילה. היא חומרא בעלמא דמחמירין לגבי אדם. אבל להקטר דלגבוה לא מחמרינן. מדלא אשתמיט תלמודא לאשמועינן מני בלגבוה. ועיין פרק דלקמן משנה ב' ומ"ש שם: ד קדשי קדשים לפני זריקת דמים כו'. קדשים קלים וכו'. עיין מ"ש בריש פ"ב בשם התו'. ואין מועלין בבשר. פי' הר"ב דבשר יש בו שעת היתר לכהנים. לפי שקדשי קדשים הנאמרים כאן הן החטאת והאשם שאוכלין אותן הכהנים. אבל העולה מועלין בבשרה ואפילו לאחר זריקה. כמו שנתבאר בפרק שאחר זה. הרמב"ם: נמצא מעשה דמים. כפל לשון הוא. וכ"ע. ועיין פי"א דשבת משנה ו' ופ"ק דעדיות משנה ה': ובקדשים קלים כו' ואין מועלים בבשר. ואף על גב דאף קודש זריקה אין בו מעילה קתני לתידק הא איסורא איכא מיירי ביוצא. ולמימרא דלא אמר ר"ע דזריקה מועלת ליוצא ולהתירו לאכילה. גמרא: חייבין משום פגול כו'. פירש הר"ב דזריקה קובעת בפגול. וקבעה מני לגותר וטמא. מהטעם שכתבתי במשנה ב' בשם רשי ז"ל:

פרק ב חטאת העוף. עד השתא איירי בדין פסולי קדשים מתי יועלו בהם. ומכאן ואילך איירי בכשרים. תו' וכתבו עוד הבדין הוה ליה למתני חטאת העוף עם פרים הנשרפים. דתרוייהו לא סלקי לגבוה פולהו. אלא שנראי' להקדיש חטאת העוף לעולת העוף. לפי שהיא קודש. ועולת העוף שונה קודם לכל הקרבנות לפי שיש בה שייכות דמעיל' יותר. ואף מעולת בהמה דנעולת בהמה אין מועלים בעורה כי עורה לכהנים. וחטאת (הנשרפת) [כ"ל שנ"ל ובעולת העוף] מועל אף בעורה. ואף מסקנא לבית הדשן מועלין בה ע"כ: מש"ה קדשה בפה. אפילו אם נהנה ממנה מחייב. כגון שמכרה להוציאה לחולין. רש"י. ויש לתמוה על הר"ב דנטר לפרש עד מתניתין ח: והיבשרה כל מה שאמר בזה הפרק הבשר. רוצה לומר הבנה לדברים שעתידי לזכור אופס. לא ענין הבשר טומאה. הנזכר בכל מקום. ודע זה. ואל יטעך שתוף הענין הרמב"ם: להפסל בטבול יום. כתב הר"ב. אבל לא מיטמאה כו' בחכמים דמתניתין ד' פי"א דפרה ובגמרא מייתי ברייתא ה"מ לאתויי ממתני' דפרה. אלא דבברייתא מפורש יותר ותני בה שלש מחלקות. ועיין בפ' בתרא דנדה משנה ו' שם הקשתי לשאול על הרמב"ם שדברי סותרים זה את זה. ועיין ברפ"ב דטבול יום:

דזריקה מועלת ליוצא לאפוקי בשר קדשי קדשים מידי מעילה. מועלת נמי ליוצא להביא אימורי קדשים קלים לידי מעילה: ד מעשה דמים. זו זריקת הדם: ואין מועלין בבשר. לאחר זריקת דמים אין מועלין בבשר. דסבר יש בו שעת היתר לכהנים. והיינו להקל. דמשום זריקת דמים אתיא ליה קולא. דאין מועלין בו: ועל זה ועל זה. בין על האמוריים בין על הבשר לאחר זריקה חייבין משום פגול אם פיגל באחת מארבע עבודות. דזריקה קובעת בפגול וקבע' מני לגותר וטמא. והיינו להקל. דמשום זריקת דמים אתיא ליה קולא. דאין מועלין בו: ועל זה ועל זה. בין על האמוריים בין על הבשר לאחר זריקה: כולו להחמיר. דמועלין באמוריים דבכר חזו לגבוה וקדשים נינהו. ולא ממון בעליה: ועל זה ועל זה. בין על האמוריים בין על הבשר חייבין משום פגול מת' וטמ' והיינו כולו להחמיר

רבי עקיבא אומר. מועלין ב ז'. "וחייבין (גמרא (עליהן). משום פגול. נותר וטמא: ד "מעשה דמים בקדשי קדשים. להקל ולהחמיר ובקדשים קלים. כולן להחמיר. ביצד. "קדשי קדשים לפני זריקת דמים. מועלין באימורין ובבשר. לאחר זריק' דמי'. מועלים באימורים. ואין מועלין בבשר. על זה ועל זה. חייבין משום פגול. נותר וטמא. ובקדשים קלים. כולם להחמיר. ביצד. "קדשים קלים לפני זריק' דמים. אין מועלין לא באימורין ולא בבשר. לאחר זריקת דמים. מועלין באימורין ואין מועלין בבשר. על זה ועל זה. "חייבין משום פגול. נותר וטמא. נמצא מעשה דמים בקדשי קדשים להקל ולהחמיר ובקדשים קלים. כולו להחמיר:

פרק ב חטאת "העוף מועלין בה משהוקרש. נמלק. הוכשרה להפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים. וכלינה פוסל את הקודש: הוזה

א מיי' ז"ל מה' מעילה הל' ג' ב: ב מיי' ת"כ מה' מעילה הל' ב ד מיי' פ"ב מה' מעילה הל' ה ה מיי' פ"י מה' מע' פס"פ הל' ז ו ז מיי' פ"ב מה' מעילה הל' י' ח מיי' פ"ב מה' מאכלות אסורות הל' ו'

הוזה דמה חייבין עליה משום פיגול • דהזאה של חטאת העוף במקום זריקה דבהמ'קאי • דהזאה קובעת פגול כשחשב בו קוד' לכן כמו זריקת דם בבהמה • ושוב יש בו איסור נותר וטמא: ואין בה מעילה • דכיון דהוזה דמה יש(בה)היתר לכהנים: ב מעילה דמה • מצוי דעולת העוף קאי במקום זריקת הבהמה • והזאה דחטאת העוף • דבעולת העוף כתיב ומל' דמו: עד שתצא לבית הדשן דכיון דכולה כליל ולית בה שעת היתר לבשוף לעולם מועל בה עד שתשרף כולה • ותבטל מעפרה תרומת הדשן • כדכתיב (ויקרא) והריס את הדשן אשר תאכל האש: ג פרים הנשרפים • ואין בהן לכהנים היתר כלל: הוזה דמן קובעתן לפגול לענוש כרת האוכל מהן אם חשב עליהם בשעת שחיטה להקטיר אימוריהן חוץ לזמן • וכיון דלית בהו היתר לכהנים • מועלין בהן בבית הדשן חוץ לחצנה היכא דנשרפו אם נהנה מהן עד שיותך הבשר כלומר שיהיה נשרפו נעשה פחמים • אבל לאחר שיותך • שוב אין בו מעילה • שאין לך דבר שנעשית מצותו ומועלים בו: ד ואין מועלין בעורה • דלכהנים היא כדכתיב (שם ז) עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה: אבל מועלין בבשר כל זמן שהוא נשרף על גבי המזבח דכליל היא: עד שתצא לבית הדשן • שמרימים כל האפר ועל המזבח ומסליקים אותו לבית הדשן • ושוב אין בה מעילה שכבר נעשית מצותה: ה אין מאפרה כו' ושוב כיון שנעשי' מצותו אין מועלין בו • רש"י כלומ' דלא אקרו עוד קדשי ה' • ועד שתצא לבית הדשן • עד שתרחה לבית הדשן • גמרא • (ופי' רש"י אחר שהריס תרומת הדשן אותו הנשאר הוא ראוי ושומר להוצאת הדשן) ועיין מ"ש במשנה ג' • ועיין בפי' הר"ב במשנה ד' דקשיא אדפי' בכאן • ושם אפרש בס"ד: ג משום פיגול • לשון הר"ב • אם חשב עליהם בשעת שחיטה כו' וכן ל' רש"י וז"ה בשאר העבודות • כמו שפי' בס"ד דלעיל: עד שיותך הבשר • פי' הר"ב כלומר שיהיה נשרף ונעשה פחמים • וז"ל הרמב"ם שיותך גזור מן תוך ר"ל עד שיעשה הבשר חלול ויתהפכו חלקיו באש עד שידמה לספוג היש • והענין הזה יהיה בבשר אחר שישרף לגמרי • ע"כ יוזה דלא כמ"ש בשמו בספי"ב מזבחים • דמפרש שיותך מל' התכה והמסה ושהוא בתחלת השרפה • ושם הדין עמו • דמדחכמים פליגי בברייתא • וסברי משנעשה אפר • שמעינן דיותך דאמר ר"ש לאו הכי הוה • אבל הכא נ"ע אמאי לא מפרש כיותך דהתם • דבליסגא דיותך לא שמעינן דפליגי • ולכן נ"ל דהכא גרסי' שיתוך הוי"ו אחר התי"ו • וכן בחבורו פ"ב מהלכות מעילה • כתוב יתוך • ומ"ש הר"ב • אבל לאחר שנעשו גחלים כו' • שאין לך דבר שנעשית מצותו ומועלים בו • הרי תרומות הדשן שנעשית מצותו ויש בו מעילה • כמ"ש הר"ב בסוף וגם' תמורה • וכ"כ עוד במשנה ד' פ' דלקמן • משום דהוה ת"ב ועגלה ערופה • שני כתובין הבאים כאחד • ואין מלמדין ולמ"ד מלמדים תרי מיעוטי הערופה (הא קמייתא) ושמו (וי"ו בתראי) הני אין מידי אחריני לא • גמרא פרק דלקמן דף י"א: ד עד שיצא לבית הדשן • לשון הר"ב שמרימין כל האפר כו • וכן לשון הרמב"ם • ולעיל משנה ב' • העתיק לשון רש"י שכתב עד שתבטל מאפרה כו' • ופלוגתא דרב ורבי יוחנן • דרב אמר מכיון שנתקיים מצות תרומת הדשן נעשית מצותו • ושוב אין מועלין באפר שע"ג התפוח שעומד להוצאת הדשן • ור"י אמר כיון דכתיב בהוצאת הדשן ולבש הכהן (בגדים אחרים) וכן לשון רש"י שהן בגדי בהונה אלא

ובלינה • הוזה דמה • חייבין עליה משום פיגול • נותר • וטמא • ואין בה מעילה: ב עולת העוף מועלין בה משהוקדשה • נמלקה • הוכשרה להפסל בטבול יום • ובמחוסר כפורים • ובלינה • מיצה דמה • חייבין עליה משום פיגול • נותר • וטמא • ומועלין בה • עד שתצא לבית הדשן: ג פרי הנשרפין • ושעירים הנשרפין • מועלין בהן משהוקדשו • נשחטו • הוכשרו להפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים • ובלינה • הוזה דמן • חייבין עליהן משום פיגול • נותר • וטמא • ומועלין בהן בבית הדשן עד שיותך הבשר: ד העולה מועלין בה משהוקדש • נשחטה • הוכשרה להפסל בטבול יום • ובמחוסר כפורים • ובלינה • נזרק דמה • חייבין עליה משום פיגול • נותר • וטמא • ואין מועלין (ס"א) בעורה • אבל מועלין בבשר עד (נמ' שתצא) שיצא לבית הדשן: ה חטאת ואשם • וזבחי שלמי צבור • מועלין בהן משהוקדשו • נשחטו • הוכשרו להפסל בטבול יום • ובמחוסר כפורים • ובלינה • נזרק דמן • חייבין עליהם משום פיגול • ונותר • וטמא • אין

ובלינה בלינת דם בסקיעת החמה ש"ג בלינת בשר ליום ולילה ואע"ג דבתר הכי קתני • הוזה דמה • דמשמע דהשתא לא חיירי בהוזה • וא"ל בלינת יום ולילה אלא לאחר הזאה • שהרי הזאה ביום המליקה • דאל"כ יפסל הדם בסקיעת החמה • מ"מ נקט גבי מליקה פסול דלינת בשר לפי שמיד שנמלקה מתחלת לינה של יום ולילה • ומסעת מליקה מוגין • הגי' ל' תוס': ובלינה ולא קתני וביולא דמתני' ר"ע היא כדלקמן ולדידיה הזייה מהני ליה ליולא • כדלקמן • ומדלא פסיקא ליה • לא קתני: הוזה דמה כו' • כתב הר"ב דהזאה קובעת כו' • עיין בפי' הר"ב לקמן בס"פ • ומ"ש בפרק דלעיל משנה ב': ואין בה מעילה • לפי שאין בחטאת העוף אימוריס • רק כולה לכהנים כבשר חטאת הרמב"ם • ובגמרא מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא • וביולא ור"ע היא יולא מהניא ליה זריקה להתירו לאכילה • כמ"ש בס"פ דלעיל: ב ובלינה הכא וכולהו דדמי ליה • שאין בהן היתר לכהנים • ואפ"ה לא תני וביולא • ולא מבעיא להרמב"ם • דהא מהניא הזייה ליולא להקטרה (וכמ"ש במשנה ג' פרק דלעיל) ואף להראב"ד ל"ק • דל"פ אלא לפתחלה • אבל אם הקטיר סלקא ליה: עד שתצא לבית הדשן • פי' הר"ב שתשרף כולה ותבטל מעפרה תרומת הדשן • (ופי' רש"י אחר שהריס תרומת הדשן אותו הנשאר הוא ראוי ושומר להוצאת הדשן) ועיין מ"ש במשנה ג' • ועיין בפי' הר"ב במשנה ד' דקשיא אדפי' בכאן • ושם אפרש בס"ד: ג משום פיגול • לשון הר"ב • אם חשב עליהם בשעת שחיטה כו' וכן ל' רש"י וז"ה בשאר העבודות • כמו שפי' בס"פ דלעיל: עד שיותך הבשר • פי' הר"ב כלומר שיהיה נשרף ונעשה פחמים • וז"ל הרמב"ם שיותך גזור מן תוך ר"ל עד שיעשה הבשר חלול ויתהפכו חלקיו באש עד שידמה לספוג היש • והענין הזה יהיה בבשר אחר שישרף לגמרי • ע"כ יוזה דלא כמ"ש בשמו בספי"ב מזבחים • דמפרש שיותך מל' התכה והמסה ושהוא בתחלת השרפה • ושם הדין עמו • דמדחכמים פליגי בברייתא • וסברי משנעשה אפר • שמעינן דיותך דאמר ר"ש לאו הכי הוה • אבל הכא נ"ע אמאי לא מפרש כיותך דהתם • דבליסגא דיותך לא שמעינן דפליגי • ולכן נ"ל דהכא גרסי' שיתוך הוי"ו אחר התי"ו • וכן בחבורו פ"ב מהלכות מעילה • כתוב יתוך • ומ"ש הר"ב • אבל לאחר שנעשו גחלים כו' • שאין לך דבר שנעשית מצותו ומועלים בו • הרי תרומות הדשן שנעשית מצותו ויש בו מעילה • כמ"ש הר"ב בסוף וגם' תמורה • וכ"כ עוד במשנה ד' פ' דלקמן • משום דהוה ת"ב ועגלה ערופה • שני כתובין הבאים כאחד • ואין מלמדין ולמ"ד מלמדים תרי מיעוטי הערופה (הא קמייתא) ושמו (וי"ו בתראי) הני אין מידי אחריני לא • גמרא פרק דלקמן דף י"א: ד עד שיצא לבית הדשן • לשון הר"ב שמרימין כל האפר כו • וכן לשון הרמב"ם • ולעיל משנה ב' • העתיק לשון רש"י שכתב עד שתבטל מאפרה כו' • ופלוגתא דרב ורבי יוחנן • דרב אמר מכיון שנתקיים מצות תרומת הדשן נעשית מצותו • ושוב אין מועלין באפר שע"ג התפוח שעומד להוצאת הדשן • ור"י אמר כיון דכתיב בהוצאת הדשן ולבש הכהן (בגדים אחרים) וכן לשון רש"י שהן בגדי בהונה אלא

א מיי' פ"ג מה' פסה"מ הל' ז' ב מיי' פ"ב מה' מעילה הל' ג ג ס"מ מיי' מס' ד מיי' פ"י מה' מגות הס מקדש הל' ג ה מיי' פ"ח מה' פס"ה הל' ז' ו מיי' פי"ג מס' הלל' ה ז מיי' ב"ב מה' מעילה הלכ' ג ח זבחים לה: ט מיי' פס הלכ' ע ט מיי' פ"י מה' מגות הטומאה הל' ג י מיי' פי"ח מה' פסחי' הל' ג וע"ש יא מיי' פס פ"ה הל' ז יב מיי' ה"ב מה' מעילה הל' ד יג פס הלכה ג יד טו פס הל' ב והל' ד טו פס סלפ"ז

אין מועלין בבשר. אבל מועלין באימורי עד שיצאו לבית הדשן: ן שתי הלחם מועלין בהן משהוקדשו. קרמו בתנור הוכשרו להפסל בטבול יום ובמחוסרי כפורי ולשחוט עליהם את הזבח. נזרק דמן של בבשים. חייבין עליהן משו' פיגול. נותר. וטמא. ואין בהן מעילה: ן לחם הפנים מועלין בו משהוקדש. קרם בתנור הוכש' להפסל בטבול יום ובמחוסר כפורי ולהסר ע"ג השולחן. קרבו המזבן. חייבין עליו משום פיגול. נותר וטמא. ואין בהן מעילה: ח המנחות מועלים בהן משהוקדשו קדשו בכלים. הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים. ובלינה הקומץ חייבין עליו משום פיגול נותר. וטמא. ואין מועלין בשירי. אבל מועלי בקומץ עד שיצא לבית הדשן: ט הקומץ והלבונה והקטורת. ומנחת כהני. ומנחת כהן משיח. ומנחת נסכין. מועלין בהן משהוקדשו. קדשו בכלי. הוכשרו ליפסל בטבול יום. ובמחוסר כפורים. ובלינה. וחייבין עליהן משום נותר ומשום טמא. ופיגול אין בהן. זה הכלל כל שישלו מתירין. אין חייבים עליו משו' פיגול נותר וטמא. עד שיקריבו מתירו. וכל

אין מועלין בבשר. אבל מועלין באימורי עד שיצאו לבית הדשן: ן שתי הלחם מועלין בהן משהוקדשו. קרמו בתנור הוכשרו להפסל בטבול יום ובמחוסרי כפורי ולשחוט עליהם את הזבח. נזרק דמן של בבשים. חייבין עליהן משו' פיגול. נותר. וטמא. ואין בהן מעילה: ן לחם הפנים מועלין בו משהוקדש. קרם בתנור הוכש' להפסל בטבול יום ובמחוסר כפורי ולהסר ע"ג השולחן. קרבו המזבן. חייבין עליו משום פיגול. נותר וטמא. ואין בהן מעילה (גמ' בו וכל ל') ח המנחות מועלים בהן משהוקדשו קדשו בכלים. הוכשרו ליפס' בטבול יום. ובמחוסר כפורים. ובלינה הקומץ חייבין עליו משום פיגול נותר. וטמא. ואין מועלין בשירי. אבל מועלי בקומץ עד שיצא לבית הדשן: ט הקומץ והלבונה והקטורת. ומנחת כהני. ומנחת כהן משיח. ומנחת נסכין. מועלין בהן משהוקדשו. קדשו בכלי. הוכשרו ליפסל בטבול יום. ובמחוסר כפורים. ובלינה. וחייבין עליהן משום נותר ומשום טמא. ופיגול אין בהן. זה הכלל כל שישלו מתירין. אין חייבים עליו משו' פיגול נותר וטמא. עד שיקריבו מתירו. וכל

מתיר מוזרים למזבח והבשר לכהנים. לו דבר שיש לו מתירי למזבח בלבד. כגון עולת העוף ופרים הנשרפים שדמן מתירן למזבח בלבד. וכגון שתי הלחם שדמן של כבשים הוו מתיריהן. ולחם הפנים דבזיכים הוו מתירין. וכגון מנחות דיש להן היתר בקומץ. כל הני אין חייבים עליהם משום פגול. ונותר. וטמא עד שיקרבו מתירין. דהכי כתיב גבי פיגול לא ירצה. ואמרינן בהרצאת בשר בך הרצאת פסול. ונותר וטמא. ילף מפיגול

במסכת זבחים בפרק כל הזבחים: וכל

הן אין מועלין בבשר. דהא יש בו היתר לכהנים. דבשר חטאת ואשם וזבחי שלמי צבור. נאכל לכהני: אבל מועלין באימורי. שאין בהן היתר לכהנים: ן שתי הלחם. שמביאין בעצרת: קרמו. פני הלחם בתנור. היינו תחלת הקונן. והיינו קרימה בתנור חסינא הבשר ליפסל בטבול יום ומחוסר כפורי. בשחיט. דקדשי קדשי. והכא לא גרי. וכליל. משו' דשתי הלחם נאפות מעי"ט. שאין אפייתן דוחה את הי"ט ונאכלות למח' בי"ט. והוכשרו לשחוט עליהן את הזבח. דכיון דקרמו פניה קרויה לחם: ואין בהן מעילה. שיש בהן שעת היתר לכהנים. וכבר נעשית מצותן: ן לחם הפני'. ה"ג לא גרסי' ביה ליפסל בלינה. שהרי נאפה בע"ש ואינו נאכל עד לשבת האחרת: קרבו בזיכי. היינו מבשיריו שבשבת בשעת סילוק הלח' הוו מקריבין הבזיכין שהל לבונ': ואין בו מעילה. שהותר לכהנים ונעשית מצותו: ח המנחו' מועלין בהן משהוקדשו. בקדוש פה: ואין מועלין בשירים. שיש בהן היתר לכהנים: אבל מועלין בקומץ. עד שיסרף כולו ויצא לבית הדשן. דאז אימורי חטאת ואשם. ולאחר כן אין מועלין בו. דהא נעשית מצותו: ט ומנחת נסכים. מנח' הבאה עם הזבח. שאין בה שירים וכל הני כליל לגבוה: משהוקדשו. קדושת פה בעלמא: ופיגול אין בהן. לפי שאין להן מתירין ואין פגול נוהג אלא בדבר שקרבו מתירין כדלקמן: כל שיש לו מתירין כגון שלמים וחטאת ואשמות. דדמן

מתיר למזרים למזבח והבשר לכהנים. לו דבר שיש לו מתירי למזבח בלבד. כגון עולת העוף ופרים הנשרפים שדמן מתירן למזבח בלבד. וכגון שתי הלחם דדמן של כבשים הוו מתיריהן. ולחם הפנים דבזיכים הוו מתירין. וכגון מנחות דיש להן היתר בקומץ. כל הני אין חייבים עליהם משום פגול. ונותר. וטמא עד שיקרבו מתירין. דהכי כתיב גבי פיגול לא ירצה. ואמרינן בהרצאת בשר בך הרצאת פסול. ונותר וטמא. ילף מפיגול

במסכת זבחים בפרק כל הזבחים: וכל

מעילה הל' ו בבש הלכ' ח ג פיי' פי"ח מה' מנות הטומאה הל"ג ד מיי' פ"ג מה' מע"ם הל' יז ח מיי' שם פי"ו הל' ט ז ד מיי' פ"ג מה' מעילה הל"ח ח מיי' פי"ח מה' מנות הל' יב מיי' קב מה' מעילה הל' ח א שם הל' ז יב מיי' פי"ח מה' מנות הל' יג ז מיי' פי"ח מה' מע"ם הל' יד מיי' פ"ג מה' מעילה הל' ט א שם הל' ז יג מיי' פי"ח מה' מע"ם הל' יד מיי' פ"ג מה' מעילה הל' ט יד מיי' פ"ח מה' מנות הל' יא מיי' פי"ח מה' מע"ם הל' ז מיי' פ"ג מה' מעילה הל' ט שם ס"ב ג סנהדרין יח מיי' שם יז מיי' פי"ח מה' מנות הל' יג יח מיי' פי"ח מה' מע"ם הל"ו יט שם הל' ח ב שם הלכה טו

אין מועלין בבשר. פי' התוספ' דכיון שאינן גוף הזבח ליכא לפרושי כמו באינך דאין מועלין בהן. הא איסורא איכא וביונא ואליבא דר"ע וכן נ"ל בלחם הפנים:

ן קרבו הבזיכין חייבים עליו משום פגול. שאם חסר בשעת הקטרת הבזיכין הריני מקטיר ע"מ לאכול חוץ לזמנו שוקבע הלחם בפיגול דכי היכי דזריקת דם בבהמה כו' ועיין במשנה ח' פי"ח דמנחות: ח משהוקדש פירש הר"ב בפה. עיין מ"ש בזה במשנה ח': עד שיצא לבית הדשן. עיין מ"ש במשנה ד': ט ומנחת נסכים. פי' הר"ב הבאה עם הזבח כו'. וכן פירש"י. וברבנן דמשנה ג' פ"ד דזבחים. ועיין מ"ש שם. דלפתו' הכא אף בבא' בפני עצמה ואתיא כר"ע דתתם. ונתנו בתחורה פ' יש בקרבנות דקריבה אפי' בלילה. (וכתי"ם הר"ב שם) ומתוך השחר פוסלתו. וא"כ נצטרך לפרש לילה עמוד השחר. ע"כ. כלומר לילה כל הלילה: קדשו בכלי. לא נקט קדשו בכלי משום קומץ. דמעיקרא נמי קודם שנתן הקומץ בכלי לקדשו. הוכשר ליפסל בטבול יום. (שקידש) בכלי. ראשון עם כל המנחה כולה קודם שקמץ (אלא אגב הנך דלעיל נקט לי') : תו: כל שיש לו מתירים. מ"ש הר"ב. כגון עולת העוף ופרים הנשרפין שדמן מתיר

למזבח

וכל דבר שאין לו מתירין • כי הני הקומץ והלבונה דהקטרתן מתירין הן • ואין מתיר אוכלין סוס ד"א • חייב עליה משום נותר וטמא • משום עתה • מרבינן להו מדכתיב (ויקרא כ"ב) כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה' וטומאתם עליו ונכרתה • בכל הקדשים הכתוב מדבר • לחייב עליו משום טמא • ונותר יליף מטמא :

פרק ג וְלֶדֶ חטאת וכו' ימותו דהכי נהגו • מחמת חטאת • דגמירי דמתות • והכך תלת לעולם מתות בין קודם כפרה • בין לאחר כפרה דלעולם לא קרבי • ומסגה זו שנויה ברים פ"ד דתמורה • ושם פרשנוה : ב המפריש מעות לגזירתו • ולא פירש אלו לעולתי • ואלו לחטאתי • ואלו לשלמי : לא נהנים ולא מועלים • בכל אותן המעות • מפני שהן ראויין להביא כולן שלמים • כלומר דכל מעה ומעה מגיגן למימר זו לשלמים הפרש • ושלמים קדשים קלים נהנו • ואין בהן דין מעילה • כדתנן בשלהי פ"ק קדשים קלים לפני זריקת דמן אין מועלים • ואע"ג דאיכא נמי דמי שלמים • שאינן בני מעילה • אי קא מייתי עליהו קרבן מעילה • אשתכח דמייתי חולין בעזרה • הלכך לא נהנין • ולא מועלין : מת • המפריש המעות והיו המעות סתומים • שלא פירש אלו לחטאת • ואלו לעולה • ואלו לשלמים • יפלו כל המעות לנדבה : דמי חטאת ילכו ליס המלח • דחטאת שמתו בעליה היא : דמי עולה יביאו עולה • כדאמרינן האשה שמתה יביאו יורשיה את עולתה דדורון בעלמא הוא : ואינן נאכלין ליום אחד • כדין שלמי נזיר : ואינן

וכל שאין לו מתירין • כיון שקדש בכלי חייבין עליו משום נותר • ומשום טמא • ופגול אין בו :

פרק ג וְלֶדֶ [א] חטאת ותמורת חטאת • והטא' שמתו בעליה • ימותו • שעברה שנת • ישאבד • ושנמצא בעל מום • אם משביפרו הבעלים • תמות • [ב] ואינ' עושה תמור' • [ג] ולא נהני' • ולא מועלין • ואם עד שלא ביפרו הבעלי' • תרע' עד שתסתאב • ותמכר • ויביא בדמיה אחרת • ועוש' תמור' • ומועלי' בה : ב המפריש מעו' לגזירתו • לא נהנין • ולא מועלין • מפני שהן ראוין להביא כולן שלמי' • מת • היו סתומי' • יפלו לנדב' • [ד] היו מפורשים • דמי חטאת • ילכו ליס המלח • לא נהנים • ולא מועלין בהן • דמי עולה יביאו עולה גמ') ומועלין בהן דמי שלמי' • יביאו שלמים • ונאכלים ליום אחד • ואינן

למזבח בלבד • לאו למזבח בלבד דפרי' הנשרפין עד שיתוך הכשר בבי' הדשן מועלין בהן • ואע"כ מיתר בשרן ועורן לבי' הדשן נמי • ול' רש"י עולת העוף • ועולת בהמה שדמן וכו' : וכל שאין לו מתירין • פי' הר"ב • כי הני הקומץ והלבונה • עמ"ש במסל' נ"פ"ל דובחי' • והא דכת' הר"ב וטמ' יליף כו' • שם בבי' הר"ב במסגה ה' :

משום נותר • ומשום טמא • כתב הר"ב • משום טמא • מרבינן להו • מדכתיב כל איש אשר יקרב מכל זרעכם וגו' • וכי יש נוגע שהוא מחייב • אלא בכל הקדשים הראוי לקרב • והוא מוקדש בכלי שאכל בטומאה הוא מדבר • גמרא :

פרק ג וְלֶדֶ חטאת כו' מסגה זו שנויה ברפ"ד דתמורה • והתם תני לה משום תמורה • והכ מסו' מעילה גמרא :

ב המפריש מעות לגזירתו כתב הר"ב • ולא פירש אלו לעולתי כו' • לאו דוקא דאפילו אמר אלו לחובתי מכורסים הן : כת"ש במסגה ד' פ"ד דגזיר : לא נהנין • מדרבנן לו שמא דאפילו מדאורייתא אסור • דקיימא לשלמים • מדי דהוה אשלמים מחיים דפה דמעילה ליכא איסורא דאורייתא איכא • תוס' • ומדברי הרמב"ם פ"א מה"מ נראה דס"ל דלא נהנין מדרבנן : מפני שהן ראוין לבא כולן שלמים • ל' הר"ב • כלומר דכל מעה ומעה מגיגן למימר זו לשלמי' הפרש כו' ואע"ג דאיכא נמי בהדייהו כו' וכ"כ רש"י • ולפי זה כשנהגה בכולן מעל ומתני' סתומה תנן ולא מועלין • דמשמע דאין כאן מעילה כלל וכן הא דתנן מפני שהן ראוין לבא כולן שלמים • משמע דבכולן ביחד ראוי לבא שלמים לכן נראה כפי' התו' שפיר דכיון דלא פי' אם יראה יביא כל המעות לשלמים • כלו' והשאר יביא מביתו וכ"כ במסכת נזיר דף כ"ה וכ"ד הרמב"ם בפ"ד מה"מ דאפילו נהגה בכולן לא מעל דלא הילך כמו באיכך דלקמיה :

מת היו סתומים יפלו לנדבה • בגמ' פ"ד דנזיר ד' כ"ד מיתי לה • ופריך והלא דמי חטאת מעורבין בהם • ומתני' כתו' • דה"ה דה"מ לתפרך והלא דמים שלמים • אלא דעדיפא פריך מחטאת שאינו כלל בר הקרבה לאחר מיתה ע"כ • ומסיי מ"ר יוחנן הלכה היא בנזיר • פי' התו' הל"מ היא דסתומי' יפלו לנדבה • והקשו דלתני מפני שראוין לבא בכולן עולה כדאמר לעיל מפני שהן ראוין לבא בכלן שלמים (והתם לחומרא דלא לייתי חולין לעזרה והכא לחומרא דכולו כליל) וי"ל דכשהוא מי שייך למימר מימלך ומייתי בכלן אבל כשמת לא שייך למימר מימלך • ועי"ל דהא דאמר שיכול לשנות להביאן כולן שלמים היינו דוקא דאמר אי מעות לגזירתי : דמשמע אם אראה אביא בשלים עולה בשלים חטאת ובשלים שלמים • או אם אראה לעשה מכולן חטאת • או מכולן שלמים • לגזירות • משמע שפיר לחקצת גזירות • אבל היכא דמת והיו לו מעות סתומין [דיפלו לנדבה] אמירי בהפרש מעו' ואמר מעות הללו לקרבנות לגזירתו • לא יכול להביא בכלן קרבן ח' • דהא קרבנות קאמר • הלכך יש במעות הללו דמי חטאת לכך פריך והלא דמי חטאת מעורבין • ובזה מתיש' ל' מתני' דלמאי לאטריך למתני והיה לו מעות סתומים • והא בסתומין אמרינן • והכי אבעי ליה למימר מת יפלו לנדבה אלא המפרש מעות לגזירתו) אמירי דאמר דוקא לגזירתו • דאז יכול להביא בכולן ח' (מה שאין כן כשאמר לקרבנותיו) דמשמע אכל קרבנותיו קאמר • ולכך תני בסיפא מת היו לו מעות סתומים • ואפי' נמי אמר אי לקרבנות גזירותי כולן יפלו לנדבה • ע"כ : הין מפורשים ומ' • עיין שם בנזיר : יביאו עולה • כ"ל ומועלין בהן • וכן העתיק הרמב"ם פ"ל מהלכות מעילה

א • : פ"ד מפ' פסח"ם הל' ג' ב חיי' פ"ל מה' תמורה הל' יו' ה"ל כ' ג מיי' ס"ג מה' מעילה הל' ד' ד יש' נזיר כה : חכמ"ן ל' : חיי' פ"ד מה' מעילה הל' ג' ח שם ובס"ם מה' כורות הל' ב' ו שם ושם הל' :

"ואינן טעונין לחם: ג ר' (נמ' שמעון) ישמעאל אומר הדם קל בתחלתו. וחמור בסופו. ותנסכים חומר בתחלתן. וקל בסופן. הדם בתחלה אין מועלים בו. יצא לנחל קדרון מועלים בו. הנסכים בתחלה מועלים בהן. יצאו לשיתין. אין מועלים בהם: ד ד' רשון מזבח הפנימי. והמנורה. לא נהנין. ולא מועלין. המקדיש רשון בתחלה. מועלים בו. תורים שלא הגיע זמנן. ובני יונה שעבר זמנן. לא נהנין. ולא מועלין. רבי שמעון אומר. תורין שלא הגיע זמנן. מועלין בהן. ובני יונה שעבר זמנן. לא נהנין. ולא מועלין: ה ה' חלב המוקדשין. וביצי תורין. לא נהנים ולא מועלים. בד"א בקדשי מזבח. אבל

ואינן טעונין לחם. דכלחם כתיב (במדבר ו') ונתן על כפי הנזיר. והא ליתיה דמיה: בתחלה אין מועלין בו היינו קודם זריקתו דכתיב (ויקרא י"ז) ואלי נתתיו לכם על המזבח לכפר. לכפרה נתתיו. ולא למעילה: יצא לנחל קדרון מועלין בו. היינו בתר זריקה. כדתנן אלו ואלו היינו דמים החיצונים ודמים הפנימים הנשפכים על מזבח העולה. מתערבים באמה. סילון שבעזרה ויוצאים לנחל קדרון ונזכרים לזכל. ומועלים בהן. והך תעיל מדרבנן הוא ולא מדאורייתא. דאין לך דבר שנעשית מצותו ומועלים בו: יצאו לשיתין. נקב היה במזבח שבו יורדים הנסכים לשיתין. דהיינו יסודות של מזבח שהן חלולים ומנוקים מאד. ואם הכניס ידו ונקבל הנסכים קודם שירדו לתהום. אין מועלין בהן שכבר נעשית מצותן: ד דשון מזבח הפנימי והמנורה. הדשן שלהם ושירי הפתילות של מנורה. היה מוציא ומניחן אצל מזבח החצון. מקום שמניח שם תרומת הדשן של מזבח החצון. ואחר שהוציא שם לא נהנין ולא מועלין. דבהני לא כתיב ושיו אצל המזבח. כמו בדשן מזבח העולה: המקדיש דשן בתחלה מועלים בו. ה"ק המקדיש דמי דשן בתחלה קודם שהוציאו לעזרה יש בו מעילה. כגון דאמר דמי דשן עלי. ואח"כ הוציאו להון וכא אחר ונהנה מן הדשן אע"פ שכבר נעשית מצותו. אפילו הכי מועלים בו. דכיון דנהנה ממנה וחסר מן הדשן. שוב ליכא לשער כמה היו דמיו כשנתערב זה ונמצא זה מפסיד להקדש. משום הכי מועל בו לאלתר כשנהנה ממנו: תורין. שהקדישן קודם זמנו. ובני יונה שעבר זמנן: לא נהנין ולא מועלים. שהוא קדוש קודם זמנו וקרב לאחר זמנו. דבהמה מגו דאשיבא דאית בה קדושה כשהיא בעלת מום להיות צריכה פדיון. אית בה נמי קדושה אפילו מחוסר זמן. אבל עופות דליכא למימר בהו האי מגו. שהרי אין המום פוסל בעופות. ולית בהו פדיון. שלא נאחר פדיון אלא בבהמה. הכי נמי אין בהן קדושת מחוסר זמן: תורין שלא הגיע זמנן מועלין בהן. כיון דלקמיה מחזו. היא בהו מעילה השתא. ואין הלכה כרבי שמעון: ה' בד"א בקדשי מזבח. הואיל ואלב וביצים אינן ראויין למזבח. הלכך לא נהנין. ולא מועלים:

אבל

אבל

אין לנחל לכפר כו'. ופיין מ"ש במשנה ה' פ"ד דזבחים ל"ה חון. ומ"ש כדתנן. פירוש פ"ה משנה ו': יצאו לשיתין. לשון הר"ב. דהיינו יסודות כו'. והוא לשון תרגומא תסכני בבטן אמי אשתיתי לי. ובידים תסכנני וגידיא אשתיתני:

ד דישון מזבח הפנימי והמנורה. כתב הר"ב היה מוציאן ומניחן אצל מזבח החיצון מקום שמניח שם תרומת הדשן של מזבח החיצון. דכתיב (ויקרא א) והסיר את מורתה בנוצתה וגו'. אל מקום הדשן. ואי לא מקבע ליה מקום למורתו לימא קרא והסליך אותו אצל המזבח קדמה. ותו לא. ומתוך ידעת דהיינו מקום הדשן דיליף אצל מוסמו אצל המזבח. מאי הדשן דאפילו מזבח פנימי שם מקומו. מנורה מנלן. דשן הדשן ה"א יתירא. בתרא: לא נהנין ולא מועלין. כתב הר"ב דבהני לא כתב ושמו כו'. עיין בפירושו דסוף תמורה. ומ"ש שם: והמקדיש דשן בתחלה. פירש הר"ב הכי קאמר. המקדיש דמי דישון בתחלה קודם שהוציאו כו' דאי אמר כיתתו מאי בתחלה. ואתיא מת ד"ה המקדיש כתבו דאמר דאי דהכל יכול אדם להקדיש לבדק הבית. ומ"ש שכתב הר"ב. שוב ליכא לשער כו' קשיא לי דא"כ כל הני מועלין בהן השתא שנעשי מצותו. דתנן גם בפרק דלעיל נמי. ומאי קרית דשנעינן לה בדישון דוקא. והתוספת כתבו דמיירי בחדש שנטל בתרומת הדשן לאחר שהורמה. והקדישה. מועלין בה מן התורה. ע"כ. ודעת הרמב"ם נראה לי שיזרש בהקדיש אחר כירתו דברים פ"ה מהל' מעילה כתב המקדיש תרגולת כו' אפילו הקדיש אשפה אלא זבל או עפר. או אפר. מועלין בכולן וראיה לי דאפר דנקט. ממנתיגו זאת הוא שהעתיק כן. ואם אין אתה אומר כן. לא העתיקה כלל. ומ"ש הר"ב כשנתערב זה כ"ל. דלא דק שהל כשנדר זה ו.ן הא דד קדק לכתוב מועל בו לאלתר. ולא ידעתי למה הוצרך לכתוב לאלתר: תורין שלא הגיע זמנן כו' כדתנן במשנה ה' פרק קינן דחולין: לא נהנין כו' כתב הר"ב. ולא דמו לאחר זמן כו'. וכן בני יונה שעבר אזמן. ולא דמו לחטאת שעברה שנתה דאחר לעיל (בריש פרקין) דמועלין בה קודם כפרה. דהתם מטום דאזיל לרעייה. ואין לה פדיון. אבל הכא אין לעופות פדיון ולא אקרו קדשי.ה'. תוס' ומ"ש הר"ב. שהרי אין המום פוסל בעופות. דתמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות. כמ"ש הר"ב במשנה ד' פ"ו דתמורה: ה חלב המוקדשי כו'. ולא מועלין. פי' הר"ב. הואיל ואינו אלו למזבח. אע"ג דדרשינן בפסולי המוקדשים. בשר ולא חלב (כמ"ש הר"ב משנה ב' פ"י דחולין) תו': תורין ובני גרם כחוטל

אבל

ד' ק דחולין. ועיין שם:

אז חיי' שם
ב יב. ת"י' פ"ב
שה' מעילה סל'
יח
ג משנה חש: שם
סל' ט
ד יח: ת"י' שם
סל' יו
א ת"י' כ"ה שם
סל' ו
ושם פ"ב סל' יו
ז יב.
ח יב: תמורה
לב: ת"י' פ"ב
שה' שגגות סל'
ת

אבל בקדשי בדק הבית כו' כתב הר"ב דחסורי מחסרא כו' נעשה כמי שהקדישן לב"ה הקדיש תרנגולת וכו' גמרא:
הקדיש תרנגולת מועלין בה ובביצתה כו' עיין מ"ש במשנה דלקמן: חמור עיין מ"ש במשנה ד' פ"ה דב"מ ד"ה
וחמור: ן ב"ר מלא מים אשפה מלאה זבל ל"ע על הסדר: בור מלא מים (עיין מ"ש ברפ"ה דב"ב) כתב הר"ב גופן ראוי
לב"ה. לעשות בו טיט. רש"י. ומ"ש הר"ב ואין גופן ראוי למזבח שהרי הקרב והכרעים אלא באמת
המים שבעזר' תו' וכ"כ הרשב"ם בפ"ה דב"ב דף ע"ט. ומ"ש שאין ראוין לניסוך המים אלא מים מים. וכור היינו מים מכוגסים. כמ"ש במשנה ה' פרק ה' דבילה: שובך מלא יונים. פי' הר"ב ראוי למזבח ולא לב"ה. דשובך שויה הרבה. ואין עוקרין אבניו לסוס אותו בב"ה. תוס'. וכ"כ הרשב"ם בב"ב. וכתב עוד דכל הני דקתני למזבח ולא לב"ה כו' אתה שבתוכה קאי: אילן מלא פירות. לשון הר"ב ראוי למקדש לבכורים ולא לבדק הבית. ודברי תימה הן דודאי דבכורי למזבח כמי לא הוו שהן ממתנות כהונה. ועוד מאי בכורים שייכא בשל הקדש. דלא חייבה התורה אלא בכורי אדמתך ועיין ברש מסכ' בכורי' וז"ל רש"י אמר לי רבי דהאי אילן

אבל בקדשי בדק הבית. הקדיש תרנגול' מועלין בה ובביצתה. (גמ' אמורה) חמור מועלין בה ובחלבה: ן כל הראוי למזבח ולא לבדק הבית. לבדק הבית ולא למזבח. לא למזבח ולא לבדק הבית. מועלין בו. ביצד הקדיש בור מלא מים. אשפה מלאה זבל. שובך מלא יונים. אילן מלא פירות. שדה מלאה עשבים. מועלין בהם. ובמדת שבתוכן. אבל אם הקדיש בור. ואחר כך נתמלא מים. אשפה. ואח"כ נתמלאה זבל. שובך. ואח"כ נתמלא יונים. אילן. ואח"כ נתמלא פירות. שדה. ואח"כ נתמלא עשבים (גמ') מועלין בהן ואין) מועלין במה שבתוכן (גמ' ל"ג) דברי רבי יהודה. רבי (גמ' יוסי) שמעון אומר המקדיש שדה ואילן. מועלין בהם ובגדוליהם. מפני שהן גדולי הקדש. ולד

אבל בקדשי בדק הבית. הכי נמי דמועלים בהן הואיל וקדושת דמים הן ראויין הן לבדק הבית. ובגמרא מפרש דמתניתין הסורי מחסרא. והכי קתני. נל"ל כשהקדישן קדושת הגוף למזבח. אבל הקדישן קדושת דמים לגבי מזבח כגון שאמר, דמי טוף זה. או דמי בהמה זו הקדש להביא מהם עולה. נעשה כמי שהקדישן לבדק הבית. דודאי בקדושת דמים למזבח. אית בה מעילה בביאים ובחלב: ן כל הראוי למזבח. שגופן ראוי קאמר: בור מלא מים. גופן ראוי לבדק הבית לבנין ואין גופן ראוי למזבח. שאין ראוין לנסוך המים אלא מים חיים ולא היו מנסכים מים במקדש. אלא ממי השילוח. אשפה מלאה זבל. אין גופה ראוי לא למזבח ולא לבדק הבית. אלא לדמים: שובך מלא יונים. ראוי למזבח ולא לבדק הבית: אילן מלא פירות. ראוי למקדש לבכורים ולא לבדק הבית: שדה מלאה עשבים. איזה ראויה לא למזבח ולא לבדק הבית. ואין מועלין במה שבתוכן. דאין מועלים במה שהשביח לאחר שהוקדש: ולד

הוא גפן וראוי למזבח ולניסוך היין. ואינו ראוי לבדק הבית. לפי שעצי גפן דקין הם ואי"ן ראויין לסוס בנין. ובבכורים לא מתוקמא. שהרי אינן קריבין לגבי המזבח. ע"כ. וגם על דבריו הקשה מאי בכורים שייכא בכלל בהקדש. וכן הקשה על הרשב"א. שפי' בב"ב. אילן מלא פירות לא למזבח ולא לב"ה. דלבנין לא חזו. ולקרבן כמי לא חזו כדכתיב (ויקרא ב') כי כל

שאור וכל דבש לא תקטירו ובכורים לכהן הן כתרומה. ע"כ. והתו' ד"ה כל הראוי כתבו אין האילן ראוי לב"ה. דא"כ היה פותח דמיו. והפירות אין ראויים למזבח. כדכתיב כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו. ודבש היינו כל מיני מתיקה. אך אם הוא זית או גפן ראוי למזבח זית לשמן למנחות וגפן ליין לנסכים. ואין ראויים לב"ה (כדפיר"שי) ע"כ: מועלין בהם. פר"ת שעקר חוליא וגהנה ממנה דהוו תלוש. דהא אמרי' לקמן בברייי. דאין מעילה במחובר. תוס' ולפיכך לה בפ"ה דף י"ח חבא הטא מתרומה דאינו אלא בתלוש: ואין מועלין במה שבתוכן. כתב הר"ב. דאין מועלין במה שהשביח לאחר שהוקדש. ולא אמרי' דתקנה חנר הקדש כמו חנר הדיוט (במשנה ד' פ"ק דב"מ) דחנר מסוס יד אתרבאי. ולא מצינו יד להקדש. כ"כ התו'. וכ"כ הרשב"ם בב"ב. דאלו בהדיוט אתרבאי רשות מוחס המלא תמלא בידו (בפ"ק דב"מ דף י') אבל לא בהקדש. ע"כ. ומיהכי דהתם מסקי' בגמ' דאע"ג דמסוס יד אתרבאי לא גרע מסליחות. כמ"ש שם בס"ד. ולמה לא יהיה שליחות להקדש. דהא הני כהני שלוחי שמים הם. כמ"ש במשנה ג' פ"ד דנדרים. וכשהגזבר עומד בלב כל הני דהוא השתא חנר המשתמרת תקני להקדש ודוחה לומר דגזבר גופי' שליח דהקדש הוא. ואין שליח עושה שליח. וא"ע. ועוד קשה לי. דמ"ש הני מבינת תרנגולת וחלב חמורה דלעיל. ומיהו בזה י"ל דאה"נ דמתני' דלעיל דלא כי האי תנא. והיינו דבב"ב פ"ה דף ע"ט מייתי לה. וקתני בה ד"ר יהודה. וכן שנוי בברייי' דהתם ועיין לקמן: רבי שמעון אומר. נ"א ר' יוסי אומר. וכן הוא בגמ' דהכא ודב"ב. וכן העתיקו רש"י ותו' דהכא ודב"ב וכן שם הרשב"ם. וגם הרמב"ם בפירושו בנא"י העתיק רבי יוסי. אך ממ"ש דאין הלכה כמותו נראה דל"ג בריש' דברי ר' יהודה. ומ"מ בחבורו פ"ה מה"מ. פסק כרבי יוסי. וכתב הכ"מ בשם הר"י קורקוס. משום דבב"ב גרסי בריש' דברי ר' יהודה. ויעוש דר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי. אבל מ"ש עוד בשמו דבפ"ד דפסחים דף כ"ו נתבאר שמועלין בגדולי הקדש גבי שלשה דברים שעשו אנשי יריחו אינו נראה לי כלל. שלא הוזכר במשנה. אלא שזה שהתירו בגדולי הקדש שהיה שלא ברצון חכמים. ואיסור שמועלו מעילה לא שמעינו. והכי אמרי' התם דהדיא בגמ'. שברי לה כמ"ד אין מעילה בגדולין. ורבנן שברי נהי דמועילה ליכא איסורא מיהא איכא ואפשר שעל פוגיא זו סמך הרמב"ם בפירושו שכתבתי דפסק דלא כר' יוסי. ומ"מ י"ל דאינה קושיא על הפסק שבחבורו. דאיכא

למימר דהכי קאמר פוגיא דפסחים

דאפי' לת"ד שאין מעילה בגידולין איסור' מיהא הוי' ולדבריהם דאנשי יריחו הוא דאמרינן הכי • ומ"ש עוד דבפ"ז דתמורה שנינו ומועלים בגידוליהם • הלכך הלכה כרבי יוסי • גם מזה אינה ראיה • שהרי פי' שם הר"ב • דהיינו בילת תרנגולת וחלב תמורה • והכי איתא התם בגמרא • ומיהו למאי דכתבתי דהיא בילת תרנגולת נמי רבי יוסי היא • ניחא • ומ"מ כ"ל עוד ראיה אחרת • מגידולי קונס • דמשנה ו' פ"ו דנדרים :

א ב פיי' פ"ג מעילה הל' יג

"ולד מעושרת • לא יינק מן המעושרת • ואחרים מתנדבים בן • "ולד מוקדשין לא יינק מן המוקדשין • ואחרים מתנדבים הפועלים בן •

ולד מעושרת לא יינק מן המעושרת • פי' הר"ב • אם ילדה נקבה עשירית תחת השבט • והיה לה בן קודם לכן לא יינק כו' • ונמלא להנה מחלב מוקדשין ובסמוך מפרש בשם הרמב"ם שאסור לבן ליונק כו' דשויה רבנן כניז' ועבודה דאסורין בקדשים וקס' דהיפך ליה דגבי פסולי המוקדשים דרשינן בשר ולא חלב • כמ"ש לעיל במשנה ה' • וי"ל דכיון דבקדשים גופייהו • לא כתיב אלא לא תגוז • ולא תעבוד • אלא דמפסולי המוקדשים שמשינן לה • ניחא ליה להרמב"ם למנקט מאי דכתיב בהדיא גבי קדשים עצמן • אלא דאכתי קשיא דליסנא דשויהו משמע דמדרבנן • והא דאורייתא הוא • ובגמ' קתני ולד המעושרת לא יינק מן המעושרת • מנא ה"מ אמר רב אחדבוי בר אמי • אתי העברה העברה יזכור (כתיב בבכור (שמות י"ג) והעברת כל פטר רחם • וכתיב במעשר (ויקרא כ"ז) כל אשר יעבור תחת השבט) מה בכור מועלין בו • אף חלב המעושרת מועלים בו • חלב המוקדשים נמי אתיא אמו אמו מבכור (דכתיב גבי בכור בפרשת משפטים יהיה עם אמו • וגבי מוקדשים כתיב בפרשת אמור שבעת ימים יהיה תחת אמו) • ופירש"י מה בכור מועלין בו בכל דבר שיש בו דזכר הוא • ולא נקבה • אף מעשר נמי דמהנה בנקבה וכן מוקדשים מועלין בכולו • אף בחלבו • ע"כ • והקשו התוס' • למה לי קרא לאסור חלב המוקדשים תיפוק ליה מדדרשינן גבי פסולי המוקדשים • בשר ולא חלב (כדפי' הר"ב במשנה ב' פ"ו דמולין) וי"ל דאי לאו האי קרא דהכא • דקאסר חלב במוקדשים • לא הוה דרשינן גבי פסולי המוקדשים דבשר אתא למעוטי חלב • דלא הוה ידעינ' לה למאי קאתי בשר למעוטי • אבל השתא דאסר חלב במוקדשים קאתי (בשר) לומר אבל חלב בדקאי קאי • תדע מדאלטריך למכתב • ולא תגוז בכור נאמר לאסור גיזה בקדשים • ואמאי צריך תיפוק לי' מדאמר גבי פסולי המוקדשים תזבח • תזבח ולא גיזה • אלא ודאי כו' • כמ"ש בכור בשמש בחולין סס ד"ה ליגזז ע"ש • אבל קושיא אחריתא יש להקשות דהיאך ילף מבכור שהוא אסור להניק • והא אין בכור אפשר מעשה"ת כמ"ש (במשנה ב' פ"ב דתמורה) ועוד קשיא דמלתא דפשיטא הוא דולד המעושרת לא יינק מן המעושרת • כיון שהיו עשירים מתנדבים להניק את הוולדות מבהמות שלהם • ומה נדבה היא ואת כיון דלית שום ריוח להקדש • לכך נראה למורי ורבי הרב רבינו פרץ סי' • דמתני' מיירי בולד מעושרת ולד מוקדשים שילדו משהיו מוקדשים והיינו רבותא • דאפ"ה אסור להניק מהם • והיינו הא דקאמר ואחרים מתנדבים כן שבשביל שהיו הולדות להקדש היו מתנדבים להניק אותם • וקא בעי בגמ' מנא ה"מ דלא יינק מאמו והכתיב תחת אמו • דמשמע דאפי' היתה אמו קדושה מ"מ יונק ממנה וקאמר אתיא העברה העברה מבכור • מה בכור מועלין בו פי' שאסור להניק את הבכור מבהמת מעשר וקדשים • דהא לא תניא בכור של בהמת מעשר וקדשים שהרי הם פטורים מן הבכורות • אף מעשר • כלומר אף ולד שהוא קדוש קדושת המעשר שנולד מבהמת מעשר אסור להניק מאמו שהיא מעשר • חלב המוקדשים נמי אתיא אמו אמו מבכור דמה אמו האמור בבכור היינו של הקדש דבהמה של הקדש פטור מן הבכורה • אף אמו האמור בקדשים • דכתיב שבעת ימים יהיה תחת אמו • דמשמע לפי הפשט שמותר להניק לולדת של בהמה קדושה מאמו שהיא קדושה • הינו כן דודאי אותה אם דחולין • ולכך מותר להניק מאמו • אבל אם היא קדושה אסור להניק לו והשתא ניחא דשפי' אינטריך ג"ש להכי דאף כשהולד של הקדש אסור להניק מן האם : מעושרת קשיא לי דלעניין מעשר דגן תנן במשנה ו' פרק בתרא דדמאי מעושרת על הכלכלה שמתנה הופרש המעשר • וכן משמעות הלשון • והרמב"ם בספ"ג מה"מ העתיק ולד המעשר : ואחרים מתנדבין כן • פי' הר"ב • אחרים שהתנדבו קודם לכן • רשאים להתעות קודם שתתעשר כו' • ולא נזרך מפרש קודם לכן • וגם לשון המשנה מתנדבין כן לא משמע לשעבר • וי"ל דרש"י • ואחרים מתנדבין כן • שמתנין קודם לכן ע"ת כן אני מכניס נקבה זו לדיר להתעשר שאם תקדם כו' ושמעתי דלהכי מהני להו תנאה הואיל ויכולין לעכב שלא תכנס נקבה זו לדיר עד לאחר זמן • הלכך מהני תנאה • והוי כנדבה • ולהכי קרי להו אחרים • שאינן מחמירין עליהן כראוי • וכן נמי בולד מוקדשים • לא היו מקדישין חלב האם • ע"כ • ומ"ש הר"ב • ומגומנס הוא מטעם שכתבו התו"ד "ה הפועלים לישנא לא משמע כן הל"ל ואחרים מתנים בכך • ועוד קשיא דבתוספתא קתני ליה גבי פועלים וסרה • והתם מה מועיל התנאי בדבר שהוא

לא יאכלו מג מגרות של הקדש. ואפילו בתנו שיעשו מלאכה במזונותיהן. אין אוכלים מגרוגרות של הקדש. אלא הנזכר נותן להם דמי מזונות משל הקדש והם קונין מן השוק: וכן פרה. שדשה בכרשיני הקדש חובש פיה שלא תאכל משל הקדש. דכתיב (דברים כ ה) לא תחסום שור בדישו בדיש שראוי לו לא תחסום. אבל אתה חוסם בדיש של הקדש. שאינו ראוי לו. שהרי הוא אסור לאכול בהקדש: ן שרשי אילן של הדיוט באין בשל הקדש. לא נהנים. ולא מועלים. דבתר אילן אזלינן ואילן בשל הדיוט קאי. וה"מ כשאין בין אילן של הדיוט לקרקע של הקדש אלא י"ז אמה או פחות. אבל אם יש ביניהן יותר מעשר אמות מועלין בשרשים הגדלים בשדה הקדש. דלא גרע יתו בת אילן: ושל הקד' באין בשל הדיוט ולא נהנין ולא מועלין. כגון שיש בין אילן של הקדש לקרקע של הדיוט יותר מעשה עשר אמה דשרשים הגדלים בשל הדיוט לא גרירי בתר אילן של הקדש. הואיל ואחוקים ממנו כל כך הלכך לא מועלין. אבל אם אין ביניהן אלא י"ז אמה או פחות מועלים בהן: מעין שהוא יולא מתוך שדה הקדש. דבותי פירשוה לי. כגון דמעין של חולין הוא. ונובע בשדה של הדיוט. אלא שנמשך. ויולא ועובר בתוך שדה של הקדש. לא נהנים ממנו בתוך שדה של הקדש. ולא מועלים דמשל הדיוט הוא נובע: ילאו. המים שבמעין זה שנובע משדה של הדיוט ועובר בשדה של הקדש ילא משדה של הקדש נהנים ממנו לכתחלה: המים שבכד. של זהב. גבי נסוך המים ב' ימי החג תנן. כמעשהו בחול. כדמעשהו בשבת אלא שהיה ממלא מע"ש חבית של זהב שאינו מקודשת מן השלוח. ובאותן מים לא נהנים ולא מועלין דלא אקדשו לנסוך המים למעילה. עד שיתנו לגלוחית של זהב דהוי כלי מקודש: ערבה. שהיו זוקפים אותה אצל המזבח. כדתנן בפרק לולב וערבה משנה ה': נותנים היו ממנו בלולב. בתחלה קודם שזקפוה. ואף ע"פ שלא לקטוה. אלא כדי לזקפה על גבי מזבח: ח קן. שבראש אילן. של הקדש שבגאו העוף מעלים וקסמין שהביא ממקום אחר: שבאשרה יתיז בקנה. יפיל הקן לארץ בקנה ויהנה ממנו. ודוקא יתיז. אבל לא יעלה על האשרה. דאם עולה ליטול הקן נמצא נהנה מן האשרה והבילים והאפרוחים שבקן כל זמן שגריכים לאמן אסורים בין שבראש אילן של הקדש בין שבראש האשרה: המקדיש

"הפועלים לא יאכלו מגרוגרות של הקדש
ב"וכן פרה לא תאכל מכרשיני הקד': ן שרשי
אילן של הדיוט באין בשל הקד' ושל הקדש
באין בשל הדיוט לא נהנין ולא מועלין.
המעין שהוא יוצא מתוך שדה הקדש. לא
נהנין ולא מועלין. יצא חי' אל שדה: נהנין ממנו
ד"המים שבכד של זהב לא נהנין ולא מועלין.
נתנו בצלוחי' מועלין בה'. ערבה לא נהנין
ולא מועלין. ר"א בר צדוק אומר. נותנין
היו ממנה זקנים בלולביהם: ח' קן שבראש
האילן של הקדש. לא נהנין ולא מועלין.
שבאשרה יתיז בקנה. המקדיש

כבר שלהקדש. לכך נראה לפרש ואחריש בעלי בתים נדיבי לב היו מתנדבים להניק אותן ולדות מן בהמות שלהן שהיו חולין וכן פועלים ופרה של הקדש לפי שעושין בשביל הקדש היו עשיריס מתנדבים לפרנסה. ע"כ. ועיין עוד מ"ש בשמס בדבור ולד המעושרת:

הפועלים לא יאכלו מגרוגרות של הקדש. דכרס רעך אמר רחמנא. יולא כרס של הקדש רש"י והתו' כתבו דלתתקש חוסם לנחם וכמ"ש הר"ב במשנה ב' פ"ז דב"מ: וכן פרה לא תאכל כו' פי' הר"ב דכתיב לא תחסום שור בדישו וכו' גמ' ופי' רש"י דעגינא כולה בחולין קמיירי ודברי הר"ב הן פי' הרמב"ם: ן ושל הקדש באין בשל הדיוט כו'. פי' הר"ב כגון שיש בין אילן של הקדש לקרקע של הדיוט יותר מי"ז אמה כו' וא"ת ולתני אידי ואידי תודי"ו ולתני סיפא מועלין א"נ אידי ואידי אחר י"ו ולתני ברישא מועלין וי"ל דתנא הכי לאסמועינן דבתרוייהו בין בתוך י"ו בין חוץ לי"ו אמה לא נהנין ולא מועלים. תוס' פ' ב דב"ב דף כ"ו: המים שבכד כו'. כפ"ד דסוכה משנה ו' תנן חבית. וכמ"ש הר"ב לא קשיא כדאשכחן בדפ"ג דב"ק ובסוף דמאי וכת"ש שם בפ"ד: רבי אליעזר בר צדוק אומר. נותנים היו ממנה זקנים בלולביהם. פי' הר"ב בתחלה קודם שזקפה דמסוקפה דנעשית מצותה נהנין ממנה רש"י. ומ"ש הר"ב ואפילו שלא לקטוה אלא כדי לזקפה על גבי מזבח. קשבר מצות. לאו להנות נתנו תוס'. ולכאורה כ"ל דת"ק לא פליג דהא ק"ל מצות לאו להנות נתנו כדפירש הר"ב. במשנה ג' פ"ד דנדרים ור"א בר צדוק עובד' קאמר. ואע"ג דמתניא בלשון פלוגתא אשכחן טובא כה"ג ול"פ וכמ"ש בסוף בכורים. אלא שהרמב"ם כתב בפירושו וז"ל ומ"ש ר"א בר צדוק (לאסמועינן מינה) שמותר להנות בו לפי שעיקר בידינו הוא שמצות לאו להנות נתנו וזה הדבר אמיתי. ואע"פ שדעת ר"א שמותר להנות ממנה. אינה הלכה ע"כ וכן בחבורו פ"ה מה"מ לא העתיק דבריו. וכ"ע למה דאמרו מהלכה: זקנים שלא יכלו לטרוח אחר ערבה אי נמי לאסיבותם הורשו לקח: ח קן שבראש האילן של הקדש כו'. פי' הר"ב שבגאו העוף מעלים וקסמין שהביא ממקום אחר גמרא וכתבו התוס' וא"ת אמאי לא נהנין. כיון דאייתו מעלמא. וי"ל דגזרינן דלמא אתו לאחלופי בקנים המחוברים באילן ע"כ: יתיז בקנה. לשון הר"ב. יפיל הקן לארץ בקנה. ויהנה ממנו. ויש לתמוה מאי שנא משל הקדש דלא נהנין. וכבר מ"מ התיר הקן באשרה ואסר בשל הקדש. וכבר תמה עליו הכ"מ בפ"ה מה מ. אלא שהוא תמה מאיסורא דהקדש. ולא נחית לעיוני בדברי התוספת שכתבתי לעיל דאסרי לשל הקדש בטוב טעם וכן אמרו דאשרה וכמ"ש בסמוך בשמס. ולפי זה יש לתמוה בהכך דלמה התיר באשרה וז"ל התוס' הקן עצמה אסור באשרה

כמו

א מיי' פ"ה מה' מעילה הל' מ' ב טס מיי' פל' ב נ"נ נב: מיי' פ"ה מה' מעילה הל' ז ד מיי' שם ה מיי' פ"ב שם הל' ט ושם פ"ה הל' ו' ז' ופ"ז מ"ב: מיי' פ"ה שם הל' ד ח מיי' פז מה' מעכו"ם סוס"ע ס"ל סי' קמ"ב סעי' ב

כמו בשל הקדש וכן אפרוחים ובילים שויס בשניהם (וכלפי הר"ב) ולא"ת ואמאי תכן לקיתרא גבי אשרה וקתני לאיסורא גבי הקדש · י"ל דלהכי תנא לא נהנין גבי הקדש משום דבעיא לאתויי · אין מועלין · ומתיא בקיא קתני גבי אשירה · דאע"ג דהוי דבר מאוס מאוד שהיא של ע"ז · אפ"ה ארי · ע"כ ויש חילוף

המקדיש את החורש · תרגום יער חורשה · מועלים בכולו · בעצים ובעצים ובעצים · הגזברים שלקחו את העצים · שקנו עצים מיער של חולין לצורך קורות · מועלים בעצים · רמב"ם פי' לאתויי מתיכות עצים שחותכין במגרה בעת שמתקני' אותן לקורות שמועלין בהן · ולא בשפויין · גסורי' דק מ' שמוסרין מן העצים כשמחליקין אותן: גמיה · עלין שבעצי היער ·

המקדיש את החורש · מועלין בכולו · הגזברי שלקחו את העצי' · מועלין בעצי' · ואין מועלין לא בשפוי · ולא בגויה ·

פרק ד קדשי המזבח מצטרפין זה עם זה · למעילה ולחייב עליהן משום פגול נותר וטמא · קדשי בדק הבית מצטרפין זה עם זה · קדשי המזבח וקדשי בדק הבית · מצטרפין זה עם זה למעיל · ב חמש דברי בעולה מצטרפין זה עם זה · הבשר והחלב והסלת והיין והשמן · וששה בתודה · הבשר והחלב והסולת והיין והשמן והלחם · התרומה

פרק ד קדשי המזבח מצטרפים זה עם זה למעילה · אם נהנה משנ' מיני קדשי מזבח בשוה פרוטה מעלה · ומצטרפים נמי לכוית לחייב עליהם משום א כל פגול או נותר או טמא · או לחייב למעלה כזית בחזן · קדשי בדק הבית מצטרפין זה עם זה למעילה · אבל פגול ונותר וטמא · אין בהן · קדשי מזבח וקדשי בדק הבית מצטרפי' זה עם זה למעילה · אבל לא לדבר אחרן · כלומרן דקדשי בדק הבית לית בהו פגול ונותר וטמא · ב חמשה דברים בעולי מצטרפים זה עם זה · לכוית · לחייב משום מעלה בחזן · ולחייב משו' פגול ונותר · וטמא · ומשום מעילה אם נהנה מכלן בשוה פרוטה · הסלת · המנחה הבא עם העולה · היין לנסכים · שהעולה טעונ' מנחה ונסכים · ושמה בתודה · שהתודה טעונה לחם · מוסיף על חמשה דברים שבעולה · וכלן מצטרפין לכזית לפגול ונותר וטמא אבל לא למעילה שהתודה קדשים קלים ואין בהן מעיל · כדתנן בשלהי פרק קמא · התרומה

"התרומה · והתרומת מעשר · ותרומת מעשר של דמאי · החלה והבכורים · מצטרפין זה עם זה לאסור · ולחייב עליהם את החומש: ג ב כל הפגולין מצטרפין זה עם זה · כל הנותרין מצטרפין זה עם זה · ג כל הנבלות מצטרפות זו עם זו · ד כל השרצים מצטרפין זה עם זה · ה דם השרץ ובשרו מצטרפין · כלל · אמר רבי יהושע · ו כל שטומאתו ושעורו שוין · מצטרפין זה עם זה · טומאתו ולא שעורו · שעורו ולא טומאתו · לא טומאתו ולא שעורו · אין מצטרפין זה עם זה: ד ז הפגול והנותר אין מצטרפין זה עם זה · מפני שהם שני שמות · השרץ והנבלה · וכן ה הנבלה ובשר המת · אין מצטרפים זה עם זה · לטמא אפילו בקל שבשניהם · האוכל

התרומה ותרומת מעשר · שהיא אחד ממאה של חולין · וכן תרומת מעשר של דמאי: והחלה · שאף היא תרומה · דכתיב (במדבר ט"ו) ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה: והבכורים · קרויין תרומה · דאמר מר ותרומת ידך אלו בכורים דכתיב בהו (דברי' כ"ו) ולקח הכהן הטנא מידך: מצטרפים זה עם זה לאסור · שאם נפל מהן אחור כדי לחמ"ל תו מסה של חולין נאסר: ולחייב עליהן את החומש האוכל כזית בשגגה משלם את החומש: ג כל הפגולי · מעולה מהטאת ומאשם ומשלמים מצטרפי זה עם זה · לאוכל מהן כזית להיות חייב כרת וכן כל הנותרים: כל הנבלות מצטרפים · ואפילו נבלת בהמה טמאה עם נבלת בהמה טהורה מצטרפים לכזית · לענין טומאה · אבל לא לאכילה שאינו לוקה עד שיאכל כזית מנבלת בהמה טהורה לבדה · או כזית מן הטמאה לבדה לפי שהן ב' שמות · שאין אוכל בשר בהמ' טמא' לוקה משום נבלה אלא משום אוכל בשר בהמה טמאה: וכל השרצים מצטרפים זה עם זה לכזית לחייב את האוכלין מלקו"

ושמנה שרצים הכתובים בתורה מצטרפים זה עם זה · לחייב האוכלן בכעדשה כשיעור טומאתן כך שיעור אכילתן: דם השרץ ובשרו מצטרפים · דמדבינן מקרא · דכתיב (ויקרא י"א) והם לכ' הטמא בשרץ השורץ על הארץ לרבות דם השרץ שיהיה מטמא כבשרו: כל שטומאתו ושעורו שוין · כגון נבלה ונבלה · או שרץ ושרץ: לטומאתן ולא שעורו · כגון נבלה ושרץ · דטומאתן שויה · דתרוייהו הוי טומאתן עד הערב · ולא שעורו · דנבלה שעור טומאתה בכזית · ושרץ שעורו בכעדשה: שעורו ולא טומאתו · כגון נבלה ומת · דתרוייהו מטמאין בכזית · ולא טומאתו · דאלו טומאת מת שבעה · וטומאת נבלה לא הויא אלא עד הערב: לא טומאתו ולא שעורו · כגון מת ושרץ דטומאת מת הוי שבעה · וטומאת שרץ עד הערב · ובשעורו נמי אינן שוין דשעור מת בכזית ושעור שרץ בכעדשה · אלו אין מצטרפין זה עם זה · הואיל ומחלקין הן: ד ב' שמות · שני לאוין חלוקין: בקל שבשניהן · כלומר דלא מצטרף לטומאה אפי': לשעור קל · כגון שלא מצטרף פחות מכעדשה דשרץ להשלים כזית דנבלה · וכל שכן דלא מצטרף לשעור חמור · וכן אני זית של מת · אין מצטרף לאני זית של נבלה · לטמא אפילו לטומאת ערב: האוכל

ורבי מתי מוסיף של דמאי · הא רבתי בזה בפ"ד במשנה א' פ"ד דמעשרות: ג כל הנבלות מצטרפות זו עם זו · פי' הר"ב לענין טומאה · אבל לא לאכילה כו' · שאין אוכל בשר בהמה טמאה לוק' משום נבילה כו' · דאין איסור חל על איסור · כדפי' הר"ב במשנה ד' פ"ג דכריתות · ועיין בפ"פ: וכל השרצים כו' · כתב הר"ב ושמנה שרצים האמורים בתורה · מצטרפים זה עם זה לחייב האוכלן בכעדשה · כשעור טומאתן · דתני ר"י בר חנינא ולא תשקצו וגו' · וכל אשר תרמוס האדמה אשר הבדלתי לכם לטמא (ויקרא ב') פתח הכתוב באכילה דאל תשקצו · דכי אכיל להו משקץ נפשיה יוסי' בטומאה · מה טומאה בכעדשה אף אכילה בכעדשה · גמ' · ושאר שרצים איקלסם טומא' · וז"ל הרמב"ם סוף פ"ד מהלכות שאר אבות הטומאות שאר שקצי' ורמשים כולן כגון הצפרדע והנח' והעקרב וכיוצא בהן אע"פ שהן אסורים באכילה הרי הן טהורים מכלום · ואפילו באוכלין טמאין אינן: דם השרץ ובשרו מצטרפ"

פי' הר"ב דמדבינן מקרא דכתיב וזה לכם הטמא כו' והאי קרא מיותר הוא לדרשא למדרש ביה הכי דהא כתיב קרא אחרינא אלה הטמאים לכם רש"י: ד הפגול והנותר אין מצטרפין זה עם זה · פי' לטומאה · וגמ' אמר רב יהודה אמר שמואל · ל"ש אלא לטומאת הידים · דמדרבנן היא (ועיין מ"ש ברש פ"ב דידים) אבל לענין אכילה מצטרפים · דתניא רבי אליעזר אומר לא יאכל כי קדש הוא (שמות כ"ט) כל שבקדש פסול · בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו · ופירש"י לטומאת ידים כדאמרינן במסכת פסחים (בסוף במשנה) שגזרו בנותר · ופגול שמטמאין את הידים משום חשדי הכהונה · או משום עלי כהונה · וכיון דגזירה דרבנן היא אינן מצטרפין לטומא' ידים (דגזיר דרבנן היא) · ואי אמרת דמצטרפין הויא גזירה לגזירה (ועיין מ"ש בדבו דלקמן בפ"ד) אבל לענין אכילה אי איכא פחות מכזית פיגול · ונותר [משלים לכזית · חייבים עליו משום פיגו' ואי רוב דנותר כו' חייב עליו משום נותר ואמר לי רבי דאי הוה חלי זית מזה · וחלי זית מזה מצטרפין · לחייב עליו משום נותר ומשום פיגול ע"כ · וא"ל דלא לחייבו בשתים · שא"כ אתה מחייבו על פחות מכשיעור אלא לענין מלקות לחייבו אם התרה בו משום נותר או משום פיגול: מפני שהם שני שמות · אין זה עיקר הטעם · דהא אמרן דלענין אכילה מצטרפין ומש' אחד נפקא · ולטומאת ידים הוא דאין מצטרפין ועיקר טומאה

זו אינה אלא מדרבנן וא"כ מאי מפני שהם ב' שמות · אלא טעמא כדכתב רש"י · דלא גזרינן גזירה לגזירה וכבר כתבו התוס' בפ"ב דסוכה דף כ"ד דאשכחן טובא שאין הגמ' חושב עיקר טעם לאותו טעם המפורש במכנה ע"כ · ועי"ל דלפי שמצאנו הרבה פעמים שגזרו כאחת שתי הגזירות · כדאמרי' כולה חדא גזירה היא · ואהאהוא דתנן · מפני שהם שני שמות · ולפיכך לא רצו לגזור כאחת · כ"ל:

הר"צ

א ערלה פ"ג מ"ו · פ"ד מ"ו · תרומות הל' ד ופ"ו מה"מ · כלל יג ב זמים קט"ו מ"ו · פי"ח מה' מעשה"מ הל' יא ג מיי' פ"ב מה' מ"ם בל' ס ומ"ח מה' מאכלות אסורות הל' ג ד פ"ד מה' מאכלות הטומאה הל' ג ה מיי' פ"ב מה' טומאת אוכלין הל' יא ו מיי' פ"ד מה' מ"ח פט

האוכל וכו' מצטרפין. תניא ר"ש אומר מה עשה כו' מי גרם לפני לאורראשון. וכיון דמכח ראשון אתין ליה] טומאה הוי כי ראשון ולהכי מצטרפין. ועיין במשנה ה' פ"ק דטהרות ה כל האוכלין מצטרפין. ועיין מ"ש ברש פ"ק דטהרות. גם עיין בפירוש משנה ו' פרק בתרא דמקואות: לפסול את הגויה עיין מ"ש במשנה ד' פ"ק דשבת: בבחצי פרס. פירש הר"ר יוסף ביצה ומחצה. לדברי הרמב"ם כו' ועיין בפירושו למשנה ג' פ"ג דכריתות וזבמשנ"ב פ"ח דערובין: **ר' טמא** טומ' אוכלים פי' הר"ב שאין אוכל מטמא בפחות מכביצ' עיין מ"ש ברש"ב דטהרות יומ"ש הר"ר יוסיערו חכמים כו'. בגמ' פרק בתרא דיומא דף פ'. וכמוה בלא קליפתה בפרק ח' דערובין דף ס"ג: **בבגרוגרת** להוציא שבת עיין ספ"ז דשב': **בבכותב** ביה"כ. עיין במשנה ב' פרק בתר' דיומא: **כל** המשקים ובפרק אחרון דמקואות משנה ז' מפרש הר"ב דוקא הו' משקין: **ברביעית** עיין מ"ש ברש פ"ב דטהרו'. **וכמלא** לוגמיו יהר"ב העתיק כמלא לוגמיו וכן הוא בס"מ' ובמשנה שבגמ' והרמב"ם העתיק מלא לוגמיו. ועיין במשנה ב' פרק בתרא דיומא: **ן הערלה** וכלאי הכרם מצטרפים. פי' הר"ב ללקות הארבעים. ותימה דבמשנה ג' פי' הר"ב כל הנבלות מצטרפין לטומאת אכל לא למלקות כו'. לפי שהן שני שמות. וצ"ל דמתניתין דהכא פליגא. וסטיה ג"כ ברש"ב דערלה וסס פי' הרא"ש. מהירושלמי. דאמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן בשם ר"מ כל האסורין מצטרף ללקות עליהם בכזית משום לא תאכלו כל תועבה. ובפרק בתרא דע"ז (דף ס"ו) מייתי לה. ע"כ. ועיין במשנה י' פ"ב דערלה. ומ"ש הר"ב ן הערלה וכלאי הכרם מצטרפין עיין שם בר"ש. רבי שמעון אומר אין מצטרפין. כתב הר"ב כיון דשני שמות נינהו אלא אם ים בקדירה לבטל טעם הערלה בפני עצמה וכו' ולכאורה לפי' הראשון אינ"ל דאינן מצטרפין ללקות. כיון שהם שני שמות כדתנן במשנה ב' אלא דבגמרא איפכא שמעינן דפריך ומי אריך לר"ש לגרופי והתניא ר"ש אומר כל שהוא לתכות תני אינ"ל לגר': **הבגד** והשק כו' עיין במשנה ג' פכ"ז דכלים: **רבי** שמעון אומר מפני שהן ראוין לטמא במושב. כתב הר"ב כלומר אע"ג דאתרן לעיל כו'. הכא מצטרפין כו'. שכל אחד מהן ראוי לטמא במושב הזב ותימה דלעיל נמי שהם שוים שבדב' אחד. ואע"פ כן אינן מצטרפין. והרמב"ם בפי' מסיים שאנו חוששין להשוות השיעור לטומאה בדברים שמטמאין לא בדברים שמתטמאים. ע"כ. וגם בזה לא נוח לי. דהא אתרן לעיל שיעורו. ולא טומאתו. אין מצטרפין. ולשון רש"י מפני שכשים בין כולן שיעור אחד בין שניהם. ראוין ליטמא מושב עליו הלכך מצטרפין. ע"כ. והייטו כדתני

"האוכל שנטמא באב המטמאה ושנטמא בולד הטומאה מצטרפין זה עם זה. לטמא בקל שבשניהם: וקן כל האוכלין מצטרפין לפסול את הגויה בבחצי פרס. במזון שתי סעודות לערוב. בכביצה לטמא טומאת אוכלין. בכגרוגר להוצא שבת. בכבותבת ביום הכפורים. כל המשקין מצטרפין לפסול את הטוהר. ברביעי. גמ וכ"ל ובמלא לוגמיו ביום הכפורים: ן הערלה וכלאי הכרם מצטרפין זה עם זה. רבי שמעון אומר מצטרפין. הבגד והשק. והשק והעור והמפץ מצטרפין זה עם זה. רבי שמעון אומר מפני שהן ראוין ליטמא מושב:

פרק ה

האוכל שנטמא באב זהו ולד ראשון: ושנטמא בולד הטומאה זהו ולד שני: מצטרפין זה עם זה. זהו טומאת אוכלין: לטמא בקל שבשניהם. לעשות שליש כדרך הפני לעשות שליש. והיינו בקל שבשניהם. אבל אין מצטרפין להיות שיעשו שני. כמו שעושה ראשון שני. דאם כן היה כחמור שבשניהם: הא לפסול את הגויה. האוכל אוכלים טמאים בכחצי פרס. שהוא ביצה ומחצה. לדברי רמב"ם. וב"ביצים לדברי רבותי בפסלת גוייתו מלאכול בתרומה ופוסל את התרומה במגעו עד שיטבול: ברוזה כתוי שעודנו לברו' הרוצה לאכול אוכל מלאכים אחר בשבת עושה ע"ידי תחומין ומזון שתי סעודות במקום שרוצה שיקנה לו ערובו והולך ממקום ערובו ולהלן אלפים אמה. והוא שהה ביצים. לדברי רמב"ם. ומאה ביצים. לדברי רבותי: בכביצה לטמא טומאת אוכלין. שאין אוכל מטמא בפחות מכביצ' דכתיב (ויקרא י"א) מכל האוכל אשר יאכל. דמשמע אוכל הנאכל בבת אחת. ושערו חכמים שאינו בית הבליעה מחזיק יות' מביצה תרגולת: בכגרוגרת להוצאת שבת. המוציא אוכלי' בשבת מרשות לרשות. אינו חייב בפחות מכגרוגרת בבכותב' ביה"כ. שנינה הכתוב. וזכתב תעמו. ולא כתב לא תאכלו. דמשמע דלא קפיד רחמנא אלא אעטיי ושערו חכמי' דבבכותב' מיתבא דעתיה דאגשי בפחות מכבותבת לא מיתבא דעתיה: לפסול את הגויה ברבעי' השותה משקי' טמאי' ברביעית נפסלה גוייתו מלאכול בתרומה ופוסל את התרומה במגעו עד שיטביל: וכמלא לוגמיו. שהשותה בי"הכ מלא לוגמיו חיי' פחות מכן פטור: ן הערלה וכלאי הכרם. מצטרפי' שאם אכל חצי שיעור מזה. וחצי שיעור מזה. מצטרפין ללקות את הארבעים. אי נמי ערלה וכלאי הכרם. מעורבים יחד שנפלו לתוך היתר מצטרפים לאסור. ביצם במאתים ובלח בטעם: אינן מצטרפין. כיון. דשני שמות נינהו. אלא אם יש בקדירה לבטל טעם הערלה בפני עצמה. וטעם כלאי הכרם בפני עצמו הכל מותר. ואין הלכה כר"ש: הבגד. שהוא מטמא שלשה על שלשה. והשק שהוא מטמא ארבעה על ארבעה והעור המטמא על חמשה והמפץ ששה על ששה: הבגד מצטר' לשק. שקל הימנו לטמא בארבעה על ארבעה. וכן כל אחד מצטרף לקל וכלן מצטרפי' זה עם זה. לטמא כשיעור הטומאה הקלה אכל לא הקל עם החמור: מפני שהן ראוים לטמא מושב. כלומר אע"ג דאתרן לעיל דכל שאין שיעורן שוה אינן מצטרפין הכא מצטרפין. אע"פ שאין שיעורז

שיעורן שוה • הואיל והן שוין לדבר זה כל אחד מהן ראוי לטמא במושב הזב • הלכך מנטרפין לטומאת מושב :

פרק ה הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש אע"פ שלא פגם מעל • פלוגתא דר"ע ורבנן מפר' בגמרא • כגון בלבושא מציעאה • דלבוש מבחוץ פגום לאלתר • לפי שמתחכך בכתלים • ולא אפליגו נמי בלבוש דלפנים לגבי בשריה • דההוא נמי פגים לגלתר מחמת זיעה שלא בלבושא מציעא' ר"ע סבר הואיל והוי דבר דלא פגים לאלתר • אע"ג דפגים לאחר זמן הוי כדבר שאין בו פגם • ומועלים בו כיון שנהנה בשוה פרוטה • ורבנן סברי הואיל ויש בו פגם מ"מ אין מועלין בו עד שיפגום : כיצד • דבר שאין בו פגם • כגון נתנה קטלא בצוארה רביד של הב של הקדש • או טבעת בידה • או שתתה בכוס של זהב של הקדש • כל הני אין בהם פגם בכך אלא כיון שנהנית מהן שוה פרוטה מעל • וכיצד משערין בהן הנאה אומדין כמה אמה רוצ' ליתן שיסאילוה תכשיטים כאות הללו להוליכן לבית המשתה להתכבד בהן כאותו שיעור משלמת להקד' קרן וחומש כשנשתמשה בהן : וכל דבר שיש בו פגם • כגון לבש בחלוק או כיסה בטלית • או בקע בקרדום • כיון דעומדין ליפגם לא מעל עד שיפגום בהם בשוה פרוטה : תלש שער מן החטאת • בחטאת בעלת מום איירי • דעומדת ליפדות ודבר שיש בו פגם הוא • הלכך לא מעל עד שיפגום בשוה פרוטה • אבל בחטאת תמימה דתלוש' לגמר ושער לא עביד בה מידי שכך היא ראויה להקרבה עכשיו • כמו שהיתה מתחלה • הויא ככוס של זהב שהוא דב' שאין בו פגם • וכיון שנהנה ממנה מעל : כשהיא מתה כיון שנהנה מעל • דכיון שמתה לאו בת פדייה היא דאין פודים את הקדשים להאכילן לכלבים • ומיירי בין בחטאת תמימה בין בחטאת בעלת מום : ב ופגם בכחצי שיעור • כגון לבש בגדי קדש בהנאת שיעור שוה חצי פרוט' ופגם בכחצי פרוטה שקרע בו ופגמו כשיעור חצי פרוט' : שנהנה בשוה פרוטה בדבר אחד • שיש בו פגם ולא פגם • ופגם שוה פרוטה בדבר אחר כגון שפך מסקה של קדש • ולא נהנה : הרי זה לא מעל עד שיהנה בשוה פרוטה ויפגום בשוה פרוטה בדבר אחד • בעצמו • ויהיה דבר שיש בו פגם • דמעילה כתי' (ויקרא ה) וחטאה בשגגה ובאוכל תרומה כתיב (במדבר יח) ולא משאו עליו חטא • מה חטא האמור באוכל תרומה פוגם ונהנה • וכיון שפגם נהנה • אף חטאת האמור במעילה • צריך שיהיה פוגם ונהנה ונאותו דבר בעצמו שפוגם נהנה • ולא בדבר אחר : ג במקדשין אלא בהמה

וכלי

פרק ה הנהנה שוה פרוט' מן ההקד' אע"פ שלא פגם ימעל דבריר"ע • וחכ"א כל דבר שיש בו פגם לא מעל עד שיפגו' • וכל דבר שאין בו פגם כיון שנהנה מעל • כיצד נתנה קטלה בצוארה • טבעת בידה • שתתה בכוס של זהב • כיון שנהנית מעלה לבש בחלוק כיסה בטלית • בקע בקורדום לא מעל עד שיפגום • תלש מן החטאת • בשהיא חיה לא מעל עד שיפגום • בשהיא מתה כיון שנהנה מעל : ב נהנה בכחצי פרוטה • ופגם בכחצי פרוטה • או שנהנה בשוה פרוטה בדבר אחד • ופגם בשוה פרוטה בדבר אחר • הרי זה לא מעל • עד שנהנה בשוה פרוטה ויפגום בשוה פרוטה בדבר אחד : ג אין מועל אחר מועל במוקדשין • אלא בהמה • וכלי

כדתני עלה בגמרא קיצע מכולם ועשה תכן בגד למסכב ג' • למושב טפח • וכן במשנה ד' פכ"ז דכלים • ובגמרא פ"ק דסוכה דף י"ז ע"ב גרסי' בהדיא • אמ"ר"ש מסעם הואיל ורגוי לטמ' מושב כדתנן המקצע מכולן טפח על טפח טמא • ופס פירש"י סני פירושים המקצע מכולן מא' מכל אלו קצע טפח על טפח • מקצעו שהשוהו סביב סבי' באזמל ומתקנו יפ' (וזהו פירושו שבכלן) וי"ת המקצע מכולן יחד שחיבר קיצועיהן שקצן כל המיצוועשה מהן טפח על טפח ותפרן יחד • והראשון ר"ל ע"כ • ועיין בפי' הר"ב פס בכלי' משנה ג' ד' :

פרק ה כל דבר שיש בו פגם לא מעל עד שיפגום • דילפי' בגמ' ממעילה דכתיב בע"ז ומעלו מעל • ששמו עלמס מן המקום לע"ז • אף כאן עד שיפגם ויסתנה (ועיין מ"ש במשנה ד') וכל דבר שאין בו פגם כו' • דאתקש נמי לסוטה דכתיב בה ומעלה • וסוטה פגום' ועומד' היא • דאינה נוהגת אלא בבעולה כדכתיב מבלעדי איש • ואמרי' שקדמה שכיבת הבעל לבועל (וכמ"ש ברפ"ד דסוטה) והיינו בעולה ואפ"ה כתיב • ומעלה בו מעל : נתנה קטלא וכו' אורחא דמלתא נקט שדרך הנשים להתקשט ולהשתמש בשל זהב . קטלא פי' הר"ב רביד כו' • ועיין ברפ"ו דשבת : לבש בחלוק כו' • אורחא דמלת' נקט שדרך האנשי' להתלבש בחלוק וטלית ולעשות מלאכה : בשהיא חיה לא מעל פי' הר"ב בחטאת בעלת מום איירי דעומדת ליפדות • וכיון שפגמה הכחישה וכיחת מדמיה רש"י : כיון שנהנה מעל • ומעילה זו מדבריהם הרמב"ם פ"ו מה"מ • ועיין ריש מכילתין : ב או שנהנה בשוה פרוטה בדבר אחד • ופגם בש"פ בד"א • ל' הר"ב כגון שפך מסקה של קדש ולא נהנה • וכ"פ רש"י ומלישנא דמתני' משמע שהוא נהנה בשעה שפגם • אלא שאין שניהם בדבר אחד • וזה לא פירשו והוא דחוק • ולשון הרמב"ם כגון שקרע קצת מבגד הקדש ונתן אותה חתיכ' שקרע בבגדו ולבש אותה ונתקשט בו ונהנה בש"פ בתכשיטו • ולא פגם בחתיכ' שוה דבר אבל פגם בבגד הקדש שקרע מונגו בש"פ ר"ה נהנה ופגם • אבל הדבר שפגם לא נהנה באותו הפגם עצמו : הרי זה לא מעל עד שיהנה כו' • ל' הר"ב ויהיה דבר שיש בו פגם וז"ל רש"י והכא מיירי בדב' שיש בו פגם וקסבר [דכתרומה] בעינן דפגימתו והנאתו כאחת ז ג אין מועל אחר מועל במוקדשים • פי' הר"ב בהמת קדשי מזבח תמימה כו' • אבל קדשי בדק הבית כו' • וכיון שמעל בו אחר שהוציאו לחולין • כרבי יהודה במשנה ח' פרק ב' דקדושין

רל"צ

א חיי"פ"ו חס' מעילה הל' ח ב פס בלכה ב ג יש חיי' פס הל' ו ד קדושין כה חיי"פס הל"ד

דס"ל הקדש בשוגג מתחלל: וכלי שרת. גמ' ק"ו אם אחריס מביא לקדושתן (דכלים מקדשים כדתנן בספ"ט דזבחים) הוא עצמו לא כ"ש פירש"י לא כ"ש שיהא קדוש כל כדשיהא בו מועל אחר מועל: רבי. אומר כל שאין לו פדיון כו' כתב הר"ב ואיכ' בין ת"ק לר' כו' ועבר ושחטן (דהשתא יכול לפדות להאכיל לאדם. גמ' סוף תמורה (ד' ל"ג) וחכ"א יפדו דלא בעי העמדה והערכ' ותימה לגמשנה ג' פ' בתר' דתמורה לכ"ע קדשי מזבח בעו העמדה והערכה רבנן דהכ' כמאן ותנאתי בתו דהתם דקל"ג ע"ב בד"ה כדתניא כו' דגרסי התם בגמ' רבנן דהכא לחוד ורבנן דהתם לחוד וכתבו עוד' ואין לתמוה אומר כן דג' מחלוק' ליתא דרבנן דתמורה נמי ס"ל קדשי מזב' לא היו כו' ל דמתני' דתמור' קדשי' דמדקאמר ר"ש דקדשי ב"ה אם מתו יפדו מדאצטריך לפרושי ב"ה מכלל דת"ק מיירי (בתרוייהו) כדפיר' כל הסוגיא בספריס ע"כ וצריך לומר דטעמייהו דרבנן דהכא כדאמר התם בגמ' דף ל"ב ע"ב לריס לקיס. דאמר דרבנן דהתם ס"ל קדשי מזבח לא היו כו' וטעמייהו דאמר קרא (ויקרא בו והעריך הכהן אותה בין טוב ובין רע. איזהו דבר שאינו תולה בין טוב לרע הוי אומ' זה קדשי ב"ה. ואחר קרא אותה למעוטי קדשי מזבח וא"ע מיהת להר"ב והרמב"ם פ"ה מה"מ וכוי כתוכי שטרא אבי תרי: ד' תרי זה לא מעל. פי' הר"ב בגמרא מוקי לה בגזבר כו' וכי נטלן לעצמו עדין הם ברשות הקדש כו' וא"ת ומ"מ הרי שלח בה יד וליחייב דשליחות יד מ"ל חסרון. כדפי' הר"ב בספ"ג דמציעא אלא איתכוין לחסר וה"נ קא מכוין ליטלה לעצמו. כבר תירצו התו' בפ"ב דקמא דף ל"ט ד"ה אין אדם מועל. שלא בתכוין להוציאו ברשות מי שהוא והכא הוא סבר שלו הוא. ע"כ. ומ"ש הר"ב ושינה מהקדש לחול. ונמצא מחסר להקדש ופגמו ועוד דהייכו שינוי ממש דילפינן מע"ז כמ"ש בריש פרקין: נתנה לחברו הוא מעל. בנתינת המתנה בטובת הנאה הבאה לו הרמב"ם והכי איתא בגמרא פ"ט דב"מ דף נ"ט. במשאיל קרדום לחברו כו': בנאה. בתוך ביתו. כתב הר"ב. ולא בנאה ממש דא"כ הרי נהנה מיד שהוסיף בבנין ביתו. משמע דהייכו נמי פגם ששינה אותה בבנין. וכן מוכח ממ"ש אלא כגון שנתנה על פי ארוכה שלא בבנין. דאי הוה בבנין נשתנה ונהנה בהוספה וכן פירש"י בלשון אחר דבנין הוי שינוי ותמהו התוס' בפ"ב דקמא. דהא שינוי אחוזר לברייתו לא הוי שינוי. וכמ"ש שם רש"ט. ובלשון ראשון פירש"י שפחתה ומתכה. וכן פי' התוספת דהכא ד"ה בנאה גם במסכת חגיגה פ"ק דף י"א התנה רש"י שמוסתתה: נטל פרוטה של הקדש כו'. הא תו למה לי. והרמב"ם בפ"ו מה"מ כתב הנוטל פרוטה של הקדש ע"ד שהיא שלו לא מעל. עד שיוציא אותה בחפצו או עד שיתן אותה במתנה כו'. ותיכף לדידיה דמפר' לריש המועל בזדון כמבואר שם בחבורו גם בפירושו כפי נא"י אבל להר"ב. וכן פירש"י דריש נמי בסוגב. ועל כרחך מיירי שנטל האכן ע"ד שהיא שלו כמ"ש לעיל בשם התוס' קשיא לי תו למה לי: נתנה. לבנו כו'. שהוא אומר לו כו' ולא מיתסר משיכה משא"כ שאר אומנות דמחסרן משיכה. ולדידן דקי"ל דבר תורה מעות קונות. כמ"ש הר"ב במשנה ב' פ"ד דב"מ מתני' בנו נכרי ומש"ה דוקא בנו אבל שאר אומנות בעו משיכה. דכיון דבישראל מעות קונות בנכרי קונה במשיכה. דדרשינן בגמרא

רפ"ב

וכלי שרת כיצד רכב על גבי בהמה. ובא חברו ורכב. ובא חברו ושתה. ובא חברו ושתה שתה בכוס של זהב ובא חברו ושתה. ובא חברו ושתה תלש מן החטאת. ובא חברו ותלש. ובא חברו ותלש כולן מעלו. ר' אומר כל (גמרא דבר) שאין לו פדיון יש בו מועל אחר מועל: ד' נטל אבן או קורה של הקדש. הרי זה לא מעל נתנה לחבירו. הוא מעל וחברו לא מעל. בנאה בתו ביתו ה"ז לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה. נטל פרוטה של הקדש יה"ז לא מעל. נתנה לבנו. הרי זה מעל וחברו לא מעל נתנה לבלן. אע"פ שלא רחץ מעל שהוא אומר לו הרי מרחץ פתוחה (גמ' לפניך) הבגס ורחוץ:

ה אבילתו

וכלי שרת. בהמה תמימה. בהמת קדשי מזבח תמימה דהכי לאו לפדייה קיימי ולאו בני פגימה נינהו. שאני רכב אחד ע"ג בהמה והכחישה. או תלש מן המרה. עדין ראויה היא לקרבן. ויש בו מועל אחר מועל: וכן שתה א' בכוס של זהב אחי' אם פגמו ופחתו כיון דקדש' [הגוף] הוא ולאו לפדי' קאי. ראוי הוא עדין לשירות ויש בו מועל אחר מועל. אבל קדשי בדק הבית כגון בהמת קדשי בדק הבית. איכבה מועל אחר מועל ומשו' דבני פדיי' נינהו וכיון שמעל בו אחר שהוציאו לחולין. הו ליה בה מעילה: ר' אומ' כל דבר. שאינו לו פגם שאינו נפסל. דהייכו כל דבר שאין לו פדיון כי הכי דאמרן אפי פגמו יש בו מועל אחר מועל. ואיכא בין ת"ק לר' קדשי מזבח תמימים שנעשו בעלי מומים ועב' ושחטן קודם פדייה ר' אומר יקברו משו' דבעו העמדה והערכ'. ולא אפש' דהא מתו אלכך יקברו וכיון דלא הוו תו בני פדייה יש בו מועל אחר מועל. הנהנה מכן לאחר שחיטה. וחכ"א יפדו דלא בעו העמדה והערכה וכיון דקדושת דמיס נינהו. אין בו מועל אחר מועל והלכה כחכמים: ד' הרי זה לא מעל. בגמ' מוקי לה בגזבר של הקדש. שהאבן והקורה של הקדש היו מסורות בידו מתחלה. וכי נטלן לעצמו עדין הם ברשות הקדש. אבל כי היכא דמבטל להו בביתיה הוו ברשו' הקדש בתחלה. אבל כי נתנה לחברו הוציאה מרשותו ושינה מהקדש לחול ומעל. וחברו לא מעל שכבר יצאה לחולין: בנאה בתוך ביתו. לא בנאה ממש דא"כ הרי נהנה מיד שהוסיף בבנין ביתו אלא כגון שנתנה ע"פ ארוכה שלא בבנין דהשתא אין לו הנאה עד שידור תחתיה ויהנה בה בשוה פרוטה. כגון שהיו פירותיו נתונים תחת הארוכה: והיו גשמים דולפים עליהם ואתם פי ארוכה באבן של הקדש. כיון שהגין עליהן בשוה פרוטה מעל: נתנה לבלן. כדי שיניחנו לרחוץ בבית המרחץ: ה אבילתו

ה אכילתו ואכילת חברו • אכל הוא חצי שיעור והאכיל את חברו חצי שיעור • או נהנה הוא חצי שיעור והנה את חברו חצי שיעור • וכן הגאתו ואכילת חברו כגון סך הוא חצי שיעור וחברו אכל חצי שיעור או אפלו • כל אלו מצטרפים לחייבו אסם מעילות; ואפי' לזמן מרובה • כגון שאכל חצי שיעור היום וחצי שיעור למחר בהעלם אחד • או שאכל או נהנה כחצי שיעור היום והאכיל או הנה את חברו כחצי שיעור למחר: מצטרפים • ואפילו לזמן מרובה: ובלבד שיהיו בהעלם דכתיב (ויקרא ה) כי תמעול מעל"מ שתמעול נתחיי' באסם:

פרקו השליח שנתן לו בעל הבית הקדש או מעות הקדש להוליאם בתורת חולין ועשה השליח שליחותו • בעל הבי' מעל • דבמעילה יש שליח לדבר עבירה • ובכל התורה כלה אין שליח לדבר עבירה חוץ ממעילה משו דכתיב בה (במדבר ה) ואשמה הנפש ההיא • מי ששגג תחלה • דהיינו המשלח: תן כסר לאורחים • מאותו כסר של הקדש • ונתן להם כבד של הקדש: והוא אומר טלו שתים שתים וכו' • ובלבד שיאמר השליח טלו שתים מדעתי או בעל הבית מעל דלא עקר השליח שליחותו • אע"פ שהוסיף על דברי המשלח • הלכך המשלח נעל שהרי נעשי' שליחותו והשליח מעל על זאת שהוסי' מדעתו • והאורחים נמי חייבים על השליחות שנטלו מדעתם • אבל אם לא אמר השליח טלו שתים מדעתי • אלא טלו שתים בשליחות בעל הבית המשלח מעל • שהרי נעשה דברו • והשליח פטור מפני שהוסיף על שליחו' בעל הבית ולא עקר את השליחו' ומה שהוסיף לא הוסיף מדעתו: גלוסקמא • בלשון יון קורין לתיבה גלוסקום ויש בתר ן תרגום ירושלמי ושון יתיה בגלוסקמא: אע"פ שאמר בעל הבית לא היה בלבי אלא מזה מעל • לפי שעשה השליח מאמרו ודבריו שבלב אינן דבריו:

ב כיל

מקדשי ב"ה • אבל אם היו בסר טולה וכיוצא בו • לא מעל אלא האוכל בלבד • שהרי הוא חייב באיסור יתר על המעילה דהאוכל בסר הטולה לוקה • כמ"ש לעיל פ"ד משנה ב' • ובכל התורה כולה אין שליח לדבר עבירה אלא במעילה לבדה • אלא יתערב עמה איסור אחר • ע"כ • וקלסהו הראב"ד • והם נטלו שלש שלש כולן מעלו • ולא עקרו דברי השליח ולא ימעול • דדוקא שליח בעין דליתא מדעתו אלא יסברו האורחים כשיאמר אתם שלדעת בה"ב אומר כן • אבל מה שהן לוקחים יותר ממה שאמר שליח יודעין הן שהוסין מדעתן • ולא מדעת שליח • תו' פי"א דכתובות סוף דף נ"ח: בולן מעלו • ובמסכת תרומות פ"ד משנה ד' תנן האומר לשלוחו לא ותרום כו' • אם נתכוין להוסיף אין תרומתו תרומה • כתב שם הר"ם דבירושלמי בעי לה ומשני דגבי מעיל' משנטלו התיבה ראשונה נעשה שליחותו של בה"ה אבל בתרומה על כל חטה וחטה נסתייח' שליחותו של בה"ה בתמיהה והלא כשהו' פוחת • או מוסיף הפרשתו בבת אחת עשויה • וה"ל מעביר ע"כ: בין החלון • העשוי להשתמש ולהניח בו חפציו • ואינו אלא חלל מה בעובי הכותל • אבל אינו פתוח מעבר לעבר ומפולש כחלון העשוי לאורה • וכן תמצא בעדיות פ"ה משנה ו' ובבכורות פ"ג משנה ד' ובתמיד פ"ה משנה ג' ובמסכת פרה פי"ב משנה ד' לפי מהר"ם ז"ל ובמסכת טהרות משנה ז': אף ע"פ שאמר בעל הבית לא היה בלבי כו' • כתב הר"ב דדברים שבלב אינם דברים • גמרא • ופי' הרמב"ם דקא משמע לן שזה ג"כ לענין מעיל':

ב בעל

רפ"ב דבכורות לעמיתך בכסף • הא לנכרי במשיכה • והתו' בס"פ לפוס רייטייהו לא דייקי דגסבי דרשא לעמיתך לישראל בחדא ולנכרי בחדא • והיא לר"ל היא דאמר משיכה מפורש מן התורה בישראל: ה ואפילו לזמן מרובה ל"הר"ב כגון שאכל חצי שיעור היום וחצי שיעו' למח' כו • או שאכל כו' • והאכיל כו' למחר • ובריתא שבגמ' דף י"ח ע"ב תני גבי אכילתו ואכיל' חברו אפי' מכאן ועד ג' שניה' והרמב"ם בפ"ה מה"מ • כתב נהנה היום מן הקדש ונהנה לאחר כיוה שני' כו' מצטרפין ומעל:

פרקו בעל הבית מעל • לשון הר"ב • דבתמילה יש שליח לדבר עבירה • ולא אמרי' דברי הרב ודברי התלמיד דמרי מי שומעין • גמר' פ"ב דקדושין דקמ"ב ומ"ש הר"ב ובכל התורה כלה אין שליח לדבר עבירה חוץ ממעילה • אע"ג דכתב חוץ לאו כללא הוא • דאף בשליחות יד יש שליח • כמ"ש בסוף"ג דב"מ ועוד טביחה דגנב ילפינן לה • דאפי' ע"י שליח מתחייב • וכולהו בגמ' פ"ב דקדושין ומ"ש הר"ב מסוס דכתיב בה • ואשמה הנפש ההיא מי ששגג תחלה • וכ"כ הרמב"ם בפירושו והיא הוא דדייק ותמיהני דבפ"ב דקדושין אמרינן דילפי' חטא חטא מתרומה • מה תרומ' משוי שליח (להרמתה) אף מעילה משוי שליח • והתו' תיהו שם דף מ ב דלמאי צריך קרא כלל למעילה דבשוגג • הא לא שייך למימר דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין • ותירצו דהכא מיירי • אפי' דנזכר השליח קאמר דמעל בה"ב • וכדמוכח מינתני' דלקמן אלא ביד פקח ונזכר כו' ובנזכרו שניה' (כדפי' הר"ב) משמע הא אם נזכר השליח לבד בה"ב מעל • ע"כ:

אמר לו תן כסר כו' השליח מעל אפי' לר"ע דרפ"ז דנדרי' (דפסקו הפוסקים כמותו כמ"ש שם) דס"ל דכל דיתמליך השליח מקרי מינו • הכא משום הכי השליח מעל • כיון דלא אמליך דהא בעי אמלוכי גמ': אמר לו תן להם חתיכה חתיכה כו' • ל' הרמב"ם בפ"ז מה"מ • בד"א בשהיו החתיכות בכסר הטולה לוקה • כמ"ש לעיל פ"ד משנה ב' • ובכל התורה כולה אין שליח לדבר עבירה אלא במעילה לבדה • אלא יתערב עמה איסור אחר • ע"כ • וקלסהו הראב"ד: והם נטלו שלש שלש כולן מעלו • ולא עקרו דברי השליח ולא ימעול • דדוקא שליח בעין דליתא מדעתו אלא יסברו האורחים כשיאמר אתם שלדעת בה"ב אומר כן • אבל מה שהן לוקחים יותר ממה שאמר שליח יודעין הן שהוסין מדעתן • ולא מדעת שליח • תו' פי"א דכתובות סוף דף נ"ח: בולן מעלו • ובמסכת תרומות פ"ד משנה ד' תנן האומר לשלוחו לא ותרום כו' • אם נתכוין להוסיף אין תרומתו תרומה • כתב שם הר"ם דבירושלמי בעי לה ומשני דגבי מעיל' משנטלו התיבה ראשונה נעשה שליחותו של בה"ה אבל בתרומה על כל חטה וחטה נסתיים שליחותו של בה"ה בתמיהה והלא כשהו' פוחת • או מוסיף הפרשתו בבת אחת עשויה • וה"ל מעביר ע"כ: בין החלון • העשוי להשתמש ולהניח בו חפציו • ואינו אלא חלל מה בעובי הכותל • אבל אינו פתוח מעבר לעבר ומפולש כחלון העשוי לאורה • וכן תמצא בעדיות פ"ה משנה ו' ובבכורות פ"ג משנה ד' ובתמיד פ"ה משנה ג' ובמסכת פרה פי"ב משנה ד' לפי מהר"ם ז"ל ובמסכת טהרות משנה ז': אף ע"פ שאמר בעל הבית לא היה בלבי כו' • כתב הר"ב דדברים שבלב אינם דברים • גמרא • ופי' הרמב"ם דקא משמע לן שזה ג"כ לענין מעיל':

ב בעל

הל"צ

א פיי"פ"ה מעילה הל"ג ב מנינתי כתובות כד ד"ה קדושין מב ע"ב כדרי"ם נלפ' מיי"פ"ז ד"ה ג כתובות כפ ד"ה קדושין כ מיי' פ"ז שם הלכה ה

ב בעל הבית מעל. פי' הר"ב. הואיל ונעשית שליחותו מידי דהוה אמעטן של זיתים. דתנן בריש פ"ט דטהרות מאימתי מקבלין טומאה מעיזוקו זיעת המעטן. הואיל וניחא ליה תוכסרים גמ' וכלו' דהוי ממילא. כמו חס"ו דהוי נמי כמתילא כיון דאינן בני שליחות. (וכן המעטן לאו בר זיעה הוא. כדפירש"י) וא"ת אדרבה נילף מתרומה דהא מתרומה ילפינן לתעילה. כדלעיל בריש פ"ה. וגבי תרומ' בעינן שליח בר דעת כדתנן בריש מסכ' תרומה. וי"ל כיון דשליח דמעילה בהוצאה ושינוי רשות הוא דהוי והכא הוי שינוי רשות ע"י שליחו בר דעת. אבל אם א"ל הבא לי מן החלון. והביא לו מגלוסקמא (ס"ח) או מזגלוסקמא והביא לו מן החלון. השליח מעל: **ב** "שלח ביד חרש שוטה וקטן. אם עשו שליחותו בעל הבית מעל. לא עשו שליחותו. החנוני מעל "שלח ביד פיקח ונזכר עד שלא הגיע אצל חנוני. החנוני מעל כשיוציא. "כיצד יעשה. נוטל פרוטה או כלי ויאמר פרוטה של הקדש בכל מקום שהיא. מחוללת על זה. שהקדש נפדה בכסף. ובשוה כסף: **ג** "נתן לו פרוטה. א"ל הבא לי בחציה גרות ובחציה פתילות הלך והביא לו בכול' גרות או בכולה פתילות. או שא"ל הבא לי בכולה גרות. או בכולה פתילו' הלך והבי' לו בחציה גרות ובחציה פתילות. שניהם (ס"ח) לא מעלו אבל אם א"ל הבא לי בחציה גרות ממקו' פלו'. ובחציה פתילות ממקו' פלו'. והלך והביא לו גרות מבית פתילות. ופתילות מבית גרות השליח מעל: **ד** "נתן לו שתי פרוטות. א"ל הבא לי אתרוג. והלך והביא לו בפרוטה אתרוג. ובפרוטה רמון. שניהם מעלו. ר' יהודה אומר. בעל הבית לא מעל. שהוא אומר לו אתרוג גדול הייתי מבקש. והבאת לי קטן ורע' נתן לו דינר זהב. א"ל הבא לי חלוק הלך והביא לו בשלשה חלוק. בשלשה טלית. שניהם מעלו. ר' יהודה אומר בעל הבי' לא מעל. שהוא אומר לו חלוק גדול הייתי מבקש. והבאת לי קטן ורע: **ה** "המפקיד מעות אצל השלחני אם צרורין לא ישתמש בהם. לפיכך אם הוציא מעל. אם מותרי' ישתמש בהן. לפיכך אם הוציא לא מעל. "אצל בעל הבית. בין כך ובין כך לא ישתמש בהם. לפיכך אם הוציא מעל. "החנוני בבה"ב

דברי

ב ביד חרש שוטה וקטן. שאינן בני שליחות. אפ"ה הואיל ונעשית שליחותו. המעלה מעל: החנוני. שקבל המעות מיד חרש שוטה וקטן. חייב כשיוציא המעות של הקדש במפליו: ונזכר בעל הבית. קודם שהגיעו המעות ליד חנוני. שנזכ' שוב אינו חייב קרבן מעילה. שאין קרבן מעילה אלא מזיד: החנוני חייב. והוא שזכרו בעל הבית והשליח. דהשתא אין כאן שוגג אלא חנוני. אבל אם נזכר בעל הבי' ולא נזכ' השליח. השליח מעל. שהו' שוגג תחלה: כיצד יעשה. כלומר אם ידע החנוני בפרוטה זו שהיא קדש. קודם שיוציאנה ונתערבה בבר עם שאר פרוטו' שיש לו. כילד יעש' ויצי' מותר להשתמש בפרוטותיו. ג שניהם לא מעלו. בעל הבית לא מעל. שהרי לא נעשי' שליחותו בפרוט' והשלי' לא מעל. שלא עקר שליחתו של בה"ב בפרוטה. ונפחות מפרוטה ליכא חיוב מעילה: השליח מעל. שעקר שליחותו של בה"ב. כיון שנפתילו בין בגרות ויש בשניהן פרוטה: **ד** שניהם מעלו. והוא שיהא אותו האתרו' שו' שני פרוטו' כמו שנתן לו בעל הבית. בעל הבית מעל. כיון שקנה לו השליח כמו שאמר. ושוה כמו שנתן לו. הרי נעשית שליחותו. והשליח מעל. שהרי קנה רמון בפרוטה מדעתו. שלא בשליחו' בעל הבי': ר' יהודה אומר בעל הבית לא מעל דא"ל לשליח אי הייתי קונה אתרו' בשני פרוטו' כמו שנתתי לך. הייתי מביא לי אתרוג גדול שוה ד' פרוטו עכשיו שלא נתת אלא פרוטה הבאת לי אתרוג שוה שתי פרוטות. שהוא קטן ורע. ונמצא שלא עשית שליחותי ואין הלכה כר' יהודה: **ה** אם צרורין. הצורי' קשר משונה. אע"פ שאינן עליו חותם או הצורי' כשא' קשרים וחתומין לא ישתמ' בהן. דגלי דעתיה דלא ניחא לי' שישתמ' בהן. הנפקד הואיל וקשרן קשר משונה. או הטיל עליו חותם: מותרין. קרי כל זמן שאין הצוריס קשר משונה אלא

קשור כשאר קשרים. ואין עליו חותם: לפיכך אם הוציא לא מעל. דהוי כאלו אמר לו המפקיד שישתמ' בהן. כיון שלא היו צרורין והרי שליחותו עשה. והמפקיד נמי לא מעל. דהא לא אמר לו בפירו' שישתמ' בהן: החנוני. שמוכר פירות או בשמים

בחנות: כבעל הבית. ואם הפקיד

אלא

א מיי' פ"ו מה' מעילה הל' ל
ב קידושין נד
ג מיי' שם הל' ה
נ שם הלכה ו
ד שם פ"ז הל' נ
ה שם הלכה ד
ו נתונות נט
ז כלה ב"ח מ"ג
ח מיי' פ"ז
ט שם הל' י
י מיי' שם הל' ט
יא קידושין ת
יב מ"מ מ"ג

אללו מעות. אע"פ שאינן צרורים. לא יסתמם בהן הלכך אם היו מעות של הקדש ונסתמם בהן מעל: כשלחני. ומותר להסתתם במעות שהפקיד אללו כשאינן צרורים הלכך לא מעל. והלכה כרבי יהודה: ו כיון שהוציא את הראשונה לצורך תשמישו מעל: וחכמים אומרים לא מעל: עד שיוציא כל המעות שבכיסו לצורך חולין והלכה כחכמים: פרוטה מן הכיס זה. כלומר לא תכלה פרוטה מכיס זה עד שיהא בה הקדש:

סליק מסכת מעילה

ו וחכמים אומרים עד שיוציא את כל הכיס שבחזון. מעילה מן הספק. הלכך לא מעל עד שיוציא האחרונה דאז הוי ודאי: והיתה ויבטל פרוב' וי"ל דדבר שיש לו מתירין היא שיכול להללו א"כ מובטח חשיב ונה בטיל הכ"מ פ"ז מהלכ' מעילה ועיין מ"ש בבית יוסף מעילה פ"ה דע"ז: באומר פרוטה מן הכיס. לשון הר"ב כלו' לא תכלה כ"ה כו' וגמ' באומר לא יפטר כיס זה מן הקדש. משמע שצריך מיאמר בלשון הזה וז"ל הרמב"ם והענין שמודה בו ר"ע הוא באומר לא יפטר כיס זה מפרוטת הקדש או דבר שפלינו ענין זה. ע"כ:

סל"ק מסכת מעילה

דברי ר"מ. ר'יהודה אומר בשולחני: ו פרוטה של הקדש שנפלה לתוך הכיס. או שאמר פרוטה בכיס זה הקדש כיון שהוציא את הראשונה מעל דברי ר"ע. וחכ"א עד שיוציא את כל הכיס. מודה ר"ע באומר פרוטה מן הכיס זה הקדש. שהוא מוציא והולך עד שיוציא את כל הכיס:

נשלמה מסכת מעילה

הביא אחר מעילה מסכת תמיד. והניח אותה באחרונה בשביל שאין בה דבר לא ע"ד חכמה ולא על איסור ועל היתר אלא ספור שהוא אומר היאך היו מקריבין התמיד. כדי לעשות בן תמיד. הרמב"ם:

מסכת תמיד

פרק א בשלשה מקומות הכהנים שומרים בבית המקדש. מפני הכבוד וגדול' הוא לבית שלא יהא בלא שומרי' ושלש' מקומו' ילפי' מדכתי' (במדב' ג) והחונים לפני המשכן קדמה וגו' שומרי משמרת למשמרת במז לג' משמרות בג' מקומו' ומה מצינו במשכן שהיו הכהנים אהרן ובניו שומרים בו בג' מקומו'. אף מקדש כן: בית אבטינס ובית הניצוץ היו עליו'. בנויות בצד שערי העזרה: והרובין. ילדים. תרגום ילד רביא פ"א הרובין המורים חניס בקסת מלשון רובה קסת: ובית המוקד כפה. בנין של בית המוקד לא היתה עליה אלא כיפה. ארקוולט"ו בלע"ז עשוי בארץ והיה מוקף רובדים של אבן אצטבעות סביב של אבני גזי' היו מסוקעו' בכותל ויוצאות מן הכותל לתו' בית המוקד לצד הקרקע' ועל גביהן אבני אחרו' קצרות מהן שיוצאות נמי מן הכותל והיו כעין מעלות זו על זו: זקני בית אב. המשמר היה מתחלק לשבעה בתי אבות כמנין ימי השבוע כל אחד יומו וזקני בית אב של אותו יום היו ישנים שם על אותן רובדין: ופרחי

מ"ל מ"ל

מ"ב שם הל' ג' פה תרומות פ"ם ה"ח ג"ר"ח הם' ג"ה הל' ם

מסכת תמיד

פ"א בשלשה מקומות הכהנים שומרי' ו' משום דבעי לאורויי במעש' דתמיד עבוד' כהני' נקט [תחלה] שמירתן ומקום שכיבתן עד שהוא מסדר כל הסדר שתחל' טובלין וכו' כ"כ המפרש. ואינו פירש"י כגרא' מסוגיית לשונו ועוד שנמצא כתוב בו בשם רש"י: בשלשה מקומות הכהנים שומרים בו' כתב הר"ב ילפי' מדכתי' והחוני' לפני המשכן קדמה וגו' שומרי משמר המקדש למשמרת בני ישרא ואע"ג דקר' קאמ' והחוני' וגו' משה ואהרן ובניו מפרש בגמ' דה"ק והחוניס וגו' משה והדר אהרן ובניו מדכתיב והחוני' וכתוב שומרי חוניס לחוד ושומרים לחוד: הכהנים שומרים. עיין ברים מס' מדות: ש מרים כתב הר"ב. וגדולה הוא לבית שלא יהא בלא שומרים כו' עיין עוד לשונו ריש מסכ' מדות ומ"ש שם: בבית אבטינס. מפורש בפי' משנה ה' פ"ק דיומא ויותר מזה בסוף מדות: בבית הניצוץ. לא שמעתי בו טע למה נקרא כן לשון המפרש: ובבית המוקד. פר"ח בפ"ק דיומא על שם שלא היה הא כבה משם לעולם מפני שהיו נוטלין האש לצורך המזבח. דאמרי' בת"כ שמצוה להביא מן הדליות. סגא' ויקרא א ונתנו בני אהרן אש על המזבח אע"פ שהאש יורד מן השמי' מצוה להביא מן הדליות ובמס' שבת פפ"ק תנן ומחזיקין את האור במדורת בית המוקד וכו' ל' המפרש ועיין בפי' הר"ב משנ' פ"ג: היו עליו. לשון הר"ב בנויות בצד שערי העזרה. ואפי' היו אותן עליות מקצתן בעזרה יכולין כהנים לישב כשהיו עייפים. דגגים ועליות לא נתקדשו כדאמר בפסחים. ובעזרה אין אדם יכול לישב. דאין ישיבה בעזרה שלא למלכי בית דוד כמ"ש הר"ב ברפ"ז דיומא) ל' המפרש: ורובין ל' הר"ב ילדים תרגום ילד רביא. והם כהנים שלא הגיעו עדין לעשו' עבודה כגון פחותי' מי"ג. ולפי שעדיין לא הגיעו לעשו' עבודה אין יכולין לעשות עבודתן להו שומרים שאותן שיכולין לעבוד אינן רולין לשמור ועוד הואיל ויכולין לעבוד אין אנו מניחין אותן לשמור ל' המפרש: ביפה לי הר"ב ארקוולט"ו בלע"ז ובל' אשכנז (גיוועלב) וז"ל הרמב"ם כיפה היא ידוע שגבה דומה למקלת עגולה ע"כ. ועיי"מ"ש במשנה ה' פ"ט דסנהדרין: וזקני בית אב ישנים שם. בחליה שבחול. עיין בפי' הר"ב דסוף מדות: ומפתחות

ומפתחות העזרה בידם; כלומר בלי אותם הכלים היסכים לשם היו מונחות כל מפתחות העזרה ומס' במס' מדות שפ"ק היכן היתה הנחתן מקום היה שם אמ' על אמה וכו' לשון המפרש: ופרחי כהונ' כפי' הר"ב במורי' שמתחי' שער זקן לפרוח והן היו השומרי' ובגמ' אמרי' התם קרו להו רוביס הכא קרו להו פרחי כהונה אמרי איכתם דלא מטו למעבד עבודה קרי להו רוביס. הכא דמטו להו למעבד עבודה קרי להו פרחי:

תחת ראשיהם. פירש הר"ב כנגד ראשיהם כו' ואין מותר להשתמש בהן שלא בשעת עבודה. אבל להנות נתנו אפילו שלא בשעת עבודה. כמ"ש הר"ב ברוש פ"ז דיומא. ועיין במשל ג' פ"ם דכלאי: **תחת** הבירה. פי' הר"ב כל המקדש קרוי בירה כו'. עיין מ"ש במשנה מ' פרק ז' דפסחים: ומדורה היתה שם. עיין בפיר' הר"ב משנה ז' פ"ק דמדות: ירד ונטל. ושם לתנן במסכת מגילה (פ"ב משנה ד') לא מזין ולא טובלין אלא ביום (לפירש"י והר"ב דהתם) היינו בחייבי טבילה שנריכין ספירה. כמו טמא מת. או זב או מצורע וכשיגיע יום (ז') ופסר מקצתו ונטבל. דסד"א הואיל והיו [הולך] אמר הלילי מתחל הלילי הוי שביעי. קמ"ל דלענין טבילה עד דהוי יום. דכתיב (ויקרא טו) וספרה לה שבעת ימים ולא לילות. ונדה ויולדת בלילה שהרי כל שבעה שלהן הן טמאין הלכך ליל שמיני הן טובלים לשון המפרש:

ונסתפג פירש הר"ב קינח כו' עיין מ"ש משנה ה' פכ"ב דשבת: **יוצא** והולך לו. עיין בספ"ם. ופירש הר"ב לפי שבגדול יום משתלח חוץ לעזרה כדאמרי בתלו דכרי' (דמס' פסחים דף ס"ז) וכל זב לרבות בעל קרי ועיין במשנה י"א פ' בתרא דזבים ומ"ש שם. ועיין במשנה ח' פ"ק דכלים. ולא"ת והיאך יכול ליכנס בבית המוקד עד שהשעיר נפתחים. זה פירש הר"ב בסוף פרק קמא דמדות: **ב** שבים וטובל פי' הר"ב שלא היה אדם נכנס לעזרה לעבוד וכו' כדתנן במשנה ג' פ"ג דיומא ושם מפורש בס"ד: **המיזונה** עיין מ"ש ברפ"ג דיומא בס"ד: ודרופקן לשון דופק מורה על המקיש בפתח בנחת. כמו קול דודי דופק (שיר ה') הרמב"ם: **יבא ויפיס** בכלן בתלי בית המוקד הבמוי בקדש דאין מטילין פיים אלא בעזרה במקום הקדוש דבעינן בית אלקיס: הלך ברגש כדמפרש במסכת יומא דף כ"ה והפיסו בתלי בית המוקד המקודש ואע"ב דשאר פייסות היו בלשכת הגזית כדמפרש ביומא וכדמוכח שפ"ב דתקון התם הייגו קמא מפני שאותם הכהניה שהיו בעזרה היו קרובים ללשכת הגזית. וכיון דלשכת הגזית מקרבתו להתם היו מפייסו. אבל הכא כיון דהוו בבית המוקד שבדין לא ירדו לעזרה ואיכא נמי בבית המוקד מקום מקודש הוי מפייסי התם ובעזרה א"א לפייס כו' כמ"ש בספ"ב) כ"כ המפרש אבל הרמב"ם ריש פ"ו מה"ת כתב יבואו ויעמדו בלשכת הגזית ויפייסו פייס ראשון ושני:

ג נטל

ומפתחות העזרה בידם. ופרחי כהונ' איש בסתו בארץ "לא היו ישנים בבגדי קדש. אלא פושטין ומקפלין ומניחים אותן תחת ראשיהן. ומתכסין בבסות עצמן "אירע קרי לאחד מהן. יוצא והולך לו במסיבה "ההולכת תחת הבירה. והגרות דולקין מבאן ומכאן עד שהוא מגיע לבית הטבילה "ומדורה היתה שם. ובית כסא של כבוד. וזה היה כבודו. מצאו נעול. יורד שיש שם אדם פתוח. יורד שאין שם אדם. ירד וטבל עלה ונסתפג ונתחמם כנגד המדורה. "בא וישב לו אצל אחיו הכהנים. עד שהשערי' נפתחים. יוצא והולך לו: **ב** 'מי שהו' רוצ' לתרום את המזבח. משכים וטוב' עד שלא יבא הממונה 'וכי באיזו שעה הממונה בא. לא כל העתים שוות. פעמים שהוא בא מקריאת הגבר. או סמוך לו מלפניו. או מלאחריו. הממונה בא והופק עליהם. והם פתחו לו. אמר להן מי "שטבל יבא ויפיס. הפיסו. זכה מי שזכה:

ג נטל

ופרחי כהונה. בחורים שמתחיל שער זקנם לפרוח והן היו השומרים: כסתו. לשון כריס וכסתות. אים כסתו בארץ שלא היו יכולים לשכב שם ע"ג מטות. שלא בארץ כדרך שומרי חנרו המלכים: ומניחים אותן תחת ראשיהן כנגד ראשיהן ולא תחת ראשיהן ממש. לפי שיש בבגדי כהונה שיש בהן כלאים כגון אבנט ואין מות להשתמש בהן שלא בשעת עבודה: ומתכסי' בכסו. עצמן. בבגדי חול: במסיב'. במחילה המהלכת תחת הבירה שמחילה היתה תחת המקדש וכל המקדש קרוי בירה כדכתיב (ה"א כט) אל הבירה אשר הכינותי. ומפני שהיה בעל קרי לא היה מהלך דרך העזרה אלא דרך המחילות דקיימא לן מחילו לא נתקדשו: והגרות היו דולקים. במחילה מכאן ומכאן: ומדורה היתה שם. שהכהן מתחמם בה לאחר שנטבל: וזה היה כבודו. שלא נכנס בו אדם מעולם כל זמן שהיה חברו שם: מצאו נעול. זה שימנו שיש אדם שם. ולא היה נכנס: נסתפג. קינח המים שעל בשרו: בא ויסב לו. בבית המוקד: עד שהשערי' נפתחו. היה יוצא והולך לו לחוץ. לפי שטבו' יום משתלח חוץ לעזר' כדאמרי' בתו דכרי'. וכל זב לרבו' בעל קרי: **ב** לתרום את המזבח. תרומת הדשן: משכים וטובל. שלא היה אדם נכנס לעזרה לעבוד עבודה אפי' טהור עד שהוא טובל: וכי באיזו שעה הממונה בא. כלומר מי איכא זמן קבוע לביאת הממונה. אלא ודאי לא היה זמן קבוע לביאתו שלא כל העתים היו שוות שפעמים היה בא הממונה מקרות הגבר כו'. והלכך מי שהיה רוצה לתרום היה משכים כל מה שהיה יכול. ואמ"כ היה בא הממונה ודופק עליה' לאותם שבבית המוקד והם היו פותחין לו: מקריאת הגבר. אית דמפרשי קריאת התר גבול. ואית דמפרשי כהן שהיה רגיל לקרות בכל יום סמוך לעלות השחר: מי שטבל יבא ויפיס. כל אותן שהיו מתעסקים לבן לתרום היו טובלי' קודם שיבוא הממונה. ואמ"כ היו מטילין פיים ביניהן הוא הגורל ומי שבא לו הגורל הולך ותורם. סדר הגורל ומעשהו מפורש פרק שני דיומא:

ג פספס

בכלן בתלי בית המוקד הבמוי בקדש דאין מטילין פיים אלא בעזרה במקום הקדוש דבעינן בית אלקיס: הלך ברגש כדמפרש במסכת יומא דף כ"ה והפיסו בתלי בית המוקד המקודש ואע"ב דשאר פייסות היו בלשכת הגזית כדמפרש ביומא וכדמוכח שפ"ב דתקון התם הייגו קמא מפני שאותם הכהניה שהיו בעזרה היו קרובים ללשכת הגזית. וכיון דלשכת הגזית מקרבתו להתם היו מפייסו. אבל הכא כיון דהוו בבית המוקד שבדין לא ירדו לעזרה ואיכא נמי בבית המוקד מקום מקודש הוי מפייסי התם ובעזרה א"א לפייס כו' כמ"ש בספ"ב) כ"כ המפרש אבל הרמב"ם

ג פספס

א יומא פ"ח סס הלכה ו
ב מדות פ"ק מש סס הלכה ו
ג מיי' שם ופ"ה מה' כלי' הבמיה הל' יא
ד מיי' פ"ה מה' כלי' יא
ה מיי' שם פ"ם הל' ז
ו מיי' פ"ם מה' תמיד ומוספין הל' יב
ז מיי' פ"ו מה' שבי' הל' יא
ח מיי' פ"ה מה' כלי' הל' יא
ט מיי' שם ופ"ו מה' תמיד ומוס' הל' ה

ג פשפש פירש הר"ב פתח קטן שבתוך גופו של פתח גדול והך סתמא ר' יהודה דמדות (פ"ק משנה ז') דאמר פתח קטן היה לו וכו' כ"כ המפרש והרמב"ם בסוף ה' בית הבחירה כתב כדברי ר"י וגם במדות משמ' דלא פליגי:

ד "נטל את המפתח ופתח את הפשפש ונכנס מבית המוקד לעזרה ונכנסו אחריו ושתי אבוקות של אור בידם ונחלקו לשתי כתות אלו הולכים באכסדרא דרך המזרח ואו הולכי באכסדרא דרך המערב היו בודקין והולכין עד שמגיעין למקום (גמ' ל"ג) בית עושי חביתים והניעו אלו ואלו אמרו שלום הכל שלום העמידו עושי חביתים לעשות חביתים: ד בי מי שזכה לתרום את המזבח הוא יתרום (גמ' ל"ג) את המזבח והם אומרים לו הזהר שמ' תגע בכלי עד שתקדש ידיך ורגליך מן הכיור והרי המחתה נתונה במקציע בין הכבש למזבח במערבו של כבש אין אדם נכנס עמו ולא נר בידו אלא מהלך לאור המערכה לא היו רואין אותו ולא שומעין את קולו עד ששומעין קול העץ שעשה בן קטין מוכני לכיור והן אומרים הגיע עת קידש ידיו ורגליו מן הכיור נטל מחתת הכסף ועלה לראש המזבח ופנה את הגחלים הילך

ג פשפש פתח קטן שבתוך גופו של פתח גדול וכו' היו נכנסי' מבית המוקד לעזרה אלו היו הולכין באכסדרא שבעזרה דרך המזרח שהיו אכסדראות סביב לעזרה מבפנים עמודים יוצאים חוץ לכותלי העזרה ומן העמודים ועד כותלי העזרה היה סכך על גביהן והן קרוין פורטיקו' בלע"ז ומן העמודים ולחוץ היה בלא סכך והמזבח היה שלא במקום הסכך והיו מתחלקי' לשתי כתות כדי שיהיו בודקים ורואים כל כלי שרת שיהיו כולן במקומן בשלו והיו הולכים באכסדראות העשויות לצד רוח צפונית אלו מהלכי' בה בחציה של צד מזרח ואלו מהלכים בה בחציה של צד מערב עד שמגיעים זה בזה במקום שעושי חביתין של כהן גדול שהיה מביא בכליו מחליתה בבקר ומחליתה בערב והיא היתה סמוך לשער ניקנור וסמ היו אומרים זה לזה שלום הכל שלום כלומר מצאנו כל הכלים בשלום ולא נפקד מהם כלי: ד הזהר שלא תגע בכלי במחת שהיא כלי שרת שאין אדם רשאי לקרב אל המזבח ולא לשום עבודה עד שיקדש ידיו ורגליו: במקצוע בקרן זוית: בן קטין כך שמו של כהן גדול שעשה מוכני לכיור בלגל הסובב שעל ידו משקעים הכיור בבור שלא יהיו מימיו נפסלים בלינה לפי שכל דבר שנתקדש בכלי שרת נפסל בלינת לילה וכשהיה משוקע הכיור בבור לא היו מימיו נפסלין ורמב"ם אומר שהמוכני הוא כלי סביב לכיור שלא נתקדש בכלי שרת וסמ היו מניחים המים בלילה כדי שלא יתקדשו ויפסלו בלינה: המאוכלות

ה ושתי אבוקות של אור בידם לכאורה מדסתם תנא ולא תני חוץ מלילי שבת וי"הכ משמע דאף בהן היו עושין כן וטעמא רבא איכא דטלטול גרות אינו אלא שבות ואינשבו במקד' כדאיתא בסוף ערובין אבל הרמב"ם כתב בסוף הלכות ב"ה דבלילי שבת אין בידם אור בודקין בגרות הדולקי' שם מע"ש וכתב הכ"מ דלע"ג דאינו אלא שבות שאני הכא דאפשר בגרות הדולקים מע"ש ע"כ ואינו ג"כ הרבה שבות שהן במקדש כמ"ש בסוף עירובין (ועיין מ"ש בפ"ה משנה ה' בד"ה נתפזר כו') ועוד נראה לי דליכא אבוקה של אור בידו יש בו משו' הטיית הגר שהוא מבעיר ממש כמ"ש הר"ב במשנה ג' פ"ק דשבת דכך לי מטה השעוה או הוצת או חלב שבאבוק' כמו מטה השמן שבגר ולפי שהוא קרוב לשיטה גזרו בו במקדש ג"כ: באכסדרה פי' הר"ב סביב לעזר' מבפני' עמודי' יוצאין חוץ לכותלי העזרה כלו' רחוק מכותלי העזרה ואמרי' בגמ' דשל בנין היו כלומר של אבנים דהא כתיב (דברים טז) לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלהיך וה"ק לא תטע לך אשר' לא תטע לך כל עץ וכמ"ש בס"פ בתרא דמדו' (וע"ש פ"א משנה ו' ופ"ב משנה ו') ומ"ש הר"ב העשוי' לצד רוח צפוני' שבי' המוקד הי' בצפון כדתנן במשנה ג' פ"ג: בית עושי חביתין עיין במשנה ד' פ"ק דמדות: שלום הכל שלום כפל לשון כ"כ המפרש: העמידו עושי חביתים לעשות חביתין לאו דחביתין קדימו שאין הסל שנוי כך לקמן אלא מעמיד אותם להחם חמין לרביכה גמ' דף כ"ח: ד והם אומרים לו הזהר אע"פ שהוא יודע בדבר צריך להזהירו שהוא הולך יחיד ושמא ישכח ויגע ומתוך שמזהירין אותו הוא נזהר לשון המפרש: עד שתקדש כו' דלינה פוסלת מן קדוש ידים ורגלים וצריך לחזור ולקדש (כר' בברייתא פ"ב דף י"ט) המפרש: והרי מחתה כל זה היה אומר לו הרי המחתה נתונה כו' המפרש: בין הכבש למזבח במערבו של כבש כלו' בהלכסון היא נתונה ממוצעת בין כבש למזבח בזוית הכבש היא נתונה אצל מקום שכלה הכבש דהיינו בין הכבש למזבח המפרש: אין אדם נכנס עמו שבין אולם למזבח אין אדם יכול ליכנס בהן אלא בשעת עבודה וכי היכי דאדם אסור לכנס בין אולם למזבח הכי נמי הוא דאסור לכנס בין אולם לכבש דכבש הוא כמזבח לכל דבר (כדתנן ספ"ט דזבחים) המפרש: ולא נר בידו כלו' המפרש לפי שהולך יחידי ע"כ וכ"ל הר"ל דמשום שהולך יחידי הוה אמינא שהיה נר בידו קמ"ל דלא: לא היו רואין אותו לפי שהיו מלא אחר של כבש במזרחו דהא גובה הכבש שהוא גובה הרבה אמות היה מפסיק המפרש: ולא שומעין את קולו מפני שרוצה לומר עד שיהיו שומעין את הקול וכו' תני ולא היו שומעין את קולו המפרש: מוכני פי' הר"ב גלגל הסובב שעל ידו משקעים כו' אחרכתי בזה בס"ד במשנה י' פ"ג דיומא ומ"ש הר"ב שהרמב"ם אומר שהמוכני הוא כלי סביב לכיור כו' הקשה על זה בכף נחת מה קול היה בהולאת הכיור מן המוכני ע"כ ואשתמטתיה מ"ש הרמב"ם בפירו'

א פס מיי' פ"ט מה' כלי הבחירה הל' ה' ב מיי' פ"ב מה' תמידין ומוספין הל' יב ג זבחים כט ד זבחים סל יומא לא ה

כפי' מסנה מ' פ"ג דמכילתין דסס כתב וז"ל • בגמ' יומא ד' ל"ז נתבאר שהמוכני שעשה בן קטין היה מכסה עולה ויורד בגלגל והוא מה שאמרו מאי מוכני גלגלא דהוו משקעי לי' והי' שומעין לגלגול הגלגל ההוא קול גדול ע"כי וגם מהכ"מ מישתמיטתיה להא בספ"ג מה' בית הבחירה אדכתב סס הרמב"ם כדבריו שבכאן והפ"ה מה' ביאת מקדש כתב שמשקעי' אותו • כתב הכ"מ שאפשר שמפרש שני פירושים • ופאן כתב האחד • וסס כתב האחר • ע"כ • וזה דוחק לומר כן לפי שסני הפירושים אינם עולים כאחד ונמצא הרמב"ם יהיה כמסתפק • אבל מלשונו זה שכפי' בפ"ג דלקמן תוכח שדבריו עולים בסגנון אחד • שהיה כלי סביב ושהיו משקעי' אותו הכלי: הגיע עת • לקדש • המפרש: המאוכלות הפנימי': פי' הר"ב הנחלים שבאמצע האש שנתאכלו היטב כו' דאסר תאכל האש כתיב (ויקרא ו) ועיין מ"ש בס"ד במסנה ג' פ"ד דיומא: הפך פניו לצפון כלומר לא היה מהלך כדרכו דרך מזרח ויצא חוץ לעזרה • אלא הוסך פניו לצפון העזרה דהיינו לדרום המזבח. הלך למזרחו של כבש כעשר אמות עבר את הנחלים וכו' • וא"ת הא בעינן דשמו אצל המזבח ואי דכבש כמזבח לכל מילי (כמ"ש לעיל) מ"ת היה לנו לקרבו אצל המזבח ועדיין הוא רחוק מן המזבח עשרים אמות (לפי המדה דתנן במסנה ג' פ"ג דמדות) ואמר לי רבי דמוהסליך דכתיב במורשה ונולה דייקינן • דכתיב במורשה ונולה שם א) והסליך אותה אצל המזבח קדמה • וקיש ליה לרבנן דלא מקרי הסלכה פחות מך' אמות ושולת העוף היא נעשי' על קרן דרומית מזרחית (כדתנן במסנה ה' פ"ו דזבחים) הלכך מניח את הדשן רחוק מן המזבח ד' אמות מקום שמותנים שם מורשה ונולה כו' • כ"כ המפרש: מקום שמותנין מורשת העוף וכו' • וכל אלו נבלעים במקומן • אבל תרומת הדשן דלא היתי נבלעת (אע"ג דדשן מזבח פנימי ומנורה נבלעים • כמ"ש הר"ב בספ"ג) תדאמרינן ביומא (דף כ"א) עשרה נסים נעשו לאבותינו וכו' • ופרכינן ותו ליכא והאמר אביי מורשת העוף ודשן מזבח הפנימי (ודשן המנורה) נבלעים במקומן ואם איתא דתרומת הדשן כמו כן נבלעת הוי ליה לאתשובה • ואמרינן בברייתא (דף ו) ושמו מליח שטעונין גניזה דאסור להנות מתרומת הדשן כ"כ המפרש • וכלומר כיון שטעונין גניזה אלמא דלא הוה נבלע במקומו • אבל התו' דיומא שם כתבו די"ל דקרא לאו אנישא סתך • וה"ק אי לאו הוה נישא שיהא נבלע במקומו טעון גניזה א"נ כ"ל אם חפר שם והוציא אותו אמר דאסר הקדש לעולם אסור • וכן פירש"י בסוף תמורה • ע"כ • ועוד כתבו התו' רפ"ו דזבחים דף ס"ד דאיזרקיה מדלא אסיב תר"ד דה"נ אשכחן בת"כ כו': פרק ב שירד פי' הר"ב ונתן את הנחלים במזרחו ר"ל של כבש • והמגיה בל' הר"ב של כבש לא הפסיד: וקדשו כו' פי' הר"ב כדי לעבוד עבודה • ול' המפרש הואיל ורוצין לקדש ידיהם ורגליהם לצורך עבודה רשאים ללכ' בין האולם למזבח: נטלו את המגרפות: יעיס להסיר את הדשן ולפנותו לתפוח (כמתני' דלקמן): ואת הגמורות מוגלות להסיר את האבריס • ל' המפרש: ועלו לראש המזבח • וקודם תרומת הדשן לא היו יכולים לעשות לפי שצריך להריס תרומת הדשן קודם שיפנו את הדשן לתפוח • ל' המפרש: והפדרים שהלביש • המפרש • וכולם נקראו כן ע"ש הפדר שבכתוב: סונקין פי' הר"ב • מסלקין וכו' וכן בגדי מסנקן כו' • ויש יכול להביא חבר מן המסנה המסנקן את הטיט בפ"ב דמקואות: סודרין אותם וכו' • כדי שלא יפסלו בלינה שאין יכולין להקטירן עד למחר [לאחר] שיקטירו אברי תמיד • ואם לא סידרן על המזבח היו נפסלים בלינה • ואמרי' בזבחים בפרק המזבח דף פ"ז דאין לינה במזבח • וכבש הרי הוא כמזבח לכל דבר ולאחר שיסדרו את המערכות יחזרו את האברים על המערכה ויניחו בה האור • ל' המפרש ועיין במסנה ד': בסובב על הכבש עיין מ"ש במסנה ג' פ"ה דזבחים ובמסנה ג' פ"ו שם: ב החלו התחילו • המפרש: פעמים עליו בג' מאות כור • כתב הר"ב גוזמא קתני • ופי' גוזמא • כתבתי במסנה ב' פ"ג דמדרים • וכתב הרמב"ם ותמ"כ גורסין מהכרי

הילך (גמ' ל"ג) והילך • חתה מן המאוכלות הפנימיות • וירד הגיע לרצפה • הפך פניו לצפון • הלך למזרחו של כבש בעשר אמו' צבר את הנחלים על גבי הרצפה רחוק מן הכבש ג' טפחים • מקום שנותנין מוראות העוף ודישון מזבח הפנימי והמנורה:

פרק ב ראוהו אחזו שירד והבדרצו ובאו • מהרו וקדשו ידיהן ורגליהן מן הכיור נטלו את המגריפו' ואת הצינורות • ועלו לראש המזבח • האברין והפדרין שלא נתאכלו מבער' • סונקין אותם לצדדי המזבח אם אינה צדדין מחזיקין • סודרין אות' בסובב על הכבש: ב החלו מעלין באפר על גבי התפוח • תפוח היה באמצע המזבח • פעמים עליו כשלש מאות כור וברגלים מאות כור • גוזמא קתני • מאות כור:

פרק ב ראוהו אחיו לאותו שתרס את המזבח: שירד • מן המזבח ונתן את הנחלי במזרחו: והם רלו וקדשו ידיהם ורגליהם: כדי לעבוד עבודה: סונקים • מסלקים אותן • לשון נענוע ונדנוד • וכן כגדי מסנקן גדי שהוא עיף ע"י נענוע ונגיחות • שמנגחין זה בזה אף כאן סונקים מנענעים מהפכין אותן בלנורו' לגדדי המזבח: בסובב על הכב' כלו' על הכבש שכנגד הסובב: ב החלו מעלין באש" לאחר שסלקו לגדדים או לסובב אברי' ופדרים שלא נתאכלו • הוו מושכים את האפר במגרפות שכידם ומעלין אותו לתפוח כמין כרי גדול של אפר שהיה באמצע המזבח גבוה ועשוי כתפוח: פעמי' עליו כשלש דמעולם לא הגיעו להיות עליו ג' וברגלים

ובר גלים לא היו מדשנין אותו • מפני שהוא גוי למזבח • מימיו לא נתעצל הכהן מלהוציא את הדשן: ג' החלו מעלין בגזרין • לסדר אש המערכה יכי כל העצי' כשרים למערכה• הין כל העצים כשרי' למערכה• חוץ משל זית • ושל גפן• אבל באלו רגילין• במרביות של תאנה • ושל אגוז• ושל עץ שמן: ד' (גמרא סידר) המערכה גדולה מזרחה וחזיתה מזרחה•

וראשי

ובר גלים לא היו מדשנין אותו • מפני שהוא גוי למזבח • מימיו לא נתעצל הכהן מלהוציא את הדשן: ג' החלו מעלין בגזרין • לסדר אש המערכה יכי כל העצי' כשרים למערכה• הין כל העצים כשרי' למערכה• חוץ משל זית • ושל גפן• אבל באלו רגילין• במרביות של תאנה • ושל אגוז• ושל עץ שמן: ד' (גמרא סידר) המערכה גדולה מזרחה וחזיתה מזרחה•

מהכרי הבוא ומוליאין אל שפך הדשן עד שמבערים האפר מן המזבח והוא הנקרא דשן המזבח על האמת וולתי במועדים כו' ע"כ: מימיו לא נתעצל הכהן כו' מי שמוטל עליו לעשות כ"כ המפרש • והרמב"ם בספ"ב מהלכות תמידין כתב בורפינן הערימה בפסכתר והוא כלי גדול שמחזיק לת' (עיין במשנ"ה פ"ה) ומורידין אותו למטה וברגלי לא היו וכו' • וכל מי שירצ' מן הכהני ממלא מן הדשן שהורידו למטה ומוליא חוצה לעיר לשפך הדשן ואין להולאת הדשן לחוץ פיוס אלא כל הרוצה • ומשולם לא נתעצל כהן מלהוציא את הדשן: גהחלו מעלי' בגזרין • פי' הר"ב שני עצים ארוכ"ם ומסופים כו' • וקשיא לי לישנא דהחלו מעלין שהוא לשון רבים ובמשנה ה' פ"ב דיומא כתבתי דמדכתיב ובער עליו עצים בגזרי אחד מעלה אותם • ובדברי הרמב"ם משמע דגזרין דהכא לאו שני גזרי הם אלא בכל עצי המערכ' מיירי • ובחבורו פ"ב מה"ת כתב וז"ל בבקר עורכים עצים ועורכים בראש המזבח מערכ' גדולה של אש שנאמר (ויקרא ו') ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר וכן מצו' לעלו' בשני גזרים של עץ עם תמיד של שחר יתר על עצי המערכ' שנאמר ובער עלי' הכהן עצי' בבקר • ע"כ • וז"ל המפרש במשנה דלקמן אותו שזכה בתרומת הדשן יוכה בסידור המערכה ובשני גזרין • כדמוכח ביומא דף כ"ב (במ"ש שם) והא דקתני החלו מעלים בגזרים הם מסייעים לו שהיו מעלים את העצים • והוא היה מסדרן ע"כ " וסידור השני גזרים היה אחר סידור מערכה שניה כדאמרינן ביומא פ"ב דף ל"ג • ונפקא לן • מדכתיב ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר עליה ולא על חברתה מכלל דאיכא לאחרתה: והאי עליה מבעי ליה לגופיה • תרי עליה כתיבי במרביות פירושו כתבתי במשנה ה' פ"ג דשביעית: של תאנה • כתב הר"ב ודוקא תאנים הרעות • דלא עבדי פירי אליבא דמ"ד דטעמא משום יאוב א"י • המפרש: סידר המערכה גדולה • אותו שזכה בתרומת הדשן כמ"ש ביומא פ"ב משנה ה'. המערכה גדולה • כתב הר"ב ג' מערכות היו שם בכל יום כו' • כר' יוסי דמשנה ה' פ"ד דיומא • ועיין שם: וחזיתה פי' הר"ב מראית פניה כי דהיינו הפתח והחלון • והוא המקום שמחזיק בו האור • כמ"ש הר"ב במשנה ח' פ"ג דפרה אלא דתנן חלונות להדיא מלבד וחזיתא• וי"ל דחלון ופתח שניהם להאחיז האור • וכדמפר' הר"ב התם ופתח הוא גדול מחלון ובו מאחזין תחלה באש גדול וחלונות קטנות מפתח• ובמקומות שיש עצים עבים שלא יאחז האור בהם מחמת האש שבפתח• ולכן מפתחין חלונות שם כדי שיוכל להכניס האש עצמו לשם• ולדברי הר"ב דהכא דחזיתה כולל חלונות ופתח • א"כ חזיתה למזר' על שניה' מוס' וכן יכולני לפרש שם בלשון המשנה • אבל דברי הר"ב שם אינם כך אלא נראה בעיני דבחנם נדחק הר"ב לפר' כאן הפת' והחלון • לפי שא"כ קשה על התנא מה שבכאן וכלן בחזיתה ובפרה פרט חלונות להדיא • לכן נ"ל דדוקא בפרה שהיתה המערכה גדולה כדתנן התם שעושין אותה כמין מגדל • לפיכך הוצרכה לחלונות להכניס דרך שם את האש במקומו' הרחוקים מן הפתח שהוא חזיתה • והכא שאין המערכה גדולה כמו התם • לא היה צריך לשום חלון כי יתלהב האש בכל המערכה מתוך הפתח שהוא חזיתה • והמפרש כתב וז"ל מראה היה עושה למערכה כמין חלון גבי מזרח שתהא הרוח מנשבת בו • והרוח בא דרך שער המזרח ומנשב שם • ע"כ • ולהרמב"ם ראיתי שמפרש כאן שחזיתה הוא לשון חזית שבמשנה דרפ"ק דב"ב • שהוא אות למביט בכותל של מי הוא • וכן בכאן השני גזרין מסדרין אותן במערכה לצד מזרח אות שיורה שמצד מזרח מתחילין לסדר המערכה וכ"כ בפ"ב מהלכות תמידין ומוספין • ואלו במסכת פרה כתב הרמב"ם וחזיתה עיונה כלומר פני המערכה • והוא המקום אשר יושלך ממנו האש • ובחבורו פ"ג מהלכות פרה • כתב ומראה המערכה • ולשון זה אין בו הכרע אם דעתו למה שכתב בפירושו דמסכת פרה

א כפ' פיי' פ"ב מה' תמידין ומוספין סל' יד:

ב שם הלכה ב פיי' פ"ז מה' אסורי מזבח הל' ג מיי' פ"ב מה' תמידין ומוספין סל' ז

לו לפירושו שבמכילתין פ"ב מהלכות תמידין: וראשי הגיזרין הפנימים היו נוגעים בתפוח שהיה אמה שלא יקרעו ולא יזרקו בגדיהם. הרא"ש בפרק ב' מה"ת: שהיו מליתין את המליתא משם. והלתת המליתא נפקא לן ביומא דף כ"ו. מוערכו עליה על האש. דה"ק ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח ואש"כ וערכו עצי על האש"כ המפר". ובת"כ וערכו עצי על האש. עליה ע"ג אש ואל אש ע"ג עצי: הר עצי תאכ"ו אלי נמי של אגוז. ושל עץ שמן שלא חד מתלת נקט. כך כ"ל ומצאתי ברפ"ו דזבחי דל"ח שכת' רש"י וז"ל עצי תאל' בשל תאל היו רגילים. וטעם אגדה הוא שבו היתה תקנה לאד' הראשון ויעשו לה אגורות ע"כ: לסדר המערכ' שניה של קטרת דמערכה גדולה כפרתה מרובה הלכך אקדמוה. ואל"א אי לא מסכח עליה למערכה שניה מי לא מעיי' ממערכ' גדולי. גמ' דיומא דף ל"ג: מבנגד קרן מערבי' דרומי. שכל הניטל בחוץ (מעל מזבח החיצון) ליתן בפנים. אינו ניטל אלא בסמוך שאין לפנים ממנו (במקום שהוא סמוך לפנים שאין מקום בכל מזבח החצון סמוך ממנו) דגמרי מנחלי של י"הכ דכתיב בהו (ויקרא י"ו) ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה' (מלד המערכה) (נ"ל המעריב) ושני בזיכי לבונה שנוטלין בפני ליתן בחוץ גמרי משירי דכתיב בהו (שם ו') אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד. גמ' רפ"ו דזבחים: מישוך מן הקרן כלפי נפון ד"א. טעמא מפרש התם בגמ' דקסברה מתני' כוליה מזבח בצפון קאי ופתח היכל באמצ' העזרה רוחב י' אמות ומלא שאין מן המזבח לפני הפתח. אלא ה' לפוניות ומקן אמה יסוד ואמה סובב ואמה מקום הקרן ואמה מקום הלך רגלי הכהנים. ולהכי קאמר מישוך ד"א לליתך שיסדרה חולה מאלו הל"א יסוד וסובב וקרן והלוך שהרא המערכה כנגד הפתח דכי מסני לצפון טפי. הו ליכא פתח. א"נ ס"ל דמזבח ממולע ועומד באמצע העזרה וקסברה קדושת היכל ואולם חדא מלתא היא (ועיין מ"ש במשנה ג' פ"ד דיומא) ופתחה של אולם ד' אמות הוי לו למזבח"ד' אמות כנגד פתחה של אולם ושם מכאן ושם מכאן. והני ד"א דתנינן בר מאמה יסוד ואמה סובב. כל זה מהגמרא רפ"ו דזבחים ולפי זה מתני' דלא כספ"ה דמדות. ודלא כמשנה ט' פ"ג דיומא ושם כתבתי דדעת הר"ב והרמב"ם דמזבח בצפון נמי קאי. ולפוס חוסבנא שכתבתי שם להרמב"ם בפ"ה מה' בית הבחירה קאי מזבח בצפון ז' אמות ומלא שהמזבח כנגד כל פתח של היכל ושתי אמות לצפון וד' אמו' לדרום. ואפשר נמי דלאותה שברא מערכה זו משוכה כלפי צפון ד' אמות. והיינו האמות של יסוד סובב וקרן ומקום הלוך. כך נ"ל מאחר שהרמב"ם העתיקה למשנתינו דהכא בפ"ב מה"ת: הציתו שתי המערכות באש: ואכתי הוה חדא לקיום האש. במ"ש הר"ב במשנה דלעיל ולא חשיב אלא הכך תרתי דדמיין להדדי ומציתין אותן ביחד ומחד קרא מפיק להו. תו' פ"ד דיומא דף מ"ה. ובאו להם ללשכת הגזית. פי' הר"ב לעשות פייסות. וכעזרה א"א לפיים דאין נכון לעמוד בעזרה בלא מנגפת כדאמר (דיומא פרק ב' דף כ"ה) הממונה בא ונוטל מנגפת של אחד מהם ויודעים כולם שממנו פיים מתחיל. א"נ משום דהוו קיימי (כבוכלייאר) מסביב. א"א דהוו אחוריים לבית. כ"כ המפרש בפרק קמא משנה ב'. וכ"כ התוספות דיומא שם ד"ה והוא.

פרק ג הממונה עיין מ"ש ברפ"ג דיומא: מי מדשן מזבח הפנימי. אקדמיה לדשן המערכה דכי עייל להיכל במזבח פנא ברישא דתניא שלחן בצפון כו'. ומערכה בדרום כו' מזבח ממולע ועומד באמצע ומשוך כלפי חוץ קימעא. דכתיב (שמות כ' ו) ואת המערכה נוכח השלחן בעיגן דחזו להדדי גמ' פ' ג דיומא דף ל"ג. ומ"ש הר"ב שהמדשן הוא המקטיר קטורת. וכך כתב עוד להלן והשלישי מדשן מזבח הפנימי ומקטיר קטרת. טעות הוא בידו. דהא תנן בפ"ה משנה ב' חדשים לקטרת ועוד בפ"ו מי שוכה בדישון מזבח הפנימי

מקדימים

ורא"ש גיזרין הפנימים היו מרוכים עד שהיו נוגעים בתפוח: את המליתא. חריות וקסמין דקין תוחבין בין הגדולים להניח האש. והליתא לשון חליה של שם זכות האודים: ה' בדרו משם. מבין מקום העליה: בעומד חמש סאים. היה באותה מערכ' כו' קטור כמו חמש סאים גחלי אמה הי חות לעור הקטור בעומד כמו באומד: וכשב בעות ח' סאים לפי שלרך עוד גחלים לשני בזיכי לבונה של לחם הפני' שהיו מקטירי' משב' לשב: מחזירי' אותן למערכ' ונשרפים שם בלדי המערב הגדול: ובאו להם ללשכ' הגזית. לעשות פייסות.

פ"ג אמר להם הממונה בואו והפיסו. הטילו פיים הוא הגורל המפורש פרק ב' דיומא: מי שוחט. אע"ג דשחיטה כשרה בזר תקנו בה פיים דתחלת עבודת התמיד היא חביבה להו אי לא יטילו פיים אתו לאגלויי עלה ואתו בה לידי סכנה: מי זורק. מקבלהדם הוא הזורק. ומשום דעקר הקרבן הויא זריקה להכי נקט לה: מי מדשן מזבח הפנימי. והמדשן הוא המקטיר קטורת ומשום דדשן תחלת עבודה של קטורת היא נקט לה. וכן דשון המנור' תחלת ההדלקה. ודשון מזבח הפנימי והמנורה קודם שחיטת התמיד היה. והא דמדכר בסדר הפיים שוחט וזורק ברישא משום שהם עיקר עבודה טפי:

העוקץ

העוקץ

א שם הלכה ה
ומשנה נח
ב שם הלכה ה
ג שם פ"ד הל' ה
ד ל"ל ה
ה ל"ל ה
ו לי ר"מ יל
ז ר"ת ר"מ כה
ח ר"ת ר"מ שם
ט עפ"ין ותוספתין הל'

העוקץ והאליה: החזה • כל (הסומן) הרואה את הקרקע: והגרה • מקום שהוא מעלה גרה הוא הנואר וכו מחוברים קנה הריאה עם הכבד והלב: זכה מי שזכה • מי שעלה לו הפיים זורק את הדם והנסמך לו שוחט • ואע"פ שהשחיטה קודמת לקבלת הדם מ"מ מפני שעבודת הזריקה גדולה מן השחיטה • שהשחיטה כשרה בזר • משא"כ בזריקה • לפיכך זכה הראשון שהגיע לו הפיים בזריקה והשני הסמוך לו בשחיט והשלישי מדשן מזבח הפנימי ומקטיר הקטרת והרביעי מדשן את המנורה ומדליק את הנרות והחמישי מעלה הראש והרגל לכבש והששי שתי הידין • והשביעי העוקץ והאליה והרגל • והשמיני החזה והגרה • והתשיעי שתי לפנות • והעשירי הקרביים • והאחד עשר הסלת של מנחת נסכים • שהיא קריבה עם התמי • וכי"ב חביתי כ"ג • וכי"ג יין של נסכים • כל אלו י"ב כהנים יוצאים בפיים א' כמפורש פ"ב דיומא: ב לאו ורמו • על מקום גבוה שהיה להם במקדש: זמן השחיטה • שהשחיטה פסולה בלילה שנאמר (ויקרא י"ז) ביום זבחכם: בזרקאי • האיר והבריק השחר: האיר פני כל המזרח • שלא היה אומר כמוס עד שהאירו פני המזרח שאין מספיק כשהבריק השחר כנקודה בלבד והלכה כמתיא בן שמואל: עד שהוא בחברון • אותן העומדים למעה שואלים לו הגיע האור בחברון והוא אומר הין וכדי להיזכר זכות האבות הקבורים בחברון אומרים כן: ג מלשכת הטלאים • לשכה שהיו הטלאים של תמידים שם: לשכת החותמות • של לוקחים סולת למנחה ויין לנסכים • שהיו הולכים אצל הממונה על החותמו' ונותנים לו מעות כפי הנסכים שהוא צריך • והוא נותן לו חותם ומולך חותם אצל הממונה על הנסכים • ומקבל ממנו הנסכים ואותה לשכה שהממונה על החותמות יושב בה היא קרויה לשכ' החותמות ובתמ' שקלים מפורש שד' חותמו' היו במקדש וכתו' עליהם עגל זכר גדי חוטא • כשמביא חותם שכתוב בו עגל • בידוע שנתן מעות לנסכי פר • זכר • בידוע שנתן מעות לנסכי איל • שתרגום איל דכרא • גדי בידוע שנתן מעות

מקדימים לפניהם כו' • וכן נמי בפ"ב דיומא ומשנה ד' דפיים שליטי לקטרת • ואין לדחוק שר"ל המחתה • וכי ההיא דכתב הרמב"ם בפ"ד מה"ת • שהמדשן מזבח החצון מכנים המחתה • וסובר הר"ב (במ"ש) שהמדשן הפנימי הוא המקטיר (ר"ל מכנים המחתה • ויתיישב עם זה דלא תקשה אמאי בזורק לא נקט תחלת העבודה שהיא קבלת הדם והכא במקטיר נקט דישון המזב' שהוא תחל' העבוד' של ההקטר' דכיון דמקטיר היינו מכנים המחתה לבד שאינו עיקר עבודת הקטרת לא דמי לזורק שהוא עיקר העבודה) דמלבד הקושיא שאני מקשה על הרמב"ם לקמן במשנה ה' פ"ה מהגמ' יומא דף כ"ה דזה שזוכה בקטור' אומר לזה שעמו זכה במחתה וזה קשיא ג"כ על הר"ב אלא דעליה קשיא ממשנה גופה דר"פ בתרא דתנן והטני ביד אחד והמחתה ביד אחר' ס"מ דתרי כהנים הוו • ולשון הרמב"ם והשליטי מריש דשון מזבח הפנימי לפי שבו מקטירין הקטרת ע"כ • ומ"ש הר"ב • דדשון מזבח ומנורה קודם שחיטת התמיד היה • אכתוב בזה בסוף פרקין בס"ד: העוקץ פי' הר"ב • האליה • ואין נראה כן ממשנתינו דסוף פ' דלקמן דתנן העוקץ בימינו והאליה מדולדלת בין אצבעותיו והמפ' פי' שם הזכ' אבל הערוך כתב העוקץ הוא העצה כדכתי' (ויקרא ג) לעמת העצה: והגרה פי' הר"ב • מקום כו' • וכו מחוברים קנה הריאה עם הכבד והלב • וכן לשונו במשנה ג' פ"ב דיומא • ולא דק דבפרק דלקמן משנה ג' • תנן דכבד תלוי בדופן הימנית • ול' המפרש וכו מחובר הקנה והלב:

ב צאו ורמו כו' ולמה הוצרכו לכך תנן לה במסכ' ב פ"ב דיומא: ג אמר להם לאו הביאו טלה • לאחר שהפיסו ועדין היה לילה • א"ל הממונה לאותם שזכו בעבודת תמיד בין בשחיטה בין בהעלאת אברים שכולן מתעסקי' בהכנתו כדאמר מי שזכה בתמיד כו' • ובקרו אותו לאור האבוקות • כדתנן לקמן ס"מ דעדיין היה לילה כ"כ המפרש: והרי לשכ' הטלאים היתה במקצוע לפונים מערבית ול' לשכות היו שם • פי' הרמב"ם והמפרש בבית המוקד • ואחת מהן נקרא לשכת בית המוקד שם יורדין לבית הטבילה וכדתנן בהדיא משנה ו פ"ק דמדות • וע"ש בפירוש הר"ב) וא"ע"ג דהתם תנן לשכת טלאים מערבית דרומית • הא רמי לה בגמרא בפרק קמא דיומא דף י"ז ומשני לה • אקצויי מקצוי • ולאתי מצפון מתחזיא ליה בדרום • ולאתי מדרום מתחזי ליה בצפון • ומסתברא דבמערבית דרומית הוה וכו' • ומר קא חשיב דרך ימין • ומר קא חשיב דרך שמאל • ופיר"ש • בשתי המקצועות נראית שארוכה היא ועומדת במערב ומתארכת לצד הצפון • ודרוס עד קרוב למקצועות שמכאן ומכאן • ולאתי מצפון מתחזיא ליה משוכה לצד דרום יותר • ולאתי מדרום מתחזי ליה משוכה לצד צפון • ומסתברא במערבית דרומית הוי טפי • ומודי בה תנא דידן • אלא דנקט סידרא מדרום לצפון • דקא חשיב דרך שמאל • ומתחזי ליה דרך הלוכו • כאלו הוא בצפון • ולאתרינן בכתה דאכתי כל פינות כו' לא יהו אלא לימין • הני מילי בעבודה • אבל הכא חוסבנא בעלמא הוא • ותנא דמדות קא חשיב דרך ימין מדרום לאורח ומאורח לצפון ומצפון למערב ומערב לדרום ע"כ • והרמב"ם בפ"ב דמדות משנה ג' מפרש שסיתה נתונה בבית המוקד עצמו מערבית דרומית וכשמערים מקומה לנגד העורה תהא מן העורה לפונית מערבית • כמו שזכר בתמיד • ע"כ • וכשתעיין בלורה שאני עתיד לצייר בעה"י מסוף מסכת מדות תשכיל זה היטב ועיין בס' המאור לרבינו זרחי' הלוי ברים מסכת יומא: ואחת לשכת החותמות

ואחת

ואחת

ואחת

ב יומא עז:

ג מיי' פ"ם מה"ת בית הבחירה הל' ו

ואח' לשבת בית המוקד ואח' לשבת שהיו עושין בה לחם הפנים: ד"ה נבנסו ללשבת הבלים. והוציאו משם תשעי' וג' כלי בספי. וכלי זהב. "השקו את התמי' בבוס של זהב. אע"פ שהוא מבוקר מבערב. מבקרין אותו לאור האבוקו': דף מי שזכה בתמיד. מושכו והולך לבית המטבחים. ומי שזכה באברים הולכין אחריו. "בית המטבחים היה לצפונו של מזבח. "ועליו שמנה עמודים נגסין. ורביעית של ארז על גביהן. ואונקליות של ברזל היו קבועין בהן. ושלשה סדרים היה לכל אחד ואחד. שבהן תולין. ומפשיטין על שלחנות של שיש שבין (כ"ל שלחנות של שיש בין) העמודים: ומי

ומעו' לנסכי בכם חוטא בידוע שנתן מעו' לנסכי מלורע: לשבת בית המוקד. על שם המדורה הדולקת בה תמיד. קרויה בית המוקד: ד תשעי' וג' כלי כספוכלי זהב לא אתפר. לאה הוצרכו למנין של כליס הללו. ובירושלמי בתם חגיג' אתרו כנגד תשעי' ושלש אוכרות שבנבואת חגי זכריה ומלאכי: השקו את התמיד. שמוך לשחיטתו. כדי שיהא עורו נפשט יפה: בבוס של זהב. אית דאמרי בוזמא קתני דלא של זהב היה. אלא של נחשת יפה כזהב. ואית דאמרי בבוס של זהב ממש שאין עניות במקום עשירות: אע"פ שמבוקר. דתמיד טעון בקור מעוס ד' ימים קודם שחיטתו דומיא דשה הפסח: ה לפנינו של מזבח. דתמיד עולה הוא ועולה טעונה לפון: ח' עמודים. של אבן מחוכים: ורביעית. של ארז חתיכות מרובעו' של ארז היו על העמודי': אונקליות. כעין ווים אנגליי ב בלע"ז. היו קבועים. באותו רביעית של ארז ותולין בהן הבהמה: וג' סדרי. של אונקליות זו למעלה מזו היה בכל חתיכת עץ. לתלות בהמה גדולה. או קטנה: על שלחנות של שיש שבין העמודים. שעליהם מדיחין הקרבים והיה אפשר לעשותן של זהב. שאין עניות במקום עשירות. ולא עשאום אלא של שיש. לפי שהזהב מרתיח ומסריח והשיש מקרר ומצנן. ומעמידו שלא יסריח:

הטני

ואם לשבת בית המוקד. עיין במדות פ"ה מש' ז' מאי דקאי ליה בגוה ודמשיה כ"ל דגרסי' איפכא: הח' תמיות עיין במשל' ג' פ"ה דשקלי: בית המוקד. כת' הר"ב על שם המדור' כו' ועיין מ"ש ברפ"ק: ואחת לשבת שהיו עושין בה לחם הפנים דאמרן. לשבת הטלאים לפי האמת מערבית דרומית היא. כי אזלת דרך יגין תהיה לשבת לחם הפנים במזרחית דרומית. כדאיתא התם במדות. גמ' דיומא דף י"ז:

ד * תשעים ושלשה כלי כסף וכלי זהב. כתב הר"ב. ובירושלמי כו' כנגד ל"ג אזכרות שבנבואות חגי זכריה ומלאכי. וגם הרמב"ם הביא לירושלמי זה בפירושו. ותמיהני דהא קאי בירושלמי הזה שם בקושיא. דאתמר עלה א"ר חונא חיסכתים ואינן אלא שמנים ושלש כנגד פ"ג חותמות וכו' (דבספר נחמיה סי' י') שם חתומים פ"ג על קבלת התורה באלה ובשבועה) ע"כ. ואני ג"כ חסכתים ומצאתים בהפך שאדרבה ישנם הרבה יותר מכפלים ל"ג. שכן בספר זכריה לבדו נמצאים שם כן ד' יותר ממאה מלבד שאר שמות שגם אינם נמחקים. ולולי שהרמב"ם וכן הר"ב העתיקו הירושלמי כמות שהוא. הייתי אומר שיש ט"ס בירושלמי. דמ"ש חגי זכריה ומלאכי. דשמי מיעייהו זכריה. ולא גרסינן אלא חגי ומלאכי. ואי גרסת הכי. אתי שפיר. וגם ר' חונא מותיב שפיר לפי שעמדתי למנין בשני ספרים אלו חגי ומלאכי ומצאתי שכל השמות שאינם נמחקים מלבד שם לבאות. שאף שגם הוא מן השמות שאינם נמחקים. כדתניא בש"פ שבועת פעדות מ"מ כיון שלא נמצא בשום מקום כי אם שמוך. לשם אחר שאינו נמחק לא נחשב לשם בפני עצמו. ולכך אינו מן המנויין. ומעתה אין בב' ספרים אלו מלבד שם לבאות מן השמות שאינם נמחקים. כי אם ל"ג לא וחשוב. ורב חונא ס"ל שאין למנות כי אם רק שם כן ד' והם אינם באלו שני הספרים כי אם פ"ג. והוא כשתלטרף משם כן ד' שבפסוק הנה אנכי שולח וגו' הכפול. ואז אינם פ"ג. וא"כ הכל עולה כהוגן. וגם תשובת רבי חונא אינה אלא פלוגתא ולא שיוכל לסתו' סברת ל"ג אלא יש לדקד' למה לא מנו חכמים אותן שבספר זכריה. ויאמרו גם להוציא כ"כ כליס שכתו שלא סמוכו על ספר ח' כן לא היה להם לסמוך על ב' כי אם על כל הג' שהין בתחלת בנין הבית. והנה ראיתי להרמב"ם בפירושו שקודם שהזכור להירושלמי כתב וז"ל מנין זה אפשר הוא כנגד מה שצריכים לכליס לעבודת היום מן הכליס. ע כ. וז"ל בפ"ו מה' תמידין ומוסיפין כל כלי שרת הצריכים להם כל היום. ע"כ. לכך אני אומר שלא נתכוונו החכמים לנוות להוציא כלי שרת כנגד השמות שלא לפי שהוצרכו כל כך כליס לכל יום. אתו ואסמכינהו אקראי שמצאו במספר' הזה והם שבב' ספרי' אלו. ומוכרחני עכשיו לומ' שט"ס הוא בירושלמי דלעיל והא ל"ק דיוציאו יות' וכמספר השמות שבג' הספרים כי אמה לנו להטריח הכהנים בכדי. וגם אפשר שלא רצו להוציא מספר גדול ורב שהוא יותר מכפלים שהן הצורך. שאם יעשה כן אים מן האישים יחשב לו לגאוה וגסות רוח. ולו יתברך הגדולה ובמקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו. כמ"ש ר"י בש"פ בני העיר:

אף על פי שהוא מבוק. פי' הר"ב. דתמיד טעון בקור כו' דומיא דשה הפסח. עוה"ש בזה במשנה ה' פ"ב דערכין: ה ועליו ח' עמודי' נגסין. והכי תנן נמי במשנה ה' פ"ג דמדות. ושם כתב הרא"ש ועליו וכלומר באותו מקום: ורביעית של ארז על גביהן. מונחים לא קבועין. וכי הא דכתבתי בשם המפרש למכילתין לקמן פ"ג דמדות משנה ח'. עוד שם לעיל מינה בשם הרב"מ: ומפשיטין על שלחנות של שיש שבין העמודים. שהם מניחין הבהמה על שלחנות. כדי שלא תהא נגררת ע"ג קרקע תו' פ"ק דיומא דף י"ז. ומ"ש הר"ב שעליהן מדיחין הקרבים כדתנן בפ' דלקמן סוף משנה ב'. ותנן נמי בשקלים פ"ו משנה ד' שמנה שלחנות של שיש בבית המטבחים שעליהן מדיחין את הקרבים. כתבו התו' שם דאע"ג דתנן בסוף מדות מן השלחנות לנגסים ד' אפ"ה קרי להו בין העמודים. ואע"פ שרחוקים

והטני · ל' ושמת בטנא דומה לסל ופיו רחב : והכוז · קיתון בל' ערבי קורין אלכו"ז : ב' מפתחות · לפתוח ב' מנעולים שבפשפש הצפוני : תרקב · כלי שמחזיק ג' קבין יו"ל' תרקב תרי וקב ודומה היה לתרקב · אבל לא היה מחזיק אלא קבין וחצי יו"ל זהב היה :

אחד יורד לאמת השחי · הפשפש הצפוני דתכן לקמן בא לו לפשפש הצפוני היו לו ב' מנעולין האחד היה למטה בפנים בתחתיתו של פתח והיה הכהן הרונה ליכנס מכניס אמת ידו בחור שבכותל עד בית השחי שלו ופותח בידו דרך פנים והאחד פותח במפתח מ"ד בלא טורח כשאר כל הפתחים : כיון · כמו ועשנה בלפוס ויקבעל" כיון · כלומ' ימהר בלא טורח : ז ושני פשפשין היו לו לשער הגדול · הוא שער ההיכל והיו לו דלתות בתחלת עובי הכותל שהיה עוביו שש אמות ודלתות אחרות לסוף עוביו לצד פנים וב' פשפשין הלך ב' פתחים קטנים אחד מימין שער הגדול ואחד משמאלו רחוק קצת מן השער · אותו שבדרום כתוב בגור יהיה לא יפתח · בשל עתיד ומסתמא כן היה בבית עולמים · אבל פשפש שבצפון היה פותחו על ידי חור שאצלו שתוחב בו ידו עד השחי וכופף ידו בפנים ע"י מנעול אחר שבו שנפתח לאלתר בלי טורח : ופותח הפשפש ונכנס משם לתא · והיא לשכה אחת הפתוחה להיכל : ומן התא נכנס להיכל · והולך בחלל ההיכל עד השער הגדול שבסוף עובי הכותל מבפנים ופותחו · ובא לו אל שער השני ועומד בפנים ופותחו : גגר · בריח שמברית מקצה הדלת לקצה הדלת · פי' אחר גגר · היינו היתד הנעוץ אחורי הדלת בנקב שבאסקופה : ואת הפותחות · המנעולים והמסגרות : ח מיריחו היו שומעים קול שער הגדול · ומירושלים עד יריחו עשר פרסאות : המגריפה · מין כלי נגון שהיה במקדש · עשרה נקביים היו בו וכל אחד ואחד מוציא מאה מיני זמר · וקולו נשמע עד למרחוק : בן קטין · שם אדם וכ"ג היה ועשה גלגל לכיור לשקעו בכור שלא יהיו מימיו נפסלים בלינה · שכל דבר שנתקדש בכלי שרת נפסל בלינה וביומא ובטבול יום · וכשהיו מעלים אותו מן הכור לקדש בו ידיהם ורגליהם · היה קול הגלגל נשמע עד יריחו : גבעי כרוז · כהן ששמו גבעי שהיה מכריז בכל בקר בבית המקדש עמדו כהנים לעבודתכם : חגיל

ן מי "שזב בדישון מזבח הפנימי והמנור' יהיו מקרימין · וד כלי' בידם · הטני הכוז ושתי מפתחו' · הטני דומה לתרקב (גמ' ל"ג) גדול של זהב · מחזיק קבין וחצי · והכוז דומה לקתון גדול של זהב · וב' מפתחו' · א' יורד לאמת השחי · וא' פותח כיון: זבא לו לפשפש הצפוני · ד' ב' פשפשיקהיו לו לשער הגדול · א' בצפון וא' בדרום · שבדרום לא נכנס בן אדם (גמ' ל"ג) מעולם · ועליו הוא מפור' על ידי יחזקאל (יחזקאל מ"ד) ויאמר אלי ה' השער הזה סגור יהיה לא יפתח · ואיש לא יבא בו כי ה' אלהי ישראל בא בו והיה סגור · נטל את המפתח ופתח את הפשפש · נכנס לתא ומן התא אל ההיכל · עד שהוא מגיע לשער הגדול · הגיע לשער הגדול · העביר את הנגר · ואת הפותחות · ופתחו · לא "היה (ס"א בהפך) שחט השוחט · עד ששומע קול שער הגדול שנפתח : ח מיריחו היו שומעין קול שער הגדול שנפתח · מיריחו היו שומעין קול המגריפה · מיריחו היו שומעין קול העין שעשה בן קטין מובני לכיור · מיריחו היו שומעין קול גבעי כרוז · מיריחו

ד"ח · לא היתה בהמה נגררת בארץ שנוף הבהמה גדול ומגיע לשלחנות · כדאי' בב"ר דכשמרכיבים כבשי התמיד על הגתליס היו נגררים בארץ ע"כ · ולפי מה שכתוב במדות פ"ה מ"ב בשם הרמב"ם מעיקר' לא קשי' ולא מידי · שהו' מפר' מן השלחנות לגנסים ל' · מאתצע השלחנו כו' :

ו דומה לתרקב גדול · פי' הר"ב תרקב מחזיק ג' קביים וזה לא היה מחזיק אלא קביים וחצי · ויש לתמוה מאי גדול שייך בתרקב · כיון שאין נקרא תרקב אלא המחזיק שלשה קביים · ובמשנה שבגמרא ל"ג גדול גבי תרקב · וכן בפירוש הרמב"ם גם בחבורו פ"ג מה"ת · ואין ספק אצלי שבשתבשו הגרסא מהיות דמתני' ל' פ"ה · אך הר"ש העתיק ג"כ גדול בפי' משנה ג' פרק י"ב דכלים :

ז * לשער הגדול · עיין מ"ש במשנה ב' פ"ד דיומא : לא היה שוחט השוחט עד ששומע קול שער הגדול שנפתח · מצאתי כתוב דלמדין בגמרא אל פתח אהל מועד עד שתהא פתוח ומשם למדין לכל הקרבנות ע"כ · ור"ל אותה גמר' שכתבתי במשנה ז' פ"ה דזבחים · ובשלמים הוא שדרשו כן שבהן נאמר המקרא · והשתא דכל הקרבנות אינן נלמדים אלא משלמים · לא ידענא מאי קשי' להו להתוס' בריש מסכת ערובין דלמה לי קרא לפסול שלמים שנשחטו קודם פתיחת דלתות ההיכל תיפוק לי' דשחטו קודם לתמיד של שחר ואמרי' העולה עולה ראשונה · ותמיד של שחר מני בעי פתיחת דלתות ההיכל כדתנן בתמיד · ע"כ · ומאי קושיא · הא תמיד גופיה לא שמע בן ליה אלא משלמים · ועל הרמב"ם · תמיהני ג"כ שבפ"ה מהלכות מה"ק · כתב שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות ההיכל · וכו' · והרי כל הקרבנות כן · כדמשמע מתני' דהכא : ח המגריפה · פי' הר"ב כלי נגון כו' ואפשר שנקרא מגריפה לפי שצורתה היתה כן · הרמב"ם · ומ"ש הר"ב י' נקביים היו בה וכל א' מוציא ק' מיני זמר · נמצא כולה מוציאה אלף מיני זמר הכי תני בפ"ב דערכין ד' י"א ואמרו שם דגוזמא היא · אבל רב מתנא אמר שמוש שכל א' מוציא י' מיני זמר · נמצא כו' מוציאה ק' מיני זמר · וכך העתיק הרמב"ם בפירושו כפי נא"י · פירש"י · נקביים היו בה וכל נקב היה קנה א' וכל קנה וקנה היה בו י' נקביים וכל נקב של קנה הוציא מין זמר נמצ' כו' מוציאה ק' מיני זמר : מובני לכיור · ל' הר"ב לשקעו בבור כו' וכשהיו מעלים אותו מן הבור לקדש בו ידיהם ורגליהם היה קול הגלגל נשמע · מסוף דבריו שכתב דלהעלותו הקול נשמע · אתה למד דתחלת דבריו דלשקעו

אל : ימתא יא : מ"ר פ"ב מה' תמידין ומוספין הל' ד
ב פ"ז הלכה יז
ג ב"מ נג
ד מ"ר פ"ל מה' בית הבחירה הל' ו
ה מ"ר פ"ו מה' תמידין ומוספין הל' ט

ר"ל

לאו דוקא שהרי כל עצמו של גלגל לא נעשה • אלא להשמיע קול • והוא כדעת רבי יוחנן בזבחים דף כ"א כמ"ש במשנ' י' פ"ג דיומא • ושם האריכתי בס"ד ובספ"ק דמכילתין כתב הר"ב בשם הרמב"ם • פי' אחר לאוכני: קול השופר • ידוע שהשופר תוקעין אותו בכל יום [במקדש] וכמו שנתבאר בסוף סוכה • הרמב"ם: קול של מיריחו היו שומעין קול (ס א) הצלצל • מיריחו היו שומעין קול השיר • מיריחו היו שומעים קול השופר • ויש אומרים אף קול של כהן גדול בשעה שהוא מזכיר את השם ביום הכפורים • מיריחו היו מריחים ריח פטום הקטרת • אמר רבי אליעזר בן דגלאי עזים היו לבית אבא ברר מכוורה • והיו מתעטשות מריח פטום הקטרת: ט מי שזכה ברשון מזבח הפנימי • נכנס ונטל הטני: והניחו לפניו • והיה חופן ונותן לתוכו • ובאחרונה כיבד את השאר לרתוכו והניחו ויצא • מי שזכה ברישון המנורה נכנס ומצא שתי נרות מזרחיות דולקים • מדשן את השאר • ומניח את אלו דולקים במקומן •

מצאן

כ"ג לחוד תליא:

ט והניחו ויצא: פי' הר"ב • אבל מיד לא היה מוציאו כו' • עד לאחר זריקת התמיד סיום עוסה הטבת ב' נרות כו' וכ"כ עוד לקמן • וכן שנוי בס"ו דהטבת שתי נרות קודמת לקטרת וכאבא שאול דס"ל הכי • אבל בפ"ק דיומא משנה ב' תנן ומקטיר את הקטרת ומטיב את הנרות: והיא כרבנן וכמ"ש שם בס"ד • ובחד קרא קא מפלגי • דכתי' בבקר בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה • אבא שאול סבר בהטיבו והדר יקטירנה • ורבנן בעידן הטבה תהא מקטיר קטרת דאלת"ה • בין הערבים דכתיב (שמות ל') ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה • ה"נ דבריסא מדליק נרות והדר מקטיר קטרת של בין הערבים והתניא מערב עד בקר • אין לך עבודה שכשרה מערב עד בקר אלא זו בלבד • כלומר זו תערב עד בקר • ולא אחרת • אלא מאי קאמר רחמנא בעידן הדלקה כו' • ה"נ בעידן הטבה כו' • גמ' פ"ק דיומא דף ט"ו • ונמצאת למד דלרבנן זריקת דם התמיד קודם להטבת חמש נרו' וכ"כ הרמב"ם בפירושו שם"ו וכן בחבורו פ"ו מה"ת:

שתי נרות מזרחיות • כתב הר"ב • אלו תנא שבר מנורה מזרח ומערב היא מונחת • ודלא כתנא דמשנה ז' פרק י"א דמנחות ועיין מ"ם שם בס"ד: ומניח את אלו דולקים כתב הר"ב • ולאחר שחיטת התמיד וזריקת דמו מדשן השני מזרחיות כו' (ועיין לקמן בפי' הר"ב בד"ה מצאן שכבו וכו' ומ"ם הר"ב) והא מפסיק כו' משום דכתיב בבקר בבקר בהטיבו את הנרות אמרה תורה חלק ההטבה לשני בקרים כלומר ונריך להפסיק ביניהם בעבודה אחרת • כדאי' גמ' פ"ג דיומא ד' ל"ג • והא דהטבה ראשונה קודם לדם התמי' לרבנן פסיט' דגיאא • דבהטב' נרות כתי' בבקר בבקר • ובתמי' כתי' הד בבקר את הכבש א' תעשה בבקר (בבדבר ב"ה) ואמרי' יוקדם דבר שנא' בו בבקר בבקר כו' • כמ"ש במשנה ב' פ"ו • ולאבא שאול דס"ל דדם התמיד קדיש

להטבה

חליל: בלמיצלי"ם בלע"ז בערבי מזמא"ר • וקולו נשמע למרחוק ויש אומרים פיפר"ו בלע"ז: צלצל • נמב"לי בלע"ז: מכוור • שם מקום: ט באחרונה • שלא היה רק מעט דשן • ולא היה יכול ליקח בחפניו: כיבד שאר הדשן לתוך הטני: והניחו לטני ויצא • אבל מיד לא היה מוציאו שכיון שנריך לתת הדשן אצל המזבח קדמה כמו דשן המנורה ממתין עד לאחר זריקת התמיד שהיה עוסה הטבת שתי נרות וגומר השלמת דשן המנורה • ואז היו שניהם מוציאין זה הטני וזה הכוז ושופכין הדשן במקום אחד אצל המזבח • ונבלעים שם במקומן: ומצא ב' נרות מזרחיות דולקים • האי תנא שבר מנורה מזרח ומערב היא מונחת ופעמי' שמוצא גם השאר דולקים • ונקט שתי נרות מזרחיות דולקים משום דשאר נרות • אפילו דולקי' מכבן ומדשנן • ואלו שתי נרות אם מצאן דולקים • אינו מכבן • ועוד משום דקתני בסיפא מצאן שכבו אלו מזרחיות • חוזר ומדליקן • ובשאר נרות מצאן שכבו • אינו מדליקן עד הערב: מדשן את השאר • חמש נרות שבאלד מערב מסיר מהן השמן כישן והפתילה היפנה ומדשן ונותן הכל בכוז ונותן שמן חדש ופתילה חדשה • ולאחר שחיטת התמיד וזריקת דמו מדשן השני מזרחיות ונותן בהן שמן ופתילה חדשה • והא דמפסיק ההטבה בשחיטת התמיד וזריק' דמו • ואינו מטיבן כולן יחד משום דכתיב • (שמות ל') בבקר בבקר בהטיבו את הנרות • אמרה תורה חלק ההטבה לשני בקרים ועביד הטבת חמש נרות בריסא והדר הטבת שתי נרות משום דכיון דאתחיל עביד רובה • והאי דלא עביד שיתא והדר חד • משום דכתיב בהטיבו את הנרות אין הטבת נרות פחות מב' • וה"מ בזמן שאין הנס כגון לאחר שמת שמעון הצדיק אבל קודם שמת שמעון הצדיק שהיה נר מערבי דולק תמיד בדרך נס כדתניא מחון לפרוכת העדות • עדות היא שהשכינה שורה בישראל • זו נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברוניה והמנה היה מתחיל ובה היה מסיים • כשבנה בא להטיב השני נרות מזרחיות • לא היה מדשן אלא הנר הראשון בלבד • ומטיבו ומניח הנר השני הסמוך לו דולק • עד הערב שמדליק את הנרות וממנו מדליק כל הנרות האחרים ואחר שהדליק שאר הנרות מטיבו ומדשנו לנר זה בערב ומדליקו • ואע"ג דכתיב בהטיבו את הנרות • דאין הטבה פחות משנים הכי עדיף טפי • אלא להטיב • כי אם נר אחד מן הב' נרות מזרחיות • ולהניח הנר

הב'

מיריחו היו שומעין קול התליל • מיריחו היו שומעין קול (ס א) הצלצל • מיריחו "היו שומעין קול השיר • מיריחו היו שומעים קול השופר • ויש אומרים אף קול של כהן גדול בשעה שהוא מזכיר את השם ביום הכפורים • מיריחו היו מריחים ריח פטום הקטרת • אמר רבי אליעזר בן דגלאי עזים היו לבית אבא ברר מכוורה • והיו מתעטשות מריח פטום הקטרת: ט מי שזכה ברשון מזבח הפנימי • נכנס ונטל הטני: והניחו לפניו • והיה חופן ונותן לתוכו • ובאחרונה כיבד את השאר לרתוכו והניחו ויצא • מי שזכה ברישון המנורה נכנס ומצא שתי נרות מזרחיות דולקים • מדשן את השאר • ומניח את אלו דולקים במקומן •

מצאן

מ יומא לג: ב מיי' אב מס' תמידין ומוספין פ"ו נ"ם סל"ח

הכ' דולק. שלא להטיבו עד הערב. כדי לפרסם הנס שהוא דולק תמיד. ומה שמטיב חמש של לד מערב תחלה ולא חמש של לד מזרח ולבסוף שתים של מערב ומהם היה לו להדליק. ולא עכיד הכי. משום דכתיב (ויק' א' כ"ד) להעלות נר תמיד מחוץ לפרוכת העדות יערוך אותו לפני ה'. אמרה תורה קבע נר להדליק ממנו שאר נרות. ואיזה זה נר שני של לד מזר' והוא קרוי נר מערבי דכי עייל בהיכל בההוא נר פגע בריש. ואין מעבירין על המצו'. ואיכ' למימר בהיא אתוקש הנס והוקבע להדליק ממנו ובנר ראשון אי אפשר דהא כתיב לפני ה' מאותו נר של לד שכינה. שהיא לד מערב. ואין נר ראשון קרוי לפני ה': מצאן שכבו. הנים מזרחיות. כגון לאחר שמת שמעון הצדיק. מדשנן ומדליקן מן הדולקים. לא שהיה נותן פתילה חדשה ושמן חדשה כדרך הטבת הנרות שהרי לעולם אין מטיבין שני נרות מזרחיות אלא לאחר שחיטת התמיד. כדי להפסיק בין הטבת חמש להטבת שתים. אלא מדשנן היינו שמסיר הדשן שבראש הפתילה הישנה. ומגביה ומדליקן. כדי להיות נכר יפה הפסק שבין הטבת חמש נרות לשתים. ואם אין בנרות דולקים מדליקן ממזבח העולה: ומדשנן את השאר זו הטבת חמש הנרות שנותן פתילה חדשה ושמן חדש ומניחן כצוותם עד הערב שבא ומדליק ומדשן דהכא אינו כמו מדשן של שנים מזרחי' דלעיל. ולאחר שחיטת התמיד וזריקת דמו חוזר ומדשן (המזרחית) ונותן שמן ופתילה חדשה ומניח עד הערב כצוויה. ונר שניה שקרויה מערבית כמו כן מדשן ומסיר השמן והפתילה ישנה ונותן שמן חדש ומדליקה ממזבח העולה כדי להדליק ממנה בערב הנרות האחרו' שנר מערבי הוקבע להדליק ממנו נרות אחרות ולכך נמי מדליקה אם מצאה כצויה קודם שחיטת התמיד כיון שצריך מ"מ להדליק כשבא ומטיב לאחר שחיטה. כך מצאתי פי' משנה זו בפירושי רבינו ברוך בר יצחק והוא המחוור שבכל הפירושים. ודברי הרמב"ם במשנה זו תמוהים מאד וגם מה שסובר שהטבת הנרות היא הדלקתן ושהיו מדליקין הנרות של המנור' כלן בבקר כדרך שמדליקין בערב. פליא נשגבי בעיני ולא שמעתי ולא ראיתי לא' מרבותי שסוב' כן: ואכן היתה לפני המנורה. לפי שהמנורה גבוה י"ח טפחים והיה צריך לעלות למקום גבוה. כדי להטיב את הנרות: ובה ג' מעלות. כנגד ג' העלאות שבקטורת במנורה. בהעלותך את הנרות. והעלה את נרותיה. להעלות נר תמיד: והניח הכוז וילא. עד לאחר זריקת דם התמיד שאז עושה הטבת שתי נרות והוציאו וכן חבירו הוציא את הטני וכשהוציאו השתחוו בגמר העבודה. ולא עכשיו. שעדין לא נגמר עבודתן:

פרק ד

"מצאן שכבי. מדשנן ומדליקן מן הדולקים "ואח"כ מדשן את השאר. "ואבן היתה לפני המנורה. ובה שלש מעלות שעליה הכהן עומד ומטיב את הנרות. והניח את הכוז על מעלה שניה. ויצא:

פרק ד

ר"ל

להטבה שניה אמרי' התם בגמ' דדרים בבקר בבקר דכתי' גבי שני גזרי עצים ואינם ענין לשם. דהא לא קדמי למערב' שניה כמ"ש בפ"ב משנה ג' הלכך שדינהו. חד להטבת נרות דכתי' בהו תרי בקר ולהוו תלת וחד לאדם התמיד דכתי' ביה חד בקר ולהוו תרי. והלכך חדא הטבה קדים דהכא תלת והכא תרי' ודס התמיד קדי' להטבה שניי' דהכ' תרי והכ' תרי ומכפ' עדיף דעול' מכפר (כדתנן ספ"ה דערכין) ומדלא אמרי' דהעלאת אברים (נמי תהא מפסקת) ס"מ דלית לן למשמע שתהא מפסקת אלא חדא עבודה (ולפיכך לרבנן דילפי דקטרת מפסקת על כרחך דס (קדיס) לכולהו הטבת כג ל) מיהו זריקת דס הוא דמקרי עבודה אבל שחיטה לא והא דכתב הר"ב לקמן לאחר שחיטה. לאו דוקא אלא לאחר זריקה נמי וכמ"ש בכאן. וכן עוד לקמן בד"ה ומדשן את השאר כו'. וכדאיתא בגמ' שכתבתי וכן לא דייק הר"ב בלשניה רפ"ו. ומכאן אני מוכיח דשחיטה לאו עבודה היא. כמ"ש משמא דגמ' במשנה ד' פ"ק דזבחים והתו' שם נתלבטו מאוד להביא ראיה לדבר ולי נראה שזו ראיה פשוטה היא ואע"ג דקבל והלך נמי מוקדמים הנהו טעמייהו כדכתב הרשב"א בתשובה סי' ע"ט שאינן עבודה שלימה רק חלקי עבודה אלא שהוא כתב כן גם בטעם השחיטה. וא"כ אין ראיה. אע"ג דשחיטה התחלה. ומ"ש הר"ב ואע"ג דכתיב כו'. הכי עדיף טפי וכו' דקא"א אסמכתא בעלמא הוא. ועוד י"ל דכיון שהניח בהטבה ראשונ' שתי נרות יתקיים קרא. דלא אתא אלא לומר דלא לעבד שית בהטבה קמא. ועיין מ"ש בסד"ה ומטיב כו':

ומדליקן מן הדולקים. כתב הר"ב. ואם אין בנרות דולקין מדליקן ממזבח העולה. וטעמא פירש ברש"י ועיין א"ש שם בס"ד: ומטיב את הנרות. הר"ב השיג על הרמב"ם שסובר שהטבתן היא הדלקתן. שפירש בהטיבו בהדליקו והאחרונים חולקים עליו ואומרים שאין הדלקת הנרות אלא בין הערבים. ופי' בהטיבו אינו הדלקה. אלא תקון הפתילות. וכל זה תמצא באורך בתשובת הרשב"א סימן ט"ם וע"ט. ודעת רש"י בפ' שתי מדות עלה פ"ה ובפי' התור' נראה כדעת האחרונים. וכן נראה דעת הראב"ד בפ"ב מהעי"כ. וכן דעת אונקלוס לשון הכ"מ פ"ג מה"ת ול"ל שבכוונה הקדים הכ"מ לכתוב סי' ט"ם קודם ע"ט כי זו שבסי' ע"ט נכתבה לפרש לזו שבסימן ט"ם. ואמנם מה שהר"ב כתב על הפי' שכתב הוא בשם רבינו ברוך בר יצחק שהוא המחוור כו' הנה הרוב לזה הפי' כתוב בשאלה של הרשב"א שבסימן ט"ם והשואל שמצא לזה הפי' שבחבו ג"כ. אבל הרשב"א השיב לו שיש עליו כמה תמיהות וקצתן עולים ג"כ לפי' של הר"ב שבשם רבינו ברוך בר יצחק ואכתבם אחת לאחת. ואלו הן ראשונה תמה למה תלה טעם הנחת המערבי דולק במה שממנו מדליק את המנורה בין הערבים שאינו מפורש (בכתוב) והניח העיקר המפורש בכתוב שיהא דולק לפני ה' תמיד. וכך אל"ל ומניח את המערבי דולק. שנאחר לפני ה' תמיד. שנית במצאן שכבו שמדליקן כדי להיות (נכר יפה הפסק) כו'. ואחרכה

א שם הלכה יז
ב שם הלכה יז
ג מנחות כט ע"ב מתי' פ' מה' בית הבחירה הל' יא

היה יותר חיוב (ההלך) נכר כשהי הוא כבה כאותן החמש האחרים • ועכ"ז מסלק ידו ממנו ואין מדשנו • כי היונה ורוזה שמדשן את השאר ומניח זה דולק סבור שאין זה מניחו מלהטיבו עכשיו אלא נשפני שהוא דולק אבל כשהוא כבה • ואפ"ה מטיב את השאר ומניח את זה • עכשיו נכר ונגלה שאינו מניחו אלא מפני חיוב ההפסקה • ועוד שמגיל' מדליק לערב בשמן ופתילו' יפנים • ועוד שהרי חסרה המדה לערב ממדת חברותיהן כשיעור מה שדלק בבקר מעטה שדשנו והדליקו עד שמדליק חברותיהן בערב"ות"ת שאז ידשנו ג"כ זה לא נשמע מעולם ולא נזכר בשום מקום • שידשנו שנית לערב • ואין אלו אלא דברים המתמיהי' שלישית מנלן שאם אלא דולקים בחמש שמתוייב לכבותו רביעי' שמכבה המערבי ולמה הרי כתיב לפני ה' תמיד • חמישית מי דחקו לומר שבומן שאין הנס קיים אפילו מצאו דולק יכבנו ולמה מכבה דלמא חזר הנס למקומו • אלא ניתן להם זמן לנס לדעת עד איזה זמן ימשך ומכאן ואילך לא ימשך ובכל יום ויום יש להסתפק שמא נזכה ויחזור הנס למקומו ויהא עד בשמ"עתו והמכבה הזה כובה עדותו • ועוד היאך יכבה והלא שנינו בספרי יכול יכבה ת"ל לפני ה' תמיד • אלמא אסר לפני ה' לא יכבה כלל וכן הקשה ג"כ על כיבוי החמש נרות שמולאן דולקים או מקצתן • מברייתא דספרי • ולפי שהזכיר ג"כ גירסא אחרת בזה לא ראיתי להאריך • אלו דברים הנוגעים לזה הפי' שלפנינו • ואע"פ שאין הכל לשונו ממש והנה מסקנת הרשב"א שם ובסי' ש"ט דקך מתניתין דהכא בהטבה של בקר • והיא דרפ"ו בהטבה של בין הערבים היא • ומפרש דהא דתני הכא מדשן את השאר כלומר אותן שכבו • ולשיטתיה דס"ל כל שלא כבה אינו ראוי לכבות • כמו שהזכרתי לעיל ונקט שתי נרות מזרחיות דולקים • משום סיפא כדכתב הר"ב בתירוץ הב' • וסיפא דקתני ומלאן שכבו מדליקם כו' כדי לקיים לפני ה' תמיד • ואע"ג דאשני של המזרחיות נאמר • אינו נקרא מערבי • אלא בהצטרפות הראשון ולכך צריך שיהא גם הוא דולק ואחר כך מדשן את השאר (היינו) אותם שכבו כדפי' • ותנא דידן ליתא ליה שום הפסקה בין הטבה להטבה • דלא דריש בבקר בבקר • ואע"ג דאית ליה מ"מ ס"ל דכל זמן שכבו המזרחיות מקדים הטבתן להטבת חמש נרות כדי לקיים לפני ה' תמיד • ולא אמרינן כיון דאתחיל עביד רובא • ועיין בפירוש הר"ב • ומה שכתבתי בס"ד בפרק ז' דיומא מסנה ד' :

פרק ד לא היו כופתים • פירש הר"ב שתי ידיו לעצמן כו' • ועיין מ"ש בזה לקמן בדבור (על טבעת שניה) : אוחזים בו • בשעת שחיטה ומסייע אותו • המפרש : ראשו לדרום • לשון הר"ב היה נשחט וכו' • והיה נוטה ראשו לדרום ופניו למערב שאם ירבין כו' • אנוטה ראשו לדרום קאי שאם ירבין כו' והכי מפורש בלשניה דהר"ב במשנה מ פ"ג דיומא : ופניו למערב • שצריך שיהא בית שחיטתו כלפי מערב • דכתיב (ויקרא ד') ושחט אותו וגו' לפני ה' • המפרש : של שחר היה נשחט על קרן צפונית מערבית • פי' הר"ב לפי שבבקר חמה במזרח וזרחה כנגדה למערב • והכתוב אומר שניה ליום כו' כמו שנאמר (יחזקאל ל') ובתחפנחס חשך היום • הרמב"ם • ובברייתא אז אינו אלא חובת היום (כלומר כל יום ויום תקריבו שניה) כשהוא אומר את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים הרי חובת היום אמור : על טבעת שניה • פי' הר"ב רחוק מן המזבח • לפי שהמזבח גבוה ומאפיל • כלומר ועל טבעת שניה לאו בטבעת שניה של סדר ראשון שהוא אצל המזבח • אלא בטבעת ראשונה שהיא אצל הקרן בסדר השני המשוכה לצד צפון • ופני השוחט ולאחר הבהמה לצד מערב צפון באלכסון • כדי שלא יעכב אור השמש לבוא ובטבעת שניה שהיא מתרחקת מן המזבח שגבוה עשרה יוכל לראות דרך עליון השמש ויותר מכאן לא היה צריך להרחיק • ואם היה שוחט בסדר הראשון • א"כ היה המזבח מעכב אור השמש לבא על ידו של שוחט • שהרי מזבח גבוה עשרה אמות וסדר ראשון של טבעת אינו רחוק אלא שמנה אמות כדתנן בסוף מדות • המפרש • ומ"מ אני תמה שכיון דמזבח מאפיל לא יספיק הריחוק בטבעת שניה שמן סדר לסדר כתו ד' ה' • כדתנן בסוף מדות מקום הטבעות כ"ד אמות והן ו' סדרים נמצא שעם הטבעת עצמו הוא ד"ה זה מזה • ואע"פ שמרחיק מהמזבח י"ב אמות לא יספיק • לפי שבבקר ובערב נכל כל דבר ארוך מאוד • והתוס' רפ"ו דיומא דף ס"ב כתבו טעם אחר וז"ל כ"ל דמן הדין לשחוט על טבעת ראשונה • אלא לא רצו להקריבו כולי האי למזבח כלי הפסק גזירה שמא יטיל גליסינ"ע כ"ומצאתי לבעל המאור שכתוב ביומא ר"פ מרף בקלפי וז"ל שמעתי טעמו של דבר שהיה נשחט על טבעת שניה ולא על טבעת ראשונה לפי

פרק ד לא

היו כופתין אותו ז' את התמיד בשתי ידיו לעצמן או בשתי רגליו לעצמן • כדי שלא לעשות כחקות הנכריים • שכך היו עושים כשהשחטין לע"ז • אלא מעקדין אותו היד עם הרגל כעקדת יצחק : ראשו לדרום • היה נשחט על ירך המזבח לפונה כדין עולה והיה נוטה ראשו לדרום ופניו למערב שאם ירבין גליים לא יהיו סמוך למזבח : של שחר • קרבן תמיד של שחר היה נשחט על קרן לפונית מערבית • לפי שבבקר שמש במזרח וזרחה כנגדה למערב והכתוב אומר שניה ליום כנגד היום • כלומר נגד השמש שהשמש קרוי יום ושל בין הערבים שחמה במערב ומאירה כנגד המזרח היה נשחט על קרן לפונית מזרחית : בטבעת שניה • רחוק מן המזבח לפי שהמזבח גבוה ומאפיל כלו ויוחנן כהן גדול התקין שהה סדרים של טבעות • בכל סדר ארבע טבעות לארבע ועשרי' מטמרו' כהונה והיו קבועות ברצפה עשויות כמין קשת ולפי

פרק ד לא

"היו כופתין את הטלה • אוחזים מעקדין אותו • מי שזכו באברים אוחזים בו • וכך היתה עקידתו • ראשו לדרום • ופניו למערב • השוחט עומד במזרח • ופניו למערב "של שחר היה נשחט על קרן צפונית מערבית על טבעת שנייה • של בין הערבים היה נשחט על קרן מזרחית צפונית על טבעת שנייה • שחט

לפי שהיה נשחט נגד יום ותניא מעולם לא יצאה חמה מקרן מזרחית לצפונית • וכשם שהחת מופלג בזריחת ובשקיעת אפי' בתקופת תמוז מן הקרנות של לפון העולם כך היה התמיד מופלג בשחיטתו מן הקרנו' של לפון המזבח • ע"כ (והרא"ש בפ' פנחס כתב • וטעם הטבעת השנייה • כתב הסמ"ג שלא יאפילו כותלי ההיכל והאולם • ע"כ ולפ"ז הטבע השניה בטבעת של סדר ראשון שהוא אצל המזבח ומשוכה לצד מזרח אבל גם על זה • תמיהתי דלעיל קיימא שלא יסתיק הרחקה כזו כו') ומ"ש הר"ב שיוחנן כ"ג התקינם סדרי' של טבעו' כו לכ"ד משמרו' כהונה • כלומ' לכל משמר היה לן אל' ו טבעת מיוחד שבו הוא שוחט במשמרו והכי אית' בסוף כוכ' וזה אל' ס' לשאר קרבנו' חוץ מתמידין דבתי' בהו ליום • ומ"ש הר"ב ולפי שלא היו כופתים כו' • קשיא לי דהא עוקדין אותו יד ורגל ולא ממעטי' שלא שלא יהא כפו שתי ידיו לעצמן ושתי רגליו לעצמן כמ"ש הר"פ יו"ל המפרש לעיל ולא היו כופתי' את הטלה בשע' שחיטה ד' רגלי' יחד ע"כ • והרמב"ם פירש מעקדים אותו שאוחזים ידיו ורגליו ביחיון בלבד וכ"כ בחבורו ספ"קומה"ת • וכן נראה ממה דתנן מי שזכו באברי' אוחזי' בו: וקבל המקבל שעומד כנגד השוחט באלכסון •

א חיי' פ"ה מה' מעה"ק הל' ו

ב יומא יד: ג חיי' שם פו

"שחט השוחט וקבל המקבל ב"בא לו לקרן מזרחית צפונית ונותן (ס"א מזרח' צפונה) • מערבית דרומית • ונותן • (ס"א מערבה דרומה) שירי הדם היה שופך על יסוד דרומי: ב ג"לא היה שובר בו את הרגל אא נוקבו מתוך (גמ' ערקובו) ערכובו ותולה בו • היה מפשיט ומורד עד שהוא מגיע לחזה • הגיע לחזה • חתך את הראש • ונתנו למי שזכה בו • חתך את הכרעים • ונתנן למי שזכה בהן • מירק את ההפשט • קרע את הלב והוציא את דמו • חתך את הידים ונתנן למי שזכה בהן • עלה לרגל הימנית • חתכה ונתנה למי שזכה בה • ושתי ביצים עמה • קרעו ונמצא כולו גלוי לפניו • נטל את הפדר • ונתנו

ומגדד עצמו כדי שיהא פניו כלפי דרום המפרש: בא לו לקרן מזרחית לפונית • ונותן מזרחה לפונה כו' ונותן מערב' דרומ' ה"ג בפ"ק דיומא דמייתי לה התם דף י"ד ודף ט"ו ומ"ש הר"ב הולך בצד מזרח ועומד בארן וזורק הדם כו' • מפורש היטב בפי' הר"ב דמשנה ד' פ"ה דזבחים ע"ש • ובגמ' דיומא דף ט"ו פריך דכתיב בריסא מערבית דרומית • והדר מזרחית לפונית • ומשני כיון דאמר מר כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין בריסא בהיא פנא ופירש"י כשעולה בכבש ופונה לימין פונה במזרחי' לפונית תחלה קודם מערבית דרומית • ואע"ג דהכא על הרצפה עומד והכלי בידו וזורק למרחק • אפי' הכי כיון שבחשא' שניתנית בעליונ' של קרן צריך לעלות בכבש דרך הדרום ופונה למזרח • ה"ג (בכל הדמים) אע"פ שניתנין למטה מתחיל להקיף מדרך הדרום • שהוא פניו של מזבח • ומשם פונה לימין: שירי הדם היה שופך על יסוד דרומית • בפ"ה דזבחים ילפינן לה דף פ"ב • מדכתיב בשעיר בשיר (ו ק-א ד) אל יסוד מזבח העולה • שאין ת"ל • אלא לומר תן יסוד במזבחה של עולה • ופי' התו' דף נ"א דתרתי מילי ילפינן מינה לתחלת מתן דמים שצריכה יסוד (וכמ"ש שם משנה ד' בפ"ד) ומדלא כתב אל יסוד העולה • וכתיב יסוד מזבח • למדרש נמי לשרייש דבעינן יסוד • ולא קשיא דדרשינן תרתי מילי ודילמא לשרייש לחודא אתי, די"ל דקודם יש לי להעמיד פשטא דקרא לתחלת מתנות • והייתור לשרייש • ע"כ: ב לא היה שובר בו את הרגל • פי' הר"ב • כדרך שהטבחים עושים שמחתכים את הרגל כו' • ומניחים רגל השבור ברגל האחר • אלא נוקבו בשני הרגלים ומניחין באונקליות דרך הנקבים • וכל כך למה שלאחר שהפשיטה מנחתה אבר אבר וכשחותך רגל ימין עדין תלויה הבהמה ברגל השמאלי ואם היה תולה אותה כמו הטבחי' לאחר שיחתוך ממנה רגל ימין תפול הבהמה לארץ • לפי שאותו הרגל (תחוב) ברגל האחר וע"י כן תלויה הבהמה • המפרש: ערכובו פי' הר"ב • כמו ארכובו • עיין מ"ש במשנה ב' פ"ז דסנהדרין: חתך את הכרעים כו' • כתב המפרש הכרעים רגלי הבהמה • ועל שם כריעה קרי להו כרעים • שמאחר שהופשטו הידים עד כנגד החזה יכול לחתוך כל ד' רגלים יחד • ע"כ • ולא הרגלים כולם שסופיהם חותכן לאחר כך כדלקמן • ולכך יתכן לומר דמירכיים עד מקום הכריע' קורא כרעים • ולא יותר: מירק את ההפשט • גמר • כמו קרצן ומירק אחר שחיטה על ידו (פ"ג דיומא משנה ד') כלומר גמר הפשטו נגד החזה ולאחר וסוף הידים • המפרש: חתך את הידים עלה לרגל הימנית • וה"ה דקודם שיחתוך הידים ה"ל לחתוך רגל הימנית • אלא שעדין כובד הבהמה ברגלים והבהמה נתלית ובכל הסדר הזה אין שום פסוק כי אם סברא לפי מה שנכון לעשות עושין • המפרש: עלה לרגל הימנית חותכה כו' ועדין תלויה הבהמה ברגל השמאלי • כמ"ש לעיל ועיין מ"ש בפרק לקמן משנה ד' בד"ה בתוכו כו': קרעו ונמצא כולו גלוי לפניו • עכשיו שנטל רגל הימני כשקרעו נמצא כולו גלוי לפניו ויכול לראות בפניו • שכשלא היה הרגל עדין חתוך אפי' אם היה קרעו לא היה מה שבפניו נראה כמו עתה • המפרש:

על בית שחיטת הראש. והא דלא קתני בית השחיטה סתם. למעוטי בית שחיטת צואר אתיא (סד"א) דכמו שהראש מגונה בשביל שחיטה. ה"נ צואר מגונה. הלכך פי' לך בית שחיטת הראש למעוטי בית שחיטת צואר. וצואר כשהיה נופל היה הופך החתך אצלו ואינו נראה אבל הראש קרינן ביה אצבעותיו. וחוטמו כלפי זרועותיו. וכי יפה לעשות. ושחיטת הצואר אינו מגונה כלל כ"כ. המפרש: כל נרכה. ולא קבע בה הלחה שיש בה טעות הרבה. ויש שחיבה טעמו כל כך המפר':

על שלחנו. של שיש שבין העמודי' עיין מה שאכתוב בזה במשנה ג' פרק בתרא דחולין: ג נטל את הסכין והפרים כו'. ועד עכשיו לא היה לו צורך לסכין לא בנטילת הכבד ולא בנטילת הקרבים שזהו דבר שנוטלין ומפרידין בלא סכין המפרש: ולא היה מזיזה ממקומה. פי' הר"ב ולא היה מזיז. לאצבע הכבד ממקום שבשחוטה. את הכבד ומפרידין אותו ממקומו. כשאר מעט כבד. מן העוקץ אצל הכליות ולא היה מזיזה ממקומו'. המפרש. ואצבע ל' נקב. כדאמרי' לא כל האצבעות שוות. והרמב"ם בפ"ו מה' מעשה הקרבנות העתיק שינו מזיז הכבד ממקומו: נקב את החזה. לפי שהחז' על הדפנות כמו אהל. וכשנוטל את החז' מפסי הוי כמי שנוקב בבהמה שהחז' קלר ברחבו ודומ' המקו' לאחר נטילתו כחלון. המפרש: ויורד עד הסדרה. נ"א עם הסדרה. ופי' המפרש אצל הסדרה חוחך. ולא היה נוגע בסדרה שהסדר היה מגיח עם הדופן השמאלי לפי שבזה הדופן היה תולה הכבד ולא היה חותכו עמו היתה כבדה (הרבה) ע"כ: עד שהוא מגיע לשתי צלעות רכות. אצל החזה. כלומ' היה חותך ויור' עד שיהא מגיע לאותן צלעות. וגם למעלה אצל העוקץ

ונתנו על בית שחיט' הראש מלמעלן. נטל את הקרביי' ונתנן למי שזכה בהם ר' הדיחן. והכרס מדיחין אותה בבית המדיחין (גמ' ומדיחי' אותו) כל צרכה. והקרבין מדיחין אותן ג"פ במעוטה. על שולחנות של שיש שבין העמודים. ג נטל את הסכין. והפריש את הריאה מן הכבד. ואצבע הכבד מן הכבד. ולא היה מזיזה ממקומה. נקב את החז' ונתנו למי שזכה בו. עלה לדופן הימנית. הירה חותך ויורד (ס"א עם) עד השדרה. ולא היה נוגע בשדרה. עד שהוא הגיע לשתי צלעו' (גמ' דקות) רכות. חתכה ונתנה למי שזב' בה. והכבד תלויה בה. באלו לגרה. והגיס בה שתי צלעות מכאן. ושתי צלעות מכאן. חתכה ונתנה למי שזכה בה. והקנה והלב והריא' תלוים בה. באלו לדופן השמאלית. והגיח בה שתי צלעות (גמ' דקות) רכות מלמעלן. ושתי צלעות (גמ' דקות) רכות מלמטן. וכך היה מגיח בחברתה. נמצאת מגיח (גמ' ל"ג) בשתיהן שתים שתי' מלמעלן ושתים שתים מלמטן. חתכה ונתנה למי שזכה בה. והשדרה עמה והטחול תלוי בה. והיא היתה גדולה. אלא של ימין קורין גדולה. שהכבד תלויה בה. באלו לעוקץ חותכו ונותנו למי שזכה בו. ואליה ואצבע הכבד ושתי כליות עמו. נטל רגל השמאלי (גמ' חתכה) ונתנה למי שזכה בה. נמצאו כלן עומדין בשורה. והאברים בידם הראשון בראש וברגל. הראש בימינו. וחוטמו כלפי זרועו. וקרניו בין אצבעותיו. ובית שחיטתו מלמעלן. והפדר נתון עליה. והרגל של ימין בשמאלו. ובית

ונתנו על בית השחיטה. וזו היא דרך כבוד של מעל'. שלא יראה לגלודים השחיט': והכרס מדיחין אותה מן הפרס שבתוכה בפני עצמה: בבית המדיחין. בלשכה שהיתה במקדש ולא מדיחין אותה עם שאר הקרבים שלא תטנפם: ג"פ. שאין הרעי יוצא מהן ולא בדוחק לפי שהן דקים: במעוט'. לכל הפחות ואם רצה להוסיף להדיחן יותר' מג"פ מוסי': ג. ואצב' הכבד. היה מפריש יתן הכבד ולא היה מזיז' לאצבע הכבד ממקומ' שהרי היא היתה קריבה עם העוקץ והאליה. והכבד היה עם הדופן הימני. והריאה עם הגידה ושתי צלעות עמה. כמו שמפורש בסמוך: דופן ימני חותך סמוך לשדרה. ולא שהיה מגיח ב' צלעות למעלה אל השדרה וכן ב' צלעות למטה: והרגל של ימין בשמאלו. ואע"ג דהולכת אחריה לכבש עבודה

בשמאלו.

בלבד זה הרגל שנשאר עדין בחוניקלי. המפרש: הראשון בראש וברגל עיין מ"ש במשנה ג' פ"ב דיומא:

עבודה היא ועבודה פסולה בשמאל • כיון דלא מעכבת כפרה שריא אפילו בשמאל כדאיתא ביומא : בית עורו לחוץ • המקום שמפשיטים ממנו האור • והוא סמוך לראשי האצבעות : בזך • תרגום כף אחת בזיכה חדא : השביעי בסלת למנחת נסכים שעם התמיד : בחביתין • מנחת מחבת של כ"ג מחציתה בבקר ומחציתה בערב שמקריב בכל יום • והלא דאפשיה לחביתין בין סלת לנסכים שהן ברכי תמיד וגוסס דסלת והביתין לשניהם שם מנחה • לכך פירשן יחד : מחלי כבש ולמטה במערבו • ולא מחליו ולמעלה • כדי שתהא נכרת ההולכה למזבח כשיחזרו מלקרות את שמע • ודוקא בימות החול היו נותנים אברי תמיד במערב לגד השכינה • אבל בשבתות דשל תוספין שהן חובת היום היו במערב • היו של תמיד במזרח • כדמוכח בריש סוכה פ' החליל: לקרות את שמע • וכל שאר ברכו' כדאיתא לקמן בחידך פרקא :

פרק ה אמר להם המיזוגה

וכו' • בפ"ק דברכות מפורש שהיא אהבה רבה • ואחר שהאיר היום וזרחה החמה מברכים יוצר אור • וסדר ברכות אינו מעכב : קראו עשרת הדברים • לפי שהן עיקר התורה • ובדין היה שיהיו קורים אותן בכל יום אף בגבולים אלא שבטלום מפני תרעומת המינים שהיו אומרים אלו לבדם נתנו בסיני ולא שאר התורה והם ברכו ג' ברכות • ואלו הן ג' ברכות • אמת ויציב • ועבודה • וברכת כהנים • קריאת הפוסקים בלבד • ולא נסיאות כפיים שלא היו הכהנים נושאים את כפיהן • אלא לאחר הקרבת התמיד וקטורת כדאמרי' בחידך ברכה • והחידוש לא היו מברכים הכך ברכות אלא כדי שיהא התמיד מקובל ברצון ולא היו נכנסים בכך מתפלת שמנה עשרה :

מוסיפים

בשמאלו כתב הר"ב • ואע"ג דהולכת אברי לכבש עבוד' היא וכו' כדאיתא ביומא פרק ה' דף מ"ח • וצלעותיה בין אצבעותיו • והא דלא פי' ובית עורה לחוץ היינו טעמא דב' צלעותיו מונחים בין אצבעותיו א"כ הוי בית עורה לחוץ • אבל גבי דפנות לא פי' לך כלום (כלומ' לא פי' היאך נוסחן) והיה יכול ליכא דפנות על פס ידו לכך פי' בית עורה לחוץ • המפרש : בקרבים הנתונו בזך • פי' הר"ב תרגום כף בזך : וכ"כ המפרש • ומסיים • לפי שאין מחוברין יחד צריך לתנם בכלי • ע"כ • ולפי שהם גדולי כ"ל יותר פירוש הרמב"ם שכתב קערה תרגום בזיכה אלא שלא נמצאו כן בתרגום שלפנינו לא באונקלוס ולא ביונתן • ועיין בפ' דלקמן תוספה ד' • דמצינו כף גדול מחזיק שלש קבין :

השמיני בחביתין • כתב הר"ב הא דאפשיה לחביתין בין סלת לנסכים כו' • מפוש דלשניהם שם מנחה לכך פירשן יחד • וגדולה מזו ה"ל לפרש דכך היה סדר הקרבתן והחביתין קודמין לנסכים ומפוש הא' טעמ' דשניהם הם מנחה • כדאיתא בגמ' פ"ג דיומא דף ל"ד ולשון פירשן שכתב הר"ב • כ"ל של"ל סדרן: ונתנום מחלי כבש ולמט" כתב הר"ב ולא מחלי כבש ולמעלה • כדי שתהא נכרת ההולכ' למזב' כשיחזירו כו' ואם היו קרובין למזב' לא תראה הולכ' המפר' במערבו כתב הר"ב דיאב' בשבתו' כו' היו של תמיד במזר' כו' יש חילו' גרסאות בזה בסוף מסכ' שקלים ושם הארכתי בזה בס"ד ומילחום דכתיב (וירא ב') על כל קרבנך תקריב מלח • המפר' לקרות את שמע ולאח' קריאת שמע יקטירו את הקטור' והכי נמי הדבר שיתפללו קודם שיקטירו פוס הקטרה ויעל קרבנם לריח ניחו' המפרש • ועיין בפירוש הר"ב ר"פ דלקמן :

פרק ה ברכה אחת • כתב הר"ב בפ"ק דברכות (דף י"ב) מפורש שהיא אהבה רבה • ואחר שהאיר היום וזרחה החמה כו' לשון הרמב"ם • ואחר שהשמש זורח והאור מתפשט כו' : קראו עשרת הדברים • כתב הר"ב • לפי שהן עיקר [הדת] ורמשיתו • הרמב"ם • את העם • עם העם • ועבודה • בשביל עבודה שעשו היו מברכין אחריה רצה ה' אלהינו עבודת עמך ישראל ותפילתם תקבל ברצון • ברוך המקבל עבודת עמו ישראל ברצון • א"נ שאותך לבדך ביראה נעבוד : וברכת כהנים לברך את העם כל זה לשון רש"י כ"ק דברכות דף י"א וכתב הר"ב שברכת כהנים קריאת הפסוקי' בלבד בלא נסיאת כפים • כ"כ התוס' שם ומסיימי כמו שאנו אומרים • ע"כ • אבל הרמב"ם ברש"ו מה"ת • במקום וב"כ כתיב ושים שלום גם בפירושי כ"כ אלא שכתב ג"כ ומודים וזו לא ידענו מנין לו יותר מפוש הברכות דכ"ג ביומא רפ"ז דמסמיך הודאה לעבודה וכהיא דאמרי בפ"ב דמגילה דף י"ח עבודה והודאה הדא מלתא • מ"מ הכא הא לא תנינן לה • ואף בחבורו לא כתב כך והיא דמצי לה לא אמרן אלא דאיכא דאמרי גן הודאה אלא לנקדים לה ברכת כהנים • ואומר אני שדעת הרמב"ם במ"ש שים שלום • ולא כתב ברכת כהנים • לפי שהוא סובר שלא היו אומרים ברכת כהנים כלל כיון שאין

מוסיפין

א שם הלכה יב
ב שם הלכה יב
ג שם הלכה יד
ד שם הלכה טז
ה שם הלכה טז
ו שם הלכ' ל
ז מיי' פ"ו מה' תמידין ומוספין הל' ל'
ח לב
ברכות יא: ח מיי' פ"ה מה' ת"ת תמידין ומוספין הל' ל'

מוסיפין ברכה א' למשמר היוצא: ב אמר להם חדשים לקטורת בואו והפיסו • גמ' ל"ג הפיסו) זכה מי שזב' (אמר להם חדשי' עם ישנים • בואו והפיסו מי מעלה אברים מן הכבש למזבח • ראב"י אומר המעלה אברים לכבש • דהוא מעלה אותן על גבי המזבח: ג מסרו לחזנים • היו מפשיטין אותם את בגדיהם • ולא היו מניחין עליהם אא מכנסים בלבד • וחלונות היו שבאיכתו' עליה תשמישי הכלים: ד מי שזכה בקטר' היה נוטל את הכף והבף דומה לתרקב גדו' של זהב • מחזיק שלשת קבים • והבזך היה בתוכו מלא וגדו' קטוד' • וכסוי היה לו מימין מטוטלת היה עליו מלמעלן: ה מי שזכה במחתה • נטל מחתת הבסף

מוסיפין ברכה אחת למשמר היוצא • כתב הר"ב שמשמר היוצא • אומר למשמר הנכנס מי שסיכן את שמו כו' הכי איתא בגמ' פ"ק דברכות דף י"ב • וכתבו התו' תימה קצת מאי היא הואיל ולית בה לא סס ולא מלכות ע"כ • כלומר דהתם בפ"ו דף מ אמרינן דכל ברכה שאין בה סס ומלכו' אינה ברכה • וכתבתיה במשנה י"א פרק בתרא דמעשר שני:

ב חדשים לקטורת • כתב הר"ב • מפני שמעשרת וכו' • עיין מ"ש בפ"ד במשנה ד פ"ב דיומא: מי מעלה אברים מן הכבש למזבח • במשנה ד' פ"ב דיומא פי' הר"ב מסוס ברוב עם • ועיין מ"ש שם: רבי אליעזר בן יעקב אומר המעל' אברים לכבש הוא מעלה אותן ע"ג המזבח • נס"ל מקום שכינה לאו אורח ארעא • גמ' פ ב דיומא דף כ"ו וכתבו התוס' דומדה ראב"י בהיא דתמיד נשחט (משנה ו') שחט ישראל והקבל הכהן נתנו לחברו וחברו לחברו כו' • ומפרש בגמ טעמא מסוס ברוב עם הדרת מלך (כמ"ש הר"ב שם) דהתם לא שייך למימר לאו אורח ארעא שהרי כשהיה נותנה לחברו לא היה הולך לו • אלא חוזר ומקבל ומושיט וחוזר ומקבל ומושיט • שהרי רוב פעמים היה להם אכל היכ' שיוליך עד לכבש והולך לו ההוא ודאי לאו אורח ארעא • ג לחזנים פי' הר"ב דהיינו שמשיטין • ועיין מ"ש בפ"ז דיומא: היו מפשיטין כו' • עיין רפ"ה דשקלים ובמשנה ד' פ"ק דמדות: וחלונות פירשתי במסכת מעילה רפ ו: תשמישי הכלים • כתב הר"ב וכדר כו' ולוקח במלגפת •

והכי חשיב במשנה דכפ"ז דיומא מלגפת בבגדי כ"ה אצ"ל שבתורה נקרא מגבעות. ועיין בפירש"י שבחומש דהכל אחד • וכתוס' פ"ב דיומא דף כ"ה דלשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד:

ד נוטל את הכף • כדאשכחן בנשיאים כף אחת מלאה קטרת • גמ רפ"ה דיומא והעתקתיה שם. דומה לתרקב גדול • וכן הגי' בכל המוסחאות שבידי ואע"פ שבתרקב עצמו לא שייך לומר גדול שהרי אינו נקרא תרקב אלא כלי המחזיק ג' קבין • כמ"ש הר"ב במשנה ו' פ"ג • מ"מ כאן קורהו גדול בערך הדמיון שאלין גדמה הכף • והואיל והכף מחזיק ג' קבים והשני שנדמה ג"כ לתרקב שם במשנה ו' פ"ג • אינו מחזיק אלא קבים וחצי • כלפי הא הוא דקנא הכא שהכף דומה לתרקב גדול • כיון שהכף מחזיק ג' קבים: בראבו ובמקרא כף אחת לשון נקבה • אבל אמרו בשם הראב"ע כל שאין בו רוח חיים זכרהו נקבהו: ובשיי היה לו • פי' הר"ב לבזך • וכן פי' הרמב"ם וקשיא לי תדתנן במשנה ב' פ' בתרא וכף וכסויה וי"ל שבשתן הכף לחברו כדתנן בפ"ו משנה ג' שהיה מוחן לו גם כן כסוי הבזך אבל ראיתי בפרק ג' מהלכות תמידין שכתב ומכסה את הכף: ה מי שזכה במחתה • כתב הר"ב ולא היה

מוסיפי' ברכ' אחת שמשמ' היוצא אומר לתשמ' הנכנ' מי שסיכן את שמו בעת הזה הוא יסכן ביציאתכם אהב' ואחוה שלום וריעו' שבכל יום שבת היה נכנס משמר לעבודה ויוצא המשמר שעב': ב חדשים לקטורת • מי שלא זכה בקטורת כל ימיו יבוא ויפיס ולא היו מניחים למי שזכה בה פעם אחת לשנות בה • מפני שמעשרות • דכתיב (דברים ל"ג) ישימו קטורת באפך וגו' • ברדה' חילו • לפיכך לא היו מניחים לשנות בה אדם כדי שיהיו הכל מתעשרים ומתברכים בה: חדשים עם ישנים • לפי שאמר בקטרת חדשים דוקא • אמר הכא חדשים גם ישנים כלומר מי שזכ' בפיים פעמים אחרות ומי שלא זכה בואו והפיסו: הוא המעלה אותם לגבי המזבח • ולא היה כאן פיים ואין הלכה כרבי אליעזר בן יעקב: ג מסרום לחזנים • אות' כהנים שהכינו עצמם ולא זכו בפיים והיו לבושים בגדי כהונה היו מוסרים אות' לחזנים דהיינו השמשין העוסקין בצרכי המקדש כדי שיפשיטום בגדי הקדש שעליהם: ולא היו מניחים עליהם אלא מכנסים בלבד • ולובשים בגדי חול ואח"כ מפשיטי' המכנסים ומניחים כל בגדי כהונה ויוצאים: וכתוב עליהם תשמישי הכלים החלונות שבהן מכנסים כתוב עליהן מכנסי' ואת שבהן כתונת כתוב עליהן כתונת • וכן מלגפת ואבנט וסדר לביסת הבגדים המכנסי' הראה לכל אחר בגדי' של קדש דכתי' (ויקרא ו') ומכנסי בד ילבש על בשרו אלא יהא דב' קוד' ל' ומכנס' ואח"כ הכתונת ואח"כ חונר באבנט ואח"כ לוקח במלגפת • והבזך • כף קטן: אלא וגדום מקטרת • והיתה בתוך הכף הגדול שאם לא היה הגדול • כיון שהקטן גדום היה מתפז הקטר • לארץ בהולכתו • והכף הגדול לבד לא סגי דכבוד הוא כלפי מעלה לערות מכף גדום על הגחלים בשעת הקטרה: וכסוי היה לו לבזך: מטוטלת • רבותי פירשו כעין עגלת היה לכסוי מלמעל • שעל ידו מיטלטל הכסוי ומסירו מעל הבזך • וערוך פי' מטוטלת חתיכת בגד כמו לא אלא הגמל במטוטלת דפ' במה בהמה יולאה שהיה נתון על כסוי הבזך כמין סודר קטן לגוי: ה מי שזכה במחתה • להוליך הגחלים לחזבח הזהב

ול"צ

חבכף ועלה לראש המזבח · ופנה את הגחלים · הילך (גמרא ל"ג) (והילך וחת'· ירד ועירן לתוך של זהב· [א]נתפזר ממנו כק' גחלים · והיה מכבדן לאמה · ובשבת היה כופה עליהן פסכתר · ופסכתר היתה כלי גדול מחזקת לתך · ושתי שרשרות היו בה · אחת שהוא מושך בה ויורד · ואחת שהוא אוחז בה מלמעלן בשביל שלא תתגלגל · ושלשה דברים היתה [ב]משמשת כופין אותה ע"ג גחלי' ועל השרץ בשבת · ומורידין בה את הדשן מעל גבי המזבח :

ו הגיעו בין האולם ולמזבח [ג]נטל אחד את המגרפה · וזורקה בין האולם ולמזבח · אין אדם שומע קול חברו בירושלם · מקול המגרפה · ושלשה דברים היתה משמשת · כהן ששומע את קולה · יודע שאחיו הכהנים נכנסים להשתחות · והוא רץ ובא · ובן לוי שהו' שומע את קולה · יודע שאחיו הלוים נכנסים לדבר בשיר · והוא רץ ובא · וראש המעמד · היה מעמיד את הטמאים בשער המזרח :

פרקו

הזהב · ולא היה בזה פיים · אלא מי שזכה בקטרת ע"י פיים אומ' לזה שעמו זכה עמי במחתה : וחתה מן המאוכלות הפנימיות ל"ג הכא שהן קרובים לדשן דאדרבה גחלים גסות ובוערו' היה חותה: ועירן בשל זהב · אבל לא היה חותה בשל זהב · כדי שלא תתקלקל והתור' חס' על ממונן של ישראל: נתפזר ממנו כקב גחלים · שהיה חותה במחתה של כסף בת ארבעה קבים ומערה בשל זהב שהיא של שלש · וכדי להוליכה מלאה היה מערה באחרונה שזהו דרך כבוד של מעלה : מכבדן לאמה · לאמת המים שבעזרה שלא יכוו בהן הכהנים : ובשבת · שאסו' לכבות כפה עליו כלי א' גדול תרגום סירותיו פסכתרוותיה: לתך · חצי כור · ט"ו סאין שהכור שלשים סאין · ושתי שרשרות היו · בפסכתר אחד מצד זה · ואחד מצד זה' לפי שבו מורידים הדשן מעל המזבח · כדאמרינן בסמוך וכשמורידו מלא דשן דרך קרקע הכבש שהוא משופע · היה כהן א' לפניו שמושכו בשרשרת וכהן אח' היה למעלה מן הפסכתר ותופס בשרשרת שלפניו שלא תתגלגל במדרון הכבש : ועל השרץ . שנמצא בעזרה בשבת כופים עליו פסכתר כדי שלא יטמאו בו הכהנים שאין יכולים להוציאו משם בשבת דעל שבות כזה גזרו ואפילו במקדש · ודוקא כשנמצא בעזרה · אבל כיון דנמצא בהיכל או באולם מוציאי' אותו מיד ואפילו בשבת : ו המגריפה · כלי גדול שהיו זורקים אותו · כדי להשמיע קול והקול היוצא ממנו משמש שלשה דברים כדמפרש ואזיל · כהן השומע קולה · אם לא היה בעזרה רץ ובא להשתחוות עם אחיו הכהנים : וראש המעמד שהיה שומע קול המגריפה היה מעמיד את הטמאים של אותו בית אב שלא היו ראויים לעבוד · בשערי מזרח · אית דאמרי כדי לביישן ולהודיע שמפני טומאת קרי הוא נמנע לעבוד · כדי שיזהר פעם אחרת · ואית דאמרי · מפני החשד שלא יחשדוהו שמלאכתו הלך

והניח

בזה פיים אלא מי שזכה בקטרת ע"י פיים · אומר לזה שעמו זכה עמי במחת' · הכי תני ר' יהודה בפ"ב דיומא דף כ"ה · וגם בירושלמי · ופירשו התוס' דר"י ס"ל דבכך הוא אומר כלומר שכן רגיל לומר לזה שעמו · אבל אם ירצה לומר לאחר · או שירצה לעשות הכל לבדו כדאשכחן בכ"ג בי"הכ (וכדעת הרמב"ם שכתבתי משנה ב' פ"ב דיומא) הרשות בידו ורבנן פליגי עליה · והא דלא ס"ל דבדעת כהן תליא מלתא ומיהו מודו דאין חוזרים ומפייסים · אלא דהעומד לימינו זוכה מכח פיים עכ"ד · אבל דע' הר"ב נראה דס"ל דאף ע"ג דתנא ר"י אומר י"ל דאין כאן מחלוקת כלל · ולפיכך העתיק דבריו · וטובא אשכחן במשנה כיוצא בזה וכמ"ש בסוף בכורים · ואיני יודע מנין לו · להרמב"ם שבפרק ד' מהלכות תמידין · כתב שמי שזכה בתרומת הדשן · והוא הפיים הראשון · הוא המכניס המחתה הזאת: וחתה כתב הר"ב · דל"ג מן המאוכלות הפנימיות · וכ"כ התוספות פ"ו דזבחים דף ס"ד · ואני הארכתי כבר בזה בס"ד במשנה ג' פ"ד דיומא : נתפזר ממנו כקב גחלים · כתב הר"ב שהיה חותה במחתה של כסף בת ד' קבין וכו' כת"ק דמשנה ד' פ"ד דיומא · ומ"ש הר"ב · וכדי להוליכה מלאה מערה באחרונה · כלומר לאחר שירד ולא בעודו על המזבח אחר שחתה שמה שלא חתה (בשל) זהב לא היה אלא כדי שלא תתקלקל בחתייה · אלא היינו טעמא שלא היה מערה עד באחרונה שירד כדי שתהא מליאה ולא יתפזר בירידתו בשפוע הכבש : ובשבת כתב הר"ב שאסור לכבות ואע"פ שמן התורה אין חיוב בכיבוי · אלא כשיתכוון לעשות פחם כמ"ש הר"ב במשנה ה' פ"ב דשבת י"ל דהכא כיון דאפשר בלא כבוי לא התירו השבות במקדש · ועיין בפי' הר"ב בסמוך כזה כתבתי בשם הכ"מ בפ"ק משנה ג' : ועל השרץ · לשון הר"ב · שנמצא בעזרה · לא דק למכתב אליבא דהלכתא דהלכה כר"ע שאומר במשנה דסוף ערובין · שאף מן העזרה מוציאין במקום שחייבין על זדונו כרת כו' · וכן מ"ש הר"ב אבל נמצא בהיכל או באולם · לא דק כלל · שזה אף דלא כר"ש בן ננס דפליג אדר"ע · דהא תנן התם דמודה אף במבין האולם ולמזבח · ומ"ש הר"ב דעל שבות כזה גזרו · עיין בערובין שם במשנה י"ב :

ו המגרפה והיה לה קול גדול · ולא יתכן לומר שהיא המגרפה דמשנה ח' פ"ג שהיה כלי שיר משוב ויזרקוהו שא"א שלא ישברו קניה · וגם מגרפה שגורפים בו הדשן א"א לומר שהרי אין לה קול · אבל היה זה בלי ספק כלי שלישי שמשמיע קול והיה גם צורתו כצורת מגריפה · והתוס' בפ"ב דערכין דף י' כתבו דשני מיני מגרפות היו אחת לדשן ואחת של שיר ע"כ · לאו למעוטי שלא היה עוד שלישי והיינו שבכאן · אלא דהתם לא בקשורק לתרץ שאין המגריפה שהוא כלי זמר זו שגורפים בה הדשן · אלא שתים היו : ובן לוי · בפ' ו מה"ת כתב הרמב"ם וכן לוי · בכ"ף : וראש המעמד · ענין המעמד בפ"ד דתענית דף כ"ו : היה מעמיד את הטמאים כו' כתב הר"ב הטמאים של אותו בית אב כו' · אית דאמרי כו' · ואית דאמרי מפני

החשד

א יומא דף ב
ב מיי' שם הל' ו
ג ספ"ו הל' ה
ד פסחים פ"ב י

הכשר כו' פלוגתא דאמוראי בגמ' פ"ו דפסחים דף פ"ב ופס פירש"י טמאים של בית אב ורא"ת ולהרמב"ם שכתב הר"ב בשמו לטמאים היינו מלורשים וכדי שיהיו מזומנים כו' מאי מפני החשד דהא לאו בהנים מלורעים בלבד איירינן כבר כתב בפ"ו מה"ת וז"ל מפני החשד שידעו הכל שעדין לא הביאו כפרתן דהא שר"ל שלבד מעמידין לותן בשער המזרח שידעו הכל שעדין לא הביאו כפרתן ושמפני כן לא הוכשרו לבנם ולא יחשדום שאינם נכנסין לפי שאין נכנס בעזיתם המקום המקודש והכ"מ לא דק שם שהביא פירש"י בזה ואינו ענין לדברי הרמב"ם:

פרקו מי שזכו בדשון מזבח הפנימי והמנורה כו' וכפי הסדר השנוי במשנתינו שניהם הקדימו לבנם ולאלת קודם שיקטיר המקטיר וכבר כתבתי בספ"ג דאתיא באבא שאול אבל לרבנן לאחר שהקטיר נכנס זה שזכה בדשון המנורה ומטיב שתי הנרות וכך כתב הרמב"ם בפ"ו מה' תמידין ומסיים ויולא זה שהקטיר עם מדשן המנורה: **ומצא** שני נרות מזרחיים דולקים כו' מפורש סוף פ"ג ושם כתבתי גם לפי' הרשב"א ודהך דהכא בשל בין הערבים היא ואע"ג דכתבתי שם בשמו דאפשר שאין הפסקה בין הטבת הנרות בשום עבודה היינו דווקא התם דבשל בוקר אבל בין הערבים כתיב בהדיא ובהעלות הנרות בין הערבים יקטירנה וא"א שידליק ואח"כ יקטיר דאין עבודה לאחר העלאה כמ"ש לעיל שם בד"ה והניחו כו' אלא בעידן העלאה יקטיר קאמר רחמנא וכך סדר הטבתן והדלקתן בין הערבים בזמן שנכנס ומלא שכבו כולן (שהרי בבקר כל שלא כבה אינו מכבה כמ"ש שם להרשב"א) חוץ מפני המזרחיים מדשן ה' נרות ואח"כ מקטיר או מפסיק בדם התמיד לאחר כדאית ליה ולאחר כדאית ליה כדלעיל שם ואח"כ מטיב את המזרחי ומניח את המערבי דולק ואח"כ מדשן את המערבי שבו היה מכיים ואותה פתילה הישנה תופסה בידו או מניחה בכלי ומדליק את המערבי בפתילה חדשה מן הפתילה הישנה שהיה בנר המערבי ואח"כ מדליק את המזרחי ואח"כ החמש ובזמן שמלאן שכבו כולן מדשן את ה' הנרות ומפסיק בעבודה אחרת וחוזר ונכנס ומטיב את שתי נרות המזרחיים ומדליק את המערבי ממזבח החיצון ואח"כ מדליק את השאר ואתני' ה"ק מי שזכה בדישון המנורה בערב נכנס ומלא שתי נרות מזרחיים דולקים מדשן את המזרחי כלומר קודם שידשן את המערבי שבו מכיים לעולם וממנו מדליק בין הערבים ולא הזכיר כאן הטבת חמש נרות לפי שלא בא עכשיו אלא ללמד איזו המזרחיים מדשן תחלה: אבל השאר לא אצטריך למתני דפשוט הוא שמדשנן ומדליקן מן המערבי: ולא מדשן את המזרחי ומניחו כך זמן מרובה קאמר שלא להקדים ולות' באותו מדשן תחל' ומניח את המערבי כדי לסיי בו ולהדליק ממנו את המנורה: ויש לפרש דהא דקתני בין הערבים שמשמש שני עניינים: שמנו מדליקין בין הערבים: ומה שאמרנו היינו בין הערבים: וכאלו אמר שממנו מדליק את המנורה וזה בין הערבים: ואף מה שאינו בריאה שמי שזכה בדשון מזבח הפנימי כו' ודישון המנורה כו': בערב הוא: שבאחר מניח הכוז על מעלה שיה: כדי ליתן שמן: בשני המזרחיים לערב כי מי שזכה בתמיד: שחרית יזכה בו ערבית הוץ מקטורת שלא שנה בה אדם מעולם כמ"ש טעמא במשנה ד' פ"ב דיומא: והלכך אינו מוציא ומשתחוה: עד לערב: ואף בשני כך לפי שאריך לדשן גם הערב מערכת הבקר ואינו מוציא השני עד לערב: ותדע לך שא"כ מי שזכה בדישון מזבח הפנימי אחר (שבבד) את הכל לתוך השני לא מניחו עוד שם ואינו מוציאו תיכ וכי לבנם שיה עם מי שזכה בדישון המנורה הוא צריך אלא שלעולם שני אלו מקדימין לפניהם ועיין לקמן: ובערב זה גומר דישון מזבח (הפנימי) ומוציא השני: וזה גומר דישון כל הנרות ומוציא הכוז ויולא ומשתחוה: ואין להקשות דקתני הכא מי שזכה בדישון המנורה: והרי ההלכה איקר בבין הערבים: דיש שני טעמים בדבר: חדא שהדישון הוא בהתחלה: ועוד שהדישון הוא עבודה ועליו מפייסים אבל ההלכה אינה עבודה לענין זה שהדליק: בדאיתא ביומא פרק בראשונה (דף כ"ד ע"ב) אלו דברי רשב"א ז"ל והחכם אשר שאל ממנו והשיב לו חזר וכתב לו ושבחהו לפירוש זה ושהוא בפתור ופרח אלא שיש לתמוה על המסדר משנה זו איך קבעה במקום הזה ללמד על עבודה של בין הערביים: וכל מה שקדם לה והבא אחריה בעבודה של בקר: וגבי הטבה של בקר ה"ל לתתני העלאה דבין הערבים: ומ"ש נטר ליה עד הכא ע"כ: ואע"פ שהרשב"א השיבו גם על זה שלא היה יכול לשנות אותו למעלה: כדי שלא להפסיק בעבודה של בקר ואחר שסיים את עקרי העבודות שלה": ע"כ: תירוץ חלוש הוא ואינו מספיק: אבל אפשר לי לומר אחרי נטילת רשות מכבודו של הרשב"א ז"ל לתרץ בלופן אחר והוא זה דמשום דהחלו עולים כו' מי שזכו כו' היה בשחרית

וגם

והגיה מלעבוד אבל ידעו שמפני טומאת אונס של ערן או דבר אחר ממנע מלעבוד: ורמב"ם כתב שמלורעים שבבר טהרו מצרעתם היה מעמידם בשערי המזרח כדי שיהו מזומנים לזרוק עליהם דם האשם:

פרקו החלו "עולים במעלות האולם: מי שזכו בדשון המנורה: [2] היו מקדימין לפניהם: מי שזכה בדישון מזבח הפנימי: נכנס ונטל את הטני: והשתחוה ויצא: מי שזכה בדישון המנורה: נכנס ומצא שני נרות מזרחיים דולקין: מדשן את המזרחי ומניח את המערבי דולק [3] שממנו היה מדליק את המנורה (גמ' של) בין הערבים: מצאו

פרקו החלו אותם שזכו בכף של קטרת ובמחתה של גחלים להיות עולים במעלות האולם: פי' מעלות היו לאולם ולפניהם היו מקדימים ללכת מי שזכה בדשון מזבח הפנימי: כדי להוציא את הטני שהניח שם מאחר שצריך לתת דשן אצל המזבח קדמה כמו דשון המנורה: היה ממתין עד לאחר זריקת התמיד שהיה הזוכה בדשון המנורה עושה הטבת שני נרות וגומ' השלמת דשון המנורה ואז היו שניהן מוציאין זה הטני וזה הכוז ושופכים הדשן במקום אחד אצל המזבח קדמה: והשתחוה ויצא שעתה נגמרה תלותו:

מצאו

מצאו שכבה • מדשנו • ומדליקו ממזבח העולה • נטל את הכוז ממעלה שנידה • והשתחוה ויצא: ב מי שזכה במחתה • צבר את הגחלים ע"ג המזבח • ורדדן בשולי המחתה • והשתחוה ויצא יג מי שזכה בקטרת • היה נוטל את הבזך מתוך הכף • ונותנו לאוהבו או לקרובו • נתפזר ממנו לתוכו • נותנו לו בחפניו • ומלמדים אותו • הוי זהיר שמא תתחיל לפניך שלא תכוה • התחיל מרדד ויוצא • לא היה המקטיר מקטיר • עד שהממונה אומר לו הקטר • אם היה כהן גדול הממונה אומר אישי כהן גדול הקטר •

פרשו

מצאו שכבה • כגון לאחר שמת שמעון הצדיק • שלא היה הגס בין שכבה עכשיו לאחר שחיטת התמיד • בין שמצאו שכבה קודם שחיטת התמיד והדליקו כדאמרן לעיל בפ' אמר להם הממונה קמץ • אף על פי שמצאו עדין דולק • כיון שלא היה הגס קיים • מכבהו ומדשנו כדי לגמור הטבת שתי נרות יחד • ומדליקו מעל מזבח העולה • שאין מדליקין נר מערבי לעולם • אלא מאש של מזבח העולה דכתיב (ויקרא ו) אש תמיד תוקד על המזבח • אש שנאמר בה תמיד • דכתיב (שם כ ד) להעלות נר תמיד • מעל המזבח החצון תוקד • ומעלה שניה • של (ג') מעלות שהיו לפני המנורה: והשתחוה ויצא • שהרי גמר מצותו: ב צבר את הגחלים • שבמחתה: על גבי המזבח • הקטרת: ורדדן בשולי המחתה • כדי שלא יפול הקטרת מעל הגחלים • לפיכך הוא מרקען ופוסטן שלא יהיו מסופפים אילך ואילך • תרגום ויתרקנון ורדידו • ועל מזבח הזהב היה מקטיר • ולא בתוך המחתה • אבל בקטרת של יום הכפורים היה מניח הגחלים בתוך המחתה ועליה היה מקטיר • ולא היה שם רדוד גחלים ביום הכפורים: ג ונותנו • לכף. לאוהבו • שבא שם עמו להיכל לצורך כך • ואם נתפזר מן הקטרת שבבזך לתוך הכף לפי שהבזך היה מלא וגדוש ופעמי' נופל ממנו לתוך הכף • נותן לאוהבו את הקטרת שנתפזר בתוך הכף • בחפניו של מקטיר: מלמדים אותו לפי שלא הקטיר מעולם • כדתנן לעיל חדשים לקטורת בזאו והביאו לפיכך הוצרכו ללמדו: שלא תתחיל לפניך שלא תכוה • היה שופך הקטרת על הגחלים לצד מערב רחוק ממנו וכשהיה מתפזר לצד עצמו היה לוברו • כדאמרי' ביומא דף מ"ט כדי שתהא עשנה שוהה לבא • וזהו כבוד שיהא שוהה בעבודה והיה לוכר • ועושה הגל לצד מערב שכשבא לגרור הקטרת הסמוך לו הוא לוברו לצד מערב רחוק ממנו ואינו נכוה מן הקטרת שנשרף אבל אם היה עושה הגל לפניו כשיאסוף הקטרת שנתפזר חולה לו ותביאו אצלו נמצא זרועו נכוה בלבור הקטרת ששורף לפניו • והיינו דתניא בפ' הוציאו לו סוף דף נ"ב • לוכר פניה שהיא חולה לו: התחיל מרדד ויוצא • כלומר מיד שרדד הקטרת ע"ג גחלים יצא:

פירשו

ואע"פ שרוב מן הקטרת נשפך בשפיכת של צד מערב • מ"מ אירע שנתפזר לצד עצמו והיה גוררו מה שנתפזר לצדו ולוברו ג"כ לבור השפיכה • וע' שנעשה הכל לבור נשתהה העשן מלבוא • וקשיא לי ליבא דמרדד דהכא דלא הוי כמו מרדדן דיומא דלעיל דהתם מרקען ומפשט אותן על פני כל המזבח • והכא בהקטרה גורר ולוכר • ואין זה ריקוע • וכבר כת' הר"ב לעיל דרידוד רקוע הוא • ועוד בספ"ז דמקואות תקוה שמימיו מרודדין מתפשטין ומתרחבין ובמשל' ב' פ"ז דאהלות הכל מרודד ורש"י דיומא פ' הוציאו לו ד' כ"ב בהיא דלבור הפנימי שהוא חולה לו שהיא הר"ב • מפ' דלוכר חולה לו לצד מערב והולך ומושך ידו אליו ולוכר תמיד בחשיכה • ולא יתחיל לבור שלפניו שמא יכוה כשיפשט זרועו וימשוך חולה לו • ולתו' דהתם אשתמיט דהך דהוהר שלא תתחיל מלפניך כו' דמשנה היא • וסברו שהיא ברייתא •

ונגס בין הערבים לעולם • וכמו שהוא בלשון הרשב"א שכתבתי לפיכך יש מקום להמסדר המשנה לסיסמוך ויסדר כאן עבודת המנורה בשל הערבים באותו המקדים שזכה בדישון המנורה • כדאמרן • אלא שצריך טעם למה מקדימים בשחר כלל • כיון שאין עושים אז כלום לפי דברי הרשב"א ז"ל: מצאו שכבה • כתב הר"ב • בין שכבה עכשיו לאחר שחיטת התמיד כו' • לא דייק דלאחר זריקה הוא שהיתה כניסה זו וכמ"ש לעיל בסמוך היה ממתין עד לאחר זריקת התמיד • וכבר נמצא בלשונו כיונא בזה ספ"ג • ושם האריכתי דלאחר זריקת התמיד הוא בדווקא: ומדליקו ממזבח העולה • ל' הר"ב שאין מדליקין נר מערבי לעולם • אלא מאש של מזבח העולה כו' צריכים לדחוק דהא דכתב לעולם לאו דוקא • דהא בספ"ג תנן ומדליקין מן הדולקים • ופי' הר"ב • ואם אין בנרות דולקין מדליקין ממזבח העולה • ס"מ דכי יש דולקין שפיר טפי למדלקינהו מגייהו • אלא לעולם דקאמר לאו דוקא ולא בא לומר אלא שאין מדליקין בשום אש אחר שבמקדש • ולא למעוטי נרות דמנורה אש יש בהם דולקין • ויותר נראה בעיני שהר"ב נמשך בכאן אחר לשון הרמב"ם בפירושו • שכך הוא סובר • שאר מערבי אין מדליקין אותו כלל אלא ממזבח העולה • וכ"כ בחבורו פ"ג מה"ת: אע"פ שהסיגו הראב"ד מהמשנה דספ"ג דתנן מדליקין מן הדולקים אלמא דכל היכא דאפשר מגיה [וכי'] טפי עדיף נדחק הכ"מ לייסב דל' רבינו לאו דוקא • ולא קאי אלא על המזרחי שבב' הנרות ולא על המערבי • והגה הגס דברי הר"ב דהכא כהרמב"ם • ודלעיל כהראב"ד: ב צבר את הגחלים וכו' • והא דקטרת קודם להעלאת אברים דתנן בחידך פרקין • אמרי' בפ"ג דיומא דף ל"ג דתניא יוקדם דבר שנאמר בו בבקר בבקר • לדבר שלא נאמר בו • אלא בקר אחד בלבד: וכתב רש"י וא"ת הא שדינן עליה חד מהנך דב' גזירים אדם התמיד (לאבא שאול כמ"ש בספ"ג) • אדם התמיד הוא דשדינן עליה • ולא על האברים • וא"ת תכפר עדיף (כדהתם) אין כפרה אלא בדם • ע"כ: ג נותנו לו בחפניו • ומשתחוה ויצא • הרמב"ם פ"ג מה"ת: שלא תתחיל לפניך שלא תכוה • פי' הר"ב • היה שופך הקטרת על הגחלים לצד מערב ובשהיה מתפזר לצד עצמו היה לוברו כו' • פי' לפירושו שהיה שופכו לצד מערב • שנתפזר לצד עצמו והיה גוררו מה שנתפזר לצדו ולוברו ג"כ

א שם הל' יג
ב שם הלכה יז
גד שם הלכה ח
ה יומא נב ב תו'
שם הל' ט
ו שם הלכה ט

ונדחקו

וכדחקו מאוד ללא צורך: פירשו והעם לשון הרמב"ם פרק ג' מה"ת. ואחר שאומר יפרשו כל העם. וכתב הר"ב. כל הכהנים פורשים מבין האולם ולמזבח כו' עיין בספ"ק דכלי' ומ"ש בבאו לכפר בקדש כל כפרה כו' בגמ' פ"ד דיומ' ל' מד:

פרשו העם. כל הכהנים פורשים מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרת הקטורת' דכתי' (ויקר' י"ו) וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקדש. כל כפרה שנעשי' בקדש. כל אדם לא יהיה באהל מועד הלכך בין בשעת הקטרה בין בשעת מתן דמים של פר כהן משיח ופר העלם דבר של צבור ושעירי ע"ז. היו הכהנים פורשים מבין האולם ולמזבח אבל בשע' הקטרת קטורת של י"הכ לא היו פורשים אלא מן ההיכל בלבד לפי שהקטורת של י"ה לא היה בתוך ההיכל מל מזבח הזהב אלא לפני ולפנים בבית קדש הקדשים הלכך אין צריך שיפרשו מבין האולם ולמזבח אלא מן ההיכל בלבד:

פ"ז להשתחות פיר' הרב בהיכל ולא מקרי ביאה שלא לצורך דהא דכתי' (ויקר' י"ו) ואל יבא בכל עת אל הקדש דרש"בפ"ג דמנחות ל' כ"ז) לקדש הוא להיכל בא ואל תבא אל מבית לפרכ' וגו' במיתה ומל' אר"ב משמע דכל השתחויה שרי' ולא היא שלא לצורך. וכן נראה מדשמט דברי הרמב"ם בפ"ב מהל' בית המקדש. וכתב שם הכ"מ שכך הם דברי התו' דמנחות שם אלא שמפני דברי הסמ"ג שכתב להשתחות בגמר עבודה. נראה להעמיד גם דברי הרמב"ם שכך הוא סובר שצריך שתהיה ההשתחויה בגמר עבודה. ואני אומר שאף דברי התוספות אינם אמורים אלא כדברי הסמ"ג. שכך לשונם להשתחואה לצורך עבודה היא. ע"כ. ומדלא כתבו עבודה היא ודקדקו לכתוב לצורך עבודה. ש"מ דאין דעתם למשרי השתחויה אלא כשהיא עם עבודה. והסמ"ג שכתב גמר עבודה. לפי שכן מצאנו בגמר עבודות השתחויה. כדתנן במכילתין. וא"מ כ"ל שהעיקר לכל השתחויה שרי. שכן בסוף מסכת חגיגה כהנים ע"ה שאינם ראוים לעבודה נכנסים להשתחוות כמו שכתבתי שם משנה מ' בשם רש"י ותוס': וכיון ששמע תמונה קול רגליו כו' ע"י פעמוני זהב שבשולי המעיל: שהוא יולא. פי' שהוא יולא ממקומו באשר הוא שם ורולה לכנס להיכל קדש הוא והגביה לו את הפרכת נכנס והשתחוה כו' אבל הרמב"ם בפ"ה מה' כלי המקדש העתיק שלשה אוחזין כו' ויכנס להיכל וישתחוה וכיון שישמע הסגן (קול רגליו של כ"ג שהוא יולא) מגביה לו את הפרכת ואחר שילא נכנסו אחיו הכהנים. ע"כ. נראה דשהוא יולא הייינו מההיכל. ולפי זה הא דגרס נכנס והשתחוה מוקדם. דקודם ששמע תמונה כו' נכנס והשתחוה. וזה דוחק ובמוסחת אי שבידי נמחק מלת נכנס אבל גם זה שלא כסדר הרמב"ם. שכתב ההשתחויה קודם שישמע קול רגליו כו': והכי משתבר דודאי השתחוה קודם שישמע קול רגליו לצאת. וא"כ על כרחך הא דתנן והשתחוה הוא מוקדם. וא"כ אף אתה אל תמחק נכנס והוא ג"כ מוקדם. ועדין קשיא דלמה מגביה פרכת בצאתו ולא כן בבואו אל הקדש. וכ"ל שהיה הפרוכת כל היום מוגבה ועומד על ידי קשרים ויתדות לכנס ולצאת הכהנים הצריכים לעבודת המנורה ומזבח הפנימי אלא כשנכנס הכ"ג היו מסיריס הפרוכת מהקשרים ויתרות כדי שיהא נתלה על עמודו וכבודו גדול נעשה לו לכ"ג בזה להכניע אחריו הקדש כשו מתיחד שם עם השוכן בבית ברוך הוא ולפיכך אחר שחור ורלה לצאת הולרך להגביה ולא כן בעת כניסתו כ"ל: הפרכת פי' הר"ב שעל האולם. יפה פי' ואשתמטתיה להכ"מ שנלחק שם בה' כלי המקדש. וכתב שצריך לומר שגם על היכל היה פרכת. ע"כ. וזה לא שמענו בשום מקום: ב באו ועמדו. ל הר"ב לאחר שברכו וקרלו ועשו העבודות האמורות לעיל. וז"ל הרמב"ם בלו ועמדו רומז אל כל הכהני' שקרלו בלשכת הגזית. ואח"כ עשו מן העבודות מה שעשו: עבודן הראשונים. פי' הר"ב אל הה' כהנים כו'. וז"ל הרמב"ם. הראשוני' הם ה' כהנים שזכר אותם ואמר שגמרו עבודתם תחלה ועמדו על מעלות האולם קודם שיגיעו שאר אחיהם העוסקים בהעלאת אברי התמיד. וכ"כ בחבורו פ"ז מה"ת שאחר שמעלין האברים מן הכבש למזבח מתחילין אז שעל מעלות האולם ומברכין ב"כה וכו' וברך וכסוי. עיין מ"ש בזה במשנה ד' פ"ה:

ברכה אחת. פי הר"ב. לפי שלא היו עדיין אחת בין פסוק לפסוק האחרתי בזה בפ"ד במשנה ו' פרק ו' דסוטה: אלא שבמדינה כו'. ובמקדש ברכה אחת. אור ותגא ובמקדש כו'. אגב שרגה לשנות כל החלוקים בענין ברכת כהנים בין במדינה לבמקדש

פרשו העם. ומ"ש בבאו לכפר בקדש כל כפרה כו' בגמ' פ"ד דיומ' ל' מד:

פרק ז בזמן

"פרשו העם. והקטיר והשתחוה ויצא: פרק ז בזמן "שכהן גדול נכנס להשתחו'. ג' אוחזין בו. א' בימינו וא' בשמאלו. ואחד באבנים טובות. וכיון ששמע הממונה קול רגליו של כהן גדול שהוא יוצא. הגביה לו את הפרוכת. נכנס והשתחוה ויצא. ונכנסו אחיו הכהנים. והשתחוו ויצאו: ב באו ועמדו על מעלות האולם. עמדו הראשונים לדרום אחיהם הכהנים. וחמשה בלים בידם. הטני ביד אחד. והכוז ביד אחד. והמחתה ביד אחד. והבזך ביד אחד. וכף וכסויה ביד אחד. "וברכו את העם ברכה אחת. "אלא שבמדינה אומרים אותה ג' ברכות. ובמקדש ברכה א'. "במקדש היו אומרים את

פ"ז בזמן שכהן גדול נכנס להשתחות. בהיכל. ולא מקרי ביאה שלא לצורך: בבגדים טובות. שעל כתפות האפוד: הגביה לו את הפרוכת. שתלוי בפתחו של אולם שלא היה לפתחו של אולם דלתות כשאר פתחים שבמקדש אלא פרוכת בלבד:

ב באו ועמדו. לאחר שברכו וקרלו ועשו העבודות האמורות לעיל. באו למעלות האולם: עמדו הראשונים. אלו החמשה כהנים שבידם חמשה כלים וכו': וברכו את העם ברכה אחת. והן ג' פסוקים של ב"כ. יברכך. יאר. ישא. וקרי להו ברכה אחת. לפי שלא היה עונין אחריהן אמן בין פסוק לפסוק כדרך שעושים בגבולים:

את השם בכתבו ובמדינה בבנויו. במדינ' הסהנים נושאים את (גמ' ל"ג) (בפיהם) ידיה' בגגד כתפותיהם ובמקדש על גבי ראשיהן חוץ מכהן גדול ישראל מגביה את ידיו למעלה מן הציץ שנאמר (ויקרא ט) וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם ג' בימין שכהן גדול רוצה להקטיר היה עולה בכבש והסגן בימינו. הגיע ל מחצית הכבש. אחז הסגן בימינו והעלהו. הושיט לו הראשון הראש והרגל. וסמך עליהם וזרקן. הושיט השני לראשון שתי הידים נותנן לכהן גדול וסמך עליהם וזרקן. נשמט השני והלך לו. וכך היו מושיטין לו שאר כל האברים. והוא סומך עליהן וזרקן. ובזמן שהוא רוצה. הוא סומך. ואחרים זורקין באלו להקיף את המזבח. מהיכן הוא מתחיל. מקרן דרומית מזרחית. מזרחי' צפונית. צפוניר מערבית. מערבית דרומית. נתנו לו יין לנסך. הסגן עומד על הקרן. והסודרים בידו. ושני כהנים עומדים על שלחן החלבים. ושתי חצוצרות גמ ל"ג (של כסף) בידם תקשי ה יעו. ותקש

בא

לבמקדש ולשנה דחל עיין בספ"ק דב"ק מ"ס סס בס"ד: בגגד בכתפותיהם. פי' הר"ב לפי שגריכים נסיאת כפים. עיין מ"ס [פ"ז דסוט] בס"ד: שנאמר וישא ונו' בס על זה פק שיעיך ורמה מ"ס סס בס"ד: ג בזמן שב"ג רוצ' להקטי' על סס שעול קיטו' ותמרת עשן מן החלבים והאברי'. קרי לה בלשון הקיורה אבל במשנה ב' פ ק דיומא תנן אם רצה להקרי' מקרי' ואותה משנה העתיקה הרמב"ם בפ"ה מהלכות כלי המקד' בכלל יו' ברוצ' להקטי' קבור מקטיר וכי הכ"מ שבקטר שמעבר' רבאי להקטיר לבשרלה כ"ם לאוכל ומשנתינו זו דפירקין העתי' סס בזמן שב"ג רוצ' להקרי' ומ"ם הר"ב ומוטל אלה בראש עיין בפירושו סס ביומא: וכבר עליהן פי' הר"ב משום כבודו של כ"ג כו' דהנו סמיך בקרא לא אשכחן אלא בחיים ולא בשחוטין. כדתנן בכו' פ"ט דמנחו' הא שיט הסמי לראשון כו' הלי נמי משום יקרא דכ"ג וכעין קריאת כ"ג בי"הכ. כדתנן ריש פ"ז דיומא: נתנו לו יין לנסך כו' תמיהני דלא תנן להעלאת אלה והקטרת החביתין ועוד דקדמו לניסוך היין כמ"ש ספ"ד. ויראה לי דאף העלאת האברים נדין לא ק"ל לשנותן דחמילא ידעינן לה. והכי נמי אלה וחביתין דהא תנן התם הסביבי בסלה הבמיני בחביתין. והעלאת האברים וניסוך היין לא

רל"ג

א מס הלכה ט ב מכשות כל ד מיי' פ"ה מה' כלי המקדש הל' יא ה הלכי יא ד ובתוס סל ה מיי' פ"ז מה' יו"ט הק הל' יא ו מיי' שם מה' תמיד ן ותוספתן הל' ג

סגלן אלא מפני דבר שנתחדש בהם בב"ג. המוסיפין לו ומוסיף ומיקיף ברגל דרדימין וכהן אחר מניח לו היין למרוס הניסוך אלא בהקפה: והסודרין פי' הר"ב להקיף כמנהג הכהן. כדי שידעו הלוים וידברו. דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן תנין שהין אומרים שירה אלא על היין שנאמר (שופטים ט) ותאמר להן הנפן החדלתי את תירושי המשמח אלהים ואנשים אם אנשים משמח אלהים. ביה משמח, מכאן שהין אומרים שירה אלא על היין גמרא פ"ב דערכין דף"ל ואיתא נמי בריש"ו דברכות ומס כתבו התו"ז"ל כי' אין אומרי' שירה על שום אכילת מזבח. כגון זריקת דמים ונסוך המים כי אם על היין. אבל ודאי מצינו שירה בלא יין. כגון הלל בשחיטת פסחים. כדתנן התם פ"ה משנה ז': ושתי חצוצרות של כסף בידם. כך העתיקו הגאונים פ"ז דף ס"ח. וכן צריך לומר שכך היתה גירסת הר"ב כמו שאוכיח בס"ד בסוף מסכת קנים: תקש. והריעו והקהו לפי שאפשר לחדם שלא יראה הנגנת הסודרים כשיפנה לבו לדבר אחר. וא"כ כשהיו בתוך הלשכות לא בבר הבית. לא נעורה. אבל

אבל קול התקיעות אינו שלא ישמעם. ולפיכך תקעו כדי שיסמכו לרואה בהגפת הסודרים. כך ל״ל עיין בסמוך. דתקיש בן ארזא בגללו כלי זמר אחרים היו ג״כ סם כדתנן בפ״ב דערכין. וז״ל הרמב״ם פ״ו מה״ת ובשעת הניסוך אומרים הלוים בשיר ומכין בחסוצרות במויני מנגן שבמקדש ע״כ. הלא שזה היה כלי זמר מיוחד אחין שם אינו הוא וקול גדול היה לו והוא התחיל ומחול מיוחד היה לו כדתנן בריש פ״ה דשקלים. ופי׳ בגלל כאשר כתב הר״ב באן: כן כתב ברפ״ה דשקלים ועיין ת״ש הר״ב בערכין שם ה׳: והניעו לפרק תקעו. פירש הר״ב לשון פרשה וכחשנה ה׳ פרק נתר דשוב כתב הר״ב ר״אהא דתנן הת״ט תקיעו לתוי׳ שלשה שבשיר היו ג׳ פרקי שמפסיקי׳ בו. ועל כל פרק היו הכהני׳ תוקעי׳ ג׳ תקיעו׳ תר״ת ותשמ״ת דלא הוו תקעות יתרו״ת הני ט׳ דשחר וכן ט׳ לתמיד דבין הערבים ועוד ג׳ לפתיחת שערי׳ וכן תנן מי׳ בפ״ב דערכין והשתא הא אסכחן עוד שלש שתקעו על שלחן החלבים. והרמב״ם בפ״ו מה״ת העתיק והקים בואתרזא בגללל ותקעו אלו בחצוצרות ודברו הלוי׳ בשי׳ הגיעו לפר׳ תקעוזכו׳ ולא״כ הוו טפי׳ טוב׳ ומיהו בזה י״ל דתני והדר מפרש ותקעו אלו בחצוצרות. ואימתי כשהגיעו לפרק וכו׳ ולהתוספות שכתבתי שם בסוכה דמפרשים דתקיעות דפרק בתחלת הפרק הוי׳ י״ל דתקעו והריעו ותקעו שעל שלחן החלבים. לתקיעות דתחלת הפרק נחשבו אבל הר״ב שמפרש לפרק לסופפרש׳. קשיא. וירחה לי דמתניתין דסוכה וערכין דתנן בהן אין פותחין מכ״א תקיעות לא בעי למחשב להך שלשה. לפי שאפשר היה בלא הם. שהרי הגפת הסודרין היתה משמשת להודיע ללוים שידברו בשיר אלא מפני שאפשר שלא ישומו לב לרואות. או שלא יהיו בעזרה. לכך תקעו גם כן שלש״פ שאינו משיש לב לשמוע על כראו הוא שישמע. ומפני כן יש לבו לרואות אימתי יגיע בסודרים כמו שכתבתי לעיל. והואיל ועיקר התקנה הגפת הסודרין היא שברה ההיא מתני׳ דלא ולא היה כן אלא בשעת חירום וכיוצא בזה כשהיו טרודים שהיו מריבים זרוז רב. א״כ שברא דלא הוו כלל ותנאי מהוא השתחוו העם כל העם שבעזרה. הרמב״ם פ״ו מה״ת: ד׳ היו אומרים לה׳ הארץ. כל המזמור. רש״י פרק בתרא דר״ה דף ל״ה: בשני היו אומרים גדול ה׳ ומהולל מאוד בעיר אלהינו הר קדשו. פי׳ הר״ב שכו נחלקו המים והיה רקיע בין מים למים. ואתעלה ויסב במרום דוגמת שכנו בעירו והר קדשו. רש״י שם: בשלישי אלהים נצב בעדת אל. פי׳ הר״ב שכו גרחית היבשה שעליה עומדים הדיינים לעשות דין. ולשון הרמב״ם שעליה יהיה הדין והדיינין. ע״כ. ואמיפי דקרא קיימי בקרב אלהים יפטו וכנגד. דר״ה הר״ב הא׳ תנא סבר לה כת״ד שתא אלפי שנין הוי עלמא וחד חרוב כו׳ לאפוקי מת״ד תרי חרוב. שנאמר (השע׳ ו׳) יחיינו מיומים ידליכא למימר על שם יום א׳ שכולו שבת. דהא תרי ענהו) בת׳ שם: לחיי העולמים. והר״ב העתיק לחיי העולמים ומביאם נדקו יחדיו. שאם אתה אומר לחיי העולמים הכוונה להשי״ת הוא חיי העולמים כולה. כענין שנאמר: (נחמיה ט׳) ואתה מחיה אתה כולם. ואפ״י אם תאמר חיי העולם. הוא נכון. כי הוא סמוך מאם חיים שלא נמצא נפרד בלשון הקודש. וכשאתה אומר חי העולמים. ג״כ נכון. ותהיה הקריאה חי בעירי בענין שנאמר (דניאל י״ב) ויעבא בחי העולם שהוא סמוך. ויהי עינינו חיים של העולמים. והוא הש״י שהוא חיותו של עולם כאמור. משא״כ חי בפתח שאינו סמוך יהיה עינינו העולם שהוא חי ואין העולם עלינו חי על לד האמת. וזה דברי הרמב״ם בפ״ב מהלכות יסודי התורה שמפני כן הוא אמור חי ה׳ בפת״ח לפי

א אם הל׳ ע
ב ל״ל נלא
ג׳ אם הל׳ ע

באו ועמדו אצל בן ארזא יאחד מזמינו. וא׳ משמאלו. שדה לנסך. ונהנים הסגן בסדרין ותקי׳ בואתרזא בצלצ׳ ודברו הלוי׳ בשי׳. הגיעו לפרק. תקעו והשתחוו העם על כל פרק תקיעה. ועד כל תקיעה השתחויה. זה הוא סדר התמיד לעבודת בית. להינו יהי רצון שיבנה במהרה בימינו אמן: ד׳ השיר שהיו הלוים אומרים במקדש. ביום הראשון היו אומרים לה׳ הארץ ומלואה. תבל ויושבי בה. בשני היו אומרים. גדול ה׳ ומהולל מאד. בעיר אלהינו הר קדשו. בשלישי היו אומרים אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהי׳ ישפט. ברביעי היו אומרים אל נקמות ה׳ אל נקמות הופי׳ וגו׳. בחמישי היו אומרי׳ הרנינו לאלהינו עזנו. הריעו לאלהי יעקב. בששי היו אומרים. ה׳ מלך גאות לבש וגו׳. בשבת היו אומרים. מזמור שיר ליום השבת. מזמו׳ שיר לעתיד לבא. אינו לעולם ליום שכולו שב׳ ומנוחה לחיי העולמים: פליג בסכת תמיד

מסכת

אומרי׳ בשב׳ מזמור שיר ליום השבת. לאלף השביעי. שיומו של הקב״ה אלף שנה:

נשלמה מסכת תמיד פרק א׳

שלכם שכו מתנין כלי שר ואחד שלחן של שי׳ שכו מתנין האבריון בו׳ נקרא שלחן החלבין בן ארזא. שם אחד המקיש בגלל לאחד ל בלשון ז׳ הגיעו לפרק לסו פרש: דבר״ר שון לה׳ הארץ ומלואה. לפי שהו׳ ראשון לאומם ברא׳ שי׳: בשני גדו״ה. שכו נחלקו המים והי רקי׳ ביומי׳ לתוי׳: בשלישי אלהים נצב בעדת אל. שכו גרחית היבשה שעלי עומד הדיינין לעשו׳ דין ברביעי אל נקמות. שכו נברא׳ השמש וירח והכוכבי׳ שעתיד הקב״ה להנקם מן העובדי׳ לה׳ בחמישי הריעו לאלהי׳ עוזנו. שכו נברא׳ בעלי חיים שברואה אותן מרגן ומוסב לנברא׳: בששי ה׳ מלך. שכו נשלמה הבריאה וכו נברא׳ אדם שיזכיר מלכותו של יוצרו: מנוחה לחיי העולמים. הלי תנא סבר לה כת״ד שתא אלפי שני׳ הוי עלמא וחד חרוב. ועל שם שבאלף שביעי לא יהיה כי אם הקב״ה שנאמר (ישעי׳ ב׳) נשגב ה׳ לבדו ביום ההוא לכך

פרק א׳

לפי שאין הדורה וריין שנים, כמו חיי הגופים החיים. אז כחיי העולמים. ולפיכך אז מר חי מרבה חי נכסיך כולם בצירי. ולפיכך הנכון שיאמר חי העולמים בצירי וכלשון המקרא ויסבב בחי העולם. שאז המכוון בחייה של העולמי. והוא הדורה יח'. ומה בבעל העקידה בפ' מקץ הביב על דברי הרמב"ם בזה. שאם כדבריו כן הוא יהיה חי בצירי ל' חייב. ולא מצא בכ' הקדש ברייה שם נפרד. כבר הביב עליו זה המדקדק מהור"ר שמואל אדקו"ולטון ז"ל ה"ה במהדורותיו שלח לי על סדרו ברוגת הבשר. אמר שם שכן מוס אינו נמצא נפרד וכשמוסיפות יאמר מי הוס בציר"י כן יאמר מן חיים חי בציר"י. כשהוא סמוך. ועינינו חיי העולמים. וכן בחתימת ברוך שאמר והתימת ישתבח. הנכון חי העולמים בציר"י:

כליא לה מסכת תמיד

לשון הרמב"ם הביא אחר תמיד מדות ואין בו ענין אחר אלא ספור שהוא זוכר מדת המקדש ואורכו ובנינו וכל ענינו והתועלת שיש בענין ההוא כי כשיבנה במהרה בימינו יש לשמור ולעשות התבנית ההוא והתבניות והצורו' והערך מפני שהוא ברוח הקדש. כמו שאמר (דה' א' כ"ח) הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל. עכ"ל. ואע"פ שהבנין של עתיד יש בו שנויים ולא ישוו עם בנין בית שני. וכמו שיראה המעיין במשנה. ובספר יחזקאל. והרמב"ם עצמו כתב בתחלת הלכות בית הבחירה וז"ל. בנין שלמה בבר מופרש במלכים. וכן בנין העתיד להבנות אע"פ שהוא כתוב ביחזקאל. אינו מפורש ומבואר. ואנשי בית שני כשבנו בימי כורש בנוהו כבנין שלמה. ומענין דברים המפורשים ביחזקאל. ע"כ. הרי שאין בבנין בית שני. אלא מענין דברים המפורשים ביחזקאל. אבל לא כל הכתוב בספר שם. ואני בקדמתי לס' צורת הבית נתתי טוב טעם בזה ע"פ המדרש שמצא בפירש"י דיחזקאל סי' מ"ג. ראויה היתה ביאה שניה של עזרא להיות בביאה הראשונה של יהושע כו'. ובנין זה מאז היה ראוי להם כשעלו מן הגולה וגאולת עולם. אלא שגרם החטא שלא היתה תשובתם הוגנת וכו'. ע"כ. לכך אני אומר שלפי שלא היתה תשובתם הוגנת לא יכלו למלאותו בכל הלקי הבנין כמות שהוא. לפי שאותו בנין מיועד לגאולת עולם שתהא הכבוד חוזר לעולם. כענין שנאמר שם ושכנתי בתוכם לעולם. ונ"ג הואיל והיה ראוי להם. ראו כי טוב לבנות מעין אותו הבנין במקצת מן הדברים. עכ"ד שם ועכ"ז יפה כתב הרמב"ם שספור ענין בית שני. יש בו תועלת לעתיד מלד דברים רבים הדומים. וגם זה שהביא לראיה ממה שנאמר הכל בכתב מיד' עלי השכיל. אע"פ שדוד הוא שאמר כן לשלמה בנו על בנין הראשון מ"מ יש ראיה ממנו. וכמו שבמסל' ב' פ' בהרא דסוכ' תנא ומתקנין שם תיקון גדול שעתקתי שאלו בגמרא והכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל. ותירצו קרא אשכחו ודרוש וכו'. וכן עוד בגמ' פ"ו דזבחים דף ס"ב בבנין המזבח כתוב שאכתוב לקמן רפ"ג דשמעי' שהיה לבני בית שני לבנות כדמות הראשון אלא קרא אשכחו ודרוש. וממילא נמי דלעתיד יש לבנותו כיון שהוא בכתב מיד ה' אשר השכיל דוד והיכא דבבר אשכחו קרא ודרוש שפיר ובנינה כדדרשו. והיכא דאתן מיקום ונשכח קרא ונדרש. נבנהו כמו כן ו"הרי רש"י בפ"ו דזבחי' ד' ס"ב בהביא דמזבח מפרש קרא אשכח ודרוש ואלמה לא הבין לדרשו והם דרשוהו. ע"כ. (ולשונו זה תמצא עוד לקמן פ"ג משנה ה' בד"ה וכשעלו כו') וכן אנחנו כשנזכ' לבנות בנין העתיד יגלה הקב"ה עינינו ומלאה הארץ דעה אם ה'. ולהבין הכתוב בדברי יחזקאל ונבנהו אבל ת"ת לריך לספור בנין השני שכן רובו ועקרי הבנין מיוסדים בתבנית ה' אשר השכיל לדוד ולא יאמר. אלא מה שיזכנו האל יתברך לדרוש עוד מן המקראות מצורף לזה שע"י הספור הזה של בית שני אנו יכולים לדרוש ולהבין נבואת דיחזקאל. ואנו לא היה זה הספור נכתב בספר. לא מצאנו ידינו ורגלנו באותו הבנין העתיד שיבנה במהרה בימינו:

מסכת מדות

פרק א בשלשה מקומות הכהנים שומרים. לא מפני פחד לסטים והגפנים. אלא שבכבוד וגדולה הוא לבית שלא יהא בלא שומרים ושמירה זו מצותה כל הלילה והני ג' מקומות שהכהנים שומרים כנגד מה שכתוב בתורה (במדבר ג') והזרים לפני המשכן קדמה יגו' שומרי' משמר' למשמרת. רמז לג' משמרות בג' מקומות. וכל שנמשכן היו אחרן ושני בניו שומרים בשלש מקומו' אף בבית עולמים כן בית אבטינס ובית הגלגל שתי עליות היו בנוי' בלד שערי העזרה. ובית המוקד לא היקה עליה אלא כיפה מרקוול"ט בלע"ז עשויה באדרן. כך מפורש בריש מס' תמיד. והלוים באחד ועשרים מקום. שבכ"ד מקומות היו לריכים לשמור המקדש. כדכתיב בד"ה למזרח הלוים ששה. לצפונה ליו' ארבעה. לנגבה ליום ארבע' ולאסופים שנים שנים. לבדבר למערב ארבעה למסלה. שנים לפרבר הרי כאן כ"ד משמרות ג' אלו היו לכהנים כלאמרן בריש וכ"א ללוים אע"ג דקרא לא אמר אלא לוים. כהנים מי קרויין לוים דכתיב (יחזקאל מ"ד) והכהנים הלוים בני לדוק.

מסכת מדות

פרק א בשלשה מקומות כו' ריש"א שנויה עוד בריש מס' תמיד וע"ש: שומרים פי' הר"ב כל הלילה. וכ"כ הר"ר שמעיה. וכן ל' הרמב"ם בפ"ב מה' בית הבחירה. ואין נראין דברי המפרש דמס' תמיד שכתב שיהו שומרים יום ולילה:

בבית אבטינס. עיין מ"ש בסוף מכילתין על לשכת הגזית שם ת"ל אלא מקו' לשכה זו לשכת בית אבטינס:

והלוים בעשרים וא' מקום. כתב הר"ב שבכ"ד מקומות כו'. כדכתיב בד"ה פי' כ"ו י"ז. ובסוף הפרק כתב הר"ב עוד. שגם במקומות שמרן הכהנים. היו הלוים גם כן משמרים. ע"ש:

פנותיו

מסכת מדות

פרק א בשלשה מקומות הכהנים שומרים בבית המקדש. בבית אבטינס. ובבית הניצוץ. ובבית המוקד. והלוים בעשרים ואחד מקום.

פנותיו לגבל"ם למקו' שכלה החומה ומתחלת חומה ל' המפ' דתמיד ריש ד' כ"ז: על ה' שערי העזרה כת' הר"ב ואפי' לדברי האומר לקמן ז' שערי' היו מודה שלא היה משמר שלא על ה' דתרי מנייהו לא ס"ל ריבוי שימור: גמ' דתמיד שם ופ' בכאן הר"ר שמעיה לפי שהיו תכופין לשאר השערים:

העזרה ותיבת עזרה פירש בפ"ב משנה ו':

על ד' פנותיה מבחוץ כתב הר"ב לפי שאין ישיבה ט' לפיכך היו השומרים בפנות העזרה וכן השומרים בשערי העזרה שומרים מבחוץ ומבחוץ דקתני פי' הרד"ם כלו' ואלו ואלו מבחוץ: **בית** הכפרת והכי תנן ר"פ בתרא זבחים בית קדש הקדשים נקרא בית הכפרת ע"כ וכן בכתו' ד"ה מ' כ"ה י"א ועל שם שם הכפרת בכרובים לתבנית המרכבה:

ב איש הר הבית פר' כמו אליכם איש אקרא (משלי ח') ל' הופרש דתמיד סוף דף נ"ז] וכ"פ הר"ב במשנה ג' פ"ק דיומא:

היה מחזר בכל לילה ולילה על כל משמר ומשמר והיה לו מפתחות הר הבית כ"כ המפ' דתמיד שם ור"ל לאפוקי משמרות הכהנים ושמו יוכיח ולפי' נדקו דברי הטלמי הגבוריה (שם ר' החכם הר"ר אברהם רופא ממנטוב"ה) במה שהשיג בפ"ו סוף ה' בית הבחירה: **ג שני** שערי חולדה מן הדרום נכנס בדרום מהטעם שיתבאר פ"פ דלקמן ושמם זה יתכן לומר שעל שם חולדה הנביאה נקראים כן ואפשר שז"ם מלכים ב' כ"ג וקיא יושבת בירושלים במשנה היינו בתוך שער זה שהו' משנה שנים הם ברוח זו משמ"כ ברוחות האחרות ואע"פ שנאחר בירושלם ולו' הן בהר הבית ירושלם כולל הכל ומאי שהיו בכאן שני שערים לפי שרוב תשמיש הר הבית בדרום כדתנן בר"פ דלקמן כ"ל: **קיפינוס** לא ידעתי לו טעם ובטלמי הגבוריה פ"ג חשב שהוא לשון יון ועניינו עבודת הגן שהיה שם גן של ווריים מחוץ להר הבית (ולאותה שמיטו בפ"ב דמעשרות משנה ה') וכפ' פ"ז הזכיר לשון רש"י על כפת הירדן שבפטוס הקטרת שכתב רש"י גינת ורדין היתה בירושלם נקרא הורד ההוא בפה כו' אע"פ שבפי כפה היינו מודה לו לרש"י אין כאן מקומו והא דהולך לו מדרום למערב ואינו מקיף דרך ימין בהוסבא בעלמא לית לן בה כמ"ש מסמא דגמ' בפ"ג דתמיד משנה ג': **בדי** בדל"ת כ"כ הרר"ש וגם בערוך הביאו בערך מדי בדל"ת ולא פי' כלום (והרד"ק בפי' יחזקאל סי' מ' כתב שהוא שם אדם ואשתמטתי) מסקו התו' שכתבו וז"ל מדי פי' הגבע בתו בטעיים ימידנך (היינו בפיוט שחרית די"כ המתחיל כי אלוהיך וכו') מידברו בגיעוהיך אע"ג ל פיוט כתו הכי טיידי ופיוטי רגילי בהו קתי ריש גלותא ע"כ ולפי הראשון נוחא שנקרא כן לפי שלא היה מבטש כלום ואף לראב"י בסוף פרקין שבעל קרי היה יוצא בו היה ג"כ לגניעות שלא ירגישו בו כי שם אין עוברים ושבים אבל לפירוש השני לא ידעתי למה נקרא כן ראולי שהפייטנים באותו שער היתה להם לשכה שבה מלמדים ללויים נגוני המזמורים כי יש לכל מזמור ניגון מיוחד והראב"ע מפי כן לכל התחלת מזמור כתו למגלה על מחלת שהוא על ניגון הפיוט המתחיל מחלת וכן על השמיני' וכל כיוצא בהם נמצא שצריך ליחוד לכל מזמור כפי הנגון שמיוחד עליו והנה זכיתי מהש"י לקצות ספר הראב"ה וכסופו כתב סדר בנין בית שני וכתב שם עורי ברי"ם וכתב שער עדי אבנים זקופות כזה ח ולכך נקרא שרי פירוש מוצב עכ"ל ולא הביטותי לפירושו זה ועוד שה"ם במשנ' ב' פ' דלק: לא היה משמש כלו' שלא בעל קרי היה יוצא בו לראב"י כדמפ' בטלמי פרקין הרר"ש ועיין בפ' דלק' משנ' ג': **שער** המזרחי עליו שושן הבירה צורה שיין בפי' הר"ב במשנ' ע' פי"ז דכלים: **כהן** גדול השורף את הפר' כת' הר"ב במשנ' ר"פ היא וגו' וכ"כ הרמב"ם בהל' מסורה פ"ג דפרה

חמש' "על ה' שערי הר הבית ד' על ד' פנותיו מתוב ה' על ה' שערי העזר' ד' על ד' (ס"ח) פנותי' מבחוץ ואחד בלשכת הקרבן ואח' בלשכת הפרכת וא' לאחורי בית הכפור': **ב** איש הר הבית היה מחזר על כל משמר ומשמר ואבוקת דולקין לפניו וכל משמר שאינו עומד אומר לו איש הר הבית שלום עליך ניכר שהי' ישן חובטו במקלו ורשות היה לו לשרוף את בסותו והם אומרי' מה קול בעזר' קול בן לוי לוקה ובגדיו נשרפי' שישן לו על משמרו ראב"י אומ' פעמא מצאו את אחי אמא ישן ושרפו את בסותו: **ג** חמישה שערים היו להר הבית ב' שערי חולדה מן הדרום משמשין כניסה ויציאה קיפונוס מן המערב [משמש כניסה ויציאה] אטדי מן הצפון לא היה משמש כלו' שער המזרחי עליו שושן הבירה צורה שבו כהן גדול השורף את הפרה ופרה

חמש' שומרי' על ה' שערי הר הבית: וד' שומרי' אחרים על ד' פנותיו: מתוכם מבפנים לחומת הר הבית: על ה' שערי עזרה כלומר תנא סבר ה' שערים בלבד היו לעזרה ואפי' לדברי האומר לקמן ז' שערים היו מודה שלא היה משמר שלא על ה': על ד' פנותיה מבחוץ לפי שאין ישיבה בעזרה שלא להלכי בית דוד בלבד ולא היו אפשר לשומר בעמידה כל הלילה לפיכך היו השומרים בפנות העזרה וכן השומרי' בשערי העזרה שומרים מבחוץ כדי שיהיו מותרין בישיבה ואסמכוה אקרא דכתיב שניים לפרבר כלפי בר כלומר חוץ לחומת העזרה: **ב** איש הר הבית ממונה על כל השומרים: **ג** משמשים כניסה ויציאה שבהן היו נכנסין ויוצאים להר הבית: קיפונוס מן המערב שער של הר הבית שבלד מערב קיפונוס שמו ושל לפון מדי שמו: עליו שושן הבירה צורה כשאלו מן הגולה לו להם מלכי פרס לבנות צורת שושן הבירה על שערי הבית כדי שיהיה להם מורא מלכו ויירוהו בשער המזרח: וכ"ג השורף את הפרה מתני ר"מ היא דסבר אין פרה אדומה נשרפת אלא בכהן גדול ואינה הלכה: וכל

(ס"ח) ופרה וכל מסעדי יוצאי להר המשחה: ד"ז שערים היו בעזרה. ג' בצפון. וג' בדרום. וא' במזרח. שבדרום. שער הדלק. שני לו שער הנכורות. ג' לו שער המים. שבמזרח שער נקנור. ב' וב' לשכות היו לו א' מימינו. וא' משמאלו. א' לשכת פנחס המלביש. וא' לשכת עושי חביתין: ד"ה ושבצפון שער הגצוץ. וכמין אכסדרה היה. ועליו בנויה על גביו. שהכהני שומרי מלמעלן. והלוי מלמטן. ופתח היה לו לחיל. שני לו שער הקרבן. שלישי לו בית המוקד: ן וארבע לשכות היו בבי המוקד. בקיטונות פתוחות לטרקלין. שתים בקדש ושתים בחול. וראשי פספסין מבדילין בין קדש לחול. ומה היו משמשות. מערבית דרומית. היא היתה לשכת (גמ' ל"ג) טלאי קרבן. דרומי מזרחי. היא היתה לשכת (גמ' ל"ג) עושי לחם הפנים. מזרחית צפונית. בה גנזו בני חשמונאי את אבני המזבח ששקצום

דתנן נמי כ"ג פי' הר"ב שלפעמי' נעשה בכ"ג מס"ה תני ליה אע"פ שכשרה בכ"ה. והרמב"ם פי' שם שבתמידו' היה נעשה בכ"ג אע"פ שכשרה בכ"ה. ועמ"ש שם: ד שבעה שערים היו בעזר'ה. עיין לקמן ספ"ב ומשל ג' ע"ז: דשקלי: שער הדלק פי' הר"ב על שם שהיו בו' עלים וכו'. והראבי"ה כת' שמעתי שהיו מביאים דרך אותו השער אם של הדיוט ע"ג המזבח:

שער הנכורות. כתב הר"ב שם שם היו מכניסים הנכורות ששחיטתן בדרום כלומר ששחיטתן אף בדרום בכל מקום בעזרה לאפוקי קדשי קדשי' ששחיטתן בצפון ואכתי קשיא ליה כל קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה והיה להם להכנים לשם. וי"ל הנכורות מתנ' לכהן הן. משא"כ קדשים קלים שהם לבעליהם. ומש"ה נתיחד שער לנכורות: שער המים. כתב הר"ב. כדכתיב בספר יחזקאל וכו'. והיינו טעמא דאמר ראב"י במשנה דספ"ב. אבל ת"ק יסיב טעמא אחרינא התם ובפרק ו' דשקלים מ"ג: ולמאי דגרס לקמן בדברי ראב"י וכן כר נראה דלא פליג אלא מוסיף. וכי הא דפי' הר"ב בפ"ג משנה ד':

שער נקנור. כתב הר"ב מפורש במסכת יומא פ"ג משנה י': ה. שהכהנים שומרי מלמעלן והלוים מלמטן. כדכתב הר"ב במשנה א' וע"ש: ן בקיטונות הפתוחות לטרקלין. לשון הר"ב בחדרים קטנים וכו'. וז"ל הרמב"ם בדמות בתי הסינה שם בטוירות המלכי שהוא בית קטן בתוך בית גדול והוא מה שאמר בקיטונה הפתוחה לטרקלין וכבר באר'נו פעמים טרקלין שהוא בית המלכות (עיין בפי' הר"ב משנה ד' פ"ו דב"ב) וקיטון מקום בית הסינה שיסנים בו באתן הקין. תרגום קין קייטא. ע"כ: וראשי פספסים כתב הר"ב. ראשי קורות יוצאות מן הכותל עד המקום שהוא קדש. כלומר ראשי קורות היו במקום שהוא חול והיו מגיעים עד המקום הקדש ולא במקום הקדש. משום איסור דלא תסיף וגו' כל עץ אכל תוכח כמ"ש הר"ב במשנה ג' פ"ק דתמיד. ועיין בפרק דלקמן משנה ו'. ועוד עיין מ"ש בפרק אחרון משנה ד' בד"ה אבא שאול כו'. ופי' פספסים תמצא בפרק דלקמן שם: לשכת טלאי קרבן. כתב הר"ב שהיו שם טלאים מבוקרים לתמידין כדתנן בערכין פרק ב' משנה ה':

דרומית. מזרחית היא היתה לשכת לחם הפנים. וסתוכה לעזרה ונמצאת שהיתה תקודשת אחת כמ"ד אפייתן בפנים בפ"ו דמנחו' ע"ש במשנה ב'. וא"ש הר"ב בית גרמו. עיין רפ"ה דשקלי: מזרחית צפונית. בה גנזו בית חשמונאי כו' כתב הר"ב וכתם' שקלים (פ"ה מ"ג) ובמסכ' תמיד (פ"ג מ"ג) קורא לה לשכת החותמות וכ"כ הרמב"ם. והא ולאי דלמאי דתנן התם דלשכת טלאים לפונית מערבית ואחריה קא חשיב לשכת החותמות כשאתה יוקיף דרך שחאל מנחון וכדכתיבנא התם הרי היא לשכת החותמות שבצפונית מזרחית

א יומא יא שם הן. ד' ב שם הלכה יד ג יומא יא ד תמיד כה: ד שם פ"ם הל"ה ה יומא שם: שם פ"ה הל' י ו יומא עז

מזרחי' סמוך ללשכת טלאי אבל ת"מ קטי דאח"כ קא חשיב לשכת בית המוקד • וסיא בית הטבול דהכא ועל כרחינו עומדת בין החומתות לטלאי • שהרי היא נ"כ מזרחי' והיאך קא חני לה בין הסומתו' ללשכת בית לחם הפנים • הלכך ספיר מלתא קתני דהת' גרסי' בתשבי' איסכא ואחת לשכת בי' המוקד וא' לשכת החומתו' ומ"מ לא שלחתי שם יד להגיה כן בספר • לפי שהתו' בפ"ק דיומא ל' ע"ב ד"ה גרסי' ג"כ בני הספר • דרמז להדדי • דהכא קאמר שבאחת מגמו בית חשמונאי כו' • והתם קאמר דשאר ואתי לשכתיה הוו לשכת החומתות ולשכת בית המוקד • ותירצו דטובא איכא דתים לא לשכות וה"ל דכלים שמשתיקנו שלשה דברים • ע"כ :

ז שנים שעריס היו לבית המוקד כו' • בגמרא ריש מסכת תמיד כיון דב' שערי' היו לו • אמאי לא קא חשיב ריש פרקין דהכא ודהתם אלא סד שומר ומשני אמר אביי כיון דבבי אהדדי הוו קיימי (זה כנגד זה א"ל דסמיכי אהדדי) סבי להו בחד שומר דוי (פי' רוחה) להכא ודוי להכא • ואתכסדרה דשער הגלוף דמתני' ה' לא פריך מידי דהתם לא תנן אלא פתח היה לה לחיל וא"ל שמירה כמו שער : ח בית המוקד כיפה ובית גדול כו' • מסנה זו שמו' בריש תמיד וע"ש : ט אמה עלוחמה • בארץ ובבלא עליו לשון הרר"ש : הגביע זמן הגעילה הגביה את הטבלא כו' לפי הגרלה ממשנה זו שהיה צריכה מפתחות לכבוד הדלתו' והיו מגעולי דלתותיהן בלי ספק דומים למגעולים הקרקעים בלשון ערבי (אקפא"לא לגו"ב) ובלע"ז (קאדי"נוס דטורל"ו) שעושים אותם אצלינו ואינם נסגרים • אלא במפתחותיהם שבהם נפתחים הרמב"ם : הגביה את הטבלא • הכהן השומר הרר"ש : נתן בן לוי כסותו עליה חזר ויטן לו • כך לשון הרר"ש • ואין אלו בעיני אלא דברי תימה שהרי אין בן לוי ישן אלא מבחוץ וגם הוא בעצמו הרי פי' לעיל בסמוך הגביה כו' הכהן השומר ולמה א"כ לא יהיה הכהן הזה נומר לכל הצריך ומסתעף מהגעילה וגם כפי הגרלה לא היה יכול בן לוי לכנס מכיון שנגמר נעילת השערים וגם לא היה עוד בן לוי מבפנים [לסיבה] זו בעצמה אא"כ שנא' שהיה להם מקום לכנס לפי מפני הצורך וכל זה דוחק וכדברי נטא' ולא צורך. אירע קרי כו' גם זו שם שנויה וע"ש :

פרק ב

ששקצום מלכי יון • צפונית מערבית בה יורדי' לבית הטבול' : ז "ב' שערי' היו לבית המוקד • א' פתוח לחיל • וא' פתוח לעזרה • א"ר יהודה זה שהי' פתוח לעזרה • פשפש קטן הי' לו • שבו נכנסין לבלוש את העזר' : ח בית המוקד כיפה • ובית גדול הי' מוקף רובדין של אבן • וזקניבית אב ישנים שם • ומפתחות העזר' בידם • ופרחי כהונ' • איש כסהו בארץ: ט ומקו' הי' שם • אמה עלאמ' • וטבלא של שיש • וטבעת הית' קבוע בה • ושלשלת שהמפתחו' היו תלויו' בה • הגיע זמן הנעיל' • הגביה את הטבל' בטבע' ונטל את המפתחות מן השלשלת • ונעל הכהן מבפנים • ובן לוי ישן לו מבחוץ • גמר מלנעול יחזיר את המפתחות לשלשלת • ואת הטבלה למקומה • נתן כסותו עליה • ישן לו • "אירע קרי באחד מהם • יוצא והולך לו • במסיבה ההולכת תחת הבירה • והגרות דולקים מבאן ומבאן • עד שהוא מגיע לבית הטבילה • ר"א בן יעקב אומר • במסיבה ההולכת תחת החיל יוצא והולך לו בטדי :

פרק ב

בית המוקד לצד הקרקע ועל גביהן אבנים אחרות קטרות מכן סולאות מתי מן הכותל וסיו כעין מעלות זו על זו : וזקני בית אב • המשמר היה מתחלק לשבעה בתי אבות כמנין ימות השבוע כל אחד עובד יומו וזקני בית אב אבל אותו יום היו ישנים שם על אותן רובדים : ופרחי כהונה • בחורים שמתחיל שער זקנים לפרוח והם היו השומרים : איש כסהו בארץ • שלא היו רשאים לשכב שם ע"ג מטות אלא בארץ • כדרך שומרי אגרות המלכים עושים : כסהו • לשון כריס וכסתות : ט הגיע זמן הנעילה • לנעול שערי העזרה • הכהן מבפנים ובן לוי [ישן] לו מבחוץ • שהלוים טפלים לכהנים כמה שנא' (במדבר י"ח) וילון עליך וישרתוך • הלכך בבית אבטינס ובבית הגיזון שהיו עליו היו הכהנים שוחרים למעלה ולוים למטה • ובית המוקד שלא היתה אלא כיפה על הארץ היה כהן מבפנים ובן לוי מבחוץ : במסיבה • במחילה המהלכת תחת הבירה שמחילה היתה תחת המקדש וכל המקדש קרוי בירה • כדכתיב (ד"ה א' כ"ט) אל הבירה אשר אני עתיד לבנות • ומפני שהיה בעל קרי לא היה מהלך דרך העזר' שלא דרך המחילות • דקיימא לן מחילות לא נתקדשו: והגרו' דולקי' • במחילה מכאן ומכאן: במסיבה ההולכת תחת החיל • לא • ומיהו מוזר לבית המוקד • לפי שהוא מבול יום • ואין כלל כדאמרי' • אלא כדתנן בריש תמיד בא ויטב לו אצל אמיו הכהנים

בבית

בבית הרוקח עד שהעמודים נפתחים יולא והולך לו. שאע"ג שבטל יום אסור ליכנס לעזרת נשים דהיינו מחנה לויה. לזה הקלו. לפי שנטמא בפנים:

פ"ב דרך הבית היה ה' מאות אמה. מוקף חומה סביב: ורובו מן הדרום. שני לו מן המזרח כלומר הרוחק שיש מחומת הר הבית לחומת העזרה לצד דרום יותר מן הרוחק שיש ביניה' ובין המזרח. והרוחק שיש ביניהן מצד מזרח יותר מן הרוחק שיש ביניהן לצד צפון והצפוני יותר מן המערב: ב נכנסים דרך ימין ומקיפין דרך שמאל. כגון הנכנסים דרך שערי חולדה שהן מן הימין מקיפין דרך שער הטדי שהוא מצד שמאל נשאלין אותו מה לך להקיף לשמאל. הוא אומר שאני אבל. אומרי לו השוכן בבית הזה ינחמך ובו: עשיתם כן עברו עליו את הדין אם כן אין אומרים לו כן. נראה כאלו חברו עוותו הדין וגדוהו של כהלכ: ויקבלב שתשמ' לדברי חבריך. דהשתא מפמע שהוא עשה שלא כדין ולריך תשובה. והלכה כר"י ג לפנים מחומת הר הבית: סורג. מחיצה העשויה נקבים נקבים כמטה מסורגת בחבלים והיא עשויה מדפי עץ ארוכים וקצרי שמרכיבין אותן זו על זו באלכסון: גזרו

פ"ב דרך הבית. עיין במשנה ח' פ"ג דמדות: רובו מן הדרום מעוטו מן המערב. שכל רוחב העזרה הוא קל"ה מצמון לדרום כדתנן ר"פ בתרא ומצא שהנותר מהר הבי' בשתי רוחות הללו הוא שס"ה אמה (וכל אורך העזרה מן המזר' למער' קפ"ז) שבעזרה הפנימי' אנקיימין ואין ע"ג בכלל וכן הס דברי הרמב"ם פ"ה מה' בית הבחירה. וכבר כתבתי בפר' ג' דסוטה מ"ש ל' דע"ג בכלל הר הבית נמצא שבאלו שתי הרוחות הנותר מהר הבית. הוא שי"ג כשתחלוק שס"ה ותתן דרך משל לדרום מאתים וחמשים. ישאר לצפון קט"ו. וכשתחלוק שי"ג ותתן דרך משל רי"ג למזרח ישאר ק' למערב הנה רובו לדרום ר"ן. שני לו למזרח רי"ג. שליש לו מן הצפון קט"ו. מעוטו מן המערב ק' מקום שהיה רוב מדתו שס היה רוב תשמישו. יפה פי' בעל שלטי הגבורי' שכתב שהוא על לשכות הרבה ובתים שהיו עשויים באמת ויוש' למשמשי הבית נוסף על הלשכות שנאמרו במשנ' כי אותנלא יספיקו ובפר"ה

א שם הלכה ה
ב שם הלכה ו
ג נספ פ"ז הלכה ג
ד שם פ"ה
בית הבחירה
הל' ג
ה"ה

פרק ב דרך הבית היה ה' מאות אמה על ה' מאות אמה רובו מן הדרום. שני לו מן המזרח. שלישי לו מן הצפון. מיעוטו מן המערב מקום שהי' רוב מדתו. שם היה רוב תשמישו ב כל הנכנסין להר הבית נכנסין דרך ימין. ומקיפין ויוצאין דרך שמאל. חוץ ממי שארעו דבר שהוא מקיף לשמאל נמ' ני'. מה לך מקיף לשמאל שאני אבל. השוכן בבית הזה ינחמך. שאני מנוד. היה השוכן בבית הזה יתקבלם ויקרבוך דברי רבי מאיר. אמר לו רבי יוסי עשיתן כאלו עברו עליו את הדין. אלא השוכן בבי' הזה יתקבלב'. ותשמע לדברי חבריך. ויקרבוך: ג לפני ממנו. סורג גבו' י' טפחי' וי"ג פרצות היו שם. שפרצום מלבי יון. חזרו וגדרום. וגזרו

מספרו עמד למנין ואחד ומל אותן שלשים ואני אומר לסיוע לו שכן נמצא בבגינת דיחזקאל מ' י"ז שלשים לשכות אל הרצפה (שבחצונה) ועוד נסתפק בשל לשכות שמן הראוי [שיהיה] לשכה לכל אחד מט"ו הממונים שברפ"ה דשקלים כשירצו לגין בהר הבית. ואמר שעל תשמישי אלו הלשכות השלשים או מ"ה אמרו שרובן בדרום כו'. אבל שגגה יצאה מלפני השליט בפ"ב כשכתב שס שאמצע הר הבית לא היה מסוכך מפני המזבח שהיה גלוי לשמים. והרי אין מזבח אלא בעזרה. אבל בלאו הכי ודאי שאין הר הבית מכוסה שלא היה מסוכך אלא ע"ג האנטבאות (כאותה ששנינו במשנה ה' פ"ק דפסחים) וכן בגדדים סביב לא באמצע. וטעמא שהיה רובו מן הדרום יראה לפי שס היתה כניסת כל אדם מהעיר שהיא בנגב ובחזקאל. ולפיכך ראוי שתהיה רוב התשמיש במקום הראשון שבו נכנסים. שני לו מן המזרח. שכן מקיף דרך ימין וברוך ה' שכיונתי רובו מן הדרום לראבי"ה דלקמן בד"ה לפנים וכו':

ב נכנסין דרך ימין וכו'. פי' הר"ב. כגון הנכנסין דרך שערי חולדה שהן מן הימין מקיפין דרך שער הטדי. וקשיא לי. דהא במשנה ב' פ"ק תנן דלא היה משמש כלום. והרי עכשיו שמושו כמו שמוש שערי הדרום. אלא שבדרום היתה הכניסה וכאן היציאה ולא עוד אלא שבדרום היו שני שערים לכניסה וכאן זה השער האחד היה משמש יציאת נכנסין בשני השערים ועכ"ק דהא תנן הת' דלקמן ב' השערים שבדרום היו משמשין כניסה ויציאה. וז"ל הרמב"ם בפירושו כפי גא"י כשנכנס הנכנס משער שושן אינו הולך על שער חולדה אלא לצד שער טדי וכן תקיש לכל הנכנס על שער מהשערים ע"כ ומעתה אין כאן יציאה כלל לשער טדי אלא לסימני בעלמא נקטי: ג לפנים ממנו סורג. כתב הראבי"ה (בספרו שכתבתי פרק דלעיל משנה ג') ונראה שהסורג היה מקיף לכל גדדין למזרח ולצפון ולמערב. ולדרום. וכן היל. דהא כל אחד ואחד יש בו מעלה מחברו. כדמפרש ברים אסכת כלים ורוב תשמיש היה מן הדרום. שהוא לצד העיר ולזה היה צריך לעשותו במזרח טפי מבשאר רוחות. וכו דקתני בפ' דלעיל שבצפון שער ניצון כו' יצד ופתח היה לו לחיל אלמא דהחיל היה נמי בצפון. וכו דהיכל י"ג הסתחויות שבנגד הי"ג פרצות. ובסוף (פרקין) תנן אבא יוסי בן חנן אומר כנגד י"ג שערים ואמר בשקלים פ"ו מ"ג דכנגדן ממש של שערים (במקום שערים י"ג היו הסתחויות י"ג וכי היכא דהוה כנגדן ממש במקומן ה"ג ז"ג דסורג במקום שגדרום ממש היו מסתחויים. ולפי זה הסורג היה הולך סביב סביב הקיפו. ולא היה פתוח. ופרוץ אלא לצד מזרח. ומשום חיזוק ושמירה. ובאו בני יון ופרצו י"ג פרצים בסורג. כנגד י"ג שערי (עזרה) שיוכלו לכנס בכל צד לעזרה בהרוסה ושוב חזרו בית חשמונאי וגדרום כו'. עכ"ל. ובפי' הר"ב דס"פ. ובשקלים פ"ו אינו כן. אלא מ"ד די"ג הסתחויות כנגד י"ג פרצות. לא ס"ל שהיו רק ז' שערים. וכן הוא להדיא שס בירושלמי וכ"ל דלהראבי"ה גירסא אחרת בירושלמי גבוה' טפחים. כתב הכ"מ בפ"ה מהלכות בית הבחירה בשם הרא"ש שהסורג

מהסורג נעשה לבטלו סבת ולזה היה גבוה י' טפחי' כדין כל מחיצה דהיקף הר הבית לא מהני זהוי מוקף ולכם יש יסודלא מהני
ע"כ ואני תמה דהא בסמ"ה דפסחי' תנן יצתה כת הרשעונה (עם פסח) ויסבה לה בהר הבית ס"ה בח ל ואי איתא דהיקף הר הבי'
לא מהני היאך בטלו פסחיהם לסמ"לכן כ"ל דבטלו לא היה צריך שום דבר לפי שתן התורה כמה שהוא מוקף בל' מחילות הוא
רה"י גמורה • כמ"ש ברפי"ח דשבת • ושבות במקדש לא גזרו • ועוד טון שהיה שם לפני מהר הבי' מקום לשמור שם שומרי המקדש
לתה לא יקרא הוקף לדירה
מעיקרא • וכ"ש שלפנים היומו
העזרה שם כתה לשבות לכהנים
ולויים עובדי עבוד' הקדש ואתנם
בטעם בנין הסורג היה אפשר
לומ' • שהוא לחזן בין כת לכת
דבפסחי • אלא שאין כ"ל שיהיה
הבנין הזה מפני כן • דבשלמא כי
הוה הבנין בלאו הכי • היו מתחלקים בין אלו ההבדלות
וחלוקות • אבל לעשות בנין בשביל כן לכתחילה זה אינו מן
הארץה • כי לאיזו טעם היו צריכין הבדל בין כת לכת • אבל
מה שכ"ל בזה הבנין של הסורג • הוא מה שכתבתי כבר בס"ד

וגזרו בנגדם י"ג השתחויות • לפנים ממנו
החיל • עשר אמות וי"ב מעלות היו שם •
רום המעלה חצי אמה • ושלחה חצי אמה •
כל המעלות שהיו שם • רום מעלה חצי
אמה • ושלחה חצי אמה • תוין

גבוהה מחברתה חצי אמה • וכן המעלה הראשונה גבוהה מן
הקרקע חצי אמה • ושלחה • משך רוחב המעלה • דהיינו מקום
דריסת הרגל חצי אמה :

מון

בספר צורת הבית סי' כ"ב שהוא לתת מקום והבדל בין הנכרים הנכנסין להתפלל בבית ה' ובין ישראל כאותה שסמינו בפ"ק דכלים
פ"מ החיל מקודש ממנו שאין נכרים ונטמא מת נכנסין לשם • ומתשנה זו הקשתי לשאול על ר"י אבן בגאל שבפירושו ליחזקאל כתב
וז"ל העזרה החצונה הראשונה • אמרו חכמים ז"ל שבנית שני היה עזרת נשים ושבנו אותו גזוזטרא ת ראיתי אני בפירושי חכמי
הנוצרים שהיתה העזרה הראשונה • מיוחדת לנכרים להתפלל בבית ה' • וכת"ש שלמה בתפלתו • ונם את הנכרי וגו' • ונראין
דבריהם לדעתי כי הנה לעתיד לבא ייעדו הנביאים שילכו עמים רבים אל הר ה' ואל בית אלהי יעקב לקבל תורתו • ולכן היה ראוי
שיוחד אליהם מקום מיוחד חיצוני ויותר מרוחק מהקודש • ואולי שעל אותה עזרה תהיה עלייה תוקפת גזוזטרא לנשים כדבריהם
ותהיינה רואות מלמעלה והנכרים בעזרה תחתונה וכו' • עכ"ל • ואלו זכר ולא שכח מתני' דכלים • לא היה כותב שהמקום המיוחד
שהוא היה בע"ב שהרי אף בחיל היו נמצאים מלכנס • ולומר שבשעה שידם תקיפה נאמרו הדברים הללו זה א"א בשום פנים שאם
ידם תקיפה מי יעצור בהם ומי יגיד גבולת עמים לשום להם יד ומקום גבול וחוק בל יעבורו • ועוד שמשמעות דברי חכמי הנוצרים
עצמם שהיה להם מקום מיוחד שהוא מדעת ישראל • ולומר שפשר דבר נעשה ביניהם בשידם תקיפה • גם זה אינו נראה • אלא
העיקר שאף חכמי הנוצרים לא אמרו אלא בהר הבית עד החיל שהמקום ההוא היה מיוחד להם • וזה שקראו עזרה הוא שם תוספת
וכן כך וכן כך לדעת חשבתינו שהיא העדות הנאמנה • לא היו נכרים רשאי לכנס בחיל ולפיכך נעשה הסורג ובמהדורות שבספר
הנזכר הוספתי תת טוב טעם שבשביל כן היוצים פרצו בו פרצות הוחיל ונעשה להבדיל אותם מבוא יותר פנימי • ולכך כשחזרו
ישראל וזכו לבדרש תקנו על כל גדר השתחויה להודות לה' כי טוב • ואע"פ שזה האמת והצדק וכמו שאוכיח עוד להלן • עכ"ז אין
על הרא"ש להתליצן כי דבריו סתומים באמת ויותר על דעת הרמב"ם שבפ"ה מה' ב"ה כתב וז"ל ולפנים מן הסורג החיל נוהגין
אמות ושליו הוא אומר בקיצות ואבל חיל וחומה זו חומת עזרה וכתב כך ג"כ בפירושו בכל דלעיל משנה ה' חיל הוא חומה שסובבת
כל העזרה חבית לחומת הר הבית • ע"כ • ומעתה אין תלונה על הרא"ש כלל שמה שהקשתי לשאול מהריא דפסחים היאך יצתה
כת הראשונה להר הבית • תיישב עכשיו שפיר • לפי שחולה מן החיל היה הסורג ושם ישבו בין החיל והסורג • וגם אין תימה מה
צריך לתקון הסורג תלד הבטול והלא אין שבות במקדש שמצינו בכתה שבות אלא התירו • וכמ"ש בסוף עירו. ין אבל על הרמב"ם
עצמו תלונתינו לפי שמשמעותו לא אמרה בחיל גבוה • כמו שאמרה בסורג • והא דאמר שעליה נאמר בקיצות • ואבל חיל וחומה
וכתב הכ"מ שהוא מפ' כילד לולין • אומר אני אלא זו שאינה ראויה לדבריו אלא אף זו שמשם סתירה גמורה דהכי איתא התם דף
פ"ו עובי החומה היכי משכחת כלומר ארשאה תהא שוה לקרקע העזרה ותהא מקודשת כמה ומשני משכחת לה בבר שולא דכתיב
ואבל חיל וחומה ואמר ר' אחא ואי תימא ר' חנינא שולא ובר שולא הא קמן דחיל הוא סמוך לקרקע העזרה וכן פי' ר"י בר שולא
חומה קטנה לפנים מן חומה גדולה והיא מוכה ושוה לקרקע גובה העזרה שקרקע העזרה הולך וגובה ועולה במעלות • ע"כ •
והיה זה לדעתי לחזוק הקרקע שלא יפול העפר מתחת (ויזיק לחומה הגדולה) מ"מ לדמו שהחיל שבכתוב הוא מבפנים לחומת
העזרה סמוכה יותר לקרקעות העזרה ואין לומר שזו דעת הרמב"ם שבמשנה לשונו שבפי' • שהחיל סובב לחומת העזרה ועוד
ברפ"ו מה' ב"ה נראה ג"כ מדבריו שבובר שמקום יש חוצה לעזרה ונקרא חיל אלא שלדבריו נקרא כן ע"ש חומה מוכה שלפניו •
וזה אינו כפי הנמ' שכתבתי אלא שהחומה המוכה שבכתוב לפנים מחומת העזרה הוא ואע"פ שאפשר ג"כ לומר שהיא חוצה לחומת
העזרה וחומת העזרה לפנים מזו החומה • מ"מ היא עשויה עכ"פ סתוך לה מאוד דהיינו מתם בקרקעיתה שוה לה ולחזק כמ"ש •
ועיין במשנה ז' פ"ד • לכן נראין יותר דברי הר"ב שהחיל אינה חומה כלל • אבל הסורג הבדיל אותו מהר הבית • והיינו דלא תנן
בו שום גובה • כמו דתנן בסורג • לפי שאין שם החיל אלא להקום בין הסורג לעזרה בלבד • וחיל שבכתוב דקיצות נאמר על חומה
שהיתה סמוכה מאוד לקרקע העזרה להחזיק הקרקע שלא תפול ממנה ע"ד ברורית ותפול החומה הגדולה : וגזרו כנגדה י"ג
השתחויות • עיין בסוף פרקין : ושלחה חצי אמה • כי' הר"ב • משך רוחב המעלה • ומרכה בכל הנסב הר לנפון ולדרום

חוץ משל אולם • חוץ מן המעלות שבין האולם ולמזבח שלא היו כולן כן כדתנן בפ"ג: חוץ מפתח של אולם • דתנן לקמן באחד פרקין גבהו מ' אמה ורוחבו: [כ'] היו להן שקופות • אבן מוגחת על ב' המזוזות שהדלת שוקף עליו ושקופות לשון משקוף: מפני שנעשה בהן נס • כמו שמפורש ביומא פ"ג: מלהיבות • כמו תזהיבות שמראיתן דומה לזהב לפיכך לא הוצרכו לעשותו של זהב: ד כל הכתלים שהיו שם • בכל בנינו הר הבית: היו גבוהי' הרבה • עד שהיו כל הפתחי' שבהן גובה ד' אמה • לבד ממה שעל הפתחים: חוץ מכותל מזרחי • הוא התחתון לרגלי הר הבית: שהכהן השורף את הפרה עומד בהר המשחה • הוא הר הזיתים אשר על פני ירושלים מקדם • ופני כהן למערב ומתכוין ורואה מעל גובה ראש הכותל דרך השערים שלפניו ממנו את פתחו של היכל כשהוא מזה כנגד • כדכתיב (בתרבר י"ט) והזה אל נוכח פני אהל מועד; ואם היה הכותל גבוה • אע"פ שהשערים מכוונות כלם זה כנגד זה שער הר הבית כנגד שער עזרת נשים ושל עזרת נשים כנגד שער העזרה • ושער העזרה גדולה כנגד פתח היכל • לא היה יכול לראות את פתח היכל דרך הפתחים • לפי שהיה הולך ומגביה ועולה עד שקרקע פתח היכל גבוה (כ"ב) אמות) יותר מקרקעי רגלי הר הבית ונמצא שאם הכותל גבוה מתשקוף פתח הר הבית [ב' אמות] שהרי לא היה פתח הר הבית גבוה אלא עשרים כדתנן לעיל • ונמצא שאין הכהן השוחט את הפרה יכול לראות אלא פתח היכל דרך אותו פתח: ה אורך • מן המזרח למערב: על רוחב • מן הצפון לדרום:

חוץ משל אולם • כל הפתחים והשערים שהיו שם גובהן ב' אמה • ורחבן י' אמות • חוץ משל אולם • כל הפתחים שהיו שם היו להן דלתות • חוץ משל אולם • כל השערים שהיו שם היו להן שקופות • חוץ משערי טדי • שהיו שם שתי אבנים מוטות זו על גב זו • כל השערים שהיו שם • נשתנו להיות של זהב • חוץ משער ניקנור • מפני שנעשה בהן נס • ו"א • מפני שנחשתן מצהיב: ד כל הכתלים שהיו שם • היו גבוהים • חוץ מכותל המזרחי • שהכהן השורף את הפרה עומד בראש הר המשחה ומתבונן ורואה בפתחו של היכל בשעת הזיית הדם: ה עזרת הנשים היתה ארך מאה ושלשים וחמש • על רחב מאה ושלשים וחמש • וארבע לשכות היו בארבע מקצעותיה: של

מצהיב פי' הר"ב כמו מזהיב • וכבר באתי בספרא מה שאמר רחמנא שער הצהוב ואמרו כתבנית הזהב • כמו שנבאר בנגעים • הרמב"ם: ד שהכהן השורף את הפרה כו' • בתב הר"ב לפי שהיה הולך ומגביה עד שקרקע פתח היכל גבוה [כ"ב] אמות יותר מקרקע רגלי הר הבית • ומסכתא זו אליבא דרא"ב שאמר בפ"זה שעזר' כהני היתה גבוה על ג"י שתי אמות ומחצה (דאי אמרת רבנן הא איכא פלגא דאמתא דמתחזי ליה פתחא בגויה • גמ' דיומא דף י"ו) וכשנכנס אדם בשער שוטן מהר הבית הולך בקרקע ירידה עד שמגיע אל החיל • אח"כ עולה מן החיל בי"ב מעלות עד שמגיע לע"ג ותהיה ע"ג גבוהה מקרקע הר"י פ"ק דיומא דף י"ו • ול' שלחה כדתניא ושלח זה הרגל • וכן הוא אומר משלחי הרגל שהביאה הר"ב ברפ"ק דב"ק: השקופות כתב הר"ב • לשון משקוף והמשנה משתמשת בזה הפסס (להקל) ועוד תרגמה במסכת אהלות שקורין אותו תמיד שקוף ולא משקוף • הרמב"ם • וע"ש ספ"ק ומשנה ב' פ"ח שפס מפרשי הר"ב והרמב"ם פי' אחר • אבל זולת אלו תקן משקוף וא"ע: שהיו פס שתי אבני' מוטות זו על גב זו בא' חקוק אחי הפתח ב' יומ' משקוף העליון וחקוק אחי מזוזה מ"ו מכאן ואחי מזוזה מכאן • ובאחד • חקוק מפתן התחתון ואחי מזוזה מכאן [ואחי מזוזה מכאן כזה ▭] • מוטו' לא ידעתי לשונו כ"כ הרר"ש • והרמב"ם פי' וב' אבנים מוטות זו ע"ג זו כגון זה ⊓ והיה ציר השער מונח במקו' (א"ב) (אלף) ובמקום (בית) ע"כ: נשתנו להיות של זהב • לפי שכשעלו מן הגולה לא היו עשירי' לא יכלו לעשות של זהב • וזה שדקדק הרמב"ם בספ"א מה' ב"ה וכתב אפילו שערי העזרה תלפין אותן זהב אם מצאה ידם: בנגעים • הרמב"ם: ד שהכהן השורף את הפרה כו' • בתב הר"ב לפי שהיה הולך ומגביה עד שקרקע פתח היכל גבוה [כ"ב] אמות יותר מקרקע רגלי הר הבית • ומסכתא זו אליבא דרא"ב שאמר בפ"זה שעזר' כהני היתה גבוה על ג"י שתי אמות ומחצה (דאי אמרת רבנן הא איכא פלגא דאמתא דמתחזי ליה פתחא בגויה • גמ' דיומא דף י"ו) וכשנכנס אדם בשער שוטן מהר הבית הולך בקרקע ירידה עד שמגיע אל החיל • אח"כ עולה מן החיל בי"ב מעלות עד שמגיע לע"ג ותהיה ע"ג גבוהה מקרקע הר הבית בשס אמות לפי שכבר הקדמנו שכל מעלה שהיתה במקדש גבוה חצי אמה • אח"כ הולך ע"ג כלה שהיא ישרה ועולה מסופה לע"י בע"ו מעלות כמו שיזכור בפ' זה • ולפי ע"י גבוה מע"ג ז' אמות ומחצה • אח"כ עולה מע"י אל עזרת הכהנים בדוכן שגבהו אמה וג' מעלות לדוכן • אח"כ הולך על עזרת הכהנים כלה והמזבח ובין האולם והמזבח בקרקע אחד ישר אח"כ הולך י"ב מעלות אל האולם • כמו שיזכור בפ"ג מתשקתא זו • והאולם וההיכל בקרקע אחד ישר • ולפיכך יהיה ההיכל למעלה מעזרת הכהנים בשס אמות • ויעלה בידינו מכל הגבוהים • שקרקע ההיכל למעלה מקרקע הר הבית שבו שער שוטן כ"ב אמה • וגובהו של שער שוטן ד' אמה על הרוב כמו שהקדמנו • שזה גובה של כל פתח • לפיכך כשהכהן עומד בהר המשחה ומביט [משער] שוטן • יביא דאות עיניו אל המעלה הראשית מתעלות האולם • ואינו רואה את ההיכל מן הפתח בשוט פנים • לפי שהמשקוף התחתון למעלה ממשקוף שער שוטן העליון שתי אמות לגובה • ולפיכך צריך שיהא הכותל שלמעלה משער שוטן גמוך כדי שיראה ההיכל ממעל לו • ואמרו שהוא גמוך מד' אמה דרך משל • כדי שיהא הנראה משער ההיכל יותר מב' אמות ואם היה גובהו של כותל פחות • יהא הנראה מפתח ההיכל יותר בלי ספק וזה פנין מבואר • הרמב"ם: ורואה בפתחו של היכל • ובמסכת פרקין פ"ג משנה ט' תנן כנגד בית קדשי קדשים • ואם אכתוב בזה בס"ד: ה מאה ושלשים וחמש • פי' אמה וסמיך ליה אמדת הר הבית דרוש פירקין: וארבע לשכות היו בד' מקצעותיה • פירש במקצעותיה שמבפנים • ואע"פ שהלשון עצמו מבואר שכך הוא • הוצרכתי לכתוב כן מפני שראיתי תמונה אחת של צורת בית שני שנדפסה שנית בוינציא"ן אשמ"ח לפ"ק • הוסמו אלו הד' הצרות קטרות בד' המקצעות שמבחוץ לעזרה זו ואינו כך • וכן מוכח בספר יחזקאל • וכבר הארכתי בזה בספר צורת הבית סי' ע"א • ועיין בסמוך:

רמב"ם

של מ' מ' אמה • ואיני יודע אם מרובעות היו • אבל של יחזקאל היו ארבעים אדך ושלשים רוחב • הרר"ם : ולא היו מקורות • כדי לכסל בתוכו את זבח העם שלמים התודה ואיל נזיר • הרר"ם • וכן כתוב ביחזקאל (מ"ו) אלה בית המבשלי' בשר יבשלו שם יוסרתי הבית את זבח העם : מתליעין פי' הר"ב מסיר העלים שלא בהן תולעת • כמו שאמרו מסלקין (במשנה ג' פ"ב דשביעית) על הרמת הבגדים שהוסלקו בדרך • הרמב"ם : וכל עץ שנמצא בו תולע' פסול מעל גבי המזבח • לא ראיתי לו סמך מן הכתוב • ובמנחות פ"ט ד' פ"ד בעי רבא הקדישו מהו שילקה עליו משום בעל מום כיון דפסול כבעל מום דמי או דלמא אין בעל מום אלא בבהמה • דיקו • עוד שם אמר שמואל לא שנו אלא לח • אבל יבש גוררו וכשר : לשכת מצורעי' • כתב הר"ב שם המצורעים טובלים בשמיני לטהרתן כשבת להכנים ידו בפיס • אע"פ שטבל מבערב • והואיל ומבערב טבל רשאי לכנס בע"כ • כדתנן בפ"ק דכלים שאין טבול יום נכנס לשם • אבל אותה טבילה שטען כל הנכנס לעזרה בדתנן במשנה ג' פ"ג דיומא היא בעזרת ישראל כדפי' הר"ב שם • ובתוס כתב הרר"ם שלשכה זו לא נתקדשה • ואולי שבעל התוספות שהזכרתיו לעיל מפני כן העמיד כל אלו הד' מצרות מבחוץ • כדי שלא יהיה להם קדושת ע"כ • ומה יובלי נורך כלל • שאע"פ שיש להם קדושת ע"כ • רשאי המצורע לכנס שם • כיון שמבערב טבל • והיה לו הערב שמש • כ"כ התו' בהדיא בפ"ג דיומא דף ל' בד"ה אי דלא טבול כו' • ובפ"ק דכלים תנן • ע"ב מקודשת היומו שאין טבול יום נכנס לשם • ולשכת מצורעים [היתה] עומדת בע"כ • והיא אחת מארבע לשכות שבהר הבית מקומות יש • ע"כ : אמר רא"ב כתב הר"פ מכלל דרישא כולה רא"ב קאמר לה • וכי האי דיוקא דייקינן בגמ' אמתני' דסוף כלים בפ"ו דזבחים כמ"ש שם משנה ד' • ומ"ש הר"ב והכי מוכח בגמ' ביומא פ"ק דף י"ג • ועיין מ"ש במשנה ב' דפ' בתרא דמכילתין : וחלקה היתה • כתב הר"ב בשם הרמב"ם • פרוצה שלא היתה מוקפת מחולה • וצריך לומר שמועקה היה לה סביב • שהר' גבוה היתה ו' אמות מהר הבית • ולפירש"י שכתבתי במשנה ב' פרק בתרא דסוכה ביומא טפי • ע"ש : ו עזרת ישראל היתה ארך קל"ה • פי' מלפון לדרום וכל מדה יתירה קרוי ארך • כמ"ש רש"י בספר מלכים ובספר יחזקאל • ומה שקדושת ע"י יתירה מכל נשים • וכן של כהנים יתירה מכל ישראל • הכן במשנה ח' פ"ק דכלים : עזרת ישראל • כתב רא"ה עזרת ישראל מלאתי נקוד (הע"ן בסג"ל) וכן נראה בשם דבר הוא לשון עזרה דבפ' תפלת השחר בירושלמי מפ' עזרה שמשם עזרה באה לעולם שנאמר (תהלים כ') ישלח עזרך מקדש וגו' : פספסין שפסר שלא היו אלא כשעור פס יד • לכך נקראת פספסי' כאותו שנינו במסכת נגעים פי"ח משנה ז' וע"ש הר"ב שהם ראשי קורות בולטות כו' ח"כ אין איסור נטיעת עץ בעזרת ישראל והיו הראשי קורות בעזרת ישראל

מגיפות

אינקיטו' פה : בסוכ' נא : ירי' נה מק' נה"ב ביומא עז : מיי' שם פ"ו

קטורות אלא שאינן מקורות • מלשון והנה עלה קיטור הארץ (בראשית י"ט) כלומר מעלות עשן • לפי שאין להן תקרה : ומשלחי' תחת הדוד • לשרפן בשם שתחת היורה שמבשלים בה השלמים כדכתיב (בבדבר ו') ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים : מתליעין בעלים • מסירין העלי' שנמלא בהן תולעת לפי שהקפסולי' לחערכה : לשכ' מצורעים • שם המצורעים טובלים בשמיני לטהרתן כשבת להכנים ידו בפיס • לשכת חלקה היתה בר"אשונ' פי' רמב"ם פרוצה שלא היתה מוקפת מחילה : כמו גזוזטרא הקיפו סביב לע"ב שיהיו הנשים עומדות למעלה על הגזוזטרא והאנשים למטה לראות בשמחת בית השואבה • כמו שלא יכולו ליכי קלות ראש : ט"ו מעלות • נזבה קרקע עזרת ישראל מעזרת נשים: לא היו טרוטו' אחוכות ובעלי זויות כדרך כל המעלות • אלא עגולות כחלי גורן עגול: ו ראשי פספסין ראשיקורו' בולטים ויוצאי' מן הכותל להבדיל בין עזרת ישראל לעזרת כהנים : מעלה היתה שם • בעזרת ישראל : וגבוהה אמה • ואורכה כאורך כל העזרה: והוכן

של מ' מ' אמה • ולא היו מקורות • וכך הם עתידים להיות שנאמר (יחזקאל מ') ויוציאני אל החצר החיצונה • ויעבירני אל ארבעת מקצועי החצר • והנה חצר במקצוע החצר • חצר במקצוע החצר בארבעת מקצעות החצר • חצרות קטורות • ואין קטורות • אלא שאינן מקורות • ומה היו משמשות • דרומית מזרחית • היא היתה לשכת הגזירין • ששם הגזירין מבשלין את שלמיהן • ומגלחין את שערן ומשלחים תחת הדוד • מזרחית צפונית • היא היתה לשכת העצים • ששם הכהנים בעלי מומין מתליעין העצים • יוכל עץ שנמצא בו תולעת פסול מעל גבי המזבח • צפונית מערבית • היא היתה לשכת מצורעים • מערבית דרומית • א"ר אליעזר בן יעקב שכחתי מה היתה משמשת • אבא שאול אומר • שם היו נותנים יין ושמן • היא היתה נקרא לשכת בית שמנים • וחלקה היתה בראשונה • והקיפוה בצורת • שהנשים רואות מלמעלן והאנשים מלמטן • כדי שלא יהו מעורבין • וחמש עשרה מעלות עולות מתוכה לעזרת ישראל • כנגד ט"ו מעלות שבתהלים • שעליהן הלוים אומרים בשיר • לא היו טרוטות • אלא מוקפות • כחצי גורן עגולה • ן ולשכות היו תחת עזרת ישראל • ופתוחות לעזרת הנשים • ששם הלוים נותנים כנורות ונבלים ומצלתים וכל כלי שיר • עזרת ישראל • היתה אורך מאה אמה ושלשים וחמש • על רוחב אחת עשרה • וכן עזרת כהנים היתה אורך מאה ושלשים וחמש • על רוחב אחת עשרה • וראשי פספסין מבדילין בין עזרת ישראל • לעזרת הכהנים • רבי אליעזר בן יעקב אומר • מעלה היתה • וגבוהה אמה • והכוכן

והדוכן" של לויים בנוי עליה ועשוי כמין אצטבה וגובה הדוכן אמה וחצי ובו ג' מעלות של חצי חצי אמה שעולין בהן לדוכן: כל העזר' מתחלת עזרת ישראל עד י"ח אמה מקום פנוי שהיה אחורי בית הכפורת: על רוחב מלפון לדרום: י"ג שערים כדקא חסיב להו ואזיל והאומר שבעה שערים היו לעזרה נותן טעם לשלשה עשר השתחוויות כנגד י"ג פרצות שפרצו מלכי יון בסורג כד אחיריגן לעיל בפרקין וכלה מתני' מפורש בפ"ק:

פרק ג המזבח היה ל"ב אמה על ל"ב אמה. היה מביא דפוס מרובע עשוי מחרבע קרנות. כל קרן אורכו ל"ב אמות. ורוחב הקרן אמ' והוא גבהו של הדפוס ומחלו אצבעים וסיד וזפת ועופרת מהותך והוא נעשה מקשה אח' של ל"ב אמה על לב" אמ' גבוה אמה. וזהו יסוד: עלה אמה וכנס אמה. אחר שעלה היסוד לגובה אמה מביא דפוס אחר שאורך כל קרן שלשים אמה ורוחב הקר' דהיינו גבהו של דפוס זה חמש אמות. ונתנו על היסוד וממלא אצבעים וסיד וזפת ועופרת כראשון ונמצא היסוד ונעשה מקשה א' של ל' אמה על ל' אמה עוביד על היסוד וזה נקרא סובב והוא גבוה מן היסוד חמש אמות. והיינו כנס אמה שהוא מתקצר מן היסוד אמה לכל רוח. וחוזר ומביא דפוס ג' שהוא כ"ח אמה על כ"ח אמה גבוה שלשה אמות ונותנו על הסובב וממלאו כראשון. וזהו מקום המערכה שהוא ראשו של מזבח מעלה היסוד בולט ויוצא מן הסובב אמה לכל צד והסובב בולט מן מקום מערכה אמה לכל צד. ואחר

והדוכן נתון עליה יבמה שלש מעלות של חצי חצי אמה: נמצאת עזרת הכהנים גבוה מעזרת ישראל שתי אמות ומחצה. יכל העזרה היתה ארך מאה ושמנים ושבע. על רחב מאה ושלשים וחמש. וי"ג השתחויות היו שם. אבא יוסי בן חנן אומר כנגד שלשה עשר שערים שערים דרומיים סמוכים למערב. שער העליון. שער הדלק. שער הבכורות. שער המים. ולמה נקרא שמו שער המים. שבו מכניסין צלוחית של מים של ניסוך בחג. רבי אליעזר בן יעקב אומר. גבו המים מפכים. ועתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית. ולעומתן בצפון סמוכים למערב. שער יכניה. שער הקרבן. שער הנשים. שער השיר. ולמה נקרא שמו שער יכניה. שבו יצא יכניה בגלותו. שבמזרח. שער נקנור. ושני פשפשי' היו לו אחד מימינו. ואחד משמאלו. ושני במערב. לא היה להם שם:

פרק ג המזבח היה שלשים ושתים. על שלשים ושתים עלה אמה וכנס אמה זה היסוד. נמצא שלשים על שלשים. עלה חמש וכנס אמה זה הסובב. נמצא עשרים ושמונה על עשרים ושמנה מקום

מגיעות עד מקום עזרת כהנים וכהניא דפרק דלעיל מסנה ו' בבית המוקד. ומסתייע לדברי הראב"ד שהבאתים בפרק אחרון במסנה ד בד"ה אבל אל כר כפי המוכן בתחלת לשון אבל שם כתבתי שם ספורם בדבריהם: והדוכן מפורש במסנה ב' פ"ו מה' דכלים ומ"ש הר"ב שעולין בהן לדוכן לברך את העם הרר"ש: בל העזרה היתה ארך קפ"ו כו'. מפורש בפ' אחרון: ושלשה עשר השתחוויות היו שם וכו'. הכל נסנה כבר במסנה ב' פ"ו דשקלי' וע"ש: שער העליון. כתב הראבי"ד ועליון הוא להר כי היה סהר מסופע ויורד. אבל בפרק כילד מעברין בירושלמי משמע דשער העליון הוא שער המזרח ונקרא שער העליון שהוא למעלה מעזרת ישראל והחיל ועזרת הנשים ומעלה יתירה ע"כ ואינו יכול לישבו. ויש לפרש שהוא למעלה בקדושה מעזרת נשים וחיל בדאיתא ריש כלים. וזהיינו דמסיים ומעלה יתירה ונראה שהיה מכוון כנגד המזרח עכ"ל ולי נראה דודאי שער העליון הכא בדרום והא דיהושלמי שם מוקמל לשע' שבמזרח מחוסו טעם דמסיק ואינו כך הכל: שער הנשים. כתב הראבי"ד ונראה שבשער הנשי' היו הנשים יוצאות מן העזרה שלהם שהרי לא היו יוצאות בשער המזרח שאחוריהן אל ההיכל. שבלד דרום לא היה שער בע"ג. והיו מקיפות דרך שמאל ויוצאות בזה השער עוד כתב שהנשים היו עומדות שם בשעת שמיכה ושחיטה (ועיין משנה ח' פ"ט דמנחות) ואע"ג דאמרי' אשה בעזרה אמה לא קשיא מידי עכ"ל: שער השיר. כתב הראבי"ד דרך שם היו מביאין מן המחילה כלי שיר עכ"ל: ושנים במערב לא היה להם שם. כתב הראבי"ד. הא' מסוך כלפי דרום והב' כלפי צפון כדי שלא יפנו אחוריהן (ביציאה) לקדש. עכ"ל:

פרק ג המזבח היה ל"ב על ל"ב. למאי דמפרש הר"ב בסוף המשנה שלא היה קרן בנוי כלל במזרח ודרום. פי' אם באמצע מבחוץ ואמה מכאן. מפרשי' בגמ' פ"ה דזבחי' דף כ"ד. דכי תנן הכא ל"ב על ל"ב: היינו מן הצד. פירש"י מלד צפון ומערב היה ל"ב ולא בד' רבעיו. דמזרח ודרום לא היה אלא ל"א על ל"א: עלה אמה כו'. פי' הר"ב מביא דפוס כו' ומעלה אצבעים כו'. בפ"ה דזבחים דף כ"ד. ובמכילתא דרים ואת מזבח אצבעים אינו רשות אלא חובה. ודכתיב מזבח אדמה תעשה מחובר באדמה. כדכתיב הר"ב לקמן: נמצא שלשים על שלשים. במס' כלים פי"ו משנה י' תנן לכל אמות בפ"ו. טפחים חוץ מהקרן והסובב והיסוד. ויש שני פרושים לרש"י גובה היסוד בבא ה'. ולא הכניסה. ולהרמב"ם אף כניסת היסוד בבא ה'. ולפי כך כתב בפירושו גם בחבורו פ"ב מה' כ"ה נמצא רחב ל אמה ושני טפחים על ל' אמה ושני טפחים. ומסיים בפירושו דמתניתין לא חשיב ליה כיון דלא הוי אמה. מהגמ' פי"ח דמנחות דף נ"ו: נמצא עשרים ושמנה כו'. הכא לכ"ע לאו דוקא דהא כניסת הסובב לכ"ע באמה בא ה' טפחים. אלא דלהרמב"ם הוסיף כאן ד' טפחים. כ' מפני כניסת היסוד שאינה רק בבא ה'. וב' מפני כניסת הסובב שהיא ג' בכאן

דל"צ אשקלי' מיי' פ"ה מה' בהיכל שו"ב בזבחי' נל' מוכשי' נו: סוכ' יה. מיי' פב' סס

רק בבא ה'. אבל לרש"י. אין אנו צריכין להוסיף

בכאן רק ב' טפחי' מפני כניסת הסובב בלבד: מקום הקרנות
כו' • לשון הר"ב וחוזר ומביא דפוס כו' • וכתב הרר"ש עלה שלש
זה מקום הקרנות שלא היה שם כניסה לא קחשיב ואותן ג'
הכתובות במקרא וג' אמות קומתו משפת סובב ולמעלה. ע"כ •
ופי' הכ"מ כלומר דאמרינן בפרק
קדשי קדשים לר' יוסי דנקטינן
כוותיה דמתי דכתיב וג' אמות
קומתו (בסל מסה) והיינו משפ'
סובב ולמעל' והיינו מקום הקרנו' •
וכת'עוד הכ"מ וז"ל וכסת"ג מלאתי
שהוה כתוב כן במשנה עלמה שהוא
גורס במשנה עלה ה' אמות וגנס
אמה זה סובב • עלה ב' וכנס אמה
זה מקום הקרנות • כלומר וגובה כל
קרן אמה • הרי, עשר אמות גובה
המזבח • עד כאן • ומדות הגובה
בנת ה"לכ"ע והרוח"לרש"י אף הוא
בנת ה"ולהרמב"ם בנת ו': נמצא
כ"ד על כ"ד הרמב"ם בחבורו כתב
כ"ד אמה וד"טפחים על כ"ד אמ' ד"טפחים • והרא"ש כתב עליו
אולי איגו כן כי הד' טפחים הם כניסת הקרנו' מדפני המזבח ע"כ •
ובאמת שגם בפירושו לא כתב אלו הד' טפחי' אבל נראה שבחבורו
מזר בו לפי שהקרן נקרא כן • על שם שהוא עומד בזוית • ולפיכך
ראוי לומר שהוא עומד ממש על הזוית: וכשעלו בני הגולה
הוסיפו עליו • והכתיב (ר"ה א' ב"ח) הכל בכתב מיד ה' עלי
השכיל אמר רב יוסף קרא אשכח ודרוש • (שם ב"ב) ויאמר דוד
זה הוא בית ה' האלהים • וזה מזבח לעולה לישראל • כי בית • מה
בית ששים אמה אף מזבח ששים אמה • פי' רש"י קרא אשכח
ודרוש • שגא' לדוד ששים אמה במקום המזבח • ושליחה לא הבין
לדרשו והם דרשוהו והוסיפו עליו לפי הצורך להם • ולששים אמה
לא הוצרכו • מה בית ששים אמה • כדכתיב (מלכים א' ו') ששים
אמה ארכו אף המזבח עד ששים אמה ראוילו ומקודש המקום אם
ירצו • ע"כ • גמ' [ורש"י] פ"ו דזבחי' דף ס"ב • ומ"ש הר"ב • ופתחו
נקבים לראש המזבח כנגדו לירד שם הנסכים כו' לאו לאיזורא שאחר שנבנה פתחו • דהוה פגימה ופוסלת כדלקמן משנה ד' • אלא שהיו
מתחילה בשעת הבנין מניחין שם במקום הנקבים דברים המונעים הבנין ויכולים לנקחו משם אחר שנתיבש ונתקשה • כמו שפירש הר"ב
לקמן ביסוד דמזרח ודרום • ומ"ש הר"ב ולא על גבי מחילות • ובור של שיתין לא היה חשיב מחילה • כיון דהוא לצרך מזבח • קוס' שם:
ארבע אמות מן הדרום • וארבע אמות מן המערב • וא"ת מסתמא לא היה בבית ראשון יסוד לקרן דרומית מזרחית לפי שלא היה
בחלקו של צורף ואם בבית שני הוסיפו בדרום • א"כ כמו בחלקו של יהודה • תירצו התו' פ"ז דזבחים דף ס"א דבבית ראשון היה להן
יסוד לדרום • שהיה משוך בחלקו של צורף • מון מרוח מזרחית שלא נשתנה שהיה בלא יסוד על חלקו של יהודה כמו בבית שני וקראי
דמתעצי בפרק לאיזהו מקומן (ועיין בסוף מתני' בפ' הר"ב) קרן שאין לה יסוד • משום בית שני נאמרו • א"כ אף בבית ראשון לא היה
קרן דרומית קרן • כיון דלא ה"ל יסוד משני לדדים כגון בצד מזרח • א"כ לפי שהיה עתיד להיות בלא יסוד [בבית שני לא היו נותנין דמים
בו • כמו במזבח של משה לפי שהיה עתיד להיות בלא יסוד] בבית עולמים: כמין גמא • פי' הר"ב כמין מ"ן הפוכה שלמו • ור"ל בכתב
משיט"א שאין לה אלא שני לדדים כזה ⌋ ואם נהפכה תהיה כזה ⌊ והוא דומה ממש לאלו שני לדדים הנוסיים שבן הדרום הוא
במזבח לשמאל האדם ההולך משער המזרח אל המזבח • אך ראיתי בכתב יוני המרובע שהגיה"ל דהיינו הגמא כדפירש הר"ב •
הוא בזה הצורה ⌐ הנה יהיה דומה במזבח בערך ההולך מהאולם אל המזבח • ומה שהר"ב בפרק קמא דפסחים משנה ז' • לא
כתב והפוכה כמו שכתב כאן • היינו טעמא • דהתם מפרש לענין זקיפה ושכיבה • ועיין סוף פרק י"ד דכלים: שנאמר והאריאל • כתב
הר"ב • מקרא הוא ביחזקאל שהיה מתנבא על מדת בית שני כו' • עיין בפתיחה שכתבתי לתהלת מסכתא זו: והוא

ואחר כך מביא דפוס אמה על אמה נובה אמה ונותנו על זויות
המזבח וממלאו • והוא קרן המזבח • וכן לד' זויות: מקום הלוך
רגלי הכהנים • שלא יהי' הכהנים צריכין להלך בין הקרנות •
אלא מניחין אמה פנוי ממקום הקרנות ולפניו • להלוך רגלי
הכהנים: מתחלה • בימי שלמה לא
היה אלא כ"ח על כ"ח • וכונס ועולה
של יסוד וסובב ומקום הקרנות
ומקום הלוך רגלי הכהנים עד
שנעתר מקום המערכה עשרים על
עשרים: וכשעלו בני הגולה והוסיפו
ד' אמות וכו' • נמצא יסודו ל"ב על
ל"ב ומקו' מערכתו כ"ד על כ"ד:
ארבע אמות מן הדרום • וארבע
אמות מן המערב גרסי' ובכי מייתי
לה בזבחים פרק קדשי קדשים: כמין
גמ"א • גיטליונית שהוא כמין מ"ן
הפוכה שלמו • והתם מפרש דמשו'
שיתין דהיינו הנקבים שיורדין בהן
הנסכים • הוסיפו למשוך המזבח
לדרום ולמערב דמעקרא בימי שלמה דרשו מזבח אדמה אמוס
כאדמה שלא יהא הולך • וכשהיו מנסכים על גבי המזבח בקרן
דרומית מערבית היו הנסכים יורדין מן המזבח לרצפה ושותתים
לבור שהיה כרוי שם אצל קרן דרומית מערבית שיוך לזבח •
ולא היה בתוך המזבח • ובני הגולה הוסיפו בבנין המזבח • עד
שהיה אותו בור קלוט לתוך המזבח • ופתחו נקבים לראש המזבח
כנגדו לירד שם הנסכים שהם היו אומרים שתיה כאכילה • מה
אכילה מתעכלת במזבח דהיינו הקרבנות שנשרפים ע"ג מזבח •
אף שתיה • דהיינו נסכים תבלע במזבח יוקרא דמזבח אדמה דרשי
ליה שיהא מחובר באדמה • שלא יבנו על גבי כפים • ולא על גבי
מחילות: שנאמר והאריאל • מקרא הוא ביחזקאל שהיה מתנבא
על מדת בית שני ולשעתיד לבוא: והאריאל שתים עשרה • מדות
מקו' המערכה קאמר שתים עשרה: אל

מקום הקרנות אמה מזה ואמה מזה • נמצא
עשרים ושש על עשרים ששה • מקום הילוך
רגלי הכהנים אמה מזה ואמה • נמצא עשרים
וארבע על עשרים וארבע מקום מערכה • א"ר
יוסי מתחלה לא היה אלא ב"ת על ב"ת • כונס
ועולה במידה זו • עד שנמצא מקום המערכה
עשרים על עשרים • וכשעלו בני הגולה
והוסיפו עליו ארבע אמות מן הדרום • וארבע
אמות מן המערב כמין גמא שנאמר (יחזקאל מ"ג)
והאריאל י"ב ארך בשתים עשרה רוחב • רבוע •
יכול שאינו אלא י"ב על י"ב • כשהוא

אל ארבעת רבעיו מלמד שיאמצעיתו מודד י"ב אמה לכל רוח· והייתו כ"ד על כ"ד: וחוט הסקרא חוגרו באמצע· חוט אדום היה עשוי סביב למזבח באמצעו לסוף חמש אמות של גובהו דהיינו אמה אחת למטה מעליונו של סובב: להבדיל בין דמים העליוני· חטאת בהמה ועולת העוף שדמן מזרק למעלה מחוט הסקר: לדמי התחתוני· לכל שאר קרבנות שזריקת דמן למטה מן החוט: ואוכל בדרום אמה אחת כו'· המזבח כלו היה בחלקו של בנימין חוץ מאמה אחת (על פני אורך הדרום ואמה אחת ע"פ אורך המזרח שהי' תופס מחלקו של יהודה אלא שלא היתה אמה שבמזרח ע"פ כל המזרח שכשמגיע לקרן מזרחי' לפונית היתה כלה בתוך אמה לקרן· וכן אכילת האמה הדרומי' לא היתה מהלכת על פני כל הדרום שכשמגיע לקרן דרומית מערבית היתה כלה סמוך לקרן· אמה· ונמצאו ג' קרנות המזבח בחלקו של בנימין· וקרן דרומית מזרחית בלבד היתה בחלקו של יהודה· ולפי שברך יעקב את בנימין זאב יטרף בבקר ואכל עד (בראשית מ"ט) ומתרגמינן ובאחסנתיה יתבני מקדשא· דבר המקודש לדמים לא יהא אלא בחלקו של בנימין· לפיכך לא עשו יסוד למזבח בקרן דרומית מזרחית· לפי שלא היתה בחלקו של טורף· ולא היו דמים נתני' למטה באותו קרן· ופסהיו עושים דפוס מרובע ליסוד למלאותו אבני' חפת ועופרת כדאמרן היו מסיימים עד· או כל דבר באותו זוית של דרומית מזרחית: כדי שלא תתמלא הזוית הנ"ל· ואח"כ שומטין אבן ונשאר אותו קרן פנוי בלי יסוד· ומפני זה נקרא החלק האמצעי של מזבח סובב· לפי שהוא מקיף וסובב את כל הקרנות· ומשא"כ ביסוד:

ב ובקרן מערבית דרומית· למטה באמה של יסוד היו שני נקבים: שהדמים הנתנים על יסוד מערבי· כגון שירי הדם של חטאת הפנימיות שלאחר כל המתנות היה שופך שירי הדם על יסוד מערבו: ועל יסוד דרומי· שירי הדם של חיצונות: יורדין· דרך אותן נקבים ומתערבים באמת המים שבעזרה· ומשם יולאין לנחל קדרון ובעלי גטות היו קונים אותן מן הגזברים לזבל· בהן את הקרקע: ג באותו הקרן· של מערבית דרומית: שהו יורדין לשית· לחלל שתחת המזבח כנגד מקום הנסכים: וכבש היה לדרומו של מזבח· כמין גשר משופע ועשוי מדרון· שהו עולין ויורדין מן המזבח שלא היה אפשר לעלות לו במעלות· משום שנאמר (שמו' כ') ולא תעלה במעלות על מזבחי: שלשים ושתים· אמה היה נתון מדרום לנפון: ורחבו ממזרח למערב י"ו אמה: ורבובה· כמין חלון חלול· ואמה על אמה היה וכבש עליו למערבו היה עומד: רבובה· כיון נבובה לשון נבוב לוחות: מותנין פסולי חטאת העוף· שיהיו שם עד שיבואו לידי נותר· ואחר כך יצאו לבית השריפה:

וחוט של סקרא חוגרו באמצע כו'· תנה"מ אמר רב אחא בר רב קטינא שנא' (שמו' כ"ו) וסיתה הרשת עד חצי המזבח התורה נתנה מחיצה להבדיל בין דמים העליוני' לדמים התחתוני'· פ"ה דזבחים דף כ"ג: באמצע לשון הר"ב לסוף ה' אמות של גובהו· דהיינו אמה א' למטה מעליונו של סובב· שאע"פ שגובה היסוד באמ' בת ה' הרי גובה הקרן גם כן באמה בת ה'· כמו שסיימו בפי"ז דכלים· והרמב"ם בחבורו כתב באמצע המזבח כששה טפחי מסוף הסובב ולמט' דייק לכתוב כשש· ולא בששה· ומשום הא דאמרי' בפ"ב דבכורות דף י"ז· דא"ל לנמצס· והיה מרחיב החוט מכאן ומכאן· כך כ"ל:

ואוכל בדרום אמה אחת· כתב הר"ב· לפי שברך יעקב כו'· ומתרגמי' ובאחסנתיה יתבני מקדשא דבר המקודש לדמים וכו'· עיין מ"ש על זה במשנה ד' פ"ה דזבחים· גם עיין במשנה ד' פי"ב דנגעים מ"ש שם: ב ועל יסוד דרומי· פירש הר"ב שירי הדם של חיצונות· לכאורה חטאת חיצונות קאמר· דהא בחטאת מיירי לעיל· וכן לשונו בהדיא בפי' משנה ב' פרק ו' דזבחים· ושם כתבתי דלאו דוקא: ויוצאין לנחל קדרון· כתב הר"ב ובעלי גטות היו קונים אותן מן הגזברים כו'· כדתנן במשנה ו' פ"ה דיומא· וע"ש: ג לשית עיין במשנה ג' פרק ג' דמעילה: וכבש היה לדרומו של מזבח· דתניא רבי יהודה אומר ומעלותיהו פנו ת קדיש (יחזקאל מ"ג) כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין· כדילפינן מיש של שלמה· כ מ"ש כבר במשנה ה' פרק ד' דיומא· וקאמר קרא שתעמיד כבש מעלותיו ברוח הרוויה להעלות הימנה למזרח ותהא אותה הפנייה לימין ואין לך רוח רוויה לא, אלא דרום פ"ו דזבחים דף ס"ב: שלשים ושתים· עיין בפרק בתרא משנה ב' ומ"ש שם בס"ד: רבובה כתב הר"ב כמין חלון חלול כו'· לא שהיה חלול שהיה נקוב והולך עד מעבר השני של הכבש· וכמו המפולש· אלא שהיה כמו החלונות שסיימו במשנה ג' פ"ה דתמיד· וע"ש· כי אמה יהיה הצורך לעשות החלול מפולש שיהיה אז מרכז ברחב הכבש שהוא י"ו אמה· דא"א שכ"כ עופות יהיו נפסלים ביום אחד עד שיצטרך למקום גדול כזה שיכילם· וגם יהיה טורח רב להוציאם· אחר שיהיו מונחים ביותר מכדי הוא את הזרוע ויצטרך לבלי (ולישנא דהיתה לו במערבו דייקא שלא הי' זה נראית כ"א בשוערבו) והקבוב אלי שלפיכך נשתנה הרי"ם במקום הנו"ן· כמ"ש הר"ב· לפי שלא היה נבוב ממש: וגם

בשהוא אומר אל ארבעת רבעיו· מלמד שמן האמצע הוא מודד שתים עשרה אמה לכל רוח· [א] וחוט של סיקרא חוגרו באמצע· להבדיל בין הדמים העליונים לדמים התחתונים· והיסוד היה מהלך על פני כל הצפון· ועל כל פני כל המערב· ואוכל בדרום אמה אחת· ובמזרח אמה אחת: ב [ב] ובקרן מערבית דרומית· היו שני נקבים· כמין שני חוטין דקין· שהדמין הניתנין על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי· יורדין בהן· ומתערבין באמה· ויוצאין לנחל קדרון: ג למטה ברצפה באותו הקרן· מקום היה שם· אמה על אמה· וטבלא של שיש· וטבעת היתה קבועה בה· שבו יורדין לשית· ומנקין אותו· [ג] וכבש היה לדרומו של מזבח· שלשים ושתים על רחב שש עשרה· ורבובה היתה לו במערבו· ששם דיו נותנים פסולי חטאת העוף:

ד אחד

וגם עכשיו הוא תורכב מסס ארובה ומסס נמוך • ואע"פ שגם
הארובה מפולסת מעבר לעבר מ"מ אינה בכותל • אלא בתקרה •
כמ"ש הר"ב ברפ"ה דכילה • ומורה ההרכבה שאינו ממש כנפוך
שבכותל ולמנין המפולש • שהרי לא יתדמה לארובה ממש ג"כ :

ד וההיכל פעם אחת בפסח •
כל הבנין גם יחד
קורא היכל • עיין זה פרק ד' ריש
מקצי' ז' : בכפים וכס"א
בכפים • וכ"ל שכך היתה גי'
הר"ב שכתב בכפות • ואף ע"ג
שבמקרא הכף בלי נקיבה • כבר
מצאנוהו בלשון המשנה בלשון
זכר במשנה ד' פ"ה דתמיד • וסס
בירשתי בס"ד • וברתב"ם בפירושו
כתב שבקראת כפים • וגם בחבורו
ס"א מהלכות ב"ת • העתיק כפים
בסמ"ך : ה ומבעות היו
לצפונו של מזבח • כתב הר"ב
לפי שלא היו כופפים את התמיד •
עיין מ"ש בזה רפ"ד דתמיד :
ששה סדרים של ד' ד' • ששה
סדרי היו הטבעו בשור • אחת
ובכל סדר ארבע טבעות שהן כ"ד
וי"א ד' סדרים היו של שש טבעו
שהן נמי כ"ד • הרר"ש : עליו
כלומר באותו מקום • הרא"ש :
שמנה עמודים • עיין לקמן
בד"ה על שלחנות כו' :
ורביעין של ארז כו' • עיין מ"ש
בזה במסכת
תמיד פ"ג משנה ה' •
ושלשה סדרים היה לכל אחד
ואחד • של הרביעין •
כתב הראבי"ה וז"ל פי' בגמ' (נ"ל
בגמ') הנדנין הקבועים האונקליות
למזרח ולצפון ולדרום אבל לא לצד
המערב שלא יהפכו המפסיקים
אחוריהן לקדש הקדשים • עכ"ל : על שלחנות של שיש שבין
העמודים (לשון הראבי"ה • פי' שבין המזבח ולעמודים • וגראה
שלא היו העמודי' • וכן השלחנות • מסודרים זה אצל זה • ארבע
שורות של שתים שתים מסודרין זה אחר זה • כזה • אלא כל
דמתחזרא לתערב עמודים ה' • שלחנות שמנה • עכ"ל) וכתב הר"ב
שעליהן מליחן הקרבים • עיין מ"ש בזה במשנה ה' פ"ג דתמיד :
ו ובמשך כל הדרוס • שלא היה עומד בתוכנו בינתים אלא
כבין האולם ולמזבח • הרר"ש : ושלחה פירשתי
בפ' דלעיל משנה ג' : ורובד כתב הר"ב • כתו מוקף רובדים של
אבן בפ"ק משנה ח' • על הרובד הרביעי שבעזרה משנה ג' פ"ד
דיומא • וקצת קשה דלא נקט הרישא על הרובד הרביעי שבהיכל :

מלתרשות

ד מבקעת בית כרם • היו מביאים אותן: מן הבתולה • קרקע שלא
חפרו שם מעולם : והפגימה פוסלת באבנים בכל דבר • ואפילו לא
נפגמו בברזל : ומלבנים אותן בסיד פעמים בשנה: ר' אומר כו' • לא
פליג אתנ"ק אלא מוסיפלות' דבכל ערב שבת היו מקנחי' אותן ומפה
מפני הדמי' : לא היו סדין אותן
בכפוס • אמלתיה דת"ק מהאי
כשהיו מלבנים אותן בסיד פעמים
בשנה • לא היו סדין אותן בכפות של
בנאים שרגילים לסוד בו : ה
וטבעות היו בצפונו של מזבח • לפי
שלא היו כופפים את התמיד כדתנן
במס' תמיד התקין יוחנן כ"ג עשריס
ואחד טבעות לכ"ד משמרו' כהונ'
והיו קבועות בארבע עמודות כמין
קמת שהיו מבניסים בהן לואר
הבהמה בשעת שחיטה ומועלים אלא
שטבעת בארץ • והיו לצפונו של
מזבח לפי שקדשי קדשים שחיטתן
בצפון : שמנה עמודים נגסים •
עמודים של אבן נמוכין: ורבועין של
ארז • חתוכו' מרובעו' של ארז היו
על העמודים : ואונקליות • כעין
מזלגות אגנ"ס בלע"ז : היו
קבועין • באותן רביעין של ארז
ותולין בהן הבהמה : וג' סדרי •
של אונקליות זו למעלה
מזו היו בכל חמיכת עץ
לתלות בהמה גדולה או קטנה :
על שלחנות של שיש • שעליהן מליחין
הקרבים • לפי שהשיש מקרר ומצנן
ושומר הבשר שלא יסרים : ן ה"ג
רוס מעלה חצי אמה ושלחה אמה •
אמה אמה ורובד שלש • אמה אמה
ורובד ג' • העליונה אמה אמה ורובד
ד' רבי יהודה אומר העליונה אמה
אמה ורובד ה' כ"כ רבי ברוך שמצא
בטוסחאות ישני מדויקות • ורבי
יהודה • רוס נותה המעלה חצי אמה כמו שהיו כלן • ושלחה •
דהיינו משך רוחב המעלה • שזהו מדרך הרגל היה אמה • ומעלה
שהיה ושלישית כל אחת היה שלחה אמה והיינו אמה דקתני •
ורובד ג' • מעלה ד' היה רחבה ג' אמות ורובד דקתני היינו שורה
של רצפה • כתו מוקף רובדי' של אבן • על הרובד הד' שבעזרה
לפי שהרצפה היתה רחבה בלא מעלה ומשום הכי לא אמר שלחה
ג' אלא רובד שלש • פלאתר שורת הרצפה: ואמה אמה • כלומר
מעלה אחת ושליש כל אחת היה שלחה אמה ורובד ג' מעלה
שביעית היה רחבה ב' אמות: העליונה אמה אמה ורובד ד' •
פי' המעלה העליונה שהיא המעלה של י"ב לאחר ארבע מעלות
שהיה לכל אחת אמה • המעלה העליונה היתה רחב' ד' אמות עד
האולם • נמצאו כל המעלות י"ט אמות מן הראשונה עד האולם
ושלש אמות רוחב של רצפה אלא היה מן
המזבח

המזבח עד תחלת המעלות • הרי כ"ב אמות בין האולם ולמזבח: ר' יהודה אומר העליונה רובד ה' • עד האולם דכתב לסוף שתי אמות של מזבח מתחילות המעלות • ן ה' אמות מלתראות קורות מלויירות ומכוירות: של מילת • של אילן שגדלים בו עפלים שקרויין מילין כדאמרי' בגיטין דף ע"ט מייתינן שמא במי מילין כתבו: התחתונה • הקורה התחתונה מוסבר על מסקוף הפתח לרחבו של פתח שהוא רחב ד' אמה • והקורה עודפת על הפתח אמה מזה ואמה מזה • נמצא ארכה ב"ב אמה סניה של מעלה הימנה עודפת על הראשונה אמה מזה ואמה מזה • נמצא ארכה ארבע ועשרים • והשליש' ששה ועשרים והרביעי' כ"ח וחמישית שלשים: ונדבך • שורה כמו נדבכים שם אבן גלל (עזרא ו') : בין כל אחת ואחת • חמש קורות אלו לא היו מוגעות זו בזו אלא שורה של בנין של אבנים שיתה בין זו לזו : ה

שלא יבעטו • שלא יגיו הכתלים ליפול מחמת גובהן והיו הכלונסות הללו המחברים מכותל זה לכותל זה סומכי' שני הפתלי' שלא יפלו : ורוחין את העטרות • שבחלונות של היכל: כל מי שהוא מתנדב • זהב להיכל ורוצה שהזהב עצמו שהתנדב יתנהו בהיכל לפי שהי' כלו מצופה זהב היה עוש' מאותו זהב שמתנדב כדמות גרגיר או עלה או אשכול ותולה בה עומנמו עליה ג' מאות כהנים מכובד הזהב מרובה שהיה בהונרכו שלש מאות כהנים לטלטלה ולפנותה ממקום למקום •

ז מלתראות של מילה • פי' הר"ב של אילן כו' • ולא הוה משום לא תטע לך אשרה כל עץ כמו"ש במשנה ג' פ"ק דתמיד יוכן בסוף מכילתין • דלא אסרה תורה אלא דומיא דנטיעת עץ שהוא בולט • וזה ושהרמב"ם בפ"ח מה' ב"ה כתב ואין בונין בו עץ בולט כלל: ה וכלונסות פי' הר"ב במשנה ג' פ"ב דר"ה: של ארז היו קבועי' כו' אלא קבועים ממש קאמ' בבנין אלא קבועי' בעלמא בלא בנין דאל"כ קעבר על לא תטע לך כל עץ כדלעיל • הכ"מ פ"ח מה' ב"ה ועיין לקמן:

שלא יבעטו • פי' הר"ב שלא יטו והיו כו' סומכות כו' בעין שקורין אונדר שתי"ל • לשון הראבי"ה ז"ל ה"ה: בתקרות האולם • ותולות למטה באולם שאוחזין בהן פרחי כהונה מפסגין ועולין כו הרר"ם: גפן של זהב כו' עשו צורת גפן של זהב על פתחו של היכל להתברך הגפן לפי שכנסת ישראל נמשלה לגפן כמו שהוא מפורסם בכתוב הרמב"ם: ומודלה ע"ג כלונסו' של ארז בעין דלית של גפן מגביהין אותה ע"ג עמודין של ארז דלא עברו אלא תטע לך אשרה כל עץ דזה אינו בנין • המפרש למסכ' תמיד בפ"ב דף כ"ט ועיין לעיל: כל מי שהוא מתנדב • פי' הר"ב להיכל ורוצה שהזה עצמו שהתנדב יתנהו בהיכל כו' וז"ל הרמב"ם • וכל מתנדב זהב להיכל ר"ל להוס' הזהב בעצמו בתפארת ההיכל • לפי שהיה כו' ע"כ • ויראה לי שהיה עושה עליה או גרגיר •

ותלו בגפן • ולשעה שהיו צריכין לזהב לבדק ההיכל היו לוקחין מכאן ומהתכין אותו לעשות ממנו מה שצריך בהיכל עצמו: ונמנו עליה ג' מאות כהנים: פי' הר"ב לטלטלה ולפנותה ממקום למקום • וז"ל הרר"ם לפנותה ולפרק משו' גרגירים ואשכולות שתלו עליה ע"כ • ומ"ש הר"ב דלאו דוקא שלש מאות כהנים • דלא היתה מצוה כל כך שצריכה ג' מאות כהנים לפנות • תשבר • וכל כך לא היה ממתינין • המפרש לתמיד פ"ב סש:

פרק ד היכל כתב הראבי"ה בפרק תפלת השחר בירושלמי היכל שמשם כלכלה יונא' לעולם בתפלה של כ"ג בי"הכ • עוד שם דביר על שם ודבר ה' מירושלים וא"ל למען אחי ורעי אדברה נא שלום וגו' (תהלים קכ"ב) עכ"ל • ובירושלמי שלפנינו גירסא אחרת: שנאמר שתי דלתות להיכל ולקדש • להיכל כלפי

רבי יהודה אומר העליונה אמה ורובד חמש: ן יפתחו של אולם • גובהו ארבעים אמה ורחבו ך אמה • וה' מלתראות של מיל' היו על גביו • דהתחתונה עודפת על הפתח אמה מזה ואמה מזה • שלמעלה ממנה עודפת עליה אמה מזה ואמה מזה • נמצ' העליונה שלשה אמה • ונדבך של אבני' היה בין כל אחת ואחת: ך וכלונסות של ארז • היו קבועין מבתלו של היכל לכתלו של אולם • כדי שלא יבעטו • ושרשרות של זהב היו קבועין בתקרת האולם • שבהן פרחי כהונה עולין • ורואין את העטרות • שנאמר (זכריה ו') • והעטרות תהיה לחלם ולטוביה ולידעיה • ולחן בן צפניה לזכרון בהיכל ה' • גפן של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל ומודלה על גבי כלונסו' • כל מי שרוא מתנדב • עלה • או גרגיר • או אשכול • מביא ותולה בה א"ר אליעזר ברבי צדוק • מעשה היו ונמנו עליה ג' מאות כהנים: פרק ד פתחו של היכל גבהו עשרים אמה • ורחבו עשר אמו' • וד' דלתות היו לו • שתים בפנים ושתים בחוץ • שנאמר יחזקאל מ"א) שתים דלתות להיכל ולקדש • החצונו' נפתחות לתוך הפתח • לכסות עוביו של כותל • והפנימיות נפתחות לתוך הבית

הזה אחד מן המקומות שדברו חכמים לשון הבא • דלאו דוקא שלש מאות כהנים • ולא נתכוין ר"א ברבי צדוק אלא להודיע שזהב הרבה התנדבו שם:

פרק ד פתחו של היכל: שתים בפנים • בעובי הכותל שבלפי פנים: ושתים בחוץ • בעובי שבלפי החוץ שעביו של כותל ההיכל היה שש אמות ולסוף אמה חצוה של עובי הכותל היו הדלתות החלונות אחד ליתן הפתח ואחד לסמאלו • כל דלת מהן רחבה חמשה אמות • וכשהיו נעולות היו מגעים זו בזו וסותמות רוחב אלל הפתח שרחבו עשר אמות • וכשהיו נפתחות לצד פנים מוכסות חמש אמות של עובי הכותל • ושתים דלתות אחרות כנגדות אלו היו קבועות בסוף עובי הכותל לצד פנים וכשהן נפתחות מוכסות חמש אמות מפה וחמש אמות מפה מרוחב כותל ההיכל בפנים • ושם לא היה הכותל טוח בזהב כמו שאר הבית לפי • שלא היה נראה: אלטרמיעא

אמיי' כלפי חוץ • ולקדש כלפי פנים • הרר"ם: שתים מוסבות דלתות •
כפ"ד ס"ס שנקפלות כמו שנקפלות הדלתות המחולקות • הרמב"ם:
כס"ב ב לשער הגדול • בערך שני פספסין שבלדיו נקרא הוא הגדול •
ב"מיי' ולא בערך שאר שערים • שהרי שניהם כפ"ב כל
ס"ס הפתחים והשערים שהיו שם גובהן
ד' אמה ורחבן י' אמות • חוץ משל
משל אולם ושל אולם גדול מזה
כדתנן בס"פ דלעיל אבל עכשיו
מצאתי שכתב הראבי"ם • ומפני
גודל קדושת היכל נקרא שער
הגדול • כדאמר (דברים א') והנהר
הגדול נהר פר' וגו' קרב לגבי היכלא
ואידהן במסכ' שבועות ד' מ"ז וגם
בספרי פרשת ואלה הדברי' • מפורש
והנהר הגדול וכי גדול הוא • ואין
לומר שמפני הפספסין נקרא הגדול
שהרי שער נקטור ממי הוי ליה שני
פספסין • ותו שהפספסין היו
רחוקים מן שער הגדול כדאמר
בזו נכנס לתא והתאים היו מחוץ
לאומת ההיכל כדאשיב התא שם
וכותל היכל חוצם מצא שרחוקים
הוי ונקרא גדול כדפי' לעיל עכ"ל:
ופתח את הפספס ונכנס להתא
ומהתא להיכל • אפרש במתני'
דלקמן: ג חמישה עשר בצפון •
כתב הר"ב לקמן בפרקין כי אשיב
מצפון לדרום ע' אמה קתני כותל
המסבה כו' • ולאו למיימרא דשוכי
בותל כו' אלא עוביו הכותל עם
החלל שביניו ובין הכותל השני הוא
מונה • ועיין בפי' הר"ב רפ"ד
דב"ב • וכתב הרמב"ם • ואל ימעך
שקרא אותם כותל ומסבה וכותל התא והתא וכותל ההיכל אמ"כ
קור וקראם כולם תאים • לפי שהראשה שם בין שתי הכתלים
הוא התא וכלם תאים וכו' לא היה כותל סתום וכו' • ולקלת התאים
היו שמות • כגון שקרא השורה התחתונה מסם מסיבה ובית הורדת
המים • ע"כ • ואשתומם על המראה • מאין נפלה האורה אל כל
התאים הללו הפנימיית • ובשלמא להיכל היו החלונות למעלה מגג
התאים שהשלשה שורות תאים לא היו מגיעים לרומו של היכל •
מש"כ בתאים עצמן דקשיא ודאי • אבל לפירש"י שאכתוב בסוף
קושיא זו • שאפשר שהמסבה לא היתה מקורה כלל ומתנה
נפלה האורה אל התאים דרך חלונות הפתוחים להם •
והמשכיל יבין זה מתוך פירש"י שאכתוב לקמן בס"ד • ומ"מ גם לפי
הרמב"ם מצאתי להן אור שיפול ממעל בדרך אריבות שהיו זו על
זו • שכן שניהם ג"כ חרובות זו ע"ג זו במשנה ד' פ"י דאהלות:
ושלש

ב לשער הגדול • בערך שני פספסין שבלדיו נקרא הוא הגדול •
ולא בערך שאר שערים • שהרי שניהם כפ"ב כל
הבית לכסות אחד הדלתות • שבל הבית טוח
בזהב חוץ מאחר הדלתות • רבי יהודה אומר
בתוך הפתח היו עומדות • ובמין אצטרמיטה
היו • ונקפלו לאחוריהן • אלו שני אמות ומחצ' •
ואלו שני אמות ומחצה • חצי אמה מזוזה מבאן •
וחצי אמה מזוזה מבאן • שנאמר (יחזקאל מ"א)
ושתים דלתות לדלתות שתי' מוסבות דלתו' •
שתים לדלת אחת • ושתי דלתות לאחרת:
ב "ושני פשפשין היו לו לשער הגדול • אחד
בצפון • ואחד בדרום • שבדרום לא נכנס בו
אדם מעולם • ועליו היא מפורש ע"י יחזקאל •
שנאמר (שם מ"ד) ויאמר אליה' השער הזה
סגור יהיה לא יפתח • ואיש לא יבא בו • כי ה'
אלהי ישראל בא בו והיה סגור • נטל את
המפתח • ופתח את הפשפש • ונכנס להתא •
ומהתא להיכל • רבי יהודה אומר בתוך עוביו
של כותל היה מהלך • עד שנמצא עומד בין שני
השערים • ופתח את החיצונות מבפנים • ואת
הפנימיות מבחוץ: ג "ושלשים ושמנה תאים
היו שם • חמשה עשר בצפון • חמשה עשר
בדרום • וח' במערב • שבצפון ושבדרום • חמש'
על גבי חמשה • וחמשה על גביהם • ושבמערב •
שלשה על גבי שלשה • ושנים על גביהם •
ושלשה

אלטרמיט' לוחות של פרקי' ממוברות ע"י חוליות וכן נפתחות
וכשרוצה נכפפות ונכפלות זו על זו • כך היו כל הדלתות הללו בין
שלפנים בין שלחוץ ממוברות על ידי חוליות ולסוף חצי אמה של
עוביי הכותל היו קבועות • בין הדלתות שבפנים בין אותן שבחוץ •
וחמש אמות של עוביי הכותל
ומפסיקות בין הדלתות החלונות
לדלתות הפנימיות • וכל דלת היה
ה' אמות מחובר משתי לוחות כל
רוח ב' אמות ומחצה • וכשנפתח
הדלת החצון לצד פנים היו חציו
נכפף ונכפל זה על זה ומכסה
מעוביי הכותל אמתים וחצי • וכן
הדלת הקבוע בפנים כשנפתח לצד
חוץ • היה אף הוא נכפף ונכפל
ומכסה האמתים וחצי שנשארו
מעוביי הכותל: שנאמר ושתים
דלתות לדלתות שתים • אלמא כל
דלת ודלת היתה חלוקה לשתים:
ב ושני פשפשין • שני פתחים
קטנים אחד מימין שער הגדול של
היכל ואחד משמאלו רחוקים קצת
מן השער • אותו שבדרום כתיב
סגור יהיה לא יפתח בשל עתיד •
ומשתמש כך היה בבית עולמים •
ופתח את הפשפש ונכנס ומשם לתאי
והיא לשכה אחת הפקוחה להיכל •
ומן התא נכנס להיכל והולך בחלל
ההיכל עד השער הגדול שבסוף
עוביי הכותל מבפנים ופותחו • ואין
לו אל שער השני שבסוף עוביי
הכותל מבחוץ ושומר בפני' ופותחו:
רבי יהודה אומר בתוך עוביו של
כותל היה מהלך קשבר דמן התא לא
היה נכנס להיכל אלא מן התא ומהלך בתוך עוביו של כותל •
עד שמגיע עומד בין שני השערים ופותח את דלתות של שער
החיצון מבפנים • ודלתות של שער הפנימי מבחוץ: ג תאים •
לשכות: ט"ו בצפון • לקמן בפרקין כי אשיב מצפון לדרום ע' אמה •
קא תני כותל המסבה חמש והמסיבה ג' • כותל התא חמש והתא
ו' • וכותל ההיכל שש • וכנגדן קאשיב בדרום • ולאו למימרא דעוביי
כותלי המסבה ועוביי כותל התא ועוביי כותל ההיכל שלצד צפון
היה כך • אלא עוביי הכותל עם החלל שביניו ובין הכותל השני הוא
מונה • וכחמש של כותל המסבה ושלש של מסבה וחמש של כותל
התא ושש של התא ושש של כותל ההיכל בכל אחד מאלו החמשה
היתה לשכה אחת דהיינו תא • הרי חמשה תא"ם בצפון וכנגדן
בדרום • ועל אלו החמשה היו בנוין חמשה אחרים • ועוד חמשה על
גביהן הרי חמשה עשר תאים לצפון וט"ו לדרום וכן במערב קאשיב
לקמן בפרקין כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש בכל אחד
מהם היה לשכה אלא היה כותל עב שש אלא הכותל עם התא שבו
היה שש • והתא האחד שחולה לו היה שש • וכותל התא האחד שחון להם עם התא שבו היה חמש הרי ג' לשכות
ושלש

ושלשה פתחים היו לכל אחד ואחד כו' לאו לכלן קאמר שהרי אוהן שבחוץ שאין להם עוד חולה להן שוס תא לא יהיה להן פתח אל עבר החולה גם שתא. כיון שאין תא עוד חולה לו אלא לא תן שיש להם תאים משני עבריהם מימין ומשמאל א"כ י"ל שהיה גם לאותן שבחוץ פתחים אל העזרה ומנא שלכולן שלש פתחים אלא שאין פתחי כולם פתוחים לתאים ממש וכמו כן נ"ל בדיוקו העליון שכולן לא היה להן פתחים לתאים על גבם שהרי אין תאים עליהם אלא א"כ שנאמר ג"כ שהיה להן פתחים על גגותיהן וכשמוך יש להוכיח כפירוש הראשון: ובקרן מזרחי' לפוני' היו ה' פתחים וכו' ואחד לפשפש. פי' הר"ב לתא שיש בו הפשפש הלפוני שבאותו תא נכנסים להיכל. ושתם מתני' כרבנן דאמרי לעיל נכנס לתא ואין התא להיכל דלא כר"י דאמר בתוך עצמו שלו כתל היה ותלך: ד התחתונה

"ושלשה פתחים היו לכל אחד ואחד. אחד לתא מן הימין. ואחד לתא מן השמאל. ואחד לתא שעל גביו. ובקרן מזרחית צפונית. היו חמשה פתחים. אחד לתא מן הימין. ואחד לתא שעל גביו. ס"א ואחד למסיבה ואחד לפשפש ואחד להיכל: ד התחתונה

ושלש לשכות אחרו' כמויו' ע"ג אלו השלשה, ופתיס על גביהן הרי שיונה תאים לתערב: ואם לפשפש לתא שיש בו הפשפש הלפוני שבאותו תא נכנסים להיכל ושתם מתני' כרבנן דאמרי לעיל נכנס לתא ואין התא להיכל דלא כר"י דאמר בתוך עצמו שלו כתל היה ותלך: ד התחתונ'

א פי' שב"ל בית הכפולה הלנה יש

שהיה בדרומו של תא שהיה לו חמשה פתחים והתא הזה הוא היה בשורה האמצעי' מהתאים. והוא שע"ג המסבה. ע"כ. ופי' שורה האמצעי' היינו ממטה למעלה ולא בשורו' שזו אצל זו. וכן מבואר בחבורו פ"ד מה' ב"ה שקורא לג' שורו' שזו על זו דיוטות. וכתב ובקרן מזרחי לפוני' בתא שבדיוטא האמצעי' וכו'. ולהעמיד פירושם של הר"ב והרמב"ם לריכים אנו לכנוס בכמה דוחקים דתלפירשו שהתא הזה הוא היה בשורה האמצעי' מהתאים כו'. מוכח דס"ל כדברי הראב"ד בפ"ד מה' ב"ה בהשג' שעל ורובד על גבה כו'. שכתב שם שהתא שבדיוטא התחתונה הוא כנגד האולם שהיכל שהיה שם אמו' ואף על פי שזה אומר להשג עלפי הרמב"ם ברובד על גבה. מ"מ בענין הזה שדיוטא התחתונה שמן התאים היא כנגד האולם מוכח מתוך פי' הרמב"ם שמפרש בכאן שהתא הזה הוא בדיוטא האמצעי'. שגם הוא סובר כן דאלת"ה אלא שדיוטא תחתונה עצמה על האולם היא א"כ הפשפש והיכל שיש לדיוטא התחתונה. והאיך שנינו שמן התא שבדיוטא האמצעי' יש שני פתחים אחד לפשפש ואחד להיכל אלא א"כ שנאמר שגם בדיוטא האמצעי' קורא ג"כ פשפש כן לתא שעל התא שבו הפשפש על שם אותו שתחתיו ושגם ממנו נכנסים להיכל דרך סולם שהיה תוכה באותו פשפש. וכן בהיכל גם כן מוכח סולם. כדי לעלו' שם. ואולי זה דומה לענין שנאמר באחז (מלכים ב' י"ו) ואת מבוא המלך החצונה הסב בית ה' מפני מלך אשור. ופירש"י שמא יצטרך להחבא ויברח בהצנע. ע"כ. אבל זה דוחק. לכן נראה יותר שסברתן של הרמב"ם והר"ב בדיוטא התחתונה היתה כנגד האולם. ואל"כ פשפש שהיינו כאן ולעיל בדיוטא האמצעי' היא ולנה אע"פ שאין אנו מוכרחי' לכנוס בדוחק הזה דרך הסולמו' כאמור שהעמדנו הדיוטא האמצעי' בסיעור' על האולם ושוה לקדקו' שהיכל הנה גם בזה יש דוחק. כמ"ש לקתן במשנה ו' בפ"ד. שנית מדקאמר א' לתא מן הימין שמעינן שאינה מחזק בקרן שהרי יש עוד תא אל ימינה. ואל"כ למה קתני בקרן. ובזה אפשר לתרץ שלפי שאין אל התא שבימינה שום פתח לימין שלה וכמו שנינו וג' פתחים כו' אח' אל הימין כו' כלפי הא שייך שפיר למתני ובקרן על אותו הא שיש לו ג"כ תא אחר לימינה ושפתוחה אליו. דהא במספר מפקד פתחים אנן קיימינן. ואין עוד תא בקרן שיהיה לו ג"כ ג' פתחים. וזה מכריח פי' הראשון שכתבתי לעיל שאין לתא החצון ג' פתחים. אלישי' ואל' לשפשה היינו שתחתיו קשה דלפי זה היה יכול לשנו' ובדיוטא האמצעי' לכל אח' ד' פתחים. רביעי' ואחד לפשפש ואחד להיכל. ולאי שאין מן התא דביה אנן קיימין שום פתח פתוח מבופה ל' ההיכל שהרי התא שיש בו הפשפש מפסיק. אלא דתנא קתשיב כל הפתחים שמתנו עד ההיכל ומיחס את כולן אליו אחרי שמתנו היו יכולין ללכ' עד ההיכל עצמו דרך כל הפתחים הללו. ואל"כ תקשה שהרי יש עוד שתי הרשקי שנקראו תאים הא' בין התא שיש בו הפשפש לתא זה שעל המסבה. והוא הנקרא כותל תא והשני' בין התא שיש בו הפשפש להיכל. והוא הנקרא כותל היכל. ואמאי לא קא חשיב נמי לפתחים הללו. ואפשר דלא קא חשיב אלא הפשפש וההיכל שלכולם בשם מיוחד יקרא ומפני חשיבותייהו קא מני לפתחים דדהו. ולא לאיוך. וכל זה דוחק שכיון שיורד למנין רבותה. הוי ליה לברבו' במנין ולחשוב עוד אלו השני פתחים ולהוו שבעה. ואפשר לי לומר בזה דמש"ה לא חשיב אלא דפשפש והיכל. לפי שאל התא הזה שעל המסבה דביה אנן קיימין לא היה לו פתח לכנס לתוכו מבחוץ. אלא ע"י התא שיש בו הפשפש שהוא פתוח לחוץ דאי אמר' שהיה לזה התא עצמו פתח אל החולה. א"כ ה"ל למחשב אותו הפתח. שהוא עיקר לה אלא ודאי שאין לו פתח לחוץ אלא על ידי הפשפש נכנסים אליו וכלפי הא הוא דתנן ואחד אל הפשפש. כלומר שיש לה פתח המשמש כניסה ויציאה מבחוץ. וזהו דרך הפשפש ולא צריך למחשב שני פתחים שבינה לפשפש. לפי שכל עיקר המכוון הוא למחשב שיש לו פתח גם כן פתוח לכנס ולצא מבחוץ. ודקא חשיב להיכל זו מחמ' חשיבו' ההיכל והיכל עקר' הבי'. ובא לומר שיש מבוא מהתא הזה אל ההיכל ומפני שהתכלי' הוא ההיכל לא היה צריך למחשב ולומר דב' פתחים בין פשפש להיכל. וכמ"ש באחד לפשפש. ומ"מ הא קתן שפי' זה של הר"ב והרמב"ם סובל דוחקים לא מעטים ולפיכך פירשתי בלור' הבי' סי' ס"ה בענין אחר. וע"פ דרכן של הר"ב והרמב"ם שהכתלים ששנינו הם חלולים ולכולם בשם תאים יקראו. וזהו מה שפירשתי שם דבקרן מזרחי' לפוני' קאי על התא הנקרא תא בשם מוחלט. שאע"פ שכל ההרחקו' כולם נקראים תאים. מ"מ לא קרא התנא תא אלא לאחד מהן ושל אותו הוא שאומר ובקרן מזרחי' לפוני' ולאפוקי

ד "והתחתונה ה' ורובד ו' . והאמצעית ו' . ורובד שבע . והעליונה שבע . שנא' (מלכי' א' ו') היציעה התחתונה . ה' באמה רחבה . והתיכונה . ו' באמה רחבה . והשלישית שבע באמה רחבה : ה "ומסבה היתה עולה מקרן מזרחית צפונית . לקרן צפונית מערבית . שבה

ד התחתונה חמש מחוץ לכותל המסב' שהוא הכותל החלון של הקדש היו יציעים . דהיינו גזוזטראות מקיפים את הבית מב' רוחו' מערב לפון ודרום והיו היציעים הללו תחתיים שניים ושלישים היציעה התחתונה חמש באמה רחבה . והרובד שעל' דהיינו התקרה שעל התחתונה . שהיא הרצפה של התיכונ' ו' באמ' רחבה . לפי שכותל המסבה היה הולך ומיצ' כלפי מעלה וכשהגיע אל הרובד שעל גבי התחתונה היה נכנס לפנים אמה אח' ועל אותה אמה הבולט היו נתונים קורו' היציעה נמצא' היציעה התיכונה רחבה אמה אח' יותר מן התחתונה . דהיינו אותה אמה שהיא הרצפה של שלישי' היה הכותל מיצר ונכנס לפנים אמה אח' . כדי שיניח רחב הקורה על אותה אמה שכותל התיכונה בולט ויוצא לחוץ יותר מכותל העליונ' ונמצא' היצי' העליונה רחבה אמה יותר מן התיכונה ומתי אמו' יותר מן התחתונה . וזהו שנאמר (מלכי' א' ו') כי מגרעו' נתן לבית חוצה לבלתי אחוז בחירו' הבי' . כלו' היה מגרע ומחס' בעובי הכותל מבחוץ אמה אח' ברובד של התיכונה . ועוד ואמה אחר' ברובד של העליונה כדי שיהיה לו מקום לשום בהם רחבי הקורו' של הרובד כדי שלא יצטרך לאחוז בקירו הבי' לעשו' חורים בכותל ולתחובם רחבי הקורו' : ה ומסבה . כעין מחיל' ומערה : שבה

שנכנס הכותל לפנים . וכן כשמגיע לרובד שע"ג התיכונה שהיא הרצפה של שלישי' היה הכותל מיצר ונכנס לפנים אמה אח' . כדי שיניח רחב הקורה על אותה אמה שכותל התיכונה בולט ויוצא לחוץ יותר מכותל העליונ' ונמצא' היצי' העליונה רחבה אמה יותר מן התיכונה ומתי אמו' יותר מן התחתונה . וזהו שנאמר (מלכי' א' ו') כי מגרעו' נתן לבית חוצה לבלתי אחוז בחירו' הבי' . כלו' היה מגרע ומחס' בעובי הכותל מבחוץ אמה אח' ברובד של התיכונה . ועוד אמה אחר' ברובד של העליונה כדי שיהיה לו מקום לשום בהם רחבי הקורו' של הרובד כדי שלא יצטרך לאחוז בקירו הבי' לעשו' חורים בכותל ולתחובם רחבי הקורו' : ה ומסבה . כעין מחיל' שבה

ד התחתונה חמש באמה רחבה . ורובד ו' . פי' הר"ב מתוך לכותל המסיבה כו' . לפי שהכותל המסבה הולך ומיצר כו' . וכך פירש הרמב"ם . ולדבריהם היה החלל שבכותל מסיבה נר מחוד . לפי שכותל זה שבו היגרעו' היתה על כל פנים אמו' . ולפי מה שנתבאר לעיל שהדיומא התחתונה מלבה דיוטאו' שבתאי' היתה גבוהה היצים חמש אמה וקבל אחת לשלש הדיוטאו' . ואומה שבובהה שם או חמש אמו' אינה רחוקה שתהיה פחות' מחצי אמה . כ"ש בארך רב כזה שהוא שבעים אמו' . והנה הכותל הפני' של החלל הזה שהיה גובהו י"ח או ט"ו אמו' . לא תספיק לה חצי אמה נמצא שהחלל נר מחוד . אבל לרש"י מחצי התחתונה כו' . אתאים בופייהו אא . ולהם היו מגרעו' בכותל היכל שעוביו שם אמה לפירש"י וכן פי' הרד"ק ושיין בסוף פירקין מלרדקסיא נמי לפי פירש"י וביסודו מתיסד בס כן לפי' הרמב"ם : ו' ורובד פירש הר"ב תקרה . ועיין בפי' משנה ו' פ' דלעיל : ה ומסבה . עולה . לשון הר"ב כעין מחילה ומערה . רצה להשוותו ללשון מסיבה דרוש פרק קמא דתמיד אבל שם שניהו ההולכ' תחת הבירה והלו כאן דמסיבה היא העולה למעלה לא שייך לומר כעין מחילה ומערה . ואף על כי שאומר הבחירה כי מסבה בנין עומד חלול עשוי כמו מעלות סביב והשולה בו עולה דרך היקף . כן כתב הרד"ק בפי' יחזקאל . וכן בלשון כעין . לא דייקא . וכפ' דלקמן משנה ב' אמ' הר"ב מסבה בנין אבנים מעלו' מגלגלו' כו' . ולשון הכ"מ פ"ד מהלכ' בית פירש"י פרק קמא דיומא מסבה בנין אבנים מעלו' מגילגלו' וסיבבו' ביזקיף עשוד כמין גן בגבל של בית עבו' הכ"מ . ולפי פירש"י דיחזקאל מ"ו נמצא כדברים האלה .

לגבות

א סס פלגה ב
ב סס פלגה ג

לגגות התאים · לראות בבדקהבי' · הרר"ש : הין שתי כלונסו' · זקופו' למעלה כלפי גג הבי' ובין הכלונסו' שליבו' · הרר"ש : וראשי פספסין מבדילין כו' · תיהני · למאי דכתבתי בפרק בתרא דשקלים משנה ד' · דשתי פרוכ' היו מבדילו' בפלייה · ומשמע דרב אתמר בגרי' ואיכא למיימר תנאי היא דלא אמרינן רב תנא ופליג · אלא מפני הדחק ועוד שיונאתנוהו להרמב"ם שפסק משנתינו בפ"ד מהלכו ב"ה ופסק נמי לדרב בספ"ז מהלכו' כלי המקדש גם הרר"ש בפירושו הביא אמתני' דהכא הא דרב וכאלו בא להוסיף ולא לחלוק · ולא"כ קשיא תרתי למה לי. ואי בעלייה צריך תרתי · למה לא כן בדביר למטה · וניחא לי בהא דתני בגמרא פ"ז דפסחים דף פ"ו. אבא שאול אומר עליית בית קדש הקדשים חמורה מבית קדש הקדשים שבית ק"ה כ"ג נכנס לו פעם א' בשנה ועליית בית קדש הקדשים אין נכנסים לה אלא פעם אחת בשבוע ואמרי לה פעמים בשבוע וא"ל פעם אחת ביובל לראו' מה היא צריכה · ומעתה הוא"ל והיא חמורה עבדי נמי פספסים כדי שיכירו עולי פלייה שקדושת עליית קדשי קדשים חמורה · ולא יכנסו בה אפי' אחת בשנה · וא"ל דמתני' דהכא · דלא כמתני'

א סס ה"כה"ע ב עפסים כן · ג יומא נג · סס הל' ג

שבה היו עולים לגגו' התאים · ומפני שהעולה בה עולה דרך היקף ויורד דרך היקף קרויה מסבה: ולולין ארוכו' שעושים בעליו': משלשלים את האומנים מורידין אותם במגל בתוך התיבו': כדי שלא יהא' בראיית בית קדש הקדשים אלא מתקנין מה שצריך בלבד ועולין: ומאה על מאה· מאה אורך ומאה רוחב: אומה · בגין אמוס וסתום להיות יסוד לבית · שעליו מעמידין הכותלים : אמה

שבה היו עולים לגגו' התאים · היה עולה ס"א במסיבה · ופניו למערב · הלך על כל פני הצפון עד שהוא מגיע למערב · הגיע למערב · והפך פניו לדרום: הלך כל פני · מערב · עד שהוא מגיע לדרום · הגיע לדרום · והפך פניו למזרח · היה מהלך בדרום · עד שהוא מגיע לפתחה של עליה · שפתחה של עליה פתוח לדרום [א] ובפתחה של עליה · היו שתי כלונסות של ארז · שבהן היו עולין לגגה של עליה · ס"ל וראשי פספסין מבדילים בעליה בין הקדש · לבין קדש הקדשים [ב] ולולין היו פתוחין בעליה · לבית קדש הקדשי · שבהן היו משלשלין את האומנין בתיבו' · בדי שלא יצנו עיניהן · מבית קדשי הקדשים: ן [ג] והיכל מאה על מאה · על רום מאה · האומה שש אמות · וגובהו ארבעים אמה

דספ"ק דכלים כמ"ש שם בס"ד · ובספ"ז מהל' ב"ה פסק הרמב"ם פעם אחת בשבוע · וא"ל לפי שהוא כמו דעת ת"ק ולא יסר בעיני מ"ש הכ"מ שהוא מסוס דהיא סברא מני מתה · דאין דעת שלישית מכרע' ולפירושו ה"ל לפסוק להומרא · אלא מעמא כדפירישית דפסק כת"ק · ושוב מצאתי בפי' הרמב"ם בספ"ק דכלים · שהעתיק התוספתא · דהתם אין נכנסים לה · אלא לשנים · ובגא"י מוגה לשבעה שנים · מסכים לת"ש דגם שם ראיתי בתוספתא דאבא שאול שנאה · אלא שהגירסא התם ג"כ · לשנים: פספסין פי' הר"ב בספ"ב : בתיבות לשון הראבי"ה ונראה שתיבות היו פרוצין לרוח אחד במקום שהיה להם לבנות אצל החומה והג' לדדין סתומין · ואצל החומה אין דרך להסתכל ימין ושמאל · עכ"ל : בדי שלא יזונו · והר"ב העתיק כדי שלא יהא' · אבל בכל הנוסחות ראיתי כני' הספר · וה"ג מייתי בפ"ב דפסחים דף כ"ו · ופירש"י יזונו לשון הנאה כמזונו' שמשביע עצמו תמראי' נוי היצאה והנה: ן והיכל מאה על מאה · אע"פ שש היכל הוא על מה שלפני בית קדש הקדשים ונקרא בכתוב קדש · אז אהל מועד במשכן · אבל חז"ל על לד ההשאלה רגילים לקרוא לכל הבנין גם יחד בשם הפרט היכל : האומה שש אמה · במאי דשיים רוס מאה פתח לפרושי · ועיין מ"ש ריש מס' שבת: האומה לשון הר"ב בגין אמוס וסתום להיות יסוד שעליו מעמידין הכתלים · וז"ל הרמב"ם בפירושו אומה הוא בגין אמוס שבונין בגוף הקרקע יסוד ועליו מעמידים הכתלים ע"כ · ומן התימה הוא היאך שייך בחוסבנא מאי דהוה בארעא שאינו גראה. דרוס מאה משמע שכך הוא ברומו של עולם הגראה לעינים לא אם מה שהוא בארץ מתחת · והרר"ש כתב וז"ל האומה שש אמות המפתן גבוה מהארץ שש אמות בבנין אמוס אומה סתומה · וע"ל מעלות היו בהאולם שמהם עולים על המפתן ומורדות בהיכל לירד בהן מהמפתן ע"כ · והכ"מ נלחץ להעמיד גם דברי הרמב"ם שבחבורו על דעת הרר"ש · מדכתב בפ"ד מה' ב"ה גובה ו"ל אמוס סתום כמו יסוד לו אמר שיש לדון מזה שסובר שלא היה מובל בקרקע ליסוד ממש שהרי כתב כמו יסוד וקיימו כדברי הרר"ש · כ"כ הכ"מ ואני תמיה עליו שא"ל שדעת הרמב"ם כדברי הרר"ש · שהרי בפ"ו כתב המקדש כולו לא היה במשור כו' · ומונה והולך המעלות שממקום למקום במעלה ההר ומסיים שהאולם וההיכל בולו בשוה · ומבואר שכן הוא מהא דאמרן בפ"ב משנה ד' · שקרקע ההיכל גבוה כ"ב אמה יותר מקרקע רגלי הבית ע"ש · ומזה ודאי קשיא על הרר"ש שאותו החשבון הוא גמ' ערוך בפ"ק דיומא דף י"ו כמ"ש שם שלא א"כ נאמר שראיית האומה יחשב לראית חל' ההיכל עצמו · וזה דוחק: ומ"מ ודאי דלהרמב"ם ליתא · שהרי כתב בהדיא שהאולם וההיכל בשוה · לכן נ"ל שהאומה הזה הוא ג"כ אל האולם והן הנה הי"ב מעלות שמעזרת ישראל אל האולם רוס מעלה אני אמה נמצא כל הגובה ו'והוא האומה ואע"פ שאפשר שעליה לא היתה לו לאולם . ולא היה נכלל בכלל הרוס כולו · מ"מ זה האומה היה לו ג"כ ולא היה להיכל אומה זולתו ואע"ת א"כ שו' הוא האומה מה בגין שייך בו · שהרי גובהו של ההר עצמו הוא זה · ל"ק שהיה צריך עכ"פ לבנין כמו אומה סביב ההר לכל ימו' ושלא יפילו העפרוריים כדרך הר אל הל גבוה ושוה בלתי משופע וכדרך שכתבתי בחיל פ"ב משנה ג' · וזאת היא שהיה סברת הרמב"ם ג"כ · והיינו דדייק בחבורו · לכתוב כמו יסוד לו לפי שבאמת אינו יסוד ממש · שהרי אל העבר מזה נראה על פני הארץ אבל לא כהרר"ש שכתב שזה האומה מתחיל מן ההיכל ולפנים · דליתא אלא מן האולם הוא שהתחיל · וגם לשון הרמב"ם שבפירושו נמי ניחא שבערך אל העבר ·

מזה של הפתוס שהוא מגד האולם וההיכל ה"י הוא בגוף הקרקע כי סם לאינו נראה על קרקעית האול' וההיכל ונמצאו דבריו שבתורו ובפירושו כולם מכוונים באמת ויוסר"ומכסיו שקרקעיים האולם וההיכל בשוה מ"שכ"ה מאוד למאי דכתבינן להרמב"ם במשנה ג' שיריעות האמצעית שבג' שורות התחל' היו נכנסים להיכל שכן אותה דיוטא שוה ג"כ לקרקעית האול' שממנו נכנסים לפשפס שהדיוטא התחתונה היתה כנגד האולם כמ"ש סם • אלא שעדיין אות' הסברא דלעיל בעניין דיוטא האמצעית הוא דוחק מטעם אחר וכיון שהאולם היה עודף מכאן ומכאן כנגד הפתחים לכנוס מזנו אליה והיה שוה לקרקעי' ההיכל בגובה האולם • אמה זה נדחות עצמינו אלא להעמיד גם הפתחים בשוה לקרקעית וההיכל ושהיו עומדים על בנין האולם ונכנסי' לדיוטא התחתונה ומתמה להיכל שהיו הפתחים ג"כ שוים לקרקע ההיכל והאולם • וכמו שהוא לפירש"י • אבל המשנה לאנו להרמב"ם לפי דרכו שמפרש חמש הפתחים זה אצל זה עם הבותלים ולא מצא חמש פתחים אלא לתא שבדיוטא האמצעי' מצא"כ לרש"י שא"ל לכל זה ולעי' אתרכתי לומר: אמה כיור פי' הר"ב לפי שהיתה טוחה זהב כו' אלא ינוחו העופות עליו לפיכ' נקרא כל עור' שוכל' העורבים מסס: ז' בותל האולם • עובי בותל האולם לא' מזרח חמש אמות • וכן בותל ההיכל עוביו שם לגד חזרת: ותוכו • חללו של היכל ארבעים אמה: ואמה מרקסין • בותל המפסיק בין ההיכל לבין קדש הקדשים קרוי מרקסין על שם שסוגר על הארון והלחות שנתנו בסיני מרק בלשון ארמי סגור כיון מרוקי גלי • כמן סתיו ומוכיו של בותל זה אמה • ולא הכריעו בו חכמים אם קדושתו כקדוש פנים או כקדוש חון • לפיכך עשו בני" שני פתחי פרכו אחת תיכונה ואחת פנימית ובניין אויר אמה לקטט ביניהן אויר מקום הבותל שהיה עביו אמה בבותל ההיכל שם נבר פירשו לעיל שלא היה בותל ההיכל שבצד מערב עביו שם אלא עובי בותל ההיכל עם המקום הפנוי שבינו ובין הבותל הב' בחותם לו היה ו' אמות ועובי בותל השני שקרוי תא עם המקום הפנוי שבינו ובין הבותל השלישי שם אמות ועובי הבותל השלישי שקרוי בותל תא עם המקום הפנוי שבינו ובין בותל ההיכל שם ו' אמות • ובין

אמה כיור • ואמר ים ביה דלפה • ומאה תקרה • ואמ' מעזיב • (ס"א) וגובה של עלייה ארבעים אמ' • ואמ' ביור ואמתי' בית דלפה ואמ' תקר' • ואמ' מעזיב') וג' אמו' מעק' • ואמ' כלה עורב • ר"י אומ' • לא הי' כלה עורב עול' מן המדה • אר' אמות היה מעקה: ז' מחמזרח למערב מאה אמה • בותל האולם חמש • והאולם אחד עשר • בותל ההיכל שש • ותוכו ארבעים אמה • אמה מרקסין • ועשרים אמה היבית קודש הקדש • בותל ההיכל שש • והתא ששיובותל הת' חמש • מן הצפון לדרום שבעי אמה • בותל המסבה חמש • והמסבה שלש • בותל התא חמש • והתא שש • בותל ההיכל שש • ותוכו עשרים אמה • בותל ההיכל שש • והתא שש • ובותל הת"א חמש ובית הורדת המים • ג' אמות • והבותל האולם חמש אמות •

סמוכין על הנסדין: כלה עורב שם של בר"ח כמין סייף וגובהו אמ' כי מוג' מ"ג החזק' כדי שלא ינוחו העופות עליו לפיכ' נקרא כל עור' שוכל' העורבים מסס: ז' בותל האולם • עובי בותל האולם לא' מזרח חמש אמות • וכן בותל ההיכל עוביו שם לגד חזרת: ותוכו • חללו של היכל ארבעים אמה: ואמה מרקסין • בותל המפסיק בין ההיכל לבין קדש הקדשים קרוי מרקסין על שם שסוגר על הארון והלחות שנתנו בסיני מרק בלשון ארמי סגור כיון מרוקי גלי • כמן סתיו ומוכיו של בותל זה אמה • ולא הכריעו בו חכמים אם קדושתו כקדוש פנים או כקדוש חון • לפיכך עשו בני" שני פתחי פרכו אחת תיכונה ואחת פנימית ובניין אויר אמה לקטט ביניהן אויר מקום הבותל שהיה עביו אמה בבותל ההיכל שם נבר פירשו לעיל שלא היה בותל ההיכל שבצד מערב עביו שם אלא עובי בותל ההיכל עם המקום הפנוי שבינו ובין הבותל הב' בחותם לו היה ו' אמות ועובי בותל השני שקרוי תא עם המקום הפנוי שבינו ובין הבותל השלישי שם אמות ועובי הבותל השלישי שקרוי בותל תא עם המקום הפנוי שבינו ובין

לפי שהגסרין של תקרה מחוברין על ידן תרגום במחברת בית לופי ואין לתמוה איך היתה הקורה התחתונה שהכל נסמן עליהן עביה אמה אחת בלבד והקורות העליונות שאין סובלות משא כל כך היתה עביין ג' אמות לפי שהקורה התחתונה מתוך שהיתה רחבה ביותר בעבי אמה היתה חזקה וברוחה ויכול לקבל הבנין שעליה • אבל הקורו' העליונות שלא היו רחבות • אלא טפח או פחות צריכות להיות עבות יותר • או נמי היו הקורות העליונות עוביין ג' אמות • כדי להחזיק התקרה מן הקורה התחתונה • לפי שהיא מצויירת ציורים נאים ואם היתה התקרה סיזוכה לה לא היו ציורים נראות ונכרות כל כך: תקרה • הגסרים שמוחנין על הקורות היו עבין אמה: מעזיבה הטיט והאבנים והסיד

אר יומא נג • סם הל"ל ב ג"ב סם ג סם הלכה ה

בותל ההיכל שם והתא שם • הקשו בתו"ס ה דיומא דף נ"ב • וכן בר"ד דב"ב דהכתיב (מלאכים א' ו') הוציע ההחתו: חמש באמה רחבה (ולפירש"י דמתני' ד' • ה"ל התאים שבבית שני • כך מדתם כמ"ש שם) וי"ל דהכא מיירי בתא האמצעית דכתיב (שם) והתיכונה שם באמה רחבה כי מגרעות מתן לבית סביבותיו לא חומת ההיכל במערב למטה סביבה. אמות והוצרכו לגרוע ממנה אמה נגד תקרת תא האמצעי להניח ראשי קורות על אותה כניסה ושוב הוצרכו לגרוע עוד אמה כנגד תקרת תא הג' • והיינו דתנן התחתונה רחבה חמש כו' • והכא.

והכא כנגד הת"כוכ"ר חסי' ולא"ת ולא"ו לא קא חסי' למע"כות' הסיכ"ו והתא ה"ולידי ולידי חד סעור"הו"יי ל דניח"לי' למחס"במקו"
סהי"כות' ההיכל"ו"כמו כותל היכל של מזרח שהיה כמו כן ו' ע"כ' ולסברא זו סמוסיפין אמה על עובי הכותל מפני המגרע' יש
לייסד ג"כ להרמב"ם דקא חסיב כותל המסיבה אמה היינו בלא המגרעי' אלא שלהרמב"ם ל"ל שאתי אמו הוסיפו מפני פתי המגרעו"
ולא קא חסיב אלא מן המגרעות ולמעלה במקום שהיתה שוב שוה ועולה בשווי שאין טעם לומר להרמב"ם במן יצע
אמצעי' קא חסיב ומ"ש הר"ב בכאן בחשבון כותל היכ"ותא וכות' תא הוא שלא בדקדוק שא"כ כות' מדת כותל הרביעי' אבל כמו

וכין הכותל הרביעי החצון היה אמה אמו' ושלש' המקומו' הפנויין שבין הרביע כותלים כן התאים ועליהן תאים אחרים כאותה שבינו למעלה במערב ג' על גביג' ושיש על גביהן וכן מלפון לדרום כותל המסבה ה' כו' כולן עם החלל שבין כותל לכותל הכל כמו שפירשתי לעיל: ט"ו אמה מן הלפון שכותל האולם עביו ה' אמה והאולם עשרה אמות ללפון וכן לדרום: בית

האולם עודף עליו ט"ו אמה מן הדרום והוא

ספי' לעיל במשנ' ג' הוא נמון: האולם עודף עליו ט"ו אמות מן הלפון כו' לשון הר"ב שכותל האולם עביו אמה אמה והאולם עשר אמות ללפון' וכן לדרום דעתו כדברי הרמב"ם בחבורו פ"ד מה' ב"ב: האולם היה מעדיף לכל רוח לפון כנגד התאי' עד מקצוע המערבית והיה תוכו עשר אמות וכותלו ה' אמות:

וכן לדרו' והיינו דאדתכן לקמן ההיכל נר מאחוריו ורח' מלפניו כתב הר"ב ולא אתפר לי היא: שהרי מאה על מאה היה בשוה הא קמן שסובר הר"ב שהאולם היה מעדיף לכל רוח לפונית ורוח דרומי' כמו שסוב' הרמב"ם והכ"ה שיג עליו הראב"ד וכתב כל זה הכל ורעיון רוח שלהי' שם כות' לאול' כלל ושעו' גדו' היא זו שלא הי' לאול' אלא כות' המזר' שלפני ההיכ' ועל כן אמרו ההיכ' נר מאחריו ורח' מלפניו ורוח האול' נמצ' ברוח ההיכ' עכ"ל ויהכ"מ התנל' להרמב"ם עם מ"ש בפי' המ' שכ' הי' כל ההיכ' מאה על מאה' אבל היו מטין שבינו נר מ' אחריו כו' שבל עצמו של הראב"ד לייחס לו טעו' מת' שבינו כן ולפי פירושו אינו עצ"ן לגדון שלנו כ"כ הכ"מ' ולי לא סגי בהכי' אלא"פ שהרמב"ם יפרש נר מאחריו שהיו מטין כו' עכ"ז אני אומר שלא נתלט מהשגה' לפי שנשיב אמרים לו מי יכריחהו לפרש כן שהיה האולם מעדיף כנגד כל שתי הרוחות לפון ודרום' ואי איתא שבדברין כן הוא היה לתנא דמתני' לכלול כל החשבון כאחד ולמתני מן הלפון לדרום מאה אמה כותל האולם עשרה כותל המסבה אמה כו' וכן עשה הוא בחבורו שכתב מן הלפון לדרום מאה אמה עובו כותל האולם אמה ומכותל אולם עד כותל הקדש עשר אמות וכו' ואע"פ שיש לתרץ דמש"ה לא נקט התנא האולם וכותל בחשבון הלפון והדרום לפי שסם האולם הוא על מה שלפני שער הבית והוא במזרח. ואין לודק שם אולם ללפון ודרום אלא מפני שנמשך מן המזרח בלבד. והיינו דדייק נמי הרמב"ם בחבורו לכתוב ומכותל אולם עד כותל הקדש עשר' ולא כתב והאולם עשר' וזה לפי שלא ידק שם אולם' אלא במזרח שהוא לפני פתח הבית אמנם כן הוא יפה לתרץ. אלא כבר היה מוכרח שהאולם הוא מעדיף לכל ד' הרוחות לפון ודרום והיו קשה א"כ למה לא יכלול התנא הכל בחשבון אחד כאחור על זה היה התירוץ עולה כהוגן דמשום דשם אולם לא הוא בתחלה אלא על שלפני הפתח' והוא מזרח' לפיכך רצה התנא שלא להכניס האולם בחשבון לפון ודרום' אבל אם אין לנו מכריח שיכרחנו לפ' כך ומוכל לומר שלא היה אולם בלפון ודרום כנגד התאים אבל יהיה א"כ לפי זה מה שלא כייל התנא חשבון אולם בלפון ודרום מאמת ג"כ שלא היה שם אולם כלל' אלא"פ שבהחלט לא נקרא אולם מ"מ יוכל התנא להשאילו לו ג"כ שם אולם לאותו הרוח הנמשך ממנו ללפון' וכן לדרום אוי קראהו בשם אחר' ולפיכך לא נמלט הרמב"ם מהשגה על סברתו זו' ומה שחשב הכ"מ שכל עצמו של הראב"ד לייחס טעות להרמב"ם שהוא בלבד' ממה שסבינו ההיכל נר מאחריו כו' לא כן הוא שבלבד אותה מסנה יש להשיב עליו' לפי שאין מי שיכריחנו להעדיף האולם בכל לד והכי דייק הראב"ד וכתב ועל כן אמרו ההיכל נר מאחריו כו' שלא שיון המשנה הזו בלבד באה ההשגה אלא הביאה לראיה בלבד והשגה במקומה בלהו הכי היא וכדכתיבנא' ולפיכך הנכון לומר שלא היה האולם מעדיף כלל' אלא שמזרח' במקום שהוא ולא נמשך כלל אל התאים ללפון ודרום. וכסברת הראב"ד ז"ל הרר"ש נר מאחריו שבעים אמה ורחב מלפניו מאה אמה. ע"כ' וכן בבנין העתיד נאמר ביחזקאל ביומ"ש' והבנין אשר על פני הגזרה פאתה דרך רוח רחב שבעים אמה ואחרכו תשעים אמה' אבל מ"מ בארך תשעים אמה. הנזכר בכתוב אין לנו הכרח שהיה כמו כן בבית שני' אלא נראה יותר שהשבעים רוחב לא היה אלא בכל משך ארך התאים שהיו מגיעים כנגד שער ההיכל והוא"כ הארך ארבע ומאות אמה שהאולם עוד י"ח אמה וכותלו חמש אמות למלאות ארך כל הבית מאה באמה' ואמה שבבית העתיד יהיה זה הרוחב שבעים בארך תשעים' לפי שם נאמר ואשר מונח בית ללעומת אשר לבית וגו' ורחב מקום המונח אמה אמות' שביאורו שהיה לפני התאים במזרח מקום פנוי שאין שם שום דבר כלל' אף האולם לא היה שם אלא מקום כמוי בלבד ויכולן לבא שם מן החצר היא העזרה החצונה הסובבת בבית העתיד ושם פתח התאים' שהוא הבשפש והיה זה המונח אמה אמות' והיו התאים באורך פ"ה כמו שבארתי בס"ד בחיבור צורת הבית סי' ס"ד ומצאו תשעים אמה אין רוחבין רק ע' ומן אלו התשעים ואילך היה האולם מעדיף בעשרה הנותרים מן אורך שממערב למזרח שהיה עודף על השבעים רוחב עוד ט"ו לכאן וט"ו לכאן' אבל בבית שני לא נזכר שום דבר מן המונח ה"ה' אע"פ שהרר"ש שתפק שם היה מונח בבית שני ואחרי שלא נזכר במשנה נראה יותר שלא היה שום מונח אלא מן האולם היה נכנסים לתאים. והיה האולם בעצמו לפני התאים מזה ומזה היה עוד עודף עליהם ט"ו לכאן וט"ו לדרום והיה העודף

הזה במקום ממערב למזרח ט"ו אמה כשיעור כות האולם אמה והאולם י"ח ונשארו ח"כ מאה הבי' פ"ד אמה שרוחבן ע' אמה והוא היה נקרא בית החליפו' כפי הגרמא קמי על הטי"ע אמה העומדים מזה ומזה שאלו בלבד הו' מה שהי' נקרא בית החליפו' וכן גרס לשון הרר"ם שכתב: מלבד החליפו' ברי' להרחיב כות האולם לצפון כנגד התא והמסבה וכותלם ולדרום) כנגד התא והורד המים (וכותלם) שהן ר"ט אמו' מזה ומזה ע"כ' ור"ל מלבד כותל ההיכל שהוא שם מזה ומזה שכ"ם שהיו כותלי האולם מתרחבי לפני כות' ההיכל שמו' ומן' והרחיב' בר מאחוריו ורח' מלפניו' בר"ב כת' דלא אתפר' לו היאך וכבר פירשתיו בס"ד:

פ"ה מקום דרים רגליו שרגל כו' עיין במשנה ח' פר' קמא דכלי' : בית הכפר' פירשתי במשנה ח' דפ"ק :

ב הכבש והמזבח ששים ושתים ואזיל מדרום לצפון: ששים ושתים בפ"ו דזבחים דף ס"ב מייתי לה ופריך דששים וארבע הוו דהתנן (במשנה ג' פ"ג דלעיל כבש היה לדרומה של מזבח ארך ל"ב ומצי נמצא פורח אמה על יסוד ואמה על סובב ולתני דמפרשי לעיל רפ"ג דאין יסוד לדרום מסיק בגמרא פ"ה דזבחים דף כ"ד דה"ק פורח אמה כנגד יסוד ופירש"י במקום שהכמיסה של יסוד ראויה להיות ומצאו שתי אמות נבלעו לתוך ל"ב של מזבח שהיה נכנס לתוך הפנימי שכנגד בליעה שהיסוד התחיל בה [לאחו']בדרו אמה אח' מן הטבעו' לשלחנו' ארבע מן השלחנו' ולנסין ארבע ופיר"ש במס' יומא פ"ק דף י"ו דמקום שלחנו' עצמן ארבע לפי שהיה שמנה כדתנן במשנה ד' פ"ו דשקלים. וכשאתה נותן ארב' ברא' ארב' ומצ' ארב' זו אצל זו ברוח' יוכן דע' התוס' שתפני כן נדחקו לייש' הא דתנן במשנה ד' פ"ג דתמי' על שלחנו' של שיש בין העמודי' והא הכא תנן מן השלחנו' ולנסין ארבע' ובתנו' דלעם' כ קרי לי' בין העמודים כו' כמ"ש שם בתמס' לא' לשון הרמב"ם בפ"ה מה' ב"ה לא העתי' ליש' דמתני' מן הטבעו' לא' כת' מקו' השלחנו' שמנה אמו' כו' ומתנה שלחנו' היו כו' וכתב הכ"מ דה"פ דמתניתין מן הטבעו' למחצי' השלחנו' ארבע ומחצי' השלחנות לנסין ארבע ע"כ ' וכן גם רש"י בעצמו כמשתפק לומר שאפשר שמקום השלחנו' כלול עם מקום הנסין ושמע שכן הוא . ומעתה אין לתמיה' כתו' שום מקום כלל: אחרי שמקצת מהשלחנו' סמוכים היו אצל הנסים שבהן תולין ומפשיטין כו' : והמותר בין הכבש לכותל ומקום הנסין ' הקם ביומא פירש"י מאה ועשר אמה במשנה מן הכבש לצפון נשארו מקל"ה של רחב העזרה כ"ה ונתנו לשולחנו' ארבע ' ונשאר כ"א אותן מחלוק למקום הנסין מחצי ומחצי בין כבש לכותל ' והרמב"ם שאינו מוסיף ד' לשולחנו' על מנין ק"י שבמשנה ונמצאו כ"ה מותר מחלק אותן לחצאין לנסין ובין כבש לכותל ' וכ"כ שם בחבורו בית הרמבחיים י"ב אמות ומחצה ' ובין הכבש לכותל דרומי' י"ב אמה ומחצה ' גם הרר"ם כתב והמותר הוא כ"ה אמות פרוס אותו בין כבש לכותל מזה ובין מקום הנסין מצד אחר ' ע"כ ' ומדברי כולם למדנו דמזבח בצפון נתי קמי שכל המדו' שתן כותל לפנים על המזבח הם ששים ושתים ומחצה שכל הענינים שנתנו במשנה מן המזבח לטבעות וכו' ' עיולים מ"ח ' ולפירש"י עוד תן עליה ד' לשולחנו' הרי כ"ב ' ועוד הנסין עשרה ומחצה הרי ר"ב ומחצה ' מה שיש מקיר המזבח ולכותל לפון העזרה ' וכל חצי העזרה הוא ס"ו ומחצה שהוא חצי קל"ה ' נמצאו חמש אמות מהמזבח עומדים בצפון העזרה ' ולהרמב"ם שאין לנו אצל מה ששנינו במשנה מן המזבח לטבעות כו ' שעולים מ"ח ' ואין מוסיפין לשלחנות אבל במקום הנסין מוסיפין עד י"ב וחצי ' וכן גרסה להרר"ם נמצא מה שיש מקיר המזבח עד כותל לפון העזרה ששים ומחצה ויוסרו

תצפון

והו' הי' נקר' בית החליפו' ' ששים גוזזים את הסבינים ' והרחיב' צר מאחוריו ורח' מלפניו ' ודומ' לארי ' שנאמ' ' (ישעיה כ"ט)הוי אריאל קרי' חנה דוד ' מה הארי צר (ס"ח)מאחוריו ' ורח' מלפניו ' אף הרחיב' צר מאחוריו ' ורחב מלפניו:

פ"ה כל העזר' יהת' אור' מאה ושמנים וז' על רח' מא הול' הימן המזר' למער' מאה ושמוני ' ושבע ' מקו' דרים ' ישראל ' א' אמה) ' מקו' דרים ' הכהנים אחת עשרה אמה ' המזב' שלשי ' ושתי ' בין האול ' ולמזבח עשרי ' ושתי ' אמה ' הרחיב' מאה אמה ' ואחרת עשר' אמה ' לאחורי בית הכפור' : ב מן הצפון לדרום מאה ושלשי ' וחמ' ' הכבש והמזבח ששים ושתים ' מן והמזבח לטבעות שמונה אמות ' מקום הטבעות עשרים וארבע ' מן הטבעות לשלחנות ארבע ' מן השלחנות ולנסין ארבע ' מן הנסין לכותל העזרה שמנה אמות ' והמותר בין הכבש לכותל ' ומקו' הנסין ' ג ששים

בית החליפו' על שם הסכינים שגוזזים שם קרוי בית החליפות שכנבלשון רומי קורין לסכינים הגדולי' חלפי': ר מאחוריו ' לצד מער' ורח' מלפניו לצד מזרח' ולא אתפר' לי היא' שהרי מא' על מא' היה בשוה :

פ"ה כל העז' כל היק' העזר' שבתו' לוקח היק' נכל' הבי' לצד מערבו והחצר והמזבח במזרחו: אור' מאה ושמני' ושב' מן המזר' למער': על רוח' מא' ושלשי' וחמ' ' מונכפון לדרו' ' מקו' דרים ' רגלי ישרא' ' והיא הנקראת עזרת ישרא' ' ומקו' דרים ' רגלי הכהנים קרוי' עזר' כהנים : המזבח שנים ושלשי' מפור' לפי' ריש פ"ג: ההיכל מאה אמה שוכי כות' אול' ' וחללו של אול' ושוכי כות' ההיכל ' וחללו וחמ' מרקסין וחל' בית קד' הקדשי' וכותל ההיכל לימרב והתא וכותל התא הכל מאה אמה כמפורש בפרקין דלעיל : ו"א אמה אחורי בית הכפורת ' מכות' החצון של היכל לצד מערב עד הכות' מערבי של עזר היה י"א אמה שלחללם עוכי הכות' קרוי אחורי בית הכפור' : ג לשבת

ג לשכ' הפרוה. אדם מכשף שסימו פרוה בגה אותה לשכה ע"י מכשפו' ונקרא' על שמו כך מצאתי. ורמב"ם כתב שהיה הותר בקיר כדי לראות' מסם היאך היה כהן עובד העבודה ונכרג שם: ועל גגה היה בית הטבילה לכ"ג ביום הכפורי' מתנ' כדילו' שטובל כ"ג ביה"כ כשהוא מסגה מבגדי זהב לבגדי לבן. ומבגדי לבן לבגדי זהב. כלם היו על גג בית הפרוה לפי שהיתה מקודשת בקדושת העזרה וטבילו' הבאו' מחמ' יה"כ בעינן במקום קדוש. כדכתיב (ויקרא י"ו) ורחץ את בשרו במים במקום קדוש חוץ מטבילו' ראשונה שאינה באה בשביל י"ה ואף שאר כל ימות השנה אין אדם טהור נכנס לעזרה עד שיטבול הלכך טבילה ראשונה היתה בחול על גבי שער המים. הוא השער השלישי שבדרום. ומעין של מים היה משוך שם באמה הבאה מעין עיטם ושם היה טובל טבילה הראשונה: מסבה בגין אבנים מעלו' מגלגלו' וסובבו' לעלו' לגג בית הפרוה דרך המסבה:

ד לשכת

ג "ששלשבות היו בעזרה. שלש בצפון ושלש בדרום. (נ"א שבדרו') שבצפון לשבת המלח. לשבת הפרוה. לשבת המדיחים. לשבת המלח שם היו נותנין מלח לקרבן. לשבת הפרוה שם היו מולחין עורו' קדשים. ועל גגה היה בית הטבילה לכ"ג בי"הכ. לשבת המדיחין ששם היו מדיחין (נ"ל קרבי קדשי) הקדשים. ומשם מסיבה עולה לגג בית הפרוה. ה שבדרום

מצפון העזרה שבעה אמו' שאוכל בהן המזבח. והיינו דכתבתי במשנה ט' פרק ג' דיומא דלתנא דמדו' מזבח בצפון נמי קאי. ותימה דבמשנה ה' פ"ב אמרינן דסתם מתני' דמדו' רא"ב"י וכפ"ג דיומא משנה ט' כתבתי דלרא"ב"י מזבח לאו בצפון קאי כלל. ומיהו כבר כתב רש"י שם פ"ק דיומא דלתאי דאמרי' סתם מתני' דמדו' רא"ב"י היא שצריך לפרש שמהמות' ששנינו אי אתה נותן בין כבש לכותל אלא חמש אמו' ומחצה. והכבש והמזבח ששים ושנים הרי המזבח כולו בדרום קאי. אלא שלרש"י עצמו אינו שוה לפרש כן דאי תימא הכי שאין הנותר מחולק לחצאים ה"ל לתנא לפרש. וכיון שלא פי' צריך אתה לחלקו לחצאין וגם הוקשה לו עוד מהסוגיא דהתם. ולפיכך מסיק דל"ג כלל התם בגמ' ד' י"ו דש"מ סתם מדו' רא"ב"י היא. וזו היא ג"כ דעת הרמב"ם כמ"ש בפ"ג דיומא. אע"פ שדע' התו' שאין למחוק מהספרים ש"מ רא"ב"י היא עם שיש דוחק בזה שלא לחלוק הנותר לחצאין. אנו נאמר שלהרמב"ם לא גרס לזה כלל וכדע' רש"י. והא דכתב הרמב"ם עצמו לעיל בפ"ב משנה ה' שכן

א יומא יט' סס הלכ"ז

דל"צ

ביאור הגמ' דמדו' דרא"ב"י היא. לאו הך דהכא היא אלא על אותה משנה הוא שאמרו כן שם לעיל מיניה בדף י"ז. ואע"ג דקאמר התם מאן תנא מדו' רא"ב"י היא. לאו כללא הוא דהיכא דלא מצי מוקמא כוותיה כי הך דהכא אלא קאמר כלל דתלמוד לדאו' ושלא לחלק הנותר לחצאין מה שאינו כן לפי משמעו' המשנה כי היכא דתיקום כרא"ב"י אלא מתני' כפשטה דתחלוק הנותר לחצאין ולא רא"ב"י היא: ג שבצפון נ"א שבדרום והכי מייתי לה בפ"ק דיומא דף י"ט. וכן העתיק הרמב"ם בפ"ה מה' ב"ה וכן אתה מוצא ג"כ בשטרים שבכר הבי' ושבעזרה ששנוין שבדרום בריש במשנה ב' וד' דפ"ק. ומראה בעיני שגירס' הספר נשתבשה לגרו' שבצפון אחרי שתשמישי אלו הג' לשכו' כולם לקרבנו' הם ועיקרם בצפון: לשבת המלח לשכ' הפרוה כו' מדלא תנן בכל שבדרום סתוכין למערב. כדתנן בבי השערים בסוף פ"ב. שמעינן דהכא ממזרח למערב קא חשיב דרך בנים' העזרה. וכן ראיתי בגיורו של פי' הרמב"ם שמסדר לשכ' המלח סמוך למזרח ואחריה לשכ' הפרוה כו': לשבת הפרוה שם היו מולחין עורו' קדשים. כתב הר"ב. אדם מכשף ששמו פרוה כו' ע"י מכשפו' ו. ואני תמה שיקיימו בקדש בנין הנעשה ע"י כשוף. ובפ"ב דיומ' משל' ו' השמיט הר"ב שבגאה ע"י מכשפו' וכן שם בפירש"י דף ל"ה לא נזכר שבגאה ע"י מכשפו'. והרר"ש כתב שלכך נקראת הלשכה פרוה על שם עורו' הפרים שבה דומיא דחברותיה שמקרא' על שם מעשיהן וזכר לדבר זהב פרוים שדומה לדם הפרים אבל בית טבילה שעל גבה. פרוה מגושא בגאו ומשאו דומה לדומה בית טבילה בחול שבנו ע"ג שער המים. ע"כ ועל גגה היתה בית הטבילה כו'. כתב הר"ב לפי שהיתה מקודש' כו'. ובמס' יומא פ"ג משנה ו' תנן ובקדש היתה משמע ולאי דהיא עצמה היתה בקדש. ולזה מתכוין ג"כ הר"ב. ולא שבא לומר שהיתה במויה בחול אלא שהיתה מקודש'. וכמו שהעתיד בעל התמונה שהזכרתי לעיל דמשנה דיומא דייקא שהיתי' בקדש. וגם במשנה דהכא משמע שכולן היו בעזרה עצמה. ועוד מה דתנן במס' מעשר שני פ"ג משנה ח' משמע. דכשהיא בנוי' בחול גגותיהן לא נתקדשו כלל. אע"פ שתוכן קדש כשפתוחו' לקדש:

לשבת המדיחין ששם היו מדיחין קרבי הקדשים. ויש לתמוה דבמשנה ד' פ"ו דשקלים תנן שעל השלחנו' של שיש היו מדיחים את הקרבים ומכי כן לא סגי מאי דכתבו התו' פ"ק דיומא דבשר קדשים מדיחין על שלחנו' אבל קרבי קדשים שיש בהן פרש ומאיסי מדיחין אותם בלשכת המדיחין. ע"כ. דהא בשלחנו' תנן נמי מדיחין הקרבים. וכך העתיק הר"ב לעיל פרק ג' משנה ה': ועוד במשנה ה' פ"ג דתמיד. ותו תנן בתמיד פ"ד משנה ב' והקרבים מדיחין ג' פעמים במעוטה על שולחנו' של שיש כו' והתו' בעצמם העתיקו כן פ"ק דיומא דף י"ו ע"ב ורמב"ם אע"פ שבפ"ה מהלכו' ב"ה. כתב וכו שלחנו' של שיש שמניחין עליהן הנתחים ומדיחין את הבשר לבשלו וכו' בכה בפ"ו מה' מעשה הקרבנו': העתיק הא דפ"ד דתמיד שהקרבים מדיחין כו' על שולחנו' כו'. וראיתי להמפרש לתם' תמיד שם בפ"ד הרגיש בקושיא זו דהתם תנן והקרבים מדיחין על שלחנו' כו'. והכא תנן לשכ' המדיחים ששם היו מדיחים קרבי הקדשים ותירץ דקרבי קדשים דהכא היינו כרם וכדתנן נמי התם. והכרם מדיחין אותה בבית מדיחין הקרבים מדיחין פעם ראשונה בלשכ' מדיחין בלנעה. לפי שמלוכלכין הרבה בפרש. ואח"כ מדיחין ג"פ עוד במעוטה שלחנו' (גירסתו אינה במעוטה על שלחנו' דל"ג על ומפרש בשלחן קטן של שלחנו' כו') להדיחם יפה והכרם שהיא רחבה וחלקה מדיחין אותה פעם אחת בבית מדיחין. ע"כ: ומשם מסבה עולה. נראה בעיני שבלשכ' המדיחין זו היתה לה

פני פתחים לעזרה הפתח הא' המשמש ללשכה עצמה למלאכת הקדשה לבנים ולנשים בה • והפתח האחת היה במקום שהוא סמוך לשל פרוה ובפתח ההוא מיד היתה המסבה הזאת שלא יתכן בעיני לומר שהכ"ג יעלה לבית טבילתו דרך מקום שהדיחין בו אלא כדפרישית ולדעתי היתה המסבה במעלותיה מצד שאל המדיחין מחולקת במחיצה שעולה עליה בכל ירחה לתוך המדיחין • אבל מתחתית המעלות היו יכולים להשתמש שם בבית המדיחין לפי' תנן מסש כו' ד שברדום ג"א שבלפון והני מיתי לה בפ"ק דיומא דף י"ט וכמ"ש לעיל :

לשכת העץ לשכת הגול' לשכת הגזית לשכת העץ כו' • ונסדר הזה מיתי לה שם ביומא והרמב"ם בחבורו פ"ה מה' ב"ה העתיקם בהפך לשכ' הגזי' לשכ' הגולה לשכה העץ לשכת הגזית שבה סנהדרין כו' • ונראה בע"י דלאו דה"ל בירם אחרת כי אלא מלאטה כן בשום מסח אבל נ"ל שלכך מהפך הסדר דמתני' קשיתיה דתנן והיא היתה אחורי שתיקן • ואי איתא דסדרן שבמשנה הוא ומזורח למערב • כמו אותן שבמשנה הקודמת לא היתה לאחוריהן אלא לפניהן מש"ה ניחא ליה להרמב"ם לומר דהנא קא חשיב דרך שמאל כ"ג דתנן במשנה ג' פ"ג דתמיד • שהוא מקיף והולך בדרום העזרה ממזרח למערב בג' לשכות הקודמות ומקיף כל מערב וסובב סובב הולך אל נפון ופניו למזרח עד שמגיע לג' לשכות הללו שבלפון ולשכת העץ שהיא מערבית להם פוגע בה בראשונה ולא שמועיקן הא קתני שהיא אחורי שתיקן לומר שלא משכן ממזרח למערב כמו הקודמים • ז"ל כ"ל בדעת הרמב"ם • ועיין עוד מזה לקמן : לשכת העץ אראב"י שכתבתי כו' • עיין הר"ב מסכת ה' פ"ב : אבא שאול אומר לשכת כ"ג : כתב הר"ב לשכת פרהדרין כו' • הכי מסיק בגמ' פ"ק דיומא דף י"ט • וגריך טעם למה נקראת לשכת העץ ראיתי בהגהות הראב"ד פ"א מה' ב"ה שכתב שהיתה של עץ והוקשה לו תלא הטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח שאסרה התורה נטיעת כל עץ יוכמ"ש במשנה ג' פ"ק דתמיד • וניחא ליה דלא אסרה התורה אלא אצל מזבח ה' • והיא עזרת כהנים משער נקנור ולפנים אבל בעזרת נשים ובהר הבית מותר • עכ"ל • ולא יכולתי לעמוד עליהן שאם הוא אומר שמשער נקנור ולהלן אסור ראיה בכלל האיסור אף עזרת ישראל ששער נקנור בתחלת עזרת ישראל הוא שאין שער בין ע"י לעזרת כהנים • וא"כ הוא דכתב עזרת כהנים לאו למעוטי ע"י אחא • אלא לאפוקי ע"ג • וכדמסיים למלתיה וקשיא לי לדפוס מאי דתנינן הכא לא היתה לשכה זו כלל בעזרת נשים דבעזרת ישראל אתן קיימין • וכן קשיא לי על הכ"מ שגם הוא מייסד ע"פ זה הדרך של הראב"ד ועיין בפ"ב משנה ו' ומ"ש עוד הכ"מ דיש לתרץ דלשכת כ"ג לא היתה קבועה בבנין • אלא בלא בנין וכי הא שכתבתי בשמו לעיל שפ"ג זה דוחק שאעפ"י שי"ל שנא היה צריך קביעו' • כיון דלכ"ג נעשה לצורך ז' ימים שמפרישין לפני יה"כ • והוא אח' בשנה מ"מ מתשמתינו לא נראה כן • אלא שהיתה לשכה קבוע דומיא דאיכך • ומ"ש עוד הכ"מ די"ל שלשכ' כ"ג לא של עץ היתה אלא בנין אבנים • ולא נקרא' של עץ אלא מפני שהניחו בה עלים אזה טעם וכתב דטעמא דמסתבר הוא • דאל כ למה נשתני' לשכה זו לעשותה של עץ יותר משאר לשכו' שהיו של בנין • עכ"ל • וזה לוחק גדול שע"י שלפעמים היו ממחין בה עץ תהיה נקראת כן מלבד דאיעקרא דדינא פירכא לומר שהיו מניחים עץ בלשכה המזומן לכ"ג ואתי דייק מה נשתני' לשכה זו לעשותה של עץ אפשר לי לתרץ שנעשה כן כדי שלא תזוח דעתו עליו וכדאמרינן מני במסקנא דגמרא פ"ק דיומא דף י"ט • שמעריחין עליו מדרום לצפון ומצפון לדרום • כדי שלא תזוח דעתו עליו להתגאו' בכתר כהונה • אבל של סנהדרין לגזי' היתה שלא מייך שם הזמת דעת הוא"ל ורבים שם גם הראש שבהם לא יזוח דעתו כיון שהיו דן יחידי • ועוד שכבר דעתם נחה ולא זחה כשראו לפניהם החני מלשכתם שבנויה בקדש כדלקמן • ושם אינם רשאים ליכנס וכ"ם שראו המקדש לפניהם • ואינן כדאים לשר' שם בקדש • משא"כ בכ"ג שאין כל אלו ואפשר לחוש שתזוח דעתו עליו • ולכך נעשית של עץ • וא"כ הדרא קושי' הראב"ד לדוכתי' מהא דלא תטע לך אשרה כל עץ • כיון דמשנתינו בעזר' ישראל שנויה ולכן כ"ל דלא של עץ היתה ונקרא' לשכ' העץ • היינו טעמא לפי שבה מפרישין כ"ג ז' ימים לפני יה"כ ואשכחן נמי דמפרישין אותו ז' ימים לפני פריס' הפרה ותמן תנינן ברפ"ג דפרה שמפרישין אותו ללשכה שעל פני הבירה ובית אבן היתה נקרא' לפי שכל מעשיה היו בכלי אבנים כדפי' שם הר"ב • והלכך הסבו שם לשכה זו שהיא להפרשה דיה"כ לקרותה לשכ' עץ הפך בית האבן של הפרש הפרה לומר שמעשה י"ה לא נעשה בשל אבן דוקא וכרי טעם אחד כתבו התו' ברפ"ק דיומא דלהכי לא היו מפרישין כ"ג לפני יה"כ • במקום הפרשתו לפרה דהואיל ונקרא' בית האבן להיכרא שכל מעשיה באבנים • ואי מפרישין שם כ"ג לפני יה"כ אז לא ה"ל היכרא לפרה • ע"כ • וכיון דמשום היכרא לא הפרישוהו בבית האבן • א"כ קריא' שם לשכ' העץ ללשכ' דיה"כ עביד נמי היכרא לומר דזו מעשיה בכל דבר יחילו בשל עץ משא"כ דפרה שאין מעשיה אלא בשל אבנים • ותש"ה אף לדש"ד דלא זו לשכת פרהדרין אלא בדרום הוא אצל בית הטבילה שעל שער מים • וזו שבלפון של בית אבנים היא ונקרא' במשנתינו לשכ' כ"ג לפי שבכל ז' הימים היה הולך שם ללמוד החכמה היתה ג"כ נקרא' של עץ מה"ט דפרישי' דלהוי היכרא לשל פרה ולפי שלשכה האחר' היתה שתה עליה לשכ' פרהדרין שזה שאר יקרא לה מצד שהיא מיוחד' לכ"ג כדמפורש ברים יומא' • מש"ה הסבו שם לשכ' העץ לזו הלשכה העליה של כ"ג שבזה הסב שמעתו שהיא שייכא לכ"ג • שהיא נקראת של עץ בהפך אותה דשל אבן ולהיכרא וכ"ש דלמסקנא כדפי' הר"ב והרמב"ם דזו דמשנתינו היא של פרהדרין דניחא נקרות של עץ •

(ד) (כ"א שבלפון) שברדום לשכ' העץ לשבת הגולה • לשבת הגזית • לשבת העץ • א"ר איעזר בן יעקב • שבחתי מה היתה משמשת אבא שאול אומר לשבת כ"ג • והיא מפרישים כ"ג מביתו ללשכת פרהדרין :

(ד) לשכת הגולה • על שם בור שברוסס עולי גולה : אבא שאול אומר אותה לשכת העץ היא היתה לשכת כ"ג • והיא לשכת פרהדרין דתנן בריש יומא • ז' ימים קודם יום הכפורים וגב

כך כ"ל. אלא דאכתי איכא למידק הואיל ואמינא דבעזרת ים של קיימא היתה דירת כ"ג סם שבעת ימים בתמידות. והלא אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד דמסוס האי טעמא כסהוא קורא בי"הכ שקודם שמביאין לו ס"ת הוא יושב היה זה בע"כ דאו בע"י איזו רשאי לישב. כדכתב הר"ב ברפ"ז דיומא. אבל גם זה בעיני לא יפלא שאע"פ שהיתה בגויה בקדש היתה פתוחה לחול ותכן במשנה מ' פ"ג דמעשר שני. הלשכות הבגויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול. ולא היה לזו פתח כלל אל הקדש. משא"כ לשכת הגזית דלקמן. והיו לה מעלות אשר יעלו עליה מן החול שהוא כמוך ממקומה של הלשכה שהיא בעזרה. וכמו שאפרש בס"ד לקמן בלשכת הגזית: והיא היתה אחורי שתיהן. ללשכת הגולה ולשכת הגזית. רש"י פ"ק דיומא דף י"ט. ובשלטי הגבורים פכ"ג מדקדק לומר שליון התנא בלשונו זה לומר שלשכה זו היתה אחורי כל אחת משתיהן ובעיון זה שלשכ' הגזית היתה במזרח לפני שתיהן שלשכת הגולה ולשכת העץ היו בצון אחורי לשכת הגזית בשוה. והיתה לשכת הגולה לדרום של גזית ולשכת העץ בצפון של גזית. ונמצאת אומר שלשכת העץ אחורי דגזית ממש שהרי במערב שלה היא. וגם היא אחורי דגולה

(ס"א) והיא היתה (ס"ח) אחורי שתיהן. וגג של שתן שוה. לשכת הגולה. שם היה בור הגולה (ס"ח) קבוע והגלגל נתון עליו ומשם מספיקים מים לכל העזרה. לשבת הגזית. שם היתה סנהדרי גדול של ישראל ושבת. ודנה את הכהונה. וכהן שנמצא בו פסול. לובש שחורי. ומתעטף שחורין ויוצא והולך לו. ושלא נמצא בו פסול. לובש לבנים ומתעטף לבנים. נכנס ומשמש עם אחיו הכהנים. וי"ט היו עושים שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן הכהן. וכך היו אומרים. ברוך המקום ברוך הוא. שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן. וברוך הוא שבחר באהרן ובבניו. לעמוד לשרת לפניה' בבית קדשי קדשים:

נשלמה מסכת מדות

סליק מסכת מדות

פרק א

פרק א

שהגולה היא בדרום. ונמצא שלשכת העץ אחוריה לצפון עכ"ד. ובצורה שאני מצייר בסוף המסכתא תסכיל זה היטב. ומ"מ אע"פ שנסכים לדבריו בדקדוק הזה. לפי שנראה כך מדלא תכן והיא היתה האחרונה. אלא אחורי שתיהן. ס"מ שהוא כדברי השליט הזה. עכ"ז מה שכתבתי אני לעיל לדעת הרמב"ם דדייק מהכא שאין סדרן של אלו הלשכות כמו שהן סדורים שסדורים בהקדומות במשנה דלעיל. מוכרח ג"כ. לפי שאם נאמר שסדרן כך הוא ושלשכת העץ במזרח היתה. לא יתכן כלל לשון אחורי. שתצטרך להמציא דגזית במערב ולפנים אלו הסתים. ואותה של גולה דרומית לשל עץ בעצין שוו של עץ היא נסתרת במערב מפני דגזית. ובדרום מפני דגולה. ואעפ"כ לשון אחורי לא דייק דלעולם הפנים הוא המזרח. והרי א"כ זו של עץ אינה אחורי ממש. משא"כ כשאותה של גזית במזרח הוי אותה דשל עץ במערב. וילדק אחורי כהוגן ומדלא תכן אחורי שתיהן. איכא ודאי למשמע כדברי השליט הזה: לשבת הגולה שם היה בור קבועה כו'. וקשיא לי מאי האי בור קבוע. ובס"א גרסינן בור הגולה. ובסוף מסכת ערובין בפירוש הר"ר יהונתן ראיתי שהעתיק לשכת הגולה שם בור הגולה קבוע בו והגלגל נתון עליו ע"כ. ולגירסא זו הגולה כמו וגלה על ראשה דזכריה ד' שפירש"י כמין ספל גדול עגול ע"כ. והיא מה שאנו קורין בל"א עמיר. ששואבין בו במקצת מקומות ע"י גלגל * וז"ל הראבי"ה וראה שנקראת לשכת הגולה על שם הגלגל שבו משלשלים הכיור. כדי שלא יפסל בלינה ובני הגולה כרו שם בור לשקעו מפני שלא היה אין שם שפעה שלמה. עכ"ל: ומשם מספיקים מים לכל העזרה. ל' הרר"ש בור הגולה מים מתיקים לשתייה. ואמת המים (דבמשנה ב' פ"ג) להדחה: לשבת הגזית שם היתה סנהדרין כו'. והיתה עשוי' גזית לכבודם של הסנהדרין. וכתב הר"ב. שהיתה חציה בחול וחציה בקדש. ובקדש היו מסיימין. ועיין על זה מ"ש במשנה ב' פ"ק דתמיד. ועוד היו מתאספים שם לקרות את שמע כדתכן שפ"ד דתמיד. ולכל אלו התשמישין היה אסיפת עם רב. ולפיכך ראוי לשומה גדולה הרבה יותר מאותי האחרות שאלה וכמו שתראה בצורה בס"ד. וצריך לומר שהמקום שהיא בתוכו בחול היה ג"כ גבוה כגובה העזרה שזה אין ספק בו שהלשכה היתה קרקעית שוה. אבל במקום שפתוח היא לחול היו מעלות שעליה עולין וממנה יורדין לחול שהיא כמוך: ודנה את הכהונה. ל' הרמב"ם פפ"ו מהל' ביאת המקדש ועיקר מעשיהם התדיר שהיו יושבין ודנין את הכהונה כו' ע"כ. והדין עמו דהא במשנה ב' פי"א דסנהדרין תכן שמתנה יוצאה תורה לכל ישראל. אלא הכא בעיקר מעשיהם התדיר שזה היו צריכין עכ"פ לבדוק את הכהונה. אבל הוראה אפשר שלא תבא כלל שלא יפלא דבר למשפט: ודנה את הכהונה. ואת הלויים. כדמוכח משנה ד' פ"ד דקידושין וכדאיתא התם בגמ' (והתדפיסים השמיטו מהתו' שלי כמו שנעשה בדבורים אחרים שאכתוב אותם במהדורות בס"ד) אבל נקט הכא הכהונה בלבד. לפי שאות ג"כ עיקרית להם יותר מבדיקת הלויים. וגם יתכן שהלויים לא היו עושים י"ט כמו הכהנים שזכו לעבודה: ויום טוב היו עושין. פי' אותם שלא נמצא בהן פסול היו קוראים כל אחד ואחד לרעיו ומיודעיו ושתחים עמו. והיו ג"כ מוליים ומשמחים להם יכו': וכך היו אומרים. ברוך המקום כו'. על שם שלשכת הגזית נקראת מקום שעליה נאמר מן המקום אשר יבחר ה'. כדתכן במשנה ב' פי"א דסנהדרין. ולפיכך היו מכנים עכשיו הש"י בשם מקום לומר שהוא המקום האמתי המבדיל עולם ומלואו בכחו ויתברך. אמנם לא הנבלות מקום שלבך חזרו ואמרו, ברוך הוא להודות זה שאע"פי שאמרנו והגבלנוהו בשם מקום על שהוא מקומו של עולם. הנה ב"ה מלהוכירו כן על שם הגבלת מקום כי אם מצד שהוא חיי העולם ומקיימו. כך נ"ל:

רואת נדעת לכל בר דעת שאני מתני׳ שמיתה הוא שיעשה קשה מהכל הנזכר כפי שיעורה וכחדתה לכל רוח הרעות לה ומתהיה הכל כחדת שיעור וקבנה לחת ומתכה יחס ועדן ג׳ ביאיה בין כל החדות והשיעורים כלאר היה מן הבלות והרלוו לזמן שבאתי בתחונת ובורת הכוללת לנו׳ הבית שחברתי על נכון שלבת׳ תבנה ותכונגנ׳ה כי שם עשיתי הכל על עקן יחס ודאיון ג׳ מקבתי מרשן מתנה לו׳ לחות ועל פיה ישבו בלבתן כל המרחקים על המוחב ועל המורן לכל פה לא עשיתי תשומה על זה המוחר מתני חדת הבריר כי לא רציתי לשבר ביאר ג׳ שיהיה לו מדת המורן ובהרחב כפי השיעור מתני׳ שהיו נרין לכרמו ולקבלו ולעשותו קחסים וע״י כן נקל לו ההשבה והקלב חבין הקחשים והכתלות וע״כ בחרתי לי יותר להעתיד הנזכה על הבריר כמדתו שבכל הסדר לבנ״ת שלא יעלו כל החלות על מעור קבנ ויחס לחת • והמסכיל יבין :

א הר הבית ת״ק אמה על ת״ק אמה רובו מן הדרום ושני שעריס שם ונקראו שערי חולדה׳ רפ״ב • ובפ״ק משנה ג׳ :

ב שני לו מן המזרח ושער מזרחי עליו שושן הבירה צורה • שם :

ג שלישי לו מן הצפון ושם שער נקר׳ שדי ולא היה משמש כלו״ שם :

ד משוטו מן המערב ושם שער נקרא היסומים • שם :

ה סורג גבוה עשרה טפחים ולפנים ממנו החיל מהלך י׳ אמו׳ לפני עזרת נשים וכו׳ י״ב מעלות • פ״ב משנה ג׳ :

ו עזרת הנשים היתה ארך קל״ה על רחב קל״ה • שם משנה ה׳ :

ז בד׳ מקצעותיה חצרו׳ של מ׳ מ׳ אמה׳ ודרומי׳ מזרחי׳ היא׳ היתה׳ לשכת הגזירה • שם : ח מזרחית צפונית היא היתה לשכת העצים׳ שם :

ט צפונית מערבית היא היתה לשכת מצורעים • שם :

י מערבית דרומית היא היתה נקראת לשכת בית שמנים • שם :

יא שער הנקנור הוא שער המזרחי של עזרת ישראל ט״ו מעלות עולות מעזרת נשים לעזרה זו • שם • ופ״ק משנה ד׳ :

יב וב׳ לשכו׳ היה לו לשער א׳ מימינו והיא לשכ׳ פנחס המלבים׳ שם :

יג ואחת משמאלו והיא לשכת עושי חביתין • שם :

יד ולשכות היו תחת עזרת ישראל ופתוחות לעזרת הנשים שם׳ שם הלויים נותנים כנורות וכו׳ • פ״ב משנה ו׳ :

טו עזרת ישראל היתה ארך קל״ה על רחב י״ז • שם :

טז מעלה גבוה אמה בארך כל העזרה והדוכן נתון עליה וכה ג׳ מעלות של חצי אמה • שם :

יז וכן עזרת כהנים היתה ארך קל״ה על רוחב י״ז • שם :

יח המזבח ל״ב על ל״ב׳ עלה אמה וכנס אמה זה היסוד • עלה ה׳ וכנס אמה זה הסובב • מקום הקרנות אמה מזה ואמה מזה מקום הלוך רגלי הכהנים אמה מזה ואמה מזה • רפ״ג :

יט וכבש הי׳ לדרו׳ של מזבח ל״ב על רוחב י״ו • שם משנה ג׳ : וב׳ כבשי׳ קטני׳ היו לו א׳ ליסוד וא׳ לסובב כמ״ש במשנ׳ ג׳ פ״ה דזבחי׳ :

כ שני שולחנות במערב הכבש אחד של שיש ואחד של כסף פרק ו׳ דשקלים משנה ד׳ :

כא מקו׳ אמ׳ על אמ׳ וטבלא של שיש וטבע׳ בית׳ קבוע׳ בה׳ פ״ג משנ׳ ג׳ :

כב בין הכבש לכותל י״ב אמות ותחלה • פרק בתרא משנה ב׳ :

כג מן המזבח ולטבעות ח׳ אמות • שם :

כד וטבעות היו לנפנו של מזבח ו׳ סדרים של ד׳ ד׳ ומקומן כ״ד • משנה ה׳ פרק ג׳ ופרק בתרא • שם :

כה מן הטבעות ולנגבין עם מקום השלחנות שמונה • שם :

כו בין המטבחים וכו׳ נגסין ומקומן י״ב ותחלה • שם :

כז מן הנגסין ולכותל העזרה מ׳ אמות • שם :

כח ו׳ לשכות היו בעזרה שבדרום סמוכה למזרח לשכת המלח • שם משנה ג׳

כט לשכת הפרוה • שם :

ל לשכת המדיחין ומשם מסיבה עולה לגג בית פרוה • שם :

לא שבצפון סמוכה למזרח לשכת הגזית חציה בקדש וחציה בחול ופתוחה לחול ולקדש • שם משנה ד׳ : לב לשכת הגולה • שם :

לג לשכת העץ והיא לשכת פלהדרין ופתוחה לחול • שם :

לד שער בית המוקד ובית המוקד כיפה ובית גדול היה ושני שעריס היו לו אחד פתוח לחול ואחד פתוח לעזרה • וד׳ לשכות היו בבית המוקד שתים בקדש ושתים בחול • פ״ק משנה ה׳ ו׳ ז׳ ח׳ :

לה מערבית דרומית לשכת טלאי קרבן • שם משנה ו׳ :

לו דרומית מזרחי לשכת לחם הפנים • שם . לז מזרחית צפונית בה גנזו בית חשמונאי את אבני המזבח שטקנוהו מלכי יון • שם :

לח צפוני׳ מערבי׳ בה יורדים לבית הטבילה ושם מדורה שמתחממי׳ בהו לשכת המוקד היא קרויה • שם : לט מקום היה שם אמ׳ על אמה וטבעת היתה קבועה בו ושלשלת שהמפתחות היו תלויות בה • שם משנה ט׳ : מ שער הקרבן פ״ק משנה ה׳ וסוף פ״ב :

מא שער הנזיר וכמין אכסדרה היה ופתח היה לו לחיל פ״ק משנ׳ ה׳ :

מב ג׳ שערי׳ בדרום סמוך למערב שער הלק פ״ק משנ׳ ד׳ וספ״ב :

מג שער הבכורות • שם : מד שער המים • שם :

מה לשכ׳ בי׳ אבטינס בגד שער המי׳ כמ״ש גבי לשכ׳ עץ בשו׳ מכילתין :

מו הכיור היה בין האולם ולמזבח ומשוך כלפי הדרו׳ • פ״ג משנ׳ ו׳ :

מז בין האולם למזבח כ״ב אמה וי״ב מעלות היו שם • שם :

מח כותל האולם ה׳ ופתחו ברחב ך׳ • סוף פ״ד • ופ״ב משנה ז׳ :

מט והאולם אחד עשר רחב ממזרח למערב שבעים אמה מצפון לדרום • סוף פרק ד׳ :

נ בית החלפות חמשה עשר אמות מן הצפון וכן לדרום • שם :

נא שני שלחנות באולם מכפים על פתח הבית אחד של שיש ואחד של זהב • פ״ו דשקלים משנה ד׳ • ופי״ח דמנחות משנה ז׳ :

נב כותל ההיכל שם ופתחו ברחב עשר • רפ״ד וסופו :

נג ותוכו מ׳ אמה בארך ממזרח למערב וברחב ך׳ מצפון לדרו׳ • שם :

נד מקום היה שם מימין הנכנס וטבלא שיש וטבעת היתה קבועה בה כדי להגביהה כדי ליטול עפר מתחתיה ולתת במי המריס • סוטה פרק ב׳ משנה ב׳ :

נה שני כני זהב היו בהיכל שב״ג היה מניח עליהם בי״הכ דם הפר ודם השעיר בצאתו מבית קדש הקדשים • יומא פ״ה משנ׳ ג׳ ד׳ : ומסתברא דבצפון היו • עיין שם משנה ה׳ :

נו המנורה בדרום משמאל הנכנס [ומעלה לפניה] ושלחן מימין ומזבח הזהב משוך בין שניהם לחוץ ככתוב בתורת משה :

נז אמה טרקסין • ספ״ד : נח בית קדש הקדשים כ׳ על כ׳ • שם :

נט אבן היתה שם ושתייה היתה נקראת • יומא פרק ה׳ משנה ב׳ :

ס כותל היכל שם לצפון וכן לדרום • לרש״י עובדין שם • ולהרמב״ם יש בו חלל • ספ״ד ומשנה ג׳

סא התא שם לצפון וכן לדרום • שם • ובכל אחד משם׳ שבצפון נכנס ממנו להיכל שבדרום לא נכנס בו אלא מעולם • שם משנה ב׳ :

סב כותל התא׳ חמש לצפון וכן לדרום • ובהא פליגי נמי רש״י והרמב״ם שם :

סג המסבה ג׳ לצפון ולדרום נקראת בית הורדת המים • שם :

סד הכותל ה׳ לצפון וכן לדרום • ופליגי נמי רש״י והרמב״ם • שם :

סה כותל ההיכל למערב ו׳ וכמחלוקתם של רש״י והרמב״ם בשל צפון ודרום כן מחלוקתם גם כאן • שם : סו והתא שם • שם :

סז והכותל התא׳ ה׳ לאחר כדאית ליה ולאחר כדאית ליה • שם :

סח אחת עשרה לאחורי בית הכפרת • ריש פרק ה׳ :

וכל אלו הגי לסימני מסיים • ועלו כולם למספר חיים • :

וזאת הצורה היא אשר יעדתי עליה במקומות הרבה ממסכתא זו ושלפניה והיא כוללת תבנית כל המקדש ושבקומו
עם הר הבית שבסביבו :

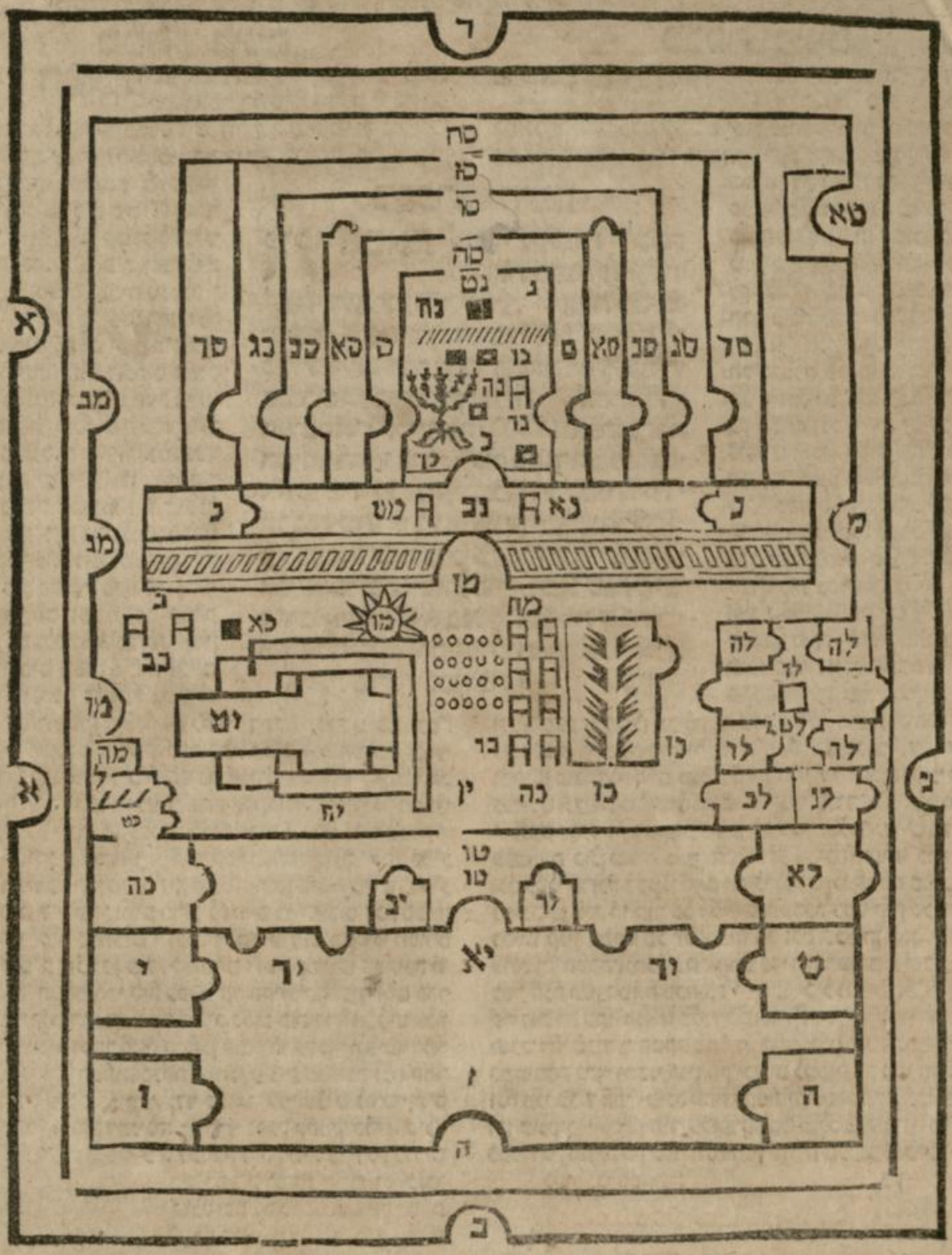

כהשלים לדבר בקרבנות הבהמית ובכל הנלוים אליהם ותבנית רבית שבקריבין בו איתן הקרבנות סידר אחריו מס' קינים · ואין ענין במסכת זו אלא לדבר בתערובי העופות כשיתערבו קרבנות העופות אלו עם א ו והניח זה הענין באחרונה מפני שאינו מוכרח לפי שאפשר שיתערבו ושלא יתערבו ועוד שהדבור עליו מעט מועד · הרמב"ם :

מסכת קנים

פרק א

חטאת ^א^ העוף נעשית למטה ^ב^ וחטאת בהמה למעלה · ^ג^ עולת העוף נעשית למעל' ^ד^ ועולת הבהמ' למטה · ^ה^ אם שינה בזה ובזה פסול · סדר קנים כך הוא · ^ו^ החובה · אחד חטאת ואחד עולה · בנדרים ונדבות כולן עולות · ^ז^ איזהו נדר · האומר הרי עלי עולה · (ס"א) ואיזהו נדבה האומר הרי זו עולה · ^ח^ מה בין נדרים לנדבו' · אלא שהנדרי' מתו או נגנבו חייבי' באחריות' · ונדבות · מתו או נגנבו אינן חייבין באחריותן:

ב ^ט^ חטאת שנתערב' בעול' · ועולה בחטא' · אפי' א' בריבוא · ימותו כול' · חטא' שנתערב' בחוב' · אין כשר אלא כמנין ^יא^ חטאות שבחוב' · וכן עולה שנתערבה בחובה · אין כשר אלא כמנין עולות שבחובה · בין

מסכת קנים

פרק א

חטאת העוף נעשית למטה · מחוץ הסיקר' דכתי' (ויקרא ה') והזה מדם החטאת על קיר המזבח והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח · קיר שהשירים שלו מתמצין ליסוד וזהו קיר התחתון למטה מחוץ הסקרא דאי קיר העליון דהיינו מן החוט ולמעלה פעמי' שאינו מתמצה לסובב כגון שעושהו למעל' מן הסובב שהחו' למט' מן הסובב אמה: וחטא' בהמ' למעלה · דכתיב קרנות ג' ופה של קרן: עולת העוף למעלה · דכתיב (שם א') ומלק והקטי' ונמצה דמו מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליק ומצוי בראשו של מזבח · ושל בהמ' למט' · דכתי' בה יסוד: ואם שינה בזה ובזה פסול · האי דפסול אם עשה מעש' חטא' העוף למעל' דוקא בהזאה · אבל המליקה של חטאת אף למעלה כשרה · דמליק' בכל מקום במזבח כשרה · ועולת העוף לית בה הזאה כי אם מצוי ואם עשאה למטה פסולה: סדר קינין של חובה · אחד חטאת ואחד עולה · כגון זב וזבה ויולדת ומצורע מקדש וקדשיו ושמיעת קול אלה ובטוי שפתים דכולן מביאין קן בדלות אלא זוב וזבה מביאין קן בין בדלות בין בעשירות ואע"ג דאיכא קינין של גר דקן חובה ושתיקן עולות · לא חיים תנא עלייהו מ"ט' דלא שכיחי כולי האי: בנדרים ונדבות כולן עולות · לפי שאין באין בנדר ונדבה אלא עולו' ושלמים בלבד ואין עופות באים שלמים · הלכך נדרים ונדבות שבעופות כולן עולות: **ב** אפי' אחד בריבוא ימותו כולן · ולא בטלי ברובא דבעלי חיים חשיבי ולא בטלו: חטאת שנתערב' בחובה · בן יונה או תור של חטא' שנתערבה בשני קינין של חובה · דהיינו קינין סתמא של יולדות או של זבה שכל קן מהן הוא א' עולה וא' חטאת · ונמצא עתה חמש פרידות מעורבות יחד: אין כשר אלא מנין חטאת שבחובה · ואינו יכול להביא מאלו החמש פרידות רק שתי חטאת בלבד · שזהו מנין הכשר בשני קינין של חובה דאי עביד ב' חטאת שמא מן השני קינין עביד להו ולא מן המעורבת בהן · ומשני קינין אין יכולים לעשות רק שתי חטאות · ולא מצי עביד אפי' עולה אחת דשמא יקח החטאת המעורבת: וכן עולה · בן יונה או תור שהופרש לשם עולה שנתערבה בחובה בשני קינין סתמא אין כשר אלא מנין עולות שבחובה · כדפרישי' לעיל גבי חטאת : בין

מסכת קנים

פרק א

חטאת העוף נעשית למטה · פי' הר"ב · למטה מחוט הסיקרא שאין במזבח כי אם שני מקומות · תו' · ועיין מ"ש ברפ"ג דמדות ד"ה וחוט · ומ"ש הר"ב דכתי' והזה וגו' · ימצה אל יסוד המזב' קיר שהשירי' שלו מתמצין כו' וכן לשונו במשנה ד' פ"ו דזבחי' ועיין מ"ש שם ד"ה היה · משמא' דגמ' : **חטאת** בהמה למעלה · כדתנן במשנה ג' פ"ה דזבחים : **עולת** העוף נעשית למעלה · כתב הר"ב דכתיב ומלק והקטיר ונמצה וכו' · עיין מ"ש עוד משמא דגמ' בפ"ו דזבחים משנה ה' ד"ה עלה · ומפרש יהיב סימנ' על חטאת ועולת עוף ע"ע ט"ט כלו' בעולה יש עי"ן וכן בלמעלה ובחטאת יש טי"ת וכן בלמטה · ומתני' ידעינן לבהמו' דהא איפכא נינהו: **עולת** בהמ' למט' · כדתנן משנה ד' פ"ה דזבחים: **אם** שינה בזה ובזה פסול · כתב הר"ב האי דפסול אם עשה מעשה חטאת העוף למעלה דוקא בהזאה · ועיין פ"ז דזבחים משנה א' · ומ"ש המפרש ובמצוי פלוגתא במעילה פרק חטאת העוף דף ח' דאיכא למ"ד דלא מעכב ע"כ · ובפ"ז דזבחים משנה ג' פירשתי בשם התו' כמ"ד דלא מעכב: **סדר** קנים · קן קרוי ב' תורים או שני בני יונה · פרידה קרויה יונה אחת או תור אחד המופרש: קנים בחיר"ק תחת הקו"ף · כי קן מפעלי הכפל ובצירי כמו חן שברבוי חנים בחיר"ק · וקן לצפור שבפתח · מפני הסמיכות: **החובה** · אחד חטאת ואחד עולה · כתב הר"ב ואע"ג דאיכא קינין של גר דקן חובה ושתיקן עולות · כמ"ש ברפ"ב דכריתות ד"ה עד · ומ"ש הר"ב לא חייש כו' · משום דלא שכיחי כולי האי · כ"כ הרמב"ם · ובגמ' · כתב עוד וגו"כ שאינו מפורש בתורה ע"כ · וכתב [עוד] הרמב"ם · ומה שאמרנו שהחובה א' עולה וא' חטאת הרי היא כפי עיקר החיוב הראשון · ואם כבר הקריב מקצת קרבנותיו עד שיגיע האיש הזה דרך משל יש עליו עשרים עולות ועשר חטאות כולן חובה או בהפך · ולפיכך אמר במסכת זו מנין חטאות שבחובה ומנין עולות שבחובה ולא אמר אלא החובה ע"כ : **איזהו** נדר האומר הרי עלי עולה · עיין מ"ש בזה במשנה ו' פ"ק דמגילה: **ואיזהו** נדבה האומר הרי זו כול' · עיין מ"ש בזה במשנה ה' פ"ה דערכין ד"ה דמי : **מה** בין נדרים לנדבות אלא כו' · עיין מ"ש בזה בספ"ק דר"ה: **ב** ימותו כולם · דבכל א' איכא לספוקי שמא עולה ופסולה למטה או שמא חטאת ופסולה למעלה · הרע"ב · ומ"ש ולא בטלי ברובא כו' עיין ברפ"ח דזבחים : **חטאת** שנתערבה בחובה אין כשר אלא כמנין חטאות שבחובה · ועיין בפ"ג משנה ה' : בין

אב מיי' פ"ח
מעשה"ק ה"ו'
ג שם פה הל' ו'
ד שם פו הל' ו'
ה שם פה הל' ו'
ו מיי' פג מהל'
מעה"ק הל' י"
ז ר"ה ד' הנ"ל
ח' חולין קל"ט
ערכין כח מ"י
כ' מה' מגנות
ט מיי' פ"ו
מעה"ק הל'
י'
כ זבחים ע"ג
מיי' פ"ח מהל'
פסה"מ הל' א'
י שם הל' ב'
יא שם הל' ד'

בין שהחובה מרובה והנדבה מועטת • כגון שקן א' מפורש שהן עולות נתערב עם כמה קנים סתומה של יולדות לו של זבה שכל קן מהן א' חטאת וא' עולה • בין וכו' כגון קן א' סתומה שנתערב בכמה קנים של עולות • וקריבן לעולת מפורשות נדבה מטוס דנדרים ונדבות כלן עולות כדת: ן ברים פרקין ג בחו ה ובנדבה שנתערבו קני חוב שמקצתן חטאת ומקצתן עולות • עם קני נדבה שכולן עולות: אבל בחובה שנתער' זו בזו קן סתומה של יולדת לו של זבה שנתערב בקן של יולדת לו של זבה אחרת: מחצה כשר ומחצה פסול ומקרי מהארבע המעורבי' שנים בלבד א' לע לה וא' לחטאת ולא יותר • דאי עביד שתי עולות שמא יעשה לותן מקן אחד וכל קן סתומה הוא א' עולה וא' חטאת: המועט כשר • אם נתערב קן אחד סתומה בשני קנים אחרים או בשלשה אינו יכול להקריב שלא קן א' פרידה אחת לחטאת וכרידה אחת לעולה: אבל שתי עולות לא יתי עביד שמא יקח הקן שהוא מבורר תחלה ליולדת אחת שאינו יכול לעשות ממנו שלא א' חטאת וא' עולה • וכן אם נתערבו עשר קנין במאה אינו מקריב מכולן שלא עשר קנין מקצתן חטאות ומקצתן עולות והשאר פסולי' וזהו המועט כשר: בין משש אחד־לידה ולידה זיבה וזיבה משתי נשים או מאשה אחת: בין משני שמות • לידה וזיבה בין משתי נשים בין מאשה אחת כדמפרש ואי יל: ד רבי יוסי אומר כו' • לאו מטוס דסבר ר' יוסי יש בדיעבד ונימא דכשהקריב הכהן קן אחד לשם אחת מהן הוברר הדבר למפרע דיתחלה בשעת הקיחת הקן היה קן זה שלא • שלא מפרש גמ' בפ' בכל מערבין דף ל"ו • דר"י מיירי בשהתנו בשעת הקיחה שיוכל הכהן לעשות קן שירצה לשם איזו אשה שירצה והלכה כר' יוסי:

פרק ב קן סתומה • שלא פירש זו חטאת זו עולה • ולא מבעיא מפורשת דפסיטא שאם פרש האחד יקח זוג לשני כיון שהן נפרשים זה מזה וכל אחד שמו עליו אלא אפי' סתומה שעדיין הם יחד ועומדים להתפרש וסד"א שאם פרש האחד ימות השני קמ"ל: לבין

בין שהחובה מרובה והנדבה מועטת • בין שהנדבה מרובה • ודחובה מועטת • בין ששתיהן שוות: ג בד"א • בחובה ובנדבה• אבל בחובה שנתערבו זו בזו• אחת לזו ואח' לזו • שתים לזו ושתים לזו • שלש לזו ושלש לזו • מחצה כשר ומחצה פסול • אחת לזו ושתים לזו• ושלש לזו• ועשר לזו• ומאה לזו• המועט כשר• בין משש אחד• בין מב' שמות• בין מאשה אחת • בין משתי נשים: ד כיצד משש אחד• לידה ולידה • זיבה וזיבה • משש אחד • משני שמות לידה וזיבה ביצד • שתי נשים • על זו לידה ועל זו לידה • על זו זיבה ועל זו זיבה • משש אחד • משני שמות על זו לידה ועל זו זיבה • ר' יוסי או' שתי נשים שלקחו (נמ' לת) קניהן בעירוב • או שנתנו דמי קניהן לכהן • לאיזה שירצה כהן יקריב חטאת • ולאיזה שירצה כהן יקריב עולה • בין משש אחד • בין משני שמות:

פרק ב קן סתומה • שפרח ממנה גוזל לאויר • או

בין שהחובה מרובה והנדבה מועטת כו' • כתב הר"ב וקריבן לעולות מפורשות נדבה וכו' ונדבה דנקט ולא נקט חטאת מועטת בחובה עולת מועטת בחובה• מטוס דקתני בסיפא אבל חובה שנתערבה זו בזו להכי נקט ברישא נדבה • המפרש:

ג אחת לזו ואחת לזו • נתן דוגמת לכל המסכתא בקרבנות הנסים לפי שהם יותר חייבות בקנים מפני שחייבות מה' כמו שחייבין האנשים • ומוסף על האנשים • יולדות וג"כ שהזיבות מצוי הרב מ' וד בנשי' יותר ממה שהוא מצוי באנשים כמו שהוא מפורש ונגלה לעין • הרמב"ם:

מחצה כשר • אע"ג דאפשר שמקריב משל שתי נשים הר' יכול להקריב לשם מי שהוא ואנן לא קיימין שלא בפרידות גופייהו כמה כשרים וכמה פסולי' מצד עצמן ועיין בס"פ וכל זה בכהן גמלך • כדתנן בריש פ"ג ע"ס: ד רבי יוסי אומר שתי נשים שלקחו כו כתב הר"ב לאו מטוס דסבר ר"י יש ברירה ונימא דכשהקריב הכהן קן א' לשם אחת מהן כו' בגמ' דבכל חיערבין דף ל"ו בעי לאכוחי מהכא דר"י ס"ל יש ברירה • ופירש י • כדכתב הר"ב דכיון דעלת ההקרב לכל אחת לשמה ס"מ דיש ברירה דאלת"ה הא קי"ל בפסחי דף כ"ט וזבחים דף ג' דקרבן הקרב בשגוי הבעלים אינו עולה לבעלים ע"כ והקשו התו' דהא מוכח בריש זבחי' (וכ"כ שם הר"ב בהדי') דבתמה לשמה קאי • א"כ בלא ברירה לא פסר להקריב לו בשתם ולכן פירשו דהכי בעי לאכוחי דס"ל יש ברירה דאי אין ברירה אינה למימר כל קן רחל הקריב לתעלה וכל קן לאה הקריב לחט' והקריב עולה לחטה ורבא אמר למעלה • ומשני כשהתנו הנשים בשעת לקיחה זה יהיה שלי וזה יהיה שלך • וכן בנתנו דמי קניהן לכהן בעירוב ונתנם למוכר ופירש בשעת לקיחה הקן זה לזו וקן זה לזו ונמצא שלא נתערבו הקנין אלא המעות • מהו דתימא דנגזו' התנו אינו לא התנו דכיון שמוקנים הדמים בעירוב יקחו ג"כ הקנין בעירוב ואז א"א בלא ברירה קמ"ל דלא גזרינן וקמ"ל נמי כדרב חסדא דאמר רב חסדא אין הקנים מתפרשות אינה עולה ואינה חטאת אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן דכתיב (ויקרא י"ב) ולקח וגו' אחד לעולה ואחד לחטאת וכתיב (שם ט"ו) ועשה הכהן את האחד חטאת ואת האחד עולה • ופ"ד דיומא דף מ"א) • ומדנקט שתי נשים ולא נקט באשה אחת משמע דאתא לאסמויעינן דלא גזרינן התנו לינו לא התנו • ואי לא אתא לאסמויעינן נתי כדרב חסדא לא ס"ל (למימר) ולמתני לאינה שירצה עולה ואינה שירצה יקריב חטאת • דלא הוה צריך להזכיר עולה וחטאת אלא יקריב של לאה ללאה ושל רחל לרחל • ע"כ:

פרק ב קן סתומה • כתב הר"ב ולא מבעי' מפורשת דפסיטא כו' • כיון שהן נפרשים זה מזה כו' • תו לא סמיך זה לזה כלל ופסיטא דאם פרח האחד יקח זוג לשני כ"כ המפרש וקשה דלפי זה רישא מקט סתומה בלאו דוקא ופסיפא פרח לבין

א שם הל' ו' ב"ד שם הל' ה' ה' פרק"ן ל"ז שם הל' ס' ו' נזיר יב' מיי' פ"ט מה' פסחים הל' ט'

הקריבות ג"ח לפרס אלא דוקא סתומה • והתו' כתבו קן סתומ' ה"ס בקן מפורש הוי דין זה אלא מסוס דבסיפא קאמר פרח לבין הקריבות כו' • דדוקא פרידה של קן סתומה שפרחה ונתערבה לבין הקריבות • אבל פרידת המפורשת לעולה שפרחה בין שאר קינין אינו יכול להקריבה אלא כמינעולות [שבקנים] שפרח לגמ' כדאמר בפ"קי ע"כ • וסוב מצאתי בפ"ב דנזיר דף י"ב • דמייתי לה התם בגמר' למתניתין דהכא • וקאמר עלה ואלו קן מפורשת אין לו תקנה ופירש"י וכל קן מפורש' שפרח אחד מהן ואינו יודע איזו לחטאת ואיזו לעולה • ואף ע"ג דפירש כיון דלא הוי תרוייהו קמי' לית בהו היכרא דלא ידע אי האי שני הוו חטאת או עולה • ע"כ • (ועיין בפי' הר"ב דמשנה ד') אבל התוס' דהתם כתבו וז"ל ות"ה נקט סתומה דאי מפורשת היה צריך להאריך ולפרש איזהו פרח • העולה ואיזו חטאת • ולהכי קיצר בלשונו ואתר דפרח ג' מהם ע"כ • נראה מזה דלא גרסי בגמ' להא דאלו קן מפורשת אין לו תקנה • וכמו שכ"ל ג"כ לדבריהם דהכא • וכן לדברי המפרש: **או** שפרח בין המתות • להכי קאמר בין חטאות בין המתות • דאלו נתערבה בין חטאות חיות והכך חטאות דידיה נינהו • מצי לתיתב חד מינייהו ועביד ליה זוג להא • והא דלא נתערב היו קרי ליה עולה גליון שבפירש"י שם פ"ב דנזיר:

ב פיסל ג' בהליכתו • מ"ש הר"ב ג"ע אין להקריב הג' הנשאר דחייבינן שמא יקריבו אותו שפרח בה' פרידות ויעשהו חטאת כו' • ונמצא שתי חטאת מקן ג' • תיובתא כיון דבסתומות אוירינן ולכל אשה שתי קנים נמצאו ב' חטאות הן באלו השתי קנים וכדין הוא שהקריב שתי חטאת ולא שבאו מקן ג' אלא משתי קנים • ובהמפרש ליתא להאי ג"כ • והקרוב אלי שלא לשבש כל הגירסא ולהגיה שכ"ל ונמצאו ב' חטאות משני קנין וה"ק ג"כ אם יעשה אחד חטאת וג' עולה שוב לא יקריב הנשאר דחייבינן וכו' ונמצאו ב' חטאות משני קנין וה"ל מצי לאסבורה בג' עולות ועיין בפי' הר"ב במתני' דין דלקמן על פרח מן הנשית לחטאת: **שאפילו** הן מעורבות אין פחות משנים • שאפילו מעורבות כל הנמנה פרידין שבארבעה הקנין יחד אין פחות משנים פי' שני קנין נשרין בהן שתי עולות ושתי חטאות • אבל ג' חטאות או ג' עולות לא מצי עביד דדילמא עביד להו משתי קינין של אשה ג' שהן שתי חטאת ושני עולות • המפרש:

ג פרח מן הראשונה לשנייה לשלישית • כתב הר"ב וכי פרח מן השנייה לשלישית כו' ולא יוכל לעשות בג' והקינין אחרות שנתערב בהקמ"ש בפרח מראשונה לשניי' אלא שלא חס להאריך בכל פעם: פרס

אין לבין המתות • לבין ראין שמשפטן שיאותו כולם כגון חטאת שנתערבה בעולה דתנן בהו בפ"ק ימותו כלם: לבין הקריבות • לבין קינין סתומות העומדת ליקרב: פסול ופוסל אחד כנגדו • לפי שהוא שתים ולא נתפרש אם חטאת אם עולה לפיכך אינו פוסל אלא ג' כנגדו • כדמפרש ואזיל: **ב** פרח • פרידה אחת מזו לזו פוסל אחד בהליכתו • ממקום שנפרש ופסול הוא עצמו או אחד במקו' שנתערב דכשפרח פרידה אחת משני קנין לשני קני' אחרים הרי ג' פרידות לבד וחמש פרידות לבד • ומשלש פרידות אינו יכול להקריב רק שתים אחד עולה ואחד חטאת שאם יעשה שתים מהן עולות נמצא שהוקבע השלישי שנשאר ואותו שפרח לחטאת • ולא יוכל להקריב שוב בחמש פרידות כי אם שתי חטאות כדין חטאת שנתערבה בחובה דאמרינן בפ"ק דאין כשר אלא מנין חטאת שבחובה • ג"כ אין להקריב השלישי הנשאר דחייבינן שמא יקריבו אותו שפרח בה' פרידות ויעשהו חטאת וחבירו שנשאר בג' פרידות נמי יעשוהו חטאת ונמצאו שתי חטאות מקן אחד • וכן מן החמשה פרידות אינו יכול להקריב רק שתי חטאות ושתי עולות דאי עביד ג' חטאות או ג' עולות דלמא עביד להו משני קנין של אשה אחת ואין דין שני קנין אלא בשתי חטאות ושתי עולות • והיינו דפסול הוא או אחד במקום שנתערב • ופוסל ג' כנגדו ממקום שפרח ונפרש משם: חזר פוסל אחד בחזרתו • חזר ופרח אחד מאותם החמש פרידות לתוך אלו הג' שנמצאו עתה ארבע פרידות מכאן וארבע פרידות מכאן • פוסל אחד בחזרתו ממקום שנפרש ואלא משם והוא או אחר פסולים במקום שמתערב שם ואין יכולים להקריב אלא אחד חטאת וג' עולה מן הארבעה שבכאן • ואחד חטאת ואחד עולה מן הארבעה האחרים • דדלמא אותה פרידה שפרחה שנית היא מאותה שני קנין ואינה אותה שנתערבה בה תחלה ונשארו שם ג' פרידות מן השני קנין ואותה שפרחה שם ראשונה וכן במקום השני ואי עביד במקום אחד שתי עולות ואחד חטאת יהא נקבע אותו שפרח לבד השני לחטאת ולא יוכל להקריב שם רק חטאת אחת דדלמא כל הג' חטאות שנעשו מכאן ומכאן יהיו משני קנין של אשה אחת הלכך עושה בכל מקום עולה אחת וחטאת אחת • או שתי עולות וחטאת אחת בלד זה וחטאת אחת בלד זה • או שתי חטאות ועולה בלד זה ובלד השני עולה ג' • ואם חזרו ונתערבו יחד לעולם לא יהיו להם פחות משני קנין שהם כשרים: **ג** אחד לזו ושנים לזו כו' פרח מן הראשונה פרידה אחת לשניה • מיד נפסל אותו יחידי שנשאר בראשונה • דאי יעשהו חטאת יהי נקבע אותו שפרח לעולה ולא יוכל להקריב בשניה ובקנין אחרות שנתערב בהן רק מחציין עולות כמו עולה שנתערבה בחובה • וכי פרח מן השניה לשלישית שמא מגופה של השניה פרח ואותו שפרח מן הראשונה נשאר שם בשניה ואינו יכול לעשות מן השניה רק שתי פרידות אחת חטאת ואחת עולה דאי עביד שתי עולות שמא מן הפרידות של

גוף השניה יעשה. ולא"כ יהי נקבע אותו שפרח בשלישית לחטאת ולא יוכל לעשות בשלישית רק מחליין חטאת ולא יותר • וכן כי פרח מן השלישית לרביעית שמא מגופו של שלישית הוי אותו שפרח • ולא נשאר בה רק ב' פרידות ופרידה אחת מן השניה שנתערבה בהן ואינו יכול לעשות בשלישית רק שתי חטאות ושתי עולות מפני אותו שנתערב ברביעית • וכן כי פרח מן הרביעית לחמישית אין כשר ברביעית אלא ב' חטאות וג' עולות • וכן מחמישית לששית יעשה בחמישית ד' חטאות וד' עולות • וכן מששית לשביעית אין כשר בששי' כי אם ה' חטאות וה' עולו' דאי עביד שם עולות יהא נקבע אותו שפרח בשביעית לחטאת ולא יוכל לעשות בשביעית כי אם ז' חטאות בלא שום עולות • וכי הדר מן השביעי' ופרח א' בששית שמא לא הוא אותו שפרח בתחל' משש' אלא מגופה של שביעית פרח ונפסלו בשביעית שתי פרידות • ואין כשר כי אם שם חטאות ושם עולות • דאי עביד ז' חטאות יהא נקבע אותו שפרח בששית [ובאחרים] לעולה ולא יוכל להקריב רק עולות מחצי הפרידו' וחצין האחרי' פסולים כדין עול' שנתערבה בחונה • וכי פרח מן הששית לחמישית נפסל בחזרה זו עוד קן אחד ואין כשר בששית כי אם ארבע חטאות וד' עולות דשמא מן הששית פרח מגופה אח' בשביעית ואחת בחמישית בחזרה ולא נשאר לה כי אם י' פרידו' מגופה • ואי עביד ה' חטאות וחמש עולות דלמא השתי פרידו' שפרחו ממנה יהיו קרבים עולות שתיהן ולא"כ יעשו בשש קנין שבע עולות או יהיו עשויין שתיהן חטאות • ואין יכולים לעשות בשש קנין אלא ו' עולות ושש חטאות וכן מחמישית לרביעית ומרביעי' לשלישית ומשלישית לשניה • אין בשלישית כ"א שתי פרידות אחת חטאת ואחת עולה • ולא"ת ולמה הפסידה השלישית שניה שהרי מאותן שפרחו בשניה בחזרה לא יקריבו • דהא קתני השניה אין לה כלום והוה לן למימר בשלישית שתי קינין ובשניה אין בה כלום או בשניה קן א' ובשלישית קן א' • וי"ל כיון דבשאר קנין מרביעי ואילך נפסלו ב' קנין אחד בהליכה ואחד בחזרה גזרינן כמו כן בשלישית • אבל בשביעית לא נפסל כ"א קן א' דלא הלך ממנה רק פרידה אחת בחזרה ואלו בהליכה לא נפסל בה כלום ולא נחסרה ממנה דבר • פרח וחזר • לאו מראשונה ושניה קאי דכיון דאין להם כלום אלא מתים אם כרח אחד מהם בין שאר קנין ימותו כולם כדתנן בסמוך ואם פרח מבין המתות לבילם • כולם ימותו • אלא קאי אשלישית שפרח ממנה לרביעית ומרביעית לחמישית ומחמישית לששית ומששי' לשביעית וחזר משביעי' לששית עד השלישית הרי מן השביעי' חסר ב' פרידות אחד בחזרה ראשונה ואחד בחזרה שניה ואין כשר בשביעית רק ה' פרידות לעולו' וה' פרידות לחטאו' דאי עביד שם עולות שמא הב' שהלכו ממנה יהיו קרבין עולות הרי ח' עולות ואין בשבע קנין רק ז' עולות ומן הששית חסר ד' פרידות שניה בפריחה וחזרה ראשונה • ושניה בשניה • ונשארו ב' קנין כשריים דאי עביד שלש עולות שמא ד' שהלכו ממנה יהיו עולות הרי ז' עולות ואין בו' קנים רק ו' עולות • וכן החמישית אין כשר בה כ"א א' לעולה וא' לחטאת • וכמו כן קשיא בכאן כיון דהרביעית אין לה כלום היה יכול להקריב בחמישית ג' עולות וג' חטאו' דהרי אותן שהלכו ברביעית אינן קרובות • ולפ"ז שהחמישי' אין לה אלא אחת היה יכול להקריב ברביעי' ב' עולות וב' חטאו' אלא גזרינן בכל פריחה וחזרה ב' קנין [גזירה בזו אטו בזו] וכן כי פרח וחזר פעם שלישי' אין להם כלום • לבד השביעי' שיש לה ד' כמו כן גזרינן בכל פריחה וחזרה שני קנין: וי"א שביעית לא הפסידה כלום • פי' בפריחה וחזרה שלישית אלא לעולם יקריבו ממנה חמש קנין דג' פרידות פרחו ממנה לכל היותר ונשארו בה רק י"א פרידות ויעשה מהם ה' חטאו' וה' עולות כיון דאף השני' אין לה כלום • והכא לא גזרינן בפריחה זו כמו בשאר קנין דכיון דאינה מפסדת בפריחה בשום פעם לא גזרו על החזרה • ואין הלכה כי"א: ד קן סתומה שלא פירש איזו חטאת ואיזו עולה: וקן מפורשת • שידוע שזו חטאת וזו עולה והכא מיירי שנתערבו שתי הפרידות יחד אחר שהיו מפורשות והשתא אין ידוע איזו חטאת ואיזו עולה • והכי מוכח בסיפא דקתני או שפרח מן המפורשת לסתומה ראשון ימותו כולם ואי לא נתערבו פרידות המפורשו' זו בזו אמאי ימותו • ואם העולה פרחה החטאת הנשארת תקרב וקן הסתומה יקריבו בה עולה א' מפני העולה שנתערבה בה שלא מיירי שנתערבו פרידו' המפורשו' זו בזו ואם נתערבה פרידה א' מן הקן הסתומה לתוך המפורש' יקח זוג לשני ויפרש אחת חטאת וא' עולה והג' שנתערבו יחד ימותו כולן חזר א' מן הג' שנתערבו ונתערב עם היחידי הנשאר בסתום' או תחלת הפריחה נתערב א' מן המפורש' לסתומה והיינו ראשון דקאמר

כלומר

אין להם כלום • השלישית יש לה אחת • הרביעית יש לה שתים • החמישית יש לה שלש • השישית יש לה ד' • השביעית יש לה ששש • [א] פרח וחזר • פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו • השלישית והרביעית • אין להם כלום • החמישית יש לה אחת • הששית יש לה שתים • השביעית יש לה חמש • פרח וחזר • פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו • החמישית והששית אין להם כלום • השביעית יש לה ארבע • וי"א השביעית לא הפסדה כלום • [ב] ואם פרח מבין המתות לבלם • הרי כולם ימותו: ד [ג] קן סתומה • וקן מפורשת • פרח מן הסתומה • למפורשת • יקח זוג לשני חזר • או שפרח מן המפורשת ראשון • הרי כולן ימותו: ה חטאת

פרח וחזר כו' • הכא בבבא ג' ל"ל דלא קאי על הארבע' קנים הראשונים שהרי אין להם כלום • כמ"ש הר"ב בבבא שניה: ויש אומרי' השביעי' לא הפסיד' כלום • כתב הר"ב פי' בפריחה וחזרה שלישית • אלא לעולם יקריבו ממנה חמש קנין כו' אבל אין נראה לפרש לא הפסיד' כלום ויקריבו בה שבעה חטאות ושבע' עולו' דמאי עביד להו כיון דבקנין אחריס אין בהן כלום (ואותן ג' שנתערבו בה מאחרים ראויין הם להקרב כולם בין עולות בין חטאות שבכל פעם שבא לה אחד היה בא ממקום שראוי להקרב בין עולה בין חטאת) • דאין זה הלשון דהוה ליה למימר בשברה שביעי' בפרים' שלישית שע"י פריחה שלישית הוכשרו כל הקנין שבשביעית שלא הל' משמע לא הפסידה כלום בזאת פריחה שלישית • המפרש: ה זה

א תיי' פס ב תיי' פ"ו אות' פס"ם הל' ט' ג פס פס הל' ו'

ה זה שהלך אצל חטאות כו' וזה כו' עולות • וכן הוא בכל הנוסחאות • ואף הרמב"ם העתיק כן בחבורו ספ"ט מה' פסולי המוקדשים • ואע"ג דבריש תגן חטאת לשון יחיד וכן העתיק שם • מ"מ הא ליתא לן בה בין שהיא חטאת א' או חטאות רבות ומש"ה לא קפיד אכל הר"ב והמפרש נסבי בסיפא גמי חטאת:

לא הפסיד כלום • פי' הר"ב דאותו שמעורב עם החטאת יעשה חטאו אכל לא עולה דשמא יעשהו מן החטאת המפורשת • והמגיה כן בדברי הר"ב • לא הפסיד: חזר ג' הר"ב חזר מן האמצעים לצדדין הרי חטאו ועולו מעורבי' ו' אותו כולן • וכ"כ המפרש גם הרמב"ם בפירושו וכחבורו ויכולין לפרש דכולן ימותו מפני שפרח בקומבין המתות: אי שפרח מן האמצע לצדדין • פי' הרמב"ם הוא שפרח לצד זה שם החטאות או העולות ופרח משם לקצה האחר הרי כבר היה תערובות החטאת בעולה לפיכך כולם ימותו כמו שנתבאר בתחלת המסכתא ע"כ והרמב"ם בחבורו העתיק לבבא זו שפרח מן האמצעית לצדדין • ולא העתיק חזר • אבל להר"ב והמפרש נראה דלא גרסי לבבא דאו שפרח כו': תכפול ותביא עולתה כו' פי' הר"ב שהחטאת היא עיקר • לי הרמב"ם לפי שהכתוב הקדי' אותה כתו שבארנו בעשירי מזבחים • ע"כ • ואע"ג דבולדת הקדיש הכתוב לעולה כדכתיב (ויקרא י"ב) א' לעולה וא' לחטאת • כבר כתבתי שם במשנה ד' דלא הקדימו אלא למקראה • וכת"כ פ' תזריע ספ ד מה ת"ל א' לעולה וא' לחטאת כו' כאן שהיא מביאה עולתה תחלה אינה דין שתביא חטאתה ממין עולתה ת"ל א' לעולה וא' לחטאת הביא' חטאתה תור וכו' כדתנינן הכא • וראה לי דהכי דרש דה"מ למכתב לעולה ולחטאת והוה שמעינן דעולה קודמת כיון דלא נקט חטאת בריש כמו במקום אחר • אלא להכי כתב א' לתדרש בג"ש מא לחטאת וא' לעולה דגבי טומאת מקדש וקדשיו דהתם כתב והקריב אחר לחטאת ראשונה דה"ג תהא החטאת עיקר לכל דבר מון למקראה וכם' קרבן אהרן מפ' דדייק מא' אחד דוייתרי אלא דה"ק אחד לעולה ויהיה מהאחד שהוא לחטאת תמיד • ע"כ • וראיתי ג"כ בנוסחאות דל"ג כאן שהיא כו' אינו דין כו' אלא ה"ב מגין שאם הביאה כו' שתביא כו': יביאו היורשים עולתה • דשעבודא דאורייתא ומש"ה אפילו לא הפרישתו מחיים • פ"ק דקדושין דף י"ג • וכסף כן הרמב"ם ספ"ח מהלכות מחוסרי כפרה • ע"ש • ונם עיין מ"ש בפ"ה דערכין משנה ב' ד"ה יתנו:

פרק ג בד"א בכהן נמלך • כתב הרב אפרקא קמא קמי והכי קאמרינן בד"א בחטאת שנתערבה בעולה שכולם ימותו וכ"כ המפרש • ומשום מתניתין ג' הוא דנקטי הכי דהא הכא בסתומה אינן קיימין • ול' הרמב"ם זה [בד"א] הוא שב על הלכה רביעית מן הפרק הראשון שאמר המוצא כפר: אבל בכהן שלנו נמלך • פי' הר"ב ועשה לדעת עצמו קן שלם למעלה לאשה אחת כו' • ומסיים המפרש וכיון שקנין אלו לשתי נשים יביאו קן אחד בשותפות ויתנו ביניהן כו' ודוקא קן שלם למעלה כו' כת"ם הר"ב בסוף מתניתין וכולה פרקין

כת"ד

ה "חטאת מיכן • ועולה מיכן • וסתומה באמצע • פרח מן האמצע לצדדין • אחד (גמ' הילך) הלך ואחד הלך • לא הפסיד כלום • אא"כ יאמר • זה שהלך אצל חטאות • חטאת • וזה שהלך אצל עולות • עולה • חזר לאמצע האמצעיים ימותו • אלו יקרבו חטאות • ואלו יקרבו עולות • חזר • או שפרח מן האמצע לצדדין • הרי כולן ימותו • אין מביאין תורין כנגד בני יונה • ולא בני יונה כנגד תורין • כיצד האשה שהביאה חטאתה תור • ועולתה בן יונה • תכפול ותביא עולתה תור • (ס"ח) (עולתה תור • וחטאתה בן יונה • תכפול ותביא עולתה בן יונה • בן עזאי אומר • הולכין אחר הראשון • האשה שהביאה חטאתה • ומתה • יביאו היורשין עולתה • עולתה ומתה • לא יביאו היורשין חטאתה:

פרק ג במה "דברים אמורים • בכהן נמלך • "אבל בכהן שאינו נמלך • אחת לזו ואחת לזו • שתים לזו ושתי' לזו • ג' לזו וג' לזו • (ס"ח) עשה כולן למעלה • מחצה כשר ומחצה פסול • יכולין למטן • מחצה כשר ומחצה פסול •

חצים

כלומר שבתחלת פריחה הלך אחד ונתערב בסתומ' ימותו כולן דכיון שפרידות המפורשות נתערבו יחד אינן קרבין עוד וכי פרח אחד מהן במקום אחר היינו אחד מן המתות שפרח לבין הקריבות ימותו כולן: ה חטאת מכאן פרידה המפורשת לחטא' לצד אחד ופרידה המפורש' לעול' לצד הב ושתי פרידו' של קסתומ' באמצע: פרח מן האמצע פרידה אחת לימין ופרידה אחת לשמאל: לא הפסיד כלום • דאותו שמעורב עם החטאת יעשה חטאת ואותו שעם העולה יעשה עולה אבל לא חטאת • דשמא יעשהו מן העולה המפורשת: חזר לאמצע חזרו מן הצדדים אחד מכאן ואחד מכאן ונתערבו יחד אלו ימותו דחטאת ועולה נתערבו יחד אבל אותן שנשארו כל א' לבדו קרבים כל א' כדינו: חזר מן האמצעיים לצדדים הרי חטאו ועולות מעורבי' וימותו כולן: אין מביאים תורים כנגד בני יונה אלא או שניהן תורים או שניהן בני יונה: תכפול ותביא עולתה בן יונה • כדין החטאת שהחטאת היא עיקר בין שהפרשתו תחלה בין שהפרשתו בסוף: הולכין אחר הראשון • ואינה מביאה שני אלא ממין שהפרישה בראשון בין שהיה הראשון חטאת בין שהיה עולה • והלכה כת"ק: לא יביאו היורשים חטאתה • דהויא חטאת שמתו בעליה ואי לא מהאי טעמא מביאים חטאת אע"פ שקרבה עולה תחלה ואע"ג דבכל תקום חטאת קודמת לעולה היינו דוקא לתנוה אבל לא לעכב:

פרק ג בד"א בכהן נמלך אפרקא קמא קמי והכי קאמרי' בד"א בחטאת שנתערב' בעולה שכולם ימותו וכן אחת לזו ושתים לזו וג' לזו דהיינו כשר • ה"מ בכהן שבא להמלך ולבאול איך מספקן אבל בכהן שאינו נמלך ועשה לדעת עצמו קן שלם למעלה לאשה אחת • עולה כשרה וחטאת פסולה • ואם עשה קן שלם לחטא חטאת כשרה ועולה פסולה • הלכך אחת לזו ואחת לזו שתים לזו כו' ועשה כלן למעלה אחת כשר דהיינו עולות ומחצה פסול היינו חטאות ואם עשה כלן לחטא חטאת כשרות ועולות פסולות וכל

א שם הל' ו'
ב שם פ"ו הל' ג
ג קדושין י"ג
ד זבחים ס"ח מחוסרי כפרה הל' י"ג
ד וזבחים שם מ"ר ב"ה אבל פס"ה הל' ו'
ה שם הל' ו'

וכל פרקא קמא מיירי לכתחלה והאי פרקא מיירי דיעבד ובאחת לזו ושתי לזו דאתרן לעילא דהתחזיע כסר הכא בלא נמלך המרובה כסר כיון שעשה חציין למעלן והציין למטן כיון הרי שמא לזו עשה אותו קונה אשה למעלן ור"ש קנין בל אשה אחרת עשה פרידה אחת מהן למעלן כדי שיהיו חציין למעלן ונשארו ג' פרידות למטן הרי כסר ב' עולות למעלן וב' חטאות למטן הרי ב' קנים וכסרים ושלישי פסול וזהו המרובה כסר וכן ב' לזו וג' לזו מן הסני קינין יש ד' פרידות למעלן ועוד לקח פרידה אחת מן הג' קנין הרי ה' פרידות למעלן וה' פרידות למטה מן הה פרידות של מעלה יש ג' עולות ושלמטן ג' חטאות הרי ג' קנין כסרי וזהו המרובה כסר ומיהו י' לזו וק' לזו אינו אינו בעינן זה לפי שהן זונות וכ"ל דהמרובה כסר דתנן בתתני' אינו חוזר אלא לאחת לזו ושתי' לזו כו' שאינן זונות ואיידי דתנן לעיל בכה"ג המועט כסר תנא נתי בכה"ג המרובה כסר באינו נמלך ומיהו אף כי' לזו ומא' לזו המרובה כסר שאין כסול מהנשאת עשר קני' דשמא כל הקני' של אשה אחת למעלה ונפסלו החטאות או כולן למטן ונפסלו העולו ועל כרח' י' קני' שליתי' פסולי' אלא שלמעלה מחצה כסר ומחצ' פסול כיון שעשה קן אלא לאעל' יוהואיל שקני' הא לב' כשי' יביאו קן א' בשותפו ויתנו ביניהן אם מסל ראשון עול' ללאה תהא באחרון חטאת ללאה אם אפכא תוקא עשה קן אלא למעל' אבל אם חלק הקנים פרידה אחד למעל' ופרידה א' למט' הכל כסר שאני אומר עולה למעלה וחטאת למטה שהקני' מתגרשי' בעטיין כאן: ב' זה הכלל כ"מ שאתה יכול לחלוק כו' כלו' שקונה אשה אחת אינו נחלק לב' אלא קן אשה א' למעל' וקן אשה אחרת למט' ומחצ' כסר ומחצ' פסול וכ"מ כו' כגון א' לזו וב' לזו אם אם מחלק של אשה א' למעל' ולמט' המרובה כסר כדפריש': ג' חטאת לזו ועולה לזו כו' ה"ג קאי אדתני לעיל בפ"ק עול' שנתערבה בחטא' או אפכ' כלן ימותו וה"ת בנמלך אבל בלא נמלך על תערובתו ועשה קן למט' וקן למעל' מחצ' כסר ומחצ' פסול ואע"ג דאי אתו לא אלוכי אתרי' ליה לא תקריב כדתנינא ימותו כולן הא דלא נמלך אחרי שכלא נעשה כהלכתו וכסר: ד' חטא' ועול' וסחומה ומפורשת ב' כשי' שלקחו ג' קנין זו נריב' עול' וקן אלא דהיינו ב' עולו וחטא' א' וזו נריב' חטא' וקן אלא דהיינו ב' חטאו ועול' א' ופירשו א' מן הקנין פריד' עול' לזו ופריד' חטא' לזו וא' מן הקנין הנינו סחומה אלא פירשו אינו עול' ואינו חטא' והשלישי פירשו אינו עול' ואינו חטא' אבל בעלי' לא נתפרשו הרי חטא' לזו ועול' לזו וקן סתום' וקן מפורשת ונרי' להקרי' ב' הקינין הללו אחת על שתיהן עולו' לחטא' וחטאו' לחט' ועול' לזו וחטא' לזו נריך להקרי' לאחת בעלי' ואם נתנה הכהן חציין למט' וחציין למעל' אין כשרה אלא סחומה דהי מינייהו דעבד חטא' כשר כיון שכל קונקונים בפני עצמו: מתחלקת ביניהם הואיל ובעירוב לקחום הא' ונלקח ידי חטא' והא' ידי עול': ה' חטא' שנתערב' בחובה כלו' הא דתנינן לעיל בפ"ק חטא' שנתערבה בחובה אין כשר אלא מנין חטאתו שבחובה פעמי' שעול' אותו מנין למחצ' כס' ומחצה פסול ופעמי' שעול' לאחו' ממחצ' ומפ' ואויל כיצד חובה שני' בחטא' מחצ' כשר ומחצ' פסולי' ב' קינין חוב שים בהן כפלים בחטא' כגון שהקריב מהן עול' א' ונשתיירו ב' חטאו' ועול' א': מחצ' כשר ומחצ' פסול שעול' אחת הנשאר' אינו יפול להקריב שמא זו שנקבע לחטאת וחטאת המעורבת

כמ"ד ב"ח אינן נדחין ומש"ה אי אקרי' אינו ועת"ש במסני' פ"ט דפסחי: ב' זה הכלל כ"מ שאתה יכול לחלוק כו' לא אתא לאתויי מידי וסימנא בעלמא יהיב כדאשכחן נמי במסנ' ב' פ"ד דמגיל': ג' עשה כולן למעל' כו' לר"ב ועשה קן ור"ל ב' פרידו שהאחת חטאת ואחת לעולה. ול' המפרש ועשה הן אלא: ד' חטאת ועול' כמ' הר"ב ונרי' להקרי' לאחד בעלי' ומיהו כי אקריב בשתמא כל אחד עלתה לאחד מי שהוא כמ"ש הר"ב ברים זבחי וכתנתיו ג"כ לעיל פ"ק מסנ' ד' ומש"ה משכחת להו מחצ' כשר ומחצה פסול כדתנינן וכתבו התו' בפ"ז דזבחי' ד' ס"ז דלא הוה צריך לתתני אלא סתומה ומפורשת דבחטאת ועולה אין מרויח כלו': ה' חובה שנים בחטא' מחצ' כשר ומחצה פסול. כתב הר"ב פי' שני קנין כו'. כגון שהקריב מהן עולה אחת כו' שעולה הנשאר' אינו יכול להקריב שמא זהו שנקבע לחטאת וכן לשון המפרש. ור"ל שמא זהו אותו המעור' שכבר נקבע לחטאת ומ"ש וחטאת המעורבת אינו יכול להקריב שמא היא העולה הנשארת. כלומר אחר שהקריב שתי חטאות מהתערובות שוב לא יוכל להקריב עוד חטאת על דעת שהיא זו שנתערבה. דשמא זו היא עולה הנשארת דהואיל ונקרבו שתי חטאות מן התערובות. הרי הוקבע הנשאר לעולה ושמא זו היא

חצים למעלה וחצים למטה יאת שלמעלה מחצה כשר. ומחצה פסול. ואת שלמטה מחצה כשר ומחצה פסול: ב' אחת לזו ושתים לזו ושלש לזו ועשר לזו ומאה לזו. עשה כולן למעל' מחצה כשר ומחצה פסולי. כולן למטן מחצה כשר ומחצה פסול. חציין למעלן וחציין למטן המרובה כשר זה הכלל כל מקום שאתה יכול לחלוק את הקנין הקנין ולא יהו משל אשה אחת בין מלמעלן בין מלמטן. מחצה כשר ומחצה פסול. כל מקום שאין אתה יכול לחלוק את הקנין עד שהוא משל אשה אחת בין מלמעלן בין מלמטן. המרובה כשר: ג' חטאת לזו ועולה לזו. (ס"א) עשה כולן למעלן מחצה כשר ומחצה פסול. כולן למטן מחצה כשר ומחצה פסול. חציין למעלן וחציין למטן שתיהן פסול. שאני אומר חטאת קריבה למעלן. ועולה למטן: ד' חטאת ועולה. וסתומה ומפורשת. עשה כולן למעלן מחצה כשר ומחצה פסול. כולן למטה מחצה כשר ומחצה פסולי. חציין למעלן וחציין למטן אין כשר אלא סתומה. והיא מתחלקת ביניהן: ה' חטאת שנתערבה בחובה. אין כשר אלא מנין חטאת שבחובה. חובה שנים בחטאת. מחצה כשר. ומחצה פסול. וחטאת

חל"צ

היא ולא היא אותה החטאת שנתערבה. ומ"ש הר"ב בחט' שניה בחובה כגון שקרבה חטא' כו' ויהיה פי' שני' בחובה שיש בחוב' כפליים עולו' כנגד החטא'. ומ"ש הר"ב והרי אינו יכול להקרי' ב' העולו' כו' וגם ב' חטאו' לא יקריב כו'. מה שאמר ב' העולו' ר"ל גם שתיהן ואפי' אחת מהן לא ומה שאמר ב' חטאו'. ר"ל שהיה ביחד אינו יכול להקרי' אבל אחת מקרי' דדוק' כשהקריב עוד א' שמצאו ב' חטאות קרבו מב' הקנין והוקבעו הנשארי' לעולו' הלכך א"א להקריב עוד חטא' על דעת שהיא החטאת שנתערבה. דדלמא זו היא עולה. אבל משום עולה לא יוכל להקרי' כלל אפילו קודם שהקריב עוד חטאת לפי דשמא זו היא החטא' שנתערבה. ואני תמיה על זה הפי' דהא ליכא ביניהו דרישא וסיפא דלעול' נמצאו שקרבו ב' חטאו' מב' הקינין שנהם נעשה התערוב' אלא דברישא קרבי' לאחר התערובות ובסיפא כבר קרבה אחת מהן ועכשיו הסייה יוכיון דלעול' אינכון הפסד לשתי החטאו' שבשני קנין א"כ למאי תייה כלל. והמפר' אחר שכתב לזה הפי' שהעתיק הר"ב כתב וז"ל וגרא' פי' ריב"א שפיר' חוב' שני' בחטא' מחצ' כשר ומחצ' פסול. כגון א' פרידו' דחטאו' שנתערבו בח' פרידו' שחציין עולו' וחציין חטאו' הרי ג' פרידו' חטאו' ודל' פרידו' עולו' והקריב חציין למעל' וחציין למט' אותם שלמעל' כולן פסולו' כי שמ' כולם חטאו' ואותם שתגה שלמט' כשרו' מהם ד' של חטאו' וד' של עולו' פסולו' וזהו חובה שני' בחטא' כלומ' שנתערבו שמנה חטאו' שם ובחובה אין כי אם ד' חטאו' [זה הוא מחצ' כשר ומחצ' פסול] וגם זהו מין שבחובה כשר שאין כשר אא"ל ד' חטאו' חטא' שני' בחובה. כגון ט"ז פרידו' של חטאו' וח' של חובה ד' פרידו' עולו' וד' פרידו' חטאו' ועשה ר"ב למעל' ור"ב למט' מין שבחוב' כשר. ד' של מעל' כולן כפולו' שמא חטאו' הס' ר"ב שלמט' ד' פסולו' שמא עולו' הן ושאינה חטאות כשרות ממה נפשך הרי חטא' כשרו' בחנין כל החובה בין עול' בין חטאו'. ומיהו חטא' שני' בחוב' אין ליתנו מענין חובה שיש בחטא' וכן תפרש הנפא שאחריה. והרב הביאו אברהם פי' שהקנין שתומו' בני חובה שיש בחטאו' שהקנין הוא שתימו' שיש והחטאו' ב' פרידו' ועשאן חציין למעל' וחציין למט' מחצ' כשר ומחצה פסול כי שמא ב' חטאו' קריבין למעלה ושל' מן הסתומה. ולמט' ב' חטאו' ושל' חטא' שני' בחובה כלומר חטא' פי שיש שנתערבו בחובה שהיו החטאו' ד' פרידו' והחובה ב' פרידו' ועשה חציין למעל' וחציין למט' האינן שבחובה כש' דהיינו ב' חטאו' דג' חטאו נעשו למעל' והן פסולין וב' חטאו' ושל' נעשו למט' מכ"ל המפרש. ויש להרא"ש שטה אחרת בכולה מכילתין עד שכא: ו אלא שתי' למעלן ושתי' למטן. קסבר ב' הקינין חובה עליה שמא יולדת בזוג היתה והוזקקה לקן לידה וקן זיבה. רש"י ז"ל דוכתי' ד' ס"ז: תביא שתי'. מ"ש הר"ב ותנן לעיל היינו בפ' דלעיל בסופו: פירשה נדרה צריכה להביא עוד ב' פרידו' מתין א'. פי' הר"ב והקריב מהן הכהן שתי' למעל' וכו' מידי דהוי כעולה שנתערבה כו' וכ"כ הרמב"ם. ותמיהה לי טובא דע"כ לא אמרן דאין כשר אא"ל בחינין עולו' שבחוב' אא"ל בכהן נתלך אחל כשנבר ועשה מה שיכולין להכשיר מכשירין מידי דהוה שנתערבה חטאת בעול' וכדתנן בריש פרקין וא"כ ה"כ כיון שלא נתלרו הקריב אינלו לפשול אא"ל א' כמו בלא פירשה דאינו מילוק ביניה אא"ל לכתחל. וכן לקמן בחביא ה' דעל כרחין מיירי נמי בפירשה כמו שלוכים שם בס"ד ומפ' הר"ב דאפשר דעולה א' של הנדר כשרה ואפשר נמי דשתי עולות של נדר כשרות.

והיינו

המעורבת אינו יכול להקריב שמא היא העולה הנשאר'. הלכך אינו מקריב אלא ב' החטאות. והחטאת המעורבת והעולה הנשאר' פסולי'. והיינו תרלה כשר ומחצה פסול: חטאת שיש בחובה מנין שבחובה כשר. פי' כגון שקרבה חטאת אחת מן הב' קינין ונשתיירו ב' עולו' וחטא' אחת הרי הוד' פרידו' עם חטא' שנתערב' ביניהן והרי אינו יכול להקריב ב' העולו' שמא יקח חטא' המעורבת. וגם ב' חטאו' לא יקריב שמא יקח אותו שנקבע לעולה. הלכך אינו מקריב אא"ל חטא' אחת. הרי עולה אותו מנין הפחות שבחובה לפחות ממחצ' כשר. וכה"ג מפרשי' מי יוכן עולה שנתערבה בחובה: ו הרי עלי קן לכשאלד זכר. ביולד' עניה עשקינן דאלו עשירה מביאה כבש לחובתה: והכהן צריך לעשות ג' למעלה. שקן נדבה שתיהן עולות וקן של חובה עול' למעל' וחטאת למטה. והוא לא עשה כן אלא שתיה למעלה ושתיה למטה ולא נמלך בה לדעת על מה הביאתן ונפסלה פרידה אחת הלכך צריכה שתביא פרידה אחרת ותקריבנה למעלה: ממין אחד. כלומר בד"א בשהיו ממין א' אבל היו הב' קינין שהביאה מב' מינים דהיינו קן אחד תורים וקן אחד בני יונה צריכה להביא פרידה אחת תור ופרידה אחת בני יונה כדי להשלים הפרידה שנפסלה דלא ידעינן אם מן התורים אם מן בני יונה היתה. ותנן לעיל אין מביאים תורים כנגד בני יונה כו': פירשה נדרה. כשהביאה ב' קינין לכהן ואמרה אלו לנדרי ואלו לחובתי: ממין א'. כלומר אם ב' קינין הללו היו ממין אחד דהיינו שניהן תורים או שניהן בני יונה והקריב מהן הכהן שתים למעלה ושתים למטה אין כשר אלא פרידה אחת. מכל האחרונה שהקריב. והיא העולה שבחובה. מידי דהוי כעולה שנתערבה בחובה דאמרן לעיל אין כשר אלא מנין שלות שבחובה. וצריכה להביא עוד ב' פרידות ומקריב מהן אחת לחטה והיא החטאת שבחובה ושיש למעלה והוא הנדר: משני

וחטאת שנים בחובה. המנין שבחובה כשר
"וכן עולה שנתערבה בחובה. אין כשר אא"ל מנין עולות שבחובה. חובה שנים בעולה. מחצה כשר ומחצה פסול. עולה שנים בחובה. המנין שבחובה כשר: ן [2]האשה שאמרה הרי עלי קן כשאלד זכר. ילדה זכר. מביאה ב' קנים. אחת לנדרה. ואחת לחובתה. נתנתם לכהן. והכהן צריך לעשות שלש פרידות. מלמעלן ואחת מלמטן. לא עשה כן. אא"ל עשה שתים למעלן ושתים למטן. ולא נמלך. צריכה להביא עוד פריד' אחת. (ס"א) ויקריבנה למעלן ממין אחד. משני מינין תביא שתים. [3]פירשה נדרה. צריכה להביא עוד שלש פרידות ממין אחד. משני

משני מינים תביא ארבע. אם הביאה ב' קינין מב' מיני
ופירשה נדרה ולא ידע הכהן איזה שהיה עשה למעלה
ואיזה עשה לחטאה צריכה להביא ד' פרידות דשמא השתי
תורים שהביאה לנדר והעולות נעשו לחטאה ונשאר עליה הנד'
כולו ושני בני יונה שהחובה נעשו
למעלה ונשאר עליה בן יונה ח'
לחטאת מחובתה. ח' שמא שני
בני יונה של חובה נעשו לחטאה
ונשאר עליה בן יונה של עולה
מחובתה: קבעה נדרה. כגון שאמרה בשעת נדרה הרי עלי קן
ממין פלוני. ופירשה נדרה דלעיל לא פירשה כלום בשע' הנדר
אלא לאחר שנדרה שתים הרי עלי קן הביאה מאיזה מין שרצתה
ואמרה אלו לנדרי: צריכה להביא עוד ה' פרידות. הכא מיירי
כגון שלאחר שקבעה נדרה והביאה נדרה עם חובתה ב' הכהן
עשה הכהן ב' למעלה וב' לחטאה ולא ידע אם נדרה עשה למעל'
וחובתה לחט' אם להפך והיא גם היא שכחה איזה מין קבעה
לנדרה אם תורים אם בני יונה. צריכה להביא עוד חמש פרידו'
דשמא הנדר נעשה למעה והחובה למעלה ואין כסר אלא עולה
שבחובה בלבד ונשאר עליה חטאת של חובה ושני עולות של
הנדר ומפני ששכחה באיזה מין קבעה נדר צריכה להבי' ב' תורי'
ושני בני יונה ולעשות ארבעתן למעלה כדי לצאת ידי נדרה
וצריכה להביא עוד בן יונה או תור לחטאת להשלים חובתה הרי
חמש פרידות. וה"מ כשהביא' מתחילה נדרה וחובתה הכל ממין
א' אבל אם ידעה שמתחלה הביאה נדרה וחובתה משני מינים
ושכחה מאיזה מין קבעה נדרה צריכה להביא ו' פרידות ארבע
להשלים נדרה דהיינו שתי תורי' ושני בני יונה כדאמרן לעיל כיון
שאינה יודעה באיזה מין קבעה לנדרה וצריכה לצאת ידי שניה'
ושתי תורים או שני בני יונה לעשות א' חטאת וא' עולה להשלי'
חובת'. והכא לא אמרי' דדי לה בבן יונה או תור לחטאת בלבד
ותעלה לה העולה שהקריבה תחלה לשם חובה כדאמרן לעיל.
דבשלמא כשהביאה ממין א' אינה צריכה להביא לעולת חובתה
מתה נפשך אם אותן תורין שקבעה

משני מינין. תביא ארבע קבעה נדרה. צריכה להביא עוד חמש פרידות ממין א'. משני

והיינו טעמא משום דלא נמלך הוא ולא"כ ה"כ כיון שלא נמלך
תעלה עולה אחת ג"כ לנדרה. ותו קשיא לי דבשני מינים תביא
ד' תשני לה בג' פרידות ממין א' שכיון שלא קבעה נדרה הרי
יכול להביא נדרה מאיזה מין שתרצ' ותביא דרך משל ג' בני יונה
שנים לעולה לנדרה וא' לחטאת
ויצתה ממ"נ שאם אותן שהביאה
ראשונה היו תורים לנדר' ונקרבו
פולן למעה א"כ בני יונה של
חובת קרבה למעל' ונפסל החטאת
ומביאה עכשיו ג"כ בן יונה לחטאת לזוגה לעולת חובתה
שהיתה בן יונה. ואם אותן בני יונה שקרבו למעל' היו של הנדר
תהא בן יונה א' של עולה מהשני בני יונים שמקריבה עכשיו
לעולות עם בן יונה שמקריבה ג"כ עכשיו לחטאת בשקוש קן
חובתה. וכן אתה יכול לפרש אם תרצה להביא ג' תורי' דילאת
מ"נ. אבל רש"י בפ"ז דזבחים דף ס"ז מפרש בענין אחר
דפירשה נדרה היינו דכשנדרה הרי עלי קן פירשה את המין
שתביא ואינה יודעת מה פירשה אם תורים אם בני יונה ונתנה
שני קנין לכהן ועשה הכהן א' למעלה וא' למטה ואם היו מב'
א' צריכה להביא עוד ג' פרידות וכולן עולות שכיון שפירשה
המין של הנדר ואינה יודעת מה פירשה היתה מתחלה זקוקה
להביא ב' קנין לנדרה אבל אותה קן של חובתה והיא לא הביא'
רק שנים וקרב הראשון לחובתה ונשאר השני לנדרה ונפסל
היינו גוזל אחד הלכך צריכה להביא עוד גוזל א' מאותו המין
שהביאה כדי להשלים הנפסל וקן שלם ממין אחר משום דלא
ידעה מה פירשה ואם שני מינין היו צריכה שתביא ד' וכולן
עולות משום דמספקא לן איזה מין קרב אחרון שצריכ' להשלים
מאותו המין גוזל הנפסל דאין מביאים תור כנגד בן יונה ולהביא
קן שלם ממין אחר שהרי אינה יודעת אם צריכה תור וב' בני
יונה או בן יונה וב' תורים לפיכך תביא ב' תורים וב' בני יונה
ותאמר א' מאלו שתמין הנפסל יהיה תפתיו והקרב יהיה נדבה
וקן הג' יהא ספק פירושה. ע"כ. והמפרש מסיים בה וה"כ
ה"מ למנקט במין א' שצריכה ארבעה אם אינה יודעת איזה מין
נתנה לכהן או ב' קנין תורים או ב' קנין בני יונה אבל ניחא ליה
למנקט ביודעת מה נתנה. ע"כ. וזה ג"כ לדברי הר"ב והרמב"ם: קבעה נדרה לביא עוד ה' פרידות. פי' הר"ב כגון
שאמרה בשעת נדרה הרי עלי קן ממין פלוני ופירשה נדרה דלעיל לא פירשה כלום בשעת הנדר אלא לאחר שנדרה וכו' ועשה
הכהן שתים לחטאה ולא ידע כו' דשמא הנדר נעשה למטה כו' דה"נ שפירשה ג"כ וייחדה אותן של נדרה (וכ"כ הר"ב בבבא דמב'
מינין וה"ה הכא שהרי הכל בחלוקה אחת הן שנויין) ולפיכך שייך לומר שם כאן ספק ואין ידוע מה עשה הכהן ושמא הנדר נעשה
למטה. דאלת"ה כיון שאין כאן אלא מין א' מאי ספיקא איכא ממילא אותן של מעלה הן של נדר אלא מיירי שקבעה המין לנדר' וגם
פירשה הקנין לפרש שזו היא של הנדר אלא שכשהביאה לכהן לא אמרה לו איזו של נדר ואיזו של חובה כתו בפירש' כ"כ הכ"מ ברפ"י
מה' פסולי המוקדשים בשם הר"י קורקוס ז"ל. וירלה לי דלרווחא דמלתא קאמר דהכא לא אמרה לכהן"ל שאמרה לכהן זו לנדרי
כו' אחי שעיר דמ"מ חלוק' בבא זו מן הקודמת. במאי דהכא קבעה ובקודמת לא קבעה וכן נתי לאיפכא דבבא הקודמת יכולין לפרש
שפירשה בינה לבין עצמה ולא אמרה לכהן. אלא משום דהרמב"ם נקט בבבא הקודמת ואמרה לכהן רוצה עכשיו לחלק בבבא זו כל
האפשר ושבפירשה נמי היא מחולקת אבל אין צורך ואינו מוכרח והיינו דהר"ב בבבא דלקמן משני מינין תביא שם כתב וגם שכחה
מה פירש' ולא קאמר מה פירשה בינה לבין עצמה ולרש"י שכתבתי דמפ' פירשה כמו קבעה פירש קבעה בענין אחר. ואחרי ככלות
הכל קודם דברי ר' יהושע הגני מעתיק כל מה שמפרש רש"י מקבעה ואילך: צריכה להביא עוד ה' פרידות פי' הר"ב שתי
תורים ושני בני יונה ולעשות ארבעתן למעלה כו' וצריכה להביא נמי בן יונה או תור לחטאת וסגי בא' מ"נ כדמסיק הר"ב לקמן
בסמוך אבל מ"ש שם ואם חובתה נעשית עולה למטה וחטאת למעלה א"כ נדרה נמי כו' ולעיל לא פי', כן כמ"ש שם. וכן לקמן לא
מסיק הכי כמ"ש שם בש"ד ומאי דסיים וחטאת שמביאה עכשיו תביא על הספק ולא האכל וכן לכל החטאת דבמתני' הבאות על
הספק וכמ"ש הרמב"ם בפירושו ובחבורו בש"פ הנזכר ועיין בפי' הר"ב בסוף מסכת אהורה:

א סש הלכה ב

משני מינין תביא שש נתנם לכהן (גמ' ואינה יודעת) **ואין ידוע מה נתנה הרי הכהן ועשה ואין ידוע מה עשה צריכה להביא עוד ארבע פרידות לנדרה ושתים לחיבת וחטאת אחת בן עזאי אומר שתי חטאות אמר**

משני מינין תביא שש לשון ר"ב אבל כשהביא ב' מינין ושכח' אינה מין קבעת לנדרה ואינה מין קבע' לחובת' . וכן לשון המפרש בשם רבינו יצחק בר יהודה . ואני תמה על זה דלמאי ל"מ בעינן שקבעה לחובתה ועוד דבסמוך מוכח שאם קבעה לחובתה דלא סגי לה בשתים שמוספת מושם חובתה והכא לא בעינן אלא שש דהיינו ד' לנדרה ושתים לחובתה . אבל הרמב"ם לא כתב אלא שקבעה נדרה . ומ"ש עוד הר"ב ופשה הכהן כל מין ומין אחד למעלה וא' למטה שהיה סבור שמיינן חובות שתומות גם זה מדברי המפרש ולרבות פירשו כך שאפי' אם אירע שעשה הכהן כל מין ומין כו' . דלא תימא דהשתא ש"כל מין ומין הקריבו עולה אחת שלא תהא צריכה להביא להם ים נדרה אלא ג' פרידות שהרי ב' עולות קרבו ותעלה אחת לחובתה ואחת לנדרה . קמ"ל דלא דהא בפירשה ויחדה זו לנדרי תיירי . והוי עולה שנתערבה בחובה שאין כסר אלא עולה שבחובה לדעת הרמב"ם והר"ב . וכבר הקשתי לשאול על זה : **תביא** שש . פי' הר"ב תביא ארבע לנדרה כו' וגם ב' מינין צריכה להביא לחטאת לזווג לעולת חובתה . כן הגהתי . מלשון המפרש . ומ"ש לפי שאינה יודעת מאיזה מין היתה כו' שיון שאפשר שנדרה נעשה כולה לחטה דז"ש הר"ב שעשה הכהן כל מין ומין וכו אלא דוקא אלא ורבותא כו' כדכתבתי לעיל ונמצא שלא יצתה ידי נדרה כלל וכל אלו הד' פרידות שמביאה עכשיו לנדרה כולם צריכין לה אלא ידי חובת נדרה ואם תביא עכשיו חור לחטאת בלבד לא סגי לה בהכי דדילמא אותן שקרבו כבר למעלה היו בני יונה ואינו מין התורים של עכשיו שיכול לזווג עם החטאת שהרי צריכה לנדרה . וכן כשתביא בן יונה בלבד לחטאים לנו הכפר בהפך דשמא בני יונה היו הנדר מתחל' ונעשו לחטה ונמצא אין כאן לזווג עול' לחובה עם החטאת . וכן נמי אפי' אם הקריב מכל מין ומין א' למעלה וא' למטה אין כסר אלא עולה שבחובה לשיטת הר"ב והרמב"ם נמצא שצריך ד' לנדרה . והעולה שבחובה לא ידעינן מאיזה מין היה כדי להביא עכשיו החטאת מאותה המין . הלכך צריכה שתביא חב' המינין לחטאת דהשתא ממ"ב יש לה זוג נאחת מן עולו' הראשונו' ושלא מיתת לכשהגיה שתביא עכשיו לחובתה ב' פרידות ממין א' ושתקריב א' לעולה וא' לחטאת סגי לה בהכי דודאי דלית לן בה בעולה שכבר קרבה וכמו שאכתוב לקמן בדברי רש"י והרמב"ם לא כתב אלא שתביא ב' תורים או שני בני יונה ושניהן חובה א' עולה וא' חטאת : וגם הר"ב לקמן בנתנתם לכהן לא כתב שתביא ב' חטאות אב' מינין אלא ב' פרידות ממין אחד . אחד לעולה וא' לחטאת : **נתנתם** לכהן ואין ידוע כו' כתב הר"ב כגון שקבעה נדרה וקבעה חובתה . הכא אצטריך ליה לפרושי הכי משום חטאת אח' יתירה שצריך להביא כמו שאכתוב בסמוך גם"ד . **חטאת** אחת . והר"ב . אע"פי שהעתיק כך בפירושו לא פירש הטעם . והרמב"ם כתב אח"כ תביא חטא' מן בני יונה או מן התורים להוסיף על כבש בן שנתי לעולה שהוא קרבן יולדת עשירה . הואיל וחובתה ג"כ קבועה והיא לא ידעה מאיזה מין . וכ"כ נתבורו שם ר' מהפה"מ שתביא חטא' א' בן יונה או תור עם כבש . וכתב הכ"מ בשם הר"י קורקוס וא"ת וכיחוש דילמא חובת בתורי' או בבני יונה ולמה נפשרה בקן מאיזה מין שתרצה . ומראה דלהה לא חייישינן כי אין דרך לפרש לחובה תורים או בני יונה רק קרבן עני או קרבן עשיר . ע"כ . וא"ע לשון הרמב"ם שבפירושו זה שכתב והיא לא ידעה מאיזה מין : **בן עזאי** אומר ב' חטאות ל"הרמב"ם ואמר בן עזאי שהיא מביאה ב' חטאות תור ובן יונה לפי שאנו אומרים אשר שקבעה נדרה וקבעה חובתה עם הכבש בתור או בבן יונה ואינו היא מקריב' את שניהם יחד וכבר ידעת דעת בן עזאי הולכין אחר הראשון (בס"פ דלעיל) לפיכך תביא ב' תורי ושני בני יונה לנדרה ויעשו הד' עולות ל"ב תביא לחובתה שתי תור ס או שני בני יונה מקריבין הא' חטאת והב' עולה . ועוד תור ובן יונה והקריבין את שניהם חטאת עם כבש העולה ע"כ . ואני תיהה מה ענין דעת בן עזאי בהולכין אחר הראשון לכאן דהכא אין ראשון תור או בן יונה אלא כבש הוא שנעשה עולה עם החטאת ולכן נ"ל דשעמת דבן עזאי שהוא מסתפק ג"כ שמא קבעה חובתה שעם הכבש בתור או בבן יונה וכי היכא דקשיא ליה להר"י קורקוס לדעת הת"ק ומ"מ פי' זה של הרמב"ם יש לגמגם בו דכיון דתני' לא מיירי בקבעה חובתה . והכא בנתנתם לכהן מוקי לה דוקא בקבעה ג"כ חובתה . ועוד דלפירושו אין בין נתנתם לכהן

שקבעה לנדרה נעשו לחטה שתיהן מ"כ חובתה לחטאה כלה ואינה ידי חובתה מעולה ואם חובתה נעשית עולה לחטה וחטאת למעלה מ"כ נדרה נמי נעשית אחת למעלה ואחת למטה ואינה ידי נדרה מתוך אחד ושתי תורים שהביאה עכשיו באחת יצאה ידי נדרה ובאחת ידי עולת חובתה ואם חובתה נעשי' כולה למטה והחטאת כשרה והעולה פסולה הב' תורים שהביאה עכשיו באחת השלימה חובתה והאחת הוא נדר' וחטא' שהביאה עכשיו תביא על הספק ולא תאכל ואם היו הראשונים יונים תביא עכשיו חטאתה בן יונה ועולה אינה צריכה ממ"ב כמו שאמרנו בתורים אבל כשהביא ב' מינים ושכחה אינה מן קבעה לנדרה ואי זהמין קבעה לחובתה וגם שכחה מה פירשה ועשה הכהן כל מין ומין א' למעלה ואחד למטה שהיה סבור שמיינן חובת שתומות ת"א מרבעה לנדרה ב' תורין ושני יונים לפי שאינה יודעה איזה מין קבעה לנדרה וגם שני מינין [צריכה לחטאת ל"ונה לעולת חובתה] לפי שאינה יודעת מאיזה מין היתה ואין תור כנגד תור ויונה כנגד יונה בעינן נתנתה לכהן ואין ידוע כו' כגון שקבעה נדרה וקבעה חובתה ושביאה לכהן קן לנדרה וקן לחובתה ואינה יודעת מאיזה מין קבעה נדרה ומאיזה מין קבעה חובתה או אם נתנה לכהן שני מינין או מין אחד והכהן אינו יודע אם עשה הכל למעלה או הכל לחטה או מחצה למעלה ומחצה למטה הרי זו מביאה ד' פרידות לנדרה שתי תורין ושני בני יונה ומביאה ג"כ שתים לחובתה א' חטאת ואחד עולה מאיזה משני מינים שתרצה ומביאה חטאת : אמר

אינ לא לחני נתנת' כו' אלא ואם קבעה חובתה מביאה שם וחטאת אחת אבל רש"י מפרש הכל בענין אחר וכבר כתבתי דפירשה בדרה מפרש קבעה ומש"ה תפ' קבעה בדרה דהיינו שקבעה להביא בדרה עם חובתה דוקא • וכדי לתת ריוח בין פרישה לפרישה אני כותב דברי רש"י ג"כ בהפסקת דיבורי' להקל על המעיין: ורא"ל פירש"י בובחים פ"ז דף ס"ו: **קבעה** בדרה • שאמרה הרי עלי קן להביאו עם חובתי ופירשתו ואינה יודעת מה פירשה כדאמרן והביאה ב' קנין ונתנן לכהן ועשה כמו שאמרנו: צריכה • שתביא עוד ה' פרידות למעלה ממין א' דכיון דקבעה בדרה עם חובתה הוקבע עליה קרבן גדול ג' עולות ביחד אם היתה יודע' מה שפירשה וזו שלא ידעה תה פירשה הוזקקה להביא ה' עולות ביחד מתחלה' אחת לחובתה והרבע לבדרה וכשהביאה שני קנין א' לבדרה ואחד לחובתה וממין א' לא עשתה כלום לבדרה שמא אינו ממין שבדרה ובהשלמ'ן שני ממין אחר לא שבי לה שהרי קובעתו לבא עם מין חובתה וא"ת (תביא קן ממין אחר ופרידה) ממין שהביאה שני קנין הראשוני' שקרב ממנו עולות חובתה דממ"נ אם תורי' בדרה הרי הביאה תורי עם מין שהביאה לחובתה ואם בני יונה בדרה הרי הביאה שני בני יונה אם מין שקרב ממנו חובת' אם לא נפסל גוזל אחד מן הראשוני' ה"נ אבל עכשיו שנפסל אחד מהם אין מחיר עולה לה כלום דג' עולות הוקבעו עליה יחד הלכ' אם שני קני' הראשוני' ממין אחד היו צריכה שתביא עוד ה' עולות ג' מאותו המין (שתי' לבדרה ואחת לקביעותה) וב' ממין א' ד' לספק פירושה ואחת לקביעותה שקבעה להביא עולת חובתה עם בדרה וחובתה כבר קרבה ויצאה יהיה [אלא שצריכה] להביא מאותו המין עם בדרה הפני קביעה • **משני** מינין תביא שם שאינה יודעת איזה מין קרב תחל' לחובתה שתביא מאותו המין עם ד' של ספק פירושה לקביעותה הלכך תביא שם שתי תורי' ושני בני יונה לספק פירושה ותור ובן יונה לקביעות והעוף היתר יכה • בדבה: **נתנרתם** לכהן ואין ידוע מה נתנה אם תורי' אם בני יונה ואם קן א' מזה וקן א' מזה ואין ידוע מה עשה אם כולן למעלה או כולן למטה או הניין למעלה וחניין למטה נמצאת שלא יצאת אפילו (ידי) לידתה (כ"א חובתה) שמא כולן למעל' ואין כאן הטא' או שמא כולן למטה ואין כאן עולה: **צריכה** להביא עוד ד' פרידות לבדרה • לספק פירושה ומשני מינין ובתי' לעולת חובתה תור ובן יונה דשמא הראשוני' כולן למטה נעשו ואינה יודעת מאיזה מין והכל הולך אחר החטאת וצריכה להביא עולה מאותו מין או שמא הראשוני' חניין למעלה וחניין למטה ובקן שקרב ראשון יצאת ידי חובתה והיא קבעה להביא עולה מאותו המין עם בדרה ואינה יודעת איזה מין היה הלכך תביא עם ספק פירושה תור ובן יונה וממה נפשך אם קן שקרב ראשון תורין היו וקרב תחן עולה למעלה והיא לחובתה הרי היא מביאה עכשיו תור עם בדרה משום קביעותה ואם מבני יונה היה והוקבע עליה להביא בן יונה עם בדרה הרי מביאתו ואם כולן למטה נעשו וצריכה להביא עולתה מאותו המין הרי מביאה עכשיו לחובתה יצאה • לה"א מהן והשני בדבה: **וחטאת** אחת תביא מאיזה מי שהרצה • משו' שמא הראשוני' כולן למעלה נעשו והרי לו זוג ממנו לעולה משתי' שהביאה חובתה משני מינין ואע"פ שכבר קרבה עולת חובתה אין צריכה לדקדק להביא חטאת מאותו מין הראשון לרבנן דפליגי על בן עזאי דקסברי הכל הולך אחר החטאת הלכך הואיל ועל כרחה היא מביאה עכשיו ב' עולות חזוב לו אוקה שממינו וצייה (וכתבו התו' דבחב' דחקהקונטרס לאוקמא בשקבעה בדרה עם חובתה דהך בבא מתוקמא שפיר בשלא קבעה - ע"כ • דכיון דספק שמא נעשו כול' למטה צריכה להביא ד' פרידות לבדרה שהרי פירשה אין ידעה איזה שפירשה • וגם צריכה שתי' לחובתה שצריכה להביא עולה מאותו המין של החטאת (ושמא אין אחד נעשה למעלה) ואינה יודעת איזה (וחטאת אחת שמא כולן נעשו למעלה): **בן** עזאי אומר שתי חטאות • בן עזאי לשמיה דאמר הכל הולך אחר הראשון וכיון דאיכא לספוקי שמא הראשוני' למעלה נעשו וכבר יצאת ידי עולה צריכה להביא חטאתה מאותו המין והרי אינה יודעת מאיזה מין היה לפיכך תביא שתי חטאות משני מינין עד כאן פירש רש"י:

אמר רבי יהושע זה הוא שאמרו כו' • כשם שהכבש כשהוא חי אין יוצא ממנו אלא קול אחד וכשהוא מת שסיה ראוי שיפסיק קולו יוצאי' ממנו ז' קולות כדמפרש ואזיל • הכא נמי כשנדרה תחלה קול' שהביאה כלו' לא היתה צריכה אלא קן לנדרה וקן לחובתה ואחר שקבעה נדרה והביאה נדרה וחובתה' לפי שאינה יודע' מה קבעה ואין יודע הכהן מה הקרי' צריכה להביא ד' פרידות לנדר' וד' לחובתה כדאמרן: **קרניו** לחצוצרות • לשופרות דקרינן: לשיורא חצוצרות: **אף** אביר ר"י זה הוא שאמרו כו' עיין מ"ש במשנה ד' פרק ו' דזבחי' זה הוא: שאמרו כו' • וכשהוא מת קולו ז' • ל' הר"ב ס"ל כשנדרה תחלה וכו' • אחר שקבעה נדרה כו' צריכה להביא ד' פרידות לנדרה וד' פרידו' לחובת' וכ"כ התוס' דהכא • וכן בפירש"י פ"ו דזבחי' • ולרבותא נקטי מנין המרובה אע"ג דהיינו לבן עזאי • אבל היו יכולי' לפרש אליבא דת"ק ושל"ש לחובתה והוו ממש שבעה: **שתי** קרניו שתי חצוצרות • פי' הר"ב לשופרו' דקרינן לשיורא חצוצרות - (נס"ש במה מדליקין והא דקאמר התם כ"מ לשופר של ר"הי"ה דהמ"ל דנ"מ לפירושא דמתני' דהכא אלא שפיר'טובא קאמר דנ"מ לענין דין) דאי חצוצרו' ממש הא תנן בסוף המיד ושתי חצוצרות של כסף בידם' תו' פ"ז דזבחי' דף ס"ח ועוד תירצו בשם ר"ת דהשיא דתמיד של בפני' - והני דהכא של לוים לכלי שיר ושני מיני חצוצרות היו: **שתי** שוקיו • עצמות שוקיו לעשות חלילין • תו': **עורו** לתוף מעיו לנבלים בני מעיו לכנורות • ויש לחלק בין מעיו לבני מעיו שבני מעיו הם המעי' הדקי' כמו הדוא דכמא • אבל בתר' ראיתי שיש לשם גי' אחרת שכתבו וז"ל מעיו הכר' הגדול לעשות תוף בני

[ז] מב 2 מעיים

* זכרים שם

מעיס הדקין לעשות (כבלים) ונותן לכנורות ע"כ. וסוב ראיתי בתשובת הרא"ש סוף כלל י"ג שהעתיק המשנה כגירסת הספר:
ויש אומרים אף צמרו לתכלת פי' הר"ב עושים תלמרו מעיל כו' ועל שוליו פעמונים שמשמיעים קול וז"ל התוס' דמעיל של כהן היו על שוליו פעמוני זהב ורמוני תכלת כדין רמונים היו עשויים מלמר לבוש בתכלת ועשוים קשים ותלויין בשולי המעיל אבל הפ"מוש כדכתיב (שמו' כ"ח) פעמון וזהב ורמון בשולי המעיל סביב כשמוגעים הפעמונים ל הרימונים בשעת הלוכו נשמע קולו בבאו אל הקדש. ע"כ.

ויש אומרים. אף צמרו לתכלת. ר' שמעון בן עקישיא אומר "זקני עם הארץ. כל זמן שמזקינין. דעתן מטורפת עליהן. שנאמר (איוב י"ב) מסיר שפה לנאמנים. וטעם זקני יקח. אבל זקני תורה. אינן כן. אלא כל זמן שמזקינין. דעתן מתישבת עליהן. שנאמר (שם) ביישישים חכמה. וארך ימים תבונה:

אף למרו. לעשות ממנו תכלת. עושי תלמרו מעיל שכלו תכלת ועל שוליו פעמונים שמשמיעים קול. ותנא קמא תכלת לא קתני לפי שאין התכלת משמיע קול אלא הפעמונים שעל שוליו סביב: רבי שמעון בן עקישיא אומר אף כל זה דומה להך מלתא דכשם שכשהוא מת קולו שבעה כך זקני תורה כל זמן שמזקינים ובאים לידי תשיש כח הן מוסיפין חכמה: שנא' מסיר שפה לנאמנים. ובעמי הארץ

נשלמה מסכת קנים

משתעי קרא דלעיל מיניה כתיב מסיר לב ראשי עם הארץ: ביישישים חכמה: היינו תלמידי חכמים דאלו שאר הארץ חכמה מה להם:

נשלמה מסכת קנים

והשמ"ג. והוכיח שכן הוא כפירושם מבריתא דבמסכת זבחים פרק המובח דף פ"ח:
כל זמן שמזקינין דעתן מתישבת עליהן. לשון הר"ב כל זמן שמזקינין ובאים לידי תשות כח הן מוסיפין חכמה. וז"ל הרמב"ם שכשעה שהם מזקינין ונחלשים ויפסיד גופם תרבה חכמתן ויתחזק שכלם ויוסיפו שלמות:

סליקא לה מסכת קנים

וכולהו מסכתא דסדר קדשים

אהללה לאל כי שרירתי עם אנשים ויכולתי לגמור גם סדר קדשים:

ובכן יחדשני כנשר נעורות להשלים כמו כן סדר טהרות.

על ידי הפועל העוסק במלאכת הקודש באמונה המסדר אותיות **נתן נטע** בן כה"ר **ברוך** כ"ץ זצ"ל מק"ק דיהרנפורט סמוך לק"ק ברעסלויא:

פעל ידי המשמל העוסק במלאכת הקודש באמונה הדרוקר שמחה בר אלי' ז"ל משגלינבאך ממדינת אשכנז ולע"ע בק"ק ר"ס

משניות

סדר טהרות

עם פירושי הגאונים המפורסמים

רבינו עובדי׳ מברטנורה • ותוספות יום טוב

כפי שנדפסו עד היום

ואלו נתוספו בכמה דברים

א כל חלופי גרסאות ונוסחאות ששנו חכמים בלשון המשנה • אחת בפנים • ואחת בחוץ • באלו מובאות :

ב מראה מקומות ברמב״ם ובטור וש״ע והרבה תיקונים בנוסחאות ומראה מקומות בש״ס אשר הועתק מתוך הש״ס משניות של הרב הגאון הגדול המפורסם מוהר״ר **ישעיה ברלין** נר״:

[illegible] ת״ל בהן • הא כיצד עד שיגע במקצתן [illegible]
[illegible]גע בכעדסה • ולוקח ס״ז כחה משמלה •
[illegible]ע • ברחויה להזריע • ומדלא קחשיב תנא דילן
[illegible]בות הטומאות ס״מ דאינו אלא ראשון לטומא׳ •
[illegible]סכת זבים • בעל קרי כמגע סרן דלא הוי
[illegible]א מת • אדם שנטמא במת • אבל כליס שנגעו
[illegible] • [illegible] בכעדסה (שהוא ככולו) שכן המומט כו׳ • ומ״ש הר״ב אבל
האבריס כו׳ כדתנן במשנה ז׳ פ״ק דאהלות • ועיין במשנה ג׳ פ״ר
דמעילה • ומ״ש הר״ב ולוקח כשהוא לח כו׳ • כדתנן רפ״ז דנדה:
ושבבת זרע • דמטמא אדם נפקא לן בפרק יונא דופן [illegible]
מ״ג • ר׳ מדכמיר אז אים לרבות את המגע • וכליס

ג ניתן ריווח בגקורה קטנה׳ להפריד בין לשון המשנה • ובין ציון הפירושים • ובין ענין לענין • בפנים ובספורשים :

ד לבאר ולתקן • במקום שרברי התי״ט • מחוסרי הבנה • מרוב הטעות • ונקצרו באמרים בהעתקת הראשונים • פתוקן הכל יפה

ה המראה מקומות • בפסוקי תנ״ך • נרשמים • באותיות מרובע • למען יהא נראה בעליל • מקום מבוקשו

ו בסוף המשניות נדפס לוח הטעיות על כל הששה סדרים • למען יוכל כל אחר ואחר להגיה בעצמו

תחת ממשלת האדון החכם החסיד
עטטס קריגס אונד דירעגירנדר
האך וואהל גבאהרנן
האיום

קיניגליכר פריסישר ווירקליכר גהיימט
מניסטר איבר דיא שלעזישי לנדי דעס
הערן באראן פאן
עקסעלענץ

בדיהרנפורט

בדפוס ה״ה ר׳ יחיאל מיכל מייא מ״ס יצ״ו מברעסלויא

בשנת יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפ״ק

[6]

אליכם אישים אקרא

דרשו תעל סדר זרעים וקרלו בהקדמת מזבר (התוספות יום טוב) והתבוננו מה רמה על ככה • ומה הגיעו אלא לחברם • ומתנה יודעו דרכיו והתועליות הנמשכות מסם • והיה לך למופת להדפיס פנים ההקדמה הזה • מכל דאיתי פי טוב לעורר הלבבות ולזכר בזכרון טוב הנפלות שמוכרו לה ימדינו • מרבי נתונים בן הקנה לבל בלי בית המדרש • בכניסתו וביציאתו • ומלו כן •

בכניסתו מהו אומר

יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא יארע דבר תקלה על ידי • ולא אכשל בדבר הלכה • וישמחו ביחברי • שלא אומר על טמא טהור • ולא על טהור טמא • ולא על מותר אסור • ולא על אסור מותר • ולא יכשלו חברי בדבר הלכה • ואשמח בהם •

ביציאתו מהו אומר

מודה אני לפניך ה' אלהי • ששמת חלקי מיושבי בית המדרש • ולא שמת חלקי מיושבי קרנות • שאני משכים • והם משכימים • אני משכים לדברי תורה • והם משכימים לדברים בטלים • אני עמל • והם עמלים • אני עמל ומקבל שכר • והם עמלים • ואינם מקבלים שכר • אני רץ והם רצים • אני רץ לחיי העולם הבא • והם רצים לבאר שחת • שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת • אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם • ואני אבטח בך •

ואחר שעקר למוד המשנה הוא מחצות הלילה • כמו שאבאר בס"ד הכל באריכות בסוף הספר • ראיתי להציב לפני כל מעיין בספר משניות זה • סדר הברכות • כאשר הם בטא"ח סימן מ"ז • למען יהיו לזכרון בין עיניו לברך תחלה •

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו • וצונו לעסוק בדברי תורה • והערב נא ה' אלהינו את דברי תורתך בפינו • [illegible] וצאצאינו • [illegible] ...תך לשמה •

נשלמה מסכת קנים

פעמוני זהב זגים עם עגבלים שבתוכן ולא שבא על ידי הקשה ברמון כלל • וכבר הזכיר הרא"ש שכן פירשו הרמב"ם והסמ"ג • והוכיח שכן הוא כפירושם מברייתא דמסכת זבחים פרק המזבח דף פ"ח •

כל זמן שמזקינין דעתן מתישבת עליהן • לשון הר"ב כל זמן שמזקינין וכאים לידי תשות כח הן מוסיפין חכמה • שכשעה שהם מזקינין ומחלשים מתחיל יגע קרבת מרמיתי ומסיפו דמצאות חיים דף ס"ה • וזה לשונם כשמוקם

את תורתו

ספר [ללמוד בו] יאמר •

והגני רוצה ללמוד כדי שיביאני תלמוד זה לידי מעשה • ולידי מדות ישרות • ולידי יראת התורה • והריני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה • בשם יהוה יחוד בשם אדני מתיחדים יאהדונה"י על ידי הנעלם •

תוספות יום טוב

אמר יום טוב בסייעתא דשמיא • מלתא אסתייב • דאל מן קמיה • דאשלי דברכיא מדרכנן ומכמיא ידאמרי דכא הוי מזי • אחר דוי לי רמזי דזרעים אלא • ובקושטא קאמינא • דבורמיי"ת קבלא קדישא • ליתא בר מדרכנן ופרישא ידי שמים מסר"ר שמעון ומלף בתהר"ר יהודי לוגא לוסנקיים ובילוה אלא מזית טוורי אבני נזית יעל הדר פהרו פרישי מהולה מרכן של כל הנולה סוא הנאון שהו' מאיר מרוטנבורק הידועה • אשר אכתבו עדוסה מגבולה ובאשר תכתוב לתהר"ר ומלף ספר לשלום לך אותן אמרי שפר יהנה אבני ידעתיוו ובטוכו סברתיו יבי את הסוב אל ימכא יוכולא מן נשבא • ובשעתי שמועה הטובה הקבלתי עלי לטובה לסרוא כנוסי ומלוני לקבי אהבא ידי ידיבלא הסתמכתי ובשתי בשבא הקירו דרשתי • עד שהגלתי את שאהבה נפשי בתפלה לא מתוסבי ומרמיזא הקבילה • ודברי כפיו שמתי • לאמר עם הספר אשר לתהר"ר ומלף ידעתי • כמשו ואבא לשלום לי הסתקק ומה תעשה לו לנדקה ומסר של אמת אשר יעשה עם הסת אשר כישבה של מעלה בין הלומדי והדורשין • שמתותיו יהיו דוכנין ורוקשינים אם עלי מתן ידבה • ויטב בעיני ובאשר אדברה • ונגיע דברי נמכתב ל המלוף

הנזכר כה אחר מכתבו לי מכתבו ומותמו ניכר כי אנשי אמי אכנו שאדי כשמי וקרוכי • דאמת רבת • דיריה ודידי אמיות היו מבני טובי • אנו רבים באה לידי לא אמ זיבכה כל יחי נסטרתי עליה מתי אתבא לידי ואקיומי הנני אנכי שולח לו את כל וטכמת • ולא אקח אחנו אמי פרוע א' כי אם שכרי אתי ופעולתי לעשו לרוחי בעת דאמנ נדרא כשהיתה אתי סברא מה שלעניו דעתי נראה כאמתי באמתה וכירא הוא לאם לרמון יעלו לפניו יאמו נדיק דרכו במדת שעניו על ספרו בשמי אותן הדברי יעלה ודיני מזכיתי לו בשבלה שלו דברי פי מכם מן תשובו יעל ראשו יאולו ויסיו נשותו • כל הנרכו כולן שבספרי הנבואו אמרי אשר רוח אלהי כו פוכה הנמצ כזה אים אשר מתנו שונא וכקשתיתיה לי מעוב אסר"ם ופרי מעלליו • רק דברי הר"ם הזכיאם מעליו דלמאי מוי לי כפליונים כתב יגיע כפו ומעלליו ומקקם ומסמכם בתון מיבירי אחת הנה ואחת הנה אל המקום אשר בהם תדברנה יועל כל דבור ומאמר • שמתי אם אומרו תמיד ותדיר • ומעתה בקול הנה ותודה הנני לא יתברך מודה אשר ע"י גילגל וסיבב • שמתי ישנים ריבב : אף עתים מיבב :

סדר טהרות בענין הטהרות והפכם • הרמב"ם :
מסכת כלים התחיל במסכת כלים ועניינו שהוא כולל עקרי הטומאות ולזכור מה שהוא מקבל טומאה ושאינו מקבל טומאה כי כשיזכר לנו מה שהוא מקבל טומאה נדע כל הדברים שהם מקבלים טומאה ושאינם מקבלים • הרמב"ם :

מסכת כלים

פרק א אבות

הטומפות • הסרן • שמנה שרצים הכתובים בפרשת ויקי ביום השמיני בחלד והעכבר וכו' • והן אבות הטומאות • לטמא אדם וכלים הנוגעים בהם במותם • ושיעורן לטמא בכעדשה : שכן חומט תחלת ברייתו בכעדשה • אבל האברים אין להם שעור • אפילו שחוט מכעדשה מן הסרן • מטמאין ודוקא כשהוא לא הסרן מטמא ואינו מטמא יבש • דכתיב (ויקרא י"א) וכל אשר יפול עליו בהם במותם • כעין רותם :

מסכת כלים

פרק א אבות

הטומאות • בשעתא קמייתא דב"ק אמרי' מכלל דאיכ' תולדו' ותולדותיהן לאו כיולא בהן • דאו אב מטמא אדם וכלים • ואו תולדה אוכלי' ומשקים מטמא • אדם וכלים לא מטמא • והיינו ראשון ושני דלא מטמא אדם וכלים • דאין אדם וכלים מקבלים טומאה . אלא מאב הטומאה הר"ם :

פרק א אבית

"הטומאו' "השרץ "ושבבת זרע "וטמ' מתי "והמצורע בימי ספרו' "ומי חטא' שאין בהם כדי הזייה • הרי או מטמאין

השרץ לשון הר"ב החלד והעכבר כו' • ועיין במשנה ו' פרק ט' דחולין • וכתב הר"ב לטמא אדם וכלים • וז"ל הר"ם • אדם נפקא מדכתיב בפרשת אמור • לא איש אשר יגע בכל שרץ אשר יטמא לו • וכלים מדכתיב בפרשת שמיני • מכל כלי עץ או בגד"לו עור או שק • ע"כ • ומ"ש הר"ב ושיעורן לטמא בכעדשה שכן החומט כו' בפ"ו דטהרות ד' כ"ב • [וכן בחגיג' י"א •] כל הנוגע בהם יכול בכולן ת"ל מהן • אי מהן יכול מקצתן ת"ל בהן • הא כיצד עד שיגע במקצתן שהוא ככולן שערו חכמים בכעדשה (שהוא ככולו) שכן החומט כו' • ומ"ש הר"ב אבל האברים כו' כדתנן במשנה ז' פ"ק דאהלות • ועיין במשנה ג' פ"ד דמעילה • ומ"ש הר"ב ודוקא כשהוא לא כו' • כדתנן רפ"ז דנד' :

ושבבת זרע • דטמא אדם נפקא לן בפרק יולא דופן [דף מ"ג •] מדכתיב אי איש לרבות את הנוגע • וכלים כתיב בהדיא • בפרשת זאת תהיה וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שבבת זרע • ושאר כלים ילפינן בג"ש דבגד ועור מדאתקש למת ולשרץ • כדאיתא בפרק במה אשה (דף ס"ד) הר"ם ומ"ש הר"ב דקריו של עכו"ם טהור גמור • כלומר אע"ג דפי' במשנה ג' פרק ד' דנדה דרבנן עשאום כזבים לכל דבריהם אפ"ה קריו טהור • כדאיתא התם בגמרא ד' ל"ד עבוד ביה רבנן היכרא כי היכי דלא לברוף עליה תרומה וקדשים • ומ"ש הר"ב • וכן ס"ז של קטן כו' דכתיב ואיש וגו' איש ולא קטן פחות מבן ט' שני' ויום אחד • הכי דרשינן התם דף ל"ב : איש אין לי אלא איש • בן ט' שנים ויום אחד מנין ת"ל ואיש • ודרשינן דקרא שתמא כתיב • דכיון דוי"ו לרבויי אתא כל שהוא משמע אפי' בן יום א' • ומשיק דהלכתא הוא ואסמוכינהו רבנן אקרא וכו' • ומ"ש הר"ב ושיעורה לרואה במשהו כו' ולנוגע בכעדשה בפרק ה' דנדה דף מ"ג ופירש"י לנוגע בכעדשה דמגביע' דשרץ נפקא לן נגיעה דשבבת זרע לקמן מאו איש אשר יגע וגו' • ועיין לקמן במשנה ג' ומ"ש שם • ומ"ש הר"ב ומדלא קחשיב תנא דידן בעל קרי וטבא מת • כתב הר"ב ודוקא ישראל • אבל עכו"ם כו' אינו מקבל טומאה • כמ"ש בפ"ד דטמא דגמרא ברפ"ט דנזיר • ומ"ש הר"ב וכן נפל שנולד בן ח' כו' בפ"ב דב"ב דף ך' • אבל בר קיימא אפילו של יום אחד מיטמא בטומאת מת • כדתנן בפרק ה' דנדה משנה ג' : ומי חטאת • עיין בפי' הר"ב משנה ג' פי"א דפרה : שאין בהן כדי הזייה • כתב הר"ב • דכתיב ומזה וגו' ורבנתינו למדו שהמזה טהור • בפ"ק דנדה דף ט' אמרו בגמרא • דקרא לאו במזה • אלא בנוסף כו' • וכתבו התו' וא"ת ומנליה לאפוקי קרא ממשמעותיה וי"ל דכתיב (במדבר י"ט) והזה הטהור על הטמא משמע שהוא טהור לעולם • ואע"ג דדרשינן מיניה • הטהור מכלל שהוא טמא • לימד על עבול יום שטהור בפרה

(כמ"ש במשנה ז' פרק ג' דפר ה)

מטמאין אדם וכלים במגע • יכלי חרש באויר ואינם מטמאין במשא: ב למעלה מהם גבוה • ומי חטאת שיש בהם כדי הזייה שהם מטמאין את האדם במשא • לטמא בגדים • במגע (ס"ל) ודשושבי בגדים במגע : ג למעלה

תרגמי ס"מ • * ונוגע ונושא דטמא היינו במגע • אבל כדי להזות על הטמא לא • ע"כ • והרמב"ם במשנה ה' קמן מפרש שליטו מדבר במזה על הטמא שאם טיהר את הטמא ק"ו שיטיב הוא טהור • אלא בנושא ונוגע שלא לצורך כו' • וכ"כ בחבורו רפס"ו מהלכות פרה • עיין במשנה דלקמן • ומ"ש הר"ב וחילק בין מוס למים כו' בספרי פרשת תקת" ואי אפשר לומר שבא הכתוב לחלק בין מזה ולא נוגע • למזה נוגע • דק"ו דמזה נוגע • מטמא בגדים • כדאיתא התם • ועיין מ"ש בסוף מתניתין דלקמן: ברי קייב • וכתב הוא • תגיגן לה במשנה ה' פרק בתרא דפרה: במגע הוא שיתחבר בדבר אשר יטמא אותו בלא אמצעי וכל מה שיאמר בו שהוא מטמא אדם במגע • הוא שבאשר נגע בשטח גשם באדם טמאהו • ואין הבדל בין שנגע בזה הדבר הטמא בידו • או ברגלו • או בשיזה חלק מטור גופו • וכן אלו נגע בלשונו טמאהו • אולם אם לקח בעדשה מן הארץ והשליך בגרון האדם ובלע אותו הנה לא יטמא • לפי שלא יקרא מגע אם לא שיגע באבריו הגלוים • הרמב"ם בפירושו: ב נבלה דכתיב (ויקרא י"א) והנוגע את נבלתה יכבס בגדיו • וכתב הר"ב לטמא בגדים שעליו • או כל בגדים וכלים שהוא נוגע בהן חוץ מכלי חרס • דמתעטא להן בת"כ נבי נבילה • בפרשת ויהי ביום השמיני מנין לכלות שאר כלים בבגדים ת"ל יטמא • יכול יטמא אדם וכלי חרס ת"ל בגד • בגד הוא מטמא ואינו מטמא אדם וכלי חרס • הר"ש • וברפ"ה דזבים כתב הר"ב ברייתא כיוצא בזו • ושם אפרש בס"ד • ומ"ש הר"ב אבל לאחר שפי' כו' דגבי זב ילפינן הכי • כמ"ש הר"ב ברפ"ה דזבים • ותיגה לכל שאר מטמאי במשא: ומי חטאת שיש בהם כדי הזייה • ולחטאת מיהא טהור הנושא: דאלת"ה הנושא אלוחית של מי חטאת נטמא • ויחזור ויטמא את האלוחית (ומחזיר האלוחית) ומטמא את המים • ומינו כל העוסקים בפרה המטמאים בגדים והפרה טהורה: הר"ש במשנה ב' פרק ח' דפרה • וכפי' הר"ב משנה מ' פ"ט דפרה • ועוד בסמ"י: שהם מטמאים כו' • ותימה דלא חשיב הכא אחר מן המי הבהמה • שדינו כדין נבילה לטמא במשא אדם לטמא בגדים • דאין חלוק מנבילה כלל • אלא לענין בשר הטורס מתנו כדאיתא בפרק העור והרוטב (משנה ז') ושמא לכך לא תני ליה משום דבכלל נבילה הוה למקרא דנבילה נפקא לן אחר מן המי (כדפירש הר"ב שם) דכתיב (שם) וכי ימות מן הבהמה וגו' • הר"ש: במישא עיין בפי' הר"ב דמשנה ג' פרק בתרא דזבים (ד"ה חוץ) אלריך שיזיזה ג"כ • ומ"ש הר"ב וכשם כו כך מט נלה בהיסט כיון שהגביה הקלה כו' • וכן לשון הרמב"ם בפירושו • אבל בחבורו פרק ח' מה"ט כתב כיון שהגיד את הטומאה שבקלה השני טמא משום נושא ואינו אם משך כו' עד ש הגביה הטומאה שנגרה על הארץ שזה נושא ולאי • ע"כ • ואם גם דעת הר"ב כן • א"כ לפי מ"ש בזבים דאין משא בלא הוזה לא תשכחת למשא בלא היסט • אבל היסט בלא משא תשכחת ליה • ואז"ה טמא משום נושא • ומיהו לא לבל המטמאים במשא צריך שיסיט • כמ"ש בזבים פרק בתרא משנה ו' : וחשובי בגדים במגע • עיין מ"ש במשנה ו' פרק בתרא דזבים (ד"ה ומי) ומ"ש הר"ב ומי נדה נמי כתיב והנפש הנוגעת תטמא עד הערב • משוכי לשון מגיעה • כמו ולא תשכת את בגד (בראשית ב"ב) ג בועל

ורבותינו למדו שהמזה טהור • ולא בא הכתוב אלא ליתן שעור למוה • שצריך שיהיה בו כדי הזאה • וחילק הכתוב בין מים למים • לומר לך מים שיש בהן כדי הזייה • מטמאים אדם לטמא בגדים • ושאין בהן כדי הזייה • מטמאים אדם לטמא אוכלים ומשקין • ולא לטמא בגדים: וכלי חרס באויר • כשנפלה טומאה באויר כלי חרס • בין נגעה בכלי בין לא נגעה • נטמא הכלי • ואם נגעה הטומאה בכלי מבחוץ לא נטמא בנגיעה זו • דכתיב (ויקרא י"א) וכל כלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו וכו' יטמא • תוכו נטמא • ואינו נטמא מאחוריו:

ואינם מטמאין במשא • דכל אותן הטומאות דמשיבי הכלי כתיב בהו הנוגע • ולא כתיב בהו הנושא • ב מטמאים את האדם במשא • משהגביה אחד מהן • בין בידו • בין שהגביהו אחרו על כתיפו • ואפילו שלא נגע הוא בטומאה או שהיתה הטומאה קשורה בחבל • והגביה הטומאה על ידי החבל • כיון שהגיע כובד הדבר הטמא בגלמו • נטמא האדם טומאת משא לטמא בגדים שעליו • או כל בגדים וכלים שהוא נוגע בהן • חוץ מכלי חרס • כל זמן שהטומאה על גביו • אבל לאחר שפירש מן הטומאה אינו מטמא כלים בנגיעה • לפי שהמשא את הטומאה לאחר שפירש ממנה • אינו אלא ראשון לטומאה • ואין כלים מקבלים טומאה אלא מאב הטומאה • ואפילו בזמן שהוא נושא את הטומאה אינו מטמא אדם וכלי חרס • אלא שאר כלים בלבד • ואין לך טמא טומאת משא אלא האדם בלבד ולא כלים ולא אוכלים ומשקים שאם היו כלים דברים זה על גב זה • ונבלה או מי נדה בכלי העליון לא נטמאו הכלים התחתונים במשא • כל זמן שלא נגעו בנבלה או במי הנדה • וכן אוכלים ומשקים אין טמאים טומאת משא דגבי טומאת משא כתיב לכם ודא סיגן לכם הם מטמאים במשא • ואין מטמאין לא כלים ולא אוכלים ומשקים במשא • וכשם שהנבלה מטמא במשא • כך מטמאה בהיסט • שהסיט ממין משא הוא • כגון שהיה עץ מונח בראש האילן או בראש הכותל • ונבלה בקלה אחד של עץ ובא אדם והכריע בקלה השני כיון שהגביה הקלה שבו הנבל • מחת הכרעתו נטמא טומאת היסט לבוי כמושא: וחשובי בגדים במגע • כלומר מגעים הבגדים טומאה לי מאכל מגע בלא משא שהנוגע בנבלה או במי הנדה ואינו נושאם • אינו מטמא אפילו בגדים שעליו • דכתיב (שם) הנוגע בנבלתם יטמא עד הערב • ולא נזכר שם כמוס בגדים ובי הנדה • נמי כתיב (במדבר י"ט) והנפש הנוגעתן תטמא עד הערב • משוכי לשון מגיעה • כמו ולא תשכת את בגד (בראשית ב"ב) ג בועל

אי אי' פא' אם ל"ה הנ"ל בכתוב בין מוס למים כו' בספרי ב' מי' מטו' מה' בר' אמ' מה' ל

ג בועל נדה. כתיב ביה (ויקרא ט"ו) ותהי נדתה עליו למדנו שהוא מטמא משכב ומושב כנדה. וכתיב בתריה וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא. וא"נ לומר אלא לפרושי ותהי נדתה עליו דרישא אתא והכי קאמר כמי ותהי נדתה עליו שאמרתי לך. לא אמרתי אלא לענין שיהיה אב הטומאה כנדה. מה היא מטמא אדם וכלי חרס. אף הוא מטמא אדם וכלי חרס. אבל לעשות משכב ומושב כל אשר ישכב עליו יטמא הוא. ולא יטמא אדם וכלים כמשכב הנדה שמטמא אדם וכלים. אלא דין ראשון לטומאה יש לו שמטמא אוכלים ומשקין בלבד: משכב תחתון כעליון. כלומר משכב תחתון של בועל נדה. כעליונו של זב. מה עליונו של זב. היינו כלים שעל גבי הזב. כגון עשר מלעות זו על גב זו וכלן על גבי הזב. הן שנגע בהן הזב. הן שלא נגע טמאין. ומטמאין אוכלין ומשקין אבל לא אדם וכלים. אף תחתונו של בועל נדה דהיינו המלעות שתחתיו מטמאין אוכלים ומשקין ולא אדם וכלים. דאלו תחתונו של זב וזבה ונדה ויולדת. אפילו עשר מלעות זו על גב זו. ואחד מן הטמאין הללו בעליון. כולן שתה יין טמאין. ומטמאין אדם וכלים: למעלה מהן זובו של זב וכו'. משום דהכך דחסיב ואזיל מטמאין בכל שהן כשנגע ובמשא

ג למעלה מהן בועל נדה. שהוא מטמא משכב. תחתון כעליון. למעלה מהן זובו של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו ודם הנדה. שהן

פ"ק דיומא דף י"ד [ד"ה אלא] דקרא דוהנוגע במי הנדה. משמע אפילו נגע בכשעור יטמא גרידה טומאה קלה בלא כבוס בגדים. וכתבו ג"כ דליכא לאוקמא. ומזה. למגע בכשעור הזייה. דא"כ משא"כ לא טימא הכתוב. ולא אשכחן טומאת כבוס שאין בו משא דנבילה כו': ג למעלה מהן בועל נדה כו'. עיין מה שכתוב בדבור למעלה מהן זובו וכו':

שהוא מטמא משכב תחתון כעליון. פירש הר"ב כעליונו של זב מה עליונו של זב כו'. במשנה ו' פרק ד' דזבים. ומשום לעולם ילמד אדם לתלמידיו בלשון קצרה. לא האריך לתתי עושה משכב התחתון לטמא אוכלים ומשקין ועיין מ"ש בפרק כ"ז משנה ג'. ובפרק כ"ח משנה ט':

משכב והר"ב נקט בליסניה משכב ומושב וכן בכתה מקומו שסינו משכב ונקט משכב ומושב. ולא קשיא שזהו שכתב הרמב"ם במשנה דלקמן כאשר שמעת משכב ומושב בכל מקום הנה לא החשוב שבין המשכב והמושב חלוק לטומאה כמו שבין המרכב והמשכב. כמו שנאמרו. אבל דין המשכב והמושב אחד. אמנם תחלף בתמונה ובשעור. לפי שיש מי שיכשר למשכב ויש מי שיכשר למושב לבד לא למשכב. ולשון ספרא משכב שהוא מיוחד לשכיבה. ע"כ:

למעלה מהן זובו כו' לשון הר"ב משום דהכך דחסיב ואזיל מטמאין בכל שהן כשנגע ובמשא וכו'. כ"כ הרמב"ם. ומתיבי דבמשנה ב' פ"ה דכלים הפרשים דזוב אינו מטמא בכל שהוא. אלא לרואה. וכמו שפירשו בבכורת זרע לבעל קרי בריש פרקין. ומיהו בלשון הרמב"ם דהתם יש קצת לדקדק דלא קאמר שצריך כעדשה לנוגע. אלא בש"ז בלבד ודשל בעל קרי. ולא דשל זב. ומע"ש שהוא דוחק בלשונו. מ"מ מוכל לגדד כן. וכן משמע בחבורו שבפ"ה מה' אבות הטומאות כתב דין ש"ז שהוא לרואה במשקו ולנוגע כעדשה. ובפ"א מה' מטמאי משכב כתב רוק הזב וש"ז כו' ומטמא בכל שהו במגע ובמשא. אבל להר"ב שכתב בהדיא התם (בזבים) [ג"ל בכלים מ"ב פ"ה בד"ה ומטמאין וכו'] דזוב אינו מטמא לנוגע עד שיגע בכעדשה קשיא. ומע"ש שאפשר לומר דהכא מפרש כמ"ד פ"ה דכלים דף מ"ג בש"ז דבעל קרי אף לנוגע בחשבו. דתנאי נינהו כדאיתא התם. מ"מ דברי הר"ב סותרין זה את זה. וכן יש לדקדק מאלן להחמיר בטפת זוב לו ש"ז של זב שיהא חמור לטמא בכל. שהוא אף לנוגע יותר משל ש"ז דאחר שאינו זב. והרמב"ם שכתב בפירושו וז"ל יובגמ' נדה זובו טמא הוא כי אצטריך קרא (לאתויי בכל) שהוא לנוגע ולנושא וכן (האחרים נתרבו) בזוב. ע"כ. ודקדקתי במקומו שהוא בפ"ז דף כ"ה. ולא אחרו שם. אלא כי אצטריך קרא למגע לא אצטריך דלא גרע משכבת זרע. כדאיתא התם. ולא מצאתי שיאחרו בכל שהו כגון שתו שלהרמב"ם. ומ"ש הרמב"ם והר"ב. ובועל נדה אין הטמא עד שיגע את בולו. עיין בפ"ד דזבים משנה ד'. ועוד עיין שם פרק ה' משנה ב' (ובר"ש מייתי ברייתא דת"כ ושיטה שכתב הר"ב לעיל דלמדין למשכב בועל נדה שיהא) כעליונו של זב דתני בטוסה כמצאת אומר משכבו כמגעו מה מגעו מטמא אחד ופוסל ג' אף משכבו מטמא ג' ופוסל ג' [ע"כ]. והשתא אין לנו לדחוק כלל אלא נפרש למעלה מהן זובו כו' שמטמא במגע ובמשא פי' שסוה מגעו למשאו כדמשיק נמי הר"ב והרמב"ם ואלו בועל נדה אין שוה מגעו למשאו. ובאמת שהרמב"ם כתב בפירושו. וכן בחבורו רפ"ג מהלכות מטמאי משכב. דבועל נדה מטמא במגע ובמשא כנדה. ויש לתמוה עליו מזאת הברייתא. אבל מסקנת הר"ם. דבועל נדה אינו מטמא במשא לטמא בגדים. כמו שאינו מטמא במגע כהיא ברייתא דת"כ. ומע"ג דהשתא נמצא בועל נדה קל מנבלה דהעוסק בנבלה מטמא בגדים. אפ"ה קתני שפיר למעלה מהן. אע"פ שהראשון נמי חמור ממנו כיון דבדבר זה מיהו למעלה מלפניו. וכמ"ש ג"כ הר"ב במשנה דלקמן. וכן עיין לקמן בסמוך בד"ה למעלה מהן מרכב כו': זובו של זב ורוקו כו'. כולו נפקא לן בפרק דם הנדה (ל' נה) מקרא. זובו של זב דכתיב (ויקרא פ"ו) זובו טמא ליומ"ד על הזוב שהוא טמא. וכתיב (שם) והזב את זובו מקיים את זובו. לו מה הוא לא חלק בו. מגעו להשא לטמא אדם לטמא בגדים כו'. ורוקו

נפקא

א פיי' מב מס' משקלי מסכת ומוסב הלי' ה כ"ק כמ"פיי מס בפ"ב הל' יב ות"ו הל' יב נ מס הל' ח ס

רל"צ

נפקא לן מדכתיב (ויקרא ס"ו) וכי ירוק הזב ומרבי ליה התם בין למגע בין למשא • ומימי רגלין ליף התם תרוק שמתעגל ויצא והוזר ונבלע • ושכבת זרעו • אף על גב דס"ז דעלמא לא מטמא • אלא במגע • הכא בס"ז דזוב דחמיר ולא מטוס דא"א בלא

א פיי' מס פז פל' ג ובל' ה

לתנות זיבה אלא מטוס דמייתי ליה פק"ו מרוקו כדאיתא בסוף פרק ביצד הרגל • ומה שהורק בטהור • טמא בטמא • טמא בטהור אינו דין שיהא טמא בטמא • דס אדם • דאמר קרא (שם) והדוה בנדתה הדוה מטמאה כתותה • ונדה מטמאה אדם לטמא בגדים • הר"ם • ותו התם [דף כ"ד ע"כ] מי מה היא עושה משכב ומושב לטמא אדם ולטמא בגדים אף דמה עושה משכב ומושב כו' דמה בר משכב ומושב הוא כו' ואמר קרא (שם) אשר היא יושבת עליו • היא ולא דמה • מי מה היא מטמאה באבן מסמא אף מדוה נמי מטמא באבן מסמא • אמר רבי אבי אמר קרא ובנושא אותם • מיעוטא • הוא: **למעלה** מהן מרכב • לא אתא לתימר שיהא חמור מן העליון לכל דבר • דהא זוהו של זב וסביריו מטמאים אדם במגע לטמא בגדים • ואלו מרכב לא מטמא אדם • כדקתני סיפא למעלה מן המרכב משכב • ששוה מגעו למשאו • ותנן נמי לקמן בפרק כ"ג (משנה ב') מה בין מרכב למושב מרכב חלק מגעו ממשאו • הר"ם • **מרכב** לשון הר"ב התפוס של אוכף קרוי מרכב • וכן פי' הר"ם • וז"ל הרא"ש בריש פרק ג' דטרוכין • תפוס דאוכף ארגו"ן בלע"ז • שבשרוכב תופס באותו עץ שנקרא ארגו"ן • ולהכי מטמא משוס מרכב ע"כ • וכ"כ בפירש החומש בס' מצורע • שהארגו"ן מטמא משוס מרכב • והאוכף עצמו מטמא משוס מושב • ע"כ • ומצאתי בתוב התפוס הוא מה שאחורי האיש כשהוא רוכב • ומה שהוא לפניו • וצריך לומר שאינו מחובר לאוכף שהוא יושב עליו • שאם הוא מחובר היה כמותו • דהיאך יהיה לא' ב' מיני טומאות • ע"כ • אבל הרמב"ם פירש • מרכב הוא כל מה שיכשר לרכיבה • כמו הכסא והמרדעת והאוכף • וזולתן • ע"כ • וכן יראה פשטא דמתניתין ב' פכ"ג • וכך גם כן דעת התוספות דערובין (ד"ה אי) • דאדפריך התם אדתנן כל שיגעה כו' • מון מן הראוי למשכב ומושב • והאי מרכב • ומהדרינן האי מרכב היכי דמי • אי דיתיב עליה היינו מושב • כתבו התוספות דימא דבקרא כתיב מרכב ומושב • ודינם חלוק זה מזה • וי"ל נהי דקרא מחלק בין ישיבה דרכיבה • לישיבה דעלמא • מ"מ התנא כו' כל ענייני ישיבות קאמר • ע"כ • שמעינן דסבירא להו דישיבה דרכיבה היא טומאת מרכב: **שהוא** מטמא תחת אבן מסמא • פירש הר"ב אם היתה אבן גדולה • על גב התפוס של המרכב והזב תופס בה • כלומר באבן הגדולה • אף על פי כו' לטמא התפוס • וכן פירש הרמב"ם • ואני תמה דכו תנן בכולהו למעלה מהן • לא לענין קבלת טומאתן קתני • אלא לענין שיטמאו אחרים • ואפשר שדעתם שכיון שמקבל טומאה מתה שעל אבן מסמא • ממילא מטמאים ג"כ אותו דבר שהיא על גבי אבן מסמא • אבל לא היה להם לפתוח אלא לפרש • וז"ל הר"ם שהוא מטמא תחת אבן מסמא • כגון שהמרכב תחת באבן • ונגע ויושב הזב על גבי האבן • ואחר כך ירד הזב מעליה ונגע הטהור ויושב עליה • בעוד שהמרכב תחתיה • נטמא הטהור מחמת המרכב שתחת האבן • דתניא בת"כ בס' זאת תהיה • והיושב על הכלי אשר ישב עליו אין לי אלא בזמן שישב עליו הזב ונגע בו • מנין לעשרה מושבות זו על גבי זו אפילו פ"ג אבן מסמא • (כלומר ואפילו על ידי אבן מסמא ע"כ) • סוב ראיתי בתוס' ר"פ דם הנדה • שהעתיקו ועל גביהן אבן מסמא • אבל בפירוש הרמב"ם מסכת ג' פרק בתרא דזבים העתיקה גם כן כגירסת הר"ם • וגם בת"כ כך היא) ת"ל אשר ישב עליו הזב ונגע • מקום שהזב יושב ומטמא • ישב הטהור ויטמא • ואין לי אלא שהוא יושב והזב שם • מנין לעשות ריקן כמלא ת"ל כל כלי לעשות ריקן כמלא • ואין לי אלא משכב ומושב • מרכב מנין • ודין הוא • אם מצינו שלא חלק הכתוב בין נושא לנישא במשכב כלומר דשניהן טמאין • הנושא את המשכב • והנישא על המשכב • שישב הטהור על האבן • ומשכב הזב תחת האבן • (לא) נחלוק בין נושא לנישא במרכב • מה לי (לא) חלק בין נושא לנישא במשכב • שלא חלק מגעו ממשאו • לא נחלוק בין נושא לנישא במרכב • שחלק מגעו ממשאו • ת"ל כלי • לרבות את המרכב • ובדבר זה מרכב למעלה מזוהו של זב וסביריו • דלא מטמא באבן מסמא • כדכתיב והנושא אותם • דאותם • מיעוט • ודרים הנושא כמו הנישא כדאשכחן בפרק בנות כותים (דף ל"ג) והנשא כתיב דהכא בנישא ע"ג הדם איירי • שהדם תחת האבן והטהור יושב עליה • דהטהור הנושא את דם הנדה עמא • דדם הנדה מטמא אדם במשא לטמא בגדים • כדתנן הכא • אבל הנישא ע"ג הדם טהור • והשתא אוכא תרי גווני אבן מסמא • אחת שהזב ע"ג האבן • ומשכבות ומושבות תחתיו: דשאר דברים לא מטמא באבן מסמא • דאת מק"מ דאשר ישב מתרבי ותנן בפ' בתרא דמס' זבים (משנה ב') כל שהזב נישא עליו טהור אינו מן הראוי למשכב ומושב והאדם • ואחר • שהמשכב ומושב תחת האבן והטהור יושב עליה • ובכה"ג איירי בס' דם הנדה (דף כ"ה) דמתעבר דמה • מתה דכתיב בס' זב • דקאי והנשא אותם אמשכב ומושב ומרכב • דכתיבי בההוא ענינא • ומתרבו לטמאות באבן מסמא • וכתב אותם למשוטי זוב • ודם הנדה • ע"כ: **אבן מסמא** • פירש הר"ב אבן גדולה

ובמשא • ובועל נדה אין מטמא עד שיגע את כלו • משום הכי קתני למעלה מהן כלומר דהכך דחשיב • הן למטל' מבועל נדה • לפי שהן מטמאין בכל שהן אבל מבועל נדה: שהם מטמאין במגע ובמשא • ששוה מגען למשאן • דבין במגע בין במשא מטמאין אדם לטמא בגדים וכלים חוץ מאדם וכלי חרס: **מרכב** • התפוס של אוכף קרוי מרכב • שהאוכף עצמו שאדם רוכב עליו טמא משוס מושב • והתפוס שלו טמא משוס מרכב: שהוא מטמא תחת אבן מסמא • אבן גדולה ופרדה • כדכתיב (דניאל ו' י"ח) והביאו אבן אחת • ושומת על פום גובא • ואם היתה אבן גדולה • על גבי התפוס של מרכב • והזב הופס בה אף

שהן מטמאין במגע ובמש' • "למעלה מהן, מרכב שהוא מטמא תחת אבן מסמא למעלה

אע"פ שאין כובדו של זב נכר על המרכב • נטמא הפיום שתחת האבן משום מרכבו: למעלה מן המרכב משכב • דבאבן משמא מטמא משכב • כמו מרכב • ועוד תמור ממנו • דשוה מגעו למשאו • לטמא אדם לטמא בגדים • מגעו בהדיא כתיב ביה (ויקרא ט"ו) • ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו • ומשמע דלאחר שהזכיר הכתוב דין מגע המשכב ודין מגע של מרכב נאמר והנושא אותם יכבס בגדיו • טמא במשכב דין מגע בין משא טעונים כגום בגדים • אבל במרכב חלק הכתוב בין מגע למשא • דכתיב (שם) וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא • ואלו יכבס בגדיו לא כתיב: ואין משכב עושה משכב • דכתיב (שם) כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא • זב עושה משכב • ואין משכב עושה משכב • הילכך אם נגע משכב הזב בכלים אינם אלא ראשון לטומאה נמצא זב למעלה ממשכב: ד שהיא מטמאה את בועלה • טומאת שבעה דגבי נדה כתיב (שם) ותהי נדתה עליו • וטמא שבעת ימים • וכתיב נמי גבי זבה (שם) בימי נדתה תהיה טמאה היא • ודרשינן תהיה טמאה • לרבות את בועלה • היא • היא מטמאה את בועלה ואין הזב מטמא את מה שבועל טומאת ז' • אלא טומאת מגע ומשא: למעלה מן הזבה מצורע • דמצורע עושה משכב ומושב כזבה • ותמור ממה שהוא מטמא בביאה • כשבא אל הבית • טמא כל מה שבבית • ואע"פ שלא נגע • דכתיב (שם י"ג) מחוץ לאהלה מושבו • מלמד שמושבו טמא • מכאן אמרו מצורע שיושב תחת האילן וטהור עובר • נטמא הטהור • ואם טהור יושב תחת האילן ומצורע עובר • לא נטמא הטהור • וכן בבגד המונח ובאבן המונחת • ודוקא מצורע בימי אלוטו • אבל בימי ספרו דהיינו לאחר תגלחת וצפרים • אינו מטמא בביאה • ואינו מטמא משכב ומושב: למעלה מן המצורע • עצם כשעורה • שהוא מטמא טומאת שבעה דכתיב (במדבר ל"א) וכבסתם בגדיכם ביום השביעי וטהרתם • כל טומאות שאתם מטמאין בהם • לא יהיו פחותים משבעה • ואע"ג

"למעלה מן המרכב • משכב • ששוה מגעו למשאו • "למעלה מן המשכב • הזב • שהזב עושה משכב • ואין משכב עושה משכב: ד "למעלה מן הזב • זבה • שהיא מטמאה את בועלה • "למעלה מן הזבה • מצורע • שהוא מטמא בביאה "למעל' מן המצורע • עצם כשעורה • שהוא מטמ' טומאת שבע' • חמור

וכבידה כו' • אע"פ שאין כובדו של זב נכר בו • כ"כ התו' בריש פרק דם הנדה [ד"ה אבן] בשם ר"ת ורבינו שמואל • ומ"ש הר"ב פרק דם הנדה • פי' באבן • ועיין [בפי' הר"ב] במשנה ה' פרק והזב תוכסם בה • פי' באבן • ועיין הר"ש מסיק כך • אבל בתרא דזבים לאפילו נייר מפסיק • וגם הר"ש מסיק כך • אבל מטעם אחר • ובזבים דאוי להאריך: למעלה מן המשכב הזב • כל טומאות שבמשכב ישנו בזב • שגם הוא מטמא באבן מסמא כעין משכב • דהיינו כגון שהמשכב תחת האבן • והטהור מלמעלה כדפירשינן לעיל • וכהאי גונא אינו אלא בגדו של זב תחת הגדיך: והטהו' מלמעל' טמא כדתנן במס' זבים • (פ"ה משנה ב') ובמגע נמי מטמא בגדי' כדכתי' (ויקרא ט"ו) והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו • ובמשא נמי מטמא בגדים • דילפינן בק"ו ממשכבו דבמ"כ בפרשת זאת תהיה ילפינן במגע נדה שמטמא בגדים בק"ו ממשכבה • ומהאי ק"ו יש ללמוד הנושאה • וכן יש ללמוד בזב • הר"ם: ד למעלה מן הזבה • שהיא מטמאה את בועלה • כתב הר"ב דגבי נדה כו' ואין הזב מטמא את מה שבועל • וכן מי שבעל זבה לא יהיה אב • וכן ביאר בספרא • אבל יהיה הבועל • כמו שנוגע באב בלבד • הרמב"ם בפי' • למעלה מן הזב מצורע • פירוש הר"ב דמצורע עושה משכב ומושב כזבה • בספרי • באמרו הש"י שהמצורע מוחלט • כאשר נרפא מהצרעת • וכבס המטהר את בגדיו • אמרו מה זה בא ללמדנו • אם ללמד שמטמא בגדים במגע והלא ק"ו הוא • אם בימי ספרו שאינו מטמא בביאה • מטמא בגדים במגע • בימי גמרו שמטמא בביאה אינו דין שיטמא בגדים במגע • מ"כ למה נאמר וכבס המטהר את בגדיו • מלטמא משכב ומושב הרמב"ם • וכתב עוד הרמב"ם • דמצורע מטמא נמי במשא כמו הזבה • אבל מפני שהוא לא כתב כן אלא מהא דתנן • למעלה מזבה • מצורע • ש"מ דבמשא שוה לה • והר"ב אינו סובר שיש לדקדק כך מדקתני למעלה מהן • שסובר שאעפ"כ יכול להיות שיש חומרה באותו שלמעלה ממנה • ולפיכך השמיט הר"ב • ולא כתב שמצורע מטמא ג"כ במשא • אעפ"י שכתב שמטמא משכב ומושב • כמו הזבה • לפי שלזה יש ראיה מהספרי • משא"כ למשא • זה ברור לי שהיתה כך דעת הר"ב • אבל אני תמה מהרמב"ם • שמנו שהביא לו ראיה אחרת למשכב ומושב מהספרי • ואע"ג דשמע לה מדתנן למעלה מזבה • כמו כך היה יכול ג"כ להביא ראיה אחרת למשא • משנה שלישית שסיימו במשנה ו' מפ"ה דזבים • הנוגע כו' במצורע וכו' ואחר הנושא • ומ' הנושא • וכן הר"ב • אלכתב שמטמא משכב ומושב • לפי שכך שנו בספרי • כמו כן ה"ל לכתוב שמטמא במשא שכך שנינו במשנה דזבים • אלא דאשתמטיה להר"ב • ורהטא תלמודיה דהכא בתר פי' הרמב"ם • דלמשא לא שמע ליה אלא מדתנן למעלה מהן • ולדידיה ליכא למשמע מהכא כמו שכתבתי: שהוא מטמא בביאה • כתב הר"ב • דכתי' מחוץ למחנה מושבו מלמד שמושבו טמא בט"כ בפרשת כי תזריע • ויש לה לי שנלמד מיתור דמושבו מיותר יותר כתיב בדל"ת שב מצאתי כך בספר קרבן אהרן • ולשון הרמב"ם שם ו' מה' • מושבו טמא • אף מושבו טמא • ומ"ש הר"ב מכאן אמרו מצורע שהוא יושב כו' • עיין בה במשנה ז' וח' פי"ג דנגעים • ומ"ש הר"ב ודוקא מצורע בימי אלוטו • אבל בימי ספרו כו' • לא אתא אלא לאסוקי ימי ספרו: אבל ימי הסגרו לענין זה כמו ימי אלוטו • שכן שנינו במשנה דלקמן • מצורע מוסגר מטמא בביאה • ולשון הרמב"ם בפירושו • זה הדין במצורע בימי גמרו לבד ר"ל בזמן הצרעת ולא בימי ספרו: עצם כשעורה שהוא מטמא טומאת ז' • כתב הר"ב דכתיב וכבסתם בגדיכם ביום השביעי וטהרתם מכל טומאות וכו'.

בסוף

בסוף פרק כיצד הרגל דף כ"ה · הר"ס · ולא הכינותי · היאך מפקינין ליה מהך קרא לרבות עצם כשעורה לטומאת שבעה · והתם בגמ' לא אמרו אלא למסן במת · ומסן טוכל לרבות בכלל בגדיכם שהוא כעין בגד · עוד מצאתו למדרש זה לענין כלים שנגעו באדם שנגע בכלים שנגעו במת · כמ"ש הר"ב דמשנה ג' פ"ק דאהלות · וזה ג"כ מפורש בכלל בגדיכם · אבל לרבות עצם כשעורה · זו לא ידעתי מנין שיהא בכלל הזה של וכבסתם בגדיכם · לכן כ"ל דלאו מהכא ילפינן להיא כדכתב הר"ב במשנה ג' פרק ב' דאהלות · מדכתיב בפ' חקת ועל הנוגע בעצם · וכ"כ הרמב"ם שם סוף פ"ק ומדרש ספרי הוא · והוא מ"ש הר"ב בסוף משנה דלקמן ומ"ש הר"ב דעצם כשעורה אינו מטמא באהל · כדתנן במשנה ג' פ"ב דאהלות: חמור מכולם · כתב הר"ב יש מהן חמורים במת שזב וזבה עושין משכב ומושב ומטמאין באהל אבל מסמא ומת אינו · וכו' דין משכב במשנה ו' (פ"ה) לזבים · ודין אהל מסמא במשנה ד' פ"י דנדה · ומ"ש הר"ב. אע"ג יש חלוק בין מצורע יושב כו' והר"ש כתב עוד חלוק · דבעינן שעור שהייה לבית המנוגע · לענין בגדים שהוא לבוש · עד שישהא בכדי אכילת פרס · כדתנן במסכ' נגעים פי"ג משנה ט: חמור מכולם במת · ולא זכר הגה לאבות הטומאות · עלדרך ההגעה למנינו · ואחנם · זכר מדרגות · אלו האבות קלתן · על קלתן · ולזה לא הזכיר פרה אדומה (דתנן סוף פ"ד ממסכת פרה) ושעיר המשתלח (דתנן במשנה ו' פ"ו דיומא), פרים ושעירים הנשרפים (דתנן התם במשנה ז' ובפי"ב דזבחים משנה ה') לפי שאין בהן לא מגע ולא משא (ואין מטמאי' אלא למתעסקין בהן בלבד) כמו שיתבאר במקומן · ואין לו קשור עם אלו האבות · ולא סדר במדרגותם · הרמב"ם · ה עשר טומאות פורשות כו' לשנן הר"ב · עשר מעלות זו למעלה מזו וכו' · וכ"כ הרמב"ם · ועל רובן הוא שכתבו כן · דהא התשיעית · שהוא פירש ממנו אבר שאין עליו בשר כראוי · אין לו מעלה על הרבה שנמנו לפניו שגם הם מטמאים במגע ובמשא · ואולי לתשוב שאינו אלא אבר · ומטמא במגע ובמשא · קרו ליה מעלה:

מחוסר כפורים · כתב הר"ב כגון מצורע מוחלט וזב וזבה ויולדות · לאו שיש עוד אחרים משו · אלא ה"ק כגון אחד מאלו · והר"ש לא כתב אלא כגון זב ומצורע · והרמב"ם שכתב לאדבעתן לא כתב כגון: אסור בקדש וכו' · טבול יום אסור בתרומה וכו' · בעל קרי אסור בשלשתן · כולהו תנינן להו בסדרי: במשנה ג' פי"ד דנגעים. ושם אפרש בס"ד:

חזר להיות טבול יום כו' כתב הר"ב ומסל אותם · כדתנן סוף זבים · ובמשנה ד' פי"ה דפרה: חזר להיות בועל נדה כו' כתב הר"ב והא דלא תני חזר להיות טמא מת וכו' · וזו טומאת מגע היא · והא דתני בועל נדה · טומאת גופו אינה

(כיון

"חמור מכולם · המת · שהוא מטמא באהל מה שאין כולם מטמאין: ה' עשר טומאות פורשות מן האדם · ב'מחוסר כפורים 'אסור בקדש · ד'ומותר בתרומה ובמעשר · חזר להיות טבול יום · אסור בקדש "ובתרומה · 'ומותר במעשר · חזר להיות בעל קרי 'אסור בשלשתן · חזר להיות בועל נדה · "מטמא משכב תחתון בעליון · חזר להיות זב · שראה שתי ראיות · "מטמא משכב ומושב · וצריך ביאת מים חיים · ופטור מן הקרבן · 'ראה שלש · חייב

זאע"ג דמצורע חמור אעצם כשעורה דמצורע מטמא כל אשר באהל כשבא אל האהל · ועצם כשעורה אינו מטמא באהל · מ"מ במעלה זו מיהא עצם כשעורה חמור שמטמא טומאת ז' יז וכן אבי הגי למעלה דחשיב לאו לכל מילי קאתר דחמור בשני מן הראשון · דהרבה מהן יש · שיש חומרא בראשון שאינה בשני · אלא לאותה מעלה שהוא חומר בלבד קאמ' שהשני חמור: חמור מכולם מת · יש מהן חמורי ממת שזב וזבה עושים משכב ומושב ומטמאין באהל אבל מסמא · ומת אינו עושה משכב ומושב · ואינו מטמא באהל אבל מסמא · ומ"מ במעלה זו מת חמור מכולן שמטמא באהל · ומה שמצורע מטמא בביאה · אין טומאתו לטומאת אהל · דאם הכנים ידו לבית המנוגע שהוא טהור · ואפילו נכנס כולו חוץ מחוטמו טהור · דביאה במקלת לאו שמה ביאה · ואפי' מחיצה מגלתה בבית שהמצורע' שם · כדתנן בנגעי' סוף פרק י"ג נכנס לבית הכנסת עושים לו מחיצה גבוה עשרה טפחים · נכנס ראשון ויוצא אחרון · וכל כה"ג במת מטמא באהל · אע"ג יש חלוק בין מצורע יושב לבין מצורע שוכב כדפרשינ' לעיל · משא"כ במת: ה עשר טומאות פורשות מן האדם · עשר מעלות · זו למעלה מזו · יש בטומאה הפורשת מן האדם: מחוסר כפורים כגון מצורע מוחלט וזב בעל שלש ראיות וזבה ויולדת · שטבלו והעריב שמשן · אסורין לאכול קדשים עד שיביאו כפרתן ומותרין בתרומה: חזר להיות טבול יום · טמא שטבל ולא העריב שמשו · אסור בקדש ובתרומה · ופוסל אותם אם נגע בהם: חזר להיות בעל קרי · שיצא ממנו שכבת זרע ולא טבל: חזר להיות בועל נדה · והא דלא תני חזר להיות טמא מת שהוא חמור מבעל קרי דטמא מת אב הטומאה · ובעל קרי אינו אלא ראשון · והדר לתני חזר להיות בועל נדה דחמור מטמא מת · שמטמא משכב התחתון בעליון · משום דהכא עשר טומאו' פורשות מן האדם · זו טומאת מגע היא · משכב התחתון בעליון: משכב התחתון של בועל נדה בעליונו של זב · מה עליונו של זב טמא לטמא אוכלים ומשקין אבל לא אדם וכלים · אף התחתון של בועל נדה טמא לטמא אוכלים ומשקין לא אדם וכלים: שראה שתי ראיות מטמא משכב ומושב · וצריך לספור ז' נקיים · דהכי תנן פרק קמא דמגילה · (משנה ג') אין בין זב לראה ב' ראיות · לזב שראה שלש ראיות · אלא הקרבן: וצריך ביאת מים חיים · דכתיב בזב · (ויקרא ט"ו) ורחץ בשרו במים חיים · אבל שאר כל הטמאים שני להו במי מקוה:

חייב

חייב בקרבן • "חזר להיות מצורע מוסגר • מטמא בביאה • "ופטור מן הפריעה ומן הפרימה • ומן התגלחת ומן הצפרים • "ואם היה מוחלט חייב בכולן: "פירש ממנו אבר שאין עליו בשר כראוי • מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל • ואם יש עליו בשר כראוי • מטמא במגע ובמשא ובאהל • שעור בשר כראוי • "כדי להעלות ארוכה • רבי יהודה אומר אם יש במקום אחד • כדי להקיפו בחיט ערב • יש בו להעלות ארוב: "ו עשר קדושות הן 'ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות • ומה היא קדושתה • שמביאים ממנה העומר • והביכורים • ושתי הלחם • מה שאין מביאין כן מכל הארצות: ז 'עיירות המוקפות חומה • מקודשות ממנה • שמשלחים

(כיון דעל ידי מעשה הוא דגופו • בא לו טומאה זו • כ"ל) לו נמי בטומאות הפורשות מחי מיירי • הר"ם: חייב קרבן • כתב הר"ב וכל זמן שלא הביא כו' • גם הרמב"ם כתב כן: נלגב אורחא הוא שכתבו כך • ולא דנפקא מינה מידי לגדון דהכא:

חזר • להיות מצורע מוסגר כו' • עיין מ"ם פ"ג מהל' טומאת צרעת הל' יב ומה היה מוחלט כו' • עיין מ"ם פ"ז מהל' מעילה ה' ג: גם הלכה י: גם הלכה ד דהתם מיירי בגם מוחלט ומיירי פו הה"ב בפירוש הל' יב: גם הלכה יג

מ"ם במשנה ז' פ"ק דמגילה • גם שם בפי' הר"ב: פירש • מתנו אחר • ופלוגתא דתנאי היא במסכת עדיות (פרק ו') משנה ג' בכזית בשר הפורש מן החי ובעצם כשעורה הפורש מן החי • הר"ם: מטמא • במגע ובמשא • ואינו מטמא באהל • כתב הר"ב דבמגע כתיב ועל הנוגע • כך הגהתי שכן כתוב בתורת משה ופלוגתא הוא שגם בפירוש הרמב"ם דהכא ודפ"ק דאהלות וכן בפירוש הר"ב דהכא • ועוד להרמב"ם והר"ב במשנה ג' פרק ז' דעדיות • עוד להר"ב במשנה ג' פ"ב דאהלות • בכולן נמצא כתוב וכל • ועוד ראה זה מצאתי כך בגמ' פרק ז' דזיר דף נ"ד • תניא וכל הנוגע בעצם • וכן העתיקו שם רש"י ותוס' • ושוב ראיתי כמו כן בספרי בפסקא וכל אשר יגע • דתני נמי בסיפא אומר וכל הנוגע בעצם • אבל בפסקא וטבל במים • תני תלתא זמני ועל הנוגע בעצם • ומ"ש הר"ב וטומאת אהל כתיב או בעצם אדם • דריש • דקרא וכל אשר יגע על פני השדה • ודרשינן ליה בגמ' בזיר פ' בהן גדול (דף נ"ג:) על פני השדה • זה המאהיל על פניהתת • הר"ם • ופירש"י על פני המת המוטל בשדה מדלא כתי' יגע במת בשדה • ע"כ • וברש"ב דאהלות מפרש הר"ב • דאבר מן החי נפקא לן מחלל מרב • וכן הוא בזו הברייתא דבזיר • ועצם אדם מפיק ליה לרובע עצמות • אבל בספרי תניא בהני תרי פסקות שהזכרתי • או בעצם אדם: זה אבר מן החי • ובמשנ' ג' פ"ו דעדיות מפרשים הר"ב והרמב"ם לתרוייהו • דמעיקרא כתבו דחלל חרב • מלמד על אבר מן החי שמטמא כמת • ואדתנן שיש עליו בשר כראוי למדו מאו בעצם אדם • ורא"י שהתוספ' דבזיר (שם) • אדתניא התם או בעצם אדם זה רובע עצמות • כתבו והלכה למשה מסיני הא דבעינן רובע • וקרא אסתכתא בעלמא • והא דהר"ב מביא גם כן מה שאחריו במקרא • או בקבר • ומפי' הרמב"ם העתיק כן והוא ללא צורך • ובנוסחאות מ"י נמחק מפירוש הרמב"ם: כדי להעלות ארוכה • והוא פחות מכזית • כך פי' הר"ב ברפ"ז דבזיר ומוכרח • שאם הוא כזית תיפק לי מסוס כזית בשר עצמו • למ"ד כזית בשר הפורש מן החי טמא • ועיין מ"ם ברפ"ק דטהרות [ד"ה והאוכל]:

בחיט ערב • כתב הר"ב שהוא יותר עב • מחוט השתי כבלים • אדתנן בפ' אע"פ (בסופו) גבי מלאכות שהשה עושה לבעלה ועושה לו תשקל ה' סלעים שתי • או עשרה משקל סלעים ערב • הר"ם • וכ"כ הר"ב במשנה ב' פי"ז • ונאמר מיירי הכא • ובהדיא כתבו הר"ב והרמב"ם כן במשנה ח' פי"ח דנגעים: ו עשר קדושות • כתב הר"ב מיירי לעיל במעלות של טומאות פו' • תנא נמי הכא מעלות של קדושות כו' • ז' להרמב"ם לקח ג"ב מתרגות המקומות הטהורים • אשר הם ג"כ מסיבות הסרה הטומאות: ארץ ישראל מקודש כו' • עיין בפי' הר"ב דסוף פרקין • מי קדושת א"י ממנין העשר קדושות: ז עיירות המוקפות חומה • לשון הר"ב מימות יהושע בן נון • כ"כ הר"ם • דמסתברא (מה) דבתי ערי חומה דתנן בהו מימות יהושע בן נון במשנה ו' פרק נתרא דערכין • ובתחלת ספרא בפרשת נשא וקדם יהושע כל עיירות המוקפות חומה בקדושת מחנה ישראל • אבל לא כל ארץ ישראל ושאר עיירות שאין מוקפות חומה • ע"כ •

ועיין

ועיין במשנה דלקמן מ"ם בדבור שאין זכיים כו' :

שמשלחין מתוכן את המצורעים . כתב הר"ב דבמצורע כתיב ממון למחנה מושבו חוץ למחנה ישראל . ע"ש בפירושו למתניתין דלקמן . וקשה קשיא לי דלתני בתחלה מקודשות חומה שאינן תוקפות חומה מקודשות שמוציאין מהן אבנים המגיעות . דבקרא אל מחוץ לעיר כתיב . וכן לא תגיעו בהו בסוף פרק י"ב מנגעים עיירות המוקפות חומה כדתנן הכא אלא מייתי קרא כדאיתא . ומשמע מדלא כתיב חוץ למחנה דלאו בקדושות מחנה תליא אלא מכל עיר ועי' מוציאי יוהכי מייתי הר"ם מת"כ פרש' ואת תהיה דדרשי' והשליכו (לחוצה) אתהן כל"ל מחוץ לעיר : אתהן מחוץ לעיר ולא אדם חוץ לכל (עיר) . אלא חוץ לעיירו' המוקפות חומה ע"כ ולמאי דפי' הר"ב בסוף פרקין בשם הגאונים דקדושת א"י לאו מתגינא . יש לי לומר דלהכי לא נקט קדושה זו דעיירו' שאינו מוקפו' חומ' . לפי שאינו מונה אלא הקדושות השייכים בא"י . בגיולא כזה שכתבתי בשם הר"ם במשנה ה' . והא דתנן ומסבבין לתוכן מת . אגב גררא תנא לי' ועיקר קדושה שלוח המצורעים : ומסבבין לתוכן מת כו' לשון הר"ב מותר לנשאו בעיר ממקום למקום עד מקום שירצו כו' . והוי מצי למתני ומכניסים כו' עד שירצו . והרא"ש פרק ז' מהלכות בית הבחירה . פי' אם רצו לסובבו בעיר כדי להרבות בהספדו ובכבודו עד שירצו קרוביו להוציאו מסבבין . ע"כ וגי' הרמב"ם כפי מ"ם שם הכ"מ . ומשכיבין לתוכו מת ופירש דהייגו שמניחין אותו במשכבו ואין קוברין אותו בעיר . עד שירצו בני המדינה כו' . ומ"ם הר"ב לנשאו בעיר מתקום למקו' כלומר בכל עיר ועיר מעיר לעיר :

ח לפנים מן החומה מקודש מהם שאוכלים שם קדשים קלים . כתב הר"ם . ועוד מקודש לגמה דברים . דלא תנן הכא כגון לענין שוחט את אמה לפנים מן החומה ולחתה חוץ לחומה לרבי יוחנן דאמר ר' התודה דף ע"ח חוץ לחומת בית פאגי . וכדפירש שם הר"ב במשנה ג' . ועוד נקטא מיניה לענין שוחט על חטן וכו' ולענין המראת זקן כו' : **שאוכלים** שם קדשים קלים . פי' הר"ב דכתיב ובאת שמה והבאתם שמה . וכן לשון הר"ם . ובתנא נקט ובאת שמה שאינו מחלת המקרא . אבל הוא סופו דשל לפני והבאתם שמה . ושיטתא ליתנא דפ"ק דר"ה דף ל' ודף ו' נקטי . והתם איצטריך משום בל תאחר . וכן נמי בפ"ק דחגיגה דף ד' . לענין טמא שפטור מן הראיה שכל שישנו בביאה יש בו בהבאה כו' . אבל הכא אין צריך להביא ובאת שמה . וכן לא כתבו הר"ב בספ"ה דובחים . ובעיקר הראיה ממקרא זה דוהבאת שמה . יש עליה קושיות וכתבתי שם בס"ד : **הר הבית** כו' כתב הר"ב משם מתחיל מחנה לויה כו' ל' התוספת' בשם שהיו במדבר ג' מחנות . מחנה שכינה ומחנה לויה ומחנה ישראל . כך היו בירושלים . מכתת ירושלים כו' . הרמב"ם בפירש . ות"ם הר"ב משער נקנור ולפנים . ואין השער עצמו בכלל . כמ"ש במשנה ה' פ"ק דסוטה [ד"ה ומטהרין] : שאין זכיים וזכות כו' כתב הר"ב דכתיב וישלחו מן המחנה וכו' . ומה המצורע שטומאתו חמורה כו' ולפיכך משולח חוץ לירושלים . וכתב הרמב"ם דהא דתנן לעיל שמשולח חוץ לכל עיר . מוקף חומה שאינו בזה הלאו ללקות עליו . אך במבארו לא ראיתי שכתב כן . לא בפ"ו מהלכות ב"ה ולא בפ"י מהלכות טומאת צרעת י' ובפי"ט מהלכות סנהדרין שהוא מונה שם כל חייבי מלקות . כתב זב וכיולא בו שנכנס להר הבית . וזה תימה שלא כתב ומצורע שנכנס לירושלים אי נמי לעיירות מוקפות חומה . ומ"ם הר"ב אף זכיים וזכות כו' שטומאתן חמורה . וכך אמרו בתחלת ספרי והניח הרמב"ם מצורע היה בכלל ויצא מן הכלל ולימד על הכלל מה מצורע שהחמירה טומאתו וכו' . ומ"ם הר"ב טמא מת ואשילו מת עצמו מותר בהר הבית . בתוספת' שבת' (שמות י"ג) ויקח משה את עצמות יוסף עמו (ע"ז) במחנה לויה . הרמב"ם . ומייתי לה בגמ' פ"ג דסוטה ד' ד' . וכפ"ו דשבועות ד' (ס"ו) : [וכן הנזיר מה .]

ישראל וכשכבש יהושע את הארץ קדם העיירות שהיו מוקפות חומה בימיו שיהיו במחנה ישראל להשלח משם מצורעים : ומסבבים לתוכן מת . מותר לנשאו בעיר ממקום למקום עד מקום שירצו כדי העיר לקברו שם : יצא את מן העיר . אין מחזירים אותו . בעיר לקברו שם ואם לו רצו כדי העיר דכיון דיצאה כומאה הן העיר אין מכניסין אותה בחומה : ח לפנים מן החומה . מקומות ירושלים : שאוכלים שם קדשים קלים ומעשר שני . דכתיב (דברים י"ב) ובאת שמה . והבאתם שמה וגו' ונאכל (שם) לא תוכל לאכול בשעריך וגו' : הר הבית . שמש מלאת אמה על אמה מלאת אמה היה . וכן היה בית המקדש בנוי . ומשם מתחיל מחנה לויה וסיעורו עד שער ניקנור . משער ניקנור ולפנים מחנה שכינה . ומהר הבית ולחוץ עד חומת ירושלים מחנה ישראל : שאין זכיים וזכות וילדות נכנסים שם . דכתיב (במדבר ה') וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש . שומע אני שישלחם יוצאים למקום אחד תלמוד לומר במצורע בדד ישב חלאה מושבו מחוץ למקום שזב וטמא מת משולחים . ומה מצורע שטומאתו חמורה . חמור שלוחו מחוץ לירושלים . לפיכך משולח חוץ לירושלים . אף זכיים וזכות גדות וילדות שטומאתן חמורה מטומאת מת . שעושות משכב ומושב . ומטמאות באהל מסמא מה שאין כן בטומאת מת . חמור שלוחו משלוח מחוץ . נמצאת אומר מצורע משולח חוץ לירושלים . שהיא כנגד מחנה ישראל . זכיים וזכות גדות וילדות משולחות מהר הבית . שהוא מחנה לויה ומותרות בירושלים . טמא מת ואשילו מת עצמו . מותר בהר הבית . ומשולח משער ניקנור ולפנים . שהוא מחנה שכינה :

החיל

ר"לע

החיל • לפנים מחומת הר הבית היה כותל גבוה עשרה טפחים • והוא נקרא סורג • ולפנים ממנו החיל עשר אמות : שאין עכו"ם וטמאי מתים נכנסים לשם • אע"ג דמבפנים גזור על העכו"ם שיהיו כזבים לכל דבריהם גזור עליהם • אלא כטמאי מתי" והאי דטמאי מתים אין נכנסים מן החיל ולפנים • היינו מדרבנן דמלאורייתא אפי' בעזרת נשים שרו שכל זה מחנה לויה עד עזר' ישראל ששם שער ניקנורו: עזרת נשים • לפנים מן החיל היתה אורך מאה ושלשים וחמשה על רוחב מאה ושלשים וחמשה : שאין טבול יום נכנס לשם • יהושפט ובית דינו גזרו על טבול יום שלא יכנס לעזרת נשים דכתיב (ד"ה ב' כ') ויעמוד יהושפט בקהל יהודה לפני החצר החדשה • ואמרו בגמרא מאי החצר החדשה שחדשו בה דברי' ואמרו טבול יום ש יכנס במחנה לויה ולא בכל מחנה לויה גזרו אלא בעזרת נשים בלבד וגזרו על טבול יום • ולא גזרו על מחוסר כפורי' לפי שטבול יום אסור בתרומה • ומחוסר כפורי מותר בתרומה וכל שטומאתו חמורה מחברו • חמור שלוחו משלוח חברו : עזרת ישראל • לפנים מעזרת נשי' היתה • אורך מאה ושלשים וחמשה על רוחב אחת עשרה • וכן עזרת כהנים היתה אורך קל"ה על רוחב אחד עשר • ורא"שי פשטים היו מבדילי בין עזרת ישראל לעזרת הכהני' : שאין מחוסר כפורי' נכנס לשם • הוא הדין דהוה מצי למתני שאין טהור נכנס לשם על שיטבול • דהכי תנן בפרק אמר להן המתנה (דף ל:) אין אדם טהור נכנס לעזרה עד שיטבול : וחייבי' עליה חטאת • הטמאים שנכנסו שם בשגגה : לשם יכנס • לשמוך ידו על ראש קרבנו • ואי אפשר אלא בבעלים דכתיב ושמך את ידו • ולא יד שלוחו : לשחיטה • שהשחיטה בשרה בזר • ואע"פ שאפשר בכהני' • ואפשר נמי לזר לשחוט בעזרת ישראל • אפ"ה לא אסרו לישראל ליכנס בעזרת כהני לשחוט הקרבן : ולתנופה • דכהן מניף ידו תחת יד הבעלי' ומניף : ט בין האולם ולמזבח מקודש ממנה שאין בעלי מומין נכנסים לשם • בגמ' בהקומץ רבה [דף כז] מוכיח דכל הני מעלות דתני השתא • כגון הנכנס לעזרת כהני' שלא

*החיל מקודש ממנו • שאין עכו"ם וטמא מת נכנסים לשם • עזרת נשים מקודשת ממנו • שאין טבול יום נכנס לשם • ואין חייבין עליה חטאת • עזרת ישראל מקודשת ממנה • שאין מחוסר כפורים נכנס לשם • וחייבין עליה חטאת • עזרת הכהנים מקודשת ממנה • שאין ישראל נכנסים לשם • אלא בשעת צרכיהם לסמיכה לשחיטה לתנופה : ט בין האולם ולמזבח מקודש ממנה שאין בעלי מומין • ופרועי ראש נכנסים לשם • ההיכל

ההיכל לשון הר"ב לפנים מחומת הר הבית היה כותל כו' • והוא נקרא סורג • במשנה ג' פ"ב דמדות ושם פי' הר"ב מחילה העשויה נקבי' נקבי' כו' עשויה מדפי עץ כו' : שאין עכו"ם וטמא מת נכנסי' • כתב הר"ב אע"ג דרבנן גזור על העכו"ם שיהיו כזבים לכל דבריהם כמ"ש הר"ב במשנה ג' פ"ד דנדה : שאין טבול יום נכנס לשם • כתב הר"ב יהושפט ובית דינו גזרו על טבול יום שלא יכנס לעזרת נשים • דכתיב וכו' ואמרו בגמר' מאי החצר החדשה כו' בפ"ק דיבמות דף ז' : וכתבו התו' וא"ת מנא לן שחדשו מטבול יום דלמא חדשו מתת עצמו וי"ל דמשמע ליה שלא חדשו אלא על החצר • והצר היינו עזרת נשים כדמוכח ביחזקאל ואלו טמא מת אסור אף בחיל ע"כ : עזרת ישראל • כתב הר"ב לפנים מעזרת נשי' וכו' ורא"שי פשטים היו מבדילין כו' • כת"ק ספ"ב דמדות ורא"ב"י חולק שם • וכוותיה מפרש הר"ב שם משנה ד' לענין גבהות קרקע פתח ההיכל כמו שפרשתי שם בס"ד והר"ש הביא גם דברי רא"ב"י : וחייבים עליה חטאת לשון הר"ב הטמאים שנכנסו שם בשגגה וז"ל הר"ש • דליכא חייב כרת אלא במחנה שכינה • דמשכן ומקדש כתיב • ובפרק הקומץ רבה (דף כ"ו) תנא מחוסר כפרה שנכנס לעזרה שוגג חייב חטאת במזיד עונש כרת • ואל"ל טבול יום ושאר כל הטמאים ע"כ • ובפ"ז דזיר דף מ"ה טמא יהיה • לרבות טבול יום עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כפרה : ט שאין בעלי מומין ופרועי ראש נכנסים לשם • כתב הר"ב בגמר' בהקומץ רבה דף כ"ז מוכיח דכל הני מעלות דתני השתא כו' • כולהו מעלות דרבנן הן וכו' • אבל הרמב"ם סבירא ליה וכו' חשתי לכבודו של הרמב"ם ז"ל ולא התמהתי לדקדק בפר' הקומץ רבה • ולא ראיתי אסר יכפר עליו לומר כי הוא זה אסר מוכיח מתוכו דכל הני מעלות דרבנן ואם נתכוון הר"ב למהלוקתן של ר' יהודה ורבנן בדף כ"ז • בטהורים שנכנסו לפנים מחמיצתן לאיכל כולו באחרבעים מבית לפרכת • אל פני הכפרת במיתה רי"א כל היכל כולו ומבית לפרכת באחרבעים • אל פני הכפרת במיתה • ובעי הר"ב למידק דאין אזהרה לכ"ע אלא בהיכל • ולא בקדושת שלפני ההיכל וברור הוא דליכא למידק הכי כלל דפלוגתייהו בטהורים שהם תמימים ואינם פרועי ראש ורחוקי ידים ורגלים • והכי פסקה הרמב"ם כמו שיורה לשונו רפ"ב מה' ביאת המקדש וז"ל הסיב הראב"ד עליו וז"ל נמי דכל הני מעלות דרבנן הן • וכ"כ הכ"מ בשם הרמב"ן וגם הר"ש מסיק דלא כהרמב"ם ואפי' שלא רחוץ ידים ורגלים לא מחייב אפי' בהיכל בלא עבודה : ופרועי ראש • הרמב"ם בפ"ז מהלכות ב"ה כתב ג"כ וקרועי בגדים וכן עוד בפ"ח מהלכות ביאת המקדש ועיין ת"ש בזה כבר בשפ"ש דסנהדרין וז"ש הר"ב דשתויי יין ושלא רחוץ דפסול מאמת דבר אחר הלכך לא החמירו בסולתן כ"כ הר"ש וכתב דמה"ט נמי לא חייב מחופר בגדים אע"פ שהוא ג"כ כיוצא בהן כמ"ש הר"ב בשפ"ש דסנהדרין • אבל קשיא לי לשברת הרמב"ם דכלהו מדאורייתא • מגליה לתנא לחלוקי בהכי ושלא ליחייב שלא רחוץ אלא בהיכל • ובן בפרקא

א מיי' פ"ח מה' בית הבחירה הל' יז
ב שם הל' יח
ג שם הל' יט
ד שם הל' יא
ה שם הל' כ

מהלכות ביאת מקדש כתב שתויי יין בהדי פרועי ראש • ואלו שלא רחון ידים • לא משום דלא מחייב אלא בהיכל כדתנן הכא וכן בפ"ז מהלכות בית הבחירה • אם כן ס"מ דליכא לחלוקי בסברא זו [דפסול מחמת ד"א] לדידיה • כ"ש שסוכר שהכל תדאורייתא • דקשיא מנלן לחלק כלל • ועוד קשיא לי דשתויי יין דאע"ג דלא תניגן ליה • קא חשיב ליה • ואלו מחוסר בגדים לא קחשיב כלל • ורמיתי בכ"מ (פ"ח מהלכות ביאת מקדש) [הלכה ט"ו] שכתב בשם הרמב"ן דסברא זו של הרמב"ם לחייב אף בלא עבודה: יגא לו מדתניא בספרא • מנין שאינו חייב אלא בשעת עבודה • ת"ל (ויקרא י) אתה וכניך אתך • (דמפרש בשעת עבודה היינו ביום בשעה שהעבודה כשרה) ע"כ • ומשתה נוכל לומר דהואיל וכפ' שתויי יין הוא דכתיב הלכך צריכא ליה למנקט שתויי יין • אבל מחוסר בגדים לא נקט • הואיל וגם בתשנתינו לא נשנה ועיין מ"ם לקמן בשם הר"ש • ומ"מ קושיא הראשונה במקומה עומדת אמאי תקילין כשלא רחון • שלא לחייבו אלא בהיכל דכבעל מום נמי כתיב (שם כא) אך אל הפרוכת לא יבא • ואל המזבח לא יגש • ואפשר לומר דכל אים אשר בו מום לא יקרב ס"ל דקרא יתירא הוא לא שתויי אפי' מבין האולם ולמזבח •

ובפרוע ראש לא נאמר כלל לא פרוכת ולא מזבח:

והיכל מקודש ממנו • כלומר האולם והיכל דקדושת אולם והיכל אחד קדושה הוא • כת"ש במשנה ג' פ"ד דיומא ובמשנה ה' פ"ה דתמיד: שאין נכנס לשם שלא רחון ידים ורגלים • ואלו מחוסר בגדים ושתויי יין לא חשיב תנא ושייר אבל קשה מדרבי יוסי דסיפא דלא משייר אלא חדא • מחוסר בגדים לחודייהו • ועוד דתני מינא ויש לומר משום דשמעתא נכנסים לתקן כדתניא בתוספתא דכלים פ"ק הכל נכנסים לבנות ולתקן ולהוציא את הטומאה מצוה בכהנים • אין כהנים נכנסים ליש אין לוים נכנסים ישראלים • והשתא כשהכהנים נכנסים לתקן אסור בבעלי מומין ושתויי יין • ופרועי ראש ושלא רחון ידים ורגלים דבתוספתא נמי קתני מצוה בתמימי' אבל בגדי כהונה אסורי בלבישה שלא בשעת עבודה דלא הותר כלאים שלא בשעת עבודה (כמ"ש הר"ב ברים מסכת תמיד ועיין מ"ם שם [ד"ה תחת] הר"ש:

קדשי הקדשים מקודש מהן כו' וא"ת ליתני עליית קדש הקדשים • שאין נכנסים שם אלא אחת בשנה • כמו שהעתקתי דברי אבא שאול במשנה ה' פ"ד דמדות [ד"ה ורחשי] תירץ הר"ש דבתוספתא דפרקין קאמר מאורו לו אין זה מעלה פיר' דלאו אליבא דאבא שאול • עוד עיין בדברי הר"ש אמאי לא קתני אחד עשר ולא שוב בתחלה סוריא: **אמר** רבי יוסי בחמשה דברים בין האולם ולמזבח שוה כו' ופורשים וכו' • פי' הר"ב בין בשעה שמקטירים קטרת במזבח דהכא שבהיכל בין בשעה שכ"ג מקטיר קטורת לפני ולפנים כו' וא"ק פליג כו' משום דקשיא ליה להר"ב • דהתם משכחת להו לר"י ג"כ שיהיו י"א אי ס"ל דהלוקים בזה וכסמוך מסיק דמתניתין דקתני עשרה ר' יוסי היא לאיתי דמפ"שי • אבל בכר כתבתי במשנה ג' פ"ד דיומא • דסוגיית הגמרא דהתם לא כך היא • אלא שאף לר' יוסי יש חילוק זה ביניהן ולא אמר ר' יוסי הכא שאיש אלא בהקטרה דהיכל וכתב הר"ש דלפי

נמתני'

א שם הלכה ב שם הלכה ב יומא תד • מיי' פב מ"ג, תד דקדושתא כל ב ופ"ל חס' ערכין יס"ל פל' ב

שלא לגורך • וכן בעלי מומין ופרועי ראש שנכנסו בין האולם ולמזבח כלהו מעלות דרבנן הן • וכן קבלתיה מרבותי אבל רמב"ם סברא ליה דכולהו מדאורייתא בעלי מומים דכתיב (ויקרא כא) כי כל איש אשר בו מום לא יקרב ופרועי ראש • דאמר רחמנא לאהרן ולבניו שהיו במשכן (שם י) ראשיכם אל תפרעו ואע"פ שלשון התוספתא מסייע לדברי הרמב"ם • קבלת רבותי נראית לי עיקר והאי דלא חשיב תנא קמא שתויי יין ושלא רחון ידים ורגלים בהדי בעלי מומין ופרועי ראש כדחשיב להו רבי יוסי בסיפא • משום דבעלי מומין ופרועי ראש פסולין בגופך הלכך שלוחן המור אבל שתויי יין ושלא רחון ידים ורגלים פסולין מחמת דבר אחר הלכך לא החמי'

"והיכל מקודש ממנו • שאין נכנס לשם שלא רחוץ ידים ורגלים 'קדש הקדשים מקודש מהם • שאין נכנס לשם אלא כהן גדול ביום הכפורים בשעת העבודה • א"ר יוסי בחמשה דברים • בין האולם ולמזבח שוה להיכל שאין בעלי מומין ופרועי ראש • ושתויי יין ושלא רחוץ ידים ורגלים • נכנסים לשם 'ופורשין מבין האולם ולמזבח • בשעת הקטרה

פרק ב

בשלוחן כל כך: אלא כ"ג ביום הכפורים • דכתיב (שם יז) ואל יבא בכל עת אל הקדש בתוך הפרכת וכו' • בשעת עבודה • ארבעה פעמים נכנס שם ג' להקטיר קטורת ג' להזות מדם הפר ג' להזות מדם השעיר רביעית להוציא הכף והמחתה • ואם נכנס ה' פעמים חייב מיתה: ופורשים מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה • בין בשעה שמקטירים קטורת במזבח הזהב שבהיכל בין בשעה שכ"ג הקטיר קטרת לפני ולפנים כל העם פורשים מבין האולם ולמזבח ואין צריך לומר מן ההיכל ותנא קמא פליג אדרבי יוסי וסבר דבשעה שמקטירי' קטרת בהיכל הוא דפרשי מבין האולם ולמזבח • אבל בשמקטיר קטורת לפני ולפנים אין העם פורשים אלא מן היכל בלבד • ולא מבין האולם ולמזבח • והלכה כת"ק ועשר קדושות דתנן במתני' והנך אחד עשר ננהו פירשו הגאונים דארץ ישראל אינה ממנין הקדושות • לפי שבשאר קדושות יש בהן כבוד למקום שמונעים ממנו קצת טומאות • או שמונעים מקצת בני אדם ליכנס אליו • ואין בשתים ארץ ישראל קדושה זו והבאת בכורים ועומר ושתי הלחם • ולחם הפנים אינם בקדושות הללו ואית דתפרשי דתנא קמא דחשיב עשר קדושו' ר' יוסי היא דאית ליה דבין האולם ולמזבח שוה להיכל בחמשה דברים • ולדידיה לא הוו אלא עשר:

פרק ב

פרק ב כלי עץ כלי עור כלי עצם · בפרש' תטות כתיב וכל בגד וכל כלי עור וכל מעשה עזים' וכל כלי עץ תתחטאו · ומרבינן מוכל מעשה עזים לרבות דבר הבא מן העזים מן הקרנים ומן הטלפים · דהיינו כלי עצם ואתקיש לכלי עור וכלי עץ ובפר' שמיני איתקוש כלי עור וכלי עץ לשק · דכתיב מכל כלי עץ או בגד או עור או שק · הלכך פשוטיהן טהורין · דבעינן דומיא דשק דמטלטל מלא וריקן · וכלי חרס אע"ג דפשוטיהן טהורין לא מצי למתני בהדי הנך משום דכל הני איסורים כשאין להם בית קבול אע"פ שיש להקתוך כגון חבית של עץ שאין לה שולים · ומסולסת מעבר אל עבר טהורה ובכלי חרס כה"ג טמא משום דבתוכו תלה רחמנא והרי יש לו תוך אע"פ שאין לו בית קבול ופשוטיהן טהורים דתנן הכא היינו מדאורייתא אבל חכמים גזרו טומאה על פשוטי כלי עץ ועור ועצם כדתוכח בגמרא בבבא בתרא (דף ס"ו) ומדאורייתא נמי אינן טהורים אלא מטומאת מת או טומאת שרץ · אבל טמאים טומאת מסכב ומושב אם הן ראויין למסכב ומושב : וכלי זכוכית · רבנן גזרו עליהן טומאה הואיל ופחלת בריאתן מן החול הוו ככלי חרס · וחמורים מכלי חרס שאינו מקבל טומאה מגבו וכלי זכוכית מטמאין מגבן · הואיל וגרמה תוכן כברן ופשוטיהן של כלי זכוכית טהורים אפי' מדרבנן · עבדו רבנן הכרא כי היכי דלא לסרוף עלייהו תרומה וקדשים : מקבלין טומאה מכאן ולהבא · אבל לא חזרו לטומאתן ישנה דלא גזור רבנן שאם עשה מהן כלים חזרו לטומאתן ישנה אלא בכלי מתכות בלבד : כלי גתר · כלים העשויין מאדמה שחופרין ממנה צריף אלות"ו בלע"ז : מיטמאין ומטמאין באויר · אם נתלית טומאה באויר הכלי גטמא הכלי · חזר ותלה אוכלים באויר מטמאין את האוכלים אע"פ שלא

פרק ב כלי "עץ · וכלי עור · וכלי עצם · "וכלי זכוכית · פשוטיהן טהורים · ומקבליהן טמאים · "נשברו טהרו "חזר ועשה מהם כלים · מקבלין טומאה מיכן ולהבא "כלי חרס וכלי גתר טומאתן שוה 'מיתטמאין ומיטמאין באויר ומיטמאים

במתניתין קדושה דממילא · אבל קדושה דע"י עבודה לא קחשיב לחלק לקדושה ע"כ · וכתב עוד דלא אמר רבי יוסי שיהיו שוים מן התורה דמדאורייתא חלוקין בכמה דברים · ע"כ · כ"ל סר"ל שכל הכלים מזבח שלחן ומנורה דוקא בהיכל ולא באולם · וכן כל עבודות שבהיכל מהניות הדמים · ומ"ש הר"ב דגאונים פי' דלא"י אינה מהנין קדושת וכו' · ואית דמפרשי' דת"ק דקא חשיב עשר קדושו' ר"י היא דברי הר"ם כאלי' דמפרשי · וכפי' הרמב"ם ראיתי ג"כ כאית דמפרשי · אבל דברי' שבחבורו פ"ו מהלכות בית הבחירה כדברי הגאונים · ומ"ש הר"ב ופבאת בכוריים כו' ולחם הפנים · לפוס ריבנא הוא שכתב כן ולא דק · דהא לעיל לא תנן ללחם הכנים וכן ברפ"ח דמנחות לא תני ליה ולא נמצא בו מיעוטים · כמו בבכורים ובשתי הלחם :

פרק ב וכלי עצם · פי' הר"ב דמרבינן מוכל מעשה עזים לרבות דבר הבא מן העזים · מן הקרנים ומן הטלפים שאר בהמה וחיה מנין ת"ל וכל מעשה אם כן מה ת"ל עזים פרט לעופות · ספ"ק דחולין דף כ"ה וכתבה הר"ב ברפ"ו ועיין לקמן פי"ז משנה י"ד :

וכלי זכוכית · כתב הר"ב דחמירי מכלי חרס כו' הואיל וגרמה תוכן כברן · גמ' פ"ק דשבת דף י"ו ופירש"י הואיל וגרמה תוכו מבחוץ דרך דופנותיו · לא חשב גב אלא תוך ע"כ · והראב"ד מפ"ק מה' כלים העתיק שתוכן גרמה מברן : **פשוטיהן** טהורים · כתב הר"ב דאתקוש לשק וכו' עיין מ"ש בזה בפ"ק דחולין משנ') ומ"ש הר"ב וכלי חרס אע"ג דפשוטיהן טהורים (כדתנן במשנה ג' וע"ש) לא מצי למתני כו' ובכלי חרס כה"ג טמא כו' אע"פ שאין לו בית קבול · שמתחלה לכך נעשו להיות מטה על גדה ומוציא מה שבתוכה לגדדין תוכבתא כתבה הר"ש ברפ"ד ועיין רבט"ו · ובמשנה ג' דפרקין : **פשוטיהן** טהורים · כתב הר"ב מדאורייתא אבל חכמים גזרו כו כדמוכח בגמ' בבבא בתרא פ"ד דף ס"ו ועיין מ"ש בפט"ו משנה ב' ובפט"ז משנה ד' · ומ"ש במשנה ד' פ"ג דמס' עדיות ומ"ש הר"ב אבל טמאים טומאת מסכב כו' · וכלי חרס אינן בזה הכלל כמו שכתב ברש מתניתין ג' : **וכלי** גתר · פי' הר"ב כלים העשויין מאדמה שחופרין ממנה צריף אלות"ו בלע"ז ובמשנה ו' פ"ט דנדה כתב שהוא בערבי פי"ב וכתב הרמב"ם שכך כתבו כל המפרשים שכלי גתר כלי האלוס (אלסאב"ו) וש הוא נפלא מאומר זה איזה דבר יחשב שהוא דבר לא מוסכל ולא מקובל איך תעשה כלי מאלוס ואין ספק שהאומר זה לא ראה אלוס מיתיו · ואם אמרנו שהיה חופר במקור האלוס אבן אלוס גדולה ועושה ממנו כלי הנה לא יצלח לקבל כל דבר לענין מהעניינים ואם ויהיה זה הנה לא יקבל טומאה · לפי שהיא כלי אדמה אשר לא יקבל טומאה · ומפרש כלי גתר הוא כלי (א"ל ע"ל) והוא אבן רכה מאוד · בדקות המרחה (כעין תכלת) יותך במים במהירות ירחצו בו הסיפר והצבעים וכן מנהגו החכמים בכל המקום · אחרו גתר ובורית קטוליה ואסלב (במסכת נדה שם) ומשיית אלו הכלים נמצא אצלנו בקצוי המערב ומלאכתו קשה מאוד והאריך בעשיית מלאכתו ע"ש וכתב עוד · ואשר ראוי שתבניהו שכל הטינות (כאלטפל) וא"ל אנגב"ר וא"ל טרן אלמוני"ת וא"ל מתניזי"ם וזולתן מן הטינים · כאשר נעשה מהן כלים כל זמן שהם נלוים (פי' לשון נא ומבושל) ולא נקלו באור הנה הן כלי אדמה ולא יקבלו טומאה · וכאשר נקלו ואע"פ שלא יסבלו האש עד שיבושל דפנותם כמו החרס הנה הן דומים לחרס והוא אשר יקרא כלי גתר : **מיטמאין** ומטמאין באויר · פי' הר"ב אם נתלית כו' חזר ותלה אוכלים באויר מיטמאין את האוכלים כו' ואפי' אלא חרדל שאינו נוגע בדופני הכלי אלא במה שסמוך לדפנות)

ר"ל ע"ב

ר"ל קדם ר"ים פ"ד נה"מ מ"ד אבל אלו כלים אלו · ב כס הלי"ה נ ספ פי' הל' ט ומ"ב הל"ט ר ספ פ"ב הל"ט ובלי · ה שבת מ"ו · מ"ו אפ"ל ס הל' ת"ב ו ספ ק"ג הל' פ"ב

לדפנות והאמצעיים מיטמאין מן האויר • ואי אתה יכול לומר שזה מטמא את זה • שהרי אין כביצה בכל א' (ועיין מ"ש רפ"ב דטהרות) • ועוד אין אוכל יטמא אוכל ועיין ספ"ק דפסחים ועוד א"כ זה שני וזה שלישי • והשלישי לא יעשה רביעי לטמא את האמצעיות •

רס"י ספ"ק דחולין ריש דף כ"ה • ולשון אפי' מלא חרדל בברייתא • וכתבו התוס' (דף קעז:) דהוי מצי למימר ואפי' מלא בצי ונקט חרדל משום דמדרבנן מקבל טומאה בכל שהוא • והקשו מולין דהיינו מטעם אויר • דלמא הוי מטעם שבלי חרס מצרף בשכולן נוגעים זה בזה ונוגעים בכלי • אבל בתליס באויר לא • וכ"ת אם כן צירוף דכתיב גבי קדשים למה לי • דדרשינן כף אחת הכתוב עשה לכל מה שבכף אחת (כת"ס הר"ב במשנה ב' פרק ג' דחגיגה • ועיין מ"ש בס"ד בר"פ בתרא דעדיות) אלעזריך משום כלי שפף וי"ל מדכתיב הכא כל • משמע אפי' נתלה באויר • ועוד דהתם דרשינן צירוף מדכתיב אחת • משמע שהכף מצרף ועשה לכל אחת • אבל הכא לא כתיב אחת ע"כ ועיין בפי' הר"ב במשנה ה' פ"ח :

ב הדקין שבכלי חרס כו' • שיעורן מבדי סיכת קטן פירש הר"ב בין שהן עצתן כו' והא דבמסכת מקואות (פ"ד משנה ג') תנן החוטט בצינור לקבל צרורות • בשל עץ כל שהוא בשל חרס רביעית לקבל צרורות אמצי • והתם נמי פליג ר"י ואמר אף בשל חרס כל שהוא הר"ש • ועיין בפיר' הר"ב ריש מתני' דלקמן :

ודפנותיהן בריש פ"ד פליג ר' יהודה בהא • והדר סתים לן תנא כמתני' דהכא שם משנה ג' :

ישבין שלא מסומכים • עיין בפ"ד משנה ב' :

שיעורן כו' בספר' מביין לרבות שברי כלי חרס • ת"ל וכל כלי חרס הרמב"ם : מבדי סיכת קטן • כתב הר"ב כלומר כדי סיכת אצבע קטנה בו' והכי מפורש במסכת שבת פ"ח דף ע"ז ומיהו לאו אהך דהכא • אלא אדהתם תנן בכה"ג לשעור הוצאת שבת • וכפ"ד דעדיות משנה ו' לא פיר' הרמב"ם אדהתם כמו שמפורש בהרמא דשבת • וכתבתי שם לפי שהגמרא לא פי' בה דבר ומיהו גם בכאן לא פירש כן • אבל בראה שיש לו גירסא אחרת • שכן בפירושו גם בחבורו פרק י"ח מהלכות כלים העתיק כדי סיכת אדם קטן אבל הר"ש פי' כדברי הר"ב • וכתב ומפברא שהוא אחד מתשעים ושמה בלוג כשאר השיעוריים ושמה אחד מל"ו חוץ מן האחרון שהוא אחד מתאה ועשרים ע"כ : מבדי בנוסחת מהר"ם בבדי : עד לוג • פי' הר"ב דאם היה תחלתו יותר מלוג דהכי תניא בפרק ג' דחולין דף כ"ה לוג כלמטה מאה כלמטה סאתים וכתבו התוספות (ד"ה שיער) דאפי' יחדו בטלה דעתו אצל כל אדם ואין יחודו יחוד • דאין דרך ליחד שבריס הבאים מכלי גדול לצורך סיכת קטן ומייתי ראיה מהא דלקמן ע"ש בפי הר"ב : מלוג • ועד סאה ברביעית • כגר בארבע (פעמים) שבאה שמה קבין וקב ארבעה לוגין ולוג ארבעה רביעיות ושיעור הרביעית הם אצבעיים באורך ואצבעיים ברוחב ובגובה אצבעיים ושבעה עשיריות אצבע והאצבע אשר בו יהיה המדה מביד היא הגודל מהיד וכן באורנו המדה אשר זה מדקו יחזיק מהמים כ"ז דהם מצריים בקרוב הרמב"ם :

סאתים • ועד שלש ועד חמש • מה שהאיר חמש ושלש ולא זכרן מסאתים ועד חמש סאין בלוג משום דרוב היתירים בני שלש וחמש הוו הר"ש :

הכלים

(ויקרא יא) כל אשר בתוכו יטמא • ואפי' מלא חרדל • שאינו נוגע בדפנות הכלי : ומיטמאין מאחוריהן • כלים שחקק בית מושבם מבחוץ כדרך שעושים לכוסות של כסף • ופעמים כופין אותן על פיהן ומשתמשין בבית קבול שבאחוריהן אם נגעה טומאה באותו בית קבול • נטמא הכלי חרס • ומדלא ערבינהו ותנהו • מיטמאין ומטמאין מאחוריהן ואחוריהן • שמע מינה דאין מיטמא מאויר אחוריו • דלא הסיב תוך של אחוריו תוך גמור דאורייתא ליטמא מאויריו • אבל מיטמ' אם נגעה טומאה באותו חקק של אחוריו : ואין מיטמאין מגביהן • דכתיב (שם) וכלי חרס אשר ישול מהם אל תוכו • מתוכו הוא מיטמא ואינו מיטמא מגבו • ושאר כל הכלים חוץ מכלי חרס וכלי נתר • אינן מיטמאין מאויהן עד שתגע הטומאה בעצמו של כלי • וכשנגעה הטומאה בעצמו של כלי בין מגבו בין מתוכו טמא • והיינו דתנן בפרק קמא דחולין, הטהור בכלי חרס טמא בכל הכלים טהור בכל הכלים טמא בכלי חרס : ושבירתן היא טהרתן • וכלהו כלים נמי שבירתן היא טהרתן אלא כלי חרס וכלי נתר שבירתן בלבד מטהרתן • שאין להם טהרה בטבילה אלא בשבירה בלבד : ב הדקין שבכלי חרס כלי חרס הדקין וקטנים • בין שהן עצמן אינן מחזיקין אלא כדי סיכת קטן בין שנשברו ונשארו קרקרותיהן • פירוש כמו קרקעותיהן דהיינו שולים שבלפי הקרקע • או נשארו דפנותיהן ויכולים לבדן ליטב בלא שמיכה עדין כלים הן • ואם מחזיקין שמן כדי סיכת קטן • כלומר כדי סיכת אצבע קטנה של קטן בן יומו טמאין • והכי מפורש במסכ' שבת סיכת קטן אבר קטן של קטן בן יומו : עד לוג • שעור זה של סיכת קטן לשברי כלים שלא היה מתחלתו אלא לוג דאם היה תחלתו יותר מלוג • בעינן שעור גדול לשבריו יותר מכדי סיכת קטן : מלוג ועד סאה • כלי שהיה מתחלתו מחזיק מלוג • ויותר מלוג עד סאה שעור שבריו ברביעית הלוג • וליתר מסאה עד סאתים שעור שבריו בחצי לוג וכן כולם :

אמי

* ומיטמאין מאחוריהן • ואינן מיטמאין מגביהן ושבירתן היא טהרתן : ב הדקין שבכלי חרס וקרקרותיהן • ודפנותיהן • ישבי שלא מסומכין שיעורן מכדי סיכת קטן ועד לוג מלוג ועד סאה ברביעית • מסאה ועד סאתים בחצי לוג • מסאתים ועד שלש ועד חמש סאין בלוג ד"ר ישמעאל • רבי

אני איני נותן בהן מדה לפי גודל הכלי וקטנו אלא לפי המקומות שרגילים לעשותן ולפי צורת הכלים: אלא הדקין שבכלי חרס וכו'. שאין להם צורת קדרות והן קטני' ביותר שיעור שברייהן כדי סיכת קטן והשהגיעו להיות (כתבנית) קדרות קטנות שיעורן ברביעית: חביות לודיות. חביות שנעשית בבית לחם והן גדולות מאותן שנעשות בלוד: חלבי' גדולי' בדות גדולות כל מה שאפשר: הפכין הגלילים. שנעשי' בארץ הגליל: והחביונות. חביות קטנות והיינו דקין שבכלי חרס: ואין להן דפנות. דדוקא הסולי טמאו' אם נשא' בהן כדי סיכת קטן אבל הדפנות טהורות. והלכה כר' שקיבא: ג הטהורי שבכלי חרס. פסוטי כלי חרס שהן טהורי' הכתיב בהו (ויקרא יא) אשר יפול מהם על תוכו. את שיש לו תוך טמא. את שאין לו תוך טהור: טבלה שאין לה לזביז. לוח חלק שאין לו שפה סביב: ומחתה. שחותים בה גחלים: פרוצה. שאין לה דפנות: אבוב של קלאים. כלי חרס שקולים בו קטניות על גבי האש. ופשוט הוא בלא בית קבול. ומנוקב כברה בסוליו כדי שתהא האור שולטת בו: קלאים. כמו קלוי באש: וסילונות. מרזבות: אף על פי שכפופין. אף על פי שכפופין מצטי לדיהן. והוא שלא חקק בהן בית קבול לרורות: כבבב. כלי שמכסים בו שלים של פת ויש גורסין כפכף שכופין אותו על גב הסל ואפי' יש לו בית קבול טהור. שכל המשמש כפוי בכלי חרס טהור: והטפי. הוא כלי חרס שיש לו בית קבול ומקבל טומאה דהכי מוכח לקמן באידך פרקא והאי דטהו' הכא משום דהקקינו לענבים ועשה בו שינוי. מוכיח דלכסות בו ענבים קא בעי ליה. ולא נעשה לקבלה: חבית של שייטין. כמין חבית חלולה וסתומה היא ואין לה פה. כדי שלא תהא נשקעת במים ונשענים עליה ולמדין לשוט בה. ואע"פ שיש לו בית קבול אינה עשויה לקבלה. וכל שאינו עשוי לקבלה אע"פ שיש לו בית קבול אינו מקבל טומאה: וחבית דפונה בסולי המחץ. מחץ הוא כלי גדול של חרס וכעין חבית עשוי לו בסולו שאדם משיס ידו לתוכה כשרוצ' להגביה המחץ ולפי שלא נעשית חבית זו לקבלה אינה מקבלת טומאה: דפונה. טמונה: והמט' והכפא והכרסל. כל אלו אין עשוין לקבלה: והספינה. אע"פ שעשויה לקבלה ואפילו היא של חרס טהורה ובמסכת שבת יליפינן לה דכתיב (משלי ז) דרך אניה בלב ים. ופשיטא דאניה בים היא אלא לומר לך מה ים טהור אף אניה הטהור: כל

ר'עקיבא אומר אני איני נותן בהן מדה אלא הדקין שבכלי חרס וקרקרותיהן ודפנותיהן יושבין שלא מסומכין. שיעורן מכדי סיכת קטן ועד קדירות הדקות. מהקדירות הדקות ועד חביות לודיות. ברביעית. מלודיות ועד לחמיות בחצי לוג. מלחמיות ועד חצבים גדולים בלוג. רבן יוחנן בן זכאי אומ' חצבים גדולי' שיעורן בשני לוגין. הפכים הגלילים והחביונות שיעור קרקרותיהן כל שהן ואין להם דפנות: ג הטהורין שבכלי חרס (ס"א) טבלה שאין להם לזביז. ומחתה פרוצה ואבוב של קלאין וסילונות. אע"פ כפופין אע"פ מקבלין. ובבבב שעשאו לסל הפת וטפי שהתקינו לענבים וחבית של שייטין. וחבית דפונה בשולי המחץ. והמטה והכסא והספסל. והשלחן והספינ' והמנורה של חרס הרי אלו טהורים. זה

הפכים הגלילים. דברי ר' יוחנן בן זכאי הן כך פירש הר"ם: שיעור קרקרותיהן כל שהן. לפי שסוליהן מחודדין כמו סולי קלת כלי הזכוכית. וכאשר נשאר מהן שיקבל שעור (מועט הנה הוא טמא). לפי שהוא ישאר תמונת כלי קטן. יעשה מתחל עניגו כזה הרמב"ם: ואין להם דפנות. לפי שלא יהי' בגדם קערורית כמו הכדי' והקדירות אבל לדיהן שוה השטח כל מה שנשבר מהן. נשאר דומה ללוח פשוט הרמב"ם:

ג הטהורים שבכלי חרס. פי' הר"ב פשוטי כלי חרס שהן טהורי' (אע"פ שעשוין למדרס) כו'. כדלרשינן מקראי מקום תשכבו לו מה הוא יש לו טפרה. כמ"ש הר"ב בפס' פב"ד: לזביז. עיין מ"ש בפס הרמב"ם בסוף פ"ד: אע"פ כפופין. לשון הר"ב אע"פ שכפופין וכ"כ הר"ם ומשמע דאע"פ מקבלין אינו אלא תוספת ביאור אבל הרמב"ם פי' אע"פ שהן כפופין. כזאת הצורה

אשר אפשר שיאחר מעט בסוליו. או יהיה בו גם כן בית קיבול. על זאת הצורה והדומה להם שהם לא יטמאו לפי שלא נעשו לקבלה. לפי שהכונה מאלו הקנים (החלולות) שיגר עליהן המים. לא שיתקבלו ויונחו בו ע"כ. ומה שכתב הר"ב והוא שלא חקק בהן בית קבול לרורות עיין במשנה ג' פ"ד דמקואות:

ובבבב. כו' מה שכתב הר"ב שכל המשמש כפוי כו'. עיין בפירושו דמתני' ה': וטפי זה שמו. מפורש בפיר' הר"ב משנה ב' פרק דלקמן: שייטין (ישעיה כ"א י"ח) כאשר יפרש השוחה לשחות. מתרגמינן כמה דמפרש שיאטה למישט הר"ם: דפונה. פי' הר"ב טמונה. מלשון דופן שהוא בצד בערבי שמו. א"ל מחני"ר (הרמב"ם) כ"כ הר"ב במשנה ה' פרק ה' דפרה: ודכפינה. לשון הר"ב אע"כ שעשויה לקבלה ואפילו היא של חרס דלא מבעיא דשל עץ דפשיטא דטהורה. שאינה מיטלטלה אלא (ומה שמיטלטלה בים לא חשיב ליה מלטול כיון דעיקר הילוכה מחמת המים ומשום מדרס לא מיטמא. אף על

מכל מקום עקרה עשויה לפרגמטיא. ואומר בה עמוד ונעשה מלאכתיהו תוספות (ד"ה גלמד) אבל ספינה של חרס. אע"ג דאינה מיטלטל מלא וריקם עמה. דלא אתקש לשק עיין בריש פרקין ורים סט"ו קמ"ל דאפילו של חרס אינה טמאה. מאניה

"זה הכלל כל שאין לו תוך בכלי חרס. אין לו אחוריים. ד' פנים שישבו בית קבול שמן טמא. ושאין בו טהור. מגופת היוצרין שהוא פותח בה טהורה. ושהוא גומר בה טמאה. משפך של בעלי בתים טהור. ושל רוכלין טמא מפני שהוא של מידה. דברי ר' יהודה בן בתירא. עקיבא אומר מפני שהוא מטהו על צדו ומריח בו ללוקח: ה בסוי כדי יין וכדי שמן. וכסוי

כל שאין לו תוך בכלי חרס אין לו אחוריים. חכמים גזרו על משקין שמאין שיטמאו כלי. ואף על פי שלא נטמאו המשקין אלא מחמת שרץ דהשתא הן ראשון לטומאה. מטמאים כלים מדברי סופרים. ואם נגעו באחורי הכלי נטמאו אחוריו ולא נטמא תוכו. והשתא קמ"ל דאין טומאת אחוריים מוהגת אלא בכלי חרס שיש לו תוך. אבל כל שאין לו תוך אין לו טומאת אחוריים. ואם נגע משקין טמאים מאחוריו לא נטמא אחורי הכלי: ד פנים. כמין עגיות של חרס עשויה נקבים בדפנותיה שמהן האורה יוצאת. ומביאים הגר בתוכה שלא יכבנה הרוח: שאין לו בית קבול שמן. אף על פי שיש לו בית קבול גר טהור. שבית קבול גר אין לו תוך. אלא הגר

א מרי אם ומא סל"ח ותיג סל"ד בסס פ"ח סל"ג גר סס סל"ג ה פס סל"ד

בלב ים במרא פ"ט דשבת ד"ס"ג: זה הכלל כל שאין לו כו' משונה זה הכלל. שבכל מקום בא לכלול הפרטים שבאמו לעיל מיניה. והכא אינו ענין למה שכבר נשנה ועוד מאי זה הכלל כיון שאין בכלל אלא אותו הפרט שהוא מפרש בהדיא. ומיהו מצאנו זה הכלל דלשימתא בעלמא במשנה ב"פ"ד דמגילה ועוד אמרים במשנה ג' פכ"ז (דאהלות) [דתכילתין] ותשנה ג' פ"ח דטהרות: כל שאין לו כו' פי' הר"ב חכמים גזרו על משקין כו' והשתא קמ"ל דאין טומאת אחוריים מוהגת אלא בכלי חרס שיש לו תוך וכו' זה הלשון איצא למשני ביה. ולומר שכוונתו שצריך שיהיו שני תנאים בטומאת אחוריים שיהיה כלי חרס ויהיה לו תוך. ואם יחסר אחד מהתנאים אין בהם טומאת אחוריים. ואין הדבר כן. שכל הכלים יש להם אחוריים. כדתנן בריפ"ה וע"ש גם במשנה ז' אלא הכא בכלי חרס מיירי. מש"ה קאמר אלא בכלי חרס. והרמב"ם בפירושו נשתר מזה בכאן. ובריפ"ז והר"ש כתב בפרק על אלו מומין תפרס דה"ק. כל שאין לו תוך בכלי חרס כגון בכלי שטף אין לו אחוריים כו' ובהך דמוי לתדרסות דבכלי שטף טמא. ובכלי חרס טהור ע"כ. וכן הוא שם בפרק הנזכר דף ל"ח ודתני בכלי חרס משום דהתם גלי רחמנא דתלי בתוך. ובטומאת משקים דרבנן עבדו היכרא כדכתב הר"ב אף על גב דכלי שטף חזו למדרסות וטמאים מדאורייתא בלא תוך והשתא איכא למידק איפכא דהיאך כתב הר"ב כלל כלי חרס דהא מתניתין כלי חרס לדוגמא נקטה ועיקר דינא דמתניתין בכלי שטף וכן קשה על הרמב"ם שדברי הר"ב הם דבריו ול"ק שיש להרמב"ם והר"ב בתה לתלות. בלישנא דהוא סוגיא ואין לי מקום להאריך והרוצה יעיין בהלכות שאר אבות הטומאות פרק ו' (הלכה ג') בהשגת הראב"ד ובכ"מ והראב"ד השיג עליו שם ורמז עוד על זה בפרק י"ג מהלכו' כלים ואשתמיט שם להכ"מ להראות מקום ההשגה ודי תזה ופי' כלי שטף כתבתי (במשנ' ב') פ"ה דבים: ד' ושאין בו טהור. פי' הר"ב שאין לו בית קבול שמן כו' אלא הגר מונח עליו ויש בו מחילה כנגד השלהבת והופכה לצד הרוח שלא יכבה הר"ש ועיין בסוף פרקין:

מגופת היוצרים. לשון הר"ב כמין אבנים של חרס כו' מלשון ואדר בית היוצר והנה עשה מלאכה על האבנים (דירמיה י"ח. ג') ולשון הרמב"ם ומגופת היוצרים אבני היוצרים ובכא"י פתיחת היוצרים מלשון יציפו הדלתות (עזרא ב' ז' ב) כו' ומ"ש הר"ב ומתני' ר"מ היא דאמר כו' בפרק המביא (במס' ביצה דף ל"ב) הר"ש ומ"ש ולא כרבנן דאמרי כו' לקמן ספ"ד:

משפך של בעלי בתים טהורה. שאע"פ שאפשר שיבה על צדו כמו של רוכלין הואיל ושל בעלי בתים אינו עשוי להטות טהור. דומיא דסילונות דמתניתין דלעיל ולא דמי לחבית שאין לו שוליים דריש פרקין: ה בסוי כדי יין כו' לשון הר"ב וכל המשתמש בסוי כו' ולעיל משנה ג' (ד"ה בכבב) נקט בסוי. וכן

וכסוי חביות (נ"מ והגיירות) גיירות טהורין אם התקינו לתשמיש טמאים א בסוי הלפס בזמן שהוא נקוב ויש לו חדוד טהור אם אינו נקוב ואין לו חדוד טמא • מפני שהיא מסגנת להוכו את הירק • ר' אליעזר בר צדוק אומ' מפני שהיא הופכת עליו את (נ"מ רומקי) הרונקי: ן ב גסטרא שנמצאת בבבשן • עד שלא נגמרה מלאכתה טהורה משנגמרה מלאכתה טמאה (ס"מ) טיטרוס רבי אליעזר בר צדוק מטהר • רבי יוסי מטמא • ג מפני שהוא במוציא פרוטות: ן ד הטמאין שבכלי חרס טבלה שיש לה לזביז ומחתה שלמה • וטבלה

וכן הגי' בתוספת' פ"ב • וכן העתיקה הר"ש גם הרמב"ם בפ' י"ח מהלכות כלים [הלכה ה'] : גיירות כ"מ והגיירות • ופי' הר"ב כלומר הגיירות שמכסים כו' ולשון הר"ש קלף שמכסים כו' וזה נראה בעיני לפי שקלף של עור הוא וראוי לקבל טומאה שלא מפני שהוא כסוי אינו מיטמא וכבר הביא הר"ש ברייתא דת"כ פרשת שמיני דכסוי כלי עץ נמי טהורים משום"כ נייר שהוא עשוי מעשבים על ידי דנק כדפירש הר"ב במשנה ב' פ"ב דמגילה • לא ידענא מאי טומאה שייכא ביה אפילו כשאינו של כסוי • ומיהו י"ל מידי דהוי אמחצלת דספ"ך: רבי אליעזר בר צדוק אומר מפני שהיא הופכת עליו את הרונקי נראה דלא פליג אלא מר כי אתריה • ומר כי אתריה ורואה לדבר שהרמב"ם והר"ב לא כתבו פסק הלכה • ואלו בפ"ה משנה ה' פליגי נמי בטעם • ופסקו הלכה [ברבנן

א שם סל"ם ב מיי' פי"ש מה"כלים הל' ה ג שם סל"ג ועיין בכ"מ ד מיי' שם פ"ת הל"ם ופ"ם הל' ה

דר' יוחנן הסנדלר] לפי דהתם נפקא מינהי לענין דינא • משנ"ב הכא: ן עד שלא נגמרה מלאכתו שהוא צירוף בכבשן לרבנן שפתב הר"ב במשנה ד' • ומ"ש הר"ב אם היו שבריה כו' בידוע שנגמרה מלאכתו ואח"כ נשברה • וכן לשון הר"ש בשם התוספתא • ולפי הסברא מה שמחדים מתוכו מראה שכבר נשבר ולכך עשאו הצרוף שתחדים • וראיתי התוספתא בפ"ב ושנוי בידוע שעדשלא נגמרה מלאכתו נשברה ומהר"ר ואלף וורמייז"א הגיה מלשון הרמב"ם פי"ט מהלכות כלים [הלכה ח'] שכל"ל בידוע שעד שלא נגמרה מלאכתו נשברה • אין שבריה שוים ואין תוכה מחדים • בידוע שנגמרה כו' :

טיטרוס וכן העתיק הר"ש והערוך • דלא כהר"ב שהעתיק סיטרוס ומה שכתב הר"ב וכשמחדים כו' ואדם משיס אצבע כו' שלא יצלוט בו הרוח ואין ריקות נחצה • לכך מ"מ שיצאו המים אחרי שאין הרוח שליט לכנס למלאות הריקות אם יצאו המים • לפיכך בהכרח יצאו המים בתקומ': **רבי** אליעזר בר צדוק מטהר • פי' הר"ב מפני שהוא נקוב בכונס משקה שכך שיעורו לטהר בר"פ דלקמן : **מפני** שהוא כמוציא פרוטות • לשון הר"ב כמוציא פרוטות מעט מעט טיפה אחר טיפה ומש"ה לא חשיב נקוב בכונס משקה וז"ל הרמב"ם מפני שהוא כמוצי' פרוטו' ר"ל כי המים כאשר יצאו מהלו הנקביס לא יצאו בתהרה • אבל יצאו מעט מעט באיחור גדול ובנוסחאות ארץ ישראל הוגה פי' כסמדר גרעין מלשון ודרש כרמך ע"כ • ואם זה הפירוש מדברי הרמב"ם לא שהמגיה כתב כן מלבו לפרש לו שהעתיק מדברי הראב"ד שמפרש כך (פי"ח מה"כ הלכה ו') • הרי זה מבריח מה שכתב הכ"מ בפי' דברי הרמב"ם שבחבורו לפרשו שאין דעתו בפירש מוציא פרוטות לשון פרוטה קטנה • (דמתניתין ב' פרק דלקמן) אלא מעט מעט באיחור ובחבורו הוסיף וכתב שהרי המים מתכנסים בצדדים והן עשוין לקבלה • וכתב הכ"מ שגם זה בכלל מפני שהוא מוציא פרוטות שמתוך שהנקבים דקות ואין המים יוצאים אלא מעט מעט באיחור גדול המים מתכנסין בצדדים שאלו היו הנקבים גדולים לא היו המים מתכנסים ונמצא שלא היה נעשה לקבלה ע"כ • ובנוסחת מהר"ם נקוד הס"מ בשב"א והרי"ש והטי"ת שמיהן בחול"ם ופי' בפרוטרוט טיפה אחר טיפה :

ג **טבלא** שיש לה לזביז כו' • כתב הר"ב ומרישא דהטהורים כו' הוא שמעי' וכו' אלא לאורחיה דתנא הכי כתבתן בפ' ואלו פריסות ואלו כשרות כ"כ הר"ש • ומיהו התם

דהגך

כתבתי

כמכתי בסס המאס' והר"ן דלריכי · ומ"ש הר"ב והכי איכא פוכא במשנה · מסיים הר"ש בפרק אין מעמידין [דף לה] · ובפרק אלו מציאות [דף כ"א] ובפרק במה בהמה [דף כ"א] ובפרק במה אשה [דף כז] : שיש לה לזכין · עיין בפי' הר"ב משנה ב' פ"ד דמקואות (ד"ה ומודים) · ועיין מ"ש לקמן פי"ב משנה ו' (ד"ה אם) :

טבלא פי' הר"ב של חרס · שהיא מלאה קערות כו' והקערות הן מגופה ומחוברין בה · דאלו אין מחוברים אפי' לזכו עודף לא היו הכלי שבתוכה מטמאין כדאמר (בפ"ק) דחולין (דף כה) דאוכלין ומשקים מיטמאין מאויר כלי חרס · ואין אדם וכלים מיטמאים מאויר כלי חרס · דהא חזינן האי תנור כמאן דאלי טומאה כ"כ הר"ש · ועיקר דמלתא ליתא בחולין · אלא בפ"ק דפסחים דף ד' (ע"ב) ובפ"ך דשבת דף קל"ח ע"ב) ועיין בפירש הר"ב משנה ה' פ"ח : **ובית** תבלין של עץ שנטמא אחד במשקה פי' הר"ב דרבנן גזרו על המשקים הבאים מתחת ארץ לטמא כלים כו' כי"ח דבר דתנן בפ"ק דשבת (דף י"ד) וע"ש : רבי יוחנן בן נורי אומר אולקים כו' פירי הר"ב דופן עב כו' וחלי עובי דופן שלא הטהור טהור · ואין הלכה כריב"ן ועיין מ"ש במשנה ג' פרק ו' (ד"ה האחלעית) ובמשנה ה' פרק כ"ה ובהלות ריש פרק ד' ופרק ו' משנה ד' : **אם** יש לו לזכין עודף כו' · אתאן לכולי עלמא : **ח ובית** שקעו של נר טמא באויר · לא ידעתי למאי דייק הכא לאתני באויר · וסוב מצאתי כיולא בזה בדברי הר"ש בסיפא · אלמייתי מוספתא מסרק של ארגוד · רבי אליעזר אומר אין מטמא באויר וחכמים אומרים מטמא באויר · שכתב ועל חנם נקט אויר דאם טהור באויר טהור בתנע : המסרק של ארגוד · פי' הר"ב כלי חרס שעושים על פיו שבכה כו' · מהטעם שמפרש (הר"ב) במשנה ב' פרק דלקמן : רבי אליעזר מטהר · פי' הר"ב אם נתלה שרץ באויר אותן שיניים שאין זה תוך כלי חרס מפני היות

מקיפו (מוסגם) מכל צד הרמב"ם : פרק ג

מלמטה ותוחבים חדודה בראש קונדס ובתוך אותה קערה מתכים שתיכות בגד וסתן ועטרן ומדליקין · ומגביהין למעלה . והיא מאירה למרחוק ומפני שהיא מחודדת ואינה יכולה לעמוד בפני עצמה סלקא דעתך אמינא שלא הטמא · קא משמע לן דהוא מקום מושבה מקוקן ומיוחד להוש בן בראש הקונדס הרי זו מיטמאה : בית שקעו של נר · כלי חרס עשוי להיות הגר יושב ומשוקע בו : מטמא באויר · דחשיב כתוך לטמא באויר אע"פ שאין כל הגר משוקע בו כי אם מעט מתנו : מסרק של ארגוד · כלי חרס שעושים על פיו שבכה כיתין מכבר מעשה רשת וסתעדה ממנו מטיל המים מתקומות הרבה · זרוב הכלים ששותין בהם מים בארץ ישראל עשויים כך · וסביב אותה שבכה בולטים שיניים כשיני המסרק שעושים אותן לנוי · ואם נתלה שרץ באויר אותן שיניים פליגי בה רבי אליעזר ורבנן אי חשיב תוך כלי חרס אי לא · והלכה כחכמים דחשבי לה תוך ומטמאין :

דהגך טמאים · אלא אדרמים דתנא הכי · כדתנן בפרק ואלו פריכות (דף מ"ג) ואלו כשרות · והכי איתא טובא במשנה : טבלא של חרס שהיא מלאה קערות · שהיא עשויה קערות קערות · והקערות הן מגופה ומחוברין בה : ואם יש לה לזכין עודף · אם שפת הטבלא סביב עודף ועולה ליותר מפיהן של קערות : נטמאה אחת מהן נטמאו כולן · דכשנגע הארץ בפי הקערה · כבר נגע באויר הלזכו העודף סביב · ונטמאה כל הטבלא · דכלי חרס מטמא מאוירו · וכשנטמאה הטבלא כלה · נטמאו כל הקערות שהן מגופה : בית התבלין · כלי חרס טשוי רבועים רבועים לתת בכל רבוע ורבוע מין א' של תבלין · ולא יתערבו זה בזה : קלמרים המתואמות · כלי עשוי לתת בתוכו הדיו · והקולמוס והכלים שכריכים לסופר · ועשוי גם הוא רבועים רבועים תאומים ובארגנו מהם הרבה · וקוריים להם בלע"ן קלמר"י : בית תבלין של עץ · שעשוי גם הוא רבועי רבועי ואין לו לזכו עודף : שנטמא א' מהן במשקה · דרבנן גזרו על המשקים הבאים מתחת ארץ לטמא כלים · גזירה משום משקה זב וזבה · שהם מטמאים כלים דאורייתא ודוקא כשנטמא במשקה · לא נטמא חברו · שכלי שנטמא לחוריו במשקים לא נטמא תוכו · הלכך כשנטמא א' מהן במשקים הוי דופן של הטמא לחוריו של חברו · ולא נטמא חברו אבל בטומאת ארץ לחורייתא · דכל היכא דנגע בכלי עץ בין מאחוריו בין בתוכו נטמא כלו · אם נטמא אחד מהן נטמא חברו שהטומאה מוגעת בו מאחוריו · ובכלי חרס דאינו מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו · אפילו בטומאת ארץ אם נטמא אחד מהן לא נטמא חברו · דתוכו של זה נעשה גב לחברו וכלי חרס אין מיטמא מגבו · אבל כלי עץ מיטמא מגבו בטומאת ארץ אבל לא בטומאת משקין · לאיות נטמא כלו : חולקי את עוביו · דופן עבו ורחב שבין שני הרבועי רמינן פלג להאי גיסא ופלגא להאי גיסא בטומאת משקין דרבנן וחלי עובי הדופן של לא הטהורה טהור · ואין הלכה כר' יוחנן בן נורי : ח הלפיד · כעין קערה של חרס מחודדת למעלה . והיא מאירה למרחוק ומפני שהיא מחודדת ואינה יכולה לעמוד בפני עצמה סלקא דעתך אמינא שלא הטמא · קא משמע לן דהוא מקום מושבה מקוקן ומיוחד להוש בן בראש הקונדס הרי זו מיטמאה : בית שקעו של נר · כלי חרס עשוי להיות הגר יושב ומשוקע בו : מטמא באויר · דחשיב כתוך לטמא באויר אע"פ שאין כל הגר משוקע בו כי אם מעט מתנו : מסרק של ארגוד · כלי חרס שעושים על פיו שבכה כיתין מכבר מעשה רשת וסתעדה ממנו מטיל המים מתקומות הרבה · זרוב הכלים ששותין בהם מים בארץ ישראל עשויים כך · וסביב אותה שבכה בולטים שיניים כשיני המסרק שעושים אותן לנוי · ואם נתלה שרץ באויר אותן שיניים פליגי בה רבי אליעזר ורבנן אי חשיב תוך כלי חרס אי לא · והלכה כחכמים דחשבי לה תוך ומטמאין :

וטבלא שהיא מלאה קערות (פ"ח שאם) נטמא אחת מהם בשרץ לא נטמאו כלם · אם יש לה לזכין עודף · נטמאה אחת מהם נטמאו כולן · ובן בית תבלין של חרס וקלמרים המתואמות · ובית תבלין של עץ שנטמא אחד במשקה · לא נטמא חברו · רבי יוחנן בן נורי אומר חולקין את עוביו · המשמש לטמא טמא · המשמש לטהור טהור · אם יש לו לזכין עודף נטמא אחר מהם · נטמא חבירו : ח הלפיד טמא · ובית שקעו של נר מטמא באויר · המסרק של ארגוד רבי אליעזר מטהר : וחכמים מטמאין :

פרק ג

פרק ג שיעור

כלי חרס ליטהר · דתו לא מקבל טומאה · ולא היה טמא · טהר כאלו נשבר כלו · דתו לא חזי למלאכה ולא חשוב תוך דידיה · אפילו היתה חבית זו מיוחדת לגרוגרות · ולאגוזים · ונקבה במוליא זית טהורה · כל זמן שלא חזר ויחדה אח"כ לקבל בה רימונים וכיוצא בהן · אבל חזר ויחדה לקבל בה רמונים · טמאה עד שתנקב במולי רמון ומתנקב במוליא רמון · שיב אינה מקבלת טומאה : שיעורו במשקין · בנקב שבשמשמין הכלי על גבי משקין · נכנסין המשקין דרך אותו נקב לתוך הכלי · והוא נקב גדול ממוליא משקה : לכך ולכך כגון קדרה שמבשלים בה בשר · אע"פ שאין מניחין בה אוכל בלא משקה · ולמשקה לא חזיא · שהרי נקבה בכונס משקה · אפילו הכי אזלינן בה לחומרא · ואינה טהורה · עד שתנקב במוליא זיתים : ב חבית שעורה בגרוגרות · רגיליס היו להביא גרוגרות בחבית : רבי מאיר אומר בזיתים · כשהם מתניתין דלעיל והוי סתם ואחר כך מחלוקת · ואין הלכה כסתם · והלכה כר' יהודה : הלפם והקדירה שיעורן בזיתים · להחמיר · כדפרישנן לעיל : הפך וטטפי כלי שאין בן · אלא שהטפי פיו צר מאד · לכך נקרא טפי · שאין יד ממנו אלא טפין · טפין · וטפי דתנן בפרקין דלעיל שהוא טהור · היינו כשהתקינו לכסות בו סל של ענבים · כדפרישנא לעיל : בשמן · היינו כונס משקה של שמן · ואין שיעורו שוה למים · דשל שמן דק · שהרי כלי שמחזיק מים או יין · אינו מחזיק שמן : הצרצור · כלי עשוי לשתות בו מים ועל פיו שבכה כמעשה רשת · שלא יכנס לתוכו דבר רע · וטטפי המשקין : שלשתן · הפך · והטפי · והצרצור · שיעורן בנקב מוליא זרעונים · כגון הפונים · דשבר רבי שמעון דלזרעונים נמי · עבידי · והוו כמו העשוי לכך ולכך דלעיל דמטילין אותו לחומרו · ואין הלכה כרבי שמעון : גר שיעורו בשמן · בכונס משקה של שמן · דשתה גר לשמן עביד : רבי שמעון אומר בפרוטה קטנה · דשבר עבוד נמי לאחוזי ביה פרוטות ומטילין אותו לחומרא · ואין הלכה כר' שמעון : גר שנטל פיו · בטל · שם גר ממנו : ושל אדמה · אינו מקבל טומאה · כל זמן שלא נגרף בכבשן · ואע"פ שהוסק פי הגר בשתילה הדולקת · לא חשיב בכך כאלו נגרף בכבשן · וטהור : ג חבית

פרק ג שיעורן

בזיתים · שתמא כר"מ דלקמן הר"ש · ועיין שם בפירש הר"ב ומ"ש שם : הנעשוי לכך ולכך · פי' הר"ב כגון קדירה כו' כדתנן במתניתין דלקמן · ועיין מה שכתבתי שם : ב חבית שעורה בגרוגרות דברי רבי שמעון רבי יהודה אומר באגוזים · ר"מ אומר בזיתים · מצינו שהגרוגרת יתירה מכזית בפ"י דשבת דף ל"ח · דאמרינן מהו דתימא כל שהוא לאפוקי מגרוגרות · ולטולי עד דאיכא כזית · ומצינו גם כן שהאגוז יתירה מזית · בפ"ה דשבת דף פ"ח: דאמרינן כזית כאגוז: כביצה · ורש"י פי' שם בהדיא דמוסיף והולך · ואף לשאר הפוסקים דלא פירשו כן · מ"מ מסתבר ששיעורן בדרך הוסשה דהא שעור ביצה ודאי גדול מכזית כדמוכח מפלוגתייהו דר"מ ור"י בעד כמה מזמנין במשנה ג' פ"ז דברכות ומ"ש מסתברא אגוז זוטר מביצה וגפיס מזית · והשתא הני תנאי כל א מיקל על דברי הקודם וכך עולה סידורן יפה · ולפיכך במשנה ה' פרק ד' דבבא מציעא דנשנו בסידורן בהפך רבי מאיר ורבי יהודה ורבי שמעון · דהתם נמי כל אחד מיקל על הראשון לומר שאין כאן אונאה עד כדי כו' ומכל מקום צריך עיון בטעמן של מחלוקתן : רבי מאיר אומר בזיתים · לשון הר"ב כשהם מתני' דלעיל והוי סתם ואח"כ מחלוקת · כו' והלכה כר"י · ויש להתוה דהא מיד תנן שתמא כר"מ אחר המחלוקת · הלפם והקדירה שיעורן בזיתים · וכן עוד במס' ג' פרק (דלקמן ובמשנה) ב' פ"ח וכפ"ט איבו א דהר"ש נתי פי' בדר"מ דכשהם דלעיל · א"נ דלקמן · אבל לא כתב כלום בפסק ההלכה · ועיין מ"ש במשנה דלקמן בס"ד · והרמב"ם בשבורו פי"ט מה' כלים לא פסק כר' יהודה א"ל בחבית בלבד וטעמו ודאי משום דקי"ל דהלכה כר"י לגבי ר"מ ור"ש ואפשר נמי דהוא שיעור הבינוני כמו שכתבתי לפי שראיתי למהרי"ק בתשובה (שרש קס"ה ענף ד') שכתב דהגאון כללו דהלכ' כמר לגבי מר · לא אמרו על הדינים הנלתי נהוגים בדורינו : הלפם והקדירה כו' שיעורן בזיתים · מדרבנן · כמ"ש בשם התו' במשנה ה' פי"א דזבחים : הפך וכו' בשמן · פי' הר"ב דשל שמן דק · שהרי כלי כו' · ל"ע בפי' משנה ב' פ"ב דתכשירין · ועוד לפי מ"ש במשנה ד' פ"ח דשבת · ועיין לקמן שפ"ט · ובל' התו' שהעתקתי בשפ"ט דזבחים : בזרעונים פי' הר"ב כגון הלפונים · ל' הרמב"ם הזרע הממונע בשיעור · כמו הזרעונים והלפונים ודומיהן : רבי אליעזר אומר · והר"ב העתיק ר"ש · ולא מצאתי כך בשום נוסח אך בגא"י כתוב בגליון יש גורסין ר"ש · ואפשר שעל הר"ב כתב כן : ושל אדמה · ל' הר"ב כל זמן שלא נגרף דזהו גמר תגאכתן לקבל טומאה · כדתנן בשפ"ק דלקמן · שהוסק פיו · הוא התוספת היונא מן הגר · אשר יחזיק הפתילה · הרמב"ם :

ג חבית שנקבה. פי' הר"ב כמוציא זית. וכן לשון הר"ש. ומיהו לדידיה מפשר לומר דפסק כל כלי חרס כר"מ. אף בחבית. לפי שסובר דהוי מחלוקת ואח"כ סתם זעל הדרך שנתבתי לעיל. אבל הר"ב שפסק לעיל דלא כר' מאיר. לא ה"ל לפרש כאן בחבי' שנקבה אלא כר"י דכמוצאי אגוז וכן מה שפירש עוד דבחבי' המחזקת מלוג ועד סאה. נמשך ג"כ בזה אחר לשון הר"ש ולדידי' שם נק בפרק דלעיל משנה ב' כר"ע וה"ל למימר מהדקות עד לודיות: **טמאה** בדין דהוי ליה למתני טמא. לשון זכר. דאחרס קאי. ולא אחבית. שלא משום דתחלת הדבר וסופו לשון נקבה דאחבית קאי תנא באמצע לשון נקבה. הר"ש:

ד וטפלה לשון הר"ב שטח פניה כו'. והיא תלה עברית. וחפסול על עוני (איוב י"ד י"ז) ר"ל החזקת בז והחלקת עליו כדי שיתקיי' ושאר עלגד הדמיון. וזה על דרך משל. הרמב"ם:

בגללים. בגללי הבקר. הרמב"ם:

וטפלן בגלליס. לשון הר"ב וה"ה טפלן בטיט. כל זמן שלא חור וגרפה בכבשן. דחבית גמר מלאכתו בגרוף בכבשן. וכשנתרועעה וטפלה. אין מחזירין אותה לכבשן. הר"ש: **היה** בה חרס מחזיק רביעית. פי' הר"ב וכגון שהחרס בא מחבית המחזקת מלוג ועד סאה. כדפרש' לעיל. הר"ש. וכבר כתבתי בזה לעיל ע"ש: **כולה** מטמא **במגע**. (הר"ב) דבלן נעשו יד ומרגיגן יד מטמאי יהיו לכם לכל שבגרגיכם. כדפירש הר"ב במשנה ב' פ"ה:

הובן בחידוק הקרויה. וכן העתיק הר"ב. ולשון הרמב"ם והר"ש חידוק. כמו חידוק. ע"כ. ובס"א גרסי' חידוק: **ו מגיפת** חבית. מגופה כפוי פי החבית. ואף על פי שמדבקין אותה בטיט. לא חשיב כלי אחד. הר"ש: **הנוגע** בטפילה של חטר טמא. כלי חרס אין מקבלין טומאה מגבן. והכא בתגור טמא שנגעו אוכלים ומשקים בטפילה. הר"ש:

ז וכחרסיות

ג חבית שנקבה. במוציא זית. וכחרה. כשחזר ועשאה בזפת מקבלת טומאה מבחוץ ולבא. חרה ונשברה לשברי' הרבה. אותו השבר שיש בו הוסף מחזיק רביעית ויושב שלא מסומך. טמא. ובחבית המחזקת מלוג ועד סאה עשקינן כדתנן בפרקין דלעיל. מלוג עד סאה ברביעית. ואע"פ שאין שתיה מועלת לנקב הבא לאחר שברה. שאני הך שתיה שבטל שם כלי ממנה. דחבית שנקבה אם חבית עליה אע"פ שטהרה. אבל חרס הפורש מן החבית בטל שם כלי מעליו אע"פ שלא נקב. לעיכך אין מועלת שתיה בנקב שלו: ד חבית שנתרועעה. כתו כיון רעוע שלא נשלו חרסיה. אבל היא רעועה כל כך שאם יטלטלו' ואני קב גרוגרות בתוכה תשבר לגמרי. וטהורה היא. כדאמרי' לקמן באיזך פרקין: וטפלה. שטח פניה בגלליס. כדי שלא יפלו החרסיס: נשברה. שנפלו החרסיס ודיבק הסברים בקולן של סופרי' או שהיא חרסיס מתקוס אחר ודבקן: ואחר כך טפלן בגלליס טהורה. והוא הדין טפלן בטיט. כל זמן שלא חור וגרפה בכבשן: חרס מחזיק רביעית. וכגון שהחרס באה מחבית המחזקת מלוג ועד סאה

ג"א חבית שנקבה ועשאה בזפת ונשברה אם יש במקום הזפת מחזיק רביעית טמאה מפני שלא בטל שם כלי מעליו חרס שניק' ועשאו בזפת אע"פ שמחזיק רביעית טהור מפני שבטל שם כלי מעליו: ד חבית שנתרועעה וטפלה בגללים אע"פ שהוא גוטל את הגללים והחרסים נופלי' טמאה מפני שלא בטל שם כלי מעליה נשברה ודבק ממנה חרסית או שהביא חרסית ממקום אחר וטפלן בגללים אע"פ שהוא גוטל הגללים והחרסין עומדים טהורה מפני שבטל שם כלי מעליה היה בה חרס מחזיק רביעית כולה מטמא במגע וכנגדו מטמא באויר: ה הטופל כלי חרס הבריא רבי מאיר ורבי שמעון מטמאים וחכ"א הטופל את הבריא טהור יאת הרעוע טמא יובן (ס"א בחידק) בחידו הקרויה ן יבלי שטופלין בה הפטסין הנוגע בה טמא מטפת חבית אינה חבור הנוגע בטפילו של תנור טמא:

ז מיחס

דשעורה ברביעית כדפרישנא לעיל: כולן מטמאין במגע דבלן נעשים יד לאתו חרס ומטמאין משום יד וכנגדו בלב מטמא באויר. דאין אויר ליד כלי חרס: **ה** כלי חרס הבריא. שאינו לא רעוע ולא שבור: מטמאין אם נטמא הכלי מאוירו. טמאים אוכלים ומשקים שנגעו בטפילה. מפני שהיא חשיבה ככלי עצמו: הטופל את הבריא טהור. דדוקא הכלי רעוע שצריך לאותה טפילה. הוא דחשיבא הטפילה ככלי: ונטמאו האוכלים הנוגעים בה כשהכלי טמא. אבל ע"ילת הבריא אינה חשובה ככלי. והלכה כחכמי': וכן בחידוק קרויה. כשם שפחלקו רבי מאיר ורבי שמעון עם החכמים בטפילת הבריא. כך נחלקו בחידוק קרויה. והיא דלעת יבשה וחלולה ששותבין בה מים. ורב ליס להדק סביביותיה בעגול של עץ או של ברזל כדי שלא תשבר אם תגוף באבן. דרבי מאיר ורבי שמעון דמטמאין בטפילת הבריא. מסתמאין אף בזו. ואפילו היתה הקרויה בריאה. וחכ"א אם היתה הקרויה בריאה. ואינה צריכה לעוגל זה. לא חשיב העוגל כגופה של קרויה. ואם נטמאת הקרויה לא נטמא העוגל: ו יבלין. אין פשר ששמו יבלא. ורגילין לטוח בו הכדו' הגדולות. שלא יפלטו היין שמזיעין: כטסין. כדות גדולות. כתו הללו בבלי בכסין דבמס' ביצה (דף ח'): ז מיחס

ו מיחס · כלי שמחמתיס בו המיס: בחומר טיט עב: חרסית· דק כחרס · ויש מפרשים כתיבת חרסים: הנוגע בחומר טמא· לפי שהוא נדבק ומתחבר במיחס והשוב כעצמו של כלי הלכך אם נטמא המיחס נטמא החומר שסביבו כמותו · והאוכלים הנוגעים בחומר טמאים:

ובחרסית טהור · דחרסית אינו נדבה · ומפריך ונפל · ולא חשיב כעצמו של כלי: קומקומים יותר גדול ממיחס · ובלע"ז קורין לו קוקות"ו: שאינו יכול לקבל את החמין · שהזפת נתך ונמס המיס חמין · ואף על פי שיכול לקבל את הצונן אינו חשוב כלי וטהור: וכן היס אומר בכלי זפת · כלים העשויין מן הזפת עצמו שהן טהורין הואיל ואין יכולין לקבל את החמין בצונן · ורבותי פירשו בכלי זפת בכלים הזפותים ומפר' ואזיל · כיצד בלי נחושת שזפתן טהורים· אם היו הכלי' טמאי' · ונגע אדם או אוכלין ומשקין בזפת · טהורים· דאין הזפת חבור ואינו נחשב כעצמו של כלי: ואם ליין ואם עשויין ליין · ואין דעתו להשתמש בהן בחמין כלל טמאין · דאז הוי הכלי צריך לזפת והוי זפת חבור:

ח יותר מצרכה כנגד הנקב הוא טהור · ומה שהוא שלא כנגד הנקב הוי יותר מצרכה · ולא חשיב חבור · כיון דלא צריך לחבית · ורמב"ם פירש יותר מצרכה כגון שעשה הכתימה עבה ביותר · עד שיוכל להבטל ממנה ותשאר שתומה · ואפילו הכל כנגד הנקב: זפת שנטפה על החבית · שאינה נקובה: הנוגע בה בטבת הזפת · נהיר מע"ס שהחבית טמאה · שאין הזפת חבור לחבית · כיון שאין החבית צריכה לה: שפקקו בזפת · שאם היה הנקב של המשפך הנשאר לריכה לה: ר"ל ב"ע מטמא בשל עץ · כיון שאין בשל חרס: ור"ע מטמא בשל עץ · מפני שהזפת הוא מינו שהזפת יוצא מן העץ ומטהר בשל חרס שאינו מינו ולא חשיב חבור ולא דמי שתימת פי המשפך לשתימת נקב החבית דחשיב חבור · לפי שהנקב שבפי המשפך שעשאו היוצר מתחלה · חלק הוא · ונקלף הזפת ממנו ואינו מתקיים · אבל חבית שנקבה למחר שהוסקה בכבשן · א"ל לנקב להיות חלק ושוה · ואין הזפת נקלף ממנו אי נמי נקב שבפי המשפך שוה להסיר שתימתו כשירצה לשפוך יין בחבית · הלכך לא חשיבא שתימה אלא במשפך של עץ לפי שהיא מינו · אבל חבית שנקבה · אין שוה להסיר השתימה: רבי יוסי מטהר בשניהם דשתימת פי המשפך לא חשיבא שתימה · והרי הוא כאלו לא נשתם · ואין לו בית קבול · והלכה כרבי עקיבא:

ז מיחם שטפלו בחומר ובחרסית · הנוגע בחומר · טמא · ובחרסית טהור קומקום שניקבו ועשאו בזפת · ר' יוסי מטהר שאינו יכול לקבל את החמין בצונן · וכן היה אומר בכלי זפת · כלי נחושת שזפתן כדהורין · ואם ליין טמאין: ח חבית שניקבה ועשאה בזפת יתר מצרכה · הנוגע בצרכה טמא · יתר מצרכה טהור · זפת שנטפה על החבית · הנוגע בה טהור · משפך של עץ ושל חרס · שפקקו בזפת · ר"א בן עזריה מטמא · ר"ע מטמא בשל עץ ומטהר בשל חרס · רבי יוסי מטהר בשניהם:

פרק ד **החרס** שאינו יכול לעמוד מפני אזנו · או שהיה בו חדוד והחדוד מכריעו · מהיר · נטלה האוזן · נשבר החדוד · טהור · רבי יהודה מטמא · חבית שנפחתה · והיא מקבלת על דפנותיה · או

ו ובחרסית לשון הר"ב דק כחרס · ר ל פיט דק כרוס · ובמקומות אחרים מפורשים בענין אחר · ובראיתים במשנה ז' פרקו' דחולין: קומקום פי' הר"ב יותר גדול ממיחס · וגם כן בכל מתכות' כתן שאפשר לקמן ריש כרק י"ד: כלי נחושת שזפתן טהורי'. פי' הר"ב אם היו הכלים טמאי' · ונגע אדם בו' לפי שכבר היה כלי הנחשת אב הטומאה (כדאיתא בפ"ק דאהלות) ויהיה הנוגע בזפת טמא · ואע"פ שהוא אדם הרמב"ם ואם כן הי' כלים כדתנן התם באהלות: ואם ליין פירש הר"ב ואין דעתו להשתמש בהן בחמין כלל · ויין דנקט · כלומר שכשזפתן ליין אינו נותנו לתוכו אלא בצונן · דשתם יין צונן הוא ול' הר"ם · ואם עשויין ליין לונן: ח הנוגע ירצה אוכלים ומשקין פרמב"ם: זפת שנטפה כו' זו ואין צריך לומר זו קתני: רבי שיעזר [ב"ע] מטמא פירש הר"ב דחשיב ליה שתימה · בין בשל עץ בין בשל חרס ומסיי' הר"ם · אי נמי גזר בשל חרס אטו של עץ:

פרק ד **החרוד** פי' הר"ב שהוא חד בתחתיתו ס' ולשון הרמב"ם בולט בקרקעות · וימצאהו לנוח בשוה · ובלשון יסב על הארץ נוטה לצד אחד מפני חדודו מכריעו נוטה לוקו ע"כ · וקשיא לי ליישנא דמכריעו שבחדוד דבאוזנו הוה שייך טפי · והר"ם כתב ואית דגרסי הדד · דדרך היוצרים לעשות דד לכלי כדי לשתות · ע"כ: ניטל האוזן ט' טהור · פירש הר"ב דכלי חרס כיון שטהר כו' תוספתא ופירש הר"ם בפרק דלעיל משנה ג' · דדוקא לחרס שפירש מן החבי' כו' · אבל חבית עצמה אפילו ניקבה בשוליה למטה [המחזיק רביעית] במוציא זית · אם שתמה בזפת טמאה וכך פירש עוד בפרק ב' משנה ב': רבי יהודה מטמא · שכשניטל האוזן ונשבר החדוד יושבתו על שוליה: חבית שנפחתה בשוליה · והיא מקבלת כשמטה על דפנותיה · מהר"ם: מו

פרק ד **החרס** שאינו יכול לעמוד · כגון חרס הפורש מן החבית ומן הקדירה במקום האוזן ואינו יכול לעמוד בלא סמיכה מכני כובד האוזן שמכביד ומכריע · לו מפני שהיה בו חדוד שהוא חד בתחתיתו · והיו יכול לשבת שלא מסומך: נטלה האוזן טהור · דכלי חרס כיון שטהר בעה"מ: שוב אין לו טומאה לעולם: ור' יהודה מטמא דליה הך סברא:

מו

א שנחלקה כמין שתי עריבות · פי' הר"ב ואינה יכולה ליסב על תחתיה · ואם תסב לא יכולה לקבל דבר · הרמב"ם: **ב** בחצי קב גרוגרות · פי' הר"ב דהוא שיעור סעודה אחת כו' · כדמוכח סוף פאה · ומסיים הר"ם · ואתרוגין בפרק בכל מערבין (דף כ"ט) וכן לערוב ע"כ · ולריכא דשיעור סעודה דערוב פחותות הן מאחר סעודות · כדלקמן פי"ז מ"ז · ובעירובין פ"ז מ"ה · מפרש דשתי סעודות עירוב הן ו"ח גרוגרות · ואלו ש"ר סעודות גדולות שלש מלבר · כמ"ש הר"ב שם פרק מ' מסכ' ב': **גמטרא** שנתרועעה · דוקא בנתרועעה אבל בקבה אם מקבלת זיתים טמאה הואיל ומיוחדת לאוכלין · כדקתני לקמן גבי היו בה חדודין וכו' · הר"ם: **ג** היו בו חדודים לשון הר"ב שתם חרס הנשבר יוצאים ממנו חדודים · ומסיים הר"ם כעין שיניים בולטין מן הגיסטר · והגיסטרא מקבלת כשיעורה · והשיניים הבולטים הוא החידוד · ע"כ · ומ"ש הר"ב כתו חידודי חרס · וכ"כ הר"ם · והוא פסוק בחיוב מ"א כ"ב: בל המקבל · כלומר כל שני חידודים שמקבלי' ואין יוצא זית מביניהם: **בזיתים** הבא מתי שתם כרבי מאיר דרש"נ · ועיין מ"שאם בתשנה ב': **ממטא** במגע · וכנגדו מטמא באויר עיין בפי' הר"ב פרק דלעיל משנה ד': **קתדרא** כתב הר"ב כסא וכו' על העגלה · לפי שראה בלשון הרמב"ם שכתב שתם בהליכתן בדרכים · הוסיף הוא לבאר על העגלה · אבל בגוס אחות ארץ ישראל אתוסף על הגמליים · ועיין עוד בפי' הר"ב בפכ"ד משנה ב': **קיסים** פי' הר"ב לשון קשות הנסך · ובסנהדרין · סוף פרק ט' · ופר"ש כתב שנמצא בקצת הנוסחאות כוסין · וכן בהגהות פרק י"א העתיק כוסות: שלבך נעשו מתחלתן · והתנאי אחר התנינו בשברי כלי חרס · בפרק השני · שיהיו יפשני' שלא מסומכים אתנם הוא לכלים שנעשו בעת עשייתן להיות יושבים שלא מסומכים · הנה יצטרך שיהיו שבריהם כן · ואז יקבלו טומאה · הרמב"ם: **ד** שפיות דע שפיות ווד · ולוכיו · ודופן · ענין כולם בזאת התשכחת שוה · אינם מן לוגיים · גבוהים על שטח הכלי · ר"ל שטח הקיתון · ויתחלפו שמותן כפי

ב ב פי' פ"ט מס' כלים הל' ו' ג מס הלכה ז ר"מ הו מס פי"ם הל' יא ז ס אפי"ח הל"ב ומס פי"ג מל"ח

א שנחלקה כמין שתי עריבות · ר' יהודה מטהר · וחכמים מטמאין: **ב** בחצי קב שנתרועעה ואינה יכול' להטלטל בחצי קב גרוגרו' · טהורה גיסטרא שנתרועע' ואינה מקבלת משקין · אע"פ שהיא מקבל' אוכלין טהורה · (ס"מ) שאין שירין לשירין: **ג** איזו היא גיסטרא · כל שניטלו אוגיה היו בה חדודים יוצאין · כל המקבל עמה בזיתים מטמא במגע · וכנגדו מטמא באויר · וכל שאינו מקבל עמה בזיתים · מטמא במגע · ואין כנגדו מטמא באויר · היתה מוטה על צדה כמין קתדרה · כל המקבל עמה בזיתי' מטמא במגע · וכנגדו מטמא באויר · וכל שאינו מקבל עמה בזיתי' · מטמא במגע · ואין כנגדו מטמא באויר · שולי קרפיות ושולי קיסים הצדוניים · אע"פ שאינם יכולים לישב שלא מסומכין · טמאין · שלכך נעשו מתחילתן: **ד** כלי חרש שיש לו שלשה שפיות · הפנימית עודפת · הכל טהור · החיצונה

או שנחלקה כמין שתי עריבות · ר' יהודה מטהר · וחכמים מטמאין: **ב** בחצי קב שנתרועעה ואינה יכול' להטלטל בחצי קב גרוגרו' · טהורה גיסטרא שנתרועע' ואינה מקבלת משקין · אע"פ שהיא מקבל' אוכלין טהורה · (ס"מ) שאין שירין לשירין: **ג** איזו היא גיסטרא · כל שניטלו אוגיה היו בה חדודים יוצאין · כל המקבל עמה בזיתים מטמא במגע · וכנגדו מטמא באויר · וכל שאינו מקבל עמה בזיתים · מטמא במגע · ואין כנגדו מטמא באויר · היתה מוטה על צדה כמין קתדרה · כל המקבל עמה בזיתי' מטמא במגע · וכנגדו מטמא באויר · וכל שאינו מקבל עמה בזיתי' · מטמא במגע · ואין כנגדו מטמא באויר · שולי קרפיות ושולי קיסים הצדוניים · אע"פ שאינם יכולים לישב שלא מסומכין · טמאין · שלכך נעשו מתחילתן: **ד** כלי חרש שיש לו שלשה שפיות · הפנימית עודפת · הכל טהור · החיצונה

מן שנחלקה · לחרכה כמין שתי ערבות · ואינה יכולה ליסב על תחתיה אלא על דפנותיה: רבי יהודה מטהר · דסבר רבי יהודה דהא דתנן הדקים שבכלי חרס יושבים שלא מסומכים שהן טמאים · היינו מן הסולים ולא מן הדפנות · שצריך שיהיה שבר הכלי יושב על שוליו · כדרך שיושב כשהוא שלם: וחכמים מטמאין · דשברי כלים עשויין להושיבן על דפנותיהן לפרקים: **ב** ואינה יכולה להטלטל בחצי קב גרוגרות · מתוך שהיא רעועה והגרוגרות מכבידים נשברת לגמרי בטלטולה · ולכך שיערו בחצי קב דהוא שיעור סעודה אחת · דקב גרוגרות הוא שיעור ב' סעודות · כדמוכח בסוף מסכת פאה · גבי אין פוחתין לעני בגורן מקב גרוגרות · וכל דלא חזא לטלטל בה שיעור סעודה א' · כשברה דמיא: גיסטרא · כלי חרס שנחלק לשנים · ונעשה גיסי תרי: שאין שירים לשירים · כלי שלם חסים עליו ומשום סדק פורתא לא שדו ליה · ומביאין שירים של כלי דהיינו שבר כלי ומשימין התחתי' אבל שבר כלי מכי נסדק בתוליא משקה · משדא שדו ליה · שאין אומרים הבא שברי כלי אחר להניח תחת שבר כלי זה: **ג** כל שנטלו אוזניה · חשובה גסטרא · ואפי' היא שלימה הואיל ואין לה אוזניה לטלטלה מתקוה · ואם נתרועעה · שיעורה במוליא משקה: היו בה חדודים · שתם חרס הנשבר יוצאין ממנו חדודים כמו חדודי חרס: כל המקבל עמה בזיתים · אם אין בזית יוצא בין חדוד לחדוד · חשוב תוך · כמו הגסטרא עצמה ומטמא אפי' באויר אבל אם יוצא זית מביניהם · אינו מטמא באויר · אבל מטמא במגע מטעם יד: היתה מוטה על צדה · שנחלקה לחרכה כמין עריבה · ואינה יושבת אלא על דפנותיה · ויש לה חדודים: כל המקבל עמה בזיתים · כדרך שמטמאה כשיושבה על שוליה כך מטמאה יושבת על צדה · ואם מתניתין כחכמים דלעיל · דמטמאין בחבית שנחלקה כמין שני עריבות: קתדרא · כסא של נשים ההולכות על העגלה: קורפיות · על שם מקומן הן · כלים חדשים שאין יושבי' שלא מסומכין: וקוסין · לשון קשות הנסך: ובסנהדרין הגיהב את הקשיא · והוא שם לכלי שרת · וקוסין הן תיבי כלים שם שליהן חדין · וכשמכשלים בהן מניחין אותן על כלי ברזל שקורין טרפי"ז בלע"ז · וכשמורידים אותן · כותבים אותן בלשון הכירה: הצידונין · שנעשו בצידון: **ד** שפיות · בלשון שפה · שיש לו ג' שפתות לפיו · ואויר בינתים · בין שפה לשפה · נחשב כגבו של כלי · ואין כלי חרס מטמא מגבו ·

מכל מה שבתוך הפנימית טמא: החיצונה עודפת הכל טמא • דהוי חולה לה כגבו של כלי ולפנים ממנה חשיב תוך • וכן אם אמצעית גבוהה • ממנה ולחוץ חשוב גב • ולפנים חשיב תוך שהכלי מתמלא עד הגבוהה: היו שוות • שתי אחת מן הספתות עודפת על חברתה: וחכמים אומרים הכל טהור • הספה שנפלה המותאה באוירה בלבד היא טמאה • והשאר הכל טהור • וכן הלכה: משיצרפם בכבשן • וקודם צירוף הן כלי חרס ואין מטמאין: והוא גמר מלאכתן ואף ע"ג דלאחר צירוף הכבשן צריכין תקון • למרחץ להחליקן ולהשוות שפתן אעפ"כ משיצרפם בכבשן חשיב לגמרה מלאכתן ומטמאין:

פרק ה תנור תחלתו ארבעה: שתים תנור עשוי כתין קדרה גדולה שאין לה שוליים ומחברין אותו בטיט ע"ג קרקע • ורצפת הקרקע הוא תחתיתו של תנור • ואע"פי שמשלמו אין לו בית קבול אף על פי כן טמא • דבתוכו תלה רחמנא • והרי ישלו תוך: תחלתו ארבעה • אין גובהו של תנור פחות מארבעה טפחים: ושיריו • אם גדול וגטמא • ואחר כך נשבר • לא טהר עד שלא יהיה בשריו ארבעה: במה דברים אמורים • בתחלתו ושיריו ארבעה: בגדול • העשוי לאפות ולגלות בו כדרך התנורים: אבל בקטן • העשוי לתינוקות לאחז בו: תחלתו כל שהוא • ולאו דוקא כל שהוא דבגיר מטפח לא הוי: ושיריו ברובו • כגון בפרק העור והרוטב דף קכ"ד • הקש על מתניה דהכא • ובגיר מטפח למאי הוי • ומשני הא • ושיריו ברובו • לגדול קאי • ולא לתנור קטן ומותבינן בגדול הא קאמר ושיריו ארבעה דהא קתני במה דברים אמורים בגדול • משמע דלא פליגי חכמים על תנא קמא בגדול כלל • ומשני הא בתנור בר שבעה • הא בתנור בר תשעה • כלומר בר שבעה שיריו ברובו • ואע"פ דלא הוו ארבעה ואין תנור פחות מארבעה • הואיל ומתחלתו היה כלי חשוב משתמשין בשיריו • אף על פי שאין ראויין כל כך • ובתנור של תשעה דרובו הוי שיעור גדול • מטמא בשיריו בארבעה בתחלתו: משתגמר מלאכתו • תחלת תנור קאי: מאימתי התנור מטמא • משתגמר מלאכתו: משיסיקו אע"ג דשאר כלי חרס שני להו בצירוף הכבשן • תנור דבעי לדבק בו טיט לעבותו • להחזיק חומר לא נגמרה מלאכתו עד שיסיקו • ומיהו לא בעי היסק גדול כדי לאפות בו פת • אלא כדי לאפות בו סופגנים • פת שבלילה רכה העשויה כספוג דבהיסק מועט שני לה: משיפיג את החדש כדי לאפות בו • דחדש כדי לאפות בו סופגנים בעי היסק מרובה מן הישן • ואם הוסק החדש היסק מועט • דבהיסק כזה היה ישן ראוי לאפות בו סופגנים • היינו גמר מלאכתו • ואין הלכה כרבי יהודה: ב כירה • הקוסם שם את שתי קדרות • ופעמים שאוכלים הקדרות לבשל בתוכה ופעמים על גבה: תחלתה שלש • גובהה אין כחות מכלם הגבעות: משתגמר

כפי הת חלת תיזונת הכלי • כמו שתמצאה שקורין שפת הכלי המיזנע • לוגז • והענול תמונת האסטומכה • שפה • וזולתן מהתמונות • דוכן • והספה הקטנה בגובה • זר • הרמב"ם וגל"ל שיש שם פ"ם שם האסטוומכא • ל"ל האסטוונא • והיא ענולה רחבה בשטח מה • הנזכרת בספר המורה פרק ל"ו מחלק ראשון ובפירוש להמורה המיוחס לאפוד"ו בפרק ע"ג: [בהקדמה עשירית בהערה בד"ה ונקדים הקדמה]: רבי יהודה אומר חולקים האמצעית • עיין בסוף פ"ו • וח"ש שם: משיצרפו בכבשן • משיחזקם על ידי צירוף האור בכבשן • מצרף בלשון חכמים מחזק ומקשה כלי חרס וכלי מתכות בין מים בין אור • רש"י פרק ד' דבילה דף ל"ב וז"ל רש"י שם • מחזיק ומקשה כלי חרס וכלי מתכות בדבר המחזקן בין ביד בין באור:]

א מיי' שם ב בינה לג מיי' פט"ז, מה' כלים הל' פ נ מולין קכד ד מיי' שם הל' ב ח שם פי"ז הל"ח ו מיי' שם פט"ז הל"ו ז שם הלכה ב

החיצונה עודפת הכל טמא • האמצעית עודפת • ממנה ולפנים טמא • ממנה ולחוץ טהור • היו שוות • רבי יהודה אומר חולקין האמצעית • וחכמים אומרים הכל טהור כלי חרס מאימתי מקבלין טומאה • משיצרפו בכבשן • והוא גמר מלאכתן:

פרק ה תנור תחלתו ארבעה ושיריו ארבעה דברי ר"מ וחכ"א במה דברים אמורים בגדול • אבל בקטן תחלתו כל שהוא • ושיריו רובו • משתגמר מלאכתו • איזהו גמר מלאכתו • משיסיקנו כדי לאפות בו סופגנין • ר' יהודה אומר משיסיק את החדש כדי לאפו' בישן סופגנין:

ב כירה תחלתה שלש • ושיריה

פרק ה תנור פירש הר"ב סתם תנור עשוי כו' ומחברים אותו בטיט על גב קרקע • וכך כתב הר"ם • וכן פי' הר"ב במשנה ח' פ"ב דעדיות • אבל יש שעושין על בסיס וכדפי' הר"ב ברפ"ב דב"ב • ועיין לקמן רפ"ז: **במה** דברים אמורים בגדול כו' • עיין מ"ש במשנה ח' פ"ב דעדיות: אבל בקטן תחלתו כל שהוא • כתב הר"ב ולאו דוקא כל שהוא • דבגיר מטפח לא הוי • בפרק העור והרוטב דף קכ"ד • וכתב הר"ם שצריך לומר שהקטן משונה בעשייתו יותר מן הגדול • או בגובה או ברוחב • או בכתלים דקים • דאי לא תימא הכי • גדול כשתחלתו ארבעה • כשהוא סתום מד' • יהא דין קטן עליו דתחלתו כל שהוא • ע"כ וכיונא בזה כתבו התו' פ"ק לנדה דף כ"ו: משיסיקנו פי' הר"ב אף ע"ג דשאר כלי חרס שני להו בצירוף הכבשן • תנור דבעי לדבק בו' לא נגמרה מלאכתו עד שיסיקנו • וצירוף הכבשן לא בעי • כך מסיק הר"ם בתחלת המשנה • אף ע"ג דהכא כתב לא נגמרה מלאכתו עד שיסיקנו • ויכשר לו כפילה (פירוש דיבוק הטיט קרוי כפילה) ויחזור ויסיקנו • ל"ל דויחזור • לא קאי על צרוף שיהיה קודם • דלא בעי צירוף • אלא כלפי עשיית כפילה הוא דקאמר • ויחזור עוד ויסיקנו:

ב כירה עיין מה שכתבתי בסוף פרקין:

שבכלים

שבבצים מהר"ם ל"ג לה: ועיין במשנה ה' פ"ט דשבת: שיעורו כתנור: פירש הר"ב כדי לאפות פוסגנים וכ"פ הר"ם: וירמה דה"ה לענין שיעור גובה: וחדא מתרתי נקטי: ובטדיא פסק כן הרמב"ם ברפט"ו מהל' כלים: האבן היוצא מן התנור טפח כו' חבור: פי' הר"ב מפני שהוא יד לתנור: ועיין בפירוש הר"ב במשנה ד' פ"ג: היו שני תנורים סמוכי' זה לזה ולבן אחת מחברן: כ"ל דאתאן לת"ק: מהר"ם: ג עטרת התנור: פירש הר"ב חגר כו' וכ"כ הרמב"ם ונראה לי עיון ג"כ אמאי לא נקטו גם כאן חליקי הדינין הנמצאין במשנה ג' וד' פ"ז לענין חגר הכירה: ואף הרמב"ם בחבורו פי"ז מהלכות כלים: לא כתב אלא כסדר המשנ' ומיהו הא ל"ק אמאי קרי הכא עטרת טירת: די"ל דטירה שם משוב יותר מחגר: שהחגר שם לכל חגר: ושטירה שם לחגר שלפני בית הסרים וכיוצא בזה: וכן התנור גדול ומשוב מכירה: והר"ם מפרש טירת התנור שהוא כמו עטרת כירה: אלא דבתנור מקרי טירה ומבקו בפתא קרינמי לשל כירה טירה: בטמאה במגע ובאויר: משום בית הפך ואינך דתני להו בסיפא דמחלק בהו בין טומאת מגע לטומאת אויר: קתני הכא נריסא דמטמ' במגע ובאויר: אע"ג דלא אצטריך וה"מ לתתני סתמא מטמאה: ואין מטמאין באויר: כתב הר"ב אם נתלה סרן באויר כירה כו' אבל באויר עצמו: מיטמא הוא עצמו: דכלי חרס הוא: הר"ם: דברי ר"מ: כתב הר"ב והלכה כר"מ וכ"כ הרמב"ם: וכתב הכ"מ בפי"ז מה' כלים: ואע"ג דר"ם אליג עליה (כלומר וכפ"ד דערובין דף מ"ו קאי בתיקו היכא דאליגי ר"מ ור"ם) פסק כר"מ: משום דבפ' במה טומנים (דף מ"ח) אמרי' אמן תנא הא מלתא דאמר רבנן) כל המחובר לו הרי הוא כמותו (כדתנן במשנה ב' פרק י"ב) ר' מאיר היא דתנן בית הפך כו' ועוד דרבי מאיר מחמיר עד כאן: רבי ישמעאל: נ"א רבי שמעון: וכן העתיק הר"ב והר"ם. והכי הוכח במשנה ה' פרק ז'. והכי מייתי לה בגמרא דשבת שם:

ד טמא

ושיריה שלש משתגמר מלאכתה: איזוהי גמר מלאכתה: "משיסיקנ' כדי לבשל עליה ביצה קלה שבביצים טרופה ונתונה באפס: "הכופח עשאו לאפייה: שעורו כתנור: עשאו לבשול: שיעורו בכירה: "האבן היוצא מן התנור טפח: ומן הכירה שלש אצבעות: חיבור "היוצא מן הכופח: עשאו לאפייה: שיעורו כתנור: עשאו לבשול: שעורו בכירה: א"ר יהודה לא אמרו טפח אלא בין התנור ולבותל: היו שני תנורין סמוכים זה לזה: נותן לזה טפח ולזה טפח "והשאר טהור: ג "עטרת כירה: טהורה: "טירת התנור: בזמן שהיא גבוה ארבעה טפחים מטמאה במגע: ובאויר: פחותה מכאן: טהורה: אם חברה לו אפי' על ג' אבנים: טמאה: "בית הפך ובי' התבלין: ובית הגר שבכיר: מטמאין במגע ואינן מטמאין באוי' דבריר"מר' (נ"א שמעון) ישמעאל מטהר:

ד תנור

מסתגמר מלאכתה: תלתי תמתא תחלתה: מסתגמר מלאכתה: ביצה קלה: ביצת תרנגולת: אמאי קרי לה ביצה קלה: שהיא קלה לבשל יותר מכל הביצים: טרופה: כשהיא טרופה וסבורה בקערה: ונתונה באלכסן שהוסס כבר: שהיא מתהרת להתבשל: הכופח: שיעור שפיתת הקדרה אחת: וחומו רב תחום הכירה ופעמים שהופין בו פת: שיעורו כתנור: כדי לאפות פוסגנים: שיעורו בכירה: לבשל בו ביצה קלה: האבן היוצא: רגילי' לחבר אבן בתנור שגולעת ממנו לחוץ כדי שיהיה לו לבית אחיזה וכתנור דמיא: ואם נטמא התנור נטמאת האבן: ונטמא הפת שנגע בה: מפני שהיא יד לתנור וכתיב (ויק' א' י"א) תנור וכירי' יותץ וגו' טמאים יהיו לכם: לכל שבלוריכם: לרבות את הידות שהן צורך לכלי: לא אמרו: דיותר מטפח בתנור ומג' אצבעות בכירה לא הוי חבור: אלא כשהאבן בין התנור ולבותל מפני שמעכבת שאין יכולין לקרב התנור לבותל ודוחקת הבית: הלכך יותר מטפח עומדת לינטל היא: הבל לגל הבית אפי' גדולה הרבה יד היא לתנור: ואין הלכה כרבי יהודה: והשאר טהור: דתניא בתורת כהנים: יכול שאני מרבה יותר מכשיעור: ת"ל טמאים הם ג עטרת כירה: בין עגול עשוי על ראש הכירה: כדי לשמור חומה: טהורה: ואם נטמאת הכירה לא נטמאת העטרת: דלא חשיבה עטרת חיבור לכירה: טירת התנור: חגר התנור: לשון בתלמודם ובטירותם: מקום לפני התנור מוקף מחיצות שמתיים בו הלחם כשהודין אותו מן התנור: בזמן שהיא גבוה ארבעה: כשיעור גבהו של תנור שתחלתו ארבעה: אחילו על שלש אבנים: שלא היתה מחוברת חיבור יפה: אלא מונחת על שלש אבנים בלבד ודבוקה לתנור השיבה חבור: בית הפך: מקום עשוי בלבד הכירה שמניחין בו פך שמן להפשיר: בית התבלין: מקום שמניחין בו את התבלין: בית הגר: מקום שמניחין בו הגר: מטמאין במגע: אם נגע סרן בתוך הכירה נטמאו התקומו הללו: נטמאת הכירה: וכן אם נטמא אחת מן המקומות הללו במגע סרן נטמאת הכירה: עמהם דחשיבי כבירה: והם דבר אחד לענין טומאת מגע: ואין מטמאין באויר: אם נתלה סרן באויר כירה ולא נגע בה: אע"פ שהיא טמאה דכלי חרס מיטמא באויר: הן טהורין שאינם חבור לה אלא לענין מגע: משום דמן הקורה אינם חבור לה. ורבנן הוא דגזור עלייהו טומאה: עבדו רבנן הכירה דלא לטמאו באויר כי היכי דלא לסרפו עלייהו תרומה וקדשים: ורבי שמעון מטהר אפילו במגע: כל מקום שלא נגעה בו טומאה דכל חד וחד כלי בפני נפשיה הוא: והלכה כרבי מאיר:

ד תנור

ד תנור שהוסק מאחוריו שאין התנור מקבל טומאה עד שיסיקנו ואם לא הוסק מבפנים אלא מבחוץ הסיב היסק: או שהוסק בלא לדעתו (אפילו מבפנים): או שהוסק בבית האומן קודם שגמר מלאכת עשייתו: טמא גרסי' ויש סדרים שגורסין טהור ושכוח הוא: ה תוסף התנור תיסדתו של תנור שמוסיפין בגבהו כדי לסמור חומו: מפני שהוא כותב עליו את הספר של ספר תרגילים לגלות בו ספר והוי דבר צורך לתנור ורמב"ם אמר וטמאים יהיו לכם. לכל שבארכיכם כדדרשינן לעיל: מפני שהוא אופה בו כשהוא נדחק. כשיש לו אוכלוסין מרובין וצריך לפת מרובה ור' יוחנן לא פני ליה בטעמא דתנ' קמא. מפני שהוא עומד עליו את הספוד. דס"ל דבעינן שיהא תשמישים המוספים כעין תשמי' גופו של תנור: תוסף יורה של שולקי זיתים. דרך שולקי זיתים ובצעים שיש להם יורות גדולות ויש שיש להם תוספות טיט על שפתם שיעלו בה המים בעת רתיחתם. ושל שולקי זיתים טמא לפי שאותה תוספת צריכה לכלי ומשתמשין בה: ושל בצעים טהור. דלא משתמש ביה כי היכי דלא להפסיד בצעים. ואין הלכה כרבי יוחנן הסנדלר מעפ' ולמטן מטמא במגע אם נגע דרך בתנור מתוכו לא מעלה מן העפר. נטמא מה שלמטה מן העפר אבל אם נתלה הדרך באויר ולא נגע בדופני התנור מתוכו: לא נטמא אלא מה שלמעל' מן העפר: בור. חפירה למטה בארץ: דות. כבור היא עשוי אלא שהוא בנין למעלה מן הקרקע: ונתן שם אבן. בין הבור ובין דופן התנור להחזיק התנור שלא יפול לתוך הבור: אם מסיק. מלמטה. אם כשמזיק האור מלמטה בתוך הבור. התנור ניסק מתוכו למעלה דרך שוליו טמא. ואם לאו שאינו נסיק מהיסק האור שלמטה בתוך הבור. טהור. ופלוגתא דרבי יהודה ורבנן דוקא בהיסק ראשון שהוא גמר מלאכתו של תנור ועי"ז אותו היסק הוא מקבל טומאה. רבי יהודה סבר צריך שיהא התנור מחובר לארץ בהיסק ראשון. דכתיב תנור ובירים יותץ ואין שייך לשון נתיצה אלא במחובר לקרקע דמטלטל נופל לשון שבירה לא לשון נתיצה הלכך אם התנור ניסק דרך שוליו מבית' הבור חסוב כמחובר לבור וקרינן ביה יותץ ואם אינו נסוק מבית' הבור הרי הוא נתוץ ועומד ואינו לקיים בו קי יותץ: וחכ"א הואיל והוא נסוק מ"ת טמא דאמר קרא טמאי יהיו לכם מ"מ אפילו אם מסיקו כשהוא תלוי בצואר הגמל. הוי היסק וגמר' מלאכתו בכך. והכל מודים בהיסק שני לאחר שנגמרה מלאכתו שהוא מטמא. אפילו בצואר הגמל. והלכה כחכמים:

ד טמא לשון הר"ש ספרים שגורסין טהור ושכוח הוא טעמו כדכתב הר"ם דקשה דהוי מעשה לסתור ומיהו כתב הי"ל דהכי מייתי וטימאן ר"ג מכלל דרבנן פליגי עליה מדלא קתני ובא מעשה לפני ר"ג ליבנה וטמאן. וכל והני גוונא דנקט בית האומן מאחוריו (דהיינו שעשה אם מבחוץ לגלות בשר. או לשאר הלי צורך. וממילא הוסק התנור שלא בתכונן) לכך. לא היו אלא לפר' כילד שלא לדעת. ומיהו לא יתכן לפרש כן דבל כרחן היסק מאחוריו מהני כדתנן בסמו' נתנו על פי הבור * וכה"ג אסכתן פרק ב' דחולין (סוף משנה ג') ולא נתברר לי מנא לן הא דבעינן לדעת: ע"כ:

ד* תנור שהוסק מאחוריו. או שהוסק שלא לדעתו. או שהוסק בבית האומן. טמא. מעשה שנפלה דליקה בתנורי כפר סגנה. ובא מעשה ליבנה. וטימאן רבן גמליאל. ה מוסף התנור של בעלי בתי' טהור. ישל נחתומין טמא. מפני שהוא סומ' עליו את השפוד. רבי יוחנן הסנדלר אומר מפני שהוא אופה בו כשהוא נדחק. כיוצא בו מוסף היורה של שולקי זיתים. טמא. ישל צבעים. טהור: ו תנור שנתן בו עפר עד חציו. מעפר ולמטן מטמא במגע. מעפר ולמעלן מטמא באויר. נתנו על פי הבור. או על פי הדות. ונתן שם אבן. רבי יהודה אומר אם מסיק מלמטן והוא נסוק מלמעלן. טמא. וחכמים. אומרים הואיל והוסק מכל מקום. טמא: ז תנור

ה כיוצא בו מוסף כיור' כו' שכן העיד מנחם בן סגנאי במשנה ה' פרקין דעדיו' ועיין מ"ש שם: ו אם מסיק מלמטן והוא ניסק מלמעלן. פי' הר"ב אם כשמסיק האור מלמט' בתוך הבור התנור נסוק מתוכו למעלה דרך שוליו דשוליו קרובין לשולי הבור שאם מסיקו כו' ודופנותיו מלמעלה קרובים לדופני הבור שלא הוצרך לתת ביניתים אלא אבן דקה ואין אויר ניכר בין דופן התנור לדופן הבור שיעכב את היסק התנור שלא יועילו לו דופני הבור להחזיק את חומו. או שהתנור בתוך חלל הבור באויר והיסק עולה סביב דופן ת"ז וניכוק. כגון כיון קצר מלמטה ורחב מלמעלה או הבור רחב מלמטה וכיון קצר מלמעלה טמאה ואם לאו אלא ניסוק כשאר תנורים מתוכו טהור הר"ם ואל תטעה בלשון דרך שוליו שכתב הר"ל שיש לו לתנור שוליים. ולא כמ"ש הר"ב והר"ם ברישי פרקין. אלא ר"ל דרך מקום שוליו עולה לו האור לתוכו. וכן רש"י בלשון הר"ם דהכא מועתקים מפירושו פרק י"ז דשבת דף קכ"ה. הקדיש שם וכתב תנורים שלה' עשויין כקדירות גדולות ואין לה שוליים כו': וחכמים אומרים הואיל והוסק מ"מ טמא. פי' הר"ב דאמר קרא טמאים יהיו לכם מ"מ. ורבנן נמי הכתיב יותץ. יהיה לאידך גיסא ולאו לאגמורי קולא אתי ולאיתמר דאי ליכא לקיומי ביה נתיצה כגון זה שאינו בנוי ומחובר וממילא הוא נתוץ דלהוי טהור. דהדר תנא ביה קרא וטמאים יהיו לכם לרבויי. אלא לאגמורי חומרא אתא דסד"א כיון דהבדי נאדעה כגופה דארעא דמי ולא לקבל טומאה קחל"ן יותץ דאע"ג דשייכה ביה לשון נתיצה כלומר דמחובר הוא טמא. וכ"ש דאינו מחובר נתיל' (רש"י) (כדלקמן סוף משנה י') אידך נמי הכתיב טמאי יהיו לכם הרי להיסק שני דמודה ר"י כדכתב הר"ב ר' גמ' שם בתוס' שבת. ועיין לקמן ברפ"ו. והא דאמרן היסק שני. לא שצריך

היסק

היסק שני אלא כלומר לאחר היסק ראשון: ז תנור שנטמא · פי' הר"ב עשוי כקדירה גדולה כו' · עיין מ"ש בריש פרקין: חולקו לשלשה · דפנדיה ניסטרא · שחולקו לארבו בגובהו ותש"ה לא שני להו לרבנן כשממעטו בפחות מארבע'

כמו לר"ת אלא בעינן דלא להוי רובא · דמי לטיריו ד' דרי' פרקין: דהתם דלקיה מצלק לרחבו (פירוש הערוך שצלחו דומבקעו) [נחרא] פ"ט דחולין ל' קכ"ד: לשלשה כתב הר"ב לאי לשנים הגדול טמא · דאיכא רובא · דבתנור שהוסק קיימין דהא תנן שנטמא · וכי הוסקים בו גומות · ואי אכסר לעמנס כמ"ש הר"ש · ועיין מ"ש במשנ"ו פי"ב: ונורך היה ג"ל שהגרס' ונורך בדלי"ת וכן לקמן לגרור' שג"ל לגרור · כמו ויקח מרס [להתגרד בו · דאיוב כ' ס'] אבל גורר ברי"ש הוא כמו גוררין כשא וכו': דמסכ' שבת [ד' כ"ט:] ואינו כענין שבכאן אלא שלא ראיתי כן בשו"נוס' ואפשר הר"ש הרמב"ם מועתק ברי"ש · וכן בחבורו פי"ז מהלכות כלים · איתא ברי"ש · ועיין בכולא סוגיא דחולין שם · עד שיהא בארץ: אהא דכתב הר"ב · אי נמי אחולקו קאי

ז' תנור שנטמא ביצד מטהרין אותו· חולקו לשלשה וגורר את הטפלה· עד שיהא בארץ· ר"מ אומר אינו צריך לגרור את הטפלה· ולא עד שיהא בארץ· אם ממעטו מבפנים ארבעה טפחים· רבי שמעון אומר וצריך לרחביו· חלקו לשנים אחד גדול ואחד קטן· הגדול טמא· והקטן טהור· חלקו לשלשה· אחד גדול כשנים· הגדול טמא· ושנים הקטנים טהורין: ח' חתכו חוליות לרחבו· פחות מארבעה טפחים· טהור· מרחו בטיט· מקבל טומאה משיסיקנו כדי לאפות בו· סופגניין הרחיק ממנו את הטפלה ונתן חול או צרור בינתיים· בזה אמרו הגדה והטהורה אופות בו· והוא טהור: ט' תנור שבא מתותך מבית האומן· ועשה בו למודין· ונותנן עליו· והוא טהור· נטמא וסילק את למודיו טהור· החזירן לו טהור· מרחו בטיט מקבל טומאה· ואינו צריך להסיקנו שכבר הוסק:

ז' תנור שנטמא· התנור עשוי כקדירה גדולה שאין לה שוליים ומיטלטל· וכשבא לקבעו מחברו בארץ· ומדבק טיט מבחוץ ומעבהו· כדי שיסמו' חומו· וקרו לה טפלה שמטפלה ומחבר' לו: כיצד מטהרים אותו· כמה תהא שבירתו יתהא מטהרתו: חולקו לשלשה לכלי עצמו מבפנים· דאי לשנים הגדול טמא· דאיכא רובא: גורר את הטפילה· שדבק עליו שגם הוא מחברתו: עד שיהא בארץ· כלומר מפילה עד הקרקע· אי נמי אחולקו קאי· דלא שני בחלוקה· עד רובו אלא הול' עד שיגיע לקרקע: ולא עד שיה' בארץ ולא לחולקו עד למטה שמו' לארץ· אלא ממעטו מבפנים· עד שלא יפחת ארבעה טפחים שהוא שיעור תחלתו של תנור· ואין הלכה כר' תאיר: צריך להסיעו· אע"פי שחלקו· לא טהור עד שיפריד החלקים זה מזה· ואין הלכה כרבי שמעון: הגדול טמא· משום דאיכא רובו של תנור: ח' חתכו חוליות לרחבו· כמו שחות' שפיפרת של קנה פחות מארבעה טפחים· אפי' בחוליא בפחות מארבעה טפחים ובאה מתנור גדול דליכא רובא· טהור· אבל איכא ארבעה טפחים· טמא· אע"ג דהוי מיעוט: מרחו בטיט· בעי היסק כתנור חדש: כרחיק ממנו את הטפלה· טפול של טיט שעשה· לא חברו לתנור אלא רחוק ממנו· ונתן חול או צרור· בין הטפילה לתנור· ועל ידי כך התנור מקיים חומו· ואופים בו: הגדה והטהורה· אופות בו· דלא תאיכא הטפלה חבור לתנור· כיון שהיא מרוחקת ממנו: והוא טהו' · אפילו מקבל טומאה· ט תנור שבא מתותך· שעשו האומן דפים דפים· כדי לחברן ומד על ידי מסגרות· הן זירים שקורין ציר קלא"ש· כעין שאנו עושים לחביות שנותנים בהם יין· ולאותן זירין ומסגרות· קורא הקנה למודין: ונתנן עליו והוא טהור· נטמא לאחר שנתן עליו הלמודים· והיה התנור טהור מתחלה· לפי שהיה דפים דפים· ולא היה מחובר· חזר להיות מקבל טומא' ע"י הלמודים הללו שמחבריה אותו: סלק את למודיו· ונתפרקו הדפין זה מזה· אין לך נתיכה גדולה מזו· ונטהר התנור· ואע"פי שהחזיר הלמודים פעם שניה· שוב אינו מקבל טומאה· שאין הלמודים מביאין לו הטומאה אלא בפעם ראשונה בלבד· כשבא מחותך מבית האומן· מרחו בטיט· לתנור זה· שאין הלמודים מביאין לו הטומאה· טמא על ידי מריחת הטיט· ואין צריך להסיקו· כשאר כל תנורים· שאין מקבלין טומאה עד שיסיקם· לפי שכבר הוסק בפעם ראשונה· כשבא מחותך מבית האומן:

י' תתכו

י' תתכו

ר"א חתכו חוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא ר"א יעזר מטהר יוחכמים מטמאין וזהו תנורו של עכנאי ב יורות הערביין שהוא חופר באר"ץ וטח בטיט אם יכול הטי' לעמוד בפני עצמו טמא ואם לא טהו' וזה תנורו של בן דינאי יא תנור של אבן ושל מתכת טהור וטמא משום כלי מתכות ניקב נפג' נסדק עשה לו טפלה או מוסף של טיט טמא: כמה יהא בנקב כדי שיצא בו האור וכן בכירה כירה של אבן ושל מתכת טהורה וטמאה משום כלי מתכות נקבה נפגמת נסדקה עשה לה פטפוטין טמאה מרחה

ר"א חתכו חוליות. פי' הר"ב שחתכו לתנור ברחבו לחוליות. וכן חול בין חוליא לחוליא. וטח אותו בטיט ועשה לו טפילה. כדרך שעושין לתנורים. רבי אליעזר מטהר. דכיון דיש חול בין הסדקים כשבור דמי: וחכמים מטמאין. שהטפילה עושה את כולו אחד ומחברת את הסדקים: ואף ע"פ שיש חול בין חוליא לחוליא: וזהו תנורו של עכנאי לכך נקר' תנורו של עכנאי. שהקיפוהו הלכות בעכנא זו. וטמאוהו: עכנא. נחש שדרכו לעשות כעגולה להכ"ים זנבו להוך פיו. כך הקיפו בתשובת רבי אליעזר וחכמים זה את זה. על תנור זה. ולבסוף מפני שהיה רבי אליעזר יחיד כנגד רבים. נפסקה ההלכה כרבים. דלא כר אליעזר והוכאו כל הטהרות שטיהר רבי אליעזר ושרשום בתש ונמנו וברכוהו. מפני שהיה מחזיק במחלוקת כנגד רבים: יורות הערביין. לאפו' את הן עשויין כדמפרש ואזיל: של בן דינאי. רבותי פירשו שם אדם שהיה עושה תנורים הללו. ואני שמעתי על שם שדנו בו דינים הרבה: יא של אבן ושל מתכת טהור. של אבן טהור לגמרי. ושל מתכת טהור מדין כלי חרס שאינו מטמא אחורו ויש לו טהרה במקוה: ושתא משו' כלי מתכות. שתקבל טומאה מגבו ונעשה אב הטומאה. ואם הוא מחובר לקרקע אינו מטמא דכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע. חוץ מתנור וכירים של חרס. דכתיב בהו (ויקרא יא) תנור וכירים יותץ. את שיש בו נחילה: נקב. נפגם נסדק: ועשה טפול של סיד לסתום הנקב: והפגם. והסדק. אם נעשה על פיו. תוספת של טיט: טמא. כדין תנור של חרס: וכן בכירה. וכן שיעור נקב של כירה. כדי שיצא ממנו האור כשעור נקב של תנור: ועשה לה פטפוטין. הכא לא תני ועשה לה טפלה. שאין עושין טפלה לכירה שנקבה או נפגמה כמו שעושין לתנור. אלא כשנקבה או נפגמה הכירה במקום מוסבה: רגילין במקום הנקב לעשות פטפוטין. הן רגלי הכיר' כמין טריפי"ד בלע"ז שהכירה יושבת על אותן פטפוטין:

מרחה

לסתום הנקב והפגם והסדק. אבל עשה טפלה לשלם טהור מדין כלי חרס כדמוכ' בתוספתא. הר"ש; עשה לה כטפוטין. כתב הר"ב הכא לא תני ועשה לה טפלה כו'. אלא כשנקב כו' וכ"כ הר"ש. וא"כ משונה כירה מהתנור שהתנור אין לה שולים כדפי' הר"ב לעיל משנה ז'. וריש פירקין. מיהו כתב הר"ש דמשנה דוקניה גרסינן ועשאה בטיט ועשה לו פטפוטין. והכי פירושו עשה לה בטיט לתקנה. ועשה לו פטפ טיט לאותו הטיט. ולשון טפלה שייך בתנור ולשון עשאה בטיט שייך בכירה. ותרוייהו לתיקון התנור והכירה. והשתא כשנקבה ועשאה בטיט. ועשה לו פטפוטין. טמאה נתי משום כלי חרס. והפטפוטין מטמאין מאויר. אבל טיט ופטפוטין בלא נקב טהורה. כדמוכח בתוספתא. ולאשמועינן דין פטפוטין תנא בנא זו. לע' ג דתנא

וכן בכירה. ע"כ אבל הרמב"ם מפרש שפטפוטין הם קנוות מטיט

יורות הערביין. פי' הר"ב לאפות את עשויין. ועיין בפ"ח משנה ט': הערביין של אותו מקום. הר"ש:

וזהו תנורו של בן דינאי. והאי דקרי ליה הכא תנור. ובפ' כל המנחות באות מלה (בסופו) תנן הרי עלי כו' מאפה יורות הערביין. משום דעיקר שתייתו יורות. הר"ש:

של בן דינאי. כתב הר"ב רבותי פי' שם אדם. וכן מצינו אלעזר בן דינאי במשנה ט' פרק בתרא דסוטה. ות"ש הר"ב שהיה עושה תנורים הללו. לשון הר"ש שהיה רגיל לעשות תנור כעין הערביים. ע"כ. ומ"ש הר"ב ואני שמעתי על שם שדנו בו דינים הרבה. לשון הרמב"ם (והודו) אחר זה (כאחד) והסכימו על הדין שנזכר בכאן. לזה תקרא זאת התמונה תנורו של בן דינאי. מיוחס אל דין: יא תנור של אבן ושל מתכות טהור. כדתניא בת"כ בפרשת ויקי ביום השמיני יותץ טמאים הם. את שיש לו נחילה יש לו טומאה. את שאין לו נחילה אין לו טומאה. פרט לתנור של אבן ושל מתכות. הר"ש: טמא משום כלי מתכות פי' הר"ב ונעשה אב הטומאה כאשר נגעה בו כזית מן המת. לפי מה שהתבאר בתוספתא. הרמב"ם ועיין בפ"ק דאהלות: עשה לו טפלה. פי' הר"ב

ר"ל צ

ברכות יט. ב"ק נא. ד"ל מ"ם

כ סם הלכה
ג סם הלכה
ד מיי פט"ו מה' כלים הל' ה סם הלכה
ו סם הלכה
ז סם הלכה

מרחה בטיט · בין מבפנים בין מבחוץ מהורה רבי יהודה אומר מבפנים טמאה · ומבחוץ טהורה :

פרק ו העושה שלשה פטפוטים בארץ · וחברון בטיט להיות שופת עליהן את הקדירה · טמאה קבע שלשה מסמרין בארץ להיות שופת עליהן הקדירה · אף ע"פ שעשה בראשו מקום שתהא הקדירה יושבת : מהורה העושה שתי אבנים כירה וחברם בטיט · טמאה · רבי יהודה מטהר עד שיעשה שלישית · או עד שיסמוך לכותל · אחת בטיט ואחת שלא בטיט · טהורה : ב האבן שהיה שופת עליהן ועל הכירה · עליה ועל הביפח · טמאה · עליה ועל האבן עליה ועל הסלע עליה

מרחה בטיט · טהורה שאין מרוח של טיט אוטיל אלא בתנור שאופין הלחם בתוכו · אבל לא בכירה · לפי שאין אופין ומבשלין בתוך הכירה עצמה · אלא מניחין בתוכה · או על גבה הקדרה · ואין הלכה כרבי יהודה :

פרק ו העושה שלשה פטפוטים · ג' רגלים יושבים בארץ וחבר בטיט למעלה בראשם כעין כלי ברזל שקורין טריפי"ד : קבע שלשה מסמרים · שבעץ אותם בקרקע טהורה · דכלי מתכות המחוברים לקרקע כקרקע דמו ואין מקבלים טומאה : וחברם בטיט טמאה · ככירה של חרס : שהטיט שבראשן נותן להן תורת חרס : עד שיעשה שלישית · כעין שלשה פטפוטין : או עד שיסמוך לכותל · שהכותל יסמיך את הקדרה מצד אחד : אחת בטיט אחת חבר לחברתה בטיט בראש · ואחת שלא בטיט השלישית לא חבר · ור' יהודה היא ואין הלכה כרבי יהודה : ב האבן שהיה שופת עליה ועל התנור · והאבן מחוברת בטיט : עליה ועל האבן היינו אחת בטיט ואחת שלא בטיט : ועל הסלע · המחובר משפת ימי בראשית : טהורה

רגלים יושבים בארץ · פי' הר"ב שלשה פטפוטין בארץ · וחברון בטיט פי' הר"ב למעלה בראשם · וכ"ם הר"ם · ולפי זה סיפא אחת בטיט כו' אתאן לר' יהודה דוקא · כדפי' הר"ב שם · אבל הר"ם כתב דא"כ יש לפרש דחברון בטיט שחברן בארץ בטיט · ואתאן סיפא אפילו לרבנן · וכת"ם שם בש"ד וכן נראה שמפרש הרמב"ם בחבורו · וכמו שאמתיק ג"כ מפירושו במתני' דלקמן · להיות שופת כו' ועושין אם תחתיה · הר"ם : שיפת שפיתה המורגל בכל המשנה · היא מילה עברית · שפות הסיר שפות יחזקאל כ"ד ג' · הרמב"ם בפירושו למשנה ג' : טמאה דנעשו ככירה לטמאות בחוץ · כנגד גובה הפטפוטים הרא"ש : אף על פי שעשה בראשו מקום כו' · נראה לפרש כפירוש השני של הר"ם · דהיינו שהדביק בטיט בראש כל אחד וא' · שהיא הקדירה יושבת · ולא חברן יחד · אבל פירושו הראשון שמפרש שעשה מקום · היינו שתקני בראשם והרחיבן שלא יהיו חדים · ושיהן יפה שלא יקלקלו את הקדירה היושבת עליהן · ומפרש דקמ"ל דטהורים לגמרי · דאין להם תורת כלי · כיון דכל אחד לחודיה לא הוי ואינם מחוברים זה לזה · עכ"ד · זה הפי' אינו מסכים כלל לפי' הר"ב שמפרש דטהורה משום דמחובר לקרקע כו' · ועוד נראה יותר פי' השני · דהשתא כולה מתני' בדיני טיט קמ"ל · וכ"כ הרמב"ם ג"כ בחבורו · אף ע"פ שעשה בראשון מקום בטיט שתשב הקדרה כו' · ומפרש שחברן בטיט כשני הפרושים דהר"ם שחברן בראשן או בארץ · כמ"ש במתני' דלקתן ותשנה ג' כש"ד · ועיין לקמן : בראשו מהר"ם הגיה בראשן : טהורה לפי שנעשו לקדירה תחת כירה · נקט טהורה לשון נקיבה · הר"ם · ומפרש כתב טהורה · מדין כלי חרס · וה"ל טהורין אלא מ"מ דמעקרא נקט טמאה בכירה · נקט הכא טהורה : העושה שתי אבנים כירה דמתוך שהאבנים רחבות שני בתרי להיות ככירה הר"ם · וחברן בטיט טמאה · לשון הר"ב ככירה של חרס · שהטיט שבראשן נותן לה תורת חרס · וה"ה בחס חרס אם חברן בטיט טמאים אלא הכא רבותא קמ"ל דאפי' בשנים שני : אחת בטיט · פי הר"ב אחת חבר לחברתה בטיט כו' · ור' יהודה היא ובריעה כך שלישית מכותל אי נמי סתך לכותל בעי שחיבר שתיהן בראשן לכותל · הר"ם · ולפירושו השני שכתבתי דמפרש חברן בטיט פי' בארץ · כתב אחת בטיט כו' · שהאחת חיבור בארץ בטיט ואחת לא חיבור בארץ וטהורה אפי' לרבנן · ע"כ : ה עליה ועל האבן · לשון הר"ב היינו אחת בטיט ואחת שלא בטיט · וכ"כ הר"ם · ומיהו לדידיה הא אמרן · דלפרושו (השני) הוא דאחת בטיט אתאן לרבנן אלא לפי' הר"ב דלעיל · שמפרש דלר' יהודה היא והוא פי (הראשון) של הר"ם קשיא לומר דמתני' ר' יהודה היא · ומיהו לא קשיא למאי דסתר הר"ב לעיל דאין הלכה כמותו והא הוא מחלוקת ואח"כ סתם דהאלה כסתם דבמה סתומות בסמוך דשתי אבנים הוו כירה : ועל הסלע פי' הר"ב המחבר משפת ימי בראשית כדתנן ספ"ג דשביעי

טהורה • דכתיב יותן טמאים הם: אלא שיש לו נתילה יש לו טומאה • אלא שאין לו נתילה אין לו טומאה • מכאן אמרו אבן שהיה שופת עליה ועל התנור עליה ועל הכיר עליה ועל הכופ' טמאה • מפני שיש להן נתילה עליה ועל האבן עליה ועל הסלע עליה ועל הכותל טהורה • מפני שאין להן נתילה: כירת המזירים לבשל שלמי מזיר שלוקח מהן הכהן הזרוע כשלה: כירת הטבחים שמוכרים לרבים ומסדרים הרבה אבנים זו אחר זו • ושותפין עליהן קדרות הרבה • שנתלאת אבן אחת לשתי קדרות • וכשנטמאת האחת האחרות טהורות • מידי דהוה אקלמרין התחומות • דתנן לעיל בפ"ב • שאם נטמא אחת מהן • לא נטמאו כולן: ג שלש אבנים שעשאן ב' כירים • שהאבן האמצעית משמשת לזו ולזו: האמצעית המשמשת לטומאה • אינה של האמצעית המשמשת לחילונה שהיא טמאה לטומאה • ואינה המשמשת לחילונה שהיא טהורה • טהורה: נחלטה האמצעית לטמאה • וכולה טמאה: לספות עליהן על שתי החצונות החזירה • לאמצעית • טהורה שבטלה כירה ראשונה וכאלו נתן כירת היורה מסיסיקנה • דבעי היסק ככירה אחת מכאן ולזו אבן אחת מכאן • האמצעית טמאה והחצונות

עליה ועל הכותל • טהורה: וזו היתה כירת הגזירים שבירושלם שכנגד הסלע • "כירת הטבחים • בזמן שהוא נותן אבן בצד אבן • נטמא אחת מהם לא נטמאו כולן: ג" שלש אבנים שעשאן שתי כירי • נטמאת אחת מן החצונה • האמצעית המשמשת את הטמא' טמאה • המשמש' הטהורה • טהורה: ניטלה הטהור • והחלטה האמצעית לטומא' • ניטל' הטמאה • הוחלטה האמצעית לטהורה • נטמאו שתי החיצונות • אם היתה האמצעי' גדולה • נותן לזו כדי שפיתה מכאן • ולזו כדי שפיתה מכאן • והשאר טהור • ואם היתה קטנה הכל טמא • ניטלה האמצעית • אם יכול לשפות עליה יורה גדולה • טמאה • החזירה טהורה • מירחה בטיט • מקבלת טומאה • משיסיקנה כדי לבשל עליה את הביצה: ד" שתי אבנים שעשאם כירה • ונטמאו • סמך לזו אבן אחת מכאן • ולזו אבן אחת מכאן • חציה

הגדולה: מקבלת טומאה מדשה: ד סמך לזו אבן ונמצאו עכשיו שלשה כירות • טהורות

עד שמגיע לסלע הר"ם • שכנגד הסלע • ר"ל אבן כנגד הסלע • ובהר הבית הגזירים מבשלין עליהן השלמים וסורפים שם שעריהם בלשכת הגזירים אשר היתה בעזר' נשים כמו שהעתק' במדות פ"ב משנה ה' • הרתב"ם: בזמן שהוא נותן אבן בצד אבן • בתנאי שיהיו האבנים כולן מרוחות בטיט כמו שקדם בראש הפרק אבל אם האבנים בלתי מרוחות בטיט הנה לא יטמאו • הרמב"ם • ובמתניתין דלקמן אעתיק לשונו דמירוח ר"ל חיבור בין בראשן בין באחרן: אבן בצד אבן • לשון הר"ב מסדרים אבנים הרבה כו' שנתלאת אבן אחת לשתי קדירות חוץ מן החצונות • הר"ם: ג שלש אבנים • שחברן בטי' ועשאן שתי כירות בין שחברן זו לזו ולא חברן לקרקע • בין שחברן בקרקע ולא חברן זו לזו • הרמב"ם פרק ט"ו מהלכות כלים: האמצעית המשמשת את הטמאה • טמאה כו' • פי' הר"ב חציה של אמצעי' המשמשת כו' • דמסתמא האבן האמצעית היא לא גדולה ולא קטנה • אלא כדי שימוש לשתי האבנים שבצד שהחצי ממנה צריכה לשפיתה לזו והחצי לשפיתה לזו • ואם היתה גדולה מכך • ודאי שדינה כדין המפורש בגדולה דסיפא • אלא שנראה לי דאף אם היתה קטנה הואיל וכשמשמשת לטומאה אין בה עוד מקום לשתתם בה הטהורה • דג"כ הכל טמא כתו בסיפא • ועיין בסמוך ומשום דמסתמא לוקחין אבן באמצע שהוא ממוצע ובינוני • שהחצי ממנה צריכה לשמיש זו • וחצי לזו • להכי תני המשמשת כו' ובסיפא הא קמ"ן דכשהאבן גדולה אף על פי שהשתי האבנים שבשתי לדיה טמאות מכל מקום נותן לזו כו' • והשאר טהור • והר"ם כתב המשמשת היינו מקום שפיתה • ע"כ • ואי"ת דנסיף מתניתין דלעיל בכירת הטבחים בזמן שהוא נותן אבן בצד אבן • תדמה להו הר"ב לקלמרין התחומות דבפ"ב משנה ז' • והתם רבי יוחנן בן נורי אומר דמולקין דופן האמצעית כו' • וכתב הר"ב שאינו הלכה • וכן כתב הרמב"ם דהתם בנא"י שבידי • וכן לא העתיק • דבריו בחבורו שפי"ב מהלכות כלים • וי"ל דהכא שאני דכיון דתשמישן הוא על גבי אבנים לספות עליהן לסיכך המשמש לטהור טהור • שמתחלה לוקחים אבן שנוכל לשמש לשמשם אף כשיחלק לשנים • מה שאין כן בקלמרין אין רגילין לעשות דופן עב ביניהם הראוי ליחלק • ומש"ה ה"ל בקטנה כולה טמא כתו התם וכדכתבתי ועיין במשנה ה' שם • הוחלטה המקיים (ובנא"י נמצאת) דינה תרגום לשמיתות לחלוטין ולזה נקרא האיש אשר נדון עליו בגזרת וקיים הכהן בו דינו מלגזרה מוחלט' הרמב"ם: לטומא' כ"ל שנ"ל לטמאה וכתו שהעתיקו הר"ב והר"ש וכנסיפא דתנן לטהורה ולא הנא לטהרה • אלא שהרמב"ם בפט"ו מה"כ העתיק לטומאה ובסיפא כתב טהורה האבן האמצעית כולה: עליה הוא כינוי הכירה הראוה מן שתי האבנים הנשארים • הרמב"ם • והר"ב העתיק עליהם נראה שגרסתו כך היתה וכ"ג שהיתה בי' הר"ש: כירחה בטיט • ל' הרמב"ם חיבורה באחרן בטיט ע"כ וכבר כתבתי לשונו שבחבורו דה"ה חברן זה לזה • ולא חברן בקרקע: מקבלת טומאה מסיסיקנה כו' לשון הרמב"ם הנה היא הטמא בעתיד ר"ל הכירה הראוה מן האבן הראשונה והאבן המוחזרת אז"ל בחבורו מקבל טומאה מכאן ומכאן והוא שיסיקנה לכל אחת מהן כדי כו' • אחת הפנה אבנים וכו' • כדתנן פ' דלעיל משנה ב' [ולאפשר שלא] • הבריה בכלים הדמה: ד שתי אבנים שעשאם כירה ונטמאו סמך לזו אבן אחת מכאן וכו' • ולזו האבנים כולן מרוחין בטיט • כמו שקדם בראש הפרק

ס"ה הלכה יז
ב ס"ס הלכה יז
ג ס"ס הלכה יח

בלאחרו לאחת בטיט • ולאחת שלא בטיט טהורה • הרמב"ם :

פרק ז הקלתות

של בעלי בתים פי' הר"ב בסיס העשוי לכירה כו' • וכ"פ הרמב"ם ורואה לי שיש לכן בית קבול • ולסיכך קרוין כך • כמו קלתות דמסכת ג' פי"ו וכלומר שסתימו במסכת מ' פ"ג דבכורים העשירים מביאים בקלתות כו' • וכן ברפ"מ דביטין לתוך קלתה • ומשמ"כ בתנור אע"פ שבנס לתנו' טוטין בסיס • כמ"ש הר"ב ברפ ג דב"ב אבל שתו בלאי לפי שאין לו בית קבול כמו בסיסו של כירה • והר"ש פי הקלתות הן כלי חרס כעין קופות קטנות דומה לקלתות שלנו ועיקר תשמישן לשפות עליהן קדרה והגחלים בתוכן כעין כירה • ושם אותו כלי קלת ונפחתה הקלת שברחב מקום מושב הקדירה שחות מג' טפחים טמאה הקלת • אבל ג' טפחים או יותר • לאין ראוי לתשמיש שהחוש יוצא ואין הקדירה מתבשלת • טהורה הקלת נתן אבן או צרור למעט הפחיתה • אינה מיבור אע"כ מרחה בטיט • ולא ממעט ליה ע"כ : יתר מכאן לשון הר"ב אם היה הפחת עמוק יותר מג"ט • וכן ל' הרמב"ם • גם מהר"ם כתב וז"ל אם נפחתה יותר מג"ט החוש יוצא דרך הנקב • ואין ראוי לבשל עליה הקדרה • ע"כ ולא דייקי דהא פחות מג"ט תנן דטמאה • משמע הא ג"ט טהורה • וכן משיק הר"ב בסמוך • כדי שלא יהיה עומק הפחת ג"ט ולשון הרמב"ם בחבורו שפי"ו היה הפחת עמוק ג' או יתר אינה מקבלת טומאה : זו היתה תשובת ר' יהודה בתנור כו' ות"ת שלא ראיתי לתמרשים שיפ"ש מאי מהדרו ליה רבנן ועוד קשיא לי דא"כ הא דהכא נמי בסיסק הראשון • דאלו בבסיסק שני הא אמרינ' התם דאף ר' יהודה מודה שאפי' בצואר הגמל מיטמא • וגם זה לא פירשו המפרשים ולכך נ"ל דהכא ודאי כשטהרי היינו לגמרי ולאו דוקא בסיסק ראשון בלבד וכדמשמע מהמפרש' • שהרי לא מילקו בכך • ומש"ה נמי תשובתו של רבי יהודה אינה תשובה דעל כרחך הכא שאני שהרי בכל הבסיסקי' אינו מטהרי' • שלא היינו טעמא דבסון שעשוי על קלת כשנפחתה הוי כגתון שטהר מטומאתו • ומע"פ שהוא עצמו אינו נתון אפי' הכי קרינן נתון בכירה זו העשויה על קלת כשהקלת נפחתה • וכ"ש לפי הר"ש דקלת היינו הכירה עצמה וא"ת ודקאמרי מאי קאמרי ליה דהא איהו נוסיף דמודה בבסיסק שני ואלו הכא מטהרינן אף בבסיסק שני י"ל דכשהשיב רבי יהודה תשובה זו לא היתה בסוף מחלוקתן • אלא בתחלת מחלוקתם שחלקו ר' יהודה וחכמים בתנור שנתנו על פי הבור ולא הוו קמפלגי בקראי אלא בתחלה חלקו בסברא בעלמא ששבר' יהודה דבנתון על פי הבור בעינן שיהא נסוק מלמטה כו' ואח"כ דכשחלקו בסברא שהיתה מחלוקתם ג"כ בבסיסק שני • ולעולם טיהר ר"י דס"ל דקרא בסתם תנור וכירה תיירי וסם מתוכרים בקרקע • כדפי' הר"ב רפ"ה • ולפי' על החכמים שחלקו עליו וטמאוהו לעולם השיב עליהם תשובה זו דהכא • והוו מהדרי ליה דשאני הכא דטהרתו על ידי שנפחתה הקלת וכגתון כירה נוסה דמי • משמ"כ בגתון על פי הבור שאין כאן נתילה ו תהדר לה (נ"ל ביה) רבי יהודה מסברא • ודייק מקרא מדכתיב יוחן ולא יסבר ס"ת דכל שאינו מחובר לא מיירי ביה קרא • ומהדרי ליה רבנן מטמאים יהיו לכם מ"מ • ור"י מוקים ליה לסיסק שני ומע"ג דבגמרא פי"ז דשבת דף קכ"ה • אתרינן במאי קמפלגי בקרא כו' מסדר הגמרא לא הם להאריך בתחלת מחלוקתם • אלא קאמר רס"ז את המחלוקת • כך נ"ל בסיטה זו :

ב דבון פי הר"ב לשון מקום כתו דוך פלן • וכ"כ הר"ש • כתב הרמב"ם שדבון ודוכן (בספ"ג דחלות) לפי שתחונתו התונת הדוכן והוא האיצטבא • ע"כ • ועיין לקמן : שיש בו בית קבול קדירות לא ב' מסיים הר"ש שיכול להיות שאותה בלשה הוא סביב לכירה : ויש לו בית קבול קדירות הרבה • והרמב"ם כתב שהוא תחונת מרובע מרוך • אבל נ"ל כפברת הר"ש •

מדסיפא

טהורות ה"כר שתי אבנים אמצעיות חציה של זו וחציה של זו [של לר הטהור] טהור שמשמש לטהור : ניטלו הטהורות הטהורות חזרו אמצעיות לטומאתן בתחלה • וכולן טמאות שהרי אין כאן משמש לטהור :

חציה של זו טמאה וחציה טהורה • וחציה של זו טמאה וחציה טהורה • ניטלו טהורות • חזרו אלו לטומאתן :

פ"ז הקלתות

"של בעלי הבתי' שנפחות פחות משלשה טפחים • טמאה • שהוא מסיק מלמטן וקדירה בשלה מלמעלן • יתר מכאן טהורה • נתן אבן או צרור • טהורה • מרחה בטיט מקבל טומאה מכאן ולהבא • זו הירתה תשובת רבי יהודה • בתנור שנתנו על פי הבור או על פי הדות : ב דבון שיש בו בית קבול קדירות • טהור

פרק ז הקלתות

של בעלי בתים • בסיס העשוי לכירה ומקום מושבה נקרא קלת : שנפחתה קרקעיתה • והיה עומק הפחת פחות משלשה טפחים הרי הכירה מקבלת טומאה שאם יסיק בפחת מלמטה תתבשל הקדר' שבכירה מלמעלה : יתר מכאן אם היה הפחת עמוקה יותר מג' טפחים טהורה שהרי האש רחוקה מן הקדרה שבכירה ואינה מתבשל' : נתן אבן או צרור • על מקום הפחת כדי שלא יהיה עומק הפחת ג' טפחים • טהורה • לפי שאינה חשובה מקרקעית הכירה : מרחה • לאבן זו בטיט : מקבלת טומאה • הכירה מכאן ולהבא • שאבן זו מקרקעית הכירה היא נחשבת • והרי אין עומק הפחת ג' טפחים : וזו היא תשובת רבי יהודה • כשנחלקו רבי יהודה וחכמים לעיל בפרק תנור תחלתו ארבעה : בתנור שנתנו על פי הבור ועל פי הדות • מכאן הבוא רבי יהודה ראיה לדבריו דכי היכי דבעינן הכא שיהא מסיק מלמטה וקדרה בשלה מלמעלה • הכי נמי בעינן התם : ב דבון • לשון מקום • כמו דוך פלן • והוא מקום בולט מן הכירה שבשמוניאין הקדרה מן הכי הם מושיבין אותה על אותה הבליטה • ופעמי' יש לו בית קיבול שתי קדרות או שלש : טהור

טהור משום כירה וטמא משום כלי קבול הצדדין שלו. הגוגע בהם אינו טמא משום כירה. הרחב שלו. ר' מאיר מטהר. ורבי יהודה [א] מטמא. וכן [ב] הכופה את הסל ועושה על גביו כירה: ג [ג] כירה שנחלקה לארכה טהורה. ולרחבה טמאה. כופף שנחלק. בין לארכו בין לרחבו. טהור. [ד] חצר הכירה בזמן שהיא גבוהה שלש אצבעות. מטמאה במגע ובא יר. פחותה מכאן. מטמאה במגע ואינה מטמאה באויר. כיצד משערין אותה. ר' ישמעאל אומר נותן את השפוד מלמעלן למטן. וכנגדו מטמאה באויר. רבי אליעזר בן יעקב אומר. נטמאה הכירה. נטמאת החצר. נטמאה החצר לא נטמאת הכירה: ד [ה] היתה מופרשת מן הכירה. בזמן שהיא גבוהה שלש אצבעות מטמאה במגע ובאויר. פחותה מכאן או שהיתה חלקה. טהורה [ו] פטפוטי כירה שלשה. של שלש אצבעות. מטמאים במגע ובאויר פחות מכאן כל שכן הן טמאים. ואפי'

טהור. דאם נטמאת הכירה לא נטמא הוא. אי נמי אינו מטמא דמתניתין בכירה: הגדיש שלו. כותליו של דכון שאינן מן הכירה: הרחב שלו. הוא כותל הכירה עצמה לצד קבולו של דכון. ולפי שהדכון מרחיב והולך לצד הכירה קרי לה רחב: רבי מאיר מטהר. דלא חשיב בכירה: ור' יהודה מטמא. דחשב בכירה. והלכה כרבי יהודה: וכן הכופה את הסל. ונכה על גביו כירה. ובולט חוץ לכירה. והסל הוא מיטתא מסוס כלי. עץ וכשנכה עליו כירה. ורוחב הסל בולט חוץ לדופני הכירה. ושופתים קדרו' על אותן הבליטה. דינו כדכון: ג כירה שנחלקה לארכה טהורה. כירה מקוס שפיתת שתי קדרו' וכשנחלקה לארכה בטלו שתי שפיתו'. ואם נחלקה לרחבה שתי שפיתות קיימות זו לבדה וזו לבדה: כופף. מקוס שפיתת קדרה אחת בין שנסדק לארכו. ובין שנסדק לרחבו. בטל מקוס השפיתה: חצר הכירה. כעין מחבת גדולה של חרס. והכירה יושבת באמצע ומחוברת לחצר: שלשה אצבעות. שכותלי החצר גבוהים שלש אצבעות. כשם שעיטור כירה תחלתה ג' כדתנן לעיל בפרק התנור. כך שיעור חצר הכירה. גבהו אין פחות מג'. ופחות משלש אין אויר שלה חשיב. ומיהו מטמאה במגע מדרבנן. אי נמי משום דהוא כמו יד לכירה. ויד יש לו מגע. ואין לו אויר: כיצד משערין אותה. משום דכירה גבוהה מחצר הרבה. וצריכים אנו לשער מה נחשב אויר החצר: נותן את השפוד. ראשו אחד על כותל החצר הנמוך. וראשו אחד על כותל הכירה הגבוה. וכל שנמשך מן השפוד אם נתלי שם שרץ. אע"פ שהוא למעלה מכותלי החצר כאלו נתלה למטה. דכל זה נחשב אויר החצר: לא נטמאת הכירה. דחצר טפלה לכירה. ואין כירה טפלה לחצר. ואין הלכה כרבי אליעזר בן יעקב: ד היתה מופרשת. שלא בנה האומן מתחלה החצר והכירה מחוברים יחד. אלא זו לעצמה וזו לעצמה: חלקה. בלא בית קבול כלל. וזו ואין צריך לומר זו קטני: פטפוטי כירה. רגלי הכירה. שהם שלשה רגלים. והם גבוהי ג' אצבעות. נחשבים ככירה ומטמאים במגע ובאויר ככירה עצמה: וכל שכן. אם הקפחותים משלש אצבעות בהם נדונים ככירה: ואפילו

תדשים פ"ח וכן הכופה את הסל. שהוא גם כן מקיף לכירה עוד כתב הרמב"ם. שהוא חלול מתוכו ושטחו העליונים. נקוב נקבים ענולים אחד לפני הסני. וימלא מתוכו באפר הסם (ושופתים הקדירות על אותן הנקבים והוא מטלטל עם האש והקדירות) ע"כ. ועיין לקמן. טהור. משום כירה כתב הר"ב דאם נטמאת הכירה כו'. וכן מ"ש אינו מטמא במחובר כו'. וכן כאשר נכתב עד שיגע ממנו מה שעשוי לקבלו לא יטמא. כמו שהתבאר בדף' שליסי הרמב"ם: ג ולרחבה טמאה. פי' הר"ב דשתי שפיתות קיימות זו לבדה וזו לבדה. אף על פי שכשנחלקה נמצא שאין לכל שפיתה אלא שלש כותלים. אע"ה יכולה הקדרה לשבת עליה שעיקר כירה אינה עשוי [לתת] לתוכה. שהרי תחלתה שלש אצבעות. ועיין במשנה ה' פי"ב: חצר הכירה. כתב הר"ב כעין מחבת כו' מחוברת לחג'. מביא הטומן הר"ם ועיין במס' דלקתן. מטמא במגע ובאויר. ר"ל כי כאשר נטמאת הכירה במגע או באויר נטמא עמה חצר הכירה. וכן כאשר נטמא החצר במגע או באויר. נטמא הכירה הרמב"ם: פחותה מכאן מטמא במגע ולא באויר. פי' הר"ב במגע מדרבנן. כהיא דמתני' ג' פ"ה. ומ"ש אע"ג משום דהוא כמו יד. כהיא דמתניתין ד' פ"ג: כיצד משערים אותה. אפחותה מכאן. פירש הרמב"ד בפי"ז מה"כ: נותן את השפוד. כדומה לו. הרמב"ם: מלמעלן למטן. לשון הר"ב נותן השפוד ראשו אחד על כותל הגמוך וכו' וכן לשון הר"ם נראה מזה שנירכתם מלמטן למעלן. וכן הוא בנוסחת מהר"ם. אבל בפי' הרמב"ם כנירסת הספר: ד מטמא במגע ובאויר. הרי זו מיבור לה בין לטומאת מגע. בין לטומאת אויר. הרמב"ם פי"ז מה' כלים: או שהיתה חלקה. כתב הר"ב זו ואל"ל זו קטני. ומסיים הר"ם. ושמא חלקה מזיא טפי מהיכא דכתבי' פחותים מג' אצבעות. ועוד יש לפרש. או שהיתה חלקה כלומר שנבנית בחבור ואח"כ נחלקה לגמרי. כדפי' בתוס'. ע"כ: טהורה. אין חבור לה ואם נטמאת הכירה בין מאויר בין במגע. החצר טהורה. וכן אם נטמאת החצר הכירה טהורה הרמב"ם שם: פטפוטי הכירה. פי' הר"ב רגלי הכירה. וכן פי' הר"ם ולשיטתייהו אזלי דבפירושם יונאים ובולטים. ושפיר מלתא לדידיה

א ב חיי' שם נמצא לה. חיי' פי"ב מה' כלים הל' יב. ה"ה שם פי"ז הל' ז. ג"ש שם הל' ז. ד"ש

ספ"ה. ושם כתבתי פי' הרמב"ם דפטפוטים הם קנוות הבולטים אשר תעמוד עליהם הקדרה. והרי הם למעלה על הכירה

במתניתין דלקמן היו גבוהים כו' . וכן עוד בסוף פרקין :

ה רבי שמעון מטהר . כתב הר"ב ואין הלכה כר' שמעון . עיין מ"ש בזה בסוף הכסף משנה בפרק ה' משנה ג' :

עשה שנים כו' . מטמא במגע ובאויר . וכן העתיק הר"ב . וכן נראה שהיא גירסת הר"ש . אבל הרמב"ם בסוף פי"ז מהלכות כלים . העתיק במגע ולא באויר : היו גבוהין כו' ר"ש מטהר . לשון הר"ב אותו העודף על ג' אצבעות ולמעלה בין במגע בין באויר . דכל פטפוט למעלה מג' אצבעות לא חשיב כבירה . ולשון הר"ש העודף מג' אצבעות היה מטהר ר' שמעון דלא חשיב כבירה . אי נמי כל הפטפוט היה מטהר דכיון דגבו' יתר מדינו לא חשיב כבירה כלל ע"כ . וקרוב לשמוע שבדברי הר"ב חסר וצ"ל בין באויר דלא חשיב כבירה אע"ג כל הפטפוט היה מטהר דכל פטפוט הגבוה למעלה כו' . ולפי' הרמב"ם שהפטפוטין הן קלוות שלמעלה מן הכירה יוצאין וכולטין . ניחא מפי . ודייק ספיר דקתני מג' ולמעלן מטמאין במג' ואין מטמאין באויר' דמשמע מג' ולמעלה יש להם דין זה . לאפוקי לפי' הר"ב ולפי' ראשון דהר"ש לא דייק ולמעלה . ודוק . ומ"ש הר"ב . בכולהו הלכה כר"מ . עיין מ"ש בזה בסוף הכסף משנה פ"ה משנה ג' :

היו מסוכים מן הספה . פי' הר"ב כמין בליטות כו' . וכן פיר' הר"ש . ויהיה פי' ספה . היא ספה תחתונה של הכירה . אבל לפי' הרמב"ם ניחא טפי דסתם ספה הוא פיו העליון . ובהכי מיירי נמי הכא : ו' כיצד משערין כו' . פי הר"ב כשנתנה שהן ביניהם כו' וכ"פ הר"ש . ותמיהני דלדבריהם שיעור שמשמיענו רשב"ג הוא דבר מפורסם ומודע : ואעפ"י שהיה האומר כן הוא רשב"ג . לא היה לרבינו הקדוש המחבר ליחסהו לו זה המאמר מאחרי שאין כל חדש הוא . כי מי לא ידע בכל אלה . שע"י הסרגל נעשה קו ישר . ומקום הכנה שהוא עמא . זה ג"כ מפני שכך דרך המסרגל להניח הכנה לפני' מקום הסרגל . אשר אליו יכוין . וכל אלו דברים פשוטים אשר לא יצטרך ליחס לרשב"ג . גם רבינו הקדוש אלו כעת לא השמיענו כולה . לא היתה משנתו מסרה כלום כי כח המשער הזה דבר תובן מעצמו הוא . אבל לפי' הרמב"ם שמפרש דפטפוטים הם קלוות עליונו הכירה . מפרש למשנתינו זאת בענין אחר . וז"ל אמר איך נשער אלו הפטפוטים . עד שנדע אם הוא קרוב מג' אצבעות משפת הכירה ומתחבר אליה . כמו שאמרנו . או בינה ובין שפת הכירה מרחק רב . ולא קחשב עמה וכו' . ואחר כי נחשר נקח בסים הכירה . והיא נאין ספק מוחיר על רחב אויר הכירה שעור ג' אצבעות . ונרכיב הבסים מל הכירה למעלה מן הפטפוטים . ואם הגיע הבסים למעלה מן הפטפוטים שטח גובהו על שטח גובה הפטפוטים הן אחד או יהיו הפטפוטים בתוך הבסים הנה הוא נחשב מכלל הכירה ויטמאו בהטמאות הכירה על איזה פנים שיהיה . ואם הגיע הבסים בתוך הפטפוטים . ויהיו הפטפוטים חוץ ממנה . הנה לא יקטמאו בהטמאות הכירה . אלא אם כן נטמא הכירה במגע . לפי דעת ר"מ בתוה שקד' ואקר' הבסים כנה . והוא שם עברית את הכיור ואת כנו . ע"כ . ואחשוב שביאורו לפער ע"י הבסים שאם יהיה הבסים פחות מכשיעור ג' אצבעות . או קצת יותר שנחשבהו לג' אצבעות . ר"ל לשיעור ג' אלו אות שלחמו בשיעור מסיכותא . מן בספה . והטעם לפי שזה שקבלנו שיעור המשיכה בג' אצבעות . הוא מפני שכך רגילות הכירה לעשות פטפוטים משוכים . כמו מרחב הבסים

ואפילו הן ארבע' : ה"ניטל א'מהם מטמאין במגע ואינם מטמאים באויר דברי ר"מ רבי שמעון מטהר ' עשה שנים זה כנגד זה . מטמאין במגע ובאויר דברי רבי מאיר . רבי שמעון מטהר . היו גבוהין משלש אצבעות משלש ולמטן . מטמאים במגע ובאויר מג' ולמעלן . מטמאין במגע ואינן מטמאין באויר דברי רבי מאיר . רבי שמעון מטהר . היו משוכים מן השפה . בתוך ג' אצבעות מטמאים במגע ובאויר . חוץ משלש אצבעות מטמאים במגע ואינם מטמאים באויר . דברי רבי מאיר . רבי שמעון מטהר : ו"כיצד משערין אותן . רבן שמעון בן גמליאל אומר . נותן את הכנה ביניהם . מן הכנה ולחוץ טהור . מן הכנה ולפנים . ומקום הכנה . טמא :

פרק ח

הלכה כר"ת : ו' כיצד משערין אותן . לפי שהפטפוטים רחוקים זה מזה . וכשנמצא שרץ ביניהם . אין אנו יכולים לדעת אם הוא בתוך שלשה לספה וטמא . או חוץ לג' וטהור לרבי מאיר באויר ולרבי שמעון בין במגע בין באויר . הלכך תודל לפטפוט זה שלש אצבעות מן הספה . וכן לשני . ונתן האמה שמסרגלים בה את הספרים . בנתים מזה לזה . והיא נקראת כנה . ומסרגל . מן הסרגל ולפנים טמא . דהיינו נמי תקוס הכנה . מן הסרגל ולחוץ טהור :

פרק ח

פרק ח התנור שחצצו • שעשה מחיצה בחתיכותו וחלקו עד למעלה מפיו : הכל טמא • אפי' לאוכלים שבעבר הפני של מחיצה : כוורת פחותה ופקוקה בקש • להכי נקט פחותה דלאו כלי היא דאי הוה שלימה היתה תלת על אוכלים שבתוכה דאפילו כלי שטף מציל • אבל הסתם דלאו כלי היא הויא כמחיצה בעלמא : ופקוקה בקש • לרבותא נקטה • דאע"ג דפרזית זה פקוקה בקש • לא הויא כלי • ואין תלת על אוכלים שבתוכה : ומשולשלת • תלויה : אם הצילה במת החמור • דכוורת פחותה ופקוקה בקש חוצלת בפני הטומאה באוהל המת • ואע"פ שטומאתו חמורה לטמא אדם וכלים טומאת שבעה : לא תציל בכלי חרס הקל • שאינו מטמא אלא אוכלים ומשקים : שכן חולקי' אהלים : שדרך בני אדם לחלוק אהלים במחיצה • הלכך הויא כוורת כמחיצה • ומצלת באהל המת מן הטומאה : שאין חולקים כלי חרס • שאין דרך לחלוק כלי חרס במחיצה • פי' אחר ועיקר שכן חולקים אהלים • שמועלת חלוקת מחיצה באהלים • דהא תנן במס' אהלות פר' סגום עבה • בית שחצצו בנסרים או ביריעות טומאה בבית כלים שבתוך המחיצה טהורים • ואין חלוקת המחיצה מועלת בכלי חרס • דבבי תנור תנן הכא תנור שחצצו בנסרים או ביריעות כמצא שרץ במקום אחד הכל טמא • ואין הלכה כר' אליעזר : ב היתה שלימה • הכוורת : התנור טהור דכתיב (ויקרא י"א) אשר יפול מהם אל תוכו ולא אל תוך תוכו • ובפיהן למעלה מן התנור אירי • דאי כולה מסוקעת בתנור כאחד תוך דמי : אוכלים

פרק ח התנור שחצצו בנסרים • או ביריעות • נמצא שרץ במקום אחד הכל טמא • כוורת פחותה ופקוקה בקש • ומשולשלת לאויר התנור • השרץ בתוכה • התנור טמא • השרץ בתנור • אוכלין שבתוכה טמאין • ורבי אליעזר מטהר • אמר רבי אליעזר אם הצילה במת החמור • אל תציל בכלי חרס הקל • אמרו לו אם הצילה במת החמור • שכן חולקים אהלים • תציל בכלי חרס הקל • שאין חולקין כלי חרס : ב היתה שלימה • וכן הקובה • וכן החמת • השרץ בתוכה • התנור טהור השרץ בתנור • אוכלים

הבסים ושיעור סתם מרחב הבסים ג' אצבעות • ואתא רשב"ג לאמוטינן הא • שג' אצבעות שאמרנו • הוא מכני משוכים כך כדי שיהא בערך ויהם שכך רגילים לעשותן מרחב הבסים ולפיכך נקט הבסים לשער זה • וג"מ בפחות ויתר קצת כשיעור הבסים מלך אחריו • ואם אי אתה אומר כן • יש תמיה לתה צריך כלל לבסים לשער בו הג' אצבעות • שעד שאתה לוקח בידיך את הבסים • קח אצבע שבידך ומדוד בו • אלא כדכתיבנא דאלו שלוש אצבעות אין קפידא בהן בפחות ויתר קצת • ולפיכך צריך הבסים ומהטע' שכתבתי • אבל הא ודאי שאם הבסים הוא רחב הרבה יותר או פחות מהג' אצבעות • שלא נלך אחריו • שבטלה הבסים אצל הכל • ואע"פ שלפי מה שכתבתי יש חידוש בדברי רשב"ג ואין חולק עליו • ושנינה בלשון פלוגתא לא קשיא שכן הרבה כיוצא בו • כמ"ש : בפ"ג דבכורים • אפ"ה לא העתיקו הרמב"ם בחבורו • לפי שסמך על מה שכתב בדרך כלל על כל דיני אותו הפרק • וז"ל ואין מדקדקים בכל השיעורין האלו • שכולן הן מדברי סופרים • ע"כ • ומ"מ רשב"ג השמיענו דבר חדש בזה השיעור של משיכת הפטפוטים • שתחילת דינם הוא בערך ונקבע על שיעור מרחב בסים ולפיכך משערן על ידן :

פרק ח כוורת פחותה כו' כתב הר"ב להכי נקט פחותה דלאו כלי הוא כו' דאכי' כלי שטף מציל • כלומר לא מבעיא כלי חרס דמינו הוא • דפשיטא דמציל דלאו תוך הוא שהרי זה הוא תוך אחר אלא אפי' כלי שטף דלאו מינו הוא אימה דתוך דכלי חרס הוא וליטמא אפ"ה מציל מיקור' וי"ו דתוכו • לומר תוכו ולא תוך תוכו הכי מסקי' התו' ס"ק דזבחים דף ג' • ועוד בפ"ק דחולין דף כ"ה ד"ה ואפילו : ובשולשלת לאויר התנור • אף על פי שפיה למעלה מאויר התנור • כדפי' הר"ב במתניתין דלקמן ועיין מ"ש שם בפ"ד : אמר ר' אליעזר אם הצילה במת החמור • כדתנן בפ"ט דאהלות : בכלי חרס הקל • פי' הר"ב שאין מטמא אלא אוכלים ומשקים ומאינו שבחבורים מטמא כלים • בפפ"ט דאהלות ע"ש • ואולי ג"כ אדם דומה שגא ולא עיד אלא דטומאת חיבורים עיקרה באדם : שכן חולקים אהלים • פי' הר"ב שדרך בני אדם לחלוק אהלים במחיצה • הלכך הויא כוורת כמחיצה • כדמשמע דלא סליג ר"א אלא בכוורת אבל במחיצה מודה ור"ל היינו כפי' האחר שכתב • וכן הוא בהדיא בדברי הרמב"ם ז"ל לפי שאין מדרך האדם שיחלקו הכלי כמו שאמר בתחלת ההלכה • תנור שחצצו כו' הכל טמא • אולם בטומאת המת הכא אמר (בפט"ו) מאהלות • בית שחצצו כו' ע"כ • ושוב מצאתי בפ"ק דזבחים דף ג' דמייתי לה הכא למתני' דהכא ופי' רש"י שכן חולקים • דרך בני אדם לחלוק אהלים במחיצה • וכתיב הכא בתוס' וז"ל • משמע לפרושו דפליגי אף בתנור שחצצו בנסרים או ביריעות • ובתורת כהנים בפרשת ויהי ביום השמיני • משמע דבכוורת פחותה ופקוקה בקש • ולא כשחצצו בנסרים • וטעמא משום דבכוורת שיש לה ד מחיצות חייבה דדמיא לכלי • ולכך מטהר ר"א אבל מחיצה אחת בתנור • מודה רבי אליעזר דלא חייבא ופמא וכו' לכן נראה לרבינו הקדוש לפרש הכי אם הציל כוורת כו' שכן חולקים אהלים • פי' שכן מחיצה אחת המפסקת מצלת • תאמר בכלי חרס כו' שאין חולקים אהלים • פי' שהמחיצה אחת הפסקת בתנור אינה חוצלת ע"כ : ב התנור טהור • פי' הר"ב דכתיב אשר יפול מהם אל תוכו ולא אל תוך תוכו • פיין מ"ש לעיל בשם התוס' ומ"ש הר"ב ובפיהן

א ובמיס ג • מיי' פ"ל מה' כלים הל' ו ב שם הלכה י"ט ג שם הלכה י' ד שם הלכה יז

רל"ג

לתעלה מן התנור מיירי דאי כולה משוקעת כו' . כלומר שקועה בתוך התנור . דאלו שוה לספת התנור נמי טהור . כדאסכמן בכלי חרס שיש לו ג' ספיות בספ"ד . וז"ל הרמב"ם אולם אם היה השרץ בכלי . וזה הכלי פתוח הפה (בתוך) אויר התנור כו' :

נקבו פי' הר"ב שוב אין מורת כלי עליהן . ואינן תוכלי בין התנור ובין מה שבתוכן ועיין בפירושו לספ"י ומ"ש שם בס"ד . שעורין בזיתים . עיין מ"ש במש' הג' פ"ג:

מטילים אותו לאומרו בכול' משקה . ואמרו בראש הפרק הג' מטילין אותו לחומרא בזתים לפי שאופן החומרא בכאן . שנאמר אע"פ שלא יהיה בו נקב כי אם בכונס משקה . טמא הדבר אשר בו בהטמאות התנור . וכן טמא התנור וכו' ואופן החומרא שם שנאמר שהוא טמא עד שינקב נקב גדול יצאו ממנו זתים ואז לא יקבל טומאה . הרמב"ם :

בכונס משקה . לשון הר"ב כשמשימין הכלי מצד הנקב כו' . כך לשון הרמב"ם לפירוש . אבל בנא"י הכלי הנקוב כו' : גם הירח פי' הר"ב כמין עריב כו' מלשון ואת בגדי הבר' (שמות ל"א) ועיין בפירוש הר"ב משנה ב' פט"ו :

וישוקעת לתוכו . כדפרישי' לעיל דכספיות שויס חשיב נמי תוך תוכו : אלא כלים עיין שם במשנה דלקמן ומ"ש שם בס"ד . הבית שהיא המשקים כו ה"ה אוכלים ומשום שיפא שבשולי חבית שאין רגילות לא אכלים שישארו בשולין . נקט נמי בריאה משקין . ואי נמי משו' מתני' דלקמן דדוקא משקים : משקה טופח : לשון הר"ב על אונת להטפיח . לא ידעתי מה הכריחו לפרש כן : וז"ל הרמב"ם משקה טופח (שבשולי החבית) . ר"ל התימות אשר בו כדי לטפות היד וזהו תכלית מה שאפשר שישאר בקרקע החבית מהמשקין והיא כפויה על פיה . ע"כ ועיין סוף פרק י' :

ד שאין כלי חרס מטמא כלים . וזה לאמרו יתברך וכל כלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא מכל האוכל אשר יאכל . (וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא) הנה לא ייחד בטומאה: אולת לאוכלי' ומשקים ואחר כה"כ יכול אף כלים מיטמאים באויר כלי חרס: ת"ל אוכל יטמא. אוכלים מיטמאים מאויר כלי חרס(ואין כלים מיטמאי' מאויר כלי חרס) מאיזו מין שהיו תמיני הכלים . הרמב"ם :

ה הפת שבתוכו שייר . פי' הר"ב דלא משכינן לתנור כמאן דמלי

אוכלין שבתוכ' טהורין . נקבו . העשוי לאוכלין שעורן בזיתים . העשוי למשקין שעורן במשקין . העשוי לבך ולכך מטילים אותו לחומרו בכונס משקה: ב" סריד' שהי' נתונה ע"פ התנור . ושיקעת לתוכו ואין לה גפיים . השרץ בתוכה . התנור טמא . השרץ בתנור . אוכלים שבתוכה טמאין . שאין מצילין מיד כלי חרס אא כלים " חבית שהיא מלא' משקין טהורין . ונתונ' למט' מנחושתו של תנור . השרץ בתנור החבית והמשקין טהורין . היתה כפויה . ופיה לאויר התנור . השרץ בתנור משקה טופח שבשולי החבי' טהור: ד" קדירה שהיא נתונה בתנור השרץ בתנור הקדירה טהורה . שאין כלי חרס מטמא כלים . היתה בה המשקה טופח . נטמא . וטמאה . הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני . ואתה טמאתני: ה" תרנגול שבלע את השרץ . ונפל לאויר התנור . טהור . ואם מת טמא . " השרץ שנמצא בתנו' . הפת שבתוכו שנידה . שרהתנו' ו בית

תחלת:

אוכלים שבתוכה טהורים . דכתיב (ויקרא י"א) כל אשר בתוכו יטמא . ולא שבתוך תוכו . נקבו . המטהר אותן מידי טומאתן . שוב אין תורת כלי עליהן ואינן אוכלים בין התנור ובין מה שבתוכן . וכמה הוא נקב המטהר אותן מטומאתן : העשוי לאוכלים . שעורן כזתו' זיתים : העשוי לבך ולכך לאוכלים ולמשקים: מטילין אותו לחומרו . ואם נקב כשיעור של משקין שהוא פחות משיעור העשוי לאוכלים שוב אינו מגיל מפני הטומאה : בכונס משקה: כשמשימין הכלי מצד הנקב על הפיס נכנסים המים דרך הנקב בתוך הכלי והוא גדול תמונת משקה . ג סרילה . כחין עריב' קטנה שהנתקוס משמש ללוס בה ואין לה בית קבול . ורמב"ם אומר שהוא לוח של חרס נקובה: עשויה כעין שבכה מעשה רשת מתרגמינן עובד סרדתא: גפייס. אוגנים ואזנים שאין מגיעים מיד כלי חרס מליטמא באויר כלי חרס אלא כלים וזו הואיל ואין לה אוזנים אינה חשובה כלי: נחוסתו של תנור . קרקעיתו ותחתו . ודומה לו ביחזקאל י"ז ליו יען הספך נחוסתך : החבית והמשקין טהורים . דלא נכנסו לאויר . דהא למטה מנחוסתו קיימי : ואפי' מחובר לאויר התנור באויר החבית ואפי' החבית פתוחה . ונכנס מאויר התנור בפיה . לא נטמא היין בכך . שאין אויר כלי חרס מטמא לא למעלה לא למטה שלא בתוכו : היתה כפויה . החבית על פיה ותחוקה על פיו של תנור : שיש בו סדרן ויש בשולי החבית לחלוחית יין שיש בו טופח על מנת להטפיח : לא נטמאה אותו הלחלוחית מפני אויר התנור שנכנס לתוך החבית . כיון שלא היתה לחלוחית היין בתוך התנור : ד הקדרה טהורה . והוא שלא ראה הסדן אויר הקדרה כשנפל בתנור : נטמא המשקה . וחזר וטמא את הקדרה . כדין כל משקין טמאין שמטמאים כלים : מטמאיך לא טמאוני . הקדרה אומרת למשקין אויר כלי חרס שקבלת ממנו הטומאה לא טמאוני דאין כלי חרס מיטמא מאויר כלי חרס . ואתה טמאתני שנטמאה הקדרה מחמת משקים טמאים: ה ונפל לאויר : התנור טהור כל זמן שהתרנגול חי דטומאה בלועה היא ואינה מטמאה: ואם מת טמא . והוא שלא שהה כדי עכול משעה שבלע עד שמת . ושיעור כדי עכול בעופות מעת לעת : הפת שבתוכו שייר . דלא חיישינן לתנור כמאן דמלא טומאה . וכאלו נגע הסדן בפת . אלא התנור תחלה . שהסדן הוא אב הטומאה נפל אל תוכו ונטמאו ראשון . וחזר

א שם הלכה יג
ב שם הלכה ל
ג מיי' פי' ג' מה' כלים הל' ג
רשם פי' ה' הל' ד
ה שבת קלם
ת זרעים כי מיי' ת' מה' שאר אבות הטומאה ה' ב

ח"ב

ו"א בית שאור מוקף צמיד פתיל ונתון לתוך התנור ו' ושאור והשרץ בתוכו והקרץ בינתי' התנור טמא ו' והשאור טהור ו' ואם היה כזית מן המת ו' התנור והבית טמא ו' והשאור טהו' אם יש שם פותח טפח הבל טמא: ז' השרץ שנמצא בעין של הנור ו' בעין של כירה ו' בעין של כופחימין השפה הפנימית ולחוץ ו' טהור ו' ואם היה באויר אפי' כזית מן המת ו' טהור ו' ואם יש שם פותח טפח ו' הבל טמא: ח' נמצא מקום הנחת העצים ו' ר"י אומר מן השפה החיצונה ולפנים טמא ו' ואם ב"א ו' משפ' הפנימי' ולחוץ ו' טהור ו' יוסי אומר ו' מכנגד שפיתת הקדירה ולפנים ו' טמא ו' מכנגד שפיתת הקדירה ולחוץ ו' טהור ו' נמצא מקום ישיבת הבלן ו' מקום ישיבת הצבע ו' מקום ישיבת של שולקי זתים ו' טהור ו' אין טמא אלא מן הסתימה ולפנים: ט בור

זאזור התנור שהוא ראשון ו' וטומאה את הפת ונעשית שני ו' בית שאור המוקף צמיד פתיל ו' בכלי חרס עסקינן ו' שמניל באויר התנור בצמיד תתיל כדרך שמניל בתיל המת ו' דכתיב (ויקרא י"א) מכל האוכל אשר יאכל וגם כל האוכל ו' חרס למוקף צמי' פתיל בכלי חרס: ונתון לתוך התנור ו' שאינו מיטמא מאויר התנור ו' אבל כלי שטף אינו מניל בצמיד פתיל על אוכלי' שבתוכו ו' דהכי תניא בת"כ (כל) האוכל להביא המוקף צמיד פתיל בכלי שטף ונתון לתוך התנור ו' שאינו מניל מיד כלי חרס השאור והשרץ בתוכו והקרץ בינתים ו' כגון שיש לכלי זה שני קבולין והמחיצה המפסקת בין בית קבול לחבירו נקראת קרץ ו' לשון מחומר ק"ל גם אני ו' (איוב ל"ג ו') והמחיצה מגעת עד שפתו והשאור מגיע ו' והשרץ מגיע ו' והקרץ הי המחיצה המחוברת בינתי' ומוקף הכלי כולו צמיד פתיל ו' נמצא השאור והשר' שניהם מוקפים צמיד פתיל: התנור טמא ו' מחמת השרץ שבתוך הצמיד פתיל ו' שצמיד פתיל מגי' על הטהרות שבתוכו ו' לקבל טומאה ו' ואינו מגיע על הטומאה שבתוכו שלא לטמא את האחרי': והשאור טהור ו' דברי הוא מוקף צמיד פתיל בשני עצמו: ואם היה שם פותח טפח ו' שנפרצה המחיצה שבין השאור ובין כזית מן המת ו' בפותח טפח הבל טמא ו' דטפח על שפת פתוח ו' מביא את הטומאה ו' בעין של הנור הוא חור כעין עין שעושי' בתנור להוציא העשן ו' ופשתכניסים הפת לתנור ו' שותמים אותו שלא יצא החוט: ואינו חשוב כתוכו של תנור: אם היה באויר ו' בתקום מגולה ו' שלא היה תחת האהל אפי' כזית מן המת נתון בעינו, טהור התנור ו' דאין טומא' נכנסת לתוכו ו' כיון שאין בעין פותח טפח ואם יש בו פותח טפח שעובי שפת העין החצונה בולטת ומתהלך על כזית מן המת בטפח הכל טמא ו' האהל והתנור ו' שטפח על טלח אהל מביא את הטומאה: ח' נמצא במקום הנחת העצים ו' נמצא השרץ במקום שתניחין בו אש ועצים הכירה ואת המקום שמשליכין ממנו האש ו' משפל המוקד: מן השפה החיצונה ולפנים טמא ו' דעובי כותלי הכירה נחשב כלפנים וכאלו הוא תוך הכירה ו' וחכמים אומרי' מן עובי כותלי הכירה נחשב שלא כלחוץ ואינו כתוכה של כירה ו' והלכה כחכמים: מכנגד שפיתת הקדרה ו' ממקום שתתחיל לסתום אויר הכירה ו' נמצא השרץ ו' מקום ישיבת הבלן ו' במקום שיושב המחתם את המים לתרחץ ו' אין טמא אלא מן הסתימה ולפנים ו' מסתימת הקדרה שיש בו המי' או הנבע או שליקת הזיתים ו' ובתוספתא תוכה דאין טמא אלא מן הסתימה ולפנים

דמלי טומאה: ומבקינן לה בפ"ד דשבת דף קל"ח מהברייתא דלעיל ו' דאין כלים מיטמאים מאויר כלי חרס ו' ואי איתא דכמאן דמלי טומאה הוא ו' א"כ אם כלי שטף הוא הפנימי ו' שמיטמא מגבו ו' יהא טמא דהא נוגע בטומאה: ו' בית שאור' פי' הר"ב בכלי חרס עסקינן כו' ו' אבל כלי שטף כו' ו' דמרבה אני כלי חרס ו' ומוציא אני כלי שטף ו' דומיא דטומאת מת ו' כמו שיתבאר בפ"ו: מוקף צמיד פתיל ו' על הפנים אשר יתבאר בעשירי מזאת המסכת: הרמב"ם התנור טמא ו' פי' הר"ב שאין צמיד פתיל כו' עיין מה שכתבתי בסוף מסכת א' פ"ד דאהלות: אם יש שם פותח טפח ו' לענין טומאת מת וכן פי' הרמב"ם בהדיא ו' אבל לענין טומא' שרץ ו' אין עירוב האויר מועיל לטמא כדתנן לעיל מסכת ג' ו' והר"ם כתב ו' הקשה ר"י מסימטו"נט ו' מאי אריא פותח טפח אפי' כל שהו' נמי ו' דהו לא"ל מוקף צמיד פתיל ו' ותירץ כגון שנפרץ מעצמו ו' כדאיתא בספרי זוטא ו' היה טח בתנור וסייר ברי זה כל שהוא ו' כלומר אם סייר בו כל שהוא לא הוי מוקף צמיד פתי' להלן ו' ובזמן שפרץ מעצמו שיעורו בפותח טפח ע"כ ו' וכך הם דברי הר"ם ו' וקאי נמי אטומאת מת בלבד:

ז' בעין של תנור ו' לשון הר"ב הוא חור ו' כעין עין כו' ו' ובשתכניסים כו' שותמים כו' ו' ויהיה זה הנקב שעם פתוח ו' שעם שפוט ו' ויקר' עין וכמו שבעין יפתח ויסב' תמיד הרמב"ם: ואם היה באויר ו' פי' הר"ב במקו' מגולה כו' וקאי אתנו' וכן פי' הר"ם והרא"ש בפי"ג מה"כ ו' אבל הרמב"ם מפרש שאם היה השרץ באויר העין ו' וכתב הכ"מ משום דקשיא ליה לפרש אתנור דמלתא דפשיטא הוא ו' אבל לפירוש קמ"ל שאין אויר העין ואויר התנור נחשב לאחד * ולי נראה טפי שאם הפי' שהתנור הוא באויר א"כ סיפא בית ב תת טפח דטומאת אתמי כיון שהתנור אין עליו אהל מי יביא הטומאה:

וכמ"ש בשם הגה במשנה ב' פי"ח ועיין בפ"י דאהלות: אפילו כזית מן המת טהור: עיין מ"ש ברפ"ה דאהלות: ח' מן השפה החצונה ולפנים ו' פי' הר"ב דעובי כותל הכירה נחשב כלפנים. וכ"ל דהתנור עשוי כזה ש ושפה חצונה עוד את על הפנימית ו' מהר"ם:

מכנגד שפיתת הקדרה ו' לשון הר"ב ממקו' שמתחיל לסתו' כו'

כו' פירש מתקיים שתהיל הקדירה לם זוש כו' ומיקל עפי מדרבנן: מן בזר שיש בה בית שפיתה: פי' הר"ב המוס בקרקע ועוה כו' וכ"כ הר"ם: וכ"ל דהכא לא נעשה לאפות בו הפת

א הגה' פנו יוסף כה היא דבן דינאי: ושל עושי זכוכית כו' ולריך עיון לאמאי לא פלים הלכה ה כלליהו לגור ולשל עושי זכוכית בב' יום הלכה ר' יוסי בהל בכלא: בבשן של סיידין כו' הס ב"כ פירוש בקרקע: ושל זגגין: בפ כ"ד משנה מ' פי' הר"ב כלי זכוכית: פירנה כתב הר"ב דטה ר' משוס דמשמע עם הקרקע כו' וז"ל התוספתא שלא נעשית אלא לשמש עם הקרקע: ע"כ. שלכך פתחו בגדולהגנים שם הקרקע ולהעמידם על רלפת הקרקע: מפ"כ בתנור וכירה שמעמיד הקדירה על גבן ג"כ: ולא טיתאם התרה: במחובר לקרקע שאינו משמש אלא עם הקרקע: וכ"ם עוד לקמן בפ"ד משנה ד' ולריך עיון במשנה' פ"ו דמקואות:

ט"ו ס"ה כור) בור שיש בו בית שפיתה טמא' ושל עושי זכוכית: אם יש בו בית שפירתה: טמא: בבשן של סיידין ושל זגגין ושל יוצרים: טהורה: פורנה: אם יש לה ליזבז טמאה: רבי יהודה אומר אם יש לה אסטגיות: רבן גמליאל אומר: אם יש לה שפיות: מגע טמא מת: שהיו אוכלין ומשקין לתוך פיו: הכנים ראשו לאויר התנור טהור: טמאוהו: וטהור שהיה אוכלין ומשקין לתוך פיו: והכנים ראשו לאויר התנור טמא: נטמאו: היה אוכל דבילה בידים מסואבות: והכנים ידו לתוך פיו ליטול את הצרור: רבי מאיר מטמא:

ר' יהודה מטהר:

ולפנים דקאמר הכא: היינו כשנתלה הטרן בחוור ולא נגע: אבל בטומאת מגע מטמא אפילו מן הסתימה ולמוך: מן בור שיש בו בית שפיתה: הסוכר בקרקע וטח בטיט והכניס יכול לעשות מחלין כגון תנורו של בן דינאי ראתנן ולעיל בפ' תנור תחלתו מרבע: ואית דגרסי כור בכ"ף והוא כלי שמתיכין בו הזהב והכסף והמתכות: לשון כור הברזל: ולי נראה שהוא תנור של נפחים: פורנא: תנור גדול של חרס ופתחו בלדו כעין שלנו: וטהור משום דמשמש עם הקרקע כדקתני בתוספתא: ליזבז: שפה עגה: אסטגיות: נקשים כעין אותן שעושים לתנור: שפיות: שפה דקה: והלכה כת"ק: ורבותי פירשו דליזבז ואסטגיות ושפיות: הכל אחד: ולא פליגי: אלא שכל אחד היה שונה כפי הלשון ששמע מרבו שחייב אדם לומר מת: אדם שנגע בטמא מת: ונעשה ראשון דטמא מת הוי אב הטומאה ועושה הנוגע בו ראשון: ומשקין שבתוך פיו מטמאין את התנור כשנכנסו לאוירו אע"ג דהוא עלמו אינו מטמא דאין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה. הרי זה אומר המטמאיך לא טמאוני ואת טמאתני כדתנן במסכת פרה דרבנן גזרו על מבקיים שיהיו מטמאים כלים גזירה משום משקה אב וזבח כל אחרי' במסכת שבת: ואוכלים דנקט הכא כדי נשנה: שהרי אין אוכל מט"ה כלי אלא משקים בלבד מטמאים כלים: וקפילת פיו אינה מלאת: דאין למיד פתיל מגיל על הטומאה שבתוכו מלטמא אחרים כדתנן לעיל: ובר מן דין הא תניא בתוספתא דכלים: הכל מגילים מיד כלי חרס: אפילו כלי גלגלים וכ"י אדמה חוץ מן האדם: הלכך טהור שהיו אוכלים ומשקים לתוך פיו והכנים ראשו לאויר התנור שהוא טמא: נטמאו: דאין האדם מגיל בלמיד פתיל מיד כלי חרס: בידים מסואבות: ידים שהם שניות לטומאה ופוסלות את התרומה: הכנים ידו לתוך פיו: ליטול את הצרור שבפיו או כל מידי: רבי מאיר מטמא: הדבלה: לפי שהידים מסואבות טמאו את הרוק להיות תחלה מפני שהוא משקה: והרוק טימא את הדבלה: דראשון עושה שני בחולין: ורבי יהודה מטהר: שכר כל זמן שלא יצא הרוק מן הפה: לא חשיב משקה: ורבי

רבי מאיר מטמא: אית ספרים דגרסי ר"מ מטהר: תו' שם:

ורבי יוסי מטמא. כשהיפך הדבלה מצד זה לצד זה בתוך פיו. שנעקר הרוק. ומטהר בלא היפך. שכל זמן שלא נעקר לא נחשב משקה. והלכה כרבי יוסי: יא האשה שנטף חלב מדדיה. והחלב הנוטף מדדיה הוי כמשקה שנוגע בה. ונעשה תחלה: שהרי משקה מטמא לרצון ושלא לרצון ואף ב"ג דחלב הנטף מדדיה שלא לרצונה היה דלא ניחא לה. אפי' הכי נטמא התנור. דלענין הכשר זרעים דוקא בעינן דניחא ליה. אבל לא לטמא: הרי היה גורפתו. שהיה גורפת התנור הטמא להוציא אפרו: והכתה קיר. ויצא ממנה דם. ודם המכה חשיב משקה: ונתנה אצבעה לתוך פיה. כדרך הנכויים באצבעים שנותנים אצבעם בפיהם: נטמא גרסינן. כלומר נטמא התנור מחמת הדוחה והדם:

פרק ט מחט או טבעת טמא: שנמצאו בנחושתו של תנור נראין. אבל לא יוצאים. אם אופה את הבצק והוא נוגע בהן טמא. באי זה בצק אמרו. בבצק הבינוני. נמצאו בטפילת התנור. מוקף צמיד פתיל. אם בטמא טמאין. ואם בטהור טהורים. נמצאו במגופת החבית. מצדיה טמאים. מכנגד פיה טהורים. נראין בתוכה אבל לא לאורה. טהורין. שוקעים

רבי יוסי אומר אם הפך טמא. אם לא הפך טהור. היו פונדיון לתוך פיו. ר"יוסי אומר אם לצמאו טמא: יא האשה שנטף חלב מדדיה. ונפל לאויר התנור. טמא. שהמשקה מטמא לרצון ושלא לרצון. היה גורפתו. והכתה הקיין. ויצא ממנה דם. אז שנכורה ונתנה אצבעה לתוך פיה. נטמא:

פירש הר"ב והיא טומאה וחלב כו' יהוי כמשקה כו'. וכדתנן במסכת מכשירין ס"פ בתרא: והכתה כך העתיק הראב"ד וכן הגיה מהר"ם: נטמא פי' הר"ב כלומר נטמא התנור מחמת הרוק והדם. ותימה דהא מפר' היתה גורפתו התנור הטמ' אבל עירוב פירושי' הם. דהא דכתב כאן דקאי אתנור. הוא פי' הר"ם. וכ"כ הראב"ד בפט"ו מה' טומאת אוכלי'. ומ"ש היתה גורפתו התנו' הטמא הוא פירו' הרמב"ם. וגרס נטמא. ומפרש אתרומה שבפיה. וכן גם כן הערוך. ערך גרף גרס נטמאת. ומפרש אדבלה תרומה שבפיה:

פרק ט מחט או טבעת פי' הר"ב טמא. במת אבר הוא מאבות הטומאות (כדתנן פ"ק דאהלות) והוא יטמא כלי חרס. הרמב"ם: אם אופה את הבצק כו'. וקצת קשה למה משערין בבצק. והלא לא היו רגילים להדביק את הטבעת. אלא בכחלין של תנור. והאם והגחלים והאפר הם היו בנחושתו של תנור הר"ם:

אם בטמא טמאין. פי' הר"ב אם התנור טמא כו' כלומר שהצמיד פתיל שעליו אינו כראוי ונטמא התנור כך פי' הרמב"ם. ועיין עוד מזה מה שכתוב במשנה דלקמן ובתשנה ו': ובטהור טהורים. ל' הר"ב דכיון שהתנור מוקף כו'. כלו' שהיה הצמיד פתיל כראוי. וכן ל' הרמב"ם בהגיה בפי' המשנה. כאשר העתיק הכ"מ בפ"ו מה' טומאת מת. ומ"ש הר"ב דבטילי לגבי טפילה כלומר דאי לא תימא הכי הא קי"ל דאין צמיד פתיל מגיל על כלי מתכות. כמ"ש הר"ב לקמן בסמוך: מצדיה כלומר שלא על פיה של החבית. ופי' הר"ב שאין גדי החבית נריכים לטיט. וכן גם ש"ן הרמב"ם וכלומר למגופה וכן בהגיה לש"ן הראב"ד שם: מכנגד פיה טהורים. ה"ג טעמא משום דבטילי לגבי מגופה. וכדמסיק הר"ב לקמן בסמוך. ומגופה אינה בחבית ואינה כלי טמא. אבל היא נחשבת לגבי החבית כמו הטפילה לגבי התנור:

שוקעים בתוכה ותחתיהם כקליפת השום. ה"נ פ"ח למתני' הכי בריש' גבי נחושתו של תנור. אלא דהתם לא שביה שיפיה עליו כקליפת השום. משא"כ הכא בנגוסה נגבלו בהאך הטיט ותחתיה' שקעים בתוכה ותחתיהן כקליפת השום. אם היה בין המחט והטבעת. ובין לויר החבית מחיצה דקה כקליפת השום. אמאלא שהן בלועי' בתוך המחוצה. ואין נכנס לאויר החבית כלל טהרי'. דבטילי לגבי המגופה. אבל אם נכנסי' לתוך החבית. טמאי. שאין לתיר פתיל מתיל באהל המת. אלא על כלי חרס ואוכלי' ומשקי' דברי' שאין להם טהרה במקום אבל על כלי מתכות כגון מחט וטבעת שיש להן טהרה במקום. אין לתיר פתיל מתיל בהן. הלכך אם נכנסי' בתוך לויר החבית. שאין נבטלי לגבי מגופה. אין נטולים בלתיר פתיל. כך נראית בעיני פירוש משנה זו. ורבותי לא פירשוה כך. ופירושם לא ידעתי להעתידו מכוון. ולכך לא כתבתיו: ב ומניקת בתוכה. כתין קנה חלול עשוי מתכת. שמותנים ראשו אחד בנקב החבית. ומונח בפיו מראשו השני. ויונקין כל המשקין שבחבית דרך שופה מניקת: החבית והמשקין טהורי' ומניקת טמאה. החבית של חרס. ומניקת שבתוכה של מתכת. הלכך החבית והמשקין שאין להם טהרה במקום. ואי מטהרת להו והם של עם הארץ. לא אתי חבר לאשתמושי בהו. שהרי הם בדלים ממגע. ובלאו הכי אתי כל מאכלם טמא. לא גזרו בהו רבנן. ונטולי' בתיר פתיל. אבל מניקת של מתכת שיש לה טהרה במקום. אם מטהרה אתי חבר לאשתמושי בה. שישאלנה מעם הארץ. ויטבלנה ויעריב שמשה ויטתמש בה. כשבור אין בה אלא משום מגע טמא. והוא לא ידע שהיתה באהל המת. ועריכה הזאה שלישי ושביעי. ואע"פי שהיתה בכלי חרס המוקף לתיר פתיל אין לתיר פתיל של כלי של ע"ה מצילין מן הטומאה אצל חבר. שכל כליו של ע"ה הם בחזקת טומאה אצל חבר. וכלי טמא אינו מציל בלתיר פתיל. שאין מציל בתיר פתיל אלא כלי חרס הטהור בלבד. ואלו בהו חכמים לגזור שלא יציל שום כלי חרס של עמי הארץ בלתיר פתיל. לא היו עמי הארצות מקבלין מהן. לפי שהן סבורין שהן בחיאין ושומרים כליהן בטהרה. הלכך בכלי חרס ואוכלים ומשקין שאין להן טהרה במקום. כשהיו בתוך לתיר פתיל של כלי ע"ה. אומרים להן טהוריים הן ושמתשו בהן הן שמחזיקין כליהן בחזקת טהורים. ואין לחוש שמא ישאל החבר מהן. שהרי הן אצלו בחזקת טמאין ואין לפן טהרה עולמית. אבל בכלי שטף דליכא למיחש שמא ישאל החבר מהם ויטבילם ויטתמש בהם בלא הזאה שלישי ושביעי. עשו דין שוה לכל ואמרו דאין כלי שטף גדול בלתיר פתיל: ובית הלל אומרים אף מניקת טהורה קודם שנטעו טעמן של בית שמאי. לא היו יודעים מפני מה אוכלים ומשקין שבתוך לתיר פתיל טהורין. וכלי מתכת טמאים. ולאחר שנטעו טעמן כדפרשינן חזרו להורות כדברי בית שמאי: ג למטה מנחושתו של תנור. רצפה שמושיבין שם התנור. שהתנור עשו שתין קדירה גדולה שאין לה שולים ומתקני' לו רצפה בקרקע. ומושיבין אותו שם: ואותה רצפה היא נחושתו של תנור:

שוקעים בתוכה. ותחתיהם בקליפת השום. ב חבית שהיא מלאה משקין טהורין. ומניקתו בתוכה מוקפת צמיד פתיל. ונתונה באהל המת. בית שמאי אומרים החבית והמשקין טהורין. ומניקת טמאה. ובית הלל אומרים אף מניקת טהורה. חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי: ג השורין שנמצא למטה מנחושתו של תנור. טהור. שאני

מ"ר סם פכ"ג סל' ז ותין כקליפת השום הר"ב דבטילי כו' אבל אם נכנסי' כו'. שאין לתיר פתיל מי'. עיין בתוספת המוכה. ובר"ם דלקמן. ומ"ש הלכך אם נכנסים בתוך לויר החבית כו'. עיין בפירושו למשנה ג' פרק ז'דלקמן ומ"ש אם נס"ד: ב ומניקת בתוכה. פי' הר"ב כתין קנה חלול עשוי מתכות וכו' ומיירי שהמניקה היא כולה תחת לתיר פתיל. וכן פירש הר"ם. והרא"ש פרק כ"ב מהלכות טומאת מת. ומה שיתין דהכא דומיא דהכא דתנן משנה ג' פ"ה דאהלות. וכתב הכ"מ דלהרמב"ם הוקשה לו לפרש כן. דא"כ תרתי למה לי. ולפיכך מפרש דמניקת היא של חרס ומקלתה האחת בתוך החבית המוקפת. והקנה השני פתוח לאהל המת ואינו סתום. ואע"פ שהיא מתוקה [ל"ל עקומה] ומפני כן השובה חבית כסתומה ונעלם היא והמשקים. דאין העוק כסתו לענין המניקת עצמה. ולפיכך טמאה. וא"ת והרי אין לה בית קבול ופשוטי כלי חרס טהורין. [כדתנן פ"ב משנה ג'] י"ל שמניקת זו הוא עתוקה [ל"ל עקומה] ומקום העיקוס היא זקופה ביותר ומפני כך מתעכבים שם טיפות יין וה"ל בית קבול. ע"כ: החבית ומשקין טהורי' ומניקת טמאה. כתב הר"ב דאין תליל כו'. אלא כלי חרס הטהור. כדתנן סוף פ"ק דעדיות. וא"ם אבל בכלי שטף וגדיים. כתב הר"ם ר"פ דלקמן (ופירוש כלי שטף ברפ"ה דזבים) וא"ם דליכא למיחש שמא ישאל החבר כו'. עשו דין שוה לכל כו' כלומר דין בשל חבר דין בשל ע"ה. וכ"כ בהגיה בכפ"ק דעדיות. ואין נראה כן מדבריו שבמשנה ג' פ"ה דאהלות. אלא דבשל ע"ה לחוד גזרו ולא בשל חבר. כבר הארכתי בזה בהכנת דעדיות. ולאותו סי' דלא אמרו אלא בשל ע"ה. יש לפרש בהתניתין דלעיל דתנן אם בטיטא טמאין. דהיינו והוא של ע"ה שהוא טמא. ואם בטהור שאינו של ע"ה וכ"כ הר"ם בהתניתין דהכא. ואין צריך לעשות דבטהור טהורין משום דבטילי כו'. אף על גב דהר"ם עצמו מפרש כך בהתניתין דלעיל

ג השורין שנמצא למטה מנחושתו כו'. דאי בנחושתו כדתנן ריש פרקין. צריך לשאר בנלק כדתנן התם:

מחט

שאני אומר חי נפל ועבשיו מת. מחט"אר טבעת שנמצאו למטה מנתושתו של תנור טהור. שאני אומר שם היו עד שלא בא התנור. נמצאו באפר מקלה טמא. שאילו במה ית"ה: ד' ספוג שבלע משקין טמאין ונגוב מבחוץ. ונפל לאויר התנור. טמא. שסוף משקה לצאת. וכן חתיכה של לפת ושל גמי. רבי שמעון מטהר בשני אלו: ה' חרסין שנשתמש בהן משקין טמאין ונפלו לאויר התנור. הוסק התנור טמא. שסוף משקה לצאת. וכן בגפת חדשה. אבל בישנה טהור. ואם ידוע שיוצא מהן משקין. אפי' לאחר שלש שנים. נטמא: ו' הגפת והזגין שנעשו בטהרה. והלכו עליהם טמאים. ואחר

מי פל. ולא נטמא התנור. דאי מת נפל היה התנור מטמא באויר כשנפל דרך פיו של תנור. והא דלא תניגן שמא שם היה קודם שנושבו שם התנור. לפי שלפעמים נתנא הסרן לא וגכר שמחדש מת והתנור יש ימים מרובים שהושבו שם והשתא אי אפשר לומר שהסרן קדם שם לתנור. דא"כ מחוס האש היה כשרף ונעשה אפר אלא תלינן שמא חי נפל. ודרך ברי' לעשות חפירות בקרקע להטיון שם לפיכ"נתנא לתשה מנחושת: שם היו עד שלא בא התנור. קודם שהושבו שם ולא רמה אויר התנור: באפר מקלה. שנעשה מתחת שריפת האש. והיינו למעלה בחלל התנור. ומשום דאשכחן עפר דאקרי אפר. והכא באפר של שריפה משמעי. משום הכי תנא אפר מקלה לשון קלוי באש: ד' ונפל לאויר התנור טמא. דמשקין טמאין מטמאין כלי. ואף ע"פ שהמשקין בלועין לתוך הספוג. כפלוטים דמו. לפי שספוג עשוי להכניס ולהוציא בו: וכן חתיכה של לפת ושל גמי. הוו כספוג. לפי שבגמי בודקין אם היין והוי גם הוא עשוי להכניס ולהוציא כספוג. ואין הלכה פרבי שמעון: ה' חרסים שנשתמש בהן משקין טמאין. כגון עביט של מימי רגליים של זב ושל זבה שנשבר וחרסים בלעו מימי רגליהם. ומיירי כגון שהדיחום במים ג' פעמים שלא נשאר בהן משקה טמא. דאי לא הדיחום נטמא התנור מחמת המשקים הדבוקין בדפנותיו כאלו הן בעין: שסוף משקה לצאת. כלומר דרך משקה לצאת ע"י לבון החרסים וכיון שהוא אלו החרסי' בתנור בשעת הסיקי יצאו המשקין מהן וטמאו התנור מאוירו: גפת. פסולי של זיתים לאחר שהוציאו שמנן: חדשה תוך י"ב חדש: ישנה לאחר י"ב חדש דבש שמא יצא כל המשקה שבהן: והלכו עליהן טמאים. בני אדם טמאים: טהורים

מחט. או טבעת. הטמאה במת הרמב"ם בפירושו ובמחבורו פי"ג מהלכות כלים כתב שכל הכלים הנמצאים טמאים. וכדתנן במסכת ה' פ"ד דטהרות: באפר מקלה. כתב הר"ב תשוס דאשכחן עפר דאקרי אפר. כדפרישית בשם רש"י ברפ"ב דתענית:

ד' וכן חתיכה של לפת ושל גמי. לשון הר"ב לפי שבגמי בנדקין כו' כך שנוי בתוספתא. ואע"ג דלא נקט בתוספתא אלא גמי. ה"ה והוא הטעם ללפת גם כן. וכך פי' הראב"ד בפי"ד מהלכות כלים:

ה' חרסין שנשתמש בהן משקי' טמאי'. פי' הר"ב כגון עביט של מימי רגלי' של זב וזבה שנשבר וחרסים בלעו מימי רגליהם. ואיכא למידק אמאי דייק לפרושי הכי במשקין המורין שהם אב הטומאה. ולא דייק לפרושי הכי מתני' דלעיל והרי כל המשקים מטמאי' כלים בגזירת י"ח דבר. ועוד דוניא דפיסא דוכן בגפת כו' דמשמע בכל טומאת משקים אוירי ובפ"ט דמסכת נדה דף ס"ב פליגי ר"ל ור"י. בפי' משנתינו. ופסק הרמב"ם בפי"ד מה"כ כרבי יוחנן. וכדאמרינ רב פפא דמתני' אחד משקין קלין ואחד משקין חמורין. אלא דבמשקין חמורי' דוקא כשאינו מקפיד עליהן שיצאו. הוא דבעינן הוסק התנור. אבל הקפיד עליו ויכול לצאת הרי זה מטמא התנור אף עפ"י שלא הוסק. דאלת"ה מקשה אמתניתין ב' פ"ג דאהלות דתנן כל הבלוע שאינו יכול לצאת טהור הא יכול לצאת טמא. ואף ע"ג דלא נפיק. וא"ש: וכן בגפת חדשה. הבאה מתשמיש טמאים. שהוסק בה התנור נטמא שסוף משקה לצאת. הרמב"ם שם: אפי' לאחר ג' שנים נטמא. רבותא דג' שני' נראה בעיני דהיינו לאסוקי מהני תנאי דבתוספתא דתניא התם אמר יוסי בן דוסאי ורבי יוסי בן משולם אומר נבבה לא זר ל' יום לא נבבה לאחר ג' שני' וטעמייהו דלאחר ג' שנים אע"פ שלא נבבה לא חשיב שוב משקה כלל. וקת"ל הנא דידן דכל שלא נבבה אפי' לאחר ג' שנים חשיב משקה:

נטמא התנור כשיוסק הרמב"ם שם: ו' הגפת והזגין כו' ואח"כ יצאו מהן משקים טהורים. שמתחלתן נעשו בטהרה. ותסיי' הרמב"ם בפ"ט מהלכות טומאת אוכלין שאם נעשו מתחלה בטומאה ויצאו מהן משקים טמאים וטמאת שכיון שהיו טמאים לא פרחה טומאתן אבל כשמתחלה נעשו בטהרה ולא היה עליהם שם טומאה. אין הלוך הטמאי' שעליה' מטמא למשקה שיוצא אח"כ שאע"פי שכבר הוכשרו במשקי' שיצא מהן כשנעשו בטהרה. מ"מ הואיל ובטהרה נעשו לא נקרא עליהן שם טומאה מטול' כלשון התוספתא (רפ"ג דטהרות שהביא הר"ם) הלכך טהורין הן המשקי' היו אי' אח"כ. ואין הלוך הטמאין משמאן. לפי שגפת וזגין אינן עומדין להיות משקה יוצא מהן. ובתוספתא דמכילתין בפרק ו' שנוייה לענין הוסק התנור. כי הא דתניתין דלעיל. וז"ל הגפת שנעשה בטהרה ונפלה לאויר התנור אפי' בשעת הסיקו טהור ושנעשית בטהרה ונטמאת פי' הר"ם כגון שהלכו עליהם טמאי' ע"כ. ונפלה לאויר התנור בשעת הסיקו טמא. אלא בשעת הסיקו טהור ור"ם מטהר. רבי אליעזר ברבי שמעון אומר ב"ם מטמאין וב"ה מטהרין בד"א בחדשה. אבל בישנה הכל מודין שהיא טהורה: והזגין קליפת הענבי'. הרמב"ם

ועיין במשנה ב' פרק ו' דנגעים:

לבינה

לבינה שבלעה את הטבעת. פי' הר"ב שנבל הטבעת בטיט הלבינה כו' וכן פי' הרמב"ם. אבל לפי לשון המשנה משמע שהיתה כבר לבינה קודם שבלעה. ומהר"ם כתב וז"ל דרך הסריס שקובעי' טבעת באבני גזית כדי שיקשרו שם סוסיהם. וכן עושין גם כן תוך בגין של לבנים ע"כ:

נבנסו לאהל המת נטמאו. פי' הר"ב שאין מגיל באהל המת וכן מיד כלי חרס. אלא כלי שיש לו תוך כו'. כך כתב הר"ם ולשונו רש"ל דכלי תכות ניגול בלמיד פתיל כשהוא של חבר כמו שכתבתי במשנה ב' הילך לפרש כן. אבל לשונו הרמב"ם וכמו שפי' הר"ב שם. דאף בשל חבר אמרו אין כלי שמף נגול בלמיד פתיל. אין צורך לשברא זו לומר דדוקא בכלי שיש לו תוך מגיל. והרמב"ם כתב בפ"ך מהלכות טומאת מת בטעם משנתינו שאין שבלועים בכלים מגילים אלא בלמיד פתיל ע"כ וכלומר דבלמיד פתיל יש לו הלכה ע"י אבב היכא דבטיל כמו בטפילה. ומנופה דרים פרקין וכן מוכח מהמשך דבריו שם: נפלו לאויר התנור טהור טמאוהו. פי' הר"ב לפי שהתנור כו' וטומאת בלועה כו' כדפרישנא בפרקין דלעיל משנה ה':

טהור טמאוהו ולא הא"ל. טמא נטמאו כסדרא דרישא תשיש דאין כלים מגיעים מאויר כלי חרס מהר"ם:

נגע בהן כבר של תרומה טהור. כתב הר"ב לא אתרי נעשה הבן המגעה לאותו הפשון אם שני כו'. ואי"ת והא לאו פשוטי כלי עזהוא. דהא כלי המקבל טומאה חשבי' ליה ברפי"ו דאהלות וכת"ם שם בפ"ד. תירצי תוס בפ"ק דשבת דף י"ז בשם ר"י דאיכא לאוקמי בכה"ג שפ"א להוציא הדרבן. אלא שם כן יש בר בית קבולו ולכך לא חשיב תו בית קבול:

ז סרידה. פי' הר"ב כמין עריבה קטנה כו'. וכ"כ במשנה ו' פ"ה דאהלות ובפרק דלעיל משנה ג' מבארש גם כן לפירוש הרמב"ם שכתב הוא שבכה כו' בפי"ב דאהלות ותפרש לפי' הרמב"ם בלבד: נסדק מן התנור לסרידה. פירוש שנסדק המרזח. כלומר מה שהוא בין התנור לסרידה. ולשון הרמב"ם שנסדק מעצם התנור בגבהו עד השבכה ע"כ. ועיין במתניתין דלקמן:

מלא פי מרדע. כתב הר"ב ויש בהקפו טפח ועביו שליש טבח כו' עיין מ"ש בשם הרמב"ם במשנה ה' פ"ק דערוכין:

היה עגול הנקב כך כתב הר"ש. וכן לשון הרמב"ם בפרק כ"ב מהלכות טומאת מת היה הסדק עגול ולא יכולתי לעמוד על פי משנתינו דקתני אין רואין אותו ארוך. דמהיכי תיתי לראותו כאלו הוא ארוך. ואדרי פי המרדע שבו משערין עגול הוא כלשון הר"ב שיש בהקפו וכו' ומשנה שלמה היא בפרק כ"ה משנה ב' לשון הר"ב מרדע הוא מקל ארוך עגול ועב שליש טפח ע"כ. ולשון מהר"ם ומשם בלת לרבינו הוי כפי המרדע ע"כ. וע"ע:

ח תגור

ואח"כ יצאו מהן משקין טהורין שמתחלהן נעשו בטהרה. "כיש שבלע את הצינורא. מלמד שבלע את הדרבן. לבינה שבלעה את הטבעת יוהן טהורי' נכנסו לאהל המת נטמאו "הסיטן הזב. נטמאו "נפלו לאויר התנור טהור. טמאוהו. "נגע בהן כבר של תרומה. טהור: ז "סרידה שהיא נתונה על פי התנור מוקף צמיד פתיל. נסדק מן התנור לסרידה. שעורו מלא פי מרדע שלא נכנס. רבי יהודה אומר נכנס 'נסדקה סרידה שעורו במלא פי מרדע נכנס. רבי יהודה אומר שלא נכנס 'הי' עגול אין רואין אותו ארוך. אלא שעורו במלא פי מרדע נכנס:

ח תגור

טהורים. שלא נטמאו בדריסתן כיון שלא נקרא עליהו שם טומאה בעולם: כוס שלך שהאשה טווה בו ויש ברזל עקוש בראשו. ושמו צנורא ופעמים נשקע הברזל בתוך העץ וכילו מכוסה בעץ: מלמד מקל ארוך. ובראשו כעין מסמר דק ומדריכי' בו הפרה לתלמים לכך הוא קרוי תלמ' הבקר והמסמר שבראשו קרוי דרבן. כתוב דברי חכמים כדרבונות [קהלת י"ב י"א]: ולבינה שבלעה את הטבעת שנבל הטבעת בטיט הלבינה. ונלרש עמה בכבשן: נכנסו לאהל המת. כשהן בלועים וטמונים בתוך הכוס או בתוך התלמד או בתוך הלבינה: נטמאו שאין מגיל באהל המת וכן מיד כלי חרס. אלא כל שיש לו תוך והאי לא דמי אלא לענ' כשעור הכרוך בסיב: הסיטן הזב. אף ע"פ שלא נגע בהן אלא שהבריטן נטמאו שהזב מטמא בהיסט לפי' הת"ק למיד פתיל מיטמא בהיסט כ"ש האי. נגע בהן כבר של תרומה כשהן בלועין טהור הכבר. ואע"פ שהוא של תרומה ושני פוסל בו. ואפילו הברזל הבלוע הוא אב הטומאה לא אמרי' נעשה העץ המכשה אותו ראשון או שני דיהיה הכבר שלישי ונפסל. אבל מטמאי' את התנור ואף ע"פ שהן בלועין. לפי שהתנור מיטמא מאוירו ואפילו לא נגעה הטומאה בו. וטומאה בלועה מטמאתו. כדפרישנא בפרקין דלעיל: ז סרידה כתין עריבה קטנה שהנתתו. מטמא בה והיא פשוטה ואינה מקבלת טומאה: שהיא נתונה על פי התנור. ומחורחת בטיט כדי להקיף בלמיד פתיל ולא יטמא התנור באהל המת: נסדק מן תנור לסרידה. היינו שנסדק המרזח: מלא פי מרדע. שלא נכנס המרדע הוא מלמד הבקר ויש בהקיפו טפח ועביו שליש כפלא שיש בעביו טפחים בהקפו שלשה טפחים. ושעור הסדק כשנסדק המרזח. לבן מלא פי המרדע בשוה ואע"פ שאין הסדק גדול שיכנס פי מרדע במלואו. הואיל ושוה הסדק מלא פי המרדע אין כאן למיד פתיל. ולר' יהודה לעולם הוי למיד פתיל עד שיהיה הסדק גדול שיכנס בו פי המרדע: נסדקה סרידה עלמה. לרבנן קיל מכשנסדקה המרזח. ולר' יהודה קיל כשנסדק המרזח. מכשנסדקה סרידה עלמה. ואין הלכה כרבי יהודה:

ח שנקב

ה שניקב מעינו • עין של תנור הוא הנקב שעושים בו כדי שילא ממנו העשן • ומרחו עינו בטיט ונתקבו אחר כך בתקוס המרוח : נכנס ויוצא דולק • שנקב רחב והכוס נכנס ויוצא בריוח : ניקב מצידו • של עין : וכן היה אומר במגופת החבית • וכן היה רבי שמעון אומר בכל הני • דדינם מן האמצע נכנס • ומן הצד אינו נכנס • ואין הלכה כרבי שמעון : מלא מיצה שני׳ של שיפון • מלא קשר שני של קנה • של שיפון • שהשני דק מן הראשון ועבה יותר מן הג׳ : שהקנה עב מלמטה ומן הדקדק ועולה • שיפון • ויש״א בלע״ז : לשאר משקין • כגון שמן דבש וחלב • ואפילו כל שהן • אפילו נקב כל שהן • אין מטילין בצמיד פתיל וטמאים : שלא בידי אדם • שלא נקבו בתחבוין • אלא מאליהן : נקבו • העשוי לאוכלים שיעורן בזיתים • השתא מירי בשנפתח הכלי עצמו ונקב • וכל הנך שיעורים דלעיל כשנפתחה שתיה שנפתחו : שיעורן בזיתים • אם נפחת בחוליא זית בעי מירוח • ובפחות מכאן לא בעי מירוח • ובגמרא במסכת שבת מוכיח דכלי גדול שניקב בחוליא רמון • וכלי קטן שנפחת ברובו • אין מירוח ושתיהם מועלין בו • וטוב אינו מטיל בצמיד פתיל • כיון דבטל מתורת כלי • ואם מרחו נעשה כאוכלים שנבלען בטיט שאין הטיט מגינן : שיעורן במשקין • בכוס משקה : העשוי לכך ולכך • למשקין ולאוכלין : מטילין אותו להומרו • ואם ניקב בכוס משקה אינו מטיל בצמיד פתיל • עד שתירח :

פרק י

ח תנור שניקב מעינו • שיעורו מלא כוש • נכנס ויוצא דולק • ר׳ יהודה אומר שלא דולק • ניקב מצידו • שיעורו כמלא כוש • נכנס ויוצא שלא דולק • ר׳ יהודה אומ׳ דולק • רש״א מן האמצע נכנס • מן הצד אינו נכנס • וכן היה אומר במגופת החבית שניקבה • שיעורה מלא מיצה שנייה של שיפון • מן האמצע נכנס • מן הצד אינו נכנס • וכן היה אומר בחצבי׳ גדולים שנקבו • שעורם מלא מיצה שנייה של קנה • מן האמצע נכנס • מן הצד אינו נכנס • בד״א בזמן שנעשו ליין • אבל אם נעשו לשאר משקין • אפילו כל שהוא טמאים • במה דברים אמורים בזמן שלא נעשו בידי אדם • אבל אם נעשו בידי אדם • כל שהוא טמאים • ניקבו • העשוי לאוכלין שעורן בזיתים • העשוי למשקים שעורן במשקים • העשוי לכך ולכך • מטילים אותו להומרו • בצמיד פתיל • ובכוס משקה :

פרק י

ח״ תנור שניקב מעינו • פירש הר״ב הוא הנקב שעושין בו׳ ועיין בפרק דלעיל משנה ז׳ : שעורו מלא כוש • עיין מ״ש ברפ״ה דאהלות : שיפון [כתב הר״ב] ויש״א בלעז • ותמיהני דבריש כלאים ליעז כן שבולת שועל • ולשיפון מפ׳ סיגל״א • וכן בפי׳ רש״י בפ״ב דפסחים דף ל״ה • ובפי׳ הרמב״ם דהכא מפ׳ ג״כ דשיפון היא וי״ל״א ובמקצת ספרי׳ מפרשים בה והוא מין מיני השעורי׳ • כמו שבארנו פעמים • ע״כ יוקשה דבהדיא כתב בריש כלאי׳ דשיפון ת״ן חטין ושבולת שועל מין שעורי׳ אלא דמכאן מ״ל דמכאן ז׳ כתב דשבול׳ שועל ושיפון [שניהם] מיני שעורים • ושם מפו׳ ג״כ בפי׳ הר״ב דשעורים מלטרפי׳ עם הכל • חוץ מן החיטי׳ לפי שכלן מין שעורי׳ הן • וכן בריש מס׳ חלה: ובן היה או׳ בחצבי׳ גדולי״ לכאור׳ תמוהתן משונה • שיש להן לדדים גולטים ואי׳ נמי׳ לפרש דה״ק במגופת חצבים גדולים : לשאר משקין • פי׳ הר״ב כגון שמן דבש וחלב • לשטתו במשנה ב׳ פ״ג דשל שמן דק משל יין • וה״ה לדבש וחלב לפי שהיין במקצת הארצו׳ עב יותר • ומכאן מוכ׳ שהרב הרלונכו לפעמי׳ המשקה שעושין ממנו [שקורין מי״ד] שהרי בכאן מוכרח לפ׳ כן ותסייענו למ״ש בפ״ב דקדושין משנה ב׳ : אפילו כל שהן • פי׳ הרמב׳ בכוס משקה : שיעורן בזיתים • פי׳ הר״ב אם נפחת בחוליא זית בעי מירוח ובפחות מכאן לא בעי מירוח ויש ליתן טעם משום דכתי׳ (במדבר י״ט) וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו ודרשי׳ שטומאה משכמת לפתחו (כת״ס הר״ב ר״ם דלקמן ב׳ ע״ם מ״ם בפ״ל) וכי ניקב כדי שהרתו חשוב כפתח ובעי צמיד פתיל עליו שהות מכאן לא׳ הר״ם ומ״ם הר״ב

ובגמ׳ במס׳ שבת • סע״ו : בזיתים עיין מ״ם בפ״ג משנה ג׳ : העשוי לכך ולכך כו׳ וסניגו ג׳ מסניות בענין אחד • חדא דלעיל בפ׳ ג׳ • ואידך בפ״ח (ועיין מ״ש בסס הרמב״ם) והך הכא • וכולם צריכים דקמייתא • מתני לענין שיעור לפהר • ואידך לגיל באהל הסרן • והך דהכא לגיל באהל המת • הר״ם : לדחומרן בצמיד פתיל ובכוס משקה • פי׳ הר״ב ואם ניקב בכוס משקה אינו מטיל בצמיד פתיל • וז״ל הרמב״ם ר״ל בכאשר ינקב בכוס משקה יטמא ואע״פ שהוא תוקף צמיד כתיל ולא יגיל כל מה שבתוכו • ע״כ • וכתב הר״ם דמתני׳ דלא כב״ה • ודלא כר״ע דהא קדירה • עשוי לכך ולכך (כדפי׳ הר״ב ברפ״ג) וכגון במס אהלות פ״ה (משנה ב׳) אחרונה שבין הבית לעלייה וקדרה נתונה עליה ונקובה בכוס משקה • ב״ש אומרים הכל טמא • וב״ה אומרים הקדר׳ טמאה ועלייה טהורה • ר״ע אומר אף הקדרה טהורה • והא דקדרה טמאה לב״ה חומרא בעלמא • ע״כ אבל ראיתי להרמב״ם שהעתיק משנתינו זו בפי׳ ד מה׳ כלים • ואותה משנה דאהלות • העתיקה כמו כן בפכ״ג מה״ט מת • לכן נראה לי לחלק • דהכא יושב מתורת צמיד פתיל כשניקב הש״ל כ התם דבתורת אהל מגיל • אין הנקב מוציאו מאהל׳ זהרי כל המגיל בתורת אהל א״ל לצמיד פתיל וכמ״ש הר״ב במס׳ ד׳ פ׳ לקחן • ואתי שפיר דדייק הכא לתני בצמיד פתיל וגם שם לא נחית הר״ם לחלק בין מגיל בתורת צמיד כתיל למגיל בתורת אהל • ולפיכך כתב שם דלא אתברר לו מאי שנא איקפותא טפח וכו׳ ועמ״ש ברפ״ה דתם אהלו׳ בשם מהר״ם : פרק י

הל צ

פרק י "כלי גללים: פי' הר"ב של נסיעי בקר. וכך כתב הרמב"ם. ולמה לתי ספירס שהן כלי שיש ומרמר. לאתרו אבן גלל (בעורא). שכל האבנים נכללים במאתר כלי אבנים. ע"כ. ולמה יותר מוכרחת מדתקן בספ"ב דעוקצי' דכלי גללים הסרטים יכולים לגלות ברס. וכתב שם הר"ב דלא תני כלי אבנים לפי שאין הסרטים יכולים לגלות בהם. והר"ם כתב שם לדעתה שמעינן שפיר דכלי גללים אינו כלי אבנים כו':

פרק י אלו כלים מצילין בצמיד פתילי. כלי גללים וכלי אבנים וכלי ארמה וכלי חרס. וכלי נתרי עצמות הדג ועורו. עצמות חיה שבים ועורה. וכלי עץ הטהורים מצילים. בין מפיהם. בין מצידיהן. בין יושבין על שוליהן. בין מוטין על צדיהן. היו כפויים על פיהן. מצילים כל שהחתיהן עד התהום. רבי

פרק י אלו כלים: כלי גללים. של נסיעי בקר: כלי אבנים וכלי אדמה. דכל הני אין להם טומאה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים. ולכך מצילין בצמיד פתיל. ואף על גב דבכל כלי פקוח בכלי חרס משתעי קרא. בכלי שטומאה קודמת לפתחו. דהיינו כלי חרס שמטת' מאווירו מכל מקום אם כלים נתי מרבינן שמצילים מדאתיב וכל. ומלמות הדב. אם עשה כלי מבלמות בריות שבים מצילים לפי שאין מקבלים טומאה. כדתקן לקמן בפרק י"ו כל שבים טהור. וכל כלים מעלמות הטוף טהורים. דכתיב (בדברים"א) ופל מעשה עזים. פרט לעופות: כלי עץ הטהורים. כגון כלים גדולים הבאים במדה שמהזיקים ארבעים סאה בלא שהן כורים ביבש. דלא מקבלי טומאה: דבעינן דומיא דשה שמטלטל מלא וריקן וכיון שהם גדולים כל כך. אין מטלטלים מלאים. ומלילים בלחיד פתיל: מפיהן. שהלמיד פתיל בפיהן: מלדיהן. אם ניקבו בלדיהן והקיפן לחיד פתיל: רבי

גללים כלי אבנים כו' בחד הר"ב ואע"ג דכל כלי פתוח בכלי חרס משתעי קרא בכלי שטומאה קודמת בפתחו בכלי ס"ר אלא הוצרך לחזרן דף כ"ב. ות"ס הר"ב מ"מ שאר כלים נתי מרבינן שמצילים. מדאתיב וכל. ואיכו לא מרבינן אלא אלו שהן טהורים. וז"ל הרמב"ם וכבר בארנו (רפ"ב) שכלי חרס וכלי נתר טומאתן שוה. חטוחתן (נתחתם מזה) שבין ח"ם וכלי נתר מצילין וגמדנו שאר הכלים הנמצאין בזולת ההלכה מק"ו והוא אחרו אין לי אלא כלי חרס. כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה תנינן ודין הוא ומה כלי חרס שהן עלולין לקבל טומאה. הרי הן מצילין בצמיד פתיל באהל המת. כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה שאינן עלולין לקבל טומאה אינו דין שיצילו בצמיד פתיל. ואיאור עלולין. מוכנים ומזומנים. ע"כ. ומאמרם זה הוא בספרי פרשת חקת וסגויה בלשון הזה. וכל כלי פתוח. אין לי אלא כלי חרס וכו'. עד אינו דין שיצילו בצמיד פתיל באהל המת: ומסיים ת"ל וכל כלי פקוח. וצריך לומר דשע"ג דאתאן בק"ו ו טרח וכתב ליה קרא ורבינהו. ולא נראה לחכמינו ז"ל לרבות בו כל הכלים. אחילו אותן שאין בהן ק"ו: **כלי** לדתה. טשי חטיט אלא שאינו מלרפי בבבשן מעשה ידי יוצר דנהוי קרוי כלי חרס. רש"י פרק במה אשה דף כ"ח. ועיין לעיל סוף משנה ב' פ"ג: **וכלי** נתר מפורש רפ"ב: **עצמות** הדג. כתב הר"ב לפי שאין מקבלין טומאה כדתקן לקמן פרק י"ז משנה י"ג. ושם שנינו חוץ מכלב המים ואע"ג דדברי רבי עקיבא הן הא פסק כמותו הר"ב והרמב"ם שם. והטעם נראה לפי שאינו חולק עליו. ומתני' דהכא אין דכיון שאין אלא כלב המים היינא חן הכל. ל"ק דלא קתני לה חוץ ואף במקום שנאמר חוץ אין לחדין חמנו: כמ"ש בפי"ד משנה ג' ועוד דאע"ג דאפשר דפליגי הא הוי שתם ואח"כ מחלוקת. אבל בדבורו של הרמב"ם פ"ה מהלכות כלים. לא כתב החוץ מכלב הים כלל. נראה ודאי שחזר בו מהה שפסק בפירושו דהלכה כרבי עקיבא. ומשמעינו דהכא כתבה הרמב"ם כלשונה בפרק כ"ה מהלכות טומאת אם. ומן כתימה דהכ"מ לא הרגיש בזה. וגם ה"ל לכתוב שכשק. דלא כרבי עקיבא אשום דיחידאה הוא. וגם להסתייע מ מתניתין דהכא. והכל מקום לא מסתייע. מלא דהרמב"ם בהבורו אינו פוסק כרבי עקיבא. אמה שפירשתי במשנה ט פ"ו דמזיר. אלאמרינן שאם ואח"כ מחלוקת אין הלכה כמהם שפירשון (כלומר) דאין זה כ"ל הלכה כמתם. אבל לא לומר שהלכה הוכרעה כהחולק על הקמא. ומ"ם הר"ב וכל כלים מעלמות הטוף טהורים. דכתיב וכל מעשה עזים פרט לעופות. כאן שכתבתי בריש פ"ב. משתא דנמי דחולין סוף פ"ק. ויש לדקדק אחלי שייריה. וכ"ל דכיון דלא כולן טה ריש שבתקנתן בזרו. כדתקן לקמן פי"ו מתניתין י"ד. הלכך כיון דלא תלא דמסיקא הוא לא תני ליה וסיירי ועדרו. שעור הדג לא יטמא. מאמרו פו בגד לו עור. וכאה הקבלה לומר מה בגד מן הגדל בארץ. אף עור מהגדל בארץ. הרמב"ם: **וכלי** עץ הטהורים. פי' הר"ב כגון כלים גדולים וכו' כדתקן לקמן ריש פט"ו. ועיין מ"ם בדפ"ד דאהלות והרמב"ם כתב. ואפשר שמעינו כלי עץ לפי מה שאפשר. וזה כשנקח לוח הפוט מעץ. ונשיתהו על פי כלי מאלו הכלים. עוד יקיפו בו למיד פתיל. הנה יגיע כל מה שבתוך החבית. ע"כ. וכדתקן לקמן במשנה ו'. נסר שהוא נתון על פי ההמור כו'. ולזה הוא שנתכוין בחבורו ריש פרק כ"ה מהלכות טומאת אם. ונא כמ"ם שם הכ"מ שהוא במשנה ו' פרק ה' דאהלות דהתם לענין להל המגיל שנינו. ודברי הרמב"ם בהלכת למיד פתיל הן מ"ם הר"ב הבאים במדה. לשון משנה ג' בכל ד' הין כפוייה על פיהם. וכשיש בגוהן טפח. כמ"ם נשם הרמב"ם במשנה ו' פרק ה' דאהלות. ועיין מ"ם במשנה י"ג פרק ט' דאהלות:

רבי

ר"א מטמא. על הכל מצילין. "חוץ מכלי חרס שאינו מציל. אא"ל על האוכלין ועל המשקין. ועל כלי חרס: ב [2]במה מקיפים בסיד (גמ' ונגנסי') ובגיפסים. בזפת ובשעוה. בטיט ובצואה בחומר ובחרסית. ובכל דבר המתמרח. אין מקיפין לא בבעיר ולא בעופר מפני שהוא פתיל. ואין צמיד. אין מקיפין לא בדבילה שמינה. ולא בבצק שנילוש במי פירות. שלא יביאנו לידי פסול. ואם הקיף הציל: ג מגופת החבית המחולחלת. ואינה נשמטת. ר' יהודה אומר מצלת. וחכ"א אינה מצלת. היה בית אצבע שלה שוקע בתוכה. השרץ בתוכה. החבית טמאה. השרץ בחבית. אובלין שבתוכה טמאים

רבי אליעזר מטמא. פי' הר"ב קסבר כפוי כו' שאינו צמיד פתיל עליו. ולאוטל גבו. כך שנוי בספרי פרשת חקת. וכן העתיקה הרמב"ם בפירושו ובחבורו. ויש לפרש על גביו שאינו מוסב על הכלי. אלא על הצמיד פתיל עצמו. וכלומר שהוא מהופך מכדרכו. שדרכו להיות עלהכלי. ועכשיו מהופך שהכלי עליו. ונמצא כאלו הצמיד מוטל על גבו כלומר ולא על פניו. שהוא כפי דרכו: חוץ מכלי חרס שאינו מציל כו' כתב הר"ב משנה זו לאחר חזרה כו' הר"ם ומסיים ובכלי שלע"ה. וזה לפי שטתו שכתבתי בפרקין דלעיל [משנה ב' ד"ה החביות] אבל לשטת הרמב"ם והר"ב. אבל בשל חבר גזרו. כמ"ש שם. והארכתי בס"ד בשפ"ק דעדיות:

ב ובגפסים פי' הר"ב מין סיד כו'. ובלעז ייס"ו. וכ"כ בסוף פ"ה דפרה: ובצואה הוא מיני הלכלוכין כלם. הרמב"ם:

ובחרסית פירש הר"ב כתיבת בוה בסס"ו דחולין: ובכל דבר המתמרח. כל מה שימרח ביד ויתפשט על המקום. דבר בו מהכלים. כגון מיני החמר. ומיני השרף. והלעיסות כאשר יולבו במים. הרמב"ם: אין מקיפין לא בדבילה שמנה כו' כתב הר"ב ואע"ג דתנילים שהרי לא הוכשרו כו'. גזירה שמא יוכשרו כו'. (והיינו דתנן שלא יביאנו לידי פסול. וכ"כ הר"ם בהלכות. וקשיא לי ליסנא דשלא יביאנו. דמשמע מינה דאיסורא קעביד אם יביאנו כו'. והל"ל שמא יבא כו') אבל לשון הרמב"ם. וזה כולו משנה ראשונה אשר אמר אסור לגרום טומאה לחולין שבא"י. ושורש האמתי הוא משנה אחרונה מותר לגרום טומאה לחולין שבא"י. כמו שבארנו בסוף (פ"ד ממסכת עכו"ם. ולזה יהיה הדין מקיפין בדבילה שמינה שאינו מוכשר. והדומה להן מן האוכלים. ע"כ. ועיין מ"ש שם [ד"ה לא בוגרין]. ובסוף פ"ה דשביעית [ד"ה אבל]:

ג מגופת החבית המחולחלת. פי' הר"ב מתנגעת כו'. רבי יהודה אומר מצלת דמשיב לה צמיד פתיל הואיל ואינה יוצאה כו'. וכ"פ הרמב"ם והר"ם. והקשה הראב"ד בשכ"ב מה' ט"מ [הלכה ט'] שאם כדבריהם ה"ל לומר מירוח שמתחלחל. כי המירוח לא נקרא מגופה. אלא ה"פ המגופה תלולה ופי החבית נכנס בה והיא מהודקת שאינה נשמטה מאליה. ר' יהודה אומר מצלת בלא מירוח. וחכ"א אינה מצלת. שדרך תשמישה הוא זה. כך כ"ל האמת. ע"כ. והכ"מ השיב על קשיתו. די"ל דלהכי לא תנן מירוח משום דלאו בכל מירוח שנתחלחל אר"י דמצלת אלא במגופת החבית שפי החבית נכנס בתוכה ואינה נשמטה מאליה. עכ"ד. ונחנס הוסיף לבאר שפי החבית נכנס כו'. שזה פי' מחולחלת להראב"ד. ואין כן להרמב"ם וסיעתו: ר"י אומ' מצלת. פי' הר"ב דשם ב' לה צמיד פתיל דהא דתנן במה מקיפין בסיד ובגפסים כו' ובכל דבר שהוא מתמרח. לא אתא אלא למימרא דקשה ע"ג קשה לא. דכוותייהו דבעץ ועופרת דממעט לקמן. ודומיא דפקקה בזמורה וכו' (דלקמן משנה ו') דכולהו קשה ע"ג קשה ואינן מתחברים יפה. כדאמרי' במס' שבת פ' במה אשה [ד' כ"ז] ואע"ג דרך ע"ג קשה נמי אמרי' התם דאינו חוזן בדבילה דאינו נדבק יפה. ע"כ. ובעלי חיים שאינו רשאי להדקו יפה שיעשה לו נצר כו' תדע דלאו דוקא נקט התם סיד וגפסים וכו' דהתנן התם [בב"ק ה"ה] חבית שנקבה וסתמוה סמרים הצילוה ומבעי' לן עלה התם כו' ואמרי'

הכא במידי דקלי אלמא דכל מידי דקלי מהניא לענין טהימא בסם תש יעה . ותנן נמי בס"י דכלים גבי ב' נסרים כו' (במש נה י') מטמאן בסינן ובסנטים כו' דמדבק וסותם יפה : כ"כ מהר"ם בס"ט דאהלות מסנה ג' . ומס"ה כתב בפקיקת קש דסתם מהכא נמי :

טמאים לשון הר"ב דמגופת החבית כחבית דמיא . ויש לתמוה על זה דהא ברים פרק ה דלעיל אמרינן איסכא . דבמקום שריכה כל הנמצא בה ואינו נכנס לאויר החבית מגולה . לא נטמא עם החבית . ואף משנתינו לא אמרה אלא בשוקע לתוכה . ולהרמב"ם ומס היה זה המקום עמוק (מחוך) עד שמגיע בתוך אויר החבית . הנה הוא (חסוב כאלו הוא דבוק באויר) החבית . כתו סוכר . ע"כ ו ה הבדור ל' הר"ב פלוט"א בלע"ז . ששוחקי בו הגעריס . הר"ם :

ה חבית שנתקלפה כו' פירש הר"ב חבית זשותה מבפנים ונטל חרס ממנה וכו' . וכן פי' הר"ם . והקשה הראב"ד בסוף פרק כ"ב מהלכות טומא מת שלא מצינו בחרס לשון קילוף אלא לשון שבירה וכזפת הוא שמצינו לשון קלוף בסוף עכו"ם נכי.גת של כותים יקלוף את הזפת . ולפיכך פי' שאין כאן שבירת חרס . אלא שנתקלפה הזפת מן החרס ועומדת לעצמה . ר"י סבר כיון שנעשה הזפת דומן החבית ונעכשיו כזפתה עומדת לעצמה . אין מירוח החבית חשיב כלא מירוח הזפת . וחכמים אומרים מועיל . והכסף משנה תירץ די"ל דמדקתני הזפת שלה עומד . ממילא משמע שהחרס שלה אינו עומד אלא נשבר קצת והלך לו . ולשון קילוף שייך שפיר כשנקלף החרס מהזפת . כמו כשנקלף הזפת מהחרס . ע"כ . וגם הרמב"ם (בפי' ובחיבורו) מפרש שנתקלף החרס . אלא שפרש דמיירי שנתון הכסוי על הזפת ודחקו עד שדבק בזפת . ונמצא הזפת עומד בין הכסוי ובין קרקע החבית . וכן כלי חזרייס וכיוצא בהן מדברים המתמרחין . שהיה המתמרח בין הכסוי ובין הכלי . כמו זר . ור' יהודה אומר . אחר שאין זה הכסוי מונח על חרס החבית . והזפת עומד ביניהן לא תליל . וחכמים אומרים (הואיל והזפת) חבור (דבק) (עם החבית) והכסוי (דבק) בזפת הליל . ע"כ : ו חבית שנקבה . חבית החוקפת למיד פתיל שנקבה מלה . הרמב"ם פכ"ב מהלכו' ט"מ (הלכה ת') : הצילוה . עיין מ"ם בתשובה ו' פ"ד דעדיות (ד"ה ומודים) : עשאן בסינן : פירש הר"ב שנתן בין נסר לנסר קליפות דקות כו' כעין שאנו עושין בסולי חבית של עץ בעורת של פשתן . הר"ם . והרמב"ם שם מפרש שנסר שני הנסרים בתם זרים של עץ וכיוצא בהן . או שלקח עליהן שוחים . והוא שעם שהוא מין גמי . גם הר"ם פי' דשמתין הוא שעם . ופי' הערוך שהוא עץ כפול שהן כופלין אותו ולא יסבר הוא עץ רך . ולא יתכבר בין לח בין יבש . ע"כ . ועיין בסוף פכ"ב (ד"ה ששיגמון) ז ושרירא על פי הישן . כן גירסת הר"ב והר"ם . גם בפירש הרמב"ם . ויש לדקדק דלא דמי מתש לסיפא . דשרירא על אותו הענור החיצון . ואלו הכא על הפנימי . אבל בגמ"ל לפי הרמב"ם גרסינן על פי החדש . וז"ל אם היתה בשריד ה שותדת על החדש ונסמכת אל הישן . אם כשנטל הישן שרירא מופלת כו' . גם בחבורו פרק כ"א . מהלכות ט"מ (הלכה ט כתב כנוסחא זו :

אשם פרק כלים
ב שם פרק יח
ג ב"ק קה
ד הלכה
דבש פרק כלים

טמאים: ד "הבדור והפקעת של גמי שנתנן ע"פ החבית . אם מירח מן הצדדין לא הציל עד שימרח מלמעלן ומלמטן . וכן במטלת של בגד היתה של נייר. אוש. עור. וקשרה במשיחה . אם מירח מן הצדדין הציל : ה חבית שנתקלפה . והזפת שלה עומדת יוכן קבותים של מוריים . שגפתן עם השפה . ר' יהודה אומר . אינם מצילין . וחכמי' אומרים מצילין : ן חבית שניקבה . סתמוה שברי' הצילוה . פקקה בזמורה . עד שימרח מן הצדדים יהיו (ס"ח) ב' . עד שימרח מן הצדדין ובין זמורה לחברתה נסר שהיא (ס"ח) נתון על פי התנור . אם מירח מן הצדדין הציל . היו שנים . עד שימרח מן הצדדין ובין נסר לחברו . עשאן בסינן . או בשיגמין אינו צריך למרח מן האמצע : ז תנור ישן בתוך החדש . וסרירה על פי הישן . ניטל הישן וסרירה נופלת . הכל**

טמאים . דמגופת החבית כחבית דמיא : ד הבדור . פלוט"א בלע"ז : הפקעת של גמי . לא הדרוך שכורכי אותו זה עם זה . ועושים אותו עגול כמין פקעיות של סתי . גלומור"ם בלע"ז : עד שימרח . מלמטה של בדור או של פקעת . ולמעלה כדי שיכסה כלו מפני שהוא חלול : וכן מטלית של בגד . דכל הנייר לולים ניהו . וכלו אין מצילין אלא כשאין בהם שיעור לקבל כזית מה : וקשרה במשיחה . בחוט דק כדרך שעושים בכשמכסים פי הנוד בבגד או בנייר שקושרים אותו . ותוסף על הקשורה בעי נמי מריחה מן הצדדין : ה חבית שנתקלפה . חבית זשותה מבפנים וניטל חרס ממנה מבחוץ . והזפת עומד כנגדו מבפנים : קבותים . קנקנים של חרס שמניחין בהן מוריים . נקרא' קבותים . שגפתן . שכסה אותן בתין סיד שקורין גפס"ם . דמקן לעיל שמקיפין בו : עם השפה . למטה מספת הכלי שנתלא הלמיד פתיל מבפנים והשפה מגולה מבחוץ : ר' יהודה אומר אין מצילין . דקסבר למיד פתיל עליו כתיב . ולא למיד פתיל מתוכו . ואין הלכה כרבי יהודה : ן וכתמוה שמרים הצילוה . מתתא בחכמים דיש למיד פתיל מבפנים : עד שימרח . סביב לזמורה מן הצדדים . אבל על הזמורה עצמה לא בעי מירוח : נסר . פשוטי כלי עץ הוא : בסינים . שנתן בין נסר לנסר קליפות דקות של סנה . או בשיגמי' קליפי עץ של שגמין . ואותן קליפין נתן בין נסר לנסר כדי לחברן : ז תנור ישן . שהוסק כדי לאפות בו סופגנים . שוו היא גמר מלאכתו להיות משוב כדי לקבל טומאה : חדש . שלא הוסק ואינו מקבל טומאה : וסרירה על פי הישן . ואינה ממורחת בטיט . ואין כאן למיד פתיל . ניטל הישן וסרירה נופלת . שאינה נסמכת על פי החדש : הכל

הכל טמא · שהרי אין שעליו הסרידה אסור כלי · ואינו מגיע אלא בלמיד פתיל · והרי אין כאן למיד פתיל · והחדש שאינו כלי היה מוכן בפני הטומאה מטוס אהל אם היתה הסרידה נסמכת עליו דכל המגיע מטוס אהל אינו נריך למיד פתיל · אבל בזמן שאין הסרידה נסמכת עליו אין כאן אהל · הלכך הכל טמא: אם אין בין חדש לסרידה פותח טפח · אם אין גובה טפח בין הכסוי שעל היסן · לפה של התנור חדש נחשב הכסוי שעל היסן כאלו הוא בפיו החדש · ונעשה הוא חדש אהל ומוכן בפני הטומאה · וכל מה שבתוכו טהור: ח לפסין · כמו אלפסין · מחבות גדולות של ברזל שמבשלין בהן: וספסותיהן שוות · שאין שפת א' מהן גבוהה מחברת: העליונה · היא הפנימית שהתחתונה תחתיה: היא טמאה · אם הסרן בעליונה · אוכלין שבתחתונה טהורין · דרחמנא אמר (ויקרא י"א) כל אשר יפול על תוכו ולא על תוך תוכו · והסרן שבעליונה תוך תוכו הוא · ואם הסרן בתחתונה · לא נטמאו האוכלים שבעליונה · דרחמנא אמר (שם) כל אשר בתוכו יטמא · ולא שבתוך תוכו · היו בכונס משקה · כלומר נקובים בכונס משקה דהיינו כדי טהרתן · דאלפסין עשוין למשקים ולאוכלין · ומטילין אותו לחומרו בכונס משקה · הסרן בעליונה · דהיינו הפנימית: כלן טמאות · דרוחין את הסרן כאלו הוא בכל אחת כיון דנקובות בכונס משקה: בתחתונה · דהיא החצונה: היא טמאה וכלן טהורות · דאין טומאה נכנסת דרך שולין · ומיהו אם היו אוכלים ומשקים בפנימית · נטמאו · כיון דלא מירח הנקב · כדמוכח לעיל בפרק שמיני · והיינו טעמא · משום דנקב בכדי טהרתו · נחשב כאויר של חיצונה · ואוכלים ומשקין מיטמאין מאויר כלי חרס: ואין אדם וכלים מיטמאין מאויר כלי חרס: הסרן בעליונה · הסתם מיירי באלפסין שלימות: היא והתחתונה טמאה: דכמונא בתוכה דמי כיון דעודפת · אבל אמצעית טהורה · דאין כלי מיטמא באויר כלי חרס: כל שיש בו משקה טופח · נטמא משקה טופח שבתוך הכלי החמצעי מאויר כלי חרס · וחזר המשקה וטמא את הכלי · דרבנן גזרו על משקה שיטמא כלי · גזירה משום משקה זב וזבה · והוא הדין דהוה מצי לאסמוכינן חדוש זה של משקה טופח ברישא · כשהסרן בעליונה והתחתונה עודפת · ויש משקה טוכח נאמנע: פרק יא

הכל טהור כתב הר"ב דכל המגיע מטוס אהל: אינו למיד פתיל כמ"ש במשנה ב' פ"ה דאהלות [ד"ה היתה]: ח לפסין · פי' הר"ב כמו אלפסין מחבות גדולות של ברזל כו' אבל הני דאיירינן בהו בתנאיתין · בשל חרס · דדינו כלי חרס מתפרסין באלו הפרקים עד הכא · וכן העתיק הרמב"ם גבי כלי חרס בפ' י"ג מה"כ והר"ב עצמו בפ"ח דפיאה משנה ד' פי' לפס קדירה ופרור זעיין מ"ש במשנה ד' פרק י"ד: וכולן טהורות · לשון הר"ב אלפס הסרן בעליונה אוכלים שבתחתונה טהורות · ואין צריך לומר הלפס עצמה · שאין כלי מיטמא מאויר כלי חרס · וכתב הר"ם דאפילו רבי יהודה דכליב לעיל בסוף פרק ד' בכלי חרס שיש לו שלשה שפיות · דאמר חולקים את האמצעית הכא בג' כלים מודה: היו בכונס משקה פי' הר"ב כלומר נקובים בכונס משקה דהיינו כדי טהרתן כו' · כלומר בכלי העשוי למשקין בלבד · נקובת כונס משקה מטהרתו ואלפסין דעשויין לכך ולכך מטילין אותו לחומרו והכא לענין הלכה הוי הומר' · דנקובת כונס משקה מוציאו מידי כלי שלא יגיל · וכדתנן בפ"ח משנה ב': דהשרץ בעליונה כולן טמאות · כתב הר"ב דרוחין את הסרן כאלו הוא בכל אחד כו' · כלומר דטומאה עצמה יורדת · ולפיכך כולן טמאות פיינו מה שבתוכן והאלפסין עצמן כמו כן · וכן פי' הרמב"ם במשנה ב' פרק ח' · בכלי המסולם בתנור ופיו למעלה מן התנור וניקבה בכונס משקה · שכתב וז"ל · אם היה בו חרך נטמא התנור וכל מה שבתוכו מהאוכלין והמשקים · ע"כ · וכן פסק בחבורו פרק י"ד מהלכות כלים · ולפיכך אני תמה על מה שכתבתי במשנתינו שעניין אחרים כלך טמאות · ירמוז אל טומאה מה שבתוכן · וכן פירש ג"כ בחבורי שם פרק י"ג · ועיין עוד לקמן: וכלן טהורות · כתב הר"ב ומיהו אם היו אוכלים ומשקים בפנימית נטמאו כו' · כדמוכח לעיל בפרק ח' משנה ב' בכלי המסולם בתנור וכו' · ופך כתב שם הרמב"ם וז"ל · אם היה בתנור חרך · נטמא כל מה שבתוך הכלי מהאוכלים והמשקים · ע"כ · וכך כתב בחבורו פרק י"ד · וגם בזה אני תמה שבכאן ובפי"ג מחבורו כתב דכולן טהורות כל מה שבתוכן · ודע דלהר"ב ושטת הרמב"ם לעיל · ה"ט הכלי מתטמא מהמשקים · וכמ"ש בסוף מתניתין · ומ"ש הר"ב כיון דלא מירח כו' לא ידעתי למה הוצרך לכך · וגם שם בפ' ה' משנה ב' לא הזכיר זה · כי אם בפפ"ט · דתתם מיירי בענין למיד פתיל: הר' שיש בה משקה טופח טמאה · פירש הר"ב נטמא משקה כו' · וחזר המשקה וטמא את הכלי דרבנן גזרו כו' · כתב"ם בפרק קמא דשבת גבי י"ח דבר כו' · וז"ם והוא הדין דהוי מצי לאסמוכינן כו' ברישא כשהסרן בעליונה כו' · והכי נמי דהוי מצי לאמתא הוי מצי לאסמוכינן ברישא דרישא · בתחתונה היא טמאה וכולן טהורות · וכמ"ש לעיל · הלא אבא כיון דבסיפא איירי בשל · נתב דהוי מצי לאסמוכינן ברישא דרך סיגא: טוכח · יפיה כיד כאבר יגע בה · הרמב"ם: פרקיא

פרק יא כלי מתכות פשוטיהן כו' טמאין. פי' הר"ב דלא אתקוש לסק' עיין בפי' הר"ב ריש פ"ב: חזרו לטומאתן הישנה. עיין במשנה ג' ופירש הר"ב חכמים גזרו כו' גזירה שמא יאמרו כו'. אף טבילתן אינה טעונה הערב שמש. ולא סגי להו דלגזור שסבירה לריכה הערב שמש. דבטומאת הנפש בעי הזאה ג' וז'. להכי גזרו בשמש ואמרו חזרו לטומאתן הישנה. ובגמ' פ"ק דשבת דף י"ז אמרינן מעשה וכו'. ואמרו חכמים. חזרו לטומאתן הישנה. מ"ט מפיס גדר מי חטאת נגעו בה. הניחא למ"ד לא לכל הטומאות אמרו אלא לטומאת המת בלבד אמרו. ספיר. אלא למ"ד לכל כו'. גזרה שמא יאמרו טבילה בת יומא עולה לה. מעקרא קאמר גמרא טעמא דמפיס גדר מי חטאת. מפיס דלכ"ע האי טעמא שייכא. אלא דפרכינן עלה דלמ"ד לכל הטומאה לא סגי לן בהך טעמא. ומשני גזירה שמא כו'. כלומר ומש"ה גזרו של כל הטומאות. ומיהו גם מפיס גדר מי חטאת היתה הגזירה. ומש"ה לא סגי להו דלגזור על הסבירה שריכה הערב שמש. כך נ"ל. והא דלא גזור טומאה ישנה אלא בכלי מתכות. פירש הר"ם לעיל רס"ב דלטעמא מפיס גדר מי חטאת. טעם זה לא שייך בשאר כלים. דכלי מתכות הדבר קשה להתתין להן הזאה ג' וז'. מפיס דחדש הרי הוא כחלל. ועוד קשה דשאר כלים מתקלקלות בסבירה. ואיכן נמי טעם זה למאן דמפרש דשמא לא יקבנו בכדי טהרתו. (כמ"ש לקמן משנה ב') ושמא יאמרו טבילה בת יומא עולה. דשאר כלים אין דרכן ליסגן (נ"ל שנ"ל לשברן) ועוד דכלי מתכות איידי דמיקן יקרים חיים עליהו נפי'. ושייך לתגזר בהן שמא לא יקבנו בכדי טהרתו. מ"כ. ופי' עולה. כתב רש"י בשבת פס. מועילה:

ב והציר הוא ציר הטבר אשר יסיבב בעגלה הפותח. והוא יהיה מברזל בשבר המדינות והשבריס הגדולים מאוד. והוא פס בעברי שנאתר (משלי כ"ו) והדלת מסובב על ציריה. הרמב"ם: והקורא לא מצאתי פירושו ועיין בריש פרק דלקמן [בפי' הר ג]: שנעשו לקרקע. פי' הר"ב להשתמש בקרקע וכל המחובר כו': ויש לדקדק דלא אתי כ"מ קא פריש להני דוקא: הא כל המחובר כו' ראיתי להרמב"ם בפ"ט מהלכות כלים. שכתב בהני שאינן מקבלין טומאה. ואפי' לדקודס שיקבעו. וכן מצאתי בפירושו בנא"י כל המחברן כו' הואיל ועקר עשייתו להיות דבק בארץ הגה הוא לא יקבל טומאה. ואפילו קודם חבורו. ע"כ. ובעינן כל המחובר כו'. עיין בפי' הר"ב פ"ך משנה ד'. גם מ"ש במשנה י' פ"ו דמקוואות: ג מן העבת. פי' הר"ב חתיכה של ברזל כו'. והוא מלשון ברזל עשות (יחזקאל כ"ז י"ט) הרמב"ם: ומן הנפויין. הן החפויין (שיחפו) הכלים בלוחות זהב ודומיהן. הרמב"ם. והר"ב וכן הר"ם לא פירשו כלום. חסר מ"ז' שבברייתא לא נטריכו להו. א"כ אלא היה בנוסחאותם. שכן גם בנוסחאות מהר"ם ליתא: ומאוגני כלים. והר"ב בעתיק אוגני. ומפרש כעין ענק כו'. והוא מפי' הרמב"ם. אבל הוא העתיק לוגני. ובערוך יש ששונין

אחרת שיעבו ב"ר ר"מ"מ כל כלי הכלי ב מס ע"ג מ"ל ג מ פי"ל מ"ל ד מס ע"מ מ"ל ה מס ע"מ מ"ל

פרק יא כלי "מתכות. פשוטיהן ומקבליהן. טמאין. ב נשברו טהרו. חזר ועשה מהן כלי. חזרו לטומאתן הישנה. רבן שמעון בן גמליאל אומר. אל לכל טומא. אל לטומאת המפש: ב כל כלי מתכות שיש לו שם בפני עצמו. טמא חרס מן הדלת ומן הגגר ומן המנעול. והפות שתחת הציר. הציר. והקור והצינור שנעשו לקרקע: ג העושה כלי. מן העש. ומן הרחרה. ומן חכוב של גלגל ומן הטסין. ומן הצפויין. מכני כלים. ומאוגני כלים מאוזני כלים.

מן

פרק יא כלי מתכות פשוטיהן טמאים. דלא אתקוש לסק' חזרו לטומאתן הישנה. חכמים גזרו על כלי מתכות שהתיכן ועשה מהן כלים חדשים. שיחזרו לטומאתן הישנה. גזירה שמא יאמרו שבירתן של כלי מטהרתן. ובטילתן מטהרתן. מה שבירתן אינה טעונה הערב שמש. שהרי משתמשין בהן באותו היום שנטמאו. ושברן וחזר ועשאן חדשי. אף טבילתן אינה טעונה הערב שמש. ולתיא לרבנן תרומה וקדשים. בכלים שלא העריב שמשן. לא לכל טומאה. אלא לטומאת נפש. רבן שמעון בן גמליאל אומר. דטעמא דגזרו על כלי מתכות שיחזרו לטומאתן הישנה. אינה אלא גזירה שמא תשתכח תורת מי חטאת מן הכלים. שאין לך אדם שמתין שבעת ימים אלא שוברן מיד וחוזר ועושה אותן חדשים. הלכך לא גזרו אלא לטומאה מת בלבד: שריכים הזאת ג' וז'. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל: ב שיש לו שם בפני עצמו. שהוא ידוע ומיוחד בשמו טמא. בין שיש לו בית קבול בין אין לו בית קבול: הגגר. יתד של ברזל שנעוץ ראשו אחד בקרקע וראשו השני אחורי הדלת. א"נ כמין עמוד שסובב ומברים הדלת מן הקלה של הקלה: מנעולי כל דברים שנועלים וסוגרים בו הדלת. נקרא מנעול. ודוגמא במקרא עיר הנשרים ה' ה'. על כפות המנעול: פות. כמין כוס קטן של ברזל קובעים בארץ. ועיר הדלת כובב עליו כדי שיהא נוח להפתח ולהסגר. ודוגמתו במקרא (מלכים ה' ז' ג') והפותות לדלתות הבית הפנימי: והצנור. קנאלי בלע"ז: שנעשו לקרקע. להסתמ' בקרקע. וכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע. ואינו מקבל טומאה: ג העבת. חתיכת [גדולה] של ברזל כשמוציאים אותו מן המחצב: חררה. לאחר שמתיכים הברזל. עושים ממנו עגול כמין עוגה: סובב של גלגל גלגל העגלה של עץ. עושים סביבו טס של ברזל. שלא יסבר בברסים ובסלעים. טסין. וירקעו פחי. הוקב. שמות ל"ט) מתרגמינן ורדידו ית טסי דדהבא. כני כלים. נסיסי כלי לשון ואת כנו דמתרגמינן ית נסיסיה: הוגני כלים: כמין ענק סביבות שפת הכלים: אוזני כלים. בין הכלי. השחונות

מן השחולת ומן הגרודות. טהורין. רבי יוחנן בן נורי אומר אף מן הקצוצות. משברי כלים. מן הגרוטים ומן המסמרות שידוע שנעשו מכלים. טמאין מן המסמרו. בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין: ד' ברזל טמא. שבללו עם ברזל טהור. אם רוב מן הטמא טמא. ואם רוב מן הטהור טהור. מחצה למחצה טמא. ומן הגללים. קלוסטרא טמאה. ומצופה טהורה. הפין והפורנה טמאין. והקלוסטר רבי יהושע אומר. שומטה

הסחולת. מה שנשתייר מן הכלי לאחר שנעשה לשון כמשקל בעיתא מחלבא (ברכות דף ח') כי מן המיס תעיתיכו (שמות ב') מתרגמינן. ארי מן מיא שחלתיה: גרודות. שנגרד מן הכלי בשעת עשייתו. לשון להתגרד בו. הלמור בחיוב (ב' ח'): טהורים. דלא חייסינן בכל הני שמא מכלי טמא בלו. וכשחזר ועשה מהן כלי. חזרו לטומאתן ישנה. דכל הני לא נראו לקבל טומאה מעולם. משום דגולמי כלי מתכות נינהו. וגולמי כלי מתכות אין מקבלין טומאה. והכי תניא בתוספתא. גולמי כלי מתכות. טהורין. ואם הן גולמי כלי מתכות. כל שעתיד לשוף. לשבן. לגרד. ולרכב. ולהקיש בקורנס. מחוסר אוגן. או אזן. טהור: אף מן הקלוטות. אם קנן כלים לחתיכות. כלים הנעשין מאותן חתיכות. לא חזרו לטומאתן ישנה. ואין הלכה כר' יוחנן בן נורי: גרוטאות. כלים שנשתברו. מפני משמישן. ונעשה בהן חתיכת קטנות. אחרי בלותן נקראים גרוטות. והן קטנים משברי כלים: ומן המסמרות שידוע שנעשו מכלים. אע"ג. דלא ידעינן אם מכלים טהורים בלו. או מן הטמאין: טמאין. טמאים הכלים הנעשים מהם. דחייסינן שמא מכלים טמאין בלו. וחזרו לטומאתן הישנה: מן המסמרות. שמא. דלא ידעינן אם נעשו מכלים או מן העשת. בית שמאי מטמאין. דגזרו הני אטו הני: ובית הלל מטהרין. דלא גזרו: ד' ברזל טמא. שבא משברי כלים: שבללו. שטרפן זה בזה. התיכן ועשה משניהם כלי: ברזל טהור. שבא מן העשת ומן החררה וכו': אם רוב מן הטמא טמא. דחוזר לטומאתו הישנה. החלמא. טיט הדבק כלובן ביצה: ומן הגללי. שעירב הטיט עם גללי הבקר. ועשה מהן כלים וצרפן בכבשן. אם רוב מן החלמא. מקבלים טומאה כדין כלי חרס. ואם רוב מן הגללים. טהורים. דכלי גללים אין מקבלין טומאה: קלוסטרא. הגגר של הדלת. והוא היתד שנוטלים בו הדלת כדפרשי' לעיל. רגילים לעשות בראשון כמין הפוח. והוא נקרא גלוסטרא. ואם נעשה מברזל טמא חוזר לטומאתו הישנה: לפי שאוי לדוך בו שומין במדוכה. ומצופה טהורה. אם היתה של ברזל טהור ומציכה של מתכת טמא. טהורה. דבתר עקרא אזלינן. ולא בתר הצפוי שהיא של מתכת טמא. הפין והפורנה. שיניס הקבועים בפותחת. והפין נכנס בתוך הפורנה. שומטה

הוגני פי' כמו אזנים יש לכלי. אלא שהאוזן יוצא חצוף הכלי. והוגן. הוא דבר שאינו מן הכלי. אלא מסובב עליו ויוצא פי' מן מחולות דמתרגמי' חיגנין. ויש הרבה דברים הפוכים. והוא גב הכלי. שהאזנים קבועין בו. וי"מ הוגניהן שפתותיהן: וי"ת דסגרת של כלי. וכולן ענין אחד הם. ומן הגרודות. עיין מ"ש במשנה ו' פרק י"ב: טהורה. פירשה הר"ב דלא חייסינן וכו'. והכי תניא בתוספתא כל שעתיד לשוף כו'. וכה"ג שנויה ג"כ בתוספת' פ"ב דב"מ מתכילתין. לענין כלי עץ דגומלין טמאים. וכדתנן בש"פ דלקמן. ומייתי לה גמרא בפ"ק דחולין דף כ"ה. ופירש"י לשוף. לשפשף בדבר המחליקו ומלטשו (ועיין בפי' הר"ב רפט"ז) לשבן לשון משבצות מרמלן עשויין כמזלגים קטנים וכן פי' הרמב"ן (בפירוש החומש) כמו. ומפקי לי ברמצא דפרזלא במסכת נדה. (דף סב.) כלומר שמחוסרים לתקוע בהן מסמרות ומשבצות לגוי. ע"כ. לגרד. פי' הרמב"ם כמו שיגרדו כלי תתכות אחר השיפה. לברכב שיחסרה לימ"אר כמו שיעשה בברזלאחר הגרידה. ולשון רש"י שם בחולין. לברכב שחוקק בהן חקיקות גדולות וברכוב: רבי יוחנן בן נורי אומר אף מן הקלוטות. פי' הר"ב אם קנן כלים לחתיכות וכו': לא חזרו לטומאתן הישנה. ויראה לי דטעמיה דס"ל כאביי דאמר התם בפ"ק דשבת (דף ט"ז) דטעמא דגזרו שיחזרו לטומאתן הישנה. דחשו שמא לא יקבלו בכדי טהרתן. והשתא שקנן הכלי לחתיכות. ליכא למיחש להכי. אבל לרמב"ם שטה אחרת בכולה מתני'. שמפרש בטומאה דמבלן ולהבא. והעושה מן העשת וכו'. לא שיתיכם ויעשה מהן כלים. אלא שיתקוק בהם ויעשה אותן כלים. ומן הגרודות. שיקבצנו וידבק. במסמרים. עד שיעשה מהן דמיון כלי. וכן מן החתיכות דר' יוחנן בן נורי. דאבלרמב"ד (פ"ח מה"כ הלכה ב') והר"ם מפ' כפי הר"ב: דרוב ן מן החלמא. פי' הר"ב טיט הדבק כלובן ביצה. ולזה נקרא חלמא. כמו אם יש טעם בריר חלמות (איוב ו' ו'). הרמב"ם: ומצופה טהורה. פי' הר"ב אם היתה של ברזל טהור כו'. דבתר עקרא אזלי'. כך פי' הר"ם. ומפ' דליפוי היינו שהוא כמו שמוזהבין כלי כסף לגוי. ובמשנה ו' דתנן נמי כה"ג מצופה. ומפרש אם היא של עץ כו'. והיא שטת הרמב"ם שמפרש דבכלי עץ מצופה במתכת מיירינן. ולא

א: פי' אם אינו ירון פ"ב מ"ב חיי. פי"ב מ"ב כלים הל"ד ד זה פי' הלי"ה אם הלכה י"ב ו' מכת קבלמרי' מכ"ו אמ' מנת מ"ס"ע מ"ס מר מ"ג מנ'

יטמא אלא יהיה לו בית קבול. כחכמים דבסוף חגיגה. ואם (ר"ה ומליפה) הארכתי בזה בס"ד. ולקמן במשנה ו' מרכיב הר"ב ב' הפירושים ואינם עולים יפה. כמ"ם בס"ד: הפין והפורנה. לשון הר"ב שיניס הקבועים בפותחת. והפין נכנס בתוך הפורנה תלד אחד ונכנל ונסגר. ומלד אחד יש בפורנה נקב. שמכניסים בו את המפתח ומדחין את הפין לחורו. ונפתח ויוצא הפין מן הפורנה. לשון הר"ם בשם הערוך וכ"ל שיש חסרון בלשון. שהילך מתחיל בלשון רבים שיניס כו'. ומסיים בלשון יחיד והפין נכנס כו': ובערוך ערך פן. כתב בזה הלשון. הפין והפורנה טמאים. ליכא דאמר חפין ופי' אלו שיניס הקבועות בפותחת ונכנסים בתוך הפורני. וי"מ הפין והפורני. הוא הקלוסטרא. ובלשון ערבי וכו' והפורני

בין כך ובין כך • בין שהוא מצופה ובין שאינה מצופה טמאה •
ז קרן עגולה • וקרן פשוטה • חלולות מקרני הבהמות עשויות
פרקים פרקים מחוברים • אלא שלחת מהן לורם עגולה •
ואחרת פשוטה • וחבור הפרקים של עגולה קשים •
וגריגים לומן יותר מחבור
הפרקים של פשוטה • ומפני זה
אמרו המחזיר קרן עגולה בשבת
חייב חטאת משא"כ בפשוטה :
קרן עגולה • טמאה • שיש לה בית
קבול • וקרן פשוטה טהורה • שאין
לה בית קבול • וקרניים דין כלי
עצם יש להן • שפשוטיהן טהורים
כפשוטי כלי עץ : מצופית מקום
הנחת הפה והוא הקצר שבה •
מלשון עומדים לצופים : טמאה •
דאשכחינן לה בכלי מתכות • ואף
על פי שהיא פשוטה • מקבלת
טומאה : הקב שלה • הגד הרחב
שבה אם היה של מתכות • ר"ט
מטמא וחכמים מטהרים • והלכה
כחכמים : קני מנורה טהורים •
שאין להם שם בפני עצמן • ואינן
לשיל בר"ש כל כלי מתכות שיש לו
שם בפני עצמו • טמא : הפרח •
מקום מושב הנר שבראש המנורה
פרח שמו : בשים • רגלי המנורה
שהיא יושבת עליהן : ח קשלח •
כובע נחשת שנותנים אנשי
המלחמה על ראשן : ולחייס •
טסין של ברזל • שנותנים על לחייהן : אם יש בהן בית קבול
הרי הם • שנותנין בהם מים במלחמה : כידון • רומח קטן שביד
הפרשים והמלכים : ניקון • כמו קינון • לשון ומשקל קינו • והוא
הברזל שבתוך הרומח : מגפיים בתי שוקים של ברזל
שנושאין אנשי המלחמה : תכשיטי נשים • אע"פ שאין עשויין
למלחמה אלא לנוי • מרבינן להו מקרא • דכתיב (בשדבר ל"א)
וכל אשר לחיבא באש תעבירו במים : עיר של זהב • כמין
עטרה נותנות הנשים בראשן עשויה כצורת ירושלים :
קטליות • חוטים של זהב שבתוכות • ומשני שאשה
חונקת עצמה בהן כדי שתראה בעלת בשר • לכך נקראים
קטליות : ונזמים • יש מהן נזמי האף • ויש מהן נזמי האזן : בחוט
של פשתן • שהיו החוליות נקובות ומלאו מהן החוט : חוליות
טמאות • דכל חדא בלחודי נפשא חשיבא כלי מעשה : של אבנים
שהיו מרגליות ואבנים נקובות ומלאו מהן החוט : שתא • החוט •
הוחיל ושל מתכת הוא : כמלא

ז קרן עגולה כו' • לשון הר"ב חלולות מקרני הבהמות •
ועיין מ"ש בפ"ק מסכת קנים • דקרנות נקראו
חלולות ולשון הר"ש כלי שיר עשויין מקרן • כדכתיב (דניאל
ג') קל קרנא משרוקיתא : וקרן פשוטה טהורה • פי' הר"ב
שאין לה בית קבול • וקרניים דין
כלי עצם יש להן כו' כדתנינן
בריש פ"ב : מצופית פירש הר"ב
מקום הנחת הפה • והוא הקצר
שבה • כלומר מקום הצר •
שהרבה פעמים נמצא בלשונם
שמשתמשים בלשון קצר • והמכוון
בו גר • ולפי שאינו רחב • קראוהו
קצר • ומ"ש הר"ב מלשון עומדים
לצופים • שבמסג' ה' פ"ה דאהלות :
הקב שלה והר"ב העתיק הקו•
וכן נמצא במסג' שבידינו
הגמרא • גם הרמב"ם העתיק כן •
אבל הר"ש העתיק כגירס' הספ"•
ופי' בשם הערוך שהוא גרתק
שלה וכלי הוא • כמו קב הקטע
בפ' במה אשה [משנה ח'] שהוא
כלי וגרתק לרגל • וגם בגוסת
מהר"ש הקב • וכן בתוספתא יש
ומבוקד : רבי טרפון מטמא
וחכמים מטהרין • ג"ל דמדתנן
ובשעת חבורן הכל טמא • דהא
דמטהרי' החכמי' ה"ט דאין לקו
שם בפני עצמו • ופלוגתייהו
כפלוגתא דרבי עקיבא וחכמים

בין כך ובין כך טמאה • ז קרן עגולה טמא •
ופשוטה טהורה • אם היתה מצופית שלה
של מתכת טמאה • (גמ' הקו) הקב שלה • ר'
טרפון מטמ' • וחכמי' מטהרין ובשע' חבורן
הכל טמא • כיוצא בו קני מנור' טהורין • הפרח
והכסים טמאים • ובשעת חבורן הכל טמא :
ח קסדא טמא' ולחיים טהורי' • אם יש בהן
בית קבול מים • טמאים • כל כלי המלחמה
טמאים • הכידון והניקון והמגפיים • והשריון
טמאין • וכל תכשיטי נשים טמא' • עיר של
זהב • קטליות נזמים וטבעות • (גמרא ל"ג)
וטבעת בין שיש לה חותם ובין שאין לה
חותם • ונזמי האף • קטלה שחוליות שלה
של מתכות • בחוט של פשתן או של צמר •
נפסק החוט החוליות וטמאות • שכל
אחת ואחת • כלי בפני עצמה • חוט של
מתכות • וחוליות של אבנים טובות
ומרגליות ושל זכוכית • נשתברו
החוליות • והחוט בפני עצמו קיים • טמא •
שירי

דלעיל ועיין שם ח הכידון פי' הר"ב רומח קטן שביד הפרשים
ומלכים • כמו נטה בכידון אשר בידך דיהושע (ח') • והר"ש
כתב • כדכתיב וכידון נהשת דגלית (שמואל א' י"ז) משום דכיה
כתיב שהוא של מתכות : הכידון וכו' • כלומר כגון הכידון
וכו' • ועיין בסמוך • תכשיטי נשים טמאים • כתב הר"ב
מרבינן להו מקרא דכתיב וכל וכו' • וכ"כ הר"ש בשם ספרי
זוטא ונשים לאו דוק' • שהרי מונה אף של אנשים • אלא נקט
דשכיחי טפי • ועיין מ"ש בר"ש דלקמן : עיר של זהב כו' הובא
מהן קלתן מתכשיטי הנשים על לד המשל • כמו שעשה בכלי
המלחמה • הרמב"ם : נזמים לשון הר"ב יש מהן נזמי האף
ויש מהן נזמי האזן • ומיהו הכא בנזמי האזן • דהא נזמי האף
תני להו בסיפא • ועיין רש"ו דשבת • ובמשנה ו' פ"ק דפוטה
[מש"ש] • ולשון הרמב"ם נזמים שני מינים • מהן שיתלו באזן
כמו שעושין היום • ומהן יתלו באף • כמו שהיו עושין כן בזמן
שהוא ע"כ : וטבעת בין שיש כו' כלומר וטבעת שאמרנו בין
שיש עליה כו' רש"ו פ"ו דשבת דף נ"ט :

שיש עליה חותם • בגמ' פ"ו דשבת אם רמינן ממתני' דהתם דלא תלא אשה בטבעת שיש עליה חותם ואם יצאת חייבת חטא' •
שמע מינה דלאו תכשיט הוא לה • ואלו הכא קתני לה בהדי תכשיטי נשים • ומשני רבא דהא דקתני הכא וטבעת בין שיש
בו' • לאו אריבא דאיירי בתכשיטי נשים קאיתי תרוייהו אלא לגדלין קתני יש עליה חותם תכשיטין דאיש • אין עליה חותם תכשיטין
דאשה : ש חוליות שלה • פירש מהר"ש לשון וחלי כתם (משלי כ"ה י"ב) :

א אם הלכה מן ב אם הלכה יש מ"ר' מ"ח חב' כלים הלכה ד בם שם הל' ב חסר כשלהל' ז הנת בם : מ"ר' שם ז ושם שם הל' ה

והפורני נכנס לתוכה הפין מלד ה' וכו' . עוד מ"ש בלשון הר"ם לחורו . כתוב בערך לחון . והרמב"ם בפירושו כתב . וז"ל חפין . הן השניים הקבועים בפותחת . והפורני הוא המקום עצמו אשר תכניס בו הפין . ע"כ . התחיל בחי"ת וסיים בה"א . וכן התחיל בלשון רבים וסיים בלשון יחיד . ובחבורו פרק י' מהלכות כלים (הלכה י"ב) הפין בה"א . ושם העתיק הכסף משנה לפירוש הרמב"ם תחלתו גם כן בה"א . ואם כן אין לחשוב חסרון בלשון הר"ב והר"ם . עיין [מ"ש] בפרק י"ג משנה ו' . ועוד בסוף פרק י"ד [משנה ח'] שהגירסא חפין . וע"ש . ה ולחיים טהורים . פי' הר"ב דתכשיט בהמה נגהו . ותכשיטי בהמה וכלים אין מקבלים טומאה . כדתן ברים פרק דלקמן : וחכמים אומרי' אין טמא אלא עקרב . צריך עיון . חכמים היינו תנא קמא : ו פיקה וכו' וחכמים מטהרים . פי' הר"ב דאין לו שם בפני עצמו . ואפי' יאמר האדם הפיקה . לא ידע לאיזה דבר : כיון שזה השם נופל על כל פילכה עגול' או קרובת העגול . עד שיאמר פיקה של כוס כו' . הרמב"ם . ולכן בחבורו ריש פרק ט' כתב כל שיש לו שם לוי אינו מתטמא . מפני שהוא במקנת כלי . וכ"כ בפי' משנה ב' פרק י"ב . והר"ש לעיל במשנה ב' כתב ברייתא דספרי זוטא . דדרים ליה מקרא למעט כלי מתכות שאין לו שם בפני עצמו . עיין שם . והא דחכמים ורבי עקיבא פליגי . קשה לכאורה . דלדך ברחובות קריה . ונשאלה את פיהן של יושבי העיר . היאך הם קורין . ולכן יראה לי דמר כי אתרי' ומר כי אתרי' ולא פליגי . אלא שאם אתה אומר כן . לא ה"ל להר"ב והרמב"ם . לפסוק הלכה כאן : וכיונא בזה במשנה ז' בפלוגתא דרבי טרפון וחכמים . וצריך עיון : ומצופה לשון הר"ב אם של עץ ומצופה במתכת טמא . טהורה . דבתר עקרא אזלינן וכו' . וכן פי' עוד לקמן גבי מצופין דחליל . ולא פירש כן לעיל משנה ד' במצופה דקלוסטרא . ושם הראיתיך לדעת שהם שני פירושים מורכבים . דלפי מה שמפ' שהוא של עץ ומחופ' במתכת . לא ה"ל לפר"ש טעמא דבתר עקרא כו' . אלא מפוש דכל החפוין טהורים . כדברי הרמב"ם לעיל ולאלי דמסיק דבתר עקרא אזלינן כו' . אבל היא גופה של מתכת טהור . אמי טהורה . וכדפי' לעיל והיא שטת הר"ש ז"ל . ועיין עוד בסמוך . וגם עיין פ"ש ברים פ"ב : והאימה מפורש בפי' הר"ב ריש פרק כ"ג . ועיין מ"ש שם [ד"ה והאימום] . ומהר"ם כתב בכאן האימה . ליגורא כלי תשמיש למטי : ומצופין טהורין . פי' הר"ב אם של עץ כו' . דבתר עקר כו' . כבר כתבתי לעיל בזה . ומ"ש עוד הר"ב ולא השיב יש לו בית קבול . אפרש בסמוך : אם יש לה בית קבול כנפים . פי' הר"ב דהשיב בית קבול . כבר כתבתי שהר"ב הרכיב ב' פירושים בפי' מצופה . ולפי' לא דק ג"כ הר"ב בזה שמפרש אם יש לו בית קבול שמשום שחשוב בית קבול מתטמא . שאין זה לשטת פירושו שהיא של עץ וכו' שהיא שטת הרמב"ם . שהרי כבר כתבתי לעיל במשנה ד' . דהרמב"ם שסוב' שסבת הטהרה הוא החפוי שובר הוא שאפי' יש לו בית קבול . החפוי מטהרו . אבל הרמב"ם מפרש . אם היה בית קבול כנפי' שטמא . ואפי' היה מצופה . מפני זה הבית קבול אשר הוא בלתי מצופה . לפי שאלו התקומות א"א שיחופו . ואמנם החפוי מחזק הכלי . ע"כ : בנפים פי' הר"ב כלים דקים כו' . מסיים מהר"ם כזה באמצע : ז קרן

אנפי"ם תכי' כלים כל ג' שם ע"י הליג ד' שם הלכה יא

שומטה מפתח זה . ותולה בחבירו . ע"י גרירה בלבד . דטלטול מן הצד הוא . אבל טלטול גמור . לא . ור"ט שרי אפי' טלטול גמור כי אריחה . ושמא אתא תנא לאשמועינן הכא דקלוסטרא טמאה דתני בריש . לאו דברי הכל היא אלא פלוגתא דרבי יהושע ור"ט דלר' יהושע טהור' דכי היכ' דלא משוי לה מנא לענין שבת . ה"נ לא משוי לה מנא לענין טומאה : ה עקרב של פרומביא . אטמא . ולחיי' טהורי' . רבי אליעזר מטמא בלחיים . וחכ"א אין טמא אלא עקרב . ובשעת חבורן הכל טמא : ן פיקה של מתכת . רבי עקיבא מטמא . וחכמים מטהרין . ומצופה טהורה . המוש . והאימה . והמקל . וסמפוניה . וחליל של מתכת . טמאין . ומצופין טהורים . סימפ גיה . אם יש בה בית קבול כנפים . בין

שמשמות הנשים בראש הפלך שטוות בו כדי שיכבד : ר"ע מטמא . דכלי מתכות שיש לו שם בפני עצמו הוא וטמא . כדתנן ברים פרקין : וחכמים מטהרין . דאין לו שם בפני עצמו . אלא שם לוי . פיקה של כוס . או פיקה של אותו דבר שהיא משמשת לו . והלכה כחכמים : ומצופה . אם היא של עץ ומצופה במתכת טמא . טהורה . דבתר עקרא אזלינן . ולא בתר הצפוי . שהוא של מתכת טמא : כוס . פלך שהנשים טוות בו : והמקל . של מתכת טמא . הוחיל ואדם רודה בו את הבהמה . ככלי עשוי לתשמיש אדם הוא חשוב : סמפוני . מין כלי זמר הוא . כדכתיב בדניאל (ג') פסנתרין וסמפוניא : וחליל . אף הוא מין של כלי זמר וחלול הוא . וקילו נשמע עד למרחוק : ומצופין טהורים . אם של עץ . ומצופה נחושת טמא . טהור . הוא . דבתר עקר הכלי אזלי . שהוא של עץ ולא חשיב יש לו בית קבול אע"פ שהוא חלול כיון שאינו עשוי לבית קבול : אם יש לה בית קבול כנפים . כלים דקים קטנים כדמות כנפים נותנים בתוך הסמפוניא . שמשייעים להשמעת קול הנגון . ואם עשו בתוכה מקום לבית קבול של כנפים הללו . חשיב בית קבול . בין

"שירי קטלא · כמלוא צואר קטנה · ר"א אומר · אפילו טבעת אחת · טמאה · שכן תילין בצואר: ט "נזם שהוא עשוי בקדירי' מלמטן וכערשה מלמעלן ונפרק · כקדרה טמא משום כלי בית קבול · ובערשה טמא בפני עצמו · ציגורא טהורה · העשוי כמין אשכול · ונפרק · טהור:

פרק יב **טבעת** "אדם טמאה "טבעת בהמה וכלים ושאר כל הטבעות · טהורות · "קורות החצים · טמאה · ושל אסירין טהורה · הקולר טמאה · "שלשלת שיש בה בית נעילה טמאה · העשוי לבפיתה טהורה · "שלשלת של סיטונות · טמאה · של בעלי בתים · טהור' · א"ר יוסי אימתי בזמן שהוא מפתח אחד · אבל אם היו שנים · או שקשר חלזון בראשה · טמאה: ב ן "קנה מאזנים של סרוקית · טמא

כמלא צואר קטנה · כמלא צואר של בת קטנה: ט כקדרה מלמטה: רקב מלמטה ויש לה בית קבול: וכערשה מלמעל' על ראש הנזם מלמעלה · יש לו גרמין של זהב · או של כסף עשוי כערשה: ונפרק · העדשה מן הקדרה: הקדרה טמאה · שהרי יש לה בית קבול · ולא מפני שהיא מתכשיטי נשים · שהרי אינה ראוי' לתכשיט כמוית שהיא: והעדשה טמאה · שיש לה שם בפני עצמה: ציגורא · ראש הנזם הנכנס בנקב האזן או בנקב האף · ולפי שהוא עשוי כחזלב קרוי ציגורא · תרגום מזלגותיו צגורייתיה: טהורה · שאין לה שם בפני עצמה: העשוי כמין אשכול · נזם העשוי מרובע או מחש גרגרין זה על גב זה כמין אשכול · ונפרק · טהור · שאין לכל גרגיר וגרגיר שם בפני עצמו · והא איכו ראוי לתשמיש משנפרק:

פרק יב **טבעת** אדם · כגון טבעת של אצבע · אבל טבעת שהתקיל לחגור בו מתניו ולקשור בה בין כתפיו · טהורה · והיינו טבעת כלים · וטעמא משום דלא רבי קרא לטומאה אלא תכשיטי אדם · ולא תכשיטי בהמה וכלים:

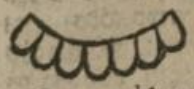

ט כקדרה טמא · פי' הר"ב שהרי יש לה בית קבול · דאלת"ה אע"ג דכלי מתכות פשוטיהן טמאין כדתנן בריש פרקין · זו לאו כלי הוא:

פרק יב **טבעת** בהמה וכלי וכו' טהורות · כתב הר"ב דלא רבי קרא לטומאה אלא תכשיטי אדם כו' · וכ"כ הר"ם וצ"ל דמסברא לא מרבינן מוכל' שכתבו בפרק דלעיל משנה ח' (ד"ה הכשיטי נשים) · אבל טבעת אדם · מנוס דתפסת מועט תכסת כו' · אבל ברש"י דמסכת שבת דף נ"ב: מפרש רש"י טבעת אדם ט"מה דתכשיט הוא · וממדין ילפינן דמנה בהן תכשיטין אצעדה וצמיד וגו' · ומכולהו קאי מתחטאו אתם ושביכם · טבעת בהמה כו' טהורות · דלאו מנוס תכשיט מיטמו · דאין תכשיט נכלי · וכלי נמי לא הוי אלא תכשיט כלי · מיהו בעוד' מחוברת לכלי מטמא עם הכלי · דהוי יד לכלי · דכל המחובר לו הרי הוא כמוהו · ע"כ: סיטונות פירש הר"ב סוחרים גדולים · עיין מה שכתבתי במשנה ד' פרק ב' דדמאי (ד"ה הסיטונות): ב אונקליות

א פי' פס הלכה כ"ם הלכה ה טומאה"ל כלי אבני · ואי בחוט של מתכות שנפסק איירי · דבעינן שישתייר מן החוט אלא צואר ב פס הלכה ד בת קטנה · מאי קא מהדר ר"א אפילו טבעת אחת · הר"ם · ויש ג פס הלכה ה לי"ש דרבי אליעזר ס"ק · אפילו כמלא טבעת אחת · כלומר שאם שייר בחוט כמלא טבעת · שכן חולין בצואר כטבעת מחוט של מתכת · כך נ"ל · אח"כ מצאתי בדברי מהר"ם שכתב וז"ל · מיהו נ"ל דמיירי בקטלא של פרקים · שאין מכניסי אותן בחוט אלא כזה * ן ומשער ת"ק כמלא צואר קטנה · ורבי אליעזר קאמר אפילו טבעת אחת · דרך לתלות בצואר · ע"כ:

ד פס הלכה ו ה פס הלכה ז ו פס הלכה ח ח פס הלכה ט

"שירי קטלא · כמלוא צואר קטנה · ר"א אומר · אפילו טבעת אחת · טמאה · שכן תילין בצואר: ט "נזם שהוא עשוי בקדירי' מלמטן וכערשה מלמעלן ונפרק · כקדרה טמא משום כלי בית קבול · ובערשה טמא בפני עצמו · ציגורא טהורה · העשוי כמין אשכול · ונפרק · טהור:

פרק יב **טבעת** "אדם טמאה "טבעת בהמה וכלים ושאר כל הטבעות · טהורות · "קורות החצים · טמאה · ושל אסירין טהורה · הקולר טמאה · "שלשלת שיש בה בית נעילה טמאה · העשוי לבפיתה טהורה · "שלשלת של סיטונות · טמאה · של בעלי בתים · טהור' · א"ר יוסי אימתי בזמן שהוא מפתח אחד · אבל אם היו שנים · או שקשר חלזון בראשה · טמאה: ב ן "קנה מאזנים של סרוקית · טמא

קורות החצים · אית דמפרשי · אשפה שהחיצים מונחים בה · ואית דמפרשי · המטר' לחץ · ושל אסירין · עושים כמין פגימה בקוי' להכניס בה רגל אדם (ומניחין עץ ארוך על גביו) ואין יכול לצאת ולשון מקרא קורהו סדיוסס בסד רגלי [איוב י"ג] · וקורות של חצים ושל אסירין האחורין כאן · דמתכת נינהו · ולא של עץ: קולר · שנותנים בצואר האסירים (והוא סוגר) · תרגום ויתנהו בסוגר · בקולרין · ומשום דקולר עשוי שיאחזו עמו בכל מקום שהולך · חשוב כלי מעשה שפי תקורת האסירי · שאינו זז בה ממקומו · הלכך קולר טמא: שיש בה בית נעילה · עושים לשלשלת בית נעילה (ומתנין אותם ברגל הסוכים) · וסוגרים במפתח וחסיבה כלי: לכפיתה · שלשלאות שבוכתי' בהן הקוף וגורי הכלבים הקטנים ולגני הן עשויין · והוי תכשיט דבהמה ולא מטמא: סיטונות · סוחרים גדולים שמוכרי' במדה גסה · ויש להן שלשלת שקובעים בראשה אחד המדה שאה או תרקב · וראשה השני נותנים בטבעת שבשלת או בקורה · וסוגרים עליה במפתח · כדי שלא תנגב המדה: ושל בעלי בתים טהור · דסתמא עשוי לגוי ותכשיט לכלי: מפתח אחד · מחוליא אחת: דשלשלת בחוליא אחת לא עבדי אנשי · ולא חשיבא כלי · או שקשר חלזון בראשה · כדמות חלזון שהוא דג שבים · שמדמה נובעים התכלת קשר לה בראשה עשוי מברזל · והוא משוי לה מצא: ב קנה מאזנים של סרוקית · סורקי צמר ופשתים · ומוכרין אותו במתין לטרחות · כשרוצין לשקול יש להם מקל ארוך של עץ · ותלוי בראשו כמין טבעת מלמעלה · ואונקליות של ברזל תלויין מלמטה בשלשלת · עשויין כמין ווין · וראשיהם כפופים מלמעלה · ויש לאותה מקל טבעת אחרת שמהלכת על פני כל המקל · ואינה יכולה לצאת מתחתו · וכמין עשת של ברזל או של נחשת עב וכבד תלוי באותה טבעת · וכשבא לשקול שק של צמר או של מטוס · תוחב את האונקלי בשק · ואותו בטבעת שבגנדו למעלה ·

ומעלהו

ומעליהו באויר. והסבעת שבו העשת של ברזל תלוי מרחיקה מסבעת שלאחז בה. ומכבדת על הקנה עד שיבא ביושר. שלא יכריע לשום לד יותר ולפי הרחק הטבע שבו העשת של ברזל. יודע חשבון המשקל. ע"כ ליטר ח' ע"כ י"ע"כ ק' וזה נקר' פלס בלשון מקרא. כדכתי' (ישע' מ) ושקל בפלס הריס. פלס ומאזני מרמה לה' (משלי י"ו): ושל בעלי בתים. אין רגילים לתת בו אונקליות שהן אותן הווין שתוחבים בשק להעלותו. אלא בלא אונקליות קושרים בחבל ותולין בקנה. אונקליות גרסינן. ול"ג אונקיות: אונקלי של כתפין עץ ארוך כעין מוט שהכתף מניח על כתפו ותולה בו שני שקים. אחת לפניו ואחת מאחריו. כשני אונקליות של ברזל התחובות במוט על שני קצותיו של רוכלי. מוכרי בשמים ותמרוקי נשים: טמאה. מפני שיש לה בית קבול: שלפניו טמאה. לפי שהוא משתמש בה: ושלאחריו טהורה שאינו משתמש בה אלא לשמירה. שלא יפול המשאוי מאחריו. ואין הלב' כר' יהודה: דרבש. מטה קטנה של עור ותולין רצועו' בשפת העור סביב ויש אונקליות של ברזל באחרונות המט' וכשרוצים לנטותה מוציאין הרצועו' באותן אונקליות: נקליטין. שני עמודי' שבעמידין באמצע דופני המטה ל' מרא שוחיה ול' בחרגלוחיה ומשולין בראשיהן ומניחין קנה מזה לזה ופורסים עליו סדין. ופניהם שאין העמודים מפולגים אלא כעין ב' ווין מניחין בראשי הנקליטין. והוא אונקלי: שידה. תיבה קטנה: לקון. תיבה שעושי' הניידים לנוד בה בגדים: כל המחובר לטמא. אונקלי המחובר לכלי המקבל טומאה. טמא: לטהור. כגון מנורת העץ שהיא טהור. טהור. אחת בשני עצמן כל אונקלי שפירשה מכלי טהורה לפי שאין לו שם בפני עצמה: ג טני הוא כלי של מתכת מחזיק ג' קביס. והיא מלשון ושמת בטנא ובעלי בתים משתמשין בו שמניחין שם גרוטאות משברי כלי מתכות: רבן גמליאל מטמא. דסבר כשוי חשוב כלי הוא ויש לו בית קבול: וחכמים מטהרין דסברי אין כשוי חשוב כלי. והלכה כחכמים: ושל רופאים טמא. לדברי הכל. מפני שהרופאים מניחין בו סממנים: מגדל בית האוצר של עץ ארמרי"א בלע"ז ובערבי אלמנס"ר: ושל רופאים טמאה. מפני שנותן עליה את האספלגית ותולה בה המספריים: היתוכין. מלקחיים שנוטל בהם הכלי שכתיך בו את הכסף. להריקו לתוך כלי אחר: והפרכין. בתוספת' מס' שו הן פרכין. הקבועי' בכירי' ורבותי לא פירשוה לי: עקרב

ב אונקליות כתב הר"ב דהכי גרסי' ול"ג אונקיות. אבל הרמב"ם והר"ש גרסי אונקין. וזה ל' הר"ש אונקיות הם כף של מאזנים ויש להן בית קבול שעשויין כמין כוס קטן. ע"כ. גם גירסת מהר"ם כך היא: ושל בעלי בתים ל' מהר"ם. תימה לי מ"ש של בעלי בתים. של סרוקות שמי אינו טמא אלא כשיש בו אונקיות וכ"ל דם"ל סרוקות כולן יש להן אונקיות. פי' כפות של בית קבול. אבל של ב"ב שאינן רגילים לשקול כל כך. יש שיש להם מאזני שאין בית קבול לכפות מאזני. כעין אותן ששוקלי' בהן מעב' להכי נקט אם יש בהן אונקיות (אע"פ שאין להם בית קבול) טמאה. ע"כ: נקליטין. מפורש במשנה ג' פ"ק דסוכה:

ושל אקון. לשון הר"ב תיבה שעושים הליידים כו'. כ"כ בפי' הרמב"ם שלפנינו. אבל בגא"י אקון. הוא של הליידין וקמוצת מפורסמת אצלם. והיא כמו תיבה מעץ בו אונקליו' יתלו בו כיס יכנס הדג בו. ולא יוכל לצאת ממנו: ג טני פי' הר"ב הוא כלי של מתכות מחזיק ג' קביס. וכ"כ הרמב"ם אבל הר"ש הביא מפני' דתמיד פ"ג משנה ו' הטני דומה להרקב גדול מחזיק קביס. והני ולפי מה שכתב הר"ב שם [ד"ה תרקב] ניחא: והחכמים מטהרין. פירש הר"ב דסברי אין כשוי כו'. כדאתם לן תנא במשנה ג' פי"ד ועיין מ"ש [סוף] משנה ו' פ"ה דאהלות:

והפרכין כתב הר"ב שהם הם' אלו הן פרכין הקבועי' בכירי' ורבותי לא פירשוה לי. ובאמורה נראה שהוא כורים דס"פ שהוא ג"כ מכלי בית הבד כמ"ש הר"ב שם. והיינו דסמיך ליה עקרב בית הבד והרי הוא דבר הלמד מעצמו. אבל הרמב"ם מפרש וז"ל ברזלי קבועי' שבמוקד לשמור אותו מן השריפה בתחתונה זמן ע"כ. והכ"מ [פ"י מה"כ הלכה יו"ד] כתב של"ל שהם ברזלי ההלוי' במוקד. ונשופן מולגים שהקדרה תלויה בהם על האש כדי שלא תהיה יושבת על האש ממש ותשרף. וכבר ראיתי בו זלי' אז בבית קלת בני לדש. עכ"ל והרמב"ד בפי"ח מה' כלי' גור' הקבועי' בקירות. וכתב שבעל הערוך מפרש מלקחי שתוככין בהן אורבי שירשות הקני' אז הסתי והוא מורדו"ר בלע"ז. והם עומדי קבועי' לכירי' ולקירות וקורא אותם פרכים על שם שמונשים הקנים והאדוב. מל' בפרך. כך כ"ל והם כתו טבעת כלים. ע"כ. ובערוך שביאינו מפ' חתיכי בגד שמקנחי בהן את הקדרה. וי"א אכני שהקדרה יושבת עליהם. וי"א הקבועים בכירים כדאתנן כו' ע"כ. וכף נחת כתב. שנראה לו שהוא כלי ממתכות או העץ. עשוי לפרך ולשבר הגחלים הגדולים ולרדדן. שיהו נוחין לתשתיש עד כאן. ובדברי מהר"ם והפרכי' נראה שהם כתין יתוכים. אלא שהם קבועים בקיר. והכי תניא בתוספתא:

עקרב בית הבד פי' הר"ב ברזל עקוש כו' הקבוע בקורות בית הבד לתלות בו כלים. הר"ש.

טהורה פי' הר"ב דאין תשמישן אלא עם הקרקע: ועיין מ"ש במשנה ב' פרק דלעיל: ד ושל אבן

"עקרב בית הבד טמאה. ב ואונקלי שבבורתלים טהורה: ד ג מסמר הגרע טמא. ה ושל אבן השעות טהור. ר' צדוק מטמא: ו מסמר הגרדי. טמא. וארון של גרוסות ז רבי צדוק מטמא ח וחכמים מטהרין. היתה עגולה שלה מתכת. טמאה: ה ט מסמר שהתקינו להיות פותח ונועל בו. טמאה י העשוי לשמירה. ט"ור.

מסמר

עקרב בית הבד. ברזל עקוש דומה לעקב' הקבוע בקורו' בית הבד שדורכים בה הזיתים: אונקלי שבבתלים. ווין של ברזל הקבוע' בבתלי' לתלות בהם כלים. טהורה. דאין תשמישן אלא עם הקרקע: ד מסמר הגרע: לזמל של אומן המקיז דם. וגק"ל גרע על שם שמגרע את הדם. וי"מ מסמר של נפחי' שקבוע להן מסמר בסדן כשמסלקים התיכה של ברזל מן האש ורולה להתוך מתנה. מניח' על המס"ר ומכה בקורנס וגגרעת: אבן השעות. אבן שיש בה קוים ורשומים עליהם שמות השעות. ומסמרים מחוברים בה שבהם מכוונים את השעות: מסמר הגרדים. מסמר ארוך שהאורג מכניס בקנה דק ומחב' על הקנה את המטוה: ארון של גרוסות. העושין גריסין של סול ברחים שלהן יש להן כיון ארון של עץ: רבי צדוק מטמ' אותו ארון דתורת כלי עליו: וחכמים מטהרין. דכלי עץ העשוי לגחת הוא ואינו עשוי לטלטל. ורבי צדוק סבר פעמים מטלטלין אותו לתקנו. ואין הלכה כר' צדוק: היתה עגלה. שהארון מונח עליה: של מתכת. טמאה. שהרי היא עשויה לתשמיש: ה שהתקינו. שעקש ראשו או חדרו כדי שיהיה פותח ונועל בו: העשוי לשמירה. לסימן לראות אם נכנס שם אדם. אם לאו. שאם לא ימצאו כמו שהניחו. בידוע שאדם בא לשם:

עד

א שם הלכה ו
ב ת"ת"ש שם קויס וכו' ומסמ"ים תחוביס בה פלים הל' יח
ג ר' שם ס"ו וכו'. הרביב בוה שתי לשונות הל'
ד שם נשתנלתו מפי הרמב"ם. וסיימו
ה שם הלכה ל ומסמריס וכו' לשון הר"ש הוא.
ו שם הלכה מ שכתב לפי הערוך תרגום של
ח שם הלכה נ (המעלות טולא) אבן שעיא. ויש בה מסמ"יס לכוין השעות ע"כ. ולדבריו אפשר אין צריך לקויס. אבל לפי הרמב"ם והוא התחלת לשון הר"ב שיש בה קויס כו' אין מהאורך אלא מסמ' אחד. וכן לשון הר"ב בעדיו בפ"ג דעדיות משנה מ'. וז"ל הרמב"ם. אבן השעות אבן תכנה בארץ וירשום בה קויס ישרים כתובים עליהם שעות השעות והיא עגולה. ובמרכז זאת העגולה מסמר נגב על זויות נגבה כל מה שיגיעה בשיווי כל זה המסמר נקרא מאלו הקויים. ידע כמה שעות עברו מהיום. ע"כ. ובעדיות שם ביאר יותר שם המסמר הוא נעשה על הרוב פחות מרובע האלכסון באורך. ע"כ:

מסמר הגרדי. פי' הר"ב מסמר ארוך כו'. ומחובר על הקנה את המטוה. וכך פי' הרא"ש. ולא פירשו מסמר זה למה הוא צריך. ולכן נ"ל שיש ס"וכל"ל ומחבר עליו המטוה. ופירשו על המסמר. וכן ראיתי אצל אומני הארינא: וארון של גרוסות. פי' הר"ב של עץ. וכן פי' הר"ש. וכתב דעוד י"ל דבמסמר של ארון מיירי שיש מסמר ברחים של גרוסות. ומטהרי רבנן משום דאינו עשוי אלא לחזוק. ע"כ. וכך הוכיח הראב"ד בפי' מסכת עדיות פ"ג משנה ח' דמה טיבו של ארון להבליעו בין המסמרים היה לו להקדים או לאחר ולא לחזק בתחלוקת המסמרים דרבי צדוק וחכמים. ועוד כי אין טעם למחלוקת הארון. ומאי שנא ארון של גרוסות משאר ארונות. והחכם יכין. ואם יאמר האומר למה לא הזכירו משנה כמו שהזכירו באחרים. נשיב ונאמר משני שהמשנה של שולחני (כלתנן במשנה דלקמן והיא שנויה שם) והארון לענין אחד הם מטוויים. שאינה אלא לחזוק. ולכך הוציא את שניהם במסמר אחד. ויש מפרשים מחלוקת רבי צדוק וחכמים בארון עצמו והטעם משני שדרכו לעשות לו עגלה להוליכה עליה לשוק ולהביאו מן השוק. ר' צדוק סבר אע"פ שדרכן של גרוסות לעשות כך. כיון שלא חשב לעשותה. טמא משום מלאכתו. ורבנן סברי כיון שדרכן ככך כמו שהוא עתיד לעשותה דמי. והוא טהור עד שיעשנה ויחברנה לו. וגם העגלה טהורה בשני עצמה לפי שאינה מקבלת כלום. אלא שמניחין עליה הארון להוליכה. ואם העגלה של מתכות טמאה. מפני שהוא כלי לעצמה. ופסוטי כלי מתכות טמאים. וזה הפי' יש לו פנים. מדתניא בתוס' תא דכלים פ"ה ע"ב מאיתתי מקבלת טומאה משתנמר מלאכתה. ואם עתיד לעשותה עגלה טהורה עד שיעשנה לה עגלה. מ"מ קשיא לי למה הבליעו בין המסמרים ואפשר משני שהם חוקים בו ובמסמר שלו המחברו עם העגלה. כמו שנתרשמו. ומשני כך נבלעים ביניהם. ע"כ. ומ"ש כמו שפ"שתי. שכך כתב שם לעיל מהא. וז"ל וכן בארון של גרוסות תוליך ארונו אלא גריסים לשוק ע"ג עגלה ומוען מסמרים בעגלה בלא הארון. כדי להדקו שלא ימוט ולא יפול ע"כ וזה מחולק עם הר"ש. שלפי הר"ש הוסמר תחבר הארון בעודו ברחיים: רבי צדוק מטמא. דחשיב ליה ככלי. וחכמים מטהרין. שאינו חשוב ככלי. הראב"ד בפירוש לתוספת עדיות פרק ג' משנה ח': היתה עגלה של מתכות טמאה. כבר כתבתי בשם הראב"ד מאי חריש של מתכות. ומהר"ש כתב דאם היא של זכת. אע"ג דמה זוקק הרחיים מ' שאם טמאה. דבתר עגלה אזלינן שהיא של מתכת. וכלי מתכות לא אתקשו לזק. ולא בעינן בהו מטלטל מלא וריקן ואפילו הרחיים של עץ מקבלת טומאה דבתר עגלה גרירא. עד כאן: וחכמים מטהרים. פי' הר"ב דכלי עץ העשוי לגחת הוא. עיין מ"ש בזוף מגינה:

ח מסמר שהתקינו וכו'. לשון הרמב"ם בריש פ"ק מ' מלאכות כלים. מסמרות שמחזיקין בהם אוזנין לתקוע אוזן בעצים. אינן מקבלין טומאה וכו'. ואם התקינו להיות כלי בפני עצמו יקבל טומאה. כיצד מסמר שהתקינו וכו'

להיות

עד שיצרפנו באש לצורך זה. והלכה כחכמים: מסמר הסלחני מסמר קבוע בעמוד שלפני הסלחני להעמיד בו תריסי החנות. וכשמסלק התריסים נשאר שם המסמר. ומטהרין רבנן משום דתשמישו עם הקרקע. והלכה כחכמים: ותלוי המגרדות. בבתי מרחצאות תולין מגרדות של מתכות. והכנסיה שם כל אחד לוקח מגרדת ומתגרד בה רגליו: וגולמי כלי מתכות כלים שצריך לשוף לגרד ולהקיש בקורנס. או שמחוסר אוזן או אזן. אינם טמאים לדברי חכמים עד שתגמר מלאכתן: וטבלא שנחלקה לשנים. טבלא של חרס שיש בה לבזבזים ונעשית שתי תחיכות שוות. שאין אחת מהן גדולה מחברתה. בהא פליגי רבן גמליאל וחכמים. והלכה כחכמים: ז דינר שנפסל. שפסלתו מלכות או מדינה. או שנחסר: והתקינו. שנקבו. כדי שיתלנו בצוארו בו או בצואר בתו: שלש. ד' דינרי: והתקינו להיות שוקל בה כסף והוסב דבר הנדבק. כגון בסר ויין. והא תניא בפרק המוכר את הספינה [דף ס"ט]. שהן עושין משקלות של מתכת לשקול בהן דבר הנדבק: עד שני דינרים שהוא שקל אחד. והוא חצי שלש: פחות מכאן יקון. שלא ירמו בה בני אדם שיחסרו שהוא שקל. וכן אם הוא יותר משקל כמו יקון שלא יטעו ויקחוהו בשלש: ח האולר. כעין מספריים של מתכת שמתקנים בו הקולמסין: והקולמוס של נחשת וברזל. או של כסף: מטוטלת. ברזל ועופרת שתלוי בחבל שתופס הבנאי בידו לראות שלא יהא הכותל עקום: והמשקלות. ליטרא וחצי ליטרא: הכירון. כלי ברזל שבו תוחבי הזיתים במעצר שעוצרים אותן בו: והכן

מכמר שהתקינו להיות פותחים בו את דחבי רבי עקיבא מטמא. וחכמים מטהרין עד שיצרפנו. מסמר של שלחני. טהור. ורבי צדוק מטמא שלשה דברים ר' צדוק מטמא וחכמים מטהרין מסמר של שלחני וארון של גרוסות ומסמר של אבן השעה. רבי צדוק מטמא. וחכמים מטהרין: ן ארבע דברים רבן גמליאל מטמא. וחכמים מטהרין כסוי מני של מתכת של בעלי בתים ותלוי המגרדות. וגולמי כלי מתכת. וטבלא שנחלקה לשנים. ומודים חכמים לרבן גמליאל. בטבלא שנחלקה לשנים. אחד גדול ואחד קטן. שהגדול טמא והקטן טהור: ז דינר שנפסל. והתקינו לתלותו בצואר קטנה. טמא. וכן סלע שנפסלה והתקינה להיות שוקל בה. טמאה. עד כמה תפסל ויהא רשאי לקיימה. עד ב' דינרין. פחות מכאן יקון: ח האולר והקולמוס והמטוטלת. והמשקלות. והכורים. והכן

להיות פותח בו את החבית. לנקב את החבית ולהוציא ממנה יין. הר"ם: עד שיצרפנו. פי' הר"ב עד שיצרפנו באש לצורך הזה. וכ"כ הר"ם ז"ל הראב"ד רפ"ו מהלכות כלי לפי שהמסמר שנוקבין בו את החבית צריך שיהי' חזק הרבה מסמר מסמרות. הלכך בהתקנה לבדה אינה מטמאה עד שיצרפנו באש ובתיס. ע כ. והרמב"ם מפרש עד שיצרפנו. עד שיכנו בפטיש ויחדד אותו ויסיבנו בדמיון המקדח. ולורף שם לאומן המתכות ע"כ: מכמר של שולחני. פי' הר"ב מסמר קבוע בעמוד בו. ובפ"ג דעדיות מסל' מ' מפרש גם פי' הרמב"ם: ו כסוי טני. מכוסה לעיל משנה ג': והלוי המגרדות. מסמרים שתולין בהם המגרדות. כ"כ הר"ב במשנה ט' פ"ג דעדיו' ולפי שהם משונים בצורתן משאר מסמרות התקועה. לפיכך מטמא ר"ג. כך הבנתי מדברי הרמב"ם פ"ו מה"כ (הלכה ב'): המגרדות. לשון להתגרד בו דאיוב (ב'). וכמ"ש הר"ב במשנה ג' פ' י"א: וגולמי כלי מתכות. ושמא טעמא דר"ג. כיון דחזי לתשמיש טמא. כי היכי דפשוטי טמאי. הא"ה גולמי כלי מתכות. כ"ל מהר"ם: ומבלא שנחלקה לשנים. כתב הר"ב טבלא של חרס שיש לה לבזבזים. כדתנן במשנה ז' פרק ב': שנחלקה לשני. פי' הר"ב לשתי תחיכות שוות. ויש לתמוה למה חכמי' מטהרי'. דמאי שנא מתגור דכשחלקו לשנים אמרי' מ"מ לגמרא ש"מ במשנה ז' פ"ה. ושמא בטבלא אפשר לכוין. וכן יראה מל' הרמב"ם בפי"ו מה"כלים (הלכה ב') והוא דוחק: ומודים כו' שהגדול טמא ומ"ת כיון שנחלק אע"פ שהאחד גדול מחבירו מ"מ אינו מגופף לבזבזים מל' רוחותיו. ויראה לי דבטבלא נמי ליכא קפידא כולי האי שיהא מגופף מכל הל' רוחות דומיא דכירה. כמ"ש בת"ג פ"ז דה"כ אין עיקר תשמישה לבית קבול. וסגי ליה בלזבזיו שבג' רוחות כדי להחזיק מה שמניחין עליה. ומצאתי להראב"ד בפי' משנה ט' פ"ג דעדיות. שהקשה מהא דתנן לקמן פט"ו משנה ב'. סרוד של נחתומים כו' נפסו מל' רוחותיו טמא. נפרץ מרוח אחת טהור. והאריך הרבה בזה. ועיין (מ"ש) במשנה ב' פ"ד דמקואות. אבל נראה מדבריו שמפרש לטבלא דהכא בשל עץ. והר"ב מפרשה בשל חרס. וכ"ם הרמב"ם: ז ובקשלא שנפסלה והתקינו כו'. אם צריכה מעשה כמו חתוך. אחי שפיר דנקט התקינה. דמידי דמחוסר מלאכה אין טמא במחשבה (כדתנן במשנה ד' פכ"ו) ואי אינה צריכה חתוך. הוי התקינה לאו דוקא. דכל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה. תו' פ"ד דב"מ דף כ"ב: פח ת מכאן יקון. כתב הר"ב. וכן אם הוא יותר משקל. כמו יקון. והא דתנן שהוא רשאי לקיימה עד שני דינרין. מוקי בגמרא דב"מ שם בדנפלה לגורא ופחתה לה בחד זמנא: ח והכורים. לשון הר"ב כלי ברזל שבו תוחבים הזיתים וכו' נמשך אחר לשון הרמב"ם בפירושו שבידינו. שו"ל הוא כלי מברזל יתקעו בו הזיתים במעצר. אבל בגמ"י כותבים בו הזיתים במעצר. וזה נכון ומסכים למה שנינו במשנה ה' פ"ח דב"ב המוכר את בית הבד כו'. לא מכר את העכירין. ומפרשים בגמרא כירים. כבשי. וכ"כ הר"ם בכאן

דאתם ומה שני' שם הר"ב והרמב"ם שהם נסרי' כו' • שאינו
סכנא דבכלי מתכות מיירינן • אבל מן הם שם עושים נסרים
של עץ לתלאכת הכביסה הומת • ולעיכך פירשו נסרים כו' :
והכן והכנא כתב הר"ב הא"מה וכו' • כ"כ הר"ש (ולעיל סוף
פרק ז' מסיי' וגרא דשמא'
בקר' כנה והלוח שמסרגלי' עליה
היא הכולפי א' מקפירושי' שכתב
מהר"ם בתם אהלו' ברפ"ח הכנא
ד"ה והכן תמה כמו שאכתו' שם
בשמו הש"ל (ל"ה והעיסה) • וכ"ל
דלשטת הר"ב והר"ש דהכ' ש הכל'
הלוח והכן האמה) וכתב עוד די"מ
הכן זהו כלי גדול ויושקלו עליו את
הכספי' והכנא היא התאזני' ע"כ •
(ונעריך שלפנינו במקו' כלי גדול
כתיב עגגדול ואות הנוסח נראה
לי עקרי' שכן יש בהרבה מקומות
אבל הסוחרים עץ ארוך תקועה
על לוח וכו' מאזני' ש'שקלו בהם
הזהובים) ולשון מהר"ם והכן
והכנא כ"ל מדה גדולה ומדה
קטנה כמו כנא בפרוט בכתובות
פרק אלמנה (דף נ"ט) : ושיין
במסכת אהלות רפ"ח • ע"כ •
והרמב"ם נראה שמפרש כמו
הערוך : גרופות של זית כתב
הר"ב עגף של זית קרוי גרופית
כו' וכ"כ הר"ש • ושיין פ"ה דכ"ב :

פ"א הסייף תליך וקשתך מתרגמי' סייפך וקשתך הר"ש:
והשחור • כתב הר"ב (וכבי אמרי' כו'
מסחילין כו' איברא דהכי איתא התם • ויייתי לה מדתנו הסחול
והכסול כו' בפ"ו דבכורו' משנה ו' אבל הר"ש הביא הא דאמרי'
התם • מאן דתני מסחירין לא מסתבא והוא הנכון דמייתי לה
מתניתין דהכ' השחור וכו' ומ"ש הר"ב) י"מ תער • כ"פ רש"י
רש"ה דביצה • ושמעיה נמי משום דמשחיר הסער • ות"ש הר"ב
שאין בית יד שלו מחובר כו' כ"כ הפו' שם בשם הקונט' • והקשו
דבית יד למאי חזי לעצמו • ומפרשינן דשתר היינו מספריים
קטנים וכו' : שנחלקו כולה פרקין מיירי בשער שיסבר בו
הכלי ולא יקבל טומא אי יתה' מטומאתו ריכ הבינות' מהרמב"ם
בפי"א מה"כ [הלכה ח'] • ועיין בפי' הר"ב ר"פ דלקמן ומשנה
ב' : הסמוך ליד טמא וכו' פי' הר"ב דחזי לתלאכה טפי •
אבל הסמוך לראש כו' כ"כ הר"ש • ואין תמונת אלו המספריים
ידועה ומוכן אצלי : מספרת והר"ב העתי' מספור' •
וכן העתיק הר"ש • אבל הרמב"ם העתיק בפירושו בגירסת
הספר • אך בחבורו פי"א מה"כ (הלכה ט) העתיק מספריים :
מספרת שנחלקו כו' ל' הר"ב הם מספרים של נשים •
שם של ברזל ארוך וכפוף לחתציתו • ובשני
ראשיה בארך שני סכינים וכשנחלקה אכתי
כו' הר"ש : ב של

ב יי' שם ס"ה
ג ש"ה על ה
בשם ס"ה
ג ביצה לא
ד ש"ש שם
ה שם הלכה
ו שם הלכה
ז כ"ה לא

והכן והכנא • הא"מה שמסרגלי' בה הספרי' והלוח שתחתיה כ"פ
הערוך גבולתי כלי עץ שלא נשלמה מלאכתן כגון שהספרי' לוגן •
או אוזן או הכסים שלהן • שהן יושבים עליו • או שצריך לחליקן
ולהשוותן בקרקע' גולמי' • תוך השל אשכרוע • גרסי' והוא מין
מרו • פתשור • מתרגמינן
אשכרועי • וגולמי כלים שנעשו
מעץ זה • טהורין • לפי שהלפתו
עבה וקשה ואין הסיכין כלו' עד
שתוסר קלפתה ותגמר מלאכת' •
וגירסת התוספתא הוא עלי בופר •
וכלים הנעשי' ממנו אין מלאכתן
נגמרת אלא בשליקה שמכניסים
אותן באש ומוציאין שלא הוא ואוב אין
ירקיש שמא יסדקו : גרופות של
זית • עגף של זית קרוי גרופית •
כתו של אתנה דנקרא יתור • ואם
עשה כלי מן הגרופות גולם הוא •
ואינו מקבל טומאה : עד שישלק •
שיכניסו אותן באש עד שיוציאו
השלק שלהן • ואין הלכה כרבי
יהודה :

פרק יג הסייף והסכין
והפגיון :
סכין שיש לו ב' פיות קרוי פגיון:
מגל יד • מגל חלק עשוי לשכר
פלחות ולחפוך עלים : מגל קציר • מלא שנימוס ותלמי' : השחר
הם מספרי' קטני' שמגלחין בהם • וקרקי' שחור לפי שהם
מסירין את השער • דמסירין ומשחירין חד הוא • והכי אמרינן
בפרק מסילין פירות (דף ל"ה :) מאן דתני מסחילין לא מסתבא
וי"מ השחור תער : והזוג של ספרים • המספרי' גדולים מן
ה'שחור : שנחלקו • ושהן של חוליות ומשרקי' אותן זה מזה • וכן
התער יש שאין בית יד שלו מחובר • ומשרקין אותו : הסמוך ליד
חזי למלאכה שפי • אבל הסמוך לראש • ירא שמא יתחוך ידו •
ואין הלכה כר' יוסי : מספורת שנחלקה • הם מספרי' של נשים
וכשנחלקה אכתי כל חד חזי לאחוך : וחכמים מטהרין • כיון
שנשברה • והלכה כחכמים : ב קוליגריפון • כלי שברזלו האחד
שיניו שחוחבין בפת או בבשר ומוציאין אותו מן התנור •
וברזלו האחד גורפין בו גחלים ואפר מן התנור : ניטלה
כפה • הלד הרחב העשוי ככף שגורפין בו האפר : טמא •
מפני הראש הפני שיש בו השיניים שראוין לתשמישן : מכחיל •
ראש אחד חד כשין וזכרות לכחול בו את העין • וראשו אחד
רחב לנקות בו את האזן : מכתב • ראשו א' חד כמחט לכתו'
על פנקס של שעוה • וראשו א' עב וחלק למחוק בו הכתב
החקוק בשעוה ולהחליקה • כדי שיהא ראוי להזור ולכתוב
בו • זימא לסטרא • ראשו א' כף • עשוי לקבל את הזוהמה מן
הקדרה ולשעבירה • וראשו האחד כמין אזלג להעלות הבשר :

והן

והכנא מטמאים "וכל גולמי כלי עץ
טמאים • חוץ מ של אשכרוע • רבי יהודה
אומר (אף) (גמ' ל"ג) גרופית של זית טהור'
עד שתשלק :

פ"ג הסייף "והסכין • והפגיון • והרומח •
מגל יד • מגל קציר • "והשחור
וזוג של ספרים • שנחלקו • הרי אלו טמאין • ר'
יוסי אומר הסמוך ליד טמא והסמוך לראש
טהור • מספרת שנחרקה לשנים • ר' יהודה
מטמא וחכמים "מטהרין : ב "קוליגריפון
ש'ניטלה כפה • טמאה מפני שינה • ניטלה
שינה • טמאה מפני כפה • מכחול שניטל
הכף • טמא מפני הזכר • ניטל הזכר •
טמא מפני הכף • "מכתב שניטל הכותב •
טמא מפני המוחק • ניטל המוחק • טמא
מפני הכותב • "זמא לסטרא שניטלה
כפה • טמאה מפני המגל • ניטלה המגל
טמאה

וכן שקל מעדר ברשות הלחת הוסיפים אם הקרקע וברשות מ' מחברים כלי המחריסה זה עם זה: שיעור כלן · אם ניטל הרשת הלז' ד' שנרך שישאר ברשת השני כדי שיעור בית אחיז' שיהיה רחוי לעשות מלאכתו: ג חרחור כלי עשוי כמין מר שחופרי' בו את הקרקע · וברזל שלו מחודד עפי' לתוך בו הארדיס שלא יעבבו את המחריסה: שיטל רובו · רוב הברזל או רוב חסומו: מקיפו· חור שמכניס בו הקתא כמו ברכו' כ"ה קופא דמחטא: טהו· דתו לא חזי למלאכה · כיון שאין יכולים להכניס בו בית יד: קורדום · מחודד · וחותך מצני לדדין · הלד האי רחב ותשתמשין בו הנגריס וקרוי עשבו · תרגום מחרשתו עשפיה · והלד השני קצר · וקרוי בית בקע· לפי שבלאותו לד בעלי בתי' מבקעים עצים · ובגמרא במס' ביצה (דף ל"ח): קורא לצד הרחב נקבות שלו ולצד הקצר זכרות שלו: ד מגריפה · עשויה לגרוף את האבר מן הכירה ומן התנור · וכשהוצרה כפה נשאר הבית יד שלה עשוי כעין קורנס של נפחים · ואין הלכה כר' אליעזר: מגיד · היא מטאר בלשון מקרא· פי"ג בלע"ז: לחת מבינתיים טהורה · אם ניטל מכל בין שני מיני שן לחת · אי אפשר יותר לגרר בה הלכך טהורה דלא חזיא לתשמישה: נשתייר בה · מן הסיגים השליתים שיעור הסיט במקום אחד: טמאה · התגירה דבאותו מלא הסיט שהוא שלם חזיא לגרר · ושיעור מלא הסיט כל מה שאפשר לאדם להרחיב בין אצבע לאמה: מעצר · כלי ברזל שהחרש מנשר בה הנסרים · דולדור"א בלעז: אזמל · פער קטן שמלין בו את התינוק · תרגום חרבת צורי' · אזמלון חריפין: והמפסל · ברזל מחודד קבוע בתוך עץ ומוליכין ומביאין אותו על הלוח ומחליקין אותו · לשון פסל לך: מקדח · כלי שבו מנקבים הלוחות · שנפגמו · נתבקעו: ניטל חסומן · בפי החרב ובפי הסכין ובפי הקרדום · ובחודו של מקדח · נותנים ברזל טוב ונחשב אשל"ז בלע"ז והחסמין פיקן בו כדי שיהא חד לתוך יפה · וזהו קרוי חסומן: והרוקני · העץ שהמפסלת קבועה בו · קרוי רוקני · ואם ניטל הברזל שפוסל ומחלי' ונשאר העץ לבדו בלא ברזל טהור: ה חרירה · כמו חורה · החור שמכניסין בו החוט: עוקל · הראש החד שמכניסים בבגד כשתופרין · כמו עוקלי תלמים · שהוא החד שבתלמים: אם התקינו למתוח · דרך האורגים שלוקחים מחט שבור' ונותנים אותה בשפת הבגד כדי שימתחו שפותיה: מחט של סקלים · מחט גדול שתופרים בו השקים העשויים מצער עזים וכיוצא בהן מן הבגדים הגסין: שהוא כותב בה · בפינקס של שעוה: של מתוח · אם התקינה למתוח בה שפת הבגד כדרך שהאורגים עושים: כין כך וכין כך טמאה · שהרי היא ראויה למיתוח בלא עוקצה ובלא חרירה: אם מעבבת את הטהרה · שאינו יכול לתפור בה מפני החלודה · וי"מ דכל זמן שרושם החלודה נכרת בבגד · היינו שיכול להפירה וטהורה · דהכי משמע בפ' במה בהמה (דף ל"ב): נטורא · מזלג קטן עקום שרשאו ורגילין להסך בו בשר על גבי נחלים · ויש מקן קטנים שמוחטין בהן פתילות ומקנחים בהן גרות · וכשסטה הוי כמחט שניטל חרירה ועוקצה וטהורה · ואפילו

ב של מעדר · מלשון וכל (הריס) אשר בתעדר יערון (ישעי' ז') הר"ם · ופירשו הר"ב במסנה ב' פרק ב' דפ"ה: ג רובו · תה שפי' הר"ב חפומו עיין בפירושו בסוף מתני' דלקמן: ד מגריפה · פי' הר"ב עשויה לגרוף בו' לת היעים מתרגמי' ית מגרופיתא · הר"ם: מגירה · פי' הר"ב היא מטור בו · מליאה פגימות כסרוני' לתוך קורה לסנים · מוליכה ומביאה על גבה והפגימות חירלו' לוקה עד סופה · ונקראת מגירה על שחוקת דרך גרירה · הר"ם: המעצר · פי' הר"ב כלי ברזל שהחרש מנסר בו' · וכ"כ הר"ם · ועיין מה שכתבתי במשנה ה' פרק ג' דמכות:

חיסומן · כתב הר"ב בפי התורב וכו' נותנים ברזל טוב ונחשב אשל"ז בלע"ז והוא בשם יכול' אצל רז"ל פרזל"א הגדוול' הרמב"ם · וכתב עוד ואת הדבקה יקרא חיסום להיות על פי הכלי מחזיק לו ומונע אותו מהחורה והנקיבה · מלשון לא תחסום שור בדישו (דברי' כ"ה) וכולם שנחלקו לשנים ממלים · וכך העתיק הרמב"ם בפי"ג מה' כלים · אבל ל' הר"ם וכולם שנחלקו לב' אין עושין מעין מלאכתן חוץ מן התקנה · ע"כ ונראה שגורם מאחרים · וכך הגיה מהר"ם הה למיתוח בתב הר"ב דרך האורגים וכו' ועיין בלשונו בסוף פרקין · ובמסנה ד' פרק קמא דערלה: צינורא · פי' הר"ב מזלג · מזלגותיו · מתרגמינן לנורייתא · הר"ם · ומ"ם הר"ב ויש מקן קטנות שמוחטין בו' · גמ' בפ' בתרא דמנחות דף ק"ז · ופירש"י שמוחטין בהן פתילות · מפילין דאסי פתילות בהן ברופין · ובלע"ז ממוקי"ר · ומקנחי' בהן גרות של מנורה מאחרים שבתוכן:

טמאה מפני בפה · וכן השן של מעדר · שיעור כלן כדי לעשות מלאכתן: ג "חרחור שנפגם טמא · עד שניטל רובו · נשבר מקיפו טהור · "קורדום שניטל עושפו טמא מפני בית בקועו · ניטל בית בקועו · טמא מפני עושפו · נשבר מקופו · טהור: ד מגריפה שניטלה כפה · טמאה מפני שהיא בקורנס · דברי רבי מאיר · וחכמים מטהרין "מגירה שניטלו שניה (גמ' ונשתיירה) אחת (גמ' בינתיים) מבינתיים · טהורה · נשתייר בה מלא היט במקום אחד · טמאה "המעצר והאזמל · והמפסלית · המקדח · שנפגמו · טמאי · ניטל חיסומן · טהורין · וכולן שנחלקו לשנים · טמאי · חוץ מן המקדח · והרוקני בפני עצמו · טהורה: ה "מחט שניטל חרירה או עוקצה טהורה אם התקינה למיתות · טמאה: של סקיין שניטל חרירה טמא דה · מפני שהוא כותב בה ניטל עוקצה טהורה "של מיתות בין כך ובין כך טמאה · "מחט שהעלתה חלודה · אם מעכבה את התפור · טהורה ואם לאו טמאה "צינורא · שפשטה · טהורה · כפפה · חזרה

הר"ב דרך המורגים וכו' ועיין בלשונו בסוף פרקין · ובמסנה ד' פרק קמא דערלה: צינורא · פי' הר"ב מזלג · מזלגותיו · מתרגמינן לנורייתא · הר"ם · ומ"ם הר"ב ויש מקן קטנות שמוחטין בו' · גמ' בפ' בתרא דמנחות דף ק"ז · ופירש"י שמוחטין בהן פתילות · מפילין דאסי פתילות בהן ברופין · ובלע"ז ממוקי"ר · ומקנחי' בהן גרות של מנורה מאחרים שבתוכן:

ג שם מלכה כב
ב שם מלכה כב
ד שם מלכה ו
ה שם מלכה ו
ו שם נבקשנו
מ"ר פ"ג מה'
כלים הלכה יד
ז שם מלכה יז
ח שם מלכה יז
ט שם מלכה יז

חזרה לטומאתה כיסנה. הרמב"ם פי"ח מה' כלים (הל' י"ז): ו והפין רמב"ם גורס חפין בחי"ת: וכן העתיקו התוס' פ"ח דשבת דף פ"ח. וכבר כתבתי בזה בפי"ח מטבל' ד' בס"ד. ע"ש: אפילו אחת טמאה. כתב הר"ב ואע"ג דהשיניים בפני עצמן בלא פותחת טהורין קבען בפותחת טמאין הכי תניא בפ"ח דשבת ד"ס"ח ומסקי התוס' (ד"ה חפוי) שאף ע"פ שהם ראוין קצת קודם שנקבעו (דאלת"ה מאי קא"ל) אפ"ה טהורין. דגולמי כלי מתכות טהורה. קבען בפותחת טמאין שנגמר מלאכתן. ע"כ:

טבעת של אמוג וחות' שלה של מתכות טהורה. וא"ת והא יש בה בית קבול מקו' מוסב החותם וי"ל דאין זה בית קבול. דאמרינן בית קבול העשוי לתלאות לא שמיה בית קבול. תו' פ"ה דשבת דף כ"ב (ד"ה היא): השן שבטס. כתב הר"ב לא ד"מי לפ"ן שבפותחת כו' לשון הר"ם דשמא יש קבועין ויש שאינן קבועין:

ז הברומין פי' הר"ב עץ גדול כו' ותולין בו בלוחיו' של מיס. כלומר בלוחות מלאים מיס. וכן הוא בפי' הר"ש. והערוך ערך אונקליות:

המגוב כן הגוסת בכל הספרי'. וכן העתי' הר"ש. גם הרמב"ם בפירושו. ואע"ג שבדפוס ישן במלאו בפי' הרמב"ם המגוג. וממנה העתיק הר"ב המגוג. אבל בירושא זו אינה נכון. שהרי גם בחבורו (פ"ד מה"כ הלכה ז') שעתיק המגוב וכן הגי' עוד במשנה סוף מס' טבול יום (משנ"ו) וכך העתיק שם הר"ב: ח ושל אמר שנטלו שיניו אחת מבינתיו' טהו' בגמ' פ"ד דיבמו' ד' מ"ג פרשינן הא נשתיירו בו ב' במקו' א' טמא והדר תני נשתיירו בו ג טמא ג' אין ב' לא. ומשני הא בגוויים' הא בבריי' פירש"י ב' שורו שיניים יש לאמרק של אמר חיצונו ופנימו' החצונה עקר המלאכ' והפנימית לקלוט האמר שלא יפול. והלכך בחצונות צריך ב' במקו' אמ' והפנימיות דיין בב': למרקטת פי' הר"פ ללקט בהן את השער כמו שעשינו בפ' אלו הן הלוקין דף כ'). ר"א אומר אפי' לקטן במלקט ובריטני חייב הר"ם: אחת והתקינ' כו' הכא בעינא תיקון דלא חזינא לכתוב שאלו המחטים קטנים הם. משא"כ בריש שאותן המחטים עבים וחזיין לכתוב ואין צריך תיקון. כך פירש הר"ש (שיבא דרב ספא) אמאי דאמרי' התם בגמרא דיבמות הא בקטניתא הא בשימתא: פרק יד

חזרה לטומא ה: ן "עין המשמש את המתכת טמא. והמתב' ומשמש א. העין טהורה. כיצד. פותחת של עין. והפין שלה של מתכת. אפי' אחת. טמאה. פותחת של מתכות והפין שלה של עין. טהורה. ב טבעת של מתכת. וחותם שלה של אמוג. טמאה. טבעת של אלמוג. וחותם שלה של מתכת. טהורה: ג השן שבטס שבפותחת ושבמפתח. טמאה בפני עצמה: ז הברומין האשקלונין שנשברו והאונקלי שלהן קיימת. הרי אלו טמאין. המעבר. והמזרה. והמגוב. וכן מסרק של ראש. שניטלה אחת משיניהן ועשאן של מתכת. הרי אלו טמאין. ועל כולן אמר רבי יהושע דבר (ס"א חדש חדשו סופרים. ואין לימה אשיב: ח מסרק של פשתן שניטלו שיניו. ונשתייר בו שתים טמא. ואחת טהור. וכולן אחת (ס"א) אחת בפני עצמן. טמאות. ושל צמר שניטלו שיניו אחת מבינתיים. טהור. נשתייר בו שלש במקו' אחד. טמא. היתה החיצונה אחת מהן. טהור. ניטלו ממנו שתים. ועשאן למלקטת. טמאות. אחת. והתקינה לגר או למיתוח טמאה: פרק יד

ו והפין. שיניים של מפתח שבהן פותחים הדלת. ונורת זו המפתח ידוע במלכות מצרים ובכל ארץ ישראל: אפילו אחת טמאה. ואע"ג דהשיניים בפני עצמן בלא פותחת טהורי. קבען בפותחת טמאים. מ"מ השיניים חשובים עקר והפותח משמשת אמוג. קור אלי בלע"ז והוא לומר במצולה יש. ותחלתו רך קודם שיקפאהו האויר ומכתחי' בו חות' ובמקר' עני אמוגי. השן שבטס לא דמי לפין של פותחת. שהשן משמשת בפני עצמה. משא"כ בפין. הלכך טמאה בפני עצמה: ז הברומין. עץ גדול ארוך. ויונקי' מתנו אונקליו' אילך ואילך וקולין באותן אונקליות בלוחיות של מיס באויר כדי לצנן. ורמב"ם פי' כמין זיר ואונקליות סביבותיו וכו מטלין הכלים שנפלו לתוך: האשקלונין. שנעשית באשקלון: המעבר. והמזרה והמגוב. כלים עשויין לנקו' התבואה' מן התבן ולהעביר התבן ממקום למקום. המעבר יש לו שיניים ודומה ליד של בני אדם. וכו מעבירין התבן מחקום למקום. והמזרה בו חורים הרבה בגורן. לפיכך נקרא מזרה. ושיניו מרובות משיני המעבר. והמגוב. שיניו מרובות משיני המזרה. וכו בוררים התבואה' אחר שזרו אותה במזרה: דבר אחד אחדשו סופרי'. ראויין היו להיות טהורים. דפשוטי כלי עץ הם. ומשום שן אחת של מתכ' לא נחתא להו טומאה: ואין לי מה להשיב. מפני מה אמרו כן: ח מסרק של פשתן. יש לו שיניים מרובות בעין מחטים ארוכים תחובים בעץ וכו סורקים הפשתן: ונשתייר בו שתים טמא. אם לא נשתיירו בו אלא ב' שיניים בלבד טמא המסרק דאכתי חזו לתלאכתן אחת אחת בפני עצמן. טמאות כל שן ושן בפני עצמה שנטלה מן המסרק טמאה. דחזיא לכתוב בה בפנקס של שעוה: ושל צמר. מסרק של צמר: אחת מבינתיים. שמכל צלע הסמוכות נטלה האמצעית הו לא חזי: היתה החצונה אחת מהן טהור. השן החיצונה של המסרק היא רחבה ואינה ראויה לסרוק בה בעין החצונה שבמסרק הראש שלו. הלכך אם החצונ' אחת מן השלש שנשארו. טהור המסרק שאינ' ראויה לסרוק בה שאין כאן אלא ב' שיניים: ועשאן למלקטת. ללקט בהן את השער: והתקינה לגר. להוציא בה הפתילה. ולהטיב בה את הגר. ולתיקוה. גרסינן כלומר לתקוה בה שפת הבגד כדרך האורגים (שתוחביס) מחט בשפת הבגד. כדי שיתקחו שפתותיה: פרק יד

פרק יד כלי

מתכות. שנתרוקנו ונשברו: כמה היא שיעורן. כמה יהי' שיעור השבר הנשאר מהן ויקרא עושה מעין מלאכתו ויהיו חשובים כלים ליטמא מיחס: שמתמתין בו מים. והוא גדול מקומקום כדי לקבל סלעים. שכל סלע ד' דינרין: הלבם. את דגרסי הלפס. והוא כלי נחשת גדול. שמרתיחים בתוכו מים ונותנים בו קיתונות קטנים להדיחן בתוכו: כלן בפרוטות. כלן משערים אם יש בשבר שלהן כדי לקבל פרוטות. ואין הלכה כר"א: המחוסר הגפ' טמא. ר' עקיבא תיירי בתחלת עשייתן של כלים. וקאתר דכלי המחוסרי הכשוי שלהן טמאין. דמקרו בגמרים מלאכתן הגפה. מלשון יגיפו הדלתות (נחמיה ז') והרבה יש במשנה. כדי שיפתח ויגוב ותיגב. אע"פ שנפן לא קנה דבמסכת מעשר שני (פ"ג משנה י"ב) פירוש שכשה אותן במגופה: ומחוסר לטיפה טהור שהוא חשוב נולמי כלי מתכות שאינן מקבלין טומאה: לטיפה. ל' לוטש כל חורש נחשת וברזל (בראשית ד'): ב חוינא. טהנים לעשות בראש המקל כמין תפוח של ברזל והוא הנקרא חוינא. וכל עבדי מלך מצרי' היום נושאים בידם מקלות הללו. וקורין להם בערבי אלבו"ם ופעמים שנועלים בהם מסמרים כדי שיכו בהם מכה רבה וקש: ג' סדרים של מס חרי' ואם חשוב כלי ואין הלכה כר"ש: עשאן לגוי כגון שעשאו במסמרי' דקיס מצויירים כדי ליפות את המקל טהור דהוי מתכת המשמש את הענן דתגן לעיל שהוא טהור. אבל כשעשאן להכות ולחבוט הרי עצמשמש את המתכת וטמ': מזיקת כמין שפופרת של מתכת והכניס בה את המקל: וכן בדלת תחת הדלת כדי שלא תאכלנו הארץ: היתה כלי היתה שפופרת זו כלי בפני עצמה וחברתה למקל ואחר שחברה ראוי להשתמש בה בכלי (טמאה מקבלת טומאה וטמאה וטמא' כמו שהיא'): מאיתתי היא ע"ש הרת' מיזקת שנטמאת מאיתתי תטהר ותל' תילי טו' אתה תשיחבל' משיחתי' ויפתו לורתה: משיחבר משיחברל' בדלת' או במקל ויקבענה במסמרי' שלא תשמש עוד בכלי כבר בטל שם כלי ממנו ויצאה מידי טומ"ת: ג הקנטר של בנאי' פירשו בו שהוא שבט ומטה של ברזל שהבנאים חותכים בו את הכותל: הדקור. יתד. כמו יתפר בדקר ויכסה דתגן בריש פרק קמא דבילה: חרש. נגר: יתדות אהלים. נועלים יתדות של ברזל בא"ן ומוקתי' אהלים וקושרים מתרים ביתדות. ואין זה תשמישו ע"י קרקע. שהרי לדבר המטלטל הן משמשי: ויתדות המשוחות. מולדי הקרקע לחלוקת א"ה פעלים יתדות נקרקע וקושרים בו חבל ומולדים:

שלשלת

פרק יד כמה

היא שיעורן. סי' הר"ב ויהיו חשובי' כלים ליטמא. כלומר לקבל טומאה וכן שאם היו טמאין שיאסרו בטומאתן. כמ"ש בריש פרק דלעיל בשם הרמב"ם [ד"ה שנחלקו] ועיין בפי' הר"ב בסוף מתני' דלקמן:

כדי למלאו בו מי' לשתות. וכן כדי ליחס בו. לשתות תוספתא הביאה הר"ש: מיחם כתב הר"ב שהוא גדול מקומקום. וכך כתב הרמב"ם. וע"ל דבכלי מתכות הוא שקורים למיחם לכלי הגדול וקומקום לכלי הקטן. דאלו בכלי חרס פי' הר"ב איפכא במשנה ז' פ"ג: לקבל קיתונו'. של מתכות. הרמב"ם רפי"א מה"כ: חטיפה והר"ב גורס הגפה וכן הוא בדפוס ישן. ומ"ש הר"ב מלשון כו' כדי שיפת' כו' דבמסכת ע"ז פ"ה משנה ג'. וגי' הר"ש כגי' הספר. ומפרש גם כן כשוי. וכתב חטיפה מלשון חמם: דמתרגם חטופין שנגזלה הכיסוי. ע"כ. ולא הבינותי דבריו אלו. דא"כ העקר חסר מן הספר דכיסוי עצמו מאן דכר שמיה. ועוד מחוסר וחטיפה שהיא ג"כ מעין גזל וחסרון תרתי למה לי עוד כתב הר"ש. די"מ חטיפ' כמו טפיח. וכדתניא בתוספתא. על שיטתה פיו פי' כגון שפיו עגול ומשטח פיו לצד א' ומכה בקורנו ונעשה כעין צנור שמתוך כך כשמערה ממנו מים יוצאי' ומלקחי' דרך אותה שפה. וטפוח מל' טפח ליה בסנדלי' (ת"ק ד"ה ב"ב כב') ע"כ: ב חזינא. כתב הר"ב נייהגי' לעשו' כו' ונעמי' שנועלי' כו' כלומר ואין עושין חזינא אבל נועלים כו'. והיינו שיחרו עשאן לגוי לשון הר"ב כגון שעשאו במסמרים. דקיס מצוירי' מלובנו' בבדיל הרמב"ם בגא"י: בית הלל אומרי' משיחבר ל' מהר"ם ס"ל לפרש אף יחבר דטמא' עד שיחבל ויחב' דאי חבור לחודיה א"כ ריש' דקתני וחברה טמאה אמאי כב"ש אבל השתא ניחא דאמאי כב"ע תניא בתוספתא בש"א משיחב' ובה"א משיחבר דברי ר"מ. ר"י אומר בש"א משיחבל ויחב' וב"ש אומרי' משיחב' או משיחבר. וסת' מתני' ר"מ. והא דלא חשיב לה בהדי קולי ב"ש וחומרי ב"ה. משיש דלר"י ב"ה לקולא. עכ"ל ואע"ג דבפ"ה דעדיו' שניהו הרב' מקולי ב"ש וחומרי ב"ה בשם יחיד שאמר בשם ל' מהר"ם כפי' רש"י שכתבתי שם בריש הפר'. שאותם היחידים העידו על אוזהיגו שאין חולק עליהם. ואלו הגא נהלקר' ודא' ומיהו גם שם הראיתי הרבה סתומות דלא כאותן יחידי'. וא"כ כ"ש הך דהכא דסתם לן כר"מ שהיה לן לרבינו הקדוש לשנותה במסכת עדיות. ובהדי הני סתמו דב"ש לקולא וב"ה לחומרא שנפ"ד. ג הקנטר כתב הר"ב פירשו בו שהוא שבט וכו' שהבנאים מותכים

א פי' פי' מס' כלים הלי' אב ב שם פ"ח הל"ב ג שם פ"ל הל"ח ד"ה שם הלכ' ט ה שם הלכה ו ז שם פי"ח הל' כלי' טי שם פ"ח הל'

מתכים בו את הכותל. כן הוא הלשון בערוך. אבל הר"ב
מפתיק בשמו והוא עשוי להפוך רוחת הברזל:
ו' טפחים. הרמב"ם סת"ם תה"כ: וכל הכסויין ר"ל
כסויין של מתכות. הרמב"ם: חוץ מן של מיחם. כתב
הר"ב וכל כיוצא בזה כו' דאין
למדין מן הכללות אפילו במקום
שנאמר בהן חוץ. הר"ם:
ד העול של מתכות. הטע
הנמשך בין שתי
הבהמות אשר יוליכו העגל יקר'
עול. והוא מחובק בעגלה. ואם
היה מתכות כו' הרמב"ם. ועיין
מ"ם בכסף והמתחיות:
והקטרב פי' הר"ב שני פרי
כו' ומכניסי כו'
עץ ושמו קטרב. כך פי' הר"ם
בשם הערוך. ומריך לומר בין
לפי' זה. בין לפי' הרמב"ם.
דקטרב דמתניתין בשל מתכות.
וכה"ג דתנן בשם' לעסין כו' ופי'
הר"ב של ברזל. והיינו שכן
רגילין. אבל דמתניתין מיירי
בשל חרס. ותשוש שהוא דבר הלחד מעצמו לא הוצרך לפרש.
ואף בכאן כך הוא. ועיין [מ"ם] בפרק דלקמן משנה ב':
והברזל שתחת צוארי בהמה. ל' הר"ב קושרים על צואר
הבהמה בהול כו' וכן ל' הרמב"ם. ורל' שהקשיר'
היא על צואר הבהמה. אבל הברזל מונח מתחת הצואר:
המחגר לשון הר"ב אבל שקושרים תחת צואר הבור. כ"כ
הר"ם. וכריך לומר דהכא בשלשלת [של מתכות]
היא כדלעיל. ומ"ם הר"ב ואית דגרסי המסגר והוא יתד
וכו' נפי' הרמב"ם הוא שמפרש יתד. וכו' אבל גירסתו ג"כ
המחגר. וכן העתיק בחבורו פ"י [הלכה ה'] ומלאתי כתוב
שהוא מלשון חגר ע"כ. ויקרא כן על שהוא חוגב העוות ויהוא
הבא המחגר. כמו מחבש פצעיה (ישעיה י') שפירושו
מסיר הסעפים: והרצועות ל' הר"ב קערות קטנות של
עול. והוא ראש העול והוא חלק של צוארי השוורים. ערוך.
אבל נראה שלפי דבריו העול דאתני' הוא עול שעל צואר
הבהמה. לא הענן הנמשך בין שתי הבהמות. כמ"ש לעיל
בשם הרמב"ם. (ועיין במשנה ב' פכ"ח) והוא מתרגם מתמיות
הן מקום הקערורים אשר ישימו בו האצבעי'. וזולתו
ה הטהורים שבעגלה. של עץ כ"ל מהר"ם: העול
המלופה. עיין מ"ם במ"ד פי"ח (ד"ה ומלופה):
ושפופרת המשמיעות את הקול. כיון שאינן משמשות
כלום. אע"ג דהשמעת קול בכלי מתכות טמא.
ר"מ היכא דעביד ליה לקלא. אבל הכא אינו אלא לגוי בעלמא
וכן האבר שבגד וכו'. לגוי בעלמא תולין אותו. וכן הסובב של
בגבול. אע"פ דשל מתכות הוא

"שלשלת של משוחו' טמאה העשוי' לעצי'
טהורה: "שלשלת דלי גדול. ארבעה
טפחים ושל קטן. עשרה חכור של נפחין.
טמא. "מגירה שעשה שיניה בתוך החור.
טמאה. עשאה מלמטן למעלן. טהורה.
"וכל הכסוין טהורים. חוץ מ"ש של מיחם: ד
'הטמאין שבעגלה. העול של מתכות.
והקטרב. והבנפים המקבלות את הרצועו'.
והברזל שתחת צוארי בהמה. המחגר.
והמחגר. והתמחויות. הענבל. והצינורה.
ומסמר (גם' אחד) המחבר את כולן: ה
'הטהורין שבעגל'. העול המצופ'. והבנפים
העשויות לגוי. ושפופרת המשמיעות את
הקול. והאבר

מפורש בתוספתא: מטאה מלמטה למעלה. שהסכה ונתנה
הסוכה במור הדלת: טהורה. אע"פ שלא קבעה במסמר. כל
הכסויין שהורין. לפי שאין לכסויין שם בפני עצמן: חוץ מ"ש
מיחם. וכל כיוצא בו שיש לו שם בפני עצמו ומשתמשין בו בפני
עצמו. כתו כיסוי טני של רועאים דתנן לעיל פרק טבעת אדם
(משנה ב') דסמא לדברי הכל. לפי שמניחין בו שמנים: ד
העול של מתכת טמא. דשמוטי כלי מתכת מקבלין טומאה:
קטרב. שני עצים יש מצד זה מן העול ומצד זה מן העול וכן
נקוביס. ומכניסים בתוך אותו נקב עץ ושמו קטרב וקושרי'
אותו שלא ישמטו הבקר. ורמב"ם פירש שהקטרב הוא העץ
שנמשך על שני צדדי הבהמות והעול באמצעו. והבנפים הם
שני קצות של קטרב. מל' על כנפי בגדים. הם של ברזל:
המקבלות את הרצועות. כלומר אם נעשו הקצוות של קטרב
לקבל בהם את הרצועות. הן טמאי' שהשוב' כלי. אבל אם
נעשו לגוי טהורי'. לפי שהיא מתכת המשמשת את העץ:
והברזל שתחת צוארי בהמה. קושרי' על צוארי בהמה ברזל.
כדי שלא תתנק בחבל שקושרי' בו הקרב: הסובב יש בחמצע
העול כמין טבעת גדולה. וכו נכנס ראש המחרישה וראש
העגלה ואותו טבעת קרוי סובב: מחגר. חבל שקושרים תחת
צואר השור. ואית דגרסי והמסגר. והוא יתד שנותנים בקצה
העול שלא תתעות העגלה מפני אורך העול. תמחוות. כמין
קערות קטנות של עול וקרוין תמחויות: ענבל. הוא הברזל
המקשקש בתוך הזוג: צנורא. אונקלי. שתוחבים במשאו
שבעגלה שלא יפול: ומסמר המחבר את כולם. כלומר כל
מסמר שנעשה לחבר הפרקין של עגלה זו בזו. לאפוקי
המסמרים שאינם עשוין לחבר אלא לגוי. שאלו אין מטמאין:
ה העול המלופה. ברזל טהור. לפי שהוא מתכת המכשת את העץ:
מתקנות להשמיע קול:

שלשלת של משוחות טמאה. לפי שבמלאכת החבל יש עול.
שעמיס שתותא לה יותר מזה. לפיכך רגילים לעשות שלשלת
למדוד בה: עשויה לעצים. לקשור בהן חבילה של עצים. או
למדוד בה עצים. שיש מקומות שתוכרי' עצים במדה מלא
חבל. והשלשלת המיוחדת לכך
טהורה. דהויא כמתכת המשמש
את הפן. ארבעה טפחים ויותר
מכן לא חשיב יד: חמור של
נפחים. הענן שהמטוח של נפחי'
רוכב עליו נקרא חמור. כך
פירשוה לי רבותי. ובמקום אחר
מצאתי שהוא כלי ברזל כצורת
חמור. והאומן רוכב על הקצה
האחד. ומכה על הקצה השני.
ועושים כך כשרוצי' להכות על
הכלים הגדולים ששפתן גבוהה
וגדולה מאד: מגירה. המשר
שנשרים בה הלוחות שנטמאת
ועשה שיניים בתוך החור של דלת
לא יצאה מידי טומאה. והרי
היא טמאה כמו שהיתה. על
שיקבענה בדלת במסמר. והכי
הסוכה במור הדלת: טהורה. אע"פ שלא קבעה במסמר. כל
הכסויין שהורין. לפי שאין לכסויין שם בפני עצמן: חוץ מ"ש
מיחם. וכל כיוצא בו שיש לו שם בפני עצמו ומשתמשין בו בפני
עצמו. כתו כיסוי טני של רועאים דתנן לעיל פרק טבעת אדם
(משנה ב') דסמא לדברי הכל. לפי שמניחין בו שמנים: ד
העול של מתכת טמא. דשמוטי כלי מתכת מקבלין טומאה:
קטרב. שני עצים יש מצד זה מן העול ומצד זה מן העול וכן
נקוביס. ומכניסים בתוך אותו נקב עץ ושמו קטרב וקושרי'
אותו שלא ישמטו הבקר. ורמב"ם פירש שהקטרב הוא העץ
שנמשך על שני צדדי הבהמות והעול באמצעו. והבנפים הם
שני קצות של קטרב. מל' על כנפי בגדים. הם של ברזל:
המקבלות את הרצועות. כלומר אם נעשו הקצוות של קטרב
לקבל בהם את הרצועות. הן טמאי' שהשוב' כלי. אבל אם
נעשו לגוי טהורי'. לפי שהיא מתכת המשמשת את העץ:
והברזל שתחת צוארי בהמה. קושרי' על צוארי בהמה ברזל.
כדי שלא תתנק בחבל שקושרי' בו הקרב: הסובב יש בחמצע
העול כמין טבעת גדולה. וכו נכנס ראש המחרישה וראש
העגלה ואותו טבעת קרוי סובב: מחגר. חבל שקושרים תחת
צואר השור. ואית דגרסי והמסגר. והוא יתד שנותנים בקצה
העול שלא תתעות העגלה מפני אורך העול. תמחוות. כמין
קערות קטנות של עול וקרוין תמחויות: ענבל. הוא הברזל
המקשקש בתוך הזוג: צנורא. אונקלי. שתוחבים במשאו
שבעגלה שלא יפול: ומסמר המחבר את כולם. כלומר כל
מסמר שנעשה לחבר הפרקין של עגלה זו בזו. לאפוקי
המסמרים שאינם עשוין לחבר אלא לגוי. שאלו אין מטמאין:
כמין שפופרת של קנה חלול רגילין לעשות
והאבר

והאבר · מוסרת שנותנין בלד לאורי בהמה לגוי : והסובב של גלגל גלגל מגלה של עץ עושים סביבותיהם של ברזל שלא יסבר בטרסים ובסלעים : טסין · לוחות דקות · סחי הזהב · מתרגמי' טסי דדהב : סנדל בהמה של מתכות טמאין · לפי שעשוין לשתו' בהן אנשי החיל במלחמה: שעם מין גמי: הסייף מאימתי מקבל טומאה' בסייף שהעלה חלודה ושיירי שהוא טהור · ומאימתי מקבל טומאה משיסופנו · כלי יש לצורפין ולחרשי ברזל שקרוי הצורפי' בל' מקרא · ותרגומו סופינא: וכו שסיון מחליקין את הכלים שהעלו חלודה להסיר חלודתן : משישחיזנו · במשחזת שלו להסיר חלודתו : ו כסוי טני של מתכת של בעלי בתים טהו' כדברי חכמים דפליגי עליה דר"ג לעיל בפי"ב (משנה ו') וזאת מרקו ולטשו ועשה ממנו מראה: ר' יהוד' מטהר' דס"ל מראה לא משוי ליה מנא : וחכמי' מטמאין · דמראה משוי ליה מנא · והל' כחכמים : ז כלי מתכות מיטמאין ומיטהרין שבורי' · כלי מתכות שנטמאו במת ונשברו · חזר ועשה מהן כלים · בו ביום שחזרו לטומאתן יש נה כיון שהזה עליהן בעודן שלמים ונשברו · אינ"ל להמתין להזאה שניה עד השביעי · שלא אפי' ביום א' מזה ב' הזאות אחת קודם שבירה ואחת לאחר שבירה · והן שהורין מיד דר"א כרשב"ג ס"ל דאחר לעיל בפי"א דלא אמרו חזרו לטומאתן יש נה שא"ל לכלים שנטמאו בטומאת נפש בלבד · וטעם גזירה זו משום גדר, מי חטאת · כדפרישנא לעיל הלכך לא חשו שלא שיהא כאן ב' הזאות · ומיהו בעודן שבורות לא מהניא הזאה · דלא שייך הזאה בשברי ובעי' נמי שתהא שבירה מפסקת בין הזאה · להזאה · לפי שיש הפסק ימים בין הזאת שניה להזאת שביעי · ולא רצו להחמיר בחזרת טומאה יש נה שהיא דרבנן · והקלו שתועיל בה הזאה אפי' שתיהן ההזאו' ביום א' : ר' יהוש' אומ' אין הזאה פחו' משלישי ושביעי · דתיקון כעין דאורייתא · והל' כר' יהוש' · ח מפתח של ארכובה שמתקפל כארכובה עם השוק וכו הפוכה שלמעלה ומשתחות שבארץ ישתעל הם כן : ר' יהודה מטמא · ואין הל' כר' יהודה : ושל גס · כמין גס יונית · שהיא כמין מין הפוכה : היו בו חפין כשנשבר מתוך גומו · ונשתיירו בו חפין או נקבין · חפין הם השיניים · נקבין שנכנס · בהן שיני המנעול · שנעמי' במפתח יש שיניים והן נכנסי' בנקבי המנעול ופותחי' ונעמי' יש נקבין במפתח ומכניס אותן נקבי' בשיני המנעול ופותח: או שפרצו זה לתוך זה לא נטלו החפין · ולא נשתמו הנקבין שלא שפרצו כגון שנעקמו החפין ונתרחבו הנקבין שנוגעים זה בזה :

והאבר שבצד צאורי בהמ' · הסובב של גלגל' הטסים והצפויים · ושאר כל המסמרות · טהורין · [a] סנדלי בהמה של מתכות · טמאין · של שעם טהורין · [b] הסייף מאימתי מקבל טומאה · משישופנו · והסכין משישחיזנה : [c] כסוי טני של מתכת · שעשאה בו מראה · רבי יהודה מטהר · וחכמים [d] מטמאין · מראה שנשברה · [e] אם אינה מראה את רוב הפנים · טהורה : [f] כלי מתכות מיטמאין · ומיטהרין · שבורין · דבריר' אליעזר · רבי יהושע אומר [g] אינן מיטהרין אלא שלימין · כיצד הזה עליהן · נשברו בו ביום · התיכן · וחזר והזה עליהן שנית בו ביום · הרי אלו טהורין · דברי רבי אליעזר · רבי יהושע אומר · אין הזייה פחות משלישי ושביעי : [h] מפתח של ארכובה שנשבר מתוך ארכובתו · טהור · ר' יהודה מטמ' · מפני שהוא פותח בו מבפנים · [i] ושל גס · שנשבר מתוך גומו טהור · היו בו חפין ונקבין טמא · נטלו חפין · טמא מפני נקבין · נסתתמו נקבין · טמא מפני חפין · נטלו חפין ונסתתמו נקבין · [j] או שפרצו זה לתוך זה · טהור ·

מסכת

[a] סנדל נס שם ע"ב הלכה ו' [b] שם הל' ב [c] שם שם הל' ג [d] שם פיא הל' יח [e] הו מסתיים הל' יח [f] והמסתיים הל' יח

הוא · מ"מ בטל הוא אצל הגלגל · וכן כו 'דבתר הכי · מהר"ם : סנדלי בהמה · שלא ליזק בפרסותיה בחכנים · רש"י פ"ו דשבת דף כ"ט : של שעם טהורין · שאין חשוב מכלי הקבלה · הרמב"ם פ"ב מה"כ (הלכה ז') : ו רבי יהודה מטהר · לשון הר"ב דס"ל מראה לא משוי ליה מנא · וז"ל מהר"ם · ר' יהודה סובר לא נתבטל הכסוי לגבי מראה · ולרבנן נתבטל לגבי מראה · עד כאן : ז הזה עליהן נשברו בו ביום · ר"ל ביום השלישי מטומאתו · הרמב"ם : רבי יהושע אומר אין הזאה פחות מג' וז' · פירש הר"ב דתקון · כעין דאורייתא · כלומר ואין שבירתן עולה להם במקום ימים · והוא הדבר שאמר בתחלה אינה מטהרין אלא שלמים · כ"כ הראב"ד פרק י"ב מהלכות כלים (הלכה ג') · ודלא כהרמב"ם שמצריך לר"י הזאה ג' וז' כשהם שלמים קודם השבירה · או כשהם שלמים אחר ההיתוך : ח מפתח של ארכובה · פירש הר"ב שמתקפל כארכובה עם השוק וכו' · וכ"כ הר"ם בשם הערוך : וז"ל רש"י בפ"ג דמנחות דף ל"ג וחבור השוק והרגל הוי השוק זקוף תלמטלה והרגל שוכב כזה ⌊ * ועיין לקמן : ושל גס · פירש הר"ב כמין גס יווני' שהיא כמין גו"ן הפוכה · דהיינו כזה ⌈ * (וכן ראיתי בכתב מרוב' של יווניות · וכמו שהזכרתי כבר ברפ"ג דמדו (ד"ה כמין גמא) אבל קשי' לי טובא שא"כ ליכ' ביאייהו דשל גסדהכ' לשל ארכוב' דלעיל · דכל שיש למפתח שני קויים דבוקי' שוב אין הבדל בין זה לזה שא כשי שיניהו האדם זה לצפון ומערב' או דרום ומערב' או לצפון ומזרח' ואין בזה הבדל במפתחות עצמם · וראיתי בפירש הרמב"ם · בנא"י שמצייר של ארכובה דלעיל כזה · * ושל גס דהכא מצוייר כזה * ⌊⌈ וכ"ל שבכפיפת הרגל והשוק ⌊⌈ יש ג' קויים סרוך והשוק והרגל · וק"ל) ובריש פרק קמא דפסחים כתב הר"ב שתי שורות כמין גס יונית · שורה א' בזקיפה ושורה א' בשכיבה · הקס נמי כדמות צורה זו · אלא שכל קו הוא ממלא כל השטח · אחד ברוחב מרתף · הוא קו העליון · וא' באורכו הוא קו הזקיפה ועיין (בפי' הר"ב) במשנה ז' פרק כ"ח : והאפרכס

והאפרכס פי' הר"ב כלי של רחיים כו' ומותני' בו חטים כו'
וכ"כ הרמב"ם וכן פי' עוד הר"ב והרמב"ם גם
הר"ם בסוף מכילתין וקשה לי על הר"ב שבמשנה ג' פ"ד דב"ב
פי' הקלת אפרכסת שעושין סביב לרחיים לקבל הקמח כו' וכ"כ
עוד בקלת דתנן במשנה ג' פרק ד'
דזבחים אבל שם לא כתב שהוא
אפרכסת ורא"י שהרמב"ם (שם)
מפ' קלת כפי' הר"ב ומשניות
אפרכסת ולפיכך אני אומר שהר"ב
הרגיש שני פירושי המשנה ולא הוצרך
דמה שפי' שם של קלת אפרכס' לי'
הרמב' הוא יותר חפ' שהוא לקבל
קמח כהרמב"ם אבל פי' תרומות"ל
בלעז וכן פירש"י גרים חגיגה ד"ג
על אפרכס דהתם שהביאו הר"ב
והר"ם לק' בסוף מכילתין לראיה
לפירוש שהאפרכסת הוא כלי כו'
וגותנו בו חטים כו': של מתכות
טמאה. שיש לו שם בפני עצמו
הרמב"ם ס"פ מהלכות כלים:
פט"ו כלי עץ כלי עור כו'
פשוטיהן (טהורין)
מדין תורה אבל מד"ס יש שגזרו
עליהן). ועיין (בפי' הר"ב במשנ'
ג' וכן (מ"ם) (משנה ג) בפז"ו
גם עמ"ש בשם התו' ברפכ"ו
כ ורת הקש. עיין ברפ"ח:
דאהלות בפי' הר"ב
ות"ם שם בפ"ד: שישש להם שולים עיין מ"ם במשנה י"ג פ"ט
דאהלו' ד"ה היתה): ש"ם כורים כיצד שהגודש מחזיק שליש
בכלי שלהם שהיו עשוין כיס שעשה שלמה בבית כחצי רחבן וכן
מגולים רש"י פ"ב דשבת דף ל"ה: ושאר כל הכלי' בין מתכלי'
כו' לפי שהסכימו עליהן בשעת עשיתן שימלטלו אותן מלאין
אם בהיות אסור לכן שיתגוללו וכן לשונו בפ"ב
מה"כ) אלו שיהיה להן כיס אחיזה שיוכלו לתוסכם אלו שהיו עומדי'
על עגלה והדומה לזה הרמב"ם: שאינן עשוין מתחלתן אלא
להתטלטל מלאיתן הרמב"ם שם וכ' מהר"ם שאינן עשוין לטלטל
אלא מה שבתוכן פי' ומכין שאינן מלאין אלא יש בהן קצת ומיטלטל
שפיר. וכ' דרך כל אלו ליטלטל. וקסמות מלכים אין רגילים
למלאותן. ומיטלטל כיס בו קצת. וכן עריבות העבדים
וכור בפינה קטנה. שאין נכנסים בה הרבה בני אדם. על
כן אין מתכים בו מים בכור כי אם מעט. והיינו דקאמר דאין
עשוין ליטלטל אלא בתוך שבתוכו. דהיינו דבר מועט
ע"כ: והמקבל ם ויש להם שולים חזקתן שאינן עשוים
להתטלטל בתיגוזן הרמב"ם שם: עריבת בפ"ב
כאשר תראיתי שלה בלח. הרמב"ם: ב ארובות של
נתתומים. לשון הר"ב לוחות שהנתומים עורכים כו'
וגרשה דגרים בכ"ף
וכן

"מסגנת של חרדל. שנפרצו בה "שלשה
נקבין מלמטן. זה לתוך זה. טהורה.
"והאפרכס של מרחכות טמאה.
פרקטו כל "עץ כלי עור כלי עצם. כלי
זכוכית. פשוטיהן טהורין.
ומקבליהן טמאין נשברו טהרו חזר ועשה
מהן כלים. מקבלין טומאה מכאן ולהבא.
"השיר' והחב' והמגדל "בורת הקש. וכור
הקנים. וכור ספינה אכסנדרית. שיש להם
שולים. והן מחזיקין מ' סאה בלח שהם כורי'
ביבש. הרי אלו טהורין. ושאר כל הכלים. בין
מקבלין. בין אינם מקבלין. טמאין. דברי ר"מ
ר' יהוד' או' דרדור עגלה. וקיסטו' המלכי'.
ועריבת העבדים. וכור ספינה קטנה. והארון
אע"פ שמקבלין. טמאין. שאינן עשוין ליטלט'
אא במה שבתוכן. ושאר כל הכלי' המקבלי'
טהורין. ושאינן מקבלין. טמאין. אין בין דברי
ר"מ לדברי ר' יהוד' אא ערבת בה"כ: ב
"ארובו' של נתתומי' טמאות

מסגנת של חרדל כמין נפה של מתכת שהחרדל נתון בה ומסחת
וקולטת את הפסולת: מלמטן. בשולי המסגנת משנפרצו בה ב'
נקבין ונעשו שלשתן נקב א' הו נא חזיה לסגן בהן: אפרכס כלי
של רחיים רחב מלמעלה ומיצר והולך מלמטה ונותנים בו חטים
והוא מוציא אותם קמעה קמעה.
ברחיים:
פט"ו כלי עץ משנה זו. שנויה
לתעלה בפ"ב ויוכדר
תניא הכא תמן' דיבא דכלי עקוכלי
עו' דבעי לאיתויי בהו בהנך פרקין
השדה. כמין אתון: והתנה תיבת
הסולתנין. והמגדל. בית האוצר של
עץ. בלע"ז ארמרי"א. ובערבי
שמגסר: וכורת הקש. משונה ככלי
עץ. לפי שעשוי מזכוכית הסבולין
שהן קטין: וכור ספינה שכסנדרי'
ספינ' גדול. ספור איבה ליסהגדול.
קרוי' ספינה שכסנדרי. לפי שאין
פורשים בים מארץ ישראל
לאלכסנדריא אלא בספינה גדולה
ומפני שמי בים מלוחים ואינן עוין
לשתיה. עושים בספינות גדולות
כעין כור של עץ וממלאים אותו
מים מתוקין הראוין לשתיה: שיש
להן שולים. שאין מתהיקן חד
מלמטה. אלא רחב ויושב על
הקרקע: כורים. ששים כאה:
ביבש. כגון שהם בולאה חרעוני' ופירו':
טהורין דלא מתקש כלי עץ וכלי עור. בשק האיטלטל אלא ודיקן וזה
אינו מיטלטל אלא לכי שגדול יותר מדאי והם יטלטלוהו אלא
ישבר: בין מתכלי' בין שאינן מתכלי. בין שמתכלי' יותר ממ' סאה.
בין שאין מתכלין אלא פחות: דרדור עגלה. חבית של עץ עגולה
עשויה לוחות כעין אותן שעושין באדן רומ"ייוא"ע שהיא גדולה
כיון שהיא לעגלה מיטלטלת מלאה ורקנית. דסב' הלי תנ' טילטול
ע"י שוורים שהיה טלטול: וקסמות המלכים. כמין מגדל של עץ
עשוי הדרים שנותנים בו מיני מאכל וכלים של סקה:
והמלכים מוליכין אותו בעגלה שהולכים בה: ועריבת
העבדים. עריבה של עץ שהעבדים שורין בו עורותיהן:
אע"פ שמתקבלין טמאין. כלומר אע"פ שמתקבלין מ' סאה או יותר:
טמאין. כדמפרש טעמא שאין מיטלטלים אלא במה שבתוכן
שכשהן מלאי' דרכן לטלטל: עריבת בעל הבית. לרי מאיר
טמאה דהוא טהורין קחשיב. למיתר דהני דוקא טהורין.
והשאר טמאין. לרבי יהודה טהורה. דרבי יהודה טמאים
קחשיב. למיתר דהני דוקא טמאין והשאר טהורין. והלכ'
כרבי יהודה: ב ארובות של נתתומים. לוחות שהנתומים
עורכים עליהן את הלחם. ואית ספרים דגרסי עריבות:
טמאות

טמאות לפי שעשויין בצורת כלי. ואע"ג דפסוטי כלי עץ נעשו טמאות מדברי סופרים. של בעלי בתים טהורין. שאין עליהן צורת כלי: סרקן. ויקן בסריקין והוא שער בלשון מקרא. ומשוה בשער (ירמיה כ"ב) בערבי נקרא ר"ו בלעז מיניו: כרכמן. לבנון כרכום:

דף של נחתומין. דף של מתכת דשו דף של עץ פסוטי כלי עץ אין מקבלין טומאה. ואע"ג דטמ' מדרבנן. כשקבעו בכותל טהור לדברי הכל: ר"א מטהר. ואין הל' כר"א: סרוד. היא סריד. דמקבלי' בכח דוכתי: והיא עריב. קטן. שהנחתו מסתתם בה. כדמתרגמינן את בגדי הסרד (שמו"ל ל"ח) ית לבוסי שמושא: גיפסו. עשה לו מסגר. סביב תרגו ויחבק. וגפיף אסתתקינו לסרוד של בעלי בתי להיו קורן עליו. כלו. לחתוך עליו הבצל. ל' מחומר קורצתי (איו' ל"ג): טמאה. דס"ל לר"ש מפני מה סרוד של נחתומי' טמ'. מפני שקורן עליו את הבצל ומולידעליי מקרצו לתנור. ושל בעלי בתים נמי. אם תקינו להיו קורן עליו את הבצל ולהולידעליי מקרצו לתנור טמ'. ואין הל' כר"ש: ג' ים נפה. יריעה ארוגה מעבר להוציא את הסלת נקי מן הסובין. ולפי שיש סביב יריעה זר של לוח גבוה נקרא יס. כמו שיש סביב היס יבשה: של סילתים. בוררים הסלת: גודלת. האם: שגודלת וקיבלת שער הנשים: מפני שהבנות. הנערות בשעה שגודלות ראשן מושיבו אותן בתוך יס נפה לקבל שם מה שיפול מראשן מן העפרורית ושערבויתא דרישא והל' כר' יהודה: ד כל התליין העשויין לכלי לתלותו בו: טמאין. דהוו חבור לכלי: כברת גרוסת. עשויה להוציא החטים ולקלוט המוזמניה. הכברה על שני עצים ומהילין. וכשהיגעים מכניסים ידיהן בתלוי שלה ומנהילין. והיינו דקתני דמסייעים בשעת מלאכה: מקל הבלשון. המחפשים בתוך הכלים לראות אם יש בו דבר שראוי ליהנות ממנו מכם לתלן תרגוס ויחפש ובלש: שהם מסייעים בשעת מלאכה. מכניסין ידיהן בתלוי כברוגים להשתמש בכלי ומסתייעים בו לעשות מלאכתן והל' חכמי: ה רחת. שזורים בה תבואה וקטניות. בערבי אלחר"ה. ובלע"ז פאל"ה: הגרוסות. העושים גרוסים של פול טמאה. לפי שיש לה בית קבול ועשויה להכניס בה גרגרים: ושל אוצרות. עשויה ללקט בה החטה שהיא מן הגדלים מבאן ומכאן ולנקותה שתהיה באוצר: ושל ביתות. להשליך חרצני' וזגין חוץ מן הבית: לכנוס. תמקו שזורין אבל לא לקבל בתוכו:

ו נבלי

טמאו. ושל בעלי בתי' טהורו'. כרקן. או כרכמן. טמאו'. דף של נחתומין. שקבעו בכותל. ר' א מטהר. וחכמי מטמאי'. כרוד של נחתומין טמא. ושל בעלי בתים טהור. גיפפו מד' רוחותיו טמ'. נפרין כ' רוח אחת טהור. רש"א אם התקינו להיות קורין עליו טמ'. וכן המערוך טמ': ג' ים נפה של סילתין טמא. ושל בעלי בתים טהור. ר' יהוד' או' אף של גודלו' טמ' מושב. מפני שהבנו' יושבו' בתוכו וגודלו': ד כל התלוים טמאין. חוץ מתלוי נפה וכברה של בעל הבי' דבריר"מ וחכ"א כלם טהורין. חוץ מתלוי נפה של סלתין. ותלוי בברת. גרגות. ותלוי מגליד. ותלוי מק' הבלשין. מפני שהן מסייעין בשע' המלאכה. זה הכלל העשוי לסייע בשעת מלאכה טמא. העשוי לתלוי. טהור: ה רחת של גרוסות טמאה. של אוצרות טהור. של גחות טמאה. של גרגות. טהורה. זה הכלל העשוי לקבלה טמא. לכנוס טהור:

ו נבלי

וכן המתיק במשנ' ו' פ"ז דעדיו. ובערוך כתוב ב"כ גירס. בספר ומפ' ארוכות. עריגות. שלשין שם הלחם: טמיאות. ל' הר"ב לפי שעשוין בצורת כלי. כ"כ הרמב"ם. דשו לא נעשו בצורת כלי אפי' מדרבנן. לא היו טמאים: סרוד. של נחתומים. כתב הר"ב נאמ' סרידה. כו' כ"כ הר"ם. ומיהו להרמב"ם סירוד דהכא לא זו היא סרידה דלעיל. דאיהו מפ' בסריד' שהוא לוח נקוב מל' מעש' רשת. דמתורג' עובד סרדתא. כמ"ש הרב בשמו במשנה ב' פ"ח. ושו הכא מפ' שהוא כלי יש שמשמו בו בעת הלישה לרחוץ את ידיו. ויטחו ממנה פני הלחם. וה ממה שילטרך אליהן. ופרנו' בגדי סרד ולבוסא שמושא ע"כ: אם התקינו כו' אע"פ שלא בפפו הר"ש: וכן המערוך טמא. אתאן לה"ק להרמב' רפ"ה מה"כ. ולהרא"ש מדברי ר"ש הוא המערוך פי' גאון וכן ערוך יען ארכו אמה ותרדדינהו אתקרקיע. הר"ש: ג' ים נפה. פי הר"ב יריעה ארוגה מעבר כו' כ"פ הר"ש בשם גאון וערוך. והרא"ש כתב על זה ברפ"ה מה"כ. וז"ל וכן משמעותו בכל מקום שלא בזה הפרק כולו אינו מדבר בארוג אבל נ"ל כי הוא של עור כמו אותו של רופאי. וכו' דברא המשנה תחלה (כלומר דברא"ש הפ' קתני כלי עור. הכ"מ) ע"כ. והרמב"ם מפ'. ים נפה יעשו סבר מרובע מעץ יעופו בו הקמח כו'. ואפשר לי לומר דשהם ים נפה. משער עשויה. כדברי הגאון. והערוך אבל בבאמוריי בשל עץ. דדבר בלמד מעינו הוא וכיולא בזה שכתבתי כבר בפ' דלעיל משנה ד' (ד"ה והקורב) ונשפ"ו (ד"ה לפסון). ושל בעלי בתים טהור. ואינפק בתמונה זה של בעלי בתים היא בורה לו שיהיה טהור הרמב"ם: מבא מוסב. אם יש עליו זב כו' כדפי' הר"ב בסוף פרקין. ולא ידעתי למה לא הקדים לפ' בגאון. ובכתבו הר"ב והרמב"ם הר"י. ויראה דס"ל דליכ' פליגתא. ומשנה בל' מחלוקת ל"ק. שהרבה כיוצ' בזה הם וכתבתי קצתן בסוף בכורי'. ועמ"ם בסוף פרקין: ד טמאין. פי' הר"ב דהוו חבור לכלי. דבל המחובר לטמ' טמא. כדתנן במשנ' ב' פי"ב: חוץ מתלוי נפה וכברה. של בה"ב יראה שאותן התלוין אינן מחוברים תמיד. ובתוספת' ב"מ פ"ה. והביאה הר"ם מסיימא בה הכי. בזמן שהיא משל שני ראשון מגל א': בברת גרגו. הוא הקרבל. ונו נקבים גדולים. מהגפה הרמב"ם: הרחת. פי' הר"ב שזורין בה כו'. כדכתיב. ברחת. ובמזרה (ישעיה ל') הר"ם: של גרגות. טהורה. שאין להם בית קבול. מה"ם:

ו הסרס

ו השרה ומשקה וכן גי' הר"ם שכתב השרה • כמו הסירה • בית מטבחיא טהורין • עיין מ"ם במשנה ד', ס"ח דעדיות • כל הספרים מטמאין את הידים • עיין בס"ג ממסכת ידים (משנה ב') : מרכף פי' הר"ב סוס של עץ כו' • ועוד מפרש פירש אחר בפרק דלקמן המשנה ז' :

אניקטמון פי' הר"ב מין כלי של גגון עשוי בצורת רגל כו' • וכ"פ הרמב"ם • והיינו אנקטמון דתקן בפ"ו דשבת משנה ט' • אלא שאותו הוא צורת רגל עשוי למי שנחתכה רגלו • ודהכא הוא כלי גגון ומש"ה אף ע"ג דשל עץ הכא טמא • דשל התם טהור • ואזדא לה קושיות הראב"ד בפ"ס מה"כ • דהכא טמא והתם טהור • אבל רש"י הקשה שם בשבת דף ס"ג דנהי דטהורין מטומאת מגע דפשוטי כלי עץ נגהו • אבל מן התורה למה טהורין, ותירצו התוספות בשם ר"י דכיון שאינם עשויים אלא ללכת דרך העברה בעיט • אינו טמא מדרס • ומאי דמשמע בדברי רש"י שאף של פי שמטמא במדרס • טהור במגע וטמא מת • יש לפרש דלא היא אלא ה"ק מן התורה למה טהורין • וא"כ יטמא בכל אף בטמא מת • ועיין על זה בת"ם בפכ"ד משנה ד' בס"ד • דאפשר שאין לדחוק בלשון רש"י וכדהרמב"ם ס"ל : רבי יהודה אומר אמורוס טמא מושב כתב הר"ב ואין הל' כר"י וכ"כ הרמב"ם • לפי שזה הכלי לא יעשה לישב עליו • ע"כ • לאפוקי ממתני' ג' דפסקו כר"י דהתם • כמ"ש שם : מפני שהאלי' יושבת עליו • וא"ל שמרוב לער יושבת עליו להרגות שימן אשר בשיר לא ישתו יין עוד • על כן יושבת על כלי שיר • מהר"ם :

פרק טז טהור בשבירתו אם נטמא • ואם נשברו בשהן טהורין • שבריהן אינן מקבלין טומאה. הרמב"ם רפ"ו מה"כ : והאפיפורין שרש הר"ב בסא של פרקין • ועיין בלשון הרמב"ם שכתבתי במשנה ז' פכ"ד : והעריסה עריסת תינוקות • ברש"ן • רש"י פ"ב דשבת דף ד' : משישופם בעור הדג • כתב הר"ב דגולמי כלי עץ שעתיד לעשות כו' • עיין מ"ם במשנה ג' פי"ח : גמור שלא לשוף • פי' הר"ב גמר בלבו מ' שלא ישוף עוד וכ"פ הר"ם

ן נבלי השרה • נבלים שמשוררים בהם • לשון נבל וכנור: מתאין שהנבלים והכנורות חלולים הם ומנוקבים לצד הנתיבן להשמיע קול הנגון • ודרך המנגנים להניח בתוכן המעות שמקבלין מבני אדם הבאים לשמוע • וה"ל מטלטל מלא וריקן : נבלי בני לוי המנגנים על הדוכן : טהורין שאינן עשויין לתת בתוכן מעות • ואינן עשויין לקבל: כל המשקין טמאין כל א' מז' משקין שהם מים יין שמן דבש חלב דם טל • מקבלין טומאה • ומכשירין הזרעים לקבל טומאה • ומשקה בית מטבחיא • המים והדם שבבית המטבחים שבעזר' : טהורין שהם אין מקבלין טומאה • ולא מכשירין הלוכלי' לקבל טומאה : כל הספרים מטמאין את הידים • לפי שבתחלה היו מנגיעים אוכלים של תרומה אבל ס"ת דאמרי אמי קדש ואמי קדש כיון דחזו דקאתו ספרי' לידי פסיל שהעכברי שהיו מצויין אבל האוכלי' היו מפסידים אותן • גזרו שיהיו הספרים כל כתבי הקדש פוסלים את התרומה במגען וגזרו עוד שהידים הנוגעות בספרי' יהיו שניו' לטומאה • ופוסלו' את התרומה: מספר העזרה ס"ת שכ"ג קורא בה בעזרת נשים בי"כ • דליכא למיחש שמא ישימו אוכלים של תרומה אצלו מפני חורבו והסיבתו : מרכוף • סוס של עץ שעושים הלנים לרכוב עליו לצחק בו : הבטנון • כלי גגון גדול • שהמנגן בו סומכו על בטנו. וקורים לו בלעז ליטר"א : הנקטמין • מין כלי של גגון עשוי בצורת רגל של עץ שעושה מי שנחתכה רגלו : והאמרוס עשוי כמין נפה שדפנותי' עגולות ושוטחין על פיו עור דק ומכין עליו במקל ומוציא קול גלול • ובלע"ז טמבור"ו: טמא מושב • אם יושב עליו זב וזבה נדה ויולדות • נעשה אב הטומאה לטמא אדם לטמא בגדי • הכלי המיוחד ליושבה הוא: שהאלית. כלומר המקוננת ומיללה יושבת עליו לפי ארגילן לספוד ולקונן"ו נגונסל אותו כלי. וכן המנהג היו' באר"ו היסמעאלי' שלים ל' אי כבתולה חגורת שק (יואל א') ואין הל' כר"י: מגודת החולד טמא • שיש עליה צורת כלי מטא"כ לחגודת עכב': פרק טז כל כלי עץ : שלחן הכסול • עשוי חוליות או פרקין • ולאחר שמסירים אותו כופלים חוליותיו או פרקיו זו על זו • וכל חוליא הויא כלי בפני עצמה; ופתחוי המזגון קערה גדולה מאד ובתוכה קערות קטנות • ונותנים בכל קערה מן הקטנות מין א' של תבשיל : ולפי שיש בתוכה מינים הרבה •

ן "נבלי השרה טמאין • ונבלי בני לוי טהורין "כל המשקין טמאין • ומשקה בית מטבחייא טהורין • כל הספרים מטמאין את הידים • חוץ מספר "העזרה "המרכוף טהור • "הבטנון והניקטמון • והאירוס הרי אלו טמאים • רבי יהודה אומר האירוס טמא מושב • מפני שהאלית יושבת עליו • מצורת החולדה טמאה • ושל העכברין • טהורה :

פרק טז כל כלי עץ שנחלק לשנים • טהור • חוץ משלחן הכפול • ותמחוי המזגון • והאפיפורין של בעל הבית • ר' יהודה אומר אף המגס • וקוד הבבלי • כיוצא בהן "כלי עץ מאימתי מקבלין טומאה • המטה והעריסה משישופם בעור הדג • גמר שלא לשוף • טמאה • ר"מ אומר המטה משיסרג בה

ג

להשתמש בהם אע"פ שלא ישוף עוד: שלשה בתים. כשמסרגים המטה בחבלים. בין כל חבל לחבל קרוי בית. ואין הל' כר"מ: ב הכלים של עץ. מאמתי גמר מלאכתן: משיחסום כשאדם עוש' קופה או ס' וגומר את שפתו. זו היא החסימה: ויקנב. לאחר שגומר הסלה. ונשתיירו קסמין ראשי קרומיו' הבולטין סוסקן וקוטמן. וזו היא קנינה: של תמרה. סלי העשויין מחריות של דקל: שכן מקיימין בלא קנינ'. כלכלה. סל של גמי. התלוייה. שיגמור החבל שתולה בה: בית הלגיס. כלי שמניחים בו לגינין לשמור: בית הכוסות. כלי שמניעין בו כוסות: הקנוני. קנין שבוררים בו קטנית והוא נעשה מחריות של דקל: קלתות. קופו' קטנו': סוגים. קופו' גדולו': שני דורים לרחב שלהן. לאחר שארגו שולי הקופה אורגים שביבותיה עגולי. כפי מה שרוצה שתהיה רחב בדפנותיה בגבהה. ואותן עגולי של דפנו' קרוין דורים: וכן של מאזני. הפסים שנותני' עליו המאזני': דור א'. משיגביה על שפתו עגול א': שני צפירות שתי שביבים: והערק שאין שפתו גבוהה כשפת הקופה: משיעשה צפירה אחת טמא וערק עשוי משעם וארכו יותר מרחבו. כתיבה שלרצעני' וקרוי ערק. ועל שרוך נעל (בראשית י"ד) תרגום ועד ערקת משאנא. ומשום דכלי גמי ושעם דינן כלי עץ להם הלכך תגנהו גבי הדלי עם כלי עץ: ד תורמל. כים של עור גדול שהרועה נותן בו תזונות וכל דבר. ודומה לו ולא הרועה בתרמילו: קימוטיו. מסגרותיו. כמין אזנים קטנות שביבות התורמל ומכניסים באותן אזנים חבלים שנוגרי' אותו: שקורטיא. עור שלובשי' העבדי' בשעת מלאכתן: ציתה. כעין ציתה של טלית כדעושין לה פתילי' על כנפיה לקשרה בהן. ורמב"ם פי' שקורטיא עור שאוכלים עליו. וציתה הוא א' מצע העור שנותנים בו טס של מתכות לנוי. ל' ציץ הזהב. שהוא טס של זהב: טבעותיה. טבעת נחשת או ברזל שנותנים בקלה השקורטיא: קטבליא. עור שמציעים על גב מטה וקורים לו בערבי נטע. ופשוטי כלי עור מקבלים טומאה מדרבנן כלכד כפשוטי כלי עץ. ודינן בזה שוה שאין מקבלים טומאה מדאורייתא מדרבנן בכל שאר טומאות. חוץ ממשכב ומושב שהן נעשין משכב ומושב מדאורייתא כשהן מיוחדים לכך: הכר והכסת. הכר קטן מכסת. ועשוי להניח תחת מרפקותיו וכסת תחת כל גופו: פחות מחמשה טפחים. משיריים משום שפחות להכנים משם המוך למלאת הכר והכסת: ה פטיליא. קופה עשויה חתיכי' של ערבה ואגדי' בה גרוגרות: וחסינה. כמין קופה עשויה שקולים ומשימין בה הטיט:

ג בתים: ב הסלין של עץ. משיחסו ויקנב. ושל תמרה. אע"פ שלא קינב מבפני טמא. שכן מקיימין. כלכלה. משיחסום ויקנב ויגמור את התלויה. בית הלגינין. ובי הכוסו' אע"פ שלא קינב מבפנים טמא. שכן מקיימין: ג הקנונין הקטנים. והקלתות. משיחסום ויקנב. הקנוני' הגדולים והסוגין הגדולים. משיעשה ב' דורים לרחב שלהם. ים נפה וכברה. וכף של מאזנים. משיעשה דור אחד לרחב שלהן. הקופה. משעשה ב' צפירות לרחב שלה. והערק. משיעשה בו צפירה אחת: ד כלי עור. מאימתי מקבלין טומאה. התורמל. משיחסום ויקנב ויעשה קידותיו. רבי יהודה אומר. משיעשה אר' אזניו. סקורטיא. משיחסו' ויקנב ויעשה את ציצתה. רבי יהודה אומר משיעש' את טבעותיה. קטבוליא. משיחסום ויקנב. רבי יהודה אומר. משיעשה את קידוותיה. הכר והכסת של עור. משיחסום ויקנב. רבי יהודה אומר. משיר' פרם. וישייר בהם פחות מחמשה טפחים: ה פטיליה טמאה. וחסינה. טהורה

הר"ש. ומשמע דמיהו עכ"פ צריך שישוף. אבל למהר"ם פי' גמר כלנו להשתמש בו בלא שיפה טמאה. עוד כ"ל משום דכל הכלים יורדים לידי טומאתן במחשבה. א"כ י"ל גמר השיפה שא"צ עוד לשוף. עכ"ל: ב משיחסום פי' הר"ב כשאדם עושה קופה נאו. אב מיי' פ"ה מה' כלים הל' ח' נדה וסמ"ק הל' ס"ס סעיף ז' סל ה' שלו וגומר את שפתו. אשר תחבר האריגה כולה ותתנענע מלהפסד ולהתפרד. והוא מענין לא תחסום שור (דברים כ"ה). הרמב"ם: ג משיעשה שני דורי' לרחב שלהן. עד סוף מתניתן. ותסיים בהו הרמב"ם ברפ"ה מה"כ. אף על פי שלא גמר גביהן מקבלי' טומאה שהרי נראו למה שנעשו. ונור' הכלי עליהן. הא למה זה דומה לבגד שנארג מקצתו: ים נפה וכברה. מפורשי' בפ' דלעיל משנה ג' ד': וכף של מאזנים. הר"ב העתיק וכן. ופירשו מל' ויכונגך. אבל הרמב"ם העתיק. וכף. גם בתוספת' שהבי' הר"ש כתוב וכף. וכן גירסת מהר"ב במשנה: צפירות פירש הר"ב שבוביס. והוא מענין אמרו באהלות פירה (יחזקאל ז' ו') ר"ל הגעת שבוב אאלנות לאלס הסקידים. הרמב"ם: והערק מ"ש הר"ב כתיבה של רצעניס. כך הוא בפי' הרמב"ם. ומצאתי שם מוגה דומה לאהרון המתיס:

ד התורמל פי' הר"ב כים של עור כו' ובילקוט מתרגמי' ובתורמילא. הר"ש: משיחסום ענין יחסו' בכלי העור שיכפלו קצתו ויתפרו אותו עד שיהיה שפה לכלי ויקנב שיתחוך קצות העור היוצאין לחוץ. והן קצות קטנות דומות לשער. הרמב"ם: קידותיו פי' הר"ב מסגרותיו. כמו ולאסירים פקח קוח, ישעיה ס"א). הר"ש: קטבליא פירש הר"ב עור שמציעים כו'. ובספ"ג דשקלים כתב שהוא עור שלוק. ומ"ש בשם הרמב"ם. כך כתוב בפירושו דהכא. אבל ברפ"ח דאהלות לא פירש כן. מ"ש שם בשם ד'. ופן בסקורטיא: הכר והכסת. פי' הר"ב כר קטן מכסת כו'. וכים מקומות שפי' בהפך. ואכתבנם במסכת מקואות פ"י משנה ב' (ד"ה הכר): ה וחסינה פיר' הר"ב כמין קופה. תרגום ונהרסו ממגורות (יואל א') אתפגרו חוסניא. הר"ש והרמב"ם הביא

סגניות נס הוא זה התרגום ומתרגם חסיה קופה גדולה דומה לבית. ויעשה מערבה ברוב ימלאו פומה ומחסה כאשר ירצו (לאנור) לומה ע"כ וזה יומר נכון לפנין המקרא ומיירי בלוגרו תבואה כדמפיים כי הוכיח דגן: מחזורה סמין תורת כלי עליה: הרמב"ם פ"ם מה"כ. והרא"ש כתב מפני שעיקר פעוה לבטל כלי חות ל' פי' הר"ב כלי שעושים מחרין' כו' וסוף מ"ל והמלבן לא המלבן (יחזקאל י"ז) הרמב"ם: ן קסייה פי' הר"ב בית יד של עור וכו' כדי לאחת כו' יוכ"כ הרמב"ם בפירושו. ובמשנה פ"ו מה"כ (הל' ה') ומיל לעיל' של הולכי דרכי' לתמיעבידת' לקבלה. ויתכן בעיני לומר שעשוי ב"כ לאחוז בידו יפה את המק' אשר נתן עליו בהלוסו. א"כ לפעמים הולך במקום ברקנים וקוצי' ולרי' שילחה מותם מן הדרך שלא ישרטו בגדיו ופניו וגמלא שהקסים מועיל לו שלא יתחוב לו קוץ בידו. ושוב מצאתי להרא"ש בפי' ב מה' סוטה' מוכלי' (הל' י"ח) שמפרש קסיה. שהוא עור שהזורה הנורן מוגר על כל בגדיו שלא יתחברו בו הקיסים והקסמין והתוך שבגורן והולכי דרכים מפני האבק. ועוסי פשתן בסביל הקסמים והרקתא (מה שמנערי' מן הפשתן. כך פירש"י בס' לא יחשור ל' כ"ו) וכל אז עושין לקבלה שהם מקבלים הפסולת (ומבלאי) הבגדים. אבל של לבעי' של נפחי' שהם מזיעי' תיכל והם מקנחי' בהם הזיעה שהוא ע"כ יולי הכי לא קשיא מתי בפכ"ד משנה ט"ו פ"ם. ופכ"ו משנה ג'. ומשר"ם כתב ווי"ל ולא שהוא כובע של קליפי עצים כעין אוקוסל כפרייס. וקסיה מלשון תרי קיסי רעיבי דפרק חלק. שמשתמש זורי גרגו' ברגלן מפני שלא יזיק האבק לעינים. וכן הולכי דרכים ועוסי פשתן שלא תזיק להם הרקתא. וכן קסיה של סולתני' (במשנה מ"פ"ה דמכשירין) כשאדם מיסב על הסלה, יש לו כובע של קש ברגלו להגלתו. אבל של לבעים ונפחים אינו עשוי לכך וטהור וכדמה בסיבה בזה הכלל. עוד כ"ל קסיה סולתנות יש לו ברגלו שלא יכאב לו לעינים מה שמונה מעות תדיר: העשוי לקבלה. פי' לקבל האבק שלא יזיקנו אסור כלי: מפני זיעה: כגון של לבעים ושל נפחים ושל בריסות שיש לו מיר גדול. ומזיעים מן המלאכה. ומשתמש אותו ברגלם להקר טהור. ע"כ: ז המלקוט פי' הר"ב עור שמשתמין בו. והרמב"ם פי' כלי מעור (ילקטו) בו רפתי הנקר כדי שלא יפסיד החטה בעת הדישה. ע"כ. ובמוסחות מהר"ם כתוב המקלוט. וכן במשניות ישנים מנוקדים: והמרף של דבורים לשון הר"ב כלי שמשתמש בו אם בו. וכ"כ הר"ם. ולשון הרמב"ם בנגע"ו מרף הוא לוח פשוט משתמש בו אם בו: הרו' שו מהוריים. שכל אלו אין עליהם טורח כלי. הרמב"ם פ"ז מה"כ (הלכה ב'): בסיי של קופסא מתא. שהוא מס זה אתכלים בשעת מלאכה ושלא בשעת מלאכה (כשלא דר"ו בסיפא דמתני') הרמב"ם פ"ל מה"כ. ועיין בסיפא דמתני': בסוי קטורא עשוי כסוי קבה בסוי עני כו' הרי אלו טהורים. מפני שהן משמש הכלים בשעת מלאכה בלבד הרמב"ם. ועיין בפי' משנה ב' פי"ח. ולשון מהר"ם. בסוי קמטרא טהור. דכל הכסויין טהורים כיון דאין משתמשים בהן אלא לכסוי. כ"ל ע"כ: קמטרא פי' הר"ב תיבה וכו' ועיין עוד (בפי' הר"ב) במשנה ט"ו פ"ט דאהלות: שני סיר שו הר"ב במשנה ג' פי"ב: והקמרון פי' הר"ב המכסה כו' כעין קובה"ם ע"ל אתרו בספרי קשורו ר"ל קערגרו הרמב"ם. ועיין בפי' הר"ב המשנה ב' פי"ם: וכיס

אמה פלכה ו כ מה הלכה ג נרשם ים הל' ם ת מה פלכה ג ו מה פל' ם על מפסל ות ן בפסנות

טהור'. "סגניות של עלין' טהורו' של נצרין' טמאות. "חותל שהוא נותן לתוכו. ונוטל מתוכו טמא. ואם אינו יכול עד שיקרענו. או עד שיתירנו טהור: ן "קסייה של זרי (נ' הרמב"ם גיגות) גרגות של הולבי דרכים. של עושי פשתן טמאה. אבל של צבעין ושל נפחים טהורה. ר' יוסי אומר. אף של גרוסו כיוצא בהן. "והכלל. העשוי לקבלה טמ' מפני הזיעה טהור: ז "המלקוט של בקר. והחסים שלו. והמרף של דבורים. והמגפה. הרי אלו טהורין. "כסוי של קופסא טמא. כסוי קמטרא טהור. כסוי תבה. כסוי טני. והמכבש של חרש. והבסת שתחת התיבה. והקמרון שלה. ואגנלין של ספר בית

סגניות: לשון סוגה בשופנים. עושים כמין כפיפה קטנה מן הטלים ומכסים בה פירות ומאוכל אלא מלאכת ע"ל: נצרים מצורי הדקל: חותל. כלים שעושים מחריות של דקל ומניחי בו תמרים לאיש והן מתבשלים בתוכו: נותן לתוכו ונוטל. מתוכו. אבל אם אינו יכול להוציא התמרים אלא א"כ יקרענו או יפיר החריות שלו. טהור. דכיון דקורעו או מתירו משליכו לאשפה והוי לתמרים ערלי: ן קסייה. בית יד של עור: של זורי גרגות. והולכי דרכים וזל עושי פשתן מתמה. דכיון דהיא עשויה כדי לאחוז הדבר בידו יפה שלא יפחת ממנו. או כדי שלא יתחוב לו קוץ בידו. מקרי עשוי לקבלה כיון שהדבר שהוא אוחז בו נשען על בית יד ומקבלו: של גרוסו. העוסס גרוסות של פול ברחים: מפני הזיעה. לשאוב את הזיעה כדי להקר בשרו שלא יזיע. אי נמי שלא תטנף זיעת ידיו. הדבר שהוא אוחז בו: טהור. דתשמיש ערלי חשוב: ן מלקוט. עור שמשתמין בעיני הפרה כדי שמשנב ודלוש: המגפה. כמין תלולה קטנה של חבלים שחוסמים בה פי הפרה כדי שלא תאכל: מרף של דבורים. כלי שמשתמש בו אם וגלגל בקר ומעגנים כדי שיכרתו הנמלים של דבורים מן הכוורת ויקח הדבש. מלשון אשר תדפנו רוח (תהלים ח') והתנאה. כלי שמניחין בו ביתות החטה להבית הרוח. קופסא. כמין אגנו קטן שהאשה נותנת בו תכשיטיו ונותנה עליו כסות תלתעלה: קמטרא. מיבקא שמוחרים בה הבגדים. על המלתחת (אהלים ב' יוד) מתרגמינן על קומטרקי: והמכבש (של חרש עצים) לפי מלאכתו יש לו מקום שכובש ועושר הבגד כשהוא תשוות ומקיש עד שמישרו: והקמרון. המכסה שבל התיבה העשוי כעין קובה: אגנלין. גרתק של עור שעושין לספר ומכניסים אותו בתוכו: בית

ר"ל מבאר נס הוא זה התרגום ומתרגם חסיה קופה גדולה דומה לבית. ויעשה מערבה ברוב ימלאו פומה ומחסה כאשר ירצו (לאנור) לומה ע"כ וזה יומר נכון לפנין המקרא ומיירי בלוגרו תבואה כדמפיים כי הוכיח דגן: מחזורה סמין תורת כלי עליה: הרמב"ם פ"ם מה"כ. והרא"ש כתב מפני שעיקר פעוה לבטל כלי חות ל' פי' הר"ב כלי שעושים מחרין' כו' וסוף מ"ל והמלבן לא המלבן (יחזקאל י"ז) הרמב"ם: ן קסייה פי' הר"ב בית יד של עור וכו' כדי לאחת כו' יוכ"כ הרמב"ם בפירושו. ובמשנה פ"ו מה"כ (הל' ה') ומיל לעיל' של הולכי דרכי' לתמיעבידת' לקבלה. ויתכן בעיני לומר שעשוי ב"כ לאחוז בידו יפה את המק' אשר נתן עליו בהלוסו. א"כ לפעמים הולך במקום ברקנים וקוצי' ולרי' שילחה מותם מן הדרך שלא ישרטו בגדיו ופניו וגמלא שהקסים מועיל לו שלא יתחוב לו קוץ בידו. ושוב מצאתי להרא"ש בפי' ב מה' סוטה' מוכלי' (הל' י"ח) שמפרש קסיה. שהוא עור שהזורה הנורן מוגר על כל בגדיו שלא יתחברו בו הקיסים והקסמין והתוך שבגורן והולכי דרכים מפני האבק. ועוסי פשתן בסביל הקסמים והרקתא (מה שמנערי' מן הפשתן. כך פירש"י בס' לא יחשור ל' כ"ו) וכל אז עושין לקבלה שהם מקבלים הפסולת (ומבלאי) הבגדים. אבל של לבעי' של נפחי' שהם מזיעי' תיכל והם מקנחי' בהם הזיעה שהוא ע"כ יולי הכי לא קשיא מתי בפכ"ד משנה ט"ו פ"ם. ופכ"ו משנה ג'. ומשר"ם כתב ווי"ל ולא שהוא כובע של קליפי עצים כעין אוקוסל כפרייס. וקסיה מלשון תרי קיסי רעיבי דפרק חלק. שמשתמש זורי גרגו' ברגלן מפני שלא יזיק האבק לעינים. וכן הולכי דרכים ועוסי פשתן שלא תזיק להם הרקתא. וכן קסיה של סולתני' (במשנה מ"פ"ה דמכשירין) כשאדם מיסב על הסלה, יש לו כובע של קש ברגלו להגלתו. אבל של לבעים ונפחים אינו עשוי לכך וטהור וכדמה בסיבה בזה הכלל. עוד כ"ל קסיה סולתנות יש לו ברגלו שלא יכאב לו לעינים מה שמונה מעות תדיר: העשוי לקבלה. פי' לקבל האבק שלא יזיקנו אסור כלי: מפני זיעה: כגון של לבעים ושל נפחים ושל בריסות שיש לו מיר גדול. ומזיעים מן המלאכה. ומשתמש אותו ברגלם להקר טהור. ע"כ: ז המלקוט פי' הר"ב עור שמשתמין בו. והרמב"ם פי' כלי מעור (ילקטו) בו רפתי הנקר כדי שלא יפסיד החטה בעת הדישה. ע"כ. ובמוסחות מהר"ם כתוב המקלוט. וכן במשניות ישנים מנוקדים: והמרף של דבורים לשון הר"ב כלי שמשתמש בו אם בו. וכ"כ הר"ם. ולשון הרמב"ם בנגע"ו מרף הוא לוח פשוט משתמש בו אם בו: הרו' שו מהוריים. שכל אלו אין עליהם טורח כלי. הרמב"ם פ"ז מה"כ (הלכה ב'): בסיי של קופסא מתא. שהוא מס זה אתכלים בשעת מלאכה ושלא בשעת מלאכה (כשלא דר"ו בסיפא דמתני') הרמב"ם פ"ל מה"כ. ועיין בסיפא דמתני': בסוי קטורא עשוי כסוי קבה בסוי עני כו' הרי אלו טהורים. מפני שהן משמש הכלים בשעת מלאכה בלבד הרמב"ם. ועיין בפי' משנה ב' פי"ח. ולשון מהר"ם. בסוי קמטרא טהור. דכל הכסויין טהורים כיון דאין משתמשים בהן אלא לכסוי. כ"ל ע"כ: קמטרא פי' הר"ב תיבה וכו' ועיין עוד (בפי' הר"ב) במשנה ט"ו פ"ט דאהלות: שני סיר שו הר"ב במשנה ג' פי"ב: והקמרון פי' הר"ב המכסה כו' כעין קובה"ם ע"ל אתרו בספרי קשורו ר"ל קערגרו הרמב"ם. ועיין בפי' הר"ב המשנה ב' פי"ם: וכיס

בית הנגר • גרתיק של עור שנותנים בתוכו הנגר הוא היתד שמשימים לחרי הדלת : ובית המנעול • שרתיק של עור שנותנים בו המנעול שנועלים בו הדלת : ובית המזוזה • קנה של תחכות שנותנים בו המזוזה : והאמום של גולדי מלגפת • דפוס כעין ראש של אדם שתתקנים עליו המלגפ׳ והתרכוף. כמין סיס של עץ שהלגנים משתקנים בו • ואית דמפרשי כלי של עץ ארז העשוי לזתר ורביעי׳ של אליית • ובמנגנעי׳ ובמלגלגלי׳ מתרגמינן ובדביעין ובלגלגין של אלים • של התקונגת כמו (יואל א׳ ח׳) אלי כבתולה חגורת שק : גיונגת העני • תרמילו של עני : וסתיכות המטה • קורות שסומכים בהן המטה שלא תפול : טבוס של תפילין • כמו דבוס של תפילין : אמום של עושין שלגו • שלשלאות שעושין אותן על גבי אמום היינו (על גבי) דפוס • ורמב״ם גרים עושי סוכות • לשון ובדש עגבים סיבו (בראשית מ״ט) • והוא הדפים של עץ שאורגין עליו הבגדים : משמשי משמשיו של אדם • כגון כסויי כלים וגרתיקי כלים • שהם נעשו לשם הכלים המשמשים את האדם : בשעת מלאכה ושלא בשעת מלאכה • בזמן שהכסוי משמש את הכלי לשמור מה שבתוכו • והיינו שעת מלאכה דידיה : וכשאין כלים בכלי שאינו צריך לכסוי • קרי ליה ש״א בשעת מלאכה • ויש כלי׳ שמניחים עליהן הכסוי תמיד • בין בשהוא מלא בין בשהוא ריקן • אע״פ שאין הכסוי מחובר בו • והשיב ככלי גוסיה לקבל טומאה אפי׳ בזמן שאינו מחוברבו • כיון שרגיל להיות תמיד עליו • והאי כללא דר׳ יוסי אתשוטי כלי עץ המשתמשין את הכלים קאי אכל כלי קבול מטמאין בכל עניו • והל׳ כר״י • ח הסגיון • סכין שיש לו שתי פיות : תיק מכחל : תיק הכלי שבו כוחלין העין : ובית הכחול • הכלי שסותרים בו את הכחול : מכתב • קולמוס של נחשת וברזל : תרונתיק • תרין תיק והוא כלי אחד ובו תיקי הרבה חליקין • להולתום ולכבן ולתספרי׳ • ור׳ פלי׳ המבורות משתמשים בכלי זה הרבה • ובלע״ז פינאר״ל : פנושות • חלים רחבים ומחי קבלו מתרגמי׳ ומחת פנושוהי : סרטוניא • כלי זמר של מתכת : מגדו טהור • שכל שמכניסו תוך הלד אינו משוב גרתיק אלא מכסה בעלתא • האלה שבט של ברזל וברזלו ענגול פיו כדור ויוצאים בו יתדות שדומות לשקדי׳ בערבי קורין לו דבו״ם ובלע״ז מאל״ה • העשוי לחפוי • לתכסה • תרגום מכסה

חופה : טהור • דתניא יכול שאני

ובית המזוזה • ל׳ הר״ב קנה של מתכת • ל״ע דאגן בשל עור ושל עץ קיימין • ולשון הרמב״ם בית מעץ כמין קנה יכניסו בו המזוזה וישימו אותו בשער : ותיק כלים ותיק בגור • עיין מ״ש בתפארת י״ד סכ״ה : והמרכיף המשנות יפנים מנוקדים והמרכיף והכף בגידי : זה הכלל אר״י כל משמשי בו׳ לשון הר״ב והאי כללא דר״י אתשוטי כלי עץ בו׳ וכן פשוטי כלי עור שדיגין שוין • כמ״ש הר״ב במשנה ל׳ • והרמב״ם בגא״י מפרש אגנליס של סיר • וכל הגרתקיס שהם של עץ :

ח הסיף הוא הסייף דבריש פי״ג • וכן העתיק הרמב״ם בדפ״ד מה״כ אבל מפני שלא ראיתי כן בשום נוסחת משניות • לא שלחתי בו יד להגיהו: מספרת תכורת שריש פרק י״ג : תיק טבלא וסקורטי׳ • בערוך ערך סקורטי׳ מפרש כמו סקורטיא דלעיל משנה ל׳ • וכתב בעל כף נחת וז״ל ואי״א לפרש כן לפי שהתיק נעשה לשלא יפסד או יתלכלך הכלי החשוב שבתוכו ולא שייך תיק לדבר מאוס ומוסרת כסקורטיא לפי פירשו • אבל מה שנראה לפ׳ שאות הסבל היא שנושין בעלי חכמת הסכונים מתתכיה • ובה שרטוטין ורשמים שהם מכירין תהלך החמה והכוכבים בגלגל המזלות • ונקראת היום אצל בעלי הלאכה אסטירל״ג • ופעמים עושין אותה עץ וסוקרין בסקרא ורושמין השריטות על הסיקרא ו גרוב השיבות זאת הטבלא עושין לה תיק • ויהיה פי׳ המשנה כך • תיק טבלא של מתכות • וסקורטי׳ או של עץ סקורה ושרוטה • מכ״ל • ואני מביא שעד לפירושו ממשנה ה׳ פ״ב דר״ה דתוס נזרוס לבנו״ת לו לר״ג בטבלא : בית הפגושות • פי׳ הר״ב חלים רחבים • ומחי קבלו (יחזקאל כ״ט) מתרגמי׳ ומחת פגישוהי • וכן כתב בפירוש הרמב״ם • אבל בתרגום שלנו פגזוהי • ובמבורו פ״ד מה׳ כלים העתיק ובית הפגויות : והר״ש כתב וז״ל פגושות חלים רחבים • וי״א הפוגיות • ומחי קבלו תרגום ומחת פגזוהי • מכ״ל • והוא מהערוך : הרי אלו טמאים • שהרי הכלי צריך להן בשעת מלאכה • ושלא בשעת מלאכה (כדסגן במתניתין דלעיל) הרמב״ם פס : היתה חלילין רבי יהודה מטהר • מפני שהוא נותן מלדו • ומשמע דלת״ק טמא ואף על פי שהוא נותן מלדו שא״א שיחלקו בחלילות • וגם הרמב״ם העתיק בחבורו שם • תיק חלילין • דין הטמאין • ול״ע מאי שנא תיק חלילין שיהא טהא לשנא קמא • והרי הנא קמא נמי מטהר בנותנו מלדו : האלה פירש הר״ב שבט של ברזל כו׳ • ובמשנה ד׳ פ״ז דשבת

בית הנגר • בית המנעול • ובית המזוזה • ותיק גבלין • ותיק כנורת • והאמום של גולדי מצנפת • והמרכוף של זמר • ורביעית של אליית • וגנוגנות העני • וסמוכות המטה • וטפוס של תפלה • ואמום של עושה (כ״מ פיגום) סותות הרי אלו טהורים • זה הכלל • אמר רבי יוסי כל משמשי משמשיו של אדם • בשעת מלאכה ושלא בשעת מלאכה טמא • וכל שאינו אלא בשעת מלאכה טהור : ח תיק הסיף • והכבין • והפיגיון • תיק מספרת • ומספריים • והתערי • תיק מכחל • ובית הכחול • תיק מכתב • ותרונתק • תיק טבלה • וסקרוטיא • בית החצים • בית הפגושות • הריאלו טמאים • תיק • סמפנייא • בזמן שהוא נותן מלמעלה טמא • מצדו טהור • תיק חלילין • ר׳ יהודה מטהר • מפני שהוא נותנו מצדו • חפוי האלה הקשת והרומח • הרי אלו טהורין • זה הכלל העשוי לתיק • טמא • לחפוי טהור : פרק יז

פרק יז כל כלי בעלי בתים שיעורן ברמונים · בעלי בתים
חסין על כלים · הלכך ניקב כמוניא קטנית
מצניעי לזיתים נקב כמוניא זית משקמש לאגוזים ניקב כמוניא
אגוז משקמש כו רמונים · אבל של אומן העומד לימכר לא הוי
שיעורה בהכי רש"י פ"ו דברכו' ד'
מ"ל וכפ"ק דסוכה ד"ו פירש דשל
אומנטהו' בנקב כל שהו: שעורן
ברמונים פי' הר"ב אם נקבו במוני'
רמון טהורים אם היו טמאי' נטהרו
בנקיבה זו. ואם הם טהורים אינם
מקבלי' טומא'. הרמב' רפ"ו מה"כ.
ודייק הר"ב לכתוב כמוניא רמון
אע"ג דרמונים תנן דלא בעינן שלא
כמוניא רמון א' כמ"ש בס"ד לקמן
משנה ד': קיפות הגנים · כתב
הר"ב ונראה מוד"ת"ק כו' ומסתבר'
דבשל בלני' נמי מודה וכדברי רבי
יהושע שהזכיר ג"כ הר"ב של גנני'.
וה"ה לשל בלנים. והרמב"ם מפרש
קיפות הגנים כו' דברי ת"ק קן
וכן עתיקים בתפורו פ"ו מה"כ (הל'
ז'): ב שעורה בפקעיו של שתי.
יש לתמוה למאי כ"מ דהא פוסק
שאם מקבל של ערב טמאה · וכן
תימה על הרמב"ם שכתב מה"כ
העתיק המשנה בלשונם. גם ל' אף
ע"פ אינו מדויק שפיר והר"ש הניח
לשון אע"פ בקושיא: אבל מהר"ם
כתב וז"ל כ"ל לפרש דכולה הא בבא · מלתא דר"ג היא · וה"פ
חמת שעורה לטהר בפקעת של שתי · ואם אינה מקבלת (של שתי
אע"פ שמקבלת) של ערב · טמאה לרבנן · וכן בית קערות שאין
מקבל קערות אע"פ שמקבל תמחוין · טמא לרבנן. וכן בית הראי
שאין מקבל משקין אע"פ שמקבל ראי · טמא לרבנן · אף ה' ר"ג
מטהר בכולן מכני שאין מקיימים כו' וכה"ג ר"ם בא"ס העליון
עד שלא בא התחתון אע"פ שאי אפשר ופריך גמ' (גידה ד' מח)
והרי בא · ומשני · בא לר"מ · אע"פ שא"א לרבנן · וגרס אומן
בנו"ן · ופליג האי בבא אכל הנ"ל עכ"ל · ומיהו התם בפרק בא
סימן איכא טעמא דקתני הכי כדאי' בגמ' · ומה העתקתי:
של שתי: כתב הר"ב מטוה הסתי דק כו' · כדמוכח בתפורו'.
כמ"ש כבר בפ"א משנה ה' (ד"ה בחוט): טמאה עד
שתנקב רובה · הרמב"ם (פ"ו מה"כ הלכה ו'):
ג אפופריות ל' הר"ב כלי ארוג מקני' או זמורות: כמין
סריגי חלונות (ומתפר עליו סריגי הדליות
של הגפני') כמו שבארנו בכלאים (פ"ו משנה ג') הרמב"ם:
טמאה אע"פ שכולה (נקובה) כמוניא רמון הרמב"ם פ"ו
מה"כ מהתוספתא: ד הרימונים שאמרו שלשה
אחוזין זה בזה · פירש הר"ב הא דתנן בריש פרקין כל כלי ב"ב
שיעורן ברמונים כו' וילא האחד כו' · ולהכי צריך ג' אחוזים
שצריך נקב יותר רחב

שאני מרבה חפוי כלים לטומאה · תלמוד לומר (ויקרא י"א)
אשר יעשה מלאכה בהם. פרט לחפוי כלים:

פרק יג כל כלי בעלי בתים שיעורן ברמונים. אם נקבו
במוניא רמון · טהורים: רא"ש במה שהן. כל
הכלי שיעורן כשאין ראוין להשתמש
בהקמטין התשמיש שהיו משתמשי'
בהקמחל' כגון כלי המיוחדי' לתאני'
שיעורן במוניא תאנה. והמיוחדים
לזיתים שיעורן במוניא זית · ואין
הל' כר"א: קופות הגנים · קופות
בעלי הגנו' שעשויין לתוכם ירקו':
שיעורן במוניא אגוזות ירק. הא
מוד' ת"ק לר"א דאין שיעורן במוני'
רמון. כתבן במוניא תבן: גבבא תבן
דק מעורב בזבל. תרגום לקוסם
קש. לגבבא גילא · והבלני' דהיינו
בעלי המרחצאות שורפין אותו
במרחצאות: כלון ברמונים בין של
בעלי בתים בין של גנים ואין הל'
כר' יהושע: ב בפקעיות של שתי
מטוה הסתי דק משל ערב כדמוכח
בכתובות בפ' אע"פ (דף ס"ד) ·
ופקעיו של שתי הן קטני' מפקעיות
של ערב ופי' פקעיות בלוממור"ש
בלע"ז ו"ל"ב מטאס"ש בלע"ז: אע"פ
שמקבלת של ערב, טמא"ה"ק ואף
ע"פ שאינם מקבלת של שתי אם
מקבלת של ערב טמאה: שסיעורה
במוני' ערב שהו' גדול ממוני' שתי וכאע"פ שתקבל את התמחוי'
טמא · כלומר אף על פי שהנקב גדול שאינו מקבל את
הקערות · אם מקבל את התמחויין שהן גדולים מן הקערות:
עדין מקרי חזי לתשמישו הראשון וטמא: אף על פי שמקבל
את הרעי · אף על פי שאינו מקבל את המשקין
אם מקבל את הרעי טמא · בית הראי · כמו בית הרעי.
שנפנה בו ויש בו צואה ומי רגלים: מפני שאין מקיימין
אותו גרסינן · ואית דגרסי מפני שהן מקיימין
אותו · ואמלבא דת"ק קאי · דאמר אם מקבל את הערב ואת
התמחויין ואת הראי טמא · מפני שהן מקיימין ושומרים אותו:
כיון דחזי להכי. ואין הלכה כר' גמליאל: ג שיעורה בכברות
של פת · שיעור שבירתן במוניא כברות של פת: אפופיריות: כלי
ארוג מקנים או זמורות: שעשה לה קנים תלתה למעלה ·
שנפתחו שוליהן והכנים קנים-ממטה למעלה להחזיק הפולים:
גפיס · שנפפו סביב · תרגום ויחבק וגפיף · פי' אחר גפיס
שעשה להן אוזנים: אם אינה יכולה לינטל בגפיס · שכשאוחז
בגפיס אין הכלי עולה עמו: ד הרמונים שאמרו הא דתנן
בריש פרקין כל כלי בעלי בתים שיעורן ברמונים · כשיהו ג'
רמונים אחוזים זה בזה · וילא האחד דרך הנקב זהו שיעור של
מוניא רמון · כלי

כדי שיטול ויהלך. שמתוך נטוע של נטילה והלוך ממהר הרמון לצאת דרך הנקב: ובקובה כדי שיסיל לאחוריו. שמתוך הסילה לאחוריו הוא ממהר לצאת: שאינן יכולים לקבל רמוניס. שהן קטנים: כגון הרובע. רובע הקב: שעורן ברובן. כיון דנפחת רובו טהור: כפרצו. נפחתו וחסרו: נגממו. בשפתותיהן: שעורן במה שהן: אם נשאר בהן כדי לקבל כל שהוא טמאין. והלכ' כר"ש: ה הרמון שאמרו. דכלי שניקב במוציא רמון טהור. ולמה הוזכרו רמוני בדאן. כיון שאין משערין בהן אלא ברמון בינוני: שיהו מקדשים בהן: שאם אחד מרמוני גדלן של ערלה. או של כלאי הכרם. נתערב עם אלף רמונים של היתר. נתקדשו כלן ונאסרו. משא"כ ברמוני. של שאר מקומות: בדאן. שם מקום: לשער בו את הכלים וקשבר דמוציא רמון דכלי' ברמוני בדאן משערינן: אמר ר' יהודה לא הוזכרו רמוני בדאן וכו'. אבל לענין קדוש אין הלוק בין רמוני בדאן לשאר רמונים. דכולן מקדשים. דשבר רבי יהודה כל שדרכו ליתנות מקדש. בפרק התערובות וברים משכת ביצה: בדאן וגבע. שני מקומות של כותים הן וגברים היו רמוני' וחציר של מקומות הללו (תרגום וחציר) של שאר מקומות. וכותאי ודאי לא מעשרי מאי דמזבני לאחריני דלא חייש אלפני עור לא תתן מכשול אע"ג דלנפשייהו מעשרי. הלכך מתעשרים ודאי בכל מקום: חצירי. כרתי פורו"ש בלעז כמו את החציר ואת הבצלי' (במדבר י"א): ן כבצלה שאמרתן. גב' רומבות אוכלי' שאין מטמאין בשפחת מכבילה: נותן לתוך המים. ממלא כוס מים ונותן לתוכו גדול שבגדולו וקטנה שבקטנו' וחול המי' היוצאין לב' חלקי' וחלל הא הוא שיעור ביצ' וכי מי מודיעני כלו בשלוקח גדולה שבגדולו שמא יש יותר גדולה הימנה. וכן קטנה שבקטנות שמא יש יותר קטנה ממנה: הכל לפי דעתו של רוא' לפי אומת דעתו שהי' בעוני לתרא' עיניו והלכי כר"י. ז' גגרוגר שאמרו. להוציא שבת ולשתו' מבולו' ואין הלכ' כר"י: ח כזי' שאמרו כגון כזי' מן המת ומן הנבל שמטמ' ורו' שיעורי' שבתורה. בכזי: לגורי שאמרו לגור בתוכו: כשעור שאמרו עלם כשעור' כעדש שאמרו. שרקמטת בלעדש ומי בכעדש מביאין טומאה על אדם הנוסאין: בעובי' מרדע. דהיינו מלמד הבקר

כלי שיטול ויהלך. שמתוך נטוע של נטילה והלוך ממהר הרמון לצאת דרך הנקב: ובקובה כדי שיסיל לאחוריו. שמתוך הסילה לאחוריו הוא ממהר לצאת: שאינן יכולים לקבל רמוניס. שהן קטנים: כגון הרובע. רובע הקב: שעורן ברובן. כיון דנפחת רובו טהור: כפרצו. נפחתו וחסרו: נגממו. בשפתותיהן: שעורן במה שהן: אם נשאר בהן כדי לקבל כל שהוא טמאין. והלכ' כר"ש: ה הרמון שאמרו. דכלי שניקב במוציא רמון טהור. ולמה הוזכרו רמוני בדאן. כיון שאין משערין בהן אלא ברמון בינוני: שיהו מקדשים בהן: שאם אחד מרמוני גדלן של ערלה. או של כלאי הכרם. נתערב עם אלף רמונים של היתר. נתקדשו כלן ונאסרו. משא"כ ברמוני. של שאר מקומות: בדאן. שם מקום: לשער בו את הכלים וקשבר דמוציא רמון דכלי' ברמוני בדאן משערינן: אמר ר' יהודה לא הוזכרו רמוני בדאן וכו'. אבל לענין קדוש אין הלוק בין רמוני בדאן לשאר רמונים. דכולן מקדשים. דשבר רבי יהודה כל שדרכו ליתנות מקדש. בפרק התערובות וברים משכת ביצה: בדאן וגבע. שני מקומות של כותים הן וגברים היו רמוני' וחציר של מקומות הללו (תרגום וחציר) של שאר מקומות. וכותאי ודאי לא מעשרי מאי דמזבני לאחריני דלא חייש אלפני עור לא תתן מכשול אע"ג דלנפשייהו מעשרי. הלכך מתעשרים ודאי בכל מקום: חצירי. כרתי פורו"ש בלעז כמו את החציר ואת הבצלי' (במדבר י"א): ן כבצלה שאמרתן. גב' רומבות אוכלי' שאין מטמאין בשפחת מכבילה: נותן לתוך המים. ממלא כוס מים ונותן לתוכו גדול שבגדולו וקטנה שבקטנו' וחול המי' היוצאין לב' חלקי' וחלל הא הוא שיעור ביצ' וכי מי מודיעני כלו בשלוקח גדולה שבגדולו שמא יש יותר גדולה הימנה. וכן קטנה שבקטנות שמא יש יותר קטנה ממנה: הכל לפי דעתו של רוא' לפי אומת דעתו שהי' בעוני לתרא' עיניו והלכי כר"י. ז' גגרוגר שאמרו. להוציא שבת ולשתו' מבולו' ואין הלכ' כר"י: ח כזי' שאמרו כגון כזי' מן המת ומן הנבל שמטמ' ורו' שיעורי' שבתורה. בכזי: לגורי שאמרו לגור בתוכו: כשעור שאמרו עלם כשעור' כעדש שאמרו. שרקמטת בלעדש ומי בכעדש מביאין טומאה על אדם הנוסאין: בעובי' מרדע. דהיינו מלמד הבקר

רחב. מאלו היה האחד לבד יכ' התוס' בפ"ק דעירובין דף ל' ובפ"ק דסוכה דף ו'. ומשמע מדבריהם דבעינן שיהא שלשתן זה אחר זה. והכריחו להוציא המשנה מתשמעותה. מדאמרינן בגמרא בסוף המניח כמוציא רמון. וכדנקט הר"ב בלשני' ברוש פרקין. עוד הכריחו מהסוגיא ע"ש. ועוד פירשו דה"ק שלשה אחוזים כו'. לומר דרמון בינוני דאמרינן לקמן דהיינו בינוני. כג' האוחזים זה בזה וגדולין יחד. אבל הרמוניס הגדלים אחד אחד. או שנים הם גדולים. ואותן שגדילים ל' יחד קטנים. וכן לשונם בפט"ו דשבת דף קי"ב. וכ"פ הראב"ד בפ"ו מה"כ. המשערין בבינוניות שבאלו הג' הגדילים ביחד. ועיין מ"ש בשם הרמב"ם בתוספתא דלקמן: רבי שמעון אומר. כתב הר"ב דהלכה כר"ש. וכ"כ הרמב"ם ופ"ו מה"כ כתב הכ"מ שעמו בשם הר"י קורקוס דאע"ג דדרכו לפסוק כמחמי' (עיין במס' נגעים פ"ד משנה ד') הואיל ולא אפשיק הלכתא בפ' מי שהוציאוהו בין ר"מ ור"ש הכא סתם על סו' המניח דלא אמרינן רובו אלא בציר פתיל: אבל לענין טומאה [בזיתים]. נפרצו בדפנותיהן. עד הפתא מיירי שנקבו בשוליהן. מהר"ם: ה אלא בינוני. לפי דעת הרואה (כדתנן במתניתין דלקמן) הרמב"ם פ"ו מה"כ ועיין מ"ש במתניתין דלעיל: הוזכרו בבית המדרש. מהר"ם: שיהו מקדשין כל שהן דברי ר"מ. לפי הר"ב שאם א' מרמוני בדן של ערלה כו' כדתנן בפ"ג מערלה משנה ז'. אגוזי פרך ורמוני בדן כו' וכתב הר"ש ואע"ג דר"מ לא מני להו. אלא רבנן. מ"מ גם ר"מ מודה דשא' רמונים לא מקדשין דאין דרכו להמנות: א"ר יוסי. והר"ב העתיקו' יהודה. וכן הוא במקצת ספרים וכן העתיק הר"ם ג"כ מהתוספתא. אבל הרמב"ם העתיק ר' יוסי: ן בביצה שאמרו. פי' הר"ב. בני טומאת אוכלים. וכ"כ הר"ש. אבל הרמב"ם כתב. ווי"ל ידוע שיש מן הטעורים של הענינים התוריים מה שנטעו"הו

בכבילה. כמו שאמרו שכבילה מטמא טומאת אוכלים: ח זה אגורי. ל' הר"ב שאמנו. אגור בתוכו. גמ' פ"ו דברכות דף ל"ט. ופירש"י מזומן לצאת ממנו שאינו נבלע בהרי כמשק תפוחים וחוחי. אלא אגור כמשקה ענבי. כל המטלטלי מביאים את הטומאה בעובי המרדע.

אא בינוני איזה הוא בינוני כל שהקפו טפח:
ט האמה שאמרו באמה הבינונית שני אמות היה בשושן הבירה אחת על קרן מזרחית צפוני אחת על קרן מזרחי דרומי שעל קרן מזרחית צפונית היתה יתירה על של משה חציאצבע שעל קרן מזרחית דרומי היתה יתיר עליה חצי אצבע נמצאת יתירה על של משה אצבע: ולמה אמרו אחת גדולה ואחת קטנה אא שהאומנין נוטלין בקטנה ומחזירין בגדולה יבדי שלא יבואו לידי מעילה: יי רבי מאיר אומר כל האמות היו בינוניות חוץ מאמה הזהב וכו' אמת הבנין ששה טפחים ושל כלים חמשה: יא ויש שאמרו במדה דקה מדו הלח והיבש שיעורן באיטלקי זו מדברית ויש שאמרו הכל

לפי

עיין רש"י דאהלות: ט שעל קרן מזרחית צפונית היתה יתירה על של משה חצי אצבע. והיא לכספא ולהבא. כדפירש הר"ב והתוספות פרק י"א דמנחות ד' ל"ח. יהבי סימנא מלפנים זהב יאתה: של משה לפי מדת ארכו של משה דהיינו אמתו. כך פירש"י בפ"ד דערובין ד"מ: ולמה אמרו כו' אלא שהאומנין כו'. עיין כיולא בזה בלשון. ומ"ש כו בסס"ק דב"ק: כדי שלא יבואו לידי מעילה. לאו דוקא. דהקדש שוה מנה שחילנו על שוה פרוטה. מחולל. (כת"ס הר"ב במשנה ה' פ"ה דתמורה) שלא שלא היו רוצין ליהנות מכל הקדש תוספ' סס' ולמאי דתנינן התם בתמורה. וצריך לעשות דמים מעיקרא לא קשיא ולא מידי: יי רבי מאיר אומר כל האמות היו בינוניות חוץ מאמה הזהב וכו' בגמרא פי"א דמנחות דף ל"ו דרים ליה מקרא דיחזקאל (מ"ג י"ג) ואלה מדות המזבח באמות באמה אמה ושפח. ואיך האמה. ואמה רוחב. וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד. וזה גב המזבח איך האמה. זה יסוד. אמה רוחב. זה סובב. וגבולה אל שפתה סביב זרת הא' אלו קרנות. וזה גב המזבח. זה מזבח הזהב. וזו באמה בת חמשה. הא כל אמות כלי באמה בת ששה. ופי' רש"י בגמ' וביחזקאל ואלו מדות המזבח מדות מזבח העולה. באמות באמה אמה ושפח באמות בינוניות בת ששה. שני באמה ושפח באמת בת חמשה. ואיך האמה כלו באמות אני אומר שיהו בנות חמשה באיך האמה זה יסוד מי לשון איקוי קבועות והוא היסוד בגובהו ולא בכניס' ולהרמב"ם אף הכניסה בת חמש. ונתל בפירוש הסוגיא ואין להאריך. אמה רוחב זה סובב. כלומר אמה כניסתו. וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד אלו הקרנות. זרת. דמתחלעות הלכן מודד. והוא זרת לכל רוח דהיינו אמה על אמה. וזה גב המזבח. כלומר באמ"ז זו יהא גמי מזבח הזהב: והקרן לשון הר"ב של מזבח הנחשת. וכ"ב מ"ד לקמן. והסובב והיסוד של מזבח הנחושת. ונמצא כתו בן בנתוב מלכים ח' מ' ס"ד כי מזבח הנחשת אשר לפני ה' קטן מהביל. ופירש"י מזבח הנכנס שעשה שלמה תחת מזבח הנחשת של משה אף בכאן ירצה הר"ב מזבח הנכנס. שבמקום מזבח הנחשת. והר"ש כתב. והקרן של מזבח העולה. וכן לשון רש"י במנחות פי"א דף ל"ו. והקרן של מזבח העולה. וכן כתב עוד היסוד והסובב של מזבח העולה. ות"ש הר"ב ואותה אמה היתה באמת בת ה' לא שנא גובהן ולא שנא רחבן באמה קטנה. כ"כ רש"י בפ"ק דערובין דף ל' אבל הרמב"ם תס' כפי' רפ"ג דמדות: הגובה כל קרן חמשה טפחים. אבל ריבוע הקרן הרי הוא' עלו': אמת בנין. לשון הר"ב חומת הבית ומזבח העולה. שמזבח מחובר לקרקע בסיד וכו' כתפורש ברש"ג דמדות: ושל כלים חמשה. דסבר רבי יהודה וזה גב המזבח הזהב. וכזה יהו כל אמות כלים גמרא במנחות. יא באיטלקי לשון הר"ב מדה של איטליאה כו' ואין לתמוה על הקו"ף כדאשכחן בעזרא שוטנייא. על שס שושן: תו' ריש קלושין

והחושן

אשוי"ת פ"ג מה' שאלות הלכה ב' מי"ג מה' עוב"ג ס"ס ס' שם סוגי' לוסי סמו ג' ק"ח ס"ס מפחות נס בכורות לט: ר"מ מי' מה' מעילה ה"ג ה' ה' תמורות כז ס"ג מה' ס"ג מה' בית הבחירה הל' ו' ז' ועי"ש בתרומות ז' עירובין ל: ס"ס שם

סבור ועביו אצבע ושליש אצבע בגולל שהם ג' אצבעות בקטנו שהטפח ארבעה אצבעות בגולל שהם שש אצבעות קטנות ומחצי הקפו טפח שכל שיש ברחבו טפח יש בהקפו שלשה טפחים וגזרו על שיש בהקפו טפח אמה על שיש בעביו טפח. שהוא מביא את הטומאה מן התורה. ט האמה שאמרו: לעניין שבח וערובין וסוכה ומדות וכלאים: באמה בינונית. היא אמה בת ששה טפחים דאיכא אמה בת חמשה. ואיכא אמה גדולה בת ששה ואצבע. ואמה בת ששה היא הבינונית: שתי אמות. שתי מדו' שבהן מודדים האמות וכל אחת מהן אמה: בשושן הבירה. אחד בנוי על שער מזרחי של עזרה ועליו שושן הבירה' תצוירת כדי שתהא עליהם אימת מלכות. על של משה. על אמה בת ששה טפחים: שהאומנין נוטלים בקטנה. שהיה הגזבר מתנה עם האומנים כך וכך אמות בנין תעשו לבדק הבית. מאמות של משה בכך וכך דמים. ומחזירו' לו במדת האמה היתירה עליה אצבע. כדי שיוסיפו משלהם על הגלם. פן יפחתו. ונמצאו באין לידי מעילה שנהנו מן ההקדש. ולמה שנים אחד לכספא ולהבא שכשתתני עם צורפי זהב וכסף לעשות טבלא בת ארבעה ואחת אמות באמה של משה. מחזירים למדה היתרה עליה אצבע. לא למדה היתר' עליה אצבע לפי שאומנות יקרה היא ואין מפסידין אותן כל כך: כל האמות היו בינוניות. באמה בת ששה: חוץ מאמה הזה' שהיה אמה על אמה: והקרן של מזבח הנחשת. שהיה לו על ל' פנותיו ד' אבנים של אמה גובה ואמה על אמה עוקי. ואותה האמה היתה באמה בת חמשה: והסובב והיסוד. של מזבח הנחשת ובפ"ג דמסכת מדות הן מפורשים. אמת בנין: בנין חומת הבית ומזבח העולה אמת כלים. כגון ארון ושלחן ומזבח הזהב. והלכה כר"מ: יא במדה דקה. של מדבר קרויה מדה דקה לפי שיש מדברים ירושלמית ובפורית ומדבריה קטנה שבכולן: מדות הלח היין ושמן. והיבש. עשרון ושני עשרון: באיטלקי. במדה של איטליאה של יון. וזו היא מדברית שהיתה בימי משה.

כפי

כפי מה שהוא אדם · בין קטן בין גדול : קומץ המנחה · דכתיב (ויקרא ה') וקמץ ממנו מלא קומצו : וחפני קטורת · של יוסף הכהן · דכתיב (שם י"ו) ומלא חפניו קטר' סתי' דקה כמלא לוגתיו אם אתה מלא לוגמיו כי הכ מייב ולפי לוגמיו של שותה מעערינן : כמזון שתי סעודות לערוב ערובי תחומין אינו בפחו' ממזון שתי סעודות : מזונו לחול. כמזון לשתי סעודו' של חול שאוכ' מעט ולא כמזון שתי סעודות של שבת דאכל טפי תפוס דבשיס מבשיליה · ורווחא לבשומי שביתא: לשבת אבל לא לחול · דאדרבה שתי סעודות של שבת פחותים משתי סעודות של חול · כיון דבשבת סעיד שלש סעודות אינו תרבה לאכול בכל סעודה : אלו ואלו מתכוונים להקל · כל אחד מהן מתכוין למעט בכבר של ערוב : משתי ידות לכבר משלש לקב · די לערוב כשתי ידות של כבר של שלש כברות לקב · נמצא כבר שלש שליש הקב ושתי ידותיה הוי כבר של ערוב מכבר בפונדיון · כבר הלקוח בפונדיון מן הגתתום בשנמברים ד' סאים בשלש ואחבעה סאים הן כ"ד קבין שכל סאה היא ששה קבין והשלש הוא ד' דינרים והדינר ששה מעין נמצא השלש כ"ד מעין ונמצא כ"ד קבין לכ"ד מעיוקב לכל מעה והמע' ב פונדיונים הרי הכבר הנמכר בפונדיון הוא חצי קב · אבל מפני שהחנוני רוצה להשתכר ויציאת האפיה והטחינה לא יהיה הכבר הנמכר בפונדיון כשנמכרי' ד' סאין בשלש אלא רובע קב · והרובע האחד הולך בשכר החנוני ויציאת האפי' וטחינה · הרי כבר הלקוח בפונדיון הוא רובע הקב דהיינו ששה בצים והוא שעור שתי סעודות והיינו כבר של ערוב · וכן הלכה: יב מלא תרווד רקב · מלא כף עפרורית מן המת אחר שכלה כל לחות שבו : מלא תרווד גדול של רופאים · שהוא גדול משאר תרוודים ושיעורו מלא חפנים : כגרים הקלקי · כחצי פול הבא מתקו' ששמו קלקי והפולי שבו גדולי משאר פולי · ושעור מקו' גרים הקלקי תשע עדשות ג' על ג' תרובעת ומקום עדשה ד' שערו נמצא מקו' הגרי' ל"ו שערו' · כותבת הגשה גדולה משא' תמרים ושיעורה מעט פחות מכביצה : כמוה וכגרעינתה · שריך למעך חללה : ונודות יין ושמן · של עור שנקבו שעור הנקב שלהן : כפיקה גדולה · שמשימים בפלך כשהגשים טווה בו : ותאור · כמין חלון שממנו האורה נכנסת לבית : שלא נעשה בידי אדם · כגון חור שחררוהו מיס או ארנים · או שנפל העפר מאליו · ונעשה שם נקב · ואם לא חשב עליו לתשמיש או לתאור · שיעורו להביא את הטומאה מאהל המת לבית · לדרך הנקב באגרופו של בן אבטיח · דהיינו אדם ידוע אנלש · וכן בטיח שמו · שהיה אגרופו גדול : ושנעשה בידי אדם שעשאו אדם להכניס את האורה : גרוגית · מטבע של נירון קיסר :

והחופן את הקטרת · והר"ב העתיק וחפני קטורת · וכן הוא בנוסחת מהר"ם ז"ל · ונסדרים ישנים :

במלא לוגמיו · עיין מ"ם ביומא פ"ח משנה ב' :

ובמזון שתי סעודות לערוב וכו' שנויה בבר בערובין פ"ח משנה ב' · ושם מפורשת בש"ד והגלי יוסף בבאן · שבתעוררתי ע"פ מה שכתבתי לעיל פ"ג משנ' ב' שהגרוגרת יתירה מזית · שיש מקום קיומה דבפ"ז דערובין משנה ח' פי' הר"ב דיה גרוגרו ב' סעודות · ובפרק בתרא דיומא בגמרא דף פ"ו · שלן בית הבליעה מחזיק יותר מביצת הרגוגלת ובגמרא פ"ג דסריתות דף י"ד דשעור שני זיתים מחזיק בית הבליעה · ונמצינו למדין דלשתי סעודות שהם ו' בצים יהיו י"ב זתים · ואיך אפשר א"כ שהגרוגרת יתירה והרי הם י"ח בב' סעודות · אח"כ ראיתי בתו' דיומא שהקשו זה · אבל תירוצם אינו עולה לפשה הר"ב · ועיין התחלוקת שבין ת"ק ור"י בערכין משנה ז' : אלו ואלו מתכוונים להקל · וכן העתיק הר"ב · אבל בערובין גרסי' וזה וזה מתכוונים להקל וכן העתיק הרמב"ם בכאן: יב בפיקה גדולה שלהן · פי' הר"ב שמשימים בפלך כו' נראה בעיני דל"ג שלהן · וכן לא העתיק הר"ב שלא כפיקה גדול ונלאורה יש כנים לכך תהגמ' פ"ג דבכורות ד' כ"ב א"ר יוחנן ג' פיקות שמטתי · אחת של שתי ואחת של ערב · ואחת של פיקה גדולה של סקאין · ומדלא חשיב הא דהכא ש"מ שריא אחת תכלל אלו והיינו או דשתי או דערב · אבל הר"ם כתב בהסך דהכא לא מיירי בהנהו דשלהן קתני · וגם הרמב"ם גורס שלהן · וז"ל כפיקה גדולה שלהן · כמו הפלך הגדול אשר יקשרו בו לפי שבוה יקשרו פלך בקצה הנוד · ואשר יגקב נקב רחב ממנו [ר"ל] יכנס · [מן הכלך] ההוא (יטהר) ע"כ ולא ידעתי למה הסמיט הרמב"ם בבא זו בפ"ז מה"כ : מאור שלא נעשה בידי אדם · פי' הר"ב כגון חור שחררוהו מיס · כו' כדתנן ברפי"ג דאהלות · וע"ש :

במלא אגרוף גדול דבין דלא נעשה בידי אדם · בציר מהכי לא חשיב · רש"י רש"ו דבכורות : ישנו לאותו אגרוף · רש"י : של לשכה · שמונח בלשכה לקדוש את הגריך לבדק הבית · רש"י : כפונדיון האטלקי · בפ' הזהב משנה ה' מסרס הר"ב דפונדיון

לפי מה שהוא אדם "הקומץ את המנחה · ב"והחופן את הקטורת · ג"והשותה במלא לוגמיו ביה"כ · ד"ובמזון שתי סעודות לערוב · מזונו לחול אבל לא לשבת · דבריר"מ · ר' יהודה או' לשבת אבל לא לחול · אלו ואלו מתכוונין להקל · ר' שמעון או' · משתי ידות לכבר · משלש לקב · ר' יוחנן בן ברוקה או' "מכבר בפונדיון · מארבעסאין בסלע : יב ויש שאמרו במדה גסה מלא הרווד רקב · במלא תרווד גדול של רופאים יוגרים נגעי · כגרים הקלקי "האוכל ביה"כ כבותב' הגסה במוה וכגר עינתה · ונודות יין ושמן · שעורן כפיק' גדולה שלהן "ומאור שלא נעשה בידי אדם שעורו כמלא אגרוף גדול · זה הוא אגרופו של בן בטוח · א"ר יוסי · ישנו כראש גדול של אדם · ושנעשה בידי אדם · שעורו כמלא מקדח גדול של לשכה · שהוא "בפונדיון האיטלקי · וכסלע הגרונית ובמלא

ר"ע

שני לאסורין • וכפ"ט דמקוואות משנה ה' דשיעור לאיסור לטלקי ד' גרגרי שעורות: וכמלא נקב שבעול • שעושין בו נקב ותוקעים בו ויתד לקשור רצועות הסול • רש"י:

יג כל שבים בו' כתב הר"ב דכתיב לו בגד בו' • מה בגד בו' עיין בפי"ז דנגעי' מסכת מ': דתיין מכלב המי' כתב הר"ב והלב' כר"ע וכ"כ הרמב"ם בפירושו וכבר כתבתי בזה לעיל רס"ו וע"ש: וחבר להם מן הגדל בארץ • סיומא דבריתא בת"כ • דכתב הר"ב; בריש מה בגד מן הגדל בו' • יכול שאני מוציא את שחיבר לו מן הגדל כל זכל שהוא ת"ל לו עור להביא את שחיבר לו מן הגדל בארץ כל שהוא אפי' חוט ואפי' משיחה • הר"ש וגרסה לי דמתיבתא לו • דריש • שהרי היה הכתוב יכול לומר בכולן הוי"ו • וא"נ בלא וי"ו ועכ"פ בלא תיבת לו • שאין תקוס לטעות לחסוב שיהיה דוקא כלי המחובר מכל צד ועץ ובגד ועור ושק אלא למדרש שיש במשמע עוד עוד • והיינו המחובר מכל ארץ לשל יס • ועיין מ"ש במשנה ג' ממסכת פרה ובת"כ ראיתי ת"ל בעור • לו בעור יש להביא את שחיבר בו' ובעינו גרסה שהוא ס"ם. וכל"ל ת"ל עור • לו עור. וה"פ ה"מ למכתב עור • וכתב לו עור • והיינו כדפרשתי • ועיין במסכת נגעים רפי"ז ומ"ש הר"ב ובלבד שיחבר בו' • עיין ג"כ שם: אפי' משיחה • היא הסמה אשר יוציא החייט בעת הכבל הנגדי הרמב"ם • ועיין מ"ש במשנה מ' פ"ג דסוכה:

יד ויש במה שנגרא ביום הראשון טומאה • כתב הר"ב ה"ק יש דברים שנגרלו ביום ראשון שהעושה כלים מהם בו' • דאי במינים עצמן שהם טמאי כעין הארץ שנגרלת ביום הראשון ואיכא ארץ העמים וכשאר ימי' (וע"ל וכשבי) נבלות וטריפות • אם כן בחמישי איכא נתי נבילת עוף טהור בבית הבליעה כ"כ הר"ם אבל הרמב"ם כתב דזו איכא קשיא דנבלת עוף טהור הוא חדוש ר"ל שהוא לא יטמא בחגב כמו שאר הטומאות כמו שהתבאר בראש טהרות ותפרש ביום הראשון נגרלו המים • וכן מקבלין טומאה • כמו שהתבאר בטומאת

כמלא נקב שבעול • אלא מקבל על לשכה • וסוכדיון האטלקי • וסלע הגרוגית • ומלא נקב שבעול • כולן שעור א' להן • ויש מקומות שהיו יודעים בא מהן • ולא בחדה • הלכך תנינהו לכולהו: יג כל שבים טהור כל ברות שבים • אם עשה מעורן כלים מין מקבלין טומאה דכתי' (ויקרא י"א) או בגד או עור או שק • מה בגד מן הגדל מן הארץ אף עור מן הגדל מן הארץ: חוץ מכלב המים • לפי שכל שאר בריות שבים אין אחד מהם בורח ליבש כשבאים לגוד אותם • אלא כלב הים בלבד • הלכך הוי בכלל עורות היבשה • ואם עשה כלי מעורו מקבל טומאה • והלכה כר' עקיבא: אפי' חוט אפילו משיחה וכלב' שיחברנו לו בדרך שאם היו ב' מן הגדל בארץ מחוברי בחבור כזה • היה טמא האחד • כשנטמא חבירו: יד יש במה שנגרא ביום הראשון טומאה • הכי קאמר יש דברים שנגרלו ביום ראשון שהעושה כלי מהם יש בהם טומאה כגון הא' ן שנגרלת ביום

ראשון וכלי חרס הנעשים מחנה טמאי: נשניתין בו טומאה • שבו נגרא רקיע ואין בו טומאה: בשלישי • נגרלו אילנות וכלי עץ הנעשים מהם מקבלים טומאה; ברביעי • נתלו המאורות • ואין בהם טומאה: בחמישי • עופות ודגים • ואם עשה מהן כלים • אין מקבלים טומאה: חוץ מכנף העוז • כנף העוזיה דרבנן גזרו טומאה בכלים הנעשים ממנה דאתי לאחלופי בשאר כלים: ובילת הנעמית המלופה • בת היענה מהרגמינן נעמיתא ורבנן גזרו טומאה בבילתה בשהיא מלופה כיון דבלא לפוי נמי עומדת אבל בשאר כלים אפי' במלופה לא גזרו כיון דבאינה מלופה לא קיימא כלל; כל שנגרא ביום הששי טמא • חיות ובהמות ושרצים ואדם • אם עשה כלים מעצמותיהן או מעורותיהן מקבלין טומאה: טו העושה כלי קבול מכל מקום • ואפי' לא עשאו ראוי לקבל • אלא משהו: משכב ומושב מכל מקום • ליישבה מועטת • כגון שיהיה נשען • או נתלה בו •

העור

העושה

יג כל שבים טהור חוץ מכלב המים מפני שהוא בורח ליבשה: דברי רבי עקיבא העושה כלים מן הגדל בים • וחבר להם מן הגדל בארץ אפי' חוט • אפי' משיחה • דבר שהוא מקבל טומא' • טמא: יד ויש במה שנגרא ביום הראשון טומאה (גמ' ביו' שני) בשני אין בו טומאה • בשלישי יש בו טומאה • ברביעי ובחמישי אין בהם טומאה • חוץ מכנף העוז וביצת נעמית המצופה • א"ר יוחנן בן נורימה נשתנה כנף העוז • מכל הכנפים • (גמ' ל"ג) ובל שנגר ביום הששי טמא: טו העושה כלי קבול מ"מ • מ"מ טמא העושה משכב ומושב מ"מ טמא

כדאמרי' בפ' כלל גדול (ומקני' ה"א בפ"ם ד' דמעילה)

הנגד

העור המלה. דלא מליח ולא קמיח ולא עפץ: ומן הגייר. העשוי מעשביס: שיש להן מעשה. כיון שחקקום ואין להם מחשבה. אם חשבו למוד בהן עפר כמות שהן חקוקים מאליהן ולא עשו בהן מלאכה אין מחשבתן לידי טומאה: טז קנה המאזנים. הרמאים עושין אותו חלול. ומניחין בחלל כסף חי וכשהוקלין מטין בקנה מעט והולך הכסף מי ללד הדבר הנשקל ומפריד ומכריעו: והמחוק. שמוחקין בו המדה כשהיא גדושה. ואם עושין אותה של דלעת וכיולא בה מן הדברים הקלים הוא מיקל ורע לתוכר ואם עושות אותה ממתכת הוא מכביד ורע ללוקח. אבל עושים אותה של זית ושל אגוז ושל אשכרוע. והרמאי עושי המחוק של זית ושל אגוז חלול. כשהוא מוכר מכנים בו מתכת כדי שיכביד. וכשהוא קונה מסלקו: והאסל. מוט שנושאים בו בכתף וכשים פועלי מרובי לאחר שקבל שכר. משים בבית קבול שבמוט את שכרו ואומר לבעל הבית לא נתת לי שכרי וכשמחפשים אותו אין נותנים לב לחפש שם: קנה של עני. שיש בו בית קבול מים ושותה מהן. וכשאוכלים אותו אם טעם כלום אומר אני מתענה היום ורבותי פירשו בית קבול מים בית קבול משקין וכשטורח אצל בעל הבית בבית הכד גונב בו מן השמן: מקל שיש בו בית קבול מזוזה ומרגלית. ועושין כן כדי לגנוב בו את המכס: אוי לי אם אומר. שאם ילמדו ממני בני אדם לרמות: ואוי לי אם לא אומר. שאם ילמדו הרמאין אין הלמידי חכמים בקיאים במעשה ידיהו. ומתוך כך יבואו לרמות יותר. ולמה אמרם משום דכתיב (הושע י"ד) כי ישרים דרכי ה'. לדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם: יז תחתית הצורפין. צורפי זהב וכסף יש תחתיהם כלי שעמו תחתית והוא עשוי לתת בתוכו גרוטאות של כסף ושל זהב. אבל של נפחים. אין עשוי לקבל ולא מיוחד כמי ליסיבה: משחזת של עץ שמשחיזין בה את הסכין עושין לה בית קבול שמן שמושחין בה שמן להשחיז: פנקס של שעוה. שיש לחכמי ולשולחני שכותב עליו בפרט: קש

"העושה כיס מעור המצה. ומן הגייר. טמא הרימון. האלון. והאגוז. שחקקום התינוקות. למוד בהם את העפר. או שהתקינום לכף מאזנים. (גמ' טמאי) טמא. שיש להם מעשה. ואין להם מחשב: טז קנה מאזנים. והמחוק. שיש בהן בית קבול מתכות. והאסל. שיש בו בית קבול מעות. וקנה של עני שיש בו בית קבול מים. ומקל שיש בו בית קבול מזוזה. ומרגליות. הרי אלו טמאין. ועל כולן אמר ר' יוחנן בן זכאי. אוי לי אם אומר. אוי לי אם לא אומר: יז תחתית הצורפין טמאה. ושל נפחין טהורה. משחזת שיש בה בית קבול שמן. טמאה. ושאין בה. טהורה. פנקס שיש בו בית קבול שעוה. טמאה. ושאין בה טהורה.

מחצלת

הבגד והשק. השק והעור. העור והמפץ. מלטרפין לטמא כקל שבהן ואר"ם מה טעם הואיל ורלוייה לטמא מושב. ופי' ריב"א משום דשוו בשיעורייהו לענין מושב דתניא (מקוי' היא לקמן פכ"ז) קילע תכולן טפח טמא ואמרי' טפח למאי מזי למושב. פי' דבמושב שעורן שוה דכולה שעורן בטפח להכי מלטרפין במשכב. אע"ג דאין שעורן שוה במשכב. ואמריגן במעולה כל שאין שיעורן שוה אין מלטרפין. כיון דשיעורן שוה במושב מלטרפין. ועוד נרא' דאפי' עשה מן הטהור ומן הטמא כגון מן עור חיה שהוא טהור וחיבר עמו עור אחר המקבל טומאה אם יחדו למשכב ומושב מלטרף לטמא משכב ומושב. כדאמרינן ס' על אלו מומין בהדר דחזו למדרסות. וכן העושה כיס מעור המלה שהוא טמא כשעשה בו מלאכה כדפי' ומן הגייר שהוא טהור טמא. ואלטריך לאשמועינן דמלה מקבל טומאה. אע"ג דלא מליח ולא קמיח ע"כ. כ"ל. עכ"ל: העושה כיס מעור המלה כו'. הואיל והוא דבר של קיימא שאפשר שיעמוד. הרמב"ם רפ"ב מה"כ. ועיין בפי' הר"ב דס"פ ומ"ס שם בס"ד: מן הגייר פי' העשוי מעשביס ע"י דבק כן פי' הר"ב בפ"ב דמגילה משנה ב': האלון פירי הוא שקורין גלאנ"ן. רש"י פ"ק דחולין ד"ף י"ב: שחקקים נקב קטן בלדיהן והוליאו האוכל תחוך הנקב רש"י: למוד בהם את העפר: כדרך שהתינוקות עושים לשחוק. רש"י: טמאים עיין בפירוש הר"ב משנה י"ז ומ"ש שם בס"ד: ואין להם מחשבה פי' הר"ב אם חשבו למוד כו' משמע דאלו מדדו הוי מעשה. והא דסיים ולא עשו בהן מלאכה. היינו שלא מדדו. אבל רש"י כתב שאפי' מדדו בה אלא שלא עשו בה מעשה לשם כלי: ואין להם מחשבה. שאם בן דעת חשב עליהן טמאי' במחשבה דתכן (שפכ"ה) כל הכלי יורדים לידי טומאתן במחשב' רש"י שם ד"ה ג': טז המחוק כתב הר"ב עושים אותה כו' ואל האשכרוע. מפורש בסוף פרק י"ב: והאכל פי' הר"ב מוט כו'. ועיין עוד בפירושו למשנה ה ס"ז דפרה ומ"ש שם: בית קבול מים. מהר"מ הגיה בית קבול שמן: ומקל שיש בו בית קבל מזוזה ומרגלית. ל' הר"ב ועושין כך כדי לגנוב את המכס וכלומר שמניח בו המזוזה שאין נותנין ממנה מכס ותחתיה טומן המרגלית. אבל לשון הרמב"ם בפ"ב מה"כ מקל שיש בו בית קבול מזוזה או מקום מרגלית. ע"כ. ולפי זה בית קבול מזוזה אורח ארעא ולא משום גניבת מכס ואפשר שהיו האנשים בזמן המשנה נושאים מזוזה עמם והשבו זה למצוה ולשמירה להם: ועל כולן אמר ריב"ז אוי כו' כתב הר"ב ולמה אמרה משום דכתיב כי ישרים דרכי ה'. דברי תורה. לדיקים ילכו בם. יזהרו בם שלא לרמות הבריות. ופושעים יכשלו בם ילמדו לרמות. הרשב"ם פ"ה דב"ב דף פ"ט: יז משחזת פי' הר"ב של עץ. ואינה של אבן לפי שכלי אבנים לא יטמאו כלל. ואינה גם כן משחזת ברזל. לפי שכלי מתכות פשוטיהן טמאים. הרמב"ם: שיש בה בית קבול שמן. פירש הר"ב שמושחין בה שמן להשחיז. כמו שאנו עושין במשחזות של אבן במים. הר"ם:

מחצלת

א סס פ"ב הל' ס' עד סוף בחסדים
ב מולין יב:
ג סס הלכה ג
ד ר"ב פס ה
ה סס הלכה ג
ו סס הלכה ב

מחצלת הקש וספופרת הקש • שכל הגדל מן הארץ בכלל כלי עץ • כ"כ הרמב"ם בפס"מ מה"כ • וזה דלא כהר"ם • ואין להאריך: קש פי' הר"ב וגבות הסבלים וכ"כ הס"ד [רפ"ג] דשבת דף [ל"ו] • ועיין מ"ש ברפ"ט דכ"מ: רבי עקיבא מטמא כתב הר"ב ואע"פ שקיבולו מועט וכו' • ואף לפירוש מהר"ם דלעיל שאינו מסרס לענין שיעור הקיבול אם"ה מלי סבר דדינא הכי אפילו כלי קבול כל שהוא • טמא • וילמדהו מסים דמתניתין דהתם שחקקו • התנוקות כו' ולתנוקות ששיטא שאין להם שיעור • ואף כל שהוא [מסייק] להם לתדיתן וא"ש הר"ב • וקמפלגי אי הוה דבר העומד כו' כ"כ הר"ם מהתוספתא שהביאה ש"ל העושה כלים מדבר שהוא של מעמיד טמא מדבר שאינו של מעמיד טהור • הלפת ואתרוג ודלעת שחקקוס תנוקות למוד בהן עפר טיאריס הרמון והאלון כו' • ע"כ • ואף הרמב"ם בחבורו דפ"ב מה"כ כתב שיהיה דבר של קיימא שאפשר שיעמוד ע"כ אבל צריכין עדין לתודעי דבשלמא שפופרת של קש ניחא שאינה אלא שפופרת וקתל"ן שהוא דבר של קיימא לר"ע ולריב"ן לא אבל מחצלת של קש קשיא לי • ול' הר"ם מחצלת הקש וגבות הסבלים שעושי"מהם מחצלאות ושל קטן כמו שפופרת • ע"כ • ויכולני לפרש שר"ל שהם קטנים מאוד ומפני שנעשי' מגבות סבלי' מחוברי' קצת לכן לר"ע מקרו יכולי' לעמוד ואפ"ה לריב"ן לא • וכ"ל דמתני' הכי דייקא דאו לקמן קתני מחצלת קנים ולא הקנים אלא כלות' של קנים וכדתני' ושל חלף ומשמע שהיא מחצלת גדולה שראוי להקרא עליה שם מחצלת והיא נעשית משל קנים או של חלף • משא"כ הכא קרי לה מחצלת הקש • שמשמע שהקש הוא העיקר כי אין ראויה להקרא מחצל' שהם שהיא קטנה במא"ד וג"ל ג"כ פשוט דלכי' זה של הר"ם הקש בפני עצמו כל א' לבדו אף לר"ע לא יהיה יכול לעמוד • והרמב"ם בפירושו כתב ומחצלת הנקרא בערבי א"ל הני"ר ושפופרת הקש קנה התגן היא ג"כ כלי קבול • ואע"פ שהיא קטן הנה כבר התבאר לך שכלי קבול אין לו שיעור כו' • ע"כ • והוי יודע שאע"פ שפופרת הקש כתב הרמב"ם בפ"ב הנה מחצלת הקש כתב בפס"ה אבל מחצלת הקני וע' לקמן: מ חצלת כו' טהורה • פי' הר"ב מטומאת שרץ אבל לא ממשכב וכו' אם אינה עשויה לשכב • עיין שם"ק דסוכה ולפי מה שפרשתי בס"ד במשנה ד' פכ"ד דפסוטי כלי עץ הראוי לתשכב טמא אף בשאר הטומאות • ל"ע • ופי' הר"ב הוא מפי' של הרמב"ם • ומאינו לו שחור בו בחבורו פכ"ה מהל' כלים שכתב טהורה מן המדרס וכתב הכ"מ שכן עיקר וכתב שהטעם י"ל מפני שתוך שהיא קשה אינה ראויה לשכיבה • ע"כ:

פרק יח ובינהם לאחו אויר שבין הרגלים מתחת אינו נתדד • דלא אמרינן רואין כאלו שולים יורדין עד סוף הרגלים • רש"י פ"ב דמנחות דף ל"א: רבי שמעון שורי אומר כו' • פסקו הר"ב והרמב"ם דלא כוותיה • והייתי תמה דבהדיא פסק כמותו רב פפא בגמרא דמנחות שם • ועוד א' תמר התם דבכל מקום שסגה רש"י • הלכה כמותו • אך בסוגיא דחולין פ' בהמה המקשה דף ע"ה • א"ר יונתן הלכה כרש"י במסוכן ובת זומת מעשר של דמאי אחר סמכו • וכ"כ התוס' שם • ויש ט"ס במימרא דהתם בחולין דגרסינן כ"מ שסגה ר"ש שורי במשנתינו • ואין לגרוס משנתינו דבהדיא קאמר בתנחות מי קאמר במשנתינו • כ"מ שסגה קאמר • וגם בתוס' דהתם מוכח דל"ג במשנתינו דהא מייתי עלה פלוגתא דרש"י דבפ' במה מדליקין ואינה אלא בברייתא: טפח מקום חשוב הוא • רש"י: ב מוכני שלה • פי' הר"ב אופן כעין אוסני העגלה וכו' כ"כ הר"ם וכ"כ רש"י בפ"ג דשבת דף מ"ד

דהתם

א. פי' פכ"ה מה' כלים הל' יג ובכ"מ ב. שם עכה הל' ג רפס ת"ה הל' ד ת"אנחות לא ד. פס פ"ג הל' ד ח. שם הלכה ה שבת מל: מו.

מחצלת הקש ושפופרת הקש • ר' עקיב' מטמא • ור' יוחנן בן נורי לא מטיב ליה דבר העומד • והלכ' כר' עקיב': פקועות דלעת מדברית • ויש אומרים אבטיחים קטנים מרים • וקנה שלהן חלול כשפופרת של קש חלף • מין עשב הוא ועושים ממנו חלפים ומחצלאו' וקורין לו בערבי חלפ': טהורה • מטומאת שרץ אבל לא מתשכב ומושב שהוא מטמ' מדר' ומושב דאוריית' אם אינה עשויה לשכב: קנה שחתכו לקבלה • לתת בו כחול וכיוצא בו: הכבי • המוח הלבן שבתוך הקנה וקודם לבן אין לקנה טומאה ואפילו מדברי סופרים:

פי"ח השירה • נחדדת מבפנים • דתנן לעיל בפ' (ט"ו) כלי עץ שמחזיק מ' סאה בלח שהן כורים ביבש טהור והיינו אמה על אמה ברוס ג' אמות • והכא קמפלגי כיצד מודדים לב"ש מודדים אלל שבפנים ולא עוכי הדפנות והסולים • ולב"ה הכל מודדים חוץ מעוכי הרגלים ולבזבזים שהוא חוץ שעל הספה • ור' יוסי מודדים אף עוכי רגלי הסידה והלבזבזים • ור"ש אם אין רגליה גבוהי' טפח מודדים אף האויר שבין רגל לרגל • והלכה כב"ה אליבא דת"ק: ב המוכני • אופן כעין אוסני העגלה ולפי שהסידה נשאת עליה קרויה מוכני • לשון לת הכיור ואת כנו (שמות ל') • בזמן

מחצלת הקש • זגבות הסבולים ועושים מהם מחצלאות • ושפופרת הקש שהוא חלול ויש לו בית קבול • ר' עקיבא מטמא • ואע"פ שקבולו מועט • דהא תנן לעיל העושה כלי קבול מ"מ טמא • וקמפלגי אי הוי דבר העומד אי לא • דאין טמא אלא דבר העומד מאיו • ור' עקיב' חשיב ליה דבר העומד • ור' יוחנן בן נורי לא חשיב ליה דבר העומד • והלכ' כר' עקיב': פקועות דלעת מדברית • ויש אומרים אבטיחים קטנים מרים • וקנה שלהן חלול כשפופרת של קש חלף • מין עשב הוא ועושים ממנו חלפים ומחצלאו' וקורין לו בערבי חלפ': טהורה • מטומאת שרץ אבל לא מתשכב ומושב שהוא מטמ' מדר' ומושב דאוריית' אם אינה עשויה לשכב: קנה שחתכו לקבלה • לתת בו כחול וכיוצא בו: הכבי • המוח הלבן שבתוך הקנה וקודם לבן אין לקנה טומאה ואפילו מדברי סופרים:

"מחצלת הקש • "ושפופרת הקש • ר' עקיב' "מטמא • ור"יב"ן מטהר • ר"ש אומר אף של פקועו' ביוצא בהן • "מחצלת קנים ושל חלף טהורה "שפופר' הקנה שהחבה לקבלה • טהורה • עד שיוציא את כל הכבי:

פרק יח השדה "בית שמאי אומרים נמדדת מבפנים • וב"ה אומרים • "נמדדת מבחוץ • מודים אלו ואלו "שאין עובי הרגלים • ועובי לזבזין נמדד • ר' יוסי או' • מודים שעובי הרגלים ועובי לזבזין נמדד • וביניהם אינו נמדד • ר"ש שזורי אומ' אם היו הרגלים גבוהות טפח • אין ביניהם נמדד • ואם לאו • ביניהן נמדד: ב מוכני שלה בזמן

בזמן שהיא נשמטת ואינה חבור לה ואינה נמדדת עמה ואינה מצל עמה באהל המת ואין גוררין אותה בשבת בזמן שיש בתוכה מועות ואם אינה נשמטת חבור לה ונמדד עמה ומצלת עמה באהל המת וגוררין אותה בשבת אע"פ שיש בתוכה מעות הקמרון שלה בזמן שהוא קבוע אינו חבור לה (ס"א) לה ואינו נמדד עמה כיצד מודדין אורתו ראש תור ר' יהודה אומר אם אינה יכולת לעמוד בפני עצמה טהורה: ג השידה והתיבה והמגדל שנטלה אחד מרגליהן אע"פ שמקבלין טהורה (ס"א סאי) ושאינן מקבלין כדרכן רבי

בזמן שהיא נשמטת. פי' הר"ב אוסף ד' דאהלות. אבל התו' דשבת כתבו בשם ר"ת דאין נראה לו לפ' כן דאין להניח מעות על האוסף. דקתני ואין גוררין אותה בשבת בזמן שיש עליה מעו' ומפ' דמוכני היינו כן של שידה. כמו את הכיור ואת כנו. וכמו מכונו' במלאכים. פי' בשם שהשידה מונח עליו. והראב"ד בפ"ב מה"כ מפרש שהוא גלגל כמו שסיינו (ביומא פ"ג משנה י') אף הוא עשה מוכני לכיור כו' אבל זה הגלגל אינו אלא למעלה או על שפתו שמעלין התבואה לשידה באותו גלגל לפי שיש טורח גדול במלאו. או בהריקו ומשתמשים בהן דרך הגלגל. ואלו היה הגלגל להתגלגל עליו שתי קושיות בדבר האחת שברי אינם עשוי להטלטל כלל ואם צורך למוכני וא"כ עשוין הם להטלם. ועוד מה בין מוכני לעובי הרגלים שאין נמדדין עמה. ואע"פ שהרגלים אינם נשמטים אלא ואלו כמו שיפרשתי. ונמדד עמה מפני שכל תשמישה ע"י המוכני. ע"כ:

ואינה מצלת עמה באהל המת. פי' הר"ב שם השידה בבית הקברות כו'. וז"ל רש"י בפ"ג דשבת דף מ"ד ואינה מצלת עמה באהל המת ולא שנכנסה לבית שהמת בו דא"כ אין כאן אלא שהרי הגג מאהיל על הטהרות מלמעלה אלא כגון שנכנסה לבית הקברות וכו' (*וזה שכתבתי גוכה במקום עוכי שהיה כתוב בפי' הר"ב מפירש"י זה הגהתיו) והקשו התוס' דמי יהיה דוומאה על הכלים ומפרש ריב"א דמיירי שפיר דקיימא השידה באהל המת ומוקפת למיד פתיל. ואע"ג דכלי עץ אינו מציל בלמיד שתיל (כדפי' הר"ב בפרפ"ט משנה ב') היכי דמקבלת מ' אמה מציל כדתנן לעיל רפ"י: ואין נ"ל דמוכני יש להבית קבול אלא שסוטי כלי עץ הוא ויש נקב בשידה בגלה והכלים בתוך השידה והמוכני חוספת שם ומטעמת אותו נקב עד שאין נשאר פותח טפח. וקאמר כיון דנשמטת אינו ממעט דדוקא כי מבטלו שם ממעט וכו' ומיירי שאינו סותם כל הנקב שאם סותם כל הנקב אפי' אינו מבטלו שם ס"ם. כדתנן בסוף פרק בתרא דשבת. בימי אבא שאול פקקו את המאור בטפיח והתם לא בטלוהו שאם בטלוהו בשבת היה חייב משום בונה דהא מוסיף על הבנין אלא ודאי ביטול מיירי ואפ"ה סותם ולר"ת דמפרש מוכני בשם שהשידה מונחת עליו. מיירי דיש בשידה נקב מתחתיה כנגד המוכני והיא בבי' הקברות והטומאה נכנסת דרך נקב בשידה ואין המוכני מצלת כיון שהיא נשמטת ואין מבטלים אותם שם. ומיירי נמי שאין סותמת כל הנקב כו' וכ"ל דמיירי שאין הטומאה כנגד הנקב דכשהטומאה נגד הנקב אפי' אין בו פותח טפח בוקעת ועולה וכו' * ועיין פ"י דאהלות משנ' ב'. הקמרון פי' הר"ב כעין קובה כו': ועיין במשנה ז' פרק י"ז ומ"ש שם: ראש תור. פי' הר"ב רואין כאלו חוט נתון באלכסון כו'. ועיין בפירושו משנה ג' פרק ז': ג ושאינן וגירסת הר"ב כנוסחא אחריני שאינן. וכן בנוסחת מהר"ם נמחק האי"ו ונקליטי

הל"ם

* עם הלכם ז' כ חיי' פנ מתי' כלים הל' ס נ ס"ד הל' ז וכזכרים

ונקליטי המטה · עיין מ"ש במשנה ג' פ"ק דסוכה:
וחמור נקרא כך לפי שהמלבן והמטה נישאין עליו מהר"ם:
ומלבן פי' הר"ב לוחות כו' ומיטלטלין עם המטה דהמוכר במסתרות או בסיכי · כדמוכח בפ' המוכר את הבית

דף ס"ט ועיין בפי"ב דפרה משל' מ' · ה **מטה** שהיתה טמאה מדרס · פי' הר"ב ששכב עליו זב וכן זבה נדה יולדת ומצורע ומתנס לקחו הזב דרך משל · הרמב"ם · ומ"ש הר"ב או נתלה או פשען · ויש עוד שני פנים כדתנן לכולהו בספ"ב דזבים:

רבי נחמיה טמא · כדאמרי' בפ"ק דסוכה (דף י"ו) ארוכה ושתי כרעים קצרה ושתי כרעי' חזו למסמך אגודא ומסת' אשלי לקרבה אל הכותל (הרמב) כתלא רוחב המטה נוקן עליה הכרעים לכותל לתראשותי' ומרגלותיה ונותן חבלים ומסרג ורואיה לשכב שהכרעים נקובים משתי רוחות שארוכה נכנסת בו וקצרה נכנסת בו פעמים נשארי' עם הארוכה ופעמים עם הקצרה ובנקב שנתרוקן מכנים עץ ממנו ולכותל · כ"כ הר"ם · וכך כתבו התוס' שם סוף דף ט"ו וכתבו עוד דלא מטמא רבי נחמיה אא"כ דוקא בשכל המטה קיימת וכולה של אדם אחד שסופו לחזור ולחברה · אבל אם נאבד תקנתו או שהוא של שני בני אדם · הואיל ואין סופן לחזור ולחברה טהרי · אפי' איכא ארוכה ושתי כרעי' קצרה ושתי כרעים טהורה כדתנן בפ"ב מטה שנגנב חליה כו' : גדר ב' כרעים לוכסן · לשון הר"ב טפח על טפח לוכסן · ובתוספתא דמכילתין ב"מ פ"ח גרסינן לתרוייהו שגד' שתי כרעים לוכסן או שגדד בה טפח על טפח · וכן השתיקה הר"ם · אבל בגא"י מצאתי מונה במשנה שתי כרעים טפח על טפח לוכסן · וכן העתיק הרמב"ם בפכ"ו מה"כ · וכן בפירושו בגא"י כתוב או שנתקבו שתי הרגליים כו' · עד שיחזורם טפח על טפח ע"כ · ונראה לנו ג"כ מזו הנוסחא שבפירושו דלא תקשה סיכא או שמעטו פחות מטפח שמשמעה שכל רגליה נתמעטו בפחות מטפח · והכא הא לא בעינן אלא שתים לוכס · אבל לפי הנוסחא שכתבתי אנו השנים שנגדדו לוכסן · אשאר בו טפח על טפח · ולפי' הר"ב ל"ק ולא מידי : ונשברה שנייה ותקנו' לא דוקא ותקנה אלא אגב דנקב בריאה ותקנו' נקט נמי בסיכ' תוס' פט"ו דשבת דף קי"ב אתתי' ד' דבפכ"ו:וה"ה הכא: אבל טמאה מגע מדרס פי' הר"ב תשוס דארוכה כו' שהרי נגע במטה הטמא' מדרס · וכן פי' הר"ם · ולא ראו לפרש שטמא מגע מדרס שנגעה בעצמה וכדתנן בפכ"ו משנה ז' מ"ש י' דהכא רוצים לפרש אפי' לרבי יוסי דעליב התם וכ"כ התוס' פרק ט"ו דשבת דף קי"ב · וטעמייהו דקי"ל טומאת בית

הכתרים

אמ"ס מ"ל הלא בגרסת הלכה ב' הי' מס' מכ"ו מל' ו' מס' הלכה ה' ו' מס' הלכה י"ח

רבי יוסי מטמא ונקליטי המטה · וחמור · וחפוי · טהורין · אין טמא · אלא מטה ומלבן · ומלבני בני לוי טהורין : ד מלבן שנתנו על לשונות · ר"מ ורבי יהודה מטמאין · ר' יוסי ור"ש מטהרין · א"ר יוסי מה שנה זה ממלבני בני לוי · שמלבני בני לוי טהורין : ה מטה שהיתה טמאה מדרס · נטלת קצרה · ושתי כרעים · טמאה · ארוכה ושתי כרעים · טהורה · רבי נחמיה מטמא · גדד שתי לשונות לוכסן גדד שתי כרעים (טפח על טפח) לוכסן · או שמעטה פחות מטפח · טהורה : ו מטה שהיתה טמאה מדרס · נשברה ארוכה ותקנה · טמאת מדרס · נשברה שנייה ותקנה · טהורה מן המדרס · אבל טמאה

מגע מדרס

לא

ר' יוסי מטמא · כיון שלא נקבו בנטילת אחת מרגליהן · ואין הלכה כרבי יוסי · ורמב"ם גרים ושאינן מקבלים כדרכן רבי יוסי מטמא ומלבן בלנטי כפס' היא וה"ק שידה תיבה מגדל יושבין כדרכן ואם מטין אותן שאינן מקבלין מ' סאה כשהן מקבלין מ' סאה ר' יוסי מטמא כיון שאין מקבלים כדרכן וחכמי' אומרים הואיל ומקבלין מכל מקום חסיבי מחזיקים מ' סאה וטהורין : ונקליטי המטה עמודי' אחד תראשותי' המטה · ואח' במרגליתי' ומשימין מקל מזה לזה ומשליכין עליו סדין ונעשה אהל: וחמור תחת מלבן המטה משימין עץ חלול שהמלבן מונח עליו ונקרא חמור : וחפוי · כגון לפוי שמלפיס המטה ונקליטיה : טהורים · דהוי מתכת המשמש לעץ : מלבן · לוחות חלולי' עשוי' להניח תחת כרעי המטה שלא ירקבו מלחלוחית הקרקע ומיטלטלים עם המטה הילכך טמאים דכמטה דמו : ומלבני בני לוי טהורין · לפי · שרגילין לעלות לירושלים והולכים מעיר לעיר · ואין מוליכין המלבני עמהן ומוליכין המטות הלכך אפי' קבועי' בקרקע המטה הואיל וסופן לינטל לאו כמטה חסיבי : ד מלבן שנתנו על לשונות · עץ העשוי כעין לשון שהמלבן מונח עליו : ר"מ ורבי יהודה מטמאין : שאף הוא מיטלטל עם המטה כמו מלבן:ר"י ור"ש מטהרין דלא מיטלטל בהדי מטה כולי האי · והלכה כר"י ור"ש : שמלבני בני לוי טהורין · ואע"ג דקביעי בכרעי המטה הואיל וסופן לינט' טהורי' הני לשונות נמי שעמי' נטלין ממלבני המטה ולאו כמטה חסיבי : ה מטה שהיתה טמאה מדרס ששכב עליה זב או נתלה או נשען: קצרה · אותן עצים שברוחב המטה מיתיקן מסמאל והם נקרא' ארוכות המטה · טהורה דהו לא חזי והוא כשברי כלים שהן טהורים:ר"ב מטמ' ואין הלכה כך' נחמיה: גדד חתך וקטע כמו גודו אילנא : שתי לשונות לוכסן שני עצים העשויין כלשון שמלבני המטה מונחים עליהן חתכן באלכסון · מ' שבמקצוע מזרחית דרומית ואחד שבמקצוע מערבית צפונית טהורה דהו לא חזיא · וכן אם גדד שתי כרעי טפח על טפח לוכסן · מכרע שבמקצוע מזרחי' דרומי' גדד טפח ומכרע שבמקצוע מערבי' צפונית בגר טפח כשבור דמיא · או שמעט' מטפח שגד' רגליה ואין טפח מן המטה לארץ לא חסיבא: ו ותקנה טמאה מדרס · עדיין עומדת בטומאתה כיון דקיימא שניה : טהורה מן המדרס אע"ג דנתקנה ראשונ' קודם שנשברה שניה טהורה מ"מ טהור' דשניה מדשו' בהו לכאן שלאחר שירדה לה טומאת מדרס נתחדשו לה פטים אע"ג ואין זו הראשונה מאחר שכבר נתקלקלה כדי בטולה . אבל טמא' מגע מדרס · תשוס דארוכה ראשונה כשנשברה

כשנשברה ותקנה שהיא לארוכה לאחרת תחת השבורה וחברה למטה • נטמאת מגע מדרס שהרי נגעה במטה הטמא מדרס וכי נשברה שנייה דפרח מינה טומאת מדרס לאשתייר בה טומאת מגע • דכל המטה מחוברת לראשונ' שנתקנ' עד שנשברה שניה טהורה • דכיון דנשברו שתי הלוכות תו לא חזיא • ולא דמי להיכא דנתפרקה וכולה קיימת • דהתם סופו להחזיר פרקים ולחברה: ז הרע • של מטה שהיתה טמאה מדרס • שדרס הזב על הכרע כשהיה בפני עצמו שלא הי' מחובר למטה: כלה טמא מדרס דחבור עדיין לה כאלו כולה גוף א': היתה טמאה טומאת שבע • כגון שנגעה במת • טומאת ערב • כגון שנגעה בטמ' מת: והמטה טהור • דלא נטמאה בנגיעת הכרע • דראשון הוה ואין אדם וכלים מקבלין טומא אלא מאב הטומא': מעדר • כלי עץ שיש לו שיניים ומהפכים בו את התבן ושיניו של מתכת • ולפי שהשיניים של פרקי ונעולי' בו דינו כדין מטה שהיא של פרקים • וכן אטומאת ז' קאי דאין מעדר מיטמ' מדרס: ח תפלה • בתפילין של ראש שנגעו במת מאיירי שיש בהן ד' בתים • וכל בית נקראת קציצה • התיר קציצה • העביר בית אחד והביא אחר תחתיו: טמאה טמא מת • דחבור משוי להו גוף א' וכן שניה וכן שלישית • כל זמן שהרביעית קיימת מחמ' שמחוברת לרביעית אבל כשהעביר גם הרביעי והחליף נאחר פרחה מינייהו טומא' מת והשתייר בשלש קציצות טומא' מגע טמא מת • שהרי נגעו ברביעית כשחברן והיא עדין קיימת אבל רביעי' כשהוחלפה אין בגופה טומאה כלל דאי משום דנגעה בג' אין מגע עושה מגע שהג' ראשונות חדשות נגעו שנגעו בטמא מת • ואין הרביעית החדשה מקבלת מהן טומאה ואין טומאה ברביעית החדשה שלא מחמת שמחוברת לשלש הטמאות מגע • הלכך כשחזר והחליף הג' פעם שניה טהרו כלן ואפי' מגע ליה בהו: ט טהורה • ואפי' איכא לארוכה וב' כרעים הוחיל ואין בדעתם להחזיר • וכי תהני דוקא בתהום שהכל לאדם אחד: מקבלת טומאה מכלן ולהבא • אבל לתפרע לא דכיון דחלקוה פרחה טומאה מינה: מיטמאה חבילה • אם פירשה הכרע מן הארוכה ועומדת עם הקצרה הוי חבור ואם נטמא הכרע נטמאה הקצרה • כשם שכשלה שלימה אם נטמא אחד מאבריה נטמאה כלה כך נמי כשפירש הכרע מן הארוכה ועומדת עם הקצרה נעשית חבילה עם הקצרה • וכשנטמאת הכרע נטמאת הקצרה עמה: ומיטהרת חבילה • שאם הטביל הכרע עם הקצרה אין הקצרה חוצצת עליה • כי היכי דלא הויא עליה כשמטבילה כשהיא שלימה: וחכ"א מיטמא אברי' ולא חבילה • דאם נטמאת כרע היא טמאה ולא קצרה

לא הספיק לתקן את הראשונ' עד שנשברה שניה טהורה: ז "הרע שהיתה טמא' מדרס וחברה למטה (נמ' ל"ג בלה) טמאה מדרס • פרשה היא טמא' מדרס והמטה מגע מדרס • היתה טמאה טומאת שבעה וחברה למט' • בלה טמאה טומאת שבעה פרשה היא טמא' טומאת שבעה והמטה טמאה טומא' ערב • היתה טמאה טומאת ערב וחברה למטה בלה טמאה טומאת ערב פרשה היא טמאה טומאת ערב והמטה טהורה • וכן השן של מעדר • ח "תפלה ארבעה בלים היתר קציצה הראשונה ותקנה • טמא' טמא מת (ס"א וכן שניה) וכן שלישית התיר את הרביעית טהורה מטמא מת • אבל טמאה מגע טמא מת • חזר לראשונה והתירה ותקנה • טמאה במגע וכן שנייה • התיר את השלישית טהורה • שהרביעית במגע • ואין מגע עושה מגע: ט "מטה שנגנב חצי' א' אבד חציה • או חלקוה אחין או שותפין • טהורה החזירוה • מקבלת טומאה מכאן ולהבא "מטה מטמאה חבילה • ומיטהרת חבילה דברי ר"א וחכ"א "מיטמאה אברים • ומיטהרת אברים: פ"יט

לאינו מטמא וכדמוכח מתני' ג' פ"ד דחולין ועיין לקמן [פכ"ז] שם לא הספיק כו' טהורה • כתב הר"ב ול"ל להיכא דנתפרקה כו כנסוף פרקין ובר"פ דלקמן ועוד שם מסנהו': ז היתה טמאה טומאת ז' • לשון הר"ב כגון שנגע במת • וכן לשון הר"ש והיא שטת ר"ת • דלא אמרי' חבר הרי הוא כחלל אלא בכלי מתכות • וכתבה ג"כ הר"ב ברפי"ו דאהלות ולא דק לפר' הכ' דלא כשטתו דבפ"ק דאהלו' מש' ב' שהיא שטת הרמב"ם דבכל כלי אמרי' הרי הוא כחלל והרמב"ם כת' בכאן וז"ל וכב' באהלו בפתיח' דברינו שכלי שטף כאשר נטמא במת טומאת ז' הנה הוא יהיה אב הטומא' ויטמא אדם וכלי' טומא' ערב וכו' נתכוין לומר כשנטמא במת בענין זה שהוא יהיה אב הטומא' • ויטמ' אד' וכלי' טומא' ערב וזה כשלא יגע במת עצמו • ובמת דקאמר היינו בטומא' מת: בלה טמאה טומאת ז' • ואם הזה על המטה טהרה • והכרע בכלה ואם פרשה קודם הזיה [הכרע] (היא) טמאה כו' הרמב"ם בפכ"א מה"כ: ח תפלה עיין מ"ש ברש"ל דמנחו' • למה נקט כן: קציצה לשון הר"ב וכל בית נקראת קצילה לפי שהיא קטנ' מחברת הערו' ער' קן יב עו' בערוך פי אחר קצי' היא דטבל' • וג"ל שהוא ג"כ כמו הפי' הראשון במשמעות שם קצילה אבל איכא ביניהו דלפי הראשון על שם שקטנה ונפרדת מחברת נקראת כן ולפי השני על שם שקטנ' ונפרדת מן התיתורא שהוא העור המכסה פי הבתים שהוא כעין דף של גשר ולכן נקרא תיתורא ונקרא ג"כ טבלא וב' השמות בהקומץ רבה דף ל"ה: ואין מגע עושה מגעו • שאין הראשון מטמא כלים משני שהוא ולד • הרמב"ם פ"ו מה"כ [הלכה י"ב]: ט מקבלת טומאה מכאן ולהבא • הרי זה דומה למי שעשה כלי אחדן משברי כלים שנטמאו שהוא טהור ומקבל טומאה להבא (כלומ' בכלי עץ וכדתנן ברש"ב) הרמב"ם בפכ"ו מה"כ: ומיטהרת אבריה פירש הר"ב כשבא להטבילה מטביל הכרע בפני עצמה • עיין מ"ש בפכ"ד בש"ד: פי"ט

א יי' פכ"ח מה' כלים הל' יא ב שם מן הל' יא ג ברכות כ': שם מהרו הל' יב ד שוכה מ"ז • ה שם הל' יא

פרק יט והנוגע בחבלין · כן גירסת הר"ב אבל גירס הרמב"ם בפירושו ובחבורו פסק"ו הנוגע וכן היא גירסת הר"ם וכלומר שאחר שנתפרקה המטה · שוב אין לחבלים חבור : והנוגע מן הקשר ולפנים והקשר בכלל · שהרי נימי הקשר כל שהוא לצרכו מיטמאין ולשון הרמב"ם בפכ"א מה"כ [הלכה ו'] מן הקשר ולחוץ עד ג'אצבעות טמא מפני שהן לרכיו של קשר הרי הן מכלל המטה · וחוץ לג'אצבעות טהור · שאינו לצורך הכלי · שאפי' פסקו אין הקשר ניתר : נימי הקשר כו רי"א כו' · כדברשיגן בת"כ בפי' זאת תהיה · במשכבו ולא בנימין היוצאים מן הקשר חוץ מפלגה אצבעות או יכול שאני מוציא מג' ולמטה ת"ל טמא · הר"ש וכן כתבה הרמב"ם במשנה לקמן וממנה נ"ל שלמד הרמב"ם · דדברי ר"י אמת · ושאין חולק עליו מדשתמה הברייתא ודתנן רי"א בלשון פלוגתא ל"ק · כמ"ש הרבה כיוצא בזה בפ' בתרא דביכורים · ומ"מ כתב דשיעורן זה בחבל המטה אשר עליו ידוע אצלם · דלפי מה שיהיה החבל יותר עבה יצטרך להשאיר ממנו יותר אחר הקשר ע"כ :

ב עד חמשה טפחים טהור · ואחשה כלמעלה תוספתא כתבה הר"ש ויש ט"ס בדבריו שכתב דגא מייתי לה בסוף אלו טריפות · וצריך להיות ומייתי לה שכן היא בסוף אותה סוגיא דף נ"ה : **טהור** דדרשינן בת"כ בפרשת זאת תהיה במשכבו ולא בחבל היוצא מן המטה פחות מה' או יתר על' · או יכול שאני מוציא מה' ועד' · ת"ל טמא ע"כ · ודתנן שבו קושרים כו' אה' ועד' · קאי הר"ש : **בחמשה** ועד עשרה · ועשרה כלמטה הימנו תוספתא מייתי לה הכא בפ' אלו טריפות : **ג חבק** כתב הר"ב י"מ בגד עב וכו' · וי"מ וכו' ודבריו תמוהין בעיני שהרי המיזרן מפרש הר"ב כמו אזור ואבנט ושניהן אינן כמי אור בגד לכסות האוכף · או כשיעור המשוי שעליו שהרי אינם רחבים כידוע · אבל דברי הר"ב מורכבים מפני פירושים שמ"ם בכאן על חבק · כתב כן הר"ש מהערוך · והוא כתב ג"כ על מזרן בשם גאון ובשם הערוך שהוא בגד גמר שמושבים בני אדם גדולים וחשובים תחת התנעות וכלעו טפי"ט · ועוד כתב הר"ש פי"מ שהוא עור הכרוך על המטה · וכו' אבל זה שפי' הר"ב על מיזרן"כ הרמב"ם

דאינה חבור כשלימה : ומיטהרת אכרים · כשבא להטביל מטביל הכרע בפני עצמה · ולא חבילה עם הקנרה · שהקנרה חוצצת עליה דאינה חבור כשלימ' דמטביל מטה שלימה טהור' · אע"פ שלא פירקה אבל השתא דפירשה הכרע מן הארוכה · לא הוי חבילה עם הקנרה וצריך להטבילה בפני עצמה · והלכה כחכמי' · כך נראית פ' מסכ'ז מן התוספתא · וכך פירשה רבותי :

פי"ט המפרק את המטה להטביל' · אע"פ שמיטהרת כשהיא שלימה פעמים שהיא גדולה ואינה יכולה ליכנס במקוה · וצריך לפרקה : והנוגע בחבלים גרסי' כלומ' בין מפרק בין נוגע בחבלי' טהור · ובמטה שנטמאה במת או במשכב הזב איירי וכגון שאין במטה ארוכה ושתי כרעים · ואפילו הכי צריך להטבילה · כדי שלא תחזור לטומאתה כשיחברנו והנוגע בחבלים טהור · דמכיון שפרקה שוב אין החבלים חבור : החבל מאימתי חבור · בתחלה כשאדם מסרג את המטה שלימ' וסורג בה ג'פעמים ועדין נשאר החבל ארוך הרבה · נטמאה המטה נטמא החבל והנוגע בחבל טמא דכלו חבור הואיל וסופו לסרגו : מן הקשר ולפנים · אם קשר חבל אחר לזה החבל שסורג בו אין החבל האחר חבור מן הקשר ולחוץ : נימי הקשר · כשקושרים שני חבלי' זה בזה מנימין מעט מראשי החבלים מזה ומזה יוצאי חוץ לקשר הן נקראין נימין הקשר · הנוגע בצרכו טמא · דכיון דצורך לקשר הם שאם היה קושר בראש החבל ממש · היה הקשר ניתר נמצא שאלו הנימין מעמידים הקשר וכקשר דמו : רבי יהודה אומר שלש אצבעות · הוו חבור דהוא צורך הקשר טפי לא : **ב** החבל היוצא מן המטה · מה שנשאר ממנו לאחר שגמר הסירוג : **עד** חמשה טפחים טהור · דלא חזיא למדי לצורך המטה ולא חשיב לה יד : מחמשה ועד עשרה טמא · דחזי לקשור בה הפסחים שהיו רגילים לקשור שם הפסח בחבל שבכרעי המטה כדי שיהיה מזומן להם · וחזי נמי לשלשל בו את המטה כל מה שהוא להורידה מן העליה לגג אי נמי להורידה אל המקוה להטבילה כשנטמאה : מעשרה ולחוץ טהור דאה שיש בחבל יותר מעשרה אינו משמש לצורך המטה כלום : **ג** המיזרן · כמין אזור או אבנט של אריג שכורכים אותו סביב המטה כדי לחבר פרקיהם ופעמים שהוא גדול הרבה ונגרר ויוצא חוץ מן המטה : היוצא מן המטה · והמטה טמאה מדרס : כל שהוא · אפילו יוצא כמה אמות חוץ למטה הכל טמא : רבי יוסי אומר עד ו' טפחים · טמא · בטומאת המטה מעשרה ולמעלה טהור · והלכה כר' יוסי : שירי מיזרן · מיזרן שבלה ונקרע כמה ישתייר ממנה ויהיה טמא : ו' טפחים · דבגיר מהכי לא חזי למדי ולא חשוב כלי : חבק י"מ בגד עב וקשה שמשימים על החמור כשבא מן הדרך והוא מזיע · כדי שלא יצטנן לאחר שמסירין ממנו האוכף · ויש מפרשים שמשימים אותו על משאוי החמור · כדי שלא יפסד אם ירדו עליו גשמים :

ד נישא הזב על המטה ועל המיזרן מטמא שנים ופוסל אחד ד"ר מאיר • ר' יוסי אומר "נישא הזב על המטה ועל המיזרן י'טפחים • מטמא שנים ופוסל אחד מעשרה ולחוץ • מטמא אחד • ופוסל אחד נישא על המיזרן מעשר'ולפנים טמ' (נ"א טמאה) מעשר'ולחוץ (נ"א טהורה) טהור : ה "מטה שהיתה טמאה מדרס וכרך לה מיזרן כולה טמאה מדרס • פרשה היא טמא' מדרס והמיזרן מגע מדרס היתה טמאה טומא' שבעה וכרך לה מיזרן כולה טמאה טומאת שבעה פרשה • היא טמא'טומאת שבעה והמיזרן טמא טומאת ערב היתה טמאה טומאת ערב (נ"א) וכרך לה מיזרן כלה טמאה טומאת ערב פרשה • היא טמאה טומאת ערב והמיזרן טהור : ו "מטה שכרך לה מיזרן ונגע בהקמור. טמאין טומאת שבעה פרשו טמאין טומאת שבע' נגע בהן השרץ טמאין טומאת ערב פרשו • טמאין טומאת ערב "מטה שנטלו שרצי ארוכות שלה ועשה לה חדשות • ולא שנה את הנקבים נשתברו חדשות טמאה • וישנות טהורה שהכל הולך אחר הישנות : ז "תיבה שפתחה מלמעל' טמאה מ'מטת נפחתה מלמעלה טמאה טמא מת ינפחתה מלמטה טהורה מגורות שבה טמאות ואינם חבור לה : ח התורמל

ד ניסא הזב על המטה ועל המיזרן. לא דוקא ניסא על המיזרן אלא ניסא הזב על המטה • שהמיזרן כרוך סביבותי'ויולא ממנה: מטמא שנים ופוסל אחד דברי ר' מאיר • ר"מ לטעמיה דאמר לעיל דאפי' המיזרן יולא מן המט' כל שסוף ואפי' טובא הוי חבור למטה ומטמא שנים ופוסל אחד • כמטה עצמה • שכל שהזב נישא עליו ונטשה משכב ומושב של זב • הוי אב הטומאה והמוגע בו הוי ראשון • וראשון עושה שני • ושני עושה שלישי לפסול את התרומה בלבד אבל לא לטמ'והיינו מטמא שנים דהיינו ראשון ושני ופוסל א' והו' שלישי שהוא פסול • בתרומ' בלבד:והמיזרן כל זמן שלא פירש מן המטה חשוב כאב הטומאה • ומטמא שנים ופוסל אחד • אבל לאחר שפירש • לא הוי אלא כולד הטומאה ומטמא אחד ופוסל א' כדין מוגע במשכב הזב : ר' יוסי אומר וכו' • ר' יוסי לטעמי' דאמר לעיל י'טפחים ותו לא • הלכך זה שכתוב עשרה חשוב חבור למשכ' ומטמא שני' ופוסל אחד כל זמן שלא פירש אבל מה שחוץ לעשר' לא חשיב חבור למשכב • ודינו כפירש' למט'מא אחד ופוסל א': נישא על המיזר'מעשרה ולפנים טמאה גרסי' : ולא גרסי' טמא • והכי פירושא • נישא הזב על המיזרן היולא מן המט'אם נישא מעשר'ולפנים לצד המט'המטה טמאה מדרס • דכיון דכל עשרה חשיבי חבור למטה • כשנטמאה המיזרן נטמא המט' אבל מעשרה ולחוץ דלא הוו חבור למטה • טהורה המטה ולא נטמאת (בטומאת) המיזרן כך גראית בעיני פיר' תשנה זו ובירסת רבותי דגרסי טמא וטהור ופירושן לא נתקבל לי וכן דברי ר"תב"ם שכתב בפירש משנה זו לא נכנסו באוני כלל ודקדקתי אחר כך בחבורו בה"כ פרק כ"א [הלכה ט'] וגראה לי שם חזר בו ופירש משנה זו כתו שפיו שתיה כאן : ה כולה טמאה מדרס • וכל זמן שלא פירש המיזרן מן המטה הוי כמטה עצמה כדפרישינן : והמיזרן מגע מדרס ומטמא אחד ופוסל אחד • כדין כל מוגע באב הטומאה : ו ונגע בהן המת • כשהן כרוכים יחד: טמאים טומ'ת ז' • בהא לא פליג ר'יוסי דדוקא בטומאת מדרס קאמר עד עשרה טפחים טמא מעשרה ולחוץ טהור אבל לשאר טומאות אפילו מאה אמה כלו חבור • כגון מיזרן שהוא כרוך על הזיב ונכנסה המטה לאהל המת או נגעה בשרץ וכן אם נכנס קצה מן המיזרן לאהל המת או נגע בשרץ • נטמאת המטה נטמא המיזרן • נטמא המיזרן נטמאת המטה ואפילו היה המיזרן יולא מן המטה מאה אמה : פירשו טמאים טומאה שבעה ולא הוו ככלים שנשתברו כיון דכל אחד מהן כלי בפני עצמו אע"ג דלענין קבלת טומאה חשובים ככלי אי הכשנגעה טומאה באחד מהן נטמא האחר:שנטלו שתי ארוכות שלה ולא נשתברו והן ראויות להחזירן למקומן הלכך לא טהרה המטה מטומאתה בנטילת הארוכות • נשתברו חדשות טמאה שהרי הישנות קיימות ולא נשתנו הנקבים • והוי כאתרקה אבר אבר וכל אבריה של איש אבל נשתברו הישנו' טהורה : לפי שהישנות הן שהיו במטה כשנטמאת וכשנשתברו הוא המטה שבר' כלי דלא חזי בלא ארוכים : ז תיבה שנפחתה מלמעלן : הכשוי שלה : טמאה טמא מת • דכיון דשוליה קיימי' אכתי חזיא לתפיסים ודוקא טומאת מת אבל לא טומאת מדרס דלא חזיא ליסידה : נפחתה מלמטן • בשוליה בטל בית קבול שלה וטהורה לגבי מגורות שלה • מגורות שבה דהיינו חדריס שבתוכה שלא נפחתו עמה טמאות :)(ח התורמל

הרמב"ם • והוא כתב-טל חבק וז"ל חבק הוא האזור אשר ישימו אותו לחמור על המרדע כדי שיעמוד על גבו • וזה החבק ברחבו כמו טפח • ואורכו יותר מזה השיעור • ובקלאו שגלין יסבבו בהן המשאוי (נ"א הקשירה) ע"כ: ד מטמא שנים • כתב הר"ב כל זמן שלא פירש מן המט' כדתנן במסכ' ב'פ"ה דזבי': ה היתה טמאה טומאת ז' • שזאת המטה היא נלקחת ממי שנטמא טומאת ז' מן המת והמזרן מן הבגדים וכאשר היתה המטה אב במת והוא סוף אב לא תשים הבגדי'והוא המזרן ה:וגע בה אב ג"כ אבל ראשון • הרמב"ם ועיין בפ"ק דאהלות [משנה ב'] : ז תיבה שפתחה מלמעלה טמא מת עיין בפי' הרב משנ'ט' ומשנב' דל"ג לה הכא • וכן ראיתי בז פוס ישן שבגמ' : נפחתה מלמעלן כו' וה"ג תנן לקמן משנה ט' ועיין בפכ"ב משנה ח : נפחתה מלמטן טהורה פי'הר"ב בטל בית קבול שלה כו' • אע"פ שאפשר ליסד עליה בכשא • מפני שעקר מעשיה לקבלה וכבר בטל העקר הרמב"ם פכ"ו מה"ב [הלכה ו'] ועיין [מ"ם] לקמן משנה ט' [ד"ה מפני] : ואינם חבור לה כאותן שסנינו במשנה ג' פרק דלקמן : ח התורמל

א שם פל"ט
ב שם פל"י
ג שם פל"ט
ד שם פכו הל"ם
ה שם פל"ו
ומכ"ם הל"ט

ח התורמל פי' הר"ב כיס גדול של עור שהרועה כו' ועיין מ"ש (הר"ב) במשנה ד' פי"ו: שבצים שלה מקבלת עמה כתב הר"ב כשמפשיטין עורות האילים והתיסים הוכר נשאר העור שבמקום הנציס כמין כיס קטן. ולשון הרמב"ם כתו שני גודים קטנים: טהורות שאינם מקבלות כדרכן. לשון הרמב"ם כאשר נקרעו אין הגודי' הנה היא טהורה לפי שאי אפשר שתקבל כמו שהיה דרכה לקבל. ר"ל מצד פיה אשר תמשך בתוך הגוד ע"כ. אבל בגא"י הנה הם טהורות לפי שא"א שיקבלו כמו שהיה דרכם לקבל ר"ל מצדדי פיותיהן אשר הם בתוך הגוד. ובתבורו פ"ז מה"כ (הלכה ח') העתיק המשנה כלשונה:

ט רבי מאיר מטמא. הואיל ופתחה מצדה. ולא נפתחה למעלה ראויה למדרס בשהיתה וכל המיטמא מ"מדרס מיטמא טמא מת כדתנן במשנה ג' פ"ז דנדה: מפני שבטל העקר בטלה הטפלה. ושיהיה כלי שיטמא טומאת מת הוא העקר. וזה הולך על הדרס אשר התבאר בשני מצדה והוא אמר כל הטמא מדרס טמא טמא מת ויש שטמא טמא מת ואינו טמ"מדר' הנה כב' התבאר שטומאת מת עקר. הרמב"ם בסוף פרקין:

פרק כ הכרים והכסתות. עיין מ"ש בפרק י' דמקואות משנה ב' וכס"ד:

והשקין. ארוג משער ונולה של עזים. וכן כתב הר"ב בפרק ב': הרי אלו טמאים מדרס. פי' הר"ב דכל הני עבידי נמי לשכיבה. וכיון שמתחלת עניגם נעשו לשני דברים יחד להיותן מכלי קבול. וליכב עליהן ולזה כאשר נפחתו ויצאו מדין כלי קבול ונטהרו מטומאת שרץ הנה נשארו בדין המשכב ויטמאו במדרס הרמב"ם ותניא בתוספתא מודי' חכמים לר"מ (בפרק דלעיל) בכר וכסת של עור הר"ב. ועיין מ"ש בפרק כ"ד משנה ד': בריתית פירש הר"ב שק של עור קטן וכן הוא בפי הרמב"ם בגא"י. בריתית שק קטן מעור ע"כ. וכלפי שתחוגתו בתחוגת השק הריהוא קטן אע"פ שהוא גדול מהתורמל שהיא בתחוגת כיס. שהרי התורמל שעורו חמשת קנין. והבריתית שאר שהוא ששה קנין והרמב"ם בספר"ד מה"כ (הלכה י"א) כתב שהבריתית מערין בה מים: המזורה ונטפחת מהר"ם והתזרה. המ"ם בחיר"ק והדל"ת בפת"ח ובמשניות ישנים ממוקדים ותזרה. והמ"ם בשו"א והזי"ן והדל"ת קמוצים:

ח התורמל. כיס גדול של עור שהרועה נותן חפציו לתוכו. ובתוך התורמל יש כיסין קטני' כמו התבורות בתיבה: החמת. נאד של עור: שהבציס שלה מקבלות עמה. כשמפשיטין עורות האלים והתיסים הזכרים נשאר העור שבמקום הביציס כמין כיס קטן ואם נפחתו טהורו דבטל בית קבול שלהן: ט שפחתו מצדה. כשפחתה מלמעלה איבה טמאה מדרס. דאם יסב עליה ובאים להשתמש בה אומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו. אבל כשפחתה מן הצד יכול להשתמש אע"פ שיושב עליה: בזמן שאינה גבוהה י' טפחים. כשגבוהה י"לא חזיא ליושבה כלו האי: או שאין לה לזבו. דכשיש לה לזבו מזיק ליושב: נפחתה מלמטן. בשוליה לא חזיא לתשמיש. אבל חזיא ליושבה: מפני שבטל העקר. התיבה היא עשויה להחזי' בשוליה מה שמשימים בתוכה: ועל ידם היא נקראת כלי. וכיון שנפחתו שוליה ובטלו יבטלו גם דפנותיה מלמעלן יושב איבה מקבלת שום טומאה והלכה כחכמים: י משפלת קופה גדול שמוליכין בה זבל והאשפה שנפחתה מלקבל רמוני שזהו שיעור לטה כשניקב במוליא רמון: ר"מ מטמ' אע"פ שהיא טהורה מ"מ אר טומאו טמאה היא מדרס שראויה ליושבה: וחכמי מטהרין. והלכה כחכמים: עשויין למלאותן לחר או מונה ואדם נותן תחת מראשותיו: והכסתות כמו כרים הן אלא שהן ארוכים וגדולים וכל גופו של אדם שוכב עליהן: מרגופין. כמין שקים של עור גדולים שנותני' בהן שחורות שמוליכין בשיגות: הרי אלו טמאין מדרס. דכל הני עבידי נמי לשכיבה: קלוסטר. כמין סל וכפיפה שתולין בפי הבהמה. ונותנים בה מספוא ושעורים והבהמה אוכלת כשהיא מהלכת. תורמל. כיס גדול של עור שהרועה נותן בו כל חפציו: בריתית. שק של עור קטן: רבגל. חמת קטן של עור שמשימים בו בשמים: מזודה. כלי שנותנים בו לידה לדרך. תרגום לידה זודה: הרי אלו טמאים מדרס. כל אלו השנויים במשנה אם יש בכלן השעור המפורש בהן אז יותר. מטמאין מדרס. דמשמשין שכיבה עם מלאכתן אבל בפחות מכשיעור המפורש בהן לא: נפחתו טהורין. שכל אלו עשויין לקבל. שהקבול ההוא מכינם ומזמינם להיות ראויין למשכב ומושב. וכשנפחת בטל העקר שהוא הקבול. שבעבורו היה קרוי כלי: ובטלה הטפלה. שהיא טומאת מדרס:

ח התורמל שנפחת כים שבתוכו טמא. ואינו חבור לו חמת שבצים שלה מקבלו עמה ונפחתו טהורו שאינם מקבלו כדרכן: ט תיבה שפחתה מצדה. טמאה מדרס. וטמא מת. א"ר יוסי אימתי בזמן שאינה גבוהה י' טפחי' או שאין לה לזבו טפח. נפחתה מלמעלן טמאה טמא מת. נפחתה מלמטן ר"מ מטמא וחכמים מטהרין מפני שבטל העקר בטלה הטפלה: י משפלת שנפחתה מלקבל רמונים. רבי מאיר מטמא. וחכמים מטהרים מפני שבטל העקר בטלה הטפלה.

פרק כ הכרים והכסתות והשקין והמרצופין שנפחתו הרי אלו טמאים מדרס הקלוסטר ארבע קבין התורמל חמש קבים הבריתית סאה החמת של שבעת קבין ר' יהודה אומר אף הרבצל והמזודה כל שהן הרי אלו טמאין מדרס. וכולם שנפחתו טהורים. מפני שבטל העקר ובטל הטפלה:

א פס פז הל' ב פס פלכ"ם גדה פס פכו פל"ו ופכס הל' ס"ו
יז פס פכ"ל פל"ה

ב חמת חלילין · חמת מלא רוחו ומשימין החלילים בפי החמת והרוח יוצא דרך הנקבים · ומוציא מן החלילים קול של שיר: טהורה מן המדרס דלא חזיא לסכיב: עריבת פיסונות · עריבה שמכניסין בה אבנים קטנות ורגבי אדמה · כדי לתת בגדכבים של כבין · ופיסונות לשון שקל פיסא שלא ביה · דאמרינן בגמ' בסנהדרין גבי מרקולים: ב"ש אומרים מדרס · קסברי משמשת שכיבה עם מלאכתה · וב"ה סברי אינה משמשת: שנסדקה טמאה מדרס · ואם לא נסדקה אינה טמאה מדרס · דאומרין לו עמוד ונעשה מלאכתו · אבל כשנסדקה ומוציאה משקין אינה ראוי' אלא לשכיבה ופחותה מב' לוגים · או יתירה מט' קבין · אינה טמאה מדרס אפי' נסדקה: ונתפחה · מחמת גשמים מתנפח העץ ונסתם הסדק: טמאה טומאת מת · כמו שהיתה בתחלה קודם שנסדקה מפני שיש לה בית קבול ואינה טמאה מדרס · דאינה מיוחדת לשכב עליה הואיל ומשתמשין בה בליסה: בקדים ונסדקה · לאחר שנתפח העץ ונסתם הסדק הניחה ברוח קדים ונסדק': טמאה מדרס · דחזרה להיות ראויה לשכיבה ולא ללוס בה: זה חומר בשירי כלי עץ · דתחלתן אין טמאין מדרס וכשנסדקה טמאי מדרס: כלי גלריס · סלים עשויין מגלריס של ערבה וכיוצא בהן: עד שיתחסמו · שתגמר שפתן העליונה: אע"פ שנשרו שפתותיהן כל שהן · שנפלו שפתותיהן ולא נשאר בשפתותיהן אלא כל שהן טמא: ג מקל · של עץ בעלמא שעשאו בית יד לקרדו לפי שעה שלא קבעו בתוכו: חבור לטומאה בשעת מלאכה · דאע"ג דבאפי נפשיה פשוטי כלי עץ לא מקבלי טומא' הכא בית יד הוא וידות נתרבו לכל תורת טומאת הכלי או האוכל · ואם נטמא הקרדו נטמא הבית יד וכאם נגעה טומאה בבית יד נטמא הוא ונטמאה הקורדום עמו ודוקא בשעת מלאכה הוי חבור לטומא' שלא בשעת מלאכ' לא דשלא בשעת מלאכה אדם עשוי לזרקה לבין העצים: דיוסטר · כלי המשתש לב' לדדים דיו שנים · סטר לד כדמתרגמינן לסטר חד · והיא מקל שיש בו שני נקבים א' מלמטה וא' מלמעלה ושתי ידות תחובות בהן אחת ממזרח למערב ואחת מצפון לדרום והנשי מסיכות בו את המטו' שבפלך וקורין לו נספ"א בלע"ז · ופעמים שעושין אותן ידות מברזל ומקבלין טומאה: קבעו בכלונס · קבע הדיוסטר דהיינו המקל עם שתי ידותיו בכלונס · דהיינו עץ ארוך וגדול התקוע בארץ: טמא · הדיוסטר מכאן ואילך אם נגעה בו טומאה דהוי המקל חבור ליתדות בין בשעת מלאכה בין שלא בשעת מלאכה · כיון שנקבע ב"אין אדם עשוי לזרקו לבין העצים אבל הכלונס עצמו אינו חבור לו שאם נגע' טומא' בכלונס לא נטמא הדיוסטר: עשה בו הדיוסטר · שקבע שתי ידותיו בגופו של כלונס: אין טמא · מן הכלונס אלא מה שהוא לצורך ידותיו להסך את המטוה והשאר בין מלמעל' בין מלמטה טהו' שהכלונס ארוך הוא וגדול: כסא · שהוא עשוי וקבעו בכלונס הכסא טמא מדרס ואין הכלונס חבור לו להיות מיטמא מדרס כמותו: עשה

ב חמת חלילין · טהורה מן המדרס · עריבת פיסונות בית שמאי אומרים (גמ' טמא מדרס) וב"ה אומרים טמא מת · עריבה מב' לוג ועד תשעה קבים שנסדק' · טמאה מדרס הניחה בגשמים ונתפחה טמא' טמא מת בקדים ונסדקה מקבלת מדרס זה חומר בשירי כלי עץ מבתחלתן וחומר בשירי כלי נצרים מבתחלתן שמתחלתן אינם מקבלים טומא' עד שיתחסמו אע"פ שנשרו שפתותיהן · כל שהן טמאים: ג מקל שעשאו בית יד לקורדום · חבור לטומאה בשעת מלאכה · הדיוסטר חבור לטומאה בשעת מלאכה · קבעו בכלונס · טמא ואינו חבור לה עשה לו דיוסטר · אין טמא אלא צרכו כסא שקבעו בכלונס טמא · ואינו חבור לו · עשה

ב חמת חלילין · פי' הר"ב חמת מלא רוח כו' ומוציא כו' קול של שיר כשנופח בפיו הר"ש · [ובארן רוסיא שכיחי הרבה · זאקוויי"ף בל"א] : טהורה מן המדרס · פי' הר"ב דלא חזיא לשכיבה, דכיון שאינה מלאה מתגלגלת · הר"ש : עריבת פיסונות · של עץ הרמב"ם פכ"ו מה"כ : פיסונות · פי' הר"ב לשון שקל פים דאמרינן בגמ' בסנהדרין פ"ד מיתות דף ס"ד : עריבה · שלשין בה את הבלק הרמב"ם שם : שנסדקה · ל' הר"ב ומוציאה משקין וכ"כ הר"ש · ובמשנ' דלקמן העתיק ת"כ דתני' שנסדק' ואינו יכול לרחוצה רגלו אחת · וכן העתיק הרמב"ם בחבורו שם · ולשון התוספתא הביא' הר"ש נסדקה ואינ' מעמד' את המים · כדי להדיח אחת מהרגליים ועיין בפי' הר"ב רפ"ד דידים : טמאה · מדרס כתב הר"ב שאינה ראויה אלא לשכיבה · שכופתה על פיה כמ"ש הרמב"ם וכדתני' כסא שאה ויש עליה שכתב הר"ב בסוף משנה דלקמן · ומ"ש הר"ב ואם לא נסדקה אינה טמאה מדרס כו' אבל אם נגע בה גופו יהיה דינה דין כלי שנגע בהן הזב · אשר הן ראשון ולא אב הרמב"ם ומ"ש הר"ב ופחותה מב' לוגים וכו' טעמא כתב הר"ש בשם התוספתא שהרי היא כקערה ושיעורה בזיתי' וביתר מט' קבין לקמן במשנה ד' : בקבלת מדרס · בכולי דוכתי תני טמא' מדרס ולא ידענ' אמאי משני הכא למתני מקבלת מדרס : שיתחסמו · עיין מ"ש במשנה ב' פי"ו : ג דיוסטר לשון הר"ב דיו שנים סטר לד כדמתרגמינן לסטר חד ולשון הר"ש כדכתיב (בדניאל ז) ולסטר חד הקימת : קבעו בכלונס · כתב הר"ב דהיינו עץ ארוך ותרגו' כם כלונסא כמ"ש בפי' משנה ג' פ"ב דר"ה · ואע"פ שהגם הוא כמין מקל ארוך שאינו עב · הכא מיירי שהוא עב כמו קורה דהא תנן בסיפא כסא שקבעו בכלונס · וכן העתיק הרמב"ם בפ"כ מה"כ לענין דיוסטר קבעו בקורה וכן עוד לענין כסא בפכ"ה קבע הכסא בקורה גדולה : בכא שקבעו בכלונס · עיין מה שכתבתי בזה במשנה ד' פכ"ב : מפני

א מיי' שם ב מיי' פכ"ו מה"כ כלים הל' ז ג ירושלמי פ"ד מ"ה ד שם פ"ו הל"ו ה שבת פט"ו שם ע"כ הל"ג ו שם פכ"ה הל"ח

מפני שא"ל עמוד ונעשה מלאכתינו כתב הר"ב ותניא בת"כ אשר יסב עליו וכו' יכול אינו כסא סלה כו' ת"ל אשר יסב המיוחד לישיבה מלא כתיב גבי מסב אשר יסב וגבי מושב אשר יסב בקמ"ן ופ"ח וכתיב יסב יסב משמע שישב עליו תמיד במיוחד לישיבה וגבי מסב ליה התם הכי רש"י פ"ע דשבת דף כ"ט ועיין מ"ש ברש"ד דילים (עריבה מב' לונין וכו' במתני' דלעיל) ותרקב מפורש בפי' הר"ב משנה ע' פ"ג דתמיד: ד עריבה גדולה יתירה מתשעה קבין הר"ש • וכ"כ הרמב"ם בפכ"ו מה"כ: רבי עקיבא מטמא וחכמים כו' וכה"ג פליגי בפכ"ו משנה ה': אף ע"פ שקבעה בכותל. כתב הר"ב ולא אמרי' כו' • אם שנעשה כדי לשמש את הקרקע וכן בפ"ח משנה ט' [גבי פורנא] • עיין מ"ש במשנה י' פ"ו דמקוואות: ה כופת שקבעו כו' עיין מ"ש במשנה ד פכ"ב: קבעו במסמרים וזנגה עליו הרמב"ם רפכ"ו מה"כ

אמם תרנו הגיה ב מם הלכה ה' ג מם מה הלי' ד מם מנ הלי'

עשה בו כסא אין טמא אלא מקומו • קבעו בקורת בית הבד טמא ואין חבור לה • עשה בראשה כסא טהור • מפני שאומרין לו עמוד ונעשה את מלאכתנו: ד עריבה גדולה • שנפחתה מלקבל רמונים התקינו לישיבה ר"ע מטמא וחכמים מטהרין עד שיקצע • עשאה אבוס לבהמ' אע"פ שקבעה בכותל טמאה • ה כופת שקבעו בגדבך • קבעו ולא בנה עליו בנה עליו ולא קבעו טמא • קבעו ובנה עליו טהור מפני שנתנו על גבי הקורות קבעו ולא נתן עליו את המעזיבה נתן עליו את המעזיבה ולא קבעו • טמא • קבעו ונתן עליו את המעזיבה טהור קערה שקבעה בשידה תיבה ומגדל • בדרך קבלתה טמאה • שלא בדרך קבלתה טהורה: ו סדין שהוא טמא מדרס • ועשאו

ליסיבה והלכה כחכמים: אע"פ שקבעה בכותל טמא ה' טומאת מת או שרץ ולא בטלה מתורת כלי ולא אמרינן כלי המחובר לקרקע כקרקע דמי אלא כסכיה מחובר לקרקע מתחלתו או שנעשה כדי לשמש את הקרקע: ה כופת • כלי המיוחד ליסיבה ושל תמרה הוא: שקבעו בגדבך • בשורת הבנין: בנה עליו ולא קבעו • בדרך שהאומנים עושי' שבונים כיפה ע"ג נסרים ואח"כ מסרים אות': טמא • אם יסב הזב על הבנין שעליו • נטמא הכופה שתחת הבנין שהזב מטמ' את המשכב ואת המושב שתחת אבן מסמא • וכן כשקבעו ולא בנה עליו ויסב הזב עליו כשהוא הבוע טמא • דלא נהבטל בהכי אבל כשקבעו ובנה עליו • בטל לגבי כותל וכבותל דמי: מפן • כמין מחללת עשויה מקנים או מגמי: על גבי הקורות • של עליה: מעזיבה • טיט וגרורות של אבנים שנותנים ע"ג התקרה • וכל כמה שלא קבע המפן בקורו' ויסב הזב על המעזיבה • נטמא המפן שתחתיה ולא בטל מתורת כלי דמי בעי שקיל ליה • וכן אם קבעו ולא נתן עליו מעזיבה • ויסב הזב עליו • טמא מושב ולא בטיל עד שיקבע ויתן עליו המעזיבה: כדרך קבלתה • שוליה למטה: שלא כדרך קבלתה שוליה למעלה: ו סדין שהוא טמא מדרס • שראוי לטמא מדרס קאמר לא שנטמא מדרס ממש דת"כ אדתניא סיפא • אבל טמא טמא מת לתני אבל טמא מגע מדרס

עשה בו כסא • מן הכלונס עצמו עשה כסא: אין טמא אלא מקומו דהיינו לגרך היסיבה ושאר הכלונס טהור: קבעו הכסא בקורת בית הבד • שעומדים בו השמן מן הזיתים • הכסא טמא מדרס והקורה אינה חבור וטהורה • ואם מעין הקורה עצמה הכסא עשוי בראשה האחד • אף הכסא טהור דאמרינן לו עמוד ונעשה מלאכתנו ותניא בת"כ אשר יסב עליו יעיתא יכול אפי' יסב על האבן ועל הקורה תלמוד לומר כלי ולא אבן ולא קורה • אוניא את אלו • ולא אוניא כלי אבנים כלי גללי' כלי אדמה ת"ל הכלי כלי המיוחד לקבל טומאה • וכלים הללו אין מקבלים טומאה לעולם • אין לי אלא כסא וספסל וקתדרא המיוחדים ליסיבה מנין תיבת הבלנין תבה ספתה מגדה • עריבה מב' לוג עד ט' קבין שנסדקה ואין יכול לרחוץ בה רגלו אחת • ת"ל וכל הכלי רבה יכול אפי' כפה אלה ויסב עליה תרקב ויסב עליו ת"ל אשר יסב • המיוחד ליסיבה • לא שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו: ד עד שיקצע שיחתכנה ויתקננה

בגמ"י: קערה שקבעה בשידה תיבה ומגדל כו' • לכאורה אורחא דמלתא נקט • אבל הרמב"ם בפ"ה מה"כ כתב בבבא דטהורה וז"ל • הרי זו מכלל השידה וטהורה • נראה שדעתו דמיירי דוקא בשידה תיבה ומגדל הבאים במדה שהם טהורים כדתנן בריש פט"ו: ו סדין שהוא טמא מדרס כו' כתב הר"ב שראוי לטמא מדרס קאמר וכו' דא"כ אדתני סיפא כו' וכ"כ הר"ש אבל הרמב"ם השוה שתי המשניות • ומפרש לשמעתינו דה"ק אבל טמא טמא מת • כלו' שהיא יושב כמו כלים אשר נטמאו בטמא מת • כאשר נגעו במדרס ישובו ראשון וזה ל' התוספתא בזה • סדין שהוא טמא מדרס ועשאו ויצון הרי הוא כטמא מת המקבל טומאת מדרס וכ' המאמרי יחד אתייס לפי ש"ה הויצון הוא יקבל טומאת מת בעתיד • והוא ג"כ בדמיון כלים שנגעו במדרס ע"כ • ומ"ש עוד בפיר' הרמב"ם ואשר יתוקן וכו' מלאתי בגמ"י שנכתב בגליון שלא נמצ' בהעתק ומ"ש הר"ב כדתניא בסקומץ רבה דף כ ד וגם הר"ש הראה מקום זה ולא ידעתי למה לא הראה על מקומה של המשנה במקום שהיא קבועה במכילתין פרק כ"ן משנה ט' • דאלו

מדרס כדקתני בהקומץ רבה: ועשאו וילון. מסך לפתח או וילון לספינה ודוקא שעשה בו שנוי מעשה אבל מחשבה אינה מועילתן מידי טומאה שהיו ראוין לה: אבל טמא עמ' מת מפני שהשמש מתחמם כנגדו ותתעטף בשוליו לפעמים. הילכך לא בטיל מתורת כלי: מאימתי טהרתו שבטל תורת מדרס ממנו: משיתפר בתוסף מוכח דב"ש נעו שיקרענו ויתקננו למדת הפתח. ויתפור בו לולאות להלותו במס' או בספינ' וב"ה דאמרי משיקסור לא בעו קריעה אלא משיקסור בו הלולאות כדי להלותו בהם ואית ספרים דגרסי ב"ש אומרים משיתבר והיא היא. כלומר משיתברוהו ויקרעוהו כדי לתפרו למדת הפתח: ר"ע אומ' משיקבע. מעת שיתלה אותו על הפתח או על הספינה והלכה כבית הלל: ז לארכה טהורה. אורך הקנה לאורך המחצלת טהורה. דלא חזיא לשכיבה ואין הלכה כר' יהודה: המתיר ראשי מעדני' מנהג עושי מחצלאו' בשמשלימין המחצלת נשאר כמין חלל וגודלים אותו בכל שני טפחים גדיל א' וקושרו שלא יפתר האריג. ואם ניתר עומד לפתיר' ונתבטל מתורת כלי וטהורה: מעדנים. קשרים כמו וילדן אלין אגב מעדנות (שמואל א' טו) כלומר קשור כדרך שקושרין האסורי' וכן התקשר מעדנו' כימה (איוב לח): שהם של ו' טפחים. ב' טפחים בין מעדן למעדן וטפח מכאן וטפח מכאן: משתקנב משיתתוך ויקטוס ראשי קרומי' הבולטי' וזו היא קניב': פרק כא הנוגע בכובד העליון. שני עצים ענולים יש לאורג האחי שחוט השתי כרוך בו והשני שלפניו שכל זמן שאורג והולך כורך בו הירעה הנארגת. ולפי שהם כבדים נקראים כובד וכובד העליון הוא שלפניו. וכובד התחתון הוא הרחוק ממנו שכל השתי כרוך בו: בגירים

דאלו בהקומץ אין מקומה. אלא מייתי לה בגמ': ועשאו וילון. כתב הר"ב ודוקא שעשה בו שנוי כו' כדתנן בפכ"ה: אבל טמא טמא מת. ולא עשאוהו כאהל ממחיצת הבית שאינן מקבלות טומאה. רש"י פ"ק דבילה סו' דף י"ד ומה שפיר' הר"ב מפני שהשמש מתחמם כנגדו כו' עיין מ"ש במשנה ד' פ"ח דשקלים: משיתבר. ובש"א משיתפר. ועוד להר"ב גירסא שליתיה בפב"ז משנה ט'. ועיין רפכ"ה. ובמשנה גא"י מלאתי מוגה משיתבר: ז במין כ"י פי' הר"ב כ"י יוונית כמין כ"ף הפוכה ולכאורה נראה של"ל כפופה. וכלומר לאפוקי כ"ף פשוט שהרי במנחות פ"ו משנה ג' כתב הר"ב כמין כ"י יוונית שהיא כמין ט' שלנו כהפרש גודל מן האלב' אבל ראיתי שתי אלפא בית של היווני' האחת גדולה ומרובעת. והאחת קטנה והאות העשרי' שבקטל היא קרוב בצורת לטי"ת שלנו שלזורתה

ובעשאו וילון טהור מן המדרס. אבל טמא טמא מת מאימתי היא טהרתו ב"ש אומר (ס"א משיתפר משיתבר). בית הלל אומרים משיקשר. ר' עקיבא אומר משיקבע: ז מחצלת שעשה לה קנים לארכה טהורה. וחכמים אומרי' עד שיעשה כמין כ"י עשאם לרחבה. ואין בין קנה לחברו ארבע טפחים טהור. נחלקה לרחבה ר' יהודה מטהר. וכן המתיר ראשי המעדנין טהורה. נחלקה לארכה ונשתיירו בה שלשה מעדני' של ו' טפחים טמאה. מחצלת מאימתי מקבלת טומאה משתקנב והיא גמר מלאכתה: פרק כא הנוגע בכובד העליון. בגירים

ט אך בהגדולה האות הזה כזה ד ולפי זה אין להגי' בלשון הר"ב אך שתי תשובות בדב' הא' למה לו לומר כמין כ"ף הפוכה הל"ל כמין חי' ת' הכ' דהשתא דבריו דהכא ודמנחות שתרי אהדדי שזו דלעיל יש לה כמו שוליים מתחת ואין לה גג וזו דהכא יש לה גג ואין לה שוליים ומיהו בתשוב' הראשונ' יכולני לומר שבימי הר"ב לא היו נוהגין לכתו' הח' שא כזה וכן עדין בכת' שקוראין כתיבה תמה דוקא: (עמ"ש בש"ל מוסף הערוך) והיא הרמב"ם בפ"ה מה"כ ולכאור' ק"ל דל"ל למתני הכי דהא בכ"מ שנשנה המלאכה שבה מיתטמא הכלי טעמא לפי שבו נגמרה מלאכתו ויש לי לומ' דבמחצלת יש שטושין עוד מלאכות אחרות אחר זו המלאכה והא דעדינא נגמרה מלאכתה מקרי קמ"ל. דומיא דאשכחן במעה וערים' דברפט"ו כדפי' הר"ב שם: פרק כא הנוגע בכובד העליון כו' פי' הרמב"ם (פ"כ מה"כ הלכה ט"ו) דמיירי שהבגד בעת אריגתו היה באהל המת והרי נטמא ואין מיטמא בשאר הטומאות זולת הנרעה אם לא האריג לבד שנאמר או בוד עד

א מיי' פ"ט ב בס פכה הל' יד
ג בס ופס הל' א ד בס פכה הל' טו

שיהיה בגד שהוא טווי ואורג ואמרו בבאן כי כאשר יגע האדם בכובד העליון כו' טהור. שכל אלו אינן חבור לבגד אבל הנוגע בנפש המסכת כו' טמא. שכל אלו חבורין לבגד ועיין בפי' הר"ב ריש פרק כ"ג. בכובד העליון וכו' פי' הר"ב כובד העליון היא שלפניו כו' וכ"כ הר"ש וק"ל דהא הוה זו ואל"ל זו. דאם בשלפניו טהור אע"פ שהבגד הטמא כרוך עליו. כ"ש בשל רחוק ממנו שאין עליו אלא השתי המחוברת לבגד ועוד דלשון עליון ותחתון אינו נודק כלל דהא איפכא הוא שאותו שהוא רחוק הוא גבוה. ואותו שלפניו הוא נמוך ואם נפרש כן שהעליון הוא הרחוק. והתחתון הוא שלפניו אתי שפיר הל' וגם דהשתא הוה לא זו אף זו. ועוד דה שליתיה דיגיל עליו ריעו שכן הגירים והקירוס שפי' הר"ב וכן הרמב"ם הגירים הוא הרחוקים. והקירוס הוא שלפניו יוקר וכן פי' הרמב"ם ג"כ בכובד כו' וז"ל האורגים יעמידו להן שתי קורות אחד (למעלה) ועליה

רל"ז

ועליה כרוך הסתי • והסגית קרובה לארץ וכל מה שיארגו מן הנגד כורך עליה • והסתי נתפס בין שתי הקורות שם הקורה העליונה נקרא כובד העליון • ושם הספלה כובד התחתון ע"כ •

בגירים ל"הר"ב הן חוטין וכו' • ובעבורן כו' כן ל"הרמב"ם •

בגירים ובקירוס • ובחוט שהעבירו על גבי ארגמן ובעירה שאינו עתיד להחזירה טהור • בנפש המסכת • ובשתי העומד • ובכפול שהעבירו על גבי הארגמן • ובעירה שהיא עתידה להחזירה טמא הנוגע בצמר שעל האימה באשוויה טהור • הנוגע בפיקה • עד שלא פירעה טמא • משפירעה טהור :

ב הנוגע

א שם סל"ו

ובגמ"' ובהמסכתן כו' וכבר כתבתי מעשיהן מבואר יותר במשנה ב' פ"ז דשבת ע"ש • וכן תקנתי שם ל"הר"ב והרמב"ם שכ' שילך בו האדג בחוט שבו ל"מגומב' • והרלוי היה שיהיה הלשון שילך בו חוט הערב : ובקירוס פי' הר"ב מסרג שבו מכים וכו' • וכ"כ הרמב"ם ואף על פי שמתחת יש לכלי זה גם כן קנה ע"פ כולו • משא"כ לחסרק שאין לו מתחת קנה • כי השיני' צריכין להיותן מובדלי' בסופן שזולת כן אין נעשי' מלאכתן כלל מ"מ מפני שהשתי כל חוט וחוט ממנו נכנס לבין כל ב' שיניים ואין הקנה שמתחת נראה לעין מפני השתי הזה הלכך דומה לחסרק כפי מביט עין הרואה ועל כן קרו ליה חסרק • אבל הא קשיא לי ודאי שזה הכלי הוא בכלל הגירים • לפי מה שפירשתי במשנה ב' פי"ג דשבת ושם נשנה ג"כ בקירוס • ופי' הר"ב והרמב"ם יריע אורגה וכו' וכבר העירותי על זה שם • וגם כתבתי שם שבהלכות שבת להרמב"ם בפ"ט השמיט בקירוס • ולכך נ"ל דאדרבה משם ראיה על מה שפירשתי • שהגירא הוא מה שהם ז"ל מפרשי כאן על קירוס • ולפי שם לא פי' על קירוס כמו בכאן לפי שם הוא בכלל גירים שכן מפרש אביי התם [שבת דף ק"ה] דגירי [הוא ב' בתי גירא וחדא בגירא] ולכך הוצרכו לפ' קירוס יריע' כו' • ודוגמא דנפה וכברה דתנן התם לגביה אבל כאן שא"א לפר' יריעה כו' דמה ענין לכאן לכך מפרשים שהוא המסרק וכו' • דהיינו הגיר א ואמנם הגירי' יהיו השתי בתי גירא לבדן ואין המסרק בכללן ולפי שם לענין איסור שבת אינו מתחייב עד שיעשה החוטין בשלשתן בשתי הבתי גירא • ובגירא כדמפרש אביי לכך הוצרכו לפרש שם בקירוס יריעה כו' זהו מה שנ"ל בזה ואין לתמוה על שם אחד היינו קירוס • יפול על שני ענינים מחולקים היינו על מסרק ועל יריעה כי הרי אפשר הוא שקריאתן משתני' • כגון שהא בחולם הרי"ם והב' בשורק לו בקריאת הקו"ף שהא' בחירק והב' בגירי א' שני השינויים גם יחד לדקו ובזה יובדלו וק"ל ק"ל : ובעירה כתב הר"ב הוא גירא שאמור בפ"ק דשבת (דף י"א) וכו' וכ"פ הר"ם • ואע"ג דהתם באל"ף בתחלה ובסוף • הרי אותיות אחה"ע מתחלפי' אבל הרמב"ם כתב זה החוט יקרא עירה מענין תלייה לפי שהעירה הוא הנתלה והדבק עכ"ל • כלומר שהוא מל' מעורה במקצת דרפ"ג מתשכת טבול יום ותעורה בקליפתה דמשנה מ"פ"ג דעוקצין ול' מקרא היא כמער אים ולויות במלנים א"ז : בנפש המסכת • פי' הר"ב חוטי הערב שהולכי' כו' קודם שיכה במסרק ויחבר אותו על האדוג מהבגד הרמב"ם • וכ"כ הר"ב והר"ם במשנה ט' פי"א דנגעים ועיין שם : הנוגע בצמר שעל האית' • פי' הר"ב מקל אדוך כו' שהנשים כורכו בו את הצמר וטוות • וכ"פ ג"כ באשוויה וכ"פ הר"ם וכ"ע היאך מתחברים לבגד האורגים אבל הרמב"ם מפרש שהוא ג"כ מכלי האריגה • ובגוסח' שלפנינו כתב אימה האדג אשר בארך המסרק יאמר שעל האימה המטווה כפול ולזה תקרא א"ל ריב"ה אימ"ה לכפילת הפשתן עליה • ועם זה המטווה אשר על המסרק יאמר צמר שעל האימה ובתנאי שיהיה ג"כ מחובר באדג • ובגמ"' עימה האדוג שמכניסין בו הקנה שהמטווה כרוך עליה ונקרא בערב א"ל גז"יך • ולזה תקרא א"ל ריב"ה עימ"ה • לכרוכה הפשתן עליה ועל אותו המטווה שעל הקנה יאמרו צמר שעל העימה ובתנאי שיהיה ג"כ מחובר באדג ע"כ • ואשוויה פי הכוס אשר עליו המטווה אשר יתקמו בו וזהו מחובר בבגד (ג"כ) ע"כ : בפיקה פי' הר"ב כמין עגול כו' וגם בזה יש להקשות מה ענינו להבור הבגד • והר"ם כתב כגון דבגד כרוך על הפיקה ע"כ • וגם זה רחוק שהרי לא לכך עשויה והרמב"ם פי פיקה כוס קטן וכפל עליו המטווה עד שיעוד (כמין כדור וכל זמן) שנשאר מהמטווה כפול על הפיקה • הוא אומרו עד שלא פירעה כו' : עד שלא פירעה •

בגירים הן חוטים האורגין על הקנה • ובעבורן מנביהין קלת החוטים ועושין דרך שילך בו האדג בחוט : וקירוס משרק שבו מכים על האריגה ומחברים החוטים : בחוט שהעבירו על גבי ארגמן • לאחר שנעשית הרקמה מעימים חוטין עליה שלא תתלכלך ולאותן חוטין לא הוו חבור לבגד : ובעירה הוא גירא האמור בפ"ק דשבת דף י"א] ולא גרדי בגירא שבאזנו • והיא התיכה קטנה מצתר לו מפשתן או מצמר גפן • שאורגים בתוך המטפחות לנוי וזורק אותו בתוך השתי וחוט של ערב כרוך בתוכו כ' ויש מקן שחורים ואדומים • ואם אינו עתיד להחזירה כגון שהיא אדומה • ועתה רוצה להכניס גירא שחורה אע"פ שלא פשה מן הבגד לא הויא חבור : בנפש המסכת • חוטי הערב שהולכים בתוך המסכת בכפש בתוך הגו' וכל דבר שהאורג נותן בתוך המסכת לתקן הרוי נפש • והנוגע בהן כנוגע בבגד דהוו חבור : שתי העומד • שצריך עדיין לבגד ועומד ליארג : ובכפול שהעבירו על גבי ארגמן' חתיכת בגד שתופרים על הארגמן שלא יתלכלך הוי חבור לבגד : עירא שעתיד להחזירה • כדפרישנא לעיל : בצמר שעל האימה ויש שגורסי' העימה בעי"ן והכל אחד • והוא מקל ארוך לו קנה שהנשים כורכות בו את הצמר וטוות : באשוויא • הצמר שעל האשוויא • ועימה ואשוויא שתיהן לטוו' עשויו' • שא שמשונו' זו מזו בצורתן : טהור • דאינו חבור : פיקא • כתין עגול קטן של מתכת ויש בו נקב והנשים נותנות אותו בראש הפלך להכבידו וקורים לו בלע"ז פוסרול"ו : עד שלא פירעה : קודם שיתירנה • משפירעה • לאחר שהתירה : ב קטרב

פי'

ב קטרב מפורש למעלה פרק כלי מתכות ושכן ב' עניים · משמע לדי הטול והן נקובים ות כניסי בתוך לותו נקב עץ ושתן קטרב וקושרים לותו שלא יטמטו הנקר : בעין · בגד של לתר לו עור לו שן שכורכים על לוח · הכהמה והטול עליו : עבות · עץ לרוך ועב שבמחריסה שנכנס בתוך הטול: והחרב עץ עשוי כדמו' חרב שתופס בו החורש: והבורך · עץ עקוש דומה למרכב והוא הנטוש על הקרקע בעת מחריסה: ביצול עץ שתופס לותו החורש בידו · וכו מטה המחריסה לכל לד שירצ' ושירוש יצול מטה · לא תטה משפ' (דברים י"ו) מתרגמינן לא תצלי דין עין של מתכת · טבעת של מתכת : לחייס · שני עניים שבנקבי הטול : עריים · עשוי כמין כלי של מסתת לבניס וכו מסבר גושי של עפר וקרוי עריי' מלשון ערער תתערער (ירמיה נ"א) · ערו ערו עד היסוד בה (תהלים קל"ז) ואין הלכה כרבי יהודה שמטהר בלחייס : ג מגרה · ברזל מלא סגימות שמנסרים בו הלוחות והנסרים ובלע"ז סיג"א ויש למגרה שני עני' א' מלד זה ול' מלד זה: שבהם תופ' חרש עני' בשעה שתפ' הלוחות · והעני' הללו הן בית יד למגרה ואם נטמאה המגרה הנוגע בהן טמא דהוו לה ידות : בחוט ובמשיחה ברחם הענים הללו שהן בית בד קיסרין חוט ותשיחה וחבל שהולך על לורך המגרה ומחבר בין שניהן ומעמ' לו בלחה' עץ לרוך שבלחנע לו הסני עניים והולך על לרך המגרה קרוי לחה: ובסניסין · עץ קטן נתון תן החוט והמשיחה עד הלחה · וכו פותלין וגולין החוט והמשיחה ורחשו ל' בתוך החוט · ורחשו לחד בלחה ופעמ' ס' ישים שניס: מכבש · מקום יש לו לחרש עניים שכוכש ועוצר שם הענים העקומים והלוחות העקומות והעקיסות כדי שיתיישרו · וכן עוצר שם הענים והנסרים שלא יתנועעו לכאן ולכאן עד שיתקנם למלאכתו: קטנית · כמין קשת קטן של עץ שתוחבים בו ברזל של מקדח כשרוצה לקדוח בו והאל' לותו בקשת ומגלגל בו לת הברזל' ואם הברז' ט"ז לא נטמא הקשת דלא הוי חבור שדרכם היה שלא לחבר הקשת בברזל : מסר הגדול · מגרה גדולה שעשויה לנסור קורות ועושים לה כמין תרוכב מעגלים דקים והמגירה בלחצ' ולותו המרוכב קרוי מלבן : טהור · שאין טמא שלא מקום לחיזות בית יד בלבד ואין הלכה כר' יהודה : ביתר · חבל בקשת לשון כוכנו חלש על יתר (שם י"א) : לעש"ש שהיא מתוחה · לעש"י שהתן ביתר ובקשת ומתוחה לירות בה ונטמא החן לא נטמא הקשת והיתר · שאין כחן חבור לקשת ויתר : לישות · ברים שאין לה עיניים · התנטמא מתרגמינן לישותא ונדין לותה לפי שמכסדם את השדות : טהורה · שאינה חשובה כלי : כל זמן שהיו מתוחה · והחן כל ברזל בה לא נטמא כחן נטמאת המלודה · ואין הלכה כרבי יהודה :

פרק כב השלחן · הדליפקי · כלי עץ שמשימין בו צלוחית ומשיסות ומוכלין ומשקין וממנו ניטלין ומשימין על השלחן :

ב הנוג' בעול' ובקטרב בעין ובעבו' אפי' בשעת מלאכה טהור · בחרב · ובבורך · ובציצו' טמא · בעין של מתכת · בלחיין · ובעריין · טמא רבי יהודה מטהר בלחיים שאינם עשויין אא (ס"א לרבות) לרבות את העפר: ג הנוגע ביד מגרה מכאן ומכאן · טמא · בחוט · ובמשיחה באמה · ובסניפין במכב של חרש · ובקשטני טהור · ר' יהודה אומר אף הנוגע במר"בן של מסר הגדול · טהור הנוגע ביתר · ובקשת · אף ע"פ שהיא מתוחה · טהור · מצודת האישות · טה רה · ר' הורה אומר בל זמן שהיא מתוחה · חבור :

פרק כב השלחן · והדלופקי · שנפחתו · או

פי' הר"ב קודם שיתירנה · ול' הר"ם פל שלא נתגלה וכל · וז"ל הרמב"ם וכל זמן שנשאר מהמטוה וכו' וכלאר הוסר המטוה ממנה עד שנתגלה ונראה הוא לומרו משפירעה · ופירעה הוא הגלוי מלשון כי פרעה אהרן (שמות ל"ב) : ב הנוגע בעול · ובקטרב · כו' הכונה · בזאת ההלכה כמו כונת אשר לבניה וזה שהוא יאמר כי כאשר נטמא העגלה או המחריסה · אין הדברים המחוברים בהן : יחס כמו הדבר אשר נטמא · הרמב"ם · בעול ובקטרב · עיין בפי"ל משנה ד' : בעין לי' הר"ב בגד או לתר כו' שכורכים על לותר כו' ודומה לענין הר"ם : והבורך כך הגהתי בבי"ת · שכן גרסי' · בפי"ז דאהלו' ופ"ם בפירוש הר"ב ובפי' הר"ם דהכא · ותמצא שעכינם א' גם הערוך העתיקו בערך בור' · ול' הר"ב עץ עקוש · דומה למרכב · כן ל' הרמב"ם בנוכח' שלפנינו אבל בנא"י דומה לרכובת אדם ומ"ם הר"ב והוא הנטוש כו' מסיים הרמב"ם ולזה תק א כורך ע"כ · ונראה שנוסחתו בב"ף וכן הוא בהבורו פר"ך מה"כ כתוב הבורך בב"ף : ג בחוט ובמשיחה · עיין לעיל פי"ז משנה י"ג ומ"ם במשנה ח' פ"ג דסוכה : ובסניפין פי' הר"ב עץ קטן כו' · ופעמים ישים שניס כלומר ולכך שונה סניפין וגא סיף · ועיין מ"ם במשנה ו' פי"א דמנחות : במכבש של חרש · שנטמא הרומח שבו הנוגע במכבש טהור · הרמב"ם פ"כ מה"כ : הנוגע ביתר ובקשת כו' · מ"ם הר"ב ונטמא החן לא נטמא הקשת והיתר : ר"ל ולכך הנוגע בהם טהור:

פרק כב והדלופקי · מ"ם הר"ב כלי עץ כו' · הדלופקי לחוד קאי · ומ"ם ומוכלין ומשקין · קשיא לי דמשקים איכן מונחים על השלחן והדלופקי אלא בכלי שבו הם המשקים · והכלים הללו כבר אמרן צלוחיות ומשיסות ומשמע בין רקנים בין מלאין · ולכן היה נ"ל שתיבת ומוכלין נ"ל בלוכלים · וכל' הרמב"ם שם ואף לשונו שבכאן כך מוכיח שכתב ובו מקומות לכלי · היין ולכלי הפירות אלא דבסכ"ד משנה ו' כתב ג"כ הר"ב כמו הלשון שבכאן · ולכן צריך לפרש דה"ק שמשימים בו צלוחית ומשיסות ומוכלים ומשקים בתוך הכלים הללו · ול' קצרה הוא ששומך על המבין · ומ"ם הר"ב שמשימים בו צלוחית ומשיסות : וכן ל' הרמב"ם ונמצא בכתוב שמואל ב' ו' ומשיסה אחת ופירשו רז"ל בפ' כל שעה דף ל"ו גרסא דחמרא · דכתיב

רל"ע

* תוי' פ"ב מס' כלים סל ד

ס"ה הלכה ס"ו

ס"ה הלכה יד

הלא ר"י

ה"ס הלכה יח

: מכות נו: מוי'

ס"ו פס' כלים

פ"ו

או שחיפן בשיש ושייר בהם מקום הנחת הכוסות · טמאים · רבי יהודה אומר מקום הנחת התיכות : ב השלחן שנטלה אחת מרגליו · טהור · נטלה שניה טהור · נטלה השלישית טמא · כשיחשוב עליו · רבי יוסי אומר אין צריך מחשבה · וכן הדלופקי : ג ספסל שניטל אחד מראשיו · טהור · ניטל השני · טהור · אם יש בו גובה טפח טמא · שרפרף שניטל אחד מראשיו טמא · וכן הכסא שלפני קתדראי · ד כסא של כלה שניטלו חפוייו · בית שמאי מטמאין · ובית הלל מטהרין · שמאי אומר אף מלבן של כסא טמא · כסא שקבעו בעריבה · ב"ש מטמאין · ובית

ושייר בהן מקום הנחת כוסות · שלא נכחת · או שלא חיפן דלא' הוה כלו מחופה שיש היה טהור ככלי אבנים דבתר חפוי אזלי' · מקום הנחת התיכות · של לחם ושל בשר דאם אין בשלחן מקו' הנחת התיכות · לאו שלחן הוא · ולאו דלופקי הוא : ואין הלכה כר' יהודה : ב ניטלה אחת מרגליו טהור · דלא חזי לשלחן שהרי אינו ראוי לאכול עליו : נטלה שלישית טמא · שראוי לאכול עליו · כמו על גבי טבלא והוא שיחשב לאכול עליו : אינ' צריך מחשבה · דכיון שראוי לאכול עליו · הרי הוא מקבל טומאה : וכן הדלופקי · דינו כדין השלחן וכשם שנחלקו בשלחן כך נחלקו בדלופקי · ואין הלכה כרבי יוסי : ג ספסל · דף רחב וארוך בראשו אחד תקוע מתחתיו דף גבוה · וכן בראשו השני · כדי להגביהו מן הקרקע שיהיה ראוי לישב עליו · ניטל השני טהור · ולא דמי לשלחן דכשנטלו ב' רגליו טמא · דספסל שנשברו שני ראשיו לא חזי לישיב' שהיושב עליו כיושב על גבי קרקע : אם יש בו גובה טפח טמא · שהדף העב טפח חזי לישיבה : שרפרף · ספסל להדום רגליו של אדם : הכסא שלפני קתדרא · דינו כשרפרף : ד שניטלו חפויו · לשון חפוי פותחת כמין שינים יוצאים מכל צד בכסא של כלה · ועשויין כדי שיסמכו עליהן : ב"ש מטמאין דאכתי חזי לישיבה · וב"ה מטהרין · דלא חזי לכלה · והויא כנשבר : אף מלבן הכסא טמא · כלומר אף מלבן הכסא בפני עצמו בלא הכסא : ובלא חפויו · טמא · כל שכן שהכסא בלא חפויו טמא : מלבן · צורת לבינה מרובעת · עושים על הכסא ויושבים עליו · כסא שקבעו בעריבה · הביא כסא ממקום אחר · וקבעו בעריבה דרך ישיבתו · ועריבה אינה טמאה מדרס דחזי ללישה · ב"ש מטמאין · דלא בטל כסא לגבי עריבה : ובית

דכת"ב (ישע"ג) והכי אשישי ענבים : או שחיפן בשיש ושייר כו' כתב הר"ב דאי הוה כולהו מחופה שיש היה טהור ככלי אבנים דבתר חפויו אזלי' · וכ"כ הר"ש · ותמיהני דבפי"א משנה ד' ו' דפרשים דבתר עיקרא אזלינן · ותיהו כבר כתבתי שם בשם הר"ש דמפרש התם · בכלי שצפוי כמוהו שצפוי של מתכות · וגם הוא עצמו של מתכות · אלא שעיקרו דמתכות טהור וצפויו דמתכות טמא · ואין נראה לחלק דהכא לקולא והתם לחומרא דהא בסוף חגיגה כתבתי דמהכא מייתי התם בגמ' דאזלינן בתר חפוי · ומאי מייתי והא התם שאני דלחומרא באנו לטמא השלחן של עץ המחופה בזהב · אלא ודאי דאין לחלק בזה ולא עוד אלא דרש"י פי' התם במאי דמייתי ממתניתין דהכא וז"ל שאת צפויו מבטלו · אפילו להקל וכ"ש להחמיר · ע"כ · ואע"ל דהא דבפי"א אזלינן בתר עיקרא היינו דוקא היכא שהעיק' והצפוי ממין אחד הוא · וכל זה לשיטת הר"ש · אבל כבר כתבתי בפ' י"א · גם בסוף חגיגה · דלהרמב"ם כל המצופה מטהר הכלי · וז"ל בפי' שבכאן לפי שהכלים המצופים לא יקבלו טומאה · ובכלים מסיים בה כשהן מצופין כ"ש כשנעשו כשיש : ב שנישלה אחת מרגליו · מן הג' רגלים חסר לו · הרמב"ם · וכן בפירוש הר"ב במשנה דלקמן : ג שניטל אחד מראשותיו טהור ה"ג בכל הספרים · ובנא"י מצאתי מוגה טמא · וז"ש הרמב"ם בפרק כ"ו מה"כ · עדין הוא ראוי למדרס וכ"ל שכן יושבין עליו כשהוא מוטה : אם יש בו גובה טפח · עיין במשנה ה' פרק כ"ו : קתדרא עיין בפי' הר"ב דפ"ד משנה ג' ומ"ש עליו שם · ועוד עיין בפירוש הר"ב בפרק כ"ד משנה ב' : ד כסא של כלה שנטלו חפויו · פי' הר"ב ל' חפוי פותחת כו' (בפ"ח דשבת דף פ"א) ובפ"ק דעדיות משנה י"א מפרש גם פי' הרמב"ם דהתם דחפויין וציורים שעושין מעצים ואבנים כו' · וצריך לומר שאינו חפוי על פני כולו · והיינו דלשונו בפירושו דהתם · חתיכות המפותח שמדביקין עליו ואעפ"י שאין דבריו בפירושו שבכאן נראין כן · מ"מ הדבר מוכרח דהא לדידיה כל חפוי מטהר כמ"ש בר"פ : כסא שקבעו בעריבה כו' · מטהרין · ואי קשיא לך הא תנן לעיל פ"ד משנה ה' כופת שקבעו בבנין קבעו ולא בנה עליה כו' · מסך שנתנו ע"ג הקורות קבעו ולא נתן עליו המעזיבה כו' · אלמא בקביעות בלחוד לא פרחה טומאה מינייהו · התם משום דבלאו הכי נמי לישיבה ושכיבה קיימי · אלא דאי לאו דמחבר להו לבנין קא מטהרינן להו · ומש"ה עד דקבעי להו ובני עלייהו לא חשבינן להו כבנין · אבל הכא קא מבטל לאו תשיבה לגמרי הלכך בקביעות לחוד מטהרין להו לב"ה · ומ"ד דתנן בההוא פירקא משנה ו' שדין שהוא טמא מדרס · ועשאו וילון כו' · רבי עקיבא אומר משיקבע · אלמא מקביעות נמי קא מטהר · ואפי' כשנטמא כבר · מ"מ משום דלא חזי השתא למדרס ס"ל כמו שכתבנו כ"כ הראב"ד במשנה י"א פ"ק דעדיות · ולא ידעתי למה הקשה מכופת · דשפיר טובא ה"ל להקשות ולתרוי כסא אכסא · ועוד שהיא משנה קודם שהיא דכופת במשנה ג' כסא שקבעו בבלונים · וכן כסא שקבעו בקורות בית שבד טמא · אלמא בקביעות בלחוד לא פרחה טומאה מינייהו · אחר זה ראיתי בפכ"ה מה"כ יד גם כתב הרמב"ם דיש אלו הג' כשאינם · שפירש הכ"מ דכסא שקבעו בעריבה נמי לא טהרו ב"ה · אלא לענין שאינו חבור לה · שאם נטמאת העריבה לא נטמאה הכסא · ע"כ אבל הרמב"ם בפירושו כתב כאי' שהוא טהור לגמרי · וז"ל אמר

וב"ה מטהרין ממדרס. דבטל כסא לגבי עריבה. אבל כסא
העשוי בעריבה עצמה. מודו בית שמאי לבית הלל דטהור:
ושמאי אומר אף כסא העשוי בעריבה עצמה. טמא מדרס:
ה כסא שלא היו חפויו יוצאים. שאין הנסרים בולטים חוץ
מן הכסא. שהכסא עשוי מארבע
עצים וגסרים קבועין בג' לרוכות
הכסא עומדין גבוהים מתחת
העצים מהודקים זה אצל זה.
וממעל לעצים לוחות עשויין
ליסב. ואם כ' ברו הלוחות
העשויות למושב יכול להטות
הכסא לכל צד שירצה וליסב על
אותן הנסרים הקבועים בג'
רוחות של כסא. אבל כסאן
בולטים לחוץ אינו יכול להטותו
על צדו וחפויו דהכא לאו כחפויו
דריסא שהן כמו שניים בולטים.
אלא לנסרים שמחפין העצים קרי
חפויו: ן שניטל חפויו האמצעי.
שנטל לוח האמצעי. ונשאר לוח
מכאן ולוח מכאן. טמא. דחזי
ליסיבה: אם היה רחב טפח חזי
ליסיבה. ואי לא. לא: ז שניים
מחפויו. תלוחות. העשויות
למושב: רבי עקיבא מטהר. ואין
הלכה כרבי עקיבא: ונשתייר בו בית קיבולה. שהוא חלול קצת.
ורואי לקבל רמונים. טהור. ולא מטמאינן ליה מפני שיש לו בית
קבול: מפני שבטל העקר דעקרו ליסיבה עדיד ולא לבית קבול
והואיל ונתבטל העקר שבעבורו היה חשוב כלי. בטלה הטפלה.
ולא מטמא מטעם שיש לו בית קבול. והכא הלכה. דהכי תנן
לעיל פרק המפרק גבי מספלת. ובפרק ברים וכסתות. גבי
חמת: ח שידה. עשויה כמין ארון. ונשידה שאינה מחזקת
מ' סאה מיירי שהיא מקבלת טומאה: שניטל העליון. הכסוי
שעליה: התחתון. שוליה: ויכל התחתון והעליון. והדפין
שבצדדיו נשארו: וחכמים מטהרין. והלכה כחכמים: הסתת.
מסתת אבנים והוא מתקן לומקום לשבת בקצה האחד מהאבן
כשמסתת בקצה השני: ט כופת

ובית הלל מטהרין שמאי אומר אף העשוי
בה: ה כסא שלא היו חפויו יוצאין. וניטלו
טמא שבקרקעו להיות מטהו על צדו ויושב
עליו: ן כסא שניטל חפויו האמצעי.
והחצונים קיימים. טמא. נטלו החצונים
והאמצעי קיים. טמא. ר' שמעון אומר אם
היה רחב טפח: ז כסא שניטלו שני' מחפויו
זה בצד זה. ר' עקיבא מטמא. וחכמים
מטהרין. א"ר יהודה אף כסא של כלה
שנטלה חפויו. ונשתייר בו בית קבלה.
טהור. מפני שבטל העקר. ובטלה הטפלה:
ח שידה שניטל העליון. טמאה מפני
התחתון. ניטל התחתון. טמא. מפני העליון
ניטל העליון והתחתון. ר' יהודה מטמא
מפני הדפין. וחכמים מטהרין. ישיבת
הסתת. טמא מדרס: ט כופת

קבע כסא בעריבה הוא טהור. ולא יטמא במדרס לחבורו
בעריבה אשר לא נטמא במדרס. ע"כ. ואף פסקן של דברי
הרמב"ם שבחבורו. נראין שסובר דטהור לגמרי (ושאלני
מתני מהר"ר הירש יצ"ו. דהא אדרבא משמע כדברי הכ"מ.
מדכתב הרמב"ם. וכן כסא שקבעו בעריבה כו'. א"כ מדמה
אותו לדלעיל מינה. והסיבותין דאם כדברי הכ"מ. לא ה"ל
לכתיב. אלא וכן הדין בכסא שקבעו בעריבה. ולא ה"ל לסייס
שהוא טהור אלא ודאי אתא למימר שהוא טהור לגמרי. ומה"ם וכן
כו'. אין ראיה להכ"מ. שהרי בדין הראשון. קבעו בקורה גדולה כמה
כתב וכן. ואינו שוה לדין שלפניו.
דהא בדין שלפניו מחלק בין קבעו
לעשאו בו. אלא הכי וכן. אינו אלא
שבשלשתן יש לד טהרה. ומיהו הא
כדאיתא והא כדאיתא. ותו דהרי
משנתינו לא שנאה. לזו שבעריבה
אלא לאותם שניים כשאות. אלא
דבאותן יש לד טומאה נמי. ואלו
בזו אין לד טומאה כלל. והרמב"ם
שכתבם יחד. הרי נשמר בלשונו
כדכתבתי. ועוד אי איתא דגם
בזו יש לד טומאה. א"כ ה"ל לכתוב דין עשאו בו. מהו. אבל אם
טהור לגמרי בקבעו בו לא צריך לכתוב. ודאי דכ"ש עשאו בו
שהוא טהור) וכך הבין הכ"מ. שהרי הקשה עליו. מאי שנא
מכסא שקבעו בקורת בית הבד. ומכח הקושיא הוא שמפרש
דה"ל אינו מטהר לגמרי. ואלו היה מחפש לדעת מה יענה
הרמב"ם בפירושו. בודאי שלא היה מפרש כן על דבריו
שבחבורו. להטותו מיני דרך שבפירושו. וגם אשתמטתיה
להכ"מ דברי הראב"ד מדלא כתבן לתרוצי מה שהוקשה
להראב"ד אהדדי. ולכך נראה דהכא נמי טהור לגמרי ואשוה
דקביעות שבעריבה. הוי קביעות טפי. ג"כ מקביעות
שבבלוגם וקורת בית הבד. וכמו שתירץ הראב"ד בכופת.
ול"ק אלא על הראב"ד. דלמה לא רמי כסא אכסא. כל שכן
דתשנת כלוגם וקורת בית הבד. קדומה למשנת כופת. דמינה
רמי אינו. וה"מ לתרוצי הכי וממילא לא הוה קשה מכופת דתנן בתרייהו: אף העשוי בה. ר"ל שנמצא עם העריבה מעץ אחד
הרמב"ם: ה שלא היו חפויו יוצאים. פי' הר"ב שאין הנסרים בולטים חוץ מן הכסא. ר"ל הנסרי הקבועי' מג' רוחות. שאם
אחד בולט חוצה. ואין שכנגדו ג"כ בולט. נמצא כשיטהו על אותו צד. שהוא מוטה בשיעור מפני שהנסר האחד ארוך ויוצא ובולט
מהשני. ולכך אין נוח ליסב עליו. ומ"ש הר"ב ומתעל לעצים לוחות וכו'. אלא הלוחות ג"כ בכלל חיפויו דתניתין. שהרי הא
דתנן וניטלו לא קאי אלא על אלו הלוחות כדפירש הר"ב ואם נשברו הלוחות וכו'. וכן ג"כ כללן הר"ב לאלו הלוחות בלשון נסרים
בהא דמסיק אלא לנסרים שמחפין כו'. ז רבי עקיבא מטמא. טעמו פי' הר"ב במשנה מ' פרק ב' דעדיות:
ח שידה שניטל העליון טמאה מפני התחתון כו'. צריך לומר שתמונת שידה משונה הרבה מתמונת תיבה. הואיל והלוקים הן
מאוד בדומיהן. כמו שנשנה לעצין תיבה במשנה ז' וט' דפרק י"ט. ישיבת הסתת. לשון הר"ב מסתת אבנים. והוא
מתקן לו מקום לשבת בקצה האחד מהאבן כו'. ותימה דכלי אבנים אין להם טומאה אפי' מדרס. כמו שכתב הר"ב בסוף פרקין
ולא ל"י. ולשון הרמב"ם מקום ישב בו בקצה הענן (ויסתת) האבן על קצה האחר ובחבורו פרק כ"ה שפתב קצת הקורה שמתקן
המסתת את האבן ליסב עליו:

ט ועשאו פנים. פי' הר"ב פסלו במעלה כו' (עיין ת"ש בדרכי ב דסנבת) וכ"כ הר"ם. אבל הטתיק עשאו פנים. דהשתא תלתא בחמי נפשה היא. והרמב"ם העתיק ועשאו פנים ויש לעשות ממנו פני הכותל כו'. ובחבורו פרק כ"ה ועשאוהו פנים לשער ויכולה בו: במשיחה עיין מה שכתבתי פי"ז מכלים י"ג:

האסלה פירש הר"ב בית מושב של ברזל תכוסה עור. נקוב באמצע כשעור סיט (המפורש בפי' הר"ב משנה ד' פי"ג דשבת) הן חסר הן יתר. ויושב עליו אדם ותחתיו גרף כדי לקבל בו הרעי ערוך: העור טמא מדרס. כשנטמא כשהוא מחובר קאמר ויש בו כשיעור. אבל הברזל טהור תן המדרס שעליו. אבל לא טהור משאר טומאות. דאי לכתחלה קאמר ברזל טמא בשאר טומאות. פשיטא. ועוד נמי אם יש בו כשיעור פשיטא. ואי ליתא ביה כשעור אתאי טמא מדרס.

הגה: ד' פרק כ"ה מה"כ: שחפויו של עור. ושפתותיו ג"כ מעור וכאשר הוסר הכסוי ישאר בלתי שבור אינו ראוי לדבר. לא ליסב עליו לקטנותו ולא לשוס בו דבר. להעבר הלדדין. הרמב"ם בגמ"י: ששיגמן. ל"הר"ב שפסלן ותקנן ברהיטני וכ"כ הר"ם ובחסר. דלעיל כתבו מעלה לקבול וכין כך וכין כך קשיא לי מאי שנא דלא פירשו כתו עשלן בסיגין דמתני' ו' פ"ו. שהוא חיבור הגפרית על ידי עץ הנקרא שעם. וכך פי' הרמב"ם בכאן. גם הערוך מפ' כן למשנתינו:

קנקילין פי' הר"ב כלי שמשימין תחתיו אש וגפרי' כו' מכבר מעשה רשת תרגום ירושלמי. קנקל עובד חלדתא וכן מכבר בויקהל. הערוך: והעשויה כבוורת. לשון הר"ב מפולשת מצני לדדים. וכך כתב הרמב"ם בפירושו. ובחבורו פרק ב' כתב כוורת שאין לו קרקע:

פרק כג הכדור יש חקו בו. הרמב"ם. וכ"ה הר"ב ריש פכ"ה: **והאמום** פירש הר"ב דפוס של מגעול כו'. ופיו תפור וכו' עושים המגעול כמו שעושים רצעים שלנו בדפוס של מן. הר"ם והיא לשון רש"י פס"ו דסנהדרין: מפני שהתפר מחברו. פי' שתופר המוכין עם העור כדי שלא יפמטו אנה ואנה תתחתיו כשרוכב על האוכף דומיא דתפירת הבגד שממלאין במוך ואמר גמן בין תפירה לתפירה שוכר הר"ב במשנה ד' פי"ו דשבת ש גילוק ג"כ לחבר המוך בתפירות עם הבגד עצמו. ך כ"ל. ול' מהר"ם כ"ל אע"ג הכדור ואתוס כתו כן תפורים.

ט בופת שסירקו. וברכמו. ועשאו פנים. ר"עקיבא מטמא. וחכמים מטהרין עד שיחוקבו הסל והכלכלה שמילאן תבן יאו מוכין. התקינן לישיבה. טהורין. סירגן בגמי או במשיחה. טמאין: י האסלה טמאה מדרס. וטמא מת. פרשה. העור טמא מדרס. והברזל טמא טמא מת. הטרסקל שחפויו של עור. טמא מדרס. וטמא מת. פרשה. העור. טמא מדרס. והטרסקל טהו' מכלום. ספסלין שבמרחץ ושתי רגליו של עץ. טמא אחת של עץ ואחת של אבן. טהור הנסרין שבמרחץ ששיגמן. ר' עקיב' מטמא וחכמים מטהרין. שאינם עשוין. אלא שיהיו המים מהלכין תחתיהן. קנקילין שיש בה בית קבלת כסות. טמאה. והעשויה כבוורת. טהורה:

פרק כג הכדור והאמום. והקמיע. והתפילין שנקרעו. הנוגע ברן טמא. ובמה שבתוכן. טהור. האוכף שנקרע. הנוגע במה שבתוכו. טמא מפני שהתפר מחברו: ב אלו

ט כופת. מתיכת עץ עבה. ורש"י. והכי תשמע פירושה בתוספת': סרקו. ליירו: וכרכמו נבנו בכרכום: ועשאו פנים. פסלו במעלה והשווהו ברהטנא שיהיו גרגיס לי פנים יפים: ר"ע מטמא. דמושב הוא: וחכמים מטהרין דכתיבת עץ בעלמא מצינו: עד שיחוק. שתקון בומקום ישיבה: התקינן לישיבה. טהורים. ממדרס. לפי שאין עשוין לישיבה ובטלה דעתו אצל כל אדם: סרגן בגמי. על פיהן כדרך שמסרגין את המטה: מתאין. לתן תבן והמוכין יכולין ליפול וחזו לישיבה: י. האסלה. בית מושב של ברזל מכוסה עור ויושבים עליו בבית הכסא. פירשה. העור מן הברזל: העור טמא מדרס. דעור בכני בלאו חזיא לישיב: והברזל בלא עור לא חזי לישיבה וחזי לשאר תשמישי: טרסקל. של קטן עשוי מערבה קלופה. ואוכלים עליו לחם: והטרסקל טהור מכלום. דמפני קטנו לא חזי לישיבה. ולא לשאר תשמישין שאינו דשנו: ספסלים שבמרחץ. של שיש הן: ששתי רגליו של עץ טמא. אם יושב הזב עליו טמאין הרגלים של עץ משום מושב. אבל הספסל עצמו טהור דכלי אבנים אין להם טומאה כלל לא מדברי תורה ולא מד"ס: ואחת של אבן טהור. דהוי כמו הספסל כולו מאבן: ששיגמן. ששפלן ותקנן ברהטני: שיהו המים הולכים תחתיהן. ולאו לישיבה עבידי. אבל בני אדם יושבים שם כדי שלא יטנפו מתי המרחצאות היוצאים. והלכה כחכמים: קנקילין. כלי שמשימין תחתיו אש וגפרית. כדי לעשן הבגדים שעליו: שיש בה בית קבלת כסות. שיש לה בית קבול לקבל הבגדים שעליה: כבוורת. מפולשת מצני לדדים:

פרק כג הכדור פליטא בלע"ז. והאימום. דפוס של מגעל. וכל אלו תיצוניהם עור ומלאן מבפנים שער או מוכין. והקמיע. והתפילין. יש בהוך הבתים של עור פרשיות כתובות בקלף: ובמה שבתוכן טהור. אם נטמא אחת מאלו. במת ואח"כ נקרע ונגע ג' במה שבתוכן טהור לפי שאין מה שבתוכן חבורלהן ואין מה שבתוכן טמא כתינן: הכאוף. כמו אוכף. הנוגע במה שבתוכו. אם נטמא האוכף במת כשם שהגיעו בו טמא כך הנוגע במה שבתוכו טמא: מפני שהתפר מחברו. זה שבפני עם המילון:

ב זריז

ב אלו טמאין משום מרכב: זריז האשקלוני ומדוכה המדית · ועביט של גמל · וטפיטן של סוס · ר' יוסי אומ' אף טפיטן של סוס טמא משום מושב · מפני שעובדין עליו בקומפון · אבל אוכף של נאקה · טמא :

ג מה בין מרכב למושב · מרכב חלקמגעו ממשאו · ומושב לא חלקמגעו ממשאו · תפית של חמור · שהוא יושב עליה טהורי · שינה בה את הנקבין · או שפירצן זה לתוך זה · טמאה : ד המטה · והבר · והכסת · של מת ד רי אלו טמאין מדרס · כסא של כלה · ומשבר של חיה · וכסא של כובס · שהוא כורס עליו את הכלים · אמר

ב זריז האשקלוני · חגורה רחבה שבה חוגשים את הבהמה תרגוס ויחבוש את חמורו וזריז · ובאשקלון עושים איתן של עץ וקרויין זריז האשקלוני על שם מקומן : מדוכה המדית מכתשת העשויה במדי לוקחים חתיכת עץ גדולה ענה ואדוכה · וחוקקים כמין מכתשה באמצעה · ורוכבים עליה מכאן ומכאן וכותשים · ולפיכך יש עליו שורת מרכב : עביט של גמל · תרגוס בגר הגמל בעביט דגמל · טפיטן של סוס · אוכף שעל הסוס בלשון משנה טפיטן שמו · ושל גמל עביט שמו · ושל נאקה אוכף שמו · כל אחד שמו עליו וכלן מרכב הן אלא שיש מהן שפעמים משוין ליושב עליהן : טפיטן של סוס טמא מושב · דאין טמא מרכב אלא המיוחד לרכיבה בפיסוק רגלי ואינו עשוי לישיבה כלל : בקומפון · שדה שמוחקים שם המלכים ורגילים לשבת שם הטפיטן של סוס לרחוץ בשחוק הולך הלכך טמא מושב · קומפון שדה בלשון לע"ז קנפ"ו ואינהלכה כר' יוסי : אבל אוכף של נאקה טמא · רמב"ם פי' טמא מושב וס"ק קאמר לה דפליג אטפיטן של סוס ומודה באוכף של נאקה שהוא טמא מושב : ורבותי פירשו אבל אוכף של נאקה טמא מרכב · ור' יוסי קאמר לה דמודה לת"ק באוכף של נאקה שאינו מיוחד אלא לרכיבה : ג חלק מגעו ממשאו · דנושא מטמא בגדים ואין נוגע מטמא בגדים : תפית של חמור · עני שנותנים על גב החמור לחבר ולקשור עליהם המשא · ואינן ראוין לא לרכיבה ולא לישיבה : שינה את הנקבי · דשינוי נקביהן נותן מקום לאדם לישב שם : או שפירצן שהסירם ממקומם ונתנם זה לצד זה · וי"מתפית של חמור טהורה · לפי שאין ברחבה טפח וכל שאין ברחבה טפח לא חזי לישיבה · וכששינה את הנקבים דהיינו שברחיב מקו' המושב או שפירצן ונעשה מקום המושב רחב טפח · טמאה : ד המטה והבר והכסת של מת · אע"ג דמת אינו מטמא מדרס · והיך לת משויין ולא ליושב עליהן אפ"ה טמאים מדרס מפני שהנשי' יושבות עליהן [ומבכות את מתיהן] : ומשבר של חיה · מושב האשה היולדת · על האבנים מתרגמינן על מקברא : שהוא כורס עליו גרסי' במ"ס כלומר

ולהכ"מ לא היה בזה אלא נוסחא שלנו · ולכך על שהראב"ד השיגו וכתב דטמא מושב כתב הכ"מ שכן מפרש הרמב"ם ג"כ בפירושו : ג מרבב חלק מגע ממשאו · פירוש הר"ב דנושא מטמא בגדים ואין נוגע מטמא בגדים · ומינן שבטומאות מרכב חלק מגעו ממשאו ובמושב לא חלק · שהרי הוא אומר במושב (ויקרא ט ו) ואיש אשר יגע במושבו יכבס בגדיו ובמרכב הוא אומר (שם) וכל המרכב אשר ירכב עליו כל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב ולא נאמר בו יכבס בגדיו מלמד שאינו מטמא בגדים בשעת מגעו ונאמר (שם) והנושא אותם יכבס בגדיו אחד הנושא את המרכב · או הנושא מושב מטמא בגדים בשעת נשיאתו · הרמב"ם פ"ו מה' משכב ומושב · ומה שדקדק לכתוב בשעת נשיאתו · הוא כמו שנינו בפרק בתרא דזבים : ד בסא של כלה ומשבר של חיה כו' אר"י אין בהם משום מושב · ולא אתברא טעמא מאי · וגם נ"ל דמשבר של חיה אין ישיבה כלפי אחלה דס"ם דלעיל דהא לא פליג ר"י אחלה : וכסא של כובס שהוא כורס עליו כו' כך

ב אלו טמאין משום מרכב: זריז האשקלוני ומדוכה המדית · ועביט של גמל · וטפיטן של סוס · ר' יוסי אומ' אף טפיטן של סוס טמא משום מושב · מפני שעובדין עליו בקומפון · אבל אוכף של נאקה · טמא :

ג מה בין מרכב למושב · מרכב חלקמגעו ממשאו · ומושב לא חלקמגעו ממשאו · תפית של חמור · שהוא יושב עליה טהורי · שינה בה את הנקבין · או שפירצן זה לתוך זה · טמאה : ד המטה · והבר · והכסת · של מת ד רי אלו טמאין מדרס · כסא של כלה · ומשבר של חיה · וכסא של כובס · שהוא כורס עליו את הכלים · אמר

ב בס מכ"ה הל' כ ג תיי' פ"ו מה' משכ' ומושב הל' ב רמ"י פכ"ה מה' כלים הל' כ הס כלבה ב שבת עמ ב

רל"צ

מ ל מקום רגיל הוא לבוליא מה שבתוכן לפעמים להכי אין הפסר מחברו כי הכא ע"כ: ב זריז האשקלוני פי' הר"ב חגורה רחבה כו' · משמע כל שרוכבין עליו בפסוק רגלים יש בו משום מרכב · וכן יראה לשון הר"ב בדיבור טיטין של סוס וכבר כתבתי בפ"ק משנה ג' שכן נראין דברי הרמב"ם ושכן דעת התו' דרפ"ג דערוכין · אבל דעת רש"י אינו כן אלא שאינו מטמא משום מרכב · אלא אותו הראוי לסמיכה בשעת רכיב' (ועיין עוד מה שכתבתי שם בס"ד) ולדבריו נ"ל בכל הני דהכא שיש בהן דבריס הראוין להסתך בהן לפניו או לאחריו :

ומדוכה המדית · פי' הר"ב מכתשת כו : וכ"כ הר"ם אבל מהר"ם אע"פ שראה לפניו פי' הר"ם · כתב וז"ל ודבר תימה הוא מה ענין זה למרכב · ושמא הוא אחד מכלי האוכף או אותו שמשים בו הרוכב את רגלו שקורין שטיגרייו"ף בלשון אשכנז · או אחר כיוצא בזה ונקראת מדוכה משום דהרוכב נשען ומכה בה תמיד כענין מדוכה שדוכין בה · ונקרא' חדית על שם מקומה כמו זריז האשקלוני נ"ל · עכ"ל · וכפי' הרמב"ם לא נתנה בו דברי · אבל בגא"י מצאתי ומדוכה מרכבה שהיה מיוחס אצל למדי ע"כ · ובחבורו ספר"ה כתב מרדעת של חמור וכתב הכ"מ שהוא במקו' תדוכה המדי' : מפני שעומדין עליו והזב מטמ' משום מושב כשהו' עומד לשנות · בחנם עשה כן וכפי' הרמב"ם בגא"י כתוב והם עומדי' על הסוס להתלמד לרוץ ולהראות גבורתם : בקומפין והר"ב העתיק בקונפון וכן הוא במשנה דרים פ' דלקמן אבל שם העתיק הר"ב קומפון · והרמב"ם העתיק בכאן קומפון · וכתב שזה כו' שמו בל' יון קומפון ובלשון לע"ז (קנפו) ובר"ם דלקמן העתיק קונפון אבל בחבורו פרק כ"ז מס"כ העתיק ג"כ קומפון : נאקה היינו נאקה דפרק במה בהמה יוצאה · הר"ם :

טמא כתב הר"ב רמב"ם פי' טמא מושב וכו' · כ"כ בפירושו בנוסחא שלנו אבל בגא"י כתוב אולם אוכף הנאקה יטמא משום מרכב והוא ענין אמרו טמא לד"ה · לפי שהו' ירכב עליו · ע"כ · וכן כפי' משנה דלקמן · וכ"כ ג"כ בחבורו ספר"ה ·

אמר רבי יוסי אין בהם משום מושב: ה החרם · טמא מפני הזוטו · הרשתות והמכמרות · והמדף · הפלצור · ומצודות הסכרין · טמאין · והאקון · והרטוב · והבלוב · טהורין:

פרק כד שלשה תריסין הם · תריס הכפוף · טמא מדרס · ושמשתקין בו בקונפון · טמא טמא מת · וריצת הערביין טהורה מכלום: ב שלש עגלות הם · העשויה בקתדרא טמאה מדרס · במטה · טמאה טמא מת · ושל אבני טהורה מכלום: ג שלש עריבות הן · עריבת משני לוגו ועד תשעה קבין שנסדקה טמאה מדרס · שלימה טמאה טמא מת · והבאה במדה טהורה מכלום:

ד שלשה

כך היא גירסת הר"ב וכן העתיק הרמב"ם בפירושו · והכי איתא בפ"ט דשבת דף מ: אסכל הכפר דודי לי בגרמי עינגלי מי שהכל שלו מכפר לי על עון גדי שברמתי לי מאי משמע דאמר כרמי ליש: א דמכבש הוא · אמר מר זוטרא ברי' דרב נחמן כדתנן כסא של כובס שכורמים עליו את הכלים · והרמב"ם בחבורו שכ"ה מה' כלים העתיק שכובס עליו את הכלי · וכתוב בתוספות שבגמ' דפוס ישן · וכתב הכ"מ רבינו והר"ש פירשו שהוא מכבש · ולדבריהם יהיה טמא מדרס מפני שיושב עליו כשהכלי בתוכו להרקו · כדי שיכבשו הכלים: ה והמדף פירש הר"ב מביאין לוח של עץ ומניחין תחת הלוח וכו' · וכ"כ הר"ש בשם גאון · וכן ערוך · וליתא קטיעא הוא · וז"ל הערוך · ומביאין לוח של אבן או של עץ ומעמידין אותו פוטה והמקוש נמוך · וסומכים אותו בעץ · ומניחים תחת כו': ומצודות הסכרים · פי' הר"ב הסוקמים וסוכרים המים כו' · וז"ל הרמב"ם מצודות הסכרים מצודות יפסיקו המים בימים עד שיתקנו שם הדגים ואחר יוציאו המים ישארו הדגים כו': מביאין ר"ל בטומאת מדרס · אי נמי בשאר טומאת דוקא · הר"ש:

פרק כד טמא מדרס · כתב הר"ב וכ"ש שטמא מת דקי"ל כל הטמא מדרס כו' מתני' היא בפרק ו' דעדה משנה ג': בקונפין והר"ב העתיק בקומפין וכבר כתבתי בזה בפרק דלעיל מש"ה ב': טמא טמא מת · כתב הר"ב וה"ה שטמא טומאת שרץ כו' והא דנקט טמא מת משום דאב הטומאה הוא · והכי קאמר אב הטומאה על ידי מת ולא על ידי זב · רש"י פרק ט' דשבת דף פ ה:

ב העשוי' כקתדרא · פירשו הר"ב במשנה ג' פ"ד ועיין מ"ש שם בשם ד' וכתב הר"ש דה"ל לתפוי עגלה של קטן דתנן בשפ"ב דעדה דטמאה מדרס אלא אין מושבין כאן כי אם לתנו ג' עגלו' שיש לכן ג' מינין ואינו יורד למנו' כל המגלות ע"כ: ג משני לוג עד ט' קבין · עיין בפי' הר"ב פ"ך משנה ג': והבאה במדה · פי' הר"ב שמחזקת מ' סאה כו' · ולשון מהר"ש שהיא גדולה ביותר שמחזקת מ' סאה כמו אנשי מדות · ע"כ · והוא לשון של רש"י ז"ל בפ' ר"ע דמסכ' שבת דף פ"ד: ד שלשה מכלום · עיין בפי' הר"ב במשנה דלקמן ומ"ש שם בשם ד' והבאה

כלומר מקבל ומתקן שם את הבגדים: אמר רבי יוסי אין בהן משום מושב · ומתני' דפרקין דלעיל דתנן כסא של כלה שנטלו חפויו דמשמע הא לא נטלו חפויו טמא · פליגא אדרבי יוסי · ואין הלכה כר' יוסי: ה החרם · לשון מצודים וחרמי' (קהלת ז') רשת עשויה מחוטי' נקשרים זה בזה דהו נקבים נקבים שלא שיש מעט נתחתי' הרשת שהוא ארוג בבגד וקרוי זוטו והרשת כולה מקבל טומאה מפני שארוג בבגד שבתחתיתה: הרשתות והמכמרו' מיני מצודות שלדין בהן חיות ועופות ודגים: מדף · הליידין שלדין עופות · מביאין לוח של עץ ומניחים תחת הלוח חטין או פתיתים והעוף בא לאכול אותם וכופל הדף עליו ונתפס: פלצור · מין מצודה של עץ: הסכרים · הסוקמים וסוכרים את המים לשון ויסכרו מעינות תהום (בראשית ח') טמאים · מקבלים טומאה · אם נגעו במת או שרץ: אקון כל שלדים בו דגים: רטוב של שלדים בו עופות: בלוב עשוי מגלרי' של ערבה קלוסה או מגמי ויש חלל כאגבע או פחות בין גדר לגדר · ומניחים שם עופות קורים לו בלע"ז גביא"ה · ובמקרא בכלוב מלא עוף (ירמיה ה' כ"ז):

פרק כד שלשה תריסין הן · ג' דיגים חלוקין זה מזה יש בתריסין דסיינו מגינו': תריס הכפוף המצויין אצלנו שמקיפי' את האדם משלם רוחות · טמא מדרס · דעשוי לסכיבה שסובבים עליו במלחמה וכל שכן שטמא טמא מת · דקיימא לן כל הטמא מדרס · טמא טמא מת: שמשתקים בו בקומפון · בשדה של עמק המלך בלוים שנים כל אחד חרבו בידו · ותריס קטן עגול שאינו כפוף בידו השמאלי' ולמדין להגן כל אחד במגינו אלא יכהו חבירו וקורין לו אשגרימר בלע"ז: טמא טמא מת · והוא הדין שטמא טומאת שרץ ונבלה ושאר טומאות כלן · חוץ ממדרס שאינו נעשה אב הטומאה אם שכב עליו הזב או יושב אלא ראשון כמגעו של זב: וריצת הערביין · תריס קטן ביותר שהערביים עושי' לדיגה ולשמחה ולשחוק ואינו כלי של תשמיש: ב בקתדרא · שהיא קטרה ומוקפת משלש רוחות: טמאה מדרס · דמיוחדת לישיבה: במטה · שהיא ארוכה ומיוחדת להטות בה פרקמטי' · והשוכב בו אומרים לו עמוד ונעשה מלאכתו · ושל אבנים · העשויה להוליך בה אבנים שהורה מכלום · לפי שפרוצה ותחתיתה נקבים גדולים כמוניא רמון: ג שנסדקה טמאה מדרס · דכיון שנסדקה · ואינה ראויה לגיסה · מיתדין אותה ליסיב': טמאה טמא מת · דכלי תשמיש היא: הבאה במדה · שמחזקת ארבעים סאה בלח · שהן כוריים ביבש: שהורה מכלום · שמפני כבדה וגדלה אינה מיטלטלת מלאה · ואגן דומיא דשק בעיון · דמיטלטל מלא וריקן:

ר"ה והבאה במדה טהו"ה מכלום: כתב הר"ב אחינה מיוחדת למדרס קאי דהטמו"ה מדרס כו' דבהגך דחזו למדרס לא חייש' ללא אתקש לסק כדאיתא פ' על אלו מומין הר"ש. ראני תתה דהא בר"פ פי' הר"ב דכל הטמא מדרס טמא מת ומשנה שלימה היא במ"ש שם. ולכן נ"ל דאף הר"ש לא אמר. אלא שאם ראויים למדרס: דבהו לא מיירי. דאלו בהם כשראויה למדרס טמאים בכל בין במדרס בין בטמא מת. כאותו הכלל דלעיל כל הטמא מדרס כו'. והכי איתא בפרק על אלו מומין. ואין לו תוך בכלי שטף דאוריתא קיבולי. טומאה היא (כלומר בתמיה) דומיא דסק בעינן מה סק מיטלטל מלא וריקן אף כל מיטלטל מלא וריקן פרש"י מלא וריקן דיש לו בית קבול. ע"כ. וכ"כ ג"כ הר"ב בר"פ שני. ומשני בהגך דחזו לתדרסות פירש"י כגון כסא וספסל דמקבלי טומא' ע"י מדרס. ע"כ. ועל כרחנו טמא דלמדרס ליתן לן היקש' דההוא היקש' דכתב הר"ב בריש פ"ב וכן עוד לו ברפ"י ורפ"ו לענין כלים הבאי במדה דדרשי' נמי שיהא מיטלטל מלא כריקן לאפוקי באה במדה כולהו מהך קרא דוכל כלי עץ וגו' וההוא בטומאת מת וארץ אתקש. וכ"כ רש"י בפ' במה אשה דף ס"ו ע"א. ומכיון דאמרי' בהגך דחזו למדרסות לענין חד היקש דלא לאקשויי אגריך שיהיה לו בית קבול ה"נ לאיתך היקש שאע"פ שבא במדה כשהוא ראויה למדרס טמא מדרס. וה"נ בתרוייהו בין בפשוטי כלי עץ בין בבאים במדה לא אתעיטו במת וארץ אלא כשאין בהן טומאת מדרס דהיינו שאינן ראויים למדרס. אבל כל שראויים למדרס הדרן לכללן שכל הטמא מדרס טמא טמא מת. וטעמא מק"ו דפכים קטנים. כמ"ש בפ"ד ברפ"ו דנדה. ולפי זה הא דכתבתי ל' רש"י בסוף פט"ו. נמי יש לפרש בכה"ג וכמ"ש שם בפ"ד אבל נ"ע דברי הר"ב והרמב"ם שבספרי' כמ"ש שם בפ"ד. גם אחס כי עז וקשה עלי הא דתנן ברפ"ב דטמאים מדרס ואינן טמאים בשאר טומאות קאמר ונפקא מהיותן כלי קבול ותתחילה נעשו בין לקבול בין לישיבה ואמאי הא תנן כל הטמא מדרס כו' ונ"ל דבשהיו מתחל' עשוין להטמאות בשאר טומאות ומפני הקלקול שאירע בהם נטהרו אלהטמא משאר טומאות. אף ע"ג שמדין בשאר עליהן טומאת מדרס כבר חלף ועבר מהם שאר הטומאות ואינן בכלל כל הטמא מדרס כו' דההוא כללא דוקא על הכלים שלא אירע בהם קלקול אבל פשוטי כלי עץ שאע"פ שאין ראויים לשאר טומאות הנה כשהם ראויים למדרס הן בכלל כל הטמא מדרס כו'. הואיל שלא אירע בהם קלקול רק שמתחלה אינם ראויים. וכיון שהם בעינן שראוי' למדרס. אגב זה ראויים ג"כ לשאר טומאות והלכך הה"נ כלים הבאים במדה שאע"פ שאינם ראויים להטמא בשאר טומאות אם הם בעינן שראויים למדרס. יטמאו ג"כ בשאר טומאות שהרי לא אירע בהם קלקול כן נראה בעיני לקיים דברי הר"ש והר"ב. אבל דעת הרמב"ם אין נראה כן בבאים במדה שהרי אע"פ שפשוטי כלי עץ כתב בפ"א מה"כ שם טמאים מד"ם וכמ"ש עוד רפכ"ג מה"כ ואעתיק לשונו הל' לקמן בפרקין מסג' אפ"ה בבאים במדה שכתב דינם בפ"ג לא הזכיר שיהו טמאים מד"ם גם בשאר טומאות אם ראויים למדרס ולדבריו נ"ל שהוא מפרש להא דעל אלו מומין דוקא במאי דאתמר דהיינו בפשוטי כלי עץ ולא דהה"נ בבאים במדה. ואין להקשות מאי שנא. דהא ודאי דטומאה זו של פשוטי כלי עץ בדברים הראויים למדרס מד"ם היא כדכתב הרמב"ם שהרי בפסוק לא נתפרש והלכך היכא דאתמר אתמר והיכא דלא אתמר לא אתמר. שכן הבאים במדה נמי מן התורה אמעטו וכיון שלא אמרו כן בהדיא על הבאים במדה שאם ראויים למדרס שיהיו טמאים אף בשאר טומאות אין לנו לרבות טומאה מדעתינו וכללא דרפ"ו דנדה כל הטמ' מדר' כו' אין למדין ממנו. כדכתבתי במשנה ג' פי"ד ול' רש"י בפ"ו דנדה שאין לך כלי הראוי למושב הזב שאין שם כלי עליו וראוי לקבל כל טומאות וכמו שהעתקתיו שם. ולפי זה יתכן שדעת רש"י והרמב"ם. ולאו בכל ראוי למדרס אומרת שמטמאים ג"כ בשאר הטומאות. ואין צריכין לפי זה לדחוק בפירוש ל' רש"י שהעתקתיו בפס"ו. ומיהו בפ' כיצד הרגל דף כ"ה ילפינן מג"ש דמשן במת טמא משרן. וארץ יליף בק"ש ממדרס ובמשנה י' דלקמן הביא הרמב"ם בפירושו תחלת השיטה ההיא ומשן ודאי לאו דוקא. אלא נקט משן שאינו בגד: ולא עור ולא שק הנאחזים בפ' הטומאות ארץ ומת. וגם אין לה טהרה במקוה. וכדכתב הרמב"ם שם. והר"ב בסוף פרקין. ואי ילפינן ממדרס לארץ. ומינה לאתם למשן. ה"ה לכל מה שטמא במדרס. וכ"כ התו' בהדיא בנדה דמ"ט ובפרק כיצד הרגל דמהתם נפקא בכל ד' כתי דאמרי' כל הטמא במדרס כו' ואי"כ היאך יכולה לחלק בין פשוטי כלי עץ לבאים במדה. ולדרך לי עיון: ה תרבוסין זכר העתיקו הר"ב והר"ש. גם הרמב"ם בפירושו אבל בחבורו פנ"ז מה"כ כתב תרכוסין בכ"ף. וכן הוא בערוך: טמא מדרס. פי' הר"ב דחזו לישיבה או למזגא עליה הבאים להקיש. הכ"מ שם:

שאינבלין עליו פי' הר"ב כלי תשמיש הוא דא"ל עמוד ונעשה מלאכתו הכ"מ שם: ושל זיתים. כתב הר"ב שמחמת כי זיתים. לא ידעינן למה לו לפר"ש כן. והרי הרמב"ם כתב אשר יעשה להניח עליו הזיתים. ובחבורו

ד"ג תיבות הן תיבה שפתחה מצד טמא מדרס מלמעלן טמאה טמא מת. והבאה במדה טהורה מכלום: ד' שלשה תרבוכין הן. של ספרין ממא מדרס. שאוכלין עליו טמא טמא מת. ושל זתים טהור מכלום: ו' שלש בסיות הן. שלפני המטה. ושלפני סופרים. טמאה מדרס ושל

א שנת מ"ש הלכ' ת
ב שם הלכה ה
ג שם הלכה ו

ובחבורו כתב ג"כ ששטמין עליו הזיתים: ו ושל דלפקי כתב הר"ב והבסים שלפניו אינו ליסיבה. אבל להניח עליה חפצים. מהר"ם. ומ"ש הר"ב דלפקי כלי עץ וכו': וכ"כ לעיל רפל"ב. ועיין מ"ש עליו שם בס"ד: ז פנקסיות פי' הר"ב כמו חמוטי על פנקסו דרפ"ז דמסכת שבועות. האפיפורין פי' הר"ב לוח שמניחים עליו אבק של עפר כו': כ"כ הר"ש בשם הערוך ערך פנקס. ותמהתי דבה"ג תכן נמי אפיפורין ברפי"ו ושם פי' הר"ב וכן הר"ש כתב שם בשם הערוך. שהוא כשא של פרקי'. ודקדקתי בערך אפיפורין ומצאתי דמייתי לה התם נמי הך אפיפורין דהכא ומפרש לה שהיא כורסיא קטן לפני תיבת ס"ת. גם הרמב"ם תפרש הך דהכא כי הא דלעיל שהוא כשא של פרקי' ונקרא פנקס לפי שפנקס הן כל ב' לוחות מוזדווגים היו לסיפר או לזולתו. ושם פנקס על האת' אמנם הוא לסיפר. ואפיפורין הוא כשא של פרקים כאשר יתפשט יהיו שתי לוחות ויש הסופר עליו וכאשר יתקבץ יסוב לוח אחד: ח של זגגין. פי' הר"ב שמניחים עליה כלי זכוכי' וכך פי' הר"ש והרמב"ם. וכתב הכ"מ בפכ"ז מה"כ דתמיהה ליה מאי שנא מתרבוסין דמתניתין ה' ששטחין עליו זתים דטהורה מכלום מפני שאינה מהמשמשי אדם. ע"כ: ט של זכל טמא מדרס. פי' הר"ב לפי שראויה ליסיבה ז"ל הר"ש ויתכן שהן כעין אותן שבמקומינו שקורין בהו"ט בלע"ז. ארוך כעין כוורת רחב מלמע"ה וקצר מלחטה. ותלוי מאחריו ברצועה רחבה המתוקנת לאדם מלפניו. ונותן בו זכל לכרמים ומחזיר בו מקל מאחריו ומגיע עד קרוב לארץ. וכשרוצה לנוח פושט רגליו לפני מעט ונשען מעומד על גביו ע"כ: והב"ח ליץ של גמלים פי' הר"ב עשוי כעין מכבר כו' וכ"כ הרמב"ם ומביים יתקעי לותי על הגמלי. ע"כ. ומהר"ם פי' שהוא כלי עשוי מעור בחל"ם והוא גדול ביותר ומחזיק מ"ס"ה ויותר ולהכי שהו' מכלום כיון דאינו מיוחד ליסיבה והוא מחזיק מ' סאה אינו מיטלטל מלא ע"כ: י שלישה מתני הם. פי' הר"ב כתין מחללות כו'. ואין המקן בכלל כלי האמורי' בתורה ואע"פ שהטמא הוא במדרס דין תורה שהרי ריבה הכתוב כל המשכב וזה ראוי למשכב ועשוי לו וכן שהטמא בחת ובשאר טומאות תדבריהן בכל פשוטי כלי עץ וזה הכלל גדול כל שהטמא במדרס כו' הרמב"ם רפכ"ג מה"כ. ועיין בפי' הר"ב דס"פ. ושל גתות. לשון הר"ב העשויות לנסות בהן ענבים וזתים. וכ"כ הרמב"ם. ולא ידענא זתים מאי ענבי תייהו דהא לא תכן אלא גתות: יא ושל עיר הרג טהור מכלום: פי' הר"ב דכל הבא מבריות שבים טהור כדתנן בפרק י"ז משנה י"ג. ועיין שם. יג לוילון

ושל דלפקי. טמאה טמא מת. ושל מגדל טהורה מכלום: ז" שלש פנקסיות דהן. האפיפורין. טמאה מדרס. ושיש בה בית קבול שעות. טמאה טמא מת. וחלקה טהורה מכלום: ח" שלש מטות דהן. העשויה לשביבה טמאה מדרס. של זגגין טמאה טמא מת. ושל סרגין טהורה מכלום: ט" שלש משפרו' הן. של זכל טמא מדרס. של תבן טמאה טמא מת. יוהפוחלין של גמלים טהור מכלום: י" שלשה מפצים הן. העשויה לישיבה טמא מדרס. של צבעין טמא טמא מת. ושל גתות טהור מכלום: יא" שלש חמתות. ושלש תורמלין הן. המקבלים כשעור טמאין מדרס. ושאינן מקבלין כשעור טמאין טמא מת. ושל עור הרג טהור מכלום: יב" שלשה עורות הן. העשוי לשטיח טמא מדרס לתכריך הכלים טמא טמא מת. ושל רצועות. ושל סנדלים טהורה מכלום: יג שלשה

הלכך טהורה מכלום: י מפצים כתין מחללות עשויות מחילף ומסיב וקנה ונומא ונמי וכיוצא בהן: ושל צבעים. שהצבעים נותנים עליהם הבגדים: טמא טמא מת. שאינם מיוחדים ליסיבה' אבל תורת כלים יש להן: ושל גתות. העשויות לנסות בהן ענבים וזיתים: יא חמתות. גאדות של עור. תורמלין כיסין גדולים של עור שברועה מניח חפציו לתוכן: המקבלים כשיעור. המפורש למעלה בריש פרק כריס. חמתת של שבעת קבים. והתורמל של חמשת קבין: וכ"ש אם מחזיקים יותר דאז משמשים יסיבה עם מנאתן. אבל אמו' מכאן לא: ושל עור הרג טהורים מכלום. דכל הבא מבריות שבים טהור: יב לשטיח. לארץ ליסד עליו: לתכריך הכלים. לכרוך בו את הכלים כגון סכינים ומסרים ומחטים כדי לשמרן: ושל רצועות ושל סנדלים. עור העומד לחתוך ממנו רצועות וסנדלים טהור מכלום ד' אחוסר מלאכה הוא. אבל רצועות המתוקנים כבר. ט אחות. כדתוכח במסכת נגעים פרק י"א: יג לוילון

א שם הלכה יח
ב שם פכ"ז הל"ח
ג שם ה"ל
ד שם ה"לכה ט
ה שם הלכה י
ו שם הלכה יא

וכל דלפקי. כלי עץ שמשימים בו כלוחיות ואשישות ואוכלים ומשקים וממנו מוטלים ומוציאים על השלחן. והבסים שלפניו אינו ליסיבה. אבל תורת כלי עליו: ושל מגדל. אומר של עץ אתריגי"ו בלע"ז: טהור מכלום. דלאו כלי הוא ולורתו מוכח עליו: ז ג' פנקסיות הן העשוין לכתוב בהן כתו חמוטי על פנקסו: אפיפורין. לוח שמניחי' עליו אבק של עפר וכותבים בו משבונות וגדול הוא וחזי ליסיבה: שיש לה בית קבול שעוה. לוח ששמין פניו בדונג ורושמין על הדונג במרט: וחלקה. שאין בה שעוה וכותבים עליה בדיו ואין לה בית קבול: ח של זגגים. שמניחים עליה כלי זכוכית: סרגים. עושי המרכבות בערבי קורין למרכב סורג. וי"ת שמסרבי' את השבכות. והטהור מכלום לפי שאינו ממשמשי אדם: ט משפלות. קופות עשויות להוציא בהם זכלים לשדות: של זכל טמאה מדרס. לפי שראויה ליסיבה: והפוחלן. עשוי כעין מכבר מעשה רשת והנקביים שלו רחבים יותר ממשפלת של תבן ואינה ראויה אפי' לקבל תבן שנקביה רחבים ביותר וגם אינה ראויה ליסיבה שהבלים שלה קטנים ואין ראוין ליסד עליהן

יא לוילון

ראוי לאדם. אבל תורת כלים יש להן: ושל גתות. העשויות לנסות בהן ענבים וזיתים: יא חמתות. גאדות של עור. תורמלין כיסין גדולים של עור שברועה מניח חפציו לתוכן: המקבלים כשיעור. המפורש למעלה בריש פרק כריס. חמתת של שבעת קבים. והתורמל של חמשת קבין: וכ"ש אם מחזיקים יותר דאז משמשים יסיבה עם מנאתן. אבל אמו' מכאן לא: ושל עור הרג טהורים מכלום. דכל הבא מבריות שבים טהור: יב לשטיח. לארץ ליסד עליו: לתכריך הכלים. לכרוך בו את הכלים כגון סכינים ומסרים ומחטים כדי לשמרן: ושל רצועות ושל סנדלים. עור העומד לחתוך ממנו רצועות וסנדלים טהור מכלום ד' אחוסר מלאכה הוא. אבל רצועות המתוקנים כבר. ט אחות. כדתוכח במסכת נגעים פרק י"א: יג לוילון

יג לוילון טמא טמא מת. העשוי לסך לפני הפתח טמא לפי שהמת מתעטף בשוליו לפעמים ומתחמם בו: של צורות. בגד שהוא ביד רוקם וכו' מיני צורות כדי לראות בו לעשות כמותו בבגד אחר: יד של ידים טמאה מדרס. לפי שפעמים נותנה על הכסת ויש עליה. ושל תכריך נבלי בני לוי. שהיו הלוים כורכים כלי השיר שלהן במטפח. ודרך שאר בני אדם לעשות להן תיק של עור ואף הן טהורים: ט. פרקלינין. צורות יד של עור שעושים ליילי עופות כשתוסכים בידיהן העוף שקורין אשטו"ר ואשפר"ויר. וכוויולאים לצוד חיה או עוף: טמא מדרס. לפי שנשען עליו. ושל חגבים. ההולכים לצוד חגבים ונותנים אותו בו: ושל קוים. ללקט קוים זאית דגרסי של קייליס התיבשי פירות הקין. כגון הענוסים גרוגרות וזמוקים בשדה: יז שבכות. כשה שנושאות הנשים על ראשן עשויה כעין רשת שיש בה נקבי דקין: של ילדה. ראוי ליושבה. ולכך טמאה מדרס: של זקנה. מעשה מוכיחים עליה שאינה ראויה ליושבה. ובתוספתא תניא של זקנה טמאה מדרס שאינה מקפדת עליה ופעמים יושבת עליה. ושל ילדה שמקפדת על כליה אינה יושבת עליה ולכך טמאה טמא מת: ושל יוצאות החוץ. סודר שנותנות הנשים על ראשן כשיוצאות לחוץ. וי"מ יוצאות החוץ. מתרגום אזנה נפקת ברא. כלומר שבכות של זונות. טהורות. לפי שאינן הסובות כלי. פ"א שבכות שנקרעו ורוב שער האשה יוצא לחוץ שאינן מקבלות רוב שער ראשה של אשה: יז מהוסה. בגד ישן ובלוי: שטלייה. כעין שטלאה מלשון טלאי על גבי טלאי. כלומר שאם הישנה טלאי על החדשה: הולכים אחר הבריאה. דנין אותה כדין הבריאה. אם טמאה. טמאה. ואם טהורה. טהורה: קטנה על הגדולה. דין שתיהן מהוות. דין שתיהן בריאות: הולכים אחר הגדולה. ואם הגדולה נקובה כמוניא רמון

יג לוילון כו' פי' הר"ב העשוי למסך כו'. עיין במשנה ד' פ"ח דשקלים: יד של ספרין טמאה טמא מת. ובפכ"ח מ"ד ד' אפלינו תנאי ע"ש. וכתב הכ"מ בפכ"ו מה"כ שאינה מטמאה מדרס מפני שאין מתחמשין בהן (לשכיבה) וז"מ טמא טמ' מת מפני שפעמי' עושין אותן כמין תיק ונותל בחיקו ומתחמם בה וכדרך שאמרו לענין איסור כלאים בירושלמי: ושל תכריך. ושל נבלי בני לוי. והר"ב העתיק ושל תכריך נבלי כו' וכך העתיק הר"ם. וכן בס"א אבל בפירוש הרמב"ם בנא"י כתוב ושל תכריך המור כאן היא תכריכים של מת. וז"ל בחבורו שם ושל תכריכי המת ושל נבלי כו': ושל נבלי בני לוי. כתב הר"ב ודרך שאר בני אדם לעשות להן תיק של עור ואף הן טהורין. כדתנן לעיל פי"ו משנה ז'. הר"ם וצריך לומר דלא דמי לתכריך הכלים דמתני' ז"ב:

יב "ג' כדינין הן. העש. ושל שבכה טמ' מדרס לוילון. טמ' טמ' מת. ושל צורו. טהו' מבלום: יד ב"ג מט. חית הן. ושל ידים טמא מדרס. של ספרין. טמא טמא מת. ושל תכריך (ס"א ל"ג) ושל נבלי בני לוי. טהורה מבלים: טו ג' פרקלינין. הן. של צדי חיה ועוף טמא מדרס. של חגבין. טמא טמא מת. ושל (ס"א קוין) קי צין. טהו' מבלום: טז שלש סבבות הן. של ילדה. טמאה. ט מאת מדרס. של זקנה. טמאה טמא מת. ושל יוצאה לחוץ. טהורה מבלום: יז שלש קופות הן. מהוהה שטלייה על הבריה. הולבין אחר הבריה. קט: ה על הגדולה הולבין

טו של צדי חיה ועוף טמא מדרס. ואין זה בית אלבעות דתנן לקמן פרק כ"ו (משנה ג') בית אלבעות טהורות. דהא איכא של צידי חיה ועוף וחגבים. אלא ענין אחר הוא. הר"ם. וכן נמי אין זה כמו קסייה דמשנה ו' פי"ו ואף ע"פ שפירשו בו ג"כ הר"ב והרמב"ם שהוא בית יד. דמ"מ ענין אחר הוא. ושמותם יוכיחו. אבל הר"ם לא הוצרך לכתוב זה לפי שהוא מפ' קסייה קערות: טמא מדרס. פי' הר"ב לפי שנשען עליו. וכ"כ הר"ם. גם הרמב"ם כ"כ בחבורו פכ"ז (מה"כ הלכ' י"ד) וכתב הכ"מ שאינו יודע מה צורך לו להשען עליו:

יז של ילדה טמאה טומאת מדרס. פי' הר"ב שראוי ליושבה. וכ"כ הרמב"ם שם. וכתב עליו הכ"מ שאפשר שהיו באותו זמן היולדות נוהגות שבבה שלהן ע"ג הכסת ויושבות עליה. כהיא דמתני' י"ד) והזקנות לא היו מהגות כן. ע"כ. וז"ש הר"ב ושל זקנה מעשי' מוכיחי' עליה. כ"כ הרמב"ם (בפירושו) אינה ראויה למושב לגודל נקביה או לתקונה מלאכתן. וז"ש הר"ב ובתוספת' תניא של זקנה טמאה מדרס כו' מסיים בה הר"ם. וכן גרסה דהא לקמן תנן פכ"ח משנה ט' שבבה של זקנה טמאה משום מושב: יז שלש קופות. הן כו' הולכים אחר הבריה. פי' הר"ב אם טמאה טמאה כו'. ובקטנה וגדולה מפרש אם הגדולה נקובה כמוניא רמון כו' והדר מפרש גבי הולכי אחר הפגימה אם פחאה הפגימה כו'. ועירוב פירושים הם. דזה שפי' אם טמאה כו'. כ"פ הר"ם גם הראב"ד (פ"ט מה"כ הלכה י"ז) מפרש כן בשם הר"ב היומי ז"ל. ולדהו אף בגדולה מפרשים כן. וז"ש הר"ב בנקובה כמוניא רמון. הוא פי' הרמב"ם ולדידיה אף בבריאה. פגימת מפ' כן אף הראב"ד הסיגו דאמה שתיהן טהורות והלא תיקנה בשטלה עליה. והלין בעדו הכ"מ שאפשר לפרש דברי הרמב"ם דאה"נ שאם היתה נקובה במוניא רמון ואח"כ תקנה וטלה עליה שהיא טמאה. והכ"מ בשטלה על נקב קטן שהיה בה ואח"כ נקבה הגדולה כמוניא רמון טהורה אף הקטנה אע"פ שהיא שלימה. ועי"ל דבנקבה הגדולה כמוניא רמון טהרה מטומאתה ובשטלה עליה הקטנה לא חזרה לטומאתה. ואע"פ שהיתה זו הקטנה טמאה הרי היא בחלק מהגדולה. וגם היא טהורה. ע"כ ופי' קופות עיין בסוף כלאים: כדהוה אמ"ל שהגי' מהוהה בהיס"ן תל' תוהו ובוהו. ר"ל דבר שאין בו ממש מהר"ם ועיין פכ"ז (משנה י"ב) וגם בספ"ט דטהרות: שטלייה כתב הר"ב תל טלאי ע"ג טלאי דבפ' כיצד מברכין ד' מ"ב ולא ידעתי למה הביא

ולי"ג

והלא היה יכול להביא ממשנה ב' דפכ"ו: רש"א כף מאזנים ל' הר"ב לפרושי מלתא דת"ק קאתי וכף מאזנים של מתכו' טמ' לאיירי אין לו בעינו אלא דברי תימה דת"ק בנגד מאירי ואתא ר"ש לפרושי ומאירי בשל מתכות ובלי סבק שהר"ב רצה בפי הרמב"ם שכתב בזה הל' ואר"ש בדמיון זה כו' גם לא היה נכתב בנוסח שלפניו שאין הל' כר"ש וכמו שג"כ אינו בדפוס ישן: ולפיכך חשב הר"ב שהרמב' ר"ל שר"ש מדברי ת"ק. ומתחל משלים לדברי הת"ק אבל אין זאת כוונ' הרמב' כלל אדרבותו שר"ש אמר ג"כ דמיון זה שמחלק ת"ק בסגיתית וחיצוניות וכן בנוסח שלפני נכתב ואין הל' כר"ש וגוכנ"כ בגמ' יכתב הר"ב ומסק' דכולה פרקין כו' דכל דבר הראוי לבציר כו' עיין בספ"ב דזבים ולעיל בפי' הר"ב פי"ת משנה ה' ומ"ש הר"ב והמסק כו' דמרבינן ליה מקרא דכתיב כל המשכב כל לרבות כו'. וכיון דתרי קראי כתיבי. משכבו למעוטי. וכל לרבויי הא כיצד יש במינו אף על גב דלית ליה טהרה במקוה. אין במינו מקיש משכבו לו גמרא פ"ט דשבת דף פ"ד ומייתי לה הרמב"ם לעיל משנה י' ומפרש בשם הר"י הלוי גאון ז"ל שהמסק יש במינו מה שיטהר במקוה והן הכלים הנעשים מזאת האריגה כסלים וכקופות והן נכנסים במאמר הש"י באמרו כל כלי אולם החרס אין במינו מה שיעלה ממנו דבר שיש לו טהרה במקוה (ע"כ) ומ"ש הר"ב והאי לאו כלי הוא. ואל"ת פשוטי כלי עץ נמי לא להוי להו טהרה במקוה והתנן בספי"ח במטה שמיטהרת אבריס. וסי' הר"ב כשבא להטבילה מטבל הכרע לבד. כתבו התוספות בפר"ע דשבת דף פ"ד (ד"ה מפקן) דאור"י דנפקא לן מדכתיב (במדבר ל"א) וכל כלי עץ תתחטאו דמשמע אפילו פשוטי יבומיא דכלי מתכות דכתיבי התם ואע"ג דכתיב (שם) וכל מעשה עזים ליכא למילף מה מעשה עזים מיטלטל מלא וריקן אף כלי עץ. דלא שייך למילף הכי. אלא משק כדכתיב (בראשית מ"ב) ויהי הם מריקים שקיהם. ולהכי נתי נקט בכל דוכתי מה שק כו' כמ"ש לשונם בפ"ק דחולין משנה ו' ומ"ש הר"ב. אין לו טהרה עד וכו' פחות מו' על ו' שיעור שומתתו בפר"ז (משנה ב') הרמב"ם שם ומ"ש הר"ב כלי אבנים כו' הר"ם עשירי ומ"ש הר"ב וכל דבר הבא מן הים במשנה י"ג פי"ז ע"ש. ומ"ש הר"ב וכלי עץ כו'. נסמך שם ר"ם עשירי ורפע"ו ומ"ש הר"ב כגון תרבוסין בפרקין משנה ה' ומסק משנה י'. וסדין משנה י"ג:

פרק כה יש להם אחוריים ותוך. פי' הר"ב אם נגע המשקים מאחוריהם כו' ולא נטמא תוכן. כדתנן לקמן במשנה ו': כל שיש לו תוברות פי' הר"ב לולאות כמו שיש למכנסים תפורות לאחוריו של בגד. והוא בית כניסת האבנט ושמו תוברות. ואית דאמר תופרות לשון הר"ם. וכ"ל

סגימיה

הולכין אחר הגדולה היו שוות יהולכין אחר הפנימי' ירש"א כף מאזני' שטלייה על שולי המיחם מבפנים טמא מבחוץ טהור טליה על צדהיבין מבפנים בין מבחוץ טהור:

פרק כה כל הכלים יש להם אחוריים ותוך יכגון הברים והכסתו' והשקין והמרצופין ידברי ר' יהוד' ירמ"א כל שיש לו תוברות יש לו אחוריים ותוך יוכל שאין לו תוברות. אין לו אחוריים ותוך. השלחן

רמון שבשביר' כזו נטהרה גם הקטנה המחוברת עמה. טהור' אף ע"פ שהיא שלמה אם הגדולה שלימה והרי היא מקבלת טומאה אף הקטנה המחוברת עמה טמאה. אע"פ שהיא נקובה במוליא רמון: הולכים אחר הפנימית אם טמאה הפנימית טמאה החצונ'. ואם הפנימית טהורה החצונה נמי טהורה רש"א כף מאזנים. לפרושי מלתא דת"ק קאתי. וכף מאזני' של מתכת טמאה מאיר ר'. דאם טלאה בתחתי' המיחם' מבפנים טמ' המיחם' ואם טלאה מבחוץ טהור המיחם: טלייה על צדה. שהדביק הטלא. על דפנות המיחם' לא בתחתיתו. בין מבחוץ בין מבפנים טהור' ומסקנא דכולה פרקין. וטעמא דכולהו' טמ' מדרס וטמ' טמ' מת' וטהו' מכלי' האחוריים כאלו הוא דכל דבר הראוי לבציר' והוא שיהיה עשוי לבציבה או ליציבה או להשען עליו. אמא מדרס לבד אם הוא כלי חרס דאינו מטמא מדרס דהכי ילפינן מקרא דכתיב (ויקרא ט"ו) ואיש אשר יגע במשכבו הקיש משכבו לו מה הוא שיש לו טהרה במקוה. אף משכבו שיש לו טהר' במקו'. יצא כלי חרס שאין לו טהרה במקו' והמסק העשוי לבציב' אע"פ שאין לו טהרה במקוה מדכתיב (שם י"א) כל כלי אשר יעשה מלאכה בהם במים. יובא והאי לאו כלי הוא מכל מקום. אמא מדרס דמרבינן ליה מקרא דכתיב כל המשכב כל לרבות את המסק ואין לו טהרה על שיתתך. ושאר ממנו פחות מששה על ששה. וכלי אבנים וכלי גללים וכלי אדמה טהורים מכלום. וכן דבר הבא מן הים טהור. וכלי עץ הבא במדה שמחזיק ארבעים בלא שהם כורים ביבש. נמי טהור מכלום. לפי שאינו מטל. מלא. וכן דבר שאין עליו תורת כלי. או שיש לו תורת כלי ואינו ממשמשי אדם. אלא משמשי משמשיו טהור. כגון תרבוסין של זיתים ומסק של גתות וסדין של צורות דאמרינן במתניתין שהן טהורים מכלום. דלא חשיבי כלים של משמשי אדם:

פרקה כל הכלים יש להן אחוריים ותוך. כלים שנטמאו בי"ש אין טמאים. אם נגעו המשקים מאחוריהן של כלים נטמאו אחוריהן ולא נטמא תוכן. משום דסימנא משקים לעולם כלים לא אחוריהם הקלו הכתוב בטומאתן. אבל אם נטמא תוכן כגון שנגעו משקים טמאים בתוכן נטמאו אחוריהם והיינו דתנן יש להן אחוריים ותוך כלומר שחלוק דין אחוריהם מדין תוכן: כגון הכרים והכסתות. ואף על פי שמשתמשים בהן בתוכן ובאחוריהן שרגוי להפכן ולעשות תוכן אחוריהן. ואחוריהן תוכן. אעפ"כ חלוק דין תוכן מדין אחוריהן: מרצופין. שקין גדולים של עור שמוליכים בהן שחורות בספינות: כל שיש לו תוברות. לולאות כמו שיש למכנסים תפורות לאחוריו של בגד: יש לו אחוריים ותוך. דיון לו תוברות לא חזי להפכו. ותוכו חלוק מאחוריו

אבל

אבל כשאין לו תוברות דאז להפכו אין תוכו חלוק מאחוריו שלא כשנגעו משקי' ט' זאתי' בין מאחוריו בין מתוכו נטמא כולו. והל' כר' יהוד': השלחן והדלפקי קסבר ר' יהוד' • כיון דפניו משופים וחלקין הכלים הם כדוגים תוכו והל"גר' יהודה: ב מרדעיהוא מקל ארוך ענול ומב שלים טפ ז • בראשו הא' ברזל רחב מחודד לתחוב בו ברסיס ושמו חרחור • ובראשו השני ברזל כמו מרל ושמו דרבן שבו מלמד הפרה לתלמיה: משבעה לחרחור מד' לדרבן • אם נפלו משקין טמאי על החרחור אין טמא מן המרדע שלא ז' טפחים ואם על הדרבן נפלו אין טמא שלא ארב' ודמב"ם פי' שאם נפלו משקין טמאין במרדע חוץ לז' טפחי מן החרחור חוץ לד' טפחים מן הדרבן. הוי ככלי שנטמאו אחוריו ולא נטמא תוכו • ואותן שבעה טפחים הסמוכים לחרחור והארבעה הסמוכים לדרבן לא נטמאו: אלא לטהרים • כשנתנו חכמים שיעור לחרחור שבעה ולדרבן ארבעה • לא נתנו אלא לענין זה שאם נשבר המרדע ונשאר סמוך לחרחור שבעה טפחים • או סמוך לדרבן ארבעה טמא • מפני שראוי לעשות מעין מלאכתו • אמות מכאן הוי כשברי כלי זכוכית • והלכה כרבי יהודה • ג זומא ליסטרא • כלי שראשו אחד כף ורגלו האחר מולג • בכף מעלין בו מרק מן הקדרה • ובמולג מעלין בו בשר: רבי יהודה אומר אין לחם אחוריו • טעמא דרבי יהודה משום דכל הני כליסים מאחוריהן חקק בית מושב • כעין שעושים לכלי כסף ופעמים שכופהו על פיו ומשתמש בחקק שבאחוריו: רבי שמעון אומר יש לחם • לענין מה שבתוך הכלים יש להן דין אחורים ותוך שאם נטמאו אחוריו לא נטמא מה שבתוך הכלי • אבל לענין הכלי עצמו אין חלוק דין אחוריו מדין תוכו שאם נטמאו אחוריו צרי' להטביל את כולו כאלו נטמא תוכו • והלכה כרבי יהודה: ד הרובע וחצי רובע • כגון חציבת עץ עבה ואורכה ושתי מדות חקוקות זו אצל זו • אחד מחזיק רובע ואחד מחזיק חצי רובע ודופן מפסיק בין זו לזו: כלי שנטמא תוכו בתמיה • וכי כלי שנטמא תוכו לא נטמא אחוריו: ואמאי תנן לא נטמא חצי רובע • והלא אחוריו של רובע היא: (שלות) קודמין היא • כל אחת מהן לותה

"השלחן והדלפקי • יש להן אחוריים ותוך • דברי ר' יהודה • רמ"א • אין להם אחוריים • וכן טבלה שאין לה לזביז: ב המרדע יש לו אחוריים ותוך • משבעה לחרחר • ד • מארבעה לדרבן • דברי ר' יהודה • רמ"א • אין להם • לא הוזכרו ארבעה ושבעה אלא לשירים: ג מדות יין ושמן • וזומא ליסטרא • ומסננת של חרדל • ומשמרת של יין • יש להם אחוריים ותוך • דברי ר"מ ור' יהודה אומר אין להם • רש"א • יש להם • נטמאו מאחוריהן • מה שבתוכן טהור • וצריך להטביל: ד הרובע וחצי הרובע • נטמא חצי הרובע • לא נטמא חצי הרובע • נטמא חצי הרובע לא נטמא הרובע • אמרו לפני ר"ע • הואיל וחצי הרובע אחוריים לרובע • כלי שנטמא תוכו • לא נטמא אחוריו • אמר להן שלכת קודמין היא

סבימיהם כך היו תוברין דאז האידנא תופרין בשפה אל תוכו • ול' התו' פ"ק דפסחים סוף ד' י"ז תוברות פירושו תפירות שפה לפיכן סביב כעין מכנסים ע"כ • ובנוסחת מהר"ם ז"ל תפרות • ופי' לשון תפירות גרשה בו איזו פנימיי"כ: והדלפקי מפור בפ' דלעיל משנה ז' ורפל"ב: ב משבעה לחרחור מד' לדרבן. עיין במשנה ז' וח' • פכ"ט • ומ"ם הר"ב אם נפלו משקי' טמאים בו' אין טמא מן המרדע שלא ז' כו' • וכן פי' הר"ם ולדבריהם יש לו אחורים ותוך דקתני אינו כמו איכך דלעיל ודלקמן • אבל פירושו כלומר שהכלי עצמו חלוק • וכמו שרלוקים שאר כלים באחוריים ותוך לענין דיניהם • ה"נ המרדע חלוק הוא בעצמו לענין בין אחר • והיה נכון למתני יש להם יד משבעה בו' • ומ"ם הר"ב ורמב"ם פירש בו' לכאורה דעתו שחולק הרמב"ם על הדין שכתב הר"ב שאם נפלו משקים טמאים על החרחור בו' • אבל אינו כן דאיהו נמי ס"ל כך • שכ"כ בהדיא בחבורו פכ"ה מה"כ • והשתא דאתינא להכי יכולני לומר שגם הר"ם סובר כדברי הרמב"ם שאם נפלו משקים טמאים חוץ לז' בו' אלא דמר נקט חדא ומר נקט חדא • והשתא אף להר"ם לאחוריים ותוך דהכא כמו איכך • אלא שהר"ם העיקר שהוא מה שנשנה במשנה לאחוריים ותוך לא פי' • והרמב"ם מפ"ם הנשנה במשנה • ועיין לקמן במשנה דלקמן בד"ה וזומא ליסטרא וכו': ג וזומא ליסטרא • פירש הר"ב כלי שראשו אחד כף וכו' ולכף יש תוך ואחורי' • וז"ל התוספתא שהביאה הר"ם זומא ליסטרין שנפלו משקין על תוכה טמאה כולה נפל על אחוריה אינו טמא שלא אחורי' תוכה והמולג ויד טהוריך נפלו על גבי המולג חולקים את יד המשמש את הטמא טמא • והמשמש את הטהור טהור • נפלו על גבי יד הנגבה הרי טהורה • ע"כ • וכדתנן במשנה ז' ידות הכלים המקבלים כו' מגגבן בו' וגריכין לחלק בין הך דהכא למרדע דמתניתן דלעיל דהתם אין דין ניגוב (וכ"ל) דיש שיעור יד לכל אחד כדתנן מו' כו' • וכמו שנינו ג"כ במשנה ז' וח' פכ"ט • הלכך מתשבין לאידך שבין אלו שני הסעורים לאחוריים ולא ליד • אבל זה ג"ע לאה לא יהיה דין הסבעה עצמה • והד עצמה כדין היד שיהא מגגבה כשנפלו עליה משקים טמאים • ועוד ג"ע שיהיה מותרות הידות מחזיקות עצמן שהרי יהיו נחשבין כאחורים החמורים מן הידות • לכך גרשה לי דטעמא אחריתא איכא • דכל שבעה לחרחור וארבעה לדרבן • נחשבין לחרחור ולדרבן כעצמותן ולפי שאין צריכין ליד לפיכך מה שבין הסבעה להארבעה נחשב כאחורים: רבי שמעון אומר כו' • כתב הר"ב והלכה כר' יודא • וכך כתב הרמב"ם • ומתילא דאמר ר"ם וצריך להטביל • כהלכה הוא • ועיין בסוף מתניתין ה':

ה הרובע

ב פיי' פכ"ט מה"כ הלכה ג ב פס הלכה ד ג פס הלכה ג ד. יין בפסנ' ד פס הלכ' ו

ה הרובע ואחוריו טמאין פי' הר"ב היינו הדפנו המקיפו כו'. אבל דופן המפסיק כו' בכלל תוכו כו' ולא כולו בכלל תוכו וגו' אלא לד שכלפי חצי רובע. כל"ל. ודברי הר"ב מדברי הר"ם הן מוסתקין. וכן הא דכתיב וכתב. ודין דופן המחצעי מפו' לעיל בסש"ב דריב"ן אמר חולקים כו' כ"כ הר"ם ז"ל אני תמיה על הר"ב דהא מסק התם שאין קל כתותו וכן לא הזכי' הרמב'. חלוקת דופן המחצעי. לא הת' בדריב"ן. כמ"ש ולא הכ' כשהעתי' מסכתי' בסוף ה' כלים (הל' ו') יעיין בדרפ"ד דהלו' ובפ"ו מסכ' ד': וכשהוא מטביל מטביל את כו' אתאלרים. והן העתיקה הרמב"ם בריש בסוף ה' כלים: ו שנפלו עליהן משקין. ירלה בו משקים טמאי הרמב"ם: ושאר כל הכלים שאינם יכולים לקבל רמוניס וכ"ל. ל"ג שאינם יכולים לקבל רמוניס וכן בגירסת מהר"ם ועוד גורס (שים) להם אזנים ותוך: ואזנו וידיו טהורי'. כתב הר"ב עבדו ביה רבנן היכרא כו' כמו שפי' הר"ם: ז לעריבה גדולה של עץ פי' הר"ב שאם יש משקים באחורי העריבה וידיו טמאות אוחז בבית הכביטה ואין חוכם כו' וכ"כ הר"ם אבל הוא מפ' ג"כ ויש להן בית כביטה בכה"ג. דאם באחוריו טמאים ובית הכביטה טהורים אז איסכא לא גזרינן הא אמו הא' שלא יטלנו בזה אין ינע בזה ע"כ והר"ב מפר' שאם נטמאו אחוריו בית הכביטה טה"כו' וכ"כ פרש"ג דתנינה וכפירש"י שם. וכן הרמב"ם התם. והוא מס' בעריבה גדולה כמו לענין זה כאשר נטמא (ג"כ) הכלי במשקים טמאין לא נטמא בית הכביטה ע"כ ועת"ם לקמן במשנ' ט': אמר רבי יוסי לא אמרו אלא לידים הטהורות בלבד. ול"ל היינו טעמא דר' יוסי הפסוק וידיו טהורו. אזנים היינו שלא לא יגע אלא לידי רבוי טומאה

אב שם בלבה ו
ג שם בלבה ם
ד שם בלבה נ
ה ערכות כב
ו שנים כב
ז כבורות נא:בלים
ח ן שם בלבה ם
ט שיי שם
י שיי פ"ב מה
אחר פ"ה הל' כ

לותה הקדימה מחברתה כלו' שאין להם קדימה זו על זו וכשם שאתה אומר שחצי רובע אחוריים לרובע. כך תאמר שהרובע לאחורי לחצי רובע. וכשנטמא הרובע אחוריו של חצי רובע נטמאו ולא תוכו. וגירסת רבותי של כת קודמים היא לפי שכתות של תלמידי היו יושבי לפניו שורו את' להם שלה זו כבר שלוש ממני הכת של תלמידי שיושב בשור הקודמת. וכך השבתי להם אם אמא וכו': ה הרובע ואחוריו טמאין. הרוב' היינו תוכו ואחוריו היינו הדפנו המקיפו את הרוב' מבחוץ. אבל דופן המפסי' בין שביהם בכלל תוכו של חצי רובע. וטהו' לד שכלפי חצי רובע. וכן כשנטמא חצי הרובע חצי רובע ואחוריו טמאין. חצי הרובע היינו תוכו ואחוריו היינו דפנו המקיפו' חצי הרובע מבחוץ. ודופן המפסיק לד של כלפי הרובע בכלל תוכו של רובע: נטמאו אחורי הרובע. היינו דפנו המקיפו' מבחוץ. אין חולקין את הגביים היינו האחוריים וכל האחוריים טמאין כשנטמא אח' מן האחוריים: מטביל את כולו. רובע וחצי רובע ואיקל' כר"מ. ודין דופן המחצעי מפורש לעיל בסוף ס"ב דריב"ן אומר חולקין את עניו המשמש לטמ' טמ'. והמשמש לטהור טהור: ו כני הכלים בסיסי הכלי לשון אות כמו דמתרגמי' ויתי בסיסיה: וסיגניהו. כמו אזניהן כלו' שפתותיהן. ואזניהן. מקום שתוחבין בה ידי המקבלין שים להתוך: מנגבן והן טהורין. דלא תסיבי הני חבור להביא טומאת משקין לכלי שים בו בית קבול וסגי בגנו' אבל לכלי שאין לו תוך בעי שביל: ואזניו וידיו טהורי'. עבדו רבנן היכרא כי היכו דלא לשרוף עליהו תרומה וקדשי' ודוק בתרומ' עבוד היכרא אבל לא בקדשים כדתנן לק בפרקין: ן בית הכביטה גרס' מקום שאוחזין הכלי כשמוש טין אותו מזה לזה לשון ויצבט לה כלי (רות ב') שפירושו ויסט. ואית דגרסי בית הכביעה מקום שאוחז בו באצבעו. ויש להן בית הכביע' שאם נטמאו אחוריו בית הכביט' טהור ואם נטמא בית הכביע' אחוריו טהורין: לעריבה גדולה של עץ יש לה בית כביטה. אבל לשאר כלים לא שבעריבה גדולה יש הפרש בין בית הכביטה לאחוריים שאם יש משקים באחורי העריבה וידיו טמאות אוחז בבית הכביטה ואין חוסש שמא יגע במשקין שבאחוריו ויטמאו את העריבה: ר"ע אומר לכוסות יש להן בית כביטה: לידים הטמאות והטהורות יש הפרש בין בית הכביטה לאחוריים: לידים הטמאות כדפרישית: ולטהורות כדמפרש לקמן כיצד ור"י סבר לידים טהורו' בלבד לא חייסינן. אבל לידים טמאות חייסינן והלכה כת"ק וכדמפרש ר"י: ח היו ידיו טהורות ועליהם משקה טופח: אינו חוסש שמא

נטמאו

או שמא הרובע אחוריו לחצי הרובע. כלי שנטמאו אחוריו לא נטמ' תוכו: ח נטמא הרובע. הרובע ואחוריו טמאין. חצי הרובע ואחוריו טהורין. נטמ' חצי הרוב' חצי הרוב' ואחוריו טמאין. הרוב. ואחוריו טהורין. נטמאו אחורי הרובע. אחורי חצי הרובע טהורין. דברי ר"מ. יוחב"א אין חולקין את הגביין. וכשהוא מטביל (ס"ל) מטביל את כולו: ן בני כלים והוגניהם ואזניהם. ידות הכלים המקבלים. שנפלו עליהן משקין. מנגבן. והם טהורי'. ושאר כל הכלים. (נ"ל ל"ג שאינם יכולין לקבל רמוני' שאין להם אחוריי' ותוך שנפלו משקין על מקצתו. כולו טמא. כלי שנטמ' אחוריו במשקין. אחוריו טמאי' תוכו ואוגנו ואזנו וידיו טהורין. נטמא תוכו. כולו טמא: ז כל הכלים יש להן אחוריים ותוך. ויש להם בית (נ"ל נב טה) צביעה. ר"ט אומר לעריבה גדולה של עץ. ר"א לכוסות. ר"מ אומר לידים הטמאו' והטהורו'. א"ר יוסי לא אמרו אא לידים הטהורו' בלבד: ח כיצ' הי ידיו טהורו'. ואחוריו הכוס טמאים. אחזו בבי' צביעתו. אינו חוש' שמ' נטמאו ידיו באחורי הכוס. היה שותה בכוס שאחוריו טמאים.

אינו

מסקין שעל ידיו באחורי הכוס ויחזרו וטימאו את הידים ט מין
לכס באחוריס ותוך דהגונע בהה מהן כנוגע בכלי • ויש להן
אחוריס ותוך דתקן לעיל דוקא לתרומה ואין מטבילין כלי לתוך
כלים כשעניהם טמאים מפני שכבדו
יותר מבתרומה : יורדים לידי
טומאתן במחשבה כגון שנעשית בהם
שאינה מקבלת טומאה חשב עליה
ליתנה באצבע אדם מקבלת טומא'
מכאן ואילך במחשבה זו אבל שנעשית
אדם שחשב עליה ליתנה בבהמה
לעול היא מקבלת טומא' עד שיעשה
בה שנוי מעשה לשנות צורתה :
ומחשבה אינה מבטלת לא מיד
מעשה ולא מיד מחשבה אם לאחר
שחשב על שנעשית בהמה לעשותה
לאדם שהיא מקבל' טומא' במחשב'
זו חזר וחשב עליה להחזיר לבהמ'
אין מחשבה זו השניה מעלה (מי ידי)
טומא' שירד' לה במחשב' הראשונ' :

פרק כו סנדל

עמקי · סנדלי'

הנעשות בכפר עמקי : כיס של
שנלות כמין רצועו' תחובו' בלולאו'
בשפת הכיס ומושכים אותן אילך
ואילך והכיס נסגר מאליו : כפיפה
מצרית . כל עשוי מצורי הדקל
מביא'ין בצרי' והולין וקורעין אותן
ועושים מהן כמין חוטין ועושה מהן
כפיפה וחבלים : סנדל לדיקי ·
סנדל שעושים אנשי לדיקיא · הרי אלו מיטהרין ומיטמאין
שלא באותן · משום דכל הני יש להן רצועות ואין צריך
לקשרן · אלא אותה ברצועות והן נסגרים מאליהן · וכן
נפתחים מאליהן על ידי רצועות אחרות שמושך בהן · כעין
שע שיש לכיסין במקומינו ואם הותרו אותן הרצועות דשוב
אין ראויין לסגור ולפתוח · טהורים · ורבי יוסי סבר דאף
על פי שהן מותרין · טמאין · כיון דהדיוט יכול להחזירם ·
חוץ מן הכפיפה דאף האותן אינו יכול להחזירה · והלכה כרבי
יוסי : ב שנטלו שנציו · לרבנן מיירי שלא נטלו לגמרי ·
אלא שנתקו מן הלולאות ועדיין תלויות בכיס · ולרבי יוסי
אפילו נטלו לגמרי · מפני שהדיוט יכול להחזירם : נפשט ·
הכיס ונעשה כמין עור חלק שאין לו בית קבול · טהור :
טלה

אינו חושש שמא נטמא המשקה שבפיו
באחורי הכוס וחזר וטימא הכוס · קומקום
שהוא מרתיח אינו חושש שמ' יצאו משקין
מתוכו ונגעו באחוריו וחזרו לתוכו : ט כלי
הקדש אין להם אחורים ותוך ואין להם בית
צביעה · ואין מטבילין כלי בתוך כלי לקדש ·
כל הכלי' יורדין לידי טומאתן במחשבה ·
ואינן עולים מידי טומאתן אא בשנוי מעשה ·
שהמעש' מבטל מיד המעש' · ומיד מחשב'
ומחשב' אינו מבטל · לא מיד מעשה ולא
מיד מחשבה :

פרק כו סנדל

עמקי · שנצות · יר'
יהוד' או' אף כפיפ' מצרית
רשב"ג אומר אף סנדל לדיקי ביוצ' בהן הרי
אלו מיטמאין ומיטהרין שלא באומנ"א ר' יוסי
והלא כל הכלים מיטמאין ומיטהרין שלא
באומן אבל אלו אע"פ שהן מותרין טמאין ·
שהדיוט יכול להחזיר · לא אמרו אא בכפיפ'
מצרית שאף האומן אינו יכול להחזירה : ב
כיס של שנצות שניטלו שנציו טמ' נפשט
טהור :

מ"ש בכלים פ"ב מ"ד ר"ש אומר אם יש בהם מ"ש בכלים פ"ב מ"ד ר"ש אומר אם יש בהם

לא הוא ולא כליו אבל כשידיו טמאות אינו נזהר כל כך וחייבי'
תהר"ס : ח קומקום שהיו אחוריו טמאין הרמב"ם סוף ה'
כלים : ט יאין להם בית צביעה אתאן לר"מ דאמר במשנה ז'
לידים טמאות שייך ל' זה שבכלי טהור ובקדש דגזרי' בי' הצביע'
שאין בו משקין שמא יגע באחוריו
שיש בו משקים · אבל לר"י כה"ג
אפי' בתרומה גזר ולקדש כלו טמ'
אפי' תוכו מה שייך לשנות אינלהם
אחוריים ובית הצביעה כיון דתוכו
כמי (אין לו) ואי הוה תני אינלהם
אחוריים ותוך סגי בהכי · אע"ג
דלא תני בית הצביעה · כ"כ הר"ש
מהתוספתא וזה לפי שטתו דמפרש
לרישא דמתני' ז' כל הכלי' יש להם
אחוריים ותוך ויש להן בית הצביע'.
שנשנה ג"כ לשלא יגע הא אטו הא'
כמ"ש לעיל בשמו · אבל לשטת
הרמב"ם דמפ' שנשנה לענין שאם
נטמ' הא' לא נטמ' חברו אינטרי'
שפיר למתני דלקדש אף בי' הצביע'
אין לו כלומר אינו מחולק אלא
כשנטמא הא' הכל טמא · אף בית
הצביע' וכפי' הר"ב ברפ"ג דחגיג' :

במחשבה

ועיין מ"ש לקמן בד"ה
ומחשבה וכו' : אלא בשנוי
מעשה : עיין פ"ב דלקמן ממשנה
ז' ולהלן : ומיד מחשבה · כ"ש
(הוא · כיון) דמעשה מבטל
מעשה · ולא נראה אלא משום סיפא · דדוקא מעשה מבטל
מיד מחשבה · ולא מחשבה מיד מחשבה · הר"ש :

ומחשבה

אינה מבטלת לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה ·
בשלמא מיד מעשה לא מספק · לא אתי דבור
ומבטל מעשה · אלא מיד מחשבה מיהא תיפוק · שאני מחשבה
דטורדא · דכי מעשה דמי · כדרב פפא · דרב פפא רמי כתיב
כי יתן וקרינן כי יותן · הא כיצד כי יותן דומיא דיתן · מה
יתן דניחא ליה אף יותן נמי דניחא ליה · ואף על גב דנפלו
ממילא אלא דניחא ליה במחשבה · הוי הכשר · וקרי ליה כי
יתן · והיינו בידים · גמרא פ"ג דקדושין · דף כ"ט ומדאמרינן
לא אתי דבור · כ"ל דדוקא דבור · ולא שני במחשבה ועיין
מ"ש במשנה ד' פ"ט דפרה ומ"ש בסוף פ"ג דבכא מציעא (ד"ה
המוסב) · גם עיין במשנה ו' פ"ח דטהרות · ובמשנה י"א
פ"ג דעוקצין (ד"ה משיחרחר) :

פרק כו הרי

אלו מיטמאין ומיטהרין שלא באותן · כתב הר"ב משום דכל הני יש להן רצועות · ואי"ל לקשרן כו' וכ"כ
הר"ש · וכלומר דלפיכך מיטמאין שלא באותן · וז"ל הרמב"ם כי כאשר הורכבו קרסים בלולאות ואפי'
בלי אותן · ויחבר הכיס עד שיחזירהו כלי קבול הנה הוא יטמא : אר"י והלא כל הכלים מיטמאין כו' · ל' הרמב"ם ואר"י
שהכלים כולם ג"כ לא יצטרכו לאותן · אבל כל שאם לפלי צורך יקבל בו הטומאה הנה הוא יטמאהו · ואף על פי שהוא
הדיוט

הליון ט וכן אם הפסיל מתנו זאת הצורה ואפי' הוא הליון · הגה
כבר טהור זה הכלי מטומאתו : ג כף לוקטי כו' פי' הר"ב כמין
כף יד כו' ואין לו בית אצבעות אלא עור פשוט · וז"ל הרמב"ם
בחבור פ"ן מה"כ עור שאין עליו צורת כלי אינו מקבל טומאה
לפי' כף של עור שקוראים לוקטי
קוצים על כפותיהן כו' מפני שהוא
עור פשוט ואינו עליו צורת כלי ע"כ
עיין רפ"ט : הזון פי' הר"ב אור
כו' מסייס בו יהר"ם והיינו הזגות
רחצו דקרא סוף מלכים א' · וכ"כ
הרמב' : ברכייר · פי' הר"ב דפוס
של עור כו' וז"ל הר"ם בפסה"ערוך
לו שעושים מלאכה וצריכי לעמוד
כורעי על ברכיהן ועושין כמו פיסת
יד מעור ומשימין על ברכיהן :
טמאים פי' הר"ב בדעשוים לקבל'.
וכן ל' הר"ם והרמב"ם
בפי' כפי נא"י שהם דאיון ב' קערו'
ע"כ ובחבורו פס כתב שיש עליהם
צורת כלי : והשרוולים פי' הר"ב
כמין בית יד של עור דחוק כו' ·
כ"כ הר"ם בפס הערוך · ומסייס
בערוך וכל' רומי פי"ד שרא .
וכ"כ ג"כ הרמב"ם בפירושו שעניין
זאת התלה בל' רומי הכנסת יד ·
ולא ידעתי למה לא פירשו שעם טומאתן והרמב"ם בחבורו פס
כתב שעשוי כמין ע בעת שתכניסין אותן האומנים בזרועותיהן
וכו' מתטמאין כשאר כלי עור הפשוטין ע"כ כלומ' שהם בצורת
כלי : וכל בית אצבעות · עיין מ"ם בתוספה ע"ו פרק
כ"ד : האיגן פירש הר"ב פרי חדוש כו' ועיין בפ"ק דפיאה
משנה ה' · ומ"ם במסכת פרה פ"ג משנה ז' ·

ד סנדל שנפסק כו' כעין משנה זו תנן לפיל פי"ח (משנה
ה') בני מעה שנשברה כו' וע"ש : לא הפסיק
כו' עד שנפסקה שניה · לשון הר"ב טהורה · דכיון שנשברו
שתי אזניה תו לא חזי למידי וגרמה דגרם בהדיא טהורה ·
דאין לפ דטהור דלקתן בס"ז בך קתי נמי אדהכא . דהא לקמן
מפרש טהור מטומא דלמפרע אבל מקבל טומא מכאן ולהבא ·
והכא שנתב דלא חזי למידי א"כ אף מכאן ולהבא אינו מקבל
טומאה · ובדברי הר"ם גראה דגרם טהור · אבל מפרש בספך
דהכא טהור למפרע ומקבל טומא מכאן ולהבא ובנפסק עקבו
כו' מפרש טהור · דבטל מתורת כלי · ולא חזי לתשמיש (וכן
כ"ל עיקר · שאין טעם לומר בנפסק וכו' שיקבל טומא מכאן
ולהבא · (וכ"ם בג"לק לשניה דתנן בבייהו) אבל הרמב"ם בפ"ז
מה"כ (הלכה י"ב) העתיק לא הפסיק כו' עד שנפסקה השנייה
או שנפסק עקבו כו טהור (וע"ם במשנה לחלר שהאריך בזה)
ביטל חותמו וכו' טהור פי' הר"ב מטומאה דלמפרע כו' עיין
מ"ם בדבור דלעיל :

האמום

טלה עליו מטלת נתן בשוליו טלאי כלומר חתיכה קטנה של עור
חבר בו מלמטה דדרך הכיסים מכניסים עור קטן בין התפירה
וכשפסטי יפסר אותו העור ולא בטל קבולו: לא נטמא חברו ·
דטומאת מסקין לטמא כלים לאו דאורייתא ולא חשיב חבור: צרור
המרגלית מביאין הרגלי בתוך עור
לרוח שחורה שם וקושרים אותו
וכשמוציאין המרגלית נשאר העור
כמו כיס עד שיטרח ויפשט מחמת
אותה מרגלית שעמדה ימים רבי'
ונגדר: צרור המעות כמו צרור
המרגלית ונעמא דצרור המרגלית
מטמ' טפי משו' דדרך צרו' המרגלי'
לעמוד יותר תצרור המעו' שצרור
המעות רגילים להתי' תמיד חשוב
דלהוצאה נתנו והל' חכמים : ג
כף לוקטי קוצים · כמין כף יד של
עור תיפסים מלקטי קוצים בידיהן
שלא יגקבו ידיהן בקוצים: טהורה:
דאינה עשויה לקבלה : הזון . אזור
כמין אבנט וכל' יוני קורין לחגור
זוני. ברכייר דפוס של עור נתון על
הברכיים כדי שיוכלו לעמוד על
ברכיהן: טמאים דעשויים לקבלה ·
ס"וולים. כמין בית יד של עור דחוק
ולר שוחטים בעלי אומנות

טלה עליו את המטלת מלמטן טמא · "כיס
לתוך כיס שנטמא א' מהן במשק' לא נטמ'
חברו · צרור המרגלית טמא· צרור המעות
ר"א מטמא· וחכמים מטהרים: ג "כף לוקטי
קוצים טהורה· "הזון והברכיים טמאין ·
והשרוולי· טמאין והפרקלימין טהורין· וכל
בית אצבעו' טהורות· יחוץ משל קייצין מפני
שהוא מקבלת את האוג · נקרע אם אינה
מקבלת את רוב האוג טהורה : ד "סנדל
שנפסקה אחת מאזניו ותקנה· טמא מדרס·
נפסקה שניה ותקנה· טהור מן המדרס· אבל
טמא מגע מדרס· לא הספיק לתקן את
הראשונה עד שנפסקה שנייה טהורה· נפסק
עקבו· ניטל חותמו· או שנחלק לשנים טהור·
סוליים שנפסק מבל מקום טהור · "מנעל
שנפחת אם אינו מקבל את רוב הרגל טהור·

"מנעל שעל

בזרועותיהן כדי שלא יפלו בגדיהן הרחבים על ידן ויבטלו אותן
ממלאכתן: פרקלימין גרסי' והוא דבר שמתחל וקושר בו פלחתו :
בית אצבעות כמין יד של עור עשוי להכניס אצבעותיו לתוכו :
קייצן. מלקטי קוצים ס"א מלקטי פירות הקיץ: האוג · פרי אדום
המצוי בגילן שגדל ביער מצוי וס"מ שהמלקטים קוצי ביערי'
מלקטים האוג ונותנים אותו בבית אצבעות · נמצא שהוא עשוי
לקבלה: ד ותקנה עמאה מדרס. עדין עומד בטומאתו כיון דאזון
שניה קיימא: טהור מן המדרס אע"פ דתקנה ראשונה קודם
שנשברה שניה מ"מ טהור דפנים חדשות באו לכאן שלא שיר הה
לה טומאת מדרס נתחדשו לה פנים הללו ואין זו ראשונה מאחר
שכבר נהקלקל בה כדי בטולה: אבל עמא מגע מדרס · תשוס
דאזון דראשונה בשנשבר· ותקנה שהביא אזן אחר תחת השבורה
וחברה לסנדל נטמאת מגע מדרס שהרי נגעה בסנדל הטמא
מדרס · וכי נשברה אזן שניה דפרח מיניה טומאת מדרס ·
אשתייר ביה טומאה מגע דכל הסנדל מחובר לאזן ראשונה
שנתקנה : עד שנפסקה . אזן שניה : טהורה . דכיון דנשברו
שתי אזניה הו לא חזי למידי : עקבו · עור של סנדל המכסה
את גובה הרגל שכנגד שוקו מאחוריו : חותמו · שעילה
כנגד אצבעות הרגל מלפניו : טהור · מטומאה דלמפרע
אבל מקבל טומאה מכאן ולהבא : סוליים . עור שתחת
פרסת הרגל בלבד · שאין לו עקב · ובלע"ז סול"ם :

האמום

האמום · דסוס של מנעל · עשוי מעור מלא שער : רבי אליעזר מטהר דסנר לא נגמרה מלאכתו של מנעל עד שיש שטה מעל גבי האמום: וחכמים מטמאין דחשבי ליה כגמרה מלאכתו · והלי כחכמים: כל חמתות צרורות · גלדות שנקבו נקב המוציאין מיני טומאתן וקשר הנקב: טהורין כמו שהיו מפני שעתיד להתיר הקשר : חוץ מקשר של ערבים · שאינו כוח להתיר. צרור שעה קשר העשוי לפי שעה · ועומד להתיר: צרור עולם · קשר העשוי להיות קיים לעולם : כל חמתות צרורות טהורות · בין צרור עולם בין צרור שעה ואפילו של ערביים והלי כת"ק : ה לשטיח · ע"ג קרקע וליכב עליו: סקורטיא · עור שלוכשים העבדים בשעת מלאכתן: קטבליא · עור שמציעין על גבי המטה וסוכבים עליו : עור החמר גרסי' ול"ג עור החמור · כלומ' עור שמשי' החמור על גבריו כשמחמר אחר בהמתו: עור הכתן · עור שנותנים לפניה' לומני פשתן כדי שלא ידבק הגעורת של פשתן בגבריהם : עור הכתף · שמשיס הכתף בכתפו שלא יזיק לו המשאוי שעל כתפו : עור הרופא · רופא החבורות נותן לפניו עור שלא יטנפו בגדיו בדם הפצעים : עור העריסה · שמשימים על עריסה של קטן : עור הלב של קטן · רגילים להיות לחגור עור על מתני הקטן כנגד לבו · שלא יכנו החתול על לבו וימות : עור הכר והכסת · של מטה : עור הסרוק · עור שחוגרים לומני המסרקות על מתניהן: עור הסורק · לומנים הסורקים פשתן : ר"א אומר מדרס · וכ"ש טמא מת · דהא דתנן בפרק בא סימן (דף מט) כל הטמא מדרס · מיטמא טמא מת : וחכמים אומרים טמא מת · ולא מדרס · שאין עשויין ליכב עליהן · והלכה כחכמים : ו עב כסות · כגון לבדין שעשה מהן כסות · זהו עב כסות · וכן עב ארגמן . לבד נצוע ארגמן . כך פירשו רבותי · ואני שמעתי עב כסות · עור שמכסים בו הבגדים · עב ארגמן · עור שמכסים בו ארגמן : תכריך כסות · עור שכורכים בו הבגדים : תכריך ארגמן : עור שכורכים בו ארגמן : חפוי · מכסה · ארגנוס מכסה חופה : טהור · דהכי תניא יכול שאני מרבה חפויי כלים לטומאה · תלמוד לומר (ויקרא י"א) אשר יעשה מלאכה בהם · פרט לחפויי כלים : ולמשקלות טמא · והא דתנן לעיל ס"פ כל כלי עץ ס: חלקו · זה הכלל העשוי לחפוי · טהור · חפוי דמשקולת שאני · לפי שהוא עשוי לקבלה · והמשקולת עצמה אינה כלי · והלכה כתנא קמא : ז שיש חסרון מלאכה · שעדין חסרה מעשה ואחר כך תתקייים (המחשבה) : אלא העובדה · שאע"פ שחסרה מלאכה · מחשבה מטמאתה · לפי שאין מתקיידין על חסרון מלאכה שלה · ועובדה הוא עור המכסה את המרכב · ואינה צריכה קיצוע · דכיון דעשויה לכסוי אינו חוסם לקצוע : ח של בעל הבית · דאינו עשוי למכרן ועושה מהן מטות ודלוסקאות וטבלאות · חשב עליהן לדבר שראויין לו בלא חסרון מלאכה · מקבלים ע"מ אחה מיד : ושל עבדן · דעשוי למכור אין המחשבה מטמאתן · דעביד דממליך ומוכרן · והלוקח יעשה מהן מנעלים ועדין לא נגמרה מלאכתן לכך : של גנב מחשבה מטמאתן · דקנגהו ביאוש · דקסבר סתם גניבה יאוש בעלים הוא דלא ידעו ממאן לתבעו

ושל

האמום פי' הר"ב דסוס כו' ועיין רפכ"ג : וחכמים מטמאין פי' הר"ב דחשבי ליה כגמרה מלאכתו . משום דאינו מחוסר מלאכה הצריכה לומן שהדיוט יכול לשמטו מהאמום כ"מ ספ"ד מה"כ : כל חמתות צרורות כו' · כתב הר"ב והלי כת"ק · ועיין מ"ש בסוף משנה א' פ"ה דעדות : ה עור שחשב עליו כוי עמ"ש בס"ד בס"פ דלעיל: עור החמר כת' הר"ב ול"ג עור החמו' · כ"כ הר"ש בשם הערוך · אבל הרמב"ם גורס עור החתור ומפר' אשר יקשרו בחמלעיתו הדבר אשר יעתיקו על החמור · ובגא"י גורס עוד ג"כ עור החמר ומפ' שהחמר משיס עליו כשמעתים על החמור · ובחבורו (ריש) סכ"ד מה"כ העתיק גם כן עור שמניחין על החמור תחת המשאוי · ועור שחוגר החמר עליו:

ו עב כסות וכו' כתב הר"ב מפי השמועה עור שמכסים בו הבגדים · כו' · והוא פי' הרמב"ם · וכתב בגא"י ששמו המפורסם בערב · עיבה :

למשקולת טמא · פי' הר"ב לפי שהוא עשוי לקבלה · ומקבל שאר הטומאות ואינו מתטמא במדרס · הרמב"ם סכ"ד מה"כ : ז מחשבה עיין מ"ש בס"פ דלעיל : שיש חסרון מלאכה . ל' הר"ב שעדין חסרה מעשה ואח"כ תתקיים המלאכ' · וכן לשון הר"ם והיה נראה של"ל תתקיים המחשבה :

אלא העובדה · כתב הר"ב ואינה צריכה קיצוע · ועבוד כמי שאינה צריכה . כדפי' הר"ב במשנה ג' פי"א דזבחים : ח ושל

אשר בכל הנ"מ ב מנחות לג: סס הלכם יא ג בס הלכה ט ד שם הלכ' כ ה בס הלכה ט ו שם הלכה ב' ז שם הלכה ג ח בק סו' שבת הלכ ט כ"ק בו ג ק"ל · מיי' שם י שם הלכה ז

ח ושל גזלן אין מחשבה מטמאתן • פי' הר"ב דסתם גזילה אין בו יאוש בעלים • בגזלן דעכו"ם מיירי כדפי' הר"ב במשנה ב' פרק בתרא דב"ק : ט האזמל שם ברזל אשר יתקנו בו את הטורות • הרמב"ם : פחות מה' טפחים • כדתנן בפרק שאחר זה (משנה ב') שסיעור העור לטומאה ה' טפחים • ולזה אמרו חכמים שלא יצא מטומאתו • עד שיסאר ממנה פחות מחמשה טפחי' הרמב' : ומן הכסת טהור' • כתב הר"ב ומיהו מקבלות טומאה מכאן ולהבא • כדתנן לעיל בפכ"ד (משנה י"ד) שלידים טמא' מדרס דלא מסתבר לאוקמא תתגיתין במטפחת של סדרים ושל תכריך בני לוי דלא"כ אפי' דשאר עור נמי טהור • הר"ם :

מטמאתן • ושל גזלן אין מחשבה מטמאתן רש"א חלוף הדברים של גזלן מחשבה מטמאתן • ושל גנב אין מחשבה מטמאתן • מפני שלא נתיאשו בעלים : ט עור שהוא טמא מדרס • וחשב עליו לרצועות ולסנדלין • כיון שנתן בו את האזמל טהור • דברי רבי יהודה • וחכ"א עד שימעטנו פחות מה' טפחים • ר"א בר רבי צדוק אומר אף העושה מטפחת מן העור טמאה • ומן הכסת טהורה :

פרק כז הבגד מטמא משום ה' שמות השק משום ארבעה • העור משום שלשה • העץ משום שנים • וכלי חרס משום אחד • כלי חרס מטמא משום כלי קבול • כל שאין לו תוך בכלי חרס • אין לו אחורים • מוסף עליו העץ שהוא מטמא משום מושב • וכן טבלה שאין לה לזביז • בכלי עץ טמאה • ובכלי חרס טהורה •

מוסף

ל"ג

מאוליקמנ: קנד ב סס הלכה ס ג מיי' פ"ח מה' כלים ה כה ס רסס מיג הל' ל ה סס פכה הלס

ומל גזלן אין מחשבה מטמאתן • ואע"פ שחשב עליהן לדבר שאין בו חסרון מלאכה • דסתם גזילה אין בו יאוש בעלים • דכיון דידע מאן גזליה אזיל ומבע ליה בדינא : חלוף הדברים • דלעיניה שקל מיניה • ומחזיר חזא דאינש אלמא הוא • ומיאש • אבל סתם גנינה סבר משכחנא ליה לגנב ומבענא ליה לדינא ולא מיאש • והלכה כת"ק : ט עור שהוא טמא מדרס • כגון שטיח וכיוצא בו : אף העושה מטפחת מן העור • שהוא טמא מדרס • טמאה המטפחת שהמטפחת דומ' לשטיח דטמיא שהוא יושב עליה אבל אם קצן הכסא' שבעיד הטמאות ועשה מהן מטפחות • טהורו' מידי דהו' מכלים שנשברו ומיהו מקבלות טומא' מכאן ולהב' • כדתנן לעיל בפכ"ד :

פרק כז הבגד מטמא משום חמשה שמו' • כדמפרש ואזיל • משום כלי קבול • משום מושב • משום אהלים • משום מריג • משום ג' על ג' • וכל אחד מהם משונה שיעורו זה מזה כיצד בגד שיש לו בית קבול כגון צרור מרגלית דתנן לעיל • או בית קבול שמן • או בית קבול שעוה שיעורו בכל שהוא (ומשום מושב • אם נטמ') במדרס הוב שעורו אין פחות מג' טפחים על ג' טפחים • ואם נעשה אהל למת דכתיב (במדבר י"ט) והזה על האהל אין טמא בפחות מטפח על טפח • ואם הוא אבנט או חגור • מטמא משום מריג • אע"פ שאין בו שעור שיהיה ראוי להקרא בגד • שאין בראבו ג' אצבעות • אפילו הכי טמא מפני שהוא מריג • וילפי' לי' משק • מה שק טווי ומריג אף כל כיוו' ומריג • וכל שאר טומאות אין בגד מיטמא ולא מט"ל בפחות מג' אצבעו' על ג' אצבעות • דאינו חשוב לא לעניים ולא לעשירים • ואינו קרוי בגד : השק הוא המריג משער ומולה של עזים • משום ד' שמות • דשיעור שלשה אצבעות אין בו : העור משום ג' • דלית ביה משום ג' על ג' ולית ביה נמי משום מריג : העץ משום שנים • דלית ביה טומאת אהלים כדתנן בפרק במה מדליקין כל היולא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים ולית ביה נמי משום מריג ולא משום ג' על ג' : הכרם משום אחד • משום בית קבול בלבד • דלית ביה כל הני דאמרי' • ומדרס נמי לית ביה • דכתיב במדרס הזב (ויקרא ט"ו) ואיש אשר יגע במשכבו • תקיש משכבו • לו • מה הוא שיש לו טהרה במקוה • אף כל שיש לו טהרה במקוה • פרט לכרם שאין לו טהרה במקוה • שאינו נעשה משכב לזב : אין לו אחוריים • שאין כלי חרס מקבל טומאה מאחוריו • כדכתי' (שם י"ח) וכל כלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו וגו' :

ואם

טומאה מאחוריו כו'

ואם נגעה טומאה מאחוריו לא נטמא כלל: שהוא מטמא משו' אריג. מה שאין כן בעור. דאפי' מתכו לרצועות דקות וארגן. אינו חסוב אריג: ב הבגד מטמא. לטמא מת לכל שאר טומאות חוץ ממדרס. משום שלש אבות על שלש אבות. משום דחזי לעניים. ואתרבי מדכתיב והבגד. אבל למדרס בעינן מידי דחזי ליסיבה ובפחות מג' טפחים טל ג טפחים. לא חזי למושב: השק האריג מסיער וגוף של עזים. שיעורו בין לטומאת מת בין למדרס. אין פחות מד' טפחי' על ד טפחים: סוף לטמא טומאת מדרס וטמא מת. שק ועור ומפן: שיריו ד'. לענין זה נאמר שיעורו בד'. כשבלה ונקרע ונשתייר ממנו שיעור ד' טפחים. אבל בתחלת אריגתו אינו מקבל טומאה עד שיארג כולו ואין הלכה כר"מ: ג היה עושה שנים מן הבגד. ב' טפחי': ואם מן השק טפח א': טהור. דאין הגרוע משליש שיעורו של חשוב. דהגרוע שיעורו מרובה. אבל החשוב משליש שיעורו של גרוע. דאפי' בשיעור מועט פחות מקבל טומאה: מן החמור. דסגי ליה בשיעור מועט: מן הקל. דבעינא שעור מרובה ודוק כסדר הזה הכתוב במשנה מלטרפין להקל שבהן הבגד והשק הבגד והעור. העור והמפן. אבל בגד ועור. או בגד ומפן. או שק ומפן. אין מלטרפין. דהתחברן בפולה דעתו אבל כל אדם. ומיהו לעשות מהן טלאי על גבי מרדעת של חמור כלן מלטרפין. דמאיזה מהן שיקלע טפח ויעשה אותו טלאי למרדע של חמור מלטרף. דאינו מקפיד בשם אם הוא משני מינים: ב מכלן. מאיזה מהן שיקלע טפח על טפח ראוי לטמא מושב. דהני שיעורי דתנן לעיל הבגד שלשה על שלשה למדרס. והשק ארבעה על ארבעה וכו' לא הוי אלא בתחיכת בגד או שק או עור או מפן שלא נתקנה ותקנה ליסיבה. אבל המקלע דהיינו המחתך והמתקן מתחך מכלן טפח על טפח. כדי ליסב עליו טמא מושב. שכן לשמים מקלעין: ועושים. טלאי מתחך מהן למרדעת של חמור ויושבים עליו. ולא הוי אלא טפח על טפח: מכל מקום. ואפי' מן הגדדים: ורבי שמעון סבר דמן הגדדים לא חזי למושב. ואין הלכה כרבי שמעון: ה נפש

"מוסף עליו העור שהוא מטמא משו' אהלי
ב מוסף עליו השק שהוא מטמא משו' אריגי.
ג מוסף עליו הבגד שהוא מטמא משום שלש
על שלש: ב הבגד מטמא משום שלשה
על שלשה למדרס. ומשו' שלש על שלש
לטמא מת. השק ארבעה על ארבע. העור
חמשה על חמשה. מפין ששה על ששה.
שוין למדרס ולטמא מת. ר"מ אומר השק
שיריו ארבע: ותחלתו משיגמר: ג העושה
שנים מן הבגד וא' מן השקי (גמ' ג') שלשתן
מן השק וא' מן העור ארבעה מן העור ואח'
מן המפין טהור. חמשה מן המפין ואחד מן
העור ארבעה מן העור ואחד מן השקי. ג' מן
השק ואחד מן הבגד טמא" זה הכלל כל
שחב' לו מן החמי' ממנו טמא ימן הקל ממנו
טהור: ד" המקצע מכולם טפח על טפחי
טמא משולי הקופה טפח על טפח יטמא.
מצדדי הקופה ר' שמעון מטהר. וחכמים
אומרים המקצע טפח על טפח בכל מקו'
טמא:

הבלויי

כו' וכ"כ הר"ם. ומסיים ותימה מה חדוש הוא דאחוריו טהורין. כיון דאפי' מקום תפירתם שלו טהור. ונראה דמיירי באחוריים שישלהם תוך כגון בתקום חקק בית מושבת. כעין הנוא דלעיל פרק שני. דהאי כיון דמסניו אין לו תוך. אחוריו טהורין אעפ"י שיש להם תוך עכ"ל. וכתב"ג לק' בר"ם האחרון בפי' הר"ב על טבלא ואסקוטלא. ואני תמה על שניהם. על הר"ב ועל הר"ם. שכלל כזה נשל בפ"כ"ה סוף משנה ג'. וכל אחד מהם מפרש שם בענין אחר. שהר"ב פי' שם לענין כלי שטף. כמ"ש שם בפ"ד ומ"ש. כיוסף עליו האור שהוא הטמא משום אהלי. יוסף עליו השק כו' יצפינו אהל דבמת. מאהל דבמשכן ושק אריג. משער ונולה של עזים. כדפי' הר"ב במס' דלקמן ואפעור בהמה טמא. יצפי' מק"ו (מנולה של) עזים דאינו מטמא בנגעים. כדאי' פ' בהמה מדליקין דף כ"ח ע"ב: ב לטמא מת. וה"ה לשאר טומאות חוץ מן המדרס. כמ"ש הר"ב בפרק"ד: מפין. עיין מ"ש בפרק"ד משנה י': ג טהור מן המדרס. הרמב"ם בפ"ג תר"ב (הלכה ג'). וז"ל הר"ם. ויתכן דאפי' במת טהור אם נגע בשק ולא נגע בבגד ואם נגע בבגד. הבגד טמא. והשק טהור. ע"כ: ממא. עיין מ"ש בפ"ד דמעילה (משנה ו') זה הכלל כל שחבר לו מן החיור ממנו טמא. כתב הר"ב ודוקא בסדר הזה הכתוב במשנה כו' וכ"כ הר"ם. גם התו' בפ"ק דסוכה דף י"ז. אבל מסיימי דמהוך הכלל דאתא לרבויי. משתע דלאו דוקא קתני. מתני' דמלטרפים בסדר הזה. ע"כ. ויש לדחות דאשכחן דתני זה הכלל. ולא אתי לרבויי. וכמ"ש במשנה ב' פ"ד דמגילה (וכן אתה מוצא במכילתין פרק שני משנה ג': ומשנה ב' פ"ח דטהרות) ומ"ש הר"ב ומיהו לעשות מהן טלאי כו' דמאיזה מהן שיקלע. טפח כו'. דאינו מקפיד בשם אם הוא משני מינים. עירוב פירושים הן דברים בזה. דמתחילה מפרש דמאיזה מהן שיקלע. כלומר מאיזה אחד שיקלע כו'. וכמ"ש ג"כ בתוי' דלקמן ואח"כ מפ' דאינו מקפיד אם הוא מב' מינים. דהיינו שיקלע ויחבר מב' מינים. או מיותר כשיהיו ביחד טפח על טפח. ושני הפירושי' הללו כתבם רש"י בפ"ק דסוכה דף י"ז. והעתקתי כבר בספ"ד דמעילה. וכתב רש"י שפי' הראשון נ"ל עיקר. וכן הסכימו התו' פ"ז דשבת דף ע"ז. וכן פי' הרמב"ם [בתוי' דלקמן]

ד המקצע מכולם טפח על טפח טמא. ל' הר"ב ראוי לטמא מושב. כלומר ולא במשכב. וכ"כ הרמב"ם. ומסיים לפי שהוא ראוי למושב בחשבו לאותו. ואע"פ לשכב עליו. ועיין מ"ש בפ"ק משנה ג'. ובפ' דלקמן משנה ט'. טפח על טפח. פי' הר"ב בכן לפעמים מקלעים כו' ולא הוי אלא טפח על טפח כנגד. בית מושב האדם. רש"י פ"ק דסוכה שם:

ה ר"ע מטמא · וחכמים כו' · וכה"ג פליגי לעיל בפרק עשריס מסנה ד' : ונמדד כפול · עיין במסנה דלקמן : ן נמדדין אם סלס על סלס לטמא מת · או סלסה על סלסה לטומאת מדרס · הרמב"ם :

אפלמיא וכן העתיק הרמב"ם · והר"ב העתיק אפליא ולפי הבגדים המצויים בפ' כל כתבי · וכתבם הר"ב שם במסנה ד' · גירסתו כפי הגירסא דהתם · וכן הערוך העתיק כן : פנדיא והר"ב העתיק פונדה · וכן הרמב"ם והר"ש · ולפיכך יש לפרש גם כן הפירוש השני · שכתב הר"ב בפונדא ברפב"ט · וכ"פ הרמב"ם בכאן שהוא בגד כו' · דנק בבשרו כו' וגו כיסים קטנים ישימו מעות בתוכן והגרכים הקטנים וכל אחד מתנו יקרא כיס שלפונדא : חוכן בגד שארג בו ג' על ג' · הר"ב דזה שיעורו ליטמא בכל הטומאות · כמ"ש ברים פכ"ד וע"ש [ד"ה טמא] :

טועשאו וילון · כתב הר"ב וכגון שעשה בו מעשה כו' לב"ש משיתחבר · ועיין במשנה ו' פ"ך : אבל טמא מגע מדרס · כתב הר"ב מפני שהשמש מתחמם בו · דאל"כ

ה בלויי נפה וכברה · שהתקינן לישיבה · ר' עקיבא מטמא · וחכמים מטהרין עד שיקצע כמא של קטן שיש לו רגלים · אף ע"פ שאין בו גבוה טפח · ממא · חלוק של קטן · ר' אליעזר אומר כל שהיא · וחכ"א · עד שיהא בו כשעור ונמדד כפול : ן אלו נמדדין כפולין · אמפליא ופמולינא ומכנסים וכובע וכיס של פנדיא ומטלית שטלית על השפה · אם פשוטה נמדדת פשוטה · ואם כפולה נמדדת כפולה : ז הבגד שארג בו שלשה על שלשה ונטמא מדרס · השלי' עליו את כל (גמ' ל"ג) הבגד ואח"כ נטל) כ"א הבגד · הבגד כולו טמא מדרס · נטל) חוט אחד מתחלתו · טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס · נטל חוט אחד מתחלתו · ואחר כך השלים עליו את כל הבגד · טמא מגע מדרס : ח וכן בגד שארג בו שלש על שלש · ונטמא טמא מת והשלים עליו את כל, (גמרא ל"ג הבגד ואחר כך נטל) ס"א הבגד · הבגד כולו טמא מת · נטל) חוט אחד מתחלתו · טהור מטמא מת · אבל טמא מגע טמא מת · נטל חוט א' מתחלתו · ואחר כך השלים עליו את כל הבגד · טהור · מפני שאמרו שלש על שלש שנתמעט · טהור · אבל שלשה על שלשה שנתמעט · אעפ"י שטהור ממדרס · טמא בכל הטומאות : ט סדין שהוא טמא מדרס · ועשאו וילון : טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס : אמר

ה נפה וכברה · של עור הם · ופעמים עושים נפה מציער : ודינה כדין שק וכן פעמים עושים כברה מחבלים של סיפה ושל גתי · ודינה כדין מפץ : עד שיקצע · שיתתוך ויתקן למושב והלכה כחכמים : אע"פ שאין בו גבוה טפח · ואע"ג דשל גדול לא מיטמא בבגיר מטפח כדתנן לעיל בפ' הסלתן והדלפקין משפה ג') · כשא של קטן חזי ליסיבה אפי' בבגיר מטפח : עד שיהיה בו כשיעור · אם הוא מבגד עד שיהיה שלשה על שלשה · כשיעור טומאת הבגד לחדרס : ונתחד כפול · שלשה לסניו : ושלשה לאחריו נמצא כשפושטו · שהוא ששה אורך על שלשה רוחב · ארבו כפלים כרחבו · ן אלו נמדדים כפולין · דצריך שיהיה השיעור מסני לדדים כיון דאורחייהו להשתמש בהן מסני לדדים · אי הוי שיעור מצד אחד לא מהני פ"א כדדים כפולי' · שכל בגד בתקו' החתך דרך החוטי' לצאת מתנו ומתקלקל · וגוזח ליקרע · ודרך התופרי' לכפול מעט סביב החתך ותופר · והיינו נתחד כפול דקתני · דלאחר שנכפל צריך שיהיה בו כדי מדתו ואי ליכא כדי מדתו · אע"פי שאם היה מתיר התפירה ופושטו היה בו כדי מדתו · לא מהני : אנפלי' · מגעל המגיע עד הארכובה · בין של בגד בין של עור : פמולניא · כמין מכנסי גדולי מתקני · ועד יריך · ויש להן סנלי' · וכובע · שברגלים : וכיס של פונדא · אזור חלול והוא כעין כיס העשוי לקבל : מטלית · טלאי · שטליי' על השפה · שמופרה על השפה סביב לצואר : אם פשוטה · שאינה תפורה מסני לדדים אלא אם מלפניו או מאחריו · ולפי הסני אלא נכפל מן אמוצע סביב התפירה ן הבגד שארג בו ג' טפחים על ג' טפחים · מלומלמות שהוא שיעור ליטמא מדרס · ואח"כ שנטמאו במדרס כשהן מלומלמות השלים עליו אריגת כל הבגד · והשלים כל הבגד טמא מדרס דהוי חבור לג' על ג' שנטמאו קודם אריגת כל הבגד · כל חוט אחד מתחלתו · מג' על ג' ראשונים שנטמאו מדרס : טהור · כל הבגד מן המדרס : אבל טמא מגע מדרס · לפי שנגע בג' על ג' ראשונים קודם שנתמעט שיעורו : נטל חוט אחד מתחלתו ואח"כ השלים עליו את כל הבגד טמא מגע מדר' ואע"ג דנתמעט שיעורו קודם שהשלים עליו את כל הבגד · אעפ"כ טמא כל הבגד מגע מדרס · דהשי' תנא סבירא ליה בגד שלשה על ג' שנחלק אחר שנטמא במדרס · טמא מגע מדרס · כלקמן בפרקין · הלכך כשנתמעט שעורו דשלשה על שלשה · נשאר עמא מגע מד"ס · וכשהשלים עליו את כל הבגד הוי בגד מחובר לטמא מגע מדרס · וכל המחובר לטמא · טמא כחוטו : ח וכן בגד שארג בו ג' אצבעות על ג' אצבעות · מלומלמות שזה שיעורו ליטמא בכל הטומאות כלן חוץ ממדרס · ובבגיר מהני לא מיטמא שום טומאה שבעולם · ג' על ג' שנתמעט טהור לגמרי · דלא חזי למידי לא לעביים ולא לעשירים · הילכך טהור מכל : הטומאות ט ועשאו וילון · מסך לפני הפתח · כגון שעשה בו מעשה · שעל ידי כן טהור מן המדרס · לב"ש משיתחבר · ולב"ה משיקצע · ולרבי עקיבא משיקצע · כדתנן לעיל בפ' הכרים והכסתות [משנה ו'] : טהור מן המדרס · דבעל מתורת מעשה ומושב אבל לטומאת מגע חזי מפני שהשמש מתחמם בו · ומתעטף בשוליו :

א"ר יוסי "וכי באיזה מדרס נגע זה · יא א"כ נגע בו הזב טמא במגע הזב: יב שלשה על שלשה שנחלק · טהור מן המדרס · אבל טמא מגע מדרס · א"ר יוסי "וכי באיזה מדרס נגע זה · יג א"כ נוגע בו הזב · טמא מגע הזב: יד "שלשה על שלשה באשפות · בריא וצורר מלח · בבית · או בריא · או צורר מלח · במה מלח יהיו צורר · רובע · ר' יהודה אומר ברקה · וחכ"א "בגסה · אלו ואלו מתכונים להקל · רבי שמעון אומר שוי' שלשה על שלשה באשפות · לשלש על שלש בבית: יב שלשה

וכי באיזה מדרס נגע זה, כלומר באיזו מדרס מטמאת מדרס כשעשאהו וילון הרי טהור לגמרי. ולא נאמר בו טומאה כלל · מידי דהוה אשברי כלים שהם טהורים מטומאתן לגמרי: אלא אם כן נגע בו הזב · אם נגע הזב בוילון זה · מטמאו טומאת מגע הזב אבל תכף טומאת מדרס שהיתה בו תחלה · אין כאן טומאה כלל · ואין הלכה כרבי יוסי: יב שלשה על שלשה שנחלק · בגד שיש בו שלשה טפחים על שלשה טפחי: שנטמא במדרס הזב · ואחר כך נחלק ואין בא"מ מהן כדי שיעור טומאת מדרס · בהא פליגי תנא קמא ורבי יוסי · דתנא קמא סבר טמא מגע מדרס · ור' יוסי סבר טהור לגמרי · אבל בגד של שלש על שלש · שפירש מבגד גדול שהיה מדרס · הכל מודים שמשעת פריסתן מאביהן · מקבלו' טומאת מאביהן · ואין הלכה כר' יוסי:

יא בריא וצורר מלח גרסינן · בגד המוטל באשפות · בטל ליה מתורת בגד אלא אם כן אית ביה תרתי שיהא בריא וחזק · וראוי לצרור בו רובע קב מלח · אבל הגמלא בבית הואיל ואינה מושלכת באשפה עדין חשובה היא. וכחד גרידא סני · או בריא אע"פי שאינו צורר מלח · או צורר מלח אע"פי שאינו בריא: רבי יהודה אומר ברקה · לעולם אינו מטמא עד שיהא צורר רובע מלח דקה: וחכ"א אינו מטמא עד שיהא צורר בגסה: אלו ואלו מתכוונים להקל. רבי יהודה סבר דקה צריכה לצרור בבגד בריא וחזק טפי מפני כבדה. שהיא כבדה יותר מן הגסה · הילכך משער עד שתהא מחזקת בדקה להקל עליה שלא תטמא · ורבנן סברי גסה צריכה בגד יותר בריא · מפני חדודה וקרטותיה בולטים · הילכך משערים בגסה לטמא כדי להקל על הבגד המחזיק מלח דקה שלא יטמא: שוין שלשה על שלשה באשפה לשלש על שלש בבית · כשם שלש על שלש בבית מטמאות טמא מת · ואין מטמאות מדרס כך שלשה על שלשה באשפה מטמאות טמא מת ואין מטמאות מדרס. דבטלה משיבוחן מאחר שהשליכה לאשפה · והלכה כחכמים בלבד: יב שלשה

רל"ז

ועיין מ"ש במשנה ה' פ"ה דשקלים ועיין מ"ש במשנה דלקמן: יא אבל טמא מגע מדרס · והא דפי' הר"ב במשנה ה' פי"ח דזבחים דבגד שנטמא · וקרעו ברובו טהור לגמרי מדאורייתא · (ועיין בפ' דלק' משנה ח') ובפי' המוספות דף נ"ה · וכן בפ"ד דחולין דף ע"ג · דהיינו בבגד שהוא כלי · וכיון שיש עליו שם כלי וכשנקרע אזיל שם כלי מיניה טהור לגמרי · אבל הכא מיירי בחתיכת בגד דעלמ' ואין שם כלי עליו · ולא טהור ממגע מדרס · אע"פ שטהור מן המדרס · ועוד י"ל דהיינו דזבחי' מיירי כשקורע קרעים הרבה ואין בכל א' שלש · ולהכי טהורה לגמרי · אע"ג שכל הקריעות מחוברות בסופן · לאו מחבור הוא · וכגון שכל קרע וקרע קרע עד רובא של טלית בפחות משלש על שלש · הוי כאלו גמר כל

א שם הלכה ו
ב מל' ן עב:
ג שם הלכה ט
דה שם פכ"ב
פל' בנ

אחד ואחד עד סופו · ע"כ · וכ"כ הר"ש בפ' דלקמן משנה ח' · וטעמא דת"ק דמתני' דהכא דטומאת בית הסתרים מטמא · וכן הוא בהדיא ספ"ד דחולין דף ע"ב · ועיין לקמן: אר"י וכי באיזה מדרס נגע זה · כתב הר"ב דבגד של שלש על שלש שפירש מבגד גדול כו' · הכל מודים שבשעת פריסתן מאביהן מקבלין טומאה מאביהן · כיון שיש באביהן כדי לטמא (דבשעת פריסה מאביו מ"מ לגמלים שלא יגע מעט · ובשעת פריסה אינו בית הסתרים · ומקבל טומאה מאביו · שיש בו שיעור אב הטומאה · רש"י דחולין שם) וה"נ לא פליג ר' יוסי במטה שנשברה בפרק י"ח משנה ו' · ובשבל שנפסק במשנה ד' פכ"ו כדפי' הר"ב התם · ושם כתבתי דלהכי תוקי הר"ב והר"ש · וכן התו' דפ' ואלו קשרים (דף קי"ב) למתני' דהתם דאתיא אף כרבי יוסי · משום דהלכתא כותיה דטומאת בית הסתרים אינו מטמא · והשתא קשיא לי טובא אדפסק הר"ב הכא ובמשל' דלעיל דאין הלכה כר"י וכן הרמב"ם לעיל כתב ואין הלכה כר"י · ובאשתינו זו ג"כ בתקנת סעדים בפי' הרמב"ם ואין הלכה כרבי יוסי · אבל בחבורו פכ"ג מהלכות כלים (הלכה ט') · פסק בהא דמתני' דלעיל ודהכא בתרוייהו כרבי יוסי · והוא נכון · אע"פ שהכסף משנה הוה ליה לכתוב טעם בדבר דלא פסק כת"ק · אולי סתך על המבין · אבל מ"מ קשיא לי הא דמתניתין ז' דהיינו פסקה ג"כ הרמב"ם שם (הלכה ז') ואמאי הא אתיא כר' מאיר כדכתבתי לעיל שם · ולכן נ"ל דלהרמב"ם מתניתין ז' לאו מטעמא דכתבו הר"ב והר"ש דכר"מ אתיא אלא טעמא דהיינו מתני' שכשם שאם פירש שלש על שלש מבגד גדול אי אפשר לגמלים שלא יגע ולכך טמא מגע מדרס · ה"נ כשנוטל חוט א' משל שלשה על שלשה מ"מ לגמלים שלא יגע בעודו מושכו מן התחיכה מה שאין כן בחלק דמתניתין דהכא דאינו נוגע כלל דאדרבה המחלק קורע ומושך זה לכאן וזה לכאן: יא וצורר מלח · ולא תקרע בעת שיצורו בו המלח ויהדקו אותו כמו שיקרה בבגד הבלוי · ברמב"ם (ומה שכתב הר"ב בריא וחזק וראוי כו' · אפרש לקמן בס"ד):

או בריא · או צורר מלח · ולכאורה יקשה אם אינו בריא היאך יצרור מלח · ולשון הרמב"ם בפירושו כפי' נא"י אם שתהיה בריאה · אע"פ שאינה חזקה באופן שתהיה ראויה לצור בה · או שתהיה חזקה אע"פ שאינה קרועה · ע"כ · והשתא ז"ש הר"ב בריאה וחזק לא אדלעיל לגרס · ובריא קאי · אלא אשלפניו וראוי לצרור בו קאי:

)(

יב שלשה על שלש שנקרע ולא נתלקו הכרעים זו מזו ונשרו נוגע בכסא אם הקרע כל כך גדול עד שנשמטים הבגד על הכסא ויש עליו בשרו נוגע בכסא טהור דנטל ליה מתורת בגד: ואם לאו שאין הקרע כל כך גדול עד שנשרו בשרו בכסא לא נטל מתורת בגד וטמא שנמצא מתנו שנלה מטמא ודונמתו מהוה שטלייה על גבי בריאה דתנן לעיל בסוף פ' שלשה תריסין ונשבלה חוט אחד מבגד שלש על שלש מצומצמות נתמעט שיעורו וטהור: או שני חוטים מתאימין פירשו רבותי דמתאימין קאי נמי אקשר והכי קתני נמצאו בה שני קשרים מתאימין או שני חוטי מתאימין משום דאם שני חוטי קשורי זה אצל זה בבגד אין דרך להניחם והכי אמרינן בגמ' פרק כלל גדול (דף ע"ד) אי מתרמי תרי קטרי בהדי הדדי שרי חד וקטר חד: ושני חוטים המתאימין שדרך האריג שהערב נכנס לתוך הסתי אין ב' חוטים נכנסים בסדר אחד אלא במקום שזה נכנס זה יוצא וכשסיימה שוין נחשב האחד כמי שאינו: החוירה לבית טמאה דהא הדר אחשבה: לעולם השלכתה מטהרתה. כלומר כי האי גונא מיטמאה ומיטהרת אפילו עשר פעמים ביום: ארגמן וזהורית טובה חשיבי ולא מבטלה לה אשפה (מתורת בגד) וזהורית טובה הוא המשי הצבוע כרמיז"ו בלע"ז: אף מטלית חדשה כיולא בהן. דומה כדין ארגמן וזהורית טובה ולא מבטלה לה אשפה מתורת בגד: כלן טהורין. אם הושלכו לאשפה אפילו ארגמן וזהורית טובה לא הוזכרו. ארגמן וזהורית טובה ליחלק משאר בגדים: אלא הכי הכא' אחידה דאם מצאם באשפה לא אמרי' מדעת השליכה ובעו הכרחה דמפני חשיבותייהו לא מייאשי הבעלים ושאר בגדים דלא חשיבי אם מצאם באשפה לא בעו הכרזה. והלכה כת"ק:

פרק כח שלש על שלש שנתלה בכדור. בגד של שלש אצבעות על שלש אצבעות שנתנה בתוך כדור סלוט"א בלע"ז: או שעשאו כדור שלקח הבגד וכרכו עגול כמין כדור כמו שעושים לתינוקות ותשרו. טהורה שנתבטלה בשנתנה בכדור וכל שכן בשעשאו כדור בפני עצמה שנתבטל בתפירה: אבל שלשה על שלשה לא מבטל בנתינתה לתוך הכדור. לפי שהיא שמורה שם אבל אם עשאה כדור בפני עצמה טהור לפי שהתפירה מתעטה וטהורה ממדרס. אבל טמאה בכל שאר טומאו' כדין כל שלשה שנתמעט: ב לפוק. לסתום נקבין שבמרחץ שלא יצא החום: ולגער בו את הקדרה לאחוז בו את הקדרה כדי לערות ממנה. תוך הקדרה. או לתוך התמחוי: בין מן המוכן בין שאינו מן המוכן. בפ' במה מדליקין מוכיח דבהניח בקופסא כולי עלמא לא פליגי דשתא דהא אחשביה. וכזרקו לאשפה כולי עלמא לא פליגי דטהור דהא בטליה כי פליגי היכא דתלה אותו במגוד קיילי"א בלע"ז או הניחו אחורי הדלת. ר' שמעון סבר בין הניחו במגוד שנראה כמוכן לגבי זרקו באשפה. בין הניחו אחורי הדלת שנראה כאינו מוכן לגבי הניחו בקופסא לעולם טמא כל זמן שלא זרקו באשפה ור' יהושע סבר לעולם טהור כל זמן שלא הניחו בקופסא. ור' עקיבא סבר דתלאו במגוד מוכן הוא והוי כשויהניחו בקופסא וטמא. והניחו אחורי הדלת דהוה שלא מן המוכן. הרי הוא כאן זרקו באשפה וטהור. והתם מסיק דהדר ביה ר' עקיבא לגבי ר' יהושע. והלכה כר' יהושע: ג אספלנית. תחבושת שיושבי מחלב ושעוה וחמאה ושמן וכיולא בזה וממרחים אותה על הבגד או על העור ונותנים על המכה וקיים נתאסתי. ולין הבגד והעור רחויין עוד לישיב ולא לתשמיש אחר: מלוגמא תחבושת עשויה מקמח וקמחים וכיולא בהן שאדם לועס ונותן על גב המכה. ופי' מלוגמא מלא לוגמא: בבגד טהורה. לפי שהבגד נשאם ומתבטל ותו לא חזי לתשמיש: ובעור

יב "שלשה על שלש שנקרע אם נתנו על הכסא ובשרו נוגע בכסא. טהור. ואם לא טמא. ב"שלש על שלש שנמצאה ממנה חוט אחד. או שנמצא בו קשר. או שני חוטין מתאימין. טהורה. "שלש על שלש שהשליכה באשפות טהורה החזירה טמא. לעולם השלכתה מטהרתה. והחזרתה מטמאתה. חוץ משל ארגמן ושל זהורית טובה. ר"א אומר אף מטלית חדשה כיוצא בהן. ר"ש אומר כולן טהורין. לא הוזכרו. אלא מפני השבת אבדה:

פרק כח שלש "על שלש שנתנה בכדור. או שעשאה כדור בפני עצמה. טהורה. אבל שלשה על שלשה שנתנו בכדור. טמא. עשאה כדור בפני עצמו. טהור מפני שהתפר ממעטו: ב "פחת משלשה על שלשה שהתקינו לפוק בו את המרחץ. לגער בו את הקדרה לקנח בו את הרחים. בין מוכן בין שאינו מוכן טמא דברי ר"א. ר' יהושע אומ' בין מן המוכן. בין שאינו מן המוכן טהור ר"ע אומ' מן המוכן טמא שאינו מן המוכן. טהור: ג "העושה אספלנית בין בבגד בין בעור טהורה (כ"א ל"ג ר' יוסי או' על העור טהור) "מלוגמא בבגד טהורה ובעור

א אם הלבה לל
ב אם הלבה כה
ג אם הלבה כו
ד מיי' פכ"ב המשי הצבוע כרמז"י בלע"ז עיין מה' כלים הל"כ
ה מגת כה
ו אם הל' כב
ז ע"ן בכ"מ
ח אם הל' יא

יב ושל זהורית טובה. פי' הר"ב הוא המשי הצבוע כרמז"י בלע"ז עיין מ"ש בפ"ג דשבת מסכת י':

פרק כח אין מעשה כדור בפני עצמה. כתב הר"ב וכ"ש כשעשאה וכו'. וכ"כ מהר"ם ומסיי' וכ"ל דמשום סיפא נקט בריש לתרוייהו ע"כ: ב בין מוכן בין שאינו מוכן טמא. בשאר טומאה חוץ מן המדרס. שהרי הוא פחות מג' טפחים. הרמב"ם פכ"ב מה"כ (הלכה כ"ב) וז"ל הר"ב במגוד קוליי"א בלע"ז. וכ"כ רש"י שם קבילי"א בלע"ז. והרמב"ם בפירושו כתב שהוא יתד: גרבי יוסי אומר על העור טהור. וכ"א ל"ג. וכן נמחק בגא"י וכן בנוסחת מהר"ם ליסאי. וכן במשניות ישנים מנוקדים. והסברא נוקנת דלא נרשינן ליה. דאם טהור על העור כ"ש שיהא מטהר ג"כ על הבגד. כדמוכח ממלוגמא. ומי ששנה כן

מלוגמא (כ"א ל"ג ר' יוסי או' על העור טהור) "מלוגמא בבגד טהורה ובעור

הנחה דמפני חשיבותייהו לא מייאשי הבעלים ושאר בגדים דלא חשיבי אם מצאם באשפה לא בעו הכרזה. והלכה כת"ק:

פרק כח שלש "על שלש שנתלה בכדור. בגד של שלש אצבעות על שלש אצבעות שנתנה בתוך כדור סלוט"א בלע"ז: או שעשאו כדור שלקח הבגד וכרכו עגול כמין כדור כמו שעושים לתינוקות ותשרו. טהורה שנתבטלה בשנתנה בכדור וכל שכן בשעשאו כדור בפני עצמה שנתבטל בתפירה: אבל שלשה על שלשה לא מבטל בנתינתה לתוך הכדור. לפי שהיא שמורה שם אבל אם עשאה כדור בפני עצמה טהור לפי שהתפירה מתעטה וטהורה ממדרס. אבל טמאה בכל שאר טומאו' כדין כל שלשה שנתמעט: ב לפוק. לסתום נקבין שבמרחץ שלא יצא החום: ולגער בו את הקדרה לאחוז בו את הקדרה כדי לערות ממנה. תוך הקדרה. או לתוך התמחוי: בין מן המוכן בין שאינו מן המוכן. בפ' במה מדליקין מוכיח דבהניח בקופסא כולי עלמא לא פליגי דשתא דהא אחשביה. וכזרקו לאשפה כולי עלמא לא פליגי דטהור דהא בטליה כי פליגי היכא דתלה אותו במגוד קיילי"א בלע"ז או הניחו אחורי הדלת. ר' שמעון סבר בין הניחו במגוד שנראה כמוכן לגבי זרקו באשפה. בין הניחו אחורי הדלת שנראה כאינו מוכן לגבי הניחו בקופסא לעולם טמא כל זמן שלא זרקו באשפה ור' יהושע סבר לעולם טהור כל זמן שלא הניחו בקופסא. ור' עקיבא סבר דתלאו במגוד מוכן הוא והוי כשויהניחו בקופסא וטמא. והניחו אחורי הדלת דהוה שלא מן המוכן. הרי הוא כאן זרקו באשפה וטהור. והתם מסיק דהדר ביה ר' עקיבא לגבי ר' יהושע. והלכה כר' יהושע: ג אספלנית. תחבושת שיושבי מחלב ושעוה וחמאה ושמן וכיולא בזה וממרחים אותה על הבגד או על העור ונותנים על המכה וקיים נתאסתי. ולין הבגד והעור רחויין עוד לישיב ולא לתשמיש אחר: מלוגמא תחבושת עשויה מקמח וקמחים וכיולא בהן שאדם לועס ונותן על גב המכה. ופי' מלוגמא מלא לוגמא: בבגד טהורה. לפי שהבגד נשאם ומתבטל ותו לא חזי לתשמיש: ובעור

ובעור טמא שאין המלונמא מתדבקת על העור כמו על הבגד ואין העור מתבטל בכך: מפני שהיא נגערת. לאחר שנתיבשה מעל הבגד היא נגערת ונפטמת מאליה מעל הבגד והולך כל הליכליך ואין הלכה כרשב"ג: ד מצויירות טהורות. דצורתן מוכחת עליהן שהן מיוחדים לספרי בלבד ואינו משמשי אדם. וכל שאינו משמשי אדם טהור: ושאינם מצויירות. מיוחדים נמי לספר הסמוכין הלכך טמאות. וב"ש דמטמאין בין מצויירות בין שאין מצויירות משום דמחשבי מטפחות ספרים משמשי אדם שעשויין לשמש בהם תמיד: אלו ואלו טהורות. דכיון שייחדן לספרים הו לא הוו משמשי אדם. ואין הלכה כרבן גמליאל: ה כפה. מטפחת שברא האשה ויש לה טומאת מדרס שפעמים שהיא יושבת עליה: ונתנו על הספר. אם יחד אותו לספר וכרך אותו עליו: טהור מן המדרס. אבל טמא שאר טומאות: חמת. נאד של עור: שעשאו שטיח. עור שטוח על הארץ ליישב עליו וחתת ושטיח תרווייהו טמאין מדרס. ואפי הכי כיון דשינה מזה לזה ואפילו בלא שנוי מעשה הוה ליה כלי שנשבר וטהור. אבל מקבל טומאה מכאן ולהבא: תורמל. כלי עור שהרועה מניח בליו לתוכו: הכי גרסי' כסת שעשאו מטפחת ומטפחת שעשאו כסת טהור. ולא גרסינן טמא וכך היא גירסת רבותי. וכן מלאתי במשנה דווקנית. והכי מוכח מן התוספתא וטעמא דבכולהו טהור כדתנן בסיום זה הכלל לשמו טמא לשם אחר טהור. ומפרש בתוספתא לשמו מכלי פשוט לכלי פשוט. כגון משטיח למטפחת. או ממטפחת לשטיח. ושלא לשמו מכלי פשוט לכלי קבול. ומכלי קבול לכלי פשוט ומכלי קבול לכלי קבול נמי הכל שנוי שלא לשמו וטהור. ואם כן חמת שעשאה תורמל דשינהו מקבול לקבול נמי טהור. וכר שעשאו סדין. וסדין שעשאו כר. דהוי שנוי מקבול לפשוט ומפשוט לקבול נמי טהור ואי קשיא אמאי לא ערבינהו ותנינהו חמת שעשאה שטיח ושטיח שעשאו חמת בהדי הנך כיון דכולהו טהור היא. לא קשיא משום דקא בעי למהדר ולמתני ומנא אחריתי כדתני חמת שעשאה תורמל והוה צריך למתני חמת שעשאה שטיח או תורמל ואינו רוצה לשנות מסדר האחרים. ורוב ספרים גורסים טמא. ואני יודע ליישב גירס' זו מכוונת: ו מטלית

ובעור טמא. ר"ש בן גמליאל אומר אף בבגד טמאה מפני שהיא נגערת: ד מטפחות ספרים. בין מצויירות. בין שאינן מצויירות. טמאות. כדבריב"ש. בית הלל אומרים מצויירות. טהורות. ושאינם מצויירות. טמאות. רבן גמליאל אומר. אלו ואלו טהורות: ה כפה שהוא טמא מדרס. ונתנו על הספר טהור מן המדרס. אבל טמא טמא מ ת. חמת שעשאה שטיח. ושטיח שעשאו חמת. טהור. חמת שעשאו תורמל. ותורמל שעשאו חמת. כר שעשאה סדין. וסדין שעשאו כר כסת שעשאה מטפחת: ומטפחת שעשאה כסת. טמא זה הכלל כל ששינהו לשמו. טמא. לשם אחר. טהור.

ו מטלית

(א' ל' לאחר) הוא כמו עור של שטיח אשר הוא פשוט ואתנס יטמא במדרס לבד כמו שקדם. והחמת אשר תטמא בשאר טומאות. עוד כתב ולא יטעך אחרו סדין ומטפחת ותחשבם מעור לפי שהכר והכסת כבר יהיו של עור וכבר יהיו של בגד ורוב מה שיעולם שם כר וכסת שתם על הבגד עוד כתב ומוסף התוספת' המשנ' בכלי עור מן הפשוט לפשוט טמא מן הפשוט למקבל ומן המקבל לפשוט ומן המקבל לקבול טהור. ובבגד הכל טמא ע"כ וכן הביא הר"ש וכן ראיתי (בת"ס שתא) ברפ"ו מבבא בתרא דמכילתין וצריך לומר דס"ל להרמב"ם דמשנתינו ותוספתא חלוקים הם דלמשנתינו מכלי קבול לכלי קבול נמי טמא. כמו מפשוט לפשוט. דשניהן בכלל כל ששינהו לשמו הן. וטמא. וכן בחבורו פכ"ד מה"כ כשהעתיק המוס' נתחכם להשמיט מקבול לקבול. ואח"כ העתיק משנתינו וכתב חמת שעשאו תורמל או קור מל שעשאו חמת. הרי הן מדרס כשהיו. ותמיהני על הכ"מ שהראה מקום על התוספת' ולא העיר שבדין מכלי קבול לכלי קבול לא שסק בהתוספתא. עוד יש לדקדק בדברי הרמב"ם דכיון שכתב דכר וסדין וכן כסת ומטפחת הן ג"כ בכלל ששינהו לשמו. לפי שהן יחד ראוין למשכב מפני מה א"כ הוצרך זה נומר שלא נטעה לחשוב שהסדין והמטפחת הן של עור הא לפי' הן של עור נמי טמאי. שהרי הם בכלל ששינהו לשמו. ואי משום דבתוספתא שנינו ובבגד הכל טמא. א"כ לא היה צריך לזה הטעם שהן יחד ראוין למשכב. ובחבורו העתיק כר של בגד כו' (ועשאהו סדין וכו') או כסת של בגד שעשאהו מטפחת. ולא כתב בו טעם שהן יחד ראוין למשכב. אבל נראה שבוכר דכיון שהוא בגד הכל טמא וכדברי התוספתא. ולפי זה הך כללא דתנינן לא קאי אדסמיך ליה כר וכסת שהרי הן של בגד והכל טמא. אלא אדרישא מהדר חמת שעשאה שטיח כו' וחמת שעשאה תורמל כו'. ושוב כ"ל שלא כתב ואל יטעך כו'. לענין טעם הדין. אלא

א סם הלכה. ב סנהדרין סם. ג סם פכ"ב הל' ד סם פכ"ל הל' ה ר ס הלכה ו סם הלכ' ז

אלא להזהיר מהטעלה בעלמא שכן (אין) נמצא סדין ותפסת (שיהיה עור) ויחשוב הטועה שמפני שנשתנו לבר וכסת. וכן של עור. א"כ אף הכה על כרחין של עור הן. לו"א שאמא טעות שמעפ"י שהכר וכסת יהיה של עור הכה הכס ג"כ של בגד וכשנשנו שתים הם של בגד. וכן כאן נשנו שתים ולפיכך הם של בגד: ו' על העור טהור. כלומר ולימו כדין טלאו על הקופה. כמ"ש הרמב"ם פרק כ"ג מה"כ:

ז' שלש על שלש שאמרו. לשון הר"ב דמטמא לענין טומאת מת וסרץ ונבל. ולנגעים נמי כדתנן בתוספתא פרק י"א דנגעים. וכמ"ש כבר הר"ב בריש פכ"ד: חוץ מן המלל. פי' הר"ב מה שמשייר האורג בראש הבגד. כ"כ הר"ם בשם הערוך. ובתב הר"ם דהבר תימה לפי זה לרבנן דאמרי מכוונת. והמלל הוא ג' אצבעות והארוג אצבע ג' איך יעטר ורובו מלל ושמא אינו רובה שלא יהא מאותם ג' אצבעות רוב אריג לכל הפחות. ע"כ:

במין גאם. פירש הר"ב שתפורה מזרח ודרום כו' עיין מה שכתבתי בזה בס"ד פי"ד: אבל בחלוק מלמעלן מבור ומלמטן אינו מבור. לשון הר"ב אבל בחלוק שלובשים אותו. לעולם הוי מבור. אלא א"כ תפורה השפה העליונה. וכן בפי' הרמב"ם. וז"ל הכה היא תהיה מבור. אם לא כאשר יתפור השפה העליונה אשר ימשך לצד הראש לפי שהיא אז יתלה הסוכה. ע"כ. וצריך לדחוק דשפה העליונה היינו של החלוק. שכשהטייה תפורה בשפה עליונה של החלוק אז מתהפכת. מה שאין כן כשתפורה בשולי החלוק. שאז היא תלויה כדרכה. ומלמעלן דקתני במתניתין קלי אטלייה. וכלומר שאם היא תלויה כדרכה שהיא תפורה בשולי החלוק. שאז היא תפורה בתעלה שלה. ר"ל של הטלייה הוי מבור. ומלמטן. היינו שאם היא מתהפכת. שהיא תפורה בשפה עליונה של החלוק ומפני שאז מתהפכת. שייך לומר שהיא תפורה במלמטה שלה. ר"ל של הטלייה וכל זה דוחק מאוד. ומצאתי בנוסחת ארץ ישראל בזה הלשון. הכה היא תהי' מבור. כאשר יתפור השפה העליונה אשר ימשך לצד הראש. לפי שהיא אז כלה מלמעלה למטה. אבל אם תפר הרוח של צד מטה אינה מבור לפי שהיא אז נתלית הסוכה. עד כאן. והר"ם כתב מלמעלה בכתף מלמטה בשולים:

ת אינו

ח מטלית שהיא טמאה מדרס. ושלאה בקופה. וקופה לאו בר מדרס היא. ומיהו כשטלאה בקופה נטמאת הקופה לפי שנגעה במטלית הטמאה מדרס. והרי היא מגע מדרס. והמטלית כשנגמר עלייתה פרח מינה טומאת מדרס. משום דנטלה לגבי קופה. וקופה לא חזי למדרס: מטמא אחד ופוסלת אחד. כדין כלים שנגעו במדרס ופירשו. דתנן בסוף זבים. הנוגע במשכב מטמא שנים. ופוסל אחר. פירש. מטמא ג' ופוסל ג' דכל ומן שהכלי נוגע בתדרס הסתיכן ליה כאב הטומאה לענין לוכלים לעשות ראשון ושני בחולין ושלישי בתרומה. אבל כשפירש ה"ל כולד הטומאה ועושה שני בחולין ושלישי בתרומה. בלבד דהיינו מטמא ג' ופוסל אחד: הפרישה. לטטלית מן הקופה הוה לה הקופה ולד הטומאה כמו שהיתה קודם שהפרישה: אבל המטלית טהורה. דמכיון שטלאה בקופה נעשית בקופה. והויא ליה כתחיל דופן שנטלה מן הקופה דטהורה. התחיכה. ומיהו אם אחר פרישתה מן הקופה חיסר עליה. ליתיה מקבלת טומאה מכאן ולהבא אם יש בה כשיעור. טלאה על הבגד.

ן "מטלית שטלייה על הקופה. מטמאה אחד ופוסלת אחד הפרישה מן הקופה. הקופה מטמא אחד ופוסל אחד. והמטלית טהורה. טלייה על הבגד. מטמא שנים ופוסלת אחד. הפרישה מן הבגד. מטמא אחד. ופוסל אחד. והמטלית מטמא שנים ופוסלת אחד. "וכן הטולה על השק או על העור. דברי ר"מ. ר' שמעון מטהר. רבי יוסי אומר על העור. טהור. על השק. מצא. מפני שהוא אריג: ז' שלש על שלש שאמרו חוץ מן המלל. דבריר' שמעון. וחב"א "שלש על שלש מכוונת. טליירה על הבגד. מרוח אחת אינו חבור. משתי רוחות זו כנגד זו. חבור. עשאו במין גא"ם. ר' עקיבא מטמא. וחכמים "מטהרין. אמר ר' יהודה בר"א בטלית. אבל בחלוק. מלמעלן חבור. ומלמטן אינו חביר:

ח בגדי

לא נתבטלה טומאת מדרס. ומעתה הבגד שניים ופוסל אחד כדין כלים המגעים במדרס כל זמן שלא פירשו: הפרישה מן הבגד. דין הבגד ככלים שנגעו ופירשו מטמא אחד ופוסל אחד והמטלית הרי היא כמו שהיתה. דלעולם לא נתבטלה. ומטמאה שניים ופוסלת ג': וכן הטולה מטלית על השק או על העור. כטולה על הבגד ואינה מתבטלת: ור"ם מטהר. קסבר בשק ובעור מתבטלת הואיל ולאו מינה. ורבי יוסי סבר דבשק דאריג כמותה אינה מתבטלת. אבל בעור דלאו אריג הוא. מתבטלת. והלכה כרבי יוסי: ז' שלש על שלש שאמרו. דמטמא לענין טומאת מת. וסרץ. ונבלה: חוץ מן המלל. מה שמשייר האורג בראש הבגד כשיעור ג' אצבעות והוא ענף של בגד קרוי מלל וכיון שסתי לבדו הוא ואין בו ערב. אין מלטרף לאריג. ורבותי מפרשי מלל זה מה שמוגל וכופל התפר במקום שתתך מפני החוטי שדרכן לנתת שלא יצאו ותתקלקל התפירה: מכוונת. והתלל בכלל. טלייה על הבגד מרוח אחת. מטלית שהיא טמאה מדרס ותפר אות על הבגד נאמצעו מרוח אחת. ומשלש רוחות תלויה ואינה מחוברת בבגד. אינו חבור. ואין הבגד טמא מדרס: משתי רוחות זו כנגד זו. כגון שהיא תפורה מזרח ומערב. ודרום וצפון אינה תפורה. אז אפשר. הרי זה חבור והבגד טמא מדרס: כמין גאם. שתפורה מזרח ודרום. אז מערב וצפון: דמה דבריה מחוברים. דלא הוי חבור אלא בשתי רוחות זו כנגד זו: בטלית שאינה דרך מלבוש אלא שכורכה עליו בלבד. אבל בחלוק. שלובשים אותו. לעולם הוי חבור. אלא א"כ תפורה השפה העליונה. והלכה כחכמים:

ח לבגדי

ח בגדי עניים. שהם עשויים מחתיכות חתיכות קטנות ואין בכולן חתיכה אחת שיהיה בה ג' על ג'. הרי אלו טמאי מדרס. הואיל ויש בכל הבגד בכללו שלשה טפחים על שלשה טפחים. או יותר הרי הבגד כלו טמא מדרס. כיון שנקרע רובה. אינו חבור. ואם לטמא הקלה האחד לא נטמא הקלה האחר: העבים והרכים. הבגדים העבים והנסי' ביותר כגון הלבדין והמגוסין: והרכין ודקין ביותר. כגון הסירקין והסריקין: אין בהם משום שלש על שלש. ואין טמאין טמא מת ולא שאר טומאות עד שיהיה בהן ג' טפחים או יותר. משום דשלש על שלש מהן לא חזי לתדי: ט כסת הסבלין. המוסאים מטאות על כתפן. או על ראשן יש להן כסת קטן בראשן או בכתפן. שלא יזיק להן המשאוי ופעמים יושבין עליו: משמרת של יין אין בה משום מושב. שאין יושבים עליה מפני הסמרים: סבכה של זקנה טמאה מושב. לפי מאי דתנן לעיל בפ' ג' תריסין דסבכה של זקנה טמאה טמא מת. דמשתע. אבל לא משום מושב. צריך לפרש דשני מיני סבכות יש לזקנה. אחת שאינה ראויה ליושב עליה והיא טמאה טמא מת וסבכה אחרת שעמיים יושבת עליה ובה תנן הכא שהיא נטמא משום מושב: חלוק של יוצאות החוץ. תרגו' זונה נפקת ברא: כסבכה. שיש בה חלונות חלונות מעשה רשת וכשרה גרולה לחוץ: מן החרס. מן הרשת וכשרו גרולה לסיכך טהור: מזוטו. יש בתחתית הרשת מעט מריג עשוי כבגד וקרוי זוטו של רשת: וכפלו. שכפל את הרשת ותפרה ואין בשרו גרולה מקוכה טמא דחשיב בגד. ואין הלכה כרבי אליעזר בן יעקב: י קירקורתה. שוליים ותחתית. כמו קרקרות הכלים: עד שיגמור את פיה. שפתה העליונה שאינה יורדת לטומאה עד שיגמור את כל מלאכתה: שבים שלה. מלשון הסבסים והסברוניים. ליור שעושים על הסנ' לגוי עותד על מנחה ומקיף מאזן לאזן ובפני עצמה נתי חשיב שהוא עשוי להסירו משם ולתת לאותו בסבכה אחרת: החוטין שלה. שבהן קושרים הסבכה על הראש: טמאים משום חבור. שאם נטמאת הסבכה נטמאו החוטים עמה. דאלו החוטים בלא סבכה לא היו מקבלים טומאה: אם אינה מקבלת את ריב השער. של ראש. טהורים:

ח בגדי עניים. אף ע"פ שאין בהם שלש על שלש. הרי אלו טמאי מדרס. טלי שהתחי' בה לקרעה. בין שנקרע רובה אינו חבור. העבים והרכים. אין בהם משום שלש על שלש: ט כסת הסבלין. טמאה מדרס. משמרת של יין אין בה משום מושב. סבכה שלזקנה טמאה משום מושב. חלוק של יוצאת החוץ. העשוי בסבכה טהור. העושה בגד מן החרם. טהור. ומזוטו. טמא. רבי אליעזר בן יעקב אומר. אף העושה בגד מן החרם וכפלו טמא: י סבכה שהתחיל בה מפיה. טהורה עד שיגמור את קורקורתה. התחיל בה מקורקורתה. טהורה עד שיגמור את פיה. שבים שלה. טמא בפני עצמו. החוטין שלה טמאין משום חבור. סבכה שנקרעה. אם אינה מקבלת את רוב השער. טהורה:

פרק כט נומי

הסדין. והטרטין. והפיליון של ראש. שש אצבעות. של

חבור. בסב"ט דחולין דף קכ"ג מייתי לה ומסיים בה וטהורה. ופיינו דכתב הר"ב במשנה ה' בפרק י"א דזבחים דבגד שנטמא וקרעו ברובו דנטהר מדאורייתא לגאר. ועיין מ"ש בזה לעיל פכ"ו משנה י'. והרבים פי' הר"ב כגון הסירקיס והסריקין. שירקין הייגו הסיריים דברים פרק ט' דכלאי' והסריקים פירש"י בפרק במה מדליקין דף ד' עשוי מן המשי הרך המתפלל ומלוי במשי וקורין לו במקומינו ויל"ש. ע"כ. ובפרק התכלת דף ל"ט כתב נעורת של משי:

ט הסבלין. פירש הר"ב הנוסאי' משאו' מלשון כשל כח הסבל (נחמיה ד') הרמב"ם:

סבכה. של זקנה טמאה מושב. כתב הר"ב. לפי מה דתנן לעיל פ"ג תריסין כו' ושם כתב דבתוספתא תניא של זקנה טמאה מדרס. ולפיכך אינו עולה תירוץ שני שכתב הרמב"ם. דאולי זאת הסבכה. טמא מושב לבד לא בכל גדדי המדרס אשר הם חמשה כמו שנאמרו בפי"ח משנה ה' וכו'. ועיין בפ"ק משנה ג' גם מ"ש במשנה ד' פכ"ז: י קורקורתה. פי' הר"ב. כמו קרקרות הכלי' הבמשנה ב' פ"ב: שבים. פירש הר"ב מל' הסבוסים דיסעיה ג'. ומסיים הרתב"ם והשרש אצלינו תכשיט כל שהוא טמא כמו שנתבאר פי"א משנה ח': טמאין. משום חבור. פי' הר"ב שאם נטמאת הסבכה נטמאו החוטין עמה כו'. ובפי הרמב"ם בנא"י מסיים ואם נטמאו החוטין בהיותן מחוברין בסבכה. נטמאה הסבכה. וכך פסק בחבורו פכ"ב מה"כ:

פרק כט נומי

הסדין: פי' הר"ב נימין היוצאים מן הסדין וכו' וכ"כ הר"ם. ולפי דטומאת שרץ אף בכשלש. על שלש. לפי נקטו. וה"ה למדרס אם הוא שלשה על שלשה. והרמב"ם שתם ופי' שהבגד כאשר נטמא וכו'. ובחבורו פכ"א מה"כ ביאר וכתב טמא במדרס. או בשאר טומאות. וגם הר"ב עצמו במשנ' דלקמן כתם וכתב ולא נגע טומאה כו': והפליון ל' הר"ב סדין שמתעטף בו כולו. ותמיהני דהא הפליון של ראש תנן. ורא"ל להר"ם פליון כמו אפליון. בפרק

א מולין קכג. ב זבחים נה. ג מיי' פכ"ד מ"ס מלי' ד רפס פכ"ב הל' ח ס"ס פכ"ז הל"ש וס"פ פכ"ב הל"ש ו ס"ס הלכה ו ח ס"ס הלכה יב ט ס"ס הלכה ט: י ס"ס פכ"ח הל"ש

פרק כט נומי

הסדין. נימין היוצאים מן הסדין והן חוטים ארגיליים לצלת מן האריגה בין מן הגדדים בין מלמעלה בין מלמטה. אם נגע שרץ בנימין נטמא הסדין והוא שיגע בתוך השיעור המפורש במתניתין. וכן אם נגע שרץ בסדין נטמאו הנימין עד מקום השיעור המפורש ומשם ולחוץ טהורים. שאין הנימין חבור לכל בגד אלא עד מקום השיעו' המפורש כאן: ערטין. כתין טובעים: פוילן. הדין שמתעטף בו כולו:

פקרסין

יל צ

בפרק כל כתבי תני ליה נמי י"ח כלים. ע"כ. ומזה הוא שיגא לו להר"ב. לפי שמגא שם דף ק"ד שפירש"י פליון סדין להתעטף בו כולו. אך בכאן מ"מ לפ' כן. ועוד דכתיב במשנה ל' מנה הר"ב י"ח כלים. וכשתדקדק בדבריו תמצא שבמקום פליון ומעפורת שבגמרא. כתב מלגפת וטלית קטן שמכסין בו ראשו ובמשנה ב' פ"ק דשבת כתב הר"ב מעפורת של ספרים סודר שנותן המתגלח על בריטו כו'. ונשאר מ"ב מלגפת במקום פליון וכיונא בזה פי' הרמב"ם בכלן שכתב פיליון של ראש הוא המשתחת אשר ישימו הנשים על ראשן. ע"כ. ובאותן י"ח כלים קחשיב מלגפת. ועיין מ"ש עוד בדף"ח לנדה:

פקרסין כתב הר"ב. כמו אפקרסתו כו' דפרק ואלו מגלחין בגמ' דף כ"ב. והר"ש הביא מן המשנה הקשר שבפרקסיס שבכתף במשנה ל"פ בתרא דמקואות: כפה של זקנה לשון הרמב"ם. כך שמו כיפה של זקנה לא שיש אחר של ילדה כמו שיש עשב שנקרא בער' שי"בא לפ"נוש. ע"כ בגא"רומשו' כך בהבורו פכ"א כתב כפה של ראש: והגומרין פי' הר"ב כדכתיב ולה שני וגו' שוסטיס ג': פונדא פי הר"ב שני פירוסיס ועיין בלשונו סוף פ"ג דשבת.

וסוף ברכות: ב שלש כסתות של צמר כו' כתב הר"ב ויותר על מנין זה לא הוו חבור לא לטומאה ולא להזייה ותימה לפרש כן דהא תנן בסיפא יתר מכאן חבור לטומאה ואין חבור להזייה. ואין לומר דשיש לא קאי אלא מחלוק אחד ולהלן דא"כ הרישא לא תני ולא מיד. אלא תונה והולך. וזה דבר שאין לו סחר. וכן מפורש בפי' הרמב"ם דיתר מכאן דסיפא קאי אכולהו. ובחבורו פרק י"ב מהלכות פרה העתיק חבור לטומאה ולהזייה יתר מכאן כו' קודם חלוק אחד כו':

סובריקין כאית דמפרשי בתראי שכתב הר"ב. הוא תפרס גם כן בפי"ו דשבת משנה ל' בפי"ח כלים. דכתי ידיס שכתב. הוא בתקום שני סופרקיס דהתם בגמרא:

חלוק אחד וכו' חבור כו'. אפילו כן אחרונין ביותר אז רחבין ביותר כל שהן הרמב"ם פי"ב מה' פרה:

ג חוט המשקולת. פי' הר"ב הבגאים כו'. ועיין בפירושו בסמוך על ושל בגאים כו': אם רצה לקיים פי' הר"ב. אע"פ שהוא רוצה כו'. וכן פי' הרמב"ם. וג"ל דקנא מסרך סריך בלשנא דבמתניתין דסוף פרקין:

ה של

א שם הלכה ב סתיי"ג. ב"ב תה' ערה לדתה חלו ג זיי' בגא תס' כלים סל' ג ד שם הלכה ל ה שם הלכה ה

פקרסין. כמו אפקרסות ואינה מעכבת דפרק ואלו מגלחים והוא לבוש התחתון ופתוח מכתפיו וכשלובשו קושרו: סגוס. בגד של צמר עב וכולו ציציות וקוריס לו בערבי אלגורנו"וס רדיד. לעיף דק שהאשה מכסה בו ראשה ומכם בלעיז. תרגוס ירושלמי רדידא: גוזדין. בגד שהוא אמה על אמה ומכסין הערבי' חוטמן ופיה' בזמן הקור' ופירוש גומד אמה. כדכתיב ולה שתי פיות גומד ארכה: קלקין. תריג של שער ויש לו ציתין:

פונדא. יש מפרשים אזור חלל ורחב. ויש מפרשים הבגד התחתון שנותני' על הבשר לשמור שאר הבגדים שלא יטנפו בזיעה: מעפור תרגוס (מלכים ג' כד) ויתחפ' באפר ושתני במעפרא. סודר שמעטפי בו הראש: פרגוד מסך שתולין על פתחי המלכים: כל שהן. בין רב בין מעט הוו חבור וכלהו אחריני ששיעורן מפורש. כשיעור הוי חבור. מה שיתר מכשיעור לא הוי חבור. לא לטומאה ולא להזאה: ב שלש כסתות של צמר תפורות זו עם זו. כשלל של כובסין. ג"כ תרוגות יחד כעין האורגים מפות שדרכן להניח הפרס בין מפה לחפה ומחוברות בחוטי הסתי ואין בו ערבי וכל הני דתנן הכא כל ג' כמנינו או פחו' הוו חבור ואם נגע' טומא' בא' מהן נטמאו כלן ואם היו טמאין והזה מאפר הפרה בא' מהן נטהרו כלן ויותר על מנין זה לא הוי חבור לא לטומא ולא להזא': סובריקין. אית דתני ספריקין אית דמפרשי מכנסים. ואית דמפרשי כמין בתי ידים מצאר שמלבישים בהם את הידים ומכסים בהם הזרועות עד האצילים: גלופקרין כסות עבה של צמר שלובשים בעת הקרירות: חבור לטומאה ואינו חבור להזאה לאומרא אם נגעה טומאה באחד מהן הוו חבור ונטמאו כלן ואם הזה אחד מהן לא הוו חבור ולא טהר אלא אותו שהוז' עליו בלבדו רבי יוסי אומר אף לא לטומאה. ואין הלכה כרבי יוסי: ג חוט המשקולת. הבגאים מפוזיקים בידם חוט. ובראשו עופרת ומורידים אותו כנגד הכותל לראות שלא יהא עקום: חרשין. גגרין של עץ: וזל בגאים. הבונים החומות הגבוהות והגדולות. וחוט המשקולת דרשא דלא הוי אלא שנים עשר. תיירי במיוחד לבנינים קטנים: יתר מכן. יותר מתדות אלו שתנו חכמים בכל אחד ואחד אע"פ שהוא דולה בקומתו שהוא אותו העודף על המדה ולא הוי חבור לכלי: ושל סיידים. השחים פני הכותל בסיד וגם הם צריכים למשקולת. וכן הציירים שמציירים צורה בכתלים: כל שהן. בין רב בין מעט הוי חבור: ד חוט שאוחזים בו המאזנים בשעה ששוקלי' בהן: ור' יאומר טפח טהור אם יד הקרדו גדול. כל כך שיוצא טפח לאחר ידו לא חשיב יד לפי שמוציא לו למלאכתו וכלאה כלי טהור כך פי' מורי ואין הלכה כר"י:

ה יד הקרדום מלפניו. דרך האוחז ביד הקרדום כשרצה לחתוך בו אינו אוחז ממש ברישא הקתא שמא יחליק ויפול מידו. אלא מניח מעט לאחר ידו והשיעור שיש בין יד האדם לברזל קורא מלפניו והיוצא לאחר ידו. קורא מאחריו באיר בבא. והא דלא מפרש בבבא זו דין שלפניה ושלאחריה. משום דהכא תשיב הכך דשיעורן טפח. ובאיזך בבא תשיב הנהו דשיעורן שלש אצבעות. פרגול. מחוגה קומפס"ו בלעז והחרשים צריכים לו לעשות בו צורות עגולות ומקבת פטיש של ברזל שראשו א' חד. וכו נוקבי. ופוסלי. את האבנים. ועל שם כך נקרא תקבת. ול' מקר' היא ומקבות הגרזן כל כלי ברזל: מפתחי אבנים. לשון פתוחי חותם: ן של צמרים. מוכרי צמר. ושעמא דהכך שיעורן בטפחים מפני שתופס בהן בשתי ידיו. והיינו נתי טעמא דכל הכך ידות דלקמן ששיעורן בטפחים. וכל אותן ששעורן טפח לפי שדרכו לאחוז בהן בידו אחת: מקור. קורנס חד שמנקרים בו הרחים ושל שם שמנקרים בו קרוי מקור: יד המעלד של לגיונות גרסינן. והוא כלי מכלי הרולחים וראשו עגול ונושאים אותו אנשי החיל במלחמה. ובערבי קוריס לו טברזין: של זהבים המכים על זהב לעשות טסין דקין. ושל חרשים. של ברזל: ן שירי הדרכן מלמעלן המרדע ראשו אחד יש בו ברזל כעין מרצע שבו מלמד הסרה לתלמיה. והוא קרוי דרכן. וראשו השני ברזל רחב מחודד לחתוך בו שרשים ושמו חרחור. ושיעור יד המרדע למעלה לגד הדרכן ארבעה טפחים משיבים חבור. ולמטה לגד החרחור שבעה טפחים המחוברים לו הוי חבור כדלקמן. ומה שהוא יותר מארבעה לגד הדרכן ושבעה לגד החרחור. אינו חבור. ואם נגעה שם טומאה. לא נטמא לא החרחור ולא הדרכן: בדיל. כלי ברזל שבו חופרים גומות סביב האילן כדי שיחזיקו מימיהן. ועל שם הגומות שקורין בד דין נקרא הכלי החופר בהן בדיל: של נכוש. פטיש שמקישים בו על האבנים ומשברים אותן. בן פטיש. הפטיש הקטן קרוי בן פטיש. והגדול שמו פטיש: של בקוע קרדום. שמבקעי' בו עצים: של עדר. שחופרים בו הקרקע לזריעה. כמו אשר במעדר יעדרון (ישעיה ז'): של סתתים. מולבי אבנים והמקצעים ומשוין אותן: ח מגרפה. שגורפי' בה תבואה וכירים או הטיט. תרגום יעים מגרופייתא: ושל סיידים. שגורפים בה את הסיד: יתר מכן. יותר ממדות אלו שהנו חכמים ביד המגריפה. אם רוצה בקיום זה האורך קיתר. טמא. אם נטמא הכלי. וכן אם נגעה טומאה בכל האורך של יד שמא הכלי עמו. דהוי חבור לכלי: יד

ה יד הקרדום מלפניו. דרך האוחז ביד הקרדום כשרצה לחתוך בו אינו אוחז ממש ברישא הקתא שמא יחליק ויפול מידו. אלא מניח מעט לאחר ידו והשיעור שיש בין יד האדם לברזל קורא מלפניו והיוצא לאחר ידו. קורא מאחריו באיר בבא. והא דלא מפרש בבבא זו דין שלפניה ושלאחריה. משום דהכא תשיב הכך דשיעורן טפח. ובאיזך בבא תשיב הנהו דשיעורן שלש אצבעות. פרגול. מחוגה קומפס"ו בלעז והחרשים צריכים לו לעשות בו צורות עגולות ומקבת פטיש של ברזל שראשו א' חד. וכו נוקבי. ופוסלי. את האבנים. ועל שם כך נקרא תקבת. ול' מקר' היא ומקבות הגרזן כל כלי ברזל: מפתחי אבנים. לשון פתוחי חותם: ן של צמרים. מוכרי צמר. ושעמא דהכך שיעורן בטפחים מפני שתופס בהן בשתי ידיו. והיינו נתי טעמא דכל הכך ידות דלקמן ששיעורן בטפחים. וכל אותן ששעורן טפח לפי שדרכו לאחוז בהן בידו אחת: מקור. קורנס חד שמנקרים בו הרחים ושל שם שמנקרים בו קרוי מקור: יד המעלד של לגיונות גרסינן. והוא כלי מכלי הרולחים וראשו עגול ונושאים אותו אנשי החיל במלחמה. ובערבי קוריס לו טברזין: של זהבים המכים על זהב לעשות טסין דקין. ושל חרשים. של ברזל: ן שירי הדרכן מלמעלן המרדע ראשו אחד יש בו ברזל כעין מרצע שבו מלמד הסרה לתלמיה. והוא קרוי דרכן. וראשו השני ברזל רחב מחודד לחתוך בו שרשים ושמו חרחור. ושיעור יד המרדע למעלה לגד הדרכן ארבעה טפחים משיבים חבור. ולמטה לגד החרחור שבעה טפחים המחוברים לו הוי חבור כדלקמן. ומה שהוא יותר מארבעה לגד הדרכן ושבעה לגד החרחור. אינו חבור. ואם נגעה שם טומאה. לא נטמא לא החרחור ולא הדרכן: בדיל. כלי ברזל שבו חופרים גומות סביב האילן כדי שיחזיקו מימיהן. ועל שם הגומות שקורין בד דין נקרא הכלי החופר בהן בדיל: של נכוש. פטיש שמקישים בו על האבנים ומשברים אותן. בן פטיש. הפטיש הקטן קרוי בן פטיש. והגדול שמו פטיש: של בקוע קרדום. שמבקעי' בו עצים: של עדר. שחופרים בו הקרקע לזריעה. כמו אשר במעדר יעדרון (ישעיה ז'): של סתתים. מולבי אבנים והמקצעים ומשוין אותן: ח מגרפה. שגורפי' בה תבואה וכירים או הטיט. תרגום יעים מגרופייתא: ושל סיידים. שגורפים בה את הסיד: יתר מכן. יותר ממדות אלו שהנו חכמים ביד המגריפה. אם רוצה בקיום זה האורך קיתר. טמא. אם נטמא הכלי. וכן אם נגעה טומאה בכל האורך של יד שמא הכלי עמו. דהוי חבור לכלי: יד

ה"ח חוט מאזנים של חנונים של בעלי בתי' טפח. ב יד הקרדום מלפניו. טפח. ג שירי יד הפרגול. טפחי. יד מקבת (של יד גמ' ל"ג) של מפתחי אבנים. טפח: ן ד חוט מאזנים של צמרים ושל שוקלי זכוכי'. טפחים. יד המקו' טפחים. יד המעצד של לגיונות. טפחים ה יד הקורנס של זהבים. טפחים. ושל חרשין שלשה טפחים: ז שירי הדרכן מלמעלן ארבעה. יד הבריד. ארבעה. יד הקרדום של נכוש. חמשה. יד בן הפטיש חמשה. ושל הפטיש. ששה. יד הקרדום של בקוע ושל עדיר. ששה. ויד מקבת של סתתין ששה: ח ו שירי חרחור מלמטן. שבעה. יד מגריפה. של בעלי בתים. בש"א שבעה. ב"ה אומרים ח שמנה. של סיידין. ב"ש אומרים תשעה. ב"ה אומרים ט עשרה. יתר מכאן. אם רצה לקיים. טמא. ויד משמשי האור. כל שהוא:

פרק ל

ח של בעלי בתים. כלומר אם של בעלי בתים. וכפ"ט דכ"ב דף פ"ט מייתי לה. וגרסי' בהדיא ושל ב"ב. וכן הפתיק הרמב"ם בפכ"א מה"כ (הלכה ה'): שירי יד הפרגול. כ"ל שכן רגילים לקרות שירי יד. וכשיעך דמתניתין ז' מ' דקרי להו נמי בל' שירי. והרמב"ם בפ"ך מה' כלים (הלכה י"ב) הפתיק שירי הפרגול. אבל מהר"ם בתב ז"ל יד הפרגו' שניט' ונשתיי' בו כשיעו' שלי טפח הוי מבור: מקבת כתב הר"ב לשון מקרא הוא ומקבות וגו'. מלכים א' ו' ז': ו יד המעצד של לגיונות. פירש הר"ב כלי מכלי הרולחים. על תמונת (קופן) הרמב"ם. וזה כפירוש שכתב הר"ב במעצד ברים פי"ב דשבת. ומהר"ם גורס של גתות. ופיר' שמתקנים בו גתות:

ז שירי הדרכן מלמעלן ארבעה. עיין במשנה ב' פכ"ה: יד הבדיל. פי' הר"ב כלי ברזל בו. ועל שם הגומות שקורין בדילין בו. בפ"ק דמ"ק דף ד'. ופי' שם הר"ן בשם הראב"ד שמפרש כלומר בורות קטנים שבעקרי הזיתים. ושל"ל שהוא ברי"ם. וכן יד בדיל דהכא. ע"כ. וכן הרמב"ם פ"ך מה"כ (הלכה שם) כתב שחופרין בו' בוררין של מים: של נכוש ל' הר"ב פטיש שמקישי' בו על האבנים בו'. כ"כ בפי' הרמב"ם. אבל בגמ"י מלאתי נכוש הוא אשר מנקה מקרי האילנות. ופטיש הוא עגול אשר יסברו בו האבנים וכן פטיש בו'. ע"כ. וזה נראה לפי שמצא כתה פעמים במשנה וגמ' לשון נכוש. והוא ענין נקירה וחפירה כמו בפי"ב דשבת משנה י"ב. ובפ"ט דב"מ משנה ד'. ובכלאים פ"ב משנה ז'. ח"ל הר"ם של נכוש שמנכש בו. כמו מנכש בשומין דהשוכר את הפועלים (דף פ"ט): ח בית שתאי אומרים ז'. ובית הלל אומרים שמנה וכו וכי אתשל בבי מדרשא לעיין הזיה אתשל דהוו בית הלל לקולא. ומש"ה לא תני להו בעדיות. בהדי קולי בית שמאי והומרי בית הלל. וכשנה רבות. כמ"ש במשנה ד' פ"ח דברכות: יד משמשי האור כל שהוא אפי' הני יד שלהן בתכלית מהריכות הנה הן ומתאו. כי האדם צריך להן להתרחק בו מן האש. והשרש בזה כולו שכל מה שיעזרו בו בשימוש הכלי. הנה הוא ונטמא בהטומאות הכלי. מהותרו ים' בתנור אשר בכלל הכלים וטמאים יהיו לכם. ובאה הקבלה. לכם לכל שבארכיכם. לפי מה שהבאתי בפ"ה תוכ' במסכתא. הרמב"ם. וכ"כ שם הר"ב במשנה ב': פרק ל

פרק ל דטבלא והאסקוטלא • כתב הר"ב הכא מיירי בקערה פשוטה כו' שלא שתתחתיה מחובר לה בית קבול קטן המשמש כסכופים הכלי על פניו כו' : וכ"כ הר"ם • כלומר שהוא רצוי להשתמש בו כסכופין הכלי על פניו אבל מתחלה לא נעשה לכך. ון"ל הרמב"ם יעשו בשולי הכלי ספה עגולה היה גבהה כמו אצבע ליסב הכלי ישיבה מתוקנת ע"כ • ועיין ברפכ"ז :

ב אספקלריא פי' הר"ב מראה של זכוכית שהאשה רואה בה את פניה • ולפי זה פתרונו בלשון אשכנז ספיג"ל • והרמב"ם מפרש המלה שהוא שם מורכב • וז"ל אספקלריא הוא התחילה אשר יעשה לראות מאחוריו הצורות • והוא אצלי מלה מורכבת שפה רמייה וזה שיראה אחורי המראה. שהוא מזכוכית • או מן טוראס או מן דבר שאר ספירי • לא יראה במקומו האמיתי כמו שהתבאר בחכמת התבטיס • וכן לא יראה על שעורו האמיתי • ע"כ • ולפי זה פתרונו בל' אשכנז ברי"ל • ובאיזב בח י"ז לא יערבנה זהב וזכוכית • מתורגם דהכא ואספקלריא :

ג נפנם בו שלש ברובו • וכן גירס הר"ב והר"ם • ונס הרמב"ם גורס כן • בפי"ב מה"כ • וכ"א שלש • וכך גורס הרמב"ם • ומע' שהוסר מן המקף עצמו • ויהיה שלש גבהו (כריב היקף) ובתורה (פי"ב מה"כ) כתב בהסך נפנם בו שלש היקפי ברוב גובהו ומהר"ם גורס ג"כ ג' אבל גורס ברובו בכ"ף וזכתב נפנם בו ג' סניפות כלו נפנ'רובו ועתור-אע"פ שאינו מפור ר' המיס: ד צל חית קטנה שניטל פיה שתאה-ל"ל הטעם תפוס כיון דקטנה היא אינו מפיס בה כל כך שתן יגס יכול להוליכה בקל • ואינו ירא שתא יפסך השתן • אבל גדולה שמפיס בה הרבה שתן והיא כבדה וירא פן יפסך השתן כשניטל פיה אינו משתמש בה עוד • מהר"ם: של פלייטין • פי' הר"ב של שתן אפרסתון ובתוס' ג' פ"ו דשבת מפרש מור • סיורין מוסקא • וכן פי' הרמב"ם התס והבא • ומסייס נמי לו שאר מיני הבוסס • ורא"ל לרש"י דמפרש התס כמ"ש הר"ב בכאן :

והאפרכס פי הר"ב כלי עשוי לרחיים • וכ"פ ספי"ל ועיין מ"ש שם: של זכוכית טהורה • ולזה לפי הוא טהור ירק בשלא ובחומץ ומניחין אותן שם להתקיים: אפרכס • כלי

פרק ל כלי[א] זכוכית פשוטיהן טהורין • ומקבליהן טמאין • נשברו טהרו יחזר ועשה מהן כלים • מקבלין טומא' מכאן ולהבא: [ב] הטבלא והאסקוטלא של זכוכית טהורין אם יש להם לזב יז טמאים • [ג] שולי קערה ושולי אסקוטלא של זכוכית • שהתקינן לתשמיש • טהורין • קירטבן • או שפן בשופין טמאין: [ד] אספקלריא טהורה • [ה] ותמחוי שעשאו אספקלריא טמא • [ו] אם מתחלה עשאו לשם אספקלריא • טהור • [ז] תרווד שהוא נותנו על השולחן אב מקבל כל שהוא טמא • ואם לאו ר' עקיבא מטמא ר' יוחנן בן נורי מטהר: [ח] כוס שנפנם רובו • טהור נפנם בת (ג' ח סלעים) ג' ברובו טהור ר"ש אומר אם מפזר הוא את רוב המים • [ט] טהור • ניקב ועשאו בין בבעין בין בזפת • טהור רבי יוסי אומר בבעין • טמא ובזפת • טהור: [י] צל חית קטנה שניטל פיה • טמאה • וגדולה שניטל פיה • טהורה • של פלייטין שניטל פיה • טהורה • מפני שהיא סורחת את היד • לגינין גדולים שניטל פיהן • טמאין • מפני שהוא מתקנן לכבשן • [יא] והאפרכס של זכוכית • טהורה : אמר

פרק ל כלי זכוכית • כך מתני' מיירי לעיל בס"ב ובסט"ו • ואיידי דבעי לאתויי דין הנך כלים של זכוכי' הדר תנא לה הכא : טבלא • ח"ל : אסקוטלא • בל' לעז קורי' לקערה שקוטיל"א : והכא מיירי בקערה פשוטה שאין לה בית קבול • אלא שתתחתיה מחובר לה בית קבול קטן המשמש כסכופים הכלי על פניו כדי לכוסות שלא כסף ושל זכוכית שלנו: יש להן לזכוכי ספה סביב • הלכזכו עושהו כלי שיש בו בית קבול שולי קערי' ושולי אסקוטלא כשנשבר מקום תש ויקן נשאר הבית קבול קטן והופכו ומשתמש בו • ואפילו הכי טהורים • דלא אמיבי הסולים כלי • אבני מקום הנשבר שתוק לילים: כשלוחזים בו: קרטבן או שפן • תקנם ועשאן חלקים על שרמיין לה שתמש בלותו בית קבול עמ"ש • דלא הוו תו שבר כלי: בשופין • כלי שעורפין ומרש ברזל מסיריס בו החלודה • ומחליקין בו הכלים • תרגום הצריפים סופינא • לית"א • בלע"ז: ב אספקלריא מראה של זכוכית שהאשה רואה בה את פניה ובלע"ז אספקל"ו ואינו יש לה בית קבול טהורה לפי שאינה עשוי להכל • אלא לראות צורות הפנים : תמחוי • כתין קערה גדולה של זכוכית : תרווד • כף של זכוכית : ואם לאו • אם כשנותנו על השלחן או על דבר אם הוא מתגלגל לכאן ולכאן ונשפך מה שבתוכו לפי שתתחתיו חד ואינו עומד: ר"ע מטמא • הואיל ויש לו בית קבול יהלכה כר"ע: ג כוס • של זכוכית: שנפנ' רובו טהור דאחשיב שבר כלי נפנם בו שלש ברובו שהשלש פניתו פומלות ברובו של כוס ולא בתעשיה עתור-אע"פ שאינו מפור את רוב המים : אם מפזר הוא את רוב המים • טהור • אבל בתעצ"ן ז"ת • ואין הלכה כר"ש : בבע' בבדיל רבי יוסי אומר בבעז"ת • דהכל הולך אחר המעמיד • שחשוב ככלי מתכות ואין הלכה כר"יוסי כמין של זכוכי' שלנו יש להן לאחר חרו: שניטל פיה שניטל נאמרה: ובגדולה • שאינה יכולה לנטל בידו אחת אלא בשתי ידיו קרויה גדולה • ושיכולה לנטל בידו אחת קרוי קטנה: של פלייטין • של שתן אפרסתון: שהורה דהו לא חוזה לאלמתה: מפני שהיא סורחת את היד: הכא לאתי ידו ל זוכה לקחת תן הפלייטון להריח בו ידו נסרכת ונשרטת ונקרעת סורחת כמו סירכת בכ"ף ל' סרכא : לגינין גדולים שהו כדין גדולים: מתקנן לכבשים: שבוכשים בהן

עשוי לרחי׳: שרחב מלמעלה. וקצר מלמטה׳ בשוליו׳ וכותני׳ בו חטין הרב׳ בפעם א׳. וכן יורד׳ מעט מעט לתוך הרחי׳ וגטחני׳ שם ודוגמתו מצינו בריש חגיגה (ד׳ ג׳) עשה אזנך כאפרכס שמקבל הרב׳. ומוציא קמעה: אשריך כלים מס׳ כלים: שנכנסת בטומאה׳ ויצאת בטהרה. מתחלת באבות הטומאות ומסיימת האפרכס של זכוכית טהורה:

לפי שכלי זכוכי׳ לא יטמא׳ מכן רק המקבלין כמו שנזכר הרמב"ם:

סליקא לה מסכת כלים

אמר רבי יוסי אשריך כלים שנכנסת בטומאה ויצאת בטהרה:

נשלמה מסכת כל׳ים

הביא אחר כלים אהלות. ועניינה לדבר על טומאת הבית. והקדים ואת דמסכת" בשביל שהיא קשה מכל הטומאות. הרמב"ם:

מסכת אהלות

פ"א שנים עשר אים במת א׳ טמא טומאת ז׳. כולה מתני׳ מפרש לה ואזיל: אדם הנוגע במת טמא טומאת שבע׳ דכתי׳ (במדב׳ י"ט) הנוגע במת לכל נפש אדם ישמא ז׳ ימים. לפי שהוא נעשה אב הטומאה שהמת אבי אבו׳ הטומאה הוא: אדם הנוגע בו׳ טמא טומאת ערב. דכתי׳ (שם) והנפש הנוגעת תטמא׳ עד הערב׳ לפי שהוא נעשה ולד הטומאה׳ וכל ולד הטומאה׳ אין בו אלא טומאת ערב. אבל חכמי׳ גזרו על הנוגע בטמא׳ מת בעודו מחובר למת. שיהיה טמא שבעה: ב כלים הנוגעים במת וכו׳ בין כלי מתכות בין כלי עצים. ובגדים. מיטמאין כמת עצמו דכתי׳ (שם) בחלל חרב או במת. חרב הרי הוא כמת והוא הדין לשאר כל הכלים. הלכך כלים הנוגעים במת. נעשים אבי אבות. וכלים בכלי אב הטומאה. דלעולם אין הכלי שני. נעשי׳ כראשונים: השניים בין אדם בין כלים נעשי׳ ראשונים. ומיטמאין טומאת ערב: ג כיצד ארבעה. כלים הנוגעים במת. אבי אבות כמותו. ואדם בכלים. אב הטומאה. וכלי באדם. ג׳ אב הטומאה באדם עצמו. דכתי׳ (שם ל"א) וכבסתם בגדיכ׳ ביום השביעי וטהרתם. הא למדת שכל אדם הנטמא טומאת ז׳. מטמא הכלים טומאת ז׳: הרביעי בין אדם בין כלים. נעשים ראשונים. והוא הדין דבכיצד שלשה. הוי אבי לאבי אדם הנוגע במת. וכלים באדם: טמאים טומאת ז׳. השלישי בין אדם בין כלים טמאים טומאת ערב. אלא אפילו ארבעה טמאין במת שמעינן לה. דאפי׳ אדם בכלי׳ שנגעו במת. וכלים באדם. קאתי טומאת שבעה. כל שכן אדם במת עצמו וכלים באדם. דאיכא טומאת שבעה: שפיר. כמין עמוד של מתכת אקוע באהל האהל. וכראשו קושרין האהל: אין

מסכת אהלות

פ"א ואדם הנוגע בו טמא טומאת ערב. כתב הר"ב אבל חכמי׳ גזרו על הנוגע בטמא׳ מת בעודו מחובר כו׳. כ"כ הרמב"ם. והא דכתיב (במדב׳ י"ט) וכל אשר יגע בו הטמא ישמא. לאו לאומרא דישמא כשאם טומאת׳ מת שלא ישמא עד הערב קאמר: כדכתי׳ והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. הכ"מ פ"ה מהט"מ. ועיין מ"ש ברפי"ו. וכתב עוד הכ"מ דקשיא ליה דבפ"ם כיצד הרגל (ד"כ"ה ע"ב) יליף רבא מקרא דכל טומאה שאתה מטמאי׳ במת לא יהו שחוטי׳ מז׳. (וכמו שהעתקתי במסב׳ ד׳ פ"ק דכלי׳) ד"ה עצם) וי"ל דשאני הכא דבחד קרא אמר ישמא׳ שבע׳ ימים. ובאידך לא אי׳ ר שלא ישמא. משמע דלאו שבעת ימים קאמר. ע"כ. ולי לא קשיא ולא מידי. דקרא דמיניה יליף רבא. ובכבסת׳ בגדיכם כתיב. ובבגדים דהיינו כלים. הוא דילפינן (ובמסב׳ ג׳) אבל מפ"ה ליכא למילף באדם: ב כיצד ג׳. מיין מ"ש במשנה ד׳ פי"א דפרה: כלים הנוגעי׳ במת עיין מ"ש הר"ב במשנה דלק. ומ"ש הר"ב בין כלי מתכת כו׳ כלו׳ חוץ מכלי חרס. כמ"ש (הר"ב) בפ"ק דפסחי משנה ו׳. וע׳ מ"ש ברפי"ו ומ"ש דכתי׳ בחלל חרב כו׳ חרב הרי הוא כמת. שהרי אין הבדל בין חלל חרב. או חלל אבן. או חלל עץ. ואמנם ירלה בזה. שכל מה שיגע בחרב אשר נהרג בו המת. ישמא ז׳ ימי׳. הרמב"ם (בפירושו) וע׳ מ"ש במ"ה פ"ק דכלים (ד"ה מטמא): ג הרביעי בין אדם בין כלים כו׳. כתב הר"ב וה"ה דבכיצד ג׳ כו׳. אלא מסיפא כו׳. דאפי׳ אדם בכלי׳ שנגעו במת כו׳. אבל לא שמעינן מינה כלים במת וכלי׳ בכלי׳ במב"ם. כשאדם באמצע דמיטמאין הכלי׳ ממנו. כ"ם כשאינו באמצע שיטמאו הכלי׳ מן הכלי׳. דה"א דלעולם אין כלי מתטמא מכלי. שיטמא טומא׳. ואע"ג דכשאדם באמצע מתטמאין. שאני התם דקרא כתיב

וכבסתם בגדיכם כו׳. וזב דבתתני׳ ה׳ יומיה: האהל עיין מ"ש ברפכ"ז מהסכת כלים: אין

אין האהל מתחשב. הר"ב אפי' אין הספוק בתוך האהל כו' כפ' סגנוס עבה. ועיין מ"ש בסס מהר"ם במשנה ב' פ"ו (ד"ה מאחוריו): ד ושאינו באמצע הן ג'. ו"לע"ג דלבאורה נראה דהא (דאדם באמצע) חומרא דכלים סיא סהן נמצאו בתוך כוו אבי אבות. אבל כשאדם הוא תחלה סנגע במת לא הוי אלא אב הטומאה. מכל מקום מומרא דאדם אוכל כו' משא"כ בכלים. מהר"ם: ה שהבגדים הגוסאי' את הזב כו' ל' הר"ב כגון מסכב ומוסב כו'. וכן ל' הרמב"ם נקרא דמייתי לראייה. במרכב כתיב. כמ"ש ברפ"ד דנדה בס"ל (ד"ה כעליון). וכ"ש מסב ומוסב דתמיהי. ובכלי מסכב או מרכב: ואין אדם נוגע את הזב. מטמא אדם. ן אדם אינו מטמא עד שתצא נפשו. ואפי' מגוייד. ואפי' נוסס זיקק ליבום. ופוטר מן היבום. מאכיל בתרומה. ופוסל בתרומה. וכן בהמה וחיה אינן מטמאין עד שתצא נפשם. תוספ' ראשיהם אע"פ שמפרכסים. ממאין כגון זנב של הלטאה. שהיא מפרכסת: ז האברין אין להן שיעור. אפי' פחות מכזית מן המת. ופחות מכזית מן הנבילה. ופחות מכעדש מן השרץ. ממאין טמאתן: ח מאתים וארבעים ושמונה אברים באדם. שלשים בפיסת הרגל. ששה בכל אצבע. עשרה בקורסל. שנים בשוק. חמשה באר כובה.

אמרו לו אין האהל מתחשב: ד אדם וכלי. מיטמאין במת. תימר באדם מבכלי. וכלים מבאדם. שהכלים שלשה והאדם שנים. תימר באדם. שכל זמן שהוא באמצע הן ד'. ושאינו באמצע הן ג': ה אדם ובגדים מיטמאי. בזב תימר באדם מבבגדי. ובבגדים מבאדם. שאדם הנוגע בזב מטמא בגדים. ואין בגדים הנוגעין בזב מטמאין בגדים. תימר בבגדים. שהבגדים הנושאין את הזב. מטמאין אדם. ואין אדם נושא את הזב. מטמא אדם: ן אדם אינו מטמא עד שתצא נפשו. ואפי' מגוייד. ואפי' נוסס זיקק ליבום. ופוטר מן היבום. מאכיל בתרומה. ופוסל בתרומה. וכן בהמה וחיה אינן מטמאין עד שתצא נפשם. תוספ' ראשיהם אע"פ שמפרכסים. ממאין כגון זנב של הלטאה. שהיא מפרכסת: ז האברין אין להן שיעור. אפי' פחות מכזית מן המת. ופחות מכזית מן הנבילה. ופחות מכעדש מן השרץ. ממאין טמאתן: ח מאתים וארבעים ושמונה אברים באדם. שלשים בפיסת הרגל. ששה בכל אצבע. עשרה בקורסל. שנים בשוק. חמשה באר כובה.

אין האהל מתחשב. לפי שאין האהל מטמא הספוק. לפיכך אינו נחשב במנין סדר הטומאות אלא כל הטוכה באהל המת כנוגע במת עצמו ואין כאן אלא ד'. לפי נמי לאפי' אין הספוק בתוך האהל אלא שנוגע באהל מבחוץ לפי הכי אין האהל מתחשב במנין סדר משנתינו. והכי תוכח לקמן בפרק סגנוס עבה במשנה מבליות של עץ: ד שהכלים שלשה כגון כלים שנגעו במת וכלים בכלים. ועוד כלים שלישי. בשני' כולן טמאין: והאדם שנים. כגון אדם במת. ואדם שני בזה אחר שנטמא במת. אבל אדם השלישי בשני. טהור: שהוא באמצע. כגון כלים ואדם וכלים. דהרביעי בין אדם בין כלים מטמא עומאת ערב. כדשתעינן מתתני' דלעיל: ה. מטמא בגדים. כל זמן שלא פי' דכתי' (ויקר' פ"ו) והנוגע בנבלתם הזב יכב' בגדיו אמא שהוא מטמא בגדי' בשעת מגעו בזב: ואין בגדים הנוגעי' בזב מטמאין בגדי. לפי שהזב אב הטומאה והבגדי' הנוגעי' בו נעשים ראשון. ואין מטמאין בגדים אחרים. שאין אדם וכלי מקבלים טומאה אלא מאב הטומאה: שהבגדי' הנושאים את הזב מטמאין אדם. כגון מסכב ומוסב של זב מטמאין אדם לפי שהן נעשים אב הטומאה בזב עצמו. דכתיב (שם) וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב: ואין אדם הנוסא את הזב מטמא אדם. ואפי' בשעה שהוא נוסא לותו קודם שפירש. שאינו אלא ראשון לטומאה. ואין ראשון מטמא אדם: ן עד שתצא נפשו. דכתיב (במדבר י"ט) כל הנוגע במת בנפש האדם אשר ימות. לתדך הכתוב שאינו מטמא עד שימות: מגוייד. מחותך לשון גודו אילנא (דניאל ד'): זיקק ליבום. כל זמן שהוא נוסס יבמתו אסורה להנשא: ופוטר מן היבום. אם מת והניח בן נוסס. אשתו פטורה מן החליצה ומן היבום: ומאכיל בתרומה. את אמו אם היא בת ישראל שנשאת לכהן: ופוסל את אמו מן התרומה אם בת כהן לישראל היא: וכן בהמה וחיה אין מטמאין. טומאת נבילות עד שתצא נפשם: כגון הלטאה. כלומר למה פרכם זה דומה. לזנב הלטאה: ז האברים. צריך שיהיה בשם בשר וגידים ועצמות ובכך הוא נחשב אבר. ומיירי בין באבר שנתלש מן החי. בין באבר מן המת: ח פיסת הרגל. כף הרגל היא הפרסה: ששה בכל אצבע. לאחת אצבעות פיינו שלשים: קרסול. פרנוס כרעים קרסולין. תקוס מבור הרגל והשוק:

אין האהל מתחשב. לפי שאין האהל מטמא הספוק. לפיכך אינו נחשב במנין סדר הטומאות אלא כל הטוכה באהל המת כנוגע במת עצמו ואין כאן אלא ד'. לפי נמי לאפי' אין הספוק בתוך האהל אלא שנוגע באהל מבחוץ לפי הכי אין האהל מתחשב במנין סדר משנתינו. והכי תוכח לקמן בפרק סגנוס עבה במשנה מבליות של עץ: ד שהכלים שלשה כגון כלים שנגעו במת וכלים בכלים. ועוד כלים שלישי. בשני' כולן טמאין: והאדם שנים. כגון אדם במת. ואדם שני בזה אחר שנטמא במת. אבל אדם השלישי בשני. טהור: שהוא באמצע. כגון כלים ואדם וכלים. דהרביעי בין אדם בין כלים מטמא עומאת ערב. כדשתעינן מתתני' דלעיל: ה. מטמא בגדים. כל זמן שלא פי' דכתי' (ויקר' פ"ו) והנוגע בנבלתם הזב יכב' בגדיו אמא שהוא מטמא בגדי' בשעת מגעו בזב: ואין בגדים הנוגעי' בזב מטמאין בגדי. לפי שהזב אב הטומאה והבגדי' הנוגעי' בו נעשים ראשון. ואין מטמאין בגדים אחרים. שאין אדם וכלי מקבלים טומאה אלא מאב הטומאה: שהבגדי' הנושאים את הזב מטמאין אדם. כגון מסכב ומוסב של זב מטמאין אדם לפי שהן נעשים אב הטומאה בזב עצמו. דכתיב (שם) וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב: ואין אדם הנוסא את הזב מטמא אדם. ואפי' בשעה שהוא נוסא לותו קודם שפירש. שאינו אלא ראשון לטומאה. ואין ראשון מטמא אדם: ן עד שתצא נפשו. דכתיב (במדבר י"ט) כל הנוגע במת בנפש האדם אשר ימות. לתדך הכתוב שאינו מטמא עד שימות: מגוייד. מחותך לשון גודו אילנא (דניאל ד'): זיקק ליבום. כל זמן שהוא נוסס יבמתו אסורה להנשא: ופוטר מן היבום. אם מת והניח בן נוסס. אשתו פטורה מן החליצה ומן היבום: ומאכיל בתרומה. את אמו אם היא בת ישראל שנשאת לכהן: ופוסל את אמו מן התרומה אם בת כהן לישראל היא: וכן בהמה וחיה אין מטמאין. טומאת נבילות עד שתצא נפשם: כגון הלטאה. כלומר למה פרכם זה דומה. לזנב הלטאה: ז האברים. צריך שיהיה בשם בשר וגידים ועצמות ובכך הוא נחשב אבר. ומיירי בין באבר שנתלש מן החי. בין באבר מן המת: ח פיסת הרגל. כף הרגל היא הפרסה: ששה בכל אצבע. לאחת אצבעות פיינו שלשים: קרסול. פרנוס כרעים קרסולין. תקוס מבור הרגל והשוק:

קטליות. למעלה בדאם הירך: בקנה. עצם המחובר ליד מלשון קנה המדה שבו מודדים האמה: מרפ"ק קו"ו כלע"ז: אמה ואחד מזה. שכל מה שמעלה עד עכשיו. מלד אחד מהגוף הוא. כגון יד אחד ורגל אחד ולוסן ר': מפשתן של לב. הוא בשזה שמפני תנועת החזה מנשב הריאה על הלב נמצ' החז' עותה דרך שמתנו יכנים האויר ויצא ללב בנקביו. הנכנס וגיד האמה. בשר כראוי. כדי שיעלה מרוכה ויבריח. אם היה המחובר באדם חי: ואין מטמאין באהל. לפי שטומאת אהל אינה אלא מן באדם אדם. כדכתיב (במדבר י"ט) אדם כי יתות באהל. או באחר הדומה לאדם. כדכתיב (שם) בעצם אדם. מה אדם יש בו בשר וגידים ועצמות ומטמא באהל. אף אחר שיש בו בשר וגידים ועצמות. מטמא באהל:

מרקב אלו מטמאין באהל. המת. וכזית מן המת מטמא. ואי קשיא כזית מן המת (ד' כ') לא נצרכה אלא לנפל שלא נתקשרו אבריו בגידין שאין בו כזית בשר: נגע. בשר המת שלאחות ונעשה כמין לחם ארוך: מלא תרוד. כף. ושיעורו תלת אצבעות: רקב. גופו של מת כשכלה לחותו ונעשה כמין עפר. ואין מלא תרוד רקב מטמא אלא מן המת שנקבר ערום באדמה של שיש ומכוסה בכסוי של שיש. עד שנודע בודאי שאין בו תערובת רקבון של בגד או של עפר אחר. אבל מת שנקבר בכסותו או באדמה של עץ או בעפר. אין לו רקב. וכן מת שנקבר אסר אבר. אין לו רקב: השדרה והגולגולת. אעפ"י שאין בהם בשר מטמאי באהל לפי שצורת אדם נכרת בהם. דכתיב בעצם אדם עצם שניכר בו

בארכובה. אחר בירך. שלשה בקטלית. י"א צלעות. שלשה בפיסת הידיו. בכל אצבע ב'. בקנה יוב' במרפק אחד בזרוע. וד' בכתף. מאה ואחד מזה. ומאה ואחד מזה. וי"ח חוליות בשדרה. ית שעה בראש. יח' בצוארי. ו' במפתח של לב. יוה' בנקביו. כל אחד ואחד מטמא במגע ובמשא ובאהל. "אימתי בזמן שיש עליהן בשר כראוי. (נמ' ל"ג) אבל אם אין עליהן בשר כראוי. מטמאין במגע ובמשא. ואין מטמאין באהל:

פרקב אלו מטמאין באהל. המת. וכזית מן המת. נצל. ומלוא תרוד רקב. השדרה והגלגולת. אבר

הרגל והשוק. וכתב שהוא מלשון ולא מעדו קרסולי והוא בשירת דוד המע"ה. ושם פירש"י עקב. ולא"כ אין זה חבור הרגל והשוק כדפי' הר"ב על עקבו במס' כליס פכ"ו מסכ' ד' וכ"ם לפירש"י שהזכרתי ברפי"ב דמסכ' יבמות. אבן הרד"ק פיר' קרסולי כרעי. ותרגו' אסר לו כרעי. די ליה קרסולין. וי"מ רכובתי והם הברכים. ע"כ. והרמב"ם כתב בפירושו וקורסל העקוב מרגוש כרעים קרסולים. ע"כ. וכ"ל שמיבת העקוב. כ"ל הערקוב. כלשון משנתינו דפ"ו דבכורות משנה י"ל. ועיין לקמן:

בארכובה לפי מה שפירשתי בקורסל. דלעיל שהוא מקום חבור הרגל בשוק. יהיה הארכובה מקום חבור השוק בירך. ועיין מ"ש במשנה ו' פ"ד דחולין [ד"ה הארכובה]:

מרפק פירש הר"ב קוד"ו. ועיין עוד במשנה ג' פ"ד דשבת: מטמא במגע ובמשא ובאהל. טומאת מגע ואהל הנפש הוא בספק. כמו שאמר הנוגע במת ואמר כל הנגע אל האהל (ימתא) וטומאת משא הוצא אותה הקבלה מטומאת נבלה אסר כיא טומאה קלה והיא מטמא במשא. כמו שבא הכתוב והטושא את נבלתה. וכ"ם המת שמטמא במשא. וכמו שהנבלה אסר מגעו (טומאת ערב. תשלו טומאת ערב. כן המת אסר מגעו) טומאת ו'. משלו ג"כ טומאת ז'. וזה מבואר בספרי. הרמב"ם. ותסיים בה הכי בחבורו ריש הל' אהלות וירא לי שסתם ממנה הכתוב כדרך שסתם מאיסור הבת. לפי שאסר בפירוש אפי' בת הבת. וסתם מאיסור אכילת בשר בחלב לפי שאסר בפירוש אפי' בשולו. כך סתם מטומאת משא במת. לפי שטמא בפי' אפי' מטומאת אהלים. כ"ם משלו. ע"כ. וכתב הכ"מ דלא שייך להקשות דא"כ עונשין מן הדין. דכולהו בגלויי מלתא בעלמא נינהו. ועיין מ"ש לעניין מתון בשם התו' בריש ב"ק גבי כהרי הבור כו': ובמשא עיין בסוף משנה ג' פ' בתרא דזבים: בזמן שיש עליהן בשר כראוי. שהוא שחות מכזית. כמו שפי' הר"ב במשנה ב' פ"ז דטהר.

פרק ב אלו מטמאין באהל המת וכו'. עיין מ"ש במשנה ג' בד"ה וכים הפרס וכו': **המת** וכזית מן המת. כתב הר"ב ואי קשיא כזית מן המת כו' לא נצרכה אלא לנפל כו' שאין בו כזית בשר. ולא קבי למימר לא נצרכה אלא שאין עליו כזית בשר. מתוס דלאכתי הקשו בגמ' דטהר פ"ז דף כ'. דאם על אבר ממנו תגלח. על מת עצמו לא כ"ם. ואם כי משני לא נצרכה אלא לנפל שלא נתקשרו אבריו בגידין. והר"ב לא הזכיר לאותה קושיא דעל אבר כו' מתוס דברים פ"ז דחולין (ד' פ"ט) אתמר תירוצא בתרא דלא נצרכה אלא לנפל כו' אקושיא זו דכזית מן המת כו' ואם לא מידי ופי' שם התוספת דכיון שלא נתקשרו אבריו עדין. מסתמא אין עליו כזית בשר. ע"כ. וכ"כ הר"ם בכאן. אלא שכתב דבירושלמי דטהר איתא בהדיא בהדיא דאמר דאי שאל בקדמיתא כזית מן המת וכו' והוא משני ליה לא נצרכה אלא שאין עליו כזית בשר. אם לא ה"מ שאיל מנייתא על אבר כו' דהוא פשיטא מתוס שאין בו כזית. הדבר בריא הוא שלא קשרו אבריו. ע"כ. ואפשר לפרש דברי הר"ב נמי בכה"ג ומש"ה מייתי קושיא קמייתא בלחוד וקאמר דלא נצרכה אלא לשלא נתקשרו כו' והיכי ידעינן. כשאין עליו כזית בשר. אבל הראשון כ"ל עיקר בלשונו: **וכזית** מן המת. עיין בפי' הר"ב לקמן משנה ה': נצל לשון הפרש כמו וינצל אלהים (בראשית ל"א) רש"י פ"ז דטהר [ד' ה"ט]:

מלא תרוד רקב. עיין במשנה ד' לקמן ובפי' הר"ב [ד"ה ליטו] דאין בו אלא טומאת משא:

השדרה והגלגולת. כבר כתבתי במשנה ב' פ"ז דטהר דהרמב"ם פסק דאם אם קבר. והזכרתי שהכ"מ בפ"ז מהלכות טומאת מתה עליו שבגמ' [שם דף כ"ב] בעיא דלא אפשיטא היא ועכשיו

אבר מן רמת · ואבר מן החי · שיש עליהן בשר · כראוי · רובע עצמות מרוב הבנין או מרוב המנין · ורוב בנינו · ורוב מנינו של מת אע"פ שאין בהן רובע · טמאין · כמה הוא רוב מנינו · קכ"ה · ב רביעית דם · ורביעית דם תבוסה · ממת אחד · ר' עקיבא אומר משני מתים · דם קטן שיצא כולו · ר' עקיב' או' כל שהוא · וחכ"א רביעי' · כזית רמה בין חיה · בין מתה · ר' אליעזר מטמא כבשרו · וחכמי' מטהרים · אפר שרופי' · ר"א אומר שעורו ברובע · וחכמים מטהרין · מלא תרווד (גמ' רקב) ועוד · עפר קברות · טמא · ר'

ועכשיו מצאתי להכ"מ עצמו בפ"ב מה' טומאת מת (הלכה ח') שתירץ בשם הר"י קרקוס ז"ל · דכיון דאשכחן לשמאי דאמר בהדיא (שם ד' כ"ב ע"ב) אם שדר' · אם גלגולת · אף דאמי דלמא שמאי אתאי דמחמיר לא שבקינן אמי דאשכחנא פלוגתא לחדושי פלוגתא ·

ונם כי כל חלוקו · המשנה אם אם קתני ומסתמא הני הוו דכוותייהו ע"כ דברי הכ"מ · ומ"מ אני תמה שותף חש הליך להתם אדפסק הרמב"ם (שם הל' ו') היה עצם אמי · יש בו רובע כו' אינו מטמא בהאל כתב הכ"מ יחד טעמא · מדאמרו בפ"ו דנזיר שאמי שמאי דמחמיר טפי · משמע דליתא הלכתא כוותיה ע"כ · ומאי פולמא דהאי דמייה מהאי דמייה: אבר מן המת ואבר מן החי · פי' הר"ב דכתיב בחלל חרב וכו' עיין מ"ם בזה בסוף מ"ה פ"ק דכלי: ורובע עצמות · כתב הר"ב רבותי פירשו שהן מועטין מהיות בהן רוב מנין ורוב בנין · כו' כבר כתבתי בזה במשנה ז' פ"ק דעדיו' · ובטעמן של או שמטמאין כתב הרמב"ם לפי שבכל אלו הסיעורין ניכר שהן עצם אדם: ורוב בנינו · לשון הר"ב כגון הסוקין והיריכים והצלעו' · ובסוף פ"ו דעדיו' כתב ג"כ והסדרה · וה"ג בתוספתא כמ"ש כבר שם · ומשום כך הגהתי כן בלשון הר"ב דהכא · ופי' דבריו דסוקים ויריכיים וכו' הן הן בנינו של אדם · אבל הרוב הן שתי שוקי' ויריך אחד בלבד · וכ"כ בהדיא שם בעדיות · ובפ"ו דנזיר משנה ב': במה הוא רוב מנינו קכ"ה · בפ"ו דבכורות דף מ"ה מייתי לה ומ"ל דרבינא לרבא תנא מנינא אתא לאשמועי · ומשני דקמ"ל שאע"פ שאומר האדם הוא מסר באברין אין יכר באברין · אין מסגיתין בו אלא על מנין רוב כל אדם אף"כ היתה אצבע שיש בה בפורן או שהיתה נספרת ע"ג היד שהוא עולה למנין: ב רביעית דם · פי' הר"ב דכתיב במת בנפש האדם כו' ואי לאו קרא לא הוה משמתינן לדם כיון דגזשו מחליף ואנן אין גזשו מחליף בעינן כדפי' הר"ב במשנה ג' דפ' דלקמן תוס' פ"ק דשבת דף ל' · והא דבעינן רביעית · הא אמרי' שיעורין אל"מ · כמ"ש במשנה ב' פ"ק דערובין (ד"ה וב"ה) · וכתב הרמב"ם דשתו לזה כתו עצם · הואיל ובתחלת ברייתו של קטן כו' כדכתב הר"ב במתני' ה' · ואי"ת למה אין במשנה ג' פ"ז דנזיר שאין הנזיר מגלח עליו · פליגי הרמב"ם והראב"ד פ"ג מהט"מ (הלכה ג') · להראב"ד כתיב לא יבא דוקא אהל וכו' מגלח הנזיר · ולהרמב"ם קרא אסמכתא · כ"כ הכ"מ · ולי נראה דהלכה איתן כדכתב הר"ב שם משנה ב': ממת אחד · ולא תב' · כתב הר"ב דקסברי רבנן יש אם לתוספת (עיין מ"ם ר"פ ד' דבריתו') כו' נפשת כתיב חסר · וקשה דתרי קראי ברביעי' דם למה לי במת בנפש · ונפשת תו' פ"ד דחולין דף ע"ב · ופ"ק דשבת דף ל': מלא תרווד ועוד עפר קברות · פי' הר"ב עפר שמעורב בדם וכו' · לפי שאין מלא תרווד ועוד כו' · וה"ג מיירי במת שנקבר ערום וכו' · והיה לעוף כוכין בסיד ומיד שנתרקב היה התרוד ממנו עמא · ואח"כ נפל מן הסיד ונתערב עם הרקב שנבר היה עמא · ולפי

כו שהוא של אדם: אבר מן המת ואבר מן החי · דכתיב (במדבר י"ט) בחלל חרב או במת · אבר שהבדילתו החרב מן החי הרי הוא כמת: ורובע עצמות · רובע הקב של עצמות · מרוב המנין · או מרוב הבנין · רבותי פירשו שהן מועטין מהיות בהן רוב מנין · ורוב בנין · דאע"פ שאין בהן לא רוב המנין ולא רוב הבנין מטמאין: ורוב בנינו ורוב מנינו · רוב בנין הגוף · או רוב מנין העצמות · אע"פ שאין רוב בנין הגוף · מטמאין · ואע"פ שאין בהן רובע · ורוב בנינו · כגון הסוקים והיריכים והצלעות והסדרה · ורוב מנינו כגון רגלי אצבעו' · הידי' והרגלי' וכיוצא בהן · ובלבד שיהיו קכ"ה אברי' · מטמאי': ב רביעית דם שיצא כולו לאחר מיתה: ורביעי' דם תבוסה שיצא מקצת רביעית מחיי' ומקצת לאחר מיתה · ולקמן בפ"ג (משנה ה') מפרש לה: תבוסה · לי' מתבוססת בדמיך (יחזקאל י"ו) ורביעית דם שיצא כולו לאחר מיתה · דאוריי' דכתיב במת בנפש · אבל דם תבוסה אינו אלא מדרבנן · ותני דאוריי' ותני דרבנן: תמת אחד · ולא תב' מתים · קסברי רבנן יש אם לתוספת ועל כל נפשות מת לא יבא (ויקר' כ"א) נפשת כתיב חסר: ר"ע או' מסני מתים · אני רביעית תמת זה וחני רביעי' ממת אחר מטמא באהל דסבר יש אם למקרא · נפשות מת · משמע ב' נפשות ושעור א' · מדלא קאמר נפשות מתים · ואין הלכה כר"ע: ר"ע אומ' כל שהוא · כשם שטמא בעצמות רוב מנין ורוב בנין אע"פ שאין בו רובע הקב שהוא שיעור המיוחד לעצמות · כך טמא בדם הקטן שלא כולו אע"פ שאין בו רביעית שהוא שעור המיוחד לדם: וחכ"א רביעית · אם אמרת בעצמות שבידוע שכולו לפניך · תאמר בדם שאני אומר נשתיירה ממנו טיפה כל שהוא ולא יצא כולו · והלכה כחכמי': כזית רמה שנולדה בבשר המת: מטמ' כבשרו · דרמה היולדה מן המת · אפי' היה כבשר המת היא חשוב · משו' דאדם מתיים אקרו רמה דכתי' (איוב כ"ה) אף כי אנוש רמה: וחכמים מטהרים · והלכה כחכמים: אפר שרופים · אדם שנשרף נעשה אפר ולא נתערב בו מאפר עצי' · שעורו ברובע הקב אפר ומעמא: וחכמים מטהרי' · והלכה כחכמי': עפר קברות · עפר שמעורב בו דם וליחה של מת · ומלא תרווד ועוד · טמא · שאי אפשר למלאות תרווד ועוד · שלא יהיה בו מלא תרווד רקב דאמר לעיל שהוא טמא · והכי נמי מיירי במת שנקבר ערום בארון של שיש · שאין עפר אחר מעורב בו: רבי

ר"שמעון מטהר. מלוא תרווד רקב שנבלו במים. אינו חבור לטומאה: ג' אי מטמאין במגע ובמשא ואינן מטמאין באהל. עצם כשעורה היו ארץ העמים ובית הפרס. אבר מן המת ואבר מן החי שאין עליהן בשר כראוי. השדרה והגלגולת שחסרו. כמה הוא חסרון בשדרה בית שמאי אומרים שתי חוליות. בית הלל אומרים אפילו חוליא אחת. ובגלגולת. בית שמאי אומרים כמלוא מקדח. וב"ה אומרים כדי שניטל מן החי וימות. באיזה מקדח אמרו. בקטן של רופאים. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרי' בגדול של לשכה: ד' הגולל והדופק. מטמאין

ר"ע מברטנורה. ואין הלכה כר"ש: אינו חבור לטומאה. ואם האהיל על מקצתו אינו כאלו האהיל על כולו. וכן לענין מגע: ג עצם כשעורה מטמא. במגע ובמשא דכתיב ועל הנוגע וכו' ואם לא נאמר בעצם אדם נלמד על עצם כשעורה שמטמא במגע אע"פ שאינו נכר שהוא של אדם אבל באהל. אדם כי ימות. באהל כתיב. ובעצם לענין טומאת אהל בעינן שיהא נכר שהוא של אדם. שהרי במרום אחר הוא אומר בעצם אדם. וארץ העמים כל הולה לארץ קרי ארץ העמים. והכא מיירי בגוש עפר שבא מחולה לארץ. שהוא מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל. אבל הנכנס לארץ העמים אפי' לא נגע ולא נשא כגון שהיה רוכב על סוס טמא דעל אויר. של ארץ העמים נמי בזרוקי הפרס שלה שנחרש בה קבר ונשברו עצמות המת ונדושות בעפר אותו שלה. ואם מלבין פריסה. הלא פרוס לרעב לחמך (ישעיה נ"ח):

כמה החסרון בשדרה: ולא יטמא באהל. אלא במגע ובמשא: כמלוא מקדח. מלא רוחב הנקב שנוקבין במרגע: כדי שינטל מן החי וימות. ושערו חכמים בחסרון כשלא בקטן של רופאים. במרגע קטן שהרופאים פותחים בו הנגעים: בגדול של לשכה. ושערו חכמים שהא נקב כסונדיון: ד הגולל. אבן גדולה ורחב' שסותמים בה פי הקבר מלמעלה מלשון וגללו את האבן (בראשית כ"ט): והדופק שתי אבנים גדולות אחד מצד זה. ואחד מצד זה. שהגולל נשען עליהן: מטמאין

ואי אפשר שלא יהא תרוד מרקב קוד שנתערב בו עפר. תוספ' ס"ג דנדה דף כ"ז ע"ב: רבי שמעון מטהר. כבר סופו כתחלתו' כו' כמ"ש הר"ב במשנה ב' ס' דלקמן מלא תרוד רקב שנבלו במים אינו חבור לטומאה. ל' הר"ב ואם האהיל על מקצתו אינו כאלו האהיל על כולו. וכ"כ הר"ש. וז"ל מהר"ש אע"ג דנבלו הוי כדמעיקרא דאין חבורו אדם חבור ע"כ. (כדתנן במשנה ד' ס"ג ופריקן. ס"ג. ועיין עוד בסוף פרקין. והרמב"ם לא הוציא אלא שאינו מטמא במגע. אבל מטמא באהל ובאהל כ"כ בפירושו. ובחבורו פ"ב מהט"מ (הלכה יא) ועוד בהל' טוזיר [פרק ז'] כמ"ש בכר בשתו במשנה ב' ס"ז דטוזיר *ותמיהני שלא הוציא ג"כ האהל על מקצתו: ג עצם כשעורה. פי' הר"ב דכתיב ועל הנוגע. הכי כתיב קרא. ולא וכל. כמו שהיה כתיב לפני. וכבר כתבתי בזה במשנה ה' ס"ק דכלים (ד"ה מטמא) ודין טומאת מגעו ומשאו ע"ש במשנה ה' ומ"ש שם. ומ"ש הר"ב ובעצם לענין טומאת אהל בעינן שיהא ניכר. ולפי' לא עצם כשעורה בלבד אלא כל עצם שאין עליו דמיון אנושי. הרמב"ם [בפירושו] וכלות' שדרה וגלגלת שחסרו. ומ"ש הר"ב שהרי במקום אחר הוא אומר בעצם אדם: עיין מ"ש שם משנה ה': וארץ העמים כתב הר"ב והכא מיירי בגוש עפר כו' כשהם (להתרשלותם) עם המתים וקוברין אותם בכל מקום (שפגעו) על ארעותם בזאת הטומאה וזה בגזירה מדרבנן (כו') לפי שאנו נאמר שיהיה בכל אלא כשעורה. הרמב"ם. ומ"ש הר"ב דעל אויר גורו. ומיהא אין גזירותם בשוה. דהמטמא בגושה טמא טומאת ז' ונריך הזייה ג' וז' ולא כן למיטמא באויר. כמ"ש במשנה ב' ס' ז' דטוזיר [ד"ה ומוה] ולקמן ס"ב משנה ו': ומה שדקדק הר"ב לכתוב גוש. דהכי תנן ברפ"ה דטהרות. ועיין בתכילתין סוף פי"ז: ובית הפרס כתב הר"ב שדה שנחרש בה קבר ל' מפר"ש אבל שדה שאבד בה קבר מטמא אפי' באהל (כדתנן במשנה ג' פרק בתרא) ותימה לי אמאי לא תנינהו בריש הכא דמטמאו באהל. וי"ל דתנא [וסייר] וסייר כמי ארץ העמים במקומה דמטמאה באהל ע"כ: ומה שפי' הר"ב מל' פרוס כו' (ישעיה נ"ח): ועיין עוד פי אחר בפירושו לרפי' ז': אבר מן המת וכו': שאין עליהם בשר כראוי וכשיש עליהם בשר כראוי וחסר בעצם תנן לה לקמן משנה ה' ובספ"ו דמסכת עדיות: השדרה והגלגולת שחסרו הבשר' ואין בה רובע עצמות. והגלגולת שחסרה ואין בה רובע עצמות. הרמב"ם פ"ג מהט"מ [הלכה ב]: אפי' חוליא אחת. עיין בשיר' הר"ב סוף משנה א' בפ"ג דחולין. בדי שינטל כו' כתב הר"ב ושיערו חכמים בחסרון כשלא בר"פ על אלו טומאין (דף ל"ז) הר"ש. ובפרק אלו טרפות דף כ' בגמ' שאם יהתה החוט המקיפו יהיה בארכו טפח [ע"כ] וגמלאת למד שהשלא הוא שלים בטפח על הבר' שכל שיש בהקיפו טפח יש בעובדו שלים ממנו. וכדתנן במשנה ה' פי"ז דכלים ומדהר"ב לא כתב בפ' אלו טריפות דחסרון בגלגלת כשלא הוי טריפה ס"מ דש"ל כפי' ר"ת בפ' אלו טריפות דף מ"ב דחסרון גלגולת הוי עם הקרום ובהמה מיטרפא בנקיבת הקרום לחוליה. אבל אדם דאית ליה מזלא בעי חסרון גלגלת עם נקיבת הקרום והקשו עליו ורוב הפוסקים הסכימו דחסרון גלגול' בכפל' בלא נקב הקרום נמי מיטרפו אדם ובהמה: באיזה מקדח אמרו כו' ס"ב במשנה ד' ס"ה דתרומות: ועיין בריש פ"ג דשאלה: בקטן של רופאים וכשלא דב"ה זוטר ממנו והוו ב"ש לאומרא. דהא לא תנן לה מס' עדיות גבי קולי ב"ש וחומרי ב"ה. גמ' ס"ע דבכורות דף ל"ח: בגדול של לשכה. בתב הר"ב ושיעורו חכמים: במשנה י"ב ס"ז דכלים. ועיין שם: ד הגולל והדופק. פי' הר"ב הגולל אבן גדולה כו': והדופק שתי אבנים כו' שהגולל נשען עליהן כו'. כ"פ ר"ת. מדברשין להו לקמן מוכל אשר יגע על פני השדה. ולפי' רש"י (שבתב הר"ב במשנה ג' פרק ז' דנזיר) דגולל

ס"ב הגל' ס"ג ב' שם פ"נ נקבו מלא ושם בשם. ד' עירובין ז' ח' סוגין מה: בכורות לז: ח' שם פ"ב הל' ז' נכורות לא: ח' שם הל' עז

לגולל כסוי ארון • ודופק הארון עצמו • הלא ארון אינו על פני השדה • ואומר הר"ר דוד מנירנבו"ג • כי פירש"י לרבות גולל ודופק ספיר' דלא תרבינן מעל פני השדה דמטמא אלא כספי' : אבל בעוד שהוא סמוך הוא בטל אגב קרקע • והקשה ר"י על פיר"ש דתניא בתוספתא דאהלות כו' פוס' פ"ק דכתובות דף ד' : ולקמן אכתוב דדעת הרמב"ם כפירש"י ואף כשהוא סמוך הוא מטמא : מטמאין במגע ובאה' ואינן מטמאין במשא כתב הר"ב דכתיב והנוגע במת וכו' או בקבר כו' כ"כ הרמב"ם אבל הוא תפר' גולל ודופק כפירש"י • וז"ל דגולל הוא הכסוי אשר יכסו בו המתי' יהיה מאבן או מעץ או מזולת זה • ודופק הוא לדלי הקברות אשר עליהן יהיה הכסוי יהיה ג"כ מעץ או מאבן או זולתו • ואולם היות הגולל והדופק מטמאין במגע • הנה זה לשון התורה וכל נוגע בעצם וגו' • או בקבר • ושם דין הקבר כדין המת כמו שהמת עצמו מטמא במגע ובאהל כן הקבר בכללו עליו והקיפו (מלאתי דגראה כסויו וגדריו) מטמא במגע ובאהל ולא יטמא במשא • לפי שטומאת משא המת עצמו אמנם הוא תק"ו (תנחילה) כמו שבארנו (בס"ם שלמעלה מזה) ע"כ • ואלו לפי' הר"ב שכתב כפיר"ש דגולל ודופק אינה הארון עצמו ליכא למשמע להו מאו בקבר • ועיד תמיהני דא"כ למה אצטריך הר"ב תו לקרא דוכל אשר יגע על פני השדה • דאי לחידוש מיגע • דמשמע מגו' מגע וכו' הא בכך קרא גמי לא כתיב אלא והנוגע • ומיהו הדרשה דלרבות גולל ודופק מאשר יגע על פני השדה מצאנו לר"ע דדרים הכי בס"ד דחולין דף ע"ב • ור' ישמעאל ס"ל חלק עליו ודרים ליה להוציא עובר במעי אמה לדידיה גולל ודופק הלכתא גמירי לה • וקשיא להרמב"ם דדרים לגולל ודופק • מאו בקבר וכן להר"ב שהעתיקה אלא לגרך • ועוד דלדידיה שמפרש כפיר"ש ליכא למשמע מינה כלל : ואינן מטמאין במשא • כתב הר"ב דדרשי' וכל אשר יגע וכו' משום מגע הוא מטמא ואינו מטמא משום משא • וקשיא לי דא"כ משום אהל גמי לא • והרמב"ם כתב בפ"ב מהט"מ • מגע גולל ודופק מאשר יגע אהל מעל פני השדה [דמשמע] מאויר אהל משא אין בהם • ע"כ • ושוב מצאתי בחו' דהעור והרוטב דף קכ"ז • שכתבו דמשום דהוא קרא דכל אשר יגע על פני השדה מוקמי' בגזיר באהל (כמ"ש בר"פ דלקמן) הלכך מטמא באהל • ובמגע גמי מטמא משום דאפקיה כל' נגיע' במשא לא תלינו שיטמא • ע"כ : רבי אליעזר אומר מטמאין במשא • איכא לפרושי דר"א הלכתא גמירי לה כר' ישמעאל • ואיכא דגייהו דלר"י לא גמר למשא • ור"א גמר אף למשא • ועיין מ"ש במשנה ב' פ"ב דסוטה [ד"ה אבי לוג] • ואל"נ ר"א דדרים ליה מקרא • י"ל דלא ס"ל לחלק בין עומאה לטומאה : אם יש תחתיהן עפר קברות • פי' הר"ב דמטמא במשא • משום תפוסה של מת • עיין במשנה ג' פי"ו • ה בזית מן המת • פי' הר"ב שכן הוא תחלת יצירתו כו' • שאע"פ שהשעורין כולן הל"מ הן (מ"ש ברש ערובין) אמרו חכמים תחלת כו' • הרמב"ם פ"ב מהט"מ (הלכה ב) : ורביעית דס * (עיין בפ' דנדה משנה ה') וכתב הר"ב הוא"ל ותחלת בריאתו כו' • ועיין מ"ש במשנה ב' • ואין לדקדק בשנוי הלשון דהכא כתב בריאתו • ולמעלה כתב יצירתו • וכן כתב כאן של קטן • ולמעלה כתב של אדם • שהרי בדברי הרמב"ם שניהם בלשון א' אמרו שבפי' משנה ב' כתב לענין רביעית דס שהמעט שיהיה באדם תחלת בריאתו כו' ולענין בזית כתב בחבורו פ"ב מהט"מ תחלת בריאתו • אדם בזית : ואבר מן החי שחסר עצמו • האדם בזית : בפ"ד בספ"ו דעדיות: ורבי עקיבא מטמא • כבר אמרנו (במשנה ב') בראיית ר"ע בדם מאמרו נפשות מת ולמד ממנו שאר השעורין שהוא כאשר הוסלם • ואפי' מב' מתים הנה הוא מטמא עומאתו • הרמב"ם : וחכמים מטהרין : כתב הר"ב מעומאת אהל • אבל מטמאין במגע ובמשא משום עצם כשעורה וכ"כ הר"ם :

מטמאין במגע ובא יהל א ואינן מטמאין במשא • ר"א אומר מטמאין במשא • רבי יהושע אומר אם יש (גמרא סס) תחתיהן עפר קברות • מטמאין במשא ואם לאו אינו מטמאין במשא ב איזהו הדופק • את שהגולל נשען עליו • אבל דופק דופקין • טהור : ה אלו שאם חסרו טהורין • בזית מן המת • וכזית נצל יומלוא תרווד רקב • ורביעית דם • ועצם כשעורה • ואבר מן החי שחסר עצמו : ן השדרה והגלגול משני מתים • ורביעי' דם משני מתים • ורובע עצמות משני מתים • ואבר מן המת משני מתים • ואבר מן החי משני אנשי' יר"ע מטמאי חכמים מטהרין : זעצם

מטמאין בתגע ובאהל • דכתיב (במדבר י"ט) הנוגע בעצם או בחלל או במת או בקבר • מה מת מטמא במגע ובאהל • אף קבר מטמא במגע ובאהל • ואינן מטמאין במשא • דדרשי' וכל אשר יגע על פני השדה (שם) לרבות גולל ודופק • וכתיב וכל אשר יגע • משום מגע הוא מטמ' ואינו מטמא משום משא : אם יש תחתיהן עפר קברות • משום עפר הניסט עמהן • דמטמא במשא משום תפוסה של מת • והלכה כרבי יהושע : דופק דופקים • אבל אבן הדופק מניחין לפעמים אבן אחרת להחזיקה ואין הגולל נשען עליה והיא נקרעת, דופקין : ה ואלו אם חסרו טהורים • דלית בהן כשיעור : בזית מן המת • שכן היא תחלת יצירתו של אדם בזית : ורביעית דס • הואיל ובתחלת בריאתו של קטן אין בו פחות מרביעית דס : ואבר מן החי שחסר עצמו • אפי' קולי' גדולה שחסר ממנה עצם כל שהוא • לא מטמא משום אבר מן החי • אבל אם חסר מבשרו לעולם הוא מטמא עד שיחסר מכלי להעלות ארוכה • ואבר מן המת כזית כשאר הפורש ממנו טמא • ועצם כשעורה הפורש ממנו גמי טמא ן השדרה והגלגולת משני מתים • אלי' חוליות השדרה ממת זה • וחלי' חוליות השדרה ממת אחר • וכן הגלגולת • ואבר מן החי משני אנשים • חלי' אבר נתלש, מחי זה וחלי' אבר כזה נתלש מחי אחר • וגרמין כעבר ג' : וחכמים מטהרין • משומאת אהל • אבל מטמאין במגע ובמשא • משום

מטוס עצם כשעורה • והלכה כחכמים : ז שנדקדקו • שנשחקו לשון ישחקת מחנה הדק (שמות ל) : ר' שמעון מטהר • מכל טומאה • ואינם מטמאין לא במגע ולא באהל : וחכמים מטמאין בשלשתן • דהא איכא רובע : אבר מן החי שנחלק לשנים טהור • ואפי' חזר וחברו • דאין חבורי אדם חבור : ניטל חצאים • שניטל מן החי לחצאי' ולא ניטל ממנו אבר שלם כאחד • דלא הוה ביה שיעור מעולם • ואין הלכה כרבי יוסי : פרק ג כל המטמאין באהל • האמורים לעיל

ז עצם כשעורה שנחלק לשנים ר' עקיבא מטמא • ורבי יוחנן בן נורי מטהר • אמר ר' יוחנן בן נורי • לא אמרו עצמות כשעורה אלא עצם כשעורה • רובע עצמו' שנדקדקו ואין בכל אחד ואחד עצם כשעורה • רבי שמעון מטהר וחכמים מטמאין • אבר מן החי שנחלק לשנים טהור ר' יוסי מטמא • ומודה שאם ניטל חצאים שהוא טהור : פרק ג כל המטמאין באהל שנחלקו והכניסן להתוך הבית • רבי דוסא בן הרכינס מטהר • וחכמים מטמאים ביצד הנוגע בכשני חציי זיתים מן הגבילה ; אונושאן ובמת הנוגע בכחצי זית ומאהיל על כחצי זית אונוגע בכחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו מאהיל על כשני חציי זיתים •

מאהיל

בריש פ"ב : שנחלקו • שיעוריהן להלקין והכניסן כסתן מרולקים: לתוך הבית • דהיינו לתוך אהל א"ל: רבי דוסא בן הרכינס מטהר • דסבר לא מצטרפי לכזיעור : הנוגע בכזתי חלאי זיתים מן הגבלה פתח באהל ומפרש בגמ' לומר לך דכי היכי דסברא ליה לר' דוסא שאין מצטרפין לטומאת אהל • הכי נמי סברא ליה דאין מצטרפין לטומאת מגע ומשא בין במת בין בגבילה : הנוגע בכחצי זית ומאהיל על חצי זית • שהמאהיל על המת טמא כאהל היה עם המת באהל • ובגמרא בפרק העור והרוטב מוקי הכך מאהיל דרישא בטומאת רצועה • שאין בין הטומאה ובין האהל פותח טפח • ומשום הכי חכמים מטמאין דכולה נגיעה היא וסיפא דאמר אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו וכו' דמודו רבנן דטהור • מיירי כשיש פותח טפח בין הטומאות ובין האהל דבהא מודו רבנן דאין מצטרפין דנגיעה ואהל שני שמות הן וכל שהן משני שמות אין מצטרפין ורבי דוסא סבר

פרק ג הנוגע בכחצי זית • ומאהיל על כחצי זית פי' הר"ב שהמאהיל על המת טמא • כאהל היה עם המת באהל דהכי דרשינן במסכת נזיר פ"ו דף כ"ג על פני הסדה זה המאהיל על פני המת • וכתב הר"ם כבר בסוף תתני' ה' פ"ק דכלים • ומ"ש הר"ב ובגמרא בפ' העור והרוטב (דף קכ"ה) מוקי לה בטומאה רצועה כו' • פירש"י כל דבר שאין לו מקום ריוח קרי רצוץ • ופחות מטפח לאו הכל הוא ונקרא מה שבתוכו רצוץ ע"כ • ומ"ש הר"ב אבל הנוגע בכחצי זית כו' מיירי בשיש פותח טפח כו' וכתב הר"ם שיש קימה למה שכתב מעניינא דרישא ומאי אבל דקתני • מאחר דאין חלוקים אלא שזו רצועה וזו איננה רצועה ע"כ • והתוס' דהעור והרוטב מתרצים אבל לדבריהם טומאה רצועה היינו שתהא רצועה בין שני מגדלים • והאדם מאהיל על המגדל העליון ומכיון שהטומאה רצועה כמאן דמלי טומאה והוי כנוגע וכך פירש"י • ולכיכך מתרצים דלהכי לא תנן אבל אם איננה רצועה עהור • משום דאתא לאשמועינן דאפי' שני מגדלים דדמיא דרישא לא הויא טומאה רצועה בהמסכה ע"י דבר אחר דתרתי בעינן בין ב' מגדלים • וגם שהוא עצמו מאהיל על הטומאה או הטומאה עליו ע"כ • אבל אין נראה שזו סברת הר"ב והר"ם אלא דחדא מלתא הוא דאותה דבר שהטומאה רצועה מתחתיו הוא שאנו אומרים בו דהוי כנוגע • ואם הטומאה בין שני מגדלים הרי מגדל העליון הוא שמא משום נוגע בכחצי זית הראון ונוגע בחצי זית שעליו) והכי אסברא לה הרמב"ם בפירושו • וא"כ שהאדם מאהיל על טומאה בלא פותח טפח הרי הוא שמא כשיגע עוד בחצי זית אחר • ומצאתי בדברי מהר"ם בכתב יד"ל • וכ"ל דלהכי לא קתני ליסגא דרישא הנוגע בחצי זית ובחצי זית מאהיל עליו או הנוגע בחצי זית ומאהיל על כחצי זית טהור לד"ה • אלא נקט בהאי ליסגא לאשמועי' דבשאינו רצועה עסקינן • דמדנקט וד"א מאהיל עליו ועל כחצי זית מכלל דלאו רצועה היא • דאין ד"א מאהיל עליו ועל כחצי זית אא"כ איננה רצועה ותכלל דרישא דלא קתני הכי דרצועה היא ע"כ ועיין לקמן : מאהיל על כשני חציי זיתים • יש לתמוה דלא תנן נמי ההיפך או כשני חציי זיתים מאהילים עליו ולא מבעיא דברצועה ודאי דכך לי שהטומאה עליו או תחתיו כיון דהכל משו' נגיעה הוא אלא אף באהל כך הוא מ"מ שהטומאה מאהלת עליו • כמו כשהוא מאהיל על הטומאה דמאי שנא דכיון דגלי לן קרא דמאהיל על הטומאה מטמא ולא בעינן דוקא אהל שיאהיל על הטומאה ועליו • א"כ ה"ה כשהטומאה מאהלת עליו דמאי שנא

וכ"כ הרמב"ם בגדר טומאת אהל שהיא על א' מג' דרכים שהאדם

ולא אתרו אלא בשל מתים אבל באבר מן החי : הא מוכח מפי' מתני' דלעיל דעצם כשעורה הפורש ממנו טהור • וכן הא דתנן לקמן אבר מן החי שנחלק לשנים טהור היינו לגמרי • ולפיכך דקדק הרמב"ם בפירושו לכתוב שמאמר החכמים באבר מב' מתים שהוא טהור • אמנם נתנאי שלא יהיה עצם כשעורה כו' : ז עצם כשעורה שנחלק כו' לא תני להא בהדייהו דאיצך דלעיל. משום דהכא יחיד פליג עליה ובהך דלעיל רבנן פליגי עליה הר"ם דלעיל : רבי עקיבא מטמא במשא • הרמב"ם פ"ד מהט"מ [הלכה ד'] והכ"מ כתב דאייה לדבריו דבמגע לא ע"ש : וחכמים מטמאין • לשון הר"ב בשלשתן כלומ' במגע במשא ובאהל ול' הר"ם וחכמים מטמאין בכל שלש הטומאות : אבר מן החי שנחלק כו' כתב הר"ב ואפי' חזר וחברו דאין חבורי אדם חבור • כדתניא בתוספתא • הר"ם (ומתניתין היא בפ') דלקמן משנה ד' ועיין מ"ש במשנה ד' פרק ט' דחולין :

א נזיר כב ב בב סס פל"ד ר סס הל"ד ה עדיות פ"ב מ"ה מולקחכלא ר מולין קכפ •

מאהיל על כחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו ר' דוסא בן הרבינס מטהר וחכמים מטמאין אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית יאו מאהיל על כחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור אמר ר"מ אף בזה רבי דוסא בן הרבינ' מטהר וחכמי' מטמאין הכל טמא חוץ מן המגע עם המשא' והמשא עם האהל ז' ה הכלל • כל שהוא משם א' טמא • משני שמות טהור: ב מלא תרווד רקב שנתפזר בתוך הבית הבית טמא • ור' שמעון מטהר רביעית דם שנבלעה בתוך הבית יהבית טהור נבלעה בכסות • אם מתכבסת ויוצא ממנה רביעית דם • טמאה • ואם

מאהיל על כחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו ר' דוסא בן הרבינס מטהר וחכמים מטמאין אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית יאו מאהיל על כחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור אמר ר"מ אף בזה רבי דוסא בן הרבינ' מטהר וחכמי' מטמאין הכל טמא חוץ מן המגע עם המשא' והמשא עם האהל ז' ה הכלל • כל שהוא משם א' טמא • משני שמות טהור: ב מלא תרווד רקב שנתפזר בתוך הבית הבית טמא • ור' שמעון מטהר רביעית דם שנבלעה בתוך הבית יהבית טהור נבלעה בכסות • אם מתכבסת ויוצא ממנה רביעית דם • טמאה • ואם

אבל מי' מד מה' טומאת את הל' יד ר נדה כג ז סס הלכה י ה סס הלכה יא נדה כב: ע"ק ק"ל: ופס הל' יג

לו הכלי מאהילין על המת • לו שהמת האהיל עליהן לו שהיה המת עמהם תחת אהל אחד • כמ"ש בפ"א מהט"מ (הלכה י) גם בפירושו לרפ"ה אלא שיש שם חסרון וכנא"י הוא מוגה: או מאהיל על כחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור • לדברי התו' דמפרשי' סיפא נמי בטומא' רצוצה ניחא • דהאי דקאמר מאהיל על כחצי זית בטומאה רצוצה היא דה"ל כנגיעה • ואיכא ה"ל אהל המסכה והוא שני שמות • וכ"ש הראב"ד ברפ"ג דעדיות • אבל לפירש הר"ב ודעימיה • דכולה סיפא באהל שאינה רצוצה • תימה למה יהיה טהור • ורליתי למהר"ם דמסיים במאי דקירץ לעיל לתיהת הר"ם למה שינה כו' • הוקשה לו ג"כ קושי' זו למה יהיה טהור • אלא אחד שמא דאהל הוא וכתב די"ל דמאהיל על כחצי זית היינו טומאה רצוצה וה"ל מגע ואהל ולא מצטרפי ע"כ • וזה דוחק דסיפא הוה ברצוצה ובאינ' רצוצה והרמב"ם בפס"ד הטמ"מ (הלכה י"ד) כתב הנוגע בחצי זית (או הנוגע חצי זית) ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית • או שהאהיל עליו חצי זית אחר או שהאהיל הוא על חצי זית אחר ע"כ • ונראה בעיני דהוא ל"ג במשנה לבבא זו דאו מאהיל על בחצי זית כו' ומדנפשיה מבאר והולך כל ג' דרכי טומאות האהל לומר שאלשתן אינן מצטרפין לנגיעה או למשא אבל במשנה ל"ג אלא אחד בבא הנוג' בחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית • ואו לא מידי וכן בפירושו לא זכר אלא בבא זו וכן בדפוס הגמרא במשנה דרפ"ג דעדיות בפסר המשנה דעדיות בדפוס שלפני לא נמצא • אלא בבא קמייתא וסבבא דאו מאהיל כו' ליתא • וכן נראה דהר"ב והר"ם ל"ג לה: אמר רבי מאיר אף בזה כו' • וחכמים מטמאין פי' הר"ב דנגיעה ואהל אחד שמא הוא ויתכן לומר דטעמו דאוסין באהל כמאן דמלי טומאה מאחר שגזירת הכתוב הוא שכל אחר באהל טמא עיין במשנה ה' פ"ח דכלים: הכל טמא חוץ מן המגע כו' • מסקנא דתלתייהו דרבנן היא מהר"ם: חוץ מן המגע עם המשא לשון הר"ב כגון שנגע כו' והסיט וכן לשון הר"ם ומשום דהסיט לא נכתב בפירוש בכתוב • אלא דהכין איתא לן דהסט בכלל משא • הלכך חביבא לה למנקט הסיט: זה הכלל כל שהוא משם אחד כו' לסימנא בעלמא • כמו שכתבתי משמא דגמרא בזה הכלל דמשנה ב' פ"ד דמגילה וכן אתה תולה במשנה ג' פ"ב דכלים ואחריש שכתבתי שם בס"ד: משם אחד • ל' הר"ב מגע ומגע משא ומשא אהל ואהל וכ"כ הר"ם ולת"ק אליבא דחכמים הוא שפירשו כן דאלו לר"מ איתא נמי מגע ואהל דאחד שמא נינהו:

ב שנתפזר בתוך הבית • פי' הר"ב ונתערב בו עפר כל שהוא וכ"פ הר"ם ול' בוצתא דרבנן נקטינן שנתפזר בתוך הבית דלא תימא דכיון שנתפזר ונג שכנגד זה מאהיל על חצי שיעור ושכנגד זה מאהיל על חצי שיעור • ושני אהלים הן ואין מצטרפין הכי בגמ' מפרש' פ"ג דנידה דף כ"ז: ורבי שמעון מטהר • פי' הר"ב סבר סופו כתחילתו כו' דבעינן שלא יהא דבר נגלל עמו ליאמר דגמרא דהתם דאמרי' מה תחלתו נעשה לו דבר אחר גנגילון והתום' האתיקונגליגלון ופירשו בשם הערוך דבר הנגלל עמו ע"כ • ובפ"ז דנזיר דף נ"א איתא בגמרא גלגלין ופירש"י כלומר המגלגל זה לזה ונתערב זה עם זה:

הבית טהור • כלומר שהכלים הנתונים אחר הבליעה לתוך הבית אינן מיטמאין בבית הכי מפרשים בגמרא פרק ט' דנידה דף ס"ב: אם מתכבסת ויוצא ממנה רביעית דם טמאה • כתב הר"ב וכילד מטערין אותה מביא מים במדה וכו' ומביא מים אחרים כו' • אם היה מרחיקן שוה הרי זו טמאה דאלו לא הביא מים שניים לא היינו יכולים לשער ברחשוביה בלבד לפי שאפילו אם לא ימצא רביעית יותר מכתי איכא למימר שמא רביעית יצא דא"א שלא ישתייר בבגד מן המים • אבל השתא אין מזיק כלום מה שמשתייר מן המים בבגד • דכשם שנשתייר מן המים כך נשתייר מן הדם שמ"מ היה מעורב הכל יחד מה שיצא ומה שנשתייר ונראה אחד הן כאלו יצא הכל • ואיהו קשה דאין סברא שיסייע הדם שמשתייר בבגד • (לשמא הביא) כיון שאין יכול לצאת בכיבוס • אלא אם כן שאין לחוש כל כך אם תולין הדבר להחמיר •

סבר דאחי' בטומאה רצוצה אין מצטרפין • ולא אחי' למגע ומגע ואין הלכה כר' דוסא: א"ר מאיר אף בזו רבי דוסא מטהר וחכמים מטמאין • ר' מאיר סליג אתי' קדאתר דכשיש פותח טפח בין הטומאה ואהל תולו רבנן דטהור • ואין מצטרפין • ואמר איהו דאף בזו פליגי רבנן על רבי דוסא ואתרי דנגיע' ואהל חד שמא הוא הלכך מצטרפין לכשיעור ומטמאין ואין הלכה כרבי מאיר: חוץ מן המגע עם המשא • כגון שנגע בחצי זית והסיט חצי זית: משא עם האהל שהסיט חצי זית והאהיל על חצי זית: משא אחד • כגון מגע ומגע משא ומשא אהל ואהל: ב מלא תרווד רקב • דאמרן לעיל בריש פ"ב שהוא מטמא באהל: שנתפזר לתוך הבית • ונתערב בו עפר כל שהוא: ור"ש מטהר דסבר סופו כתחל' מה תחלתו אם נקבר המת בתכריכי • או בארון של עץ אין לו רקב דבעינן שלא יהיה דבר נגלל עמו אף סופו לאחר שנעש' רקב אם נתערב עמו דבר אחר אינו מטמא • ואין הלכה כר"ש: אם מתכבסת הכסות ויוצא ממנה רביעית דם וכילד מטערין אותה מביא מים במדה ותכבסה

ואין

ומין לומר שמים אחרים שמביא צריך שיחסר מהם מ"המדה כשיעור שנבלע מן הראשונים בבגד דמי יוכל לכוין זה • ועוד קשה דמאי צריך למדידת מים הראשונים • בלא מדידת מים הראשונים יכול הוא לדעת אם יש רביעית דם במה שיצא ע"י כיבוס שיסחוט לתוך כלי כל מה שיצא מן הכסות וימדוד כמה יש בין מים לדם ויביא רביעית דם מעצמו • ויוסיף עליו מים עד שיהא בין מים ובין דם כשיעור מים ודם שיצא מן הכסות ואם מראיהן שוה טמאה • ונראה לפרש דלא נקט מים במדה אלא ומכבסה בהן ומביא מים אחרים כמדתן ונותן בהן רביעית דם • אם היה מראה שוה טמאה ואם לאו טהורה : ג נשפך באויר • בתוך הבית : אם היה מקומו קטפרס • אם המקום שנשפך בו הדם • היה מדרון : והאהיל • אדם על מקצתו : טהור • דקטפרס אינו חבור : היה אשבורן • מקום המכונס כמו בתוך גומא : או שקרש • הדם ואפי' קטפרס הוי חבור וטמא ואפי' האהיל על קצתו : נשפך על האסקופה • כתין אלטבא שלפני פתח הבית והיא קטפרס : בין

ואם לאו טהורה • שכל הבלוע שאינו יכול לצאת טהור : ג "נשפך באויר • אם היה מקומו קטפרס • והאהיל על מקצתו טהור • היה אשבורן או שקרש טמא נשפך על האסקופה (נמ"ל"ג) והיא קטפרס • בין

משום שאם ימצאו יותר מן המדה שנתנו רביעית • שלא יצטרכו להביא מים אחרים דודאי יצא מן הכסות רביעית דם אבל אם אין רביעית דם יותר [אה"נ] דאז יביא רביעית ומוסיף עליו מים עד שיהא בין מים ודם כמדה ראשונה אחר שתכונם בה הכסות ואם מראיהן שוה טמאה ואם לאו טהורה ומיהו קשה דהא קתני בתוספתא (שבעתיקה הר"ב) ברישא ומביא מים אחרים ואח"כ קתני ונותן לתוכן רביעית דם כ"כ התוס' בפ"ט דב"ק דף ק"ל וראיתי להרמב"ם שלעפ"י שבפירושו העתיק כדברי התוספתא שירחצו הכסות בשיעור ידוע מהמים עוד נקח כזה השיעור ממים ויחבר אליו רביעית דם כו' הנה בחבורו פ"ד מהט"מ (הלכה י"ג) כתב כיצד משערין איזה מכבסין אות במים ומביא מים כמדתן ונותן לתוכן רביעית דם כו' הרי שלא הזכיר מדה בתחלה ויש לפרש דבריו שכמדתן ר"ל כמדת מה שיצא אח' הכביסה • ומ"ש ונותן לתוכן רביעית דם כלומר שבתוך המים שמביא כמדתן צריך שיתן בהם רביעית דם שעם הרביעית דם הוא שיהיה כמדת המים • ר"ל כמדה שיצא אחר הכביסה והשתא דאתינו להכי אף דברי התוספתא יכולנו לפרש כן ואע"פ שהזכירה ראשונה שמבי במדי' היינו כדברי התוס' שאם ימצא רביעית יותר שא"צ עוד לשום דבר אבל אם לא מצא אז מביא אחרים כמדתן • ר"ל כמדה שנצא אחר הכביסה אלא שנותן בהן רביעית דם : ואם לאו טהורה • אינה מתטמאה באהל והרי היא כנסות שנגעה במה הרמב"ם שם וכ"פ רש"י שם בב"ק וכ"כ שם התוספ' ודלא כמו שנדחקו בגדה פ"ט • (דף ס"ב) דמיירי דקודם שנפל רביעית נבלע בכסות מה שאינו יכול לצאת ונתבטל בבגד ולא היה רביעית אלא מעולם • ומהר"ר ואלף וורמייז"א הוכיח דלהר"ב ל"ל כמו שנדחקו התו' דגדה לפי שסברת הר"ב דכלים שנטמאו במת מטמאין באהל • כמ"ש גבי מנורה בספי"א (משנה ח') עכ"ד וע"ש דלהרמב"ם אינן מטמאין באהל וכן נראה דעת מהר"ם : שכל הבלוע שאינו יכול לצאת טהור פי' שאינו יכול לצאת על ידי כביסה פתם אע"פ שעל ידי הדחק היה יוצא כגון ע"י לפון • כיון דנסתם כיבוס אין יכול לצאת רביעית דם • טהורה • משום שאין דרך להקפיד עליה כשאין יכול לצאת בכיבוס סתם • כך צריך לומר מתוך הסוגיא דמס' נדה (שכתבתי במשנה ה' פ"ט דכלים) • ומה"ט נמי לא קשיא מהא דתנן ברפ"ג דערלה בגד שנכנס בקליפי ערלה ידלק • דאלמא דחזותא מלתא היא דבטומאה מש"ה טהורה דבקפידא תליא מלתא וכי לא קפיד שיצא בטל • דטומאה בלועה לא מטמא • אבל בערלה אין שייך להתיר מטעם דאין מקפיד דנהנה הוא בגבע וניחא ליה תוספת פ"ט דב"ק ופ"ט דנדה (ד"ה מקולי) : ג נשפך באויר כו' • והאהיל על מקצתו • פי' הר"ב נשפך באויר בתוך הבית והאהיל אדם על מקצתו • ותמיהני שכיון שבתוך הבית נשפך • הרי הבית מאהיל על האדם ועל הטומאה כולה ויטמאוהו לאדם • מאי אמרת דמיירי שגם הבית אינו מאהיל אלא על מקצתו א"כ למאי איצטריך לפרושי והאהיל אדם ה"ל לפרש והאהיל הבית • וקמ"לן דטהור מה שבתוך הבית וכמו שמפרש הר"ב עצמו בבבא שנייה • והרמב"ם מפ' כן אף בכאן • שכתב והאהיל רמז אל הבית ר"ל כאשר האהיל הבית על מקצתו הבית טהור • וידוע כי כאשר אמרנו הבית טהור הכונה שלא יטמא מה שבתוכו מאדם וכלים ע"כ • כלומר דכל היוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן כדתנן בבתה מדליקין (משנה ג') • אבל בחבורו פ"ד מהט"מ שם כתב דם שנשפך באויר כו' והאהיל התאהיל כו' • ויש לפרש דמפרש באויר שלא תחת שום אהל אלא באויר מגולה • וכן נכון לפי משמעות המשנה כהאי גונא דתנן בריש פרק דלקמן • מגדל שהוא עומד באויר ועיין עוד בסמוך • ושוב ראיתי למהר"ם שכתב וז"ל נשפך באויר פירש בחלר שאין עליו גג ע"כ : נשפך על האסקופה והוא קטפרס כו' • לשון הראב"ד קשיא לי מכדי קטפרס מפזרו ומטהרו מאי שנא אסקופה דנקט אפילו בתוך הבית נמי כלים הבאים שם לאחר שפיכה טהורים • ואולי נאחר משום כלים דקודם נקט לה • שאם נשפך בתוך הבית טמאים משעת כניסת הטומאה לבית אבל על האסקופה אפשר שלא נכנס (אלא) דלאו בחבור אפי' שעה אחת ע"כ • וזה מסייעני לתה שכתבתי דלהר מב"ם בחבורו • ריש"א לאו בנשפך בבית כלל מיירי שהרי דברי הראב"ד סמוכים על דברי הרמב"ם ואי איתא דהרמב"ם מפרש הריש"א שנשפך בבית • וכמו שכתב בפירושו א"כ ודאי צריך לומר דמיירי נמי בהאי גוונא שלא נכנס (אלא) דלאו בחבו' אפי' שעה אחת ולא קשיא מאי שנא אסקופה דנקט • דהא אין הכי נמי דנקט גם כן בית ותרי גווני נקט נשפך בבית והאהיל במקצת • ונשפך באסקופה והאהיל מקצת :

בין

)(

בין מבפנים בין מבחוץ · פיר הר"ב בין שמשפע לצד פנים בין שמשפע לצד חוץ וכ"פ הר"ם ואע"ג דהוה זו ואע"ל זו אשכחן נמי בה"ג ברים הוריות כמ"ש שם · ולפי פירש הרא"ש שכתב הכ"מ בפ"ד מהט"מ נימא · וז"ל בין מה שיש מן האסקופ לתחת תקרת הבית בין מה שיש ממנה לחוץ כולה מקום מדרון ודס נשפך על כולה · נמצא מקצתו תחת האהל ומקצתו חוץ לאהל הבית טהור · דאין קטפרס חבור: חוץ מן השינים כו' פי' הר"ב דכתיב בעצם כו' · אף כל שנברא עמו ואין גזעו מחליף גמרא פ"ז דנדה דף נ"ה ופריך והרי בשר דגזעו מחליף · אמר מר בר רב אשי בשר נעשה מקומו נלקח פירש"י נלקח כלומר רוסס נראה בה חרוץ או גומא ואין כולו חוזר אבל שער ולפורן אין נטילתן טהר ע"כ · ועיין מ"ש בפרק דלעיל משנה ב' וברים משנה ב' פרק ט' דחולין: ובשעת חבורן הכל טמא · שהנוגע או מאהיל עליהם הוא נוגע או מאהיל על המת דהוי יד לטומאת המת תו' פ"ז דטהר דף נ"ח · ועיין בפי' הר"ב במשנה דלקמן · ומ"ש שם והר"ש כתב בספרי זוטא הנוגע במת פרט לנוגע בשיניו ובשערו ובלבנו בזמן שפירשו יכול שאני מרבה בזמן שהן מחוברין ת"ל טמא ע"כ · ונראה דהא דפרט לשיניו כו' נמי מדרשא דבעל הוא דמפיק להו: ד' עצם שיש עליו כזית בשר הבנים מקצתו בין מבפנים בין מבחוץ · והבית מאהיל עליו טהור · היה אשבורן או שקרש · טמא "כל שבמת טמא · חוץ מן השינים והשער והצפורן ובשעת חבורו הכל טמא: ד "כיצד המת מבחוץ ושערו בפנים · הבית טמא "עצם שיש עליו כזית בשר · הבנים מקצתם מבפנים · והבית מאהיל עליהם טמא · היו תחובים בידי אדם טהור · שאין חבורי אדם חבור · ה "איזהו דם תבוסה · המת שיצא ממנו שמונית בחייו ושמונית במותו · דברי ר"ע רבי ישמעאל אומר רביעית בחייו ורביעית במותו · ניטל מזה ומזה רביעית · ר"א בר' יהודה אומ' זה וזה במים · איזהו דם תבוסה · צלוב שדמו שותת · ונמצא תחתיו רביעית דם · טמא · "אבל המת שדמו מנטף · ונמצא תחתיו רביעית דם טהור · ר' יהודה אומר לא כי אלא

בין מבפנים שמשפע לצד פנים: בין מבחוץ · שמשפע לצד חוץ והבית מאהיל על מקצתו טהור · כלומר שבבית מטומאת אהל אע"פ שסופו של דס לירד לפנים דאינו חבור: חוץ מן השינים והשער והצפורן · דכתיב בעצם מה עצם שנברא עמו ואינו נזעו מחליף אף כל שנברא עמו ואין גזעו מחליף יצאו שינים שלא נברא עמו יצאו שער וצפורן שגזעו מחליף: ד הבית טמא · כל מה שבתוכו טמ' שהרי מאהיל על השער החבור לחת: עצם שיש עליו כזית בשר העלה נחשב יד לבשר: תחובים בידי אדם שלא היה הבשר מחובר לעצם מעקרו אלא אדם תחבו לשם · כדרך שתוחבים הבשר בשפוד: ה איזהו דם תבוסה · אמתניתין דלעיל דפ"ב (משנה ב') קאי דקתני רביעית דם תבוסה טמא · וקמפרש הכא איזהו דם תבוסה: שמונית בחייו ושמונית במותו · מצטרפים לרביעית: רביעית בחייו ורביעית במותו שנתערבו ונטל מן התערובו' רביעית זהו דם תבוסה · אבל שמונית בחייו ושמונית במותו · לא: זה וזה · ר"ע ור' ישמעאל: כמים שאינן מטמאין: ואיזהו דם תבוסה · שטמא שלוב שדמו שותת ויורד בלא הפסק מפני שטיפה של מים מעורבת בו אבל נטף שיורד טפה אחר טפה · קמא קמא בטיל וטהור: ר' יהודה אומר לא כי · כלומר לא הדבר: אלא

א נזיר נא· בלם נה · מ"י· פנ מה שומאת את פנ"ג ב מיי' שם ג סמ פד סנ· ט בסם פנ פנ"ינ ה שם סנ יד

בשר הבנים מקצתו תחת האהל ומקצתו חוץ לאהל הבית טהור · דאין קטפרס חבור: חוץ מן השינים כו' פי' הר"ב דכתיב בעצם כו' · אף כל שנברא עמו ואין גזעו מחליף גמרא פ"ז דנדה דף נ"ה ופריך והרי בשר דגזעו מחליף · אמר מר בר רב אשי בשר נעשה מקומו נלקח פירש"י נלקח כלומר רוסס נראה בה חרוץ או גומא ואין כולו חוזר אבל שער ולפורן אין נטילתן טהר ע"כ · ועיין מ"ש בפרק דלעיל משנה ב' וברים משנה ב' פרק ט' דחולין: ובשעת חבורן הכל טמא · שהנוגע או מאהיל עליהם הוא נוגע או מאהיל על המת דהוי יד לטומאת המת תו' פ"ז דטהר דף נ"ח · ועיין בפי' הר"ב במשנה דלקמן · ומ"ש שם והר"ש כתב בספרי זוטא הנוגע במת פרט לנוגע בשיניו ובשערו ובלבנו בזמן שפירשו יכול שאני מרבה בזמן שהן מחוברין ת"ל טמא ע"כ · ונראה דהא דפרט לשיניו כו' נמי מדרשא דבעל הוא דמפיק להו: ד עצם שיש עליו כזית בשר הבנים מקצתו כתב הר"ב העצם נחשב יד לבשר ויש לתת נפקא לן במה הנד מנבלה ותנור דמה נבלה שאין מטמא באהל כו' ואי פרכת מה לנבלה שכן אוכל תלת בחת שאין אוכל · כדאת"ר בפ דס שחיטה (דף כ"ח) תנור יוכיח מה לתנור שכן מטמא מלוורו נבלה דמעקרא ודאי אי לא אשכחן בטומאה חמורה (המטמא אדם וכלים לאפוקי אוכלים ש"ין מטמאין אדם וכלים כדאיתא התם ברים הפרק) ידות הוה פרכינן על נבלה דיו · אבל השתא דאשכחן יד בטומאה חמורה דהוה בנוף לענין תת ציו משוינן יד בנוף ת"ס ס"ט דחולין דף קי"ח (ד"ה והבית) · שני עצמות ועליהם בשני חלאי זתים · הבשר האיתנא דיש יד לפחות מכזית · הר"ש וכתב מהר"ם דאיכא לאוקמא מתניתין בשותר דהיינו בעצם שיש בו חוט ותש"ה לא מיתיב מינה בפ' הטור והרוטב דף קי"ח: (על רב דס"ל אין יד וכו') ואזלא לה תשובת הר"ש ע"כ · ומיהו הלכה ממ"ד יש יד לפחות מכזית כ"מ הרמב"ם פ"ה מה' טומאת אוכלין (הלכה ג') · שאין חבורי אדם חבור · עיין מ"ש במשנה ד' פ"ט דחולין: ה איזהו דם תבוסה המת שיצא ממנו שמונית בחייו כו' הלכה למשה מסיני דם המת ברביעית · כמ"ש בפרק דלעיל משנה ב' אבל מדברי סופרים · דאף דם תבוסה יהא טמא בכל הטומאות בחנג ומשא ואהל · והיינו דתני בתוספתא והביאה הי"ש ומה בין דם מיתה לדם תבוסה · אלא שדם מיתה נוזר מגלח עליו ומטיבין עליו ואין חיינין עליו על טומאת מקדש וקדשיו: שמונית בחייו ושמונית במותו · כלומר לאחוקי רובו בחייו דנא דהא דם תבוסה מדבריהם: וכשבשיטא לן דרובא מחיים לא גזרו וכן בפירש"י · בהדיא בפרק בתרא דנדה (סוף) דף ע"ח · דכולהי רובא מחיים לא גזרו · גם ל' הרמב"ם בפירושו ובחבורו פ"ב מהל' מ"מ מוריס כן: צלוב שדמו שותת · כלומר שדרך הצלוב שיהא דמו שותת וכן אבל המת שדמו מנטף · כלומר שדרך המת שיהא דמו מנטף: שדמו שותת כו טמא · פיר' הר"ב שותת ויורד בלא הפסק מפני שטיפה של מיתה מעורבת בו · דלא מיבטל ההוא דלאחר מיתה שהוא הרבה אבל נוטף · ראשון ראשון בטל ואפילו

אלא השותת טהור · שאני אומר אותה טפה שהנשמה תלויה בה עמדה לה ע"ג העץ שהוא תלוי בה · ואין בדם זה אותה טפה אחרונה של מיתה : והמנטף טמא · ולא אמרינן קמא בטל דסבר רבי יהודה אין דם מבטל דם והלכה כר"ע :

ו כזית מן המת · פתחו בטפח המת בבית ולו פתחים הרבה כל הכלים המונחים בחלל הפתחים תחת המסקוף של פתח מבחוץ · אע"פ שהפתחים נעולים ויש הפסק בין אהל המת לאהל הכלים · כולן טמאין דגזרו חכמים טומאה על המקום שהוא דרך יציאת טומאה שכנפו של מת לצאת דרך שם · וכשאין יודעים באיזה מקום יוציאוהו כולן טמאין · ואם יש כזית מן המת בבית וחשב להוציאו בחלון שיש בו פותח טפח מציל על כל הפתחים הנעולים · כיון שיודע המקום שסופה של טומאה לצאת דרך שם ואם הוא מת שלם וחשב להוציא דרך חלון שיש בו ד' מציל על כל הפתחים הנעולים · דבשיעור ד' טפחים שיערו חכמי שראוי להוצאת המת אבל להוציא את הטומאה בפותח טפח אפי' מת שלם טומאה יוצאה דרך חלון כל זמן שהוא פתוח · ומטמא הכלים שבבית שבלדו אם יש בחלון פותח טפח : גדול מכזית · כמת דוקא כזית מצומצם פתחו בטפח · אבל יותר מכזית · דינו כאלו היה מת שלם · ואין מציל על הפתחים הנעולים עד שיהא בו ארבעה : ר' יוסי אומר הסדרה והגלגולת שבבית · דינו כמת שלם ואם חשב להוציאן דרך חלון אין מציל על הפתחים הנעולים עד שיהא בו ד' וכן הלכה : ז טפח על טפח על רוס טפח · דף שהוא רחב טפח על טפח וגבוהה מן הארץ טפח ומאהיל על כזית מן המת ועל הכלים : מביא את הטומאה · על הכלים : מרובע · שאם היה רחבו פחות מטפח אע"פ שהיה ארכו ב' טפחים לא אמרינן שיש מה שיתר על ארכו ברחבו ורבעהו להכי קתני מרובע שארי שיהא ברחבו טפח ובארכו טפח : כיצד · כלומר כ"צד חושן בפני הטומאה : ביב שהוא קמור · חפירה בקרקע ומקירה והיינו קמור ושם יורדים שופכים שבבית ומשם יוצאים לר"ה : יש בו פותח טפח · דהיינו טפח על טפח ברוס טפח בביב עצמו : וביציאתו · בפתח הביב שממנו יוצאין המים לר"ה : טומאה בתוכו · כזית מן המת בתוך הביב דכוי' מן המת פתחו בטפח : הבית טהור · שהטומאה יוצא דרך פתח הביב היוצא לר"ה והיינו דקתני חושן בפני הטומאה : טומאה בבית מה שבתוך הביב טהור · דאין דרך טומאה להכנס דרך פתח הביב · שדרך הטומאה להוציאה דרך פתח הבית ולא להכניסה לביב : ואין ביציאתו פותח טפח · טומאה בתוכו הבית עמא · דטומאה עולה מן הביב לבית כיון שאין לה דרך לצא דרך פתח הביב היוצא לר"ה דכל פחות מרובע אין הטומאה יוצאה : אין בו פותח טפח ואין ביציאתו פותח טפח ·

אלא השותת טהור · והמנטף טמא : ן "כזית מן המת פתחו בטפח · והמת פתחו בארבע טפחים להציל הטומא' על הפתחי' "אבל להוציא הטומאה · בפותח טפח "גדול מכזית במת · רבי יוסי אומר השדרה והגלגולת במת : ז "טפח על טפח על רוס טפח מרובע · מביא את הטומאה · וחוצץ בפני הטומאה כיצד "ביב שהוא קמור תחת הבית יש בו פותח טפח ויש ביציאתו פותח טפח · טומאה בתוכו הבית טהור · טומאה בבית מה שבתוכו טהור · שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס יש בו פותח טפח ואין ביציאתו פותח טפח · טומאה בבית מה שבתוכו הבית טמא · טומאה בבית מה שבתוכו טהור שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס · אין בו פותח טפח ואין ביציאתו פותח טפח · טומאה

ואפי' טפה שלאחר מיתה מרובה בטלה · שלא נפל ביחד רש"י פרק בתרא דנדה (דף ע"ח) : השותת טהור · פיר' הר"ב שאני אומר אותה טפה שהנשמה תלויה בה עמדה לה ע"ג העץ שהוא תלוי בה · וא"ת ומת דמנטף דמטמא מי ניחא מי לא עסקינן דכי נמי המת מוטל במטה הא תלת' בגמ' דכל' (ד' ע"ח) שם מקשו לה · דמייתינן הכא ברייתא דבהדיא תני בה רבי יהודה אומר היה מוטל במטה כו' טמא · ומשנינן שאני במטה דמחלחלה · כלומר שהיא חלולים חלולים והדם בוקע ויורד ומתאסף יחד : והמנטף טמא · כתב הר"ב ולא אמרי' קמא קמא בטיל עיין במשנ' ו' פ"ח דזבחים : ו כזית מן המת פתחו בטפח · פי' הר"ב המת בבית ולו פתחים הרבה כו' דגזרו חכמים טומאה כו' עקרא דמלק' במתני' ג' פ"ז וע"ש : אבל להוציא את הטומאה · פי' הר"ב טומאה יוצאה כו' ומטמאה הכלים שבבית שבלדו · וה"מ לפ' בכלים המונחים בחלל אותו חלון או פתח · וכן פירש הרמב"ם : רבי יוסי אומר הסדרה והגולגולת כמת · כלומ' אע"פ שאין כזית בשר וכתב הר"ב שכן הלכה אולי שסובר דר"י לא לאפלוגי אתי וכמו שכתבתי הרבה בפ' בתרא דבכורים שבשנו בל' פלוגתא ואין חולק אבל לא ידענא מנין לו דדלמא לת"ק דדוק' כזית בשר ולא ס"ל להא דר"י והרמב"ם בפירושו כתב שאינו הלכה וכן בחבורו (ריש) פ"ז מהט"מ לא העתיק את דבריו : ז טפח על טפח על רוס טפח · פי' הר"ב דף שהוא רחב כו' וגבוהה טפח ומאהיל ונריך שיהא החלל (פנוי) טפח שאל"כ והטומאה ממעטת את החלל טפח טומאה רצוצה היא ואינה מביאה ואינה חוצלת · הראב"ד ריש פי"ב מהט"מ וכך דקדק הר"ב בלשונו שבכי' משנה ה' פ"ו : ביצד ל' הר"ב · כלומר כיצד חושן בפני הטומאה אבל לא אתי לפרושי כיצד מביא את הטומאה הר"ש · ועיין בדבור אחד מור כו' ומ"ש שם : קמור פי' הר"ב מקורה · ומבירין בשם בשם שמלה שלמה · ובערובין פ"ח משנה ע' פי' הר"ב קמור כמין כפה מכופה כו' ולפי זה יש טעם בדבר שלפי שאין זה הקירוי כשאר קירוי לפיכך נתחלף השם באותיותיו הט מאה בתוכו הבית טמא · עיין במשנה ב' פ' דלקמן דר"י פליג : אין בו פותח טפח כו' כתב הר"ב והרי הביב נחשב כקרקע הבית וכו' .

לרבות

א שם פ"ו הל"א
ב שם הל' ב
ג שם הל"ג
ד סוכה יו"ד · פרש כו' שם פ"ב הל"ג וש נ הל"ג
ה שם פנ הל"ו

לרבות קרקעיתו כו' • לא שהקרקע עצמה טמא עד התהום דמה טומאה שייך בקרקע עולם • אלא לרבות הטמון בתוך הקרקע עד התהום • וז"ל הרמב"ם שכל מה שבקרקעית הבית טמון וכו' וכתב מהר"ם מה שבתוכו טמא דכלים שבתוכו כאלו הן בבית ואע"פ שהן מכוסי' בעפר לא הוי ככלי חרס המוקף נ"ט • אלא כאוכלים שנובלו בטיט דלא חיין הטיט בפני הטומאה • כדאמרי' בפ"ק דזבחים (דף ג' ע"ב) נ"ל ע"כ :

אחד חור שחררוהו מים כו' פי' הר"ב אפי' פותח טפח שמביא את הטומאה כו' ואתי שפיר דתפ"ם נמי למביא את הטומאה אלא שקצת קשה שהיה ליתני מלמה לסיים הכא בבבא זו והל"ל אחד חור כו' • וכן מרבך כו מביא את הטומאה' ועוד אי הכי מאי דוחקיה להר"ב לפ' בכילד כלומר כילד חונן כו' כיון דהשתא מפ' נמי לכילד מביא • ואי"כ כילד קאי שפיר אתרוייהו איברא דהרמב"ם מפרש לענין מביא אבל הוא לא פירש כילד כלומר חונן כו' • והר"ם שמפרש כן בכילד דכלומר דכילד חונן כו' • הוא מפרש בכאן חור שחררוהו מים בין יהא זה הביא ע"י מים כו' כך דינו ולפיכך הר"ב שכתב לעיל בכילד כפי' הר"ם ובכאן מפרש בחור כדברי הרמב"ם לא דק : שחררוהו מים • כגון בשפה גבוהה על גבר והמים חוטטין מתחתיה ונכנסין ועושין נקב אריך או ארגיס כגון חולדות ואיסות רש"י רפ"ב דסוכה : **מרבך** של אבנים • פי' הר"ב אבנים גדולות כו' וכן לשון רש"י שם • ויתכן בעיני שהוא שם מורכב מן מורביות דמשנה ה' פ"ג דשביעית • ומן כדבכים די אבן גלל • דעזרא ו' וזה דשביעית מיירי באבנים שעודן מחוברים במחצב ונקראים מורביות ודעזרא מיירי בקבועים בבנין • והכל דהכא מיירי כשהן מלוכים מן המחצב ועדין לא הוקבעו בבנין • ולפיכך מורכב משמות אשר בארץ ואשר בבנין והרמב"ם כתב מרבך של אבנים • אבנים המסודרות קצתן על קצתן וכן (פירש) ג"כ מרבכת תביאנה שהוא מענין סדור ובנא"י מענין צבירה • ונא"י כ"ל עיקר כמ"ש כבר ברפ"ו דמנחות (ד"ה ורבוכה) • ויהיה ג"כ לשון ריבוי • כמו שפירשתי בשביעית בשם מורביות אלא שאני מוסיף לתת טיב טעם בהרכבתו עם הכ"ף : וכן סואר של קורות • לשון הר"ם ואית דאמרי לבדי קורות והרמב"ם העתיק בפירושו סואר • ובחבורו רפי"ג מהט"מ כלל לתרבך וסואר • וכתב או שבבר אבנים או קורות כו' : רי"א כל אהל שאינו נעשה בידי אדם אינו אהל כתב הר"ב דיליף אהל אהל ממשכן • כתיב הכא (בבדבר יט) זאת התורה אדם כי ימות באהל וכתיב התם (שמות ט') ויפרש את האהל על המשכן • וכתבו התו' ואת"ת אי ממשכן יליף אפי' עשוי בידי אדם נמי לא יביא הטומאה לרבות אף העשוי תחליו) גמ' בסוכה רפ"ב • וכתבו התו' ואת"ת אי ממשכן יליף אפי' עשוי בידי אדם נמי לא יביא הטומאה אלא מסתם • כדאמרינן בפרק בתה מדליקין (כדפי' הר"ב שם מ"ג ב') וז"ל כל האהלים דמטמאים ילפינן בספרי בפ' פרה בק"ו ממצורע דתניא מנין לעשות שאר האהלים • כאהל (המת) אמרת מה מצורע הקל עשה בו כל האהלים כאהל • מת החמור לא כ"ש דלגבי מצורע כתיב מושבו ודרשינן בפ"ב מושבו טמא מכאן אמרו הטמא יושב תחת האילן וטהור עובר טמא • ואת"ת אם כן כי לא עביד נמי בידי אדם נילף בק"ו ממצורע • וכ"ת א"כ ג"כ מאי אהנייא הא איצטריכא ליה לדרשה דפרק בתה מדליקין דכל היולא מן הטמא כו' • וז"ל דמושבו לא משמע לא ריבוי ולא מיעוט לענין שאינו עשוי בידי אדם • ולר"י דמעטיה רחמנא בבי מת ילפינן מצורע הקל • בקל וחומר מתת דלא מטמא ולרבנן לא מחלק לא הכא ולא הכא ואע"ג דסתם (ספרי) רבי יהודה אתיא ספיר הביא דאילן כר"י • דהא מודה כמלא אגרוף ואת"ת יכיון דשאר המת אהלים ילפינן נמת קל וחומר ממצורע ת"כ נימא דיו (כדתנן בפרק ב' דב"ק) (משנה ה) ולא (תמתא) עוברים • כתו קוברי המת שהיו עוברים בהכסדרה (דתנן לקמן פ"ו משנה ב') ויש שם כלים דמצורע עובר אינו מטמא באהל • כדתנן במסכת נגעים פי"ג (משנה ז') וז"ל דק"ו אינו אלא בגלוי מלתא בעלמא הוא • דלא ילפינן ממשכן למעוטי שאר האהלים ע"כ : **ומודה** בשקיפים וכסלעים • כתב הר"ב דר"י מודה בכמלא אגרוף • וכן בשקיפים כלומר שיש בהם חור גדול וכן פירש הרמב"ם • וכך הוא בסוגיא רפ"ב דסוכה • ושעור מלא אגרוף תנן בתוספתא י"ב פי"ז דכלים וכתבו הר"ב לקמן רפי"ג : **ובסלעים** פי' הר"ב בנקיקי הסלעים • הכי תניא בהדיא בברייתא רפ"ב דסוכה • ובהכי תתרץ מהר"ם דלא מייתי התם מתני' מסוס דמתניתין הוא מסמע שקיפים וסלעים חלולים גדולים ראויים לדירת אדם • אבל נקיקי סלעים הן חורים קטנים ע"כ :

לחנם נקט ואין ביאתו פותח טפח • דכיון דאין בו פותח טפח על ביאתו לא חייסי • דכאלו אין שם אהל כלל דמי • והרי הביב נחשב בקרקע הבית • ואמרו חכמים וכל אשר באהל יטמא לרבות קרקעיתו של בית כמוהו עד התהום : אי' חור שחררוהו מים • האי פותח טפח שמביא את הטומאה' לא שנא אם נעשה החור הזה ע"י מים או שנקבוהו ארצים : או שאכלתו מלחת לשון ארץ מלחה כמין עפר לבן דומה לחלח ומתאכל ונופל ונעשה חור מאליו : מרבך של אבנים • אבנים גדולות ערוכות וסדורות זו על זו ופעמי' שהאחת סדורה על גבי שתיים והתחתונו' מפורדות זו מזו ויש שם אהל טפח : סואר של קורות • ערוכות זו על זו ועומדות לבנין ופעמים שיש ביניהן אהל טפח : כל שאינו עשוי בידי אדם אינו אהל • דיליף אהל אהל ממשכן מה להלן בידי אדם אף כאן בידי אדם : בשקיפים • תרגום שקיפי הסלעים שקופי כפיא : וכסלעים • בנקיקי הסלעים • ושקיפי ונקיקי הסלעים אחד הן אלא שזה נעשה ע"י מטר • וזה נעשה מאליו ואע"ג דלא נעשו בידי אדם

מודה

טומאה בתוכי הבית טמא • טומאה בבית מה שבתוכו טמא • "אחד חור שחררוהו מים או שרצים • או שאכלתו מלחת • וכן מרבך של אבנים • וכן סואר של קורות • רבי יהודה אומר • כל אהל שאינו עשוי בידי אדם אינו אהל ומודה בשקיפי' ובסלעי'

פרק ד

מודה בהם ר' יהודה דלא יליף ג"ש דאהל אהל ממשכן ולא לפותח טפח בלבד · אבל ביותר מטפח כגון מלא אגרוף · אמרינן בסוכה (ריש פ' היסן · דיודה ר' יודה שאפי' נעשה מאליו · מביא את הטומאה · וכן בשקיפים ובסלעי ואין הלכה כר' יודא

פרק ד מגדל שהוא עומד באויר מגדל עץ שיש לו דפנות והדפנות עצמן יש חלל בעביין כגון חורין המשולשין פתוחים לפנים ולחוץ · אלא שאין בהן פותח טפח ורגילים להניח שם מחטין וציבוריות וכלים קטנים: שהוא עומד באויר · תחת אויר השמים · כגון דקאי בחצר: טומאה בתוכו · בחלל המגדל עצמו: כלים שבעוביו · בעובי חלל הדפנות: מחצה למחצה · מחציו של עובי המגדל ולפנים כלפנים · מחציו ולחוץ כלחוץ בין שהכלים במגדל וטומאה בעוביו · בין שהטומאה במגדל וכלים בעוביו ואין הלכה כר"י: טומאה בתוכו · בתוך המגדל הבית טמא אע"פ שדלתותיו מגופות כדמפרש טעמא שדרך הטומאה לצאת משם לבית: טומאה בבית · מה שבתוך המגדל טהור · והוא שדלתותיו מגופות דאי פתוחות לא גרע מחלון שבין שני בתים וטעמא דמה שבתוך המגדל טהור שאין דרך לטומאה שבבית להכניסה במגדל: אם יש שם פותח טפח · בין שולי המגדל לארץ או בין דופן המגדל לכותל · או בין גג המגדל לתקרת הבית: טמאים · מחמת טומאה שבבית · אבל אין שם טפח הוי מגדל כלבוד ואין טומאת הבית נכנסת שם:

פרק ד מגדל שהוא עומד באויר · טומאה בתוכו · כלים שבעוביו טהורים · ר' יוסי אומר מחצה למחצה היה עומד בתוך הבית · טומאה בתוכו הבית טמא · טומאה בבית מה שבתוכו טהור · שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס · כלים שבינו לבין הארץ · שבינו לבין הכותל שבינו לבין הקורות אם יש שם פותח טפח · טמאין ואם לאו טהורין · טומאה

הבא במדה · כדכתב הר"ב בסו' פרקין: **טומאה** בתוכה כלים שבעוביו טהורי' דסדינן לעוביו בתר האויר לקולא ולא בתר מגדל לחומרא · אבל עומד בבית טומאה בתוכו כלים שבעוביו טמאין ממה נפשך · אי סדינן לעוביו בתר מגדל טמאין · ואי בתר בית טמאים · וסיפא דקתני טומאה בתוכו הבית טמא · מיירי בין בתוך חללו · בין בתוך עוביו שדרך טומאה לצאת · מהר"ם: **רבי** יוסי אומר מחצה לתחל' · פי' הר"ב מחציו של עובי המגדל כו' ומסייים מהר"ם דה"ל כותל המגדל · ככותל שהו' לאויר דתנן לקמן פ"ו (משנה ג') דגדון מחצה על מחצה ובהא פליגי · דר"י מדמי ליה לכותל שבין חצר לבית ורבנן לא מדמו · וע"ש הפירו' ואפי' ת"ק דפליג עליה הכא מודה התם דהוא כדון מחצה למחצה משום דהתם הבית והחצר חשובים הן והמחיצה לצורך שניהם · להכי סדינן לה · חציה לכאן וחציה לכאן · אבל מחיצת המגדל לא נעשה כלל בעבור החצר והבית להכי לא סדינן לה בסיפא בתר בית לטמ' כלים שבעוביה כי איכא טומאה בבית דקתני טומאה בבית מה שבתוכה טהור · ומשמע אפילו כלים שבעוביה · ומיהו לא סדינן לה נמי בתר מגדל אע"ג דנעשים לשם מגדל · משום דמגדל לא חשיב דמיבטל · והא דאפליגו ר"י ורבנן במגדל העומד באויר ולא אפליגו בעומד בתוך הבית · משום רבותא דר"י דאפילו בחצר סדינן אי הדופן בתר חצר · וכ"ש בבית דסדינן בתר בית דחשיב טפי [מחצר] ע"כ: **טומאה** בבית מה שבתוכו טהור וקלת תימה דמשמע בכולי פירקין דלא בעי למיד פתיל ורפ"י דכלי' גבי למיד פתיל קא חשיב כלי עץ הטהורי' דהיינו כלים במדה · וי"ל דה"מ כשמכוסה בכפיסה או בשאר כלים אע"פ שאינו מקבל טומאה אבל דלתותיו מחוסות · או מכוסה בנסר (מהני בלא למיד פתיל · ודין זה במגדל וכוורת דלא מקבלי טומאה אבל תנור וקדירה וחבית או כלי חרס · לא מהני נסר להגיל בלא למיד פתיל אלא הטומאה בוקעת הנסר ונכנסת לתוכו · אלא א"כ מגילין עם דפנות אהלים דאין מגילין אפי' בכלי מונח על פיהן כגון עמוד של קדרות · כמו שאפרש לקמן בפ' כוורת הר"ש · ועיין מ"ש בפ"ם כוורת:

אם יש שם פותח טפח · פי' הר"ב בין שולי המגדל כו' ואין הפירוש שוה · דכלים שבינו לארץ שבינו לבין הקורות · הוי פי' אם יש פותח טפח באחד מהן טמאין · אע"ג דליכא פותח טפח תחתיהן במקום שהכלים שם אם יש שם פותח טפח בינו לבין הקורות הטומאה מתפשטת שם מלמעלה · ובוקעת כל כנגד המגדל לתחתיו כיון דאדם וכלים אינן נעשים אהלים לטהר להפסיק בין הטומאה והכלים · כדתנן בדפ"ו וכן כשיש פותח טפח תחתיו וכלים על גביו · מתפשטת הטומאה לתחתיו ובוקעת לתעלה אבל שבינו לבין הכותל · הוי דווקא אם יש שם פותח טפח טמאין ואם אין שם פותח טפח אע"ג דליכא פותח טפח בינו לבין הארץ בינו לבין הקורות טהורין וכ"כ מהר"ם · אע"פ שכתב דאין כ"ל כן אלא גם למעלה ולמטה דווקא ומפרש כן ג"כ לרפ"ו · אבל דברי הר"ב אינו כן ולענין פותח טפח עיין מ"ש בפ' דלעיל משנה ו':

ואם לאו טהורין · תימא אמאי טהורים כלים שתחתיו שאין שם פותח טפח להוי כביב שהוא קמור תחת הבית דס"פ דלעיל וי"ל דשאני ביב · שהוא קבוע ומשמש את הבית שהשופכים נופלין לתוכו הלכך בטל לגבי הבית וה"ל כאוכלים שנבלע בטיט (ועיין לעיל שם) אבל תחתיו של מגדל לא כ"כ מהר"ם · ולידד לפרש בכוורת דרפ"ט כמו שאכתוב שם · וכתב עוד מהר"ם וז"ל ואין לתמוה כלים שבינו לבין הכותל · כשאין שם פותח טפח אמאי טהורין כשהטומאה בבית · והא אפילו הכלים שמעבר למגדל בעביו של כותל בחצי עביו של לד הבית טמאין · כדתנן לקמן בפ"ו (משנה ג') כ"ש באויר הבית שבין הכותל למגדל ואיך יתכן לומר שיהא הפסק לטומאה דכלים הרצוצים בכותל (הבית) טמאין · והקרובים לבית יותר טהורין וכ"ל דבעוד המגדל שם ואין הטומאה יכולה לימשך בין המגדל לכותל עד הכותל וכלים שבין המגדל לכותל טהורין · כ"ש דכלים שבעובי הכותל · כל כנגד עוביו של מגדל טהורין ·

וה"ל

רל"ז

א זיי"פ"ם תכ"עומאת אהל' ב שם הל' ל ג שם הל"ם

א פס הל"ו
ב מולין קכה
פס סל' ל
ג ת"י"פס

וה"ל כבית שחצצו בנסרים או בירעות מן הצדדים • דתנן לקמן פע"ו (משנה ד') עומאה בבית כלים שבחצן עהורים • מ"מ כ"ל דלא הוי מגדל שאצל הכותל • כבית שחצצו בנסרים או בירעות דהתם הוי מלתא דקביעותא • אבל הכא ודאי כלים שבכותל מחציו ולפנים • כאמצע הבית חציצי ובעילי לגבי הבית • ואם עומאה בבית עמאין • תדע דהתנן לקמן פ"ו משנה ג' כותל שהוא לאויר והעומאה בתוכו מחציו ולפנים • הבית עמא העומד מלמעלן עהור פירש הע"ם שאין לעומאה פותח עפח במקומה אינה בוקעת ועולה דהוא כמונחת באמצע הבית כיון דכותל בתר בית גריר • אבל הכא אויר פחות מעפח שבין מגדל לכותל • כיון דא"א לצמצם ולסמוך המגדל ממש לכותל • וא"א שלא יהא מצע ריוח ביניהן • אויר פחות מעפח בתר מגדל גדיר • כלים שבעובי דופן המגדל לעומאה בבית עהורין לכ"ע • ואין ולאו ורפיא בידי עכ"ל : טומאה שם הבית מא • כתב הר"ב שאין מגדל מגיל"ו הארם אצלינו כסיה אהל בתוך אהל וכיסה העומאה תחת אהל הפנימי הכה אהל החצון עמא • וקוא מאמר תוספתא נמיד פתיל ואהלי' מגילים על הטהורים מלעמא ואין מגילים על הטמאין מלעמא הרמב"ם • ועיין לק' פ"ח (משנ' ג') ורפ"ע ושם יתבאר דלהר"ב והר"ם דוק' בסה אהל כולו בתוך האהל אבל בספי האהל חולה אין העומאה נכנסת באהל הפנימי : ג ר"י מטהר • נראה דמודה ר"י בהא (דתנן במשנה ג' פ"ז) המת בבית ולו פתחים הרבה כולן עמאים מפני שסוף עומאה לצאת דרך שם • דהתם בתת שלם דאין דרך לצרכו לתרן דבתת שלם אין דרך לצרכו כו' • אבל כשיש פותח עפח פתוח מודה אפי בבית שעומאה יוצאת וכדתנן במשנה ו' ס דלעיל ועוד בפי"ג אך עדין קשה דאמאי לא פליג בס"ם דלעיל • אדתנן יש בו פותח עפח ואין ביציאתו פותח עפח • העומאה בתוכו הבית עמא : ג היה עומד כו' • פירש הר"ב היה המגדל עומד כו' אבל שפת' התיב' כו' פתח במגדל וסיים בתיבה ולא ידעתי למה • אע"פ שיכולין לדחוק ולומר שר"ל תיבת המגדל המתניתין דלעיל אבתי לא ידעתי מה הטעם שנדחק לאסבורי הכי והקרוב אלי דה"ל אשמועינן לענין מקח וממכר • וכי הא דכתיב"ג דתם ב"קוע"ם : טומאה בבית מה שבתוכו עמא • והר"ב העתיק עהור וכ"כ הר"ם דבמשנה דוקנית גרסינן עהור • וכן בתוספתא וכן עיקר ע"כ • וכה"ג במשנה י פ"ע פירשו גם כן הר"ב והר"ם דגרסינן עהור • אבל הרמב"ם שם מפרש עמא וכן בחבורו בדין דהכא פי"מ מהט"מ ובדין דלקמן בפי"ע פוסק בשניהן דעמא • ופי' הכ"מ דמיירי שהמגדל מתלא כל הפתח ואין פותח עפח מכל לד לאבלה ולמעה ומן הצדדין נמצא שאין מקו' לצאת הלכך העומאה בוקעת ויוצאת דרך דופני המגדל : מידי דהוה אפתחי בית בזמן שהם נעולים עכ"ל ומהר"ם כתב ליישב גירסת הספר דגרס עמאבין הכא בי בכוורת • דמיירי שיש פותח עפח מתחת המגדל לארץ או כוורת לארץ ובפתחן לתעל בין המגדל בין בכוורת • וכיון שהעומאה נכנסת תחת המגדל דרך העומאה לצאת דרך שם וקי"ל דלדם וכלים נעשין אהלים לעמא ולא לטהר לקמן ריש פרק ו' • והרי בוקעת למעלה מן המגדל והכוורת וכך בוקעת לתוכן • והתוספתא דקתני עהור בלין שם פותח מתחתיו (לאיירי) לפירושו סיפא דקתני בתה דברים אמורים בזמן שיש שם פותח עפח אינה לפרושי כלומר מתחתיו בהא הוא דאמרינן עומאה בבית מה שבתוכו עמא ע"כ • ומפירוש הר"ם דלקמן משמע דהואיל ויש לבית פתחים אחרים הלכך עהור כפירשתו ע"ם בפי' התוספתא וסוב מלאתי דמייתי לה למתמיהין דהכא בפרק העור והרועב בגמרא דף קכ"ה וגרסינן בה עהור וכן העתיקו רש"י והתוספות שם • ועוד מוכח הכי בגמרא דאמרינן ותני עליה ר"י מטהר אהייא אליעזר אסיפא ת"ק נמי עהורי מעהר • ומתוך כך נראה לי דהרמב"ם ל"ג שם כלל ויש לי עוד ראיה בזה במשנה ז' פי"א (ד"ה ר"י) :

מוכני

טומאה שם הבית עמא • אם היתה עומאה בין שולי המגדל לקרקע הבית • או בין גג המגדל לגג הבית • או בין דפנות המגדל לכותלי הבית • אף על פי שאין ביניהן פותח עפח : הבית עמא • שאין המגדל מגיל על העומאה בתחתיו בתוך הבית שלא תעמא כל אשר בבית: ב תיבת המגדל רגילים לעשות תיבות קטנות בתוך המגדל של עץ כדי להניח בהם כלים ואוכלין ומשקים : יש בה פותח עפח • יש בחללה פותח עפח דלא הוא עומאה עמונה : ואין ביציאתה • בחור פתוח : אין בו עפח : עומאה בתוכה הבית עמא • ופע"פ שפתוח קטן • כדמפ"ש עצמא מפני שדרך עומאה לצאת על דרך סופה נגלת דרך פתח זה • לפיכך עומאה מיד דרך יציאתה : מה שבתוכה עהור • הואיל ואין ביציאתה פותח עפח • אינו מביא את העומאה : ואין דרך עומאה ליכנס • שאין סופו להכנס לה מת : זר"י מטהר • דשמא אין סופו לצאת דרך פתח זה שיהא בה שיעור עומאה שהרי יכול להוציאה לחצאים • או לשרפה במקומה ואין הלבה כר' יוסי : ג היה • המגדל עומד כלו בתוך הבית אלא שפתח התיבה לחוץ : עומאה בתוכו הבית עהור • דמשום מאי איכא לעמוייה הא עומאת אוהל) ליכ' דיש בה פותח עפח ולאו עמונה היא ומשום יציאה של עומאה אמי לא מעמא דהא אין יציאתה לכנס בתוך הבית : עומאה בבית מה שבתוכו עהור שאין דרך עומאה ליכנס שם : מוכני

מוכני גלגל העשוי למגדל להוליכו ממקום למקום משוכה לאחוריו · מרוחקת מאחורי המגדל לצד הבית שהמגדל עומד על הפתח והמוכני משוכה מאחריו לצד הבית בפנים וטומאה שם בתוך המוכני כנגד קורות הבית אע"פ שהבית מאהיל עליו הבית טהור דנחשב מוכני כמגדל והרי המגדל עומד בפתח ונפתח לחוץ · ושלשה אצבעות דנקט · למעוטי אם היתה משוכה טפי משלשה אצבעות · דלא הוי כמגדל דאין דרך להרחיק המוכני מן המגדל כולי האי בזמן שיש שם פותח טפח דאהל המוכני שהטומאה בו פותח טפח שלא תהא טומאה רצוצה דבוקעת ועולה ואינה יוצאת · שאין המוכני נשמטת לגמרי מן המגדל : והמגדל בא במדה · שתחזיק ארבעים סאה בלח שהם כוריים ביבש · שכשהוא במדה זו · אינו מקבל טומאה וחוזן בפני הטומאה · אבל בפחות ממדה זו הוי כשאר כלים המקבלי' טומאה ואין חוזן בפני הטומאה וכל מגדל דתניגן בתרקין במגדל הבא במדה מיירי

פרק ה תנור

שהוא עומד בתוך הבית ועינו הקורה · נקב העשויה בתנור שהעשן יוצא מתנו מונח חוץ לבית : והאהילו עליו נוטלי המת · כשהיו נוטלים את המת לקברו האהילו המת על העין : ב"ש אומרים הכל טמא · קשבר · טומאה נכנס לתנור דרך עינו ויוצאה דרך פיה לבית : התנור טמא והבית טהור · התנור שהאהיל המת על מקצתו טמא והבית טהור · שאין הטומאה יוצאה דרך פיה: ר"ע אומר אף התנור טהור · דכיון דלא האהיל על התנור · אלא על העין היוצא ממנו אין התנור טמא והלכה כב"ה: ב ארובה · כמין חלון שבגג הבית שהוא קרקעי' העליה · בכונס משקה · כשמשימי' הכלי על המשקים נכנסין המשקין לתוכו דרך אותו הנקב: הכל טמא · אם יש טומאה בבית · הקדר' וכל מה שבעליה טמא שאין הקדר' מגלת וטומאה עולה דרך ארובה שיש לה פות' טפח: ובה"א הקדרה טהורה חומרא בעלמא היא שתחזירין כ"ש לטמא את הקדרה דבר' עקיבא בבירא להו שהקדרה

מוכני פי' הר"ב גלגל כו' · ועיין מ"ש במשנה ב' פי"ח דכלים:

פרק ה ועינו

פי' הר"ב נקב טו' ומפורש יותר במשנה ז' פ"ח דכלים

קמורה מקובנת : הרמב"ם וז"ל כך נחת דרך עוסי תנורים לכסות הנקב של עשן הלי מלמעלה ולפתחו מגדרין (לב') סכות אחד מפני הגשמי שלא יכנו אם התנור ב' מפני הרוח שלא יעכב העשן לצאת מן התנור · וכשיוצא מן הצד אין הרוח שולט בו · ע"כ · ועיין בריש משנה דסוף פ' דלעיל: ובה אהילו עליו קוברי המת · ל הר"ב האהילו המת על העין · ועיין מ"ש ברש"ג : בש"א הכל טמא · ובה"א וכו · וכתב הר"ש דבשאין בעין פותח טפח איירי דאי יש בו פותח טפח אמה לא תכנס לבית · דלא דמי להני דאמרן בפרקין דלעיל דאין דרך טומאה לכנס · דהכא הרי נכנסה לתנור ולמה לא תצא לבית דרך פתח פיו · ועוד דגבי מגדל אוקמינן (בר"פ דלעיל) בדלתותיו מגופות וכאן פיו של תנור פתוח · ולא יסתבר כלל לחלק בין טומאה עוברת לטומאה עומדת · אלא בדלית ליה פותח טפח איירי · וכן תוכח בתוספתא · וסברי ב"ש דנכנסת טומאה לכלי דרך נקב קטן כדאשכחן בסיפא גבי ארובה שבין בית לעליה · וב"ה סברי דנכנסת טומאה לכלי דרך נקב קטן ולא לטמא הבית · ור"ע סבר דאין נכנסת כלל · והא דמשמע סוף פ' תשיעי דכלי' דבעינו של תנור בעי למיד בתיל · דקתני תנור שניקב מעינו שיעורו מלא כיס · התם כשעומד כולו באהל המת דאבעי למיד פתיל לפתחו בעי נמי לעינו · אבל הכא דאין פיו באהל המת · לא · עכ"ל · והכ"מ פי"ח מהט"מ [הלכה ד'] כתב · שהרא"ש כתב דמיירי כשיש בעין טפח על טפח · דאל"ה אפילו טומאה בעין טהור התנור · כדתנן פ"ח דכלים משנה ז' · ומ"מ העתיק ג"כ דברי הר"ש וגם מהר"ם פי' בית בעינו פותח טפח דאל"ה לכ"ע טהור · והוקשה לו טעמא דר"ע דאמר אף התנור טהור · וכתב דל"ל דמדאורייתא לא איילא טומאה אלא דרך פתח של כלי · וכי היכי דאחרי פ' כ"ב דשבת (דף קח"ן ·) כל פתח שאינו עשוי להכנים ולהוציא אינו פתח לענין בגין

היתה מוכני שלו משוכה לאחוריו שלש אצבעות · טומאה שם כנגד הקורות הבית טהור · בר"א בזמן שיש שם פותח טפח · ואינה יוצאה · והמגד' בא במדה : פ"ה תנור שהוא עומד בתוך הבית · ועינו קמורה לחוץ · והאהילו עליו קוברי המת · ב"ש אומרים הכל טמא · וב"ה אומרים התנור טמא והבית טהור · ר' עקיבא אומר אף התנור טהור : ב ארובה שבין הבית לעליה יוקדרה נתונ' על' יונקוב' בכונס משקה · ב"ש אומרים הכל טמא · ובית הלל אומרים הקדרה טמאה ועליה טהורה · רבי עקיבא אומר אף הקדרה טהורה :

ג היתה

סבת · ה"נ נימא לענין טומאה · ועינו של תנור אינו להכנים · אלא להוציא עשן ולא קרינן ביה כל כלי פתוח שהטומאה קודמת לפתחו וכ"ש כלי שניקב · אח"כ כו' · ובלבד שלא יהא באותו נקב כרמין או רובו כדאמר ס"פ המנני [דף נ"ה] ומדרבנן בזרו טומאה נכנסת דרך נקב אע"פ שאינו עשוי להכנים ולהוציא · ב"ש סברי כעין דאורייתא תקון · ולב"ה לא גזור כולו האי · ולר"ע ליתא ליה גזירה זו כלל · ומתני' סוף פ"ט דכלים דלא כר"ע · א"נ אפילו כר"ע ולהגיל על עצמו ועל מה שבתוכו · אבל הכא אם תכנס טומאה לתוכו יטמא כל אשר בבית. להכבד מרובה חשבו ואמרו שאין נ ומאה נכנסת לתוכו · ולית ליה לר"ע הא דב"ה דתמיה כי חוכא ואטלולא לטמא לחצאין · וכן יש לפרש בסמוך גבי ארובה שבין בית לעליה וקדרה נתונה עליה ונקובה בכונס משקה · ומכאן יש לי לייסב פירש"י דסוף המצניע עד שיכתת רובו שפירש"י כל זמן שלא נכתת רובו כו' · ומקשים עליו ממה משניות ומהכא · ולפירושי הכל מיושב ואדרבא נראה להביא ראיה מכאן דבמגין אחר לא מיפרשה שפיר ואין לי להאריך · מע"ד : ב ארובה ל' הר"ב כמין חלון שבגג הבית כו' · עיין בפירושו לרפ"ה דבילה · עיין בשון מהר"ם שהקשה בפ"ו משנה ו

[ד"ה תינו] : ובית הלל אומרים הקדרה טמאה כו'

עיין מ"ש בזה בספ"ט דכליס: ג היתה שלימה. ואע"פ שאין
שם צמיד פתיל סביבה. אמרו בספרי כלים מצילים בצמיד
פתיל באהל המת. ואהלים בכסוי. הרמב"ם: בית הלל
אומרים מצלת על הכל. בבבא דבסמוך ובכל דוכתא מקדיש
ב"ש לב"ה. והבא מקדיש ב"ה
לב"ש. נראה דמשום דב"ה מסוין
דבריהם דקאמרי מצלת על הכל
מש"ה מקדיש להו. ובבבא דלעיל
דבסמו' מקדי' ב"ש דמשוו
למדקייהו מהר"ם: אינה מצלת
אלא על האוכלים כו' כתב הר"ב
בקדרה של ע"ה מיירי. ולא פי' כן
במשנה ב' פ"ט דכלים. ובספ"ק
דעדיו. שם האריכתי בס"ד:
ה היה כלי טהור לקדש.
כתב הר"ב דהמנהג
הנכון לע"ה על הקדש כו'. עיין
במשנה ד' פ"ג דחגיגה:
ולחטאת פי' הר"ב דכתיב
והיתה לעדת בני
ישראל כו'. אסוכתא בעלמא
שכל מה שאין ע"ה נאמן אינו אלא
מדרבנן. וז"ל הרמב"ם [בפי']
וסמכו בזה לאמרו יקברך
והיתה לעדת וגו': שחבל נאמנין על החטאת. לא ידעתי
למה לא תכון על הקדש ועל החטאת ודוק' לומר דמשו' דבחטא'
יש להם אסמכתא דמש"ה דייק לזנקט ולחטאת ועוד דאדרבה
כ"ש דה"ל למנקט לקדש דהוה רבות' שאין לו אסמכתא ומצאתי
כדברי מהר"ם וז"ל פתח בקדש וחטא' וסיים בחטאת לחודיה.
נראה לפי שהטעם תלוי בחטאת שלא יהא כל אחד טורף פרה
אדומה לעצמו. א"כ רבותא נקט דאפילו של החטאת נאמנין
כ"ש לקדש ע"כ: מפני שהכלים טהורים כו' מצילין כו' כך היא
נוסחת הר"ב והר"ש וכן הוא בג"א וגוסח מהר"ם שהכלי העשו'
וכלי חרס העשורי' מצילין כו'. ומפרש הר"ב והר"ש חוצני' בפני
הטומאה כשהן מונחים במקום שיש דפנות אהלים. אבל כו'
וקלת קשה שאין שתי החלוקות שוות. דדפנות אהלי דלקמן היינו
שדופן האהל עצמו חוצן. ועיין [מ"ש] עוד בפ"י משנה ו' וז'
[ל"ה תוכו]. ובפי"א משנה ח'. אבל בי' הספר ומצילין בוי"ו.
וכן העתיק הרמב"ם וז"ל. ומה שאמרנו כלי טמא אינו חוצן
ואמר בכאן מפני שכלי חרס טהורים שיעור זה (נ"א מתני')
על דד הביאור כן מפני שהכלי של אבן ושל אדמה ושל גלגלים
טהורים. וכן כלי חרס עשורים לקדש ולחטאת בחזקת טהרה
ואפי' מע"ה. עוד חזר לדון אחר ואמר ומצילין עם דפנות
אהלים ר"ל שכמו שיצילו הכלים בעליונו האהל בפסוי לבד
כמו שבאר במשנה בארוכה שבין בית לעליה. כן ג"כ יצילו
הכלים כאשר היו פיות אלו הכלים מכוסין בדפנות אהל ולקח
המשל בזה ואמר כיצד. ע"כ. וכתב הר"ש וכל הנך הלכות
דסיפא היינו בלא מירוח טיט דליכא צמיד פתיל דע"י צמיד
פתיל מצילין בכל ענין: ובכלי חרס טהורים. פירש הר"ב
כשהן לקדש ולחטאת.

ג היתה שלימה. ב"ה אומרים מצלת על
הכל. ב"ש אומרים. אינה מצלת אא על
האוכלים ועל המשקים. ועל כלי חרס.
חזרו ב"ה להורות כדברי ב' שמאי. ד"ה לגין
שהו' מלא משקין טהורין הלגין טמא טומא'
שבעה. ואם המשקין טהורין. ואם פינן בכלי אחר
טמאין. האשה שהיא לשה בעריבה. האשה
והעריבה טמאים טומאה שבעה. והבצק
טהור. ואם פינתו לכלי אחר. טמא. חזרו ב"ה
להורות כדברי בית שמאי. ד"ה הוא כלי גלל.
כלי אבנים כלי אדמה. הכל טהור. היה כלי
טהור לקדש ולחטאת. הכל טהור שהכל
נאמנין על החטאת. מפני שהכלים טהורין.
וכלי חרס טהורין. (ס"א מצילין) ומצילין עם
דפנות אהלים:

ן כיצד

שהקדרה מצלת על הטומאה. וכגון שנב הקדרה שוכה למעה
אצל הטומאה. שאין כלי חרס מקבל טומאה מגבו. והלכה
כבית הלל: ג מצלת על הכל. על כל מה שבעליה שהיא חוצץ
בפני הטומאה: אינה מצלת אלא על האוכלים ועל המשקי' ועל
כלי חרס. בקדרה של עם הארץ
מיירי וטעמייהו דב"ש משו דכלין
של ע"ה טמאין הם אצל חבר וכל
כלי טמא אינו חוצץ בפני הטומא'
ולפי שעם הארץ מחזיק הכלי שלו
בטהור אמרי ליה שהוא מגיע על
אוכלים ומשקין וכלי חרס
שבעליה. דלגפסיה בלבד הוא
דמטהרינן להו. שהרי החברים
נדלים מהם ומתגעם. ובלאו
הכי נתי כל מאכלם טמא. אבל
שאר כלים שיש להם טהרה
במקום אם תטהרם. הרי הוא
משאילם לחבר ושתמש בהם
בטבילה לחודה בלא הזאה
שלישי ושביעי: ד לגין של עץ או
של מתכת. שמונח בעליה זו
שהקדרה מונחת ע"פ ארובה
שלה. הלגין טמא טומאת ז'
שאין הקדרה מצלת על כלי עץ
וכלי מתכות כדאמרן: והמשקים טהורים. שהקדרה מצלת על
אוכלים ומשקים: ואם פינה. המשק"ם הללו לכלי אחר שבאותה
עליה הכלי האחר מטמא. שכל הכלים שבעליה טמאים. חוץ
מכלי חרס אבל הכלי הראשון שהיו המשקין בתוכו אינו מטמאין
אע"פ שהוא טמא טומאת שבעה. שאם אמרת כן א"כ אין
הקדרה שבארובה מצלת על המשקין לעולם. ואנן אמרינן שהי'
מצלת על אוכלים ומשקין: האשה והעריבה טמאי. שאין הקדר'
של חרס מצלת עליהן. והבצק טהור שהקדרה מצלת על האוכלי'
ודוקא כל זמן שלא פירסה ממנו אבל אם הגביה שתי ידיה ממנ'
וחזרה ולשה הרי זו מטמאה את הבצק. ה כלי גלים. של
לפיטי נקר: כלי אבנים. וכלי אדמה. כל הנך כלים אפי'
ביד עם הארץ טהורים. ואם מונחים ע"פ ארובה. מצילין
על הכל אפילו על כלי שטף: היה כלי עשור לקדש ולחטאת.
דהמגיהו רבנן לעמי הארצות על הקדש. כדי שלא יהא כל
אחד הולך ובונה במה לעצמו. הילכך הכלי הטהור לקדש מציל
על הכל. אפילו לב"ש. וכן הן נאמנין על החטאת. של אפר
פרה. דכתיב (בפרבר י"ט) והיתה לעדת בני ישראל
למשמרת. הכל נאמנים על שמירתה: מפני שהכלים טהורי'.
כגון כלי גלים. וכלי אבנים. וכלי אדמה. שהן טהורים
מלקבל טומאה: וכן כלי חרס שהן טהורין. כשהן לקדש
ולחטאת. אף על פי שהן של עם הארץ. שעם הארץ נאמן
לקדש ולחטאת כדאמרן. כל אלו מצילין עם דפנות אהלים
כלומר חוצצין בפני הטומאה. כשהם מונחים במקום שיש
דפנות לאהלים. והא ארובה שבין בית לעליה כדפנות אהלים
דסיפא. אבל במקום שאין דפנות אין מצילים כדמפרש ואזי:

ו הבור

ן "מיצד הבור והדות שבבית • וכפישה נתונה עליו טהור • אם היתה באר חלקה • או כוורת פחותה • וכפישה נתונה עליה טמא • אם היה נסר חלק • או סרידה שאין לה גפיים • טהור • שאין הכלים מצילים עם דפנות אהלים • עד שיהא להן דפנות •

ובמה

ן הבור והדות בבית • והיתה בבית וכלים בבור ובדות ויש גובה מחיצות סביבותיהן : בור ודות • שניהן בקרקע אלא הבור בחפירה ודות בבנין : וכפישה • כל גדול שכופשים בו הזיתים לכומרן והוא מחזיק מ' סאה או יותר • ואינו מקבל טומאה ונתונה ע"פ הבור והדות : טהור • כל מה שבתוכן הואיל ויש שם מחיצות • באר חלקה • שפי הבאר שוה לקרקע הבית • ואין לו מחיצה סביב דהשתא ליכא דפנו' : או כוורת פחותה • כגון כוורת גדולה שמחזקת מ' סאה • שאינה מקבלת טומאה : ופחותה שאינה שקוקה בקש : וכפישה נתונה עליה ע"פ הבור או ע"פ הכוורת : טמא • דאין מצילים אלא עם דפנות אהלים ובבאר אין דפנות ודפנות הכוורת לאו דפנות אהלים הן היה נסר חלק • דאין זה כלי : או סרידה שאין לה גפיים • שאין לה מחיצות דלא חשיבא כלי : טהור • אם נתונים על באר חלקה • או (ע"ג) כוורת פחותה • מצילים וטהור • דדוקא כפישה שהיא כלי אינה מקבלת א"א עם דפנות אהלים • אבל נסר וסרידה שאין לה גפיים דלאו כלים נינהו מצילים בלא דפנות אהלים : סרידה • כמין עריבה קטנה של עץ שהמתוס משתמש בה : גפיים • לוגנים ולוזנים : הני

ולא

וקשיא לי אמאי תנן כלי חרס • דהא תנן בכל הכלים מקדשים במשנה ה' פ"ה דפרה • ופי' שם הר"ב וכן הרמב"ם דאלטריך דלא תימא כלי חרס דוקא ע"ש • ולקדש פשיטא שכל הכלי שויש • וכ"ל לתרץ דנקט מלתא דשכיחי וכדמשתע בכל מסכת פרה שהיו מקדשים בכלי חרס

א שם הלכה ו
ב שם הלכה ב

וא"כ כמו שאפר' שם בש"ד דה"א למילף דדוק' כלי חרס כדאשכחן בסוטה (ס"ב משנה ב') הלכך ספיר מלתא לתנא דידן למתני כלי חרס הואיל וכלי חרס מלתא דפשיטא דמקדשי' בו וא"כ לשוס לימוד • אמנם ראיתי להרמב"ם בחבורו פי"ג מהלכו' פרה [הלכ' י"ב] • שכתב ע"ה שהביא כלי מביתו • אפי' כלי חרס כו' ולפי זה כ"ל איפכא דמתני' נקטה כלי חרס לרבותא והיינו היא הרבותא דכיון דכלי חרס אין לו טהרה במקוה ה"א שלא להאמינו עליו דבשלמא כשנאתיבו בשאר כלים • היינו שיש לנו לתלות שהטבילום מטומאת • ועוד כ"ל כיון דכלי חרס אף מאוירן מתטמאים ה"ל להחמיר שאע"פ שאין להם טומאה מגבן בכלי שנף • ה"א טומאת אויר חשיבא שלא להאמינו • קת"ל דלא : והבור והדות • וכן שוקת שבשלא במשנה ו' פ"ה דפרה (ומשנה ה' פ"ד דמקוואו') ומה שפירש הר"ב שניהן בקרקע • אלא שבור בחפירה ודות בבנין • עיין מ"ש בזה במשנה ב' פ"ד דב"ב : וכפישה נתונה עליה • פי' הרמב"ם כפו' עלי' • ומצאתי לי חבר במשנה ח' פרקי א דתנן נמי נתונה • ופירושו כפויה • ומיירי אפי' שאין בדופני הכפישה טפח • דאלו יש בהן טפח הרי מצילין אף בבאר חלקה ועיין בדברי הר"ב [לקמן] בדבור הני טפח כו' • ומ"ש שם בש"ד : או כוורת פחותה • דהויא השתא כעין באר חלקה • אבל כשהיא שלימה הרי היא כדות שעל הארץ הואיל והיא בתה במדה • ואינה מקבלת טומאה • כ"כ הרמב"ם (בפירושו) • והכי נמי תנן ברפ"ט • דכלים הבאי' במדה מצילין וחוצץ • ולא תקשה מרפ"ו • כתו שהאריך שם בש"ד • גם ברפ"ט • ושם במשנה י"ג (ד"ה אם מכוסה) אכתוב מאי דקשיא אדהכא • ודעת מהר"ם עיין ברפ"ח : פחותה ה"ג בכוליה פ"ט • וכן הוא בנוסחת מהר"ם בכאן ות"ש הר"ב שאינה שקוקה בקש • וכ"כ הר"ש והרמב"ם ולאו למימרא דאלו שקוקה הויא כשלימה • דליתא כדתנן בפ"ט משנה ג' ו' וי"ב • אלא כלומר דאלו שקוקה לא הויא דומיא דבאר חלקה • ומש"ה לא יצי למתני שקוקה : אם היה נסר חלק כו' • פי' הר"ב על באר חלקה או כוורת פחותה • וכ"כ הר"ש גם הרמב"ם •

ותמיהני דכיון שהכוורת פחותה היאך מציל הנסר שעליו והרי הטומאה נכנסת במקום שהיא פחותה הואיל ואינה שקוקה : סרידה • פי' הר"ב כתין עריבה כו' • וכ"כ בחשנה ג' פ"ח דכלים • וכ"פ הר"ש במשנה שם • ועוד מפרש שם לפי' הרמב"ם • ואותו הפי' לבדו כתב לקמן פי"ב משנה ז' • ובכלים פ"ט משנה ז' וכן בחשנה ב' פט"ו מפרש לפי' הר"ש בלבד • ועיין מ"ש שם : סרידה שאין לה גפיים • בסריד של בעלי בתים מיירי • דתנן במס' כלים פט"ו (משנה ב') סרידה של נחתומי' טמא • של בעלי בתים טהור • ביפסו מד' רוחותיו טמא • הר"ש ומפ"ש הר"ב גפיים • לוגנים ולוזנים • שמינו נפכ"ה דכלים משנה ו' וע"ש : טהור שאין הכלי מצילי כו' פי' הר"ב דדוקא כפישה שהיא כלי אינה מצלת אלא עם דפנות אהלים • אבל נסר כו' • והא דכלי אינו מציל בבאר חלקה היינו בכלי שאין לו דפנות כו' וכ"פ הר"ש • אלא שיש הסרון בלשונו • וגם הרמב"ם מפרש כן ולדבריהם שעור ל' המשנה כך הוא שהכלים אין מצילין אלא עם דפנות אהלים עד שיהא להן דפנות דכיון דהנא קאמר למתני טעמא על נסר חלק דמציל • ובעי למימר לפי שלא אמרו אין מצילין אלא בכלי • הלכך שיעור הלשון בהכלי אין מצילין כו' דמשמעו דאתא למידק מינה • הא נסר חלק שאינו כלי מציל • אבל כי קתני שאין הכלי' מצילין כו' • משמעו דאתא למיחר טעמא אכלים גופייהו ואינו במשמע כלל דאתא למידק מינה • הא נסר חלק מציל • וכ"ש שצריכין אנו להכניס בשיעור הלשון תיבת אלא • כדקתני שאין מצילין עם דפנות אהלי' עד שיהא להן דפנות ודאי דליתא • דעם דפנות אהלי' אין צריך שיהא דופן לכלי הנתון עליו • וכמו שכתבתי בדבור וכפישה כו' הלכך ודאי שענין משנתינו לומר שאין מצילין אלא עם דפנות אהלים • עד שיהא להן דפנות דהיינו טפח כדמסיק • ובכי מצילין אף בלא דפנות אהלים • אבל בדפנות אהלי' מצילין • ואפילו כשאין להן דופן טפח • ומכני הלחן זו הדחק שצריכין לסבול בשיעור לשון משנתינו • ודאי דמש"ה הוא שחזר בו הרמב"ם בחבורו פכ"א מהט"מ (הלכה ו') שלא העתיק הא דשאין הכלי כו' • על הדיני הסמוך במשנתינו זו • אלא כמכה למה שהעתיק (הלכה ב' דרפ"ו) דכלי היו כפויים

על פיה' מצילין כל שתחתיהן עד התהו' וכתב שהוא בלא מירוח
מפי שהן כאהל (וע' מ"ש לקמן במי"ב פ"ט) (ד"ה אם כפויה)
וכתב שאם היה פיותיהן דבוקו' בדפני הבית מצילין בלא ציר
פתיל מפני שהן מצילי' משום אהל לפי צריך שיהיה בדופן הכלי
טפח שאין הכלי' מצילי' עם דפנו' אהלי' עד שיהיה להן דופן. היה
לכלי דופן חצי טפח והיה יוצא מדופן האהל שפה חצי טפ' והדביק
זה לזה כו' ועכשיו אין להוסי' ולא לפרס בל' משנתינו כלל. שהרי
הוא ענין בפני עצמו ולא בא ללמד
ולמודק מיניה על נסר חלק כלל.
ואתא למימר שהכלי צריך שיהא
לו דופן כשיציל עם דפנו' אהלי'.
הא כשהודבק בדופן האהל ולא
כענין הרישא דמשנתינו שהכלי כפוי על דפנו' אהלי' והשתא אתי
שפיר מתני' דלקמן דתקן בה כשם שמצילין מבפני. כך מצילין
מבחוץ דהשתא מבחוץ דומיא דמבפני' דתרוייהו בדבוקי' בלא
הדופן של אהל משא"כ לפי' המפרשי' דהך דמבפני' בכפוי' דמענין הרישא היא והך דמבחוץ בדבוק' והכי קתני כשם כו' ואי קשיא
לדברי הרמב"ם שבחבורו דשאין הכלי' מצילין אלא בפשה היא ולא קאי אדלעיל מיניה כלל היכי קתני שאין דאתי נתיב' טעם
איכא לא קשיא כלל דטובא משכחת להו והוי כאן קתני ואין. (עיין) במשנה ב' פ"ק דביצה כמ"ש שם הר"ב ועוד עיי (מ"ש) ברש"ד
דבדה ובמה" פ"ה דפרה. וסוף פ"ז דערובין. ובמ"ב פ"ב דהוריו' ותהר"ם כתב וז"ל קשה מאי קאמר עד שיהא להם דפנות הא כבר
קתני עם) דפנו' אהלי' וכ"ל דאיצטרך דאי מרישא ה"א אינו מציל (עם) דפנות עד שיהא כמו כן אהלי דאהלי' עיקר אבל באהלי'
בלא דפנו' מציל. קמ"ל דבעינן תרוייהו ע"כ. ועיין מ"ש בשיטו ברש"ח. גם דברי שברש"ם: וכמה תהא הדופן טפח למעוטי פחו'
מטפח אבל יתר מטפח כ"ש הוא דעדיף הר"ש: חצי טפח מכשן כו' כתב הר"ב הא דאין כלי מציל כו'. אבל אם יש לכלי דפנות
טפח מציל על הבור אע"פ שאין דפנותיו בולטין כלל. אלא שאין שקועין בתוך הבור דהא בכלי כפוי מיירינן כמו שכתבתי בדבור
וכפיסה כו'. וכתב הרמב"ם ולא יתנגד זה לאמרנו בעשירי מכלים היו כפויה על פיהם מצילין כל שתחתיהן. לפי שזה יהיה בכלי
שיש בו טפח ר"ל בגבהו. לפי שהוא יהיה בדמיון אהל כ"ו שבאר שם. ע"כ. וא"ש הר"ב וכפיסה דאתרן לעיל שאם היא נתונה
על באר חלקה אינה מצלת. מיירי שאין בה דפנות עפה. וכ"כ הרמב"ם והר"ש כתב וז"ל ולפי זה היה נראה כפיסה דאין מצלת
בבאר חלקה. היא כשוטי כלי עץ כדפי' בקונ' בשלהי הניזקין דף ס"ב) ולא כמו שפרשתי כלי הבא במדה דא"כ היו דופנותיו
יותר מטפח ע"כ. והר"ב כבר פי' דמיירי בכלי הבא במדה. וכתבתי גם כן שם דמיירי שאין בדפנותיו טפח. ולפיכך י"ל שמפני
ארכו ורחבו בא במדה. אף ע"פ שאין בה עומק טפח. ומצאתי כך למהר"ם. אבל כתב על זה שהוא דוחק. ולאחר זמן בהיותו
תפוס במגדל אמזוש הייתי מיר בו. וכתב כ"ל דכפיסה אינה מחזקת מ' סאה ואפ"ה טהורה שאינה עשויה אלא לכפותה על
הכלים. וכפיסה הוי מלשון הכפשתי באפר (איכה ג') שהוא ל' כפייה. וטהורה כדתניא בת"כ כל המשתמש בכפוי בכלים טהור
ע"כ. ועיין במשנה ג' פי"ב דכלים: ז' ביצד כפישה שהיא נתונה על היתדות מבחוץ. להכי קתני על יתדות משום טומאה
שתחתיה. וא"ש הר"ב שמוך לכותל שלא תהא מסוכה כו') וז"ל הרמב"ם ויתדבק בשיווי פיו שם לדדי הבית או האהל ע"כ. וכן
כתב גם בחבורו (פכ"א מהט"מ הלכה ד') ושמך פיו לדופן האהל וזו היא הצורה
מבחוץ ל' הר"ב שמוך לכותל כו' ואם מסובה כפישה אהל להפסיק בין טומאה
שעל גבה וכ"כ הר"ש ולרבותא דלא תימא דוקא מה שבתוכה מצלת. דכיון
היא שמצלת הלכך אף על כליס שע"ג מצלת עיין במשנ' י"ב פט"ו וכשהטומאה בתוכ'
משנה ט': קורה שהיתה נתונה הכותל לכותל. שיש בה בותה טפח. הרמב"ם פכ"א
ה'), ומסיים והיתה הקורה נוגעת בפי הקדרה כלה ותכסה אותה וכו' וכתב הכ"מ
קורקוס ז"ל. ידוע דבקורה טפח מיירי כי אז מכוסה בקורה. ואינה מכוסה שמאה
בה טפח נקראת אהל להביא הטומאה לקדרה ולכליס שבתוכה. וכלי חרס אינו מטמא מגבו וגם דבבה"ג אפי' אין טומאה תחת
הקדרה עצמה. הקורה מביאה טומאה לה. וטומאה תחתיה היינו תחת הקורה. ולכך כתב הרמב"ם וטומאה תחתיה וקדרה
קאויה בה. הכך מלשון המשנה ע"כ. ועיין במשנה ו' פי"ב ולכי זה אינה ענין לשלפניה. וגם אהכך הל'. אבל מהר"ם כתב וז"ל
נ"ל לפרש דמיירי בקורת הבית שבולטת קצת חוץ מן הכותל. וכשהקדרה של חרס תלויה באותה קורה. היא מוקלגת מכותל הבי'
וקאמר בתוספתא דאם פי הקדרה דבוק למעלה. הקורה מצלת על הכליס שעל גבה ואם מוקלגת ממנה טפח אינה מצלת פיון
דמוקלגת (מן הקורה טפח והוי כמוסלגת) מכותל הבית טפח

חצי טפח מכאן וחצי טפח מכאן דהא דאין כלי מציל בגא' אלקה' היינו בכלי שאינו דפנו' טפח. אבל אם יש לכלי דפנו טפח מציל
על הבור אע"פ שאין דפנותיו בולטי' כלל. והשתא קאמר דחצי
עפה דכלי וחצי טפח דקופני הבור אין מצטרפי' וכפיסה דאמרן
לעיל שאם היא נתונ' על באר
חלקה אינ' מצלת אפילו מיירי שאין בה
דפנות טפח: ז' כשם שמצילי'
מבפני' עם דפנות אהלי' כך
מצילי' מבחון עם דפנות אהלי'
כדמפ' ואזיל: על יתדו' מבחון.
סמוך לכותל שלא תהא מסוכ' מן
הכותל (טפח) ואז פשוטה אהל
להפסיק בין טומאה שתחתיה
לכלי' שעל גבה ודוק' בכותל בית
שנעש' כותל זה לאהל. נחשבת
הכפיס' גם היא אהל להפסיק. אבל בכותל אחר וגינה שלא נעש'
לאהל לא תחשב הכפישה אהל להפסיק: וקדירה

ובמה תהא הדופן · טפח · היה לו חצי טפח
מכאן · וחצי טפח מכאן · אינה דופן עד שיהא
לה טפח במקום אחד: ז' כשם שמצילין
מבפנים · כך מצילין מבחוץ · כיצד כפישה
שהיא נתונה על היתדות מבחוץ · טומאה
תחתיה · כלים שבכפישה טהורין · אם היה
חצר · או כותל גנה · אינו מצילי · קור · שהיתה
נתונה מכותל לכותל · וקדרה

יהדות

ועיין ספ"י שתחתיה. לכלי' דמסוס אהל עיין פרק ט' מהט"מ (הלכה בשם הר"י כי הקורה שם

וקדרה תלויה בה · מוכח בתוספתא שאם הקדרה מסוכ' משפת הקורה ולחוץ בפותח טפח כ"ע לא סליגי דאינה מגלת · וכלים שבקדרה טמאים · ואי פי' הקדרה מודבק בקורה כולי עלמא לא פליגי דמגלת וטהורין · כי פליגי היכא דמסוכה מן הקורה ולימא פותח טפח · ר' עקיבא אומר מגלת וטהורים · וחכ"א אינה מגלת וטמאים · והלכה כחכמים :

פרק ו אדם וכלים עשויין אהלי לטמא · אהל הנסתך ע"י אדם או ע"י כלי נחשב אהל לטמא כלי שתחתיו אפי' אינו כנגד הטומאה כאלו נחוני באהל המת : אבל לא לטהר דאין נחשבי' אהל לחוץ בפני הטומאה : נדבך · אבן גדולה ורחבה · לשון נדבכים די אבן גלל : כלים שעל גביו טמאין שאינו חוצץ וכמאן דליתיה דמי דאין עשוי אהל לטהר : כלים שתחתיו טמאי' דלטמא נעשים אהלי : גר' שיעור מטהר · בתרוייהו · דסבר נעשה אהל לטהר וחוצץ בפני הטומאה · ואין הלכה כר' שיעור : נתון על ארבעה כלים · אם היה הנדבך נתון על ארבעה כלי · אבל כלי גללים שאין מקבלי טומאה : על ארבעה אבני · שאינן כלי · נחשב אהל לחוץ בפני הטומאה : דבר

וקדרה תלויה בה · טומאה תחתיה · כלים שבקדרה ר' עקיבא מטה וחכמי' מטמאין : פרק ו אדם וכלים נעשין אהלין לטמא · אבל לא לטהר · כיצד ארבעה נושאין את הנדבך · טומאה תחתיו · כלים שעל גביו טמאין · טומאה על גביו · כלים שתחתיו טמאים · ר' שיעור מטהר · נתון על ארבעה כלים · אפילו כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה · טומאה תחתיו · כלים שעל גביו טמאים · טומאה על גביו · כלים שתחתיו טמאין · נתון על ארבעה אבנים

טפח · דאינה מגלת אלא עם דפנות אהלים כשהיא סתוכה לכותל מבחוץ · וכשאין מסיח לקורה טפח מסיב כלבוק בקורה ואם סתיא סתוכה לקורה כסתוכה לכותל הבית דקורות כותל הבית ככותל · ובתוכה מכנגד הקורה פחות מטפח סליגי ר"ע ורבנן · והיינו שאין הקור' סותמת פי הקדרה שפתי הקדר' מסוכי' מ' משפת הקורה ולחוץ ר"ע מטהר כיון דאינה מופלגת טפח וחכמי' מטמאים כיון דאינה דביק' מטפ' וכה"ג סליגי נמי בחוספת' בכסיס' שמופלגת מן הכותל עלמו פחות מטפח · עכ"ל · ולפירושו לא אתי שפיר הא דקתני מכותל לכותל · גם כלי שבקדר' שנריך לפרש שע"ג הקדרה :

פרק ו אדם וכלים נעשין אהלין כו' · ל' הר"ב אהל הנסתך ע"י אדם כו' · וכ"כ הר"ש · ומתני' הכי אסברא · אבל הרמב"ם ברפי"ב מהט"מ כתב אדם או כלי שנעשו אהל על הטומאה בין שהיו בן עלמן אהל בין שהיו עמודי האהל כו' ועיין בסמוך וכן בשם מהר"ם רפ"ט בד"ה כל שהוא כו' : נושאין את הנדבך · מתני' בנושאי באויר בנון בחצר או בגנה ולא בתוך הבית · הר"ש · ומ"ש הר"ב ל' נדבכין כו' עזרא ו' ד' : כלים שע"ג · ואפי' שלא כנגד הטומאה טמאים · הרמב"ם פי"ב מהט"מ (וטעמא) · דכיון שנעשו אהלין לטמא הוי כמאן דמלי טומאה · שהרי מטמא לכל הכלי' שתחתיו · וה"י כל מה שעליו הוא כנגד הטומאה · וכיון שאינו חוצץ הרי כל שע"ג אלי' שלא כנגד הטומאה טמא · וכיוצא בזה במשנה ב' פ"ט : טומאה ע"ג כלים שתחתיו טמאין דכיון שאינו חוצץ והטומאה יורדת ומשרד' כנגדה שוב נעשה אהל על הטומאה שירד לטמא כל שתחתיו · וכיוצא בזה במ"ב פ"ט : ר' שיעור מטהר · היינו בנתון על מוט שאין בעביו כעובי המרדע שלא הוזקקו הנושאים לטומאה · כדתנן לקמן רפי"ו כל המטלטלי' מביאי' את הטומאה על האד' הנושאו בעובי המרדע · וכך תוכח בתוספתא הר"ש · ומסתברא דסליג נמי בנתון על ארבעה כלים כו' · אבל מגאתי למהר"ם · שכתב דבנתון על ד' כלי אפי' ר"א מודה · ובנתון על ד' אבני מודו רבנן דחוצלים · אלא באדם סליגי · רבנן סברי כיון דמקבל טומאה כמו כלים · יש לו דין כלי · ואינו חוצץ · ור"א מדמה ליה לבהמה שיש בו רוח חיים כמו בהמה · ע"כ : נתון על ארבעה כלי כו' · עיין מ"ש בשם מהר"ם במשנה ב' פי"ב (סד"ה סרידה) :

אפילו כלי גללים כו' שאינן באין במדה · אבל כלי גללי' כלי אבני' כלי אדמה הבאי' במדה · הריהם כאהלי' ואינם ככלי' · ולפיכך חוצצי' בפני הטומאה · הרמב"ם פי"ב מהט"מ (הלכה ב') · וכן כתב בפי"ג · והראב"ד הגיה עליו אפי' של עץ · והם באים במדה כדאיתא בר"פ דלקמן · וכתב הכ"מ שהרמב"ם לא הוצרך לכתוב זה · שסמך על מה שהעתיק אותה המשנה דר"פ דלקמן שם בפי"ב · וכאן דאיירי בכלי אבני · שיש בהו שאינן באין כו' ואא למעט כלי עץ בא ע"כ · ויראה לי שהדבר מוכרע מעצמו שכן הוא · שהרי לא שנינו בהדיא זה החילוק דמחלק הרמב"ם לומר שאם באים במדה שחוצצי' · וגם הכ"מ לא הראה מקום כלל אמרן יצא לו להרמב"ם · ולפי' קרוב הדבר שמכח קושיא שהוקשה להרמב"ם מתני' דרפ"ח דלקמן · דהתם תנן דכלי הבאי' במדה שחוצצין · והוקשה לו אמאי שנא מהכא דכלי גללי' כו' שאינן חוצצין ואע"פ שגם הם אינ' מקבלי' טומאה · ומש"ה ניחא ליה בכך דהך כלי גללי' וכו' דוקא כשאינ' באי' במדה · דבזה יתר עלייהו הבא במדה · דמכוס גודלו יצא מתורת הכלי כלל ודומה לאהל · משא"כ שאר כלי · שאע"פ שהיא טהור · כמו כלי גללי' ודכוותייהו · מ"מ יש עליו צורת כלי ואינו דומה לאהל · ובכך מברר' המשניות שפיר טובא · וכיון שלא נלתה דין הבא במדה בכלי גללי' שיהו להן דין אהלי' אלא לדין כלי עץ הבאי' במדה שיש להן דין אהל · א"כ נא הוצרך לפרש שכן גם כלי עץ הבאי' במדה דהא מהם למדין לכלי גללי' · ואין זה מן התימה · על שהרמב"ם סימך כך בחבורו הסתו' · ומ"מ הני תרתי משניות דהכא ודרפ"ח דלקמן מיתרצי שפיר בהכי · דה"נ אי הוו כלי' הבאי' במדה היו חוצצי' · ולפי' אני תמה מאוד על הכ"מ דבפי"ט · דמי להו אהדדי להני תרתי משניות ונתחק ליישב דחוצצין דרפ"ח מיירי בסתם שבין בית לבית וטומאה באהל מהן · אבל כשהטומאה

לטמא אבל לא לטהר כדתנן הכא ע"כ. והרי זה סותר לדבריו שנפי"ב דמסוה המדו דכל כלי הבא בחלה נעשי' א"לי' וזונני' לפי' לטהר ובתחתיהן ועל גביהן מיירי וברש"ט שם במשנ' י"ב (ר"ה או מחזקת) אכתוב בשם הכ"מ עלתו דמחלק בענין אחר וסם אכתוב ג"כ מה לעתי בכל זה בס"ד: **או על דבר שיש בו רוח חיים. טומא' תחתיו בלים שעל גביו טהורין. טומאה על גביו בלים שתחתיו טהורין: ב "קוברי המת שהיו עוברים באכסדרה. והגיף אחד מהן את הדלת. וסמכו במפתח. אם יכול הדלת לעמוד בפני עצמו טהור. ואם לאו טמא. "ובן חבית של גרוגרות. או קופה של תבן שהן נתונות בחלון. אם יכולי' הגרוגרות והתבן לעמוד בפני עצמן. טהורין. ואם לאו טמאין. "בית שחצצו בקנקנים. וטח בטיח. אם יכול הטיח לעמוד בפני עצמו טהור. ואם לאו טמא: ג הכותל**

דבר שיש בו רוח חיים אוכן מאל': ב אחד מהן: מאות' המלוי' את המת לקוברו ולא מנושאי המטה. וה"ה אם הגיף את הדלת. אדם אחר. אלא אורחא דמלתא נקט: הגיף את הדלת. כדי שלא תכנס הטומאה לבית בשעת שיעברו דרך אכסדר' שלפני הבית דיש תקרה על גבה: אם יכול הדלת לעמוד לעמוד בלא סמיכת מפתח. ה"ל מפתח כמאן דליתא והדלת חוצן בפני הטומאה. ואם לאו טמא דכל דבר הנסמך בכלי אינו חוצן בפני הטומאה. כדאמרן דאין אדם וכלי נעשי' אהלי' לטהר והיינו טעמא דתבן וה"ע דגרוגרות. וה"ע דטיח. משום דעתידתן ע"י כלי. שהם חבית וקופה וקנקני. שהנתונים בחלון. שיש בו טפח על טפח שמבית את הטומאה מבית לבית: אם יכולי' הגרוגרו' והתבן לעמוד בעצמן בלא חבית וקופה. טהורי' שהכלי כמו שאינן. והגרוגרות

והתבן מצלי' והוא שיהיו הגרוגרות שהם יחו ואינן רחוי' לאכילה וכן התבן מוסרח ואין רחוי לאכילת בהמה ומבטל להו ואין דעתו לפנותן ומ"ה חיינו דכל היכי דאין התבן והגרוגרות סותמי' הכל כגון הכא דאיכא מקום קופה וחבית אי לא מבטל להו לא חייני: ואם לאו טמאין ובלבד שתהא החבית אם היא של חרס שיהא כנגד הטומאה ולפיכך אינה מצלת שכל דבר המקבל טומאה אינו חוצן בפני הטומאה. אבל אם גב החבית כנגד הטומאה חוצצת בפני הטומאה. שאין כלי חרס מקבל טומאה מגבו: בית שחצצו בקנקנים. ושיהן כלפי הטומאה דעכשיו אין מצילי': וטח בטיט. בין מבפנים בין מבחוץ: אם יכול הטיח לעמוד בפני עצמו טהור שהטיח חוצן בפני הטומאה: ג כותל

ר"ה מו מחזקת) אכתוב בשם הכ"מ עלתו דמחלק בענין אחר

ב באכסדרה מפורש במשנה י"פ"ק דסוכ':

אחד מהן. פי' הר"ב מאותן המלוין את המת לקוברו ולא מנושאי המטה. וכן ל' הר"ש. וטעמו דאי מנושאי המטה מכיון שנכנסת המטה עם המת שעליה תחת תקרת הקורה כבר נכנסת הטומאה לפתח הבית ולא תועיל כלל מה שהוא מגיף את הדלת. אלא אחד מקוברי המת היינו מאלויו לקוברו והולך לפני המט' כדתנן נמי ברש"ג דנדרכות את שלפני המטה וכו'. אבל הרמב"ם מפ' קוברי המת נושאי המת וכאשר נכנסו תחת האכסדרה (באופן אשר הגיע הטומאה תחתיה) והיה שער הבית (נעול) ומחזיק אי' מהנושאי' לנעול שער הבית במפתח אשר בו כדי שלא יפתח ותכנס הטומאה בבית (כיון) שהמשקוף יוצא (ר"ל שהת קרש יוצא והברבה מקומות בגוסחת אי"י מונה הגב במקו' משקוף) אם היה הבית אפשר להתקיי' נעול על עניו ולא יפתח ואפי' הסיר זה המחזיק ידו מן המפתח. הנה הבית טהור. וכבר נבדל מהאכסדרה בזה השער הנעול ואם כאשר יסיר זה (ידו מן מפתח) יפתח השער הנה הוא טמא. לפי שכבר היה זה האדם הנושא למת הוא אשר חצן בפני הטומאה. ואדם אינו חוצן. ע"כ: אם יכולין הגרוגרות והתבן לעמוד בפני עצמן. כתב הר"ב והוא שיהו הגרוגרות שהשריחו ואינן ראוין לאכילה מלבד שצריך ג"כ שלא יהיו מוכשרי' כדתנן רפ"ח לקמן [אוכלין טהורין] וספי"ג והכי אמרי' ביה בגמ' פ"ב דכ"ב דף י"ט וכן פי' הרמב"ם וה"ה הר"ב וכן התבן מוסרח ואינו ראוי לאכילת בהמה ואמרי' נמי בגמ' שם. דאית ביה קוצי דלא חזי לטיבא שהיו רומסין ברגליהן בטיט. ושהוא לח שאינו ראוי להסקה. וכן פסק הרמב"ם בפט"ו מהט"מ (הלכה ב') וה"ם הר"ב דכל היכא דאין התבן והגרוגרות סותמי הכל כו' דאי סותם הכל אי"צ בטול ובסמוך אבאר זה בס"ד: ואם לאו טמאין כתב הר"ב ובלבד שתהא החבית וכו' אבל אם גב החבית כנגד הטומאה חוצצת ואע"ג דלא מבטל להו מ יגא דחבית סותמת כל החלון וא"צ שיבטלו דהא אשכחן במשנה סוף שבת שפקקו את המאור בטפיח ובשבת לא מצי מבטל משום בונה. אלא ודאי דאיכא דסותם כל החלון לא בעי ביטול. כ"כ הר"ש. וכ"כ התו' דב"ב והראב"ד בפט"ו מהט"מ שם. אבל לפי מה שכתבתי בסוף שבת בשם הרמב"ם. דההוא דפקקו את המאור לא לענין טומאה היה כלל. אין הכרח כלל לסברא זו ומצינו למימר דלעולם בעי שיבטלו ואפילו כי סותם הכל. וכבר כתב הכ"מ (שם הלכה ד') דהרמב"ם ס"ל דאפילו נסתימת בעי שיבטל. מדכתב אם סתם החלון לו מיעטו כו' וצריך שלא יהא דעתו לפנותן. אבל לא כתב הכ"מ לייסב להרמב"ם מה שמכריח להתוס' לחלק בין ממעט לסותם גם יש ראיה יותר מבואר בלשון הרמב"ם דאף בסותם בעי שיבטל. דעל דין סתימת כלי חרס בוסה דהיה קיימין התוס' והראב"ד לומר שא"צ ביטול. כתב הרמב"ם בהדיא שצריך להיות כלי חרס זה מאוס ונקוב עד שלא יהיה ראוי אפי' להקיז בו דם כדי שלא תהיה דעתו לפנותו. ומן התימה על הכ"מ ג"כ שכתב על זה שנלמד שם מהסוגיא. וזה אינו לדברי התוס' והראב"ד דסוגיא דמנרכה ביטול. לדדהו לא מנרכה אלא במעט. ולא בכלי חרס הם תם. ולפיכך ה"ל להכ"מ לכתוב שהרמב"ם מדמה כלי חרס לגרוגרות ותבן. אבל לשון שנלמד מהסוגיא משמע שכך מוכח מן הסוגיא. וליתא דהא ליתא. והראב"ד לא הוי הכי:

ג המשמש

ג כותל שהוא לאויר • שנדו מ' לאויר העולם • ונדו האחד משמש את הבית • כגון כותל שמפסיק בין בית לחצר • או בין בית לגג: • וטומאה בתוכו • שנסדק הכותל ויש טומאה בהללו בתוך הסדק: מחציו ולפנים • אם הטומאה מן ההלי של כותל לגד הבית: הבית טמא • כאלו היתה בתוך הבית • דההוא פלגא בתר בית שדינן לי': והעומד בכותל למעלה • אפי' עומד כנגד הטומאה טהור • דלאו כטומאה רצופה חשיבה ואינה נוקעת ועולה דהא חשבינן לה כמונחת בהאהל: מחציו ולחוץ לגד האויר לא שדינן לה בתר בית ולפיכך העומד מלמעלה טמא • דכיון דלאו כמונחת באהל היא • הרי היא טומאה רצופה ונוקעת ועולה: מתניתא דהתם שהטומאה בחוצה: רבי מאיר מטמא • דשדינן ליה לכותל בתר בית ובתר אויר • לחומרא: וחכמים מטהרים • דלגמרי שדינן ליה בתר בית • והלכה כחכמים: כל הכותל לבני. אפי' עומדת הטומאה בחצי של גד האויר • הרי הוא כאלו מונחת בתוך הבית: ד כותל שבין שני בתים • כותל המפסיק בין שני בתים • טומאה באחד מהן בא' מן הבתים: מעזיבה • תקרה המפסקת בין בית לעליה: רבי יהודה אומר וכו' ואין הלכה כר"י: ה טומאה בין הקורות • בין קורות התקרה שהנסרים עליהן והמעזיבה על גבן • ומתני' כר"י דאמר כל מעזיבה לעליה. והשת' קאמר שאם היתה טומאה בקורות שתחת המעזיבה • ומחיצה שהי' דקה כקליפת הסו' חוצץ בין הטומאה לבית שאין הטומאה נראית בבית:

ג המשמש את הבית • עיין בפי' הר"ב דמשנה ו': כותל שהוא לאויר • פי' הר"ב שנדו לאחד לאויר העול' ולו'. * כגון כותל שמפסיק בין בית לחצר כו' וכן ל' הר"ש. והה"ג אם מפסיק בין בית לרה"ר או למבוי • אלא נקטי כאשר היו בפיהם בזתן המשנה • שהיו אב שם הלכ' מחצירות לפניהם וגנות לאחוריה: ד שם הלכ' והטומאה בתוכו • פי' והיא רצופה וכדכתב.

הר"ב לקמן בד"ה מחציו וכו' והרמב"ם בפכ"ד מהט"מ [הלכה ה'] • כתב טומאה רצופה כו') ומ"ש הר"ב שנסדק הכותל וכ"כ הר"ש ונראה שר"ל שנסדוק וסתום קצת לב ת: והיינו דבר"פ דלקמן כתבו דאינו כדון מחצה כו' • כיון דאפי' סדק ליכא כו' • אבל הרמב"ם נראה שמחלק בענין אחר שמפרש כאן שגג הבית שמו' לכותל • ואינו מורכב על הכותל. ופי' הכ"מ בפ' כ"ד מהט"מ שאם היה מורכב על הכותל אפי' היתה הטומא' מחציו ולחוץ הבית טמא • שהטומאה פוסקת בבית מאחר שהכותל מגוף הבית ועיין במשנה דלקמן: ד כותל שבין שני בתים כו' עיין שפ"ב דכלי' משנה ז': ובכלים בכותל כו' ואל תתמה היות הכלים יתטמאו בבני' טמא ואע"פ שהן בתוך הבנין לפי שאין היותן תחת הטיט יצילם מן הטומאה • ואמנם יצילם מן הטומאה היותם תחת למיד שתי' או באהל אחר לפי מה שקדש • אולם היותם בלועים בבנין הנה לא יצילם • הרמב"ם (ועיין מ"ש בפ"ג משנה ז' (ד"ה אין בו) ומ"ש בפ"ט דכלים משנה ו': מחציה ולמעלן העלייה טמאה (מחצה למחצה שניהם טמאין כל"ל) וכתב הכ"מ בפכ"ד מהט"מ איכא למידק מ"ש מדלעיל העומאה בכותל מחצה על מחצה דחכמים מטהרין העומד מלמעלן (והרמב"ם שם פסק כחכמי' דלעיל וגם העתיק קד דהכא) וכ"ל דסבר דבינו דטפי שייך לומ' בכותל שתכנס טומאה לבית ולא תתפשט למעלה: ממאי דשייך לומר במעזיב' ולריך טעם למה יעב"ל וכ"ל לומר טעם בדב' שהכותל בנוי לצורך הבית לבד משא"כ מעזיבה שבנויה לעלייה כמו שהיא בנויה לבית: ד טומאה בין הקורות פי הר"ב בין קורות התקר' כו' ומתני' כר"י כו' שא"א לייסב משנה זו כרבנן דהשתא במעזיבה עלמה מחציה ולמטה הבית טמא כ"ש בין הקורות! ב"כ הר"ש והרמב"ם מפרשה לרבנן • והקשה עליו הרא"ש למה לא הזכירו במשנה למעלה במעזיבה טומאה רצופה כו' ותירץ הכ"מ דאינה המקומות שוים שהרי שניהו בתוספתא כותל של בנין ידון מחצה על מחצה ושל סלע כקליפת הסוס • והשתא יצטרכו לחלק ממעזיבה לקורה דכשם שחילקו בין כותל סלע לכותל בנין כך חלקו בין מעזיבה לקורה דמעזיבה היינו בנין ודינו ככות' בנין שחילקו בה בין כשהטומאה מחציה ולפנים לכשהיא מחציה ולחוץ כך חלקו במעזיבה בין מחציה ולמעלה למחציה ולמטה • וכשהטומאה בין הקורו' דינו כמו כשהיא בכותל סלע דינדון כקליפת הסוס וחלוק זה כתבו רבינו בפי' המשנה בטומאה בין הקורות ולא נאמר במעזיבה שהטומאה שבתוכה היא רצופה ובוקעת ועולה בוקעת ומורדת מפני שהמעזיבה עשויה ליפתר והוא הטעם לכותל בנין. אבל הקורה אינה עשויה ליבקע ולפי דינה כאן הוא טמונה בארץ • והשתא מתני' ה"פ הטומאה בין הקורות פי' שהטומאה בתוך קורות בבית מובלעת בתוכה • אפילו אין תחתיה אלא כקליפת הסוס •

ג" כותל המשמש את הבית • ידון מחצה למחצה • כיצד • כיתל שהוא לאויר והטומאה בתוכו • מחציו ולפנים הבית טמא • והעומד מלמעלן טהור • מחציו ולחוץ הבית טהור • והעומד מלמעלן טמא • מחצה למחצה הבית טמא והעומד מלמעלן • ר"מ מטמא • וחכמים מטהרין • רבי יהודה אומר כל הכותל לבית: ד כותל שבין שני בתים והטומאה בתוכו • בית הקרוב לטומאה • טמא • וקרוב לטהרה • טהור • מחצה למחצה שניהם טמאין • טומאה באחד מהן וכלים בכותל • מחציו וכלפי טומאה • טמאים • מחציו וכלפי טהרה • טהורין • מחצה למחצה • הרי הן טמאין • מעזיבה שבין הבית לעליה טומאה בתוכה • מחציה ולמטן הבית טמא ועליה טהורה • מחציה ולמעלן העלי' טמאה • והבית טהור • מחצה למחצה שניהן טמאין • טומאה באחד מהן וכלים במעזיבה • מחציה וכלפי טומא' • טמאין • ומחציה וכלפי טהרה • טהורין • מחצה למחצה • הרי הן טמאין ר' יהודה אומר כל המעזיבה לעליה: ה טומאה בין הקורות • ותחתיה בקליפת השום •

אם יש שם פותח טפח כלומר שהקורה רחבה טפח שהוא שיעור לסביבות טומאה. הכל טמא. כלומר כל הבית עמוד שע"י אותו טפח על טפח נתפשטה טומאת בכל הבית. ואם אין בקורה טפ"ט אינו מביא טומאה לבית ואינה מטמאה אלא כנגד בין מלמעלה בין מלמטה והיינו רואים את הטומאה כאלו אוטם. כלומר רצונה בארץ. ע"כ. ולפי הר"ב והר"ם דמתניתין רבי יהודה לריך ג"כ לחלק בין מעוגב לבין הקורות דלא אמרי דמעוגב רצונה כיון שעשויה ליסתר ועיין במשנה דלקמן. ול' מהר"ם לר"י אינטריך לאסתומי דאע"ג דאמ' כל אמעודה לעלייה בין הקורות בתר קרוייהו סדינן לה. ע"כ: פותח טפח"ל הר"ב היינו שיש אלל טפח כו' עיין מ"ש במשנה ז' פ"ג: הכל טמא. ל' הר"ב הבית והעלייה. מדקתני הכל ולא קתני בית בדקתני בסיפא מכלל דאתרוייהו סדינן לה הר"ם. ויש עמס לדבריו מר"פ דלקמן עיין שם:

כאלו היא אוטם. פי' הר"ב ואין יונאה הטומאה לבית אלא בוקעת ועולה. כנגד אטומה דהכן בחידך פירקא הגוגע בה מן הנדדין טהור. הר"ם. והתם תנן בוקעת ועולה ויורדת. אלא אדא מתרתי נקטי. ואין לומר דהכא או בוקע' ויורדת א"כ כסירדה במלא הבית תאהיל וממלא כל הבית. דהא האהל מוקן לטומאה כדאיתא בריש פרקין. וכ"ם הרמב"ם בהדיא במסקיניו ו"ל בחשוב הטומאה כאלו היא במקום סתום אשר לא תשמא אולת מה שבנגדה לבד בעליונו ותחתונו ע"כ. לבל מהר"ם היה הם מתחלה ג"כ בעינן זה. ובמגדל חור בו ומפרש דאה"ג דהכא נמי מטמא כל מה שבבית ושבעלייה. דכיון דטומאה בוקעת לתוכן כל מה שבהן טמא. ולכא בוגעיהו דרישא וסיפא אלא לטמא הנתלים לגוגע בהן. דהכא באוטם הנוגע מן הנדדין טהור. וכתב עוד וכתו שאני מפר' כאן הכל טמא ואפי' הנתלים. משום דהוי ליה כקבר סתום כן אני מפרש בסתוך (ריש) פ"ו כל העליות שהן ע"ג אם לו הן עשר טמאות דהוי להו כקבר בתוס וע"ש. ובהני מיירי כולה הבית בבא ע"כ. ועיין פ"ט משנה ע"ו: היתה נראית כו'. פי' הר"ב שאין תחתיה בקליפת השום. וכך כתב הר"ם. וק"ק לי שתשמעינו היתה לה לשנות כך אם אין תחתיה כו'. וכ"ל דמשום הכי מפרש הרמב"ם שענין נראית שהיה אסר על הטומאה שיריי כמו הזכוכית והשוהם והדומה להם יעד כאן: ואע"פי שהכסף משנה כתב דשמעתא דמתניתין משמע אם אין תחתיה כו' היינו שאין נ"ל להכ"מ שהטומאה תטמא מפני שהיא נראית לתוך הבית. שהרי עכ"פ יש דבר הרוצן הבית טמא ועלייה טהורה. הר"ם: ובית המשמש את הכותל פירש הר"ב המערות שתחת הקרקע כשחופרים כוך כו' כמו שנזכר בספ"ו דב"ב (דף ק"ח): ועליהן בקליפת השום טהורין. ל' הר"ב ואין דינם כדין כותל שבין שני בתים. משום דנעשה תחליו. כ"ל תהר"ם. והרמב"ם בפכ"ד מהט"מ (הלכה ו') כתב שכיון שנעשה מנוס הארץ. הרי היא ככותל אלא דבתוספתא דלעיל ט מאה תחת העמוד. פי' הר"ב והיא רוצלת שאין בה טפח על טפח. ואם יש במקום הטומאה טפח על טפח על רוס טבח הרי היא כקבר סתום. ומטמא כל סביביו. תוספתא הביאה הר"ם והרמב"ם. ועיין בר"פ דלקמן: ט מאה בוקעת ועוגה כו'. כתב הר"ם מדבליג ריב"ן הכא בסיפא בכלים שתחת הפרח. ולא פליג לקמן בפ' כוורת וכתה דוכתי במכילתין. דבכל דוכתא משמע דטומאה תחת הכלי ורצונה אינה בוקעת. אמילו כנגד הכלי עצמו. אלא כנגד הטומאה ותו לא. כ"ל דהכא מיירי שהטומאה ממלא כל תחת העמוד וכאן דבוקעת כל כנגד עובי העמוד קסבר ריב"ן דהסרח בטל לגבי העמוד וכנים שתחתיו טמאים וס"ל דהלכתא בתירא לה. אי מדרבנן גזור אבל אם אין הטומאה תלויה תחת העמוד אפי' כנגד העמוד כולו אינה בוקעת אלא כנגד הטומאה ותו לא. וכ"ם תחת הפרח דלא. עכ"ל:

ז כלים שתחת הפרח. כתב הר"ב הכא מיירי בעמוד העומד בראה"ר וכ"כ הר"ם. ותימה דהא לעיל בעמוד הע"מד בתוך הבית ומערה אמרינן דבוקעת ועולה כו' ופשוטא דכוך מקורה וכן מערה

אם יש במקום הטומאה פותח טפח. היינו שיש חלל טפח במקום הטומאה. הכל טמא. הבית והעלייה: רואים את הטומאה כאלו היא אוטם. ואין יונאה הטומאה לבית אלא בוקעת ועולה: היתה נראית. שאין תחתיה לתוך הבית. שאין תחתיה בקליפת השום בין כך ובין כך. יש בה פותח בין אין בה פותח טפח: ו בית המשמש את הכותלי המערות שתחת הקרקע כשחופרי' כוך לתת מלח והיוכוך לתת מלח הב' נתלה הכותל עשוי מאיו משו' הכי קרי ליה בית המשמש את הכותל. שע"י החפירה נעשה הכותל. לבל בין שעל גבי קרקע הכותל גורם לבית שיהיה בית. ומש"ה קרי ליה כותל המשמש את הבית: טומאה בתים. בכולן ובתחילות: ועליהן בקליפת השום טהורין. דמפסיק לטומאה. ואין דינם כדין כותל שבין שני בתים: טומאה תחת העמוד. אם יש עמוד בתוך הכוך. או בתוך המערה וטומאה תחתיו. והיא רוצלת שאין בה טפח על טפח בחיש טפח: טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. וכל שכנגד הטומאה לתעלה ולמטה טמא כדין כל טומאה מכוסה ומן הנדדים טהור. והוא הדין לעמוד שבבית: ז פרח דבר בולט ורחב שיולא בראש העמוד. או בחלקו: כלים שתחת הפרח טהורים. הכא מיירי בעמוד העומד בר"הר. או בגינה וטומאה תחתיו. והפרח בולט מן העמוד טפח לחוץ. ותאהיל על הכלים שתחתיו: טהורים. דטומאה בוקעת ועולה וכל שבנדדים טהור: רבי

אם יש שם פותח טפח היכל טמא. אם אין שם פותח טפח. רואין את הטומאה כאו היא אוטם. היתה נראית בתוך הבית. בין כך ובין כך. הבית טמא: ו בית המשמש את הכותל. ידון בקליפת השום: בצד כותל שבין שני כובין או בין שתי מערות. טומאה בבתים. וכלים בכותל. ועליהם בקליפת השום. טהורין. טומאה בכותל וכלים בבתים (גמ' ועליהן) ועליה בקליפת השום. טהורין. טומאה תחת העמוד. בוקעת ועולה. בוקעת ויורדת: ז כלים שתחת הפרח. רבי

ר' יוחנן בן נורי מטמא "הטומאה והכלים שתחת הפרה. אם יש שם פותח טפח טמאין, ואם לאו טהורין. "שני פרדסקים זה בצד זה, או זה על גב זה, נפתח אחד מהן, הא והבית טמא, יוחברו טהור, ורואין את הפרדסקין כאלו הוא אוטם, ידון מחצה למחצה להביא את הטומאה לבית:

פרק ז הטומאה בכותלי ומקומה טפח על טפח. על רום טפח כל העליון שעל גבה אפילו הן עשר טמאו, היתה עליה אחת על גבי ב' בתי, היא טמאה, וכל העליון שעל גבה טהורה, כותל (ס"ל מ"ז) שני, "טמא בוקעת ועול, ביקע ויורדת, נפש

ר' יוחנן בן נורי מטמא הטומאה וכו' עד ר"ש. ר' יוחנן בן נורי מטמא הטומאה והכלים שתחת הפרה. כגון שהפרה מלהיל על הטומאה ועל הכלים פותח טפח שבולט הפרה חוץ לעמוד וכשהטומאה בוקע עמוד ומגיע לעמוד טפח: פרדסקיר וכן חלוני נחונים בכות' הבי' וכן חלונות חלונות ויש לכן דלתות וטומאה תחת אותן עמודים נפתח אחד מהן (הוא) הבית טמא שהטומאה בוקעת בתוכו ויורדת לבית. אפילו הטומאה מחציו של כותל ולחוץ דאינו נדון בבית: אפילו הכי הבית טמא ורואין את הפרדסקין כאלו הן אוטם כלומר אם הדלת נעול ולא נפתח. רואי אותן כאלו אין שם חלל כלל ואם שומאה תחתיהן נדון הכותל מחצה על מחצה ככל הבי דתנן לעיל מחציו ולפני הבי' טמא מחציו ולחוץ הבית טהור:

פרק ז הטומאה שעל גבה. שעל גבי הכותל טמא שהכותל משמש להן ורואי הקורות העליה תחתונות בכותל. והכותל גבוה והוי מחיצה לכל העליה שזו למעלה מזו ודוקא כשמקום הטומאה טפח על טפח. דלאחר כל הכותל נקבר סתום ומבית את הטומאה לכל העליות. אבל אין שם טפח על טפח. בו רעת כנגדה והגדדים טהורים. ואין הכותל נדון מחצה על מחצה. כיון דאפי' סדק ליכא לד העליות: עלייה אחת בעייה ע"ג שני בתים. [שכותל זה מכסיק בין שני הבתי'] ועליה בעייה ע"ג שניהם: הוא טמאה. עליה הראשונה שהכותל ההוא מגיע עדהמעזיבה והטומאה בוקעת בה: וכל העליות שעל גבה טהורות. דמעזיבה שעליה חוצצת: כותל הסוגים. כותל הבנוי במקום שהיה מגיע שם בעת שהוא וסגור: טומאה בוקעת ועולה. אם יש טומאה תחתיו אין הכותל ההוא מטמא כל שביבו אפי' שאין שם חלל טפח: נפש

מערה נמי וכ"ש הר"ב דמערה מקורה במשנה ה' פ"ה דכ"ק ועו' שהרי הר"ב כתב בהדיא לעיל דה"ה לעתו' שבבי' והרמב"ם העתיק משנתינו הרפב"ה מהט"מ וכת' עמוד הטומד בתו' הבית וכו' ועיין בר"פ דלקמן: טהורים עיין מ"ש בפרק דלקמן בסו' מ"ג: ר' יוחנן בן נורי מטמא. עיין מ"ש במשנה דלעיל בשם מהר"ם ז"ל (ד"ה טומאה) הטומאה והכלים שתחת הפרה. ומהר"ם בעתיק תחת המרה: ואם לאו טהורין. דאין שלא במקום טומאה שתחת הפרה. בטל לגבי מקום טומאה שתחתיו כי היכי דבטל הפרה לגבי העמוד. מהר"ם: הוא והבית טמא. כתב הר"ב ואפי' הטומאה מחציו של כותל ולחוץ: מסיים מהר"ם ואף ע"ג דמשמע לעיל (משנה ה') גבי טומאה בין הקורות דטומאה רצונה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת לבית ולעליה ודוקא כנגדה. אבל שלא כנגדה מה שבבי' ושבעלייה טהו' מדקתני אם יש שם פותח טפח הכל טמא אין שם פותח טפח רואין את הטומאה כאו היא אוטם ובוקעת וכו' ואז לא אמרינן הכל שמא דכשבוקעת לא אמרינן שהתפשט הטומאה בכל העלייה או בכל הבית לאחר שבוקעת לתוכו. דשאני הכא דכותל בית בתר בית שדינן ליה ולא חשיב רצונה לגבי בית כדלאחר לעיל כיתל המשמש הבית ידון מחצה למחצה ואמ"ש שהיא רצונה בכותל לגבי בית לא חשיבא רצונה כדפירש בתס ודוקא נפתח לבכי שדינן טומאה שבחציו השני בתר כיתה אבל לא נפתח לא דלא שייך בטומאה רצונה שום טומאה לצאת דרך הבית דדוקא טומאה במגדל שאינה רצונה שייך לומר כן. ואפי' פתח במגדל סגור ע"כ. ולפי מ"ש לעיל גבי טומאה בין הקורות דבזקנותו במגדל חזר לפר' דטומאה מתפשטת ליתנהו לדברים הללו אבל לפי שהם עולים לפירוש הר"ב העתקתים: וחביבו טהור. פי' חלק חניו השני של הפרדסקים השני שאינו אבל הבית דאי שאבל הבית טמא כיון דהבית טמא.

מ"ב כיון דבית גופיה לא מיטמא מגופיה אלא מכח פרדסקים שאבלו דיי לנו אם נטמא הבית ולא הכותל. מהר"ם:

פרק ז ומקומה מקום הטומאה הר"ש ועיין מ"ש במשנה ז' פ"ג (בשם הראב"ד): בכל העליות כו' טמאות. עיין מ"ש בשם הרמב"ם במשנה ה' פי"ז (ד"ה עליה) * ועיין מ"ש במשנה ז' פ"ג. טבא ת כתב הר"ב דנתם כל הכותל נקבר סתום דסיפא דקתני מפני שהוא נקבר סתום קאי נמי אריש. אבל הנטר עד לבסוף. ומסיק טעמא אכולהו בבא. מהר"ם. ומ"ש הר"ב והגדדים טהורים. כיון דאפי' סדק ליכא כו' עיין מ"ש בפ' דלעיל משנה ג' * ועיין מ"ש בפסי"ז: היתה עלייה אחת ע"ג שני בתים. שכותל זה מכסיק בין שני הבתים. הר"ש. וכ"ש הרמב"ם: בותל שונים פי' הר"ב כותל הבנוי במקום שהיה מגיע כו' (כדתן בפ' בתרא משנה ו') לפי שאין שם חלל טפח. וכ"ש הר"ש. וכ"ל דבמקום שהיה עולה מזעתו בונין הכותל תעובה ואם אינה בה חלל טפח לא תתקיים מפני זעפת הים. ול' מהר"ם כותל שני הל"ל אם אין שם פותח טפח כדקתני בפרקין דלעיל אלא מורחא דתלתא נקט דכותל שיש עליו עליות הרבה עושין אותו חזק ביותר וקורים לו כותל שונים ע"כ ובמגדל כתב וז"ל כותל שונים. כ"ל לפי מלשון שנוסלט שלא נעשה בידי אדם. (לפי זה ניחא דלא תקשה לדעת (משנה ג') אמרינן דטומאה שבכותל הבית לגד חניו של הבית: אינו בוקעת ועולה דלא חשיבא רצונה.

דל"צ

אבל הסתם ניחא דלעיל בכותל שנעשה בידי • אדם • להכי
שדינן ליה בתר בית וכו' כדמסורס לעיל • אבל כותל שונית
דינו ככותל מערה ושבין שני כוכין • דלא בטיל להכא ולהכא
וטומאה בכותל כלים שבבתים טהורים • וטומאה בבתים •
כלים שבכותל טהורין ע"כ • אבל
נפש אטומה הנוגע בה מן הצדדין טהור •
מפני שטומאה בוקעת ועולה בוקע ויורד •
אם היה מקום הטומאה טפח על טפח • על
רום טפח הנוגע בה מ"מ טמא מפני שהיא
בקבר סתום סמך לה סוכות טמאות • רבי
יהודה מטהר: ב כל שיפועי אהלין כאהלין
אהל שהוא שופע ויורד וכל עד כאצבע •
טומאה באהל • כלים שתחת השיפוע
טמאים • טומאה תחת השיפוע • כלים
שבאהל טמאין • טומאה מרתוכו • הנוגע
בו מתוכו טמא טומאת שבעה • ומאחוריו
טמא טומאת ערב • טומאה מאחוריו •
הנוגע בו מאחריו • טמא טומאת שבעה •
מתוכו טמא טומאת ערב • כחצי

סס פ"ז הל' ד
נס הל' ו הרמב"ם בורס כותל שייך ומפר'
סס פי"ו הל' ו כותל שני יקרא כותל שנתנוהו
סתך לכותל אחר • והיו שני
הכתלים קרובים מאוד והיתה
הטומאה ביניהן דחוקה ע"כ •
ולדבריו לא קת"ל ולא מידי והוא
עצמו לא העתיק בבא זו בחבורו •
וכתב הכ"מ בסוף הט"מ • לפי
שכבר נתבאר בדבריו כמה
פעמים שהטומאה רצוצה בוקע'
ועולה בוקעת ויורדת • ע"כ •
והראב"ד כתב (סס הלכה ג')
(בותל בית שני) כו' ואיתא דברסי
כותל שנית ואמר שאם היתה
הטומאה בכות' העליי' הסני' שע"ג
העלייה הגדולה • טומאה בוקעת
ויורדת לעליי' הגדולה והיא אחת
מן הצדדין שעולי' למעלה וכם כותלי כל העליות • מן
הגדולה ומן הקטנות שעל גבה • והטומאה פוסקת ממנו לכולן
כמו שאמר בתחלה • שכיון שהיא מן הצד • אין העלייה הגדולה
מפסקת ואינה מגלת את עצמה ולא את הקטנות שעל גבה •
ע"כ • ולא הבינותי דבריו דמדמה לה לכותל מן הצד שאמר
בתחלה • וא"כ למה קתני בכאן בוקעת כו' • ה"ל
למתני כל העליות טמאות: נפש אטומה • כתב הר"ב ליון
כו' • אין המת קבור בארון • כדי שיהיה בו חלל טפח • כ"כ
הרמב"ם בפירושו • וזה כדברי המו' והרשב"ם • וכמו שכתב הר"ב בספ"ז דב"ב בדבור ורומן שבעה • אבל שם כתבתי שהרמב"ם
בחבורו (פי' ב מהט"מ הלכה ו') לא כתב כן • אלא דבארון חלל טפח מועיל וחוזן בכל דין אהל • ומקום הטומאה טע"ט שסגינו
דוקא בקבר אמרו ולא בארון • וכתב מהר"ם ה"ג הל"ל נפש שאין בה טע"ט • אלא שכך קורא לה נפש אטומה • ע"כ:

סמך לה סוכות • פי' הר"ב אם עשה ליון זה האטום סוכות כעין מסקוף • כן הלשון בפי' הרמב"ם שם עליו מסקוף לסוכה •
אבל בגמ"י תקרה לסוכה • והקשה מהר"ר וואלף וורמייז"א דמאי שנא מהא דתנן בס"פ דלעיל כלים שתחת הפרח טהורין •
ג"ע • ומהר"ם פי' וז"ל סמך לה סוכות כגון שכותל הנפש הוא כותל הסוכה מצד אחד • טמאות • דכיון דכל כותל הנפש הוא מן
הקבר וחשוב כקבר סתום והוא נמי דופן לסוכה • א"כ נכנסת הטומאה בסוכה ולהכי טמאות הסוכות • כנ"ל לפרש עכ"ל •
ולדבריו תשמע דקאי אאם היה מקום הטומאה טפח על טפח: ב אהל שהוא שופע ויורד וכלה עד כאצבע • פירש הר"ב
וכלה עד כאצבע מלמעלה לצד הגג • וכ"פ הר"ש • ושעור לשון המשנה אהל שהוא שופע ויורד ואינו עשוי כמו תקרה וכותל
ישרה • אלא שנעשה משופע ששופע ויורד ומלמעלה בנגו הוא כלה עד כאצבע • אבל הרמב"ם מפרש כמשמעה ששופע וכלה
לצד מטה שם אינו אלא כאצבע: הנוגע בו מתוכו טמא טומאת שבעה • באהל של ששתן מיירי שטמטא טומאת אהלים הר"ש
(ועיין בדבור דלקמן ולא ידעתי למה דקדק לכתוב של ששתן והרי ברסב"ז דכלים שנינו בהדיא דבגד שקועור מטמאין טומאת
אוהלים: וכן פסק הרמב"ם בפ"ה מהט"מ דהלכה י"ב). וגם שם בפי"ח (הלכה ז') כתיב הכ"מ להר"ש ולא הרגיש בזה אבל נ"ל
דאה"נ דלא אתא אלא לאסוקי דכוותייהו דפשתן דהיינו כל היולא מן העץ) וכדתנן בפרק בתר מדליקין (דף כ"ח: ומאחוריו
טמא טומאת ערב • כתב הר"ב וכולה מתניתין מיירי לאחר שיצא המת מן האהל • דאלו בעוד המת שם אפי' הנוגע מאחוריו טמא
טומאת שבעה • כדתנן במשנה ג' דפ"ב • אין באהל מתחשב • הר"ש (ועיין במשנה ב' פט"ו) ומהר"ם חלק בין שפ"ד לאדם •
דבאדם לא • ובמגדל פי' דהכא מיירי בנוגע במה שהוא מרודד ונגרר בארץ • דכיון שלא נגע מתוכו למאחריו • כיון
דאיכא בהטומאה אפי' לאחר שיצא המת מתוכו דין הוא שכל תוכו יהא טוה • אבל מאחוריו אינו טוה • ע"כ: טומאה מאחוריו
ל' הרמב"ם בפי"ח מהט"מ (הלכה ז') היתה הטומאה על אחורי השיפוע: טומאה

נפש אטומה • ליון שבונים על הקבר והוא אטום שבנוי על
הטומאה עצמה ואין המת קבור בארון כדי שיהיה בו חלל טפח:
כקבר סתום דמטמא כל שביביו במגע סמך לה סוכות אבל
אטומה דלעיל קאי • דאמרינן הנוגע בה מן הצדדים
טהור ואם עשה לליון זה האטום
סוכות • כעין מסקוף הסוכה הזו
טמאה • לפי שהיא דומה לאהל
המת • ור' יהודה מטהר • כיון
שהוא מן הצדדים ואין הלכה כר'
יהודה: ב כל שפועי אהלים
כאהלים • שאם היתה טומאה
תחת השפוע אע"פ שאינה תחת
הגג של אהל טמא • כאלו היתה
מונחת תחת הגג: וכלה עד
כאצבע • מלמעלה לצד הגג • דלא
מיישינן באהל של טומאה • אלא
שיהא בתוכו אויר כשעור טפח
על טפח ברוס טפח מרובע:
טומאה באהל • רוחב הגג שאינו
משופע • קרוי אהל: הנוגע בו
מתוכו וכו' וטעמא דלצד הפנימי
של אהל ולצד חיצון שלו כשני כלי'
חשיב להו' ולצד שבכלפי הטומאה ככלי הנוגע במת עצמו ולצד שני
ככלים הנוגעים בכלים • הלכך טומאה בתוכו הנוגע מתוכו
טמא טומאת שבעה • דה"ל אדם שנגע בכלים שנגעו במת •
דתנן בפרש"ק דטמא טומאת שבעה: אבל הנוגע מאחוריו טמא
טומאת ערב • וכדתנן כלים בכלים טמאים טומאת שבעה •
הפליסי • בין אדם בין כלים טמאים טומאת ערב • ובטומאה
מאחוריו הוי אסכא דלצד חיצון

מיצון כפלי הנוגע במת ולד פגימי כלי בכלי (והשתא) (והיינו טעמא) דלד פגימי ולד מיצון נמשכים כשני כלים דכשהטומאה בתוכו כיון דמגיל מלהיות הטומאה בקעת ועולה אין לו כח לטמא הנוגע בחוץ טומאת שבעה וכשהטומאה בחוץ כיון דמגיל מלהיו הטומאה בוקעת ויורדת אין לו כח לפגימי לטמא הנוגע בו טומאת שבעה ומ"מ האהל עצמו בין בפנים בין בחוץ טמא טומאת שבעה דהוה ליה כלים בכלים וכולה מתני' מיירי לאחר שיצא המת מן האהל: כחצי זית מתוכו וכחצי זית מאחוריו האהל טמא מתה נפשך טומאת שבעה שמצטרף חצי זית שבתוכו עם חצי זית שבאחוריו אבל הנוגע בין מתוכו בין מאחוריו. אין בו אלא טומאת ערב דכיון דליכא כזית במקום אחד אי אפשר לכל לד ליחשב אלא ככלים בכלים הלכך הנוגע במת טומאת ערב: מקצתו מרודד על הארץ לאחר שפירשו האהל כרח הבודף בזיעות האהל פירשו אותה בארץ: מרודד תרגום ורקיעו את פחי הזהב (שמות ל"ט) ורדידו: טומאה תחתיו תחת

מחצי זית מתוכו וכחצי זית מאחוריו הנוגע בו בין מתוכו בין מאחוריו. טמא טומאת ערב "מקצתו מרודד על הארץ. טומאה תחתיו. או על גביו. ט"מאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. "אהל שהוא נטוי בעליה. מקצתו מרודד על הארובה שבין בית לעליה. ר' יוסי אומר מציל. ר"ש אומ' אינו מציל. עד שיהא נטוי כנסית האהל. ג המת בבית. ובו פתחין הרבה. כולן טמאין נפתח אחד מהן. הוא טמא וכולן טהורים. חשב להוציאו באחד מהן. או בחלון שהוא ארבעה על ארבעה טפחים. הציל על כל הפתחים. בש"א (כ"ח והוא שחשב) יחשוב עד שלא ימות המת. בה"א אף משמת. היה סתום ונמצא לפתחו. בש"א בשיפתח ד' טפחים. ובה"א בשיתחיל. ומודים בפותח בתחלה שיפתח ד' טפחים: ד האשה

תומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. סי' וכלים שתחת הרדוד טמאי. כיון דאין אהל טפח מכסיק ביניו לטומאה. מהר"ם: ר' יוסי או' מציל ואע"פ שאין בגו על הארובה שהאהל מציל בכסוי הרמב"ם ספ"ג מהט"מ והראב"ד כתב שאין זה הטעם כלום. אלא שחושבין התרוד מן האהל כשעושין אהלים ע"כ. ואחרי שהעתיק הרמב"ם דברי ר' יוסי כראה שפוסק דבריו להלכ' ונם בגמ"י מצאתי בפי' המשנה הלכה כר"י. ולפי שנכנסה שלנו לא ראה הר"ב פסק הלכה. נמצא גם הוא מלכתוב וכבר שסמך הרמב"ם על הכלל דגמ' מי שהוציאוהו (ר' מ"ו) ר"י ור"ש. הל' כר' יוסי: ג המת בבית כו'. כולן טמאים. כי' הר"ב אע"פ שהפתחים נעולים דגזרו חכמים טומאה כו'. וכן לשון רש"י בפ"ק דביצה דף י'. ולאו דוקא גזרת חכמי' כמו שהכתו' בסמוך בס"ד: בפרה ח' מהן. אע"פ שלא חשב עליו. תוספתא כתבה הר"ם: חשב להוציאו. כ"ל דהך מחשבה נמי בדבור הוא כהיא יספה"ה דכלי. דמאי

שלא. בין כך ובין כך תמיהני על הרא"ש. והטור סי' שע"א. והאחרונים שהשמיטו לזו הנבא דחשב כו'. ובית הלל אומרי' אף משמת. סי' הר"ב דמחשבה מפקעת תורת טומאה מן הפתחים מכאן ולהבא. אבל כלי' הראשונים טמאין דליה ליה ברירה הכי מסקינן בגמ' פ"ק דביצה. ומשום כך הא דכתב הר"ב לעיל דגזרת חכמי' היא מה שמטמא כל הפתחי'. לאו דוקא. דאי הכי הא קי"ל דבדרבנן יש ברירה. כמ"ש הר"ב ברש"ז דדמאי. ובסוף מס' ביצה וגם רש"י בעצמו כתב בסוף ביצה דף ל"ח אהך דהכא. וז"ל בדאורייתא כגון טומאת מת ליה ברירה ודרך יציאה הלכה לחשה מסיני כדאמרי' בסכה (דף ו') דהלכות טומאה הכי גמירי להו. וכ"כ עוד אדהכא דמייתי לה בפ"ו דערובין ד"ס"ח. מפני שאין אנו יודעין באיזה פתח יוציאנו ופתח שעתיד לצאת בו מיטמא מיד. וטעמא ליכא. אלא הלכות טומאה הכי גמירי לה. ע"כ. ומ"מ קרו להו גזרת חכמים. הואיל ואינו מפורש בכתוב. הרי חכמים גזרו ואמרו כן. אבל מסי השמועה הל"מ. וכבר כתבתי במשנה ב' פ"ק דערובין. שכן הרמב"ם רגיל לקרות דברי סופרים מה שהוא הל"מ. וראה זה מצאתי שאמר הרמב"ם בפי' המשנה בפי"ז דכלים משנה י"ב. וז"ל בתוספתא כזית מן המת וכעדשה מן הנבלה ספקים בכן כשיעור וכו'. ספקו טמא שכל דבר שעקרו מד"ס וטעורו מד"ס ספקו טמא

וכו' ולא אמרו שיעורו מד"ס עם השורש אשר בידינו שכל השיעורים הל"מ. לפי שכל מה שלא בתנאי בלשון התורה יקרא מד"ס. ואע"פ שהדברים כן

הלכה

הלכה למשה מסיני. לפי שמאחר מד"ס יכולו שיהיה הדבר קבלת סופרים. כמו הפירושים וההלכות המקובלות מן משה מסיני
אז תקון סופרים. כמו התקנו ופגזרו וכ"כ עוד בפי' מ"ז פ"ו דתקוטו. וע' במ"ש פ"ד דטהרו (ד"ה ספק כתבתי סיוע לדבריו:
ד הראשון טמא בספק. עיין ברפ"ו דטהרו: אמר ר' יהודה אומתי כו'. כתב הר"ב הלכ' כר' יהוד' שכל מקום שהר"י אומתי לא
נא שא לפרש כמ"ש הר"ב במ"ב פי"ח דשבת: הראשון טהור אפי' מת ולדה בתוך מעיה אינו מטמא עד שיצא לחוץ.

ד "האשה שהיא מקשה לילד. והוציאוה מבית לבית. הראשון טמא בספק. והשני בודאי יא"ר יהוד' אימתי בזמן שהיא ניטלת בגפיים. אבל אם היתה מהלכת. הראשון טהור. שמשנפתח הקבר אין פנאי להלך. אין לנפלים פתיחת הקבר. עד

ד הוציאוה מבית לבית. ובבית שני ילדה ולד מת. מספקא לן אם (יצא הולד מת מן הבית) הראשון: בזמן שהיא ניטלת בגפיים. שהברותי' טוטלת אות' בזרועותיה שאינה יכולה לילך. חיישינן שמא יצא הולד מת מן הבית הראשון: הקבר. ראם

כדתנן בפ' בהמה המקשה [משנ' ג'] והאשה טהורה עד שיצ' הולד. הר"ם: אין לנפלי' פתיחת הקבר וכו'. פי' הר"ב סיומא דמלתא דר"יהוא וה"ק כו'. אבל אם לא היה לנפל ענול ראש כו'. אע"פ שנפתח הקבר ויצא ראש הולד לחוץ יש לה פנאי להלך כו'. וכ"כ הרמב"ם ולדבריה' משנפתח הקבר ויצא ראש הולד לחוץ טמא' אפי' כשאינה כפיקה. וא"ל דפתיחת הקבר הוא כשיצא הולד לחוץ היינו לפרוזדור דאלת"ם שא פתיחת הקבר לא זו היא יציאת הולד לפרוזדור שא שהקבר נפתח בלבד והראש עומד נגלה על הפתח. וזהו ויצא ראש הולד לחוץ דקאמר הר"ב. אבל לא שיצא חוצה לפרוזדור. א"כ נפ' בהמה המקשה דתנן (שם) המיה טמאה. ומפרשים בגמ' גזירה שמא יוציא העובר את ראשו חוץ לפרוזדור כמ"ש שם הר"ב. הא"ל גזירה שמא נפתח הקבר. אלא ודאי דפתיחת הקבר נמי לא מטמא. ועדין טומאה בלועה היא עד שיצא ראשו לחוץ דהיינו לפרוזדור ומש"ה המיה טמאה שמא יצא לפרוזדור ולאו אדעתיה. והאשה טהורה עד שיצא ראשו לחוץ דהיינו דקא תימה בשנוי הלשונות. פתיחת הקבר. ויצא ראש חוץ לפרוזדור. ושניהם לענין אחד נאמרו. ועוד קשה לי דאי סיומא דמלתא דר' יהודה הוא. הא"ל ואין לנפלים כו' כוי"ו אבל הר"ם פי' וא"ל עד שיעבילו ראש כפיקה (אם עיגל ראש כפיקה) מטמא משנפתח הקבר אע"פ שלא יצא לחוץ. ואם נפתח בבית ראשון יש לספקו לטומאה. ומתני' דבהמה המקשה בשלא עיגלו ראש כפיקה. אם"ה קתני עד שיצא הולד עכ"ל. ולדבריו ניחא הכל. דאין לנפלים פתיחת הקבר ענין בפני עצמו הוא. ולא סיומא דר"י וגם פתיחת הקבר אינו יציאת ראשו לפרוזדור. והא קתני' פתיחת הקבר קודם שיצא אינו מטמא שא מסיעגל כפיק' ומש"ה במתני' דבהמה המקשה דמטהרינן בפתיחת הקבר. שהרי אין חוששין אלא על יציאתו לפרוזדור. היינו טמאה. דהתם מיירי כשלא נתעגל כפיקה. וכן פירשו התוס' דבהמה המקשה דף ע"ב. וכפ"ג דבכורות דף כ"ב (ועיין לקמן (במשנה) (הראשון חי) שלכתוב פי' אחר בלשון חוץ לפרוזדור גם עיין בדבור דלקמן תירוץ אחר בשם הר"ם. אמתני' דבהמה המקשה) ושוב מצאתי שהרמב"ם בחבורו סוף הט"מ (הלכה ח') שהוא מחזיק בשני הפירושים. שכתב האשה שהיא טוברה בתוך מעיה אם נתעגל ראש הנפל כפיקה של שתי כיון שנפתח הראש עד שגראה הראש. נטמא הבית משני העובר. אע"פ שעדין לא יצא. מבואר מתוך לשונו זה שמפרש כדברי הר"ש. והדר כתב האשה שמקשה לילד כו' הבית הראשון טמא בספק שמא כשהיה בו יצא ראשו של נפל הזה בד"א כשלא היה ראש הנפל כפיקה כו'. ומבואר מזה שמפרש כדבריו שבפי' המשנה. וכך דקדק בלשונו דבראשונה כתב כיון שנפתח הראש עד שגראה הראש. ובפי' השני כתב יצא ראשו וכו' ואע"פ ששני הפירושים סתרן אהדדי. דאי אמרת כפירוש הראשון. נ"ל שפתיחת הקבר לא זו היא יציאת הראש לפרוזדור. ואי אמרת כפי' השני. פתיחת הקבר זו היא יציאת הראש לפרוזדור. מ"מ כתב שני הפירושים הוא"ל וכל אחד בפני עצמו אמשר לפרשו בלשון המשנ'. לא ראה שום אחד מן הפירושים לדחותו לפי שלא היה לו הכרע איזה יכשר יותר. וכשאור אחר כך (שם הלכה י"ב) להעתיק מתני' דבהמה המקשה שהם וכתב בדברי הגמ' גזירה שמא תיגע בו תשיגא לפרוזדור. וסמך על המבין לפירוש הראשון דוקא בשאינו כפיקה. כמו שגם הגמרא סומך על זה לה"ר. דהא לא אתמר בהדיא דוקא כשאינו כפיקה. ותמהני על הכ"מ שלא העיר בכל זה. ולכן כ"ל שהכ"ת הבין שו"ש בתחלה עד שגראה הראש. היינו מה שכתב אח"כ יצא ראשו. שכשיצא גראה. ופי' גראה הראש היינו שגראה כולו. וא"ש בתחלה נטמא הבית מפני העובר אע"פ שעדין לא יצא. כך לא יצא דקאמר אעובר דסתיך ליה קאי. ולא על הראש דהראש אה"כ יצא כדאמרן. והשתא כל דבריו שבחבורו שם כמו שבפירושו והוי יודע שזה שדקדקתי לכתוב בכל זה הדבור שיצאה הולד לחוץ. היינו חוץ לראש. שהוא שקורא התנא חדר בפשטה"ש פ"ב דעדה. ונכנס לפרוזדור דתנן נמי התם. ואע"פ שהלשון הבארתי המקשה שהבאתי חוץ לפרוזדור משמעו שיצא חוצה לו של פרוזדור כמשמעות כמה ספוקים שבתורה. מחוץ לעיר מחוץ למחנה. מחוץ לירושלים וגם במשנה ז' פ"ו דיומא חוץ לחומת ירושלים חוץ לחומת העזרה אנכי הייתי פרוצה ללשון הכתב"ם שהבאתי בסתוך שכתב משיצא לפרוזדור לכן פירשתי כמו שכתבתי ועכשיו ראיתי בפירש"י פס' יונה דוסן ד"מ"ב דמייתי התם להא דס' בהמה המקש' שהגיע הולד ראשו חוץ לפרוזדור וכתב (רש"י אז"ל וקאמר דאע"ג דאכתי ראשו בפנים הוא דהיינו בבית המיטה. הוי כיולד. ע"כ ולדבריו כל שד שלא יצא חוץ לפרוזדור לא מקרי אלא פתיחת הקבר. והוא נכון במשמשות

הלכה

ראש גדול כפ"ד הוה שהנשים טוות בו החוט של שתי · אבל אם לא היה לנפל עגול ראש כפיקה · אלא קטן מזה · אע"פ שנפתח הקבר וילא ראש הולד לחוץ · יש לה סברא להלך וחיישינן שמא ילא ראשו מן הבית הראשון · והלכה כר' יהודה : ה ילא הראשון מת · הולד השני ילא חי : טהו' · השני החי מטומאת מת · אם הוציאו המת מן הבית קוד' לידת השני · דבעודו במעי אמו לא נטמא · אע"פ שנפתח הקבר · דטהרה בלועה אינה מיטמאה : הראשון חי · והשני מת טמא · ואעפ"י שהוציאו החי מן הבית קודם שנולד המת · דמכיון שילא החי נפתח הקבר ונטמא מיד דסוף טומאה לצאת :

עד שיעגילו ראש · כפיקה : ה "יצא הראשון מת והשני חי · טהור · הראשון חי והשני מת · טמא · רבי

מתיסיר

הלשון כמו שכתבתי · ולכן הקרוב אלי שיש בדברי הרמב"ם השמט מהסוס' שהשמיט תיבת חוץ · שהרי מכיון שיש עוד בית החיצון · וכדתין נמי התם בר"פ יולא דופן ואתאי טומאה שיקרא יצוד כשעודו בפרוזדור שהוא לפנים ממנו · ודי לנו כשנכנסה כילוד בעודו בבית החצון אע"פ שעדין לא יצא לאויר העולם כללי ולמה ידחק להוציא הלשון של חוץ לפרוזדור ממשמעו וכ"ש שיהיה כנגד הסברא ג"כ · לכן הנכון בעיני שהגי' הוא בדברי הרמב"ם משיצא חוץ לפרוזדור · ועוד נ"ל · דלהר"ש אה"כ שאינו נקרא ילוד עד שיצא לאויר העולם לגמרי · כמו שאוכיח מלשונו דבמשנה דלקמן · והוא קורא פרוזדור לכל מה שמן החדר ולחוץ · ואף בית החצון בכללו ויש לתת טעם לדבריו · שבמשנת משל משלו חכמים באשה דבפ"ב דנדה אינו חושב לבית החצון כלל שם · דבכלל של פרוזדור דקתניב הוא ניהו · א"כ בכל מקום שאמרו פרוזדור · גם בית החצון בכלל · והשתא יכולני לומר · שאע"פ שבכאן אינו מפרש כהר"ש בפירוש אין לנפלים פתיחת הקבר וכו' · מ"מ הואיל דבמשנה דלקמן מפ כפי הר"ש · הלכך כפ' ילא ראשו חוץ לפרוזדור יכול להיות שסובר נמי כוותיה · דהיינו שיצא לגמרי · ואף חוץ לבית החיצון · וכל עוד שלא יצא לגמרי עדין בכלל פתיחת הקבר הוא · אלא שלפי זה קשיא שיפרש למשנה דבפרק בהמה המקשה כר"מ דלקמן · וכמו שאכתוב לק' בס"ד והרי פוסק לק' דלא כר"מ · ועוד אני אומר ג"כ שאע"פ שגם הרמב"ם הזשיר יציאה לאויר העולם במשנה דלקמן · כמו שאעתיק שם דבריו שבחבורו [פכ"ה מהט"מ הלכה י"א] אפ"ה א"א לומר שיפבור בפי' חוץ לפרוזדור כהר"ש · ואפי' כשהגי' בספרו הה ג"כ חוץ לפרוזדור כמו שכתבתי · דמכיון שכתב שם בטעם משנת בהמה המקשה גזירה כו' · אי איתא דמפ' דלא כרש"י ההיא מתני' כר"מ אתיא · והרי פסק דלא כוותיה בפירושו ובחבורו · ודכתב יציאה לאויר העולם (אפרש) לק' שם בס"ד · ובענין יציאת הראש עלמו עיין בפי' הר"ב במשנה ו' : כפיקה פי' הר"ב כפלך הוה שהנשים טוות בו חוט של שתי · הכי מסיק בגמרא פ"ב דבכורות דף כ"ב · ואע"פ שחוטו של שתי דק משל ערב · כדפי' הר"ב במשנה ב' פי"ז דכלים : ה יצא הראשון מת והשני חי טהור · פי' הר"ב טהור השני החי מטומאת מת אם הוציאו המת מן הבית כו' · וכ"פ הר"ש · גם הרמב"ם מפרש דטהור וטמא ירלה בו הנולד החי · והקשה הראב"ד בסוף הט"מ (הלכה י"א) דאיך אפשר בראשון מת ושני חי שיהא הולד טהור · והרי האשה טמאה ומטמא את הולד טומאת ערב · והיינו שני' טמאים נמת · אדם נמת · אדם באדם · השני טמא טומאת ערב (כדתנן בפ"ק) ותו לא מידי · ועוד טמא ממגע אמו שהיא טמאה טומאת לידה בטומאת נדה הלכך לא אפשר · ע"כ · וכתב עליו כ"מ דבקושיא שנית איכא למימר דמאי טעור דקאמר מטומאת המת אבל קושיא קמייתא היא חזקה · ואפשר לומר דהב"ע בשהקיפו הרחם בפשוטי כלי עור שאינם מקבלים טומאה שנמצא שלא נגע העובר המת באשה ולא בכלים עכ"ל · וזה דבר זר ורחוק מאוד · ולא ידעתי למה לא תירץ ג"כ · דמאי טהור דקאמר מטומאת שבמה וכלומר שהוא טהור · ממגע המת עלמו · (ועיין לקמן) ומה שפי' הראב"ד דטמא וטהור על הב"ת הראשון נאמר · כבר רלה הר"ש ג"כ לפ' כך · אבל דחהו מפני שבתוספתא מפורש דבטומאת ולד חייריגן · וכתב מהר"ש אע"ג דבפרק בהמה המקשה תנן האשה שמת ולדה במעיה ופשטה החיה את יהה ונגעה בו החיה טמאה · משום גזרה שמא יוציא ראשו · הכא לא גזרינן דדוקא בחיה שמתעסקת בו חיישי' שמא תגע בו בגיליון משיצא ראשו · והא ליכא למיחש גבי ולד החי · א"כ אפי' אם מטמא אף מה שבפנים כשיצא ראשו ניחא · דאיכא למימר הכא מיירי שהחיה יודעת שלא נגע הפי במת משיצא ראשו אבל החי אפי' אומרים ברי לי שלא נגעתי בו משיצא ראשו · חיישינן דלמא אגב דטרידה דלמא נגעה ולא אדעת · ע"כ · ומה שכתב הר"ב דבעודו במעי אמו לא נטמא · אע"פ שנפתח הקבר דטהרה כו' · לשון הר"ש דאין דרך טומאה ליכים · ועוד דטהרה כו' :

הראשון חי והשני מת טמא · פי' הר"ב דמכיון שיצא הבי נפתח הקבר ונטמא תיד דסוף טומאה לצאת · וכן לשון הר"ש ומשום שלא נתגלל (הראב) כפיקה הולרך הר"ש לפרש דסוף טומאה לצאת · דכי נתגלל כפיקה · פתיחת הקבר מטמא כאהלו ולד · אבל הר"ב שמפרש נעיל כפירוש הרמב"ם נפתיחת הקבר היינו שיצא לפרוזדור · קשיא תרתי · חדא מאי האי דקאמר מכשיצא החי נפתח הקבר · דלדידיה היינו יציאתו לפרוזדור · וכי ביציאת החי הא נפיק המת לפרוזדור · ועוד דאי הכי הו לא צריך לטעם דסוף טומאה לצאת · שמכיון שיצא לפרוזדור · כבר טימא' הכל כאהלו ולדידיה אין חלוק בין כפיקה ללא כפיקה ולכן לא ה"ל להר"ב להעתיק דברי הר"ש · אבל ה"ל לכתוב כפי הרמב"ם שמפרש שאם אחר יצא ראשון · א"א שלא יגע בו המת משיצא לאויר העולם מפני שהוא מתגלגל אחריו כאבן שאין בו רוח חיים כדי להעמיד עלמו · כ"כ בחבורו שם · וו"ל בפירושו בנא' שהפרש בין יציאת הפי תחלה · לו יציאת המת תחלה כו' · הוא שהולד החי ידחה עלמו ויעזור ביציאתו כשהוא שלם וקרוש זה יחזקהו הטבע עד שיגלם יצירתו · והמת כבר עזב אותו הטבע ולא החזיקהו · אבל קדמהו כאשר יעבד עליו ויעדהו · פמו הדבר המאום שהטבע משליכו · וכאשר יצא הולד ראשון מת · הפה נאמר הטבע דהכו

ולא

ולא ידחוה המי · אבל המזיק בו · ולאחר שיצא מת מתעורר המי ליציאה · ולא נגע במת בעצין יציאתו · ואם קדם המי היציאה · אבל
זה המת יצא לאחריו בלי ספק · לפי שהכח לא יחזיקהו · אמנם יצא אבל סתיחת הרחם נמשך אחי ודבק אליו · ולזה יטמאהו אבל
היציאה · ע"כ וז"ל הרמב"ם משיצא לאויר העולם איבא לתשמע מיניה שכל שעודנו אפי' בבית החצון · עדין בכלל פתיחת הקבר
הוא · ובאמת שבמשמתינו דלעיל · אין הכרע לא מפירושו · ולא מתבורו · לפי שלא הזכיר רק יציאה סתם · ויש לדרשו חוץ
לפרוזדור ובבית החיצון · או
לפרשו חוץ לכל אף חוץ לבית
החיצון · אבל מת"ם שם בחבורו
על משנת בהמה המקשה גזירה

רבי מאיר אומר בשפיר אחד · טמא · בשני שפירים טהור :

ו האשה

משפיר אחד טמא · כלומר אם
יצאו שניהם · כעין שפיר אחד
שיצאו בבת אחת · טמא : שפיר ·
שלא שהולד נתון בה : משני שפירין · כלומר כעין שני שפירין
זה אחר זה · אפי' ראשון אי ושני אם · טהור דסבר ר' מאיר ·
אע"פ שנפתח הקבר אין מטמא עד שיצא לאויר העולם · ואין
הלכה כרבי מאיר :

ו יצא

שמא תגע בו משיצא חוץ לפרוזדור · אין לומר שכונתו חוץ
לכל · ואף לבית החצון ושהיה הבית החצון אף בכלל פרוזדור
כפי' הר"ש · וא"כ כר"מ אמת · וכמו שמכתוב עוד לקמן · ואין
הלכה כר"מ כדכתב בפירושו ואף בחבורו לא כתב לדברי ר"מ ·
ולכן העקר אצלי שסובר כפירש"י דמשיצא לבית החצון מטמא
וזהו חוץ לפרוזדור · והא דכתב הרמב"ם בחבורו ואם
וז"ל (שם בחבורו) אם המת יצא ראשון · אחי טהור · שהרי לא נגע בו משיצא לאויר העולם · אחיד דרי"ת שכתב שם ·
נאחר שבעוד המת בין כותלי הרחם · דהיינו בית החצון שהו אין אחי הכלחה והטבע מחזיקו · אבל כשיצא המת יצא אחי · ומוב אם
אין הטבע מחזיקו · ויוכל להיות שיגע במת באויר העולם · הלכך אמר שזה אינו · שאם לא נגע בו בעודנו בבית החצון · ואם
שהטבע החזיקו לאחי · הנה כשיצא המת יפול באבן מבלי מבוא · וא"א שהחי יגע בו כי אם בו רוח חיים · ומעתיד עצמו קצת קצת
ומש"ה נמי נקט בשיפא · ג"כ שלא יגע בו כו' · משיצא לאויר העולם · אבל אה"כ דאפי' קודם שיצא לאויר העולם כשנגע בו המת
בבית החצון נטמא גם כן · וזהו כמו כן א"א שלא יגע בו · זהו מה שכ"ל בפי' דברי הרמב"ם · ובזה יש לתמוה על הכ"מ שלא העיר
לפ"ש יציאת אויר העולם כי היכי דלא תקשה דבריו אהדדי : בשפיר א' · טמא פי' הר"ב כלומר אם יצאו שניהם כעין שפיר
אחד כו' · וכ"ם הר"ש וטמא דשפיר אינו תמלה ולא מוריד שאם יצאו בבת אחת אע"פ שיהיו בשני שפירים · מ"מ נוגעים זה בזה
ואין טעם לומר שהשפירים מפסיקים · ועיין לקמן : בשני שפירים · פי' הר"ב קסבר רבי מאיר אע"פ כו · אין מטמא עד שיצא
לאויר העולם · וכ"ם הר"ש · ומסיים כרבי ישמעאל דאמר בפרק בהמה המקשה (דף ע"ב) · וכל אבר יגע על פני הבדה
(במדבר י ט) להוציא עובר במעי אמה · ולא הר"ע דאמר התם עובר בעמי אמה טמא · דאמר קרא (שם) הנוגע במת בנפש
האדם · אזהו מת בנפשו של אדם הוי אומר עובר שבמעי אמה · פירש"י על פני הבדה משמע גילוי · להוציא עובר שהוא טמון
במת בנפש · מת שהוא נמוך נפש אחרת) והשתא כו' · לא נרגינן לאוקמה להוא דבהמה המקשה בשלא עינלו ראש כפיקה ·
דאיכא לאוקמה כרבי ישמעאל וכר"מ וכל עמין · ע"כ · ומעתה הר"ב שפירש גם כן בבהמה המקשה דכל שלא יצא חוץ לפרוזדור
טהור · והוא כר' ישמעאל כמ"ש שם (ד"ה ר"י) · וכן לא פי' התם דדוקא כשלא נתעגל כפיקה · וגם בכאן הוא מטמא אף כשלא
נתעגל כפיקה תקשה דאתיא דלא כהלכתא · ומאי דוחקיה לוקמא כר ע דמטמא מן הגזרה מגזירת הכתוב · ואדרבא בסוגיא
דהתם אמרינן לא תימא ר"ע היא כלומר ולא ר' ישמעאל · וא"ת אמאי אמאי טהורה כבר פירש"י הטעם באותה סוגיא דף ע"ב
דאם טומאה בבית הסתרים אמירא מבתקוס בלוע · דבלוע חשיבא כמאן דליתא · ובבית הסתרים יש לה טומאת משא · ולי ק"ק
בהדיא בפרק יולא דופן מ"ב ע"ב · ולכן כ"ל דמפשטיה דקרא איכא למינק דלא מטמא אלא אחר הנוגע · דכן כתיב והנוגע במת
בנפש · משמע אבל הנפש עצמו שהמת בתוכו אינו מטמא · והוא כמו שאר טומאות בלועות שאין מטמאות לשבו הם בלועים ·
כך כ"ל ויש להתוס' שיטה אחת בפלוגתא דר"י ור"ע ואין להאריך כאן · ועוד דאפי' כי קא מפרש לתנאי כרבי ישמעאל אכתי לא
ה"ל לר"ב לאשמעינן שם בבהמה המקשה לפרש שהיא כיחידאה ואינה הלכה · אלא ודאי מהא שפיר מוכח שהר"ב מפרש חוץ
לפרוזדור באחד מתני הפירושים האחרים שכתבתי לפי לשון הרמב"ם · אם שהשמיט חוץ בכיון · אם שהוא השמטת הסופר · וא"כ
ר"מ הוא שסובר לחודיה עד שיצא לאויר העולם · ולאו דאתיא כר"י כדברי הר"ם (שג' מתלוקות בדבר ר"ע ור"י ור"מ ועוד כראה
בעיני שהר"ב מפני שלא ראה להרמב"ם שפי' כלום בדר"מ · משום כך העתיק לפירושו של הר"ם אבל לפי דעתי אלו היה דעת
הרמב"ם בדר"מ כדפי' הר"ש לא היה לו למשתק מלפרש דשפיר אחד ושני שפירים אלו דוקא אלא כעין נריך לאודויי
ולפרושי · אלא ודאי שדעת הרמב"ם בדר"מ כשסתם דאה"ג דמחלק בין שנולדו שניהם בשפיר אחד דהשתא נגעי בהדדי ובין
שנולדו בשני שפירים ואע"ג דתק"ק אינו מחלק · משום דס"ל דשפיר אינו מעלה ולא מוריד · כמ"ש לעיל · ר"מ אלי סבר דשפיר
הוא חיל ואינו מגוף הולד · כי נולדו בשני השפירים הוו שפירי' כלבוש' והוו כי הא דתנן במשנה ב' דף ק' ג' פלים במת וכלי' בכלי'
ואדם בכלי' אינו טמא אלא טומאת ערב ומאי טהור נמי דקאמר רבי מאיר טהור מטומאת ו' וכדאמרינן לעיל לדברי של הרמב"ם
בטהור דק"ק וכתו דלעיל בדברי ת"ק לא הוצרך לפרש דטהור מטומאת ו' ה"ג בדר"מ והרוויחו ת"ק ור"מ שניהם לדבר א'
נתכונו באמרם טהור · ופלוגתייהו בשפירי' אי הוה הפסקה בנגיעה אי לא ואתי השתא נמי שפיר מאי דמקשה הר"ש לפי פירושו ·
וז"ל ומיהו תימה דקשיא דר"מ אדר"מ דנפ הלוקם בהמה קאמר ר"מ בפיקה של מקי

(וכלומר

ו יצא רובו של ולד ומשיצא רוב ראשו שהוא משתצא פדחתו אין נוגעים בו: שאין דוחים נפש. הולד. אפני נפש האשה:

פרק ח׳ יש מביאין את הטומאה. שאם האהילו על הטומאה ואדם וכלים מביאין את הטומאה על האדם

ר"ל

(וכלומר לפרש כפיקה דמתני' דלעיל דמטמא בפתיחת קבר) והא ר"מ אפילו בנפתח הקבר איטורי מטהר. עכ"ל ולדידי ליתא ואין כאן שום תימה. דרבי מאיר אינו חולק כלל על ת"ק בענין מתניתין דלעיל. ואלו היה דייק הר"ב הכי לא ה"ל מן הצור' לכתוב לפירוש הר"ם כלל. וא"ת

ר' ישמעאל אמאי איצטריך לקר' דעלמא הכא טומאה בלוע. ולפיכך אפי' ילפינן לה ממטמאות הכתוב (ויקרא י"א) והאוכל מנבלתה יכבס בגדיו מי לא עסקינן דאכל סמוך לשקיעת החמה כו'. כדמייתי לה הר"ם בסוף פרק מקוואות. כבר הרגישו התוס' [דחולין דף ע"ב ד"ה גזירה] בזה. ולפי שטתם שרמזתי לעיל שיש להם בפלוגתא דר"ע ור"י ניחא. אבל לשיטתינו דאליבא דפירש"י מי ניחא: וכ"ל דר"י ס"ל דהיא לא מכרעא דדלתא קרא תיירי דוק' לאחר שנתעכל' לטהר: וכי לא מוקמינן לכמה

ה תוי' ע"פ מה' דוכ"ס ל"ה עוש"ע ס"ם סי' תכה ב ב' סנהדרין נגי' ע"ב ע"ג פס' הל' ג ר' שכת לה.

ו״ האשה שהיא מקשה לילד. מחתכין את הולד במעיה וזומו ציאין אותו אברים אברים. מפני שחייה קודמין לחייו ב יצא רובו. אין נוגעין בו. שאין דוחין נפש מפני נפש:

פ״ח יש מביאין את הטומאה ואוצצין. מביאין את הטומאה ולא אוצצין. אוצצים ולא מביאים לא מביאין ולא אוצצין. אלו מביאין ואוצצים. השידה. והתבה והמגדל. ג כוורת הקש. כוורת הקנים. ובור ספינה אל כסנדרית. שיש להן שולים. והן מחזיקים ארבעה סאה בלח שהם כורים ביבש. ויריעה וסקורטיא. וקטבליא וסדין. ומפץ

וכמה מקראות שלא כמשמען. ולהכי איצטרך לקרא דהכא והשתא איגליא לן נמי דהאוכל [קרא] דוהאוכל מנבלתן מיירי בכל גווני. ואפילו כי אכל סמוך לשקיעת החמה. כ"ל: ו מחתכין את הולד במעיה. דכל זמן שלא יצא לאויר העולם אינו נפש הוא ואיתן להרגו ולהציל את אמו. רש"י פ"ח דסנהדרין דף ע"ב: ועיין מה שכתבתי במשנה ג'

ס"ה דנדה [ד"ה והורגו]: יצא רובו: כתב הר"ב ומשיצא רוב ראשו כו'. כדתנן במשנה ה' פ"ג דנדה: שאין דוחין נפש מפני נפש וא"ת מעשה דשבע בן בכרי הנה ראשו מושלך אליך ודחו נפש מפני נפש. הכא משום דאפילו לא מפרוהו לו. היה נהרג בעיר כשיתפשנה יואב. והן נהרגים עמו אבל אם היה הוא ניצל. אע"פ שהן נהרגים לא היו רשאין למסרו כדי להציל עצמן א"כ משום דמורד במלכות הוי והכי מפרש לה בתוס (דתמורה) [דתרומו"ו כל"ל] רש"י אם בסנהדרין. והר"ם בספ"ח (דתמור')

כתב דבירושלמי מוכח דאם יחדו מוסריס ואפילו אינו חייב מיתה וזה מן הדין. אבל מישאת חסידות שלא למסור:

פרק ח׳ השידה פי' הר"ב תיבה גדולה של עץ כמין ארון. ובמקומות אחרים פי' עגלה. והארכתי בריש פרק י"מ דכלים: שיש להם שולים. עיין מה שכתבתי במשנה י"ג פרק דלקמן: כוורת הקש. פי' הר"ב עשויות מקש כלו' מוגבות השבלים שהן קשים. כך כתב הר"ב בריש פרק ט"ו דכלים. ולא ידעתי למה מפרש בכאן קופות. וכן בסמוך שלים: והם מחזיקים ארבעה סאה כו'. פי' הר"ב דכיון שהם גדולים עיין בפירושו לריש פט"ו דכלים גם עיין מ"ש במשנ' ו' פ"ה [ד"ה או כוורת]. ומהר"ם כתב בכאן וז"ל כ"ל דהא דקתני חוללים שידה תיבה ומגדל ומפרשים בין טומאה לאהלה לכלים שע"ג. כי כן צריך לפרש משום סדין ותפץ דמקבלין טומאה ואין חוללין בחלון (כדתנן בפרק עשירי משנ' ד') יא"כ צריך לפרש דחוללין דשידה תיבה ומגדל וכוורת היינו עם דפנות אהלים כדאמרי' לעיל פ"ה משנה מ' שהכלי המהורי' אינם מטילים אלא עם דפנות אהלים ואיכא לתימר דשאני הכא דנטויים וקבועים כאהל וגימא דעשויים אהלי אכולה בבא דלעיל אינה קאי דהא ודאי ליתא דא"כ מאי אריא שמחזיקים ארבעים סאה אפי' אין מחזיקים ארבעים סאה נמי דהשתא מקבלי טומאה חוללין מידי דהוה אסדין דחוללין אע"ג דמקבלי טומאה כיון דעשויין אהלים כדפירשינן. אלא ודאי עשויים אהלים לא קאי שלא אויריעה וסקורטיא וקטבליא וסדין ותפץ ותחללת וא"ת וליתני נמי שירה תיבה ומגדל וכוורת. שאין מחזיקין ארבעים סאה אבאין וחוללין וכגון שעשויין אהלים. וי"ל דאין דרך לקבוע אוהל לאהל. ע"כ כ"ל. עכ"ל [ועיין בראש"ם מ"ש בזה]. ומה שראה לי בזה כבר כתבתי בריש ו' בפ"ד [ד"ה אפי'] ודעת הר"ם נראה כדברי מהר"ם מבא דרש"ט: שהם כוריים ביבש. עיין מ"ש בריפט"ו דכלים: סקורטיא פי' הר"ב עור שלובשים כו' ובמשנה ד' פי"ו דכלים מפרש בשם הרמב"ם עור שאוכלים עליו. וכ"כ שם בפירושו וכאן מפרש כן לקטבליא אבל בסקורטיא מפרש שהוא כשוי עור אשר יכסו בה המטה לישב בה. ושם אינו מפרש כן לסקורטיא. וכנה' בפ"ו דנדרים דף נ"ה ע"ב מפרשים אסקורטיא דהתם כיתונא דלבא:

ומפץ עיין בפרק כ"ל [כלים] משנה י' ובסופו בפירוש הר"ב: ומכונות חיה ועוף. פי' הר"ב קיני כו'. ונתבאר גם כן שיהיו אלו החיות עומדות דבוקות. הרמב"ם אבל כראה מדבריו דל"ג ועוף. וכן לא העתיקו בחבורו פרק ג' מהלכות טומאת מת [הלכה ג'] וכן במסכיות ישנות מגוקרים. אבל לשון הר"ב כלשון הר"ם וכן גור' מהר"ם: והעוף ששכן. פי' הר"ב שהיה קשור כו'. עיין פ"ש במשנה ה' [ד"ה והעוף]: והעושה מקום לבנה בשבלי' לשון הר"ב שתחפה לשבלים מקום דומה לבית. דברי הרמב"ם שבפירושו הן. אבל בבא"ר שיחפור בשבלים. וגירסא אחרת שיחבט בשבלים. וכן הוא בחבורו פי"ג [הלכה שם] והחובט בשבלים מקום לקטן להגילו מן השמש. ע"כ. גם הר"ם פירש שלא יכהו הרוח ע"כ. ומתניתין נקטה והעושה לבנה בלשון נקבה. כ"ל לפרש שכן דרכן של נשים לעשות כן. ולכל זה הגיר' לבנה. אבל הר"ב העתיק לבינה ביו"ד. וכן הוא בס"ח. ופי' בעל כף נחת משימים לבינה על גבי השבלים שלא יוליכם הרוח וכשמסיר אותה לבינה נשאר מקומה כמו אהל. וכך פירש הערוך. ע"כ. והר"ב לא דק שהעתיק לבינה בלא ביו"ד ומפר' לפירוש הרמב"ם שהוא בגירס הספר לבנה בלא יו"ד. ומהר"ם כתב דל"ל דגר' לבנה בכ"ף ופירושו אלשון הבן והבנה בתוספת כלים [סוף] פי"ב. והן ענייני תדות. כמו בבא בפרושה במסכת כתובות דף ל"ט ע"ב. והכן היא התדה גדולה. והבנה היא תדה קטנה. או משקלת [בפירש"י] שם. וראה דבנה היא תדה שמודדין בה התבואה. והכן הוא מתק שמותקים בה את התדה. ושכיחי בגורן למדוד בהן התבואה אחר הדישה. ועושין להן בגורן בשבלים מקום גבוה מן הארץ כדי שלא יפגעו ויתעתקו בדרישת רגלי בני אדם. או רחת שזורין בה את התבואה היא. מ"ג ענייני משקולת הם ששוקלים בהם כספים: שגם הם מצויין בגורן לשקול בהם כספים מתת לוקחי תבואה בגורן. כדאשכחן בפרק איזהו נשך מי שהיא נושה בשכרו מנה והלך ונתן על גרנו וכו'. עדיים לי מיטין שאני נותן לך וכו'. מ"ג גרס לבינה כפי' הערוך. ע"כ: האירוס כו' כמחוברים כדתנן במשנה ה'. וכתב הר"ב שכל אלו עלין שלהן רחבין. והרמב"ם בחבורו שם כתב שמתקיימים בימות החמה והגשמים. ולפיכך הם כמו הסככות אילן שהוא תיסך על הארץ. וכ"כ במשנה ה': ואובלים טהורים שלא הוכשרו. הר"ם ב והשובבות היונאי מן הכותל. הרמב"ם: והגהרים וכן העתיק הר"ב. ובגי"א והגבחרים וכן העתיק הר"ם ומפרש בשם הערוך מין מוריס כו'. כלשון הר"ב * במערות ובחוחים ל' המקרא שמואל א י"ג ו'. ובערוך ראיתי שכתב וכלשון ישמעאל לגחאר. והרמב"ם העתיק גהריס. ומפרש שהוא תוספת הכותל. מן ויגבר ארגה ע"כ. כלומר שהוא מוטה וכולם. ובגי"ו והגבחרים כמו גהריס והוא תוספת כו' והסכבות והפרעות וכו'. ואלו הן הסכבות אילן כו' והפרעות היונאות מן הגדר. פי' הר"ב דרך בגדר שותקים בראשו קינים ובו' קינים ועודפי' על הגדר כו'. ולפי זה פרי' לומר שהקוני' והבדקי' וה"ה לענפי אילן שתלנו פין לרוחב טפח כדי לאהיל. שאין אהל פחות מטפח. ואין דרך קוני' ובדקי' שיהא נחלק לבדו רוחב טפח. אלא שהרבה מהן ביחד הן רחבין טפח וכן הבין הר"ם וכתב דמה"ה מצריך שיהיו יכולי לקבל מעזיבה. שלא יפול דרך האויר. שביניה ומכיה דמלאורייתא כיון שיש אויר משהו בין זה לזה אין ראוי להטמף לטמא. אלא מדרבנן היא. וא"ת פינה מביאין לחומרא. אלא חוננין אמאי [כו'] וי"ל כו' תיבי דהוה אמסכת פרוסה. וחביבי החטה דמתני' ד' ע"כ. וקשה לי דבפ"ז דמאיר משנה ג' דתנן דעל הסכבות והפרעות אין המאיר מגלה עליהן מפרש הר"ב לפי שאין ידוע תחת איזה עוקים הטומאה:

וכן

ומפץ ומחצל שהן עשויין אהלי יוער בהמ' טמאה וטהורה יוטבונות חיה (גמ' ל"ג) ועוף. והעוף ששכן. והעושה מקום (ס"א לבינה) לבנה בשבלים. האירוס והקיסום. ויי קורת חמור ודלעת יונית יואובלים טהורי. ר' יוחנן בן נורי לא היה מודה באובלים טהורין. חוץ מן העגול של דבלה: ב "הזיזין. והגזירות. והשובבו' יוהשקיפי' יוהסלעי' יוהגהרים (ג"א והגבחריס) והשגנים והסכבות והפרעות. שהן יצולי' לקבל מעזובה רבה. ר' מאיר יוחב"א מעזיבה בינונית. אוהן הטבבו' אילן שהו' מיסך על האארץ. והפרעות. היוצאות מן הגדר: ג אלו

קרוי זיז: גזריות כמו גזוטרות בין של אבנים או של עצים היוצאת מן הכותל: והסובבות. של יוניס: והסקיפים והסלעים. פירשנו לעיל סוף פ"ב: גהרים. מין חוריס. שמשם בא האור. וי"ת מן תערות. וחוחים: והשגנים. שיני הסלע: מעזיבה רבה: כגון שעושים מערבה ומקנים ומשימים עליהם עיט יותר: מעזיבה בינונית. אבל אם אין יכולים לסבול אלא מעזיבה רבה. אין מביאים את הטומאה. ולא חוננים. והלכה כחכמים: אילן המיסך לשון סוככים בבגפיהם: והפרעות היוצאות מן הגדר דרך גדר שותקים בראשו קוניס ובדקנים. ועודפים על הגדר וכולטים לחוץ: ופרעות: לשון גדל פרע: ג ואין

שהן עשויין אהלים. נטויין כעין אהל. ואע"ג דיריעה וסקורטיא וקטבלא וסדין ומסך ומחצלת כלים הן ומקבלי טומאה. מכל מקום כשהן נטויין כאהלים הוצנים בפני טומאה. דאהל אע"ג דמקבל טומאה מוצל בפני הטומאה: ועדר בהמות. כשהן עומדות ולא מהלכות ורחשו של זה בין רגליו של זה: ומכונות חיה ועוף קיני חיה ועוף לשון מפון לשבתך: והעוף ששכן. שהיה קשור על הכותל או על האילן: והעושה מקום לבינה בשבלים. אם פה לשבלים מקום דומה לבית: האירוס והקיסום ודלעת יונית וירקות חמורים. כל אלו מיני ירקות שעלים שלהן רחבים: חוץ מן העגול של דבילה. לפי שתחת כל עיגול של דבילה היו רגילים ליסב יותר משאר אוכלים. והכי תניא בתוס' ומין הלכה כר"י בן מורי: ב הזיזין. עץ לו אבן יחידי היוצא מן הכותל היוצאת מן הכותל: והסובבות. של יוניס: והסקיפים והסלעים. פירשנו לעיל סוף פ"ב: גהרים. מין חוריס. שמשם בא האור. וי"ת מן תערות. וחוחים: והשגנים. שיני הסלע: מעזיבה רבה: כגון שעושים מערבה ומקנים ומשימים עליהם עיט יותר: מעזיבה בינונית. אבל אם אין יכולים לסבול אלא מעזיבה רבה. אין מביאים את הטומאה. ולא חוננים. והלכה כחכמים: אילן המיסך לשון סוככים בבגפיהם: והפרעות היוצאות מן הגדר דרך גדר שותקים בראשו קוניס ובדקנים. ועודפים על הגדר וכולטים לחוץ: ופרעות: לשון גדל פרע: ג ואין

ר"ל

וכן פי' ג"כ בספ"ז דנדה • דתנן שאין הכותים נאמנים לא על הסכנות כו' • ומפרש נמי משום הא טעמא שהוא ספק כו' והשתא אפילו הטומאה ידוע איה מקומה • והגזיר עבר שם . אפ"ה אינו מנלח לפי שאינו אלא מדרבנן • וכן נמי כותים דכיון שהם מדרבנן אתאי אינן נאמנים • וכן ראיתי בתי' דנדה דף כ"ז • דפירשו דמהאי טעמא (הך טומאת אהל) אינה אלא מדרבנן • דענפים המובדלים זה מזה רואים אותן כאלו הן סמוכות ליתשב אהל כו' . אבל רש"י פי שם (בגזיר דף נ"ד) כדפי' הר"ב • עוד ראה זה דבגמ' דהתם תייתי לה למתניתין דהכא • וגרס אבנים פרועות היוצאות מן הגדר • וה"נ בברייתא בפ"ק דמ"ק דף ה' • ובפ"ז דגזיר דף נ"ד תייתי לה בגמר' כמו שהיא כגירס' לפנינו • אבל אף שם העתיקו התוספ' אבנים פרועות היוצאות כו' • ופירשו אינן המיסך כו' מדאורייתא לאו אהל מעלית הוא שהענפים רחוקים זה מזה • ואין בשם פותח טפח • אף כי יש בודאי כזית מן המת תחת אחת מהן ומן התורה טהור כי הלך תחת כולן • ורבנן הוא דגזרו טומאה בהלך תחתיו • ופרעות אבנים היוצאות מן הגדר הסמוך לבית הקברות • ויש שם נפל תחת אחת מן האבנים • וגזרו חכמים טומאה למהלך תחת אחת מהאבנים • אף כי ספק טומאה ברשות הרבים ספקו טהור • ובמסכת נדה (דף נ"ז) משמע דמהלך על פני כולה טמא בודאי • ע"כ • ואני לא יכולתי לעמוד על דבריהן • במ"ש דבמס' נדה משמע דמהלך על פני כולה טמא בודאי • אלא ראיתי כן לא בספ"ז דנדה • ולא בפרה בתרא דף ס"ח • (דהא דאמרן בספ"ז • דכותי' המהלך על פני כולה נאמן • לפי שהוא טמא ודאי • היה חייש לטומאה ודאית שהיא בשדה שאבד בה קבר ודאי שם הטומאה מדאורייתא • משא"כ בגאלו שטמאים משום אהל ואין כאן אהל דאורייתא) וכיון כך וכיון כך • קשיא לי דכיון דאין טומאת סככות ופרעות אלא מדרבנן • היאך ערבינהו ותגנינהו בהדי איכך דכולהו מדאורייתא • לכך נראה פי' הרמב"ם • שמפ' דכשיכולין לקבל מעזיבה מטמאין מדאורייתא • ואם אינם ראוים לקבל • מביאין מדבריהם ואינן חוצצין • כ"כ בפי"ג מהט"מ (הלכה ב') • וכתב דטעמא שצריך שיהו מקבלים מעזיבה • הוא מפני שהאהל שמביא וחוצץ • צריך שיהיה חזק וברי' • ולכן נראה ודאי שהוא סובר דמיירי שיש בכל ענף או באבן ועץ הבולט • פותח טפח • והיינו דפי' (הר"ב) בפ"ז דגזיר (משנה ג') • פרעות אבנים ועצים הבולטים ולא פירש קוצים וברקנים • וכן בספ"ז דנדה כתב אבנים פרועות כו' • ומיהו אפשר שיש קוצים וברקנים בפותח טפח לכל אחד • וכן חזקיה לקבל • כי גדולי כל הארצות אינן שוים • ומש"ה נמי אף הר"ב שפי' במשנתינו דרך גדר שנותנים בראש קוצים וברקנים • בכשיש בכל א' פותח טפח • ולא קשיין דברי הר"ב דהכא על דבריו שבגזיר ובנדה • ובכלן מפ' שמדאורייתא היא הטומאה • וכן ז"ש אבל אם אינו יכולין לסבול • לא כמ"ש לעיל • שדעתו כפי הר"ש • שיסול דרך אויר שביניהן אלא כהרמב"ם שאינו חזק וברי • ואתי נמי שפיר דקא מפרש דבשאינו יכול לסבול ביצוניות אין מביאין כו' • משום דא"כ אינו אהל חזק וברי' ושוו כונת הר"ב כפי' הר"ש • שיסול דרך אויר שביניהן הוי איפכא שאם בשיכולה לקבל ביצוניות מביאין • כ"ש כשיכולה לקבל הרבה אלא דברי הר"ב כהרמב"ם וטומאה דאורייתא היא • ועולין כל דבריו כהוגן) ומה שהקשה עליו הראב"ד שם מדתנן לעיל • העוף ששכן מביא וחוצץ • עוף מי מקבל שום מעזיבה • כבר תירץ הכ"מ שיש עופות גדולים שהן ראוים לקבלה • ועי"ל שרבינו כת' כפי' המשנה דמיירי בעוף קשור בכותל • להשתא תקבל הוא מעזיבה • ע"כ • ועיין לקמן ריש פרק י"ו : ג אלו מביאין ולא חוצצין וכן נמי השנוין בריש פ"ו : שאין להם שולים ואינן מחזיקים כו' אינן עניגן שיעבר השני עניני' יחד • אבל כל זמן שנעבר אחד מהן לבד לפי מה שהפרשנו בט"ו מכלים • הרמב"ם בנא"י : שאין עשויין אהלים • ל' הר"ב אין נטוין כעין אהל • ולשון הר"ש אין נטויין • ומכל מקום אין להגיה בלשון הר"ב שהרי רש"י מפרש בלשון אחד כאהלים נטע כשמים המתוחי' כאהל :

ואוכלים טמאים • שהפרש אצלינו (שדבר טמא אינו חוצץ ואין רצונו באמרו אוכלים טמאים) שכבר נטמאו קודם אבל אם היו מוכשרים הנה הם מביאים ואינם חוצצים • לפי שכאשר היו בחלון או נעשה מהן מחיצה מטמאו בתת • וטמא אינו חוצץ כמו שקדם • הרמב"ם : מיסך עליהם הרחים של אדם • פי' הרמב"ם בנא"י דלהכי קתני מוסף לפי שאלו כולן דמביאים ולא חוצצים הן הן מאותם שאמר בהם מביאים וחוצצים • משא"כ רחים שאינן מאותן שנשנוין כבר • לפיכך אמר מוסף • ע"כ • ומצאתי כדברים האלה גם כן בדברי מהר"ם : דרחים של אדם • אם היה על ארובה שבין בית לעליה או בחלון שבין שני בתים שהוא אינו חוצץ אם לא שם אותו כמו אבן מהאבנים • שהן חוצצים • לפי שמתנאי הדברים שחוצצין שלא יהיה דעתו לפנותו • כמו שבארנו בשני מזאת המסכתא . הרמב"ם . של אדם כתב הר"ב למעוטי רחים של בהמה כו' • וכך כתב הר"ש . וכתב מהר"ם • והא דלא תנא ברישא רחים של בהמה נ"ל דתנא ושיר • ואף על גב דתני אלו • יש מקומות דתני אלו • ושייר • אי נמי י"ל דבכלל שידה תיבה מגדל הם • מיהו רחים של אדם לא דמו נשידה כו' • דפחותים מארבעים סאה • להכי תנייה בסיפא • ע"כ :

ג אלו מביאין ולא חוצצין: דפיון דמקבלי טומאה אן חוצצין • שאין עשויין לאהלים . אין נטועי' כעין אהל אלא מרודדים על פי ארובה : מוסף עליהם הרחי' של אדם • היינו רחים דיד • שהן מיטלטלין ומקבלים טומאה . למעוטי רחים של בהמה • דלא מיטלטלין • ולא מקבלי טומאה :

ד מסכת

ג "אלו מביאין ולא חוצצין: השידה והתיב' והמגדל כיורת הקש כיורת הקנים ובור ספינה אלכסנדרית (ס"א סיס) שאין להם שולים ואינן מחזיקים מ' (גמרא ל"ג) סאה בלח שדם כוריים ביבש • ויריעה • וסקורטיא : וקטבליא וסדין ומפץ ומחצלת • שאין עשויין אהלים • ובהמה וחיה שמתו • ואוכלים טמאים • מוסף עליהם הרחים של אדם : ד "אלו חוצצים • ולא מביאין •

מסכת

א מ"ר פ"ג מס' ע"ת הלכה ע ב שם הלכה ס

דל"ם

ד מסכת פרוסה · פי' הר"ב חוטי הסתי כו' דלא חשיבה אהל עד שתארג · דאהל אהל ממשכן ולפיכן כמ"ש ברפ"ז דכלים : והסריגות פי' הר"ב סבכה תרגום שבכה סרינה · הרמב"ם · ה הזרעים והירקות המחוברים . עיז"ש ברש"י : והבפור פי' הר"ב מיס הגוזלים ויורדי שקפלו וז"ל ברפ"ז דמקואות הכפור גמאס שיורדים נקפים · ועיין גם שם על והגליד : הדולג כו' והקופץ · לי"ל שכתב הר"ב דתרוייהו באהל · נראה דמ"מ בכלל דולג יש בהמ' וחיה · דאלמ"ה מאתני העוף הפורח · אמאי לא תני בה"ג בבהמה וחיה :

והעוף הפורח · קשיא לי · למאי דפי' הר"ב לעיל והעוף ששכן דדוקא שהיה קשור : וגב"כ הרמב"ם · גם הר"ש · אם כן הכא אפילו אינו פורח נמי . ואין לומר דכשאינו קשור ואינו פורח · מביא ואינו חונך · דא"כ הוה ליה למתני במתניתין ג' · ואין ליתר דאין הכי נמי · דהכא אפילו כשאינו פורח כל שאינו קשור · ותיבי דהוה אטלי' וספינ' · דקתני המנפנפת והשטה . ואפ"ה אפילו כשאינה מנפנפת ולא שטה · נמי אין מביאין · מדקתני סיפא קשר כו' · כשם כו' וכן פירש התוספות בהדיא בפ"ק דסוכה דף י"ג · התם שאני דמתניתין בהדיא קתני קשר כו' כשם כו' : אבל בעוף דלא קתני ביה לעיל בהדיא הקשור · (איכא) לתימר דתרוייהו (מתניתין דדוקא · דכי שכן אע"ג דאינו קשור מביא וחונך · וכי פורח דוקא · הוא שאינו מביא ואינו חונך · והרמב"ם בחבורו פי"ג מהט"מ (הלכה ג' ה') לא העתיק · אלא לשון המשנה דלעיל ודהכא · וה"כ מסתברא דלא בעינן בעוף קשירה · דטפי עדיפא לומר שהעוף דומיא דבהמה וחיה דדולג אינו מביא ולא חונך · ומתניתין קמייתא דמביאים וחוגגים לא בעי קשירה רק שיהיו עומדות ולא מהלכות כדפירש הר"ב שם · וכ"פ שם הרמב"ם בשם התוספתא · אבל דאיתי בפ"ק לא יתפוס דף ד' · דקתני בברייתא התעטין בטשא על טשא שבאלון · וכדלקמן בפי"ג וקא תשיב עוף השכן · ופרכינן פרח ואזיל · ומשני בקשור · ומוכח שם בתוס' דף שאכתוב לקמן פי"ג משנה ה' · דאוהל צריך קביעות וחיזוק יותר · ולפי שהרמב"ם בפרק ט"ו מהלכות ט"מ · בדין חלון · כתב ג"כ שכן · ולא הזכיר קשורה · לכן פשיטא דגם במשכנתינו דהכא · אע"פ שלא כתב קשור · היינו שלא העתיק רק כלשון המשנה כדרכו ברוב התקומות : בבש עיין מ"ש ריש פ"ט דסנהדרין : הבית שבספינה · פי' הר"ב כגון שהביא בהאם הם זאיכה כו' (דאי התם נמי בבית מ"ט דר"י) דדוחק הוא לומר . דבעי אהל ביכשה דומיא דמשכן הר"ם · ועל פירש אחר שכתב הר"ב · מפיים הר"ש שהוא דוחק : ו שתי חביות ו' פרק ח' דכלים :

מסכת פרוסה וחבילי המטה והמשפלות והסריגות שבחלונות : ה "אולא מביאין ולא חוצצין הזרעים והירקות המחוברים לקרקע חוץ מן הירקות שמנו וכיפת הברד והשלג והכפור והגליד והמלח · והדולג ממקום למקום והקופץ ממקו' למקו' והעוף הפורח וטלית המנפנפ' וספינ' שהיא שטה על פני המים · קשר את הספינה בדבר שהו' יכול להעמידה · כבש את האבן ע"ג הטלית מביאה את הטומאה . ר' יוסי אומר הבית שבספינה אינו מביא את הטומאה : ו שתי חביות יובהן כשני חצאי אתים מוקפות צמיד פרתיל ומונחות בתוך הבית הן טהורות · והבית טמא נפתחה אחת מהן · היא והבית טמאים · וחברתה טהורה · וכן שני חדרי שהן פתוחין לבית :

פרק ט

מסכת פרוסה · חוטי הסתי כמו שהן פרושים בכלי האורג קודם שיארג הבגד אם הן פרושי' ע"פ ארוכה שבינתים לעליה וטומא' תחתיה מגלת על הכלים שלמעלה · אבל אם מאהלת על המת ועל הכלים אין מביאה את הטומא' דלא חשיבה אהל עד שיארג : וחבילי המטה · חבלים של פשה כשהיא מסורגת · והמשפלות קוסות שמוליאי' בהן את הזבל · והסריגים שבחלונות שבכות שעושי' בחלונות חוצצים שאין הטומאה עוברת לצד אחר · וכלבד שלא יהא בכולן נקב כפותח טפח · שנקב פותח טפ' מביא את הטומאה : ה ירקות שמנו · הגר דתנן בריש פרקין לירוס וקיסוס וירקות המחוברים ולעת יונית · הכהו במחוברים · דאי בתלושים · אי כשהוכשרו לקבל טומאה לא חייבי דבר המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה · ואי בשלא הוכשרו היינו אוכלים טהורים : כפת הברד · מתיכת הברד לשון משליך קרחו כפיתים (תהלים קמ"ז) ג"כ ברד · העשוי ככפה ארקוול"ט בלע"ז והכפור · מיס הגוזלים ויורדים שקפלו : גליד · מי נהרות קופאים : והמלח · כל הני אין מביאים ולא חוצצים לפי שהן נתוחין ואינן מתקיימים : דולג . בבהמה וחיה · וקופץ באדם · ויש אומרים דולג וקופץ תרוייהו באדם . אלא דולג שרגלו אחת מונחת בארץ ודולג בשניה · וקופץ בשתי רגליו : והטלית המנפנפת · שמניפת הרוח ועומדת באויר כמו קונה : כבש את האבן על גב הטלית · שהיתה אבן מונחת בקצה אחד של טלית והניף הרוח הקצה השני ונעשה כתין אהל : מביאה את הטומאה · אם האהילה על המת ועל הכלים · מביאה את הטומאה · על הכלים . הבית שבספינה · כגון שהבית בראש הספינה ומאהלת על הכלים שבספינה ועל המת שבים בשעה שהיא מהלכת · פירוש אחר הבית שבספינה ואינו יכול לעמוד ברוח מצויה · אפילו האהיל על המת והכלים שבספינה · אינו מביא את הטומאה · דלא חשיב אהל · ואין הלכה כר"י : · כשני חצאי אתים הני זית בזו וחצי בזו · הבית טמא · דאין למיד פתיל מגיל על הטומאה שתחתיו · שלא הטמא הבית ואף על פי שהן בשתי חביות הואיל ושתיהן בבית מצטרפים לכשיעור לטמא הבית · והחביות טהורות · דאין טומאת חצי זית שנחברתה בכנסת לתוכה הואיל ומוקפת צמיד פתיל : וכן שני חדרים שהן פתוחים לבית · ודלתותיהן נעולות וחצי זית בחדר זה וחצי זית בחדר זה הבית טמא דסוף טומאה ללאת · וחדרים טהורים דאין דרך טומאה ליכנס :

פרק ט

· של חרס (וא"נ כאותן שפיינו ברפ"י דכלים) ועיין במשנה

פרק ט

מ שם בלבם
ב מסת קפ
שם בלבם
נ שם בג בלב

פרק ט כוורת שיש לה שוליים ומחזקת ארבעים סאה בלח שהן כור ייס ביבש שאינה מקבלת טומאה ומוטה על גדה בתוך הפתח ומקצתה בחוץ ומקצתה בבית: ופיה לחוץ ושוליה לבית: בזית מן המת נתון תחתיה מבחוץ: כל שהוא כנגד הזית אם הזית תחתיה וכלים על גבה כנגדו · או הזית על גבה. וכלים תחתיה כנגדו · תחתיה וגבה טמא · אבל מה שבתוכה טהור · דאע"פ שהכוורת מגלת על מה שבתוכה · אינה מגלת על מה שתחתי' וגבה כנגד הזית של טומאה דעל מה שבתוכה · דין הוא שתגיל דאפי' מונחת באהל המת מגלת בלמיד פתיל · כיון שאינה מקבלת טומאה · אבל מה שתחתיה ושעל גבה אינה מגלת כיון דכלי היא · כדתנן לעיל פ"ו · דאדם וכלים נעשים אהלים לטמא · אבל לא לטהר: וכל

פרק ט כוורת "שהוא בתוך הפתח · ופיה לחוץ · בזית מן המת נתון תחתיה · או על גבה מבחוץ · כל שהוא כנגד הזית · תחתיה וגבה טמא · וכל

פי' הר"ב שיש לה שוליים כו' · שאינה מקבלת טומאה · וכיון דלאו בת קבולי טומאה היא מוגלת בפני הטומאה · מהר"ם: שהיא בתוך הפתחן פי' הר"ב ומקצתה בחוץ · ברה"ר לו בחצר · מהר"ם · וכתב עוד וד' חלוקים קתני בה במוטה על גדה בפתח ופיה בחוץ · בבא קמא בשלימה ומחולחלת ואינה גבוה מן הארץ טפח · בבא תגינא בשלמה ומחולחלת וגבוהה מן הארן טפח · בבא תליתאה בפחותה ואינה מחולחלת ואינה גבוהה מן הארן טפח · בבא רביעתא בפחותה ואינה מחולחלת וגבוהה מן הארן טפח · וכל אותן ד' בבות · מיירי בפיה לחוץ · ואח"כ הוא שונה ארבעה בבות כיונא באלו בפיה לפנים · ואחר כך הוא שונה ארבעה בבות כיונא באלו במוטה על גדה באויר · ואח"כ שונה ד' בבות בבהאי גוונא ביושבת על שוליה · עכ"ל · אבל אחר שתי בבות ראשונות · דמיירי בכוורת שבבית קודם שיצא מן הבית · תנא עוד שתי בבות אחרות חדא בממלאה כל הבית · וחדא בעומדת בתוך הפתח · ואח"כ יצא מפתח הבית לאותן בבות · דמיירי כשהיא עומדת באויר השמים: כך שהוא כנגד הזית התחתיה וגבה טמא · כתב הר"ב אבל מה שבתוכו' טהור · וכ"כ הר"ם ומהר"ם · ולקמן אכתיב שאין דעת הרמב"ם כן · ומ"ש דאפילו מונחת באהל המת מגלת בלמיד פתיל · כדתנן פ"י דמס' כלים · וכלי עץ הטהורים. וכדקתני הכא בסיפא טומאה בבית אין טמא אלא הבית ולא הכוורת מהר"ם · והכא אע"ג דאינה למודה פתיל · הואיל ואין לה אהל מאהיל על פיה ועל הטומאה. מגלת על תוכה כמו בלמיד פתיל · ומ"ש הר"ב אבל מה שתחתיה ושע"ג אינה מגלת כיון דכלי הוא · כדתנן לעיל פרק ו' אדם וכלים כו' · מסיים הר"ם · דאפי' נדבך הנתון ע"ג כלי אבנים אינו מגיל כ"ם הכלי עצמו · ותנן נמי לעיל פ"ה (משנה ה') הכלים מגילים עם דפנות אהלים · אבל בלא דפנות לא · ע"כ · ומסיים מהר"ם כגון זאת הכוורת שמונחת בתוך הפתח ולא אצל הדופן · וכ"ש כשאינה גבוהה מן הארץ טפח דאפי' אצל הדופן לא מגלת · דאין אהל פחות מטפח ע"כ · וזאת היא ג"כ שיטתו ברפ"ה כמ"ש סס בס"ד · אבל לפי מה שבארתי רפ"ו (ד"ה אפילו) מדעת הרמב"ם לא כן הוא · אלא כל כלים הבאין במדה מביאין וחוצצים · ולא מצריך התם שיהו עם דפנות אהלים קשיא הכא אמאי לא תתוקבוורת · והא פרשינן לה שהיא באה במדה · ומפני כן כתב הראב"ד ברפי"ט מהט"ת · שלא נתחוור אצלי טעם המשנה טעם ברור ע"כ ומה שמייסב הכ"מ דהפי' דחוצצין ברפ"ח מיירי בחציצ' והפסק כותל ולא בחציצת אהל · דלענין אהל אינם חוצצים לטהר · כהיא ברפ"ו · כבר כתבתי אני בס"ד התם ברפ"ו שא"א לומר כן. אלא דחציצה ברפ"ח · מיירי נמי לענין חציצת אהל. והראתי מקום על דברי הכ"מ עצמו שמברש כן · ועוד הגני יוסיף בכאן להזכיר דבריו בהעתקתו שם שפי"ט מה שכתב הוא על המשנה עצמו · ושם כתב לאמר בקושיא זו דודאי דחוצצין דפ"ח. היינו חציצת אהל · אלא שאין חציצתן חציצה · אא"כ שנעשה כאהל · דהיינו שהוא גבוה טפח · ומפני זה נדחק בכתה דוחקים בדיני היתה גבוה טפח להוציא המשנה ממשמעה. דכי קתני ע"ג · מפרש דהיינו בחלק שיש מחנה תחת הבית וכו' · והא דקתני במשנה ח' הכל טמא אלא גבה. היינו גבה שחוץ לבית · ומתני' י' דקתני היתה גבוהה כו' הכל טמא · הכיח בל"ע · ואני אומר לפי מה שכבר בארתי מדעת הרמב"ם ברפ"ו · שכלי גלגלים ודומיהם העבורים נעשים אהל לטמא ולא לטהר · שזהו כשאינם באים במדה · אע"פ שהם טהורים מכל מקום אינם חשובים אהל · אלא כשבאים במדה. נמצינו למדין שאין דין כלים העבורים שוין. ועל דין זה כ"ל לייסב גם כאן · דהא דבבאים במדה דתנן ברפ"ח דמביאין וחוצצים · והיינו בתורת אהל · שגם בהם יש חלוק ואינם כולם שוין בדין זה. כמו שכלי גלגלים עצמם אינן שוין · ויש חלוק ביניהם דין באין במדה · או לא באים ואע"פ שכולם טהורה · ה"נ בכלי עץ העבורים שהם הבאים במדה יש לחלק ביניהם · והוא התנאי של החלחול דהכא · ואע"פ שבשנפחתה עדיפא כדלקמן משנה ג' · ודמיא טפי לאהל · מ"מ אפשר לומר דבשלא נפחתה והיא כלי אלא שנתחלחלה · דמגרע גרע לענין אהל ונשתווה לכלי גלגלים שאינם באים במדה · ואמינא נמי דהיינו דנהוסנתה והביאה הר"ם קתני · אינו היא מחולחלת כל שיש לה טפח מד' רוחותיה מג' רוחותיה זו כנגד זו · ואלו מרוח אחת לא קתני · ואי אין לחלחול טעם אלא לאסוקי טומאה מינה לבית כדפי' הר"ם והר"ב · א"כ אף במרוח אחת תסני · אלא ודאי טמא אחריגא נמי · ואינא לתימר כדפריש' · כדי שתגא מדין תורת אהל הניתן לכל כלי הבא במדה כדתנן ברפ"ח · וגמרא נמירי ליה לתנא דתוספתא דמב' רוחות הוא שיונא מתורת אהל · אבל לא מרוח אחת. והיינו נמי דמצריך שיהו זה כנגד זה. שכשהם זה כנגד זה · הוי לענין אהל כאלו כולה אינה ולא תחון · ומידי דהוה אכלי גלגלים · כך נ"ל · ועפ"ז הדברים האלה אפרש כל הפרק בס"ד · ואע"פ שעכשיו באו לידי דברי מהר"ם · ורמיתי בהם שמברש טעם אחר לדברי התוספתא דמצריכה נקבים משתי רוחות ·

וכתו שאעתיק לקמן . לא חזרתי מדברי . לפי שגם דבריו אינם מוכרחים . ואל תתמה במה שאמרתי דהכי נתירי לה . שכן בתלא כתו כן למהר"ם ז"ל בפרקין משנה ז' וי"ד . ועוד אכתוב בתוספתא זו במשנה ג' . ע"ש (ד"ה היתה) : וכל שאינו כנגד הזית תוכה והבית טהור . כתב הר"ב ה"ק וכו' ותוכה וכו' . וכ"כ הר"ם ומהר"ם . עיין בפירוש הר"ב במשנה י"ג (ד"ה בוקעות) אבל הרמב"ם מפרש למתניתין כמשמעה שכל שאינו כנגד הזית בתוכה הוא דטהור . הא מה כנגד הזית ואפילו בתוכה טמא . שהטומאה בוקעת לכל שכנגדה . וגירסת הספר דבמשנה ה' תוכיח כדבריו כמ"ש שם בס"ד (ד"ה תחתיה) והקשה הכ"מ (בדפי"ט מהלכות ט"מ) מאחר שהטומאה בקעה ונכנסה לכוורת לטמא מה שכנגד הזית . למה לא תתפשט הטומאה בכל הכוורת והל"ל בתוכה טמא . וגבה עדור דכיון שנכנסת הטומאה בכוורת שהוא אהל . חזן הכוורת בסניה אלא תבקע ותעלה . וי"ל מאחר שעצם הזית אינה בתוכה אינה מתפשטת בכל הכוורת . וכן אינה מעכבת עליה מלבקוע ולעלות ע"כ . וכן נמי בכלל הזה שאינה נכנסת הטומאה ממנה לבית ע"י החלחול . אלא של שטת הרמב"ם . אין הפי' של מחולקת כפי' המפרשים דבנקובה . אלא מחולקת ענינה שבעצמה היא חלולה חלולה . לא נקבים נקבים . (עיין בפי' הרמב"ם אז תבין) ולכך לא הוצרך הכ"מ לכלול זה . ולהרמב"ם בתוכ' הכל טמא . כיון שבלל הכוורת בתוך הבית והטומאה מגעת בכלל הבית לא ימנענה הכוורת שיטמא הבית כמ"ש בפ"ד (משנה א' ד"ה טומאה) : בבית אין טמא אלא הבית . כתב הר"ב אבל הכלים שבתוך הכוורת . טהורים . וכתב כן הר"ם . ומשמע דאלו כלים שתחתיה והם בתוך הבית טמאים . ואפילו הטומאה בבית אלא תחת הכוורת . וכן מסיק מהר"ם דכיון דטומאה מתפשטת בבית ע"ג כל הכוורת שבפנים . בוקעת כל תחתיה שבפנים דאדם וכלים נעשים אהלים לטמא ולא לטהר . והוקשה לו מהא דתנן בפ"ד סוף משנה א' . דכלים שתחת המגדל . ואין שם פותח טפח . טומאה בבית . הכלים טהורים . ותירץ דשאני הכא שהכוורת מונחת בפתח . וכיון דסוף טומאה לצאת דרך שם ויש פותח טפח ממעל לכורת בין הכורת לקורו . ה"ל כאלו הטומאה שם על הכוורת . וכל כה"ג שיש שם פותח טפח על גבה או תחתיה . והיא מונחת בפתח דדרך טומאה לצאת דרך שם . אמרינן שנעשים אהלים לטמא ולא לטהר כאלו הטומאה עצמה שם . ובכוורת פחותה שאינה כלי דלא שייך ה"ע אלא שם טעם אחר . עכ"ד . בתוכה הכל טמא . כתב הר"ב דבכוורת שהיא נקובה מן הדפנות כו' כדבעינן למימר לקמן במשנה ג' . ושם אפרש בשם מהר"ם ז"ל . ודייק הר"ב לכתוב דפנות . וכן כתב ג"כ שהנקבים וכו' . ודרך הנקבים וכו' הכל לשון רבים . אפשר שנדקדוק כתב כן . וכן הוא מטעם התוספתא שכתבתי לעיל דמפרש דמחולקת היא שנקוב' לפחו' מפתי רוחותי' זה כנגד זה . ומכל מקום לא ה"ל להר"ב לסתום (תיבת) בנקבים בלבד . דלא תשמע כולי האי . אע"פ שהוא ל' רבים . אבל היה לו לפרש בהדיא דבנקובה בשתי רוחותיה מיירי . דהא אכתי לא שמעינן שיהו הנקבים בשתי רוחות דוקא . וכ"ש למאי דזשיימה התוספת' . זה כנגד זה . אבל בשמע נקבים אפי' מרוח אחת . ובלבד שיהיו יותר מנקב א' . וכ"ש דאשר למעני ולומר דלאו בדוקא בעינן נקבים וה"ה באחד סגי . אלא אורחא דמלתא נקט דאיתא זיל בתר טעמא לאפיקי טומאה . בנקב אחד נמי סגי . וכתב מהר"ם ז"ל נראה דלהכי בעינן שני נקבים לכל הפחות בשני דפנותיה זה כנגד זה . פי' בדוכן שבמזרח ושבמערב או לפון ודרום (כלומר בכוורת העומדת על שוליה שכך היא עמידתה על שוליה . ולפיכך אסברה לה מהר"ם בכך . ודוק) דאי ליתא בה נקבים כלל לא היתה טומאה יוצאה אלא דרך סיה לחוץ . ולא לבית . ולא לתחתיה . ולא לע"ג . כדאמרינן במגדל דלעיל רפ"ד . ואי ליכא אלא חד נקב למעלה . נמי דע"ג טמא שטומאה יוצאת לעלה דרך נקב . תחתיה היה טהור כיון דאין שם נקב . או אם היה נקב תחתיה ולא היה נקב ע"ג . ע"ג היה טהור . להפי' צריך שני נקבים זה כנגד זה פי' מזרח ומערב . או לפון ודרום . דבשיהפך אותה על הנגב אז יהיה נקב א' למטה להביא הטומאה תחתיה . ונקב אחד למעלה להביא הטומאה על גבה . וא"ת אמאי כל תחתיה וכל ע"ג טמא (לעיל) (כ"ל אתיבת לעיל הוא ט"ס) כיון דבלא נקב לא היה טמא כלל ומשום דיש נקב (טמא) (כ"ל אתיבת טמא הוא ט"ס) לא ה"ל לטמויי אלא כנגד הנקב ואז לא היכא דל"ל גביהא טפח . דהא טומאה רציצה היא ואינה יכולה להתפשט . י"ל דוקא כשאין בה נקבים או מפסיקים בותלי הכוורת בין מה שתחתיה לשעל גבה . כיון דסיה לחוץ ומשם טומאה יוצאה . אבל כשיש בה נקבים וסוף סוף טומאה יוצאה משם . אין מחיצות תפסיקות להציל : אלא כיון דכלי הוא וטומאה בתוכו כמאן דמלי טומאה דמי . ובוקעת טומאה כל כנגד הכלי בין מלמעלה בין מלמטה . זה הכלל של משנה זו . דהא דאמרינן דאדם וכלים נעשים אהלים לטמא ולא לטהר . ה"מ כשהטומאה תחת הכלי או ע"ג . אבל טומאה בתוך הכלי לא אמרינן שתבקע טומאה כל כנגד תחתיו וכל למעלה ממנו . אלא א"כ יש לו נקב למעלה טפח . בוקעת כל כנגדו למעלה .

ואם

וכל שאינו כנגד הזית . תוכה . והבית . טהור . בבית . אין טמא אלא הבית . בתוכה הכל טמא : ב היתה

וכל שאינו כנגד הזית . תוכה . והבית . טהור . הכי קאמר כלים שתחתיה ונגבה שאינן כנגד הזית של טומאה . ותוכה כלומר כלים שבתוכה ואפילו הן כנגד הזית . וכלים נמי שבבית . הכל טהור : בבית אין טמא אלא הבית . אם הכזית בבית אין טמא אלא הבית . אבל הכלים שבתוך הכוורת טהורים . דסיה לחוץ : בתוכה הכל טמא . אם הבית בתוך הכוורת . הכל טמא . דבכוורת שהיא נקובה מן הדפנות בפותח טפח עסקינן . כדבעינן לאימר לקמן (משנה ג' .) אלא שהנקבים פקוקים בקש . ואין הסתימה מהודקת . ודרך הנקבים יוצאה הטומאה לבית כיון דלא מהדקי' ואפילו כלים שתחתיה ושעל גבה מבחוץ טמאים . דכיון שהזית בתוכה רואין אותה כאלו היא מלאה טומאה . ואין כלי מגיל על מה שתחתיו ועל גביו : אבל כשהטומאה בבית . אמרן לעיל דאין טמא אלא הבית . שאין הטומאה נכנסת בכוורת דרך נקבים אע"פ שיש בהן פותח טפח . הואיל ואין פקוקים . ודרך סיה אינה נכנסת . שהרי סיה לחוץ : ב היתה

ב היתה גבוהה מן הארץ טפח • דעכשיו יש תחתיה אהל טפח: הכל טמא • דמביאה טומאה לבית • כיון דגבוהה טפח • וכלים שעל גבה אפילו שלא כנגד הטומאה • נמי טמאין • ואפילו בחוץ • דתחתיה כמאן דמלי טומאה • ואין מגלת על גבה • דאין כלי מגיל • וכן אם טומאה בבית • נמי הכל טמא • מהאי טעמא • דאהל הבית מביא טומאה לתחתיה ואין מגלת על גבה • ואם טומאה על גבה • כיון דאין מגלת על מה שתחתיה • רואי תחתיה כמאן דמלי טומא' • הלכך מה שבבית • ומה שתחתיה ומה שעל גבה • הכל טמא: אלא תוכה • כלומר הכל טמא חוץ ממה שבתוכה שטהור: ג בזמן שהיא כלי • שלא נפחתה • ולא נתבטלה מתורת כלי: מחולחלת • שהדפנות נקובות בפותח טפח שרגילים לעשות נקבים בדפנות הכוורת • כדי שיכנסו הדבורים וילאו • ופעמים שהנקבים פקוקים בקש • אלא דהפקק לא מיהדק: היתה פחותה • שנפחתה ונתבטלה מתורת כלי: ופקוקה בקש • במקום הפחיתה • ודפנותיה שלימות שאינה מחולחלת: או אפוצה • או אפילו אין דפנותיה שלימות אלא שאפוצה • כלומר שמומה במקום שהיא מחולחלת • ואין בה חלחול טפח: כנגדו

ב "היתה גבוהה מן הארץ טפח • טומאה תחתיה • או בבית • או על גבה • הכל טמא אלא תוכה • בתוכה • הכל טמא: ג "במה דברים אמורים • בזמן שהיא כלי • מחולחלת • היתה פחותה • ופקוקה בקש • אוואפוצה • איזו היא אפוצה • כל שאין לה טפח ממקום אחד • כזית מן המת נתון תחתיה • כנגדו

ואם יש לו נקב לחטה ביקעת כל כנגדו למטה • אבל בלא נקב טפח • לא • מסוס דדרך טומאה לצאת דרך פי הכלי • ואין דרך טומאה לכנס • וכי יש לו נקבים טפח מלמעלה ומלמטה הרי גם שם דרך טומאה לצאת • ואפילו בטומאה שבתוכה • דכלים נעשו' אהלים לטמא ולא לטהר • ודוקא כי מנחא מקצתה בבית • בין שפיה לחוץ בין שפיה לפנים דדרך טומאה לצאת שלא יטמא כל אשר בבית • לא אמרו' נעשים אהלים לטמא ולא לטהר • אלא אם כן יש לה נקבים טפח • כדפרישית • אבל כי מנחא כולה באויר • אמרינן נעשים אהלים לטמא • ולא לטהר • אפי' אין לה נקבים טפח • ולהכי לא קתני בסמוך נמוכה באויר • דל"ת שהיא מחולחלת וכו' • ולכשאגיע שם אפרש יותר בטוב בעזרת שמים • עכ"ד • ואני כבר פירשתי לעיל טעם אחר בהא דצריכין שיהו שני נקבים זה כנגד זה והוא שע"י כן יצאה הכוורת מדין תורת אהל דרפ"ח ובאה לכלל מדף כלי גלליים ותו לא מידי • וגם המונחת באויר צריכה שתהא מחולחלת ובשתי נקבי' זה כנגד זה • ולא קתני הכי התם • אפרש שם בס"ד: ב הכל טמא פי' הר"ב דתחתיה כמאן דמליא טומאה • עמ"ש ברפ"ו (ד"ה כלים): אלא תוכה • ל"הר"ב חוץ מה שבתוכה טהור ולהרמב"ם מה שבתוכה כנגד הטומאה טמא כמ"ש לעיל

וכ"כ ג"כ בחבורו רפי"ט • וטעמא כתב הכ"מ דכיון דכלים אין נעשין אהלים לטהר • ואלו לא היה שם כוורת • היה כל שכנגד הטומאה טמא • א"כ אינו דין שתגיע הכוורת על הכלים שבתוכה כנגד הטומאה: ג מחולחלת פירש הר"ב שהדפנות נקובות כו' • ופעמים שהנקבים פקוקים בקש • אלא דהפקק לא מיהדק • כלומר ובהכי מיירי מתני' • וכדכתב הר"ב לעיל סוף מתני' ג' • ולשון מחולחלת • פי' הר"ש לעיל שהוא מלשון מגופת חבית המחולחלת ואינה נסמכת • במסכת כלים פ"י (משנה ג') • וכתב מהר"ם וגראה דוחק לאוקמי סתמא דמתני' דהכא כר' יהודה דאמר התם מגלת • ודלא כרבנן דאמרי התם אינה מגלת • אלא כ"ל דאפילו כרבנן אתיא • דעד כאן לא קאמרי רבנן התם דאינה מגלת • אלא בחבית של חרס שכולה בבית • ואין לו פתח • אלא דרך המגופה • הלכך לא חשיבה סתומה מלהיות טומאה קודמת לפתחה • כיון דמחולחלת היא ולא היא סתימא מעליתא • אבל הכא מודו • דאין טומאה נכנסת דרך הנקבים הסתומים ומחולחלים • כיון דיש לכוורת פתח אחר שהוא עיקר • א"כ דשאני חרס דיש בו גומות • ואין פי המגופה חלק • כמו כוורת שהוא כלי עץ • והנקבים שלה חלקים וגסתמים יפה בפקוקת הקש • הלכך לאפילו רבנן מודו הכא דמגלת • כאלו מוקפת למיד פתיל • עכ"ל: היתה פחותה • בשוליה • מהר"ם • ופקוקה בקש • פירש הר"ב במקום הפחיתה ודפנותיה שלמות • וכ"כ הר"ש • וקשיא לי דמאי מהני בדפנות שהן שלמות • אכתי נפקא לה הטומאה בפקק שבשוליה דהא לא מיהדק • דהא מהדק אפוצה מקריא • ואם כן היכי קתני בתוכה אין שמא אלא תוכה • ואין לפרש דפחותה לאו בשוליה • אלא בדפנות שמבחוץ • שאין הענין משמע כך כלל • ועוד דבהדיא פירשו שדפנותיה שלמות • ואולי דהיינו נמי דאתני התוספתא לעיל בשליחה ברים פרקין • דלפחות יהיו שני נקבים • וזה כנגד זה • וממילא דבשוליה שאין ב' נקבים זה כנגד זה • דנקב הפה שכנגדה הוא לחוץ • ואינו מכניס הטומא' • אדרבה פיה לחוץ מהניא לשלא תכנוס • ולפיכך שני הנא בפקק בעלמא • אף על גב דאינו מהודק • ואין הטומאה נכנסת ממנה לבית • ודעת מהר"ם בזה אכתוב בסמוך • נס"ד: או אפוצה • פירש הר"ב או אפילו אין דפנותיה שלימות • אלא שאפוצה • כלומר שמומה במקום שהיא מחולחלת • ואין בה חלחול טפח • וכ"כ הר"ש • ולדבריהם אין לשון המשנה מדוקדק כלל • דחלוקה זו דאו אפוצה • קיימא על חלוקה דאין דפנותיה שלמות • וזו לא נזכרה במשנה כלל • אבל לפי מה שפירשתי דכל כלי הנא במדה יש לו דין אהל • אלא הכא בכוורת שהיא מחולחלת מפקא לה החלחול מתורת אהל • אתי שפיר • דה"ק בד"ה בזמן שהוא שהוא כלי מחולחלת • דהחלחול מפקא לה מתורת אהל • אבל היתה פחותה ופקוקה בקש דלאו כלי היא כלל ויש לה דין אהל הואיל ואינה כלי כלל • ומ"מ דפנותיה שלמות בעינן • דלא תכנס הטומאה מתוכה לבית כשהטומאה בתוכה • וקאמר או אפוצה • כלומר א"כ אינה פחותה והיא כלי • אבל אינה מחולחלת • אלא פקוקה • דהשתא הדרא לדין כלי הנא במדה שיש לה דין אהל • כדתנן ברפ"ו • וכך פירש הרמב"ם לפי דרכו • דאו אפוצה • כלומר או שאינה פחותה והיא שלמה • אבל אפוצה ואינה מחולחלת • אלא שהוא

מפרש

רל"צ

* כמ"ר

מפרש מחולחלת חלולה חלולה • כמו שכתבתי לעיל בס"ו (ד"ה וכל שאינו) • ואפוג' מפרש שהיא מעומה ומלאה קש והדימה לה עד שלא יסאר בה חלל טפח • שעכשיו היא בדמיון המיכה מן הענן • ורא"ה למהר"ם שאינו מפרש היתה פעומה כהר"ם והר"ב דהכ' דפעמתי שלחות אלא ה"ג יש נקבי' נקבים בדפנות ומה לה"ק ופקוקה בקש בין בשוליה בין בדפנותיה • והיינו מחולחלת • וקאמר נמי אם אפוקה לומר דלא אכפת לקבא בין שהנקבי' שבשוליה ושבדפנותיה הם פקוקים בלא הידוק אם שהם אפוקים בהידוק • דכיון שפחותה היא • ולא הוי כלי כיון דנקביה פקוקים אפי' לאפוקי טומאה חשיבי כפחותה • דדוקא בשלימה אחרי אין נמיד פתיל מציל בפני הטומאה • אבל בפחותה לא נפקא טומאה • אלא בפחות טפח שאינו פקוק • דכיון דלאו כלי הוא • אין הנקבים עומדים לתשמיש הלכך מבטל לפקיקה התם • אבל בבבא דלעיל דמיירי ס"ש נקבים בד' זוויות שיש בכל א' טפח על טפח ואינן אפוקים • אע"פ שהן פקוקים • כיון דהפקק נשמט ולא מיהדק • לעיולי לה הטומאה חשיב כפתוח כדפירשתי • ולאפוקי מיניה חשיב כפתוח • עכ"ד ועוד כתב מהר"ם ולין זה הנוהג בפחותה ופקוקה או אפוקה • בין שפקוקה בין שאפוקה בשוליה ובנקבים שלה לגמרי • בין שפקוקה או אפוקה בשוליה ובנקבים שבדפנותיה ונשארו הנקבים פתוחים פחות מטפח עכ"ל: בנגדו עד התהום טמא: כתב הר"ב כיון דלאו כלי הוא חשיב כאהל להציל תוכה ועל גבה • וכ"כ הר"ם וכתב הראב"ד (רפי"ט מהט"ת) כאן צריך טעם מפני מה אינה בוקעת למעלה כלמטה • שהרי היא רצועה ע"כ • והכ"מ נדחק תלי"ד • גם אינה עולה אלא לשעת הרמב"ם • ולי נראה דהויא דומיא דאדם שגד העליון מאהיל כיון שיש בחללו טפח (כדתנן במשנה ג' פי"א) ה"נ הוי הכא • ואע"ג דבאדם אינו חוצץ • היינו משום דאדם יש לו דין כלי גלגלים דנעשים אהלים לטמא ולא לטהר • משא"כ בכוורת פחותה דהכא דאית לה מרחי דהוא ל ופחותה נעשית אהל אף לטהר • ומ"מ לא נפקא מידי מה שהיתה כשהיא כלי • שהיתה מגלת על מה שבתוכה • לפי' הר"ב והר"ם דבמתני' ג' דפירשו תיבה כמו ותוכה • ומצאתי סעד לדברי בפי' הר"ם בתוספתא שבבית במשנה י"ד • דקתני מודה ר"א ור' שמעון בטומאה תחת הפקק כו' שכתב שם הר"ם • דהא דמטהרי בפחותה (כדקתני התם במתני') משום דעשויה כעין כלי והיה עליה ת רת כלי וכו' • וכ"כ שם מהר"ם • הרי מה שהיתה כלי מועלת לה אף לאחר שנפחתה • אבל מהר"ם כתב בכאן וז"ל כנגדו עד התהום טמא • דכיון שנפחתה ונתבטלה מתורת כלי הוו להו שני דפנותיה התחתון והעליון כשני נסרים כתונין זה על גב זה • ואין מן הארץ עד התחתון טפח • ויש בין זה לזה טפח דאינה בוקעת למעלה מן העליון • כיון דהיא גבוהה מן הארץ טפח • וטובא משכחן כה"ג לקמן פי"ד ופט"ו וא"ת ולמה כנגדו עד התהום טמא ותו לא והלא בוקעת נמי לתוכה וכנגד הטומאה עד דופן העליון • ונראה כיון דלמעלה הימנה אינה בוקעת עד לרקיע לא חש להזכירו • כיון דלא ה"מ למתני' בה עד לרקיע • דומיא דלמטה דבוקעת עד התהום • תדע דלא קאמר נמי דבוקעת כנגד הזית לכל הפחות עד דופן התחתון • ואיכא למימר דכנגדו דקאמר • היינו כנגד הכוורת מתחתיה • דא"כ לא ליתא כנגדו • אלא כנגדה • דכוורת בלשון נקבה קתני לה בכוליה פרקין • אלא על כרחינו כנגדו כנגד הזית ולמטה קאמר • ולא קתני למעלה מן הזית עד דופן (התבית) • (נ"ל שא"ל הכוורת) ה"א אל תתיה דלא קתני שבוקעת לתוכה עד דופן העליון • דאיכא למימר כיון דלא מצי לתתני דבוקעת עד לרקיע • לא קתני לה לבקיעה דלמעלה • כדפרי' • עכ"ל • ועיין עוד מה שכתוב בשמו במשנה דלקמן (ד"ה תוכה) • ומאי דיהיב הר"ב טעמא • כיון דלאו כלי הוא • לגי מה שפירשתי אני • כי הוי נמי כלי אפוקה ואינה מחולחלת יש לה כל הדינין הללו (כיון דאיירי בבא בתירה) • וכן בכל דוכתא דתנינן כה"ג: בבית אין טמא אלא הבית • וכל שבבית אפילו מה שתחת הכוורת • והכא לא מצינן לפרושי טעמא כדפרישי' ברישא פרקין • משום כיון דהטומאה מתפשטת על גבה בבית • בשה נמי הטומאה לתחתיה שבבית • משום דאדם וכלים נעשים אהלים לטמא ולא לטהר • דהתם שהיא כלים לפרש כן • אבל הכא דלאו כלי הוא • צריך לפרש טעם אחר • משום דתחתיה שבבית בטל לגבי בית • והוה ליה כמו בית שהוא קטור תחת הבית • דאין בו פותח טפח • ואין ביציאתו פותח טפח • טומאה בבית מה שבתוכו טמא • טומאה בתוכו מה שבבית טמא (במשנה ז' פרק ג') מהר"ם •

ועיין לקמן בסוף • ובפירוש הר"ב במשנה ט':

בתוכה אין טמא אלא תוכה • כבר כתבתי לעיל מאי טעמא הכא אין הטומאה יוצאה מתוכה לבית • בדבור היתה פחותה כו' • והוסיף מהר"ם בכאן וז"ל תחתיה וגבה טהורין • כמו בית שהוא קטור תחת הבית ויש בו פותח טפח • ויש ביציאתו פותח טפח • דאתרינן לעיל טומאה בתוכו בבית טהור • ותחתיה שאין גבוהין מן הארץ טפח נמי טהורין • ולא דמי לבית שהוא קטור תחת הבית (פירוש מה שתחת הכוורת לא דמי לבית כו') • שכן כאן הוא קטור תחת הכוורת) דטומאה בבית מה שבתוכו טמא • הכא לא אתרינן הכי שיהא תחת הכוורת בטל לגבי טומאה שבתוך הכוורת כבית פחות מטפח שתחת הבית • דאם בית תחות מטפח בטל לגבי בית שהוא קבוע • לא אתרינן דליבטל לגבי תיבו של כוורת המיטלטלת • על כאן דבריו:

ד תוכה

בנגדו עד התהום טמא • על גבה • בנגדו עד הרקיע טמא • בבית אין טמא אלא הבית • בתוכה • אין טמא אלא תוכה:

ד היתה

כנגדו עד התהום טמא • וכל השאר טהור • דכיון דלאו כלי הוא חשוב כאהל להציל תוכה ועל גבה: על גבה • אם כזית מן המת נתון על גבה: כנגדו עד הרקיע טמא • וכל השאר טהור דמצלת תוכה ותחתיה • כיון דלאו כלי הוא: בבית • אם כזית מן המת בבית: אין טמא אלא הבית • וכל השאר טהור דפיה לחוץ: בתוכה • אם כזית מן המת בתוכה: אין טמא אלא תוכה • וכל השאר טהור דאין טומאה נכנסת לבית • כיון דאינה מחולחלת ופיה לחוץ • ומצלת נמי על מה שתחתיה ועל גבה • כיון דלאו כלי הוא:

ד תחתיה

ד תחתיה והבית טמא דמביאין טומאה מזה לזה: תוכה טהור • מה שבפני כיון דפיה לחוץ. וגבה ממי טהור דמצלת על מה שבחוץ כיון דלאו כלי היא. בתוכה אם הטומאה בתוכה אין טמא אלא תוכה • וכל השאר טהור: ה היה פיה לפנים. שהיה מונח על צדה ופיה לחוץ ופיה בפנים והשתא מיירי בזמן שהיא כלי מחולחלת • ואינה גבוהה מן הארץ טפח • ואין הכוס בין פיה לחוץ לפיה לפנים • אלא דפיה לחוץ קתני לעיל: בבית אין טמא אלא הבית • והכא דפיה לפנים • קתני הכל טמא • אשוס דנכנסת טומאה דרך פיה: ו היתה גבוהה. לעיל דפיה לחוץ קתני טומאה תחתיה • או בבית • (או על גבה • הכל טמא אלא תוכה) והכא דפיה לפנים • הכל טמא: ז בזמן שהיא כלי מחולחלת • בחנם נקט מחולחלת • דלא מהני מחולחלת אלא דפיה לחוץ לענין הוצאת טומאה מתוכה לבית: והכא דפיה לפנים • הרי יוצאה דרך פיה. אלא מיירי דתנא ריש מחולחלת בהדי כלי • נקטה נמי הכא: כנגדו עד התהום טמא • והשאר טהור. ונשאינה גבוה מן הארץ טפח מיירי: בתוכה

ד תוכה וגבה טהור. מדקתני הכא תוכה וגבה טהור • ולעיל בפחותה ופקוקה ואינה גבוהה טפח לא קתני תוכה וגבה טהור כשהטומאה תחתיה. אמת דלעיל תוכה טמא כמו שפי' שם (שם ל"ה כנגדו) ואע"ג דלעיל גבה טהור לא קתני • והכא קתני ליה בהדיא • י"ל דלא איצטריך למתני לעיל. דכיון דתנא כנגדו עד התהום טמא. אם איתא דע"ג נמי טמ' א"כ הוה תני כנגדו עד לרקיע טמא ומדתנ' עד התהו' ולא תנא עד לרקיע ש"מ דע"ג טהור ולהכי לא איצטריך למתני • מהר"ם: על גבה כו' האי דבהכך בבי דלעיל קתני בתוכה לבסוף • והכא קתני ע"ג לבסוף כ"ל דבכל דוכתא קתני תחתיה בריש"א וכ' דתחתיה והבית שוין הן מערב להו בריש"א. וכיון דמבית קא סליק • קתני תוכה בתר הכי שהוא סמוך לבית טפי מע"ג. והדר תנא ע"ג • ועוד משום דתוכה סמוך לתחתיה טפי מעל גבה. וכן יש לפרש בבבא דנסמוך דמקדים תוכה לבבית • משום דמתחתיה וגבה דכוורת קא סליק מפרש תוכה דכוורת בריש"כ מהר"ם. ולפי' הפני קשיא לי • דכי היכי דמתני' דלקמן מתחתיה וגבה דכוורת קא סליק • ה"נ במתני' ג' וג' ואמאי לא מפרש התם תוכה דכוורת בריש"א

ד היתה גבוה מן הארץ טפח • טומאה תחתיה. או בבית. תחתיה והבית. טמא. תוכה וגבה טהור בתוכה. אין טמא אא תוכה. על גבה. כנגדו עד הרקיע טמא: ה במה ד"א בזמן שפיה לחוץ. היה פיה לפנים. וכזרת מן המת נתון תחתיה. או על גבה מבחוץ • כל שהו. כנגד הזית. תחתיה וגבה (ס"א ל"ג) ותוכ' טמא. וכל שאינה כנגד הזית תוכה (גמ' וגבה) והבית טהור. בתוכה או בבית. הכל טמא: ו היתה גבוה מן הארץ טפח. טומאה תחתיה או בבית או בתוכה או על גבה. הכל טמא: ז בר"א בזמן שהוא כלי מחולחלת. הירתה פחותה ופקוקה בקש • או אפוצה • איזהו אפוצה שאין לה טפח ממקום א' • כזרת מן המת נתון תחתיה. כנגדו עד התהום טמא • על גבה. כנגדו עד הרקיע טמא בתוכה

ולי נראה טעם אחר • דבמתני' ג' מש"ה קתני בתוכה לבסוף • לפי שבכולן יש מקום טהרה • משא"כ בתוכה דהכל טמא • הלכך קתני לדשויין בהדדי • ומכיון דבתר הבית נשנה בתוכה • הלכך במתני' ג' נמי שנאן באותו הסדר • ודכותה הכא במתני' ד' • ובמתני' דלקמן לא הקדים הבית לתוכה • משום דהתם קא סליק וקתני תוכה והבית טהור • ניחא טפי למתני נמי כה"ג בתוכה או בבית • ובסיטה זו שייטי כולהו בבות דלקמן: ה היה פיה לפנים • כתב הר"ב • והשתא מיירי בזמן שהיא כלי מחולחלת ואינה גבוהה כו' • וכ"כ הר"ש • ליתא דמתני' ז' נקטי • והתם מפרשי דמחולחלת לאו דוקא • וזה לפי דרכם • אבל לפי דרכי בדוקא קתני • כמו שאכתוב שם בס"ד • גם להרמב"ם בדוקא קתני • ואעתיק דבריו לקמן: תחתיה וגבה ותוכה טמא • גירסא זו נכונה לדעת הרמב"ם שכ"כ כל שהוא כנגד הזית בתחתיה • או ע"ג טמא • וכל מה שבאויר תוכה טהור חוץ מכנגד הטומאה • וכבר כתבתי בזה במשנה א' • אבל לשטת הר"ב והר"ש והראב"ד • דכל תוכה טהור • גירסתם כגירסת ס"א דל"ג ותוכה • וכן היא שטת מהר"ם:

ו היתה גבוה • (כבר) [פירוש] הר"ב לעיל במשנה ב': תחתיה או בבית או בתוכה או על גבה • כתב מהר"ם מאוס דכיון דגבוה טפח והטומאה באה לבית כדרך כל המאהיליס בהמשכה • וממנו לכוורת • ומתוכה לעל גבה • אבל מתחתיה לעל גבה אינה באה כדרך כל המאהיליס • אלא כדרך אדם וכלים הנעשים אהלים לטמא ולא לטהר • מש"ה נקט ע"ג לבסוף • ובכולהו איכא טומאה דזמנין נקטינהו הכי • וזמנין נקטינהו הכי • ואין לי להאריך • ואיש תבונות ידלנה ע"כ • ומה שנראה לי בכולן כבר כתבתי במשנה ד' • וקשיא לי מ"ש מתחתיה לעל גבה • למתוכה וע"ג • שכמו שמתוכה וע"ג באה הטומאה בהמשכת אהל • כך במתחתיה ועל גבה • ואם על מה שע"ג מבחוץ (מיירי) וכי הא דבמשנה ח' • כך גם במתוכה וע"ג לא יתטמא בהמשכת אהל • אלא כדרך אדם וכלים כו' • ולע"ע: ז במה דברים אזורים בזמן שהיא כלי מחולחלת • כתב הר"ב בחנם נקט מחולחלת וכו' • וכ"כ הר"ש • וממילא דבחנם נקט נמי לאפוקי • ולא הוצרכו לפרש • וכבר נתבאר מתוך מה שפירשתי לעיל • דמחולחלת מוציאה מדין תורת אהל • דאל"ה היתה מוצלת • וא"כ בדוקא קתני מחולחלת • וכן לאפוקי שע"י שהיא אפוצה • יש לה דין אהל ומוצלת • גם להרמב"ם דמפרש מחולחלת חלולה • ואפוצה אטומה • הויא נמי בדוקא • ורגיתי למהר"ם דמתרץ לה דבדוקא היא • וז"ל ופירש ר"ש וי"ל לא נקטה לן מיני (מידי) בין מחולחלת כו' אלא מיידי כו' • ולא נהירא לי • דא"כ אמאי לא קתני נמי לקמן במוצחת באויר בזמן שהיא כלי מחולחלת • ולא קתני אלא בזמן שהיא כלי

ומו

ר"ל"צ

מיי' פ"ט מה' ט"ת הלכה ח' גר' שם הלכה ב'

בתוכה • או בבית תוכה והבית טמאים :
ח היתה גבוה מן הארץ טפח • טומאה
תחתיה • (ס"מ) או בבית או בתוכה • הכל
טמא אלא גבה • על גבה • כנגדו עד הרקיע
טמא : ט היתה ממלאה את כל הבית •
ואין בינה לבין הקורות פורתח טפח •
טומאה בתוכה הבית טמא • טומאה בבית
מה שבתוכה טהור • שדרך טומאה
לצאת • ואין דרכה להכנס • בין עומדת •
בין מוטה על צדה • בין אחת בין שתים :
י היתה עומדת בתוך הפתח • ואין בינה
לבין המשקוף פורתח טפח • טומאה
בתוכה הבית טהור • טומאה בבית • מה
שבתוכה טמא • שדרך הטומאה לצאת •
ואין

ותו לא • אלא כ"ל דדוקא נקט שהיא כלי ומחולחלת . דאי הויה כלי ואינה מחולחלת . שאין לה נקבים בדפנותיה • לא הוה אמרינן בהא בתוכה או בבית הכל טמא (ר"ל במתניתין ה' דלעיל) דדרך טומאה לצאת דרך פיה ותפיה לחוץ יוציאוהו ולא יטהו אותה • דכיון דאין לכוורת פה • אלא דרך פיה לבית שם הטומאה יוצאה מתוכה ואינה בוקעת מן הכוורת לא למעלה על גבה ולא לתחתיה • מידי דהוה אמגדל שהוא עומד לפתח הבית ונפתח לחוץ דאמרי' לעיל ספ"ד טומאה בתוכו הבית טהור טומאה בבית מה שבתוכו טהור : שדרך טומאה לצאת • ואין דרך טומאה לכנס אלמא אף ע"ג דמגדל כתאן דמלי טומאה דמי • כשהטומאה בתוכו וגופו של מגדל עומד תחת תקר' המשקוף והבית. לא אמרינן דתבקע טומאה כל כנגד המגדל לבית מטעם אדם וכלים נעשים אהלים לטמא ולא לטהר • אלא כיון דהטומאה בתוכו אין טומאה יוצאת • אלא דרך פתחו • ה"נ כשפי הכוורת לבית • אין טומאה יוצאה ממנה אלא דרך פיה והכי נמירי הלכתא • דאהלות מקרקות מועטין והלכות מרובות כדאמרי' פ"ק דחגיגה אבל השתא דהויא מחולחלת ויש לה פה לטומאה מלמעלה ומלמטה דיש בהן טפח טומאה בוקעת ע"ג ותחתיה כנגד כולה כדפי' בב"ק בריש פרקין עכ"ל. ראייתו מהמגדל פורח באויר שזה פתחו לחוץ וזו פתחה לפנים. וכבר הרגיש בעצמו בכך וומ"ש אמרה בהל"ו ואם יעשה ככה אולי מה שפירשתי אני לעיל והכא • עולה כהוגן וכהלכה • אך מהר"ם בודאי משלחן גבוה זכה • וברוח קדשו סבה • על כן תהי פריסתי רק לדרוש ולקבל ברכה : בתוכה או בבית תוכה והבית טמאים • כתב הר"ב אבל לעיל דפיה לחוץ קתני טומאה בבית כו' • וכ"כ הר"ם • וה"ל למימר נמי וכן בטומאה בתוכה כו' • ומהר"ם נשמר מזה . וכתב לעיל בפיה לחוץ לא קתני הכי דהכא כיון דפיה לבית וכו' : ח הכל טמא אלא גבה • מה שהוא מבחוץ • וכ"כ מהר"ם • ומ"ש הר"ב ותוכה טמא כשהטומאה בבית כו' וכ"כ הר"ם. וה"ל למימר נמי כשהטומאה תחתיה כו' • ומהר"ם כתב לתרוייהו : ט היתה ממלאה כו' לשעת הר"ב והר"ם • הכא ומתניתין דלקמן • בין בשלימה בין בפחותה בין שהוא גבוה מן הארץ עשר ובין שאינה גבוהה עשר • אבל מהר"ם • כדי לקיים גירסת הספר דגרס במתני' דלקמן טומאה בבית מה שבתוכה טמא • להכי מפרשה דמיירי דוקא בשלימה ובגבוהה מן הארץ עשר • והלכך הך דהכא נמי בהכי מוקי לה • ומגבוהה מן הארץ עשר דשליק מינה • קיימי : י טומאה בבית מה שבתוכה טמא . כתב הר"ב טהור גרסינן וכו' • וברוב ספרים גורסים טמא לפי שהטומאה יוצאה מן הבית דרך פתחה ומטמא כו' • וז"ל הכ"מ (ספי"ט ספירם על המשנה) הב"ע כשהכוורת ממלאת את כל הפתח • ואין פותח עשר מכל צד למעלה ולמטה ומן הצדדים . ואין מקום לטומאה לצאת הלכך הטומאה בוקעת ויוצאת דרך דופני הכוורת • מידי דהוה לפתחי הבית בזמן שהם נעולים (במשנה ג' פ"ז) ע"כ • ולעיל ספ"ד יש ג"כ חלוף גרסאות כיוצא בזה • ושם הבאתי לקיים גירסת טהור • ומהר"ם כתב שראה לו לקיים גירסת הספרי דגרסי טמא • דיש לפ"ם דמיירי שיש בין שוליה לארץ פותח עשר • הלכך כיון דהטומאה כבר תחתיה מן הבית : ואמרינן אדם וכלים נעשים אהלים לטמא ולא לטהר • וכיון דטומאה בוקעת מתחתיה לחוצה לה למעלה היתה מכנגד פיה תוכה אני טמא • כיון דאין הפסק בין תוכה בין למעלה מפיה • דהא יושבת על שוליה והכוורת שלימה והא דבמוכסתא גרס טהור • התם באין בין שליה לארץ פותח עשר • ודקתני בה ובין שוליה לארץ פותח עשר . אחין דרישא קאי • דקתני אם אין בין פיה למשקוף פותח טפח • קאמר ובין שוליה כו' כלומר ואין בין שוליה לארץ פותח עשר • (דאי איתא דמיירי בשיש פותח עשר . אם הכוורת שלמה) אמאי לא אמרינן אדם וכלים נעשים אהלים לטמא ולא לטהר • והטומאה בוקעת למעלה מכנגד פיה • ומטמאים כלים שבין פיה לשקוף באותו אויר של פחות מעשר ואין הפסק

בין

א מיי' פ"ט מה"ט ב

בתוכה הו בבית תוכה והבית טמאים : משום דפיה לפנים • אבל לעיל דפיה לחוץ קתני טומאה בבית . אין טמא אלא הבית • והשאר טהור : ח אלא גבה • ותוכה טמא • כשהטומאה בבית משום דפיה לפנים • אבל לעיל דפיה לחוץ • תוכה ונבה טהור : ט היתה ממלאה את כל הבית • שכלה בתוך הבית לפנים ויושבת על שוליה ופיה מגיע לשמי קורה שאין בינה לתקרה פותח טפח : טומאה בתוכה הבית וטמא • טומאה בבית מה שבתוכה טהור • מידי דהוה • אגיב שהוא קטור תחת הבית שיש בו פותח טפח • ואין בינאתו פותח טפח • דתכן לעיל בספ"ג : בין עומדת • כלומר דין זה נוהג בין עומדת ומגעת לקורו' בין מוטה על צדה ואין בין פיה לדופן הבית פותח טפח : בין אחת בין שתים • זו על זו • ואין בין פי הסניה לקורות פותח טפח • וכן אין בין שולי הסניה לפיה של ראשונה פותח טפח : י הבית טהור • שהמשקוף יורד וסותם

יא באויר. בחלר או בגינה שאין שם אהל. ואינה כדין כוורת שהיא לתוך הפתח ופיה לחוץ. דתנן בריש פרקין. וכן נמי גבוהה טפח דהכא. כגבוהה טפח דריש פרקין. אלא דכאן אין שייך להזכיר בית. דבעומדת תחת האויר עסקינן:

יב בזמן שהיא כלי. היכא דעומדת באויר. אין שייך להזכי' מחולחלת. ומשום הכי לא חני הכא. או אפוקה. כדתני לעיל. דאין שייך אפוקה. אלא במחולחלת: או מחזקת ארבעים סאה כדברי חכמים. דפליגי אתנא קמא וסברי דמחזקת ארבעים סאה. כנפחתה ונתבטלה מתורת כלי דתיא ואגל אתחתיה ואתוכה ועל גבה: כזית מן המת נתון תחתיה. דינה כנפחתה. ואינה גבוהה. ופיה לחוץ. דתנן לעיל. היפה

ואין דרכה להכנ': יא היתה מוטה על צדה באויר יוכזית מן המת נתון תחתיה. או על גבה כל שהוא כנג' הזית. תחתיה וגבה טמא וכל שאינו כנגד הזית. תוכה טהור. בתוכה. הכל טמא: יב היתה גבוה מן הארץ טפח. טומאה תחתיה. או על גבה. הכל טמא אלא תוכה. בתוכה. הכל טמא. במה דברים אמורים בזמן שהיא כלי. היתה פחותה. ופקוקה בקש. או מחזקת ארבעי' סאה כדברי חכמי'. בזית מן המת נתון תחתיה. כנגדו ער התהום טמא. על

בין פיה. לכלים שכנגד פיה. נימא דכל תוכה של הכוורת טמא. כדפרסינן לעיל בבא קמא. וכדמוכח לקמן בפרקין גבי היתה יושבת על שוליה. וליכא למימר כיון דאויר טפח בין פיה לשקוף אין הטומאה של תחתיה בוקעת לשם. דהא ליתא. דהא אמרינן לעיל בשלימה ואינה גבוהה טפח כזית מן המת נתון ע"ג כל שהו' כנגד הזית טמא. ואפילו תחתיה בוקעת כנגד הטומאה. אף על פי שאין בין הכוורת לארץ פות' טפח. והאריך להוכיח שכדבריו כן הוא הפירוש שבתוספתא. ועיין בס"פ [ד"ה הכל טמא]: * מה שבתוכה טמא. משמע כל מה שבתוכה. וכי הא דתנן נמי בסוף מסכת י"ב. ול"ע דבסוף פרקין מחלק מהר"ם בין כלים לכלים. ופ"ש שהקשיתי עליו: יא באויר פי' הר"ב בחלר או בגינה. שאין שם אהל כו. אלא דכאן אין שייך להזכיר בית כו' ולא קתני נמי הכא תוכה והאויר טהור דהא פשיטא. כיון דליכא התם אהל הלכך לא אצטריך לתתייה מהר"ם. תוכה פי' ותוכה מהר"ם ומעיין מ"ש במשנה א' [ד"ה כל שהוא]: הכל טמא הכל מה שהזכי' ברים' דהיינו תוכה ותחתיה ועל גבה. אבל האויר אלא כנגד הכוורת דלא אצטריך לתתייה ברישא לא שמעינן שהוא טהור. לא הוי בכלל הכל טמא דסיפא מהר"ם: יב בזמן שהיא כלי. כתב הר"ב היכא דעומדת באויר. אין שייך להזכיר מחולחלת כו' וכ"כ הר"ם וכן פי' מהר"ם. אף ע"ג דלפי שטתו דאצטריך ב' נקביים להוציא הטומאה מתוכה לכל כיוד תחתיה וכל כנגד לתעלה ממנה. כמו שהעתקתי דבריו בסוף מסכת א'. אפ"ה מחלק בין מונחת בבית לעיל לדהכא דמונחת באויר. וז"ל. הכא לא קתני אלא בזמן שהוא כלי וכו' דכיון דמונחת באויר אין חילוק בין מחולחלת. לבריאה שמונחת בבית בין פיה לחוץ בין פיה לפנים. אלו לא היתה מחולחלת. טומאה בתוכה לא היתה יוצאה אלא דרך פיה ולא היתה בוקעת כנגדה לא למעלה ולא לתחתה. שדרך טומאה לצאת שתהרין להוציאה ולא יטמא כל אשר בבית מש"ה נקט מחולחלת דהשתא בוקעת הם נמי למעלה ולתחתה כדמי' לעיל אבל הכא דמונחת באויר ואין לה טומאה אלא כנגדה ולא כל האויר באשר היא שם בהא קתני שפיר ברישא בתוכה הכל טמא. אע"ג דלאו מחולחלת היא דאדם וכלים נעשים אהלים לטמא ולא לטהר. וטומאה בוקעת ויולאתחתיה וע"ג. כמו דרך פיה. אע"ג שאין לה נקביים בדפנותי' ע"כ אבל לפי מה שפרשתי אני דמחולחל מפקא לה מתורת אהל ה"כ מיירי במחולחלת: ולא אצטריך לתתני כיון דכבר שנה לעיל ועוד דמחולחלת דלעיל מפני ב' דברים צריך [למיתני]. חדא להוציא הטומאה ממנה ולבית. ואלו הכא לא צריך אלא להוציאה מתורת אהל בלבד. ובדברי הרמב"ם שבחבורו [פי"ט הלכה ד'] העתיק גם כאן כלי חלולי ולפי דרכו לא היה צריך להעתיק ג"כ שהיא מפרש מחולחלת חלולה ובאויר אין בו סוס לורך וכן במתני' י"ד. לא העתיק כן בחבורו. וראה מזה שגירסתו בתוספתא היתה מחולחלת ולכך העתיקו כך. ומפני שלפי דרכו לא נפקא מיניה מידי ולא קתני לה אלא מידי דאיכא לעיל מש"ה באחיד בבא דלקמן בתוספתא י"ד הסמיטו"ל. ורות לנו דלאו דוקא אבל מ"מ הגירסא שלו במשנה היא כלי מחולחלת. וסייעתא לפירוש שלי דמחולחלת דוקא קאמר: ופקוקה בקש אין חלוק כיון שמונחת באויר בין פקוקה בין שאינה פקוקה כלל. אלא לרבותא נקטיה דאע"ג דפקוקה לא חזרה להיות לה תורת כלי. מהר"ם ומ"מ ולא קתני נמי או אפוקה. ולהוי קאי אנפחתה והוי רבותא טפי דאפ"ה לא חזרה להיות כלי. שהרי כך היא דעת מהר"ם דאפוקה דלעיל אינה מחזירה להיות כלי. כת"ם בשמו בתשובה ב' כבר פירך הוא זו הקושיא. וכתב דאין דרך לעשות אפוקה אלא בנקביה שלה ולא בשוליה שבשנקביה רחבים יותר מדאי מקל יש אותה ואופלים אותה כדי שיוכל להתקיים. אבל כשנפחתו השולים אינם רגילים לטרוח לסתום מקצת השולים ולאופלם. מש"ה לא קתני הכא או אפוקה. ע"כ * ואע"ג דהזכיר ג"כ אפוקה בשולים לעיל משנה ג' ודברים אלו שבכאן ג"כ כתובים לעיל שם וכ"ל דאם אופלים בנקביה אז אופלים ג"כ בשוליה אבל בשוליה לבד לא: אן מחזקת מ' סאה כדברי חכמים. פי' הר"ב דפליגי אתק' וסברי דמחזקת מ' סאה כנפחתה ונתבטלה מתורת כלי דמיא וכו' וז"ל הר"ם. כולי פרקי נמי עד השתא במחזקת מ' סאה עסקינן מדמצלת על מה שבתוכה אלא דהשתא אסתוצינן דרבנן פליג אתק' וסברי דמחזקת מ' סאה כנפחתה שנתבטלה מתורת כלי דמיא ומצלת תחתיה ותוכה וע"ג וצריך לדקדק מאי שנא דתנא בהנך פרקי הכא ובסתוך כדברי חכמים. ובכל הני לעיל לא

א שם הלכה ד

והכ"מ [סוף פי"ט מהט"מ בפי' על המשנה] כתב בשם הרא"ש דמש"ה לא תני בהך בני דלעיל כיון דבלאו הכי תני תרתי פחות ואפונה אבל הכא דלא תני אלא פחותה · קנא מחזקת · לתתני תרתי · כי הני בני דלעיל ע"כ ואין נראה כלל מה שרצה הכ"מ [שם הלכה ד'] לחלק ולומר · דבעומדת באויר לא אצטריך שתהא בא במדה · דהא היאך מצלת על שבתוכה · אבל מהר"ם כתב וז"ל · כ"ל דדוקא כי מנחא באויר פליגי חכמים וס"ל דכלים טהורים חוצצים לגמרי בפני הטומאה ונעשים אוהלים לטמא ולטהר · אבל כי מנחא בבית לא הוי מצי לתתני או מחזקת מ' סאה כדברי חכמים · דלא פסיקא ליה · דהיכא דהטומאה תחת מקלתה שבחוץ

על גבה · כנגדו עד הרקיע טמא · בתוכה · אין טמא אלא תיכה היתה גבוה מן הארץ טפח · טומאה תחתיה · תחתיה טמא · בתוכה · בתוכה טמא · על גבה · כנגדו עד הרקיע טמא: ג" היתה יושב' על שוליה והיא כלי טומאה תחתיה בתוכ' · או על גבה · טומאה בוקעת ועולה · בוקעת ויורדת · היתה גבוה מן הארץ טפח · או · כפויה על פיה · טומאה תחתיה בתוכה

היתה גבוהה מן הארץ טפח · כמי דיגה כדין כוורת שפי' לחו' ופחותה ופקוקה וגבוהה טפח דתנן לעיל · יג היתה יושבת על שוליה וכו' · טומאה תחתיה או בתוכה או על גבה · כל על גבה שסעינו גבי כוורת כשהיא יושבת על שוליה ופיה למעלה · היינו שהטומאה מלחי' חולה לה לעלה מפיה · בוקע ועולה אע"ג דלעיל במוטה על לדה וטומאה תחתיה או על גבה מצלת על מה שבתוכה · הכא דפיה למעלה מאחר דאין מצלת על מה שחולה לה · אין מצלת על מה שבתוכה · כיון דאין הפסק בין אויר שבתוכה לאויר של מעלה בחולה לה · ודוקא כנגד הזית עמא ולא מן הצדדי · כיון (דשתוחה) ואין גבוהה טפח שאין שם אהל להבי' את הטומאה בצדדין: אבל היתה גבוהה טפח · או מכוסה · אף על פי שאינה גבוהה טפח · או כפויה על פיה · שיש אהל להביא

על הטומאה כנגד העומאה · מתפשטת נמי כנגד כולה למעלה ולמטה ונעשים אהל לטמא ולא לטהר · הלכך לא ה"מ לתתני או שתחזקת מ' סאה כדברי חכמים אלא בבא דהכא ודבסמוך דמיירי במנחא באויר ע"כ: כדברי חכמים · משמע דכך הלכה ואי הכי ליתי הלכתא ככל הני שתמי דמתני' דכולה פרקין ונם השתא לענין הלכה כדברי חכמים ליתי לן לדחוקי נפשין לחלק בין כלי · לכלי' הבאים במדה ההוא שתמא דרפ"ח בכל כלי הבא במדה ואפי' מחולחלת וכדברי חכמים דהכא אבל ראיתי להרמב"ם שפוסק לכל הני שתמי דכולה פרקין וכתב נמי בהני דהכא היתה שחותה ופקוקה או מחזקת מ' סאה · וזה ודאי דל"ע · דמשמע דעד השתא לא איירי בבא במדה · ולא לומר כן · והכ"מ כ' דהני דבאויר לא מיירי בבא במדה וגם זה א"א לומר · בת"ם כבר לעיל [בדיבור הקודם לזה] ומהר"ם מפ' כדברי חכמי' היינו ר"א ור"ש דבסמוך עוד תראה כן מדבריו שאני מעתיק במשנתי דיבנגדו עד התהום עמא עיין מ"ם בזה במשנה ג' [ד"ה ר"א] · ולקמן במשנה יד [ד"ה כנגדו]: יג היתה יושבת על שוליה והיא כלי · לשון מהר"ם לבאורה משמע והיא כלי היינו שהיא שלימה וק"ל מאי אצטרך לתתני והיא כלי הכא אפי' מבכל הך בני דלעיל דלא קתני הכי בריש דכיון דבסיפא קתני בל"א שהיא כלי · מכלל דריש מיירי שהיא כלי וכ"ל דוהיא כלי דקאמר היינו שיכולה ליסב על שוליה שלא מסומכת בהא הוא דאמרי' עומאה תחתיה עומאה בוקעת אפי' לתוכה אבל אם אינה יכולה ליסב שלא מסומכת אז דינה כמונה על לידה ואין עומאה נכנסה לה · ובד"א שהיא כלי דסיפא מיירי שהיא שלימה ולא שחותה בכל הך שהיא כלי דלעיל אבל · וקשיא לי בנוה דעד השתא נמי לא איירינן אלא בים לה שוליים דהא הכי קתני בר"פ דלעיל בכולהו כלים הבאים במד' וכה"ג ברפע"ו דכלים · ושם פי' הר"ב שאין תחתיהן חד ויכולים ליסב עליהן אבל ראיתי להרמב"ם [ריש פ"ג מה"כ שמשמע מדבריו דהתם דבשידה תיבה ומגדל וכוורת הקש כל דדכותייהו לא בעינן אלא שיחזיקו מ' סאה לפי שחזקתן שהן עשויין לנחת ולא הויין דומיא דשק דמוטלטל מלא וריקן · ותנאי דיש להן שוליים הצריכו בשתם כלים שבשים להן שוליים ומחזיקים מ' סאה חזקתן שעשוין לנחת ואי לאו הכי לא: אי על גבה ל' הר"ב כל ע"ג שסעינו גבי כוורת · ולקמן גבי חביה וגבי קדרה · הר"ש: אי מכוסה · פי' הר"ב דמכוסה בכפיסה · וכ"כ הר"ש גם מהר"ם פי' כן ועיין במשנה ו' פ"ה [ד"ה וכפיסה] מה שבארתי שם בתנאי הכפיסה ואני תמה דהתם תני וכוורת פחותה וכפיסה נתונה עליה עמא משמע דאלו כוורת שלימה מהני הכפיסה וכך פירשתי שם בשם הרמב"ם · [ד"ה או כוורת] · והא הכא בשלימה איירינן ולא מהני כשוי הכפיסה אבל לפי פירוש שלי לא קשיא שפירשתי דגם הכא במחולחל' ובהכי נפקא מדין תורת אהל בהשתא הא דתנן התם פחותה היינו לאפוקי שלימה לגמרי בין בשוליה בין בדפנותי' ולא אתא לאפוקי שלימה בשוליה ומחולחלת בדופנותה: אי מכוסה כתב מהר"ם ואע"ג דלעיל בכוורת שמונה על לדה ואין גבוהה מן הארץ טפח לא אצרינן דדופן העליון חשוב אהל היכא דכוורת שלימה ואינה פחות' · דכיון דדופן התחתון פחות מטפח מן הקרקע · חשיב נמי דופן העליון כאלו הוא פחות מטפח כיון דדופן העליון והתחתון שניהם מכלי א' אבל הכא הכפיסה הנתונה על הכוורת אינה מן הכוורת וכפויה על פיה נמי אע"פ שפיה פחות מטפח מן הקרקע · מ"מ שוליה הם למעלה מטפח ומביאין הטומאה וכן כשהטומאה על גבה הכל עמא דבוקעת תחתיה ואז מתפשט' מתחתיה תחת כל האהל · דנעשית אהל לטמא וחוזר' ובוקעת כנגד כולה ואינה מפסקת כדפי' דאינה נעשית אהל לטהר ע"כ: או כפויה על פיה וכה"ג תנן בסוף פרקין ושם כתבו הר"ב והר"ש דאין לתמוה כפו' על פיה וטומא' על גבה הניל על כל מה שבתוכ' בכלים טהורים המוקפות ל"פ (כדתנן ברפ"י דכלים) דשאני הכא דליכא מרוח · ע"כ · וכן כתב מהר"ם · וקשיא

בת כה · או על גבה · הכל טמא : יד "בד"א בזמן שה אבלי היתה פחותה (גמ' מ' פקוקה) ופקוקה בקש · אי מחזקת מ' סאה כדברי חכמים · טומאה תחתיה · בתוכה · או על גבה · טומאה בוקעת ועולה · בוקעת ויורד' ר' אליעזר ור' שמעון אומרים אין טומאה עולה לה אף לא יורד' ממנה' הית' גבוה מן הארץ טפח · טומאה תחתיה · תחתיה טמא בתוכה · או על גבה · בנגדו עד הרקיע טמא : טו ארון שהיא רחבה מלמטן וצרה מלמעלן · והמת בתוכה · הנוגע

להדיא ט"ו מתה · הכל טמא · ואין הכתוב מסוג להפסיק בין לויר תוכה לאויר ס"מעלה · דלא דמי כלל למוטה על גבה · ודוקא דמכוסה בכפיסה · או בסאר כלי · אע"פי שאינו מקבל טומאה · אבל מכוסה בנסר · אף על פי שטומאה על גבה אין הטומאה בוקעת את הנסר · כדתנן לעיל פ' חמישי (משנה ו') גבי כורת שהיא בתוך הבית · יד היתה פחותה · שנפתחה ובטלה מתורת כלי לדברי חכמי' דפליגי אתנא קמא ותסוו מחזקת מ' סאה לפחותה ופקוקה בקש : אין טומאה עולה לה בזמן שהטומאה תחתיה אינה עולה לתוכה : אף לא יורדת ממנה · בזמן שהטומאה בתוכה אינה יורדת תחתיה : תחתיה טמא · ותוכה וגבה טהו : כנגדו עד הרקיע טמא · אבל תחתיה טהור : טו ארון שהיא רחבה · האי ארון הוא שן שלש שבולט מן הקר ונחלב בו קבר : רחב מלמטה וצר מלמעלה · ופין למעלה : הנוגע

וקשיא לי להרמב"ם שכתבתי בשתו במשנה ו' פ"ה (ד"ה טהור) דבכפוייה מ"ג מירוח · אבל זו היא בכלל הקושיא הראשונה דברים פירקין · דכיון דאיירינן בכלי הבא במדה ויש לכלי הבאה במדה דין אהל · אלא שהרמב"ם והכ"מ לא העירו אלהכא · ולפי מה שפירשתי אני לעני' דמחולחל' יצאה לה מדין תורת אהל · וכתבתי כמו כן במשנה י"ב דה"ב במחולחלת · לא קשיא ולא מידי הכל טמא · ועיין מ"ש בסס מהר"ם בסוף פרקין דמחלק בין כלים לכלים · ואני הקשתי עליו שם · כמו שהזכרתי כבר לעיל סוף משנה י' :

אב עיי' שם ב שם פ"ו הכלים

יד במה דברים אמורים בזמן שהיא כלי · לשון הר"ם לא נקטיה לרבנן משום דינא דהך בבא דלדהו באינה גבוהה שוה פחותה ופקוקה · (לבזמן) שהיא כלי · אלא משום דפליגי הכא ר"א ור"ש · נקטיה ועוד משום דוהיתה גבוהה יש חלוק · כדקאמי באידך בבא · ע"כ : שהיא כלי עיין כל מה שכתבתי בזה במשנה י"ב (ד"ה כיצד) דה"כ דכוותה : רבי אליעזר ור"ש אומרים · אין טומאה עולה לה · פי' הר"ב לתוכה · וכ"כ הר"ם ושניהם לא פירשו טעמייהו · ומהר"ם האריך בזה וסוף דבריו מסיק דסבירא להו דכי היכי דאינה בוקעת לתוכה אף לא קבשלימה · היכא דמוטה על גדה אע"ג דלא גבוהה טפח אע"ג דבוקעת למעלה ממנה ע"ג · ה"נ לדדהו בטומאה תחתיה אינה בוקעת לתוכה אע"ג דבוקעת למעלה ממנה ולמטה הימנה ביושבת על שוליה · להכי אמרי אין טומאה עולה לה דמשמע אבל בוקעת למעלה ממנה · וכשהטומאה בתוכה אינה בוקעת תחתיה אלא יוצאה דרך פיה · הכי ס"ל דגמירי הלכתא בכלים הטהורים · ואפי' נפתחו שוליהן אם הטומאה כנגד מה שיאסר סלס מן הסוליה · או כנגד עובי דופן הכוורת תורם כלי עליה עדין לחוץ בפני הטומאה · אבל במוטה על גדה באויר · אין הדין שוה לת"ק בכחותה כתו לחכמים בשלימה · דלת"ק טומאה תחתיה בוקעת על גסר העליון בפחותה ואינה גבוהה מן הארץ טפח · ולחכמים אינם בוקעת בשלימה רק עד דופן התחתון · דאתי ביושבת על שוליה אינה בוקעת יותר לדדהו · כ"ש במוטה על גדה · והא דלא קתני לעיל במלתא דחכמי' · אין טומאה עולה לה אף לא יורדת ממנה במוטה על גדה באויר · כדקתני הכא במלתייהו דר"א ור"ש ביושבת על שוליה באויר י"ל דלא ה"מ למתני הכי · דלישנא דאין טומאה עולה לה כו' משמע אינה עולה לתוכה כשהטומאה תחתיה · אבל בוקעת היא שוב' לה למעל' הימנ' · וזה היה טעות · דא"הרב' אינה בוקעת כלל רק על דופן התחתון · וניחא השתא דנקט לעיל כנגדו עד התהום טמא ותו לא אע"ג דפחות' בוקעת על גסר העליון אלא משום דלחכמים בשלימה (ועיין מ"ש בדבור דלקמן) לא מצי למימר הכי לא נקט אלא עד התהום · ומיהו בלאו הכי צריך לומר דלא דק כדפרישית לעיל בבבא שלישית · (משנה ג' ד"ה כנגדו) דהתם ליכא טעם אחתי לא נקט עד דופן העליון · אלא לא דק דלא אתא אלא לאפוקי אינה בוקעת על גבה ועוד דאתי' בבבא דמוגהת על גדה באויר ל"ל דלא דק דאתאי לא קתני נמי כנגדו עד דופן התחתון טמא · אלא לא דק כדפרישית עכ"ד : אין טומאה עולה לה אף תרוייהו קאי בין בפחותה בין בשלימה ומחוקת ארבעים סאה · כדפרישית · מהר"ם · והא דדייק לעיל למלתא דלחכמים בשלימה לאו למעוטי פחותה לדדהו · אלא משום דבדברי חכמים קתני שלימה : היתה גבוהה כו' לת"ק בפחותה · ולר"א ור"ש אף בשלימה מהר"ם : טומאה תחתיה כל תחתיה טמא · ותו לא כיון דיש אהל טפח · ואפי' פחות' (והכא יושבת על שוליה) כיון דבקוק' בקש · קש נמי חשיב אהל כמו כורת הקש דמביא' הטומאה וחוצצת לעיל (ריש) פ"ח וכן הטוש מקו' לבל בשבלים · מהר"ם : טו ארון רחבה · בל' מקרא ארון ל' זכר ובל' מש' ארון ל' נקבה וכ"כ מהר"ם · וכך צריך להגיה בל' הר"ם · ול' תיר' לחוד · ול' חכ"ל לחוד כת"ם במ"ב פי"א דאהלות (ד"ה בדחילות) וכתב עוד מהר"ם ושתא משום דבארון חקוק בשן כלא מיירי (כמ"ש הר"ב · ובדבור דלקמן אפרשנו) מש"ה נקט ל' נקבה · דמיירי באבן גדולה הבולטת מן הקר וחקוק בה ארון · ואבן ל' נקבה · כלומר ארון החקוק באבן שהיא רחבה מלמטן כו' ע"כ · וכן אומר והאבן הזאת אשר שמתי מצבה · והאבן גדול' על פי הבאר · שניהם בארשת וינא · על האבן האחת על האבן הסכית הבפר' תנויה וזולתם אבל מן התימה · שבארון ג"כ נמצא בכתוב ל' נקיב' · וארון אלהים נלקחה שמואל' ד' י"ו ושם הביא הרד"ק מן ד"ה ב' מ' י"א · אשר בא אליהם ארון ה' · ולפי זה נאפשר שאין להגיה בדברי הר"ם ·

אלא שבכל מקום שסות' מהר"ם דבריו ולא כתב • כ"ל • הס לקוחי' מפירוש הר"ם • גם ל' הר"ם בלשון המקרא אהרן לשון נקבה • ע"כ • ומשמע דוקא ל' נקבה • וזה אינו • כי רבי' הס בלשון זכר • ובאותה פרשה עצמה דשמואל • ואהרן אחיס נלקח • לכן הנכון להגיה בפי' הר"ב רבינו שמשון כאשר כתבתי • ואשתמטינהו להו הכך קרא • דבלשון נקבה : הנוגע בה מלמטן טהור • לשון הר"ב דמה שבנגד פיו נחשב כאהרן אבל שבלדדין לא • וכן ל' הר"ש • וז"ל מהר"ם • הנוגע בה מלמטן שלא כנגד פיה טהור • ולפי שהטומאה יוצאה דרך פיו • אין עמא אלא כנגד פיו • דלא נחשב אהרן אלא כנגד פיו • אבל שבלדדין לא • ואיתא אי מיירי במכוסה כדקתני בתוספתא וכלמוכח סיפא דעשויה כמין קתורא • א"כ כמאן דמלי עומאה דמי • ותהא בוקעת עד התהום כנגד כל החלל •

הנוגע בה מלמטן • טהור • ומלמעלן טמא רחבה מלמעלן וצרה מלמטן • הנוגע בה מ"מ טמא • היתה שוה הנוגע בה מ"מ טמא • דברי' אליעזר' יהושע או' מטפח ולמטן טהור • מטפח ולמעלן טמא • העשויה כמין קמטרא • הנוגע בה מ"מ • טמא • כמין גלוסקום • הנוגע בה מכל מקום • טהור • חוץ ממקום פתיחתה: עז חבית

הנוגע בה מלמטן טהור • דמה שבנגד פיו נחשב כאהרן • אבל שבלדדי' לא : רחב' מלמעלה וצר מלמטה • או שהיה שוה הנוגע בה • מכל מקום טמא • דברי ר' אליעזר שהכיסוי מבקע הטומאה בכלי • שהטומאה עולה עד הכסוי וחוזרת ויורדת על פני כולה : רבי יהושע מטהר מטפח ולמטה • דאין נחשב כאהרן אלא עפח הסמוך לחלל האהרן • הלכך איה בוקעת מטפח ולמטה : העשויה כמין קמטרא • הוא כלי שבכסויו מכסה עובי הדפנות • תרגום לאסר על המלתחה לדי ממנה על קמטרא: הנוגע בה מכל מקום עמא • דכל שבנגד הכסוי עמא • וכסוי מכסה את כולו: כמין גלוסקום הנוגע בה מ"מ טהור • אין כסוי שלו אלא כנגד חללו כיתד התחוב בנקב נדוחק : חוץ ממקום פתיחתה • בכסוי שבנגד חללה : עז חבית

מיהו כיון דאיירי באהרן החקוק בסן סלע בולע מן ההר ניחא דכל מה שאינו כנגד פיו חשוב הוא כאלו הוא מן ההר ולא מן האהרן • וידי דהוה אתעזיבה שבין בית לעלייה שאינה בוקעת • אלא נחתי שכלפי הטומאה כדאמרי' לעיל פ"ו (משנה ד') וכל מה שבנגד פיו חשוב מן האהרן ועצמא משום גולל ודופק עפי לא כיון דהטומאה כנגד פיו ואינה בוקעת לחללו אלא כנגד פיו הלכך הנוגע למטה בחללו אלא כנגד פיו יטהר ובסיפא דקתני העשוי' כמין קמטרא הנוגע בה מ"מ עמא מיירי שנוגע בחוץ בדפנו' ועמא דאפי' עובי הדפנות מעמא עומאת גולל ודופק • כיון דהכסוי מכסה כל עובי הדפנות • אמרינן דסייבי לאהרן ולא אמרינן דסייבי לחר • עכ"ל • ובדברי הר"ש לא נתבאר כל הצורך • ובסיוך אכתוב דעת הרמב"ם בזה : רחבה מלמעלן כו' אם היתה שוה כו' • דברי ר"א מדברי הר"ב והר"ש שחברו יחדיו אלו שתי הבבות דרחב' מלמעלן והיתה שוה ומסיימי בהו דברי ר"א וכן עשה מהר"ם גרשה מזה דס"ל דאף רחבה מלמעלה לר"א היא ולא לר"י • ושעמא דמסתברא היא דצרה מלמטן לא עדיפא מהיתה שוה וקשה לי דאי הכי לא ה"ל לתנא לחלק לשתי בבות • אלא הכי הל"ל רחבה מלמעלן וצרה מלמטן או שהיתה שוה הנוגע בה וכו' • אבל להרמב"ם ריש"א ד"ה ולא פליגי ר"א ור"י אלא בהיתה שוה • ובפ"ו מטה"מ (הלכה ח') מפרש הכ"מ דס"ל להרמב"ם דמיירי שאין האהרן שתוח מלמעלה • אלא • מדו לאחרכו והכניס המת דרך סס • והוא שתוס מעלמו מלמעלה ומלמטה (כו') • ולעולם לתעל' עמא מפני שהוא כגולל • וכשהיא רחבה מלמעלה לא מחשיב למטה כאהרן • וכשהיא צרה למטה מחשיב למטה כאהרן וכשהיא שוה • מטפח ולמעלה מחשב כאהרן מטפח ולמטה לא מחשב כאהרן • אלא בקרקע עולם לר"י דהלכתא כוותיה ע"כ • וכן בתוספתא הביאה הר"ש • לא נזכרו הבבות דרחבה וצרה וקתני פלוגתייהו דר"א ורבי יהושע בנוגע בשוה : רבי יהושע אומר מטפח ולמטן כלומר מסוף • פח הסיוך לקרקעית האהרן ולמטה ממנה • טהור ומטפח כלומר וכל אותה עפח דהיינו מסוף טפח הסמוך לקרקעית האהרן ולמעלה שהוא כל העפח הסמוך לקרקעית האהרן עמא • (וכ"ש למעלה הימנו שהוא לדי האהרן) וכיולא בזה הלשון • עוד לר' יהושע בספי"ב • ובתוספתא דהכא מסיים • שאין מעלין עולת נבוה מן הארץ עפח • וכתב הר"ש במס' זבחים פרק קדשי קדשים (דף נח) דרשינן זובח אדמה • שיהא מחובר באדמה • שלא יבאנו לא ע"ב כזין • ולא ע"ב מחילות ואם היה חלל טפח תחתיו חשיב כתלתא אחריתי ולא כמחובר ופסול להעלות עליו עולה :

העשויה כמין קמטרא כו' • פי' הר"ב היא כלי שבכסויו מכסה עובי הדפנות כו' וכ"פ הר"ש • ואפי' רחבה מלמטן וצרה מלמעלן כיון דהכסוי מכסה כל עובי הדפנות • כמו שכתבתי לעיל בשם מהר"ם ז"ל • וגרסה ודאי דל"ה היא • והכתוב שכתב הר"ב • הוא כמלכים ב' י' כ"ב : במין גלוסקום כו' פי' הר"ב אין כסוי שלו אלא כנגד חללו וכו' • וכ"כ הר"ש ומהר"ם וגרסה דזו נמי ד"ה היא • וכן בהדיא בתוספתא דקתני העשויה כמין גלוסקום • הנוגע בה מ"מ טהור • והדר קתני הנוגע בשוה שלה פי' בשוה שלה • ר"א מעמא • ורבי יהושע אומר מטפח וכו • וצריך לומר דקמטרא הכסוי על כל עובי הדפנות • וגלוסקום הכסוי על החלל בלבד • כיתד תקוע בו ואין ממנו כלום על הדפנות • וריש"א שמקלת הכסוי על תקצת הדפנות • ולי הר"ש הכי דייק דבגלוסקות דברייתא מפ' מכוון כנגד פיו ודופני האהרן מבחוץ • ובשעה שלה פי' שהגלוסקים שלה בשוה ומכוון כנגד דופני האהרן ע"כ • וא"ל כנגד כל דופני האהרן • דא"כ היינו קמטרא • ואע"ג דבברייתא לא קתני קמטרא • מ"מ מתניתין מוכחא דקמטרא לאו היינו שוה • ועוד דבקמטרא דייק מהר"ם לכתוב מכס' כל עובי הדפנות • כמ"ש לשון לעיל • כך נ"ל לשטה זו • ועדיין קשיא לי אמאי קתני הכא בגלוסקום חוץ ממקום פתיחותה • ולא קתני מלמעלן • כמו בריש"א אבל הרמב"ם [בפירושו] כפי שעתו • מפרש לגלוסקום בענין אחר שכתוב שהוא

כמו

ר"לצ

טז חבית שהיא יושבת • חביות שלהן גרות למעלה לגד פיהן • ולמטה לגד הסולי • ורחבות באמצען • וכמין בטן רחב בולט מהן באמצען מבחוץ : באויר היינו באויר העולם לאפוקי תחת האהל : קורקורותה • כמו קרקשיתה והן הסולים : בוקעת ועולה בוקעת ויורדת • וכל כלים שבנגד הזית טמאים • בין תחתיה בין על גבה בין בתוכה • מידי דהוה אכוורת דלעיל (משנה י"ג) היושבת על שוליה אבל שבנגדיה שלא כנגד הזית טהורין : והחבית טמא • לא שתהא החבית עצמה טמאה • דהא הכא בחבית שאינה מקבלת טומאה עסקינן • כדמוכח בסיפא • אלא החבית טמאה • כלומר אף כלי שבתוך החבי' כנגד הטומאה טמאי' מפני דסתם חבית • פיה רחב כשעור קורקורותה • וכיון שאין הפסק בין אויר תוכה לאויר שעל גבה למעלה חולה לה • מתוך שאינה מלאת חולה לה • אין מלאת בתוכה : תחת דופנה מבחוץ טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת • וטמא חוץ לחבית כל שבנגד הזית : והחבית טהורה היינו מה שבתוך החבית • אפי' כנגד הזית דדופני החבית בולטות באמצע וכשיש בזית תחת הדופן דמי דופני לכוורת שהיא מוטה על לדה שתוכ' טהור • לפי שיש הפסק בין אויר תוכה שבנגד הזית • לאויר שחולה לה כנגד הזית : בתוכה ותחת דופנה • כלומר בפני' בחלל דופנה וקרי לה תחת דופנה לפי שדופן הולך ורד לגד פיה ולאפוקי על שולה המכוון כנגד פיה : אם יש בדפנות פותח טפח שבטן החבית בולט כל כך לחוץ שיש שם במקו' אחד עד כנגד פיה של החבית טפח על טפח ברוס טפח : הכל טמא • שהאהל מביא את הטומאה בכל החבית חוץ מכנגד פיה שאין שם אהל הלכך כנגד פיה טהור : ואם לאו דאין שם טפח. טומאה בוקעת ועולה ואין טמא אלא כנגד הזית : בד"א בטהורה • בחבית שאינה מקבלת טומאה : אבל אם היתה טמאה • כגון שתם חבית שנגרפה בכבשן שהיא מקבלת טומאה : או גבוהה מן הארץ שתם • או מכוסה או כפויה ואפי' היא טהורה • וטומאה תחתיה • או בתוכה או על גבה הכל טמא • דאי בת קבולי טומאה היא ויושבת על שוליה וטומאה תחתיה • או בתוכה או על גבה • אע"פ שאין כלי חרס מיטמא מגבו נטמאה כאן החבית עצמה • מידי דהוה אכלי שבתוכה מאחר שאינה מוקפת למיד פתיל דאין כלי מקיל אפי' על מה שבתוכו אלא עם דשנות אהלי בתקו' שאין הפסק מאויר תיכו לאויר שחולה לו והאי תחתיה • היינו תחת שוליה דלא תני תחת דופנה מבחוץ ונטמאה החבית עצמה וכיון דחבית עצמה טמאה היא • נטמאו כל כלים שבתוכה אפי' שלא כנגד הטומאה דאע"ג דקיימא לן דאין אדם וכלי' מיטמאין מאויר כלי חרס • הכא כל זמן שהיה תחתיה מיטמאין מטעם חבורי' מאחר דחבית עצמה טמאה • וכן גבוהה מן הארץ טפח אפי' טהורי' חזינן תחתיה כאלו הוא מלא טומאה ואפי' טומאה על גבה • והשתא כל הני אין דינם שוה • דאם החבית מקבלת טומאה • מה שבתוכה אפילו שלא כנגד הטומאה טמא • והמאהיל על גבה כנגד הטומאה עמא שלא כנגד הטומאה טהור • אבל גבוה מן הארץ טפח • או מכוסה או כפוייה על פיה • המאהיל על גבה אפי' שלא כנגד הטומאה טמא • ואין לתמוה כפוייה על פיה וטומאה על גבה תניל על מה שבתוכה • ככלי טהורי' המוקפי' למיד פתיל • דשאני הכא דליכא מירוח :

כמו תיבה (ופתח) מן הצד כשו הוא נקב בעצם האבן מקום יכנס תתנו המת ונועל זה הסתר • ולזה כנגד פתחה טמא : **טז** תחת דפנה כו' • והחבית טהורה • פי' הר"ב היינו מה שבתוך החבית כו' • דמי דופנה לכוורת כו' ולדעת הרמב"ם בכוורת שכתבתי דמה שבתוכה כנגד הטומאה נמי טמא ה"נ דכוותה • אבל הוא מפרש תחת דפנה תחת עובי דפנה גם לו שיטה אחרת בכולה מתניתין • ואין להאריך :

א סס פי' ז' ל' ו' ו' ין נכ"פ

טז "חבית שהיא יושבת על שוליה באויר • וכזית מן המת נתון תחתיה • או בתוכה כנגד קורקורותה • טומאה בוקע' ועולה בוקעת ויורדת • והחבית טמאה • תחת דפנה מבחו'ץ • טומאה בוקעת ועולה • בוקע' ויורדת • והחבית טהורה • בתוכה ותחת דפנה • אם יש בדפנות פותח טפח • הכל טמא וכנגד פיה טהור • ואם לאו טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת • במה דברים אמורים בטהורה אבל אם היתה טמאה • או גבוהה מן הארץ טפח • או מכוסה • או כפויה על פיה • טומאה תחתיה • בתוכה • או על גבה • הכל טמא :

פרק י

פותח טפח • עיין מ"ש במשנה ז' פ"ג : במה דברים אמורי' בטהורה • פי' הר"ב בחבי' שאינה מקבלת טומאה • כי היא דתנן בפ"ב דכלי' (משנה ג') הטהורי' שבכלי חר' חבי' של שייטן וחביה דפונה בשולי המחן ת"ל בפתח חבית דלא הוסקה כו' • הר"ש : אבל אם היתה טמא' כתב הר"ב דאין כלי מגיל • אפי' על מה שבתוכו • אלא אם דפנות דכלים כדלעיל פ"ה משנ' ה' • ועיין בפרק דלקמן משנה ו' [בפי' הר"ב] : או גבוהה מן הארץ טפח • פי' הר"ב • ואפי' טומאה על גבה • כדפי' (הר"ב) במשנה ב' : או מכוסה • נראה שהר"ב וכן הר"ש • סמכו על מה שפירשו בפ"ז משנה י"ג דמכוסה היינו בכסיסה וכו' וה"נ אף ע"ג דבחבית שהיא טהור' ואינה מקבלת טומא' אוירי מ"מ אין לה דין אהל • הואיל ואינה באה בחדה • כמ"ש לעיל [משנה א' ד"ה כל שהוא] • ובפרפ"ו : או כפויה על פיה • כתב הר"ב ואין לתמוה דקיל על מה שבתוכה ככלים טהורים וכו' • ואף למ"ש בשם הרמב"ם בפ"ה משנה ו' [ד"ה טהור] • דאין לריך מירוח • היינו היכא דיש לו דין אהל • משא"כ הכא שאין דין אהל לחבית זו • אע"פ שהיא טהורה • כדפי' לעיל : הכל טמא • כתב הר"ב מטעם חיבורין • וכ"כ הר"ש ותמיהני שפירש כבר • דאין כלי מגיל כו' • א"כ למאי צריכא לטעמא דחיבורין • והר"ם מפרש דחבית עצמה טמאה דכיון דהטומאה עולה למעלה מפיה • ואין הפסק כו' וכמ"ש בשם לעיל במשנה י' והיינו נמי כדכתב הר"ב תיבי דהוה אכלים שבתוכה • וכ"כ

וכ"כ בהדי' בפט"ו מ"ג ומסיק נתי הא טעמ' דבחיבורין וקשיא מה שהקשתי ותו דמתוך כך מסייס) ודוק כלי בתוכ' (שלא) כנגד הטומ' שנוגעו בה ומשו' דיקרב בלוקרב (וע' ברפט"ו מ"ס בדבור על האד' וכו') אבל כלי שלא כנגד הטומא שאין נוגעין בנוסף של מחבי' שלא נוגעי' בכלי' שנוגעין בה טהורי' ומכאן אני מיישב הא דאים' פ"ק דפסחי' (ד' י"ז ע"א) התם רביעי' הכא שליש' לאוכל הנוגע באוכל הנוג' במת הוי ראשון כמו אוכל הנוג' במת ולא יקשה לפירש"י דהתם וע"ש בתוס' ד"ה רביעי) ע"כ וקשיא לי אמאי אין כל הכלים מקבלי טומא' מפני שהטומא' עצמ' מתפשט עליה שנכנס לתוך פיה וכן לעי"מ"ו לא חילק בין כלי' לכליס. ואף לא במשנ' י"ג:

פרק י נתן את רגלו. לאו דוקא. שלא שדברו בהווה ורגיל להיות ול' הרמב"ם ידו או רגלו. ועיין בפ' דלקמן מ"ב וז"ל מהר"ם נלאו דוק רגלו. דה"ל דבר המקבל טומא'. דה"ל דבר שאינו מקבל טומא' עירב את הטומא' כדמוכ' לקמן בפ' רקין ומשום סיפא דאין בארוב' פותח טפח דהתם יש חילוק בין רגלו לדבר שאין מקבל טומאה. נקטי נתי ברישא. ע"כ:

עירב את הטומא' שאד' נעשה אהל לטומאה לפי מה שהשרשנו ברפ"ו הרמב"ם: מקצת הטומא' בבית כו' ולא נאמר אלא שעור לבד נכנס לתוך הבית וכן כל מה שיהיה נכחי לאלו שעור אשר תחת הארוב' (אחלל) הארוב טמא ולא נחשוב זה ג"כ בדמיון אלא שעור תוכן באויר. אשר לא יטא' ואמנם יתחייב בזה להתחבר השעור כלו להיותו נשם מ'. על דמיון מה שהבאר בנ' (משנה ד') תוצאת המסכתא. הרמב"ם:

ב אין בא יוכה פותח טפח. כתב הר"ב הא קמ"ל. דא"ל בפחות מטפח לא אתרי' בטומאה לבוד: גמ' פ"ק דסוכה דף י"ח והכ מ ברפי"ו ומהט"מ כתב שמצא כך ומשם תמיה דגמ' ע"ש הוא: נתן את רגלו מלמעלן טהור. עיין בפי"ב משנה ד': ג ר"י אומר אם יש כו' ותטמא כנגד הטומאה שמא. כתב הר"ב דהלכה כר"י. וכ"כ הרמב"ם וכ"ל דכנגד ה. ותמה טמא. דוקא כשקדמה הטומא' את רגלו. דלא תקשה הלכתא אהלכתא: **והטמא** כנגד הטומאה. כנגד הטומאה טמא כן הוא בנוסחת מהר"ם ז"ל: ד הבל עמא. פי' הר"ב

אמאה יח. פ"ם חיי פ"ו מה' טומא' אות הל' ה שנוגעין בה. בנ"ר חיי' פס ת פס הל' ג

פ"י ארובה שהוא בתוך הבית. יוש בה פותח טפח. טומאה בבית. כנגד ארובה טהור. טומא'. כנגד ארובה הבית טהור. הטומאה בין בבית. ובין כנגד ארובה. נתן את רגלו מלמעלן. עירב את הטומא' מקצת טומא' בבית ומקצת כנגד ארובה. הבית טמא. וכנגד הטומאה טמא:

ב אין בארובה פותח טפח. טומאה בבית כנגד ארובה טהור. טומאה כנגד ארובה הבית טהור. והטומאה בבית. נתן את רגלו מלמעלן. טהור. הטומאה כנגד ארובה. נתן את רגלו מלמעלן. ר"מ מטמא וחב"א אם טומאה קדמה את רגלו. טמא. ואם רגלו קדמה את הטומאה. טהור. ר"ש אומר שני רגלים זו ע"ג זו שקדמו את הטומא' משך הראשון את רגלו. ונמצא רגלו של שני שם. טהור מפני שקדמ' רגלו של ראשון את הטומאה:

ג מקצת טומאה בבית. ומקצתה כנגד ארובה. הבית טמא. וכנגד הטומאה טמא. דר"מ. ר' יהודה או' הבית טמא. כנגד הטומאה טהור. ר' יוסי או'. אם יש בטומא' כדי שתחלק. ותטמא את הבית. ותטמא כנגד הטומאה טמא ואם לאו הבית טמא כנגד הטומאה טהור:

ד ארובות זו על גב זו. יש בהן פותח טפח טומאה בבית. כנגד ארובו' טהור. טומאה כנגד ארובות. הבית טהור. הטומאה בין בבית בין כנגד ארובות (ס"א) נתן דבר שהוא מקבל טומאה. בין מלמעלן בין מלמטן. הבל טמא.

ודבר

פ"י ארובה שהיא בתוך הבית. ומגולה לאויר. שאין עליה גג מלמעל': כנגד ארובה טהור. כלי המונחי' למט' באר כנגד הארוב' ורואי' פני הרקיע טהורי' מלמעלן. על פי הארובה: עירב את הטומא'. והכל טמא: הבית טמא והטומא רגלו ג"כ טמא: וכנגד הטומא' טמ' שהוי' כמש' לכאן ולכאן: ב אין בארוב' פותח טפח הא קמ"ל דאפי' בפחות מטפח לא אתרי' בטומאה לבוד: נתן את רגלו. טהור הניחן דבסתו' דמי לגבי'. שאין טומא' נכנסת לאהל ולא יוצאה ממנו. בפחות מפותח טפח: אם טומא' קדמ' את רגלו. טמא שהריבעת שנתן רגלו האהיל על הטומא': ואם רגלו קדמ' את הטומא' טהור. שקוד שבא הטומא' הבר נעש' אהל סתום ונשע' שנכנסת בו הטומא' אין שם בארובה פותח טפח כדי שתצא ממנה הטומא': שני רגלי' זו על גב זו. של שני אנשים ונתן הראשון רגלו. על פי הארובה. ורגל של שני מונח על רגלו של ראשון. ואח"כ נכנס טומאה בבית תחת הארוב' ואח"כ הסיר הראשון את רגלו. נמצאת רגל השני מונחת על פי הארוב'. אע"פ שהשני זה האהיל' על הטומא' בשהסיר הראשון את רגלו השני טהו' מפני שקדמ' רגלו של ראשון את הטומא' ואין הלכ' כר"מ. ולא כר"מ: ג כנגד ארוב' בארוב' שאין בה פותח טפח. וכנגד הטומאה טמא. היינו האהיל על הטומא': כדי שתחלק שיהיה במקצת הטומא' שיעו' כדי לטמא באהל. דהיינו כשיהיה בכולה שני זיתים או יותר. והלכ' כר' יוסי: ד ארובות זו על גב זו בגון שיש ארובה בין בית לעליה. יש עוד ארובה אחרת בגג העליה מכוונת כנגדה. והכל אחת ואחת. פותח טפח: בין מלמעלן. בארובה העליונה: בין מלמטן. בא יוכה התחתונה: הבל טמא. אפי' מה שבעליה אע"פ שנתן

ודבר שאינו מקבל טומאה · ממנו ולמטן · טמא · ממנו ולמעלן · טהור: ה"א אין בארובו' פותח טפח · טומאה בבית · כנגד ארובות (גת' הבית) טהור · טומאה כנגד ארובות · הבית טהור · הטומאה בבית · נתן בין דבר שהוא מקבל טומאה · בין דבר שאינו מקבל טומא' בין מלמעלן · בין מלמטן · אין טמא אלא התחתון · הטומאה כנגד ארובות · נתן דבר שהו' מקב' טומא' · בין מלמעלן בין מלמטן · הכל טמא · ודבר שאינו מקבל טומאה · בין מלמעלן בין מלמטן · אין טמא · אלא תחתון: ו ארובה שהוא ברוחב הבית וקדרה נתונה תחתיה · שאם תעלה אין שפתותיה נוגעות בארובה · טומאה תחתיה · בתוכה · או על גבה · טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת · היתה גבוה מן הארץ טפח · טומאה תחתיה · או בבית · תחתיה

אפי' מה שבעלייה · אע"פ שנתן בתחתונה כו' רואין אותו כאלו הוא נתון בפני הארובה העליונה ועירב את הטומאה · אבל הר"ם כתב על זה · וז"ל · ומיהו לא יתכן כלל לפרש כן · דאלמו מי עדיף מאשם היתה טומאה בעלייה עצמה כנגד ארובה · וראיה לפרש · דהכל טמא · היינו בין מה שתחת המאהיל · בין מה שלמעלה כנגד ארובה · א"כ בין מלמעלן בין מלמטן · לא שנתנו בזה או בזה · אלא שנתנו בשתיהן · ולכך אע"פ שטומאה בבית · גם העלייה טמאה · דאין דבר טמא חוצן · והרי נכתבה הארובה העליונה ומערבת את הטומאה · ע"כ · והכ"מ [פי"ו מהט"ת הלכה ג'] כתב הכל טמא · שאין כלי טמא חוצן · ע"פ מה שנתבאר בריש · אדם וכלים שנעשו אהל על הטומאה · שאם היו כלים על גבן אפי' אלא כנגד הטומאה טמאים ע"כ · וזה כדברי הר"ם הראשונים · דכל שכנגד הארובה דוקא ולא שעל התקרה כלל וכלל * שהאדם וכלים מבפנים כשמאהיליס · ואין חוצצין · אבל הבית חוצץ: ודבר שאינו מקב' טומאה ממנו ולמטן טמא כו' הכא לא קתני בין מלמעלן בין מלמטן · דקתני בסיפא גבי אין בארובה פותח טפח · וקתני נמי ממנו ולמטה טמא כו' · ובסיפא קתני אין טמא אלא תחתון · וא"ע

תחתיה

אמאי שני בלישנא וכ"ל דלא ה"מ למתני בין מלמעלן בין מלמטן · שיש במשמעות זה הלשון נמי שנתן למעלן ולמטן · וא"כ היכי לתני עלה ממנו ולמטה טמא · ולא ידעינן אי ממנו ולמטה של תחתון קאמר · אי ממנו ולמטן של העליון · אבל השתא דקתני ודבר שאינו מקבל טומאה פתח ניחא דמשמע אם נתן באחד מאותן שני מקומות שאינו בריאה דבר שאינו מקבל טומאה · ובארובה שנייה לא נתן כלום: ממנו ולמטן טמא וכו' אם נתן בארובה התחתונה ממנו ולמטן טמא וכו' · ואם בעליונה ולא בתחתונה ממנו ולמטן טמא ואם תאמר לתני בסיפא נתן דבר שאינו מקבל טומאה ממנו ולמטן טמא וכו' כמו בריאה · וי"ל דזה אינו · דאפילו נתן בעליון דבר שאינו מקבל טומא' ולא נתן בתחתון כלום אין טמא אלא תחתון · דכיון דאין בארוב פותח טפח אפי' טומא כנגד ארוב' · דיו לנו בזה שדבר שאינו מקבל טומא' שלמעל' בארוב' העליון' מערב את הטומא' בכל הבית התחתון במקום שהטומא' מונח' שם · אבל לא חזינן ליה כאלו הטומאה נמי בעלייה · אבל דבר המקבל טומא' כגון נתן רגלו חזינן כאלו הטומאה נמי בעלייה דדבר המקבל טומאה אינו חוצן והשתא ניחא דקתני בסיפא נתן דבר שאינו מקבל טומאה בין מלמטלן בין מלמטן כו' · כיון דבעי למתני דבכל מקום אין טמא אלא תחתון בין שנתן למעלן ולמטן · בין שנתן למעלן ולא למטן בין שנתן למטן ולא למעלן · דכל זה ישנו בלשון בין למעלן בין למטן אין טמא אלא תחתון אבל בריאה לא ה"מ למתני הכי כדפרישית. מהר"ם: ה הכל טמא · וכר"ת דמטמא בנתן רגלו למעלה כדתנן לעיל · הר"ם · ואינו מוכרח דאפשר לומר דהכא מיירי בשקדמה הטומאה · ולישנא דמתניתין נמי הכי משמע הטומאה כנגד ארובות נתן וכו' דמשמע שהטומאה כבר היא שם קודם שנתן כו': ו טומאה בוקעת ועולה · כתב הר"ב תוכה נמי טמא אע"ג דטומא' דתחתיה וכל מה שבקדירה טמא ואפי' אלא כנגד הטומאה · כדפי' הר"ב כש"ם דלעיל גבי חבית שהיא יושבת על שוליה כו' · דמטמא מטעם חיבורין כ"כ הר"ם ועיין מה שהקשתי לעיל שם · ומסיים הר"ם · והא דקתני בוקעת ועולה · דמשמע כנגד הטומאה טמא אלא כנגד הטומאה עיקר · היינו דוקא במה שחוץ לקדירה · ע"כ: בוקעת ויורדת · לא יורדת עד הקרקע כטומאה רגולה · שהרי זו אינה רגולה שהרי היא בתוך הקדירה או על גבה · אלא בוקעת את הקדירה ומטמא כלים שתחתיה בינה ובין הארץ מפני שהיא כלי טמא ואין כלי טמא חוצץ · מ"מ כיון שאין ע"ג טפח על טפח · שהרי פתוחה לאויר · אינו מכיה את הטומאה לגדדין · אבל מטמא מה שתחתיו ·

עד החרס. לשון הראב"ד בפי"ו מהט"מ [הלכה ה'] וכתב הכ"מ. וא"ת תינח כשהיא בתוכה או על גבה אבל כשהטומאה תחתיה. הרי היא רצופה. ולמה לא תרר עד הקרום ודוחק לומר דלגדדין קתני. ואפשר דכיון דקיימא לן דאין כלי טמא מוכן. אע"פי שהטומאה תחתיה הו"ל כאלו היא מגולה. ע"כ:

תוכה וגבה טהור. לשון הר"ב שהקדרה חוללת בפני הטומאה ומצלת עם דפנות אהלים. לשיטתייהו אזלי שמפרשין במשנה ה' פ"ה. דמצילין עם דפנות אהלים היינו כשמונחים באהל. וכבר כתבתי שם [ד"ה מפני] שהוא דוחק. גם הר"ם נתלבט בכאן בפירושו על התוספתא שעיין במשנה דלקמן. ואם קשיא ליהכא. דהתם לא אמרינן אלא בכלים הטהורים. אבל הכא הא מיירי בכלי המקבל טומאה. ומצאתי למהר"ם שכתב וז"ל. דגב כלי חרס שאינו מקבל טומאה מציל עם דפנות אהלים. ואדרבה שבאמצע הבית מקרי דפנות אהלים. כדמשמע לעיל פ"ה. ע"כ. והרמב"ם גורס בסיפא נמי הכל טהור. ודברי תימא הן. דהא אפילו כלי בלנים שאין במינם קבלת טומאה. אפ"ה אין נעשים אהלים לטהר. כדתנן בריש פ"ו. וכבר הביאו הראב"ד שם. גם הכ"מ הביאו בל"ע. והקשה ב"כ [לשיטת הראב"ד] אדהכא אמאי נבה ותוכה טהור. ולא זכר לדברי הר"ם והר"ב. אבל כתב דאפשר דשאני הכא שאהל הכלי ואהל הבית כאחד משיבי הלכך לא אפלגינן ביניייהו. וכיון שאהל דתחת הכלי מיעוטא הוא. הוי טפילה לאהל הבית ודינו כמותו. ע"כ. ומ"מ אתכניתין דלקמן מייתי לה לשון הר"ם. דמצלת עם דופני אהלים: ז תוכה וגבה טהור. פי' הר"ב דנגולת עם דפנו' אוהלים. וכן הוא בתוספתא. והביאה הר"ם. וגם בכאן יש לדקדק דלא דמי לדפנות אהלים דמשנה ו' וז' דפ"ה. [והרמב"ם] בנא"י מצאתי תוכה וגבה טהור. דמצלת עם דפנות אהלים. כדתנן לעיל בכפיסה שהיא ע"ג יתידות מבחוץ. שמצלת כשאינה מופלגת מן הכותלים טפח. ע"כ. ותמיהני דהתם מפרש שפי הכלי סמוך ודבוק לכותל האהל. וכבר כתבתי לעיל בזה על הכ"מ [ד"ה קורה: או מודבקת. לשון הר"ב שאין הקדירה תחת המשקוף כלל. אלא למעלה דבוק' בו' ולשון הר"ם או מודבקות שאין הקדירה למטה. אלא למעלה דבוקה בצד השקוף ואין מקום דביקתה טפח. ע"כ. וזה דבר זר. והרמב"ם בפירושו שבעתיק הכ"מ. וכן מצאתי בכא"י. מפרש שהקדרה לא תהי' כנגד' מתחת המשקוף. שאם היה מעלה אותה ידבק עדה שלא המשקוף מבחוץ. ע"כ. אבל לפי זה קשה דהוה זו ואל"ל זו. ול"ע. ומיהו אף לפירוש הר"ם יש להקשות דלתאי כ"מ קתני כלל או מודבקת לשקוף ואינה פותח טפח. דמהיכי תיתי דתהוי עדיפא. מכשתעלה ואין בה פותח טפח. ורמיתי לתהר"ם שכתב וז"ל או מודבקת לשקוף. תימה לי דזו ואל"ל זו קתני כיון דתנן ואינה נוגעת בם וף פותח טפח. כ"ם מודבקת בעלמא שאין ממנה תחת השקוף כלום. ע"כ. נראה מזה. שבדברי הר"ם שהיה לפניו לא היה כתוב. ואין מקום דביקת' טפח. ומ"מ קשיא מה שהקשתי מני. אבל בהירוש של מהר"ם מתיסב ג"כ. שכתב וי"ל סד"א ה"מ כשיש ממנה תחת השקוף ואין ממנה פותח טפח תחת השקוף. אינה מביאה הטומאה לבית מאהל ערלי לאהל קבע. אבל היכא שאם תעלה מודבקת לשקוף ונראה כמוסי' עליו. וסד"א הוי כמו מחובר לשקוף והכל אהל אחד ומביא הטומאה לבית: קמ"ל דלא ע"כ ומלשון שאם תעלה משמע שמפרש כפירוש הרמב"ם:

פרק יא כלים שנפגמו עהורים עיין במשנה דלקמן בדבור המתחיל נתן את רגליו וכו':

בית

תחתיה. והבית. טמא. תוכה. וגבה. טהור. בתוכה. או על גבה. הכל טמא: ז היתה נתונה בצד האסקופה. שאם תעלה. היא נוגעת במשקוף פותח טפח. טומאה תחתיה. בתוכה. או על גבה. טומאה בוקעת ועולה. בוקעת ויורד. היתה גבוהה מן הארץ טפח. טומאה תחתיה. או בבית. תחתיה והבית טמא. תוכה וגבה טהור. בתוכה או על גבה הכל טמא: שאם תעלה אינה נוגעת בשקוף פותח טפח. או מודבקת בשקוף. טומאה תחתיה אין טמא אלא תחתיה:

פרק יא הבית שנסדק טומאה בחוץ. בלים שבפנים טהורין. טומאה בפנים. בלים שבחוץ בית שמאי אומרים עד שיהא בסדק ארבעה טפחים. בית

תחתיה והבית טמא: אם מודבקת. שאין הקדרה תחת המשקוף כלל. אלא למעלה דבוקה בצד המשקוף ואין רוחב דביקתה. טפח: אין טמא אלא תחתיה. כיון דליכא טפח תחת המשקוף אין מביא טומאה לבית. והבית ותוכה וגבה. הכל טהור:

פרק יא הבית שנסדק. גב הבית שנחלק על פני כולו לשני חלקים: טומאה בחוץ. לצד החיצון שבו הפתח: כלים שבפנים טהורים. שאין דרך טומאה ליכנס אלא לצאת: ובית

ב"ה אומרים "כל שהיא. ר'יוסי אומ'משום ב"הפותח טפח: ב "אכסדרה שנכרקה טומא' בצד זה. כלים שבצד השני טהורים נתן את רגלו או קנה מלמעלן. עירב את הטומאה נתן את הקנה בארץ. אינו מביא את הטומאה עד שיהיה גבוה מן הארץ פותח טפח: ג "סגוס עבה וכופת עבה. אינן מביאין את הטומאה עד שיהיו גבוהים מן הארץ פותח טפח. קפולים זו על גבי זו. אינן מביאו'את הטומא' עד שתהא העליונ' גבוהה מן הארץ פותח טפח "היה אדם נתון שם בש"א אינו מביא את הטומאה. וב"ה אומרים "אדם חלל הוא והצד העליון מביא את הטומאה: ד היה: גמ'מסקוף בצד משקיף) בעד החלון והאהיל על קוברי המת. ב"ש אומרים אינו מביא את הטומאה. וב"הא 'מביא את הטומאה ומודי' שאם היה לבוש בבליו או שהיו שנים זה על גבי זה. שהם מביאין את הטומאה: ה היה מוטל על האסקופה. והאהילו עליו קוברי המת ב"ש אומרים אינו מביא את הטומאה: וב"הא 'מביא את הטומאה: ו הטומאה בבית והאהילו עליו טהורין ב"ש מטהרין. וב"ה "מטמאין: ז "כלב שאכל בשר המת ומת הכלב. ומוטל על האסקופה. ר"מ אומר אם יש בצוארו פותח טפח' מביא

בית הלל אומרים כל שהוא. כתב הר"ב בתוספתא מפרש כו' ובלבד שיהא כחוט המשקולת כתב מהר"ם לדיך לומר דאין יכול לקבל מעזיבה ביטוים דאי יכול לקבל. אפי'סכוכוף ופרעות שיכולין לקבל מעזיבה ביטוים לרבנן דר"מ מביאין הטומאה מזו לזו לעיל פ"ח. או

ר"לא

סתמא התוספתא אתיא כר"מ דבעי שיכולין לקבל מעזיבה רבה ע"כ. והרמב"ם בפי"ו מהט"מ (הלכה ו) פסק לתוספתא: ב אכסדרה שנסדקה כו' פי' כל אכסדרה היא פרוצה מרוח רביעי וסתומה מלשה רוחות ונסדקה התקר' מהרוח הפרוץ עד הכותל הפנימי מעבר לעבר השני הל"ת פי"ו מהט"מ (הלכה ז). ומהר"ם כתב וז"ל הכא לא בלגי מטוס דהיא פתוחה מג' לדדין או מב' לדדין ואין דרך טומא' להכניסה. אלא להוציאה דרך פתח הסתוך לה ע"כ. ועיין (בפי' הר"ב) במשנה י"פ"ק דסוכה: נתן את רגלו כו' נראה דקאי נמי אדיה שנסדק דמאי שנא: עד שיהיה גבוה מן הארץ טפח. דאי גבוה טפח. אמרינן גוד אסיק הקנה נסדק ועירב הטומאה והכל טמא. אבל השתא דאין גבוה טפח ה"ל טומאה רצוצה מהר"ם: ג סגוס עבה וכו' שנויה עוד בדפע"ן. וע"ש הסגוס בערבי כתב הר"ב במשנה ו' פ"ז דמקואות: קפולין פי'הר"ב כמו עלית מקופלת. דפרק חביתת דף קמ"ו: ב"ש אומרים אינו מביא הטומאה. עיין במשנה

* א מיי' פיז פס' סומלת הל"ג בג נס הל"ז ד עדיות פ"ד פי"ב ה מיי' פס נות נס פי"ג הל"ג ם פולין קכ"

דלקמן בד"ה ומודים וכו': ד היה מסקוף בעד החלון. כן הוא בס"ג. וכן הוגה בנוסחת מהר"ם. ופי'היה אדם מביט מן החלון למטה: ומודים פי'הר"ב ב"ש כו'. ואשכחן כה"ג וכמ"ש בדפ"ג דפיאה: ה בית שמאי אומרים אינו מבי' את הטומאה. לשון מהר"ם דלא אמרי'כיון דטומאה על גביו אינו מסיק בין הטומאה ובאה טומאה תחתיו כדאמרינן דפ"ו דאדם וכלים אין נעשים אהלים לטהר. וכיון דבאה טומאה תחתיו יביא הטומאה לבית הא ודאי אינו מביא ע"כ. וכלומר משום דס"ל דחלל גופו לא חשוב חלל: ב"ה אומרים מביא את הטומאה. דכיון שמאהילה טומאה עליו הרי זה ראהיל עליה ומביא את הטומאה הרמב"ם פי"ח מהט"מ (הלכה ב') ועיין מ"ש בדפ"ג: ז ומת הכלב. כתב הר"ב דאדם אי כו' דטומאה בלועה בב"ח אינו מעמאה כדתנן בסוף מקואות וע"ש: ר"מ אומ' אם יש בצוארו פותח טפח כו'. פי' הר"ב דבר העליון שבו מאהיל כו' ואע"ג דאין לה

מביא את הטומאה · ואם לאו אינו מבי' את הטומאה ר' יוסי אומר [א] רואין את הטומאה מכנגד המשקוף ולפנים הבית טמא · מכנגד המשקוף ולחוץ הבית טהור ר"א אומר · פיו לפנים הבית טהור פיו לחוץ הבית טמא שהטומאה יוצאת דרך שוליו · ר' יהודה בן בתירא אומר בין כך ובין כך הבית טמא · כמה תשהה במעיו [ב] ג' ימים מעת לעת · בעופות ובדגים כדי שתפול לאור ותשרף · דברי ר"ש ר' יהודה בן בתירא אומ' [ג] בעופות ובדגים מעת לעת · ח החדות שבבית · ומנורה בתוכו והפרח שלה יוצא וכפישה נתונה עליו · שאם תנטל המנורה וכפישה עומדת ע"פ החדות · ב"ש אומרים החדות טהור ומנורה טמאה בית

אבן דגת קנה: מס פ"ב מ"ג

אהל שחללו טפח (דלא דמי לאדם דמתני' ג' דהתם הכני מעיס אינס גוף אחד עם הכנין) סבר ר"מ דממשיך הוא"ל ויש בו טפח עכ"ל רש"י (דחולין דף קכ"ו) והתוס' כתבו ר"מ לטעמיה דאית ליה חוקקים להטליס בפ"ק דסכה (דף ז') גבי זרק ונח בחור כל שהוא : רבי יוסי אומר רואין את הטומאה · פי' הר"ב בודקים בגופו של כלב כו' דטומאה טתונה בוקעת ועולה כו' וכן פי' הרמב"ם · ומכאן ראיה לתה שכתבתי בספ"ד דהרמב"ם ל"ג בגמר' דחולין דף קכ"ו דתני עלה ר' יוסי מטהר · ודרבי יוסי סליג בתרתי · ס"ל יכול הוא להוציאה לחצאין וטומאה טתונה אינה בוקעת · ורמינן אתתני' דהכא דמשמע דס"ל טומאה טתונה בוקעת · ומשני רבא דר"י אים בגואדו פותח טפח פליג · וקא"ל ר"י לר"מ דקאמרת כי יש בגואדו פותח טפח מביא את הטומאה אכן בתר חללא אזלינן · שחלל הגואר צריך שיהיה פותח טפח · והא דקאמר מכנגד המשקוף כו' מלתא אחריתי היא · דלר"מ על האסקופה כולה הבית טמא · ואע"פ שאין פיו מן השקוף ולפנים דקתניב כל האסקופה כלפנים · והאסקופה רחבה [היא] והשקוף מחותך בו שהדלת נוקף ושוקף בו כשסוגרים אותו (בגמרא דמייתי ליה לתתניתין גרסינן שקוף וכן גרסה בספי"ב · ע"ש) ומהאוא שקוף ולפנים הוי כלפנים · מכנגד השקוף ולחוץ הבית טהור · הא קמן דא"א לומר דהרמב"ם גורס כל זה · וכן מתני' דפסק כר"י · והרי קי"ל בכל מקום דטומאה טתונה בוקעת וכן נ"ל לפי' הר"ב דהכא תדלא פי' כמסקנא דגמ' : ומיהו הרמב"ם בחבורו פ"ד מהט"מ (הלכה ב') · לא הזכיר לדברי ר"י כלל · ועיין לקמן ספי"ב (ד"ה מודבק) שלכתוב עוד מזה : רבי אליעזר אומר פיו לפנים הבית טהור · פי' הר"ב אם טומאה מבחוץ · וכן פי' הר"ם וכי היכי שלא להטליג במחלוקת כתבו כן דאי טומא' בפני' מודה לר"י · וכן למסקנת הגמ' שכתבתי דר"י אים בגואדו פותח טפח קאי · וקאמר דצריך שיהא בחלל טפח · כתבו התוס' דר"א לאו אכלב דר' יוסי קאי דר' יוסי בכלב שיש בגואדו חלל פותח טפח אייר · ור"א (אייר) שאין בחלל פותח טפח · מדקאמר פיו לפנים הבית טהור אלמא בסתם כלבים אייר · שאין בגואדם פותח טפח : כמה תשהה במעיו ג' ימים מעל"ע עיין במשנה ה' פ"ט דפרה ועוד עיין במשנה ג' פרק ב דזבים : ובדגים כדי שתפול לאור ותשרף עיין (מ"ש) במשנה ב' פ"ק דבכורות : ח החדות פי' הר"ב כמו הדות (אלא בלשון משנה דסדר טהרות כולן כתובין חדות הר"ם ומ"ש הר"ב) ועיין מ"ש בזה במשנה ב' פ"ד דב"ב : והפרח שלה יוצא ומכסה פי החדות הרמב"ם סב"א מהט"מ :

ובפישה נתונה עליו · לשון הרמב"ם כאם כפיסה וכו' וטיין במשנה ו' פ"ה : החדות טהור · כלומר כל מה שבחדות וכ"כ הר"ב במשנה ז' פ"ה וז"ל הרמב"ם (בחיבורו שם) הרי זה מגיל על כל מה שבחדות :

והמנורה טמאה כתב הר"ב וא"ת כיון דמנורה טמאה היאך הדות טהור

ים בהקפו ג' טפחים : מביא את הטומאה · דלר העליון שבו מאהיל על הטומאה וממשיך את הטומאה לבית : ואם לאו דאינו פותח טפח אינו מביא את הטומאה דלעניו הבאת טומאה בעינן פותח טפח : ר' יוסי אומר רואים את הטומאה · בודקים בגופו של כלב את מקום הטומאה · אם היא מן המשקוף ולפנים הבית טמא אע"פ שאין בגואדו רוחב טפח דטומא' טמונה בוקע' ועולה ונמצא שהבי' מאהיל על הטומא'. והלכה כרבי יוסי : פיו לפנים · ונקב זנבו מבחוץ : הבית טהור · אם טומאה מבחוץ · דמסוס המסכה לא מטמאינן ליה · שאין דרך מאהל לצאת דרך פיו אלא דרך נקב בית הרעי : פיו לחוץ · וזוליו לפנים : הבית טמא שהרי דרך פתח קטן זה היה סופה לצאת : בין כך ובין כך · בין פיו לפנים בין פיו לחוץ · בין טומאה מכנגד המשקוף ולפנים · בין טומאה לחוץ בין יש בגואדו טפח בין אין בגואדו טפח · בכל ענין הבית טמא · דטומאה יוצאה בין דרך כניסתה · בין דרך יציאתה : כמה תשהה · בשר המת : במעיו · של כלב קודם שיצות הכלב וסוב לא יטמא מפני שיהיה חסוב כמעוכל : שלשה ימים מעת לעת · משעה שאכלה כדאמרינן (שבת דף קנ"ה) גלוי וידוע לפני הקב"ה שמזונותיו של כלב מוטטין לפיכך משהה אכילתו בתוך מעיו שלשה ימים : בעופות ובדגים · אם אכלו בשר המת כדי שתפול לאור ותשרף : רבי יהודה בן בתירא אומר וכו' · והלכה כרבי יהודה בן בתירא : ח החדות · כמו הדות והייני בור והיינו דות אלא שבור בחפירה - ודות בבנין : ומנורה בתוכו · בתוך החדות : והפרח של מנורה יוצא וכפישה נתונה עליו גרסינן · כלומר על הפרח · ופרח הוא הראש שבראש המנורה שהנר יושב עליו : וכפישה · של גדול שכובשים בו הזיתים לכמרן : על פי החדות · שאינה נופלת לתוכו : טהור · דגליל עם דופני האהל · כדאמרינן לעיל בפ"ה (משנה ו') : והמנורה טמאה מפני הפרח היוצא מן הדות · ואין הכפישה מגלת עליו · ואם תאמר כיון דמנורה טמאה היאך הדות טהור והלא היא מטמאה כמת עצמו דהרב הרי הוא כחלל · י"ל דמיירי כגון דליכא מת בבית אלא חרב שנגע במת · ועל ידו מטמא הבית והמנורה · וקיימא

וקיימא לן דאין כלי עושה כלי אחר ביולא בו כדפריסנן בפ"ק : אף המנורה טהורה • דבתר דידה אזלינן ולא בתר פרחה והיא בתוך הדות קיימא ונטלת עם הדות הכל אחת • בין הדות בין המנורה כיון דאם תנטל מנורה כפישה נופלת לתוך הדות : ט טומאה שם בתוך הדות • אע"פ שהכפישה על גביו : הבית טמא • דאין למיד פחיל לטומאה. טומא' בבית • השתא מיירי בדות פתוח שאין עליו כפישה : טהורי' הכלי' כיון שיש במקומן טפח על טפח ברוש טפח • דגלולין שם כביב שהוא קמור תחת הבית • דתנן לעיל בפ"ג (משנה ו') טומאה בבית מה שבתוכו בהור : רחבים משל בית • כגון שחלל דות מרחיב והולך תחת כותל הבית • וכותל הדות בנוי מחוץ לכותל הבית והכלים שם : בין כך ובין כך • דאפי' דאין במקומן טע"ט ברוש טפח טהורין :

בית הלל אומרים אף המנורה טהור ומודי שאם תינטל המנורה וכפישה נופלת הכל טמא : ט כלים שבין שפתי כפישה לבין שפתי החדו אפי עד התהום טהורי טומא שם הבית טמא • טומאה בבית • כלים שבכותלי החדות אם יש במקומן טפח על טפח על רום טפח • טהורים • ואם לאו טמאים • אם היו כותלי החדות רחבים משל בית • בין כך ובין כך טהורים :

פרק יב נסר שהוא נתון ע"פ תנור חדש ועודף מכל צדדיו בפותח טפח • טומאה תחתיו • כלים שעל גביו טהורים • טומאה על גביו כלים שתחתיו טהורים ובישן טמא

פרק יב נסר שהוא נתון ע"פ תנור חדש • אלא הוסק דלא מקבל טומאה ובתנור העומד בחצר או בגינה מיירי : בפותח טפח • שנסר רחב ויולא חוץ לתנור טפח סביב מכל צדדיו : שעל גביו • שעל גבי הנסר : טהורים • דכיון שהתנור טהור נטולים הכלים וכן אם טומאה על גבי הנסר וכלים תחת הנסר : ובישן • כגון שהוסק התנור דמקבל טומאה : טמא

והלא היא מטמאה כמת כו' • כ"כ הר"ש ז"ל שהוא כתב על פי התוספתא דבשל מתכות היא ומשום כך הקשה והר"ב לא פירש דבשל מתכות ואפ"ה קשיא ליה דלשיטתי' אויל כמ"ש ברש"ק • דלאו דוקא של מתכות דה"ה לכל הכלים • ועיין מ"ש ברפי"ן (ד"ה וטימאוהו) ומ"ש הר"ב דיי"ל דמיירי כגון דליכא מת בבית וכו' כ"כ הר"ש וכתב מהר"ם ז"ל ודוחק כ"ל זה אלא כ"ל דמיירי במנורה של חוליות • דאין כל הפרקים שלה חבור מן התור ז"ל מדרבנן גזור הלכך ע"י הפרח שחוץ לחדות לא מטמא מנורה שבחדות בהל • ולפי זה ניחא טעמא דב"ה אמאי המנור' טהור' אמאי לא לייתי לה הפרח טומאה דיש יד להכנים ולהוציא' ולדבריו ניחא כיון דשל פרקים היא • לא גזור בכה"ג כשהיא בחדות עכ"ל • ומיהו להרמב"ם מעיקרא לאו קושיא • דאיהו ס"ל דבבגדי שנגעו במת אע"פ שהן כמת לטמא אחרים שנגעו בו טומאת אב מס מכשא סל"ז נר מס מיב סל"ג

שבעה אינן כמת לטמא באהל ובמשא • כמ"ש בפ"ה מהט"מ (הלכה י"ג) ונתן טעם לדבר שהמשא למת עצמו אינו מסורש (ומ"ש בסוף פ"ק ובטומאת אהל הוא אומר אדם כי ימות באהל ע"כ • עיין בסוף פט"ו :

אף המנורה טהורה • אע"פ שפת הפרח נראה בין הכסוי והחדות • הרמב"ם שם : ט כלים שבין שפתי כפישה וכו' • פי' שהכפישה מכסה חלל החדות • ושפתי הכפישה מכסים עובי כותלי הדות • והשתא קאמר כלים שלמעלה על עובי הכותל או שבעובי כתליו עד התהום טהוריס • וקמל"ן דאע"ג דאין בהם טפח על טפח • במקום שמונחים הכלים לא אמרינן דהוי כביב שהוא קמור תחת הבית ואין בו טפח דטמא (לעיל פ"ג משנה ו') דשאני הכא כיון שיש טפח בדות וטהור • אינהו כחי בעלי לגבי דות וטהוריס • ולא אמרינן דטומאה בוקעת כנגדן על התהום • וא"ל דלהכי אצטריך למתני עד התהום ולא קאמר שתמא טהוריס • דסד"א דוקא כלים שבכתליו טהוריס דהכתלים בעלי לגבי חלל הדות • אבל כלים שתחת הכותל עד התהום שאינן כנגד חלל הדות יהיו טמאים • דטומאה בוקעת עד התהום דאע"ג דכלים שבכתליו טהוריס • לאו משום דלא הוו טומאה רצוצה אלא משום דבטילי לגבי חלל הדות וכיון דלעולם טומאה רצוצה היא • כלים שתחת הכותל דלא בטילי לגבי חלל הדות ליטמו משום טומאה רצוצה דבוקעת קמל"ן דכיון דאינה בוקעת בכותל אינ' בוקע' תחתיו מהר"ם ומ"ש מהר"ם דלא הוי טומאה רצוצה אסברת ליסא' הוא דהכ' הטומא' בבית והכלים רצוצים : טומאה שם הבית טמא • פי' הר"ב דאין למיד פחיל לטומאה וא"כ הר"ש וכלומר שאין למיד פחיל מליל מיד הטומאה שלא תצא • אבל תמה אני מה ענין למיד פחיל לכאן ולשון הרמב"ם בפכ"א מהט"מ (הלכה ח') הבית טמא שאין באהל שבתוך הבית מונע הטומאה ועיין מ"ש ברפ"ד • ולשון מהר"ם טומאה שם בין שהטומאה בחדות בין בכתליו הבית טמא אפילו יש במקום הטומאה פותח טפח • כביב שהוא קמור תחת הבית יש בו פותח טפח ואין ביניאתו פותח טפח וכ"ש הכא שהוא פתוח לבית ע"כ : ט מאה בבית • כתב הר"ב השתא מיירי בדות פתוח וכו' וכ"כ הר"ש וכתב עליו מהר"ם דלא נהי א לו כלל אלא במכוסה בכפישה • ואפ"ה כלים שבכותלי הדות טמאים ולא דמי למגדל בתוך הבית דטומאה בבית כלים שבתוכו ושבכתליו טהוריס דשאני הכא דכותלי הדות הן קרקע הבית • ונהי דכלים שבתוכו טהוריס כלים שבכתליו טמאין • כמו כלים שתחת שאר קרקעית הבית שאין במקומן טפח על טפח ע"כ :

פרק יב טהורים כתב הר"ב טעמא דמתניתין דכלים נעשים אהלים כו' • הלכך חדש דלאו כלי הוא מליל כו' עיין בפירש הר"ב בסוף משנה י"ג פרק ט' • וכתב מהר"ם דכלים שתחתיו בכל מקום טמאים • כיון דעודף טפח מכל צד מביא הטומאה לכל צד • ואפי' כלים בתנור אינן נטולין מידי דהוה אאוכלים שניבלין בטיט כיון דלא הוסק • כן נראה לי לפרשה ע"כ :

)(עמא

טמא מי' הר"ב התנור • וכ"כ הר"ש יכתב מהר"ם • וג"ל
הטעם דכל לה"ג שהטומאה מתפשטת סביב לתנור
מכל צד אמרי' אפי' מן הצד אחד וכלים כמאן דלתנהו דמי לטמא
ולא [illegible] התפשטות הטומאה [illegible] מן הנסר •
התנור וכיון דתנור פתוח נכנסת
הטומאה לתוכו ע"כ • ועיין פי"ו
משנה כ' : **רבי** יוחנן בן נורי
מטהר • כתב הר"ב דוקא בתנו'
דאין הטומאה נכנסת לו • כיון
דאין בין פי התנור לנסר טפח •
דהויא לה כמגדל או כוורת
שבפתח • ואין בין פיהם לשקוף
טפח • דאין טומאה נכנסת להם
דהא דבעי למיד פתיל היינו
היכא דאיכא טפח בין פי הכלי
לנגע שעליו אבל בכלים • מודה
דטמאי' דנעשה אהל לטמא ולא
לטהר • ות"ק ס"ל דגזרו גם
בתנור • דלא למרו התנור
מפסיק בין הטומאה שלא לעבור לצד אחר עכ"ל מהר"ם :
הם טמאים פי' התנורים עליהן טמאים וכ"ם כלי שתחת
הנסר מכל הצדדים דבעודף מכל הצדדים (טפח) מיירי
הראב"ד פי"ב מהט"מ (הלכה ד') :
ב סרידה פירש הר"ב כמין סבכה כו' • ועיין עוד פי אחר
במשנה ג' פ"ח דכלים ומ"ש הר"ב והיא חלקה כו'
וכ"כ הר"ש • ומסיק דטעמא דכשים לה לזביז • הוא דחשיבא
לחוץ וחוצלת • אבל כשאין לה לזביז לא חשיבא ואינה חוצלת
ע"כ • ותמיהני דבמשנה ז' פ"ה משוינן סרידה שאין לה נפיים
לנסר חלק דחוצן • ואע"ג דהתם בכלים שאין מקבלי טומאה
מ"מ שמציגן מינה דסרידה שאין לה נפיים חוצלת • ולא כשיש
לה נפיים והרמב"ם פי' על פי התוספתא דכיש לה לזביז (טפח) והתנה גם כן בשם התוספתא שעודפת ע"ם התנור כל שהוא גם
בתבורו ס"ל מהט"מ כתב • שיש לה שפה והיא עודפת ע"פ התנור ותלא כתב עודפת טפח כמ"ש בפי"ב שם ש"ח דכל שהוא
קאמר וג"ל דהכל טמא היינו כל שכנגד הטומאה ולא כל הסביב לתנור • ונתלא כיולא בזה להרמב"ם שם בפי"ט • גם (עיין
מ"ש) משנה ד פ"י • אבל קשיא אם כן עודפת כל שהוא לזה לי (ואפשר דלאו מכל צד קאמר אבל במקצתו שם הטומאה
תחתיו וא"כ לרבותא דאין כל סביביו טמא) ועכשיו באו לידי דברי מהר"ם שכתב וז"ל • בתוספתא מוכח דמיירי בש"ידה שאין
לה לזביז דחוצא לסביבה ומקבלת טומאה • דכל המטמא מדרס מטמא טמא מת (בפ"ו דנדה משנה ב') להכי לא חיילא בפני
הטומאה אבל יש לה לזביז דלא חוצא לסביבה וטהורה • חיילא בפני הטו'מאה וכגון שאין לה לזביז מד"רוחותיה דלא מטמא מטמא
כלי קבול • וק"ל והא אפילו נדבך הנתון על כלי אבנים כלי אדמה שאין מקבלין טומאה • תנן לעיל (ריש) פ"ו
טומאה תחתיו כלים שע"ג טמאים • טומאה ע"ג כלים שתחתיו טמאים וא"כ ה"נ הרי נתון על כלי חרס וא"כ אית ליה לזביז
אמאי גרע מנדבך הנתון על כלים הטהורים • וכ"ל כיון דהכלי חרס מוקף כ"ם שאין לו פתח ואין ראוי להשתמש בו כך • ה"ל
נתון על אבנים דאמרינן לעיל (שם) טומאה תחתיו כלים שע"ג טהורים • טומאה ע"ג כלים שתחתיו טהורים וכן היה הדין
נתון על כלי אבנים כלי גללים כלי אדמה המוקפים כ"ם כאלו נתון על אבנים שאינן כלים וחוצן ע"כ : **טומאה** תחתיו •
או על גביו בנוסחת מהר"ם טומאה תחתיו או על גבה : **הבל** טמא • הא דקתני הבל הבל טמא • וכריסא קתני וכישן טמא
ולא קתני הבל טמא כ"ל משום דבעי לאימר וכנגד אוירו של תנור טהור שייך לאתני בריסא הבל טמא • כלומר הבל טמא חוץ
מכנגד אוירו מהר"ם : **כנגד** אוירו של תנור • הוא שתהיה הטומאה על הם ידה אשר על אויר התנור • לא על אויר שעגול
ויולא מפי התנור הרמב"ם : **ג הבטח** לשון הר"ב • יש ספרים שגורסים אבטח והוא בנין עשוי כעין אמבטי כו' • גם הר"ש
בשם הערוך פי' שהוא אמבטי כו' ועוד ראיתי בערוך ס"א הבטח חלון של מאור מבפנים רחב •

טמא • ר' יוחנן בן נורי מטהר נתון על פי שני תנורים טומאה ביניהם הם טמאים • ר' יוחנן בן נורי מטהר : **ב** סרידה שהוא נתונה ע"פ התנור מוקף צמיד פתיל • טומא' תחתיו או על גביו • הבל טמא כנגד אוירו של תנור טהור • טומאה כנגד אוירו של תנור • כנגדו עד הרקיע טמא : **ג** נסר שהוא נתון על פי תנור ישן • יוצא מזה ומזה טפח אבל לא מן הצדדים טומאה בצד זה ובצד השני טהורים • ר' יוסי מטמא הבטח אינו מביא את הטומאה היה

טמא התנור שאין הנסר מגילו • וכ"ם כלים שתחת הנסר ושעל הנסר • וטעמא דמתני' דכלים נעשים אהלים לטמא אבל לא לטהר הלכך אדם דלאו כלי הוא מגיל יש דכלי הוא אינו הגיל: ר' יוחנן בן נורי מטהר • דוקא בתנור אבל בכלי מודה דטמאין והכי איתא בתוספתא : נתון על שני תנורי' ראש הנסר על תנור זה וראש השני על תנור אחר • וטומאה בין שני התנורים • ובתנורים ישנים איירי • ואזדי רבנן לטעמייהו • ורבי יוחנן בן נורי לטעמיה ואין הלכה כריב"ן : ב סרידה • כתין סבכה של מ"ם תרגום מעשה רשת • עובד סרדתא והיא חלקה ועודפת חוץ לתנור טפח מכל צד : הכל טמא' כלים שתחתיה ושעל גבה • חוץ מכלים שעל גבה כנגד אוירו של תנור • לפי שהאהל מביא טומאה תחתיה כל סביב התנור וחוזרת ובוקעת למעלה ואף כשהטומאה בוקעת למטה ומשכ' סביב וחוזר' ובוקע למעל' : כנגד אוירו של תנור טהור • שהרי הוא מוקף למיד פתיל ומפסיק : כנגדו עד הרקיע טמא • אבל מה שתחתיו טהור : ג נסר • שהוא ארוך ולר וכשהוא נתון ע"פ התנור יוצא טפח מן המזרח וטפח מן המערב • וארוס ולפון אינו יוצא : טומאה בצד זה • תחת הנסר במזרח או במערב : כלים שבצד השני טהורים • דאין מקום לטומאה לעבור שאין הנסר עודף מן הצפון ומן הדרום ור' יוסי מטמא קסבר אין תנו' מפסיק ואין הלכה כר' יוסי : הבטח • יש ספרים שגורסים' אבטח והוא בנין עשוי כעין אמבטי שבמרחצאות שגותגים בהן

ש פס בל"ב
בשם תכמ הלי
ג פס ת ג פל"ד
ד פס ש"ן בל"ג

בהן מים לרחצה • ונסר נתון עליו לתקרה והנסר עודף משני לדדים ואם הטומאה מגד זה אין יוצא לגד אחר • לפי שהב"ח מוגן : היה בו זיז • היתה קורה יוצאה למעלה מן הבטח המזרח למערב : רואין את הבטח כאלו אינו • שאע"פ שהבטח מוגן בנסר • גבי זיז אינו מוגן •

היה בו זיז יד"א אומר אינו מביא את הטומא' ר'יהושע אומר "רואים את הבטח כאלו אינו • והזיז העליון מביא את הטומאה: ד ב"סנדל של עריסה שפחתו בתוך הבית אם יש בו פותח טפח (נמ'הכל)(נ"אמביא את הטומ' טמא) ואם לאו מונין בו כדרך שמונין במת: ה ג"קורות הבית והעליה: שאין

והלכה כר'יהושע : ד סנדל של עריסה • עריסה של תינוק רגילי' להניח תחת רגליה כתין סנדל של מתכת לנוי או בסביל שלא ירקבו : שפחתו בתוך הבית • שנפחת הגג של עלי' שהעריסה נתונה עליו וגרא' סנדל העריסה בתוך הבית מן הפחת שבגג • וטומאה בתוך הבית: אם יש במקום הפחת פותח טפח מביא את הטומאה מן הבית לעליה : ואם לאו • שאין שם פותח טפח : מונין בו כדרך שמונין במת • שהסנדל והעריסה טמאים טומאת שבעה כדין כלים בכלים : והתינוק טמא טומאת ערב כדתנן בפ"ק דשלישי בין אדם בין כלים טמאים טומאת ערב : ה מעזיבה (שהמשקיף) נסמך עליו בשעה (שמשקיף) וכתב הכ"מ בשם הרא"ש שהטעם שאינו מביא את הטומאה מפני שהוא מודבק לחלון • ואין אויר שהכנס בו טומא' ע"כ • ויראה לי לדבריו • דאע"ג דמלתא דפשיטא הוא שיפא לעטריך ליה היה בו זיז כו' דלר'יהושע הבטח כאלו אינו וכו' והלכה כוותי' • ומ"מ כתב הראב"ד על דברי הרמב"ם שהפליג לדברים אחרים שלא מן הענין והם עצמם מאין עצם ואחרי שהשיג על הפירושים • כתב אמרתי אחר שאין להם קבלה אעפה"פ אני חלקי גם לי לדב כמו שם הבטח מלה מורכבת היא וגקראת על שם מלאכתה • והיא ממלאכת התנור כשהוא צריך טפלה מוציאין ממנו זיז לקבל עליו את הטיט (שטופליס) בו ומפני אסיפת הטיט ששם פעמים שמותיר • והוא בולט ממנו טפח ונשאר שם עם הזיז שלא לצורך ושלא בכוונה • ואותו הטיט אינו מביא טומאה אף למה שתחתיו • לפי שתתחלה לא נאבשום כוונה • שלא היו יודעים שיותיר ועל הזיז נחלקו • ר' אליעזר סבר כיון שאינו בא אלא בשביל הטיט דינו כמותו ור"י סבר הזיז מיהו בכוונה בא שם הלכך מביא ומודה (ר"א כדאיתא בתוספתא שאם נתנו שם את הטיט הרבה על דעת שיותיר שהוא מביא פיר' בשם בית טיחה מקום קבוץ הטיט ע"כ : ד סנדל כו' פי הר"ב רגיליס להניח תחת רגליה כו' לנו כו' • ומסיים הר"ם דבערוך פי' פסאין רגליה שוין מניח תחיכה לוח תחת הרגל ואותו לוח נקרא סנדל ע"כ • ועיין מ"ש לקמן בשם מהר"ם בסוף משנתינו : עריסה לשון הר"ב עריס' של תינוק • ולשון הרמב"ם ערס הוא המט' (לשון) הנה ערשו ערש ברזל (דברים ג) : שפחתו בתוך הבית לשון הר"ב שנפחת הגג של עלייה • משמע שמאליו נפחת ותמיהני דבר"פ דלקמן מחלקים בין עושה חלון לנפחת מאליו ונעשה חלון והרמב"ם וכן הר"ם • הביאו תוספתא סנדל של עריסה שפחת ממעזיבה שעורו בפותח טפח נפחת הבית מאליו שעורו מלא אגרוף • וכ"כ מהר"ם דמתני' דוקא בפחת ולא בנפחת מאליו : הכל טמא' ר"ל העלייה וכל מה שבה מכלים לפי מה שקדם בפרק עשירי הרמב"ם • ובכ"א מביא את הטומאה וכן העתיק הר"ב • ואין ביניהם אלא שינוי הלשון : ואם לאו מונין בו וכו' לשון הר"ם • ואע"ג דתנן לעיל פ"ו (משנה ב') גבי ארוג' שאין בה פותח טפח טומאה בבית נתן את רגלו שהורה • הכא מיירי כשהסנדל נתון בפחת מעזיבה בחליה של מטה דכ"ונית מחלה על מחלה כדתנן לעיל בפ"ו (משנה ד') ע"כ • היינו כמי דדייק הר"ב לפרש בריש שנראה סנדלה העריסה בתוך הבית כו' וטומא' בתוך הבית אבל אם עוד פנים לפרש • דמיירי שהטומאה תחת הפחת וכשקדם הטומאה לסנדל כי הא דפרק עשירי משנה ב' • אליבא דרבנן • וכן דייק הכ"מ מפירוש הרמב"ם בפרק י"ו מהלכות טמא מת (הלכה ד') • וכתב (עוד) ומ"מ מאי שנא מהא דתנן התם משנה ב' הטומאה כנגד הארובה • ונתן דבר שהוא מקבל טומאה הכל טמא ותירץ הר"י קורקוס ז"ל • שכל דבר שנכנס בעובי המעזיבה וממלא הפחת ויושב שם • מהתקרה הוא חשוב ואין אומרים בו עירב את הטומאה ולפיכך דייק הרמב"ם לכתוב והותה רגל הערש סות זת את הארובה ע"כ • ובאו לידי דברי מהר"ם שכתב דע"כ מיירי דטומאה בבית שלא כנגד הנקב דאי כנגד הנקב אפי' אם הנקב פחות מטפח מביא את הטומאה • כדתנן לעיל (ריש פ"י) נתן דבר המקבל טומאה עירב את הטומאה הלכך בעינן לאוקמי כשהסנדל בחלי המעזיבה של גד הבית • ודייק לומר דשאר כל הערים' מחלי המעזיבה ולמעלה של גד העלי' והשתא ניחא אמי דנקט מונין בו כדרך שמונין במת • דסנדל חשיב כאלו הוא באהל המת ושאר הערים' הוי דיקרב בדיקרב וטומאה טומאת שבעה • והטוגע בעריסה טמא טומאת ערב דהסנדל והעריסה הוי כשני כלים ואינן חבור כדתנן בסוף מסכת פרה (משנה ח') • המלבן אינו חבור לא לטומאה ולא לטהרה והיינו סנדל של עריסה אלא דשל מטה גדולה קרוי מלבן כי הא דמסכת כלים פרק י"ח (משנה ג') אין טמא אלא מטה ומלבן • ובפרק המוכר את הבית (דף ס"ט) מלבנות המט' וכו' ושל עריסה של תינוק מקרי סנדל ע"כ :

ה שאין

א פי' סס
ב סס פי' סל"ל
ג סוכם כב
סס סל' ו

ה שאין עליהם מעזיבה . ולא נסרים ומעזיבה לאו דוקא נקט . אלא דסתם היכא דליכא מעזיבה ליכא תקר' רש"י פ"ב דסוכה דף כ"ב וכתב מהר"ם משום דבעי למתני בסיפא היו העליונות כבין התחתונות עומא תחת אחת מהן כולן עמאות . מש"ה קתני שאין עליהן מעזיב' דאי יש עליהן מעזיבה ותקרה על כל שורות ושורות תחתיהן עמא ותו לא . דהתקרה והמעזיבה חוללים ע"כ ולי בריסא ומציעת' כמי נריכא . וקל להבין : בבין התחתונות . פי' הר"ב כנגד אויר התחתונות ורחבן כשעור אויר שביניהן שאם יתעלה כו' וכבר קודם לך בשבת (דף ק"ח) וסוכ' [דף ד'] וערובין (דף פ"ז שמן הפרשי' שנאמר גוד אחיה מחילה . וגוד אסיק מחילה ושזה הלכה למשה מסיני וכבר התבאר בתוספתא שזה כולו בשני תנאים . שיהיה ברוחב כל קורה פותח טפח ובינהן אויר ג"כ פותח טפח . הרמב"ם : ומביאה את הטומאה תחת כולה אע"פ שאין כולה שוה וקצתה פחותה מטפח . מפני שקצתה מקצת אהל הוא הרמב"ם פי"ב מהט"מ (הלכה ז') דאלת"ה ליתני מביאה את הטומאה ותו לא הכ"מ בשם הר"י קורקוס :

ה קיפה ג' טפחים . פי' הר"ב דכל שיש ברחבו טפח כו' כדתנן במשנה ה פ"ק דערובין . ועיין מ"ש שם (דאין החשבון מדוקדק ומ"ש הר"ב שכן מצינו בית שעשה שלמה כו' וכך כתב הר"ם משום דלא סני בטעמא שהמרובע כו' דליהו גופיה תקשה מנלן . ונריך תלמוד אהכי מייתי להו מקרא . אך ז"ש הר"ב בדברי הימים תמיהני שלא כתב במלכים א' ז' כ"ג דקדיש : בזמן שהיא מרובעת ד' . קשיא לי דלגופי' לא אצטריך שכשאני צריך לתרוד כל הד' נדדין כשתדלת נר הא' ל"ל למדוד עוד הג' נדדין . ולאשמועינן שהמרובע יתר כו' אינו משמע דאם כן הרי זה בא ללמד ונתנא ל"ד : שהמרובע יתר על העגול רביע . דהא כל עגול שרחבו אמה יש בו היקף ג' ואם היה מרובע אמה על אמה היה לו היקף ד' אמות . אמה לכל רוח נתנא מרובע (רב) [יתר] על העגול רביע רש"י פ"ק דערובין דף י"ד . ותוספות ס"ה דף כ"ו (ד"ה נמה) האריכו לבאר ג"כ שיש כן בשיח עצמו לפי שאין הוכחה מן ההקף אל השיח עצמו כמו שביארו זה בפ"ק דסוכה דף ח ובכאן אין להאריך בזה לפי שאין אנו צריכין לדעת אלא ההיקף : ז אם יש בהקיפו כ"ד טפחים . מביא את הטומא' תחת דפנו פי' הר"ב יש כאן לנד בחוץ מתחתיו רוס טפח . כלומ' ממקו' אמצעו שמשם מתקצר והולך ונעשה מקום חלול

א שם פיב הל"ז
ב עירובין יח
עו . סוכה ז :
כ"ב יד ז
ג ערובין יד
כה עו : סוכה
ס . כ"ב כ"ז .
ד תוי' שם סל"ם

ומ ם

שאין עליהן מעזיבה . והן מכוונות טומאה תחת אחת מהן תחתי' טמא בין התחתונה . לעליונה ביניהם טמא . על גבי העליונה . כנגדו עד הרקיע טמא . היו העליונו' כבין התחתונות . טומאה תחת אחת מהן תחת כולם טמא . על גביהן כנגדו עד הרקיע . טמא : ו "קורה שהיא נרתוגה מבותל לבותל . טומאה תחתיה אם יש בה פותח טפח מביאה את הטומאה תחת כולה ואם לאו אטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת כמה יהיה בהקיפה' ויהא בה פותח טפח . בזמן שהיא עגולה "הקיפה ג' טפחים . בזמן שהיא מרובעת ד' ²שהמרובע יתר על העגול רביע : ז "עמוד שהוא מוטל לאויר אם יש בהקיפו כ"ד טפחי' מביא את הטומא' תחת דפנו ואם

ה מעזיבה . טיט ולרורות שרגילים לשום על גבי קורות : ומכוונות . קורה העליונה כנגד התחתונה וכל אחת יש בה רוחב טפח : תחתיה עמא . ושעל גבה טהור שקורה מוללת . וה"מ בשיש בקורות פותח טפח בהן רחבות טפח . אבל אין רחבות טפח לא מביאות טומאה . ולא מוללו' . וכמאן דליתנהו דמי וכמצע עומא כאלו עומד באויר : ביניהן עמא . ושתחת התחתונה ושעל העליונה טהורים דשתיהן חוללו' : כנגדו עד הרקיע עמא . ושתחת כלן טהו' . כבין התחתונו' כנגד אויר התחתונות . ורחבן כשעור אויר שביניהן . שאם תעלה את התחתונות . או תוריד את העליונות . נמצא הכל שתוים : תחת כלן עמא כאלו היתה תקר' שוה ועל גבן טהור : ו תחת כולם כל כלים שתחתי' עמאים . דמגיאה עומאה לכולה . ושעל גבה טהורים . דחוללת בפני העומאה : ואם לאו . שאינו רחבה טפח : בוקעת ועולה . דאם עומאה תחתיה כלים שעל גבה כנגד העומאה עמאים : בוקעת ויורדת דאם עומאה על גבה . כלים שתחתיה כנגד העומאה עמאים . הקיפה שלשה טפחים . דכל שיש ברחבו טפח יש בהקפו שלשה טפחים . שכן מצינו בדברי הימים (ב' ד') וגו' בית שעשה שלמה עשר באמה משפתו ע שפתו עגול סביב וקו ל' באמה' יסוב אותו סביב : ז עמוד שהוא מוטל לאויר . עמוד עגול שמושלך בארץ ושוכב על עגולו : באויר . כגון בחצר או בבית' ומאמצע העגול הוא מתחיל להאהיל על הארץ והולך ומתרחב מכאן ומכאן עד תחתיתו שסמוך לארץ ולעניין הבאת עומאה בעינן שפח על שפח ברוס שפח מרובע . ואם יש כאן לנד החוץ מתחתיו רוס טפח . אע"פ שלתחתה בסמוך במקום שביבתו לארץ אין רוס טפח כולו מטמא באהל דכילון בסיפועי אהלי' . ועמוד עגול בשיש בהקיפו עשרים וארבעה טפחים נמצא רחבו שמנה טפחי' דכל שיש ברחבו טפח יש בהקיפו ג' טפחים ונמצא דיכול אדם לרבע תחת דפנו שמכאן ומכאן . שפח על שפח ברוס שפח שהרי בשיש כאן רבוע של שמנה על שמנה אם תעשה בתוכו עגול של שמנה . נמצא הזויות עודפים שמנה חומשים לכל קרן וקרן . לכל אמתא ברבוע אמתא ותרי חומשי באלכסונה . נמצא האלכסון עודף על הרוחב ששה עשר חומשין הן מהן מחצה לקרן זה ומחצה לקרן זה הרי לכל אחד שמנה חומשין ואם באת לעשות בקרן זויות שאון לעגול רבוע של טע"ש נמצא אלכסונו עודף על רחבו ב' חומשים ונמצא מדת אלכסונו שבעה חומשים . לא נשתייר לנו יותר על הצורך אלא חומש א' ומשום חומש אחד לא דק ועוד דכל אמתא ברבוע אמתא

ותרי

ואם לאו • טומאה ביקעת ועולה ביקעת ויורדת : ח "בזית מן המת • מודבק לאסקופה ר'איעזר מטמא את הבית • רבי יהושע מטהר היה נתון תחת האסקופה • ידון מחצה למחצה • מודבק למשקוף • הבית טמא רבי יוסי מטהר • היה נתון בתוך הבית • הנוגע במשקוף טמא • הנוגע באסקופה ר'איעזר מטמא ר' יהושע אומר מטפח ולמטן טהור • מטפח ולמעלן טמא :

פרק יג

ואם לאו • טומאה ביקעת ועולה ביקעת ויורדת : ח מודבק לאסקופה ר'איעזר מטמא את הבית • רבי יהושע מטהר היה נתון תחת האסקופה • ידון מחצה למחצה • מודבק למשקוף • הבית טמא רבי יוסי מטהר • היה נתון בתוך הבית • הנוגע במשקוף טמא • הנוגע באסקופה ר'איעזר מטמא ר' יהושע אומר מטפח ולמטן טהור • מטפח ולמעלן טמא :

ומ"ש הר"ב דנדון כספועי אהלים כלומר • ואע"פ שהטומאה אינו במקום שיש טע"ט • וכדתנן בפרק ז' משנה ב' (ואדרבה מופרח שיהיה יותר מטפח על טפח כפי שעור הטומאה כת"ש במשנה ז' פ"ג) [ד"ה טפח] ומ"ש הר"ב דיכול אדם לרבע

תח' דפנו שתכאן ומכאן טפח על טפ' ברוס טפח כו' וזו היא הצורה ומ"ש הר"ב דכל אמתא ברבוע • אמתא ותרי חומשי באלכסונה כו' עד ומשוס חומש אחד לא דק • וכ"כ הר"ש • וראה לי דהיינו תנא דמתניתין הוא דלא דק לגמרי בחשבון ולקח לו חשבון שלם שהוא כ"ד שאם יש בו כ"ד טפחים • ולאי שיש כאן מתחת דפנו מקום רבוע טע"ט • אבל אה"נ שאע"פ שלא יהיה כ"ד ממש • ובאת לדקדק בחשבונו ותמצא בו תחת דופנו רבוע טע"ט • שהוא מביא את הטומאה תחת דפנו אלא דתנא לא דק ונקט החשבון קרוב דאין לפרש דלא דק על הפחות ואינו מביא את הטומאה אלא דוקא בכ"ד ולא בפחות דא"כ האי דלא דק להקל הוא ולא אמרי' הכי בשל תורה וכמ"ש בס"ק דערובין תשנה ה' [ד"ה כל שיש] וקיהו לפי מה שכתבתי שם בשם הרמב"ם • שעגול טפח הקיפו ג"ט ושביעית בקרוב • נמצאת למד שעמוד העגול כ"ד טפחים • אי אתה מוצא בעביו ז' אמות [נ"ל ח' טפחים] שלימות לפי שיחסרו כמו ח' שביעיות בקרוב • ונמצא שהרבוע ז' על ז' בקרוב שאלכסונו עודף י"ד חומשים • ואין מהן לכל קרן וקרן אלא ז' חומשים בלבד שהוא אלכסון של טע"ט ממש ומה שכתב הר"ב דאמתא ותרי חומשי אלכסונא • אינו מכוון לגמרי שחסר ממנו מעט • וכ"כ הר"ש • איכא למידק שיש להוכיח בהפך • וכמו שכתבו התוס' פ"ק דסוכה דף ח' (ד"ה כל אמתא) וז"ל • אין החשבון מכוון • דלא דק דאיכא טפי פורתא שאם תעשה רבוע של י' על י' ותחלוק אותו שתי וערב נמצא בתוכו ארבע רבועים של ה' על ה' • חוזר וחלוק אותם רבועי' שהרי הוא חציו של כתבתי בפירושי ז על ז' • נמצא דאין להיות חמשי' • דהא בהפך מזה • בצורה

לאלכסונים ההולך לצד אמצע של רבוע גדול כזאת הצורה תמצא ברבוע הפנימי כ' אמה • חיצון • שהרי חלקת הרבועים של ה' על ה' כל א' לאלכסונו (וכבר נעשה מופת על זה לפי הערוגה דלהרמב"ם) ואם לא היה בו אלא לפי החשבון אמתא ותרי חומשי • דהיינו בו חציו של חיצון • דרבוע של ז' על ז' אין בו אלא מ"ט רצועות של אמה על אמה • ורצוי הוא חציו של י' על י' דעולה לאמה רצועות של אמה על אמה ע"כ • אלא שכבר נמצא גם שבערוגה להרמב"ם שאמר שמרחק בין שני צלעים הוא גדר ג' ורביע (ע"כ) שהרצון בזה שהמרחק הזה הוא אלא לשטח מרובע שבתשברותו הוא ג' ורביע • ובאותה צורה עצמה נמצאים ד' מרחקים הללו מקיפי בעצמם לשטח מרובע ואין באותו שטח אלא ג בלבד • וכל מרחק מאלו מרחקים הוא אלכסון ממרובע אחר ומקיפים מרובע פנימי כדמות מרובעים ואלכסונים שציירו התוס שכתבתי כאן • אלא שבצורת התוספת במרובע אמתי ושם במרובע ארוך • אבל מ"מ מצאנו שם בהפך מזה שהרי לפי מדת האלכסון שלשם הנה השטח שארבעה כמותו מקיפים בו יהיה ג' ורביע • ונמצאים שהוא חסר רביע ואינו אלא ג' והכלל שכל אלו החשבונות לא יוודעו על אמתותם מצד עצמם לא מחסרון השגה • כמו שזכר הרמב"ם באלכסון הערוגה במשנה ה' פ"ק דערובין : ח מודבק לאסקופה • ל'הר"ב מן השקוף ולחוץ כו' כ"כ הר"ש וכתב דדמיא הך סלוגתא לסלוגתא דר"מ ור"י דפליגי לעיל בפי"א (משנה ז') בכלב שאכל בשר המת ומוטל על האסקופה במסקנא דגמרא דחולין דף קכ"ו) שכתבתי שם דפליגי בתרתי ע"כ ופי' שקוף כתבתי שם בפי"א (סד"ה רי"א) : ידון מחצה למחצה • כמו אם היתה הטומאה בתוך כותלי הבית • לפי מה שהתבאר בו' (משנה ד') מזו המסכת' הרמב"ם : מודבק למשקוף • פירי' הר"ב תחת המשקוף מן השקוף ולחוץ כו' כ"כ הר"ש • ומכאן מוכח דלעיל בפי"א משנה ז' גרסי' נמי שקוף : ר"י מטהר • פי' הר"ב דלא חשיב ליה כבית וז"ל הר"ש • ר"י לטעמיה דקאמר לעיל בפי"א גבי כלב מכנגד השקוף ולחוץ הבית טהור • דלא חשיב ליה כבית ואע"ג דהשתא רבי יהושע דריש • ורבי יוסי דהכא בחדא טיעמא • מ"מ ר' יהושע כי אמר למלתיה אמודבק לאסקופה אמרה ורבי יוסי כי אתר למלתיה אמודבק למשקוף אמרה • ולפיכך שנאן רבי למר מאי דקאמר ולמר מאי דקאמר : רבי יהושע אומר מטפח ולמטן כו' • וכיולא בזה מצאנו לו במשנה ט"ו פ"ט :

ומ"ש הר"ב דנדון כספועי אהלים כלומר • ואע"פ שהטומאה אינו במקום שיש טע"ט • וכדתנן בפרק ז' משנה ב' (ואדרבה מופרח שיהיה יותר מטפח על טפח כפי שעור הטומאה כת"ש במשנה ז' פ"ג) [ד"ה טפח] ומ"ש הר"ב דיכול אדם לרבע

תח' דפנו שתכאן ומכאן טפח על טפ' ברוס טפח כו' וזו היא הצורה ומ"ש הר"ב דכל אמתא ברבוע • אמתא ותרי חומשי באלכסונה כו' עד ומשוס חומש אחד לא דק • וכ"כ הר"ש • וראה לי דהיינו תנא דמתניתין הוא דלא דק לגמרי בחשבון ולקח לו חשבון שלם שהוא כ"ד שאם יש בו כ"ד טפחים • ולאי שיש כאן מתחת דפנו מקום רבוע טע"ט • אבל אה"נ שאע"פ שלא יהיה כ"ד ממש • ובאת לדקדק בחשבונו ותמצא בו תחת דופנו רבוע טע"ט • שהוא מביא את הטומאה תחת דפנו אלא דתנא לא דק ונקט החשבון קרוב דאין לפרש דלא דק על הפחות ואינו מביא את הטומאה אלא דוקא בכ"ד ולא בפחות דא"כ האי דלא דק להקל הוא ולא אמרי' הכי בשל תורה וכמ"ש בס"ק דערובין תשנה ה' [ד"ה כל שיש] וקיהו לפי מה שכתבתי שם בשם הרמב"ם • שעגול טפח הקיפו ג"ט ושביעית בקרוב • נמצאת למד שעמוד העגול כ"ד טפחים • אי אתה מוצא בעביו ז' אמות [נ"ל ח' טפחים] שלימות לפי שיחסרו כמו ח' שביעיות בקרוב • ונמצא שהרבוע ז' על ז' בקרוב שאלכסונו עודף י"ד חומשים • ואין מהן לכל קרן וקרן אלא ז' חומשים בלבד שהוא אלכסון של טע"ט ממש ומה שכתב הר"ב דאמתא ותרי חומשי אלכסונא • אינו מכוון לגמרי שחסר ממנו מעט • וכ"כ הר"ש • איכא למידק שיש להוכיח בהפך • וכמו שכתבו התוס' פ"ק דסוכה דף ח' (ד"ה כל אמתא) וז"ל • אין החשבון מכוון • דלא דק דאיכא טפי פורתא שאם תעשה רבוע של י' על י' ותחלוק אותו שתי וערב נמצא בתוכו ארבע רבועים של ה' על ה' • חוזר וחלוק אותם רבועי' שהרי הוא חציו של כתבתי בפירושי ז על ז' • נמצא דאין להיות חמשי' • דהא בהפך מזה • בצורה

לאלכסונים ההולך לצד אמצע של רבוע גדול כזאת הצורה תמצא ברבוע הפנימי כ' אמה • חיצון • שהרי חלקת הרבועים של ה' על ה' כל א' לאלכסונו (וכבר נעשה מופת על זה לפי הערוגה דלהרמב"ם) ואם לא היה בו אלא לפי החשבון אמתא ותרי חומשי • דהיינו בו חציו של חיצון • דרבוע של ז' על ז' אין בו אלא מ"ט רצועות של אמה על אמה • ורצוי הוא חציו של י' על י' דעולה לאמה רצועות של אמה על אמה ע"כ • אלא שכבר נמצא גם שבערוגה להרמב"ם שאמר שמרחק בין שני צלעים הוא גדר ג' ורביע (ע"כ) שהרצון בזה שהמרחק הזה הוא אלא לשטח מרובע שבתשברותו הוא ג' ורביע • ובאותה צורה עצמה נמצאים ד' מרחקים הללו מקיפי בעצמם לשטח מרובע ואין באותו שטח אלא ג בלבד • וכל מרחק מאלו מרחקים הוא אלכסון ממרובע אחר ומקיפים מרובע פנימי כדמות מרובעים ואלכסונים שציירו התוס שכתבתי כאן • אלא שבצורת התוספת במרובע אמתי ושם במרובע ארוך • אבל מ"מ מצאנו שם בהפך מזה שהרי לפי מדת האלכסון שלשם הנה השטח שארבעה כמותו מקיפים בו יהיה ג' ורביע • ונמצאים שהוא חסר רביע ואינו אלא ג' והכלל שכל אלו החשבונות לא יוודעו על אמתותם מצד עצמם לא מחסרון השגה • כמו שזכר הרמב"ם באלכסון הערוגה במשנה ה' פ"ק דערובין : ח מודבק לאסקופה • ל'הר"ב מן השקוף ולחוץ כו' כ"כ הר"ש וכתב דדמיא הך סלוגתא לסלוגתא דר"מ ור"י דפליגי לעיל בפי"א (משנה ז') בכלב שאכל בשר המת ומוטל על האסקופה במסקנא דגמרא דחולין דף קכ"ו) שכתבתי שם דפליגי בתרתי ע"כ ופי' שקוף כתבתי שם בפי"א (סד"ה רי"א) : ידון מחצה למחצה • כמו אם היתה הטומאה בתוך כותלי הבית • לפי מה שהתבאר בו' (משנה ד') מזו המסכת' הרמב"ם : מודבק למשקוף • פירי' הר"ב תחת המשקוף מן השקוף ולחוץ כו' כ"כ הר"ש • ומכאן מוכח דלעיל בפי"א משנה ז' גרסי' נמי שקוף : ר"י מטהר • פי' הר"ב דלא חשיב ליה כבית וז"ל הר"ש • ר"י לטעמיה דקאמר לעיל בפי"א גבי כלב מכנגד השקוף ולחוץ הבית טהור • דלא חשיב ליה כבית ואע"ג דהשתא רבי יהושע דריש • ורבי יוסי דהכא בחדא טיעמא • מ"מ ר' יהושע כי אמר למלתיה אמודבק לאסקופה אמרה ורבי יוסי כי אתר למלתיה אמודבק למשקוף אמרה • ולפיכך שנאן רבי למר מאי דקאמר ולמר מאי דקאמר : רבי יהושע אומר מטפח ולמטן כו' • וכיולא בזה מצאנו לו במשנה ט"ו פ"ט :

פרק יג מקדח גדול של לשכה · פי' הר"ב כפונדיון המטלקי וכו' עיין (מ"ש) במשנה י"ב פי"ז דכלים (ד"ה כפונדיון): (רום מצבעות על רוחב הגודל · הרמב"ם והר"ש מתוספתא): ששתמה · ולא הספיק לגומרה · משום דלא הספיק לגמר מסכתת לה בכמה מנפי להכי תנא אלו הן לשון רבים והכי איתא בתוספתא הכיא הר"ש אלו הן שירי המאור חלון שהיא שתומ' (וז"ל הרמב"ם פי"ד מהט"מ (הלכה ג') · מאור שהתחיל לשתמו) ולא היה לו טיע לגומרה או שקראו חברו · או שחשכה ליל שבת ע"כ כך כ"ל: חררוהו מים · עיין ל' רש"י שהעתקתי בסו' פ"ג:

מלא מגרוף · פי' הר"ב מגרופו שלב מבעיה וכו' · עיין במשנה י"ב פ"ז דכלים (ד"ה מלא מגרוף) · וז"ש הר"ב של כל אדם · מפיר' הר"ש העתיק כן ואינו נכון וכי כל ראשי אדם שוים הם · וכן במשנה שכתבתי ליתא לתיבת כל · וכן הובאה בבכורות פ"ו דף ל"ז · ואף הרמב"ם פי"ד מהט"מ (הלכה ב) העתיק של אדם: רבי שמעון אומר להביא את העומאה אבל להוציא וכו' ל' הר"ב · ור"ש פליג וסבר דין להביא דין להוציא · כולן שעורן בפותח טבח כו' · וכ"כ הר"ש וגרא' ודאי דל"ג אבל להוציא אלא ה"ג ולהוציא כו' ואע"פ שכתב הר"ש · דעוד יש לפרש דה"ק להביא את העומא' ודאי נאמרו כל השעורי · אבל להוציא את העומאה כולן בפותח טפח · ויתא האי פירוש' · אי קאי אמלא מגרוף דאי אמלא מקדח · כיון דלהביא עומאה סגי בהכי כ"ש להוציא כדאמרן בכמה דוכתי שדרך טומאה לצאת · ואין דרך עומאה לכנס ע"כ · לא מידוק מינה דהגירסא אבל להוציא כו' דכי נמי גרס ולהוציא שפיר מצי לפרושי דה"ק אבל להוציא כו' · ומכל מקום אין למחוק ג' הספר דאפי הסני גירס' פכונה היא וכן היא גירס' הרמב"ם ומהר"ם הגיה רש"א להביא העומאה ולהוציא העומאה: ב נתן את התקרה באמצע · פי' תקרה של הבית אשר בנה בנד זה הבית הרמב"ם: ג ולא מירקה · פי' הר"ב לא גמרה כמו ומירק אחר שחישה טל ידו · בפ"א ל' המטונה (יומא דף ל"כ) הר"ש: או שפתחתו · וכן העתיקו הר"ב והר"ש ובנוסחת מהר"ם שפתחתו: ד לקנה

א חיי"ב"ל מס' עומאת אהלות כפונדיון
ב מס הל"ג
ג מס הל"ב
ד מס הל"ד
ה מס הל"ה
ו מס ע"ל הל"ו

פרק יג העושה מאור · חלון העשוי לאורה: בתחלה: משום דבעי לתתא סיפא שירי המאור תנא ריסא בתחלה: מקדח גדול של לשכה הוא כפונדיון המטלקי · וכסלע גרוניה ויש: כמלא נקב של עול אם יש בחלון כשיעור הזה · מביא את הטומאה לצד אחר: שירי המאור · אם נשאר מן החלון שלא נהתם: חררוהו מים · שלא נעשה החור ע"י אדם אלא ע"י מרוצת המי': או ארצים · כגון החולד והעכבר: או שאכלתו מלחת שהארץ מלחה ומתבקעת תחליה: מלא אגרוף · אגרופו של בן אבעיה אדם גדול שהיה האגרוף שלו כראש גדול של כל אדם: חיסר עליו בתמיס · חלון שחררוהו מים או ארצים · שחסר להשתמש בו · ולהניח שם אפצו: למאור · להכנים אורה: הסריגו' מחיצ' כמין סבכ' מסורגת שעושים בחלונות של בתי הקיץ שיושבים שם להתקרר: מצטרפי' כמלא מקדח אויר שבין הסריגות אף על פי שאין במקום אחד כמלא מקדח מצטרפין בין כולם לכמלא מקדח: להביא את הטומאה ולהוציא את הטומאה · לאו אפלוגתא דב"ש וב"ה קאי · אלא אטיעוריה דריסא קאי · והכי קאמר מלא מקדח ומלא אגרוף · ופותח טפח דאמרן כל הטיעורין הללו בין להביא את הטומאה לבית · בין להוציא את הטומאה מן הבית ור"ש פליג · וסבר בין להביא בין להוציא כלן טיעורן בפותח טפח · ולית ליה לר"ש טיעור של מלא מקדח ומלא אגרוף כלל ואין הלכ' כר"ש: ב חלון העשוי לאויר · להכנים בו אויר העולם והיינו חלון העשוי לאלאור ומשום דבעי למתני בנה בית חולה לה הדר תניי': בנה בית חולה לה · כנגד החלון · ונתבטל אויר של חלון · שעורה בפותח טפח · בחלון העשוי לתשמיש: נתן את התקרה באמצע החלון · שנמצ' החלון חציו למעלה מן התקרה · וחציו למטה: החלון התחתון בפותח טפח · כדין חלון העשוי לתשמיש דהא אין כאן אויר: והעליון מלא מקדח · דלמעלה מן התקרה הוא לאויר: ג החור שבדלת · בחמצע הדלת דאינו עשוי לאויר: שייר בו החרש · האותן שתיקן את הדלת: מלמטן · כגון שייר סמוך לאסקופה: או מלמעלן · סמוך למסקוף: הגיפה · סגרה: ולא מירקה · לא גמרה. או שכתחתו הרוח. כלומר או שמירק לא הסגירה אלא שבאתה הרוח ופתחתו: שיעורו מלא אגרוף דכיון דנפתח ממילא הוי כחררוהו מים או ארצים ובהך סיפא לא פליג רבי טרפון משום דחור שבאמצע עשה החרש במתכוין · ולא

פרק יג העושה מאור בתחל' · שעורו מלא מקדח גדול של לשכה ב שירי המאור · רום אצבעים על רוחב הגודל או הן שירי המאו' חלון ששתמ' ולא הספיק לגומרה ג חררוהו מים או שרצים או שאכלתו מלחת · שעורו מלא אגרוף · חשב עליו לתשמיש · שעורו בפותח טפח · למאור שעורו מלא מקדח הסריגו' והרפפו' מצטרפות כמלא מקדח בדברי בית שמאי ב"ה אומרים ד עד שיהא במקום אחד מלא מקדח · להביא הטומאה ר' הוציא הטומא' ר' שמעון אומר להביא הטומאה · אבל להוציא את הטומאה בפותח טפח: ב ה חלון שהוא לאויר · שעורה מלא מקדח · בנה בית חוצהלה שעורה בפותח טפח · נתן את התקרה באמצע החלון · התחתון בפותח טפח והעליון מלא מקדח: ג החור שבדלת שעורו מלא אגרוף · דברי ר' עקיבא ר' טרפון אומר · בפותח טפח שייר בה החרש מלמטן · או מלמעלן הגיפה · ולא מירקה או שפתחתו הרוח שעורו מלא אגרוף: ד העושה

ולא תפני שלריך לחור • אלא קלרים היו הדפין שנעשה מהן הדלת ועלתה בדעתו להניח הנקב באחלע • יותר מלהניח למטה או למעלה ודמי לעשה במתכוין • אבל כשהניחו מלמע' או תלי"עלה • אין זה בעושה בידים קלרים • ולא בתמלא הנקב : ד העושה מקום • שנקב נקב מכולם בכותל להניח שם קנה של אורגי : ולאחפ זי • חרב בלשון יון קורין אספתי • ויש לאורגים כלי כתבני חרב : שעורו בכל שהוא • להניח את הטומאה לגד האחר : לזון את עיניו • להסתכל משם לרשות הרבים • או לאחר : ולתשמיש • להלניע שם אבניו : ה אלו ממעטין את הטפח • אלון ששיעורו בפותח טפח והיה אחד מכל הני דאשיב הכא תוכח בו • ותמע' את האויר מטפח • חוצץ • שאין הטומאה עוברת לגד אחר :

ד לקנה פירש הר"ב להניח שם קנה • וכ"כ הרמב"ם • וק"ק דלמה יעשה מפלש • והר"ש כתב נשם הערוך שעושין חור בדלת להדליק בו את הנר ולהוציא מלאותו החור קנה כו' • ולשון מהר"ם מרו"טן הר"ג • להוציא ממנו קנה של גרדי לאחרו : ולאספתי פירש הר"ב חרב כו' ויש לאורגים כו' • וכ"כ הר"ש • וגיתא דיש לו עצין לקנה • אבל אכתי אין עצין לו ולנר • והראב"ד (בפי"ד מה"ט"מ) מפרש על פי התוספתא דתני בה לקנה • ולאגבתי • ולנר • שכולם מעצין (המגורה) • קנה קני מגורה • אגבתי • מלקחי' הרגוס נבתהא • לנר כמשמעו • ולא ממנעי רבנן למכתב פ"א תחת בי"ת • כמו הפקר • הבקר ע"כ • והכ"מ כתב על זה שאינו יודע מה עצין לקנה מגורה בחור שבכותל • הלא במגורה עצמה הם מונחים •

ד העושה מקום לקנה • ולאספתי • ולנר שעורו כל שהוא • כדברי בית שמאי יב"ה אומרים בפותח טפח • לזון את עיניו • ולדבר עם חברו ולתשמיש • בפותח טפח : ה אלו ממעטין את הטפח פחות מכזית בשר ממעט על ידי רובע עצמות • ופחות מעצם כשעורה ממעט על ידי בזית בשר • פחות מבזית מן המת • פחות מכזית מן הנבלה • פחות מכעדשה מן השרץ • פחות מכביצה אוכלים התבואה שבחלון • וכביי שיש בה ממש • ונבלת

ע"כ : כל שהוא • כשעור תשמיש שרולה לעשות בו מחר"ם : ולתשמיש • פי' הר"ב להניע שם הפנין • וז"ל הר"ש חוץ משלו שהזכו כו למעלה לקנה ולאספתי ולנר :

ה ממעט ע"י רובע עצמות • נראה לפרש בכאן כדפירש"י בריש מסכת נדה על יד מפקידה לפקידה • על כח מפקידה כו' • כמו בסול על ידו • ביבמות (דף נ"ו) • ולא כפי' הר"ב דהתם שמפרש אחר וכו' : פחות מכזית מן המת כו' • כתב הר"ב הסתא הדר תנייה כו' לאסמועינן דממע' על ידי כל המטמאים כו' כ"כ הר"ש • ומפיים א"כ ליהדר וליתני פחות מעצם כשעורה • ושמא הדר תנייה למחשביה בהדי שרץ ונבלה ע"כ • ומהר"ם כתב דג"ל דלהני הדר תנייה דאינטרי לאסמועי' דאם החלון גדול כל כך • דלית בחד מינייהו כשיעור למעט בחלון • אלא בין שניהם • או בין כל הנך דאשיב כולהו מצטרפי למעט • ולא אמרינן דפחות מכזית מן המת ופחות מכזית נבלה מצטרפים לטמא בקל שבשניהם למגע ולמשא ולא ימעטו בחלון • המשא לן • דכל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרפין • טומאתו ולא שיעורו • שעורו ולא טומאתו • אין מצטרפין • כדתנן במעילה פרק קדשי מזבח (משנה ג') ע"כ :

ופחות מכביצה אוכלים • פי' הר"ב • שאין אוכל פחות מכביצה מטמא אחרים • ולא מקבל טומאה מן התורה וזה לשון הר"ש • תימה הא פחות מכביצה מקבל טומאה היא כדתנן רפ"ב במס' טהרות גבי אבן שהיתה כובשת ירק • דקתני אין בו כביצ' הוא טמא יכבל טהור • וא"כ היאך ממע' את הטפח ז הא קתני סיפא דתתני זה הכלל טהור ממע' טמא אינו ממע' ולא מסתב' למימ' מסוס דלא מטמא אחריני ממע' • ונראה דאיינו טעמא תסוס דמדאוריי' בעינן כביצה אפי' לקבולי טומא' וכיון דמדאוריי' טהו' ממע' והניא ראיה לדבר ע"ם והרמב"ם אע"פ שבפירושו כתב דגם זה מכביצה לא יטמא טומאת אוכלין בחבורו (פט"ו מהט"מ הל' ג') • כתב פחות מכביצה שאינו מוכשרים ומשמע דאלו מוכשרים אינו חוצץ • ובעמא לפי שמקבל טומאה דאוריי' וכן מוכיח הכ"מ רפ"ד מה' טומאת אוכלים שדעת הרמב"ם דמדאוריי' אין שעור לקבל טומאה • וכ"כ המורחי פרשת שתיני • עמ"ש עוד ברפ"ב דטהרות (דף כ"ה אין בו) : ועמ"ש בשם מהר"ם בסוף פרקין : והתביאה פי' הר"ב שהריסה רחוק מן הכותל כו' • עיין בפי' הר"ב ברים מתני' דלק' ושיעור הריחוק מקום בפרק לא יחפור דף כ' ג' טפחים ושם הקשו הקום' ממתני' ה' פ"ח (דמכילתין) • שו לא מביאין ולא חוצין הזרעים והירקות המחוברים לקרקע חוץ מן הירקות שמנו במשנה א' • ותירצו בשם ר"ח דיש לחלק בין אהל לחלון דלעניין אהל להני א' ולחון הרוח מנשבו ואינו עומד במקום אחד ולפיכך לא נעשה אהל : וכביי פי' הר"ב קורי עכבים כו' • ואני שמעתי כמין קורי

עכבים

נמצא בתוך הקנה כו' לא ידעתי למה כתב כן מפי השמועה · והרי מפי הכתב היה יכול להעיד · שכ"כ בפי' הרמב"ם · אבל שבורו שפט"ו מהט"מ · כתב קורי עכביש · והראב"ד כתב שהוא מה שבתוך הקנה כו' · כהיא עד שיוציא את הכלי דפסי"ו דכלים · והכ"מ הלין בעד הרמב"ם דלכך לא פירש שהיא דכלים · לפי שאין דרך לשוס בחלון מה שבתוך הקנה · ועוד דלא שייך לחיתר בה שאין בה ממש : ונבלת עוף טהור שלא חישב עליה · ובכפריס · כדתנן במשנה ג' פרק ג' דעוקצים · והעתיקה הר"ב בריש טהרות · ועיין עוד שם בפי' הר"ב :

ולא הכשירה · פי' הר"ב שיבא עליה מים או מ' משבעה משקין · השנויין במשנה ל' פ' ו' דמכשירין : ו ולא כזית מן המת · כתב מהר"ם ז"ל קשה מאי אצטריך למתני שאינו ממעט בחלון · פשיטא דבלאו טומאה שבבית · איהו גופיה הכזית מביא הטומאה לבית שאצלו · וכ"ל דאיצטריך · כגון שהכזית מונח בכלי חרס המוטה על גדו · ופומי' לגו לגד הבית שהטומאה בתוכו וכלי חרס גופיה לא ממעט בחלון · כיון דלא מבטל לה כדמשמע פ' לא יחפור דכל מאי דלא מבטל ליה לא ממעט (כתבו' במשנה ב' פ"ו) וסד"א דהכזית ימעט בחלון שלא תבא טומאה לבית הסני וכשס שלא תבא שם טומאה שבבית זה כך לא תבא שם טומאה דכזית גופיה · שהרי טומאתו יוצאה דרך פי הכלי לבית שהטומא' בו קת"ל ודברי תמוהי' הן ועמ"ש בשמו בפ"ם סוף משנה ג' ומשנה י"ב : ולא כביצה אוכלי' · מהר"ם תימא לי אמאי לא קתני בריש · בהדי שו ממעטי' בחלון כביצה אוכלים שלא הוכשרו · וכסיפא · להני שו אין ממעטין כביצה אוכלים שהוכשרו · כדקתני בנבלת עוף · ע"א שהכשירה · אמא לא היה צריך לפ' דדבר פשוט הוא דלא מקבלי טומא' אא"כ הוכשרו · והא דנקט בנבלת עוף שמא הכשר איצטריך לאמתוני' דלא הוי כנבלת עוף טהו' דלא בעי הכשר ובת"כ איצטרי' למילפא מקרא ונזכחים פ' חטאת העוף (דף ע') מייתי לה ע"כ : ולא תבואה שבחלונות · כן הגירסא בכל הספרים · ובמתני' דלעיל שבחלון והיה נ"ל לייסד קצת · דר"ל שבחלונות הרבילים להשריש כך ברוב פליגות ובזה מפרש התנא עצמו ההפרש שבין תבואה דהכא לדמתני' דלעיל שלא שבברי' דפ' לא יחפור ד' ך' קתניב להחוצניי וקתני עשבים שתלשן והניחן בחלון · או שצלו תליהם בחלונות · ומפרשינן שצלו רחוק מהן · והיינו הך דמתני' דלעיל : ורחב"א הלבינה ממעטת · כתב הר"ב דשברי לא שמאו שא גוש כו' · ולא העפר אפי' לאחר שנבלו כלו' חזר ועי' כן חזר להיות כמו גוש · ומ"ש הר"ב ושעור הגוש כפיק גדול של סקלי' · עיקבה מ"ש בתשב"ץ בפי' ז דכלי (ד"ה כפיק) · ומ"ש הר"ב שהו כחיתס מרגיפי · כדתנן לקמן ספ"ז : פי"ד הזיז מביא את הטומאה כל שהוא · ודבר ברור הוא שאינו מביא שא מדבריהם · וכן כל היוצא בהבאת הטומאה כזו שאינה בהלו טפת הבריא אינה שא מדבריהם · הרמב"ם רפי"ז מהט"מ · גבלית ל"הר"ב מפ' בתוספת'

כלי

ולא שמעתי כמין קורי עכביש נמצא בתוך הקנה · ופעמים שהוא דק מאוד והוא ככיי שאין בו ממש · ופעמים שהוא כעין אריגת בגד · והוא ככיי שיש בו ממש : ונבלת עוף טהור שלא חישב עליה · שנבלת עוף טהור אינה משמא עד שיחשב עליה לאכול · ואז מטמאה · טומאת אוכלים בכביצה · ואינה צריכה הכשר : נבלת עוף טמא שחשב עליה ולא הכשירה · דנבלת עוף טמא צריכה מחשבה וצריכה הכשר · כלומר שיבא עליה מים או אחד משבעה משקין · ולא חסר מחשבה או הכשר טהורה · וממעטת וחוצצת בפני הטומאה : ו ולא תבואה שבחלון · שהפריסה בחלון ממש · משום דדעתו לפנותה שהיא מקלקלת את הכותל · וכל דבר שדעתו לפנותו אינו ממעט בחלון · ולעיל איירי שהפריסה רחוק מן הכותל דהשתא אין דעתו לפנותה : השתי והערב המונעים · דשתי וערב מיטמא בנגעים · ודבר טמא אינו ממעט : ולא לבינה מביא הפרס · הלבינ' העשוי' מעפר בית הפרס · ר"מ סבר שהיא טמא' · כמו שעפר בית הפרס טמא הלכך אינה ממעטת בחלון · ורבנן סברי לא טמאו אלא גוש כבריתו הבא מבית הפרס ולא העפר אפי' לאחר שנבלו · והל' חכמים ושיעור הגוש כפיק גדול של סקלים שהיא כחותם המרלופין :

פרק יד הזיז שפנה למטה · כמין לוח יוצא מן הכותל לחוץ וראשו כפוף למטה לארץ לצד הפתח הלכך מצטרף אהלו עם הפתח ומביא את הטומאה בכל שהוא · וחייב כאהלו יש בו פותח טפח · ואם טומאה החתיו הבית טמא · שרוצין ראשו הכפוף למטה · כאהלו הגיע לארץ ומביא טומאה שתחתיו לצד הבית : וגיזרה שפניה למטה · ראשה כפוף למטה · ואין אהל שלה מצטרף עם הפתח · הלכך בעיא פותח טפח : וגבלית מפרש בה שפתח כלי שמניקה מכאן ומכאן · ומשייר מן האמצע : שניס

ונבלת העוף הטהור שלא חשב עליה · ונבלת עוף הטמא שחשב עליה ולא הכשירה · או הכשירה ולא חשב עליה : ו אלו שאינן ממעטים · אין העצם ממעט על ידי עצמות · ולא בשר על ידי בשר · ולא כזית מן המת · ולא כזית מן הנבלה · ולא כעדשה מן השרץ · ולא כביצה אוכלים · ולא תבואה שבחלונות · ולא כביי שאין בה ממש · ולא נבלת העוף הטהור שחשב עליה · ולא נבלת עוף הטמא שחשב עליה והכשירה · ולא השתי והערב המונעים · ולא לבינה מבית הפרס · דבריר"מ יחב"א הלבינה ממעטת מפני שעפרה טהור · זה הכלל הטהור ממעט · והטמא אינו ממעט :

פרק יד הזיז מביא את הטומאה · כל שהוא · הגיזרה והגבלית · בפותח טפח · איזהו

ר"ב טפחים דשיעור כל נדבך ד' טפחים ונדבך הוא שורה של בנין אבנים: והעטרות אבנים סדורות בגבול בולטות מן הקיר למעלה מן הפתח כעין כיסה לגוי והיינו עטרה: והכתותים שעושים מאבן על הפתח או על החלון לגוי ופטמים בבולטים מן הרצון ומן הפתח שפח לו יותר: ב זיז שעל גבי הפתח וכו' הכא מיירי שנסתם הפתח ומש"ה בעינן שיהא בזיז פותח טפח והכי מצינו בהוכרח: ועל גבי החלון רוס אצבעיים כלומר בין חלון ששיעורו רוס אצבעיים כגון שיעור המאור בין חלון ששיעורו הלא מקדח כגון הטוס' מאור בתחלה זיז שעל גבי שניהם: בכל שהוא: ור' יוסי אומר מלואו חלון ששעורו רוס אצבעיים. זיז שלו שיעורו באצבעיים וחלון ששיעורו מלא מקדח: זיז שלו פחי משעריכן במלא מקדח: ואין הלכה כרבי יוסי: ג שילו גבוה מאה אמה: אע"ג דזיז שעור גובהו מן הפתח שנים עשר טפחים: בקנה התחיל מסוס דמיטלטל. ורבי יוחנן בן נורי סבר: דאין להחמיר בקנה יותר מן הזיז. ולמעלה משנים עשר טפחים שיעורו בפותח טפח: והלכה כר' יוחנן בן נורי: ד זיז שהוא רחב טפח וסובב את כל כותלי הבית מבחוץ: וכנגד הפתח אוכל שלש אצבעות ועל שאר הפתח אין זיז: שאם היה אוכל כנגד הפתח טפח היה הבית טמא לדברי הכל: כלים שתחתיו טמאים: ובהא לא פליג רבי יהושע כדפליג בסיפא: לפי שדרך טומאה לצאת: ר"א מטמא את הבית: ביון דזיז חמור: שיטמא בכל שהוא מביא את הטומאה לבית בג' אצבעות: ובן בתר שהיה מוקפת אכסדרא: והאכסדרא אוכלת בפתח שלשה אצבעות: טומאה בבית כלים שבאכסדרה טמאים: טומאה באכסדרה: ר"א מטמא הבית: ורבי יהושע מטהר: והלכה כרבי יהושע: ה שני זיזין זה ע"ג זה: ומכוונים זה כנגד זה: יש בהן פותח טפח: שכל א' מן הזיזים רחבו טפח על טפח: וביניהן פותח טפח: התחתון נובה מן הארץ טפח והעליון גבוה מן התחתון טפח: וטומאה תחתיהן: תחת התחתון כל מה שתחתיו עמא: ומה שעל גביו טהור: דאוכל בשני הטומאה: ביניהן: אם טומאה בין תחתון לעליון כל מה שביניהן עמא: אבל מה שתחת התחתון ושל העליון טהור: דאוכלים: על גביהן על גבי העליון: כנגד הטומאה עד הרקיע טמא: וכל השאר טהור: היה העליון עודף על התחתון: תחתיהן וביניהן טמא: דבין שהטומאה תחת התחתון בין שהטומאה ביניהן: אומר העודף שהעליון יתר על התחתון טפח: מערב את הטומאה בכל מקום: אבל מה שעל העליון טהור: דאוכל: על גביהן: על גבי העליון: היה העליון עודף על התחתון וכו': טומאה תחתיהן תחת התחתון: תחתיהן וביניהן טמא: דאותו עודף מערב את הטומאה ביניהן ומביאה את הטומאה לתוך תחתיו: ביניהן: אם הטומאה ביניהן או למטה מארץ תחת המותר דהיינו בנגד העודף וגלא תחת התחתון: רבי אליעזר אומר תחתיהן וביניהן טמא: דאע"ג דליכא טפח בעודף מביא את הטומאה לפחות התחתון הואיל ועודף עליו:

איזהו הזיז: שפניו למטה: והגיזרה [שפניה למעלה: ובמה אמרו הזיז מביא את הטומא' כל שהוא: בזיז שהוא גבוה מן הפתח שלש' נדבכין: שהם י"ב טפחי יתר מכאן מביא את הטומא' בפותח טפח: העטרות והפתוחים: מביאין את הטומאה בפותח טפח: ב "זיז שע"ג הפתח: מבי' את הטומא' בפותח טפח "שע"ג החלון רוס אצבעיי' "שעל גבי מלא מקדח כל שהוא: ר' יוסי אומ' מלואו: ג קנה שע"ג הפתח: אפי' גבוה מאה אמה: מבי' את הטומאה כל שהוא: ר' יהושע יר' יוחנן בן נורי או' "אי יחמיר זה מן הזיז: ד "זיז שהוא סובב את כל הבית: ואוכל בפתח ג' אצבעו' טומאה בבית: כלי' שתחתיו טמאים: ט מא' תחתיו: ר"א מטמא את הבית: ורבי יהושע מטהר: וכן בחצר שהיא מוקפ' אכסדרה: ה "שני זיזין זה ע"ג זה: ויש בהן פותח טפח: וביניהן פותח טפח: טומאה תחתיהן: (ס"ל) תחתיהן (בי גמ' או ביניהן: תחתיהן וביניהן טמא) טמא: ביניהם ביניהן טמא: על גביהן: כנגדו ער לרקיע טמא: היה העליון עודף על התחתון פותח טפח: טומאה תחתיהן: או ביניהן: תחתיהן וביניהן טמא: על גביהן כנגדו עד לרקיע טמא: היה העליון עודף על התחתון פחות מטפח טומאה תחתיהן: תחתיהם וביניהן טמ': ביניהן: תחתהמות' רא"א תחתיהן וביניהן טמא: ר'

כלי שמניקה מכאן ומכאן כו': כך העתיק הר"ש: וכך הוא בתו' שלנו ספט"ו: אבל הערוך כתב ו"ל בגליון פי' אומר מניא בתוספת: איזהו הוא בגליון כל המעוקם מכאן ומכאן ומשייר מן האמצע: שהוא גבוה מן הפתח ג' נדבכים וכו': אם פחות מכאן הרמב"ם שם: ב זיז שע"ג הפתח כו': כתב הר"ב הכא מיירי שנסתם וכו' וכ"כ הר"ש ולפי זה לא שייכא את הטומא' לבית אא' שמבי' את הטומא' שתחתיו אבל כלים אשר ג"כ תחתיו וקמ"ל דלא אמרי' דזיז שע"ג הפתח בכל שהוא לכל דבר: אבל הרמב"ם תפ' ע"ג הפתח ר"ל שיהיה יוצא מהמשקוף ולהיותו למעלה מי"ב טפחים יצטרך שיהיה בו פותח טפח: ג ר' יוחנן בן נורי אומר כו': כתב הר"ב והל' כרי"ן. וכ"כ הרמב"ם: והטעם פי' הכ"מ [דפי"ן מהט"מ] דהאיר דמלתא דרבנן היא פסק כמותו דמיקל: ד שלש אצבעו' כלומ' פחו מטפ': שהטפח ד' אצבעו' טומאה תחתיו דוקא בזיז שהוא למעלה מי"ב טפחים: הרא"ש וכתב הב"מ כלומר שאלו לא היה למעלה מי"ב היה מביא את הטומאה בכל שהוא: כמו שנתבאר: ומשום הוא ע"כ: אבסדרה שהיא מקורה: כתו שכתבתי במשנה י' פרק קמא דסוכה:

א מיי' פי' פס' ט"א הלכה א
ב גם הלכה ג
יסס כל ג ועיי' בהגאות ובכ"מ
ח גם הלכה ב
ו גם הלכה ד

ה רבי אליעזר אומר תחתיהן וביניהן טמא: פירוש הר"ב אף על גב דליכא טפח בעודף כו' ול' הר"ש דר"א לטעמיה דאמר

דאמר לעיל טומאה תחת הזיז הבית טמא • אף על פי שאינו
מוגל בפותח טפח ע"כ. כלומר וה"ג מתמיר בשני זיזין זה ע"ג
זה • דהא לעיל פירש וביניהן פותח טפח • התחתון גבוה
מן הארץ טפח • וא"כ לאו בזה שע"ג הפתח מיירי • אלא אם
כן נפרש גבוה מן הארץ פותח
טפח לאו דוקא • דגובה הרבה
שהרי על גבי הפתח הוא • אלא
דבדי להוציא מטומאה רצולה •
קאמר פותח טפח דבהכי סגי •
אבל מפירושו דריש מתני' דלקמן
אין נראה כן • ולהרמב"ם ניחא
דמיירי בז' שע"ג הפתח • שכך
מפרש בהדיא בסוף מתני'
דלקמן • כמו שאעתיק בסמוך:
ו טומאה תחתיהן או ביניהן •
תחתיהן וביניהן
טמא • על גביהן כנגדו עד הרקיע
טמא • כ"א וכן היא גירס הר"ב.
ומ"ם הר"ב ולא ע"ג פותח טפח •
כלומר בין התחתון לעליון •
ומסוס כך בוקעת ויורדת • אבל
גי' הספר היא גי' הרמב"ם •
וכתב ואחר ראוי שלא תטמא גם
כן תחתיהן להיות בתחתון פותח
טפח • והוא גבוה מן הארץ גובה
רב • לפי שהמאמר הוא בזיז והוא
כמו שקדם • וגם הר"ם כתב •
ואית דאמרי טומאה תחת
התחתון (התחתון) בלבד טמא •
טומאה ביניהן או ע"ג העליון •
כנגד הטומאה עד לרקיע טמא •
ולני' זו הוי פירושא דאין ביניהן פותח טפח בין שני הזיזין אבל תחת התחתון איכא פותח טפח ז אין בהן פותח טפח • פירש הר"ב
שהזיזין אין בהן פותח טפח לדברי הר"ם שכתב לעיל במשנ' ה' דר"א לטעמיה וכו' כתו ס"ל העתקתי לשונו ס"מתני' דהכא דלא כוותי'
אלא כך יהושע: וכן שתי יריעות שהן גבוהות מן הארץ פותח טפח וכן בכל החליקות הסמוכות לענין הזיזין:

אבנד פ"ו

רבי יהושע אומר ב ביניהן • ותחת המותר
טמא • ותחתיהן טהור: ן ב יש בהן פותח
טפח • ואין ביניהן פותח טפח • טומאה
תחתיהן (גמ' ל"ג תחתיהן טמא • ביניהן או על
גביהן) • (נ"א או ביניהן • תחתיהן וביניהן טמא •
על גביהן) כנגדו עד הרקיע טמא • ז ג אין
בהן פותח טפח • בין שיש ביניהן פותח
טפח • בין שאין ביניהן פותח טפח •
טומאה תחתיהן • ביניהן או על גביהן •
טומאה בוקעת ועולה • בוקעת ויורדת •
וכן שתי יריעות שהן גבוהות מן הארץ •
פותח טפח:

פרק טו סגוס ד עבה וכופת עבה •
אינן מביאין את
הטומאה • עד שיהו גבוהין מן הארץ
פותח טפח • קפולין זו על גביו • אינן
מביאות את הטומאה עד שתהא
העליונה גבוה מן הארץ. פותח טפח •
טבליות של עץ • זו על גבו • אינן
מביאות את הטומאה • עד שתהא
העליונה גבוהה מן הארץ פותח טפח •
ואם

ביניהן ותחת המותר טמא • מה שבין ב' הזיזין • ומה שתחתיהן
בארץ כנגד המותר טמא: ותחתיהן טהור. מה שתחת
התחתון • דכיון דאין במותר טפח • אין הטומאה באה תחת
התחתון • והלכה כרבי יהושע: ן ואין ביניהם פותח טפח •
שאין התחתון גבוה מן הארץ
טפח. ואין העליון גבוה מן
התחתון טפח: ביניהן ותחתיהן
טמא • דאין התחתון חוצץ
כיון דאין תחתיו פותח טפח ולא
על גביו פותח טפח • והעליון
מביא את הטומאה לכל מה
שתחתי' ותחת התחתון וחוצץ
לתה שעל גביו • כיון דעליון
גבוה מן הארץ טפח: כנגדו
עד הרקיע טמא • ומה שתחתיו
טהור. דלא"ג דאין גבוה מחבירו
טפח • הרי גבוה מן הארץ טפח
וחוצץ: ז אין בהן פותח טפח •
שהזיזים אין ברחבן טפח • הלכך
בין שהטומאה למטה • בין
שהטומא' למעלה לא חייבי כלל:
וכן שתי יריעות שהן גבוהות מן
הארץ בפותח טפח • וגבוהות זו
מזו טפח • דיינין כשני זיזין:

פרק טו סגוס עבה • הך מתני'
פירשנוה לעיל בפרק הבית
שנסדק (משנה ג') ואיידי דבעי
למתני טבליות הדר תניא הכא:
ואם

מלתתי למהר"ם שכתב ז"ל סגוס עבה וכוכת עבה אע"ג דתניא חדא זימנא לעיל פי"א ל"ל דאיך דמסהיא דלעיל לא סתעי
לה דה"א התם הוא דקאי אבית שנסדק ואכסדרה שנסדקה. דאמרי' טומא' בגד זה כלים שבגד אחר טהורים ואמרי' עליה נתן את
שקר בארץ אינו מביא את הטומא' עד שיהא קנה גבוה מן הארץ פותח טפח ואיהא קתני סגוס עבה וכופת עבה כו'. כלו' אם סגוס
עב' או כופת עב' מונח בארץ כנגד הסדק אין מביאין את הטומא' מגד זה של הסדק לגד אחר. וסז"ל התם הוא דאין מביאין את
הטומא' דתרתי לא אמרי'. לומר דאין כאן ביטול תחתיה של הסגוס ושל הכופת ונשאר גד העליון שבהם יהוא גבוה טפח ואז נמצא
גוד אסיק גד העליון לסתום הסדק דסיינו תרתי לומר קלים ולומר גוד אסיק אבל הכא אמרי' כגון סגוס וכופת שהן גבוהין מן
הקרקע פחות מטפח וטומאה תחתיהן בגד זה וכלים מגד אחר תחתיהן סד"א מיתא קלים כאן ביטל מקצת עוביין של מטה • ומביא
הטומא' על הכלים המל"ן דאמי' קלים לחודיה לא אמרי'. ולא זו אף זו קתני בריש אם זועי' דתרתי לא אמרי' הדר אשמועי' הכא
דאמי' קלים לחודיה לא אמרי'. עכ"ל וכתב הרא"ש ז"ל בפי"ז מהט"מ (הלכ' ד') שהרב פירש בין סגוס עבה ולקפולין זו על זו ולטבלאות
של עץ מונחת זו ע"ג זו שהסגוס הוא יל וכלי א' הוא אין רואין הגד העליון אע"פ שגבוה מן הארץ טפח שיהא כאהל ויטמא מה
שתחתיו באהל אלא נדון כטומא' רצוצ' וכוקעת כנגדו ולא יותר אבל כשהוא שני כלים אע"פ שדבוקים זה בזה העליון שהוא גבוה
עשרה מן הארץ נעשה אהל ומבי אינו הטעם לאדם שהוא נתון (על) [נ"ל באהל] אמת (כדתנן במשנה ג' פי"א לפי שהוא חלול
נעש' כשתי טבלאות • ע"כ:
ואם

אם היו של שיש • טומאה בוקעת ועולה • בוקעת ויורדת : ב "טבליות של עץ • שהן נוגעות זו בזו בקרנותיהם • והן גבוהות מן הארץ פותח טפח • טומאה תחת אחת מהן הנוגע בשניה טמא טומאת שבעה • כלים שתחת הראשונה טמאים • ושתחת השניה טהורין • השלחן אינו מביא את הטומאה • עד שיהא בו ריבוע בפותח טפח : ג "חביות שהן יושבות על שוליהן • או מוטות על צדיהן באויר • והן נוגעות זו בזו בפותח טפח • טומאה תחת אחת מהן • טומאה בוקעת ועולה • בוקעת ויורדת • במת דברים אמורים בטהורות • אבל אם היו טמאות • או גבוהות מן הארץ פותח טפח • טומאה תחת אחת מהן • תחת כולם טמא : ד "בית שחצצו בנסרים או ביריעות • מן הצדדים או מן הקורות •

אם היו של שיש • אפילו עליונה גבוהה מן הארץ טפח • לא סגיבה להל להביא את הטומאה • כיון דהתחתונה ממעטת את האויר לפי שהן נחשבים כארץ • אבל טבלאות של עץ אינן חשובות כקרקע בזמן שהעליונה גבוה מן הארץ טפח • אף ע"פ שהתחתונה ממעטת את האויר • העליונה מביאה את הטומאה : ב טבליות של עץ שהן סמוכות זו לזו זו • וכל אחת מהן גבוהה מן הארץ טפח ונוגעות בקרנותיהן כל אחת בחברתה שאלה • ודרך קדרי הטבלאו' שאין ברחבן טפח • פלגך כלים שתחת הראשונה שהטומאה תחתיה טמאי' ושתחת השניה טהורים : הנוגע בשניה ממא טומאת שבעה • ואע"ג דתנן בפ"ק כלים הנוגעים במת וכלים בכלים • טמאים טומאת שבעה • השליסי בין אדם בין כלים טמאים טומאת ערב • הא תנן התם • אין האהל מתחשב • הלכך טבלא שהטומא' תחתיה אינה מן המנין : עד שיהא בו ריבוע בפותח טפח • כמין תיבה פרוצה שיש לה ארבעה דפנות היו עושים לשלחן שהשלחן יושב עליה ואותה תיבה פרוצה קרוי רבוע • ופעמים שהשלחן בולט ויוצא חוץ מאותו רבוע טפח או פחות או יותר • והשתא קאמר דצריך שיהא השלחן בולט חוץ מאותו רבוע בפותח טפח • דמה שבתוך הרבוע אינו מצטרף • ואם טומאה נמי בתוך הרבוע מכפיס • הרבוע חוצץ ומונע הטומאה מלעבור לחוץ : ג חביות • שורות הרבה של חביות זו אחר זו • וזו על זו • שהן יושבות על שוליהן • ופיהן למעלה : או מוטות על צדיהן • ופיהן מן הצד : באויר בגנה או בחצר : בפותח טפח • ברוחב טפח נוגעות זו בזו : טומאה בוקעת ועולה • לצדדין קתני לה • דמוטות על צדיהן אפי' כנגד הטומאה • אין טמא אלא מה שתחתיהן ועל גביהן • אבל מה שבתוכו טהור • כיון דאין כלי חרס מיטמא מגבו • על מה שבתוכו מגיל • ומה שאינו כנגד הטומאה • אפי' שתחתיהן ועל גביהן טהור • וביושבות על שוליהן • אפילו על מה שבתוכו אין מגילות • כיון שאין הפסק מאויר תוכו לאויר שחוצה לו • וחבית עצמה נטמאה • ונטמאו כל כלים שבתוכה • ואפי' אלא כנגד הטומאה • כדאתרינן טעמא בסוף פרק כוורת : במה דברים אמורים בטהורות • דכיון דטהורות הן • דמו לטבלאות של שיש • שהתחתונות סותמות את חלל עפה • וטומאה בוקעת ועולה : אבל אם היו טמאות • אפי' אין גבוהות מן הארץ • העליונות שגבוהות מן הארץ טפח מביאות את הטומאה • שאין התחתונות פותמות • כיון דטמאות • מידי דהוה אקפולין זו על זו וטבלאות זו על זו : או גבוהות מן הארץ פותח טפח מביאות את הטומאה • ואפי' טהורות • כיון דנוגעות זו בזו ברוחב טפח • נחשבות כולן כאהל אחד : ד שחצצו • שעשה בו מחיצה מן הצדדין • שהיריעות והנסרים נתונים כנגד הכתלים של הבית • או מן הקורות שנתונות תחת תקרת הבית :

ואם היו של שיש טומאה בוקעת כו' כתב הר"ב • לפי שהן נחשבות כארץ • וז"ל מהר"ם הוי להו כגל של צרורות המונח באויר או גל של עפר • דטומאה וכלים תחתיו טהורין • (כדלקמן משנה ז') • ע"כ : ב טמא טומאת ז' • כתב הר"ב • ואע"ג דתנן וכו' • ופירוש משום חבורים נמי ליכא • דהוי דיקרב בדיקרב לדיקרב • כמ"ש הר"ב בר"פ דלקמן • דאין טמא אלא טומאת ערב • וא"ת והתנן בפרק במה מדליקין כל היוצא מן הנץ • אינו מטמא טומאת אהלים וכו' • ל"ק דהכיא לשיהא באהל טמא בעצמו • אף לאחר שהוציאו המת מתוכו • והכא בעוד שהמת בתוכו דהוי כמלא טומאה • ועיין בפ"ז משנה ב' (בפירוש הר"ב) ור"ש דלקמן בד"ה וטמאוהו כו' :

ג והן נוגעת זו בזו בפותח טפח • משום סיפא נקט נמי בריסא בפותח טפח • דלגופיה לא אצטריך • דכיון דתחת עצמה אינה מביאה הטומאה • אלא בוקעת ועולה כו' • כ"ש שאינה מביאה אל החבית שאצלה • ואפילו נוגעת בפותח טפח : טומאה בוקעת ועולה כו' כתב הר"ב • אבל אם היו טמאות כו' • כתב הר"ב • שאין התחתונות סותמות כו' • מידי דהוו אקפולין כו' • והתחתונה כמאן דליתא דמי • ואותה שעל גבה מביאה הטומאה לכל מה שתחתיה ובוקעת ועולה כל כנגדה עד לרקיע • כדפירש לעיל פרק כוורת • דאדם וכלים נעשים אהלים לטמא ולא לטהר • ולהכי הוו אהל להביא את הטומאה • לכל מה שתחתיהן וכמאן דמלי טומאה כל מה שתחתיהן דמי • ומוזרת ובוקעת למעלה כנגד כל החבית • דאין נעשים אהלים להפסיק בין הטומאה • והא דנקט תחת כולן טמא • ולא נקט למעלה מהן • כ"ל מפני דבטהורות נמי שבגבוהות טפח אחירי • דחוללות בפני הטומאה דאחירי בחבית של שיטין (דתתיתין ג' פרק ב' דכלים) וכיוצא בהן שהן סתומין וטהורים לגמרי ודמו לטבליות של שיש לעניל ולא לכלים הטהורים העשויין לקבלה • דנעשים אהלים לטמא ולא לטהר • ע"כ ל' מהר"ם •

ד כלים

ד כלים שבחצץ טהורים פי' שלאחורי החצץ. אבל שבתוך החצץ
צריך שיהיה שם פותח טפח כמ"ש הר"ב במשנה ו'.
כנ"ל וסוב מצאתי שכ"כ מהר"ם והגאוני: ה שארצו של בית
כמוהו עד התהום. ול' ספרי כל אשר באהל לעשו' קרקע הבית
כמוהו ברמב"ם ועת"ם במשנה ז'
פ"ג: ז בית שתלאהו עפר. ה"ג
בספרים. ובנ"א תכן והכי
מייתי לה בפרק ז' דערובין דף
ע"ח. וכפ"ק לסוכה דף ד'. אבל
כתבו התוספ' דמשום דמייתי לה
אתכן. טעו להגיה הספרים תכן
במקום עפר: ובטלו כו' טומא'
בוקעת כו' דאלו לא בטלו הרי
הוא כשאר חפצים המונחים
באהל כדלעיל. ובגתרא פ"ק ז'
דערובין דמי מהכא לדתכן
התם חרין שכין שתי חצירות כו'.
אלא עפר או צרורות מערבין
אחד. ואין מערבין שנים. ואפילו
בפתחא משמע דמתבטל. ומשני
רב אשי בשלמא חרין למיטיימיה
קאי אלא בי למיטיימי קאי ותסיימ'
רש' בתחיה וס"ת דנ"א דגרס בכ'
בטלו דמשמע מסתמא בטלה ליתא
כלל אבל הרמב"ם העתיק בטלו.
וכי' דר"ל. בטל דין הבית. ואם
היה בתוך זה העפר. כלים.
ובמקום אחר מתנו טומאה. הגה
לא תעמא אלו הכלים באהל. שדין
האהל כבר בטל להיות בית
(נהרס). ע"כ. ולריך עיון סוגיא דערובין ורסוכה. וגם
דברי שבתבורו פ"ז לא הבינותי. שכתב שם וז"ל בית שתלאו
עפר או צרורות. הרי זה בטל אצל הבית. והרי הוא
כגל של עפר או צרורות. ואם היתה טומאה בתוך הספר
בוקעת ועולה וכו'. וע"ע ועיין בפ"ד דמקואות משנה ג':
טומאה בוקעת כו'. כתב הר"ב ואם יש כו'. הרי הוא
כקבר סתום כו' כדתנן בריש ז': ח חצר הקבר
שיהו חצר הקבר זו הנתן שהמערות פ' אמות לתוכה. מוספתא
הביאה הר"ם. ובספ"ז דכ"ב מפורש ג"כ שהחצר הוא כמו
בותא יורדין לתוכה והמערות פתוחות לתוכה: מהחוד עד
שיהא ב' ד"א. פירש הר"ב כל זמן שיש בה ד"א. טהור העומד
בה. ולריך לומר דאזיל בשיטה תיבה ומגדל. דאל"ה איזון שיש
ארבע מערות לארבע רוחות כבר נטמא כשהלך על הקברות
שבמערות. כ"כ הרשב"ם והתוספ' בפ"ו דב"ב דף ק"א. ומ"ש
הר"ב וה"מ חצר הקבר כו' אבל מת בעלמא תוסס כו'. בפ"ח
דסוטה דף מ"ד דייקי הכי. תדאלע"ריך למתני העומד לתוכה
טהור. ס"מ ה"מ חצר הקבר דמסייתי מחיצות כו'. ושעמא פירש"י דחכמים בזרו שיהא התם מטמא כל הנכנס בד' אמותיו. בדי
שלא ירגילו אבלי טהרות ליקרב לו. ויהא סבור שלא האהיל. ויש לרוש שלא יכשל ידו ויאהיל ולאו אדעתיה אבל חצר
הקבר דכיון דמערה חלוקה שיתנה. ומחיצותיה גברות. לא בזרו ריבון

3 מתים

כלים שבחצץ טהורים. טומאה בחצץ. כלים
שבבית טמאין. כלים שבחצץ. אם יש שם
פותח טפח טמאים. ואם לאו טהורים: ה
חצצו מארצו. טומאה בחצץ. כלים שבבית
טמאים. טומאה בבית. כלים שבחצץ אם יש
במקומן טפח על טפח על רום טפח טהורים.
ואם לאו טמאין. שארצו של בית כמוהו עד
התהום: ו בית שהוא מלא הבן. ואין בינו
לבין הקורות פותח טפח. טומא' בפני' כלים
שבגגר יציאה טמאים. טומאה בחוץ. כלים
שבפנים אם יש במקומם טפח על טפח על
רום טפח טהורים. ואם לאו טמאים. אם יש
בין הבן לקורות. פותח טפח בין בך ובין כך
טמאים: ז בית שמלאו (נ"א בטלו) עפר או
צרורות (נ"א בטלו). ובטלו. ובן ברי של תבואה
או גל של צרורות. אפילו כגלו של עכן.
ואפי' טומאה בצד הכלים. טומאה בוקעת
ועולה בוקעת ויורדת: ח חצר הקבר.
העומד בתוכה טהור עד שיהא בה ארבע
אמות. כדברי ב"ש. ב"ה אומרים ארבעה
טפחים. קורה

כלים שבחצץ טהורים דיריעות ונסרים חוללים ונחשבים ככלים
שעל הגג וככלים שחוץ לכותל. כלים שבבית טמאים. דאין חילה
לטומאה. מידי דהוה אכלי חרס המוקף למיד. פחיל דאם טומאה
בבית מגיל על מה שבתוכו ואם טומאה בתוכו אין למיד פחיל
לטומאה: כלי' שבחצץ הכלי' שעם
הטומ' בתוך המחיצה. אם יש שם
פותח טפח שיש שם חלל רחב טפ':
ואם לאו טהורים. הכלים שבחצץ.
אבל בי מיהא טמ' דה חצצו מארצו'
שכשה קרקעית הבית מנסרים או
יריעות: טומאה בחצץ. אפילו יש
בו פותח על טפח. ברוש טפח:
כלים שבבית טמאים. כביב שהוא
קמור תחת הבית. דתכן לעיל
בפרק שלישי יש בו פותח טפח.
ואין בינאתו פותח טפח. טומאה
בתוכו הבית טמא. טומאה בבית.
מה שבתוכו טהור: שארצו של
בית כמוהו. כשאין בו פותח טפח:
ו טומאה בפנים. במקום התבן:
שבגגר היציאה. מקום פנוי יש
ברוחב אמה מן הפתח עד כותל
שבגגדו שבגגסים ויוצאים דרך
שם להוציא התבן והכלים.
וכלים שבאותו מקום הפנוי
טמאים. מידי דהוה אטומאה
בחצץ. דכלים שבבית טמאים:
טומאה בחוץ. היינו במקום
הזנוי מן הפתח עד כותל
שבגגדו: כלים שבפנים במקום
התבן אם יש במקומן טפ"ט ברוש טפח טהורים: ואם לאו
טמאים. דבחצץ נתי אם טומאה בבית כלים שבחצץ שאין
במקומן טפח טמאים: זאם יש בין התבן ולקורות פותח
טפח. לא בתבטל התבן ההוא ליחשב כחצץ. והרי הוא כשאר
הכלים שבבית. ואין מגיל על מה שבתו בו בין שיש במקומן
טפ ז בין אין במקומו טפח: ז וכן ברי של תבואה שבטלו:
אפי' טומאה נגד הכלים. שהיתה הטומאה בתוך הגל. וכלים
שם סמוכים לגל מאה בתוך הגל. אבל אינן נוגעים בטומאה:
טומאה בוקעת ועולה. זמה שבגלה טהור. ואם יש במקום
הטומאה טפח על טפח ברוש טפח. הרי היא כקבר סתום
ומטמא כל שבתיו: ח חצר הקבר. חצר המוקפת מארבע
רוחותיה מארבע מערות של קברות: עהור עד שיהא בה ד'
אמות. כל זמן שיש בה ארבע אמות טהור העומד בה. אבל
פחותה מד' אמות טמא העומד בה. ואם אין שם אלא שיש
מערות משלש רוחות. זרוח

ורוח רביעית של חצר פתוחה לאויר העולם · אפי' אינו מרוחק מפתח המערה אלא כל שהוא טהור · ובלבד שלא יגע למשקוף של פתח המערה · והני מילי חצר הקבר דמסיימא מחיצתה · אבל תת בעלמא תיפס ארבע אמות על פתח הקבר: אלא כנגד הפתח של הקבר · והנוגע בקלה המונח חוץ לקבר טהור: עשה ראשה גולל לקבר. והרי היא עומדת על הקבר כתו אילן · הנוגע ממנה בד' טפחים סמוך לקבר · טמא משום גולל · ומארבע ולמעלה טהור: בזמן שהוא עתיד לגוד · לקון ואף על פי שלא קצץ עדין · לגוד כמו גודו אילנא (דניאל ז'): כולה חבור כל זמן שלא קצץ ואע"פ שעתיד לקון · ואין הלכה כרבי יהודה: ט הנוגע בה · כל זמן שהוא גולל טמא טומאת שבעה · דכתיב (במדבר י"ט) וכל אשר יגע על פני השדה לרבות גולל ודופק: והחבית והמשקין טהורים · דכלי חרס המוקף למיד פתיל טהור מליטמא באהל המת · שנאמר (שם) וכל כלי פתוח אשר אין למיד פתיל עליו טמא הוא · הא יש למיד פתיל עליו טהור · ובכלי חרס הכתוב מדבר · שאינו מקבל טומאה מגבו: רבי

קורה שעשאה "גולל לקבר · בין עומדת בין מוטה על צדה · אין טמא אלא כנגד הפתח · ᵇעשה ראשה גולל לקבר · אין טמא אלא עד ארבעה טפחים · ובזמן שהיא עתיד לגוד · ר' יהודה אומר כולה חבור: ט ᶜחבית שהיא מליאה משקים טהורים · ומוקפת צמיד פתיל · ועשאה גולל לקבר · הנוגע בה טמא טומאת שבעה · והחבית והמשקין טהורין · בהמה

במתים שבתוכה שיתפסו ד' אמות שביבותיהם לצד המערה דכי גזיר רבנן ד' אמות במת המוטל באויר · וכגון למעלה אצל גג המערה כדי להרחיק את האדם מלהאהיל על הטומאה · אבל כאן יש היכר ע"כ · ומ"ש הר"ב · ואם אין שם אלא שלש מערות כו' · ל"ע טעמא מאי (והר"ש הביא תוספתא ששנויה כך · ופירשה דהיינו (כבמסקנא) דסוטה ואם באנו להשוויה למסקנא דסוטה לא דק הר"ב כלל · דהתם מסקים אדברי ב"ה בד"א שפתחה מן הצד אבל פתחה מלמעלה ארבע אמות) ופירש"י הטעם דכשעשוי לחצר מדלן לגאת דרך צדדים · איכא למימר כיון דלא גזור רבנן ארבע אמות במחיצות ניכרות סגי להו להא (חצר) בד' טפחים. והעומד בה הרי זה טהור שאין לנו בתה לטמאו · דא"ל לטפוס ולעלות שיפשט זרועותיו ויאהיל כנפיו על חלל הפתח · דכי נפיק מידדי ונפיק נשמע ונמשך לו מן הפתח של מערה לצד פתח של חצר ויוצא לו · אבל כשחצר מוקפת מערות מד' רוחותיה ואינה פתוחה בשום רוח דהשתא פתחה מלמעלה · אי אפשר דלא מאהיל כיון דאינו אלא ד' טפחים א"א לו לפרוש כנפיו ולעטוף ולעלות · אלא א"כ האהיל על חלל הפתח ע"כ · והשתא פי' התוספתא בכל שהוא היינו ד' טפחים דמתני' וקרי להם כ"ש · שהוא שעור מועט החשוב בשאר דוכתי · וא"כ היאך מפרש הר"ב · דאם אין שם אלא ג' מערות כו' דאדרבה משנתינו דוקא בהכי מיירי ומש"ה ס"ל לב"ה דסגי בד"ט והיינו כל שהוא ודוחק לומר דהר"ב על דברי ב"ש מהדר · וכמו שהוא קאי בדברי ב"ש דקשיין תרתי חדא וכי טעמא דבית שמאי אתי לאשמועינן · ומו דה"ל לפרש כ"ש שהוא (לב"ש) ועוד דה שליטיה מגליה לפרש כן אדברי ב"ש · אלא ודאי שהר"ב אין לו פי' בב"ש · אלא כמשמעו · וקאי אדברי ב"ה · ואין טעם בדבר · ומ"ש הר"ב וכלבד שלא יגע במשקוף תוספתא · ופי' הר"ש דהיינא לן (בפסי"ב) טומאה בבית הנוגע בשקוף טמא) ולהרמב"ם פירש אחר · ואין להאריך: עשה ראשה גולל לקבר · ל' הר"ב · והרי היא עומדת על הקבר כתו אילן · כ"כ הרמב"ם פ"ו מהט"מ (הלכה ה') · והקשה הראב"ד · דא"כ היינו עומדת · אלא סיפא שהקורה שוכבת בקרקע וראשה נכנס לתוך הקבר נעשה לו גולל · וריש הטעם בזמן שהיא עומדת או מוטה על צדה וסומכת על הקבר · כל הקורה נריכה לראשה התחתון שהוא גולל לקבר · לפיכך כל שהוא כנגד הפתח של קבר טמא · אבל בשהוא שוכבת אינו כן לפיכך מה שעתיד לקון אינו חבור · ע"כ · כלומר דמוטה על צדה אינה שוכבת ומוטלת לארץ · אלא מוטה בהטייה וזקופה קצת שנסמכת על הקבר במקצתה · וקצתה האחר זקוף ועולה · והכ"מ הלין בעד הרמב"ם שהוא מפרש דעומדת ומוטה על צדה · תרוייהו כשהקורה מוטלת לארך הקבר · אלא דעומדת היינו · שהטיל על הקבר לרחבה · וקצתי שאם היתה ארוכה או רחבה יותר מהקבר · אין טמא אלא כנגד הקבר דוקא והשאר טהור: לפי שא"צ לגולל · אבל כשהעמידה על הקבר כתו אילן · אע"פ שמתוך שכולה עומדת על פתח הקבר היה ראוי לטמא כולה אפי' כשעתיד לקון · ומתוך שא"צ לגולל ממנה אלא קצתה לא טימאו ממנה אלא עד ד' טפחים · והוא שעתיד לקון ע"כ והדוחק לפירושו מאי דקרי עומדת כשמוטל על הקבר לרחבה · ולכן נראה לפרש דעומדת הוא שעומדת וזקופה ואינ' בין ריש"א לסיפא. דבריש"א שעומדת על עמדה על שרשה · ושם היא עבה ורחבה ויוצאת חוץ מהקבר בצדי הרוחב של הקבר · וקאתר דאין טמא הנוגע באותן הצדדים · כיון שאינו כנגד הפתח · וסיפא עשה ראשה גולל. היינו שנתהפכה ועומדת על ראשה · ושם היא ארה · ואינה יוצאת חוצה לצדדין וקמ"ל · דאין טמא לארכה אלא עד ד' טפחים · ופשיטא דבריש"א נמי כי קתני עומדת ה"מ לאשמועי' הא דאין טמא אלא עד ד' טפחים · אלא כיון דאיכא למשמע התם · דאין טמא מן הצדדין שלא כנגד הפתח סגי ליה בהכי · וקמל"ן הסתא הא דעד ד' טפחים בגוונא אחרינא · וממילא שמעינן דה"ב בעומדת על שרשה. דאין טמא אלא על ד' טפחים דודאי דלא שנא. וכן ג"כ אי משכחת בעשאה ראשה גולל דאפ"ה יוצאת חוץ לצדדי הקבר־כגון שהקבר לר מאוד־שהוא של נפל. או שהקורה עבה גם בראשה־דאה"כ דטהור הנוגע בצדדים היוצאים חוצה־שא"א שדברו בהווה ורגיל להיות: ט הנוגע בה·פי' הר"ב כל זמן שהיא גוללת שתעמא בהיותה חלק מהקבר·ואם יגע בה כאו נגע בקבר·אבל היא תעמא במגע כל זמן שהיא על הקבר · וכאשר הוסרה מן הקבר נשארה טהורה הרמב"ם·ומשנה ז'

רל"ז

א כ סס פוהל"ם
ב סס הלכה ד

פ"ק דטרוכין מפרש הר"ב. דאף לאחר שפירש מטמא. וקוף מלשון רש"י דהתם. ועיין מ"ש עוד לעיל פ"ב משנה ד' (ד"ה הנוגע): בהמה שבשתה. הרמב"ם פ"ו מהט"מ (הלכה ד'). וטעמו פי' הכ"מ. משום דאל"כ הרי היא הולכת לכאן ולכאן. ואין כאן גולל. וכסוכה פ"ב דף כ"ג אמרי' טעמא הכי. אדאמר ר"מ שאין עושין אותה דופן לבופה. וגם שם אמר ולא גולל לקבר: המאהיל. המת והנוגע בכלים טמאין. פי' הר"ב טומאת שבעה מעשה חבורין. כגון הבשעה שנגע בו. וכ"כ תי"ש. וכר"פ דלקמן (סד"ה על האדם) מפרשים דא"ל שלא בחבורים. ושם אפרש בס"ד. והרמב"ם כתב וו"ל. כבר קדם לך בפרק הראשון מזאת המסכתא שהאדם כאשר נטמא במת ונגע בכלים יטמא אותן עומאת שבעה. ולזה כאשר נטמא אדם במת אם נגע בו או האהיל עליו. ואח"כ נגע בכלים. הנה אלו הכלים טמאים אבל אם נגע במת או האהיל עליו. עוד האהיל על הכלים. הנה לא יטמא אותן. לפי שטומאת מת אינו מטמא באהל. אמנם יטמא במגע. אם לא שהאהיל בידו אחת כו'. ועיין (מ"ש) שפי"ח (משנה ע' ד"ה והמגור): הנוגע במת ומאהיל על הכלים טהורים. כתב מהר"ם. ואע"ג דהאדם טמא דמולן מביאין טומאה עלעצמן בכל שהן. מיהו אינו מביא את הטומאה בפחות מטפח ע"כ: אם יש בידו פותח טפח. אמר הר"ב. מיהו להם הטומאה: כעובי המרדע. אפילו אין בורוחב טפח אלא שיש בהקיפו טפח. דחוט של טפח מקיפו. דגזרו על הקיפו משום עביו: אקפח את בני אקבר. קפוח ל' כריתה וחתוך. וסבועה היא אקפח את בני אם אין דבר זה אמת. כאל. זו מקופחת קבועה ומחותכת. דהא פותח טפח בעינן: שסחט הבומע. כשנשאה שאה ע"י מעש' בבית המדרש וסחט שתאוהו. ולא ידע משום מה שתאוהו. שם טמאו את המרדע משום כלים המאהילות על המת. שהכלי עצמו המאהיל על המת שמא בכל שהו. דלא בעינן פותח טפח אלא לגבי את הטומאה. תחת ראשו הסני. וטמאו את האיכר. או מעשה חבורים. או מסו' דה"ל כלים שנגעו במת והאדם בכלי: וטומאת עומאת שבעה. והשותא טעה לומר דטמאוהו מעשה שהמרדע מביא עליו טומאה. מדין אהל: שיהו

דבי מאיר אומר וכו'. ואין הלכה כרבי מאיר אלא אע"פ שאין לך דבר שיש בו רוח חיים ומטמא. אין מאדם מ"מ מטמאים הן משום גוללו כל זמן שהן גולל לקבר: המאהיל על המת ונוגע בכלים. הכלים טמאין טומאת שבעה מעשה חבורים כגון הבשעה שנגע במת. או מאהיל עליו. נוגע כמו כן בכלים: ואם יש בידו פותח טפח טמאים: כאן בידו מאהילות על המת ועל הכלים. מביאות את הטומאה: שני בתים. ופתחיהן מכוונים זה כנגד זה: מביא את הטומאה. ונשארו שני הבתים טמאים דאהל על ידו מגרף את הטומאה. כגון שני האנשים מוכחים בזה ובזה: ואם לאו. דאין בידו פותח טפח. בגרף מיהא טמא הוי. כדתנן לקמן ועל עצמן בכל שהן. אבל ב' הבתים טהורים:

פרק טו כל המטלטלין מביאין את הטומאה. משום אהל שאם האהיל ראשו אחד על המת וראשו אחד על הכלים. מביא להם הטומאה: כעובי המרדע. אפילו אין בורוחב טפח אלא שיש בהקיפו טפח. דחוט של טפח מקיפו. דגזרו על הקיפו משום עביו: אקפח את בני אקבר. קפוח ל' כריתה וחתוך. וסבועה היא אקפח את בני אם אין דבר זה אמת. כאל. זו מקופחת קבועה ומחותכת. דהא פותח טפח בעינן: שסחט הבומע. כשנשאה שאה ע"י מעש' בבית המדרש וסחט שתאוהו. ולא ידע משום מה שתאוהו. שם טמאו את המרדע משום כלים המאהילות על המת. שהכלי עצמו המאהיל על המת שמא בכל שהו. דלא בעינן פותח טפח אלא לגבי את הטומאה. תחת ראשו הסני. וטמאו את האיכר. או מעשה חבורים. או מסו' דה"ל כלים שנגעו במת והאדם בכלי: וטומאת עומאת שבעה. והשותא טעה לומר דטמאוהו מעשה שהמרדע מביא עליו טומאה. מדין אהל: שיהו

*בהמה שעשאה גולל לקבר. הנוגע בה טמא טומאת שבעה. רמ"א כל שיש בו רוח חיים. אינו מטמא משום גולל: הנוגע במת והנוגע בכלים. המאהיל על המת והנוגע בכלי טמאין מאהיל על המת ומאהיל על הכלים. הנוגע במת ומאהיל על הכלים טהורים. אם יש בידו פותח טפח טמאין. שני בתים ובהן כשני חצאי זיתים. פשט את שתי ידיו להן. אם יש בידו פותח טפח מביא את הטומאה. ואם לאו אינו מביא את הטומאה:

פרק טו כל המטלטלין מביאין את הטומאה כעובי המרדע. אר"ט אקפח את בני שזו הלכה מקופחת. ששמע השומע וטעה שהאיכר עובר והמרדע על כתפו והאהיל צדו א' על הקבר וטמאוהו משום כלים המאהילים על המת. אר"ע אני אתקן. שיהו

א מיי' פ"ב מה"ט ה"ל ב סמ"ע ג סמ"ע טו:

שיהו (דברי רבותיס מקוימים. שאומריס דמרדע מניח טומאה: על האדם הנושאן. זתנין לאדם הנושאן) אין עליו כי אם טומאת ערב שבגדו מפסי בין כתיפו למרדע וה"ל דיקר' לדיקר' והרוחה שטמאתיס אותו טומאת ערב. ועיה לומר משום אהל טמאוהו לפי שיש בהקיפו טפח ואתי למימר דטומאת אהל אין בה כי אם טומאת ערב. הלכך גזרו עליו בעובי המרדע לטמא טומאת שבעה מדבריהס. משום אהל: ועל עצמן בכל שהן. דכלי האהל עליהמת ועל שאר אדם וכלים. שתחת המרדע. בפותח טפח כיון

(וכוקעת הר"ב בהלי גבי מנור' בדות בכפי"א [ד"ה והמנור') היה האיכר ראוי ליטמא משום דמרדע מאהיל עליו דמטמא באהל. וליסנא חסמע דלאו מתורת אהל טמאוהו. ועוד דאי מטעם אהל. מאי קאמר ר"ע על האדם הנושאן בעובי המרדע. כלומר שיש בהקיפו טפח. אפילו בכ"ש טומא מדאורייתא דמרב הרי הוא כחלל. ועז המשתש עם המתכות טמא כדין מתכות. כדמוכח פי"ב דכלים [משנה ו]. ות"מ אפשר דכאן לא היה דרכן בתוך המרדע. ולא מרחור. ומרדע מקבלי כלי עץ הוא. שדרכן מיזלטל ודיך להפירו. כדאמרינן חגיגה דף ג' ע"ב וכו' ע"כ. ולפי מ"ש בסוף פי"א [ד"ה סס] בשם הרמב"ם לא קשיא. דאין מרב כחלל לטמא במשא ובאהל. אלא

א פירי' פי"ב מס' אבות מת

שיהו דברי חכמי' קיימין. "שיהו כל המטלטלין מביאין את הטומאה. על אדם הנושאן בעובי המרדע. ועל עצמן בכל שהן ועל שאר אדם וכלי. בפותח טפח ביצ'

למגע בלבד. וא"ת ומאי חבורן איכא הכא דהא והאהיל נדו אחד מהן. לא קשיא. דכל דבר המאהיל על המת הרי הוא כטוג ומחובר בו. וכי הא דתנן בפ"ק משנה ג'. אין האהל מתחבר. ומ"ש הר"ב או משום דה"ל כלים שנגעו בו. כדתנן בפ"ק [משנה סס] וכ"כ ג"כ הר"ש וזה לשטת הר"י מסמסוק"ט. שכתב הר"ש בפ"ק דלאו דוקא חרב הרי הוא כחלל. דה"ה לכל הכלים וכן היא שטת הרמב"ם [בפ"ה דהפ"מ הלכה ג']. והלכך הכא אע"ג דכלי עץ הוא יש לו דין כלים שנגעו בו. ואפי' בלא חיבורין. מה שאין כן לר"ת וסיעתו דלדידהו כלים שנגעו וכו' דבפרק קמא דוקא בכלי מתכות. ולשטה זו דאף כלי עץ יש לו דין הרב כחלל הדרא קושית הר"ש לדוכתא. דהיה האיכר ראוי ליטמא משום דמרדע מאהיל עליו בו. לדעת הר"ב דסי"א דאמרינן הרב כחלל אף לטמא באהל ונריך עיון ועוד דלא ד"ק הר"ב דהואיל ובפ"ק [משנה ב] כבר סתם כדברי הרמב"ם דהרב כחלל לאו דוקא הרב שהוא כלי מתכות אלא ה"ה לכל הכלים לא הוה ליה לכתוב בכאן מטעם חבורין. וכ"ש בסוף פרק דלעיל דלא כתב אלא דווקא בחיבורין אלא אגב שיטתיה העתיק דברי הר"ש כולם ולא דק ועיין עוד בסוף תלין מסוגתי שבפ"ו דבזיר משנה ג' [ד"ה וכלים] העתקתי דברי הראב"ד דבפ"ו אהל. נזירות שכתב שאין טומאת שבעה לאדם בכלים אלא בחיבורין ומדבריו השבתי על טענת רבינו חיים כהן איזו בית אשר תבנו לי כו'. ובכל זה מפני שראיתי שם שגם הכ"מ הסכים עם הראב"ד ולא עוד אלא שכתב שגם דעת הרמב"ם כדברי הראב"ד ולא דקדקתי אחריו לדעת שם לסוף דיניס הללו. אבל עכשיו עין בעין נראה שהראב"ד עצמו כשאמר כן בהל' נזירות לא אמר אלא בכלי שטף ולא בכלי מתכות. דבהדיא כתב בפ"ה מהל' טמא מת (הלכה שם) דבחרב שלא בחבורין. ובשאר כלים בחבורין וכמ"ש לעיל בשמו. ומ"כ זה שכתב הכ"מ בהלכות נזירות (פ"ו הלכה ח') וז"ל מי הגיד לאדוניו הראב"ד שהרמב"ם סובר שלא בחיבורין טמאת כו' הנה הודאת פיו של הרמב"ם הגיד לו. שבפ"ה מהפ"מ משוה כל הכלים לדין א' וכיון דבחרב לכ"ע אין צריך חבורין א"כ להרמב"ם הכל א"צ חבורין ועל שאר הכלים השיגו הראב"ד. והואיל וכן. גם טענת רבינו חיים כהן באמרו איזה בית אשר תבנו לי. בתקותה עומדת תלד כלי מתכות שא"צ חבורין לכ"ע אבל הרמב"ן בפי' החומש פרשת חקת. כתב דאין בחרב טמאת באהל והעתקתי לשונו בנזיר (ד"ה על אלו) בפ"ד: על האדם הנושאן. פי' הר"ב זמכין אין עליו כי אם טומאת ערב שבגדו מפסיק כו'. והוו ליה דיקרב בדיקרב וכ"כ הר"ש. וכלומר שכיון שזה האדם טמא עכ"פ טומאת ערב. דמדאורייתא יקרב בדיקרב טמא טומאת שבעה כדילפינן בפ"ב דעבודה דף ל"ו: דכתיב (במדבר י"ט) וכל אשר יגע בו הטמא יטמא ומשמע ז' ימים כשאם טומאת מת. והא דכתיב (שם) והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. מוקמינן שלא בחבורין ויקר' בדיקרב דטמא טומאת שבעה היינו בחבורין והשתא יקרב בדיקרב לדיקרב שהוא השליסי הואיל ונוגע בטמא טומאת שבעה הרי הוא עתה טומאת ערב משום הנוגעת ואי איתא דאדם זה כשנוסף המרדע על בגדו שעל כתפו. דלא לטמא לאותו אדם אלא טומאת ערב כדינו שהוא שליסי ובמחוברין. איכא למטעי דלאו משום שליסי הוא שטמאוהו אלא מדין אהל ואתי למימר כו'. ופירשו התו' דפ"ק דשבת (דף י"ז ד"ה אר"ע). הטעם: לפי שאינו פשוט כל כך טומאה דבחבורין. ולפיכך יאתרו שטמא משום אהל. הואיל ויש בהקיפה טפח ואתי למימר שאין באהל אלא טומאת ערב. לכך גזרו כו' ודוקא בעובי המרדע שיש בה בהקיפה טפח. אבל בפחות מכן ליכא למטעי כלל שיהא משום אהל. אע"פ שלא ידעו טומאה בחבורין. לא יטעו. אלא יסברו הטעם. ובתבו כוד דלא חלקו. ואפי' יהא מכסיק בינו לבין המרדע ג' סודרוס. או ארבעה. ויהיה האדם רביעי. או חמישי. או יותר. ואפי' אם המטלטלים פשוטי כלי עץ שאינם בני קבולי טומאה. דלא שייכא בהם טומאה בחבורין. עד כאן ועיין מה שכתבתי בפרק בתרא משנה ו' (ד"ה על האדם) (ועיין בסוף פ"ט) והא דצריך לפרש דה"ל דיקרב וכו': הייטו לשטת ר"ת וסיעתו דלא משכחת לה שיהא האדם הנוגע המרדע טמא אלא ע"י חבורין אבל להרמב"ם וסיעתו. הרי הוא טמא משום נוגע בלבד דכלים הנוגעים בתת וכלים בכלים השליסי טמא טומאת ערב. כדתנן בפרק קמא משנה ב'. והיינו אפילו ב' בחבורין וכדלעיל וכבר כתבתי ג"כ בריש פרק קמא דלהרמב"ם הך קרא דוכל אשר יגע בו הטמא יטמא. טומאה ערב היא: ולא מיירי בטומאת חבורין: בפ' הח טבח. עיין מה שכתבתי בשם הרמב"ם במשנה ו' פרק י"ב בסייעתא דשמיא (ד"ה מביא):

ול"צ

ב טמא ודלא כרבי דוסא דלעיל. (ריש) פרק ג'. דתנן מאהיל על כחצי זית וכחצו זית מאהיל עליו. רבי דוסא בן הרכינס מטהר. וחכמים מטמאין. הר"ש: נמצא מביא את הטומאה. לעצמו כו'. ולא לגופא דו. כדתנן במשנה ב' פרק ז'. בבבא כחצי זית מתוכו וכחצי זית מאחוריו וכו': והסל כתב הר"ב וכמס כליס כו' פי"ז המשנה י"ו: אם יש בסל פותח טפח טמאין. דאדם שהוא מקבל טומאה אינו מונח בפני הטומאה. מהר"ש. ועיין (מ"ם) ריש פי"ב (ד"ה טמא): בין לעיר בין לדרך. פירש הר"ב בין לשני הסמוכה לבית הקברות וכו'. דאי"ה מסייק לא מחזקינן טומאה. גמ' פ"ב דכתובות דף ד' ע"ב: חדשות שאין זמן רחוק שלא היה כאן תל. דאיכא למימר כיון דחדשה היא. אם איתא שנקבר שם מת מדכיר דכיר ליה. רש"י שם. ואף על גב דמזכיר שאינו פשוט קודם. משכחן טובא דכותיה בכמה מקומות במשנה. ולא קפדינן אלא היכי דקאי אפלוגתא כלום. על דברי מי שקדם לו (שהל"ל אחת זו אלא מודה לו בו). אי דקאי אקרא (שיש לו לומר. מ' זה שכתוב בפירוש בקרא) תו' שם: טמאות פי' הר"ב מפני שהנשים קוברות שם פעליהם וכו'. וגם הרמב"ם לא כתב אלא זה הטעם בלבד. וכן בתוספתא שביאר הר"ש. אבל לא שיה הטעם קאי גם על קרובות לדרך. דהתם לא שייך למימר דעד חמשים אמה אילא. דהיכא קיימא דמיניה אילא אלא בדרך. טעמא אחרינא. ועטמא פשיטא הוא. דלאחר בגמ' דכתיבו (שם) בשלמא דרך בית הקברו' דזימנין דמתרמי בין השמשות (של ע"ם) אמקברו וקברו בהל. והוא ועטמא פשיטא הוא לא הוצרכו לפרשו: שאין קרובה הימנה. אבל אם יש קרובה הימנה. אפי' הוא בתוך כ' אמה הוי כרחוקה וחדשה. דטהורה. דאם איתא דהלכה אסה יחידה לקבור לא שבקה קרובה היתנה ואולא לדך. רש"י שם: שאין אדם זוכרה. שאין אדם אומר זכור אני שלא היה כאן תל וכימי נעשה תל זה לכאן. ר"ש"י שם: ג המוצא מת בתחלה וכו'. משנה זו שנויה פרק בתרא דנזיר (משנה ג') וחד מינייהו אגב גרדא. הר"ש. וכבר

א פתוחו' פ"ם הל' ג
ב פ"ז ד' ג
ג פ"ז מה ב"ג
ד פ"ם ע"ם
ה פ"ם
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט

ב כיצ' כיש שהוא תחוב בכותל: כחצי זית מתחתיו וכחצי זית מעל גביו אע"פי שאינן מכוונין. טמא. ונמצא מבי' את הטומא' לעצמו בכל שהוא. הקדר שהוא עובר. והסל על כתיפיו והאהיל צדו אחת על הקבר. הכלים שב ד' השני טהורין. אם יש בסל פותח טפח. טמאים. התלוליות הקרובות בין לעיר בין לדרך. אחר חדשות ואח' ישנות. טמאות. הרתיקות. חדשות טהורות וישנות טמאות. איזו היא קרובה. חמשים אמה. וישנה ששים שנה. דבריר"מ. ר' יהוד' אומר קרובה. שאין קרובה ממנה. וישנה שאין אדם זוכרה: ג המוצא מת בתחלה. מושכב בדרכו. נוטלו ואת תכוסתו. מצא שנים. נוטלן ואת תכוסתן. מצא שלשה. אם יש בין זה לזה. מארבע אמות. ועד שמנה. (במלא מטה וקבריה הר"ב ל"ב) הרי זה. שכונת קברות. ובודק ממנו ולהלן עשרים אמה.

מצא

כיון דאין להם טומאה כלל. אין צריך לגזור על הקיפו משום עוביו: ב כוס. פלך שהנשים טווות בו. ואע"ג דפשוטי כלי עץ הוא. מקבל טומאה משום לגורת של מתכת הקבועה שאין שני חלקי זיתים מכוונים זה כנגד זה: טמא. הכוס. דמביא הטומאה על עצמו בכל שהוא: הקדר. מוכר הקדרות: וסל. המוט שנושא בו את הקדרות. ובמסכת כלים. קורהו מיסל דתכן התם האיסל שיש בו בית קבול מעות: ואם יש באיסל פותח טפח. מביא טומאה על הקדרות שתחתיו לגד הבני שתלויות בו: התלוליות. לשון תל: הקרובות בין לעיר. הסמוכה לבית הקברות: בין לדרך. הסמוך לבית הקברות: אחר חדשות. ואח' ישנות טמאות. מפני שהנשים קוברות שם נפליהן. דעד חמשים אמה אזלה אשה לתולה וקוברת שם הנפל שלה. אבל רחוקות. לא אזלא לתולה לקבור בתל. והוא ולריכה לאיש שילך עמה. הולכת לבית הקברות ואינה קוברת בתל. והא דמטמאינן בישנו' ואפילו רחוקות. דחיישינן שמא קרובות היו מתחלה והרבה בעי' ונשתכח הדבר: ר' יהודה אומר כו' והלכה כרבי יהודה: ג המוצא מת. בתחלה שלא היה ידוע שהיה שם קבר. והכי אמרי' בגמ' בנזיר (דף פ"ד) המוצא: ולא שהיה מצוי. מת. פרט להרוג. דהרוג אין לו תכוסה. ואין לו שכונת קברות והכי גמירי לה: משכב. ולא שהיה יושב כדרכו. ולא שהיה ראשו מונח בן ירכותיו' דכל הני הייטי' להו אמא עכו"ם הן. שאין דרכן של ישראל לקבור מתים כך: נוטלו ואת תכוסתו. מות' לפנותו משם ולקברו במקום אחר. וצריך שיטול מן העפר של הקבר עמו. כדי תכוסה. שהוא כל העפר תיחוח שתחתיו. וחופר בקרקע בחולה שלשה אצבעות. דכתיב (בראשי' פ"ו) ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם: שלא היה צריך לומר. ממצרים. אלא הכי קאמר מעפר של מצרים טול עמי. ורמב"ם גרים תכוסתו. העפר המעורב מדם וליחה של המת לשון מתכוסס. נדמיך (יחוקאל י"ו)]: מצא שלשה. אם יש בין זה לזה מארבע אמות ועד שמנה. כלומר מקבר ראשון עד שלישי. אין פחות מארבע אמות. ולא יותר על שמנה. הרי זה שכונת קברות. וכבר שלשם קבורה נתנוהו שם. ואסור לפנותם דקנו מקומם. ואפילו מת. אם אבר שלשם קבורה נתנוהו שם. אסור לפנותו. אלא שבאחד מן בשנים. אנו רואים שלא נקברו שם אלא לפי שעה והיה דעתם לפנותם. אבל בשלשה מוכח שזה מקום מיוחד לקברות ואורך המערה דרכה לחיות ששה ורחבה ד' ואלכסונה עודף שנים אמות. דהיינו שמנה. ומשום הכי תנן מארבעה ועד שמנה: כמלא מטה וקבריו לא גרסינן לה הכא. בודק הימנו ולהלן עשרים אמה. שהמערה ארבע אמות רוחב על שש אורך. והחצר שהמערות פתוחי' ל'ו מכאן ומכאן שם על שם. דהכי

סבירא

מצא אחד בסוף עשרים אמה. בודק ממנו ולהלן עשרים אמה. שרגלים לדבר. שאו מתחלה מצאו. נטרו ואת תבוסתו: ד

[א] הבודק. בודק אמה על אמה ומניח אמה. [ב] עד שהוא מגיע לסלע. או לבתולה. [ג] המוציא את העפר ממקום טומאה. אוכל בדמעו. המפקח בגל. אינו אוכל בדמעו: ה [ד] היה בודק. הגיע לנחל. או לשלולית. או לדרך הרבים. מפסיק. [ה] שדה שנהרגו בה הרוגים. מלקט עצם עצם. והכל טהור. המפנה קברו מתוך שדהו. מלקט עצם עצם והכל טהור. בור שמטילים לתוכו נפלים. או הרוגים. מלקט עצם עצם. והכל טהור. ר"ש אומר אם הרתקינו לקבר מתחלה. ישלו תבוסה:

פרק יז **החורש** [ו] את הקבר. הרי זה עושה בית הפרס. עד כמה הוא עושה. מלא

מדברת להו לרבנן בגמרא בתרא פרק המוכר פירות (דף ק"ח) גמלא דרך שני מערות ואחר שביניהן שתים עשר אמות ולפי שפעמים חופרים מערה אחת באלכסונה ואלכסון של מערה עודף על רבוע שני אמות. נמצאו עשרים אמה. שמנה דמערה דאשונה בת אלכסונה. ושם דאחר שבין שתי המערות. ושם דמערה שניה דהיינו אלכסון אחרי. הרי אלכסוני לא אחרי. והיינו דקתני עשרים. ועוד צריך לבדוק מלמעלה ומלמטה עשרים אמה. דהיינו ארבעים אמה. דשמא זו היא מערה שבמזרח האחר. ויש עדין אחרת כנגד. במערב האחר. אי נמי זו היא שבמערב האחר. ויש עדין אחרת במזרח האחר: מצא אחד בסוף עשרי בודק הימנו ולהלן כ' אמה. דמי ויתר דמביא הקברות זה הויא מערה שמא קבר אחר הוא ואחר אחר של אדם אחר. וצריך לעשות גם לשם כל בדיקות דלעיל. דכמו שיש שם קבר כמו כן יש אחרים: שרגלים לדבר. אחרי שנמצא כבר בשדה זו שכונת קברות: שאלו מתחלה מנאו. לקבר זה קודם שמצא הבשלה הראשונים. היה נוטלו זאת תבוסתו. כדתנן בריש המולא מת בתחלה כו' נוטלו זאת תבוסתו: ד הבודק. הא דתנן ובודק הימנו ולהלן עשרי' אמה א"צ לחפור את כולן שלא חופר אמה על אמה ומניח אמה שאינו חופר. ועושה כן עד שמגיע לסוף עשרים. ואותה אמה שהוא חופר צריך לחפור עד שמגיע לסלע. או לבתולה. שהיא קרקע שלא נחפרה מעולם. המוציא את העפר. ממקום הטומאה. מאותם האמות שהוא חופר: אוכל בדמעו. אם כהן הוא אוכל בתרומתו. לשון מלאתך ודמעך לא תאחר (שבות ב"ב ואע"ג דאין כהנים רגילין לבדוק. שהרי הן מוזהרין על הטומאה מ"מ אי אפשר כהן ובדק אינו אסור לאכול בתרומה. היכא דלא אתחזק שם טומאה: המפקח אם הגל. של אבנים. שנפל על האדם ומת. אם כהן הוא אינו אוכל בדמעו. דכיון דהוחזק שם טומאה. אי אפשר דלמא אתיל. ואפי' ספק אי ספק מת. אי אינו: ה היה בודק להבלים עשרים אמה לנחל. נהר: לשלולית. אחת המים שמתלקט שלג לאגפיה שאמות אחרות של מים שותים ממנה: או לדרך הרבים שאין קובריו בה אם המת: מפסיק אינו בודק עוד להבלים עשרים אמה: והכל טהור ואין להם תבוסה אלא מלקט העצמות בלבד. ואע"ג ליטול יוחר: רבי שמעון אומר כו'. ואין הלכה כר' שמעון:

פרק יז **החורש** בית הפרס. מקום שהטומאה פרוסה ומתפשטת שם. ורבותי פירשו. פרס. לשון דבר פרוס ושבור שעצמות שלמות נפרסו שם. ומפי אחרים שמעתי. על שם שפרסות בני אדם נמנעים ללכת שם מפני הטומאה:

וכבר הוספתי שם מה שראוי להוסיף בס"ד. לגד ראה זה בלשתי מבשו שבנוסחת מהר"ם. נמחק בתחלה: ד בודק אמה על אמה. ומניח אמה. לשון הרמב"ם. פחות מה שייחיה בין קבר לקבר אמה אחת. ולזה כאשר ימצא זה המת השליטי קבור כמו שסברמו. ומוזב לפניו אמה לפי שהוא כחות מה שימצא בין שני קברות (דלמע"ג דאין הלכ' כר"ש בסוף פ"ו דבבא בתרא (דף ק"ב) דס"ל אמה בין כוך לכוך. היינו לענין דינא דמוכר ומקבל. אבל מ"מ יש בגמרא כך) ויחפור באמה הסמוכה לפי שפעמים יש שם קבר אחר ולא יצטרך להפור על אורך הקבר אלא רוחב אמה. כשיעור אורך אמה ג"כ. והוא אמרו אמה על אמה. לפי שאם יהיה שם מת ירקו ואין יצטרך) שיגלה מגופו וכן (עד) עשרי' אמה יעזוב ריבוע אמה ויחפור אמה על אמה ע"כ: אוכל בדמעו. פי' הר"ב. אם כהן הוא אוכל בתרומתו. לי' מלאתך ודמעך לא תאחר. וכו' וכך כתב הר"ש. וכן הרמב"ם. וכ"פ הר"ב והר"ש והרמב"ם משנה ג' פ"ב דטהרות. אבל הראב"ד בפ"ט מהט"מ [הלכ' ט] פי' בדמעו לי' מדומע תרומה שנתערבה בחולין. ולא בתרומה ודאי. ומ"ש הר"ב. ואע"ג דכהנים שאינן רגילין לבדוק וכו' מ"מ אי אפשר כו'. וכ"כ הר"ש. אבל מהר"ם כתב. דגי"ל דמיירי בעבד כהן. ואשת כהן. וכת כהן. דאוכלים בתרומה. ולא הוזהרו על הטומאה. ע"כ: והמפקח פירשתיו במשנה ו' פ"ה דפסחי: ה מלקט עצם עצם והכל טהור. פי' הר"ב ואינלהם תפיסה כו'. וכ"ש שאין להם שכונת קברות. ובעמתא פי' הר"ש הואיל ולא נתקנה לקבר. כדקאמר גבי בור. ועיין במשנה ה' פ' בתרא דעדיות: המפנה קברו מתוך שדהו כו' בתוספתא המפנה קברו לרשות הרבים והלך לשם אחר (גי' הר"ש אדם) משנה עצם עצם. והכל טהור:

פרק יז **הרי** זה עושה בית הפרס. ועפרה מטמא במגע ובמשא ואינה מטמא באהל. כדתנן בפרק דלקמן משנה ב'. וטומאת בית הפרס מדברי סופרים. הרמב"ם סוף פ"ב מהלכות טומאת מת: בית הפרס. מה שכתב הר"ב. מפי אחרים שמעתי על שם שפרסות כו'. אני מצאתי שפירשו כך התוספות. בסוף פרק שביעי דנדה (דף כ"ז ד"ה בית הפרס):

מלא

מלא מעגה מאה אמה · בית ד' סאים ר' יוסי
או' בית חמש · במורד · ובמעל' נותן רובע
כרשינים על בורך המחרישה · עד מקום
שיצמוח של שה כרשינין זו בצד זו · עד שם
הוא עושה בית הפרס · ר' יוסי או' במורד
ולא במעלה : ב "היה חרש והטיח בסלע ·
או בגדר · או שגיער המחרישה · עד שם
הוא עושה בית הפרס · ר' אליעזר או' בית
פרס · עושה בית פרס · רבי יהושע אומר
פעמים עושה · פעמים אינו עושה כיצד ·
חרש חצי מעגה · וחזר וחרש חציה ·
וכן

מלא מעגה · פי' הר"ב · מתקום הקבר שהתחיל לחרוש בו
וכו' · וכ"כ הר"ם · וכן כתב הר"ב בסוף ז' דנדה · ולא
בשטת רש"י שהחזיק בה הר"ב בפרק קמא דתמורה מסל' ה' :
מעגה הוא הקו אשר יקוה אותו המחרישים על אורך השדה .
ורש"י המריכו לתעגיתה הרמב"ם
ואע"פ שזה הפסוק בתהלים קכ"ט
ולא נמל' ספר תהלים · אלא עם
הכתובים ברוח הקדש · אע"פ
לא נתנבא הרמב"ם לקראו נביא ·
כי גם רוח הקדש מכלל מדרגות
הנבואה הוא · ואע"פ שהמדברים
ברוח הקודש אינם נביאים ·
אמנם הכי נקלת העתים יהיו
נקראים נביאים כמ"ש הרמב"ם
בספר המורה בפמ"ה מהחלק הב' :
ר' יוסי אומר בית חמ' הוא מאה וי"א
אמה וג' רביע אמה ברבו בקירוב
הרמב"ם וכפמדקדק בחסכון
שהסרתי לך בפ"ב דערוכין (משנה ה') משם תראה · וכן
תעשה כל האמות לרבעיות ויהיו בין הכל תמ"ז עם השלש
רביעיות הקדומים וכשחב' אות' · ותגרפם כאשר הראת לדעת
משם · תמצא קנ"ט אלף תת"ט רבעיות הנה השטח כולו
המרובע אשר בדרו ובלעו מאה י"א אמה ג' רבעיות וכשתוציא כל
ט"ז ממנו · כי כל ט"ז משו החלקי · הן האמ' בתשבורת זה
השטח שחלקיו רביעיות · שכן ל' רבעיות הבאתם עול' ט"ז
בתבואה · ותמצא בזה השטח שנים עשר אלף תקנ"ח פעם ט"ז
ועוד אחד חלק מחלקי ט"ז · וידעת ששטח חמשים על חמשים
שאות שטח הסגל' שנול' כ' אלפים (ת"ק) · שכן רבוע חמשי פעם
חמשים · והיו' מ"כ שטח חמש סאין · ה' פעם ב' אלף (ת"ק) ·
שהוא י"ב אלף (ת"ק) הרי שלא יחסר לך כי אם י"ב אמ' בחות
חלק אחד מחלקי ט"ז בכל השטח הזה · והוא שאמר הרמב"ם
בקירוב : על בורך המחרישה · וכן ביר' הר"ב והרמב"ם אבל
מהר"ם גורס עד בורך בו' וכתב ל"ל עד עומק בורך המחרישה
שהיא נכנס' בקרקע ג' טפחים מאת העפר · וכדתנן לקמן פ'
בתרא (משנה ה') בתטהר בית הפרס נוטל ממנו ג' טפחים ·
ולהכי קאמר הכא דעד עומק בורך המחרישה מאה · והיינו
לשון העומק · ולאורך עד מקום שיצמחו ג' כרשיני · פי' נותן
רובע הקב כרשינין בקרקע ומגלגל המחרישה עליה וכל שהיא
הולכת היא מוליכה הכרשינים עמה ויש מקום שמוציאין ג' כרשינין
לדאמרי בגמרות · הר"ם ולא הגאתי שם : זה בצד זה · לא שתתחלה הם נוטלים זה על זה שהרי אין מקבל אלא כשעור גרעין
אחד · אבל בא לאחר דשלשה יפלו זה בצד זה · ולא יותר · ולשון הרמב"ם · ולשון שאמר השאלות מועט מאלו
הגרעינים · הנה הם לא יפלו בצד אחד (אלא אחר נענוע) הרבה · אבל יהו הגרעינים בסוף המחרישה רחוקים קצתן מקצתן ·
ואחר כן כאשר יצמחו ג' גרעינין זה בצד זה שם יכלה בית הפרס · ע"כ · ופירוש מהר"ם כתבתי לעיל : ב עד שם הוא · כתב
הר"ב · אפי' תוך שם אמות אותמש · וכפי' הר"ם · אפי' תוך י' אמות · או אמש · וכ"ל שם ט"ם (וכ"ל ו') ואכתי לא ידענא אמה
לזו לכתוב ו' · כיון דאפי' ה' פגי : ר' יהושע אומר פעמים עושה כו' · כיצד חרש חצי מעגה כו' · כלומר · ואע"פ שלא חרש בפעם
אחד · בהשלים חרישתו הרי נעשה בית הפרס · נכשאור אתר כך והשלים עד מאה · נמצאת אומר שבית הפרס שהיה כבר ·

מלא מעגל' של המחרישים תמקו' הקבר שהתחיל לחרוש בו עד
מאה אמ' באורך השדה על מאה ברוחב · חייבין שמא הוליכו
המחרישים ממנו עצם כשעור · ואם היה חורש והולך חוץ למאה
אמה · מאה אמ' ולחוץ טהור שאין המחרישים מולכת עצמו הקב'
אלא עד מאה אמ' : בית ד' סאין
מאה אמה אורך על מאה אמה
רוחב . הוא מקום זריעת ד' סאין
שהרי חצר המשכן שהי' מאה על
חמש' יהוא בית סאתי' כדאמרי'
בערובין פתלא מאה על מאה
בית ד' סאין : ר' יוסי אומ' בית
חמש סאין · ואין הלכ' כר' יוסי :
ובמורד · כלומר שעור זה
שאמרנו לתנא קמא . ולר' יוסי'
אמר כדאית ליה · ואמר כדאית
ליה הני מילי כשמוליך המחרישים
במורד · דמגלגלו למרחוק ·
והוא הדין כשהקרקע שוה
בתישור : אבל במעל' · כשחורש
ועול' . לדברי תנא קמא נותן רובע קב כרשינין על בורך
המחרישים · הוא עץ חלול כפוף עשוי כעין ברך שהמחרישים
תקוע' בו · ועוש' בשוליו נקב קטן כשעור כשיצא ממנו גרעין
אחד מגרעיני הכרשינים ומוליך המחרישים והגרעינים נופלי
מעט מעט · ובמקום שכלו הכרשיני · שאין נופל מהם הרב'
ביחד אלא שלש גרעינים זה בצד זה · שם כלה בית הפרס : ר'
יוסי או' במורד ולא במעל' · ולא אמריען בית הפרס · אלא
במורד · אבל כשהמחרישים עול' בגוב' · אין שם בית הפרס
כלל שתיד המחרישים נגערים · ואם יש שם עצם נופל · ואין
הלכ' כר"י : ב והטיח בסלע · הנה המחרישים בסלע
ומתוך כך נגער' המחרישים : או שגיער את המחרישים · מן
הצפר שעליה · והא קא משמע לן דלא חייבינן אתא לא גיער
יפה : עד שם הוא עושה בית הפרס · ולא יותר · ואפי'
תוך שבה אמות · או חמש : בית פרס עושה בית
פרס · המתחיל לחרוש בסוף בית הפרס או באמצע · מונה
מאה אמה מתקו' שהתחיל לחרוש והוא נעשה בית הפרס ·
כאלו חרש מתקום הקבר : חרש חצי מעג' · חמשים אמ'
מתקום הקבר · וחזר אחר כך וחרש משם עוד חמשים
אמה אחרות : כל

כל המאה נעשה בית פרס. והלכ' כרבי יהושע: ג מלטמיא כמו מלא טמיא. חפיר' מלא מתים. זה ע"ג זה טמיא בלשון ארמי. עצמות של מתים: ומצבורת העצמות. ממקו' שהעצמו' לבורי' שם. דזה דבר שאינו מצוי שיהי' אדם חור' על חפיר' שפי' מלא מתי' ועל לבור' עצמו' גלוי' ולא גזרו שלא בקב' שבחר שהו' דב' המצוי: ומשדה שאבד בה הקבר. דהוה ליה ספק ספיקא שמא לא חרש במקו' הקבר. ואם תימצי לומר חרש שמא לא הוליך ממנ' עצם: או שנמצא בה קבר. שחרש ואח"כ נמצא בית הפרס דרגנן. ולא קנסו ליה. כיון דלא ידע: החורש את שאינו שלו. וכן עכו"ם שחרש עושה אותה בית פרס. שאין בית פרס לכותיי: ד שדה בית הפרס על גבי טהור' שטפו גשמים מבית פרס לטהורה. אפי' אדומה והלבינוה. או לבנה והאדימוה אין עושה אותה בית הפרס: ה שדה שאבד קבר בתוכה. ובנה בה בית ועליה על גביו. אם היתה פתחה של עליה מכוון כנגד פתחו של בית. עליה טהורה. ואם לאו. עליה טמאה. עפר בית הפרס ועפר חוצה לארץ שבא בירק. מצטרפין כחורתם המרצופים. דברי ר' אליעזר. וחכ"א עד שיהיה במקום אחד כחותם המרצופין. א"ר יהודה. מעשה שהיו איגרות באות ממדינת הים לבני כהנים גדולים. והיו בדם כסאה וכסאתים חותמות. ולא

וכן הצדדין. הרי זה עושה בית פרס. חרש מלא מענה. חזר וחרש ממנה. ולחוץ. אינו עושה בית פרס: ג החורש מלטימיא. מצבירת העצמות. משדה שאבד הקבר בתוכה. או שנמצא בה קבר. ב החורש את שאינו שלו. וכן עכו"ם שחרש. אינו עושה אותה בית פרס. שאין בית פרס לכותיי: ד שדה בית הפרס על גבי טהור' שטפו גשמים מבית פרס לטהורה. אפי' אדומה והלבינוה. או לבנה והאדימוה אין עושה אותה בית הפרס: ה שדה שאבד קבר בתוכה. ובנה בה בית ועליה על גביו. אם היתה פתחה של עליה מכוון כנגד פתחו של בית. עליה טהורה. ואם לאו. עליה טמאה. עפר בית הפרס ועפר חוצה לארץ שבא בירק. מצטרפין כחורתם המרצופים. דברי ר' אליעזר. וחכ"א עד שיהיה במקום אחד כחותם המרצופין. א"ר יהודה. מעשה שהיו איגרות באות ממדינת הים לבני כהנים גדולים. והיו בדם כסאה וכסאתים חותמות. ולא

בית הפרס והיא מסלוס המא'. ולפי שאינו מיוסד כל כך לכך אמא רב דימי בפ"ק דתמורה (דף י"ג) לאסבר' לה בשלש שלות. דהשתא שייך שפיר. בית הפרס עושה בית הפרס. כיון דלשדה אחר הוא שעושה בית הפרס. וגמו שפתבתי בשם הר"ם שם מסל"ה (ד"ה אין בין): ג מילטימיא פי' הר"ב חפיר' מלא מתים כו' טמיא כל' ארמי עצמות כו'. וז"ל הרמב"ם מלטמיא מורכב. מלא עצמות. ולפי' אני אומר של הר"ב ג"כ מורכב מפי' הרמב"ם ומפי' הר"ש. שמחלק דבריו שכתב חפירה מלאה מתים. הוא מפי' הר"ש. וכתב מתים טמונין הרב' יחד כמו שקצת אומות עושים חפירה וממלאים אותם מתים זה על גב זה. ע"כ. ולדבריו טמיא לשון טמונה. ואע"פ שהמון חסר. אין זה חסרון בשמו. ובפרש נמורכבים. וגם יכולני לומר דטמיא לדבריו ענין טומא' שהמתים טמאים ולא הומרך הר"ם להעלותו על לשונו. כי באמרו מתים נודע שהם טמאי'. ואיך שיהי' עכ"פ לא נתכוון הר"ם על עצמות. ושיהי' טמיא לשון עצם. וא"כ ז"ש הר"ב כך. הוא מפי' הרמב"ם ואם לפירושו של הרמב"ם לבד היה כוונתו. ה"ל לכתוב בהאלה גם כן עצמות במקום מתים. אלא שהרגיש שני פירושי. תבלי שום לב שאין פירושם שוה בפי' המלה ומ"ש (הר"ב) דטמיא כל' ארמי עצמו כך כתב הרמב' ומאמר החכמים. אבדריאנוס שחיק טמיא עצמו שחיק עצמות ע"כ: מצבירת עצמות פי' הר"ב ממקו' שהעצמות לבודות שם כלומר ואינם בחפיר' אלא לבורים ע"ב הקרקע וז"ש הר"ב אח"כ ועל לבירת עצמות גלויים. וז"ל הרמב"ם בפ"י מהט"מ (הלכ' ד') או שהיו עצמות אדם לבורר ע"ג קרקע ע"כ ומה שהעתיק ומצבורת. וכן לקמן ומשדה. כן העתיק ג"כ הר"ש ז"ל: וכן עכו"ם שחרש. קבר בשדהו. הרמב"ם פ"י מה' טמא מת (הל' ו'): ה שדה שאבד קבר בתוכ'. טמא במגע ובמשא ובאהל. כדתנן בפ' דלקמן משנ ג': עליה טהור' פי' הר"ב מ"מ אם הקבר בתוך הבית הו' טומא' בתוך הכותל כל

בית הפרס. אם הקבר בתוך הבית הוא אהל על הקבר. והעליי' אהל אחר למעל' הוה האהל. הרמב"ם בנגע"י. ומ"ש הר"ב ואם הקבר תחת אסקופת פתח הבית כו' הגה המסקוף אשר לבית מאהיל עליו ויהי' (מסקוף העליי') אהל על אהל הרמב"ם כ"ל דמכוון דקאמר לא אתא לאפוקי שלא אם פתח עליה עודף על פתח הבית מכאן או מכאן אהל אם פתח הבית רחב הרב' יותר משל עליי' לכל לד. ה"נ עליי' עהור' לכל לד ע"כ: ועפר ח"ל פיינבפי' הר"ב במשנ' ג' פ"ב: בחותם המרצופין. פי' הר"ב

שהוא

א פס הל' ב פס מנכס ג פס מלכס ד פס פ"י הל' ה חפס פ"ה הל' ו ז פס פ"ו הל' ח

שהוא שיעור הגוש · לטמא כדתניא בבכורות פרק הלוקח בהמה (דף כ"ב) הר"ש : ולא חשו להם חכמים · ובנוסחת ארץ ישראל מצאתי שמחק חכמים · וגם הרמב"ם בפי"ח מהט"מ · לא העתיק אלא ולא חשו להם משום טומאה :

פ"ח מ"ז פי"ח מ"ה פרק יח

פרק יח מזון על האדם כו' לפי הר"ב כדי שיהיו טהורים מטומאה דאוריתא · וז"ל הר"ש שאם היו הבוצרים טמאי טומאת דאוריית' מיטהרין תמנה כו' ומשמע דהיינו אם היו טמאים דאוריתא · אבל הטהורים מ"מ להזייה כלל · ופשטא דמתניתין לא משמע הכי אלא פסיק ותני מזון כו' · ושוני כו' והראב"ד בפי"א מהלכות טומאת אוכלין (הלכה ה') כתב דיין היוצא מאלו העגבים שבבית הפרס אינן טהורין לאוכלי טהרות · אבל הם ספק · ומפני מה מזון על הבוצרין · כדי שלא לטמא חולין שבא"י בידיים · לפיכך מטהרין אותן מטומאה דאית' ע"כ · והשתא ניחא קצת דלהכי פסיק ותני מזון כו' · לומר שצריכין טהרה מטומאה ודאית כי היכי דלא לטמוי בידיים · אע"פ שהן כבר טמאין מספק · אבל להרמב"ם שם לעולם מזון כו' · אפי' על הטהורי ודאי וכתב הטעם · כדי להכיר שאין מקילין בטומאת בית הפרס · אלא מפני שהוא ספק : ואם נגעו אלו באלו כו' · והר"ב העתיק · אלו ואלו · ופי' הבוצרים נגעו באחרים כו' · וגם גי' הר"ש · אלו ואלו · אבל כתב דאין לפרש שנגעו אלו ואלו בוצרים במקבלים · אדא דמלתא דפשיטא היא · ועוד דא"כ ה"ל לתנא אלו באלו · ומפרש ואם נגעו אלו ואלו כל הבוצרים נגעו בעגבים · טמאים כל העגבים · כדתניא בתוספתא בבר בית הפרס זה · לא יבצור בית הפרס אחר ואם בצר טמא · אלו דברי ב"ה · כלומר דחשבינן ליה כטהור לגבי עגבים שבצר הוא · ולא לעגבים שבצר אבירו וזהו פירוש המשנה דה"ג נחשב כטהור לעגבים של בית הפרס זה · ולא לעגבים של בית הפרס אחר (זהו הקום) וכדפרישית בעגבים שלא הוכשרו הכשר גמור · ונוגע בעגבים שבצר חברו · דומה לנוגע בעגבים של בית הפרס אחר · אע"פ שהמקבלים מערבים הכל · דה"נ מערבים של בית הפרס זה בשל בית הפרס אחר · כיון דטהורים · עכ"ל · וזה שהקשה דמלתא דפשיטא הוא · לא קשיא דטונא קא"ל · דאע"פי שנחשבים כאלו אינם מוכשרי' ורשאין לבוצרן · היינו כל עוד שהן בבית הפרס · אבל מכשילאו חוץ לבית הפרס · יש להן דין הבוצר לגת שנחשבים מוכשרי · וז"ל הרמב"ם · ואמרו אלו העגבים בלתי מוכשרים בל זמן שיהו בבית הפרס · וכ"ש יצאו חוץ לבית הפרס · ונשאר בהכשר · כתו שנזרו על בוצר לגת · ולזה כאשר יגעו הטהורים אשר ישאו העגבים לגת (כאשר) יבצרו אשר הם נטמאו טומאת בית הפרס · נטמאו ויטמאו העגבים שהם מוכשרין כמו שנאמרו ע"כ · אך הוא העתיק בקצורו שם ואם נגעו אלו באלו : ונותן לתוך הכפישה · דבשעת בצירה הכפישה תחת האשכול בכלי ונופל בה · הר"ש : הכפישה פירש הר"ב דלאו בת קבולי טומאה היא ועיין במשנה ו' פרק ה' (בפי' הר"ב) : ימכר לשוק · פירש הר"ב דקא"סינן ליה כו' · וכ כ הר"ש · וכלומר שלא יוכל לבצרו בטהרה · אבל כשמוכרן לשוק ודאי דטהורין הן · שלא בזרו אלא על הבוצר לגת · וכדפירש הר"ב במשנה ד' פרק בתרא דטהרות · וכן פירש הרמב"ם בכאן · כאשר יבצור לגת · הנה הוא מוכשר (לטמא) אבל יבצור למכור לשוק לאכילה אז אינו מוכשר :

ב שלשה

ס"ל טיט · והאי עובדא מייתי רבי יהודה לסיועי לרבנן · דלסאה וסאתים מעפר שבא מחוצה לארץ לא חששו · הואיל ולא היה בחוקם אחד בפני עצמו כחוקם המרגלופין · והלכה כחכמים :

ולא חשו להם (מצאתי דל"ג) חכמי' משו' טומא' :

פרקיח ביצר "בוצרים בית הפרס מזון על האדם ועל הכלים · ושונים · ובוצרים · ומוציאים חוץ לבית הפרס · ואחרי' מקבלים מהם ומוליכים לגת · אם נגעו אלו באלו · טמאים · כדברי בית הלל · ב"ש אומרים אוחזו את המגל בסיב · או ביצר בצור · ונותן לתוך הכפישה · ומוליך לגת · א"ל יוסי · בד"א בכרם הנעשה בית הפרס · אבל נוטע בית הפרס · ימכר לשוק :

ב שלשה

פרקיח ביצר בוצרין בית הפרס · ויהיו העובדי' שגדלו בו טהורי' : מזון על האדם ועל הכלי' בשליפי : ושונין בשביעי ומוציאין חוץ לבית הפרס ואע"ג דהבוצר לגת הוכשר לקבל טומאה · והוא מי"ח דבר שנזרו בו ביום הבי מילי לטומאת דאוריי' אבל לטומאת בית הפרס דרבנן היא לא חשבינן לה הכשר · ומשום הכי נקט ותני מזון על האדם ועל הכלי' כדי שיהיו טהורים הטומאת דאוריי' · ואע"פ שחוזרין ומיטמאין בבית הפרס בשעת בצירה · קו לא מיטמאו עגבים בנגיעת' משום טו זאת בית הפרס כל כמה דלא הוכשר הכשר גמור : ואחרים שלא נכנסו בבית הפרס מקבלין · מן הבוצרים ומוליכין לגת בכלים אח"ר אבל הבוצרים אין מוליכין אותם לגת לפי שהגת אלא מסקין ומתכשרי בהו הכשר גמור : ואם נגעו אלו באלו · הבוצרים נגעו באחרים המקבלין · טמאי · המקבלין מטמאין כל העגבים · שהאדם שנטמא בבית הפרס נעשה אב הטומאה וטמא אדם וכלים : בית שמאי אומרים אוחז את המגל · דם שרי הבוצר לגת הוכשר · אפי' לטומאת בית הפרס · ומשום הכי צריך שיאחז המגל שהוא בוצר בו : בסיב של דקל · דלא מקבל טומאה : או בוצר בצור · והוא אבן חדה דלאו כלי היא : ונותן לתוך כפישה · כלי גדול שבובסים בו זיתים דלאו בת קבולי טומאה היא : ומוליך לגת · אפי' היא עצמו' דכיון דזהיר ואית ליה הכירא שתנית בכפישה · לא נגע : בתה דברים אמורים בכרם הנעשה בית הפרס · שהיו גפנים ואילנות נטועים בו קודם שנעשה בית הפ"ס · אבל הנוטע לתחלה בבית הפרס · ימכר לשוק · דק סינן ליה · מפני שלא היה לו ליטע בבית הפרס · ואין הלכה כרבי יוסי :

ב שלשה

ב שלשה בית הפרס הן. כדקא חשיב להו ואזיל. שדה שנחרש בה קבר. ושדה שאבד בה קבר. ושדה בוכים. נטעת כל נטע. מוטב בה כל אילנות שירלה. ומתני' דלא כר' יוסי דאסר לעיל. ואיכא למימר דאף רבי יוסי לא אסר אלא ליטע בה כרם בלבד. משום דהבוצר לגת הוכשר אבל לא שאר אילנות: חוץ מזרע הנקצר. אבל זרע הנעקר עם שרשיו. חיישינן שמא יבית עלם כשעורה עם העפר הטולה עם השרשים הנעקרים: ואם עקרו. אותו זרע הנקצר: צובר את גורנו לתוכו. לתוך השדה עצמה. ולא אותו שם. ולא יניחנו לבית עד אחר דישה. שלא להרבות את הטומאה: וכוברו בשתי קברות. זו אחר זו. שמא נתערב עמו עלם כשעורה: והקטניות בשלש לפי שהקטניות יש בהן עפר יותר מבחבואה. משום הכי חייבי בהו טפי. אבל טהורין הן. שהרי לא הוכשרו. והלכה כחכמים: ושורף את הקש ואת העלה בתוך השדה. שמא יש בהן עלם כשעורה: קש. תבן של חבואה: עלה תבן של קטניות: ומטמאה במגע ובמשא. שדה בית הפרס שאמרנו: ואינה מטמא באהל. דכל טומאתה. משום עלם כשעורה. ועלם כשעורה אינו מטמא באהל: נ נזרעת כל זרע. הכי גרסינן ברוב הספרים. אבל בתוספתא קתני. אינה נזרעת כל זרע. וכן היא בעיני: ואין נטעת כל נטע. ולא מבעיא דאין נוטעין לכתחלה. אלא אף הנוטע לא יקיים. שלא להרגיל בני אדם לשם. משום דמטמא באהל. אמור בה טפי: חוץ מאילן סרק. דמותר ליטע בה. ומהו אילן סרק. שאינו עושה פירות: ד שדה בוכים: מקום רחוק מבית הקברות שמושיבין שם המטה של המת ומתוועדין ובוכין שם:

לא

ב "שלשה בית פרסות הן ב' החורש את הקבר. נטעת כל נטע. ואינה נזרעת כל זרע. חוץ מזרע הנקצר. ואם עקרו. צובר את גורנו לתוכו. וכוב' ובשתי כברות. דבריר' מאיר. וחכמים אומרים ג' התבואה בשתי כברות. והקטניות בשלש כברות. ושורף את הקש ואת העצה. ד ומטמא במגע ובמשא. ואינו מטמא באהל: נ "שדה שאבד קבר בתוכה. נזרעת כל זרע. ואינה נטעת כל נטע. ואין מקיימין בה אילנות חוץ מאילן סרק. שאינו עושה פירות. ומטמא במגע ובמשא ובאהל: ד' שדה בוכין. לא

ב שלשה בית הפרסות הן. כתב הר"ב. שדה שנחרש כו'. ושדה בוכים. ולא היה ראוי למטת עמהם שדה בוכים. דטהור גמור הוא. אלא משום דשייך בהו דין זריעה ונטיעה קא חשיב ליה. הר"ם: החורש את הקבר. הוא בית הכרם שסגינו בפירקין דלעיל שעורו מלא המעגה. הר"ם: נטעת כל נטע שהגוט' אין דעתו לעקור. ואם תהיה הטומאה טמונה תחתיו אין בכך כלום. הראב"ד פרק י' מהט"מ (הלכה מ') והרמב"ם שם כתב לפי שהשרשין יורדין למטה משלשה. ולמטה משלשה בבית הפרס טהור כדתנן לקמן משנה ה'. שהרי הקבר נפרס על פני כל השדה. ע"כ. ועיין לקמן: התבואה היא חטה המיוחדת. הרמב"ם (בפירושו): והקטניות הן הפולים והאפונים. הרמב"ם שם: בשלש כברות. כתב הר"ב אבל טהורים הן. כלומר התבואה והקטניות. וכ"כ הר"ם בהדיא. והתבואה והקטניות טהורים: ושורף את הקש. פי' הר"ב שמא יש בהן עלם כשעורה. וכ"כ הר"ם. והיא כ"ל לפי שמפני שהקש והעלה רב ומסתבכין ביחד. אי אפשר לבדקן. אבל הרמב"ם בפ"י מהלכות טמא מת שם. מסיים שאם תתיר לו בהגייה מוליאו למכרו. ונמצא מרגיל את הטומאה. עכ"ל: הקש פי' הר"ב תבן וכו'. וכ"כ הרמב"ם. וקשיא לי דבכמ' דוכתי תבן תבן וקש בשביעית סוף פ"א. ופ"ט משנ' ז'. ובשבת פ"ד משנה ג' וה'. ובב"מ ריש פ"ט. ועיין מ"ש שם בב"מ. והר"ם כתב קש. הם השבולים ידות של תבואה עצה. ידות של קטניות. ע"כ: ומטמא במגע ובמשא ואינו מטמ' באהל. ובנוסחת מהר"ם ומטמאה במגע ובמשא. ואינה מטמא באהל והיא גירסת הר"ב. אבל הרמב"ם בפירושו

א פ"ק ב' בב פיי' פ"ל מה שנתלו מת סלי. ד שם בלי כ ובנוסחתו שמטמאין באהל ה פ"ק ה: ב פ"ם הלי ג ומק"ה שם פל"ש

רל"ז

אעתיק בגירסת הספר. וכן בחבורו פ"י מהט"מ (הלכה ב') כתב ועפרו הטמא: ג שדה שאבד בו'. כתב הר"ם. מספר דשל שאבד בדשית היחיד דאורייתא. כבקעה בימות הגשמים (כדתנן במשנה ז' פ"ו דטהרות) והא דאמרינן בכל דוכתא. דבית הפרס דרבנן. היינו בנחרש. ואבד נמי בר"הר דרבנן. והחמירו בו יותר מבקעה בימות החמה דתנן כתם. דהתם הטומאה ידוע' במקומה. וליכא ספיקא אלא לזה שבנגם. אבל אבד. הספיקא לכל אדם. ע"כ. נזרעת כל זרע כתב הר"ב ה"ג ברוב הספרי' אבל בתוספתא קתני אינה נזרעת כל זרע. וכן היא בעיני. דהיכי שרי לחרוש ולזרוע. הא קא מטמא בהיסט. דבית הפרס מטמ' במשא. הר"ם. ומהר"ם כתב נ"ל דלא קשה. דהא אמרינן לעיל (משנה ג') שדה שאבד בה קבר אינה עושה בית הפרס. הלכך ליכא למיחש. וכזרעי' לא חייש כמו באילנות. שהעולם תאבים לאכול הפירות. ור' יהודה דאסר בתוספתא בזרעים. דאפילו בזרעים גזר. א"נ גזר זרעים אטו אילנות. ע"כ. וגם הרמב"ם (פ"ח מהט"מ הלכה ג') גורס בגירסת הספר. ומפרש לפי שאם שרשי זרעים מגיעין עד לקבר. אבל אין נוטעין בתוכה. לפי שהשרשים מגיעין עד למת: ומטמא מהר"ם גורס ומטמאה וכן היא בר"מהר"ב. והרמב"ם העתיק בפירושו בגירסת הספר. וכן בחבורו (ריש) פ"ח מהט"מ כתב עפרה מטמא כו': ומטמא במגע ובמשא. בבית הפרס שמא נגוש הקבר בה ויהיו עצמות כשעורה בתוך עפרה. הרמב"ם רפ"ח מהט"מ. וניחא הא דמיקרי בית הפרס. לפי שייך בו ג"כ פריש' העצמות. וא"כ פריש' וסבירא' התוספות נדחקו בכך בסוף פ"ו דנדה (ד"ה בית הפרס): ובאהל לפי שאולי על זה הקבר. האהיל כאשר לא נודע מקומו איה. אבל ידענו באמת שבזה השדה קבר. וכבר היתה בו טומאה קבוע הרמב"ם:

ר לא נטעת ולא נזרעת. פי' הר"ב בד"ק דז"ק בגמ' (ד' ה') תפרס דמשוס יאוס בעלים נגעו בה דכיון שכן הוא כו'. פי' כיון שבר הוא דרך זה הסדה שבוכים בו. סוף

א פסחים נגיס עתיא ביס כו'. אבל לא שודאי מציאתיס. והיינו דכתב ורוק' שנתיאו כו'. ודברי הר"ב הן ב פרי' ק"ו מה' קרבנות פ"ל דברי הר"ם. ועיין מ"ש במשנ"ו ג' שוי"ת סי' אס' ס"ו דב"ב. (ד"ה ונלו) וכתב עוד הכ"מ בפ"ח מהע"מ (הלכה ד') דקסה שלפי זה אינו ענין לטומאה. ולא היה לתנא לסמוכו לענין טומאה. ע"כ. וכמאי דכתבתי במשנה ב' בשם הר"ם לא קשי' דמשוס דשייך בהו דין זריעה ונטיעה קא חשיב ליה והרמב"ם כתב שם שדה בוכים מקום קרוב לבית הקברות שהנשים יושבות שם ובוכות כו' אין מוציאים אותו. ואין זורעין אותו. שלא להרגיל רגל אדם לשם. שמאיים שם טומאה מפני שהוא קרוב לבית הקברות. כבר נתיאשו בעלי' ממנו. לפיכך אפשר שיבא אדם ויקבו בו מפני זה חשבו לו ועפר שהור. ועושין ממנה בו שברי לא הוחזקה שם טומאה. ע"כ.

ורש"י פירש שדה בוכים. שמביאין מתים מתקום למקום לקבור כשבאין בשדה שמוך לעיר וכו' משום יאוס בעלים. לפי שהביאום ממקום רחוק. כדלדל אבר ונפל שם. ונתיאשו אלו על אלו והניחוהו שם: ואין בודקים לתרומה. פי' הר"ב דאין באכילה כי אם עשה כו'. שכל אכילת קדשים מצות עשה הוא. הרמב"ם. (בפירושי) והקשו התוספות דסוף פ"ח דפסחים מדתנן בפרק ג' דערובין (דף ל') מערבין לבקר בבית הפרס. ותירצו דלצורך ערוב שרי וכו':

ולנזיר ב"ש אומרים בודקין: וב"ה אומרים אין בודקין. קמיהני. דטקמא תנן במשנה ג' פ"ז דנזיר. דעל בית הפרס אין הנזיר מגלח. ואע"ג דולאי כיון דהכא ב"ש בתקום ב"ה דאיל' משנה הוא"ל ולא נסנית בעליות. וכדכתב הר"ב בפ"ג דיבמות. מ"מ בדיקה מיהא בעי הכא. אפילו לתנא דמיקל. וכי מפכת להו ב"ה לב"ש כדכתב הר"ב התם ביבמות אכתי בדיקה בעי. וכי בדק ומסכח עכ"ס בשעורה נמצא שמגלח. ובנזיר סתמא תנן דאינו מגלח. וכן פסקה הרמ"בם בפ"ז מהלכות נזירות ולא העתיק להך דהכא כלל לכך כ"ל דהא דאמרן ב"ש בתקום ב"ה אינו משנה. היינו לעקרא לגמרי ושאינה נסנית כלל וכמו שהארכתי בזה בפ"ד בפ"ח דחולין (ד"ה וב"ה):

ובית הלל אומרים אין בודקין. כי' הר"ב דבין נמצא ובין לא נמצא מגלח ומביא קרבן והיינו כספק נזיר טמא שבא נזיר טהור. הר"ם. ה אם נטל מחציו אחד ב' טפחי' ונתן וכו'. מדברי הר"ם בעזק דלקמן משמע דאותן ג' טפחים שנוטל. הוא שנותן ע"ג חציו האחר. וכן נראה. מדלא תנן ממקום אחר. כלומר הר"ם ועוד דמלתא דסיטא היא. וצריך לומר דסבר' ר"ם. דמכיון שנטל טפח ומחצה ונתן עפר ממקום אחר טפח ומחצה. דאין לאוש עוד לסיגא בעלים בשעורה. שלא להסיט. כיון שיש עליהם עפר טפח ומחצה. ומיירי דבדק קודם שנתן. וכמו שכתוב לקמן. וס"ל. והרמב"ם בסוף פ"י מהט"מ. העתיק דברי הת"ק בלשונו. אבל מהר"ם כתב. וז"ל אם נטל מחציו אחד ג' טפחים. אם נטל מחצי השדה העפר בעומק ג' טפחי' והלי השדה האחר הניח עפר טהור ממקום אחר. ונתן עליו בעובי ג' טפחים. הכל טהור. ולא חיישינן שמא (יפול) העפר מן הגבוה לנמוך. ויתור לטומאתו דלהא לא חיישינן. דכיון דטהר שעה אחת הו לא מטמאינן ליה ור"ם סבר דהני ג' טפחים דאמרן אפי' תליין בנטילה. ותליין בנתינה הנטרפים. ובהא סגי. עכ"ל:

אף

לא נטעת. ולא נזרעת. בפ"ק דמועד קטן בגמ' תפרס דמשוס יאוס בעלים נגעו בה. דכיון שכן הוא. מתיאשים הבעלי' ממנה והוה ליה כמאן שהחזיקו בו רבים ואסור לקלקלו. ודוק. כשנתיאשו הבעלים שהחזיקו הרבים כדין. אבל לא נתיאשו להשתא שלא כדין החזיקו בו. מותר לקלקלו ועפרה טהור. דלא מחזקינן בה טומאה כלל: ועושים מאכו תנורים לקדש. תה שלא בשני בית הפרס הראשונים: שבודקים לעושה פסח. אשדה שנחרש בה קבר קטן. דאם הולך שם אדם. וצריך לזחוח את פסחו בודקים אותה. כדאמרינן בסיפא. ואם לא נמצא שם עצם כשעור. הולך ועושה את פסחו: ואין בודקין לתרומה. דדוקא לפסח שתך אבדיקה זו. משום דטומאת בית הפרס דרבנן. וחכמים לא העמידו דבריהם במקום כרת. שמי שאינו מקריב קרבן פסח במועדו מייב כרת. אבל בתרומה דאין באכילה. כי אם עשה העמידו דבריהם במקום עשה. ואין מועלת בדיקה זו להתירו בתרומה: ולנזיר שהלך שם: ב"ש אומרים בודקין. ואם לא נמצא שם עצם כשעורה: אינו מגלח. ובית הלל אומרים אין בודקין. דבין נמצא ובין לא נמצא מגלח ומביא קרבן: את העפר שהוא יכול להסיטו כגון עפר תימוה: ומתחה. עושהו דק דק בידו כדי שיראה אם יש בו עצם כשעורה: ה כיצד מטהרין בית הפרס. אבית הפרס הראשון קאי. שהוא שדה שנחרש בו קבר: נוטלין מתנו ג"ט. כשעור עומק המחרישה שבגללה העצמות: ר"ש אומר מ'. ואין הלכי כר"ש: הרוצף. לשון רצף של אבנים: טהור. כיון דאין יכול להסיטן. אם היה מהלך על גבן ונסעות. איכא למיחש אחיש עצם שתחתיהן.

אף

אף העוזק בית הפרס טהור: ו"ד המהלך בבית הפרס על אבנים שאינו יכול להסיטן. על האדם ועל הבהמה שבחן יפה. טהור. ב"על אבנים שהוא יכול להסיטן. על האדם ועל הבהמה שבחן רע טמא. ג"המהלך בארץ העמי בהרי ובסלעים * טמא. בים ובשונית. טהור. ואיזהו השונית. כל מקום שהים עולה בזועפו: ז"הקונה שדה בסוריא כמוכר לארץ ישראל. אם יכול להכנס לה בטהרה. טהורה. ח"וחייבת במעשרות ובשביעית. ואם אינו יכול להכנס לה בטהרה. טמאה. וחייבת במעשרות ובשביעית. ט"מדורות הגוים. טמאים. במה ישהא בתוכן ויהא צריך בריקה. י"ארבעים יום. אע"פ שאין עמו אשה. ואם

אף העוזק. פי' הר"ב המופר ומסליך וכו'. ומסיים הר"ם דדמי לחופר בתוכו ונותנן על גביו דרישא. שנוטל מחציו ונותן על חציו אחר. שכן דרך עוזק. אלא שעושה כן בכל השדה מקומות מקומות. ע"כ. ולשון הרמב"ם בספ"י מהט"מ. אם עוזקו ובדק בשעת עוזק מלמטה למעלה לא עשה ולא כלום. ע"כ. פשק דלא הר"ם. וכ"כ הר"ב וצריך טעם לחלק בין עושה כן מקומו' מקומות. לעושה כן ממחציתו למחציתו. ושמא כיון שעושה כן מקומות מקומות. מיישבי' דלמ' לא בדק יפה. אבל מהר"ם כתב וז"ל. ר"ש אומר אף העוזק. כ"ל לא מבטיח רוצף שהאבנים רצוצי' וכמוכי' זה לזה. אלא העוזק באבנים. אע"פ שאין רצופי' ממש שהאבנים לא הוסוו. ואינן מגוררות נמי טהור דדמי לחופר מגד זה ונותן על גד אחר עפר טהור. ואע"ג דהכא נותן עליו על גד הב' מה שנטל מכאן. והא לא מטהרינן בריש אלא א"כ נתן עליו עפר טהור ממקו' אחר. נראה לי דשאני הכא. דאבנים הוא נותן שם טהורים ומצינן למימר דלא אתא לאפלוגי. ומודה ת"ק לר"ש. א"נ ת"ק גזר אבנים אטו עפר. שמא יקח מגד זה ויתן לגד אחר. עכ"ל:

ו' על האדם ועל הבהמה שכאן יפה טהור. פירש אמאי טהור הלא יטמא התחתון לעליון. ועוד דטומאה בחיטורין הוא וטמא טומאת ז' (כדלעיל רפי"ו) וי"ל כגון שתחתון נכרי שאינו מקבל טומאה. וטהור העליון מטומאה דאורייתא. א"נ אפילו התחתון ישראל. וכגון שלובשים הרבה בגדים דטומאה בחבורים לא מטמא. אלא אדם אחד או בגד אחד. אבל שני אין טמא אלא טומאת ערב. ואין מטמא אדם וכלים. ואפי' יטמא טומאה מדרבנן. כמו שפי' ר"י בפ"ק דשבת והעתקתיו לעיל רפ"ו) מ"מ שלישי לא הוי שלא ראשון. ולא יטמא אדם. תוס' פ"ט דב"מ דף ק"ה ועיין רפ"ג דזבי': על האדם ועל הבהמה שכאן רש"י אע"פ שנסמר ולא נדגל הרמב"ם פ"י מהט"מ [הלכה ז"א]: בים ובשונית טהור כי' הר"ב מ"ומא' גוסה כו' שגזרו לערוף כו' וכן הלריכוהו הוייה ג"ו': ולא כן לגמא באוירה (שלא טבילה והערב שמש) הרמב"ם וכתבתי במשנה ג"פ"ז דטוויר ומזה כו': זהקינבה שדה בסוריא כתב הר"ב ועפרה טמא כמ"ל אבל אוירה לא גזרו עליה. גמ' פ"ק דגיטין דף ח': מדורות הגוים טמאים פי' הר"ב שקוברין שם נפליהן וגויים מטמאין במיתתן אף באהל לרבנן ולשב"י נמי דאמר קברי נכרים אינם מטמאים. (וכך פי' הרמב"ם בפירושו משנה ד' פ"ז דכלים ובחבורו בפ"א מהט"מ וכתו שכתבתי בשמו במשנה ג' פרק בתרא דטויר) במגע ובמשא מודה הוא. דלא אמטיט אלא מט מ"ת אהל דלא מקרי אדם (כמ"ש ברפ"י דנגעים בר"פג ובדפי"ב) הש"י פ"ק דפסחים דף ט'. והקשו התוס בפ"ז דכלים (דף כ"ז בד"ה ובנה ציון). דהא כתיב במלחמת גוג (יחזקאל ל"ט) וראה עצם אדם ותיר לו די"ל דנקט אדם לאפוקי דם"ד דקברו שם עצמות בהמה ע"כ. והשתא לרש"בי טומאתו כטומאת בית הפרס שנחרש בו קבר וכלומר דחיישינן שמא יגע או יסיט בנפל הקבו' וזה דוחק. והרמב"ם בפי"ג מהט"מ [הלכה ז'] כתב בדין מדורות הנכרים דמטמאים כארץ העמים. נראה מדבריו

שהן בכלל גזירות טומאת ארץ העמים: ואע"פ שהוא בא"י: וכן כך וכן כך. איכא למימר. דמשנתינו נמי סברא דקברי עכו"ם אינם מטמאים באהל. דלא כתבו רש"ש דב"מ דף קי"ד: ואם היה עבד או אשה ישראלית וכן שלישראל או אשה ישראלית. לשון הר"ב עבד לשון הר"ם. ולשון הרמב"ם בחבורו שם עבד מישראל וגרשו: בעיני שאין רגונם לומר עבד עברי. דגריכא למימרא. שלא ר"ל עבד תיש־אל שנמכר לגר תושב. או לעקר מספחת גר. וקת"לן דנאמן לשאור המדור ואע"פ שהוא עלמו לעבד נמכר. והוכרחו לפרש כן. ולא פירשו עבד כנעני. מדקתני בתוספתא. והביאה הר"ם. הכל מודין זרו הנכרים אפילו עבד ואפילו אשה כו'. הכל נאמנין עליו לטהרו ואפילו עבד ואפילו שפחה כו' ומדקתני רישא דעבד עושה היאך יהיה נאמן לטהרו. אלא פיסא בעבד ישראל וכדפריש"ת. וגראה הא דגרסי' בפיסא ואפי' שפחה משבשתא. דשפחה ישראלית נמכרת לנכרי זו לא שמעינו. ועוד דאין נמכרת מאביה. אלא למי שיש לה עליו. או על בנו קדושין. כמו שפסק הרמב"ם בפ"ד מה' עבדים (הלכה י"א). ובתוספתא שבידינו גרסי' בפיסא ואפילו אשה. וגריסא גרסי' בתוספתא ואפילו שפחה. והקשה הכ"מ (בפי"א מהט"מ הלכה ח') דתני מריש שפחה דנקט ולדידי ל"ק. דכמו שעבד רבותא ה"נ שפחה. ואע"ג דמעבד נשתע לשפחה. אפילו הכי תני שפחה. כדאשכחן נמי בסוף יבמות. והרמב"ם העתיק ברישא ופיסא אשה והקשה ג"כ הכ"מ דמאי קמ"ל. דכיון דגזרו על איש אע"פ שאין עמו אשה. תמיהא משמע דגזרו על אשה אע"פ שאין עמה איש ולא קשיא נמי דמהאי טעמא דפריש' דרגיל למנקט כולהו גווני. ואע"ג דלא קמל"ן מידי. ועוד יש לומר דקא משמע לן. דלא תימה דוקא איש דדרכו לבנות ולהביא אשה למדו' שלו לזמן אמה אמה שאין כן אשה אין דרכה בכך להביא איש אליה. קמ"ל דאף כשי הנכרים פרוצות: משמרין אעפ"י שיוצאין ונכנסין לא מיישי הר"ם מידי דהוה אסתירת היין רפ"ד ופ"ה דע"ז: ח שהחזיר והמולדת כך הוא בכל הספרים גם בפ"ק דפסחים דף ס' מייתי לה. וגרסי כך. והר"ב העתיק שהחזיר והבדלם והתו' דפסחים העתיקו מולדה והבדלם יחזיר. ובברייתא בגמרא פ"ב דנדה דף מ"ו ופ"ג דע"ז דף מ"ב מעשה בשפחתו של מסיק כו' ושהרוהי מפני שמולדה והבדלם מצוים בם והוא בתוספתא הביאה הר"ם לעיל פ"ז וכתוספתא מהר"ם שבמשנתינו שהחזיר והמולדה והבדלם יכולים כו': יכולים להנוך בו. וכן מייתי לה בפסחים. וכתוספתא ארץ ישראל מוגה להוליכו והרמב"ם בפ"א מה' טומאת אבות. ט רבן שמעון בן גמליאל אומר עיר גוים שחרבה כו' כתב הר"ב ואין הלכה כרשב"ג וכ"כ הרמב"ם וגדא ן הכ"מ בפי"א מהט"מ. לפי טעם לדבר. אע"ג דקי"ל כל מקום ששנה כו' ושיון מ"ם בפ"ח דערוכין נמ כתבתי כבר בשם מהרי"ק שורש קס"ה. לכללות דהלכות. לא אתרו' על נגעי' ואהלו' וכיולא בהן שאין נוהגים: י אהלי הערביים. פי' הר"ב אינם קבועים כו' ומשום דלא קבעי לא קברי בה וכ"כ הר"ם. וגראה לפי שדרכם להסתיר קבורת הנפלים לבל יוודע לאיש שיושבת אשה עמו. והרמב"ם בפירושו כתב הטעם על כל אלו התקומות. לפי שאין בהן ישוב (תמיד) ולא יקברו בו. ואמנם יעמדו בו בזמן מן הזמנים מעט. ולזה לא גזרו עליהן. ולא הגריכוהו בדיקה אלא הן בחזקת ט"כ. וז"ל בחבורו (שם הלכה י') לפי שאין דירתן קבועה. לא גזרו עליהן טומאה: אמר

ומביאין נפש לבתיהן בלילה: עבד של ישראל: או אשה ישראלית: משמרין. המדור שם עכו"ם שלא יקברו שם: ה הביבין העמוקים. לגורות שיראלחן מהן הסופכים לרשות הרבים. ויש שם זרים שכתוב בהם המוכים לשון כוך. מערה שתחת הקרקע: ועפר התיחוח דאיכא למיחש דמחמת הנפל שקברו שם נעשה העפר תיחוח: חזיר והבדלם. דרכן לחפור ולחפש תחת הקרקע. ואם ימצאו נפל הבור. יוציאוהו מהם בדלם. היה שקורין לה בערבי אל־גב: ט אלטבא. עשויה לנוי לפני הבתים. ואין קוברים שם נפלים: עיר גוים שחרבה. עיר ארץ ישראל שדרו בה גוים וחרבה מן הגוים: אין בהן משום מדור גוים. שחיות מצויות שם ומוציאים כל הנפלי שנקברו שם. ואין הלכה כרשב"ג קברות כלות ידוע שם קברות: היה ספק. אם מארץ העמים אם מא"י: וטהרוהו. דחשבוהו כארץ ישראל. א"נ היה ספק אם היו שם קברות אם לא. וטהרוהו שהעידו שאין שם קברות: קיני. שם מקום והיו נוהגים בו טומאה מספק עד שמתו עליו רבי ובית דינו וטהרוהו: י אהלי הערביים. אינן קבועים כו' ומשום דלא קבעי לא קברי ביה. אי נמי לפי שנוסעים ותוצים ממקום למקום: לא רצו להחזיק טומאה: והסוכות. של שומרי פירות: והצריפים. מדורות שאין להם גג אלא הדפנות נוגעות בראשיהן זו לזו. ודירות של נער הן ולא קביעי: בורגנין. סוכות עשויות בשדה להכניס בהן פירות מפני הגשמים: אלקטיות

אלקטיות • גג עומד על ארבעה עמודים להתקרר בו בקיץ • שהרוח מנשבת בו תכל לגדיו • ולשון אלקטיות • בתי הקיץ • תרגום קיץ • קייטא : מקום החצים • מקום שבני העיר מניחין בו חצים לשמור לעת מלחמה : מקום לגיונות • שחונים בו חיילות של מלך :

סליק מסכת אהלות

והאלקטיות • ובית שער • ואורה של חצר • והמרחץ • ומקום החצים • ומקום הלגיונות :

סליק מסכת אהלות

אחר אהלות הביא נגעים • וענינו שהוא מדבר מטומאת צרעת • שהמצורע יטמא באהל • ויש בו קצת דמיון מטומאת מת • כמו שנתבאר בפקודו • הרמב"ם :

מסכת נגעים

פ"א מראות נגעים שנים • כתיב בקרא בהדיא שאת ובהרת : שהן ארבעה יש לך לרבות עוד שנים אחרים • דלא כתיב בקרא והן תולדה דשאת ותולדה דבהרת • דתרגיגן להו מספחת שאין ספחת שם נגע • אלא לשון מסלה וכן הוא אות' (שמואל ב') ספחני נא אל אחת הכהנים' והטיל הכתוב ספחת בין שאת לבהרת • לומר לך שיש תולדה לשאת ויש תולדה לבהרת : בהר' עזה כשלג לבנה ביות' דכתי' (ויקרא י"ג) ואם בהרת לבנה היא היא לבנה ואין למעלה מתכ' לבנ' : שאת כקרום ביל' דסבר האי תנא אין שאת אלא ל' גובה • וכן הוא אומר (ישעיה ב') ועל כל הגבעות הנשאות ואין לך כהה בלבנונית בכל ד' מראות כקרום ביצה • לפיכך הוא גבוה יותר מכולן • כמראה אל גבוה הן החמה : שניה לה כצמר לבן • והוא עז בלבנוניתו יותר מסיד ההיכל שהיא תולדה דבהרת : משום דאתמר קרא • שאת לבנה • לענין מאי קרייה רחמנא לבנה על כרחך לתולדת' שהיא לבנה יותר מתולדתה דבהרת : שאת כצמר לבן • רבנן סברי שני מראות עזות • שהן שלג וצמר לבן • הן לשני אבות בהרת ושאת • ושני מראות כהות מהן • שהן סיד ההיכל וקרום ביצה • הן תולדות • הן תולדה גדולה לגדול

מסכת נגעים

פ"א מראות "נגעים שנים שהן ארבע • בהרת • עזה כשלג • שניה לה כסיד ההיכל • והשאת • כקרום ביצה • שניה לה כצמר לבן • דברי ר"מ • וחכ"א • השאת • כצמר לבן • שניה לה • כקרום ביצה :

ב הפרוך

פ"א שנים שהן כו' • עיין מ"ש בזה בריש מס' שבועות : שהן ארבעה • פי' הר"ב • דמרבינן להו מספחת כו' • והטיל הכתוב לספחת בין שאת לבהרת כו' • בפ' קמא דשבועות דף ו' במתניתא תנא הטיל הכתוב כו' לומ' לך כשם שטפילה לשאת • כך טפיל' לבהרת : והביאה הר"ש • ופירשה כשם שטפילה לשאת • כלומר שיש לה תולדה • דפשטיה דקרא ספחת אשאת קאי • כך טפילה לבהרת ע"כ • וג"ל דהכי יליפינן דאי קרא כפשטיה שאין ספחת אלא אשאת • א"כ הואיל והבהרת היא העזה ה"ל להכתוב לכתוב בהרת ושאת וספחת והוי לא זו אף זו והיאך אמר [שאת תחלה והיא גבוה • דהשאת הוא זו ואג"ל זו אף דלהכי אקדמי' לשאת להטיל הספחת ביניהן • דהשאת אי איתא דספחת אשאת לחודי' קאי כפשטיה דקרא • ה"ל לכתוב בהרת שאת וספחת • והיו כתובים בדרך לא זו אף זו • וגם הספחת אצל שאת אלא תש"ה אקדמיה להטיל ביניהן כו' • ואין להקשות לכתוב בהרת וספחת ושאת דפשיטא דהוה משמעו ספחת לבהרת דסמוך לו לבד • ואין כאן קושיא בסדר שהרי נשנו בלא זו אף זו • כך נ"ל לפרש • ותמיהני על הרא"ש שכתב בפ' תזריע וז"ל ואע"פ שלא נכתבה בתורה ספחת רק פעם אחת • ואין לרבות שנייה רק לבהרת שהיא היותר עזה • מ"מ מדנכתב בין שאת לבהרת • דייקו רז"ל מינה דקאי אתרוייהו כו' ע"כ • וכלפי לייא • שהרי התנא שונה לומר כך כשם שטפילה לשאת כו' • וכן המקשן שם [דף ו' ע"ב] קושם שהובאה הברייתא מקשה בזה הלשון • אשכחן טפילה לשאת טפילה לבהרת מנלן • וכן נמי קושם שהובאה הברייתא' משני ר' זירא נאמרה לבנה בשאת ונאמרה לבנה בבהרת מה לבנ' האמורה בשאת יש לה טפילי כו' • מכל הלין דאדרבה פשטיה דקרא דטפילה אשאת מרבינן • לכן הנכון כתו שכתבתי בס"ד • וא"מ דאיתי בסברת הרא"ש בת"כ שאת זו שאת • בהרת זו בהרת • ספחת זו שני לבהרת ומראה הנגע עתוק שני לשאת • ע"כ • וג"ל ג"כ דאתיא כר"מ שנותן תולדת השאת • לבנה יותר ממנה : בהרת עזה כשלג שנייה לה כסיד ההיכל כו' • מסיק הר"ש וכן התו' פ"ק דשבועות דף ה' [ד"ה ב' שהן ד'] שאין דרך נגע לבא אלא בד' מראות הללו • ומיהו בכל אחד ואחד יש כמה מראות • כגון שלג שיש שלגים שמשתנים שזה לבן מזה • וכן כולם • אבל לעולם לא יבא נגע כי אם בד' מראות הללו • ודייקו להו מהתוספתא שכתבתי בר שנה ג' (ד"ה ד' מראו') בשם הרמב"ם מסוגית דגמ' דשבועות : שניה לה כצמר לבן • פי' הר"ב משום דאמר קרא שאת לבנה לענין מה קרייא רחמנא לבנה כו' • כ"כ הר"ש • וק"ק דדילמא לגופיה אצטריך דלא תימא שאת שהוא לשון גבוה • ואפילו אין בו לבנינים • ומהר"ש כתב וז"ל • ומורי הרב רבי שמואל ז"ל מקשטילטיר"י פי' לנו בשבועות • דהיינו טעמ' דר"מ דיהב תולדה הגבוהה לאב הלבן ותולדה הלבנה לאב הגבוה • משום דכיון דשאת משמע לה הגבוהה שבגבוהות • ואמר קרא והיה • מלמד שהאבות מצטרפות • א"כ כי היכי דמקרא נפקא לן בשאת הגבוהה שבכולן מצטרפת בהדי בהרת הלבנה שבכולן • ה"נ יש לנו ליתן התולדה הגבוהה לאב הלבן • להצטרף עמו • והתולדה הלבנה לאב הגבוהה • להצטרף עמו • עד כאן לשונו :

וחכמים אומרים שאת כצמר לבן כו' • כתב הר"ב וג"מ כו' • אבל שתי התולדות • אין מצטרפות וכו' ובמשנה ג' • גם דעת הרמב"ם :

)(כתב הספחת

ב הפתוך פי' הר"ב המשורב. וכן במרגוס יונתן (בן עזיאל) איוב כ"ה. המשל ופחד עמו מיכאל מן ימין וכו' ופתיכין אשא ומיא. ולשון מ"כ שהביא הר"ב מ"ל נגע צרעת. וכ"כ הר"ם. והיינו דאקרא דשאת לבנה. או בהרת לבנה אדמדמת. על שניהם נאחר נגע צרעת הוא. למדנו שהקישן הכתוב יחד. אבל הרמב"ם גורס מ"ל צרעת היא. וכו' לפי שבא בהרת צרעת היא. וכן בשאת. ע"כ. וזה בפרשיות הקודמות למקרא דשאת לבנה וגו':

הפתוך שבשלג. כיין המזוג בשלג. הפתוך שבסיד בדם המזוג בחלב. מצאתי כתוב עיין בפי' מ"כ להראב"ד וז"ל קשיא לן. מ"ט לא שערוהו לתרוייהו. או ביין או בדם. ומ"ט הני בסיד בדם המזוג בחלב. ולא אמר כיין המזוג בסיד. ועוד האי מזוג מאי ניהו בשני חלקי שלג וחלב. או בפחות משני חלקים. ואיכא למימר. בהאי בעיא בתרייתא. דאית ליה שעורא להאי מזוג בכדי שיראה זה לתוך זה. כדאמרינן בעלמא (וכתבו הר"ב לקמן רפי"ד) מים שדם הצפור ניכר בדם ונראה. ורבי ישמעאל סבר בעינן שיהיה נודע הלבינינו. ונכר באדמימות. הלכך פתוך שבשלג בעינן כיין המזוג בשלג בכדי שיהא לובן השלג ניכר בו. ואלו אמר כדם המזוג בשלג. או כדם המזוג בסיד. מתוך שזה עבה וזה עבה. אין נמזגים כלל. ואין המראות מתערבים. ואם אמר כיין המזוג בסיד נמי אע"פ שהיין קלוש ומתערב. הסיד לעולם עבה ועומד במקומו. ואינו מתערב. אבל יין בשלג נימוח ואינו נימוח. ושניהם נראים. ואם אמר יין בחלב. או יין במים חפני ששניהם קלושים. היין מחזיר את מראיתה למראהו. והלובן אינו ניכר בעצמו. ור"ע תשער לתרוייהו. היין לתוך מים וקסבר אדמדם אדום שבאדומים. הלכך משערינן להן במזוג במים. אלא זה הפרש בין בהרת לשאת. של שלג עוה. ושל שאת דיהא ממנה. והתולדות דומים יותר מן האבות. ע"כ. ובפ"ק דשבועות דף ד' פירש. בדברי עקיבא דס"ל שבזה ובזה כיין המזוג במים שסביבותיו לבן. אבל דם בחלב. מראהו לא אדום. ולא לבן: ג ארבע מראות כו'. וצ"ל מד' כו'. וכן היא בי' הר"ב. וכתב עוד שהרמב"ם כתב. דכל הארבע מראות מצטרפין כו' ולדידיה גרסינן כגירס' הספרים. וטעמא כתב הכ"מ (ריש פ"ח מהט"מ) דהיה משמע דאכולהו קאי (והר"ב כתב דתוספתא מסייעתו להרמב"ם. והיא זו שאכתוב בסמוך ולי מסגה שלמה כמ"ש בס"ד לקמן בד"ה לפטור את העומד וכו' תנין) וכתב הרמב"ם וז"ל וכבר שאל ר' יהושע בנו של ר"ע לר' עקיבא על אלו הד' מראות מה תועלת לחלק איתן במספר אחר שכולן במדרגת מראה אחד ומצטרפין לכל הדיעות. והיה ראוי שיאמר כל לבן שהוא כתו קרוס ביצה או יותר לבן ממנו. הוא נגע צרעת. והוא אחרו בתוספתא ויאמרו מקרוס ביצה ולמעלה טמא. וזה עם זה מצטרפין. א"ל מלמד שאם אינו בקי בהן ובשמותיהן לא יראה את הנגעים. ר"ל שאלו נתנו להיות רגיל בהבדל המראות והכרתם. עד שיאמרו זה המראה בהרת. וזה שאת. זה שני לבהרת וזה שני לשאת. ע"כ:

לפטור ולהחליט ולהסגיר נקט תחלת שתי הקצוות. וכתב הר"ב לכל הנך מילי מצטרפין. וכלהו מפרש להו. ואע"ג דבקצתן אסברה לה הר"ב בבהרת לבדה. לא דק בהכי. משום דמתילה תשמע מתה שכתב בכאן. דלאו דוקא. אלא ה"ה בשאר שתי מראות המצטרפות. ולהרמב"ם כולן: ולדהחליט מרגוס לגמיתות. לחלוטין הרמב"ם. כמ"ש בתשובה ס"ק דמגילה (ד"ה מוחלט): להסגיר מפרש הסגר בראשה. דאדסליק מיניה נקט. הר"ם ועיין מ"ש בריש מסכת שבת בדבור כיצד כו'. ולי נראה מכאן טעם אחר.

ב הפתוך שבשלג כיין המזוג בשלג הפתוך שבסיד. כדם המזוג בחלב. דברי ר' ישמעאל ר' עקיבא אומר. אדמדם שבזה ושבזה כיין המזוג במים. אבל של שלג עזה. ושל סיד דיהה ממנה: ג ארבעה מראות האלו מצטרפין זה עם זה לפטור. ולהחליט. ולהסגיר

לגדול. דהיינו סיד ההיכל לבהרת שהוא אב גדול. ותולדה קטנה לקטן. דהיינו קרוס ביצה לשאת שהוא קטן מבהרת. ונפקא מינה בפלוגתייהו דרבנן ותנא קמא. לענין לירוף. דחלי גרים מאב וחלי גרים מתולדה לידיה מצטרפין. וכן שני האבות שאת ובהרת מצטרפין דהאי' והיה בעור בשרו לנגע מלמד שמצטרפין זה עם זה. מדכתי' והיה ולא כתיב והיו. עשה כל הנגעי' א'. אבל שתי התולדות אין מצטרפו' דתולדה דבהרת אינה מצטרפ' עם תולד' דשאת. דלא קאי והיה אלא אשאת ובהרת דכתיבי בהדיא. ולא אתולדות דאתי מרבויא. והשאת לא"ק שלג וקרוס ביצה מצטרפין. שלג ונמר לבן אין מצטרפין. ורבנן שלג ונמר מצטרפין. שלג וקרוס אין מצטרפין. והלכה כחכמים: נמר לבן. נמר נקי של כבש בן יומו לאחר שרחצוהו ונתלבן: ב הפתוך שבשלג. המעורב בלובן ולודם שבבהרת העזה כשלג נראה כיין המזוג בשלג שלבנונית מרובה ואדמימות שבו מועט: והפתוך שבסיד ההיכל. והמעורב שבנגע שהוא כסיד ההיכל. נראה כדם המזוג בחלב. שאדמימות שבו מרובה. ואע"ג דלא תני פתוך אלא בבהרת ותולדתו. ה"ה היש פתוך נמי בשאת ותולדתו. דתניא בפ"ב שאת לבנה. מלמד שמטמא חלקה. בהרת לבנה אדמדמת. מלמד שמטמא פתוך. מנין ליתן את האמור בשל זה בזה. תלמוד לומר נגע צרעת: שבזה ושבזה. שבשלג ושבסיד: דיהה. חסרה מן הלובן שאינה נראה בלבנונית כמותה. והלכה כרבי עקיבא: ג מארבע מראות הללו מצטרפין גרסינן. ולא גרסינן ל' מראות. שאין כל הארבעה מראות מצטרפין. דאין התולדה מצטרפת אלא עם אב שלה. ושתי תולדות זו עם זו אינן מצטרפין. אבל שני אבות מצטרפין. מדכתיב והיה בעור בשרו. ולא כתיב והיו. משמע שעושה שאת ובהרת כאחד. דאי איכא חלי גרים מזה וחלי גרים מזה מצטרפין לגגרים. ורמב"ם כתב דכל הד' מראות מצטרפין. בין שתי התולדות זו עם זו. בין אב עם תולדה שאינה שלו. כל מקרוס ביצה ולמעלה מצטרפין. והתוספתא מסייעתו. לפטור ולהחליט ולהסגיר. לכל הנך מילי מצטרפין. וכולהו מפ' להו: להסגיר

להסגיר העומד בשבוע ראשון דכתיב (ויקרא י"ג) וראהו הכהן ביום השביעי והנה הנגע עמד בעיניו והסגירו הכהן שבעת ימים שנית: ולפטור את העומד בסוף שבוע שני שהעומד בשעורו ולא פשה. ועמד במראהו. אע"פ שלא ירד למטה מארבע מראות. פוטרו בסוף שבוע שני. והא דכתיב (שם) וראה הכהן אותו ביום השביעי שנית והנה כהה הנגע וגו' וטהרו הכהן. לאו למימרא דאין מטהרו אלא א"כ כהה. אלא אסיעוני' קרא. דאפילו בשתנה משלג לסיד או מסיד לשלג. לא אמרינן נגע אחר הוא וחוזר ומסגירו בתחלה. אלא כעומד דמי. ומטהרו:

להסגיר. את העומד בסוף שבוע ראשון.
לפטור. את העומד בסוף שבוע שני.
להחליט

משום דלא מצי להתחיל בלפטור. כיון שאינו אלא בסוף שבוע שני. וא"כ להפוך כולו לבן (שהבא בתחלה טמא כמ"ש בס"ד בר"פ ח. ותו דאכתי לא דבר שמיה. להכי מהדים להסגיר שהוא בסוף שבוע ראשון. והשתא נימא נמי דנאחר להסגיר. נקט לפרש לפטור. ולא מפרש להחליט. דכיון שהתחיל במאי דשליך ה"ל למנקט כולהו ממטה למעלה. אלא דנקטינהו כסדר סוף שבוע ראשון. והדר סוף שבוע שני. והדר נקט להחליט שיש בו כמה גווני:

להסגיר את העומד בסוף שבוע ראשון. תמיהני דלא תנא להסגיר בתחלה. ומצאתי למהר"ם שכתב וז"ל. תימה לי אמאי לא קתני נמי בריש להסגיר בתחלה. כדקתני גבי מחיה ושער לבן בסיפא (להחליט כו') וכ"ל דריש הכי מיפרשה מארבע מראות הללו מצטרפים זה עם זה בתחלה. וכן לפטור. וכן להחליט. וכן להסגיר. ולא הוצרך לפרש לירוף דריש דפשיטא דסתמא דמלתא מיירי בבא בתחלה. ואריש קאי דמראות נגעים ב' שהן ד'. דלכל הפחות מיתוקמא בבא בתחלה ע"כ:

העומד כו' מפורש במשנה ז' פ"ד. ובסיוך בד"ה לפטור כו' תניין כתבתי. ועיין מ"ש שם בס"ד: שבוע ראשון שבוע ל' זכר. שהרי רש"י פי' מלא שבוע זאת של זאת. וברבוי בא בסי' הנקבות שבועות: לפטור את העומד בסוף שני. ל' מהר"ם. וא"ת מה לרוף שייך בזה כ"ל כגון שהסגיר בהרת בשני גריסין ובסוף שבוע שני יש בהרת כגרים עזה כשלג ושאת כגרים. והשתא אי לא הוו מצטרפי בהדי הדדי דה"ל שני מיני נגעים. א"כ ה"ל שאת נגע חדש ומסגירין עליו. אבל השתא קאמר דמצטרפין להיות כנגע א' וה"ל עמד בעיניו וטהור. ובדין לא ה"ל למתני הכי אלא בסיפא. כדהוא מפרש לפטור את הפוסק כו'. אלא איידי דתנא הכא להסגיר את העומד בסוף שבוע ראשון. תנא נמי לפטור את העומד בסוף שבוע שני. ע"כ:

ולפטור את העומד כו'. פי' הר"ב. אע"פ שלא ירד למטה מארבע מראות כו'. והא דכתיב וראה וגו' והנה כהה וגו' אסמועי' קרא. דאפי' נשתנה משלג לסיד או מסיד לשלג. וכן ל' הר"ש אבל בפי' הת"כ שהביא במשנ"ו כתב דאפי' ירד מן השלג לקרוס מטהרו ואין נחשב כנגע אחר. אע"ג דמתתאי משלג טובא וכ"כ עוד הר"ש בפ"ד משנה ז': וכ"כ שם הר"ב. ופשטא דמתני' דהתם הכי משמע. דתנן ובלבד שלא תתמעט מד' מראות. משמע דאו הד' מראות כולן שוות. ומצטרפות וזו סייעתא לדברי הרמב"ם וכ"ע להר"ב והר"ש וכ"ל דלדידהו ובלבד שלא תתמעט מארבע מראות. ה"ק דאי תתמעט מהן טהור אבל אי לא מתמעט יש מהן דטהור. ויש מהן דטמא וזה תלוי בלרוף. והא דנקטי הר"ש והר"ב לקמן בקרוס אליבא ר"מ דריש פרקין שהוא ת"ק. נקטי דלדידיה שלג וקרוס מצטרפין ומ"ש הר"ב והר"ש בפי' משנתינו דאפי' נשתנה מסיד לשלג או משלג לסיד כו' שכן מצינו בהדיא במשנה ז' שם היתה עזה ונעשית כהה. כהה ונעשית עזה הרי היא כמו שהיתה ובלבד וכו'. ועל שבוע הראשון קאי התם. ולומר שאין לפטרו כשהיתה עזה ונעשית כהה. ואין להחליטו כשהיתה כהה ונעשית עזה. ולריך הסגר שהיא נחשבת כמו שהיתה קודם הסגר הראשון. וקרא דכתיב וראהו הכהן ביום השביעי (של הסגר הראשון) והנה הנגע עמד בעיניו. אין פירושו שעמד במראה שהיה בו. אם כשלג או כסיד ההיכל או כלמר לבן או בקרוס בילה שבאותו מראה עצמו עמד. ואלו נשתנה ממראה למראה של אלו המראות. אע"פ שלא פשה אם נעשית עזה ממה שהיתה. יהיה מוחלט ולא יסגר. וכן נמי אם נשתנית מעזה לכהה שלא יסגר ויפטר אלא פירושו שעמד בעיניו של נגע הצרעת הכולל לכל המראות מראות שבאיזו מראה מהמראות שיהיה ביום השביעי. אע"פ שנשתנה ממה שהיתה הכל בכלל עמד בעיניו ואע"פ שנשתנית לעזה אין בכך כלום אבל כאלו היא עכשיו כמו שהיתה מתחל. וכאלו לא נשתנית מעולם. ואין כאן שום צד להחליטו. וגם לפטרו א"א. אע"פ שנשתנית מעזה לכהה. שלא א"כ שלא עמד בעיניו דהיינו שיצא מכלל הד' מראות והוכהה מכולם שאז פוטרו. וכדתנן התם ובלבד שלא תתמעט כו'. וכשם שבשבוע ראשון אם נשתנית ועדיין היא בתוך הד' מראות. הרי היא כמו שהיתה ואין נשתנה לכהה ממנה מסגירו ואינו מחליטו ולא פוטרו. כך בשבוע השני. אף אם נשתנית ועדין היא בתוך הד מראות דינו ג"כ כמו שהיתה ועמד בעיניו קרינן ביה ופוטרו כדתנן הכא לפטור את העומד בסוף שבוע שני אלא דקשיא להו להר"ב והר"ש דבשלמא בשבוע ראשון ע"ד בעיניו כתיב ומפרשינן כדאמרן. ולק' אפרש בס"ד הוא גופה מכלן למדרש הכי אבל בשבוע שני כתיב והנה כהה הנגע וגו'. ש"מ דדוקא בעינן שיהיה כהה. ואלו עמד בעיניו לא נפטרהו. ואדרי רש"י בפירוש החומש כך מפרש. וכשטיהו דקרא נמי הכי משמע. ולפי שהמשנה שהזכרתי לא משמע כן. וכן עוד בפ"ג משנה ג' תנן עור ובשר מיטמא כו'. בשלשה סימנים בשער לבן ובמחיה ובעשיון. ולא עמד במראיתו. לא קתני ולהוי ד'. ומתניתין דהכא נמי קתני דעמד בשני פוטרו. וכן נמי ברייתא דת"כ בבנד העומד בראשון מסגיר. ובשני פוטר. ובלדם העומד בראשון מסגיר. ובשני פוטר. מכל הלין שא"א לפרש המקרא כמשמעו דדוקא כהה הא עמד מחליטו כדפירש"י. והביא הר"ש ראיה' מפ"ק דמגילה (דף ח'). שם מפרש רש"י בעמד שבעמד בשני טהור הוא. ולפ"כ מפרש הר"ש והר"ב. שכהה המזכרת בכתוב הזה. היינו שהוכהה בד' מראות עצמה

שנשתנה

שנשתנה מראיה למראה ולא אתא לדיוקי הא עתד כו' אלא
לגופה אצטריך . דל"ת שכיון שנשתנה אף על פי שעדין היא
בתוך הארבע מראות להוי כנגע אחר ויצטרך כניר' בתחלה .
קמ"ל . דאפילו הכי כיון שלא פשה וטהרו הכהן" ורבינו גנור
אריה [כתב דלא] ניחא ליה לומר . דקרא אצטריך לומר
שאם כהה שיהיה טהור . ולא תימא שצריך הסגר לפי שהוא
נגע חדש . דמהיכי תיתי לומר כן . שהרי הוכיח ממה שהיה .
ולפיכך מפרש דקרא כי איצטריך היינו לאשמועינן שאם פשה
שיהיה מוחלט . כמו שאמר הכתוב ואם פשה וגו' . ול"ת שהוא יל
והוכיח ופשה דהוי כנגע חדש . ולא להוי חלוט אלא יסגר
בתחלה . עוד כתב בג"א לתרץ אחתי דדרשינן לקרא בסופן
שאפי' עתד בעיניו יהי' טהור . ולא דרשינן ליה בפשוטו
וכדפירש"י דדוקא כהה הא עתד טמא . די"ל דבא"כ דרים ליה
ופירו הכהן תספחת היא אע"ג דלא נשתנה מראהו מזה דרשו
דהעומד בשבוע שני טהור . מיתורא דמספחת היא . עכ"ל .
ובכל זאת לא שקטה דעתי כי לא מצאתי בדברי הג"א ולא
בדברי הרא"ש מגלן לדרו' שאם נשתנה ולא עמד . והשיגוי היא
לעזה . אלא יומא . דהא מדכתיב כהה . לא שמעינן אלא
בנשתנה לשלמטה ולא לעזה . ודכתב הנגע שדורש בת"כ אלא
מאמר כהה לתטה מארבע מראות ת"ל הנגע . והדר דרש מי
הנגע יכול במראיו ת"ל כהה (ע"כ) לא שתעמו תזה אלא
כשעל כל פנים נעשים כהה . ולא שהשתנו' היתה לעזה .
ואע"פ שמסיים בת"כ והנה כהה . שאם העז וכהה . כאלו לא
העז הנגע . שאם כהה והעז כאלו לא כהה . אבתי תקשה לת"כ
גופי' הגליה לדרוש כך . והג"א לא הבנים עצמו לפרש זו
הסיפא דת"כ . ולכן לא ידעתי עדין מגלן שאם נשתנ' לשלמטה'
הימנו שיטטור . וגם המשניות דפ"ד ודהכא . אפשר לפרש
דשניהא להו שאם נשתנית לעזה בשבוע שנית דטמא . ולא
לשטור . שהרי יכולני לומר דמתני דפרק ד' . בשבוע ראשון
דוקא היא . שנגלה כהה ונעשים עזה הרי היא כמו שהיתה .
דהתם קרא כתיב עתד בעיניו וכמו של עיניו שב אל הנגע וכל
הד' מראות בכלל ומקרי עיניו . אע"פ שכבר לא היה כזה
במראה . והיה לתטה ממנו . ואלו בשבוע שנית . הא [לא] קתני
הכא [אלא] עתד פטרו . ולא נאחר' אלא המשל' ג' דפ"ב . דאי
איתא דנשתנית לעזה טמא . הוה לי' למתני ד' . מכל מקום
קשי' מגלן . ואפשר דדוקא עתד וכל שכן כהה . אבל אי לא עתד
ונעשית עזה . אין הכי נמי דלא לפטרו . ונראה לי לתרץ דמכיון
דמרבויא דמספחת היא ילפינן דאע"פ דלא נשתנה מראהו
ועומד דטהור הוא . קא ליכא למימר שאם נשתנה לעזה שיהיה
טמא . דמכיון שהעומד טהור . אף שינוי לעזה נמי עומד הוא
קרוי . כמשמעות עומד בעיניו דבשבוע ראשון . וא"ל דדילמא
ריבוי דמספחת היא . לא אתא אלא לשלא כהה אלא עתד
במראיו ממש כשהיא' . אם שב שב . אם שיר שיר וכן כולם
אבל לא להרבות אף כשנשתנה לעזה ליכא למימר הכי דמכיון
דכבר השמיענו הכתוב בשבוע ראשון שאין חילק בין עתד
במראיו ממש לנשתנה לעזה . אי איתא דבשבוע שנית יש
חילוק לא ה"ל להכתוב לסתום ולכתוב ריבוי בהתא אלא לפרש
אותו הרבוי :

שאינו

שאינו אלא כ' עומד במראיו ממש . שהרי עכשיו בסותם .
איכא למטעי ולרבות להקל ולפטרו אף בנשתנה לעזה אלא שכן
הוא האמת שהכל בכלל הדיבור . אף כשנשתנ' לעזה כך נראה
לי . ואם תאמר והא נופה תקש' בעומד בעיניו שכתוב בשבוע
ראשון דדרשינן שעמד באמת מארבע מראו' ואפ"כ שתני'
לעזה . ולא אתא אלא לאפוקי שתנית לחטה מהארבע
מראות . שאז לא יסגר ויפטר . דלמא לא היא . אלא דוקא
שעמד' במראיו' ממש . אם שב שב . אם שיר שיר כו' לאפוקי
נשתניא לכהה שיפטר . וכן לאפוקי נמי אם נשתנית לעזה
שיוחלט נראה לי לתרץ דהיינו הא דדרים בתורת כהני' והנה
הנגע עמד בעיניו שאם העז וכהה . או כהה והעז . כאלו לא
כהה . ע"כ . ודרשו ג"כ כדדרים לקמיה על והנה כהה הנגע
כדכתבתי לעיל . דמשום דכתיב כהה . וכתיב הנגע דרים הכי
כדלעיל . וה"נ דכוותי יכול לדרוש ובסגנון אחר וכך ידרוש
הוא"ל וכתיב עמד בעיניו . למה לו לומר כלל הנגע הרי עמד
בעיניו קאמר . וא"כ הוא הנגע . אלא להכי כתב הנגע לגלויי
על שעמד בעיניו . שאין במראיתו ממש אם שב שב וכו' . אלא
כל שעומד במראית הנגע שבכללו הארבע מראות . אע"פי
שנשתנה למרא' אחרת ממה שהיה . עומד מקרי . ומש"ה כתב
הנגע כי היכי שהכינוי של בעיניו יסוב עליו . ויהיו כל הארבע
מראות בכלל והשתא אין להוציא כהה והעז כלל . שהרי בכלל
הנגע הן כולן . ועומד מקרי בכולן . כך נראה לי והוא נכון .
ורא"ל לרלב"ג בפירוש המומס שמפרש לפי דרכו כפי הפשט
הכתוב . לא על פי הדינים שילמדונו רז"ל ומפרש עתד בעיניו
שלא נשתנה . לא למטה מהלובן שהיה . ולא אל לובן יותר
חזק . ושיהיה זה הדין מוהג בכל הנגעים האחרים לא בנגרת
לבנה לבד . זה אמר בעיניו . שיורה אל רבוי מראות עכ"ד .
ולפי דרכינו למדנו גם לדברי רבותינו ז"ל האומרי' שלא כדברי
הרלב"ג . אלא שהכל נקרא עומד אע"פ שנשתנ' . כל שהשינוי
הוא עדין בתוך הד' מראות שלבד (א"א) [נ"ל אמר] בעיניו) .
ולא בעיניו . כמו שאומר בעיני בגדים . ולולי הדרש של
הנגע המיותר דדרים בתורת כהנים . היינו יכולים לומר
כהרלב"ג . אבל תיבת הנגע המיותרת . מכרחת דרשת חכמי'
ז"ל . והנה קבלתם אמת . ותורתם אמת . וכל דבריהם אמת
והוי יודע שזה הלשון דתורת כהני' הפקקתיו מדברי הרא"ש
לפי שבתורת כהנים שלפני לא נכתב תיבת או . ואין לו הבנה
זולתו . אבל אלו לא מצאתיו כן בדברי הרא"ש הייתי מגיהו
לתורת כהנים . שכל"ל שאם העז וכהה כאלו לא העז . כהה
והעז כאלו לא כהה . ע"כ . וכלשון התורת כהנים בוהנה כהה
הנגע שהעתקתיו לעיל . לפי שלגרסת הרא"ש עדיין קשיא לי
למה מסיים דוקא בכאלו לא כהה דקאי אבבא שנית נחוד כשו
עמד בעיניו הוא ליה למימר . והוי קאי גם אבבא ראשונה שלא
בריאה חסורי מחסרא והכי קתני כאלו לא העז . וכעין
הברייתא דבתר הכי שהבאתי לעיל . ועכשיו אין צריך להוסיף
תיבת . או אמנם כן אם להרא"ש הוגנת בעיניו . כי גרס רק
לתיבת לא [נ"ל או] . ולא הגיה בה כלום . תבטל דעתי
מפני דעתו הרהבה :

אמת

להחליט את שנולד בו מחיה או שער לבן בתחלה · כשהובא בתחלתו אל הכהן ויש בו בהרת כגרים ומחית בשר בעדשה מרובעת בתוך מקום הבהרת מחליטו מיד · וכן נמי שער לבן אם היה שחור · ולא הסגיק להסגירו עד שהפך ללבן מחליטו מיד · אבל שסיולא מטמ' בתחל · אפי' פושה והילך עד שלא הסגיר · יש סוף שבוע ראשון כלו' להחליט · כמו כן בסוף שבוע ראשון שתחל' לא היו לו סימנין הללו והסגירו · ולסוף שבוע ראשון מצא בו מחיה או שער לבן מחליטו או בסוף שבוע שני · כגון בסוף שבוע ראשון עמד בעיניו ולא היה בו לא שער לבן · ולא מחיה · (והסגירו פעם שנית) ובסוף שבוע שני נולדו בו סימני הללו מחליטו: לאחר הפטור · כלומר ואפי' לאחר הפטור · שבסוף שבוע שני לא נולדו בו סימני טומא' ופטרו ולא' כמה ימים נולדו · מחליטו להחלי' את שנולד לו פסיון בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני · כגון בהרת כגרים שאין בה מחיה ולא שער לבן והסגירה אם פשתה בסוף שבוע ראשון או לא פשתה · אלא בסוף שבוע שני · מחליטו ואם לא פשתה לא בשבוע ראשון · ולא בשבוע שני · ופטרו · ולאחר כמה ימים פשתה · מחליטו: להחליט את ההופך כלו לבן · מתוך הפטור · אם אחר שפטרו וטהרו הכהן · פרחה הנרע · בכלו · טמא מוחלט: לפטור את ההופך כלו לבן מתוך החלט או מתוך הסג' אם לאחר שטמאו הכהן · לאחר שהוזקק להסגר קודם שטמאו · פרחה הנרעת בכלו · פוטרו וטהור · שהסריחה עושה מן הטהור טמא · ומן הטמא טהור: והמוסגר טמא מקרי: אלו מראות נגעי' ד' מראות אלו שהזכרנו חלקות · או פתוכות: ד' מראות נגעים שלשים וששה גרסינן · ולא גרסינן מראות נגעים ששה עשר ושלשים וששה הוו ד' מראות חלוקות · ואי"ב מראות פתוכות דעור בשר וכנגדן בשחין ומכוה ששחין ומכוה מ' הן ולא חלקן הכתוב אלא לומר לך שאין מצטרפים · וכנגדן בנתקים · וכנגדן בקרחת וגבחת · שקרחת וגבחת אחד הן · הרי שלשים וחמש מראות · וירקרק ואדמדם דנגעי בגדים: וירקרק ואדמדם דנגעי בתים הרי שלשים וששה: עקביא

להחליט את שנולד לו מחיה · או שער לבן בתחל' בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור · להחליט את שנולד לו פשיון בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני · לאחר הפטור להחליט את ההופך כולו לבן מתוך הפטור · לפטור את ההופך כולו לבן מתוך החלט · או מתוך הסגר · או מראו' נגעי' שבל נגעי' תלוי' בהן: ד (כ"א ל"ג) ר' חנינא סגן הכהנים אומר מראות נגעים ששה עשר) ר' דוסא בן הרכינס אומר מראות נגעים שלשים וששה · עקביא

את שנולד לו מחיה וכו': עיין מה שלתבאי במשנה ד' פ"ג: את שנולד לו כסיון בסוף כו' · לשון הר"ב · אבל כסיון לא מטמא בתחלה · אפי' פושה והולך עד שלא הסגי' כת"כ יכול יהא הכסיון מטמא בתחלה · ת"ל (ויקרא י"ג) אחר הראותו אל הכהן · יכול אם ראה הכהן שהוא פושה והילך יזקוק לו · ת"ל לטהרתו · אינו מזקק לו · אלא בשעה שהוא רואה לומו אם לטומאה · אם לטהרה · פי' הר"ש אם לטומאה · כגון בסוף הסגר (ראשון) שנקרא עליו שם טומא' אם לטהרה · כגון בסוף הסגר שני: להחליט את ההופך כולו לבן מתוך הפטור · לשון מהר"ם כגון אם עמד בעיניו סוף שבוע שני ופטרו · ואחר כך פרחה בכולו · מחליטין אותו משום כסיון · ואי"ם הא תנא ליה בבר · להחליט את שנולד לו כסיון בסוף שבוע שני: לאחר הפטור · י"ל דהאי לא דמי לשאר כסיון דשאר כסיון כל שעתא מטמא · בין בסוף שבוע ראשון · בין בסוף שבוע שני · אבל הופך כולו לבן זמנין טהור גמור · כגון בסוף שבוע ראשון מתוך החלט או מתוך הסגר כדקתני סיפא · וכי מטמא משום כסיון · זהו אדם להכי נקטיה באמצע נסייה · והא דמטהר קרא הפך לבן היינו מתוך טומא' · אבל מתוך טהרה · לא כדתנן לקמן (רפ"ח) הפורח תן הטמ' טהור · מן הטהור טמא ולי נראה דאצטריך למתנייה · כגון ההופך כולו לבן לגבי פנים של הנגע · דטמא משום הפך לבן ולא משום כסיון · דאין הנגע פושה לתוכו · כדאיתא לקמן (פ"ו משנה ג') עכ"ל: או מתוך הסגר · כתב הר"ב · והמוסגר טמא מקרי · כדתנן בפ"ק דמגילה משנה ז' · ובמכילתין פ"ח משנה ח': שבל נגעים תלוים בהן · לא כל הנגעי' ממש · דהא איכא נתקים דמיטמו בכל מראות · אלא בנגעי' של עור הבשר קאמר · כדקתני בתוספתא ארבע מראו' שעור הבשר נטמא בהן · הר"ר: ד' רבי חנינא סגן הכהני' אומר מראות נגעים י"ו · ה"ג הר"ש ופי' דס"ל כר' עקיבא דאמר בפ"ק דשבועות (דף ו') כולהו לבהדי שאת מצטרפים · דשאת מצטרפ' עם בהרת ועם סיד ועם קרוס · וקרוס נמי וס"ד מצטרפין אהדדי · ד' צירופין · וד' חלקים · הא תמניא · ובתוכי' כנגדם הרי י"ו · ע"כ · ומיהו למסקנא לר' עקיבא כולן מצטרפין · וכדאמר רבי עקיבא בתוספתא שהעתיק הרמב"ם · כמ"ש לעיל (משנה ג' ד"ה ד' מראות): רבי דוסא בן הרכינס אומר שלשים ושש · פי' הר"ב בשם הרמב"ם ד' מראות חלקים כו' · וכנגדן בנתקים · והקשה דאמן קי"ל דנתקים מיטמאין בכל מראות · כמ"ש בדפ"י · ורמיתי בשער קרבן אהרן · והוא פי' לת"כ · שמתרץ זה · דהרמב"ם דייק בלישנא שאמר מ' בעור הבשר וח' בשחין וכו' ולא אמר וח' בנתקים · אלא אמר והם עצמם בנתקים: שכיון בזה לומר דגבי שבנתקין כל המראות מטמאין אבל בכלל כל המראות יש אלו הח' מראות · שהם יהיו היותר מיוחדים בהם · אשר הם דומים למראות הנגעים · עם היות שהם מטמאים גם בשאר המראות כלם · ע"כ · והר"ש פי' דר' דוסא חשיב נגעי הגוף · כגון דעור הבשר ושחין ומכוה · בכל אחד שיש עשר הרי ל"ו שיש ד' חלקים ושנים בצירוף · שהתולדה מצטרפת לאב שלה · וקשה דאין האבות מצטרפין · הא איתא וכנגדן פתוכין הרי י"ב · ועקביא חשיב נמי דראש · בקרחתו או בגבחתו כמראה צרעת עור בשר בכל

דל"צ

א ובתוס פ"פ

בכל מחד י"ב הרים · וקח חס"ב כמי נגעי בגדים של צמר
ופשתים ושתי וערב דצמר ופשתים · ונגעי עורות וכתים ·
והגך ששה כל מחד בשני מרמות ירקרק ואדמדם · הרי י"ב ·
סך הכל ע"ב · מ"ל קרחת וגבחת חדא חשיב להו · ויש להוסיף
עוד י"ב · דהגך ששה שמיטמאין
בשני מרמות ירקרק ואדמדם
פוסין מזה לזה · נמצא בכל מ'
מרבע מרמות עם פסיון · ע"כ:
רבי עקיבא אומר לעולם רואין
כו' כתב הר"ב ואין הלכה
כר"ע · ותמיהני דהא קי"ל הלכה
כר"ע מחבירו (כמ"ש בפרק
דלקמן משנה מ' בד"ה וחכמים
אומרים וכו') ואולי דר"מ כיון
שהיה בדור שלפניו · כמ"ש
הרמב"ם בפ"ד מהעשרה פרקי'
שבהקדמת פירוש המשנה · לא
היו בכלל חברו וחיינו נמי שכתו'
בפי' הרמב"ם והלכה כחכמים·
אע"ג דלאו שתמא הוא דפליג
אדרבי עקיב ·מ"מ כיון דר"מ לאו
חברו הוא קרי ליה בשם חכמים·
להטעים טוב טעם שהלכה
כמותו · שהוא גדול כחכמי' ואין
הלכה כר"ע מחבירו וזה דוחק · ובנמ"י כתב והלכה כר"ע ·
וכן פסק בחבורו פ"ט מה' טומאת צרעת (הלכה ו') :

מעבירין לאחר השבת · כתב הר"ב מפני שהו' נראה כדן את
הדין בשבת יום בו משום רשות · כדתנן במשנה ב'
פ"ה דכילה: ה' היה בו שער לבן והלך לו · לשון הר"ב ברי זה
להקל ומסיים הר"ש דאי קאי בסוף שבוע שני פוטר רע"כ·ועיין
מ"ש לקמן (ד"ה היה בו פסיון) ומ"ש הר"ב דל"מ שהיה צריך
להביא קרבן עיין מ"ש בזה בפ"ד משנה ו': היו לבנות להכי נקט
לשון רבים משום דתניא בת"כ מיעוט שער שתי שערות·הר"ש
והביאו הר"ב ברים פ"ד·ופס אחרים בפ"ד : אחת לבנה ואחת
שחורה כתב הר"ב כדי נשבה כו' וכ"כ הר"ש · וכ"פ בסיפא גבי
אחת אדומה ואחת קצרה כו' ומהר"ש כתב ולי נראה לפרש דלא
כדי נשבה·וקאי אדלעיל· והכי פי' היו לבנות פי' בשבת והשחירו
לאחר השבת·ולא פי'·היאך השחירו והדר מפר'לה·בין שהשחירו
אחת מהן·בין שהשחירו שתיהן·והשחירו שתיהן הוי פירושו ·או
השחירו כמו חלב ועשה מאמר (בפ"ה) דיבמות (משנה ג') דהוי
לו עשה מאמר · וכן יש לפרש גבי אחת אדומה ואחת קצרה ·
דאדלעיל קאי אאדומות והקצירו·והדר מפרש בין שנעשה אחת
אדומה ואחת קצרה בין שהקצירו שתיהן לאחר השבת או נשת'
השחין לשתיהן לאחר השבת כו' ·ותדע דגבי שחורות והלבינו בסיפא קתני או אחת שחורה ואחת לבנה כו'·ובריש לא קתני או·
וכן באחת קצרה ואחת אדומה קתני בסיפא·או·משום דסיפא הוי פירושא בשבת היו אחת שחורה ואחת לבנה כו' · ובריש אלאחר
השבת קאי·וק"ל·ע"כ אבל בספרים שלנו ל"ג או בסיפא · ומ"מ ריש שפיר מיתרצא בלאו הכי תדע: ארובות עיין פ"ד משנה ד':
נשבך השחין כו' סברא הוא בכל הני דתניגן שמבטלין שיתני הטומאה (ועיין בכי' הר"ש דריש מתני' דלקמן ועיין בסוף משנה
ג' דפ"ה: הקיף · השחין וכו' כתב הב"מ בפ"ב מה"ג (הלכה ד') וז"ל הא קי"ל (במשנה ד פ"ג) שעשר לבן הוא סימן
טומאה גם בשחין ומכוה·וז"כ דל בברת מכה תיקף ליה ·

ר"ל צ

א שם פ"ט הל' ו
בשם פ"ב הל' ט
ג שם שם ל' ה

עקביא בן מהללאל אומר שבעים ושנים ·
רבי חנינא סגן הכהנים אומר·אין רואים
את הנגעים בתחל' לאחר השבת·ששבוע
שלו חל להיות בשבת · ולא בשני ששבוע
שני שלו חל להיות בשבת · ולא בשלישי
לבתים·ששבוע שלישי שלו חל להיו'בשב'·
ר' עקיבא אומר' לעולם רואים · חל להיות
בתוך השבת·מעבירין לאחר השבת · ויש
בדבר להקל ולהחמיר: ה' כיצד להקל·היה
בו שער לבן· והלך לו שער לבן היו לבנות
והשחירו אחת לבנ'ואחת שחורה·והשחירו
שניהם·ארוכות והקצירו · אחת ארוכה ואח'
קצרה · והקצירו שתיהן · נסמך השחין
לשתיהן · או לאחת מהן · הקיף השחין
לשתיהן · או

עקביא בן מהללאל אומר שבעים ושבעים ושתים · הכך שלשים ושבע
בתחלה כשהוכא אל הכהן · ושלשים ושבע אחריני כנגדן
בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני של הסגר · או בסוף
שבוע שלישי לנגעי בתים להכחין בין מראה שלבתחלה למראה
שבסוף· הרי ע"כ : כך פירשן
רמב"ם ויפר הוא·אלא דקשי' לי
בנוה שהוא מונה שתנה מראות
דנתקין · ואינן קיימא לן דנתקין
מטמאין בכל מראות · ואין להם
מראות מיוחדות כשאר נגעים :
ששבוע שני שלו חל בשבת·דשתי
הסגרות שלשה עשר יום · דיום
שביעי של שבוע ראשון · עולה
לכאן ולכאן : דכתיב (ויקרא י"ג)
והסגירו שבעת·ימים שנית מלמ'
שיום שביעי עולה לו מן המנין
מלפניו ומאחריו · וכן שלשה
שבועות דנגעי בתים·אינם אלא
י"ט יום · דראשון ושביעי של
שבוע אמצעי עולין לפניהם
ולאחריהם : חל להיות בתוך
השבת · שיום השבת חל שביעי
אין רואים אותו בשבת מפני
שהוא מראה כדן את הדין בשב'·
אלא ממתין עד לאחר השבת·ואין הלכה כר' עקיבא : ה' היה
בו שער לבן ביום השבת ואם היה רואהו היה מחליטו · ולאחר
השבת הלך לו הרי זה להקל·ואע"ג דאי נמי חלטו בשבת כשהלך
לו לאחר השבת היה מטהרו · מ"מ היה צריך להביא קרבן כדין
מצורע מוחלט שבת רפא ועכשיו פטור:היו לבנות · אי נמי הי'
לבנות ביום השבת שהיה ראוי להחליטו ולאחר השחירו · הרי
זה להקל:אחת לבנה ואחת שחורה והשחירו שניהם·כדי נשבה
דאין כאן להקל דבין כך ובין כך טהור·ואגב סיפא דלהחמי'נקט
לה דקתני והלבינו שתיהן:ארוכות·היו השערות ביום השב'·כדי
לקרון בזוג דהיינו שיעור טומאה·ולאחר נשקצרו·היינו להקל:
אחת ארוכה ואחת קצרה כדי נשבה·דבין כך ובין כך טהור ·
אלא אגב סיפא דלהחמיר נקט לה דקתני והאריכו שתיהן :
נסמך השחין · לשתי שערות לאחר השבת ובשבת לא
היה בו שחין דאלו בשבת לאהו היה מחליטו מחמת השערות
לבנות שבתוך הבהרת · ועכשיו לאחר השבת שבא השחין
ונסמך לשתיהן · או לאחת מהן · אינן סימן טומאה : הקיף
השחין וכו' או שהקיף השחין לשתי השערות לבנות ·
או

מטוס

דל"ג

מו לאחת מהן: מו חלקן השחין שבת השחין מו מחית השחין מו המכוה מו מחית המכוה מו הבוהק ביקשתר לשע' כל הני דבשבת לא הוי ולאחר שבת נמו הרי זה להקל: היתה בו מחיה בשב' שהיא סי' טומאה והלכה לה לאחר השבת מ"ג היתה מרובעת בשבת: והיה ראוי להחליטו ולאחר השבת נעשית עגול מו ארוכה דהשתא אינ' סי טומא' מי נמי היתה מבוצרת המחיה בשבת בחצי הבצרת כמין מבצר של עיר שיושב באמצע העיר ומתוך כך היה ראוי להחליטו ולאח' השבת נעשית מן הצד. מ"ג היתה בשבת מכונסת כעדשה במקו' מ'. ולאחר השבת נתפזרה: ובא השחין ונכנס לתוכה כלומ' בשבת לא היה שם שחין והיתה המחיה סי' טומא'. ובא השחין ונכנס לתוכה: הקיפה מו חלקה מו מעטה כלומר מו שלא בא השחין על כל הנגע אלא על קצת המחי ופחתה מכעדש' השחין ומחית השחין המכוה ומחית המכוה והבוהק כל הני אמעטה קיימי: שמעטה השחין מו מחית השחין. דהיינו שנעשה קרוש בקליפת השוש מו המכוה מו מחית המכוה. כל הני שבשב' לא היו ולאחר השבת באו. וכן הבוהק שבשבת היו מד' מראו ונעש' בהק למחרתו ומיעט המחיה דשחין ובשק ממעטין מחיה כדתני בת"כ בשר חי ולא השחין בשר חי ולא הבהק: היה בו פסיון בשבת והלך לו הפסיון לאחר השבת דמה שפשה בשבת כנס למחרתו: מו שהלכ' הלוש עיקר הנג' נקרא לוש והלכה הלוש ונשאר הפסיון' מו שנתמעטה הלוש ומין בין שניה' כגרי': השחין

מו' שחין ומכוה שיש בהם שער לבן וי"ל דמשבחת לה. כגון שהיא מכה טרייה ונהרא מורד: ואינה מטמא ע"כ. ובודאי שבדברין כן הוא. דאי הוחילו להתרפאות זו היא מחית השחין והמכוה. ואי נתרפאו רפוי גמור אע"פ שמקומן נעשה ללקה נדונין כפ' ור בשר כדתנן כל זה במשנ' ב' ס"ט. אבל מהר"ם כתב כיון דנגע חדש הוא. משום שער לא חטמא כיון דשער לבן קודם לשחין (ובדתנן בסס"ל) נ"ל ע"כ. ומ"מ דברי הר"מ מוכרחי' על דברי הרמב' דיתם שהוא כמ' שהם בהרת ובהוכה שחין או הכוה וכו': שתי שערי לבנים בתוך השחין וכו' ולא כמ' לעניין שב' כפי משמעינו שמשמעינו כת' בפ"ט מה"נ הוכה ז'. דרך כלל שאפשר שיהיה בי ס שבת זה יוש הראוי לראות טמא. ולאחר ילכו להן שיני טומאה ואפשר כו': ומחית השחין והמכו' כו' אבולהו קאי נסמך והקיף

א חיי"ג מ"ב נדפת סל' ל"ב

וחלקו וכן העתיק הרמב"ם בפ"ב מה"ל (הל' ה') והר"ב דאסברה לה בחלקו משוש דסמוך להו אמתני'. ולא: בדוקא פי' כן ועיין עוד בסמוך: ומחית השחין פי'. הר"ב לקמן דהיינו שנעש' קרוש בקליפת השוש ועיין ספ"ו (ובמשנ' ב' פ"ט) ובכתוב נקרא גרבת אבל במכוה נאמ' מחיה. ולגביה נקט התנא ג"כ בשחין: והבהק פי' הר"ב בפ"ח משנ' י' שהיא תראה לבנוני למט מד' מראו: מרובעת עמ"ש במשנ' ב' ס"ו (ד"ה ובא מחיה): מבוצרת בת"כ יליף לה בשאת שתהא מבוצרת בשאת והבהיר הר"ש במשנ' ב' ס"ד ועיין בל' הר"ב פ"ו משנה ב' ופ"י משנ' ג' ז': מכונסת ונתפזרה ל' מהר"ם שפשה הנגע לתוכה ונשה מקלתה ומיהו כי

מלטרפי לה לגולה מחיה אבתי אינה שיעור מחיה שהיא כעדשה ובא השחין ונכנס לתוכה ובא פירש מו בא כמו אלן ועשה מאמר דהוי פירושו מו עשה מאחר (בפ"ה דיבמות) משנה כ') בריאה נקט ונתפזרה מחמת שנכנס הנגע בתוכה ונתפזרה מחמת הנגע. הקש ש יד ל' פיור שהנגע והמחיה עניין מ' הן ושייכי להדדי אלא שהמחיה מפוזרת ואין ממנה במקום מ' כשעור אבל שחין ומכוה דלא מטמו במחי' לא שייך בהו ונתפזרה אלא נכנס לתוכו כלומר נכנס לתוכו דבר חדש שאינו מן הענין שלה כלל. ויש מי הא דבריאה גבי שער לבן נקט מעיקרא בסתם דבר שהיה השחין לשתיהם וכו' והכא לא קתני נסמך לה בשחין דו' דתנאי דתנ' מכונסת ונתפזרה פי' שנכנס הנגע לתוכה ובכך נתפזרה נקט נמי בהאי ליישנא ובא השחין לתוכה ונתפזרה נמי בכך. והו לא אינגרי' למתני נסמך לה השחין: דהיא היא ע"כ. ובא השחין ונכנס לתוכה כתב מהר"ם יש ספרים שכתב בהן שחין המורד ע"כ ועיין פ"ט משנ' ב'. ונתב עוד כלומ' בשבת לא היה שם שחין וכו' והשתא דו' ואהו לאחר השבת כשנעשה שחין לא מטמא במחיה כדתנן לקמן (פ"ג משנה ד') דשחין אין מטמ' במחיה אלא בשער לבן ופסיון כ"ל ע"כ: השחין מו מחית השחין וכו' כתב הר"ב כל הני אמעטה קיימא כו' וכ"כ הר"ש ולאו דוקא אלא דנקטי כמאי דס.יק וסתיך וה"ה לאיזה דכל הני קיימי אכולהו: והבהק כתב הר"ב כדתניא בת"כ כו' בשר חי ולא הבהק ע"ש לקמן בפי' משנה ו' פ"ו וע"ש (ד"ה היה בוהק): היה בו פסיון בשבת אינגעי הגוף קאי דאו היה רואהו בשבת היה מטמ.יט. ומשיש דבמגעי הגוף אין מחליטים לעולם על עתד בעינו אע"ג דבנגעי בתים (ובנגעי בתים נמי מיירי. וכמ"ש לק' בד' ה ואין בזה כו') מחליטי' על עמל בעיכו כמו על הפסיון נקט פסיון. משום דבנגעי הגוף אין מחליטי' אלא על הפסיון מהר"ם: ואין בזה ובזה כגרים דאו יש בין שניהן אגרים עדין צריך הסגר אי קאי בסוף שבוע ראשון וקלת קשה דאי מתני' מיירי בסוף שבוע ראשון. הא כל הני דקתני בתו הסגר כד' שבוע מל' ה"ש שבתבתי (לעיל ד"ה היה בו) דדוקא בסוף שבוע שני פוטרו. וכן דברי הרמב"ם בפ"ב (הל' ד') ופ"ג מה"ל (הל' ג') ומ"ה קרו לאו להקל. ואמאי דייק הכא למתני שאין בזה ובזה כגרים הא אמי' הוה כגרים עדין יש להקל שלא נחלטו"ל דשב"ש מצטריך למתני שנתמעטה עד שאין כאן

רל"צ

פסיון ממה שהיתה בתחלה • דאל"כ יוחלט עדין • וסוגיל
ואצטריך למתני תנאי בדבר • קתני ואין בזה ובזה כגרים •
למתני להקל לגמרי • שיהא פטור גמור • אבל מהר"ם כתב
וז"ל אע"ג דאי איכא נתי כגרים בזה ובזה • אכתי לא מטמא
משום פסיון אפ"ה ניחא לי למנקט
ואינבזה ובזה כגרים למנקט מלת
דפסיקא אף לגנעי בתי • דזמנין
דמשכחת לה אף בגנעי בתים
דמטהרים ליה כשהלך הפסיון כגון
דבשבת כנסה ועמדה • על פסות
מכגרים ופסת בו ביום ועמדה על
כגרים ועוד ושו בו ביום ראהו היה
נותן אם הוא אחר חליצה וטיהר •
אפי' לרבנן דר"ע דלק בפ"ד (משנה
ט') דתתם פליגי דוקא בכנסה
לאחר הפטור ועמדה על פחות
מכגרים ופסתה וע"ם ועכשיו אלא
ראהו עד למת שהלך לו כל הפסיון
מטהרין ליה. כיון דעמד על פחות
מכגרי' דשו יש בזה ובזה רמ' כגרי'
וארכו כבתי גריסין היה מחליט
בבתים דהעומד בעינו ג' שבתו'
חולן וקולה ונח בסוף שבוע שני •
ונותן בסוף שבוע ג' כתו שאפרש
לקמן פי"ב (משנה ז') • להכי נקט
ואין בזה ובזה כגרים • דקאי אהא
דאמר לעיל אין רואין כו' עד ולא
בג' לבתים דבבתי נתי מיירי ע"כ:
חולקין בין האום לפסיון • עמ"ש
במשנה ה' פ"ד [ד"ה אם יש בו] גם
עמ"ש בשם הר"ם במשנה ו' פ"ו
[ד"ה היה בוהק קמא] : ו ביצד
להחמיר לא היה בו שער לבן וגולד
לו כו' • דאע"ג דא"כ פטרו בשבת
כשגולד לו לאחר השב' היה מחליטו
כדתנן לעיל במשנה להחליט כו' לאח' הפטור מ"מ היה טהור אם טבל והעריב שמשו עד שיוליד לו וירא הכהן ולעיל ביש להקל
פי הר"ב ד"מ היה צריך לקרבן מפני דלעניין טומאה מוסגר ומוחלט שוין כדתנן במשנה ח' פ"ח ופריעה ופרימה לא שייך בשבת
ועמ"ש במשנה י' פ"ד ומיהו לר"ח סגן הכהנים דאין רואין הנגעים בתחלה לאחר השבת אם יכא נסיקותא בלא קרבן שאינו מסגירו
עדיין וכן נתי לכ"ע אין רואין בתחלה בשבת מטעמא דפי' הר"ב סוף משנה ד' שהוא נראה כדן את הדין ואיכא נסיקתא לטומאה :
נסמך השחין וכו' מ"ש הר"ב שאין שער לבן פי' טומאה שא כשהוא בנגע עצמו כדתנן בריש"ד ועיין שם בפי' הר"ב דמשנה ב' • וכן
ע"ש במשנה ג' : והלכו להן פי' הר"ב ונעשה מקומו נלקת כו' ונשאר עור הבשר עם הנגע כבתחלה כו' וכ"כ הר"ם וזכלות שהנגע
הוא על עור הבשר הזה שנעשה נלקת • דאל"ה א"כ עדיין אין השער לבן בתוך הנגע :

פרק ב בהרת עזה נראית בגרמוני כהה כו' • פירש הר"ב דבתר בשרו של נראה אזלינן • כדדרשינן בת"כ בעור בשרו
של נראה • מכאן אתרו בהרת עזה נראה בגרמוני כו' הר"ם : גרמוני פירש הר"ב לבן ביותר • מיוחס אל
העצם אשר שמו גרמא : הרמב"ם : אני כפרתן • כתב הר"ב כלומר כל העונש וכו' וכתב מהר"ם ז"ל לפי שהלה להזכיר נגע צרעת
בישראל נקט הלי ליתנא אני כפרתן. כלומר כל רע לא תאונה להם ואני כפרתן ע"פ : לא שחורים כו' שא בינונים • פי' הר"ב דקיימי

רבו

פסיון ומחית השחין • כלומר אי נתי בשבת פסה • ולא היה
מפסיק בשבת בין האום לפסיון • לא שחין ולא מחית השחין •
ולא מכוה ולא מחית המכוה ולא בהק • ולאחר הש"ת הפסיק
לאחר מלאו • הרי זה להקל : ו נסתר השחין בשבת : לשחיקן •
לשתי השערות דהשתא לא הוו סי'
טומאה שחין שער לבן סי' טומאה •
שא כשהוא בנגע עצמו • לא בתוך
השחין או בתו המכו: או הקיף השחין
וכו' דאם ראה בשב' לא היה תחלי':
והלכו להן לאחר השב' שנעשה מקו'
השחין והמכו' נלקת והרי הוא כעור
בשר. ונשאר עור הבשר עם הנגע
כבתחל' עם שער לבן ומחליטו הרי
זה להחמיר: חולקין בין האום לפסיון
שהיו מפסיקין בשבת בין עקר הנג'
לפסיון • והלכו להן לאחר השב' •
ואין מסדב' המפסי' הרי או להחמיר:

פ"ב בהרת גרמוני • לבן
ביותר ובהרת
עזה כשלג נראית בו • כהה מתוך
לבנוני יתר' שבבשרו ופוטרין אותו:
והכהה נראית בכושי עזה • מתוך
שבש"ו שחור ומסגירין אותו דבתר
בשרו של נראה אזלי: בית ישראל אני
כפרתן מתוך חבתן היה אומ' אני
כפרתן כלו כל העונש שראוי לבא
עליהן • אני מקבל על עצמי כדי
לכפ' עליהן שהן בימוניים ומתוגעי'
ואינם מוטים לאחת משתי הקצות' :
לא לבני' ולא שחורי' אא כשבשרו
שאינה לא לבן ולא שחור: לשבשרו
מין של אדם בוש"ו בלע"ז • תרגום
תאשור אשבשרו וקא • סבר רבי
ישמעאל דבמה שמטהר

*השחין ומחית השחין והמכו' ומחית המכו'
והבוהק חולקין בין האום לפסיון: הרי אלו
להקלין כיצד להחמיר לא היה בו שער לבן
וגולד לו שער לבן היו שחורות והלבינו •
אחת שחורה ואחת לבנה והלבינו שתיהן •
קצרות והאריכו אחת קצרה ואחת ארוכה
והאריכו שתיהן נסמך השחין לשתיהן או
לאחת מהן הקיף השחין את שתיהן או את
אחת מהן: או (גמ' חלקו) חלקו השחין ומחית
השחין והמכוה ומחית המכוה והבוהק •
והלכו להם לא היתה בו מחיה ונולד דה לו
מחיה היתה עגולה או ארוכה • ונעשית
מרובעת מן הצד ונעשה מבו צרת מפוזרת
ונתכנסה ובא השחין ונכנס בתוכה הקיפה
חלקה או מעטה • השחין או מחית
השחין • והמכוה ומחית המכוה והבהק
והלכו להן לא היה בו פסיון וגולד בו פסיון
השחין ומחית השחין והמכוה ומחית המכו'
והבוהק • חולקין בין האום לפסיון • והלכו
להן • הרי אלו להחמיר :

פרק ב בהרת עזה • נראית בגרמוני
כהה והכהה בכושי עזה •
ר' ישמעאל אומר בני ישראל אני כפרתן יהריהן
כאשכרוע ולא שחורים ולא לבנים • אלא
בינונים רבי

שמיטהר האחד מיטהרין כולם • ובמה שמיטמא האחד מיטמאין כולם • וקיימי רבי ישמעאל ור"ע בחדא שיטתא : לייריין לומכין שמלייריין לורת לגוי : כבינוני • כסס הבינוני : מראות נגעים • להקל • וטעמא דר' יהודה מפרש בתורת כהנים • כתוב אחד אומר בעור בשרו וכתוב אומר בעור הבשר • מגיגו שמראו נגעי להקל אבל לא להחמיר • כיצד ראה גרמוני בבשרו להקל • נמצאת מקייים בעור בשרו • ואת הכושי בבינוני להקל ונמצאת מקיי' בעור הבשר : זה וזה בבינוני • גרמוני וכושי בבינוני והיינו ר"ע : ב אין רואין את הנגעי בשחרית ובין הערבים וכו' • דלפיכן מקרא • דכתיב לכל מראה עיני הכהן • מה כהן שחסר מאור עיניו אינו רואה את הנגעי • אף יום שחסר מאורו אין רואין בו את הנגעים : רבי יהודה אומר בד' בה' כו' • והלכה כרבי יהודה : ג אין פותחין לו חלונות דכתיב (ויקרא י"ד) בנגע נראה לו • ולא לגרי מכאן אמרו בית אפל אין פותחין לו חלונות : ד כעודר וכמוסק • דרך העודר מפסק רגליו • ודרך המוסק מגביה זרועותיו : עודר • חופר בקרקע : מוסק • לוקט את זיתיו : כעורכת

ר"ע אומר יש לציירים סממנין • שהן צרין צורות שחורות לבנות ובינונית • מביא סס בינוני ומקיפו מבחוץ ותראה בבינוני • ר' יהודה אומר מראות נגעים להקל • אבל לא להחמיר • יראה הגרמני בבשרו להקל • והכושי בבינוני להקל וחב"א זה וזה בבינוני ב אין רואים הנגעים בשחרית • ובין הערבי • ולא בתוך הבית ולא ביום המעונן לפי שהכהה נראית עזה ולא בצהרים לפי שעזה נראת בהה • אימתי רואין בשלש בארבע וחמש (ס"א מהר"ם) ובשבע ובשמונ' ובתשע • דבריר"מ • ר' יהודה או' בארבע בחמש בשמנה ובתשע : ג כהן הטומא באחד מעיניו • או שבהה מאור עיניו • לא יראה את הנגעים שנא' (ויקרא י"ג) לכל מראי עיני הכהן בית האפל אין פותחין בו חלונו' לראות את נגעו : ד כיצד ראיית הנגע • האיש נראה כעודר • וכמוסק זיתים •

האשה

רבי ישמעאל ור"ע בחדא שיטתא • זכן פי' עוד דחכמים היינו ר"ע • וכל זה מדברי הר"ם אבל מצאתי על סס הראב"ד בפי' ת"כ דר"י ס"ל דאין גרמוני וכושי טמאים כלל • לפי שאין אמו יכולים לעמוד עליהם על תוכן מראה הנגע אלא הבינוניים הם מיטמאים בנגעים • ופליג עליה ר"ע ואמר דאף אלו מטמאים ולא להקל ולא להחמיר • שלא מבינין

עמוי' סס בסנהדרי' לד"ה סס פ"ע בכל"ל נת' ' סס דאם הלכה פי' המולין יוד : סנהדרין נב • סס פי"ל בכל"ל ונלה פ"אל סס פס בכל"ל

סמנים ונראה הנגע כאלו הוא בבינוני ותרוייהו דרבי בעו' הבשר ר' יהודה אומר כתוב אומר וכו' (כדכתב הר"ב) ואת הכושי לא תראה אלא ע"י סס בינוני • כדי לעמוד על מתכונת הנגע וזהו להקל • וחכמים וכו' היינו ר"ע י"ל דאליבא דר"ע פליגי דאית לי' סס בינוני ולא פי' אם לכל אדם • אם לגרמוני וכושי • ואתא רבי יהודה למימר לא לכל שלא לגרמוני וכושי • ורבנן אמרו לכל אדם ע"כ •

ועיין עוד מ"ם לקמן בזה : רבי יהודה אומר מראות נגעים להקל כדתנן (במס' ד' פ"ה) ספק נגעים נתחלה טהור • והר"ל מקלינן הר"ם : וחב"א זה וזה בבינוני פי' הר"ב היינו ר"ע וכ"כ הר"ם • וי"ל מסתבר טעמיה • הדר ר' וסמאו כל הכמים וכיולא בזה כתב הר"ב בספ"ג

דנדה • ואע"ג דהכא בל ז"ה הלכה כר"ע מחבירו (כדאיתא בתס' עירובין פ' מי שהוציאוהו דף מ"ו) כ"ם דר' ישמעאל נמי כוותיה ס"ל לפירוסס • וכבר כתבתי לעיל דלהראב"ד ר' יהודה וחכמים פליגי אליבא דר"ע • ועתה מצאתי למהר"ם שכתב וז"ל • ואין להקשות חכמים היינו ר"ע דכ"ל דאיצטריך למיסתמה כר"ע ומחלוקת ואח"כ סתם הוא ע"כ : ב אין רואין את הנגעי בשחרי' כו' • ואולם היות מראות נגעים ביום ולא בלילה הנהזה בפסוק לפי שכל מה שנא' בנגעים למנס בא בלשון יום הרמב"ם (בפירושו) וא"ם הר"ב אדאין רואין בשחרית דילפינן מקרא לכל מראה כו' • בת"כ ומביאה הר"ם וכ"ל דמריבויא דלכל ילפי' • ואע"ג דלשון הת כ פרשה ב' פ"ב • בשביעי יכול בין ביום בין בלילה ת"ל ביום ולא בלילה יכול לכל מראה היום יהו כהרים • ת"ל לכל מראה ומשמע דסמוכים קא דריש • וא"א לומר כן דהחוקים זה מזה • ויש הפסק פרשה ביניהם אלא כדבריהם דמרבוי' דלכל קא דריש • אבל כ"ל דהכי דריש בת"כ מדקפיד קרא על מראה הכהן • ה"נ ביום יקפיד על מראה והיינו כלישנא דהר"ב • ואם לדרוש תיבת לכל והא דמה כהן כו שכתב הר"ב הוא במשנה דלקמן : ולא בתוך הבית • כלומר נגעי אדם או בגדים • אבל דבתי ודאי לא אלא סגי בלא"ה • ועכשיו ראיתי למהר"ם שכתב וז"ל נראה פירושו שאם החלונו' שגורו' לא יראו הנגע עד שיפתחום ודכי משמע בתוס' אמת • דתני בתוס' אמת בית אפל וחלונות מגוסו' פי' סתומות • פותחי' החלונות ורואין את נגעו • והא דתנן (במשנה דלקמן) אין פותחים לו חלונות היינו מחדש אבל יש שם חלונות והם סגורי' • פותחים אותם לראות הנגע ע"כ : ולא בצהרי' • שאור החמה חזק ומבלבל את העינים רש"י פ"ד דסנהדרין דל"ד : ג או שכהה מאור עיניו • יראה לי דהרי עיניו שכהו קאמר • אבל אי כהה אד עינא לא דסומא באחת מעיניו תנן • ולכל מראה עיני הכי דייקא ולא שכהו מרוב שפי העיני' : אין פותחין כו' • עיין מה שכתבתי בזה במשנה דלקמן בפ"ד : ד וכמוסק זיתים • לא שליקטן מע"ג הקרקע • דבהכי אינו מגביה זרועותיו אלא לוקטן מעל האילן • וכן לשון הר"ב במשנה ד' פ"ח דמנחות • מגרגרו ברחם הזית מלקט גרגרים שהן ברחם הזית וכו' וכמ"ש הר"ב שמגביה זרועותיו כ"כ הר"ם • וכן בערוך ערך מסק • והכי מסתבר אבל ראיתי בערוך עדר דמגביה ברייתא בזה הלשון מגביה זרועותיו למעלה כדרך שמגביה המעדר בשעה שעודר בשדה • כדי שיראה בית הסתר שלו וכו' • ובופף קומתו בדרך שכופף בשעה שמוסק זיתים כשמסילן מן הזית ולוקטן מן הארץ ע"כ • בגרייתא זו בעצמה שמוה • שהרי אין הדרך המעדר שהוא הפוס (כדפי' הערוך עצמו בסוף לאותו הערך) שיהיה מגביה על זו •

מדרכה לריך שיכפוף קותתו ול"ע. ומצאתי כתוב בשם הראב"ד שיעור בוות לפי שהיה אינו נבוה כשאר אילנות. ואדם לוקט אותם כלי הרמת זרועותיו ארבה ומתגלה השחי ע"כ:

בעורבת פי' הר"ב שמפשקת את רגליה. מעם הראב"ד;

כאורגת בעומדין לשון הערוך פי' (כאורגת במסכ' העותדת) שדרכה להגביה כו' ובשם הראב"ד מצאתי בעומדין ר"ל בדבר העומד שיהיו כלי האורג עומדי' בקותה. ויש לה צורך להגביה יד ימנית. לקשור או להתיר ע"כ. ובמשנה ב' ס"ג דזבי' פי הר"ב בדברי הערוך: ליד הימנית. עיין מ"ש לקמן: רבי יהודה אומר אף כעוזה כו' אפשר לומר דת"ק לא פליג ואע"ג דתני ליה בלשון סלוגתא. דהכי אסברן עוכא. כמ"ש בפרק בתרא דבכורים (משנה ו') ומשו' דת"ק לא פליג. תש"ה לא כתב הר"ב דאין הלכה כר"י. וכן בפי' הרמב"ם לא איפסיק הלכתא אבל בגא"י כתוב ואין הלכה כר"י. וכן בחבורו (סוף) פ"ט מה"ל לא העתיק דבריו. ונראה לפ"ז דת"ק דפליג היינו טעמיה דס"ל דשחי דשמאלית בית הסתרים היא. ואע"פ שכשהיא עוזה מגבהתו ונראה. לא דמיא לשחי דימנית. דבלאו הכי דרכה להגביה בכל עת. אלא לענין ראיית הכהן אתרו שתהא נראה כאורגת בעומדין אבל שמאלית שאין דרכה להגביה בכל עת אע"פ שכשעוזה מגביהה לא יצא מדין בית הסתרים כך נ"ל. אבל בשם הראב"ד מצאתי דלת"ק כמו שמגביה ימינה. כך יהיה שיעור ראיית הנגע תחת שחיין שניים. ור' יהודה נתן סימן כמו שמגביהה בעוזייה יד השמאלית כך שיעור הגבהת השחי זרועות לנגע ולא ידענא אם מיקל יותר מרבנן. ונראה דמקל מדקאמר אף ע"כ; כך הוא נראה לתגלחתו. פי' הר"ב דכתיב את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו מה אלו מקום כנוס שער ונראה כו' פרט לבית הסתרים. ואימה דכשם שנוכל לומר פרט לבית הסתרי' לפי שאע"פ שהוא כנוס אינו נראה. כך יש לנו לומר ג"כ פרט לשאר הגוף הנראה ואינו כנוס כמו שער הזרועות והשוקיי' וכך הוא בהדיא בגמרא פ"ב דסוטה דף י"ו. גם יש קצור לשון בדברי הר"ב דה"ל לכתוב ג"כ כלל שני ואת כל שערו יגלח דאל"ה לא הוי אלא כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט. וכ"כ הר"ב בפ' בתרא משנה ב' והר"ש כתב לשון ת"כ. וזוקי ונלח את כל שערו יכול בית הסתרי' ת"ל גבות עיניו. מה גבות עיניו בנראה פרט לבית הסתרי' אף כל שערו בנראה פרט לבית הסתרי' ע"כ. וגם על זה יש לתמוה דהא גבות עיניו מיוחדים ג"כ בזה שבערן כנוס וה"ג מסייע בת"כ. אי מה גבות עיניו מקום כנוס שער ונראה. אף אין לי אלא מקום כנוס שער ונראה מנין לרבו כנוס שער שאינו נראה. מיזור שער נראה. מיזור שער ואינו נראה ת"ל את כל שערו יגלח ע"כ. ומעתה הקשה זה בהסך שהרי נמדנו שאף שאינו נראה בכלל התגלחת אלא דהיא גופה קשיא ריסא לסיפא. ומפני כן נדחק הר"ר אליה מזרחי בישובה ופי' דבנראה אינו כבנראה דסיפא אלא ריסא קאמר בנראה. היינו ש"פשר לראות ע"י שיעמוד כעומד ומוסק ואדרפא דסיפא סמוך. ויהיה פרט לבית הסתרים שאינו נראה אפילו כשעומד ומוסק. וא"מ דברי הר"ב הרי הם סתומים ביותר. ולקמן בפרק בתרא שכתב עוד הר"ב בזה שם אכתוב ג"כ יותר בס"ד (ד"ה הפכיר);

הרבי מאיר אומר אף לא נגעי קרוביו פי' הר"ב דאתקוש נגעים לריבים כו' בפ"ג דסנהדרין דל"ד וכן מקיש ריבים לנגעים מה נגעי' ביום דכתיב (ויקרא י"ג) וביום הראות אף ריבים ביו' וריבנן לא מקשו דסברי דיני מתנות בלילה כדתנן התם תוספתא פי"ב דזבחים ד"ק"ב ולר"מ איתא תו בסנהדרין שם. אי מה ריבים בג' אף נגעים בג'. ודין הוא ממונו בג'. נוטו לא כ"ש ת"ל (שם) והובא אל אהרן הכהן או אל אחד ונומר. הא למדת שאפילו כהן א' רואה את הנגעים. ומי ומי הן הקרובים שנינו במשנה ד' ס"ג דסנהדרין וע"ש; רבי יהודה אומר אף לא נדרי אשתו. כתב הר"ב ודוקא בפני עצמו אינו יכול להתיר כו' דכיון דהוו בי תלתא לא מסידי. דהכי מוקמינן לסיפא דמתני בשם ד' דנכורות (דף ל"א) כדלקמן הר"ש והר"ב אלא כתב דאין הלכה כר"י. י"ל דש"ל דהלכה כמותו ותפסי לדבריו וכתב ודוקא כו'. הורה לנו דש"ל דהלכתא כוותיה. וכן בהג"ה לפי' הר"ש כתב דהלכתא כוותיה. דבירושלמי פרק אלו נדרי תני ר' חייא לתלתה בלשון הפשוט. וכ"כ הראב"ד בר"פ בתרא דנדרי. אלא שהגאונים כתבה דאף בנדרים ב' אינו יכול להתיר ספיראנ דטעמיה דר"י

דאין

כעורבת. את הסת שמפשקת את רגליה: וכמניקה את בנה. לעניין תחת הדד. דמה שנראה כאותה שעה אינו נחשב בית הסתרים: כאורגת בעומדים לשחי שמגבהת ידה הימני' לארוג ומגלה בית השחי שלה; כעוזה בשתן שדרך העוזה להגביה ידה השמאלית ומגלה השחי השמאלי ומה שאינו נראה בכך. נחשב בית הסתרי'. וכתיב לכל מראה עיני הכהן פרט לבי הסתרי': לתגלחתו. ביום שהראו וצריך לגלח. דכתיב (ויקרא י"ד) את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו. מה אלו מקום כנוס שער ונראה אף כל מקום כנוס שער ונראה. פרט לבית הסתרים: ה ר"ת אומר אף לא נגעי קרוביו דאתקוש נגעי' לריבי' דכתיב (דברים כ"א) כל ריב וכל נגע מה ריבים שלא בקרוביו. אף נגעים שלא בקרוביו ואין הלכה כר"מ: חוץ מנדרי עצמו. דכתיב (במדבר ל') לא יחל דברו הוא אינו מחל. אבל אחרים מוחלין לו; אף לא נדרי אשתו שבינה לבין אחרי' כגון נדרים שאינן של עצמו בפס ודברי שאינן בינו לבינה שהן צריכין חקירת חכם. ושמא יקל בבי אשתו ולא יבקר יפה. ודוקא בפני עצמו אינו יכול להתיר ואפילו הוא יחיד מומחה אבל מצטרף הוא בכלל שלשה הדיוטות דכיון דהוי בי תלתא לא

האשה כעורבת יוכמניקה את בנה. כאורגת בעומדין לשחי ליד הימנית. ר' יהודה אומר אף כעוזה בפשתן לשמאלית בשם שנראה לנגעו כן הוא נראה לתגלחתו: ה "כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו. ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו. כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו. רבי יהודה אומר "אף לא נדרי אשתו שבינה לבין אחרים. כל

בשם כל' ס בתוי"ט ר"ה מה' מעשות ט"ס ע"ש יד ס"ל"ל פעיף ל"ן

לא חסידי שמא לא יחקרו יפה: כל הבכורות אדם רואה. אם יכולין לאכלן במומן:

פרק ג הכל מיטמאין. ואפי' קטן דמהו דתימא אים נרוש כתיב (ויקרא י"ג) קח"ל אדם כי יהיה בעור בשרו כתיב (שם): הכל כשרי לראות את הנגעי. ואע"פ שאינו בקי בהן ובשמותיהן אם חכם עמו רואה. אבל בונו לבין עצמו אם אינו בקי בהן ובשמותיהן. אינו רואה את הנגעי; שהטומאה והטהרה ביד כהן חכם ישראל רואה את הנגעי ואומ' לכהן. אע"פ שהוא שוט אומר טמא אומר טהור: בין באים א' בין בשני אנשי' שנולדו שני נגעי' באים אחד או בשני אנשי' אין הכהן רואה אותו בבת אחת. שאין הכהן יכול לראות יפה שני נגעי' כא'; ומסגירו אי בר הסגר הוא. כגון ע"י ד מראה: ומחליטו אם ראוי להחליט כגון ע"י שעה לבנה מחי'; ופוטרו אם הוא למטה מראבע מראות; ומחזיר לשני. מאחר שנולד השני קודם שהסגיר את הראשון או שהחליטו: אין מסגירים את המוסגר. וכן כתי אין מחליטין את המוסגר דאם הסגירו בנגע א' ואח"כ נולד לו נגע אחר שראוי להסגירו או להחליטו אין נוקק לו. וכי מתסי מן הראשון אין על הנגע שני לא תורת מוסגר ולא תורת מוחלט עד שיזקק לו: אבל

דאין אדם מתיר נדרי אשתו. משו' דאשתו כגופו. דמיא והכ"מ ר"ד סימן רל"ד דייק מדברי הטו"ר דס"ל הכי: חוץ מבכורו' עצמו ותוקמי' לה בבכורו' סוף ס"ד ביחיד מומחה דאי בלא"ל חסידי דתנן בסוף פ"ב דבכורות (ד' כ"ה) מיאנה או שחלל בפניו יאנה: מפני שהוא ב"ד:

"כל הבכורו' אדם רואה חוץ מבכורו' עצמו:

פרק ג הכל [2]מיטמאין בנגעים חוץ מן הנכרים וגר תושב. [3]הכל כשרים לראות את הנגעים. [4]אא שהטומא' והטהרה בידי כהן אומרים לו אמור טמא. והוא אומר טמא אמור טהור. והוא אומר טמא אמר טהור. [5]אין רואין שני נגעים כאחד בין באיש אחד ובין בשני אנשים. אא רואה את האחד ומסגירו ומחליטו ופוטרו וחוזר לשני. [6]אין מסגירין את המוסגר ולא מחליטין את המוחלט אין מסגירין את המוחלט. ולא מחליטין את המוסגר. אבל

פרק ג הכל מיטמאין בנגעי'. כתב הר"ב ואפי' קטן דמהו דתימא אים כו' קח"ל אדם וכו' וכ"ה דכל ד' מ"ד פירש"י. אדם משמע כל שהוא מין אדם אפי' קטן כדכתיב (במדבר ל') ונפש (אדם מן הנשי' וגו'. וכקטנו' משתעי קרא (ועמ"ש) ברפי"א אלא אים למה לי למעוטי אשה מפריעה ופריעה. פ"ק דערכין ד"ג. וכתבתי בסוף פ"ג דסוטה: חוץ מן הנכרי' לקמן ברים פי"ב מייתי הר"ב לשון ת"כ דמשמע דמבחוץ ילפינן. ומס בתבתי דבת"כ שלנו ליתא. ולמדתי טעם אחר. ועכשיו ראיתי במהר"ם שכתב וז"ל חוץ מן הנכרים דבס' בתרא דגזיר (דף ס"ח) מתעב נכרי מכל טומאה עכ"ל. וקשה לי דהתם לא אמרן אלא לענין טומאת מת וכמו שהעתקתי מס בראש הפרק ומנלן לכל טומאה. לכן נ"ל מה שכתבתי ברים פי"ב ע"ש: ונר' תוסב. ל' מהר"ם גר תוסב דינו ככהרי אלפי להאכילו בגלות ולהחיותו. ומסו' דלקמן פי"א אמרינן בני נגעי בנדים כל הבגדים מיטמאין בנגעי' חוץ מטל נכרי' ולא קאמר כי הכא חוץ מגר תוסב. והכי אמרינן לקמן בנגעי בתי' (רפי"ב) דגזרו מדרבנן על גר תוסב מילטריך למימר הכא חוץ מגר תוסב דלא גזרו הכא משום דנגעי הבוף לא מיטהרו אלא בקרבן. וגר תוסב לאו בר אתויי קרבן הוא הלכך לא גזרו ביה רבנן ע"כ:

הכל כשרים לראות כו'. פי' הר"ב ואע"פ שאינו בקי כו' אם חכם עמו כו'. ומרבי ליה בת"כ מדכתיב והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים דה"מ לאכתב או אל בניו הכהנים. תאי או אל אחד לרבות כל ישראל. ואם סופינו לרבות כל ישראל. מת"ל הכהנים ללמדך שאין הטומאה והטהרה אלא מפי כהן. הא כיצד חכם שבישראל רואה כו': בידי כהן לשון הר"ב חכם ישראל רואה הנגעים ואומר לכהן אף על פי שהוא שוטה כו'. סיומא דברייתא דת"כ דלעיל היא. וכתב הכ"מ בפ"ט מה"ל (הלכה ב') שפי' הרא"ש דהאי שוטה לאו דוקא דצריך שיהיה פקח קצת דמסברו ליה וסבר כדאיתא בגמרא פ"ק דערכין (דף ג') אלא דקרי לגבי חכם שבישראל שוטה ע"כ: אין רואין שני נגעים כאחד. פירש הר"ב שאין הכהן יכול לראות יפה כו'. לפי שצריך שיראה הנגע עם בשר שסביביו. כדתניא בת"כ. ורואה הכהן את הנגע בעור הבשר שיהא רואה עור הבשר עמו כאחד הר"ש: אין מסגירין את המוסגר כו'. כדתניא בת"כ ומייתי לה הר"ש. נגע צרעת הוא ורואה הכהן (ויקרא י"ג) מה ת"ל לפי שנאמר (שם) וטמאו הכהן לא יסגירנו. למדנו שאין מסגירין את המוחלט מנין שאין מחליטים את המוסגר ואין מחליטים את המוחלט ת"ל לא יסגירנו כי טמא. כל שנקרא עליו טמא אין זקוק עליו יכול לא יאמר הרי את מוסגר בזה ומוחלט בזה. מוחלט בזה ומוסגר בזה (ובזה ל"ל) מוחלט בזה ובזה. ת"ל נגע ורואה צרעת ורואה ע"כ. ואי יכול לא יאמר כו' שיהא בתחלה בסוף שבוע כדקתני בסיפא דמתניתין וכ"פ הרמב"ם. וזה שהעתיק בפירושו יכול שיאמר הוא ט"ס ול"ל יכול לא יאמר. וכן הוא בת"כ וכן העתיק הר"ש. ועמ"ש בסס מהר"ם בפ' דלקמן משנה י' (ד"ה בהרת) ואי' נגע ורואה צרעת ורואה. דדרש ורואה לא ראייה אלא נגע ואלו צרעת ויראה ויחזור ויראה ובת"כ כ"ל שלא אח"כ עוד שעם ורואה. ונסיב ליה למדרש כדמסיק כולו כאחת כו' מכאן אמרו כ"ד ראשי מיגרים וכו': אין מסגירין את המוסגר וכו'. כתב הר"ב דאם הסגירו בנגע אחת ואח"כ נולד לו נגע אחר כו'. ונראותו נגע נתי משכחת לה דאין מחליטין את המוסגר דאם הסגירו בבהרת כגרים ונאמלא השבוע נולד בו שער לבן או מליה אין מחליטו. וכי אזלה לה מחיה או שער לבן בסוף השבוע לא מחייב קרבן אלא חוזר ומסגירו הסגר שני הר"ש.

א בכורות לא. מיי' פ"ג מה' בכורות הל' ח. בערכין ג. מיי' פ"ט מה' טומאת צרעת הל' ט. בערכין ג. מיי' שם. רשב"ם בלבה ב. תוס' מלבה ו'

אבל בתחלה כו' ומחליט את המוחלט עמ"ש פ"ד דלקמן (רש"
משנה י': ב נותנין לו שבעה ימי המשקה כתב
הר"ב דכתיב וביום הראות וגו' ויש יום שא"א רואה בפ"ק
דמ"ק ד"ז: ומתה הקוס' דלר"מ דהתם משנה ה' לתה אימו
רואה להקל: ג בשני שבועות
דקדוקו כתבתי במשנה ג' פ"ק:
ובשלישה סימנין בשער לבן
בחמיה ובפסיון. אלו
הסימנין כולן בפסוק אחר ושער
בנגע הפך לבן וטמא לאומו. אחר
והנה פשה' המפשחת בעור וטמאו
הכהן אחר ומחיה בשר חי בשאת
נרעת נושנת היא. ואם אינו
מבואר בפסוק בבהרת מחיה בשר
חי. אבל כל מה שהוא (מבואר)
בבהרת הוא מחויב בשאת וכל מה
שהוא בשאת הוא מחויב בבהרת.
כמו שבארנו בראש המסכתא.
(במשנה ב' בת"ס נס שם הר"ב)
וכן בשאר מראות נגעים הרמב"ם
ומבלא קבני מי שאם היה בסיד
ונשתנה לשלג ולהוי ל' ס"מ דכל
הק'מראות עושה בעיניו מקרו.
כמ"ש בפ"א מסכ' (ד"ה ולפטור)
וכדתנן בפרק דלקמן משנה ז':
ובפסיון בסוף (שבוע) דבתחל'
לא כמ"ש בפ"ק מסכ' ג':
שהן י"ג יום כתב הר"ב דיום ז'
כו' ועיין עוד בסימנו למסכ'
ד' פ"ק: ד השחין והמכוה
לקמן רפ"ט מפרש איזהו שחין:
ואיזהו מכוה הר"ם:
מיטמאין בשבוע אחד. לשון
הר"ב דשאר נגעי' יש
להן שני הסגרות וכו' והר"ם הקדי'
וז"ל מיטמאין בשבוע אחד מה
שקלוקין משאר נגעים בשבוע א'.
היינו לענין עברה דשאר נגעי' יש
להן וכו': בשבוע אחד ובשני
סימנין הפסוק לא ידון בשחין ובמכוה כאשר התחדש בהקרחת
בהסגר שני. ואמנם בא בהם ההסגר שבעה ימים לבד. במה
שיצטרך הסגר ואחר השבוע יחליט או יטהר. ולא נזכר בהם
מטיה. ואמנם אחר בנגע השחין ושערה הפך לבן. ואמר בו
ג"ב ואם פשה פשה בעור. ואמר במכוה אם והנה נהפך שער
לבן בבהרת ואמר בו ג"כ ואם פשה פשה בעור הרמב"ם:

אבל בתחלה בסוף שבוע. המסגיר מסגיר.
והמחליט מחליט מסגיר ופוטר. מחליט
ופוטר: ב חתן שנרא' בו נגע. נותנין לו
שבעת ימי המשתה. לו ולביתו ולכסותו.
וכן ברגל נותנין לו כל ימות הרגל. ג
עור הבשר מיטמ' בשני שבועו' ובשלשה
סימנין. בשער לבן ובמחיה ובפסיון בשער
לבן ובמחיה. בתחלה ובסוף שבוע ראשון
ובסוף שבוע שני לאחר הפטור. ובפסיון.
בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני לאחר
הפטור. ומיטמא בשני שבועות שהן י"ג יו':
ד השחין והמכוה מיטמאין בשבוע א':
בשני סימנין בשער לבן ובפסיון. בשע' לבן
בתחלה בסוף שבוע לאחר הפטור. ובפסיון
בסוף שב ע לאחר הפטור. ומיטמאין
בשבוע אחד שה"א ז' ימים: ה הנתקין
מיטמאין בשני שבועות. בשני סימנין בשע'
צהוב דק ובפסיון בשער צהוב דק. בתחל'
בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר
הפטור. ובפסיון. בסוף שבוע ראשון בסוף
שבוע שני לאחר הפטור. ומיטמאין בשני
שבוע' שהן י"ג יום: ו הקרחת וה. בחת
מיטמאות בשני שבועות וב' סימנין. במחיה
ובפשיון. במחיה בתחלה בסוף שבוע
ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפט ד.
ובפסיון בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע
שני לאחר הפטור ומיטמא' בשני שבועות
שהן י"ג יום: ז הבגדים

אבל בתחלה בסוף שבוע מסגיר ומסגיר אם בתחלת השבוע
נולד השני קודם שהסגיר את הראשון. מסגיר על הראשון
ומסגיר על השני וכן בסוף שבוע ראשון אם עמד ראשון בעיניו
מסגירו וחוזר ומסגיר על השני: מחליט ומחליט. מחליט על
הראשון וחוזר ומחליט על השני:
מסגיר ופוטר. מסגיר על הראשון
ופוטר על השני: ומחליט ופוטר.
מחליט על הראשון ופוטר על
השני וה"ה אפילו מסגיר ומחליט.
או מחליט ומסגיר. פוטר ומסגיר
פוטר ומחליט: ב נותנין לו שבעת
ימי המשתה. דכתיב וביום הראו' כו
מכלי לכתוב רחמנא. ובהראות
מלי וביום לומר לך יש יום שאתה
רואה ויש יום שאי אתה רואה:
ג עור הבשר. שנראה בו אחד
מאדבע מראות: בתחלה. כשהוא
א' הכהן בלא הסגר מיטמא בשער
לבן ובמחיה. אבל בפסיון אינו
מיטמא עד סוף שבוע ראשון או
סוף שבוע שני ולאחר הפטור.
לסוף שבוע שני כשעמד בעינו
ופטרו. אם אחרי כן פשה חוזר
וטולטו: שלש עשר יום דיו שביעי
של שבוע ראשון עול לכאן לכאן:
ד השחין והמכוה מיטמאי בשבוע
א' דשאר נגעי יש להקשני הסגרות
ואנו אם לא פשה בשבוע ראשון.
ולא נולד שער לבן פוטרו. ולשון
מ"עתמין לנקט ה"ק כשבאו אז שני
סימנים בסוף שבוע אחד טמא הא
לא באו טהור: ה הנתקים.
נגעי שבראש או בזקן קרויין נתקי:
בשער לבהוב דק בתחלה. אם
בתחל' נולד לו שער לבהוב מחליטו:
לבהוב. דומה לזהב: בסוף שבוע
ראשון ובסוף שבוע שני אם בסוף
שבוע ראשון פשה או נולד לו שער
לבהוב מחליטו. ואם לא מסגירו
שנית ואם בסוף שבוע ב' פשה או נולד לו שער לבהוב מחליטו.
ואם לא פוטרו ואם לאחר הפטור פשה או נולד לו שער לבהוב
מחליטו: ו הקרחת והגבחת. לקמן בפ"ד עשירי מבארם איזו
היא קרחת ואיזו היא גבחת: במחיה ובפסיון אבל בשער לבן אין
מיטמאין לפי שאין שער צומח בהן: ז בירקרק

ה הנתקים לקמן בפ"ו מפרש להו: מיטמאין בשני שבועות כו'. זכר בו והסגירו שבעת ימים שניה וזכר בסימן הטומאה
וכו שער לבהוב דק ואמר ג"כ פשה בנגע בעור הרמב"ם: ו הקרחת והגבחת מיטמאות בשני שבועות כו':
שנויה עוד בפ"ו והתם יליף להו הר"ב מקרא: ז הבגדים

ז בירקרק ובאדמדם . הא דקרי בבגדים ובבתים ס"ט טומאה ירקרק ואדמדם . ולא קרי לעיל סימן טומאה לארבע מראות שבעור בשר . משום דא"כ ע מראות שבעור בשר . אפי' טומאה בו כמה פנים אינן מחליטים . בלא שער לבן ובלא פסיון ובלא מחיה . אבל בבגדים כשעמד הירקרק או אדמדם ג' שביעות . אף על גב דלא פשה . כתיב באש תפרפנו . להכי קרי להו בבגדים סימן טומאה . וכן בבתים שלשה שבועות . כשא"ר הנגע לבמות שהיה . או מירקרק לאדמדם . או מאדמדם לירקרק כתיב (ויקרא י"ד) ונתץ את הבית . כאלו פשה . להכי קרי להו סימן טומאה :לאחר הפטור .כגון שכהה אם חזר אחרי כן שורף : ח תשעה עשר יום ראשון ושביעי של שבוע אחרעי עולים לפניהם ולאחריהם : פחות משבוע א' . כגון שחין ומכוה :ג' שבועות . כגון נגעי בתים :

פרק ד יש בשער לבן טמא בתחלה . כשהובא אל הכהן ויש בנגע שער לבן טמא . מה שאין כן בפסיון . שאינו מטמא אלא בסוף שבוע : ומטמא בכל מראה לובן . אפילו לחטה מד' מראות . דכתיב (שם י"ג) ומראהן הנגע עמוק . מראה הנגע עמוק ולא מראה שער לבן עמוק . משא"כ בפסיון שאין פסיון מטמא למטה מד' מראות . שבאותן מראות שהאוס מטמא הפסיון מטמא : ואין

ז הבגדים מיטמאין כו' . ודינם מפורש בפרק י"א : בירקרק . ובאדמדם . כתב הר"ב הא דקרי בבגדי' ובבתים סימן טומאה כו' וכן בבתי בג' שבועות כו' . וכן לשון הר"ש ולא למימרא דדוקא בשבוע הראשונה כשחזר הנגע לבמות שהיה . שכן גם בשניה אם כבר חלן בראשונה . כדתנן בפסי"ב ורפי"ג . אלא משום דבבתים אינה שלשה שבועות . נקט הכי . ומיהו כאדתנהו : בשני שבועות כו' . לשון הרמב"ם . אמר בנגעי בגדים ירקרק או אדמדם . ואמר ג"כ כי פשה הנגע בבגד ואמר והסגירו שבעת ימים שנית : בתחלה אין זה כתוב בתחלה דכל הנגעי . דכולהו להחליט . והכא להסגיר מ"מ תני לה משום פסיון . דבתחלה אינו מסגיר . הר"ש . ואלא למימרא דאינו מסגיר כלל . דהל פסיון מהכא צריך להסגירו מפני המראה עצמו . אלא כלומר שאינו מסגירו מחמת הפסיון . ועוד ה"ל להר"ש לפרש דסוף שבוע ראשון דהכא נמי להסגיר . ועכשיו ראיתי למהר"ם דאדברי הר"ש דמ"מ תני לה משום פסיון כו' . כתב וז"ל ותימה לי והאמרינן לעיל (בסוף משנה א') דבתחלה מסגיר ומסגיר . אלמא דבפסיון מסגיר עליו אפי' בתחלה וא"ל דהיינו דוקא כשגולד נגע במקום אחר אבל אם אותו נגע הראשון הולך ופושה הכל נגע א' ואינו מסגיר שא' על הראשון ולא על הפסיון כלל עכ"ל : ח הבתים מיטמאין כו' ודינם מפורש בפי"ב ובפי"ג : בשלשה שבועות וכו"ל הרמב"ם [בפירושו] אמר בנגעי בתים שקערורות ירקרקות או אדמדמות ואמר בנגע"כ והנה פשה הנגע בקירות הבית אולם השלם שבועות הנה אין בו פסוק מבואר . אבל הוא מן הפסוק והפי' המקובל וזה שהוא אמר והסגיר את הבית שבעת ימים אח"כ נוה שאם ימצא הנגע בתו' שיקלוף שו האבנים ויסיר הטיט ויטוח הבית פעם שנייה והוא אמרו ועפר אחר יקח ועח את הבית עוד בא הפסוק אחר זה ואמר ובא הכהן וראה והנה פשה הנגע בבית ובאה הקבלה שזה הפסוק לא בא בערעת שחסוד בבית אחר הטיח לפי שהוא אז לא יצטרך לפסיון אבל כאשר יראה בה ערעת יהרוס הבית והוא אמרו ערעת ממארת (האמורה) לבית ומה ערעת ממארת האמור בבגדים יטמא את החוזר אע"פ שאינו פושה אף ערעת ממארת האמורה בבתי יטמא את החוזר אע"פ שאינו פושה וזה הפסוק אשר אמר והנה פשה הנגע בבית (בעומד בראשון ופשה בשני) . וזה שהערעת כאשר תראה בבית ועמדה שבעת ימים ולא פשתה עוד תעמוד ז' ימים שנית וגוסף הכהן הוא או יקלוף האבנים ויבנה באבני אחרי ויסיח הבית ותעמוד שבוע שלישית ואם חזר הנגע אחר זה יהרס (הבית ואל זה בא והנה פשה הנגע בבית) ע"כ : פחות משבוע א' . ל' הר"ב כגון שחין ומכוה.ג' שבועות כגון נגעו בתים וכן ל' הר"ש ולשון כגון לא נראה דהא ליתנהו שא הגיולי הרמב"ם והן שחין כו' והן נגעי בתים ועיין בל' הר"ב פוף משנה א' פ"ב דערכין :

פרק ד ובמטמא בכל מראה לובן . כתב הר"ב משא"כ בפסיון שאין כו' . שבאותן מראות שהאוס מטמא הפסיון מטמא בת"ק כדברי הר"ש . והנה פשתה המספקת בעור וטמאו הכהן לערעת היא . הרי זה בא ללמד על הפסיון שלא יטמא אלא בד' מראות . ובאותן מראות שהאוס מטמא לה הפסיון מטמא ע"כ הר"ש . ואלא למימרא שהפסיון צריכה שתהא מהמראה של האוס . שהרי המראות מלטרפין להר"ב כדאית לה . ולהרמב"ם כדאית ליה . כמ"ש במשנה ג' פ"א [ד"ה לפעור] והתם תנן את שגולד לו פסיון כו' . אלא כלומר לאפוקי

אם פיר מה' ב' שם פיר הל' ג שם פיר הל' ב רשם פיר הל' ב ח שם פא הל' ו שם פג הל' ב

דל"צ

אם הפסיון הוא למטה מכל מרחות. והיינו דמסיים בת"כ והלא דין הוא האוס מטמא והפסיון מטמא. מה האוס אינו מטמא אלא בד' מרחות אף פסיון אינו מטמא אלא בד' מרחות וכו'. ועוד בפ' דלעיל מתני' ב' הביא הר"ם ת"כ וכבר נגדיו ועיין יכול הרי הוא מסולק ת"ל אם פשה טמא אין לי אלא במרחה. מכן אלא במרחה ת"ל אם פשה תפשה ופי' הר"ם במרחה שהנגע שלב והפסיון שלב. אלא שהנגע שלב והפסיון שלב. ולשון הרמב"ם בפי' תוספתינו ושער לבן ומט' בכל מרחה לובן ואין זה בפסיון. כי כאשר היה נגע גדעת בעור הבשר ופשה בעור והיה זה התוספת לבן אבל לובן חלש למטה מקרוס ביל' הנה הוא טהור. והוא אמרו בהק הוא פרח בעור טהור הוא. יכול אלא יטמא מפוס אוס אבל יטמא מפוס פסיון ת"ל פרח בעור טהור הוא ע"כ והוא בת"כ ריש פ"ו:

אמנם אלמה פ' בפסח"ל הל"ל נפסח"ב הל"ב דפס ת"ל פ"ל הפס ת"ב הל"ב ופס הל"ל ב' יפסח"ב הל"ב חפס ת"ם הל"ו שות"ב הל"ל

שהפשיון מטמא בכל שהוא

עמ"ש לקמן מפנה ה'

(ד"ה אם יש בו) ומ"ש הר"ב. אבל שער לבן אינו מטמא בפחות מפתי שערות דמעוט שער שנים ת"כ הביא הר"ם. ובפרקין מפנה י' תנן ובה שערה אחת לובן במפנה ד' פ"ט דחולין ובשערה שבנגדו. וכן הוא אומר קולע אל השערה ולא יחטיא ובן אמה אומר בחוט השערה ובשער מקנה אברס בתפילה דאסונה לשמות במשעול פעל בגיר"ו וקמן. ראיתי שכתב וז"ל ובתיבת שערות נחלקו המדקדקי' כי י"א שהוא מן שער. וי"א שהוא מן שערה ונמצא זה בשיפטים סימן ד'. קולע אל השערה ולא יחטיא. ורמים לדברי האחרוני. כי כן מתרגמינן דשלן אבנא בקילבא ומירמן בגיגא שערה ולא תשבן שיורה חוט שער. אבל שער יורה רבוי שערות בדכתיב (שופטים י"ו) ויחל שער ראשו לצמח ומתרגמינן ושרי שער ריסיה לאמחה ע"כ. ורבינו בגור אריה פי' שיש הבדל בין שער שהוא על שער לבין שער שהוא על רגיש שהמורה על אחד נקוד כולו בפתח והתורה על רגיש השי"ן בגיר"ו ובכלן נקוד בגיר"ו. לפיכך אמרו שהמורה על רגיש ומיעט רבי שני' ע"כ. ובמי' האומש להר"ב ראיתי שכתב שמפני שהשער מתחדש אמנו רבוי אבל לא יפול שם השער בפחות מפתי שערות ע"כ. ולמהר"ם ראיתי שכתב בר"פ ד' דמייתי לת"כ דהתם בשער לבוב אתני שער מיעוט שער שתי שערות כתב עלה מהר"ם וז"ל ולא ידענא מנא ליה דמיעוט שער שתי שערות. ושמא משו דכתיב בשער לבן ושערה לא הפך לבן ולא מפיק ה"ו. ואם איתא דבשער אחד שני היה לו להיות מפיק ה"ו אולכתוב ושער בלא ה"ו. אלא לאמוריגן דאינו שער אחד אלא לכל הפחות ב' שערות ומהתם גמרינן שער נהוב עכ"ל. ומדתנן במפנה ב' פ"ג דנדה הי' פלת בתין קליפה כתין (שערה) ארלה כדברי בעל מקנה אברס: ומטמא בכל המגעי. ושער לבן הוא סימן טומאה (בשני מינים) לבד מגנע עור (בשר). ובנגעי שחין ומכוה. הרמב"ם: חוץ לנגע. כתב הר"ב אבל שער לבן בעינן שיהא בנגע כדכתיב ושער בנגע דדרשינן בת"כ והביאה הר"ם. בנגע להביא את מה שכתבו ושוכב חולה לו פרע לשחולה לו ושוכב בתוכו: חוץ לנגע. עיין פ"ו מפנה ג':

ב ומטמא בכל מרחה ל"הר"ב. היינו כמרחה הבשר בין כושי בין לבן בין אדום. ול"הרמב"ם בפ"ג מהט"ל הל"ב) בין שהיה המרחה אדום או שחור או לבן והוא אלא יהיה הלובן מאדבע מרחו שבארנו ועיין מה שכתבתי בפ"ו מפנה ו' (ד"ה היה בוהק): מטמא בכל שהוא ל"הר"ב. אבל במחיה בעינן כעדשה בת"כ והביאה הר"ם. ומחית בשר חי בשאת יכול כל שהוא. ת"ל שער לבן ומחית בשר חי מה שער לבן מקוס ב' שערות אף מחיה מקוס ב' שערות. יכול אלא יהא טמא עד שיהא בה שער לבן ומחיה. ת"ל צרעת נוסבת הוא. היא טמאה ואין צריכה ד"א לסעדה (וגי' הר"ם לבייב) ומפרש הר"ם דמחיה מקוס ב' שערות היינו שתי שערות על שתי שערות מרובע והיינו דבפ"ה מפנה ה' ו' בעינן שתהא מרובעת (ועמ"ש) פ"ו מפנה ב' (ד"ה ובה מחי'): ומטמא בכל הנגעי. והמחיה סימן טומאה בפ"י מיני נגעי לבד מנגעי עור ובשר ובנגעי קרחת ובגבחת. הרמב"ם (בפירושו): חוץ לנגע כתב הר"ב. תשל"כ במחיה שהמחיה צריכה להיות בתוך הנגע כדתנן במפנה ה' ו' דפ"ק שתהא מבוצרת הם פרשתי (ד"ה מבוצרת): ג והמכוה. ובלא הפוכה. בת"כ פ"ו הביא הר"ם נוסחת מלמד שמטמאה אלא הפוכה. והלא דין שער לבן וכו'. אף מחיה כו'. (נוסחת מלמד שמטמאה אלא הפוכה היא מלמד

ואין בו סימן טהרה יש בפשיון שהפשיון מטמא בכל שהוא ומטמא בכל הנגעים חוץ לנגע מה שאין כן בשער לבן: ב יש במחיה מה שאין בפשיון. ויש בפשיון מה שאין במחיה. שהמחיה מטמא בתחלה ומטמא בכל מראה ואין בה סימן טהרה. יש בפשיון שהפשיון מטמא בכל שהוא ומטמא בכל הנגעים חוץ לנגע. מה שאין כן במחיה: ג יש בשער לבן מה שאין במחיה. ויש במחיה מה שאין בשער לבן. ששער לבן מטמא בשחין ובמכוה. במכונס ובמפוזר. במבוצ' ושלא במבוצר. יש במחיה שהמחיה מטמא בקרחת ובגבחת. הפוכה ושלא הפוכה. ומעכבת

ואין בו סימן טהרה ואלו בפשיון יש בו סימן טהרה שאם פרש בכלו טהור: מטמא בכל שהוא אבל שער לבן אינו מטמא בפחות מפתי שערות דמיעוט שער שנים: חוץ מן הנגע כשפשה חוץ לנגע טמא אבל שער לבן בעינן שיהא בנגע כדכתי' (ויקר' י"ג) ושער בנגע הפך לבן: ב בכל מראה. היינו כמראה הבשר בין כושי בין לבן בין אדום: מטמא בכל שהוא אבל במחי' בעי כעדש". חוץ מן הנגע מה שאין כן במחיה: שהמחיה צריכה להיות בתוך הנגע: ג ובמכונס שהפתי שערו' במקום אל בנגע: במפוזר. זה נמורת הנגע וזה בתערב: מבוצר פתי שערות בתחלת הנגע. כמבצר שבתחלת העיר: שאינו מבוצר. בחוט אינה תחת הנגע. ויש בדרכנו פתי שערות תחת שאין כן במחיה. דבעינן מבוצרת ומכונסת: הפוכה ושלא הפוכה בין שהבהרת קדמה למחיה בין שהמחי' קדמה לבהרת מה שאין כן בשער לבן שאם קדם לבהרת טהור: ומעכבת -

ומעבכת את ההופך כולו לבן · דאם הוחלט במחיה · ופרחה הגרעת בכולו חון מתקום המחיה · עדין טמא הוא · אבל אם פרחה בכולו אע"ג דכל גופו מלא שער לבן טהור · שאין שער לבן · מעבכת ד עקרן משחיר וראשן מלבין טהור דאמ' קרא (ויקרא י"ג) ושער בנגע הפך לבן · העקר הסמוך לנגע הפך לבן : כדי לקרון בזוג כדי שיגע' בפי הזוג של מספריס · והלכ' דשיעור שער לבן ארכו אין פחו' מכדי שיגטל בפי הזוג · אבל הלבנונית שבו בכל שהוא וגראית כשתי' טהור · שיש שערות המחלקות בראשן לשתי' · ובעקרן אינן אלא א' : הכי גרסינן בהרת וכה שער לבן ושער שחור טמא · בהרת שהיא כגרים מגומלים וכה שתי שערות לבנות · והשאר מלא' שערות שחורות · טמא · ולא אמרינן שמקום השערות שחורו' ממעט הבהרת מכגרים : ה זוקק' לשער לבן ולפסיון · דאי איכא באיתו החוט שער לבן

ומעבכת את ההופך כולו לבן · ומטמא בכל מראה · מה שאין בן בשאר לבן : ד" שתי שערות עקרן משחיר וראשן מלבין טהור · עקרן מלבין וראשן משחיר · טמא · כמה יהא בלבנונית · רבי מאיר אומר' בל שהוא · רבי שמעון אומר כדי לקרון בזוג' היתה אחת מלמטה ונחלקה מלמעלה · והיא נראית כשתים · טהור · בהרת ובו שער לבן · (ס"א) או (ושער) שער שחור טמא' אין חוששין שמא מיעט מקום שער שחו' את הבהרת · מפני שאין בו ממש: ה בהרת בגרים · וחוט יוצא ממנה · אם יש בו רוחב שתי שערות · זוקקה לשער לבן · ולפסיון · אבל

מחליטו · או אם פשה אצל החוט בסוף שבוע · טמא · אבל אם אין ברוחב החוט שתי שערות · ואית ביה שער לבן לא מטמ' · דלא חשיב מן הנגע · וכן אם פשה אצל החוט שאין ברחבו שתי שערות · כפסיון רחוק מן הנגע הוא חשוב · ובעי כגרים : אבל

מעט טמא · הא כדאיתא · והא כדאיתא · שער לבן מחליטו · ולא אמרי' מה שיש יותר משתי שערות ממעט הבהרת משערו' שבגרים · ושער שחור משבירו · ולא אמרינן שמעט הבהר מכגרים ולשון ת"כ שביא הר"ש מסכים קצת לגי' זו · וזו היא ששאלו תלמידיו את ר' יוסי בהרת וכה שער שחור הייסינן שמא מיעט מקומם את הבהרה מכגרים · אמר להן וכה שער לבן · הייסינן שמא מיעט מקומם את הבהרת מכגרים · א"ל לא · אם אמרת בשער לבן שסימן טומאה תאחר בשער שחור שאינו סימן טומאה · א"ל הרי שיש בהן שם שערות לבנות כלום הם סימני טומאה אלא שני' חוששין אנו על המוחר שמא מיע' מקומן את הבהרת מכגרים · א"ל לא . אם אמרת בשער לבן שהוא אין טומאה תאמר בשער שחור שאינו אין טומאה · א"ל אף שער שחו' והכך הוא אין טומאה · ואומר ושערה לא הפך לבן והסגיר · אם יש בה שער שחור אינו ממעט פי' הר"ש דמשמע אע"פ שעדין שחור הוא והסגיר · ע"כ ודקתני במתני' אין חוששין שמא מיעט מקום שער שחור ולא תנן נמי (שמא מיעוט מקום) שער לבן משום דשער לבן שאינו מתעט הוא כשוט יותר וכמו שהוא ג"כ בברייתא זו דק"ל ביפני שאין בו ממש לשון הרמב"ם (בפירוש) · לפי שסיעור הנקב אסר יצא ממנו השער · מעט מזעיר ואין לו סיעור מוחש על שיעמוד הסיעור · ע"כ : ה בהרת כגרים · מפורש ברפ"ו בס"ד : אם יש בו רוחב ב' שערות תניא בה"כ והנה אין בה ולא בחוט היוצא ממנו יכול אע"פ שיש בו רוחב ב' שערות · א"ל והנה אין בבהרת שער לבן · פי' מדכתיב בקרא אחרינא בבהרת ודרשי' עלה בה"כ זהו שאמרנו לרבות את החוט שיש בו רוחב ב' שערות · הר"ש ומ"ש הר"ב אבל אם אין ברוחב בו · וכן אם פשה בו' · כפסיון רחוק בו' ובעי כגרים · וכן ל' הר"ש · ותמיהני דבמשנה ה' פ"ק תנן הסמין ומחית השחין וכו' מולקין בין האוזן לפסיון הרי אלו להקל ואתמא קתני דודוקא בפסיון כל שהוא ועוד דלא אמרת זה תנא בנגעי אדם לחתך · בהדי דפסיון רחוק מיטמא כלל וכי קתני בבגדי פי"א משנה ז' ובנתים ספי"ב בתוס תקרא יגלסינן ומגלן לנגעי אדם ואע"פ שיש דרוש כיוצא בזה בנגעי אדם · דכי כתיב ואם פשה תפשה המספחת בעור וכן אם פשה תפשה בעור איכא למדרש נמי דבעור מיותר לומר בכל מקום שיפשה בעור ואפי' רחוק ממקום הנגע · מ"מ לא מצאנו לחז"ל שדרשו כן בה"כ כמו שדרשו כן בבגדים ובנתים אלא ודאי דבנגעי אדם איכא כלל · וכן מצאתי להרמב"ם בפי"ב מהט"ל (הלכה ד) דדייק למלא הפסיון הסמוך בבגדים כל שהוא והרחוק אז הרחוק כגרי' · ואע"ג הדבר הלמד מענינו הוא דבבגדי' מיירי ולא הוה צריך לחידוש ולתכתב בבגדים וכמו שבמשנה ז' פי"ז לא תני בבגדי' מהאי טעמא דכולה פירקא בבגדי' מיירי אלא למיד אתי לאתמוטי' דדוק' בבגדים ולא בנגעי אדם וכן לא אשתמיט הרמב"ם בדיני נגעי אדם למתני דין פסיון רחוק כגרים שיהא פסיון אף הראב"ד כתב עליו וז"ל אם פעיין בדרש ת"כ עם משנת נגעים תמצא שהאד' והבגדי' והבתי' שוין לזה הדין עכ"ל · וכתב הכ"מ שהשיג לזה אמר בבגדי' דתשמע שזה הדין מיוחד בבגדי ואינו כן שאד' ובגדי' ובתי' שוין לדין זה · והעתיק ל' הראב"ד בפירושו לה"כ שו"ל היא ברפ' לפשטה לבוהק פי' דקי"ל פסיון כ"ש והרחוק כגרים בנגעי בגדי' ובתי' · ואע"ג דלא אשכחן לה בפירוש שמעי לה

אבל מיי' פ"ב מה' טומאת צרעת הל' ה' ר"פ הלכה ב

רל"צ

מכללי דמתניתין. דפסיון הרחוק לא מטמא בנגעים דלהלן. דתנן בנגעים פ"ד. בהרת כגרים וחוט יוצא תמנו אם יש בו רוחב שתי שערות זוקק לשער לבן ולפסיון אבל לא למחיה. שמעינן מהא דאי לית בה רוחב שתי שערות אינו זוקק לפסיון. אבל לא למחיה. דאמר' יש ברוחב החוט שתי שערות. אין מחיה שבו מטמאה. שהמחיה צריך שתהא מבוארת באמצע הנגע כמבואר שהוא באמצע המיר. מצרפן. ונדונים בנגע אחד. ואם עשה אחת מהן משהו או נולד שער לבן באחד מהן. מחליט על שתיהן: ואם לאו אינו מצרפן. ואם עשתה האחת והאחרת לא עשתה מחליט בזו ומסגיר בזו. ונפקא מינה דלכי מיטהר. בעי לאתויי שתי קרבנות: ו בהרת כגרים. בלא מקום מחיה. דהיינו תשע עדשות בהרת. ועדשה אחת מחיה. עשר עדשות בין הכל: גרים הן תשעה עדשות. ומחיה אין פחות מעדשה. וכל היכא דתנינן בהרת. הוא הדין לשאר מראות חלקות ופקוכות: והלכה המחיה. שבא הנגע על מקומה: הלך

אבל לא למחיה. שתי בהרות. וחוט יוצא מזו לזו. אם יש בו רוחב שתי שערות. מצרפן. ואם לאו אין מצרפן: ו בהרת כגרים ובה מחיה בערשה. ושער לבן בתוך המחיה. הלכה המחיה. טמאה מפני שער לבן. הלך

א פס ת"ל בלא ב פס הלכה

אם עשה חוט לאותו חוט. לא מטמא משום פסיון. אלמא פסיון שבא מרחוק לא מטמא. ותנן בנגעים פ"ק. היה בו פסיון והלך לו הפסיון או שהלכה לה האור. או שנתמעטה. ואין בזה ובזה כגרים הסחין ומחית הסחין. התכוה ומחית המכוי. והבהק חולקים בין האור לפסיון. הרי שו להקל. שמעינן מהא. טעמא דסחין ומכוה ובהק חולקין בין האור לפסיון. אבל עור הבשר בעלמא אע"פ שחולק ביניהם טמא. אלמא פסיון הרחוק מטמא. אלא ס"מ חדא בפסיון כל שהוא ובחדא בפסיון שהוא כגרים עכ"ל הראב"ד וכתב הכ"מ דלדעת הרמב"ם י"ל. שאע"פ שהם שויים בפסיון ורחוק הם מוחלקין בחוזר דבבתי. הוו כשני גרישין כדתנן בפסי"ב דנגעי. עפ"ל ואני נפלתי הרבה דמאי דיוקי. דדייק הראב"ד ממתני דפ"ק דהיינו טעמא דסחין ומכוה ובהק חולקין. משו' דלא חזו לפסיון דהא ממתני' דבהרה דתנן דחולקין והלכו להן. הרי אלו להחמיר. שמעינן מינה ודאי דראוין הן לפסיון והיינו דהרמב"ם בפ"ד מהט"ל (הלכה ג') כתב בהרת שעשתה לבהק ה"ז פסיון וכתב הכ"מ דהכי משמע בפ"ק. ומעתה דלמדנו שיש פסיון לבהק דיוקא דהראב"ד ליתא. ולא קשיא אמאי קתני דוקא הכי. משום דרבותא נגהו דאפי' אלו שאינן עור בשר הרי הן חולקין כ"ש עור בשר עצמו שיחלוק והא דתניא בת"כ היא פרט לשעשתה לבהק. אין עניינו כמשמעו כשהיה בהק סתוך לנגע ועשה לתוכו. אלא עניינו פרט לכשהפסיון עשה לתראה הבהק. שהפסיון עצמו צריך שיהיה מהמראות שהנגע גופו מיטמא בהן. ואהכי קאי התם בת"כ בפ"ב דפרש"ב. ורא"ה הכהן והנה עשה' המספחת בעור. הרי זה בא ללמד על הפסיון שלא יטמא אלא בד' מראות כו'. והלא דין הוא כו' אם כלך לדרך זו כו' נראה לתי דומה כו'. אם כלך לדרך זו כו'. ומסיק ת"ל ושמאו הכהן נראת היא. ה"ז בא ללמד על הפסיון שלא יטמא אלא בד' מראות היא פרט לשעשתה לבהק. ע"כ: ואומר אני דהיא פרט כו' עיקר לתודי ללמד על הפסיון כו' ואע"פ שגם בעל קרבן אהרן לא פי' כן לי נראה דמשמעינו מוכרחת ההיא דאחרונה בפ"ק ואחר שכתבתי זה. תלאתי להרמב"ם עצמו בפי' משנה ו' ס"ו שכתב הבהרת עושה לבהק ולא יטעך. א זרם בשארא נראת היא פרט לשעשה לבהק לפי שענין זה המאמר שיהיה הפסיון מראה הבהק וכל המאמר הנאת שם מורה על זה. עכ"ל. הוא הדבר אשר כתבתי. ומצאתי לבעל קרבן אהרן עצמו שכתב לדברי הרמב"ם בפ"ז בדיני שחין ומכוה. ועוד אומר אני דאפי' כי היתה דברייתא דת"כ אתיא לומר דאין פסיון בבהק על כרחינו משמעינו לא ס"ל הכי ואפי' אי איתא שיש להראב"ד כח לפרש דלא לסתור משמעות הת"כ. וכגון שיאמר דמתני' דפס"ק דוקא בחלוקת הבהק בין נגע לפסיון דבין פסיון בין פסיון כללי. ולא [בעור] שאינו חולק מ"מ הרמב"ם ודאי. דלא ס"ל הכי דבהדי כתב דיש פסיון לבהק וא"כ לא ה"ל להכ"ת (זס פי"ב) להודות להראב"ד ושלא הרמב"ם סובר כמותו. דהא מכיון דאין סברת הרמב"ם בבהק אלא יהא בו פסיון. א"כ דיוקו של הראב"ד מתתני' דפ"ק ליתא כלל לתידק מינ' דדוקא בהק שאין בו פסיון. הוא שחולק אבל עור בשר אינו חולק. ופסיון הרחוק מטמא אלא אף עור בשר חולק כמו בהק. דלא תנן בהק משום שאינו ראוי לפסיון דראוי הוא לפסיון אלא לרבותא קתני. דאע"ג דאינו עור בשר חולק כ"ש דעור בשר חולק דלעולם אין פסיון רחו' בנגע אחד כלל. ומתני' דהכא בפשט. ש"ס אין בחוט שיעור רוחב ב' שערו' אינו ראוי לפסיון כלל. משום דהוי כפסיון רחוק. ואינו מטמא. ואפי' הוא בגרים. ואף דברי הר"ב והר"ש יש ליישבן דהכי קאמרי כפסיון רחוק מן הנגע הוא. חשוב וכעין גרים. וכרי הוא נדון כנגע אחד. לא שיהא נד ן לפסיון אל הנגע הראשון ויהא מוחלט אלא בעי גרים ויהיה דינו דין נגע אחד. ולאפוקי שאם אינו כגרי' דלאו כלום הוא. ועכשיו באו לידי דברי מהר"ם ורא"ש דלעיל בפ"ק כתב וז"ל חולקין בין האור לפסיון דה"ל נגע אחד. ואין פסיון הרחוק מטמא באחד משום פסיון. דכיון דהסחין מפסיק בין האור לפסיון ה"ל פסיון הרחוק. ותנן נקמן בפסיון הסמוך בכל שהוא והרחוק בגרים כ"ל. עכ"ל. וזה כדברי הראב"ד. וקרוב לשמוע דאף שיטת הר"ש כך היא. ואליביה אמי דברי הר"ב כך הן. ומ"מ ביתקומי אני עומד במה שכתבתי. בולת ישובן של דברי הר"ש והר"ב: מצרפן. פי' הר"ב ואם עשה כו'. או שנולד שער לבן באחת מהן כו'. כ"כ הר"ש והכ"מ פ"ד מהט"ל (הלכה ז') כתב דכ"מ שאם נולד שערה אחת בנגע זה. ושערה אחת בנגע זה. הוי סימן שומא. ויחליט: ו בערשה כתב הר"ב ומחיה אין פחות מעדש. כמ"ש במשנה ב בד"ה ומטמא בכ"ש כו'. טמאה בטלה מקתי' בנשאר שער לבן טמאה. ובנשארת המחיה טמא מן מבדברי ר"ש בפ"ש [בני ומורה] דקתני טמא על שער לבן

הלך שער לבן · טמא מפני המחיה · ר"ש מטהר · מפני שלא הפכתו בהרת בהרת היא ומחיתה כגרים · ושער לבן בתוך הבהרת · הלכה המחיה טמאה מפני שער לבן · הלך שער לבן טמא מפני המחיה · ר"ש מטהר · מפני שלא הפכתו בהרת כגרים ומורה שאם יש במקום שער לבן כגרים שהוא טמא : ז בהרת ובה מחיה ופסיון · הלכה המחיה טמאה מפני הפסיון · הלך הפסיון טמאה מפני המחיה · וכן בשער לבן ובפסיון · הלכה וחזרה בסוף שבוע · הרי היא כמות שהיתה · לאחר הפטו' תרא' בתחלה · היתה עזה · ונעשית כהה · כהה ונעשית עזה · הרי היא כמו שהיתה · ובלבד שלא תתמעט מארבע מראות · כנסה ופשתה · פשתה וכנסה · ר' עקיבא מטמא · וחכמים מטהרין : ח בהרת

הלך שער לבן · טמא מפני המחיה · ר"ש מטהר · מפני שלא הפכתו בהרת היא ומחיתה כגרים · ושער לבן בתוך הבהרת · הלכה המחיה טמאה מפני שער לבן · הלך שער לבן טמא מפני המחיה · ר"ש מטהר · מפני שלא הפכתו בהרת כגרים ומורה שאם יש במקום שער לבן כגרים שהוא טמא : ז בהרת ובה מחיה ופסיון · הלכה המחיה טמאה מפני הפסיון · הלך הפסיון טמאה מפני המחיה · וכן בשער לבן ובפסיון · הלכה וחזרה בסוף שבוע · הרי היא כמות שהיתה · לאחר הפטו' תרא' בתחלה · היתה עזה · ונעשית כהה · כהה ונעשית עזה · הרי היא כמו שהיתה · ובלבד שלא תתמעט מארבע מראות · כנסה ופשתה · פשתה וכנסה · ר' עקיבא מטמא · וחכמים מטהרין : ח בהרת

הלך שער לבן · טמא מפני המחיה · ר"ש מטהר · מפני שלא הפכתו בהרת בהרת היא ומחיתה כגרים · ושער לבן בתוך הבהרת · הלכה המחיה טמאה מפני שער לבן · הלך שער לבן טמא מפני המחיה · ר"ש מטהר · מפני שלא הפכתו בהרת כגרים ומורה שאם יש במקום שער לבן כגרים שהוא טמא · ז בהרת ובה מחיה ופסיון · הלכה המחיה טמאה מפני הפסיון · הלך הפסיון טמאה מפני המחיה · וכן בשער לבן ובפסיון · הלכה וחזרה בסוף שבוע · הרי היא כמות שהיתה · לאחר הפטו' תרא' בתחלה · היתה עזה · ונעשית כהה · כהה ונעשית עזה · הרי היא כמו שהיתה · ובלבד שלא תתמעט מארבע מראות · כנסה ופשתה · פשתה וכנסה · ר' עקיבא מטמא · וחכמים מטהרין : ח בהרת

הלך שער לבן · טמא מפני המחיה · ר"ש מטהר · מפני שלא הפכתו בהרת בהרת היא ומחיתה כגרים · ושער לבן בתוך הבהרת · הלכה המחיה טמאה מפני שער לבן · הלך שער לבן טמא מפני המחיה · ר"ש מטהר · מפני שלא הפכתו בהרת כגרים ומורה שאם יש במקום שער לבן כגרים שהוא טמא · ז בהרת ובה מחיה ופסיון · הלכה המחיה טמאה מפני הפסיון · הלך הפסיון טמאה מפני המחיה · וכן בשער לבן ובפסיון · הלכה וחזרה בסוף שבוע · הרי היא כמות שהיתה · לאחר הפטו' תרא' בתחלה · היתה עזה · ונעשית כהה · כהה ונעשית עזה · הרי היא כמו שהיתה · ובלבד שלא תתמעט מארבע מראות · כנסה ופשתה · פשתה וכנסה · ר' עקיבא מטמא · וחכמים מטהרין : ח בהרת

ולא ידעתי בכל זה והרמב"ם בספ"ד מטו"ל העתיק בכולהו טמא : ר' שמעון מטהר מפני שלא הפכתו הבהרת · דדריש בת"כ ושערה הפך לבן · ושערה ולא שער מחיתה · ורבנן קרא אחרינא כתיב ושער בנגע הפך · נגע זה מ"מ · כלומר שהנגע הפכו · והרי היה כאן נגע קודם שהפך (הר"ם) : בהרת היא ומחיתה כגרים וכו' הלכה המחיה טמא מפני שער לבן · כדאמרן ושער בנגע הפך · והרי היה נגע קודם שנהפך השער לבן שהבהר' שהיא ומחיתה כגרים טמא · כדתנן במשנה ב' פ"ו : ר' שמעון מטהר כו' דדריש ושער' ולא שער מקלת' · כלומר שער כולה של בהרת כגרים דבהר' כגרים הפכה השער · ולא שמקלתה הפכה השער (הר"ם) : ומורה שאם יש במקום שער לבן כגרים שהוא טמא · יראה לי דאשמועי' דאע"ג דלא ידעינן אם קדם הבהרת אם לא · וכפ"ק דרבי יהושע דס"ם :

ז בהרת ובה מחיה ופסיון · פירש הר"ב בהרת כגרים והסגירה ולסוף שבוע כו' וכך כתב הר"ם · ומשום פסיון צריכה לפרש שהסגירו כו' : ובן בשער לבן ובפסיון · ודין מחיה ושער לבן תנא לעיל לחודא · משום פלוגתא דר"ש ורבנן · הר"ם : הלכה וחזרה בס"ף שבוע · לשון הר"ב כגון שהסגירו כו' · והלכה בהרת נאמצע השבוע כו' ולשון הר"ם הסגירו ונס"ף השבוע הלכה לה וחזרה בו ביום · או שהלכה באמצע השבוע כו' : לאחר הפטור · לשון הר"ב דראה אותה הכהן בסוף השבוע כשהלכה לה כו' · או עמדה בו שני שבועות ופטרו · ואח"כ הלכה ושוב חזרה · הר"ם : היתה עזה ונעשית כהה כו' פי' הר"ב היתה עזה כשלג כו' ונעשית כהה כגון כסיד או כקרוס · וכו' וכן לשון הר"ם · וכבר כתבתי בזה בפ"ק מ"ג (ד"ה לפטור) וכן כתבתי שם ג"כ בס"ד מנלן שאם היתה כהה ונעשית עזה שהרי היא כמו שהיתה · כנכה ופשתה וכו' רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרים · פירש הר"ב היכא דהסגירה בבהרת כגרים ונסוף שבוע כנסה כו' ר"ע מטמא שהרי פשה · וחכמים מטהרים וכו · ואי קאי נסוף שבוע ראשון מסגירו וכו' (הר"ם) · וכ"פ הרמב"ם ר"ע חושב זה כולו כסיון וכו' · ומכ"מ שאין זה כסיון · לפי שהוא נסוף השבוע או אחר הפטור כמו שהיה תחלה · ולא (נחוש) בתר שהתחדש בדבר (באמצע) הזמן מן התו' והחסרון · ע"כ · גם בחבורו (פ"ד מהט"ל הלכה ה') הפתיק בתמעטה בתוך ימי הסגר ופשתה כו' · והקשה הראב"ד דמדתנן לקמן ר"ע אומר תלה בבתחלה · לפי מ"מ להעמיד זו בתוך ימי הסגר · דא"כ רבי עקיבא למה היה מטמא · כלומר מחליט · ואולי לא כתב זאת כנגד משנה זו דכנסה ופשתה · אלא מ"ש אח"כ למטה (שם הלכ' ט') בהרת שנכנסה אחר הפטור ופשתה כו' · הרי הוא בטה"ו · עכ"ד · אבל מתוך פי' הרמב"ם שבמשנתינו שכתבתי מבואר דמפרש לבנא זו · שהתיסמת והתחרון בתוך ימי הסגר נעשה מבואר א"כ שזו הבנא העתיק כנגד משנתינו · ומפני כן אני תמה על הכ"מ שהיה לו פי' הרמב"ם · והגיה לדברי הראב"ד ואתר מקום שינא לו להרמב"ם בבא זו דנתמעטה בתוך ימי הסגר והוגיאו מת"כ · והרי מבואר היטב מתוך פי' הרמב"ם דמשנתינו זו היא אותה בבא · גם הבנא דבהרת שכנס' אחר הפטור כו' שכתב הרמב"ם · ואשב הראב"ד שאותה בבא

כתבה)(משנתינו

רל"ג

א פיי' שם ב שם הלכה יא ג שם הלכה ט ד שם פ"ם סל' ה' השם פ"ד הל' ח ו' ירושלמי ותכ"מ נהל' ה

מתשנתינו זו · ולא היה אלא מן התוספתא פ"ב והביאה הר"ש במתני' · וזה לשונה בהרת אחר הפטור · כנסה ופשתה · או פשתה
וכנסה כו' הרי זו כמו שהיתה ע"כ · וזה אמת שבתוספתא היא שנויה במקום משנתינו זו · מ"מ העתיק הרמב"ם גם שתיהן · לפי
שהתוספתא השנאה בהדיא לאחר הפטור · ולא קתני בה פלוגתא דר"ע ואע"ג דקני התם פלוגתייהו דבשאר מילי · מ"מ משום
דלאחר הפטור לא פליג ר"ע · וכמ"ש ג"כ הר"ש · וכתב הטעם דכיון דפטרו כהן ואין זקוק לו · לא מחוייב להראותו · הואיל וחזרה
לכמות שהיתה וא"כ בעוד בפני
כהן עצמו פשתה וכנסה · או
כנסה ופשתה · ומודה בה ר' עקיב'
מאחר שכבר נסתלק ע"כ וסובר
הרמב"ם דלא"כ משנתינו דפליג

ח בהרת כגרים ופשתה כחצי גרים · והלך מן האום כחצי גרים · תראה בתחלה · רבי עקיבא אומר וחכמים הוא זה · ויסגיר :

בה ר"ע היינו משום דמיירי בתוך ימי הסגר · ואע"פ שבפירושו
כתב על דברי חכמים · או לאחר הפטור · י"ל דבדברי הרבנן
כתב כן · אבל לא שר"ע חולק גם בזה · א"נ דבפירושו אה"נ דסובר דר"ע פליג · ולא היה מדייק מהתוספתא אבל בחבורו (פ"ד
מהט"ל) חזר בו מזה · וסובר דמתני' בתוך ימי הסגר בלבד · ולפיכך העתיק כך למשנתינו וחזר ג"כ והעתיק להתוספתא ג"כ בפני
עצמה משום דהיא מיירי לאחר הפטור ונתא לפי זה נירס' ספרי הרמב"ם שבידינו דבהעתיקו למשנתינו מסיים הרי זה יסגיר ·
ולא מסיים נמי או יפטור כני' ספר שלפני הראב"ד דהא משנתינו לא מיירי אלא בתוך ימי הסגר ואע"פ שהכ"מ הסכים לני' ספר
הראב"ד · ושכך מצא בספר מוגה מה שכ"ל כתבתי · ואולי אותו ספר הוגה ע"פ נוסח הראב"ד · ומעתה שהוכחתי דהרמב"ם
לא פי' משנתינו בלאחר הפטור · א"כ הדרא קושית הראב"ד לדוכתה · למה בכאן ר"ע מתמא · כלום' מחליט ולקמן קאמר
תראה בתחלה · וא"ש הכ"מ דאף (דחלוטו) של הראב"ד דהכא לאחר הפטור אכתי בפשתה וכנסה אין שום עשה שיחליט · ולפיכך
כתב דמ"מ אנו מוכרחים לפרש · דטמא דא זר ר"ע · היינו לומר דתראה מתחלה · ולאשוקי מחכמים דמטהרים · ע"כ אני מכריחו
שלא יוכל לפרש כן · שהרי הרמב"ם כתב בפירושו וז"ל ר"ע חושב שזה כולו פסיון · ואז טמא שהנגע כבר נמשך בגוף ע"כ · ועוד
דלפירושו דהכ"מ דחוק מאוד · דבבבות שאמרו חכמים תראה בתחלה קאמר נמי ר"ע מטמא · והתם ודאי יחליט קאמר · והיאך
יאמר בל' אחד ואן ענינם שוה וצריכין שילמדו מדברי חכמי' שחולקין עמו שאם חולקים לטהר · יהיה פירוש דבריו דטמא להראות
בתחלה ואם חכמים חולקי' וכ"ל להראות בתחלה · יהיה פי' דבריו דטמא · להחליט · וזה דוחק · ודאי ואם קשיא לי אף לדברי הראב"ד
דאי איתא דהך דהכא לאחר הפטור · והך דלק דר' עקיבא אומר תראה בתחלה היינו בתוך ימי הסגר א"כ לא ה"ל לתנא לשנות
הלשון בהרת כגרים ופשתה כחצי גרים כיון דלאו בהכי תליא כלל · אלא הל"ל ואם בתוך הסגר ולכן הנכון מה שהעיד הכ"מ (פס
הלכה ה') שבמשניות מוגהות כתוב על אותה משנה דר"ע אומר תראה בתחלה · דזו המשנה אינה בנוסחת הרמב"ם ע"כ · וכן
בדפוס ישן שבגמ' לא נדפסה כלל ומתני' ט' תחולקת לשתי בבות · והמדקדק בל' הרמב"ם שבפירושו יראה מבואר מאוד שמתני'
ט' הוא שמפרש · ואין בפירושו כלום על מתני' ח' · והיא זו דר"ע אומר תראה בתחלה · וגם בחבורו לא העתיקה · ש"מ דל"ג
לה · וא"ק דלא גרס פלוגתא דר"ע בהך דהכא כמ"ש לעיל · (ואף דבתוספת' גרים לה) מ"מ במשנה ל"ג לה הרמב"ם ·
ולענין דנפשתה וכנסה שכתב הכ"מ · דאין טעם שיחליט · י"ל דסברת ר"ע דהתורה לא הקפיד · אלא על שפשתה · והיינו
דאייק הרמב"ם בפירושו שכתב · שהנגע כבר נמשך בגוף ע"כ · ואכתי תיגח להרמב"ם דל"ג למתני' דלק' · אבל הר"ב
דגרס לה ומפרש הכא דר"ע מחליט · שהרי כתב הטעם שהרי פשה · ועוד דבדברי חכמים פי' שיסגיר · ש"מ דלר"ע יחליט ·
א"כ קשיא קושית הראב"ד ממתני' דלקמן · ול"ע · ול' הר"ש היכא דהסגירו בבהרת כגרים וכו' · עד מקום הפסיון ולא
יותר · כלשון הר"ב · אבל מסיים בה הכי · הרי היא כמו שהיתה · ואי קאי בסוף שבוע ראשון מסגירו הסגר שני · ואי
קאי בסוף שבוע שני פוטרו · ובת"כ דרש להו מקראי · ובכה"ג תולדו כ"ע · כדמוכח בתוספתא דקתני הרי זו כמו שהיתה
ולא קתני בה פלוגתא דר"ע ורבנן · והא דפליגי לאו בכה"ג פליגי · אלא כגון דתחלתו היתה בו כגרים ועוד · והסגירו ובסוף
השבוע כנסה אותו ועוד · והסגירו הסגר השני · ואח"כ פשתה אותו ועוד · ר"ע מטמא דהא פשתה · וחכמים מטהרים
דלא חשיבי ליה פסיון · מאחר דתחלתו היה כגרים ועוד · וכן נמי פשתה וכנסה · שפשתה משהו מכגרים · ואח"כ כנסה אותו
משהו · (ומהר"ם הגיה שנ"ל וכן נמי פשתה וכנסה שפשתה כחצי גרים למזרח · ואח"כ כנסה חצי גרים למערב · וסיפא פירושא
דרישא · דנבבא דנסמוך מפ' פלוגתייהו · ע"כ) וכתב עוד הר"ש וכל הנך פלוגתייהו דר"ע ורבנן · בסוף שבוע שני לאחר
הפטור כו' · עכ"ל · ומהר"ם כתב כל היכא דקתני ר"ע מטמא והיינו החליט לבד מבבא קמייתא זו · שהוא כולל כמה מילי להסגיר
ולהחליט · דיש מהן להסגיר ויש מהן להחליט · ומשום דכייל מילי טובא נקט האי לישנא ועוד משום דבעי למתני וחכמי' מטהרין ·
עכ"ל והראב"ד כתב (פס הלכה ט') שאינו מתישב אלא בבהרת כגרים · שאם היתה יותר מכגרים וכנסה אחר הפטור ואח"כ
חזרה למקומה לא היו חכמים מטהרים · וכן היא השאלה ששאלו את רבי אליעזר במתני' דפס"ט · ע"כ ·

ח רבי עקיבא אומר תראה בתחלה · כבר כתבתי לעיל בזה דלהרמב"ם לא גרסנן ליה · ולהרי"ב שמפרש לעיל כפי' הרמב"ם
וגרס להכא · דל"ע · ומהר"ם כתב וז"ל לאחר הפטור מיירי · ר"ע אומר תראה בתחלה · טעמא דר"ע אע"ג
דנגע קמא נתבטל ונטהר · לא נתבטל לגמרי · דכי היכי דכי פשה קנא עליו אפילו אחר הפטור מיטמא משום פסיון · ה"נ אם
מתעטר והלך מקצת מן האום · ולא נשאר אלא חצי גרים ופסיון כחצי גרים · מצטרפין הא עם זה להיות נגע אחד חדש ותראה
בתחלה · וחכמים מטהרין · דאין דנין אפשר

ל"ע

וחכמים מטהרין. דלא חשיב פסיון. שלא"כ מוסיף על שיעור הנגע שהיה בתחל' וזה שאינו עכשיו שלא כגרים נחשב כראשון שעמד בעינינו וטהור: ט ופשתה כחצי גרים ועוד כו'. רבי עקיבא מטמא. משום ועוד דאשתייר ביה מן הפסיון ובפשת' לאחר הפטור מיירי: וחכמים מטהרין. דכיון דאזל ליה חצי גרים מן האוס' ליכא מנגע חדש שלא חצי גרים ועוד: ופשת' כגרי' ועוד לאחר הפטור. ואח"כ הלכ' לה כל האוס. ולא נשתייר אלא הגרים ועוד החדש. רבי עקיבא מטמא. דהא פשה ליה משיעור קמא. ורבנן סברי כיון דאזל ליה קמא כוליה. והאי נגע דקאי חדש. תראה בתחלה: ויסגיר: י בהרת כגרים ופשתה כגרים בפשתה לאחר הפטור מיירי: רבי

ר"ע מטמא. וחכמי' מטהרין: ט בהרת כגרים. ופשתה כחצי גרים ועוד. והלך מן האוס כחצי גרים. ר"ע מטמא. וחכמי' מטהרין. בהרת כגרי' ופשתה כגרים ועוד. והלכה לה האוס. ר"ע מטמא. וחכ"א תראה בתחלה: י בהרת כגרים ופשת' כגרים נולדה לפסיון. מחיה. או שער לבן והלך לה האוס. רבי

מפני שאסר דמשום פסיון לא שייך להחליט לאחר הפטור. שלא מחמת לירוף נגע קמא שנוב פשה על הראשון. אבל לענין אחר לא מצטרפינן ליה לגוף של נגע הראשון שכבר נטהר ונתבטל שלא מ"כ נולד בו מחיה. ושער לבן באותו גרים הראשון. ולאו דוקא שפשתה בריאה ושוב הלך מן האוס. שלא ה"ה איפכא. רע"א תראה בתחל' דכיונדם ל' בסמוך כשהלכ' מן האוס חצי גרים. מצטרף חצי גרים קמא בהדי חצי גרים דפסיון להחליט. מ"כ נימא כמי שינטרף חצי גרי' קמא בהדי חצי גרים בתראה להסגיר. ע"כ: וחכמים מטהרין. לשון הר"ב דלא חשיב פסיון אלא

ב: שם הל' ס

מ"כ מוסיף כו' ולא דק בליסניה. דלא"כ לר"ע חשיב פסיון. והרי לא אמר ר' עקיבא שלא תראה בתחלה. ואם נאמר שנסמך על פי' הרמב"ם. כ"ם דלא דק שהרמב"ם מפרש דר"ע חשיב פסיון. וחכמים אומרים שהפסיון הוא שיוסיף כו'. אבל לא על מנה זו כתב כן. דאיהו לא גרס לה בכלל כמ"ם לעיל. אלא על מתני' דלקמן הוא. דקאי על נגע הראשונה שבה. ומ"ם הר"ב נחשב כראשון שעמד בעינינו וטהור. כלומר ואו קאי בסוף שבוע ראשון מסגירו כו'. כדפי' הר"ב בחכמים מטהרין דמתני' דלעיל. והר"ם מפרש לעיל והכא דמטהרין לגמרי. ומוקים להו בסוף שבוע שני ולאחר הפטור. וכבר כתבתי לשון מהר"ם בזה (לעיל ד"ה רע"א): ט ופשתה כחצי גרים ועוד. וכו' ר"ע מטמא. פי' הר"ב משום ועוד כו' ובפשתה לאחר הפטור מיירי. וכ"כ הר"ם. ומיהו לדידיה ניחא שהוא מפרש לכולהו בבות דלעיל נמי בהכי. ומטעם שכתבתי דחכמים מטהרין. קשבר הר"ם דלגמרי מטהרין. ולא משכחת לה אלא בסוף שבוע שני ולאחר הפטור. אבל להר"ב דלא דייק לפרושי הכי בהני בבות דלעיל. ה"נ לא ה"ל לדקדק ולהתנות דלאחר הפטור מיירי כ"ל:

וחכמים מטהרין. פי' הר"ב. דכיון דאזל ליה חצי גרים מן האוס ליכא מנגע חדש כו' כ"כ הר"ם וזה ג"כ לשונו דמוקים לה לאחר הפטור אבל כי לא בעינן למוקים לה בהכי דוקא וכדפרישית. לא שייך לומר נגע חדש. אי קאי בסוף שבוע ראשון. ולא"כ בסוף שבוע שני. אבל העמס כמ"ם הרמב"ם. דחכמים אומרי' שהפסיון הוא שיוסיף על הנגע אשר היה תחלה. וכאשר עליו מן האוס כחצי גרים הנה הוא לא יטאר נגע שלם. אפי' היה אשר נשאר מן אוס עם הפסיון יותר מכגרים. הנה הוא טהור ע"כ: ופשתה כגרים ועוד. פי' הר"ב לאחר הפטור. וכך כתב הר"ם מ"מ כי לא מוקמינן לכולהו בבות דלעיל. בלאחר הפטור דוקא וכדפרישית. ה"כ הכא אפי' יקודם הפטור בסוף שבוע ראשון או שני. מצינן לאוקמה. ואפ"ה לרבנן תראה בתחלה משום דכיון דהאוס הלכה לה. אין כאן אלא נגע חדש. וכן היא סברת הרמב"ם. שפשה ולא פי' דלאחר הפטור מיירי:

י בהרת כגרים ופשתה כגרים. נולד לפסון מחיה. או שער לבן. פי' הר"ב בשפשתה לאחר הפטור מיירי. וכ"כ הר"ם. וז"ל מהר"ם כ"ל לפ' דלא הפסיק להחליטו משום הפסיון עד שנולד בתוך הפסיון מחיה ושער לבן. ואמרי' לעיל (ריש) פ"ג דכה"ג מחליט ומחליט. וה"כ מחליטו משום פסיון. וחוזר ומחליטו משום שער לבן ומחיה. וכי הלכה האוס אח"כ. לר"ע עדיין הוא עומד בהחלטו. שאין כאן פנים חדשות. דמעיקרא כי פשתה כגרים על כגרים קמא נתוסף עליו ונעשה נגע אחד. וכל כמה דפש כגרים מהנך שני גרישין. נקרא שמו הראשון עדיין עליו. ונהי דנטהר מהחלט פסיון כי הלכה לה האוס. אכתי מוחלט הוא משום מחיה ושער לבן שבפסיון. וחכמים אומרים תראה בתחלה. דרבנן לטעמייהו דאמרי לעיל דמה שפשה לאחר הפטור. לא שייך לנגע קמא כלל רק לענין החלט פסיון. אבל לא לשאר מילי. ומ"כ לרבנן. כיון דהחליטו על הפסיון דאתיליד מעיקרא אינו חוזר ומחליטו על המחיה. ועל שער לבן שבפסיון. כיון דלא שייכי להדדי. דהחלט הפסיון הוי מחמת נגע הראשון שפשה. דלע"ג דנתבטל לענין פסיון לא נתבטל. ומחליטין אותו מחמת גרים הראשון שפשה. וכיון דהחליטו מחמת גרים הראשון. מו לא הדר מחליטינן ליה על מחיה ושער לבן שבפסיון. דכשם שאין מחליטין את המוחלט היכא דנולד סימן טומאה הסני לאחר שהחליטו כהן כבר על הראשון. כך אין מחליטין המוחלט כגון זה. אפי' נולד השני קודם שהחליטו כהן על הראשון. כיון דהפסיון הוא טפל לגרים הראשון. ולענין החלט מחיה ושער לבן שבפסיון לאחר הפטור של גרים ראשון שכבר נתבטל. לא שייך לנגע הראשון כלל לרבנן. שהרי אינו מצטרף עמו. כדאמרי' לעיל בהרת כגרים ופשתה כחצי גרים והלך מן האוס חצי גרים. וחכמים מטהרים כל כה"ג אין חוזר ומחליט עליהם היכא דמחליטו על הפסיון. אע"ג דנולדו שער לבן ומחיה קודם שהחליטו על הפסיון. סוף דבר ר"ע לטעמיה. ורבנן לטעמייהו. הלכך לרבנן כי אולא לה האוס ונטהר חלוט הפסיון. תראה בתחלה ומחליטינן ליה על המחיה ועל שער לבן. (ועיין מ"ם בדבור דלקמן). ע"א כ"ל לפרש בהרת כגרים ופשתה כגרים. פירוש לאחר הפטור מיירי. והחליטו ושוב נולד לפסיון מחיה:

לו שער לבן בתוך הפסיון • שכנס הפסיון מתוכו ונעשה מחיה לו בלא לתוכו שער לבן והלכה האוס • דסיינו הגרים הראשון ולא נשאר זולתי הכסיון • רבי עקיבא מטמא דאף ע"ג דגרים קמא כבר נסחר ונפטר עליו • מ"מ כשפשה לאחר הפטור חזר לטומאתו • ונעשה האוס והפסיון הכל נגע אחד • וכשהלכה האוס לאחר שנזקק לטומאה • ה"ל כנגע שפשה קודם הפטור • והחליטו בפסיון • והלך לו הכסיון ונא שער לבן • לו מחיה באותו נגע עצמו דתניא בת"כ דטמא עליין אע"ג דהלך לו הכסיון • כיון דנולדו הני באותו נגע עצמו (שהיה) קודם שהלך הפסיון • ואע"ג דאמרי' לעיל אין מחליטים את המוחלט • אלמא דכי הוה מוחלט בהא • לא מחליטינן ליה אחילך עד שיטהר מן הראשון ויראה בתחלה על הסגי • ה"מ שני נגעין בשני מקומות • אבל בנגע אחד כי הכא שיש בו שני סימני החלט וטימא אותו על אחד מהן קודם שנולד בו הסימן הסני • אפילו כי נטהר מקמא • אכתי מוחלט הוא על הסני קודם שיראנו הכהן • וחכ"א תראה בתחלה וכל כתה דלא חזי ליה כהן ומטמא ליה • טהור הוא • משום דכיון דגרים קמא כבר נפטר עליו • לא קא מנטרף בהדי פסיון למהוי כנגע אחד • ולא שייך גרים קמא לגרים בתרא • דנהי דמוחלט היה על הפסיון כשפשה לאחר הפטור • מ"מ כשהלכה כל האוס • הו לא מקרי פסיון ונטהר מחלוט הפסיון • ותראה בתחלה ויחליטו על המחיה לו על שער לבן וכי מיטהר האי גברא • מייתי לו חד קרבן אהחלט קמא לפסיון • וחד אהחלט בתרא למחיה לו דשער לבן בתחלה ול תתמה שאני מפרש לר"ע דתכי נחלט אפסיון ונולד לכסיון מחיה לו שער לבן דאפי' כי הלך לו (הכסיון) (האוס כל"ל) אכתי מוחלט הוא ממילא אמחיה לו אשער לבן דהכי משמע בסמוך פ"ה(משנה כ') החליטו בשער לבן והלך שער לבן וחזר וכן במחיה וכן בפסיון • הרי היא כמות שהיתה • והיא אמא אפי' כרבנן דהכא דע"כ לא פליגי רבנן הכא אלא משום דהלכה האוס אבל לקמן שנולד סימן החלט באוס וישנה עדין לאוס • אפי' רבנן מודו שכ"ל • ולקמן אכתוב פי' הרמב"ם בזו הבבא :

תראה בתחלה כתב הר"ב • ואע"ג דכשתראה בתחלה נמי יטמאנה הכהן וכו' מ"מ נ"מ דלרבנן בני אתויי קרבן אחד וחד כו' • וכ"כ הר"ם • ותיכף אי נפרש כפי' הסני של מהר"ם • דמיירי שקודם שנולדו שער לבן ומחיה והחלטו בפסיון וכשהלך האוס נתחייב על אותו החלט • אבל לפי' קמא ליכא לפרושי • ושוב תמה אני לדברי הר"ם דכ"מ דלרבנן בני אתויי קרבן אבל חד וחד כו' • דכיון דפטרנוהו כשחזר אח"כ ופשה ונולד לו סימני טומאה אכתי אין לנו לחייבו אלא בקרבן אחד • שאין הראשון כבר נפטר • מאי אמרת שעכשיו פשה ופסיון דלאחר הפטור מחליטו • א"כ אף אתה לא תוכל לחייבו אלא הקרבן שאין הראשון שכשאתה מתשב הפסיון אל הנגע הראשון להחליטו • לא תוכל אח"כ לחשוב אותו נגע בפני עצמו • ולהחליטו בבא הסימנין בתחלה • אע"פ שהאוס הלך לו • כיון שכבר לא משבנוהו אלא לפסיון • דתנלן למושבו לכאן ולכאן ולחייבו בשתי קרבנות ואי אמרת דסברא היא שנחייבו בב' קרבנות • א"כ כי לא נפטר עדין נמי נוכל לחייבו בב' קרבנות • שנחשוב הפסיון אל נגע הראשון ולהחליטו תנד הנגע הראשון • והדר נחליטו שנית מנד שנולד לו גרים מחדש עם סימני טומאה • והכ"מ כתב לדברי הר"ם בפ ד מהט ל (הלכ' ו') שנתחייב בשני קרבנות • ולא התנה שיהא לאחר הפטור אבל נראה דאגב שיטתא כתב כן • ולא דקדק בזה שהר"ם התנה בכד"ואח"כ שכתב בפתח (משום דאע"ג דלהר"ם (מיירי) בלאחר הפטור • מ"מ להרמב"ם לא שמענו שיפרש לאחר הפטור • והוא כתב הג"מ להרמב"ם • וע"ק דהא תנן במשנה ג' פ"ב דכריתות דמלורע שנתנגע חזר ונתנגע • אינו מביא אלא קרבן אחד דאפי' לת"ד שמשעה שהיה ראוי לקרבן • נחייבהו אח"כ בשני • הכא כיון שפטרנוה • מעולם לא נתחייב בקרבן • ולא היה ראוי לקרבן • אלא אח"כ כשפשה נתחייב בקרבן • ואז נולד לו ג"כ סימני טומאה • וביני הכי לא היתה לו שום ראוי לקרבן (וכ"ם אי מיירי אף קודם הפטור כפרש הכ"מ) והרמב"ם מפרש למתני' בטעם אחר וז"ל ר"ע מטמא בגד הפסיון ולזה הוא אצלו טמא • איך שיהיה שער לבן (או) המחיה (ועל דעת חכמים יסתכל הכהן בשער לבן ובמחיה) ואם היה בשיעור התואר ועל התואר הקודם זכרו • הנה יהיה טמא לפי שפשר לבן ומחיה מטמאים בתחלה לדברי הכל • לפי מה שקדם באורו ע"כ • ובמשנה ה' פ"ק דמ"ק (ד"ה רמ"א) כתבתי בשם ירושלמי • דערב הרגל איכא ביניהו • ותו התם ימי הרגל איכא ביניהו • ותו בפורת מתוך הטמא דטהור • ופורת מתוך הטהור דטמא • איכא ביניהו • ע"ש • והר"ם בעצתו כתב עוד נפ קושא אחדינא דעד שיש נתנו הכהן אין עליו פורת מוחלט • ע"כ • וכלומר דלא בעי פריעה ופריעה • כדתנן במשנה ה' פ"ק דכלים • ואני תמיה מאוד דאף לר"ע עד שיטמאנו הכהן אינו מוחלט : **ובה** שערה אחת • עיין בפי' הר"ב במשנה דלקמן : **בהרת** כתני גרים ובה שערה אחת גולדה כו' כתב הר"ב דבעינן שתקדום כגרים כו' כדדרשינן בת"כ • והיא הפכה שער לבן שהפכה כולה את כולו • ולא שהפכה כולו את מקצתו • כיצד בהרת כתני גרים ובה שערה אחת • ונולדה בהרת כתני גרים ובה שערה אחת • הרי זה להסגיר • דשער משמע כל השער הגורם לה טומאה ולא מקצת השער • ואמרינן בת"כ מיעוט שער שנים • הר"ם • ולשון הר"ב שתקדום כגרים בהרת

ר' עקיבא מטמא • וחכ"א תראה בתחלה • בהרת כתני גרים ואין בה כלום • גולדה בהרת כתני גרים ובה שערה אחת • הרי זה להסגיר • בהרת כתני גרים ובה שערה אחת • גולדה בהרת כתני גרים • ובה שערה אחת • הרי זה להסגיר • בהרת

רבי עקיבא מטמא • דיש כאן נגע • וסימן טומאה עמו : תראה בתחלה • ואע"ג דכשתראה בתחלה נמי יטמאנה הכהן תיד • דמחיה ושער לבן מטמאים בתחלה • מכל מקום נפקא מינה לדרבנן בני אתויי קרבן אכל חד וחד • ולרבי עקיבא כנגע ראשון חשוב • וכי מתקי' מהאי מייתי חד קרבן וכל הנך דסליגי רבי עקיבא וחכמים במתניתין • הלכה כחכמים : ואין בה כלום • אין בה שער לבן ובה שערה אח' ונולדה בהרת כו' הרי זה להסגיר

ולא

א זה שלכם ה בשם ע"ב הגי' ט

בהרת כחצי גרים ובה שתי שערות • גולדה בהרת כחצי גרים ובה שערה אחת • הרי זו להסגיר: יא בהרת כחצי גרים ואין בה כלום• גולדה בהרת כחצי גרים ובה שתי שערות • הרי זו להחליט• מפני שאמרו אם בהרת קדמה לשער לבן• טמא• ואם שער לבן קודם לבהרת• טהור• ואם ספק• טמא• ורבי

פ"ע"פ שקדם כגרים בהרת לשער הראשון • כיון דלא קדמה לא הוי ראשון לא מהני • דבעינן שתקדום כגרים בהרת לשתי השערות: בהרת כחצי גרים ובה שתי שערות כו' הרי זה להסגיר• ופע"ג דחצי גרים הראשון קדם לב' שערות• לא מהני עד שיקדום הגרים שלם לשתי שערות: יא וגולדה בהרת כחצי גרים ובה שתי שערות כו'• הרי זו להחליט• כל היכא דתנן ובה שתי שערות או ובה שערה א'• לאו דאתו שערות ובהרת בהדי הדדי• אלא דבהרת קדמה• ואחר כך באו שערות: ואם שער לבן קודם לבהרת טהור• דכתי' (ויקרא י"ג) והיא הפכה שער לבן הבהרת היא שגרמה לשער שיהפך ללבן: ספק טמא• ספק שער לבן קדם לבהרת• או בהרת קדמה לשער לבן טמא: ורבי

וכן לשון הר"ש• ולא נחתי הכא לפלוגתא דר"ש ורבנן דמתני' ו'• דלרבנן כשיש מחיה בתוך הבהרת משלים נמי לכללא דאם בהרת קדמה כו'• וכמו דמתני' גופה דלקמן• דתנן אם בהרת קדמה• דבהרת עם המחיה קרוי בהרת לרבנן דר"ש:

בהרת כחצי גרים ובה שתי שערות כו'• כתב הר"ב• דלע"ג דחצי גרים הראשון קדם לשתי השערות• לא מהני עד שיקדום כגרים שלם לשתי השערות• כדתניא בת"כ• והיא הפכה• שהפכתו כולה• ולא שהפכתו מקצתו• כיצד בהרת כחצי גרים ובה שתי שערות• וגולדה בהרת כחצי גרים ובה שערה אחת• הרי זו להסגיר• ורישא דמתני' דקתני בהרת כחצי גרים ובה שערה אחת• ה"ה דאפי' בשתי שערות הרי זו להסגיר• ולא זו אף זו קתני• והכא ה"ל למנקט וגולדה בהרת (כחצי גרים) ואין בה כלום• אלא [האחת] נקט

דאפי' יש בחצי גרים אחרון שערה אחת• הרי זו להסגיר הר"ש: יא אם בהרת קדמה• עיין במשנה ו': ואם ספק טמא• ולא לזלזלינן בתר חזקה דגופא• ופע"ג דאשכחן לר"ג ור"א בעלי מחלוקותיו של רבי יהושע בפ"ק דכתובות משנה ו' ז' דסברי דלזלזלינן בתר חזקה דגופא• והתם דאיכא חזקה דמתוכא כנגד חזקת הגוף• ואפ"ה אזלי בתר חזקה דגופא• וכ"ש הכא דליכא חזקה כנגד• דה"ל למיזל בתר חזקה דגופא• תירצו התוס' בפ"ב דנדה דף י"ט [ד"ה ר' יהושע] דהכא שאני דאדרבה החזקה ריעה לפי שדרך השער להתלבן מחמת הנגע לפיכך נראין הדברים דבהרת קדמה שהרי דרכן לבא שחורות אלא שהנגע הוא שהפכתו ללבן כיון דאיתא ריעותא הלכך סגק טמא• והקשה הר"ש• זקן שכל שערו לבן• שנולדה בו בהרת או בני אדם לבנים ביותר כגון גרמוני שכל שערו לבן ונולדה בו בהרת מאי איכא למימר ומתני' קא פסיק ותני בין ילד• בין זקן בין כושי• בין גרמוני לכך נראה דטעמא דרבנן• משום דאיירי בבהרת כחצי גרים ואין בה כלום ונולדה בהרת כחצי גרים ובה שתי שערות• ובאותו חצי גרים אחרון שסק אם קדם את השער• אם לא• וקסברי רבנן דמאחר דבא חצי גרים ראשון קודם לשער שתמא דמלתא כמו כן קדם האחרון את השער• אבל גרים שלם הבא עם השערות ואין ידוע איזה קדם• מודו רבנן דטהור ע"כ• וכתב בעל קרבן אהרן דנפלה עליו• איך לא הוקשה לו מה שהקשה הוא על פי' התוספת דתנא פסיק ותני ספק טמא מ"מ• איך שיפול הספק• ולא חלק כלל• וכי תימא דבהבהרת נוקי' דברי רבנן במקום דאיכא ריעותא כזה• שכבר היה בהרת חצי גרים קודם• דאי לאו הכי• ה"ל למיזל בתר חזקה• א"כ גם לדברי התוס' יעלה מירו' זה דבהבהרת נוקים שלא אמרו ספק טמא אלא היכא דאיכא ריעותא• והיינו בחצי זקן ואין גרמוני אבל בזקן וגרמוני דליכא ריעותא שדרך שערותיהן שיהיו לבנות מלד עצמן שהם זקן או גרמוני ואח"ל לא קאמרי רבנן ספק טמא• כיון דליכא רעותא• ודאי דלזלזלינן בתר חזקה• ולפי' דברי התו' יותר מתישב משו' דלא אוקימו אוקמתא בפלוגתייהו דרבנן אלא שביקו פלוגתייהו כפשטיה• והקושיא שיפול בטעמייהו דרבנן תירצו אותו תירוץ נאה ומתי' לא ידעינן דהיכא דליכא דבר המוליד הספק דהיינו שהאיש המנוגע הוא זקן או גרמוני• דכיון דאין כאן דבר המוליד הספק ודאי דלזלזלינן בתר חזקה• ואין זה בכלל אוקמתא• אלו דבריו של בעל קרבן אהרן •

ופע"פ שיש פנים להסביר דברי הר"ש• דכיון דהכא מתני' איירי בבהרת כחצי גרים כו' שמעינן שפיר דדוקא בהכי אמרו ספק טמא ולא בתקום אחר• מ"מ ליכא דמפני שאמרו• לא משמע דאדהכא קאי• אלא דבעלמא אמרו• וכיון דבעלמא אמרו בהרת קדמה כו' ובעלמא בבהרת שנולד תחלה כגרים הוא• ואהכי נמי חצי ואם ספק טמא• ולפי' ודאי כי אמרת דאם ספק דוקא בבהרת שתחלתו כחצי גרים ואין בו כלום הוי אוקמתא ודחיקא לן טפי תלחלק בין כל אדם לגרמוני וזקן דהתם• מתילא משמע ולא הוי כענין אוקמתא• ועוד אומר אני דאי איתא דלא אמרו ספק טמא אלא היכא דקדים בהרת כחצי גרים ואין בו כלום• א"כ בתשנה ו' דתנן ומוד' שאם יש במקום שער לבן כגרים שהוא טמא• והתם כשמתחלה היתה בהרת כגרים• וא"כ [אי איירי] דוקא דידעינן דבהרת כגרי' קדם אי קת"לן דמודה ואלא היכא משכח' שער לבן דלהוי סימן טומאה• אבל כי אמרת דכל בהרת ספק טמא• הא קמל"ן דמודה ולאסוקי מרבי יהושע דהכא• ומהאי טעמא נמי קשי לי על פי' ר"ת דמפרש בפ"י דסנהדרין דף פ"ז דלא אמרו ספק טמא• אלא משנוק' לטומאה• דמודה דלעולם לא משמע דדוקא בנוקק לטומאה• ובלאו הכי הקשה הר"ש על פי' ר"ת • ולפיכך אין להאריך בו אלא מיהת הואיל ואמרן דטעמייהו דרבנן דמטמאי• לאו מחמת אומרא בעלמא אלא מפני שחזקת שער שבא שחור• וע"י הנגע מסתמא הוא שנתלבן הלכך נראה דכודאי מחוייבים לטומאה זו• וכן מוכח נמי מדרבי יהושע מייתי (בנזיר דף ס"ב) לסברתו מן הכתוב [דלטהרו כו'] נשחע מתילא מיניה• לרבנן שהם מטמאין מדין אורה• וכן מוכ' נמי בסנהדרין פ"י שם• דהא דכין נגע לנגע דגבי זקן

אמרא

א איירי ב"כ מס' פותחות בדעת הר"ש ס"ב ב"ג ס"ב סנהדרין פ"ז כו' שם נדה יט' איירי שם הר"ר ס"ס נדה יט' איירי שם הר"ר ס"ס הלכי ש

ורבי יהושע קיהה:

פרק הכל ספק נגעים טהור: חוץ מזה ועוד אחר. ואיזה: זה מי שהיתה בו בהרת בגרים. והסגירה. בסוף שבוע והריהיא בסלע. ספק שהיא (גמ') יהיא ספק שאחר באה תחתי' טמא: ב' החליטו בשער לבן. הלך שער לבן. וחזר שער לבן. וכן במחיה. ובפשיון. בתחלה בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור. הרי היא כמו שהיתה. החליטו במחיה. והלכה חמחי' וחזר המחיה. וכן בשער לבן. ובפשיון. בתחלה בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור. הרי היא כמו שהיתה. החליטו בפשיון. הלך

ורבי יהושע קיהה. גרסינן. מלשון ותקהינה שניו. כלומר היו שניו קהות. מדברי האומר ספק טמא. דאיכו סבר ספק עשוי. ואין הלכה כרבי יהושע:

פרק הכל ספק נגעים: חוץ מזה. דספק בהרת קדמה ספק שער לבן קודם: הרי היא כסלע. נעשית רחבה וגדולה כסלע ספק שהיא היא. ורואיה להחליט שהרי פשה. ספק שאחרת באה תחתיה והראשונה הלכה. ורואיה להסגר. דאין פשיון מטמא בתחלה: טמא. ומחליט: ב הלך שער לבן. שהחלט בעבורו: וחזר שער לבן. אחר תחתיו: וכן במחיה וכן בפשיון. או שלא חזר שער לבן. אלא שנולדה בו מחיה. שהיא ג"כ סימן טומאה. או שפשה הנגע: בתחלה. בסוף שבוע ראשון. כלומר בין שהחלט היה בתחלת. כשהוא אלהכהן בין בסוף שבוע ראשון בין בסוף שבוע שני בין לאחר הפטור כגון שעתיד בעיניו שני שבועות ופטרו ולאחר הפטור בכל הני גווני אם הלך לו שער לבן וחזר שער לבן. או מחיה או פשיון: הרי היא כמות שהיתה. כלומר נשאר בטומאה. כמו שהיה. הואיל ויש בו סי' טומאה: מע"פ שאין זה אותו סימן שהיה בשעת החלט: וחזר

ממרא יפרשינן בשלוגתא דר"י ורבנן. דהכא. ובזקן ממרא צריך שיחליט בדבר שדונו כרת. ופירש"י. דלרבנן אם נגעים לתקלש חייב כרת. ובפ"ז דכ"מ דף פ"ז בעובדא דרבה בר נחמני דקא"ל קאמר טהור. וכולהו מתיבתא דרקיע קאמרי

א פיי' מס פ"ו מ"ח. ובדין תורה נחלקו בתיבתא דרקיע. ולאו היינו בכלל קושיא דסיקא קמי שמיא גליא. כיון שאפשר שבהרת קדמה. וכ"כ התו' פי"ט דשבת דף קל"ו ג"ל ה"ה הזכר]. וכמ"ש ג"כ במשנה ז' פרק בתרא דבכורות [ל"ה סטורים]. אף על פי שיש לומר שהחלוקת הוא היאך ידונו החכמים אשר המה בחיים. אמנם ראיתי להרמב"ם שכתב. אדהכא בספ"ב מהט"ל דיראה לו שטומאתו בספק ועיין בחבורו סס"ד מס' ממריס:

ורבי יהושע קיהה. פי' הר"ב מלשון תקהינה שניו כו' דאיהו סבירא ליה ספק טהור. דכתיב (ויקרא י' ג) לטהרו. או לטמאו הואיל. ופתח בו הכתוב בטהרה תחלה. גמ' פרק בתרא דנזיר דף ס"ה. ומשום דאיכ' ריעותא דשער כה שחור הלכך אלטריך לקרא. דאלו בלאו הכי אזל בתר חזקה דגופא. דלוקא היכא דאיכא חזקה דטמונא כגנדו אמר במשנה ו' פ"ק דכתובות דלא מפיה אנו חיין. גמ' דכתובות פ"ז דף ע"ה: קיהה פי' הר"ב. מלשון תקהינה שיניו ירמיה ל"ו. האכל בשר תקהינה שיניו. וז"ל רמב"ם פי' קיהה. מניעת זה הדע. וריחוק ממנו. והוא מאמרו תקהינה שיניו ונקרא ענין הבוסר בזה השם. להיותו מרחיק האדם מלעיסה. ע"כ. ומ"ש הר"ב ואין הלכה כר"י. וכ"כ הרמב"ם (וכן בדין הלכה כת"ק) וכן משמע נמי דסתם לן תנא בר"פ דלקמן כת"ק דר' יהושע. וכתב הכ"מ שם ומע"ב דקב"ה קאמר טהור (כמ"ש לעיל) לא בשמים היא וכי נמי קאמר רבה בר נחמני טהור היה בשעת פטירתו ע"כ. ולי נראה דכיון דרבה לא אמר הלכה כר"י. משה"ה לא שבקינן כללא דהלכה כת"ק ועוד מחלוקת ואח"כ סתם בר"פ דלקמן שלא בא רבה אלא לומר סברתה ולא לפסו' הלכה דא"כ הל"ל הלכתא כר"י. והר"ם כתב דכר' קיימא לן כדאמר קב"ה והא דלקמן לאו סתתא הוא דס"פ כל ספק נגעים טהור לכ"ע חוץ מזה דפליגי ועוד אחר דלא פליגי ע"כ. ומצאתי למהר"ם שכתב וז"ל. אבל עורי קרוכי ור' הר"ב ר"י שכתב זל"ל אחר לי משום אדם חשוב בארץ ישראל דלאו סתתא הוא ולא קאי אדלעיל כלל. אלא אלקמיה דה"פ חוץ מנגע זה ועוד אחרת נולדה אצלו ספק שהיא ספק אם זרת באה תחתיה. והיינו טעמא דבהאי ספיק. מטמו כ"ע. דרגליים לדבר שהיא היא. דמסתתא לא הלכה הראשונה אלא פשה והלכה. דמה שברא היה זה לומר שהראשונה הלכה. וזו באה תחתיה. ע"כ:

פ"ה **חוץ** מזה. פי' הר"ב דספק בהרת קדמה בו. וכן כתב הר"ם והרמב"ם. וכבר כתבתי לעיל שמהר"ם כתב בשם אדם חשוב ודאי. והרמב"ם כפ"ד מהט"ל. הטעיק המשנה כלשונה ולא כתב עלה דטומאתו בספק כתו שכתב אחרים דם פ"ם דלעיל ולבאור שני הספיקות שוים דהא משוה נמו תנא דידן. ל"ל שהרמב"ם סדר מתני' דלעיל. ובפי' הרמב"ם הגה שני האיבים לבד ומתמו בנגעים [מספק] ובכלא מסיים בה דאוקמא אמוקה ראשונה ולא הלכה וזה פשיון הוא וטמא ע"כ. וה"כ בשם אלבן חזקה דשער בא מתחלה שחור והלכה אחר לעיל. ומיהו מדברי יהושע לא פליג אדהכא נראה דבהך דהכא מודה אליעזר ר"ל דהכא טמא ודאי. ומעמא דכיון שבהרת בגרים היתה הוה כמוחוק לטומאה. ומה"ה נמי סתם הרמב"ם בפ"ד מהט"ל ולא פירש אדהכא דמספקא נמא. אמנם אדם"ם דלעיל: ב הרי היא כמו שהיתה לאמרו (יש) (שם י"ד) הנה נראה נגע נראית מן הגרוע ולשון סברא נראה שהלך לו נגעו נגע שהלך לבן הנראית שהלכ' לה מחיה הרמב"ם וזו נדרשת בעברת המגורע ולא ידעתי למה לא הביא ברייתא דספרא שמגויה בלשון משנתינו החליטו בשער לבן הלך לו וכו' ומפיק ליה מרבויא דוא"ם פשה תפשה:

וחזר הפשיון וכן בשער לבן • כתב הר"ב הא דלא קתני הכא וכן בתחיה כו' שעמים שיהיה טהור כגון שהתחיה מעטה הנגע מכגרים לפי מה שיתבאר בפ' שלחר זה הרמב"ם ור"ל שם במשנה ב' ולא שהתעטה מכגרים • ואע"פ שעם התחיה עדיין היא כגרים דהא בהדיא תנן בפ' דלעיל משנה ו' בהרת כגרי' יבה תחיה כעדשה ושער לבן בתוך הנגע הלך שער לבן טמא אפי' התחי' אלא שנתעטה מכגרים ר"ל שיעור הגרים • שהוא שתהא סביב התחיה מכל צד כשעור ב' שערות • וכתנס טרח הכ"מ בדרש ג מהט"ל להוכיח מסידוש הרמב"ם ומפירוש הר"ם דשעור בהרת כגרים שהוא עם התחיה • והרי משנה בלימה היא בפ' דלעי' והר"ם פי' • שעם אחר דלא קתני וכן בתחי' • משו' דתחי' הבאה במקו' כסיון אלא ממת' חשו' דכסיון בהוך • ותחי' בעינן שתהא מבוגרת ע"כ וזה תימה בעיני • דא"כ נבי תחיה כי קתני וכן בפסיון היינו נמי במקו' התחי' ואין סכיון אלא בהוך • כדתנן בר"ם דלעיל ועוד בפ' דלקמן משנה ג' שאין הנגע פושה לתוכו וכן בפ' לבן כשנולד פסיון לא מלי' אחרת דבמקו' שער הוא שפש' שאינשפ' לבן תבחוך כדתנן בר"ם דלעיל • ועכשיו מצאתי לתהר"ם שכתב להא דהר"ם דלהכי לא קאמר וכן בתחי' וכו' כיון דאינה מבוגרת • וכתב עלה וז"ל לא תקשי א"כ שער לבן נמי לא יטמא דבעינן שיהא בנגע • די"ל שהשער לבן עומד בנג' ושוכב חולה לי במקו' שיהיה שם פסיון ע"כ ועדין מה שהקשתי מתחי' גופה • עומד במקומה • בשער לבן • בסוף שבוע ראשון לא קתני בתחלה • כדקתני באחריני • משום דאין פסיון מטמא בתחל' הר"ם :

ג עקביא בן מהללאל מטמא • פי' הר"ב במשנה ו' פ"ה דעדיות שהרי נהפך שער לבן בבהרת וכ"פ הרמב"ם והראב"ד [שם בפירושם] • ועוד כתב הראב"ד דאי נמי דקא סבר עקביי כיון שעשר לבן עומד במקומו עדין לא נרפא הנגע מעיקרא • וכמי שלא הלכה הבהרת דמי • ומן החולי הראשון הוא שהרי

הלך הפשיון וחזר הפשיון • וכן בשער לבן • בסוף שבוע ראשון • בסוף שבוע שני • לאחר הפטור • הרי היא כמו' שהית' • ג שער פקודה עקביא בן מהלל אל מטמא • וחכמי' מטהרין איזה הוא שער פקודה מי שהיתה בו בהרת ובה שער לבן • הלכה הבהרת והניחה לשער לבן במקומו וחזרה עקבי' בן מהללאל מטמא וחכמים • מטהרין • אר"ע מודה אני בזה שהו' טהור • איזה הוא שער פקוד' • מי שהיה בו בהרת כגרים • ובה שתי שערות • והלך הימנה כחצי גרים • והניחו לשער לבן במקו' הבהרת וחזר • אמרו לו כשם שבטלו את דברי עקביא אף דבריך אינן מקוימין • ד' כל ספק נגעים בתחלה • טהור עד שלא נזקק לטומאה • משנזקק לטומאה • ספקו טמא • כיצד שנים שבאו אצל כהן (גמ' ל') בזה בהרת כגרים • ובזה כסלע • בסוף שבוע בזה כסלע ובזה כסל' • ואינו יודע באיזו מהם פשה • בין באיש אח' • בין בשני אנשי' • טהור • ר"ע אומר באיש א' טמא • ובשני אנשים טהור : ח • משנזקק לטומאה ספקו טמא • כיצד שני שבאו אצל כהן • בזה בהר' כגרים • ובזה כסל' • בסוף שבוע בזה כסלע ועוד • ובזה כסלע ועוד • שניהם טמאין • אע"פ שחזרו להיות כסלע ובכסלע שניהן טמאין עד שיחזרו להיות כגרים •

זה

ודאי

ודאי

ר"ל

רגלי' לדבר' זה עיקר ע"כ • וז"ל מהר"ם • עקביא בן מהללאל מטמא • כ"ל לפ' עמא דעקביא משום דכיון דבהרת הו' משונה קדמ' לשער לבן אע"ג דקדמו השערות לבהרת אחרונה טמא כיון דבמקום הראשונה באתה היא ואחשיבה כמו ראשונה והרי קדמה הראשונה לשער לבן וטמא מר"ע מודה אני בזה שהוא טהור דאע"ג דבשער פקודה דמתניתין דהאי שער פקודה דרים מוד' אני שהוא טהור ואיזהו שער פקודה דמטמא ר"ע כגון שלא הלכה כל הבהרת אלא מקצת • התם ודאי כי הדרה לא אמרי' דבהרת אחריתי היא אלא קמייתא והרי קדמ' לשער לבן א"ל כשם שבטלו וכו' דכי היכי דמודית לן בריש דטהור ה"נ אודי לן בסיפא • דמה לי הלכה כולה מה לי מקצתה הא כיון דלא פש אלא חצי גרים לאו כלום הוא עכ"ל : ד משנזקק לטומאה ספקו טמא בנגעים זה מהר"ם ליתא וכן במשניות ישנים תנוקדים • טהור כתב הר"ב ואם פשה וגו' וטמא הכהן אותו את הנגע הודאי שאלא אותו שב על הנגע הרמב"ם • וכתב הר"ש ותא"ג דהאי קרא בפסיון כתיב ה"ה בשער לבן • דקתני בתוספתא בהרת בחצי גרים ובה ב' שערות (נולד בהרת בחצי גרים ובה ב' שערות • כן הוא בתוספתא פ"ב) הרי זו להחליט • טמא ואינו יודע או שפשו ואלו שקדמו טהור דגריך שיודע באיזה שערות הוא מחליטו • ע"כ וכן העתיק הרמב"ם בפ"ו מהט"ל (הלכה ה') וגרא"מ ב"ה הה"ל בתחיה :

ה זהו שאמרנו כו' לא ידעתי למעוטי מאי • דכפ"ג דיבמות
משנה ה' מפרשי' זהו דתכן התם דלתעוי' קאתי •
ועוד ק"ל אתא לא תכן כמי בריש ג' זהו שאמרו עד שלא נזקק
לטומאה שנזקו טהור • ועוד דהת' הוה לתעוטי תרתי כדתכן
בריש פירקין • לכך נ"ל דהה"נ
קאמרי' זהו שאמרו משנזקק כו'
כלומר דכל היכא שנזקק הוה
שנזקו טמא • משא"כ בקידש
שנזקק כו' דלא הוי כללא • דהא
משכחת בפרי גווני דטמא ולפי'
לא תני לעיל זהו שאמרו עד שלא
נזקק כו' :

פ"ה
א סס
בגר סס
הלכה

פרק ו כנרים הקלקי כו'
נמצאו ל"ז
שערות • נת"כ שער לבן ומחיה
בשר חי וכו' • עד ול"ל ד"א
לסייעה שהעתקתיה במשנה ב'
פ"ד • ותני א"כ למה נאמר שער
לבן ומחיה בשר • לומר לך שלא
תהא טמאה עד שתהא כדי לקב'
שער לבן ומחיה • יכול שער לבן
מלא א' ומחיה מלא א' ת"ל
בשלת • שתהא מצוער לתוך
השלת הא כיצד מקום ב' שערו'
משתאלה • ולמעלה תמנה
ומלמטה מתנה מרובע נמצאו ל"ז שערות נמצא גוזה של בהרת כגרים הקלקי מרובע וכתב הרמב"ם ואמרו ברעת ברע"ג ש"לפי
שכל נגע ברעת לא יהיה שעורה פחות מזה • והוא אתר' בין אב לכל הברעת ע"כ • ועיין במשנה ו' ס"י (ד"ה ב' נתקי') * ומ"ש הר"ב
הקלקי שם מקום ונשנה במס' מעשרות בפ"ה ושם פי' הר"ב שהן מרובעות כו' וכ"כ שם הרמב"ם ובכאן בנגע"י כוטה לרבו: מקום
עדשה ד' שערות ר"ל המרובע המקיף כעדשה אשר הוא שיער המחיה (כמ"ש במתני' דלק') הרמב"ם ב בהרת כגרים ובה
מחיה כעדשה ובין הכל כגרים הר"ם • ועיין בפ"ד משנה ו': ובה מחיה כעדשה שכן שיעורה כמ"ש במשנה ב' פ"ד • ובתנאי שתהיה
מרובעת ג"כ כמו שזכרנו (במשנה ה' פ"א) וכבר באתרו זה בת"ם שתא במקואות • אמנם נתנו הרבוע בה כאשר היתה (בעדשה)
מלומלמת • עד שתהיה העדשה (בה) כמו עגולה ברבוע שלמת נלעית המקיף זאת עגולה אולם כאשר נוספת המחיה על זה
הסיעור עד שיהא מרובע בעדשה ישקע בתוכה הנה היא תמטא על איזה פנים שתהיה הרמב"ם בפי' מתני' דלעיל רבתה הבהר'
טמאה • פי' הר"ב מקום פסיון וכ"כ הר"ש ג"מ שאם הלכה המחיה עמאה מקום פסיון וז"ל מהר"ם רבתה הבהרת טמאה • וה"ה בלא
פסיון טמא מעיקרא מקום מחיה אלא מקום דבעי לתיתר רבתה מחיה טהורה נקט נמי בבהר' רבתה כ"ל ע"כ • והרמב"ם בפ"ג
מהע"ב הסמיט חלוק' זו רבתה המחיה טמאה והר"ב העתיק טהורה וכן הר"ש וכן הוא בנ"א וכן היא גיר' הרמב"ם וכתב הר"ש
דיש להעתיק גיר' טמאה בגון דבהרת כגרים בלא מחיה דלפי' רבה המחיה עד שני עדשים אבתי מבוארת היא ע"כ וכתב מהר"ם
ולפי זה יש לפרש ריש"א נתמעטה טהורה דנתמעטה מכסיעור בהר' ומחיים' • דהיינו שאין בה כגרים בין הכל נתמעט המחיה
מכעדשה כגון שרבתה הבהרת מבפנים טהורה וק"ל א"כ לשלוג ר"מ בה"ל כ"ק שליג בסיפא דמטמ' מקום פסיון ומטא"ל דסתמ'
כרבנן וה"ל סתם ומח"כ מחלוק' • והדר סתם לן כרבנן גבי בהרת כגרים ומחיה כעדשה מקיפתה כמו שאפרש ע"כ: נתמעטה
טהורה שאין הנגע פושה לתוכה אפי' לר"מ דתמני' דלקמן • דהא ליה כאן טפי מכגרים דכי איכא כגרים בלא המחיה פחותה
מהעדשה הוא דקאמר ר"מ שהנגע פושה לתוכה • כ"כ הר"ם בפי' המשנה בתמני' דלקמן : ג נתמעט
לו שהלכה לה הרמב"ם פ"ג מהט"ל הלכה ה') ועיין (בפי' הר"ב) במשנה ה': וחכמים מטהרים לאו לתימרא שיטהרו ויסטור
אותו • אלא שיהו לומר דאין כאן סימן טומאה ויסגיר ולפיכך הרמב"ם בפ"ג מהט"ל כתב הרי זו כמות שהיתה ואין כאן סימן טומא"
כלומר ויסגיר ומסכים הראב"ד כמ"ם שם הכ"מ: שאין הנגע פושה לתוכו • ורא"ית זה אמר נגע הנתק הקיש נגע לנתק מה נתק
אינו פושה לתוכו • אף הנגע אינו פושה לתוכו הרמב"ם • ומלאתי כתוב בשם הראב"ד בפירושו לתורת כהנים שאפרש כי בנתק
אין דין מחיה ואי אפשר להיות פושה לתוכו אף נגע אע"פי שיהיה בו מחיה אינו פושה לתוכו עד כאן ובעל קרבן אהרן פי' דבנתק
אין בו שער כדתניא וכי מה יש בו כו' (והעתיקו הר"ב במשנה ה' פ"י) ואמר מגלח חוצה לו (וכן שינו שם) ומשמע שאין פסיון
אלא חוצה לו ע"כ דבריו ולי קשיא ע"ל שניהם מהמשנה ז' דפרק י' דשני נתקים זה לפנים מזה ושטה של שער מפסק קת ביניהם
ד"שתא יש בו בתוכו מחט ועיין שם (ד"ה נסרן) :

ד ובלבד

ודאי שניהם טהורים שהפסיון שבעבורו הוחלטו הלך משייה':

פרק ו גופה של בהרת כגרים הקלקי מרובע • מקום הגרים תשע ערשות • מקום ערשה ד' שערו' נמצאו שלשים ושש שערות : ב בהרת כגרים ובה מחיה כערשה • רבתה הבהרת טמאה • נתמעטה טהורה • רבתה המחיה (גמ' כ"א טהורה) טמאה • נתמעטה טהורה : ג בהרת כגרים ובה מחיה פחות מכערש' • רבתה הבהרת טמאה • נתמעטה טהורה • רבתה המחיה טמאה • נתמעטה הר"מ מטמא • וחכמים מטהרים • שאין הנגע פושה לתוכה : ד בהרת יתרה מכגרים • ובה מחיה יתרה מכערשה • רבו או שנתמעטו • טמאין • ובלבד

שעור מצומצם שבנהר' •

זה הוא שאמרו • משנזקק לטומאה ספקו טמא :

פרק ו גופה של בהרת • כגרים הקלקי מרובע • מקום הגרים תשע ערשות • מקום ערשה ד' שערו' נמצאו שלשים ושש שערות : ב בהרת כגרים ובה מחיה כערשה • רבתה הבהרת טמאה • נתמעטה טהורה • רבתה המחיה (גמ' כ"א טהורה) טמאה • נתמעטה טהורה : ג בהרת כגרים ובה מחיה פחות מכערש' • רבתה הבהרת טמאה • נתמעטה טהורה • רבתה המחיה טמאה • נתמעטה הר"מ מטמא • וחכמים מטהרים • שאין הנגע פושה לתוכה : ד בהרת יתרה מכגרים • ובה מחיה יתרה מכערשה • רבו או שנתמעטו • טמאין • ובלבד

ולפי שניהם טהורים שהפסיון שבעבורו הוחלטו הלך משייה':

פרק ו גופה של בהרת כגרים • מקום פסיון • הקלקי מרובע • מקום גדולים שבו גדולים : מרובע • וזהו ואם היה הנגע עגול או על צורה אחרת אם יש בו כדי שיכל' בבו' הנגע כגרים הקלקי מרובע • טמא ואם לאו טהור : ב רבתה הבהרת • מבחוץ ו טמאה מקום פסיון: נתמעטה טהורה • ולפי' היתה מחיה כעדשה: רבתה המחיה • ונעשית כעדשה טמאה: נתמעטה • שפסתה הבהרת עלי': ר"מ מטמא • דחשיב ליה פסיון מבפנים כמו מבחו':

○○○○○○
○○○○○○
○○○○○○
○○○○○○
○○○○○○
○○○○○○
○○○○○○

וחכמים מטהרי' • דפסיון שבפנים לא חשיב פסיון • והלכה כחכמים :

ד שלא

ד ובלבד שלא יתמעטו מבשיעור בהרת מכגרים ומחיה מכעדשה :
ה בהרת כגרים מרובע ורצועה של בשר חי ברוחב כעדשה
מקפת אותה מסביב . ואון לאותו בשר חי מקפת בהרת כגרים
מסביב והרי יש כאן שתי בהרות אחת פנימית ואחת חיצונה .
ומחיה מסקפת ביניהן סביב :
הפנימית להסגיר דאין לה מחיה
באמצעה : והחיצונה להחליט .
דמחיה המקפת לפנימית . סימן
טומאה לחיצונה . שהרי היא
מבוצרת באמצעה : שהבהרת
בתוכה . לפי שהבהרת לתוכה .
אינה מסוכה סימן טומאה
לחיצונה . דבעינן מבוצרת נגע
מכאן ונגע מכאן ומחיה באמצע
[בלי הפסק דבר אחר בתוך
המחיה] והכא יש כאן נגע ומחיה
ונגע ומחיה ונגע ואין הלכה כר'
יוסי: נתמעטה המחיה . שפשטה
הבהרת עליה : והלכה לה . או
שהלכה לה כלה : אם מבפנים
היא כלתה . שבהרת הפנימית
כסתה המחיה : סימן פשיון
לפנימית ומחליטה . שהרי פשטה
מבחוץ: והחצונה טהורה . שהלכה מחיתה או נתמעט' מכעדש':
אם מבחוץ שבהרת החצונה כסתה המחיה : החצונה טהורה
שנתמעט' מחיתה או הלכה ופשיון ליכא שאין הנגע פושה
לתוכה והפנימית להסגיר שהנגע עתה בעינו : בין כך ובין
כך . בין כלתה מבפנים . בין כלתה מבחוץ טהור שכשם שאם
פשטה החצונה לתחיה שבתוכה אינו פשיון כך כשפשט' הפנימי'
למחיה שבתוך הבהרת החצונה אינו פשיון והלכה כר' עקיבא :
ו אימתי . החצונה טהורה כשפשטה הפנימית או החצונה
על המחיה דאמרן לעיל שהחצונה טהורה . ה"מ בזמן שהיא
כעדשה מובלת . שהמחיה כעדשה מצומצמת לא פחות ולא
יותר . אבל אם היתה המחיה יתר' מכעדש' : המותר סימן
פשיון לפנימית . והחיצונה טמאה כלומר אם פשטה הפנימית
על אותו מותר שתיהן להחליט פנימית . משום פשיון וחצונ' .
משום מחי' . ואם פשט' החצונ' על אותו מותר . מ"מ
החצונ' להחליט . משום מחי' . והפנימית להסגיר . ואין
הלכ' כרבי שמעון : היה בהק פחות מכעדשה . סתוך לפנימית
והחצונ' מקפת לבהק : סימן פשיון לפנימית . אם פשטה
הפנימית וכסתה את הבהק . הפנימית להחליט . שהרי פשט'
מבחוץ ואם החצונה פשטה וכסתה את הבהק . אינו סימן
פשיון לחצונ' . שאין הנגע פושה לתוכו . והאי דנקט בהק
פחות מכע"ש' . דאם היה כעדש' היה מטמא . משום מחי'
דקי"ל מחיה מטמא' בכל המראות אבל פחות מכעדש' . אין
כאן מחיה דאין מחי' פחות' מכעדש' : ו שאינן

ובלבד שלא יתמעטו מבשעור : ה "בהרת
כגרים . ומחיה כעדשה מקפתה יוחיץ למחי'
בהרת . הפנימית להסגיר . והחיצונה
להחליט . א"ר יוסי אין המחיה סימן טומאה
לחיצונה . שהבהרת לתוכה . נתמעטה .
והלכה לה . רבן גמליא אומר אם מבפנים היא
כלה . סימן פשיון לפנימית והחיצונה טהור'
ואם מבחוץ . החיצונה טהורה והפנימית
להסגיר . ר' עקיבא אומר בין כך ובין כך .
טהורה : ו אמר ר' שמעון אימתי בזמן
שהיא כעדשה (ס"א) מובאת . היתה יתרה
מכעדשה . המותר סימן פשיון לפנימית .
והחיצונה טמאה . היה בו (גמ') בהק פחות
מכעדשה . סימן פשיון לפנימית .
ואין

ד ובלבד שלא יתמעטו מבשעור בהרת המחיה לכוף
הבהרת בפחות מכדי למיחת שתי שערו' הרמב"ם
פ"ג מהט"ל [הלכ' ו'] : ה רבי עקיבא אומר בין כך ובין כך
טהור' כתב הר"ב בין כלתה מבפנים וכו ובן פי' הרא"ש וכלומ'
כיון דפשיון הפנימית לא לעור
הבשר הוא אלא למחי' שנהוך
בהרת הוא נמי כמו פושה לתוכו
דלא הוי כשיון אבל הר"ם מפרש
דר"ע ה"ק בין כך ובין כך בין
כלת' מבפנים שהפנימי' להחליט
בין כלת' מבחוץ שהפנימי' להסגי'
בין לא כלת' כלל כלומ' בין כלת'
בין לא כלת' . החצונה טהור' .
כרבי יוסי דאין המחי' שהבהרת
לתוכ' סימן טומא' להצונ' . ואין
הנגע פוש' לתוכ' . ע"כ . וכתב
מהר"ם דק"ל היינו רבי יוסי וי"ל
לר"י חצונה להסגיר . ולר"ע
חצונ' טהור' לגמרי . דאינה
קרוי' נגע . דכתי' (ויקרא י"ג)
ומחית בשר חי בשאת שיש מחי'
בתוכ' לחול . ולא שיש מחי'
בתוכ' . ובהרת לפנים הימנ' .
ומ"מ מסיק דר"ע כת"ק דר"י ס"ל וה"ק בין כדון בין כדון הפנימי'
להסגיר והחצונ' טהור' . וזה כדברי הרמב"ם והר"ב :
ו מובאה פי' הר"ב מצומצמת כו' כאלו הוא לקח עדש'
בלחצוס ופס אותו פס . הרמב"ם . והטרוך
הביאו בערך מובא . ופי' מכוונת ולא אמר מאיזו לשון הוא :
המותר סימן פשיון לפנימית פי' הר"ב כלומר אם פשט'
הפנימית על אותו מותר שתיהן להחליט כו ואהא
קאי שכתב ואין הלכ' כר"ש דאלו על מ"ש ואם פשט' חצונ'
כו' לא מצי קאי . דהא היינו כשתמא דרים מתניתין דלעיל .
הפנימית להסגיר והחצונ' להחליט : היה בהק פחות
מכעדש' . כתב הר"ב האי דנקט בהק פחות מכעדשה . דאם
היה כעדש' היה מטמא משום מחי' דקי"ל מחי' מטמא בכל
המראות וכ"כ הרמב"ם . ודבריהם המוהרן מאוד דהימי
מצית אמרת דבהק היינו בשר חי ואין נראה כן לא תן הכתוב
ולא מן התשנה . מן הכתוב שכן קורהו לזה בשר חי . ולזה
בהרות לבנות כפות בהק הוא ומן המשנ' דהא תנן במסכ'
ס' ו' דס"ק הים' בו מחי' כו' . והא השתין כו' והבהק . וכן
כתב שם הר"ב לשון ת"כ בשר חי ולא הבהק וה"ג בפ"ח משנ'
ו' וא"ת על כרחינו . כיון שהמחי מטמא בכל המראות .
נמצינו למדין שהבהק ג"כ בכלל מחי' הוא . זו ודאי שאינה
צריכה לפנים . שכבר פי' הר"ב במשנ' ב' פ"ד שזה שהמחי'
מטמא בכל מראות דהיינו במראות הבשר בין כושי בין לבן .
בין אדום . אבל בהק הן בהרות אלא שהן כהות . דהיינו למטה
מהארבע מראות . וז"ל הרלב"ג בפירוש בהק הוא פורח בעור
עגין יקרה מבלבול לאותיו וערבובם

א ב פס סל"ז

ר"ל"ז

טשור הוא . הר"ל שאין אלו הכתמים בסבות עשוש בבשר . אבל הוא כתם בעור . והנה האיש הבהקני נקרא רוש"ו בלע"ז . והוא

לאוכלן בלתי שלם כמו שיקרה לעוף שתיה טולתו מלבעים רגיס לזאת הסבה • כמו שהתבאר בטבעיות ע"כ • אבל מחיית בשר מי
לינו בשום מראה משתנה אבל הוא מראיתו של עור האיש ההוא ולפיכך הוא בשר מי ר"ל שאין בו שינוי כלל וזהו שכתב ב"כ
הרלב"ג בטעם שבשר מי אשר בתוך הנגע הוא טימן טומאה ואמר לפי שזה העפוש (ר"ל הנגע) בא לזה המקום
שהבשר והעור מחוץ מהם • ולזה מגיע אל מקום המקום ההוא קודם שיגיע אל מרכזו • ולזה יורה שזה העפוש הגיע שם מתחה
שנדחה אליו • מהעפוש מפנימי
הגוף • וזה שאם היתה התחלת
הוא זה הנגע בבשר (והעור)
שהוא בו (ולא מפנימית הגוף) •
היה תן הראוי שיהיה התחלתו
במרכזו • ואחר יתפשט לחוץ • וזה
מבואר מאוד ע"כ • וכי נמי
אמרת דבהק דהכא • לא בהק
דקרא ושנשנה במשנה אלא הכא קרי ליה עצמה בשם בהק •
הואיל ואינה כעדשה שהוא שיעור שימנה לטומאה להכי קרי
ליה בהק שהוא שם מראה טהור אבתי תקשה חדא מאי טעמא
לא קתני בהדיא • היה מחיה פחותה מכעדשה כדקתני לעיל
מתני' ג' שהרי בכך אינו מקצר במלות • ולמאי ג"מ משנה בלשון וקרי ליה נגעים ועוד דכיון דהשתא לא קרי ליה בהק • אלא משום
שהוא פחות מכעדשה א"כ היכי קתני בהק פחות מכעדשה • והרי אין בהק במקום הזה אלא מה שהוא פחות מכעדשה • ועוד
קשיא לפירושם מאי אתא מתני' לאשמועינן • וכי עד הכא לא שמעינן שהפסיון אין לו שיעור והא משנה שלימה שנינו בריש ד'
הפסיון בכל שהוא • ואין שימן פסיון לחצונה • כבר שמענו בפרקין הלכך באמת דברי הרמב"ם והר"ב בזה תמוהים מאוד • ולכן
נראה כפי' הר"ש שכתב וז"ל היה בהק פחות מכעדשה • שסמוך לפנימית בהק והבשר אי חוץ לבהק והחצונה מקשת לבשר אי
שימן הפסיון לפנימית • אם נתכסה הבשר (אי) בבשרת מחליט הפנימית משום פסיון אע"פ שבהק מפסיק דאין בהק חשיב הפסק
לפסיון כיון דלית ביה כעדשה ואין שימן הפסיון לחצונה דאין הנגע שוטה לתוכו עכ"ל • והשתא טובא קמל"ן • דאע"ג דתנן
בפ"ק דבהק המפסיק בין אוהל לפסיון מצילו מידי טומאת הפסיון • וקתל"ן הכא דכשבהק פחות מכעדשה • אינו מפסיק ואינו מציל
ומצאתי לתר"ם שמסיים בדברי הר"ש והא קתל"ן הכא דכשבהק פחות מכעדשה אינו מציל ומצאתי למהר"ם שמסיים
בדברי הר"ש והא קת"ל דבהק פחות מכעדשה אבל כעדשה לא הוי שימן טומאה פסיון אף לפנימית שהרי בהק מפסיק בין
האוהל לפסיון • ע"כ : היה בהק כו' שימן פסיון לפנימית נראה דגם זו ניתא להלכה דהא לעיל פסק הר"ע דאין פסיון לפנימית
ג"כ וכן הרמב"ם לא העתיק הכא זו בחבורו ויש לתמוה על הר"ב והרמב"ם בפירושו שכתבו אין הלכ' כר"ש בריש"א וה"ל לכתוב כן
הכא בסוף מתני' : ואין סי' פסיון לחצונה ג"ל דלר"מ אצטריך דאע"ג דס"ל שהנגע פושה לתוכו אין סי' טומאה לחצונ' כיון דבהק
פחו' מכעדש' מפסיק בין האוהל לפסיון ור"מ למעמי' דאת' לק פ"מ מ"ו דפחו' מכעדש' כבעדש' בחזרו בו רשאי אברי' וכו' וה"ה הכא
מהר"ם : ז שאינן מיטמאין משום מחיה הקשה הראב"ד בפ"ג מהט"ל (הלכה ח') למה (לא) אמרו שאינן מיטמאין בבהרת •
ולמה תפסו שאינן מיטמאים במחיה • וי"ל מפני שהוא חלק למעלה ואלו היה תקום שער היו אומרים ג"כ שער ואלו היה רואי
לפסיון היה ג"כ מזכיר פסיון • אלא שרוב רשאי אברים הללו • אפילו לגרים אינם ראויים כ"ם לפסיון • ועי"ל לפיכך תפס מחיה
לפי שרשאי אברים הללו מעכבין בפריחה כדאי' במתני' (דלקמן) אשתועי' הכא אע"ג דלבסוף מטמאו משום מחיה • מתחלה מיהא
לא מטמאו לפי שאינם מקום בהרת גרים • וזה עקר ע"כ והכ"מ דקדק דדעת הרמב"ם שאלו היתה בהרת גרים בראש אחד
מאברים אלו אפשר שיהיה נראה כולו כאחד • אבל מתוך שהתחיה נתוכה אין העין שולט בכל הבהרת כאחד ע"כ :
וראשי אינם שפת האון רש"י פ"ק דקידושין דף כ"ה : וראש הגויה • פי' הר"ב הוא גיד האחה • ורמיתי בכף נחת
שכתב וז"ל ונתיחס כל הגוף לזה האבר לפי שמתנו הוסתת ונתיסד כל גוף האדם • ג"כ תענוג זה האבר ראש
לכל הנאות ותענוגי הגוף • עכ"ל • ואין דבריו אלא מתישבים כלל אם הפי' הראשון הנה מפני גוף אחר שיתיסד ע"י
הזרע שהוא המעבר לו לא מפני כן יתכן לקרא גויה והמכוון זה הגוף שהוא בו • ואם הפי' השני כ"ם שאין מן הדעת שהחכמים
יכנוהו בשם כל הגוף לחיותו מתענג על ידו ומדרכם הוא להעלים ולהסתיר בנשוגים אפי' במקום הצריך כ"ם כאן במקום שאין
הקרח לזה אבל מה שג"ל בזה שלא נקרא גויה כלל אבל נקרא ראש הגויה • לפי שהוא מולט ויוצא מן הגויה דומיא לזה ובאשה כיון
הראש נקרא שפולי מעיין במשנה ח' פ"ט דנדה לפיכך נקרא הגיד עצמו ראש הגויה לא שיקרא גויה אבל נקרא ראש הגויה והיה
מן הראוי בכאן שיאמר ראש ראש הגויה אבל מישו הלשון וקצורו שאינו ניפל במלות שוות וראש מושך עצמו ואחר עמו ונדע
שכדברי הרואה דבגמ' סוף פ"ב דבכורים (דף ל"ב) נתחלה המליכו הקב"ה. על רמ"ג אברים ולבסוף על רמ"ח ואלו הן ב' עינים ב'
אזנים • וראש הגויה עוד שם מעשרה שליטים ב' עינים וב' אזנים וב' ידים וב' רגלים וראש הגויה ופה ואם טעם (נקב) שם
בראש הגויה אלו היה שם הגיד גויה עצמו • לא הל"ל אלא והגויה • אבל זה שמו אשר נקראהו ראש הגויה כמו שפרשתי והוא
הנכון והא דבפרק המפלת דף כ"ה אמרי' וגוייתו גיד אבר הזכר • ע"כ • ל"ק שהרי כתבו התו' שם שאין
מקומו בולט אלא שמקומו ניכר בכעדשה ע"כ • ומפני כן לא יכול לקרא ראש הגויה כיון שאין לו ראש בולט :

ראשי

ואין סימן פשיון לחצונה : ז "עשרים
וארבעה ראשי איברין באדם • שאינן
מיטמאין משום מחיה • ראשי אצבעות
ידים ורגלים • וראשי אזנים • וראש החוטם
וראש הגויה • וראשי

ז שאינן מיטמאין משום מחיה דכתיב • וראהו הכהן • בעינן שיראה את הנגע עם המחיה כולה כאחד • וכשיש בגרים בראש החוטם • או בראשי אצבעות • הוא שופע אילך ואילך ואינו יכול לראות כלו כאחד : ראשי אזנים נחשבים כאחד • וכן ראשי דלין ואין הלכה כרבי יהודה שמנה ראשי דלין שבאים : וראש הגויה הוא גיד האחה : ויבלות

א קלופין כה. פס ע"ג הל' ה

ויבלות · לשון [או חרוץ או יבלת] (ויקר' כ"ב) פור"ש בלע"ז : ודלדולין כשר שסירס וכדלדל ואינו דגרסי ותלתולין כשר שנעשה כמו תל גבוה · ואין בלב' כר' איעזר : ה שאינן מיטמאין בבהרת בד' מראות נגעים · שלת ותולדתה בהרת ותולדתה : תוך העין תוך האזן שכל אז אינן מסודי כעין בשר והכתוב אומ' (שם י"ג) והיה בעור בשרו: הקמטין שבצואר הנוף : והקמטין שבצואר תנא סיפא לגלויי דקמטין דרים קמטין של שאר הגוף הן · דלא תימא קמטין הצואר דוקא · דלא מתחזי כאחריני : תחת הדד · כשנראית כמניקה אם בנה · מה שאינו נראה באותה שעה אינו מטמא : זבית השחי · כשנראה כמוסק זתים : כף הרגל · מה שתחת (הקערורית) של הרגל דכל אלו אינן עור בשר הנראה והצפורן לא חשיבא עור בשר :

וראשי הדדים שבאשה · ר' יהודה אומ' אף של איש ר' איעזר או' אף היבלו' והדלדולין אינן מיטמאין משום מחיה : ח"ו מקומות באדם שאינן מיטמאין בבהרת · תוך העין · תוך האזן · תוך החוטם · תוך הפה · הקמטים והקמטין שבצואר · תחת הדד · ובית השחי כף הרגל · והצפורן · הראש · והזקן · השחין והמכוה והקדח המורדין · אינן מיטמאין בנגעים · ואינן מצטרפים בנגעים · ואין הנגע פושה לתוכן · ואינן מיטמאין משום מחיה · ואין מעכבין את ההופך כולו לבן ·

חזר

וראשי הדדים שבאשה · אבל שבאיש אינן בולטין כ"כ ואין זה שפוע רש"י שם : ח תוך הפה · מפורש בתוספתא שהביא הר"ם דאודם שפתי' כדון בתוך הפה · ופי' הכ"מ (ריש) פ"ו מהט"ל בשם הר"י קורקוס · משום דכתיב ומני טובא עור בשרו וה"ל ממטמין עור כף הרגל מפני שאינו נראה וגלוי תדיר אע"ג דבכל דוכתא משוב גלוי והוא הדין לאודם הספתים כי כשסוגר פיו שאינו מדבר · אינו נראה' ע כ : והקמטין שבצואר' כתב הר"ב תנא סיפא כו' דלא תימא קמטים דצואר דוקא דלא מתחזי כי אחריני וכך כתב הר"ם וז"ל מהר"ם ולא מתחזי בכל אדם אבל קמטין שבשאר הגוף כגון באדם שמן שיש לו פיתה עלי כסל (ל' מקרא הוא אוב ט"ו) כיון דלא שייך באדם כחוש · לא חשיב בית הקמטין · אפס פ"ו הל' א

קמל"ן ע"כ : תחת הדד ובית השחי · פי' הר"ב כשנראה כמניק' כו' כשנראה כמוסק כו' כדתנן בפ"ב מ שנה ל' · ושם מפורש : קדח · פי' הר"ב הוא שחין שבא מחמת דבר אחר כגון מחמת מכת אבן וכו' · דתניא בת"כ אין לי אלא שחין שעלה מאליו · לקה בעץ באבן בנפת בחמי טבריא · וכל שאינו מחמת האש מניין ת"ל שחין שחין אריבה · ותנ"א גבי מכוה · אין לי אלא שבכוה באור · נכוה בנחלת ברמץ · בסיל רותח · בנפסית רותח · בחמי האור מניין ת"ל מכוה מכוה ריבה ומרבי' להו כלין שחין ומכוה מה הנהו מורד לא אף קדח מורד לא הר"ם ועיין בגמרא פ"ז דפסחים דף ע"ה · ויש לדקדק דברפ"ט תנן איזהו שחין לקה בעץ כו' · איזהו מכוה נכוה בנחלת כו' · וכ"ל דהתם לא קתני אלא דאתיא מדרשא · וראיתי לרבינו בנור אריה שכתב דה"ק התם דאע"ג דלקה בעץ כו' ובא ע"י חמוס אינו מכוה · אבל הוא שחין וכ"ש שחין עצמו · ע"כ · ואין דבריו עולים כן בסיפא גבי מכוה · והרמב"ם פי' במתני' דהכא שחין הוא הכאה בכל מה שיוכה · באבן ועץ וברזל · וזולת זה ומכוה הכאה באש או (בדבר) שנתחמם באש · כמו אבן וברזל חם ודומיהם · וקדח הנגע הווה מליחה נסרפת בלהבת בגוף כמורסות והיצאות אשר ינקבו העור ויקרוהו · והוא נגזר מאמרו כי אש קדחה באפי (דברים ל"ב) ר"ל ההתלהבות · ע"כ · וברפ"ח מעתיק לשונו שבתבורו מהט"ל (רפ"ה) · וז"ש הר"ב לשון בקדוח אש המשים פסוק ביסגייה סי' ס"ד ח' : המורדין פי' הר"ב שלא נתרפאו יפה וכו' · דבשחין כתיב ונרפא כו' דתניא בפ"ב · שחין יכול מורד ת"ל ונרפא יכול עד שנעשה צלקת · ת"ל שחין · דהל"ל ובשר אשר נרפא ולא נרפא כשהוא אומר למטן נרבת השחין היא · עד שיקרום בקליפת הבוס צלקת · הוא קרוס חזק שנתרפא לגמרי מכוה מורדת נמי · דתניא בפ"ב מכות אש יכול מורדת ת"ל והיתה תחת המכוה יכול מעטעשה צלקת · ת"ל מכות אש הא כיצד היתה ולא היתה בשהוא אומר למטה נרבת המכוה היא עד שתקרום בקליפת הבוס הר"ם : ואין מצטרפין בנגעים לשון הר"ב אם היה חצי גרים נגע כו' · ולשון הר"ם דאפי' רוב כגרים בעור הבשר · ומיעוטא דהו אין מצטרפים : ואינם מיטמאין משום מחיה · פי' הר"ב דאם מרח בכולו כו' דכיון דהני לאו בני אטמויי נינהו אין זו מבוערת

לתוך הסלת כדמוכח בתוספתא כ"כ הר"ם ולדבריו מכיון דתני בתר הכי ואין מעבכין את ההופך כולו לכן תקשה דלא"כ מ"ל האי דאין מטמאין מסוס מחי' הא אדרבא טהורי מטהרינן מסוס פרש בכולו וכי תימא דפרש מן הטהור טמא מכתי תקש דלתנ"מ קתני דאין מטמאין מסו' מחיה: הא אכתי טמא הוא כיון שפרש מן הטהו' והרמב"ם מפר' כאי נמי שכתב הר"ב: חזר הראש והזקן ונקרחו פי' הר"ב ונעשה כעור בשר כדתנן בספ"ו והיינו נמי דמפרש הרי אלו מיטמאין בנגעי בד' מראות ומן התימ' על הר"ם דמפרש ונקרחו שניתק השער ומיטמאין בנגעי בנגעי נתק וכדר מפרש דמטמא בד' מראות והא ודאי דליתא כמ"ם בריש פר"י וכסופו: הרי אלו מיטמאין בנגעים כתב הר"ב והיה למתני נתפשטו הקמטים כו' כדתנן הר"ם דלקמן בקמט ונגל הר"ם: ואינן מיטמאין מסוס מחי' פי' הר"ב דנתקין מיטמאי בשער לחוב כו' וכ"פ הר"ם אבל הרמב"ם כתב כשיהיה שחין או מכוה בתוך הבהרת ואע"פ שהוא נעשה ברבים הנה לא נחשוב אותו מחיה ע"כ והשתא הוה דומיא דאינו מיטמא מסוס מחי' דבריסא לפירוש הרמב"ם דהתם: והדלדולים שבראש ובזקן פי' הר"ב דלית בהו שער. וכ"כ הר"ם וז"ל הרמב"ם והדלדולין שבראש ובזקן כאשר יתלו מהן יבלת ומורס' רכה ומרא' דמות הבשר בלתי שער עליה בלתי ספק שדינן כדין עור הבשר ע"כ ומלתא דפשיטא הוא. וק"ק דלמאי אלטריך למתניה ומצאתי להר"ם שכתב וז"ל כ"ל לפרש הדלדולים היינו יש בני אדם בעלי רוב שער שאני' הפנים והצואר יש בהן שער אבל כדרך רוב בני אדם ול' הדלדולים הוי מל' זכר של רחלים שהיה שערו מדולדל (בבכורות) פ' כל פסולי המוקדשים מ"ג ד' ל"ה פי' שערו מרובה ומדובלל. וגרסי' בתוספתא פ"ב איזהו הראש ואיזהו הזקן. מן הפרק של לחי ולמעלה זהו הראש מן הפרק של לחי ולמטה זהו הזקן אמתן את החוט מאוזן לאוזן. כל שאין החוט ולמעלה זהו ראש וכל שאין החוט ולמטה זהו הזקן. מאחרין מסיק' של פרק' ולמעל' זהו ראש. מפיק' של פרק' ולמטה. אע"ג שהוא מגדל שער הרי הוא כעור הבשר לכל דבר והיינו דקתני בתני' הדלדולין שבראש ובזקן אע"פ שמגדלין שער בתקלת בני אדם. הרי הן כעור הבשר דבתר רובא אזלינן. מכ"ל: נו"ונים כעור בשר ל' הר"ב ומעכבים את הפריחה והנגע פושה לתוכן ומלטרפי' לכגרים וכן ל' הר"ם ול' הרמב"ם שאמתא בנגעי עור בשר ומעכב את ההופך כולו לכן ע"כ ומדלא אתרי מגו אתריני נקטי דה"ה לטיטמא בד' מראות ובמחיה ושער לבן:

פרק ז בנכרי עיין מ"ם בריש ג ורפי"ב בס"ד [ד"ה חוץ]: השחין והמכוה והקדח על שלא נעשו צרבת נעשו צרבת לשון וחיו.

מ תוס' הלי' ופ"ה הל' יא
ב תוס' פ"ה הל' יא
ג תוס' פ"ו הל' יא

"חזר הראש והזקן. ונקרחו השחין והמכוה והקדח ונעשו צרבת. הרי אלו מיטמאין בנגעים. ואינן מצטרפין בנגעים. ואין הנגע פושה לתוכן. ואינן מיטמאין מסוס מחיה. אבל מעבבין את ההופך כולו לבן. הראש והזקן עד שלא העלו שער. ורדלדולין שבראש ושבזקן נידונים כעור הבשר:

פרק ז אלו בהרות טהורות: שהיו בו קודם למתן תורה. בנכרי ונתגייר בקטן וגולד בקמט ונגלה בראש ובזקן. בשחין ובמכוה וקדח (ס"א המורדין) ובמורדין. חזר הראש והזקן ונקרחו השחין והמכוה והקדח ונעשו צרבת. מהורים. הראש והזקן. עד שלא העלו שער. העלו שער. ונקרחו. השחין והמכוה והקדח עד שלא נעשו צרבת. נעשו צרבת וחיו.

רבי

הצרבת כמולו חוץ מאחד מהמקומות הללו. אין מעכבין. דכתיב (ויקרא י"ג) וכסה הצרעת את כל עור הנגע עור הראוי להיות בו נגע. פרט לאלו שאין מיטמאין (מסוס) נגע: חזר הראש והזקן ונקרחו שנקרח השער שיהא בהן ונעשה כעור בשר. וכן השחין והמכוה והקדח שנעשו צרבת. שנתרפאו וקרם עליהם עור כקליפ' הסו': הרי אלו מיטמאין בנגעים. בד' מראות. וה"ה דהוי מצי למתני נתפשטו הקמטין כתי מיטמאין בנגעים. ואין מצטרפין בנגעים ראש וזקן אין מצטרפין. וכן עור הבשר והזקן. או עור הבשר והראש. אין מצטרפין. דאם כא לו חצי גרים נתק בראש. אי נמי חצי גרים נתק בזקן והצי גרים נגע בעור בשר. אין מצטרפין וכן חצי גרים שחין והצי גרים מכוה אין מצטרפין לכגרים. ואין הנגע פושה לתוכן נגע של עור בשר. אין פושה לא בנתק הראש. ולא בנתק הזקן. ולא בשחין ולא במכוה. דלא חשיבו כעור בשר: ואין מיטמאין מסוס מחי דנתקי' מטמאין בשער לחוב ופסיקו שחין ומכוה בשער לבן ופסיקו: אבל מעכבין את ההופך כולו לבן. שאם פרחה הצרעת בכולו. ונשאר הראש או הזקן שנקרחו שלא פרחה הצרע' בהן או השחין המכוה והקדח שנעשו צרבת. עתה עד שיפרח בכולו: הראש והזקן שלא העלו שער כגון קטן שלא נמתח זקנו. או לא השעי' ראשו: נדונים כעור בשר ליטמא בבהרת וכן הדלדולין שבראש ובזקן דלית בהו שער: נדונים כעור בשר. ומעכבי' את הפריחה והנגע פושה לתוכן. ומלטרפין לכגרים:

פרק ז אלו בהרות טהורות שהיו בו קודם מתן תורה. מי שהיתה בו צרעת קודם מתן תורה. לא היה עתה מחמת אותו נגע לאחר מתן תורה דכתיב (שם) אדם כי יהיה בעור בשרו פרט לזה שכבר היה. וכל הני נמי דתשיב. התם נסקי. דנעיינן שיולד הנגע משעה ראוי ליטמא בו. ולא קודם. כמו בר עד שלא נתגייר וקטן עד שלא נולד וכן כלם: בקמט ונתגלי. שהיה מתחלה הנגע מסותר בתוך הקמט והיה טהור. תפני שהוא בבית הסתרים. ואחר כך נתגלה: ובמורדים כלומר בשחין ומכוה המורדים שלא נתרפאו ולא העלו קרום כקליפת הסוס: עד שלא העלו שער בא הנגע. דחשיבי כעור בשר. היינו תחלתן טומאה וכשעלו שערות הוי טהרה. שדינו כנתקים וכשנקרחו. היינו סופן טומאה: וכן שחין ומכוה וקדח לעד שלא נאו בא הנגע

הנגע היינו טומאה" וכשבא השחין והמכוה והקלח • היינו טהרה" דבעינן שיקדים השחין והמכוה לשאת • דכתיב (ויקרא י"ג) והיה במקום השחין שאת • שיקדים השחין לשאת • ולא שתקדים השאת לשחין • כשחזרו ונעשו לרבת היינו טומאה: וחיו • שנתרפאו יפה: ר' אליעזר בן יעקב מטמא • כיון דבתחלה בא הנגע בעור הבשר • וחזר סופו לקדמותו • לא חייסינן להפסק שביעתים: וחכמים מטהרי' • הואיל והפסיקה טהרה ביניתים: והלכה כחכמים: ב נשתנו מראיהן • מבהרות טהורות קלי' כגון דהוות כשלג עד שלא נתגייר' ומשנתגייר נעשית כסי' ההיכל: כצמר לבן וכקרום ביצה • כלומר תחלה היתה כצמ' לבן • ועכשיו נעשית כקרום ביצה: נעשית מספחת שאת או מספחת עזה • כלומר שהשאת נעשית מספחת שחזרה להיות כתולדה שלה • או שהעזה נעשית כמספחת שלה • ופרושי קתפרש לרישא דקתני היתה כשלג ונעשית כסיד ההיכל היינו שנעשית עזה מספח' ואותה שהיתה כצמר לבן ונעשית כקרום ביצה • היינו שנעשית שאת מספחת: וכסיד ההיכל והשלג כלו' היתה כסי' ההיכ' ועכשיו נעשית כשלג: ר' עקיבא אומר כו' והלכה כר"ע: ג בהרת מהשת' איירי בבהרות טמאות: ואין בה כלום לא מחיה ולא שער לבן: בתחלה כשהובא אל הכהן • וכן בסוף שבוע ראשון • אם לא נולד בה כלום יסגיר: בסוף שבוע שני אם לא נולד בה כלום פטור • וכן לאחר הפטור • אם לא נולד בה כלום • אומר בפטור זה כל ימיו • ושוב אינו מסגירו: עודהו מסגירו • שהיה רואה להסגירו • בין בתחלה כשהובא אל הכהן • בין בסוף שבוע ראשון • ולא הספיק להסגירו עד שנולדו שיני טומאה • כגון בתחלה בשער לבן ומחיה • ובסוף שבוע ראשון בשער לבן ומחיה והשאון יחליט • אבל משהסגירו • הא תנן לעיל ברפ"ג • אין מחליטין את המוסגר: ופוטר כלומר או פוטרו כגון בסוף שבוע

ר' אליעזר בן יעקב מטמא • שתחלתן וסופן טמא • וחכמים מטהרים: ב נשתנו מראיהן בין להקל בין להחמיר • כיצד להקל • היתה בשלג ונעשה כסיד ההיכל • בצמר לבן וכקרום ביצה • ונעשה כשער לבן • מספחת שאת • או מספחת עזה כיצד להחמיר • היתה בקרום ביצה ונעשה בצמר לבן • בסיד ההיכל וכשלג • רבי אליעזר בן עזריה מטהר • ר' אלעזר חסמא אומר להקל טהור • ולהחמיר תראה בתחלה • רבי עקיבא אומר בין להקל בין להחמיר • תראה בתחלה: ג בהרת שאין בה כלום • בתחלה • בסוף שבוע ראשון • יסגיר • בסוף שבוע שני • לאחר הפטור יפטור • עודהו מסגירו • ופוטר • ונולדו

לשון הר"ב שחין ומכוה וקלח דעד שלא נשאו בא הנגע • היינו טומאה • וכשבא השחין וכו' • היינו טהרה כו' • כשחזרו ונעשו לרבת • היינו טומאה • וכ"כ הר"ם • ולדבריהם תימה למאי תנן וחיו • כיון שכבר משנעשו לרבת • היינו טומאה • ועוד דלדבריהם היכי קתני עד שלא נעשו לרבת • ומהר"ם מחק לרבת קמא • ולשון הרמב"ם [בפירושו] כך הוא: השחין והמכוה והקלח כאשר היתה לחה • והיא אשר תקרא מורכה כתו שבארנו • שהיא אז לא תטמ' במין ממיני הנגעים • וכאשר נעשו לרבת שהתחיל בקושי • הנה אז תטמא בסימני שחין ומכוה כמו שקדם וכאשר (חיו והיא) שנתרפאו רפואה שלימה • ר"ל השחין והמכוה • הנה הם יחזרו כעו' הבשר ויטמאו בסימני עור בשר • ויהיה עניין אמרו וחיו ואמר עד שלא נעשו לרבת • עניינו שהתחדש הנגע בו (בהיותו) כדין עור הבשר קודם שיתפשט בעור (פירש קוד' שיתפשט השחין בעור) ותהיה הבהרת טמאה בלי ספק ואחר זה (נולד) לרבת אשר טיהר זאת הנגע אשר היה בעור הבשר בחדוש השחין או המכוה בה• כמו שהתבאר בכוף הפ הראשון מזאת המסכת• עוד חיו השחין והמכוה (ר"ל) שחזרו לדין עור הבשר• חזר זה הנגע טמא• ע"כ לדבריו דוקא כשחיו שנעשו כעור הבשר • רא"ש קאמר שהוא טמא• אבל לא כשנעשה לרבת• שאע"פ שהלרבת מטמא בנגעי• מלוקים הן מנגעי עור הבשר• כדתנן ברפ"ט ולפיכך לא טימא רא"י לנגע עור הבשר שבא עליו השחין או המכוה • אלא א"כ שיעוב לקדמותו עור הבשר אבל עד שלא נעשו לרבת • עניינו עד שלא נעשו לרבת שחין ומכוה שאין לרב' כי אם שהוא שחין ומכוה • ובאבורו פ"ו מהט"ל [הלכה ד' כתב בלשון הזה • היתה הבהרת בעור ונעשה מקומה שחין או מכוה • וחיו • והרי הן כעור הבשר: ב בצמר לבן וכקרום ביצה • פי' הר"ב כלומר תחלה היתה כצמר לבן ועכשיו נעשית כקרום ביצה. וכ"כ הר"ם ולשטתם אזלי דס"ל בפ"ק משנה ג' דלרבנן דר"מ כי נשתנה מראה למראה שלא כסדר הסנוי (אלא ש:שתנו מהאב לתולדה שאינה שלו או מתולדה לתולדה) מקרי נגע אחר ואי נמי לרבי מאיר כדאית ליה אלא דהכא נשנו כסדרן שנשנו בלשון חכמים דהתם בראש הפרק אבל לשטת הרמב"ם שכתב הר"ב שם אפי' כי נשתנה משלג לקרום • לא הוי נגע אחר• מסר• מתניתין דהכא וז"ל ירצה בזה שהבהרת עזה אשר היה מראה כשלג• חזרה לא• ה• סיד ההיכל או כמראה השאת אשר היא לבן או כקרום ביצה וכאלו יאמר שאין הפרש בין חזר' (מראיה) מראה חברתה אשר היא שאת• או מראה תולדה• או מראה תולדה חברתה• והוא אמרו ונעשית מספחת שאת או מספחת עזה ע"כ וכיחא נמי טפי דלהר"ב פיסא דנעשית מספחת כו' • אינה אלא פירושה דרישא: ג בכוף שבוע ראשון יסגיר ידבר בכאן בנגעי עור בשר או קרחת וגבחת אשר בה שני שבועות• כמו שקדם והוא ההיקש בשאר נגעים הו מב"ם בנגעי': לאחר הפטור יפטור י"ל דאלטריך למתני כרבנן דר"ע דאמרי לעיל פ"ד [משנה ח'] בהרת כגרים ופשתה כחצי גרים והלך מן האוס כחצי גריס וכו' עד וחכמים מטהרין מהר"ם: ופוטר כתב הר"ב• או פוטרו כו' כמו חלן ועשה מאמר (פ"ה דיבמות [משנה ג'] מהר"ם

מהר"ם. ומ"ש הר"ב ואמר' לאחר הפטור. וכ"כ הר"ש ושולחו דנקט. לא נקט אלא משום מסגירו. דאי כבר הסגירו לא יחליטנו. דאין מחליטין את הטומאה. אבל לענין לפוטרו דקתני. לאו דוקא נקט עולהו. מהר"ם: עורהו מחליטו.

ל"ש הר"ב שהיה בא להחליטו. ולא הספיק. לומר לו טמא מאה. הרמב"ם פ"ו מהט"ל [הל"ב ו']: בסוף שבוע ב' לאחר הפטור יפטור. ואצטריך לאשמועינן דלעולם לא תצטרף בהרס זו לטומאת הנגע. כגון שכנס כאלי גרים לתוך ופסח פאלי גרים לאחרב. לא נימא תרא בתחלה. הר"ע דאמר לעיל פ"ד (משנה מ"). תראה בתחלה. אלא כרבנן דמטהרי. והוי מחליקת ואחר כך סתם. כרבנן מהר"ם: ד' התולש סימני טומאה כו'. תניא בספרי פרשת אצלא. האמר זה ל"ת. בנגע זה שער לבן. הצרעת זו התמיה אין לי אלא עד שלא נוקק לטומאה. משנוקק לטומאה ואחר הפטור. מנין. ת"ל לאמור תלוה לעשות. אין לי אלא נגעי בתי. ונגעי בגדי מנין ת"ל בכל אשר יורו אתכם הכהנים הלוים. אין לי אלא מתוך החלט מתוך הסג מנין. ת"ל כאשר צויתים. אין לי אלא מצוה. מקצתו מנין ת"ל (לאמור לעשות) ובת"כ מנין לתולש סימני טומאה. דמקוש נתקו. שהוא עובר בל"ת ת"ל ואת הנתק לא יגלח. הר"ש: התחלתי מניה לכם ראיות. כתב הר"ב בתוספתא [מייתי]. דכך היתה ראייתו כו'. מפני שלא ראה כו'. תוך הסגר כו' שלא ראה כו' הלכך כו'. קיל שיאמר לו כו' ודבר תמוה הוא זה. שאין ראייתו אלא על שלא ראה כו'. וילמד מתנו עד שיאמר לו כו'. אע"פ שראה. אבל בתוכ בתא והביאה הר"ש מיתה. הר"ע לא אמר אלא הראיה משלא ראה. על שלא ראה. ומ"ל יפה אמרת. ואחר כך אמרת אחד עומד כו'. ולפי זה אחר שהסכימו לרבי עקיבא שלא ראה. הוסיפו עוד לפסוק הדין שאף כל שלא אמר כו'. ולא הר"ע מדנפ"ז הוצא נפסוק על שלא אמר כו'. ואין לו ראיה. אלא על שלא ראה וכו': טהור עד שיטמאני הכהן לשון הרמב"ם. ולא יעבוד אחרו. אף תוך הסגר טהור. שתחשוב שזה יטהור הדרסי. אשר התבארו בתחלת הסד' (ר"ל בהקדמתו. מבלי תנה שלימה היא. בפרק לקמן תסנה) ש"המגורע מוסגר טהא כפי שיטור המאמר כן אף תולש סימני. טומאה תוך הסגר טהור (ר"ל) אחר שלימות ימי ההסגר (יהיה טהור. אחר שלא) ימצא בו הכהן סימן טומאה יוצא (מקדש) לו ג"כ הראיה שמן יעל ל"ל שיולד לו נגע אחר כו' ואע"ג דהכא לעיל ברפ"ג. דאין מחליטין את המוחלט שאני הכא דנקנה ומן הדין טהור וקנסה בעלמא הוא כדלקמן הר"ש: ויטהר פי' הר"ב דכיון דנתרפא מן הנגעים אינו אומר גמ' פ"ה דבנור ת דף ל"ד דהתם מייתינן למתני' דלקמן ובני עלה יטהר מכן דמשמע מיד כשיולד לו נגע אחר טהור מן הראשונה לו ויטהר מן הבני לו יטהר מן הראשון:

ג' שם פ"י הל"ט מגת מ"ר כנר שם פ"ל ב

ונולדו לו סימני טומאה יחליט בהרת ובהרת סימני טומאה יחליט עודהו מחליטו והלבו להן סימני טומאה בתחלה. בסוף שבוע ראשון יסגיר בסוף שבוע שני לאחר הפטור יפטור: ד' התולש סימני טומאה. והבוזה את המחיה יעובר בלא תעשה ולטהרה. עד שלא בא אצל הכהן. טהור. לאחר החלטו. טמא. אמר רבי עקיבא שאלתי את רבן גמליאל. ואת רבי יהושע. הולכין לגדוד. בתוך הסגירו מה הוא. אמרו לי לא שמענו. אבל שמענו עד שלא בא אצל הכהן. טהור. לאחר החלטו. טמא. התחלתי מביא להם ראיות. אחד עומד בפני הכהן. ואחד בתוך הסגירו. טהור. עד שיטמאנו הכהן. מאימתי היא טהרתו. ר"א אומר לכשיולד לו נגע אחר ויטהר ממנו. וחכמים אומרים עד שתפרח בכולו. או עד שתתמעט בהרתו מבגרים:

ה מי

סבוע שני. ואמרו לאחר הפטור אם נולדו סימני טומאה יחליט: עודהו מחליטו. שהיה [בא] להחליט ולא הספיק עד שהלכו סימני טומאה: בתחלה. כשהונח אל הכהן. או בסוף שבוע ראשון: יסגיר. אבל אם משהחליטו הלכו להן. כגון שהחליטו בשער לבן והלך לו שער לבן. ובהרת קיימת. אין מסגירו עליה אלא פוערו וטהור: ד' התולש סימני טומאה כגון שער לבן בעור בשר. ושער לבוש בנתקים: והבוזה את המחיה. דמשנויים אינה סימן טומאה: עובר בלא תעשה. דהאמר בנגע הצרעת. וכל מקום שנא' האמר. אין. ואל. אינו אלא לא תעשה: ולטהרה. כלומר ולמנין טהרה מה דינו: עד שלא בא אצל כהן. אם תלשן. טהור. ואם תלשן לאחר חלוטו. טמא: הולכים לגדוד בתוך הסגירו. והוא שם מקום: בתוך הסגירו מהו. אם תלש סימני טומאה בתוך שבוע של הסגר ראשון. או של הסגר שני. מהו: התחלתי מביא להם ראיות: בתוספתא מייתי. דכך היתה ראיתו מפני. מה עד שלא בא אצל כהן עדיין לא תפני שלא ראה הכהן סימני הטומאה שבו. התולש סימני טומאה תוך הסגר אמי דין הוא שיהא טהור. שלא ראה הכהן סימני טומאה שבו. הלכך אחד עומד בפני הכהן ומיהר לתלוש סימני טומאה. הוא שיאמר לו הכהן טמא. ואחד אותו שתלשן תוך ימי הסגירו. בין זה ובין זה טהורין: וכן הלכה: מאימתי היא טהרתו. של אותו שתלש סימני טומאה לאחר חלוטו: כשיולד לו נגע אחר ויטהר ממנו. כיון דנתרפא מן הנגע. אגלאי מלתא דהשא רחיצא עליה. ואי אמי הוא קיימא קמייתא. היה מיתסי מינה כמו מזו: עד שתפרח בכולו. נגע האחרון. לגיכא למיתסי לתילי. דהא אי הוה היה אמי קמא. הסתא מיתא הוא טהור: או עד שתתמעט בהרת מבגרים. דאשילו לא נתלש העשר. ולא נכוית המחיה היה נטהר מכיון דנתמעטה הבהרת מבגרים. ומיהו עד שתפרח בכולו לא קאי. אלא אתולש סימני טומאה. אבל כיון אם המחיה. אינו נטהר בפריחה. שאלו היתה המחיה קיימת. לא היה טהור בפריחה. והלכה כחכמים: ה ונקנה

ה ונקצצה טהורה · דכתיב (ויקרא יג) כל ימי אשר הנגע בו יטמא ולא ימים שהיתה בו בהרת ונקצצה : קצצה מתכוין בתוספתא מוכח דהיכא דהגן כל הבהרת וקצץ מן הבשר אשר סביבותיה עמה כולי עלמא לא פליגי דאין לו טהרה עולמית · קנסוהו רבנן מאחר שנתכוין לשרש אחריה והיכ דקצצה ושייר ממנה כל שהוא כולי עלמא לא פליגי דיש לו טהרה בפריחה כיון דשייר ממנה · לא קנסוהו כולי האי כי פליגי כשקצצה מלומלת הבהרת כמו שהיא לא פחות ולא יותר : ר' איעזר אומר לכשיולד לו נגע אחר ויטהר ממנו וחכ"א עד שתפרח בכולו והלכה כחכמי' הכא לא נרסי' במלתייהו דחכמי' או עד שתתמעט בהר מכגרים · דדוקא גבי תולש סימני טומאה דרישא ונשארה הבהרת · אתם שייך למתני עד שתתמעט מכגרים אבל הכא הרי נקצצה כל הבהרת : ואם היתה בראש הערלה ימול · לאו במילה בזמנה איירי דהא מלתא דפשיט' היא שהרי שבת דאסור סכילה דחיא · גרעת דאסור לאו גרידא · לא כל כבן אלא אפילו מילה שלא בזמנה שאינו דוחה את השבת דוחה את הגרעת דאתי עשה דמילה ודחי את לא תעשה דגרע' דהכי קיימא לן בכל התורה כולה · כל מקום שאתה מוצא עש' ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב · ואם לאו יבא עשה וידחה את ל"ת :

ה "מי שהיתה בו בהרת ונקצצה טהורה קצצה מתכוין · ר"א אומר לכשיולד לו נגע אחר ויטהר ממנו והבמים אומרים "עד שתפרח בכולו "היתה בראש הערלה ימול: פרק ח הפ רח "מן הטמא טהור "חזרו בו ראשי אברים טמא · עד שתתמעט בהרתו מכגרים "מן הטהור טמא "חזרו בו ראשי אברים טמא · עד שתחזור בהרתו לכמות שהיתה : ב בהרת

פרק ח הפורח מן הטמא עהור · טמא שנחלט באחד מן הנגעים · ואח"כ פרחה בכולו טהור : חזרו בו ראשי אברים · אם לאחר הפריחה חזרו ונתגלו אפי' ראשי אברים בלבד טמא · דכתיב (שם) וביום הראות בו בשר חי יטמא והוא שיראו כעדשה : עד שתתמעט בהרתו מכגרים · שילך כל הנגע ולא ישתייר בו כגרים : מטהור טמא · טהור שפרחה גרעת בכולו כגון שהחליטו בשער לבן או בחמיה ונשר שער לבן או נתכסית המחיה ופטרו · אי נמי הסגירו בבהרת כגרים ועמד בעיניו שתי שבועות ופטרו · בכל הני אם אחר פטרו פרחה בכולו · טמא : עד שתחזור לכמות שהיתה דאם נשתייר מן הפריחה כל שהוא סמוך לאוס · טמא מטוס ספיון והא דתנן בסמוך שאם הלכה מחיה ואח"כ פרחה בכולו טהור ותנן נמי בהרת ובה שער לבן פרחה בכולו · אע"פ שהשער לבן במקומו נהור · ומשמע וכל שכן אם אינו במקומו שהוא עהור אתם מיירי שלא פטרו הכהן עדיין כשפרחה בכולו והכא מיירי כשפטרו ואח"כ פרחה בכולו : ב ואחר

ג"מ דנגע אחרון נולד לו בימי חתנות דתנן לעיל בפ"ג משנ"ב דנותנים לו שבעה ימים כו' אי אחרת יטהר תנן · מקמייתא טהור ולבתרייתא נטרין ליה ז' ימי משתה שלא אי אחרת ויטהר תנן · סוף סוף כי לא מטמית לבתרייתא הא מיטמא וקאי מקמייתא מאי תיקו · ואולי משו' דויטהר הוי לחומרא נקט ליה הר"ב הכי והשמי' לכתו' דתלמוד' נסתתם בגירסא : ה רבי איעזר אומר לכשיולד לו כו' וחכ"א עד שתפרח בכולו בגמ"ס דבכורו' דף ל"ד רמי דר"א אדר"א · ודרבנן אדרבנן אמתני' דהתם דתנן הלורס באוזן הבכור הרי זה לא ישחט עולמית וחכ"א כשיולד לו מום אחר ישחט עליו ומסיקן דר"א אדר"א לא קשיא · בממונא איכא למימר דעביד דסבר אטיל בו מום · ואם יתירוהו לי בכך הרי נשברתי ואם לאו מה הפסדתי אם אמתין על מום אחר בלאו הכי · נמי הייתי ממתין עד שיפול בו מום הלכך קנסינן ליה אפי' יפול בו מום אחר כי היכי דלא ליתי וליעבד · גופו מי איכא למימר דנחית לספיקא וליקום אי לא קנסינן ליה לעולם · הא ודאי לא עביד דחיים שמא נגע לא יולד לו לעולם ולא אטהר לעולם · ואפי' אם יולד מה אהנה לו בקצינה הרי הוא נגוע כבתחלה · מוטב לו להניח את זה שמא ירפא דרבנן אדרבנן נמי ל"ק · הכא במאי דעבד קנסוהו הכא במאי דעביד קנסוהו רבנן דבהאי מומא לא נשתרו ליה והכא במאי דעבד קנסוהו · איכוון לטהורי נפשיה בהאי קצינה · בהאי קצינה קנסוהו רבנן וכיון דהך קצינה אינה מועלת לו לטהרו ממנה טמא טמא עולמי' · דאשבינן לנגע כמאן דאיתיה · דמי ייתר דאי הוה ביה הוי מתסי :

פרק ח הפורח מן הטמא טהור · כבר התבאר בספר' הפורח מתוך הסגר עהור · להיות המוסגר טמא כמו שהשרשנו הנה כבר הקדימו העומאה וז"ש הפורח מן הטמא טהור הרמב"ם · ועיין לשונו דלקמן בדבור המתחיל מן הטהור, ועוד עיין בסוף פירקין וז"ל מהר"ם הפורח מן הטמא פי' מתוך הסגר והדר מפרש פורח מתוך חלוש מחיה שער לבן ופסיון : חזרו בו ראשי אברים פי' הר"ב דכתיב וביום הראות בו בשר חי יטמא בא ללמד על ראשי אברים שנתגלו שיהו טמאים ת"כ והביאה הר"ם · וז"ל קרבן אהרן הוכרחו לומר שלא אמר זה אלא על ראשי אברים · לפי שאם הוא בשאר המקומות אם בלא פרח בכולו הוי מחיה סימן טומאה ה"ה כשפרח בכולו ולא הוי צריך למכתב זה שא ודאי שלא בא להודיענו אלא על המקומות שאינה מטמאים במחיה כשלא פרח בכולו לומר שאם פרח בכולו אף באלו המקומות המחיה סימן טומאה בהם עכ"ל · ועיין במשנה ב' (ד"ה נולדה לו מחיה) ומ"ש הר"ב והוא שיראו כעדשה · כמו שאמרו נאמר כאן בשר חי וג אמר להלן בשר חי ר"ל במחיה מה בשר האמור להלן כבעדשה כמו שבארנו בשמי (משנה ג') אף כאן כבעדשה הרמב"ם : מן העהור טמא · לפי שהפסוק לא יפסוק בו בעברה אלא אחר הקדמת העומאה ·

ולשון סיפרא יכול הבא כלו לבן בתחלה יהא טהור ת"ל הוא · הוא טהור ואין הבא כולו לבן בתחלה אלא טמא · וזהו מנין אמרו הפורח מן הטהור עמא הרמב"ם · ועיין מ"ש בשם מהר"ם במשנה ז' ומ"ש הר"ב בגון שהחליטו בשער לבן כו' מסיים הר"ם או שפשתה ואחר כך כנסה ופטרו בכל הני כו' : ב או שהלכה לה המחיה · ואחר כך פרחה בכולו טהור וא"ת הרי כרחה מתוך פטור וה"ל להיות טמא · וי"ל דהב"ע כשהלכה המחיה וקודם שהראוהו לכהן פרחה בכולו הכ"מ פ"ן מהט"ל (הלכה ב') :

נולדה לו מחיה טמא · כמו שבא הפסוק · וביוסף הראות בו בשר חי ויטמא הרמב"ם · ויראה לי דלא תני ליה אלא משום דאצטריך למתני פלוגתא דר' יהושע וחכמים בנולד לו שער לבן דאי לגופיה · הא תנא לעיל חזרו בו ראשי אברים טמא · וכ"ש כשנולדה לו מחיה · שעניבו במקו' שמטמא משום מחיה אלו היה בא מתחלה · וכדכתב נמי הר"ב לעיל אפילו ראשי אברים כו' : נולדה לו שער לבן ר' יהושע

אבב סס פ"ו פל"ג

ב בהרת כגרים · ובה מחיה בעדשה · פרחה בכולו ואח"כ הלכה לה המחיה · או שהלכה לה המחיה · ואח"כ פרחה בכולו · טהור נולדה לו מחיה טמא · נולד לו שער לבן · רבי יהושע מטמא וחכמים מטהרין: ג בהרת ובה שער לבן פרחה בכולו · אף ע"פ ששער לבן במקומו טהורה · בהרת ובה פשיון פרחה בכולו טהור · וכולן שחזרו בהן ראשי אברים הרי אלו טמאין · פרחה במקצתו טמא · פרחה בכולו טהור :

ד כל

ב ואחר כך הלכה לה המחיה · שפשה הנגע עליה · אבל בשעת הפריחה לא הלכה לה מחיה על אח"כ (אבל לא נתכסית המחיה) אין הפריחה מטהרתו: ג בהרת כגרים ובה שער לבן · הא קמ"ל דפריחה מטהרת אחר כל סימני טומאה: פרחה במקצתו טמא · אצטריך לאשמועינן, אפי' פרחה ברובו דלא אמרי' רובו ככולו · אי נמי אשמועינן דבסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני טמא בפריחת מקצתו אפילו בכל שהוא משום פשיון:

ד שבפריחתן

מטמא וחכמי' מטהרים · רבי יהושע אומר מחיה סימן טומאה ושער לבן סימן טומאה · וכמו שהוא טמא בחדוש מחיה כן יטמא בחדוש שער לבן וחכמים יביאו ראיה מאמרו (או כי ישוב הבשר החי) אמרו בשר חי מטמא כשיחזיר · ואין שער לבן מטמא כשיחזור ירקה להופך כלו לבן הרמב"ם · ובת"כ ובתוספתא נדרש כן וקשיא לי דהשתא דבא הכתוב למעט שער לבן א"כ מנלן לרבות אפי' ראשי אברים · שהרי לא יכולני לרבויי אלא משום דלגופיה לא אצטריך כמ"ש לעיל וי"ל דשפיר שמעינן מיני' תרתי דאי לא אתא אלא למעט דשער לבן לא ה"מ לכתוב הכי · וכשתה הלדעת את כל בשרו והיא הפכה שער לבן וטהר הכהן וגו' :

ג בהרת ובה שער לבן כו כתב הר"ב הא קמ"ל דפריחה מטהרת אחר כל סימני טומאה · כדילפינן בת"כ הביאה הר"ם בסוף מתניתין א' וטהר את הנגע כלו הפך לבן טהור מה ת"ל · שיכול אין לי פריחה מטהרת אלא אחר חלוט מחיה כו' מנין כו' ואחר החלוט שער לבן כו' ואחר חלוט הפסיון כו' ת"ל וטהר את הנגע טהור לרבות את כולן ע"כ : אף ע"פ ששער לבן במקומו טהור · ואפי' אבל רבי יהושע הרמב"ם וכ"כ מהר"ם : וכולן שחזרו בהם ראשי אברים כו' · בת"כ ורא הכהן את הבשר החי וטמאו הבשר החי טמא הוא נרעת הוא · מה ת"ל שיכול אין לי אלא ראשי אברים שנתגלו שיהו טמאים אלא אחר פריחת חלוט מחיה כו' מנין כו' אחר פריחת חלוט הפסיון כו' אחר פריחת הסגר כו' · ת"ל ורא הכהן את הבשר החי וטמאו הבשר החי טמא הוא לרבות את כולן הר"ם ואע"ג דאחר פריחת חלוט שער לבן לא קתני ממילא משמע דנתרבה ג"כ · וז"ל מהר"ם וכולן שחזרו בהן ראשי אברים · הרי אלו טמאים כי' אחר חלוט שער לבן מכוס שער לבן או משום פסיון ואחר חלוט פסיון משום פסיון ואחר חלוט מחיה · אינו טמא משום מחיה דהא נתכסית ולא חזרה ונתגלתה אלא ראשי אברים הוא דנתגלו שאינן מטמאין משום מחיה · אלא נ"ל דנתגלו אחר חלוט מחיה מטמאין ליה משום פסיון ע"כ · וכתב עוד דהא קתל"ן דאפילו פורח מתוך חלוט מחיה דמטהרים ליה אם חזרו ראשי אברים ונתגלו כעדשה סד"א לא יעכבו הפריחה · כיון דלא מטמא משום מחיה קמ"ל ע"כ · והא דברייתא דת"כ נסיב ליה לקרא וטמאו הבשר החי טמא הוא נרעת הוא העתקתיו כן מדברי הר"ם אבל בת"כ עצמו ראיתי דלא נסיב הבשר החי טמא הוא ולמד הכל מן וטמאו · והדר נסיב לטמא הוא נרעת הוא לתיעוט דהפך כולו לבן בתחלה כו' וחזרו ראשי אברים דטהור · כדלקמן תתני' ז' ותיהו נראה בירסת הר"ם עיקריה דמן טמ'ומן נרעת מרבה לכולן והדר מן הוא הוא ממעט לכולן : הרי אלו טמאין · לעיל דלא קאי אלא אפירה מתוך הסגר נקט טמא אבל הכא דקאי אפירה מתוך חלוט מחיה · מתוך חלוט שער לבן מתוך חלוט פסיון נקט טמאים כלומר כל הפריחות הללו שחזרו בהן ראשי אברים טמאים והכא דקתני סתמא טמאין · ולא קתני עד שנתמעט בהרתו מכגרים כדקתני בריש דמיירי בפורח מתוך חלוט הסגר שייך למתני הכי · אבל הכא אפילו עמדה בהרתו על כגרים אם הלכו להן סימני הטומאה טהור ונהי דה"מ למתני טמאים עד שילכו להן סימני טומאה י"ל דלא אצטריך · דבריש נמי לא הוה צריך למתניה אלא משום דזמנין טמא עד שתמעט בהרתו מכגרים · וזמנין טמא עד שתחזור בהרתו לכמות שהיתה דהיינו כשפרח מתוך לאחר הפטור משום אי חילוקא דאיכא בריש תנייה אתם מהר"ם : פרחה במקצתו טמא · כתב הר"ב אצטריך לאשמועינן כו' אפילו פרחה ברובו כו' · וכ"כ הר"ם ומהר"ם כתב דא"נ במקצתו אע"פ שפרחה בכולו חוץ מפחות מכעדשה · וקמ"ל דפחות מכעדשה מעכב את הפריחה · ואפי' בראשי אברים ופתמא כר"מ דרבנן דמתני' ו' ע"כ · ועיין מה שכתוב בשתו במשנה ו' : פרחה בכולו טהור · להודיעך שאין התנאי אמרו ית' כלו הפך לבן שיחזור ברגע אחד · אבל אע"פ שפרח בו מעט מעט בעת שיכללהו טהור הרמב"ם ותניא בת"כ הביאה הר"ם במשנה ו ואם פרח תפרח אין לי אלא בזמן שפרחה בכולו כאחת מנין פורחת

ד שבפריחתן טהרו ט"ת • שעל ידי פריחתן טהרו את הטמא • כשחזרו ונתגלו אח"כ חוזר לטומאתו: שבחזירתם טמאו טהור • שעל ידי חזרתן שחזרו ונתגלו • טמאו את הטהור • אם חזרו ונתכסו שפשה עליהם הנגע • טהור • ואם חזרו ונתגלו אח"כ • טמא ואמטרי לאמוציכן דאפי' זמני טובא • בדקתני ואפי' מאה פעמים: דה כל הראוי ליטמא בנגע הבהרת • כגון עור בשר: מעכב את הפריחה אם נשתייר ממנו כל שהוא שלא פרחה בו • מעכב את טהרתו: וכל שאינו ראוי ליטמא בנגע הבהרת כגון ראש וזקון וכל הני דאמרי בהדייהו: אין מעכבין את הפריחה דאף ע"פ שלא פרח הנגע עליהם • כיון דפרח בשאר הגוף טהור • ואפי' אמרים לא קא מסיב • דהכהו מעכבין את הפריחה • דראויין לטמא בנגע הבהרת נגהו • שהרי הנגע פושה בהן: ונעשו צרבת כהורים • אף על גב דעכשיו שנקרחו הראש והזקן ראויים ליטמא בנגע הבהרת • וכן שחין ומכוה וקדח המורדים שנעשו צרבת • הרי הן כעור בשר • כיון דבשעת הפריחה לא היו ראויין • לא מעכבים וטהור: אע"פ שנעשה מקום המחיה בהרת טמא • דפריחה קמייתא לאו פריחה היא • כיון דאשתייר מעור הבשר אלא עדשה סמוך לראש ופריחה דאשתא שנתכסי המחיה של אלא עדשה נמי לא אסיבא פריחה • כיון דבבר נקרחו ונעשו צרבת • והרי הן כעור בשר ולא מהני עד דפרח נמי עלייהו: ו אחת טמאה מוחלטת: אחת טהורה • לאחר הסתור שעתיד בעיניו בסוף שבוע שני: ופרחה מזו לזו בין מטהורה לטמאה בין מטמאה לטהורה • ואח"כ פרחה בכולו טהור • משום דטהור נעשי טמאה כספרח ממנה לטמאה דהרי פשתה וכי פרח אח"כ בכולו היו פורח מן (הטמא לטהור) (נ"ל הטמא וטהור): בשפתו העליונה • אלא גרים בהרת • ובשפתו התחתונה אלא גרים • וכשסיגר פיו נראית כגרים במקום אחד • וכן בב' אלבעות ובשתי ריסי עיניו • כשמדבקן נראית כגרים שם: אבל

ד "כל פריחת ראשי אברים שבפריחתן טהרו טמא • בשיחזרו טמאים כל חזר ראשי אברים שבחזירתם טימאו טהור • נתכסו • טהור • נתגלו טמא אפי' מאה פעמי': דה כל הראוי ליטמא בנגע הבהרת • מעכב את הפריחה • כל שאינו ראוי ליטמ' בנגע הבהר' אינו מעכב את הפריחה • כיצד פרחה בכולו אבל לא בראש ובזקן בשחין במכוה ובקדח המורדין • חזר הראש והזקן ונקרחו • השחין והמכוה והקדח ונעשו צרבת • טהורי' פרחה בכולו • אבל לא בבחצי עדשה הסמוך לראש ולזקן • לשחין למכיה ולקדח • חזר הראש והזקן ונקרחו • השחין והמכו' והקדח ונעשו צרבת • אף על פי שנעשה מקום המחיה • בהרת • טמא עד שתפרח בכולו: ן שתי בהרות אחת טמאה ואחת טהורה • פרחה מזו לזו • ואח"כ פרחה בכולו • טהור • בשפתו העליונ' • בשפתו התחתונ' • בשתי אצבעותיו בשני ריסי עיניו • אע"פ שמדובקים זה לזה • והם נראים כאחד • טהור פרחה

פורחת וחוזרת • ופורחת וחוזרת • ת"ל תפרח: אפילו מאה פעמים • בק"כ • אם כי יסוב הבשר החי ונהפך ללבן • הרי זה בא ללמד על ראשי אברים שנתגלו וחזרו ונתכסו • שיהו טהורים • יכול פעם אחת • מגלן אפי' מאה פעמים • נתכסו טהור • נתגלו טמא • ת"ל יסוב • הר"ש: כי יסוב • אם כי יסוב • הר"ש: ו פרחה מזו לזו • פירש הר"ב בין מטהור לטמא כו' משום דטהורה נעשית טמא כו' • וכ"כ הר"ש • ובק"כ יליף ליה מדכתיב כפל לשון • ואם פרח תפרח • וכתב מהר"ם דלא נהיר' לי לפרש כן משום דטהור נעשי' טמאה • דכל כמה דלא נזדקק ליה כהן לטמאו פורח מן הטהור קרינן ליה • דכולה מלתא בכהן תליא כדמוכח בפ"ק בלהקל ולהחמיר • וכן בסוף פרקין • ועוד למה לי דתני פרח מזו לזו ואח"כ פרחה בכולו • לתני סתם פרחה בכולו • על כן נ"ל לפר' דדוקא נקט פרחה מזו לזו ואח"כ פרחה בכולו • אבל אם פרח מן הטהורה בריאה לגר חוץ ולבסוף פרח מזו לזו • ה"ל פורח מן הטהו' וטמא • אבל הסת' דפרחה בריא' מזו לזו אפי' פרחה מן הטהורה לטמאה • כיון דנתחברו ונעשו אחת קודם שפרח בכולו • כי הדר פרח בכולו • לא אמרינן ה"ל פורח מן הטמא וטהו' • דכיון דנתחברו ונעשו אחת • מסתב' טפי שהטהור' טפלה לגבי הטמא' • כלומ' שהטהורה בטלה לגבי הטמאה • כיון דאלו הוה חזי ליה כהן בהיא שעתא • הוי מחליט ליה משום פסיון • ועוד כל היכא דא"ל הכי • (ואיכא למימר הכי •) בנגעים אמרינן לקולא • וטובא אשכחן כה"ג בתכילתין דאזלינן לקולא • וטעמא הוי כדמפ' בשלהי מס' נזיר הואיל ופתח הכתוב בטהרה תחלה • לטהרו או לטמאו • (וכתבתי סי"ד) הלכך אמרינן הכא • דה"ל פורח מן הטמא וטהור ע"כ והרמב"ם בפ"ז מהט"ל (הלכה ו') • כתב בל' הזה ופרחה הטהורה לטמאה ואח"כ פרחה בכולה • הרי זה טהור • מפני שהיה מוחלט בטומאה • אע"פ שהטהורה היא שפרחה • ע"כ:

בשפתו העליונה • בשפתו התחתונה כו' פי' הר"ב בשפתו העליונה אלא גרים בהרת וכו' • וכ"כ הר"ש • וכלומר מאחר דע"י דבוקם נראה כגרים • הוי טמא • וכשפרח ממנה • הוי פורח מן הטמא וטהור • וכ"כ הכ"מ שם (ולשון אע"פ שמדובקים כו' • כלומר אע"פ שדוקא כשמדובקי' וכו') והרמב"ם מפרש דהא קמל"ן שאע"פ שאינו נראה כולו לבן • אלא בשעת חיבורן זה לזה • אסיב הפך כולו לבן • ומהר"ם לפי שטתו דלעיל דדוקא בפרח מזו לזו בריאה כו' • כתב בכאן • דה"פ דכשהיו לו שתי בהרות אחת בשפתו העליונה ואחת בשפתו התחתונה • (אחת טמאה ואחת טהורה • ויש מעט הפרש ביניהן כשאינו מדביק שפתיו בחוזק זו לזו • וכן בשתי אצבעותיו • וכן בב' ריסי עיניו) ופרחה מזו לזו • ואח"כ פרחה בכולו מלר הטהורה לחוץ • ואתה לאשמועינן דלא תימא מאי דפרח בריאה מזו לזו ומחבר להו הוי כמאן דליתא • ולא אסיבא פריחה שמזו לזו:)(לאשמועינן

א שם פ"ו בב שם פ"ו

לאחסוביגהו כנגע אחד • כיון דזמנין כשמדבק שפתיו • אינו
נראה • וכי הדר פרח מן הטהורה לחוץ • להוי כמו פורח
מן הטהור • וטמא • קמל"ן • דפריחה שביניתים חשיבא
מבור • אע"ג דזמנין לא מתחזיא • וה"ל פורח מן הטמא
וטהור • עכ"ל • וניחא טובא לדידיה דהשת' בשפתו העליונה
וכו' • קאי שפיר אריש אדקתני שתי בהרות וכו' וגם ניחא
לדידיה • ליש:ח דאף ע"פ כו' • אבל ק"ק לי דלמה יגרע בגראי'
כאחת • דהא כתבתי לעיל בשמו דבשמחוברים • אמרי' כאלו
כולו טמאה • ועל כרחנו צריכין לומר • דסברתו דה"א שצריך
שהפריחה תהיה נראית :

פרחה בכולו אבל לא בבהק טמא • בת"כ וכשתה הצרעת • ולא הבהק • שהייתי אומר הואיל והוא סימן טהרה בסוף תהא סימן טהרה בתחלה ת"ל וכשתה הצרעת ולא הבהק • הר"ש • ועיין לשון מהר"ם דלקמן: חזרו בו ראשי אברים כמין בהק טהור • מדלא יהיב שעורא כמה • ש"מ אפי' כעדשה • ואפי' טובא חזרו ונעשו בהק טהור • דאינו מעכבת את הפריחה לבסוף כלל • דהינו לבסוף כמו ד' מראות • וכן פרחה בכולו אבל בבהק דרישא לא יהיב שעורא • דאפילו פחות מכעדשה מעכב את הפריחה בתחלה לכ"ע • ומ"מ אצטריך לפרושי בסיפא וחכ"א בהק פחות מכעדשה סימן טומאה בתחלה • כי היכי דלא נטעי למימר דוקא כעדשה • דומיא דמחיה • מהר"ם : **טוהר** בת"כ בשר חי בשר חי החוזר טמא • ואין בהק החוזר טמא • והלא דין הוא • בהק מעכב • ומחיה מעכבת • מה מחיה חוזרת ומטמאה • אף בהק יחזור וטמא • ת"ל בשר חי • בשר חי החוזר טמא • ואין בהק החוזר טמא • הר"ש : חזרו בו ראשי אברים ונתגלו פחות מכעדש' • ר"מ מטמא • כ"ל מדלא קאמר בהדיא בהק • ש"מ דבכל ענין קאמר • בין שנתגלו ונעשו בהק • בין שנעשו בשר חי לגמרי ר"מ מטמא • והכי אמר ר"מ בהדיא בת"כ • מהר"ם : **וחכמים** אומרים בהק פחות מכעדשה סימן טומאה בתחלה • ואין סימן טומאה בסוף • וכתב הר"ב דרבנן מטהרי אפילו טובא נמי • דבהק בסוף אינו מעכב • וכן כתב הר"ש • ומשום בתחלה דדוקא פחות מכעדשה • הוא דנקטי במלתייהו פחות מכעדשה • וכ"כ מהר"ם בתחלה • ואח"כ חזר בו • וכתב דבחנם נדחק בכך • כי מתפרש יפה בלא דוחק • דהא לא קאמר • ואין פחות מכעדשה סימן טומאה בסוף • אלא סתמא קתני ולא כ"ק בהק פחות מכעדשה סימן טומאה בתחלה • ואין בהק סימן טומאה בסוף כלל וכלל • ואפילו טובא כדפרישנא חזרו ראשי אברים כמין בהק טהור • ואפי' טובא • ואינא למימר נמי דאיירי נמי בלא בהק • וק"ל דאין גלוי אברים בלא בהק סימן טומאה בסוף בפחות מכעדשה • כמו שהוא סימן טומאה בתחלה • וחכמים דהכא הוא ר' יהושע דפליג אדרבי מאיר בת"כ בגלוי אברים בלא בהק פחות מכעדשה • דאין מעכב (הפריחה) בסוף • ולהכי לא קתני ואין בהק סימן טומאה בסוף • אלא סתמא ואין סימן טומאה כו' משום דבתרי גווני איירי • בלא בהק אין סימן טומאה פחות מכעדשה • הא בכעדשה הוי סימן טומאה בסוף בגלוי ראשי אברים • ובבהק • אין סימן טומאה כלל בסוף בגלוי ראשי אברים • ואפילו טובא • והשתא ניחא דקיימא אר"מ • דאיירי נמי בתרתי כדפרישית • ופליגי עליה בתרוייהו • ע"כ : **ז נולד** כו' עד המכוה ומחית המכוה והבהק • מן הדין ה"ל להיות בכאן בספרים טהור • אמנם אין צריך • דבסיפא במסקנא מפרש לה • כמו שאפרש • וה"ק נולד לו שער לבן יחליט • ואם לאחר שהחליטו השחירו השערות וכו' • ונולד שוב מחיה • או חזרו השערות לבנות למקומן שחזרו ונתלבנו • או שבאו אחרות טמא • לא נולד שוב מחיה או שער לבן • לאחר שהלכו שערות לבנות הראשונות • טהור לגמרי • ואתא לאשמועינן דדין בהרת גדולה שפרחה תחלה בכל גופו • כדין בהרת קטנה כגרים • כשם שבהרת קטנה יסגיר • ואם נולד לה שער לבן או מחיה יחליט • ה"נ בהרת גדולה • וכשהלכו להם סימני טומאה [ובני בהרת קטנה] לא אמרינן יחזור להסגרו • אלא טהור גמור • ה"נ בהרת גדולה • מהר"ם : **נולד** לו שער לבן יחליט • לשון הר"ב • ואם לא באו לו סימני טומאה יפטור • וכן לשון הר"ש • ומשו' דשער לבן דקתני ודאי דלאו דווקא • דה"ה למחיה • וכן העתיק הרמב"ם בפ"ז מהט"ל [הלכה ד'] • נולד לו שער לבן או מחיה • ע"כ • וכדתנן

אבל לא בבהק • מראה לבנונית למטה מארבע מראות • ומעכב את הפריחה : חזרו בו ראשי אברים שנתגלו מן הנגע ונעשה בהק : טהור • והיה בשאר הגוף • דאע"ג דבהק מעכב את הפריחה בתחלה • אינו מעכב בסוף • ואינו סיפא דבעי לתתני ראשי אברי' • תנא הכא ראשי אברי' • ובסיפא נקט ראשי אברים • להודיעך כחו דר' מאיר • דאפילו בראשי אברים שנתגלו פחות מכעדשה ונעשו בהק • מטמא ר"מ • וכל שכן בשאר הגוף • והך ריש דחזרו בו ראשי אברים כמין בהק טהור • כרבנן אתיא ולא כר"מ • ורבנן דמטהרי • לאו דוקא פחות מכעדשה • דאפילו טובא נמי טהור • דבהק בסוף אינו מעכב והלכה כחכמים : **ז הבא** בלו לבן מתחלה בא כלו מכוסה בנגע : יסגור • כדין בהרת כגרים • שמא יולד לו שער לבן

א פרחה בכלו אבל לא בבוהק טמא חזרו בו ראשי אברי' כמין בהק טהו' חזרו בו ראשי אברי' פחות מכעדשה יר"מ מטמאי וחכ"א • ב בוהק פחות מכעדשה יסימן טומא' בתחלה ואין סי' טומאה בסוף: ז הבא בולו לבן יסגיר נולד לו שער לבן יחליט • השחירו שתיהם או אחת מהן • הקצירו שתיהן או אחת מהן נסמך השחין לשתיהן או לאחת מהן • הקיף השחין את שתיהן או את אחת מהן • או חלקו השחין ומחית השחין • המכוה ומחית המכו' והבוהק • נולד לו מחי' • או שער לבן • טמא לא נולד לו לא מחיה • ולא שער לבן טהור ובלן

א מס מלכ' ד
ב מס וע']
בפסנות בכ"מ
ג מס מלכ' ג

או ממיה • דאין פריחה מטהרי בתחלה : נולד לו שער לבן • בסוף שבוע ראשון • או בסוף שבוע שני יחליט • ואם לא באו סימני טומאה • יפטור : השחירו שתיהן • כל הני דחשיב סימני טהרה נינהו • ומפורשים הם לעיל בסוף פ"ק : נולד לו מחיה או שער לבן • אם לאחר שבאו סימני טהרה הללו נולד לו מחיה או שער לבן טמא • ואם לאו טהור : ובלן

וכלן שחזרו בהן ראשי אברים · הרי אלו כמות שהיו · פרחה במקצתו טמא · פרחה בכולו · הרי הוא טהור : ח אם

וכלן שחזרו בהן ראשי אברים · הבא כלו לבן בתחלה · בין שהוזקק להסגיר בין להחליט בין לפטור · אם חזרו ונתגלו ראשי אברים שלהן הרי הן כמו שהיו · וטהורים · דלא חשיבי מחיה · כילד הבא כלו לבן מתחלה והוסגר שני שבועות · ולא נולדו בו סימני טומאה ופטור · ואחר כך נתגלו בו ראשי אברים · היינו חזרו בו ראשי אברים מתוך הפטור וטהור · ואם החליטו בשער לבן והשחירו השערות · ואח"כ נתגלו ראשי אברים · היינו חזרו בו ראשי אברים מתוך החלט וטהור · בסוף שבוע ראשון · או בסוף שבוע שני נתגלו ראשי אברים היינו חזרו בו ראשי אברים מתוך הסגר וטהור · כך נראית פירוש משנה זו מתוך תורת כהנים · אבל רמב"ם לא פירש כן : פרחה במקצתו · במקצת ראשי אברים שנתגלו : טמא · שהרי פשה הנגע: פרחה בכלו · אחר שפרחה במקצתו : טהור · דהוה ליה פורח מן הטמא · אבל אם מתחלה לאחר שנתגלו ראשי אברים פרחה בכלו בבת אחת · טמא משום פסיון · והא דתנן ריש פרחה במקצתו טמא · ה"ה פרחה בכולו נמי טמא · ולא נקט פרחה במקצתו · אלא משום דבעי למתני בתרה פרחה בכלו טהור · דהיינו לאחר שפרחה במקצתו : ח מתוך

וכדתנן בהדיא בסיפא · והתם מייתי הר"ם ת"כ · באדם להביא את הבא כולו לבן שתהא מחיה מטמאתו והלא דין הוא וכו' : וכולן שחזרו בהן ראשי אברים וכו' · הא כבר תנן לעיל בה"ג בבהרת קטנה · והדר קתני ליה הכא בבהרת גדולה : מהר"ם וקשיא לי דהא התם קתני טמאים · והלו הכא קתני כמות שהיו ואצטריך למתני הכי משום דהכא כי נתגלו מתוך הפטור טהורים כדכתב מהר"ם גופיה · והרמב"ם ג"כ כתב דאע"ג דנשנה לעיל · קמ"ל דאין לחלק אף בבהרת גדולה · ולדידיה ניחא שהא מפרש כמות שהיו הכל לטומאה · כמו שאכתוב בס"ד לקמן · ולהר"ב והר"ם · ודאי דהכא צריכא · דאדרבה קמ"ל · דאין דין חזרתן דראשי אברים בבהרת גדולה · שוה כלל לחזרתן בבהרת קטנה · כמ"ש בסמוך בס"ד : הרי אלו כמות שהיו · כתב הר"ב וטהורים · דלא חשיבי מחיה כילד כו' · והוסגר שני שבועות כו' · ואם בסוף שבוע ראשון כו' · וכ"כ הר"ם בפי' הברייתא שכתבתיה לעיל משנה ג' · על דין בהרת קטנה בד"ה וכולן כו' · דהתם למדה הברייתא שבכל הפריחות שאחר כל החלוטים · ואחר ההסגר · אם חזרו ראשי אברים טמאים · מהפסוק שאמר וראה הכהן את הבשר החי וגו' · וקתני בתר הכי יכול הבא כולו לבן · שחזרו בו ראשי אברים מתוך הפטור יהא טמא ת"ל הוא · אוציא כו' · ולא אוציא את הבא בכולו לבן וחזרו בו ראשי אברים בין מתוך הסגר · ת"ל טמא הוא צרעת היא [הוא טמא] ואין הבא בכולו לבן שחזרו בו ראשי אברים בין מתוך הסגר בין מתוך החלט בין מתוך הפטור · טמא · אלא טהור · ע"כ · ולדברי הר"ם והר"ב · פטור · פי' אחר שני הסגרות והסגר פי' לאחר שבוע שני · דהא היא לאחר הפטור · דע"כ ה"נ שלא נולדו בו סימני טומאה · דאי נולדו בו · הוצרך ג"כ לומר שהלכו להם · או שהשחירו אם היה שער לבן · והוי השתא מתוך החלט · אלא ודאי בלא נולדו לו סימני טומאה · ולכך בחנם נקטו מתוך שבוע שני דהא היינו מתוך הפטו · אבל קשיא לי היאך מצינו לפרושי במשנתינו דמתוך הסגר לאחר שבוע ראשון דטהור · ואנן לכמות שהיו תנן · והיה הדין להסגירו · וכדכתב מהר"ם לקמן · והא משום ה"נ מפרשינן להחליט · לא שנשאר בחלוטו · אלא שהשחירו השערות · משום דאי נשאר בחלוטו · הא תנן כמות שהיו · ולא היה טהור אלא דוקא כשחזרו ראשי אברים אחר שנטהר · דאלו בבהרת קטנה שהפריחה טהרתו · כשחזרו ונתגלו טמאים ובבהרת גדולה שנטהר · אין החזרה מטמאתו · כיון שלא טהרתו הפריחה אבל לעולם בחזרה מתוך טהרה אנן קיימין · וכי לא הוסגר רק שבוע אחת אמאי יהיה טהור · ועדיין לא נטהר שצריך הסגר שני · ואע"פ שהברייתא דת"כ על כרחינו כך מתפרשה · מדקתני תלתא · החלט · והסגר ופטור · מ"מ משנתינו א"א לפרש כ"ל שהוקשה להרמב"ם ומהר"ם שלא פירשו משנתינו כהר"ם · וע"פ הברייתא דת"כ שהרמב"ם מפרש הרי אלו כמות שהיו · קודם שיכללו הצרעת וטמא · בין שנטהר ע"י פריחה בכולו בין שבא כולו לבן והוסגר ונפטר · או החלט שנולדו לו סימני טומאה והלכו להם ונפטר · ע"כ · ופירושו של מהר"ם תמצא לקמן · וכ"ע היאך מפרשים הרמב"ם ומהר"ם לברייתא דת"כ · אולי דחו אותו מהלכה כנגד משנתינו · ואין כאת בידי ספר קרבן אהרן · לעיין בו מה שפירש הוא על זאת הברייתא דת"כ : פרחה במקצתו טמא · כתב הר"ב · ה"ה פרחה בכולו נמי טמא משום פסיון · וכ"כ הר"ם · ומסיים מהר"ם ואין לנו לטהרה משום פריחה · דהא פרח מתוך חלוט מחיה ושער לבן שהלכו להם · דטהור · והפורח מן הטהור טמא · וכתב עוד ולי נראה דדוקא נקט פרחה במקצתו טמא · ולא ה"מ למנקט פרחה בכולו טמא · דהא קאי נמי אריש דקתני הבא כולו לבן יסגיר · דקתני וכולן שחזרו בהן ראשי אברים הרי אלו כמות שהיו · והריש כמות שהיו דקתני היינו להסגיר כדמעיקרא · וכשחזר ופרח בכולו לא מצינן לטמויי משום פסיון · דהא לא פשה מכמות שהיה תחלה בשעת הסגר · ואם כנסה וחזרה ופשתה כדהעיקרא אין זה פסיון · וה"ם וכולן בין הבא כולו לבן ולא נולדו לו מחיה ושער לבן שאינו אלא להסגיר · בין שנולדו לו סימני טומאה שהוא תוחלט · שחזרו בהן ראשי אברים ונתגלו · הרי הן כמות שהיו זה להסגיר · הבא כולו לבן כחזרו בו ראשי אברים בסוף שבוע ראשון להסגירו · דקתני יסגיר · וזה להחליטו מי שנולדו בו מחיה או שער לבן · והשתא לא ה"מ למתני פרחה בכולו טמא · דהוה דהבא כולו לבן דרישא שנתגלו בו ראשי אבי יסבסוף שבוע ראשון ושמא לחזור ולהסגיר אם שוב פרחה בכולן טהור · דה"ל פורח מן הטמא דטהור · אע"ג דכי פרחה בכולו חזר להיות כולו לבן לכמו שהיה תחלה · והוה לן למימר טמא ולהסגיר כבתחלה · דפרח מן הטהור

אפילו

ר"ל"צ

לפי הכי כיון דנתגלו ראשי אברים ובר הסגר הוא עדיין ושוב חזר ופרח בכולו · ה"ל פורח מן הטמא וטהור וכן משמע לעיל דקתני מטהור טמא ומשמע מכל מי שהוא טהור ואפילו מאדם שהוא טהור גמור שלא היה בו שום נגע · ופרח בכולו בתחלה טמא · חזרו בו ראשי אברים עד שתחזור בהרתו לכמות שהיתה דהיינו שחזר ופרח בכולו לאחר שנתגלו בו ראשי אברים דטהור · דה"ל פורח מן הטמא וטהור · ולהכי נקט מלתא דפסיקא בכולהו · פרחה במקצתו טמא · אם מתוך הסגר נתגלו ראשי אברי · וחזר ופרח במקצתו טמא להסגיר כדמעיקרא דה"ל עמד בעינו · ואם מתוך חלוט מחיה או חלוט שער לבן שבבהרת גדולה שפרח בכולו נתגלו ראשי אברים · ושוב פרחה במקצתן · הרי אלו כמות שהיו מוחלט ואם שוב פרח בכולו הרי זה טהור · דה"ל פורח מן הטמא וטהור מתוך הפטור · נתגלו ראשי אברים כגון נולד לו שער לבן · דקתני יחליט · ושוב השחירו או הלכו להן ולא נולד · אמי שוב מחיה דקתני טהור והיינו נתגלו בו ראשי אברים מתוך הפטור הרי אלו כמות שהיו וטהור · פרחה במקצתו טמא בכולהו · יש מכן להסגיר · ויש מכן להחליט · ואי לאחר הפטור טמא משום פסיון דלאחר הפטור · פרחה בכולו טהור · דה"ל פורח מן הטמא וטהור ולפי דבריו הא דתנן לקמן פ"ט שאלו את ר"אמי שעלת לפוך ידו בהרת כסלע ומקום ארבת השחין וכו' עד א"ל שמא תכנוס ותפשה · אין לפרש שמא תכנוס ותפשה קודם הפטור דלאחר הפטור כגסה ופשתה לכמות שהיתה · לא מטמא משום פסיון כדפרישית אלא יש לפרש שמא תכנוס ותפשה לאחר הפטור · דאז מטמאים משום פסיון כדפרישית ואין לתמוה היכא דנתגלו ראשי אברים מתוך הסגר הא כולו לבן בתחלה וחזר ופרח כולו כאן אמאי טהור : כיון דחזר להיות כבתחלה נימא יסגיר דע"כ לגאורה משמע כדפרישית · מדנקט הא פרחה במקצתו טמא · ומדקתני ל"ל (משנה ה') מטהור טמא חזרו ראשי אברים ונתגלו טמא עד שתחזור בהרתו לכמות שהיתה ומשמע דכלל גמור הוא · דמכל טהור קאמר דהוי דינא הכי · אפי' טהור גמור הא כולו לבן בתחלה ושמא הטעם הוא · דאתרבי מישוב כי ישוב או כי ישוב כדליף בת"כ : (ולעיל במשנה ד כתבתיו) הלכך מהתם מרבינן כל הא כולו לבן שאינו הא בתחלה טהור · והשתא איירינן בנתגלו ראשי אברים מתוך הסגר · ומתוך החלט ומתוך הפטור דכולהו הוי דינא הכי הרי אלו כמו שהיו · ואם שוב פרחה במקצתן טמא בכולהו · ואם שוב פרחה בכולן טהור · והדר קתני פרחה בכולן כאחד במתני' דלקמן אז דינן חלוק : ח הטהור טמא מתוך טומאה טהור עכ"ל : ח הטהור מתוך הסגר פטור כו' עיין במשנה ה' פ"ק דכלים ובמשנה ז' פ"ק דמגילה : ממאין בביאה מפורש בפי"ג מתשנה ז' ולהלן : ט הבא כולו לבן וכו' מחיה כעדשה פרחה בכולו וכו' כתב הר"ב הכא מיירי שלא הספיק להחליטו וכו' וכ"כ הר"ם וכתב עלה מהר"ם שלא פי' כל הצורך : ויש לפרש דאלעיל קאי דקתני הבא כולו לבן יסגיר וקתני בתר הכי נולד לו מחיה כו' והשתא קתני הכא הבא כולו לבן בתחלה והסגירו · וכשוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני או לאחר הפטור נולד לו מחיה ולא הספיק להחליטו על המחיה עד שפרחה בכולו · כלו' שכשהה הבהרת את המחיה ושוב נתגלו ראשי אברים ר' ישמעאל אומר כחזרת ראשי אברים בבהרת גדולה שירוש דינה כמו הבא לבן בתחלה כל גופו בלא מחיה · ושוב נתגלו בו ראשי אברים בסוף שבוע ראשון יסגיר שנית : ובסוף שבוע שני ולאחר הפטור יפטור ה"כ הכא שהיתה בו מחיה ולא הספיק להחליטו על המחיה עד שפרחה גם על המחיה דינו כן · ואין להחליטו משום פסיון דאין הנגע פושה לתוכו רא"ע אומר כחזרת ראשי אברים בבהרת קטנה · כמו בהרת כגרים והסגירה ונולד לה מחיה אח"כ · ולא הספיק להחליטו על המחיה עד שפרחה על המחיה בכולו · ושוב נתגלו בו ראשי אברים דטמא משום פסיון לכ"ע שהרי הנגע פשה לתוך ה"כ הכא מוחלט משום פסיון · דס"ל כר"מ דאמר (פרק דלעיל משנה ג') שהנגע פושה לתוכו ע"כ וא"ש הר"ב ועודים לפר דאפי' החליטו במחי' וכו' וכ"כ הר"ם וה"ל מהר"ם ועוד נראה לפר שחלטו במחי' ושוב

ח אם בכולו פרח באחת מתוך הטהר טמא ומתוך הטומא טהור · הטהור מתוך הסגר פטור מן הפריעה · ומן הפרימה · ומן התגלחת · ומן הצפרים · מתוך החלט חייב בכולן זה וזה מטמאי ביאה : ט הבא כולו לבן · ובו מחיה כעדשה · פרחה בכולו ואח"כ חזרו בו ראשי אברים · ר' ישמעאל אומר כחזירת ראשי אברים בבהרת גדול' ר"א בן עזריה אומר כחזירת ראשי אברים בבהרת קטנה : יש

ח מתוך הטהרה טמא כגון הבא כלו לבן מתחלה · ולאחר הסגר לא החלט נטהר · דאם חזרו בו ראשי אברים ונתגלו טהור כדפרישנ לעיל · ואם מתוך טהרה זו חזרו ונתכסו בבת אחת טמא משום פסיון · והיינו דקאמר אם פרחה כולו כאחת מתוך טהרה · טמא · כדפרישנא במתניתין לעיל · דאם פרחה כלו בבת אחת · נתי טמא כמו פרחה מקצתו פטור מן הפריעה ומן הפרימה כל זמן שהוא מוסג' ואלו טהור מתוך החלט · חייב בפריעה ופרימה · כל זמן שהוא מוחלט פריעה ופרימה בגדיו יהיו פרועים וראשו יהיה פרוע : מטמא בביאה אם בא אל האהל · נטמא כל אשר באהל : ט פרחה בכולו · ואח"כ נתגלו בו ראשי אברי · הכא מיירי שלא הספיק להחליטו עד שפרח בכולו ונתגלו ראשי אברים · דרבי ישמעאל מדמי ליה לבא כולו לבן בתחלה חוץ מראשי אברים · דטעון הסגר · ור' אלעזר בן עזריה סבר דכיון דאלו לא פרחה היה מחליטו · דינו כבהרת קטנה ובה מחיה · דאי פרחה בכולו ואח"כ נתגלו ראשי אברים טמא ועוד יש לפרש · דאפי' החליטו במחיה ופרחה בכולו וטהרו וקסבר ר' ישמעאל דאין מטמא בחזר' ראשי אברים · דכי מטמא בחזרת ראשי אברים שאחר פריחה · היכא דטהר בתורת פריחה · אבל הכא לאו בתורת פריחה טהו' · דהא אלו נתמעטה מחיה מכעדשה טהור : יי מי

ר"לצ

ו מי שהיה מוחלט • בשער לבן או במחיה או בפסיון : לא הספיק להראות לכהן • שסימני טומאה הלכו : שאלו הראה לכהן • כשהלכו סימני טומאה היה מטהר ואם אחרי כן היה פורח היה טמא דה"ל כורח מן הטהור אבל השתא ה"ל פורח מן הטמא וטהור : בהרת ואין בה כלום אין בו סימן מסימני טומא : עד שפרחה בכלו טמא • כלומר טעון הסגר כגון כלו לבן בתחלה ואם מתחלה קוד' שפרחה הראה אל הכהן היה מסגיר • ובסוף שבוע כשפרחה הוה ליה פורח מתוך הסגר וטהור :

פרקט השחין והמכוה מיטמאין בשבוע אחד • אם נולד במקומן בהרת • מסגירן שבוע א' ולסוף שבוע אם יש בו שער לבן • או פסיון מחליטו ואם לאו פוטרו • אבל במחיה אין מיטמאין דמחית בשר חי בעינן ואין זה בשר חי • כיון דמקומו שחין ומכוה : בגפת פסולת של זיתים והוא חם מחמת עצמו • וכן חמי טבריא מחמת מקורן הן חמי' ולא מחמת האור : כל שאינו מחמת האש זהו שחין לתוויי אבר מעקרו : רמז • אפר כירה וחם מחמת האור : כל שהוא מחמת האש • לתוויי חמי האור : ב אין מצטרפין • חלי גרים שחין וחלי גרים מכוה אין מצטרפין לכגרים ואין פושין מזה לזה דאם שחין ומכוה זה אצל זה • ובאחד מהן בהרת כגרים והסגירה ובסוף שבוע פשתה לחברו או לעור הבשר • אין מחליטו • וכן אם הבהרת בעור הבשר ופשתה לשחין או למכוה לא חשיב פסיון : היו מורדין • שלא נתרפאו יפה ולא נקרס העור ועדין מוציאין ליחה • אין מטמאין בנגעים דכתיב שחין וגרפת ובמכוה כתיב והיתה מחית המכוה : אע"פ שנעשה מקומו צלקת שנכר שהיה שם שחין או מכוה • ואין שום לשאר עור בשר אעפ"כ נדון כעור הבשר מאחר שנעשה קרוס חזק :

ג אמרו

ושוב כשפרחה בכולו • ה"ל פורח מן הטמא וטהור ושוב נתגלו בו ראשי אברים טהור • דה"ל חזרו בו ראשי אברים מתוך הפטור • ואמרינן לעיל חזרו בו ראשי אברים הרי אלו כמו שהיו והיינו דקאמר כחזרת ראשי אברים בבהרת גדולה • דהיינו הבא כולו לבן בתחל' בלא מחיה • ועמד בעיניו שני שבועו' כך ופטרו • ושוב חזרו בו ראשי אברים • ה"ל כמי חזרו בו ראשי אברים מתוך הפטור • ופטור וכי היכי דהתם מודו כ"ע דפטור • דליכא שום עשה להחליטו • ה"ל הכא לר"י פטור • ולא מחלטינן ליה משום פסיון • דאין הנגע פושה לתוכו • ולרא"ש כחזרת ראשי אברים בבהרת קטנה • דטמא משום פסיון • וכי היכי דהתם טמא משום פסיון • הכי נמי הכא • דס"ל שהנגע פושה לתוכו עכ"ל : יש מראה נגעו לכהן ונסכר כפי הלשון נראה • שזריזתו להראותו לכהן משכירו וכן לשון הרמב"ם בספ"ז מהט"ל (הלכה ז') יש מראה נגעו לכהן ונסכר מפני שהקדים להראותו • ולא נתאחר • וק"ל דבכדון לא הוי הכי • דהא קתני לא הספיק להראות כו' שאלו הראה לכהן היה טמא וכן נמי בסיפא :

פרק ט השחין והמכוה מיטמאין בשבוע אחד • וא"ל הסגר שבוע

א נסמ"ל ב ס"ל ן ת" סס פד הנ"ל ג נסמ הנ"ל ד סס פה הנ"ל ה סס סנ"ג ו סס הנ"ל ז סס סנ"ג

פרק ט

א "יש מראה נגעו לכהן ונשכר יוש מראה ומפסיר' כיצד מי שהיה מוחלט והלכו להן סימני טומאה • לא הספיק להראות לכהן עד שפרחה בכלו טהור • שאלו הרא' לכהן היה טמא • בהרת ואין בה כלום לא הספיק להראותה לכהן עד שפרחה בכולו טמא • שאילו הראה לכהן היה טהור :

פרק ט השחין ב והמכוה מיטמאין בשבוע (גמ' אחד אחת) • בשני סימנים בשער לבן • ובפשיון איזה הוא השחין ג לקה בעין או באבן או בגפת או במי טבריא כל שאינו מחמת האש זה הוא שחין איזו היא מכוה • נכוה בגחלת או ברמץ • כל שהוא מחמת האש זו היא מכוה : ב השחין והמכוה • אין מצטרפין זה עם זה • ואין פושין מזה לזה • ואין פושין לעור הבשר ולא עור הבשר פושה לתוכן ד היו מורדין טהורין ה עשו קרום בקליפת השום • זו היא צרבת השחין האמור בתורה ו חזרו וחיו • אע"פ שמקומן צלקת נדונין כעור הבשר :

ג שאלו

שני והלשון קלת קשה • דלא הוה ליה למימר מטמאים אלא מטהרי' מה שאין כן בשאר נגעים דבעו הסגר • וי"ל דה"ל קאמר מטמא בשער לבן ובפסיון דוקא אבל אי אין שער לבן • ולא פסה אע"ג דלא כהה טהור • תו"פ"ק דחולין דף ח' : (ד"ה ממאין) : מיטמאין פי' הר"ב • אם נולד במקומן בהרת כו' כשאין מורדין אלא נעשו לרבת כדלקמן ולעיל סוף פ"ו : איזהו שחין לקה בעץ כו' • שחין לשון חמימות כמו שנה שחונה וכדמתרגם יונתן חמותי דאיתי אור (ישעיה מד) שחוניס רש"י שם : לקה בעץ או באבן כו' הכהו בכח באבן אפי' בלא חבורה • דכל מכה מתחמם הבשר מיד על ידי ההכאה רש"י שם • וז"ל הרמב"ם בדפ"ה מהט"ל • מי שהיתה לו מכה בעור בשרו ונפסק העור מחמת המכה אם היתה המכה מחמת האש וכו' ואם היתה המכה אלא מחמת האש בין שלקה באבן או בעץ וכיוצא בהן בין שהיתה המכה מחמת חולי הגוף • כגון גרב או חזזית שהפסיד הצייר או שחפת או קדחת (ולקה) • וכיוצא בהן שהשחיתו העור הרי זה נקרא שחין ע כ • ועיין מ"ש בספ"ו בד"ה קדח וכו' : כל שאינו מחמת האש • פי' הר"ב לתוויי אבר מעיקרו ממקום שעוקרי העופרת והוא חם • רש"י שם : בגחלת פחם שלא כבה • רש"י שם : רמץ פי' הר"ב אפר כירה כו' וכך שמו בלשון ערבי רש"י שם :

ב השחין והמכוה • אין מצטרפין זה עם זה שכיון שחלקן הכתוב בשתי פרשיות ופי' מספר כל אחת בה ולא צירפם יחד שהרי משפטן שוה וה"ל לכתוב כי יהיה בו בעורו שחין או מכוה אלא לכך חלקן לומר שאין מצטרפין זה עם זה גמר' דחולין

שם : היו מורדין וכו' מפורש בספ"ו : זו היא צרבת השחין האמורה בתורה שנה שנא' בתורה • ואם

ולא

ואם תחתיה תעמוד בהרת • לא פסתה צרבת השחין היא
וטהרו הכהן עמיו שאינו בהרת ונגע מתא כיון שלא פסה •
אבל היא צרבת השחין כשהיה בגופו אל הכהן ואינו פסה או
לא בשער לבן היה טמא: ג שמא תכנוס ותפשה • פיר"הר"ב
שמא תכנוס כו' • ויפטור אותו
כו' • עיין מ"ש בפס מהר"ם פ'
דלעיל משנה ז': אמרו לו והלא
מקומו כגרים. לשון הר"ב למה
יסגיר כו' גם הרמב"ם מפרש כן
ויש לדקדק היאך שאלו למה
יסגיר ועדין לא אמר להם כלום
בזה שיסגיר וכן קשה דעל אמר
בפס לא שמעתי מפרש הר"ב •
בלומר גם זה יסגיר כו' • והרי
כבר ידעו השואלים שיסגיר אבל
לשונו זה דלקמן הוא מפיר' הר"ם
והוא לא פירש כן בהלא מקומה
כגרים למה יסגיר כלשון הר"ב •
ולפיכך יש לפרש לדבריו שהשאלה
היתה אם יסגיר אם לאו וכ"פ.
הר"ם והר"ב בפי"ג משנה ז'
וכתב"ל לא שמעתי מפרש כלומ'
גם זה יסגיר דמדא"ל לרבי יהודה אם לקיים דברי חכמים כו' •
שמעינן דתשובתו היתה שיסגיר וכת"כ קתני בהדיא אמר להם
כך שמעתי יסגיר והרמב"ם שמפרש בשאלתם שהיא למה יסגי'
כדברי הר"ב הוא אינו מפרש על א"ל לא שמעתי כלומר גם זה
יסגיר כלשון הר"ב • אבל מפרש וז"ל לא שמעתי
תועלת ההסגר בזאת ההגחה הבנית ע"כ וכ"ל לא עכשיו שהר"ב
לא דק בהעתקת פירושו • שמתחלה העתיק פי' הרמב"ם •
ואח"כ פירש הר"ם ואינם עולים בשטה אחת: לא שמעתי ולא אמר לא ידעתי כדכתב מהר"ם וז"ל דר"א לא אח' דבר שא שמע
מרבותיו כדאיתא (בחגיגה) (בסוכה דף כ"ח ע"א): חכם גדול אתה שקיימת דברי חכמים בנתינת טעם לדבריהם • יותר
מאלו שתרת דבריהם א"כ חכם גדול אתה שלא בלבלוך הקושיות לסתור דבריהם קרבן אהרן:

פרק י הנתקים

פי' הר"ב הנגעים שבראש או בזקן. קרי נתקים על שם שהשער נתק כו' וז"ל הר"ם שנמרא
מראשו או מזקנו כגרים יסגיר ואם לאו יטהר • ובתחלה נמי או לאחר הטהור מיטמא בשער לבוד דק •
כדתנן לעיל בפ"ג (משנה ה') ובפשיון אין מטמא בתחלה אבל מיטמא לאחר הטהור ע"כ • ומ"ש הר"ב הנתקים אין מטמאין בד'
מראות כו' בת"כ יכול תטמא הבהרת בראש ובזקן ת"ל נתק הוא צרעת הראש והזקן הוא אין לראש ולזקן טומאה • אלא מטומאת
נתקים בלבד והא דכתיב גבי נתקין • והנה מראהו עמוק מן העור הא דרשינן התם דלא בתורי לנתקים • שאם נתקו בידי אדם
טהור דמה מראה עמוק בידי שמים אף נתק שנתק בידי שמים הר"ם פ"ג משנה ו' • ירלה למוקים קרא כפשטיה נמי ולא עלתה
לו ומן התימה על בעל קרבן אהרן דכתב מוקמא דכפשטא • והרי לא מוקים כדמשיק הר"ם • וז"ל הרמב"ם ברפ"י מהט"ל
נגעי הראש והזקן הוא שיפול השער שבהן מעיקרו ויאחר מקום השער פנוי וזה הוא הנקרא נתקולין נתק פחות מכגרים המרובע
בין שהיה מראהו עמוק בין שלא היה עמוק ולא נאמר עמוק בנתקים אלא לומר לך וכו' • וכ"כ בפי' משנה ה וכתב הראב"ד שכן
נראה ממדרש ת"כ שאינו צריך שנוי העור כלל אבל מהתוספתא נראה שיש שנוי בעור הנתק ע"כ • ווהי סברת הרמב"ן בפי התור'
ודלא כמ"ש הכ"מ בשמו בפ"ח מהט"ל הלכה ת' אלא סובר שצריך שיהיה שנוי מה • אלא שא"ל שיהיה מראה מיוחד וזו נראה ג"כ
דעת הר"ב מדכתב מחתת הנגע ועיין עוד מזה בס"פ: בשני סימנין בשער לבוד דק ובפשיון בת"כ מינן לשער הלבוד שיטמא
שלא בפשיון והפשיון שיטמא שלא בשער לבוד • ת"ל לא יבקר לשער הלבוד טמא הוא ופי' בעל קרבן אהרן דמדכתיב לא יבקר
בחמצע הלבן פי' הכתוב כך הוא אם יפשה לא יבקר עוד לסימן אחר • וכן לא יבקר לשער הלבוד אם הוא אשר חזר •

לא

ג שאלו אתר' אליעזר • מי שעלתה לתוך
ידו בהרת כסלע ומקומה צרבת שחין • אמר
להם יסגיר • אמרו לו למה לגדל שער לבן
אינה ראויה • ולפשיון אינה פושה • ולמחיה
אינה מטמא • אמר להן שמא תכנוס ותפשה
אמרו לו והלא מקומה כגרים • אמר להן לא
שמעתי • אמר לו רבי יהודה בן בתירא
אלמד בו • אמר לו אם לקיים דברי
חכמים הן • אמר לו שמא יולד לו שחין
אחר חוצה לו ויפשה לתוכו • אמר לו חכם
גדול אתה שקיימת דברי חכמים:

פרק י הנתקים

מיטמאין בשני
שבועות ובשני סימנים
בשער צהוב דק • ובפשיון

ג אמרו לו למה יסגיר • הא לו אפשר להולד לו סימן טומאה:
לגדל שער אין ראוי • דכל היד אינו מגדל שער לעולם: לפשיון
אינו פושה • דשחין ומכה אין פושין לעור הבשר: למחי' אינה
מטמא • דהא תנן בשני סימנים בשער לבן ובפשיון • ולא
במחיה: שמא תכנוס כגרים •
וכשירחנה הכהן בסוף שבוע יפטור אותו ולאחר הפטור תחזו'
ותפשה בתוך השחין • שמקומו
כסלע ויחליט: אמרו לו הרי
מקומה כגרים בלומר ואם היה
מקום הצרבת כגרים בלבד
והבהרת בתוכה למה יסגיר •
והלא אין שייך לומר כאן שמא
תכנוס ותפשה: אמר להן לא
שמעתי • בלומר גם זה יסגיר •
אבל לא שמעתי בו טעם: אלמד
בו • תרשני שאלמד בדין זה
דבר אם לקיים דברי חכמי' הן.
אם תמצא טעם • לקיים דברי
חכמים שאמרו שטעון הסגר •
אמור • אבל לעתד שאינו טעון
הסגר לא תאמר • שאינו מניח
מה שקבלתי מרבותי ושומע ממך: שמא יולד לו שחין אחר
חוצה לו ויפשה לתוכו ששחין פושה לשחין וכן הלכה:

פרק י הנתקים

נגעים שבראש • או בזקן קרוין נתקין
על שם שהשער נתק וגופל ונוסר
מחמת הנגע והנתקים אין מיטמאין בד' מראות כנגע שבמקום
בשר שא מיטמאין בכל מראות: בשער לבוד אדומה לתכני זהב

דק

ג אמרו לו למה יסגיר • הא לו אפשר להולד לו סימן טומאה:
לגדל שער אין ראוי • דכל היד אינו מגדל שער לעולם: לפשיון
אינו פושה • דשחין ומכה אין פושין לעור הבשר: למחי' אינה
מטמא • דהא תנן בשני סימנים בשער לבן ובפשיון • ולא
במחיה: שמא תכנוס כגרים •
וכשירחנה הכהן בסוף שבוע יפטור אותו ולאחר הפטור תחזו'
ותפשה בתוך השחין • שמקומו
כסלע ויחליט: אמרו לו הרי
מקומה כגרים בלומר ואם היה
מקום הצרבת כגרים בלבד
והבהרת בתוכה למה יסגיר •
והלא אין שייך לומר כאן שמא
תכנוס ותפשה: אמר להן לא
שמעתי • בלומר גם זה יסגיר •
אבל לא שמעתי בו טעם: אלמד
בו • תרשני שאלמד בדין זה
דבר אם לקיים דברי חכמי' הן.
אם תמצא טעם • לקיים דברי
חכמים שאמרו שטעון הסגר •
אמור • אבל לעתד שאינו טעון
הסגר לא תאמר • שאינו מניח
מה שקבלתי מרבותי ושומע ממך: שמא יולד לו שחין אחר
חוצה לו ויפשה לתוכו ששחין פושה לשחין וכן הלכה:

פרק י הנתקים

נגעים שבראש • או בזקן קרוין נתקין
על שם שהשער נתק וגופל ונוסר
מחמת הנגע והנתקים אין מיטמאין בד' מראות כנגע שבמקום
בשר שא מיטמאין בכל מראות: בשער לבוד אדומה לתכני זהב

דק לקוי קצר · מה שאמרה תורה · וכו שער צהוב דק · משמעותו לקוי קצר : אפי' ארוך שאין משמעות דק אלא רקיק : מה הל' אומרים . מל' בני אדם אתה למד · כשאומרים קנה זה דק מה משמעו · בין לקוי קצר בין לקוי ארוך · ואית ספרים דגרסי ולא לקוי ארוך בתחילה · כלומר שלא לקוי קצר · ולא לקוי ארוך : כלומר מן השער · דרך בני אדם כשאומרים על השער שהוא דק · על הלקוי קצר אומרים · ולא על הלקוי הארוך · והלכה כר' עקיבא: ב מכונס . שתי שערות במקום אחד : מפוזר אחד במ"ח הנגע. ואחד בתערבו : מבוצר · שהשער נאחנע הנתק · כמבצר שהוא באחנע העיר : הפוך · שנהפך השער לצהוב מחמת הנתק כגון שהנתק קודם לשער : שאינו הפוך שקדם שער לצהוב לנתק : שאין שער אח" מציל מידו . שאם יש בנגע שתי שערות לבנות אפי' אלא שערות שחורות אינן תצילות (על השת') שערו' לבנות שלא יטמאו · אבל שער צהוב אם יש עמו (שתי) שערות שחורות · אינו מטמא · והלכה כרבי יהודה : ג הצומח מציל · שער שחור שצמח בנתק · מציל מיד שער צהוב ומיד פשיון · שאם הוחלט בשער צהוב · או בפשיון . ונמחו בו שתי שערות שחורות טהור : בין מכונס · לשתיהן במקום אחד · בין מפוזר · אל' למזרח הנגע ואל' למערבו: והמשואר שקדמו ב' שערות שחורות הללו לנתק כגון שכשנתק שער ראשו או זקנו כגרים נשארו בתוך הנתק ב' שערות שחורות : ומבוצר

ולא יבקר עמו פשיון כי טמא הוא לבדו פשיון בלא שער · ושער בלא הפשיון : בשער צהוב דק לקוי קצר . לשון הר"ב דק לקוי קצר מה ש"אמרה תורה כו' · מדלא נסיב בשער צהוב דק כו' . ונקט דק כו' . ש"מ שמפרש לקוי קצר במיבת דק לבד · וכן משמע עוד להלן בלשונו : וק"ק לי דמשנה למה חזרה ושנאה בשער צהוב כיון שלא באה אלא לפרש דק. ואחשיב שמפני כפי' הרמב"ם שלקוי הוא פי' צהוב שכת' צהוב הוא מרא' הזהב ויהוא מרא' מעורב מאדמימו' וירקות וכו' · וזה ענין לקוי · לפי שלקה אמרו למי שהוכה באיזה פני' מן ההכאי' ויקראהו הפכר מרא' אה השער לקוי · ונשאר אמרו יתעל' דק ואר"ע שעניינו קצר. ואמר שאמרו צהוב דק הוא ל' קצר עכ"ל · ואף בחבורו פ"ח מהט"ל [הל' ד'] לא הזכיר לקוי אלא תבנית הזהב · וכת' וז"ש דק הוא שיהיה קצר אבל ק"ק דבמקל וקנה על כרחינו מאמר דק פירושו לקוי שהרי אף ר"ע · אינו חולק עסריב"ן במקל וקנה שאפשר הוא ארוך יאמר עליו דק וא"כ אף בשער מאמרו דק פירושו לקוי אלא שבשער יכלול עוד קצר. וכן משמע ל' ר"ע עצמו בשער שהרי לא הזכי' שם צהוב ואמר לקוי · ואף הרלב"ג כתב ויקרא דק בזה המקו' · כשיהיה קצר ולקוי לא כשיהיה ארוך ודק · ע"כ · ושוב ראיתי בת"כ דקתני (דק לקוי דברי ר"מ) : קצר משאר כל השער א"כ קצר משער דבנן גבי שער לבן · בפ' אלו סי' במשנה י"ב וקנה משמע כן בתוספת' הר"ש ולא הי' ל' להבי' ממרחק דהא במכילתין איתא בפ"ד משנה ד) והרמב"ם בחבורו [שם הל ה' פסק כר"ע וכמ"ש ג"כ בפירושו וכתב והוא שיהיו נטלות בזוג כמו שבארנו בשער הלבן ע"כ · א"כ

ומבוצר

ומפוזר

ומבוצר

ומפוזר

ומבוצר

ר"ל ב"

אמרי' בפ' אם"ם נגעת הנ' ב' שם הלכה ס שם הלכה ג

מפ' כפי' הראשון של הר"ש : אפי' ארוך כתב הר"ב שאין משמעות דק אלא רקיק כ"כ הרמב"ם [בפירושו] ובגא"י דקיק : ב מכונס כתב הר"ב שתי שערות בת"כ ושער מיעוט שער שתי שערות ועמ"ש ברפ"ד [ד"ה שהפשיון] : ששער אחר מציל מידו וזה מאמר הש"י ושער שחור אין בו רווח ראייה שאם היה בו שער שחור עם השער צהוב הוא טהור הרמב"ם : אינו דין שלא יטמא אלא הפוך וכת"כ מסיים לא אם אמרת בשער לבן שלא יפה כחו במקומו (פי' עור הבשר) לטמא בכל מראה תאמר בשער צהוב דק ש"שה כחו במקומו · פי' ראם וזקן לטמא בכל מראה הואיל ויפה כחו לטמא בכל מראה טמא הפוך ושלא הפוך ת"ל נגע הנתק הקיש נגע לנתק מה נגע שער לבן שבו אינו מטמא אלא הפוך אף נתק שער צהוב שבו אינו טמא אלא הפוך הר"ש : ר יהודה אומר וכו' מטמא הפוך ושלא הפוך וכת"כ מסיים א"כ לאה נאמר נגע הנתק הקיש נגע לנתק (עמ"ש במשנה ו') מה נגע כגרים אף נתק בעל קרבן אהרן הר"ש לא צריך קרא לזה דמדק"ו נרעת מפיק ליה ע"כ ול"ע דשלא לצורך כתב כן דאדרבה אין היקש למחלה ור"ש מקיש לכל אלא ר' יהוא האומר דלענין הפוך אין ללמוד מהיקש הואיל ובכל מקוסס"ל הפוך אמר הפוך וכו' · ועיין בפי' הר"ב במשנ' : ג הצומח מציל כו' פי' הר"ב שלא חו בו ב' שערות כדדרים בת"כ ושער מיעוט שער שתים ועמ"ש ברפ"ד : והמשואר דברי קראי כתיבי בפרשת נתקים חד קודם הסגר וחד לאחר הסגר בסוף שבוע שני קודם הסגר כתיב ושער שחור אין בו דהיינו משואר דאין בו משואר משמע ובסוף הסגר שני כתיב ושער

ומבוצר · ואינו מציל מן הצד עד שיהא רחוק מן הקמה מקום שתי שערות אחת צהובה ואחת שחורה אחת צהובה ואחת לבנה אינן מצילות: ד שער צהוב שקדם את הנתק טהור יר' יהודה מטמא · ראב"י אומר לא מטמ' ולא מציל ר"ש א כל שאינו סי' טומאה בנתק · הרי הא סימן טהרה בנתק: ה כיצד מגלחין את הנתק מגלח חוצה לו · ומניח שתי שערות סמוך לו · כדי שיהא ניכר אם פשה · החליטו בשער צהוב · הלך שער צהוב וחזר שער צהוב · וכן בפשיון בתחלה בסוף שבוע ראשון · בסוף שבוע שני לאחר הפטור · הרי הוא במות שהיה החליטו בפשיון · והלך הפשיון וחזר הפשיון וכן

שחור למח בו · למשתע למח שער מדש · הר"ש: ואינו מציל מן הצד · כדתניא בת"כ אין בו · עד שיהא מבוצרת בו וכתב הר"ב רבינו שמשון מ"ש · וצריך לדקדק בת"כ תנא ליה הא דאין בו משתע מבוצר · ולמח בו משמע אע"פ שאינו מבוצר ע"כ · וכתב מהר"ש שגרס לו דמשמע קרא בתרא לרבות · ע"כ · ולשון הרמב"ם ואם היה מיד הנתק · הגה הוא לא יציל לפי שזהו תכנית הנתק · שיקרח מקום ו' שאר השער בו סביב לנתק · ואם היה זה השער השחור אשר בצד הנתק רחוק מכלל שער הראש או הזקן · הגה הוא ג"כ יציל · (באין זה דרך מתי שגמרט ראשו) וזהו אמרו עד שיהיה רחוק כו' · ע"כ: מקום שתי שערות פי' הר"ב לנתשבות כמבוצרות · שהרי יש כעדשה נתק חוצה לה · ועיין בפי' הר"ב דמשנה ז': אחת צהובה ואחת שחורה כו' · פי' הר"ב בצהובה שקדמה לנתק וכו' · ומתס מתניתין כראב"י כו' · כ"כ הר"ש · וכתב עוד דבת"כ משמע דלרבי יהודה נמי איצטריך ויש לפרש כגון להציל מיד הפשיון · דס"ד יצערף עם השחור להציל · כיון דבשני עצמו לא הוי סי' טומאה · ואפי' למח נמי ה"א דמצטרף להציל ע"כ: אחת צהובה ואחת לבנה תמיהא לי אם שחורה אינה מצלת עם הצהובה למה תציל הלבנה עם הצהובה ולא ה"ל לתתני להא · וז"ל הרמב"ם בפירושו עוד ביאר שאמרו ושער שחור למח בו · יצטרך שיהיה מב' שערו' ומעלה · ושתיהן שחורות אולם אם האחת לבנ' או צהובה והאחרת שחורה · אינן מצילין · (וזהו שאמר ושער שחור למח בו · ר"ל שתי שערות ושתיהן שחורות) עכ"ל · ואף בתחורו פ"ח מהט"ל (הלכה ד') כתב שתי שערות שצמחו אחת שחורה · והאחת לבנה או צהובה ע"כ · הגה שבין עם הצהובה · ובין עם הלבנה · אמר שצמח שחורה · ועלה על דעתי שהגירס' הוא אחת שחורה ואחת לבנה · אלא שכתו שהיא לפנינו אחת צהובה ואחת לבנה כן היא ג"כ בת"כ ול"ע: ד רבי יהודה מטמא · פי' הר"ב כדתנן לעיל דרבי יהודה מטמא הפוך ולא הפוך · והדר תני הכא אגב שאר תנאי הר"ש · ומ"ש הר"ב ולעיל פסקינן דהלכה כר"י · וכ"כ הרמב"ם · וטעמא דלעיל ר"ש ור"י דהלכה כר' יהודה · וקשה דאדרבה דאדהכא דנישנית אחר הא דלעיל · אית למיזל ולמפסק כתנא קמא · וכך כתב מהר"ש במשנה דלקמן · ומיהו לפי מה שמקיים מהר"ש גירסת הספר דגרס לקמן בתחלה מסתם כתם לן תנא לקמן כר' יהודה · אלא דהר"ב ל"ב בתם בתחלה · ואף הרמב"ם בחבורו מהלכות טומאת צרעת פס · לא העתיק בתחלה · א"כ אין כאן סתם כרבי יהודה · ואף מהר"ם אע"פ שמפרש כר"י · ס"ל דהלכה כת"ק דהכא · וצריך לי עיון: ה וכן בפסיון בתחלה · כתב הר"ב כלומר דין זה שאמרנו כו' וכ"כ הר"ש · ולקמן מכתוב פי' אחר בפס מהר"ש ז"ל: הרי הוא כמות שהיה בת"כ דריש להו מדכתיב ואם פשה יפשה הר"ש: הלך הפשיון · היינו שחזרו שערות ונתמו במקום שפשה · וחזר הפשיון · שלאחר שצמחו חזרו ונתקו הר"ש ועיין במשנה ח: וכן

מבוצר · אם הן מבוצרות באמצע הנתק מציל · אבל עומדות מן הצד אין מציל: עד שיהא רחוק מן הקמה: עד שיהא שתי שערות הללו רחוקות מן השערות המקיפות את הנתק כשיעור שתי שערות · והשערות שסביב הנתק הו קרויין קמה · וכששערות הללו רחוקות מן הקמה מקום שתי שערות · נחשבות כמבוצרות בתוך הנגע · אחת צהובה ואחת שחורה: בצהובה שקדמה לנתק · דלא הוי סימן טומאה אצטריך ליה לאימר דאין מצטרפת עם השחורה להציל מיד שער צהוב · ומיד הפשיון · וכתס מתני' כר' אליעזר בן יעקב דאמר בסתוך לקמן · דשער צהוב שקדם לנתק · לא מטמא ולא מציל: ד רבי יהודה מטמא · כדתנן לעיל דרבי יהודה מטמא הפוך ולא הפוך: ר' אליעזר בן יעקב אומר לא מטמא ולא מציל רבי אליעזר בן יעקב ורבי שמעון · לפרושי מלתא דתנא קמא דאמר טהור קאתו · רבי אליעזר בן יעקב סבר · טהור דאמר ת"ק · אומר שאינו מטמא · אבל אינו מציל ור"ש סבר טהור ומציל קאמר · ולעיל פסקי' דהל' כר' יהודה: ה כיצד מגלחין את הנתק · בסוף שבוע ראשון (להסגרו) שלא פשה ולא גולד בו שער צהוב כתיב והתגלח · היה מגלח חוצה לו · מגלח סביב לנתק ומניח שתי שערות · דכתיב (ויקרא י"ג) ואת הנתק לא יגלח וכי מה יש בו והלא כבר נתק השער וכבל אלא סמוך לנתק לא יגלח שאשייר סביב לנתק שתי שערות מכל צד · כמלא הנתק מוקף שערות כעטר: החליטו בשער צהוב · ואחר שהחליט בו הלך שער צהוב ואחרי כן חזר · וכן בפשיון · שלא חזר שער צהוב · שלא פשה · בין כך ובין כך הרי היא מוחלט במו שהיה: בתחלה · בסוף שבוע ראשון · כלומר דין זה שאמרנו נוהג · בין שהחליטו בשער צהוב בתחלה · כשהוא אל הכהן · בין שהחליטו בשער צהוב בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני או לאחר הפטור · כגון שעמד בעיניו ב' שבועות ופטרו · ולאחר הפטיר נולד שער צהוב והחליטו · ובכלהו הלך שער צהוב וחזר · או שלא חזר אלא פשה הנתק · הרי הוא כמו שהיה: החליטו בפשיון · כמו שמפרש בהחליטו בשער צהוב · כך יש לפרש החליטו בפשיון · והכא בפשיון ל"ג בתחלה · שאין הפשיון מטמא אלא אחר הסגר:

ו שני

א סס · הגנה
ב סס אלנה
ג סס הלכה
ד סס סלכה

ו שני נתקים זה בצד זה שיש בכל א' כגרים הקלקי דבנתקי' נמי בעינן כגרים דכתי' נגע הנתק הקיש נגע לנתק מה הנג' בכגרים אף נתק בכגרים ואם שני הנתקים מונחים זה אצל זה יוצא שטח שער מפסקת בין שני הנתקים וחולקת אותה לשנים כמחיצה המפסק: נפרץ שע' של אות השע': בתקים ג'. בסוף שבוע ראשון של הסגר לו בסוף שבוע שני לו לאח' הפטור טמא שהרי פשה הנתק: בשני מקומו' שאות' שיטה נפרצה למט' ולמעל' ונשארו תאות שיטה ב' שערו' בתחלה: טהור דמבוארות נגהו ומצילות: כמה תהא הפרצ' אם בשני מקומות נפרצו • הוי שעור הפרצה מקום שני שערות. דבהכי חשיבי השערות שבחצע מבוארו: ואם בתקוס ג' נפרצו דטמא אפי' נפרץ כגרים טמא שאין שער שחור מבוצר וכנוס בתוך הנגע • ביון דלא נפרץ בשני מקומו': ן זה לשנים מזה כגון נתק כגרים הקלקי מרובע ושיטה של שער מקיפו סביב • ואוץ לאותה שיטה מקיף נתק כגרים כל סביבותיה דהיינו רצועה של נתק ברוחב כעדשה מקפת את השטה של שער • שזהו שיעור הנתק המקיף השערות המבוארות: נפרץ

וכן בשער צהוב • בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור • הרי הוא כמורת שהיה: ן "שני נתקים זה בצד זה • ושטה של שער מפסקת ביניהם • נפרץ ממקום אחד טמא • משני מקומות טהור • כמה תהא הפרצה מקום שתי שערו' נפרץ ממקום א' כגרים טמא: ן ב' נתקין זה לפני' מזה ושטה של שער מפסק ביניהן נפרץ

וכן בשער צהוב בסוף שבוע ראשון לא"ל ג"ע בתחלה כו' כ"כ הר"ם ומסיים והסיפרים אגב רהטייהו כתבינהו בסיפא כ"ו ברישא ובת"כ ליתיה ע"כ • ומכאן שבכל הספרי היה כתוב כן ומה שלא נמצא כך בספרי שלנו לפי שהוגהו ע"פ פירושו של הר"ם ולפיכ' כתב מהר"ם לקיים גי' הספרי' וז"ל ל"ע בכל סדרי המשנה אם לא נמצא בתחלה בסוס ספר זקן. אם ראוי למחקו ואי גרסי' בתחל' בכל סדרי המשנה זהו פי' של הבא • החליטו בשער צהוב הלך שער צהוב • חזר שער צהוב וכן בפסיון. שהלך שער צהוב ויש שם עדין פסיון. כין שבא אותו פסיון בתחלה. בתחלת ראיית הנגע שהחליטו בשער צהוב. ומיד אח"כ קוד שינא הכהן גולד הפסיון

אב שם הלנטי

בין שגולד הפסיון בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני. או לאחר הפטור הרי הוא כמות שהיה דאפי' פסיון הבא בתחל' מיד אחר שהחליטו בשער צהוב כי אזיל שער צהוב מחלטי' לי' בפסיון ומה שלא החליט מתחלה על הפסיון אחר שהחליטו בשער צהוב. היינו משו' דאין מחליטין את המוחלט החליטו בפסיון הלך הפסיון וחזר הפסיון וכן שער צהוב בתחלה כו' פי' שבא אותו שער צהוב בתחלה וא"ת בשלמא לעיל גבי החליטו בשער צהוב והלך שער צהוב וחזר וכן בפסיון בתחלה משכחת לה דהחליטו בשער צהוב ולא בפסיון משום דאין מחליטין את המוחלט כדפי' • אבל הכא גבי החליטו בפסיון דהיינו בסוף שבוע והיה שם שער צהוב בתחלה • אתאי לא מחליט ליה מעקרא אשער צהוב וי"ל כגון שעמד השער צהוב חוץ לנגע • דאז אינו סימן טומאה • ובסוף שבוע החליטו בפסיון שפשה עד השער הצהוב • ואכתי השער הצהוב הוי חוץ לנגע • ואחר זמן כנסה הבהרת מצד אחר כל כך • דאע"ג דפשתה קצת לצד השער הצהוב עד שעומדים בנגע • אין בכל הנגע אלא כגרים • ונמצא שהלך לו הפסיון הרי היא כמות שהיה • ומוחלט משום שער צהוב לרבי יהודה דטמטא בשער צהוב אפילו שלא הפוך • ואע"ג דלעיל תנן שתמא דלא כוותיה • דקתני שער צהוב שקדם לנתק טהור • והכא הדר וסתים לנתנא כוותיה • הכא לאו שתמא היא כוותיה • דעיקר תנתא לא אתיא לתמתם לן כוותיה • אלא לאשמועינן דהיכא דמחליטו בהא • ושוב נולד לו סימן החלט אחר • דכי אזיל ליה קתא • אכתי מוחלט משום אידך • למר כדאית ליה • ולמר כדאית ליה • לרבי יהודה אפילו בשער צהוב שבא בתחלה משכחת לה כדפרישית • ולר"ש ורא"ש שבא בסוף שבוע ראשון ושני ולאחר הפטור • א"כ מצינן לפרש לעיל וכן בפסיון בתחלה • שבא פסיון קודם לשער צהוב. כגון שבא כהן להסגיר על הנתק כגרים • ולקה ביד כהן ופשה. ושוב נולד בו שער צהוב קודם שהספיק להסגירו. והחליטו אשער צהוב ולא אפסיון • דאין פסיון מטמא בתחלה • ואיהו אהני פסיון דמעקרא אלקה ופשה ביד כהן. דכי החליטו בשער צהוב והלך לו • אכתי לא אזיל שם מוחלט מיניה בשביל הפסיון והראשון נוח לי. ונימא דלעיל בש"ס (משנה ב') גבי החליטו בפסיון והלך לו פסיון וחזר • וכן בשער לבן לא קתני תחלה • כי הכא משום דבשער לבן ליכא מאן דפליג למימר שיטמא אלא הפוך • והא דבת"כ לא קתני בתחלה (כי) הכא בשע' צהוב • י"ל דתנא דת"כ בשלוגתא לא קאיירי. דלר"ש ורא"ש לא משכחת לה עכ"ל • (ומ"ש מהר"ם) דהכא לאו שתמא כו' • עמ"ש במשנה דלעיל (ד"ה ר"י): ן שני נתקים זה בצד זה • לשון הר"ב שיש בכל אחד כגרים הקלקי כו' • הקיש נגע לנתק כו' וכן הל' בת"כ • ועמ"ש ברפ"ו (סד"ה כגרים) • דבנין אב לכל נרעת כו' • גם הרמב"ם העתיקה כן אבל במשנה ב' בדברי ר"י העתיק הר"ם מקיש נתק לנגע • אך בת"כ נס שם הקיש נגע לנתק • ומ"ש כגרים הקלקי וכן מרובע • וכמ"ש במתני' דלקמן: ושטה של שער שחור הרמב"ם: נפרץ מתקוס ג' טמא • פי' הר"ב בסוף שבוע כו' שהרי פשה הנתק וכ"כ הר"ש • אבל הרמב"ם בפ"ח מהט"ל (הל' י') כתב הרי הוא כמות שהיה • וכתב הכ"מ דטמא דקתני • היינו לומר דאינו טהור ע"י השער שחור • שהרי הוא כמות שהיה • דאכתי לאו מבוארות הן ע"כ • וכ"ל לפי שהוא מפרש נפרץ בתחלה • ואין פסיון בתחלה • ועמ"ש במשנה דלקמן: בגרים טמא • פי' הר"ב שאין שער שחור מבוצר דהיינו שער משולש • דבעינן מבוארת • הר"ש במשנה ג' וכתב מהר"ם ומשום דבסמוך בשני נתקים • זה לשנים מזה אמרי' אחות מכגרים טמא כגרים טהור נקט הכא כגרים טמא לרבותא ע"כ: ן שני נתקים זה לשנים מזה פי' הר"ב כגון נתק כגרים כו' ואוץ לאותה שיטה מקיף כו' ברוחב כעדשה עיין בוה ברפ"ו:)(נפרץ

נפר"ץ ממקום אחד טמא משני מקומות טהור כמה תהא הפרצה מקו' שתי שערות. נפר"ץ ממקום אחד כגרים טהור: ח מי שהיה בו נתק · ובו שער צהוב טמא · נולד לו שער שחור טהור · אע"פ שהלך לו שער שחור טהור · ר' שמעון בן יהודה אומ' משום ר"ש · כל נתק שטהר שעה אחת · אין לו טומא' לעולם · רש"א כל שער צהוב שטהר שעה אחת · אין

נפרץ ממקום א' טמא · הפנימי שהרי שער שחור בלדו ואינו מבוצר לתוכו · אבל החיצון טהור דהא אתי שערות שחורות מבוצרות לתוכו: משתי מקומות טהור הפנימי וכ"ש החיצון · שנעשו שניהם נתק אחד · ובתוכן שתי שערות שחורות מבוצרו': כמה תהא הפרצה · משני מקומות ויהא טהור מקום שתי שערות: נפרץ במקום אחד כגרים טהור · והא דאמרן נפרץ במקום א' טמא' היינו בפחות מכגרים · אבל מאחר דכפ"לה כגרים אפי' ממקום אחד נעשו שני הנתקים אחד ושערות הנשארים הרי הן מבוצרות: ח ובו שער צהוב טמא' שער צהוב מטמא בין בתחלה בין בסוף שבוע ראשון בין בסוף שבוע שני · בין לאחר הפטו': נולד בו שער שחור טהור אי בצמח לאחר הנתק אע"פ שאינן מבוצרו' ואי במשואר דוקא במבוצר' דרחוק מקצת הראש מקו' שתי שערו' כדאמרן: אע"פ שהלך לו שער שחור טהור דכיון דנטהר הצהוב תו לא מטמא · אע"פ שנעשר השחור · אבל אם החליטו בפשיון בא השחור וטהר הפשיון ואחרי כן הלך השחור חוזר הפשיון ומטמ' או שפשה ונכנס וחזר ופשה · לא אמרי' כיון דטהר הנתק לא מטמא: כל נתק שטהר שעה אחת · בין שהחליטו בפשיון ונכנס או שבא שער שחור וטהרו בין החליטו בשער צהוב · ובא שער שחור וטהרו ואחרי כן הלך השחור או מה שנכנס חזר ונפתק · שוב אין לנתק זה טומאה לעולם אע"ג דקיימא סימני טומא' שלו כגון שער צהוב ופשיון · ולא מיבעיא בהני דכבר טהרו בשער שחור אלא אפילו פשה אחר שהלך השחור · או נולד בו שער צהוב אחר כיון דטהר הנתק כבר שוב אין לו טומאה: רש"א כל שער צהוב שטהר שעה אחת: כגון

נפר"ץ ממקום א' טמא · פי' הר"ב הפנימי כו' אבל החיצון טהור ולר' יוסי דאמר גבי בהרות (בפ"ו משנה ה) אין מחיה סימן טומאה לחבורה שסביבות לתוכה · ה"ה כאן דאין השערות סימן טהרה לנתק החיצון כיון דליכא נתק הפנימי לתוכו ותסגיר את שניהן · והיינו אם בתחלה נפרץ · אבל אם בסוף שבוע ראשון או שני ולאחר הפטו' שניהן טמאין · משום פשיון כ"כ הר"ש גם בעל קרבן אהרן · ותמיהה לי טובא דא"כ יש בנתק פשיון לתוכו · ולא כן שנינו בת"כ שהעתקתי בפ"ו משנ' ג' (ד"ה שאין) גם שם משנה ה' דבבהרת ליכא מאן דס"ל שיהא סימן פשיון לחבורה: נפר"ץ ממקום א' כגרים טהור · כתב הר"ב · והא דאמרן נפרץ ממקו' א' טמא · היינו בפחות מכגרים דנחשב כדבוקו' לקמת הראש מצד אחד דכל השערות הרי הן כקיחת הראש · ואין כאן מבוצר הר"ש: כגרים טהור · ולעיל בב' נתקים זה בצד זה אפילו נפרץ כגרים במקום א' טמא · דלא חשיבי מבוצרו' כיון דאיכא מצד שני דבוקים לקמת הראש דהיינו שאר השערו' שבראש שחוץ לנגע מהר"ס: ח נולד לו שער שחור טהור כתב הר"ב ואי במשואר דוקא כו' כדאמרי' במשנה ג': אף ע"פ שהלך לו שער שחור טהור · פי' הרמב"ם דטעמא מאמרו נרפ' הנתק טהור הוא ועיין לקמן · ומ"ש הר"ב דכיון דנטהר הצהוב תו לא מטמא אע"פ שנעשר השחור · אבל אם החליטו בפשיון כו' כ"כ הר"ש · וכתב בעל קרבן אהרן על זה דמי יתן ונדע היכן מצא ת"ק זה ההפרש בין פשיון ובין שער צהוב · דמקרא לא משמע הכי אדרבה משמע בהפך דקרא בפשיון מדבר כדאמר ואם בעיניו עמד וכו' · ועוד דאפוסי במחלוקת לא מפסיקן · ואיך נאמר דפליג רשב"י על ת"ק בלהבא ובפשיון ע"כ · (ועל הראשונה שכתב דאדרבה משמע בהפך כו' · אני אומר דסותיה דמר לא ידענא דהא ודאי מדכתיב ואם בעיניו עמד משמע · דאלו היה פשיון אינו בדין נרפא הנתק טהור הוא לעולם) ולשון הרמב"ם בפ"ח מהט"צ (הלכה ח') נתק שהוחלט בשער צהוב או בפשיון · ונולד בו שער שחור וכו' והר"ב לא פי' אם בא שער צהוב אחר מה דינו וכן הר"ש ועיין בשני דבורים דלקמן: רבי שמעון בן יהודה אומר משום ר"ש כל נתק שטהר כו' · פי' הר"ב בין שהחליטו בפשיון ונכנס וכו' · כתב הרמב"ם שראייתו ג"כ מאמרו נרפא הנתק טהור הוא · וביאר בעל קרבן אהרן דלכ"ע טהור הוא מיותר דכיון שנרפא ודאי דטהור · א"כ דהל"ל וטהרו הכהן ות"ק סבר דהטהרה הוא מהסימן אשר ממנו נרפא וירצה טהור הוא אותו הסימן שעמו ואע"ג שהלך לו השער שחור · אבל אם אחר שהלך בא סימן אחר אע"פ שהיה ממין אותו שנרפא (וס"ל לבעל קרבן אהרן דשער צהוב אחר מטמא לת"ק ועיין בדבור דלקמן) אינו טהור ממנו דסבר מלת הוא · הדר לסי' שהיה לו ורשב"י לא ניחא ליה לומר כן · דזה כבר נכלל באמרו נרפא הנתק שאחר שנרפא בהיות השער צהוב בו · שוב אינו חוזר זה השער להחליטו · כי לא הוסר הבריאות והרפוא' ממי שנרפא בדבר מה בסור הדבר · וא"כ עדיין אומר טהור הוא · הוא יתר ולא"א הוא להדר לנתק וירצה נרפא הנתק מהסימן שהיה לו וטהור הוא מכל סימן שיבא לו אח"כ אע"פ שהוסר השער שחור דכיון שנרפא נטהר לעולם ע"כ · וכתב הר"ש דרשב"י לית ליה הא דתנן לעיל החליטו בשער צהוב כו' וכן בפשיון כו': דליהו סבר כיון לטהר הנתק כבר שוב אין לו טומאה · דנעשה נתק זה כבהרת פחותה מד' מראות שנולדה בו סימני טומאה דלא מטמו ע"כ: רבי שמעון אומר כל שער צהוב שטהר כו' כתב הר"ב · אבל אם אחר שהלך השחור נולד בנתק שער צהוב · או שפשה אח"כ טמא כו' וכ"כ הר"ש · וכתב בעל קרבן אהרן דבבהרת נאמר לפ"ז דר"ש ס"ל דגם הפשיון שנרפא בשער שחור

אפס הלכה פ'

נרפא

כגון האי דהוה קאי בשעה שבא השחור אין לו טומאה לעולם · אבל אם אחר שהלך השחור נולד בנתק שער לבוש אחר · או שסה אחרי כן טמא · דכל נתק שטהר לא אמרינן והלכ' כתנא קמא : ט וניתק כל ראשו · שפירש הנתק בכל הראש בין שהחלט בשער לבוש בין שהחלט בפסיון טהור · דבכלהו פריחה מטהרת · ומינן שהפריחה מטהרת בראש דכתיב (ויקרא י"ג) · ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא בזקן מנין ת"ל ואיש לרבות את הזקן · והבא כלו נתק בתחלה אינו טהור · כשם שהבא כלו לבן בתחל' אינו טהור בבהרת : אין מעכבין זה את זה שהיה בראש נתק כגרי' ואח"כ ניתק כל הראש אע"פ שלא ניתק בזקן טהור · וכן כשפרח בזקן ולא פרח בראש טהו' · דאין מעכבין זה על זה · ודין הוא שיהו מעכבין : שיש ד"א מפסיק ביניהן . שעשר הראש והזקן דאין מעמאין כבהרת מפסיקין בין עור הפנים לשאר הגוף · ועור הפני' ושאר הגוף מעכבין זה על זה · דכל שראוי ליטמא בנגע הבהרת מעכב פריחת הבהרת : אין מצטרפין זה עם זה במקום שהראש והזקן מתחברי' זה עם זה · אם נולד אלי גרים בזה ואלי גרים בזה אין מצטרפין : ואין פושין מזה לזה דאם יש נתק כגרים בראש אמוך לזקן · ולסוף שבוע ראשון או לסוף שבוע שני או לאחר הפטור עשה בזקן לא חשיב פשיון : מן הפרק של לחי . העליון מותח חוט מאוזן לאוזן כל שמן החוט ולמעלה זהו הראש · וכל שמן החוט ולמטה זה הזקן : פיקה של גרגרת · ראש השפוי כבע והבשר המקיף בשפוי כבע מחוץ קרוי פיקה :

אין לו טומאה לעולם · ט "מי שהיה בו נתק בגרים · וניתק כל ראשו טהור · "הראש והזקן אין מעכבין זה את זה · דברי ר"י · ר"ש אומר מעכבין זה את זה · א"ר שמעון ודין הוא · מה אם עור הפנים ועור הבשר · שיש דבר אחר מפסיק ביניהם · מעכבין זה את זה · הראש והזקן · שאין דבר אחר מפסיק ביניהם · אינו דין שיעכבו זה את זה · "הראש והזקן אין מצטרפין זה עם זה · ואין פושין מזה לזה איזה הוא זקן מן הפרק של לחי ער פיקה של גרגרת :

י הקרחת

רל"צ

אשם הל' יב בוסס הלכה יד

ברפא לעולם אע"פ שהוסר דאל"כ ר"ש היינו ת"ק ע"כ · דאין לומר דאיכא ביניהו · דלר"ש אם אחר שהלך השחור נולד שער לבוש אחר טמא · ולת"ק אפילו נולד לו שער לבוש אחר כמי טהור דלשונם לא משמע הכי דת"ק אמר טהור כתם . ור"ש אומר אין לו טומאה לעולם · משמע דרבי שמעון להקל · וכתב עוד בעל קרבן אהרן · דפי' הר"ש דחוק חדא דצריך לפרש דשער לבוש דנקט תנא קמא הוא דוקא · ושער לבוש דנקט ר' שמעון לאו דוקא . ועוד אחר דפלוגתייהו בפסיון · למה לא ביאר דבריו ר"ש והראוי היה שזה שהוסיף הוא על ת"ק · הוא אשר יבאר ויאמר כל פסיון שטהר וכו' · לכן נראה כפי' הרמב"ם · דר"ש סבר דמה שהגיל הגיל לעולם בין ממה שהיה לו · בין ממה שיבא אחריו · ואם היה לו שער לבוש ובא שער שחור והגילו משער לבוש · הגיל ממה שהיה לו וגם ממה שיבא אח"כ משער לבוש · לפי שהגל היתה משער לבוש אלא יטמאנו עוד · אבל אם אחר שהלך הוא (בא) פסיון טמא · דמעולם לא הגילו מהפסיון · וה"ה אם הופלט בפסיון . ובא שער שחור והגילו ונטהר · נטהר מכל פסיון בין מה שהיה לו קודם בואו בין מה שיהיה לו אחר שהלך שמפסיון בהחלט טהרו · אבל אם אחר שהלך הוא (בא) שער לבוש טמא · שמשער לבוש לא הגילו · שכאשר בא לו ה"ל שער לבוש והאי דנקט ר"ש שער לבוש לאו דוקא שה"ה בפסיון אלא אמר דעתו בשער לבוש · לפי שהוא הנושא אשר בו דבר ת"ק ע"כ · וכתב הרמב"ם דראיית ר"ש ג"כ תאמר ונרפ' הנתק טהור הוא · ופי' בעל קרבן אהרן שר"ש דייק מלת הוא ורל' לעשו' בלומר הוא שירצה עהור הוא זה הסימן אשר נרפא בשער שחור כי לא יהיה עוד סימן עומאה לזה הנתק ע"כ :

הסימן שהיה לו · ואחר שכונת הכתוב לומר שטהור הוא אותו ליטמא בו אע"פ שהוסר השער שחור · אבל סימן אחר שלא רפאהו זה השער שחור אם יבא אחריו יטמאנו · וזה אומרו הכתוב

ט וניתק כל ראשו טהור · כתב הר"ב דכתיב ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא וגו' · וכן שנוי בת"כ ועיקר קרא לאו להכי אתא · דא"כ כי לא ניתק אלא אחורו ולא כל ראשו יטהר · וכן אם היה הנתק בפאת פניו ונעשה גבה יטהר ואם ניתק כל ראשו תנן אלא עיקר קרא לפרושי דין קרחת יבחת ואגב למדנו מדקא"מר טהור הוא ולגופיה לדין קרחת וגבחת לא איצטריך דהא הדר כתב וכי יהיה בקרחת וגבחת נגע וגו' · דשעת מיניה שפיר דעד שיהיה בו מראה נגע וגו' אינו טמא אלא דלהכי כתב הכא טהור הוא ללמדנו שיש לדין נתק ג"כ דין פרח בכולו שיטהר בכך ומ"ש הר"ב בזקן מנין · ת"ל ואיש לרבות את הזקן או אינו אומר איש אלא להוציא את האשה ואת הקטן ת"ל הצרוע בין איש בין אשה בין קטן · א"כ למה נאמר איש להביא את הזקן ת"כ · ומ"ש הר"ב והבא כלו נתק בתחלה אינו טהור כו' · ולכאורה כמו כן בנתוק כולו לאחר הפטור כיון דלבהרת מדמינן · וכן משמע נמי מדכתב הר"ב בין שהחלט וכו' · דמשמע אבל מתוך הפטור אינו טהור אלא דבתוספתא לא קתני הכי וכ"כ הר"ש . וכן פסק הרמב"ם בפ"ח מהט"ל (הלכה י"ב) ופי' הכ"מ בשם ר"י קורקוס · דהכא כתב ואיש כי ימרט ראשו וכו' · משמע בכל גווני ואין טעם להחמיר כיון דהכא ליכא קרא המוכח שאין הפריחה מטהרת ליה כדאיתא קרא בבהרת · הלכך לא מטמינן הכא · אלא בבא כן בתחלה דלא מקריא פריחה ואין להקל יותר מבקלתו ומדמינן ליה לנגע ע"כ : טהור · במתני' דלקמן יש להאריך בזה בס"ד : הראש והזקן אין מעכבין זה את זה · בת"כ יליף לה מדכתיב וכי ימרט ולסתוק מראשו אלא לומר דראשו טהור ואין הזקן מעכבו : הראש והזקן אין מצטרפין זה עם זה · ואין פושין מזה לזה שנאמר (ויקרא י"ג) נרעת הראש או הזקן · מלמד שהן תצוכים שניה הרמב"ם סוף פ"ח מהלכות ט"ל :

י הקרחת

י הקרחת והגבחת. כתב הר"ב שתיהם בראש וכו'. ומיהו בזקן ג"כ אם נקרח כולו יש לו דין קרחת וכדתנן במשנה ה' פ"ח ומ"ש הר"ב ואינן כנתקים שהנתק חוזר ומגדל שער והקרחת והגבחת אינן חוזרין ומגדלין שער וכ"כ הר"ש ומייתי לה מתו"כ. מה קרחת שאינה ראוי לגדל שער אף גבחת שאינה ראוי לגדל שער. וק"ל שהם בעלי הלשון ידעו כי שם קרחת הונח על מריטת שער שאינה ראוי לגדל עוד. וכמו שהרשו ג"כ מה קרחת בידי שמים וכמו שאעתיק לקמן וזה כמו כן שחכמינו הם בעלי הלשון הקדש וידעו שהשם מונח על המריטה שבידי שמים. וכשאינה ראוי לגדל שער. ונפלאתי מבעל קרבן אהרן.

י "הקרחת והגבחת. מטמאות בשני שבועות בשני סימנים. במחיה

אסס פ"ה פל"ט

שכתב וז"ל ת"ל קרחת. דקרחת הוא שם התואר. ולא יתואר הדבר בפעולה. אלא שם יהיה תמיד ונלמד בו. אבל אם לשעתו נקרא. לא יקרא קרחת. עם היות שיקרא קרח. וזה שדייק במאי דהדר לקראו קרחת דאמר וכי יהיה בקרחת. ולא אמר בקרח לפי שקרח יקרא בשעת שנקרח אע"ג דיגדיל אחר זה כיון שיקרא האוכל בהיותו אוכל לשעתו אוכל. וקרחת יאמר על מי שיש בו קנין הקרחת תמיד על משקל אכלן ע"כ. ומה ענין אוכל ואכלן לקרח וקרחת. כי אוכל הוא פועל. וכינוי ואכלן הוא שם התואר. אבל קרח הוא שם התואר ואינו פועל וקרחת אינו שם התואר כלל. אבל שם המקרה. כמו נרעת שהוא שם המקרה. ושם התואר ממנו הוא נרוע כך בקרחת. הוא שם המקרה ושם התואר ממנו קרח ואע"פ שנמצא ג"כ קרחה והוא שם המקרה. הנה עם זה יהיה קרח שם התואר וזה מבואר. והר"ש כתב גם כן הבדל שני שיש בין נתקי' לקרחת וגבחת דנתק מטמא בכל מראה. והקרחת והגבחת אין מיטמאין אלא בד' מראות. והר"ב כבר כתב זה בריש פירקין גם בלשון הכי לא הוצרך לכתוב זה כאן. שההבדל הזה שבמראות אינו ענין לביאור המקום שעכשיו אין אנו צריכין לבאור. אלא ההבדל המקומי. מה שיש בין מקום שעליו יסול שם נתק ובין מקום שעליו יסול שם קרחת וגבחת. אבל הבדל המראות הוא מה שאח"כ יובדלו אלו המקומות בקבלת הנגעים. שזה המקום לא יקבל אלא נגע הנתק. ואולם בכל מראה ואלו המקומות לא יקבלו אלא ד' מראות וכשאר נגע עור בשר. ולפיכך יפה כיון הר"ב בזה שהשמיט זו החלוקה ר"ל ההבדל של המראות לפי שאין ענינו לביאור שם קרחת וגבחת (זה אפשר שיהיה דעת הר"ב ומ"מ כיון דבריש פירקין לא אמר אלא שהנתקים אינם מטמאים בד' מראות ה"ל להשמיענו (בעת) גם בכאן שהקרחת והגבחת מיטמאין בד' מראות דשמא מנפשין לא נדע) אבל יש לי לדקדק בזה ההבדל עצמו שהניחו הר"ב והר"ש. ר"ל שקרחת וגבחת אינם מבדלים שער. שא"כ נראה מן הכתוב דניתק כל ראשו דתנן לעיל דוק כשניתק בענין שאינו מגדל עוד שער. שהרי כך נאמר וכי ימרט ראשו וגו' קרח הוא. וזהו דין ניתק כל ראשו ועל זה הוא אומר וכי יהיה בקרחת וגו'. ואלו היה הדבר כן לא ה"ל לתנא דידן לפרוש אלא לפרש ולמתני ניתק כל ראשו שאינו ראוי לגדל שער כדתנן הכא וי"ל כדפרישי' לעיל שזה שלתלנו לדין ניתק כל ראשו מוכי ימרט לאו דעיקר קרא להכי אתא שא דמיתור דטהור הוא לתלמודו ועקר קרא לדין קרחת וגבחת. והשתא נמי אע"פ שמן הכתוב הזה של אדמו לדין ניתק כל ראשו מ"מ לא לכל מילי לתלמודו שא הא כדאיתא והא כדאיתא וכתו שלא למדמוהו שיהא טהור בפריחת קרחת בלבד או בפריחת גבחת בלבד כמ"ש לעיל (משנה ט') כך כ"ל לפרש לדעת הר"ב והר"ש. אבל כפי גירסת ת"כ שבידינו דגרס אי מה קרחת שאינו ראוי לגדל שער כו' מנין אבל נשם כו' ת"ל קרחת קרחת ריבה שמעינן מינה דמרבינן אע"פ שראוי לגדל שער. ולפ"ז פריחת הנתק וקרח דקרחת ענין א'. אלא שזה בכולו וזה בפלת א'. וכן אין הבדל בין נתק לקרחת וגבחת אלא במה שהנתק מוקף בשער והקרחת והגבחת כל הפלה נמרטת וכך היא שיטת הרמב"ם בפירושו כמ"ש לקמן בד"ה אינו כו' ובחבורו פ"ה מהט"ל (הלכה ח) והרמב"ן בפי' המומרין בתן טעם בזה כי בטבעי בני אדם רבים שיקרח להם מיעוט השער בפלתי הראש לאחור או לפנים ואין הניתוק בהם חולי אחר אלא הרי הוא כשאר הגוף. אבל כאשר ינתק השער במצעות מקום השער אינו אלא חולי שקורין אותו הליעוזים שלנו טיגנא ובערב אלספ"ה ומיעט הכתוב שנקרח מפלת פניו או מאחוריו שכך דרך בני אדם להקרח. ואמר הכתוב וכי יהיה בקרחת וגבחת נגע לבן אדמדם שיטמא כשאר הגוף בפתוך ובחלוק וכו' ע"כ. והכ"מ רפ"ח מהט"ל כתב דקרחת וגבחת ונתק א"הוא אלא כשיש בהרת. נדון כדין הנזכר שם וכשאין בהרת נדון בשער לחוד דק ובפסיון ע"כ. זה אינו נראה לי א"א דקרחת וגבחת אין להם להטמא אלא בבהרת. וכשאין קרחת וגבחת אין להם להטמא אלא בנתק בלבד. והכל נתלה במריטת ונתיקת השער אם הוא בחלק יש לו דין נתק ואם הוא בחתת מספלות בכללה. וכן בכל הראש יש לו דין נתק קרחת וגבחת. ולכך כתב הרמב"ם גבי פרח הנתק בכולו בפ"ח מהט"ל (הלכה י"ב) דטהור הוא ויטמא בנגעי עור הבשר ואף רש"י פי' כן בפי' החומש והיא ברייתא דרבי ישמעאל אומר בי"ג מדות התורה נדרשת כו' בריש ת"כ. וא"ת ולהר"ש והר"ב היכא מתפרש אותה ברייתא. דקתני טהור הוא מטומאת נתקים בלבד. דשמעת מינה אבל מטמא בנגעי עור ובשר והרי אינו מטמא בנגעי עור בשר אע"פ שפרח הנתק בכולו אלא אם כן שנעשה מקום שאינו ראוי לגדל שער גם קושיא זו מתישבת במה שכתבתי כבר דעקר ק"א לא קמיירי בדין פרח הנתק בכולו. אלא עיקר קרא בדין קרחת וגבחת. והשתא כי דרשינן טהור הוא מטומאת נתקים בלבד. בקרחת וגבחת דקמיירי בהו והן

שאין

שאין מגדלין שער במלא עכשיו שפי' הר"ב והר"ם אין עליו קושיא וגם הרמב"ן כתב שעניין המשניות והברייתות נוטה לפי' זה ויש לי מקום עיון לדבריהם שלו לא נקרח אז לא נעשה גבח. בכל הפלה משתנה הפלות אבל בתקו' שנקרח ונעשה גבח הוא בעינן שאינו מגדל שער. כמו שהוא מתנאי הקרח הגבח לדעת הר"ם והר"ב ראבד"ם התמה בנגעי עור בשר. אז שגזירת הכתוב הוא עד שיהיה בכל הפלה חלק ואינו מגדל שער ומדברי הרמב"ן נראה שא"ל שתהא המריטה על פני כל הפלה. וכן הדעת מכרעת: במחיה ובפסיון. פירש הר"ב דכתיב לרעת פורחת כו' היא מלמד שאינה מטמאה בשער לבן ומסיי הר"ם והא דלא קאמ' איפכ' שיטמא בשער לבן ולא במחי' משו' דשתמייהו לא מגדלי שער. ומיהו זמינין הם בהן שער. כשתם בני אדם שהם בעלי קרחה. שיש במקומו ב' וג' שערות ע"כ. וגם הרמב"ם לפי דרכו ושיטתו כתב בתבורו פ"ה מה' ט"ל (הל' ט'). שלפי שאין בהן שער אין השער לבן סי' טומאה בהן: איזו היא קרחת לאו למיתרא דכי נקרח מאיו לא. דאדרבה כ"ם כיון דבידי שמים הוא. וכאותה ששנינו בלבוע הבגדים. בפ' דלק' מסכ' ג'. וכן מבואר בת"כ ששתם קרחת בידי שמים הוא וז"ל הרמב"ם. אמרו תחלה איזו היא קרחת הוא שאה (באיכות) הסרת השער. באיזה סיבה אסור ויקרא קרחת. אולם אם היה בכתם זה נסבת לחה רעה בגוף או הגבורת יובש. הנה זה מבואר (והוסיף כאן) שני דברים א' מהן שיהיה סבה בתחלה. כמו מכה שאינה ראויה לגדל שער. והשני שאכל דבר יפול השער משרשו. ואע"פ שיהיה אפשר שילמח אחר זה הנה הוא עתה בעת העדרו נדון בו דין הקרחת והגבחת ע"כ. אולם זה לפי שטתו שסובר דקרחת מתטמא אע"פ שמגדל שער. ולפיכך מחלק לשתי חלוקות. דאכל נגע עניין בפני עצמו. ומכה שאינה ראויה כו' ג"כ עניין בפני עצמו. ובטל קו בן אהרן לא השגיח על ל' הרמב"ם שבפירושו זה. כשכתב דהרמב"ם ל"ג במשנתנו מכה שאינה ראויה כו' אבל לשטת הר"ם והר"ב מכה שאינה ראויה כו' פרושא קמפרש לאכל נגע כו' שהיא מכה שאינה ראויה כו. דבעינן אחר אין כאן דין קרחת וגבחת: איזו היא קרחת אכל נגע כו' וה"ה לגבחת. רמב"ם פ"ה מהט' ל (הל' ח') אבל נגע כו' לשטת הר"ב והר"ם ה"ג בת"כ. אי מה קרחת בידי שמים אף גבחת בידי שמים. מנין אכל נגע כו' ת"ל קרחת קרחת ריבה ולשטת הרמב"ם ה"ג בת"כ. אי מה קרחת שאינה ראויה לגדל שער אף גבחת כו' מנין אכל נגע כו' ת"ל קרחת קרחת ריבה: איזו היא קרחת מן הקדקד כו' על גבול הקרחת והגבחת בעי להמקום פתור. ביאורה זה בהדיא. דגבחת יקרא מה שלגבי פניו. וקרחת מה שכלפי ערפו אלא מה דבעי הוא עד איזה גבול יקרא גבחת. ועד איזה גבול יקרא קרחת. קרבן אהרן: עד כנגד שער מלמעלן. כ"ל לאפוקי שער גבות העינים. ואם אפשר שיולד שער בפדחת. כדברי הכ"מ בסוף הל' ט' דאהא דאמרי' בפ"ק דקדושין (דף ל' ו) לא תשימו קרחה בין עיניכם (דברים י"ד) מנין לרבות כל הראש ת"ל בראשם. לחייב על כל הראש בין העינים ופי' הכ"מ כלו' דבין שקרח בין עיניו מן השער הנולד בפדחת. בין שקרח בראש חייב ע"כ. לפי זה איצטרי' למתני מלמעלן. לאפוקי אי הוי שיולד לו שער בפדחת שא"ל שיהא גבח ממנו ג"כ. אלא שאין דברי הכ"מ נראין לי. דא"כ תפילין דגמרי' בתם מקרחה תהיה. מקום הנחתן ג"כ בין העינים שהוא על הפדחת. וגם רש"י לא פי' כן אלא כתב בין עינים משמע סמוך לפדחת. וכ"כ עוד בפ"ג דמכות דף כ' בין העינים בראש. סמוך לפדחת ע"כ. ומן התימה על הכ"מ שמפ' מדנפשיה ולא שם לבו לפ' רש"י: הקרחת והגבחת אין מלטרפין כו' ואינן פושו כו' ת"כ וכי יהיה בקרחת או בגבחת מלמד שאין הקרחת והגבחת מצטרפו' זו עם זו. ויכול לא יצטרפו זו עם זו. אבל יפשו מזו לזו. ת"ל בקרחתו או בגבחתו. ופי' הר"ם מדבתי' לו לחלקדרים. דאין מלטרפות ואין פושות:

פרק יא כל הבגדים מיטמאין בנגעים. פי' הר"ב לאתויי בגדים של עבדים וגשים וקטנים. וכ"כ הרמב"ם (בפירושו). ונראה דתדע נגעי אדם דרפ"ג אתיא ליה. ואדהתם דתנן תון מגר תוסב דייק. הכ"מ רפ"ט מהט"ל דש"מ דעבדי' ישתנן במלות שהאשה חייבת מיטמאין. ובכאן לא תנן תון מגר תוסב. משמע דשל גר תוסב נמי מיטמא (וכמ"ש הר"ב) וכ"כ הר"ש. אבל אין נראה כן מדברי הרמב"ם דש"כ רבותא לאשמועי' דלאתויי גר תוסב. ובתבורו פי"ג מהט"ל (הל' ב') העתיק ל' המשנה. ואפשר דס"ל דתנא שמיך אדלעיל דרפ"ג דקתני ותון מגר תוסב דה"ה הכא. ודעת מהר"ם דגר תוסב מיטמא. כמ"ש בשתו דרפ"ג וק"ק לי על הר"ב והרמב"ם. אמאי

הקדימו

פרק יא כל הבגדים. לאתויי בגדים של עבדי' וגשים וקטנים ואפי' של גר תוסב. ובלבד שהן מלמר ושתים. כדכתיב (שם) בבגד למר. או בבגד שתים. בגדים של למר ושתים. אין בגדים של מדי אחרינא לא: ירלו

א שם הלכה ט
ב שם הלכה י
נגעים פרק הל' ט

הקדימו עבדים לנסי'. ובכל דוכתי תנן נסים ועבדים:

חיץ משל נכרים ע"ת ס"ר ס"פ דלקמן: יראו בתחלה. פי' הר"ב. אפי' בנגע שהיה בהם קודם שבאו ליד ישראל ולא דמי להא דתנן לעיל רפ"ו אלו בהרות ע"ה רות שהיו בנכרי קוד' שנתגייר. דהת' בנוסו וכשנתגייר הרי נקטן שנולד אבל הכ' האי בגד הוי חיץ לנגעי' כו' הר"ס. ומ"ש הר"ב הלכך ימי' כו' וכ"כ הר"ס אלא שלא סיים מן המנין. ואע"ה לא ידעתי מה ענין ימים לכאן. דכל עוד שלא ראוהו הכהן. וגזר עליו החלט או הסגר כאלו אינו הוא. ול"ד לימי גזיר או הנדה זבה וזב. דתלוין בעצמו:

אפס הל"ם בפס הלכה ג' ג"ס ס"ל הל' יג

ועורות היס אינן מיטמאין בנגעים. כתב הר"ב דכתיב לפסתי' ולגמר או בעור. מה גמר ופסתי' מין הגדל בארץ. אלא יש לך אמרו בגמר שהיה (אינו) מין הגדל בארץ. לפי שהבעלי חיים אינם (הם חיים) מן הגמרי' הרמב"ם. ועמ"ש במשנה ב"פ"ז דכ"מ (ד"ה ובתלוש) ולענין היקש עיין. לקמן משנה ח' (בפי' הר"ב): חיבר להם כו'. טמא בת"כ ק"ל או בעור להביא את שחבר לו מן הארץ. ופי' בעל קרבן אהרן דכ"ל דמהכיקוד יליף זה דה"ל לנקוד הבי"ת בקמ"ץ ונקודה בסב"א שמורה על הסמיכות. שירצה הסמוך לעור אחר לרבות עור שביס אם יהיה מחובר עמו מן הגדל בארץ אפילו בכל שהוא ע"כ. ואין נ"ל כלל שהרי מצינו כיוצא בזה הריבוי בתמ' כלים פי"ז משנה י"ג ושם לא נאמר אלא עור ולא בעור. אבל הלימוד הוא כדכתבתי שם דדייק מדכתב לו. וה"מ למכתב בוי"ו ועור וא"נ בלא וי"ו כלל כמ"ש שם בס"ד (ד"ה וחבר) וה"נ דכוותיה וטפי טובא דהא א"א למטעי. אלו היה כתובים כולם בוי"ו לומר שאינו מטמא בנגעי' עד שיהו כלם מחוברים יחד נאמר ופסתי' וטפי כו'. אבל שהוא טמא שאין שום טומה יטעה בזה כדלעיל. הנה בכאן כבר א"א בלא"ה. שהרי מפורש בכתוב שלא"כ. והיה הנגע וגו' בבגד או בעור או בשתי וגו' ועיין בדבור דלקמן בלשון הרמב"ם: דבר שהוא מקבל טומאה. כתב הר"ב ובלבד שיחברנו כו' (שאו היה טמא האחד כשנטמא חברו. כ"כ הר"ב פי"ז דכלים משנה י"ג) וז"ל הרמב"ם ואם תחבר (תחיבת) פשתן דרך משל אל עור בעלי חיים (ימיי) ויהיה זה החבור מחובר ישימס יחד חבור לטומאה. ר"ל כי כאשר נטמא זה יטמא זה וזה שיהיה חבורם בשתי תכיפות ולמעלה כמו שאחרנו בסיף (כלים) ואם זה העור (שלים) אז יטמא בנגעי' לאומרו או בעור (אוזהו עור שיהיה) וזהו ענין אמרו דבר שהוא מקבל טומאה (ר"ל אם היה זה החבור חבור ישימהו מקבל טומאה) כאשר נגע טומאה בזה הדבר הגדל בארץ הנה זה העור או יטמא בנגעי' אע"פ שהוא ימיי. והוא אמרו בסברא או בעור להביא את שחיבר לו כל שהוא מן הגדל בא"ר. אפילו חוט ואפילו משיחה ובלבד שיחברנו לו כדרך חבורו בטומאה ע"כ. אבל מהר"ם כתב בשם הר"י מסמפונט דדוקא הרצועה של עור שחבר לה טמאה ולא עור חיה היס (אע"פ שמחוברת עמה) דיקא נמי מדקתני במתני' טמא ולא קתני מטמא. וכתב עוד מהר"ם דבר שהוא מקבל טומאה. נ"ל דיש בו כשיעור הבגד שלש על שלש העור חמשה על חמשה ולא בטיל ברוב כיון דלא טרפן זה בזה כמו בסיפא עכ"ל. והרמב"ם בחבורו פי"ג מהט"ל (הלכה ה') דייק לכתוב מטמאין: ב צמר גמלי' ונמר רחלי' כו' בת"כ יליף מבגד נמר. לפי שאין קרוי נמר שתים אלא נמר רחלי'. וכמ"ש בשם הירושלמי ברפ"ט דכלאי': מחצה למחצה מיטמאים בנגעי'. דלא כר"ש דתוספתא דאמר הואיל וספק נגעי' להקל. מחצה למחצה טהור הר"ם. ובכלאים נמי דינא הכי כמו שנבינו התם:

ג העורות והבגדים הצבועי' כו'. כתב הר"ב והלכה שהבגדי' אין מיטמאין בנגעי' אפילו בידי שמים דכתיב בבגד נמר או בבגד פשתים מה פשתי' בבריאתו (פי' הרמב"ם בנגע"י שאין דרך לצבעו ע"כ) אף נמר בבריאתו אוניא את הצבועי' בידי אדם ולא אוניא הצבועי' בידי שמים. ת"ל לפשתים ולגמר מה פשתי' לבן (דליה בה צבוע בידי שמים קרבן אהרן) אף נמר לבן כך הוא בת"כ. ומ"ש הר"ב דעורות הצבועות כו' כדברי ר"ש כ"כ הרמב"ם. ועעתא כתב הכ"מ ברפ"י מהט"ל מסוס דבצבועי' בידי אדם. ה"ל ר"מ ור"ש תרי נגד רבי יהודה והלכה כרבים. ועי"ל דהא דר"ש סמוך נתוספתא בשם ר"ע. וידוע דהלכה כר"ע מחברו ע"כ. וטעתא דר"מ דמקיש עורות לבגדי' מדכתיב (בבגד או בעור) להקיש עור לבגד מה בגד כולו לבן אף עורות כולם לבני' כדאיתא בת"כ:

רבי

חיץ משל נכרים הלוקח בגדי' מן הנכרים יראו בתחלה ועורות הים אינן מיטמאין בנגעים. חיבר להם מן הגדל בארץ. אפילו חוט אפי' משיחה דבר שהוא מקבל טומאה טמא: ב צמר גמלים וצמר רחלים שטרפן זה בזה. אם רוב מן הגמלים אינם מיטמאים בנגעים אם רוב מן הרחלים מיטמאים בנגעים מחצה למחצה מיטמאין בנגעי' יכן הפשתן והקנבוס שטרפן זה בזה: ג העורות והבגדים הצבועי' אין מיטמאי' בנגעים. הבתים בין צבועים בין שאינן צבועים מיטמאין בנגעים. דבריר' מאיר

רבי

אמים: הבתים בין צבועי' אפילו בידי אדם: העורות

ר' יהודה אומר · העורות כבתים ר' שמעון אומר · הצבועים בידי שמים מיטמאין ובידי אדם אינן מיטמאין: ד בגד ששתיו צבוע וערבו לבן · ערבו צבוע ושתיו לבן · הכל הולך אחר הנראה · הבגדים מיטמאין בירקרק שבירוקים ובאדמדם שבאדומים היה ירקרק ופשה אדמדם אדמדם ופשה ירקרק טמא נשתנה ופשה נשתנה ולא פשה · כאלו לא נשתנה · ר' יהודה אומר · (כ"ל) יראה בתחלה: ה העומד בראשון יכבס ויסגיר העומד בשני ישרף · הפושה בזה ובזה ישרף הכהה בתחלה ר' ישמעאל אומר יכבס ויסגיר · וחב"א אינו זקוק לו · הכהה

פשה לבתים · ואפילו לבועים בידי אדם מיטמאין בנגעים והלכה שהבגדים אין מטמאין לבועים · ואפילו בידי שמים דכתיב בבגד לבן · או בבגד פשתים מה פשתים כברייתה אף לבן לבן · ועורות הצבועים בידי אדם אין מיטמאין בנגעים אבל בידי שמים מיטמאין בנגעים כדברי ר"ש: ד ששתיו צבוע · ששתי שלו צבוע ואין צבו מיטמ': וערבו לבן · ואי אזלינן בתר הערב הוא לבן ומיטמ': הכל הולך אחר הנראה בשמ' בגדים הערב נראה · בבריס וכשתות · ששתי נראה והכל לפי האומנות: ירקרק ירוק שבירוקים: אדמדם אדום שבאדומים · כלומר שנראה הירקות והאדמימות בהם חזק מאד · ירקרק · כגנף הטווס וכהולין של דקל · אדמדם · כזהורי יפה שבדם. היה ירק־ק כגרים ולבסוף שבוע פשה אדמדם אבל ירקרק נשתנ' ופש' כגון שהיה בתחלה ירקרק כגרים ולבסוף שבוע פשה ונעש' גדול כשלע · ובין האוס ובין הפשיון שלו אדמדם: נשתנה ולא פשה: בתחלה כגרים של ירקרק ולבסוף כגרים של אדמדם: כאלו לא נשתנה · ואותו ששה טעון שריפ · ואותו שלא פשה מסגירו שבועה שני: ירקה בתחלה) · דתשיב לנשתנה כנגע אחר · ואין הלכה כר"י: ה העומד · בעינו בסוף שבוע ראשון שלא פשה · ולא נהה מראיתו: יכבס מקוס הנגע ויסגיר: העומד בשני · בסוף שבוע שני לא נהה ולא פשה: הפושה בזה ובזה · בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני: הכהה בתחלה · כשהובא אל הכהן וראהו · וקודם שהסגיר נהה: יכבס ויסגיר · כאלו נהה בסוף שבוע ראשון הנהה שהיה מתחלה חזק הירקות · או האדמימות · ונעשה ירוק בינוני או אדום בינוני. אינו זקוק לו · אין זקוק להסגירו ועהור · והלכה כחכמים: הנהה

רבי יהודה אומר העורות כבתים · בת"כ ר"י אומר או בעור לרבות את הצבועים · דאו לחלק אתי לומר שהעור חלוק מצמר ופשתן · דצבועים נמי מטמאין · והרבה פעמי' נכתב או עור · ולפיכך יכולין למדרש גם הא דבמתני' ג':

רבי שמעון אומר הצבועי בידי שמים מיטמאין בידי אדם אין מיטמאין לבועי בידי שמים מיטמאי · ופי' בעל קרבן אהרן · כתוב אחד אומר בגד דהקי' עור עליו · וכתוב אחד אומ' או בעור · דחלקן: ד הבגדים מיטמאין בירקרק שבירוקי' וכו' · תדכת ב ירקרק ואדמד' · ליף לה בת"כ · וז"ל הרמב"ם אמר הש"י בטומאת בגדי ירקרק או אדמדם ושרש מסרסי הלשון שלא יהיה (נוסף אות או אותיו' אלא לענין מה · וכ"ש אותיות נוספות מה שיוסיף לזרוז) ולהסלגה · וכאשר אמר ירקרק או אדמד' ולא אמר ירוק או אדום · רצה בזה חזק הירקו' וחזק האדמימות · וכן אמרו בנגעי אדם לבן אדמדם · או לבנה אדמדמת עכ"ו ג"כ החזק באדמימו' ר"ל שיהיה זה הראה המעורב מן הלובן · עם חזק האדמימות · ויהיה ממנו המראה אשר נקראהו פתוך · כמו שבארנו בראש המסכ' ע"כ: ובאדמדם שבאדומים · לשון הר"ב כזהורית יפה שבדם · והר"ש ובעל קרבן אהרן · העתיקו התוס' אתא כזהורית יפה שבים · וכן היא הגירסא בתוספתא שבידינו בדפ"ק: היה ירקרק ופשה כו' · פי' הר"ב היה ירקרק כגרים ולבסוף שבוע פשה אדמדם אבל ירקרק בת"כ · ליף ליה דתדכתיב ירק־ק · או אדמדם · מלמד שאין מטמאים בפתוך · כלו' מעורב · תדכתיב או לחלק יכול כשם שאין מטמאין בפתוך כך לא יטהרו זה עם זה · תלמוד לומר והיה · ולא אמר והיו · מלמד שמטהרין · וכדפי' הר"ב והיה דבני שאת ובהרת בריש מכילתין · והא דנקט הר"ב כגרים · דבנין אב לכל גרעת שבן כגרים כמ"ש בדפ"ו · ושיעור הפשיון במשנה ז': כאלו לא נשתנה · לשון הר"ב · ואותו שפשה טעון שריפה ואותו שלא פשה מסגירו שבוע שני · כלומר מכבס ומסגירו כדלקמן · ומתרגמינן בת"כ · משום דלא מקרי הפוך · אלא כשנהפך ממראהו למראה טהור · כגון מירקרק לירוק או מאדמדם לאדום: אבל כשנהפך ממראה טמא למראה טמא לא מקרי הפוך · אלא הרי הוא עומד יקרא · ומשמע נמי דכשעומד ב' שבועות שדינו שישרף · וכך היא דעת הראב"ד דפי' ב מהט"ג · ואין כן דעת הרמב"ם · אלא שדינו כדין כהה בשני דתנן לקמן שקורעו ושורף מה שקרע והכ"מ נתן טעם לדבריו · ואין להאריך כאן: ה העומד בראשון יכבס ויסגיר · מדאמר קרא אשר בסוף הסגר שני עמד בעינו ולא פשה ישרף משמע הא בסוף הסגר ראשון יסגיר · הכ"מ שם · ופשטיה דקרא דבסוף שבוע ראשון נמי הכי משמע · והכא לא פשה הנגע וגו' · ונוה הכהן וכבסו · אלא מדתנן לקמן אשר בהה בראשון יכבס ויסגיר ולפיכך ליה מקרא דהכא לג"ש · לומר דאשר בהה יכבס · מש"ה אצטריך לפרושי דלא תימא דוקא בהה יכבס · אבל עומד ישרף: יכבס פי' הר"ב מקוס הנגע · דכתיב (ויקרא י"ג) וכבסו את אשר בו הנגע · וליף בת"כ דלא לכל הבגד קאמר · ולא לנגע בלבד · אלא צריך לכבס מעט מן הבגד עמו · וז"ש הר"ב מקוס הנגע · כלומר ולא הבגד כולו ולא את הנגע בלבד · העומד בשני כו' הוא שה כו' מקראות מפורשות הן · בראשון אם פשה וכשני אם עמד וכ"ש אם פשה: הכהה בתחלה · פי' הר"ב שהיה מתחלה חזק הירקרקות כו' · ונעשה ירוק בינוני כו' · דאלו

דאלו ירוק חלש שהוא מראה שליטי טהור לגמרי ואפי' בראשון
לו בשני • כדיליף בת"כ מדכתיב והנה כהה הנגע • מדקראו
הנגע משמע דעדין קלת מראה הנגע בו • ואע"פ דשטת
הרמב"ם (רפי"ב מהט"נ) אינו כן כך היא שטת הראב"ד •
וסלוגתייהו בכאלו לא נסתנה
דמתניתין לעיל :

הכהה בראשון יכבס ויסגיר • יליף לה בת"כ בג"ש
דנגע נגע דבראשון כתיב וכבסו
את אשר בו הנגע דלא הל"ל שלא
וכבסוהו או וכבסו אותו והוה
שמעינן נמי דמקום נגע קאמר •
מדלא אמר וכבסוהו בלבד • או
וכבסו אותו • אלא אמר הנגע לג"ש מנגע דאחר בשבוע שני
והנה כהה הנגע מה התם וכו' • וכתב הר"ם ומיהו אין דינו
ממש כעומד • דאלו עומד ב' שבועות ישרף וכיון שכהה בסוף
שבוע ראשון (או) בסוף שבוע שני חזר לירקרק או אדמדם •
הרי הוא כעומד ב' שבועות ושורף אבל אם עודו כהה • אפי'
פשה בכהה מכבסו בסוף שבוע שני ע"כ :

רבי נחמיה אומר א"ל מטלית • והאי עוד מבעי ליה לכדתניא
בת"כ בבגד יכול כ"ש ת"ל עוד מה ראשונה כגרוס אף
שנייה ורבנן תרתי ס"מ מהר"ם : ן חזר נגע לבגד • פירש
הר"ב במקום אחר מן הבגד • דאע"ג דמדכתיב עוד ילפינן
למקומו מיהו מדאמר בבגד דמיותר דהוי שני ליה לכתוב ואם
תראה עוד ולא אצטריך לכתב בבגד דהא כיון אריא אלא
לרבות כל הבגד כדאיתא בת"כ : שורף את הבגד • כתב
הר"ב אבל המטלית אינו טעון שריפה • ולא שייך ליה לשון
הכהה בראשון יכבס ויסגיר • כאלו לא כהה : הכהה בשני •
דבסוף שבוע שני מצאו שכהה • קורעו ושורף מה שקרעו: וגרי'
מטלית • לשון טלאי התיכת בגד במקום הקרע דכתיב ואם
תראה עוד • ואין עוד אלא מקומו מלמד שהוא טולה עליו
מטלית : ר' נחמיה אומר בו' ואין
הלכה כר'נחמי' : ן חזר נגע
לבגד במקום אחר מן הבגד • ולא
במטלית שנתן על מקום הקריע:
מציל את המטלית • כשסירף את
הבגד כלו • כדכתיב ואם תראה
עוד בבגד בו' ושרף את הבגד :
מציל את המטלית • אותו טלאי
שנתן על מקום הקריעה מצילו •

הכהה בראשון יכבס ויסגיר • הכהה בשני
קורעו ושורף מה שקרע "וצריך מטלית •
ר"נחמיה אומר אינו צריך מטלית: ן חזר
נגע לבגד מציל את המטלית חזר למטלי'
שורף את הבגד הטולה מן המוסגר בטהו'
חזר נגע לבגד שורף את המטלית חזר

ואינו סורפו עם הבגד : חזר למטלית לאותו טלאי שסבר בו:
שורף את הבגד • כאלו חזר בבגד עצמו אבל המטלית אינו טעון
שריפה אלא אם הוא שלש על שלש מסגירו • ואם עמד בעינו
שבועות שנים או פשה בשבוע ראשון שורף • ואם פחות משלש
על שלש אינו מטמא בנגעים : הטולה מן המוסגר • שעשה
טלאי מתחיכת בגד מוסגר על בגד טהור • ומוסגר קרי לבגד
שעמד בעינו בשבוע ראשון ובשבוע שני כהה • דקורע ממנו
הנגע ושורף מה שקרע ושאר הבגד קרוי מוסגר : חזר הנגע
לבגד המוסגר • שנטלה ממנו חתיכה זו שהיא עתה טלאי לבגד
טהור אע"פ שהבגד המוסגר טעון שריפה כדכתיב • ואם
תראה עוד בבגד וכו' : מציל את המטלית • היינו הטלאי הזה
שנטל ממנו ותחובר בבגד הטהור • מצילו ואינו סורפו עם
הבגד המוסגר : חזר

הלכה דקתני עלה בתוספתא ומטלית תשמש את עצמה בסימנים דאם יש בה שלש על שלש כו' הר"ם ועיין במשנה י"א :

חזר נגע לבגד • פי' הר"ב למוסגר מדתנן חזר מוכח ודאי דבמוסגר קאמר • דאלו בטהור מאי חזר הא מעולם לא היה בו ולא
אצטריך למתני הכא לבגד הראשון כדלקמן שאני דתני נמי דין השני : שורף את המטלית • והר"ב העתיק מציל
את המטלית וכן לשון הר"ם ומייתי תוספתא דקתני הטולה מן המוסגר בטהור • וגראה נגע בבגד שורף את המטלית וכתב
עלה הטולה מן המוסגר בטהור ונראה נגע בבגד כלומר בטהור נראה הנגע ומש"ה נקט נראה ולא קתני חזר לדקתני במתני' •
משום דהכא בטהור איירי שהנגע נראה בו עכשיו בתחל' • שורף המטלית • דמטלית זה מבגד מוסגר קאתי והנגע שבטהור
כאלו הוא במטלית שנתחבר בו • הלכך המטלית טעון שריפה והבגד שבו הנגע טעון הסגר והמוסגר שנטלה ממנו חתיכה זו
כדקאי קאי דלגבי המוסגר לא נחשב הנגע כאלו הוא במטלית ע"כ • הא קמן דאיכו במתניתין גרים בהדיא מציל וא"ת ואי הכי
בסיפא כשחזר למטלית אמאי הבגד הראשון ישרף • ולמה הבגד לא ימשוך אליו המטלית והמטלית ימשוך אליו הבגד ונראה לי
דהבגד המוסגר כשחזר בו הנגע לא ימשוך אליו המטלית אחרי שהמטלית מחובר לטהור • אבל כשחזר למטלית עצמו והבגד אינו
מחובר לטהור אבל עומד בפני עצמו • לפיכך נמשך אחרי המטלית והרי נאמר ואם תראה עוד ואין עוד אלא מקומו ואע"ג
דבבגד לרבות כל הבגד כמו שכתבתי לעיל • מכל מקום חבורו של המטלית לטהור הוא שמצילו כך כ"ל ודעל קרבן אהרן ויב
טעמא שהמטלית ראוי שימשוך אליו הבגד • שלא השש הכתוב אלא לחזרת נגע במקומו הראשון כמו שנאמר עוד ואין עוד אלא
מקומו ע"כ וזה אינו מספיק מכיון שנאמר בבגד לרבות כל הבגד • אלא טעמא כדפרישית דחבורו לטהור מצילו למטלית ומאוד
נפלאתי מבה"א דבת"כ שנוי כאן הבי' לפנינו שורף והוא לא הרגיש כלל ומפרש עלה דברי הר"ם דמציל ולא עוד שאת"כ מבוא
פי' אחר בשם רבינו הלל ובפירוש ההוא נכתב שורף כו' • ואיהו לא חלי ולא מרגיש בכל אלה דאפי' כי תימא שגירסתו בת"כ היתה
מציל ושהמדפיסים טעו להדפיס שורף מכל מקום אחרי שראה והעתיק פי' רבינו הלל היאך לא שת אל לבו בחלוף הלשונות של
פי' עצמו והוא אפי' הר"ם דמפרש מציל כו' ושל פירוש רבינו הלל דמפרש שורף כו' ועוד אני תמה על גירסת הר"ב והר"ם •
דהיאך אני לגרום מציל • דאמאי שנא מהא דתנן בנגעי בתים בפרק י"ג משנה ה' הבונה מוסגר בטהור חזר נגע לבית חולן את
האבנים ודכוותה הכא צריך לגרוס שורף • וכ"כ עם הרמב"ם בפירושו דענין שתי אלו ההלכות אחד ובפירושו דהכא •

וכן

חזר הנגע לתעלת · לחתיכה זו שנטלה מן המוסגר: ישרף המוסגר · בכל מקום שהוא כאלו היתה חתיכה זו מחוברת בו · וחתיכה תשמיש הבגד השני שהיא מחוברת בו: בסימנים · שמסגי"עם הבג השני דדינו של שני כלו הנג"בו בין לענין הסג' בין לענין שריפה וכבוס וכל דבר ולאחר ששמשה הבגד השני אפי' הלך הנגע לגמרי ונחתיכ' טעון שריפה · שהרי משחזר בו הנגע מתחלתו כבר הוזקק לשריפ': ז קייטא · מלבוש ארגילים ללבוש בימות החמה תרגום קין קייט' ול"ג שהוא לשון רומ"י שקורים למלבוש של אשה קוט"א: שיש לה פספסין מגומרת בלבעי' הרבה · לבוירוק ושחור ולומיין: פספסין לשון פס יד · שפסת יד מבגד לבן ופסת יד מבגד של צבע: ולבנים פושים מזה לזה · מלבן ללבן · ואף על פי שהלבוע מפסיק חשיב פסיון · דפסיון רחוק מטמא בנג"יים · והרי הוא פסים יחידי · כלומר אם לא היה בו שלא פספס אחד לבן · וכל שאר הפספסין צבועין מי בעי הסגר · או לא · משום דאין לו להיכן יפסה: אחר לכן לא שמעתי כלום · קבלתי מרבותי דטעין הסגר ולא פירשו לי הטעם לתה · אלמד בו · כלומר תרשני לומר לפניך טעם לדבר: אם לפרש דברי חכמים הן · שלא תפשיר מה שקבלתי: שמא יעמוד שני שבועות · שאע"פ שאין לו במה יפסה יכול לבא לידי טומאה · אם יעמוד בעיניו ב' שבועות · הפסיון הסמוך · כפשוטה סמוך לאום: הרחוק · שהאום בראש של בגד והפסיון בראשו השני: החוזר · כגון שכתה בשני דקורעו ושורף מה שקרע וכתיב ואם תראה עוד בבגד ושרף וכו' · וזהו החוזר ושעורו בנגרים: ח השתי והערב · של לומר שנכר בין שתי לערב שהשתי דק והערב עב מאד: השתי משישלק דכתיב בבגד צמר · או בבגד פשתים · או בשתי או בערב · מה בגד שנגמרה מלאכתו אף שתי וערב אם נגמ' מלאכתן וא"ק שבר או בשתי הפסיק הענין: משישלק במים רותחים · ויש שבריס שנורסים משישלה · כלומר משיהיו שולין ומשיריס אותו מן היורה שבולקים אותן בה ללבנן · האונין של פשתן · אגודות מטוה של פשתן · ולפי שבפשתן אין נכר בין שתי לערב כמו בצמר · משום הכי לא מפליג בהו בין שתי לערב · משתלבנו · שנותנים אותן בתנור שיתחממו בהבל התנור ויתלבנו שם · סקעת · מן שהנשים מסבבות המטוה מן הכוש לתוכו:

כדי

וכן בחבורו פרק י"ב [מהט"ל] העתיק שורף · אך מתה באו לידי דברי מהר"ם דלקמן פרק י"ג · דמתרץ לה ומפרש להא דלקמן נמי בכה"ג דהכא · כתו שאעתיקנו שם · ומכל מקום לפירוש הר"ב והר"ם דהתם · קשיין אהדדי · וצ"ע · ואין סברא לומ' דלדדהו הכא דוקא במטלית שאין בו ג' על ג' דאינו מטמא בנגעי' דהא הר"ם והר"ב פירשו בריש אם הוא ג' על ג' וכו' וכן פשט' דמתני' בכל מטלית מיירי: ז והרי היא פסים יחידי · פי' הר"ב כל מ' אשלא היה בו שלא פספס אחד לבן · מפיים הר"ם שיש בו כגרים ולא יותר · ע"כ כלום' ואע"פ דבפחו מג' על ג' אינו מטמ' בנגעי' כמ"ש הר"ב לעיל · הכא לא בעינן · וכן דעת הרמב"ם · וכתב שלא נלטרך שיהיה (בכל) פספס לבן ממנו ג' על ג · לפי שהם כולם כמו בגד אח וכב' אמר ר' נחמי בתוספת' לעולם אינו מטמא בנגעים של שיהיה בלבן שלה שלש על שלש · ואין הלכה · ע"כ והר"ם כתב עוד דיש לייסב מתניתין · אפי' לר' נחמיה שיש בפספס שלש על שלש ומלא כלו נגע דאין לו במה יפסה · ע"כ · ואעפ"י שכתב דיש לייס כו' · עיקר דברו בפירוש משנה · כמ"ש בתחלה וכדעת הרמב"ם ובעל קרבן אהרן אא הסגיא יפה בדברי הר"ם לראות דדברו הראשונים עיקר · והאחרוני' אינם אלא ליסוב בעלמ': לא שמעתי · עיין מה שכתבתי בסוף פ"ט: שקיימת דברי חכמים · מפורש שם (ד"ה חכם): הפסיון הסמוך כל שהוא הרחוק כגרים והחוזר כגרים · בת"כ ילף לה דכי פשה משמע בכל שהוא · וכי הדר כתב הנגע בבגד · דלא איצטריך דתמילא הוא משמע דפסיון היינו שהנגע פשה ושבבגד פשה · אלא לומר דפסיון בבגד רחוק מהנגע מי הוי פסיון · ודלא תימא דשניהם בכל שהוא · בין סמוך בין רחוק להכי כתיב הנגע דפסיון שבבגד הרחוק צריך שיהא נגע · וילפינן בנ"ם דכל נגע כגרים כמ"ש בריש פ"ו: הרחוק פי' הר"ב שהאום בראש אחד כו' · וכן לשון הר"ש · וכלומר · ואע"פ שהם רחוקי' הרבה · ומיהו הם מצד אחד · אבל מצד זה לצד אחר לא · אלא א"כ בעורות · כדפי' הר"ב במתניה י"א (בסופו):

ח השתי משישלק פי' הר"ב דכתיב בבגד וגו' · מה בגד כו' · אף שתי וערב · משתבאר מלאכתן · איזהו גמר מלאכתן השתי משישלק (ודרך היה לשולקו אע"פ שעכשיו אין רגילין תוספת פרק ב' · דשבת דף כ"ו (ד"ה לוניו) והערב מיד והאונין של פשתן משיתלבנו · תורת כהנים · ונראה לי דאתיא ליה למדרש · מה תלינו · משום דמשכח לקרא דבתר הכי דמפסיק בעור · וכתב בבגד · או בעור או בשתי · ובכלאן ובתריה (נקרא דורשה את הנגע) לא הפסיק · שמע מינה דלא גמורי להו במה מצינו קא עביד הכי · ובעל קרבן אהרן פירש דמלאתר בבגד · או בשתי · לא יאמר זה או זה · אלא שניהם ממין אחד · מה בגד כו':

כדי

רל"צ

א סס הלכ' ת ב סס הלכה ז ג סס הל' ל' ד סכת כו: סס פ' יז הל' ס ה עי' סס

ברי לארוג ממנו שלש על שלש. בת"כ יליף ליה ג"כ במס מלינו מבגד שאין מיטמא בנגעים בפחות מג' על ג' כדלעיל: אפילו כולה שתי. אפי' כולה ערב. דלא"כ שיהיה שתי וערב יחד. דכך משמע מלת או שחלק בזה לו בזה. קרבן אהרן:

אב שם הלכ' ג שבשי"ג הל"ש ד שם פלוס ו

ט הסליד לשון הר"ב עץ חלול כמין קנה שמחברים עליו המטוה ולא ידעתי למה יעשוהו הלל אם המטוה מתחב עליו ולא בתוכו ולשון הרמב"ם יעשה כמו קנה מעץ נקוב (ולה שני עניים אחרי) ויחבר עליה המטוי' והוא אשר נקר' סליל ע"כ וגרא' בעיני שהוא הדיוסטר שבמשנ' ג' פ"ד דכלים שמפר' שם (הר"ב והר"ם) שנעשה על זה התואר. ורמיה לדברי שם כתב הר"ב. שהוא נשפ"ה בלע"ז. ובכ"ן מצאתי בתוב סליל אשפ"ה בלע"ז. ואם שמותיהן חלוקים שזה נקרא דיוסטר. וזה נקרא סליל אפשר שתמונתן ג"כ אינן שוות תמיד. ולכך ג"כ לזה ליעזין אותו נשפ"ה ולזה אשפ"ה: הבבוד העליונה. כתב הר"ב וגראה הנגע בכובד האחד. השני טהור. לשון הר"ם כל זמן שהוא שתי. השני טהור ופירוש עליונה ותחתונה תמצא בדפס"א דכלים) בדברי הר"ב ובמ"ם שם שם"ד: וכן שני דפי חלוק. כתב הר"ב. ולא כעין חלוקים שלנו וכו' כ"כ הר"ם. והרמב"ם פי'. ב' דפי חלוק הוא בעת ההבדל (בגד או חלוק. מחברו כאשר יאמרו שני תתיכות מחוברות) בחוט מן השתי ומן הערב: בנפש המסכת. פי' הר"ב חוט הערב כו'. ועד ש תישבו כו'. הוו כשתי להצטרף עתו לנגע בגדים וכ"כ הר"ם ור"ל לשתי העומד מצטרף. והרמב"ם מפ' בנפש המסכת ובשתי העומד ענין אחד הוא. לומר שמצטרפין זה עם זה. ולהר"ם והר"ב בנפש המסכת לחוד שתעי' הכי. ובשתי העומד קמל"ן לנופיה דשתי העומד. ומ"ם הר"ב אל"ג בתחלה כשאורג בו ב' בתי נירים קודם שיארג בו ג' על ג'. וכך לשון הר"ם. ותמה אני דהא במשנה ב' פרק דלקמן תכן בהדיא דתחלת הבגד צריך שיהיה ג' על ג'. ועוד מה ענין ב' בתי נירין לג' על ג'. ולכן כ"ל דה"ג קודם ש ארג בו שלישי. ול"ג על ג'. והענין כדכתב הר"ב משנה דבמ' במשנה ב' פי"ג דשבת העושה שתי בתי נירין בנירים. שמרכיב שני פעמים כל חוט של שתי בנור. ובפעם הב' (מרכיבו) על חוט המורכב על הקנה. ע"כ. וקמ"ל דקודם שהרכיב הסליסי מצטרף לשתי העומד אבל אני פירשתי שם אותה הרכבה בענין אחר. י ש"ר"ף את הנימין. ושיעור הנימין מפורשים ברפב"ט דכלים. נימל הסדין והסולרים. הר"ם: מציל את האומריות שבו. פי' הר"ב דכתיב ושרף את הבגד בגמר או בפשתים. שאין מ"ל בגמר או בפשתים כו'. תורת כהנים. ופירש הרמב"ם (שהיה ראוי שיאמר ושרף את הבגד הגמר. או הפשתים) הנה מאמרו בגמר או בפשתים. יורה שבהן מה ישרף. ומה שיעזוב. ובאה הקבלה שיעזיב מהן האומריות שבו.

כדי לארוג ממנה שלש על שלש שתי וער' אפי' כולה שתי אפי' כולה ערב. היא' פסיקו' אינה מיטמאה בנגעים. ר' יהודה אומר אפי' פסיקה אחת וקשרה. אינה מיטמאה: ט המעלה מן הפקעת לחברתה. מן הסליל לחברו. מן הכובד העליון לכובד התחתון. וכן שני דפי חלוק שנגע באחד מהן. הרי השני טהור בנפש המסכת. ובשתי העומ' הרי אלו מיטמאין בנגעים מיד. ר"ש אומר השתי אם היה רצוף מיטמ': י נראה בשתי העומד יהאריג טהור נראה באריג השתי העומד טהור נראה בסדין שורף את הנימין נראה בנימין הסדין טהור חלוק שנגע בו נגע מציל את האומריות שבו אפילו

כדי לארוג ממנה שלש על שלש. שיהא בה שיעור לעשות כל הבגד של שלש אצבעות. על ג' אצבעות ממנה. גם השתי גם הערב. כדקתני ואפילו כלה שתי. ואפילו כלה ערב: היא' פסיקות. שהיו החוטים שנפקעת מופסקין. לא הוי חבור. אבל אם היו קשורים הוי חבור: אפילו פסיקה אחת שאין בכל הפוקעת שלא פסיק אחת וקשרה לא הוי חבור. ואין הלכה כר' יהודה: ט המעלה מן הפקעת לחברתה. פעמי' שהנשי' עושות פקעת בת למה או בת שתי אמו' ומנגלנו' ומסבבות מזו לזו לעשו' פקעת גדולה. ואם עד שלא תעלה את כלה גראה נגע באחד מהן. וחוט מחברן. הוי השני טהור: סליל עץ חלול כמין קנה שתחבריס עליו המטוה: כובד העליונה. שני עניים שבולים שהאורגין כורכי בהן השתי שלהן וגוללין וגראה נגע בכובד הא'. השני טהור. דלא הוי חבור: וכן ב' דפי חלוק נמי איכא חבו' ולא כעין חלוקים שלנו שתחתכים ומחברין בו בתי הזרוע ושאר תתיכות בתפירה של חבור גמור. דהוא ודאי חשיב חבור כאלו הוא בגד אחד. אלא מיירי דלא מיחבר כולי האי: בנפש המסכת. חוט הערב שנכנס לתוך השתי בנפש לתוך הגוף. ועד שיתישבו על מכונם אצל האורג הוו כשתי להצטרף עמו לנגע בגדים. אי נמי בתחלה כשאורג בו שתי בתי נירים קודם שיארג בו ג' על ג': ובשתי העומד הם חוטי השתי שבין כובד העליון לתחתון שעומדים שם ליארג ולהסך בהן חוטי הערב. וקא משמע לן דלא תימא כל חוט וחוט עומד בפני עצמו ואין בו רוחב בגדים. אלא כלה חבור זה לזה. ואם נראה (נמי) נגע בצד זה. טמא בצד אחר: אם היה רצוף. שהחוטים רצופים זה אל זה. כעין רצפה שאורגין זה אצל זה. שכן דרך האורגים לייסדן להיות אריגתה מכוונה או שיבות חבור. ואי לאו הכי. חוישן כל חוט כאלו עומד בפני עצמו. ולא הוי חבור. ואין הלכה כרבי שמעון: י נראה הנגע בשתי העומד האריג טהור. כשאין עתיד לארוג יותר: השתי העומד טהור. היינו מה שאין עתיד לקצץ מן השתי עם האריג: הנימין. חוטין שבראש הסדין ובסופו: מציל את האומריות. שאם הבגד. שאינו שורף אותו. דכתיב ושרף את הבגד בגמר או בפשתים. שאין תלמוד לומר בגמר. או בפשתים. אלא ללמדך שאין שורף האומריות עמהן: ואפילו

אפי'הן ארגמן: יא "כל הראוי ליטמ' טמא מת יא"ע"פ שאינו ראוי ליטמ' מדרס מיטמא בנגעים. כגון קלע של ספינה ווילון ושבים של סבכה ומטפחות של ספרים וגלגלון ורצועו מנעל וסנדל שיש בהן רוחב כגרים. הרי אלו מיטמאין בנגעים. סגום שנראה בו נגע יר"א בן יעקב אומ' עד ש יראה באריג ובמוכין. החמת והתורמל נראין כדרכן. ופושה מתוכו לאחוריו. ומאחוריו לתוכו: יב בגד המוסגר שנת ערב באחרים. כולם טהורין יקצצו ועשאו מוכין טהו' ומותר

אפילו הן ארגמן. כתב הר"ב דלא תימא כו' ואפילו הן ארגמן שהוא למר לבוש מליל. בת כ לוניא את המריות של שירקי' ושל זהב שאין מיגן מיטמא בנגעים ולא לוניא של ארגמן ושל זהורית טוכה שמיגן מיטמא בנגעים ת"ל אשר יהיה בו הנגע. הראוי לקבל נגע. פירש הרא"ש הראוי לקבל נגע. עכשיו. לאפוקי הני

א מ"ז הל' ב
ב מס פ"ב
הל' ט
ג מס פ"ג הל' ו
ד פס הל' י"ב

שבן לבושים. ע"כ:

יא כל הראוי ליטמ' טמא מת כו'. פי' הר"ב כגון בגד של ג' על ג' וטעמ דכיון שהוא ג' על ג' הוי בכלל הבגד בלאיתא בגמ' דשבת פ"ב ד כ"ו: כגון קלע של ספינה וילון כו'. ולא ידעתי למה פירט את אלו ורבים הם הטמוי' במסכת כלים בייחוד בפרק כ"ד ובפכ"ח ובשאר פרקים אחת הנה ואחת הנה. ולא עוד אלא דקלע של ספינה. לא נשנה שם. ואני תמה על הרמב"ם שלא כתב לקלע של ספינה בפרקיו להלכו' כלים. אשר שם מפכ"ב עד פכ"ח כתב לכלים הטמאים מדרס. ושאינה טמאים מדרס: ושבים של סבכה. פי' הר"ב ל' הסבכים ו' הסרוגים. ובספכ"ח דכלים מפרשו ע"ש. ויש לדקדק דסבכה גופה ה"מ לטמני. וכדתנן פכ"ד דכלים משנה י"ו. ומל' הרמב"ם בפירושו נראה דל"ג ושבים שלא והסבכ' אבל בחבורו פי"ג מהט"ל העתיק ושבים של סבכה: ומטפחות של ספרים. עיין במסכת כלים פכ"ד משנה י' ובפכ"ח משנה ד' (ד"ה של ספרים): וגלגלון פי' הר"ב אבגט כו'. ועיין בפי' (הר"ב) למשנה ד פ"ג דעדיות: ורצועות מנעל וסנדל. עיין בפי' הר"ב פכ"ד דכלים משנה י"ב: שיש בהן רוחב כגרים. לפי שלא יהיה נגע פחות מכגרים מרובע. כמו שפרשנו. הרמב"ם: סגום כו'. ראב"ד אומר עד שיראה באריג ובמוכין. פי' הר"ב סגום בגד עב מאוד. והוא כלשון שער וכו'. לשון הרמב"ם ושרש זה. שהשם אמר בנגעי (בגדים) בחתת היא בקרחתו או בגבחתו. ואמרו בספרא בקרחתו. אלו השחקים. ר"ל הבגד היפן אשר נשתו שטחיו בגבחתו אלו החדשים. ר"ל הבגד החדש אשר להן פתילות. ובגד הנמר כאשר הוא חדש וכ"ש העבים הנפים כמו בגדא דגרש (והסגוסים) כאשר הם חדשים יהיה על שטח האריגה כתו גרגרים מנמר בולטין. נקראו מוכין לדמותם כמוכין. והוא הנמר אשר ימלאו בו הגרים וזולתן. ע"כ. ואינו מפרש מה טעם בקרחתו אלו השחקים. ובגבחתו אלו החדשים. ודברי רש"י בזה ידועים במקומן בפי' המומש. ובעל ק"א כתב בשם פסיקתא זוטרתי. דבקרחתו דרים מלשון קרח. שנקרחו המוכין אשר עליו. כמו שיקרח השער אשר מהראש. שזה יקרה לו מפני היותו ישן. ובגבחתו אלו החדשים. שהתוכין עדין גבוהים עליהם ויהיה בגבחתו כאלו כתוב בגבהתו. וראה נראה שנתכוון הרמב"ם ז"ל וז"ש הרמב"ם בגדא דגרש. כ"ל שנ"ל גמד' דגרש. והוא שפ"ק דבילה דף ע"ו. לענין כלאים קטיס דסריין. וקאמר האי נמטא גמדא דגרש. שריא. ופי' רש"י נמטא בגד שקורין פלטרא בלע"ז. גמדא. קשה. כמו גמוד מסאונה (בפרק ע"פ דף קי"ח) [ופירש"י] נתכווצו מגעליו) דבר שהוא כוון נעשה קשה. דגרש מקום שריא ליסיבה כו': יב בגד המוסגר. כתב הר"ב שהיה בו נגע ולבנו. וכך פי' הר"ם. משום דמוכח מת"כ דמיירי אף בימי הסגירו. ולא באותו שנטהר בקריעת הנגע. דמרבה ליה בת"כ אלרעת ממארת שכל זמן שיקרא נרעת. ואפילו מוסגר. הן בו מאירה. ואל תהנה בו. ואי לאו דלבנו הוה מינכר בנגעו. וכתב מהר"ם וכגון שהיה לו שאר בגדים לבושים ונולד בהן נגע. ע"כ. וכ"ל דלרווחא דמלתא כתב שנולד בהן נגע. וכלומר שאפילו אם ע"י הלבנ לא הלך לו הנגע: משכחת לה. היכא דאית ליה כבר בגדים לבושים. ולאחר שנלבנו נולד בהן נגע. שהם אינם מיטמאים בנגעים. כדתנן לעיל משנה ג': כולם טהורים. לשון הר"ב דאת הודאי הוא מטמא כו' כדפי' לעיל בספ"ה לענין אדם. הר"ש ואע"ג דהתם קרא דייק הכי. אין להחמיר בנגעי בגדים יותר מבנגעי אדם: קצצו כו' טהור. ואין ללמוד מנרעת ממארת

דהוא

דהכוא בטוחלט כתיב. אלא דמצרעת ילפינן אף לתוסגר כ. לעיל. והדר ממעיט בת"כ לקצנו כו' בתוסגר. מדכתיב כי צרעת וכ"ל דלאו מכי דרים. אלא כלומר קרא אחרינא כתיב. גבי וסרף. כי צרעת. וטעמא למה לי. אלא לחלק דאין מצרה בוסרף ולא באינו שורף. הא כיצי אלא קצנו וכו': ואסיר בהגייתו. פי' הר"ב דהא סריפה בעי. וכ"כ הרמב"ם והר"ם. ולא ידעתי למה לא כתבו מדכתיב ממאר' תן בו מאדם כו' כדלעיל. ועוד שהרי מצינו סריפ' בתוחר בהגא' בתרומה טמאה. כדתנן במסכת ה' פרק אחרון דמסכת תמורה:

פרק יב כל הבתים מטמאין בנגעים לאתויי כדסיר' הר"ב בר"ם דלעיל. ועיין מ"ם סס: חיין משל נכרים. וכן הסתיק הר"ב. והר"ם כתב אלא משל נכרים גרסינן. דהכי איתא בריש פ"ט דגיטין [דף פ"ב] ומפרשים התם דפירושו חוץ. ומ"ם הר"ב וכסס שאין אחוזתם מטמא בנגעים כך בגדיהם וגופן כו' כך הוא במקצת פי הרמב"ם. אבל בת"כ שבידינו ל"ג וגופן. וכן אינו במקצת פירוש הרמב"ם. וראיה לי דלגופן לא צריך. שלמדנו מדכתיב אדם כי יהיה בעור בשרו נגע. דאיכא למדרש מגיה בדדרשינן בטומאת אהל. (ועיין מ"ם במסכת ו' פי"ח דאהלות בד"ה מדורות כו') אדם כי יטמא באהל ולא נכרי. שנאמר (יחזקאל ל"ו) נאני נאן מרעיתי אדם אתם. אתם קרוים אדם. ולא עכו"ם קרוין אדם. וכבר כתבתי ברפ"ג. דברי מהר"ם בזה. ולענין גר תושב. עיין מ"ם בר"ם דלעיל דהכי נמי הכא כמ"ם בסס מהר"ם ברפ"ג: יראו בתחלה. פי' הר"ב והיתוס שהיה בהם הנגע כו'. עיין מ"ם בר"ם דלעיל: בית ענול כו'. אינו מיטמא בנגעים. פי' הר"ב דגבי נגעים כתיב קירות קירות כו'. ומרמיהן שפל מן הקיר לא קא חשיב. אלא הני דכתיב בהו ליטנאיתיה קא חשיב. רש"י סוף פ קדכוור (דף ח') ועיין לקמן: בית טריגון. פי' הר"ב שיש לו שתי זויות או חמש. בת"כ תניא. וכפ' נט פסוט דף קס"ד: מייתי לה. וקי"ל לשל שתים דיגון. ולשל חמש פנטיגון. (ופירש רשב"ם) דיגון. פינות שתים. מלד אחת עגול. ולדו אחת יש לו שתי פינות. ע"כ. (וכ"ל גם לשון דיו שבלשון יון הוא שתים. כמ"ם הר"ב ברפ"ב דערוכין. וטוב מצאתי כן בערוך ערך סדן וכתב עוד שגין לשון פינה. בלשון יון שקורין לפינה גיניאה. וכן מפרש פינטגון שחמש בלשון יון. פינטו) וכתב מהר"ם פיאה לי אמאי לא קתני נמי הכא. ובשלמא דיגון לא איצטרך. דכיון דקתני טריגון אינו מטמא. כ"ם דיגון. אבל קשה לתני פנטיגון דהוה רבותא טפי. דאע"ג דאיכא למ"ד שיש בכלל חמש אדבע גבי ציצית ומחייבין ליה בציצית כמו בעלת ד'. הכא לא אמרינן הכי. לכן כ"ל דפלוגתא דתנאי היא. דכי היכי דפליגי בהא גבי ציצית בפ"ב דזבחים (דף י"ח. ובסס"פ הקומץ רבה (דף ל"ו) וס"פ התכלת (דף מ"ב) ה"נ פליגי הכא בנגעי. דתנא דתתני ס"ל דבעל חמש מטמא בנגעי. ולתנא דברייתא לא מטמא. ואין להקשות דבשלמא התם אתרבי ליה מאסר תכסה בה. אבל הכא ליכא ריבויא. די"ל דהכא נמי אמרינן בעלת חמש. מדכתיב קירות תרי זמני. וכתיב נמי קיר. דכתיב (ויקרא י"ד) ומרמיהן שפל מן הקיר. עכ"ל אבל הרמב"ם בפי"ד מהט"ל העתיק בעל חמש ולא העתיק בעל שתי. ואפשר מפוס דבמכ"ם אתיא: או באסקריא: הר"ב העתיק ובאסקריא: ופירש שהיא תורן הספינה. וכן הוא לשון הר"ם: וכ' ולא בזה בברייתא פרק ז' דנזיר דף כ"ה. הנכנס לארץ העתיק כו' בספינה ובאסקריא. ופירש רש"י כלומר בספינה גדולה שיש בה אסקריא. וקרי לה הכי על שם אסקריא שבה. דהיינו תורן. וקרוי פוסט בלע"ז: ע"כ. ואף הרמב"ם גירסתו ואסקריא אלא שמפרש דקאי אדלקמיה: על ארבע קורות: שהבנין שעל ארבע קורות בלתי מחובר לארץ. נקרא אסקריא. ואפשר לי לקיי' גירסת הספר: לא מבעיא להרמב"ם: אלא אף להר"ם והר"ב: ויהיה בנין המגפה שעושין על התורן שיעמוד עליו הלופה. וספיר קתני אי. ומ"ם הר"ב ויש ספרי כו' ובלשון מקרא כו' בדברי היתוס ב' ב' ט"ו: על ארבע קורות לשון הר"ב שהיה הנגע בגוי על גבי הקורות ולשון הר"ם שיש אויר תחת הקורות וכותלי הבית בגויים על גבי הקורות ע"כ. וכלומר שהקורות בולטות: כגון מן עלייה ועליהן בגוי בית ולשון הרמב"ם פי"ד מהט"ל שם אם תלוי על ארבע קורות: ומהר"ם פי' דקורות הייט שהם רחבי ורחויין לעמוד בלא נעילה בקרקע: ולא קרינן ביה בבית ארץ.

אבל

א ניסין מג. חיי' ע"ל שם. עוחלת נרעת הל"ים
ב סס הלכ' יב
ג סס הלכה ו
ד"ב קסד:
נזיר ז ס

כלן שמאין. דכיון שנוקק לטומאה. אין הספק מטהרו. טמא יאסור בהגאתו. דהא סריפה בעי:

פרק יב כל הבתים. ולוקא בארץ ישראל. דבבית ארץ אחוזתם כתיב (ויקרא י"א): חוץ מבל עכו"ם. אם קנו בית בארץ ישראל. דהכי משמע אחוזתכ' מטמאה בנגעים. ואין אחוזת העכו"ם מטמאה בנגעים. וכסס שאין אחוזתם מטמאה בנגעים. כך בגדיהם וגופם אין מטמאים בנגעים: ירקו בתחלה. ובימים שהיה בהם הנג' כל זמן שהיו ביד עכו"ם. אינם עולם לכן מן החשבון: בית ענול. שאין בו זויות: טריגון. שיש לו שלשה זויות שהא בלשון רומי טר"י וה"ה בית שיש לו שתי זויות או חמש: אינו מיטמא בנגעים. דגבי נגעים כתיב קירות קירות שתי פעמים. ומיעוט קירות שנים. הרי ד': באסקריא. הוא תורן הספינה. ויש ספרים שגורסים מאכסדרא. וכן קורות שקוסרים ביחד ומוליכין אותן בנהרות ובים. ובלשון מקרא. קרוין רפסודות: אינן מטמאין בנגעים. דכתיב בבית ארץ. עד שיהיה הבית מחובר בארץ: על ד' קורות. פמו או על ד' קורות שהיה הבית בגוי על גבי אפילו

אפי'

ומותר בהגייתו. ומזמוחלט שנתערב באחרי כולם טמאין. קצצו ועשאו מובין. טמא. ואסור בהגייתו:

פרק יב כל הבתים מיטמאי בנגעים. חיין משל נכרים. הלוק בתים מן הנכרים. יראו בתחלה. בית ענול. בית טריגון. בית הבנוי בספינה או (ל"א באסקריה) באסקרי. על ארבע קורות. אינו מיטמא בנגעים. ואם היה מרובע

אפי' על ד' עמודים · שהעמודים מחוברים בארץ והן נחשבים ד' זויות לבית · והגג עליהן מטמא בנגעים אע"פ שהוא פתוח מכל צדדיו . ב בית שאחד מצדדיו · מ' מארבע כתליו מחופה בשיש מרמר"א : בסלע · נור שהיא שם משמש ימי בראשית : בלבנים עשויים בכבשן : בעפר · שהכותל עשוי מנוסי עפר: טהור · דבעינן שיהיו ארבעה קירות הבית ראויין ליטמא בנגעים ואם א"ד מן הקירות עשוי בדבר שאין ראוי ליטמא כגון כל הני דאמרי' הבית טהור : בית שלא היו בו אבנים ועצים ועפר כל שלשתן · אלא מ' מהן היה בו · ונראה הנגע באותו האחד טהור · דבעינן שיהא ראוי לטמא קודם ראיית הנגע: עד שיהיו בו אבנים ועצים ועפר דכתיב (ויקרא יד) את אבניו ואת עציו · ואת כל עפר הבית : ג עד

אפי' על ארבע עמודים מטמא : ב "בית · שאחד מצדדיו מחופה בשיש אחד בסלע · ואחד בלבנים ואחד בעפר טהור "בית שלא היו בו אבנים ועצים ועפר · ונראה בו נגע · ואח"כ הביאו בו אבנים ועצים ועפר טהור · ובן בגד שלא ארג בו שלש על שלש · ונראה בו נגע ואח"כ ארג בו שלש על שלש טהור אין הבית מיטמא בנגעים עד שיהא בו אבנים ועצים ועפר : ג וכמה

בנוי עליהם ומיהו מדקתני על ארבע עמודים · משמע דלא חיישינן מאויר שתחת הכתלים אלא מזויות הבית שלא יהא אויר תחתיהם דאותן ד' עמודים כנגד זויות הבית ע"כ ועיין לעיל : ב בית שאחד מצדדיו מחופה בשיש כו טהור · אמרית' ונתן את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית הורה בזה שהוא נבנה מאבנים ועצים ועפר ואז יטמא הרמב"ם · שאע"פ שבתחלה נאמר ונתתי נגע בבית שתם נלמד דבר הלמד מסופו שאינו מדבר אלא במה שכתב בסופו ונתן וגו' · ולא בבית הבנוי מעצים אח' ועיין בסמוך בדבור עד שיהא כו' : ואחד בעפר · ה"נ ה"מ להתני ולדו אחד (טלס) ולדו אחד בראל אלא תנ'וסייר מהר"ם : ועפר כדכתיב בקרא ואת כל עפר הבי' ואין זה גוסי עפר אלא הוא מגובל ונעשה טיט כענין שנ'(ויקר'יד) ועפר אחר יקח וטח את הבית ולשון הרמב"ם בפירושו מאבנים ומעפר ומסיד · וסיד א"א לומר כדפי' הר"ב והרמב"ם במשנה ו' דסיד לא הוי עפר וע"ק דהשמיט עצים לכן נ"ל שהוא ט"ס וצ"ל מאבנים ומעצים ומטיט : עד שיהא בו אבנים ועצים ועפר · פי' הר"ב דכתיב את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית וכן נראה מל' הרמב"ם דלעיל ואיכא למידק מנלן עד דאיכא לכולהו · דדלמא כי איכא חדא נמי אסגי וקרא לגופיה אצטריך · לומר שכל אחד מאלו מטמא בנגעים ובעי נתינה והר"ם הביא ברייתא דרבי ישמעאל אומר כי"ג מדות כו' דברים ת"כ · דתניא דבר הלמד מסופו כיצד ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם · משמע בית שיש בו אבנים ועצים ועפר מיטמא יכול אף בית שאין בו אבנים ועצים ועפר"ל ונתן את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית דבר הלמד מסופו שאין הבית מטמא עד שיהא בו אבנים ועצים ועפר ע"כ· ובטוגיי לא יכולתי לעמוד על לחוד זה דבשלמא אם בא ללמד שלא ליטמא שום בית שאינו נבנה בשום אחד מאלו · אתי שפיר דאע"ב דונתתי נגע בבית כתיב כתיב ואיכא למימר דמשום או לבנים או סלע או גוש עפר נמי בכלל · למדנו מסופו דגבי נתינה כתיב לבניו ועציו ועכרו דדוקא הני ואחריני לא אבל לומר דבעינן עד שיהו שלשתן זו לא שמענו דהא איכא לפרושי דקרא קמל"ן · דכל אחד משלשתן ראוי ליטמא בצרעת ובעי נתינה ובעל קרבן אהרן בתחלת חבורו על פי"ג מדות שקראו מדות אהרן · כתב על ברייתא זו יכול אף בית שאין בו אבנים ועצים ועפר או אם קאמר דאי ליתא ביה דבר מאלו היכן נראה הנגע · אלא שאין בו האחד מהם קאמר וא"כ הכתוב סתום כי לא ידענו באיזה בית מדבר אם בנוי מאבנים ועצים ועפר או באחד מהם די ובאומרו בכולו ונתן את הבית את אבניו וגו'ואע"פ שבא לומר שהאבנים והעצים והעפר בלא מקבלים טומאה וכעונים נתינה אינ אורחיה למדנו סימן שהוצרך לומר אבניו ועציו ועפרו משמע שלא אמר בית אלא של הבית שיש בו אבנים ועצים ועפר פ"כ · ולא הבינותי זה כלל היאך מצינו שיהא צריך לשלשתן ביחד דבשלמא ללמוד שאין שום דבר אחר מיטמא בנגעים משמע שפיר · כיון דלא כתבה התורה לגתון אלא אלו שזכר · ש"מ דשום דבר אחר אינו ראוי לקבל טומאת נגעים אבל שנוכל ללמוד דלבעי כל אלו השלשה ביחד אגב דכתב התורה לאלו השלשה · שבהכרח הוצרכה לכתבן ללמד על עצמן שהם כעונים נתינה שמקבלים טומאת הנגע זו לא ידעתי מנין לנו ללמוד כן וכן מה שהניח וכתב דהא דקתני יכול אף בית שאין בו אבנים ועצים ועפר אם אם יאמר דאי ליתא ביה דבר מאלו היכן נראה הנגע גם אלו דברי תימה הן דכיון דלא כתי לא לחדנו למעט שום דבר מטומאת הנגע מאי מתמה היכן נראה הנגע · בכל דבר שבעולם שתמנו נבנה הבית · איכא למימר שיהא נראה בו הנגע ודלמא הכי קאמר יכול אף בית שאין בו אחד מכל אלו והא ודאי דלהאמנו לפרש כן מאי דקשיא לי דאי תימא דהוי אמינא דרבי ישמעאל ללמוד על בית שאין בו אחד מכל אלו · אם כן אף מסופו לא למד · אלא להוציא דבר שאינו מכלל אלו השלשה אבל שאריכים כל אלו הג' ביחד לא למדנו ולכך מפרש בענין בלא נסתפק רבי ישמעאל על דבר שאינו מכלל אלו הג' ואם כן ספקו אי בעי

שלשתן

א סס הל' ב סס הל' ע ג סס ת"ב

פ"יא

הל"ע

שלשתן. ואי תסני באחד. ומש"ה כי מייתי הרא דבמתני' הרי שבא ללמד לגבעי שלשתן. זה ברור שמפני הלחץ זה הדחק שאמרתי הוצרך לפרש כן. אבל נשאלהו ויודיענו כיון שבא לנו הספק ולא ידענו באיזה בית מדבר הכתוב. לתה לא נהיה בכלל הספק כל בית שבעולם אפי' של שים ולבנים צור וגוסי עפר. אלא שהאמת הוא כך שהכל בכלל הספק והדרא קושין לדוכתה מהיכי אתי לן ללמוד מסופו שיהא צריך לכל שלשתן ורמיתי לגבעל מדות אהרן עצמו. שבתחלת דברי ר' ישמעאל כשמסדר הי"ג מדות אחת לאחת קודם שאפרשן לכלא ואי'.

ג ובמה אבנים יהו בו. ר' ישמעאל אומר ארבע. ר"ע אומר שמנה. שהיה ר' ישמעאל אומר עד שיראה כשני גריסין. על שתי אבנים.

ג עד שיראה כשני גריסים דכתי' ויקר' י"ר) ורא את הנגע והנה נגע בעין נגעי בתי' מטמאין עד שיראו כשני גריסין: או

מנסרי' או מיריעות או בית בגוי מאבנים ועצים ועפר. ולא ידענו באיזה מין מאלו מדב' או אסמכ' מכולם. לזה נזכר לנו בסיני שבלמוד זה מהדיני' הנאמרי' על זה הבי' לבסוף רצוני על חלקי ואישי הבית ולזה כשהו אומר ונתן לת עצין וגו' בזה נלמוד שאין זה מדבר אלא בבית בגוי מאבנים ועצים ועפר. עכ"ל. הרי שהוא עצמו מש"ה הספק נופל על כל בית. ואפי' שאינו מסוס אחד מאלו הג'. וש"ה שלמדנו מסופו. הוא שלא יהא אלא כאלו הג'. אבל שיהיו צריכים אלו הג' ביחד. זו עדיין לא שמענו. והנה עוד לו לגבעל מדות אהרן בפירושו להברייתא כיצד ונתתי נגע וגו'. ת"ל ונתן וכו' כתב וז"ל או נאמר שבאמר זה באומרו הבית. שהיה לי שיאמר ונתן את עצין וגו'. כי בבית הוא מדבר. אלא ודאי שכיון לומר שהבית המזכר אינו אלא הבנוי מאבנים ועצים ועפר. עכ"ל. ועל זה נפלאתי יותר דמכיון דמיקורא דהבית למדנו זה. א"כ היאך מצאנו ידינו ורגלינו לומר שזו היא מדת דבר הלמד מסופו. והרי מקרא אלא הוא ביתור מיבת הבית ולא מדה מסוס מדה כלל. אבל מה שנ"ל בזה. דאה"כ דמתדה דבר הלזד מסופו לא למדנו. אלא שאין בית האמור בנגעו בסיפו בונתן מזכר מאבנים ועצים ועפר. ולא למדנו עדין כלל שיהא הכתוב מצריך שיהו שלשתן ביחד ברוקא. והכי קתני יכול אם בית שאין בו מאבנים כו'. כלומ' שאין בו בס אחד מכל אלו וקאמר ת"ל ונתן וגו'. דבר הלמד מסופו: שאין הבית מטמא עד שיהא בו מאבנים ועצים ועפר ר"ל שנלמד מסופו שאינו מטמא עד שיהא בו אלו המנוי. אבל בסוס דבר אחר מאלו אינו מטמא ולא באינו נומר שיהו בו כל אלו. שזה ודאי לא למדנו כלל מתדה זו ולא בא ללמד על זה אלא למדנו שאלו יהי' בו ולא סוס דבר אחר. כלומ' שסוס דבר אחר אינו ראוי לקבל טומאת נגעי' ומכ"ש לגבי שבש"כ לגבעל מדות אהרן דל"ג עד שיהא בו כו' וגרס שא א"כ יש בו כו' דוק. אי דלא מסתמיה דגבעי למימרא כלל שיהו בו כל אלו דוקא ביחד. זהו מה שגרמה בעיני ברור בפי' הב"ח הזאת. ומעתה שלא למדנו אלא שאין דבר אחר מטמא בנגעים אלא אם הסלם. נשאר עלינו הקושה דא"כ מנין לנו הא דתנינן עד שיהא בו מאבנים ועצים ועפר ובמשנתינו לא נוכל לפרש. אלא עד שיהיו שלשתן ביחד. לגי' שזה שאין דבר אחר מטמא שא אם כבר תנא לה ברישא בית שא"ד מצדדיו מחוי' בסיס וכו'. וא"כ מנלן הא כיון דאתמר זו לא למדנו כן ואומ' אני שברייתא אחר נסנים בת"כ ומתל' למדנו זה. וכך היא סמוכה בס' מצורע ונתן את הבי. את מאבניו ואת עצין ואת כל עפר הבי'. מלמד שאין הבית מטמא בנגעי' עד שיהיו בו מאבניו ועצין ועפר. וכ"ה מאבנים יהו בתוכו. ר' ישמעאל אומ' וכו'. הרי שזו הברייתא היא שנו ה הסס במקום משנתינו ממש. ולא כיון שבאתרו מלמד שאין הבית כו' למדה זו דדבר הלמד מסופו. ולא לסוס מדה מן המדות. וז"ל בעל קרבן אהרן מלמד וכו'. דבאתרו ונתן את הבי' לא היה צריך לומר. מהו אחר יתון לסתם ב ת. מאבני ועצים ועפר (הוא) ע"כ. וזהו סותר ג"כ פירוש עצמו שבתדו אה"ן בפירושו על המדה עצמ' דנסת זקנו אם של ראיעו ונגעים ועוד תקשה ליה משנתינו דקתני בהדיא דשל שים ולבנים בו טהור משמע דלצריך לתתני דה"א דטמא. והסתא אם הוא ה"א. דלמא האמת הוא כן שא ודאי קרא אסכה ודרש והיא המדה דבב' הלמד מסופו שלמדנו מתנה דאין דבר אחר מי' אלא או והכא ודדרים דבעי שלשתן ביחד הפי' הוא כאותו פי' עצמו שכתב במדות אהרן בברייתא דכיצד דלעיל. וכתבתיו ג"כ למעלה זה הפי' הוא דמיקורא דהבית קדרים הכי דלא מצטריך לתכתב כלל אלא ונתן את מאבניו וגו'. דבבית קא מיירי אלא לומר שהבית הוא זה דוקא. שנאמר עכשיו באבנים ועצים ועפר. אלא שהוא מדרש זה במדת דבר הלמד מסופו בעצמה. וזה א"א בסוס פרים דלתדה א"ל סוס יתור. אבל התדה נדרשת לענין שאין דבר אחר מטמא אלא אלו. ויתורא דקרא להכי הוא דאתא לאשמועינן דעד שיהא כלומר שיהו שלשתן ביחד דוקא. ודיקא (נמי) (הכי) דהכא קתני מאבניו ועצין בלישנא דקרא ואלו התם קתני מאבנים ועצים. דהתם לא אתי אלא למדרש דאין דבר אחר מטמא אלא אלו. והכא אתי למימר שיהו שלשתן ביחד בזה הבית הנטמא. וודאי זה אינו טמא כלל. דאין לפרש דדייק לתנקט מאבניו ועצין ולא שלשתן. כדדייקינן בקרא בתרי ב' שלקחן (בפי' הר"ב). ואי לתנקט ליסנא דקרא. א"כ לעיל נמי ה"ל למנקט הכי. אלא שבתכוון נקט לעיל מאבנים ועצים דהיינו בעלתא. והכא נקט מאבניו ועצין דאתך בית מהדר. ולא דבעינן שיהיו שלשתן ביחד דוקא. וכן נמי דייקא הכי' (דלבעל קרבן אהרן) דגרסינן בברייתא דלעיל אלא א"כ יש בו מאבנים וכו'. והכא גרסי' עד שיהא בו כו' ברוך החונן לאדם דעת:

ג ובמה מאבנים יהו בו. כת"כ יכול עד שיראה בשני כתלים ת"ל ומראיהם שפל מן הקיר. אפילו בכותל אחד. יכול אפי' על אבן אחת. ת"ל והאלנו את האבנים. אין פחות משתי מאבנים. אין פחות משתי מאבנים. אין פחות

מנין

או על אבן אחת יר' עקיבא אומ' עד שיראה בשני גריסין על שתי אבני לא על אבן אחת רבי אליעזר בר"ש אומר עד שיראה בשני גריסין על שתי אבנים בשני בתים בזויות ארבו בשני גריסין ורחבו בגרים: ד עצים כדי ליתן תחת השקוף רבי יהודה אומר כדי לעשות סנדל לאחורי השקוף עפר כדי ליתן בין פצים לחברו קירות האבוס וקירות המחיצה אינן מטמאין בנגעים ירושלים וחיצה לארץ אינן מטמאין בנגעים: ה כיצד ראיית הבית ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית אפילו תלמוד חכם ויודע שהוא נגע ודאי לא

מין מחילי לא נראה אלא על אבן אחת ח"ל ומרמיהן אפל מן הקיר אפילו על אבן אחת ולפיכך הצריך רבי שמעאל ד' שיהא כל כותל מבתי הבית ראוי לנגעים וזה בעצמו טעמו של רבי עקיבא שהצריך מ': ד פצים פי' הר"ב לשון סדק וקרע כמו הרעשת ארץ ספלמת תהלים ס"ד וכתיב וקרע לו מלוני (ירמיה כ"ב י"ד) תרגום ופלים ליה כוין כשקורעים בכותל לעשות פתח וחסון הבנין משני לדדין השיווים נקרא פלים הר"ם (ובפוס ס"ח דשבת מס' הר"ב לפלים בענין אחר ועי"ש) וכתב עוד הר"ם ושעור האבנים אין מפורש במתני' אבל בתוספת' קאמר דשב"א משמו שנים וקירות המחיל פי' הר"ב של חגרות גנות ופרדסי' כו' וכ"כ הר"ם ודומה בעיני שהקדים לשנות קירות האבוס דשל בהמה והרמב"ם מס' קירו' המחילה הוא מקרה ולא נעשה לדירה ואמנם נעשה להיות לו לאשר תחתיו מהברמות מהשמש ע"כ ותהר"ם כתב לכ"ל דגרסי' קירות המחילה מלשון ותהי המחנה לשון חלוקה דבמ"כ גרסי בקירות הבית ולא בקירות המגורה מלשון נהרסו מתגורות (יואל א' י"ז) והם אולרות תבואה והיינו קירות המחנה דמתני' סדרך לעשות באולרות תבואה הלוקות הרבה בין חטין לכוסמים לשיפון ולשעורים ולשבולת שועל ואף בין תבואה לתבואה דמינה דפעמים זו טובה מזו להבי גרסינן המחנה ועוד דאין זה לשון קירות המחילה דלשון קירות הם מחילות ואינו אומר מחילות ולא קירות המחילה והלא קירות ומחילות ח"ל מהן שכ"ל אבל הר"ם העתי' דבמ"כ קתני בה תרוייהו קירות המחילה וקירות המגורה וכן הוא בת"כ שבידינו ירושלים פי' הר"ב אלא נתחלקה לשבטים בפ"ק דיומא דף י"ב ופי' לשבטים לשבט יהודה ובנימין כאחיך מ"ד אתם דס"ל דיהודה ובנימין היה להם חלק בירושלי' ואנא דידן סוב' דלא נתחלקה להם אלא יד כל ישראל שוים בה ותתהו התו' ד"ה ירושלי' דבפ' מיזהו מקומן [מסחט] דקרן מזרחית דרומית לא היה לו יסוד לפי אלא היה בחלקו של טורף (כדפי' הר"ב בתפארה ד' ועוד בפ"ק מסכת מ' ס"ג דמדות) וא"כ למ"ד לא נתחלקה מאי ס"ל דאמר מקומות של מזבח היה להם יסוד ומזרחית דרומית לא היה לו יסוד ואין להרן דלדידיה היה לו יסוד מכל מקום דא"כ אל יסוד מזבח העולה מאי עביד ליה דמשמע שיש ליתן אותו במקום שיש לו מכלל דאיכא דוכתא דלא היה יסו' וי"ל הכי גמירי שלא נעשה יסוד למזרחית דרומית כדכתיב הכל בכתב ע"כ ואם תרצו למתני דמדו' (שהיה) לו יסוד כו' דאתיא כב"ע אכתי תקשה לתמי כי אחלו בגמ' דאיזהו מקומן דף נ"ג מאי טעמא והשיב ר' אליעזר לפי שלא היה בחלק של טורף וכל אותה סוגיא הכי דהשתא ומייתי התם גמי תרגום ובאחסנתיה יתבני מדבחא ח"כ מקדשא וכמו שהעתקתי שם בס"ד ואמאי שבקי למימ' טעמא אגיבא שתמא דמתני' דהכא ושם ביומא דלמ"ד נתחלק לשבטים ירושלים מיטמא בנגעי' חוץ מן המקומות המוקדשים שבו' שהוא המקדש וכ"כ ובתי מדרשות וכו' דס"ו דב"ק דף ס"ב פירש הטעם דאע"ג דנתחלק חזרו וקנו אותן המקומות כדי שיהא לכל ישראל חלק בהן משא"כ ירושלים אם מתחלה נתחלקה למה חזרו וקנו אותה ע"כ אלא ודאי דלהכי מפרש אליבא דמ"ד נתחלקה דהכי הלכתא ודלא כמתני' דהכא וכ"מ לירושלים חוץ מדברים המוקדשים שבה מיטמאין בנגעים וקשיא על הר"ב דכיון דמפרש בזבחים ובמדות אליבא דמ"ד דנתחלקה ח"ל לכתוב בכאן דאין הלכה כשתם משנה וכן הרמב"ם פסק כשתם משנתינו בפי"ד מהע"ג [הלכה י"א] ותמוה אלא נתחלקה לשבטים תקשה ליה גמי סוגיא דזבחים דנכנה אליבא דמ"ד נתחלקה ומיהו תו אזכהן שתמא אחרינא במתני' ו' פרק בתרא דערכין דירושלים אין בית הלוט בה ומיטמא דלא נתחלקה לשבטים כמ"ש פס"ג: ה בנגע כ"ל בבית אפי' מ"ח ויודע מי' דאי אינו יודע מהיכי תיתי שיאמר נגע כ"ל והא לא ידע ומ"מ

הכהן טמא · עדין אין כאן טומאה · כלתכן ברפ"ג · והרא"ש כתב בשם רבותיו · דכיון דבדבורו לא יוכל לשפוט · הלכך לא יאמר בלשון ברור · ע"ד התרס · לחד לשונך לומר אינו יודע · ולי נראה מפני דרך ארץ שצריך לנהוג עם הכהן כו' · א"כ שלא ומהר הכהן ויגזור טומאה ע"כ · וגם לא כתב · מפני דוכר שקרים לא יכון · דהא כל זמן שלא נזק הכהן · לא נגע הוא · ואיך יאמר נגע כו' · וכתב בעל קרבן אהרן דלא דק בזה : שהכהן אינו עוסק אותו נגע · אבל הטומאה עוסק בו · וקודם שיבא הכהן · נגע הוא · ע"כ · ואפשר לתרץ שבשאמר נגעי המכוון ממנו מה שקורא נגע · והיינו נגע טמא · ומכיון שעדין אינו טמא · הרי דוכר שקרים · ולי נראה בהשך דלהכי הקפידה התורה מלומר נגע כדי שלא לפתוח פיו לשטן לו (כדדרשינן בפ' מי שמתו דף י"ט) תאמר שמעו קינוי סדו' וגו' ס"ל · אפשר שיגזור ויכהם ערס יבוא הכהן · ולכל הטעמים כ"ל שבכל הנגעים הדין כך · שלא יאמר נגע · עד שיטמאנו הכהן · ואפילו אית"ל דאין הדין הזה · אלא בנגעי בתים · וכן הרמב"ם לא כתב שיה' נוהג גם בשאר הנגעים · י"ל דנגעי בתי' הואיל וקודמין בזמן · כדלקמן לכך הקפידה התורה ביותר · משא"כ בשבר בא עליו נגע הבית · כשאח"כ בא עליו נגע בגדיו · וכן גופו שוב לא הקפידה בכך : וצוה הכהן ופנו את הבית אפי' חבילי עצים וכו' וכן הוא בנוסחת מהר"ם ז"ל ובמסכתות יסנים מנוקדים: אפילו חבילי עצים · כתב הר"ב והא דכתי' ולא יטמא כו' לאסמויי דכלים דהוו מעקרא נמי מי טמוא אי שביק להו בת"כ · ולא יטמא כל אשר בבית מה ת"ל אלא סמלינו (בפרק דלקמן משנה ע') בנכנס לבית המנגע שאינו מטמא בגדים עד שישהא בכדי אכילת פרס יכול אפי' היו שם כלים מקופלי' ומונחי' על כתפו כלים מקופלי' ומונחים בתוך הבית יכול לא יהוא טמאים עד שישהו כדי אכילת פרס ת"ל ולא יטמא כל אשר בבית מיד · כלומר דלהכי מפנה שהרי לא יכול להגיל שמיד יהא נטמא ואפי' לא ישהה כדי אכילת פרס · ואפילו חבילי קנים דלא תימה עצים דוקא דאזו לעשות מהן כלים שסתתן מקבלי טומאה אבל קנים מה שעושים מהם כלים מן הסתם אין מקבלים טומאה · כמו כורת הקנים דרפס"ו דכלים ורש"ם דמהלית וכן מחללת הקנים דספי"ז דכלי' ואע"ג דתנן נמי התם שפורת הקנה הרי צריך שיוציא את כל הכחי כדתנן התם ולפיכך מסתתה מהקנים אין עושים כלים מקבלים טומאה (וה"ה) דא"ל פינוי הואיל ואף סיפן אינן רגילין שיהיו באין לכלל קבלת טומאה · ק"ל · אם כך על כל רשע"ל הר"ב שהנגעים באים על ה"ר · וז"ל הרמב"ם שראיית הנרעת הנזכרת בתורה אמרו שהוא (עונש) בעבור לה"ר כי יסרד מן האנשים ויבחיקו אותו מהיזק לשונו ויתחילו בביתו ואם חזר בו מוטב ואם לאו יבא באמצעות והוא אומרו בכל מלאכת עור · חזר בו מוטב ואם לאו חזר בו עדיין יבא לגופו ועל עור בשרו וזה על דרך המוסר והתוכחת הלא תראה שהם דברים בלתי טבעיים ואינן מלאים טבעיים בשום פנים לפי שהבגדים והבתים הם חומר דומם שלא יקרה בהן נרעת (הם על דרך גם כמו מי סוטה ואינם אלא דברים חוץ מהטבע לפי שהבתים (והבגדים) אינם נעים ונדים מאליהן וכל מה שאירע מהן מסתקרים אינו נרעת) אלא בקריאת התורה על הרחיון אשר זכרנו וכן נגעי אדם תראה שישים הנתקים נרעת והא חולי הנקרא חולי השועל ויטהר הנרע כאשר הסך כולו לבן והוא תכלית הנרע"ו. יות' גדולה והיותר חזקה ואמנם הם עניינים תוריים לפי מה שזכרנו ולזה הסרס נקרא רשע · ע"כ : ו אלא עומד על פתח הבית וכו' כלו' בסתוך לפתח הבית לא על המסקופה שבפתח הבית · דא"כ פתח המסקוף הוא עומד ואין יכולין מדבריב מן הבית

עד

לא יגזור ויאמר · נגע נראה לי בבית · אלא כנגע נראה לי בבית · וצוה הכהן ופנו הבית (מהר"ם ל"ג) בטרם יבא הכהן לראות את הנגע ולא יטמא כל אשר בבית · ואח"כ יבא הכהן לראות את הבית) "ואפילו חבילי עצים · ואפילו חבילי קנים · דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר · עסק הוא לפנוי · אמר רבי מאיר · וכי מה מטמא לו · אם תאמר כלי עציו ובגדיו ומתכותיו מטבילין והן טהורין · על מה חסה התורה · על כלי חרסו · ועל פכו · ועל טפיו · אם כך חסה התורה · על ממונו הבזוי · ק"ו על ממונו החביב · אם כך על ממונו · ק"ו על נפש בניו ובנותיו אם כך על של רשע ק"ו ועל של צדיק : ן" אינו (הולך לתוך) ביתו ומסגיר · ולא תוך הבית שהנגע בתוכו ומסגיר · אלא עומד על פתח הבית שהנגע בתוכו ומסגיר · שנאמר (ויקרא י"ד) ויצא הכהן מן הבית אל פתח הבית · ²והסגיר את הבית שבעת ימים ובא בסוף השבוע · וראה יאם ויסגיר · מ"ל ויצא מן הבית עד שיעקר מכל הבית : ולא

אם פשה וצוה רבהן וחלצו האבנים אשר בהן הנגע והשליכו אתהן אל מחוץ לעיר אל מקום טמא ולקחו אבנים אחרות והביאו אל תחת האבנים ועפר אחר יקח וטח הבית "אינו נוטל אבנים מצד זה ומביא לצד זה ולא עפר מצד זה ומביא לצד זה ולא סיד מכל מקום אינו מביא לא אחת תחת שתים ולא שתים תחת אחת אלא מביא שתים תחת שתים תחת שלש תחת ארבע מבאן אמרו אוי לרשע אוי לשכנו שניהן חולצין שניהן קוצעין שניהן מביאין את האבנים אבל הוא לבדו מביא את העפר שנאמ' (ויקרא י"ד) ועפר אחר יקח וטח את הבית אין חברו מטפל עמו בטיחה: ז בא בסוף שבוע וראה אם חזר ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית והוציא אל מחוץ לעיר אל מקום טמא הפסיון הסמוך כל שהוא והרחוק כגרים והחוזר בבתים כשני גריסין:

פרק יג

ולא סיד ת"מ דכתיב ועפר אחר יקח וסיד לא הוי עפר אלא אבן שריפה: לא אחת תחת שתים אבן גדולה שתחלה תקנו הסתי: מכאן אמרו אוי לרשע ואוי לשכנו שאם כותל המפסיק בין שני בתי ורואה נגע בכותל אלא בית זה בעל הבית אחר צריך להטפל עמו דכתיב והחלצו את האבנים לשון רבים ולזה שהנגע אינו קורא רשע שהנגעים באים על לשון הרע כדאמרן: שניהם קוצעים לשון ואת הבית יקציע: יקח וטח לשון יחיד למעוטי חברו שאין מטפל עמו בטיחה: ז ובא בסוף שבוע אחרי הטוח הבית חוזר ומסגירו ואם בסוף שבוע חזר הנגע ונתץ את הבית הפסיון הסמוך שסמוך לנגע: והחוזר בשני גריסים דכתיב ואם ישוב הנגע כאלו אומר חזר פלוני למקומו והנגע שבבתים בתחלה אינו מטמא אלא בשני גריסין כדאמרן:

פרק יג

ובת"כ שבידינו כתו שהיא במסגתינו וחסיים ואחרבע תחת שלש תחת שתים: שניהן קוצעים שניהן מביאין את האבנים כתני' הר"ב שניהם קוצעים ל' ואת הבית יקציע לא דמהכא ילפינן דשניהם מחוייבין דהא יקציע ל' יחיד הוא אלא עכין קוצעים מפרש ליה וכדדייק לכתוב ל' ואת כו' אבל דרחוב על שניהם נראה דילפי' ליה מדכתיב ושבו את העפר אשר הקנו דהקנו ל' רבים ודשניהם חייבי' נראיה האבנים כתב הרב"ם תדכתיב ולקחו אבנים אחרות וכי תימא אכתי הא כתיב יקציע ל' יחיד וכן נמי כתיב אחר אלן ל' יחיד הא דריש בת"כ אחר אלן למעוטי שאם היה כותל סמו לאויר פי' הר"ם שהכותל המפסיק בין בית לבית אינו שאין בעל החצר ובעל הגינה חייב לבעל הבית: ז בא בסוף שבוע וראה אם חזר כו' דהא דכתיב ואם ישוב וגו' אחר אלן וגו' ילפינן בת"כ כו' ר"ם שיבה שיבה מדלעיל ואם ישוב הנגע מה שיבה האמור להלן בסוף שבוע) ר"ל בסוף שבוע: אם חזר ונתץ כדכתיב ואם ישוב הנגע וכו' והא דכתיב ובא וגו' והנה פשה שאם שריך שישוב הנגע ויפשה אלא אם הא קאמר ואלטריך לפשה לעולם ברישון כתו שהכתוב בר"ם דלקמן בס"ד [ל"ה ברישון]: אל מחוץ לעיר ולפי' אינה מוקפת חומה כמ"ש במשנה ז' פ"ק דכלים (ד"ה שתשלחון): הבשיון הסמוך כל שהוא והרחוק כגרים בסוף שבוע ראשון כתיב והנה פשה הנגע בקירות הבית ודרשינן בת"כ והנה פשה זה פסיון הסמוך כל שהוא מגיין לרבות את הרחוק ת"ל בבית יכול כ"ש ת"ל נגע נאמר כאן נגע ונאמר להלן נגע מה נגע האמור להן כגרים אף נגע האמור כאן כגרים ופירוש דקרא והנה פשה על הנגע הנזכר בכל שהוא ואם הנגע בקירו הבית פשה הרחוק ממקו הנגע עלמו והוא פשה שיעור נגע הנזכר להלן בנגעי אדם שהוא כגרים ולזה הכהן והחלצו וגו' ועיין מ"ם בזה לקמן: ורחוזר בבתים כשני גריסין בת"כ אם ישוב הנגע ופרח בבית משל חזר איש פלוני למקומו כשיחזור הנגע לאותה האבני' אין לי אלא תקומו מגיין לרבות את כל הבית ת"ל בבית יכול כגרים נאמר כאן נגע ונאמר להלן נגע מה נגע האמור להלן כשני גריסין אף נגע האמור כאן כשני גריסין והר"ם דקרא אם ישוב הנגע והיינו במקומו שזהו שיבה תשל חזר כו' והדר קאמר ופרח בבית והוא שלא במקומו בכל מקום הבית אם הוא הנגע כשעורו שבבתי בתים שהוא שני גריסין הוי חוזרה ונתץ ות"ת ובשני גריסין נמי לא הסגי דהא כתיב ופרח ומשמע שישוב הנגע ויפרח ג"כ דהיינו שיפשה הא בעינן למדרש הכי בת"כ ולא סליק לן דאית לן ג"ם גרעת ממארת דהכא מגרעת ממאר דבנגדי

אף לכן טימא את החוזר אע"פ שאינו פושה אף כאן טימא את החוזר

אם פשה בלא ד בס הל ב ב פס פ"ד הל"ב

הר"ם ל' תוספ' והכהן מניח ידו על המצורע ופי' שהוא כמו ועליו מטה מנשה כלומר אצל המצורע תחת ידיו: אם פשה עיין בסוף פרקין: מכל מקום פי' משום מקום מהר"ם ומצאנו כן בכתובים ולא יעיר כל חמתו תהלי' ע"ח לין לשפחתך כל בבית מלכים ב' ד' [לא קעשה כל מלאכה בי' דברות]: לא אחת תחת שתים ולא שתים תחת שתים תחת שלש תחת ארבע בת"כ ולקחו אבנים אין פחות משתי אבנים והביאו אל תחת האבני' אין פחות משתים: אלא מביא שתים תחת שתים תחת שלש וכו' ל' הרמב"ם פט"ז מהט"ל (הל"ג) ויש לו להביא שתים תחת שלש כלומר דהו לא הקשידה התורה מכיון שמביא ובמשניות ישנות מנוקדים הגרסא אלא מבי' שתים תחת שתים שלש תחת שלש ארבע תחת ארבע אבל בנוסח מהר"ם כנוסחת הספר ובת"כ שהעתיק הר"ם משובשת הני'

מע"פ שלינו פוסה (ומע"ג דשניהם נבי ופסח כתיבי ' קרבן מחרן) מ"מ למה נאמר וסרח ' ללמד ס"שילו פרח ממרמה לתרמה מירקרק לאדמדם ' לו בהסך כדכתב הר"ב במשנה ז' ס"ג וגרמה שלא בלבד פחזרת אלא ה"ה לפסיון וגרוף ' והיינו

פרק יג עשרה כתיים הכהה בראשון והחולך לו ' קולפו והוא טהור ' הכהה בשני והחולך לו ' קולפו והוא טעון צפרים ' הפושה בראשון חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע ' חזר ינתץ ' לא חזר טעון צפרים ' עמד בראשון ופשה בשני ' חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע ' חזר ינתץ ' לא חזר טעון צפרים עמד בזה ובזה ' חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע ' חזר ינתץ ' לא חזר טעון צפרים ' אם עד שלא טיהרו בצפרים נראה בו נגע ' הרי זה ינתץ ' ואם משטהרו בצפרים נראה בו נגע ' יראה בתחלה ' ב האבן שבזוית ' בזמן שהוא חולץ ' את כולו ' ובזמן שהוא נותץ ' נותץ את שלו ' ומניחה את של חברו ' נמצא

פרק יג עשרה כתיים הכהה בראשון והחולך לו ' קולפו והוא טהור ' הכהה בשני והחולך לו ' קולפו והוא טעון צפרים ' הפושה בראשון חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע ' חזר ינתץ ' לא חזר טעון צפרים ' עמד בראשון ופשה בשני ' חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע ' חזר ינתץ ' לא חזר טעון צפרים ' עמד בזה ובזה ' חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע ' חזר ינתץ ' לא חזר טעון צפרים ' אם עד שלא טיהרו בצפרים נראה בו נגע ' הרי זה ינתץ ' ואם משטהרו בצפרים נראה בו נגע ' יראה בתחלה ' ב האבן שבזוית ' בזמן שהוא חולץ ' את כולו ' ובזמן שהוא נותץ ' נותץ את שלו ' ומניחה את של חברו ' נמצא

כתיים הכהה בראשון ' בסוף שבוע ראשון כהה לו הלך הנגע לגמרי הרי שני כתיים דכשנים הן חסורים ' קולפו קולף מקום הנגע בלבד והבית טהור ' הכהה בסוף שבוע שני והחולך לגמרי ' שנים אחרים ' הרי ארבעה ' הפושה בשבוע ראשון חולץ וקוצה ' וטח ונותן לו שבוע ' ואם חזר נותן ' הרי חמשה ' לא חזר טעון לפרים ' הרי ששה ' עמד בעיניו בשבוע ראשון ופשה בשני ' חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע ' חזר ינתץ ' הרי שבעה ' לא חזר טעון לפרים ' הרי שמנה ' עמד בעיניו בשבוע ראשון ובשבוע שני ' חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע ' שדין העומד בעיניו בשבוע שני כדין הפושה ' חזר נותן הרי תשעה ' לא חזר טעון לפרים ' הרי עשרה ' אם עד שלא טהרו בלפרים נראה בו נגע ' הרי הוא כחוזר וטעון נתילה ' אבל משטהרו הוה ליה כנגע חדש ומסגירו ' ב האבן שבזויות ' שהיא בינו ובין חבירו בשותפות ' חולץ את כלה כדדרשינן וחלצו ' מלמד שנתיהם חולצים ' בזמן שהוא נותן ' את הבית כלו ' נותן שלו ' דגבי נתילה כתיב את אבניו ואת עציו ' אבניו שלו ' ועציו שלו ' ראה

פרק יג הכהה בראשון והחולך לו ' קולפו וטעון לפרים ' ואשמעינן דכהה בראשון והולך לו דלא ה"ל עמידה קודמת ' דאינו טעון לפרים ' כ"פ הרמב"ם ' וכתב הר"ם בס"פ דלעיל דהך קליפה דכהה לא מצינו בקרא ' ושמא מדכתיב כי נראה הנגע ' דמשמע דאין טהרת הבית ' אלא בדשוי ' דהיינו שהוקלס והוטח ע"כ ' דחלינה קילה וטיחה מקרי רפואה ' כדלקמן בד"ה עמד בזה וכו' ' והוא טעון לפרים בה"כ ' ליף ליה מדכתיב ונקח לחטאת את הבית הרי כאן בית אחר פי' הר"ם שבית קרא אלא לרבות בית אחר שאחרי רפואתו טעון לפרים ' עמד ' בראשון ופשה בשני חולץ וכו' בה"כ ליף מדכתיב ובא הכהן וראה והנה פשה ' בא"א שידבר בפשה בראשון והלך ' שנבר למדנו בג"ם דגרעת מתחרת שא"ל פסיון אלא בחזרה בלבד שני ובעי נתילה ' אלא אמר הכתוב מדבר אמי שבא בסוף שבוע ראשון ומלאו עומד ' ובא בסוף שבוע שני ומלאו פושה ' ומה יעשה לו ת"ל יסב הכהן ובא הכהן זו היא ביאה שעניגם אחד ' ועכשיו מיעיינו ג"ם כאלו בשניהם כתוב ויסב או כאלו בשניהם כתוב ובא ' מה שיבה דבסוף שבוע ראשון ויסב הכהן וראה והנה פשה חולץ וקילה וטח ונותן לו שבוע ' אף ביאה חולץ וקולף וטח ונותן לו שבוע ' וכתב בעל קרבן אהרן דקראי הכי קאמרי ' ואם יסוב הנגע וגו' וכן אם לא הכהן וראה והנה פשה ' שיה זוה בסוף שבוע שני כשגרעת מתחרת ביא פזה יאמר על החוור בלי פסיון כמו שבארנו בג"ם אז ונתן הכהן וגו' ואם איננה גרעת מתחרת שאינו חוזר ' אלא פושה ' לא ביאר תשמטו ' ורמזו בג"ם דבאלה ושיבה ' עמד בזה ובזה חולץ וכו' בה"כ ליף מדכתיב ואם בא יבא הכהן זו אה והנה לא פשה וגו' בשתי ביאות הכתוב מדבר אם שבא בסוף שבוע ראשון ' ובא בסוף שבוע שני וראה והנה לא פשה זה העומד מה יעשה לו ' ומיהר הכהן את הבית יכול יסגור וילך לו ' ת"ל כי נראה הנגע לא טהרתי אלא הרשני וזה עדיין לא נעשה לו סוס רפואה ' ומיהו כי נראה כאשר נרפא ' דא"ל שהוא טעם לוטהר הכהן מסוס שנרפא ' דפשיטא דאין לכהן לטהרנו אלא אם כן שנרפא ' אלא ת"ק ובטהרו הכהן כאשר נעשה לו רפואתו ' וזה שעדין לא נעשה לו סוס רפואה מה יעשה לו כ"פ בעל קרבן אהרן (ומה יעשה לו הרי אני דן וכו' ת"ל ואם בא יבא הכהן הרי כאן שתי ביאות) ביאה אחורה למעלה וביאה אחורה למטה מה ביאה האחורה למעלה חולץ וקולף וטח ונותן לו שבוע ' אף ביאה האחורה למטה חולץ וקולף וטח ונותן לו שבוע :

ב האבן שבזויות ' פי' הר"ב שהיא בינו ובין חבירו בשותפות ' וא"ל רש"י בס"ע דחולין דף קכ"ח שבזויות שנראה בבית זה ובבית זה שבן דרך הזויות לתת שם אבנים גדולות המחזיקות את כל עובי הכותל וראתה משני לדדים ע"כ ' וה"ה דה"ם

לחיימר

ראש ופתין. פי' הערוך אותה האבן או אותו העץ שתופס מלד מערב נדבך שלו ולד מזרח נדבך של חברו. שם אותה האבן או אותו העץ: ראש ואותם האבנים ועליה שבנדבך זה במער' אחת ובנדבך זה במזרח אחת. שמן פתין: ג נותן את הקורות לעליה וסומכין בעמודין ואינו נוחלן עם הבית. דכתיב את אבניו ואת עציו ואת עפר הבית ולא אבנים ועצי ועפר של עליה: נתנן עתו. דדרשי את אבניו ואת עציו ואת עפר הבית. כל אבנים שבנו עמו. וכל עצים שבנו עמו. וכל עפר שבנה עמו. וכיון דאין עליה על גביו. הרי כלם נבנו עמו: מלבני' כמין לבנים מרובעות ששוטחים על הגגות. וי"מ כעין מ"ון. שעושי' בחלונו מבחוץ לגוי ואין מחוברי' בטיט בחלון: שריגות. כמין סבכה שעושים בחלון שמסתכלי' מתוך לרשות הרבי': מלבן. עץ ארוך שעל הקיר העשוי להושיב עליו ראשי הקורות שלא ירקבו מלחלוחי' החומה בבזית מתוך לתתן. דכתיב (בדברי' ב) אל נא תהי כתת: בתשבו כאבריס של מת דתנן בטהרות האבריס אין להם שעור. ואין הלכה כר"מ: ד בית המוסגר מטמא מתוכו. דכתיב והנה אל הבית כל ימי הסגיר אותו יטמא עד הערב. והאבנים המונחים עליו אפילו במוסגר. מטמאין מאחוריהן: והמוחלט מתוכו ומאחוריו. הנוגע בבית מאחוריו טמא. דכתיב במוחלט לרעת ממארת בבית טמא הוא. מה ת"ל טמא הוא. הוסיף לו שיהא טמא בין מתוכו בין מאחוריו: זה וזה מטמאין בביאה. לטמא כל הנכנס בתוכו: ה הבונה

נמצא חומר בחליצה מבנתיצה. ר"א אומר. בית הבנוי ראש ופתין. נראה (גמ' נראשי') בראש. נוטל את בולו. נראה בפתין. נוטל את שלו. ומניח את של חברו: ג "בית שנראה בו נגע. היתה עליה על גביו נותן את הקורות לעליה. נראה בעליה נותן את הקורות לבית. לא היתה עליה על גביו אבניו ועציו ועפרו נתצין עמו. ומציל על המלבנים. ועל שריגי החלונות. ר' יהודה או' מלבן הבנוי על גביו. ניתץ עמו. אבניו ועציו ועפרו מטמאין בבזית. ר"א חסמא או' במה שהן: ד בית המוסגר מטמא מתוכו. והמוחלט מתוכו ומאחוריו. זה וזה מטמאין בביאה: ה הבונה

למימר האבן הראשה כר"מ דלקמן. אלא דברו בכל כותל. שמן הסתם יש בזויים אבן גדול: ראש ופתין. כתב הר"ב. פי' הערוך אותה האבן או אותו העץ. שתופס מלד מערב וכו'. ר"ל שהכותל שבינו לבין חבירו נבנה באבני' שלמות וזכן נקראי' ראשים וממלאים כל עובי החומה עד שנראה בבית זה ובבית זה מלד זה במערב. ומלד זה במזרח. ונבנה ג"כ מפתין. מל' פת לחם (בראשית י"ח) משליך קרטו כפתי' (תלי' קמ"ז) ונקראו כך. על שם שהם חלוקי' לשני'. ששניים מהם כנגד אבן הראשה האחד. ורגילין לבנות כך הבנוי'. שורה ראשי' ועליהם שורה פתים וחוזר ובונה עליהם שורה ראשים וכן עד למעלה. כך נ"ל לפרש. אבל עכשיו מצאתי למהר"ם שכתב וז"ל בית הבנוי ראש ופתין כו'. בית של ראובן מלד זה. ושל שמעון מלד אחר. וכותל עליה או חומת אבנים מפסקת ביניהם. ונדבך של בית ראובן ללד מזרח ביתו. שהוא לד מערבו של בית שמעון שוכב על עץ אחד שבראש הכותל שביניהם. או על אבן אחת. ועל אותו העץ או אותו האבן. שוכב כמו כן נדבך של בית שמעון ללד מערבו שהוא לד מזרחו של בית ראובן. אותו העץ. או אותו האבן שבני הנדבכים נשענין עליו אחד מכאן ואחד מכאן מקרי ראש. ושאר עליה או אבנים לפניה ממנו אם ללד בית ראובן. ראובן חולן ולא שמעון. ואם ללד בית שמעון. שמעון חולן ולא ראובן. ולפי שבערוך פירושו סתום. הרחבתיו עכ"ל: נראה בראש. נוטל את כולו. מדתני בנראה מסתברא לי דאחלילה קאי. דאי אכתיב. הרי נותן כל הבית. ומה לי באיזה אבן שנראה. אלא אחלילה קאי. וקאמר דלא חייבו הכתוב לאחרו שיחלין עמו אלא כשנראה בראשו. הואיל והאבן אחד בלד שלו ושל חברו. אבל כשנראה בפתים לא חייב הכתוב לאחרו שיחלין גם האבן שבלדו. הואיל ואבן אחר הוא וגם ליבנא דמתני' דייקא דקתני נוטל ולא קתני נותן. ואף מהר"ם לעיל אסברא לה בחולן: ג נראה בעליה נותן את הקורות לבית שלעורך הבית (נבנו לתשובה) הבית ואינם עליו של עליה המיוחדים עליה (לחוד) כדמשמע מהכינוי ק"ל: מלבנים כתב הר"ב כתין לבנים מרובעות ששוטחין על הגגות. וה"ל לפרש לענין מה שוטחין אותן על הגגות. דאי אמרת שאין להם שום צורך להגג אלא ששוטחין שם הוא לנוי וגופן עד שיושטחו למקום אחר. א"כ מלתא דפשיטא היא שאינן בכלל אבניו וגו' ולא ה"ל להתנא לאשמועי' להא כלל אלא נראה שיש בהן צורך קצת אל הגג ומש"ה אנצטריך לאשמועי' שיכול להצילן וזה ה"ל להר"ב לפרש: ועל שריגי החלונות ל' הר"ב כמין סבכה שעושין בחלון שמסתכלים תשם לרה"ר ועושין הסבכה שלא יפלו משם התינוקות. כ"פ הר"ש וסריגי הרגוש סבכה כמ"ש בפ"ט דאהלות משנה ד': ד מטמא מתוכו. פי' הר"ב כדכתיב והנה אל הבית כל ימי הסגיר אותו וגו' וכ"כ הרמב"ם. נראה מדבריהם דלא מטמא מתוכו. אלא כשיגע בולו לתוכו כדמשמע קרא אבל לא אם יגע מתוכו בלא ביאה. דמגרע גרע מאחוריו דמוחלט. ואע"ג דלתוס' פי"ב דיבמות דף ק"ג מסקינא להו להרמב"ם והר"ב מיסבו פשיטא להו ומדברי התו דהתם נראה שכך דעת רש"י ג"כ דדוקא עד שיגע לתוכו ולא כשיגע בלא ביאה אבל בפי' רש"י שבילקוט בהפך שכתב מטמא מתוכו ואע"ג דלא נכנס גופו לתוכו דלהוי טמא מתוס בא אל הבית אם נגע בכותל מטמא ע"כ. ולדידיה אתי שפיר טפי כ"ש דקתני זה וזה מטמאין בביאה כדלקמן ות"ס הר"ב והאבנים המונחים עלמן כו'. כן כתב הר"ש בשם התוספתא: זה וזה מטמאין בביאה. לשון הר"ב לטמא כל הנכנס בתוכו מפיים הרמב"ם לפי מה שיתבאר ובחבורו פט"ז כ' לד בית שהיה מיסך וכו' ולוחק דמסיק במשנה הבונה מן המוסגר וכו'

מלבל

א שם הל' ו
ב שם פי"ו הל' ח
ג יבמות קנ: שם הל' ב

ר"ל צ

אכל לפירש"י דמתוכו דריסת בנגיעה היא ולא בביאה . אך
סיפא דזה וזה מטמאין בביאה . מפרש כפשטה וז"ל אם נכנס
דרך ביאה . כיון שנכנס רובו לתוכו טמא . תשוש והבא אל הבית
וכן פי' הר"ם מטמאין בביאה . כדכתיב והבא אל הבית וזה שכתב

ה הבונה מן המוסגר בטהור . חזר נגע לבית
חולץ את האבנים . חזר על האבנים . הבית
הראשון ינתץ . והאבנים ישמשו את הבית
השני . בסימנין . ן בית שהוא מיסך על גבי
בית המנוגע . וכן אילן שהוא מיסך על גבי
בית המנוגע . הנכנס לחיצון טהור . דבריו
אלעזר בן עזריה . א"ר אלעזר כ מה אם אבן
אחת מכינו מטמא בביאה . הוא עצמו ר"א
יטמא בביאה . ן הטמא עומד תחת האילן
והטהור עובר . טמא . הטהור עומד תחת
האילן והטמ' עובר . טהור . אם עמד טמא .
וכן באבן המנוגעת טהור . ואם הניחה . הרי
זה טמא . ח טהור שהכנים ראשו ורובו
לבית טמא . נטמא . וטמא

ה הבונה מן המוסגר בטהור . לאחר שחלץ וקלע ושח וכתן לו
שבוע בתוך ימי הסגרו לקח תחתיו בית האבנים . ובנאן בבית
אחר : חזר נגע לבית המוסגר . חולץ את האבני' שלקח מ חזו
ומסלקן מן הטהור . והן טמאים כטומאת הבית שנטלן תחתיו :
חזר הנגע לאבנים . שבנה
בטהור . הבית . הת סגר ינתץ .
כאלו היו קבועים בו . והני
אבנים נתי בעו נתיצה . אלא
שמתחין להם עד שישאשו הבית
השני בסימנין . דטעון הסגר .
ודינו לכל דבר כבל בית שנראה
בו נגע בתחלה : ן בית שהוא
מיסך על גבי בית המנוגע . כגון
שבית המנוגע בנוי בתוך בית
אחר : וכן אילן . שבית המנוגע
בנוי תחתיו : הנכנס לחיצון
טהור . דהאי לחודיה קאי . והאי
לחודיה קאי . ודמו לבית ועליה .
דאי קאי מצורע בבית . עליה
טהורה : ומה אם אבן אחת .
שבבית המנוגע . מטמאה כל
אשר באהל : הבית כלו . שהוא

תחת בית אחר אם כל שכן . שיטמא כל מה שבתוך האילן .
והלכה כרבי אליעזר : ן והטהור עובר טמא . דכתיב בצורע
ממון למחנה מושבו . מבלן שמושבו טמא . הלכך כשהטמא
עומד תחת האילן נעשה מקום האילן מושבו . והטהור העובר
שם טמא . אבל כשהטמא שובר . ואינו עומד לפוש שם אין זה
קרוי מושבו ואע"פ שהטהור יושב שם . טהור ואינו מקבל
טומאה : ואם עמד הטמא . נטמא מקום הא לן . ונטמא
הטהור העובר שם : וכן באבן המנוגעת . אם אדם הנושאה
עובר תחת האילן . הטהור העומד שם לא נטמא : ואם
הניחה טמא . והוא הדין אם אינו לא הניחה . אלא שעמד
הנושאה : ח טהור שהכנים ראשו ורובו . דבריר מראשו ורובו
לא הסיבא ביאה : שהכנים

ה"הבונה מן המוסגר בטהור חזר נגע לבית חולץ את האבנים חזר על האבנים הבית הראשון ינתץ והאבנים ישמשו את הבית השני בסימנין ן בית שהוא מיסך על גבי בית המנוגע וכן אילן שהוא מיסך על גבי בית המנוגע הנכנס לחיצון טהור דבריר אלעזר בן עזריה א"ר אלעזר כמה אם אבן אחת מכינו מטמא בביאה הוא עצמו ר"א יטמא בביאה ן הטמא עומד תחת האילן והטהור עובר טמא הטהור עומד תחת האילן והטמ' עובר טהור אם עמד טמא וכן באבן המנוגעת טהור ואם הניחה הרי זה טמא ח טהור שהכנים ראשו ורובו לבית טמא נטמא וטמא

א פיי' פש' מה' טומאת נגעים הל' ז ב פס פי"ו הל' ג פס פ"י סל' יג ברכות כה קדושין לג ד פס פי"ן הל' ה פס פלגס

מכל לפירש"י . דמתוכו דריסת בנגיעה היא ולא בביאה . אך
סיפא דזה וזה מטמאין בביאה . מפרש כפשטה וז"ל אם נכנס
דרך ביאה . כיון שנכנס רובו לתוכו טמא . תשוש והבא אל הבית
וכן פי' הר"ם מטמאין בביאה . כדכתיב והבא אל הבית וזה שכתב
רש"י רובו לא דק . דראשו ורובו
תכן במשנה מ' : ה חזר נגע
לבית פי' הר"ב המוסגר וכדומ'
לזו שכינו במשנה ו' פי"ל . ופס
מפורש וכתבתי פס [ד"ה פירש]
דקשיא לגירסת הר"ב והר"ם
דגרסי הכס יציל . ואלו הכא תכן
חולן . ומפרשין שהן טמאין
כטומאת הבית שנטלן ממנו .
ומצאתי עתה למהר"ם שכתב וז"ל
וקשה מאי שנא מהא דתכן לעיל
פי"ל גבי נגעי בגדים הטולה מן
המוסגר בטהור חזר הנגע לבגד
מציל את המטלית . והכא בנגעי
בתים . קאמר חולן את האבני' .
ודינן כדין בית שנטלו ממנו . על
כן נ"ל דהכא והתם דינן שוה .
וה"פ חזר נגע לבגד יציל את
המטלית . ומצה טובה היא . שבשקרע הנגע מבגד הראשון
וחיבר במקומו מטלית וחזר הנגע לבגד הראשון . ניכר בטוב
שכל אותו הבגד הראשון הוא לקוי . ויש לחוש שמא יולד נגע
גם במטלית שנלקחה ממנו וטלאוהו בבגד טהור ויתקלקל על
ידה גם אותו הבגד . לכך קאמר יציל את המטלית . פירושו
יפריש . (שכן פירש"י בפסוק . כי כל העושר אשר הציל אלהים
מאבינו דבס' ולא שהוא ל' הפריש) את המטלית . אותו הבגד
שלא תקלקלו והכא בתי דקתני חולן את ה אבנים . לא חליה
וקילה וטיחה קאמר דכיון דנלקחה מן הבית הראשון . לאחר
חליצה וקילה וטיחה קודם נתילה . אין דינן כיוצא בו אלא אי"כ
חזר הנגע לאותן אבנים עצמן . לכך קאמר חולן את האבני'
כלומר חולן האבנים ומסלקם . כי יש לחוש פן יקלקלו את הבית
הטהור ואל תתיה על שינוי הלשון דלא קאמר יציל את האבנים
כדקאמר לעיל יציל המטלית . די"ל גבי מטלית שהוא בגד אלא על אלא וחשוב שייך ביה יציל המטלית . שגם היא תהיה ראויה לו
אם לא יולד בה נגע ומצניעים כמוה לצורך שפחים אבל באבנים לא שייך אל . חליצה והשלכה דאין מצניעים כמותם . עכ"ל :
ו אם אבן אחת ממנו מטמא בביאה כדלקמן [ופסק הר"ב וכן הר"ם כרבי אלעזר] והכ"מ פי"ו מהט"ל [הלכה ג'] לא כתב טעמו
וגראה לי משום דמסתבר טעמיה דרבי אלעזר . דיליף בקל וחומר : ן הטמא עומד כו' והטהור עובר טמא . פירש
הר"ב דכתיב במצורע ממון למחנה מושבו מבלן שמושבו טמא . פירשתיו בס"ד במשנה ד' פרק קמא דכלים [ד"ה שהוא] והר"ב
כתב שם מבלן מצורע שהוא יושב כו' ושובר עובר כו' . והוא לשון הר"ם שם מת"כ אבל כ"ן כתב הר"ם דתניא בת"כ כדתכן הכא .
וכן היא הגירס' גם כן במשנה ב' פ"ו דטהרות . ובת"כ שבידינו הגירסא הטמא יושב כו' . והטהור עומד כו' . וכן הוא בפ"ק
דקדושין דף ל"ג . וכתב רש"י שכן הגי' בת"כ ומיהו כתב הר"ם בכאן וז"ל . ובפ"ק דקדושין מייתי מתני' וגר' התם יושב במקום
עומד ועומד במקום עובר והכל אחד דלעומד דהכא קרי ליה התם יושב . ולעובר דהכא קרי ליה התם עומד ע"כ . והלכך גם
הר"ב שכתב לקמן בד"ה ואם עמד כו' ונטמא הטהור העובר לא קשיד בהא דכתב עובר במקום עומד ועיין עוד שכתבתי לחלק בין
אילן לבית במשנה דלקמן (ד"ה שהכנים) ובמשנה י"א (ד"ה כלים) . ועוד עיין בסי' הר"ב פ"ק דכלים שם שכתב ודוקא בימי חלוטו
וכו' : וכן באבן המנוגעת . וכן בבגד המנוגע . במשנה דלקמן :

ח טהור שהכנים ראשו ורובו . כתב הר"ב דבריר מראשו ורובו לא הסיבא ביאה . וכתב"כ והבא אל הבית כשיכנס ראשו ורובו .
וסי' בקי"ל דלייק מדלא כתיב והבא בבית . אלא כתיב אל הבית . דמשמע שעדין הוא יבא אל הבית . ומיהו בבריר
מרובו לאו ביאה כלל היא . ע"כ . ועיין מ"ש במשנה י' ; ונטמא

שהכנים ממנה שלש אצבעות · על ג' אצבעות חשיבא כאלו נכנסה כל הטלית כלה · אבל פחות מכן לא · דבלבר משלש על שלש · אינה מקבלת טומאה ולא חשיבא : וטמאה · כ"ן טלית המנוגעת שהכנים ממנה כזית לבית טהור : טמאתו · דצרעת אתקש לאת · וטלית המנוגעת דטמאה בביאה נפקא לן מקר' דכתיב ונגרע' הבגד ולבי' מקי' בגד לבית מה בית מטמא בביא' דהא כתיב והבא ש הבי' וכו' אף בגד מטמא בביאה · מנין לרבו' את כלן כגון שתי וערב ושורות. ת"ל זאת תורת נגע צרעת בגד העמר מקיש כלן לבגד · מה בגד מטמא בביאה · אף כלן מטמאין בביא' טוכליועל כתפו מקופלי' ומוכמ' על כתיפיו דרך משאוי: וטבעות בידיו מונחים על פס ידו שלא כדרך מלבוש: הוא והן טמאין מיד · דקרינן נמי בכליס והבא על הבית יטמא : היה לבו' כליו · דהשתא אין כליו טמאים · אלא מחמת דיליה : הן טהוריס עד שישתא בכדי אכילת פרס · דכתיב והאוכל בבית יכבס את בגדיו והשוכב בבית יכבס את בגדיו · וקביא אין לי אלא אוכל ושוכב · לא אוכל ולא שוכב מנין · תלמוד לומר יכבס בגדיו ריבה · אסכן למה נאמר אוכל ושוכב · ליתן שעור לבא על הבי' שאין טעון כבוס בגדים עד שישתא כדי שעור אכילה כשהוא שוכב · כלומר כשהוא מיסב · וכמה שעור אכילה · כדי אכילת פרס · שהוא חצי כזר של ערוב · לדברי רש"י הם ארבע ביצים · ולדברי רמב"ם שלשה ביצים : מיסב ואוכלן בלפתן · שעורו מועט : משאלו אוכלן בלא לפתן שתוך טעם של לפתן · תמהר לאכול · היה עומד בפניס · תוך בית המנוגע : ופשט ידיו לחוץ וטבעותיו בידיו · הבא מיירי כשטבעותיו באצבעות דרך מלבוש ואם שהה כדי אכילת פרס טמאות דנתר ג פו גרירי · ואם היו בפס ידו דרך משאוי · מוכיח בתוספתא שהם טמאות

יתיר : בזמן

"וטמא שהכנים ראשו ורובו לבית טהור · טמאה · ב טלית טהורה שהכנים ממנה ג' על ג' לבית טמא · נטמאה · וטמאה שהכני' ממנ' אפי' כזית לבית טהור · טמאתו · ס מי שנכנ' לבית המנוגע · וכליו על כתפו · וסנדליו וטבעותיו בידיו · הוא והן טמאין מיד "הירה לבוש" בכליו · וסנדליו ברגליו · וטבעותיו בידיו · הוא טמא מיד · והן טהורין · עד שישהא כדי אכילת פרס · פת חטין ולא פת שעורים · מים · ואוכלן בלפתן · יהיה עומד בפנים · ופשט (ידיו ל"ל) ידיו לחוץ · וטבעותיו בידיו · אם שהה כדי אכילת פרס · טמאו · יהיה עומ' בחוץ ופשט (ל"ל ידיו) ידו לפני · וטבעותיו בידיו · רבי יהודה מטמא מיד · וחב"א עד שישהה כדי אכילת פרס · אמרו לר' יהודה מה אם בזמן שכל גופו טמא · לא טימא את מה שעליו, עד שישהא כדי אכילת פרס · בזמן

ומטמאה שהכנים בו' · כתב הר"ב דנסקא לן מקרא דכתיב ולצרעת הבגד ולבית · מקיש בגד לבית בו' · אי מה בית טעון לפרים אף בגד בו' ת"ל זאת · ומ"ש הר"ב מנין לרבות את כלן · כגון שתי וערב ושורות · הר"ש השמיט ועורו' ודייק טפי לשון כגון · ומ"ש ת"ל זאת תורת בו' · מקיש כלן לבגד וכו' · אי מה בגד מטמא בכל הטומאות כגון שרצים וש"ז אף כולן ת"ל זאת · ת"כ : שהכנים ממנו אפילו כזי' כו' · אע"פ שלא עמד שם · אלא שהכניסה והוציאה · טמא · דדוקא גבי אילן שאין שם מחיצות · בעינן שיהא עומד · כדכתיב בדד ישב · אבל בבית דאיכא מחיצות · כאלו עומד תחתיו ומטמא הבית כ"כ התוס' בפי"ג דיבמות דף ק"ג ומתניתין י"א דלקמן · מסייעא להו · כמ"ש שם בס"ד [ד"ה כליס] : ט טמאין מיד · כדילפינן בברייתא דת"כ שכתבתי בפרק דלעיל משנה ה' [ד"ה אפי'] : עד שישהא כדי אכילת פרס · פי' הר"ב דכתיב והאוכל וכו' · ליתן שעור לבא ש הבית בו' עד שישהה בו' כשהוא שוכב כלומ' כשהוא מיסב · ומשו' הכי לא כתב והשוהה · ללמד שתהא האכילה משוערת באוכל כשהוא מיסב שזה קובע לאכילתו · ואי לאו הכי הוה משער השהייה באכילה · דכל התורה כולה · שהיא בכזית · כך כתב בעל קרבן אהרן : פרס כתב הר"ב לדברי רש"י בו' · ופלוגתייהו מחלוקת תנאים היא במשנה ב' פ"ח דערוכין · ופסק הר"ב פסקו של הרמב"ם · וכן במסכת כלים פי"ז משנה י"א · עיין [מ"ש] בסוף משנה א' פרק קמא דפרה [ד"ה פרס] : מיסב ואוכלן בלבתן · פי' הר"ב שעורו מועט בו' · כ"כ הרמב"ם · ונפלאתי על בעל קרבן אהרן שכתב · דאי לא דמסתפינא ה"א דהוא להחמיר · שכך משמע מאמרו מים · שירלה עושה קבע ואוכל דבר טוב וכו' · שמתאחר מאכיל' וכו' · וכי זו להחמיר היא שאם נצריכהו לשעור מרובה · נמצאת מיקל עליו שלא יטמאו בגדיו כשלא יתאחר כל כך · וזהו בעצמו טעמו של הרמב"ם שהראה פניס · דלכך שערו בחטין עם לפתן שהוא מפני שתמהר לאכול · לפי שנראה לו להרמב"ם שאמרו הדבר להחמיר · ווו היא חומרא כשנטמאו בזמן קצר שישהה בו · ואף רש"י בפי"ו דברכות דף מ"א ובפרק קמא דערוכין דף ד' · ופרק המא דסוכה דף ה' · פי' דשערו בחטה שנאכלת מהר · וכתב ג"כ מיסב דרך הסבה · שהיא נאכל מהר · שאינו פונה אנה ואנה · ובזה מתיסב דיוקו של בעל קרבן אהרן · מדתנן מיסב ומדשער הכתוב במיסב · תינה שיערו טוד חכמים לומר פת חטין · ונלבתן · הכל כדי להחמיר : וחכמים אומרים על שישהא בו' · ואז נטמאו טבעותיו · אבל ידיו נטמאו מיד · כך כתב הרמב"ם בפי"ו · מהלכות טומאת צרעת · וג"ל דדייק ליה מדלא"ל בזמן שאין כל גופו טמא · דמשמע מיהא דמקלא גופו · והיינו ידיו שהכנים שהן טמאין מיהת · והא דבעינן לעיל שיכני' ראש ורובו · היינו כדי שיטמא כל גופו · ועומאת ידיו כליגי בה ברים פ"ג דידים · לא הכ תחלות או שניות : אמרו לר' יהודה בו' · כתב הר"ב ור"י אמר מגיא בו' נגרים ובהמה בו' אין מגילין בו' · בת"כ יליף לה מיכנס את בגדיו · כל דטטמא בגדים מגיל בו' · ובהג"ה שבסידור הר"ש האריך מסוגית הגמרא · ואין זה מענינו :

יא רבי שמעון אומר עד ארבע אמות. פי' הר"ב דקומתו
של אדם בינוני כו' • עיין מ"ש בזה במשנה ה' פ"ד
דערובין [ד"ה אילו]. ובמשנה ח' פ"ו דכ"ב ד"ה וכוכין] :
כלים מיד טמאין • לשון הר"ם ונראה לדקדק דבכניסתו מיד·
אין מיטמאין אם לא
עמד: דטמא עובר לא מיטמא:
עכ"ל • ובמה שכתבתי במשנ"מ
[ד"ה שהכלים] בשם התוס'
דיבמות לא קשיא • דבני שאני
מבאילן ומ"ש הר"ב כשנכנס
עמהן לבית המנוגע. הוא דוחי
גדול • דהא הכא במצור שנכנס
לבית טהור עסקינן ומיהו גופי
כתב כלים שאמרנו כו' • אלא
מחלת דבריו מועתקים מלשון
הר"ם. והוקשה לו לגרי"ד שיעמו'
והדר ביה לאוקמיה בשנכנ'
עמהן כו' ולא דק בדבריו
שנמצ' מעורבין אבל הנכון לאחר
ע"ד התוספת: כדי הדלק הגר·
פי' הר"ב דלא הוי מושבו כו' •
דטריך בהדלקת הגר כו' כ"כ
הר"ש וז"ל דלא פליג רבנן ואף
ביו' נתנו לו זה השעור: יב על
רוחב ארב' אמות פי' הר"ב כנגד
ד"א של תפלה וכ"כ הר"ש כלו'
דבר"ם אין עומדין [ד' ל"א:]
אמרי' בגמ' דאסו' ליסב
בתוך ד"א של התפלל •
ונמצא שהתפלל קונה לו ד"א ולפיכך למצורע המתפלל עומדין
לו מחיצה על רוחב ד"א שכל כך קנה למושבו. ולשון הרמב"ם
על רוחב ד' אמות ר"ל שהתקום אשר יבא שם יהיה ד"א על ד'
אמות עד שיהיה לו מושב בשני עצמו: כל המציל צמיד פרי'
באהל המת • כו' • ר"מ סבר (מאחר) שבית המנוגע יטמ' כל מה
שבו וכן אהל המת (נעשה) דינם שוה • ור' יוסי סבר שטומאת
מת חמורה • לפי שהיא טומאת שבעה • וטומאת בית המנוג'
טומאת ערב • ולזה יורידוהו מדרגה כתו שתראה. הרמב"ם :
פרק יד פיילי פי' הר"ש מזרקי כו' מתרגמינן כו' •
ובמשנה ב' פרק ב' דסוטה • כתב שכן
נקרא [כוס] בלשון יוני: **חדשה** פי' הר"ב מקום כלי חי'
מה מים שלא נעשה בהן מלאכה: דהא חייס כתיב רש"י פ"ב
דסוטה דף ט"ו: **רביעית** פי' הר"ב מסו' דכתיב בדם הנפו'
כו' שדם הנפור נכר בהן • והקשו התוס' דפ"ב דס"ט וכי
אין ניכר ביותר מרביעית] • דהא תנן בפ"ו דמקואות (משנה
ה') ג' לוגין מים שנפל לתוכן קורטוב יין ותרמיכן כמרתה יין
אלמא דאפי' יין נכר בג' לוגין: וכ"ש דם דסומק טפי ר"ל ניכ'
דקאמר

אב עם פ"י יב
פי"ו ע
ע"ל
ע"ח
פ"ח

בזמן שאין כל גופו טמא (נת' לא יטמא ינורין
שלא) יטמא את מה שעליו עד שישה ' כדי
אכיל פרס: **יא** מצורע שנכנס לבית ' כל
הכלים (נמ' שם) שיש שם טמאין ' אפילו עד
הקורות ' ר"ש אומר עד ד' אמות כלים מיד
טמאין ר' יהודה אומר אם שהה כדי הדלקת
הגר: **יב** נכנ' לבית הבנסת ' עושים לו מחיצ'
גבוהה עשרה טפחים ' על רוחב ארבע אמו'
נכנס ראשון ויצא אחרון ' כל המציל צמיד
פתיל באהל המת ' מציל צמיד פתיל
בבית המנוגע ' וכל המציל מכוסה באה'
המת ' מציל מכוסה בבית המנוגע ' דברי
רבי מאיר ' רבי יוסי אומר ' כל המציל
צמיד פתיל באהל המת ' מציל מכוסה
בבית המנוגע ' כל המציל מכוסה באהל
המת ' אפילו מגולה בבית המנוגע ' טהור :
פרק יד ביצד מטהרין את המצורע ' הוה מביא פיילי של
חרש חדשה ' ונותן לתוכה רביעית מים
חיים ' ומביא

בזמן שאין כל גופו טמא בין הכא דהוא עוד בתוך ולא נטמ'
כל זמן שלא הכנים ראשו ורגלו: אינו דין שלא יטמא אלא מה
שעליו עד שיעמוד כדי אכילת פרס. ור' יהודה אומר מיד
שיפה כח הטמא להניל. מכח הטהור להניל. שהרי יש לו
שמקבלים טומאה מגילין כלים
בבית המנוגע שאין מטמאין על
שישה כדי אכילת פרס. וכרי
ובמה שאין מקבלים טומאה.
אין מגילין כלים בבית המנוג'.
שהבגדים שעליהם טמאים מיד.
ואין הלכה כרבי יהודה: יא עד
ארבע אמות. קסבר ר' שמעון
למעלה מארבע אמות רשות
אחריתא הוא • דקומתו של אדם
בינוני שלש אמותן ואמה אחת
לפשוט ידים ורגלים. ואין הלכ'
כרבי שמעון: כלים מיד טמאי'
כלומר כל שאמרנו על הקורו'
לתנא קמא ועד ארבע אמות לר'
שמעון • מיד הן מיטמאין •
כשנכנס עמהן לבית המנוגע:
כדי הדלקת הגר • כשנכנס
ברשות תורה ר' יהודי דמיטמאין
מיד ולא פליג אלא כשנכנ' שלא
ברשות תנו דמושבו של מצורע
משמע כדאמרן וכשנכנס ברשו'
הוי מושבו מיד אבל
כשנכנס שלא ברשות לא הוי
מושבו • אלא אם כן
שהה כדי הדלקת הגר • ולא אפקיה ואם לאו שהה כדי הדלקת
הגר לא הוי מושבו דהאי דלא אפקיה • משום דטריד בהדלקת
הגר דיניו שתאי אלו דיתו החול ולא מצי מפיק ליה: יב נכנס
לבית הכנסת • מצורע שבא לינכנס לבית הכנסת: עושין לו
מחיצה גבוה עשרה טפחים דפחות מעשרה אינה חשובה מחיצ'
להניל: ברוחב ד' אמות כנגד ד' אמות של תפלה אי נמי משום
דזהו שעור מקומו של אדם כדאמרי' בע"רובין בפ"מ שהוליאוהו
[דף מ"ח] נכנס ראשון ויצא אחרון כדי שלא יטמאו העומדי'
בבית הכנסת בכניסתו וביציאתו: כשהוא עובר מן הפתח ועל
המחיצה • דחייסין שמא יעמוד תחת בזעה שהוא עובר •
ויטמאו כל העומדים שם: כל המציל בגמיד פתיל • כגון כלי
חרס וכל הנהו דחשיב במסכת כלים שרק אלו כלים מגילים:
כל המציל מכוסה באהל המת • כגון בור ודות דלא בעי גמיד
פתיל אלא כסוי • כדתנן במסכת אהלות • שרק התנור משנה
ו'] והלכה כרבי יוסי:
פרק יד ביצד מטהרין פיילי מזרקי הסותי' במזרקי
יין (עמוס ו') מתרגמינן דשתיין בפיילי
חדר: חדשה דכתיב (ויקרא ' ר') אל כלי חרס על מים מקיש
כלי למים • מה מים שלא נעשה בהן מלאכה אף כלי שלא
נ עשה בו מלאכה: רביעית • משום דכתיב (שם) בדם הנפור הכתוב ומים החיים • מים חיים שדם הנפור נכר בהן ושערו
כחמים רביעית: מים חיים • שלעולם נוגעים ואינן פוסקים:

נפרי

ומביא שתי צפרי דרור • שח' את אחת מהן על כלי חרש ועל מים חיים • חפר וקוברה בפניו בגנט' עץ ארז ואזוב ושני תולעת וכרכן בשירי הלשון והקיף להם ראשי אגפי יורא הזנב של שניהם בדם והזה ז' פעמים לאחר ידו של מצורע • ויש אומרים על מצחו וכך היה מזה על השקוף שבבית מבחוץ: ב בא לו לשלח את הצפור החיה • אינו רואה פניו לא לים • ולא לעיר • ולא למדבר • שנאמר (ויקרא י"ד) ושלח את הצפור החיה אל מחוץ לעיר אל פני השדה • בא לגלח את המצורע • העביר תער על כל בשרו • ובכס בגדיו וטבל • טהר

נפרי דרור שדרוש בבית כנסדה: וקוברה בפניו לפי שאסורה בהנאה: ושני תולעת לשון של לאמר לצבוע שני כרמז"ו בלעז: כרכן בשירי לשון • עץ ארז ואזוב ושני תולעת היה מניחן יחד והלשון יוצא ועולה על עץ ארז ואזוב • והיה כורכן בו דהוו שלשתן באגודה אחת: והקיף • לשון סמיכה והקרב • כתו [ביצה דף ל"ב] מקיפים שתי חביות • לקרוס שלא מן המוקף • כלומר היה סומך להן ראשי אגפים וראש הזנב של הצפור החיה • ומובל כלן ביחד בדם ובמי שבכלי חרס • לאחר ידו ע"ג ידו של מצורע: ויש אומרים על מצחו ואין הלכה כיש אומרים: על השקוף של בית שהוא מנוגע: ב לא לים • אם הוא בעיר היושבת על שפת הים: ולא למדבר • אם העיר יושבת אצל המדבר שלא ושלח את הצפור החיה אל מחוץ לעיר אל פני השדה מכאן שאינו הופך פניו לעיר: העביר תער על כל בשרו • ולא דוקא • שלא היה מגלח אלא בכל מקום כגון שער (וגראה לאפוקי שער) בית הספרים דאמר קרא (ויקרא י"ד) והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו כלל • את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו שרט • ואת כל שערו יגלח חזר וכלל: כלל ופרט וכלל מה אתה דן אלא כעין הפרט: מה הפרט מפורש מקום כגון שער וגראה • אף כל מקום כגון שער וגראה • ומגלחת ראשונה שמגלח בזמן חלוטו למדוה בגזרה שוה מתגלחת שניה • שמגלח שניה לאחר שספר שבעת ימים • דנאמר בימי חלוטו וגלח את כל שערו וכו' • ונאמר בימי ספרו יגלח את כל שערו וכו' • מה הגלחת האמורה בימי ספרו פרט לבית הספרים • אף הגלחת האמורה בימי גמרו פרט לבית הספרים: טהור

דקאמר ממשמעו של דם • ולא בשנוי מראה דעלמא. והשתא לא תקשה נמי מה דאמרי' במנחות פ"ג (דף כ"ב) והעתקתיו בפ"ח דזבחי' משנה ו') ולקח מדם הפר ומדם השעיר (ויקרא י"ו) הדבר ידוע שדם הפר מרובה על דם השעיר • ואמר' הכי קרי ליה אכתי נמי דם שעיר שלא מכאן לעולין וכו' עיי"ש הדב"ר ידוע שהמי' מרובין על הדם ואמר' הכי כתיב בדם • וי"ל כיון דממשותו ניכר הרי הוא בעין ע"כ ובגמר' סוטה (דף י"ו) דבלפור דרור שיערו • שאין לך גדולה (במינה) שמדמה את המיה ואין לך קטנה שנדחית מפני המיס ועיין בפמו"ז דרור פי' הר"ב שדרו בני בנשדה • שיודע להשמע בזוית הבית לכל לד ולכך נקרא דרור על שם דירה • שדרה בכל מקום • רש"י ריש פרק ג' דביצה • (דף כ"ד) וכלו שאינו מקבל מרו' כדאיתא התם בגמר' (דף כ"ד) • ול"ל שאע"פ שע"ש כדהוא נקר' לפור דרור • לא מפני כן כל לפור שאינו מקבל מרות הוא שכשר לטהרת מצורע. דהא אמרן לפי שאין לך גדולה ולא קטנה כו' ומנאתי בפי' הרמב"ן על החומש שכתב שיתכן שיהיה הפס בקטנה בלבד • ובגמרא כך הוא כר' ממה שאמרו במסכת סוטה (דף ט"ז) הבא מים שדם לפור נכר כו' בלפור דרור שערו חכמים אין לך גדולה כו': וקוברה בפניו פי' הר"ב לפי שאסורה בהנאה כת"ם הר"ב במשנה ט' פ"ב דקדושין וגראה לי דהא דמצריכו שיקברנו בפניו • מפני החשד שלא יתבדלו שיאכלהו: נטל עץ ארז כו' פשטא דמתני' דאחר שחיטה נטלן וגם הרמב"ם כך העתיק בפ"יא מהט"ל • והברייתא שמוכיח ממנה הר"ם דתעיקרא מייתי להו יום לדמו דלר"ם אף לכתחילה מ"ל להביא קודם שחיטה ואין להארי' בזה ותמיהני על הכ"מ שלא העי' בכך: ושני תולעת פי' הר"ב לשון כדפירש"י בפ"אלו מציאות על ולשונות של מרגמן וכ"כ הר"ב פס [משנה מ'] וז"ל רש"י זהוריה כן הוא בת"כ. וז זהורי טוב. ות"ם הר"ב כרמז"ו בלע"ז כ"כ הרמב"ם בפירושו • ומחבורו פ"ג מה' פרה כתב הצבוע אדום יש שצובעים אותו בפואה • ויש שצובעים אותו בלבה • ויש שצובעים אותו בתולעת. והתולעת היא הגרגרים האדומים ביותר הדומין לגרעיני החרובים והן כמו האוג ותולעת כתו יתוש יש בכל גרגיר מהן עכ"ל • ומצאתי בפירוש הר"ם במשנה ג' סכ"ו דכלים אוג הוא פרי אדום כדתנן בפ"ק דמעשרות (משנה ב') האוג והתותים משיאדימו. אילן העולה מעיליו ביער הוא ופריו דומה לשני תולעת והוא במין זרע קנבוס • עכ"ל: והקיף להם ראשי אגפיים וכו' דיקא אותה כתיב תלמד שהוא מפריסה לעלמה יכול הואיל ולא היתה עמהם בכלל אגודה לא תהא בכלל טבילה: ת"ל וטבל אותם ואת הצפור לכלל טבילה ת"כ: לאחר ידו של מצורע ויש על מצחו. דייקי מלת על. שהיה די שיאמר והזה במטה' ואמר על שיורה על עליונים. לזה אמר שהוא נגד היד שהוא על הכף • ויש על מצחו דעל משמע היותר עליון שבגופו כיון דמשמע עליון והוא כלי הצטרפות מ"כ הוא היותר עליון והוא מצחו. ק"ל: וכך היה מזה על השקוף שבבית מבחוץ דכיון דכתיב והזה על הבית שמעינן דמבחוץ הוא שזה ולא בתוך הבית • ולפי ממצורע שהרג"כ בעליונות של הבית ובכאן אין לומר אלא השקוף שאין עוד עליוני אחר כי הדלת מצורף לבית ואינו הבית עצמו • לשאמר שיהא בחחורי הדלת לת"ד במצורע לאחר ידו כנ"ל: ב שנאמר ושלח את הצפור החיה אל מחוץ לעי' פני השדה לשון הר"ב מכאן שאינו הופך פניו לעיר ולי"ר"ם אל מחוץ לעיר מהכא נפקא לן דאין הופך פניו לעיר: העביר תער על כל בשרו כתב הר"ב לאו דוקא וכו' לא דוקי שער בית הספרים דאמר קרא כו' מה הפרט מפורש מקום כגון שער וגראה בברייתא בפ"ב דסוטה

דף י"ז ופירש"י כלום שער שיהא שם קבוץ שער הרבה • למעוטי ורועותיו ושוקיו שאינו מטוים • נראה למעוטי בית השחי ובגמ' מאי רבי • רבי שער הרגלים • כלומר דאותו מקום מאי מיעט מיעוט דבית השחי ודכולי גופיה • ומעתה הי"ל להר"ב לפרש לאפוקי שער בית הסתרים ודכולי גופיה • וכבר הקשתי נשאול בכך לעיל ב פ"ב מסכת ד' [ד"ה כך הוא] • ועוד קשיא לי בכאן דמסכולי נפשיה דהר"ב אתתני לפרש דכל בשרו נאו דוקא למה ליה • דהא בגמרא דהנמ מתרגין דדוקא היא • אלא דאפליגו אמוראי • א"ד

א מוקה עז מס שלב'
ב יבחות עד: פסחי' לה מה עא
ג כריר מ ד מיי' פ"ח מה' מחירות הל' ה' הגיי' פ"ח מה' שחיטת נרעת אלי' ו מיי' פ"ח מה' מחירות הל' ח' ומ' מה' שחיטת נרעת הל' ג

הכל הלכה היא ושוקרא דרשה דכלל ופרט וכלל • וא"ד דאתני' ר"ע היא דדרי' לכל התורה כלה ודרבוי ומעוט ורבוי וגמלא דריב' כלל ולא מיעט אלא שער שבתוך החוטטת ואין בשק שהר"ב אלחן בכך מפני המסנה דב"ב • דודאי דהיא שער לדרשה דכלל ופרט וכלל • ה"מ מתניתין דהכל לא סברה כך • ובפשיטות אמרי' בגמרא דדוקא כל בשרו תנן ושוי' דהר"ב גופיה כבר כתב במסנה ה' פ"ג דשבועות דהלכה כר"ע דדרים בכל התורה כלה רבוי ומעוטי (ובעל ק"א מס' לבריית דת"כ שכתבתי בפ"ב דאתיא כר"ע • ואין לי להאריך בזה) ושתעינן להלכה כמשנתינו דהא דפ"ב אינה הלכה ודחויה היא • ולפיכך לא ה"ל להר"ב לדחוק בכאן ולהוציא המשנה ממשמעה מפני א"ה דלעיל שהיא אינה הלכה • ודהכא היא הלכה כמשמעה • אבל הרמב"ם עשה בהפך שפסק למשנתינו דהכא ברפי"א מהט"ל • וכתב בפ"ט דאתני' דפ"ב דלא כמשמעה • אלא לענין שלא להצריכו ולהטריחו לכהן • וה"ל כשם שאדם נראה לבנעו כך נראה לתגלחתו • שאם לא יראה שער בכל בשרו כשיעתוד ערוס כעודר וכמוס כי • הרי זו תגלחת כשרה ואין כ"ן זקוק לחפש בשאר מקומות שמא נשאר בהן שער • אע"פ שהוא צריך לגלח הכל כתו שיקבאר עכ"ל • ומי כהתכם יודע פשר דבר זה רבינו משה לקיים שתי המשניות להלכה כסוגיי' דגמ' טהור מלטמא בביאה לפי שיאור אח"כ שעם אחרת וטהר הרחב"ם בגא"י • והרי הוא מטמא כשרץ • כדפי' הר"ב ברפ"ק דכלים • כמ"ד הא מביאתו והר"ב העתיק בביאתו וכן הגי' במשניות דסדר טה"ות דפוס ישן • ג טהר מלטמא כשרץ כתב הר"ב ופוס' תו ומה כדת ן בסוף זבים ומה שהגהתי בפי' הר"ב וכו' לא מתוך פי' הר"ם הגהתי שהיה כתוב לבני ותולה ואינו ענין לכאן ומ"מ ליכא למשמע שאין עוד מה שפוסל שהרי קדשים פוסל ג כולהר"מ אף מטמא כמתנן במשנה ל' פי"ח דפרה • אלא כלומר שאינו פוסל מה שהוא במדרגה למטה מקרומה: והרי הוא מ"י אוכל במעשר ובדפ"ב דבכורים (ד"ה משא"כ) כתבתי דבאלת דוכתי מייתי לה בזה הלשון טבל ועלה אוכל במעשר: אוכל במעשר פי' מעשר שני: אוכל במעשר הערב שמשו אוכל בקרומה וכו' מגלן אמר רבא אמר רב חסדא תלמא קראי כתיבי כתיב (ויקרא כ"ב) לא יאכל מן הקדשי' כי אם רחץ בשרו במים הא רחץ טהו' וכתיב (שם) ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים • וכתיב וכפר עליה הכהן וטהרה הא כיצד כאן למעשר כאן לתרומה כאן לקדשים ואיתא אלא מסתברא וכו' בגמ' פ"ח דיבמות דף ע"ד: ותגלחתן מצוה • משום דבגזיר אין תגלחת מעכבת • כדפסקינן במסנה ט' פ"ו דנזיר • להכי קתני מצוה ומש"ה פרכינן בגמ' דנזיר דף מ' ע"ב • ומשני מ"ד עבורי שער הוא ואפי' סך נשם (עיין לעיל ספ"ו) קת"ל דלא • ואע"ג דבמצורע מעכב כדמייתי לה הר"ם מהתוספתא וכן הת"ס פ"ג דמ"ק דף י"ז אדאמרינן נזיר ומצורע כו' מותרין לגלח שלא ישהו קרבנותיהן הקשו דנזיר הגלחתו אינו מעכבתו • ש"מ דס"ל דאלו מצורע מעכבתו התגלחת: ובולין שגלחו שלא בתער כו' גבי נזיר כתיב (בבדבר ו) תער לא יעבור על ראשו לת"ק בשם אינו ענין לחלקים דהא מרבינן כל דבר תהו מגין לתגלחת • גלרבי מדסמכו לעד מלאת אגל תער לא יעבור כת"ם בפ"ו דנזיר משנה ג' ובגי לוים כתיב (שבה') והעבירו תער על כל בשרם מצורע דתניא זקנו מה ת"ל במצורע • וכמו שכתבתי גם שם במשנה ה' [ד"ה בתגלחת] • גמ"ש דנזיר דף מ: אם שיירו שתי שערות נ"ל דלכך בעינן דוקא ששיירו שתי שערות דאמרינן ברפ"ד דבתם שער שתים הרי ששער לא נקרא אלא כשיש שתים ושערה היא פרט ולא קפדינן אפרטא ומיהו לעכובא עיין בסתוך: לא עשו כלום בגמרא דנזיר ס"ו, דף מ:) אמר רב חסדא ללקות בחתם • לעכב בשתים כו' וכתבו התו' [ד"ה לתתור] דכאן הלכה הן בנזיר אלא אינו בהם שעם ע"כ ואף במצורע ולוים כן וכמו כן נתי עכובא דתער לא מצינו בו טעם מגלן: ה מלוקן

טהור מלטמא בביאה • והרי הוא מטמא בשרץ נכנס לפנים מן החומה מנוד מביאתו שבעת ימים ואם בתשמיש המטה ביום השביעי מגלח תגלחת שניה כתגלחת הראשונה יכבס בגדיו וטבל טהור מלטמא כשרץ והרי הוא מ"י אוכל במעשר שמשו אוכל בתרומה הביא כפרתו אוכל בקדשים • נמצאו ג' טהרות במצורע • וג' טהרות ביולדת: ד' שלשה מגלחין • ותגלחתן מצוה הנזיר והמצורע ולוים • וכלן שגלחו שלא בתער • או ששיירו שתי שערות לא עשו כלום: השתי

מהור מלטמא בביאה • ומלטמא משכב ומושב • כדרך שהיה מטמא בימי חלוטו: מטמא כשרץ לטמא אדם והבגדי' מגע אבל לא במשא: מגיה בביאתו • לענין זה שאסור בתשמיש המטה דכתיב (ויקרא י"ר) ויסב תחון לאהלו ואין אהלו אלא אשתו • וכן הוא אומ' (דברי' ה') בונו לכם לאהליכם כשהתי' לכם תשמיש המטה לאחר מעמ' קר סיני: ג טהר מלטמא כשרץ ופוסל תרומה (ומו לא): ושלש טהרות ביולדת • וה"ה בזב בעל שלש ראיות וכזבה • דבכלהו טבל ועלה אוכל במעשר • הערב שמשו אוכל בתרומה • הביא כפרתו אוכל בקדשים • הרי שלש טהרות • והאי דנקט יולדת טפי מזב וזבה • משום דביולדת כתב בהדי' (ויקרא י"ב) וכפר עליה הכהן וטהרה • לאכילת קדשים: ד' ולוים בעת שנטהרו לטהרות במדבר • ואינה נוהגת לדורות: ה מלוקן

ה מצותן שיהיו שוות במראה ובקומה וכו' יפי' הר"ב דלכתו' רחמנא לפרים כו' שתי דכתב רחמנא לתה לי כו' וקשיא לי דברפ"ו דיומא בשני שעירי יה"כ דתנן התם מי כה"ג ופי' הר"ב דתלתא קרמי כתיבי ואלו הכא הא ליכא אלא חד קרא ומיהו לא על הר"ב תלונותינו דדנריו דהתם ודהכא גמ' ערוך הן שם ביומא וכ"ל דמגלי לן רחמנא נבי שני שעירים דלכל כני בעינן שיהיו שוות כי כתב נבי לפרים חד זימנא שתי לגמורינן שיהיו שוות לא צריך לתלתא קרמי דנשמעינו מהגלוי דגלי לן נבי שני שעירים דלכולן יהיו שוות אע"פ שאינם שוות בשרות דכתי' נפור לפור ריב' גמ' ומיין מ"ש ביומא בשם הרמב"ם (ר"ה במראה). יקח זוג לפניה דלא כשני שעירים דתנן התם אם משהגריל מת יביא זוג אחר דסב' דרשינן בת"כ מדכתי' האחד לומר שאינן מעכבות זו את זו: ניישפך הדם תמות המשתלח' בת"כ מנין אם נשפך הדם תמות המשתלח מתה המשתלחת ישפך הדם פ"ל את הנפור החיה ומדקרא כתיב להכי אתי שפיר דלא תקשה דהכא שתים לן רבי ואלו נבי שני שעירים שנאה משמיה דרבי יהודה ואין הלכה כתותו דהתם לא תן הכתוב בא אלא לטעמיה דש"ל ב"ח נדחין מכל הכא קרא אשכח ודרש להכי שתים לן רבי

ה "שתי צפרים מצותן שיהיו שוות במרא' ובקומה ובקיחתן באחת אף על פי שאינם שוות בשרות ילקח אחד היום ואחד למחר כשרות שחט אחת מהן ונמצרת שלא דרור יקח זוג לשניה הראשונה מותרת באכילה שחטה ונמצאת טרפה יקח זוג לשניה הראשונה מותרת בהנאה נשפך הדם תמות המשתלחת מתה המשתלחת ישפך הדם: ן מצות עץ אז ארבו אמה ועביו כרביע כרע המטה אחד לשנים ושנים לארבעה מצות אזוב לא אזוב יון לא אזוב כוחלי לא אזוב רומי לא אזוב מדברית ולא כל אזוב שיש לו שם לווי: ז ביום השמיני מביא ג בהמות חטאת ואשם ועולה והדל היה מביא חטאת העוף ועולת העוף: ח בא לו אצל האשם יוסמך שתי ידיו עליו ושחטו וקבלו ב' כהנים את דמו אחד בכלי ואחד ביד זה שקבל בכלי בא וזרקו על קיר מזבח וזה שהביל ביד בא לו אצל המצורע והמצורע טבל בלישכת המצורעים בא ועמד בשער ניקנור רבי יהודה אומר לא היה צריך טבילה: ט הכנים ראשו ונתן

ומיין מ"ש ביומא בשם הרמב"ם (ר"ה במראה). יקח זוג לפניה דלא כשני שעירים דתנן התם אם משהגריל מת יביא זוג אחר דסב' דרשינן בת"כ מדכתי' האחד לומר שאינן מעכבות זו את זו: ניישפך הדם תמות המשתלח' בת"כ מנין אם נשפך הדם תמות המשתלחת מתה המשתלחת ישפך הדם פ"ל את הנפור החיה ומדקרא כתיב להכי אתי שפיר דלא תקשה דהכא שתים לן רבי ואלו נבי שני שעירים שנאה משמיה דרבי יהודה ואין הלכה כתותו דהתם לא תן הכתוב בא אלא לטעמיה דש"ל ב"ח נדחין מכל הכא קרא אשכח ודרש להכי שתים לן רבי

וכן העתיקה הרמב"ם למשנתינו להלן בפסי"ח מהט"ל ולענין הלמוד היאך למדין יפי' בעל קרבן אהרן דדייק מדלא אמר את נפור חיה ואמר את הנפור החיה משמע דהיה מעקרא קודם שישחוט אבל אם מתה אח"כ לא יטבול אחרת בדם זה ופירש הפסוק אי את הנפור החיה מעקרא יקח אותה שלא מתה אז ויטבל בדם הנפור השחוטה ואם לא אלא שמתה לא יטבול אחרת בדם השחוטה אלא ישפך הדם ויביא שתים בנתחלה ותהכא משמע שאם מתה המשתלחת ישפך הדם ומדאתר בדם הנפור השחוטה ולא אמר בדם נפור שחוטה משמע שלא יטבול זאת המשתלחת אלא בדם הנפור השחוטה כבר אבל לא בדם אחרת אשר יעמה עמה ולא"כ אם נשאר הדם אז יטבול זאת בו ואם נשפך אז לא יטבול זאת בו אלא תמות המשתלחת ויביא שתים אחרות ע"כ: ו אחד לכנים ושמים לארבעה ל' הר"ב שמחלק כרעי המטה לשנים ואלו השמים מחלקן לארבעה כלומר שאלו השנים מחלקן כל אחד לשנים זמתילה היו כאן ארבעה חלקים וז"ל הרמב"ם עוד יחלוק כל חלי מקן בב' חלאין ויהיו ד': מצורע אזוב כתב הרמב"ם שהבאר בגמ' (פ"ג דנדה דף כ"ו) שלא יהיה אורכו פחות מטפח ומיין בספי"ל דפרה ושני פולעת כתב הרמב"ם בר"פ משקל שקל וזהו מפ"ל דיומא דף מ"ב: לא אזוב יון כו' עיין במשנה ז' פי"ל דפרה: ז ביום השמיני פי' הר"ב בשביעי כו' ומיין [מ"ש] במשנה ו' פ"ו דנזיר (ר"ה אינו מביא): ח אחר בכלי ובדרים (אינו מקומן) יליף מקרא דכתיב כחטאת כאשם הר"ם. ואחר ביד פי' הר"ב דכתיב ולקח הכהן ונתן מה נפינה בעצמו של כהן פירש"י ברים אינו מקומן דכתיב אצבע גבי שמן: ויליף דם מינה: ועמד בשער ניקנור דכתיב לפני ה' פ"ק דסוטה דף ח' ומיין מ"ש שם משנה ה' (ד"ה לשער): ט הכנים ראשו לפי שעורת ישראל אין מחוסר כפורים נכנס לה כו' ומכנים ראשו דכתיב במקנס

ונתן על תנוך אזנו ימין ועל בהן ידו ימין ועל בהן רגלו ימין. רבי יהודה אומר שלשתם היה מכנים כאחד אין לו בהן יד בהן רגל אין ימנית אין לו טהרה עולמית. רבי

לעזרת ישראל. ומכניס ראשו לתוך העזרה. עד שנותנים התנופות על תנוך אזנו ומכניס ידו ורגלו. עד שיתן על בהונותיו. קנוך: זה גדר האמצעי של אזן: רבי יהודה אומר וכו'. אין לו טהרה עולמית. דבעינן בהונותיו לאחר רבי

ואין הלכה כר' יהודה: כדכתיב בקרא. ודוקא שנקטעה אזנו. שהוזקק לטהרה:

בחקלת שריש רחצנא. כמ"ש בפס רש"י במשנה ה' ס"ח דסוטה [ל"ה ומטהרין]: תנוך פי' הר"ב זה גדר האמצעי כו' ופירש"י בפ' מטורע כתב ל תנוך לא נודע לי וז"ל ס"כ העתיקה הר"ם לפי כתב ומתן על תוך ומלמי ת"ל על נוך. לפי שלנוך יכול על גובה של אזן. ת"ל תוך נוך. הא כיצד זה גדר האמצעי ע"כ וכ"ל פירושה שחו"ל בעלי ל' הקדש ידעו שהתנוך הוא שם מורכב מן תוך ונוך והיה ידוע אצלם מאיזה ל' שהגבוה נקרא נוך. והרי אונקלוס תרגומו רוש ותוך פירושו חלל האזן שהוא תוכו ומשם. והיינו דקתני תוך ולמי כלומר ממש כך כ"ל ונס כזה לא יכולתי לעיין בספ' ק"ל מפני שכשכתבתי זה לא היה בידי) ועיין מ"ש ברש"ו דבכורו: אין לו טהר' עולמית. כתב הר"ב ודוקא כשנקטעה כו' לאחר שהוזקק לטהרה. דאי קול' לכן הא אפי' שהואל דבעי קרא כדכתיב. מודה בעדים וזממים כדאמר הפס [בסנהדרין] כ"כ הר"ם וכן הוא בתו' דהפס ר"ל פרק בגמר הדין דף מ"ה: דאתר שמוש הפס נקטעה יד העלי' פטור דבעינן יד העדים דראשונה וליכא ומקשינן אמאי אמר נקטעה דהיינו לאחר מכאן לימא גדמי' דמעקרא ומשינן שאני הפס דאתר יד העדים שהיה. כבר פירש"י ז"ל פשיט' להם תהיה להם בשעת מיתה. אבל גדמי' דמעקרא לא משמע מיניה דזו היא יד שלהם ע"כ. וכמו דשמוש דס"ל דבעינן קרא כדכתי' ומש"ה אי לא מקיי' קרא כדכתי' פטור ומש"ה מודה שאם היו גדמי' מעקרא דזו היא יד שלהם. ה"נ הכא אי הוה גדם מעקרא. היינו בהונותיו ואני תמה (ע' בתשובת חות יאיר סי' קס"ז הרבה לתמה על כל הכתוב שם) על הרמב"ם שברש"ה מה' מחוסרי כפר' העתיק משנתינו כלשון' ולא כתב והוא שנקטע' כו' אע"ג דפסק דלשמוש בפי"ד מה' סנה' ותו קשיא לי עליו דפ"ח מה' טיר כתב טיר מתורט אינו צריך להעביר תער ואע"פ שאין לו שער אז שאין לו כפיס הרי זה מקריב קרבנות ושתה ויטתא. ואם הגיא כו' שכל דברים שו לחלוה ולא לעבב ע"כ. ואמאי לא אמרי' דבעינן קרא כדכתיב וכ"ש דבפ"פ נ' מינים בתם' נזיר מדמי להו אהדדי הא דנזי' לגזר דהכא דמטורע (וכן עוד בסוף ס' הוציאו לו בתם' יומא דף ס"א) וכל זאת לא העיר הכ"מ כלום. וגראה לי לתרץ לכל זה במאי דכתב (הר"ם וכן הבו' דפ' בגמר הדין. אדמייתינן ראיה לדשמוש דבעינן קרא כדכתיב מדהכא תנן אין לו טהרה עולמית ס"ת דבעינן קרא כדכתיב ויש לתמוה היכי דייק מהכא דבעינן קרא כדכתיב שאני מטורע דכתיב תהיה דדרשינן מיניה לעבב בכל מילי בפ"ק דתנחות (דף ה') וכן בהקומץ רבה (דף י"ט וכתבתיו פס בתשובה ו בד"ה שני שעירי כו') ע"כ. ולפ"ז יכולני לומר שהרמב"ם פוסק לדשמוש ולמשנתינו ולא הבינה במשנתינו להא דשמוש לחלק ליה על זו הסוגיא דפרק בגמר הדין משתי סוגיות אלו דפ"ק דתנחות ודהקומץ רבה. כדמקשו הר"ם והתו' וניחא ליה לדחויי סוגיא חדא מקמי תרתי סוגיי ודאה"כ שאין ראיה לשמוש ממשנתינו. דאין טעם משנתינו משום דבעינן קרא כדכתיב. אלא משום דכתיב ביה תהיה לעבודה וכיון דטעם במשנתינו מתהיה לעבודה מעתה א"ל לחלק בין נקטע לגידם כיון דקרא כתב עבודה. ודשמוש לא כתיב בה עבודה מחלקינן שפיר בין נקטע לגידם כדאמרן ולא. סתרי שני הפסיקים הללו אהדדי כלל. ולא תקשה כיון דאין ראיה לשמוש ממשנתינו. לדחייה לדשמוש לבתרי דליתא דאע"ג דמשנתינו אין ראיה לו משום דמטורע כתיב עבודה וקשיד קרא לעבב. מ"מ יש לו ראיה אחרת, מרחוקה דעיר הנדחת כדאייתי התם [בפרק בגמר הדין] ומשנתינו נמי לא פליגא דלא לגטרך קרא כדכתיב בעלמא. אלא במטורע תנינו עבודה מדכתיב תהיה. והשתא אתא נמי שעיר דבגזיר לא פסק כמו במטורע. אע"ג דמדמינן להו אהדדי דכיון דבמטורע כתיב תהיה לעבודה ולא תנינו כן בגזיר שוב אין לדמותם ואע"ג דהשתא הוו ה"נ שתי סוגיות דבגמר הדין ודשלשה מינין. דמשמע מיניה דלא דרשינן תהיה. ולא עוד אלא שיש עוד סוגיא אליבא דבפ' הוציאו לו דהתם נמי מדמינן ל"ק דאמרא לו זו מטעמא דשתי סוגיות עליה [מחד סוגיא. קאמינא דרשיא הרמב"ם לחדא מקמי תרתי אלא אנא הכי קאמינא. כיון דבזתי סוגיות אשכחן דדרשינן תהיה. תו ליכא לדחויי דאודא לה כל היכא דאשכחן דמדמינן וסברינן דמטעמא. משום דבעינן קרא כדכתיב דהא קרא תהיה כתיב. וכל הכי סוגיות ואינו יהיו אף דסברי טעמא משום דבעינן קרא כדכתיב כולן יהיו בעלין לגבי הסוגיא דתהיה. ואינו לא תהא אלא אחת בלבד משום דתהיה משתעית גמור הוא לעבב. וכל אוקן סוגיות דאמרי טעמא משום דבעינן קרא כדכתיב. משום דלא הוו דייקי בתהיה. ולא עלה על דעתם אבל אלו היה עולה על דעתם לא היו קאמרי הכי לפי שהוא משמעית גמור בתהיה שהוא מורה על העבוד והואיל וכן דאין לדמות עוד נזיר למטורע הלכך פסק הרמב"ם בנזיר דא"ל אע"פ שנסק במטורע דמעכב ועוד אני אומר דבכ"מ הקשה על הרמב"ם. אהא דנזיר דפסק שאינו צריך להעביר תער. שהוא אלא כאחת משתי הלשונות דהתם וגדחק דפסק כלישנא קמא. דאלישנא רבינא ור' פדת לא פליגי ואע"פ דלהותו ל' ב"ה אחרי צריך שלא שים לו תקנה בזה שמעביר תער אע"פ שאין שער והיאך פסק א"ל תירץ הכ"מ דהרמב"ם ס"ל דב"ה נקטי צריך בלפי ב"ש שאמרו א"ל שפירושו לנישנא קמא ואין לו תקנה קאמרי ב"ה צריך כלומר שים לו תקנה בלא העברת שער (בזה שמעביר תער) עכ"ד לי נראה דלכל זה אין צורך שלא הרמב"ם נקט ליה כסוגיא דס"פ הוציאו לו. והתם תניא אפילו בס' צריך וכו' אינו צריך ומפרש רבינא כשאומרים ב"ש צריך צריך ואין לו תקנה. והשתא ב"ה שאומרים אינו צריך (כפשטה) הוא שאינו צריך כלל דלמה לן לדחוקי ולומר דא"ל שים לו תקנה קאמרי. ורבינא נמי לא מפרש מידיה אב"ה.

מטוס

רבי אליעזר אומר נותן הוא על מקומן. ר"ש אומר, אם נתן על של שמאל, יצא: יי נטל מלוג השמן, ויצק לתוך כפו של חברו ואם יצק לתוך כף עצמו יצא טבל, והזה שבע פעמים כנגד בית קדש הקדשים. על כל הזיה טבילה. בא לו אצל המצורע. מקום שהוא נותן את הדם. שם הוא נותן את השמן, שנאמר (ויקרא י"ד) על מקום דם האשם. והנותר מן השמן אשר על כף הכהן, יתן על ראש המטהר לכפר. אם נתן בכפר, ואם לא נתן, לא כפר. דברי רבי עקיבא. רבי יוחנן בן נורי אומר. שיריי מצוה הן בין שנתן בין שלא נתן כפר. ומעלין עליו כאלו לא כפר. חסר הלוג עד שלא יצק ימלאנו. משיצק יביא אחר בתחלה. דברי רבי עקיבא. רש"א חסר הלוג עד שלא נתן ימלאנו. משנתן, יביא אחר בתחלה: יא מצורע שהביא קרבנו עני, והעשיר, או עשיר והעני, הכל הולך אחר חטאת. דברי ר"ש.

רבי

רבי אליעזר אומר נותן הוא על מקומן. ר"ש אומר אם נתן על של שמאל יצא: נטל מלוג השמן ויצק לתוך כפו של חברו ואם יצק לתוך כף עצמו יצא טבל והזה שבע פעמים כנגד בית קדש הקדשים. על כל הזיה טבילה. בא לו אצל המצורע. מקום שהוא נותן את הדם. שם הוא נותן את השמן שנאמר (ויקרא י"ד) על מקום דם האשם והנותר מן השמן אשר על כף הכהן יתן על ראש המטהר לכפר. אם נתן בכפר ואם לא נתן לא כפר. דברי רבי עקיבא. רבי יוחנן בן נורי אומר. שיריי מצוה הן בין שנתן בין שלא נתן כפר. ומעלין עליו כאלו לא כפר. חסר הלוג עד שלא יצק ימלאנו. משיצק יביא אחר בתחלה. דברי רבי עקיבא. רש"א חסר הלוג עד שלא נתן ימלאנו. משנתן יביא אחר בתחלה: יא מצורע שהביא קרבנו עני והעשיר. או עשיר והעני. הכל הולך אחר חטאת. דברי ר"ש.

רל"ג

משיס דא ל פירוש שהוא כמשמעו שא"ל כלל. וכהוא סוגיא פסק הרמב"ם. אבל מאיזה טעם מסס לו הרמב"ם סוגיא דפרק הוציאו לו לעיקרי. כ"ל דהיינו טעמו לפי שלסוגיא דג' מינים מסגתינו דהכא הפוכה. דדברי ת"ק שנויין הכס כסס ר"ת. ודברי ר"א דהכא שנויין בכסס ר"ס ודברי ר"ס דהכ' שנויין סס כסס הכמים. ואלו בסוגיא דהוציאו לו שנויה כי הכא. וה"כ מייתינן לה בפרק נגמר הדין (ל' מ"ה). ואף בת"כ כך היא שנויה ומן התימה שהתוספת והר"ם לא הזכירו רק דבנגמר הדין שנוי' כי הכא ולפיכך מסס לאותה הסוגיא עקרית. כך כ"ל בדברו של הרמב"ם בכל אלו הג' פסקים. דעדיס ודמצורע. ודנזיר עוד אני מזכיר הואיל ואמא ליכן כך דעדיס מחלקי בין נקטע לגידם לי אמרינן ג"כ כך בגיסת דהתם כמי כתיב (דברים י"ג) ידך תהיה בו בראשונה. והרמב"ם בס"ם מהל' ע"ז לא כתב כלו בזה. ואף ע"ל שהארכתי וילאתי קלת חוץ מכונת החבור. הלא דבר הוא לפרש דברי הרמב"ם. וכבר הקדמתי בהקדמת זה החבו' שלא אמנע עצמי מזה כשיב לידי ע"י גלגל הדברים שיהיו. ונשוב אל דברי הר"ב ואומר שמ"ש לאחר שהוזקק לטהרה. וכ"כ הר"ם אבל הטוס' דנגמר הדין כתבו משהוזקק לטומא' ליכא ביניהו טובא דלהר"ם והר"ב אע"פ שהיה לו בהוות ואוזן בימי חלוטו. אלא שנקטעו קודם שנזקק לטהרה. ליכא קפידא. ואלו להתו' צריך שיהיה גידם קודם שנזקק לטומאה. וכן כ"מ כמי בעדיס. דלהר"ם והר"ב אע"פ שהיה להם יד כשרלו העדות שנזקקו להעיד. כל שנקטעו קודם שהעידו בב"ד שנזקקו להמיתו גידם מקרי. ולהתוס' דוקא שהי' גידם קודם שרלו העדות דהיינו קודם שנזקקו להעיד ובדברי הרמב"ם פי"ד דסנה' [הלכ' מ'] אין הכרע. ואם בעינן לדיוקא במתני' המאי לא קתני מאי אין לו שער דהא בנזיר בעי לעכובא אלא דהתם לא כתיב עכוב כדכתבתי ואלו הכא דכתיב תהיה לעכובא. ומס"ה מעכבי בהוות ואוזן א"כ שער מאי ואף לפי' הר"ב דפשיטו דטעמא דמתני' משום דבעיא קרא כדכתיב. אע"ג דבנזיר אינו צריך שער ה"נ אינו צריך בגוזר כפים כדתניא התם ופסקה הרמב"ם כר"ג. ואלו הכא דבעי בהוות ואוזן דכתיבי בקרא ה"נ לבעי שער כדכתיב בקרא. וזה לי יך לי עיון. דהא ליכא למימר תנא ושייר דמאי שייר דהאי שייר: אם נתן על של שמאל יצא וכו' העתיק הר"ב. וה"ג לה בת"כ. ובגמרא כס"ה דיוחא אבל בכהנה' פ"ו דף מ"ה. ובס"י דף פ"ח. גרסי' נותן על של שמאל ויוצא וה"ג בנזיר פ"ו דף ת"ו: בבגד בית קדש הקדשים. כתב הר"ב ולא שהיה מכנים את השמן בהיכל כו' דהא לא כתיב והביא את. עתן לל אל מוטד כלא שכתן בהוות הכניסה. הר"ם: והנותר מן השמן אשר על כף הכהן יתן וגו' והנותר מן השמן אשר בכלי תנינן ליה בספ"ו דזבחי': רא כפר. דכתיב אתא הראש כתיב דס"ו פ"ק דזבחי' ד' ו': שיריי מצוה הן דכתי' והנותר הלך הוי כסגיב' שיריי דס הרמ"ם ת"ל דלא מעכבי דהתנן בהיזהו מהומן ר"ס"ו סס: ומעלין עליו כאלו לא כפר. פי' הר"ב קמי שמיא כו' גמ' דזבחים (סס) ואע"ג דדתנינן כ"ל דאמסקנא ההוא דחייא בעלמא הוא והיינו דלא כתב הר"ב כפי' הר"ם. ואין להתריץ כיה: דוכר הלוג מד שלא [יצק] ימלאנו כתב הר"ב ולא אמרי' דקבעה ליה הלוג שהוא כלי שרת. כלו' קבעה נה בסס. וקרינא ביה מן המנחה פרט לשחברה. רס"ו פ"ק דמנחו' דף ט':

יא מצורע

א סס פ"ד הל' ב
ב זפ"ז ס ו
ג מיי' סס
ד זבח"ס עו
ה מנחות פ סס
ו פ"ם הל' ה כלה ע
ז כליתות פ
ח ערכין יז

יאר"בי יהודה אומר אחר האשם כתב הר"ב והלכה כר"י • וכ"כ הרמב"ם • ובמשנה ג' פ"ב דכריתות לא כתבו כן • ושם כתבתי [ד"ה ר"י] דהא דהכא עיקר: **יב יצא** בת"כ יליף מדכתיב תורת לרבות • וכתיב ואת מעופף • ומסתברא לטהרתו יותר מכלן ושניהם מקרא אחד דרשו • דכתיב (ויקרא י"ד) אשר לא תשיג ידו בטהרתו • דבר המכפרו והוא החטאת • ור' יהודה סבר • דבר המכשירו ומטהרו והוא האשם • והלכה כר' יהודה: **יב** שהביא קרבן עשיר יצא [אפי' לכתחילה מביא] ומצא עליו ברכה • ואיידי דבעי למתני בסיפא לא יצא קרבן ריש יצא מביא אדם על (ידי) בנו וכתב אע"פי שהו' עשי' מבי' עליה קרבן עני אם הם עניי'. וקרבן זה מטהרן לאכול בזבחי' כדאמרן הביא כפרתו אוכל בקדשים: אף על ידי אשתו מביא קרבן עשיר

ר' יהודה אומר אחר האשם: יב מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא ועשיר שהביא קרבן עני • לא יצא • מביא אדם עלידי בנו • ע"י בתו • ע"י עבדו ושפחתו • קרבן עני ומאכילן בזבחים • ר' יהודה אומר • אף ע"י אשתו מביא קרבן עשיר • וכן כל קרבן שהיא חייבת: יג שני מצורעים שנתערבו קרבנו ביהם • קרב קרבנו של א' מהם • ומת אחד מהם • זו ששאלו אנשי אלכסנדריא את ר' יהושע אמר

דאשתו שהיא כגופו אינו יכול להביא עליה קרבן עני אם הוא עשיר • ולא קרבן מצורע בלבד • אלא ה"ה לכל קרבן שהיא חייבת אינו מביא עליה קרבן עני אם הוא עשיר • יג זאת שאלו אנשי אלכסנדריא את ר' יהושע מצורע שני שהוא בחיים מה תהא עליו היאך יטהר לאכול בקדשים שאלו היה מצורע האחר חי אע"פי שנתערבו קרבנותיהן זה יקרב לשם מי שהוא וזה יקרב לשם מי שהוא • או אם מת האחד והיו שני הקרבנות לפנינו • היו הקרבנות מתים וזה מקריב קרבן אחר אבל השתא אינו יכול להקריב את זה • דשמא של מת הוא והוא

עולת העוף • וכן אם היה עשיר והביא חטאת בהמה • אעפ"י שהעני צריך להביא עולת בהמה: ר' יהודה אומר אחר האשם • דבאשם שוין עני ועשיר והוא ראשון לקרבנות המצורע • ותיומר לטהרתו יותר מכלן ושניהם מקרא אחד דרשו • דכתיב (ויקרא י"ד) אשר לא תשיג ידו בטהרתו • דבר המכפרו והוא החטאת • ור' יהודה סבר • דבר המכשירו ומטהרו והוא האשם • והלכה כר' יהודה: **יב** שהביא קרבן עשיר יצא [אפי' לכתחילה מביא] ומצא עליו ברכה • ואיידי דבעי למתני בסיפא לא יצא קרבן ריש יצא מביא אדם על (ידי) בנו וכתב אע"פי שהו' עשי' מבי' עליה קרבן עני אם הם עניי'. וקרבן זה מטהרן לאכול בזבחי' כדאמרן הביא כפרתו אוכל בקדשים: אף על ידי אשתו מביא קרבן עשיר

בפרשה דלעיל דמיירי בעשיר זאת תורת אשר בו נגע צרעת לא ה"ל לכתוב כאן אשר לא תשיג ידו • והוי קאי זאת תורת וגו' על כ' הפרשיות • אלא דלרבוי אחא שהעשיר מביא קרבן עני בשביל העני • וה"ק קרא • אשר בו נגע הצרעת אשר לא תשיג ידו דאולינן בתרייה דההוא דאית ביה סנגא • שאם הוא עני אע"פ שהביא קרבן בשבילו הוא עשיר • לא אזלינן אלא אחר אשר בו הנגע • ומסתברא לי דזה דוקא כשהעשיר מביא בלא קבלת כדר להבי' קרבנו של מצורע דהא [הביא] תנן במס' ב' פ"ד דערכין שאע"פ שהמצורע עמי מביא קרבן עשיר אא"כ אלא מנאתי לרמב"ם שהעתיק

לתשבה דהכא • וכתב בסוף הלכות מחוסרי כפרה להיא דערכין • ס"מ דס"ל דהא דהכא כדאית מקמה ההיא דערכין: **רי"א** אף ע"י אשתו מביא כ' אריאה מהדר דקתני עשיר שהביא קרבן עני לא יצא • קאמר דאף ע"י אשתו מביא בהכי • ומייתי לה בגמ' רש"ס דב"מ (דף ק"ד) וס"ד דנדרים דף כ"ה • וס"ד דנזיר דף ל"ד • וגרס' אדם מביא קרבן עשיר על אשתו וסיר"ל ואין יכול לומר היא אין לה כלום ופשר בקרבן עני • ועיין לקמן: **מביא** קרבן עשיר בת"כ יליף לה נתי מזאת: **ובן** כל קרבן שהיא חייבת כגון לידה וזיבה וסוטה חייב הבעל להביא על אשתו אבל אם אכלה חלב או שחללה שבת אין הבעל

חייב • הר"ם ומשמע דהוא חייב מתילא • כתו שמתחייב לה בשאר דברים כגון לפלוגה ולקוברה כו' וכן הוא דעת רש"י דממילא נתחייב • וכן דעת הרא"ש והר"ן בפירושם למס' נדרים (דף ל"ה) וק"ק לי דבכלהו שאר דברים יש טעם • כדאמרי' פרק בערה בתם' כתובות • אבל לחיוב זה לא מצאתי טעם • אבל כפי הגירסא דברי' שכתבתי לעיל בל"ה רי"א כו' דמסיים שכך כתב לה אחריות דאית ליך עלי מן קדמת דנא • וכתבו התו' פי' כל קרבנות שיהיה חייבת • קודם שנשאת לו יביא (בעבורה) שכתב לה אחריות כו' ודוקא בקרבנות שהם לכפרתה כגון לידה כו' • ובירושלמי פ' בערה אפי' אכלה חלב או חללה שבת • אבל קרבנות שנדרה או נדבה לא • ע"כ משמע דמכח כתיבת האחריות חייב • אלא דאכתי קשיא אתאי אסנרא לה הבריי' באחריות שקוד' נשואין ה"ל לאתני באחריות דמנשואין ולהלן • וכ"ל דהיא אלא דפשיטא היא כשכתב לה אחריות מנשואין ולהלן והכא קמ"ל שכשכתב לה כך • ואחריות דמקדמת דנא הכל בכלל אף שמנשואים ולהלן מכח ק"ו • אבל אה"נ שאם לא כתב אחריות כלל אף שמנשואים ולהלן אינו מתחייב • ותיבת רש"י דאי לגי' הספרים • וגורם כגיר' דת"כ שאם פטרה אינו חייב בהן שכך כותבת לו אחרונין דאית לי עלך כו' • ופי' אם גרשה ונתן לה כתובתה ומדין קרבנותיה עליה • אינו חייב בהן שכך כותבת לו בסוף הסופר כו' • וכן הוא הגי' בת"כ שלפנינו • וגם בירושלמי דפ' בערה שנתפתתה כל' ח' כך היא הגי' • וע"פ מה טעם נתחייב בקרבנותיה • ולא דאיתי ג"כ מזו הנבא בתנורו של הרמב"ם כלום וג"ל שגירסתו כגי' רש"י וס"ל דיתולמה הוא • ולרבנן אינו חייב בקרבנותיה • ולפיכך לא ה"ל לכתבם • ולפי שאינו גורם כלל שכך כותב לה כו' אע"פ דאם כתב ודאי דנתחייב • אפ"ה לא הסתיעבנו לזה לאסמוני' מה הוא בכלל האחריות דמכיון שלא נזכר כלום מזה בגמ' אין להאסימו על שלא המציא הדין מלבו ולכתבו אמין אחריות זה עליו כפי כוחם שנורו.

יג קרב קרבנו של אחד מהם ר"ל מב' מטאות שנתערבו • הרמב"ם: **אן ששאלו מי** •

וזהו חטאת שמתו בעליה דלמיתה אזלא · וקרבן אחר נמיאינו יכול להביא · דשתא אותו שקרב היה שלו ונפטר · ונמצא מביא חולין לעזרה · ואינו יכול להתנות בנדבה . שאין חטאת נאה נדבה : יכתיב נכסיו לאחר . והוי עני ורחוי להביא קרבן דלות · וחטאת העוף באה על הספק ואין בה משום חולין בעזרה ואם אינו מפקיר נכסיו והביא חטאת העוף · לא טהר · דעשיר שהביא קרבן עני לא יצא ואין האם שמביא ליכא לאקשויי · היכי מצי מייתי אשם בספק דלמא חולין לעזרה מייתי · דכיון דאשם שוין מתנותיו לשלמים יכול להביא אשם ולהתנות · אם אני חייב אשם יהא זה לאשם ואם לאו שקרב אשם שלי יהא זה לשלמים מה שאינו יכול לעשות כן בחטאת · שאין מתנות דמים של חטאת שוות לשלמים · דמתן דמים של חטאת (ארבע מתנות) למעלה מחוט הסקרא ושלמים (שתי מתנות) למטה מחוט הסקרא :

אמר להם יבא נכסיו לאחר · ויביא קרבן עני :

נשלמה מסכת נגעים

פירש הר"ב דאשמא של מת הוא והוא חטאת שמתו בעליה כו' ומן האשם שמביא ליכא לאקשויי כו' דכיון דאשם שוין מתנותיו לשלמים יכול להביא אשם כו' · תמיהני דפלוגתא היא במשנה ג' פ"ח דזבחים · דרבי שמעון ורבנן באשם שנתערב בשלמים · וחכ"א אין מביאים קדשים לבית הפסול · שמתעב באכילתן · אי הוו שלמים וכן הלכה · ונסוף נדה דף ע' איתא נמי בברייתא בספק מנורע · דרבי שמעון אומר מביא אשם ומתנה · ולא חש למביאים קדשים לבית הפסול · ושמואל מוקים לה בקרב אשמו וכר' שמעון בהא דחטא קבעה ולא האשם כדתניא לעיל משנה י"א נמצינו למדין מעכשיו לדידן דקי"ל כר"י דאשם קבעה אי אפשר לאוקמה בשקרב אשמו · דא"כ אין לו תקנה להביא קרבן עני כלל · אי בשלא קרב אשמו אנן דקיימ' לן כחכמים שאין מביאים קדשי לבית הפסול · תקנת דר' יהושע נמי ליתא · ותיתה על הר"ב והרמב"ם שלא פירשו (דמשנתינו אינה הלכה וסוב מצאתי דהרמב"ם כשקה) למשנתינו נסוף הל' מהו סדרי כפרה והשתיה תקנתא דאשם וכן בפירושו גם כן לא כתבו וכדין השמיטו דאשם מביאים קדשים לבית הפסול · אבל אכתי תקשה ליה דא"כ כשקרב אשמו תיירי ואיהו פסק כר' יהודה דאשם קבעה · וזה הקשה ג"כ הכ"מ והניח בצ"ע · ויביא קרבן עני · כתב הר"ב וחטאת העוף באה על הספק כו' עיין בפירושו במשנה ד' פ"ק דכריתות ובסוף תמורה :

נשלמה מסכת נגעים

סל קא לה מסכת נגעים

בשה"שלים טומאת מת והדומה לו בא לדבר בענין טהרה ואות פרה אדומה והביא אחר נגעים מסכת פרה · הרמב"ם :

מסכת פרה

פרק א רבי אליעזר אומר עגלה בת שנתה · עגלה ערופה צריך שתהא בת חצתה ולא יותר: ופרה אדומה · בת שתי שנים · דלשון פרה משמע דקשישא טפי מעגלה : וחכמים אומרים עגלה ערופה כשרה אפילו בת שתים · וכ"ש בת שנתה · אלא דאתי' בת שתים עגלה היא · ואע"ג דקי"ל כל מקום שנאמר עגל בן שנה הוא · סברי רבנן שאני עגלה ערופה · דכתיב בה (דברים כ"א) עגלת בקר · ולא כתיב עגלה שתים : שמא תשחיר שלא תכשל · שאם יולדו בה שתי שערות שחורות פסולה · דכתיב (במדבר י"ט) אדומה תמימה · שתהא תמימה באדמימותו · והלכה דפרה אדומה בת שלש שנים או בת ד' וזקנה כשרה · אלא שאין מתמינין לה שמא תשחיר ותכשל לא שר"ט אלא שלשית · כך שמעתי שאין כשרה לפרה אדומה אלא שלשית : כך שמעתי פתם · ואין לי לפרש : שלישית משמע

מסכת פרה

פרק א ופרה בת שתים · מצינו למימר דבת שתים לחטאתו נמי טפי · כמו בת שנתה דאמא לחטאתו טפי · ואע"ג דכ"ש דבת ג' פרה היא · דלא כוסל ר"א שמא תשחיר · אבל לא יקשה הא דמכשר ר"א בפ"ב פרה מעוברת · דהיכי משכחת לה · הא בת שתים לא קא ילדה · כדאית' בפרק הלוקח בהמה (משנה א' פרה וחמור בנות שלש ולאי לכהן) · ושמא דיעבד קאמרינן דכשר · הר"ש אף בת חמש כשרה · וזקנה אלא כו' ובנוסחת מהר"ם אף בת חמש כשרה · וזקנה אלא כו': שמא תשחיר שלא תכשל · כתב הר"ב דכתיב אדומה תמימה וכו' · עיין בפרק דלקמן משנה ה' בפי' הר"ב : מה הלשון שלשית · כן הוא בס"א ובנוסחת מהר"ם · וכתב כלומר באר דדרך שלשית לאתי · ע"כ וקשה דא"כ לקמן גבי רבעי מאי קבעי רבעי לאתי הא קרא בהדיא כתיב · לכך נ"ל שעל הלשון שאל · למה משא' ואינו אומר שלישים · ולקמן הכי

מסכת פ"ה

פ"א רבי אליעזר אומר עגלה בת שנת' יופר' בת שתי' יוחב"א עגלה בת שתי' ופרה בת שלשאו בת ארבע · ר"מ אומר · אף בת חמש בשרה הזקנה · אלא שאין מתינין לה · שמא תשחיר שלא תכשל · א"ר יהושע לא שמעתי אלא שלשית · אמרו לו מה הלשון שלשית · אמר לדם · כך שמעתי סתם · אמר בן עזאי אני אפרש · אם אומר ארתה שלישית · לאחרות במנין · ובשאתה

הכי נמי קבעי אחתי היכי אומר רביעי • ומהדר שאת לת אומר רביעי הוה לאחרים במנין • וזה מ"מ תכח הכתוב : ובשאתה אומר שלשית בת ג' שניס • לשון הר"ם • לשון שלשית משמע פרה אחת שיש בה שלשה דברי •

ומשיי"ם מס' מעשר הקרבנות כל' יא ב מס הלכ' יד

כגון זו שהיא בת ג' שניס • ע"כ • והיה נראה דגרסינן שלשת בלא שוס יו"ד ותהיה הקריאה שלשת בשבא וחולס • כמו שלשת ימים שהיתים הם שלשה • כך זו הפרה היא משולשת בעצמה בשלשה דברים שבה: אלא שלפי זה מה זו שאלה ששאלו מה הלשון שלשת • הרי הלשון ידוע ומפורסם מן הכתוב • לך גיר' הספר נכונה דגרסינן כיו"ד אחר ס' שנייה • ומשאתי בגא"ו מנוק' בסגו' קמץ ונירי • ובנוסחת מהר"ם מנוקד

חירק לירי חירק :

פרס מג' לקב • כרבי שמעון דבתקניתין ב' פ"ח דערוכין • וכך פסק הר"ב בסס רש"י בפי"ג דנגעי מ"ה ע"ור"י בן ברוקה פליג התס וכוותיה כתב הר"ב לעיל בסס הרמב"ם • ומסני כן הזכיר כאן הרמב"ם שזו שאמר ר"י מג' לקב איכה הלכה • וה"ל להר"ב בס כן להזכיר זה לדע' הרמב"ם • וכבר הזכרתי שם בערובין שפעם כתב הר"ב כך • ופעם כך : מג' לקב אין בו חלה • לשון הר"ב דה' רביעית קמח ועוד חייבין בחלה ויש מקומות שלא כתב הר"ב ועוד • וכן הר"ם לא כתב בכאן ועו" וכבר כתבתי בזה בפ"ק דחלה משנה ד' : ב וחב"א אף בני שלש • וכ"א לי"ג אף • והר"ם הוכיח דזו הגי' עיקרית ודחכמי' ור"מ אינם מודים לר"י הגלילי • ומהר"ם כתב ולי נראה דחסי' לי גרסינן אף במלתא דרבנן • לא קשיא דהא דמכשרי רבנן ור' מאיר הכא בבן ב' שניס • היינו דוקא בני לויים דרבנן סברי אהני שני לאכשורי בן שתים • ואהני פר לאכשורי אף בן ג' • דכל פר בן בקר ב' ותו לא לא סחות ולא יותר ושאני הכא דכתב שני ור"מ סבר אהני שני לאכשורי בן ב' • ואהני פר לאכשורי אף בן ג' ד' ה' אבל פר בן בקר היכא דלא כתב שני דוקא בן ג' ד' ה' ולא בן ב' שניס וס"ם רי"א כל היכא דכתיב פרים בני שתים נגהו דבתרינן מלויס וחכ"א בלויס גופייהו אף במיג' כשרים היו דאהני שני ואהני פר דסתם פר בן ג' משמע • ובני לויס הוא דבני קרא דבן ב' או בן ג' ד' ה' כשרים הא בעלתא דלא כתב שני אלא פר לחודיה לא מכשרינן אלא בן ג' • ולר"מ נמי היכא דבני בלויס הוא דבן ב' או בן ג' ד' ה' כשרים הא בעלתא לא מכשרינן בן ב' • כ"ל ומדברי הרמב"ם פ"ח מה' מק"ק נראה דס"ל דלרבנן בן שתי שתים נמי כשר וכ"כ הכ"מ שם דלענין שאם התנדב פר • לא יהא פחות משני שניס • וכוברים אלא יהא גדול יותר מבן ג' • ע"כ : אלא שאין מביאין זקניס מפני הכבוד משמע דחכמי' הם שאמרו כן מפני הכבוד ובשם"ז דבכורות כתבתי דמקרא מתעסקין זקן וי"ל דהיינו זקן ממש שהוא מרובה בשניס הרבה עד שתש כחו וכ' קאסרי רבנן אפי' בשאינו בא בימים וזקן בשניס שוב ראיתי בספר קרבן אהרן בפרשת ויקרא רס"ג שכתב דר"מ מדאורייתא קאמ' שאין מביאין מפני הכבוד כלומר למנוה אמרה התורה שאין מביאין ולא לעבב והכי דריש הקריב על מזבחו פר • ואפי' זקן בן ד' וה' שניס ולמעלה מן המוכחר מפני הכבוד לריך שיהיה בן בקר שהוא בן ג שניס : מפני הכבוד אבל לע"ל בכרה שכל מעשיה בחוץ לא שייך האי טעמא • ג' וכולם מיוס ליוס כתב הר"ב דכתר שנתן אוליגן לאמר קרא בכם בן שתו שנה שלו • ונא שתו של מנין עולם • בגמרא ספ"ה דנדה (דף מ"ז) ומ"ש הר"ב

וכן

ומשיא שלשית לאחרות במנין שנולדו ב' פרות אחרות לפניה וזאת שלשית להן : שלשית משמע שהיא בת ג' שניס : רביעי לאחרים כשיש ד' כרתים שייך לומר על האחרון שהוא רביעי לאחרים • אבל דבעי משמע כרס בן ד' שניס : האוכל בבית המנוגע פרס • השוהה בבית המנוגע כדי אכילת כרס מסיר בגדיו שעליו • ומרס הוא חני בכר מג' בערות לקב : אמרו לו אמור מי"ח לסא' • בלומר היה לך לומר מי"ח לסאה שהם ל"ה ו' קבין וג' ברות לקב הוי"ח לסא' : כך שמעתי • מרבותי ואין בידי לפרש למה לא אמרו הם מי"ח לסאה אלא אחרש • מאי נפקא מינה בין זה לזה : מג' לקב אין בו חלה • דאמרם רביעיות קמח ועוד חייבין בחלה • והלא קב בלבד אין מפרים ממנו חלה • הילכך בסאתה אומר מג' בכרו לקב • מכמע שלא הוסרס מהן חלה • וכסאתה אומר מי"ח לסא' נמצא שכל בכר הוא פחות מה שמעטתו חלה • שהלא סאה צריך להפרים ממנה חלה : ב ופר שני בן בקר תקח לחטאת הלויס כתיב בפרשת בהעלותך • והאי שני יתירה הוא דכיון דכתיב בקריה ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה • ממילא ידענא דתרי נינהו • אלא כתיב שני ללמד שהוא בן שתי שניס • דכי היכי דלבא שלא קרי שלשית • הכי נמי לבן שתים קרי שני : וחכ"א בו' והלכה כחכמים : ג מיום ליום שנולד בא אחד בשלול לא שנה עד באחד בחליל שלא שנה שניה דבתר שנתן אוליגן ולא בתר שניס של חיבן העולם • ואם נתעברה שנה נתעברה לו • וכן בחילים בני שתים : אינו כשר לא

ר"ע מברטנורה

ופרה שלשת בני שנה • אמרו לו מה הלשון רבעי • אמר להם כך שמעתי אתם • אמר בן עזאי אני אפרש • אם אומר אתה רביעי לאחרים במנין • וכשאתה אומר רבעי בן ד' שני ביוצא בו (גמ' אמר) אמרו יהאוב בבית המנוג' פרס מג' לקב • אמרו לו אמור משמנה עשרה לסאה • אמרו להם כך שמעתי אתם • אמר בן עזאי אני אפרש • אם אומר אתה משלש לקב • אין בו חלה • וכשאתה אומר משמנה עשרה לסאה • מיעטתו חלתו : ב רבי יוסי הגלילי אומר פרים בני שתים • שנאמר (בפ' בר ה') ופר שני בן בקר תקח לחטאת וחכמים אומרים (כ"ל ל"ג אף) בני שלש • ר"מ אומר • אף בני ארבע ובני חמש • כשרים אלא שאין מביאים זקנים • מפני הכבוד : ג בבשים בני שנה • יאילי • בניש תיבי • וכולי מיום ליום • (גמ' בני) בן שלשה עשר חדש • אינו כשר •

מתני' ע"ל מס' מעש' הקרבנו' כל' יא ב מס הלכ' יד

לא לאיל ולא לכבשי. ר"ט קורהו פלגס בן עזאי קורהו נוקד. ר' ישמע' קורהו פרכדיגמ' הקריבו מביא עליו נסכי איל (נמר' לא) ולא עלה לו מזבחו. בן י"ג חדשו יום א' ידרי זה איל: ד חטאות הצבור ועולות יחן חטאת היחיד ואשם נזיר. ואשם מצורע. בשרין מיום שלשים והלאה. ואף ביום שלשים. ואם הקריבום ביום שמיני כשרים. נדרים ונדבות. הבכור והמעשר והפסח. כשרים מיום השמיני והלאה. ואף ביום השמיני:

פרק ב רבי אליעזר אומר פרת חטאת המעוברת כשרה. חכמים פוסלים. רבי

לא לאיל. דאינו נחשב איל עד שיכנס שלשים יום משנה שניה לו: פלגס לשון פלג. כלומר מחוצה בין זה לזה יונא מכלל כבש. ולכלל איל לא בא: נוקד. לשון אשר היה בנוקדים (שמות ח') שעירותו בעלי הצאן: סר לגמה. למעבע שנפסל קורין כן בלשון יוני. אף זה נפסל המחורת איל ומחורת כבש: מביא עליו נסכי איל. שליש ההין. ונפקא לן מדכתיב לו לאיל לרבות את הפלגס לנסכי איל: ד חטאות הצבור. כגון שעירי רגלי חגיגה של מועדות ועולותיהן כלהו בני שנה נינהו: חטאת היחיד. כשבה או שעירה: ואם הקריבום ביום השמיני כשרים. דכתיב (ויקרא כ"ב) ומיום השמיני והלאה ירצה. ונאמר בבכור (שמות ג"ב) וביום השמיני תתנו לי. מה בכור עשה יום שמיני כשמיני והלאה. אף בשאר קרבנות עשה יום שמיני כשמיני והלאה. מיהו במידי דחובה. מצוה מן המובחר להביא מיום ל' ואילך. והפסח אע"ג דחובה הוא לא חשו חכמי' משום דנסכי לתי נפשו שלא יבא לידי נותר כיון שאינו נאכל אלא לחבורו אחת:

פ"ב רבי אליעזר אומר מעוברת כשרה. ר"א ורבנן דהכי קיימי בשיטת ר' יהודה דאמר לקמן בפרקין דעלה עליה זכר אינה פסולה שלא א"כ עלה עליה מדעת בעל הפ"ה. ופליגי הכא במעוברת שעלה עליה זכר מעצמו בלא דעת הבעלי. ור"א דמכשיר סבר עובר ירך אמו הוא והוי כגופה דפרה. ורבנן דפסלי סברי עובר לאו ירך אמו הוא. ונפסלת

וכן בשיש בן שתי שניים אינו כשר לא לאיל דאינו כו' בפי' הר"ש ליתנהו שו"ת הר' מלות (אינו כשר לא לאיל) דהוא יותר נכון שנמשך הכל למה שכתב וכן בשיש בן שתי שניים. ובא לפרש דקאי על ל' יום דהא בן שתי שניים לא בעינן שיהיו שלמים. וכן מסיים הר"ש משנה שניה שלו ולא של מנין עולם ע"כ. ומ"מ לא שלחקי יד להגיה לפי שאפשר ג"כ דמאי דכתב הר"ב אינו כשר כו' הוא דבו' חדש. ואתה תבחר ולא אני: לא לאיל. ל' הר"ב דאינו נחשב איל עד שיכנס ל' יום משנה שניה לו וכן ל' הר"ש. וכלומר עד שיכנס ליו' שלמים ולפיכ' לא נחשב איל עד יום ל"א. ומ"ש הר"ב שניה לו' ל' הר"ש שניה שלו. ולא של מנין עולם: מביא עליו נסכי איל כתב הר"ב נפקא לן מדכתיב לו לאיל לרבות את הפלגס בפ"ק דחוליון כ"ג. ופירש"י דכתיב בפרש' נסכים בשלח לך לו לאיל וגו' לו לרבו' את הפלגס בנסכים הללו ע"כ. וכלומ' דכיון דכתיב לו במשמע כאן כתיב לו הא לו הא. והיה מוקדם עוד אחר

והוא הפלגס כאן נכתב לפלגס לו לאיל. אבל במס' מנחות פרק שתי מדות דף נ"א. כתב רש"י וז"ל דכתיב לו לאיל תעשה מנחה למה לי. לכתוב וכי תעשה מנחה. שלא שני עשרונים בלולה בשמן שלישית ההין ואנא ידענא דהיינו איל דצריך שני עשרונים שלא לרבות ע"כ. וכלומר שכבר מפו' בפרשת התוספים שבסדר מנחות דלאיל מביא שני עשרונים והוה סגי אפי' כי לא לכתוב כלל לו לאיל. שלא שתתא וכי תעשה וגו': לא אל' לו מזבחו. אם היה מחוי' איל לבדו לו כבש לבדו רש"י פ"ק דחולין סס: ויום א' עמ"ס בזה בס"ד בתסל' ד' פ"ה דנדה: ד חטאות הצבור ועולותיהן. כתב הר"ב חטאות הצבור כגון שעירי ר"ח ושל מועדות ועולותיהן כולהו בני שנה נינהו. וכ"כ הר"ש וז"ל הרמב"ם אמרו חטאות הציבור ועולותיהן לא ירצה בזה כל חטאות צבור וכל עולות צבור כי יש מהן שהן פרים ושיר כמו שהתבאר בבסוק ואמנם ירמזו זה אל כבשי עולה ושעירי חטאות של צבור ע"כ: ואשם נזיר ואשם מצורע הם כבשים הרמב"ם: מיום ל' והלאה סברא בעלמא. וכן נרא' מל' הר"ב בבכור והפסח שכתב לא חשו חכמים וכו' ואע"פ שלהרמב"ם נתבאר שם טעם אחר. מ"מ הא דאוקמינן אל' אינו מפו' בכתוב: ואם הקריבום ביום ח' כשרי. כתב הר"ב ומיהו במידי דחובה מצוה מן המובחר כו' לאמרו והלאה ירצה הרמב"ם: הבכור והמעש' והפסח כשרים כו' כתב הר"ב והפסח אע"ג וכו' משום דנסכי לפי נפשות כו' וכ"כ הר"ש ומהר"ם כתב ג"כ ל' שהיו צריכי' טלאים הרבה לכל ישרא' ושמא לא ימצאו כל כך טלאים מבני ל' ואילך. ואוקמוה אדאוריי' ועוד לפי שומנו בהול ע"כ. ולא פירשו דבר בבכור ומעשר. ול' הרמב"ם הבכור התבאר בו ביום השמיני תתנו לי. והמעשר והפסח נשתוו עמו במתקדמים כמו שבארנו בשמיני מזבחים ע"כ. [ול' של' בדברי הר"ב והר"ש שאינו נאכל אלא בחבורה אחת ודו"ק:

פ"ב רבי אליעזר אומר פרת חטאת המעוברת כשרה עמ"ש בשם הר"ש ברפ"ק ומ"ש הר"ב דפליגי בעובר ירך אמו הוא והכי אסכחן בספ"ו דתמורה וע"ש: בשרה. פי' הר"ב דבשיטת ר"י קימי כו' וכ"כ הר"ש והרמב"ם בפ"א מה' פר' אדומה (הל' ז') כתב הר"א מודה שאם עלה עליה זכר שהיא פסולה. שהמעוברת תובעת זכר היא ולריכה היא. אבל עלה עליה זכר שלא בשעת תביעתה לעבר הוא לה ואמרו חכמים שהם פוסלים במעוברת משום חשש דשלא לרצונה הם פוסלים ע"כ. ומ"ש הר"ב והלכה שהיא פסולה כו' ואפי' אינה מעוברת דאי מעוברת פסולה מטעם שכתב שנושאת את עוברה. ובכך מיישב מהר"ר ואלף וורמייז"א ללשון הרמב' בפ"א מה' פ"א שכתב' ואל' מעוברת. והקשה הכ"מ מאי ואל' דהיא היא:

ראה אינה נלקחת מן הנכרים ·
וחכמים מכשירים ·
ולא זו בלבד ·
אלא כל קרבנות הצבור
והיחיד באין מן הארץ ומן המחוץ ·
מן החדש ומן הישן
תיץ מן הזמן העומר ·
ישתיה לחם שאינן באין אלא מן החדש ומן הארץ :

ב פרה שקרניה וטלפיה שחורים ·
יגור גלגל העין והשינים והלשון אינם פוסלים בפרה ·
והנגסת כשרה ·
היתה בה יבלת
ותחבורה ר' יהודה פוסל ·
רש"א כל מקום (גמ' סיגטל)
שניטל ולא העלה מקומו שער אדום פסול :

ג יוצא דופן ואתנן ומחיר פסולה · ר"א מכשיר · שנא' (דברים כ"ג) לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית ה' אלהיך · ואין זו (גמרא הנאה) באה לבית כל המומים הפוסלים במקדשים פוסלים בפרה · רכב עליה נשען עליה נתלה בזנבה עבר בה את הנהר · קיפל עליה את המוסר · נתן טליתו עליה פסולה · אבל קשרה במוסרה · עשה לה סנדל בשביל שלא תחליק · פרס טליתו עליה · מפני הזבובים כשרה · זה הכלל כל שהוא לצורכה כשר · לצורך אחר פסול · ד שבן עליה עוף כשרה · עלה עליה זכר פסול · יהודה אומר אם העלהו פסול · ואם מעצמו כשרה :

ההיו

ראה אינה נלקחת מן הנכרים · וחכמים מכשירים · ולא זו בלבד · אלא כל קרבנות הצבור והיחיד באין מן הארץ ומן המחוץ · מן החדש ומן הישן · תיץ מן העומר · ישתיה לחם שאינן באין אלא מן החדש ומן הארץ :

ב פרה שקרניה וטלפיה שחורים · יגור גלגל העין והשינים והלשון אינם פוסלים בפרה · והנגסת כשרה · היתה בה יבלת · ותחבורה ר' יהודה פוסל · רש"א כל מקום שניטל ולא העלה מקומו שער אדום פסול :

ג יוצא דופן ואתנן ומחיר פסולה · ר"א מכשיר · שנא' (דברים כ"ג) לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית ה' אלהיך · ואין זו באה לבית · כל המומים הפוסלים במקדשים פוסלים בפרה · רכב עליה נשען עליה נתלה בזנבה עבר בה את הנהר · קיפל עליה את המוסר · נתן טליתו עליה פסולה · אבל קשרה במוסרה · עשה לה סנדל בשביל שלא תחליק · פרס טליתו עליה · מפני הזבובים כשרה · זה הכלל כל שהוא לצורכה כשר · לצורך אחר פסול · ד שבן עליה עוף כשרה · עלה עליה זכר פסול · יהודה אומר אם העלהו פסול · ואם מעצמו כשרה :

ונפסלת מחמת מלאכה שנעשת את עובר · והלכה שהיא פסולה מן צד שעלה עליה זכר אפי' שלא מדעת בעלי · ואפי' אינו מעוברת ודלא כר' יהודה · אינה נלקחת מן הנכרים · שחשודי · על הרביעה ושמא כרבעה בידם · וחכמי · מכשי · ן · מסני · ם · בהמ' נעשית עקרה כש · ובעה שהנכרי חס על בהמתו שלא תעקר · ולא זו בלבד · שלא בפרת חטאת בלבד פליגי ר"א ורבנן · שלא בכל קרבנות הצבור והיחיד פיסל ר"א אם נלקחו מן הנכרים לרביע · וחכמי · מכשירין · ואין הלכ' כר"א · ואין מאר · ומה · ל · כל הקרבנו · ואין בין מן הארץ · בין מן ח · ל · ד · ן מן החדש בין מן הישן · חוץ מן העומר · ומתי הלחם · דאמר קרא (ויקר' כ"ג) כי תביאו · ש · ל · האר · וקצרתם את קציר · והבאתם את עומר · ובשתי הלחם כתי · (שם) ממי · שבותיב · תביאו לחם · ואין באין · ש · ל · מן החדש · דכתיב בהו מנחה חדש · ביגור · יחתוך כמו גודו · ש · ל · (דניש ד') · והנגסת קטל · ביום · שזה מום בחדשו · אינו מום בנסת · יבלת · ורי · ה · בלע · ן · ר · יהוד · פוסל · והל · כר · יהוד · : ג יוצא דופן · פסול · כשאר קדשים · דכתיב · כי יולד · פרט · ליוצא דופן · ואע · ג · דפרה · לאו · קדשי · מזבח · היא · ש · ל · קדשי · בדק הבית · מ · מ · יוצא דופן · פסול · דחטא · קרייה · רחמנא · ר · א · מכשיר · באתנן ומחיר · דוקא · ואין · הל · כר · א · : כל המומין · הפוסלי · במוקדשים · בבכורות · פ · ק · של · ו · מומין · מפורשי · המומין · הפסול · בתוקדשים · פוסלין · בפרה · דכתיב · (במדבר י"ט) · אשר · אין · בה · מום · עבר · בה · את הנה · אחז · בזנבה · נסתייע · בה · כש · עבר · את הנהר · קיפל · עליה · את · המוסרה · החבל · שקושר · אותה · בו · קפלו · ונתנו · על · גופה · נתן · טליתו · עליה · פסולה · נאמ · בפר · (שם) · אשר · לא · עלה · עליה · עול · ונאמ · בעגלה · ערופה · (דברים כ"א) · אשר · לא · עובד · בה · אשר · לא · משכה · בעול · מה · עול · האמור · בעגלה · עשה · שאר · עבודה · כעול · אף · עול · האמור · בפרה · עשה · ש · ל · עבודה · פסול · כעול · בשביל · שלא · תחליק · שלא · יחליקו · רגליה · ותפול · לאחר · פסולה · ואפי · לצרכו · ולצרכה · פסולה · דעלה · עליה · זכר · פסול · אע · ג · דלא · ניחא · ליה · משום · דדמיה · יקרים · ומפסיד · טובא · ובעבור · דלא · ניחא · ליה · לא · מפסלה · דכתיב · בעגלה · ערופה · אשר · לא · עובד · בה · כתיב · עבד · וקרינן · עובד · מה · עבד · דניחא · ליה · אף · עובד · דניחא · ליה · לי · ולפי · פרת · חטאת · מינה · מ · בואיל · ובשאר · פרות · הוה · ניחא · לי · חשבי · לגבי · פרת · חטאת · נמי · ניחא · לי · ועוד · אם · נאת · להכשיר · א · כ · הוה · פעלהו

פעלהו

א ע"ז: כב
ב מיי' פ"ו דתמורה הר"ם: באין מהארץ
ג מנחות כב: ד מיי' פ"ו מה"מ ומה"ל וכו' · שנויה בכר · ברפ"ח דמנחות וע"ש: ב יגור כשהחרו · אינו מגיע לזכרו · (הינו על התחו · מדתה פלכס ה בתוך הקרנים וכך בתוך הטלפים · ו פס הלכה כ ז פס הלכה ן ח פס הל · ו קרן כשתים וג · לאנבעו · שאינו זכרו · מגיע פס רש"י) דלא מגיע אין לה תקנה · ס · אם תחתוד פס יעשנו בעלת מום הר"ם · מפ"ז · דנת · ם · ז דכבורו · ד · מ · ד · : והנגסת כשרה · כת · הרב שזה מום בחדש · ואינו מום בנסתה שמאמר הש · תמימה · (היה עולה בדעתינו) שלמה בכל הדברים · והודיענו שעכ · ן תמים · שלמ · ם · הלוד · הרמב · ם · ועיין בפי · הר · ב · משל · ה · : ג ואין זו באה לבית · ורבנן כיון דקדשי · ב · ה · היא · ולקיחתה מתרומ · הלשכה · כדתנן · במשנה · ב · פרק · ד · דשקלים · באה · לבית · קרינן · בה · כך · ל · נתן · טליתו · עליה · פסולה · כתב · הר · ב · לאמ · בפר · כו · מה · עול · האמור · בעגלה · עשה · שאר · עבודה · פסולה · כעול · אף · כו · שאר · עבודה · פסולה · כעול · וכל · הרמב · ם · ליתנהו · אז · ב · מלות · פסולה · וכפ · בתר · דסוט · ד · מ · ו · שאר · עבודות · פוסלים · בה · אף · כאן · שאר · עבודו · פוסלת · בה · עוד · שם · א · כ · מה · ת · ל · עול · עול · פוסל · בין · בשעת · עבודה · בין · שלא · בשעת · עבודה · שאר · עבודות · אינו · פוסלות · אלא · בשעת · עבודה · (כ · ו · ו · שבעבודה · זו · לצורך · היא · אבל · אקרא · בעלמא · שהגיח · שק · עליה · ולא · להוליכו · אלא · אקרי · ואותיב · לא · פסל ·) · אומ · אשר · לא · עובד · בה · כלל · עול · פרט · כלל · ופרט · אין · בכללו · אלא · מה · שבפרט · עול · אין · תיבי · אחריב · לא · אשר · רבויא · הוא · : ד · עלת · עליה · זכר · פסולה · דעליית · זכר · ניח · ליה · והויא · שעת · עבודה · כ · ב · הר · ם · והתו · ם · ב · דפסחי · ד · כ · ו · כתבו · דתה · שהוכ · משמש · בה · חציב · עבוד · : ר · י · או · אם · העלהו

העלהו • אלא אם עלה עליה לדעת הבעלים • אפי' עלה מעצמו פסולה • ואם שלא לדעת הבעלים כשרה • ואין הלכה כרבי יהודה : ה היו בה שתי שערות שחורות פסולה • דכתיב אדומה תמימה • אי במומין הרי כבר אמור אשר אין בה מום • אלא שתהא תמימה באדמימות : רבי יהודה אומר בתוך כוס אחד • גרסינן ול"ג אפי' • ובמקום שהיה שונה ת"ק גומא • היה שונה רבי יהודה כוס גומא וכוס אחד הוא • אלא שחייב אדם לומר בלשון רבו • שרבו של רבי יודא היה קורא לגומא כוס • הכי מוכח בתוספתא : מוכיחות • מכוונות וסמוכות זו בצד זו : רבי אליעזר אומר אפילו חתם ס • כלומר אפילו טובא והן מפוזרות יתלוש • והלכה כת"ק : אחר הנראה • היינו אחר ראשן של שערות : אחר העקר • ואם עקרן מאדים וראשן משחיר • ויש בעיקר שמאדים כדי שיגטל בפי הזוג • יגזוז ראשן המשחיר והיא כשרה • אבל אם אין בעקר המאדים שעור שיוכלו להגטל בפי הזוג • פסולה אפילו לדברי חכמים • ששיעור שפי שערות האמורות בכל מקום • הוא כדי שיהיו ניטלת בפי הזוג וכן הלכה :

פ"ג שבעת ימים כו' מפרישין כהן השורף את הפר' בפרשת אלוים (ויקרא ה') כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם ודרשו רבותינו לעשו' זה מעש' פרה לכפר עליכם זה מעשה יה"כ שהכהן השורף את הפרה וכ"ג העובד ביה"כ טעון פריסה ז' כמו שהיו טעונים אהרן ובניו בז' ימי המלואים דכתיב (שם) ומפתח אה"מ לא תצאו ז' ימי והיו מפרישין אותו מאשתו שמא יבא על האשה ותמצא נדה והבועל נדה טמא ז' ימי ולא יוכל לשרוף הפ"ה: הבירה אית דאמרי מקו' היה בהר הבית ובירה שמו ואית דאמרי כל המקדש קרוי בירה כמו שנא' אל הבירה וגו': לפונה מזרחה טעמא דמפרישים הכהן השורף את הפרה לצאת שהיא לפונית מזרחית • כיון דחטאת היא וחטאת טעונה לפון תקינו ליה רבנן בלפונה מזרחה • כי היכי דנהוי לה היכירה : ובית

ה "היו בה שתי שערות שחורות • או לבנות בתוך גומא אחת פסולה • רבי יהודה אומר אפילו בתוך כוס אחד • היו בתוך שני כוסות • והן מוכיחות זו את זו פסולה • רע"א אפי' ארבע אפי' חמש • והן מפוזרות יתלוש • רא"א אפי' חמשים • רבי יהושע בן בתירא אומר • אפילו אחת בראשה ואחת בזנבה פסולה • היו בה שתי שערות • עיקרן משחיר • וראשן מאדים • עיקרן מאדים וראשן משחיר • הכל הולך אחר הנראה. דברי ר"מ וחכ"א אחר העיקר :

פ"ג שבעת ימים קודם לשריפת הפרה מפריש זר הקה שורף את הפר' מביתו ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה ובית

א שם פלגה ב ב שם הלכה ג ניזמא ב' חיי' עב' מה"ש פרש הלב ד שם פלגה ה

העלהו פסולה. כתב הר"ב לאו דוקא העלהו שלא שם עלה עליה לדעת הבעלים כו' כ"כ הר"ם ברישי סרקין מהתוספתא • ומכלל דלרבנן אפי' בלא ידעו פסולה ובהכי דחוין הן דברי התו' בב"מ פ"ב ד' ל' וכן בפ"ב דקסחים דף כ"ו שפירשו חכמים לא מכשלי שלא כשידע בשעת עלייתו • וקשה מהא דגבי הכשר בר"פ בתרא דמכשירין כמ"ש שם בפ"ד: ה ר"י אומר אפי' בתוך כוס אחד הר"ב דל"ג אפי' כו' וכ"כ הר"ש. אבל ל' הרמב"ם רי"א אפילו בתוך כוס אחד • וכוס הוא עגול מן הגשם • יש בה כלל מן השעור בשעת אחד ע"כ • והכוונה שגומא היא דבר מועט מאד כשעור השתי שערות ולא יותר • אבל כוס הוא שטח מה"ות ל' שיבאר שיעורו כמה שאין לה שעור שא כל שהוא גדול מגומא המכילה ב' שערות בלבד • ואין מקום בזה לתס שהתלונן הכ"מ בפרק א' מה"פ (הלכה ב') שלא נתבאר בדבריו כמה הוא שעור כוס אחד ע"כ • ומזה נראה ודאי דגרס אפי' דר"י לאפלוגי את' אבל בחבורו פ"א מה"פ פרה כתב היו בה שתי שערות כו' בתוך גומא א' או בתוך ב' כוסו' ודקדק מזה הכ"מ שסובר דר"י לא פליג וכדעת הר"ש ומ"ש הר"ב שחייב אדם לומר כו' בפ"ק דעדיות משנה " • אפילו ד' אפי' ה' מצינו ל' זה בכמ' מקומו' ולאו דוקא ובר"ם י"ח דשבת נתתי טעם לשנה" שלא מיבת הרבה מאד לא ס"ל לר"ע ומש"ה אתי ר"א ואמר אפי' ממשים: יתלוש לאו לעכובא שלא מפני מראית העין הכ"מ : היו בה ב' שערות כו' והן בתוך גומא א' הראב"ד וכן הסכים הכ"מ : אחר העקר כתב הר"ב ואם עקרן מאדים כו' גוזז ראשן דקדסי בדק הבית לא מתסרי בגיזה ועבודה מדאורייתא שלא מדרבנן ובפר' לא גזור משו' דלא שכיחא הר"ם וגמ' הוא בפ"ג דבכורות ד' כ"ה ואיבעי אימ' דהוה דבר שאין מתכוין באין כונתו לגיזה ומ"ש הר"ב בשיטו' ב' שערות האמורות בכל מקום הוא שיגטל בפי הזוג וכ"כ הר מב' מהמשנה י"ב דע"ו דנדה • ובשם פי' הרמב"ם שהוא שעור זוטא מכולהו' וכן מוכח מפי' הר"ב במשנה ד' פ"ד דנגעים אבל בנדה לא פי' כן וע"ש ומהה הכ"מ דהתם פלוגתא ופסקי הלכ' כדברי כולן להחמיר ואו הכא דבאנו להכשיר הוי להקל וכתב בשם הר"י קורקוס (דלפסול בב' שערות שחורות בזה אמרי' הל' להחמיר אבל) בעקרן מאדים אי לגו שנגריך שעור המועט שלא יחשב כמאן דליתיה שא כל שיש שעור שאנו קורים אותו שער בקצת מקומות שגי כי לא נתמעט שא מה שחשוב כאו אזנו דאתו אם מתחלה היו שעור זה מי ליתא דלא חשיב שער ודאי שער הוי כו' אבל תירוץ אחר שכתב דלא אמרי' הל' כדברי כולן להחמיר שא לגבי בן ובת ולא משמע כך מלשונו שבפירושו דהכא כתב שב' שערות האמורות בכל מקום כו' ואותו ל' על בן ובת מתניא הכם :

פ"ג מפרישין כו' מביתו כתב הר"ב ומפרישין אותו מאשתו כו' ותמצא נדה עמ"ש ברישי יומא. הבירה כתב הר"ב אית דאמרי כו' פלוגתא דאמוראי. והזכרתי בפ"ז דפסחי' משנה מ"כי שם ובמקומו אחרים שכתבתי שם בפס כמ"ד כל המקדש

וכ"ב הרמב"ם: צפונה מזרחה כתב הר"ב כיון דחטאת היא פירש"י ברישי יומא דחטאת נקראת שנא'

לתי נדה הטלת היא. ומ"ש הר"ב והטלת טעונה לשון פירש"י הטלות הקרובות במזבח נשחטות בלשון ולא שוו טעונה לשון שהרי היא נשחטת בהר המשחה ע"כ. ואל יטעך לשון הרמב"ם בפירושו והעידו שזה אשר נזה האל יתב' בשחיטתה בחוץ. הוא מפני אשר תשחט בלשון. שזה הלשון מוטעה. וכך הוא בלא"י שחיטתה בחוץ. אבל נכח פני אהל מועד הזכירה. להודיע שהוא ממין אותה אשר תשחט בלשון ע"כ. ומ"מ עדין לא שמענו אלא טעמא דלשונות אבל שתהא ג"כ מזרחית. זו לא שמענו בו טעסונגת (ריש) יומא והטלת טעונה לשונה וכתיב בה נכח פני אהל מועד תקינו לה רבנן בו' ופירש"י וכתיב בפרה אל נוכח פני אהל מועד בהזאת דמה שהוא עומד בהר המשחה ומתכוין ורואה פתחו של היכל שהיא בכותל מזרחי ע"כ אבל הרמב"ם הלא רא"ים שמפרש לא נכח פני אהל מועד שהוא בעצמו להזכר זו שזו החטאת היא ממין המטלת שהקריבו בפנים. וכן בתכורו ג"כ בפ"ב מה"פ לא יסיר עטמא שלא על הלשון ומ"ש דרכו פי' הר"ב ות"ש הר"ב כי היכי דנהוי לה היכר. לדעת שהופרש שם כדי להטיל עליו עבודת פרה הקרויה הטלת וטעונה מזרח ויפים לב להיו' זריז במעשיה וסד' עבודתה רש"י (יומא שם): ובית אחד נקרא. פי' הר"ב שכל מעשיה היו בכלי גליים כו' שאינן מקבלין טומאה כדתנן רפ"י דכלי' וכתבו התו' ביומא (שם ד"ה שכל) דדוקא באלו ז' ימים של שריפת הפרה היו מעשיה באלו הכלי' דוקא' אבל בשאר קדוש הא תנן בפ"ה בכל הכלי' מקדשי' ואפילו בכלי גללי' וכו' ואדרבא הוקש משמע דשאר פסיטא לו דבשאר כלים מקדשים [מבכלי גליים כו' וכלי גליים כו' אינטריך ליה כדפי' שם הר"ב. ומ"ש הר"ב כדי שלא יזלזלו בה לומר הואיל וטבול יום כשר בפרה. א"ל להיות זריזין בה בשחירת טהרה לכך עשו בה מעלות הרבה אחרה רש"י שם: אבל חטאות שהיו שם פי' הר"ב ויום ראשון מזין עליו מאחר פרה אחת ויום שני מאחרת כו'. כ"כ הרמב"ם בפירושו ויזה עליו כל יום מאפר פרה. וזלא האפר אשר הזה עליו בכל יום אשר לפניו ע"כ. פלומר שבכל יום הזה מאחרת אשר לא הזה ממנה ביתים שלפני זה היום ומה שמכריחם לפרש כך ג"ל מדתנן להתן משנה ה' לא מצאו משנע כו' ואי איתא דהא דתנן הכא ומזין כו' אבל חטאת כו' דהיינו בכל יום ויום מזין מכל החטאות שהיו שם. א"כ לא ה"ל למתני כלל לא מצאו מז' כו' דמהיכי תיתי שהיו לריכין לשנע דהא לא תנן אלא מכל חטאות שהיו שם יהיו שנע או שם אחות אלא ואי דהא דקתני הכא מזין כו' מכל חטאות כו' היינו דבר יום ביומו מחטאת אחת ותנן כל ז' ימים א"כ לריכין שיהיו ז' מש"ה קתני לא מצאו מז' כו': בג' וכו'. כתב הר"ב תרוייהו ס"ל עבילה בזמנה מצוה דכתי' (במדבר י"ט) והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי) וכתבו בגדיו ורחץ במים ועל כרחך הא דהדר כתב ומטלו ביום השביעי אלא מטום הזאה כתיב דהא כתיב בבר ואי מטום לאשמועינן הזאה בזמנה מצוה. ליהדר נמי הזאה דשליני כדהדר הזאה דשביעי אלא על כרחך מטום ורחץ אינטריך לאשמועינן דתכף להזאה טבילה. וס"ת דטבילה בזמנה מצוה רש"י מקום פ"ק דיומא דף ח' (ד"ה מקשינן) ומ"ש הר"ב וכל יומא כו' שמא ביום יום ג' לטומאתו. דאף בשליני שמא שעה אחת ח' דמסרישין ליה ברביעי בשבת כי היכי דנתרמי רביעי שלו בשבת וכתבו הרמב"ם בפ"ב מה"פ (הלכה ה'):

ב מפני קבר התהום. כתב הר"ב וכל טומאה רגוזה כו' בכתה דוכתי דמס אהלות פ"ו ז' ט' ע' ושאר דוכתי. ומ"ש הר"ב וכל לשון טומאת התהום כו' ולשון הר"ש כל שם קבר התהום

ובית אבן היתה נקראת. ומזין עליו בכל ז' הימים מכל חטאות שהיו שם. "ר' יוסי אומ' לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד. ר' חנניה סגן הכהנים או' "על הכהן השורף את הפרה מזין כל שבעת הימים. יועל של יו"ה לא היו מזין עליו אא בשלישי ובשביעי בלבד: ב חצרות היו בירושלי' בנויות ע"ג סלע ותחתיהם חלול. מפני קבר התהום. ומביאים

ובית אבן היתה נקראת. פי' הר"ב כי אבל מעשיה היו בכלי גללי' כלי אבני' כלי אדמה שאינן מקבלין טומאה ובהם בלבד היה משתמש כל ז' ימי הפרשה אשר דטבול יום כשר בפרה. והיו מטמאין הכהן השורף את הפרה. ומטבילין אותו מיד להוציא מלבן של לדוקי' שאומרים במעורבי שמש היתה נעשית. תקינו לה רבנן מעלות יתירות כדי שלא יזלזלו בה: כל ז' ימי' של ימי הפרשה: מכל חטאו' שהיו שם. מכל הפרות שנעשו מימות משה רבינו ועד אותו זמן: שכל פרה וכרה היו נותנין לתשמרת. ויש ראשון מזין עליו אחר פרה אחת. ויום ב' מאחרת. ויום ג' מאחרת: בג' וכו' לפרישתו ובין ת"קובין רבי יוסי תרוייהו סבירא להו טבילה בזמנה מצוה. וקא מפלגי בהזאה אי מקשינן לה לטבילה אי לא ת"ק מקיים הזאה לטבילה והזאה בזמנה מצוה וכל יומא משבעת ימים הראשונים איכא לספוקי שמא ביום יום שלישי לטומאתו והשלשה האחרוני' כל יומא אספקינן שמא שביעי. ורביעי לא בעי הזאה. דלאו בשליני איכא לספוקי ולא בשביעי איכא לספוקי. שאין הזאה בשביעי עולה משום הזאת שביעי עד שיזה בשליני שלפניו. וכל ז' לאו דוקא דע"כ הא קיימא לן הזאה שבות ואין דוחה את השבת ור"י לא מקיים הזאה לטבילה והזאה בזמנה לאו מצוה. הלכך לא בעי הזאה אלא שלישי ושביעי בלבד. ורבי חנינא סגן הכהנים נמי כרבי יוסי ס"ל דהזאה בזמנה אינה מצוה. והכהן השורף את הפרה מעלה בעלמא הוא כי היכי דלא לזלזלו בה מפני שהיא נעשית בטבול יום: ב בחצרות ע"ג הסלע. צור החלמיש שבכר שהיה שם מתחלת ברייתו של עולם. ונעשה כ' בתחתיו לעשות תחתיו חלל מפני קבר התהום. שמא יש תחתיו קבר ואין לו לתת אהל חלל עפר וטומאה שהיא רגולה בוקעת ועולה לסיכך היו בונים אותו ע"ג כיפין שאפי' יש קבר תחתיהן החלל מפסיק וכל לשון טומאת התהום שבגמ' לשון ספק ומכוס' הוא בתהום הזה שאינו גלוי: ומביאים

ומביאים נשים עוברות ויולדות שם • כל אלו מעלות יתרות עשו בה כי היכי דלא לזלזולי בה מפני שהיו עוסי אותה בטבול יום: ומגדלות שם את בניהן • עד שיהיו בן ט' (שני') ולא יותר שלא ירגלו קרי: ומביאי שוורים שכריסן רחבה כדי שלא יהיו רגליו של תנוק היושב עליהן •

ומביאים נשים עוברות ויולדו שומגדלות שם את בניהן ומביאים שוורים • ועל גביהן דלתות ותנוקות יושבין על גביהן • וכוסות של אבן בידם הגיעו לשלוחי ירדו ומלאום ועלו וישבו על גביהן ר' יוסי אומר. ממקומו היה משלשל וממלא: ג באו להר הבית • וירדו • הר הבית והעזרות תחתיהם חלול • מפני קבר התהום • ובפתח העזרה היה מתוקן קלל של חטאת • ומביאין

מהילות על הארץ מפני קבר התהו: ועל גביהן דלתות • ועוד אחת מעלה יתירה כדי שלא יהיו רגליו של תנוק מהילו על הארץ: וכוסות של אבן בידם שכל מעשה הפרה בכלי גלוי • וכלי אבני וכלי אדמה שאין מקבלין טומאה: ירדו. תנוקות הללו לתוך נהר שילוח: ומלאו ממנו מים לקדש מי חטאת שמוזן על השורף את הפר כל שבע ובתוך הנהר ליכא לספוקי לקבר התהו דלא עבידי דקברי בנהרות: ר' יוסי אומר • מעל גבי השוורים היו משלשלי מכל וממלאים למי ולא היו יורדי לתוך השלוח ואין הלכה כרבי יוסי: ג באו להר הבית • התנוקות שעל גבי השוורים עם הכוסות מלאי מים: בפתח העזרה • של נשים הסמוכה לחיל: היה מתוקן קלל של חטאת • כלי שמונח בו אפר חטאת מכל פרה שהיו שורפי כדכתיב (במדבר י"ט) והיתה לעדת בני ישראל למשמרת: קלל כד קטן • תרגום וכדה על שכמה (בראשית כ"ד) וקולתה על כתפה: וזורקו

ומביאים נשים עוברות ויולדו שומגדלות שם את בניהן ומביאים שוורים • ועל גביהן דלתות ותנוקות יושבין על גביהן • וכוסות של אבן בידם הגיעו לשלוחי ירדו ומלאום ועלו וישבו על גביהן ר' יוסי אומר. ממקומו היה משלשל וממלא: ג באו להר הבית • וירדו • הר הבית והעזרות תחתיהם חלול • מפני קבר התהום • ובפתח העזרה היה מתוקן קלל של חטאת • ומביאין

בתנוק: ומביאין שוורים • כשהיו רוצים לילך ולמלאות מים חיי' מן השלוח • רש"י פ"ב דסוכה (ד' כ"ח): שוורים פי' הר"ב שכריסן רחבה כדי שלא יהיו כו' מהילות כו' דאד' המהיל על המת טמא כדתנן רפ"ג דאהלות אבל השוורים חולני' דב"מ מהיל וחונך כדתנן רפ"ו דאהלות • ולא"ת דהכא תהלך הוא ובפ"ג דחגיגה מסכה ד' דתנן שפגליל אין נאמני' על טהרת יין ושמן פי' הר"ב לפי שרגועים ארץ כותיים מפסקת בין גליל ליהודה ולא"ת להביא וטעמא מפרש התם בגמרא דאהל זרוק לא שייה אהל • דאלת"ה יביא בשידה תיבה ומגדל בעגלה הרי תרגו התו' דסוכה (ד"ה וע"ג) ודזבחי' • דאיכא למ"ד בתוספתא שלא היו מביאים דלתות ואע"ג דשווריי גם הם אהל זרוק אמ"מ בדדהו גלי רחמנא דחסיבי אהל כדדרשינן מדכתיב (איוב י') ובעצמות וגידים תסוככני ואע"ג דבאדם כתיב כ"ש בהמה שכריסה למטה כעין אהל ע"כ • ותמיהה לי דכיון דבשווריי לכ"ע שייה אהל וחונך • אקשה לן אמתני' דחגיגה שהרי אפשר להביא ע"ג שוורים • וי"ל דבשווריי לא רצו להתיר להביא שמא יוציאו מחוצה לגבו של השור (והכא מעלה בעלמא) אבל כשהוא בתוך שידה תיבה ומגדל לא חשו שמא יוציאו (דלא כאיבעית אימא דפ"ו דמזיר דף ג"ה) אי לאו משום דאהל זרוק לא שייה אהל • ורא"ל עוד לפתו"ס"ג דערובין דף ל"ח שתרגו בשם הרשב"א דדלתות ע"ג שוורים לכ"ע הוי אהל ואע"כ כ"ש של"ל הא דפריסת דחיישינן שמא יוציא לחוץ • דאל"כ הא אפשר להביא מגליל ליהודה: אלא שתירוצם זה אינה עולה לדברי הרמב"ם שכתבתי ברפ"ו דאהלות • דמשם שביא הרשב"א ראיה מדנדבך ע"ג (כלי) גלגלים אינו חונך • אית דס"ל אהל זרוק לא שייה אהל דאי שייה אהל כשנתן הנדנך ע"ג כלי גלגל' • אמאי לא יהא חשוב אהל להפסיק והוא כלי עצמו נעשה אהל להפסיק כשאינו מקבל טומאה • כגון שידה תיבה ומגדל אע"ד שייה אהל וקתני סיפא נתון על דבר שיש בו רוח חיים דחונך משמע דבעינן זה הוי אהל לע"ע ע"כ • ואני כתבתי שם בשם הרמב"ם דלאלון אין כלי גלגלים שווים לשידה תיבה ומגדל ולפיכך רמייתו אינו ראיה: ירדו תנוקות. ל"הר"ב לתוך נהר שלוח כו' ובתוך הנהר ליכא לספוקי כו' וכך הם דברי הרמב"ם • ולדבריהם ר"י אפילו בתוך הנהר חיים • אבל מדברי התו' פ"ב דסוכה (משמע) לא שירדו לתוך הנהר אלא אצל שנהר על שפתו שבתבו דרבנן סברי משום ההוא פורתא לא חייש' לקבר התהו' ור"י חיים: ג ובפתח העזרה • פי' הרב של נשים הסמוכה לחיל שבחיל היה הקלל של חטאות כדתנן בפ"פ • ולא"ת והרי החיל חולה מע"כ היתה כדתנן בתחלת פ"ב משנה ג' ולא"כ לתה בא לשם על פתח העזרה זה מתיישב בל' התוספתא והביאה הר"ם • ווזוכי בא לשער היולא מע"כ לחיל וקילולים של אבן היו קבועים בכותל מעלות של ע"ג • וכשוייהם של אבן נירחות בחיל ובתוכם אפר מכל פרה ופרה שהיו שורפים שנא' והיתה לעדת בני ישראל למשמרת מ"כ ועמ"ש בפ"פ: קלל לשון הר"ב כד קטן

וכדה

בפרי' מ"ג מ"ה פרה אלוהים פל' ו

וכדה וכו' ואע"ג דסתם כל של חרס הכא ודאי דשל אבן כדתני' בתוספתא דלעיל ותמה שכן במשנה ג' פ"ו תכן כמי קלל וכתי' הרמב"ם דאפשר לפרש בשל אבן מכל הראב"ד בפי' משנ"ה פ"ז דעדיו' מפ' דקלל הוא כלי שאינו מקבל טומאה. ומסיק דמסתבר' דלהכי איקרי קללי קליל. ולא כדברי הערוך שמבי' בערוך קלתה תרגו' וכדה על שכמה ע"כ: מקל ומסבך. וכ"א או מסבך וכן העתיק הערוך וכי"מ. נראה בסבך: וזורקו לתוך הקלל וכו' כתב הר"ב ונספך ע"ג הסווריו' וכן ל' הר"ם וטעמייהו דהכי כשעלו מן הגולה היה כדמסקי ובאותו פע' לא היו יורדין כמו שאפר דירדו תכן בריש לא מיירי בכשעלו ומ"מ דוחק לומ' כן דסים' לא מיירי בירדו דומיא דריש. ועוד אמאי לא ירדו דאמטו במקדש ראשון לא היו נעשי' הר הבי' והעזרות חלולי' מפני קבר התהום' ומיהו בזה י"ל שעד שלא בדקו מפני הרוגי נבוכד נצר לא היו מחזיקי' בעזר' והיו צריכים שלא ירדו. אבל הרמב"ם לא הזכיר סיפלו על הסווריס. וכך כתב ויפול לפניו ויקחהו ויסליכהו במים. וזה כולו לבל יגע באפר הפרה כו' כי שמא הוא טמא וטמא. לפי שאפר הפרה יטמא ויפסיד ע"כ. ורלה לומר שאע"פ שזה האפר ע"כ צריך שיקחהו בידו הכה תקנו מה שיכולים להקן כדי שלא יגע בשאר האפר. ומ"ש הר"ב שלא הוצרכו לעשות כן שלא כשעלו מן הגולה. וכשהריב נבוכד נצר לא התקרה. אבל הכותלים היה הר"ם כלו. ושם בכותלים היה האפר מוגח ונבור בקילולי' כדלעיל בתוספת. ואת"ל ולאמי כ"מ תני מאי דהוי. י"ל דכשיבא הגוש ואיהו ורחנו אפר פרה שהרי דרשו על ויקחו איך שנרמז לו דשלך לעד עומדת כמו שהזכיר הפייטן ואנחנו טמאי לנפש אדם ולא הוטהרנו כי לנו לוקאפר פרה ונדע מעכשיו כדת מה לעשות. ועוד מצינו ששנאו דינים שנהגו דוקא קודם בית הראשון בסוף זבחים: בדי שיראה על פני המים. דג"ם גמירי מהדדי עפר סוטה ואפר פרה. רש"י פ"ב דסוטה דף יז. ועיין שפ"ד (בפי' הר"ב) ריא"ה כו' כתב הר"ב והל הר"ריוכ"ב הרמב"ם וכ"ל מסוס דתשובתו נלאת היא דלא גזרו כו': לרדות פי' הר"ב לתשול ונבזר ממאמר וירדו בדגת הים (בראשית א') הרמב"ם: ד לא היו עושין לא חטאת ע"ג חטאת וכו' ודמי למטבילין מגב לגב דתנן בפ"ב דביצה (דף י"ז) הר"ם וכ"כ הרמב"ם: וצריכין היו התינוקות להזות. והם אשר יהיו מזין קלתם על קלתם כי אין אלליהו יותר טהורים מהן הרמב"ם: רע"א לא היו צריכים להזות. כתב הר"ב אבל בתילה היו צריכים לכולי עלמא שמא נטמאו בשרן. וכך כתב הר"ם דהכי קתני בתוספתא. ואי משום דכתם תינוק נטמא מאמו בלדתה. מלתא דפשיטא היא. ולא איצטריך התוספתא לאשמועינן אלא בתנוק דידעינן דיה שבבר נטבל לטומאת מגע נדת אמו. ולא משמע לן דמשום חשש מגע שרץ מי בעי טבילה. משום דמגע שרץ שכיח כך כ"ל (ועיין מ"ש לעיל במשנה ב' בד"ה ומגדלות כו') וכתב עוד הר"ם אבל הערב שמש לא בעו דכל מעשיה בטבולי יום ע"כ: הא לא מצאו משבע כי היכי דתני לעיל ומזין עליו כל שבעת הימים. ואע"ג דלא היו צריכים לשבע כמ"ש הר"ב שם. תנא נמי הכא משבע: אליהועיני וכש"א אליועיני ושניהם נמצאים בכתובים בעזרא מ' וד"ה א' כ"ו כתיב אליהועיני ובעזרא י' תרי.

ומביאין זכר של רחלים וקושרים חבל בין קרניו וקושרים מקל ומסבך (נ"א או מסבך) בראשו של חבל וזורקו לתוך הקלל ויומה את הזכר ונרתע ולאחריו ונוטל ומקדש כדי שיראה על פני המים יר' יוסי או' אתה נו מקו לצדוקי לרדות א"א הוא נוטל ומקר': ד לא היו עושין לא חטאת ע"ג חטאת אלא תינוק ע"ג חברו וצריכין היו התינוקות להזות דר"י הגלילי רע"א לא היו צריכין להזות: ה לא מצאו משבע עושין משש מחמשה מארבע משלש משני ומאחת יומי עשאם הראשונה עשה משה והשניה עשה עזר' וחמש מעזר' ואילך ידר' מוחב"א שבע מעזרא ואילך ומי עשאן. שמעון הצדיק ויוחנן כהן גדול עשו שתים שתי' אליהועיני בן

א פיי' ב סס הלכה ג סס הלכה ד סס סלכה הו סס פנ הל ד

וזורקו לתוך הקלל ומתוך כך כשהיה הזכר נרתע לאחוריו והיה המקל יוצ' מן הקלל קולט מקשתם עמו ונספדע"ג הסווריו' והתינוק נוטלו וא"ל להוציא ידו לחוץ ובתוספת' מסמ' שלא הוצרכו לעשו' כן אלא כשעלו מן הגולה שהיו כלם טמאים ואין יכולי' ליגע שאם היו נוגעי' באפר הפר היו מטמאים אותו ומה שהיו זורקי' המקל לתוך הקלל ולא בדרך הנחה שלא יטמ' האפר בהיסט מפיס ספק זיבה: ש תתנו מקו לצדוקים לרדות למשול בנו בדברי שחוק והתול דסבר רבי יוסי כשעלו בני הגולה היה בהם טהורי שטהרו באפ' הפר שהורידו עמהם לבבל והעלו ממנו עמם ולא נטמאו מפוס ארץ העמי' דלא גזרו טומאה על ארץ העמים אלא לאחר שעלו מן הגולה. לפיכך היה אפשר שאים טהור יהיה נוטל את אפר הפרה. ולא הוצרכו לזכר של רחלי' והל' כר' יוסי' דא"ל היו עושי' הטא' ע"ג חטאת אלא טהרו עצמן לפרת חטאת אחת ואירעה פסול. לא יעשו אחרת ע"ג זו. שלא צריכים שתור כבתחל' ולא תינוק ע"ג תינו' שאם היו ב' תינוקו' א' נשמר לפרת חטא' ולא נשמר סתם אבל זה התינוק אבל לא לצורך פרת חטאת. לא מתכשר הא' אבל הא' צריכים תינוקות להזות ואע"ג שנשמרו כל השמירות הללו חייבי' דלמא אייתי עורב כזית מן המת ושדא עלייהו וכל הני מעלו יתרו' ונטהו. לא היו צריכי' להזו'. דלטומאת מת לא חייבי' אבל בתילה היו צריכים לכ"ע שמא נטמאו בשרן. והל' כר"ע ה לא מצאו משבע. משום דאתרן דמכל חטאת שהיו שם מזין עליו משה"ה קאמר דאם לא מצאו משבע. מזין אפי' מאחת: וחמש מעזרא ואילך ר"מ לא מני הארבעה שעשו שמעון הצדיק ויוחנן כ"נשא לשתים. משום דס"ל שע' פסול שאירע בראשונה נעשים השניה. וחכ"א שבע מעזרא ואילך. דשבירא להו שכלן כשרות היו: ו כיפה

ן כיפה כנגד האוטם רגלי הכיפה שהכיפה נשענת עליהם • נקראין אוטם • ואין רגלי הכיפה העליונה כנגד רגלי התחתונה • אלא כנגד הכיפה עצמה דכנגד אוטם העליונה עומד אצל התחתונה : מפני קבר התהום • שלא תהיה שם טומאה רצוצה שהיא בוקעת ועולה : ופרה וכל מסעדיה • סומכיה ועוזריה • לשון' יסעדנו על ערש דוי (תהלים מ"א) ואף ע"ג דפרה אינה מקבלת טומאה מחיים • מעלה יתרה עשו בה : ן אלא אדומה • לא היו מוציאין פרה אדומה אחרת עמה בכבש • שלא יאמרו שתים שחטו ורחמנא אמר ושחט אותה • ולא אותה ואת חברתה : ובית הטבילה היה שם • ואותה בית הטבילה נמי חלול היה על גבי כיפין מפני קבר התהום • ואף מקום מערכתה וגיתה השנויין לקמן כלן על גבי כיפין היו : ומטמאים היו את הכהן • במה שמיו סומכים ידיהם עליו כדתנן לקמן בכך היה מטמא בגדי אוכלי קדש מדרס לפרת חטאת והרמב"ם פי' שהיו מטמאין אותו בשאר טומאו' שמטמאים טומאת ערב במעורבי

בן הקוף וחנמא המצרי וישמעאל בן פיאני • עשו אחת אחת : ן "וכבש היו עושים מהר הבית להר המשחה יכיפין ע"ג כיפין ו וכיפה כנגד האוטם מפני קבר התהום • שבו כהן השורף את הפר' ופרה וכל מסעדיה יוצאין להר המשחה: ן "לא היתה פרה רוצ' לצאת אין מוציאין עמה שחור' • שלא יאמרו שחור' שחטו ולא אדומה שלא יאמרו שתי' שחטו ר' יוסי אומר לא משום זה • אלא משום שנאמר והוציא אותה לבדה • "וזקני ישראל היו מקדימים ברגלידם להר המשחה יובית טבילה היה שם "ומטמאים היו את הכהן השורף את הפרה מפני הצדוקים שלא

ולא אותה ואת חברתה ואם"ת וכיון דדייק אותה דוסחט אחתי אלטריך לטעם שלא יאמרו ולא דייק נמי אותה דוהוצא כדדייק ר' יוסי הא מלתא אתרנא בגמ' ס"ד דיומא ד' מ"ב דת"ק ר"ש פוא דדרים טעמיה דקרא ואמרי דאיכא ביניהו דאסיק אמור בהדה דלת"ק סרי דליכא שמא יאמרו לר' יוכי אסור דהא אותה כתיב ואזה צריכי עיון על הרמב"ם שבפ"ד מה' פרה (הל' ט') כתב לטעמא דת"ק דהכא ובמקומו הרבה פוסק שלא כר"ש דדרים טעמא דקרא וכמ"ש כבר במשנה ה' פ"ב דיבמות והכ"מ לא העיר בזה וליכא למימר דכיון דסתם לן ר' כוותיה. דהא כיון דטעמיה משום דדרים טעמא דקרא אי בעלמא לא ס"ל כוותיה"ב ליכא לפסוק הלכה כמותו דודאי דזיל בתר טעמא אית לן למימר ולא לפסוק הלכה אלא אחר טעמו של דבר : רי"א לא משום זה • כלומר איכא צריך לומר משום ושחט אותה אלא בהוצאה גופה כתב קרא והוציא אותה אותה ולא חברתה מהר"ם : ברגלידם משיש חבוב מצוה לא היו רוכבים : ומטמאים היו כו' פי' הר"ב במה שהיו סומכים ידיהם כו' כ"כ הר"ש • וכן מצאתי בתו' ברש"ק דיומא • וכתבו הטעם דאלו בטומאה דאורייתא לא היו מזלזלים כולי האי ואני תמיה דכיון שכל עצמה של טומאה זו היתה להוציא מלבן של צדוקים והרי טומאת בגדי אוכלי קדש שהן מדרס לחטאת אינה אלא מעלה מד"ס שאתרו אין שמירה טהרתן של אלו חשובה שמירה כמ"ש הר"ב בפס"ב דחגיגה • ואם כן לא היו חוששים הצדוקים לטומאה זו ואבתי מעורב שמש היה לפי סברתם • לפי שטבילה זו שיטבול אחר טומאה זו דמגע כהן אחר בו • טבילה שאינה צריכה היא לדרכו • וי"ל דת"מ מראין היו לצדוקים בזה שאנו אין חוששין למעורבי שמש • ובזה מוציאין אנו משמע' הכתוב דאיש טהור מכברתם שהיא הכך הקבלה • ובר"ן בפתח פ"ב מעשה ברבי"ז שידע באחד שהעריב שמשו ובא לשרוף את הפרה ובא וסמך שתי ידיו עליו וכו' ירד וטבל וכו' ארש לו באזנו א"ל בן זכאי כו' משמע כדברי התוס' דהא לא תני שטמאוהו ובפ"ה דלקמן משנה ד' פלוגתא דר"א ורבי יהושע מפרש הרמב"ם דפליגי בהכי דלר"א טומאה דרבנן עביד היכרא לצדוקים ולר"י לא • והר"ב והר"ש פי' בענין אחר איכא למשמע דס"ל דאף לרבי יהושע איכא היכרא לצדוקים בטומאה דרבנן ושוב מצאתי כדברי התוס' פ"ב דחגיגה דף כ"ג שכתבו דבסתיכת ידיים הוי הטומאה דהכי שאין חוששין אותה טומאה מה שנוגעין בו עכשיו • מ"מ הכל רואין שמגע ע"ה מטמא ונגעו בו בזה שיש לעשותה בטבול יום ע"כ • והביאו ראיה לדבריהם דבסתיכה הוי הטומאה • מעובדא דריב"ז שכתבתי • ושוב כתבו ראיה מהתוספתא דהני כל ז' ימים היו אחיו הכהנים רגילים לפרוש הימנו וביום השמיני היו מוגעין בו ומטמאין אותו וחוזרין ומטבילין אותו ונעשה כטבול יום ע"כ • ועיין מ"ש בפס הר"ש במשנה ה' פי"א • ואחר שכתבתי כל זה מצאתי עוד להתוספ' פרק ב' דזבחים דף י"ו שכתבו ג"כ דבמגע סתיכות ידיים טמאיהו (ולא בענין אחר דאע"ג דטבול יום כשר בפרה מדאורייתא אפשר דמדרבנן פסול כתו בגדי אוכלי קודש כו' אלא בנגיעות ידי אחיו הכהן ישמאוהו) ומסיימי ואיכא בהו היכרא לצדוקים וכתבו דעוד יש לפרש דטבול יום ממש היה כשר בה • והא דבגדי אוכלי קדש מדרס לחטאת • משום היסח הדעת דשאר טומאות ע"כ :

במעורבי

זמני ובד"ה א' גד"ו כתוב אליועיני • ועוד שלישית בנחמיה י"ב אליועני ובד"ה א' ח' איני : ן וכבש היו עושי' • ובמשנה ב' פ"ד דשקלים אפליגו תנאי משל מי עשאוה : להר המשחה • שהיו שורפים אותה • ובספ"ב דזבחים תניא דחוץ למחנה דכתיב בפרה אדומה כו' חוץ לג' מחנו' דומיא דסריפת הפרה: מפני קבר התהום • פי' הר"ב שלא תהיה שם טומאה רצוצה שהיא בוקעת ועולה; כדלעיל משל ב' וע"ש) שאם היו רגלי כיפה זו מכוונים על רגלי כיפין שלמעלן ושלמטן יא"כ נמצא שאם היתה טומאה רצוצה בקרקע לכנגד רגלי הכיפה היתה בוקעת למעלה ומטמא לכהן העובר למעל' על הכבש מהר"ם : ופרח וכל מסעדיה וכו' כתב הר"ב ואף ע"ג דפרה אינה מקבלת טומאה מחיים כו' ואי משום מסעדיה נמי לא היו צריכי לכבש דא"נ נטמאו לא אכפ' לנבהו ולא מידי שלא היו פוסקים עם הפרה שלא משיים להבית' להר המשח': ן שלא יאמרו שתי' שחטו פי' הר"ב ורחמנא אמר ושחט אות' ולא אותה ואת חברתה ואם"ת וכיון דדייק אותה דוסחט אחתי אלטריך לטעם שלא יאמרו ולא דייק נמי אותה דוהוצא כדדייק ר' יוסי הא מלתא אתרנא בגמ' ס"ד דיומא ד' מ"ב דת"ק ר"ש

א בפס הלכה ה' ב יומא פב ב פס עב הל' ב ג פס עב הל' ג יומא ב בגינם כג' ונפים כא'

רל"צ

במעורבי שמש היתה נעשית • כתב הר"ב שהיו דורשים כו' וכה"ג וכן הש"ס וטהר וכ"ם הרמב"ם . ותמיהני שהרי נמצא בכתוב ג"כ שנקרא טהור כשלא העריב שמשו במצור ורחץ את בשרו במים וטהר והוא למעשר כדתנן במשנה ג' פ' י"ד דנגעים . ועוד דבתגלחת ראשו' שעדיין לא טהר אפילו מעשה לשוב לתחנה כתי' ג"כ ורחץ במים וטהר' ומנין שבכולם מצריכים הלדוקים הערב שמ' ולמדין מובא השמ' וטה' אבל התו' פירשו בפ"ח דיבמות ד' ע"ג ובפ"ד דיומא ד' מ"ג אדילפי' מקרא דטהור היינו טבול יום כמו שהעתי' בסמוך: והוקשה להם למאי איצטרי' קר' דמהיכי תיסק אדעתי' לפסול [דהא הוא לאו עבוד' היא. כיון דכתר בור] ומשני מדקתני קרא אהנחה במקום טהורים"ד דנעי' נמי גברא שיהא טהור גמור' וזה מתקבל יותר לומר שהיא היתה טעות הלדוקין ומ"ש הר"ב דחכמים קבלו דטהור האמור בפרשת חטאת טהור למעשר קאמר בגמ' שכתבתי ולפי' מקרא דכתיב והזה הטהור על הטמא טהור מכלל שהוא טמא למד על טבול יום שכשר בפרה ופירש"י דמכלי בטהור עסקי' ואתי דכתי' לעיל מניה ולקח אזוב וטבל במים איש טהור למה לי לתחדר ולכתוב והזה הטהור לכתוב והזה על הטמא שא טהור כל דהו' כך לשונו בפ"ג דחגיג' ל' כ"ג יוכתבו התו' דיומא וא"ת וסיכי ולפי' מהוא להכשיר טבול יום בשאר עבודות דפרה מה להזאה שכן ור כשר בה (כדתנן בפ"ה בתר') [משנה י) וי"ל דאפ"ה כיון דעקר טהרה בהזאה אתיא ואכשר בה רחמנא טבול יום כ"ש בשאר עבודות וא"ת ואימא לרבות מחוסר כפורים שהעריב שמשו דלא מחוסר שא כפרה לחודה אבל טבול יום לא דאמר' דתוקמא קרא בטומאה דכתיבא בהאי פרש' כגון טומאת' דלא שייך [בה] כפרה והכי אתרי' בובמים פ"ב [ד' יז] (ולא"ד מחוסר כפורים) כפרה קסבר טומאה דכל התורה כולה (האי טבול יום דאכשר ביה קרא) וכיון דמכשרי' טמא מת דאיירי באותה פרשה. פ"ה כל טבול יום אפי' אותו שמחוסר כפרה ומ"ד מחוס' כפרה פסול קסבר טומאה דאותה פרשה היינו טבול יום. דמת דלאו מחוסר כפרה. אבל דזב ומצורע לא אפי' העריב שמשו כיון דמחוסר כפורים פסול (ע"כ) (אע"ג דטבול יום דטמא מת כשר): ח סמבו ידיהם עליו לפי' הר"ב שטמאותו בשרן טעמא מאי סמכו. אולי שכך היתה מנהגם דרך חבוב וכבוד בעלמא לסמוך ידיהם ולומר אישי כו' וכן משמע מל' התוספתא דלעיל דריב"ז בא וסמך שתי ידיו עליו' ל' אישי כ"ג מה אתה נאה להיות כ"ג ירד ועבול אחת מה שאמר מה אתה נאה כו' נראה שכל זה דרך חבה וכבוד וגדולה היה לו. ומיהו לפי' הר"ב ס"ת איכא דריב"ז נמי לטמאותו היא. ולכאורה מוכחת כפירושו מדלא תניא שטמאותו וסמכו' וכמ"ש לעיל: אישי אדוני כ"פ הר"ב בתוס' ג' פ"ק דיומ': בהן גדול כת' הר"ב לפי שפעמי' נעשית ע"י כ"ג אבל בכל כהן כשרה כו' וכר"פ דלקמן פלוגתא דת"ק ור' יהודה דת"ק סבר דדוקא בכ"ג וכן סתמא דפ"ק דמדו' מסב' ג' וסס פי' ג"כ הר"ב דר"מ היא ואינה הלכה וכבר תמה הכ"מ בזה על הרמב"ם בפ"א מה"פ (הל' י"ב) ונדחק בספרי ת"ק ר"מ ורבי יוסי ור"ש ורא"י כר יהודה ס"ל ועוד דסתמא אחר אסכת הרמב"ם ברים פרקין דתנן סתמא מפרישים כהן השורף את הפרה כו' ודייק הרמב"ם מדלא קתני כ"ג השורף כו' תדע שכל כהן כשר לשריפתה וכאן כתב דלהכי קתני כ"ג שהוא שפור מה שנעשה תמיד לפי שכ"ג היה שורף אותה ואע"פ שהיא כשרה בהדיוט כמו שפסרנו ע"כ ועוד כתב דבפ' טרף בקלפי (ד' מ"ג) משמע דלמ"ד בכהן הדיוט ניחא טפי ועל מ"ש הרמב"ם דתמיד נעשית בכ"ג יש לי כדמות ראיה לדבריו מדאמרא שאול במשנה ב' פ"ד דשקלי' דאמ' שבכם הפרה בהנים גדולים עושים אותה משל עצמן איכא למשמע מינה שהכהנים גדולים היו הרגילים להתעסק בה ולפרסה ואע"פ שפסק שם שאין הלכה כתוקהיינו בשל מי היתה נעשית. אבל מ"מ ממה שאמר אבא שא ל שהיתה נעשית משל כ"ג יש לנו לתלות שבפרתו זו היתה לפי שבזר היה הואיל והכהנים גדולים שורפי' אותה תמיד מסתמא משלהן היתה נעשית אא"כ שנאמר דאבא שאול כר"מ ס"ל. אבל יותר יש לנו לומר דאבא שאול בפלוגתא דר"מ ורבנן ס"ל נמי כרבנן . טבול אחת זכן העתיק הרמב"ם בפ"ג מה' פרה (הל' ב') וגם בתוספת' כך שנוי. ויראה לי דלפי שהיו מפרישין לכ"ג לפרה כדרך שמפרישין אותו ביום הכפורי' וכי היכי דלא איסק אדעתין שכתו דשם היו חמשה טבילות דה"ל ריך לכל המומאה לבני אתרו לו טבול אחת : ונסתפק פירש הר"ב ונתקנא פירשתי במשנה ה' פכ"ב דשבת : ועצי תאנה חלקה ולא יותנה בחלקות במיני הארז לפי שהוא (החלק) הרמב"ם: ופורתחין בהן חלוגות פי' הר"ב להכנים בהן האש כו' לא דק שדברים הללו לקחן מפי' הרמב"ם ולשונו כך הוא ומפתחים חלוגות במקו' עובי העצי' שיכנס בהם האש להבעיר במהרה ע"כ ולא כת' שמכניסי' שלא מכניסי' שלא

(שהיו רש"י שלא יהיו) אומרים במעורבי שמש היתה נעשית : ח "סמכו ידיהם עליו. ואומרים לו אישי כהן גדול טבול אחת ירד וטבל ועלה ונסתפג . ועצים היו מסודרים שם . עצי ארזים וארנים וברושים ועצי תאנה חלקה ועושין אותה כמין מגדל . ומפתחין בה חלונות וחזיתה

וחזיתה

בחזיתה

וחזיתה מערבה: ט "כפתוה בחבל של מגג. ונתנוה ע"ג המערבה ראשה בדרום ופניה למערב. הכהן עומד במזרח ופניו למערב שחט בימינו וקבל בשמאלו. ר' יהודה אומ' בימינו היה מקבל ונותן לשמאלו ומזה בימינו. טבל והזה שבע פעמים כנגד בית קדש הקדשים על כל הזיה טביל" גמר מלהזות קינח את ידו בגופה של פרה.

ירד

וחזיתה מערבה. פי' המערב' ומרחיתה והוא המקום שמחיזין בו את האור. היה פונה לצד מערב. דהיינו כלפי המקדש. שהמקדש היה למערבו של הר הזיתים: ט בחבל של מגג. חבל עשוי ממין של גמי. כדי שיהיו כל מעשיה בדבר שאינו מקבל טומאה: ופניה למערב. לצד המקדש: ר'יהודה אומר בימינו היה מקבל. כשאר קבלת הדם של קדשים. שאם קבל בשמאל פסול ואין הלכ' כר'יהודה. שכיון שאין דמה נזרק על גבי המזבח. אינה כשאר קדשים לענין זה: ומזה בימינו. דכתיב ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו. הרגילה שבאצבעות. כלומר אצבע היד הימני' שאדם ממשתם בה תמיד: כנגד בית קדשי הקדשי' כדכתיב (במדבר יט) והזה אל נכח פני אהל מועד: על כל הזייה טביל". על כל הזייה שהיה מזה היה טובל אצבע בדם. דשירי הדם שבאצבע פסולין להזיה: גמר מלהזות קינח ידו בגופה של פרה. כדי שיסרף הדם עמה כדכתיב וסרף את הפרה את עורה ואת בשרה ואת דמה ובין הזאה להזאה מקנח אצבעו בשפת המזרק ולא בגופה של פרה משום נימין הנדבקין באצבעו. וגנאי לעשות בהן הזייה: אלתות

בחזיתה דלקמן (אלא) דהחלונות היו במקום שיש עלי עציס, לא יהיו נדלקים במהרה וע"י החלונות שילך שם הרוח. נדלקים מהרה וז"ל הרמב"ם בחבורו פ"ג מה"פ (הלכה ב') ומפתחים בה חלונות כדי שתהיה האור מלבבת בהן ע"כ. והוא ענין הפתח באש להדליק המצים כדתנן פ"ו דכ"ק משנה ד' ליבה להתה הרוח. והמפרש למסכת תמיד פ"ב משנה ד' כתב כענין הזה על וחזיתה כמו שהעתקתיו שם בס"ד ואם נפשך לות' שהר"ב מדנפשיה פירש שמכניסים כו' שסובר שגם החלונות עשויות להכנים האש בהן כמו בחזיתה. אלא שאם היתה ההתחלה ועיקר ההדלקה. הנה אומר שלפירושו זה מערבה מוכח גם על החלונו' וה"פ ומפתחים בה חלונות וחזיתה וכלם היו למערב. אע"פ שאין נראה כן מדברי הר"ב בד"ה וחזיתה כו' לפי שמפרש הכל על חזיתה לבד. אבל מפירושו שבמסכת תמיד שם נראה כמו שכתבתי וע"ש: ט בחבל של מגג. פיר' הר"ב כדי שיהיו כל מעשיה בדבר שאינו מקבל טומאה. ולפי זה כל חבל ואפי' איזו של מגג כשר שהרי אינו מקבל טומאה' הואיל ואינו ארוג כדמוכח מפי' הר"ב בפכ"ג ורפכ"ז ממסכת כלים ול' הר"ש לפי שהוא מין שאין מקבל טומאה שיהו כל מעשה פרה. תטהר' ע"כ. וכ"כ

א ע"ל ריב"ג מי' פ"ג מה' פרה מלומה הל' ב. ב זבחים נב. ג מנחות ו:

התוס' פ"ה דערובין דף כ"ח (ד"ה בחבל) בחבל המגג אע"ג דשום חבל אינו מקבל טומאה דבעינן טווי וארוג כדאמר בפ בתרא (דף ס"ד) משום מעלה דפרה בעיא ממין שאינו מקבל טומאה: ראשה. בדרום ופניה למערב. ובמשנה ה' פ"ג דיומא תנן כה"ג בפרו של כה"ג ויביב הר"ב טעמא שלא היה ראשו למערב כנגד היכל שכן היה מן הראוי. אלא שא"כ אחוריו למזבח ושמא יטול גלגלים והכא דמזבח אין כאן תקשה לן שיהא ראשו למערב. ואולי דהואיל והתם במקדש כך היה רגו חכמי' לעשות בפרה כיונא בזה ושלא לשנות: רי"א בימינו היה מקבל. ובתוספתא הביאה הר"ש רי"א בימינו היה שוחט ונותן הסכין לפניו או לזה שעמו בגדו ומקבל בימינו כו' ע"כ. ומיירי שזה שעמו בגדו. טהר עצמו לפרה כמותו דאל"כ לפי' הר"ב דלעיל דבמיכת ידים מתטמא הרי נטמא עכשיו שא"א שלא יהא ניסט ממנו: ומזה בימינו. כתב הר"ב דכתיב וכו באצבעו הרגיל' שבאצבעות כו' ותימה לי דתיפוק ליה דאצבע גופו אינו אלא של ימין. כמ"ש הר"ב במשנה ה' פ"ז דזבחים עיין מ"ש שם בס"ד (ד"ה ומלק) ואף לר"ש שכתבתי בפ"ג דמנחות משנה ד' דבהדי כהונה בעינן א' בע והוי יתין בדוקא הוא דאלו בהדי אצבע לא בעי כהונה כדאיתא בהליא פ"ק דמנחות דף י"ח ופ"ב דזבחים דף כ"ד. ולכן כ"ל דהר"ב לקח הדברים הללו מפי הרמב"ם ולא דק בהו. דהרמב"ם ימין מאצבע מפיק ושיהיה באצבע הסמוך לגודל דייק לה מאצבעו. וז"ל העיקר אצלנו נאמרו אצבעות בתורה כתם וסרט לך הכתוב באחד מהן ימנית אף כל ימנית והנה כל אצבע שבתורה סתם. הוא אצבע מיד הימני (והוא אצבע השני) תן האצבעות והוא אמרם הרגילה שבאצבעות ר"ל המוכנת שימושם בה עכ"ל. וכל דברי הרמב"ם הללו הוא בספרי פרשת חקת אצבעו. ימנית שבידו אתה אומר כו' הואיל ונאמרו אצבעות בתורה סתם כו' אף פורטני כל אצבעות שבתורה אלא יהו ימנית המיומנת שבימין הרגילה שבאצבעות ע"כ: כנגד בית ק"ק. כתב הר"ב דכתיב והזה אל נכח פני אהל מועד ותמהני דבכל מקום שנאמר אהל מועד המכוון הה"כל. ואם ששינו במשנה ד' פ"ב דמדות שהכהן הסורף את הפרה כו' ומתכוין ורוא' בפתחו של היכל ולא הזכירה שם קדש הקדשים. ובספרי שינו והזה אל נכח פני אהל מועד. שהוא מתכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם: על כל הזיה טבילה. כתב הר"ב דשירי הדם שבאצבע פסולים דהכי לא כתיבי שבע פעמי' גבי אצבעו כמו במצורע דפירש הר"ב במשנה י"ד פי"ד דנגעים. דז' פעמים אטבילת אצבע נמי קאי אבל קשה א' כ מגלן הכא לפסול השירים שבאצבע וראיתי בספרי ומייתי לה נמי הר"ש בקצור במשנה ב' פרק דלקמן. והזה אל נכח פני אהל מועד וגו' למה נאמר והלא כבר נאמר מדמה באצבעו ומה ת"ל מדמה. לפי שהוא אומר ז' פעמים שומע אני ז' הזיות וטבילה אחת ת"ל מדמה שבע פעמים מגיד שאחר לדם שבע פעמים: גמר מלהזות כו'. כתב הר"ב ובין הזאה להזאה מקנח אצבעו בשפת המזרק כנמרא פי' א' דזבחים דף כ"ג ובפ"ק דמנחות ד' ז' אמרינן דכתיב בפורי זהב ופירש"י גבי כלי שרת כתיב בספר עזרא ובן מזרקים ועל שם שמקנח בו אצבעו קרי להן כפורי. לשון וכפר ידיה דנבוזראדן בגע"ן (ד"נ"ו) באגדת חורבן הבית וקשיא לי כלי שרת מאי בעי התם דקבלה ביד היתה ומצאתי להראב"ד ברפ"ג מה' פרה

שכתב בלשון הזה מזרק מלי בעי הטם • וכ"ל שם"ח שלא יקבל במזרק ולא להזות ממנו • אלא להכניסה לשריפתה בצרי לשרוף אח כולם דם ובשר ועור ופרש ע"כ ודעת הרמב"ם בפ"ג מה"פ (הלכה ב') שלא היה שום מזרק וכל הקיבוצים היו בגופה של פרה ומין להאריך בזה • ומ"ש

ירד והציית את האש "באליתות • ר"ע אומר בחריות : י ב"נבקעה ועמד חוץ מגתה נטל עץ ארז ואזוב ושני תולעת אמר להן • עץ ארז זה עץ ארז זה • אזוב זה אזוב זה • שני תולעת זה שני תולעת זה • ג' פעמי' על כל דבר ודבר והם אומרים לו הין הין (גמ' הין) ג' פעמים על כל דבר ודבר : יא 'כרכן בשירי הלשון • והשליך לתוך שרפתה "נשרפה • חיבטין אותה במקלות • וכוברין

אליתות פי' הר"ב לשון אלי' • כמו זנבות האודים העשנים ביסעי ז' :

י נבקעה פירש הר"ב מתמת האור כו' דכתיב אל תוך שריפת לא קודם שיצת האור ברובה כו' ותמיהני דמשיג האור ברובה עדין לא שמענו שנריכה בקיעה • אבל הרמב"ם כתב עוד בפירושו ובחבורו דמאל תוך למדנו שיושלך בקרבה בעת הבקע' • ועכשיו שתים זו שמענו שבהבקעה יושלך • ושיולת האור ברובה ובספרי שהביא הר"ם והשליך אל תוך שריפ' הפרה • שומע אני משתעש' אחר ת"ל הפרה אי הפרה כו' הא כיצד משיצת האור ברובה • דברי ר' ישמעאל רע"א והשליך אל תוך שריפת הפרה • שומע אני משתעשה אחר ת"ל הפרה יכול יקרענה ויתננו בתוכה • ת"ל והשליך אל תוך שריפת הפרה הא כיצד משתבקע ונריך לומר דהרמב"ם ס"ל דלא פליגי ומר אמר חדא ומר אמר חדא • (וכן הוא בפירושו בהדיא שכתב דרשה דר"י כלשונה • ואח"כ כתב וקבלו מופת ג"כ באמרו אל תוך כו') אבל להר"ב ודאי דקשיא • דמדלא כתב לדרשא דתוך משמע דס"ל דפליגי וכן נראה מפשטא דברייתא וא"כ ה"ל להעתיק דברי ר"ע דס"ל דבעינן בקוע • דלדרשה שהעתיק והיא דר"י לא בעינן אלא שיולת האור ברובה אבל ליכא לאקשויי מדכתב הר"ב דה"ה אם קרעה כו' דהיינו דלא כר"ע • דהא ר"ע מיעט יקרעה כו' דהא דמיעט ר"ע היינו שיקרענה בעודו פרה ולא נשרפה אלא נריכה ביקוע וזה א"א (אלא) ע"י האור • הלכך לא יסליך קודם לכן ואפי' קרעה • אבל מסתיא נראית לביקוע אם לאיזו סיבה לא נבקעת וקרעה • בהא לא קאמר ר"ע דאתור וכן הרמב"ם בחבורו דפסק לחרווייהו לדר"י ור"ע כמו בפירושו • וכ"ל בפ"ג מה"פ (הלכה ב') על שיצת האור ברובו ותקרע בעצה ואפ"ה בסוף הפרק כתב בין שהשליך שלשתן כאחד בין כו' בין שנבקעה מאליה • ואח"כ השליך בין שקרעה בידו או בכלי כשרה • וכן דברי ר"א בר לדוק בתוספתא שהביאה הר"ם • ומסיימת נתנה על שלא יצת האור ברובה או משנעשית אחר פסולה ולגאורה כר' ישמעאל ולא כר"ע אבל למאי דפריסית לדברי ר"ע אין מחלוקת בין שלשתן כלל : ועמד חוץ מגתה • כתב הר"ב כשהיה משליך כו' נריך שיעמוד חוץ וכ"ל טעמא מדכתיב והשליך וסתם השלכה מרחוק היא : נטל עץ ארז • לגאורה שעורו כמו בטהרת מלורע (שיהיה אורכו אמה) כדתנן במשנה ו' פי"ד דנגעים • אלא שהרמב"ם כתב שלא מצא מה שעורו ושעמו שבשני תולעת נשתנה השעור כי אפורש בדבריו דהכא משקלו ה' שלשים • דבפ"ד דיומא דף מ"א אמרו משקל עשר זוז • ופי' הוא שהם זוזים שיהודה שמשקלן ה' שלשים בגליל כדתנן בפ"י דתרומות משנה ח' ואלו דמלורע שקל בלבד • כמ"ש בנגעים אבל שעור האזוב כתב כדלעיל בנגעים : ושני תולעת • פי הר"ב הוא לשון כו' עיין בפירושו רפי"ד דנגעים ומ"ש שם בפ"ד : חוץ מגתה • פי הר"ב גומא כו' כ"ש הערוך וכתבתי בשם התו' רפי"ד דזבחים • אבל שם פי' הר"ב עלים מסודרים כמין גת וכן פי' שם הרמב"ם • גם הר"ב בר"ם דלקמן אבל הרמב"ם בכאן מפרש וז"ל אם נתלקח האש בה והובערו העלים וכלה האש זה העובי אחר היו, העלים (עבים) נקרא הקוס גת • להדמותה כגת אחר דורכין בה הענבים אשר יסור סדור (קלת גובה) הגרגרים (ויסחטו קלת גרגרים) ויסחרו קלת ע"כ (העלים עבים נקרא) : שלש פעמים על כל דבר ודבר • שכן לשון חכמים כמ"ש הר"ב במשנה ג' פ"ג דשקלים ובעשיית הפרה הצריכו כך • ולא בהזאה שעל טמאי מתים כתו שלא הצריכו כך בהזיה דמלורע ויראה לי שלא הוצרכו לתקן כן אלא כשנעשה בטומאי • לגון עשיית הפרה דתנן לעיל משנה ז' וזקני ישראל היו מקדימין ברגליהם בהר המשחה וכן בקצירת העומר במשנה ג' פ"י דמנחות מגל זו מגל זו כו' דתנן שם שכל העיירות הסמוכות לשם מתכנסות לשם וכו' • וכן בחלון הנעל ס"ז ב"כ דיומא חלונה בשלשה כדתנן התם בפ"ב • וגם רגילים לעמוד שם רבי' לראות העניין

ואף דבשקלים תפני החשד לא נכנס

בלא

א מאי' שם ב מיי' פ"ג מה' פרה אלום' ה"ג ג ריטב"א מש' מ"ד ד שם ס"ג

אלתות עצים קטנים שמלהיבין בהם עצי המערכה אלתות • לשון אליה כמו זנבות האודים : בחריות • זמורות של דקלי ואין הלכה כר' עקיבא : י נבקעה • הפרה מחמת האור אבל אם לא נבקעה לא דכתי' אל תוך שריפת לא קודם שיצת האור ברוב' • לא אחר שתעשה אפר והוא הדין אם קרעה בסכין אחר שיצת האו' ברובה : ועמד הכהן חוץ מגיתה • גומא שהיתה בקרקע כתין גת עשויה לשריפת הפרה • וכשהיה משליך עץ ארז ואזוב ושני תולע' צריך שיעמוד חוץ לאותה גומא : עץ ארז • לגודה שיש בה עץ ארז ואזוב כרוכים עם שני תולעת : עץ ארז זה לפי שיש מינים הרבה שדומין לארז ואינן כארזין • לכך צריך להודיע שזהו שלותה עליו תורה וכן באזוב • וכן בשני תולעת ואזוב הוא שקורין לו בערבי צעת"ר • ושני תולעת הוא אמר לבוש בצבע הנקרא בערבי כרמ"ז ובלע"ז קרמז"י : יא כרכן • לעץ ארז ואזוב בשירי לשון של אמר שהוא לבוש בשני תולעת שהיתה ארוכה וכמה שהיה עודף ממנה על עץ הארז ואזוב היה כורך שלשתן יחד כדי שיהא להן כובד • ויפלו לתוך שריפת הפרה ולא תקלוט השלהבת את הלשון • ואם לא כרכן והשליך כל אחד בפני עצמו כשרה : וכוברות

בלא אחרים. ובירושלמי פסקו הרמב"ם בפס"ב מהל' שקליים. שהיה מדברים עמו משעה שיכנס עד שילא כדי שלא יתן לתוך פיו. וכ"ל דהיינו דכתב הרמב"ם שם הלכה ה'. אחד נכנס לפנים מן הלשכה והשומרים עומדים מבחוץ. והוא א"ל אחרוס וכו' ולא כתב הכ"מ שומרים אלו מנין לו. ולי נראה שהם אלו המדברים עמו וקראם שומרים שזה שדברו עמו היה. שיהיה נשמר שלא יתן לתוך פיו. ומ"מ ז"ש שנכנס לבד לא אתפרש מנא לי: יא רי"א במקבות של אבן כו' אשר לא יקבלו טומאה לתוספת השמיר' הרמב"ם ועיין בריש פרק דלקמן בשד"ה ושלא רחוץ כו' ובפרק ה' משנה ד' וה': ושאין בו אפר מניחין אותו עד שיעשה מקצתו אפר כדי לקיים מצות שריפה. דכתיב את עורה ואת בשר ואת דמה ישרף. אבל עצם לא כתיב הלכך כותשים אותו עם השאר. אע"פ שלא נעשה אפר כ"ל מהר"ם: העצם בין שהיה בו שחור בין שלא היה בו שחור. נכתש עם השאר וכשר. אבל עצם שנכתש בשני עצמו ולא נתערב עמו מאפר גמור. אם קדם בו פסול. כדתניא בתוספתא. מהר"ם: חולקין אותו פי הר"ב בין אפר הפרה בין אפר העצי. ולשון סיפר' ישרף שלא ימעיט לה עצים מרבה הוא לה חבילי (אווב) וחבילי אזוב יון בשביל לרבות את האפר. הרמב"ם שכן כתוב ושרף את הפרה לעיניו ואת עורה וגו' ישרף. למ"ל כ"מ הלר לכתב ישרף אלא למדרש הכי. והא דדייקו למתני אזוב דתניא בתוספתא הביאה הר"ש בפ"דלקמן משנה ג'. אר"י כשהיו מרבין לא היו מרבין אלא חבילי אזוב. תפני שאפרו יפה ומרובה. פי' הר"ש. יפה שאין נעשה מחמין כשאר עצים: רשלשה חלקים. רבינו בנור אריה אם זכיתה אקרא והניח וגו'. לתשורת וכן לתי נדה. והר"ר אליה מזרחי כתב דקראי לגופייהו: אחד ניתן בחיל כו'. ולא יבא לבר מאפר הפרה בעזרה אלא חוץ לעזרה כדו שתראה זכרונו וזה לא אמרו באפר הפרה והניח מחוץ לתחנה כתקוש ט אור הרמב"ם. ולא ידעתי למה הוצרך רש"י בפי החומש לדקדק ולכתוב דשל תשמרות היה חוץ לעזרה. והרי כ"ש דשל חיל. וכ"ש דבר המשתה ועיין מ"ש לקמן: ואחד ניתן בבר המשתה פי הר"ב ובה היו הכהנים מקדשים. וכן הל' בתוספתא. הביאה הר"ש בלשונה ולא קא תני מזון כדקתני בישראל דלאו בהזאת טמאי מתים אירי אלא בקדוש דפרה ואם אין ראיה לדבר זכר לדבר. דתניא בפ"ד דיומא דף מ"א: נתהבהב הלשון מביא לשון אחר ומקדש. ופירש"י כלו' ונותן שם כל מעשה פרה קרי ליה לשון קדוש. ע"כ ולפי זה החלק השלישי שמגיה מזון כל ישראל. לא לתעוני כהנים אלא הויית כל טמאי מתים קאמר. והכהנים בכלל כל ישראל הן ורש"י בפי החומש העתיק כ"ב לפרות אחרות מקדשים ממנה. אלא דקשיא דבמשנה ג' משמע דמשל חיל היו מקדשים לפרה. (וכן הוא בהדיא בפירש"י פ"ק דיומא דף ד'. אבל כ"ל שמזו המשנה שהזכרתי יצא לו כן) ומיהו י"ל דלפי שעה היו לוקחין משל המשמרות ונותנים שם בחיל. וכשעלו מהגולה מעיט צורך שעה. היו תובחים ליקח משל החיל. ומ"מ לפירוש הר"ש והר"ב וכן הרמב"ם שפירשו בר"פ דמשל החלק הנתון למשמרת היו לוקחים לתעשה הפרה. כ"ל דהא דקאמר מקדשים. היינו הויית טמאי מתים שבכהנים ומשום דכהנים קדושים הם לאלהיהם. ומפני קדושתם מזרו בטומאת מת. מה שאין כן ישראל הלכך נקט בנייהו מקדשין ודע שהרמב"ם בתבורו בפ"ג (הלכה ד') וגם בפירושו במשנה א"י מתחלף בירסתו דבמתחלק למשמרות. כתב שהכהנים מקדשים ממנו. ודבר המשנה היו ישראל מזון ממנו. ועיין לקמן: ואחד היה מתחלק לכל המשמרות לשון הרמב"ם כבר קדם לך בת חלת (מדות גבול) הכ"ד מקומות אשר היו בהן המשמרות. הנה בלותן הכ"ד מקומות יחלק שליש"ה. ע"כ ונמצאו כל החלקים היו במקדש. אלא שמזון לעזרה היו כולם כדלעיל. אבל בעיני נראה דלכל המשמרות דתנן היינו הכ"ד משמרות כהונה הידועים בכתוב. בד"ה ומזכרו במשנה בסוף סוכה. והיה אלכס בעיירותיהם וכדי שיוכלו כל ישראל לקחת מהם ולא יצטרכו ליסע לירושלים והרי אף בח"ל היה מזון. כמ"ש במשנה ג'. ואף לגי' הרמב"ם דבשל משמרות כהנים מקדשים ממנו. יותר נכון לפרש משמרות כהונה דאלו ואלו הכ"ד שאמר הוא. היו כ"א מהם לוים ולפ"ז יש לתרץ דברי רש"י דלעיל דנקט בני של משמרות חוץ לעזרה. לא לאפוקי מינך. אלא דלא תימא כיון דלמשמרות כהונה נתחלקו. שהיו שומרים לאותו בעזרת כהנים. אלא שגם חלקם עכ"פ חוץ לעזרה ובמקום שרגלו: והרגו לי שיונתן תרגם. והדא מפלג לכל מטרות ליואי. אן אמרתי שאולי זהו דקדוקו של רש"י שפי' במשמרות שהן חוץ לעזרה. דלא תימא משמרות כהנים שהם שמרו בתוך העזרה והיה א"כ חלקם אלכס. אבל שהיו במשמרות שחוץ לעזרה שהם הלוים ששמרו חוץ לעזרה כמ"ש הר"ב גרים מדות ואע"פ שכתבתי לעיל דבכ"ד מקומות היו הלוים שומרים. היינו שהכהנים לא שמרו רק בג' מקומות אבל הלוים היו בג' שומרי' בשאר הג מקומות אלא שהכהני' מבפני' והלוים מבחוץ. כמ"ש כל זה הר"ב בפס"ק. ונמצא שהיו כ"ד משמרות לוים. ולהם היו מתחלקים

וכוברין אותה בכברות ר' ישמעאל אומר. במקבו' של אבן (גמרא) ובכברו' של אבן היתה נעשית. שחור שיש בו אפר כותשין אותו ושאין בו מניחין אותו העצי' בין כך ובין כך היה נכתש וחולקים אותו לשלש חלקים א' ניתן בחיל. וא' ניתן בהר המשחה וא' היה מתחלק לכל המשמרות: פרק ד

וכברו' של אבן אבני המנוקבי' נקבים דקים ככברה. ואין הלכ' כר"ש ע"ל: שחור שיש בו אפר פחם ש"ל יכתשו אותו ויעשו אפר: כותשין אותו ואם לא יחזו כמו אפר. מניחין אותו. בין כך ובין כך בין שיחזו אפר בין שלא יחזו אפר: חולקין אותו לשלש חלקים לאחר שכברו את כל האפר. בין אפר הפרה. בין אפר עצים שנשרפו עמה. חולקין את האפר לשלשה חלקים: אחד ניתן בחיל. למשמרת. כדכתיב והיתה לעדת בני ישראל למשמרת. וא' ניתן בהר המשחה. ובה היו הכהנים מקדשין: ואחד היה מתחלק לכל המשמרות ומתנו היו מזון כל ישראל: פרק ד

פרק ד ששחטה

שלא לשמה · פי' הר"ב דאמר קרא חטאת היא ומדקרייה רחמנא חטאת כו' אבל אין לומר דמדכתיב היא דריש שלא לשמה · כדדרשינן בפ"ק דזבחים [דף ו'] · ופ"ק דמנחות [דף ד'] היא לשמה כשאר חטאת · אלא דמי דהכא לא כתיב היא בשחיטה ובהזאה · הר"ם : או לשמה ושלא לשמ' עיין בפי' הר"ב בפ"ק דזבחים · ומ"ש שם בפ"ד · ועיין לקמן משנה ג' : ושלא רחוץ ידים ורגלים · כתב הר"ב להכי נקט רחוץ כו' · ולא קתני קדש דל"ש קדש בפנים או בחוץ כו' יונא ולא ידעתי מקום לדיוק זה · דהא בקדוש פנים קתני נמי הכי שלא רחץ · ברפ"ב דזבחים · וכן נמי הדין שהוליד · סלוגתא דאמוראי היא בפ"ב דזבחי' ד' ד' · פרה ר"ח בר יוסף אמר מקדש בכלי שרת בפנים ויונא ר' יוחנן אמר אפי' בחוץ ואפי' בכלי חול · ואפי' בתקידה של חרס ואי איתא לדיוקי דהר"ב אמאי לא מוקבינן מינה לר"ח בר יוסף · ולפחות תסייעיה לר' יוחנן · אלא לאו דיוקא הוא כלל · דהא אף בקדוש שאינו אלא בפנים · קתני נמי שלא רחוץ כו' · ומ"מ זה שפסק הר"ב כר' יוחנן מסתבר כוותיה · תשוב דרבי יוחנן מרא דגמר' עפי · וכך פסק הרמב"ם בפ"ד מהלכות פרה סי"ו ובגמ' אדר"י אי הכי למה לי דמקדש · ומשני כעין עבודה ולא ידענא טעמ' דהתיר במקדש של חרס · דאמאי יגרע כלי זה שלא יהיה מכלי אבנים · כשאר כל הכלים והרי כל כלי תשמישיו היו כל ז' הימי' בכלי אבנים כמ"ש הר"ב בר"פ דלעיל · ודוחק לדמותו למקלו שחוכטין בו דס"פ דלעיל · דהיינו [לאחר] שריפת · ועיין בפ' דלק' משנה ד' וה' וז' ע' : ור"י מכשיר · כתב הר"ב והלכ' כר"י כבר כתבתי בזה בפ' דלעיל משנה ח' : ומחוסר בגדים פסולה · כדתניא בספרי · ולקח אלעזר הכהן מדמה · הכהן בכהונו הר"ם ובבגדי לבן היתה נעשית · כתב הר"ב דכתי' בני פרה כו' וכי הכ כתיב כו' ואמנם הס ד' כלים (ג"כ) אשר היה לובש (כל) כהן הדיוט לעבודה · ול' התוספתא מצותה בד' בגדי לבן של כהן הדיוט (כתונת מכנסי' אבנט ומגבעת) ואם עשאה בבגדי זהב או בבגדי לבן חול פסולה · הרמב"ם : ב חו"ץ מנתה כתב הר"ב מקום היו עושין לשריפת כמין גת · עיין מ"ש בזה בפרק דלעיל משנה ח' · ומ"ש ואם שחטה חוץ שלא כנגד ההיכל פסולה · בפי"ד דזבחים ד' קי"ג · שנא' ושחט והזה · מה הזאת כנגד הפתח דמשכן אל נכח וגו' · אף שחיט' כנגד הפתח · ויש לתמוה דאמרן כי תנן שרפה חוץ מנתה · וה"ל לפרש ואם שרפה חוץ מנתה וילפינן לה נמי אתם בנמ' מדכתיב ושרף והזה · ופירש"י בתר והזה סמוך ושרף ע"כ · אבל כבר כתבתי בזה בשם הגאון שם בזבחים (רפי"ד) : וחזר והזה שחיטת כשרה · ותימה דלפסלה מחמת מלאכה · כדתנן בפ"ם אבל בתוספתא והביא הר"ם דדוקא אם כהן אחר הוא אחזר והזה אבל הכהן השורף אותה אם הוסיף פסלה מחמת מלאכה שאינה צריכה בשעת שרפתה · ופסק כך הרמב"ם בפ"ד מה"פ (הלכה ו') : ג ע"מ לאכול

אשם פ"ד הל"ד בשחט"ם הל"ח ג שם פ"ד הל"ב ד שם פ"ה הל"ח ה שם פ"ה הל"ח ו שם הל"ה ז שם הלכה ז ח שם הל"ז ט שם הל"ח י שם הל"ג ונ"ל שהי' נורם כשר' עיין בל"מ

פרק ד פרת

חטאת · שלא לשמה פסולה · דאמר קרא חטאת היא · ומדקרייה רחמנא חטאת · למדנו שהיא טעונה שחיטה לשמה כחטאת : ורבי אליעזר מכשיר · הואיל והיא נשחטת בחוץ · ואין הלכה כר' אליעזר : ושלא רחוץ ידים ורגלים פסולה · דחטאת קרייה רחמנא ולהכי נקט רחוץ ידים ורגלי · ולא תנא קדש · דל"ש קדש בפני' · או בחוץ בין בכלי פרת בין בכלי חול (יונא) : ור"א מכשיר · דבבואם אל אהל מועד או בנשתא המזבח ירחצו כתיב · ואין הלכ' כר"א : שלא בכהן גדול פסולה · דכתי' ונתתם אותו אל אלעזר · אותה אל אלעזר · ואין שאר הפרות נעשות · אלא בכ"ג : ור' יהודה מכשי' · דדרש אותו' בסגן ושאר כל הפרות בין בכ"ג בין בכהן הדיוט · והלכה כר' יהודה : ובבגדי לבן היא נעשי' · דכתי' בני פרה והיתה' לבני ישרא' ולגר הגר בתו' כ' לחקת עולם · וביה"כ כתי' (ויקרא י"ז) והיתה' זאת לכם לחקת עולם מה עבוד' יה"כ בבגדי לבן · אף מעשה פרה בבגדי לבן : ב חוץ מנתה · מקום היו עושים לשריפתה · כתין גת כנגד פתחו של היכל · ואם שחט חוץ שלא כנגד פתחו של היכל פסול · אם בשחט ניתות · כגון שחלקה לשנים ושרף חציה בגת זה וחציה בגת זה · אם שרף שתים בגת אחת · אף ע"פ שהוא כל אחת בפני עצמ' מפסלן מחמת מלאכה · שזו פוסלת את זו · אבל בזו אחר זו כשרה : ולא כיון כנגד הפתח פסולה · דאל נפח פני אהל מועד כתיב : מששית שביעית · דשבעה פעמים כתיב בסדרן · והוא מנה שביעית קודם ששית · וחזר והזה שביעית פסולה · דבעינן שיקרא לששית ששית · ולשביע' שביעית אבל משביעית שמינית כשרה · דאין שמינית בהזאות של פרה · וזה טעה בדבו' בעלתא : וחזר והזה שמינית אלא דוקא דבכל מינין כשרה בין חזר והזה · בין לא חזר והזה · ואגב ריש' נקטיה · א"נ הא קת"ל דאף ע"ג דהוסיף בהזאות לא פסל · דמכי גמרינהו לו' הזאות נגמרה מצותה . ואו לא חייסינן למה שהוא מוסיף : ג שרפה שלא בעל ס · שהאית האור בגופה של פרה : כשרה שלא נכתב בתורה עניש אלא ושרף סתם : או בכל העניש · שלא שרפה בארזים ארזים וברושים ועני תולעת · הסמוים בפרקין דלעיל : הפשיטה ונתחה כשרה דאת עורה ואת בשרה כתי' בין בהפשט ונתוח בין במחובר : על מנת לאכול ולשתות מדמה כשר' דוקא לאכול ולשתות הוא

פרק ד פרת

חטאת · שלא לשמה פסולה · דאמר קרא חטאת היא · ומדקרייה רחמנא חטאת · למדנו שהיא טעונה שחיטה לשמה כחטאת : ורבי אליעזר מכשיר · הואיל והיא נשחטת בחוץ · ואין הלכה כר' אליעזר : ושלא רחוץ ידים ורגלים פסולה · דחטאת קרייה רחמנא ולהכי נקט רחוץ ידים ורגלי · ולא תנא קדש · דל"ש קדש בפני' · או בחוץ בין בכלי פרת בין בכלי חול (יונא) : ור"א מכשיר · דבבואם אל אהל מועד או בנשתא המזבח ירחצו כתיב · ואין הלכ' כר"א : שלא בכהן גדול פסולה · דכתי' ונתתם אותו אל אלעזר · ואין שאר הפרות נעשות · אלא בכ"ג : ור' יהודה מכשי' · דדרש אותו' בסגן ושאר כל הפרות בין בכ"ג בין בכהן הדיוט · והלכה כר' יהודה : ובבגדי לבן היא נעשי' · דכתי' בני פרה והיתה' לבני ישרא' ולגר הגר בתו' כ' לחקת עולם · וביה"כ כתי' (ויקרא י"ז) והיתה' זאת לכם לחקת עולם מה עבוד' יה"כ בבגדי לבן : ב חוץ מנתה · מקום היו עושים לשריפתה · כתין גת כנגד פתחו של היכל · ואם שחט חוץ שלא כנגד פתחו של היכל פסול · אם בשחט ניתות · כגון שחלקה לשנים ושרף חציה בגת זה וחציה בגת זה · אם שרף שתים בגת אחת · אף ע"פ שהוא כל אחת בפני עצמ' מפסלן מחמת מלאכה · שזו פוסלת את זו · אבל בזו אחר זו כשרה : ולא כיון כנגד הפתח פסולה · דאל נפח פני אהל מועד כתיב : מששית שביעית · דשבעה פעמים כתיב בסדרן · והוא מנה שביעית קודם ששית · וחזר והזה שביעית פסולה · דבעינן שיקרא לששית ששית · ולשביע' שביעית אבל משביעית שמינית כשרה · דאין שמינית בהזאות של פרה · וזה טעה בדבו' בעלתא : וחזר והזה שמינית אלא דוקא דבכל מינין כשרה בין חזר והזה · בין לא חזר והזה · ואגב ריש' נקטיה · א"נ הא קת"ל דאף ע"ג דהוסיף בהזאות לא פסל · דמכי גמרינהו לו' הזאות נגמרה מצותה . ואו לא חייסינן למה שהוא מוסיף : ג שרפה שלא בעל ס · שהאית האור בגופה של פרה : כשרה שלא נכתב בתורה עניש אלא ושרף סתם : אם בכל העניש · שלא שרפה בארזים ארזים וברושים ועני תולעת · הסמוים בפרקין דלעיל : הפשיטה ונתחה כשרה דאת עורה ואת בשרה כתי' בין בהפשט ונתוח בין במחובר : על מנת לאכול ולשתות מדמה כשר' דוקא לאכול ולשתות הוא

הוא דמכשיר ת"ק דבכל הקרבנו נמי כי האי גונא כשר כדתנן בפ' כל הפסולים. (דף ל"ה) חשב לאכול דבר שאין דרכו לאכול כשר כגון מאכיל מזבח לאדם אבל חשב על מנת להזו' מדמה למחר. כשל ת"ק דחטאת קרויה רחמנא. ור"א סבר דאין מחשבה פוסלת בפרה כלל. אפי' בהזאה ואוזלא לטעמי' דבשל לשמה מכשיר ברוש פירקין שאין לה דין מדיני קדשים הואיל והיא נעשית בחוץ. ואין הלכה כר"א:

ב כל העסוקין בפרה. אדומה באחת מכל עבודותי בין בתחל בין באמצע בין בסוף: מטמאים בגדים. דכתיב והשליך אל תוך שריפת הפרה וסמיך ליה וכבס בגדיו הכהן וכשריפתה כתיב. והשורף אותה יכבס בגדיו ואף המשליך את האיזוב מטמ' בגדי השורף לא כל שכן אלא בא הכתוב ולמדך על כל העסוקים בפרה מתחלה ועד סוף שיהיו טעונים כבוס בגדים: ופוסלים אותה במלאכה. דכתיב ושחט אותה ולא שיעשה מלאכה אחרת עמה בשעת שחיטתה. וכן בשריפתה כתיב (ושרף את הפרה) ולא שיעשה מלאכה אחרת עם שריפתה. למדנו שמלאכה פוסלת בה. משעת שחיטה עד שתעשה אפר: אירע בה פסול בשחיטתה. לא שנתנבלה בשחיטה. דא"כ מטמאה בגדים משום נבלה. אלא פסול מחמת מלאכה. דומיא דאירע בה פסול בהזאתה אינה מטמאה בגדים. דכיון דשחיטתה בפסול אם כן לא נעשה בה עדין לשם פרה כלום בכשרות. אבל אירע בה פסול בהזאה. כבר נעשית השחיטה בהכשר: לעולם מועלים בה. הנהנה מתנה בין לפני שריפתה בין לאחר שריפה. חייב קרבן מעילה עד שתעשה אפר. אבל לאחר שנעשית אפר אין באפר משום מעילה. דכתיב חטאת היא. חטאת מלמד שמועלין בה היא. בה מועלין באפרה אין מועלין: ומרבין לה עצים. נמי דוקא עד שתעשה אפר: ומעשיה

ר"א אומר אין מחשבה פוסלת בפרה: ד כל העסוקין בפרה. מתחלה ועד סוף. מטמאין בגדים. ופוסל ם אותה במלאכה. אירע בה פסול בשחיטתה. אינה מטמאה בגדים אירע בה בהזייתה. בל העוסק בה לפני פסולה מטמאה בגדים. לאחר פסולה אינה מטמאה בגדים נמצאה חומרה קולה. לעולם מועלין בה ומרבין לה עצים. ומעשיה

מבשרה כו' כשרה. כן הוא בספרים אחרים. וכן העתיק הרב רבינו שמשון והר"ב. וכן הוא בגוסף' מהר"ם. והא דכתיב בדברי הרמב"ם בפירושו אשר חייב שנפסול אותה כו'. בגא"י נכתב ואשר חייב שנכשיר אותה כו'. ומדנפשיה נמי מ, ח. דזיל בתר טעמא. שכת לפי שלא נאמר בה לריח ניחוח. ובחבורו פ"ד מה"פ העתיק כשרה וכתב ג"כ זה הטעם. ומהר"ר וואלף וורמיי"ז אתמה על הטע' דא"כ בכל הקרבנות שנאמר בהם ריח ניחוח היה מן הדין שיפסלו בכך. ואינו כן. כמ"ש הר"ם ומהר"ם והר"ב ולי נראה דל"ק דהרמב"ם פ"ק דבפרה אין סוס לד לסברת לפסול במחשבה לאכול ואפילו לחכמים דשאר מחשבות פוסלו בה. שאני מידי דמיכל דבדידיה לא נאמר ריח ניחוח. ולפיכך אין מקום לומ שמחשבה פוסלת בהן: רבי אליעזר אומר אין מחשבה פוסלת. פי' הר"ב אפי' בהזאות כגון שוחט על מנת להזות מדמה למחר. הר"ם דאי בהזאה גופה הא תנא לעיל ריש פירקין. אבל מעבודה לעבודה לא שמענו אעפ"י שלפירושו במשנה ב' פרק ה' דפסחים שמעינן מבבות דריש פירקין. הא בזבחים ומנחות לא פי' כן. וכאותה סוגיא איכא לפרושי נמי הכא. ומה מאוד נדחק הכ"מ בפי' ר' אליעזר דהכא בפרק ד' מה"פ. ובלי ספק דאשתמטתיה פי' הר"ם והר"ב:

ד כל העסוקים בפרה כו' פי' הר"ב דכתיב והשליך וכו' ואם המשליך כו' ומסיים הר"ם. וכיבוס בגדים דכתיב גבי אוסף. דריש ליה בספרי והא דתנן עסוקים. כן הוא בכל הגירסאות שראיתי. ובפירושי ג"כ. ואף בחולין פ"ב דף כ"ט מייתי לה הכי. ולכך לא שלחתי יד להגיה העוסקים. ואף ע"ג דבספרי פ' חקת ובגמרא איתא העוסקים. אך הר"ם העתיק ג"כ העסוקים:

ופוסלים אותה במלאכה. פי' הר"ב דכתיב ושחט אותה וכו' למדנו שמלאכה פוסלת בו ומהיכן למדנו עד שתעשה אפר. אבל לשון ברייתא דספרי והביאה הר"ם. הא עד שלא יאמר יש לי בדין. אם פוסלת בשחיטתה לא תפסול בשריפתה אלא בא הכתוב ולמד על הפרה שתהא מלאכה פוסלת בה משעת שחיטתה עד שתעשה אפר והא דדרשינן הכא אותה אע"ג דמסקינן לה לדרשא אחריתי בפרק דלעיל משנה ז'. י"ל דקרתי במשמע: אינה מטמאה בגדים לשון הר"ב דכיון דשחיטתה בפסול א"כ לא נעשה בה עדין כולם בכשרות כו'. ואפי' יש לה לשחיטה מתחל' ועד סוף. שהכל קרוי שחיטה אפ"ה לא אמרינן שקודם הפסול מטמאה בגדים דהא דישנה כו' היינו בשחיטה כשרה. אבל בשחיטה פסולה אגלאי מלתא למפרע דלאו שחיטה היא כלל. אבל בהזאות כבר נעשה השחיטה בכשרות. הני איתא בגמרא פ"ב דחולין דף כ"ט: נמצא חומרה קולה. מה שהחמרנו לפסלה משום מלאכה. היא קולה דמעתה ואילך אינה מטמאה בגדים. מהר"ם: לעולם מועלין בה. פי' הר"ב עד שתעשה אפר דכתיב חטאת היא וכו'. ברייתא בספ"ד מנחות דף נ"א. וכתבו התו' חטאת מלמד שמועלין בה. תימה תיפוק לי דקדשי ב"ה היא. דמועלין בהן כדתנן בפ"ג (משנה ה') ורפ"ד דמעילה) וי"ל דאילטרך למועל אחר מועל. דאינו אלא בבהמה וכלי שרת בלבד ע"כ. כלומר בבהמה קדשי מזבח ולא בבדק הבית כמו שפי' הר"ב שם פ"ה משנה ג'. ולי נראה דקושיתם מעיקרא לאו קושיא. דודאי דחטאת איצטריך קרא לשאר מילי כדדרשינן בריש פרקין אלא מדהיא כתב למעוטי אפרה קאמר נמי דבכלל חטאת שיהו מועלין בה. והיא אתא למעוטי אפרה. עוד כתבו התוספת. (שם דף כ"ב ד"ה אין מועלין) היא בה מועלין באפרה אין מועלין. תימה תיפוק לי דאפר הקדש מותר. כדאיתא בסוף תמורה (ושם כתבו הר"ב) וי"ל דשאני הכא דכל מצותה לשרפה עומד. ועוד נראה דטעמא דהתם משום דאין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו. אבל הכא אכתי לא אתעביד. ע"כ ומערבין לה עצים. עיין מה שכתבתי בזה בפרק דלעיל משנה י"א:

ובכהן

א סולקנט שם: פ"ה הל' ה ב שם פ"ד הל' יז
ג שם פ"ה הל"ג ד פי' פ"ב מה' מעילה הל' ה
ה הגיי"ע ל"ד מה' פרה מלוחש הל' ו

ובכהן כתב הר"ב חוץ מאסיפת אפרה והמלאוי והקדוש כו' ולא פי' במלאוי וקדוש מגלן. ובפ"ד דיומא דף מ"ג ומייתי לה הר"ב בפרק דלקמן מסכה ד' דרש ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת. הכך דלכשרי לך באסיפה. אבשרי לך בקדוש. פירש"י שאחר אסיפה כתיב ולקחו. אותם שנאמרו באסיפה. ע"כ ומילוי נמי כתיב בה הוא קרא ונתן עליו מים חיים אל כלי ומאל כלי דרש שיתן המי' בכלי תחלה והיינו המלוי:

עד שיטילו את האפר. בפסרי מו יכול (אפי') קדשו ת"ל למי נדה. כבר הן מי נדה. ר"ל שהן יפסלו במלאכה כל עוד [שיחשוב בהן להיות] מי נדה. אבל אם שבו מי נדה. הנה לא יפסלו במלאכה. הרמב"ם ז"ל ז"ל הר"ב ואם לאחר כו' עשה כו עמה בשעת הזאתה. לשון הרמב"ם כך הוא. אם הסליך בה האפר כו' הנה לא יפסל בעשיית מלאכה. ולא בשעת הזאה וכו': שיטילו את האפר לשון הר"ב שמטילין במים מאבר הפרה. כלומר במים ברישא בכלי. וקרא דונתן עליו מים חיים. פירשו הר"ב בפרק קמא דתמורה מסכת ס' יעיין מ"ם שם בפ"ד (ד"ה אין מי חטאת):

פרק ה טובל ולן. ולא סני בפותח ורוחה מלא אבק ע"ג. כדלקמן בתרומה. ובתוספתא והביאה הר"ם פליגי. בלן ואחר כך טבל. ואפילו הביא סומר כשהולך לטבול: שהבל נאמנים על החטאת. כתב הר"ב בדאמרי' בפרק חומר בקדש דע"ה נאמנים על טהרת יין לנסכים ושמן למנחות אלא יהא כו' ושורף פרה אדומה לעצמו הני תניא אתם ד' כ"ב ואיכא למידק דעייל בנאמנות יין ושמן ונסיך נמי בשריפת פרה ונאמנות דלחטאת. תמן דבר אמה. וי"ל דכיון דטהרת טמאי מת נתלין בהזאת אפר פרה. כאלא לא תיזנהו על בטרת יין ושמן. כאם שיבנה במה לעצמו ויביא עליה יין ושמן. כך יעשה לעצמו פרה אדומה. כדי שתהא הטהרה בידו. ושאר טהרות כבר הם בידו שאין נתלין אלא בטבילה. וה"נ מצורע בצפורים. ומ"מ היה יכול להביא ראיה מן המשנה שבאינו בהדיא בתנאי' ה' פרק ה' דאהלות. שהכל נאמנין על החטאת. וכ"כ הרמב"ם. אבל דברי הר"ב מוכרחים מדי' הר"ם. פיתח את הכבשן וגוטל. כתב הר"ב כיון דעדין לא נסתם ומלא אבק על גביו. ס"ים מהר"ם ז"ל כדרך שעושים בסיתמים פי התמור. לא חיישינן שמא פתחו ונגעו בו:

רש"א מן הסדר הסני. פי' הר ב אם פתח ע"ה את הכבשן כו' ובהכי לא קמיירי ת"ק. ולפיכך כתבו הר"ב ומן הרמב"ם דאין הלכה כר"ש ולא כר"י. אלא אע"פ שמצא הכבשן כתוח וכו'. ואע"ג דת"ק נמי לא אמר אלא פותח את הכבשן ולא כ' אף כת"ק נמי אין הלכה. אלא הואיל ות"ק בהכי לא מיירי ליכא למימר דאין הלכה כמותו דהא איכא למימר דלאו דוקא פותח הוא קאתר דא"כ נפתחו בע"ה נמי שרי. ובתוספתא הביאה הר"ם לתרומה פותח כבשן וגוטל. אלאו פתוח כו' רש"ם מן הסדר הסני וכו' זה מסכת אשונה דאמרו אמרו פותח וגוטל ואינו נמנע והחבר בא אחר לאחר ג' ימים וגוטל ולפי זה פותח וגוטל דמתני' נמי הכי מפורש דע"ה פותח וגוטל בתחלה. ורשאי אחר כך החבר לקח ג"כ. ואם"ל פותח הע"ה והחבר מוטל אע"ג דהתוס שהא מפרש פותח וגוטל ואינו נמנע הכל על ע"ה קאי. מ"מ מסכתינו מקארה בלשונה. ה"ק פותח ע"ה והחבר מוטל ובחגם נדחק הכ"מ בפ' אמה הסכב [הלכה ח'] לפרש דוסחבר מו' הוא כמו. שהחבר בא [אעילו אחר ג"י וגוטל) דו"ק: **רי א** מן הסדר בכלי

ומעשה ביום. בתוספתא מפרש שחוץ מאסיפת אפרה והמלאוי והקדוש. סיכולים לאסוף אפר הפרה בלילה. ולשאוב המי' מן הבאר. והוא הנקרא מלאוי. ולסיים בתוכה האפר. והוא הנקרא קדוש. כל זה מותר לעשות בלילה. וכל מעשה פרה בכהן. חוץ מאסיפת אפרה. והמלאוי. והקדוש. והזאה שהם כשרי' בזר אסיפת אפרה דכתיב ואסף איש טהור מלמד שאסיפ' האפר כשרה בכל אדם. והזאה הוא אומר והזה הטהו' על הטמא בין שהוא כהן. בין שאינו כהן: והמלאכה פוסלת במי'. דכתב ויתנה לעדת בני ישראל לחטאת' למי נדה [חטאת היא]. מה חטאת נפסלת במלאכ' כדכתבינן לעיל. כך המי נפסלי במלאכה משעת המלאוי: עד שיטילו את האפר. שמטילים במים מאפר הפרה כשיעור שתרוה האפר במים ומהם מזין על הטמא. ואם לאחר שהטילו האפר במים עשה מלאכה אסרת עתה בשעת הזאתה. לא פסל:

פרק ה המביא כלי חרס לחטאת. שהולך אצל היוצר לקנות ממנו כלי חרס להניח בו אפר חטאת או מי חטאת: טובל ולן על הכבשן. מתחיל לשומרן בטהרה אלא יבא בהן עם האדם שיצרפו בכבשן. דשיא בתר מלאכתן לקבול טומאה: ר' יהודה אומר אף מן הבית הוא מביא וכו'. דמהמינן ליה לע"ה אם אומר שמרו על טהרות חטאת. כדאמרי' בפרק חומר בקדש. דע"ה נאמנים על טהרת יין לנסכים ושמן למנחות. אלא יהא כל אחד ואחד בונה במה לעצמו. ושורף פרה אדומה לעצמו. והלכה כר' יהודה: ובתרומה. אם מביא כלי חרס להניח בו תרומה: פותח את הכבשן וגוטל אע"ג שנגמר לרופן ולא שמרן. דכיון דעדין לא נפתח ומלא אבק על גביו. לא חיישינן שמא נגע בו ע"ה. דלא החמירו בתרומה: רש"ם מסדר הסני. אם פתח עם החרס את הכבשן וגוטל ממנו כלים. אין נוטל מסדר ראשון. דיד הכל מתשמשין בו. אבל מסדר הסני שתחת ראשון שרי. ורבי יוסי מתיר ואסר אף בסדר הסני. ואין הלכה לא כר"ם ולא כרבי יוסי. אלא אע"פ שמא הכבשן פתוח הרי הכל בחזקת טהרה ולוקח אף מסדר ראשון: ב המטביל

* ומעשה ביום. ובכהן. המלאכה פוסלת בה עד שתעשה אפר. והמלאכה פוסלת במים. עד שיטילו את האפר:

פרק ה המביא כלי חרס לחטאת. מן הבית מקודש שיצרפו בכבשן. דשיא בתר מלאכתן לקבול טומאה: ר' יהודה אומר אף מן הבית הוא מביא וכו'. דמהמינן ליה לע"ה אם אומר שמרו על טהרות חטאת. כדאמרי' בפרק חומר בקדש. דע"ה נאמנים על טהרת יין לנסכים ושמן למנחות. אלא יהא כל אחד ואחד בונה במה לעצמו. ושורף פרה אדומה לעצמו. ובתרומה פותח כבשן וגוטל. אלאו פתוח כו' רש"ם מן הסדר הסני וכו' זה מסכת אשונה דאמרו אמרו פותח וגוטל ואינו נמנע והחבר בא אחר לאחר ג' ימים וגוטל ולפי זה פותח וגוטל דמתני' נמי הכי מפורש דע"ה פותח וגוטל בתחלה. ורשאי אחר כך החבר לקח ג"כ. ואם"ל פותח הע"ה והחבר מוטל אע"ג דהתוס שהא מפרש פותח וגוטל ואינו נמנע הכל על ע"ה קאי. מ"מ מסכתינו מקארה בלשונה. ה"ק פותח ע"ה והחבר מוטל ובחגם נדחק הכ"מ בפ' אמה הסכב [הלכה ח'] לפרש דוסחבר מו' הוא כמו. שהחבר בא [אעילו אחר ג"י וגוטל) דו"ק: **רי א** מן הסדר הסני. לפי שהוא לפעמים יקח כלי הביתו ויגע

א מס הל' ת ב מס פ"ו הל"ח ג מס פ"ג הל"ח יב ומי"ם חס' מ זכב ומוסר הל"ח ד מי' פ"ח מה' מאכ ומוסר אל"ס

ב המטביל כלי לחטאת. כלי שטף שהטבילו כדי למלאות בו מים ולקדשם באפר אם הטבילו במים שאין ראוין לקדש כגון במי מקוה שאינם מים חיים: צריך לנגב. הכלי שמא יתערבו שאינם ראוים בראוין אבל אם הטבילו במים חיים הראוין לקדש א"צ לנגב: ואם לאסוף לתוכו מים מקודשים. ואם הטבילו להכניס לתוכו מים שכבר נתן עליהם את האפר אפי' הטבילו במים חיים. צריך לנגב שלא יתערבו שאינם מקודשים במקודשים ותנן לקמן גלוחית של חטאת שנפל לתוכה מים פסול: ג קרויה. דלעת יבשה חלולה שסולתים בה מים: שהטבילוהו מעלה בעלמא לחטאת ולא משום טומאה. דהא בחדשה מיירי שלא נטמאת מעולם: במים שאין ראוין לקדש מקדשים בה. לאחר שנגבה ולא חיישינן שמא בלעה מים שאין ראוין לקדש. ותחזור ותפלט: נטמאה אין מקדש בה. ואע"פ שחזר והטבילה לחיישי' שמא תפלט משקין עמאים הבלועים בה דקסברי רבנן דמחתרי מפי במים עמאים יותר מבמים שאינן ראוין לקדש: ור' יהושע משווה מדותיו דאי חיישת. הכא והכא תיחוש ואי לא חיישת הכא והכא לא תיחוש אלא בין כך ובין כך. בין בתחלה אם הטבילה במים שאין ראוין לקדש ונגבה בין בסוף כשנטמאת והטבילה אפי' בראוין לקדש ונגבה לא יוסיף לתוכה מים מקודשים. דחייש' שמא תפלוט ואין הלכה כר' יהושע: ד שפופרת של קנה שחתכה. תקנה לשים בה מי חטאת או אפר חטאת. אפי' חתכה חבר שאינו חשוב על הטומאה: ר"א אומר יטביל מיד. ואיכא הגירסא דפרה נעשית בטבול יום משום דכליה הגמרי' בטהרה צריכין טבילה לקדוש שמא נשאר בכלי רוק היוצא מפיו של עם הארץ ועדין הוא לח בשעת גמרו של כלי ומטמאו ואע"ג דטומאה זו אינה צריכה הערב שמש אא"כ טבילה בלבד מכל מקו' איכא

ב "המטביל כלי לחטאת במים שאינם ראוי' לקדש צריך לנגב במים שהם ראוים לקדש אינו צרי' לנגב אם (ס"א לאסוף) להוסי' לתוכו מים מקודשין. בין כך ובין כך צריך לנגב: ג "קרויה. שהטבילוה במים שאין ראוין לקדש מקדשין בה עד שתטמא. "נטמאה אין מקדשין בה"ר' יהושע אומר. אם מקדש הוא בה בתחלה אף בסוף יקדש בה. אם אינו מקדש בה בסוף אף לא בתחלה. "בין כך ובין כך לא (ס"א יאסוף יוסיף) לתוכה מים מקודשים: ד "שפופרת שחתכה לחטאת ר"א אומר יטביל מיד ר'

בכלי אשר אחריו אשר יבא בסדר הסני ואח"כ (החזיר) הכלי אשר לקח מהסדר הראשון למקומו ולכן לא יקח אלא מהסדר הסליסי הרמב"ם: ב המטביל כלי לחטאת. פי' הר"ב כלי שטף עיין מ"ש במשנה ה': אבל להוסיף לתוכו. והר"ב העתיק אם לאסוף וכ"כ הר"ם. אבל הרמב"ם פי' לפי שאין מות' שיוסי' מים ואפי' נתמעט שיעור של מים המקודשים. שלא יתערבו שאין מקודשים במקודשי' כלל. אבל שבכלי מעת הגיע האפר. במי מעיין הנה משבטו שיזה ממנו עד שיכלו אלו המימות ולא יוסי' בהן מים אחרי' אע"פ שהאפר נשארת ע"כ נראה לכאורה שאפשר שנירסתו להוסיף כגי' הספר שלא שבמשנה דלקמן כתב אין אוספין ומפרש שאין מן הראוי להוסי' כו' ובחבורו פ"ט מה"פ (הלכ' ט) העתיק לאסוף כלהלא. וכן בדלקמן וכן הגיה מהר"ם:

ג קרויה. שהטבילוה. פי' הר"ב מעלה בעלמא לחטאת כו' וכ"פ הר"ם אבל הרמב"ם כתב. וז"ל אם תתמיד לשאוב בה תשרה ותכנס בתוכה המים ותתלחלח ואחר שזאת הדלעת כשתשרה בהיות שואבין בה מים שאין ראוין לקדש הנה ראוי הקדוש בה וכו' ואם נטמאת. אע"פ שיטבלוה במים הראויין לקדוש כו' נראה דלדבריו ריש"א דנקט שהטבילוה לאו טבילה ממש אלא כל ששאבו בה הרבה עד שנשרית ומשו' סיפא דנטמאת. הוא דנקט שהטבילוה דהתם צריך טבילה אבל בריש"א דשלא נטמאה אין כאן טבילה כלל. ואף לדברי הר"ב טבילה זו לא היתה מפני הגדוקים כלל כדמוכחת מתני' דלקמן מ"מ יש לדקדק בדברי הרמב"ם שהתחיל באין ראוין לקדש. והיאך כתב אח"כ אע"פ שיטבלוה במים הראוין וכו' דמגליה. כיון דמשנתינו לא שנאה אלא אין ראוין בריש"א הה"נ בסיפא. אבל בחבורו פ"ט מה"פ (הלכה י') כתב בריש"א המים הראוין וכתב הכ"מ בכן היא הגירסא במשנה שבספרינו ע"כ.

ודקדקתי בגא"י והיא ע"פ דפוס ישן שבגמרא וראיתי נדפס בה גם כן בריש"א ממים הראויין לקדש. ומהר"ם הגיה במשנה במקו' שאין של"ל שהן: בין כך ובין כך לא יאסוף כו' לשון הר"ב אלא בין כך ובין כך וכו'. וא"כ דברי ר' יהושע הן וזה תימה דכיון דאדבריו של ת"ק קאמי' ה"ל למימר בין כך ובין כך לא יקדש. דשא בתחלת הקדוש אמירי ת"ק אבל הר"ש לא כתב אלא וא"כ לאו דברי ר' יהושע הן ואתאן לת"ק וכ"כ הרמב"ם בהדיא ואמר ת"ק בין כך ובין כך וכו'. וכתב הטעם שאין אוספין לבל יתערב בהן המים אשר יצאו ממנה כמו שקדם שאין מן הראוי להוסיף דבר במי נדה ע"כ. כלומר מה שאין כן בתחלת הקדוש שאינו ערוב שאינן מקודשים במקודשים. שכיון שעכשיו הוא דמקדש בתחלה ראוין המים הבלועים בה שמתקדשים ג"כ ואם שוב יפלטו לא אכפת לן שהרי גם כם מקודשים ולא ישרו בעיני דברי הכ"מ בזה שכתב. וז"ל והטעם שהחמירו בלאסוף משום דכל לאסוף עשוי הוא (להשהות) אותם בתוכה זמן מרובה. ובודאי תפלוט מה שבלוע בה אבל כשמקדש בה עשוי הוא שלא לשהותם בתוכה הלכך לא חיישינן שתפלוט המים שבתוכה ע"כ. פי מי הגיד לו שכמקדשין בכלי שאין שורין אותו בו אבל מערין אותו לכלי אחר ולמה כל החרדה הזאת לערות אותן תכלי שנתקדשין בו לכלי אחר. ד שפופרת. פירש הר"ב של קנה. וכשהגיה כל הכבי שנה דאז מקבלת טומאה כדתנן בספי"ז דכלים: לחטאת. פירש הר"ב לשים בה מי חטאת או אפר חטאת. וא"ל לאפר חטאת שיהיו כלי אבנים אחר שעבר עשייתה שמשום שנעשית בטבולי יום החמירו בה כל המומרות. ואחר כך אין לחוש עוד לשזלזלו בה כ"כ ההו' פ"ג דחגיגה דף כ"ג (ד"ה שפופרת) וכ"כ בפ"ו דנדה דף מ"ט (ד"ה כשר) לענין קדוש מי חטאת והכי תנן לקמן: ר"א יטביל מיד. פי' הר"ב ואיכא הגירסא כו' דכלים

א מי' לפי שם פלה לקודש כל"ט ב' שם כל' ט"ז ח תנ נם כנ

הנגמרים כו' ועדין הוא לח. דרוק אינו מטמא יבש. כדתנן בריש"ו דכלים ופי' הר"ב שם בחגיגה (פ"ב משנה ב') ומ"ש הר"ב דטבילה זו מ"ל הערב שמש גמ' דחגיגה (דף כ"ג) ופי' התוס' מדלא תנא התם בהדא. וכי תימא מ"כ הייתי אומר דלתרומה מיהא בעינא וי"ל דליכא למטעי בהכי. דמ"כ נימ' בהדיא צריכין טבילה לתרומה. והערב שמש לקדש ע"כ. ומ"ש הר"ב דלגבי פרה מטמא עשאוה כטמא מת בשביעי שלו גמר' שם: וכשמוזה ביום הז' מזה ואח"כ טוב כמ"ש הר"ב בסוף מכלתין רי"א ושמא ויעבול. פיר' הר"ב דבעינן אחר ליכא היכרא כיון כו' לא בעו הערב שמש לקדש. וכ"כ הר"ש. וכלומר שמע"ש שלמטמא עשאוה כטמא מת ולטמא אדם. כיון דגם לקדש אין בו הערב שמש. אין הצדוקים מרגישין בכך. דהכך חומרות כולהו מדרבנן. והרגשת הצדוקים תהיה במה שאנו מטמאים במקום אחר עד שיעריב שמשו. וכדפרישנא בפ"ג משנה ז'(ד"ה ומיטמאי') ולפיכך כשאין צריך הערב שמש אף לקדש. לא ירגישו במה שעכשו ג"כ אין מצריכין הערב שמש: הכל כשרים לקדש. לר"י לאתויי קטן. לרבנן לאתויי אשה גמרא פ"ק דערכין דף ג'. ועיין מ"ש פרק בתרא משנה י' ומ"ש הר"ב כדדרשינן אינש להכשיר את הזר כו' וליכא למדרש איפכא אינש ולא אשה. טהור ואפי' קטן. דאמר בפרק טרף בקלפי (דף מ"ג:) כל הפרשה כלה משמע מקרא זה מוציא מיד משמ' מקרא שלפניו. רש"י פ"ה דיבמו' ד' ע"ב. ולהכי דרשינן להכשי' את הזר. להוצי' ממשמע מקרא שלפניו. דדוקא בכהן: לקדש לשון הר"ב להשליך האפר ע"ג המים. עיין בפי' הר"ב בפ"ק דתעור' משנה ה' ומ"ש שם. וכבר רמזתי זה לעיל סוף פ"ד: קטן עיין בפרק בתרא משנה י': רבי יהודה מכשיר בקטן פי' הר"ב דאם אינה כו' לכתוב ולקח לשון יחיד וכו' אפי' ולקחו דאפי' הכי דפסולים כו' כגון קטן. והא דמכשיר טפי בקטן. מבחרש ושוטה י"ל משום דאתי לכלל דעת. תוס פ"ד דיומא דף מ"ג. ובגמרא ורבנן אי כתב ולקח ונתן. פ"א עד דשקיל חד ויהיב חד דאותו דשקיל האפר יתנהו אל המים. כתב רחמנא ולקחו ואי כתב רחמנא ולקח ונתנו ה"א עד דשקלי תרי ויהבי תרי כתב רחמנ' ולקחו ונתן. דאפי' שקלי תרי ויהיב חד: ופוסל בחשה. פי' הר"ב דכתיב ונתן ולא ונתנה אע"ג דכל התורה כלה בלשון זכר נאמרה. וא"ה לא ממעטינן אשה אלא היכא דכתיב אינש בהדיא. (כמ"ש בתשנה ז' פ"ד דכ"ק) י"ל דשאני הכא דאדבריה ולקחו לשון רבים. והדר כתיב ונתן לשון יחיד. להכי דרשינן ולא ונתנה תוס' דיומא [שם ד"ה ונתן). ובאנדרוגינוס אבל טומטו' אפי' ת"ק פסל ליה מפני שהוא ספק ערל כדאמר בפרק הערל [לענין תרומה] (טומטוס שקדם קדושו פסול מפני שהוא ספק ערל) וערל שקדם (קדושו) פסול. דס"ל כר"ע דמרבה ערל בטמא (בר"ש דהערל לענין שאסור לאכול בתרומה מדכתיב (ויקרא כ"ב) אינש אינש מזרע אהרן והוא נרוע או זב. ומדרבי [לענין תרומה גבי טמאים ס"מ דכי הדדי נגהו והא דלא קתני ת"ק] (חוץ) מטומטוס. י"ל אין למדין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בהן חוץ ותנא חוץ מחש"ו. ושייר ערל וטמא וטומטוס תוס' (שם ד"ה הכל. ועיין בפרק בתרא משנה י. שם יש לי מקום להאריך בזה בס"ד:

ה בכל הכלים מקדשים. כתב הר"ב בין של עץ וכו' וכ"כ הר"ש. וכלומר דלא תימא של חרס לבד וו"ל הרמב"ם בפירושו. אזר יתברך ונתן עליו מים חיים אל כלי ואמרו מגיד שעשה בה כל הכלים ככלי חרס לאמרו אל כלי ר"ל איזה כלי שיהיה ולא אמר הכלי ע"כ: רומז לתה שאמרו בספרי שהיה בדין הואיל ומים ועפר מקדשין בסוטה. ומים ועפר מקדשין בפרה. אם למדתי לסוטה שלא עשה בה [כל הכלים] ככלי חרס אף פרה לא נעשה בה כל הכלים ככלי חרס: ת"ל אל כלי מגיד כו' ע"כ. ובמבורו פ"ו מהלכות פרה (הלכה ג') כתב אחד כלי חרס כו': בכלי גללים: מפורש בריש פרק י' דכלים: ובפסינה מקדשים בה לא ידענא מאי אצטריך וכ"ל דאצטריך לאשמועינן דאע"ג דפסינה אינה כלי לקבל טומאה כדתנן בפ"ב דכלים מכין לספינה בהיא טהורה כו' א"כ כ"ל דאצטריך לאשמועינן דמקדשים בה. אע"ג דאתר לקמן פ"ט (משנה ו') מי חטאת ואפר חטאת לא יעבירם בנהר ובספינה. אפ"ה מקדשין בספינה. מכר"ש: לא בדפנות הכלים כו' עיין בפי' הר"ב במשנה ב' פ"ח ממסכת ידים:

ר'יהושע אומ' "טמא ויטבול. "הכל כשרים לקדש. יחוץ מחרש שוטה וקטן. ר' יהודה מכשיר בקטן. ופיסל באשה ובאנדרוגינוס: ה "בכל הכלים מקדשים. אפי' בכלי גללים בכלי אבנים. ובכלי ארמה ובספינה מקדשין בה. אין מקדשין לא בדפנות הכלים. ולא בשולי המחין. ולא במגיפת החבית. ולא בחפניו. מפני שאין ממלאין. ואין מקדשין. ואין

מיכא הכירא. משום דלגבי פרה חטאת עשאוה כטמא מת בשביעי שלו ומטמא אדם וכלים. ואי איתא דפרה היתה צריכה הערב שמש. גם היא היתה צריכה: רי"א יטמא ויטביל. דבעינן אחר ליכא הכר. כיון דכלים הנגמרים בטהר' לא בעו הערב שמש לקדש. כר"י: הכל כשרים לקדש. כל הטהורים כשרים להשליך האפר על גבי המים. ואפילו נשים. דכתיב גבי אסיפת אפר הפרה. ואסף איש טהור את אפר הפר' והניח מחוץ למחנה. ודרשינן אינש להכשיר את הזר. טהור. ואפילו אשה. והניח. מי שיש בו דעת להניח. פרט לחרש שוטה וקטן שאין בהן דעת להניח. ובתר (אסיפת אפר ה) כתיב הך עבול' דקדוש. ואין עבול' מפסקת בנתים. למדנו שכל הכשר לאסיפ' אפרה כשר לקדוש: ר"י מכשיר בקטן ופוסל באש. דאש איתא דכל הכשר באסיפ' כשר בקדוש. לכתוב ולקח לי יחיד בקדו. כי היכי דכתב ואסף לי יחיד ב"סיפ'. תמי ולקחו. דאפילו הכך דפסולים התם. כשרי הכא כגון קטן. אבל אשה לא דכתי' ונתן ולא ונתנה: ה בכל הכלים מקדשים. בין של עץ בין של עצם בין של זכוכית. ואפי' בכלי גללים. דלא חשיבי כלי לענין טומאה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים. דכתי' מים חיים אל כלי ולא כתיב אל הכלי: מחץ כלי גדול של חרס שקורין בערבי אלמתגי"ר ובקלה האח' ממנו עשוי כדמות בית יד והוא שולי המחץ. כך פי' הרמב"ם: ואין

ואין מזין מי חטאת אלא בכלי אין מצילין בצמיד פתיל אלא כלים שאין מצילים מיד כלי חרס אלא כלים: ן' ביצת היוצרים כשרה ר' יוסי פוסל. ביצת התרנגול ר"מ ור' יהודה מכשירין וחכמים פוסלין: ן' השוק שבסל אין ממלאין בה. ואין מקדשין בה. ואין מזין ממנה. ואינה צריכה צמיד פתיל. ואינ' פוסל את המקוה. היתה כלי וחבר בסיד. ממלאין בה. ומקדשין בה. ומזין ממנה. וצריכה צמיד פתיל ופוסלת את המקוה ניקבה מלמטן ופקקה בסמרטוט. המים שבתוב פוסלין מפני שאינן עגולים בלי. מן הצד ופקקה בסמרטוט המים שבתיבה כשרים מפני שהם עגולים כלי עשו לה עטר של טיט והלכו המים לשם. פסולין. אם היה בריא כדי שינטל עמה כשרים: ח שתי שקתות שבאבן אחת. קדש אחת מהם. המי שבשני אינן מקודשין. היו נקובות זו לזו כשפופרת הנוד. או שהיו המים צפין על גביהן. אפילו בקליפת השום וקדש את אחת מהן המים שבשניה מקודשין:

ט שתי

זאין מזין מי חטאת אלא בכלי אין מצילין בצמיד פתיל אלא כלים שאין מצילים מיד כלי חרס אלא כלים: ן' ביצת היוצרים כשרה ר' יוסי פוסל. ביצת התרנגול ר"מ ור' יהודה מכשירין וחכמים פוסלין: ן' השוק שבסל אין ממלאין בה. ואין מקדשין בה. ואין מזין ממנה. ואינה צריכה צמיד פתיל. ואינ' פוסל את המקוה. היתה כלי וחבר בסיד. ממלאין בה. ומקדשין בה. ומזין ממנה. וצריכה צמיד פתיל ופוסלת את המקוה ניקבה מלמטן ופקקה בסמרטוט. המים שבתוב פוסלין מפני שאינן עגולים בלי. מן הצד ופקקה בסמרטוט המים שבתיבה כשרים מפני שהם עגולים כלי עשו לה עטר של טיט והלכו המים לשם. פסולין. אם היה בריא כדי שינטל עמה כשרים: ח שתי שקתות שבאבן אחת. קדש אחת מהם. המי שבשני אינן מקודשין. היו נקובות זו לזו כשפופרת הנוד. או שהיו המים צפין על גביהן. אפילו בקליפת השום וקדש את אחת מהן המים שבשניה מקודשין:

אין מצילין מאויר כלי חרס אלא כלים בלו"ולא שברי כלים: כדפי' הר"ב במס' ידים פ"ק במשנה ב' ע"ש: שאין מצילין מיד כלי חרס כו' כתב הר"ב כמו ואין מצילין כו' דומה בפ"ק דביצה כו' וכ"כ הר"ש והרמב"ם. והרב' חביבי' הלאחי להם וכתבתי בסוף פ"ז דערובין ופ"ה דאהלות משנה ו' וכבלן אני אומר טעם נכון בסנה המנה שאין בפי"ן מסוה דמסרך סריך ליה מלסניה דמתני' ג' פ"ח דכלים דהתם ספיר קמני שאין. דהוי נתיכת עשם ל' לע"ל חיבי. ועיין מ"ש בפפ"ק דדמאי בפס המוס' דפ' מקוה שנהגו (דף נ"ח) וכן בסוף מסכת ב"ב. וכיולא בזה בסוף פ"ב דתמורות. ועיין בפ"ק דמסכת ידים משנה ב':

ו ביצת הסרנגול מטו חכמי נקט ת' כגול ולמעוטי ביצת נעמיה דקמני בתוכפת' דכשרה לקדש בה וזהביאה הר"ש [במשנה ד'] והרמב"ם פסקה בפ"ז מה"פ [הלכה ד'] מטמא דלף לחכמי כסר. ויראה לי שכן בסניה מגוף בזרו בה טומאה כדתקן פי"ז דכלים [משנה י"ד] ואחשבוה הכא לדול ככלי אף בלא מגוף. אב מהר"ם בתב ז"ל ל' הטעם דקליפת ביצת הסרנגולת אין רגילות לייחדה לקבול ולעשות ממנה כלי אבל ביצת בת היענה עושים ממנה כלי קבול ע"כ. ן' נקבה מלמטן עיין בפפ"ד דמקוואות: מן הצד ואפי' סמו לשוליו דלוק בסהנקב בשוליו מתבטל מתור כלי ואין פקיקת הסמרטוט מועלת. ומים בתוספתא שבתבתי בפפ"ד דמקוואות (ד"ה וכזה) לענין פוסל המקוה מוכח דנקט מן הצד היינו שהנקב גבוה מעט מן השולי שמקבל מים כל שהו ואז פוסל המקוה מפני שהו כלי והם תברה דה"ב דכוותה לענין מי חטאת שאין עגולי בלי אלא בסהנקב גבוה מעט מן השוליים. ולשון הרמב"ם בפ"ז מה"מ (הלכה ז') כלי שנקב למטה כו' שהמים שבו אינן על עגול כלי אלא על הפקק: ח שתי שקתות שבאבן. כתב הר"ב הכא מיירי באבן המיטלטל. וכ"כ הרמב"ם שזהו ההפרש בין אמרו שוק שבאבן לאמרו שוקת שבסלע. ומ"מ נראה דהכא נמי אפי' הכי הכשר בפי' כדלעיל: בשפופרת הנוד. במו בתקוואות פ"ו משנה ז' ועיין מ"ש בפ' דלקמן משנה ג': ט המים

ד"ל"ב

א פי' פכ"ה הב"שותפ' מת הל' ב פי' פי"ב ה"ה כלים הל"ב נד מיי"ט מפ' ערב מלוה"ל ע"ל ד"ה"ק' ה"ה"ה' שם חיי"ב פ"ו מה' תקוואות הל' ב ו מיי"ב פ"ו מה' ערב מלוה"ל הל' ה חיי' פ"ו מה' תקוואות הל' ב שו"ע פ"ו מה' ערב מלוה"ל הל' ד ד סס הלכה ה יא סס ב"ש הל' ד

כקליפת השום כשנתמלאו שמיה

ט המים שביניהן אינן מקודשים. כתב הר"ב אבל שאר המים מקודשים שלא שלותן שבסדק לא נכנס בהן הקדש. וכ"כ הר"ש. ויש לתמוה דא"ל יהא מקודש אפילו כלי. והר"ש כתב דלישנא דתוספתא דכל המי אינ מקודשי כלל. ולא יתכן דא"כ ה"ל למתני פסולין וזרי לדחו לשון התוספתא לפי הענין שבירשתי. ע"כ. והרמב"ם בפ"ט מה"ם (הלכ' ז') כתב נתן אפר בחלק אחד מהן המים שביניהן אינן מקודשים. וכתב הכ"מ נראה שסובר שאלו היה נותן אפר בזו ובזו המים שביניהן היו מקודשים ממ"כ. והב"ע כשלא נתן אלא בחלק אחד. השתא איכא למימר במים שביניהן אינן מקודשין. ומ"מ יש לדקדק דכיון שיש סדק ביני אינ כלי. והיאך יהיו מקודשים אפי' המים שהם בחלק שנתן האפר. דהא כלי בעינן וליכא. וג"ל דהב"ע כשאין מים כולים מהסד מפני שחברם בטיט וה"ל כלי לענין זה אבל אלא לענין שאם קדש מים שבחלק א' שיהיו מים שבחלק שני מקודשים עכ"פ שיעשו כסיד ונפסים ויהיו יכולות להבטל כאחת ע"כ:

אם אינם הלכה ב מנחלרין עז פס הלכה ג פ"ט ר פס ה"ל הל' ר פס פ"ט פס פ"ט פס פ"ט

ט שתי אבנים שר קיפן זו לזו ועשאן שוק. וכן שתי ערבות וכן השוקת שנחלקה המי שביניהם אינן מקודשין. עשאם בסיד או בגפסים והן יכולות להבטל כאחת המים שביניהם מקודשין:

פ"ו **המקדש** נפל הקדו' על ידו. או על הצד. ואח"כ נפל על השוק. פסול נפל מן השפופרת לשוק. פסול נטל משפופרת וכסה. או שהגיף את הדל הקדו' בשר. ו המים פסולים. זקפה בארץ פסו' ילתו' ידן כשר. מפני שאפשר: **ב** היה קדוש צף על פני המים. ר"מור"ש אומרים. נוטל ומקדש. וחב"א כל שנגע במים אין מקדשין בו. זלף את המים ונמצא קדוש מר"מטן. רבי מאיר ורבי שמעון אומרים. מנגב ומקדש. וחב"א כל שנגע במים אין מקדשין בו: **ג** המקדש בשוקת והטפי בתוכה.

פרק ו המקדש מי חטאת הנה ליתן מאפר הפרה לתוך המים. והוא קדוש האמור בכלי מכלתין: או על הצד על גדו של כלי ואחר כך נפל לשוקת. על המים שבתוך השוקת. פסולים אותם המי' להזאה. דכתיב ולקחו ונתן על שיבוא האפר בתוך המים מכח אדם: נטל מן השפופרת וכסה. נטל אפר מן השפופרת וכסה השפופרת קודם שיקדש דהיינו קודם שיתן האפר במים. או שהגיף את הדלת. קודם שיקדש: הקדוש כשר דהיינו הפפר שבידו לפי שמלאכה אינה פוסלת באפר כדאמרן: והמים פסולים. דנעשית מלאכה עם המים. ולעיל (סוף) פ' פרה חטאת שנינו שהמלאכה פוסלת במים עד שיטילו את האפר: וקפה בארץ לא' שבט' העפר תן השפופר' המים השפופרת בארץ קוד' שיתן האפר במים: פסו' המלאו דהיינו המים לפי שעשה מלאכ' עם המים. ואם הניח השפופרת בידו וכפה ידו עליה כדי שלא יתפזר האפר שבתוכה ואח"כ נתן האפר על המים כשר המלאוי דהיינו המים. דאין זו הטובה מלאכה: לפי שאי אפשר לשמו' האפ' שבתוך השפופרת אם לא יכו' ידו על פיה שהרי אינו יכו' להשיב' הפקק על פיה עד שיקדש פי אחר. וקפה בארץ הניח האפ' בארץ פסול האפר דכתיב לאשמר' (ובארץ אינ' לאשמר'). ואם נתן העפר לתוך ידו כשר דאפשר לשומרו שפי' קרינן ביה לאשמר' ולפי זה גרסי לפי שאפשר: ב היה קדוש צף על פני המים. שנתן על המים אפר הרבה ולאפר עלמו קרי קדוש: נוטל מאוקו אפר ומקדש בו מים אחרים ואפי' באותו שנגע במים מקדש ואוזר ומקדש כמה פעמים שלא שנגבו: זלף את המים. הוא מן המים המקודשים על האדם ועל הכלים עד שכלו כל המים. והאפר נשאר בשולי הכלי: וחכ"א וכו' והלכה כחכמים בתרוייהו: ג טפי. פך קטן שפיו צר והמים היורדים מתנו יורדים טיף טיף:

נפין המים על המחיצה האמצעית בקליפת השוק: ט שהקיפן. סמכן זו אצל זו לשון מקיפין שתי הבירות דמסכת ביצה: המים שביניהן. שבין שתי ערבות ושבין שאין של שוקת. אבל שאר המים מקודשים אלא דאותן שבסדק לא נכנס בהן הקדו': בפסי' מין סיד הוא ולכן ביותר. וקורין לו בלע"ז ייס"ו:

פרק ו המקדש מי חטאת הנה ליתן מאפר הפרה לתוך המים. והוא קדוש האמור בכלי מכלתין: או על הצד על גדו של כלי ואחר כך נפל לשוקת. על המים שבתוך השוקת. פסולים אותם המי' להזאה. דכתיב ולקחו ונתן על שיבוא האפר בתוך המים מכח אדם: נטל מן השפופרת וכסה. נטל אפר מן השפופרת וכסה השפופרת קודם שיקדש דהיינו קודם שיתן האפר במים. או שהגיף את הדלת. קודם שיקדש: הקדוש כשר דהיינו הפפר שבידו לפי שמלאכה אינה פוסלת באפר כדאמרן: והמים פסולים. דנעשית מלאכה עם המים. ולעיל (סוף) פ' פרה חטאת שנינו שהמלאכה פוסלת במים עד שיטילו את האפר: וקפה בארץ לא' שבט' העפר תן השפופר' המים השפופרת בארץ קוד' שיתן האפר במים: פסו' המלאו דהיינו המים לפי שעשה מלאכ' עם המים. ואם הניח השפופרת בידו וכפה ידו עליה כדי שלא יתפזר האפר שבתוכה ואח"כ נתן האפר על המים כשר המלאוי דהיינו המים. דאין זו הטובה מלאכה: לפי שאי אפשר לשמו' האפ' שבתוך השפופרת אם לא יכו' ידו על פיה שהרי אינו יכו' להשיב' הפקק על פיה עד שיקדש פי אחר. וקפה בארץ הניח האפ' בארץ פסול האפר דכתיב לאשמר' (ובארץ אינ' לאשמר'). ואם נתן העפר לתוך ידו כשר דאפשר לשומרו שפי' קרינן ביה לאשמר' ולפי זה גרסי לפי שאפשר: ב היה קדוש צף על פני המים. שנתן על המים אפר הרבה ולאפר עלמו קרי קדוש: נוטל מאוקו אפר ומקדש בו מים אחרים ואפי' באותו שנגע במים מקדש ואוזר ומקדש כמה פעמים שלא שנגבו: זלף את המים. הוא מן המים המקודשים על האדם ועל הכלים עד שכלו כל המים. והאפר נשאר בשולי הכלי: וחכ"א וכו' והלכה כחכמים בתרוייהו: ג טפי. פך קטן שפיו צר והמים היורדים מתנו יורדים טיף טיף:

אע"פ שפיו צר כל שהוא • המים שבתוכה מקודשין אם היה ספוג • המים שבתוכו פסולים כיצד יעשה יזלף עד שהוא מגיע לספוג • נגע בספוג אעפ"י שהמים צפין על גביו כל שהן פסולין: ד נתן ידו או רגלו או עלי ירקות • סדי שיעברו המים לחבי פסולי עלי קנים ועלי אגוז כשרים • ה זה הכלל דבר שהוא מקבל טומאה פסול • ודבר שאינו מקבל טומאה כשר: ה המפנה את המעיין לתוך הגת • או לתוך הגבים פסולי לזבים ולמצורעים ולקדש בהן מי חטאת מפני שלא נתמלאו בכלי:

פרק ז חמשה שמלאו חמשה חביות • לקדשן וחמשה קדושין • ונמלכו לקדשן קדוש אחד • או לקדשן קדוש אחד • ונמלכו לקדשן חמשה קדושין הרי כלן כשרים • יחיד שמלא חמשה חביו לקדשן חמשה קדושין ונמלך לקדשן קדוש אחד • אין כשר אא אחדון • לקדשן

אע"פ שפיו צר כל שהוא. הרב"ב פחות משפופרת הגוד וכן לשון הר"ם ויתסוס (דבס' דלעיל מסגה ח' מגריכין בב"סקפר סבאכן שיהיו נקובות זו לזו כספופר' הגוד כמו) עירוב מקומות שהוא כספופר הגוד כדתנבת"ו ס"ו דמקומו"מס"ה נקטי דהכ' אפי' כחות מכן מתהסבין מעורבין (דשאני כלי בתוך כלי שמתערב בחפור מועט) כנ"ל: יזלף לשון הר"ב כשבא לטול המים ולתנם בכלוחים שופך כו"כך פירש"י בס"ה דיומ' דף כ"ח: ולדבריו הכא במלוי הוא • וכדמוכח מתניתין דרפ"ט (בפי' הר"ב) • והקשה הר"ם דהתקדש בשוקת קמני ולא קתני המלא • ומפרש דיזלף היינו שמזה וכנפי' הר"ב עצמו בתתני' דלעיל ובס' דלקמן מסגה ח' • ובמסגה ז' ס"בפרש דטהרו' כתב הר"ב דהולאת המים מפני מעט מעט קרי זילוף • וכ"ם הכ"מ מדנפסי' בפי"ז מה' אבות הטומאו' (הל"ג) ובמ"ג ס"ט דשב' כתבתי דזילוף הוא ל' מרמית: ד עלי קנים ועלי אגוז כשרים עיין מ"ם בזה בשם הרא"ש במסגה ו' ס"ה דמקוואות: ה הגבים פי' הר"ב שהוא רקק של מיס • וכ"כ הר"ם שלא שהר"ב כתב שהוא ל' גבים דמלכי' ב"ג • והר"ם כתב שהוא ל' במשק גבים שוקק כו דיסעיה ל"ג ד' • ומסגיהם בלתי מובן שיהיה רקק מים שהוא מלא רפש וטיט כדפי' הר"ב במסגה ד' פי"א דשבת אבל מסמע' שני הכתובים שהם מלאי' מים זכים דהא דמלכים ודאי הכי הוא שהנביא ביאר שיהי' להם מים לשתות וכמשק גבי' פירושו כנהמת המים הצופלים לבורות • והנביא בא להפליג הגדולה של הטלל שיהיה רב מאד וכל שהבור מלא רפש וטיט אין הגיהוס כ"כ כמו כשהיא רקנית מרפש וטיט • ועוד ק"ל דתיפוק לי דהוי מי בגים דבס"ח מסגה י' אבן כ"ל דשאני (מכא) וכמו בפל חרסית כו' דבס"ח • ע"ם • וכ"ל דלהר"ם יש ליתב קנת דלא ראיתי מה שפי' על רקק ויכול להיות שיפרשהו אמת המים • כדפי' הרמב"ם • מ"ג כדפירש"י בפ"ב דחולין דף כ"ז גרגיל"א שיש בה מים ויבשה • ומ"מ לא אדע למה לא כתב בור דעלמא • והרי התרגום מתרגם בור גובא אגל יוסף • מ"כ"ל לכתוב מלשון לחשוף מים מגבא דיסעיה ל' י"ד • ושוב מצאתי שכ"כ הר"ם והר"ב ברים מסכת מקוואות: מפני שלא נתמלאו בכלי • פי' הר"ב דקתני הכי כדי לפסלן כו' אפי' בא לקדש בתוך הגת כו' • ולא דמי למים שהמשיך מן המעין לסבית בעלי קנים • דגת וגבים לאו כלים נינהו • ואפי' קודש שהפסיקן •

בעינן • ואין הספוג כלי: זילף עד שהוא מגיע לספוג • כשבא ליטול המים וליתנם בכלוחים שופך כל המי' עד שמגיע לספוג אבל לא יפסוק מן המים שבא שוב כלל כדי שלא יתערבו המים שבספוג שהם פסולים • עם המים שבשוקת שהם כשרים ויפסלו כלם: נגע בספוג • נחתים מי הספוג לתוך השוקת ונתערבו הפסולים בכשרים • ונפסלו כלם: ד נתן ידו או רגלו פרי שהי' קלוח יורד מהר מעוקם ואינו יורד לתוך החבית שרוצה למלאת לקדוש • ונתן ידו למעלה בראש הכר לעשות כעין צנור • כדי שיעברו המי' דרך ידו לחבי' של קדוש • וכן עלי ירקו' הראויין לאכול ומקבלי טומאה • פסלים המים • כדילפינן בפ"ג דזבחים (ד' כ"ה) מדכתי' מקוה מים יהי' טהור • הייתן ע"י טהרה הא • ואף ע"ג דהאי קרא במקוה הוא דכתיב ילפינן מינה כל הויות • והכי הוי משמעות דקרא הייתן של כל מים המטהרים • על ידי טהרה תהא • בין שאתה מהה אותן להיותן מקוה או מלאוי יהוי מהוה אותן ע"י דבר שאינו מקבל טומאה: ה המפנה את המעין לתוך הגת • שעשה חריץ מן המעין על הגת כדי שיפנו שם מי המעין ואח"כ הפסיקן: גת • בור שעושין לפני הגת כדי לקבל את היין • קרוי גת: גבים לשון עשה הנחל הזה גבים • האמור בספר מלכים • והוא רקק של מים: פסולים • לזבים לטבילה דלאו מים חיים ננהו: ולמצורעים דבעינן מים חיים להחת עליו עם דם הציפור: ולקדש מי חטאת בעינן מים חיים והכי כיון דהפסיקן לאו מים חיים ננהו • והא דקתני מפני שלא נתמלאו בכלי • כדי לפוסלן לקדוש בכל ענין אפי' בא לקדש בתוך הגת או בתוך הגבים עצמן:

פרק ז חמשה לקדשן חמשה קדושין • כלחבית וחבית בפני עצמה: ונמלכו לקדשן קדוש אחד • לערו' חמשתן בתוך כלי גדול ולקדש הכל בבת אחת: הרי כלן כשרים דהואיל וכל אחד ואחד מלא הכלי שלו • אין כאן מלא כה פוסלת במים בין מלאוי להטלת האסר במים: היחיד שמלא חמש חביות כו' אין כשר אלא אחרון • שהמלאוי הראשון נפסל במלאכה שעשה

פרק ז ונמלך לקדשן קדוש אחד • אין כשר אלא אחרון (ר"ה) כשלא עשה כמו שנמלך ולא עירן לתוך כלי אחד • ולא קתני ונמלך אלא לעיר

לומר שאם ירצה להמלך · לא יועיל לו · אבל יניחם כך ויהיה
האחרון כשר · והרמב"ם העתיק המשנה כלשונה בפ"ז הלכ' ה'
ובהלכה ד' כתב בלא נמלך שאין כשר אלא האחרון ומה שכתב
עליו הראב"ד בהלכה ד' דלשון המשנה ונמלך לקדשן קדוש אח'
והכ"מ כתב שלא הבין דבריו שזה
בנמלך לקדשן ה' קדושין · אני
אומר דלא כמר ולא כמר · דודאי
דדברי הכ"מ אין להבינם · שא"א
לומר כדבריו וגם דברי הראב"ד
אינן שלשון המשנ' העתיק בהל'
ה' · וזו שבהל' ד' מדנפשי' שהוליד'
מן המשנה: לקדשן קדוש א' ·
פי' הר"ב כגון שצריך להזות על
כלים הרבה · וכענין אחר אי
אפשר · הר"ש: אין כשר אלא זו
שקדש ראשון · בין שהשליכה
בתחילה ראשונה · או
באחרונה · הרמב"ם:

ב באחת ידו · וכן העתיק
הרמב"ם פ"ז מהל'
פרה [הלכ' ג'] · והר"ב העתיק
בידו אחת וכן בי' מהר"ם בכולים
פרקין: לו ולאחר אם שתילא
לשנים כאחת · כלומר לו ולאחר
כאחת אם לשנים כאחת · הר"ש:
שהמלאכה פוסלת במלאוי
מה שאין כן בקדוש כדלעיל וכן לקמן · וכתב
הראב"ד בפ"ו מה"פ [פס] שהטעם מפני שנוטלין שכר על
המלאוי ואפי' בחנם יש בו טובת הנאה וכמתנה לעצמו דאי
אבל הקדוש כיון שאינו אלא שכר (כדתנן בתוספ' ו' פ"ד דבכורו')
ולא טובת הנאה והמיס של (אחד תהם ל"ל אחר הם) אינן
נפסלים במלאכתו: ג המקדש לו ולאחר · פי' הר"ב ושניהם
כאחת א"ג קדש לחברו קודם שלו וכ"כ הר"ם ולא"ג לא שלקא
הא דכתב הר"ב וכ"כ הר"ם אם לו פסול דשתא המלאכה
קדמה לקדוש · דלא"ג ודאי קדמה בעינן וכן נם דעת הרמב"ם
בנראה מלשונו שבפירושו · וכ"כ הכ"מ בפ"ח מהל' פרה [הלכ'
ג'] שהרמב"ם לא תלה הטעם בשתא · כי התחלת ההשקלות
ודאי יהיה קודם · ומאז חשיב מלאכה לפסול: ה באבל פי'
הר"ב בתוט וכו' ויפאוהו בתוט בשנים תרגו' ירושלמי בחסלא
חל' לא תסולה הר"ם · ולא ידעתי מאי קאמר · דקרא דלא
תסלה נאיזב כ"ח י"ו פירשוהו כל המפרשי' הראב"ע והרלב"ג
והרד"ק בשרשיו ל' ערך · ורש"י פי' לשון שבח ואולי לפי שב'
החביות שבשתי קנותיו נריכים להיות

(גמ' אם) לקדשן קדוש אחד · ונמלך לקדשן
חמשה קדושין · אין כשר אלא זה שקדש
ראשון · אמר לאחד קדש לך את או אין כשר
אא ראשון · קדש לי את או · הרי כלם כשרי:
ב "הממלא באחת ידו · ועושה מלאכה
באחת ידו · הממלא לו ולאחר · או שמלא
לשנים כאחת · שניהם פסולין · שהמלאכה
פוסלת במלוי · בין לו בין לאחר: ג המקדש
באחת ידו ועושה מלאכה באחת ידו · אם
לו · פסול · ואם לאחר כשר · המקדש לו
ולאחר · שלו פסול · ושל אחר כשר · המקדש
לשנים כאחד · שניהן כשרין: ד "קדש לי
ואקדש לך · הראשון כשר · מלא לי ואמלא
לך · האחרון כשר "קדש לי ואמל' לך · שניהם
כשרים · מלא לי ואקדש לך · שניהם
פסולים: ה "הממלא לו ולחטאת ·
ממלא את שלו תחלה · וקושרו באסל ·
ואח"כ

שעשה כשמלא את השני קודם שנתן את אפר בראשון וכן השני
נפסל כשמלא את השלישי · וכן כלם · ואם מתחלה היה ממלא
ה' חביות זו אחר זו · או אפי' ק' חביות כדי לקדשן קדוש אחד ·
כגון שצריך להזות על כלים הרבה לא היו פוסלים זה על זה
וכלן כשרים · דהכל נחשבי' תלאוי
א' · אבל כשממלא מתחלה לשם
חמשה קדושים · כלן פוסלין זה על
זה מטעם מלאכה · שהיא פוסלי
במיס עד שיטיל האפר · הלכך
אין כשר אא' אחרון: ונמלך לקדשן
חמשה קדושין · שקדש זו לעצמה
וזו לעצמה: אין כשר אלא זו
שקדש ראשון · לפי שקדוש ראשון
חשיב מלאכה לאחרים שהיו
מתולאים ולא נתן לתוכן אפר ·
דעד שיתן את האפ' מלאכ' פוסל'
במיס: אחר לאחר קדש לך את
אלו · היתיר שמלא חמש חביות
לקדשן קדוש אחד · ואמר לאחר
קדש לך את אלו · וקדשן האחר
חמשה קדושים · אין כשר אלא
ראשון · דכיון שאמר לו קדש לך
ונתנן לו · נעשו שלו וכאלו מלאן
הוא והקדוש שקדש ראשון נעשה
מלאכה · לפסול את אחרים:
אבל אם אחר קדש לי את אלו
כלן כשרים שהממלא לא עשה מלאכה · והתקדש אינן שלו כדי
שיפסלו על ידו: ב ועשה מלאכה בידו אחת · פסול המלאוי
מטעם מלאכה: לו ולאחר (כו' כאחת) שניהם פסולים · דכיון
דלתרי גברא קא ממלא נחשב האחת מלאכ' לחברו: אין לו אין
לאחר · דאמ"ם שאין המיס שלו · פוסלין במלאכה שנעשה
מלאוי: ג אם לו פסול · אם הקדוש שלו פסול · דשתא המלאכ'
קדמה לקדוש ונפסלו המיס: ואם לאחר הוא הקדוש: כשר ·
שהרי בעל המיס לא עשה מלאכה: המקדש לו ולאחר ושניהם
כאחת · אי נתי קדש לחברו קודם שלו: שלו פסול · דקדוש של
חברו נחשב תלאפה לפסול מימיו: שניהם כשרים · שאין
המיס שלו שיפסלו על ידו: ד קדש לי ואקדש לך · כגון שכל
אחד מלא מיס לעצמו · ובא זה וקדש מימיו של זה · וזה קדש
מימיו של זה · אותו שקדש ראשון כשר מה שקדש לחברו ·
דחברו לא עשה מלאכה אלא עד אחר שנתקדשו מימיו ·
ומשנתקדשו אין מלאכה פוסלה · אבל מה שקדש השני לראשון
פסול שהראשון פסלה במה שקדש מימיו השני קודם שנתקדשו
מימיו: מלא לי ואמל' לך · המלאוי האחרון כשר אבל מלאוי
ראשון פסול · היינו המיס שנתמלאו ראשונה דנפסלו במלאכה
במלאוי שמלא לחברו: קדש לי ואמלא לך · שהיו לו מיס מתולאים ואמר לחברו קדש לי מימי ואחר כך אמלא לך: שניהם כשרים
דאין המלאכה פוסל אחר קדוש וזה נתי שנתמלאו לו המיס · מימיו כשרים · דמשנתמלאו לו המיס עשו מלאכה: מלא לי
ואקדש לך · שהאחר היו לו מיס מתולאים · ואמר לו זה · מלא לי אחלה ואח"כ אקדש לך שניהם פסולים זה שמלא עד שלא נתקדשו
מימיו · וזה שקדש לחברו משנתמלאו מימיו: ה המתמלא לו ולחטאת · המתמלא מיס קנתן רוצה לזרקו · ובקנתן רוצה ליתן אפר
חטאת: באסל · בתוט ודרך שאותי מיס שנותנים תוט על כתפם וכל אחד תלוי בראשם המוט מלפניו · וכל אחד מאחריו:

ואח"כ

א סם הלכה
ב סם פ"ם הל' ג
ג סם הל' ד
ד סם הלכה ו
ה סם הלכה ג
ו סם פ"ז הל'

ואח"כ ממלא את של חטא' • ואם מלא את של חטא' ואח"כ מלא את שלו • פסול "נותן את שלו לאחריו ואת של חטא לפניו ואם נתן את של חטאת לאחריו • פסול • היו שניהן של חטא' נותן א' לפניו וא' לאחריו • וכשר • מפני שאי (גמ' שאפשר) אפשר : ן המוליך את החבל בידו • לדרכו • כשר • ושלא לדרכו • פסול • זה הלך ליבנה ג' מועדו • ובמועד שלישי הכשירו לו • הוראת שעה : ז המכנן את החבל על יד (גמ' ל"ג על יד) • כשר • ואם כננו באחרונה • פסול • א"ר יוסי • לזה הכשירו הוראת שעה : ח המצניע את החבל • שלא תשבר • או שכפאה על פיה • על מנת לנגב • למלאות בה • כשר • להוליך בה את הקדוש • פסול המפנה חרסין מתוך השוקת • בשביל שתחזיק מים הרב • כשרין • ואם בשביל שלא יהיו מעכבין אותו בשעה שהוא זולף את המים • פסול : ט מי שהיו מימיו על כתפו • והורה הוראה והראה לאחרי' את הדרך • והרג נחש ועקרב • ונטל אוכלין להצניע • פסול • אוכלין לאכלן • כשר • הנחש והעקרב שהיו מעכבים אותו • כשר • א"ר יהודה : זה הכלל • כל דבר שהוא משום מלאכה • בין עמד בין לא עמד • פסול • ודבר שאינו משום מלאכה • עמד • פסול • ואם לא עמד • כשר :

• המוסר

ואח"כ ממלא את של חטא' • ואם מלא את של חטא' ואח"כ מלא את שלו • פסול • נותן את שלו לאחריו ואת של חטא לפניו ואם נתן את של חטאת לאחריו • פסול • היו שניהן של חטא' נותן א' לפניו וא' לאחריו • וכשר • מפני שאי (גמ' שאפשר) אפשר : ן המוליך את החבל בידו • לדרכו • כשר • ושלא לדרכו • פסול • זה הלך ליבנה ג' מועדו • ובמועד שלישי הכשירו לו • הוראת שעה : ז המכנן את החבל על יד (גמ' ל"ג על יד) • כשר • ואם כננו באחרונה • פסול • א"ר יוסי • לזה הכשירו הוראת שעה : ח המצניע את החבל • שלא תשבר • או שכפאה על פיה • על מנת לנגב • למלאות בה • כשר • להוליך בה את הקדוש • פסול המפנה חרסין מתוך השוקת • בשביל שתחזיק מים הרב • כשרין • ואם בשביל שלא יהיו מעכבין אותו בשעה שהוא זולף את המים • פסול : ט מי שהיו מימיו על כתפו • והורה הוראה והראה לאחרי' את הדרך • והרג נחש ועקרב • ונטל אוכלין להצניע • פסול • אוכלין לאכלן • כשר • הנחש והעקרב שהיו מעכבים אותו • כשר • א"ר יהודה : זה הכלל • כל דבר שהוא משום מלאכה • בין עמד בין לא עמד • פסול • ודבר שאינו משום מלאכה • עמד • פסול • ואם לא עמד • כשר :

• המוסר

ואח"כ מלא את שלו • פסול מפני מלאכה • ואת של חטאת לפניו • כדי לעשות בהן שמירה מעולה : ואם נתן של חטאת לאחריו • פסולה דכתי' למשמרת למי נדה • בזמן שהן שמורין הן מי נדה • בזמן שאינן שמורין אינן מי נדה • היו שניהן של חטא' וכו' דהואיל ומסי' אדעתי' בשלפניו נזכר כמי בשל אחריו והיינו מסני ש"אפשר" כלו' אפשר לשמור שלאחריו אגב שלפניו : ן המוליך את החבל בידו לדרכו • שלא הוצרך לעקם או להרחיב את דרכו • אלא לפי הלוכו • מלא בעל החבל והחזיר לו את שלו • אין זו מלאכה • וכשר המלאוי : שלא לדרכו • שעקם את דרכו כדי להחזיר החבל • מלאכה היא • ופסול : זה הלך • כלו' על דבר זה הלך חכם אחד לשאול מחכמי יבנה • הן סנהדרי גדול' שבגלו שם : הוראת שעה • שעת הדחק היה • הא לאו הכי לא : ז המכנן את החבל • דרך משלשלי הדלי למלאות מים כשמעלה את הדלי מסבב את החבל בידו כמין טבע • שלא יהא נגרר לארץ • ומכנן ל"הדר" דכתי' • ואם בדרך המלאת הדלי מכנן על יד • על יד נגרר העלאה היא • ואין זו מלאכ' • וכשר המלאוי • ואם באחרונ' • לאחר שהעלהו כננו • חשוב מלאכ' • ופסו' • לזה הכשירו הוראת שעה • מה שהכשירו ביבנה הוראת שעה • לא להוליך את החבל שלא כדרכו • שלא לזה שכונן את החבל באחרונה • הכשירו לו ע"י הדחק : ח המצניע את החבית • שהוא דולה בה המים לשים בשוקת • ולאחר שעירה ממנה הצניעה קודם שיקדם המים בשוקת • אין הצנעה זו משובה מלאכה • לפי שצריך לה עדין למלאות בה • ונורך מלאוי הוא • וכן כפאה על פיה נמי לנגבה • לפי שרונה למלאות בה עדין • לא חשיב מלאכה • וכשר המלאוי • אבל אם עשה כן להוליך בה את הקדוש • דהיינו מים המקודשין הנאסל • ולאו נורך מלאוי הוא • חשוב מלאכה • וכפול המלאוי : בשביל שתחזיק מים הרבה • לא חשוב שנוי זה מלאכה : בשעה שהוא זולף • שהוא מזה בכיל • דשנוי זה חשוב מלאכה : ט והורה הוראה • להתיר או לאסור לטמא או לטהר • לנטור או לחייב : ודבר שאינו משום מלאכה • כגון הוראה והראה את הדרך : אם עמד • שנתעצב שם בשביל זה : פסול • משום היסח הדעת • וכן הלכה :

• המוסר

ע"כ : ואת של חטאת לפניו • כדי הר"ב כדי לעשות בהן שמירה מעולה • ותמיהני למאי איצטריך למיתי שמיר' מעולה • והא לאחריו לאו שמיר' כלל • היא דעד כאן לא היא שמירה בלאחריו אלא כשיש ג"כ לפניו • דהואיל ומסיק אדעתי' בשלפניו • כמ"ש הר"ב לקמן • והר"ש שכתב שמירה מעולה • איהו לא פי' לקמן דהואיל ומסיק אדעתיה • אלא כיון שא"א בענין אחר • ומש"ה כתב כאן דלכתחל' בעינן שמירה מעול' וכך מכיים • ואם נתן של חטאת לאחריו • פסול • אע"ג דלאחריו נמי שמירה היא • מדמכשירים בשניהן של חטאת • מ"מ כיון דאפשר לעשות שמירה מעולה ולא עביד • פסול • ע"כ : מפני שא"א • והר"ב העתיק שאפשר • וכן הוא בס"א • אבל הר"ש כתב • נראה דגרסינן שאי אפשר • וכן העתיק הרמב"ם ופי' שאי אפשר לו שלא שיים את נכמו • ואחד מאחריו • ועיין בר"ש דלעיל : ן זה הלך • פי' הר"ב על דבר זה היינו שלא כדרכו • כמ"ש במשנ' דלקמן : ז המכנן פי' הר"ב • כ' הדרא דכתא (שכתבתי בס"ג דחולין מסכה מ" וס פירשתיו) ובריש פרק ד' דמכשירין כתב מל' הוא עשך ויכונגך (ברי' ל"ב) והר"ש כתב

אפס ב"א הל' ד' ב סס פלכ' ח' ג סס הלכה ס' ד סס סלכה י' הו מיר' פ"ם תה' פרה מלוחה בל ס

לפתי הלשון • ומסיי' בס' אלו טרפות ור"ל בדף נ"ו אפיסק דיצאו נגי מעיה • אמ' רב שמואל בר יצחק ל"ש אלא היכי בקאבל היכך בהן טרפ' • דכתי הוא עשך ויכונגך • תלמד שנרא הקב"ה כונגיות באדם שאם נהפך אחת מהן אינו יכול לחיות • ופירש"י כונגיות ג' • ואת כנו שנרא להם בשים ליסב עליו • ואם ירדו מנסיסן שוב אין מתיסבין ע"כ : ה שלא תשבר • ל' מהר"ם כל מידי דאורחייהו דכל המלאים תיס לעשות כן • לאו מלאכ' היא לפסול • ואור מ"הוי שלא להניח החבית אצל המטין • אלא להצניע שלא תשבר • וכן דרך לכפותה על פיה לאחר המלוי לנקות לתלאו בה כשיצטרך שלא יפול לתוכה טיט ועפר • ודבק בה על ידי לחלוחית המים שבה ע"כ : ט ונטל אוכלי להצניעם פסול אוכלים לאכלן כשר • ויש לתמוה דהיאך אפש' דנטל אוכלים להצניען אע"פ שלא הצניען עדין הוי מלאכה • ונטל אוכלים ואוכלן לא הוי מלאכה • ואפשר דאכילה

ול"צ

חשיבה לצורך המלוי • שאם הוא רעב לא יהיה לו כח לתלאות • וכ"כ הר"ם בסוף הפרק • וכל"מ פ"ח מה"פ: יא אם התנו כו' מה שהגהתי בפי' הר"ב הוא מפי הר"ם: יב הפורץ ע"מ לגדור • לשון הרמב"ם בפ"ח מה"פ היה מהלך במיס ופרץ

א מס פ"ם הל' יז
ב מס פ"ם הל' ב
ג מס פ"ו הל' ו
ד מס פ"ם הל' מלאכה
ה מס הלכה ב
ו מס פ"ם הל' ב
ז מס פ"ח הל' ב
ח מס פ"ח הל' ג

בשעת הלוכו ריקים סילק בו • לע"פי ספרן ע"מ לגדור • כסרים לפי שמה שפורץ מינה מלאכה • שהרי הוא מקלקל מתי מתרת לגבי דידיה הוי תיקון • שיכול לילך שם זו צורך מילוי הוא וכסר ומשא"כ במשנה ח' בלהוליך בה את הקידוש פסול לע"פי שלא הוליך • והכא אינו פסול אלא בגודר דהתם ההלנע' והכסייה השוכות מלאכו בעצמם אלא שאם היא לצורך מילוי • אין כאן פסול • ומה שלא פי' הר"ב בע"מ דלעיל שם (כלומר) • אפי' כמ"ם בע"מ דהכא משום דלעיל לא סגי שלא בעל מנת • דאי לאו הכי הך דלתלאו' או להוליך אינו ענין לכפלה כו': ואם גדר פסול ואשמועינן דאע"ג דלא חידש כלום אלא עשהו כבתחלה • מלאכה הוי ופסול • כ"ל מהר"ם: האוכל ע"מ לקנות פי' הר"ב לאחר שמלא כו' היה מלקט בתאנים ע"מ לייבשן כו' ולאחר לקיטתן אכלן כו' ודוחק לפרש כן • דאיפכא ה"ל לתתני ע"מ לקנות ואכל אבל רמב"ם כתב אם קנה פירות לאכול אע"פ שכוונתו לקנות השאר כסרים • ואם הקנה קודם מתן האחר • פסל:

פ"ח טהר וחזר לשתור הרמב"ם ספ"ט מה' פרה: עמד ל' הר"ב עתה הראשון מתלאכתו כ' הרמב"ם פ"ח מה"פ חזר הראשון לשתור ועמד והשני עשה כו': **ב לא** יגעול את הסנדל שאם נפלו כו' כל' ולפי' מיישיגן שמא יפלו וכתב הרא"ב ד בפי"ג מה"פ וז"ל הפסק האחרת קשיא לי • נפלו על כסותו נטמאת א"כ נאמר לו שלא ילבש בגדים • שמא נפלו משקים על בגדיו וטמאום • והם יטמאו אותו • ועוד עד שנחום למשקים טמאים • נחוש לשאר טומאות שמא נגע בסנדל • ועוד למה זה לאיתר המקדש • ליתא הנוגע או המזה • לפיכך נ"ל שלא חשו על משקין אחרים • שלא שמא יפלו מאותן המשקים על הסנדל והם נפסלים בהפסח הדעת וטמאו את הסנדל • והסנדל יטמא המקדש • שהרי אמרו פ"ח מ"א הנוגע את המדרס נוגע את המרומה • אבל לא את הקדש וכ"ש הטלת • וכן בכסותו אמרו בגדי אוכלי קודש אפי' בעהר מדרס לחטא' • זוה שנטמאו בגדיו במשקי' אע"פ שטבל לחטא חזר להיות (כסותו כסות) אוכלי קדש • ועכשיו שאמרו שלא חשו שלא על נפילת מי הקדוש • לפיכך לא אסרו ללבוש בגדים בשע' קידוש מפני שיכול להזהר מש"כ בסנדל ע"כ • והכ"מ כתב די"ל דלא קשיא לתה לא הטריחו עליו לפשוט בגדיו כיון שאינו שלא מעלה בעלמא • ומס"ה לא אמרו שלא המקדש ולא הנוגע או המזה • כיון שאינו שלא מעלה בעלמא • ור"י קורקוס כתב

ו "המוסר מימיו לטמא • פסולין ולטהור • כשרין • ר' אליעזר או' • אף לטמא כשרין • אם לא עשו הבעלים מלאכה: יא שנים שהיו ממלאין לחטאת והגביהו זה על זה • ונטל זה לזה קיצו בקדוש אחד כשר • בשני קדושין פסול ר' יוסי או' אף בשני קדושין כשר • אם התנו ביניהן: יב הפורץ על מנת לגדור • כשר ואם גדר פסול האוכ' ע"מ לקצות בשר ואם קצה פסול היה אוכל והותיר • וזרק מה שבידו לתחת התאנה • או לתוך המוקצה • בשביל שלא יאבד • פסול:

פרק ח שנים שהיו שומרים את השוקת נטמא אחד מהם • כשרים • מפני שהן ברשותו של שני טהר ונטמא שני כשרים • מפני שהן ברשותו של ראשון • נטמאו שניהן כאחת • פסולין • עשה אחד מהן מלאכה • כשרין • מפני שהן ברשותו של שני • עמד ועשה השני מלאכה כשרין • מפני שהן ברשותו של ראשון • עשו שניהן כאחת • פסולין: ב המקדש מי חטאת לא יגעול את הסנדל שאם נפלו משקין

ו המוסר מימיו לטמא • פסולים • בין עשו הבעלים הראשונים מלאכה בין לא עשו הבעלים הראשונים מלאכה • דבחזקת הסומר קיימי • והוא אינו מקפיד לסומרן מפני שהוא טמא • והתורה אמרה למשמרת למי נדה: לטהור כשרי ואפי' עשו הבעלים הראשוני' מלאכה • שכבר יצאו מרשות בעלי וקייימי ברשות סומר • ומיהו אם השות' עשה מלאכה פסולי • אף לטמא כשרים • דסבר ר"א התוס מימיו לטמא בחזקת הבעלי הראשונים קיימי • הלכך אם לא עשו הבעלי' מלאכ' כשרים ואין הל' כר' שיעו': יא והגביהו זה על זה • שסייעו זה את זה להגביה: ונטל זה לזה קונו שנטל זה לזה קוץ שנתחב לו בידו: בקדוש א' שהיו שניהם ממלאים לצורך קדוש א' כשר • שיכול כל א' לסייע לחברו • ונטילת הקוץ שבידו נמי צורך מלאוי היא: בב' קדושין פסול • שפסל כל אחד מימיו במה שסייע לחברו • או שנטל לו קוץ • אם ס מלאכה אם התנו ביניהן שאמר כל אחד לחברו כשאגביה לך יהא שלי ושלך ברשותך (וכמו כן א"ל האחר) • ואמ' שהגביהו לוקח כל א' מהן • אחת מהן ברשותו • ואין הל' כר"י: יב הפורץ ע"מ לגדור כלו' אפי' ע"מ לגדור לא חשי' מלאכ וכש המלאוי: האוכל ע"מ לקצ' לאחר שמלא המיס קודם שיקדם • היה מלק' בתאני' ע"מ ליבשן לעשו' מהן גרוגרות ולאחר לקיטתן אכלן • אין המחשבה שהיה רוצה לעשותן קיצות פוסלת במיס • אלא הרי הוא כאלו לקט לאכול שאינו פוסל • דומיא דפורץ על מנת לגדור • שלי האחשבה שהוא חוסב לגדור • פוכל: עד שיגדור • הכא נמי: אם קצה • אם הניח אותן במקום שתניחין התאנים ליבש פסול: בשביל שלא יאבד • שהמניע אוכלים כדי שלא יאבדו • חשיבא מלאכה:

פרק ח שנים שהיו שומרים את השוקת • שנתמלא להטמא: שהר • א תו שנטמא • טהר • מטומאתו • ונטמא ש' • היינו חברו שהיה טהור • כשרים • המים שבשוקת: עתה ועשה הב' מלאכ' שמר הראשון מלאכתו ואא השני ועשה מלאכה תחתיו: ב נטמא

ב נטמא וטמאוהו. נטמא הסנדל וטמא את האדם לחטאת. שכלים שנטמאו במשקים. מטמאים את האדם לחטאת. שאין מונין ראשון ושני בחטאת. כדתנן לקמן פרק כל הראוי (משנה ו') אע"פ שאם נפלו המשקים הללו על בשרו טהור. שהטהור לפרה אם נגעו משקין טמאים בבשרו הוא טהור כמו שהי' לבד אם נגעו בידיו. לפי שהמשקין טמאים מטמאים את הידי. וגבי טהרת חטאת קי"ל דאם נטמאו ידיו נטמא גופו: מטמאיך לא טמאוני. משקין שטמאו את הסנדל לא היו יכולין לטמא הטהור לחטאת אם נגעו בבשרו כדאמרן והסנדל הבא מכחם מטמאו: ג השורף פרה אדומה ופרים הנשרפין כגון פר י"ה ופר כהן משיח ופר העלם דבר של גבור מטמאים בגדים. דבגלהו כתיב יכבס בגדיו. ולא שנא בגדי שהוא לבוש. ולא שנא בגדי שהוא נוגע והוא הדין לכל שאר כלים. דלא ממעטינן אלא אדם וכלי חרס בלבד הוא שאין מטמאין אם נוגעים בהן: ופרה ופרי עלמן ושעיר המשתלח אם נגעו בבגדים הרי הן טהורים. והיינו דאמרי ליה בגדים לאדם. מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני: ד האוכל מנבלת עוף טהור. נבלת עוף טהור שאין לה טומאה אם נגעה באדם או בבגדים שלא בבית הבליע. מטמא אדם לטמא בגדי. כדתנן במסכת טהרות והיינו דאמרי ליה בגדים לאדם. מטמאיך לא טמאוני וכו': ה כל ולד הטומאה. כגון ראשון ושני אין מטמא כלים שלא אב הטומאה. ומשקה שנטמא בראשון ושני מטמא כלים גזירה משום משקה זב וזב. כגון רוקו וזובו ומימי רגליו שהן אב הטומאה. ואין כלי חרס מטמא חברו. שאין כלי חרס נעשה אב הטומאה. לעולם. ואין כלי חרס מטמא חברו. אלא מאב הטומאה. אלא שאין כלי חרס מטמא חברו. אלא משקין. אבל מטמא הוא משקין והמשקין חוזרין. ומטמאים חברו. גזירה משום משקה זב וזבה. כדאמרן: ז כל הפוסל את התרומה. כגון ידי. שניות עושו. משקין תחלה לטמא חולין וידים עלמן שנגעו בחולין חולין טהורין. שאין שני עושה שליש בחולין: חוץ מט"י. שלא העריב

משקין על הסנד'. נטמ'. וטמאתו הרי (מצאתי זה) הוא אומר מטמאיך לא טמאוני. ואתה טמאתני. נפלו משקין על בשרו. טהו. נפלו על בסותו. נטמאת וטמאתו הרי זה אומר. מטמאיך לא טמאוני. ואתה טמאתני: ג השור' פרה ופרים והמשלח את השעיר מטמא בגדי. פרה ופרים ושעיר המשתלח עצמן. אין מטמאין בגדים. הרי זה או' מטמאי. לא טמאוני. ואתה טמאתני: ד האוכ' מנבל' העוף הטהור. והיא בבית הבליעה. מטמ' בגדים. הנבלה עצמה. אינה מטמאה בגדי' הרי זה או' מטמאיך לא טמאוני. ואתה טמאתני: ה כל ולד הטומאות אינו מטמא כלים אלא משקה. נטמא משקה. טימאן. הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני: ואתה טמאתני: ו אין כלי חרש מטמא חברו. אלא משקה. נטמא משקה. טמאתו. הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני. ואתה טמאתני. כל הפוסל את התרומה. מטמא את המשקין להיות. תחלה. לטמא א'. ולפסול א'. חוץ מט"י. הרי זה או'. מטמאיך לא טמאוני. ואת' טמאתני: ח כל

כתב שאפשר דלרבותא נקט מקדש. דאפי' במקדש החמירו וכ"ש במזה ראוי ליזהר יותר. והא דלא חיישינן לשאר טומאות. י"ל דמשקי' עשויין לפול על הסנדלשלא מדעת. ומסיי' הכ"מ דמ"מ מה שפי' הראב"ד שלא חשו שמא יפלו משקים עלמ' על הסנדל. נכון הוא. ע"כ וכתב עוד הכ"מ דיש לפר' בענין אחר שמא יפלו ממי חטאת המוקדשי' (על הסנדל ויטמאוהו) וכן פיר' הר"ש בכל. שני לא הבינותי דבריו שהרי הר"ש שייש בה דהנוסלים נפסלים בהים הדעת. ולא"כ היינו כפירוש הראב"ד. וכתב עוד הר"ש ותנן לקמן בפ"ט דמי חטאת שנפסלו מין מטמאי. הטהו לחטא' לא בידו ולא בגופו. ונהי דאדם לא מטמא כלים מיטמו: משקין לשון הר"ב משקים טמאי. וכ"ל הרמב"ם ומסיי' ואל תחשוב בלתרנו משקי' טמאי' פה. שהם טמאים באמת. אבל אפילו היו טהורי לקדש. הנה הן כמו משקי' טמאי' לגבי חטאת. כמו שיתבאר (בפ' עשירי (היינו) משנה ו'): נטמא כתב הר"ב אף על פי שאם נפלו המשקי' על בשרו טהור. כדתנינן בבבא דאמ' זו (היינו משנה ה') וכתב פירושא דהך קתייתא. הר"ש: ג ופרים פי' הר"ב כגון פר יה"כ וכו' וה"מ למתני מי ושעיריס. ומן שעיר י"הכ ושעיר ע"ז. כדתנן ברש"ה דזבחים ובפי' פרמב"ם וכן שעירי ע"ז ובחבורו פרק ה' מה' פרה (הלכה ד') כתב פרי ושעירי הנשרפי' ובפ"ו מה' אבות הטומאה (הלכה ט"ו) העתיק שעירי. ולא העתי' פריס (וע"ש בכ"מ): מטמא בגדים. כתב הר"ב ל"ש בגדי' שהוא לבוש ול"ש בגדים שהוא נוגע. ועיין בפירושו למשנה ב' פרק קמא דכלי': אין מטמאין בגדים. וכ"כ בארנו בתוספת. ספרה ופרי הנשרפי' מטמאים אוכלי' ומשקי'. ושעיר המשתלח לא יטמא כלל אמרו מפני שהוא מי. ואין מי מטמא וכו' ולכן יחידה המשנה ואמרה אין מטמאין בגדים (ולא אמרה אין מטמאין אתם) לפי שהיא מטמא אוכלי' ומשקים. כמו שהגדתי. הרמב"ם ובנמ' פי' ב דזבחים דף ק"ה מייתי לה. ומפרשינן טעמא דמטמא אוכלים ומשקים. מהא דכתב הר"ב ברש"ק דטהרות. דזרעים שאין קוטן לטמא טומאה חמורה ראיים הכשר יצאו אלו כו'. שאין לריכין הכשר. וחזו ל. ומאה מיהא בעינן ולא בעלי חייס. זו היא שיטת רש"י והראב"ד דלא כהרמב"ם פרק ג' מה' אבות הטומאות (הלכה ג') דבעי נגיעה בשרץ: ד והיא בבית הבליעה. כתב הר"ב כדתנן במס' טהרות בתחלת המסכתא: הא לא משקה. אבל מטמא הוא משקה. ל' הר"ב במשנה דלקי. ן אין כלי חרס מטמא חברו. פיין בפס"ד דאהלות: ז כל הפוסל את התרומה. פירש הר"ב כגון ידים שניות כו' וידים עלמן שנגעו באוכלי חולין. וכן לשון הר"ש ואין להניח באוכלין חולין. כי כן הלשון ג"כ תשנה ו' וז' פ"ב דטהרות: חוץ מטבול יום כתב הר"ב ואפילו משקים של תרומה בו. וכ"כ הרמב"ם

א פס הלכה י
ב פס פ"ה הל"ט
ג פס הלכ' ד
ד פס הלכה ב
ה פס הלכה כ
ו פס הל' ו
ז מ"י פ"ג מה' אבות הטומאה הל' ה
ח ז"י פ"ה מה' טומאת אוכלין הל' ו
ט מ"י פ"ו מה' אבות הטומאה הל' ה
י מ"י פ"ב מה' כלי' הל' ב
יא פס פה' ז"ל פה' טומאת אוכלין הל' ו
יב פס פה' אבות הטומאה הל' ה
יג פס פ"ו הל' ג

ל"ז

ברמב"ם • ותסוס דבתרומה כ"ע מודו • נקטי תרומה • אבל לחכמים אפי' דקדש נמי כדתנן תסנה ל' פי"ח: ח רבי יוסי אומר כל הימים מטהרין בזוחלין • פי' הר"ב תפני שהגחלים הולכין וזוחלין ינליהן • אבל מים חיים אינם אינם

א שבת קס ע"ב ע"ש מקולות ע"ב ד"ל בשרי"ם מה מקולות ל"ג ועין לכ"ל שם ובפ"ו מה הרב ל"ג. ב מיי' פ"ו מה"ג הלכה ל"ד דתחלת דבריהם לטהר בזוחלין אבל. ג מיי' פ"ו מה"ג הלכה ל"ד אבל שעה הולכים וסכין פרש מקולות מכאן לכאן והוו כזוחלין: ט המי' הר"ב עד המוכים לשון הר"ב המזיקין • ומפירוש הרמב"ם הענתיק כן • אבל לכיון בגח"י מוזקין וקוציק' ה זם הלכה ל"ד ר שם הלכ' יז ויהיה המוכין בדגש הכ"ף: ז שם הלכ' טו

פסולים פי' הר"ב למי חטאת. וכ"כ הר"ם • וזמשו' דמכילתין במי חטאת" נקטי הכי' וה"ה לכל מילי דבעי מים חיים • וכדמוכח קתני' דסס"ק דמקוה: המל וחים זהפוסרין. כתב הר"ם וצריך לדקדק מנלן מסוס דמלוחין וזפוסרין תפסלי • ומאי מסוס דיש לחן סס לווי • כדפרי' במסכת נגעים פי"ד • ע"כ וסס במשנה ל' כתב כן מהא דבפ"ב דזבמים דף כ"ב תנא דבי שמואל מים שאין להם סס לווי יצאו מי כיור שיש להם סס לווי: אחת בשבוע. כתב הר"ב אבל אחת ביובל וכו' וכן לשון הר"ם • ולשון תמוה הוא • דשנים רבות אינה ביוביל דשבוע ויובל ותה תהא עליהן • ולי' הרמב"ם בפ"ו מהל' פרה לשני' רבות יותר משבע וגם זה איכו מדוקד דאכתי מה שבין השבוע לשו' השני' הרבות מה תהא עליהן • ועוד דלא הוזיענו כמה הן השנים הרבות וכ"ל לפרש לשונו דה"ק לשני' רבות דהיינו שהן יתר משבע ומלת בשבעת" ר"ל דלכך יתר משבע מקרי מים חיים לפי שהם שנים רבות: י מפני שהם מי בנים. פי' הר"ב דאיכא חגיגה כו' וכ"כ הר"ם גם רש"י והתוספת דשבועות פ"ק דף ה' אבל המו' דב"ב פ"ה דף ע"ד כתבו עוד דלפי שמי בנים מתערבים בהם פסולי' למי חטאת לפי שאינן רדופין מחמת שמתערבין באגמים • ואין חיות גמור עד כאן ולישנא דגת' פ"ה דשהדרין דייקת הכי דקאתרינן עלה דמתני' לענין מי חטאת מים חיים בעינן • ולפירוש האחר הל"ל מיי' אל כלי בעינן: יא שלא יפסיקו אדם ונתנא ממל מן המי' שפסקו מחלקן מן המעיין שהן פסולין • הרמב"ם (סוף) פ"ו מה' פרה וכלו' דהוי כמו המפסלת המעיין כו' דסוף פרק ו': רבי עקיבא אומר אינו צריך להמתין ולא דמי לתי ביגים • שנשבען הן מעורבין • גרשה לי:

ח" כל הימים במקוה • שנא' (בראשית א') ולמקוה המים קרא ימים • דבריר"מ • רבי יהודה אומר הים הגדול במקוה • לא נאמר ימים אלא שיש בו מיני ימים הרבה ר' יוסי אומר" כל הימים מטהרין בזוחלין • ופסולין לזבים ולמצורעים ולקדש מהן מי חטאת: ט' המים המובים פסולים אלו הן המובי' המלוחים והפושרים • המים המכזבים • פסולין אלו הם המים המכזבים • המכזבים אחד בשבוע המכזבים בפולמסיות • ובשני בצרון כשרים יר"י פוסל: י" מי קרמיון • ומי פוגה פסולים מפני שהם מי בצים מי הירדן ומי ירמוך פסולים • מפני שהם מי תערובות ואלו הן מי תערובות אחד כשר ואחד פסול שנתערבו שניהן כשרין ונתערבו כשרין ר' יהודה פוסל יא באר אתאב • ומערה פמיים כשרה • " המים שנשתנו • ושינויין מחמת עצמן כשרין • אמת המים הבאה מרחוק • כשרה • ובלבד שישמרנה שלא יפסיקנה ארמי ר"י אומר יהרי היא בחזקת מותר • באר שנפל • להזכה חרסית או ארמה • יתתין לה עד שתצל • דברי רבי ישמעאל • ר' עקיבא אומר' אינו צריך להמתין: פרק ט

הערוך שמשו אף ע"פ שהוא פוסל את התרומה • אינו מטמא המשקין לטומאת אחלה • ואפי' משקין של תרומה אם נגע בהן טבול יום אינן אלא פסולים בלבד לא טמאים: ח כל הימים כמקוה לכל הנך מילי דקתני בסיפא (ונס) אין מטהרין בזוחלין. דאין מקוה מטהר בזוחלין אלא במכונסין דכתיב אך מעין מעין מטהר בזוחלין ואין מקוה מטהר בזוחלין • וססולין לזבין דזב בעי מים חיים דכתי' ורחץ את בשרו במים חיים ולמצורע (דכתיב אל כלי חרס על מים חיים • ולמי חטאת) דכתיב מים חיי' אל כלי: מים הגדול כמקו' לא קרא הכתוב מקוה אלא ליס הגדול • דבי' משתעי קרא במעשה בראשית • ששם נקוו כל מימי בראשית: ולא נאמר ימים בלשון רבי' אלא מפני שמעורבי' בו מימי ימי' הרבה • שכל הגחלים הולכים אליו: יוסי אומר כל הימים זים הגדול תורת מעין עליהן • לענין שהן מטהרין בזוחלין מפני שהגחלים הולכין וזוחלין עליהן אבל פסולין הן לזורק מים חיי' שהכתוב קורא מקוה • והלכה כרבי יוסי: ט מים המוכין המזיקין כגון שהמלוחין וזפוסרין • פסולין למי חטאת: מים המכזבין • הפוסקין • כמו אחד לא יכזבו מימיו • (ישעיה נ"ח): שם לין דמים חיים בעינן: אחד בשבוע • אבל אחת ביובל • שעיר מקרו מים חיים בפולמסיות חיילות של נייסות • שמתין ומקלקלין בהן: בשני בצרון שנים של עצירת גשמי ר"י פוס' אפי' אותן שאין מכזבין אף בפולמוסיו ובשני בצרון זאין הלכה כרבי יהודה: מי קרמיון ומי פוגה • שבאו בהרו שבא"י הן: מי בצים • לשון היגאה גומא בלא בצה (איוב ח') כלו' מים שאומר ומים מעורב בהן ורחמנא אמר מים חיים אף כלי אהכא חגיגה בין מים לכלי: מי תערובת • אתים פסולים מתערבים בהם אף פסו' ואף כשר ונתערבו אסור לקדש מתקוה התערובת ולטהור' ר"י פוס' אפי' בשנים כשרי' פוסל ר"י ליטול מתקוה התערובת בזירה אחו אף פסולו אין הלכה כר' יהודה: יא באר אתאב • לא אתפרש היכן הוא • והא קמ"ל דמים חיים הן ומערת פמיים • מערה הסמוכה לעיר הן • שמשם ירדן יוצא • ובלשון ישמעאל קורין לדן בגיים • ר"י אומר הרי הא בחזקת מותרת • ואין הלכה כר"י: עד שתצל • עד שיחזרו המים גלולים כרמעקרא • ואין הלכה כר' ישמעאל:

פרק ט צלוחית כלי שנותנים בו המים המקודשין לאפר שהשליך האפר לתוכן קרוי צלוחית • והכלי שנותנים בו המים כדי לקדשן קודם שיתנו בה האפר • קרוי שוקת: מים כל שהן • שאינן כשרים להזאה: יזה ב' • שאם מזה אחת שמא אין כאן מן הכשרין לבל כי מזה ב'א"א דליכא בחדא מנייהו מן הכשרים והזאה אינה צריכה שיעור: וחכמים פוסלים • וקשרי הזאה צריכה שיעור ואין מצטרפין הזאות והלכה כחכמי' ורמב"ם פי' יזה ב' הזאות ושלישה מון לכלי ושאר השאר מי חטאת כשרים ופליאה היא בעיני דבפר' כל הזבחים בגמ' (דף פ') משמע כמי שפרשתי: יניחנה בחמה והטל עולה • שדרך הטל לעלות כנגד החמה וכן הוא אומר (שמות יו) ויהי בבקר ותעל שכבת הטל • ואין הלכה כר"א: יערה • מריק מה שבתוך הכלי ואינו כשר להניח בו מי חטאת עד שינגב מזה המשקין ומי פירות: יערה ואינו צריך לנגב • דאם איתא דנשאר ממנו בכלי היה רשומו נכר: ב ונתבקעו • שנשתנו בתוך המים ומן מרובה עד שנתבקעו או אפי' לא נתבקעו אלא שנשתנו מראה המים פסולין: חפיסות • תולעת שחורה: בין כך ובין כך • בין נתבקעה בין לא נתבקעה: מפני שהיא כשפופרת • של קנה חלולה והמים נכנסים מצד זה ויוצאים מצד זה ומתערב עמהם הלחות שבקרבה: דירא • תולעת שבחטין: כנה • מין תולעת גמי הגדל בתבואה: כשרים • אפי' נתבקעו ואין כן הלכה: ג שתת מהן בהמה או חיה פסולים • משום משקה שבפיהן החוזר והרוק שבפיהן מתערבין: תולעת • ואין המשקה שבפיה חוזר למ"ש: מלקת • לוקקת בלשונה ומתערב הרוק שבלשונה עם המים: אף הנחש מפני שהיא מקיאה • וכן הלכה ואין הלכ' כר"א: ד החושב על מי חטאת לשתות לשתות ולהפסלו להו במחשבה: כשיטה

פרק ט צלוחית שנפל לתוכה מים כל שהן • ר"א אומר יזה שתי הזיות • וחכמים פוסלין ירד לתוכה טל • ר"א אומר יניחנה בחמה והטל עולה • וחכמים פוסלין נפל לתוכה משקין • ומי פירות יערה וצריך לנגב דיו קומוס וקנקנתום • ובלבד שהוא רושם יערה ואינו צריך לנגב: ב נפל לתוכה שקצים ורמשים ונתבקעו או שנשתנו מראיהם פסולין חפושות • בין כך ובין כך פוסלת מפני שהיא כשפופרת • ר"ש ור"א בן יעקב אומרים הדירה • והכנה שבתבואה כשרים מפני שאין בהם לחה: ג שתת מהן בהמה או חיה פסולין כל עופות (גמ' פסולין פוסלין) חוץ מן היונה מפני שהיא מוצצת כל השרצים אינם (גמ' פסולין פוסלין) חוץ מן החולדה מפני שהיא מלקת • רבן גמליא אומר אף הנחש מפני שהיא (ס"א שהוא מקיא מקיאה) ר"א אומר אף העכבר: ד החושב על מי חטאת לשתות • ר'

פרק ט יזה שתי הזיות • פי' הר"ב שאם מזה אחת שמא אין כאן מן הכשרים אבל כי מזה ב'א"א דליכא בחדא מנייהו מן הכשרים דהם אין כאן מן הפסולים אלא כל שהוא וקשר אין בילה כדאיתא בגמרא פ"ח דזבחים דף פ • והקשו התוס' (ד"ה רב אשי) היאך יוכל להיות שלא יוכל לחלוק הכל שהו' לשתים ע"כ • וזה מבואר מאוד למתחילי במדות ועיין (מ"ש) רפ"ג דמקואות ומ"ש הר"ב והזאה א"ל שיעור עיין מ"ש בזה במשנה ה' פרק בתרא (ד"ה כדי הזיה): וחכמים פוסלים • חומר דמי חטאת הוא דמדאורייתא בטל ברובא הוספת שם סוף דף ע"ט ומה שהקשה הר"ב על הרמב"ם ז"ל לתרץ דאע"ג דודאי דשיעת הסוגיא הכי הוה דבהזאות שמזה על האדם מיירי אבל רב אשי כשאמר בל' הזה כ"ש תנן ואין בילה יזה שתי הזאות י"ל דאיהו יזה ושלישה קאמ' ויש פני' לזה דלמאי ז"מ מהדר רב אשי למנקט בלישניה יזה שתי הזאות • לא הל"ל אלא כ"ש תנן ואין בילה • וחכמים פוסלים • בתוספתא והביא' הר"ם • וחכ"א אין הטל עולה אלא מן הפירות בלבד: דיו פירשתי במשנה ג' פ"ב דמגלה וכתב הר"ם דיו • ביבש מיירי דומיא דקומוס וקנקנתום ע"כ • ומשיים מהר"ם ולהכי א"ל לנגב דלאו משקין נינהו וכשהוא מערה אין נשאר ממנו כלום ואפי' אם נשאר ממנו אינו מתערב במים המקודשים ע"כ • ובעיני נראה דקומוס וקנקנתום דומיא דדיו דכיון דיערה תנן משמע דדבר לח אבל לתוכה וכן דומיא דמשקין ומי פירות • ודא"ל לנגב טעם אחר כדפי' הר"ב דאם איתא דנשאר וכו': קומוס וקנקנתום • פי' הר"ב במשנה ד' פי' ב דשבת: ג פסולין פי' הר"ב משום משקה שבפיהם החוזר וכו' ודלא כר"א דאמר (בנפל לתוכה מים) • דיזה שתי הזאות א"ל אפי' כר"א ופסולין בהזאה אחת קאמר ועוד דכי שרי בשתי הזאות ה"מ במים כ"ש • אבל הכא אינה רוק טובא הר"ם: כל העופות פסולין • אריסא קאי שתת מהן כו' וקאמר כל העופות ששתו פסולין המים אבל בסיפא בשרצים דקתני אינם ג"כ פוסלים דקאי אשרצים וכן הרמב"ם בחבורו פ"ט מה"פ כתב מים מקודשים ששתת מהן בהמה או חיה פסולין וכן כל העופות פסולין כו' וכן כל השרצים ששתו אינן פוסלין כו': רבן גמליאל אומר אף הנחש • כתב הר"ב וכן הלכה וכן כתב הרמב"ם בפירושו וטעמא דבתוספתא והביאה הר"ם ר' יוסי ור"ש אומרים נראין דברי רבן גמליאל בנחש וכדבריו אנו מורים ומכל מקום בחבורו פרק ט' מהלכות פרה (הלכה י"ב) לא פסק כן: שהיא מקיאה • וכן העתיק הר"ב גם ר"ש בפ"ק דחולין דף ט' אבל בס"א שהוא מקיא וכן העתיקו התוס' שם • גם הר"ב בעצמו העתיק כן לקמן ריש פי"א בכתוב והנחש היה ערום וגו' הכל בלשון זכר וכן אם נשך הנחש בשרשת מקא עוד אם יסוך נחש בלא לחש (קהלת י') וכן בפירש משנה ד' פ"ח דתרומות שאתה שתה מהן נחש: ד החושב על מי חטאת לשתות נראה בעיני שפירושו שאומר לשתות ומחשבה בעלמא לא הוה ולא מידי וכדאשכחן במחשבה דשלא לשמן כמו שדקדק הר"ב בפירושו ריש זבחים • וכמ"ש במחשב לשלוח יד בפקדון בשם התוס' בשפ"ג דב"מ ולענין מחשבה להוריד טומאה לכלים בשפכ"ה מתשבת כלים: (') לה ל' ואם

א זבחים ת' ב רמב"ם פ"ט מה' פרה מלוקט' הל' ה ס"ם הל' יח ו מולין סב • ג"ש"ן פו: ס"ם הל' יב ו ס"ם פ"י יב

ואם גרגר: כתב הר"ב כלומר שלא שתה כדרך השותי' שלא הדביק פיו לחבית הר"ם וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מה' פרה (הלכה ט"ו) ולא נגע שפתו במים שבכלי (לא פסל):

ה שנפסלו דמטמאין כדלקמן משנה ח': שלא יעשה תקלה לאחרים: וכן פרה ששתת כו' כתב הרמב"ם דיליף ליה מאתרו (הוא) כי דינם משפט החטאת ואפי' נשתנו בחלל הפרה או נתערבו בעפר: בשרו טמא אבל אדם וכלים לא דאינטמאין אלא טומאה קלה לטהא אוכלין ומשקין פ"ק דפסחים דף י"ח ועיין בפי' הר"ב במשנ"מ: מעת לעת עיין במשנה ז' פי"א דאהלות: רבי יהודה אומר בטלו: ואפילו טומאה קלה לא מטמאי מפוש דה"ל משקה סרוח גמרא שם וכתב הרמב"ם בסוף פ"פרה (הלכה ז') שגאמ' לתמרת לחי נדה בזמן שהן שחורין אינן בטלין אבל בזמן שאתאתן פרה: בטלו שהרי אינן שחורין ע"כ: ולהלכה העתיק דברי ר' יהודה דסיפא: ודלאכת"ם בפירושו ואחריו נמשי הר"ב וכתב הכ"מ מפו' דבספרי ונפ"ב דמקואות דל"ח זקני' ור"י הגלילי ור"ע כולהו ס"ל כר"י ע"כ: ונמצא כתוב בתשובת הגאונים בשם רב נמת בר פלטוי דשתם מתני' ר"מ: ור"מ ור"יהל כר"י ע"כ: ודברי תימה הן בעיני דא"כ כל היכא דפליג ר"י על שתם מתני' הלכה כמותו: והא ודאי לית דלא אתמר הך כללא אלא היכי דלא שתם לן רבי: ובספינה כלומר וכשהוא בספינה: לא שיקי עובר ברגליו דסיפא ועיין בסמוך: ומ"ש הר"ב ונמצא כוית מן המת תחוב בו' והאהילו עליו ונטמאו רש"י פ"ג דחגיגה דף כ"ג: אבל עובר הוא: פי' הר"ב ברגליו וכן על הגשר כדאית' התם בגמרא: ובפט"ו דיבמות דף קי"ו ופירש"י דכארעא סתיכתא דמי והאדם המעבירו הולך כל שעה ברגליו ואינו דומ' לספינה ומ"ש הר"ב עם מי חטאת שבידו או אפר פרה: הרמב"ם פרק י' מהל' פרה: ובידו כלי ריקם וכו' פי הר"ב דלא נזרו בו' ועיין מ"ש במשנה ה' פרק דלתמן: ז באפר מקלה: פירש הר"ב אפר כירה עיין בפי' משנה ח' פ"ב דתענית: הולכין אחר הרוב לטמא: כתב הר"ב אם רוב אפר מקלה אינו מטמא מפיק בגמ פ"ג דבכורות דף כ"ג דהיינו במגע אבל במשא מטמא: ח ואת הטהור לחטאת לא בידיו ולא בגופו כתב הר"ב דנהי דטשא בו' טמא לכל מילי לחטאת שנגע בהן בידיו: בין שנגע בהן בגופו דכמי חטאת כשרים חשיבי וטומאה זו דרבנן היא דמדאורייתא כיון שנפסלו פרה מהן עומאתן החמורה ומשום הכי תני מטמאין את האדם הטהור לתרומה דמשמע דוקא לתרומה אבל לא לחולין: ואת הטהור לחטאת לא בידיו: כלומר אין מטמאין הטהור לחטאת בין נגע בהן

ר"אליעזר אומר פסול: ר' יהושע אומר כשיטה: א"ר יוסי במה ד"א במים שאינם מקודשים אבל במים המקודשין ר"א אומר כשיטה ר' יהושע אומר כשישתה: ואם גרגר כשר: ה מי חטאת שנפסלו: לא יגבלם בטיט שלא יעשם תקלה לאחרים ר' יהודה אומר בטלו פרה ששתת מי חטאת בשרה טמא מעת לעת ר' יהודה אומר בטלו במעיה: ו מי חטאת ואפר חטאת לא יעבירם בנהר ובספינה ולא ישיטם על פני המים ולא יעמוד בצד זה ויזרקם לצד זה אבל עובר הוא במים עד צוארו: עובר הוא הטהור לחטאת ובידיו כלי ריקם הטהור לחטאת ובמי שאינם מקודשין: ז אפר כשר שנתערב באפר מקלה: הולכין אחר הרוב ליטמא (ל"ל לטהא) ואין מקדשין בו: ר"א אומר מקדשין בכולן: ח מי חטאת שנפסלו מטמאין את הטהור לתרומה בידיו ובגופו ואת חטהרת לחטאת: לא בידיו ולא בגופו: נטמאו

כשיטה: החבית לשתות או ליקח ממנה מים לשתות: אבל במחשבה גרידא לא פסיל: במים שאינן מקודשין: שתלאן כדי לתן בהן את האפר ועדין לא נתן: ר"א אומר כשיטה: והכא לא פסיל לו במחשבה: דכיון דמים קדושין הן אמלוכי מחליף וחוזר בו ממחשבתו: הילכך לא פסיל ר"א עד שיטה: ר' יהושע אומר כשישתה: מפני שסק' שנפסין שחוזר ומתערב עם המים ופסיל להו: ואם גרגר: לשון גרגרת: כלומר שלא שתה כדרך השותים אלא שפך המים בגרונו כשר: דליכא משקה פיו בחבית והלכה כר' יהושע בתרוייהו: ה שלא יעשם תקלה לאחרי: שיגעו בטיט ויטמאו במי חטאת שבו: ר' יהודה אומר בטלו: בטיט ותו לא מטמאי מאחר שנבלן מעת לעת: אם שחטה בתוך מעת לעת של שתייה אבל שחטה טפי מהכי נתעכלו במעיה: ר' יהודה אומר בטלו במעיה: ואפילו שחט בתוך מעת לעת בשרה טהור ואין הלכ' כר' יהודה בתרוייהו: ו מי חטאת במקודשין איירי: אבל מים שאינן מקודשין שרי: כדקתני סיפא: אפר חטאת: אפי' אפר עצמו בלא מים: לא יעבירם בנה' ובספינה: דגזור משום מעשה שהיה באדם אחד שהיה מעביר מי חטאת ואפר חטאת בספינה בירדן: ונמצא כזית מת תחוב בקרקעית של ספינה: ולא ישיטם על פני המים דדמו לספינה וכן לא יעמוד בצד זה של נהר ויזרקם לצד שני: דגם זה דמי קצת לספינה: אבל עובר הוא: ברגליו: במים: עם מי חטאת שבידו: עובר הוא הטהור לחטאת: בין בספינה בין שט על פני המים ואינו חושש וכן נושא בידו או משיט על פני המים כלי שהוא טהור לתת בו מי חטאת כשהוא ריקם: או שים בו מים שעדין לא נתקדשו באפר פרה: שלא נזרו אלא על המים המקודשים ועל האפר בלבד לא על האדם והכלים הטהורים (ומים שאינן מקודשין): ז אפר כשר: אפר פרה הכשר להזאה: שנתערב באפר מקלה: באפר כירה: הולכים אחר הרוב: לטמא אם רוב אפר פרה מטמא אם רוב אפר מקלה אינו מטמא: ואין מקדשין בו: ואפי' רוב אפר חטאת אין מקדשין בו הואיל ונתערב בו אפר כירה ואפי' כל שהוא: רא"א מקדשין בכולו: דסבר ר"א לא בעינן שיעורא בהאי: ומ"מ דליכא פורתא מאפר חטאת ואין הלכה כר"א: ח מי חטאת שנפסלו: כגון שנשתנו מראיהן שלא מחמת עצמן וכיוצא בזה: אין הדברים שפוסלים מי חטאת: מטמאין את האדם הטהור לתרומה: בין

א אם הלשון ב חס פיו הלי ג בגדים יון: ד פס הלי ה אם פי הלי ו נכ. רות כב פס פטו הל ז ח פס פט הל יא אם פטו הל יב

בהן בידיו · בין נגע בהן בגופו · דכמי חטאת כשרים חסיבי ונהי דהגוזלא מי חטאת שים בהן כדי הזיה לו נגע בהן טמא לכל מילי · לחטאת מיהא טהור נטמאו מטמאים את הטהור לתרומה . כמי חטאת כשרים · אבל את הטהור לחטאת מטמאי לוחו אסנגע בידיו דכיון דנטמאו לא גריעי משאר אוכלי ומשקים טמאי · דמטמאים את הידים · וקיימא לן דנטהרת מי חטאת · מי שנטמאו ידיו נטמא גופו : ט אפר כשר שנתנו על גבי המים שאינם ראוים לקדש · הוי דינא כדין מי חטאת שנפסלו: מטמאין את הטהור לתרומה בידיו ובגופו · כדין כל שאר מי חטאת הכשרים ואין מטמאים הטהור לחטאת שאין מי חטאת מטמאין הנוגעין בהן · אא לשאר טומאות · לא לטהרת מי חטאת:

פרק י כל הראוי לטמא מדרס כגון כלי המיוחדי למשכב ומושב ומרכב: מדף לחטאת · אם הטהור למי חטאת הסיטן אפי' הן טהורין לתרומה נטמא המסיטן כאלו הן טמאי מדרס וחומרא בעלמא היא כדאמרינן [בחגיגה ד י"ח) בגדי אוכלי תרומה מדר לקד' וקרי לה מדף לפי שהיא חותר דרבנן בעלמא לשון קול עלה נדף(ויקר' כ"ו) : ואדם כיוצא בהן שאם הטהור לחטאת הסיט אדם הטהור לתרומה · נטמא לחטאת · שהטהורים לתרומה נחשבים כזבים לגבי חטאת :וכל הראוי לטמא טמא מת · כגון כלים דאלו בני מדרס : רא"אמרינן מדף . ואם הסיטן לא נטמא לחטאת רי"א מדף · אם הסיט אפילו הטהורים נטמא לחטאת · ורבנן פליגי ומחלקים בין טמאים לטהורים · ואם מחלוקות בדבר והלכה כחכמים : ב שנגע במדף טמא עליונו של זב קרוי מדף שאם היו על גבי הזב עשר מכסאות זו על גבי זו כלן טמאין מדף · אפי העליונה שלא נגע בה הזב · כשם שעשר מצעות זו על גב זו ושכב הזב בעליונה כלן טמאות דאורייתא אשר משכב ואע"פ שלא נגע בתחתונות · כך המכסאות העליונות שעל גבי הזב · טמאים דרבנן · משום מדף · ואע"פ שלא נגע בהן ואיכא בין משכב למדף · שהמשכב נעשה אב הטומאה לטמא אדם וכלים · והמדף אינו אלא ולד הטומאה לטמא אוכלים ומשקי' אלא משום חומרא דחטאת · אדם וכלים שנגעו במדף טמאים לחטאת : לגין של חטאת · כלי שטף הוא ורוצה להכניס בו מי חטאת : שנגע במדף טמא · וצריך טבילה : שנגע באוכלין ומשקין ואפילו שהן טהורין לתרומה ולקדש : בידו טמא כדין אוכלין ומשקין טמאים שהן מטמאין את הידים · שהטהור לתרומה ולקדש פוסל כחטאת · ועוד יש חומרא יתירה בגבי חטאת דנטמא גופו · והלכך כשנגע בידו באוכלין ומשקין · טמא : רבי יהושע · דגזר הסיט אטו נגיעה · ואין הלכה כר' יהושע : ג קלל של חטאת · כלי חרס שיש בו אפר הפרה תרגום וכדה על בגמה (בראשית כ"ד) וקולתה על כתפה · ונגע בשרץ טהור · דאין כלי חרס מיטמא מגבו : נתנו על גביו שנתן הקלל על גב הס"ן :

)(וחכמים

לחטאת מיהא טהור · ר"ל לקחת המלוי ולקדש ולהזות · הרמב"ם · ועיין מ"ש בשם הר"ש במשנה ב' פ"ק דכלים [ד"ה ומי חטאת] נטמאו מטמאי כו' כתב הר"ב דקי"ל דבטהרת מי חטאת מי שנטמאו ידיו וכו' בפ' בתרא משנה ו' ובפרק ב' דחגיגה משנה ה' וע"ש בפירוש הר"ב אבל לא בגופו · עיין בפירוש במשנה ב' פ' דלעיל.

ט את הטהור לתרומה וכו' וכן העתיק הר"ב · גם הרמב"ם בפט"ו מה"פ · וג"א את ידי הטהור לתרומה ואת ידי הטהור לחטאת · וכך העתיק הר"ש ופ' מטמאי ידי הטהור לתרומה משו' מסקים שפוסלים את הידי · ואת ידי הטהור לחטאת · כלומר כמו כן צריך להטביל את הידים · לא בידיו ולא בגופו כלומר לא נטמ' גופו לא לתרומה ולא לחטאת בין שנגע בידו · בין שנגע בגופו : דלענין זה לא חסיבי המסקים טמאים · ע"כ :

פרק י ראא אינו מדף המדרס להיו' האמתי מטמ' בהיסט אמ' טמא מת האמתי אין מטמא במשא ולא בהיסט ולזה ג"כ אינו מטמ' טהר' לחטא אם מניעו הרמב"ם בגא"ו ומ"ש הר"ב ואם הסיטן דבהיכט פליגי ולא במגעו כמ"ש הר"ש ועיין במ"ש דלקמן:רבי יהושע אומ מדף עיין בפי' הר"ב בפ"פ ב הטהור לחטאת שנגע במדף פי' הר"ב עליונו של זב קרוי מדף .מטעם שפי' במשנה דלעיל ועוד מפ' הר"ב טעם אחר במשנה ב פ"ו דעדיות · וע"ש ומ"ש הר"ב שהוא מדרבנן · וכ"כ הרמב"ם בפ"ו מהלכות משכב וכתב הכ"מ דהא דדרים מקרא ברפ"ד דנדה(כמ"ש שם הר"ב)דאסמכת' בעלמא הוא . שנגע במדף . באינו נגיעה שתהיה ולפיכך בעינן ש הא מדף דהיינו עליונו של זב · דאלו אינו כך אע"ג דעד כאן ל"פ לעיל אלא בהיסט אבל במגע כ"ע מודו דטמא · היינו כשנוגע בידו דוקא יכ"כ הכ"מ פי"ג מהלכות פרה בשם הר"י קורקוס ז"ל · ועיין בפי' הר"ב במס' ד' : בידו טמא · משמע אפילו באחת יוכן פסק הרמב"ם בפי"ג מהלכו' פרה ומ"ש הר"ב ועוד יש חומרא כו' דנטמא גופו · כדתנן במשנה ה פ"ב דחגיגה · ובפ' בתרא דמכילתין משנה ז' : וברגל טהור עיין בפי' הר"ב משנה ד' : קלל פי' הר"ב כלי חרס · וא"ל של אבן הרמב"ם ועיין מ"ש במשנה ג' פ"ג :

רבי

רבי יוסי מטהר. כתב הר"ב כיון דמקומו טהור מאב הטומאה. וכן לשון הר"ם. וכלומר דאוכלים ומשקים שאינן אלא ולד לא מטמאים לכלים. וכ"כ הרמב"ם:

וחכמים מטמאים. כתב הר"ב וכתבי הקדש רבנן גזרו בהו כו' כדתנן בסוף

א פי' שם
ב פיי' פ"ג
מס' פרה אדום
מ"ה
שיר ח סס פי"ל
מ"ה
ג אפיס נ"ב פ"ס
זפס פלכה ו
ח סס פלכס ו

וחכמי[א] מטמאי נגע באוכלי ומשקין בכתבי הקדש. טהור נתנו על גביהן ר' יוסי מטהרי. וחכמי[ב] מטמאים: ד[ג] הטהור לחטא שנגע בתנור בידו טמא וברגלו טהור[ד] היה עומד על גבי תנור. ופשט ידו חוץ לתנו' והלגין בתוכו יוכן האסל שהוא נתון על גבי התנו' ובו שני קללת. אח' מכאן ואח' מכאן. ר"ע מטהר. וחכמי מטמאין: ה[ה] היה עומד חוץ לתנור. ופשט ידיו לחלון. ונגל את הלגין והעבירו על גבי התנור. ר"ע מטמא וחכמי מטהרין. אבל עומד הוא הטהו לחטא על גבי תנור. ובידו כלי ריקן הטהור לחטאת. ובמים שאין מקודשין: ו[ו] לגין של חטאת שנגע בשל קדש ושל תרומה. של חטאת טמא. ושל קדש ושל תרומה טהורין שניהן בשני ידיו שניהן טמאים. שניהם בשני ניירות שניהם טהורים של חטא בנייר ושל תרומה בידו: שניהן טמאין. של תרומה בניירושל חטא בידו שניהן טהורין ר' יהושע אומ' של חטא טמא

ה יו

וחכמים מטמאין. משום דמונח במקום טמא. והתורה אמרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור. ורבי אליעזר סבר הואיל והכלי שהאפר בתוכו טהור הוא. שפיר קרינן ביה מקום טהור. ואין הלכה כרבי אליעזר: רבי יוסי מטהר. במונח על גבי אוכלים ומשקי' וכתבי הקדש כיון דמקומו טהו מאב הטומא': וחכמים מטמאים. דטהור מכל טומאה בעינן. וכתבי הקד רבנן גזרו בהו שיהיו מטמאין את הידי' והלכה כחכמים: ד שנגע בתנו' ואפי' הוא טהור לקדש. אם נגע בו הטהור לחטאת. טמא וצריך טבילה לחטאת. שהטהור לקדש פוסל בחטאת ודוקא שנגע בידו דנטמאו ידיו ונטמא גופו. אבל ברגלו טהו' דבידו עבוד מעלה. ברגלו לא עבוד מעלה. דומיא דאוכלין ומשקין דלעיל: והלגין בתוכו כלי שהכניס בו מי חטא' נתון בתוך ידו: וכן האסל תוט שנותני' שני כדין בשני ראשיו: ובו שני קללות. שני כלי' שהאס' נתון בהם שקלל את קשור בראש' המוט האחד. וקלל את' קשור בראשו השני. והשתא האדם והאסל ע"ג תנור. והלגין והקלל שבהן המי' והאפר חוץ לתנור: ר"ע מטהרי שאין הכלי שבו האפר עומד על גבי התנור ובמקום טהור הוא: וחכמי' מטמאין. הואיל והאדם הנושאו עומד על גבי התנור. חשבינן לכלי כאלו הוא עומד ע"ג התנור ובמקו' טמא הוא מונח. ואין הלכה כר"ע: ה היה עומד חוץ לתנור. שהתנור מפסיק בינו לכותל. וחלון בכותל וכו הלגין של מי חטאת: והעבירו על פי התנור שכל תנוריהם פיהן למעלה: ר"ע מטמא. דסבר קלוטה כמי שהונחה דמי וכשעה שהעבירה על פי התנור הרי היא כאלו הניחה בתוכו ונטמאה: וחכמים מטהרין. שברי לא אמרינן קלוטה כמי שהונחה דמי. והלכה כחכמים: ובידו כלי ריקן. דלא בעינן והניח במקום טהור אלא באפר הפרה ובמי' המקודשין על ידי האפר: ו של חטאת טמא. דקדש ותרומה טמאים הן אצל חטאת: שניהן בשתי ידיו. שנושא של חטאת בידו אחת. ושל קדש או של תרומה ביד אחרת: שניהן טמאים. של חטאת משום דנגע בשל תרומה בידו ונטמאו ידיו נטמא חטאת. אע"מ התרומה דהא מפסיק ניר ואינו נוגע בתרומה בידו: של חטאת בנייר ושל תרומה שניהן טמאים. דכי נגע בידו בשל תרומה נטמא לחטאת: ונייר דבשל חטאת אינו חוצן. דאין מוכין ראשון ושני לחטאת ונטמא של חטאת. והאדם טמא משום נושא מי חטאת וטמא את של תרומה שנגע בו בידו. אבל של תרומה בנייר חוצן בו הנייר. ואע"ג דנגע בשל חטאת בידו שניהם טהורים. דאע"פ שהוא טמא משום נושא מי חטאת. מ"מ אין מי חטאת חוזרים ומיטמאים בטומאה הבאה לאדם מחמת עצמן: רי"א של חטאת טמא. ר"י לטעמיה דאמר בתוספתא טהור לחטאת שהסיט את המפתח שהוא טהור לתרומה. טמא שמא ישכח ויסיט את הדבר הטמא. וה"נ אפילו בשני ניירות טמא. דמה שהוא נושא את התרומה אע"פ

שאינו

גבו אוכלים ומשקי' וכתבי הקדש כיון דמקומו טהו מאב הטומא': וחכמים מטמאים. דטהור מכל טומאה בעינן. וכתבי הקד רבנן גזרו בהו שיהיו מטמאין את הידי' והלכה כחכמים: ד שנגע בתנו' ואפי' הוא טהור לקדש. אם נגע בו הטהור לחטאת. טמא וצריך טבילה לחטאת. שהטהור לקדש פוסל בחטאת ודוקא שנגע בידו דנטמאו ידיו ונטמא גופו. אבל ברגלו טהו' דבידו עבוד מעלה. ברגלו לא עבוד מעלה. דומיא דאוכלין ומשקין דלעיל: והלגין בתוכו כלי שהכניס בו מי חטא' נתון בתוך ידו: וכן האסל תוט שנותני' שני כדין בשני ראשיו: וכו שני קללות. שני כלי' שהאס' נתון בהם שקלל את קשור בראש' המוט האחד. וקלל את' קשור בראשו השני. והשתא האדם והאסל ע"ג תנור. והלגין והקלל שבהן המי' והאפר חוץ לתנור: ר"ע מטהרי שאין הכלי שבו האפר עומד על גבי התנור ובמקום טהור הוא: וחכמי' מטמאין. הואיל והאדם הנושאו עומד על גבי התנור. חשבינן לכלי כאלו הוא עומד ע"ג התנור ובמקו' טמא הוא מונח. ואין הלכה כר"ע: ה היה עומד חוץ לתנור. שהתנור מפסיק בינו לכותל. וחלון בכותל וכו הלגין של מי חטאת: והעבירו על פי התנור שכל תנוריהם פיהן למעלה: ר"ע מטמא. דסבר קלוטה כמי שהונחה דמי וכשעה שהעבירה על פי התנור הרי היא כאלו הניחה בתוכו ונטמאה: וחכמים מטהרין. שברי לא אמרינן קלוטה כמי שהונחה דמי. והלכה כחכמים: ובידו כלי ריקן. דלא בעינן והניח במקום טהור אלא באפר הפרה ובמי' המקודשין על ידי האפר: ו של חטאת טמא. דקדש ותרומה טמאים הן אצל חטאת: שניהן בשתי ידיו. שנושא של חטאת בידו אחת. ושל קדש או של תרומה ביד אחרת: שניהן טמאים. של חטאת משום דנגע בשל תרומה בידו ונטמאו ידיו נטמא חטאת. אע"מ התרומה דהא מפסיק ניר ואינו נוגע בתרומה בידו: של חטאת בנייר ושל תרומה שניהן טמאים. דכי נגע בידו בשל תרומה נטמא לחטאת: ונייר דבשל חטאת אינו חוצן. דאין מוכין ראשון ושני לחטאת ונטמא של חטאת. והאדם טמא משום נושא מי חטאת וטמא את של תרומה שנגע בו בידו. אבל של תרומה בנייר חוצן בו הנייר. ואע"ג דנגע בשל חטאת בידו שניהם טהורים. דאע"פ שהוא טמא משום נושא מי חטאת. מ"מ אין מי חטאת חוזרים ומיטמאים בטומאה הבאה לאדם מחמת עצמן: רי"א של חטאת טמא. ר"י לטעמיה דאמר בתוספתא טהור לחטאת שהסיט את המפתח שהוא טהור לתרומה. טמא שמא ישכח ויסיט את הדבר הטמא. וה"נ אפילו בשני ניירות טמא. דמה שהוא נושא את התרומה אע"פ

הסיטן

שאינו נוגע בה הוה מדף לחטאת ואין הלכה כר' יהושע: היו נתונין על גבי הארץ ונגע בהם: שנתן ידו אחת על של חטאת וידו אחת על של קדש או של תרומה: של חטאת טמא דנטמא באדם בלבד של תרומה ושימא את של חטאת: ושל קדש ושל תרומה טהורין: שהרי האד טהור לקדש ולתרומה דלא נגע במי חטאת שלא בלבד: הסיטן ר' יהושע מטמא לטבול דאמר טהו לחטאת שהסיט את המפתח שהוא טהור לתרומה טמא ולית הלכה כותיה:

פרק יא צלוחית של מי חטאת:

ובא ומצאה מכוס פסולה שאני אומר אדם נכנס לשם וכסה אותו ורוב בני אדם אין טהורין לחטאת: אם יכולה חולדה לשתות ממנה פסולה אבל אם אינה יכולה לשתות לא פסלינן להו מטעם שמא אדם טמא נכנס וגילו אות דאין דרך בני אדם לגלות שלא לכסות מפני הארצים אבל ארצי דרכן לגלות ואין דרכן לכסות ודוק מכוסה ומצאה מגולה חיישינן לחולדה אבל מגולה ומצאה מגולה כמו שהניחה לא חיישינן אע"פ שאשתו לשפק מים מגולין דאמיר שכנת מאסור: או נחש לדברי ר"ג דאמר לעיל לף הנחש פוסל מפני שהוא מקיא: החטאת אפר חטאת או מים המקודש שהיו באהל המת בתוך כלי שיש עליו למיד פתיל: אינן נלולין ונפסלו מדכתיב והניח במקום טהור והאי לא מקום טהור הוא: אבל כלים העומדים להניח בהן מי חטאת או אפר חטאת: וכן אזוב המתוקן להזות בו נלולין בלמיד פתיל: ב כל הספק טהור לתרומה: כל ספק שאם נולד אותו ספק בתרומה: התרומה טהורה אם נולד כיולא בו בחטאת טהור: וכל התלוי לתרומה וכל ספק שאם נולד בתרומה תולין לא אוכלין ולא שורפין: אם נולד כיולא בו בחטאת: ישפך האפר או המים המקודשין: ובמסכת טהרות פ' הזורק טומאה: תנינן להו לספק הטהור ולספק שעל ידיו תולין בתרומה: אם עשו על גביו טהרות: אם הוה באפר זה שנעשה בספק התלוי לתרומה ועשה טהרות ע"י אותה האפר: תולין אותן טהרות ולא אוכלין ולא שורפין: הרפפות: כמין שבכות של עץ: טהורות לקדש לתרומה ולחטאת לפי שאינן כלים וגם אינן ראויין למדרס: והרעדות: עגלים שאינן מהודקין יפה זה בזה: וכשאדם נשען עליהם רועדים ומתנענעים: טמאות לחטאת: פעמים שאדם יושב עליהן וראויין לטמא מושב: ואין הלכה כרבי אליעזר: ג אם יש בה כביצה: דאוכל פחות מכביצה אינו מטמא: בין טהורה בין טמאה המים טמאים דטהרת תרומה טמאה היא אבל חטאת: והאוכלה חייב מיתה: דנטמא במי חטאת בשעה שאוכל ותרומת בטומאת הגוף במיתה:

הסיטן אשגיחם בשתי נירות קאי: מהר"ם: וחכמים מטהרים אא"כ היה ראוי למדרס: הרמב"ם פרק י"ד מהל' פרה [הלכה ו'] ועיין בריש פרקין:

פרק יא פסולה פי' הר"ב שאני אומר אדם נכנס לשם כו' עיין בספ"ג דטהרות: אם יכולה חולדה לשתות שאין תלוי בחויר רש"י פ"ק דחולין ד' ט': ומ"ש הר"ב אבל אם אינה יכולה לשתות לא פסלינן להו וכו' מפני שיש כאן שתי ספקות: ספק אדם גילה או בהמה היה ורמ"ש: ואת"ל אדם גילהו שמא היה טהור לחטאת או לא: הרמב"ם ספ"ע מה"פ: וכיולי בזה פירש"י בחולין ומ"ש הר"ב אע"פי שאשו לספק מים מגולין כדתנן במשנ' ד' ה' פ"ח דתרומות: והזייה לאו קרבן הוא כלל: ולסיוע אין בו משום קרבנה שכתבתי בסוף פ"ד דסיכ' (ד"ה המגולין): לדברי ר"ג כתב הר"ב דאמר לעיל בפ"ט משנ"ג וכת' סרא"ם והא דלא תנן הכא אם עכבר לדברי ר"א: כדקתני אם נחש לדברי ר"ג משום דר"ג שמותי (פי מתלמידי שמאי) הוא: וכ"כ התוס' דחולין (שם ד"ה אם נחש) ומים שאינן מקודשי כתב הר"ב וכן אזוב המתוקן להזות בו וצריך שיהא מוכשר דאל"כ אינו מקבל טומאה כלל: ובתוספתא רפ"י תני בהדיא אזוב המוכשר ומשמע דאם הר"ב מפרש המוכשר המתוקן ובאנשי הוציאו ממשמעו ועיין מ"ש בזה במשנה ו' וח': ב הרפפות פי' הר"ב כתין שבכות וכו' ועיין עוד בפירושו לרפי"ג דאהלות: ג אם יש בה כביצה: גם בכאן ל"ע היאך תהיה הדבלה והיא התאנה היבשה כביצה: והיא הרבה קטנה הימנה כמו שרמזתי כבר על זה במשנה י"א פי"ז דכלים: ומיהו י"ל דדבל היינו כמו שפי' הערוך ערך גרגרת הסני: וז"ל גרוגרת תאנים יבשות מפורדות: דבלה מחברת תאנים קרוין (כן) בין רטובין יבשין ע"כ: ואא"כ יהיו שתים ויותר: ועוד עיין בפי"ז דכלים משנה ז': והאוכלה חייב מיתה מכאן הבאתי ראיה לדעת הרמב"ם בפ"ב מה' תרומ' בסוב' שכל אוכל אדם הנטמר שנידוליו מן הארץ חייב בתרומה מן התורה. דלא כדעת הסוברים דמדאורייתא דוקא דגן ותירש ויצהר: ומיהו הר"ש פי' דהאי חייב מיתה לאו דוקא. אלא סימנא בעלמא. וכ"מ לתרומה דאורייתא: אי נמי בתרומת ביכורים דז' המינים דאורייתא ע"כ והתוספת פ"ק דר"ה דף י"ב (ד"ה תנא) כתבו עוד דא"כ מכות מרדות ומיתה לקוברו בין רשעים גמורים: וכתבו הר"ש ברים מס' מעשרות: והאוכלה חייב מיתה: איכא למידק דהרי הדבלה נמי טמאה ובפס"ח דסנהדרין דייק הר"ב לכתוב טמא

"היו נתונין על גבי הארץ ונגע בהם: של חטאת טמא: של קדש ושל תרומ' טהורים הסיטן: ר' יהושע מטמא: וחכמים מטהרין:

פרק יא צלוחית שהניחה מגולה יובא ומצאה מכוס פסולה: הניחה מכוסה ובא ומצא מגילה אם יכולה החילדה לשתות הימנו' או נחש לדברי רבן גמליאל: או שירד בה טל בלילה: פסולה: החטאת: אינה נצולה בצמיד פתיל: ימים שאינן מקודשין: נצולין בצמיד פתיל: ב כל הספק טהור לתרומה: טהור לחטאת כל התלוי לתרומה: נשפך לחטאת אם עשו על גביו טהרות תלויות: הרפפות טהורות לקדש ולתרומה ולחטאת: ר"א אומר הרעדות טמאות לחטאת: ג דבלה של תרומה שנפלה לתוך מי חטאת ונטלה ואכלה: אם יש בה כביצה: בין טמאה בין טהורה: המים טמאין והאוכלה חייב מיתה: אין

האוכל תרומה טהורה חייב מיתה; משמע הא טמאה אינו חייב מיתה. וכמ"ש פס בס"ד. ומ"ש הר"ם דמתני' דהכא לא סגי' הכי. הוא דוחק גדול בעיני. דא"ה היכי שתיק גמרא דהתם (דסנהדרין דף פ"ג) ודפ"מ דחולין ד' קי"ג מלתרמי ממתניתין

אפס פ"י הל"ח ב מיי"ם"ג מה' ב אות מקדש הל' יד ג מיי' פ"י מה' מעלות מעילה הל' ג

אבל בהכי לא תטעה דתרא דשמעתא דטמאה אינה במיתה. שמואל אמרה משום ר"אלעזר. ותסי אדעתיך דר"א הוא אמור' ולא מצי לפלוגי אמתני' דלא היא דודאי שאותו ר"א הוא תנא דהא אמרי' בפ"ו דערובין ד"ס"ו' דר"א קא קסי' ליה דשמוא רביה ואין מדרך הרב שיאמר דבר משו' התלמידוד דסוגי' דגמר' היכא דאתמר אמר ר' פלוגי משום ר' פלוגי אלא מפיו שמעה. אלא הוא שמע תחתר כמ"ש (בס' כריתות חלק לשון למודים שער ג' סימן ע"ט ולפיכך ודאי דר"א דהכא הוא ר' אלעזר התנא שבתנאי' ופלגתי שהכ"מ כתב בשם הר"י קורקוס בסוף פי"ד מה"ם (הלכה י') דהכא לא נחית תנא אלא לאשמועינן שהוא נטמא בנגיעה זו דהוא נגיעת מי חטאת שלא לצורך. ונטמא טומא' שחייב מיתה באכילת הדבלה בשביל אותה טומאה. ודודאי דהוא דינא כדין טמא דעלמא דאטהורה חייב מיתה. ואטמאה פטור. ובין טמאה וכו' ה"ק לא מבעיא כשהיא טמאה שנטמאו המים. אלא אפילו שהיא טהורה נטמאו. דלגבי חטאת הויא טמא ואותו שאכלה כדקתני נטלה ואכלה. אם יש בה כביצה. חייב מיתה. ככל טמא דעלמא וכיינו כשהיא טהורה ואח"ת והרי נטמאו המים והמים יחזרו ויטמאו אותה אפילו היתה טהורה. הא לא הויא. דהוא מעלה בעלמא. ואין טומאת מעלם פוטרתו מחיוב מיתה מן התורה. כל שכן שאף על פי שנטמאו לחטאת. לא מפני זה יחזרו ויטמאו את הדבלה. עכ"ל: אין בה כביצה כו' ה"ג בס"א. וכן הוא במוסחת מהר"ם ז"ל: ד' כל הטעון ביאת מים. פירש הר"ב כגון הנוגע בכל האבות. כדלתיב קרא וכתבו הר"ב בתשנה דלקמן: מטמא את הקדש ואת התרומה. מ"ש הר"ב לפי שהוא ראשון כו'. ושלישי בתרומה ורביעי בקדש וכן לשון הר"ם. וכלומר שבחולין אין עוד שלישי. אבל בתרומה. השני שעשה הוא יעשה עוד שלישי. ובקדש. השלישי יעשה עוד רביעי: ואת החולין ואת המעשר. פי' חעשר שני. ותיהני דה"ל למתני איפכא ואת המעשר ואת החולין: מטמא את הקדש. והכי שתיק לן תנא במשנה ו פרק בתרא דנדה. אבל ברפ"ב דמעילה שתיק לן תנא כחכמים. וכ"פ הרמב"ם בכאן. ובחבורו רפ"י מהלכות אבות הטומאות (נס בפ"ז מהט"א הלכה ה'). ופס כגירסה האחרונה יותר בס"ד (ד"ה כמנע): ופוסל את התרומה. מן התורה. כ"פ הר"ב בסוף זבים ועיין מ"ם שם בס"ד (ד"ה טבול יום): ואם בא אל המקדש כו ורמינהו דבספ"ז דזיר תנן כל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין חייבים עליה על ביאת מקדש ומקדש כלים הנוגעים במת אין הנזיר מגלח עליהם. והרי טעון ביאת מים. כדתנן בפ"ק דאהלות [משנה ב'] ובפ"ג מהלכות ביאת המקדש (הלכה י"ד) נחלקו הרמב"ם והראב"ד. והוא מחלוקת אמוראים בירושלמי שהביאו שם הכ"מ. ובכללן של הדברים. דלהראב"ד כלל דמתני' דנזיר דוקא הוא. ומפי הקבלה נמי שם בהשגה לפ"ה דטומאת מת (הלכה ה') ומה"ה נדחק הכ"מ בפ"ג מה' ביאת מקדש לפ' מתניתין דהכא. דבכללא דכל הטעון ביאת מים נשאר מילי הוא. אבל לענין חיוב מקדש נאו כללא הוא. אלא אתא למיתר שהטעון ביאת מים מן התורה אם הוא חייב על ביאת המקדש. אע"פ שנגע במים. חייב עד שיעריב שמשו. ולהרמב"ם. הראשון שנגע במת והשני שנגע בו שאלו מפורשים ממש בתורה כדכתיב (במדבר י"ט) וכל אשר יגע בו הטמא יטמא. חייבין עליהם על ביאת המקדש. אבל כל שאר הטומאות אע"פי שנלמדים מן המקראות כמפורש בפ"ק דאהלות. הואיל ולא נתפרשו ממש בתורה. אין חייבין עליהם על ביאת מקדש. שהרי אינן אלא דברי סופרים. כשנתו בכל תקום כמ"ש בריש עירובין תשנה ב'). ועוד בתשנה ג' פ"ז דאהלות (ד"ה וכ"ה). ואף לדבריו צריכין לפ' למתני' דכללא דכל הטעון. לשאר מילי קאי. דאע"ג דלענין ביאת מקדש איכא לפרושי כל הטעון ביאות מים מד"ת. כלומר מפורש ממש בתורה. אבל משיש שאר מילי ליכא לפרושי הכי. אלא נפרש גם כן כמ"ש הכ"מ דלשאר מילי קאי. וא"ת ולהרמב"ם אקשה הא נזיר. כבר הקשו כן שם בירושלמי. ותירצו דהוא כללא דנזיר לטומאות הפורשות מן המת בלבד. כגון רביעית דם ורובע עצמות. אבל כלים הנוגעים

במת אף על פי שאין הנזיר

מגלח

ר"יוסי אומר בטהורה המים טהורי' פס"ל לר"יוסי שאין הטהו' לתרומה. מטמא את מי חטאת. ואין הנכה כר' יוסי: שהכנים ראשו ורובו בתוך מי חטאת רבנן גזרו טומא' על הכא ראשו ורובו בתו' שאובין כמפורש פ"ק דשבת והוא מי"ח דבר שגזרו בו בין' ומי חטאת מים שאובין נמהו הלכך כשהכני' ראשו ורובו בהם נטמא ומשנטמא ואינו טהו לתי חטאת חוזרים מי חטאת ומטמאי' אותו ונעשה ראשון לטומא'. שאין מי חטאת מטמאי' את הטהור להם אבל כשאינו טהו' להם מטמאי' אותו: ד' כל הטעון ביאת מים מדברי תורה. כגון הנוגע בכל אבות הטומאו' מטמא את הקדש ואת התרומה. לפי שהוא ראשון טוש' שני בחולין ובמעשר ושלישי בתרומה ורביעי בקדש: לאחר ביאתו שטבל ולא העריב שמשו. יש לו דין שני לטומא'. ונעשה שלישי בתרומה ורביעי בקדש: וחכמי' אומרי' פוסל בקדש. כשם שטבול יום פוסל בתרומה. כן פוסל בקדש. ואינו מטמא בקדש כדין שטבל קלים טומאתו. ופסול משום. טמא לא משום בא אל המקדש. כל הטעון טבילה מן התורה שבא אל המקד' דהיינו לעזרת ישראל אפילו לאחר שטבל קודם שיעריב שמשו חייב ואף לעזרת נשים אסור טבול יום ליכנס אבל אינו חייב אלא בעזר' ישרא': ה' כל

[גמר' ל"ג] (אין בה כביצ' המי' טהורין והאוכל' חייב מיתה) ר' יוסי אומר' בטהורה. המים טה רים. "הטהור לחטאת שהכנים ראשו ורובו לתוך מי חטא' נטמא: ד' כל הטעון ביאת מים מדברי תורה מטמא את הקדש ואת התרומה. ואת החולין. ואת המעשר "ואסור על ביאת המקדש לאחר ביאתו. מטמא את הקדש ופוסל את התרומ'. דברי ר"מ וחכמים אומרים "פוסל בקדש (גמר ל"ג) ובתרומה ומותר בחולין ובמעשר. ואם בא אל המקדש.

בין

ה כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים · כגון אכל אוכלין טמאין ושותה משקין טמאין והידים והכלי' שנטמאו במשקין · וכיוצא בהן: וחכמים אוסרין במעשר · והלכה כחכמים: לאחר ביאתו לאחר שטבל מיד היתר בכגון וא"ל הע"ב שמש: אם בא אל המקדש פטור · דלא אסרה תורה ביאת המקדש · אלא על מי שנטמא באב הטומאה דאורייתא כדכתיב (ויקרא ה) בטומאת אדם או בבהמה טמאה · או בכל שרץ טמא: ן מטמא את מי חטאת ואפי' לאחר שטבל אם לא טבל לשם חטא' כאלו לא טבל דתנן בפרק אין דורשין (דף י"ח) טבל לקדש והוחזק לקדש אסור בחגוגות · אבל משטבל לשם חטאת אפי' טבול יום דאורייתא שפסול לתרומה ולקדש · כשר לחטאת דטבול יום כשר בפרה: ובמזה מי חטאת במגע ומשא · ובהא כ"ע לא פליגי אבל באזוב המוכשר לקבל טומאה · ומשום דאוכל הוא צריך הכשר שיבא עליו מים · וכן במים שאינן מקודשי ועומדי' לקדש וכלי ריקם הטהו' ועומד כדי להגיח בו אפר חטא' בהא פליגי ר"מ וחכמים והלכה כחכמים: ז כל אזוב שיש לו שם לווי · שרגילין ללוות עמו שם אחר כגון הכך דמפרש לקמן: אזוב זה · כלומר אזוב שתם שהרומה אותו אומר זה אזוב הוא בשתם: של תרומה טמאה · שאזוב של גנה חייב בתרומה כשלקטו לאכילה והא קמ"ל דאף ע"ג שהוא פחות מכביצה שאינו מטמא מי חטאת אפ"ה הואתו פסולה כיון שהאזוב עצמו טמא: ושלא טהורה לא יזה · מפני שמפסיד את התרומה: תמרות

א בין לפני ביאתו · בין לאחר ביאתו חייב: ה
ב כל הטעון ביאת מים מדברי סופרי' מטמא את הקדש ופוסל את התרומ' ומות' בחולין ובמעשר דבריר"מ וחכמים אוסרי' במעש' לאחר ביאתו מותר בכלן ואם בא אל המקדש בין לפני ביאתו ובין לאחר ביאתו · פטור: ן כל הטעון ביאת מים בין מדברי תורה בין מדברי סופרים · מטמא את מי חטאת ואת אפר חטאת ואת (גמ' ומזה המזה) מי חטאת במגע ובמשא · האזוב המוכשר והמים שאינן מקודשים וכלי ריקם הטהור לחטאת · במגע ובמשא דבריר"מ · וחכמים אומרים במגע אבל לא במשא: ז
ח כל אזוב שיש לו שם לווי פסו' אזוב זה כשר
ט אזוב יון אזוב כוחלית · אזוב רומי · אזוב מדברי פסול ושל תרומה טמאה פסול · ושל טהורה לא יזה ואם

מגלח עליהם · חייבים עליהם על ביאת המקדש שהרי הוא שני למת והוא מפורש בתורה: בין לאחר ביאתו · כדתניא בנזיר פרק ג' מיתים (דף מ"ה) טמא יהיה לרבות טבול יום הר"ש · וכבר העתיק בסוף משנה ח' פ"ק דכלים וע"ש · דאפילו הע"ב שמשו אם הוא מחוסר כפרה כמי חייב (מקרא דעוד טומאתו בו) ומ"ש הר"ב ואף לעזרת נשים כו' כדתנן במס' ח' פ"ק דכלים: ה כל הטעון ביאת מים מד"ס כתב הר"ב כגון אכל אוכלים טמאים וכו' ושמנין בסוף זבים אבל כלים הנגמרים בטהרה ואוכן ומחוסר כפורים לא דתנן בהו בפ"ג דחגיגה מס' ב' וג' דצריכין טבילה לקדש · אבל לא לתרומה הר"ש: ומ תר בחולין · עיין מ"ש במשנה ה' פ"ג דחגיג': לאחר ביאתו מותר בכלן · כתב הר"ב ואין לרי' הע"ב שמש וצריך טעם בדבר · דמליכו טומאות דרבנן בעו הע"ב שמש · ויש מקום לא בעו הע"ב שמש · דאסכחן בפסחים (סוף) פרק האשה (דתנן כל הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר ובעי הזאה ג' וז' כ"ש הע"ב שמש והיא דכהן הסורף את הפרה שהיו כהנים סומכי' ידיהם עליו לעשות הכירא לגדוקי' שהיו אומרים במעורבי שמש היתה נעשית וזה לפירושו דבסמיכת ידים היו מטמאין אותו כמ"ש במשנה ז' פ"ב) ויש מקום לא בעו הע"ב שמש כי הך דהכא והא דתנן בפרק אומר בקדש (דף כ') כלים הנגמרים בטהרה צריכין טבילה לקדש: ודייקינן בגמרא טבילה אין הע"ב שמש לא · (וכתבו הר"ב במשנה ד' פרק ה דמכילתין) והאוכן ומחוסר כפורים צריכין טבילה לקדש (כדתנן נמי בפרק אומר בקדש) ואיכא למידק נמי הכי טבילה אין הע"ב שמש לא הר"ש · ועוד האריך בדברים שבגמר' ותפני שלא נשנו במשנה לא רציתי להאריך בהם שכן דרכי בכל החבור: ובפ"ק דטהרות משנה ג' האריך עוד הר"ש: וכתב על משנה ג' פ"ח דשקלים דסכין שנמצאת בי"ד שוחט בה מיד · דטעמא דודאי הטבילוהו מאתמול דבעי הע"ב שמש · והקשה דנחוש שמא נטמא בדבר אא"כ הע"ב שמש · ותירץ דכיון דטומאה דרבנן היא לא חשו לה חכמים ועוד מסיק שם הר"ש דטומאות הנוהגות אף בחולין אע"פ שהן מדרבנן בעי הע"ב שמש · משא"כ במעלות בעלמא דלקדש ולתרומה ולא לבל דבר · והיא דכהן הסורף את הפרה מעלות דפרה מעלות שאני משאר מעלות · ולפי זה בגדי ע"ה מדרס לפרושים בעו הע"ב שמש אבל בגדי פרושים מדרס לאוכלי תרומה ובגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש לא בעו הע"ב שמש: ואם בא אל המקדש כו' כטור · כתב הר"ב דלא אסרה תורה ביאת מקדש אלא על מי שנטמא באב הטומאה דאורייתא וכ"כ הרמב"ם · וכיוצא בזה במשנה ג' פ"ה דטהרות ושם אפרש בס"ד ומ"ש הר"ב כדכתי' בטומאת אדם או בבהמה וכו' וכן לשון הרמב"ם בפירושו אבל בגא"י כתב בטומאת אדם או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמ' טמאה או בנבלת שרץ טמא: ו ואת אפר חטאת · עיין בתשנה רפ"ח דעדיות: האזוב המוכשר · במשקין הטהורים לחטאת · דאל"ה כבר נטמא עם ההפסר דקי"ל דהכשר וטומאה באין כאחת כמ"ש הר"ב ברים מכשירין ועיין (מ"ש) בתשנה ח': ז אזוב זה · פי' הר"ב כלומר אזוב שתם והוא האזוב שאוכלין אותו במלי בתי' הרמב"ם פי' אמר"פ (הלכה ה') · ושל תרומה טמאה · כתב הר"ב הא קמ"ל דאע"ג שהוא פחות מכביצה כו' וכ"ה (דשל) חולין טמאים ואגב כיפא דמחלק בתרומה טהורה דלכתחלה לא יזה נקט רישא תרומה הר"ש: ושל טהורה · ה"ג בפחות מכביצה דהא אף הטהורה טמאה לחטאת כדלעיל מתני' ג': לא יזה · כתב הר"ב מפני שמפסיד את התרומה

רל"צ

א מיי' פ"ב מה' טומאת מת' הל' יב
ב מיי' פ"ב מה' מחוסרי כפרה הל' ט
ג מיי' פ"ב מה' מחוסרי כפרה הל' ט
ד מיי' פ"ב מה' מחוסרי כפרה הל' ט
ה מיי' פ"ב מה' מחוסרי כפרה הל' ט
ו מיי' פ"ג מה' פרה אדומה הל' ה
ז מיי' פ"ז הל' ה
ח מיי' פ"ז הל' ה
ט מיי' פ"ז הל' ה

ר"ע

התרומה. וכמשנה ג' פ"ג דסוכה תכן כה"ג לענין אתרוג. ופסק פירשתי בפסק הרמב"ם מפני שהכשירה. ופלוגתא דאמוראי היא התם בגמרא (דף ל"ה.): אין חייבין על היונקות על ביאת המקדש. ואיכא למידק אמאי לא תני ואם הזה כשר וכדקתני בסל תרומת טהורה ואולי דהכי צריך הזייה אחר ומדרבנן: שלא נמלו. פי' הר"ב כל זמן שהפרח בו וז"ל הר"ם נמלו כמו גמרו מלשון ביו' הגמל את יצחק (בראשי' כ"א) דמתרגמינן ביום' דאתפסיל. ובתוספתא קתני גמרו ע"כ. ול"נ שהוא מלשון ויגמל שקדי (במדב' י"ז) ינבוסח' מהר"ם במשנה שלא גמרו אבל במשניות ישנו מגוקדי' כגי' הספ': ח אע"פ שנגבו פסול. כתב הר"ב ואע"פ שלא נטמא בו. וכן כתב הר"ם. גם הרמב"ם בפירושו. וסייעתא לדפריסי' לעיל משנה ו' דהוכשר במשקים הטהורים לחטאת מיירי. אבל קשה דכיון שהוא פסול להזיה. היכי קתני לעיל דשאוב המוכשר מקטמא ומשמע ולאי מטעם חומרות ומעלות החטאת שיש בו. והרי הוא פסול להזיה ולוחק לומר דפסול היינו לכתחלה. אבל בדיעבד אם הזה כשר. דהכי פסולין בתתני לעיל אפילו בדיעבד הן. והא דכפרק דלקמן משנה ו' קתני המזה בשאוב טמא. ולא קתני המוכשר. משום דבעי למתני שהמי' נפסלי'. והרמב"ם בחבורו ספי"א מה"פ כתב לקטו לאוכלין ונפלו עליו משקין אע"פ שנגבו פסול. שהרי הללו כך דהכא במשקים שאינן טהורי' לחטאת. ובאו ההכשר והטומאה כאחת. ולפיכך פסול: ט שלשה קלחים ובהם ג' גבעולים. שלשה קלחין שרשים. ובהם ג' גבעולים גבעול לכל קלח: גבעול הוא קנה האמצעי שהורע בראשו כקנבוס ופשתן. רש"י פ"ק דסוכה דף י"ג. ות"ם הר"ב דילפינן לקיחה לקיחה כו'. ולאו ג"ם בתורה היא. ולכך אם לא אגדו כשר. א"כ למצוה נתקבלה ולא לעכב. הכ"מ (ריש) פי"א מה"פ בפסח התים: רבי יהודה אומר של ג' ג'. שיהיה בכל קלח ג' גבעולין. הרמב"ם. מפסני כתו מפסקו הרמב"ם. והטעם שאותיות גיב"ק מתחלפין: רבי יוסי אומר מצות אזוב כו'. כתב הר"ב ר"י מחמיר טפי מת"ק דל"י תחלתו שיש פסול ושיריו א' פסול. ואינו כשר עד שיהא תחלתו שלשה ושיריו שנים. ולרבנן תחלתו שני' ושיריו א' כשר. ואינו פסול עד שיהא תחלתו כשיריו אחד. כן לשון הר"ם. וז"ם הר"ב והלכה כר"י. כ"כ הרמב"ם בפירושו. אבל בחבורו פי"א מהל' פרה (הלכה ד') פסק כת"ק: שיריו אם נפל האחד לאחר זמן. שיריו כשרי' בשנים. רש"י [דסוכה דף י"ג.]: וגרדומיו פי' הר"ב הוא הגבעול עצמו דאגרדום כו' וז"ל רש"י גרדומים כשמזיז בו שעמים הרבה מתוך שגבעוליו רכים מתפרין. וכל שהוא המשתייר באגודה. כש". ובלבד שישתייר מכל אחד ואחד כל שהוא שיהא שם אגודתו קיימת ע"כ. ולאו שצריך שיהו ג' שכשיריו שנים אין כאן ג'. אבל גם לשנים קודם אגודה בדיעבד. כדאיתא התם בגמרא: בל שהוא ס"מ דבתחלתו יש שעור ושעור לא אתפרש. הר"ש. וגם הרמב"ם לא פי' שום שעור לא בפירושו ולא בחבורו פי"א דה"פ אבל בפי"א דנגעים הי"ג. שם כתב שעור טפח לעתרת מצורע. כתו שהעתקתי לשונו שם וכ"כ בחבורו ג"כ רפי"א מהל' טומאת צרעת. וטעתו מפ המשלת דף כ"ו ואני תמוה דהתם סתם אמרינן אזוב טפח. ומאין [מפיק] לן דאאזוב דטהרת מצורע. ולא אאזוב דטהרת טמא מת. דלמא איפכא. אבל נראה יותר מדשקיל ולא פירש דתרוייהו בכלל. וכלומר כל אזוב שעורו טפח. ולהרמב"ם בפירושו יכולני לומר דסמך אדנגעים. דהא קרים בסדר אבל בחבורו מסדר בהשך. אין לומר דסתוך אהלקתי. אי איתא דס"ל דאכל אזוב אחרו כן. הוה ליה לכתוב כן במוקדם. והר"ם בנגעים לא פירש כלום. ועיין במשנה דלקמן:

תמרות כמין גרגרין שיש בראשי האזוב: אין חייבין על היונקות טמא שהוא עליו ביונקות. ובא בהוא זו אל התקדש אינו חייב: רבי אליעזר אומר וכו'. ואין הלכה כרבי אליעזר: נבעוליה שלא נמלו. כל זמן שהפרח מונח בתוך כיסו קודם שיפקח: ח מנגבו כדי שלא יתערבו חיים הכשרים בפסולין. אע"פ שנגבו פסול ואע"פ שלא נטמא מהשוכב לקבל טומאת פסול: לקטו לחטאת להזות בו מי חטאת: כגלק לעצי ומנגבו והוא כשר וכן הלכה: ט שלשה קלחין ובהן שלשה גבעולין. נבטול אחד בקלח אחד ושלשה קלחי' דבעינן לפיכן לקיים לקיים מאגוד' אזוב מפסח מצרים מה להלן שלשה. דבהכי מקרי אגודה אף כאן שלשה: מפסנו מפרידו ומחלקו שיהו הג' קלחים מפורדי' זה מזה: ר' יוסי אומר מצות אזוב ג'. ר' יוסי מחמי טפי מת"ק. דלרבי יוסי תחלתו שני' פסול. ולת"ק תחלתו ג' כשר. ואינו פסול עד שיהא תחלתו כשיריו אחד. ודקאמר ת"ק חצי אזוב ג' קלחים למצוה בעלתא. ולא לעכב. והלכה כרבי יוסי: וגרדומיו כל שהוא גרדומי הגבעול כל שהוא ושיריו וגרדומיו תרי מילי נינהו. דשיריו הוי שירי הג' קלחין. דהיינו שני קלחין. וגרדומיו הוא הגבעול עצמו. דאגרדם ונסבר ונשתייר ממנו כל שהוא:

ואם הזה. כשר ואין מזין לא בינקות. ולא בתמרות אין חייבין על היונקות על ביאת המקדש. ר"א אומר אף לא על התמרות אלו הן היונקות. גבעולין שלא נמלו: ח אזוב שהזה בו כשר לטהר בו את המציר' לקטו לעצים ונפלו עליו משקין. מנגבו והוא כשר לקטו לאוכלין ונפלו עליו משקין אע"פ שנגבו פסול. לקטו לחטא' כמלקט לאוכלין. דברי ר"מ. ר' יהודה אומר יוסי אומר כמלקט לעצים: ט מצות אזוב. שלשה קלחים ובהם שלשה גבעולין ר' יהודה אומר של שלשה שלשה אזוב שיש בו שלשה קלחים מפסגו ואוגדו. פסגו ולא אגדו אגדו ולא פסגו לא פסגו ולא אגדו כשר. ר' יוסי אומר. מצות אזוב שלש קלחי' ובהם שלש' גבעולים ושיריו שני' וגרדומיו כל שהוא:

פרק יב

פרק יב

פרק יב האזוב הקצר מספקו · מאריכו כדי ספקו : וכוכוש · הוא הפלך שהגפים טוו"כו: וטובל ומעלה ואע"ג דכתיב ולקח אזוב וטבל במים והוא לוק' הפלך שהאזוב כתוך בראשו שפי' קרינן ביה ולקח אזוב דלקיחה ע"י דבר אחר שהה לקיחה: ואוחז באזוב ומזה דבהזאה בעינן שיה' אוחז האזוב בידו: ר"י ור"ש אומרי' כו' ואין הלכה כר"י ור"ש: ב ספק מן הכו' ספק מן החוט כו' דבעי' הזאה ודאי מן האזוב: משו' דאמרי' העמד טמא על חזקתו : מחברו מיצה עליו שמא מטמאי מיתחטא' של כלי א' הלך על האחר: הזאתו פסולה· דאי מחברו מיצה עליו אין זו הזאה מן האזוב : טובל ומעלה כדרכו · ולא אמרי' מתו' שנדחק בפיה לצאת · שמא יחזרו המים לתוך הכלי ולא יצא' באזוב כשיעור : ר"י אומר הזייה ראשונה: דהזאה ראשונה לא חייסי · אבל הזאה שניה מתוך שנדחקו לצאת וגם הזה מהם · נתמעטו ביותר וחייסי' בהזאה שנייה שמא לא נשארו באזוב כשיעור · ואין הלכה כר"י : שלא יסגר שלא יקנה מגדדי הכלי או משוליו דכתיב וטבל ולא מספג: הזאתו פסולה · דבעינן כוונת הזאה והרי לא נעשית מחשבתו : ואפי' הן מאה · ולא בעינן הזאה בפני עצמ' לכל אים ואים או לכל כלי וכלי : ג על דבר המקבל טומאה · אדם וכלים: על דבר שאינו מקבל טומאה · בהמה וכלי אבנים · אם יש באזוב לא ישנה כדי הזאה א"ל לחזור ולטבול פעם שני · אלא מזה מאותו שנשאר באזוב על הדבר הטמא ועלתה לו הזאה דכתיב והזה הטהור על הטמא' הלכך כשנתכוין בשעת טבילת האזוב להזות על הטמא לא ישנה אלא יזה במה שנשאר' באזוב אבל אם טבל האזוב כדי להזות על דבר שאינו מקבל טומאה הואיל ותחל' טבילתו פסול' כך הזאתו פסולה ולא יזה במה שנשאר' באזוב עד שישנה: אמר' המנטפין מן האזוב שהטבילו לשם דבר שאינו מקבל טומאה אם הטבילו באותם טפות אזוב והזה מהן כשרין לפיכך הן מטמאין לפי שלא עשו מלאכתן שהרי הטבילה הראשונה פסולה היתה · והרי אלו הטפות כשאר מי חטאת הכשרים שהן מטמאין :

ד המזה

פי"ב מספקן בחו' ובכו' פי' הר"ב מאריכו כו' וז"ל הרמב"ם יקשרהו בחוט בקלה הכוש עד שיגיע למי החטאת אשר בכלי : ואוחז באזוב ומזה: כתב הר"ב דבהזאה בעינן שיהא אוחז האזוב בידו · מפני שאם אוחז בספוקו הוא מנענע כאן וכאן · ואינו מכוין ומזהו על הכלי: רש"י פ"ג דסוכ' דף ל"ז : ב מחט שהיא נתונה על החרס · והחרס אינו טמא · הלי' וסל"ל דהכא מיטהרת המחט במגוי שתן החרס · כיון שלא על החרס הולרך להזות : קמל"ן דאפ"ה לא : טובל ומעלה כדרכו · פי' הר"ב ולא אמרינן מתוך שנדחק כו' ולא יטאר באזוב כשיעור ואתיא כרבנן דרפ"ט · אבל הר"ם פי' דלא חייסי' שמא מתוך שנדחק בפיה לצאת יצאו מים מגוף האזוב ונתערבו במי חטאת · והרמב"ם פי' דלא חייסינן שמתוך צרות הכלי נדבק האזוב בפיו ומתמ' באו המים לאזוב ואין זו טבילה · ורי"א שהזאה ראשונה לבד הוא אשר יזה מזה הכלי הצר · לכי שבהזאי' השניה נדבק האזוב בפי הכלי ומוציא מים מדופני הכלי · כ"כ בגא"י: והזה לאחוריו · ואף שם היו כלים הצריכים הזאה · רש"י, פ"ה דסוטה דף ל"ט : הזייתו פסולה · פי' הר"ב דבעינן כוונת הזאה לטהרה כדכתיב והזה הטהו' על הטמא · שיהא מתכוין לו · רש"י שם · ונראה דדייק מדלא כתיב והזה הטהור עליו אלא על הטמא' כדי לטהרו משמע' ועיין לקמן וגם הרמב"ם פ"י מה' פרה שם מצרי' שיתכוין לטהרן אך הראב"ד כתב שא"ל אלא שיתכוין לו ולא בעינן שיתכוין לטהרו ויתכן שגם דעת הר"ב כן · ומ"ש הר"ב ולא נעשית מחשבתו · מסיים הר"ם ולא דמיא למתכוין להוציא לאחריו ובא לו לפניו דפ' המניח משנה ד' ע"ב ומטמא דהתם בשמיר תליא מלתא ואשתמר טפי לפניו מלאחריו: והזה על הנדדין שלפניו נדדין שיש ממנו ולהלן ולא נדדין שישנו ממנו ולאחור רש"י שם: הזייתו כשרה בנדדין הוי כלפניו והזה לפניו וטעמא נ"ל כדאמר פרק אלו הן הנשרפין (סוף דף ע"ז) זרק לרוח למעלה והלכה לנדדין והרגו חייב : ודייק עלה התם · אי כחו הוא · תיזול לעיל · ואי לאו כחו הוא תיזל לתחת · ומשני כחו כחוש הוא · מהר"ם : ג אם יש באזוב ישנה · הפי' הנכון · שאע"פ שיש מים באזוב להזות הויש

פי"ב האזוב הקצר מספקו בחוט ובכוש וטובל · ומעל' ואוחז באזוב ומזה · ר' יהודה ור"ש אומרי' יבשם שהזייה באזוב · כך טבילה באזוב : ב הזה ספק מן החוט ספק מן הכוש ספק מן הגבעול הזייתו פסולה. הזה על שני כלים ספק על שניהם הזה ספק מחברו מיצה עליו הזייתו פסולה · מחט שהיא נתונה על החרס והזה עליה · ספק על המחט הזה ספק מן החר' מיצ' עלי' הזייתו פסולה צלוחית שפי' צר · טוב' ומעל' כדרכו · פי' אומר הזייה ראשונה מי חטאת שנתמעטו · טובל · אפי' ראשי גבעולין ומזה בדבר שלא יספג נתכוין להזות לפניו והזה לאחריו · לאחריו והזה לפניו הזייתו פסולה · לפניו והז' על הצדדין שלפניו הזייתו כשר' מזין על הארם מדעתו ושלא מדעתו מזין על האד' ועל הכלי' ואפי' הן מאה: ג נתכוין להזות על דבר שהוא מקבל טומאה והזה על דבר שאינו מקבל טומאה · אם יש באזוב לא ישנה · על דבר שאינו מקבל טומאה · והזה על דבר שמקבל טומאה · אם יש באזוב ישנה · על הארם והזה על הבהמה · אם יש באזוב לא ישנה · על הבהמה והזה על האדם · אם יש באזוב ישנה · המים המנטפין כשרים · לפיכך

שניה ישנה ויטבול · הרמב"ם: על האדם כו' פירושא דריסא וכה"ג במסנה ב' פ"ח: דהמים המנטפים · פי' הר"ב אם הטביל באותן טפות כו' וז"ל הרמב"ם שם פי' מה"פ (הלכה ט') אם נטפו בכלי וחזר והטביל בהן את האזוב בכוונה להזות על דבר המקבל

טומאה כשרה • ע"כ. וצריך לחלק בין כשנטפו מן האוזב לכשעודם בו • וזה מבואר: ד המזה מחלון של רבים בו • יפי' הר"ב דהוי כספק טומאה בר"ה דם זקו טהור • כדתנן במסכת י"ח פ"ד דעדות • וז"ל מהר"ם המזה מחלון של רבים יפי' שקבל הזה מלגין של חטאת המונח בחלון של רבים ונכנס למקד' וכו' ונמצאו פסולי' כגון שהגיחו מכוס' ומצאו מגול' • או ליפכה דפסולי מספק וכו' וספק טומאה בר"ה • וחלון נקט משום דדר' להני הלגין של חטא' בחלון שבחומה שלא יקב טומא' • וכה"ג אמרי' לעיל (פ"י משנ' ה') פשט ידו לחלון ונטל את הלגין • כ"ל ע"כ' וחלון שבחומ' אינו חלון שנפתח מעבר לעב' שרוחין ממנו שלא שהוא כמו תיבה שבתו' חומ' (על הדרך שכתבתי ברפ"ו דמעילה אבל לפירוש הר"ב הוא חלון העשוי לראות ממנו • ומ"ש הר"ב שהרמב"ם פי' הטע' וכו' משום דספק טומאה בר"הר מתש לא הוי • דהא מיירי שנטמ' בולאי שא שהזייתי זו נמצאת פסולה ובמבורו סוף פ' פרה כתב שחזקת המים שמזין מהן על הרבים שהן כשרים והרי זה כאנו' ע"כ ויהר"ם כתב מחלון של רבים מטומאה דספק רה"ר וזכן פי' עוד לקמן • ונפלגתי מאוד דא"כ הזאה למה לי דספק טומאה ברה"ר שהור • ועוד דהיאך מחייבו בקרבן והרי אין קרבן בא על ספק טומאת מקדש וקדשיו • כדתנן במסכת כ' פ"ק דכריתות: שאין כ"ג חייב על טיאת מקדש מתני' כר"ש דסב"ל דהוריות • הר"ש • וה"ל להר"ב לכתוב שהיא הלכה • ובפי' הרמב"ם בנא"י כתוב וזו סברת ר"ש והיא הלכה כפי מה שבארנו בשני מהוריות • ואני כתבתי שם דנ"ל שהיא הלכה: מחליקין היו • פי' הרמב"ם מעמידן) בחלון המים ויגוללו שמלותם: לפני חלון של רבים • רבות' נקבו חלון של רבים דאע"פ שהזה על ספק טומאה בר"הר חשיב נעשית מלותו כ"כ הר"ש וזה לשטתו אבל לפי' הר"ב והרמב"ם נ"ל דדברו בהיות דאלו בחלון של יחיד אינו בטמא שיה' שם מים רבים עד שיחליקו ושוב ראיתי להרמב"ם בחבורו סוף פ' פרה (הלכה ח) שכתב' ולא היו חוששין להן שמא שכולים הם כ' ו' ועדין טמאין כדתנן במסכת ח פ"ט ולפי זה דוקא בחלון של רבים דאלו בשל יחיד הא אמרן דמסתמא צריך לבדוק וחוששין שמא פסולין הן ודורסין ולא נתנעים לשון הרמב"ם והיו ג"כ דורסין (אותן) ברגליהם ולא היו נתנעין אלא אל המקדש ומהתעסק בקדשים' ע"כ: מפני שאמרו מי חטאת שעשו מלותן אינן מטמאין ואע"ג דבעדיות פ"ה משנה ג' פלוגתא דב"ש וב"ה קתני דב"ה מטמאין • התם רבי יומעאל אמרה ומשמע אבל חכמים פליגי עליה ולא סברי להו שהוא מקולי ב"ש ומומרי ב"ה • וכיולא בזה בפי' הר"ב רפ"ג דיבמות ובת"ס תמא הביאה הר"ש וכן היה ר"ג אומר לזה פרוש לאחריך שמא קטמא א"ל והלא מחליקין היו בפני חלון כו' מפני שאמרו וכו': ה בקרדום הטמא פי' הר"ב שהוא אב הטומאה כו' נעשה הכנף ראשון ומבואר הוא שלערך שיהיה זה קרדום ג"כ לא הגיע אליו טומאה מן התת כי אז יסוב זה הכנף אב • הרמב"ם • ומבואר הוא בפ"ק דאהלות: בכנפו ומזה עליו ה"ב בפ"א וכן הוא במסכת יסודי מנוקדים ובנוסחת מהר"ם ז"ל: בדי הזייה. ואפילו למ"ד (ברפ"ט) דאין הזאה לריכה שיעור ה"ת אבל דברה אבל במנה (שהוא מטבל ראשי גבעוליו בו) לריכה כשיעור כדאיתא בפ"ק דיומא (דף י"ד) ובפ"ק דעירבין (דף ע') הר"ש: ו באזוב טמא ירקה כו אזוב הטמא לחטאת אסר כבר אמרנו שהוא אפילו היה רחוק אלף אמה הרבה מן הטומאה הרי הוא טמא ולכן המים פסולין אמנם אלו היה האזוב הטמא לקדש או לקרומה היו המים טמאים כמו שבארנו •

א לפיכ' הם מטמאין לשם מי חטא: ד המזה מחלון של רבי' ונכנס למקדש ונמצאו המי' פסולים פטור מחלון של יחיד ונכנ' למקד' ונמצאו המי' פסולין חיי' אבל כ"ג בין מחלון של יחיד בין מחלון של רבים פטו' שאין כ"ג חייב על ביאת המקדש • מחליקין היו לפני חלון של רבים • ודורסין ולא נמנעין • מפני שאמרו' מי חטא שעשו מצותן אי' מטמאין: ה בקרדום הטמא בכנפו ומז' עליו אע"פ שיש עליו כדי הזייה טהור • כמה יהא במים • ויהי' בהם כדי הזייה כדי שיטביל ראשי גבעולין ויזה • רבי יהודה אומר רואים אותם כאלו הן על אזוב של נחשת: ו המזה באזוב טמא • אם

ד המזה מחלון של רבים שעומד בחלון של רבים והזה שם על כל הטמאים העוברים • והזה על הטמא כשבור שהמים שבידו טהורים להזאה: ונמצאו פסולי' • אם נכנס בהזאה זו למקדש פטור הטמא מקרבן דהוי כספק טומאה ברה"ר דספיקו טהור • ופי' הרמב"ם הטעם דטמא זה אנוס הוא • דלא ה"ל לאסוקי אדעתיה ולבדו' אם המים כשרין להזאה אם לאו כיון שהיה עומד בר"הר ומז' על הרבי' אבל העומ' בחלון של יחיד ומזה הוה ליה לטמא לבדוק על המים אם כשרים • אם לא: וכיון דלא בדק • שגגה היא זו ולא אונס • ואם נכנס למקדש בהזאה זו • מייב קרבן • דהוי כספק טומאה בר"הר דספיקו טמא: שאין כאן גדול חייב על ביאת המקדש • דכתיב (בפרבר י"ט) ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל • מי שחטאו שוה לקהל דהיינו ליחידים פרט לכ"ג שאין חטאו שוה ליחידים: מחליקין היו • כלומר כ"כ מי חטאת היו שם על שהיו מחליקין בהן בני אדם • ואפ"ה דורסין בהן • משום דלא מטמאין הואיל ונעשי' מצותן: ה בכנפו בגדו. לפי שהקרדום הלריך הזאה היא אב הטומאה' וכשאוחז בכנפו נעשה הכנף ראשון אין האוחזו טמא • דאין אדם וכלי מקבלים טומאה אלא מאב הטומאה ואע"פ שיש על הקרדום מים כדי הזייה אין האוחזו טמא משום נושא מי הנדה • הואיל ונעשית מצותן בכר: כדי שיטביל ראשי גבעולין ויזה חוץ ממה שהאזוב בולע בחלו הקל האזוב של נחשת שאינו בולע דרואים המים הבלועים באזוב בחלו הן בעין להשלים שעור הזאה להיות הנושאן טמא • ואפ"ה דכתיב (שם) ומזה מי הנדה דדרשינן מיניה ונושא כשעור הזאה' הייט שלו היה בהן שעור הזאה אין הלכ' כר"י: ו המז' באזוב שמא כגון אזוב של ניר שלקטו לאכיל: אם

אם יש בו כביצ'המים פסולי' והזיתו פסולה
אין בו כביצ'המי'כשרי'והזיתו פסול'ומטמא
את חברו'וחברו את חברו'אפי'הן מאה: ז
"הטהו'לחטא'(גמ'שנטמ')שנטמאו ידיו' נטמ'
גופו'ומטמ'את חברו'וחברו את חברו' אפי'
הן מאה: ח"לגין של חטא'ישנטמאו אחוריו
נטמ'תיבו'ומטמ'את חברו'וחברו את חברו
אפי'הן מאה' הזוג והענבול חבור כ"כיש של
(כ"ח מרבן)רובן לא יזה לא על הכוש' ולא על
הפיק'ואם הזה מוזה' של פשתן חבור' "עור
של ערים'שהוא מחוב' לפיקו' חבו' המלבן
אינו חבור לא לטומא' ולא לטהר' כל ידות
הכלי'הקדוחות חבור'ר'יוחנן בן נורי או'אף
החרוקו': ט "הסלי'שבקנתל' והמטה של
טרבל'וקרן של כליב' וקרנין

אם יש בו כביצ' המי' פסולי' והזיתו פסולה אין בו כביצ' המי' כשרי' והזיתו פסול' ומטמא את חברו' וחברו את חברו אפי' הן מאה: ז הטהו' לחטא' (גמ' שנטמ') שנטמאו ידיו' נטמ' גופו' ומטמ' את חברו' וחברו את חברו' אפי' הן מאה: ח לגין של חטא' ישנטמאו אחוריו נטמ' תיבו' ומטמ' את חברו' וחברו את חברו אפי' הן מאה' הזוג והענבול חבור כ"כ יש של (כ"ח מרבן) רובן לא יזה לא על הכוש' ולא על הפיק' ואם הזה מוזה' של פשתן חבור' "עור של ערים' שהוא מחוב' לפיקו' חבו' המלבן אינו חבור לא לטומא' ולא לטהר' כל ידות הכלי' הקדוחות חבור' ר' יוחנן בן נורי או' אף החרוקו': ט הסלי' שבקנתל' והמטה של טרבל' וקרן של כליב' וקרנין

כפ' אשר קודם זה (במ"ז) הרמב"ם: אם יש כביצ' כתב הר"ב דזהו שיעור אוכל בין לקבל טומא' בין לטמא אחרי' וכך מפרש במקום' אחרי' וקשיא מרפ"ב דטהרו' ומס אפרש בס"ד: ומטמא את חברו' פי' (הרמב"ם) [הכ"מ ספט"ו מה"פ כנ"ל] שזה האוכל הטמ' אם היה בו כביצ' הנה הוא יטמא שני ושני לשליסי וכו' ועיין במסל' דלקמן: ז שנטבאו ידיו וכן הוא בס"א וה"ג גרסי' במ"ה פ"ב דחגיגה ומ"מ לא דוקא שצריך שיטמאו ב' ידין' שא בא אחת מהן סגי כך פסק הרמב"ם בפי"ג מה"פ (הל' ד') וכתב הכ"מ דמשמע ליה כן ממתני' ב' פ"ו וכמ"ש שם (ד"ה שנגע): ח הזוג והענבל חבור' פי' הר"ב אם הזה על א' כו' וכ"ש אם נטמא א' כו' ול' הרמב"ם בפי"ב מה' פרה [הלכ' ט'] הזוג והענבל חבור לטומאה ולהזייה: חבור וה"מ כשמחוברין אבל שלא בשעת חבור אם נטמא זה לא נטמא זה תוס' פ"ו דשבת דף נ"מ (ד"ה מתיב)

אם יש בו כביצ' המים פסולי' והזיתו פסולה אין בו כביצ' המי' כשרי' והזיתו פסול' ומטמא את חברו' וחברו את חברו אפי' הן מאה: ז הטהו' לחטא' (גמ' שנטמ') שנטמאו ידיו' נטמ' גופו' ומטמ' את חברו' וחברו את חברו' אפי' הן מאה: ח לגין של חטא' ישנטמאו אחוריו נטמ' תיבו' ומטמ' את חברו' וחברו את חברו אפי' הן מאה' הזוג והענבול חבור כ"כ יש של (כ"ח מרבן) רובן לא יזה לא על הכוש' ולא על הפיק' ואם הזה מוזה' של פשתן חבור' "עור של ערים' שהוא מחוב' לפיקו' חבו' המלבן אינו חבור לא לטומא' ולא לטהר' כל ידות הכלי' הקדוחות חבור' ר' יוחנן בן נורי או' אף החרוקו': ט הסלי' שבקנתל' והמטה של טרבל' וקרן של כליב' וקרנין

וכפירש"י שם: לא על הכוש ולא על הפיקה' פי' הר"ב בשם הרמב"ם שא על קנה הברזל כו' שנה פותלין וטווין בפי"ב מה' פרה [הל' י']: עור של עריסה שהוא מחובר לפיקות פי' הר"ב עור שמשימין וכו' וז"ל הר"ם ודרכו להיות מחובר בטבעות הקבועין בעריסה העשויין כעין פיקות: המלבן פי' הר"ב המלבן כמין קטרו כו' ודומה לו בפ' המוכר את הבית בב"ב ד ס"ט גם הר"ם הביאה ולא ידעתי מה להם ולאבעיא דבעי ר' ירמיה שם ומשנה שלימה קתני מלבן בפי"ח דכלי' משנה ג' ובשאר דוכתי ומיהו הר"ם שם בכלים הביא ג"כ דאיה לפרש למלבן מהא דב"ב ומ"מ ק"ל על הר"ב והר"ם אמאי לא פירשו בכאן דבאין מיטלטל עמה דהיינו דלא מחברי למטה כלל' דאל"כ תקשה אהיא דכלים דהתם ואף על הרמב"ם בפירושו דהכא יש לתמוה כן וכן בחבורו בפ"ד דהלכו' כלים (הל' ב') כתב מלבן המטה אם היה מלובש בסיקות ויש לו רגלי' שמחוברין עם המטה ה"ז מתטמא עם המטה' שהרי נותנים אותו בשני המטה והרי הוא כאחת מאבריה. ע"כ' ובספי"ב מה"פ שם וכתב מלבן של מטות אינו חבור כו': אינו חבור וכו' פי' הר"ב דאם נטמא כו' וכן ל' הר"ם' ואין נראה כלל שיהיה כונתם שאם נטמא מלבן זה לא נטמא מלבן זה כו' דממ"נ אם הם בלתי מחוברים במטה מהיכי תיתי להיותם נחשבים כלל לחבור והרי הם נפרדים זה מזה. ואם הם מחוברים במטה לא הם בלבד יטמאו זה מזה אבל אף המטה. ועוד שכבר הזכרתי לעיל דמיירי שאין מחוברין במטה ול' הרמב"ם שאם נגע בו טומאה לא נטמא המטה' ואם נגע טומאה במטה לא נטמא הוא וכן הוזה על המלבן לא טהרה המטה בזאת ההזאה וכן אם הוזה כו' ע"כ' וכך הוא ג"כ כוונת הר"ב והר"ם ולא חסו לפרש: ולא לטהרה' עיין במתני' דלקמן: ט הסלים שבקנתל' פי' הר"ב סלים שדרכן להוליך וכו' על גבי החמור ולחמור קורין כל' ישמעאל קנתל' הר"ם בשם הערוך: והמטה של טרבל פי' הר"ב כמין עץ וכו' והוא כלי בעל חוליות יתרכב קצת חלקים בקצת' הרמב"ם [וז"ל רש"י זבחים דף קי"ו ב' כמין עץ של עץ ויש בו יתדות חדיס (וגם עשוי) חרוצין חריצין ומוליכו ומביאו על הקשין של דישה לאחר שנידש ומחתכין ונעשין (תבן) [תרין]' והר"ב שפי' שדשין בו כו' כן

וקרנין של יונאי דרכי' פי' הר"ב קרני בהמה וחיה שתוליכי' כו' ופס כליס בעלי חוליות · כמ"ש הרמב"ם :

ושלשלת המפתחות והמפתחות נעשים חבור לטומאה ע"י השלשלת ולא להזייה כ"כ הרמב"ם פי"ב מה"פ (הלכה ו') :

ושלל הכובסים וכו' עיין עוד מזה במשנה ו' פרק ב' דעוקלים : **חבור** לטומאה ואינו חבור להזייה לקח החומרא בשני הפנים · הרמב"ם בנמ"י · וז"ל בפי"ב מה"פ כל מקי שאתה שומע חבור לטומאה ואינו חבור להזיי' · אין זה אלא גזיר' מדבריה' שם הלכה ד') :

להזייה ובמתני' דלעיל קתני לטהרה · ואין להקפיד

ובמתני' דלקמן קתני נמי להזייה : **הכל** כשרים להזות · לאתויי ערל פי' שמתו אחיו מחמת מילה · וכדר"א דא"ר אעזר

וקרנים של יונאי דרכים · קרני בהמה וחיה שתוליכים עמהם עוברי דרכים לתלאות בהן מים לשתות : ושלשלת המפתחות · שלשלת שתולים בה המפתחות · ושלל של כובסי דרך הכובסים לשלול הבגדים זה עם זה הקטן עם הגדול בשביל שלא יאבד : והבגד שהוא תפור בכלאים שתי תחיכות של בגד למר שתפרן בחוטי פשתן וסופו להפרד מכוס אשיר כלאים וכן שלל של כובסי' סופי להפרד ואפי' הכי הוי חבור לטומאה : י המיחם · קומקום של נחשת שמחממים בו המים : חוץ מטומטום ואנדרוגינוס לפי שהן ספק אם יואשה אינה כשרה להזות · דכתיב וטבל במים מים טהור · מים ולא אשה · טהור · לרבות את הקטן · והואה יליף

וקרנין של יונאי דרכים · ושלשל' המפתחו' · ושלל הכובסי' · והבגד שהוא תפור בכלאים חבור לטומאה · ואינו חבור להזייה : י כסוי מיחם שהוא מתיבר לשלשלת · בש"א חבור לטומאה · ואינו חבור להזייה · בה"א הזה על המיחם הזה הכסוי · הזה על הכסוי לא הזה המיחם · הכל כשרים להזות · חוץ מטומטום · ואנדרוגינוס · והאשה · ותינוק

מטבילה · דאתקוש לבדדי : האשה

ערל שהוא הזייתו כשרה גמ' ס"ק דערכין ד' ג' · ובפ"ח דיבמות ד' ע"ב מפרשינן טעמא דר"א מידי דהוה אטבול יום שאע"פ שאסו בנגישה לתרומה כשר לפרה ואפי' תמה דבפ"ה מ"ד ד"ה ובאנדרוגינוס] כתבתי בשם התו' שהקשו מדלא קתני הכא טומטום דלכ"ע פסול לקדש לפי שהוא ספק ערל והא הכא מרבינן לערל לכשר להות' ואין לחלק בין קדוש להזיה לענין ערל · דדוקא מאי דכתיבו בפ' פרה אמרי' דכלה פרשתא משמע מוצא מיד משמע · ומשמע ממילא · כמ"ש לעיל שם · ועוד אכתוב זה בדבור דלקמן · אבל ערל דמסברא בעלמא איכא להכשירו או לפוסלו · אין לחלק ביה · שאם הסברא להכשירו בהזייה מידי דהוה אטבול יום · א"כ בקדוש נמי · ואם סברא לפוסלו כי תמא · א"כ בהזייה נמי · ובגמ' דיבמות מוקמינן ברייתות אהדדי דמכשיר ערל להזייה ואחדא דפסלה ערלה לקדוש ומשנינן כתנאי · ס"מ דאין לחלק ביניהם · ומשום דהזייה עיקר טהרה · רבותא אשמועי' דהכשר בהזייה דהוה נמי רבותא לאשמועי' דפסול בקידוש · ולעולם כי אהדדי נינהו · דמאן דמכשיר בחדא מכשיר בחדא וכן בפסולת · ולאידך ניסא איכא נמי לתת טה · דמאי סגא דאתקני' דהכא אמרי' לאתויי ערל · ואו במתני' דפ"ה לא אמרי' הכי · שא לר"י לאתויי קטן ולרבנן לאתויי אשה · והמ"נ למימר במתני' דהכא לר"י לאתויי אשה ולרבנן לאתויי קטן ומדלא אתרי' הכי משמע דדוקא הכא בהזיי' מרבינן ערל להכשיר · ואלו לעיל בקידש לא מכשרינן וכת"ס שם בשם התו' שא שאין טעם לחלק · וכ"ש שנכשיר בהזייה שהוא עיקר הטהרה ונפסול בקידוש · ועוד דאי איתא דאיכא לפלוגי · אמאי לא משני הכי גמרא דיבמות כי מוקמינן לשתי הברייתות אהדדי · דהא המכשרת מתניא בהזייה · והפוסלת מתניא בקידוש · וא"ל לשנוי דשאני קידוש מהזייה · והגרא' בעיני הוא דודאי דקידוש והזייה כי הדדי נינהו · ובדמוכח סוגיא דיבמות בהדיא · ודקדוקן של התו' נמי דדייקי מתני' דלעיל דערל פסול לקדש דיוקא הוא ואם"כ דלהזייה ג"כ פסול · וסוגיא דערכין דאתרי' אהכא לאתויי ערל שכשר להזות' אם"כ דאף לקדש כשר וסברא דמתני' דהכא ודאתם פליגי · דודאי מהתם איכא למידק דערל פסול כדדייקו התוס' · וא"ת ומאי דוחקא דסוגיא דערכין למוקמא בפלוגתא · י"ל משום דלמימרא דהכל כשר לאתויי קטן הוא דוחק דהא בהדיא תני לה חוץ מתינוק שאין בו דעת שמעינן בהדיא דאו קטן שיש בו דעת כשר · ולא איצטרך למיתני הכל הלכך ניחא לייה טפי למימר לאתויי ערל · ואתיא כר"א דמכשיר בערל · ובודאי דס"ל לקידוש אבל במתני' דלעיל לענין קידוש כיון דאיכא למידק מינה גופה דסברה דערל פסול לקדש כדדייקי התו' · לא מצינן למימרא דהכל הכשר לקדש דלאתויי ע"ל הוא דאתא · ופרכין לדחוקי אנפשין ולפרושי דהכל לאתויי אשה או קטן אע"ג דבהדיא מתניא · ויוצא לנו מעכשיו דלעולם לא ד ערל כשר להות כשר ג"כ לקדש · ומ"ד פסול לקדש פסול ג"כ להות · ודהני תרתי מתני' פליגי ולענין הלכה דאיתי להרמב"ם בפ"ו (הלכה ו') שכתב הערל כשר להות שאין הערל טמא ובפ"ו לענין קידוש לא הזכיר דין הערל כלל ונראה בעיני דסמך אדפ"ו דלענין הזייה · ומשום דבהזייה אתמר בגמ' דערכין אמתני' · להכי כתבה אמתני' · ומינה דה"פ לקידוש · והיינו דדייק (שם) למימר מילתא בטעמא · שהערל אינו טמא · לומר דמאן דפסל משום דבבר ערל כי טמא לית הלכתא כוותיה · ומתילא בקידוש נמי · וכ"ש דכ"ש הוא להכשירו בקידוש · שאינו עיקר בטהרה כמו בהזייה · ומאי דמכרעה למפסק הכי · כ"ל משום דכיון דר"א שהוא אמורא קאמר דכשר ומתני' כוותיה · אע"ג דתניא נמי איכא · אית לן למפסק לגיבא דאמורא · כיון דכוותיה תניא נמי : **חוץ** מטומטום וכו' · פי' הר"ב דכתיב וטבל במים מים · טהור מים ולא אשה כו' גתרא ס"ד דיומא דף מ"ג · ופירש"י דכיון דבקידוש מכשרינן באותה של אשה · ובאשה כתיב מים טהור דהיינו זר · ואשה (כמ"ש הר"ב לעיל פרק ה' משנה ד') על כרחך מים טהור דהכא לאו לאכשורי זר ואשה ולמפסל קטן ולהוי משמע ממילא · דא"כ לשתוק קרא מיניה ונכתוב ולקח אזוב וטבל במים והזה · ואנא ידענא דבהדיא דלעיל מיניה קאי · וכי כתבינן לחדרש מים ולא אשה · על כרחך (משמע זה) מוגיא מיד משמע ע"כ · ותו בגמ' דר' יהודה דפליג אם בקדוש על כרחין פליג נמי הכא דכיון דלדידיה אשה פסולה

בקדוש

א אם הלכה ב ומלא מרכין ב · שם פי' הלכה ו

האשה מסעדתו • מסייעתו כדמפרש בסיפ' דאוחזת לו במים • ואם אחזה בידו אפי' בשעת הזאה כסול • לא מבעיא בשעת טבילה דכי כתיב איש ולא אשה • בטבילה הוא דכתיב • אלא אפי' בשעת הזאה דלא כתי' קרא בה זאה' אפ"ה אם אחזה בידו פסול • דגמרינן הזאה מטבילה:

יא ביום והזה בלילה פסול • דכתיב והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי ביום' ולא בלילה ואתקש טבילה להזאה' דכתיב וטבל במים איש טהור והזה מה הזאה ביום • אף טבילת אזוב ביום: טובל בליל ומזה ביום היכא דשהה טבילתו ולא הזה ביום השביעי כשבא להזו בשמיני או בתשיעי ועשירי יכול להקדיש טבילו להזאה' אבל הטובל בשביעי במלוקו מזה תחלה ואח"כ טובל דכתיב וחטאו ביום השביעי • והדר וכבס בגדיו ורחץ במים: משעל' עמוד השמ' כשר' דתשם ואילך הוא יום דכתי' (בנחתי') (ד') ואנחנו עושי' במלאכה וחנים מחויקים ברמחים מעלות השחר ועד לאת הכוכבים • וכתיב (שם) והיו לנו הלילה משמר והיום מלאכה: נשלמה מסכת פרה

ותינוק שאיקבו דעת: האשה מסעדתו ומזה ואוחזת לו במים: והוא טובל ומזה • אם אחזה בידו אפי' בשעת הזייה • פסול: יא "טבל את האזוב ביום והזה ביום • כשר ביום והזה בלילה • בלילה והזה ביום • (גמ' ל"ג ביום והזה ביום שלאחריו) פסול "אבל הוא עצמו טובל בלילה ומזה ביום שאין מזין עד שתגיע החמה "וכלן שעשו משעלה עמוד השחר • כשר:

נשלמה מסכת פרה

בקידוש וקטן כשר אתא האי למימר איפכא איש ולא קטן טהור להכשיר את האשה • דע"כ ליכא למימר דמשמע מתילא • דלא"כ לשקוק מיניה • וכתבו התו והר"ם (תימא) דבתוספת' תני בהדיא ר"י מכשיר בקטן • ומ"ש הר"ב והזאה ילף מטבילה • דאתק' להדדי כמ"ש הר"ב במסכ' דלקמן: ותינוק שאין בו דעת • דהא אתרן במסכ' ג' דהזיי' צריכה כוונה • והלכך אע"ג דמרבינן קטן מטהור • ליתן לן לרבויי אלא כשיש בו דעת • ושמעינן מהכא דקטן דממעטי' בקידוש אמי' כשיש בו דעת דהא אין בו דעת אף בהזיה לא מרבי' ליה וכולה פרשתא משמע זה מוציא מיד משמע • ולכדל"ל דהא דאמרינן לעיל והניח מי שיש בו דעת להניח יצאו חש"ו שאין בהן דעת להניח כמ"ש שם הר"ב (פ"ה מסכ' ד') לאו למימר דאש יש בו דעת דכשר • שא ה"ק יצאו אלו דמשתמ' אין בהן דעת להניח • ולפי' פשטן הכתוב ואפי' כי משכחת לקטן שיש בו דעת לא חלק הכתוב והשליה לכל קטן • אבל הכא בהכשר דמרבינן לקטן לא מצית אמרת דלא חלק הכתו' ומכשי' לכל קטן • דודאי דלא הכשיר בקטן יותר מבגדול ובגדול כי לא נתכוין לא עביד ולא מידי ה"נ קטן כשאין לו דעת נמצא שלא נתכוין ולא עביד ולא מידי • כך נ"ל ומהר"ם ז"ל הגיה שיש בו דעת וגרסה בעיני דלפי זה אדלקמיה קאי • וכדברי הרמב"ם והתו' שלא כתוב לקמן ומ"מ הרמב"ם גורס כגי' הספר: האשה מסעדתו • לשון הרמב"ם פ"י מה' פרה (הלכ' ז') קטן שיש בו דעת שהזה והאשה מסעדתו וכו' וכן התו' דיומא (שם ד"ה אשה) מפרשים שמסייעת לקטן • וגרסה טעמא דנקטי מלתא דשכיחא אבל לאו למימרא דדוקא בקטן מסעדתו ולא בגדול • שאין טעם לחלק: יא טבל את האזוב ביום והזה ביום כשר עיקר מצותו כך היא ומשום דבעי למתני סיפיה פסול תנא הכא כשר (ואע"ג דלא איצטריך למיתנייה כלל אגב אחריני נקטיה • וכמ"ש כיונא בזה בשם התו' רפ"ז דזבחים) א"נ לאשמועי' דאע"ג דשהה בינתיים הרבה • וה"ק טבל את האזוב ביום ואח"כ הזה ביום אע"פ ששהה הרבה בין טבילה להזייה • אפ"ה כשר והייגו דבג"א גרסי' ביום והזה ביום שלאחריו פסול • למימרא דשהיית לילה שבינתיים משסקת אבל שהיית כולה יומא איגו מפסיק כך נ"ל: טובל בלילה ומזה ביום • פי' הר"ב כשבא להזות בח' לו בט' וי' בפסיקתא דריש ליה מוחטאו ביום הז' דמיותר • דהא כתיב והזה וגו' ביום הג' וביום הז' הכ"מ פי"א מה' פרה: וכלן שעשו וכו' ניחא טפי ה"ל למתני ואם עשאן כו' דכיון שאין כאן אלא שתים טבילה והזאה • לא שייך שפיר למתני וכלן • אבל תנא מכרך סריך בלישנא דמתני' ד' פ"ב דמגילה נ"ל: שליקא לה מסכת פרה

כשהשלים לדבר על הטומאת החמורות • והילך ענין טהרתם דבר בענין הטומאות הקלות שאין בהם אלא הערב שמש • וסדר אח' פרה מפ' טהרות יוקרא שמה טהרות בל' נקייה • שהדבור בה הוא בטהרות הטומאה ועוד שידיעת הטומאה מצריך לדעת ענין הטהרה ברמב"ם ואע"פ שהר"ם כתב (בתחלת המס') דמסכת' זו ראוי לקובעה אחר עוקצין דודאי אחריה נסמי' דפ' בתרא דעוקצין כוליה במחשב' והכשר מיירי • ובדין נבלת בהמ' טמא' וטהור' ובדין נבלת עוף טהור וטמא • ע"כ אינו אינו שא דברי הרמב"ם כי דבריו מטין שכך קבל הסדר אחת לאח' שא שמלבו מוציא טוב טעם ודעת על שאיכהן באמת ויופר • וכתב עוד הרמב"ם ושמא יחשוב החושב שענין קריאת שם הסדר סדר טהרות וקרא שם מסכ' ממנו טהרות שהוא תפיסה על המחבר • ואנו אומרים שאינה תפיסה אצל חכמי ההגיון • שהם קורא'ין המין הפרטי • בשם המין הכולל אותו ע"כ:

מסכת טהרות

פרק א שלישה עשר דבר: צריכה מחשבה • שיחשב עליה לאכילת

מסכת טהרות

פרק א שלישה "עשר (מצא') דבר בנבלת העוף הטהו' • צריכה מחשב' ואינה

מסכת טהרות

פרק א שלישה עשר דבר • מנוין הן אחת לאחת בפי' הר"ב במשנה דלקמן • ומניגא למעוטי ראשי אגפי' וראשי הזנב • והייגו לר"מ • דאלו לרבי יוסי הא איתנהו ט"ו • ולרבי יהודה לתנהו אלא י"ב: צריכה מחשבה פירש הר"ב שיחשב עליה לאכילת

ר"ל"צ

ב פס הלכ' ב ג ר"פס הל' ה ה זבחים קה ב כבול.ת יוד נלה כ: ן מרי"ם"ב הר. אבות השומאה הל' ב

לאכילת אדם שכל האוכלים כו' והיינו לטמא טומאת אוכלים · אבל לטמא בבית הבליעה א"ל מחשבה שלא מצינו שום טומאה מתורה שתהא צריכה הכשר ולפיכך דין הוא שלא תהא צריכה מחשבה אבל טומאה קלה וטומאת אוכלים ומשקין · אע"פ שזו אינה צריכה הכשר הרי כל אוכלין צריכין הכשר וצריכין מחשבה · הלכך אף זו לטמא טומאה קלה אע"פ שא"צ הכשר· צריכה מחשבה · גמ' פ"ו דנדה דף כ"ח ופי' מחשבה עיין[מ"ש] סעכ"ה דכלים [ד"ה ומחשבה] :

הכשר היינו דבר המכשירו לטומאה · כגון מרק ומים · כדפי' הר"ב :

ומטמאה טומאת אוכלים בכביצה · וצריך ליעיון דלא תנן גמי וכחני פרק לפסול את הגויה כדלק"מ"ג ובפ"ד דמעילה מ"ה תנן כל האוכלי' מצטרפין לפסול את הגויה ·

בכביצה כתב הר"ב דבכביצה ממנה אם נגעה באוכלין טהורים נטמאו · (וכן להצטרף לפחות מכביצה אוכלים לקבל טומאה דצריך שתהא כביצה לפי שטתו בכמה מקומות · והזכרתי' בסוף מ"א דפ"ק דתרומות) והר"ם כתב לתרוייהו · ומאי דקסיא מרפ"ב דלקמן · אפרש שם בס"ד :

בכביצה עיין בפי' הר"ב במשנה ה' פ"ד דמעילה ומ"ם שם :

וכזית בבית הבליעה · כתב הר"ב דכתיב והנפש אשר תאכל נבלה וטרפה וכו' ונבלת עוף טהור הכתוב מדבר · כדדרשינ' בת"כ דילפת נבלה בהמה שהיא מטמאה עד שלא יאכלנה ונבלת עוף טמא אמעיט כדפי' הר"ב במשנ' דלקמן :

בבית הבליעה · פי' הר"ב כשמגיע בבית הבליע' ולא בעודו בפה מדכתיב והנפש אשר תאכל והל"ל והא ש שלא לומ' שבבית הנפש מטמא והוא בבית הבליעה וכשירד מבית הבליע' לתוך המעי' ג"כ אינה מטמא בפ"כ ילפינן לה הכי · אבל במשנ' ט' פ' בתר' דזבי' דייק הר"ב מיאכל · אכילה בבית הבליע' משמע ועוד אפרש נסוף מקומות בס"ד ומ"ש הר"ב ויטמאו בגדיו עיין בפירושו למשנה ב' פ"ק דכלים · טע"ן הערב שמש שכן כתיב ורחץ במים וטמא עד הערב וטהר : וחייבים עליה על ביאת המקדש · כתב הר"ב דכתיב כו' אשר יטמא בה ודרשינן לרבות נבלע נבלת עוף טהור · וכ"כ הרמב"ם ובת"כ נדרש כן ולכאורה בה משמע מיעוטא ובגמ' פ"ק דשבועות דף ו' בה למעוטי תרומה שאם אכל תרומה בשוגג והוא טמא שאינו בעולה ויורד ומסיק דלא אצטריך דמהיכי תיתי כיון שאין בה כרת · אלא לרבות נבלת עוף טהור · ומקשה הא אמרת בה מעוטא הוא · ומשני משום דמעוטא הוא אייתר · כלומ' אדרבה כיון דמיעוט הוא בא לרבות · לפי שיש עוד מיעוט כתיב או כי יגע · דבר נגיעה לא ואמעוט נבלת עוף טהור שאינו מטמא בנגיעה אלא בבית הבליעה · הוי מיעוט אחר מיעוט · ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות : והאוכל אבר מן החי ממנה סופג את התרומ' · כתב הר"ב ואפי' היה האבר פחות מכזית · כ"כ הרמב"ם · והביא ראיה מדתנן בפ"ק דאהלות והאבריס אין להם שעור · ואני תמה מה ראיה מטומאה לאכילה · דהתם קרא כתיב בחלב חרב כמ"ש הר"ב גמ' פ"ו דעדיות · והכא אכילה בעינן ואינה בפחות מכזית · ומיהו באיסור אבר מן החי מצינו גמי שחלקו הכתוב · וכתב איסור בשר מן החי בלבד ואיסור אבר מן החי בלבד · כדאי' בגמ' פ"ז דחולין דף ק"ב · א"ר יוחנן לא תאכל הנפש עם הבשר זה אבר מן החי · ובשר בשדה טרפה לא תאכלו זה בשר מן החי ובשר מן הטרפה אלא דלעיל מינה בגמ' אמרי' בהדיא אתר רב אבר מן החי צריך כזית ומסיק דגידי ועצמות מצטרפים למשקל בשר שיש בו · וכזית מיהא בעי · וכך פסק הרמב"ם בפ"ה מהמ"א (הלכה ג') נמצינו למדין שאע"פ שאבר מן החי לא בעי בשר כזית · מיהו בין כולי שיעור כזית בעי · ואלו לענין טומאה בתחת תנן אברים אין להם שיעור ואע"פ שצריך ג"כ שיהא בו בשר גידין ועצמות כדפי' הר"ב פ"ם · מ"מ לא מצינו שצריך שיעור אפי' בין הכל כמו שמצינו לענין אכילה שצריך כזית · והיינו טעמא דאין אכילה פחותה מכזית · משא"כ בטומאה · ולפיכך צריך לי עיון בזה על הר"ב והרמב"ם ועוד נ"ע על הר"ב במשנה ג' · ומ"ת ומתני' מאי קמ"ל · לא קשיא דקמ"ל לאסוקי ר"מ דשבר שאינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד · ואחר שכתבתי כל זה מצאתי

להרמב"ם בעצמו שכתב

במשנה

א פס הגי' ב כ' פרי' בנ' חה' בית מקדש הגי' יל ג חיי' פ"ה מאכ"ל מטרות רוש"ע · יל פי' פ ב פפי' פ

ואינה צריכ' הכשר · ומטמ' טומא' אוכלין בבביצ' "כזית בבית הבליע' והאוכל' טעון הערב שמש' וחייבי' עליה על ביא' המקדש ושורפין עליה את התרומ' והאוכל אבר מן החי ממנה סופג את הארבעי' · שחיטתה

(ויקרא י"א) וכי יתן מים על זרע וגו' · ודרשינן מה זרעים שאין סופו ליטמא טומאה חמורה צריך הכשר · אף כל שאין סופו ליטמא טומאה חמורה צריך הכשר יצאה נבלת עוף טהור שסופו ליטמא טומאה חמורה · שהיא מטמאה אדם ובגדים בבית הבליעה · שא"צ הכשר : ומטמאה טומאת אוכלין בכביצה · דכביצה ממנה אם נגעה באוכלים טהורים · נטמאו : וכזית בבית הבליעה · אדם שאכל כזית ממנה נטמא · ונטמאו בגדיו כשמגיע לבית הבליעה · דכתיב (שם י"ו) והנפש אשר תאכל נבלה וטרפה כו' ונבלת עוף טהור הכתוב מדבר · וכתיב תאכל · ואין אכילה פחות מכזית : וטעון הערב שמש · ולא סגי בטבילה להודה : וחייבי' עליה על ביאת המקדש · כשאר כל הטומאות · דכתיב בטומאת מקדש וקדשיו בויקרא (ה) לכל טומאתו אשר יטמא בה · ודרש" לרבות נבלע נבלת עוף טהור : ושורפים עליה את התרומ" אם נגעה נבלת עוף טהור בתרומה נשרפת שכשאינה בבית הבליעה דין ראשון לטמאה יש לה ומטמאה את התרומה בנגיעה להיות שני : והאוכל אבר מן החי ממנה סופג את הארבעים · ואפי' היה האבר פחות מכזית · וכתב מתני' דלא כר"מ · דאלו ר"מ הא אמעיטן ליה בשלהי גיד הנשה דאמר אבר מן החי אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד : שחיטתה

שחיטתה ומליקתה מטהרת את טרפתה. ומוציאה מידי נבלה שלא תטמא. לפי שהמליקה מתרת בפנים לכהנים כדרך שהשחיטה מתרת בחוץ. וכשם שטהרתו שחיטתו. כך טהרתו מליקתו. ושחיטה המטהרת את הטרפה מידי נבלה נפקא לן מקרא. דכתיב (ויקרא י"א) וכי ימות מן הבהמה כו' כל הנוגע בנבלתו' יטמא יש מן הבהמה שהיא מטמאה. ויש שאינה מטמאה פרש לטרפה שנשחטה. וה"ה לטרפת עוף: ר"י אומר אינן מטהרות. דלא ילפינן טרפת עוף מטרפת בהמה: ר' יוסי אומר שחיטתה מטהרת ולא מליקתה. והלכה כר"י: ב מיטמאות. אם נגע בה: שרץ נטמאו ואם טמאי הן ונגע בכנפים והגולה באוכלין טהורים. נטמאו. דחשיבי יד להכנים ולהוציא. וכל שהוא יד. מיטמא ומטמא: ולא מצטרפו. אם היה לוכל פחות מכביצה. אין הכנפים והגולה מצטרפות להשלימו לכביצה לטמא עומאת מצטרף. כדתנן בריש עוקצין: גולה מצטרפת. דחשיב לה שומר. ואין הלכה כר' ישמעאל: החרטום. שהעוף מנקר בו: ראשי אגפים וראש הזנב. הנשארו מחוברים לגוף אחר שמרטו הגולה. רגילים לחתכם ולהשליכם. דלא חזו לאכילה. אלא שבעופות המפוטמים מניחים אותן ואוכלים אותן עם העור. והיינו דקתני שכן מניחים בפטומות ואין הלכה כרבי יוסי. והני י"ג דברי דחשיב בתרי בבא קמייתא איכא תשעה. דשחיטתה ומליקתה חדא חשיב להו. דתרוייהו הוו טהרה לטרפתה. והכנפים והגולה והחרטום והצפרנים. הרי י"ג דבר: ג נבלת עוף טמא. שאין סופה לטמא טומאה חמורה שאינה מטמא האדם ובגדים. צריכה מחשבה. שיחשיב עליה לאכילה. והכשר מים או שאר משקין. ואח"כ תגע בשרץ: לפסול את הציץ. אם נטמאת ואכל ממנה חצי פרס שהוא כזית ומחצה נפסל גופו לאכול בתרומה עד שיטבול: ואינה כזית בשית הביעה. דכתיב (שם כ"ב) נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בהם. שאסורו משום אוכל נבלה מטמא באהל. בית הביעה. יצא זה שאין אסורו משום כל תאכל נבלה. אלא משום כל תאכל. דבר טמא: והאוכלה אין טעון הערב שמש. האוכל חצי פרס ממנה לאחר שנטמאת. שהוא פוסל את הגוויה לאכול בתרומה אם טבל לאחר שאכלה מותר בתרומה מיד. ואין טעון הערב שמש: ואין חייבים עליה על ביאת מקדש. אם אכל חצי פרס נבלת עוף טמא ונכנס למקדש. דטומאה דרבנן היא. אע"ג דשורפין עליה תרומה: והאוכל

* שחיטתה ומליקתה מטהרת את טרפת' (גירס הר"ש איננו דברי ר"מ) ר' יהודה או' אינן מטהרות. ר"י או' שחיטתה מטהרת. אבל לא מליקתה: ב הבנפים והגוצה מיטמאו' ומטמאות. ולא מצטרפות. ר' ישמעאל אומר הגוצ' מצטרפו'. החרטו' והצפרני' מיטמאין ומטמאין ומצטרפים. ר' יוסי אומר. אף ראשי אגפים וראש הזנב מצטרפים. שכן מניחים בפטומות: ג נבלת העוף הטמא צריכה מחשבה והכשר. ומטמאה טומאת אוכלין בכביצה. וכחצי פרס לפסול את הגויה. ואין בה כזית בבית הבליעה. והאוכלה אין טעון הערב שמש. ואין חייבין עליה על ביאת מקדש. אבל

במשנה ג' לענין אחר מן המת מן העוף. ותשמור בו הסעור ר"ל שיהיה בזה פחות כזית. ואז יטמא בבית הבליעה אם היה מעוף טהור וכו' ולא יוכן בו כדין האחרים אשר אין להם שעור. כפי מה שהתבאר בראשון מאהלות. ע"כ. וכ"כ ג"כ בחבורו ספ"ג מהא"ה (הלכה י"ו) וכתב הכ"מ דלמד כן מדלא הזכיר התנא. בפ"ק דאהלו' אלא מת ונבלה וסרץ. עכ"ל. ואף מן החי לא הוזכר שם. אבל כשנה בפ"ו דעדיות. ובפ"ק דכלים (משנה ה') ולא מיירי אלא באדם. ועוד דדוקא לענין טומאת מגע. אבל הטומאה הבא ע"י אכילה. זו לא שמענו ואדרבה רב אחא שרגיל בזית. וע"ש: שחיטתה ומליקתה כו'. כתב הר"ב שחיטה נפקא לן מקרא דכתיב וכי ימות וכו'. וכ"כ הרמב"ם. ואע"ג דמשנ' שלמה שנינו בזה בפ"ד דחולין (משנה ד') ומשמע מינה דלא צריך קרא. הרי כתבתי שם דלהנא דברייתא בעי לקרא דהכא. ע"ש. ומ"ש הר"ב וה"ה לטרפת עוף. בק"ו ילפינן לה במשנה שם"ו דזבחים. אלא דאיכא למפרך דיו לענין מליקה. ומסקינן בגמרא (שם דף ס"ט) דקרא אשכח ודרש. ושם כתבתיו: רבי יהודה אומר אינן מטהרות. ר' יוסי אומר שחיטתה וכו' מפורש שם בזבחים: ב הבנפים והגולה. ירצה באמרו פה הכנפים הגולה הדקה מאד אשר יהיו בכנפים ויפארו בו אחר שיסירו הגולה הגדולה. וכן הגולה הקטנה אשר תשאר אחרי סור הגולה כלה. הרמב"ם: מיטמאות פירש הר"ב אם נגע בהן שרץ כו'. וכ"כ הר"ש. ודבר פשוט הוא. דהא לעיל תנן שא"ל הכשר. ופי' הר"ב והר"ש לא הכשר מים ולא הכשר שרץ. והרמב"ם לא פי' שיגע בהן שרץ:

ולא מצטרפות. פירש הר"ב אם היה לוכל פחות מכביצה כו'. והרמב"ם פירש להשלים כזית. אם בלע אחד כזית בשר מצומצם ואת הגולה. וכ"כ גם כן בחבורו פ"ג מהל' אבות הטומאות: החרטום והצפרנים. הדבור פה אמנם הוא כפי המקומות הרבים מהן הקרובי' מן הבשר אשר יחוקבו מן העוף והוא אי יזול הדם ממקום החתיכה. הרמב"ם. והכי איתא בגמ' פ"ט דחולין. דף קכ"א: ראשי אגפים וראש הזנב. הרמב"ם פ"ג מהא"ה: בפטומות. ברגוס בריאות בשר פטימות בשר. הרמב"ם: ג וכחצי פרס. פי' הר"ב שהוא ביצה ומחצה. ובפרק דלקמן משנה ב'. כ"כ בשם הרמב"ם ורש"י סובר שני בצים. וסלוגתא דתנאי היא במשנה ב' פ"ח דערובין וע"ש: והאוכלה אין טעון הערב שמש. עיין מ"ש במשנה ה' פי"א דפרה: ואין חייבים עליה על ביאת מקדש. פי' הר"ב אם אכל כו' דטומאה דרבנן היא. וכ"כ הר"ש. גם הרמב"ם תלי טעמא בכך במתני' ה' דפי"ח דפרה. וכתב עוד וז"ל אחר הפי"ח בטומאת מקדש (ויקרא ה') לו בשם אחר שגע בנבלת וגו'. ואמרו יכול נגע באוכלים ומשקים ובכלי חרס אינו מטמא. א"ל לו בבהמה טמאה.

מה

ר"ל ב

מה בהמה טמאה מיוחדת שהיא אב הטומאה יצאו שני אבי אב הטומאה: ע"כ וברייתא היא בת"כ פרשת ויקרא וסל"א מדכתיב אשר תגע בכל דבר טמא דכל שיש עליו שם טומאה אם נגעה נפש בו ואפשר באכילת קדש או בביאת מקדש שיהא חייב ת"ל או בבהמה לאפוקי דאינו מחייב אלא בנוגעו באב הטומאה שהוא מטמא אדם: מש"כ נגלת העוף הטמא שאין לו טומאה לטמא אדם וטומאת הטמא לטמא אדם מן התורה: לומר שאין טומאה לנבלת העוף

בית הבליעה דהכא אינם אלא מדרבנן • וזהו שרצו המפורשים כשכתבו דטומאה דרבנן היא •

(והטהורה) (והתורה) מיעטת לכל טומאה שאינה מטמא את אדם • ואע"פ שבאת טומאה לנבלות הטמא אדם • וטומאה תקרה • וכן יש לפרש לשון הר"ב והרמב"ם שם במסכת פרה: אבל שורפין עליה את התרומה • דאפי' על יסקו שורפין כדתנן בתוספתא י"א ס"ל: והאוכל אבר מן החי ממנה אינו סופג מכה מדאורייתא דבפ"ק דחולין דף ק"ב ומ"ש הר"ב ואע"ג דאוכל כזית כו' דהשתא אפילו למ"ד אבר מן החי צריך כזית • מלשונו זה משמע דאיכא נמי מ"ד שא"צ כזית • ומתיישב בהכי הא דכתב במשנה ז' דאוכל אבר מן החי סופג • ופשיטא דאינו אבר פחות מכזית • אלא דלקושטא דמלתא אין חולק על מ"ד דצריך כזית • דהא דאותבינן עליה מיתרצו כולהו ולפיכך לא דק הר"ב במה שכתב אפי' לת"ד • אלא ה"ל לכתוב דהשתא אע"ג דאבר מן החי צריך כזית ומפני שרוצה ל' הר"ם שכתב לרב יהודה דאמר אבר מן החי צריך כזית • ורוצה ג"כ במתני' ז' שהרמב"ם כתב שם דא"צ כזית • עלה בדעתו דרב יהודה הוא דאמר שצריך • ומליב עליה ולית הלכתא כוותיה • אלא שא"צ כזית כדברי הרמב"ם לעיל • לא עיין בגמ' • דאלו הוה מעיין בגמ' לא היה כותב דברי הרמב"ם לעיל וגם בכאן לא היה כותב לשנא דלת"ד: ואין שחיטתה מטהרת" פי' הר"ב באכיל לבנאת דלישרל פשיט דליכא לפרושי מטהרתו מידי טומאת נבלות דהא אין לו שום טומאה בבית הבליעה ומ"ת דיש האוכל אבר מן החי אינו סופ' דוק ביסרל דאלו כן נה מוזהר על הטמאי כטהורים כדאמרן בסוף גיד הנשה (דף ק"ב) הר"ם והרמב"ם ומ"ש הר"ב ואם שחט והיא מרכסת לא טהרה שחיטתה עיין במשנה דלקמן: הבנפים כו' מלטרפות וכן היא הנוסח בכל הספר וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מהל' איסורי מזבח לבד על דברי הכ"מ שבפ"ד מהט"א (הלכה ד') אלדמת שם (ג"כ) הרמב"ם דכנפים ונוצה מלטרפין • כתב וז"ל בפ"ק דטהרות הכנפי והגיד מתטמאין ומטמאין ולא מלטרפין ומדברי רבינו נראה שהיו גורס ומלטרפין עכ"ל דשם בעיון כתב זה כלל דזו שאינו לא מלטרפין הוא במשנה דלעיל בנבלת העוף הטהור וכן גורס שם ג"כ הרמב"ם בפירושו גם בחבורו פ"ג מהל' איסורי מזבח ל"ה אבל הא דפ"ג מהט"א איכא לאוקמי בגוונא דהעוף הטמא דנרסי בה בהדי שמלטרפות. כמו שפסק הרמב"ם שם בנבלות הטומאין • אבל ודאי דיש להסיגו להרמב"ם בפ"ד מהט"א שלא ה"ל לשמוע לא לפרי דבש שעוף טמא אסור לאוכלו אפילו בשל עוף טהור נמי קאמר ומ"ת מסכתינו נראה כעשה לזה בעוף טמא מלטרפות ובעוף טהור הוו הכנפי והגיד שומן • ומ"ת כיון דבעוף טמא ליכא הכנפי וגיד ולהרמב"ם מלטרפין אפילו לגבי עוף טהור ל"ל דאינו שומן • ומ"ת נקט ואם בלי זכר: ה האוכל שנטמא וכו' מלטרפי • ועמ"ש בתבקי במשנה ז' ע"ד דמעיל (ד"ה האוכל): כוסכות

אבל שורפין עלי' את התרומ'" והאוב' אבר מן החי ממנה אינו סופג את הארבעים ואין שחיטתה מטהר' • הכנפי והנוצה מיטמאו ומטמאות ומצטרפות החטטים והצפרנים מיטמאין ומטמאי' ומצטרפין: ד ובבהמה העור והרוטב והקיפה והאליל והעצמות והגידים והקרנים והטלפי מצטרפין לטמא טומאת אוכלין אבל לא טומא נבלו" ביוצ' בו השוחט בהמה טמא לנכרי והי' מפרכס מטמאה טומאת אוכלין • אבל לא טומא נבלות עד שתמות • או עד שיתן את ראשה • ריבה לטמא טומאת אוכלין ממה שריבה לטמא טומאת נבלות • ה האוכל שנטמא באב הטומאה ושנטמ' בולד הטומאה מצטרפין זה עם זה לטמא בקל שבשניהן כיצ' כחצי ביצה אוכ' ראשון וכחצי ביצה אוכל שני שבללן זה בזה שני' כחצי ביצה אוכל שני • וכחצי ביצה אוכל שלישי • שבללן זה בזה שלישי • כביצה אוכ' ראשון וכביצה אוכל שני שבללן זה בזה ראשון חלקן זה שני זה שני נפל זה לעצמו וזה לעצמו • על בכר של תרומה • פסלוהו • נפלו שניהן כאחד עשאוהו שני: וכביצה

והאוכל אבר מן החי ממנה אינו סופג את הארבעי' ואע"ג דאוכ' כזית בין בשר וגידים ועצמות • דהשתא אפילו למ"ד אבר מן החי צריך כזית דאכילה כתיב ביה הכא איכא כזית אפילו הכי אינו סופג את הארבעים ומשו' טמא לא מחייב דאיכא כזית בשר: ואין שחיטתה מטהרתה באכילה לבן נח שמותר בעוף טמא ואסור באבר מן החי • ואם שחטה והיא מפרכסת • לא טהרתה שחיטת' באכילה עד שתמות • אע"ג דבטהורה אפי' מפרכסת מתרת השחיטה לבן נח • מנו דמכשרא ליסרל • והכי מפרשא מתניתין בפלהי פרק גיד הנשה: ד ובבהמ' העור והרוטב • כלה מתני' מפרש בחולין • פרק העור והרוטב • ה מצטרפין זה עם זה לטמא • אם איכא מהן כביצ' מצטרפין לפיעו' לטמא: בקל שבשניהם: שאם נגע בתרומה פסלה • כדין אוכל שנטמא בולד הטומאה שפוסל את התרומה ואינו מטמא: כחצי ביצה וכו' שבללן זה בזה: שני • התערובות הזה תורת שני עליו • ופוסל את התרומה: שלישי ופוסל את הקדש: ראשון • ועושה מגעו שני • דהא איכא שעורא דראשון בגויה ליתן טומאה: חלקן זה שני וזה שני • שהרי בכל אחד חצי שעור דראשון וחצי שעור דשני • ותנן לעיל ראשון ושני מצטרפין לקל שבהן: (וכל

(ו כל הנדבות [illegible] יכול [illegible] מן החמור בזה ובזה אולי בתר חמור ואם לאו אולי בתר הקל: ז מקרלות התיכות של בלקל קרזמלפון בא (ירמיה מ"ו): נוסכות זו אם שהקדיקו זו כזו וא"א להכריזן אא"כ נוסכות זו מזו: כלן תחל' דחסובו כא' וכשו נגע בכולן פירסי התיכו' זו מזו: במסקין כלן שניו' למסקין תחלה היו ועוסיו' שני: בידים כלן שלישות' דיד ס שניו' הן ועוסות ג' בתרומ': ח מקרלות התיכות בלק שהיה' תחלה וחבר לה התיכו' אחרו: כלן תחלה והנוגע באחרו' כנוגע בראשון לטומא' לחשיב חבור וכיצה היה' שני' חשובו' חבור מאחר לאם פירסו אשתייר בהו טומאה. אבל היתה שלישית לאם פרסו ליה בהו טומא' דאין ג' עושה ד' בתרומ' אפי' כי לא פרסו לא משני חבור וטהורות: ט כברות הקדש כגון שתי הלחם ולחם הפני' ומנחו וכיוצ' בהן: שבתוך גומותיהן מים המקודשי' שהיו בתוך הגומות שע"ג הכבר מים שנעשו על טהרת הקדש ונטמא כבר א' בשרץ ונגע הכבר שנטמ' בשני והשני בג' ואפי' הקמאה כלן טמאי' ואע"פ שלא נגעו במים שבכבר אא נגע כל כבר בחברו. נטמאו כלן שחבת הקדש עושה כאו המשקה שבתוך כל כבר שהוא נעשה תחלה. הוא שנגע בכב' וטמאו. אבל בתרומ' אינו כן אא הכבר הראשון הנטמא בשרץ בלבד מטמא את חברו להיות שני והשני פוסל את הג' ואו לא אלא חיישינן למשקה שבתוך הגומא. אם יש בין הכברות משקה טופח אף בתרומ' כלן טמאות המשקה טופח שבין כל כבר וכבר חוזר להיו' תחלה ומטמ' הכבר שהוא נוגע בו לעשותו ש"י. וכלן עולם פי' אחר כברו' הקדש המונחו' בטבלא העשוי' גומו' גומו' וכל כבר מונח בתוך גומא שלו והמים המקודשי' גרסי' פי' וכן המים המקודשי' המונחים בכלי העשוי גומות גומות אם נטמא א' מהכבר נטמאו כלן שהכלי מצרף אם שבתוכו לקדש: אבל לא לתרומ' דבתרומה אינו מטמא אא ראשונו' ואם יש בין הגומו' משק' טופח הכל טמ' שהכב' שהו' שני עוש' המשק' ראשון ומחזר ומטמ' כבר האחר וכן כלם: פ"ב **האשה** באשה טהורה מיירי: שהיה כובשת ירק של תרומה בקדרה ואותו ירק לא הוכשר לקבל טומאה אלא כדרך הכובשים

ן "כביצה אוכל שני וכביצה אוכל שלישי שבללן זה בזה שני חלקין זה ג' וזה ג' ינפל זה לעצמו וזה לעצמו. על כבר של תרומה לא פסלוהו נפלו שניהן כאחת עשאוהו ג' "כביצה אוכל ראשון וכביצ' אוכל ג' שבללן זה בזה ראשון חלקין זה שני וזה שני. שאף הג' שנגע בראשון נעש' שני "כשתי ביצי' אוכל ראשון כשתי ביצי' אוכל שני שבללן זה בזה ראשון חלקין זה ראשון וזה ראשון לג' או לד' הרי או שני כב' ביצים אוכל שני וכב' ביצים אוכל ג' שבללן זה בזה שני חלקין זה שני וזה שני לג' או לד' הרי או ג': ן "מקרצו' נושבו' זו בזו: וכברים נושבין זה בזה נטמאת אחת מהן בשר' כלן תחל' פרשו כלן תחל במשקין כלן שניות. פרשו כלן שניות. בידים: כלן שלישי' פרשו כלן שלישי': ח "מקרצ' שהית' תחלה והשיך לה אחרו' כלן תחלה פרשו' היא תחלה וכלן שניות. היתה שניה והשיך לה אחרות כלן שניות. פרשו היא שני' וכולן שלישי' היתה שלישי' והשיך לה אחרות היא שלישית וכלן טהורות. בין שפרשו בין שלא פרשו: ט "כברו הקדש שבתו' גומותי' מי' מקודשי' (כ"א בתוך גומותיה' המים המקודשי') נטמא' אחת מהן בשרץ כלן טמאו' בתרומ' מטמא שנים ופוסל א' אם יש ביניה' משקה טופח. אף בתרומה הכל טמא:

פ"ב **האשה** שהיתה כובשת ירק בקדר' ונגעה לטהר' א"נ טופח דמתני' לאו דוק' הר"ם ועיין ברפ"ג ובמשנה ס' פ"ח: פרק ב ש היתה כובשת ירק פי' הר"ב ואותו ירק לא הוכשר לקבל טומאה. דאי בהוכשר א"כ מכי נתנו בקדרה טמאתו הר"ם: ונגעה

ז נושבת זו בזו. פי' הר"ב דבוקו' וכו' וכ"כ הר"ם ובמשנ' דלקמן מייתי תוספת' ואיזהו הנשוך התולש ממנו כל שהוא. ופי' מהר"ם שנושך מחברו ומולש מן העשה: כולן תחלה וידוע שאא שהשרצא הטומא' ואשר יגע בו ראשון. והנה יקרא הראשון ג"כ תחלה וזה באוכלין: משקין לבד כמו שבארנו בהתיחס כ"כ הרמב' ודקדקתי בפתיחתו ולא מצאתי שא במשקין בלבד שכתב שם וז"ל אוכלי' שטמאי' מטמאין משקין ויסובו אותן תחל' לטומאה כמו שבארנו ואמרם תחל' או ראשון שהו' ואמנם יאמרו תחלה לסיו' דינו דין ראשון ואינהו ראשון באמת ואשר יקרא הן ראשון הוא ראשון בהתיחסו לאל במספר והרי הוא כאו יאמרו שאנו המשקי' יטמאו טומאת ראשון ואף ע"פ שהוא אינו ראשון במספר מהאב ע"כ. וזה הטעם לא ידוק באוכלים שנגעו בשרץ לפי שהם ראשון באמת שמתיחסים לאל במספר. ואפשר שר"ל בכאן דכיון שבמשקי' יש טעם לקרא תחלה במקום ראשון. לכך בסאוכלין קורא אין כן באוכלין ומשקין יש להן ערך ושיוי מה בטומאה שמן התורה: ח היא שלישית וכולן טהורו. פי' הר"ב דאין ג' עושה ד' בתרומ' והדבו' פה באוכלין של תרו' הרמב"ם: ט שבתוך גומותיהם פי' הר"ב שע"ג הכבר וז"ל הרמב' גומותיהן. החפירות אשר יסמרו בחלוני הלחם בעת אפייתם: כלן טמאות מה שפי' הר"ב בפי' אחל שהכלי מצרף כו' עיין בזה ברפ"ח דעדיו: משקה טופח ואפי' טופ' שלא להטפיח. ולא דמי להא דתנן (בספ"ח) הנלוק והקטפרס ומשק טופח אינו חבור לא לטומאה ולא

ונגעה פי' הר"ב בידים מסואבות שסתם ידים שניות הן. כ"כ הר"ש ותמיהני א"כ בסיפא בהיקה טבולת יום. אמאי איצטרי' למתני בהדיא בידים מסואבות. וצ"ל דס"ל מסום טבולת יום לחוד קתני. אבל ידים אינם מסואבות. קת"ל דמסו"בות. ומסום תרתי. ומתו דאי"בה. והרמב"ם נע"ש. ואכתוב בסמוך: **במקום הנגוב** שנתינם וינגב הר"ש: **אם יש בו כביצה הכל טמא** אין בו כביצ' הוא טמא והכל טהור ה"ג בס"א וכיהוא בנוסחת מהר"ם ז"ל: **הכל טמא**. פי' הר"ב אף הקדר וכו' כדאי' בס"ק דשבת. האוכלים והכלים שנטמאו במשקים כלו' בגמ' פ"ק דשבת (דף י"ג) ועדיפא ה"ל לאתויי מתניתין גופא שהיא נשנית כך בסוף וכיש אף מסוס דבגמ' דשב' מיסרס בסעמא דאע"ג דהתם בשבת פ"ק משנה ד' כתב הר"ב וזה לשונו כלים שנטמאו במשקין שנטמאו המשקין בשרץ כו' כבר כתבתי שם דלא תידוק מינה דשו נטמאו מחמת ידים לא אף דה"ה אף וחמת ידים וע"ש וכ"כ הר"ש בהדיא בסוף זביס: אין בו כביצה הוא טמא כדתני בת"כ פרש' שמיני ומביאה הרמב"ם בפירושו לעיל בפ"ק משנה ב' אוכל טמא מלמד שהוא מטמא בכל שהוא יכול טמא לאחרי בכל שהוא ת"ל אשר יאכל והכי דייק נמי הר"ב בלשני' בפ' בתרא משנה ה' ובפי' משנה ב' פ"ג דעדיו' דהא דבעי שיעור כביצה היינו לטמא אחרי' וקשה דברש"ק (אדתנו ומטמאת טומאת אוכלין בכביצה כתבתי דה"ה) לענין קבלת טומאה. לפי שיש מקומו שכת' קבר' כ' והראיתם ברש"ב דתרומות אבל במשנה ה' פי"ג דאהלות דייק הר"ב לכתיב שאינו מקבל טומאה מן התורה וכך כתבתי שם בשם הר"ש וגם כתבתי שם על דברי הרמב"ם בזה ולפי זה אקשה מתני' וקרא דת"כ אסמכת' בעלמא ואחלוקת ישנה היא זו נתו' פ"ב דפסחים דף ל"ג [וכן נתו' שבת נ"ד ד"ה א'.] [ע"ב ד"ה לאיתת.] והזכירה ג"כ הרמב"ן בפי' החומש ותיהני על הכ"מ שברש"ד מהטו"א יכשכתב הרמב"ם שאין שיעור לאוכלי לטומאת עצמן שלא הראה מקום על משנתינו זו ומ"מ כל היכא דכתב הר"ב שאין לאוכל שאות מכביצה מקבל טומאה כ"ל דבאות מקומות לא חזו חכמים להחמיר שהם אמרו והם אמרו. ועמ"ש בפסחים ה' פי"א דסרה ד"ה לאחר ביאתו]: **חזר לקדרה** פי' הר"ב אותו מקום המשקה כו' דלמשקים אין שיעור כדתנן ברש"ג. וכן גם ד"ה מהטו"א (הלכה ב') שהמשקי' מטמאים בכ"ש ומטמאין בכל שהן והכ"מ כתב דברי התו' (דפ"ק דפסחים) דף י"ד שדקדקו כן מל' הגמ' דהתם. וגם עליהם אני תמה שהיה להם ללמוד מתשנתינו דש"ג ועוד דאה זה מצאתי בתוספת' שהביא הר"ש בתשנה ב' פ"ב דטבול יום שהמשקין לעולם מיטמאין בכל שהן מיהו לפסיל הגוויה צריך רביעית כדתנן במשנה ה' פ"ד דמס' אהלות ויש לה דה"מ נמי לפרושי חזר לקדירה דקאי אכביצה (והוא נגוב) וכ"ש הרמב"ם כמ"ש בסמוך: **היתה מגע טמא** וכו' **תמיהני** דלא קתני הכ' חזר לקדרה מה דינו וגר אה לי לתרץ דכיון דע"ביצה ותגעה בין נגעה במקום הנגוב או במקום המשקה הלכך לא פסיקא ליה למתני אם סתמא חזר ט' דע"כ אינו מטמא לא הכל כשחזר שא אם נגעה במקום המשקה או בכביצה ואפי' נגוב אבל בפחות מכביצה ונגוב לא מהני החזרה כלל לכך לא מצי קתני סתמא חזר לקדירה הכל טמא ומכיון דלא מצי קתני סתמא כי ריש"ל אם להאריך ולחלק אבל להרמב"ם שטה אחרת בכולה מתני' שהוא מס' דטירק חולין מייריי והאשה היא אשה נדה שהיא אב ואמרו כוכשת לא ירלה שהנדה כוכשת אבל הפי' כן קדרה שהיה בה ירק כבוש ונגעה (נדה) בעלה חוץ לקדרה והיה יבש אפי' היה במה שיולא חוץ לקדר' כביצ' הנה הוא טמא ושאר האיקות אשר הם בקדירה טהורים. וכן הקדרה והמשקה אשר נכנס בה הירק הזה הכל טהור לפי שזה העלה כמובדל מכל מה שבקדרה להיותו יוצא מן הקדרה ואע"פ שקלטו תוך הקדרה ואם היה זה העלה אשר חוץ הקדרה בו משקה ונגעה בו והיה בו כביצה הנה לא היתה כביצה וטמא המשקה אשר בו וזה המשקה מחובר במשקה אשר תוך הקדר' אשר בה נכנס זה הדבר הכבוש וטמא המשקה כלן אשר בתוך הקדרה ולזה וטמא כל הירק והקדרה כי משקים טמאים וטמאים הכלים והאוכלים כפי מה שהבאר ופ"כ אמר חזר לקדרה הכל טמא ר"ל

הכובשים שתחתכי' את הירק בלא משקה ומולחי' אותו ונותנים בקדרה או בחבית ואח"כ נותני' עליו יין או חומץ או שמן (והוכשר אותו העלה): **נגעה** בידים מסואבות שפוסלת את התרומה. בעלה של ירק שהיה חוץ בקדרה עם המשקין וחליו חוץ לקדרה נגוב ונגעה במקו הנגוב אע"פ שיש בו כביצה שהוא שיעור לטמ' אוכלי: הוא טמא אותו העלה: **והכל טהור** אחר הירק והמשקין שבקדרה. דלא אתי האי עלה שמקלטו בקדרה ומטמא להו לידים שניו והעלה ג' אינו' עושה רביעי בתרומ': **נגעה** בסתם ידים שהם שניות: במקום משקה. כלומר במקום שאין העלה נעשה משק' שעליו תהל' דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלי והמשקה עושה את העלה שני. הלכך כשיש בעלה כביצ' הייני שעור לטמא אחרים. הכל טמא אף הקדרה עצמה. דמקבלת עלה שבקדרה עושה משק' שבקדרה תחלה. וחוזרין ומטמאין את הקדר' כדאי' בפ"ק דשבת האוכלי והכלי' שנטמאו במשקין: אין בו כביצה הוא טמא אותו עלה שנגעה בו: **והכל טהור** דסתות מכביצה אין מטמא. אחר: חזר לקדרה אותו מקו' המשקה שנגעה בו הכל טמא אע"פ שאין בעלה כביצה שהמשקה שנגעה בו חזר וטימא כל מה שבקדר' ואף הקדרה עצמה. היתה מגע טמא מת אשה זו שכובשת את הירק הרי האשה ראשון והעלה שנגעה בו שני. הלכך אם יש בו כביצה הכל טמא: **היתה**

ונגע' בעלה חוץ לקדר' (גמ' או) במקו' הנגוב אע"פ שיש בו כביצה הוא טמא והכל טהו' נגעה במקום המשקה אם יש בו כביצ' (גמ' ל"ג) הכל טמא אין בו כביצה) הוא טמ' והכל טהו' חזר לקדר' הכל טמ' היתה מגע טמ' מת' ונגעה בין במקו' המשק' בין במקו' הנגוב אם יש בו כביצה הכל טמא אין בו כביצ' הוא טמא והכל טהור' **היתה**

היתה טבולת יום מנערת את הקדרה להסתא יש באשה זו שתי טומאות · חדא דטבולת יום ואידך דסתם ידיים שהם שניות. כדקתני בידים מסואבות ותרווייהו לריכין משום סיפ: מנערת מה שבתוך הקדרה ל"ל) מנערת מגים בתוך הקדר' נכף שניד: ספק מן הקדרה נתזו ולא נטמא מה שבתוכה: ספק שקלה שבולו מלא משקה והוא בתוך הקדר' נגע בידיה: הירק פסול משום ספקא דטבול יומי לכל משום ספק ידיים לא כדתנן בפ"ב דטבול יום (משנה ב') אומר בטבול יום שספק טבול יום פוסל את התרומ' והידי' כפיקן טהור והקדרה טהורה דמשו' טבול יום לא מטמאה אפילו ודאי נגעה במשקין דאין טבול יום עוש משק' תחלה כדתנן (פ"ח דטהר משנ"ו) כל הפיסל את התרומה מטמ' את המשקין להיות תחלה חוץ מטבול יום · ואי משום ידיים לא מטמאה דכיון דספיקא הוא שמא נתזו על ידיה מספיק קדרה טהורה שספק ידיים לטמא טהור: ב האוכל אוכל ראשון · נעשה גופו ראשון להיות מגעו שני · והאוכל אוכל שני נעשה גופו שני ואם נגע בתרומה פסלה אלו מי"ח דבר שנזרו בו ביו' ודוקא שאכל חצי פרס שהוא ביצה ומחצה לרמב"ם ושני ביצי' לרש"י שזהו שעור אוכלים לפסול את הגוויה: ר' יהושע אומר האוכל אוכל ראשון · ואוכל

אמיי' פ"ח מה' טומאת אוכלין הל' ו'

"היתה טבולת יום מנערת את הקדרה · בידים מסואבו' (נ"ל ראתה) וראתה משקין על ידיה ספק מן הקדר' נתזו ספק שהקלח נגע בידיה · הירק פסול והקדרה טהורה: ב ר"א אומר · האוכל אוכל ראשון · ראשון אוכל שני ישני אוכל שלישי. שלישי ר' יהושע אומר האוכל אוכל ראשון · ואוכל

אם היה בו כביצה והוא נגוב ונגעה בו חוץ לקדרה אשר אחרינו שהוא טמא והכל טהור זה כל עוד (היותו) חוץ לקדר' אמנם אם חזר לקדרה הנה הוא יטמא המשקה אשר בתוך הקדר' אשר בה (נגנס) [נכנס] הירק ויטמא זה המשקה לקדרה ולכל מה שבתי כמו שהתבאר ואח"כ אמר היתה מגע טמא מת אשר הוא ראשון לטומא' נגעה בו ירקה בירק אשר בקדרה · בין במקום המשקה בין במקום הנגוב אם יש בו כביצ' הכל טמא · וזה שזאת הביצה ישוב שני לטומאה ולהיותו בתוך הקדרה יהיה כל הירק הכבוש חבור · ויטמא המשקה אשר בתוך הקדר' כפי מה שיתבאר בזה הפרק שהשני בחולין מטמא משקה חולין ע"כ · ולדבריו נגעה במקום המשקה אין הכוונה בו שנגעה במשקה עצמו · אלא המכוון שנגעה בעלה שיש בו משקה ולשיכך בריאה חוזר לקדרה לא קאי אלא אכביצה ואע"פ שהוא נגוב ובבא זו (דמגע טמא מת) להכי לא קתני כלל חוזר משום דלא מיירי כלל בחוץ לקדר' ופשיטא דכי הוה חוץ לקדר' אמי דינא הכי כמו בריש ממש אלא דמתני' נקטה גבי אב חוץ לקדרה · ואפ"ה במקום הנגוב אפילו בכביצה הוא טמא והכל טהור · והכא בראשון נקטה תוך הקדרה כלומר דאע"ג שאינה אלא ראשון הכל טמא ואפי' נגעה במקום הנגוב והאיל ובתוך הקדרה הוא אכל ודאי כשהוא חוץ לקדרה דינא כמו בריאה וכן בריאה אמי כשהוא בתוך הקדרה דינא כמו הכא · ובחבורו פ"ט מהט"א (הלכה ג') ערביהו וכתביהו לתרווייהו לאב וראשון בעלה שחוץ לקדרה וכו' ולא הזכיר דין תוך הקדרה כלל לפי שהוא נכלל בחזר דאם חזר דינו כך כ"ש כשמתחלה נשעת נגיעה הוא בתוך הקדרה ובכף נחת אשתכש בבבא זו דמגע טמא מת לפרשו בדרך הרמב"ם והכין דמיירי אמי חוץ לקדרה ואכילו חזר אינו מטמא וטעות הוא בידו · דלעולם נעשו המשקים תחלה · ובהדיא כתב הרמב"ם בחבורו (שם) בראשון שנגע בכביצ' נגוב שחוץ לקדרה חזר לקדרה טמ' את המשקה שבה · ונטמא הקדרה וכל הכשרין וכ"ש שבפירושו כתב בהדיא דמיירי בנגעה בתוך הקדרה: היתה טבולת יום כו' · בידים מסואבות כתב הר"ב דהסתא יש באשה זו ב' טומאות וכו' ותרווייהו לריכין משום כיפא וכ"כ הר"ש וכלומר משום קדרה טהור דאע"ג דיש בה שתי טומאות · אפ"ה הקדרה טהורה והרמב"ם מפרש ג"כ לענין חולין ומש"ה בעי ידים מסואבות דטבול יום טהור לחולין ודקתני טבול יום · לאפוקי תדעת ראב"ש בתוספתא דקאמר אין ידיים לטבול יום ר"ל אין הבדל בין היות ידיו טמאות או טהורו' · אבל בחבורו פ"ט מהט"א אע"פ שבבות הראשונות כתבן לענין חולין כך בבא כתבה בתרומה והשמיט ממנה ידים מכו בות:

מנערת פי' הר"ב מנערה כו' · ומלשון משלק את הטבלא כולה ומנערה דפרק היה מיטל (בהם שבת דף קמ"ג) הר"ש וכתב עוד הר"ב לשון אחר מנערת מגים מלשון ניער וכסה דפרק כל הבשר (דף ק"ח) הר"ש: וראתה נ"ל ראתה · וכן הוא בנוסח מהר"ש ז"ל ובמשניות ישנים מנוקדים: ב ר"א האוכל אוכל ראשון כו' · שמניחו אוכל חמור מן האוכל (הלדם שאוכל המאכל חמור מן המאכל) דאלו נגלת ע"ף טהור בתוך לא מטמאה ואלו אכלה מטמא בגדים אבית הבליעה · ואנו היאך לא נעשה אוכל כמאכל גמרא פ"ב דחולין דף ל"ד · וכתבו התוס' סוף דף ל"ג דאע"ג דכולה גזיר' מטמא דזמנין דאכיל אוכלין טמאין וסדי משקים דתרומה ביניו · וא"כ אפילו אי נעשהו שני שני דהו לא אתי להכי דהא שני עושה משקים תחלה · מ"מ ר"א משוה מדוקיו לעשות אוכל כמאכל לגמרי ע"כ · ומ"ש הר"ב ודוקא שאכל חצי פרס אע"ג דלפוס טעמא דזמנין דאכיל כו' מכי אכיל כביצה אטמי ליה שמא אין רגילות שיהא אדם נמא לפחות עד דאכיל ליה כחצי פרס ומש"ה לא גזרו בפחות הכ"ש · ומ"ש הר"ב בכאן מחלוקת רמב"ם ורש"י ובפ"ק מסנה ג' מסתים סתם לן כהרמב"ם עוד יש מקומות דעביד הכי ומקומות דעביד הכי והראתים בחשנה פ"ח דערוכין: אוכל שליסי שליסי · ואע"ג דלא שייכא בהו גזירה דזמנין דאכיל כו' דהא אין שליסי עושה רביעי בתרומה לא חלקו חכמים באוכלין הטמאין בין ראשון ושני לשליסי הר"ש: רי"א האוכל אוכל ראשון כו' שני · כתב הר"ב דס"ל דלא משוינן ליה לאוכל כמאכל עצמו · דלא גמרינן מנבלת עוף טהור דחדוש הוא (דכל שאר הטומאות מטמאות בגלוי ואין מטמאות בבית הס חרים הלכך גזירת הכתוב הוא ואין למדין ור"א סבר למדין) אלא מצינו שהמאכל חמור מן האוכל · דאלו מאכל בכביצה ואוכל עד דאכיל כחצי פרס · ור"א טומאה משעורין לא גמרינן (דשעורין מלאה באנסיה נפשיה הוא ולא משום חומרא וקולא · אלא אוכל

דטמא כגיגה כך פירש הכתוב (כמ"ש הר"ב במשנה ה' פ"ד דמעילה) ומסול נוייה בכחני פ"ם הכי תקון בו רבנן) גמר' סס: ואוכל שני שכיר כת הר"ב לפי שתלינו שני עושה שני ע"י מקון כו' וא"ת מאי צריך לה"ט לימא דלהכי שני עושה שני כדמפרש בסמוך משום דזמנין דאכיל אוכלי' טמאים ושדי מקיים דתרומה כו' וי"ל דאי לאו דאסכחן בעלמא שני דעביד שני ליה לן למגזר דלא להוי מילי דרבנן מוכח ואטלולא הו' דסב' פ"ק ד' י"ד (ד"ה רי"א) ודחולין דף ל"ד סס וכתבו עוד וא"ת ואתאי לא קאמר ע"י כפר. שכן מלינו בהדיא לר' יהושע דאמר הכי במשנ' כ"ס"ג דידים ותרנו דשמא כפר מה שלא קבל ר"א תשובתו במס"ק חזר והשיב לו מכתבי הקדש כ"כ במס' שבת (ד"ה מצינו) אבל בחולין סד"ה תנא) כתבו די"ל דלא בעי לאתויי שלא ממאכל (שני) דעביד מאכל אחר שני דומיא דמאכל (שני) דעביד אדם שני ועוד דהא דספר עביד ידים שמות וגם מוסלים את התרומה לאו משום טומאה שלא משום חומרא ע"כ. אבל לפי זה קשה מה השיב שסמס' ידים וכמ"ש שסהר"ם וכפ"ג דתגיגה דף כ"ד הקשו. אתאי לא קאמר ביד שמטמאה תברתה דהכי ס"ל לר' יהודה התם במס' ידים ותרנו דלא חש להבי' רבי' מתה שאמר לחיהו ע"כ ומ"ש הר"ב משום דזמנין אכיל כו' ושדי כו' ופסיל להו. והתורה הזהירה על התרומה לשמרה בטהרה דכתי' (במדבר י"ח) את משמרת תרומתי. לפיכ' גזרו באוכל אוכלים טמאים שלא יהא רגיל אצל תרומה רש"י דשבת והרמב"ם בפ"א מהא"ט כתב שמא יאכל כו' ויפתח עליו משקה תרומ' כו' וכבר באתרנו שאסור לאכול תרומה טמאה והא דכתב הר"ב ופסיל להו הכי איתא בגמ' וטעמא דאכתי לא גזרו שיהיו המשקי' תחל' ולא מטמ' להו. ומ"מ כדעתם היה לגזור. ולפיכ' פירש קאמ' דמצינו שני עושה שני ע"י משקים כו' תו' דשבת (ד"ה ושקיל) וכתבתי' כבר שם במשנת י"ח דבר: שלישי שני לקדש כדמס' דהאי שלישי בחולין שנעשו על טהר' תרומ הוא. וטהרתה טומא' הוא אצל הקד' כדתנן בפ"ג דתגיגה. לכך שמירה דידה לאו שמירה היא לענין קדש וחייבי' באוכל שלישי דידיה דלמא ראשון הוא והאוכלו שני. כך ל' רש"י במס' שבת וכ"ם הר"ב במשנה ודבי' בתרומה מספק' ליה בשני לאו דליכא לספוקי שלא בשני ולא בראשון. ודלמא אף בראשון איכא לספוקי. דבטומאה היא אצל אוכלי קדש ומס ס דבי נמי לא מספקי שלא בשני שני לן. דהא אוכל אוכל שני נעשה שני מס"ה לא כתב שלא דאיכא לספוקי בשני דבהכי סגי לן: ולא שני לתרומה. כתב הר"ב דאי נגע בתרומה לא פסלה ומיהו אסור לאכול בתרומה ומדיוקא דייקינן למילתא דאמר אין שני לתרומה אבל שלישי הוי ונפסל נופו מלאכול בתרומה והוא גמ' ערוך בחולין לכך נראה בעיני שז"ם הר"ב והכי מוכח כו' ל"ל והכי מוכיח כו' ודוק וכפ"ה דסוטה דף ל' כתבו התו' בסס סבר היפר דלא נודע טעם גזירה זו אא"כ נאמר רבו בגזירות וגזרו גזירה לגזירה ע"כ. ואסתמא להו גמ' רפי' דובפי' דפל"ט. באכילה עבוד רבנן תעלה בנגיע לא עבוד רבנן מעלה. לטהרת תרומה ולא בחולין שנעשו על טהרת הקדש דלאו בקדש דמו דבטלה דעתו ואינה נתפסת עליהם סס טהרת הקדש הר"ם. ועיין בסוף פירקין: ג' השני פוסל טמאה במס"ה ב' פ"ה דסוטה וע"ש: והג' נאכל בגויד הדמע. כתב הר"ב דדוקא כשאין בגויד הדמע כזית תרומה בכדי אכילת פרס יהוא לא בכזית. ואין שום אכילה מצטרפת ביקזית דכל איסורין. אין בכזית אם אינה מגוף הגוף לא הוי לא"ם שכך נתנה תורה שיעור לשהייה אכילה בבית המטבע שהקפידה תורה בשוהה בו שיעור אכילה לטמא בגדי. רש"י פ"ב דחולין ל"ה. ועל אכילת החולין טמאים לא הזהירו אפי' הכהנים הר"ם וקו' דחולין: ד' והשני שבתרומה כו' מטמא לג' בקדש. וטעמא אפרש בתמני' לקמן: והרביעי נאכל בגויד הקדש.

ואוכל שני שני שלישי שני לקדש ולא שני לתרומה: בחולין שנעשו לטהרת תרומה: ג' הראשון שבחולין טמא ומטמא השני פוסל ולא מטמא והשלישי נאכל בגויד הדמע: ד' הראשון והשני שבתרומה טמאי ומטמאי הג' פוסל ולא מטמא והרביעי נאכל בגויד הקדש: ההראשון

ואוכל שני נעשה נופו שני. דס"ל דלא מסויגן ליה לאוכל כמאכל עצמו והאי דמסוי לאוכל אוכל שני שני ולא שלישי לפי שתלינו שני עושה שני ע"י מס"ק שהתקין שנטמאו בשני הנעשי' תחל' והנוגע בהן הוי שני. ואם הוה מסויגן ליה לאוכל אוכל שני שלישי לא היה פוסל את התרומה דאין שלישי עושה רביעי בתרומה. וחכמים גזרו על האוכל אוכל שני שיהיה פוסל את התרומ' משום דזמנין אכיל אוכלים טמאי' ושדי מקיים של תרומה לתוך פיו בעוד שאוכלי' טמאי' בפיו. ופסיל להו. הלכך אע"ג דבאוכל אוכל ראשון לא מסויגליה לאוכל כמאכל עצמו באוכל מאכל שני מסויגלי' שני כמו המאכל כדי שיפסול את התרומה: שלישי שני לקדש. כ"כ במס' שבת (ד"ה מצינו) אבל בחולין סד"ה תנא) כתבו די"ל דלא בעי לאתויי שלא ממאכל (שני) דעביד מאכל אחר שני. דומיא דמאכל (שני) דעביד אדם שני ועוד דהא דספר עביד ידים שמות וגם מוסלים את התרומה לאו משום טומאה שלא משום חומרא ע"כ. אבל לפי זה קשה מה השיב שסמס' ידים וכמ"ש שסהר"ם וכפ"ג דתגיגה דף כ"ד הקשו. אתאי לא קאמר ביד שמטמאה תברתה דהכי ס"ל לר' יהודה התם במס' ידים ותרנו דלא חש להבי' רבי' מתה שאמר לחיהו ע"כ ומ"ש הר"ב משום דזמנין אכיל כו' ושדי כו' ופסיל להו. והתורה הזהירה על התרומה לשמרה בטהרה דכתי' (במדבר י"ח) את משמרת תרומתי. לפיכ' גזרו באוכל אוכלים טמאים שלא יהא רגיל אצל תרומה רש"י דשבת והרמב"ם בפ"א מהא"ט כתב שמא יאכל כו' ויפתח עליו משקה תרומ' כו' וכבר באתרנו שאסור לאכול תרומה טמאה והא דכתב הר"ב ופסיל להו הכי איתא בגמ' וטעמא דאכתי לא גזרו שיהיו המשקי' תחל' ולא מטמ' להו. ומ"מ כדעתם היה לגזור. ולפיכ' פירש קאמ' דמצינו שני עושה שני ע"י משקים כו' תו' דשבת (ד"ה ושקיל) וכתבתי' כבר שם במשנת י"ח דבר: שלישי שני לקדש כדמס' דהאי שלישי בחולין שנעשו על טהר' תרומ הוא. וטהרתה טומא' הוא אצל הקד' כדתנן בפ"ג דתגיגה. לכך שמירה דידה לאו שמירה היא לענין קדש וחייבי' באוכל שלישי דידיה דלמא ראשון הוא והאוכלו שני. כך ל' רש"י במס' שבת וכ"ם הר"ב במשנה ודבי' בתרומה מספק' ליה בשני לאו דליכא לספוקי שלא בשני ולא בראשון. ודלמא אף בראשון איכא לספוקי. דבטומאה היא אצל אוכלי קדש ומס ס דבי נמי לא מספקי שלא בשני שני לן. דהא אוכל אוכל שני נעשה שני מס"ה לא כתב שלא דאיכא לספוקי בשני דבהכי סגי לן: ולא שני לתרומה. כתב הר"ב דאי נגע בתרומה לא פסלה ומיהו אסור לאכול בתרומה ומדיוקא דייקינן למילתא דאמר אין שני לתרומה אבל שלישי הוי ונפסל נופו מלאכול בתרומה והוא גמ' ערוך בחולין לכך נראה בעיני שז"ם הר"ב והכי מוכח כו' ל"ל והכי מוכיח כו' ודוק וכפ"ה דסוטה דף ל' כתבו התו' בסס סבר היפר דלא נודע טעם גזירה זו אא"כ נאמר רבו בגזירות וגזרו גזירה לגזירה ע"כ. ואסתמא להו גמ' רפי' דובפי' דפל"ט. באכילה עבוד רבנן תעלה בנגיע לא עבוד רבנן מעלה. לטהרת תרומה ולא בחולין שנעשו על טהרת הקדש דלאו בקדש דמו דבטלה דעתו ואינה נתפסת עליהם סס טהרת הקדש הר"ם. ועיין בסוף פירקין: ג' השני פוסל טמאה במס"ה ב' פ"ה דסוטה וע"ש: והג' נאכל בגויד הדמע. כתב הר"ב דדוקא כשאין בגויד הדמע כזית תרומה בכדי אכילת פרס יהוא לא בכזית. ואין שום אכילה מצטרפת ביקזית דכל איסורין. אין בכזית אם אינה מגוף הגוף לא הוי לא"ם שכך נתנה תורה שיעור לשהייה אכילה בבית המטבע שהקפידה תורה בשוהה בו שיעור אכילה לטמא בגדי. רש"י פ"ב דחולין ל"ה. ועל אכילת החולין טמאים לא הזהירו אפי' הכהנים הר"ם וקו' דחולין: ד' והשני שבתרומה כו' מטמא לג' בקדש. וטעמא אפרש בתמני' לקמן: והרביעי נאכל בגויד הקדש.

ואם

ואין

אם יש באותה תרומה רביעי כגון שנעשה על טהרת הקדש. וכן החמישי גם: ל בגזיר הקדש דקת. יל"ק. ה"ק ואם יש באותו קדש חמישי כגון שנעשה על טהרת מעשר של אחר פ"ה דאמרי בגדי אוכלי קדש מדר להטמא: נאכל בגזיר הקדש מות לערב בו תבשיל של קדש טהור: ו השני שבחולין מטמא משקה חולין דכל הפוסל את התרומה מטמא משקי להיות תחלה: מטמא משקה קדש דכל הפוסל את הקדש מטמא משקין (קדש) להיות תחל לקדש: שנעשו על טהרת הקד' כלומר הא דאמרי' דג' של תרומה פוסל ולא מטמא אוכלי קדש הני מילי כשנעשו על טהרת הקד' אבל נעשית על טהרת תרו' שלא שמרום על טהרו' הקדש הג' מטמא שנים ופוסל א' בקד' שטהרתה של תרומ' טומאה היא אצל הקדש. והרי זה השלישי דתרומה חשובה אצל הקד' כאו נטמא בארץ עלמו: ז רא"ש שלשתן שוין. כדמפרש ואזיל. דלית ליה לר"א טהרתה של תרומ טומא' היא אצל הקדש: השלישי שבבולן. לא משכחת שלישי בחולין אא"כ נעשו על טהרת תרומה ואין הל' כר"א: ח האוכל אוכל שני לא יעשה בבית הבד. לא יתעסק לעשות שמן בבית הבד. דהא מודה ר' יהושע לעיל לר' עקיבא שהאוכל אוכל שני הוא עצמו נעשה שני ופוסל את התרומ' ומטמ' משקין להיות תחלה (דסיינו השמן): על גב הקדש. על טהרת הקדש: הרי אז בחולין ואין באים לכלל שלישי: הרי אז בתרומ' ויש בהם שלישי. והני תנאי תרוייהו ס"ל חולין שנעשו על טהרת הקד' לאו בקדש דמו ושאין לך דבר שעוש רביעי בקדש שלא קדש מקודש בלבד ושלישי אמתני' דלעיל דקתני הג' שבבולן פוסל לאוכלי קדש:

פ"ג הרוטב והגריסין שהן משקה טופח שהן לחין כל כדשים בהקטופח ע"מ להטפיח: הרי אז תחל' דחשובי' כמשקין: קרשו הרי אז שניים. דכיון שנקרשו חשובי' כאוכלין שנגעו בחשקין: חזרו

ואין לתמוה איך נאכלת התרומה כיון דטמאה היא. דמאחר דבהרות עלמה איכא רביעי ליכא איסורא וכבמתני' דלק' לעיל חמישי בקדש הר"ש ותו דחולין (ד' ל"ד): ה והשלישי שבקדש דכתיב (ויקרא ז') והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל. מי לא עסקינן דנגע בשני פירש"י דהא בכל טמ' כתי' ושני אקרי טמ' דכתי' (שם י"ח) כל אשר בתוכו יטמא כדתנן במשנ' ב' פ"ה דסוטה גמ' שם דף כ"ט: שבקדש עיין בסוף פרקין: הרביעי פסולי ילין לה התם בק"ו ומה מחוס כפורי שהו טהו בתרומ' אסו בקד' עד שיביא כפרתו כדתנן במשנ' ג' פי"ד דנגעים הג' שהוא פסול בתרומ'. אינו דין שיעשה רביעי בקדש: ו לאוכלי תרומה. כמו מאכלי תרומה וכן בגמ' פ"ה דסוט' ד' כ"ט אוכלי קדש ומשקי קדש. וכן כרש"ב דתעילה בגמ' ופי' הר"ב משנה ז' פ"ח דפרה: מטמא שני. ופוסל ג' פי' הר"ב הג' של תרומ' חשוב אצל הקדש כאו נטמא בארץ עלמו. דבגדי אוכלי תרומה מדרס לאוכלי קדש. כדתנן בפ"ב דחגיגה. אבל אוכלין אין נעשין אב לעולם. לא מדברי תורה ולא מדבריהם. כמו שהרשנו. הרמב"ם בפ"י מה' מ"ט (הל' ט') ולפיכך לא מוכל לחשב. כי אם כשנטמאו בארץ שיהיו ראשון: ז השלישי שבבולן כתב לא משכחת שלישי בחולין אא"כ נעשו על טהרת תרומה. מפיש הר"ש אם על טהרת קדש וגרא לכאורה שהר"ב השמיט בכוונה כדי לפרש מתני' דהכא דסברה נמי שאין חולין נתפסים בקדושת הקדש אבל קש"א אדידיה דבמתני' דלק' מפ' דהך דהכא סברה דחולין הנעשין על טהר' הקדש כקדש דמו: ח לא יעשה בבית הבד וכיולא בזה שסיימו במשנה ז' פ' בתרא דב"ב ושם פירשתי. והר"ב העתיק לא יעשה וכן הוא במשניות שבגמ' דפוס ישן: הרי אז כחולין טמא כתבתי במשנה ב' (ד"ה לטהרות): הרי אלו כתרומ' כת' הר"ב והני תנאי תרוייהו ס"ל חולין שנעשו על טהרת הקדש לאו בקדש דמו וכלומר אין לענין שאין בו רביעי לחגע. וכן לענין האוכלו שלא נפסל גופו וזהו שכתב הר"ב בפס"ב דחגיגה דלאו בקודש דמו לכל הדברים ומ"ש הר"ב שאין דבר בו שלא קדש מקודש גמ' פ"ב דחולין ד' ל"ה ופירש"י קדש גמור שקדש גופו כגון בשר קרבן וחלות התודה שנשחט הזבח עליהן ומנחות שקדשו בכלי אבל ג' של קדש המקודשת בקדושת פה לא ואפי' מס' בברייו' דמס' טהרות בפ"ק ע"ב והעתיקה הרמב"ם בפירושו בפירקין משנה ה': פ"ג הרוטב וכו' כבר בארנו שרוטב הוא מרק אשר אם יקפא יטוב דומה לדבק (ועיין ברש"ט דחולין) וגריסין גזיר הפולין ומדרכן ג"כ שאם יקורר יקפא. וכן החלב אם יעמוד זמן מה יקפא הרמב"ם: טופח פי' הר"ב פ"מ להטפיח

ועוסה

ר"ש

א פס הלכה ד
ב פס הלכה ט
ג חולין לפ"ש הלכה יד
ד פס הלכה ס
ה פס הלכה ש
פס פס הל' ג

ה" הראשון והשני והג' שבקדש טמאין ומטמאין הרביעי פוסל ולא מטמ' החמישי נאכל בגזיר הקדש: ו השני שבחולין מטמ' משקה חולין ופוסל לאוכלי תרומה. הג' שבתרומ' מטמ' משק' קדש ופוסל לאוכלי קדש. שנעשו לטהרת הקד'. אבל אם נעשו לטהרת תרומ' מטמ' שנים ופוסל א' בקדש: ז רא"א שלשתן שוין. הא שבקדש ושבתרו' ושבחולין מטמא ב' ופוסל א' בקדש מטמ' א' ופוסל א' בתרומה ופוסל את החולין הב' שבכולן מטמא א' ופוסל א' בקדש ומטמא משק' חולין ופוסל לאוכלי תרומ' השלישי שבכולן מטמא משקה קדש ופוסל לאוכלי קדש: ח האוכל אוכל שני לא יעשם בבית הבד ו"חולין שנעשו על גב קדש. הרי אלו כחולין. ר"א בר ר' צדוק או' הרי או כתרומ' לטמא שנים ולפסול א':

פ"ג הרוטב והגריסי והחלב בזמן שהן משקה טופח הרי או תחל' קדשו הרי או שניים חזרו

ותוספתא לאו דוקא הר"ם ספ"ק ובמשנה ה"פ"ח :

כביצה מכוון טהור כתב הר"ב דמכיון שיצאה טפה ראשונה חסר ליה מכביצה · עיין עוד מזה בל' הר"ב בפי' משנה ה"דם בתרא : ב ר"ש שורי אומר אף היין בגמ"פ"ג דמנחות דל"ה · מכלל דס"ק סבר יין לא אימא רש"ם אומר יין · ואני תמיה שהרמב"ם ברש"ט מהט"ז לא כתב אלא הסמן לו הדבש · והל"ל היין ג"כ ולא הסיגו הראב"ד גם הכ"מ לא העיר בזה · ולעתי מכרעת · דהרמב"ם ל"ג כלל · שהתמיה דמכלל דס"ק סבר יין לא איצ"תמי' אלא כפירש"י דיין מי איכא למ"ד לאו משקה הוא והוא מפרש למתני' דשמן תחלה לענין משקין היא ולא בקרוש · אבל כי מפרשי' דמתני' מיירי בקרוש ליכא למתמה כלל : אם היו פרודין · הרמב"ם בפ"ט מה' ט"ז העתיק פירורין בבני ריסין ומת"ם בפ"ח משנ"ה : אפילו הן סלה · ואיתא ספרים דכתוב ואפי' הן מלה הר"ם · וכן העתיק הר"ב גם הרמב"ם בפ"ט מהט"ז (הל"ה) : ג טמא מת שסחט בו טמא מת דוקא נקט · שאינו מטמ' בסיסט · וה"ה לטמא שרץ וכל טמאי מגע · וטמא מת לרבות נקט דהוי אב הטומאה · משום דקתני סיפא אבל זב בו' · רש"י פכ"ב דשבת דף קמ"ה : זב שחלב בו שהוב והדומה לו ר"ל

זבה נדה ויולדת וטמא כל מה שיש ואע"פ שלא יגע בהן יטמאם במשא ושוין בזה האוכלים והמשקים כמו שנבאר גם ף זביס הרמב"ם : ד הרי אלו טהורין פי' הר"ב אכביצ' אוכלי' ומכוית מן המת בו' קאי דאע"ג דבסגול ונותר נמי שייך טומאה כדתנן בסוף פסחים ובמשנה ד"פ"ד דמעילה · מיהא קי"ל דבכביצה כתו שפסק הרמב"ם בפ"ח מה"מ (הלכה ג') ואינן לא תנן אלא כזית אלא מי תנן פגול ונותר לענין איסור ולא לענין טומאה · ומ"מ אי הוה כביצה פגול ונותר נמי דינא הכי לענין טומאה · וכן כתב הרמב"ם בפ"ד מהט"ז (הלכה ה' ו) : טמאים כתב הר"ב דכל השיעורים בתר גודלייהו אזלינן · כלומר ואע"פ שהבשתים המובלע בהם השליחה לכשעור וכדכתב בסוף משנה דלעיל וכ' הרמב"ם ידוע שהשתא יכלה ליחות הגוף (ויינגבה) ולכן יכתב והמיס ילחלחם וירפס ויבדלם ויוסף בגודלם ואודיעך הנה עיקר אחד והוא שהשיעורים כלם אתנם בשתר בהם שיעור הגודל · ולא נביט לרפיון החלקים והתאבכות לא לענין הטומאה ולא לענין איסור והיתר עכ"ל · וכ"כ הרמב"ם בחבורו פ"ד מהט"ז ובפ"ד מהאה"ט · ושם ביאר שאם נתחלה לא היה כשיעור ונמק וחזר ותפח לכשיעור טמא לכשהיה מדין תורה ע"כ · ומ"ש הר"ב ומהגא קיימא לן דאין דיחוי כו' אינו נמשך אל מ"ש דכל השיעורים כו' אלא ענין בפני עצמו הוא לומר דאע"ג שכבר נתמעטו ונטהרו כשחזרו ונתפחו לא אמרי' שכבר נדחו מאיסורים · וה"ל כמי שלא היה בו השיעור מתחלה אבל אסורים דאין דחוי : משום פגול נותר וטמא · ומתיהבי טמא מאן דכר שמיה · וקשיא מ' דה"מ

אמנכות לא · מס הל' ל כפיי"ב נגס הל"ה דמנת קחד פסחים לג · מס הל"ה ב הגס פ"ד מל"ה ובנת קחד ב אמנכות נד ב מס פ"ד הל"ה הגס פלגה ו

חזרו ונמוחו · כביצה מכוון טהור יותר מכביצ' טמא שביון שיצאה טפה ראשונה · נטמא בכביצה : ב "רמ"א השמן החלה לעולם · וחב"א אף הדבש ר"ש שורי אומ' אף היין · וגרש של זיתים שנפל לתנור והוסק כביצ' מכוון טהור יותר מכביצ' טמא שביון שיצאת טפה הראשונה · נטמאת בכביצה אם היו פרודין אפי' הקסאה טהור : ג טמא מת שסחט זיתים וענבים כביצה מכוון טהו' ובלבד שלא יגע במקו' המשק' יותר מכביצה טמא · שביון שיצאה טפה הראשונה נטמאת בכביצה · "אם היה זב או זבה אפי' גרגר יחידי טמא · שביון שיצאה טפה הראשונ' נטמאת במשא · "זב שחלב את העז' חלב טמא · שביון שיצאה טפה הראשונה נטמאת במשא : ד "כביצה אוכלין שהניחן בחמ' ונתמע' יוכן כזית מן המת וכזית מן הנבלה ובערש' מן השרץ · "כזית פגול וכזית נותר כזית חלב הרי אלו טהורים · ואין חייבין עליהן משום פגול נותר וטמ' · והניחן בגשמים ונתפחו טמאין · וחייבין

המשקין אלא הזגין שנגע בהן טמא מת שהרי לא נזהר מנגיעתן אלא מסיגא משקה · וכשהמשקין נוגעים בזגין כבר חסר שיעור כביצה ואין אוכל מטמא בפחות מכביצה : יותר מכביצה טמא · שביון שיצאה טפה ראשונה נטמאת בכביצה דאע"ג דאין משקה הנבלע באוכל מקבל טומאה עמו · משלים הוא את שיעורו · דלכוותה אשכחן בסמוך נבי כזית מן המת ומן הנבל' שנתמעטו בחמה והניחן בגשתים ותפחו · דגשתים המובלעים משלימין לכשיעור : ד הרי אלו טהורים · אכביצה אוכלים ואכזית מן המת וכזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ קאי : הניחן בגשמים ונתבחו טמאין דכל השיעורים בתר גודלייהו אזלינן ומהכ' קיימ' לן דאין דחוי אצל אסורי : ה אם

כדמפרש טעמא דמכי יצאת טפה ראשונה נטמאת אות' טפה בכביצ' אוכל טמא · וכשנתחה אח"כ כולו חזר הכיסה וטמאה את הכל : ב השמן תחלה לעולם · ואע"פ שקרש אינו יוצא מתורת משקה : ר"ש שורי אומר אף היין · שקרש אינו יוצא מתורת משקה · ואין הלכ' כר"ש שורי : גרש של זיתים · הרבה מחוברים יחד וכגרש טמא אינו : כביצה מכוון טהור התנור · דאין אוכל מטמא כלי ומשקה היוצא מן הגרש מחמת היסק אין לו כמה יטמא דמכיון דיצאת טפה ראשונ' חסר ליה מכביצ' · אבל כשיש בגרש יותר מכביצה כשיצאת טפ ראשונה מדין נפלאר בגרש כביצה · ונטמא' הטפה בגרש וחזרה להיות תחלה · וטמא' העבה את התנור שמשקין מטמאים כלי : אם היו פרודי' · אם היו הזיתים פרודי' שאינן גרש: אפילו הן מלה · כלומר אפילו הן שיעור מלה ביצים אין מצטרפין לכביצה לטמא את שמן היוצ' להיו' תחל' : ג ובלבד שלא יגע במשקין כגון שדרכן בפשוטי כלי עץ שאינן מיטמאים דהשת' אינן כאלו מי שיטמאים

ה אם טמאות טמאות כי הא דתנו להמן דפ' הסדר והצפרדע [משנה ז'] נגע בא' בלילה ואין ידוע אם חי אם מת ובשחר עמד ומצאו מת חכמים מטמאים שכל הטומאות כשעת מציאתן דוק' במקום מציאתן למעוטי נגע בא' בלילה בזויות בזויות אחר' וכיוצ' בזה: אם מכוסו מכוסות כגון כלי חרס המוקף מי פתיל לא אמרי' שמא בשע' שהיה המת באהל היה מגולה ועכשיו מכוס' או אם מצאו מגול' לא אמרי שמא בשעה שהיה המת (באהל) היה מכוס' ומוק' מי פתי' מחט שנמצא' מלאה חלודה שמעכבת את הטפיר' דחלוד' כזו מטהרת מידי טומאת' או שבורה טהור' ולא אמרי' שמא שלימה נטמאה וכשיתקנו' ותחזור שלימה תחזור לטומאת' הישנה והיינו פירושא דאם טהורו' טהורו' דתנן לעיל: ו בחזקת טהרה ואע"ג דספק טומאה בר הי ספיקו טמא והאי מבוי ר"הי הוא אפ"ה כיון דספיקא הוי בדבר שאין בו דעת לישא כגון חרס שוטה וקטן ספיקו טהור דהכי ילפי' מקראי דכתיב והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל משמע ודאי טמא לא יאכל ספק טמא יאכל וכתיב כל טהו' יאכל בשר ודאי טהור הוא דיאכל הא ספק טמא ספק טהור לא יאכל אא"ל אם כאנשים בו דעת לישא כאנשאינו דעת לישא וכל הפקר שים בו דעת לישא אם לאידע אם הלך במקו' טומא' אם לאו: בחזקת טומא' הוא דספק טומאה בר הי ספיקו טמא מסוט' ילפי' דספיקא היא אם נטמאת אם לאו וספק זה במקום סתירה היא דהיינו ר"הי ואמר רחמנ' ונסתרה והיא נטמא' וסוט' ים בו דעת לישא אם נטמאה אם לאו: ז ואין הסוסני' אא במקו' טומא' שא"א שיקח הסוסנים אא פ יכנס לבית הקברות: טהור כיון דאיכא למתלי באחר שמא לקטן אחר ונתנן לו דתינוק אינו דעת לישאל ספיקו טהור: וכן חמור שהיה עומד במקום טהרה ולא ידעינן אם נכנס במקום טומאה: כליו טהוריס לפי שאין בו דעת לישאל: ח תינוק שנמלא בלד עשה תנוק טמא שנמלא בלד עשה טהורה ואתיכה של עשה זו בידו: ר"מ מטה"ו מ"מ לט עמי דחייס למיעוט: וסבר דרוב תינוקות מטפ זי' בעשה ושמא לקח הוא מאתו את הבלק וטמא את העשה ומיעיט אין מטפחים ושמא אדם טהור לקח ונתנה לו ועשה זו בחזקת טהרה עומדת שתוך מעוטא לחזקה ואתרע לה רובא והוי פלג וסלג וטהו' לענין תינוק שאין בו דעת לישא: וחכמים

וחייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא: ה "כל הטומאות כשעת מציאתן אם טמאו' טמאות ואם טהורו' טהורות אם מכוסות מכוסו' אם מגולו' מגולות מחט שנמצא' מליאה חלודה או שבורה טהורה שכל הטומאו' כשע' מציאתן: ו חרש שוט' וקטן שנמצאו במבוי שיש בו טומאה הרי אלו בחזקת טהרה וכל הפיקח בחזקת טומאה וכל שאין בו דעת להשאיל ספיקו טהו': ז תנוק שנמצ' בצ' בי' הקברו' נהשושני' בידו ואין השושנים אא במקום הטומאה טהור שאני אומר אחר לקטן ונתן לו וכן חמו' בין הקברו' כליו טהורין: ח "תנוק שנמצ' בצד העשה והבצק בידו ר"מ מטה' וחכמי'

דהוי מצי למתני בריש' כזית טמא' ועוד קשה דה"ל לסיומי נמי וח"ב וכנמ' דמנחות פ"ה ד' כ"ד מייתי לה למתני' וגרס והלכ' ול"ג וטמא: ה אם טמאות טמאות כתב הר"ב ודוקא במקום מציאתן וכו' ולקמן שם כתב דדוקא כשלא ראוהו מי מבערב וכו': טהורה כת' הר"ב ולא אהדרינן תחזור לטומאתה הישנה כדין כלי מתכות כמו שסיימו הר"פ וי"א ממס' כלי: ו בחזקת טהרה כתב הר"ב (ואע"ג דספק טומאה בר הי ספקו טמ' כדמסיי בסירושו לסיפ') ומ"ש הר"ב דהכי ילפינן מקראי וכו' שא"א לאו ס"מ כאן יש בו דעת לישא כאן שאין בו דעת לישא גמ' פ"ה דסוטה דף כ"ט ופירש"י שא"א לאו ס"מ הבשר אשר יגע דדב' שאין בו דעת הוא דבשר הוי נוגע הלכך ספקו טהור וכל טהור יאכל בשר דאיירי בטומאת הגוף דיש בו דעת לישא כההוא קאמר לך ספקו טמא: וכל הפקח כו' כתב הר"ב דספק טומאה בר הי כו' מסוטה ילפי' וכו' וסוטה יש בו דעת לישא ואנטרי' הא דוהבשר ואנטרי' למגמר מסוטה דאי מוהבשר ה"א כיון דרה"י כיון דרה"ר ואי מסוטה ה"א עד דאיכא דעת נוגע ומגיע (במטמא ונטמא) כי סוטה דיש בה דעת ויש דעת בבועל המטמא קמ"ל דנפקא מכל טהור הא ספק לא יאכל כיון שיש בו דעת בזה שנטמא אבל במטמ' לא בעינן דעת) נריכא גמ' דסוטה שם ולפי מ"ש במשנה ח' בשם התו' לר"מ איכ' למימר דאינטרי' להבשר דלא תימא דוקא בשלגא ושלגא ול"ק. דבלאו הכי (כתבו) התו' דסוטה ד' כ"ח בד"ה ברה"ר וכו' כתבו בתירוץ אחד דהאי נריכותא אגב שיטפא נקט ליה וכן עוד כתבו בפ"ק דחולין ד"ט דה"מ למיתר נריכותא אחריתא וכן נמי ילפינן מסוטה דדוקא כשאין ג' הוי רה"י. כדכתב הר"ב במשנה ז' פ"ו: וכן חמור כת' הר"ב ולא ידעינן אם נכנס במקום טומאה שאם הסביב שלמו על האדן ונגע בקבר הנה נטמאו הכלים הרמב"ם בליו טהורין פי' הר"ב לפי שאין בו דעת לישאל דשו באדם היה ספקן טמא שהרי יש בו דעת לישאל ועיין בפי' הר"ב בפ' דלקמן משנה ט': ח והבצק בידו והוא ברה"י הרמב"ם: ר"מ מטהר פי' הר"ב דר"מ לטעמיה דחייס למיעוטא וסבר דרוב וכו' ומיעוטא אינמט אחיס ושמא אדם טהור לקחה ונתנ' לו לפי שהיה חוסם שלא יטמ' התינוק את העיסה לכך תלינן באדם טהור. משא"כ בדפי"א דפרה. תוס' פ"ק דחולין ד"ט. ומ"ש הר"ב סמוך מיעוטא לחזקה ואתרע לה רובא וה"מ אפי' בלא חזקה יטהר כיון דחייס למיעוטא הוי ספק ויש לטהר כיון דהוי דבר שאין בו דעת להשאל ואיכא למימר אע"ג דהוי ספק מ"מ לא גמרי' מסוטה לטהר שא בשלגא ושלגא דנכי דמסיט' לא נילף מילף מהבשר ור"ל דבלא חזקה נמי טהור ולא נקט סתוך מיעוטא לחזקה אלא לומר דחזקה לא הוי בהדי

אפי' אם מה"ש פ"הש הלכה י ב בלא מיי' שם נסמ פ"ו הלכ' ג דסם סלכם פ קדושים מולן עוי' לה יש

בהדי רובא דלאי הויא בהדי רובא דהוו מעוטא דמיעוטא. ולמאי דסריסות לר"מ דלא חיים [illegible] מדרבנן נהחמיר מ"ס דבלא חזקה לא הוה חיים למיעוט לטהר אבל עם החזקה חיים למיעוטא מן התורה לכך מטהר תו' פ"ו דחולין ל: פ"ו. ובפ"ל דנדה דף י"ח [ד"ה סמוך] לא כתבו אלא תירו הראשון ועמ"ש פ"ה מסכ' ז' [ד"ה ועל בגדיו]: וחכמים מטמאין. כתב הר"ב לטעמייהו דלא חיישי לתיעוטא ומיעוטא כמאן דליתי' דמי. ורובא וחזקה רובא עדיף. גמ' דבל' ס"ס ובפ"ד דקדושין ל' פ' וא"ת למאי דפריש' בס"ס כ"י בר"ס בתרא דיבמות. דרבנן ס"ל סתו דמיעוט' לחזקה והוה פלג' וסלג' א"כ ה"נ לא הוה אלא פלגא וסלגא. והדר לס בקיא וכיון דמיגוק איכו דעת ליש"ל ספקו טהור וכ"ל דל"ק כלל ואדרבה תסייע לי' דאמרי הם' בקידושין ר' יוחנן אמר אין ו' חזקה ס"ס ורפין עליה את הרומה. ותניא כוותי' חיגוק עשאו חכמי' כמי שיש בו דעת ליש"ל וכתבו התוס' דאמאי אין סורפין. ועוד ס"ל עולם מקיים מאי אריא שיש בו דעת ליש"ל תיפוק ליה מאחר דס"ל לרבנן דמיעוטא כמאן דליתא ורובא וחזקה רובא עדיף וא"כ אפי' אין בו דעת ליש"ל טמא דהא אין זה ספק טומאה אלא ודאי טומאה. ותירצו שאין זה רוב הסוכ' ואי לאו דעת אוהו חכמי' כמ' שיש בו דעת ליש"ל לא היו מטמאים ע"כ. ולכ"ז מעיקרא לאו קושיא היא. דרבנן דקאמרי רובא עדיף לא עדיף מחס"ל אלא כמו פלגא וסלגא וא"ל לאו דעת אוהו כיש בו דעת ליש"ל לא היו מטמאים. ומש"ה נמי כיון שהם עשאו אין סורפין: אם יש בין חזקה כו' כתב הר"ב ואם לאו טמאין שהרי נטמאו במשקין לפי שחזקתם שהם ישתו ואז יאכלו חזקת העיסה. הרמב"ם וחזקה זו נמי איכא חזקה. נמורה לסרוף עליה את הרומ' אלא לתלות עשאום חכמי' כיש בו דעת ליש"ל כדאיתא התם בקידושין ואית' ת' הת לא שנו אלא במשקי' לבניס [אבל במשקים אדומים] אם איתא דעקיר מידע ידיע: ראב"ד אומר כו' כתב הר"ב דהל' כמיתו וכ"כ הרמב"ם ומשום דמשנתו קב ונקי הכ"מ פי"ו מהא"ה.

פ"ד הזורק פי' הר"ב דס"ל להאי תנא זורק כמי שאינו דעת ליש"ל דמי כו' הואיל והטומאה אינה נחה במקום ולפי' לה מקרא כמו שלכתוב בתשנה מ' (ד"ה ספה) ועיין גם בפי' הר"ב במשנה ט': בכר לבין המפתחות מפתח לבית הכברו. זו ואל"ל זו קתני: ב השרץ מת רש"י פ"ק דחולין ד"ט: השרץ בפי' החולדה ה"ג בס"ג ובסנויה בס"ב דעדיו משנה ז' ואע"ג דהתם משיב ר' יהושע אמרו לפני ר"ע ה"כ אמרו משום ר"א מסריחי יונים פסולים לעדות ומסתם סתם לקבי במסכ' ס"ק דר"ה ובמשנה ג' פ"ג דסנהדרין ואע"ג דר"א שמותי הוא. ועיין עוד לקמן בסמוך דיש לחלק ומיינ"כ מ"ש לקמן פ"ו ומשנה ב' ומ"ש הר"ב אלו בפי' הכלב ממשנה לקמן כתב כן: של תרומה אע"פ שהיא של תרומה הרמב"ם: בפקין טהור כתב הר"ב ואפי' אדם שיש בו דעת ליש"ל אוחז בטומ' ד' דקי' ל' ספק טומאה הבאה בידי אדם נשאין עליו (כלומר טמא כמי שיש בו דעת ליש"ל ואפי' הכלי אוחז ע"ג קרקע כמ"ש במסכ' ב' פ"ק דכל יוכתבתיו ג"כ במשנה ג' פ"ב דעדיות הכא דאין לטומאה מקום טהור כדתנן לקמן ועברו בין הטהורים כו' והרי הטהוריס יש בהן דעת ליש"ל ואפ"ה כיון שהטומאה אינה ספיקו טהו' וזה כדעת הראב"ד בפט"ו מהא"ט

ואיסס פלגה ג בג סס פלגס ד ד"ה ועמו מה' סאר פ"ס הל' ו' הזולין שמעלות פב מז סס פל' ו

וחכמים מטמאים. לטעמייהו דלא חיישי למיעוטא ורוב מיעוטא מטפחים. והל' כחכמים. נקירת נקבים נקבים יש בעיסה מחמת התרנגולים שנקרו בה. שינגבו את פיהן בארץ דרך התרנגולים לאחר שנתו מנגבין פיהן בארץ הילכך אם יש קרקע מפסקת בין משקין לכברו' כדי שיוכלו לנגב בה פיהן לאחר שנתו. הכברו' טהורי' ואם לאו טמאים. שהרי נטמאו במשקין טמאים שהיה בפיהם של תרנגולים. ואע"ג דבשים קרקע מפסקת מפסקת לן אם נגבו פיהן אם לא הוי ספק טומאה. בדבר שאין בו דעת ליש"ל. וספיקו טהור: שהוא ספיקא. יאין דרכו לבוא' כל זמן שהוא מונח לאכול. שהוא אומר כל שעה משקין מצויין יאין כל שעה אוכלין מצויין והל' כראב"ד:

וחכמים מטמאים. לטעמייהו דלא חיישי למיעוטא ורוב מיעוטא מטפחים. והל' כחכמים. נקירת נקבים נקבים יש בעיסה מחמת התרנגולים שנקרו בה. שינגבו את פיהן בארץ דרך התרנגולים לאחר שנתו מנגבין פיהן בארץ הילכך אם יש קרקע מפסקת בין משקין לכברו' כדי שיוכלו לנגב בה פיהן לאחר שנתו. הכברו' טהורי' ואם לאו טמאים. שהרי נטמאו במשקין טמאים שהיה בפיהם של תרנגולים. ואע"ג דבשים קרקע מפסקת מפסקת לן אם נגבו פיהן אם לא הוי ספק טומאה. בדבר שאין בו דעת ליש"ל. וספיקו טהור: שהוא ספיקא. יאין דרכו לבוא' כל זמן שהוא מונח לאכול. שהוא אומר כל שעה משקין מצויין יאין כל שעה אוכלין מצויין והל' כראב"ד:

פ"ד הזורק כבר בין מפתחות. ל"ש זרק כבר עבור לבין מפתחות טמאות. ולא שנא זרק מפתחות טמאות לבין הכברות ולא נודע אם נגע הכבר הטהור במפתחות הטמאות. טהור הכבר דס"ל להאי תנא זורק כמי שאין בו דעת ליש"ל דמיר' יהודה אומר כבר לבין מפתחו טמא דס"ל לר' יהודה זורק כמי שיש בו דעת ליש"ל דמי וספיקו טמא מיהו כש רק (מפתח טמא בין כברות) טהור הואיל והטומאה איכ' נחה במקום אלא עוברת על הטהור ספיקו טהור ואיקל' כר"י. וכבר ומפתחות דנקט במתני' ה"ה לכל שאר דבריס הנזרקי' אלא משום דאורחייהו דמנגי לזרוק כבר ומפתחו זה לזה. מש"ה נקט הני. ב ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טהור. ואפי' בדה"י ואפילו אדם שיש בו דעת ליש"ל אוחז בטומאה שאין לטומאה מקו' שתהא נחה בו. שכל זמן שהיא בפי' חולדה או בפי' הכלב אי"ה חשובה נחה במקו' אלא טומאה עובר' היא הלכך ספיקו טהו' ואפי' אוחז בטומאה אדם שיש בו דעת ליש"ל:

ג הון

ג היו מנקרים בה. אם הסליכו החולדה את הקרן. והכלב את הגבלה מפיהם על הארץ. והיו מנקרים בה. הרי יש מקום לטומאה. וספיק טמא. ד ספק אדם. ספק האהיל על הארץ: טמא. שיש בו דעת לישאל ואינו טהור מטעמא שהטומאה בכי העורב והיא טומאה עוברת לכל המאהילין מסובות יש לטומאה מקום. ואפילו הנזרקין ספק כלים. ספק האהיל על הכלים. טהור. שאין בהן דעת לישאל: המתלא בעשרה לייס. זה אחר זה. ונמצא שרץ באחר מהן הוא טמא וכלין טהורים. וה"מ כשאין (לדלי) אגנים: אבל יש לה אגנים כולן טמאים. דשמא השרץ היה בראשון. והאי דלא נפל עם המים. אימור אגנים עכביהו: העליון (טהור. ולא חיישינן שמא מן העליון) נפל לתחתון: ה על

ג" השרץ בפי החולדה והנבל בפי הכלב. ועברו בין הטהורים. או שעברו טהורים ביניהן. ספקן טהור. מפני שאין לטומאה מקום. היו מנקרין בהן על הארץ. ואמר הלכתי למקו' הלז ואיני (גמ' ואין ידוע) יוד' אם נגעתי איאם לא נגעתי ספקו טמא מפני שיש לטומאה מקום: ד ב' כזית מן המת בפי העורב ספק האהיל על האדם ועל הכלי ברשות היחיד. ספק אדם טמא. ספק כלים טהור. הממלא בעשר דליים. ונמצא שרץ באחד מהן. הוא טמא. וכולן טהורין המערה מכלי לכלי. ונמצא שרץ בתחתון. העליון טהור: ה על

ואמר הלכתי למקום הלז וכו' שלא נראה ודאי דבבני אדם טהורים עסקינן ואפ"ה ספיקן טהור מפני שאין לטומאה מקום. ומכיון דהעמא יש בו דעת לישאל ואפ"ה ספיקו טהור. כ"ש בטומאה הבא ע"י שיש בו דעת לישאל. וקשיא לי מזה על הרמב"ם שכתב שכל אלו הספיקות שטהרו חכמים אפילו בר"הי. מפני שאין בהן דעת לישאל. והא דכתב הכ"מ דבפ"ק דחולין (דף ט') אמרו אמתניתין דהכא דטעמא משום דבכרות אין בהן דעת להשאל. ומשם למד הרמב"ם דכל הני טהרות מטעם זה. עכ"ל. ואני אומר שאין משם ראי' כלל שזה שאמרו כך לדמויי מאי דמותיב דשמעינן ממתניתין דספק איסור להקל. ומשני דטעמא דמסיטה גמרינן לה. ובסוטה יש בה דעת לישאל. משום דפשט דמתניתין לא מיירי באדם האוחז. אבל אלו היה אדם אוחז ויש בו דעת לישאל אה"נ דאפ"ה היו טהורים. ומטעם שאין לטומאה מקום אלא מיירי דמתניתין לאו בהכי מיירי. מש"ה לא משני לה אלא כמשמעתה דמתני' והא ל"ק דאמאי לא תותיב מתניתין דלקמן. דודאי דמיגה ליכא לאותבי כלל דבהדי קתני טעמא מפני שאין לטומאה מקום. והרי הרמב"ם בעצמו כשהעתיק משנתינו שם בפ' ט"ו (הלכה ז') מסיים בה מפני שלא נראה הטומאה ומ"מ קשיא לי לסברת הר"ב דה"מ לאמת דבוקא טפי דאפילו אדם האוחז בבכרות דאפ"ה טהורים. וכן ביאר מסכת נדה בגמ' דף ה') מפשט כשיטת לה לגמ' דטפי ליכא לאתויי באדם אוחז בטהרה מכשהוא אוחז בטומאה אמתניתין דהיתה יושבת במטה כו'. ובלשון הר"ש יש טעות סופר ומפשר להני בלשונו בעניין הר"ל אפי' אוחז בבכרות והוי יודע דמשנה זו שנויה עוד בעדיות פ"ב מתניתין ז' ומשם לא הזכיר הר"ב כלל מאדם האוחז: ונמוקו עמו דהתם משמיה דרבי יהושע אמרוה ותנן לקמן פ"ו משנ"ב דר"י מטמא בכה"ג לפירוש האמ' שכתב הר"ב וע"ש: ג השרץ בפי החולדה והנבלה בפי הכלב אורחא דמלתא נקט וכה"ג נתי במתני' דלקמן כזית מן המת בפי העורב. היו מנקרין בו אע"פ שמנקרין בה לא בטל המקום הר"ש: ד הממלא בעשרה לייס פי' הר"ב זה אחר זה כו' דשמא השרץ היה בראשון ולפי זה מיירי בדלי א' שתילא בו עשרה פעמי' בזה אחר זה ומשו' כך הגהתי בל' הר"ב לדלי ולה במקום לדליי' ולכן וכמו שהוא ג"כ בגמרא פ"ק דנדה דף ג' שהביא הר"ש אבל מ"מ קשיא דהוה אתמר אברייתא וקתני בה הממלא עשר דלייס מים בזה אחר זה ופירש"י עשר דלייס עשר' פעמי' בדלי א' ומערה בכלי גדול ע"כ ויש לבעל הלשון שיאמר הרבוי על הדלייס והמכוון על המים שנמלאו עשרה פעמי' בדלי ואע"פי שהדלי אינו רק א' ושו' במתני' דקתני הממלא בעשר דלייס בבי"ת הסמוך: משמע דדליי' עצמן היו עשרה שלא שהר"ש לא דקדק בכך ואע"פי שהעתיקו ג"כ בעשרה בבי"ת והסוס' דנדה (שם) העתיקו למשנתינו בלא בי"ת ותכ"מ פירשו הר"ש והתי' לתתני' בשני פני אחרי' דליכא לתימר דמיירי בממלא עשרה לייס בבת אחת והא. קתל"ן דלא חיישי' שמא נגעו הדלייס בשרץ ונטמאו משום דהוי ספק טומאה נפה על פני המים דאפי' בר"הי ספקו טהור כדתנן בפרקין (משנה ח') ל"ל מתני' מיירי בממלא עשרה לייס זה אחר זה מבור של יין או שמן דלא קתני מים וקמ"ל דתשש' הדליי' הראשוני' טהורי' ולא אמרי' שהשרץ היה תחלה בבור וטמא הכל שלא אמרינן דבדלי זה האחרון נפל תחלה בעודו ריק' וכשהדלאו לבור נגסו' הוא טמא ומטמא כל מה שבבו' אבל שאר דלייס הראשוני' טהורי' לא שייך כאן חלוק דאוגני כלי' ועיין במשנה ז' סרק בתרא ולפירוש הר"ב טעמא דכלן טהורי' עיין לקמן: העליון טהור מפני שהן כל ס ואין בהן דעת לישאל כך כתב הרמב"ם על בבא זו ודדליים ברפי"ן מהא"ה: ותמה עליו הראב"ד שהרי טומא' הבא' בידי אדם היא אבל הטע' שכל הטומאות כשעת מציאותן. ובמקו' מציאותן דלא מחזקינן טומא' מתקו' למקו' היכא דאפשר לאתלי בטהר. ע"כ וכתב הכ"מ דלדעת הרמב"ם י"ל שמאחר שלא נודע לאד' לא חשיב באהבידי אדם ע"כ וכ"ל דהא דפ"ק דנדה משנה ב' היא יושבת במטה חשיב באה בידי אדם. ואע"ג דלא ידעה שנטמאה מ"מ הויא כמו נודע. הואיל ודרכן של נשים להתטמאות בנדות והא דמש' עדיו"ס ב' משנה ב' (גבי מחט שנמצא בבשר) נמי עשו' בעהרו הוא. והוי דעת ליישב על הטהרות ולא בעינן נודע

בטומאה אלא כשהיא בלה בידי אדם: ה על ששה ספיקות שורפין כו' אע"פ שעיקר טומאתן בספק. הואיל ודאי ספיקו' אלו טומאתן מן התורה שהמת והזב טמאין מן התור' הרמב"ם פי"ג מה' אבות הטומאות. ועיין מ"ש בשם התוספת במשנה ז'

ה" על ששה ספקות שורפין את התרומה: על ספק בית הפרס. (גמ' ועל ספק) עפר הבא מארץ העמים. על ספק בגדי עם הארץ. על ספק כלים הנמצאין. על ספק מי רגלי אדם שהן כנגד מי רגלי בהמה. על ודאי מגען שהוא ספק טומאתן. שורפין את התרומה: יוסי אומר א"ע ספק מגען ברשות היחיד. וחב"א ברשו' היחיד תולין. וברשות הרבים טהור: ן" שני רוקין א' טמא וא' טהור. תולין על מגען. ועל משאן ועל הסיטן ברשו' היחיד. ועל מגען ברשות הרבים בזמן שהן לחין ועל משאן בין לחין ובין יבשין. היה רוק יחידי ונגע בו. ונשאו והסיטו ברשות הרבים. שורפין עליו את התרומה. ואין צ"ל ברשות היחיד: ז אלו

(ר"ה ספק. וכן עיין בפי' הר"ב סס"ולסוף משנה ט': בית הפר' פי' הר"ב שהה שנחרש בה קבר. אבל לא שאבד בה קבר. אע"פי שנקרא ג"כ בית הפרס בפ"בתרא דאהלות משנה ג' (דבהוא) איכא ספיקא דאורייתא. וא"כ לחכמים אמאי קא"תר (לף) ספק מגע הר"פי תולין. ובתן לקמן פ"ד) ספק ר"פי טמא הר"ם ותוס' דשבת: ועל ספק עפר וכו' כך העתיקו הר"ב והר"ם. וכן הוא בגמ' פ"ק דשבת דף ט"ו. ומיהו לגירס' הספר אפשר לומר דספק בית הפרס קאי נמי אחרן העמים. שרגילים לשנותן ביחד. וא"ש הר"ב מספקינן ליה בדקב של מת. וכן הלשון בפירוש הר"ם ותמיהני דתנאים התנו בדקב כדפי' הר"ב ברפ"ב דאהלות. והאיך נחוש שנתקיימו בו כל אותן התנאים. ובפירש"י דשבת (סס) בקבר של מת: על ספק בגדי ע"ה. פי' הר"ב דכלהו מספקא לן אם ישבה עליהן אשתו נדה. עיין מ"ש בספ"ב דתענית: על ספק כלים הנמצאים. עיין במשנה ב' פרק ח' דשקלים: על ספק הרוקים. עיין שם ברים הפרק. על ספק מי רגלי אדם כו' כתב הר"ב ואע"ג דאיכא תרי ספיקות כו' כ"כ רש"י דשבת. והקשו התוספות (ד"ה ועל) דאמאי (טמא) כיון דהוי ספק ספיקא. ופירשו דנקט (שהן כנגד) מי רגלי בהמה. משום דכשהן זה אצל זה. הן נכרות שפי שהן של אדם. ואיכא אלא ספק אחד: ו תולין על מגען וכו' שאינו יודע באיזה מהן נגע או איזה מהן נשא' או הסיט הר"ם: בזמן שהן לחים. פי' הר"ב אי אפשר שלא ידבק מהן כל שהוא בנוף הנוגע בהן וכו'. ודין ר"פי יש לו כו'. כ"כ הרמב"ם בשם התוספת. וכן הר"ם. ותסיק דאתיא אפי' כרבנן דרבי יהושע פ"ו משנה ב' דאע"ג דמטהרי בטומאה ברשות היחיד ובהרה בר"הר. לא מ טהרו אלא בספק נגעים. ואין לתמוה אמאי משום דחשבי' משאו' ברשות היחיד. אף על גב דקאי בר"הר. דדכוותא אשכחן ברים משנת נדה (דף ג') דמטמאין מע"ע שבגדה אפילו בר"הר ע"כ. ועיין פ"ז משנה ג': ועל משאן בין לחין בין יבשין. ולא קתני הכא על משאן ועל הסיטן. דדילמא' היסט ביבש טהו' ברה"ר כמו מגע כיון דלא (הוי עליה). וה"מ לתתני ועל מגען והסיטן בר"הר בזמן שהן לחים. הר"ם. ובין יבשין. כתב הר"ב ולא יבש כל כך שאינו יכול לחזור ולהשרות. וכמ' שרייתן שניי ברש"ז דנדה (משנה ב'): ז אלו

ה על ספק בית הפרס. כגון תרומה שנכנסה לבית הפרס. דהוא שדה שנחרש בה קבר. ופסק אם יש בה עצם כשעורה מן המת: ועל ספק עפר הבא מארץ העמים. דכל עפר הבא מארץ העמים מספקינן ליה בדקב של מת. ושני אלה. ארץ העמים ובית הפרס. גזרו בהם שיהיו מטמאים במגע ובמשא. ועל ספיקן של בגדי עם הארץ. דכלהו מספק' לן אם ישבה עליהן אשתו נדה: ועל ספק כלים הנמצאים דלא ידעינן אם טמאים הן: ועל ספק רוקין. דשמ' של זב וזב' הן או דנדה ויולדת. מי רגלי אדם שהן כנגד מי רגלי בהמה. דבוהא קמ"ל דלא אמרי' מדהני דבהמה הני כאי דבהמה: ואע"ג דאיכא תרי ספיקי לקולא. ספק דבהמ' ספק דאדם. ואפילו אמ"ל דאדם שמא דאדם טהור. ורמב"ם פי' על פי התוספתא. כגון שנתערבו מי רגלי אדם טמא עם מי (רגלי) בהמה חצי בחצי בשה. וזהו שכנגד מי רגלי בהמה. ומספק' לן אם בטלו מראיהן של מי רגלי אדם. יהיו כולן טהורין. או לא בטלו. יהיו כלן טמאין. על ודאי מגען שהיא ספק טומאתן. יודע. ודאי שנגעה בהן תרומה. אבל אינו יודע אם הן טמאי. או לא כדפרישנ' ספיק דכלהו. וחב"א ברשו' היחיד תולין על ספק מגען ולא שורפי' משו' דהוי ספק ספיק לקול' ספק נגע ספק לא נגע ואפי' אמ"ל נגע ספק טמאים ספק טהורי' ואינהלכ כר"י דאמ' על ספק מגען שורפים: ן א' טמא. לאו טמא ודאי שהוא ידוע דשל זב או של זבה. דא"כ ברשות היחיד לשרוף כשאר כל ספק טומאה. אלא א' טמא שהוא מספק רוקין. וא' טהור דידוע שהוא של אדם טהור: וכיון דאתי' נגע ודאי בטמא זה שהוא ספק רוקין. אינו אלא מדרבנן. שמא דאיכא ספק נגע בטהו' תולין ברשות היחיד בין אמגע בין אמשא בין אהסט בין בלא בין ביב' ולא יבש כ"כ שאין יכול לחזור ולהשרו' כמות שהיה דההו' טהור בתור אפילו ודאי בזב. אלא דיכול לחזור ולהשרות לכמו שהי' ועל מגען ברשות הרבים בזמן שהם לחים. אי אפשר שלא ידבק מהן כל שהוא בנוף הנוגע בהן. ולא ברשות הרבים. אלא הרי היא כטומאה ברשות היחיד. כדאתרן: היה רוק יחידי מהרוקין הנמצאים ספק של אדם טמא ספק של אדם טהור: ונגע בו ונשאו והסיטו אפי' בר"ה ואפ"כ נגע בתרומה: שורפי' עליו את התרומה. כדתנן ברישא על ודאי מגען

א שנת טו"נלה לא תיי' פ"ג חיב' ספר לענות הטומאה הל' יג בשם פיס הל"ס

מגען שהוא ספק טומאתן שורפין את התרומה: ז ספק מים שאובין למקוה. ספק אם נפלו למקוה זה מים שאובין ואם לא נפלו אם שרשינו שנפלו בו מים שאובין. ספק אם היה בהן ג' לוגין שהוא שיעור כדי לפסול את המקוה. אם לא היה בהן כשיעור. וכולהו שאר ספקות מפורשי לק בפרקין:

ח ספק טומאה צפה על פני המים. ספק אם נגע בטומאה שצפה על פני המים. אם לא נגע: בין בכלי בין בקרקע. בין שהמים בכלים בין שהמים בקרקע טהור. דחשיב כאלו אין מקום לטומאה: בכלים טמא. דחשיבי כאלו יש מקום לטומאה ואין הלכה כר"ש: ספק ירידתו טמא. בדרך אדם כשיורד לבריכה של מים שכל דבר שבמים בא עליו מחמת הישט שמתחיל לרחוץ את עצמו. אבל כשעולה מן המים הדברי שנמי מתרחקים ממנו. והולכים לצדי הבריכה: אפילו אין שם שלא מלא האדם והטומאה שהמקום לר בדרך שאי אפשר לו שלא יגע. אפי' הכי טהור. קשבר דטומאה צפה איכא מטמאה. כך מצאתי. אבל רמב"ם פי' כל זמן שלא ידע בודאי שנגע בטומאה טהור. נראה שאם היה בדרך שאי אפשר לו שלא יגע טמא: ט ספק משקי ליטמא. משקים טהורי שנולד בהן ספק אם קבלו טומאה. אם לאו. ספיקו טמא. כדמפרש ואזיל: לטמא טהו. ואם המשקין טמאין ויש לנו ספק אם טמאו הדבר הטהו. אם לאו ספיקו טהור: וזרקה לבין הכברות כו' ספיקו טהור. וכגון שהיה לנו ספק אם לאחר שנא המקל נגעו המשקים בכברות. אם לא נגעו. דאי בשעת זריקה. הוה ליה טומאה שאין לה מקום. ואפי' בשרץ דאורייתא ספיקו טהור כיון שהטומאה נזרקה. ואי"ת אכתי תיפוק לי (דטהור) אפי' בשרץ מסוס דאן בו דעת ליטמא. וי"ל דאיכא לאוקמי מתני' כשאדם אוחז הכברות: ספק

ז"או ספיקו שטיהרו חכמי ספק מים שאובין למקוה. ספק טומאה צפה על פני המים. ספק משקין ליטמא. טמא ולטמא טהור. ספק ידים ליטמא ולטמא וליטהר. טהור. ספק רה"ר. ספק דברי סופרי. ספק החולין ספק שרצי. ספק נגעי. ספק נזירות. ספק בכורות וספק קרבנות: ח ספק טומאה צפה על פני המים. בין בכלים בין בקרקע. ר"ש או' בכלי' טמא ובקרקע. טהור. ר' יהודה אומ'. ספק ירידתו טמא. וספק עלייתו טהור. ר' יוסי או'. אפי' אין שם אא מלא אדם וטומאה. טהור: ט ספק משקין ליטמא טמא. ביצד. טמא שפשט את רגלו לבין משקין טהורין. ספק נגע ספק לא נגע. ספקו טמא. היתה בכר טמאה בידו (ג"א ופסט) וזרקה לבין משקין טהורין. ספק נגע ספק לא נגע. ספיקו (גמ' טהור) טמא. ולטמא טהור. ביצד היתה מקל בידו ובראשה משקין טמאין. וזרקה לבין בכרות טהורין. ספק נגע ספק לא נגע. ספיקו טהור: רבי

ז אלו ספקות שטיהרו חכמי יעיין מ"ש בזה במ"ב בסס הראב"ד דאפי' יש בהן דעת ליטמא ומש"ה קתני אלו שטהרו. ולהרמב"ם דסובר דהני נמי דוקא כשאין בהן דעת ליטמא. כי קתני אלו. אלו למימרא שנטמאו אלו משאר ספקות. שאע"פ שאשר ספיקות טמאות. אלו טהורו. שאת הספיקו' שטהרו חכמי' מטע' שאין בו דעת להטמא' ואזיל הכ"מ פע"ו מה' מאכלות הטומאות (הלב' ח') בספק נזירות ספק בכורות. אינם ענין לטומאה וטהרה ומפני קושמיטון הרמב"ם סדר פי"ל מה' מאכלות הטומאות. והכניס במקומן ספק עובר ועומד וספק אמי רשויות [הכ"מ שם הל' ח'] ומשיקנבמ"ב פ"ו ולענין שנתינו נראה בעיני שאלו השנים עשר בב"ד ח' טיהרוס ומש"ה מנאן ביחד שכיולא בזה כתבו התוס' פ"ק דשבת דף ט"ו אמתניתין לעיל על שאה הספיקות. דלא חשיב אלא הנהו דתקינו באושא אבל לא בני קלתרול דנפלוגת' לא קמיירי. דאכתי תקשה דלא לתני לא הנהו (משוס) דאית בהו פלוגתא ולא הני נמי שאינו מנין לכאן. וניחא נמי לפי זה דלא קא מני ספק זיבה דהוי דומיא דספק נגעים. כדתנן פוף נזיר. ובדף ב' דזבים. וכה"ב בספק בכור איכא כמה ספקות (בשאר דיני ממזרות) דק"ל בהו המע"ה: ח ספק טומאה צפה על פני המים דכתי' (ויקר י"א) בכל השרץ השורץ. כל מקום שהוא שורץ טמא אפי' לף. וכתיב על הארץ דמשמע דבעינן שיהא מונח על הארץ ולא לף. הא כיצד ודאי מגעו. טמא. ספק מגעו טהור. בגמ' פ"ק דנזיר ד' ס"ד. ונראה דאסמכתות הן. מדתנן שטהרו חכמי. אעמתא. דמדאורייתא אין טמא שלא הודאי. ועי"ל דהואיל ולא נתברשו בכתוב בפי' שפיר שייך למתני שטהרו חכמים. והסיפא להרמב"ם בשטתו בלשון דמדברי סופרים שהעתקתי לשון במ"ג פ"ז דאהלו. וכתב הר"ש לעיל מתני' ג' דאאי טמא

ספיקו טהור:

נמי בנזרקים דר"פ. מדמייתי התם ברייתא דקתני הנזרקי' לעול' טהורין. ומתני' דקתני מכני שאין לטומאה מקום. משום דכל היכא שיש לטומאה מקום: קרינא ביה על הארץ ע"כ. אע"ג דהתו' דהתם סוף ד' ס"ג ע"ב (ד"ה לפה) נכתפקו אי ה"ה לפה באויר שזורקה אדם באויר: ר"ש"א בכלים טמא בקרקע טהור דדרים אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור דמשמע דלפה בקרקע טהורה. וכתיב יטמא עד הערב. הא כיצד לפה בכלי. טמא בקרקע טהור. (דדוקא דומיא דמעין ובור שהם מים אע"ג קרקע תיס' [ד"ה כתיב]) ובגמ' שם וכ"ל דיש ע"ס בגי' זו. דז"ס יטמא עד הערב הוא לעיל מקרא דאך מעיין כו' כמה פסוקי' ולכן כ"ל דאו הפתי תיבות עד הערב הם ט"ס ולא מייתי אלא מיטמא. דבאך קרא גופיה דאך מעיין דבכופו כתיב ונוגע בנבלתם יטמא וכן רש"י לא העתיק אלא יטמא אע"ג דהתו' העתיקו ג"כ עד הערב: ר' יוסי או' כתב הרמב"ם [והתבאר ר"י והגעתו] בענין אמתי: ט היתה בכר טמאה בידו כו' והביא המשל באים טמא וכבר טמא. להודיענו באין הבדל בין היות הספק נופל במי שיש בו דעת ליטמא או באין בו דעת ליטמא. הנה ספק המשקים לענין אם נטמאו בעצמן טמא. כ"כ הרמב"ם. ולפי זה נוסחתו כגי' הספר דבר וזרקה. וכן העתיק בחבורו פי"ד מהא"ה הלכה ז' אבל הר"ב והר"ש נראה דגרסי כגי"א ופסטה. ולא גרס

וזרקה. ה"ל לפרושי בריש מאי דפירשו בסיפא

דכגון

א סס פי"ל הל' ח
ב נז"ל כנ: סס הל' ג
מיי' פס ד פס הל' ג

דכגון שהיה לנו ספק אם לאחר שנגע כו' : לאוכלים טמא ולכלי טהו' פי' הר"ב דדריס קרא וכו' יטמא לטמא אחריס · הלכך ספק טומאה לטמא לאוכלים טמא ולכלי טהור · דק"ו הוא לאוכלין טמא : ולכלים טהור · דטומאת משקין לטמא כלים מדרבנן · תי"מ דבר שגזרו בו ביו' ות"ק דפליג עליה דר' יוסי דריס וכל משקה אשר יפול בכל כלי יטמא · לטמא את אחריס · הילכך ספק משקין לטמא אוכלין דרבנן · הילכך ספק טומאת משקין לטמא אחרי טהור ואין הלכה כר"י : יא ספק ידים ליטמא · מי שהיו ידיו טהורו' וספק נגע באוכלי טמאין או במשקין טמאין ונטמאו ידיו ספק לא נגע · ולא נטמאו ידיו : ולטמא · היו ידיו טמאות ספק נגע באוכלי' ומשקין ונטמאו ספק לא נגע : וליטהר היו ידיו טמאו וטהרן · ספק נטהרו כראוי אם לאו · בכל הספיקות הללו ספיקן טהור : ספק רה"ר · ספק טומאה ברה"ר טהור · שכן מצינו לגבור עושים את הפסח בטומאה · אם טומאה ודאית הותרה לגבור · ק"ו ספק טומאה : ספק דברי סופרים · כגון כל הך דחשיב דכלהו מי"ח דבר שגזרו בו ביום · ומפורשין הן במס' שבת פ"ק : אבל דבר שהוא אב הטומאה מדברי סופרי' כגון דס תבוסה וכברים שעשאום כזבים וכיוצא באלו · אם נסתפק אם נגע בהן אם לא נגע : ספיקו טמא · ומיהו אב הטומאה מדברי סופרים שהוא עצמו מספק · כגון בית הפרס דאיכא ספיקא אם יש בו עצם כשעורה אם לאו · בהא תנן לעיל · דעל ודאי מגען טורפין ועל ספק מגען אין טורפין דהוי ספק ספיקא : יב זו

ר' יוסי או' ספק משקין לאוכלים טמא · ולכלים טהור · כיצד שתי חביות אחת טמא ואחת טהור' ועשה עסה מאחת מהן · ספק מן הטמאה עשה · ספק מן הטהורה עשה · זה הוא ספק משקין לאוכלין טמא · ולכלי' טהור : יא ספק ידים ליטמא ולטמ' וליטהר טהור · ב ספק ורה"ר טהור · ג ספק דברי סופרים אבל אוכלים טמאים · שתה משקים טמאים · בא ראשו ורובו במים שאובין · או שנפלו על ראשו ורובו שלישה לוגין מים שאובים · ספקו טהור · אבל דבר שהוא אב הטומאה · והוא מדברי סופרים · ספקו טמא : יב ספק

ב פס הלכ' יא
א פס פס"ו
ג פס הלכ' ג

ר' יוסי אומר מ"ר מסקים הבאין מחמת הארץ · הא לא אתיין אלא בק"ו מתשקין הבאי' מחמת כלי דיו לבא מן הדין להיות כגדון · בגמ' פ"ק דפסחי' דף י"ח : ביצד שתי חביות כו' מדקתני כיצד משמע דבריס' דמקלקלין הכברו' תורה ר' יוסי · וכן מוכח בתוספתא בהדיא · ויש ליתן טעם דריסא ספק נגע · אבל הכא הטיסה עצמה נעשית מן המשקים · וקשה דבספ"ק דפסחי' [דף טו] אמרי' ר' יוסי קסבר לטומא' משקים לטמא אחרים דאוריי' · (כדפי' הר"ב פס וכאן) וי"ל דהת' בסוף כל הסוג יש אמרינן דר"י בסטת ר"ע רבו אמרה · ולזה לא ס"ל אלא קסבר שיבא דנפשיה · לטומאת משקין לטמא אחרים דרבנן · הר"ם (ועיין בתוספות דפסחים סוף דף ט"ו ד"ה ר"י) ולי עוד ראיה מדקתני בסיפא זה הוא ספק משכים כו' · וביבמות פ"ג משנה ג' וז' דייקי' · זו היא למעוטי מאי כו' · ואל התוספתא תוכיח כן · מקל [שהיא] מלאה משקין טמאים וזרקה כו' לא זהו ספק משקים שנחלקו עליו חכמי' אלא איזהו ספק משקים שנחלקו עליו חכמי' שתי חביות כו' : יא ספק ידים ליטמא כו' אע"ג דלא פי' בה דבר במשנתינו · חזר וסגאה כדי לחזור על כולן · שלא לדלג אחת מבינתים · אבל בספ"ב דמס' ידים האריכה המשנה · ורבי יוסי פליג התם דאמר ליטהר טמא : ספק רה"ר טהור · ה"ג לא חזר וסגאה · אלא איידי דאיכא · והרמב"ם כתב וז"ל התחיל לבאר זה · לפי שהוא הבדיל בו הבדלים רבים ובארנו בפ' אשר אחר זה והתחיל לבאר ספק ד"ס וכו' : ספק רה"ר טהור פי' הר"ב ספק טומאה ברה"ר טהור שכן מצינו לגבור כו' וכ"כ הר"ם בשם התוספתא דספק טומא' ברה"ר טמא מסוטה ילפינן · כמ"ש הר"ב בפ' דלעיל משנה ו' · והדר אמרי' ומפני מה ספק רה"ר טהור מצינו שהגבור וכו' · גם הרמב"ם העתיקה בפירושו לעיל וכן בחבורו רפ"ו מהא"ה · ואיכא למידק דכיון דמסוט ליכ' למיל' שלא כי סוטה שהיא ברה"ר במקום שתירה לא איצטרך מידי למילף מינה דבר' הר טהור · דהא ודאי תמיהא ברה"ר טהור וכבר כתבתי כן בפ"ח דעדיות משנה ד' בשם התו' ודסכי איתא נמי בגמ' (דנידה דף ג') דשמעתא דר"הר טהור מסיס דהעמד דבר על חזקתו · ותלאתי בתו' פ"ה דסוטה דף כ"ח (ד"ה מכאן) שכתבו דלא כמ"ש בשתה בעדיות · אבל פירשו דהלכתא גמירי לה דוקא הוא דמסוס העמד דבר על חזקתו לא מצינא לעהורי הר"הר · דה"א דשתירה דנקט קרא לא דבר הכתוב אלא בהווה · וה"ה לכל ספק טומאה בכל מקום שנולדה · דמסברא אין לטהר זו יותר מזו · וסד"א דגזירת התלך כך היא בכל ספק טומאה · אלא הלכתא גמירא לה להעמיד ספק טומאה ברה"ר אחזקתה דלא מתחיקן לה טומאה מספק · ע"כ · והדר כתבו התו' ירוש' בסגנון התוספתא שכתבו הרמב"ם והר"ם ומהשתא איכא לפרושי ג"כ כזה הדרך · דאע"ג דבסוטה ונשתיירה כתיב ה"א דלאו דוקא וכו' הלכך לטהר ספק טומאה שברה"ר נריכין אנו למילף מתקום אחר : ספק ד"ס אבל אוכלים טמאים וכו' · וכן כל כיוצא באלו מולדות טומאות שהן מד"ס · הרמב"ם (ריש) פט"ו מהא"ה ועיין בפ"ק דשבת במשנה י"ח דבר · ובסוף מסכ' זבים ובמשנה ג' פ"ק דמכילתין : ספקו טהור · אם נפל עליו הספק אם אכל כו' או אלא יהיה דבר מזה הרמב"ם בפירושו ובחבורו רפט"ו [מהאה"מ] (מהט"א) ולכ"ע תפרש הכי · דלת"ק אפי' ודאי אכל ונסתפק אם טבל · ספיקו טהור · כדתנן במשנה ב' פ"ב דמקואות · ובפ"י מה' מקואות (הלכה ו') · העתיק דברי פ"ק דתמיד : אבל דבר שהוא אב הטומאה . והוא מד"ס · פי' הר"ב כגון דס תבוסה כו' וכגון הא דבנבלת עוף טמא דבמס' ב' פ"ק דמכילתין.

יב זו טהרת פרישו' דתנן בגדי עם הארץ מדרס לפרושי' ובגדי פרושי' מדרס לאוכלי תרומה ואם נסתפק אחד מן הפרושי' שאוכלין [חוליין] בטהר' . אם נגע בבגדי עם הארץ אם לא כ"ע . וכן לאוכל תרומ' שנסתפק אם נגע בבגדי הפרושי' ונטמא בהן לתרומה . ספיקו טהו' : ספק ארצי' . הסליק ארץ בין הבכורות ספק נגע בבכורו' בשעה שעבר עליהן . ספק לא נגע אם מצא אותו שאינו נוגע הרי הבכורות כשעת מציאתן . וספיקן טהו' : עד שלא נזקק לטומאה . בס"ה דנגעים מפרש כילד : ספק נזירות . כגון שאמר הריני נזיר אם יש בכרי הזה מאה כורי' הלך ומצאו שנגנב או שאבד ספק היה בו ספק לא היה בו . מותר לשתות יין ולהטמא למתים: ספק בכורות ספק אם הוא פטר רחם אם לאו : ג' בכורי אדם . פטור מלתת ה' סלעים לכהן . אחד בכורי בהמה טמאה . פטר חמור: שהמע"ה דאמר ליה לכהן אי רצית דהוא בכור . ושקול : יג ספק קרבנות . כילד האשה שיש עליה ספק חטאת לידות וכו' : מביאה קרבן אחד . חטאת העוף הבא על הספק : ואוכלת בזבחי'. שהקרבן הזה לגמור טהרתה בא והרי הוא כטבילה . שאם נטמא' האשה כמה טוותאות טבילה אחת עולה לכלן . אף קרבן זה כן: ואין השאר עליה חובה :

יב ספק החוליין זו טהר' פרישו' ספק שרצי בשעת מציאתן ספק נגעי' . בתחל' טהור עד שלא נזקק לטומאה משנזקק לטומאה . ספקו טמא . ספק נזירות מותר . ספק בכורות יאחד בכורי אדם ואחד בכורי בהמ' בין טמאה בין טהורה . שהמוציא מחבירו עליו הראיה . יג ספק קרבנות האשה שיש עליה ספק חמש לידות . וספק חמש זיבות . מביאה קרבן אחד . ואוכלת בזבחים . ואין השאר עליה חובה :

פרק ה השרץ והצפרדע ברשו' הרבי' וכן בזית מן המת . וכזית מן הנבלה . ועצם מן המת . ועצם מן הנבלה וגוש מארץ טהורה . וגוש מבית הפרס . גוש מארץ טהורה וגוש מארץ העמים . שני שבילין א' טמא וא' טהור . הולך באחד מהם ואין ידוע באיזה מהן הלך . האהיל על א' מהם . ואין ידוע על איזה מהן האהיל . הסיט את א' מהם . ואין ידוע באיזה מהם הסיט . ר"ע מטמא . וחכמים מטהרים : ב אחד שאמר נגעתי בזה . ואיני יודע אם הוא טמא . ואם הוא טהו' נגעתי ואיני יוד' באיז' משניה' נגעתי . ר"ע מטמא וחכמים מטהרים . ר' יוסי מטמא בכולן . ומטהר בשביל . שדרך בני אדם להלוך . ואין דרכם ליגע : ג שני שבילים . א' טמא . וא' טהור . הלך באחד מהם . ועשה טהרות ונאבלו . הזה ושנה וטבל . (רמב"ם) וטהר והלך בשני ועשה טהרות . הרי אלו טהורות . אם קיימות הראשונו' . אלו ואלו תלויות . אם

פרק ה ונוש מבית הפרס . עיין בספי"ג דאהלות : הלך בא' מהן אדסליק פתח (ועיין מ"ש בריש שבת) והאהיל דנקט בתר הלך . משום דתרוייהו מטו' ספק האהיל . הר"ש : ר"ע מטמא . כתב הר"ב דספק כו' ה"מ כשעשה טהרות כו' ואפשר דאם נודע לו שהוא בספק קוד' שעשה טהרות . אם היה עושה טהרות אח"כ . הין טמאות [לר"ע] . הר"ש : ב ר"י מטמא בכולן ומטהר בשביל שדרך ב"א להלוך וכו' והוי כאין לו תקנה . שכ"כ הר"ש דר"י כמי דוקא כשעשה טהרות מטהר . כמו לר"ע ג שני שבילי' . דרה"ר הר"ש : וטהר כך העתיק הרמב"ם בדפי"ט מהא"ה וכלומ' שטהר בהערב שמש . ולענין תרומה . דטבול יום פוסל התרומה מדאורייתא . כדפירש הר"ב בסוף זבים . ובס"א ל"ג כלל (ובמשנ' בגמר' הגרם' טהור)

ד הסרן

ופי' דס תבוסה . במשנה ה' פ"ג דאהלות : יב ספק ארצים פיר' הר"ב הסליק ארץ בין הבכורות כו' בתוספתא . כתו שהתבאר בתחלת זה הפרק . הרמב"ם : ספק נזירו' מותר . עיין מ"ש בזה במ"ה פ"ק דנזיר : בין טהורה . והיא בעלת מום שיתנלה לכהן ואין בה למזבח כלום : יג האשה שיש עליה ספק חמש לידות כו' משנה זו שנוי' בספ"ק דכריתו' . וע"ש בפירוש הר"ב :

עיין בספי"ג דאהלות : הלך בא' מהן אדסליק פתח (ועיין מ"ש בריש שבת) והאהיל דנקט בתר הלך . משום דתרוייהו מטו' ספק האהיל . הר"ש : ר"ע מטמא . כתב הר"ב דספק כו' ה"מ כשעשה טהרות כו' ואפשר דאם נודע לו שהוא בספק קוד' שעשה טהרות . אם היה עושה טהרות אח"כ . הין טמאות [לר"ע] . הר"ש : ב ר"י מטמא בכולן ומטהר בשביל שדרך ב"א להלוך וכו' והוי כאין לו תקנה . שכ"כ הר"ש דר"י כמי דוקא כשעשה טהרות מטהר . כמו לר"ע ג שני שבילי' . דרה"ר הר"ש : וטהר כך העתיק הרמב"ם בדפי"ט מהא"ה וכלומ' שטהר בהערב שמש . ולענין תרומה . דטבול יום פוסל התרומה מדאורייתא . כדפירש

ד הסרן

אם לא נגע אם מצא אותו שאינו נוגע הרי הבכורות כשעת מציאתן . וספיקן טהו' : עד שלא נזקק לטומאה . בס"ה דנגעים מפרש כילד : ספק נזירות . כגון שאמר הריני נזיר אם יש בכרי הזה מאה כורי' הלך ומצאו שנגנב או שאבד ספק היה בו ספק לא היה בו . מותר לשתות יין ולהטמא למתים: ספק בכורות ספק אם הוא פטר רחם אם לאו : ג' בכורי אדם . פטור מלתת ה' סלעים לכהן . אחד בכורי בהמה טמאה . פטר חמור: שהמע"ה דאמר ליה לכהן אי רצית דהוא בכור . ושקול : יג ספק קרבנות . כילד האשה שיש עליה ספק חמש לידות וכו' : מביאה קרבן אחד . חטאת העוף הבא על הספק : ואוכלת בזבחי'. שהקרבן הזה לגמור טהרתה בא והרי הוא כטבילה . שאם נטמא' האשה כמה טוותאות טבילה אחת עולה לכלן . אף קרבן זה כן: ואין השאר עליה חובה . לא הצריכוה חכמי' להביאן שאף האחד בקושי הפירו להקריב ספק מליקת חולין למזבח . שלא כדי לעשות לה תקנה ליטהר לאכול בקדשים :

פ"ה השרץ שרץ מטמא במגע לא בתשא : לצפרדע עהור . ולפי שלצפרדע דומה לצב וטעו ביה . משום הכי נקט לצפרדע : כזית מן המת מטמא באהל ונבלה אינה מטמא באהל : עצם מן המת . מטמא בהיסט . ועצם דנבלה טהור : גוש מבית הפרס וגוש מארץ עתים . מטמאים במגע ובמשא ואין מטמטמין באהל: שני שבילין אחד טמא . שאחד מהן קבר מוטל בו לרחבו ומטלא את כולו . ואין עובר בו שלא יאהיל: האהיל על אחד מהן . על כזית מן המת וכזית מן הנבלה אחי : הסיט א' מהן (על עצם מן המת ועצם מן הנבלה . וכן) גוש מארץ טהורה וגוש מבית הפרס וגוש מארץ העמים אחי . דמטמאין בהיסט : ר"ע מטמא . דס"ל לר"ע דספק טומאה דרה"ר ספיקו טהור . ה"מ כשעשה טהרו' . כיון דאיכא תקנה כשנטמאו אבל לגבי גבר להצריכו טבילו' ס"ל דצריך עבילו' והזאה' שמא היום ומחר יתברר הדבר שנטמא : וחכמים מטהרי' . דאפי' גברא דאית ליה תקנתא לא מצרכינן ליה טבילו' והזאה' והלכ' כחכמים : ב אחד שאמר נגעתי בזה אהשרץ והצפרדע דרישא אחי . דצפרדע דומה לצב וטעו ביה : שדרך בני אדם להלו' שאי אפשר לאדם שלא ליגע . הילכך כי מספקא ליה אי נגע אי לא נגע ספיקו טמא ואין הל' לא כר"ע ולא כר"י : ג הזה ושנה ובטל . שני שבילים : אלו ואלו תלויות . אע"ג דבשניה שהלכו מוקמינן כל חד בחזק' טהרה כדתנן לקמן . הכא גבי חד בתרי זמני . לא שייך לטהר בקיימות . דאפי'

בשניה

ר"לצ

ר השרץ והצפרדע ברה"ר נגע כו' זה הדין כמו הדין הקוד' (ומאינס מסתיעינו) הדין בטומאת הסגיל והמספק בטומאת מגע (שהכל) מספק אחד • ואפי' לר' יוסי שאות דרכו של אדם להלוך ואין דרכו לינע • רמב"ם : ה ועשה טהרות

אם לא טהר בינתיים • הראשונות תלויות • והשניות ישרפו : ד "השרץ והצפרדע ברה"ר • נגע באחד מהם • ועשה טהרות ונאכלו • טבל נגע בשני ועשה טהרות • הרי או טהורות • אם קיימות הראשונות • או אם תלויות • אם לא טבל בינתים • הראשונות תלויות • והשניות ישרפו : ה "שני שבילין א' טמאה' טהור • הלך באחד מהן ועשה טהרות • ובא חברו והלך בשני • ועשה טהרות • ר' יהודה או' • "אם נשאלו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו • טהורין • ואם נשאלו שניהם כאחד • טמאים • ר' יוסי או' בין כך ובין כך טמאים : ו "שני כברים א' טמא וא' טהור • אכל את אחד מהם • ועשה טהרות • ובא חברו ואכל את השני • ועשה טהרות • ר' יהודה או' "אם נשאלו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו • טהורין • ואם נשאלו שניהם כאחת טמאים • ר' יוסי אומ' בין כך ובין כך טמאים : ז "מי שישב ברה"ר • ובא אחר ודרס על בגדיו • או שרקק ונגע ברוקו • על רוקו שורפים את התרומה • ועל בגדיו הולכין אחר הרוב • ישן ברה"ר ועמד • כליו טמאי מדרס • דבריר"מ • וחכמים 'מטהרין • "נגע בא' בלילה ואין ידוע אם חי אם מת • ובשחר עמד ומצאו מת • ר"מ מטהר וחכמים "מטמאים • שכל הטומאות בשעת מציאתן : ח 'שוטה אחת בעיר • או נכרית • או כותית • כל

(ומאינס מסתיעינו) הדין בטומאת הסגיל והמספק בטומאת מגע (שהכל) מספק אחד • ואפי' לר' יוסי שאות דרכו של אדם להלוך ואין דרכו לינע • רמב"ם : ה ועשה טהרות

מסוס רבי יוסי מיצטריך למתני ועשה טהרות • דכר"ע ס"ל לנבי אדם • כמ"ש במשנה ב' בסס הר"ש • תוס' דכתובות דף כ"ז : רי"א כין כך וכין כך טמאים • כתב הר"ב לא נחלקו ר' יוסי ור' יהודה כשנאלו לישאל בבת אחת דד"ק טמאין בגמ' פ"ק דפסחים דף י' • וכתבו התוס' דגראה דהיינו מדרבנן • דמדאורייתא אפי' בבת אחת עהורים ע"כ ומ"ש הר"ב וכשנאלו לישאל בזה אחר זה ד"ה עהורים • כתבו התוס' פ"ב דכתובות דף כ"ז לא שיאכל אדם א' דא"כ יאכל ודאי טומא' דהכי אמרי' בפ' שני דשבועות דף י"ט וכו' ומ"ש הר"ב על מה נחלקו על הבא לישאל עליו ועל חברו כו' ר"י מדמי לי' לבת אחת דכיון דאיהו ידע באידך • וידע דכי מעהרי לי' לחברי' לא מטהרי ליה • סבר ר"י דמחזי כשקרא • וה"נ בברכוס • (משנה ט' פ"ב דכתובות) אפי' אי אתיא כל חדא בפני עצמה • ידעה בנוון דאידך וידעה שזיר דלכולן מטהריגן • ותס"ה מקשינן מינה כו' (כמו שכתבתי שם בס"ד) הר"ן דכתובות : ז ועל בגדיו הולכין אחר הרוב • כתב הר"ב אם רוב אנשי העיר זכים וזבות • דאע"ג דבגדי ע"ה מדרס כדתנן שפ"ג דמגיגה • לאו דע"ה עושהו מדרס • אלא שאא ישבה עליהן אשתו נדה • כ"כ הר"ש • ועיין ר"ש • דלקמן ובמ"ה וכתב עוד הר"ש דקשה דמשמע דאתיא כר"מ • ולר"מ נימא סתוך מיעוטא לחזקה ואתרע לה רובא (וכמ"ש הר"ב בפ"ג משנה ח') • ע"כ • ולפי מ"ש לעיל פ"ג (משנה ע') תירוץ א' של תוס' • לא ס"ל ר"מ סתוך מיעוטא לחזקה אלא מדרבנן להחמיר : ר"מ מטהר • עיין מ"ש בזה ב"ל פ"ג דערוכין : בשעת מציאותן • וכתב הר"ב בפ"ג משנה ה' דדוקא בתקו' מציאותה נמי וכו' : ח שוטה אחת בעיר בתקן הטי"ת כמו כי רועה היא (בראשית ב' ט') וכתב הרמב"ם וידוע הוא שהאשה השוטה לא תשמור עצמה ולא תדע עתות וסתה • ולא תשתדל בזה כפי מה שיגזרו התורה • ע"כ ומ"ש הר"ב דוקא אשה שוטה אבל אדם שוטה כו' • כן לשון הר"ש • ומיהו מסייס ואין האיש רגיל כו' • והכ"מ פי"ח מהא"ה (הלכה י"ח) • העתיק לשון הר"ש • אבל איש שוטה כו' :

כל

כשנים כשנאלו לישאל בבת אחת • טמאין • וחד אפי' בזה אחר זה • בבת אחת דמי : והשניות ישרפו דודאי טמא היה כשנעשו : ה אם נם אלו • כל א' לחכמים על שניקו בפני עצמו • אין ב"ד יכולין לעמאתן • דהא קיימא לן ספק טומאה ברה"ר שניקו טהור ואם בלו בבת אחת הואיל ובהורתה אחת יש לנו לומ' עמאין אתם או טהורי' אתם • א"א לנו לומר עהורי' אתם שהרי אחד ודאי טמא : ר' יוסי אומ' בין כך ובין כך טמאין • לא נחלקו ר' יוסי ור' יהודה כשנאלו לישאל בבת אחת דדברי הכל עמאין וכשנאלו לישאל זה אחר זה • דברי הכל עהורי' • על מה נחלקו • על הבא לישאל עליו ועל חברו • דר' יהודה מדמי ליה לזה אחר זה • ורבי יוסי מדמי ליה לבת אחת • והלכה כר' יוסי • ו אכל א' מהן • תנא טומא' דאורייתא' וקתני טומאה דרבנן • ופלוגתייהו דר' יהודה ור' יוסי • הכי נמי בבא לישאל עליו ועל חברו • כפלוגתייהו לעיל • והלכ' כרבי יוסי : ז על רוקו שורפים • שעל רוקים הנמצאים שורפים את התרומה • כדתנן בפרקין דלעיל • ואע"פ שאין ספק • ולא אזלינן בתר רובא : ועל בגדיו הולכין אחר הרוב • אם רוב אנשי אותה העיר זכים וזבות שורפין • כליו עמאין מדרס • אע"ג דכישב ובא אחר ודרס • הולכין אחר הרוב • ישן שאני דחייסינן שמא רוב בני אדם דרסו על בגדיו ואחד מהן זב או זבה • וחכמים מטהרין • כיון דהוי ספק טומאה ברה"ר עהור • שמא לא דרס כלל • נגע בא בלילה • ברה"ר לוקא מיירי : וחכמים מטמאין • אם ראהו מי מבערב אע"פ שבא שחרי' ומצאו שמתיתודי' מכמי' לר"מ שהוא טהו' וכשלא ראהו מי פליגי והלכ' כחכמי' : ח שוטה אחת בעיר ודוקא אשה שוטה • אבל אדם שוטה לא דאשה רגילה בבגדו' ואין אדם רגיל בזיבו : או נכרית • והוא הדין לנכרי • דאדאורייתא' אין חלוק בין נכרי לנכרי' וכלן שוה • ורבנן גזרו עלייהו שיהיו כזבי' • וכן כותית אין חלוק בין כותי לכותית לא"ד כותים גרי אריות הן • וגם הא דלא גזרו עלייהו שיהיו כנכרים לכל דבריהם : כל

א סס סלכה ט
ב פסחים יל :
כתובות כו :
סס הל' ב
נדה חיי' סס
ו ס"ק ס"ס הל ו
ו"ס הל' יג
ח נדה
ערכין לס :
ט סס הל' יד
י סס הל' יא

כל הרוקין שבעיר טמאין. מי שדרס אשה על בגדיו או שישב עמו בספינה. יאם מכירתו שהוא אוכל בתרומה בליו טהורין יואם לאו ישאלנה: ט עד אומר נטמא. והוא אומר לא נטמא. ייטהרו שנים אומרים נטמאת. והיא אומר לא נטמאת. יבי מאיר מטמא. וחכ"א הוא נאמן על ידי עצמו עד אומר נטמא. ושנים אומרי לא נטמא. בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים. טהור. שנים אומרי נטמא. ועד אומר לא נטמא. בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים. טמא עד אומר נטמא. ועד אומר לא נטמא. אשה אומרת נטמא. ואשה אומרת לא נטמא. ברשות היחיד. טמא. ברשות הרבים טהור:

פרק ו מקום שהיה רשות היחיד ונעשה רשות הרבי. חזר ונעשה רשו' היחי' כשהו' רשו' היחי' ספיקו טמא כשהוא ר"הר. ספקו טהור המסובן ברשות היחיד. יהוציאוהו לר"ה. והחזירוהו לרשות היחי'. כשהו' ברשו' היחי'. ספיקו טמא. כשהו' ברשות הרבי'. ספיקו טהור. יר"ש אומר ר"הר מפסקת. ב ארבעה ספקות רבי יהושע מטמא. וחכמים מטהרין. כיצד. הטמא עומד והטהור עובר. הטהור עומד והטמא עובר. הטומאה ברשות היחיד וטהרה ברשות הרבים. טהרה

כל הרוקין שבעיר טמאין. לא ירקה בזמן שהן טמאין בספ'. ותהיה כמו הרוקים הנמצאים כי רוקים הנמצאים לא התאמת אצלנו אים טמא. אמנם פה אשר נתאמתו היות רוק טמא בנמצא בזאת המדינה ושכה טומאה קבוע. הנה כל רוק שימצא בזאת המדינה הוא טמא כרוק הזב האמתי. וזהו כוונ' אמרו כל טמאים הרמב"ם: טוהב"א הוא נאמן עצמו. יי עצמו. פי' הר"ב דבוריה כו' וכה"ג. שנינו ברפ"ב דכריתות. לענין אכלת חלב שוג' אם מזי' ואמרי' התם בגמ' דאינטרי' לא שמועי' הך דהכא דבכי הא דהכ' כמי מתרצינן דבוריה. ועיין בפירו' הר"ב רפ"ח דגזיר. ובפ' דלקמן מסנה ו': שנים אומרי נטמא ועד אומר לא נטמא כו' הא תרי ותרי עיין בסוף מסנה ח' פ"ב דכתובו' והר"ם מייתי תוספתא דבר"הר ספקו טמא בר"הר ספיקו טהור והקשה מסוגיא דפ"ג דערובין [דף ל"ז] ובתוספת' ריש דף ל"ו מתרצין ואין להאריך בזה: עד אומר נטמא ועד אומר לא נטמא כו'. עיין (מ"ש) ברפ"ג דכריתות:

פ"ו ספקו טמא לשון הר"ב ומטמאינו מספק כל אדם וכלי' וכו' ומיירי כשאדם אוחז בכלים דאלת"ה כלי' אין בהן דעת לישא וכל שאינו דעת לישא טהור. כדתנן במסנה ז' פ"ג: ב הטמא עומד וכו' פי' הר"ב מצורע עומד כו' כמו שנינו במסנה ז' פי"ג דנגעים. וע"ש (וטמא עוב' הספ' אם עמדי הרמב"ם ומ"ש הר"ב פ"א כגון שרץ וכו' כך פי' הר"ם. והקשה מהר"ר וואלף וורמייזא דהא במסנה ז' פ"ב דעדיו' קתני לה משו ר' יהושע דמטהר ע"כ ולי לא קשיא דהתם לא כתב הר"ב דאל' אוחז והכא מיירי בבני אדם הטובר' ויש בהם דעת לישא. וכבר כתבתי בזה לעיל פ"ד מסנה ב אבל הרמב"ם ספק בעדיו' כר' יהושע. ופסק בכאן דלא כר"י דאיהו מפרש הכא כפירו' קמא שכתב הר"ב כך נ"ל. ויהא דכתב הר"ב כגון שרץ כו' נ"ל דא"כ מת בפי העורב דתנן נמי התם גבייהו. דאל"ה ספק האהיל לא שייך כלל ולא ה"ל להר"ב לפרש מטוס דאין חילוק בין יש מקו' כו' ומ"ש כדהוכחנו לעיל פ' הזורק מסנה ד'. הטומאה בר"הי וטהרה בר"הר פי' הר"ב כגון חנות וכו' כדקתני נאידך בנא הר"ם. ויש לדקדק למה לא הזכיר ר"הי ור"הר בטמא עומד וטהור עובר ובטהור עומד וטמא עובר כאשר הזכי' בטומאה וטהרה ואפשר לומר דרישא ולאי בטומאה

כל הרוקין שבעיר טמאין. לא ירקה בזמן שהן טמאין בספ'. ותהיה כמו הרוקים הנמצאים כי רוקים הנמצאים לא התאמת אצלנו אים טמא. אמנם פה אשר נתאמתו היות רוק טמא בנמצא בזאת המדינה ושכה טומאה קבוע. הנה כל רוק שימצא בזאת המדינה הוא טמא כרוק הזב האמתי. וזהו כוונ' אמרו כל טמאים הרמב"ם: טוהב"א הוא נאמן עצמו. יי עצמו. פי' הר"ב דבוריה כו' וכה"ג. שנינו ברפ"ב דכריתות. לענין אכלת חלב שוג' אם מזי' ואמרי' התם בגמ' דאינטרי' לא שמועי' הך דהכא דבכי הא דהכ' כמי מתרצינן דבוריה. ועיין בפירו' הר"ב רפ"ח דגזיר. ובפ' דלקמן מסנה ו': שנים אומרי נטמא ועד אומר לא נטמא כו' הא תרי ותרי עיין בסוף מסנה ח' פ"ב דכתובו' והר"ם מייתי תוספתא דבר"הר ספקו טמא בר"הר ספיקו טהור והקשה מסוגיא דפ"ג דערובין [דף ל"ז] ובתוספת' ריש דף ל"ו מתרצין ואין להאריך בזה: עד אומר נטמא ועד אומר לא נטמא כו'. עיין (מ"ש) ברפ"ג דכריתות:

פ"ו ספקו טמא לשון הר"ב ומטמאינו מספק כל אדם וכלי' וכו' ומיירי כשאדם אוחז בכלים דאלת"ה כלי' אין בהן דעת לישא וכל שאינו דעת לישא טהור. כדתנן במסנה ז' פ"ג: ב הטמא עומד וכו' פי' הר"ב מצורע עומד כו' כמו שנינו במסנה ז' פי"ג דנגעים. וע"ש (וטמא עוב' הספ' אם עמדי הרמב"ם ומ"ש הר"ב פ"א כגון שרץ וכו' כך פי' הר"ם. והקשה מהר"ר וואלף וורמייזא דהא במסנה ז' פ"ב דעדיו' קתני לה משו ר' יהושע דמטהר ע"כ ולי לא קשיא דהתם לא כתב הר"ב דאל' אוחז והכא מיירי בבני אדם הטובר' ויש בהם דעת לישא. וכבר כתבתי בזה לעיל פ"ד מסנה ב אבל הרמב"ם ספק בעדיו' כר' יהושע. ופסק בכאן דלא כר"י דאיהו מפרש הכא כפירו' קמא שכתב הר"ב כך נ"ל. ויהא דכתב הר"ב כגון שרץ כו' נ"ל דא"כ מת בפי העורב דתנן נמי התם גבייהו. דאל"ה ספק האהיל לא שייך כלל ולא ה"ל להר"ב לפרש מטוס דאין חילוק בין יש מקו' כו' ומ"ש כדהוכחנו לעיל פ' הזורק מסנה ד'. הטומאה בר"הי וטהרה בר"הר פי' הר"ב כגון חנות וכו' כדקתני נאידך בנא הר"ם. ויש לדקדק למה לא הזכיר ר"הי ור"הר בטמא עומד וטהור עובר ובטהור עומד וטמא עובר כאשר הזכי' בטומאה וטהרה ואפשר לומר דרישא ולאי בטומאה

א מס ה"ל' יב
ב מיי' פט ו' מ"ה
מקוה בטו"ל מס' ה
ג מס פ"ב הל' ה
ד מס פי"ם הל' ג
ה עדיות פ"ג
ת ז"ז מס פט"ו
ס"ל ה
ח כס הל' ע

בטומאה מצומצמת לר"ה או לרבי. ודיקא נמי מדקתני לה בלשון טמא עומד ועובר. אבל סיפא לא בטומאה ועברה מצומצמת לר"ה אלא בטומאה שהן לפני ולפניים (אלא שאדם עומד בחוץ יכול לפשוט את ידיו לגע בטומאה. מ"ג שהן לפני ולפניים) והספ' שמא נכנס הטהור לפני הטומא' ואם הטהרה בר"י והטומאה בר"ה. שמא נכנסה הטומא' אבל הטהר' (ונכולם ר"י מטמא וחכמים מטהרים) וריש' להודיעך כחו דר"י. דאע"ג דמיטמא ודאי. או מטמא ודאי בר"ה (מודה) (טמא) יהודאיל וא' מהן ודאי בר"י כדאמרן. וסיפא להודיע' כחן דרבנן דאע"ג דאיכ' לספוקי דילמא ברה"י ממש אפ"ה מטהרי רבנן (דקא סברי הא דאמר ספק טומאה בר"י טמא' דוק' כי אתיהו לתרוייהו בר"י בודאי. שא שהוא ספק נגע ספק לא נגע אבל כי הוי ספק בית' טהור (ועיין במשנה ד') כ"כ הראב"ד במשנה ז' פ"ג דעדיות. וזה קרוב לפירוש האחר שכתב הר"ב אבל לפירוש ראשון שכתב הר"ב מעיקר' לאו קושיא היא. דרבטא דמתניתין דנגעים הוא דנקט: ג עלה לראשו כתב הר"ב ראשו של אילן חשוב ר"י וכו' ואע"ג דלא הוי ר"י אבל שבת הוי ר"י אבל טומאה. ופי' הרמב"ם הואיל ואין האדם יכול להשתמ' בהן ואינו רגיל להלו' בהן. ספקי טהור. דשמא לא נכנס כלל וספק ר"הר טהו' אבל סיפא ודאי נכנס לרה"י. הלכך ספקו עמא' ואע"פ שאמרו (במתני' דלקמן) כל מה שאתה יכול לרבות ספקות וס"ס טמא מ"מ והוא שיכל' למבוי או לבקע' שיש בהם הספק אבל אם לא ידע אם נכנס בהם אם לא נכנ' כלל. טהור. הראב"ד פ"ד מהא"ה (הלכה ט') ד בר"הי טמא. דמן הדין אפי' חד ספקא ראוי לטהר דאוקמ' אחזקתה. וכיון דמטמינן בחד ספיקא דילפינן מסוטה. מה לי חד ספקא מה לי כמה ספיקי הו פ"ג דב"ב דף כ"ב והכסמוס פ"ק דף י': בר"הר טהור מיידיקתני דהא אפי' חד ספק טהור והרמב"ם בחבורו (סב) היפך הלשון וכתב בר"הר טהור בר"הי טמא: נכנס למבוי. והטומאה בחצר ידוע שהחצר (והמבוי) ר"הי כתו הבית הרמב"ם ועיין במשנה ב' פ"ז דנדה: י והטומאה בחצר. לא טומאה ודאית אלא כלומר מה שמביא עליו לספק אם נטמא אותו דבר הוא בחצר: רבי אלעזר ר"ג אלא יוד. כ"כ התו' פ"ג דב"ב דף ב"ה (ד"ה ר"מ): ו עד שיאמר לא נגעתי ; כתב הר"ב לאו דוקא כו' כ"כ הר"ם. דהכי מוכח בפ"ק דכסתים גבי חולדה ובדלם מצויין שם דף ט' בתוספת בד"ה ספק בדרוהו כו' אבל התם תר' ספיקות הוו וחדא מינייה הו חולדה ו' דלים. וכתבו דהוו ספק הרגיל ומשום כך מטהרינן אפי' בר"הי ונמצינו למדין דדוקא בספק ספיקא כי הכא. ול' הרמב"ם בפי"ח מהא"ה (הלכה כ') כל ספק בר"הי טמא עד שיאמר ודאי אלא נגעתי:

א שם פ"ב הל' ב שם הלכ' ג שם פ"ג הל' ד פסחים יוד ב"ב נה ע"ז ה פסחים יוד ב"ב נה ; ע"ז ו שם הלכ' ז שם הלכ' ח ערובין כנ

טהרה ב"הי וטומאה בר"הר ספק נגע ספק לא נגע. ספק האהיל ספק לא האהיל. ספק הסיט ספק לא הסיט. רבי יהושע מטמא וחכמים מטהרין: ג "אילן שהוא עומ' ברה"ר והטומא' בתוכו. עלה לראשו ספק נגע ספק לא נגע ספקו טמא הכנים ידו לחור שיש בו טומאה. ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טמא "חגות שהוא טמא ופתוחה לר"הר. ספק נכנס ספק לא נכנס. ספקו טהור. ספק נגע ספק לא נגע. ספקו טהור. שתי חגויות א' טמא וא' טהור. נכנ' לאח' מהם. ספק לטמא נכנ'. ספק לטהור נכנס. ספקו טמא: ד' כל שאת' יכול לרבות ספקות וספק ספק. ת. בר"הי טמא. בר"ה טהור. כיצד נכנס למבוי והטומאה בחצר. ספק נכנס ספק לא נכנס טומא' בבית. ספק נכנס ספק לא נכנס. ואפי' נכנס. ספק היתה שם ספק לא היתה שם. ואפילו היתה שם. ספק שיש בה כשיעור. ספק שאין בה כשיעור. ואפילו שיש בה. ספק טומאה ספק טהרה. ואפילו טומא' ספק נגע ספק לא נגע. ספקו טמא. ד' רבי (יוס') אעזר אומר ספק ' ביאה טהור. ספק מגע טומאה. טמא: ה' נכנס לבקעה בימות הגשמים. וטומאה בשדה פלונית. ואמר הלכתי למקום הלז. ואיני יודע אם נכנסתי לאותו השד' יואם לא נכנסתי. ר' (יוס') אעזר מטהר. וחכמי' מטמאין: ו' ספק רשו' היחי' טמא. עד שיאמר לא נגעתי. ספק ר"הר טהו' עד ש יאמר נגעתי. איזו היא ר"הר. " שבילי בית גלגו' יוכן ביוצ' בהן. רשות

ר' יהושע מטמא. דסבר ספק בר"הי ורבים המשיקין בו. בתר ר"ה אזלינן וסייקו טמ' ורבנן סברי בתר ר"ה אזלינן וספיקו טהור. ואין הכי' בר"י: ג עלה לראשו. ראשו של אילן הסו' ר"הי: הכנים ידו לחור שיש בו טומאה. הסוב ר"הי ואע"פ שהאד' עומד בר"הר. כיון שהכני' ידו לחור כעומ' בר"הי דמי ואע"ג דהאילן והחור לא הוו ר"הי אבל שבת הוו ר"הי אבל טומאה. אמו' שהוא טמא ופתוחה לר"הר. הוא כל החגות כלה. כטומא' המונחת בר"הר. וכשם שאם היה ארן בר"הר ספק נגע בו ספק לא נגע ספקו טהור. הכא נמי ספק נכנס לחגות זה ספק לא נכנס. ספיקו טהור אבל אם היו שתי חגיות אחת טהורה ואחת טמאה. ספק לטמא נכנס ספק לטהור נכנס. ספיקו טמא. דהוי' לה ספק טומא' בר"הי: ד ספק ביאה טהור. משום דבעינן דומיא דסוטה. דודאי נסתרה. אלא דספק נגע ספק לא נגע. דלא ידעינן אם נטמאת וקרייה רחמנא טמאה דכתיב (במדבר ה') ונסתרה והיא נטמאה. אבל ספק ביאה טהור: ה בקעה שדו' של אנשים הרבה. ובימות הגשמים הן חרושות וזרועות יש להן דין רשו' היחיד. לפי שבני אדם נזהרין מלהלך ע"ג הזרעי' שלא יפסידו: ר"א מטהר. דהוה ליה ספק ביאה ואין כל הבקעה חשובה כשדה אחת לפי שהשדו' מלוקים במצרי' שלהם: ו עד שיאמר לא נגעתי. לאו דוקא שיאמר ברי ש שלא נגעתי. דה"ה היכא דאיכא תרי למתני ביה שלא נגע: שבילי בית גלגול. מקום עגול ועולה ויורד. ואין רוב עם יכולין ללכת באותן שבילין: רשות

רשות היחיד לשבת • לאו רשות היחיד מיקרי אלא כרמלית נינהו • ואמאי קרי לה רשות היחיד לפי שאינה רשות הרבים • וכן הא דתנן בסמוך הבקעה בימות החמה רשות היחיד לשבת • לאו רשות היחיד ממש אלא כרמלית • והשתא כל הני גווני דתנן הכי דהוו רה"ר ומיירי כגון דליכא תלתא בשעה שנולד הספק ואפי' הכי כיון דרבים מצויין שם כרה"ר דמי דאי בדליכא תלתא בהיא שעה שנולד הספק בה אפי' בחדרי חדרים טהור דילפי' מסוטה דהוי רה"י מסוס דליכא תנן שלא תרי • בועל ונבעלת: ז ורה"ר לטומאה דבימות החמה שכיחי אנשי דאולי בה לקנור ולדוש ולחרוש הקרקע • לזרעה לשנה הבאה: בימות הגשמים • שהיא זרועה אין אדם נכנס לה • דבסלקי פלטי גדול והכי אמרי' ס"ב דיומא (ד' כ"ד) לשבת הנזית כמין נסלקי גדולה היתה: ורואה אז הנכנסים ואת היוצאים תשיבא דר"י טפי. ואין הל' כר' יהודה • ט הפרון דומה לנסלקי ויש לו שני פתחים מכוונים זו כנגד זו: וכן הנדדין מכאן ומכאן לפרון חשיבי נתי רה"ר • כיון שרבים תשת תשין בזותן נדדין: רמ"א הנדדין רה"ר אחת הפרון בלבד משוי להשתמש בו רבי אלא הנדדין ואין הל' כר"מ: יא האסטוונית • מקום לר • כאמה רוחב • נבוה ד' או ה' טפחים • עותד לפני החנויות שהסוחרים יושבים שם:

פרק ז הקדר שהניח את קדרותיו • תיכר הקדרות שהוא שבר שני ז קדרותיו ברשו הרבי' ורגילין לתת בלבו רשות הרבי' אבנים גדולות לו יתקדות להרחיק הענלים שלא יוקו הכלים • ומתוך שהיתדות הללו דוחקות את רשות הרבים • וזה המיח קדרות אנשים • דחק בם הוא את הדרך יותר • והעוברים מתחכים בהן ובגדיהן עוברים ע"פ אויהן. ובגדי עם הארץ שאין הן ומטמאין את החלוטות: במה

השבילים המפולשים לבורות כו' שיהיה בראש שתבוי חשירה נחפיר בקרקע אם בור או שיח או מערה ויעמוד להן זה מקום כותל ויהוב מבוי שאינו מפולש • לפי שלא יוכל אדם לבא מצד אחד ולצאת מצד אחר הרמב"ם • ופי' בורות שיחין ומערות • מסנה ה פ"ה דב"ק • ובפ"ק דמס' במקואות מסנה ד': ז בימות החמה ואלו הן ימות החמה מסתעקר התבואה מתוכה עומדת כתבוה הרמב"ם והר"ם: רה"י לשבת עיין בפי' הרב במסנה דלעיל. ורה"ר לטומאה עמ"ש במסנה ג' פי"ח דאהלות (ד"ה שדה): ובימות הגשמי פי' הר"ב שהיא זרועה כו' ואלו הן ימות הגשמי' מספרד רביעה שנייה תוספת' וכתבו התו' פ"ט דב"ב ד' קנ"ג (ד"ה ובימות הגשמי') דמשתרד רביעה שנייה לאו היינו מפני רוב המים • אלא שמשם ואילך גדילים הזרעי ודריסת הרגל מזקת להם כדתני' וכו': וה רי"א לא עומד כו' ורואה כו' עמ"ש בזה במסנה דלקמן: ט הפרון רה"י לשבת ורה"ר לטומאה' פי הר"ב הפרון דומה לנסלקי יש לו שני פתחי' מכוונים זו כנגד זו • וכ"כ הרמב"ם בפס הקודם' אבל בפלוג ר' יהודה כמו במתני' דלעיל ורמיתי בתוספ' פ"ו גם הר"ם שביאה כן דברסיק בדברי ר"י ליפב' דכסרות וכו' הוא רה"י לשבת ורה"ר לטומאה: ואם לאו רה"י לכך ולכן אפי' זה לא קשיא ולא מידי. אבל בתניתין ודאי דקשיא ורמיתי עוד שהתוספתא לא הזכירה כלל הפרון. אבל תרי גווני בסלקי קתני • ובשניה הני מלה כלונקא דר"מ וחכמי ומפני מקחבר הרמב"ם שהיא פי' הפרון דמתני' אבל הר"ם כתב בשם הערוך דוז"ל הפרן פי' בערוך בית שהוא עומד נאמצע רה"ר וי"מ כגון מגדל שלם רוחות' בתוך היש ורוח א' ליבשה כמות מגדל של אנשי דרי של מגרי' עכ"ל ארא דשוב שהתוספת' תרי גווני בסלקי מפרשת ואין מ' מהם פי' להפרון כלל: ז האסטוונית פי' הר"ב מקום לר כו' שהסוחרים יושבים שם - וכתב הרמב"ם (וז"ל כבר בתבאר בגמ' שבת • שהאלטבה) היא כרמלית • ואמר שה רה"י לשבת • ר"ל שהיא אינה רה"ר לשבת • וכ"כ הר"ב במסנה ג' פ"י דערובין • דאלטבא היא כרמלית: חצר שהרבים נכנסים בו כו' • עיין מ"ש בסוף מכילתין:

פרק ז ויורד לשמות המים מן היאור • ה"ג בפרק ב' דכתובות דף כ"ד • ורחצינות טמאות • כתב הר"ב שהעוברים מתחבכין בהן ובגדיהן עוברין על פיהן • וכ"כ הר"ם • והא לשון הר"י פ"ב דכתובות דף כ"ד • ואין הלשון מדוקדק • שהרי לא מצינו בשום מקום שאהל מטמא אלא במת • וכתבתן בפ"ק דכלים מסנה ד' חמור מכולם המת שהוא מטמא באהל • מה שאין כולם מטמאין • אלא כשגם בגדיהם עוברים על פיהם • אין כאן אלא אהלו אין מדרס מטמא טומאת אהל • ועוד שאף אהל המת אינו מטמא אלא בא' מב'

א עיין כנ"ל סס פב הל ב ב סבה ו; כ"ב קנג. סס הלכ' י' נדה סס פג' ה ו כריתות דף ה מ"ו פב מפ"ב ומוצא הל' מב

דרכים הנגויין בפט"ו דאהלות שהאהל מאהיל על המת ועל אדם וכלים או שהמת מאהיל על אדם וכלי אז הם מאהילי על המתי ולכה"ל לכתוב ובגדיה עוברי ונכנסי לפיהם שאז ודאי מתטמא כלי חרס מאוירו ועיין לק' : אר"י בד"א במותרו אבל באגודות הכל עמו • פי' הר"ב במותרות שהעוברי ושבי' מסיטין אותן אבל באגודו' שא"א להסיטן הכל טהור. ותימה דלקמן משנה ה' מס' שאין ע"ה מטת בהיסט והר"ש כתב וקלת קשה מ"ט דר"י דמחלק בין מותרו' לאגודות ע"כ והרמב"ם פי' (טעמ' דת"ק דחלוטות טמאות מסו' מגע. וכתב אדר"י) וז"ל ורי"א שאם היו כולן בשבכה אחת הנה הכל טמא • (שמא) יניע הזב הכל ויהיה טמאי בהיסט הזב ואפי' הקדרות אשר לא נגע בהם ע"כ • וז"ל דגרסתו הכל טמא וכן מצאתי מוג' בגא' ות"מ קשה לפירושו דאמאי נטמאים מסתמא ואוש"ז להיסט הזב ואפי' שנא מהא דתנן במשנה ז' פ"הועל בגדיו הולכין אחר הרוב. ג אומני' שו אומני' הנע"ה בלי ספק הרמב' : אלא עד מקום שהן יכולין לפשוט כו' מבלי רדת ש הדבר הנוח. או לעלות על דבר גבוה ואז יסיגהו וכן נתבאר בתוספת' • הרמב"ם : ד אשת חבר שהיא לאשת ע"ה טוחנ' כו' לשון הרמב"ם היה עולה בדעתינו שחכמים מודים לר"מ בנשה • לפי שהיא רגת (העסקים והמשמוש בדברים שאינם נוגעים לה) ושהיא תמשמש על מה שלא תפקד ותחפש ותהפך והשמיענו שהן חולקי' אפי' בנשים ע"כ: פסקה הרחים הבית טמא וחכ"א דבסיפא קיימא כמי אדהכא • והיינו דפסק הרמב"ם בפי"ב מה' משכב דאפי' פסקה הרחים אין טמא שא עד מקו' שיכולין לפשוט את ידם ליגע : משמשת כמו ממשמשת כמו אסור לשמש בגרור בפ' המוציא יין (דף פא) כלומ' מתשמשת בתוך הבית מל' כי משמשת את כל כלי (בראשית ל"ג • הר"ש : הואת היוצאין עיין לקמן בסיפא : אבל המשכבות והמושבות וכו' טהורין כתב הר"ב שאין ע"ה עושה משכב כו' דלא גזרו שא על עומאת מגעו בלבד כמו שמש ר"מ בנדה ד' ל"ג ד"ה ותיסוק לי') משום דאין לך אדם מעביר חבית ממקו' למקו' ואיהו טעם זה לא יתכן בבי מדרש וי"ל דהסיט ומדרש חומרא יתירא היא ואין יכולין לעמוד בה אבל יכולין ליזהר ממגע ומלגורא שלו ואפי' גזרו על מגע וכן על לגורא שלו • כדלקמן פרק בתרא משנה ו' • כך כתב הר"ש • וגראה בעיני דאף ר"מ כך הוא אומר דמשום דאין יכולין לעמוד לא גזרו • שז"ש משום דאין לך אדם כו' לאו טעמא אדהכא הוא • אלא ה"ק כמו שמצינו בתקוס אחר דאשו חכמים משום דאין לך אדם כו' והוא בס"ז דב"מ בס"ב סס הר"ב • ה"ג הכא חשבו בכיוצא בזה • כיון שא"א ליזהר ולא גזרו כו' וכדברי כן הוא בתו' פ"ב דחגיגה דף י"ט (ד"ה בנדי ע"ה) שכתבו שם בזה הלשון . ותירץ ר"ת דודאי אינו מטמא מדרס והיסט דמשום תקנת השוק נגעו בה • כדאמרינן לפי שלעולם לא יתנאו אדם מעביר חבית ממקו' למקו' ואין גוזרין גזירה על הצבור אא"כ יכולין לעמוד בה • ע"כ : ואם אינו רואה כו' הכל טמא

ח ע"ז ע"ב בלבה
ג בגר סס הל"ט
ד סס הלכם
ה סס הלכם

א"ר יוסי בד"א במותרות אבל באגודו' הכל (רמב"ם טמא) טהור • המוסר מפתחו לעם הארץ הבי' טהור שלא מסר לו אא שמירת המפתח : ב המניח עם הארץ בתוך ביתו ער ומצאו ער יישן ומצאו יישן ער ומצאו יישן הבית טהור יישן ומצאו ער הבית טמא יד"ר מאיר יוחב"א אינ טמא אלא עד מקום שהוא יכול לפשוט את ידו וליגע: ג המניח אומני' בתוך ביתו הבית טמ' יד"רמ וחב"א אינטמ' אא עד מקום שהן יכולין לפשוט את ידם וליגע : ד אשת חבר שהניחה לאשת ע"ה טוחנת בתוך ביתה פסקה הרחים הבי' טמ' לא פסקה הרחים אינ טמ' אא עד מקו' שהיא יכולה לפשוט את ידה וליגע יהיו שתים בין כך וכ"כ הבית טמא שאחת טוחנת ואחת (נ"א מתמשת) משמשת יד"ר מ וחב"א אינטמ' אא עד מקו' שהן יכולין לפשו' את ידן ולגע: ה המניח עם הארץ בתוך ביתו לשמרו • בזמן שהוא רואה את הנכנסין והיוצאין והמשקי' וכלי חרס הפתוחי' טמאי' אבל המשכבות והמושבות • וכלי חרס המוקפין צמיד פתיל טהורין ואם אינו רואה לא את הנכנסין ולא

בד"א במותרו' שהעוברי' ושבי' מסיטין אותן אבל באגודו' שאי אפשר להסיטן הכל טהור ואין הל' כר' יוסי : שלא מסר לו אלא שמירת המפתח ולא שמכא דעתי' להכנס מפני שהוא נתפס עליו כנגב ב יסן ומצאו ער הבית טמא. כל מה שבבית טמא דחייסי' ס"ז כשהקיז משכתו נגע בכלי' שבבי' שלא ראה אותם אבל כשהיה יסן שכן דרך בני אדם לתשמש ולבדוק במה שלא ראו מעול אבל ער ומצאו ער לא חייסי' שכבר ראה כל אשר בבית כשהיה ער עד מקו' שהו' יכול לפשו' את ידו כל הכלי' שיכול להגיע להשכשוסי' ידו מן המקו' שהיה יסן שם חייסי' להו שמא נגע בהם אבל לא חייסי' שמ' הלך בבי' ונגע בכלי' • והל' כ' חכמי' : ג המניח אומני' וכו' • משו' דאומנין שמכו דעתייתו לתשמש כל אשר בבי' ושל"א דבהא מודו חכמי' לר"מ דכל הבית טמ' קמל' ואפי' באומנין פליגי רבנן טלי' ואמרי דאין טמא שא עד מקו' שהן יכולין לפשוט את ידם וליגע והלכ' כחכמי' : ד אשת חבר שנאמנת על הטהרות • דאשת חבר הרי היא כחבר : שהניחה לאשת עם הארץ • שאינה נאמנת דאשת ע"ה ובניו כמותו עד שיקבלו עליהם דברי חברו' : פסקה רחים גמרה טחינת' ופסק מלטחון דכל זמן שהו' עסוק בטלאכתה ברחים • אינה הולכת וממשמשת בבית: וחכ"א וכו' והל' כחכמי' : ה בזמן שהוא רואה בזמן שבעל הבית יכול לראות הנכנסין בבית והיוצאין מן הבית : האוכלין והמשקין כו' טמאין דחייסי' שמא נגע בהן אשור הזה שהוא ע"ה: אבל המשכבו' והמושבות (כו') טהורין • שאין ע"ה עושה משכב ומושב • ואינו מטמא בהיסט

בסיסם • דלא גזרו שלא על טומאת מגעו בלבד; ולא את היוסבי' אע"פ שאם עומד רואהו כיון שאינו רואה את היושב הכל טמ': אפילו מובל אפי' היה הסומר הזה שהוא ע"ה מובל שאינו יכול לילך אא"כ מובילים אותו : ואפילו כפות וקשור • הכל טמא שלא מטמינן לה מסו' מסכב ומוסב של עם הארץ אלא מסו' דחייסינן שמא נכנס שם נכרי או אשה נדה: ויושבה והסיטה וטמאה את הכל : ו הגבאים שנכנסו לבי' (ישראלים) שהן גבאין של מלך נגבו מיד ישראל כסף גולגולתא ומסים וארנונים. והן עתי הארץ • ונכנסו לביתו לעבוט עבוטו : הבית טמא • כל כלי הבית טמא • לפי שמתפשין בכל הבית : אם יש עמהן נכרי נאמנים לומר לא נכנסו • וכ"ש אם אין עמהן נכרי הן יותר ויותר נאמנים לומר שלא נכנסו שלא משום שום' נקט לה • דקתני אבל אין נאמנים לומר נכנסו ולא נגעו דדוק' אם יש עמהן נכרי אינו נאמני' דמרתתי מן הנכרי שמ' יעניש' אם לא יחפשו כל הבי' יועל ברחך הם ממשמשין כל אשר בבית' אבל אם אין עמהם נכרי • נאמני' אף בזה לומר נכנסו אבל לא נגעו : אם יש עמהן נכרי או אשה נדה • שגזרו על הנכרי להיות כזבים לכל דבריהם • והאשה שמא היא נדה או זבה : ז אודיארין • הבלנין בעלי המרחצאות יש להן חלונות חלונות וכל מי שנכנס למרחצאותן בגדיו כל א' בחלון ונועל עליו בדלת שבחלון : ר"א בן עזריה מטהר משעה שנכנס הדלת בפני החלון ולא חיישינן שמא יגע שם אדם טמא מאחר שנתפס עליו כנגב : עד שיתן לתוכו מפתח • ואע"פ שנותן המפתח ביד הבלן שהוא עם הארץ הא תנן לעיל המוסר מפתח לעם הארץ הבית טהור : או עד שיעשה לו סימן • להכיר בו שלא נגע אדם שם והלכה כחכמים : המניח את כליו • כלים שבגד בשם בטהרה בשנה זו • מניח אותם לבגוד בהם בטהרה לשנה הבאה : בנכרי כליו טהורין • גרסי' כלומר אם הניחן אצל נכרי אין בהם משום אסור יין נסך • דלא חיישינן שמא לקחן הנכרי בלא ידיעת ישראל לעשות בגד : וישראל דהוסיף להן משום טומאת מגע טמאים אם הניח דעתו מהן • עד שיאמר בלבו היה לשמרם • ויש ספרי' דלא גרסי' בנכרי אלא המניח כלי מגת זו לגת הבאה כליו טהורי' • ומיירי בהן הלוקח יין של תרומה מע"ה ומניח כליו אצלו כדי שיקח ממנו לגת הבאה והוחיל וכליו של כהן הן מרתת ע"ה ולא נגע בהו • אבל אם הכלים הן של ישראל ברונה לעשות יינו בטהרה לא מזדהר בהו ע"ה כילי האי וחיישינן דלמא נגע בהן אדם טמא אם הניח דעתו מהן עד שיאמר בלבו היה לשמרם : ח מי שהיה טהור • בהן שהיה טהור לאכול בתרומה והניח דעתו מלאכול עוד בתרומה : שדרך טמאים שיולעי' בו שהא טהור פורשים ממנו • הלכך לא חיישינן שמא נגע באדם טמא וטמאהו : וחכמים מטמאין • מאחר שהניח דעתו והלכה בחכמי :

ולא את היוצאין • אפילו מובל אפילו כפות הבל טמא : ן "הגבאין שנכנסו לתוך הבית • הבית טמא אם יש עמהן נכרי • נאמנים לומר (גמרא ל"ג לא נכנסו אבל אין נאמני' לומר) נכנסו אבל לא נגעו • (ל"ח וכן) "הגנבי' שנכנסו לתוך הבית אין טמא אלא מקום רגלי הגנבים יומה הן מטמאין האוכלי' והמשקים וכלי חרס הפתוחין • אבל המשכבו' והמושבו' • וכלי חרס המוקפין צמיד פתיל טהורים אם יש עמהם נכרי או אשה הכל טמא : ן המניח את כליו בחלון של אודיארין • ר"א בן עזריה מטהר • וחכ"א "עד שיתן לו את המפתח או חותם • או עד שיעשה סימן • "המניח את כליו מגת זו לגת הבאה • כליו טהורין • ובישראל עד שיאמר בלבי היה לשמרם : ח מי שהיה טהור • והסיע את לבו מלאכול • ר' יהודה מטהר שדרך טמאין פורשין ממנו • וחכמי "מטמאי' היו

ולא"ת הא תנן לקמן פ"ח (מסל"ה) אמת ע"ה שנכנסה לתוך ביתו של חבר להוציא בגד או בהמתו הבית טהור מפני שנכנסה שלא ברשות • וי"ל דשאני הכא שהפקיד ביתו לע"ה שאין ע"ה מקפיד על חברו הר"ש : ולא את היוסבים וכך העתיק הר"ש וגל"ל דאף ברים' גרסי הכי והכ' הוגרסו לפרש עלה אע"פ שאם עומד וכו' : אפילו מובל כתב הר"ב דחייסי' שמא נכנס בו והסיטו וכן לשון הר"ש • וכן ברים פ' דלקמן • ומשום כלי המוקף למיד פתיל נקט והסיטה דאינו ראוי למסכב ומוסב : ו אם יש עמהם נכרי נאמנים לומר לא נכנסו וכו' כך הגוסח בס"א וכן העתיקו הר"ב והר"ש • ומ"ש הר"ש דמרתתי מן הנכרי שמ' יעניש בו' דמיירי בנכרי חשוב שאימתו מוטלת עליהן הכי איתא בגמרא פ"ב דתגיגה דף כ"ו אבל גוסחת הרמב"ם היא כגוסחת הכסף • דגר' אם יש עמהם נכרי נאמני' לומ' נכנסו אבל לא נגעו. ויותר הטעם בשם התוספתא • מפני שאימת הנכרי עליהן ולא ישלחו ידיהן וכתב עוד שהתנאר בתוספתא שהגנבים אם לא יהיה המשכון בידיהן • ולא יהיה שם ביניהן מעיד שנכנסו לבית ואמרו הן נכנסנו ולא נגעו • נאמנים שהפה שאמר הוא הפה שהתיר (ואם היו אחרים מעידים שנכנסו • אין נאמנים לומר לא נגעו) ע"כ • והיינו דדייקי' לתני נאמנים לומר נכנסנו כלומר שהם האומרי' נכנסנו • ואין כאן אחרים מעידי' שנכנסו והר"ש הביא התוספתא • וכתב עלה שם בה ט"ס • ולשטת הרמב"ם היא נכונה ואין בה טעות : ובן הגנבי' כו' כך הוא בגל"ח • וכך שמו בריש"ה ו' פ"ג דחגיגה : או אמר • פי' הר"ב שמא היא נדה או זבה • מפ"ב בגים שאינן רגיל בזיבות כמו האשה כדפי' הרב בפ"ה משנה ח' : ז בחלון ממ"ש בר"פ שני דמעילה : בנכרי כליו טהורים • כתב הר"ב אין בהם משו' אסור יין נסך דלעניין טומאה מגע מאי שנא נכרי ואמאי שלא ישראל הר"ש : ח וחכמים מטמאי' • פי' הר"ב מאחר שהניח דעתו פי' מטהרת גופו • אבל הא דתנן במשנה ג' פ"ג דחגיגה • האוכן ומחוסר כפורים נרוכי' טבילה לקדש אבל לא לתרומה •

וכתבי

הסגיבה מי' תוי' פ"ב מס' מסכב ומושב הל' י"ב בתגיגה כו' אם הל' • גם הלכה ל' מפר"ל הל' • הגם הל"ב

כתבתי הטעם בשם הרמב"ם שהסיחו דעתן ושתא נטמאו (הא אף לתרומה צריכין הכא טבילה) ואת"ל הסיחו דעתם מטהרת בגוסס קאמר אלא שהסיחו דעתם מלאכול בקדש שהרי הם אסורים לאכלו אבל חוששים שמא הסיחו דעתם גם מטהרת בגוסס וצריכי טבילה אע"פ שאומרי' שהם יודעים שלא הסיחו דעתם מטהרת בגוסס והוא מעלה בקדש ולא החמירו עליהם להצריכם הזאה ג' וז' לחוש שמא נטמאו בתר שמאחר שהם אומרין שיודעים שלא הסיחו דעתם מטהרת בגוסס דיינו שנגזור עליהם טבילה משום מעלה בעלמא הכ"מ פי"ג מהל"ק (הלכה ג' בשם מהרי"ק):

אפס פי"ב הלכה יז בב שם הל"ו הפס הלכם ה' רמ"ל פ"ת מה' מלכות פטגלס הל"ו

שהידים עסקניות • פי' הר"ב וגנע ולא אדעתיה • וכלומר שנגעו בתקוס הטבולת וצריכים טבילה לגבועת תרומה • אבל לא בשביל דחייסיגן שמא יגעו בטומאה • דא"כ לבעי כל גופו טבילה ועוד למה אתם ידי' שיו' ליחוס שמא נגעו באב הטומאה • הכ"מ (שם) בשם הרא"ש:

ט וכי מפני מה ר"ע ומע"ז וחכמי' מטהרין אלא שהגשי' פו' כאומר לא נהלקו ר"ע וחכמי' אלא במלאת את חברתה • אבל לא במלאת הענין דהתם אקר"ע מודה לחכמים כך נ"ל: גרגרניות כתב הר"ב תרגוס כי הייתי כו' • והוסיף הרמב"ם שענינו הומות לאכול מן הגרגרת והוא הספוי כובע ע"כ • כלומר שכ"כ מתאוות לאכילה עד שלא תספוק לה מה שאוכלת מתוך הוושט אלא תרצה שתאכל גם מן הגרגרת אבל ז"ש והוא הספוי כובע לא ידעתי מה היא מענינו לפ' כן: לידע מה היא מבשל ואסיכם בעיניהם אל מתנו:

פרק ח הרי אלו טמאין כתב הר"ב משו' אסתו נדה שמא הסיחה ויסבה • עמ"ש בפ' דלעיל משנה ה':

רי"א אף התנור טמא עד שיעשה כו' לפרושי מלתא דת"ק קאתי • ומש"ה העתיקו הרמב"ם בפי"ב מה' משכב (הלכה י"ז):

ב רוצצת פי' הר"ב שהכסוי לוחק כו' מלשון ויתרוצצו תרגו' ודחקין הר"ם רפ"ל דאהלות ומ"ש הרב דבשאתו כו' אלו נשענת שהוא אחת מחמשה דרכים שהזב מטמא את המשכב כדתנן בספ"ב דזבים • טמאין מדף • פי' הר"ב טומאה קלה וכו' עיין (בפי' הר"ב) במשנה ו' פ"ד דזבים: **ג המאבד** ביום ומצא ביום טהור פי' הר"ב דמסתמא אם היה אדם מונחו ונוגע בו היה מגביהו כדרך מונח אדם וכן ל' הר"ם וכלומר שהיה מגביהה ונוטלה לו **בלילה** וכו' עמ"ש פי' הר"ב מדרס ועמ"ש את וכו' הכי איתא בתוספתא • ותימה דבתוספתא הביאה הר"ם תני בה טמאים מדרס וטהורין מעמא את • וכן ראיתיה בפ"תס עי' התוספתא גם הרמב"ם בפירושו כתב הר"ר טמאין מדרס וגבירה"י כתב מדרס וטמא את ס"מ דבר"ר טהורין מעמא את ליבר"ר דהראב"ד השיג על לשונו שבחבורו פי"ח מהל"ה (הלכה ז') שם נס וכתב הר"ר טמא ומשמע ליה בין

היו ידיו טהורות • בהא מודה ר' יהודה דאפילו אמר יודע אני שלא נטמאו ידי • וסוסלין את התרומה מאחר שהסיח דעתו מלאכול • לפי שהידים עסקניות הן ונגעו לאו אדעתיה: **ט** גרגרניות • זוללות ומתאוות לאכל • תרגוס כי הייתי זוללה (איכה ה') אדי הויתי גרגרני' והלכה כחכמים •

פרק ח הדר

עם עם הארץ מוקפות צמיד פתיל • אפילו תביות מוקפות צמיד פתיל • או תנור מוקף צמיר פתיל הרי אלו טמאין ר' יהודה מטהר בתנור בזמן שהוא מוקף צמיד פתיל • רבי יוסי אומר אף התנור טמא עד שיעשה לו מחיצה גבוה י' טפחים: **ב** המפקיד כלים אצל עם הארץ • טמאים טמא מת וטמאין מדרס • אם מכירו שהוא אוכל בתרומה • טהורין מטמא מת • אבל טמאין מדרס • ר' יוסי אומר אם מסר לו תיבה מלאה בגדים • בזמן שהיא רוצצת טמאין מדרס • אם אינה רוצצת טמאין מדף • אע"פ שהמפתח ביד הבעלים: **ג** המאבד ביום ומצא ביום טהור • ביום ומצא בלילה • בלילה ומצא ביום • ביום ומצא ביום שלאחרי טמא •

זה

מדרס ר"ל: ומתני' בר"הר דספיקו טהור אייר • ואעפ"כ בלילה טמאין מדרס וטמא מת • אבל ברה"י דספיקו טמא בין ביום בין בלילה טמאים וכבי איתא בתוספתא • ברטנורא

מוקפות צמיד פתיל • מוסיף לטמאות מושם אסתו נדה • שמא הסיטה ויסב וטמא את הכל: ר' יהודה מטהר בתנור מושם דאי אפשר להסיטו דסתמו מקוב' קצת שעושין לו טפלה לחברו בארץ • ומאן דמטמא סבר גזרינן מחובר אטו שאינו מחובר ואין הלכה כר' יהודה: **ב** המפקיד כלים אצל עם הארץ טמאי טמא מת וגריכין הזאה ג' וז' שביעי: אם מכירו • אם העם הארץ מכיר המפקיד שהוא כהן אוכל בתרומה • זהיר על הפקדונו שלא יטמאנו במת ואינו צריך הזאה: אבל טמאין מדרס • משו' אסתו נדה שמא יסבה עליהן דאינו נזהר מטומאת אסתו: בזמן שהיא רוצצת • בהכסוי דוחק הבגדי מחמת שהיא מלאה ביותר: טמאים מדרס הבגדי' דכשאסתו יושבת על התיבה או נשענת עליה מכבדת על הבגדי: אם אינ' רוצצת טמאין מדף • כלומר טומאה קלה לפמא אוכלין ומשקין כמו על גבו של זב שאינו מטמא בגדים אע"פ שמפתח ביד בעלים דחייסיגן שמא תסיטם: **ג** המאבד ביום ומצא ביום טהור • דמסתמא אם היה אדם מונחו ונוגע בו היה מגביהו כדרך מונח אדם • אבל בלילה אפי' שעה אחת דלא חזי ליה • חייסיגן שמא נגע בו אדם טמ' ולא

"זה הכלל כל שיעבור עליו הלילה • או מקצתו טמא• ב"השוטח כלי ברה"ר טהורין• וברה"י טמאין• ואם היה משמרן טהורים • נפלו והלך להביאן טמאי• ג"נפל דליו לתוך בורו של עמי הארץ • והלך להביא בהמה יעלנו טמא• מפני שהונח ברשו• עם הארץ שעה אחת: ד ד"המניחאת ביתו פתוח ומצאו פתוח• נעול ומצאו נעו• פתוח ומצאו נעול טהור• נעול ומצאו פתוח• ה"מ מטמ• וחכמי• ו"מטהרין• שהיו גבים ונמלכו והלכו להן: ה ז"אשת עם הארץ שנכנסו לתוך ביתו שלחבר• להוצי• בנו או בתו או בהמתו הבית טהור מפני שנכנסה שלא ברשות: ו ז"כלל אמרו בטהרות• כל המיוחד לאוכל אדם טמא ח"עד שיפסל מאוכל הכלב• וכל שאינו מיוחד לאוכל אדם טהו• עד שייחדנו לאדם• כיצד גוזל שנפל לגת וחשב עליו להעלותו לנכרי טמא לכלב טהור• ר• יוחנן בן נורי מטמא• חשב עליו חרש שוט• וקטן טהור אם העלהו טמא• שיש להן מעשה• ואין להן מחשבה: ז ט"אחורי כלי שנטמאו במשקים• ר"א אומר מטמאין

למדר• בין לטמא מת• אבל הכ"מ דייק מדיסא דהך טמא אינו אלא מדרס בלבד• ואני אומר שילמד הסמוס שבחבורו מן המפורש שבפירושו יותעתה דברי הר"ב אין לסס על מה שיסמכו יותפי• על לשון הרמב"ם שבחבורו נמי לא יז"ל הר"ם בפי' התוספתא

אחי הפ' בפס הלכה ז' נחיי פ"ב מה מסכת ומוסב הל' כב הוסה"ל עי' דוסה"ל כב יחי' ס"מ מה' טומאת אוכלין הל' א' פס"ם מס' בריתות בפ"ס הל' ה. חסס פ"ח הל"ח מ. פ"ס ב"ג הל' ו' יגלה ב: מיי"ם ז' מה' אחר אכות הטומאה הל' יא נלס ז':

טמאים מדרס ועהורי מטמא מת דמחמי• ינן במדרס טפי מבמת מסים דבנגרי• ונסים שבחבו• מת לא שבים ומתני• דקתני טמא היינו מדרס • וכל מידי דלא חזי למדרס כגון סאה ו הרקב וכיולא בו טמא מגע זב ע"כ: זה הכלל פו• לא אתי לאתויי מידי אלא סימנ• בעלמ• כמו שכתבתי בכיולא בזה משמא פ"ב הל' ה. דגמרא משנה ב פ"ד דמגילה ועוד אחרים שכתבתי במשנה ג' פ"ב דכלים: השוטח פלים ברה"ר טהורין ברה"י טמאין • פי הר"ב דאין כאן אלא שפק טמא נגע למדרס אין לחוש שאין דרך העופרים לדרוס על הבגדים השטוחים ליבש אבל אפשר שנגעו בהם • מש"כ באבד שאין רואים ודורסים עליה • ולכך אין מקום לחלק בזה ביניוס ולי• כמו באביד• וכשמשמרן אפילו נגיעה לא נגעי• הכ"מ פי"מ מהא"ה (הלכה ו') : ואם היה משמרן טהורין• וקמ"ל דלא חיישינן דילמא אתא חד ונגע ולא מדעתיה: ונפלו והלך להביאן טמאים מפני שנטלמו מעינו הרמב"ם שם• נפל דליו כו' • טמא מפני שהונח בו לשון הרמב"ם ולא יסתפק עליך אמרו (בכלים) טמא אע"פ שהו• בתוך הבור לפי שהוא מעת שהניע ברשות ע"ה שנטמא מת ע"כ • והטעם שלא חלקו חכמים בכלים שברשות ע"ה הכ"מ פי"ב מה' משכב (הלכה כ"ב) : ד וחכמים מטהרין• כשלא נגב ממנו כלום• הרמב"ם שם (הלכה ט"ו) : ו כל המיוחד לאוכל אדם עמא בו" כתב הר"ב דיש חילוק בין אפוקי טומאה מיניה וכו' גמרא פ"ה דבריתות דף כ"א • ומשמע דבאוכל שכבר נטמא מיירי והיינו לאפוקי טומאה מיניה וז"ל הרמב"ם בפירושו כמו שמלאתיו בנוסחת ארץ ישראל ט מאת אוכלין אינה אלא למאכל אדם בלבד ומה שאינו ידוע במאכל אדם הנה אי"א לו מבלי מחשבה • והוא שיבואהו לאכל אדם וזה הדבר הידוע למאכל אדם אם נפסד שאינו ראוי למאכל אדם אז לא תטמא • לאמרו ית• מכל האוכל אשר יאכל ערב לאוכל ערוה לפי שהוא לא יאכל • ואם נטמא האוכל ואח"כ נפסד אחר הטמאו הרי הוא כשאר בטומאתו עד שיפסל מלאכול הכלב • ויהיה שיעור האמר כל המיוחד למאכל אדם שנטמא טמא עד שיפסל מלאכול הכלב עכ"ל וכך הם דבריו שבחבורו פ"ה מה' טומאת אוכלין (הלכה י"ד) : ר"בי יוחנן בן נורי מטמא • לאו מטעם דבעי מחשבה לכלב ואחשיב לה מחשבה אלא לא בעי מחשבה כלל רש• פרק ו' דנדה דף ל' • ותניא בגמרא דריב"ן שעמיה מקל ואומר אם מטמא טומאה חמורה אלא במחשבה (כדתנן בריש מכילתין) לא יטמא טומאה קלה אלא במחשבה • אמרו ליה לא אם אמרת בטומאה חמורה אלא מצינו שיש טומאה חמורה שאינה צריכה בו כמו שכתבתי כבר בריש מכילתין • הא לדהו טמא ולא דמי להעלהו אש"ו דפ' בתרא דמכשירין גבי הכשר דלא חשיב מחשבה אשיכא למתני דמפני הכלימה עבד ולא שירד עליהם טל • ומיהו קשיא דה"ב איכא למימר דלהאכילו לכלב העלהו ולא להאכילו לנכרי ושמא הב"ע כגון שהעלהו ונתנו לנכרי הר"ש : ואין להם מחשבה עיין בספ"ה דכלי' : ז רבי אליעזר אומר • כתב הר"ב דהלכה כמותו דהכי אפסיק בגמרא פ"ק דנדה דף ז':

ואין

ואין פוסלין את האוכלי׳ • פירש הר"ב אפילו דתרומה אבל לקדש אין אחורי׳ כדתנן בריש"ג דחגיגה וספ"ה דכלי׳ :
ופוסלין את האוכלי׳ כתב הר"ב ק"ו מטבול יו"כו ואחר יאכל מן הקדשי׳ וכו׳ דקרא בתרומה מספעי • כדמפרשינן בגמ׳ פ׳ הערל (ד׳ עד) והעתקתיה במשנה ג׳ ס׳ בתרא דנגעים :
ח ומשקה טופח כו׳ דוק׳ בתסק׳ המכשירי׳ פליגי הכא תנאי • אבל מי פירות אין מחברין האוכלין כדתנן בתס׳ טבול יום פ׳ ו׳ (משנה ד׳) ואפי׳ ר"מ דר יהודה אים בריש תא • לא קאמר אלא בעיסה שנילושה במי פירות • אבל בשאר מתיכות של בצק מודה • דאין מי פירות מחברין הר"ם • ולי אין מסס דאיה דמשתע דכל הנהו דוקא לטבול יום דקלוס טומאתו הוא דלא הויין חבור • אבל לשאר טומאות לא קמיירי הכם וכן נראה מדברי הרמב"ם בה׳ טומאת אוכלים ספ"ז • ועוד בפי׳ הר"ב דחלה פ"ב משנה ב׳ מוכח דבדיעבד אפילו אם הוה מוכשר היו מי פירות מחברין • ומצינו הוא׳ בדיעבד מבטבול יום כדתנן הכם ולענין טופח עיין בסוף פירקין :
מלמטן דאם היה מלמעלן היה המשקה זב בשלשתן ומחברן הר"ם : רוצצות משקה • פי׳ הר"ב דוחק כי ההוא דלעיל (משנה ב׳) נבי פיבה הר ם : אוכל פרוד לשון הר"ב שהוא חלוק לפירורים פירורים וכ"כ הר"ם • ומסיים א"ל פרוד בדלית מלשון שני פרידי עפר על פרידה אחת של תרוד רקב בפרק המפלת (דף כ"ו) ע"כ • ועיין בס"פ דלקמן :
ט מקל שהיא מלאה משקים טמאי׳ אע"פ שתלינו במשנה י"ז פי"ז דכלי׳ • מקל שיש בו בית קבול מוחה ומרגלית בכאן אין צ"ל לפרש שהוא חלול ונתמלא בו מים אלא מיירי שעל שני כולו נם אלא במשקים טמאי׳ וכן מצאתי בפי׳ הר"ב"ם בגא"ל שכתב המקל אם נשרה במשקים טמאי׳ כו׳ : משקים טמאי׳ אין הכוונה כל המשקי׳ ואפילו המכשירי׳ אלא ר"ל בכאן המים בלבד • שאין המשקה מועלת אלא למים בלבד • וכדפי׳ הר"ב במשנה ג׳ פ׳ ב דבילה :

מחורי כלים מטו׳ דקילו • שכלי שנטמאו מחוריו במשקין טמאין מחוריו טמאין • תיכו אוכו מוגעו וידיו טהורין • משי׳ דטומאת משקין לטמא כלים מדרבנן הקילו בה • אבל אם נטמא אוכו במשקין טמאין נטמא כולו: מטמאי׳ את המשקין אפילו דחולין :
ואין פוסלין את האוכלי׳ • ר׳יהושע אומר מטמאין את המשקין ופוסלין את האוכלי׳ • ר׳יהושע יליף (בבלה דף ז׳ ע"ב) דאחורי כלים פוסלי׳ אוכלי׳ תרומה ק"ו מטבול יום מה טבול יו׳ שאינו מטמא את המשקין • דלא גזרו רבנן על עבול יו׳ שיהא מטמא את המשקין אם"ה פוסל אוכלים של תרומה • דכתיב (ויקר׳ כב) ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשי׳ • אינו טהור לאכול בתרומה עד שיערב שמש דקרא בתרומה מספעי • אחורי כלי׳ שמטמאין את המשקין • אינו דין שיהו פוסלין את התרומה • ור"א דלא קיים להאי ק"ו • משום דאחורי כלים שנטמאו במשקין דרבנן וטבול יום דאוריי׳ ורבנן מדאורייתא אין דנין ק"ו : שמעון אחי עזריה • לפי שעזריה עסק בפרקמטיא • והיה מסיק מזון לשמעון אחיו שיעסוק בתורה • לפיכך נקרא על שם עזריה אחיו : לא כך ולא כך לא מטמאין משקה חולין ולא פוסלין אוכלי תרומה • אבל מטמאין משקה תרומה • ולא תן משקין של תרומה הטמאי׳ אחד באוכלי תרומה שנעשו פגיים • ואיתן אוכלים פוסלי׳ אוכלים אחרי׳ של תרומה • והיינו דקאמרי האוכלי׳ של תרומה למשקין של תרומה מטמאיך לא טמאוני דלא פסלו אוכלי תרומה ואתה טמאתני והלכה כר"א : ח שהיא קטפרס שנדה אחד מחוך כעין מדרון : משקה עופח מלמטן בצד הגמוך וקיימו בצד שבלילתה רכה ומשקה שלה טופח • אבל מלמעלה בלילתה עבה ואין משקה עופח • שלשה התיכות • בין שלשתן בבילה אחד טופח ושתים אינן טופח סלו׳ ו׳ זו אצל זו והטופחת מלמטה • והשתא הא׳ נגעת בטופחת • והעליונה נוגעת באמצעית : אינן מצטרפות לכביר׳ לטמא המשקה טופח שלמעלה ויחזיר המשקה ויטמא את העריבה • דבגיעה אינה מחברת את הבצק אא"כ נוסכות כדתנן בפ"ק (משנה ז) מקרקעות נוסכות זו את זו : שתים מצטרפות אם לא היו אלא שתי מתיכות בצק התחתונה ש ם בה משקה עופח ושלמעלה הימנה הנוגעת בה • ובין שתיהן כבילה מצטרפו לטמא המשקה ויחזיר ויטמא את העריבה (אפילו שתים אין מצטרפין אא"כ היו רוצצות משקה) לטולם אין משקה מחבר עד שיהיה משקה דוחק ועומד בין שתי המתיכות ואין הלכה כרבי יוסי • ואם היה משקה עומד בלומר אם לא היה קטפרס אלא מחבורן והמשקה עומד בין המתיכות הבצק אפילו כל שיעור הבילה שבבצק פירורי׳ דקין כעין הרדל • מפורדי׳ זה מזה המשקה שעומד מחברן ומצטרפין לכבילה ומטמאין המשקה ומחזיר המשקה ומטמא את העריבה : אוכל פרוד • אוכל שהוא חלוק לפירורים פירורי׳ דקין אינו מצטרף • דאין המשקה מחברן ואין הלכה כרבי יוסי : ט כיון שהשיקה למקוה • כיון שחבר קצה אחד מן המקל במקוה אע"פ שלא הטבילו כלו טהרו כל המשקין טמאין שברשו האחר דקטפרס חבור : עד שיטביל את כולה • דקסברי רבנן קטפרס אינו חבור :

הגנוזק

הגנוזק

הנצוק קלוח נמור הבא מלמעלה למטה בזקיפה בעמוד: קטפרס מים הבאים מלמעלה למטה דרך מדרון של גבוה: ומשקה טופח. ואין בו טופח על מנת להטפיח שאין בו כל כך משקה שאם טפח בהן יד עלה בה משקה שיוכל להטפיח דבר אחר. אינו חבור לא לטומאה. שאם משקי תלושין הן ונגע טמא בתחתון העליון טהור: וכן לענין משקה טופח אפי' במקום חלק. אם משקין מכאן ומשקין מכאן ומשקה טופח באמצע • נגע טמא במשקה טופח. משקין שמכאן ומכאן טהורים. אע"פ שמחוברים לו: ולא לטהרה. כגון טמא שאין בה מ' סאה. ונצוק או משק טופח מחובר לגומא זו ולמקוה כשר אינו חבור והטובל בגומא זו לא עלתה לו טבילה: אשבורן מקו' עמוק שנקו בו מי': חבור לטומאה ולטהרה ואם נטמאו קצת מן הנטמאו כלן וכן אם נתחברו קצת מן הנלמקוה וטהרו טהרו כלן:

פ"ט זיתים מאימתי מקבלין טומאה • להיות מוכשרים בשמן היולא מהן: זיעת המעטן. כלי שנותנים בו את הזיתים והן נכמרות שם כדי שיסיו ראשים להוציא שמן ל' עטינו מלאו חלב (איוב כ"א כ"ד). אבל לא זיעת הקופה דקופה אינה מחזקת המשקין • והמשקה היולא מהן הולך לאבוד ולא ניחא ליה. ואין מכשיר הזרעים לקבל טומאת שאר משקה דניחא ליה דכתיב (ויקרא י"א) וכי יותן זרע כתי' יתן וקריבן יותן. יותן דומיא דיתן. מה יתן דניחא ליה. אף יותן דניחא ליה. שעור זיעה ג' ימים. דמשקה היולא תורג' אינו חשוב שמן שאם מוחל בעלמא ואינו מכשיר שאין מכשירים לקבל טומאת שאר ז' משקין בלבד והן יין מים שמן דבש חלב טל דס. מסיתחברו ג' זה לזה. דרך הויתי מתחברי' זה לזה כשסהו במעטן. משתגמ' מלאכתן מלאכת הכנסתן. דכל זמן שדעתו להניח עוד זיתים ממקו' אחר להוסיף על שו. אין הזיעה מכשיר אם לא ניחא ליה. ומשתגמר מלאכתו אפי' בזיעתו מכשיר. ואל' כר"ג שחכמי אומרי' כדברין: ב גמר מלמסק מלקוט זיתיו. אבל עתיד ליקח. לקנות זיתים מן השוק ולהוסיף על שו. גמר מליקח. שאין בדעת לקנות עוד זיתים אבל רוצה. לזות זיתי מאחרי ולהוסיף על שו. אירעו אבל או מסת' ולפיכך לא הוסיף עליהן. אבל דעתו להוסיף כשיעבור האבל: טהורין לפי שלא הוכשרו כר"ג דאמ' משתגמר מלאכתן. אין עוד שלא מקום מגען. אין הוכשר שלא מקו' נפילת המשקה. פי' אחר נפלו על הזיתים הללו. שלא נגמרה מלאכתן משקין טמאין. לא נטמא מהן שלא הזיתים שנגעו בהן המשקין טמאין בלבד: המוחל היוצ' מהן. המים היולאים מן הזיתים קודם שנגמרה מלאכתן. אין להן דין משקין. ואין מכשירים את האוכלים. והן עצמן אין מקבלין טומאה • ומפני מה טהרו המוחל היוצ' מן הזיתי' עד שלא נגמרה מלאכתן לפי שאינו רוצה בקיומו:

*הנצוק והקטפרס ומשקה טופח אינן חבור לא לטומאה ולא לטהרה. והאשבורן חבור לטומאה ולטהרה •

פרק ט זיתים

מאימתי מקבלין טומאה. משיזיעו זיעת המעטן. אבל לא זיעת הקופה. כדברי ב"ש. ירש"א שיעור זיעה ג' ימי' יבה"א משיתחברו ג' זה לזה. ר"ג או' משתגמר מלאכתן. וחכ"א כדבריו: ב גמר מלמסיק. אבל עתי' ליקח. גמר מליקח אבל עתיד (ס"א למסק. לזות ארעו אבל או משתה או אונס. אפי' זבים וזבות מהלכים עליהן. טהורין. נפלו עליהן משקין טמאין • אין טמא. לא מקו' מגען. והמוחל היוצ' מהן טהור: ג נגמרה

פ"ט אבל לא זיעת הקופה • פי' הר"ב דקופה אינ' מחזקת המשקי' וכו' מסיי' הר"ם אמ"כ זפותה. כדאמרכן בפ"ק דשבת [ל' י"ז] גזירה שמא יבלענו בקופות מזוספות ע"כ • ותמיהני דהא מה"ט גזרו בענבים כדפי' הר"ב שם במשנה י"ח דבר אבל על המסיקה לא. גזרו. וכמ"ש ג"כ הר"ב במשנה ב' פרק דלקמן. ואי איתא דבזפותה זיעתו זיעה. לגזרו נמי אף במסיקה: והתם שמאי גזר והלל שתק. כדפירש הר"ב לקמן משנה ל' והתוס' מחלקים שם • אבל לא יתכן לפי' הר"ב והר"ם דהכא • ורמב"ם מפרש שאם הזיעו בשעת קנילה והיינו במעטן הוכשרו • אבל כשהזיעו בקופה בעת התנשאם אין זה הכשר • ע"כ • ולמעמא דכתב הר"ב בפ' דלקמן משנה ב' לתה לא גזרו על המסיקה • ל"ק ולא מידי: שיעור זיעה ג' יום • כתב הר"ם דמשקה היולא. אינו מכשיר. אלא ז' משקין. דתנינן להו במשנה ד' פרק ו' דמכשירין • ושם כתב הר"ב טעמן: רבן גמליאל אומר מתגמר מלאכתן • עיין מה שכתבתי במשנה ט' (ד"ה נמצא): ב נפלו עליהן משקין טמאים אין טמא אלא מקום מגען • פי' הר"ב אין מוכשר. אם לא נפלו. משקים טמאים. אינו זה שכשני הפירושים נראה דל"ג ליה בהדיא בתתי' טמאין • ועיין עוד במשנה דלקמן • ואמ"ת לפי' הר"ם איך איתא מם' טמא מוכשר • כבר כתב הרמב"ם בפי' משנה ד' פ"ק דמכשירין • וז"ל הרבה אומרים במשנה הזאת (ר"ל. מסכת מכשירין) טמא. בעבור מוכשר וטהור על הדבר שאינו מוכשר: ג נפלו

הנצוק. פי' הר"ב קלוח נמור וכו' ור"ל שמערה מכלי טהור לכלי טמא ועיין במס' ט' וי' ופ"ה דמכשירין והקטפרס. עת"ם במשנה ח' פ"ו דמקואות: ומשקה טופח. פי' הר"ב שאין בו כל כך משקה שיוכל להטפיח דבר אחר מאם טופח ע"מ להטפיח דמתבר' וקס' מדתנן במשנה ז' וט' פ"ו דמקואות ערוב מקואות בספוגי' הגוד וכו' וכן מוקיפין כמה מקוה' והר"ם נתלבט בזה מאוד וכן התו' דיבמו' פ"ק דף ט"ו. ופ"ב דגיטין דף י"ו. אבל בפ"ב דחגיג ד' כ"א (ד"ה כעוביי) העלו דים לחלק ולייסב כל המסכיות • דבקרקע שוה היכא דליכ' כותל כלל סגי בטופח ע"מ להטפיח • והיכא דאיכא נקב בכותל בעינן (קליפת שום) כרוחב שפופרת הגוד • וע"ב כותל סגי בקליפת השום ועיין לעי' בספ ז: והאשבורן פי' הרב מקו' עמוק שנקוו בו מים. וז"ל רש"י בפ' כל שעה (ד"מ ב.) אשבורן ל' סביר' שמסתבר הקרקע ונאספים המים שם. עכ"ל:

א ניתן סי"מ ע"כ"ם ע"ב ז"ל"ם ב מעלה כמ: נ מפרש הל' ז"פ ד שם ה כמ ה ה שם הלכות ו

ג נפלו

ד"ל"ב

ב נפלו עליהן משקים טמאין. לר"ב נפלו עליהן משקי טמאין לאחר שנגמרה מלאכתן וכו' הרי כל הוציים טמאין ולכאורה חסורי מחסרא בתיבות. וצריך לגרום טמאין ותרי זמני. אבל נראה דלא חסרי ולא מיירי שכן גם במשנה לעיל נראה מפי הרב דגר' משקי שפש והמכוין כו לפי הב' טמאין וכן גם בכלוכי קתני משקים היינו משקי טמאי: ומתני' דקתני בהדיא קאי אויתי' וז"ל הרמב"ם אמר שאלה הוציים אשר הן מוכשרים אם נפל עליהן משקים ר"ל משקים טמאים. הנה הוציתי כולן ואשר לא נגעו במשקים טמאין: המוחל היולא מהן כו' גם זו שנויה בפרק בתרא דמכשירין משנה ה': ד' ושייר קופה אחת יתננה כו' וסר"ב העתי' ושייר קופה אחת ויתננה כו' וה"ג לה בגמרא פ"ג דחגיגה דף כ"ה: לעני הכהן. פירש הר"ב דתרומה מועטת כזו כו' אין רגילים לתת אותה אלא לכהן עני. משום דלתשחה בהם כתיב ואין זה דרך גדולה לעשיר ומ"מ קשיא אמאי מתנינן ליה ובתו' דחגיגה כתבו דהגורס לעני כהן שבוש הוא בידו ע"כ והרמב"ם כתב וז"ל אם נשלם שעת הגרנות ונשאר לאדם שארית מן הזיתי' אינו רשאי לסותן ולהוציא מהן תרומה שאין לו שאינו נאמן על טהרתה ולא (תלקח) ממנו כמו שנתבאר בחגיגה. ואמנם יטול מהן התרומה בעודם זיתים (ויפלנה) לכהן. ואם זרו לעני הכהן ולא אזר לכהן לפי שברוב (שהזיתים) יאתנו לעני למעוטם. ושאין הזית יכול אפילו לעשיר. ע"כ. והכי מסתברא דמיירי במפרים מן הזיתים. מדתנן ושייר קופה. ואין הקופה מחזקת שאין. כדפירש הר"ב ברישא דקרקעות. והיינו כתי דפירש הר"ש בדרש"א מעל"ע שלא גמר לקיטת הזיתים. דמילי אריא אלא בזיתים ולא בשאר. ובדר"י נמי מפרש הרמב"ם דיוליך לו המתנה מיד. ובא הכהן ויסחטם בגדו. ויקח ממנו תרומת שאין בטהרה:

ה שימתונו. פי' הר"ב שיתרכו. ועיין בפירושו למשנה ב' פרק ו' דמכשירין: מוכשרין. לשון הר"ב בתוהל. וכן לשונו בפירוש משנה ו' פ"ד דעדיות ובבר כתבתי שם שיש להגיה במוחל בפי"ת: ורב"ה אומרים אינן מוכשרין. פירש הר"ב דלא בגמרא מלאכתן עדיין. וכ"כ הרמב"ם. ומתוכני דבא ברישא דקרקעות תנן בה"א משיתחברו שלשה זה לזה והיינו קודם שתגמר מלאכתן. וכן מבואר בהדיא בדברי הרמב"ם פי"א מהט"ו (הלכה י"ג). ורשיתי שכתב שם במשנתינו (זאת) שאינן מוכשרים שהרי דעתו עליהן לכבשן. ונראה שהתא לפירוש הר"ב במשנה. דלקמן דלתלחם דבגג אינו מעכב הכשר. ומ"ת נ"ל לאחר דר"ג הלעיל אינו חולק על ר"ה. אלא תרי תנאי הן אליבא דר"ה דהיינו ס"ק ור"ג. והשתא מיהא הך דהכא דר"ג אליבא דבית הלל אמרה. ובן מוכח נמי בתוספתא: הפוצע זיתים ס"ת רומה

ג נגמרה מלאכתן הרי אלו מוכשרין. נפלו עליהן משקין טמאין המוחל היוצא מהן ר"א מטהר וחכמים מטמאין. אר"ש לא נחלקו על המוחל היוצא מן הזיתי' שהו' טהור. ועל מה נחלקו על היוצא מן הבור. שר"א מטהר וחכמים מטמאין: ד הגומר את זיתיו ושייר קופה אחת יתננה (נ"א לעני) לעני הכהן. ר"מ' אומר' יהודה אומר' יוליך את המפתח מיד. ר"ש אומר לעת: ה המניח זיתי' (נ"א בכוסם) בבית ש שימתונו שיהו נוחין לבתוש הרי אלו מוכשרי' שימתונו שימלחם. בש"א מוכשרים ובה"א אינן מוכשרים. הפוצע זיתים בידים טמאות טמאין: והמניח

ג נפלו עליהן משקין טמאין לאחר שנגמרה מלאכתן והוכשרו לקבל טומאה הרי כל הזיתים טמאין ואינן שאינן בהן המשקה שנטמאין שהמשקה שנגמרה מלאכתן שעל ידו הוכשרו לקבל טומאה. ותערב כאן המשקין הטמאין ותקבל טומאה. מהן ומטמא אמ"כ כל שאר הזיתים. המוחל היוצא מן הזיתים שנגמרה מלאכתן: ר"א מטהר דלא חשיב מוחל משקה לא להכשיר הזרעים ולא לקבל טומאה. כשאר משקין. וחכמי' מטמאין דמוחל חשיב משקה בין להכשיר בין לטמא. כשאינה מן הזיתי'. לאחר שנגמרה מלאכתן. המוחל היוצא מן הבור. לאחר שמוציאין השמן מן הבור. נשאר בקרקעית הבור מוחל כמו מים וקאמר ר"ש דעליה אפלגינו ר' אליעזר ורבנן. ר"ש לא חשיב ליה משקה ורבנן סברי כיון דלא אפשר להיות מוחל בקרקעית הבור בלא לחלוחי שמן חשיבי משקה שמן. והלי' כחכמים וכמו שפי' שלונתייהו ת"ק ולא כמו שפי' ר"ש: ד הגומר את זיתיו לאחר שעבר זמן הגתות והבדים דבשעת הגתו והבדי' הא תנן בחגיגה שכל שאמנים על התרומה בשעת הגתו והבדי' (נ"ל ישייר וכן הוא בס"י) ושייר קופה אחת. כדי שיפרים ממנה תרומה ומעשר בטהרה ויתננה (לעני הכהן. שהכהן) עלתו ירמה שנתר עתה את זיתיו שאם לא יתננה לעני הכהן הוא אינו נאמן לומר ששמרן בטהרה כיון שעבר זמן הגתות והבדים ואינו שפי' דנרסי לעני הכהן ותשוסן דתרומה מועטת כזו שמפרים לאחר הגתות והבדים. אין רגילין לתת אותה אלא לכהן עני. משום הכי תני כהן עני. והוא הדין דתני לתת אותה לכהן עשיר: יוליך לו את המפתח מיד. ומהמגין ליה בתאי לאחר שעתה גמר זיתיו: רש"ל אומר לעת. של גמר לקיטת הזיתים. אם הביא לו את המפתח מסתגין ליה. והלכה כרבי יהודה. ובתוספתא (פרק יו"ד) משמע דמיד דקאתר רבי יהודה היינו כל אותו היום: ה המניח זיתים בכוסם. גרסינן והוא של גדול שנחים בו זיתים לכתור: שימתונו. שיתרכו ותהיה בהן לחלוחית. ויש ספרים שגורסים בכותש. שמיחי' אותם במכתשת ימים רבים. כדי שיעשו רפים ורכים ויהיו נוחין להכתש: הרי אלו מוכשרים. במוחל היוצא מהן שכבר נגמרה מלאכתן: כ"ה אומרים אין מוכשרים. דלא נגמרה מלאכתן עדין: הפוצע זיתים. ממעכן בידים מסולאכות: טמאין. דידים מסולאכות מוסלות את התרומה. כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה. והן מוכשרים בעליעתו

בפליעתו · דניחא ליה במשקה דטייף עליהו שמתוך כך הן מרבים טעם: ו לגרגרן · לעשות מהן גרגירים כלומ' לעשות שכל גרגיר וגרגיר יתיבש בחמה ויתגבב: אפי' הן רוס אמה · דכשנתיבשו העליונות התחתונות מזיעות ומתלחלחות במשקה מ"מ הואיל ודעתו שיתגבבו אינן מוכשרים · ויש מפרשים לגרגרן למתקן בחמה כדי לסופתם במלח ולאכלן · ולפי שאין מתמתקין כלם בבת אחת · משום הכי נקט לגרגרן כלומר שיקח הגרגרים · המתמתקין ראשון ראשון ויאכ' · וגורסין אפי' הן רוס אמה הרי אלו מוכשרים · כלומר אפי' שהן גבוהים אמה · דהשתא אותן התחתונות אינן מתמתקות · הרי אלו מוכשרים במשקה היולא מהן דניחא ליה שיזעו שם דאזי לאכילה טפי: שילקו · שיתמעטו ויתפצעו: ועתיד להעלותן לגג · אח"כ למתקן שם בחמה: נתנן בגג שיפתחם · שיתבקעו הזיתים וימלחם הרי אלו מוכשרים · דכל הני ניחא ליה בזיעות השמן הנפלט: עד שישמר · שיתקן שומרה לגגו · שכה מקנים וקש שעושים בראש הגג לשבת שם לשמור: אינן מוכשרין · דלא ניחא ליה בזיעה שיולאת מהן: ז רצה ליטול מהן בד אזיתים שלא נגמרה מלאכתן ולא הוכשרו כגון שהיה לעתו ליקח ולהוציא עליהן כדתנן בריש פירקין ובא ליקח מהן שיעור מועט שמשימים בבית הבד בפעם אחת אז שני בדין ולעשות מהן שמן ומשאיר מהן במעטן הרבה: בית ש"א קוצה בטומאה · מותר מה שרוצה לחתוך מן האוש של זיתים שבמעטן בד אז שני בדים בטומאת כיון שלא נגמרה מלאכתן ולא הוכשרו: ומחפה בטהרה כשגמר ליקח מה שרצה ליקח · מכסה המותר שבמעטן בטהרה כאלו הוכשר דמועלת לקיחתו מה שלוקח להחשיב את המותר כאלו נגמרה מלאכתן: אף מחפה בטומאה · דאף הנשאר לא הוכשר כיון שלא נגמרה מלאכתן ודעתו להוסי' עליהם ומיהו אם עקר כל הזיתים שבמעטן כדי לעשותן בבית הבד היו מוכשרי' לב"ה: ר' יוסי אומר חופר בקרדומות ועוקר כל הזיתים שבמעטן: ומוליך לבית הבד בטומאה · לפי שלא הוכשרו וקרדומות דנקט לרבותא לפי שהן כלי ברזל ומוכנים לטומאת מת יותר משאר כלים והלכה כב"ה: ח בראים · שטוחנים בהן זיתים קודם נתינתן לבית הבד ואח"כ נותנין בבית הבד וטוענן בקורה: ואם היה משקה · נטמא המשקה בשרץ ונטמאו כל הזיתים ע"י חבור משקה: נמצא ע"ג העליים · נמצא השרץ ע"ג העליים המכסים את הזיתים · ועליים לאו בר קבולי טומאה נינהו: ישאלו הבדדים · עמי הארץ שטהרן בעל השמן לעשות זיתיו בטהר' ונאמנים לומר לא נגעו בשרץ שעל העליים ולא נטמאו: ואם לומר לא נגעו כו' פי' הר"ב נאמנים לומר כו' ועיין בפרק דלקמן משנה ב':

ו לגרגרן · פי' הר"ב כדי לסופתם במלח פי' לטובלם במלח כך פירש"י בפ"ז דב"מ דף פ"ט וכערוך לגרגרן פירש לגלגלן: נתנן בגג שילקו או שיפתחם · והר"ב העתיק נתנן בגג שיפתחם וימלחם וכן העתיק הר"ש וה"ג בפ"א · ומ"מ אין להגיה כך בספ לפי שגי' הרמב"ם אינה כן אבל גירסתו נראה שהו' נותנן בגג שילקו ושיפתחם שכ"כ בחבורו פי"א מהט"א או שנתנן בגג שילקו אע"פ שעתיד לכתחן ויפרוס אותן ובפירושו בנא"י אם שמש בגג ג"כ להתעפש · ואפי' חשב אח"כ שימתח בגג ויתגבו אחר התעפשם: ז רצה ליטול מהן לשון הר"ב זיתים שלא נגמר' מלאכתן ולא הוכשרו · וכן לשון הרמב"ם בפירושו · אבל בגא"י שלא הוכשרו · וכן בפיר' הר"ש שלא הוכשרו: קוצה בטומאה · פיר' הר"ב קוצה מן האוש של זיתים · עיין בפי' הר"ב דמשנה דלקמן: בית הלל אומר אף מחפה בטומאה פי' הר"ב כיון שלא נגמרה מלאכתן וכ"כ הרמב"ם · ועיין מה שכתבתי כבר בזה במשנה ה': בקר דומות של מתכת · כתב הר"ב דנקט קרדומות לרבותא לפי שהן כלי ברזל ומוכני' לטומאת מת יותר, משאר כלים כ"כ הרמב"ם ומשיים כתו שבארנו בפתיח' · וכ"ל שרמז על מ"ש שם שבכלי מתכות לבד יש דין זה ואינו בשאר כלים שאם נטמאו כשישברו נטהרו וכשיחזור ויעשה מהן כלי יחזרו לטומאתן היסנה וכך תנן בדפי"א ממסכת כלים ואע"פ שזה אינו אלא מגזירתם אבל לענין קבלת הטומאה מן המת כל הכלים שויש חוץ מכלי חרס כמ"ש בפתיחה ועוד בריש מסכת אהלות וכמ"ש שם ג"כ הר"ב אבל לשיטת ר"ת וסיעתו יש חילוק בטומאה דאורייתא בין כלי מתכות לשאר כלים · דכלי מתכות עליהם דוקא נאמר חרב הרי הוא בחלל וכשיטה זו כתב הר"ב בדפי"ו דאהלות: ח אם היה משקה מהלך הכל טמא · לשון הר"ב נטמא המשקה בשרץ ונטמאו כל הזיתים ע"י חבור משקה כלומר שבמשקה) נטמאו כלם שכולם מחוברי למשקה · שכך פי' במשנה ג' גבי נפלו עליהן משקין טמאין · וז"ל הרמב"ם במשנתינו זו בפ"ט מהט"א (הלכה ז') אם היה משקה מהלך הכל טמא · שכיון שנטמא מקצת המשקה נטמאו כולם והשמן מטמא כל הזית ע"כ · אבל יצא לו להר"ב בל' זה שכתב ע"י חבור משקה · מהגמרא דשלהי מסכת ע"ז דף ע"ה והביאה הר"ש · דמחלקינן בין זיתים דהכא: לדאתמר התם ע"ה שמושיט ידו לנת ונגע באשכלות דאיכא למאן דאמר אשכול וכל שביבותיו טמא וכל הנת כולה טהורה וכן הורו רבנן ואמרינן דשאני זיתי' דלא מפסקי ולא מידי ונגת מפסקי אשכולו' וסירש"י לא מפסקי מידי שהמשקה מחברן וזיתים אין אשכולות: ישאלו הבדדי'

בשערה דשער הוי שומר ומטמא • כמו שפי׳ הר״ב במשנה ל״ט דחולין: ט פרודים פי׳ הר״ב לאחר שתקע יתד באוהל להפריד האוהל לכמה חלקים פרודים • וה״ג הר״ש במתני׳ בדלי״ת וכתב שבתוספתא גרסינן בריש • והרמב״ם בפי׳ המשנה כתב בדלי״ת •

אם היה נוגע באוהל אפי׳ (נמ׳ כשעור׳) בשערה טמא: ט נמצא על גבי פרודים • והוא נוגע בכביצה טמא פרודים על גבי פרודים אע״פי שהוא נוגע בכביצה אין טמא אא״א מקו׳ מגעו נמצא בין בית לזיתים טהור נמצא בגג • המעטן טהור נמצא במעטן הגג טמא • נמצא שרוף על הזיתים וכן מטלית מהודא טהורה שכל הטומאות כשעת מציאתן:

פרק י׳ דנועל

בית הבד מפני הבדדין • והיו לשם כלים טמאין מדרס ר״מ אומר בית הבד טמא ר׳ יהודה אומר בית הבד טהור רש״א אם טהורין להן בית

ואם היה נוגע באוהל • אם היה הסרן יוצא מן העלים שמכסים את הזיתים ונוגע באוהל • אפי׳ שער מ׳ מן הסרן נוגע באוהל: טמא • כל האוהל דאסיב מבור: אוהל • הזיתים המקובצים יחד ומחוברין זה בזה במעטן נקראים אוהל: ט נמצא על גבי פרודים • לאחר שתקע יתד באוהל להפריד האוהל לכמה חלקים פרודים • וכל גוש וגוש מאלה החלקים הפרודים מהאוהל יש זיתים מדובקים: והוא נוגע בכביצה • שאם באת לערף זיתים שהסרן נוגע בהן יש בהן כביצה: טמא • כל הגוש אע״ג דאין הגוש מבור משתקע את היתד באוהל להפרידם מ״מ כיון דיש בגוש זה זיתים טמאין כשיעור לטמא אחרי׳ דהיינו כביצה נעשה מבור לטמא כל שאר הזיתים שבו: פרודים ע״ג פרודים שיש גושים ע״ג גושים והסרן על הגוש העליון: אע״פ שהסרן נוגע בכביצה • של אותו גוש: אין טמא אלא מקום מגעו של סרן • כלומר אותו גוש בלבד שהסרן נגע בו אבל שאר גושים טהורים: נמצא הסרן בין הכותל לזיתים טהור • ולא חיישינן שמא היה על הזיתים: נמצא בגג • המעלה זיתים מן המעטן לגג ונמצא סרן אח״כ בזיתים שעל הגג: המעטן טהור • כלומר זיתים שבמעטן טהורין ולא אמרינן עם הזיתים הובא והיה במעטן: נמצא במעטן • זיתים שהעלה בגג טמאין דמקודם שהעלה הזיתים לגג היה הסרן במעטן: נמצא שרוף וסרן שרוף לא מטמא דכתיב במות כעין מותם וכשנמצי׳ שרוף ע״ג זיתים טהורים • לא חיישינן שמא נגע בהן קודם שנשרף: מהודא • בגד שנתחרך באש ונעשה כמין קורי עכביש ושוב אינו מקבל טומאה: טהורה • ולא אמרינן שמא טמא היה מתחלה קודם שנתחרך: כשעת מציאתן • בין להקל בין להחמיר:

פרק י׳ דנועל

בית הבד מפני הבדדין • עמי הארץ העושים מלאכה בבית הבד וטיהרן בעל הזיתים כדי שיעשו השמן נטהרה • ונעל בית הבד בפניהם שלא יכנסו עמי הארץ לשם • ושלא יגלו הם וישמאו במגע עמי הארץ חבריהם: והיו שם בתוך בית הבד כלים טמאין מדרס • שהן אב הטומאה ומטמאין אדם בין במגע בין במשא בין בהיסט: ר׳ מאיר אומר בית הבד טמא דחיישינן שמא נטמאו בהן • אותן עמי הארץ הטהורים וחזרו וטמאו את הכל דאין חוששים ליזהר על הטומאה: ר׳ יהודה אומר בית הבד טהור • דמהרין על טומאת ודאי הואיל וחבר זה טיהרן לכך: ר׳ שמעון אומר אם טהורים להם • אלו הכלים כגון שישבה עליהם אשת ע״ה או שהיו של ע״ה דבעינהן טהורין הן: בית

אלא מקום מגעו של סרן • אע״פ שהסרן נוגע בכביצה • של אותו גוש: אין טמא אלא מקום מגעו • לשון הר״ב כלומר אותו גוש בלבד שהסרן נגע בו אבל שאר גושים טהורים • דכי מנית ביה כמי ראשון ושני ה״ל שאר גושים שלישי הר״ש: נמצא במעטן הגג טמא פי׳ הר״ב דמקודם שהעלה הזיתים לגג היה הסרן במעטן וכ״כ הר״ש • ותמיהני דמאי שנא נמצא במעטן מנמצא בגג • והא ה״נ איכא למימר שלאחר שהעלה הזיתים לגג נפל הסרן במעטן • וכיונא בזה פירשתי בשם התוספת והר״ש במשנה ד׳ ס״ד במלא בעשרה לייס כו׳ בפי׳ השני דלא אמרינן שהסרן היה תחל׳ בבור כו׳ • וכ״פ הר״ב בעצמו במשנה ז׳ דפ׳ דלקמן ובתוספתא והביאה הר״ש תני למתני׳ דברי ר׳ וקתני וחכ״א נמצא בגג אינו טמא אלא גג • במעטן אינו טמא אלא מעטן וכן פסק הרמב״ם בפי״ז מהל״ה • וירא״ה לי מטום דקשיא ליה לתתני׳ כמו שהקשתי לשאול מש״ה פסק כחכמי׳ ולא השגיח על הכלל שבידינו דשתם במתני׳ ומחלוקת בברייתא דהלכה כשתם דמתני׳ כמו שתמה עליו הכ״מ בזה והיינו נמי דהרמב״ם סתם לזו אחר מתני׳ ז׳ דפ דלקמן: וכן מטלית מהוהה טהורה: פי׳ הר״ב מהוהה בגד שנתחרך כו דשוב אינו מקבל טומאה • טהורה ולא אמרינן שמא טמא היה מתחל׳ קודם שנתחרך • וכן פי׳ הרמב״ם ולכאורה משמע שאלו היה טמא מתחלה קודם שנתחרך לא פרחה טומאתה ממנה ומיירי דודאי נגעו בו הזיתי׳ אחר שנתחרך והספק שמא טמא היה קודם שנתחרך או לא היה טמא וקשה דבפכ״ז ממסכ כלים מוכח בהדיא דכשנמחה מתטהרת ובפ״ק דנדה דף ד מייתי לה למתני׳ דהכא ופירש״י מטלית טלית של זב היתה המהוהה הבלויה מלאה בלוייה על גבי זיתים טהורה מלטמא הזיתים דאמרי׳ הכי נמלה עלייהו לאחר שבלתה וטהרה מטומאתה וכן פי׳ הר״ש והשתא הויא דוחיא דספק שרף שרוף והא דרש״י מפרש מהוהא בלויה כ״כ ג״כ הר״ב בסוף פכ״ד וספכ״ז דכלים: בשעת מציאתן • עיין בפי׳ הר״ב במשנ׳ ה׳ ס״ג ובמשנה ו׳ ס״ה:

בית הבד טמא • שאין הבדדי' נזהרים מליגע בהן ואיכא למיחש שמא נטמאו: ואם טמאין הן • כגון שידעו שיסנה עליהן אשה נדה או זבה: בית הבד טהור דנזהרין הן: א"ר יוסי כר"מ ס"ל דבית הבד טמא • אלא טעמא דר"מ משום דאין הבדדין חוששי' בטומאה • ור' יוסי סבר דחוששין במגע אבל אין בקיאין בהיסט • ומוסבים שהן טהורי' כל זמן שלא נגעו • הילכך בית הבד טמא • דמיישינן שמא הסיטו אע"פ שלא נגעו בהם • והלכה כר' יוסי: ב משקין טמאין בתוך בית הבד • וכן כשפכי' על גבי קרקע ודורכי' הבדדי' עליהן ונדבקי' ברגליהן וחוזרי' לוחצן משקין ומטמאין את הזיתי' כשהבדדין עולים ודורכי' על גבי הזיתים: אלא א"כ יש בין המשקין לזיתי' ארץ כדי שינגבו רגליהן מן המשקין קטמאים ע"י דריסת בארץ • וכשאין מגעלים ברגליהן אחירי • דהא משקה מטמא כלי וחוזר ומטמא משקין שעם הזיתים אבל כשאין מגעלי' ברגליהן ונתנגבו המשקין הטמאין שברגליהן על ידי דריסתן בארץ • שוב אין מטמאין הזיתים כשדורכי' אותן • דמשקין טמאין מטמאי כלים ואין מטמאין אדם: הבדדין והבוצרין • הא דלא נקט המוסקין והבוצרין לפי שגזרו על הבצירה שתעשה בטהרה • ולא גזרו על המסיקה • וטעמא מפורש בפ"ק דשבת שפעמי' אדם הולך לכרמו לידע אם הגיעו ענביו לבצור אם לאו • ונוטל אשכול של ענבי' וסוחטו ומזלף ע"ג ענבים • ובשעת בצירה עדין משקה טופח עליהן והוכשרו לקבל טומאה ויטע"ה לא שייך במסיקה: גאמרין לומר לא נגעו וכגון דאחר עומד עמהן בבית הבד • ולא חיישינן דלמא נגעו ולאו אדעתיה דאחר: התינוקות בדד"ס שהביאו בניהן עמהן וטהרוס לכך • וכשרוצין בניה ליפנות יוצאים אביהן לחוץ עמה' ונפנים אחורי הגדר • ולא חיישינן דלמא נגע בטומאה ולאו אדעתא דאחר: ג כיון שהכניסן לרשות מערה • שטובלי' בה: כתו בורות שיחין ומערות: דיו ולא חיישינן שמא לא יטבולו או לא יטבילו הכלים ויאמרו טבלנו והטבלנו: צריך לעמוד עליהן לפי שאין בקיאין בדין טבילה וחלילה: טהורים להם כגון כלים של ע"ה אחר שבעיניהם הן כלים טהורים • לפי שאין נזהרים מגע ע"ה • ור"ש לטעמיה דדפרישנא לעיל • והלכה כר' יוסי:

ד הנותן מן הכלים • מן המשטח של אדמה שנבצרן מתחלה לאכילה • ולא הוכשרו לקבל טומאה • דלא גזרו אלא על הבוצר מתחלה לגת • ואח"כ נמלך עליהן ולקחן מן הכלים או מן האדמה ששטח הענבי' ע"יה ונתנן לגת: ב"ש אומרים נותן בידי' טהורות • כיון שהא לנותנן לגת הרי הוא כאלו בצרן מתחלה לגת וצריך שיתן לגת בטהרה: ואם נתן בידים טמאות טמאן • ואע"ג דקתם ידים שניות הן • ואין שני עושה שליחי בחולין דלמא קסברי הטבולים לתרומה כתרומה דמו • א"נ בידים תחלות עסקינן ור"ש בן אלעזר היא כדאיתא פ"ב דחולין: וכה"א נותן לגת בידים טמאות ומפריש תרומתו בטהרה)(לפי

פרק י **אמר** ר' יוסי כתב הר"ב כר"מ ס"ל כו' ור"י סבר דחוששין במגע אבל אין בקיאין בהיסט וכו' וכ"כ הר"ש • וכ"מ אם היה שם טומאה שמטמא במגע ואינו מטמ' בהיסט כדמצינן להו ברים מסכ' כלי' אבל קשה דמשמע דאינו מטמא' אלא בהיסט וכמ"ש הר"ב (והייתי יכול לתרץ דאכתי כ"מ דעל הנגיעה נאמני' לומ' לא נגענו כדתנן בפ' דלעיל מסל"ח ועל ההיסט א"א שיהיו נאמנין כיון שאינן חוששין לה • אלא דבמתני' דלקמן התנ' הר"ב דהא דנאמנין על הנגיעה דוקא כשיש חבר עמהם • ועיין מ"ש שם) ולכן נראה כפי הרמב"ם שמפ' הר"י אדר"ש חולק שאמר שאם הכלי' טמאין להן בית הבד טהו' יוקאמ' ר"ו שאף ע"פי כן בית הבד טמא לפי שאע"פי שלא יגעו בהן להיותן טמאים • הנה יסיטום שאינו יודעים שהיסט יטמא: ב הבדדין והבוצרין כו' כתב הר"ב הא דלא נקט המוסקים והבוצרי' לפי שגזרו כו' שפעמים אדם הולך לכרמו וכו' • וזה לא שייך במסיקה • תוס' שם וסס במשנת י"מ דבר מפר' הר"ב טעם אחר • וסגיהם שם בגמ' דף י"ז ועיין מ"ש באותו טעם הר"ש

א מיי' פס ב מיי' פ"ט מה' טומאת אוכלין הל' ד ג מיי' פי"א מה' מתנות עני' הל' ג ד נדרים פ"ב הל' ג ה מיי' שם ו מיי' פי"ח מה' טומאת אוכלין הל' ג

דלעיל: נאמנים לומר לא נגענו • כתב הר"ב וכגון דאחר עומד עמהן כו' וכ"כ הר"ש • ותימה דבפ' דלעיל מסגה ה' לא הצריכו שיהא האחר עומ' עמהן והרמ"ב לא הצריך כן לא התם ולא הכא ועיין לעיל: ג כיון שהכניסן לרשות המערה דיו דברי ר"מ • דכיון שנכנסו למקום הטבילה על דעת לטבול לא חשדינן להו שלא יטבולו • ולא הממיר ר"מ במגען ברים פרקין אלא משום דאין חוששין ליזהר • ולא שנחזקו ברשע • וכמו שכתבתי בשם הרמב"ם בספ"ק דעדיות ע"ש: ד ואם נתן בידים טמאות טמאן כתב הר"ב בידים תחלות עסקינן ורשב"א היא כדאיתא פ"ב דחולין ד"ל"ג ולאו אדהכי' איתא ולפיכך לשון הר"ש כדאשכחן והכי תניא רשב"א משום ר"מ אומ' ידים תחלות אף לחולין וכי הא (דתנן ברפ"ג בידים) הכנים ידיו לבית המנוגע ידיו תחלות • ד"ר עקיב' ומסיק התם אמאי לא מוקים כר"ע: ה אם

לפי שלא הוכשרו • כיון דבארן מתחלה לאכילה : מן העבט ומן המשטיח של עלים • עבט הוא כלי שנותנים בו העגבים כשבוררים אותן לגת • ומשטיח של עלים ששטחו העלים על פני האדמה ונתנו העגבים עליה • והשתא מוכחא מלתא דהבורר עגבים הללו מתחלה לגת בארן ולא לאכילה הילכך שוים בית שמאי ובית הלל בהא דנותן בידים טהורות • דהא שתיק ליה הלל לשמאי בפרק קמא דשבת • והודה לו שהבורר לגת הוכשר : ה האוכל עגבים מן הסלים מן המשטיח של אדמה • דסתמן לאכילה

ה אם יש לו אותם טהור • שאף על פי שהגרגר נטמא שהרי הוכשר הואיל ולגת בארן מ"מ אין אוכל מטמא כלי ואפילו אם ע"י דריכה יצא ממנו משקה אין אותו משקה מטמא הכלי כיון שאין שיעור באוכל לטמא המשקה כדפי' הר"ב לקמן גבי כביצה מכוון : טהור והוא שלא נגע במשקה • הראב"ד פ"ט מהט"א [הלכה ד') ואע"פי שפשוט הוא כ"ל שהכריחו לכתוב כן • מדבסיפא מתנה במקום המופנה : במקום המופנה פירש הר"ב מקום פנוי כו' לא יין ולא עגבים • דעגבים נמי היו מתטמאים בכביצה :

ו ספקו טהור • כתב הר"ב ובתוספתא אומרו דבור של שמן • טעמא דרשות היחיד • הרמב"ם סוף פרק י"ח מהא"ה [הלכה י"ז] :

ז נמצא הארן בראשונה כולן טמאות צריך לי עיון דהא סתם קתני וכי לא בדק ולא כשר אימא לאחר שמילאה נפל בה והא (נ"ל והראשונה) בלבד תהיה עומאה • בגת שאין שם כלום לא יין ולא עגבים ודרכוהו בטהרה : כביצה מכוון טהור • הגת דאין אוכל מטמא כלי • ומשילאת

מן העבט ומן המשטיח של עלים הכל שוים שהוא נותן בידים טהורות • ואם נתן בידים טמאות • טמאן : ה האוכל מן הסלים ומן המשטיח של אדמה • אע"פי שמבוקעות ומנטפות לגת • הרי הגת טהורה מן העבט ומן המשטיח של עלים • ונפל ממנו גרגר יחידי אם יש לו חותם טהור אם אין לו חותם טמא נפלו ממנו ענבים וזרכן במקום המפנ' כביצה מכוון טהורי יתר מכביצה טמא • שכיון שיצאת טיפה הראשונה • נטמאת בכביצה : ו מי שהיה עומד ומדבר על שפת הבור • ונתזה צינורא מפיו • ספק הגיעה לבור ספק לא הגיעה ספקו טהור : ז הזולף את הבור • נמצא שרץ בראשונה • כולן טמאות באחרונה היא טמאה וכולן טהורות אימתי בזמן שהוא זולף בכל אחת ואחת • אבל אם היה זולף במחץ • ונמצא שרץ באחרת מרגע • הרא טמאה בלבד • אימתי בזמן שהוא בודק ולא מכסה • או מכסה ולא בודק • היה בודק ומכסה ונמצא שרץ בחבי' הכל טמא • בבור הכל טמא במחץ הכל טמא : ח בין

ח בזמן

טפה ראשונה מסר ליה מכביצה ואין אוכל מטמא אחרים בפחו' מכביצה • נמצא דאין עומאה לטפה זו אלא מחמת עומאה שקבלה כשהיתה אוכל • הילכך השתא כמי דנעשית משקה • אין לה כח אלא כאוכל • אבל יותר מכביצה טמא • שהכביצה מטמאה טפה ראשונה כדין משקה וחוזרה הטפה ומטמאה את הגת דמשקה מטמא כלי : ו וכזה לגורא נתז רוק מפיו של עם הארץ המדבר • ורוק היוצא מפי עם הארץ מטמא אדם וכלים מדרבנן • וכל שכן אוכלים ומשקים : ספיקו טהור • דאמרינן שפת הבור קלטה הלגורא ומנעתה מלרדת לתוך היין • ומתניתין איירי בבור סיד שאינו מקבל טומאה • ובתוספתא אמרו דבבור של שמן טמא • לפי שהשמן מחליק שפת הבור (והלגורא) מתחלקת ויורדת לתוכה לשמן שבבור : ז הזולף את הבור • המוציא יין ושמן שבבור ומפני שאינו מוציאו כלו בבת אחת אלא מעט מעט קרי ליה זולף : ונמצא שרץ בראשונה שהכלים מבית בבור ומלאה • וכן שנית • וכן שלישית • ואחר כך נמצא שרץ בחבית שמלא ראשונה : כולן טמאות דמהראשונה נטמא כל מה שבבור • בין שהיה שרץ בבור בין שהיה בחבית : באחרונה היא טמאה וכולן טהורות • דממנה היה השרץ ואפילו היה תן הבור שמא נפל בבור אחר שנתמלאו כל הראשונות • אימתי בזמן שהוא זולף • כשהוא מכניס החביות עצמן בתוך הבור וממלא אותן אחת אחת אבל היה זולף במחץ שהחביות עומדות חוץ לבור • והוא ממלא אותן על ידי המחץ והוא כלי חרס העשוי לקלאות בו יין : נמצא שרץ באחת מהן היא טמאה בלבד • דאימור בתוך החבית היה השרץ ולא בבור : אימתי בזמן שהיה בודק המחץ והחביות • שבדקן שלא היה בהן שרץ קודם שנתן לתוכן שמן • אבל לא היה מכסה לא הבור ולא החביות כל שעה שהיה מביא המחץ יוצא לזה • דאימור בהליכתו נפל השרץ בחבית • וכן מכסה ולא בודק נמי שמא היה בחבית קודם לכן • אבל היה בודק ומכסה • שבדק החביות • ובכל פעם שהיה מוליך המחץ מוזה לזה היה מכסה בין בור בין חביה • מה נפקא שרץ זה בבור היה מתחלתו בין שנמצא בחבית • בין שנמצא בבור • בין שנמצא במחץ :

ח הגגולים

ר"ע מברטנורה

ח העגולים לזוגים • עגול כמין רחים גדולה היו מסיחין על הזגין לאחר שדרכו העגבים ברגל כדי שיתמלו ויצא כל היין הנשאר בהן • ומתוך כבדו וגדלו של עגול זה • צריכים בני אדם הרבה להעלותו על הכידור של הזגין העשוי כמין תפוח ולהורידו • לכך נחשב ר"ה לטה' ספק טומא • משו' דרבי' מנויין שם : כרם שלפני בוצרים רה"י • שירחין בני אדם ליכנס שם מפני שנתפ' עליו כענב: אחר הבוצרי' רה"ר • שיש רשו' לכל אדם ליכנ'. כלי בית הבד של גת • כלומר של גת דבית הבד לשמן וגת ליין : והעקל • עשוי כמין קופ' מסורג' כעין רשת • ואחר שסחטו הזיתי' נותני' הגפת באותו עקל ומניחי' עליו דבר מכבי' להוציא הגפת' :

ח "בין העגולים לזוגין • רשות הרבי' • כרם שלפני הבוצרים • רשות היחיד ושל אחר הבוצרים • רשות הרבים • אימתי בזמן שהרבים נכנסים בזו ויוצאים בזו • "כלי בית הבד ושל גת • והעקל בזמן שהן של עץ • מנגבן והן טהורין בזמן שהן של גמי מיישנן כל י"ב חדש או חולטן בחמים • ר' יוסי אומר "אם נתנן (גמרא לסבולת) בשבולת הנהר דיו :

נשלמה מסכת טהרות

ח בזמן שהרבים נכנסים בזו ויוצאים בזו • בזמן שהרבים נכנסים בזו ויוצאים בזו • הרמב"ם פ"ד מהל' [הלכה ז] : ושל גת • והר"ב העתיק של גת • וכן הר"ם • וכך הוא במשנה שבגמרא דפוס ישן : והעקל • פי' הר"ב שאחר שסחטו הזיתים נותני' הגפת בכו' שאותו הפסולות נקרא גפת • כדפירש הר"ב ברפ"ב דשבת : מנגבן במים ואחר כדפי' הר"ב בכלי מסכת ע"ז וכ"פ הר"ם : בשבולת הנהר • פי' הר"ב מקו' שהמי' רודפין מלשון וסבולת שטפתני תהלים פ"ט ג' לפי שדרך הספינות ללכת (שם) נקרא שבול מלשון שבול וזה שלהי מסכת ע"ז אמרינן דמניחן שם עונה • או יום או לילה • גבי מעיין שמימיו רודפין • הר"ם :

א פס בל' ז ב ב מי' פי' ל' מה' טומאת אוכלין הל' יז ועיין בכ"מ ר שי' פ"ע מה' הקזאות הל' ח • ה מי' פס"ח מה' טומאת אוכלין הל' ח

סליק מסכת טהרות

סליק מסכת טהרות

בשהשלים השומאות החמורות והיאך תעלה ו'טהרה מהם • ודבר על טומאות קלות • הביא אחר כך דיני טהרה • וסידר אחר טהרות • מקואות : הרב רבינו משה בר רבי מיימון :

מסכת מקואות

פרק א ששׁ מעלות במקואות • מקומות של כנוס מים יש בהן שם מעלות כל אחת מהן גדול'

מחברתה : מי גבים חפירה שבקרקע המכונסין בה מי' שאינן שאובין והן פחות מאר בעים סאה שהוא שיעור מקוה : גבים ל מים מגבא : (ישעי' נ') שתה ט' א ושתה טהור טמא אם שתה מאותן המים טמא תחלה ואח"כ שתה מהן הטהור נטמא הטהור • לפי שנפלה טפה מפיו של טמא לתוך הגבא • ושמא שתה אותה הטהור ונטמא דהשותה משקין טמאי' פוסל את התרומה והוא מי"ח דבר שנזרו בו ביו' כדאית' פ"ק דשבת ואע"ג דאינו פוסל את התרומ' אא"כ שתה רביעי כדתנן במשנה ה' פ"ד דמעיל • ומ"ש הר"ב טמאה כל המשקין שבפיו ושתה שתיי' היא רביעי' ומ"ש הר"ב וע"י נגיעה הטמא כו' כלומר דלא תקש' דתיסק לי דטמא עצמו נגע בתיש שבגב' כששתה • וכן ניתי הטפה עצמה שנפלה בגבא • ומ"ש הר"ב והכי איתא בתוספתא • וכ"כ הר"ש • דאע"ג דמתני' ד' איכא למשמע הכי • מכל מקום בתוס' • מפורש אמרו אין מי הגבא מיטמאין כו' : ומילא בכלי טהור טמא • פי' הר"ב לאחר כו' דחייסינן לאותה טפה כדפרישית נטמא הכלי כו' כלומר מהטפה עצמה נטמא • דלמשקין אין שיעור לטמא • כיון שכתבתי כבר במשנה א' דפ"ב דטהרות [ד"ה חזר] • ואין

מי גבאים • פי' הר"ב מים שאינן שאובין • וכ"כ הרמב"ם בפירושו ובחבורו פט"ו מהט"א כתב אף שאובין • ומשנה ד' למד כן כמ"ש שם בס"ד • ומ"ש והן פחות ממ' סאה כו' עיין מ"ש עוד בסוף המשנה • ומ"ש הר"ב גבים לשון מים מגב' • וכ"כ הר"ש ויפה פירשו דלא כמ"ש (בפפ"ו) דפרה : ושתה טהור טמא • פי' הר"ב לפי שנפלה טפה מפיו של טמא • בספר האגודה כתוב טפת רוק אבל לשון הראב"ד שם חזרו המים שנגעו בפיו כו' • וכן גר' מלשון הר"ב והר"ש במשנה ו' • ומה שכתב הר"ב ואף ע"ג דאינו פוסל את התרומה אא"כ שתה רביעית כדתנן במשנה ה' פ"ד דמעיל • ומ"ש הר"ב כל המשקין שבפיו ושתה שתיי' היא רביעי' ומ"ש הר"ב וע"י נגיעה הטמא כו' כלומר דלא תקש' דתיסק לי דטמא עצמו נגע בתיש שבגב' כששתה • וכן ניתי הטפה עצמה שנפלה בגבא • ומ"ש הר"ב והכי איתא בתוספתא • וכ"כ הר"ש • דאע"ג דמתני' ד' איכא למשמע הכי • מכל מקום בתוס' • מפורש אמרו אין מי הגבא מיטמאין כו' : ומילא בכלי טהור טמא • פי' הר"ב לאחר כו' דחייסינן לאותה טפה כדפרישית נטמא הכלי כו' כלומר מהטפה עצמה נטמא • דלמשקין אין שיעור לטמא • כיון שכתבתי כבר במשנה א' דפ"ב דטהרות [ד"ה חזר] • ואין

מסכת מקואות

פרק א ששׁ "מעלות במקואות זו למעל' מזו • וזו למעל' מזו "מי גבאים שתה טמא ושתה טהור • טמא שתה טמא ומילא בכלי טהור • טמא שתה טמא ונפל בכר של תרומה • אם הדיח טמא • ואם לא הדיח טהור : ב מלא

מורך למה שכתב הר"ש דחייסינן לאותה טפה כדפרישית ונטמאו כל המים שבכלי עצמה נטמא ע"כ • ועיין עוד מזה לקמן : אם הדיח טמא ואם לא הדיח טהור • כתב הר"ב ואפילו כשהגביה הכבר לא הוחשבו מים שבו לקבל טומאה מי הטפה • שנתבטל טפה במים הטהורים וכו' אבל כשהדיח הוחשבו והוכשרו מים

הילכך

מים שבידין כו' וכ"כ הר"ם. ונראין דבריהם כדברי הראב"ד ברפב"ו מהט"ז שמפרש שמתבטלה. במים שבמחובר אע"כ מחשבו בתלוש. לפיכך אם הדיח בהן ידו או הכסר שנפל. סרי הם הוכשרו לטומאה. כלומר נחשבו כתלוש ולטמאו משתי הטעמים ומטמאו את הכסר שהרי המחוברי עצמן חזר להיות כתלושין לקבל טומאה. שהרי נחשבו לתלוש. ולפי נעורו הטעמ לטמא את הכסר ואם לא הדיח טהור שהרי (משבטלו) ברוב לא נחשבו ע"כ וכלום שמע"ם שחזר להיות תלושין כשהן על הכסר מ"מ הואיל וכב' נתבטל הטעם במחוברי הרי היא עומדת בביטולה עד שיתחשבו המים. וכשלא הדיח לא נתחשבו והטפה בביטולה. ומה שאין כן בשתייה ובמילוי כלי. דשייטא שמתחשבין. ות"מ קשיא לי דמדבריה משמע שצריך שיקבלו המים טומאה מהטפה כדי שיחזרו ויטמאו לכסר. דמיפק לי משום טפה עצמ הואיל ונעשר מבטול וכדפי' לעיל שאין למשקי שיעור לטמא. וזה נשון מהר"ם אם הדיח טמא אם הדיח ידיו במים דגלי בדעתיה דנטמא ליה במים שעליו. או לא בטלה הטפה הטמאה במים הטהורים שעל ידיו. וטמאתן ונטמאה נמי הכסר. ואם לא הדיח. דלא ניחא ליה במים שעליו. בטלה טפה הטמאה ברוב עכ"ל. ודע שה"ראב"ד (שם) המנה לומר דהא דאין מי גבא מקבלים טומאה עד שיתלשו. שהוא דוקא שיש בהן רביעית כדי להטביל בהן מחטין וצנורות: ג רש"א בין כו' כתב הר"ב שטפת מים טמאים וכו' הוא בפי' הרמב"ם בשם התוספתא. ומ"ש שם לסוף שטפת כו' בגא"ו נתחק לסוף. וכן ראיתי בתוספת דליתא. וקשיא לי תיבת טמאי שהל"ל טמאה: וגם ק"ל הלשון דאח"כ שכתב לבסוף כשנפלו. וכזה כ"ל של"ל כשנשטפו: ד אחד מי גבאים כו' כתב הר"ב אחד מי בורות מי שיחין כולהו שוין כו' וכ"כ הר"ם. וכן ללשון הרמב"ם שהכתוב בדבור ומקוואות כו' כל השנוין בכאן בכלל. וכן נראה מלשון מהר"ם שהכתוב בדבור בשע"הגשמי': מי תמציות שפסקו. כתב הר"ב ואם שתה מהן אדם טמא. וכו' אין הטפה הטמאה מתבטלת בהן בהני גווני דתנינן לעיל שאם שתה טהור או מילא בכלי טהור או נפל בכר והדיחו וכו': ומקוואות ש אין בהם ארבעים סאה ונכללו כל (מים שוקעי' ונחים בארץ) שלא היה לו (עיקר) ומשיכתו ולא יהיה בו ארבעים סאה ויהיה (נח בארץ) ואפילו היו שאובים. והורה על זה אמרו מי בורות. כי משפט הכל א. הרמב"ם: בשעת הגשמים הכל טהור. משום דמים שכיחי על פני כל הארץ. לא חייש שמא אדם שתה מהן. מהר"ם:

הכשרין

ב "מלא בכלי טמא ושתה טהו' טמא מלא בכלי טמא ומלא בכלי טהור. טמא. מלא בכלי טמא ונפל בכר של תרומה. אם הדיח טמא. ואם לא הדיח. טהור. ג "נפלו מים טמאים ושתה טהור. טמא. נפלו מים טמאי' ומלא בכלי טהור. טמא. נפלו מים טמאים ונפל בכר של תרומה אם הדיח. טמא. ואם לא הדיח טהור רש"א בין שהדיח בין שלא הדיח טמא: ד "נפל לתובן מת או שהלך בהן הטמ' ושתה טהו' טהור "אחד מי גבאי' מי בורות מי שיחים מי מערות מי תמציות שפסקו. ומקוואות שאין בהם ארבעי' סאה. בשעת הגשמים הכל טהור. "פסקו הגשמי' הקרובים לעיר ולדרך. טמאים והרחוקים טהורין עד שיהלכו רוב בני אד': ד "מאימתי טהרתן בש"א משירבו וישטופו. ובה"א רבו

אע"פ שלא שטפו. רבי

ב מלא בכלי טמא. שבאין לטמא לעצמן אינם מקבלין טומאה. אבל אם נתחבר עם המים הרי הם מקבלין טומאה. ומלא בכלי טהור. אינו מקבל טומאה. ומלא בכלי טמא ונפל בכר של תרומה. אם הדיח. אם הדיח ידיו במים שעליו. טמא. אם לא הדיח. אינו מקבל טומאה. ג נפלו מים טמאי' הכא אשמועי' שמי גבאי' הללו מקבלין טומאה ע"י המשקין טמאין שנפלו בהן: רש"א בין שהדיח בין שלא הדיח. אכולהו קאי ר"ש בין אטומאת שבא מחמת אד' בין מחמת כלי בין מחמת משקין בכולהו ס"ל בין הדי' בין שלא הדי' טמ' הכר' ונטמא' ר"ש שאני אומ' שטפת המים טמאים שנפלו מפי הטמ' או מן הכלי' או מן המשקין טמאים. לבסוף כשנפלו כל המים נשתייר' הטפה ההיא על הכר' ונטמאתו ואין הלכה כר"ש: ד אם שהלך בהן הטמ' ושתה הטהו' טהור. שאין מי גבאים עלולים לקבל טומאה עד שיתלשו כדאמרן לעיל: אחד מי גבאים מי בורות מי שיחין. כולהו שוין לכל הדינים דתנינן במתני' עד המעלה השנית: בורות הן עשויין עגולין. שיחין ארוכין וקצרי מערות מרובעות מכוסו' בקרון אלא ש"ש לה פה: מי תמציות שפסקו גשמים היורדי' על הדריס ומתמצין המי' ומבעבעין מן הדריס לאחר שפסקו הגשמים ופסקו הדריס מוחילתן. אותן המים הנשארים הן כמי גבאים. ואם שתה מהן אדם טמא. או מלא בכלי טמא. או נפלו בהן משקין טמאין. אין הטפה הטמאה מתבטלת בהן. אבל כל זמן שלא פסקו הדריס מוחילתן. אע"פי שפסקו הגשמים אין נחשבין כמי גבאים. ומי הגשמי' הנזחלין אחר כך מן הדריס. מבטלים הטפה הטמאה. אע"פי שהמים הראשונים נא בטלה. והכי תנן בפרק שני דמכשירין [משנה ב'] מי שפיכות שירדו עליהם מי גשמים אם רוב מן הטהור טהור אימתי בזמן שקדמו מי שפיכות אבל קדמו מי גשמים אפילו כל שהוא מי שפיכות טמא: הקרובי' לעיר ולדרך טהורים. דחיישינן שמא שתה טמא או מלא בכלי טמא: עד שיהלכו רוב בני אדם. השיירות ההולכות בדרך רחוקה דאז טמאים. שמא שתה מהן אדם טמא או מלא בכלי טמא: ה מאימתי טהרתן. של קרובים ורחוקין: משירבו וישטופו. משירדו גשמים וירבו מי הגשמים על המים שהיו בהם כבר קודם ששתה (מהם) הטמא או שמלא מהם בכלי טמא. וגם שיהיו שוטפין ויעברו על שכת הגבא וילאו לחוץ. ושעור השטיפה כל שהוא: רבו. לא כב"ש דבעו תרוייהו שירבו וישטופו. אלא כיון שרבו מי גשמים שבאו אח"כ על המים שהיו בהן

אבנר מ' ס"ה זס הל' ב' נ"ס פ"ל ב' ז' ריי' פ"ל מס' עדמ"ל ב'

בהן בשעת טומאתן • נטהרו אע"פ שלא שטפו וילאו לחוץ : רש"א משטפו מי גשמים על גדותיו של גבא וילאו לחוצה טהר הגבא אע"פ שלא רבו מי הגשמים שבאו אחרי כן • על המים שהיו בגבא בשעת טומאתן : כשרים לחלה • מי גבאי הללו דתנן במתני' כשרים להשתמש בהן לחלה ללוש ולבשל בהן חלה וליטול מהן לידים לכל דבר שרצו נטילת ידים : ו מי תמצית שלא פסקו • הרים מזחילתן ועדין הן מבלבלין ממי הגשמים שירדו עליהן או מבטלי הטפה הר אשור הטמא שהיתה בגבא לפיכך שתה טמא ושתה טהור בלא זמן שלא פסקו טהור • דמים טמאים שנפלו שם נטהרו וזו היא המעלה • דהני דלעיל לא עלתה טבילה למים הטמאים ואלו הכא עלתה אבל אין כשרים לטבילת אדם וכלים • וידים : ז טובלים • בני אדם כל גופו : ומטבילין • הכלים והידים למדי דבעי טבילת ידים ולא סגי בנטילה כגון לקדש מעין שמימיו נובעים והמים הנובעים מעטים מן המים שאובין שפסקו בתוכו : שוה למקוה • לטהר באשבורן ולא בזוחלין דק"ל מעין מטהר בזוחלין ומקוה מטהר באשבורן • והאי משום מים שאובים מרובים שבו שוה למקוה לטהר באשבורן ולא בזוחלין : ולמעין • להטביל בו בכל שהוא ולא בני מ' סאה במקוה • דאין מקוה מטהר בפחות מארבעים סאה והאי מטהר בכל שהוא כמעין : ח מים מוכין מים נובעים שהן מלוחים או חמים : שהן מטהרים בזוחלין • ואלו מעין שמימיו מועטים דלעיל • אינו מטהר בזוחלין אלא באשבורן : מים חיים נובעי' שאינן מוכין : שהן טבילה לזבי' • דכתיב ביה (ויקרא טו) ורחץ את בשרו במים חיים : והזייה למצורעים דכתיב בהו (שם יד) אל כלי חרס על מים חיים : כשרים לקדש בהן מי חטאת דכתיב בהו (במדבר יט) מים חיים אל כלי :

ה כשרין לחלה • ל' הר"ב להשתמש בהן לחלה ללוש ולבשל בהן חלה וכן היא בפי' הרמב"ם • אבל בגא"י להשתמש בה בעיסה הטבולה לחלה וללוש בלקה בו' ובחבורו רפ"ט מהלכות מקואות לעשות מהן עיסה ולטבול לחלה ואינו מובן אא"כ נגיה הטבולה לחלה • וסוב מצאתי כך בדפוס ישן • והשתא א"ש דבמשנה דלקמן תנן כשרים לתרומה דהת' לא משכח' מים הנרוקים לדבר הטבול לתרומה אלא התם בתרומ' ממש וה"ה לחלה ממש שדינם שוה אבל הכא דוקא בטבולה לחלה בלבד ועיין מ"ש בספ"ה דשביעית : ו מי תמצית שלא פסקו ושה המים ג"כ אין בו ארבעי' סאה ואינם שאובים הרמב"ם : שלא פסקו בו' ולשון הר"ב ועדין הן מבלבלין • ולעיל משנה ד' כתב מבעבעים. ושם כתב הר"ש לתוספתא הרים בוגנים • ומפרש כלומר מבלבלים ומבעבעים : ושתה טהור • כתב הר"ב וזו היא המעלה בו' לא עלתה טבילה וכן לשון הר"ש ואינו יודע מה ענין טבילה לטהר' מים לעצמן והל"ל הפקה : ז מקוה שיש בו ארבעים סאה שבו טובלין דתני' ורחץ את בשרו במי' במי מקוה (במים נקודתו בפתח' משתע מים המיוחדין דהיינו אשבורן תוס') את כל בשרו • מים שכל גופו עולה בהן כמה הן אמה על אמה ברוס ג' אמות ושערו מכמים מי מקוה מ' סאה סוף פ"ק דחגיגה דף י"א : טובלין לשון הר"ב בני אדם כל גופו • חוץ מן הזב הזכר הרמב"ם פ"ט מה' מקואות (הלכה ה') ועיין במשנה דלקמן : מעין שמימיו מעוטין ורבו עליו כו' עיין (מ"ש) פ"ה משנה ג ומשנה ה' : באשבורן פירושו כתב הר"ב כפ"ח דטהרות • ועיין מה שכתבתי שם (בשם רש"י) זוחלין שכתב הר"ב • פירושו כתבתי במשנה דלקמן • בכל שהוא • לאו דוקא כל שהוא אלא כל מקום שגופו עולה בבת אחת זו היא • דעת הרמב"ם והראב"ד וטעמא דבני מים חיים דזב לא כתי' כל בשר הר"ן פ"ב דשבועות • והא דמצריכים בבת אחת אפרש בס"ד בסוף פ"ז וקשיא לי על זה ממשנה ו' פ"ה כמו שאכתוב שם (ד"ה וכו מ"ם) • גם אכתוב שם דעת החולקים וסבירה להו דלטבילת אדם בעינן ארבעים סאה לעולם אפי' במעין ומצאתי להר"ם דגורס בכאן לטהר בו אך אין להוכיח מזה כלום • דגם הרמב"ם גירסתו כך היא בגרסה מלשון פירושו וכך העתיק בחבורו פ"ט מה' מקואות • ובב"י ריש סי' ר"א הועתק ג"כ לטהר : ח מוכין פירשתיו במשנה ט' פ"ח דפרה • ושם נשנה במשנה המלוחים והפוסרים והר"ב שכתב חמין במקום פוסרין • כ"כ הרמב"ם בפירושו אבל בה' פרה פ"ו העתיק הפוסרים ובפ"ט מה' מקואות (הלכה ה') העתיק מרים במקום חמים ובפירושו דהכא כתב מוכים ר"ל מלוחים או מרים או חמים או זולת זה מן הטעמים הרעים הנמצאים בקצת המימות כמו (שנתבאר) בשמיני מפרה עכ"ל ושם בפרה לא כתב רק מלוחין או חמין (ויהיו מוכין בדגש הכ"ף) : ב זוחלין מלת זוחלין ענרייתא (דברים ל"ב כ"ד) עם חמת זוחלי עפר ר"ל הנחשים (הנגרים) בלשון הרמב"ם : פרק ב

א מי"ש ב מי"פ פ"ה מקואות הל"ב יפתו מים טומאת אוכלין הל"ו ג מי"פ פ"ט מקואות הל"ם טוסע יד סי' רלא סעי' ל ד מי"ש הל"ו עוסע פ"ם ה ני"ב ה מי"ש הל"ו ופ"ם הל"ם

רל"ג

פרק ב **למפרע** כו' טמאות עד שיודע שטבל כראוי. הרמב"ם פ"י מה"מ (הלכה ו')
ולאפוקי דלא תימא מהו למפרע מעת לעת. וכר"מ כן שמוע דכמשנה ספ"ג דגיטין בכיולא בזה. דמתני' דהכא פליגי עליה כדאיתא התם בגמרא (ד' כ"ח): בטומאה תמורה פי' הר"ב בתב הטומאה שמטמאתו מן התורה. וכ"ם הר"ם. ואני תמה דהא תנן בפ"ד דטהרות משנה י"ח דבר שהוא אב הטומאה והוא מד"ם שפקו טמא ושם פי' הר"ב דאפי' שפקו ליטמא טמא. כ"ם ליטהר כי הכא. ועיין עוד שם בפירוש הר"ב ותש"ה נמי לא תנן במתני' דהכא אלא כגון אכל אוכלי טמאים כו': אבל שפקו ליטמא ולטמא טהור. ודוקא בטומאה דרבנן דהכא אכל יש (תרומה) [טומאה] דרבנן דשורפי' לרבי יוסי בספק מגע כגון ו'ספיקו' בפ"ק דסב' מש"ס ומתני הוא בפ"ד דטהרות: ג אפילו נפלו שרצינו שנפלו בו כו לשון הר"ב שם מ' בפי' משנה ז': ספק יש בהם מ' סאה כתב הר"ב דשוב אין השאובים פוסלים אותו. ביין מ"ם במשנ"ו (ד"ה פסול): שיש לו במה יתלה. כת' הר"ב דשאובין דרבנן והא דתני בת"כ אדמעין כו'. אסמכתא בעלמא היא כלומ' דמדאורייתא אפי' כולו שאוב כשר. ואם תאמר ומי כולו שאוב דאורייתא כשר. אמאי פסלו חכמים שאיבה כלל. אי אמר' בשלמא דכולו שאוב מדאורייתא גזרו רבנן ג' לוגין שאובין דפסלו אטו כולו שאוב. הרא"ש) וי"ל דגזור אטו בכלי ובכלי עצמו לא שרי לטבול. דבעינן מקוה לוחיא דמעין שהוא בקרקע והא דדייקינן [בזבחים דף כ"ה) מדכתיב מקוה מים יהיה טהור. הייותן ע"י טהרה תהא. כמ"ם הר"ב לקמן במשנה ה' פ"ס. ומשנה ד' פ"ו דפרה. משכחת לה ע"י כלי גללי' כלי אבנים כלי אדמה. דפסלי מקוה מדרבנן (כדתנן לקמן רפ"ד) כ"כ הר"ם. ובהכי אזלא לה תמיהת הרא"ש שתעוריו ע"ז הפסק כמ"ם בתשובותיו כלל ל"א סי' ז'. ודעת הרמב"ם ג"כ דמדאורייתא אפי' כולו שאוב כשר. וגמ"ם בחבורו ר"פ ד' מה"מ. ועיין ת"ש לקמן משנה ה': ר ר"א אומר רביעית מים כו' משום דרביעית הוא שעור טבילת מחטין וגמורות וכבר יש שם מקוה פסול עליו. הרא"ש ועיין במשנה דרפ"ג. וכיולא בזה פי' הר"ב במשנה י' פ"ו. ועיין מ"ש בספ"ז: ושלשה

א תיעוניין לה: מ"ש פ"י טו"ס ע"ד פי' ל"ו: ס ני' פ"ס ב קדושין מ"ע. גיטין לא: נדה ב. מיי' טו"פ"ע שם

ב תיעוניין לה: מיי' שם הל"ג ר מיי' פ"י מה' מקואות ופי"ד מ"ג. מה' מטמאה הל' ב טו"ש ע"ד מיי' ל"ח סעי' טו

בין בר"הי בין ברה"ר טמאות. אע"ג דספק טומאה בר"הר ספיקו טהור. האי ספק טהרה הוא ולא ספק טומאה בטומאה תמורה. בלא הטומאה שמטמאתו מן התורה: טומאה קלה דרבנן: אכל אוכלים טמאי'. אכל חלי פרס מאוכלים טמאים או שתה רביעית משקין טמאין נפסל גופו מלאכול בתרומה. ופוסל את התרומה מדרבנן וכלן מי"ח דבר שגזרו בו חכמים. וכלן מפורשים פ"ק דשבת: ואפי' טבלי. דהשתא איכא תרתי לריעותא. שמא לא טבל כלל. ואפי' טבל. שמא קודם טביל' נתחסר. א פי' הכי ספיקו טהור: ר' יוסי מטמ' ואפי' בטומא' דרבנן משום דגבר' בחזקת טומא': אכל ספקו ליטמ' ולטמא. כגון ספק אכל אוכלים טמאי'. או לא אכל הרי ספקו ליטמ' או ודאי אכל אוכל' טמאי' ספק נגע בכבר של תרומ' ספק לא נגע. הרי ספיקו לטמא בהני מטהר ר' יוסי. דאין כאן חזקת טומאה. ואין הלכה כר"י: ג ספק מים שאובי' שטהרו חכמי' במסכת טהרות פ' הזורק טומא' תתן תניגן ו' ספיקות שטהרו חכמים ספק מים שאובין למקו': ספק נפלו. שלשה לוגין מים שאובים במקוה חסר: ספק יש בהן מ' סאה. כלומר ספק היה במקוה מ' סאה כשרי קוד' שנפלו השאובין. דשוב אין השאובין פוסלי' אותו: יש לו במה יתלה. יש לו מקו' לתלות שלא גרמו לו פסול: שאין לו במה יתלה. דמה. נפסך בהי מינייהו דנפל פסלוהו. הלכך שניהם פסולין. והאי דמטהרינן הכא ספק מים שאובין במקוה יש לו במה לתלות. היינו משום דשאובין דרבנן. והא דתניא בת"כ אך מעיין ובור מקוה מים. מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים אסמכתא בעלמא היא: ר בתחלה. שלא היה במקוה מים כלל כשנפל בו רביעית מים שאובין ונשלם אחר כך שיעורו במי גשמים: על

הטמא "שירד לטבול ספק טבל ספק לא טבל. אפי' טבל. ספק יש בו מ' סאה ספק אין בו. שני מקואו' אח' יש בו מ' סאה וא' שאין בו טבל בא' מהם ואינו יודע באיזה מהן טבל ספקו טמא: ב מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע. בין בר"הי בין ברה"ר טמאות בר"א בטומאה חמור' אבל בטומאה קלה. כגון אכל אוכלים טמאים ושתה משקין טמאי'. בא ראשו ורובו במים שאובים. או שנפלו על ראשו ועל רובו ג' לוגין מים שאובין וירד לטבול. ספק טבל ספק לא טבל אפי' טבל. ספק יש בו מ' סאה ספק אין בו. ב' מקואות א' יש בו מ' סאה וא' שאין בו. טבל בא' מהן. ואינו יודע באיזה מהן טבל. ספקו טהור ר' יוסי מטמא (מלאתי סביה) שר"י אומר כל דבר שהו' בחזק' טומא' לעול' הוא (מלאתי טומאתו) בפטולו עד שיודע שטהר אבל ספקו ליטמ' ולטמא טהור: ג ספק מים שאובין שטהרו וכמים ספק נפלו ספק לא נפלו. אפי' נפלו. ספק יש בהם מ' סאה ספק אין בהן ב' מקואו' א' יש בו מ' סאה וא' אין בו נפל לא' מהן ואינו יודע לאיזה מהן נפל. ספקו טהור. מפני שיש בו במה יתלה היו שניהם פחותי' ממ' סאה. ונפל לא' מהם ואינו יודע לאיזה מהן נפל. ספקו טמא שאין לו במה יתלה. ד ר"א אומר רביעית מים שאובין בתחל' פוסלין את המקוה. ושלשה

ושלשה לוגין על פני המים • וחכ"א בין בתחלה בין בסוף שעורו ג' לוגין: ה"ג מקוה שיש בו ג' גומות של מים שאובין של לוג לוג אם ידוע שנפל לתוכו ארבעים סאין מים כשרי עד שלא הגיעו לגומ' השלישי' יכשר ואם לאו פסול • ור"ש מכשיר • מפני שהוא כמקוה סמוך למקוה: ו' המסנק את הטיט לצדדין ומשבו ממנו שלשה לוגין כשר היה תולש ומשבו ממנו שלש' לוגין פסוליו ר"ש מכשיר (גמ' ל"ג) מפני שלא נתכוין לשאוב: ז' המניח קנקני' בראש הגג לנגבן ונתמלאו מים רבי אליעזר אומר אם עונת גשמים הוא • (גמ' לו) אם יש בו כמעט מים בבור יישבר יאם לאו לא ישבר • רבי יהושע אומר בין כך ובין כך ישבר •

ח"ב

על פני המים • לאחר שהיו בו הרבה מים כשרים: וחכמים אומרים • הלכה כחכמים • ה' של לוג לוג • לוג מ' בכל גומא: עד שלא הגיעו לגומא שלישית • כשר • דהוה ליה כמקוה שלם שנפלו לתוכו ג' לוגין מים שאובין • דלא כשלוהו • וה"ג קומיל והוי במקום ארבעים סאה קול' שהגיעו הני' לגומא שלישית • לא נפסל המקוה: כמקו' סמוך למקו' • כמקוה כשר הסמוך לשלו' שזה עומ' בכשרותו וזה עומ' בפסלותו וה"ג המים שבגומות כעומדים בפני עצמן חשיבי ולא כמעורבין ואין הלכה כר"ש: ו' המסנ' כפו המסלק שמסלק את הטיט לצד אחד • ולא שתלש את הטיט מן המים אלא בתוך המים סלקן לצד א' שאם תלשו תוכמי' נהם כשאו' ואם משבו ממנו ג' לוגין פוס' את המקוה • ודוקא כשאין במקוה מ' סאה הוא דג' לוגין מים שאובין פוסלין את המקוה • אבל אם היו בו ארבעי' סאה אינכל מי' שאובי' שבעול פוסלין אותו: ור"ש מכשי' • משום דאין מתכוין לשאיבה אלא לסלק את הטיט למקוה • מ' ואין הלכה כר"ש: ז' לנגבן תרגום והנה חרבו והא נגובו • ודוקא לנגבן אלא נתכוין לקבל המים • לכך לא נעשו שאובין • דכתיב אך מעיין ובור • מה מעיין שאין בו תפיסת ידי אדם • אף בור שאין בו תפיסת ידי אדם: אם עונת גשמים הוא • שנתקשרו שמים בעבים וירדו גשמים: אם יש בו כמעט מים בבור גרסינן • ולא גרסינן אם: ישבר • הקנקנים ויפלו המים שבתוכן לבור • דהמשכה היא כיון שמתוך כלים שבורי' נופלים לבור: ואם לאו • שאינה עונת גשמים • אי נמי שאין מים בבור • לא ישבר • דאם אינה עונת גשמים הרי לא יכול לעשות מקוה מן המים שבקנקנים בלבד • דם"ל לר' אליעזר שאיבה שהמשיכה כולה אי רובה פסולה • אבל כשהיא עונת גשמים ישבר להמשיך אלו המים ויתמלא רוב המקוה במי גשמים • וכשאין בו מים כלל לא ישבר • מעמ"י שהיא עונת גשמים • שמא יפלו מן המים לבור רביעית קודם שבירה ור"א לטעמיה דאמר לעיל רביעית מים פוסלים את המקוה לכתחלה: רבי יהושע אומר בין כך ובין כך ישבר • דקסבר ג' לוגין פוסלין את המקוה • בין בתחלה

ושלשה לוגין • טעמא כתבתי במשנה ג' סרק קמא דעדיות [ר"ה וחכמים]: ה אם ידוע שנפל בו' כשר • הא ספק פסול • מדלא קתני אם ידוע שלא נפלו בו' פסול ואם לאו כשר • מכאן ראיה לאומרים דבולו שאוב פסול מדאורייתא ומש"ה קודם שנעש' רוב מקוה בהכשר בטלינן מספ' כ"כ הרא"ש ולייסב לדעת הר"ב ודעמיה הסוברים דמדאורייתא אפי' בולו שאוב כשר • נ"ל דתנא הנ' מהדר למתני כשרו' בריש"ה ואי הוה קתני אם ידוע שלא נפלו בו' הוי כמהדר מכש"ו • גם היה מלרי למתני שלא נפלו ונס דברי ר"ש דמכש' קיימי שפ' טפי מכש"ו: הסתיך ליה כך נ"ל נייש' לם בר' הסוברי' דלפי' בולו שאוב כשר מדאורייתא • ואני תמה על הכ"מ שכפ"ה מה"מ (הלכ' ד') העמיק דברי הרא"ש למידק הכי על הרמב"ם שהעתי' ל' משנתינו והרי הרא"ש כשכתב כן לא כתב אלא להחזיק סברת הסוברים דבולו שאוב פסול מדאורייתא • והרמב"ם אין סברתו כן • אלא דמדאורייתא הכל כשר והמסנק בו' פי' הר"ב כמו המסל' מל' סינקא אותן בגדי המזבח ברש"ב דתמיד • הר"ש: פסול כתב הר"ב ודוקא כשאין במקוה ארבעים סאה בו' אבל אם היה בו ארבעים סאה אין כל מים שאובי' שבעולם פוסלים אותו • אפי' לדברי דבולו שאוב פסול מן התורה • אפ"ה סברא הוא דהא בהשקה נעשו זרועין ליטהר בטומאתן (כדתנן במשנה ו' דפר' בתרא) וה"ה להטביל בהן • הר"ש • ועיין מ"ש במשנה ח' פ"ו (ד"ה מביא): ז' לנגבן פי' הר"ב שלא נתכוין לקבל המים בו' עיין בר"ש דלקמן: ישבר דסיפא דברייתא דאך מעיין בו' שכתב הר"ב לעיל • מסיימה הכי • אי מה מעין שאין בו תפיסת ידי אדם • אף מקוה שאין בו תפיסת ידי אדם • יצא המניח כלים בראש הגג לנגבן ונתמלאו • ת"ל בור • הנה שב המקוה שיהיה מותר בו שמוף אדם מגד • ואסור עליו מגד הרמב"ם • וכלומר לר"א כדאית ליה • ולר"י כדאים ליה • וכ"כ ב"י בשם הרא"ש • ולא כבעל קרבן אהרן שפי' דברייתא זו שיב' דר"י הוא דוקא: ואם לאו לא ישבר כתב הר"ב שמא יפלו מן המים לבור רביעית קודם שבירה • שדרך השבירה להפיל הקנקנים על גדיהן ובכך ישברו ואפשר שע"י כך קודם שישברו יפול רביעית מהן לבור • וז"ל מהר"ם ואם לאו לא ישבר אם אין מים בבור אע"פ שהיא עונת גשמים פסולה דמיד כשיב' בקנקנין לשבר אותם • שמא יהיו נתזין למעלה תעמד מים מהקנקן רביעית קודם שישברו ואח"כ לא יועיל להקות עליו לר"א דס"ל רביעית בתחלה פוסל את המקוה • ואפי' אם אח"כ ירדו גשמים לא יזכר • אבל הסמא דאיכא תרוייהו עונת גשמים ויש מים בבו' כיון שיש מעט מים בבור לא פסלה ביה רביעית מים שאובין אלא ג' לוגין על פני המים • כדאמר לעיל • ולא חיישינן שמא יהיו נתזין ג' לוגין • דכולי האי אין נתזין • וא"כ ישבר הקנקנין ויפגר שיהא מיעוט מי המקוה בהמשכה • וכשירדו אח"כ מי גשמים יהא רובו מי גשמים ומיעוטו מהמשכה וכשרה • אע"ג דכשהמשיך לתוכו קודם שירדו גשמים היה רובו בהמשכה יכיון דכשהגיעו שיעור מקוה בסוף היה מעוטו בהמשכה • כשר • ע"כ: ר"א כין כך ובין כך ישבר • כתב הר"ב דקסבר שאינה שהמשיב כולה טהורה • וכ"כ הרמב"ם •

גם הר"ן פי' כן בפ"ב דסוטה. ותמי' לי על הר"ב שכתב שאין הלכ' כר"מ ש"מ דהלכ' כר"י גם הרמב"ם כתב בפירושו והלכ' כר"י ובפ"ד משנה ל וכן בפ"ה דתרומות משנה ו' מפר' דאין בהמשכה כשרה אלא אחר שכבר היו שם רוב מי גשמים הכשרים. ופסק כן הלכה. ואף אע"ג דכתב עוד פירוש אחר משמא דגמ' מ"מ לא דחה הדין דנפקא לפוס פירושא קמא. וכרמב"ם בחבורו פ"ד אף על פי שבהעתקתו לדברי ר' יהושע דהכא נראה מדבריו כפשט דמתני' דאפי' בכולה מכשרינן לא קשיא אדידיה דפסק אח"כ בהמשכה אינה כשרה אלא אחר רוב הכשרים. וי"ל דילמד סתום מן המפורש ס' אחר כך. ובל ת"מ מפירושו דהכא ודאי דקשיא. דמפרש בהדיא דלר' א"ל שיהא בזה הבור כלל מן המי ואפי' לא יהיה בעת גשמים. ופסק דהלכה כמותו. ובפ"ד משנה ל' מפרש דאינו כשר אלא לאחר הרוב וא"ש: אבל לא יערה. דאע"ג דלגנבן העלן ולא נתכוין שיתמלאו. והוי דומיא דהניחן בשעת שיזור פנים דבפירוש הר"ב בר"פ דלקמן דטהורים שאני הכא דכיון שעירה לבור אחשוביהו. הר"ש: ח אם היו המים לפיס ע"ג כל שהוא יטבר. פירש הר"ב אלא בשאבו המים בכל שעה הן מחוברים. ומסיים מהר"ש יטבר הצלין שאם יתמעטו המים שלא יהיו לפיס ע"ג ויהיו שאובים ואז יפלו תחתו לבור ויפסלוהו אם אין בו מ"שאה ואם לאו לא יטבר אם מי העלין הם הרוב דרוב בהמשכ' לא ע"כ: ורי"א בין כך ובין כך יטבר. אבל לא יכפה. דחשיב תפיסת ידי אדם יותר ממניח קנקנים לגנבן. דהתם לא חיס עליהם לקבלה מעולם. דלא העלם אלא לגנבן. כ"י בשם הרא"ש: ט המכרר קנקנין בתוך הבור. שהוא תלא מים כדי שיבלעו המים בתוך דפני הקנקנין ולא יבלעו היין שיתן לתוכן ונתמלאו מים. שנבלעו המים בדפנותיהם וגם עברו לתוכן עד שנתמלאו מים אע"פי שבלע הבור מימיו יטבר הקנקנים. דהמים שבתוכן לא חשיבי שאובין. שלא כיון שיכנסו המים לתוכן. כ"ד בשם הרא"ש: ורי"א במים ובטיט. ופי' הר"ב מפני שהמי' מקדמין וכי הא דתנן בשם ר"ו ופי' הר"ב ז"ל שהמי' מקדמי' להטביל הרגלי' קוד' שישקעו בטיט ובמי' הוטבלו וק"ל דמאי מהני הא דהוטבלו במי' קוד' שנשקעו בטיט. והרי אז לא היתה המטה כולה במי'. ואנן כולה בכח אחת בעינן שתהא במי' כמ"ש שם ה"ב ז"ל הר"ש [שם] שהמי' מקדמין לאיתן הגומות של כרעי המטה ובמי' הוטבלה ואין כאן חציצה דאין חוצץ לא טיט היון וטיט היולרי (כדתנן בפ"ט משנה ב') ע"כ וקשה לי דהיאך מקדמין המי' לגומות. דהרי הגומות אינן נעשית אלא ע"י הרגלו. אבל לשון הרא"ש מפני שהמי' מקדמין כלומר דכשאחב בטיט כבר קדמו המי' ונבלעו ברגלי המטה קוד' שהגיעו לטיט גומות. המי מחוברי' לתקוה הלכך לא הוי חציצה. כדתנן (סוף פ"ח) האומן בלד ובכלי ומטבילן טמאי' ואם הדיח ידיו במי' טהורי' על כאן מ"ד ר' יהושע שמטבילין במי' אילן ובכלי בטיט ומים מינטרוסי תנטרף להשלי' לאחרבעי' פלה (כתו שכתב הר"ב שיבא דר"ל) הר"ש. ועיין ברפ"ו:

אב שם פ"ג ג שם פ"ח שם ע"ב שם פ"ג

בתחלה בין בסוף. ולא רביעית. ולא חייסין שמא יפלו לבו"ב לוגין קודם שבירה ואע"ג דלאו עונת גשמים הוא יטבר. דיכול להמשיך על שיעור מקוה. דקסבר שאובה שהמשיכ' כולה טהורה. ואין הלכה כר"א: או יכפה. אבל לא יערה: ח הסייד ששכח עציץ בבור ונתמלא מים. אם היו המים צפי' על גביו כל שהו. ישבר. ואם לא. ר' אליעזר אומר מטבילין במים ואין מטבילין בטיט. ר' יהושע אומר במים ובטיט. באיזה טיט מטבילין. בטיט שהמים צפים על גביו. היו המים מצד אחד. מודה ר' יהושע שמטבילין במים ואין מטבילין בטיט. באיזה טיט אמרו. בטיט שהקנה יורד מאליו. דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר מקום שאין קנה המדה עומד. אבא אליעזר בן דולעאי אומר. מקום שהמשקולת יורדת. ר'

לעיל: ט המכרר קנקנים בבור ונתמלאו אע"פ שבלע הבור את מימיו ואין מים בבור אלא שבקנקנים. הרי זה יטבר. כדבי יהושע דאין רביעית פוסל ותטבר את הקנקנים ועושה מקוה בתחלה: ורבי יהושע אומר בטיט ובמים. כשהמי' צפי' ע"ג העיט ואפי' רגליו שוקעות בטיט מטבילין לר' יהושע מפני שהמי' מקדימי'. ור"ל לית ליה האי סברא. אבל אם היה מטביל כלי קטן במי' הצפי' על גבי הטיט. בהא מודה ר"א דבעלתה לו עציצה. כיון שלא היה שוקע בטיט כלל ותנטרף להשלי' ארבעי' פלה. והלכה כר' יהושע: שהקנה יורד מאליו. שהוא רך ונמוח כל כך שאם ישימו בו קנה ישקע בטיט מאליו: מקו' שאין קנה המדה עומד. קנה שמודדין בו אינו עומד מאליו בתוכו וזה אינו רך וניתוח כראשון: משקולת. בדיל של הבנאי'. וכל הטעורין הללו כל אחד מוסיף בקושי הטיט ועביו. שראשון רך מכלם. והשני קשה מ מנו. והשלישי קשה מימנו. וכן כלם:

בפי חבית • שפיה גר וקטן • ואם הטיח רק כלכך שיכול ליספך
ולהכניס בשה גר של חבית עלתה לו טבילה: שפופרת הגוד •
שפופרת של קנה שמניחין ע"פ הגוד ששופכים לתוכו • ושעור
הנקב של שפופרת הגוד שיהו חוררות בו שתי אצבעו' בינוניות •
שהן רוחב שתי אצבעו' הראשונו'
של פס היד לא הגודל: הנמדד
בלוג • כל זמן שהוא רק כלכך
שהו' נמדד בלוג והוא כלי שמחזי'
ז' בינים הוא נמדד עם המקוה
וטובלין בו והלכה כר' יהודה:
פ"ג ר' יוסי אומ': ולזה לוג
ומחצה ונתערבו והרי
יש כאן ג' לוגין מים שאובין שהן
פוסלין את המקוה • אע"פ כן
כשרין: שלא נקרא עליה' שם פסול
שאם היו מוסיפין מים כשרין
בכל אחד עד תשלום שעור של
מקוה • היה כל אחד מהן כשר:
ונחלק לשנים והוסיפו בכל אחד
מים כשרים עד שיגיע בכל אחד
מהם כשיעור מקוה • פסול כל
אחד מהן: וחסר אפי' קרטוב•
לאחר שנפלו עליו ג' לוגן מים
שאובין מצומצמים נחסר ממנו
אפילו קרטוב של מים • כשר
להוסיף עליו מים ולהשלימו
לשיעור מקוה • שא"א שבאותו קרטוב שחסר • לא חסר מעט מן
השלשה לוגין • וגמצא שלא היה בו שלשה לוגין מים שאובין:
קרטוב חלק מש"ר בלוג: עד שיגיע ממנו מליאו • המים שהיו
בו תחלה כשנפלו בו ג' לוגין מים שאובין: ועוד • מעט יותר
כדי לחסר מג' לוגין • כגון מקוה שהיו בו כ' סאה מים כשרים •
ונפלו לתוכו ג' לוגין מים שאובין • ונתמלא אח"כ מי גשמים •
לעולם הוא בפסולו עד שיוציא ממנו כ' סאה • שהיו שם תחלה:
ועוד מעט יותר למעט שלשה לוגין: ב שיעמיד בחצר ארבעי'
סאה מקוה כשר למטה מן הפסול ופותקן לכשר כדי שיתחברו
ויטהר העליון הפסול מן התחתון הכשר • דאמרי' • גוד אסיק •
וכ"ש אם הכשר למעלה והפסול למטה דאמרינן גוד אחית:
אלא

פרק ג וחסר אפי' קרטוב • פי' הר"ב חלק מס"ד בלוג •
והוא שמונים שבמונים הלוג • ומצאתי לו
חבר לשיעור זה שכן בפ' בתרא דתרומות [משנה ח'] בתרומו'
מעשר טמא של דמאי • שלא הגריכוהו להוליכו לכהן נפ"ות
מזה השיעור • ולפי זה בדוקא
נקטי חכמי' חסר קרטוב ורא"יכי
לב' נתחלת הל' מקואות שכתב
בשם הרשב"ץ • דדוקא קרטוב
ומגראה לו דלאו דוקא • אלא
אפי' פחות מקרטוב כל שהסרו
מ' סאה אפי' כל שהוא פסול ע"כ •
והנה הוא הכם עדיף מגבינא שם
כתבו ג"כ התוספת בפ"ק דר"ה
דף י"ג וז"ל מדה הפחותה נקט
ולאו דוקא דאפי' פחות מכאן
ואפי' חסר כפה אינו טובל ע"כ •
וא"ת ואי היכי דליא דוקא אלא
אפי' כל שהוא • א"כ היכי קתני
מפני שהסרו לו ג' לוגין • ודלמא
אותו כל שהוא לאו מג' לוגין
הוא • כך מלתא לא קשיא כלל •
דאין לך כל שהוא שלא נוכל
לחלקו לשתים • דהא משום כן
קשיא להו להתוס' דפ"ח דזבחים
(דף ע"ד ה ר"א) אמתני' דרפ"ס
דפרה כמ"ש שם • ומ"ש עוד
הב"י שהרשב"ץ כתב בשם א מהמחברי ששיעור קרטוב משקל
די' הרמב"ם כ"כ בפרה"ה וסוף פ"ז (הלכה י') מה' מקואות:
עד שיגיע ממנו מלואו ועוד • פי' הר"ב כגון מקוה שהיו בו כ'
סאה מים כשרי' ונפלו לתוכו ג' לוגין מים שאובין ונתמלא
אח"כ מי גשמי' כו' וכ"כ הרמב"ם בפירושו • ובשבורו פ"ה מה'
מקואות (הלכה ו') • ואע"ג דחכמי' אינם סובריס שהג' לוגין
נתערבו מהם בכל טפה וטפה כסברת ר' יהושע • וא"כ אפילו
השיגיע ממנו מלואו ועוד עדיין יש לנו לומר שמא כל הג' לוגין
נשארו באלו הנשארים ולא יצא מהם כלום • איכא למימר דשולי
האי לא חשו אבל שיערו דכשיגיע מלואו ועוד • שא"א שלא יחסר
מקצת מהג' לוגין עלהם וכיונא בזה הרגיש הראב"ד בהשגתיו
(דלק' כמ"ש שם בפ"ד) וע' מ"ש בשמו במ"ג (ד"ה עד שיתחבר):
עד שיגיע ממנו מלואו ועוד • אעפ"י שהמים הנשפכים ויונאיקן
הבור מעורבי' הם יונאין • וכשיונא [כ'] סאה (יש נהן) מן הראשוני' שנפלו ויש בהקמן הכשרי היורדי' בסוף אפ"ה כשיגיע מהם
[כ'] סאה ועוד כשר • הואיל ולא נפסלו אלא מחמת שלשה לוגין מים שאובי' • כ"ז בשם הראב"ד: ב שיעמיד בחצר כו' • ל'
הר"ב ופותקן • פירשתיו במשנה ו' פ"ה דתרומות: ויטהרו העליוני' מן התחתוני' • פי' הר"ב דאמרינ' גוד אסיק וכו'
וכ"ש הר"ם • ומדכתב הר"ב שאין הלכה כרא"בע • ש"מ דכת"ק הויא הלכה • ותמיהא לי טובא דבפ"ז מסק ה"ו' בסק דלא כר"י
דס"ל אמרי' גוד אחית • וא"כ כ"ש דגוד אסיק לא אמרי' • ורא"יתי בכ"מ פ"ה (הלכה ו') דדייק מדהרמב"ם העתיק המשנה הזו בל'
אחרת • ולא כתב בה שאפי' הוא עליון אם תחתון • דש"מ דלא ס"ל דאמרי' גוד אחית • וקשה לי על זה דבפירושו לא מסיק כן
ומהאי דיוקא דדייקינן בדברי הר"ב דהכי איכא נמי למידק בדבריו שבפירושו • וכר מן דין קשה לי שהם המשנה פ"ו מטהרין פ"ג
מקואות העליון מן התחתון כו' וע"י סילון ופסקו כל הפוסקי' • ולכן נ"ל שאין מדברי הרמב"ם שבחבורו הברע דס"ל דלא אמרי'
גוד אחית • וכבר גם הכ"מ כתב שאפשר
ליכא

רל"ג

א חיי' שם ע"ה בוש"ע שם סעי' ב גם סעי' כב וסעי' בא ד"ש סע' ב"ל

דליב' לחידוש מלתא' ולא מיתר עליון ותחתון אבל כתב דמלשונו
שנכנס"ה (הלכה ח') משמע כ בני ג' בומות כו' ואני אומר דגם
מש"ה אין הכרע שהרי כתב עשה הדבר שאין התיש הנזחלין
ומערבין אא"כ עמדו ואין בל"הזה משמעות דלא ס"ל גוד אחית
וכבר גם הכ"מ עצמו כתב כן שם
ולפיכך אומר אני דהרמב"ם
פוסק למתני' דהכא כתות שהיא
וכמו שפוסק להיא דפ"ו
ותרוויהו טעמא דאית לן אזי
גוד אסיק ומקטפרס לא קשיא
כמו שאפרש בס"ד. והא דבהדי
דמתני' ו"פ"ז אם היו רגליו של
ראשון טובעות בתיש ופסק דלא
כר"י דס"ל דאף השני טהו' התיש
מטעמא משום שאין המים שעל
האד' מחוברי' שבזקנתו נגוב
ונמצא שאינו חבור: ומה"ט פסק
בסגום עבה דמתחבר. וכתו
שהעלה שם הכ"מ בשם ה"מה"מ (הל' י"ב) ועוד ראיתי להשור
דפסק בהיא דאם היו רגליו של ראשון כו' דאף הכ' טהור
כר' יהודה. ונתלבט מא"ד הכ"י למצוא לו טעם. ולי נראה
דטעמו בשבוטו משום דכל הני מתני' ס"ל דאתרי' גוד אסיק
וכ"ש גוד אחית. להכי פסק כר' יהודה. ולא הוה שתם ואח"כ
מחלוקת. דהא בתר הכי שתים לן תנא בסגום עבה כר' יהודה ובהא פליג הטור עם הרמב"ם דלהרמב"ם היא דסגום עבה כל"ע
היא. דלא כמ"ש הר"ב שם שהיא כר' יהודה. ומפני כן מיד לחלק בין אדם לסגום ולהאדם לא שייך ביה גוד אחית מהטע' שכתבתי
אבל להטור בהאדם נמי איכא גוד אחית. ואה"נ דאתרי' ומכשירין ביה. וכן נמי בסגום מכשירין מטעם גוד אחית והיא שתם שאחר
מחלוקת. ולפי' קל' כר' יהודה וכמ"ק דהכא וכשתם דפ"ו. כך ל"ל בדעת הרמב"ם והטור ומתיישבי' כל המשניות הסתומות
שיבא דהלכתא: אלא מ"ש פרק ז (וכתב הר"ב כלומר אא"כ כו' עד שלא יגע אחר בשה התיש אא"ה בתנעות הבור ואז יהיה הבור טהו'
כך לשון הרמב"ם) וג"ש פסק. וכתב הר"ב שהיא ל"ל עיקר. וכן היא בנוסחת מהר"ם ז"ל: ג והאמה נכנסת לו פי' הר"ב כגון
מי בשתים שבאי' מן המדרון. וכ"כ הר"ש. ופירש הכ"מ (פ"ה מה"מ הלכה ו') כלומר דאלו היתה אמת המים טובעין אפי' אינה אא"
כל שהו. היתה מטהרת את המי' השאובי' שבבור. וכ"כ בשם ברא"ד כ"כ הרא"ש בה"מ: לעולם הוא בפשוט
כו' מיירי אל"ל היו המי' של האמה מ' שאה קודם מיבורן למי הבור. דאל"כ מאי שנא מכשיעתיד בחבר מ' שאה דתנן לעיל דיטהרו
העליוני' מן התחתוני'. ושוב מצאתי לקתן פ"ה משנה ב' דמוקי לה הר"ש למתני' דהכא. כשאין בה מ' שאה באמה. עוד
ראיתי כן להרא"ש בפי' מרובה (דף ס"ז) דמוקי לה הכי משום דקשיא ליה ממשנה ב' דפ"ו: עד שיתחשב שלא
נשתייר כו' תדקתני עד שיתחשב. ולא קתני עד שיגע מלאיהן כדקתני לעיל. משמע שהמי הנפי' ויונאי' משם. לא נחשב אותם
כולם מן הראשוני'. כמו שחשבנו לעיל (ד"ה עד שיגע). אלא לפי חשבון המים שהיו בבור. והמי' היורדי' בתוכו הם יונאי'. אא"נ
מחנה על מחנה (משני) שהמי' היורדי' לבור באחרונה קרובי' לגאת יותר מן הראשוני' שהיו בבור. וכן שנינו בפ"ו (משנה ח')
היו בעליון מ' שאה ובתחתון אין כלום. ממלא בכתף ונותן לעליון עד שירדו לתחתון מ' שאה ואם ולמי לאכשרי תרוויהו העליון
התחתון קא בעי. ואי ס"ד דלא נפקי כי הדדי. או האי פסול או האי פסול. שהרי כנתן שאה ונטל שאה דמי. ואמרי' עד רובו
אלמא ס"מ דכי הדדי נפקי. וס"מ דלא קפדינן בכה"ג. אלא דלא נשקול רובו דמקוה. כתרוצא דתרץ בפ' הערל (דף ס"ב)
ומש"ה תרוויהו מתכשרי. ואם תמצא אמר הכא דחשבי למים הנפי' ויונאי' לפי חשבון. וכמתני' דלעיל חשבי. לכל הפוסלי' שהם
נפין ויונאי' אחלה. אתם כולהו כשרי. וכב' לוגין שאובין דאפסלו להו. אבל הכא כולהו פסולי. ומש"ה אזלי בהו לפי חשבון כ"ל
בשם הראב"ד ועיין בסוף משנה א' דפרק ה' ועוד שם משנה ה' בד"ה וטוטפי' כו': הסוחטת את כסותה עיין פרק ז' משנה ו'
וחבבים פוסלים. פי' הר"ב דסברי ג' כלי מלטרפי. כדתנן לקמן וכן פי' הר"ש. וכתב דג' מחלוקת בדבר. דאיכא נמי רבנן
דאמרי אפי' בד' וה' כלי פוסלי' (וכמ"ש הר"ב בתשנה ד' פ"ק דתמורה) ע"כ. ומשום דהכי תניא לקמן מג' מלטרפין
אד' אין מלטרפין. ניחא להו למוקי' רבנן דהכא כי מתני' דלקמן. ולא כרבנן דבריי'. וכבר כתב הר"ב ברים מתני' דלקמן סיומא
דמלתייהו דרבנן הוא. ומ"ש הר"ב לקמן בד"ה לא כך כו' מכלי' הרבה לאו דוקא. אלא לג' קורא הרבה. ומ"מ נר יכין לדחוק
ולומר דה"ק רבנן. דכמו שמג' כלי' מלטרפין. ה"נ ממקומות הרבה שמכלי מ' נמי מלטרפין. דכך לי מקומות הרבה מכלי אחד
כמו ג' כלים לאחדייהו. ולי הרמב"ם

בגלי

א מיי' פ"ה מה"מ הל' ט"ו
ב מיי' פ"ז מה"ט הל' ט"ו

ג "בור שהוא מלא מים שאובין והאמה נכנס' לויוצאה ממנו' לעולם הוא בפסולו' עד שיתחשב שלא נשתייר מן הראשוני' ג' לוגין. שנים שרייו מטילין למקוה' זה לוג ומחצה' וזה לוג ומחצה. הסוחטת את כסותו ומטיל ממקומו' הרבה. והמער' מן הצר צור ומטיל ממקומו' הרבה. ר"ע מב שיר' וחכמי' פוסלין. אמר ר"ע לא אמרו מטילין אא מטיל. אמרו לו לא כך ולא כך אמרו. אלא שנפלו לו שלשה לוגין: ד מכלי

פוסלי'. דסברי ג' כלים מלטרפין: לא אמרו מטילין אלא מטיל כלשון זה. קבל רעקיבא מרבותיו. דכלי המטיל ג' לוגין מים למקוה פוסל את המקוה: ולא כך אמרו אלא שנפלו. ולא שנפלו מכלי מ'. לו מכלים הרבה. ואין הלכי כר"ע: ד מכלי

ד מכלי ח' משנים וכו' סיומא דתלתיהו דרבנן היא: ט' קבין מים בעל קרי חולה שאינו יכול לטבול אם נתנו עליו ט' קבין מים טהור ואשתוני מתני' דלא שנא מכלי א' לא שנא מב' או ג' כלי': וכן טהור שנפלו על ראשו ועל רובו ג' לוגין מים שאובין דסוסל את הרוחה. כדאמרי' פ"ק דשבת (דף י"ג) הני ג' לוגין מב' או ג' כלים מצטרפין מד' אין מצטרפין: בד"א דמב' ושלשה כלים מצטרפין: בזמן שלא נתכוין לרבות. אמקוה קאי שלא נתכוין להוסיף עליו כדי להרבות בו מים: אפי' קרטוב. שיעור תוצאת אחד מס"ד בלוג:

פ"ד המניח כלים תחת הצנור. מרזב שתי נשמים נכנסי' בו ויורדי' דרך פיו לתוכו' והכא מיירי בצנו' של עץ שקבעו ולבסוף חקקו. דהואיל ולא היה תורת כלי עליו כשקבעו אע"פי שחקקו אחרי כן לא חשיבי המים שבתוכו מים שאובי' הואיל ולא היה תורת כלי עליו בתלוש: וא"כלי' קטני' דלא תימא דלא חשיבי: אפי' כלי גליים. דלא חשיבי כלי' לענין שותא חשיבי כלי' לפסול את המקוה אפי' אם שברם או כפה אותם דלא דמי לתניא קנקני' דראם הגג לנגבן: וב"ה מטהרין בשוכח בפ"ק דשבת בגמ' מוקמי פליגתיהו כשהניחן תחת הצנו' בשעת קשור עביס ונתפזרו. ושכחן וחזרו ונתקשרו. דב"ש סברי משום פזור עביס לא נתבטלו מחשבתו הראשונה. דגלי דעתיה שרצה שיהיו לתוכן וב"ה סברי בטלה מחשבתו. דכי נתפזרו אחת דעתיה דקשר לא ירדו בשמים עוד. אבל הניחן תחת הצנור בשעת קשור עביס. ואחרו הנשמים לבא ונלא למלאכתו ושכחן. דברי הכל הואיל ותתחלה לכך נתכוין לא בטלה מחשבתו בשכחתו ואם הניחן בשעת פזור עביס. דברי הכל טהורים שלא נתכוין מתחלה לכך: בשפה בחצר שהוא טהו' בחצר שלא תחת הצנור ונתמלאו מן הגוטפין ונפלו למקוה דדוקא תחת הצנור הוא דפליגי ב"ש. דגלי דעתיה דרצה שיפלו לתוכן ומשום פזור לא בטלה מחשבה קמייתא. ואבל הניח בחצר אפי' בשעת קשור. לא מוכחא מעקרא מחשבתו קמייתא שפיר. הלכך בטלה כשנתפזרו: עדין מחלוקת במקומה עומדת. שלא עמדו לתקון על כך ולא רבו תלמידי ב"ש: ב המניח טבלא תחת הצנור. להמשיך המים למקוה: אם יש לה לבוזבז. שפה סביב מד' רוחותיה כדי שיהיה לה בית קבול. פוסלת

ד "מכלי אחד משנים ומשלשה מצטרפין, ומד' אין מצטרפין, בעל קרי החולה שנפלו עליו ט' קבין מים וטהור שנפלו על ראשו ועל רובו ג' לוגין מים שאובין מכלי אחד משנים ומשלשה מצטרפין מארבעה אין מצטרפין בד"א בזמן שהתחי' השני עד של פסק הראשון ובד"א בזמן שלא נתכוין לרבו' אבל נתכוין לרבות אפי' קרטוב בכל השנה מצטרפין לשלשה לוגין:

פרק ד המניח כלים תחת הצנור. אחד כלים גדולי' וא' כלי' קטני' אפי' כלי גליים כלי אבנים כלי אדמה. פוסלין את המקוה אחד המניח וא' השוכח כדברי ב"ש וב"ה מטהרין בשוכח. א"ר מאיר נמנו ורבו ב"ש על ב"ה ומודי' בשוכח בחצר שהוא טהור. א"ר יוסי עדין מחלוקת במקומה עומדת: ב המניח טבלא תחת הצנור אם ישלה לבזבז פוסלת

בגמ"' ואמרו חכמי' כו' איך שתהיה נפילתן ואפי' ממקומו' רבי': ד ומד' אין מצטרפין ובפ"ק דתמורה משנה ד' כתבו הר"ב והרמב"ם דאיכן הלכה ושם האריכתי בזה בס"ד: בעל קרי החולה שנפלו עליו ט' קבים מים טהור. ואמרי' התם (סס"ג דברכו') בגתיה אבל לא בטביל' הר"ם ומע"ג דבריו ליתא חול' מ"מ הכי מסרש התם בסוגי' וכן בפ"ב דגיטין דף י"ן. אמר רב פפא הרי אמרו בעל קרי חולה כו'. והא דבפ"ג דברכות תנן דבעל קרי צריך טבילה. וטבילה בארבעים סאה היא ועיין רפ"ח דמכילתין ההיא בתקנת עזרא כדפי' הר"ב סס ומסקינן בפ' מי שתתו (דף כ"ב) דעזרא תיקן טבילה לבריא המרגיל (ממשיך את הקרי עליו שמשמש ממטו) ארבעי' סאה ואתו רבנן והתקינו לבריא לאגמו ט' קבין. שכן שיעורו לרחיצת כל הגוף. וכ"כ בסס הראב"ד בת"ג פ"ק דעדיו: בזמן שלא נתכוין לרבות. פי' הר"ב כדי להרבות בו מים שיהיו בו מים בשפע. ולא יחסר ע"י טבילות שיטבלו בה. כך פי' הב"י (סי' ר"מ) ותמה על הטור ורביו ירוחם שהוציאו המשנה

א סס פע' שו ב גיטין עו: ג מיי' פ"ט מה' מקוה אלר מקוה חול' ד מיי' שם ופ"ם מה' מקוואות הל' כ' ה מנת ש"ב מיי' פ"ז מה' מקוואות טוש"ע י"ד סי' רא חת סעי' ז ומיי' ושוש"ע סס ו מיי' שם פ"ו טוש"ע סס סעי' לה

מתמתעה. ופירשו דנתכוין לרבות היינו שמשעה ראשונה שמתחיל להטיל בו מים. היה בדעתו להטיל ג' לוגין. ע"כ ומצאתי למהר"ם שמפרש כמו כן בדברי הטור. שכתב וז"ל בד"א דד' וה' כלים אינם מצטרפים לפסול את המקוה. בזמן שלא היה בדעתו לערות יותר. אבל אם כשעירה עתה לזה היתה בדעתו לערות למחר או ליום מחרת יותר אפי' קורטב בכל פעם ופעם. מצטרפין לג' לוגין. ע"כ:

פרק ד תחת הצנור. פי' הר"ב שקבעו ולבסוף חקקו. עיין במשנה ג': אחד כלים גדולים ואחד כלים קטנים. פי' הר"ב ואחד כלים קטנים דלא תימא דלא חשיבי וכן פירש"י בפ"ק דשבת דף י"ן. אבל התו' כתבו א' כלים גדולים שמרוב גודלן אינן מקבלות טומאה. כגון כלי עץ שהן יתרים על מ' סאה שאינן מטלטלין מלא וריקם. אפי' בכי מקרי שאינה. וא' כלים קטני' כדתנן במס' כלי' (פ"ב) הדקים שבכלי חרס הן וקרקרותיהן ודופנותיהן יושבים שלא מסומכי' שיעורן מבדי סיכת קטן ועד לוג. אבל בגיר מבני שהורים ע"כ. ולשון יתירים שכתבו. קטי' דמחזיקי' מ' סאה פגן בדפע"ו דכלי' וכשאר דוכתי. ול' הראש המחזיקים מ' סאה. ול' מהר"ם ראיתי שהוא ג"כ כל' התוס'. ול"ע: אמר ר"י עדין מחלוקת כו' וידוע דר"מ ור"י הלכה כר"י. והלא בהרמב"ם שפוסק כר"מ. וכתב בפירושו שהוא מי"ח דבר. ומדבר"ב לא מנאו בי"ח דבר בפ"ק דשבת ש"מ דס"ל דהל' כר"י. וקדמת הגא"ש: ב אם יש לה לבזבז פי' הר"ב שפה סביב מד' רוחותיה וכו' דאי מפשה רוחות

רוחות • אין זה בית קבול • וכפ"ב דמס' כלים אין לדקדק כלום • דקתני (במשנה ג') הטהורין שבכלי חרס טבלא שאין לה לוביז דה"נ קתני (במשנה ו') הטמאין שבכלי חרס טבלא שיש לה לוביז ורמ"ם בתוס' כלים פי"ב משנה ו' (ד"ה ולוביז) הר"ם • ועיין מ"ש בתוס' (במס' ב"ק דף ל"ב ד"ה שנחלקה) ורמ"ם בפ"ו מהל' מקואות הל"ב. מדכתב הרוקח דמשמע דדוק' בבי' רוחות הוא דכשר • אבל אם אין לו לוביז מב' רוחות פסולה:

זקפה לידות כו' אינה פוסלת כו' ומיירי כגון דבלאו הטבל' היו המים במשכי' למקוה דאל"ה אע"פ דאין המים נפסלי' מחמת ס' זיבה. מ"מ נפסלי' משום דהוי' ע"י טהרה בעינן • כדאי' בפרק (ה') (משנה ה') הרא"ש:

גובצנור מ"ש הר"ב בסוף המשנה דסלון וצנור ומרזב אי הוא • ומיהו כשתנו בגודלן וקטנן • כדפי' הר"ב במ"ו פ"ו דכ"ב: לקבל צרורות המתגלגלי' במים • כדי שלא ירדו עם המי' הרמב"ם פ"ו מה"מ (הלכה ו'): ובשל חרס רביעית • עיין (מ"ש) משנה ב' פ"ב דכלים: ונבבש פי' הר"ב שהטפר נקבע ונעשה מהודק כו' וקשיא מהא דתנן בפ' חלון משני ג' קרין עמוק י' ורחב ד' • מערבין ב' ואין מערבין א' • אלא עפר או צרורות מערבים א' ולא מצריכים כביסות • וי"ל דגבי חרין שאני דהכא מבטל ליה תחורת כלי • כ"ה בפס פ' ירמיס • (ומתיסב בזה ב"ב משנה ו' סע"ו דאהלות) ואע"ג דלכאורה נראה דדוקא לפי' דמפרש כביסת רגל הוא דקשיא ליה • בעיני נראה דאפי' כפנפרש כביסה מאליו נמי קשיא • וכתב הרא"ש דהרמב"ם והראב"ד גורסי' ונגפס • כלומר ונעשה חזק וקשה כנפסי' • ע"כ • ופי' נפסים כתב הר"ב במשנה ב' פ"י דכלים: ורחב מן האמצע אינו פוסל כו' לפי שלא יכוין לזה החלל שיהיה כלי קבול • ואמנם היה הכוונה שיצאו המים מן המקו' הצר בחוזק הרחב"ם • ומ"ש הר"ב לא חשיב לקבלה • אל' הר"ש העתיק כן אבל נ"ל שצ"ל לא חשוב נעשה לקבלה: דאם רוב מן הכשר • פי' הר"ב כגון שב"א אמה כו' וכ"כ עוד בפ' ה' דתרומות משנה ו' ופס כתבתי דלענין הדין שמשהו יותר מך סגי • ובלשון הב"י אמנ' מעטיק בד"ה ואם לאו כו' בס"ד: אם ידוע שנפל לתוכו מ' אמה כו' עיין מ"ש בזה במשנה ה' פ"ב: ואם לאו פסול • פי' הר"ב דג' לוגין מים שאובי' כו' ואפי' המים שאובי' בפני עצמן אלא נתערבו בכשרי' אין פוסלין דרך המשכה אלא ברוב וכ"כ הרמב"ם ומקשה הכ"מ (פ"ד מה"מ הלכה מ') מדקתני ריש' אימתי בזמן שמתערבין עד שלא יגיעו למקוה • דמשמע שמפני שנתערבו מקודם הוא דמכשרינן הא לאו הכי לא • וכ"ל דהא דקתני שמתערבין • היינו לאפוקי היכא דלא נפלו רוב כשרים בריש' דהיה במקוה פחות מך' אמה ומשהו מים כשרי' הוא נפסל בג' לוגין מים שאובי' • אעפ"י שנפלו בו בהמשכה • אבל כשהם מתערבי' קודם שירדו והם נמשכי' ויורדי' אע"פ שאין רוב הכשרי' ניכר ושומד לעצמו כיון שגם

פוסלת את המקוה • דהוו להו מים שאובי' • ומ"ש צנור לא היה מפסיל מקוה • דאיירי בצנור שקבעו ולבסוף חקקו בדפרי"ם: וקפה לידות כדי שתורדם מעצמם שבה אינה פוסלת את המקו' דלא קיימא כדרך קבלתה • ג' החוטט בצנור דרך צנור להיות פחות מב' לדדי' • ואין פוסל את המקו' אל"כ חקק בו חקק מעט כדי לקבל צרורו' המעכבי' הלוך המי' וכשחקקו ולבסוף קבעו מיירי הואיל והיה עליו תור' כלי' כשהיה תלוש • הרי המים העוברי' בו שאובי' הן ופוסלי' את המקוה: ובשל חרס לא חשיב כלי • אל"כ יש לו בית קבול של רביעית: ולא אתרו רביעי' אלא בשברי החרס • דוקא בכלי חרס לאחר שנשבר בעינן שיהא השבר מחזיק רביעית • אבל מתחלתו אפי' כל שהוא חשוב כלי • ואין הלכה כר"י: מתחלחלים • מתגלגלי' בתוך בית קבול שאינו מהודקי' בו • אעפ"י שנתמלא מהם • אלא מתנענעים הילך והילך • לשון ותחתה לחל המלכה (אסתר ד): פוסלין את המקוה • דלא נתבטל קבולו: ירד לתוכו • לתוך בית קבולו. עפר ונכבש • שהעפר נקבע • ונעשה מהודק • יפה והמים עוברי' עליו • תרגום במכלה נעלה (בברכות ב') באורח כביסת נסק • כשר דאין כאן בית קבול: כלון וצנור ומרזב אחד הוא: שהוא גר מכאן ומכאן • אבי' פיותיו מתקו' שהמי' נכנסי' בו • ומתקו' שירדו' ממנה למקוה: ורחב באמצע • אפי' הכי לא חשיב לקבלה כל זמן שלא חקק בו לקבל צרורות: ד' מים שאובי' שהן פסולי' למקוה: ומי גשמים הכשרים: שנתערבו בחצר או בשוקה גומא שהמים מתקבצי' בהן • או על מעלות המערה • משם נמשכו וירדו למקוה: אם רוב מן הכשר • כגון שב"א שאה מהן מי גשמי • וי"ט מים שאובין • כשר: היו מקלחין בתוך המים • שלא ירדו למקוה ע"י המשכה דרך החצר • והשוקה • ומעלות המערה • אלא מן הכלים עצמן מקלחין לתוך המקוה: ואם לאו שבול ג' לוגין מים שאובי' פוסלי' כשנפלו למקוה שלא כדרך המשכה • אבל דרך המשכה אין פוסלין עד שיהיו הרוב מים שאובי' • אפי' המי' שאובין בפני עצמן שלא נתערבו בכשרי' • אין פוסלין דרך המשכה אלא ברוב • כגון מקוה מים בו כ"א אמה מי גשמי • ממלא בכתף ומתשיך לתוכו י"ט באמה מים שאובי' וכשר יהואיל והרוב מים כשרים וכן הלכה:

פוסלת את המקוה יואם לאו אינה פוסל את המקוה יזקפה לידות • בין כך ובין כך אינה פוסל את המקוה: ג החוטט בצנור להבל צרורו • בשל עין כל שהו • ובשל חרס רביעי' ר' יוסי אומ' אף בשל חרס כל שהוא • לא אמרו רביעית אלא בשברי כלי חרס • והיו צרורות המתחלחלים בתוכו פוסלים את המקוה ירד לתוכו עפר ונכבש כשר • סלון שהוא צר מכאן ומכאן ורחב מן האמצע אינו פוסל • מפני שלא נעשה לקבלה: ד מים שאובין ומי גשמים שנתערבו בחצר ובעוק ועל מעלות המערה • אם רוב מן הכשר כשר • ואם רוב מן הפסול פסול מחצה למחצה פסול • אימתי בזמן שמתערבים עד שלא יגיעו למקוה • היו מקלחין בתוך המים • אם ירדו שנפל להוכו מ' סאה מים כשרים • עד שלא ירד להוכו ג' לוגין מים שאובין כשר • ואם לאו פסול:

ה השוקת

ה השוקת שבסלע · אין ממלאין ממנה · ואין מקדשין בהיואין מזין ממנ' יואינ' צריכ' צמיד פתיל יואינה פוסלת את המקוה· היתי כלי וחברה בסיד ממלאין בה· ומקדשין בה ומזין ממנה יצריכה צמיד פתיל יופוסל' את המקוה· (גמ' נקובה) ניקב' מלמטה יאו מן הצד ואינה יכולה לקבל מים כל שהם· בשירה · וכמה יהיה בנקב· ב כשפופרת הנוד · אמר רבי יהודה בן בתירא· מעשה בשוקת (גע"ל ג יהוא שהיתה בירושלים והיתה נקובה כשפופרת הנוד · והיו כל הטהרות שבירושלים נעשית על גבה· ושלחו ב"ש ופחתוה שב"ש אומרים עד שיפחתו רובה:

פרק ה

ה השוקים אינם יורדים למקוה בפני עצמם: אלא מעורבין עם הכשרים ובדרך המשכה· כשרים· והכי משמע מדבריו ז"ל שכתב אין המים שאובים פוסלים וכו' עכ"ל· ואני מצאתי בתוספות פ"ק דתמורה דף י"ב [סד"ה ואין המים]· שהרגישו בקושיא זו וכתבו· וגראה דקתני נתערבו (עד שיגיעו למקוה·) לאפוקי היכא שהגיעו שהקו ולבסוף קבעו יורד למקוה בלא המשכה· ע"כ· כלומר דנתערבו לאו דוקא· ואפי' בלא נתערבו פ"פ נמי· ולא אתא אלא לאפוקי בלא המשכה· (ואף דברי הר"ב כך מוכרחין· שכתב היו מקלחי' כו' אלא ירדו למקוה ע"י המשכה כו' אלא מן הכלים עצמן ולא כתב כל' הר"ם שכתב שלא נתערבו בחצר אלא מהלכין בפני עצמן (למקוה· השאובין וכן המי הגשמים עצמן)· ע"כ· שלא דהר"ב ס"ל דריסא גופה אף בלא נתערבו· שלא מהלכי' וכו' ולפיכ' הוכרח לפרש בסיפא שלא ירדו ע"י המשכה כו' · אלא כו') ומ"ש הר"ב וכן הלכה כבר הקשתי לשאול על זה בפ"ב מסכ' ז' (ד"ה רי"מ): ה אין ממלאין מתנ' וכן העתיק הר"ב· אבל במשכת פ"ה פ"ה מסנה ז' גרסי' אין ממלאין בה יהיא גירסא נכונה וכדתקנו בסיפא· וכך היא בנוסח' מהר"ם ז"ל בכאן: ואינה צריכה צמיד פתיל· כתב הר"ב לפי שאינה חשובה כלי אלא כבור ודות· כדתנן פ"ה דאהלות משנה ו': אם מן הצד· עיין מ"ש שם בתוספת פרה (ד"ה מן הצד): ובמה

א פרה פ"ה מ"ז תיי"ס פ"ו מ"ו נוס"ו חס"ר אל מה הנ' ה ב תיי"ס פ"ו מה' חלוקות· אלי' נ ניכמות מ"ו

יהיה בנקב פי' הר"ב לבטלו מתורת כלי שלא יפסול את המקוה מטעם שאינה ואיכא למתמה דא"כ היכי קתני מעיקרא ואינ' יכול לקבל מים כל שהם דמשמע ודאי שא"צ שיעור לנקב אלא בכל שהוא מבטלו מתורת כלי· ועוד דקשה דבסתוך בשוקת יהוא מפרש לענין עירוב מקואות· אבל אין זה כי אם עירוב פירוסים שהר"ם הביאו סוגית הגמרא דסס"ק דיבמו' (דף ט"ו)· דמוכח מינה דהיא דשוקת יהוא לענין עירוב מקואות היא שנויה· ומשום כך פירשו דהך דכמה יהא בנקב מלתא בחצי' נפשה היא ולא קאי אריסא אבל ניקבה דריסא לא בעי כשפופרת הנוד· כיון שהנקב הוא למטה בשוקת ואינה יכול לקבל מים כל שהוא· נתבטלה מתורת כלי· ובתוספתא פליגי תנאי בהא וכו' והרמב"ם בפ"ו מה' מקואות (הלכה ג') נראה מדבריו דמפרש דקאי אדסליק מינה· דהיינו לענין לבטלו מתורת כלי שלא יפסול המקוה מחמת שאינה קא חר כמה יהא בנקב כשפופרת הנוד· ולפי זה גם הך דשוקת יהוא לענין נקב המבטלנו מתורת כלי מתניא· ולא לענין עירוב מקואות· וכבר פי' הכ"מ דלאותה סוגיא דיבמו' דלא תקשה כלל אדהכי והנה יצא לנו עירוב הפירוסים שמתחלה מפרש הר"ב כפירוש הרמב"ם דכמה יהא בנקב קאי אדלעיל מיניה· ולדידיה שוקת יהוא נמי בכה"ג· והדר מפרש שוקת יהוא לענין עירוב מקוה ות שהוא כפי' הר"ם והרא"ש · ולדידהו כמה יהא בנקב נמי לענין עירוב מקואות· ולא קאי אדלעיל מיניה אבל יתכן שהר"ב לא"פ שפי' כמה יהא בנקב כדברי הרמב"ם · לא היה נראה לו לפרש שוקת יהוא בכה"ג נמי· כיון דפסטא דסוגיא דיבמות משמע מינה דלענין עירוב מקואות שנויה · וקסבר הר"ב דהך מונדא דשוקת יהוא אע"ג שאינה ענין לבטול תורת כלי אפילו הכי מייתי לה הכא· משום דדמיא לשפופרת הנגד· ובאמת אע"פ שהכ"מ מפר' לשוקת יהוא לדברי הרמב"ם דמיירי לענין בטול תורת כלי · מדלפשיה הוא דמפרש כן לפי שנראה לו לפרש הכל בענין אחד · אבל מדברי הרמב"ם עצמו אין הכרעה ואפשר שיפרשו לענין עירוב מקואות וכדפרישית· לדעת הר"ב ו"ומ"מ ליתא דכל שהם· דחיקא לפירוש הר"ב וה"מב"ם· אבל בתוספתא והביאוה הר"ם והרא"ש איתא דבל מלמטה אינו פוסל את המקוה· אם היה מקבל כל שהוא מן הנקב ולמטה פוסל את המקוה ופירש הר"ק בד"א דבעינן כשפופרת הנוד מן הצד· אבל אם ניקב בשולו אינו פוסל אפילו ניקב כמלא מחט· ואם היה מקבל כל שהוא פי' שנקוב מן הצד כשפופרת · וגבוה מעט מן השוליים ומקבל מן הנקב ולמטה מים כל שהוא פוסל המקוה· ע"כ· ומלינו למדין ענפיו דאין מלמטה ומן הצד שוויס בדינם· דלא"ג דלמטה סגי בנקב כל שהוא במן הצד בעי' כשופרת· ושאין יכול לקבל ממנו ולמטה מים כל שהוא· ואיכא למימר דשמא דוכמה יהיה בנקב כו' קאי אמן הצד· וכן מצאתי בפי'

גבי עב שכתב הטור ובדבר זה שוה מעיין ומקוה כו' שם כתב בשם הר"ר יוסף טאטיאסי"ק שהאריך בדין זה • וכתוך הדברים כתב דוכמה יהא בנקב • קמי אמן הגד • אחרי שהלוקים הם נקב שבשוליה • לנקב שמן הגד • כדפרישית :

פרק ה פסול ותמה הרא"ש (במתני' דלקמן) אמאי פסול כיון דמי השוק' מחוברין למעין דמטהר בכל שהו • ותנן בפ"ק מעין שמימיו מועטין ורבו עליו מים שאובין שוה למעין להטביל בו בכ"ש • ועוד דמטבילין כלים בתוך כלים • (כדתנן בפרק דלקמן משנה ב') ומחלק בין כלים התלושים דשרי • לכלים הקבועים • דאיכא ליגזור אטו בשאין בהם בשפופרת הגוד • אבל הרא"ש כתב (דל"ק) מידי • כיון דכלי מפסיק בין מים שיצאו חוץ לשוקת • ובין המעין • לא מיקרו מחוברים • ולא דמי למעין שנתן לתוכו מים שאובין • דשם מעין לא בטיל מיניה אע"פי שנתנו לתוכו מים שאובין הרבה • מילי דהוה אמקוה שיש בו מ' סאה שאינו נפסל אפילו נתן לתוכו אלף סאין מים שאובין • והא דאפילו בכלי עצמו מטבילין • לא דמי דהתם הכלי הפנימי הוא נטבל בתוך המקוה • כיון דפי החצון בשפופרת הגוד • אבל כלי המחובר

פרק ה מעין "שהעבירו על גבי השוק' • פסול • העבירו על גבי שפה כל שהוא • בשר חוצה לה • שהמעין מטהר בכל שהוא • "העבירו על גבי בריכ' והפסיקו הרי הוא כמקוה • חזר והמשיכו פסול לזבים • ולמצורעים • ולקרש מהן מי חטאת • עד שיד' שיצאו הראשונים • ב העבירו על גבי כלים או על גבי ספסל • ר' יהודה אומר הרי הוא כמו שהיה • ר' יוסי אומר הרי הוא כמקוה • ובלבד שלא יטביל על גבי הספסל : ג מעין שהוא משוך בגדל ריבה

למעין או למקוה שיש בו מ' סאה אין להטביל בתוכן • גזירה דילמא אתי להטביל בכלי שיש בו מ' סאה בלא סבור • אסור להטביל בשוקת ובמים הנמשכים ממנו ע"כ (והא דאין מטבילין בכלי כתבתי הטעם בפ"ב משנה ג' [ד"ה שיש]) וכתב ב"י עוד בשמו שכתב דהא דתנן בפ"ו משנה ה' הסדה והתיבה שניה אין מטבילין בהם אע"כ היו נקובים כשופרת הגאד שאני התם שהיה מקיפן • אבל אם היו עומדים על שפת היה ומחוברים לים כשפופרת הגאד לא : ביאור הוגה לה לשון הר"ב כשר להטביל במים שעל שפת השוקת או הוגה לה וז"ל הר"ש כשר הוגה לה כל שהוא שחוץ לשוקת צ"ב שפתה כשר להטביל בו מעין ולגורות ע"כ כלו' דהוגה לה היינו כל מה שאינו תוך השוקת דין שהוא הוגה לה ממש או ע"ג שפתה • מקרי הוגה לה • ומשום לע"ג שפתה אין שיעור שתהא טבילה לאדם נקט מתנין ולגורות • ובטעמא דמתני' דכשר הוגה לה כתב הרא"ש וז"ל כשרים המים היוצאים מן השוקת אע"פי שאסור להטביל בתוכו • לפי שהמעין שנופל על שפת השוקת מטהר כל המים בכ"ש אע"פ שמי השוקת מרובין הן • מ מ כל המים המחוברים למעין ע"י המים המעוטין הנופלים על השוקת ונטהרים אע"פי שכבר נפסלו בשאיבה בשעברו דרך השוקת • ע"כ • אבל מהר"ש כתב וז"ל כשר הוגה לה דדוקא הוגה לה כשר • אבל ע"ג שפה לא דכתיב מעין ובור מקוה מים יהיה טהור • דהיינו בקרקע דלא חזו לקבולי טומאה אבל ע"ג כלים לא • ע"כ : על גבי בריכה • והיא מלאה מי גשמים • שאין מטהרין אלא בשבורן ובמ"שאה • ב"י : והפסיקו עיין מ"ש בשנהו' : הרי הוא כמקוה • ואין מטהרים בכ"ש עד שיה' שם מ' סאה וכן ל הר"ש והטור • מסיי' ובשבורן

וכ"כ הרא"ש : פסול עליון הם פסולים כר ב"י • עד שידע שיצאו הראשונים • איכא למידק אמאי לא קתני עד שיצאו כו' כדקתני במשנה א"ב דפ"ג וכ"ל דליכא דשידע שיצאו הוה כתו הלשון דעד שיתחסר שלא נשתייר כו' דהתם במשנ' ג' שכתבתי שם בשם הראב"ד דמתחסבין לפני חשבון וה"נ דכוותא דטעמא דהתם שייך נמי הכא • ודו"ק : ב העבירו ע"ג כלים פי' הר"ב על דופני הכלים מבחון וכן פי' הרא"ש • וכתב דטעמא דר' יוסי דגזר אטו תוך כלי • לענין זה דלא הוי מעין • אבל לא גזר כולי האי לעשותן מים שאובין ע"כ • וז"ל דס"ל מיירי בענין דבלאו הכלים היו המים עוברים דאע"ה יהיו נפסלים אפילו למקוה • תשוס דהוייה ע"י עברה בעינן • וכתו שכתבתי בשם הרא"ש בפ' דלעיל משנה ב' • גבי זקפה לידוח : בלבד שלא יטביל ע"ג ספסל • פי' הר"ב גזירה שמא יטביל בכלים • וז"ל הרא"ש גזירה אטו תוך כלי ע"כ • ולרבותא לא מהדר אלא ספסל דאע"ג דאין לו תוך אע"ה גזרינן • אפו' דדמי לכלי הואיל וראוי לתדרס כדתנן במשנה ג' בכ"ב דכלי • וש לכ"מ פ"א מהל' מקואות • וכן בב"י סי' קל"ח שני פירושי מאחרי • בדקדוק זה דלא קתני בדברי יוסי אלא ע"ג ספסל אבל הוה לשטת הרמב"ם דמוקי למתני' בכלי שאין להן בית קבול • ולא זוהי שטת הרא"ש והר"ב • ולכך לא העתקתי : ג מעין שהוא משוך בגדל ריבה עליו והמשיכו • כתב הר"ב בפ"א שהרחיב הבריכות שהיו מושכות מים מן המעין וז"ל הר"ש ריבה עליו לא שריבה לו מים שאובים • דא"כ לא היה מטהר בזוחלין • כדתנן לעני' נפש"ק

אלא •

ריבה

שהעבירו על גבי השוקת : שהוא כלי ולא שוקת שנפלא : פסול • להטביל במים שבתוך השוקת • ובמים שיוצאים ועוברים מן השוקת למון • הואיל ומי המעין כלם שוסכים לתוך השוקת • אבל אם מי המעין עוברים על שפת השוקת כל שהו • אע"פ שמקצת עוברים בתוך השוקת • כשר להטביל במי' שעל שפת השוקת • או הוצה לה • דמעין מטהר בכל שהו : והפסיקו : שאין מי הבריכ' מחוברין למעין : הרי הוא כמקוה • ואין מטהר בכל שהוא עד שיהא שם מ' סאה : חזר והמשיכו שחבר מי המעיין לבריכה : פסול לזבים • דכבר כשר חיותן • וזבים ומצורעים ומי חטאת בתיב בהו מים חיים : ב העבירו ע"ג כלים • שהעביר המעין על דופני הכלי מבחון : הרי הוא כמו שהיה לטהר בזוחלי' ובכל שהו : הרי הוא כמקוה • דבעי מ' סאה • ובא שבורן : ובלבד שלא יטביל ע"ג ספסל • גזר שמא יטביל בכלים • והלכה כרבי יוסי : ג שהוא משוך בגדל • שמימיו זוחלים במקומות הרבה • כשרץ זה שמרבה רגלים • וקורין לו בלע"ז לגט"ו פיל"י :

ריבה

ריבה עליו. מים שאובים עד שנמשכו ונתגדלו המקומות שמימיו זוחלים שם: הרי הוא כמו שהיה. המקומות הללו מטהרים בזוחלים ובכל שהוא כמו שהיו בתחל': היה המעין עומד. ולא היו מימיו זוחלים ורבה עליו מים שאובים ונתגדל המעין עד שמימיו זוחלי' אלך ואלך מחמת המים שאובין: שוה למעיין. המקומות הללו שהמים זוחלים בהם. שוין למעין שמטהרים בכל שהן. ושויס למקוה שאין מטהרים בזוחלין אלא באשבורן. פ"א ריבה עליו והמשיכו. הרחיב הבריכו שהיו מושכות מים מן המעיין ההוא והגדולן. הרי היא כמוס שהיה. דבמקוס שהיה מימיו זוחלים קודם שריבה עליהן והרחיבן שם מטהר בזוחלים. ומן הגדולי' אין מטהר אלא באשבורן. אבל אם לא היו מימיו זוחלים אלא עומדים. ורבה עליו שהרחיב מקוס שמידתן. והמשיכם שעשה מקו' עמידתן זוחלין. שוה למקו' לטהר באשבורן. ואין מטהר בזוחלין. מאחר דעיקר מקוס המעין אינן זוחלין: ד' היס הגדול כמקוה. לא קרא הכתוב מקוה אלא לים הגדול. דבי' משחעי קרא במעשה בראשית. שהם נקוו כלומימי בראשית: ולא נאמר ימים. בלשון רבים אלא מפני שמעורבין בו מיני ימים הרבה. שכל הנחלים הולכים אליו: ר' יוסי אומר כל הימים. היס הגדול נמי תורת מעין עליהם לענין שהן מטהרין בזוחלין. מפני שהנחלים הולכים וזוחלין עליהן. אבל פסולין הן לאור' מים חיים שהכתוב קראן מקוה. והלכה כר' יוסי:

ה הזוחלין. כגון נהרות שהן זוחלין הרי הן כמעין. ומטהרין בזוחלין. ובכל שהן: והנוטפים. כגון מי גשמים: במקוה. לטהר בארבעים סאה. ובאשבורן: שהן כשרים. בזוחלין הואיל ונוטפין מועטים. ואפי' במקוס שאין כדי טבילה בזוחלין אלא א"כ נוטפין משלימים להם: נוטפין שעשאן זוחלין. כגון מקוה שפרץ על שפתו ומימיו יולאין וזוחלין:

סומך

ריבה (גמ' ל"ג) עליו והמשיכו. הרי הוא כמו שהיה. היה עומ' וריב' (גמ' ל"ג) עליו והמשיכו שוה למקו' לטה' באשבורן. ולמעין. לדטבי' בו בכל שהוא. ד' כל הימים במקוה. ישנאמ' (בראשית א') ולמקוה המים קרא ימים. דברי ר"מ. ר' יהודה אומר הים הגדול במקוה. לא נאמר ימים. אלא שיש בו מיני ימים. הרבה ר' יוסי או' כל הימים מטהרים בזוחלין ופסולין לזבין. ולמצורעים. ולקדש מהן מי חטאת:

ה הזוחלין כמעין. והנוטפים במקוה. חעיר רבי צדוק על הזוחלין שרבו על הנוטפים. שהם כשרים. ונוטפים שעשאן

זוחלין

ריבה עליו הייגו בעשה בריכות לכל המקומות שהוא מוליך ונתמלא כל אמת מים. הרי הוא כמות שהיה. דבמקו' שהיו מימיו זוחלים קודם שריבה עליהן והרחיבן וכו'. וכי' הראשון שכתב הר"ב הוא פי' הרמב"ם ומפרש דסיפא היה עומד וכו'. היא המעלה הרביעית (ממש) שבמקו' דבפ"ק. וכב"י כתב בשם הרא"ם כמו שפי' הרמב"ם. (שנתן טעם לדבר שהיו דבלאו הכי היו זוחלין באותן המקומות. אלא שעתה נחרבו זחילתן). ודמסיים אסיפא דהיינו הא דתנן בפ"ק. למעלה מהן מפיין שמימיו מועטין שרבו עליו מים שאובין וכו':

בגדל ל' הר"ב בשרץ זה שמרב' רגליס דקיס הרמב"ס:

ד רבי יוסי אומר כל הימים מטהרים בזוחלין. פיר' הר"ב מפני שהנחלים הולכים וזוחלי' עליהם. עיין מה שכתבתי במשנה ח' פ"ח דפרה:

ה והנוטפין פי' הר"ב כגון מי גשמים. וכן פי' הר"ש. ובדבור אפי' זב כו' אכתוב פי' הרמב"ם:

על הזוחלין שרבו על הנוטפים שהם כשרים. והכי תנן לה בעדיות פ"ו מ"ה ג'. ושניהם שם מעשה וכו' ופי' הר"ב שהן כשרים בזוחלים. הואיל ונוטפין מועטין. ואפי' במקו"ם שאין כדי טבילה וכו' וכ"פ הר"ש. וכלומר דהאי דמעין מטה' בכל שהוא. היינו כדי טבילה מיהו בעינן. וכת"ס כבר בפ"ק משנה ז'. ולאו למימרא שאין להן דין זוחלין אלא לענין שמטהרין בכל שהוא. ושלריכין מיהת שיהיו באשבורן. שהרי כבר פי' הר"ב בעדיות דמטהרין בזוחלין ובכל שהן. וכן לשון הר"ש בכאן. שהן כשרין כלו' בזחילה. הואיל ונוטפין מועטין. ואינטריך לאשמועי' אפי' במקו' שאין כדי טבילה כו' וכלומר דאי לגופי' שמטהר בזחילה כבר תנא לה בפ"ק משנה ז' דמעין שמימיו מעוטין ורבו עליו מים שאובין שוה למקוה. מוכח ודאי דכשמים שאובין מעוטי' שוה למעין בכל דבר. וכ"ש בנוטפין המעוטין: ונוטפין שעשאן זוחלין. פי' הר"ב כגון מקוה שפרץ על שפתו כו' וכ"פ הר"ש. וקשיא לי ליסגא דשאן וגם מה שפי' לקמן אין מזחילין בו. כלומר אין מעמידין בו מקו' בזחילה כו' לא אתי שפיר. ומצאתי שהר"ש הקשה כך וכתב עוד דמעמ' דר"י לא מסתבר כלל. כיון דהמקוה כשר ומונע מפסולו ע"י דבר טמא ועוד דשנינו בפ"ג בור שמלא מים שאובין והלמה נכנס לו ויולאה הימנו לעול הוא כפסולו עד שיתחסר שלא נשבר בבור שלשה לוגים אע"פי שהאמ' עדין נכנס לו ויולא מתנו כשר (ועוד הקשה מסוף מתני' דלקמן ושם כתבתי בזה): וכ"ל לפרש נוטפים שעשאן זוחלי' כלומ' שנקוו למקו' ומ' וכזחילן להוליכן לתוך גומא אחת לעשות מקוה שמוך אפי' מקל ואפילו קנה (וכן שמוטי כלי עץ והא דקתני ואפי' משום דתנן בפ"ו דפרה (משנה ד') נתן ידו כו' עלי קנים כו' וקאמר לא מבעיא עלי קנים ועלי אגוזים דאינם ראוים לקבל טומאה כלל. אלא אפי' מקל וקנה) שאם עשה להם בית קבול מקבלי טומאה. מזחילין בו ואפי' הזב וזבה טומאי המקל והקנה לא פוסלתן. אלא היכא דנתן ידו לו רגלו וטמי' עוברי' דרך גופו. כהיא דפרק ו' דפרה אבל אם הוא שמוך המקל והקנה שהמי' עוברי' דרך עליהן אין בכך כלום. דהוי' תעלי קני' ועלי אגוזי' שהוא שמוך שם. וטמי' עוברי' עליהן ור' יוסי קאמ' לא מבעי' זב וזב' אלא אפי' טהו'. כיון דבר קבולי טומאה הוא. לא יטמו' במק' והוא דעלי קני' ועלי אגוזי' מיירי שנתנו (הלד' העלי') לשם שהם באו המים. ולא היו בידו כשעברו המי' ע"כ. ובדבור לקמן תמצא פי' הר"ב דרבינו משה בר מיימון הדיין הגדול וברכו ושנחבו הרא"ש ז"ל הרב הגדול

אפי' זב וזבה יורד וטובל והר"ב העתיק ויורד הטמ' וטובל
וכ"כ הר"ם אבל הרמב"ם העתיק יורד וטובל ומפר'
למשנתינו בענין אחר. שמפרש דנוטפין הן טפין הנוטפין
מתעין היורד מן ההר. אע"פ שאומן עשות יורדין במרוצה
תכף זו אחר זו. כיון שאינו זוחל
אלא יורדין בהנסק יש להם דין
מקוה וכו' והעיד ר' לדוק כו' ואח'
כך אמר שאם יוכל להתחבל
שיהיה מסיב הנועסי'
זוחלי' הנה זה מוכר. ואופני
התחבולת כשיסי' בה מקוה
אשר יעפו אלה העשות קנה או
מקל להזיל עליהם אלה העשות
ויסובו זוחלין. ויהיו המים
המקובצי' כמי הנעיין. וכתנאי
שיהיו הנוזלי' נשארי' על גב
אלה הקני' או המקל (פי' בלי
הפסק) ואומרו אפי' זבה. אין
כוונתו שהזבה תצטרך ביאת מים חיי'. ואמר כוונתו הוא
שהיא עביל' שלמה. וזכר הזבה מפני הזב. וכבר התבא ברשם
מגילה שהזבה לא תצטרך מים חיים. אלא מי מקוה יספיקו
אליה. ואול' השתיענו ר' יהודה שלא לכוונת טומאה
ועשיה לבד נשי' אלה היו. כשרי'. אלא אפי' לענין
איסור. לפי שהזבה אשר היא ערוה עד שתטהר. מטבול
בו ותהיה מותרת לבעלה. וכבר ידעת אתה שהתקל מקבל
טומאה תדרגנן. לפי שהוא מפשוטי כלי עץ. וחלק ר"י וכו'
ע"כ. וכתב הרא"ש שהוא פי' נאה. ומקבל (אבל מ"מ
(בדין) פשוטי כלי עץ לא ס"ל הרא"ש כוותיה. אלא דאף
מדרגנן אינן מקבלים טומאה. ומש"ה הכשיר בפירושו לעיל
בדברי יהודה כל עוד שלא נעשה בית קבול. וכ"כ הטור שיטת
ר"א נהלי' (להמשיך) ע"י דף להשיתי שם בטר' יבואתו המי':
בפ"ק התחלת הבא להמשיך כו') ועיין מ"ש בפ"ק פירקין
רבי יוסי אומר כל דבר שהוא מקבל טומאה כו' כתב הר"ב ושעמא דר' יוסי דאמר ק"א מקוה מים וכו' והך טעמא פירשו הר"ב
ג"כ במשנה ד' פ"ו דפרק אלהתנן נתן ידו אורגלו או עלי ירקות כדי שיעברו המים לחבית פסולי' ובתב הר"ם דיתכן דאפי'
ר"י דפליג הכא מודה התם. דהכא המקוה עשוי ושלי ע"כ. (ולרא"ש) כבר נתבאר דודאי אלא פליג הכסי עיין (מ"ש) במשנה מ'
פרק אלו מים (ד"ה מביא) ו גר שנתלש. פי' הר"ב מן הים ויסתמא כר' דמטהר ליה בזוחלין. הרא"ש. וכתב ר"י בשם מהרי"ק
ס"ד קנ"ו דק"ל מדרש פירקין העבירו ע"ב בריכה והסיקו הרי הוא כמקוה. ופשיטא שאין לך הפסקה מן המעין גדולה מזו
שנתלש הכל מן הים והולך ל זרחוק. וכן אין לך זחילה גדולה מזו שאין כאן משבורן כלל ויש לה שהפסיקו הרי הוא כמקו'
היינו דוקא היכא שכחו המי' במקוה. וכבר נעשו משבורן אבל היכא דאכתי לא נייחי מיא באשבורן. אלא עדיין חיי' וזוחלין מכח
נביעת המעיין אע"פי שהופסקו מהמעין. מ"מ שם מעין עליה' עדיין מלא עלמו כיון דאכתי חיים וזוחלין הם. ולא פקע חיותן
מינייהו. ע"כ. ובי מ' שלה. תמה הני לתמי דפרישי בפ"ק מתני' ו' דבמעיין אלא שלא כל שנוסו עולה בו בבת אחת הגדול
לפי גדלו והקטן לפי קטנו לתמי נפקא מיניה מצריך הכא שיהא בו מ' שהרי הרא"ש כתב בשם ר"י דאף מעין אינו מטהר בכל שהוא
אלא לכלי אבל לא לאד' דלעול' בעינן מ' שה אפי' בקטן ומביא ראיה מדאמרינן בפ' אומר בקד' (דף כב.) מ' רעא תלאו מיתלאלו
ובעינן מ' שלה. ובמקוה לא שייך לומר תלאלו מתלאלא. אלא במעין שבידי התי' מתחברי' תחת הקרקע קאתר דבעינן מ' שלה
וכתב שנראין דברי ר"י כי אין להשיב על רא"ש שהביא ונם מסתבר הואיל ושערו חכמי מי מקוה אתה בו' מים שכל נוסו
עולה בהן אלא בלוג באד' לשער בכל מ' לפי נוסו. עד כאן לשונו ובעיני יפלא שלא הביאו ראיה מתשמתינו. לפי שהיא מ"מ ראיה
גדולה דמצריך הרבני' שלה אפי' במעין והיינו לטבילת אדם וכל שכן דנפלאתי על הסוברי' דאין צריך מ' שלה לטבילת אדם
שבמעין וצריך עיון. ועיין עוד מזה בסוף פ"ז טהורים פי' אר"ב לחולין בלבד וכו' אבל למעשר שני וכו' עיין מ"ש בזה במשנה ו'
פ"ב דחגיגה: המעורבת בבקעה שנתקבצו בבקעה מי גשמי' של מרבעי שלה הר"ם וזהו שכתב הר"ב מעורבת למקוה וכו'
בחרדלית לשון הר"ב כמו הרדלי' וכתב הרמ"ן במקו"מ הרמב"ם

סומך. אפי' מקל. אפי' קנה. אפי' זב וזב' יורד וטובל דבריו יהודה. ר' יוסי אומר "כל דבר שהוא מקבל טומאה. אין מזחילין בו: ן" גל שנתלש. ובו ארבעים סאה. וגפל על האדם ועל הכלים טהורים. "כל מקום שיש בו מ' סאה טובלין. ומטבילין. "מטבילין בחריצין ובנעיצים. ובפרסת החמור. המעורבת בבקעה" ב"ש אומרים מטבילין בחרדלי. בה"א אין מטבילין. ומודים שהוא

גורר

סומך שאפי' מקל אפי' קנה אפי' זב וזב' יורד וטובל דבריו יהודה. ר' יוסי אומר כל דבר שהוא מקבל טומאה אין מזחילין בו. ן" גל שנתלש ובו ארבעים סאה. וגפל על האדם ועל הכלים טהורים. כל מקום שיש בו מ' סאה טובלין ומטבילין. מטבילין בחריצין ובנעיצים. ובפרסת החמור המעורבת בבקעה ב"ש אומרים מטבילין בחרדלי בה"א אין מטבילין. ומודים שהוא

סומך אפי' מקל. אפי' קנה אפי' זב וזבה סומכין ביד אפי' ברגל. וסותמין מקו' יציאת המי' עד שיעמדו המי' במקו' אחד. ונעשי' משבורן. ויורד הטמא וטובל: כל דבר שהוא מקבל טומאה. לא מכניס זב וזבה שהן טמאין. שאינן יכולי' להתוס מקו' יציאת המי' בידיהם אפי' ברגליה'. כדי להעתיד המי' ולעשותן משבורן. אלא אפי' טהו' גמור. הואיל והוא מקבל טומאה': אין מזחילין בו. כלומ' אין מעמידין בו מקו' המילה. כדי שיעשה משבורן. ויוכל לטבו' בו' ושעמא דרבי יוסי דאמר קרא מקוה מים יהיה טהור. הוייתן תהא ע"י טהרה. והלכה כרבי יוסי: ו גל שנתלש. מן הים שהולך וסוער: וגפל על האדם ועל הכלים טהורי'. לחולין בלבד. דחולין לא בעו כונה אבל למעשר שני ולתרומה. לא טהר הטובל עד שיכוין. טובלין לאיש ואשה: ומטבילין. כלים אם ידי'. במקו שצריך טבילת ידי' כגון לקדש דלא שני בטבילה: חרילין. רחבי' ומרובעי' כמערה. אלא שאינן מקורין: נעיצין. קטני' מלמטה ורחבי' מלמעלה: פרסת חמור. והוא הדין פרסת כל בהמה: המעורבת בבקעה. גומא שנעשית בקרקע ע"י פרסת רגל של בהמה. ונתקבצו בה מים. והיא מעורבת למקוה של מ' סאה ע"י נקב כשפוכרת הגוד. מטבילין בה. חרדלית. כמו הר דליה. והם מים הבאי' מדליו של הר: פ' מגובה בהר. ואפי' אין מתחלתן ועד סופן אלא ארבעי סאה. מטבילין בהן לב"ש: ובה"א אין מטבילין. עד שיהיו ארבעי' סאה במקו' א'. שאין חרדלית מטהרת אלא באשבורן:

שגורר

שגורר כלים וטובל בהן. עושה מחילה בכלי. כדי שיעכבו הלוך המים. ולא יהיו זוחלין וטובל באותן המים שבתוך מחיצת הכלי שהן כמי מקוה. וכלי שגרר בהן לא הוטבלו. לפי שלא הוכשר כל הכלי במים שבתוך המחילה. כי אם הצד שכלפי הארדלי. ולא צד שכלפי חוץ. ואי קשיא והא מ"ר יוסי לעיל כל דבר שהוא מקבל טומאה אין מוחילין בו. והיכי פליג אבית הלל שמודים שגורר כלים וטובל בהן. יש לומר דהאי ומודי. אסיפא קאי. דאמר וכלי שגרר בהן לא הוטבלו. והכי קאמר מודים ב"ש לב"ה שהגורר כלי. וטובל בהן כלים שגרר בהן לא הוטבלו. אבל ב"ה לעולם סברי שאין גורר כלים וטובל בהן. כר' יוסי. דאמר כל דבר שהוא מקבל טומאה אין מוחילין בו. והכי משמע בתוספתא:

פרק ו כל המעורב: חורי המערה חורין שבתוך המקוה ומשוש שרוב טבילות שלהן במערות. קרי למקוה מערה: כמה שהן. אע"פ שאין נקובין בספופרת הגוד: עוקת המערה. גומא שבשולי המקוה אין מימיה נחשבין עם מימי המקוה שלמעלה מהן להיות כשרי לטבול בהן. אע"כ יש ביניהן בספופרת הגוד לחברן: מ"ר יהודה אומרים לא בא ר' יהודה לחלוק אלא לברר: בזמן שהיא מעמדת את עצמה כשבא לטבול בעוקא. העוקא היא מעמדת את עצמה ואין הגב המפסיק בינה ובין המערה נופל מאלין: אבל אם אינה מעמדת את עצמה. ובשעה שבא לטבול. נופל גב העוקה שהיא תחתית המקוה ומתערבים מימי המערה במי העוקה: מטבילין בה כמו שהיא. אפי' אין בנקב בספופרת הגוד: ב והטבילין הרי אלו טהורין. ואפי' אין פי הדלי רחב בספופרת הגוד וכגון שהדלי עצמו טמא וצריך טבילה. דמנו דם לקא ליה טבילה לדלי. סלקא ליה נמי למה שבתוכו: ואם לא טבל גרסינן כלום. ואם הדלי טהור ואינו מטבילו שאינו צריך טבילה. עד שיהו מעורבין בספופרת הגוד אין הכלי שבתוכו טהורין. עד שיהיה בפי הדלי בספופר הגוד: ג בזה עשרים ובזה עשרין. מים כשרין. ובשלישי עשרין סאה מים שאובין: וטבלו ונתערבו. ע"י טבילתן נפו המים והשיקו ונתחברו שלשתן זו בזו: המקואות טהורין. אפי' השאוב. שהרי שני הכשרי מתערבי יחד. ויש כאן שיעור מקוה מרבעי

שגורר כלים וטובל בהם. וכלים שגורר בהם. לא הוטבלו:

פרק ו כל המעורב למקוה. במקוה. חורי המערה יוסר קי המערה. מטבילין בהם כמה שהם. עוקת המערה אין מטבילין אא"כ היתה נקובה בשפופרת הגוד. א"ר יהודה. איכתי בזמן שהיא מעמדת עצמה. אבל אם אינה מעמדת עצמה. מטבילין בה כמה (גמ' שהא) שהיא: ב דלי שהוא מלא כלים. והטבילן. הרי אלו טהורים. ואם לא טבל (ל"א במים המעורבין אין המים מעורבין) עד שיהיו. מעורבין בשפופרת הגוד: ג מקואות בזה כ' סאה (גמ' ל"ג ובזה ב' סאה) ובזה כ' סאה מים שאובין. והשאוב מן הצד. וירדו שלשה וטבלו בהן. וג' תערבו המקואות טהורין. והטובלי' טהורי' היה

(הלכה י"ד. להא דר' יוסי ופסק נמי (הל' ט"ו) להא דגוד כלים וטובל בהן ולא מילק בהן בגריכי למים חיי. לאינן גריכין) וגם דלדברי הב"י צריך לדחוק דדרשא דיהיה טהור אריש דקרא קאי אאך מעיין ולא על בור ומקוה דסמיך ליהיה טהו' וכן מבואר בתשובת הרא"ש. וזה דוחק מאוד. שלא שאין מעינן החבור להאריך בזה ואשיב לעיקר הקושיא ואומר דלא קשיא קרא כלל. דיהיה טהור כתיב ודרשינן הוייתן תהא ע"י טהרה ולא מקרי הויה שלא מה שמהוין ועומדין. ולא מה שמוגעין שהמגיע היא הסך ההוי ואע"פי שע"י זאת המגיע. נעשה דבר. מ"מ קא חזינן דהמיר לא הסקיל שלא על הויה המתהוי. ולא על מגיע:

פרקו כמה שהם. לפי שהן חשובי' כמו המערה עצמה. וכה"ג אמרי' גבי שבת בפ"ק דשבת חורי רה"י כרה"י דמו. מהר"ם: עוקת המערה. ל' הר"ב גומא שבשולי המקוה בקנוב. הרמב"ם והוא ל' קבה. ואהל הנעשה בשיפוע כמו כיפה: ב הרי אלו טהורי. לתרומה אבל לא לקדש. כדתנן בריש ב' דחגיגה: כ"כ הרמב"ם אסיפא. אבל להר"ב איתא נמי אריש: ואם לא טבל אין המים מעורבי' כו' וג"א במים המעורבין. וסי' הר"ם כלומר אין מטבילין במים המעורבין כי הסיא דתנן בפירקין דלעיל חרינין ונטילן ופרסת החמור המעורבי' לבקעה עד שיהיו מעורבי' בספופרת הגוד. ע"כ. ותרתי קתני. והכי איתא הבי' בפ"ג דחגיגה דף כ"ב. ואמרי' עלה דה"ק ואם א"ל להטבילו ואים המעורבי' עד שיהא כו' אבל קשיא לי לתא אלטריך לאשמועי' הך דמי' המעורבי'. דהא כבר תנא ליה (סוף) פרקין דלעיל. ונראה לי דהכי קאמר ואם אינו צריך להטבילו. נעשה כמי' המעורבי'. כלו' כיון דליכא מנו דסלקא ליה טבילה כו' נעשה כטובל בשאר מים המעורבי' דצריכי' עד שיהא כו': ג בזה עשרים סאה ובזה עשרים סאה והר"ב העתיק ובזה עשרים כו' וכן הל' במשנה ס"ג גמ' דסוס ישן:

המקואות טהורו. פי' הר"ב ואפי' השאוב שהרי שני הכשרים

רל"צ

א מיי' פס פ"ט ס"ט פס סעי' ג ב פס פ"ו ס"ב גד כס סעי' ו ע' מ"ת נה כב' ה פס פ"ג טוס"ע שם כס' ד ו מיי' פס פ"ו כ"ז ס"ע פס סעי' כע

הכשרי מתערבי יחד ולא ידע נתחבר האחד עי לשאוב קוד שנתחב לכשר לא הוי כב' לוגי מים שאובי' שם שלי' את המקוה חסר דהכא נתחבר לכשר קוד שבאו השאובי' לתוכו (כלומ' הג' לוגין) ושוד דאפי' שאוב נאחלע אין נפסל בכך כדלק' הר"ם

היה השאוב באמצע. וירדו שלשה וטבלו בהם. ונתערבו. המקואו' כמות שהיו. והטבלי' כמות שהיו: ד' הספוג והדלי שהיו בהן ג' לוגין מים. ונפלו למקוה. לא פסלוהו שלא אמרו אלא ג' לוגין שנפלו: ה' השידה והתיבה (גמ') שבי' (ס"א ל"ג) אין מטבילין בהם. אא"כ היו נקובין כשפופרת הגוד ר' יהוד' אומ' בכלי גדול ד' טפחים. ובקטן רובו. אם היה שק או קופה. מטבילין בהם כמה שהם מפני שהמים מעירבין. ו' היו נתונים תחת הצינור. אינם פוסלים את המקוה. (גמ') אלא (מלאה ומטבילי') מטבילי' אותן. ומעלין אותן כדרכן: ו' גמטרא שבמקוה. והטביל בה את הכלי' טהרו מטומאתן. אבל טמאים על גב בלי חרס. אם היו המים צפים על גביו כל שהן טהורין. מעין היוצא מן התנור. וירד וטבל בתוכו. הוא טהור וידיו טמאות. ואם היו על גביו (ס"א) רום ידיו. אף ידיו טהורות:

ז ערוב

ר"ע

ס"ם בפי' ין
ב מיי' פ"ב מ"ה
מה ג"ע ס"ם מ"ב
ג מיי' פ"ג מ"ה
ד מיי' פ"ב מ"ה
ה מיי' פ"ב מ"ה
ו מיי' פ"ב מ"ה

ד' ש"ה יו בהן ג' לוגין פי' הר"ב מים בלועי' ודבוקין בהן וכו' ולא אפילו אקלת חצן נמי. וז"ל הר"ם כשאין בהן ג' לוגין בעין אא"כ מצטרף עתהן המים הדבוקי' בהן. ע"כ. ואמי שפיר נמי. דבלי איסברא שיהא נבלע בו ג' לוגין. ולהרמב"ם והרא"ש אחר בלי שמים ס"ל דלי שפיו לרובו ג' לוגין מים שאובי' ונפלו לתקוה ולא יצאו כל המים שבתוכו. אלא נתערבו עם מי המקוה: ה' השידה והתיבה פי' הר"ב כלי' גדולי'. עיין מ"ש בזה בפי"ח דכלי': שבים ובס"א ל"ג שבי'. וכן נראה לגאורה מל' הר"ב. הואיל ותפרש ומונחים בתוך מקוה אבל בסמוך מטבילין בהן כתו שהן הם בים. ו' זשיק נמי בתקוה. גם הרמב"ם בס"ו מה' מ' צמיק שבי'. וכ"כ לעיל ריש פ' בשם הרא"ש אלא א"כ היו נקובי' כו' ומתיירי שמוקפין בתוך הים. כמ"ש בדס"ה בשם הרא"ש: רי"א בכלי גדול פי' הר"ב כגון בר תשעה וכו' ויש חלוק לר' יהודה בין כלי' לעוקה' כל דבנן מטוי להו אהדדי הר"ם: או קופה פי' הר"ב כל וכו' ולא ידעתי למה לא פי' שהוא כעין סל. דהיינו מין כגד גם. וכדת ומע בספר"ד דכלי'. וסמ"ם מס' כלאי': אלא מטבילין אותן. בגמ"י תוגה ומטבילין אותן. אבל כ"ל שא"ל דסים אלא אזי' מטבילין אותן: ומעלין אותן כדרכן כו' כתב הר"ב דאמרי' לקמן ס"ז מסנה ו': ו' גסטרא שבמקוה. פי' גסטרא כלי חרס שנחלק לשני' ונעשה ביסי תרי. כן ל' הר"ם תמ"ב ס"ד דכלי'. ולשון הרמב"ם בפ"ו מה"מ (הל' ט') גסטרא טמאה שהיא בתך המקוה ושפתה למעלה מן המי' והטביל בה הכלי' טהרו מטומאתו' אבל כשיגביה מן המי' עד שהן באויר הגסטרא. מתטמא המים שעל גבן מאויר הגסטרא. ואויר ומטמא אותן וכו' שאין כלי חרס מתעבר בתקוה. וכתב הכ"מ שפי' הר"ם שאינו לטעלה מן המי'. אפי' הכי כיון דשבר כלי היא. בטלי מימי' אגב מקוה וכשר להטביל בה כלי'. והרא"ש כתב דהיינו שנמא שיש בה שגימות כשפתה כמו כלי חרס שנשבר שאין מקום השבר שוה. והגסטרא המי' לגסטרא דרך אותם שגימות. ונתלא שמי הזקוה מתוברין למים שבתוכה. ע"כ: הוא טהור וידיו טמאות. מאויר הזגור ולא נוגע שאין כלי חרס אלא את האדם. אבל ידיו. וקטמאין מאויר. כדתנן בריש פ"ג דידי'. וכ"כ הרמב"ם. ונפלאתי מהר"ם שכתב לפי שגינו בשפתי התנור: ואם היו על גביו רוש ידיו. שנאלא בשטבל. ידיו לטעלה מן התנור הרמב"ם

(בסיגורו שם)

ז ערוב

מ' סאה מים כשרי'. וכשמתחבר להן השאוב שהמי' לפין פל גביהן מחמת הטובלי'. הוכשרו מימיו לטבילה: היה שאוב נאחלע מחמת שהשאוב מפסיק בין שני' המקוי' הכשרי'. אין הכשרי' מתערבין זה עם זה: המקואות כמות שהיו. שהכשרי' כשרי' להקוות עליהן להשלי' מ' סאה כשרי'. והשאוב אין כשר להקוות עליו. ואפ"י שמימי השאוב מתערבין עם כל אחד. לא מפסלי להקוות עליהן. דדרך המשכה נתערבו ולא נפלו מן הכלי לכשרין. ומה שירדו ממנו לכל אחד. נתבטל ברוב קודם שירדו למקוה: ד' שהיו בהן ג' לוגין מים. בלועין ודבוקין בהן אבל אינן מדאין בעין. הילכך לא גזרו רבנן. דאין זה מקרי נפלו: ה' הספוג והתיבה. כלי' גדולים של עץ הם. ומונחין בתוך מקוה כשר: אלא א"כ היו. נקובים כשפופרת הגוד. דומיא דשוקא דאמרינן לעיל שצריך שתהא נקובה כשפופר הגוד: בכלי גדול כגון בר תשעה טפחי' או יותר. דמיעוטו הוי ד' טפחי'. שני בנקיבת ד' טפחי'. ואין הלכה כר' יהוד': שק או קופה. של עשוי מנצרי' של ערבה קלופין: מטבילין בהן כמו שהן. אם הן בים. ולא בעי נקובה כשפופרת הגוד שכלם מלאי' נקבי' ובטלין מים שבתוכן לגבי מי מקוה: אין פוסלין את המקוה. מפני מים שאובין: ומעלין אותן כדרכן. כגון במקוה שים בו מ' סאה מלומלמות. דאמרי' לקמן דכר וכשה של עור כיון שהגביה שפתותיה. מן המי'. המי' שבתוכן שאובין. כיצד יעשה מטבילן ומעלה אותן דרך שוליהן. ובשק וקופה לא חייש. דלא חשיבי מי שבתוכן שאובין לפסול את המקוה: ז ערוב

ריש פ' בשם הרא"ש אלא א"כ היו נקובי' כו' ומתיירי שמוקפין בתוך הים. כמ"ש בדס"ה בשם הרא"ש: רי"א בכלי גדול פי' הר"ב כגון בר תשעה וכו' ויש חלוק לר' יהודה בין כלי' לעוקה' כל דבנן מטוי להו אהדדי הר"ם: או קופה פי' הר"ב כל וכו' ולא ידעתי למה לא פי' שהוא כעין סל. דהיינו מין כגד גם. וכדת ומע בספר"ד דכלי'. וסמ"ם מס' כלאי': אלא מטבילין אותן. בגמ"י תוגה ומטבילין אותן. אבל כ"ל שא"ל דסים אלא אזי' מטבילין אותן: ומעלין אותן כדרכן כו' כתב הר"ב דאמרי' לקמן ס"ז מסנה ו': ו' גסטרא שבמקוה. פי' גסטרא כלי חרס שנחלק לשני' ונעשה ביסי תרי. כן ל' הר"ם תמ"ב ס"ד דכלי'. ולשון הרמב"ם בפ"ו מה"מ (הל' ט') גסטרא טמאה שהיא בתך המקוה ושפתה למעלה מן המי' והטביל בה הכלי' טהרו מטומאתו' אבל כשיגביה מן המי' עד שהן באויר הגסטרא. מתטמא המים שעל גבן מאויר הגסטרא. ואויר ומטמא אותן וכו' שאין כלי חרס מתעבר בתקוה. וכתב הכ"מ שפי' הר"ם שאינו לטעלה מן המי'. אפי' הכי כיון דשבר כלי היא. בטלי מימי' אגב מקוה וכשר להטביל בה כלי'. והרא"ש כתב דהיינו שנמא שיש בה שגימות כשפתה כמו כלי חרס שנשבר שאין מקום השבר שוה. והגסטרא המי' לגסטרא דרך אותם שגימות. ונתלא שמי הזקוה מתוברין למים שבתוכה. ע"כ: הוא טהור וידיו טמאות. מאויר הזגור ולא נוגע שאין כלי חרס אלא את האדם. אבל ידיו. וקטמאין מאויר. כדתנן בריש פ"ג דידי'. וכ"כ הרמב"ם. ונפלאתי מהר"ם שכתב לפי שגינו בשפתי התנור: ואם היו על גביו רוש ידיו. שנאלא בשטבל. ידיו לטעלה מן התנור הרמב"ם

ז ערוב

ז ערוב מקואות כשפופרת הנוד · כעוביה ובחללה · כשתי אצבעות חוזרות למקומן · ספק כשפופרת הנוד ספק שאינו כשפופרת הנוד · פסולה · מפני שהיא מן התורה · וכן כזית מן המת · וכזית מן הנבילה · וכעדשה מן השרץ · כל שיעמוד כשפופרת הנוד · ממעט · רבן שמעון ב"ג אומר כל שהיא מבריית המים טהור : ח מטהרים את (גמ' המקוה) המקואות העליון מן התחתון · והרחוק מן הקרוב · כיצד מביא סלון של חרס · או של אבר · ומניח

ז ערוב מקואות · מקוה חסר שבצד מקוה שלם · אי נמי בזה כ' סאה ובזה כ' סאה · ומתערבין המים דרך חרין או נקב · שיעורו לערבן ולהכשירן · כאלו יש בכל אחד ארבעים סאה : כשפופרת הנוד כעוביה ובחללה · של קנה שנותנין בפי הנוד · והיינו כב' אצבעות · חוזרות למקומן · מתהפכות בריוח בחלל הנקב · ושתי אצבעות שאמרו · הם שתי אצבעות הסמוכות לגודל · הראשונות שבפס היד דהיינו אצבע ואמה : מפני שהיא מן התורה · שיעור הטבילה במקוה מים · הוי מן התורה : וכן כזית מן המת · ספק יש בהן כשעור ספק אין בהן כשעור ם קוטמא · ודוקא ברה"י · אבל ברה"ר ספקו טהור ואע"ג דאפי' בדרבנן ספק טומאה ברה"י ספיקו ט · א מ"מ הכא לא הוו שיעורי דרבנן · היינו מטהרין אותו : כל שיעמוד · בין עפר בין צרורות בין יבחושים אדומים הגדלין במים · אם עומדין ע"פ הנקב ממעטין בשפופרת הנוד · ואין המקואות מתערבין : כל שהוא מבריית המים · כגון יבחושי' אדומי' · ואין הלכה כרשב"ג : ח העליון מן התחתון · כגון שהיה העליון מים שאובין ותחתון מים כשרי' : והרחוק מן הקרוב · ולא חיישינן שמא בא אדם והפסיק הפסקתו ולא עלתה לו טבילה : מביא סלון של חרס · או סלון של אבר והוא הדין של עץ · או של עצם · או של זכוכית : אבר עופרת : ומניח

ג דל"צ

ו ערוב מקואות כשפופרת הנוד · ועיין מ"ש בזה בספ"ח דטהרו' (ד"ה ומשקה) ובן כזית מן המת כו' דשיעורין כולן הל' למשה מסיני ·הרמב"ם : רבי שמעון ב"ג או' כל שהוא מבריית המים טהור · וכה"ג תנן נמי לענין נטילת ידים במ"ב פ"ב דמס' ידים · ופירשו הר"ב והרמב"ם דהיינו שאינו חוצץ אבל הר"ש פי' שם דטהור לטול בהן ידי' · והביא ראיה מפ"ב דזבחי' דף כ"ב · דתניא רשב"ג אומר כל שתחלת ברייתו מן המים מטבילין בו ע"כ · ולפיכך נראה בעיני דגם הכא מפרש כן · וכך נראה מקום בכאן על פ"ב דזבחי' · וליכא דטהור שייך שפיר בהכשר מקוה · כדאשכחן בפירקין במתניתין ג' המקואות טהורי' · וה"נ ברפ"ד וכ"ה מטהרין כו' ומודי' בשוכת שהוא טהור · וכן עוד ברפ"ח · והא ל"ק אמאי לא מייתי התם ממתני' · דהואיל ובברייתא מתני' בהדיא מטבילין בו · ניחא לגמרא למייתי מינה · וכה"ג איתא בכמה דוכתי · וקשיא לי דהרמב"ם פוסק דלא כרשב"ג שכא ובידים · והא דמטבילין פסק בפ"ח מה' מקואות [הל' י"א] · ולא העיר על זה הכ"מ · אך בספרו ב"י בסי' ר"א כתב אמתני' דהכא ז"ל כתב הרמב"ם דאין הלכ' כרשב"ג · וכן פסק בפ"ח מה"מ [הל' ו'] ואע"ג דאמרי' בפ"ב דזבחי' דכל שתחלת ברייתו מן המי' מטבילין בו ופסקה הוא ז"ל בפ' הנזכר · משמע דס"ל דלת"ק דרשב"ג · אע"פי שכל שתחלת ברייתו מן המים מטבילין בו · מ"מ ממעט בנקב בשפופרת וכשך כמותו · וכן נראה שפוסק הרא"ש דממעט שלא הביא אלא דברי ת"ק בלבד · ע"כ (וזה כנגד הסברא שיהיה כשר לטבול בו · ואפ"ה ימעט שלא יוכשרו המקואות) אבל לי נראה דאף במטבילין פוסק הרא"ש דלא כרשב"ג · וגם הטור לא הביא כלל · ועוד משמע דעת הטור כן בענין ידי' · כמו שאכתוב במקומו בס"ד · ולפיכך נ"ל כפי' הר"ש דרשב"ג דהכא במתני' קאמר במלתיה דמטבילין בו · ומשמע דהכא נמי פליג ת"ק בהדיה · ות"ק אשמועי' רבותא דאפי' ממעט וכ"ש דאין טובלין בו · ורשב"ג אשמועינן רבותא דטהור לטבול בו וכ"ש דאינו ממעט · ונמצא לפי זה אי איכא למפסק כרשב"ג בהא דמטבילין · שיש לפסוק כרשב"ג ג"כ לענין מיעוט שאינו ממעט · ואעפ"י שי"ל דרשב"ג ה"ק דמהדר ליה לת"ק היכי אמרת דממעט והרי כל שתחלת ברייתו מן המי' טהור ומטבילין בו · ובהא גם אתה מודה בכך · וא"כ למה יהא ממעט · מ"מ מאן מעייל לן בכך דוחקא · וכ"ש דהא דמטבילין בו רשב"ג קאמרה ולא שמענוהו מתנא אחר · וגם הסברא נותנת דהא בהא תליא · דמאן דמטהר לטבול · ס"ל דאינו ממעט · ומאן דס"ל דממעט · קסבר נמי דאין טובלין בו · ולכך נ"ל דכיון דיש לפסוק כרשב"ג בהא דטבילין · מהטעם שכתבתי · דכמו כן יש לפסוק כמיתו שאינו ממעט ואפי' את"ל דת"ק אע"ג דמודה בטובלין · פליג בממעט · אפ"ה נ"ל ש"ש לפסוק כרשב"ג ג"כ בענין המיעוט לפי מה שכתבתי במשנה ה' פ"ד דפסחי' · שכתב הרא"ש בשם הרי"ף דכללא דכל מקום ששנה רשב"ג במשנתינו הלכה כמותו לאו דוקא אלא עד דאיכא טעמא · ש"מ דכי איכא טעמא פסקינן כמותו והכא טעמא רבא איכא שאם הוא טהור לטבול בו · כ"ש שלא יהא ממעט ג"כ · כללא דמלתא להרמב"ם דפסק מטבילין נראה שיש לפסוק ג"כ דאינו ממעט וכ"ש בנטילת ידים · וקשיין דברי הרמב"ם מדידיה אדידיה · אבל להרא"ש והטור נראה דממעט וכן אין טובלין · ואין נוטלין · ועוד אכתוב בזה בתוספת ידי' בס"ד : ח העליון מן התחתון · פי' הר"ב כגון שהיה העליון מים שאובי' וכו' וכ"ש איפכא · כדלעיל פ"ג משנה ב' ועיין מ"ש שם בס"ד : מביא סלון של חרס או של אבר · ואע"ג דשל אבר מקבל טומאה · דכלי מתכות פשוטיהן מקבלין טומאה · כדתנן ברפי"א דכלים ואנן הויינן ע"י טהרה בעינן · כמבואר במשנה ה' פ"ט · כבר כתב הרא"ש ה"מ בממשיך מי גשמי' בעלמא · אבל הכא דמחברם למקוה אחר שהוא כשר · לא מפסל משום דמתכשר ע"י השקה · וכתב הב"י : אע"ג דממשיך מים מן המעין לכלי' · נפסלו אפי' המי' היוצאי' מן הכלי משום שאובי' · ולא מהניא להו חבורם למעין · כמו שנתבאר לעיל רפ"ה · שאני התם דהוו כלי שיש לו בית קבול · ונפסלו משום שאובי' · אבל הכא דאין בו בית קבול אע"ג שהוא מקבל טומאה · שפיר הויא השקה אעפ"י שהמי' נמשכי' עליו · וכתב עוד הב"י שהרשב"א והרמב"ן פירשי למתניתין

ומניח ידו תחתיו ער שהוא מתמל' מים ומושכו ומשיקו "אפי' בשערה. דיו ' היה בעליון מ' סאה ובתחתון אין כלום. ממלא בכתף. ונותן לעליון. ועד שירדו לתחתון מ' סאה: ט כותל שבין (גמ' שני) שתי מקואות שנסדק לשתי מצטרף. ולערב אין מצטרף. עד שיהא במקו' אח' כשפופרת הגוד ר' יהודה או' חלוף הדברי' נפרצו זה בתוך זה על רום בקליפת השום. ועל רוחב כשפופרת הגוד: י האביק שבמרחץ. בזמן שהוא באמצע. פוסל. מן הצד אינו פוסל. מפני שהוא כמקוה סמוך למקוה דבריר"מי וחכמים

למתניתין דהכא כשהסילון מחובר לקרקע דווקא. דהשתא מקבל טומאה כלל. כדתנן בפי"א דכלי' משנה כ'. ועיין בפי' הר"ב דמשנ"ד פ"כ דכלים. ולי קשיא ממניח ידיו תחתיו, דהא פוסל ליה ר' יוסי (והלכה כוותיה) בפ"ה משנה כ' אפי' בדבר שאינו מקבל טומאה. כמ"ש שם בשם הרא"ש: שלא חרס או של אבר. כתב הר"ב וה"ה של עץ וכו' דהכי תניא בתוספתא והביאה הר"ש. וכתב מהר"ם ושמא נראה משום דזמנין אין המקואות מכוונות זה כנגד זה. ושל חרס ושל אבר. בקל יכולי' לעשות עקומי'. או פשוטי' כמו שירצו. להכי נקט של חרס ושל אבר. ע"כ: ומניח ידו תחתיו. פי' הר"ב כדי שלא יצאו מים לחוץ כו'. וז"ל הר"ש מניח סילון ונותן ראשו אחד בעליון. וראשו אחד בתחתון. וצריך להעמיק ראשו העליון בתוך המקוה. והחסר על שירדו למטה שיהו מושקי' למטה למקוה השני בחוט השערה. וליחשב כמקוה אחד. ונוכל אפי' בעליון. ולפעמי' של מעלה מגיעי' המי' על שפת הסלון וראשו של מטה מונחי' בחוט השערה. ומסיים מהר"ם כגון שראש הסילון של מטה שוכב גבוה יותר מראשו העליון ע"כ. והלכך נקט מניח ידיו תחתיו שלא יצאו מים לחוץ וכו'. וכתב מהר"ם ולשון תחתיו כ"ל לשרש משום דזמנין שראשו העליון נמוך מאוד. שהמי' נפין מלמעלה משפת הסילון. וראשו התחתון גבוה מאוד. שאם לא היה מניח ידו על סילון. ראשו שלמעלה. היו המים שוטפי' ויוצאי'. אם מן הסילון. ולא היו המים באים למטה אפי' בחוט השערה. לה"ק מניח ידו תחתיו. פי' בתחתיתו של הסילון. וראשו הנמוך. מניח ידו עליו שלא יעמדו חוץ לסילון. וילכו תחת ידו על למטה שיבאו המים למטה לכל הפחות בחוט השערה. עכ"ל. והסילון אינו מוקף מד' לדדים אלא (מב' ומב') הוא פתוח: אפי' בשערה דיו. וכך העתיק הר"ב. גם הרמב"ם בחבורו פ"ח מה"מ (הלכה ז') אבל מלשון הר"ש נראה דגרס בחוט השערה. וכן הוא בנוסחת מהר"ם ז"ל. ומה שפי' הר"ב דהקלו בשאיב' שהוא דרבנן וכ"כ הר"ש. וכתב עוד ושמא מטעם זה לא חיישינן בסילון אפי' יהא קטרם. ע"כ. כלומר דתנן בפ"ח דטהרות דקטרם אינו חבור כו'. וכ"ל דמיירי הכא דווקא כשנשאבו ע"י כלי גלגלים ודומיו. דאל"כ הוי מדאורייתא. וכת"ש בשם הרא"ש בפ"ב משנה ג' [ד"ה שיש]. אבל כבר כתבתי שם משנה ו' בשם הרא"ש דהשקה מטהרת אפי' למ"ד כולו שאוב דאורייתא ע"ש. ולענין קטרם משמע מדברי התוספת פ"ב דגיטין דף י"ז. דכשהמים סוחן לירד ודאי ולסול למקוה הוו קטרים חבור. ומ"הט אפי' גוד אסיק נמי איכא למימר במקוה שהוא בכה"ג. כיון שהעליון ראוי ודאי לירד. אחריזן גוד אסיק ודו"ק גם עיין (מ"ש) במשנה ב' פ"ג (ד"ה ויטהרו): ממלא בכתף ונותן לעליון כו'. כתב הר"ב דמאחר שיש במקוה ארבעים סאה כו' אפי' כל מים שאובין שבעולם אין פוסלין אותו. דהא ודאי דעל כרחין צריך לטול בו יותר מ' סאה הרא"ש וכ"כ התוספות דב"ב פרק המוכר את הבית דף ס"ו. וגראה דטעמא משום דא"א לאתכא שיהא ארבעי' סאה שאם מלאתכא אינו יכול לסמוך עליו דשמא אינו מ' סאה. ועיין מ"ש במ"ג פרק ג' (ד"ה עד שיתחבר):

ט שנסדק לשתי פי' הר"ב מלמעלה למטה. לערב מימין לשמאל. וכ"כ הרמב"ם. ויש לתת טעם בדבר. דלהכי בלערב אין מצטרף משום דמחסרין למה שעל הסדק כאלו סותמו: מצטרף ואם היה בשניהן מ' סאה. מטבילין בכל אחת מהן הרמב"ם פרק ח' מהלכות מקואות [הלכה ה']: רי"א חלוף הדבריים. טעמו שמעתי מפי רבינו מהר"ר ליוואי ז"ל שבשנסדק מימין לשמאל. מתחבר כל שע"ג הסדק. כאלו אינו: ועל רוחב כשפופרת הגוד. לשון הרמב"ם ברוחב שתי אצבעות:

י בזמן שהוא באמצע פוסל. לפי שהאביק (הוא) כלי. קודם היותו קבוע ואע"פ שנתחבר לארץ. וזהו אמרם עליו בתוספתא שלא נעשה אלא לשמש עם הקרקע. לא יצא מתורת כלי להיות קבוע הרמב"ם

ל"צ

א שם שניף נג ב מיי"שם פ"ד ה"ג

ג מיי' שם פ"ח מהל' טומ"אבות שם שני' ד מיי' פ"ו מה' מקואות טוש"ע שם שני' ה

אם מקבל האמבטי רביעית מים כשרי. קוד שיגיעו לאבי. כאן מקבלת מ' סאה דמי מסו' דרביעית שיעור מקוה היא מדאורייתא להטביל בה מחטים ונטוריות: אם מקבל האביק. כלומר כיון דאביק הוא העשוי לקבלה כל שהוא פסול בכל ענין שיהיה בין בחמצע. בין מן הצד. בין מקבל האמבטי רביעי. קוד. שבא לאבי. בין אם מקבל. יא המטהר. שבמרחץ שקתו. המי. העשויות במרחץ. שנמשכי. לאם מים לונגי. להשתמש בהן. כדי לטהר עצמן לאחר שרחצו בחמין. ופעמי. שהן שמי שקתו. ו בצד. ו. שא שהאחת עליונה מחברתה. ויש נקב בכותל שבין שתיהן. שהמי יונאי. מזו לזו: אם יש כנגד הנקב ג' לוגין. שהנקב רחב ו' אריך בשיעו. שיכנסו בו ג' לוגין נכסלה העליונה מחת המי. שאובין שבתחתונה. דהשיב כאלו המי. שבנגד חלל הנקב שאובין הן בתחתונה העליונה לא מן הצד וג' לוגי. מים שאובין פיסלין בשהן בחמצ. אע"פ שאין פוסלין מן הצד ורבות נקי שבתחתונ. מים שאובין והעליונה מים כשרי. שדרך המי' לרדת ואין דרכן לעלו. ואעפ"כ נפסל העליון וכ"ש שיהא כשיהי' הכשר לצד תחתון: כמה יהא בנקב. השתא אתא לאשמועינן כמה שיעורו של נקב שיצאו תמנו ג' לוגין בבת אחת: אחת מג' מאות ועשרי. בבריכה. דג' לוגין אחד מג' מאות וד' מסאה (ל"ל מות' סאה.) כיצד הסאה ו' קבין. והקבר' לוגין. נמצאו מ' סאה. הן תשעה מאות ושמים לוג הרי ג' לוגין חלק אחד משלם מאות ועשרים בבריכה. כלומר במקוה כשר של מ' סאה. ושערו חכמים שיעור מקוה שמחזיק מ' סאה. אמה על אמה ברוס ג' אמות. הרי שיעור הנקב המחזיק ג' לוגין. הוא אחד מש"כ מאה על אמה ברוס ג' אמות המחזי' מ' סאה. ורמב"ם כתב שאם היתה הבריכה פחות או יותר מארבעים סאה. תחשבון הנקב בפחות וביתר לפי חשבון זה. כגון אם היה בבריכה כ' סאה צריך להיות הנקב אחד מק' וס': אפילו התחתונה מנאה כשרים והעליונה מלאה שאובין. שדרך מים לירד. אפילו הכי אין ג' לוגין שאובין שבנקב פוסלין את התחתונה: שנמ' אחר אלא ג' לוגין שנפלו. ואין השאובין פוסלין את המקוה עד שיפלו לתוכו. והלכה כרבי יוסי:

פרק ז יש מעלין. מסלמין לא' סאה: ולא פוסלין. בג' לוגין שאובין. וכלהו מפרש כולד: הכפיר. נשמים שיורדין נקפי': גליד. מים שקפאו על פני הארץ. או על כני המי. טיט הגרוק. טיט רך ורקיק. שנעשה כמו רוק: אבן הברד כמי. כמי' שאובי' דאמרי' לקמן פ' פסלים ולא מעלי' ואין הלכה כרבי יוחנן בן נורי. והלכה כעדותן של אנשי מדבא שעושין מקוה מן השלג אפילו לכתחלה: נמצאו מעלין. שהשלימוהו: ולא פוסלין. בג' לוגין שאובין. שהרי סאה הרבה יותר משלם לוגין ולא נכשל המקוה בכך: ב' המי' שאובין בין טמאין בין טהורין: מי כבשי. מים שכבשו בהן זיתי' או מיני ירקו'.

ומי

הרמב"ם בנגע"י. ול"ע במשנה ט"פ"ח דכלי. עוד שם פ"ד משנה ד' שם פי' הר"ב והרמב"ם דמשמע שם הקרקע טהור: האמבטי הוא ריבוע. המרחץ. הרמב"ם. ובמשנה ד' פ"ד דנדרי כתב כיור המרחץ:

רביעית פי' הר"ב שהוא שיעור מקוה דאורייתא. לטבילת טומאה. אבל טבילה הכשר כלי נכרי' בעי מ' סאה. כדכתי' הר"ב בסוף מס' ע"ז. כך כתבו התוספות דהתם. ועיין עוד מ"ש פ"פ דלקמן: יא התחתונה וכו' והעליונה כו' שאחת עומדת בגובהו של מרחץ ואחת בשפולו. הר"ש: פסול אם אין בו מ' סאה: הר"ש אחד מש"ך. כתב הר"ב בשם הרמב"ם אם היתה הבריכה כ' סאה כו' ואם יש בו שמני' צריך שיהיה בו ל' מתר"מ בבריכה. כן לשונו בנגע"י: שלא אמרו אלא ג' לוגין שנפלו. ור"י אומר בהיות (זאת) הנגיעה באמצע המי. הנה הם מים שאובין שנפלו תוך המקוה. הרמב"ם: **פרק ז יש** מעלין ולא פוסלין. כ"ק אל"ל שאין פוסלים. כ"ו בשם הרמב"ד ובכת' עוד בשם הראב"ד ולא"ת כיון דחשיב להו מיא דמעלין מ"ט לא פסלי בשאובין ק"ט דמקוה מים הוא דאתקש למעין. מה מעין בידי שמים. אף מקוה בידי שמים. אבל שאר משקים לא אתקש:

והטיט הגרוק. אפילו גרוק אינו פוסל. טור ועיין ס"ב: והעידו אנשי מדבא משמו וכו'. ואמנ"מה שהיה חולק על ר"ע. הוא במשנה ואתן של הדין על לר הויכוח. לא שהוא יסבור כך הרמב"ם בנגע"י: ב ומי כבשי ומי שלקות. והא דתנן במכבת תרומות (סוף פ"ו) מי כבשים ומי שלקות של תרומה אסורים לזרים

לז"ש

לזרים טירוסלמי סריך עלה ממתני' דהכא אם מביך ליה לוכל והכא אם עבד ליה משקה ומשני דתרומה חלויה בגמיל סעם
דאסור באכילה אבל מס"ה לא נפקו מקורם מים לענין מקוה הר"ם: ומי שלקות פי' הר"ב ששלקו בהן שלקות דהוא לשון הרמב"ם.
ועדין לא פירשו לנו מהו שלקות עצמן. ולשון הר"ם מי כבשי ומי שלקות שנכבשו בהן פירות וירקות. אם נשלקו ע"כ: והתמיד עד
שלא החמין עיין מ"ם בזה בפס"ק דחולין והרמב"ם בפ"ז מה"מ (הלכה ד') כתב ג"כ והשכר ולא הראה לנו הכ"מ מקומו איה

ומי שלקות יהתמיד עד שלא החמיין כיצד
פוסלין ולא מעלין מקוה שיש בו מ' סאה
חסר קרטוב יונפל מהם קרטוב לתוכו (גמרא
וגמ') לא העלהו פוסלו בשלשה לוגין אבל
שאר המשקין ומי פירות והציר והמוריים
והתמד משהחמיין פעמים מעלין ופעמים
שאינן מעלין כיצד מקוה שיש בו מ' סאה חסר
אחת נפל לתוכו סאה מהם (גמ' ולא) לא
העלהו היו בו מ' סאה נתן סאה ונטל סאה
ה"ז כשר: ג הדיח בו סלי זיתים וסלי ענבים
ושנו את מראיו כשרי: ד ר' יוסי אומר מי הצבע
פוסלין אותו בג לוגין ואי פוסלין אותו בשנוי
מראה נפל לתוכו יין ומוחל ושנו את מראיו
פסו כיצד יעשה ימתין לו עד שירדו גשמים
ויחזרו מראיהן למראה המים היו בו מ' סאה
ממל בכת יונותן לתוכו עד שיחזרו מראיהן
למראה המים: ד נפל לתוכו יין או מוחל
ושנו מקצת מראיו אם אין בו מראה מים מ'
סאה ה"ז לא יטבול בו: השלשה

ומי שלקות: מים ששלקו בהן שלקות
והתמ' יחר לני' וזני' לא שמרי שנתן
עליהן מים: עד שלא החמין. דאם
החמין נדין כמי פירות: קרטוב. מ'
מס"ד בלו: פעמי מעלין כדמפר'
כשיש במקוה מ' סאה מים כשרי
ונתן בו סאה מי פירות ואח"כ נטל
סאה ממנו מי ומי פירות מעורבין
יחד הרי כל הסאה של מי פירות
שנשארה במקוה משלימי' את
המקוה פב מי' אינמעלין. כדקתני
במקוה שיש בו מ' סאה חסר אחת:
ג ושנו את מראיו כשר. דהדחת
כלי' לא חשיבא שינוי מראה: ואין
פוסלי' אותו בשנוי מראה.
משו' דלגבעא ליה ביה מעשה:
מוחל. מים היוצאי' מן הזיתי':
ימתין עד שירדו גשמי'. דלמלאו'
בכתף אי"א דבחפ' עסקינן שהו'
נפסל בשלשה לוגין: ממלא
בכתף. דמקוה שלם אין השאובי'
פוסלי' אותו לעולי: ד אין בו
מראה מים מ' סאה. אם אין
במקו' מ' סאה שיש בהן מראה מים.
אפי' נאותו לד שיש בו מראה מים.
סבילה:
נה יטבול באותו מקוה
ולא סבל לא עלתה לו
ה ונפלו

מעלין כה אבל בפעמי מעלין אין שאר המשקי' חלוקי' מן המי' דמקוה שיש בו מ' סאה שלמי' נתן סאה מים שאובי' ונטל סאה כשר'
ואפי' יותר מרובו משלא כ' במי פירות עד כאן וכ"ב הרא"ש דבמקוה הבל אפי' אלף סאי' מים שאובי' אין פוכלי' אותו. והמתירו
שכמי במי פירות דלא חזו לטבילה כלל דמקוה מים כתיב (כמ"ש הר"ב במשנה ז' דפ' בתרא) הלכך כשלי ברוחא עד כאן:
ג הדיח בו סלי זיתי' כו' כשר מפני שאין בהן תנוף הדבר המשנה את מראיו כ"י בשם הראב"ד ור' יוסי אומר הצבע וכו' ובשקוהו
הרמב"ם נפ"ז הלכה ח') והטור וכתב הכ"מ משו' דמשמע דלימא מאן דפליג עליה על כאן והא דתני ליה בלישנא דשלוגתא
כמלאי הרבה כן ולא פליג וכמ"ש בשו' בכורי. ולי נראה אע"ג דפליגי עליה דהלכה כמותו משו' דבפ"ק דמכות דף ג' פריך בגמרא
מיניה וכן בפ"ג דערובין דף כ"ט: ואינן פוסלין אותו בשנוי מראה דמי לבע אין בהן כי אם פריות סמכי' בלבד: ופוסלי' בשלשה
לוגין. משו' דמיא לגיבעא מקרו כ"י בשם הראב"ד: נפל לתוכו יין ומוחל ושנו את מראיו פסול. משו' דמהחזי כמקוה של שאר
משקי' ומקוה מים כתיב. כ"י בשם הראב"ד: ומוחל ואפי' לא"ד במשנה ג"פ דטהרות דמוחל אינו משקה: וכן במשנה ה' פ"ו
דמכשירין אם"ה פוסל בשינוי מראה משו' דהוה דבר שאין עושי' הימנו מקוה ופוסל את המקוה בשינוי מראה: מראה פרק כ"ב דשב'
דף קמ"ד: ימתין לו עד שירדו גשמי כו' פי' הר"ב דלמלאות בכתף אי"א כו' וכ"כ הר"ם. ותמיהני דהא אפסר למלאות בכתף
ולא מיתיב למי מקוה כר' יהושע דפ"ב משנה ו' ובשלמא אי אמרת דבהמשכה אינו מועיל אלא עד שיהא ו' וב מן הכשר וכדפסק
הר"ב במשנה ד' פ"ד. אפשר לתרץ כיון דלאו מילתא דפסיקא הוא להכשיר בהמשכה לא קתני לה אבל למ"ד בפ"ב משנה ז' כרבי
יהושע דשאיבה אפשר למלאות בכתף ולהמשיך כדי דלא מקשה מתני' אתוקמא בסק דפסק הר"ב. ויש כתה גרולי ההוראה דסברו
הני כמ"ם בשם הב"י כ"ל לדחוק ולתרץ דמתני' שיבא דב"ע נשבה אף לרבי אליעזר דמשנ' ז' פ"ב ואע"ג דלדידיה אפי' אם רוב
מים כשרי. יכולי' להכשירו במילוי כתף והמשכה. כיון דלאו מילתא פסיקא הוא לא קתני לה. כדכתבתי בבירוך ועיין בפ' דלקמן
משנה ג' בדבור המתחיל אפי' נתמלאו כו':

ג ונפל

ה ונפלו למקוה לא פסלוהו הואיל ואין נראין כיין. ומי פירות אין פוסלין בשלשה לוגין הכל הולך אחר המראה. אע"פ שאין החלב פוסל המקוה ואין במים שיעור ג' לוגין לפסול. מ"מ כיון שיש כאן ג' לוגין שנראין כמים חשבי' להו כאלו כלן מים ופוסלין ואין הל' כריב"ן: ו הסני טתא. דודאי חסר שיעור המקוה בטבילתו של ראשון: אף הסני טהור דאתרי' גוד אחית. והוי כאלו המים שהעלה הראשון בגופו. הן מחוברין למי מקוה ולא נחסר משיעורו כלום. ופירשו בגמ' (דחגיגה דף י"ט) דלא טיהר רבי יהודה אלא במעלות דרבנן. כגון שהיה טהור לחולין וטבל להיו טהור לתעשר. או שהיה טהור לתרומה. אבל לעולות מטומאה גמורה לטהרה. דברי הכל טמא ואינו כל כר' יהוד': ס: וס' בגד למ' עב' וקורין לו בערבי אלמורל"ה וכולא מים הרבה: מקצתו נוגע במים טהור. במקוה שיש בו מ' סאה מצומצמות איירי וטבל בו אדם לאחר שהטביל בו את הסנו': טהור האיש הטובל אע"פ שנחסר שיעור מקוה בטבילת הסנוס מאחר שמקצת הסנוס נוגע במים. ור"י היא דס"ל אתרי' גוד אחית: האיש שבתוכן שאובים חוזרים ופוסלים את המקוה בשלשה לוגים שהרי לא היו בו אלא מ' סאה מכוונו. ונתחסר כשהגביה שפש מיהו מן המים. ומעלה אותם דרך שליהן כדי שלא יפלו המים שבתוכן למקוה ויפסלו כל מימיו: ז הטביל בו את המטה ארגליה גבוהות. ואי"א להטבילה כלה כאחת במקוה קטנה שיעורו מצומצם אלא איש רגליה שוקעות בטיט. העבה שאינו נרוק ואי' מטבילין בו: שהמים מקדמין להטביל הרגלים קודם שישקעו בטיט. ובמים הוסבלו: שמימיו מרודדים שאין המים עמוקים מחמת שהמקוה רחב והמים מתפשטים בכלי ואע"פ שיש בו מ' סאה אין כל גופו מתכסה במים בבת אחת: כובש לגד א' של מקוה אפי' חבילי עצי' וקנים ואע"ג דנראה כמקוה שחלקו אם הואיל והמים נכנסין ביניהן לא הוי חלוק וכובש דנקט מפני שהעצים והקנים נפים על פני המים. וצריך לכבוש עליהם אבנים כדי שיכנסו תחת המים:

ד"ג לוגין מים ונפל לתוכן קרטוב ייזהרי מראיהן במראה היין ונפלו למקוה. לא פסלוהו. ג' לוגין מים חבר קרטו' ונפל לתוכן קרטוב חל. יזהרי מראיהן במראה המים. ונפלו למקוה לא פסלוהו. יר"י בן נורי אומר הכל הולך אחר המראה: ן מקוה שיש בו מ' סאה מכוונות יירדו ב' וטבלו זה אחר זה. הראשון טהור והשני טמא. יהודה או' אם היה רגליו של ראשון נוגעו במים אף השני טהו'. הטביל בו את הסנו' והעלהו מקצתו נוגע במים טהור. הבר והבבת של עור. ביון שהגביה שפתותיהם מן המים המים שבתוכן שאובין. ביצד יעש' מטבילין מעל' אותם דרך שוליהם: ז הטביל בו את המט' אע"פ שרגליה שוקעו' בטיט העבה טהורה מפני שהמי' מקדמין מקו' שמימיו מרודדין ביבש אפי' חבילי עצים אפי' חבילי קנים. כדי

ה ונפל לתוכן קרטוב יין כו' לא פסלוהו. והוא שלא שינו מראה המקוה הרא"ש: ו מכוונות לא סמות ולא יותר. רש"י ס"ב דגיטין ד' י"ו: אף הסני טהור. יר"ב דאמרי' גוד אחית וכו' ואינהל כר' יהודה. וכבר הקשתי לשאול במשנה ב' פ"ג דהתם פסק דאמרי' גוד אחית. וכתבתי שם שכנדעת הרמב"ם שלא להכא פסק דלא כר"י מטעם אחר וכתבתי ג"כ שהטור פוסק גם בכך דהכא כר' יהודה. הטביל בו את הסנוס כו' כתב הר"ב דר"י היא דס"ל אתרי' גוד אחית. וכלו' ואינהל' כמותו. ולעיל פ"ג כתבתי דהטור ואף הרמב"ם פסקו להך דסנוס: המים שבתוכן שאובין. שהרי צריך שיכולו בהם המים כדתכן פ"י מסנה ב: ומעלה אותן דרך שוליהם. ל' הרב כדי שלא יפלו המים שבת כולמקוה כו' דהשתא כשמעל' אותן דרך שוליהן המים שבאו לתוכן לא מפסלו משום שאובין כשנופלי' למקוה. לפי שכשעדין הכלי במקוה לא נשאבו וכשיעלהו ונתהפך דרך שוליו הו גלא מקרו מים שבתוכן שאינן מתקבלין בתוכו: ז אע"פ שרגליה שוקעות בטיט העבה לשון הר"ב שאינו נרוק ואין מטבילין בו וכ"כ הר"ם וכלו' שבטיט לבדו אין מטבילין בו. אבל כשהמים נפים על גביו מטבילין בו. כ' יהושע בסס ב דהל' כמותו: בפני שהמים מקדמים. ל' הר"ב שהמים מקדמי' להטביל הרגלים כו' כבר פירשתיו בס"ד סס"ב: שמימיו מרודדין. יר"ב שאין המים עמוקים כו' אע"פ שיש בו מ' סאה אין כל גופו מתכסה במים בבת אחת ואינו בעינן שיהא כל גופו מתכסה בבת אחת כדילפי' בפסרא דכתיב (ויקרא כ"ב. כי אם רחץ בשרו במים ובא השמש וטהר. מה בילת שמשו כולו כאחת. אף בימאו במים כולו כאחת. הרא"ש: מרודדין. מרגו' ורקעו ורדידו הרמב"ם והר"ם: אפי' חבילי עצים אפי' חבילי קנים. ל' הר"ב ואע"ג דנראה כמקוה שחלקו אפ"ה הואיל והמים נכנסין ביניהם לא הוי חלוק וקשיא לי דמ"ש דוקא חבילי עצים וחבילי קנים והיכא קתני לפי'. אבל ל' הר"ם והא דקתני אפי' חבילי עצים וקנים. כלומר לא מבעיא אבני אלא אפי' חבילי עצי' וקנים שהמים ביניהם לא חשיב הפסק ומצטרפין לא סאה. ובלבד שלא יחלקו כל המקוה דא"כ ה"ל כמקוה שחלקו בסל וגרגותי דהטובל שם לא עלתה לו טבילה כדאי' בריש חומר בקדש (ד' כ"ב ופירש' שעשאוכב' מקואות ואין שעור לא בזה ולא בזה אע"פ שהמי' מחברין בין אויר הנגרי'. אין זה חבור. דהא ארעא כולה מחלחלא. והמים הנובעים כאן באין מנהר גדול ולא חשבינן המחובר ובעינן סאה במקו' א'). ע"כ. ומ"ש שהמים ביניה'. כלו' ולהוו כאלו נפסק מהמקוה ונמצא מקוה חסר. ומ"ש ובלבד שלא יחלקו כל המקוה כו' וכ"ש באבני דלא יחלקו כל

אסולקנ"ת אבו' ג' שם סעי' כ' בחנ"ג יש נסין סוס"ד ס"ב סוס"ס ס"ב ג' שם סעי' כ' ד' שם סעי' סב ה' ת"ש הל' יב ומי"ש סוסע שם סעי' סו

המקוה דאמרי' חלחול ליכא ועיין בס"ז ס"ה (ד"ה וכו' מ"ס) : כדי שיתפחו המים כלו' שיעלו כמין תפוח . ויהיו עמוקים מגד אחד ויטיל בהן. הר"ם: היה מוליך ומביא במים. פי' הר"ב מגעגע המי' בידיו ולא הוה כ"ז הוה מקו' ע"י דבר המקבל טומאה : דמידי דהוה מטיל את הכלי בידיו בתו' המקו' שאם הניחן טהורין כמ"ש בס"פ "כי בתרי" ספ"ה הלי"ד ה"ב הגל עצמו אינו שיעו' מקוה ועיקר מקו' במקומו והגל לא נתלש לגמרי מתנו . וז"ל הרא"ש ובלבד שלא יטלם הגל דאז לא היה מטהר אם אינו מ' סאה דדוק מדאורייתא כתב הר"ב בס"ו משנה י' לפני למטה ברביעי אבל חכמי' בטלוהו מדמיזהו על מ' סאה לכל כמ"ש ב"י ר"ס ר"א בסס הראב"ד וע"ש) שלא מגד א' מחובר למקוה ע"כ . וגרא' מדבריו שאז היה בו מ' סאה. שהיה מטהר אפי' אינו מחובר כללי. וקשי' לי דהא מהוה ע"י דבר המקבל טומאה. ועוד דמקשה הא דהקשה מהרי"ק שבתבתי ברי' מתני' ו' רפ"ה דלא הוה אשבירן והכא במערה דסתתא מקוף היא . כדמשמע רש"ו וליכא לתרוצי כי הא דתירץ התם מהרי"ק במים חיי' ולכן נראה בעיני דלעולם בעינן הכא שיהא הגל מחובר למקו' ואפי' אם יהיה בגל מ' סאה וכן הטור סתם וכתב ובלבד שלא יעקר הגל מתקומו. ולא חילק בין אין בו מ' סאה ליש בו ואע"פ שי"ל דמשו' דלא שכיח שיעקור גל גדול כל כך וכ"ש להטביל בו מחט להכי לא פרים אם אין בו מ' סאה מ"מ בעיקר הדין ג"ל מ"ש :

פרק ח ארץ ישראל טהורה. פי' הר"ב ואפי' עיירות של כותי' שבתוכה וכ"כ הר"ם. ומייתי תוספתא דקתני ארץ הכותיים טהורה ופי' דהיינו שבא"י ולא דוקא דכותיי. דאפי' לנכרי' נמי שבא"י טהורה אלא כותים משום סיפא וכו' ומיהו יתכן לפרש דאיירי בסותיתא וחברותיה ואשקלון וחברותיה. דאין בהם משום ארץ העמים כדתניא בתוספתא דסוף אהלות ובמקו' הנכרי' גזר במקו' הכותיים לא גזור ע"כ והא דמשנה ד' פרק ב' דחגיגה דקתני שביהודה נאמנים ומפרש הר"ב לפי שרגועה של ארץ כותי' היתה מפסקת כו' פירשו שם התו' דהכא קודם שקלקלו לדמות יונה כמ"ש הר"ב בפ"ז דברכו' ורפ"ד דנדה והכי משמע בירו' דמס' ע"ז פ"ב בעי כותאי קומי ר' אבהו אבותיכ' היו מסתפקין משלנו מפני מה אין אתם מסתפקין משלנו א"ל אבותיכ לא קלקלו תעשיהם אתם קלקלתם מעשיכ דתניגן תמן א"י טהורה וכו' : ומקואותיה טהורי' ויש בו הבדל יזכרהו עדין הרמב"ם : טהורים מלאנו דנקט טהורים בתקוס כשרים כתו שהזכרתים במשנה ז' פ"ו והכא אע"ג דבסיפא תני כשרים ניחא ליה למנקט הכא טהורים איידי דקתני א"י טהורה : אפי' נתמלאו בקילון . פי' הר"ב שמלא מים בכתף ושפכו לתוך גומא ומאותו גומא ים דרך וכו' וכ"פ הר"ם ושם אותו דרך קילון בדפי' הר"ב והר"ם במשנה ט' פ"ד דמכשירין ואע"ג דזהו דרך המשכה הא פסק הר"ב במשנה ד' פ"ד דאין המשכה כשרה אלא מרבייה והכא אפי' בכולו ומיהו נ"ל דלא דברו חכמי' אלא בהווה שכן דרך למלאות בקילון ואה"נ אם נמלאו כולן בלא דרך המשכה כלל דהוו כשרי' לבעלי קריין . ואתיא נמי כאותו הפסק שפסק הר"ב בפ"ב משנה ז' דשמיכה שהמשיכו כו' כשרה דהכא אפי' בלא המשכה כלל כשרה וכן משמע בגמ' פרק ב' דברכות ד"כ"ב דתניא רי"א מ' סאה מ"מ ואמרי' מ"מ לאתויי מים שאובין ומש"ה אפי' כולן שאובין ומש"ה וקנרא' מל' הרמב' בפירושו ושוב ראיתי בב"י א"ח סי' פ"ח שכתב דהני מ' סאה אפי' כולם מים שאובין כשרי' והניח ראיה מתשמה זו. ושוב תראה שכהוא ממ"ש בסס הראב"ד משנה ג' פ"ק דידים. והתם בלא המשכה מיירי. דבהמשכה אף להרמב"ם כשר כדדייק הכ"מ בפ ו מה' ברכות (הל' ה') ב חלוקים פי' הר"ב שמטיף טפים חלוקי' כמין שלשלת ואפי' עבות דלא כר"א חסמא דמתני' דלק' (ועיין עוד לק) ובפי' הרמב"ם בלא"י חלקי שלשלת ההולה ובגליון חלקה פי' מל' אים חלק :

בתחלצע

כדי שיתפחו המים ויורד וטוב" מחט שהיא נתונה על מעלת המערה היה מוליך ומביא במים כיון שעבר עליה הגל טהורה : פ"ט ארץ ישראל טהורה ומקואותיה טהורים ימקואות העמים שבח"ל כשרים לבעלי קריין אפי' נתמלאו בקילון . שבא"י שחוץ (נ"א לפתח) למפתח כשרי' אף לגדות ומלפנים מן (נ" הפתח) המפתח כשרי' לבעלי קריין ופסולי' לכל הטמאים . רא"א הקרובים לעיר ולדרך טמאי' מפני הכבים והרחוקי' טהורי' : ב' אי בעלי [קריין שהם צריכין טבילה: ראה מים חלוקים או עכורי' בתחלה טהור

באמצע

היה מוליך ומביא במים מגעגע המים בידיו: כיון שעבר הגל של מים על המעל' של מקו' שהמחט מונח בה ואפי' מי הגל על המחט. טהור' ואפי' שהמחט דקה וקטנ' ורא"ש פקפול במי' דדרך להטביל' כן : פרק ח ארץ ישראל טהורה ואפי' עיירות של כותי' שבתוכה שלא גזרו טומאה אלא על ארץ העמי' בס"ל ומקואותיה טהורים. ולא מחזקי' להו כשאוני' דשתתא בהכשר נעשו: לבעלי קריין להתירן בדברי תורה דבעל קרי אסו' בד"ת עד שיטבול וכי טביל אפי' במקוה שכל מימיו שאובין הותר : אפילו נתמלאו בקילון שמלאו מי' בכתף ושפכו לפ"ד גומא. ומאותו גומא יש דרך שהולכים המים למקוה: שחוץ למפתח חוץ לפתח המדינה: כשרי' אף לגדו' להתירן לבעליהן ואע"ג דאיכא אסור כרת ולא חיישי' שמא חסרי' היו וגפ"ו עליהן מים שאובי' ונתמלאו דחוץ לפתח המדינה אין רגלי בני אדם מצוין שם לפנים מן המפתח לפנים מפתח המדינה : ופסולי' לכל העמאי' שבני אדם מצוין שם הרבה ומתמלאי בכתף מים ונוקנים שם לבנם ולרחון: מפני הכביסה שיש לו מ' הסריס היו ונפסלו מן הכלים שמכבסים שם: והרחוקים טהורים שאין מכבסי נהוליכא למיחש להכי. ואינהל' כר"א: ב חלוקים. שמטיף טיפים חלוקי' כמין שלשלת: בתחלה בתחלת הטלת מי רגלי טהו' דלאו מין קרי הוא שלא מעגירת השמן הוא בא :

באמצע

באמצע ובסוף טמא. מתחל ועד סוף טהו לבנים (גמ' נמשכי) ונמשכים טמא. ר' יוסי אומר לבנים בעבורים: ג המטיל טפין עבות מתוך האמה טמא. דברי ר"א חכמא המהרהר בלילה ועמד ומצא בשרו חם טמא. הפולטת זרע ביום השלישי טהור דברי ר"א בן עזריה. ר' ישמעאל אומר פעמים שהם ארבע עונות. פעמים שהם חמש. פעמים שהם ששה. ר"ע אומר לעולם חמש: ד נכרית שפלטה שכבת זרע מישראל טמאה. בת ישראל שפלטה שכבת זרע מנכרי טהורה. האשה ששמשה ביתה וירדה וטבלה. ולא כברה את הבית. כאלו

באמצע ובסוף טמא. מדבריהם ולתרומה. אבל לחולין עהורים. הרמב"ם פ"ה מה אבות הטומאה (הל' ט"ו) וכן הביא הר"ם מקוספתא לקמן במסכת ד': ועד סוף טהור. דמסתתא מחמת מכה הוא דאין דהך קרי לבוא בתחלה קוד' הסהן. וכי היכי דהכך דבתחל' לא הוו קרי ה"נ הכך דבאמצע ובסוף מהר"ם: נמשכים וכך העתיקו הר"ב והרמב"ם בפירושו. ובס"א ונמסכי' וכן העתיק הר"ם. גם הרמב"ם בחבורו פ"ה מה"א הטומאה (הל' ו) וכן העתיק מהר"ם: ג המטיל טפין עבות כו' טמא דברי ר"א חסמא. ופליג אתנא דלעיל דסתי' וקתני דרא מיס חלוקי' בתחלה טהור. ולא תפליג בין אין עבות לבסהן עבות. ולפ"ז טפין עבות באמצע ובסוף טמ' לדברי הכל אלא שדאיתי להרמב"ם דכתב וכתב בפ"ה מה' אבות הטומאות המטיל טפיס עבו' מתוך האמה טהור עד המטרי דלעיל דסתי' דמיס לחלוקי' בתחלה טהור. ולא תפליג בין אין עבות לבסהן עבות. ולפ"ז טפין עבות באמצע ובסוף טמ' לדברי הכל אלא שדאיתי להרמב"ם דכתב וכתב בפ"ה מה' אבות הטומאות המטיל טפיס עבו' מתוך האמה טהור עד המטרי דלעיל דסתי' וקתני דרא מיס חלוקי' בתחלה טהור. ולא תפליג בין אין עבות לבסהן עבות. ולפ"ז טפין עבות באמצע ובסוף טמ' לדברי הכל אלא שדאיתי להרמב"ם דכתב וכתב בפ"ה מה' אבות הטומאות המטיל טפיס עבו' מתוך האמה טהור. וכתב עליו הכ"מ מדקתני דברי ר"א משמע (דרביס) פליגי עליה ואמרי טהור ע"כ: דמהרהר בלילה. פי' הר"ב ורואה שבא על האשה. דא"א לשמש בלא הרגשה. דאל"ה האמר שמואל כל ס"ז שאין כל גופו מרגיש בה אינה מטמאה. מ"ט ס"ז אמר רחמנא גרעויה להזריע בגמ' פ"ה ד.דה ד"מ"ג. ולשון הרמב"ם בפירושו המהרהר בלילה כו' בתנאי שירא' בשנתו שהוא בעל אשה בעילה גמורה ע"כ. וכתב הר"ם במשנה דלקמן שצריך לדקדק שלא יקשה לשמואל מהגך דלעיל דמיס עבורי' אז הלוקין ועת"ם לעיל: בשרו אברו. רש"י שם: טמא מדבריהם. וכמ"ם במתני' דלעיל: דפולטת. ודא ביום השלישי טהורה דברי ראב"ע בשבת פ"ט משנה ב' שנאמר (שמות י"ט) והיו נכונים לשלשת ימים ומפרש התם בגמ' ד"ס"ו דלכ"ע בשבת נתנו עשרת הדברות וכיון דבשבת נתנו על כרחך בליל שבת טבילה ולא שחרית שלא יהיו הללו טובלין והללו מהלכין לקבל תורה. ורא"ב סבר בה' בשבת עבוד פריסה ויש שלא פירשו אלא עם חשיכה ומדטבלו ליל שבת ולא חשו שמא תפלטנו עוד ס"ת דפולטת בג' טהורה ומקלת היום של תשמיש ככולו. וכתב הר"ב דהלכה כראב"ע וכ"כ הרמב"ם והוקשה להכ"מ (שם הלכה י"א) והעלה לתת טעם לשיפסוק כן מי סבר ראב"ע אחר שלשה עונות שלמו'. ובאמת שכן לשון הרמב"ם בפירושו בדראב"ע אבל ל"ל לפי' זה דראב"ע נמי ס"ל בהשכמה עלה וירד כת"ס לקמן בדר"ע. ודתנן הכא הפולטת זרע לקמן גרס ס"ז וכן העתיק הר"ב והר"ם והרמב"ם בכאן, וכן גירס הסער אדר' בא בשבת: רבי ישמעאל אומר פעמים שהם ארבע כו' ס"ל בל' עבוד פריסה. ומיהו יש שלא פירשו עד שמוך לחשיכה ואיכא ד' עונות. ליל ה' וה' ליל ששי וששי ויום ה' משטבלו פליטתן טהורה דלא הקשיד תורה אלא בימים: פעמים שהן ד' וכו' בתלתא דראב"ע ה"מ נמי לשנות בענין זה פעמים שהן ב' ופעמי שהן ג' כו' אלא להכי נקט ר' ישמעאל משום דסבר בל' עבוד פריסה כר"ע ובעונות לא בעי לתתלי כמו שתולה ר"ע תוספת שם: ר"ע אומר לעולם חמש. ס"ל נמי דבל' עבוד פריסה וכל עליותיו וירידותיו של תשה בהשכמה דכתיב (שם ל"ד) ויבכר משה בבקר ויעל. וכתיב לך רד ועלית. מקיש ירידה לעליה הלכך ירידה דכתיב שם י"ב) וירד משה מן ההר אל העם ויקדש את העם. דהיינו פריסה בהשכמת רביעי היתה ומ"ד דהווקק להפרישן בהשכמה שתע מינה עד ה' עונות שלימות קשיד קרא:

ד טמאה. פירש הר"ב הטשה וכו'. אבל בנכרים לא שייכא בה טומאה כבהמה דעלמא רש"י פ"ד דגדה דף ל"ד. ובעיא היא בגמרא דהתם אי אפילו לאחר ב' דדילמא דוקא דישראל דדייגי במצות מתחמתי' כדכתיב (תהלי' ל"ט) הם לבי בקרבי רש"י פ"ט דשבת דף פ"ו) ומכריח אדרילמא כיון דאכיל שקצים ורמשים מתחמתי' נמי ומסריח תיקו: ולא כברה את הבית. וכך העתיק הר"ב ומ"ת אפילו כברה אחר כך לא סגי לה ולשון הרמב"ם בפרק ה' מהלכות אבות הטומאה קודם שתקנה כו' משמע דאחר כך:

קניה ופשוט הוא וכנוסחת מהר"ם גרס ואח"כ כבר את הבית וכן הוא במשניות ישנים מנוקדי: רבי יוסי אומר בחולה וכזקן טמא בילד ובבריא טהור. פי' הרמב"ם בחול' או בזקן טמא אחנם אים בריא או ילד ואפי' היה חולה הגה הוא טהור כו' אבל בפירורו פ"ה מהא"ה (הלכה ז') כתב בד"א בחול' או בזקן אבל ילד בריא כו' ומ"ש הר"ב דהלכה כר"י כ"כ הרמב"ם שויהיב הכ"מ ששטעת' משום דנסוף פ"ק דחולין מפרשי אמוראי למלתיה: בילד כתב הר"ב כל שעומד על רגלו א' וחולץ מנעלו וטעל מנעלו. בסוף פ"ק דחולין (ד' כ"ה). ולשון הרמב"ם וטעל או חולץ:

ה נדה שנתנה טעות בפיה כו' טהורה מטומאתה מלת' דפשיטא הוא שהרי התעות אינם מהודקים במקו הנחתן. וא"כ לא שייכא בהו תליה. אלא סיפא איצטריכא ליה דטמאה ע"ג רוקה ב"י. והא דנקט נדה טפי משאר טמאי משום דטומאתה שכיח טפי שהיא טומאה טבעית ואי"א לה שפשמר ממנה. ולעתים ולזמנים קבועים היא באה וגם טהרתה מצויה ביותר. לפי שרוכן בשולות ומתטהרות לבעליהן: אבל טמאה היא ע"ג רוקה. פי הר"ב שנתלש על התעות. שכן דרך שיתלש רוק על מעות שבפיו. ומיהו בפ"ח דכלי משנה' קאמר ר' יוסי דלגמאו דוקא כ"כ הר"ש. ומ"ש הרב וטמאה מקורת מגע. דאע"ג דלטהרה כי קרצה שפתותיה שדחקה הרבה. הוא דלא עלתה לה טבילה אבל לא בעינן שתפתח פיה ג"כ. וכן מסיים בהדיא הר"ם בסוף מכילתין שרוחק שפתותיה ביותר ומתכסה הבשר שחילון ע"כ. והבעי ראוי לביאת מים היינו שלא יהא בו דבר חוצץ כמו עלים בין שיניה מ"מ אפי' בין טומאה לטהר. דהכי איתא בהדיא בפ"ק דקדושין דף כ"ה (הכל מודים) דלשון לעניין טומאה גלוי הוא. מ"ט אשר יגע אמר רחמנא והאי בר נגיעה הוא לענין טבילה כטמון. מ"ט ורחץ בשרו במים אמר רחמנא מה בשרו מאבראי אף כל מאבראי כך נראה בעיני. ומדברי הר"ם נראה דעד כאן לא מטמאינן במגע אלא כשתרוק דאו לא סגיא דלא מגע בה בשפתותיה. אבל כשעדין בפיה לא. דהרי מסיים הכי ואפילו בעודן בפיה טמאה היא מידי ד' יום אבלה בקומטו דטמא בפ' יולא דופן (דף מ"ב) ע"כ. כלומר דהתם אמרי' דבבלה מטמא בקומטו משום משא. וה"ל מטמא משום משא מסתע בהדיא דכשעודו בפיה לא מטמא במגע. אבל לי נראה כמ"ש דאף כשבפיה מטמא במגע: נתנה שערה בפיה. כתב הר"ב ולא באו המי' בשערה דילפינן בפ"ק דערובין דף ד' ורחץ את כל בשרו את הטפל לבשרו וזהו שער: ואם הדיח את ידו במים. קודם אחיזתו הר"ש: רבי שמעון אומר ירקה כדי שיבואו בהם המי' אבל ת"ק אמר שהם טמאי' גזירה שמא לא ירקה. כ"ב הרמב"ם [פ"ב הלכה י"א] אבל להטור סי' קל"ח ר"ש אהדיח קאי. ובעי שיהא נ"כ מרקה ולא סגי בהדחה בלבד. ולפ"ז כשק דלת"ק בריפוי בלבד סגי במכ"ש דהדיח: א"צ שיבאו בהן המים. כתב הר"ב דכתי' וכל אשר יגע וגו' והלא טבילת כל הגוף במים חיים הוא צריך כדכתי' ורחץ בשרו במים חיים וטהר. וא"ת ולמאי איצטריך וידיו הא בשרו גופיה דרשינן מה בשרו מאבראי כמ"ש לעיל. וכ"ל דמדכתי' גבי בעל קרי כל בשרו שמעינן דכ"ש בוב. להכי אתא וידיו למעוטי בית הסתרים ואחר שכבר נכתב וידיו למדרש הכי אמרינן תה בשרו מאבראי כלומר דמידיו כבר שמעינן דבשרו היינו מאבראי ועיין עוד לקמן. ומ"ש הר"ב מקום הראוי לביאת מים בעינן בגמרא פ"ק דקדושין דף כ"ה מדר' זירא דאמר ר' זירא כל הראוי לבילה כו' וכתבו הר"ב במשנה ד' פי"ב דמנחות. וא"ת פינה בלילה דבעינן ראוי כמו שכתבתי הטעם במשנה ב' פ"ג דמנחות. אבל בטבילה מגלן דבעינן ראוי. וי"ל משום דכתי' ורחץ את כל בשרו דמשמע אפילו בית הסתרים. וכתיב וידיו ודרשינן מה ידיו מאבראי אף כל מאבראי. ומעטי' בית הסתרים. מ"מ ביון דאיכא כל דמרבינן אפי' בית הסתרי' איכא למימר לכל הפחות להכי מרבי דבעינן ראוי לביאת מים מוספת דקידושין (שם ד"ה כל הראוי. וקשיא לי דהא כל לא כתיב גבי זב. אבל לפי

אבדם מת מלין כל: שם הל' ב מ"ד מקוואות הל' ג כ"כ הרמב"ם שויהיב הכ"מ ששטעת' מתוס' דנסוף פ"ק דחולין מפרשי אמוראי למלתיה: בילד כתב הר"ב כל שעומד על רגלו וחולץ מנעלו וטעל מנעלו. בסוף פ"ק דחולין (ד' כ"ה). ולשון הרמב"ם וטעל או חולץ: ה נדה שנתנה טעות בפיה כו' טהורה מטומאתה מלת' דפשיטא הוא שהרי התעות אינם מהודקים במקו הנחתן. וא"כ לא שייכא בהו תליה. אלא סיפא איצטריכא ליה דטמאה ע"ג רוקה ב"י. והא דנקט נדה טפי משאר טמאי משום דטומאתה שכיח טפי שהיא טומאה טבעית ואי"א לה שפשמר ממנה. ולעתים ולזמנים קבועים היא באה וגם טהרתה מצויה ביותר. לפי שרוכן בשולות ומתטהרות לבעליהן: אבל טמאה היא ע"ג רוקה. פי הר"ב שנתלש על התעות. שכן דרך שיתלש רוק על מעות שבפיו. ומיהו בפ"ח דכלי משנה' קאמר ר' יוסי דלגמאו דוקא כ"כ הר"ש. ומ"ש הרב וטמאה מקורת מגע. דאע"ג דלטהרה כי קרצה שפתותיה שדחקה הרבה. הוא דלא עלתה לה טבילה אבל לא בעינן שתפתח פיה ג"כ. וכן מסיים בהדיא הר"ם בסוף מכילתין שרוחק שפתותיה ביותר ומתכסה הבשר שחילון ע"כ. והבעי ראוי לביאת מים היינו שלא יהא בו דבר חוצץ כמו עלים בין שיניה מ"מ אפי' בין טומאה לטהר. דהכי איתא בהדיא בפ"ק דקדושין דף כ"ה (הכל מודים) דלשון לעניין טומאה גלוי הוא. מ"ט אשר יגע אמר רחמנא והאי בר נגיעה הוא לענין טבילה כטמון. מ"ט ורחץ בשרו במים אמר רחמנא מה בשרו מאבראי אף כל מאבראי כך נראה בעיני. ומדברי הר"ש נראה דעד כאן לא מטמאינן במגע אלא כשתרוק דאו לא סגיא דלא מגע בה בשפתותיה. אבל כשעדין בפיה לא. דהרי מסיים הכי ואפילו בעודן בפיה טמאה היא מידי ד' יום אבלה בקומטו דטמא בפ' יולא דופן (דף מ"ב) ע"כ. כלומר דהתם אמרי' דבבלה מטמא בקומטו משום משא. וה"ל מטמא משום משא מסתע בהדיא דכשעודו בפיה לא מטמא במגע. אבל לי נראה כמ"ש דאף כשבפיה מטמא במגע: נתנה שערה בפיה. כתב הר"ב ולא באו המי' בשערה דילפינן בפ"ק דערובין דף ד' ורחץ את כל בשרו את הטפל לבשרו וזהו שער: ואם הדיח את ידו במים. קודם אחיזתו הר"ש: רבי שמעון אומר ירקה כדי שיבואו בהם המי' אבל ת"ק אמר שהם טמאי' גזירה שמא לא ירקה. כ"ב הרמב"ם [פ"ב הלכה י"א] אבל להטור סי' קל"ח ר"ש אהדיח קאי. ובעי שיהא נ"כ מרקה ולא סגי בהדחה בלבד. ולפ"ז כשק דלת"ק בריפוי בלבד סגי במכ"ש דהדיח: א"צ שיבאו בהן המים. כתב הר"ב דכתי' וכל אשר יגע וגו' והלא טבילת כל הגוף במים חיים הוא צריך כדכתי' ורחץ בשרו במים חיים וטהר. וא"ת ולמאי איצטריך וידיו הא בשרו גופיה דרשינן מה בשרו מאבראי כמ"ש לעיל. וכ"ל דמדכתי' גבי בעל קרי כל בשרו שמעינן דכ"ש בוב. להכי אתא וידיו למעוטי בית הסתרים ואחר שכבר נכתב וידיו למדרש הכי אמרינן תה בשרו מאבראי כלומר דמידיו כבר שמעינן דבשרו היינו מאבראי ועיין עוד לקמן. ומ"ש הר"ב מקום הראוי לביאת מים בעינן בגמרא פ"ק דקדושין דף כ"ה מדר' זירא דאמר ר' זירא כל הראוי לבילה כו' וכתבו הר"ב במשנה ד' פי"ב דמנחות. וא"ת פינה בלילה דבעינן ראוי כמו שכתבתי הטעם במשנה ב' פ"ג דמנחות. אבל בטבילה מגלן דבעינן ראוי. וי"ל משום דכתי' ורחץ את כל בשרו דמשמע אפילו בית הסתרים. וכתיב וידיו ודרשינן מה ידיו מאבראי אף כל מאבראי. ומעטי' בית הסתרים. מ"מ ביון דאיכא כל דמרבינן אפי' בית הסתרי' איכא למימר לכל הפחות להכי מרבי דבעינן ראוי לביאת מים מוספת דקידושין (שם ד"ה כל הראוי. וקשיא לי דהא כל לא

אלו לא טבלה. בעל קרי שטבל ולא הטיל את המים כשיטיל את המים טמא. ר' יוסי אומר בחולה ובזקן טמא. בילד ובבריא טהור: ה נדה שנתנה מעות בפיה וירדה וטבלה טהורה מטומאתה. אבל טמאה היא על גב רוקה נתנה שערה בפיה קפצה ידה וקרצה שפתותיה כאילו לא טבלה. האוחז באדם ובכלי ומטבילן טמאין דבמקו אחיזתו לא באו מים: ואם הדיח ידיו במים טהורים. ר"ש אומר ירקה כדי שיבואו בהן מים. בית הסתרים בית הקמטים אינן צריכין שיבואו בהן מים: פרק ט

אלו לא טבלה. בעל קרי שטבל ולא הטיל את המים כשיטיל את המים טמא. ר' יוסי אומר בחולה ובזקן טמא. בילד ובבריא טהור: ה נדה שנתנה מעות בפיה וירדה וטבלה טהורה מטומאתה. אבל טמאה היא על גב רוקה נתנה שערה בפיה קפצה ידה וקרצה שפתותיה כאילו לא טבלה. האוחז באדם ובכלי ומטבילן טמאין דבמקו אחיזתו לא באו מים: ואם הדיח ידיו במים טהורים. לפי שהמשקה שעל ידיו מתחבר למי המקוה ונוב אין כאן תליה: ר"ש אומר ירקה וכו' ואין הלכה כר"ש: בית הסתרים. כגון תוך האזן. ותוך החוטם ותוך הפה: בית הקמטין. של שחי ושל ערוה אי נמי קמטין של זקן וזקנה שבשרם נקמט: אין צריך שיבאו בהן מים דכתיב (ויקרא ט"ו) וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים וכי בשעיפת ידים נטהר הזב. והלא טבילת כל הגוף במי חיים הוא צריך אלא לומר לך מה ידיו בגראה אף כל בשר בגראה. פרט לבית הסתרים. ואעפ"כ אמרו חכמים לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא אשה מדיחה קמטיה בשעת טבילה. דאי דאין צריכין לבא בהן מים. מקוה הראוי לביאת מים בעינן: פרק ט

פרק ט אלו חוצצין . חוטי צמר וחוטי פשתן . והרצועות שבראשי הבנות . ר'יהודה אומר של צמר ושל שער אינם חוצצין . מפני שהמים באין בהם : ב קלקלי הלב . והזקן ובית הסתרי באשה . לפלוף שחוץ לעין גלד שחוץ למכה . והרטיה שעליה . ושרף היבש . וגלדי צואה שעל בשרו . ובצק שתחת הצפורן . והמלמולין . וטיט היון . וטיט היוצרים וגץ יוני איזהו טיט היון . זה טיט הבורות שנא' (תהלים ת) ויעלני מבור שאון מטיט היון טיט היוצרין במשמעו . ר'יוסי מטהר בשל יוצרין ומטמא בשל מרקה . וגץ יוני אלו יתדות הדרכים שאין טובלין בהן ולא מטבילין אותן ושאר כל הטיט . מטבילין בו כשהוא לח . ולא יטבול באבק שעל רגליו . לא יטבול את הקומקמות בפחמין אא"כ שפשף : ג או שאין חוצצין קלקלי הראש ובית השחי . ובית הסתרים באיש

פרק ט אלו חוצצין באדם . חוטי צמר וחוטי פשתן . והרצועות שבראשי הבנות . ר'יהודה אומר של צמר ושל שער אינם חוצצין . מפני שהמים באין בהם : ב קלקלי הלב . והזקן ובית הסתרי באשה . לפלוף שחוץ לעין גלד שחוץ למכה . והרטיה שעליה . ושרף היבש . וגלדי צואה שעל בשרו . ובצק שתחת הצפורן . והמלמולין . וטיט היון . וטיט היוצרים וגץ יוני איזהו טיט היון . זה טיט הבורות שנא' (תהלים ת) ויעלני מבור שאון מטיט היון טיט היוצרין במשמעו . ר'יוסי מטהר בשל יוצרין ומטמא בשל מרקה . וגץ יוני אלו יתדות הדרכים שאין טובלין בהן ולא מטבילין אותן ושאר כל הטיט . מטבילין בו כשהוא לח . ולא יטבול באבק שעל רגליו . לא יטבול את הקומקמות בפחמין אא"כ שפשף : ג או שאין חוצצין קלקלי הראש ובית השחי . ובית הסתרים באיש

כשהוא לח . כלומר כשיעור שנתנו בו בסמ"ב למר כדאית ליה דבפחות מכן לא מקרי לח : ולא יטבול באבק שעל רגליו . ואם טבל אינו חוזר הרמב"ם פ"ב מה"מ (הלכה י) והיינו דלא כללינהו בהדי הני דריסת והכ"מ כתב שכן הוא בתוספתא פ"ח והר"ם בפ' דלקמן משנה ד' העתיק תוספתא היו רגליו מלאים אבק יורד וטבל במקוה שיש בו מ' סאה טמא שיפשף או שהטבילו בחתין טהור : ג ובית השחי . בחנם תנייה דהוי בכלל בית הסתרי' הר"ם ומהר"ם כתב וז"ל כ"ל דאינטריך דאי לא תנא אלא בית הסתרים סתמא . ה"א דוקא בית הנקב ובית הערוה שאינו נראה לעולם מפני הכבוד . אבל בית השחי פעמים מגביה זרועו ונראה לא חשיב בית הסתרים קמ"ל . ואי לא תנא אלא בית השחי ה"א דר"א לא פליג אלא בבית השחי . משום דזמנין נראה אבל בשאר בית הסתרים תודה קמ"ל .

רבי

לפי מה שפירשתי דהוה ילפינן מכל דבעל קרי אפשר דה"ק דאי לא ידיו הוה כאלו נכתב כל גבי זב נוסיף דהא להכי אינטריך ידיו' אבל בפ"ג דמנחות דף י"ח הקשו מה בשרו מאברא א"כ אפי' ראוי לא נבעי ותירצו מסו' דכתיב כל בשר (מ"מ) להכי לתיתר דבעינן ראוי ע"כ . נראה דבשרו נוסיף דייקיה . וכתבו עוד סס . וא"ת דא"כ לכתחילה ניבעי רחילה כמו בגילה (דלכתחלה בעינן גילה כדתנן בולל וי"ל שאני הכא דכתיב בשרו דמשמע מאברא וכאלו כתב בהדיא ורחץ מאברא ע"כ . וג"ל דלשיטתם דקדושין אמי ניחא דעד כאן לא בעינן וידיו אלא מסו' דגבי בעל קרי כתיב כל בשרו והוה ילפינן מיניה במכ"ש . אבל בשרו לחודיה משמע מאברא והלכך ידיו לא אתא אלא למעקר כל דגבי בעל קרי . אלא יהא ניתן לדרשו כאלו נכתב ג"כ גבי זב . וכיון דמיעקר בשרו גופיה פירושו מאברא ומיהו מדאינטריך וידיו דהוא מסוסדכאלו נכתב כל בשרו אמי גבי זב להכי איצ' אפיר למדרש אמי לענין ראוי ודו"ק :

אשנת נז' זיי' סס ס"ב טוס"ע סס סעיף ב' בסס סעיף ז' נ סס סעיף ז' רסס סעיי יב ן הסס סעיף ' ו סס סעיף ב' חיב סעיף יח מ"ם סעיף יב יסס סעיף יל יאסס סעיף חס יבתיי' סס ע"ב ס"ר יג ידיי' סס סב זוס"ע סס סי' קנח סעיף ז

פרק ט אלו חוצצין באדם . משום דבמשנ' ה'קתני אלו חוצצין בכלי . תנא גבי טבילת אדם או חוצצין באדם הר"ם : חוטי צמר וחוטי פשתן שבראשי הבנות . כתב הר"ב ודוקא חוטין שבראש חוצצין אבל של צואר כו' ומיהו ברצועה רחבה וחלקה חוצצת וחוצצת . כמ"ש נרפ"ו דשבת : שבראשי הבנות . פי' הר"ב והן מהודקים בשער דשער אמי בכלל הגוף הוא שפריכי טבילה כמ"ש בס"פ דלעיל: ב קלקלי הלב כו' כתב הר"ב שער כו' ונעשה כעין שרשרות . דוגמת אותן קולקלין דתנן בפרפ"ט דכלי' כ"ב הרמב"ם: רבי יוסי מטהר בשל יוצרין ומטמא בשל מרקה פי' הר"ב טיט הבורות בלובן ביצה כו' ואין הלכה כר"י . וכ"כ הרמב"ם ואע"פ שלא פי' שהוא טיט הבורות בלובן ביצה . מ"מ כתב שהוא עב יותר מכל יוצרים וגם הבורות בלובן ביצה מפורסם שהוא נדבק יותר מכל הטיטין ולכך ל"ל דעד כאן אין הלכה כר"י אלא בתה שמטהר בשל יוצרין וה"ק ר'יוסי ג' טיטין שמנו חכמי' אלו הן והכי דייק ר"י סי קל"ח דברי הרשב"א דבדיני כ"י :

אבל בית הסתרים . בחנם נתנה דהוי בכלל בית הסתרי' הר"ם ומהר"ם כתב וז"ל כ"ל דאינטריך דאי לא תנא אלא בית הסתרים סתמא . ה"א דוקא בית הנקב ובית הערוה שאינו נראה לעולם מפני הכבוד . אבל בית השחי פעמים מגביה זרועו ונראה לא חשיב בית הסתרים קמ"ל . ואי לא תנא אלא בית השחי ה"א דר"א לא פליג אלא בבית השחי . משום דזמנין נראה אבל בשאר בית הסתרים תודה קמ"ל .

רבי

רבי אליעזר אומר אחד האיש ואחד האשה ואין הלכה כר"א

הרמב"ם: כל המקפיד כו' אתאולכ"ע וכדתנן נמי בסוף פירקין • וקנת קסה דה"נ ה"ל לתתני בתר כולהו ואתאי מפסיק ביניייהו • ובני האלוף כמהר"ר ליווא יצ"ו אמר שיש לפרש דכל המקפיד כו' לא ככ"ע אלא דברי ר"א הן וקאמ' שאחד האיש כו' שוין והכל תלי בקפידא שאם הוא גברא לו איתתא דמקפיד כו' ומשה"כ לא קתני הכא זה הכלל יונס"פו קתני זה הכלל דקאי אף אאדם ודבריו נכוני' אבל הרמב"ם סורב שפירשו כאן כללא דדינא (דמקפיד) כו' אי איתא שהם סברי' דדברי ר"א הן ודלקמן כ"פ הוא שכולל אפלגא ל ה"ל להתנין עד לקמן • ולכן נ"ל שהם דקדקו בלשון דמקפיד עליו דהל"ל עליהן דהא אקלקי קאי וכן הל"ל חוצצין • ומיהו גם בזה י"ל דכללא דכל המקפיד קבלה בידם היתה על כל ענינו תנינה וכדתנן לקמן • ור"א אותו הכלל שמסור בידם הוא דנקטיה הכא ולומ' שגם בענין הקלקי נאמר שהוא כל דכל (המקפיד) כו' יוסף ראיתי שהראש כתב דא"א אחד האיש ואחד האשה כל המקפיד עליו חוצצין וכן סברי כל אשה כשואה מקפדת: זה הכלל כל המקפיד עליו חוצצין ושאינו מקפיד עליו אינו חוצצין • לפלוף שבעין כו' אלו חוצצין בכלים כו' זה הכלל כו' כל שמקפיד כו' מבואר שנירשתו במשנה בדברי ר"א כל המקפיד כו' וגם גורס כאן זה הכלל כו' ואולי שאף כך נ' הרמב"ם והר"ב • ומש"ה לא נטר להו עד לקמן מפרש דינא דקפידא • ויכולני נ"כ לתרץ דינא דלא נטיר התנא עד אחר מתני' דלאלוף דאיידי דר"א נקט כל המקפיד כו' סידר רבינו הקדוש אח"כ מיד זה הכלל וכו' וכ"ש לת"ס דר"א מליגא דזה הכלל כו נקט למלתיה: ד לפלוף שבעין כתב הר"ב בלא אינו חוצצין בתרא פרק בתרא דנדה דף ס"ז • ופי' התוספות [דדוקא שבתוך העין] מפני שהדמעה שבעין מלחלחתו ואינו מגיחתו להיות יבש • וכתבו עוד דלכלוכי צואה. וצואה שתחת הצפורן וצפורן המדולדלת (נ"ל דיש לחתוך וצפורן המדולדלת) דמתני' דאין חוצצין מיירי כמו בלא דאי ביבשה אמאי לא חייבי והיינו דלעיל קתני גבי חוצצין גבדי צואה שעל בשרו שהוא נתייבש זכר זה הדבור הנה ואע"פ שאינו מכוונת התנינה (לפי) שזוכר מ שפטי קדושה התבורה בתנינה הרמב"ם וכ"כ מהר"ם • אבל הרמב"ם בתבורו ס"ב מה"מ (הלכה יד) כתב לכשות של קטן לענין שאינו חוצץ • וכ"ל דבתבורו גירסה אחרת נודמנה לו דגרסה וכשות של קטן • וכן לא טמא כו' אבל א"א דל"ג כללא טמא ולא מטמא דהא העתיקה ג"כ בפ"א מה' טומאות מת (הלכה ד') : בשורות כתב הר"ב כעין הש"ר שגולד בקשותין כיבלשון משנה כשות של קיסים ברפ"ב דעוקצים : ה והמור (בערוך פי' מור מסתכ"י) וכ"א וחמר ושתיהן בפי' הרמב"ם • ומפרש וחמר שהוא עפר דבק דומה לזפת : דרגש פי' הר"ב מטה קטנה ועיין עוד בפירושו למשנה ה"פ"ז דכלים : ועל המרדעת חוצץ כן הוא בפ"א והעתיקה הרמב"ם בפירושו וכן בנוסחת מהר"ם ז"ל והכי מייתי לה בפע"ז דשבת דף קי"ד • ופשטינן התם דדוקא תשמישו לדדין וכי (וכ"פ הרמב"ם פ"ג מ"מ הלכה ד') כדתני הר"ב במשנה דלקמן: רבן שמעון בן גמליאל אומר • פי' הרמב"ם דקאי על המרדעת וא"ש הר"ב דהלכה כת"ק כ"כ הרמב"ם • ושמ"ש בפ"ח דערובין: עד לאיסר האיטלקי ל' הר"ב שהוא רחב כל' גרגירי שעור' וגרים קדושין מוכח דמשקלו ל' גרגירי שעור' דת"ן התם

פרוטה

ר"א אומר אחד האיש ואחד האשה • "כל המקפיד עליו חוצץ ושאין מקפיד עליו אין חוצץ: ד לפלוף שבעין וגלד שעל המכ' ושרף הלח ולכלוכי צואה שעל בשרו • וצואה שתחת הצפורן וצפורן המדולדלת בשות של קטן לא טמא ולא מטמ' • קרום שעל המכה טמא ומטמא. ה 'או חוצצין בכלי הזפת (נ"א וחמר) והמור בכלי זכוכית • בין מבפנים בין מבחוץ • 'על השלחן ועל הטבלה ועל הדרגש • על הנקיי חוצצין • על הבלוסין אינן חוצצין "על מטו' בעל הבית חוצץ על של עני אינו חוצץ • 'על איכוף של בעל הבית חוצץ • ועל של זקקין אינו חוצץ נמ"ל ועל המ' דעת חוצץ) • רשב"ג או' עד כאיסר האיטלקי: ועל

ושאינו מקפיד עליו אינו חוצץ והוא שלא יהיה על רוב גופו • ונסתר ההלכה לענין תנינה רובו ומקפיד עליו חוצץ דבר תורה • מעוטו כלומר אם הדבר החוצץ הוא בתיעוב הגוף • אע"פ שמקפיד עליו אינו חוצץ מן התורה • אבל חכמי גזרו על רובו ש אינו מקפיד משום רובו המקפיד ועל מעוטו המקפיד נמי משו' רובו המקפיד • ולא גזרו על מעוטו שאינו מקפיד אטו מעוטו המקפיד • דהיא גופה גזירה ואלו ניקו' וגגזו' גזירה לגזירה: ד לפלוף שבעין • בלא אינו חוצץ ביבש חוצץ • ושחוץ לעין דלעיל בין בלח בין ביבש חוצץ • וטעמ' הוי דחוץ לעין אדם מקפיד בין בלח בין ביבש בתוך העין ביבש מקפיד בלא אינו מקפיד: כשות של קטן • כתוין שער גולד בבשר הקטני' • כעין הש"ש שגולד בקשותין שקורין פאקי"ש בערבי ואותו שער קרוי בלשון משנ' כשות של קיסות • כך שער של קטן הדומה לו קרוי כשות של קטן והקשים קורא'ות לו שער שוש' • לא טמא' אם נגע טומא' באותו שער לא נטמא הקטן: ולא מטמא אם היה הקטן טמא באחת מאבות הטומאות ונגע אדם באותו שער ולא נגע בבשרו לא נטמא הנוגע ולא חשיב שער זה יד להכניס טומאה ולהוציא: ה והמור • מוסקו בלע"ז ויש ספרי' גורסי' וח זר: דרגש מטה קטנה • תרגום וישבת על מטה כבירה (יחזקאל כ"ג) דרגיסן: על הנקיים חוצצין מטו' דקפדי עליהן: בלוסין מלוכלכי' ודומה לו בגמרא בפ' כלל גדול (ד ע"ו) עסה בלוסה: אינן חוצצין דלא קפדי עליה והיינו טמא דמטות בעל הבית ועני: איכוף • כמו אוכף והוא של עור שמשימין על החמור כשנושא המשא: זקקים • נוסאי הגאלות של עור לשון זיקה בין מליא בין חסרא שריא • במס ע"ז, דף ס') : אינו חוצץ • שאין מקפידין על הלכלוך: עד כאיסר האטלקי • שהוא רחב כל ג' גרגירי שעורה חוצץ פחות מכאן אינו חוצץ וא"ק לא יהיב היא שעורה אלא אפילו פחות מכאיסר חוצץ והלכה כת"ק: ו משני

אפס מעיף ל במ"ל ס"ם מס' שוחלת מת סל ל נכבת ס"ו: מרי"ב ס"ג מס' מקואות עוסע י"ל סי' רכ מעיף ל דמ"י מס סל"כ הש בלכה ג ונסת קו"ל ס"ם

ו"מסני נדרים שעובר מב' עברי הבגד של בגאים תלמידי חכמי' שעוסקי' בבינו של עולם וקפדי על רבב שבבגדיהם שבת קיד] דלא"ר יוחנן כל ת"ח שנמצא רבב על בגדיו חייב מיתה ושל בור. גרוע מעם הארץ ולא קפיד על לכלוך שבבגדיו אלא"כ יוצ מעבר ומרדעת דאמרן לעיל דחוצן היינו שעובר מסני נדרים · דלא תהא מרדעת חסובה מבגדו של ע"ה · והל' כר' יוסי: ן זפתין וזופתי מביו' א"כ עוסי הוסק: מפסלי אילנות · שנוטלי' הפסולת מן האילנו' · פ א כורתי האילנות ל' פסל לך שכורת הענפים מן האילן · כדי שיתעבה ויגדיל גופו של אילן: של קיינין · השוטחים לחמה ליבש פירו' של קין פי' אחר מלקטי קונין · וכל הני לא (קפדי) אלכלוך המטפחו' שלהם ואין הל' כר' יהודה:

פ"י כל ידות הכלים · כגון יד הקרדום וכיוצא בה שהכניסו בבהול: שלא כדרכה · בעקום: ולא מרקו·לא גמר הכנסתן ל' ומירק אחר שחיטה על ידו בחס' יומא (דף ל"ב): או שמרקן שגמר הכנסתן ונשברו. כלי שהטבילו דרך פיו כאן לא טבל דכל כלי שנתחלת הכנסתו במים כופהו על פיו · אין המים נכנסין לתוכו לעולם · אפי' מכנסו כלו עד שיטנו: בלא הזבורי' שלא הטביל בים ידו· או דבר נוסף שיש בכלי באחת מקצותיו · ולהכי קרו ליה זבורית שאינו עקרו של כלי ואין המים באין בהן עד שיטנו על ידו · וכל הני דתתני' כלהו טמא שיבאו המים בכלן: קלמרין כלי שמניחין בו את הדיו וכקורים לאותו בל רומ"ו קלמרו · ועושים מהן שפיהן שוקע לתוכן כדי שלא יפסך הדיו אבי' אם יהפך על פיו · ואם הטבילו כדרכו אין המים נכנסים בהלל השקוע שסביב פיו מבפני' לפיכך צריך לנקוב מן הצד:

ב הכר

ן "על הבגדים מצד א' אינו חוצץ מב' צדדין חוצץ ר' יהודה או' משום ר' ישמעאל אף מצד א' ר' יוסי או' של בנאים מצד א' ושל בור מב' צדדין: ז' מטפחת של זפתין ושל יוצרין של מפסלי אילנות אין חוצצין · רבי יהוד' או' אף של קייצין ביוצא בהן זה הכלל כל המקפיד עליו חוצץ · ושאינו מקפיד עליו אינו חוצץ:

פ"י כל "ידות הכלי' שהכניסן שלא כדרכן או שהכניסן כדרכן ולא מרקן · או שמרקן ונשברו הרי אלו חוצצין · כלי שהטבילו דרך פיו כאילו לא טבל "הטבילו כדרכו בלא זבורית עד שיטנו על צדו "כלי שהוא צר מכאן ומכאן ורחב מן האמצע אינו טהו' עד שיטנו על צדו "צלוחית שפיה שוקע אינה טהורה עד שינקבנה מצדה · קלמרין הדיוטו' אינה טהורה עד שינקבנ' מצדה ו קלמרין של יוסף הכהן היתה נקובה בצדה:

ב הכר

פרוטה שהוא ת' מח' באיסר האיטלקי ומס' הר"ב שזשקלו חלי שעורה וגראה בעיני דלא בכאן לפוס ריהטא כתב הביטו' ברחב ולא דקיסנס הרמב"ם בפירושו דהכא תפ' אסר מסקלו ד' גרגירי שעורה האטלקי עיין בפי' הר"ב במסנה י"ב פי"ז דכלים: ד' ו של בנאים מצד ת' חוצץ. כתב הר"ב דאר"י כל ת"ח שנמצ' רבב בספ"טו דשבת ופרש"י רבב שומן וחלב ולכך מסיי' הרמב' בפירושו וז"ל ומן חמיוב הזה נראה שת"ח יקפידו על לכלוך בגדיהם ואפי' מצד ת' ע"כ ויראה לי דקרקדמ"ש ס"ל דאמרו' דלעניין קפידא דחנינ' כל לכלוך ואפי' אינו רבב · וכן נמי כל בגדיו דהתם בגמ' מסקי' דדוקא בגלימה אר"י שהוא בגד עליון ושל הכא שת זאת תנן · והיינו דבחבורו פ"ג מה"מ אינו מחלק בין בגד לבגד. והטע' שת"ח מחמירין על עצמן שלא יבואו לשיהיו מלוכלכי' במה שיהיו מחוייבי מיתה: ושל בור· פי' הר"ב שהוא גרוע מע"ה. וכמו שפי' במשנה ה' פ"ב דאבות · וכ' פ הרמב"ם גם בכאן וגרי' לומר דמתני' הכי קאמרה של בנאים שהם ת"ח דקפדי מדר"י מצד ת' · אבל של ע"ה נעשה כמו בור דלא קפיד עד שיהיו מב' הצדדי' והיינו דהר"ב כתב ומרדעת כו' דלא תהא חסובה מבגדו של ע"ה ולא דגמ' דספ"טו דשבת (ד' קי"ד) הוא (ס"מ דע"ה) (לעניין זה) כמו בור: וזה הכלל כל המקפיד כו' לעיל מתני' ג' קתני לכללא לחציצה לאדם (ועיין בפי' הרב) והכ' קתני לה לחציצה דכלי' וקצת יש לדקדק דלעיל לא קתני זה הכלל ועמ"ש לעיל בס"ד (ד"ה כל המקפיד): פרק י' או שמרקן ונשברו הידות ואינן משמשין עוד מעין מלאכתן לאסורה (כדתני' בתוספתא והביאה הר"ם) הוצצין הידות מה שהן תחובין בבהל ותהודקי' ואין המים נכנסין בהן כיון שאינו עומד להתקיים כך חוצצים מהר"ם: כלי שהטבילו דרך פיו · כתב הר"ב דכל כלי שנתחלת הכנסו וכו' כי האויר ישאר בו מוחזק · וידמה המים הרמב"ם · ומהר"ם כתב אם לא שיהיה פיו רחב יותר: בלא הזבורית פי' הר"ב בים ידו או דבר הנוסף · וכן פירש הרמב"ם וכתב דזיבורית הוא הדבר החסר · ובגא"י הדבר האסל והגקל והפחות ע"כ · ועיין בדפ"ה דגטין · והראב"ד בפ"ג מה"מ (הלכה י"ב) גורס זרבובית · ומפרש שהכלי שיש לו שתי פיות נקרא זרבובית · ומביא ראיה שהכלי שאין לו אלא נקב א' · אין המים נכנסים בכולו מפני הרוח ואז היה לו פה שני בצדו אפי' לא יטהו על צדו · יכנסו בו המים ע"י אותו הנקב ע"כ · וז"ל מהר"ם בלא זיבורית מהר"ר שמעון פי' כעין קניסקין · כלי שקניס יונאים ממנו כדאמרי' בויקרא רבה בפסוק והוא ישקוט הפותים במזרקי יין (עמוס י') כיסות שיש להן זרבוביא · וכ"ל הלשון דבר המוסף ומתרגם מל' (קדושין מ"ט:) אסתרבוני איסתרבוב דזי"ן וסי"ן מתחלפים כמו תגעל של זרב דסוף מס' כלאים מל' סרב ומל' מקרא יזורבו נמתו (איוב ו') כמו סרב ושמש ע"ב: קלמרין כתב הר"ב ואם הטבילו כדרכו כו' קשה דא"כ במטהו על צדו סגי ולמה בעינן שינקבנו ולכך נרי' לפרש שאפי' אם יטהו על צדו אין המים נכנסין כו':

ב הכר

א שבת ק"ד
ס"ט הלכה יא
: מר מנ מה"פ הלכה ט
ס
ואפי' מצד ת' ע"כ ויראה לי דקרקדמ"ש ס"ל
ס רבב מעי' ב
ה ס"ס מעי' ג
ו ס"ס מעי' ד
ז פי' ס"ס הל"ב
חמיי' ס"ס מ"ס
ס מעי' ה
שמיי' ס"ס הל"ת
ס"ס הלכה טז

ב הכר · הוא שסובב עליו. הכסת·יהוא שמשים תחת מראשותיו: שיבואו בהן המים לתוכן·שדרך כר וכסת של עור להכנים ולהוציא מה שבתוכן: כסת עגולה · וקטנה שעושים הסרים תחת מראשותיהן: הכדור·שלנו"ל: והאמום דסוס שעושים עליו את המכבל והיא עשוי מעור ומתלאים אותו בשער או בתוכין: והקמיע · של כתב או של עקרין מחוסה עור: ותפלה · של יד או של ראש: לוגן צריכים שיבואו בהן המים לפי שאין דרך להכנים ולהוציא מה שבתוכן: ג קשרי העני · בגדיו של עני שנקרעו וקשרן הקשר הזה אינו עשוי להתיר לעולם · הלכך אין צריך להתירו בשעת טבילה: והנימין ופתילין שתולין על שפת הסדין לנוי · ועושים בהן קשרי·ואינן עשוין להתיר לעולם: וחבט של סנדל·אוניכסיס לרצועו' של סנדל · אין צריך להתיר הקשר שלהן בשעת טבילה שאינו אותו קשר עשוי להתיר: בזמן שהיא חוצה · שהקשר מוכנת שאין המי·נכנסים לתוכה: ואימתי יהיה זה כשהקשר מהודק יפה ואז אינו עשוי להתיר· ולפי שהוא עשוי להתקיים · אין צריך להתירו בשעת טבילה: של זרוע·יקשר של תפלה של יד: בזמן שאינה עולה ויורדת · דמהדק הקשר הרבה ואין הרצועה עולה ויורדת בו: ואזני החמת·אזני הנוד יש בהם קשרים מהודקין: תורמל' כיס גדול של עור שנושאין הרועי' וכל·מקרא קרויה ילקוט: ד פרקסין לבוש התחתון שער הבשר והוא פ"ז בכתפי · וכשלובשו קושרו על הכתף · ובשעת הפשט מתירו ונפה של סדין צריך לתתה הקמטים שיש בשפתו העליונה · כדי שיבואו המי·בין אותן הקמטין: לתת לשטולתסכן כמו ויתתחס כאוהל לשבת יש"ה מ') : ושנן של סנדל הרצועות שקושרו בהן : שיבעבעו·כשמטביל אדם בגד במי' טובלים כמין מבעבועות במים · וכשן מכוכסים ומשקה טופח עליהן משהתחילו המים לבעבע · טהרו · לפי שהשקו המים הבלועים בו למי המקוה · אבל כשהן נגוזים אין המים בולעים בכלו על שיבואו מבעבועין בשטבל מטביל סדין · ואין יכול לשטחו שאין המקוה רחב כל כך · תוחבו במים בשהוא מקופל ומתוך כך מבעבעים המים · וכשנתן בידוע שבאו המים בכלו: ה מטבילין על מקום המדה והשאר אין צריך טבילה דכל העומד ליתתך כתוך דמי ולא הוי חציצה לתקוס התכך עצמו דבית הסתרים דכלים אין טעון ביאת המים · כתו באדם (ויתיריס) בית הסתרים דכלים על בית הסתרים דאדם דאלו בית הסתרים דאדם · נהי דאין טעונים ביאת מים · בעינן רחוי לביאת מים ובית הסתרים דכלים אפילו רחוי לביאת מים לא צריכי דאין אדם מקפיד שם : ר"י אומר מו' ואין הלכה כר"י : מטבילין על מקום המדה · עד ד' לגדול ועד י' לקטן · והשאר טהור וא"צ טבילה ואפילו כלתה מדה לאחר טבעת שבשלשלת א"צ להטביל אלא עד אחר טבעת : ר"ט אומר עד שיטביל את כל הטבעת שכלתה המדה לאחרי ואין הלכה כר"ע : ו אין מטבילין ממין בגוזן · דאוכלים ומשקין אין להם טהרה במקוה אלא המים שנעמאו בלבד · מטעם השקה וחבור ואין השקה מועלת אלא במין עם מינו : חמין

ב הכר והכסת · פי' הר"ב הכר הוא שסובב עליו והכסת הוא שמשים תחת מראשותיו וכך משמע במשנה בספ"ך וספ"כג דשבת הכר הוא שסובב עליו · וכן פי' הערוך ערך כר· גם בתוספתא דכלים הביא'הר"ם שפי"ז במשנ' ד' דמוכח נמי הכי אבל הרב מברש שם בהפך וכן עוד פסריש פ"ך · וכן בספ"ד דשבת · אבל הרמב"ם מפרש שם דשניהם מניחין תחת הראש אלא הכסת הוא גדול · והתוס' פ"ז דב"ת ד' ע"ט (ד"ה כסותו, כתבו כסת הוא הקטן וכר הוא הגדול כדתנן בתו' (טהרות) (כלים פכ"ח משנה ה') כר שעשאו סדין וכסת שעשאו מטפחת · וכן כתוב בפסקי תוספת דמדות : והתפלה כתב הר"ב לפי שא"ל להכנים ולהוציא · דאי"ל בדיקה · הלל היה אומר אלו משל אבי אמא בירושלמי פרק ב' דערובין והעתיקו הרמב"ם בספ"ב מה' תפילין אבל מהר"ם כתב דאין זה קרוי להכנים ולהוציא אלא כגון הכרים והכסתות שמוציאים מה שבתוכן בשביל החיצון לכבס ולאקנו וגם להוסיף עליהם נוצה אבל התפילין אין מוציאין אותן אלא לבדוק הכתב שבתוכן ולא בשביל הציצון ע"כ : ה עשרה טפחי' הרמב"ם : ו אין מטבילין אתין בגוזן וכו' פי' הר"ב דאוכלי' ומשקים אין להם טהרה כו' אלא כו' מטעם השקה · דהוי כמי שורען וחוזר ונוטלן לוריעה מטומאה דתנן (ספ"ט דתרומות) שתיני הרומה שנטמאו ונטלן טהורין · בתוספת רבינו גרשום מנאתי כך · זו מצאתי בפירש"י פ"ג דבכורו דכ"ב ועיין בפי' הר"ב במשנה ג'(פ"ב) דבילה · ומ"ש הר"ב אין השקה מועלת אלא במין עם מינו · דב"ש גזרי דלמא חיים עלייהו ולא נגעי בהדדי וב"ה לא גזרי הר"ש : כלי

אמם פלמה כנ בם: אל כנ. נמם הל' כח רמם ס"כב ר"ם הל"כל וחולין מ"ג · ע"ם מיי' מם טומ"ע י"ל ס' רב סנ"ף ס וסם אל"כה מ מיי' פ"כ מה' מרחמת מ"ה כלין הל' כ"ם

המין במין ויפים ביפים • ומריס במריס אבל מין בשאינו מינו אין השקה מועלת בהן ולא נטהרו המים: מלא משקין • כגון יין ושמן ושתן ומי פירות וכל משקין חוץ ממים: כאלו לא טבל • משום דמיינו • ודוקא שלא נשתנו מראיהן שלא נתבטלו במים: מלא מי רגליס רואין אותן כאלו הן מים דמי רגליס מין מים הן • וכשהשקו עליהן מי מקוה נעשו מחבר להן ולא חייני ונטהר הכלי ויש ספרים שגורסין רואין אותן כאלו הן יין • ואם היו משתנים מראיהן וחוזרי' לתראה מים • מתבטלים במים ונטהר הכלי • וכגרסא זו מוכח בתוס' שבת מלא מי חטאת • מים שנתקדשו באפר פרה ומהם מזיס על טמאי מתי': עד שירבו המים על מי חטאת • שיהיה רוב הכלי פמוי כדי שירבו מי מקוה הנכנסי בו על מי חטאת שהיו בתוכו • ואם לאו עדיין הוא בטומאתו והרי הן כשאר משקין שחוצצין בין הכלי ובין מי המקוה: כור ל' סאין: ואין בו אלא רביעית מי חטאת • או שאר משקין כאלו לא טבל • דס"ל לר' יוסי רביעית משקין • או רביעית מי חטאת שבתוך הכלי פוסלין בטבילה • וחוצצין אפי' בתוך כלי גדול עד שיסיר הרביעית של משקין או של מי חטאת ויחזור ויטבילן ריקן. ואין הלכה כר' יוסי: ז כל האוכלים מצטרפין • אבל אוכלי' טמאים מכמה מינים • ויש בכלן כחצי פרס שהן שני ביצי' לרש"י ובינה ומחצה לדברי רמב"ם • מצטרפין לפסול גוייתו מלאכול בתרומה • וכן שתה מכמה מינים של שבעה משקין שהם מים יין שמן דבש חלב דם טל • שאלו בלבד נקראין משקין כלן מצטרפין זה עם זה לפסול את הגויה ברביעית הלוג דכתיב (ויקרא יא) מכל האוכל אשר יאכל • וכל המשקה אשר ישתה למד על האוכלין שכל מצטרפין ועל משקין שכלן מצטרפין: שעשו בו שאר משקין • לפסול את הגוייה: כמים • ואין שאר משקין פוסלין את המקוה בשלשה לוגין כמים אי נמי אין שאר משקין משלימין שיעור מקוה לת שאה כמים דכתיב מקוה מים ולא מקוה של שאר משקין: ח שתה משקין טמאין • שאר משקין חוץ ממים • שאינן טהורי' בגוף • לא שלתה להן טבילה בטבילת הגוף דאוכלין ומשקין חוץ ממים אין להם טהרה במקוה: אבל שתה מים טמאין וטבל טהורים בגוף • שיש להן טהרה במקוה ע"י השקה הרי הוא כמות שהיתה • טהורה כמות שהיתה • שהוא מגיל עליה בעודה בלועה שלא תטמא: טובל ואוכל בתרומה • דטומאה בלועה אינה מטמאה אחרים: בזמן שהו' נראה • על גופו מבחוץ: טובל ואוכל בתרומה • לא שנא חץ טמא ולא שנא חץ טהור • אינו חוצץ בטבילה כל זמן שאינו נראה:

נשלמה מסכת מקואות

כלי שהיא מלא משקין והטבילו כאלו לא טבל מלא מי רגלים רואים אותם כאלו הם מים כלא מי חטאת עד שירבו המים על מי חטאת • ר' יוסי אומר אפי' כלי מחזיק כור • ואין בו אלא רביעית כאלו לא טבל: ז כל האוכלין מצטרפין לפסול את הגויה בכחצי פרס • כל המשקין מצטרפין לפסול את הגויה ברביעית • זה חומר בשותה משקין טמאים מבמקוה • שעשו בו שאר המשקין כמים: ח אבל אוכלים טמאים • ושתה משקים טמאים • טבל והקיאן טמאים מפני שאינן טהורים בגוף שתה מים טמאים טבל והקיאם טהורים מפני שהם טהורים בגוף • בלע טבעת טהורה נבנס לאהל המת הזה ושנה וטבל והקיאה • הרי היא כמות שהית' בלע טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומה • הקיאה טמאה וטמאתו • חץ שהוא תחוב באדם בזמן שהוא נראה חוצץ • ואם אינו נראה טובל ואוכל בתרומתו:

נשלמה מסכת מקואות

כלי שהוא מלא משקין כו' והכלי עצמו טמא: מלא משקין • ובפ' כל הזבחים שנתערבו (דף ע"ח) גרסי' כלי שהוא מלא רוקן • ונקט מלא משקין כיפה דמי רגלי' אפי' מלא טהור ולא בעי ביטול דסלקא להו השקה • אבל רוקן אפי' ברוב מים לא בטלי וחייני לפי שהם עבים •

הר"ם והתו' סס: רואים אותם כאלו הם מים • כלומר אף ע"פי שמראיהן חלוק במקצת ממראה שאר מים אף"ה כיון דמינים הם לא בעי רובא לבטולי אלא רואין אותן וכו' אתו סס: עד שירבו המי' על מי חטאת • הואיל הן אב הטומאה (כדתנן בריש כליס) • ומשיני משו' קדושתייהו לא בטלי אלא ברובא תוספת סס:

ז כל האוכלין מצטרפין משנה היא במעילה בפרק קדשי מזבח (משנה ה') ואגב זה חומר בשותה משקין טמאין בסיפא • תנייה הכא הר"ם: כל האוכלי' מצטרפין לפסול כו' כתב הר"ב דכתיב מכל האוכל וגו' • וכ"כ הרמב"ם ואינה אלא אסמכתא • שפסול הגוייה מי"ח דבר הן שגזרו • כדאיתא פ"ק דשבת בפי' הר"ב: כל המשקין • פי' הר"ב ז' משקין כו' ושנויין במשנה ד' פ"ו דמכשירין וכרבי יהושע דבמשנה ב' פי"א דתרומות: בכחצי פרס ל' הר"ב שהן שני ביצים לרש"י ובינה ומחצה לדברי הרמב"ם • ובפ"ח דערובין מסיק כהרמב"ם ועיין מ"ש סס:

ח בלע טבעת טהורה כו' בלע טבעת טמאה וכו' בפ"ד דחולין דף ע"א: אמר רבה כשם שטומאה בלועה אינה מטמאה • כך טהרה בלועה אינה מיטמאה טומאה בלועה מגלן • דכתיב (ויקרא יא) והאוכל מנבלתה יכבס בגדיו • מי לא עסקינן דאכל סמוך לשקיעת החמה ועדין לא נתעכלה • וא"ל דמשום דטומאה בגיה הסתרים היא שאינה מטמאה כדאיתא התם במשנה ג' • דא"כ לטמא במשא כדפירש"י שם בפרק יונא דופן (דף מ"ג) ועיין בפ"ז דהלות (משנה ה') וקאמר רחמנא דטהור וכו' טהרה בלועה מק"ו ומה כלי חרס המוקף למיד פתיל שאינו מגיל על טומאה שנתוכו מלטמא אחרים (כדכתב הר"ב במשנה ו' פ"ח דכליס) וכו': וטמאתו אבל באוכלים ומשקי' טמאי' לא שייך למתני' הכי • דאין אוכלים ומשקים מטמאים אדם • אלא מי"ש דבר ע"י אכילה ושתיה: ואם אינו נראה טובל • ולא דמי לבית הסתרים דבעינן ראוי לביאת מים הר"ש: ואוכל בתרומתו לערב • הרמב"ם פ"ב מהלכות מקואות (הלכה ח)

א מי' מנ מס' מקואות סל"ש ב מעילה יז: מי' מל מס' טומאת אוכלין הל' ג ג סס מי' הל' פ ר' חולין עא: מי' מנ מס' תקונות כל"א

הגיה נדה אחר כל אלו הטומאות (ר"ל החמורות והקלות) • מפני שאינה טומאה כללית לכל מין הארם • הרמב"ם :

מסכת נדה

פרקא שמאי אומר כל הנשים דיין שעתן • ותני לה בריש עדיות • וסגי בהכי ולא איצטריך תו למתני בהדי קולי ב"ש וחומרי ב"ה • א"נ דהא דאחרי' דב"ש במקום ב"ה איכא מסנה • אא"כ דמתני לה בהדי קולי ב"ש וחומרי ב"ה כמ"ש הר"ב ברפ"ב דיבמות הייגו ב"ש וב"ה • אבל לא שמאי והלל גופייהו • ומיהו כלשון הראשון מוכח מת"ס במסל ח' וט' פ"ב דמעשר שני :

דיין שעתן הר"ב ולא אמרי' מקמי הכי נמי הוה דס • וכותלי בית הראש העתידוהו כו' ודין תורה כדהוא דליכא למיחש להכי אלא (הקלל עושה סייג לדבריו וחושש כי היכי דבכל התורה כולה עבדינן סייג • (ושמאי) משו' בטול פריה ורביה • איגו עושה סייג כך מפורש בגמ' (דף ג') ועיין מ"ש בפר' דלקמן במשנה ה' וכותלי בית הראש העתידוהו אבל ז"ש הר"ב להוסיף • לא יהיה עושה סייג להוסיף ואף רש"י לא כתב לא רצו לגרוע ולמעט כו' : בל אשה שיש לה וסת כו' תיש' למה הפסיק וסגי בהמשמשת בעדי' ה"ל למתני מיד כיצד דיה שעתה וי"ל דקמ"ל אע"ג דיש לה וסת צריכה לשמש בעדי' (כדפי' הר"ב) אע"ג דתנן לקמן (משנה ז) אע"פ שאמרו דיה שעתה צריכה להיות בודקת (וכו') • הכא תנא ליה לאשמועינן דאותה בדיקה חשובה למעט מעת לעת דהוי חדוש כדלקמן ודלקמן • הייגו בל' נשים דיין שעתן חוש' (דף ד' ד"ה כל אשה) : שיש לה וכת • כתב הר"ב ובדקה בשעת וסת דאל"ה לא כדתנן בסש"ד : וכת כתב הר"ב שנקבע לה זמן האורח ב פעמים כדתנן במשנה י' פ"ט : דיה שעתה • כתב הר"ב ולא חיישינן דילמא מקמי הכי הוה כו' כדאמרן דמדאורייתא לעולם לא אמרינן דילמא מקמי הכי הוה והכא אפי' רבנן לא חשו דודאי אורח בזמנו בא • ולא יעבור מלאת חולה : והמשמשת בעדים • פיר הר"ב דה"ק ומשמשת בעדים ועיין במשנה דס"פ : בעדים פירש הר"ב דהייגו בסדין עיין בפי' הר"ב ספ"ח ומ"ש שם בס"ד : וממעטת עליד מעת לעת וע"י מפקידה לפקידה ואיצטריך למתני נמי מפקידה לפקידה דלמא מקמי הכי הוה דודאי אורח בזמנו בא : והמשמשת בעדים • שבדקה עצמה בעדים דהייגו בסדין קודם תשמיש ולאחר תשמיש הרי זו כפקידה • בגמרא מוקי לתתני' דתרתי קתני וה"ק ומשמשת בעדים כלומר מצוה על אשה שתשמש בשני עדים אחד לשני תשמישים ואחד לאחר תשמיש • והרי זו כפקידה העד של אחר תשמיש הרי הוא כפקידה : וממעטת על יד מעת לעת ועל יד מפקידה לפקידה דמהו דתימא שמא תראה דם עפה כחרדל ותחפנה ס"ז ולא

מסכת נדה

פרקא שמאי אומר כל הנשים דיין שעתן • משום דרבי אליעזר אומר ד' נשים דיין שעתן • תני נמי שמאי אומר כל הנשים לאפוקי מדר' אליעזר : דיין שעתן • נשים הרואות דם דיין שעתן לטמא טהרות שנגעו בהן משעת ראייתן ואילך • ולא אמרי' מקמי הכי נמי הוה דם • וכותלי בית הראש העתידוהו והיתה טמאה מקודם • דכל הנשים מטמאות בבית המיטון ואף ע"פ שלא יצא הדם לחוץ • דכתיב (ויקרא טו) דם יהיה זובה בבשרה אף ע"פ שהוא בבשר ולא יצא לחוץ טמא' וטעמא דשמאי דלא חייש דלמא מקמי הכי הוה דם • שאם אתה אומר כן • לבו של אדם נוקפו תמיד בשעת ביאה ופורש מאשתו ונמצא מבטל בנות ישראל מפריה ורביה : מפקידה לפקידה בדקה היום ומצאה טהורה • ובדקה לסוף שבוע ומצאה טמא' חוששין למגע מבדיקה ראשונה ואילך שמא עם סליק ידיה ראתה וכותלי בית הראש העתידוהו ולבטול פריה ורביה לא חיישינן דבדוקה לטהרות הוא דמטמינן להו מפקידה לפקידה • ולא לבעלה ושמאי אומר לטהרות נמי לא מטמינן דא"כ לבו נוקפו ופורש נמי מתשמיש : לא כדברי זה' שמאי דמיקל עפי' • ואינו עושה סייג לדבריו : ולא כדברי זה הלל דמחמיר יותר מדאי דודאי כולי האי ימיש רגיש • לא מוקמי כותלי בית הראש דם : מעת לעת ממעטת ע"י מפקיד' לפקידה ב' זמניים הוזכרו באשה לטמא לטהרות למפרע • והלך אחר הקל שבשניהן אם מפקידה לפקידה יותר על מעת לעת • הלך אחר מעת לע' ולא תטמא לא טהרות שנגעה מאתמול בשעה הזאת • ואם מעת לעת יותר מפקידה לפקידה • כגון שבדקה עצמה שחרית ומצאה טהורה וערבית מצאה טמאה לא מטמינן אלא הגך טהרות דמבדיקת שחרית ואילך וטעמיהו דרבנן לפי שחכמים תקנו לבנות ישראל שיהיו בודקות שחרית וערבית • שחרית להכשיר טהרות של לילה • וערבית להכשיר טהרות של יום ואם בדקה שחרית ומצאה טהורה וערבית ומצאה טמאה • הפסידה טהרות של יום וזו שישבה ימי רבים ולא בדקה כתקנ' חכמים • הפסידה עונה אחת יתרה משום קנס • וכדי להשוות מדותיהם של חכמים שלא תהלוק בין היכא דבדקה שחרית להיכא דבדקה בערים לא רצו לחלק ולמעט ולהוסיף בזמן • ונתנו זמן קבוע מעת לעת שלא ליתן דבריהם לשעורים והלכה כחכמי' : על יד אחר • כמו ועל ידו החזיק שהוא כמו ואחריו בספר עזרא (ג) : וסת • קבוע שנקבע לה זמן האורח ג' פעמי' ובדקה בשעת וסתה ומצאה טמאה : דיה שעתה • ולא חיישינן

א מנא מן עדיות פ"ב פרי' מנ' מתפלי' ע"ז בזוב הל' ס אבל חס' לפרי' פ"ה הל' ב בס' חיי' פ"ה הל' ב תנ חס' חסכב ומוסב הל' ה ר חיי' מנ חס' חסכב ומוסב הל' ב

ולא להוי כפקיד. קמל"ן ואם שמשה בלהרי בעדי ובדקה אחרי כן בערב ומצאה טמאה לא מטמאינן טהרות דמבדיק שחרית עד תשמיש. שחרי בשעת תשמיש בדקה ומצאה טהורה ואע"ג דבדיקה סקודם תשמיש לא חשיב בדיקה מעליות. שמתוך שהיא בהולה לשמש אינה מכנסת העד לחוריס ולסדקין. בדיקה בעל שלאחר תשמיש בדיקה מעליות היא וחשיבה כפקידה כדאמרן: ב היתה יושבת במטה וכשוקה בטהרות. הא דלא תני היתה עסוקה בטהרות וסרס ורחצה. וקתני היתה יושבת במטה. לאשמועינן דמשום דיש לה וסת דיה שעתה. המטה נמי טהורה. כדקתני וכלן טהורות. הא אם אין לה וסת דמטמיא מעת לעת מטה נמי טמאה. כ"תשכב נדה עלמה שמטמאה טומאה חמור לטמא אדם לטמא בגדי שעליו: אע"פ שאחרו אשה שאינה וסת מטמאה מעת לעת. אינה מונה ימי נדה. אלא משעה שראת: ג ד'כשים דיין שעתן. דאינן רגילר לראות דם: אבל הלכ' כר"א והכי מסיק בגמרא דהלכה כר"א: ד משיודע עוברה. לסוף ג' חדשי מיום שנתעבר: עד שתגמול עד ש'שלי לבנה כ"ד קדש ואפי' מת בתוך כ"ד חדש דיה שעתה. שהיולדת אבריה מתפרקים. ואין דמה חוזר עד אחר כ"ד חד' ומשם ואלך הרי היא ככל הנשים ומטמאה מעת לעת ומפקיד' לפקידה. ואע"פי שמניקה והולכת ד' וה' שנים: וגמלתו או מת רמ"א מטמאה מעת לעת. דסבר ר"מ דש נעבר ונעשה חלב וכשאינה מניקה לפי קודם כ"ד חדש חוזר הדם למקומו וחוזר להיות רואה. ואין הלכה כר"מ: ה כל שעברו עליה שלש עונות. עונה בינונית היא שלשים יום. ומכיון שעברו עליה שלש עונות בינונית. אחר שהגיעה סמוך לזקנתה. דיה שעתה. וסמוך לזקנתה נקרא. כל שקורים לה אימא אימא מחמת זקנתה. ואינה מקפדת: כל אשה. ואפילו אינו זקנה ועברו עליה שלשה עונות ולא רחצה. דיה שעתה: מעוברת והניקה שעברו עליהן שלש עונות. אבל לא עברו עליהן לא. ודלא כגנאי קמא. דאמר מעוברת משיודע העובר. ומניקה משגולד. ואין הלכה לא כר"א ולא כרבי יוסי. ר' ובמה אמרו. ארבע נשים דיין שעתן: בראיה ראשונה. שראתה בתולה. והמעוברת. והמניקה. והזקנה. לאחר שעברו עליה שלשה עונות מחמת זקנתה: אבל בשניה תיכף מעת לעת. שהרי הרי לקדמותה להיות דמיה מצויין בה: מאונס. כגון דקפלה ורחצה. או מחמת פחד. או שאכלה דבר המגיר הדם:

לפקידה. דמה"ד מעת לעת חשובה רבנן לפסידא דטהרו. אבל מפקידה לפקידה דזמן מועט הוא אימא לא. קמ"ל. בגמ': ב היתה יושבת במטה. כתב הר"ב לאשמועינן דמשו' דיש לה וסת כו' הא אין לה וסת כו' מטה נמי טמא. דספק טומאה הבאה בידי אדם נשאלין עלי. ואפי' בכלי חוכח ע"ג קרק' גמר. וכבר כתבתי כן במשנה ב' פ"ד דטהרו. ועיין עוד מ"ש שם במסל' ד': ג בתולה מעוברת מניקה וזקנה. כולהו מפ' להו במתני': אבל הלכה כר"א כתב הר"ב והכי מסיק בגמר דאל"ה אין למדין הלכה מפי התלמוד. כלומר ממה שנשנה במשנה דהלכה כמותו. כדאיתא בגמר' וטעמא פירש"י שהתנאי לא דקדקו אים בדברי חברו וכו': ד אע"פ שנשואה כלות וכבעל דת"ד נשאת ורחצה דש מחמת נישואין ילדה ורחצה דש מחמת לידה. עדין אני קורא לה בתולה שהרי בתולה שאמרו בתול דמי' (דמי נדה) ולא דמי בתולים: משיודע עוברה. פי' הר"ב לסוף ג' חדשים. כי הא דכתיב (בראשית ל"ח) ויהי כמשלש חדשי' וכו' גמרא. ועיין מ"ש במתני' דלקמן: עד שתגמול. פי' הר"ב עד ש'שלים לבנה כ"ד חדש ואפי' מת כו' לרבנן הוא דמסר' הכי: רבי מ"א מטמא מע' לעת פי' הר"ב. דסב' ר"מ דש נעבר ונעשה חלב וקר דרים דכתי' (איוב יד) מי יתן טהו' מטמ' לא אחד (טהו' מטמא חלב מדם) לא אחד. בתמיה כלומר יחידו של עולם. ורבנן א"ר יוחנן זו ס"ז הוא טמא. ואדם הנוגר ממנו טהור. ורא"א אלו מי הנדה שהמזה ומזין עליו טהור. ונוגע טמא. גמרא [דף ט]: ה סמוך לזקנתה. פירש הר"ב. כל שקורין לה אימא אימא מחמת זקנתה ואינה מקפדת. גמרא. וכתבו התוספות בירושלמי פריך וכי בדעתה תלייה הדבר: ומשני כל שראויה לקרותה אמא: רבי יוסי אומר מעוברת ומניקה שעברו עליהן ג' עונות. ואת מעוברת לת"ק נמי הא בעי לסוף ג' חדשים. וי"ל דכשאתה מונה חדשים אי אתה מונה ג' יוס. דלפחות יש בג' חדשים האחד מהן חסר. דמש"ה דייק הר"ב לפרש במשנה פ"ד דיבמות אדתנן היבמה לא תחלון ולא תתיפס עד שיש לה ג' חדשים. דהנך ג' חדשים הם תשעים יום. ועי"ל דר"י ס"ל דעד שיעברו עליה ג' עונות לא אמרינן דיה שעתה. ואם הוכר עוברה ועדין לא עברו עליה ג' עונות. מטמאה מעת לעת אם מפקידה לפקידה. ולת"ק אע"פי שלא עברו עליה ג' עונות. משהוכר עוברה דיה שעתה. ושוב מצאתי כך

ב כיצד דיה שעתה. היתה יושבת במטה ועסוקה בטהרות. יופרשה וראת. היא טמאה (גמר והן) וכולן טהורות. אעפ"י שאמרו מטמא מעת לעת. "אינה מונה אמשע שראת: ג ר"א אומר ארבע נשי דיין שעתן. בתול מעובר. ומניקה וזקנה. אמרר' יהושע אני לא שמעתי אלא בתולה אבל הלכה כר"א: ד איזו היא בתולה. כל שלא ראתה דם מימיה. אעפ"י שנשואה מעוברת. משיוד' עוברה. ומניקה. עד שתגמול את בנה נתנה בנה למניקה. גמלתו. או מת ר"מ אומר מטמאה מעת לעת. וחכ"א דיה שעתה: ה איזוהי זקנה. כל שעברו עליה ג' עונות סמוך לזקנתה יור"א אומר כל אשה שעברו עליה ג' עונות. דיה שעתה ר' יוסי אומר מעובר ומניקה. שעברו עליהן שלש עונות דיין שעתן: ו ובמה אמרו דיה שעתה. בראייה ראשונה. אבל בשנייה מטמא מעת לעת. ואם ראתה הראשונה מאונס. אף השנייה דייה שעתה: ז אע"פי

א מיי' פ"ט מה' אס"ב הל' ג ב ג ז. מיי' שם פ"ט הל' ד וס"ל תה' מ"מ כב ומוסב הל' ה ד מיי' שם סוס"ע י"ל סי' קפט סעי' ג ח ו שם ז מיי' בכסוס"מ שם סעי' כא ח ערוכין שם ט מיי' פ"ב תה' מ"ב ומוסב הל' א וא"ל ה ועיין בהגהות וכ"מ

בג"י סוף סימן קפ"ט סכתב בשם הרשב"א דטעמא דמלתא דמשום דהרי זו כחולה ודמיה מסולקי · ומשעה שהוכר העובר ראשה ואיבריה כבדי עליה · אבל קודם שהוכר עוברה . אין מסולקת דמי · אא"כ פסקה מדם ועברו עליה ג' עונות · ע"כ : ז חוץ מן הנדה · והא קת"ל דאין אשה קובע לה וסת דאתוך ימי נדת נמ' : והיושבת על דם טוהר · מהו דתימא דבדוק קבעה לה וסת קת"ל · דמימי טהרה לימי טומאה לא קבעה נמ' : ומשמשת בעדי · פירש הר"ב אע"פי שיש לה וסת כו' אבל אשה שאינה פסוקה כו' ואפי' אין לה וסת לפרש"י · ועיין בר"ם דלקמן : ובתולה שדמיה טהורין · כתב הר"ב ד' לילות לב"ש וכו' כדתנן בר"ם בפרק · ומ"ש הר"ב אבל שחרית וערבית צריכ' בדיקה היינו דלא שמשה כו' מסיים רש"י ולפני תשמיש היינו טעמא דלא בעי בדיקה · דכיון דלאחר תשמיש לא בעיא בדיקה לפני תשמיש נמי לא אצרכוה רבנן · דכל לבעל לא בעיא בדיקה אלא מנו דלטהרות · והכא ליכא מנו : ופעמים צריכה להיות בודקת · פירושא דצריכה להיות בודקת דבריש : ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה · עיין בריש פרקין דלקמן :

פרק ב ובאנשים

לשון הר"ב שבודק עצמו תדיר בטומאתו כו' ודבר תימה הוא בעיני · דכיון דטעמא משום דיולא ש"ז לבטלה · אפילו חדא זימנא נמי לא · ובגמרא פריך הכי מאי אריא מרבה · כי לא מרבה נמי · ומשני כי קתני מרבה אנשים · אבל הר"ב נמשך אחר לשון רש"י שפי' כן במשנה · ולדידיה לא קשיא כמו שכתבתי פעמי הרבה · שדרכו לפרש במשנה כדרך בגמרא · ולא כפי המסקנא · והוא סדר נכון לפי פירושו שנסדר בגמרא · אבל הר"ב ה"ל לפרש כפי המסקנא · ושיב רחיתי כפי' הרמב"ם · שכתב וז"ל ובאנשים מצוה שישלח ידו אל אשתו · אלא בעת הצורך להתקשות · וזה מצוה בתורתינו הקדושה וכו' ולזה תניח לפעל הזה בקלילת פיך וכו' אלא בעת ההכרח הנהוג הטבעי ע"כ · אבל אין דבריו לענין בדיקה · דבדיקה דביה איירינן במשנתינו · ודאי דאפילו חדא זימנא לא · כדאיתא בגמרא · ולא בא הרמב"ם אלא אחר דכל שליחות יד אסרה המשנה ואם לו בלא בדיקה · זה א"א בעת ההכרח · והוא התשמיש המותר · ואלו הר"ב דמיירי בבדיקה · וכתב תדיר · אין ענינו עולה לדברי הרמב"ם כלל · אלא לשון רש"י הוא שהעתיק · וכבר הראיתך לדעת דלא קיימא למסקנא · ואף רש"י לא נתכוין לכתוב כן אלא לדם"ד · ומ"ש הר"ב שמא יצא תמנו קרי · היינו לאפוקי לענין זוב · כדתנא בגמרא דאף הוא תשובה בגשר · ופירש"י כלי למנות רחיותיו · שמים לטומאה · וג' לקרבן : תקצין פירש הר"ב שמתחמ' כו' ומוציא ש"ז לבטלה : ובאלו מביא מבול לעולם · שעבירה זו היתה בידם · דכתיב (בראשית ו') כי השחית כל בשר ואמר (ר"ה יב') ברותחין קלקלו · ואיכא תלן דאחר שחייב מיתה · ויליף ליה מאונן · דכתיב ביה (שם ל"ח) וימת גם אותו · ואיכא דאמר כאלו שופך דמים שנאמר (ישעיה נ"ז) הנחמי' באלים וגו' שוחטי ילדים אל מקרי שוחטי · אלא סותמי · ואיכא מאן דאמר כאלו עובד עבודה זרה דהיינו קרא כתיב תחת כל עץ רענן · וכתיב התם : (דברים י"ב) על ההרים הרמי' ותחת כל עץ רענן בגמ' : החרשת בשתיקה מדברת ואינה שומעת · כדתנן (בריש תרומות) חרש שדברו חכמים בכל מקום אינו שומע ואינו מדבר גמרא :

דרך

ז "אע"פ שאמרו דיה שעתה צריכה להיות בודקת · חוץ מן הגר והיושבת על דם טוהר ומשמשת בעדי · חוץ מיושבת על דם (ס"ת) טוהר ובתולה שדמיה טהורים · ופעמים צריכ' להיות בודקת בשחרית ובין השמשו' ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה · יתירה עליהן כהנות · בשעה שהן אוכלות בתרומה הר' יהודה אומר אף בשעת עברתן מלאכול בתרומה :

פרק ב כל

היד המרבה לברוק בנשים משובחת ובאנשים תקצין החרשת והשוטה והסומא · ושנטרפה דעת' אם

א יא' מיי' פס' כל' ז בתוי' פס' ופ"ל מה' פס"ב מה' אס"ר י"ל סי' קפ"ל סעי' ב בתוך ימי נדת נמ' : והיושבת על דם טוה' · מהו דתימא דבדוק קבעה לה וסת קת"ל · דמימי טהרה לימי טומאה לא קבעה נמ' : ומשמשת בעדי · פירש הר"ב אע"פי שיש לה וסת כו' אבל אשה שאינה פסוקה כו' ואפי' אין לה וסת לפרש"י · ועיין בר"ם דלקמן : ובתולה שדמיה טהורי' כתב הר"ב ד' לילות לב"ש וכו' כדתנן בר"ם בפרק · ומ"ש הר"ב אבל שחרית וערבית צריכ' בדיקה היינו דלא שמשה כו' מסיים רש"י ולפני תשמיש היינו טעמא דלא בעי בדיקה · דכיון דלאחר תשמיש לא בעיא בדיקה לפני תשמיש נמי לא אצרכוה רבנן · דכל לבעל לא בעיא בדיקה אלא מנו דלטהרות · והכא ליכא מנו : ופעמים צריכה להיות בודקת · פירושא דצריכה להיות בודקת דבריש : ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה · עיין בריש פרקין דלקמן : פרק ב ובאנשים לשון הר"ב שבודק עצמו תדיר בטומאתו כו' ודבר תימה הוא בעיני · דכיון דטעמא משום דיולא ש"ז לבטלה · אפילו חדא זימנא נמי לא · ובגמרא פריך הכי מאי אריא מרבה · כי לא מרבה נמי · ומשני כי קתני מרבה אנשים · אבל הר"ב נמשך אחר לשון רש"י שפי' כן במשנה · ולדידיה לא קשיא כמו שכתבתי פעמי הרבה · שדרכו לפרש במשנה כדרך בגמרא · ולא כפי המסקנא · והוא סדר נכון לפי פירושו שנסדר בגמרא · אבל הר"ב ה"ל לפרש כפי המסקנא · ושיב רחיתי כפי' הרמב"ם · שכתב וז"ל ובאנשים מצוה שישלח ידו אל אשתו · אלא בעת הצורך להתקשות · וזה מצוה בתורתינו הקדושה וכו' ולזה תניח לפעל הזה בקלילת פיך וכו' אלא בעת ההכרח הנהוג הטבעי ע"כ · אבל אין דבריו לענין בדיקה · דבדיקה דביה איירינן במשנתינו · ודאי דאפילו חדא זימנא לא · כדאיתא בגמרא · ולא בא הרמב"ם אלא אחר דכל שליחות יד אסרה המשנה ואם לו בלא בדיקה · זה א"א בעת ההכרח · והוא התשמיש המותר · ואלו הר"ב דמיירי בבדיקה · וכתב תדיר · אין ענינו עולה לדברי הרמב"ם כלל · אלא לשון רש"י הוא שהעתיק · וכבר הראיתך לדעת דלא קיימא למסקנא · ואף רש"י לא נתכוין לכתוב כן אלא לדם"ד · ומ"ש הר"ב שמא יצא תמנו קרי · היינו לאפוקי לענין זוב · כדתנא בגמרא דאף הוא תשובה בגשר · ופירש"י כלי למנות רחיותיו · שמים לטומאה · וג' לקרבן : תקצין פירש הר"ב שמתחמ' כו' ומוציא ש"ז לבטלה : ובאלו מביא מבול לעולם · שעבירה זו היתה בידם · דכתיב (בראשית ו') כי השחית כל בשר ואמר (ר"ה יב') ברותחין קלקלו · ואיכא תלן דאחר שחייב מיתה · ויליף ליה מאונן · דכתיב ביה (שם ל"ח) וימת גם אותו · ואיכא דאמר כאלו שופך דמים שנאמר (ישעיה נ"ז) הנחמי' באלים וגו' שוחטי ילדים אל מקרי שוחטי · אלא סותמי · ואיכא מאן דאמר כאלו עובד עבודה זרה דהיינו קרא כתיב תחת כל עץ רענן · וכתיב התם : (דברים י"ב) על ההרים הרמי' ותחת כל עץ רענן בגמ' : החרשת בשתיקה מדברת ואינה שומעת · כדתנן (בריש תרומות) חרש שדברו חכמים בכל מקום אינו שומע ואינו מדבר גמרא :

ז אע"פ שאמרו דיה שעתה · צריכה להיות בודקת · חוץ מן הגר והיושבת על דם טוהר ומשמשת בעדי · חוץ מיושבת על דם (ס"ת) טוהר ובתולה שדמיה טהורים · ופעמים צריכ' להיות בודקת בשחרית ובין השמשו' ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה · יתירה עליהן כהנות · בשעה שהן אוכלות בתרומה הר' יהודה אומר אף בשעת עברתן מלאכול בתרומה :

פרק ב כל

היד המרבה לברוק בנשים משובחת ובאנשים תקצין החרשת והשוטה והסומא · ושנטרפה דעת' אם

מחמת חולי : תקנות

שאינה מדברת ואינה שומעת · כדתנן (בריש תרומות) חרש שדברו חכמים בכל מקום אינו שומע ואינו מדבר גמרא : ז אע"פ שאמרו · אשה שיש לה וסת · דיה שעתה : צריכה להיות בודקת · בכל יום שחרית וערבית כשאר נשים : חוץ מן הנדה · שראתה יום ג' טמאה שבעה · ואינה צריכה בדיקה כל שבעה שהרי בלא ראיה היא טמאה כל שבעה : והיושבת על דם טהור · דלמה לה בדיקה · אפי' תראה דם טהור היא : ומשמשת בעדים · אע"פי שיש לה וסת · צריכ' לבדוק לפני תשמיש · ולאחר תשמיש ודוקא כשהיא עסוקה בטהרות · דתנו רבנן בדיק לטהרו בעיא נמי בדיקה לבעל · אבל אשה שאינה עסוקה בטהרות לבעלה לא בעיא בדיק : ובתולה שדמי' טהורי' · תרבע לילות לבית שמאי ולבית הלל עד שתהיה המכה של בעילה · היא אינה צריכה לשמש בעדים · שהרי דמה טהור ואפי' נשתנו מראי דמי · הואיל ושמשה דמשו' תשמיש נשתנה · אבל שחרית וערבית צריכה בדיקה היכא דלא שמשה אחר בעילה ראשונה · שמא נשתנו מראה דמי' שלה ממראה דם בעילה ראשונה · ואם נשתנו מראה דמי' שלה טמא · שרגלי לדבר שאין זה דם בתולים : שחרית ובין השמשו' שחרית להכשיר טהרו של לילה · שאם תמצא טהורה תדע שלא ראתה בלילה · ולכשתמצא ערבית טמאה · יצאו אלו מספק וכן בין השמשות להכשיר טהרות שנעשקה בהן ביום : ובשע' שהיא עוברת לשמש את ביתה · שתכינה עצמה לשמש עם בעלה : ר' יהודה אומר אף בשעת עברתן מלאכול בתרומה · אף לאחר שאכלו בתרומ' צריכות לבדוק עצמן · לתקן שירי תרומו' שנשאר' שאם תמצא עכשיו טהורה · כשתבדוק ערבית כשתשמשה ותמצא טמאה · לא יהו שירי התרומה בכלל טומאה למשרה שהרי בדקה לאחר העברתה · ואין הלכה כר' יהודה :

פרק ב כל

היד המרבה לבדוק · שבודקת תמיד שמא ראתה : ובאנשים שבודק עצמו תמיד בטומאתו · שמא יצא ממנו קרי : תקצין שמתחמ' ומרגיש כשמשמש' בלא מזוגה ש"ז לבטלה : והסומא · אינה משנה · והחרשת היא אלא היא בודקת לעצמה ומראה לחברותה : ושנטרפה דעתה · מתקנות

מתקנות אותן • בודקות אותן • ומטבילין אותן : ה"ג הכנעות מתקנות להן שלישי לתרן הוא הכיס כלומר לבדוק לפני תשמיש ולהכין עצמה לבעלה • והוא הדין לכל הנשי כדתנן בפ"ק ובפ"ב סניא עוברת לשמש את ביתה • והא דנקט לנועות משו דלנועו' עד שבודקו לפני תשמי' זה אין בודקת בו לפני תשמיש אחר לפי שמטונף וכהה מראי' לבעלו בנדיקה ראשונה • ושוב אין נראו בו עשה כחרדל : ב נמצ' דם על שלו אפי שהה זמן ארוך לאחר בעילה קודם קנוח • בידוע שהיה דם בשע תשמיש : טמאין שניה' טומאת שבעה • כדין בועל נדה: אותיום תכף ואין לו דומ' במשנ': טמאי' מספק שניה טמאי' שבעת ימי' ומיהו טומא' ספק היא לתלו' אבל לא לשרוף: ופטורי' מן הקרבן מחטא' קבועה • אבל חייבי' באש' תלוי : ג ותדיח את פניה • קנוח שלמעה • ואח"כ כלומ' אם שהת' יותר משיעור זה : מטמאה מעת לעת • טהרות שנתעסקה בהן • כדין מעת לעת דאמרינן בפ"ק: ואינה מטמאה את בועל' טומאת ז' אלא טומאת ערב כדין כל נוגע בנדה : רע"א אף מטמאה את בועלה • דסבר ר"ע כל מעת לעת מטמא את בועל' טומא' שבעה מספק • ואין הלכה כר"ע • ומודין חכמים לר"ע ברואה כתם • אע"ג דטומאת מעת לעת אמרו חכמים שאינ מטמאה את בועלה לפי שטומאת מעת לעת אינה אלא מדרבנן • מודים הם ברואה כתם • דאע"ג דטומאת כתמי' דרבנן • מטמאה את בועלה טומאת ז' : ד כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן • ואין צריך לשאול לה אם היא טהורה • וה"מ כשהגיחה בחזקת עהורה : הבאין מן הדרך נשיהן להן בחזקת טהרה • דסד"א ה"מ היכא דליתיה במתא דרמיא אנפשה ובדקה אבל היכא דליתיה במתא • דלא רמיא אנפשה לא • קא משמע לן : שני עדים על כל תשמיש • אחד לפניו ואחד לאחריו • ולמאר תעיין בהם : אם יש להן פקחות מתקנו אותן והן אוכלות בתרומ' • א דרך בנות ישראל משמשו בשני עדים אחד לו ואחד לה • ב הצנועות מתקנו' להן שלישי • לתקן את הבית : ב נמצ' על שלו טמאין • וחייבין קרבן נמצא על שלה אותיום • טמאין וחייבין קרבן נמצא על שלה לאחר זמן • ג טמאים מספק • ופטורי' מן הקרבן : ג איזה אחר זמן כדי שתרד מן המטה • ותדיח פניה ואח"כ מטמאה מעת לעת • ד ואינה מטמאה את בועלה ר"ע אומר אף מטמאה את בועלה • ומודי' חכמי' לר"ע ברואה כתם שמטמאה את בועלה : ד כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן • יא הבאין מן הדרך • נשיהן להן בחזקת טהרה בש"א צריכה (גמרא וירו') שני עדים על כל תשמיש ותשמיש • או

דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים אחד לו ואחד לה מתני' קמל"ן דאף לו מתקנת עד • ואשתוענן נמי הא דלנועות דעד שבודקות בו לפני תשמיש כו' וכדפי' הר"ב וכר' פירש"י • והך דהכא ולעיל בחדא שיטתא • דהרוייהו דוקא בעסוקה בטהרות • ולדבריהו כל שאינ' עסוקה בטהרו' א"ל בדיק' לבעלה כלל • ולרמב"ם [בחיבורו פ"ד מהא"ב] הכא אפי' באינה עסוקה בטהרות ולאחר תשמיש ולנועו' לפני תשמיש נמי ולעיל דוקא בלפני תשמיש קאמ' מדיק' הואיל ועסוקה בטהרות • אבל דעת הר"ב נראה כפרש"י מדמשו' הך דהכ' לעיל וכמו שבארתי ועו' מוכח מלשונו שבסוף משנ' ד' • ויש עוד דעות שונות • ואין מכוונת החבור להאריך בהן : הצנועות מתקנות להן עד שליש כו' • מיין במשנה ד' : ב נמצא על שלו טמאין וחייבין קרבן • וניחוש דלמא דם מאכולת [פי' כינה] הוא • (ואמאי טמאין ודאי לשרוף עליה תרומה ולהתחייב בקרבן • דילמא מייתי חולין לעזר) א"ר זירא אותו מקו' בדוק הוא אבל מאכול' וא"ל דחוק הוא אבל מאכול' • ואיכא ביניהו כו' גמ' : ופטורין מן הקרבן • פי' הר"ב מחטאת קבוע אבל חייבים באשם תלוי • וכן במשנה ב' ס"ד ביומות • ולא כן בריש פ"ד דכריתות • ושם באר כפי ד : ג ותדיח את פניה • בעד שבידה • דאי אין בידה • כדי שתושיט ידה לתחת הכר • או לתחת הכסת • ותטול עד ותבדוק בו • גמרא : ואינו מטמאה את בועלה • פי' הר"ב טומאת ז' אלא טומאת ערב • כדין כל נוגע בנדה • מדרבנן • דהא מעת לעת מטמאה משכבה ו ושבה (כדפי' הר"ב בפרק דלעיל משנה ב') וכיון דעושה משכב ומושב לטמא אדם • כ ש דהיא עצמה מטמאה אדם • רש"י ועיין פ"ה משנה ה' (דזבים) : ומודים חכמי' לר"ע ברואה כתם שמטמאה את בועלה • פי' מכאן ולהבא • ומהו דתימא דטומאת מעת לעת אמרו חכמי' וכו' כמ"ש הר"ב • ובגמ' (דף ט"ו) ואיתא ה"נ • כיון דטומ את כתמים מדרבנן כמו מעת לעת כו' • התם אין סור שהנם לבניך (דאתמול לא חזאי אלא סייג בעלמא) • הכא יש סור שהוט לפניך • פירש"י דבלסור לא נתעסקה • ובשוק של טבחי' לא עברה • ומיו שלבשתו היא בספק זה : ד כל הנשי' בחזקת טהרה • כשעדין לא הגיע שעת וסתה • ואם אין לה וסת אלא עברה ל' יום לראייתה • דוכתות דאורייתא • ואיכא מ"ד דוסתות דרבנן • ולדידיה אפי' הגיע אלא שהתה שיעור שתטבול נמי שריא • דכיון דוסתות דרבנן • ספק טבילה מוציא מידי ספק ראתה • וכך מסקנת כל הפוסקי' דוסתות דרבנן אלא דהר"ב לא פי' כך בספ"ד : בית שמאי אומרי' צריכה שני עדים על כל תשמיש ותשמיש • טעמא מפרש בברייתא דתיישינן שמא תראה טיפת דם כחרדל בבדיקה ראשונה • ויעמידוהו כותלי בית הרחם • ותחפנו ש"ז בבדיקה ראשונה • וכי בדקה לאחר תשמיש אחרון • לא מיכר למחר • אבל כשקנח' על כל תשמיש ותשמיש • לא חיישינן שמא תחפה ש"ז בבדיקה ראשונה • דאינו דומה נימוק פעם אחד לנמוק שני פעמי' ואע"ג דהשתא נמי לא ידעינן עד למחר • מיהו בעינן מוכיחה קיים • דאל"ה מה הועילו חכמי' בתקנתן • רש"י וצריך לומר דלהעמדת כותלי בית הרחם לפי שעה בעלמא הוא דחייש' • דלא תקשה אדרי' מכילתין וכלאו הכי מוכרח דכותלי בית הרח' מעמידין מדאינטריך קרא לרבוי בכשרה • כדפי' הר"ב שם ומשני היא דרש"ה : עון

א יד • ה • מיי' פ"ד מה' אס"ב סוס"ע י"ל מי' קפי' סעי' ב ש"ס
ב מיי' שם הל' יח טוס"ע שם ולעיל סע' ה
ג נז: מכוניות יח • מיי' פ"ה מה' שגגות הל' ה מיי' פ"ד מה' אס"ב סוס"ע י"ל מי' ק"נסעי' לג ו ז מיי' פ"ה מה שגגות הל' ח מיי' שם ופ"ד מה' אס"ב ופוסק הל' ט יוצאין • יא ס • יומ' מיי' פ"ב מה' אס"ב הל' ט ופ"ד מה' מסכב ומושב הל' ו יא מיי' פ"ד מה' אס"ב הל' ט כל שו ז

או תשמש לאור הנר • ב"ה אומ' "דיה בשני עדים כל הלילה: **ה** "משל משלו חכמים באשה • והדחר והפרוזדור והעלייה • "רם החדר טמא • ונמצא בפרוזדור • כפקו טמא • לפי שחזקתו מן המקור: ן "ה"רמים טמאי באשה • האדם • והשחור • ובקרן כרכום • ובמימי ארמ' ובמזוג בש"א אף כמימי תלתן וכמימי בשר צלי • וב"ה 'מטהרין היהוק • עקביא בן מהללא 'מטמא • וחכמי "מטהרי' אמר

או תשמש לאור הנר • ר"ב והבדוק לאחר תשמיש ואיכא למידק דלמאי ר"מ תשמש לאור הנר • כי בדקה לאור הנר תשני ובגמרא מסיק דמהשמש מטמו לאור הנר הרי זה מגונה • ומתני' אימא אי תבדוק לאור הנר • ולשון הר"ב מועתק מפי' רש"י • אבל לרש"י לא קשי דרגיל לפרש כדש"ל ולא כתם ה' וכת"ש לעיל הר"ם] • בית הלל אומר דיה בשני עדים פי' הר"ב לא' לפני תשמי' ראשון ולא' לאח' תשמי' אחרון וכן פירש"י והקשו התוס' דלעיל (בר"פ אמרינן דאינן נטועות עד שבודקות בו לפני תשמיש זה בודקות בו לפני תשמיש אחר • מש' דבכל תשמי' בודקות מיהו הא י"ל בודקת בתשמיש אחר שבלילה שנייה • ועוד קשה מה יודע מתי ישמש באחרון שתבדו' אחריו • ואם היתה בודקת בשחר כשהיא עומדת א"כ איכא בודקת שחוך לתשמיש לידע אם בועל בנדות לטמא בועלה ז' וע"ק דקאחר ב"ש • (בברייתא שבתבתי לעיל) שא"א תחפ"ש ז' בביאה שניה • הל"ל בביאה אחרונה כיון דלב"ה איכא בודקת עד לאחר תשמיש אחרון • וגראה לר"י כפי' רשב"ם • דלב"ש צריכה ב' עדים חדשים אחר תשמיש א' לו וא"ל • והא דקתני צריכה • היינו כלומר שהיא מכינה כדתנן בנות ישרא' משמשו בשני עדים אחד לו ואחד לה • אע"ג דלפני תשמיש א"צ חדש אלא בנועו' • היינו לפי שאין העד מלוכלך כל כך • אבל לאחר תשמיש שמלוכלך בש"ן • צריכה בכל פעם חדש • ובה"א דיה בשני עדים כל הלילה • ומודים שצריכה בדיקה אחר כל תשמיש • אך דלא מצרכי חדש משום דאחר תשמיש איכא רוב ליכלוך משו' • ואין ריוח בעד חדש • ואפשר דאפי' בנועות לא בעו חדש לאחר תשמיש ע"כ: **ה** **החדר** והפרוזדור • כתב הר"ב וכותלי רחם לתוכה באמצע פרוזדור • וכן לי' רש"י • והוא הקוס שהשמש דש בו • כדפי' הר"ב בפר"ה ע"ש • ובאמצע פרוזדור נראה דר"ל שמאמצע נמשכו הכתלים הללו • ונלמוד שהפרוזדור מקרחב מחלל כותלי הרחם • וזה שכתב הרמב"ם רפ"ה מה איסורי ביאה • בפי' פרוזדור (שהוא נותר הרחם כולו • והוא) במקו' הארוך שמתקבץ ראשו בשעת העיבור • כדי שלא יפול הולד ונפתח הרבה בשעת לידה • ובשעת גמר ביאה האבר נכנס בפרוזדור • ואינו מגיע עד ראשו שמבפנים • אלא רחוק ממנו מעט לפי האצבעות • ע"כ ועל שם החדר כתב הר"ב החדר מבפנים • וז"ל הרמב"ם בפרק הנזכר • הרחם שנוצר בו הולד • הוא הנק"א מקור • והוא שדה נידה ונבה יוצא ממנו • וקורא'ין אותו חדר לפי שהוא לפנים ולפנים • ע כ • ובפי' המשנה כתב • חדר הוא אחל הרחם • אחוה שיהיה מן החלליים • כי לרחם שני חלליים ע"כ: **והפרוזדור** פרוז בל' יון לפני • דור לשון דירה • תוס': **שחזקתו** מן המקור כתב הר"ב ולא אמרינן שהא מן העלייה בא ודמי עליה טהורין כן • ואפי' הוא ממראה דמים טמאים • דאי אין בעלייה מד' מיני דמים טמאים • א"כ דש שבפרוזדור אמאי הוי שפק נגעי אי הוי מד' מיני דמים או לאו • ודוחק לומר דאיירי בנאבד • וסיינו טעמא דטהור דכתיב ממקו' דמיה דקא דמי מקור דהיינו חדר • א"נ דמי כתיב מקום שמצויין הרבה דמים • ובעלייה ליכא אלא מין א' • תוס' והרמב"ם כתב דהדש שבמקור הוא דש מותרות • ודש שבעלייה אינו מן המותרות • אבל הוא כמו רעיפת הגחירים או דש הטהורים • ובית שמאי אומר אף כמימי תלתן וכו' ואע"ג דבתיב דמיה דמיה • מי לא אמרינן שחור אדום הוא אלא שלקה • א"נ אתלקא הוא דלקי בגמרא • היהוק פי' הר"ב דהיינו כמראה אתרוג • ולא כמראה כרתי •

אם תשמש לאור הנר • ר"ב והבדוק לאחר תשמיש • עד שקנחה בו: דיה בשני עדים כל הלילה א' לפני תשמיש ראשון ואחד לאחר תשמיש אחרון • ואע"ג דמשמע ולא ידעה אי ראתה דם כיני וכיני • בין לב"ש בין לב"ה לא אכפת לן • דלא הוצרכו שלא לאומר טהרות: **ה** החדר והעליה והפרוזדור • חדר מבפנים ופרוזדור מבחוץ • שניהם זה אצל זה • חדר לצד אחוריה • ופרוזדור לפניה • ועליה בנויה על שתיהן ונקב יש בין עלי לפרוזדור ונקבר לול • ושעתים יורד דם מן העלי' לפרוזדו' דרך הלול וכותלי רחם למטה באמצע פרוזדור • ודרך שם דמים יוצאי: דם החדר טמא דהיינו דם המקור: שפקו טמא • מספק טמא טומא ודאי שחזקתו מן המקור • ולא אמרינן שמא מן העליה בא • ודמי עליה טהורים הן • אלא עשאוהו כאלו ודאי בא מן המקור • וה"מ כשמצא מן הלו ולצד החדר • אבל כאלא מן הלול ולחוץ אינו טמא טומא ודאית לפרוש אלא ספיק טמא לחלות • שהרי ב' דמים יוצאין דרך שם • דמי החדר ודמי העליה • ולא ידעינן מהי אתא: ן **ה** דמים טמאים • דב' פעמים כתיב דמיה בקרא בטומאת דמים שבאשה • (ויקרא ה) והיא נגלתה את מקור דמיה • (שם י"ב) וטהרה ממקור דמיה • ומטוט דמיה ב' • הרי ד' דמים • אדום וקרן כרכום • ומימי אדמה • ומזוג והשחור בכלל אדום הוא • והכי אמרינן בגמ"א • הא' שחור אדום הוא אלא שלקה: וכקרן כרכום • כמראה זיו הכרכום • לכון כי קרן עור פניו (שבות ל"ד): וכמימי אדמה • כלן מפרש להן לקמן במתניתין: וכמזוג • כיין אדום המזוג במים: כתימי תלתן • מים שסורין בהן תלתן • פינקירי"ק בלע"ז: וכתימי בשר צלי • מוחל היוצא מבשר צלי: וב"ה מטהרין • וג' מחלוקת בדבר • ת"ק דאמר ה' דמים כמאים ואו לא • ס"ל דמימי תלתן ומימי בשר צלי • תולין לא אוכלין ולא שורפין • וב"ש מטמאין • ושורפין עליהן תרומה וקדשים וב"ה מטהרין לגמרי • והלכה כת"ק דתולין: עקביא בן מהללאל מטמא • דס"ל הא' ירוק כקרן כ' כוס הוא אלא שלקה • וירוק • דמטמא עקביא בן מהללאל • דהיינו כמראה אתרוג • ולא כמראה כרתי • אא"נו מוטה לאדמימות כלל: וחכמים מטהרים • וג' מחלוקת אמי בירוק • ת"ק סבר תולין ולא אוכלים ולא

ולא שורפים • ועקביא בן מהללאל מטמא ומורפים • וחכמים מטהרים ואוכלים והלכה כת"ק: אם אינו מטמא משום כתם להיותו חשוב מן הדמים המטמאין באשה: מטמא משום משקה • וחשוב הוא דם להכשיר הזרעים לקבל טומאה ככל שאר דם • שהוא אחד מן השבעה משקין שמכשירין את הזרעים: לא כך ולא כך • לא מטמא משום כתם ולא מכשיר את הזרעים • והלכה כר' יוסי • והוא חכמים דס"ליגי אעקבי': ז כדם המכה • כדם של שור שחוט שהוא אדום הרבה • ובתחלת הכאתה של סכין • ולא כדם של כולה שחיט' שדה שחיטה משתנה והולך •

ואית דאמרי כדם המכה של קקזה: בחרת • כמראה הדיו שבשולי הכלי שהו' שחור הרבה ולא כמראה הדיו שבראש הכלי שהוא קלוש ואינו שחור כל כך פירש אחר חרת • אדרמיל"ט בלעז שלובעין־בו העורות כמו חרתא דאוסכסי (דמגלה פ"ב): עמוק מכאן • שעמוק במראה שחרורי' כלומר שחור יותר מחר' דיהה • שגדהית מראיתו ואינו שחור כל כך וה"ה לכל דמים טמאים דבכלהו עמוק מכאן טמא • דיהה מכאן טהור חוץ מיין מזוג דבין עמוק בין דיהה טהור: כברור שבו • שיש עליהן ברורים במראה אדמדומית יותר מחבריהן ושלש שורות של עלין יש בכרכוס וכל שורה שלשה עלין • ואין בודקין אלא בשורה האמצעית והעלה האמצעי שבשור' האמצעית • משובח שבכלן לבדיקה: מבקעת בית כרם • מקום ידוע בארץ ישראל ששמו בית כרם: ומצף מים • נותן מים על העפר עד שיהיו המי' צפין על גבי האדמה ומשערין אותן עכורים ואין משערים אותן צלולים: וכיוצא • כיצד ב' חלקים מים ואחד יין: מן היין השרוני • הבא מארץ השרון מקום ידוע בארץ ישראל פ"א יין העשוי מן הגפנים הנטועי' בבקעה ובעמק לשון חבצלת השרון וכזמן הזה כל מה שמראה באשה מאותו מקום טמא • חוץ מן הלבן והירוק • ומימינו לא שמענו מי שטיהר שום מראה דם • אלא הלבן והירוק בכרתי בלבד: פרק ג

אר"מ אם אינו מטמא משו' כתם • מטמא משום משקה ר' יוסי אומר לא כך ולא כך: ז איזהו אדום • כדם המכה שחור כחרת • עמוק מכן טמא דיהה מכן טהור • וכקרן כרכום בברור שבו וכמימי אדמה מבקעת בית כרם • ומציף מים וכמזוג שני חלקים מים ואחד יין מן היין השרוני: פ"ג

וכו' וסתם ירוק כן הוא • כדאמר בלולב הגזול (פ"ג מסכה ז) ירוק ככרתי • מכלל דסתם ירוק לאו הכי הוא • תוספות (ד"ה והירוק): מטמא משום משקה • פירש הר"ב להכשיר את הזרעים דיליף ליה בג"ש • כתיב הכא (שיר ד) שלחיך פרדס רמונים פירש"י (שלחיך דס כדה השילוח מן האשה • פרדס רמונים) כפרדס זה שהוא נעול להשתמר כך בנות ישראל נועלות פתחיהן בימי נדותן מהיזקק לבעליהן עם פרי מגדים היינו בנים ובנות וכתיב (איוב ה) ושולח מים על פני חוצות • מה מים מכשירי' אף דם נדות מכשירי' • ורבנן אדם דן ק"ו מעצמו • ואין אדם דן ג"ש מעצמו • וכתבו התוספת וא"ת ה"מ דס שהאשה טמאה בו כדמשמע קרא לפרדס שהוא נעול כך בנות ישראל נועלות פתחיהן מלהיזקק לבעליהן בימי נדותן • אבל דס ירוק שהוא טהור לא • ותו דמשמע דלא פליגי אלא בדס ירוק • אבל בדס נדה מודו כ"ע דמכשיר וכיון דרבנן ליה להו ג"ש • דס נדה מנא להו וי"ל דדס נדה נפקא בתוספתא דשבת פרק הזורק דקתני מניין לדס שהוא משקה • נאמר כאן (ויקרא יב) וטהרה ממקור דמיה ונאמר להלן (זכריה יג) ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דוד וליושבי ירושלים לחטאת ולנדה ע"כ • ומכיון דדס נדות נפקא לן מאותו ג"ש אייתר (לר"מ) הך ג"ש דשלחיך לדס טהור ועיין בפ"ו דמכשירין משנה ד': רבי יוסי אומר לא כך כו' כתב הר"ב והלכה כר' יוסי והוא חכמי' דפליגי אעקביא ותימה דקשיא הלכתא אהלכתא ובגמרא ר"יוסי אומר כו' היינו ת"ק הא קמשמע לן מאן תנא קמא ר' יוסי וכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם וכן העתיק הרמב"ם • ור"י הוא ת"ק כו' • וי"ל דהר"ב נמי שכתב והוא חכמים לא נתכוין למוזכרים חכמים במשנה • אלא לת"ק נתכוין ודבר מפורסם הוא דת"ק מקרי חכמים • ומ"מ בעיקר פסק הלכה ק"ל אמאי לא פסקינן כחכמים • והרמב"ם בפירושו פסק גם כן כת"ק וקשיא למה • אבל בחבורו (פ"ה הלכה ו' מהא"ב) כתב טהור והיינו כחכמים • וכן כתב שם המגיד • ומצאתי להר"ן בפ"ב דשבועות בשם הרמב"ם דבפלוגתא דרישא הלכה כתנא קמא דהיא סתם מתניתין • אבל בירוק נקטינן כר' יוסי • שהרי הוא שנוי בלשון חכמים במשנתינו ותנינן בבחירתא • דם הירוק עקביא בן מהללאל מטמא וחכמים מטהרין וכיון ששנו שם רבי יוסי בלשון חכמים אלמא הלכתא כוותיה • כדאמר בריש תפלת השחר הלכה כרבי יהודה הואיל ותנן בבחירתא כוותיה • ועוד דאף עקביא בן מהללאל חזר בו • דתנן התם ובשעת מיתתו כו' וסתמא דמלתא לגבי רבי יוסי חזר בו ולא לתלות כתנא קמא דמתניתין דהא לא קתני התם בפלוגתא אלא חכמים • דהיינו רבי יוסי ומסתמא לגבי מאן דפליג עליה התם הדר ביה • ועוד דסוגיין כו' וכן דעת הרמב"ם ז"ל • ולא עוד אלא שפסק (ר"ל בחבורו) כדברי בית הלל ע"כ לשון הר"ן ולפי זה אא"ל דאמר בגמרא רבי יוסי היינו תנא קמא כלומר היינו חכמים • ולגבי רבי מאיר קרי להו תנא קמא ושפיר קאמר הר"ב שהוא חכמים • אלא דקשיא מאי דפסק הלכה כתנא קמא: ז בחרת פ"א שכתב הר"ב שהוא אדרמני"ט • היינו נמי סרגילין לתתו בדיו • והכי מוכח בגמרא (דף כ'): דיהה מכן טהור • כתב הר"ב וה"ה לכל דמים טמאים וכו' אלא מאי סגא שחור דנקט סד"א הואיל ואמרינן שחור אדום הוא אלא שלקה • הלכך אפילו דיהה מכן נמי ליטמא קמל"ן גמרא • ומה שכתב הר"ב שבזמן הזה כל מה שמראה באשה מאותו מקום טמא • בין שימצא הדם מן הלול ולפנים בין מן הלול ולחוץ • הרמב"ם ומה שכתב הר"ב ומימינו לא שמענו כו' אלא הלבן והירוק בכרתי בלבד • והביא יוסף סימן קפ"ח כתב שלא שמע ולא ראה מי שפקפק מלטהר במראה שעוה"ו זהב כל שאינו נוטה לאדמומית ע"כ • ואין להאריך כאן: פרק ג

רל"צ

א מיי' פ"ו מה' אס"ב הל"ט
ב סס סל"ט
ג סס סל"ט
ד סס הלכה י
בכת עז

פרק ג אם יש עמה דם [טמאה] · עמה אין יכוכה לא לפי שהוא דם חתיכה לא דם נדה · הרמב"ם כתב הר"ב דסבר ת"ק אפשר לפתיחת הקבר בלא דם · כלומר

פרק ג המפלת אם יש עמה דם טמא · ואם לאו טהור · הקבר בלא דם · ואפילו נמצא דם בתוך החתיכה · טהור דדם חתיכה הוא · ולא דם נדה : ר' יהודה אומ' בין כך ובין כך טמאה דסבר ר' יהודה א"ל לפתיחת הקבר בלא דם · וכיון שהפילה חתיכה · ולאי דם היה שם · אלא ש"ל זכר במיעוטו ולא נראה · ואין הלכה כר' יהודה : ב כמין שער שער : יבחושין יתושין : תטיל לחיים · פוסרין ויושבה א"ת במים הפוסרין כ"ד שעות : אם נתוחו טמא : משו נדה דדם הוא : אם יש עמהן דם טמאה · ואם לאו טהור · מתני כרבנן דפליגי עלי' דר' יהודה לעיל · וסברי דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם : וחכ"א כל שאין בו מצורת אדם אינו ולד הכל מודי' בגולד גופו כצור' חיה ופניו פני אדם שהוא חשוב ולד גופו אדם ופניו פני חיה הרי הוא חיה ואין זה ולד · דבתר צורת פניה אזלינן · לא נחלקו אלא במי שקלת פניו כפני אדם · וקלת כפני בהמה · ואפי' רוב פניו כפני אדם · ועיין אחת שברא"ו בלבד כעין של בהמה · ר"מ אומר כל צורת אדם צריכה · כיון שיש לו עין כבהמה · אין זה ולד ורבנן סברי כל שאין בו מצורת אדם כלל · ואפי' מקלת צורה אין לו אינו ולד אבל יש בו מקלת צורה · הרי זהו ולד והלכה כחכמים : ג שביר · חתיכה של בשר ואם יש בה צורת אדם · נקרא שביר מרוקם ואני שמעתי שהוא כשפופרת של ביצה · לפיכך נקרא שביר : מלא גנוניים · מלא גווני הרבה · פ"א גנוני · תולעי · שחתיכות הבשר חתוכה חתיכות חתיכות דקות · כעין תולעי · אינה חוששת לולד : ואינה טמאה לידה · ואם אין עמהן דם · אינה חוששת אפי' משו נדה : תשב לזכר ולנקבה · שמאה שבועי' כיולדת נקבה · ואין לה דם טהר אלא שלשים ושלשה ימים כיולדת זכר · הואיל ואינו ברור אם זכר אם נקבה · נותני' עליו חומרי זכר וחומרי נקבה : ד סנדל · חתיכת בשר עשויה כדמות לשון של שור · ומפני שיש לה צורת סנדל קורין לה סנדל והוא רגיל לבוא עם ולד · וי"מ סנדל שנאמר ולד [ל ל ודל) שליא

פרק ג המפלת "חתיכה · אם יש עמה דם טמא' · ואם לאו טהור' ר' יהודה אומ' · בין כך ובין כך טמאה : ב "המפלת כמין קליפה כמין שערה · כמין עפר כמין יבחושים אדומים · תטיל למי' אם נמוחו טמאה (נ"א ל"ג) (ואם לאו טהורה) "המפלת כמין דגים חגבים שקצים ורמשים' אם יש עמהם דם טמאה · ואם לאו טהורה "המפלת מין בהמה חיה ועוף · בין טמאין · כין טהורים · "אם זכר תשב לזכר · ואם נקבה תשב לנקב' · ואם אין ידוע תשב לזכ' ולנקב' דברי ר"מ וחכ"א · 'כל שאין בו מצורת אדם אינו ולד : ג המפל' שפיר מלא מים מלא דם מלא גנונים · אינה חוששת לולד "ואם היה מרוקם · תשב לזכר ולנקבה : ד "המפלת סנדל

כמ"ד הכי בגמרא ועיין מ"ש במשנה ג' פ"ח : ואם לאו טהור' כתב הר"ב דסבר ת"ק אפשר לפתיחת הקבר בלא דם · דכי לידה הוא · בלא דם אמי' טמאה · דכתיב (ויקרא י"ב) כימי נדת דותה תטמא · רש"י : ב המפלת כמין קליפה כמין שערה כו עיין מ"ש ברפ"ז וג"ל דקתני כמין שע"ה דומיא דכמין קליפה · שהי' קליפ' אחת אף שערה אחת במשמע · וסייעתא לפירושו של בעל מקנה לברס · שכתבתי ברפ"ד דמסכ' נגעי' בדקדוק לשון שער ושער' : אם נמוחו טמאה ואם לאו טהורה · ובג"א ל"ג ואם לאו טהורה ולכאור' נראה דאף הר"ב ל"ג ליה · מדלא פירש על' דהכא דברבנן הוא כמ"ש אדלקמן · אלא שראיתי להתוס' [דף כ"ב ד"ה ליפלוג] דאדמקשי בגמרא דהא דלקמן ולפלוג ר' יהודה כו' כתבו וז"ל אפשרה וקליפה לא פריך דלפלוג ר"י · דמוטעין ניכה ולא שייך בהו פתיחת קבר ע"כ · ש"מ דה"ג גרס ואם לאו טהורה: המפלת כמין בהמה כו' תשב לזכר כו' דברי ר"מ · אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן הואיל ועינה דומית כשל אדם פירש"י שאור שבעין הוי עגול בבהמה כשל אדם · אבל דדגי לאו עגול הוא · ע"כ (ועיין מ"ש בזה במשנה מ' פ"ו דנכורות) אי הכי לאבי נחש · אי תנא נחש ה"א בנחש הו דפליגי רבנן עליה דר"מ דלא כתיב ביה יצירה · אבל בהמה וחיה לא פליגי · דכתיב בהו יצירה כתו באדם : תשב לזכר · ימי טומאתז' וימי טהרה ל"ג · וכל דמי' שתראה בהן טהורין רש"י : לזכר ולנקבה לחומרא · ימי טומאה דנקבה שבועי' · וימי טוהר כלי' לסוף ארבעי' יום כזכר · ולא (לסוף) ס' כנקבה · רש"י · וכן פי' הר"ב במשנה דלקמן :

וחכמים אומרי' כל שאין בו מצורת אדם אינו ולד · כתב הר"ב דלר"מ כל צורת אדם צריכה כו' ורבנן כל שאין בו מצורת אדם כלל וכו' ואפילו שהיה נראה מזאת התשנה שר"מ הוא מסמיר · וחכמים המקילי · אך אתמה מה שסברת בתוספתא מה שזכרתי לך הרמב"ם · וכתב עוד ולא יסופק בשכלך שהוא נמנע מצד הטבע · שיהי' אדם כל מה שזכרתי פה · אבל זה אפשר · וכבר העידו יותר מזה וכתבו הפלסופי' מה שהוא זר יותר מכל אלה כי העניני' הטבעי' כלם הולכי' על דרוב ויפול בהם הזרות והפליאה : ע"כ · עיין מה שכתבתי בשמו במשנה ו' פ"ט דחולין (ד"ה עכבר) ג מלא גנונים · כו' הר"ב מלא גוונים הרבה · ולכך לא חיישי' דילמא ולד היה ונימוח · דאם איתא דאיתמוחי אתמח · כולה בחד גוונא הוה קאי · גמ' : ואם היה מרוקם · פי' הר"ב שיש בו צורת אדם · ואי זהו שביר מרוקם · תחלת ברייתו של אדם · גופו כעדשה · שתי עיניו כשתי טפי זבוב מרוחקות זו מזו · שני חוטמיו כשני טפי זבוב תקורבי' זה לזה · פיו כתוח כחוט השערה · וחיתוך ידיים ורגליים אין לו · בברייתא כמו שהעתיק הרמב"ם פ"י מהא"ב : ד סנדל כתב הר"ב והוא רגיל לבוא עם ולד · כלומר שרגילות הוא שעם ולד

יבוא

שליא • כמין קרום שהולד מונח בתוכה • ונתחלקה בחוט של ערב • וכשהיא הולכת ורוחת • רחבה בתורתום • וחלולה כחצוצרת • אין שליא פחותה מטפח: הבית טמא • משום אהל המת: הולד הוא בה ומת: הולד נתמוק • ונעשה דם ונתערב בדם הלידה ובטל ברוב • ואין הבית טמא • ואין הלבה כר"ש: ה תשב לזכר ולנקבה • טמאה שבועי' כנקבה • וימי טוהר שלה ל"ג יום בלבד לזכר: טומטום וזכר אנדרוגינוס וזכר • כגון שילדה תאומים • אחד טומטום או אנדרוגינוס • והאחד זכר ודאי: תשב לזכר ולנקבה • ולא אמרינן מדהאי זכר • ודאי האי גמי זכר • תשב לנקבה בלבד • דאפילו הוי טומטום זכר • בתר נקבות אזלינן הכל ימי זכר כין לטומאה בין לטהרה • מובלעים תוך שלנקבה: מחותך אברים אברים: תסורם • לשון הפוך הוא • כמו סרם המקרא ורדשו • משילא רובו הרי הוא כילוד • ראשו כרובו • הלכך משילא ראשו של מחותך אע"פ שכל שאר הגוף בפנים הרי הוא כילוד: פדחתו מלחוץ: ואין ידוע מה היא אם זכר או נקבה: תשב לזכר ולנקבה ימי טוהר דזכר וימי טומאה דנקבה: לזכר ולנקבה כלומר כשתראה תכף נדה שאין לה ימי טוהר דשמא לא ולד הוא וטובלת לסופם' כיולדת זכר לא"ר טבילה בזמנה מנו' וטובלת יום שביעי כגון יולדת זכר שטבלה לסוף ז' ואינה טהורה לקדש ולמקדש עד מלאת המ' נרובה טבילה אחרת לסוף המ' וזאת נצרכה לטבול מ' יום כיולדת זכר אע"פ שאין טבילה זו מועלת לה כלום שהרי אינה טהורה לקדש ולמקדש עד מלאת שמונים כיולדת נקבה: ז המפלת

יבוא סנדל. אבל אין סנדל שאין עמו ולד • ובשביל סנדל תשב לזכר ולנקבה • דספק זכר ספק נקבה הוא • ואם הולד אחר נקבה • אין הסנדל לא מטלה ולא מוריד • ולא תשב שלא לנקב' ימי טומאה וימי טהרה. שאפי' הוא זכר. הואיל ונקבה בהדיה • לא בארי ימי טומאה וימי טהרה דנקבה • שהרי אל זכר מובלעים בתוך של נקבה • וכי איצטריך תשב לזכר ולנקבה • כגון שהולד השני זכר • דיכיגון לה אומרת טומאה דנקבה בשביל הם: אל • וימי טוהר לזכר לאומרת רש"י זהכי מסורס בגמרא • ומ"ש הר"ב וי"מ סנדל שנאוי ולד • פי' יותר במשנה ג' פ"ק דכריתות • וז"ל סנדל ולד הוא אגל שנפחתה מורתו • ולשון סנדל שנאוי ולד • ע"כ • ול"נ להביה בדברי הר"ב ולל: או שליא. פי' הר"ב כמין קרום כו' רחבה בתורתום כדתנן ליה בפ"ק דכלאים משנה ג': רבי שמעון אומר נימוק הולד כו' כתב הר"ב ונעשה דם ובטל ברוב כו' ואין הל' הר"ש אזלא קשיא אהלכה דבספקי ברפ"ב דבכורות בראב"י בני שבעה אחרת דם פעורה מן הבכורה • וכתבתי ל' הרמב' שחוקקן שהולד נתוך ורבה עליו הדם והכשילו ובטלו וא"כ שמעי' דהרש ההלב' שבדבוי הדם נפסד ונתבטל • די"ל דהתם לא לענין שיהא בטל קאמר שלא נתכוין לומר היאך תחרת דם פוטרת מן הבכורה והרי אין כאן ולד וקאמר שהיה ולד ונפסד ונהבטל מצורת ולד אבל לא שיהא בטל ברוב • כך היה ראה בהגיני שלא שמלאתי להרמב"ם בכפ"ח מהא"ה שכתב שם בחרת דם שאינה רטמאה לא במגע ולא במשא • הטעמא שהוא נתבטל ברוב וגמ' ערוך הוא במגילתין (ד' כ"ז:) ובבכורו (ל' כ"א:) דתני ר' חייא אינה מטמא כו' ואח"י דטעמו דבטל ברוב הכ"ת לא העיר בזה ונפלאתי היא בעיני ומ"מ הר"ב יש להגילו לפי דהא דאינה מטמא לא במג' ולא במשא ר' חייא שנאה עלה דראב"י בדברי ראב"י עצמו אם"ה י"ל דגמ' ה"ק דר"ש וראב"י אינה דר"ח אמרו דבר א' אבל אינה דיקן דלא קתני מילתא דר' אלא"ב דליה דראב"י ס"ל כלל להא דר' חיא כ"ט עמא דראב"י ליה ביה מסוס לתא דבטול ברוב שלא דם לאסיה ולד אבל נפסד ומפני כן אינו נכר ולפי זה אינו ענין כלל לדר"ש דהכא וכדפרישית כנ"ל לדעת הר"ב: ה יצא מחותך לו מסורם מסילא רובו כתב הר"ב וראשו כרובו וכו' ומתני' ה"ק יצא מחותך לו שלם וזה וזה מסורם מסילא רובו הרי הוא כילוד גמ' ומ"ש הר"ב הלכך מסילא ראשו של מחותך כו' לאו למחותך דבמתני' קאי שלא מחותך דעלמא דיוצא כדרכו אי מסורם ל' הר"ב ל' הפוך כו' ול' רש"י דרך מרגלותיו ול' היפך מסורם אם נחתכו אבריו בתוך הגוף ויצאו אבריו בלי סדר שיצא ראש ואחר הרגלאחר הזרוע ע"ב: ו המפלת ואין ידוע מה הוא • כגון שעברה בנהר והפילה שם לו שהפילה לבור לו שהפילה וגררתו חיה הרמב"ם ספ"ו מהא"ב: אין ידוע אם ולד היה כו' ובשלא הוחזק עוברה דאי בהוחזקה הלך אחר רוב נשים ורוב נשים זלד מעליא ילקן גמ': תשב לזכר ולנקבה ולנדה. כתב הר"ב כלו' כשתראה תהא נדה שאין לה ימי טוהר כו' וטובלת לסוף מ' כו' ומה"ה הוא דתנן לזכר וכ"כ הרמב"ם ובכולהו בני לבטיל גמי דתני' תשב לזכר ולנקבה דינא הכי שלא דכאן הוכרח הר"ב לפרש כן מתוס דש"ה בתנס נקט לזכר אבל בגמ' (ד' ל') אמתני' דלק' למה הוכר זכר וכו' שאם תראה יום ל"ד ותחזור ותראה יום מ"א •

תהא מקולקל עד מ"ח. וכן לענין נקבה שאם תראה יום ע"ד ותחזור ותראה יום פ"א. תהא מקולקלת עד פ"ח. וכתבו התוס' תשב לזכר ולנקבה ולנדה. אע"ג דהוי ספק ספקא. תשב לנקבה. דאי מטהרת לה מטומאת נקבה משום ס"ס. ה"ג

ז המפלת יום ארבעים לטבילתה אינה חוששת לולד: שלא בגמרא ילידתו עד שיגלו כל ארבעים יום: ולנדה. כשתראה תהא נדה. דלמא ליכא ולד ואין כאן ימי טוהר: יום ארבעים ואי תשב לזכר ז' ימי טומאה אינו בלידה ובישאת שאינה נדה. אבל שבועי' דנקבה אינה יושבת. כדקתני טעמא שילדת נקבה לשמונים ואחד. ואין הלכה כרבי ישמעאל: והחכמים אומרים כו' חכמים היינו ת"ק. אלא משום דמסתבר טעמיה דר' ישמעאל טפי מדת"ק. הדר רבי ושנאה בלשון חכמים. לא שמועינן דהלכה כמתם ראשון ואף ע"פ שמחלוקת רבי ישמעאל בלדו:

ז "המפלת ליום מ' יאינה חוששת לולד. ליום מ"א תשב לזכר ולנקבה ולנדה. רבי ישמעאל אומר יום ארבעים וא' תשב לזכר ולנדה. יום שמונים וא' תשב לזכר ולנקבה ולנדה. שהזכר נגמר לארבעים ואחד. והנקבה לשמונים ואחד. וחכמים אומרים אחר בריית הזכר. ואחר בריית הנקבה זה וזה לארבעים ואחד:

פרק ד בנות כותים נדות מעריסתן. מקטנותן. כשהן תינוקות בעריסה גזרו בהו רבנן דליטמו משו' נדה. דכתיב (ויקרא ט"ו) ואשה כי תהיה זבה ותניא אין לי אלא אשה שהיא גדולה תנוקת בת יום א' לנדה מנין. ת"ל ואשה וכותים לא דרשי אשה ואשה. וכי חזיין קטנו' לא מפרשי להו הילכך גזרו בהו רבנן דלטמו כלהו: ומטמאין משכב התחתון כעליון. תחתונו של בועל נדה טמא כעליונו של זב. מה עליונו של זב אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין. אף תחתונו של בועל נדה אינו מטמ' אלא אוכלין ומשקין. ועליונו של זב. הוא הדבר הנשא ע"ג הזב. נפק' לן מקרא דאינו מטמ' אדם וכלים. אלא אוכלי' ומשקים. דכתיב (שם) והנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא. מאי תחתיו אי לימא תחתיו דזב. מכל אשר יגע במשכבו נפקא. אלא הנוגע בכל אשר יהיה הזב תחתיו יטמא. ולא ערבינהו ונכתוב וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו והנושא אותם יכבס בגדיו. ואסקינהו ביטמא. מכלל דהאי יטמא לאו באדם וכלים אינו אלא באוכלים ומשקים. וכותים שהן בועלי נדות. מטמאים משכב התחתון שלהן אוכלים ומשקין. אבל לא אדם וכלים כעליונו של זב. שנם הוא יטמא אוכלים ומשקים לא אדם וכלים. וכל הדברים הללו לא נאמרו אלא בזמן שהיו הכותים מחזיקים בתורה ומדקדקים בהרבה מצות כישראל. אבל לאחר שבדקו ומצאו להם כדתות יונה. בראש הר גריזים שעובדים אותה. עשאום ככנרים גמורים לכל דבריהם. דין לענין טומאה וטהרה. דין לשאר דיני שבתורה. אין הפרש בינם לבין הנכרים כלל: וכן

ז המפלת ליום מ' יאינה חוששת לולד. ליום מ"א תשב לזכר ולנקבה ולנדה. רבי ישמעאל אומר יום ארבעים וא' תשב לזכר ולנדה. יום שמונים וא' תשב לזכר ולנקבה ולנדה. שהזכר נגמר לארבעים ואחד. והנקבה לשמונים ואחד. וחכמים אומרים אחר בריית הזכר. ואחר בריית הנקבה זה וזה לארבעים ואחד:

פרק ד בנות כותים נדות מעריסתן. כסהן תינוקות בעריסה גזרו בהו רבנן דליטמו משו' נדה. דכתיב (ויקרא ט"ו) ואשה כי תהיה זבה. ותניא אין לי אלא אשה שהיא גדולה. תינוקת בת יום א' לנדה מנין. ת"ל ואשה וכותים לא דרשי אשה ואשה. וכי חזיין קטנו' לא מפרשי להו הילכך גזרו בהו רבנן דלטמו כלהו: ומטמאין משכב התחתון כעליון. תחתונו של בועל נדה טמא כעליונו של זב. מה עליונו של זב אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין. אף תחתונו של בועל נדה אינו מטמ' אלא אוכלין ומשקין. ועליונו של זב. הוא הדבר הנשא ע"ג הזב. נפק' לן מקרא דאינו מטמ' אדם וכלים. אלא אוכלי' ומשקים. דכתיב (שם) והנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא. מאי תחתיו אי לימא תחתיו דזב. מכל אשר יגע במשכבו נפקא. אלא הנוגע בכל אשר יהיה הזב תחתיו יטמא. ולא ערבינהו ונכתוב וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו והנושא אותם יכבס בגדיו. ואסקינהו ביטמא. מכלל דהאי יטמא לאו באדם וכלים אינו אלא באוכלים ומשקים. וכותים שהן בועלי נדות. מטמאים משכב התחתון שלהן אוכלים ומשקין. אבל לא אדם וכלים כעליונו של זב. שנם הוא יטמא אוכלים ומשקים לא אדם וכלים. וכל הדברים הללו לא נאמרו אלא בזמן שהיו הכותים מחזיקים בתורה ומדקדקים בהרבה מצות כישראל. אבל לאחר שבדקו ומצאו להם כדתות יונה. בראש הר גריזים שעובדים אותה. עשאום ככנרים גמורים לכל דבריהם. דין לענין טומאה וטהרה. דין לשאר דיני שבתורה. אין הפרש בינם לבין הנכרים כלל: וכן

פרק ד בנות כותים נדות מעריסתן. פירש הר"ב מקטנותן כו' גזרו בהו רבנן דלטמאו משום נדה וכו' דכיון דאיכא מיעוטא דחזיין. מיישינן. ומאן תנא דחייש למיעוטא ר"מ היא. גמרא. והקשו התוס' (ד"ה ר"מ) דא"כ לרבנן דלא חיישי למיעוטא (כדתנן במשנה ח' פ"ג דטהרות) לא הוו נדות מעריסתן. וכפ"ק דשבת (דף י"ג) מנינן לבמות כותים כי"ח דבר. וי"ל דלרבנן גזרו עליהן טומאה כדי שלא יטמאו בהן. וא"ת אמאי מוקי לה כר"מ ומשום דח"ש למעוטא. לוקמיה כר"ע ומשום טימוא. וי"ל משום דע"כ אתני ליה ליה טעמא דטימוא. אלא משום חשש ראייה. כדקתני לפי שיושבת על כל דם ודם. וא"ת לר"מ דחייש למעוטא וקסבר דכותים בירי אמת הן. (כמ"ש הר"ב במשנה ג' דפ"ז) א"כ הוו נדות מעריסתן מן התורה. ולמה מני להו כי"ח דבר. וי"ל דמסתמא לא ראתה מיד אחר ההולדה רגע אחד. אם כן אוקמא בחזקה שלא ראתה. וסתוך רובא דלא חזו. לחזקה ש"לא ראתה. והוו הכך דחזו מיעוטא דמיעוטא. ולא מטמא מדאורייתא. אלא מדרבנן הוא דגזרו עליהם מי"ח דבר. ע"כ: **משכב** תחתון כעליון. פי' הר"ב תחתונו של בועל נדה כו' עיין בפי' משנה ג' פ"ק דכלים. ומ"ש שם:

כעליון פי' הר"ב עליונו של זב הוא. הדבר הנשא ע"ג הזב כו' דכתיב והנוגע בכל אשר יהיה תחתיו מאי תחתיו כו' גמרא (דף ל"ג). ומיין מ"ש ברש"י דפרה. והקשו התוספות [ד"ה עליונו]. היכי מוקים לה דעליונו של זב אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין. הלא אין להם טהרה במקוה. וקרא כתיב ויטמא עד הערב. ותירצו דעיקר קרא במרכב כתיב. דלעיל מיניה כתיב וכל המרכב וגו' ותיבה דתחתיו לא חיישי במרכב אלא בתחתיו. דאמר בפ"ב (גם זה שם במשנה וכתבו הר"ב במשנה ג' פרק קמא דכלים) האוכף טמא מושב. והתפוס טמא מרכב. אלמא מה שתחתיו לא אקרי מרכב אלא מושב. ולהכי קאמר מאי תחתיו וכו' ומפרש אלא שהזב תחתיו כו' וטומאת ערב דכתיב בקרא משום מרכב דמרכב מטמא אדם או בגדים ע"כ. וא"ש הר"ב אי לימא תחתיו דזב מכל אשר יגע במשכבו נפקא גמרא. וכתבו התוס' [שם] דה"מ למפרך דבמשכב כתיב כבוס בגדים. והא לא כתיב אלא דעדיפא מיניה סריך. א"נ מ"ה לא כתיב כבוס בגדים. משום

דעיקר

והן יושבת על כל דם כלומר לפיכך הכותים הם בועלי נדות לפי שהן יושבות על כל דם. דכל דם שרואה בין מדוש בין ירוק יושבות עליו ימי נדות. וזו הקלה היא להם שאם רואה דם ירוק היום. מתחלת למנות תהיום ז' ימי נדה. ואם תראה באותם דם מדוש. אינה מונה אלא מיום ראי' דאשונה ואותו דם עצמו היה. ומראיה שניה היא לריכה למנות. ואין חייבין עליהן. הלובש או מתכסה באותן בגדים. וכגון למקדש שטור מקרבן או אם נגעו אותן בגדי' של תשכב שלהן בתרות' תולין. מפני שטו' אתן ספק דלא ידעינן אי נדה אי לא. וגמר' פריך אמתני' מה דתנן במסכת טהרות פ"ד (משנה ה') על שאה ס ניקות שורפין את הפרות' על ספק בגדי ע"ה. כלומר על בגדי ע"ה אם נגעו בה. נשרפה מטוס שמא טמא היה. ואלו כותי אתי תיפוק ליה אם נגע משכבו בתרומ' תהא נשרפת מטוס דע"ה. הוא והוי ליה בגדי ע"ה. ומשני דמתני' איירי בכותי שטבל בפניו. ועלה ודרס על בגדיו של חבר כשהוא ערום או שלבש בגדי חבר או שהטביל את בגדיו בפניו. באותן דבגדיו של כותי כשהן מדרס לא נגעו בבגדיו של חבר כשדרס עליהן ואח"כ נגעו בגדיו של חבר שדרס כותי עליהן בתרומה לא שרפינן תרומה עליהן. דאי מטוס עומאת ע"ה הא עבול ליה. ואי מטוס בועל נדה שמא לא בעל בקרוב וכבר עברו ימי עומאתו ושלקא ליה טבילה. ואם תמצא לומר בעל בקרוב שמא לא היתה אשתו יושבת על דם טמא אא על דם טהור והוי ספק ספיקא ואספק ספיקא לא שרפינן תרומה:

ב פירשו ללכת בדרכי ישראל הרי הן כישראלית. אבל שתמא הרי הן כותיות: ר"י אומר לעולם הן כישראל. ושתמא הן כישראלית ואין הלכה כר' יוסי.

ג דם

מפני שהן בועלי נדות יהן יושבו' על כל דם (ס"א ל"ג) ודם. "ואין חייב ן עליהן על ביאת מקדש. ואין שורפין עליה' את התרומה. מפני שטומאתן ספק: ב בנות צדוקין. בזמן שנהגו ללכת בדרכי אבות יהן הריהן בכותיות. פרשו ללכת בדרכי ישרא. הרי הן כישראלית. ר' יוסי אומ' לעולם הן כישראל עד שיפרשו ללכת בדרכי אבות יהן.

ג דם

דעיקר קרא במרכב כתיב דלא בעי כבוס בגדים ע"כ. ומ"ש הר"ב ואכסקינהו ביסמא כו' אלא באוכלים ומשקין. ופרכינן בגמ' דאימא דלא מטמא אדם לכמא בגדי. לבל אדם או בגדים לטמא. ומשני אתר קרא ומטמא טומאה קלה משמע:

מפני שהן בועלי נדות. ניגהו (והאיכה פנוים) אמר רבי יצחק מגדלאה (בנשואים) שנו גמרא (דף לג): והן יושבות על כל דם. ל' הר"ב כלומר לפיכך הכותיי' הם בועלי נדות וכ"פ רש"י ובריך לוש' דוי"ו דוהן במקום שי"ן היא וכשו תני שהן. והרי מלינו שי"ן במקום וי"ו בדפ ק דבילה. ועוד בסס"ו דערובין ובס"ב דהוריו (משנה ב) וזולהן וכתבו התוס' וא"ת ותיסוק ליה שהן נדות מעריסתן. וי"ל דהיינו דוקא בקטנו' דלא דרשי ואסה. אבל גדולות דמפרשי להו וטבלי לא מטמו אלא מטוס דיוסמות על כל דס ודס ע"כ: על כל דם ודם יוהר"ב השמיט תיבת ודם. וכן בס"א ל"ג ליה ואף במשנה דגמרא ירושלמית ל"ג לה. אבל רש"י ותוספת העתיקו כגירסת הספר וכן בברש' בגמרא (סס) איתא נמי: ואין חייבין עליהן. ל' הר"ב הלובש כו' באותן בגדים כו' פטור מקרבן וכן לשון רש"י. ותמיהני דהני בגדים כיון דאין מטמאין לאדם. א"כ ליכא לאיובי' משוס כניסה דידיה. אלא משוס דמכנים בגדים עמאי' לאקדש. ובהא לא שייך שוס קרבן. דבס' אחרי בפסוק ואם לא יכבס וגו' פירש"י דעל כבוס בגדים במלקות ובברייתא דת"כ היא. ועוד שניגו כך בספרי פרשת נשא וכיון שאין כאן אלא מלקו' ולא כרת. מאי קרבן איכא דלא מחייב קרבן על שגגת לאו אא"כ שדונו בכרת כדתנן בריש כריתו' והרמב"ם בפ"ג מה' איאת מקדש (הלכה י"ז) פסק ג"כ להא דת"כ דעל כבוס בגדים לוקה מ' ואין בו כרת. ורא'תי להראב"ד שם שמפני שאין חיוב קרבן בהכנסת בגדים טמאי'. לכך מפרש הא דאמר שמואל בסוף עירובין דף ק"ד המכנים טמא שרץ למקדש חייב דחייב מלקות קאמר. ואי הכי גם בהשנתינו נפרש ואין חייבין שר"ל מלקות. אבל הרמב"ם כתב שם דאף מלקו' לא שייך בבגדי' שאינן אב הטומאה ומפרש טמא שרץ. אדם הנטמא בשרץ וחייב כרת קאמר א"ה לדידיה קשיא ודאי. מאי אין חייבין הכא כיון דאין בהן כרת ומלקו' אפי' בודאן וי"ל דמ"מ בודאי טמאין מתחייב חטאת מרדו'. כמ"ש הרמב"ם שם וקמ"ל דתני' דבכותים אין חייבין אפילו חטאת מרדו'. ומיהו לרש"י ודאי דקשיא. ועוד מפרש כן בהא דסוף ערובין המכנים טמא שרץ דהיינו כלי שנטמא בשרץ חייב חטאת בשוגג וכו' והרי אין בבגדי' אלא מלקו' כדפי' איהו גופי בס' אחרי. ורא'תי בת"כ פ' אחרי דאחריה אומרי' וכשא עונו (דבכבוס בגדים) ונשא עונו לנ"ש. מה נשיאת עון האמור להלן בכרת אף כאן בכרת. וברים מתני' כתבתי דמתני' ר"מ היא והיינו אחרים שהוא ר"מ. כדאיתא בהוריו (דף י"ג ע"ב) והלכך איצטריך לאשמועינן דבכותים אין חייבין. כך נראה לי לתרץ קד דהכא אליבא דרש"י. אבל הא דפירש"י בעירובין אכתי בתמיהתו ובריך עיון: מפני שטומאתן ספק. כתב הר"ב דבגמרא מפרש דמתני' איירי בכותי שטבל ודרס על בגדיו של חבר וכו' ואח"כ נגעו בגדיו כו' לשון התוספת (ד"ה שדרס). והא דלא אוקי כגון שנגע הכותי לתרומה מסו' דמתני' לא איירי בהכי ע"כ. וכלומר דאמשכב תמתון קאי וזה מחזיק לדברי רש"י והר"ב דלעיל. ומ"ש הר"ב נשהוא ערום כתבו התוספות וז"ל והא דלא אוקי כגון שדדס ברגלו יחף. משום דאי היה לבוש בגדיו שישבה עליה אשתו נדה אע"ג דעבל הוי אב הטומאה כדאמר בת"כ. והנושא את המדרס הרי הוא מטמא שניס ופוסל אחד (ובמשנה נמי שניגו במתני' ו' פ"ה דזביס) לכך אוקי בערום. דכשפירש מן המדרס לא היה אלא ראשון כדאתריגן בתורת כהנים ואינו מטמא כליס ע"כ:

ב פרשו ללכת בדרכי ישראל פירש הר"ב אבל שתמא הרי הן כותיות. מדאמר רבי יוסי לעולם הן כישראל מכלל דת"ק סבר שתמא הרי הן כותיות גמרא:

ג דם נכרית כו' ב"ש מטהרין · דדבר תורה אין הנכריס מטמאים שנא' (ויקרא ט"ו) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש איש כי יהיה זב · בני ישראל מטמאין בזיבה ואין הנכריס מטמאין בזיבה גמרא · ומ"ש הר"ב דרבנן גזרו עליהן שיהיו כזבין לכל דבריהן · פירש"י משום שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצלו במשכב זכור · ומ"ש הר"ב דשיירו ביה רבנן לתהוי היכרא · ולישנא היכרא ברוק ומימי רגליה ולטמווי לדמה · רוקה ומימי רגליה דשכיחי גזרו בהו רבנן · דמה דלא שכיח לא גזרו ביה רבנן גמרא : ודם עברה של מצורעת · פירש הר"ב דלא מעין הוא דדומי' דרוק בעינן שמתעגל ויוצא שמתאסף תחלה ואח"כ יוצא לאפוקי דם בין עמא ובין טהור · כשהוא בא נוטף ויוצא ראשון ראשון · רש"י פ"ב ד"י"ט : וב"ה אומרים ברוקה וכמימי רגליה · כתב הר"ב דאלו ישראל מטמא דם לא ויבש כדתנן בריש פ"ז ומ"ש הר"ב ודם טוהר של מצורעת כו' דרחמנא רבייה מקרא וכו' מזכר נפק · וב"ש האי לזכר מבעיא ליה · לזכר כל שהוא זכר בין גדול בין קטן · וב"ה נפקא להו מזאת תורת הזב בין גדול בין קטן · במרא ועיין (מ"ש במשנה ו' פ"ה דזבים ופלוגתא זו דב"ש לקולא וב"ה לחומרא · רבי יהודה אומרה בעדיות רפ"ה · ומכיון דר"י אומרה ש"מ דחכמים נחלקו עליו · ויש בזה שני פנים · או שנא' שחולקים ומפני להו וב"ה לקולא · וכי הוא דכתב הר"ב רפ"ג דיבמות · אז שנא' דעקריגן ליה לגמרי וכדהוכחתי רפ"ח דחולין · ומפני כך קשיא לי על הר"ב והרמב"ם · שסתמו ולא פירשו להלכה ומשמע שסוברים דהלכה כב"ה כמו שהוא בכל מקום · ובהדיא העתיק הרמב"ם לדברי ב"ה דהכא בחבורו פ"ה מה משכב ומושב (הלכה ה') וצ"ע דליכא למימר דעקרי וכאלו לא נסית ופסקו לחומרא דהיכא דליכא תנא דקתני במלתא כמו בחולין · וכן בהלות פ בתרא דליכא סתמא דנזיר (משנה ב"פ"ז) עקרינן וקמא ליה לידך · אבל הכא שאין תנא טפי עדיף להפכה מלעקרה לגמרי : ביה"ת שמאי אומרים ברוקה וכמימי רגליה · פי' הר"ב דרבנן גזור עליה כו' ומיהו לא גזור שיעמא לא ויבש כו' ואע"ג דגבי דם נכרי לא אתרי ב"ש הכי · אלא מטהרי לגמרי היינו טעמא כדאמר בגמ' · משום דמייסינן דילמא אתי לחלק בשל תורה ולמימר מטמא לא ולא יבש · התם הוא דכל פומא נכרי דרבנן כדי שלא יהו ישראל רגילין אצלן במשכב זכור וכיון דטמאו מבען ורוקן ומימי רגליהן היכא הרחקה טובא הלכך שהרו את דמה לגמרי להיכרא · דכדעו דטומאה רוקה ומימי רגליה דרבנן דלא נסרף תרומה עלייהו ולא חלקו בדמה דילמא אתי לחלוק בשל תורה · אבל הכא אין כאן מדרבנן אלא דם לבדו שהוא דם טוהר · הלכך גזור ושיור בה להיכרא · דליכא למיחש דלמא אתי לחלוקי בשל תורה · דהכל יודעין דכיון דעברו ימי לידתה דדם טוהר הוא רש"י : וב"ה אומרים מטמא לא ויבש · פלוגתא זו ג"כ היא שנויה בפ"ה דעדיות (משנה ד') משמא דרבי אליעזר והרמב"ם בחבורו (הלכה ב') · פרק המזכר בסוף כב"ה דהכא · וקשיא לי כדלעיל וצריך עיון ועיין לעיל : ומודים פירש הר"ב ב"ש לב"ה · ועיין מה שכתבתי בפ"ג דפאה : ביולדת בזוב · פי' הר"ב עד שתספור שבעה נקיים · אבל אם שברה אלא שלא שבלה · הלכו ב"ש לשיעתן וב"ה לשיעתן כדתני בגמרא (דף ל"ה) :

ד דם נכרית ודם מצורעת ב"ש מטהרים וב"ה אומרים ברוקה וכמימי רגליה דם יולדת שלא טבלה יב"ש אומרי' ברוקה וכמימי רגליה יב"ה אומרי' מטמא לא ויבש · ומודים ביולדת בזוב · שהיא מטמאה לא ויבש : ד המקשה גדה קשתה

ג דם נכרית יב"ש מטהרין ואע"ג דברוקה וכמימי רגליה מודו ב"ש דרבנן גזרו עליהן להיות כזבין לכל דבריהן אפילו הכי דמה עהור · דשיירו בה רבנן להתוי היכרא דטומאתן דרבנן כי היכי דלא נסרפו עליהו תרומה וקדשים : ודם עהור של מצורעת ואע"ג דמעינות של מצורעת כגון רוק ומימי רגליה הוי אב הטומאה כשל זב אפ"ה דם טוהר שלה טהור דלאו מעין הוא · דדומיא דרוק בעינן שתתעגל ויוצ' כרוק וכמימי רגליה דמעמאין לחין ואין מטמאין יבשין · והך היכרא הוא דעבוד גבי דם הנכרית דמטמא מדרבנן שגזרו עליהם שיהו כזבים לכל דבריהן דאלו דישראלית מטמ' דם לא ויבש ודנכרי' לא ולא יבש כרוקה וכמימי רגליה דאין מטמאין יבשין ודם טהור של מצורעת נמי · אע"ג דדם לאו מעין הוא · דין מעין אים ליה דרחמנא רבייה מקרא · דכתיב לזכר לרבות מצורע למעינותיו · ולנקיבה לרבות מצורעת למעינותיה ואמרי' מעינותיה דמאי אי לימ' שאר מעינותיה כגון רוק ומימי רגליה דאתו מזב דכתיב ביה וכי ירוק הזב ומניה נפקי שאר מעינות · מזכר נפקא דכיון דאתרבי מצורע למעינותיו אתרבי מצורעת לכל מעינותיה דאיכא דכוותייהו בזכר · אלא לדמה דליתיה בזכר · וכיון דרבייה רחמנא לדמה שיהא כרוקה וכמימי רגליה · א"כ מה רוקה ומימי רגליה מטמאין לחין ואין מטמאים יבשים · אף דמה כן : דם היולדת · שעברו ימי טומאת לידה ולא טבל : בש"א כרוקה וכמימי רגליה · מטמא לא ואינו מטמא יבש · ואע"ג דדם טוהר הוא דכיומי תלא רחמנא והא מלו · ואיכא לטמוייה נמי משום מעין דהא אין מתעגל ויוצא · אפ"ה רבנן גזור טומאה עליה הואיל ולא טבלה וטמאה היא · גזירה אחר ז' אטו תוך ז' · ומיהו לא גזור שיטמא לא ויבש כלפני ז' · כי היכי דלהוי ליה הכרא דליתו דטומאתו דרבנן · וב"ה אומרים מטמ' לא ויבש דטומאתו מן התור' כל זמן שלא טבלה דסברי ב"ה ביומי וטבילי תלא רחמנא · וכל זמן שלא טבלה הרי דמה לאחר ז' כלפני ז' : ומודים ביולדת בזוב · אם בעת לידתה היתה זבה שהיא צריכה לספור ז' נקיים קודם שתטהר · וילדה ולא שברה מודים ב"ש לב"ה שדמה טמא לא ויבש · אע"פ שעברו שבעה ימי לידה לזכר ושבועים לנקבה · שדמה של זבה לשולם הוא בטומאתו מן התורה עד שתספור ז' נקיים : ד המקשה גדה הכי קאמר המקש' בלדתה בימי גדתה ורואה דם בהקשותה · הרי היא גדה דלא טהרה תורה לדם קושי אלא באחד עשר יום של ימי זיבה · אבל בימים של גדה לא טהרה רחמנא : קשתה

א"ר · עדיות פ"ה מ"ה במה' סס ופ"ה סס ס"ג סי' פתגדו' פ"ה מד דמה' סס פ"ה ס"ב הסס פ"ב ס"ה ולו : ו שבל' פ"ז : מה' פ"ז מה' פסורי ביאה ס"ה

קשתה · מחמת ולד ג'ימים בתוך י"א יום של ימי זיבה ורואה כל שלשת ימים רצופים: ושפתה שעדיה בשופי ובכתם מחבלי מעת לעת ברביעי: וילדה · אגלאי מלתא דדמים שראתה לא בלו מחמת ולד הילכך הרי זו יולדת בזוב · אבל אם לא שפתה סמוך ללידתה · כל דמים שראתה מחמת ולד הוא ורחמנא טהרינהו מזיבה · דכתיב זוב דמה · דמה מחמת עצמו ולא דמה מחמת ולד: לילה ויום · דאם שפתה בחצי יום ג' וילדה בחצי יום ד' דשפתה מעת לעת · אין זה שופי אא"כ שפת ליל ויום של אחר הלילה: כגלגלי שבת ויומו · והלכה כר"א: שפתה מן הצער · כלומר ושפתה זו שאמרנו אם שפתה מן הצער אע"פ שלא שפתה מן הדם הוי שופי: ה כתה הוא קשויה · דלא אתיא לידי זיבה בכל דמים שתראה: אפי' מ' וג' יום · אם לא שפתה יום א' סמוך ללידה · לא אתיא לידי זיבה · ולא הוי יולדת בזוב: דיה חדשה · דיה אם נטהר את הקושי חדש א'· דהיינו חדש ט'· אבל קשתה ג' בתוך י"א ימי זיבה בחדש א'· ואפילו תקשה והולכת כל ט' · ה"ז יולדת בזוב מחמת ג' ימים של שמיני: אין קשוי יותר מג' שבתות · שאם קשתה ורואתה ג' ימים קודם ב' שבתו' · והיתה מקשה והולכת כל השבתו' אחרי כן · הרי זו יולדת בזוב מחמת ג' ימים שהיו קודם הב' שבתות · והלכה כר' יוסי ור"ש: ן המקשה בתוך פ' של נקבה · כגון ששמשה לאחר י"ד של ימי ליל' · ונת' בגרה והפילה בתוך שמונים: כל דמים שהיא רואה עהורים · דכל תוך מלאת הוי דם טוהר: ור"א מטמא · נדה דכיון דבקושי בא לאו דם טוהר הוא · אלא מחמת ולד שבמעיה · ומזיבה הוא דטהרי' רחמנא לקשוי ולא מנדה: שהחמיר בדם השופי · כגון שאר יולדת שרואה ג' בשופי וילדה הרי זו יולדת בזוב: היקל בדם הקושי לטהרה מזיבה: מקוש

*קשתה ג' ימים בתוך י"א יום · ושפתה מעת לעת וילדה · הרי זו יולדת בזוב · דברי ר"א ר' יהושע אומר לילה ויום בלילי שבת ויומו ששבתה מן הצער ולא מן הדם: ה בכמה (גמרא היא) *הוא קשויה · רמ"א אפי' מ' (ס"א) *ג' יום · ר' יהודה אומר דיה חדשה ר' יוסי ור"ש אומרים אין קישוי יותר משתי שבתות: והמקש בתוך שמונים של נקבה כל דמים שהי' רואה טהורים עד שיצ' הולד ור"א מטמ' יאמרו לו לר' אליעזר ומה במקום שהחמיר בדם השופי · הקל בדם הקושי · מקום

ד' ושפתה מעת לעת כו' כתב הר"ב אבל אם לא שפת סמוך ללידתה וכו' דכתיב זוב דמה · דמה מחמת עצמה ולא דמה מחמת ולד · אי הכי נדה נמי נימא זובה (דם יהיה זובה · ובנדה מ"ת דפ"ר אזבה כאמרה בנדה · וסגייה בזבה כדכתיב בסגייה בלא בת נדתה) זובה מחמת עצמה ולא מחמת ולד אמר אבוה דשמואל אמ' קרא ותמא שבועים כנדתה · ולא כזיבתה מכלל דזיבתה טהור · ואיזו זו קושי בימי זיבה · והשתא דכתיב וטמאה שבועי' כנדתה · דמה למה לי אי לאו דמה · ה"א כנדתה ולא כזיבתה ואפי' בשופי קמ"ל גמרא: דברי ר"א כתב הר"ב והלכה כר"א דהכי אפסק בגמר' פ"ק דף ז' · ותו דסתם לן תנא כוותיה במסכת ג' פ"ב דזבים: רבי יהושע אומר לילה ויום כו' קיש ליה לר"י דאם לא שפתה ליל ויום אע"פ ששפתה מעת לעת · מחמת ולד היה תוספת (ד"ה כלילי): ה אפילו מ' וג' יום · בגמרא הסתא ג' מקשה · מ' מבעיא · אמר ר"מ ל"ק כאן לחולה כאן לבריאה · (ארבעים) ומ"ש הרב ולא הוי יולדת בזוב כלומר אבל בימי נדתה (טמאה) נדה · כדאיתא בגמרא (דף ל"ח) ופירש"י וה"ק ר"מ כמה הוא קשויה שלא תבא להתחייב בקרבן ולספירת נקיים · מ' וג' יום · ומיהו בכל הני מ' כי שלמי ימי זוב ומטו ימי נדות · טמאה נדה · וכי הדרי שלמי ז' ימי נדות ומטו ימי זוב טהורה: אין קשוי יותר משתי שבתות · ומפרש בגמרא דטעמייהו דכתיב וטמאה שבועים כנדתה · כנדתה ולא כזיבתה · מכלל דזיבתה טהורה · וכמה שבועים · וכתב המגיד ריש פי"ז מהא"ב דמיירי שהתחילה בימי זיבה · ומ"ש הר"ב והלכה כמותם וכ"כ הרמב"ם · וכתב המגיד תמוה דהרי נהו ע"כ · ועוד כ"ל דאיה מדבגמרא אמר שמואל עליהו מאי טעמייהו דרבנן כו' · מדקרי להו רבנן · ולא קאמר מ"ט דר"י ור"ש · שמעי' דס"ל דהלכה כוותם ובהדיא אמר שמואל בפרק הערל ד' פ"ג דהלכה כוותייהו · ואע"ג דלרב קאי התם בתיקו אי פסק כוותייהו אם לא · כיון דשמואל פסק בהדיא כוותייהו · ולא ידעינן אי לא פסק רב כוותייהו אע"ג דמלתא דאיסורא הוא אזלינן בתר שמואל דפסק בהדיא: ו המקשה בתוך שמונים של נקבה · פי הר"ב כגון ששמשה לאחר י"ד כו' א"ג שנשתהה ולא אחר הבירו ב' הדשים ואני · אחד בגמרא לורתו באמצע שביעי · ואחד בגמרא לורתו לסוף תשיעי · כמעשה דיהודה וחזקיה בני רבי חייא בפ' דלעיל דף כ"ו רש"י · והיינו דכתב הר"ב כגון לומר דאיכא נמי גווכא אחרינא · ולי נראה דמתני' לא מיירי בגווכא אחרינא שכתב רש"י · דא"כ מאי אריא למתני בתוך פ' של נקבה: ליתני סתמא המקשה בתוך ימי טוהר אלא ודאי בחידוש לא קמיירי · ואף הרמב"ם בפירושו וכתבורו פ"ז מהא"ב · (הלכה ט') לא אסברה לה אלא בשמשה לאחר י"ד כו': עד שילא הולד · ילא הולד טמאה לידה רש"י בגמ': ורבי אליעזר מטמא פי' הר"ב נדה · ונחלקו רש"י והתוספת דלרש"י אף בימי זיבה מדקאמר ת"ק כל הדמים שהיא רואה טהורים · ועלה קאמר א דטמאה ולא מפליג · (מסמע) דאף בימי זיבה דטמאה · ודיו דקאמר א לדבריהם דרבנן קאמר להו · והתוספת (ד"ה אימא) פירשו בשם הר"ר מנחם · דר"א לא מטמא אלא בימי נדה כדקאמר הוא · ועיין לקמן: אמרו לו לר"א ומה במקום שהחמיר בדם השופי וכו' · וכתבו התוספות (ד"ה דיו) וא"ת ובלא ק"ו נמי אמאי מטמא מיפוק ליה דקושי לא גרע מטופי · ולמה בשביל קשוי יש לה להיות טמאה · וי"ל דטעמא דר"א כדאמר רבא בגמרא · בהא זכינהו (תשובה נלאת יכול להשיבן) ר"א לרבנן לאו אמריתו דמה · דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד ה"ג וטהרה ממקור דמיה · דמיה מחמת עצמה ולא מחמת ולד · ולכך צריך להו לרבנן ק"ו · ומחמת ק"ו אית לן למדרש קרא דדמי למלתא אחרינא ולוקמי

לו: פיו' כב בגמי' שם רלא: שם פ"ז הלכה ט

ול"צ

לאוקמי קרא (אפילו במי נדה) דליכא ק"ו (דרבנן במי דרס) דאסב (על דמי טהרה דה"ל למכתב ובשיש יום ובשת ימי דמי טהרה רש"י דף ל"ו) ישיבה אחת לכולן, או כולן טהורים או כולן עמאי) ור"א סבר דכיון דליכא לאוקמי קרא בימי נדה אפי' אי נימא ק"ו. מהו דיו אין לך לעבר אלא בימי זיבה. אבל בימי נדה טמאה ולדידיה אף בימי זיבה טמאה מהו' תשב ישיבה אחת לכלן כדאמר בגמ' ע"כ. והא דמסקי ולדידיה אף בימי זיבה כו' היינו לפירש"י דס"ל דר"א אף בימי זיבה מטמא. אבל להר"ר מנחם (ד"ה אימא) אה"נ דלא מטמא ר"א אלא בימי נדה ולית ליה לר"א דרשא דתשב ישיבה אחת לכולן. ולא כדמסקי בדבור שאחר זה:

אמר להן דיו כו'. ואף רבנן אית להו דיו אלא דדרשי תשב ישיב אחת לכולן כדפריש' (לעיל) בשם התוס'. ולא קשיא אדמוכח בשפ"ב דב"ק דב"ע אית להו דיו. ותש"ה נמי שפיר כתב הרמב"ם דאין הלכה כר"א אע"ג דקאמ' דיו ולב"ע אמרי' דיו. אלא שדבריו מוטעים ואינם מובני' לי. והר"ב ששתם ולא פירש הלכה כמאן. נתן בזה מקו' לטעות. דהרי יש לדון כפי הגראה מפשטא דמתני' דזכנהו ר"א לחכמי' במאי דקאמר דיו ולפיכך הלכה כמותו וכ"ש לחזיקן דבמתני' ד'דמיירי נמי בדיני קטוי דפסקינן כמותו:

ז' בל' י"א יום. כתב הר"ב דהלכה למשה מסיני הוא. ועיין בסוף מכילתין: בחזקת טהר'. פי' הר"ב ואין צריך לבדוק. שחרית וערבי' כדאיתא בשפ"ק רש"י ועיין רפ"ב: שגגה נאנסה הזידה ולא בדקה. לשון הרמב"ם בין שהיא בעלה הבדיקה באונס או בשגגה או בזדון:

הגיע שעת וסתה ולא בדקה. כתב הר"ב אע"פ שבדקה אח"כ ומצאה טהורה כו' וכ"פ הרמב"ם. וטעמא דוכ תות דאורייתא. ופלוגתא דרב ושמואל היא ולרב וסתות דרבנן. וכי בדקה ומצאה טהורה. טהורה ובפלוגתא דתנאי קמאי. וגם בפלוגתא דהו קיימא לן כמאן דאמר דוסתות דרבנן. וכ כ כל הפוסקי. ואף הרמב"ם עצמו חזר בו בחבורו. ופסק בפ מ מהא"ב (הלכה י"ג) דוסתות דרבנן. ובשבדקה עצמה ומצאה טהורה טהורה. וכ"כ ג"כ בפ"ג מה"מ משכב ומושב (הלכה ה'):

הרי זו טמאה. עיין בתשבה ג' פ"ב: ר"מ אומר אם היתה במחבא כו'. כתב הר"ב ואין הלכה כר"מ וכ"כ הרמב"ם בפירושו ומיהו לאוס מאי דפסקינן דוסתו' דרבנן. כתב הרא"ש בדפ"ק דמתני' דהכא כולה ר"מ היא. והכי איתא חדא מוקמתא בפ"קין. וה"ק אם לא היתה במחבא והגיע שעת וסתה ולא בדקה הרי זו טמאה. ר"מ אומר אם היתה כו' ולר"מ דוסתו' דאורייתא ואפ"ה תטהר בה בהיתה במחבא וכ"ש לדידן דס"ל דוסתות דרבנן. אבל מ"מ הרמב"ם בחבורו אע"פ שפסק דוסתו' דרבנן לא העתיק לדין היתה ב' חנא. וכ"ל שהוא סובר דלא אתיא במכ"ש דאיכא לאיתמר דס"ל דאם שחרדה מסלקת את הדמי' אינה סברא כלל אלא לר"מ. ותמיהני שהב"י לא הרגיש בזה: שחרדה מסלקת את הדמים. עת"ס במשנה ג' פ"ג דס"ה (ד"ה מערערין): ויש מרת יום כנגד יום. כתב הר"ב הרוצה כו' וטובלת לערב. ולאו דוקא שהרי משנה שלימה שנינו בשפ"ב דמגילה שטובלת משתקן החמה וכו' אלא לפי שאם תשתם הודם שינה כל היום כו' הרי זו תרגות רעה כדתנן בסוף מכילתין. לפיכך מן הסתם והרגיל והוה הוא שטובלת לערב. ועוד שאם תטבול בשחרית ואחר כך תראה אין בטבילה כלום:

פרקה רבי שמעון אומר הרי זה כילוד. פי' הר"ב שגא' ואם נקבה תלד וה"ל למכתב ואם נקבה היא אלא ריבה כו' כך לשונו

מקום שהקל בדם השופי. אינו דין שנקל בדם הקושי. אמר להן דיו לבא מן הדין להיות כנדון. ממה הקל עליה מטומאת זיבה אבל טמאה טומאת נדה: ז' "בל' י"א יום בחזקת טהרה. "ישבה לה ולא בדקה. שגגה. נאנסה. הזידה ולא בדקה. טהורה הגיע שעת וסתה ולא בדקה. הרי זו טמא. "ר"מ אומר. אם היתה במחבא והגיע שעת וסתה ולא בדקה. הרי זו טהורה. "מפני שחרדה מסלקת את הדמי. "אבל ימי הזב והזבה. ושומרת יום כנגד יום. הרי אלו בחזקת טומאה:

פרקה יוצא "דופן. אין יושבין עליו ימי טומאה וימי טהרה. ואין חייבין עליו קרבן. רש"א הרי זה בילוד. כל

מקום שהקל בדם הס"פי לטהרה מכל טומאה כגון תוך מלאת: אינו דין שנקל בדם הקושי לטהרו מכל טומאות ואפילו מנדה: דיו לבא מן הדין. כגון קושי של תוך מלאת שאתה למדי' מקושי של עלמא. דיו להיות כנדון בקושי דעלמא. מה קושי דעלמא טמא בנדה אף קושי דתוך מלאת טמא בנדה: ז' בל' י"א יום. שאחר שבעת ימי נדה: בחזקת טהרה. ואינה צריכה לבדוק עצמה דהל"מ שאין בין נדה לנדה פחות מי"א יום: ישבה לה ולא בדקה. מתני' חסורי מחסרא והכי קתני. בימי נדתה כמי בדיקה. ישבה ולא בדקה שגגה. נאנסה. הזידה ולא בדק' טהורה: הגיעה שעת וסתה ולא בדקה אע"פ שבדקה אחר כך ומצאה טהורה. הואיל ולא בדקה בשעת וסתה: טמאה. דאורתא בזמנו בא: במחבא. מחמת לסטים או חיל שבא לעיר ואין הלכ' כר"מ: אבל ימי הזב והזבה. ז' ימים נקיים שצריכים לספור: ושומרת יום. כגון הרואה יום א' או ב' ימים בימי זיבתה אינה סופרת אלא יום אחד בנקיות וטובלת לערב. וטהורה לבעלה: הרי אלו בחזקת טומאתן. וכיון שנפתח מעינה ורואה היום אע"ג דתוך אחד עשר היא. הויא למחר בחזקת טומאה:

פרקה יוצא דופן. אשה שפתחו מעיה ע"י סם והוציאו הבעובר לחוץ ונתרפאה: אין יושבין עליו ימי טומאת ז' לזכר. ושבועים לנקבה: וימי טהרה. ואין לה דם טוהר: ואין חייבין עליו קרבן. שלא יולדת. דכתיב (ויקרא י"ב) אשה כי תזריע וילדה. עד שתלד ממקו שמזרעת: רבי שמעון אומר הרי זה כילוד. שגא' (שם) ואם נקבה תלד לרבו יוצא דופן ואין הלכה כר"ש: כל

כל הנשים מטמאות בנדה · משיגת הדם מן (המקור) והגיע לבית החצון · ואע"ג דהעתידוהו כותלי בית הרחם ולא פירש לחוץ · דכתיב דם יהיה זובה בבשרה · מלמד שמטמאה אע"פ שעדין הוא בבשרה · ובית החצון מקרי · מקום שהאחר דם בו בשעת ביאה : אינן מטמאין עד שתצא טומאתו לחוץ · דכתיב בזב (ויקר' ט"ו) איש כי יהיה זב מבשרו עד שתצא זובו מבשרו ובבעל קרי כתיב (שם כ"ב) אשר תצא ממנו שכבת זרע : ב שנזדעזעו אברין · שנעקרה שכבת זרע מגופו : אוחז באמה · ואע"ג דכל האוחז באמה ומשתין כאלו מביא מבול לעולם · הכי כיון דנעקרה שכבת זרע שוב אינו חוזר ומתחמם · לעקור עוד מיד באותה שעה · ומטמאין זב ושכבת זרע בכל שהן · לאדם היוצא ממנו · אבל הנוגע באינו טמא עד שיגע בבעדשה : ג מיטמאה בנדה · אם ראתה דם שיבת י' ימים מיטמא בזיבה · אם ראתה ג' ימים רצופים לאחר ז' · דכל דם שרואה בתוך ז' דם נדה הוא · הילכך א"א לה לטמא בזיבה דהיינו להיות זבה גדולה עד י' ימים תיכוף בזיום א' מטמא בזיבה דכתיב אים איש כי יהיה זב · לימד על תיכוף בן יומו שמטמא בזיבה · ומטמא בנגעים · דגבי נגעים כתיב (שם י"ג) אדם כי יהיה בעור בשרו ותיכוף בן יומו אדם הוא · דאדם כל שהוא משמע : ומיטמא

"כל הנשים מטמאות בבית החצון · שנאמר דם יהיה זובה בבשרה · אבל הזב ובעל קרי · ב"אינן מטמאים עד שתצא טומאתן לחוץ : ב ג"היה אוכל בתרומה והרגיש שנזדעזעו אבריו · אוחז באמה ובולע את התרומה · ד"ומטמאים בכל שהוא · אפי' בעין החרדל · ובפחות מכן : ג ה"תניקת בת יום א' מיטמא בנדה · בת י' ימים מיטמאה ו"בזיבה · ז"תנוק בן יום א' מיטמא בזיבה · ח"ומיטמא בנגעים · ומיטמא

כפי' משנה ה' פ"ק דכריתות · (ועמ"ש) ספ"ג : כל הנשים מטמאות · פירש הרב בנדה · משמע דשו בזיבה לא · ואלו בסיפא לא תנן אלא הזב"וכן לא מייתי הר"ב קרא אלא דגבי זב · ובגמר' דף מ"א ע"ב · מ"ר בבשרה · מלמד שמטמאה בפנים בבחוץ · ואינלי שא נדה · זבה מיין מ"ל זובה בבשרה · פי' רש"י ואע"ג דבנד' כתי' מדאפקי בל' זיב' ילפי' זיבה ע"כ · סולמת ס"ז מיין מ"ל · יהיה · פירש"י יהיה זובה בבשרה : בבית החצון · מקרי כי' החצון · אפילו במקום שראש האחר מגיע (שו"ל הרמב"ם המקום אשר יוצא מצואר הרחם) והוא המקום שיכנס בו האמה בעת המשגל · אם יצא דם מן המקום אשר יגע ראש האמה הנה היא טמאה בו · והוא אמרם בגדר בית החצון · מקום שהשמש דם בו ע"כ · ומ"ש הר"ב בשעת ביאה · אינה אלא תוספת ביאור · שהאחר דם בו · וכ"ז שהקדי' הרמב"ם · וכת' בעת המשגל · ואח"כ כתב שזהו אמרם בו · שהשמש דם בו · וזה לשונו בחבורו פ' ה' מהא"ב (הל' ב') (הואיל ויצא מבין הסיגים בו' · ובין הסיגי' הוא) מקום שיגיע אליו האחר בשעת גמר ביאה · ובין הסיגים (עצמו) כלפנים · הנה מבואר שכל מה שחוץ ממקום שהאחר הגיע אליו בשעת גמר ביאה · הוא הנקרא בית החצון בלבד · והשתא י"ל שו"ש הר"ב בשעת ביאה · אע"פ שכבר כתב שהאחר דם בו · היינו שבא לפרש לאסוקי בשעת גמר ביאה · וא"ת וכי איזו שיעור נתנו למחכמים במקום שיגיע אליו האחר · דודאי דאין כל האצבעות שוות · ועוד בתולה ולא ידעה איש מה תהא עליה לדעת מה יעשה לה כשנעקר ממנה דם ויצא · אם יצא כשיעור אם לאו · ותירץ דכבר נתנו חכמים עוד שיעור אחר · כדאיתא בגמרא (שם) דתני רבי זכאי עד בין הסיגים (כמין סיגים יש בתוך הרחם תלתולי בשר) בין הסיגים עצמן כלפנים · וזהו שדקדק הרמב"ם בחבורו לכתוב לתרוייהו שכתב הואיל ויצא מבין הסיגים בו' · ועד היכן הוא בין הסיגים עד מקום שיגיע אליו האחר וכו' ועל כרחינו הו"ל כאמרם מקום שהאחר דם בחיש ביצוני ובחשה ביצונית אמרו · (וכה"ג) (וכן) כתבו התוספות בד"ה (וסבר) ר"ש בו' וא"כ קצת קשה הברייתא שלא הזכירה לבין הסיגים · וקתני מקום שהאחר דם בו · שהוא דוקא בביצוני וביצונית · אמאי לא שנאה כדרבי זכאי · שהוא שיעור השוה לכל : ב אוחז באמה · כתב הר"ב ואע"ג דכל האוחז באמה ומשתין כאלו מביא מבול לעולם · גמרא · ופירש"י שאחמם את אחרו ומביא לידי קרי · וזהו קלקול דור המבול · שנאמר כי השחית כל בשר · ועיין עוד מה שכתבתי בריש פרק ב' : ומטמאין בכל שהוא · פי' הר"ב זוב וש"ו בו' בגמרא משמע דמסתמא כל שהוא · דמאן דבעי שיעור מפיק ליה מקרא דמיצייהו נפיק · לתנא דידן זב בעל שתי ראיות לטומאה · שהוא מדכתיב או החתים בשרו מזובו טמא (מקלת זובו טמא דהיינו כשראה רק שתי ראיות) · וקשיא לי שהר"ב והרמב"ם בריש פ"ק דזבים מפרשים דזב בעל שתי ראיות · מדמנה הכתוב שתים כו' · ובגמרא דרשא זו לתנא דבעי שיעור לצריך להכי קרא דבשרו מזובו · אבל הרמב"ם בזבים פרק קמא משנה ד' כתב ראייה אין לה שיעור אפילו כל שהוא · וזהו אמרו החתים בשרו ואפי' כל שהוא עד כאן · וכ"כ בחבורו פרק ב' (הלכה ט') מה' מחוסרי כפרה שנאמר או החתים בשרו · כל שהוא נכר בבשרו מטמא ע"כ · והוא בתורת כהנים · תהיה כל שהוא · החתים כל שהוא בשרו כל שהוא · כת"ש הרמב"ם שם במשנה ה' · והתם מסיק מזובו מקלת זובו · לימד על בעל ב' ראיות · כדדרש בגמ' לתנא דאמר אין צריך שיעור · ומה שכתב הר"ב אבל הנוגע אינו טמא עד שיגע בבעדשה · וקשיא מפירושו למשנה ג' פ"ק דכלים וכמו שהארכתי שם בס"ד : ג תניקת בת יום א' מיטמאה בנדה · דילפי' מקרא · כמו שכתב הר"ב בריש פרקין דלעיל :

בת עשרה ימים מיטמאה בזיבה גמרא · דת"ר אשה (ואשה כי תזוב זוב דמה קא דריש) אין לי אלא אשה · בת עשרה ימים לזיבה מנין · ת"ל ואשה · ומיטמא בנגעים · כתב הר"ב דגבי נגעים כתיב · אדם כי יהיה בעור בשרו וכו' · עיין מ"ש בריש פרק ג' דנגעים · וכתבו התוס' משום דבנגעים כתיב איש או אשה · ובטומאת מת נמי כתיב (במדבר י"ט) ואיש אשר יטמא ולא יתחטא · איצטריך קרא בהו לרבוי · אבל לענין זוקק ליבום · ופוטר מן היבום ומאכיל תרומה לא כתב איש · ולא איצטריך קרא אלא לאצוטי עובר : ומיטמא

א מיי' סה"ב מ"ה טוריד סי' קפב סעי' ה ב מיי' עה מה"ש ה טוש"ל ה"ל ה ג מיי' פ"ז מה"ש ד תרומות הל"ל רמיי' עה מה"ש כ"ל ופ"ל מה"ש ו מוסב הלכה ה שו"ע שם ח מנ"מיי' פ"ל מה"ש מ' סאר מנות הסומאה הל' כ ו מיי' פ"ל מה"ש כ"ה הל' ו ופ"ש הסנב ומוס הל"ג ז סולין כמ"מיי' פ"ל מה' מ"ב ומוסב הלכה ל חמיי' עה מה"ש נדעת הלכה ה

ומיטמא בטמא מת. עיין בסי' הר"ב רפ"ק דכלים: ליבום. פ' הר"ב אם נולד יום א' קודם מיתת אחיו אבל נולד כו' דכתיב כי ישבו זנומר ומינה דבעינן ישיבה אחת. וכן נמי שתעינן מינה דבישיבה אחת כל הנו' ואפילו יום אחד סגי: ופוטר מן היבום כתב הר"ב אם נולד לאחר מיתת אביו וחיה שעה אחת ומת וכו' ובגמ' וכן אין לו אחר רחמנא והא איכא ליבום דברים פ"ד דיבמות תנן החולץ ליבמתו ונתגלה מעוברת וילד. בזמן שהולד של קיימא כו' ופי' רש"י דהתם דף ל"ו אי קים לן דכלו לו חדשיו תנן במס' נדה תנוק בן יומו פוטר מן היבום ע"כ. אבל מל' הר"ב שכתב מסגתינו משמע דלא בעי לאתגויי דקי"ל כגוויה שכלו לו חדשיו אלא לענין אבילות וטעמ' רבא איב' דקי"ל דבאבל הלך אחר המיקל וגם בגמ' אתמר אדאמרי' כאחן ס"ס למאי הלכתא לענין אבילות משמע שאחר הדינין אין בין כלו כלו וכבר הזכיר המגיד בפ"א מה' יבום (הל' ה') שיש מי שסוב' דבשת' שלא נודע אם כלו לו חדשיו אם לאו דאולי בתר רובא. ע"כ ולפי זה הא דתנן אם הולד של קיימא (ר"ל) דלא ידעי' ביה שלא כלו לו חדשיו ונודעת הרמב"ם ג"כ כדעת רש"י דבכל מקום בעי' שיהא נודע שכלו לו חדשיו ולא לענין אבלות בלבד. וכבר כת' המגיד בפ"א מה' נחלות (הל' י"ג) דמאי דאתת' בגמ' אדאמרו' אין להכריח מזה דהא לענין שאר דברים לא בעי. ולפיכך יש להשוות דברי הר"ב עם דברי רש"י והרמב"ם שלומר שהוא נמשך אחר מאי דאתמר בגמ'. ולפיכך פירשו נמי גבי אבילות כמו שהוא בגמרא. אבל ממילא דה"נ דלכל הדינין האנויין בתשנתינו דבעינן בהו שיהא נודע שכלו חדשיו. או ששה שלשים יום. ולהרמב"ם כיונתי לא שהה ולא כלו לו חדשיו. כי בתרו שמרו ונפרנין הרי זה ולד שלם. ובהכי מיישב המגיד מ"ש הרמב"ם בפס"א מהלכות נחלות בנוחל ומנחיל דלקמן שהוא בלא כלו לו חדשיו. ופס הגיה המגיד בל"ע. אבל בפ"א מהלכו' ייבום פירשו דמיירי כשנתרו שערו ונפרנין. דבסכי מקרי ולד. וכך יש לפרש אותה ששנינו בפ"ד דיבמות. אם הוא ולד של קיימא. אבל משנתינו דהכא אין לפרש דמיירי בכך. מדאמרינן עלאוה"מ דקים לן בגוויה שכלו לו חדשיו: ופוסל מן התרומה. פירש הר"ב כגון כהן שהיה לו שתי נשים וכו' ועבדים שנפלו להן בירושה אוכלי' וכו' דאין לפרש נמי לענין פסול דאתו כתו במאכיל. דאם כן מאי אריא בן יום אחד אפי' עובר נמי פוסלה. (כדתנן במשנה ד' פ"ז דיבמות גמרא. וא"ת ולמאי דמסיק הר"ב וכתב. אבל כל זמן שלא נולד אוכלי' כלן דאין זכייה לעובר. למה ליה לפרושי בהיה לו ב' נשים. לוקמה באשה אחת גרושה ויש לו בן א' ממנה. וכשהוא בן יום א' פוסל. אבל עובר ליתא ליה זכייה. ויאכלו העבדי' תפו' הראוי ליורשו. וכדתוכח מפירוש הר"ב במשנה ב' פ"ו דיבמות. וכבר הקשו התוס' קד (ד"ה אר"ש). ופירשו דלתלמ' דמוקי' בגמרא בהיה לו ג' נשים. ס"ל דעובר אית ליה נמי זכייה אלא שאינו פוסל מפוס מיעוטא דמפילות לתחלה דנקבות. וה"ל דוכרי' מעוטא. ולמיעוטא לא מייסינן. ומשו' הכי כשיש לו בנים משאינה גרושה לא פסיל עובר אע"ג דיש לו זכייה. דלא מייסינן למיעוטא הזכרי. אבל אם אין לו בנים. הוסל עובר. דאית ליה זכייה. דבין הוא זכר בין הוא נקבה הרי הן שלו. ופליג את"ד בפ"ו דיבמות (דף ס"ו) דאוכלים בשביל כל המשפחה דלית ליה זכייה לעובר ע"כ. אבל הר"ב שפירש דאין זכייה לעובר. משמע שאין לו זכייה כלל. יש לדחוק דה"ק בבה"ג יש לו בנים אין לו זכייה. כלומר שאינו זוכה כדי שיפסול. ועוד אפשר לומר דאתא למימרא דאין לו זכייה. ואפילו בת כהן לכהן מעוברת. אינו מאכיל לעבדים כלל. וכדעת הרמב"ם שכתבתי שם (ד"ה מעני). וכן בפי' הרמב"ם אסברהלה בשתי נשים. ומסיק נמי שאין קנין לעובר. וא"ת ולמאי דמוק לפרש ביש לו גרושה. אמאי בת כהן דפוסל תקן. זאבלו בת כהן לא משו' פסול הוא אלא שאינו מאכיל. ומ"ש הר"ב דאין ברירה כו' בכל מקום שנזכר ל' זה ענינו דאין ברירה למפרע. ואלו הכא ענינו מעכשיו. ולשון דש"י שאין אנו יודעים לברור מי מגיע לחלקו. ונוחל ומנחיל. כתב הר"ב אבל עובר כו' אינו נוחל כו' שברי מת הוא קודם אתו. והא דמפרכם מידי דהוה אוכב הלבו אה גמרא. ועיין מ"ש בפס הרמב"ם במשנה ו' פרק ראשון דאהלות. ובתבו התוס' (ד"ה אינו) והא דתנן בפרק בתרא המקשה (דף ק"ד) הפוסחו את הבהמה ומצא בה בן ט' חי. יש חלוק בין מתה לנהרגה. כדאתר בערכין (דף ז' לגבי מתה. אידי דולד זוטר חייתה עיילא טיפה דמלאך המות. ומחסך לבו סימנין. אבל נהרגה היא מתה ברישא) א"ב כגון דמתה אתו מחמת לידה. ובין דעקר הולד לגמרי. אז לא מיית בדאסר

ומיטמא בטמא מת. דכתיב (במדבר י"ט) ועל הנפשות אשר היו שם. נפש כל שהוא: וזוקק ליבום. אם נולד יום אחד קודם מיתת אחיו. אבל נולד לאחר מיתת אחיו אינו זוקק דכתיב (דברים כ"ה) כי ישבו אחים יחדיו. שיהיה לה' ישיבה אחת בעולם: ופוטר מן היבום. אם נולד לאחר מיתת אביו וחיה שעה אחת ומת. אבל בל זמן שמעוברת. אינו מתירה ליבמה: ומאכיל בתרומה. בת ישראל שיש לכהן זמת נולד בן לאחר מיתתו. אוכלת בשבילו בו ביום שנולד: כדכתי' (ויקרא כ"ב) ויליד בית הם יאכלו בלחמו. ודרשי יאכילו את אמם אבל הנים מעוברת אינה אוכלת בשבילו עד שיולד: ופוסל מן התרומה. כגון כהן שהיו לו ב' נשים. אם גרושה שעבר ונשאה כשהיא גרושה ואחת שאינה גרושה יש לו בנים משאינה גרושה שיעבדו שנפלו להן בירושה אוכלי' בתרומ' בשבילן דכתיב (שם) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו ויש לו בן יום א' מן הגרושה והוא חלליהם לו חלק בעבדיה. ופוסל את כל מן התרומ' דאין ברירה לדעת מי מהן מגיע לחלקו. ודוקא בן יום א' דראוי לירושה אבל כל זמן שלא נולד אוכלי' בלן דאין זכייה לעובר: ונוחל ומנחיל. אם אמר אמו נולד בן אחיו מתיו ביום שנולד הרי הוא נוחלה וכשמת הוא באין אחיו מאביו ויורשי. הימנו נכסי אמו. אבל עובר שבמעיה אם מתה מעוברת אינו מוחל את אחיו להמחיל לזאחיו מאביו שהרי מת הוא קודם אמו. ואין הבן יורש את אמו בקבר. להנחיל לאחיו מאביו:

ומיטמא בטמא מת מן היבום ומאכיל התרו' ונוחל ומנחיל

וזוקק ליבום ופוטר בתרומ' ופוסל מן והדירגו

ומפסי

"וההורגו חייב "והרי הוא לאביו ולאמו ולכל קרוביו כחתן שלם: ד בת ג' שנים ויום א' מתקדשת בביאה "ואם בא עליה יבם קנאה "וחייבין עליה משום אשת איש "ומטמאה זאת בועלה לטמא משכב תחתון כעליון "נשאת לכהן תאכל בתרומה "בא עליה א' מן הפסולים פסלה מן הכהונה "בא עליה א' מכל העריות האמורות בתורה מומתין (גמ' עליה על ידה) והיא פטורה פחות

והוהרגו חייב (ויקרא כו) ואיש כי יכה כל נפש מכל מקום: כחתן שלם. שחייבי להתאבל עליו והני מילי דקיים להו בגויה שכלו לו הדשיו אבל לא קיים להו שכלו לו הדשיו אין חייבין להתאבל עליו עד שיהיה בן ל"א יום: ד מתקדשת בביאה. אם מכרה אביה לכך: ואם בא עליה יבם קנאה. להיות אשתו לכל דבר. ויורשה ומיטמא לה וזכה בנכסי אחיו: וחייבין עליה משום אשת איש. אם קבל בא אביה קדושין מא' ובא עליה אחר נהרג עליה דביאת' ביאה: ומטמא את בועלה. אם היא נדה אבל פחות מכן אע"פ שהיא מטמאה במגע אינה מטמאה את בועלה משום בועל נדה לטומאת' ז' אלא משום נוגע. ולטומאת ערב: תחתון. כל בועל נדה: כעליונו של זב. שמטמא אוכלין ומשקין ולא אדם וכלים: מן הפסולין. כגון נכרי. ועבד ונתין ממזר או חלל: פסלה. מתרומת אביה אם היא בת כהן: מכל העריות. כגון אביה או אמיה: והיא פטורה. מפני שהיא קטנה ואינה בת עונשים: כגונן

ומתה מחתכין אותה בשבת ומוציאין הולד. ואע"פ א"כ עובר נוחל ומנחיל בישבה על המשבר ומתה תחלה. וי"ל דאה"כ ונקט בן יום א' משום דפסיקא ליה דנוחל ומנחיל אבל עובר לא פסיקא לי' ע"כ: וההורגו חייב. אבל עובר לא ואפילו נהרגה או ישבה על המשבר עד שיצא ראשו כדתנן במסכת אהלות (פס"ז) אשה המקשה חותך אבר אבר יצא ראשו אין (נוגעי' בו שאין) דוחין נפש מפני נפש. ומיהו אפשר דדוקא היכי דאתו חיה לא מחייב ההורגו עד שיצא ראשו. שאלו קלת בחיות אמו אבל היכא דאתה חייב משום כחתן שלם. פי' הר"ב שחייבין להתאבל עליו. וכי הא דאמרי' בפ"ק דסוטה דף י"ב והכ' נער בוכה (שמו' ב) מלמד שעשאה לו ח' חיי' ס"ס אמו חופת נערים בתיבה אמרה שמא לא אזכה לחופה. ה"ג שמתאבלים עליו כאלו זכו כבר לחופתו מפי מורי מהר"ר יעקב גינצבורג זצ"ל. ול"נ כי הא דבפ"ג דנדרים דף ל"ב דלקמן הגימול קרינן אתן דהכי איתא התם רבב"ג אומר לא למשה רבינו בקש (שמו) (מלאך) להרוג אלא לאותו תינוק שנאמר (שם ד') כי אתן דמים אתה לי לא ורואה מי קרוי אתן הוי אומר זה התינוק. וקאתי תנא לאשמועינן דלא תימא דהואיל ולא הגיע לשמנה להמול בשר ערלתו דאין מתאבלין עליו כיון שלא נכנס בברית קמל"ן. דהרי הוא כאתן שלם הגמול לשמנה. וקתני כאתן שלם משום מנהגא דכתב הטור י"ד בסי' רס"ג וסס"ג. משמא דרב נחשון גאון דינוקא דמית ולא ה"ל שמונת ימים נהגינן ליה דמהלינן ליה אבי קברא ומש"ה קרי ליה לגמול לשמנה אתן שלם. וקאמר שהוא כאתן שלם הגמול לשמונה. ואין ברית האמורה בתורה שהוא לשמנה מעכבתו מלהתאבל עליו: ד בת ג' שנים ויום אחד כו' הלכה למשה מסיני הרמב"ם. וכן בגמ' אפסולה לכהונה ומשמע ודאי דה"ה לכולהו. ועיין ויוסף אחד האריכתי בו בספר לחם חמודות בפרקין סעיף ה'. וגם בספר מלבושי י"ט בטא"מ סי' ל"ה: וחייבין עליה משום א"א כו' פי' הר"ב אם קבל בה אביה קדושין כו' וכ"כ רש"י ותמהו התוס' בפ"ו דיבמות דף כ"ז דמאי איצטריך למתני. דמסיפא שמעינן לה דקתני ואם בא עליה א' מכל העריות כו ומסקי דאצטרך דאי לאו דקתני לה הוה מוקמינן ואם בא עליה אחד מכל העריות. דוקא בעריות ולא בבהמה דהא בסיפא גבי בן ט' קתני כל העריות שבתורה חומתין על ידו. ואפ"ה קתני ונסקלת בהמה על ידו אלמא לא הוי בהמה בכלל כל העריות אבל השתא דקתני וחייב עליה משום א"א וה"ה כל העריות. תו לא איצטרך סיפא אלא משום בהמה ע"כ. וכתבו גם כן למה לא פירש דקאי אינם שקאה ולאשמועינן דהוה כא"א גמורה. ומיהו ודאי דרש"י ה"מ לאסבורי נמי במסרה אביה לביאה דקתני לה כבר אלא נקט קידושי כסף דתנן להו בתחלה ברים קדושין: לטמא משכב תחתון כעליון. עיין ריש פרק דלעיל: פסלה מן הכהונה לשון הר"ב פסלה מתרומת אביה אם היא בת כהן וכן לשון רש"י. ומסיים כדתניא בגמרא דאלמנה לכ"ג (דף ס"ח) מנין לכהנת לויה וישראלית שבא עליהן כו' ת"ל ויקרא כב כי תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לפסול לה פסלה. ושם פירש"י פסלה כהנת מתרומה דבי נשא ומן הכהונה. לויה וישראלית מן הכהונה ע"כ: מכל העריות. לשון הר"ב כגון אביה או אמיה. וכן לשון רש"י ואפשר לי לומר דנקטינהו להכי. משום דקטנה כזאת אם ארוסה היא בבית אביה ועיניו עליה ושכיחא ליה ואם כנסה לבית אמיה עיני אמיה עליה ושכיחא ליה: והיא פטורה. ואע"א דרישא נמי קאי דבכלל כל העריות היא כמ"ש לעיל בשם התוס' וכן תנן בשם"ב דכריתות כל העריות כו' הקטן פטור. ובא"א הוא בהדיא ובריתא דספרי פרשת כי תצא האיש הסוכב עם האשה ואע"פ שהיא קטנה והאשה אעפ"י שנבעלה לקטן. וגם במדרש פסיקתא כן הוא וכתבתי לזה לפי שראיתי לרש"י ז"ל בשפ"ק דערכין דלתניא התם שניהם עד שיהיו שניהם שוים דברי רבי יאשיה. ופרש"י הנואף והנואפת יהיו בני עונשים אבל אם היתה היא קטנה והוא גדול או הוא קטן דלאו בר עונשין. והיא גדולה ובת עונשין אין הגדול נהרג ע"כ. והרי ברייתא דספרי ומדרש דפסיקתא שניהם שוים (דהגדול) או הגדולה בעונשים. ומוכח לפרושי מתני' כשתמא דספרי ודפסיקתא מלאוקמי כיחידאי כרבי יאשיה כ"ם דלעיל כתבו התוס דמתני' דא"א בכלל העריות קתני לה א"כ ה"ג דכוותיה וא"ת ושניה למאי קאתי ל"ק דהא קתני בספרי להוציא מעשה הדודין. ורש"י עצמו בפי' החומש (פ' כי תצא) כתבו ומדרש שאין שניהם שוים בהגא' לפ"כ פטורים שניהם אע"פ שהאיש נהנה ע"כ. וא"ת מי דחקו לרש"י שפירש לדרבי יאשיה לענין בני עונשין והרי היה יכול לפרשו לענין הנאה ולא יהיה כאן שום מחלוקת ואולי

מדלא פי' רבי יאשיה למלתיה לומר להוציא מעשה חדודין אלא סתמא קאמר שיהיו שניהם שוים • מסתבר ליה לרש"י שדעתו של ר' יאשיה על עצמותן של שניהם הוא שאומר שיהיו שוין • ואומר אני דלמשנתינו כל העריות נלמדים מא"א • שהגדול או הגדולה יהרגו • וא"כ לפירש"י בדר' יאשיה אף בשאר העריות אין לענוש הגדול או הגדולה • שנלמדים מא"א • וסוב מצאתי בפי' הרמב"ן על החומש שכתב בפרשת כי תצא על סיפא של הברייתא הזאת שמחייב בביאה שלא כדרכה • שלמדי ממנה לכל העריות • וסוב ראיתי דבפ"ק דקידושין דף י' דאיתא לדרבי יאשיה ופליג עליה רבי יונתן • ואמר ומת האיש אשר שכב עמה לבדו • והלכך לא היה יכול רש"י ז"ל לפרש לרבי יאשיה להוציא מעשה חדודין • דאם כן שניהם סטוריס והיאך קרא עליו ר' יונתן מקרא הזה ומת האיש וכו' והנה התיפס שם (ד"ה עד שיהיו) הקשו על רש"י ממתניתין דהכא והיה להם להקשות ג"כ ממתניתין דספ"ב דכריתות • וכן נמי מספ"י ופסיקתא דלעיל • ולענין פי' לדברי ר יאשיה כתבו (שם) בשם ר"ת שיהיו שניהם שוים במיתה אחת • ולאפוקי בא על קטנה המאורסה דאמר (ר"מ) בפ"ד מיתות (דף ס"ו) דבעינן שיהיו שניהם שוים כלומר באותה מיתה • שאם היתה גדולה בסקילה: פחות מכן כנותן אצבע בעין • פירש הר"ב וחוזר לכמות שהיה אף כאן חוזרת כו' כלומר דבתוליה אולי לה אלא שחוזרים • וג"מ לדם שתראה בביאה שבתוך ג' שהוא דם בתולים לא דם נדה הכי איתא בגמרא (דף מ"ה) • ודייקינן לה מדלא קתני פחות מכן ולא כלום :

ה שבא על יבמתו • אבל נישואין ליתא כדתנן במשנה ח' פ"י דיבמות : בן ט' שנים ויום אחד • נראה שהוא גם כן הל"מ כמ"ש בשם הרמב"ם בתוספתא דלעיל על בת ג' ויום אחד : קנאה לשון הר"ב וזכה בנכסי אחיו וכו' וכן ל' רש"י ונראה לענין ירושתה וכ"ש ליטמא לה לא קנאה • מדלא פי' כדלעיל • וטעמא רבא איכא דלא עשאו ביאתו אלא כמאמר בגדול כדתנן התם • יבמות (דף קי"ב) ובפ"ה מה' יבום • (הלכה י"ח) כתב המגיד בשם הרמב"ן וז"ל מדאורייתא קנה אותה לכל דבר של יבום • אבל איכא בא"א להתחייב עליה כו' אבל מדבריהם עשו אותה כמאמר לגמרי והא דקני לה מדין תורה טעמא דמלתא כדקתני עלה בתוספתא דיבמות • זה הכלל כל ביאה שנריכה דעת אין ביאתו ביאה א"ל דעת ביאתו ביאה • וכן בירושלמי ע"כ • ולדבריו נראה דאף יורשה ומטמא לה ואולי דרש"י (והר"ב נמי סתכו) על מה שפי במתני' דלעיל דה"ה הכא : ופוסל ל' הר"ב כגון נכרי ועבד וכו' • אבל בבן תשע ישראל שבא על בת כהן ליכא למימר דפסול מן התרומה דאי משום ביאת זנות לא פסלה זנות דכשר מן התרומה • ואי משום קדושין למהוי בת כהן לישראל לאו קדושין נינהו דקטן דקדש אין קדושיו קדושין רש"י • ומ"ש הר"ב פסלה מתרומת אביה עיין מ"ש בזה לעיל : ופוסל את הבהמה • לשון הר"ב אם רבעה ע"פ ע"א או על פי הבעלים • אבל סקילה לא דמודה בקנס פטור רש"י ועיין רפ"ח דזבחים ורפ"ו דתמורה :

מומתים על ידו • עיין במשנה דלעיל (מ"ב) בס"ד : ן בת י"א שנה ויום אחד נדריה נבדקים בגמרא מרבינלה מכייפליא מופלא הסמוך לאיש פירש"י מופלא • יודע לפרש לשם מי נדר סמוך לבוא לכלל גדול דהיינו שנה אחת קודם זמן שהוא ראוי להביא שערות והיינו בתנוקת כל י"ב • ובתנוקת כל י"ג ע"כ והא דתנוקת קודם פי' הרמב"ם להיות מייהן קרים מחיי האיש ברוב ע"כ • ובגמרא דכתיב (בראשית יב) ויבן ה' את הללו מלמד שבתן הקב"ה ביאה יתיר בראשה יותר מבאיש : בת י"ב שנה ויום אחד • כתב הר"ב והוא שהביאה שתי שערות והאשה ממהרת לבוא לפני האיש כדתנן בסוף פרקין : ובודקין כל י"ב • גמרא בת אחד עשר ויום אחד נדריה נבדקים למה לי אנטריך סל"א שתמה בי"ב בעיא בדיקה • כי"א לא בעיא בדיקה • והיכא דחזינן ליה דמריפה טפי מיבדקא בי"א קמל"ן : קודם לזמן הזה • לשון הר"ב קודם ר"ה של י"ב כרוכן לשון רש"י ואין כוונתה על ר"ה ממש אלא ר"ל ראש שנת י"ב דהיו וכן מפורש בפירש"י סוף ד"מ"ד : אעפ"י

כנותן אצבע בעין • שלומע וחוזר לכמות שהיה אף כאן חוזרת בתולה כמו שהיתה : ה שבא על יבמתו קנאה • וזכה בנכסי אחיו • ואע"פ שאין קנין לקטן שאני הכא דמן שמיא אקנויי נהליה : ואינו נותן גט עד שיגדיל אם בא לגרשה • קדושי אחיו קדושין גמורין • וגרושין של זה אינן גרושין גמורין • ולוקח כשבא עליה לאחר שהגדיל • די לה בגט • אבל אם לא בא עליה לאחר שהגדיל צריך גט וחליצה: ומטמאה בנדה • אם בא עליה בנדה • דביאתו ביאה לכל דבר: ופוסל כהן נכרי ועבד או חלל בן ט' שנים שבא על הכהנת • פסלה מתרומת אביה :ואינו מאכיל אם הוא כהן ונשא ישראלית (אינו) מאכילה בתרומה לפי שאין קנינו קנין גמור • ואפילו הוא יבם דקנייה בהך ביאה כדאמרן • אפ"ה אינה מאכילה בתרומה : ופוסל את הבהמה אם רבעה על פי עד אחד :ונסקלת על ידו אם

"פחות מכן בנותן אצבע בעין: ה בן ט' שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה ואינו נותן גט עד שיגדיל ומטמא בנדה לטמא משכב תחתון בעליון ופוסל ואינו מאכיל בתרומה ופוסל את הבהמה מע"ג המזבח ונסקלת על ידו ואם בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה מומתים על ידו. והוא פטור: ן בת אחת עשר שנה ויום א' נדריה נבדקין • בת שתים עשרה שנה ויום א' נדריה קיימין ובודקין כל שתים עשרה בן שתים עשרה שנה ויום א' נדריו נבדקים בן י"ג שנה ויום א' נדריו קיימין ובודקין כל י"ג קודם לזמן הזה אע"פ

יש שני עדים : ן נדריה נבדקים אם ידעה לשם מי נדרה לשם מי הקדישה נדרה נדר : נדריה קיימין • והוא שהביאה שתי שערות וכן בן שלש עש"ה שנה ויום אחד נדריו קיימים דוקא כשהביאה שתי שערות : ובודקין כל שתים עשרה דמהו דתימא הואיל ואמר מר ל' יום בשנה חשובים שנה היכא דבדקנוה ל' יום קתני דשתים עשרה ולא ידעה לפרש לשם מי נדרה תו לא נבדוק ולהזקה נקטינה קת"ל : קודם לזמן הזה • קודם ר"ה של שתים עשרה לתינוקת ושל י"ג לתינוק : אין

שבתוך ג' שהוא דם בתולים לא דם נדה הכי איתא בגמרא (דף מ"ה) • ודייקינן לה מדלא קתני פחות מכן ולא כלום :

ה שבא על יבמתו • אבל נישואין ליתא כדתנן במשנה ח' פ"י דיבמות : בן ט' שנים ויום אחד • נראה שהוא גם כן הל"מ כמ"ש בשם הרמב"ם בתוספתא דלעיל על בת ג' ויום אחד : קנאה לשון הר"ב וזכה בנכסי אחיו וכו' וכן ל' רש"י ונראה לענין ירושתה וכ"ש ליטמא לה לא קנאה • מדלא פי' כדלעיל • וטעמא רבא איכא דלא עשאו ביאתו אלא כמאמר בגדול כדתנן התם • יבמות (דף קי"ב) ובפ"ה מה' יבום • (הלכה י"ח) כתב המגיד בשם הרמב"ן וז"ל מדאורייתא קנה אותה לכל דבר של יבום • אבל איכא בא"א להתחייב עליה כו' אבל מדבריהם עשו אותה כמאמר לגמרי והא דקני לה מדין תורה טעמא דמלתא כדקתני עלה בתוספתא דיבמות • זה הכלל כל ביאה שנריכה דעת אין ביאתו ביאה א"ל דעת ביאתו ביאה • וכן בירושלמי ע"כ • ולדבריו נראה דאף יורשה ומטמא לה ואולי דרש"י (והר"ב נמי סתכו) על מה שפי במתני' דלעיל דה"ה הכא : ופוסל ל' הר"ב כגון נכרי ועבד וכו' • אבל בבן תשע ישראל שבא על בת כהן ליכא למימר דפסול מן התרומה דאי משום ביאת זנות לא פסלה זנות דכשר מן התרומה • ואי משום קדושין למהוי בת כהן לישראל לאו קדושין נינהו דקטן דקדש אין קדושיו קדושין רש"י • ומ"ש הר"ב פסלה מתרומת אביה עיין מ"ש בזה לעיל : ופוסל את הבהמה • לשון הר"ב אם רבעה ע"פ ע"א או על פי הבעלים • אבל סקילה לא דמודה בקנס פטור רש"י ועיין רפ"ח דזבחים ורפ"ו דתמורה :

מומתים על ידו • עיין במשנה דלעיל (מ"ב) בס"ד : ן בת י"א שנה ויום אחד נדריה נבדקים בגמרא מרבינלה מכייפליא מופלא הסמוך לאיש פירש"י מופלא • יודע לפרש לשם מי נדר סמוך לבוא לכלל גדול דהיינו שנה אחת קודם זמן שהוא ראוי להביא שערות והיינו בתנוקת כל י"ב • ובתנוקת כל י"ג ע"כ והא דתנוקת קודם פי' הרמב"ם להיות מייהן קרים מחיי האיש ברוב ע"כ • ובגמרא דכתיב (בראשית יב) ויבן ה' את הללו מלמד שבתן הקב"ה ביאה יתיר בראשה יותר מבאיש : בת י"ב שנה ויום אחד • כתב הר"ב והוא שהביאה שתי שערות והאשה ממהרת לבוא לפני האיש כדתנן בסוף פרקין : ובודקין כל י"ב • גמרא בת אחד עשר ויום אחד נדריה נבדקים למה לי אנטריך סל"א שתמה בי"ב בעיא בדיקה • כי"א לא בעיא בדיקה • והיכא דחזינן ליה דמריפה טפי מיבדקא בי"א קמל"ן : קודם לזמן הזה • לשון הר"ב קודם ר"ה של י"ב כרוכן לשון רש"י ואין כוונתה על ר"ה ממש אלא ר"ל ראש שנת י"ב דהיו וכן מפורש בפירש"י סוף ד"מ"ד : אעפ"י

אע"פ שאמרו יודעין אנו לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו. אין נדריהם נדר. ואין הקדשן הקדש. לאחר הזמן הזה. אע"פ שאמרו אין אנו יודעין לשם מי נדרנו. לשם מי הקדשנו. נדרן נדר והקדשן הקדש: ז "משל משלו חכמי' באשה. פגה בוחל וצמלי. פגה עודה תנוקת. בוחל. אלו ימי נעוריה: (גמרא אמרו) בזו ובזו "אביה זכאי במציאתה. ובמעשה ידיה "ובהפרת נדריה. צמל ביון שבגרה. שוב אין לאביה רשות בה: ח איזהו סימני' ר' יוסי הגלילי אומר "משיעל' הקמט תחת הדדי' ע"ו אומר "משיטו הדדי' בן עזאי אומר 'משישחיר הפיטומת. ר' יוסי אומר 'כדי שיהא נותן ידו על העוקץ. והוא שוקע. ושוהא לחזור: ט "בת ב' שנה שלא הביאה ב' שערות. יתביא ראיה שהיא בת ב' שנה והיא אילונית לא חולצת ולא מתיבמ' "בן ב' שנה שלא הביא שתי שערות. יביא ראיה שהוא בן ב' שנה: והוא

אף על פי שאמרו אין אנו יודעים וכו' גדולים הן. ובכלל שוטה נמי לא מחזיקינן להו. דסופו לבא לכלל דעת. ואין שוטה אלא המקרע כסותו. והלן בבית הקברות. והיולא יחידי בלילה: (כדתני' בריש חגיגה דף ג') אבל תוך הזמן הזה אם יודע לפס מי נדר הוי נדר. ואם לאו לא הוי נדר. דקטן הוא רש"י: ז ביחל כתב הר"ב לשון חכמים הוא התאנים משיבחילו במשנה ב' פרק קמא דמעשרות ועוד בגמרא דאב"ל מהכא ותקנר נפשי מהם וגם נפש בחל בי (זכריה י"א): פירש"י בחלה בי. גדלה עלי. אדם הקן בדב' נראה לו כגדול מנקרייס"כן בלע"ז ומ"ש הר"ב כך כשים לה סימן דדין קנת. בידוע שהביאה כו' כדלקמן (רפ"ב) דסימן התחתון קודם לסימן העליון. הר"ן פי"ג דיבמות: בזו ובזו אביה זכאי כו' כתב הר"ב דכתי' בנעוריה בית אביה. וכן פירש"י גם הר"ן בפי"ג דיבמו' ותמיהני דב"ש ל"ד פ"ד דכתובו' לא פירש הר"ב דילפינן מבנעוריה אלא להפרת נדריה. דגבייה כתי' ושם בגמ' (דף מ"ו) נמי בעי למימר דטעמא מבנעוריו' כל שבח נעורי' לאביה. ומסיק ר"א בהפרת נדריס הוא דכתיב. וממונא מאיסורא לא ילפינן וכו' והר"ב שם פי' טעמייהו דכולהו. וראיתי בתוספת דפי"ח דשבת דף קכ"ח סד"ה ונתן הכסף כו' שכתבו שדרך הסוגיא שאינו מביא עיקר הדרשא. כמו שרגיל להביא בנעורי בית אביה כל שבח נעורי' לאביה. אע"ג דההוא בהפרת נדריס הוא דכתיב. וכן הרבה ע"כ. ח איזהו סימניה כו' כתב הר"ב דאם נראה בה אחד מן הסימנים הללו. דייניגן בה דין בוגרת לחומרא אבל לא לקולא. שאם קדשה כו' וכן כל שיראה אחד מאלה הסימנים. שאביה אינו מפר נדריה לחומרא. ולא הנשא לכ"ג (כת"ק במשנה ד' פ"ו דיבמות) הרמב"ם וכת' רש"י דלמיאון וחליצה ליכא לברוסי דאפי' לא הביאה אחד מהן גדולה היא. ואינה ממאנת וחולצת שהרי כל הסימנים הללו בבגרו' נאמרו. ומימי נערות היא גדולה לתיאון וחליצה. שהרי הביאה ב' שערות: ט בת ד' שנה. דייקינן בגמרא מדכוליה פרקין הני ויוס אחד והכא לא קתני ש"מ כדרבי יוסי בן כיפר. דאמר מעוס ר"א שנת עשרים שיצא ממנו שלשים יום הרי היא בשנת עשרים לכל דבריה. והרמב"ם בפירושו כתב בני כ' שנה פחות שלשים יום. וכ"כ בטעורו פ"ב מה' אישות [הלכה ד'] וכבר נתלקו עליו כל המפרשים ז"ל. לבל מה שנראה להטעו א"ה בי' קנ"ה לטעות סופר הוא בדברי הרמב"ם. אין כ"ל. מדגם בפירושו כתב כמו בחבורו. אין לתלות בטעות סופר בשני ספרים שונים: והיא אילונית. כתב הר"ב כלומר ונריך שיראו כו' שאם לא נראו כו' עד שתביה בת ל"ה שנה ויום אחד דתני' ר' חייא עד רוב שנותיו. ומדימי שנותיו שבעים שנה. כל שהוא יתר על ל"ה אפי' יום אחד. מקרי רוב שנותיו: יביא ראיה כו' כ"ל מעוס חולן. דמתבזה בב"ד שהיא יורקת בפניו. כמ"ש כיולא בזה במשנה ד' פ"ו דיבמות [ד"ה חולן]. וא"כ ביבום כשאינו חפץ בה. כדכתיב (דברים כ"ה) ואם לא יחפוץ האיש לקחת את יבמתו. ולפיכך עליו להביא ראיה שהוא פטור מחליצה ומיבום. ולשון רש"י ה"ג יביאו ראיה שהוא בן עשרים. קרובי האשה יביאו ראיה. והר"ן בפ"ג דיבמות כתב בריש יביאו ראיה קרובים אם רוצים שתצא לשוק בלא חליצה בטענה שאומרת שהיא אילונית כו'

והוא סרים • וסימניו • פירש הר"ב במשנה ל' פ"ח דיבמות: רבי אליעזר אומר כו' ובגמרא פ"מ דיבמות דף ס' רמי לה אדתנן התם רא"א לא כי אלא סרים חמה חולדן [מפני שיש לו רפואה] ואיכא דמשני שחזר בו ר"א מהך דנדה • ואיכא דאמר דלעולם לא הדר ביה וכי תנן הך דנדה • לעונשים:

פרק ו אף על פי שא"א פי' הר"ב לרבנן כו' אע"ג דבדקו כו' ומש"ה הוא דקתני אע"פ שא"א דה"מ למתני בא העליון ר"מ אומר וכו' גמרא: רבי מאיר אומ' לא חולצת ולא מתיבמת • כתב הר"ב דר"מ ס"ל אפשר לבא סימן עליון בלא תחתון • ואנן אתחתון סמכינן • וכתבו התוס' וא"ת ולר"מ למה הוזכר סימן העליון כיון דלא סמכינן עליה ויש לומ' דאינטרך לענין עונשין וקידושין ומילי טובא • דרוב פעמי' תחתון אתי בריאה כדקאמר בגמרא יוא"כ אי חזינא עליון מסתמא כבר בא התחתון וגדולה היא וריכא בט לקדושין • וגם אסור באחותה:

ב כל כלי חרס שהוא תכנים מוציא • כתב הר"ב נ"מ להא דקי"ל דכלי חרס שלם שניקב אינו פסול לקדש בו (ועיין במשנה ה' פ"ה דפרה) עד שיקב גדול בכותם משק' גמרא ופירש"י דרחמנא אמר (במדבר י ט) מים חיים אל כלי • והאי לאו כלי הוא • ע"כ • והוי מצי נמי לאוקמי לענין טהרת טומאה דהא תנן רפ"ג דכלים העשוי למשק' שיעורו במשקי' ופיר הר"ב בכותם משק' • אלא דניחא ליה לאוקמי בעשוי אף לאוכלי' • דהא כל כלי חרס תנן • וכיוצא בזה מצאתי בפרק ו' דשבת דף נ"ה אדאמר רבא ניקב בכותם משק' טהר (כמו טהר יומא) [דברכו' דף כ'] כלו' בעל לו כו' מלהדא בו מי חטאת שכתבו התוספת וכ"ם דטהור מלקבל עומאה אם היה מיוחד למשקין: כל אבר שיש בו לפורן פי' הר"ב כגון אצבע יתיר כו דקי"ל האברי' אין להם שעור במשנ' ז' פ"ק דאהלו' ועיין מ"ש ברים מסכת טהרות:

ג כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת • כתב הר"ב כל כלי הראוי להיות אב העומאה • וכן

והוא סרים • כלומר שנראו בו סימני סרים • דאי לא נראו בו סימני סרים • עדין הוא קטן עד שיביא בן ל"ה שנה ויוסף א • דאז אפילו לא נראו בו סימני סרים בידוע שהוא סרים • כיון שלא הביא ב' שערות • וסרים לאו בר חליצה הוא • דכתיב (דברים כ"ה) להקים לאחיו שם בישראל • והאי לאו בר הכי הוא: ר"א אומר הזכר כדברי ב"ה • בן כ' אם נראו בו סימני סרים הרי זה סרים: והנקבה • בת י"ח אם נראו בה סימני אילונים הרי זו אילונית כדברי ב"ש • ואין הלכה כרבי אליעזר:

פרק ו בא סימן התחתון שתי שערות שהוא סימן נערות: עד שלא בא העליון סימן של דדין והו' בוחל: או חולצ' או מתיבמ' משום דגדולה היא • שהשערות סימן מובהק ועליהו סמכינן: אע"פ שא"א • לרבנן לבא סימן העליון • בלא התחתון ומכי אתא סימן העליון אע"ג דבדקו ולא אשכחו תחתון מימר אמרינן סימן התחתון ודאי אתא אלא שנשר • מ"מ לר' מאיר לא חולצת ולא מתיבמת • דר"מ ס"ל אפשר לבוא סימן עליון בלא תחתון • ואנן אתחתון סמכי' הלכך כדין קטנה היא ולא חולצת ולא מתיבמת • ור"מ לטעמיה דאמר קטן וקטנה לא חולצין ולא מתיבמין • קטן שמא ימלא סרים • וקטנה שמא תמלא אילונית: או חולצת או מתיבמת • ואפי' היא קטן' מתיבמת לרבנן • דלא חיישי לתעותא שמא תמלא אילוני' • דרוב נשים אינו אילונות מיהו לחליצה בעינן שתהא גדולה אפילו לרבנן • דאיש כתיב בפרשה ומקשינן אשה לאיש • והלכה כחכמים: מפני שאמרו אפשר לתחתון לבוא וכו' אע"ג דתנא ליה ברישא • הדר תניא זעזא אחריתי משום דבעי למכמך ליה כיוצא בו וכו' דדמי ליה:

ב כל כלי חרס שהוא תכנים • משקה • כשמניחו על המים יש בו ניקב גדול שהמי' נכנסים לתוכו: כל שכן שאם נותן המים לתוכו יוצא המשקה לחוץ אבל ניקב קטן שמוציא ואינו מכנס' ונפק' מינה להא דקי"ל דכלי חרס שלם שניקב אינו פסול לקדש בו מי חטאת • דהיינו לתת בתוכו מים של אפר פרה • עד שיניקב ניקב גדול בכותם משקה • אבל ניקב ניקב קטן כמוציא משקה • לא נפיק מתורת כלי ולא מפסיל בהכי • ולעולם אין ניקב קטן במוציא המשקה מוציא מתורת כלי אלא הנסטרא בלבד • דהיינו שבר כלי שיחדו בו מים ולהשתמש בו • אם ניקב במוציא משקה בעל מתורת כלי שאין אומרים הבא בנסטרא אחרת • ונשיס תחת נסטרא זו לקבל המשקה היוצא • אבל כלי שלם שניקב במוציא משקה • לא בעל מכלום • לפי שאדם חס עליו ואינו שוברו ומשתמש בו • ומניח שבר כלי ומניח התיון לקבל המשקה היוצא ממנו ונועקה הכי פירושה דמתני' כל כלי חרס הפסול למי חטאת • פסול לנסטרא • ויש פסול לנסטרא וכשר למי חטאת: כל אבר שיש בו לפורן • כגון אצבע יתירה שבאצבעות היד • אם יש בה לפורן חשובה אבר • ומטמא במגע ובמשא ובאהל • כאבר שיש בו עצם שמטמא באהל • ואפי' אי ליכא כזית בשר • דקי"ל האברים אין להם שעור: ויש שיש בו עצם ולא חשיבה אבר אם יותרת היא • כיון שאין בו לפורן • ומטמא במגע ובמשא ואינה מטמאה באהל • כל זמן שאין בה כזית בשר • ואי לאו יתרת היא • ודאי מטמאה באהל • משום אבר • אע"ג דאין בה לפורן ואע"ג דליכא כזית בשר: ג כל המיטמא במדרס • הוב: כל כלי הראוי להיות אב העומאה במדרס הוב •

כגון

ש מת • מיא
שוא"ע שם
ב מיי' שם הלכ
ג מיי
ר שם סמכם כ

כגון כלי המיוחד למשכב ומושב · ראוי להיות אב הטומאה · אם נגע במת · או נ"ט בהול המת · ויש שהוא כלי במור לקבל כל טומאות · ונעשה אב הטומאה ע"י מת · ואינו נעשה אב הטומאה ע"י הזב במדרס · כגון אם כפה הזב סאה ויושב עליה · או תרקב ויושב עליה אין אותו כלי טמא מדרס להיות נעשה אב הטומאה · אלא ראשון לטומאה במגעו של זב דכתיב (ויקרא טו) אשר יושב עליו הזב · מי שיוחד לישיב · ולא זה שאמרינן לו עמוד ונעשה מלאכתו · אבל אם נגע במת · נעשה אב הטומאה · שאין אומרי' בטמא מת עמוד ונעשה מלאכתו: ד כל הראוי לדון דיני נפשות · כל שכן שראוי לדון דיני ממונות: ויש שראוי לדון דיני ממונות · כגון ממזר דכשר לדיני ממונות ופסול לדיני נפש: ויש שכשר להעיד ואינו כשר לדון סומא באחת מעיניו ומקני' ר"מ היא דדרש קרא (דברים כ"א) ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע · מקיש ריב לנגע מה נגע אלא בסומא · דכתי' (ויקרא י"ג) לכל מראה עיני הכהן אף ריב אלא בסומא · ואין הלכה כהאי סתמא · דחכמים אליבא דר"מ · ואמרי דכי היכי דאשכחן דגמר דין כשר בגילה אע"פ שאין רואים נגעים בגילי הכי נמי סומא באחת מעיניו כשר לדון · אע"פי שאינו כשר לראות נגעים: ה כל שחייב במעשרו מיטמא טומאת אוכלים דאין לך דבר חייב במעשר שאינו אוכל: ויש שמיטמא טומאת אוכלים · ואינו חייב במעשרות · כגון בשר ודגים וביצים שאינן גדולי קרקע: ו כל שחייב בפאה חייב במעשרות דגבי פאה תנן כלל אמרו בפאה כל שהוא אוכל ונשמר וגדולו מן הארץ ומכניסו לקיום ולקיטתו כאחת חייב בפאה · ואינו גבי מעשר תנן כל שהוא אוכל ונשמר וגדולו מן הארץ חייב במעשר · ומכניסו לקיום ולקיטתו כאחת לא קתני אלא ירק שאין מכניסו לקיום · ותאנה וכיוצא בהם שאין לקיטתם כאחת · חייבין במעשרות · ופטורין מן הפאה: ז כל שחייב בראשית הגז · ראשון ואילים בלבד · חייב במתנות הזרוע והלחיים והקיבה: ויש שחייב במתנות ש"ז ויש במתנות לשור ועזים וכבשים: ח ויש

ר"צ

ויש שמיטמא טומאת יואינו מיטמא מדרס: ד כל הראוי לדון דיני נפשות · ראוי לדון דיני ממונות · ויש שראוי לדון דיני ממונות · ואין ראוי לדון דיני נפשות · כל הכשר לדון כשר להעיד · ויש שכשר להעיד ואינו כשר לדון: ה כל שחייב במעשרות · מיטמא טומאת אוכלים · ויש שמיטמא טומאת אוכלים · ואינו חייב במעשרות: ו כל שחייב בפאה · חייב במעשרות · ויש שחייב במעשרות · ואינו חייב בפאה: ז כל שחייב בראשית הגז · חייב במתנות · ויש שחייב במתנות · ואינו חייב בראשית הגז: ח כל

וכן לשון רש"י · שאין לך כלי הראוי לתוסב הזב שאין אם כלי עליו וראוי לקבל כל טומאה · והאי דנקט טמא מת · משום דומיא דמדרס הזב · דאב הטומאה הוא וה"ק · כל הראוי כו' ועיין [מ"ש] פכ"ד דכלים משנה ד': ויש שמיטמא טמא מת ואינו מיטמא מדרס · פי' הר"ב כגון אם כפה הזב סאה וכו' דכתי' אשר יושב כו' עיין מ"ש בזה לעיל: במשנ' ג' פ"ד דכלים ד"ה מפני] ומ"ש אבל אם נגע במת נעשה אב כו' כלומר דע"י מת מתטמא בנגיע בעלמא' להיות אב הטומאה' ולפי' אין אומר בטמא מת עמוד כו' כלומר דלא ל"מ · הרי לפי' אינו יושב עליו אלא נוגע שאין צריך שיעמוד · הרי הוא מטמאו להיות אב הטומאה · ומשום דבמ' עצמו אין שייך לומר עמוד לכך נקט טמא מת · וטמא מת עושה לכלי אב הטומאה · כדתנן במשנה ג' פ"ק דאהלות · ועיין שם בפירוש הר"ב · ובמשנה ב': אחש: סנהדרין כו לוי חיי' ע"פ מה' כנהדרי הל' ת' וע"ב שם הל' ע ב פס סנהדרין ג ה: ג ב: ד כל ה חיי' ע"פ מה' בנכ דים הל' ב

ד ויש שראוי לדון דיני ממונות · כתב הר"ב וכגון ממזר כו' עיין במשנה ב' פרק ד' דסנהדרין: כל הכשר לדון כשר להעיד · ואשה פסולה להעיד · כדתנן רפ"ד דשבועות · ור"ב פסולה לדון · והקשו התוספ' מדבורה דכתי' (שופטים ד') והיא שופטה את ישראל · ותירצו די"ל דה"ק כל אינש הכשר לדון כשר להעיד · א"כ היתה דנה ע"פ הדבור · וא"כ לא היתה דנה אלא מלמדת להם הדינים · וכירושלמי פוסל אשה לדון · אית דילפי מועמדו שני אנשים · שני מעלפי שני עדים · ואית דילפי מויקראו שני אנשים במחנה (במדבר י"א) ע"כ · והר"ן בשבועות תירץ דקבלוה שאני · כמו המקבל קרוב: ויש שכשר להעיד כו' פירש הר"ב כגון סומא באחת מעיניו אבל בשתי עיניו אפי' לעדות פסול · דכתיב או ראה · רש"י · וכתב הר"ב ומתניתין ר"מ היא וכו' · גמרא · והקשו התוספות [אמאי פליג אסתמא דסנהדרין] דילמא לאתויי אוהב ושונא · דכשרי להעיד ופסולים לדון · לרבנן דר' יהודה · כדתנן במשנה ד' פרק ג' דסנהדרין · ויש לומר דלא פסיקא ליה שהרי לכל העולם פשיטא ל"ל מתני' על כרחך לא מתוקמא כרבנן · דהא קתני כל הכשר לדון כשר להעיד והרי כומא בשתי עיניו לרבנן הכשר לדון · דהא לא מקשינן ריבים לנגעים · ואלו להעיד פסול מאו ראה · ע"כ · והרמב"ם כתב דלהכי לא מוקמי למתני' באוהב ושונא · להיותו עניין נעתק במהרה · והוא שיש השונא אוהב · ויש תכף על עניין האמלעית · ואין בכמו אלה שיאמר ויש שהוא כשר להעיד ואין כשר לדון · ע"כ · וכן בחבורו פ"ב מהלכות סנהדרין [הלכה ט'] פסק דסומא בשתי עיניו פסול לדון · גם הבור מ"מ סי' ז' פסק כן · ולא הביא הב"י דברי התוס' דהכא · שכתבו בפשיטות דלרבנן אף בשתי עיניו כשר · ועיין לקמן · ומה שכתב הר"ב ואין הלכה כהאי סתמא כו' · כי היכא דאשכחן דגמר דין כשר בגילה כו' במשנה רפ"ד דסנהדרין · ומשום דההוא סתמא גבי הלכתא דדיני קתני ליה · מש"ה עדיפא מהך סתמא דהכא · גמרא · ומה שכתב ה"ג סומא באחד מעיניו כשר לדון · דהא כולהו אנשי לא מצו לאתחזי בגיליא כדחזי סומא בא' מעיניו ביום · וקתני דגומרין בגילה · יכיון דגומרין בגילה · דין הוא לסומא באחד מעיניו שידון ביום לכתחלה · הרי"ף סוף פרק ג' דסנהדרין · ומשום האי טעמא אין להכשיר בסומא משתי עיניו: ה ויש שמיטמא טומאת אוכלים ואינו חייב במעשרות · כתב הר"ב כגון בשר ודגים וביצים · ה"ג בגמרא · ואין לקיים בי' הכשר בשר ומשום דבהמה חייב במעשר · דהא בשר עוף אינו חייב במעשר · אלא הכא במעשר דטביל מיירינן ואף בשר בהמה מעשרו אינו טובלו · כדפירש הר"ב במשנה ו' פרק בתרא דבכורות · וכן לשון הרמב"ם · שמיני הבשרים והדגים והביצים כו' ומ"ש הר"ב שאינן גדולי קרקע

וכ"כ הרמב"ם • וקשה לי דברים מפ' מעשרות אלתנן וגידולין מן הא"ן פירשו דילמא כמהין ופטריות • והכי איתא בגמרא אמתני' דלקמן • וקשה נמי דאמאי נקטינהו לחני ולא לכמהין ופטריות • וכן סטים וקולה • כדפירש הר"ב התם • ועוד קשה דבמשנה ה' פ"ק למעשר שני פירשו • דבקר וגמן • הם בכלל גדולי קרקע • וגמרא ערוך הוא בפ"ב דערובין ד' כ"ד וג"ל דהא דנקטינן בשר ודגים וביצי' מפני שהם אוכלים חשובים • וקמ"ל אפילו ע"פ שהן מיטמא אים טומאה אוכלים • והם אוכלין חשובים • אפילו הכי אינן חייבי במעשרו' • ואיתא שפיר דמצינו נמי פנים ובוסר כו' וכפניות במשנה ו' ז' פ"ג דעוקצים • דהוו אוכלים ופטור מן המעשר • אלא שאינן אוכלים חשובים • והא דפטורי' ממעשרות • א"נ לגוס טעם לפי שאינן דומין כלל לדגן תירוש ויצהר • וכן רש"י לא פי' שום טעם: ח בל שיש לו ביעור • שהוא מצווה לבערו מן הבית בשביעית כשכלה לחיה מן השדה יש לו שביעית • לענין שחייב להפקיר • ואסור לעשותן שחורה ומלוגמא • ואפקשוון • רש"י: ט בל שיש לו קשקשת יש לו שנפיר • מכלי אבן אקשקשת שמכינן • שנפיר דכתב רחמנא למה לי כו' אמר רבי אבהו וכן תנא דבי רבי ישמעאל יגדיל תורה ויאדיר • גמרא • וכתבו התוס' וא"ת ומנלן דבעינן ת"ר ויהיו • אימא דטהור בחדא מנייהו • אי בהא אי בהא • עד שיש לך הכתוב יחדיו • וי"ל דומיא דשימני בהתה בעינן מעלה גרה ומפרסת פרסה • תלתסר רחמנא חזיר וגמל ע"כ.

קשקשת פי' הר"ב מלבוש של דג כו' כדכתב שם א' י"ו וסדרון הקשקשים הוא לבוש גמרא: יש לו טלפים פירש הר"ב שאין לו קרניים כו' כגון חזיר כו' כל זה מפרש"י בגמרא דף נ"ח ע"ב • ושלא במקומו הוא דהא דמשנה זו סמוכה למשנת כל שיש לו קשקשת כו' וזה הפירוש הוא אחר משנת כל הטעון כו' לכן נראה בעיני דלא רש"י עצמו כתב לזה • וגם כדמות ראיה לזה שנפרק אלו טריפות דף נ"ט ריש ע"ב מפרשינן • דקרניים דהכא • היינו ביפולות • או כרוכות • חדורות • וחרוקות כו' כדאיתא התם • והא"ל לרש"י לפרש כן זו • אלא דמ"מ לא ניחא אאתי לא פירש"י כן לעיל במקומה של המשנה • וא"ע על רש"י והר"ב דלא פי' שו משנתינו כדאיתא בפא"ט • ומתוך זה הפירוש שעל משנתינו מתישב מ"ש הר"ן • והעתיקו ב"י טא"ח סי' תקפ"ו • דהא דתנן כל הסופרות כשרים חוץ משל פרה: דאפשר דבטמאים לא • ע"כ • דהשתא יש קרניים לטמאים: ויש שיש לו טלפים ואין לו קרניים • פי' הר"ב כגון חזיר • וכן פי' רש"י דף נ"ב • ואע"ג דלא נ"מ דבלאו הכי שאין לו קרניים • הרי החזיר טמא לפי שאינו מעלה גרה • כמפורש בכתוב • יש לומר דכולה גווני נקט • דיש לו ויש לו • ויש שיש לו כו': י ויש שטעון ברכה לפניו וכו' פי' הר"ב כגון ציצית ותפילין וכו' ואע"ג דלברכה אחרונה צריך שיעור • כיון דלאו מלתא פשיטא היא • לא תוקמי בהכי • ותדע שכן הוא דבגמרא פ יך ולבני מערבא דמברכי בתר דסליקי תפיליהו • ומאי קושיא לוקמא למתניתין בשאר מצות • אלא אי איתא דאיתא למצוה דמברכים לאחריה • לא מצי קתני ויש שטעון כו' דלאו מלתא פשיטא הוא • והטבילה דנהגו לברך אחר שטבלו • תירצו התוספות התם נמי דינא לפניה • אלא מסוס דגברא דלא חזי הוא • ופירשו בפ"ק דפסחים דף ו' [ד"ה על הטבילה] דמיירי בגר • דלא (מצי למימר וגומו • ושוב לא חילקו בין טבילה לטבילה) ועוד פירשו דבכל טבילות [קאמר דגברא] לא חזי • דקודם שירד למים [אינו מברך] • דילמא מסוס ביעתותא דמיא • מימינא ולא טביל • ואחר שהוא יורד • אז הוא ערוס • ואסור לברך • מסוס דלבו רואה את הערוה • ע"כ • ומנטילת ידים לא קשיא כלל • כמ"ש התוספות בפסחים • דטעמא מסוס דלא חילקו בין נטילה לנטילה • כיון שבנטילה שאחר בית הכסא • לא מצי לברך קודם • ועוד יש טעם אחר לברך אחר נטילה קודם ניגוב • כדאתרינן [בסוטה דף ל' :] האוכל לחם בלא ניגוב ידים • כאלו אוכל לחם טמא • ע"כ • והוי שפיר לפני מצוה:

יא אי חולצת כו' וכתב הערוך הקשה כו' דגירסתו בגירסת הס"א • מיבת בכל המצות האמורות בתורה • וחולצת או מתיבמת • אי מתיבמת • וכן

ח ויש שיש לו ביעור • יש לו שביעית • ויש שיש לו שביעי • ואין לו ביעור ט בל שיש לו קשקשת • יש לו סנפיר ויש שיש לו סנפי' ואין לו קשקשת • בל שיש לו קרנים • יש לו טלפים ויש שיש לו טלפים • ואין לו קרנים: י בל הטעון ברב לאחריו טעון ברב לפניו ויש טעון ברב לפניו ואין טעון ברב לאחריו: יא תנוקת שהביאה שתי שערות (גמרא) (או חילצת • או מתיבמת • וחייבת בכל מצות האמורות בתורה) • (ס"א חייבת בכל המצות האמורות בתורה וחולצת או מתיבמת) וכן

ח ויש שיש לו ביעור • שאין לו ביעור • כגון הדברים שנכשר בשאר בקרקע בין בימות החמה בין בימות הגשמים • כמו הלוף שוטה • והדנדנה • שקורים בערבי נעגע • ובלע"ז מונט"א • דכיון שאין כלין לעולם מן השדה • אין חייב לבערם מן הבית • דכתיב (ויקרא י"ב) ולבהמתך ולחיה אשר בארצך כל זמן שהיא אוכלת בשדה • האכל לבהמתך מן הבית • כלה לחיה מן השדה • כלה לבהמתך מן הבית • וכל הגך דלא כלו לחיה מן השדה אין צריך לבערם מן הבית: ט קשקשת תלבוש של דג הקטן כו': שנפיר כנפיים שפורח בהן • וכל שיש לו קשקש בידוע שיש לו סנפי' ואין צריך לבדוק אחריו עוד שדג טהור הוא ויש לו סנפי' והוא דג טמא שאין לו קשקשת יש לו טלפים פרסותיו שדוקות שאין קרניים אלא לבהמה ולחיה טהורה: ואין לו קרניים • כגון חזיר שפרסותיו שדוקות • ואין לו קרניים: י ויש שטעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו • כגון ציצית • ותפילין • ומזוזה שופר סוכה • ולולב • שמברכין עליהן עובר לעשייתן • ואין טעונין ברכה לאחריהן: יא תינוקות שהביאה ב' שערות • לאחר י"ב שנה ו ו ז אחד: וחולצת או מתיבמת • אע"ג דתנא חייבת בכל מצות האמורות בתורה אינצריך לתתני חולצת או מתיבמת • דאהו דתימא אין כתיב בפרשה: (דברים כ"ח) ואם לא יחפוץ האיש • הילכך קטן לא חלין • אבל אשה דלא כתיב בפרשה אלא יבמתו בין גדולה בין קטנה • חולצת או מתיבמת

מתיבתא המל"ן דאי איתיאת ב' שערות אין אי לא • לא מאי טעמא דמקשינן אסה לאיש: וכן התינוק שהביא ב' שערות לאחר י"ב שנה ויוסף אחד וקמי י"ב לנקבה • וי"ג לזכר אינו סי' אלא שומא; וראוי להיות בן סורר ומורה • משיביא ב' שערות עד שיקיף זמן התחתון אבל קודם שיביא ב' שערות לאו בר עונשין הוא ולאחר שהקיף זקן התחתון • ראוי להוליד ורחמנא אמר בן ולא הראוי להיות אב: התחתון ולא העליון • כלומר באיזו הקפת זקן אמרו בתחתון של תנא • ולא בעליון: עד שירבה השחור • שישחיר לאותו מקום שערו הרבה ופסק ההלכה שהבא ממאנת עד שתהא בת י"ב שנה ויוסף אחד ולאחר זמן זה אם הביא שימנים אינה יכולה למאן • ואם לא הביאה שימנים ממאנת וה"לכת • ואפי' עד שתהא בת עשרים שנה וירדו בה שימני אילונית • וה"מ כשלא בא עליה לאחר שהיו לה י"ב שנה ויוסף אבל אם בא עליה לאחר זמן זה שוב אינה יכולה למאן ואע"פ שלא נראו בה שימני חיישינן שמא הביאה ב' שערות ונשרו: יב שתי שערות האמורות בפרה דקי"ל (פרה פ"ב) שתי שערות שחורות פוסלו בה: ובנגעים • שער לבן קי"ל בת"כ מעוט שער שניס: והאמורות בכל מקום • בתינוק ובתינוקת: לקרון לאחוז מעט: שיהו ניטלות בזוג • של מספריים והוי שיעורא רבא • והלכה כדברי כלן להחמיר ומשנקרלת בלפורן דהוי שיעורא זוטא מבלהו לאו ממאנ' שמא גדולה היא ולענין מליחה אינה חולנת • עד דאיכא שיעורא רבא דכלהו: יג הרואה

וכן תינוק כו למה לי • וכי תימא משום דקא בעי למתני להיות בן סורר ומורה • תינוקא חד זימנא (ברפ"ח דסנהדרין) אימתי הוא בן סורר ומורה וכו' אם"ל אלא אילו דפריס מילי דתינוקא קמפרש כמי מילי דתינוק גמרא:

וכן תינוק שהביא שתי שערות חייב בכל מצות האמורות בתורה [א]וראוי להיות בן סורר ומורה משיביא שתי שערו' עד שיקיף זקן התחתון ולא העליון אלא שדברו חכמי' בלשון נקייה [ב]תינוקת שהביא שתי שערו' אינה יכול' למאן [ג]ר' יהודה אומר עד (גמרא שיראה שירבה) השחור (נ"א על הלבן): יב [ד]שתי שערות האמורות בפרה ובנגעים • והאמורות בכל מקום • כדי לכוף ראשון לעיקרן דבריר' ישמעאל ר"א אומר כדי לקרון בציפורן ר"ע אומר כדי שיהו ניטלות בזוג: יג הרואה

עד שיקיף זקן כתב הר"ב ולאח' שהקיף זקן התחתון ראוי להוליד ורחמנא אמר בן ולא הראוי להיות אב • אבל בס"ח דסנהדרין קתני בן ולא איש ופי' הר"ב דמשיקיף קרוי איש גמור וכתיב בן אלא בן הסמוך לגבורתו כו' של איש והיינו משיביא ב' שערות עד שיקוף שקרוי איש גמור • ורמב"ם סס בפירושו כתב להך דרשא דבן ולא אב • אבל לא תלי בהקפת זקן • אבל מכי מלו ליה ב' חדשים אחר שהביא שתי שערות לפי שמשהביא ב' שערות אפשר שתעבר ממנו אשה ולב' חדשים יתפרסם ההריון • ולפי שבזמן הזה אפשר לו להיות אב לא יעשה בן סורר ומור' ואפי' לא הקיף תכף הבאת ב' שערות ע"כ • ובברייתא היא שם בסוגיא • וכתבתיה ג"כ לעיל שם • ומסקינן עלה התם הקיף זקן אע"ג דלא מלו ג' חדשים מלו ג' חדשים אע"ג דלא הקיף ומלינו למדין דלא דק הר"ב במאי דתלי בן ולא אב בהקפת זקן אלא דהיא דרשא לאתויי אף קודם שהקיף מכי מלו ג' חדשים וגם לא דק במ"ש ראוי להוליד דבין שההולדה תהיה על תחלת ההר יוצא"ם זריעת האיש וכמו שפירש"י בפי' החומש בפרשת בראשי' בפסו' ועירד ילד ובין שהיה על לידת האשה בלילת הולד ממנה • כמו שפירש"י גם זה שם בבאן אין גם שניהם אלא אלא תלית בהיכר העובר ומיהו הך מלתא תיקן במאי דמסיים ולא הראוי להיות אב כלומר משהיכר הולד ראוי הוא להקרא אב וידעינן שהוליד: עד שירבה השחור וג"א על הלבן • וכתב רש"י דל"ג ליה וכן בפירש הרשב"ם בפ"ט דב"ב דף קנ"ו אבל התוס' אמתני' דלקמן בד"ה הלכה כדברי כלן העתיקו על הלבן וכן קיימו הגי' ברפ"ק דחולין (דף דו:) ופירשו הבשר לבן הוא ובפ"ג דכתובות דף ל"ו כתבו בשם ר"ח שפירש על הלבן שהשערות שמוך לבשר הם שחוריים ובראשם לבנים ע"כ • ומה שפי' הר"ב שישחיר לאותו מקום משערות הרבה וכן ל"רש"י בגמרא אמר רב חסדא אמר מר עוקבא לא שירבה השחור ממש אלא כדי שיהיו שתי שערות שוכנות • ונו אות כמו שירבה השחור על הלבן • ומ"ש הר"ב ופסק ההלכה שהבא ממאנת כו' (עד שתהא בת ד' שנה וירדה בה שימני אילונית קיצר במקום שה"ל להאריך ולפרש שאם לא נראה בה שימני אילונית והיא בת ד' מה תהא עליה • והיינו שממאנת עד שתהא בת ל"ה שנים ויוסף אחד כדכתב בס"פ דלעיל • וגם הרמב"ם בפירושו קיצר בזה • אבל בתבורו פי"א מה"ג (הלכה ד') כתב עד שתהיה נערה או עד שתתודע שהיא אילונית • ע"כ) ומ"ש אבל אם בא עליה לאחר זמן זה • שוב אינה יכולה למאן וכו' חיישינן שמא הביאה ב' שערות ונשרו • שהוא ספק דאורייתא שאם היה ידוע שהיו לה שערות קודם שבא עליה • הוו קדושין גמורים שודאי בעל לשם קידושין ואם קידשה אחר א"ל אמנו גט כיון שאין ספק דאורייתא חיישינן שמא הביאה שימנים קודם שבעל ולריכא גט מספק עא"ה סי' קנ"ה:

יב ובנגעים פי' הר"ב קי"ל בת"כ מעוט שער שניס • עיין מ"ש בזה רפ"ד דנגעים: רבי עקיבא אומר כדי שיהא ניטלת בזוג כתב הר"ב והוי שיעורא רבא • ונקרלת בציפורן הוי שיעורא זוטא ולשון רש"י (עד דאיכא רבא דכולהו • אבל בפירושו של הר"ב במשנה ד' פ"ד דנגעים מוכח • דניטלות בזוג הוה שעורא זוטא דכולהו וכ"כ הרמב"ם שהוא הפחות שבשיעורים ודשעורא רבא דכולהו כדי לכוף ראשן לעקרן • ובספי"ג דיבמות כתב הר"ן בשם הרי"ף משנקרלת בציפורן לא ממאן ולא תחלוץ עד שיהא בהן שיעור לכוף ראשן לעקרן • עכ"ל (ונם הרא"ש כתב כאן משנקרלת בלפורן לא ממאן) • והכי משתברא דאי דלכוף ראשן לעקרן שהוא השיעור הגדול שבכולן • אבל בעינן גם הדעת מברעת דנטילה שבזוג יכולה להיות בשער היותר קצר ממה שראוי להיות נקרן בלפורן • שיותר יוכל לאחוז ידיו על ידי כלי ממה שיוכל לאחוז בידיו בלא כלי • וא"כ גטילה דזוג הוא השיעור הפחות כדברי הרמב"ם ונתחא השתא בסידורו של

התנאים

א מיי' פ"ז מה' מחרים הל"ה ב מיי' פ"ח מה' נערות הל"ג ג סי' קנה סעי' יב: ד נמחות יב: כתובות לו • ב"ב קנו • פולין נ: ה נב: מי' עא מה' ערכין ה"ו הל"ד ופב מה' טומאת נגעים הל"ג ופ"ג מה' איסורי מזבח הל"ב סי' קנה סעי' ה

א נכ"ל תיי' סס זה' סס"ב הל' נ ב נכ' תיי"סס פי' ס"ל"ים ג סס פ' הל"ב וס"מ סל"ים

התנאים שכל אחד פותח והולך ועיין בסס"ב דפרה וסוב מצאתי בספר חכמת שלמה שכתב על פירש"י ניטלות בזוג שעור' רבא דל"ג רבא דקולהו ע"כ וכו דייק הר"ב דבאיזך כת' דקולהו ואכתי בנטילת הזוג כ"ל מ"ש: יג הרואה כתם עיין בסוף משנה ג' דפ"ח: חששת משו' זוב. פי הר"ב אם עברו כו' ומצאה עליו כתם גדול שיעור ג' גריסין ועוד לשנא דברי' בגמר' הכי הוא אם יש בו כדי לחלוק ג' גריסין שהן כגריס ועוד ופירש"י כלומר שלש גריסין גסין דאיכא בכל אחד וחד כגריס ועוד דהכי הוי שיעור כתם. לקמן בפרק הרואה כתם (דף ג"ט):

יד בין השמשות לכולן. לשון הר"ב כלומ' באיזה משו' כשתראה כו ואם תראה ב' ימים אחרים כו' דברי תימה הן. דהיאך יכולה להיות זבה ואין כל אילו הימים אלא ימי נדה. אבל תגב ריבטיה כתב לשונו של הרמב"ם שכתב כן ולא עיין דדברי הרמב"ם אע"פ שכתובים הן אחר יום מ' ויום פ' מ"מ לא אתרן אלא לענין ריש דתתני' יום י"א וכו' והה כבר כתב הר"ב בריש ולפיכך יה שחזר וכתב כאן לא דק ולשון רש"י ואם תראה ליום שתיני. שפק נדה שפק שותרת יום כנגד יום וכן לעולם עד שתפסוק כדי שיעור המפורש לה בערכין (פ"ב משנה ב') ועיין בפי' הר"ב ומ"ש שם ברפ"ב: הרי אלו טוענות ותקנתן כדמפורש בערכין (רפ"ב) רש"י:

בואו ותקנו את הפקחות. פירש הר"ב כגון הגך דתייתי בברייתא מי שראה יום אחד וכו' הלכך משמשת שתיני אלא לילה ויום ולילה של אחריו שהוא נגהי ט' ומשמשת ד' לילות מתוך י"ח יום וכו' לבד שתיני ולילו וכן לשון רש"י אבל בברייתא משמשת שתיני ולילו עמו וד לילות מתוך י"ח יום כתלא עכשיו דסוף דברי רש"י והר"ב מכוונים עם לשון הברייתא אבל ודאי דאה"נ דמותרת לשמש בליל תשיעי שכיון שאינו רואה מבערב. הרי היא מותרת ולפיכך על כרחינו צריכין לפרש ליישב דברייתא דלילו עמו. לאו דוקא הלילה שלפניו שהוא ליל ח' דבר תורה כמו שנאמר ויהי ערב ויהי בקר. אלא גם הלילה שלאחריו הוא בכאן בכלל. ומכיון דמלתא דפשיט דגם לילה שלאחריו מותרת סמכה הברייתא דליכא למטעי. אבל לשון הרמב"ם בפ"ז מהא"ב (הלכה י"ד) משמשת בליל שתיני ויום שתיני שהוא יום אחד אחר ימי נדתה. ומשמשת בכל י"ח ד' לילות בלבד נראה מלשונו שמפרש ולילו עמו. לילו שלפניו בלבד וכן נראה מדברי המגיד שכך כוונת הרמב"ם. אבל הסכים לפירש"י. וכ"מ (סס) שנשאל הר יהושע הנגיד מבני בניו של הרמב"ם. למה לא תנה לילו מהכלל והיא טהור' בו והשיב אלו הד' לילות זולת ליל ח' וליל ט' ג"כ. להיות כתוכה לה כי כוונת אמרו בכל י"ח יום ד' לילות הוא חוץ מליל ח' וליל ט' ו' לפי שרבינו העתיק זה המאמ' מגת' דגד כלשונו ופי' בו ר' שמעון ז"ל ר' שלמה) כך ד לילות הוא חוץ מליל ח' וליל ט' וכשתקח (מאמרם). ז"ל יקשה לפי שהיה ראוי שנאמר ונמצאת

יג הרואה כתם. שמצאה טפת דם בחלוקה: הרי זו מקולקלת. איכה יודעת פתח נדותיה לידע מתי יתחילו י"ח יום שבין נדה לנדה דהא לא ידעה איתת חזאי: וחוששת משום זוב אם עברו עליה שלשה ימי זיבה מסלבשה חלוק זה ומצאה עליו כתם גדול שיעור ג' גריסין ועוד כלומ' מעט יותר מג' גריסין משקיען להו. דלמא כל חדא וחדא בחד יומא. והויא זבה גדולה תספק: ואע"ג דבתקוס א' נמנאו: וחכ"א אין בכתמים משום זוב. בגמר' מוקי מלתיהו דחכמים דהכא ביחידאי. ואמר ר' חנינא בן אנטיגנוס היא ומודה ר' חנינא ב' אנטיגנוס שאם לבשה ג' חלוקות לבנות בב' ימים מימי זיבה חלוק ליום. ומצאה בכל אחת מהן כתם. דחוששת לזיבות ואע"ל אם ראתה ב' ימים דם מגופה. וכג' לבשה חלוק הבלוק לה ומצאה בו כתם דבשיטא שחוששת לזיבו' ולא נחלק ר"ח בן אנטיגנוס דהוא חכמים דמתני' אלא על הלובשת חלוק א' בג' ימים מימי זיבתה ולבסוף מצא כתם גדול שיעור ג' גריסין ועוד בתקוס א' או אפי' בג' מקומות. דאיהו סבר בכה"ג איכא חוששת לזיבות. הואיל ולא היו הכתמים בשלשה חלוקת. ור' מאיר ורבנן דאפליגו עליה סברי כשמצאה שיעור שלשה גריסין ועוד בחלוק אחד. בין בתקוס אחד בין בשלשה מקומות. חוששת לזיבות ואין הלכה כר' חנינא בן אנטיגנוס: יד הרואה יום י"א. שהיא סוף ימי זיבה ולתחר מתחילין ימי נדה: בין השמשות שפק יום הוא. והוי דם זיבה בפק לילה ותחלת נדה: תחלת נדה וסוף נדה. בגמרא מפרש דהכי קתני תחלת נדה וסוף זיבה. ובשביעי לנדתה סוף נדה ותחלת זיבה כלומר בין השמשות של י"א. אם לילה הוא הרי ראיתה תחלת נדה. ואם יום הרי הדם דם של סוף זיבה ואם ראתה ב' ימים קודם לכן חוששת משום זיבה וכן אם ראתה בו' לנדתה בין השמשות. מספקינן נמי אם לילה הוא הרי הדם דם של תחלת זיבה ואם תראה שני ימים אחרי כן. חוששת משום זיבה. ואם יום הוא הרי ראייתה סוף ימי נדה. ואע"פ שתראה ב' ימים אח"כ איכא זבה: יום מ' לזכר ויום פ' לנקבה. בין השמשות לכלן כלומר באיזו מאלו שתראה בין השמשות. שפק דם טמא שפק דם טהור ואם תראה ב' ימים אחרים חוזן מזו. הרי היא זבה מספק ומביאה קרבן ואינו נאכל שכל הטוענות מביאות קרבן ואינו נאכל: הטוטות. לטוענות שאינן יודעות מתי ימי נדה וימי זיבה הרי טוטות: עד שאתם מתקנים את הטוטות. את הטוענות הללו שראו בשעת הם זק בואו ותקנו את הפקחות. שרואות בשעה ודאית. והן צריכות תקון ולפרש ימי שמורן ותשמישן. כגון הגך דמייתו בברייתא מי שראה יום א' טמא ויום א' טהור כל ימיה. ותמיד היא רואה ביום ולא בלילה משמשת שתיני ליום ש"אתה בו ראיה ראשונה. שהרי טהור הוא שהרי בו לערב טבלה. ולא תראה עד ט' הילכך משמשת שתיני שלש לילה ויום ולילה של אחריו שהוא נגהי ט':

ומשמשת

יג הרואה כתם • הרי זו מקולקלת
וחששת משו' זוב דברי ר"מ וחכמי' אומרי'
אין בכתמים משום זוב: יד הרואה יום
אחד עשר בין השמשות תחלת נדה וסוף
נדה • תחלת זיבה וסוף זיבה יום ארבעים
לזכר ויום שמנים לנקבה • בין השמשות
לכולן הרי אלו טוענות אמר רבי יהושע עד
שאתם מתקנים את השוטות (ס"א בואו)
ותקנו את הפקחות: פרק ז

ומשמשת ד' לילות מתוך י"ח יום לראייה דאסורה · שהרי אסה
זו לא תהא זבה לעולם שאינה רואה ג' רצופים וכשהיא רואה ט'
תהא שומרת י' ותשמש בלילה ותראה בי"א ותשמור י"ב ותשמש
בלילה הרי שתים · ותראה בי"ג ותשמור י"ד ותשמש בלילה
ג' · ותראה ט"ו ותשמור י"ו ותשמש
בערב הרי ד' וכי"ז תראה ותשמור
י"ח · הרי כלו י"ח ולא שמשה אלא
ד' לילות לבד שמיני ולילו ותשמיש
אחרון אינו כתוך י"ח ולמחר בי"ט
כשתראה תהא תחלת נדה שהרי
שלמו י"א שבין נדה לנדה והוזרת
למנינה שאמרנו והכי איכא טובא
שעריכות תקון לימי תשמישן וכלהו
מייתי לה בברייתא בגמ' בפרקין:

פ"ז דם הנדה מטמאין לחין · דכתיב (ויקרא ט"ו)
והדוה בנדתה · ומה זב ממנה
טמא כתותה וכשעה זב לא הוא:
ומטמאים יבשים דכתיב (שם) דם
יהיה זובה בהוייתו יהא · ואף ע"פ
שנתיבש: ובשר המת מטמא יבש ·
דכתיב (במדבר י"ב) אל נא בעל אדם
אדם דומיא דעצם מה עצם יבש אף בשר יבש והניע · רוק
רך שיוציא ע"י נענוע · ואני שמעתי ליתה היורדת מן החוטם ·
וממעיות הזב הן והוי אב הטומאה: והשרץ (דכתיב (ויקר' י"א)
הנוגע בהם במותם כעין מותם דהיינו כשהן לחים כמו שהיו
בעת מותם) · אבל כל זמן שהשדרה קיימת והעצמות מחוברות
בשדרה הואיל ונורתו בגרת כלה הוא נחשב : והגבלה · דכתיב
(שם) כי ימות בעין מיתה : והש"ז שצריך שיהא ראוי להזריע :
מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין הזב מטמא לח ולא יבש דכתי'
(שם ט"ו) ורבשרו את זובו כעין ריר שהוא לח כמו ויורד רירו
על זקנו (שמואל ב' כ"ג) : והניע והרוק דכתיב (ויקרא ט"ו) וכי
ירוק ובעת שירוק לח הוא : וכמה היא שריותן דיומא אי הדרא
בכי האי שיעורא לחין הן: בפוסרים מעט לעתן · אבל אי נריכי
טפי מים חמים או יותר מזמן מע"ל יבשין הן : רו"א בשר המת
יבש טהור מלטמא בכזית. אבל מטמא טומאת רקב כמלוא תרווד
ואין כל' כר' יוסי : ב מטמא למפרע כל טהרות שנמצאו במבוי
דמבוי רה"ר הוא לענין טומאה וספיקו טמא : או עד שעת כבוד
תפני שחזקת בני ישראל בודקין מבואותיהן בשעת כבודיהן
ואם היה שם שרץ היה רואה אותו : וכן כתם שנמצא בחלוק
מטמא למפרע כל טהרות שעשתה אשה מיום כבוס · אבל אותן
של קודם כבוס לא · מפני שחזקת בנות ישראל בודקות חלוקיהן
בשעת כבוסיהן: היכם

ומלאת משמשת בכל י"ח יום ס"ו לילות · וכתו שדחקנו להוליא
ליל ח' עם היותה בכלל כי"ח יום · כך נדחק וגוניא ליל ט' ·
להיותו סמוך לליל ח' עכ"ל : פרק ז דם הנדה כו' מטמאין
לחין כו' מ"ש הר"ב והדוה בנדתה · מה זב ממנה טמא כתותה
לא כתותה מתם כתבואר במשנה

פ"ז דם הנדה ובשר המת מטמאין לחין
ומטמאין יבשין · אבל הזוב והניע
והרוק והשרץ והגבלה והשכבת זרע
מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין · ואם
יבולין להשרה ולחזור לכמות שהן מטמאין
לחין ומטמאין יבשין · ובמה היא שריתן
בפושרין מעת לעת ר' יוסי או' בשר המת
יבש ואינו יכול להשרו ולחזור לכמו שהיה
טהו: ב השרץ שנמצא במבוי מטמא למפר'
עד שיאמר בדקתי את המבוי הזה ולא היה
בו שרץ או עד שעה כבוד וכן בתם שנמצא
בחלוק מטמא למפרע עד שיאמ' בדקתי את
החלוק הזה ס"ל) ולא הי' בו כתם או עד שע'
הכבוס ומטמא ביולדת ביבש · ר'

ג"פ"ק דכליס: ומטמאין יבשים
פי' הר"ב דכתיב דם יהיה זובה · אב אה מטמא
בהויתה יהא ואע"פ שנתיבש ואינו' בתי' אב מה"ש
ה"מ בלח ונעשה יבש · ובשם מעקרן
מנין ותו הא דתנן (כלומר והתנן
ג"ג ותו יבש משנה כו' קוסס'
(ד"ה ותו) המפלת במין קליפה
כמין עפר כמין שערה כמין
יבחושים אדומים הטיל למים אם
כמותו טמא (פ"ג משנה ב') מנלן
יהיה רבויא הוא גמ' : אבל הזוב
והניע וכו' עמ"ש במשנה ג' פ"ק
דכליס: והניע פי' הר"ב רוק רך
כו' ועיין פירש"י שכתבתי בריש
מס' ב"ק (ד"ה והכור) ובגמ' מייתי
ליה מו"ו דוכי ירוק · וכתבו התוס'
דימה דתנן ניחו מקמי רוק דעיקר

דכתיב בהדיא וי"ל דהך דאתיא מדרשא מביאה ליה ע"כ · ועוד
אני אומר דכיון דמוי"ו דרשינן · הוה כאלו כתיב כיע קודם רוק
דהכי הוה דרשא דוי"ו הנוספה: והשרץ כתב הר"ב כל זמן
שהשדרה קיימת כו' כלא הוא נחשב ואנן תנן מטמאין לחיותין
מטמאין יבשין · א"ר זירא ל"ק הא בבולן הא במקלתן דתניא א"ר
יצחק בר ביסנא אדרשב"י בהם (בשרצים כתיב ויקרא י"א) כל
הנוגע בהם) יכול בבולן. ת"ל מהם (וכל אשר יפול עליו מהם
במותם יטמא (שם) אי מהם יכול במקלתן · ת"ל בהם הא כיצד
כאן בלח כאן ביבש (גמ') · והקשו התוס' דמאי בהם ומהם ·
דרשינן בפ"ק דחגיגה [דף י"א] · (גמו שהעתקתי שם בסופו)
שסיעורו בבעדשה · ותירצו דהתם אכמכתא הוא דסיעורין
הל"מ ע"כ · ושם בחגיגה כתבו דשמא תרתי שמעינן מיניה ·
ולמורי נראה תרי קראי כתיבי כל הנוגע בהם במותם · מהם
במותם אשר יפול מהם אז תוכו ואל הטמאו בהם ע"כ · ומדברי
הרמב"ם נראה דגרס להכא אסמכתא שכתב בפ"ד מהל' (הלכה
י"ב) שקרוב בעיניו שטומאה זו מדבריהם: ב או עד שעת
כבוד · פי' הר"ב מפני שחזקת בני ישראל בודקין מבואותיהן בשעת
כבודיהן ואין חזקתו מתכבד · ונא דתנן (בפ"ז דשקלים משנה
ב') מעות שנמצאו בירושלים בשאר ימות השנה חולין · לפי
שבוקי ירושלים עשויים להתכבד בכליום (כמ"ש שם הר"ב) · לא
שחזקתן מתכבדין אא בשעת כבוד רגילין לעיין ולחפש אם יש שם
מעות · א"נ בשבודקין הסוקים שלא יהא שם עצם כשעורה או
כעדשה מן השרץ אם היו שם מעות היו נמצאות תו' (ד"ה ס"מ [ותירוץ] הסמי כתבו בפ"ב דחגיגה דף כ"ו · אבל בפ"ק דסנהדרין דף
ז' תירצו דשרץ שהיא בבעדשה אין חזקתו כל כך מתכבד כמו במעות : אאו עד שעת הכבוס כתב הר"ב אבל אותן של קודם כבוס לא
מפני שחזקת בנות ישראל בודקות כו' ואין חזקתו

מתכנס ולאחר הכנוס בודקות. והיינו כשהכתם בסיטרא או
בוויים דהא חזינן דע"י כנוס טוב הולך הכתם בלא סממנים והא
דתנן בס"ט מ"ה ומעבירין עליו ז' סממנים ה"ה דאזיל ליה על
ידי כנוס טוב א"כ ע"י כנוס סתם לא אזיל ובודקות אלוקיהן.
היינו לפני כנוס. ואי מצאה הכתם
מעבירה עליו ז' סממנים. או
מעשה כנוס גמור וטוב כ"כ התו'
רש"א היבש מטמא למפ"ע.
כתב הר"ב דוקא בשרץ
פו' הכי מפרש ר' שעזר למלקיה.
ומש"ה פסק הרמב"ם בחבורו בי"מ
מהא"ה כר"ש הואיל ור"א מפרש
לאלתי' בגמ' אבל בפירושו כתב
דאין הלכה כר"ש כמ"ש הר"ב ומ"ש
הר"ב אמרטוטי אמרטוט. פיר'
בערוך עמין לחלוחים. וא"ל שהוא
כל' דמתרגמי' במשלי כ"א מעדה
בגד מרטוט ועניינו בכאן שהיה
מרוגן ומרוסס כמו המרטוט.
ונקרא כל' חכמים ג"כ סתרטוט:
שהיא יכול לחזור ולהיות לח.
סירכא דליסנא דתקני'
דלעיל נקטי אבל הכא לא שייך עניין
חזרה שהרי לא נקייכם דאי נתייבש או נפל מיא עליה וחזר לכמו'
שהיה הוה מתמרט לחוץ ול' הר"ב עדין הוא יכול להיות עכשיו
לח וכן ל' הרמב"ם בפי"ח מהא"ה (הל' ד') בדפוס ישן. ויסה
עתה לח כעת שנמצא: ג הבאים מרקס פי' הר"ב שהן נכרים
ר"ת גרים (רקת) דאלו ברקס היו ישראל כדתנן ברים מם ניטן
אף המביא מן הרקס ומן המגר. ולא קשה מידי דטובא רקס הוה
כדפרישית שם. ועוד אע"ג דברקס ישראל הוו קאתר הכא דכתמן
טהורים דישראל מגיעי כתמיהם שלא של נכרים הן וטהורי' ור'
יהודה מטמא משום שיש שם גרים א"כ הכא אי רי בידוע שהנשל
נכרים הדרים שם תו': מבין ישראל עיין במשנה דלקמן: שלא
נחשדו על כתמיהן ואע"ג דכתמים דרבנן הך טומאה אית להו
אסברו דמגופה אתא תוס' ומכיון דכתמים מדבריהם לפיכך
ז"ש הר"ב שעשאום כנכרים כו' וכתמיהן. טהורים אע"ג דלעיל
פי' דגירי אמת הן ולחשבו ישראים דאע"ג דחטא ישראל הוא
אבל הם אמרו דכתם לטמו והם אמרו דבכותים של עכשיו לא.
ומטמו ועיין לקמן: ד חוץ מן הנמצאים בחדרים וכן העתיק
הר"ב גם הרמב"ם בפירושו אבל בחבורו פ"ד תר מסכת (הלכה י') העתיק בחורים: מפני שהם קוברים שם את הנפלים. פירוש
הר"ב לפי שעה כדי שיסלקו אותן לאחר זמן כו' כ"כ התו' משום דאל"ה היאך משתמשים שם ביתי טומאתן והלא נזהרים הם
מטומאת מת ונפלים כדתניא לקמן נאמנים לומר לא קברנו שם הנפלים וכפ' בכות כותים (דף ל"ג) אמרי' דנשי מטמא משום בועל
נדה אבל סנוי לא כמ"ש שם וכתב הרמב"ם דהאידנא הנה הכותי עצמו אם מת לא יטמא באהל לפי שהם נכרים שאין מטמאין באהל
ועמ"ש במשנה ז' פ' בתרא דאהלות (ד"ה מדורות) וקשיא לי למה לא יטמא באהל דהואיל וגרי אמת הן כדלעיל ישראל גמור הוא
אלא שחטא וכ' לדאגן ס"ל דגירי אריות הן. רבי יהודה אומר לא היו קוברין אלא משליכין וחיה גוררתן בגמ' מאי דרים לא הסיג
בגבול רעך אסר גבלו דאסורים בגאלתך (ומוקמינן לה בספרי במוכר קברי אבותיו) כל שיש לו גאלה יש לו גבול כל שאין לו גאלה
אין לו גבול: ה נאמנים לומר כו' או לא קברנו. כתב הר"ב וכגון שהכהן כותי עומד שם ותרומה בידו ואוכלה (דהשתא ודאי
דלאו

רש"א היבש מטמא למפרע והלא אינו מטמא אא עד שעה שהיא (גמ' שיהא) יכול לחזור ולהיות לח: ב "כל הבתמין הבאים מרקס טהורין. ר' יהוד' מטמא מפני שהם גרים וטועין. "חבאין מבין הנכרים טהורין. מבין ישראל ומבין הכותים ר"מ מטמא. וחכמים מטהרי'. מפני שלא נחשדו על כתמיהן: ד "כל הבתמים הנמצאים בכ"מ טהורין חוץ מן הנמצאים בחדרי' ובסביבות בית הטומאות (ס"א ל"ג גמ' בית הטומאות) של כותים מטמאין באהל מפני שהם קוברין שם את הנפלים ר' יהודה אומר לא היו קוברין אלא משליכין וחיה גוררתן: ה נאמנים לומר קברנו שם את הנפלים או

א יבשת מו: פ"ק ל"ח: נו: בב מיי' פל' מה הלכה

התורה: מבין ישראל ומבין הכותים ר"מ מטמא מתניתין מסורי מחסרא והכי קתני מבין ישראל ומבין הכותים טמאים. דכותים גרי אמת הן ודמן טמא כתמים הנמצאים בערי ישראל דהיינו במקום גלוי טהורים דלא נחשדו על כתמיהן ואנגועי מגנעי להו: הנמצאין בערי כותים ר"א מטמא דכותי' נחשדו על כתמיהן וחכמים מטהרים שלא נחשדו על כתמיהן ומגנעי להו ותלי' להאי כתם בדם חיה או בהמה דאלו דם אשה נדה לא היה נמצא בתקום גלוי דאנהו כמי מגנעי להו כישראל וכבר נפסקה ההלכה. דבזמן הזה גזרו על כותים להיות ככנרי לכל דבריהם וכתמיהן טהורי' ככתמי הנכרים. ד בכ"מ במקום ישראל. טהורים שחזקתן אינן מדם נדה דאנגועי מגנעי להו: בית הטומאות. חדר שנשים משתמשות בו בימי נדותן: קוברים שם לפי שעה כדי שיסלקו אותו לאחר זמן ולפי שאין אנו יודעין אם הסירו אותן אם לאו. מטמאים באהל: ה נאמנים לומר קברנו דטומאת מת מידי דאורייתא היא. וכגון שהכהן כותי עומד שם

הוה מתעביד יבש. ודוקא בשרץ הוא דפליג ר"ש בין לח ליבש. אבל בכתם אפי' לח מטמא למפרע עד שעת היבוש דאימור יבש היה ומיה הוא דנפול עליה. אבל בשרץ ליכא למימר הכי דאי איתא דמיש נפול עליה אמרטוטי אמרטוט ואין הל' כר"ש: ג הבאים מרקס. שהן נכרים ודמן טהור. ואע"ג דרבנן גזרו על הנכרים שיהיו כזבים לכל דבריהם על כתמיהם לא גזרו: מרקס בין קדש ובין שור מתרגמי' בין רקס ובין חגרא: שהן גרים. ודמן טמא: וטועים. כלומר לא לגיעי כולי האי ואין מגניעים את כתמיה'. הילכך חיישינן שמא כתמי' של אשה נדה הן: הבאי' מבין הנכרים טהורי' דלא גזרו רבנן על כתמיהן. כיון דדמן ודאי טהור מן

ר"ע

סס ותרומה בידו ואוכלה. דליכא למיחש שמא תרומה טמאה היא. ובלאו הכי אין נאמנין דלים להו לפני עור לא תתן מכשול ולא אכפת להן אם אנו חוטאין על פיהם: אם בברה. והוא שראינוהו עובד וגוזז כה דאי לא ידע דלאו בכור הוא. הא עבר אדאוריי' דכתיב (דברים ט"ו) לא תעבוד בבכור שורך ולא תגוז בכור צאנך: נאמני' על ציון קברות לציין מקום הקבר. וסומכין עליהן. ואע"ג דמדרבנן הוא ציון דכתיבא זהירין דכתי' (יחזקאל לט) ורואה עצם אדם ובנה אצלו ציון: לא על הסכבות. אילן המיסך על הארץ. ועצמיו מובדלי' וידוע ודאי שיש קבר תחת אחת האהלות. ואין ידוע איזה הוא. ובא כותי והעיד על אחד שזה טהור. איננו נאמן לפי שאינו חש על הספק: ולא על הפרעות. אבנים גדולות בולטות מן הגדר וקבר תחת אחת מהן. ואין אנו יודעים קרית איזו מהן ובא כותי והעיד על מקצתן שהן טהורות. איננו נאמן

או לא קברנו נאמנים לומר על הבהמה. אם בברה אם לא בברה. נאמנים על ציון קברות ואין נאמנין לא על הסכבות. ולא על הפרעות ולא על הבית הפרס. זה הכלל דבר שחשודים בו אין נאמני' עליו:

פרק ח הרואה כתם על בשרו. כנגד בית התורפה טמאה. ושלא כנגד בית התורפה טהורה. על עקבה ועל ראש גודלה טמאה. על שוקה ועל פרסותיה מבפנים טמאה. מבחוץ טהור. העל הצדדין מכאן ומכאן (ס"א) טהור. ראתה על חלוקה מן החגור ולמט' טמא. מן החגור ולמעלה טהורה. ראתה על בית יד של חלוק. אם

מסוס דלספיקא לא חייש: בית הפרס. שדה שנחרש בה קבר. וכל מלא אמה של סביבות הקבר אוקמינהו רבנן בחזקת עומאה שמא בגללה המחרישה והוליכה עצם כשעורה מן המת. ופרס ל' דבר פרוס ושבור. שעצמות של מת נפרסו שם ומפי אחרים שמעתי על שם ספרסות בני אדם נמנעים ללכת שם מפני הטומאה: זה הכלל לאתויי תחומים ויין נסך. שאין כותי נאמן לומר עד כאן תחום שבת דהתחומין דרבנן וכותים לא סבירא להו וכן אין נאמנים על יין נסך. לפי שאין נזהרים ממגע נכרים. וכל הדברים הללו לא נאמרו אלא בדורות הראשונים. אבל בזמן הזה הן כנכרים לכל דבריהם:

פרק ז הרואה כתם: כנגד בית התורפה. בית הערוה: טמאה. דאיכא למימר דם מאותו מקום נפל: על עקבה. ומנין דמתרמי ונגע באותו מקום: ועל ראש גודלה. דבהדי דספעה מתרמי גודל שברגלה להיות תחת אותו מקום ודם נוטף עליו: על שוקה ועל פרסותיה מבפנים טמאה. כשאדם עומד ומחבר רגליו ושוקיו זו בזו כל מה שמחובר מהם זו עם זו קרוי לפנים: מבחוץ מכאן ומכאן: ועל הגדין. אחורי הסוק כל גובהן כנגד העקב. ולפניו כל גובהן כנגד הרגל קרויים גדדים: מן החגור ולמטה. כנגד בית התורפה הוא: אם

דלאו תרומה טמאה היא דהיא באוהרה לטהור. וכ"ש לעמא ארץ דמאי למימרא. מהו דתימא לא בקיאי ביצירה וכי קברי נפל לא ידעי דהוא בן מ' יום. וסברי מיא בעלמא הוא ואינו מטמא) קמ"ל. גמ' וכהן כותי היינו מבניו של הכהן אשר שלח מלך אשור להורות משפט אלקי הארץ כמ"ש בסוף מלכים. וידענו מכתיבו ז"ל שסבו לדת אחת הני כהני עם הכותיים כך נ"ל

נאמנים לומר על הבהמה. אם בברה כו' כתב הר"ב והוא שראינוהו עובד וגוזז בו וכו' מ"ה מאי למימרא. מ"ד לא בקיאי בטיבוח (בבהמה דקה ופטר את הבהמה מן הבכורה. ובבכורות מבדש (הר"ב ברפ"ג) מאי טיבוח והני כותיים לא בקיאי בטיבוח ומנין דלא שניף. ואמרי טיבוח הוא ופוטרין את הבא אחריו) קמ"ל גמרא: נאמנים על ציון קברות. כתב הר"ב ציון דכתיבא זהירין. דכתיב ורואה עצם אדם ובנה אצלו ציון במועד קטן (דף כ') תפיק מהכא ציון של בית הקברות וא"ת לר"ש (שכתבתי בתשנה ז' ב' בתרא דאהלות) דאמר אין קברי נכרים מטמאין באוהל היכי תפיק מהכא. הא דאמר במ"ק דאין מציינין אלא על טומאת אהל (וכ"כ הר"ב ברים הם שקלים) י"ל מדמציינין לפי שעה (כלומר במלחמות גוג) ציון מפני טומאת מגע ומשא א"כ לכל הפחות יש לציין בטומאת אהל תוס' ומ"ש הר"ב וסומכים עליהם. מסיים רש"י ועבדינן טהרו' היכי דלא ציינו: **הסכבות** פי' הר"ב אילן המיסך כו' וידוע ודאי שיש קבר תחת אחת מהן כו' האריכתי בזה בס"ד בתשנה ב' פ"ה דאהלות וכן בפ עות עיין שם. וז"ש הר"ב גבי סכבו והעיד על אחד כו' והפרעות כתב והעיד על מקצתן כו' הוא לשון רש"י ואין לדקדק למה שינה הלשון. **בית הפרס.** פי' הר"ב לשון דבר הפרוס כו' ומפי אחרים שמעתי כו' ואני ראיתיו בפוס' (דסוף פרקין ד"ה בית הפרס) ועוד להר"ב פי' שליש ברוש פ"י דאהלות. ומה שכתב הר"ב וכל מלא אמה של סביבו' הקבר עיין גם זה שם: **זה הכלל.** כתב הר"ב לאתויי תחומי' כו' (ברים הר"ג) דתחומין דרבנן. ועיין מה שכתבתי בזה בתשנה ח' פרק ד' דערובין (ד"ה עגולות):

פרק ח כנגד בית התורפה פי' הר"ב בית הערוה ולהלן במשנה ח' פ"ח דתרומות תנן אם היתה מונחת במקום התורפה. פי' מקום מבוזה באיש מוגנע ולשון יווני ובלעז נמי לדבר שאינו הגון קורין מורפי ותרגום לענ וקלס (הליס מ"ד) ממקנותא ותרפותא. **טרוך שלא** כנגד בית התורפה טהורה. פי' דכיון שא"א שנטף שם מן התורפה לשמא הביאתו שם בידיה לא חיישינן. וכדאמרינן בגמרא (דף כ"ח) דלקן מחזיקין עומאה ממקום למקום ב"י סי' ק"ן בשם הרשב"א: **על עקבה** כו' פירושא דרישא. ולשון הרמב"ם בפ"ט מטמאת בתים. ועיין לשון רש"י שהעתקתי כאן נמצא על עקבה וכו' ומ"ש הר"ב ומנין דמתרמי ונגע באותו מקום לשון הרמב"ם בעתים אחת. **ראתה** על חלוקה מן החגור ולמטה ממא. פי' חגור כיון

שחוברות בו הנשים לצניעות. ועל חלוקה כל שהוא למטה מן החגור ל"ש כנגד בית התורפה ל"ש מן הצדדי. לפי שחלוק עשוי להתהפך ומה שלאחרי חוזר לפניה וכל שהוא למטה מן החגור פעמים שהוא מכוון כנגד בית התורפה כ"י בשם הרשב"א וכ"ל דאע"ל דמה שמן בית התורפה ולמעלה עד החגור דודאי דחייסינן דמתרמי כנגד בית התורפה ע"י שחייה ששחתה דשכיחא טובא שתשח' ובעת ששחייה מג ע' החלוק מה שתחת החגורה עד למטה כנגד בית התורפה: וכן בפליון והרב העתיק בפליון ופי' מטפח שהיא מתכסה בו ולכאורה שמתכסה בו כולה קאמר וכי הא דפי' הר"ב ברים פכ"ט דכלים הפליון סדין שמתעטף בו כולו. אלא דהתם הקשתי לשאול משום דבמתני' קתני הפליון של ראש ואלו דהכ' דשמתא קתני. ניחא לפרושי שמתכסה בו כולה. אלא דקשיא לי נמי ממאי דכתב הכא מטפחת ומטמטפחת אינו כלי גדול כל כך שמתכסה בו כולה כדמוכחי ג' מטפחות דתנן במשנה י"ד פכ"ד דכלים. וממאי דכתבתי ניתי ברים פכ"ט דכלים. דמדברי הר"ב דש' כל כתני מצאתו ראינו דפליון דבגמ' דהתם דמפרשי מלגפת. וידוע שהמלגפת נעשה למכסה על הראש ולכן נראה דגם בכאן לאו מתכסה כולה קאמר. אלא מתכסה על ראשה בלבד. ולשון הרמב"ם דהתם פכ"ט דכלים פוליון שלראש המטפחת אשר ישימו הנשי' על ראשן ע"כ. אבל בכאן העתיק הרמב"ם פוליוס כגירסת הספר ומפרש שהוא האזור אשר חגרו בו ואף רש"י העתיק פוליוס. אבל מפ' שהוא מעוטרת שמתכסה בו והמגיד פ"ט מהא"ב כתב י"א מעטורת שהוא מכסה בו ראשו ע"כ. וכ"כ הטור סי' ק"ן וכ"כ ב"י בשם הרשב"א וכתב ב"י דדוקא בכסוי בעלמא ואינו מקושר יפה אבל אם קשרה בו רשה וכשנעור' מצאתו ג"כ קשר יפה פשיטא שאינה מוששת לו דהא חוזין שלא נתהפך ולא חזר אילך ואילך: ב עד כגרים של פול ושיעורו מפורש ברפ"ו דנגעים: ואע"פ שלא הרגה. כתב הר"ב ור"ח פליג אמ"ק דאמר הרגה אין לא הרגה לא. ואיכא למידק אדברי ת"ק דא"כ אין לך אשה שהרה לבעלה שאין בה כמה טיפי דם מאכולת ובגמ' הרגה אין לא הרגה לא מתני' מני רשב"ג היא דתני הרגה תולה לא הרגה אינה תולה דברי רשב"ג וכו' אר"ש ב"ג לדברי אין קן שאינלך אשה טהורה לבעלה כו' אבל נראין דברי ר"ח בן אנטיגנוס מדברי וכל הפוסקי' פסקו דהלכה כר"ח בן אנטיגנוס שברי ת"ק הוה לו ואף הרמב"ם בחבורו רש"ט מהא"ב פסק כמותו והר"ב שכתב שאין הלכה כר"ח בן אנטיגנוס מפי' של הרמב"ם כתב כן: ג דם ולא כתם. וקשה קשה לי דאכתי להוי ספק דאורייתא ולחומר. ואפשר לי לתרץ מהא דאמר שמואל בגמ' ריש פרקין בדקה קרקע עולם ויש בה עליה ומל"ה דם עליה טהורה שגם בבשרה עד שתרגים בבשרה מבעי ליה שמטמאה בפנים כבחוץ (כמ"ש הר"ב ברפ"ה) א"כ ליתא קרא בבשר אלא בבשרה ש"מ עד שתרגים בבשרה. ואכתי מבעי ליה בבשרה ולא בשפיר ולא בתיכ' (כי הא דרפ"ג) תרתי ש"מ ומדלא תרגם' אע"פ דאפשר לאו אדעתא הלכך לא הוי כשאר ספק דמדאורייתא לחומרא: ד עד כתב הר"ב הבגד שמקנחת בו' קרוי עד כלומר שהוא מעיד אם היא נדה או לא. וכן מסיים הערוך ואם היתה נדה בשעת תשמיש נראה בה דם. ומסיים עוד ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר ובכגד עדים כל לדקותינו ע"כ. והוא פסוק ביסעיה סי' ס"ד ופירשו רש"י ורד"ק לשון הסרה וריחוק והרד"ק הביא לראיה מסנה ומשמשת בעדים בפ' קמא. ולפ"ז אינו מלשון עדות: עגול טהור. עד שיהא בו כגרים ועוד הרא"ש: משוך טמא. אפי' כל דהוא ובכתם

אם מגיע כנגד בית התורפה טמאה. ואם לאו טהורה. "היתה פושטתו ומתכסה בו בלילה כל מקום שנמצא בו כתם טמאה. מפני שהוא חוזר וכן בפליון: ב "ותולה בכל דבר שהיא יכולה לתלות. שחטה בהמה חיה ועוף נתעסק' בבהמים. או שישב' בצור העסוקים בהן הרגה מאכול'. ה"ז תולה בהיעד כמה היא תולה ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר "עד כגרים של פול ואף ע"פ שלא הרגה. "ותולה בבנה או בבעלה. "אם יש בה מכה. והיא יכולה להגליע ולהוציא דם ה"ז תולה בה. ג מעשה באשה אחת (ס"ה) שבאת לפני ר"ע אמר' לו ראיתי בתם. אמר לה שמא מכה היית' ביך אמר' לו הן וחייתה. אמר לה שמא יכולה לגלע ולהוצי' דם. אמרה לו הן. "וטהר' ר"ע ראה תלמידיו מסתכלין זה בזה. אמר להם מה הדבר קשה בעיניכ' שלא אמרו חכמי' הדבר להחמיר אא"ל הקל. שנא' ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זבה בבשרה. דם ולא כתם: ד 'עד שיהיא נתון תחת הכר. ונמצ' עליו דם. עגול טהור משוך טמא. דברי ר"א ב"ר צדוק:

פרק ט

אם מגיע כנגד בית התורפה. כגון שנמצא בראש בית ידה סמוך ליד שפעמי' שפושטתן מזרוע ומופל כנגד מטה: ואם לאו. שלא כנגד בית התורפה כגון שנמצא סמוך לכתפו' שהוא חוזר. פעמים שראש החלוק נהפך כנגד פניה של משה: וכן בפוליון. מטפחת שהיא מתכסה בו: ב ותולה. הכתם שמצאה: בכל דבר שהיא יכולה לתלו' לומר שלא ממנה היה: מאכולת פנה: עד כמה הוא תולה. בדם מאכולת: עד כגרים. אבל טפי מהכי אין דם מאכול' כ' גדול ובהכי מיהא תליא ואע"פ שלא ידעה שהרגה. ור' חנינא פליג אתנא קמא דאמר הרגה אין. לא הרגה לא. ואין הלכה כר' חנינא בן אנטיגנוס: ותולה בבנה ובבעלה. השוכנים אצל' אם יש בהן מכה' לומר שכתם זה מהן היה: ואם יש בה מכה. שהעלתה קרוש: והיא יכולה להתגלע. להבלו' מל' לפני התגלע הריב (משלי י"ז). כלומר שיסיר הקרוש ויקלף ותתגלה המכה ויצ' ממנה דם תולה בה: ג דם ולא כתם. וחכמים הוא דגזור על הכתמים לפיכך הולכים בהם להקל: ד עד שהוא נתון תחת הכר. הבגד שמקנחת בו את עצמה בשע' תשמיש קרוי עד: דם עגול טהור. דם מאכולת הוא: משוך טמא. ואם טפה משוכה היא טמא' שחזקתה

שחזקתה שהיא טמאה • ובעת שקנתה עלמה נתלה זה הדם בעד: דברי רבי אליעזר בר רבי לדוק וכן הלכה:

פרק ט האשה שהיא עושה צרכיה: משתנת מים: לא עומדת טמאה • דאמרינן מי רגליס הדור למקור ואתה דם מן המקור בהליכה: יושבת טהורה • בגמרא מוקמינן לה ביושבת על שפת הספל ומקלחת מי רגליס לתוכו בחוזק • וכשהיא מקלחת בחוזק אין דרך דם המקור לצאת להם עם מי רגלי. ואי לבתר דתמו מים בא דם זה מן המקור לא היה הדם נמצא בתוך הספל אלא על שפת הספל • שדם הבא מן המקור שותת ויורד ואינו מקלח • ודם זה שנמצא בתוך הספל • על כרחך ממקום מי רגליס בא • ומכה יש בה שם ולא מן המקור • ובעומדת על שפת הספל ומקלחת בתוך הספל לא היה אפשר להעמידה • דעומדת אי אפשר לה לקלח ולהכי איצטריך תנא למנקט יושבת: רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה והלכה כר' יוסי: ב שעשו צרכיהן • הטילו מי רגליס: רבי יוסי מטהר • דהא אפילו באשה גרידתא דליכא אלא חדא ספיקא • ספק בא מן המקור • ספק בא ממקום מי רגליס • מטהר ר' יוסי לעיל וכ"ש הכא דדלמא מאיס אתי • ולא הדר תנא הכא ר' יוסי מטהר • אלא לאשמועינן מתניתא דאפילו לכתחילה מטהר ר' יוסי לאשה שעושה צרכיה ורחצה דם שתעסק בטהרות • דלא תימא דוקא דיעבד מטהר ר' יוסי טהרות שנתעסקה בהן • אבל לכתחל' לא אמרינן לה שתעסק קא"ל: ור' שמעון מטמא • אפילו הכא דאיכא ספק ספיקא • כדקתני טעמא שחזקת דמי' מן האשה • ולעיל פסקינן הלכה כר' דמטהר ואפילו בחד ספיקא כ"ש הכא דאיכא תרתי: ג הסאילה חלוקה • ואח"כ לבשתו היא ומצאה עליו כתם. לנכרי' או לנדה לנכרי' שהיא רואה דם שהיא גדולה. וידענו בה שכבר רחצה דומיא דנדה: הרי זה תולה בה • וטהורה דכיון דנדה היא לא מקלקלה לה מדי • ונכריה נמי טמאה ותליא בה • אבל ישראליה טהורה ששאלה חלוק מחברת' טהורה ואח"כ לבשתו חברתה שתיהן טמאות • כדקתני שלש נשים כו' דכיון דאי תליא בה מקלקלת לה • מאי חזית דמקלקלת להך טפי מהך: שלא אחן • דאינו מקבל טומאה וספסל דריסה (איירי) בשל עץ • דראוי ליטמא במושב הזב והנדה: אין מקבל כתמים • כלומר לא גזרו על כתמים הנמצאי' בו וטמא דר' נחמיה דכתיב (ישעיה ג') ונקתה לארץ תשב • כיון שישבה לארץ שאינה מקבלת טומאה נקתה • וה"ה לכל דבר שאינו מקבל טומאה • וכן אם ישבה ע"ג כלי חרס שאין מקבל טומאה מגבו • או ע"ג מטלניות של בגד שאין בהן שלש על שלש •

שאינן

מודה ר"א בר רבי לדוק דאף במשוך בעינן כגרים הראש: עומדת טמאה • כתב הר"ב דאמרינן מי רגליס הדור למקור כו' דאיירי דדחיק להו עלמא • דמעומד השתינה ולא יכלה לעצור • הדור מי רגליס

פרק ט אם

למקור כו' רש"י בר"ם דלעיל: יושבת טהורה • כתב הר"ב בגמ' מוקמינן לה ביושבת על שפת הספל ומקלחת מי רגלי' לתוכו בחוזק כו' • אבל עומדת אי אפשר לה לקלח כדמסיקנא ב"ב לקמן וכן פירש"י והקשו התוספות דא"כ אמאי נקט כלל עומדת • לא לתני אלא יושבת • ולפלוג בין מזנקת לשותתת • ויש לישב דנקט עומדת • משום דסמיכא ליה דלעולם שותתת היא • א"כ משום ר"י נקט לה דאפילו בעומדת שאין רחצה נפשה מטהר • ומ"מ פירשו בענין אחר ואין להאריך בזה • ומ"ש הר"ב וכשהיא מקלחת בחוזק אין דרך דם המקור לצאת כו' • שמחמת הזיעוק (נפשה) המעין של דם תוכפת (סל"ה דילמא): ב רבי יוסי מטהר • כתב הר"ב דהא אפי' באשה גרידתא כו' אלא לאשמועינן ממשנה יתירתא דאפילו לכתחלה מטהר ר' יוסי לאשה שעושה צרכיה ורחצה דם • שתעסק בטהרות דאלו לבעלה • לא שייך לכתחלה ודעבד • והא ליכא למימר דלעולם באשה לבדה דוקא בדיעבד • והכא בס"ם קמ"ל דאף לכתחלה • דודאי דלכתחל' דבס"ם לא איצטרך כלל לאשמועינן: ור"ש מטמא • אבל ר"מ מטהר הכא כמו רבי יוסי • וכדתניא ר"מ ור' יוסי מטהרין ומתני' איידי דסליק מרבי יוסי • פתח בדבר יוסי גמרא:

ג לנכרית לשון הר"ב שהיא רואה דם שהיא גדולה • וידענו בה שכבר רחצה דומיא דנדה • פירוש לא הרואה בעידן שאלה קאמר • דא"כ אמאי שנא נכרית אפילו ישראלית נמי וכדקתני או לנדה אלא רואה • שהגיע זמנה לראות ורחצה קאמר • ולאפוקי לא הגיע זמנה לראות ורחצה • והא דקאמר נכרית דומיא דנדה • לאו דומיא דנדה ממש קאמר • אלא דמדמינן להו כל היכא דאיכא לדמוייהו • והיינו נכרית שכבר רחצה כנדה שרואה עכשיו • ב"י סימן ק"ן בשם הרשב"א: שלש נשים כו' משו' הנהו גווני דמתני' נקט נמי הכא שלש: או שישבו על ספסל אחד • זו אחר זו דומיא דחלוק • וג"מ לבדקה אחת מהן ומצאה טמאה כדלקמן כן כתב הרשב"א בשם הר"א ב"י: ד שהיו ישנות במטה אחת • ותכופות ודבוקות יחד כדפירש הר"ב במשנה דלקמן: ברקה אחת מהן • מיד תכף למציאת הדם • אבל אם שהתה כדי שיעור בדיקה • דהיינו כדי שתקנח בחורין ונסדקין

אין

אגב: כ"ז: ב מ' ר' פ"כתם' אם"ב עוש"ע ר"ה סו' קנה ס"ק ס' ועי"ש בהג"ה נב"ד בהג"ה דנס' מיי' פט' סה עוש"ע י"ד ס' קנ' סעי' מ"ט ונס' סעי' מ"ט ז' סה סעי' ב' ח' ס' קלוטין ע"ג: שנה כ"ז: מיי' ושו"ע שם סעי' נא

פרק ט האשה שהיא עושה צרכיה וראתה דם • רמ"א אם עומדת טמאה ואם יושבת טהורה • ר' יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה: ב איש ואשה • שעשו צרכיהן להוך הספל • ונמצא דם על המים • רבי יוסי מטהר • ור"ש מטמא שאין דרך האיש להוציא דם אלא שחזקת דמים מן האשה: ג השאילה חלוקה לנכרית • או לנדה הרי זה תולה בה • שלש נשים שלבשו חלוק אחד • או שישבו על ספסל אחד • ונמצא עליו דם כולן טמאות • ישבו על ספסל של אבן או על האצטבא של מרחץ • ר' נחמיה מטהר שהיה רבי נחמיה אומר • כל דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים: ד שלש נשים שהיו ישנות במט' אחת • ונמצא דם תחת אחת מהן • כולן טמאות • ברקה אחת מהן ונמצאת טמא' היא טמא' ושתיהן טהורות • ותולות

מין הבדיקה תועלת לטמאה לטהר האחרות • ולא לטהורה לטהר עצמה מסקנת הפוסקים • ועיין במסכת לקמן: ותולות זו בזו • כלומר אם לא בדקה שום אחת מהן או בדקו כולן ונמצאו טהורות • וכתב הר"ב שאם היתה אחת מעוברת כו' וכן לכל ל"נשים דליין שעתן • ושוות הן במסכת ג' דפ"ק • וכן תני להו בהדיא בגמרא:

ה בדקה אחת מהן ונמצאת טהורה • ולעיל קתני ומצאה טמאה ותנא אמור בזה בזה והאמור בזה בזה: כולן טמאו • ומיהו תולות זו בזו כדלעיל:

ו שבעה שמנין מעבירין על הכתם • ולעיל פ"ז משנה ב' כתבתי בשם התוס' דה"ה בכבוס טוב: מעבירין על הכתם • שאם הדבר מסופק אם הוא דם או לבנה • אין לבעלה בין לטהרות מעבירין עליו ז' שמנין • ואם עמד בעינו הרי זה לבנה • וטהורה • ואם אינה מעברת עליו ודאי טמאה מספק שאין זה ספק של דבריהם דהולכין בו להקל • שהרי כבר אינו יכולין לעמוד על עיקרו של דבר בבדיקה • הלכך אם שאינה בודק בשמנין • הרי היא טמאה והבגד טמא • המגיד פ"ט מהא"ב (הלכה ל"ו): ונתר כתב הר"ב בערבי קורין לו סי"ב • ופמ"ש בזה בריש פ"ב דכלים: אן שדיהה • פי' הר"ב בשתנה מדאמיתותו • כלומר שחסר ממנו מראה האמיתות • כדפירש הר"ב בדיהה דלבנונית במשנה ב' פ"ק דנגעים וכן במכילתין שם ב': הרי זה כתם בו וצריך להטביל • ואפילו דיהה ולא עבר • מהני טבילתו ופמ"ש במשנה ב' פ"ג דאהלות (ד"ה שכל הבלוע): ז כל שלא טעם כלום שהאוכל מתתקו ומעביר את כחו רש"י וכתב הר"ב והוא שיהן בו • ובמשנה ה' פרק בתרא דפסחים תנן יסנו בו וקאתר רבי יוסי דהיינו בשמנו והלכה כמותו • ובגמ' דהכא מסקי' נמי דבי יוסי בשמנה סגי ותמיהני דלא מסייעינן מהכא דפסחי' ומ"ש הר"ב ואם הבכי' בבקר ושנה פרקו לא הוי רוק תפל פירש"י דהדבור מעביר כח הרוק: וצריך טעם והוא שיהן מהצות אחרון של לילה עד הבוקר ועל שלש שעות ביום נקרא רוק תפל לענין זה • ואם הבכיר בבקר ושנה פרקו לא הוי רוק תפל: לעיסת גריסין של פול חלוקת נפש מי רגלים שהחמיצו וצריך שאינן מקבלים טומאה • בכל אלו לא גזרו על כתתים הנמצאי' בהם והלכה כר' נתניה: ד ותולות זו בזו • שאם היתה אחת מעוברת תולה הלם בשאינה מעוברת והיא טהורה: ואם לא היו ראויות כגון שהיו כלן מעוברות או כלן מניקות כלן טמאו: כאלו ראויות לראות • דמ"מ דם מביאיהו נפק: ה תחת הפנימית אותה שלא הקיר קרויה פנימית • וחיצונה קרויה אותה שלא נד דרך עליית המטה • והא דמפליג תנא הכא בין כשנמצא תחת הפנימית לנמצא תחת החצונה • ולעיל קתני ונמצא דם אחת אחת מהן כלן טמאות ולא מפליג בין נמצא תחת פנימית לנמצא תחת חיצונה • מפרש בגמרא דלעיל איירי כשהן תכופות ודבוקות יחד הילכך איכ' לספוקי בחיצונה אפי' כשנמצ' הדם תחת הפנימית: אימתי אמרו כמצ' תחת החצונה פנימי' טהור': בזמן שעברו דרך מרגלות המטה • דלא עברה פנימית על מקום מציאת הדם: אבל עברו שלשתן דרך עליה • שהן דורסות ועוברות על החצונה: כלן טמאו • ואפי' פנימית דאתא כשעברה פנימית דרך שם: נפל ממנה: לגל טמא • שהיה שם כזית מן המת: עד שמגיע לסלע או לבתולה • קרקע בתולה ואסלא מצא הבגל טהור דאימור בא עורב וטל את הטומאה • אבל הכא כשבדקו שלשתן ומצאו טהורות • מודו רבנן לר"מ דכלן טמאו דהאי דם מהיכא אתא • אבל ע"כ מחצא מנייהו הוא והלכה כחכמים: ו שבעה שמנין מעבירין על הכתם שלין הרס בטל עד שיעביר כלן עליו: רוק תפל ומי גרסין מפרש לקמן במתני': נתר אלו"ס בלע"ז ומין קרקע הוא ומזהיר • ובערבי קורין לו סי"ב: בורית מין צמח הוא שמנקה ומטהר: קמוניא • עשב שמכבסים אותו וטומני' אותו ומנקין בשפרו את הידים להעביר את הזיהמא ובלשון צרפת' קרוי שלוף דן: אשלג לא אתפרש לי: הטבל לבגד • שיש בו כתם קודם שהעביר עליו הסמני' הללו: ה"ז לבנה • דאי הוה דם הוה עבר: שדיהה נשתנה מגדמומיתו: ז שלא טעם כלום מבערב • כל אותה הלילה והיינו תפל בלא שהמינו • שהסריחו וכמה שמונו כל ששה שלשה ימים:

אבנים • שם פרק ג' נדה ד"ם מה' עיתות ת"ר • ד"ה בעיר"ם כה: ר"מ • שם ו שם: סנה שם מיי' פ"ם מה' אס"ב וע"ב אס' מעכב ומוסב מוס"ע ה"ב סי' קב סעיף ג' ס"ם ע מיי' פ"ל מה' מעכב ומוסב הל' ה"ב חמיי' ג"ם מה' אס"ב הל"ג ס"ם

ותולות זו בזו ואם לא היו ראויות לראות • רואין אותן כאלו הן ראויו': ח "שלש נשי' שהיו ישנות במטה אחת ונמצא דם תחת האמצעית בולן טמאות • תחת הפנימית שתים הפנימיות טמאות והחיצונה טהור' תחת החיצונה שתים החיצונות טמאות • והפנימית טהורה • (גמ' ל"ג) א"ר יהודה "אימתי בזמן שעברו דרך מרגלות המטה אבל אם עברו שלשתן דרך עליה • כולן טמאו' • בדקה אחת מהן ונמצאת טהורה • היא טהורה ושתים טמאות • בדקו שתים ומצאו טהורות הן טהורו' ושלישית טמא' • שלשתן ומצאו טהורות כולן טמאות • למה הדבר דומה • לגל טמא שנת ערב בין ב' גלים טהורים • ובדקו (אחד) מהן ומצאו טהור • הוא טהור ושנים טמאין • שנים ומצאו טהורים הם טהורים ושלישי טמא • שלשתן ומצאו טהורי' כולן טמאי' • דברי ר"מ • "שרבי מאיר אומר כל דבר שהוא בחזקת טומא' לעולם הוא בטומאתו עד שיודע לך טומאה היכן היא • וחכ"א "בודק עד שמגיע לסלע או לבתולה: ו "שבעה סמנין מעבירין על הכתם • רוק תפל ומי גרסין ומי רגלי' ונתר ובורית קמוניא ואשלג • "הטבילו ועשה על גביו טהרות • העביר עליו שבעה סמנין • ולא עבר הרי זה צבעה הטבעות טהורות • ואינו צריך להטביל • עבר או שדיהה הרי זה כתם והטהרות טמאות וצריך להטביל: ז "איזהו רוק תפל • כל שלא טעם כלום • מי גרסין לעיסת גריסין של פול חלוקת נפש מי רגלים שהחמיצו וצריך

וצריך לכסכס לספסף ג"פ לכל סס וסס · כדרך כיבוס בגדים סכופל לד (עם לדו) ומספסף: כסדרן כדרך ספסוייס כאן: לא עסה ולא כלוס לא לבדוק ולא לבטל: ח כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה ואו וזן הוסתות מפהקת ומעטשת וח ששת בפי בריסה ובשפולי מעיה ושופעת וכמין צמרמורת אוחזין אות' וכן כיוצא בהן וכל שקבעה לה ג"פ הרי זה וסת: ט היתה למודה להיות רואה בתחלת הוסתו' כל הטהרו' שעשתה בתו' הוסתות טמאו' בסוף הוסתות כל הטהרו' שעשתה בתוך הוסתות טהורות · ר' יוסי או' אף ימים ושעות וסתות היתה למודה להיות רואה עם הנץ החמה אינה אסורה אא עם הנץ החמה ר' יהוד' או' כל היו' שלה: י היתה למודה להיות רואה יום ט"ו · ושינתה להיות רואה ליום ב' זה וזה אסורין שינתה פעמים ליום ב' זה וזה אסורין שינת' ג"פ ליום ב' הותר ט"ו וקבעה להיום ב' · שאין אשה קובעת לה וסת עד שתקבעג' ג"פ ואינה

וצריך לכסכס · סי' הר"ב לספסף כו' סכופל לד עם לדו ומספסף כן ל' רש"י ומסייס לתי ומוליך ומביא אבל לא מלאתי לבי לבניה זה מסוס דבגמ' (ד' ס"ג) בעי ר' ירמיה מי הולכה והוכאה לחסביה כא' · מי כתרתי ועלה בתיקו ואפסר דהוחיל וכתמיס דרבנן לקולא · ולא"ג להוליך ולהביא ג"פ · ומ"מ הרמב"ם בפ"ט מהל"ב (הלכ' ל"ז) כתב ג"כ ומוליך ומביא בכל כסכוס: לא עסה ולא כלוס · ל' הר"ב לא לבדוק ולא לבטל · וכן ל' רש"י · וכלומר אשה יודע ולאי אהוא דסורולה לבטלו כדי שתעלה לה הטבילה דהא תנן במסכת ב' ס"ג דאהלו' שכל הבלוע שאינו יכול לצאת טהור הא יכול לצאת טמא · ולא"ג דלא נפיק: ח ואלו הן הוסתות מפהקת כו' וכולהו הני וסתות אירי שמפהקת · או מעטשת שעה או שתיס בעת שרגילה לראות אבל מסוס פיהוק או מסוס עטוס אחא זימנא לא קבעה מדמפליג (בתתני' דלקמן) בין תחלת וסת לסוף וסת · ובחד פיהוק וחד עיטוס לא שייך תחלה וסוף תוס' · ואיכא למידק דאי תסוס הא דלקמן אמאי מצריכין כל כך שיהא שעה או שתיס · וגם קשה ז"ל כלל או שתיס · ולשון הרא"ש כמה פעמים זה אחר זה · וגם לא אלי טעמא בדלקמן · אלא מסוס דאחא זימנא זה דרך כל האדם: ומעטשת דרך מטה טור סי' קפ"ט:

צמרמורת כתב הר"ב ל' סמר מפחדך בשרי · וצמרמורת כפול הרמב"ם · והסת"ך והלר"י מתחלפים · שסיבם ממולא הסיגים ובחבורו רש"ם מהל"ב כתב ויסתמר שערת בשרה ומתיסב בהכי מאי דהדר כתב הר"ב לק' אז אוחזה רתת ורעד אע"ג דאין כאן דעת הרמב"ם בהך דלקמן שהו' כפ' (רפ"ח מהל"ב) אז ייתס בשרה, אבל נראה בעיני שחלוף גרסאו' הן בגמ' (ד' ס"ג) דהר"ב גורס ורותתת והרמב"ם גורס ורוסתת בחי"ת: ט בסוף הוסתות ולא נמשך אחר הוסתות כך מסיק הטור סי' קפ"ט בשם הרשב"א: רבי יוסי אומ' אף ימים ושעות וסתות כתב הר"ב שעות נמי וסתות כו' מותרת לשמש וחוששת בשעה שעית לבד דתניא והזרתם את בני ישראל מטומאתם (ויקר' ט"ו) מבאן א"ר ירמיה (ובפ"ב דשבועות דף י"ח גרסינן א"ר יאשיה וכן נראה) אזהרה לבני ישראל שיפרשו מבעוליהן שמוך לוסתן · וכמה אמר רבה עונה ולתאי דכתבתי במסכת ד' פ"ב דקי"ל וסתות דרבנן קרא אסמכתא בעלמא וכן כתב התני' בפ"ד דשבועות: ר' יהודה אומר כל היום שלא פי' הר"ב מעשבר הגן החמה ולא שליג אוסתות הגוף דרישא וכך כתבו כל הפוסקים · ומ"ש הר"ב דהלכה כר' יהי אחר רבא בגמ' · ר' שאין אשה קובעת לה וסת עד שתקבענו ג"פ וה"מ למעקרה שאינו נקבע כדי

שהיה

שתהיה צריכה ג"פ לעקרו • אבל לאוס לו חוסמת אפי' פעם
א' וממתני' דקתני וזה וזה אסורין לא הוה שמעי' לא בימי נדתה
ולא בי"ט ימים שבין נדה לנדה כמבואר בגמרא :

ואינה מטהרת הוסת עד שתעקר ממנה ג"פ • וס"מ בשקבעתו
ג"פ אבל לא קבעה (לה) אלא פעם אחד • או ב"פ בחדא
זימנא מיעקרא כדאיתא בגמרא :

יא נשים בבתוליה כגפנים וכו' הדברי הללו הם מועילי'
לנו בדיני הטוען לא נמצאו בתולי' לגערה גרי"א כיום כשם שאין להם
דם בלל לא דסנדה ולא דם בתולי' אמנם לא מוליד כו' הרמב"ם :

פרק י שלא הגיע זמנה לראות שזמנה
הוא כשהיא נערה והביאה ב'
שערות הר"ן : ארבע לילות.
ב"ה לא בעו רגופין כדלקמן. וכן
גראה דד' לילות לב"ש אפילו
מסוזרות כתו לב"ה תוס' :

עד מוצאי שבת ד' לילות • פי'
הר"ב שהרי היא נטמאת ברביעי
כו' • ובגמ' אמר שמואל בימי' רב אמר לא הפסידה לילות ולוי
אמר הפסידה לילות רב אמר לא הפסידה לילו' עד מוצאי שבת
מכן • ולוי אמר הפסידה לילות • מאי ד' לילות דקתני ד' עונות
ולרב למה ליה למתנא ד' לילות אורח ארעא קמ"ל • דדרכה
דביאה בלילות • וללוי לתני ד' לילות עד מ"ש למה לי אפ קמ"ל
דשרי למבעל לכתחלה בשבת ולענין דינא הלכה כדברי שניהם
וא"ת ולרב מנלן למידק מדקתני עד מוצאי שבת דלא הפסידה
לילות • ודילמא למימרא דבעינן רגופים וה"נ מאי מקשה וללוי
עד מ"ש למה לי דהא איכא למימר לגריך שיהיו רגופי' לא
קשיא משום דבתר הכי תניא מעשה ונתן לה רבי ד' לילו מתוך
שנים עשר חדש : נותנין לה בעילת מצוה • פי' נותנים לה אותה הביאה שבועל כדרכו וגומר ביאתו וא"צ לפרוש כדרך המשמש
עם הטהורה וברשה נדה תחתיו (כדתנן במשנה ל"פ ב דשבועות) אלא פורש אפי' בקושי אע"פ שיגיאתו הנאה לו כביאתו דביאה
זו נתנו לו שיבעול ולא חשבו להנאת יציאתו (כו') • ולא כפי' הרמב"ן דשומר עד שיחות האבר דא"כ מאי נותנין לו דקאמר
על כרחך צריך לבעול בעילת מצוה הרא"ש וכ"מ לדידן כדלקמן : בעילת מצוה • פי' הר"ב בעילה הראשונה קרי לה בעילת
מצוה משום דכתיב (ישעיה כ"ד) כי בועליך עושיך : ואמר (סנהד' כ"ב) אין אשה כורתת ברית אלא למי שעשה אותה כלי ועי'
כך מידבק בה ובאין לידי פריה ורביה • ולהכי קרי לה לבעילה ראשונה בעילת מצוה תוס' פ"ק דכתובות דף ד (ד"ה בעילה) :
בל הלילה כולה • כתב הר"ב וכל הדברי הללו בדורות הראשונים בלבד אבל אחר שפשטה המומרא כו' כל הנושא נתולה אפי' קטנה
כו' לאחר שבעל בעילת מצוה אין מומר לו לבא עליה עד שתספור ז' נקיים • ולכאורה להכי לא תלינן בחכה כמו בס"ח משנה
ב' לענין כתם דהכא שאני כיון דודאי מגופה בא • אבל אי"א לומר כן דבהדיא תניא בגמרא דף ס"ו דראתה מחמת תשמיש ג"פ לא
תשמש וכו' ואם יש לה חכה באותו מקום קולה בחכה • אלא טעמא כמ"ש הרא"ש וז"ל נ"ל דטעם לאומר זו לא בשביל שמאוס שמא
בא דם מן המקור עם דם נתולים דלשה נאוס בתוקת שלא הגיע זמנה לראות ואפילו באשה הגדולה להה נאוס הראשונים לקמן
(דף ס"ו) דלאי' אשה שהוחזק להיות רואה מחמת תשמיש אם יש לה חכה קולה בחכה ולא חיישי' שמא יצא דם ממקור עם דם
חכה ואין לך חכה גדולה מזו • שבעלה ויצא ממנה דם בתולי' אלא טעם חומרא זו משום דבעילת מצוה לכל מסורה • ואין הכל
בקיאין בחילוק שיש בין מינוקת שלא הגיע זמנה לראות • ובין הגיע זמנה בין בוגרת ובין ראתה ובין שלא ראתה ועוד משום דשמא
יצרו מוקפו הלכך הסכימו רבותינו להשוות כולן ולתן להם דין

חומרא

ואינה מטהרת הוסת • עד שתעקר ממנה
ג"פ: יא נשים בבתוליהם כגפנים • יש
גפן שיינה אדום • ויש גפן שיינה שחור • ויש
גפן שיינה מרובה • ויש גפן שיינה מועט •
רבי יהודה אומר כל גפן יש בה יין • ושאין
בה יין הרי זה דורקטי :

פרק י תינוקת שלא הגיע זמנה
לראות וניסת בש"א
נותנין לה ד' לילות • ובה"א עד שתהיה
המכה היהגיע זמנה לראות וניסת • בש"א
נותנין לה ליל הראשון • ובה"א עד מוצאי
שבתד' לילות • ראתה ועודה בבית אביה
בש"א נותנין לה בעילת מצוה • ובה"א אבל
הלילה (ל"ל שלה) כולה ב נדה

ונשאת : עד מ"ש ד' לילות • שהרי היא נטמאת ברביעי דבתולה
נטמאת ליום רביעי ונבעלת לליל ה' : בעילת מצוה בעילה
ראשונה : כל הלילה כלה ואפי' בועל בעילות הרבה וכל הדברי'
הללו בדורו הראשוני' בלבד אבל אחר שפשטה המומר' שהמירו
בנות ישראל על עצמן שאפילו רואות דם טיפה כחרדל יושבות
עליה ז' נקיים • כל הנושא בתולה אפי' קטנה שלא הגיע זמנה
לראות ולא ראתה מעולם לאחר שבעל בעילת מצוה אין מומר
לו לבא עליה עד שתספור שבעה נקיים אחר שיפסוק הדם
כדין כל שאר נשים שרואות דם : ב לא

ב לא הפריסה. לא בדקה עצמה להפריש בטהרה: ולאחר ימים. לאחר שטבלה בליל שמיני: הרי זו בחזקת טהורה. כימי שבין טבילתה למציאת טמא. ועדרותיה שבגפה בהן טהורות דאימו הסמה הוא דחזאת: ומטמאה מעת לעת. אריסא קאי דקתני ולאחר ימי בדקה ומצאה טמאה הרי היא בחזקת טהרה. אבל מטמאה מעת לעת של ראי זו. או מפקידה לפקידה: אשלו בשני לנדה. בדק שחרי ומצאה טהורה וכן הבעולות לא הפריש ולסוף שבע טבל ולאח ימי בדק ומצא עמא. הרי זו עד עכשיו בחזקת טהר. ושלא מחלוקת בדב. לא ק בדיקת שחרי דשביעי הוא דמטהרתה אבל שני לנדה לא. ולר"י אפי בדיק שחרי דשביעי לא מטהרת. עד שתסרו בין הסתפות ולרבנן אפי בשני דכיון דסס פסק. ודוק בשני הוא דמטהרי רבנן: אבל בראשון מצא טהו. ושיב לא בדקה ובטל בליל שמיני ועשת עשרו. ואח"כ מצא פ"מא לא מטהרי רבנן. לפי שביו ראשון הוחזק מעין פסו. ומשו הכי קתני ואפי בשני לנדה דוק. אבל ראשון לא הולכי כשבמי: ג הזב והזב. שעריכין לספו שבעה נקיי. ופסקו מראיתן והתחילו לספו. ובדקו יום ראשון ושביעי כו: אין להם אא יום ראשון ושביעי בלב. ועריכין לספו עוד חמשה ימי נקיי כדי להשלי לשבע: רע"א אין להם אא שביעי. שמא ראו ביומי. וסתרו ספירתן בראשון. והלכ כר"מ ד מטמאין במש. בגמ' פרי אמו כל מה מי לא מטמא בחשמא אלא מאי במשמ. כאבן מיסמא. כלומר אבן גדול וכבדה שאינה מיטלטלת. ואם היה מונחת ע"ג כלי ומה נתון עליה אין זה משא. הואיל ואינה ראויה להטלטל מיתו. ושאר מתי לא תמו. וזכי מטמו מדרבנן. הואיל ומחיים מטמו באבן מיסמא מדאורייתא. בהרי מטמאים מושב כל שהחמיהן גזור (בהו רבנן לחמ מיתה) שמא יתעלם דומ לתת ואי אחר זב מת אינו מטמא. כזב מי שנתעלם. אתי לטהורי: עד שימוק הבשר. דמטמא הוי מת ודאי: נכרי שמת. אע"ב דמחיי הרי הוא כזב לכל דברין. ומטמא באבן מיסמא. משמת מהור תלמא באבן מיסמא. הואיל ומומאה זיבה שעליו מחיי. אינה אלא מדברי סופרי: בל הגשי. מחזקינן להו בנדות ומטבילין כלי שהיו עליהן סתוך ליציאת נשמה. אע"פ שלא נגעו בהן לאחר מיתה. לפי שבראשונה היו הטבילין כלי. על גבי נדות מתות. והיו נדו חיות מתביישות שאפי במיתתן הן מסוכות משאר נשי. התקינו שיהו הטבילין על גבי כלי הנשי. מפני כבודן של נדות חיות: ונכ"מ אין נדה אלא שמתה נדה. דלית להו לבית הלל האי תקנתא: ה מטמאה משו כשסל נדה בתשיו. דאי משו טומאת מת לא מטמאה אלא בדבשים: ומטמאה בהאל. אם כל הרבעים יסד:

ב נדה שבדק עצמ יום ז שחרי. ומצאתה טהורה. ובין השמש לא הפריש ולאח ימי בדק ומצאת טמאה. הרי היא בחזק טהרה. בדק עצמ ביו ז בשחרי. ומצאת טמא. ובין השמשו לא הפריש ולאח זמן בדק ומצאת טהור. הרי זו בחזק טמא. ומטמא מעת לע ומפקיד לפקיד. ואם יש להוסת ידיה שעת. אי ר"י אומ כל שלא הפריש בטהר מן המנחה ולמעל. הרי זו בחזק טמאה. וחכ"א אפילו בשני לנדת. בדק ומצאת טהור. ובין השמשו לא הפריש ולאח זמן בדק ומצאת טמאה. הרי זו בחזקת טהרה: ג הזב והזבה שבדקו עצמן ביו ראשון. ומצאו טהור. וביום השביעי. ומצאו טהור. ושאר ימי שבינתיים לא בדקו. אי יעו או. הרי הן בחזקת טהרה. ר' יהושע או. אין להם אא יום ראשון. ויום שביעי בלבד רע"א אין להם אא יום ז בלב: ד הזב. והזבה. והנדה. והיולד. והמצור שמתו. מטמאין במשא. עד שימוק הבשר. נכרי שמת טהו. מלטם במש. ב"ש אומרי כל הנשי מתו נדות: ובה"א אין נדה. אלא שמתה נדה: ה האשה שמתה (גמ' ויצא ממנה רביעית דם. מטמאה משו. כתם. ומטמאה באהל. ר' יהודה אומר אינ מטמא משום כתם. מפני שנעקר משמתה.

מומרת שבמומרות. דסיימו בוגרת שראתה שמותנין לה בעילה מלוה (כרבותינו שנמנו שיהא בועל בעילת מצוה (פורש כדאי בגמ') ואע"ג דהתמירו לעשות כנדה אחר בעילה אז בותנין לו לכל ביאה זו שיבעול ויגמור. וכיון שהתמירו בביאה זו לעשותה כנדה. הלכך אכ בעל ולא מצאה דם. כיון דרוב נשי. יש להם דם בתולי. חיישי שמא היה שם טיפ דם כחרדל ולאב. או שמא מיפהו ש"ז. דבטיי נמי לא תלינן המלת דלא שכיחא הוא. וכו. ואפי בוגר. נמי. ואע"פי שאינה טענ בתולי. (לני הרי"ף ס"ק דכתובו: ולגי רש"י אפי"ל כלל שהרי יש לה טענ. דמי. מ"מ כיון דיש בוגר. שיש לה דם בתולי. לא מצא דם ע"כ: ב רבי יהודה אומר כל שלא הפרישה בטהרה מן המנחה ולתמל. מניח מ"ל לר"י אחל ידיה (מונחות) בעיניה (כאותה ששנינו במשנה ד"פ"ד בנותן לבנו בעיניו בגמ' פ דלעיל דף ס ע"ב כך כ"ל) אבל בין השמשות. יפה אתה אומר עכשיו אימר עם שילוק ידיה דאתה. מה לי הפרישה בטהרה (בשביעי) מן המנחה ולתכלה. מה לי הפרישה בטהרה בראשון. בראשון מי איכא למאן דאמר מי גמרא: ג ביום ראשון. פיר לנקיים. שהיא רביעי לתחלת ויבה: רבי אליעזר אומר. כתב הר"ב דהלכה כחותו. הכי איתא בגמ (לעיל דף ו): ד מטמאין במשא. פי הר"ב בתכן מיסמא. כדכתיב (הגיאלו) והיתילא מכן חדא ושיתא על פוס גוכא. גמרא: ה מטמאה משום כתם. פי הר"ב משו. כתם של נדה בתשיו. ואע"ג דנעקר דם משתתה. דמקור מקומו טמא. גמרא וכתבו התוס. וגא לענין שיהא (האל) (ולי"ב סל"ל הדם) הנוגע בו טמא. ומומאה מגע. דאפי בלא מקור ליסמא אפי שאתה מרביעים. תמוס דנגע

דנגע במת. אלא כתם ראייה. גמורה קאמר. סיטמא הדם בנגע ובמשא. אע"ג דלא רואה היא לאחר מיתה. הואיל ובי' בתקיר מחיי'. ומשעת כבוש ליכא לטמויי. כמו כתם (כדתנן במשנה ב' פ"ו). דהא ודאי הסתא הוא (לאתא) דם. ולא מהני טומאת כתם אלא להיות טומאת בפחות מרביעית במשהו ע"כ. ותמיהני על מ"ש דפחות מרביעית דם טמא. משו' דנגע מת. דהא תנן במשנה ה' פ"ג דאהלות רביעית דם מחסר טהור. והעתיקה הרתב"ם בספ"ג מהט"מ. וכתב שאם חזר כל שהוא טהור: ומורה רבי יהודה ביושבת על משבר יומת' וכו' שהוא מטמא משו' כתם. פירש הר"ב מן שהו שנעקר מחיי' וכו' ותסיק דמטמא באהל וכדפרשי' בגמרא. דמשו' דם תבוסה ומדרבנן. וכי הא דתנן במשנה ה' פ"ג דאהלות. ורבי יהודה' אמר פ"ל דמטמא בדם תבוסה. וכן פירש"י הכא דלר"י מטמא באהל: והיתה מערה מים לפסח. פי' הר"ב מכלי אל כלי כו'. אבל במים אינה נוגעת. ומ"ש ולתני אינה נוגעת. דלגופיה לא אצטריך. דמערה. דאם אינה מטמאה בהיסט. וי"ל דאיצטרך לאשמועינן דלא חייסינן שמא נגעה. תוס'. ומ"ש הר"ב שעבלה לסוף שבועים. וכן לשון רש"י. וכלומר לסוף איזה שבוע מן השבועות שיש לזכר ולנקבה (אע"ג לשבועים הייגו טעמא. דנקטו סומן מארוך) והרמב"ם במשנה דלקמן כתב בהדיא לסוף ז' לזכר וי"ד לנקבה. אבל מדנקטי עד יום שמני' אע"כ בדנקבה מיירי. ונקטי הימים המרובים. וה"ה למעוטי. דשל זכר: חזרו לומר הרי היא כמגע טמא מת לקדשים. כלומר שהחזרה היתה בשתי. חדא לאומרא. וחדא לקילא. דמאי דבראשונה לא היתה אלא בשאר טבול יום שהוא שני. החמירו בשנייה לעשותה כמגע טמא מת שהוא ראשון. וזו חומרא היא: אבל הקילו בדבר אחר. דלא תהא מגעה משמא כלל אלא לקדשים. אבל לא לחולין שנעשו על טהרת הקדש. וטעמא. דבטל דעת המתפיס לקדש. כמ"ש בסוף מתני' ב' פ"ב דטהרות: במגע טמא מת. שעדין לא טבל. הרמב"ם פ"ה מה' משכב (הלכה ד') ועיין במשנה דלקמן ולא ידעתי למה קלינן בטמא מת ולא בנדה. דנוגע בנדה נמי ראשון הוא. ואשה זו בימי נדת דותה היתה טמאה. והרמב"ם שם כתב כמו שנגע בנדה. או בטמא מת כו': במגע טמא מת לקדשי. וא"כ משקה של קדש שנגע בטבול יום הוי שני. ובקשה דברפ"ב דמעילה תנן מטלת העוף כו' הוכשרה ליפסל בטבול יום. ופי' הר"ב דלטמויי לא. כתבו התו' פ"ו דחולין דף פ"מ דמתני' דהכא אינה שמו' היא דתניא בתעילה רפ"ב אבא שאול אומ"י מחלה לקדש ע"כ ונפלאתי על הרמב"ם שכתב ה' מה' משכב כתב טבול יום לקדשים הרי הוא כראשון לטומאה. והיינו כשטמא דהכא ובפרק עשירי מה' אבות הטומאות כתב טבול יום פוסל תרומה וקדש. וכ"כ בפ"ז מהט"מ. ובשטמא דרפ"ב דמעילה. וכ"כ בשתיהן לפירוש זה הסדר וכן עוד בפירושו למשנה ה' פ"ב דט"י והראב"ד לא הסיגו גם הכ"מ לא העיר בכל זה. ולי נ"מ: ן שהיא אוכלת במעשריה' הר"ב כדין ט"י דטבל ועלה אוכל במעשר. דתנן במשנה ג' פי"ד דנגעים: וקוצה לה חלה. כתב הר"ב ואע"פי שנוגעת בחולין הטבולין לחלה. לאו כחלה דמו. ועיין מה שכתבתי בזה במשנה ב' פ"ג דחלה. ועוד הארכתי בסוף פ"ה דשביעית. ומשנה זו שנויה עוד לקמן מתני' ב' פ"ד דט"י: ומקפת וקורמה לה שם. סד"א נגזור דילמא אתי למגע בה מעברמה. קמ"ל גמרא ן שהיא טהור. כתב הר"ב דהאו להו משקין היוצאין מן הטבול יום וטהורין הן. כדתנן בריש פ"ב דט"י.

ומורה רבי יהודה ביושבת על משבר יומת' (גמ' ויצא) ויצא ממנה רביעית דם. שהיא מטמא משום כתם. אמר ר' יוסי לפיכך אינה מטמא באה': ן" בראשונה היו אומרי' היושבת על דם טהור. היתה מערה מים לפסח. חזרו לומר הרי היא כמגע טמא מת לקדשים. כדברי בית הלל ב"ש אומרים אף כטמא מת: ן ומודי שהיא אוכלת במעשר. וקוצה לה חלה. ומקפת וקורמה לה שם. ואם נפל מרוקה. ונדם טהרה. על בכר של תרומה. שהוא טהור. ב"ש אומרים צריכה טבילה באחרונה. ובית הלל אומרים. אינה

שמטמא משו' כתם. במשהו. שנעקר מחיים. ואין הלכה לא כרבי יהודה. ולא כרבי יוסי. הילכך לא שנא יושבת על משבר. ולא שנא שאר מתות. כלהו מטמאות משום כתם. ומטמאות באהל: ן מערה מים לפסח. מכלי אל כלי. לרחוץ בה את בשר הפסח. אבל במים אינה נוגעת. שהיא טבול יום. שטבלה לסוף שבועים. ואין לה הערב שמש עד יום שתוציא. שהוא תכף להבאת כפרתה. והכתוב עשה אותה טבולת יום. דכתיב (ויקרא י"ב) בכל קדש לא תגע. וקי"ל בכל קדש לרבות את התרומה. וטבול יום שני היא. וכשהיה מערה אינה נוגעת במים אלא בכלי. ושני אינו מעמ' כלי. אבל במי' לא תגע. הואיל ודם עשויין לרחוץ בהם את הפסח. דחולין שנעשו על טהרת הקדש כקדש דמו. חזרו לומר הרי היא כמגע טמא מת. טבול יום דינו כנוגע בטמא מת. שהוא ראשון דוקא לקדשי'. אבל לחולין לא הוי עדיל יום כנוגע בטמא מת לסיות ראשון. אלא שני. הילכך יכולה היא ליגע אפי' במים. שהמים חולין הן. וטבול יום שני הוא. ואין שני עושה שלישי בחולין. ואע"פ שהמי' הללו נעשי' על טהרת הקדש. שהרי לרחיצת פסח עשויות. אלא מהני שני בהו. דחולין שנעשו על טהרת הקדש לאו כקדש דמו: ב"ש אומרים אף כטמא מת. שהוא אב הטומאה. ועושה מגעו ראשון כך מגעו של טבול יום. ראשון הוא: ן ומודי שאוכלת במעשר. כדין טבול יום דטבל ועלה אוכל במעשר: וקוצה לה חלה. ואינה קורמה לה שם ומניחתו בכלי. ואע"פי שהיא נוגעת בחולין הטבולין לחלה. לאו כחלה דמו. ואין שינוי פוסל בהן: ומקפת מקרבת הכלי שהניחה בו החלה. אבל העסה. לפי שמצוה לתרום מן המוקף. מן הקרוב לדבר שהוא תורם עליו. ואם נפל מרוקה. ומלא טהרה. דהאו להו משקין היוצאין מן הטבול יום. וטהורין הן: צריכה טבילה באחרונה. ליל שמונים צריכה טבילה לאבול בתרומה.

אם

אם כהנת היא • ואם ישראלית היא • צריכה טבילה לביאת מקדש • מפני שטבולת יום אריך היא • והסיחה דעתה מן התרומה ומן המקדש: אינה צריכה טבילה באחרונה • וסומכת על הטבילה של סוף שבועיים • ודוקא לתרומה ולביאת מקדש • אבל לאכילת קדשים • מודו ב"ש שהיא צריכה טבילה אחרת לסוף שמונה • דקי"ל האוכן ומחוסר כפורים צריכים טבילה לקדש • הילכך לאחר שהביאה כפרתה • טובלת לקדשים: חן הרואה יום י"א • שהוא סוף ימי זיבה • ואין יום שלאחריו מצטרף עמו לזיבה • אפילו רואה יום י"ב וי"ג • אינה זבה גדולה בשביל כן לפי שהן ואין מצטרפין עם ימי זיבה: תחלת ימי נדה • בית

"אינה צריכה טבילה באחרונה: חן הרואה יום אחד עשר • וטבלה לערב • ושמש"ר • בית

אינה צריכה טבילה באחרונה • כתב הר"ב ודוקא לתרומה כו' אבל לאכילת קדשים מודו כו' דקי"ל האוכן כו' כדתנן במשנה ג' פ' בתרא דמגיגה אבל קשיא דשם פי' הר"ב דמחוסר כפרים פוסל את הקדש בנגיעה • ומשמע דהיינו נמי לאחר שהביא קרבנותיו • דבהכי איירי ושו הכא לא מצריך אלא לאכילה • והא דהתם בתגיגה בתחיל באכילה • משום דאוכן הוא כדמסיק דאוכן אינו פוסל בנגיעה • וכן לדברי הרמב"ם בתגיגה • ובגא"י דזבחים נמי מחוסר כפורים אסור בנגיעה • וזה שלא כמו שפסק בספי"ב מה' אבות הטומאות (הלכה ט"ו) • כמו שהעתקתי לשונו בתגיגה [ד"ה צריכי] • אבל עכשיו ראיתי בפ"ה מהלכות משכב (הלכה ל') • שם העתיק מסכתינו זאת דמסיק וכתב דיראה לו שאחר שהיא מטמאה את הקדש שהיא צריכה טבילה אחרת בסוף ואח"כ תגע בקדש • אע"פ שא"צ טבילה אחרת לאכילת התרומה והתם לאחר שהביאה קרבנותיה מיירי כדמיירם דברי הכ"מ דכתב קודם לכן שתשלי' ימי טוהר ותביה טהרה לכל • דבא להוסיף באמרו ותביה טהרה לכל • דהיינו שתביא קרבנותיה משום דקודם לכן אסורה ליגע בקדש כדמוכח מדבריו שבפי"ב מה' אבות הטומאות • ויהיו דבריו אלו לראון לפי מה שכתב בפירושו לתגיגה • ובגא"י דזבחי' • אבל סותרי את דבריו שבה' אבות הטומאות • דהתם כתב בהדיא דלגגיעה א"צ טבילה • לכן נראה בעיני דדבריו שבה' משכב • אינם אמורים אלא קודם שהביאה קרבנותיה והא דכתב ותביה טהרה לכל אין פירושו שבא להוסיף ולומר ושהביאה קרבנותיה • שא אחת מלתא הוא • שכשתשלי' ימי טוהר תהיה טהורה לכל כלומר שאינה עוד טבולת יום • ומותרת במגע בין לתרומה בין לקדש כדש"ד דהכ"מ וקאמר עלה דיראה לו שצריכה טבילה למגע • והיינו הכל קודם שתביא קרבנותיה • אבל לאחר הבאת קרבנות לא מצריך טבילה • שהבאת קרבנותיה מועלת לה • אחרי שהטבילה עצמה דקודם לכן • אינה אלא מעלה בעלמא • ואת"ת הרי כתר הכ"מ פי' זה • מדמוכח מדברי הרמב"ם שבהא"ה שמחוסר כפורי' עד שלא הביא כפרתו אסור ליגע בקדש • לי נראה דקושיא שאינה של כלום היא • דדברי דהתם סתומי בלתי ויוסר כל דברי הקדותי' לו בה' מכשב • דמצריך טבילה למגע קודם קודם שתביא קרבנותיה • ומיירי בהא"ה קודם שתטבול • ומשו' הכי גם אע מדברי דבשלא הביא קרבנותיו דאסור ליגע • וא"כ אין כאן סתירה כלל • ונפלאתי הרבה על החכם הכ"מ דדחיק נפשיה בפי' וטהורה לכל • מחמת דברי של הרמב"ם שבהא"ה • ונפל בבירא עמיקתא אינה • דהא הסתא לפי פירושו יש סתירה יותר מבואר ונגלית • והיא שהקשתי אני מאותן הדברי עצמן • שבהא"ה שמהם הולך ומבאר הדברי' שבה' משכב • ואיך ראה אחת • ולא ראה האחרת • ושתיהן בסקירה אחת בדברי' אחדי' הם נם קרין • והעולה מזה דהרמב"ם בתבורו בשתי המקומות בה' משכב • וה' א"ה • כוונתו שמחוסר כפורי' קודם שהביא כפרתו אסור בנגיעת קדש • אא"כ טבל לאחר הבאת קרבנותיו א"צ טבילה למגע • ומעתה דברי שבפירושו בתגיגה • ובא"י דזבחי' • נפרשם כמו כן דלא אסל למחוסר כפורי' במגע קדש אלא קודם הבאת קרבנותיו • ודכוותה באוכן נמי קודם שנטל זמן אמינותו • ואפ"ה נוגע בקדש ואינו פוסלו • ובהדיא מוכח בגמרא דזבחי' • דאוכן נוגע • דהיינו בזמן אמינותו • דאמשמע בשטבל סריך והא הדרא עליו אמינותו כו' ש"מ דשם אמינותו איירינן • וצריך לומר דהא דכתב הרמב"ם בהא"ה אוכן לאחר שתם זמן אמינותו • משום רישא נקט הכי • דאפ"ה אסור בהכילת קדש • אבל מה דמסיק וכתב דלא עשו מעלה זו אלא לאכילה אבל לגגיעה נוגעי בקדשי' קודם טבילה • ולמידק מינה דדוקא טבילה מינה מעכבת • לא כתב כן שא משום תחום • כפורי' אחר שהביא כפרתו • קודם שהביא קרבנותיו • אסור ליגע • כדבריהם אבל אוכן אין שום דבר מעכבתו מן הנגיעה • ואע"פ שזה דוחק • אבל מה נעשה דגמרא מוכחת דאוכן נוגע אפי' קדש שהם זמן אמינותו • וכמו שפירשתי דברי הרמב"ם שבפירושו • דלא אחר שמחוסר כפורי' אסור במגע • אלא קודם הבאת קרבנותיו כך כתבתי לדברי הר"ב שבתגיגה • שכשכתב מחוסר כפורי' פוסל בנגיעה • לא קאי אדלעיל מינה • דמיירי לאחר שהביא קרבנותיו • אלא דהשתא מחוסר כפורי' מתם קאמר שעדין לא הביא קרבנותיו ומשו"ה הכא דמיירי לאחר שהביא קרבנותיו לא כתב שא לאכיל: חן הרואה יום י"א • פי' הר"ב שהוא סוף ימי זיבה ואין יום שלאחריו מצטרף עמו • דכתיב או כי תזוב על נדתה סמוך לנדתה מופ"ג לנדתה יום א' מנין ת"ל או כי תזוב • (דקרא) כתיב כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה • או כי תזוב על נדתה • הרי או כי תזוב מיותר לרבות מופלג יום א' לתחלת נדתה שימים שבעה • והפליגה השמיני • ורמתה בט' וי' וי"א • ומה מצינו ברביעי שאחר סוף נדה • שראוי לספירת נקיים ורמוי לזיבה דהא רבינן ליה (מקרא דאו כי תזוב) אף אני אביא עד העשירי ועד בכלל שראוים לספירה שאם רמתה ג' רמשוני' תשבי ז' נקיים עד העשירי • שיהו נראין נמי לזיבה באיזה מהן שתראה ג' רצופין • ומצין לרבות י"א ת"ל בלא עת נדתה • ואפי' מופלג לימי' קרבה • ומרבה אני י"א שראוי לספירת או כי תזוב • דמרבינן ליה הרביעי לסוף נדה • ומשכי ליה ז' נקיים עד י"א והוא בכלל • ומוציא אני כי"ב שאינו ראוי לספירת או כי תזוב • בברייו בגמי ולעיל סג"ד • פי' הר"ב בי"א יום הל"ת הן • תנאי גנהו הך דהכא ר"ע היא ודלעיל ר"ש • כדאיתא בגמרא דסרקין (דף ע"ג) • וטבלה לערב וכו' כתב הר"ב דב"ש סברי יום י"ג בעי שימור וכל היכא דבעי שימור אינה טובלת אלא ביום

כדתנן במסכת ע' ס"ב דמגילה וע"ס: שמטמאין משכב ומושב. הואיל וכזבה קטנה היא וילפינן לה מדכתיב (ויקרא ט"ו) כל המשכב אשר תשכב עליו כל ימי זובה כמשכב נדתה יהיה לה ימי לרבות שני ימים. כל ימי לרבות אחר זוכתב הר"ב ואפי' הבועל דהא מטמאין קתני וילפינן מדכתיב (שם) כל ימי זוב טומאתה כימי נדתה מה נדה מטמאה את בועלה בנדה. וברש"י פ"ק דזבים (ד"ה כ"ס) אכתוב דלבועלה תולין. ואם כן קרא אסמכתא בעלמא: גרגרן פי' הר"ב ומורים ברואה בתוך י"א יום. ואפי' בעשירי אע"ג דאינה ראויה לבוא לידה זיבה בגמורה. הרמב"ם. וכרבי יוסף דאמר הכי בגמרא:

נשלמה מסכת נדה

בש"א מטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן בה"א פטורין מן הקרבן טבל ביום שלאחריו ושמשה את ביתה ואח"כ ראתה. בש"א מטמאין משכב ומושב ופטורים מן הקרבן. ובה"א הרי זה גרגרן ומורים ברואה בתוך אח"עשר יום יטבלה לערב ושמש שמטמאין משכב ומושב. וחייבין בקרבן טבלה ביום שלאחריו ושמשה. הרי זו תרבות רעה. ומנען ובעילתן תלוים:

נשלמה מסכת נדה

בש"א מטמאין משכב ומושב. ואפי' הבועל מטמא משכב ומושב לטמא לוכלין ומשקין מסני שהוא כבא על שומרת יום כנגד יו' דסברי ב"ס יום י"א בעי שתור: וכית הלל פוטרים מן הקרבן דסברי יום י"א הואיל ואין יום שלאחריו מצטרף עמו לזיבה לא בעי שתור מיהו לענין טומאה מודו דבועלה מטמא תדרבנן. גזרה יום י"א אטו תוך י"א דטמא בועלה מדאורייתא אבל לענין קרבן להביא חולין לעזרה לא: טבלה ביום שלאחריו. דעבדה שתור קלת. ושתור מעליא היא. אלא שתוך י"א יום אסור לעשות כן שלא תבא לידי ספק. שמא תראה לאחר שמים ומצטרפין הימים לזיבה: מטמאין משכב ומושב. תדרבנן ומשמא אפי' בועלה משכב ומושב גזירה אטו תוך י"א: ופטורין מן הקרבן דהא עבדה שתור. ואע"פ שחזרה ורחצה אין מצטרפין לזיבה שהרי תחלת נדה היא: גרגרן. מתהר לחטא שמא ירגיל בכך תוך י"א. אבל לענין טומאה טהור: וחייבין בקרבן אפי' לא תראה לאחר דהא בעיא שתור ואמא לא שתרה כלל ונמצא שבעל זבה קטנה: טבלה יום שלאחריו דעבדה קלת שתור ושמשה: הרי זו תרבות רעה שמא תראה אחרי כן ותצטרף לשל זכיו ואין שבילתה טבילה: ומנען לענין טומאה וטהרה: ובעילתן לענין קרבן תלויין שאם תראה מנען מנע זבה ומייבן קרבן בבעילתן. ואם לא תראה מנען שהור. ופטורי מן הקרבן על בעילתן:

נשלמה מסכת נדה

סידר אחר נדה מכשירין והכנון היה לסדר אחר נדה זבים אבל הקדים מכשירין על זבי. כמו שהקדימו הכתוב שהרי מכשירין בפ' ויהי ביום השמיני וזבים בפ' זאת תהיה תורת המצורע כך כתב הרמב"ם וקשיא לי דא"כ נדה נתי הקדמה מכשירין אלא עוד אלא שאף זבים היה ראוי להקדים על נדה אחרי שנמשך לסידור הכתובים שהרי דין הזב מפורש בכתוב קודם דין הנדה ואף אם נאמר שיש לנדה דין קדימה על זבים דשכיח' טומאה. וכן באשה א"א שתבא לידי זיבה אא"כ שתיפה כבר נדה ועוד דיולדת שהימי נדה דוקא הטמא כתיב בפ' תוריע קודם לפרשת זבים שבואת תהיה. מ"מ מה ראה על ככה להכניס מכשירין ביניהם וה"ל להקדים מכשירין לשתיהן כמו שהיא קדומה בתורה או לאחרה אחר שתיהן הואיל ונתאחרה אחר נדה. ואם נמשוך הוה אחר סידור התורה. ואפשר לי לומר דשם נדה קדים בתורה אף למכשירין שכן רחל אמרה (בראשית ל"א) כי דרך נשים לי ושתם דרך נשים. נדה. שהוא רגיל ושכיח ולא זיבה:

מסכת מכשירין

פרק א כל משקה ושבעה הן כמו שכתבם הר"ב ומנינן להו במשנה ד' פרק בתרא. והשם פי' הר"ב מיהיכא ילפינן לה: שתחלתו לרצון. פי' הר"ב בשביל שתודה הקערה או לשאר בשתיסין של תנים כדלקמן ס"ד משנה ג': הרי זה בכי יותן. כתב הר"ב אין אוכל תקבל טומאה עד שיבוא עליו מים כו' פירוש מסתבלא שאם אתה אומר המקבלים הכשר שלא כאו בתחור אין לך עלו לקבל טומאה תכלון ואילך אין שום אוכל מקבל טומאה עד שיבוא עליו מים או אחד מן'

מסכת מכשירין

פרק א כל משקה שתחלתו לרצון. דניחא ליה בהכי משקין בשביל שתודה הקערה או לשאר משקין: אע"פ שאין סופן לרצון שנפלו על הפירות לא ניחא ליה אע"ה הוי הכשר אי נתי סופו לרצון בשנפלו על הפירות. אבל בתחלת ביאתן היה הדבר קשה בעיניו הכל הוי הכשר: הרי זה בכי יותן. כלומר האוכלין שנפלו עליהן משקין הללו. מוכשרין

מסכת מכשירין

פרק א כל משקה שתחלתו לרצון. אע"פ שאין סופו לרצון. שאו שסופו לרצון אע"פ שאין תחלתו לרצון הרי זה בכי יותן. משקין

מו' משקין שהן מיסיין שמן חלב שכש דס טל דכתיב וכי יתן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא · וכתיב יתן וקדיקן יותן מה יתן דניחא ליה · אף יותן דניחא ליה : מטמאין לרצון ושלא לרצון · כיון דטמאין הן · טומאתן והכשירן באים כאחד · ואם נפלו על הפירות אפי' שלא לרצון מטמאין אותו דלא בעינן דניחא ליה · אלא כשבא המשקה קודם לטומאה · דכתיב וכי יתן מים על זרע והדר ונפל מנבלתם עליו · אבל כשהמשקה והטומאה באין כאחד · כגון שהמשקין טמאין · לא בעינן דניחא ליה : ב המרעיד את האילן · מגענעו: או את הטומאה · כגון שהניח עורב שם · שרץ או כזית מן המת או נבלה · ונשאר בין ענפי האילן: אינו בכי יותן אם מחתת רעדה זו נפלו מי גשמים שבאילן על פירות שתחתיו · לא הוכשרו : כיון שאותם שבו · משקי' היוצאי' מחמת הרעדה · ומשקי' הנשארי' באילן · ונפלו אחר כך על הפירות · הוכשרו · דאחשובי אחשבינהו וכתלושים דמו : מפני שהוא מתכוין שיצאו מכולו · נתכוין להוציא כל המים מן האילן · ונשארו לאו דעתיה עליהו ולא מכשרי : ג המרעיד את האילן · להפיל פירותיו : ונפלו על חברו על אילן אחר · ומאותו אילן נפלו על הזרעי' ועל הירקו' המחוברי' לקרקע · ומשקה טופח על אותן הזרעים מן המים שרגילין להשקות אותן · או מגשמי' שנפלו עליהן : בש"א הרי הן בכי יותן · דכיון דידע שיה שיפלו פירות הללו על אותן ארעים שיש עליהן משקה טופח · גלי דעתיה דניחא ליה · והוכשרו הפירות שנפלו על בכי אותן זרעים לקבל טומאה : ובה"א אינן בכי יותן · כיון דלא נפלו להדיא מהאילן על הזרעי' אלא מאילן לאילן אחר : מולי קופרי · כך היה כינויו : טבעון · שם מקום : עד שיתכוין · והני הואיל ומאילן לאילן או מסכה לסכה נפלו · אין

"משקין טמאים מטמאי' לרצון ושלא לרצון: ב המרעיד את האילן להשיר ממנו אוכלין או את הטומאה אינן בכי יותן להשיר ממנו משקין בש"א היוצאין ואת שבו בכי יותן · בה"א היוצאין ואת שבו אינן בכי יותן מפני שהוא מתכוין שיצאו מכולו : ג המרעיד את האילן (ס"א ונפלו) ונפל על חברו או סוכה ונפלה על חברתה ותחתיהן זרעים או ירקות המחוברין לקרקע · בש"א בכי יותן בה"א אינן בכי יותן · א"ר יהושע משם אבא יוסי חלי קופרי איש טבעון תמה עצמך אם יש משקה טמא בתורה · עד שיתכוין ויתן · שנאמר (ויקרא י"א) וכי יותן מים על זרע : ר הנוער

עליו מים · ומהו לומר אבר יבא עליו מים · רש"י בפי' המומס · ובפ"ט דחולין דף קי"ח תניא כשם שאין (זרעים) מקבלין טומאה · שלא לכשיתלשו סירש"י כדאמרי בת"כ אם אתה אומר מחוברי טמאין · טמאת אם הכל · שאין לך מחוברין שאין ערבי' מלויין אצלם ע"כ · כך אין מקבלין הכשר עד שיתלשו : משקין טמאים מטמאין · לרצון ושלא לרצון · ועיין במשנה ב' פ"ד · ועוד עיין בספ"ג דטבול יום: ב ואת שבו בכי יותן · כתב הר"ב דאחשובי אחושבינהו וכתלושים דמו · עיין מ"ש במשנה ג' פ"ד · ובפ' הר"ב שם משנה ז' : ואת שבו אינן בכי יותן · ואע"פי שנשארו ממקום למקום · הרמב"ם פי"ב מהלכות טומאת אוכלין :

ג המרעיד את האילן ונפל על חברו או סוכה ונפלו כו' והר"ב העתיק ונפלו על חברו וכן הוא בכ"א · ומפרש הר"ב שהפירו' נפלו · ולענין שיהיו מוכשרי' מהני' שעל הזרעי' וירקו' המחוברין וכן פי' הרמב"ם אבל באיבורו פי"א מהש"א [הל' ט"ז] העתיק כגי' הספר ונפל כו' ונפלה בו' ותתוך דבריו שם כתב הכ"מ שהוא הפרש שמרעיד האילן להסיר ממנו פיס ונפל על חברו · או סוכה ונפלה על חברתה ותחתיהן זרעים כו' ונפלו על הפירות המחוברין אם נגעו באותן מים · פירות תלושין · לא הוכשרו · אפני שאותם מים · אינם אשובים תלושי' ברגון · לפי שלא נתכוין שיפלו על אותם זרעי' וירקות המחוברי' לקרקע · ואלו היו אותם זרעי' וירקות תלושי' אע"פ שלא נתכוין שיפלו עליה · כיון שנתכוין להסירם מהאילן ונפלו על התלושין · הוה ליה כתלושין ברגון ע"כ · ומלאתי בגא"י שנתחק כל פי' הרמב"ם שלפניו על המשנה הזאת ונכתב פי' אחר והוא ע"ז הדרך שכתב הכ"מ והראב"ד גורס ג"כ כגי' הספר · ומפרש ואמר שמרעיד האילן או הסוכה להפיל אותן · ב"ש סברי כיון שמתכוין להפיל אם האילן או את הסוכה ואין לה עוד צורך שישארו עליה המשקין (א"כ מחשבת נפילת האילן והמשקי' שעליו מחשבה אחת היא והרי הוא כמו שהרעיד (להסיר) מהם המשקי' על הזרעי' שמתחיכן והרי הן בכי יותן · וב"ה סברי אע"פי כן אינו כמרעיד (להסיר) ממנו משקי' · שהרי אינו מתכוין שלא להפיל הסוכה עצמה · והא דנקט זרעי' וירקות המחוברי' תחתיהן · רבותא הוא לב"ש אפ"י שמחוברי בשעת הכשר אם נתלשו ומשקה טופח עליהם · הרי הן בכי יותן · א"ל אם נתלשו עם נפילת הסוכה והמשקי' עליה · סברי ב"ש התלישה והכשר בהן כאחת · והרי הן מוכשרין ואע"פי שנגבו מיד · וב"ה סברי אינן מוכשרין וכתב עליו הכ"מ שספתי ישקילא דדוחק לומר דאשמועי' רבותא לב"ש דלית הלכתא כוותיהו · ע"כ · ועיין במשנה ה' ס"ד לכתוב כיונא בזה להרמב"ם (ועוד מיין כיונא בזה ברים מס' שבול יום · וכתב עוד הכ"מ וז"ל ומ"ש ואם נתלשו ומשקה טופח עליה · הרי הם בכי יותן · ומשמע דלב"ה אינם בכי יותן · וסתם מתני' כב"ד דהכשירין נבי פירות שנפלו לאחת המי' · וגבי לגון שבתעריה · ובני קופה שהיא תלאה תורתוסין שפע"פי שנפלו הפירות במים שבקרקע כשהוציא הפירות מהם ה"ל כאו ונפלו במים תלושין · ומיהו נשמע דה"ה כשנפלו מים על ירקות המחוברי' ונתלשו ודוחק דאתו הני שתמא דלא כב"ה ע"כ · ולדברי הר"ש ניקוסה דתורתוסין לא קשיא כלל כאו שלעתיק דבריו שם · דעם הוצאה בעינן נמי שחשב ונדים ובכך מתורץ ג"כ מה שהקשה עוד הכ"מ מהבונר לגת שאם כשנתלשו והיין טופח עליה · מודו ב"ה שהוא בכי יותן · דהתם ודאי דניחא ליה : אין סוכה · דהיינו ענף של אילן יהר"ש וכן במהר"ם ורמב"ם פי' סוכה מהם ועיין מ"ש בדפ"ג דזבי : משקה טמא . ר"ל מוכשר · כי הרבה אומרי' הים הואת שתא · בעבור מוכשר וטהור של הדבר

א סס פ"ב מלי ב בנ סס פ"ב הל' ט' ר סס מלב' יו

הדבר שאינו מוכשר הרמב"ם במשנה דלק: ד הנוער אגוד
של ירק. פי' הר"ב כגון ירק שירדו עליו גשמי' וכו' ומנערו כדי
שיצאו ממנו מים וירדו מצד העליון לצד התחתון מקלח נקלח.
בש"א בכי יותן כיון דהשת בשע' ניעור הוה ניחא לי' שירדו מים
מצד העליון לצד התחתון ומתוך
כך ופלו המים מן האגודה חשיב
הכשר יבה"א אינו בכי יותן. כיון
דהיה מתנקלח יהיו מים של זאת
האגודה בצד העליון. נהי דבצד
התחתון ניחא ליה שירדו דרך שם
מ"מ כל האגוד' אתיא ותחתוני
שוה לעליונה. א"ל כ"ה לב"ש.
והרי הנוער את הקלח אחד. וכי
מוششין אנו שמא יצאו מעלה
לעלה. בתתי'. וכי איכי דהתם
אין מוششין. ה"ב באגודה לא
ניחוש. א"ל שהקלח אחד. פי' לא
דמי אגודה לקלח. דשם קלח
אחד הוא. וכל עלין שבו דין אחד
להם. אבל אגודה אין שבורה לעשות
כל קלחין שבה אחד. כמו שאנו
עושים כל עלין שבקלח א'.
כי"ל לפרש מהר"ם. הרי המעל'
שק מלא פירות' כו' עיין במשנ' ז'
פ"ד: אבל אם העלה כמו אבל
שרש אשתך. (בראשית י"ז)
כלומר בשא מודיני כ"כ מהר"ם.
וכן במס' מעילה פ"א משנה כ'.
רבי יוסי אומר התחתון טהור
שלא נתכוין שיבלל השק התחתון
אבל נתכוין להניח בו השק
העליון שלא יבלל. ונמצא בלילת התחתון שלא לרצון. הרמב"ם
וכתב עוד דהלכה כר"י. אבל בתבורו פי"ד מהט"א כתב כת"ק:
טהור ר"ל אינו מוכשר. כי הרבה אומרים כו'. הרמב"ם
כמו שהעתקתי (סוף משנה) דלע': ה הממחק והר"ב העתיק
המחק וכן מייתי לה בגמ' פ"ב דכריתות דף ט"ו. אבל הר"ם
העתיק בגירסת הספר. וכן הרמב"ם בפירושו. ובתבורו פי"ג
מהט"א: הבריישה והוא מחובר לקרקע. אם נפל עליו שלא
לרצון. הרמב"ם: והסוחט שערו בבסותו. והר"ב העתיק
בשערו ובבסותו וכן העתי' הר"ם וכי מייתי לה בגמ' דכריתו'
והרמב"ם העתיק כגי' הספר בפירושו ובתבורו ומפרש שסוחט
שערו בבגדיו לנגבו: הוצאין בכי יותן. לע"ג דשלא ילקה
הכותל אינו בכי יותן (כדתנן במשנה ג' פ"ד) התם משום דלא
ניחא ליה דאתו. וה"ב לע"ג דלא ניחא ליה מעיקרא ת"מ כיון
שהוא עצמו דוחקו להוציא מהם המים. אם שבונהו. תוספת
דכריתות (ד"ה והיולאין): ו רבי רקן אם היה יפות הרבה
שעושים אצלינו בבחינת הפולין הטחונים. רואין אם נמצא
ונתלחלח כשעופרי' בו' מודע שיתבטל מהר' כי היותו מקבל הליחות במהרה. אות א' פתיחת נקבינותו. ובגמ"ו מוסת שגרתו פקות
פרמב"ם. ולדבריו א"ל שיטול רוק מפיו על העדשי' כדפי' הר"ב. אבל אותן הליחות והויע שתויי' הערשי' בסבת הנפיחה ביה פליגי
רבנן ור"ם ת"ם בפירושו גם בתבורו פי"ד מהט"א ודברי הר"ב מוסכמים מפי' הר"ם:

ד הנוער אגוד' של ירק. וירדו מצד העליון
להתחתון. בש"א בכי יותן. בה"א אנם בכי
יותן. אמ' ר' ב"ה לב"ש. והלא הנוער את
הקלח. חוششין אנו שמא יצאו מן העלדה
לעלה. אמרו להן ב"ש שהקלח א'. ואגודה
קלחי' הרבה. אמרו להם ב"ה. הרי המעל'
שק מלא פירות. ונתנו על גב הנהר. חוششין
אנו שמא ירדו מצד העליון להתחתון. אבל
אם העלה שנים. ונתנן זה על גב זה. התחתון
בכי יותן. ר' יוסי או' התחתון טהור: ה
הממחק את הכרישה. והסוחט שערו
בבסותו. ר' יוסי או'. היוצאין בכי יותן. ואת
שבו אינן בכי יותן. מפני שחוא מתכוין
שיצאו כולו: ו הנופח בעדשים לבדקן.
אם יפות הן. רש"א אינן בכי יותן (גמ' ל"ג
וחב"א בכי יותן) ו' האוכל שומשמין באצבעו
משקין שעל ידו. רש"א אינן בכי יותן. וחב"א
בכי יותן. הטומן פירותיו במים מפני הגנבי'
אינן בכי יותן. מעשה באנשי ירושלי' שטמנו
רבילתן במים מפני הטיקרין. וטהרו ל"ה ן
חבמים. הנותן פירותיו בשבולת הנהר
להביאן עמו. אינן בכי יותן: פרק ב

אין זו כוונה. ומעמיהו דב"ה קאתר: ד הנוער אגודה של ירק
כגון ירק שירדו עליו גשמי' או שנפל במים שלא לרצון. ומנערו
כדי שיצאו המים: מוششין אנו. בתמיה. כלומר לדבריכ' היו
לנו לחוש גם לזה: המעלה שק מלא פירות שנפל במי' שלא לרצון
והעלהו. והניחו על שפת הנהר:
התחתון טהור. כלומ' אף התחתון
טהור. וכ"ש העליון: ה המחק
את הכרישה. לוחק את הכרישה
כדי שיצא ממנה הטל: כרישה.
חציר בל' מקרא. פירו"ש בלע"ז
ובערבי כורא': והסוחט בשערו
ובבסותו. שהיה בא בדרך וירדו
גשמי' בשערו ועל בסותו. וסוחטו
בהן כדי שיצאו המי': ואת שבו.
משקין הנשארי' ונפלו אח"כ על
הפירות: מתכוין שיצאו מכלו.
דנתכוין להוציא מהן כל המים.
ולאו דעתיה על הנשארי' הילכך
לא מכשירי. כב"ה דריש פירקין:
ו הנופח. בפיו. בעדשי'. ויצא
עליהן רוק מפיו בנפיחתו והרוק
היוצא מן הפה. מתולדות המים
הוא חשיב: אינן בכי יותן. כיון
דלא נתכוין לכך: וחב"א בכי
יותן. כיון דנתכוין לנפח. ודרך
הרוק לצאת ע"י נפיחה. והלכה
כחכמי: האוכל שומשמין באצבעו
כגון שהיה שומשמין בידו אחת
ואצבעו שבידו השנית מכניסה
לתוך פיו ללחלחה ברוק. ונותנה
בשומשמין שבידו השנית. והן
נדבקין בה. ומכנים בפיו ואוכל. ומחתת כן נתלחלחה היל
שהשומשמין בה. ויש בה משקה טופח: רש"א אינן בכי יותן.
דללחלחה אצבעו נתכוין ולא ללחלח היל שהשומשמין בה. ורבנן
סברי כיון דלחשביה באצבעו. מכשיר אפילו שלא לרצון כדתנן
בריש פירקין כל משקה שתחלתו לרצון אע"פי שאין סופו לרצון
הרי זה בכי יותן. ור"ם סבר דלא היה מתחלתו לרצון שלא המשק'
המלחלח האצבע בלבד. והנשאר שנתלחלחה בו היל. לא היה
לעולם לרצון. ואין הלכה כר"ם בכל מתני' הסריקין. ויתלקטו אל
יפקח אבנים ריקים (שופטי' י"א) תרגמינן גיברין כריקין. ל'
אינן סרק שאינו עושה פירות. פ"א סריקין גבנים. שכן בל'
ישמעאל קורהין לגבני סרקין. ויש גורסין סקרין ל'. לא היה
סקריקין ביהודה בהרוגי המלחמה דבר הנזקין. פי' גוללין
ומגנסין: בשבולת הנהר שביל הנהר ומרוצת מימיו לשון וסבולת
שטפתני (תהלי' ס"ט): להביאן עמו. שלא היה יכול לנושאן
ומשיטן בנהר:

פ"ב זיעת בתי' טהורה אינה מכשרת הורעי' לקבל טומאה:
זיעתו טמאה דמחמת המי היא ודוקא בא במי'
שאובין אבל בא במי מחוברי' דלא מכשרי' לא ד"ש ב' הסיגא
מיהא תלוסי' נמהו לא לרצון נתלסו ב מרחץ טמאה ' של מים
שאובין: זיעתה טמאה מכשר' את הסירות ומטמאתן וטהורה כלו'
וזיעת מרחץ טהורה כגון מרחץ
של מי מעין דלאו מים שאובי' נמהו
הרי היא בכי יותן שהזיע מכשר'
את הסירות: אם טמאה הבריכ'
כל זיע שזיע הבית מחמתה
מכשרת ומטמאה ' אבל שלא
מחמתה ' הוא לה זיעת הבית
וטהורה ' ג ברזל טמא ' שבא
מסברי כלי טמאין: שבללו שברפו
ועברו עם ברזל טהור שבא מן
העשה: אם רוב מן העמא טמא '
חכמי' גזרו על כלי מתכו'
שנטמאו ושברן והתיכן ועשו מהן
כלי' שיחזרו לטומאתן היסל' מל
ש"זה עליהן נ"ו" ויטביל ויעריב
שמשן: גסטריות ' כמין קדרות
עשוי להשתין בהן ' ובלשון ערבי
קורין להן בסריא"ם ' שיראל
ונכרי מטילי' לתוכן ' משתיני'
לתוכן ושתקשל נכרי' שמא דגזרו
עליהן שיהיו כזבין לכל דבריהן:
מי שפיכו' מים שרחצו בהן '
ושופכין אותו לתוך ובחזק' טמאין
הן: אימתי מתבטלין מי השפיכות
ברוב בזמן שקדמו הן ואח"כ רבו
עליהן מי גשמי' אפי' נפלו עליהם
משהו מי שפיכות טמאים: ד
המטהר את גנו ' גרסינן ואיתא
דגרס העורף את גנו ' פי' שטח
גנו טיט או סיד להשוותו רוחתי'
שנותנין עלין כשמטהרו ' או
כשטחו בטיט שתמן שופכין הן
ומטמאין ' וכן המים שמכבס בהן את כסותו: וירדו עליהן
גשמי' ' שהן מים טהורי' ' והגיע או הכסות ' מנטפי' מים:
אם רוב מן הטהור טהור ' כגון שבתחלה היו מנטף טפים
דקות ' ולאחר כן מנטף טפי' עבות ' בידוע שרוב מן הטהו':
אם הוסיפו לנטף ' שמתחריס הטפי' לירד זו אחר זו יותר
מבתחלה ' גרור ' דודאי רבו ואע"פ שאין הטפות עצמן יותר
גדולות ממה שהיו בתחלה ' ואין הלכה כרבי יוחנן: ה רוחץ
בה מיד ' למולאי שבת ' ואין צריך להתפון כדי שיחמו ' דכיון
דרוב נכריים ' אדעתא דנכרי הוחמו: אם יש בה רשות '
המלכות קרויה רשות ' מפני שהרשות בידה לעשות כרצונם ' ואלו דוקא אלא אם יש שם אדם חשוב שיש לו ' עבדי' שמשמין
לו ' קומקומיות מים בכת אחת ' מותר

פ"ב זיעת בתי' בורות כו' ואפי' בן טמאי' הרמב"ם בפירושו
ובחבורו פ"י מהט"א בורות שיחין ומערות
מפורשי' בכמה דוכתי ומהן בסדר זה במשנה ד' פ"ק דמקואות:
בא במי' שאובין כו' כתב הר"ב אבל בא במי' מחוברי' כו' לא
לרצון נתלסו ' וכך כתב הר"ם ' וכ"ל דתיירי שלא בא בחול למובו'
דלא תקשי ממתני' דרפ"ה ועוד
עיין מ"ש שם במשנ"ה ב מרחץ
טמאה פי' הר"ב של מים שאובים
זיעתה טמא מכשרת את הסירות
ומטמאתן וכ"ס הר"ם וקשה דאע"ג
דשאובי' הם ' לא מפני כן הן
מטמאין אע"פי שמכשירין ' וכ"ל
דשאובי' ועתאי' הן ' והרמב"ם
מפרש דמרח' שזיעתו בא מן המי'
שבתוכו' מש"כ זיעת בתי' ובורות
דלעיל ואם בית' המרח' טמאה
זיעתה טמאה וכו':
ג ברזל טמא כו' כתב הר"ב
חכמי' גזרו כו'
כמפורש ' ברפי"א דכלי' ' ושם
שנויה משנה זו במתניתין
ד': אבל אם קדמו מי גשמי'
אפי' כ"ם למי שפיכות טמא
ומשקין טמאי' שירדו לטהורי'
מטמאין בכ"ם ' הרמב"ם פ"ב
מהט"א (הלכה כ"ו) ' והקשה
הכ"מ דאדרבה הל"ל כשנפלו מי
שפיכות לתי גשמים ' קמא קמא
בטי' (עיין בפי הר"ב במשנה ח'
פרק בתר' דט"ו) ותירץ דהכא
שאין מים אלו מכונסי' אלא הולכי'
ונינגרי ' הלכך המים הבאים
באחרונה הם שוטפי' את הראשוני'
הלכך בתר בתראי אזלינן ע"כ '
אבל אין נראין מדברי הר"ב
לנפי' משנ"ד פ"ק דמקואות ' דהתם
מייתי למתני' דהכא ' ולא מיירי
התם בימי שפיכות הסוטפים
דוק' גם מדברי הרמב"ם עצמו בפ"ט מה' מקואות (הלכ' ט"ז)
נראה דתיירי בנתפכין וקוין ול' הראב"ד טמא לא ידעתי טעם
לזה ואולי תפני שמשמה סולפו בתחלה ' הוחזקו גם הם בתי
שפיכות שכב נשכחה נפילת ע"כ ' וכתב הכ"מ ואח"ת שלפי טעם
זה אפי' לא נפלו מי שפיכות נמי ' וי"ל דלא נזוה אלא שיש שם מי
שפיכות ' ופשוט הוא ' ע"כ: ה רוחץ מיד ' עיין מ"ש
במשנ' ב' פ ג דבילה: באמבטי פירשתיו במשנה ד' פ"ד
דנדרי: וכלי

ו" מצא בה ירק נמכר · אם רוב נכרי' · לוקח מיד · ואם רו' ישרא' · ימתין כדי שיבואו ממק' קרוב · מחצ' למחצ' · ימתין כדי שיבואו ממקו' קרוב · ואם יש בו רשות · לוק' מיד: ז' מצא בה תינו' מושלך · אם רוב נכרי' נכרי · ואם רוב ישראל ישראל · מחצה למחצה ישראל · רבי יהודה אומר הולכין אחר רוב המשליכין: ח' מצא בה מציאה · אם רוב נכרים · אינו צריך להכריז · ואם רוב ישרא' צריך להכריז · מחצה למחצה צריך להכריז · מצא בה פת · הולכין אחר רוב הנחתומין · ואם היתה פת עיסה · הולכים אחר רוב אוכלי פת עיסה · ר' יהודה אומר אם היתה פת קיבר · הולכין אחר רוב אוכלי פת קיבר:

ט מצא

ר"ע מברטנורה: לרחוץ בה תיד ואע"פ שרוב העיר ישראל · דאמרי' לשמו של אותו אדם חשוב הוחמו: ו היה בה ירק נמכר · ירק שנתלש בשבת · נמכר למ"ש: אם רוב נכרי' לוקח מיד · דכיון דרוב נכרי' אדעתה דנכרי' נתלש: כדי שיבואו ממקו' קרוב · שיש שם ירק · ואף ע"ג דשיהובא ממקום רחוק · א"צ להמתין אלא כדי שילקטו ירק ממקו' קרוב שיש בו ירק ויביאוהו משם · שלא אמרו חכמים ולערב ימתין בכדי שיעשו · אלא גזר שמא יאמ' לנכרי בשבת לך והבא · וכשרואה שצריך להמתין לערב · כדי שיבא הדבר ההוא · ואפי' ממקו' קרוב לא יאמר לנכרי להביאו בשבת: ואם יש שם רשות לוקח מיד · דאדעת' דאדם חשוב רגילין תמיד להביא · ולא אדעתא דישרא' הביאוהו: אם רוב נכרי' נכרי · ו[...]ר להאכילו נבלות וטרפות [...] ורמשים בידי': ואם רוב ישראל ישראל וחייבי' להחזיר לו אבדתו כישרא' ורבותא קמ"ל דמוציאין ממונו מיד ישראל שזכה בו · ולא אמרי' אוקי ממונא אחזקתיה שזכה בו · עד דמייתי ראיה שהוא ישראל: מחצה על מחצה ישראל · לענין נזקין · שאם שורו נגח שור של ישראל משלם חצי נזק בלבד · ואינו משלם נזק שלם · כדין שור של נכרי שנגח שור של ישראל · דבין תם בין מועד משלם נזק שלם · דמצי אמר ליה אייתי ראיה דלא ישראל אנא ושקול · ולשאר כל הדברים הוי ספק · ודנינן להחמי' מי שהרגו אינו נהרג עליו · קדש אשה צריכה גט מספק · ואינו כישראל גמור עד שיטבול לשם גרות: אחר רוב המשליכין · היינו אחר הנכרי' · ואע"פ שהן מועטו ואפי' לא היה שם אלא נכרית אחת · היא חשודה להשליך · ואין הלכ' כר' יהודה: ח רוב נחתומים · אם רוב נחתומים נכרים הפת אסורה · דפת של נכרים היא מ"ח דבר שגזרו בו ביום: פת עסה · פת נקיה · פת קיבר · פת שאינה נקיה: אחר רוב אוכלי פת קיבר אם רובן נכרים הפת אסורה · אי נמי יש לפרש אחר רוב נחתומין · אחר רוב אוכלי פת עסה וכו':

אם

תוספות יום טוב: ו כדי שיבואו ממקו' קרוב · כדי שילך הנכרי ויתלוש ויגמור כמל' כה ויחזור לכאן · והא דלא הזכיר שיעור התלישה לפי שהיא נעשית בשעה מועטת · הר"ן פ"ג דביצה · ומ"ש הר"ב שלא אמרו כך אלא גזירה שמא יאמר לנכרי לך והבא כלומר לך ולקט' וכן לשון התוס' דביצה פ"ג: ממקום קרוב · כתב הר"ב ואע"ג דשמא הובא ממקו' רחוק כו' ובמשנה ד' פכ"ג דשבת דתנן אא"כ באו ממקו' קרוב · ופי' הר"ב שנודע לנו בבירור שבאו ממקו' שבתוך התחו' כו' ולפי זה מקו' קרוב היינו בתוך התחו' · וא"כ קשה מ"ש הכא מהתם · דהכא משמע תלינן דממקו' קרוב דהיינו בתוך התחום באו · ושמא יש לחלק דהתם לענין מת · ואוושא מלתא טובא · איכא למגזר טפי · וכיוצ' בזה כתבו התוס' פ"ג דביצה ד' כ"ד · שיש חילוק בין מת לדברי' אחרי' · דאוושא טובא מילתא · דהכל יודעין שהובאו בשבילו ואיכא למגזר טפי · אבל הר"ן בפ"ג דביצה גבי נכרי שהביא דורון לישראל · כתב שאם נסתפק לו מהיכן הביאן כדי שיבואו מחוץ לתחו' · והביא עליה מתני' דהכא · ושמעינן מינה דדעתו כמו דמתני' לא קתני כדי שיבואו ממקו' קרוב · אלא כי ידעינן בודאי שבתוך התחו' הובאו · וא"כ מקו' קרוב דהכא · לאפוקי מקו' רחוק ותרוייהו חוץ לתחום ואין מקו' קרוב דהכא כמו מקו' קרוב דפכ"ג דשבת · ובזה נוכל לתרץ דברי הר"ב ג"כ · ושאין חילוק בין מת לירק דהכי' · אלא דמקו' קרוב דהכא לאפוקי מקו' רחוק ולעול' בחוץ לתחו' · וצריך להמתין עד שיבואו ממנו · אבל אין חוששין שמא בא ממקו' יותר רחוק מזה: אם רוב נכרי נכרי · פי' הר"ב ומותר להאכילו נבלו' וכו' בידי' · וכ"ש שלא יחזירו לו אבד' · ולנזקי' כמ"ש ספ"ק דכתובות · וכתבו התוס' (דף ט"ו) דלענין פקוח נפש אינו כן · כדתנן במשנה ז' פ' בתרא דיומא: ואם רוב ישראל ישראל · פי' הר"ב וחייבי' להחזיר לו אבדתו כישראל · ורבותא קמ"ל דמוציאין ממון מיד ישראל (דמע"ג) · דאמרו רבנן המחזיר אבדה לנכרי · עליו הכתוב אומר (דברים כ"ט) (סנהדרין עו:) למען ספות הרוה את הצמאה · שהשוה נכרי לגוסיבותן של ישראל · ואמר (שם) לא יאבה ה' סלוח לו · רש"י שם · ואע"ג דקי"ל אין הולכין בממון אחר הרוב · כדפי' הר"ב בר"פ דב"ב ה"מ כשבא לידו הממון בהיתר ומדעת נתנ' לו · הר"ש · והתו' דכתובות · ולמוחסין לא מצי לאוקמא · דבעינן תרי רובא · כמ"ש בספ"ק דכתובות: מחצה על מחצה ישראל · פי' הר"ב לענין נזקין · דלהחזיר אבדה לא מצית אמרת · דא"כ לתני הלכתא פלגינהו מהדדי · רש"י דכתובות · וקשיא דהכא איכא נמי פלגינהו מהדדי ולא אספר' בהו לפמי הלכתא · אלא נראה כמו שכתבו התוס' דיומא פ' בתרא דף פ"ה · דבמחצה על מחצה אין מחזירין אבדה. דא"ל אייתי ראיה דישראל את ושקול ע"כ · ומ"ש הר"ב שור של נכרי שנגח שור של ישראל כו' כדתנן במתני' ג' פ"ד דב"ק · וכתבו התוס' תימה דה"ל ה"מ למימר מחצה על מחצה נכרי · ונגח תורא דידן לתורא דידיה · ע"כ · כלו' דתנן התם של ישראל שנגח שור של נכרי פטור: ח אם רוב נכרי א"צ להכריז עיין בפי' הר"ב רפ"ב דב"מ (מ"ש בסוף המשנה: אחר רוב הנחתומי' · פי' הר"ב דפת של נכרים היא מ"ח דבר · ומשנה זו קצת ראיה לדעת התוס' שכתבתי בשמם במשנה ט' פ"ב דע"ז (ד"ה אסורה) · דעדין בימי ר' לא הותר פת של פלטר · ודלא כהר"ן שכתב שבימי רבי התיר: אחר רוב אוכלי פת עיסה · נ"ל דפת עיסה היה מנהגם דבעלי בתי' אופין בשיכן יותר מן הנחתומים · ולפיכך אין הולכים בו

ספר

א פי' ו"ה ס"ע שם · ב כתובות טו: · [...]

אם רובן מבריס. הפת טהורה ואין צריך לעשר. ואם רובן עמי הארץ הפת טמאה וצריך לעשר: ט הולכין אחר רוב עכו"ם ואם רוב עכו"ם ישראל הבשר (מותר). דאין הלכה כרב דאמר בשר שנת אלם מן העין אסו' ורב מוקי מקני' בעומד ורוא' מסעה שנשחט על שנפלה. אבל לא ידע מי השוחט: י אם רוב מכניסן לבתיהן פטור מלעשר: למכור בשוק חייב. שרוב מביאין למכור בשוק מן הבית מביאין אותו. ובבר נתחייב. פ"א אם רוב מכניסין לבתיהן פטור. לפי שרגילין לעשר קודם שיכניס לבית כדי שיוכלו לאכול מהן. דלאחר שהכניסום לבית. מיד הוקבעו למעשר הלכך מה שנופל מהם בדרך פטור מן המעשר. לפי שהוא בחזקת מעושר. אבל כשמכניסין למכור דרכו להכניסן בטל. לפי שיכול לאכול מהן ערמי הלכך הנופל מהן אינו בחזקת מעושר: אם רוב נברים. ודאי ר"מ לטעמיה דסבירא ליה אין קנין לנכרי בא"י להפקיע מן המעשר ופירות שגדלו בקרקעות של נכרי חייבין במעשר והנכרי פטיטא דלא עשר הילכך ודאי בטל הן: ואם רוב ישראל דמאי: כדין פירות הנמצאים ביד עם הארץ. שצריך להפרים מהן תרומת מעשר ומעשר שני: וחכ"א וכו' חכמים ס"ל יש קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מן המעשר. ואם לא היה ישראל מטיל לתוכו היה הכל פטור מן המעשר אבל כאיש אפילו של אותו ישראל אחד שמטיל לתוכו. הכל דמאי בשביל פירותיו של אותו ישראל שהן חייבין. והלכה כחכמים: יא פירות שניה שרבו על של שלישית שניה ראשונה ושניה של שתטה נוהג בהן מעשר ראשון ומעשר שני. וכן רביעית וחמישית אבל שנה שלישית ושביעית מעשר ראשון ומעשר עני: ושל שביעית יש בו קדושת שביעית ופטור מן המעשר. ולענין כל הנך דיני קתני דהולכים אחר הרוב: מחצה למחצה להחמיר ולענין כפיקא דמעשר שני ומעשר עני. יפרים מעשר אחד ויחלל הפירות על המעות ויחלק הפירות לעניים והמעות יאכל פירושלים ולענין פיקא דשביעית חייבין במעשר וחייבין בקדושת שביעית שלא לעשות בהן שחורה ומלוגמא.

וחייבין בביעור: פרק ג

אחר רוב נחתומים וכן בפת קיבר אליבא דר' יהודה. ויראה לי דת"ק ור"י לא פליגי אלא מר כי אתריה ומר כי אתרי' דבאתרי' דת"ק הנחתומים אופים פת קיבר. ובאתריה דר' יהודה בעלי בתים אופין פת קיבר. ופת עיסה אפשר דאף באתריה דר"י ב"ג גם כן אופין אותו. כמו באתריה דת"ק ואחר שכתבתי זה מצאתי בשם לידי דברי מהר"ם. וכתוב בהן פת עיסה כ"ל פת בעלי בתים שאינה של נחתומים עכ"ל:

ט "מצא בה בשר הולכין אחר רוב הטבחי' אם (נמ' היה היתה) מבושל הולכים אחר רוב אוכלי בשר מבושל: י "המוציא פירות בדרך אם רוב מכניסין לבתיהן פטו' ולמכור בשוק חייב. מחצה למחצה. דמאי. אוצר שישראל ונכרים מטילין לת כו. אם רוב נכרים ודאי ואם רוב ישראל דמאי. מחצה למחצה ודאי דברי ר"מ וחכמים אומרים. אפילו כולם נכרים. וישראל אחד מטיל לתוכו דמאי: יא "פירות שנייה שרבו על של שלישית. ושל שלישית על של רביעי' ושל רביעית על של חמישית. ושל חמישי' על של ששית. ושל ששית על של שביעי' ושל שביעית על של מוצאי שביעי' הולכין אחר הרוב מחצה למחצה. להחמיר:

פרק ג

ודוחק לומר דמסגתיו לענין אכסנאי ועני דמאכילין דמאי. כדתנן ריש פ"ג דדמאי ובחבורו פי"א מהל' מעשר (הלכה ט') כתב פטור מלעשר שעדין לא נקבע למעשר: אם רוב נכרים ודאי. כתב הר"ב ר"מ לטעמיה דס"ל אין קנין לנכרי בא"י כו' כבר כתבתי במשנה א' פ"ק דע"ז דזו היא שטת הירושלמי בלבד. והיינו דסיים הר"ם ואפילו יש קנין. מ"מ ודאי אינו מעושר הוי: ואם רוב ישראל דמאי. פי' הר"ב שצריך להפרים מהן תרומת מעשר ומעשר שני אבל מעשר ראשון המע"ה. כמ"ש הר"ב בריש מסכת דמאי (משנה א). ועוד בסוף מסכת מעשר שני וסוף סוטה (משנה י') אבל נראה דהכא דאגן אינא דר"מ קיימין דצריך להפרים אף מעשר ראשון. דלדידיה מעשר ראשון אסור לזרים כדתנן במשנה ד' פ"ט דיבמות ואולי דאף לר"מ לא החמירו בדמאי הואיל ורוב עמי הארץ מעשרין הן. וכיונא בזה שכתבתי לענין אוכן בפ"ק דדמאי. והשתא ניחא דלא פירש הר"ב בריש מחצה למחצה דמאי שצריך להפרים כו' אלא הכא איצטריך לאשמועינן דאף לר"מ א"צ להפרים אלא תרומת מעשר ומעשר שני כך נ"ל: וישראל אחד מטיל לתוכו דמאי. כשבודאי יודע שישראל אחד הטיל לתוכו ומ"מ לא ידענא טעמא מאי. דאפילו ודאי תרומה עולה במאה ואחד ותרומת מעשר אינה אלא אחד ממאה נתנא כשיש עוד מנכרי אחד בלבד שנתבטלה. ולהריש נמי א"ל דטעמא דמריש פירש הר"ב ברפ"ב דערלה שהוא משום גזל השבט. והכא דמשום ספק הוא ואין כאן גזל השבט דהמע"ה. והרמב"ם בחבורו לא העתיק לכבא זו כלל:

יא ושל רביעית על של חמישית. בכדי נקטו דבשתיהן מעשר שני והרמב"ם בפ"א מהלכות מעשר שני (הלכה י"א) לא העתיק אלא שניה בשלישית ושלישית ברביעית. ובדברי מהר"ם ולענין פיקא דרביעית בשל חמישית אין תורמין עליהם לא משל פירות רביעית דה"ל מן הישן על החדש ולא משל חמישית דהוי ליה מן החדש על הישן ע"כ. ואע"ג דלפי זה הוי מצי למתני נמי מן הראשונה עלה שניה. אלא דהך דרביעית על חמישית אגב גרדא לא רצה לדלוג:

פרק ג שק שהוא מלא פירות · כתב הרמב"ם ר"ל זרעים כי רוב הזרעים מוסכים המים · וכ"ם הטור ע"כ · ועיין במשנה ג' · ובחבורו פרק י"ד מהט"מ (הלכה ה') כתב ג"כ שק שהוא מלא זרעונים : רבי יהודה אומר כל שהוא כנגד המים בכי יותן וכו' ובגוסחת מהר"ם איכו בכי יותן ותו לא מידי · ופי' כלומר הסמוכים ממש לתוך איכם בכי יותן · דלא ניחא ליה שיבואו עליהם המים · משום דבל"ה יש להם לחלוחית די · מלחלוחית המים הסמוכים אליהם ע"כ : ב ושאר כל המשקין טהורין וה"ג הר"ב ופי' טהורין הפירות שבתוך החבית אם נתלחלחו מהן · דהואיל ומתמוחיכן נבלעין בחבית לא היו לרצון · וצריך לומר שגם סופן לא לרצון · דאלת"ה הא תגבריש מכילתין כל שסופו לרצון אע"פי שאין תחלתו לרצון וזה דוחק · דכיון שהפירות מתוך כך נראין נסין ונפוחין · ודאי דניחא ליה כמו דמסתמא באלו הב' משקין אמרי' דניחא ליה · ה"ב אם נתלחלחו בשאר משקים מסתמא ניחא ליה מיהו יש לו להר"ב הכרח מן המשנה · דהא בריש ושאבו קתני מכלל דדכוותה בסיפא אפי' שאבו תו איכא למידק בדברי הר"ב דעד כאן לא אמרן בשאר המשקים טהורים · אלא כשהמשקים הוץ לחבית הוא דאמרי' שאין נבלעים לתוך החבית אבל כשהמשקים בתוך החבית · אה"ב דיכולין להפלט ולהכשיר הפירות שחוץ לחבית שמפרש לכולה מלתא כשהפירות בתוך החבית · ואי איתא דאפילו כשהמשקים בתוך החבית נמי ה"ל לפרש כן דהוה רבותא דיותר דאוי שיפלט ממה שיכא נבלע · כדא אריבן בעלמא בגיבב בפונס משקה כמ"ש הר"ב בריש ב' דכלים והרמב"ם בפי"ד מהט"מ הלכה ו') כתב אבל שאר המשקים אין משאבין מן החרס כדי שיכשירו הפירות שבלבן ע"כ · נראה מדבריו דלא אמרינן אלא שאין משאבין כלומר מסתמא אין משאבין · ולכך אין לחוש שמא שאבו אבל כי שאבו אה"ב דהוו בכי יותן ואף ע"ג דבריש נמי דווקא כששאבו וכמ"ש ג"כ הרמב"ם שם · מ"מ בסיפא לא איירי אלא במסתמא וקמל"ן דאין לחוש ולבדוק אם שאבו אלא סמכינן אסתמא אלא שאבו · ועיין מה שכתוב במשנה דלקמן בשם הכ"מ וגם נראה מדבריו דמפרש אפי' כשהשקו בתוך החבית ומ"ש הר"ב אבל שמן וכו' הן עבין קשיא אדפי' במשנה ב' פ"ג דכלים וע"ש ומהר"ם גרס ושאר כל המשקין טמאין ופירש כלומר כל מה שיש הטמאים כגון שמן דבש וחלב דם של כדאמרן לקמן פ' בתרא · הן מכשירין ואתם מתני' ר"מ · וכי היכי דאית ליה דכלי טמא חושב משקים כדמוכח בתוספתא לקמן פ"ד · ה"ב קשבר משקים טמאים מכשרי אע"ג דאלו הוו טהורים לא מכשרו ע"כ : ג הרודה פת חמה ונתנה על פי חבית של יין · נראה לי דיש לחל בין פת לפירות אם ה תגן הכא על פי חבית אע"ג דבמתניתין דלעיל אמרינן דמתוך דופני החבית נבלע ומתלחלח · וכן צריך אתה לומר אמה שכתבתי בריש פרקין בשם הרמב"ם דזרע החטה שיאבת והכא אם קיבן כר"י דמטהר בשל חטים · אלא כדפרישית דיש לחלק בין הזרעים והפת ומה"ש הא דתגן בכה"ג במשנה ב' פ"י דתרומות · ומייתי לה גמרא פ"ז דפסחים דף ע"ז ופרק בתרא דע"ז דף ס"ו ולא דייקינן עלה מתניתין דלעיל דהה"נ הכא אפילו בסתומה שהמגופה עליה כדדייקינן עלה בירושלמי דתרומות כמו שכתב הר"ם · אלא טעמא כדפרישית דגמרא דיקן סברה · דאין להניח דאיה מפירות לפת כך נראה לי והא דאמר ריש לקיש דכי פליגי בפת חמה וחבית מגופה לא מגוש מתניתין דלעיל הוא דתקשה לך דאמר בפת לוגנת וחבית פתוחה פליגי רבי · והרי חבית דלעיל בפירות לוגנים מיירי וכבר כתב הר"ם דלריש לקיש צריך לישב שלא תקשה ממתניתין דחבית · אבל לדידי לא קשיא ולא מידי דגמרא דיקן סברה דיש לחלק בין פירות לפת · זע"ז מיה דריש לקיש כדכתב הכסף משנה בסוף ה' תרומות (הלכה י"ג) בשם הר"י מרגוש ז"ל דסבירא ליה דריחא מלתא היא ואגן לא קיימא לן הכי : רבי מאיר מטמא · פירש הר"ב כלומר הוכשר הלחם כו' מאמת היין שנבלע בו ודלא פירש כן במסכת תרומות (שם) · דהתם רבותא אשמועי' דאפילו משום ריחא בעלמא אסרו ר"מ · מטהר

פרק ג שק [א] שהוא מלא פירות · ונתנו על גב הנהר · או ע"פ הבור · או על מעלות המערה · ושאבו כל ששאבו בכי יותן · ר' יהודה אומר כל שהוא כנגד המים · בכי יותן · וכל שאינו כנגד המים אינו בכי יותן : ב [ב] חבית שהיא מלאה פירות · ונתונה לתוך המשקין או מלאה משקין · ונתונה לתוך הפירות ושאבו · כל ששאבו בכי יותן באלו משקין אמרו [ג] במים וביין ובחומץ · ושאר כל המשקין · טהורין רבי נחמיה מטהר בקטנית · שאין הקטנית שואבת : ג הרודה פת חמה · ונתנה על פי חבית של יין ר"מ מטמא ר' יהודה מטהר · רבי

פרקג שק שהוא מלא · מעלות המערה · המלאה מים כל שישאבו הפירות מלחלוחית המים הרי זה בכי יותן דניחא ליה שישאבו הפירות מן המים · שמתוך כך הן נראין נסים ונפוחים : רבי יהודה אומר כל שהוא כנגד המים כו ואין הלכה כר' יהודה : ב חבית של חרס · או של כלי אבן הרכים שהן כחרס · אבל שאר כלים לא בלעו כל כך עד שיהיו הפירות שבתוכן שואבים: שאבו · נתלחלחו הפירות ומשקה טופח עליהן : ה"ג ושאר כל המשקים טהורים · שאר ז' משקי' המכשירי' לקבל טומאה · טהורי הפירות שבתוך החבית אם נתלחלחו מהן דדוקא מים ויין וחומץ שהן דקים וגלולים · הן נבלעין בחבית מפני דקותן והפירות שואבים מהן · אבל שאר דבש חלב דם טל · הן עבין ומפני עביין אינן יכולין להבלע בתוך הכלי כל כך · עד שיהיו הפירות שבתוך החבית שואבים מהן הילכך אינן בכי יותן : שאין הקטנית שואבת · כגון פולים ופפונים וכיוצא בהן · ואין הלכה כר' נחמיה : ג הרודה פת חמה · שנלוסה במי פירות ולא הוכשרה לקבל טומאה : רבי מאיר מטמא · כלומר הוכשר הלחם לקבל טומאה מהמת היין שנבלע בו אי נמי אם היה היין טמא · מטמא ר מאיר מהמת היין טמא הנבלע בה : רבי

מטהר בשל חטים. ומיירי כשלא ראו הכתם עד אחר זמן. ואינו ידוע אם היה עליו משקה טופח. הכ"מ פי"ד מהט"א (הלכה ז'):
ד ואם מחמת עצמן אינו בכי יותן. לשון מהר"ם שהיו הרבה ונמחמו ונהלחלחו ע"כ. ונראה מדלא התני ואם מחמת עריבה
כדתתני בריש ואם מחמת הסלע. דהכא שאני. שאלו היה מחמת עריבה הוכשרו וכ"כ הראב"ד [סס הלכה ח'] וז"ל. נ"ל אם
נתכן בעריבה מחמת הליחות שבה הוכשרו. ואם נתכן שם בשביל העריבה. שאין לו מקום לכנסן אלא בעריבה אע"פ שיוד' שיטננו

ר' יוסי מטהר בשל חטים והלכה
כו"ש: ד המ' בן את ביתו מלף
בו מים כדי שלא יעלה האבק:
וטננו בתלחלחו. לשון אם היתה
שדה מטונכי. שבירושו שנה לחה
בס"ק דמועד קטן [דף ו'] : אם
מחמת הסלע. לור שמשמש ימי
בראשית. והוא רצפת הבית.
ומתוך כך נתלחלחו החטים:
המטנן בחול. מטנן הפירות בחול
כדי שיטננו. כלומר שיתלחלחו
שיקבו ועלחלוחי' החול: ה"ז בכי
יותן. דאין חול בלא מים ח
נגוב ובכה אינו חוש שמא נתנבה
חטים. וטננו ה"ק אם נתן בה
חטים. אינו חוש שמא טננו:
כשבטל עליהם. כגון שהי' משכי'
למלאכתו. ואיקט עשבי' עם הטל
שעליה אבל הוא לא נתכוין בשבי'
הטל: להטן בהם חטים להטמין
בהם חטים כדי שיטננו: אם
נתכוין לכך. לטל שעליהן: אע"פ
שלא לשמוח. שהרי היה צריך
לנותן: אלא אם עמד נתעכב
שם כדי שירדו עליהם גשמים:
ו פקק הצנור. סתם הצנור כדי
שלא יצאו המים: או אם חלחל
לתוכו. שנעצע. ונער הזיתים
במים שבתוך הצנור. דס"ל לר"י
שאין התחשבה תועלת להכשיר.
עד שיעשה מעשה לגלות המחשבה
שבלבו. ואין הלכה כר"י: ן אם
הקי' הסקי' לגד אחר כדי שיטורו
במים מב' לדדין או הוכשרו: אם עומד והדיח. אם עומד במים
להדיח רגלי בהמתו. או מכשירים מים העולים ברגליה' אם
נאלם על הפירות:

ר' יוסי "מטהר בשל חטים. ומטמא בשל
שעורים. מפני שהשעורים שואבות. ד
"המרבין את ביתו ונתן בו חטים. וטננו אם
מחמת המים בכי יותן. ואם מחמת הסלע.
אינן בכי יותן המכבס את בסותו בעריבה.
נתן בה חטים וטננו. אם מחמת המים בכי
יותן אם מחמת עצמם אינן בכי יותן. המטנין
בחול. ה"ז בכי יותן מעשה באנשי הכרחון.
שהיו מטינן בחול אמרו להם חכמים אם כך
(ס"א) הייתם עושים לא עשית' טהר' מימיב':
ה "המטנן בטיט הנגוב. ר"ש אומ' אם יש בו
משקה טופח בכי יותן. ואם לאו אינו בכי יותן.
"המרבין את גרנו. אינו חושש שמא נתנבה
חטים וטננו. המלקט עשב' כשהתל עליה'
(נמוקי' להטיל) להטן בהם חטים. אינן בכי יותן
אם נתכוין לכך. הרי זה בכי יותן
המוליך חטין לטחון. וירדו עליהן גשמים
אם שמח בכי יותן. ר"י אומר אי אפש שלא
לשמוח. אלא אם עמד: ן "חיו זיתיו נתוני'
בגג. וירדו עליהן גשמים אם שמח בכי יותן.
ר' יהודה אומ' אי אפשר שלא לשמוח אלא.
(ס"א) אם פקק את הצנו' או אם חלחל לתוכן:
ז "החמרין שהיו עוברי' בנהר ונפלו שקיהם
למים. אם שמחו בכי יותן. ר"י אומר אי
אפשר שלא לשמוח. אלא אם הפכו "היו
רגלי' מלאות טיט. וכן רגלי בהמתו. עבר
בנהר. אם שמח בכי יותן: ר"י אומ' אי אפשר
שלא לשמוח. אא אם עמד והדי' בארם

אלא אם עמד. פי הר"ב נתעכב שם כדי שירדו עליהם
גשמים. כלומר דשמחה לחוד לא סגי אלא צריך
שיעמוד. וה"ק לדבריכם שאמרתם דבשמחה לחוד סגי. לא
היה לכם לומר אם שמח. שהרי אע"פ שלא לשמוח אא דשמחה
לחוד לא סגי. אבל צריך שיעמוד. ועיין במתניתין לקמן ובמסכת ז': ו חלחל. פי' הר"ב שנעצע ונער בו' כמו היו צרורות
מתחלחלים דתשנה ג' פ"ד דמקואות. הרמב"ם: ז אם שמחו בכי יותן. הוכשרו הפירות והמים שעל הסקין הכם תלושים
ברגלו. הרמב"ם: רגלו מלאות טיט כו' אם שמח בכי יותן. אלמא לענין הכשר לא חשיב אדם כמחובר. ולענין שמיטה
דפסלינן במחובר. חשבינן נמי אדם כמחובר. דפסלי לגזורן מחוברת. בפ"ק דחולין משנה ב. אין לדמותן זה לזה. דהא תלוש
ולנסוף מברו מבעיא ליה לרבא התם מהו. ולענין הכשר קאמר תנאי היא הר"ש במשנה ג' פרק. דלקמן: אם עמד והדיח אבל
אם לא הדיח אע"ג דשמחא דמלחמא. אפשר הוא שיחלחו רגליה דמה מזיק לו שהולחו אבל אין בכי יותן. דבעינן שיהא שמח
לגמרי ש"ל היה רוצה שלא יולדו. ולהכי צריך שיהיה דהשתא אינן דנשמא ליה טובא מדקתרא להדיח. אבל אי לא טריח לא מהר"ם:

)(באדם

ב סס הל' ס ד
ג ד סס סל' ס
ה סס סל' ו
ו סס הל' יא
ומח סס הל' יד
ז סס פי' נסל' ב

מחנה אינן בכי יותן ע"כ. אבל
הרמב"ם העתיק ואם מחמת
העריבה בפירושו ובהבורו (סס)
ה אם יש בו משקה טופח כבר
באר מה פעמי' שענין משקה
טופח באיזה מקומן שנאמר הוא
שהיה באותו דבר לחלוחית.
בענין שכשיגע בו באד יתלחל'
ידו הרמב"ם: אינו חושש
שמא נתן בה חטים וטננו. כתב
הר"ב ה"ק אם נתן בה חטי' אינו
חושש כו' וכ"כ הר"ש. וצריך לומ'
דבנית שכיח טפי שיטננו. ולהכי
תני לעיל וטננו. לפי שכן רגיל.
להיות. והרמב"ם כתב (סס הלכי
ו') אינו חושש שמא יוכשרו חטיו
אם טננו בו ואע"פי שהוא שמח
ע"כ. וכתב הכ"מ וז"ל פי' (הרא"ש)
דאינלהוש שמא טננו והוכשרו כי
מרוב יובש הגרן המים נבלעים
בקרקע ומדברי התוספת' נראה
שאפי' היה משקה טופח עליהם.
כלומ' תחמת עצם הקרם. צריך
להיות האדן) אינם בכי יותן וכן
נראה מדברי רבינו. והטע' משום
דלא נים ליה לאינ' שיטאר מים
בגורן לפי שהם מזיקים. הלכך
אע"פ שנכשיו שמח בחטי' שנתן
בו. לא הוכשרו. ע"כ. ולשון
מהר"ם אינו חושש שמא יש שם
חטים מבל אשתקד וטננו. דאין
מוכשרין דלא נתכוין אא להשכי'
האבק. עד כאן: אם שמח. עיין
מ"ש בביאו' בזהלקמן בר"פ בתר':

באדם ובבהמה טמאה לעולם טמא • כי' הר"ב בין הדיח בין לא הדיח • ור' יהודה היא • וכן מבואר בתוספתא • הרמב"ם • ולא מתפרש טעמא מאי שנא אדם ובהמה טמאה מבהמה טהורה • ובדברי מהר"ם דבהמה טהורה העומדת לאכילה אינו חוש כל כך אם יהיו רגלי מלוכלכו אבל באד ובבהמת טמאה העומדת לרכוב עליה או להטעיל משאוי או לשחק ולטייל בה • נגון מריות ודוכיס וקופיס ודאי מקפיד בלכלוכן • וסתמא דמלתא ניחא ליה לגמרי שיודחו ולא היה חסן שלא יודחו כן נ"ל לפרש . ע"כ:

ח בשעת הקדיש כתב הר"ב בשעת החוש • רוח הקדי נושב • (ומביא חוש בימות הקיץ) כדכתי' (יונה ד) רוח קדיס מריסים • וכתיב (הושע יג) יבא קדיס רוח ה' • הר"ש • וסיפיה דקרא קמא • יוקד השמ וסיפיה דקרא בתר' ויבוש מקורו ויחר' מעינו: שיחוצו כתב הר"ב כתו שיאולו וכו' ו"ל הר"ש שיאולו לשון דבר המולך שמהדקין אותו א"נ דרך היתדות שבנקבי' להיו' מקרשין בשע' הבוש וכשמורידין במים ומיסורין שם: חוברין להיו' אולין כבתחלה • ושיאולו כמו שיאולו מלשון אורגים חוללין • דתניא בתוספתא דמקואות וכן דרך גיבית וחבי' של עץ מתרפין בחוש ולא יחויקו המים וכשמורין אותן במים חלי יום מחזיקין המים ע"כ • והא דמייתי מהתוס שהא אורגים חוללים • הפשתי אחריו ולא מלאתיו • וכ"ל שנתכוין לאותה ברייתא דהתם שם"ו האגד שע"ב התכה • הקשקשים שע"ב הסבר כו' חולן וחוללין ונראה בעיני דחולן צריך להיות אולן • ובדברי הר"ש נ"ל אגדים אוללים • והערוך ערך אן הביא מהגמר' איכא (ברכות דף ל"ג) שעמיו דוחק: **בשעת** היחף • כי' הר"ב בשעה שהבהמה יעפה ויגעה וזה החולי מחולי הבהמות נקרא בערב א"ל הכ"א ופי' יחפות • הרמב"ם ומ"ש הר"ב פ"א בשעת היחף והדיס כו' בשביל שיהו נקיות • לא בא לפרש פי' אחר אלא על הדיס ולא על היחף ואגב הוא דנקטי' נמי וכ"א האף • וכן העתיק הר ש • וז"ל בשעת האף שהחו • גדול ביותר • וע"ש שהאף מיני חוס והבל קורא לשעת החוס מרוב שעת האף ע"כ • ותר"ס גורס נ"כ האף ותפרש בשעה שיש רעיס • שנראה כאלו יש אף וזעס בעולי • כלומר כשיש חוס גדול ע"כ:

ה רידו חש"ו וכו' ע"ל רפ"ו ומ"ש שם:

פרק ד מבונן כתב הר"ב לשון הוא עשך ויכונך • ועיין במשנה ז' פ"ז דפרה: **ב** אפילו אב הטומאה • כתב הר"ב נאמן אמריגן לעיל ברפ"ק: **אם** נער כו' ודוגמת זה בתחלת המסכתא באילן הרמב"ם: **ג** הבפה קערה על הכותל וכו'

בפ"ק

באדם ובבהמה טמאה לעולם טמא: **ח** המוריד את הגלגלי' • ואת כלי הבק' בשע' הקדים למים בשביל שיחוצו הרי זה בכי יותן • המוריד בהמה לשתו' המים העולים בפי' בכי יותן וברגל' אינן בכי יותן יאם חשב שיורדו רגל' ה • אף העולין ברגליה בכי יותן בשעת (כ"א באף) היחף והדיש לעולם טמא הורי' חש"ו אע"פי שחושב שירדוהו רגלי' אינן בכי יותן • שיש להן מעש' ואין להן מחשב:

פרק ד השש חה לשתות בפיו ובשפמו בכי יותן בתיטמו ובראשו ובזקנו: אינן בכי יותן • הממלא בחביית המים העולי' אחרי' ובחבל שהוא מכונן על צואר' • ובחבל שהו' לצרכ' הרי זה בכי יותן בכה הוא צרכ' ר"ש בן אלעז' אומר טפח נתנה תחת הצנור אינן בכי יותן:

ב כי שירדו עליו גשמים יאפי' אב הטומא' אינו בכי יותן יואם נער בכי יותן עמד תחת הצנור להקר • או לידוח • בטמא טמאין • ובטהור בכי יותן: **ג** הבופה קערה על הכותל בשביל שתורח • הרי זה בכי יותן • אם

בלדס ובבהמה טמאה • מכשירין המים העולים ברגליהם בין הדיח בין לא הדיח • ואין הלכה כר' יהודה: **ח** המוריד את הגלגלים • אופן מרכבותיו • מתרגמינן גלגלי רתיכהון: בשע' הקדיש • בשעת החוש רוח הקדיש נושב • והרך כלי עץ שהם מתנקעים מפני החוש ומורידין אות' למים • והנקעים מתחברים והיינו שיחוצו • כתו שיאולו • כלומר כדי שיהדקו וידחקו הנקעי' זה בזה הרי זה בכי יותן המים הנתלים בהם מכשירין הזרעים לקבל טומאה • משום דניחא ליה שיהו אותם המים נתלי' בכלי להדק הנקעי': בשע' היחף • שהבהמה יגעה ויעפה מטור' הדרך וכן בשע' שהיא שם בתבואה • המים שהיא מעלה ברגליה לעול' מכשירים הזרעי' לקבל טומאה • לפי שהם לרצון • שהמים יפים לה לגנה ולקרקע א"א בשעת היחף והדיס בשעת הקדי רוצה הוא שהבהמ' תרחוץ רגליה בשביל שיהיו נקיות לדוש התבואה:

פרק ד השוחה לשתות בפיו ובשפמו הרי הן בכי יותן • היינו טעמ' לפי שאין המי' נכנסי' לפיו אלא א"כ מוגעים בשפמו תחלה הילכך אחשבינהו: הממל' בחבי' המים העולי' אחריה הרי הן בכי יותן דאי' אפשר שיכנ' עד שיגעו לאחורי' אבל הניח תחת הצנור אין שלאחוריה בכי יותן דאפש' לקלוח שירד לתוכה • ולא יגע לאחוריה: מכונן על צואר • מסובב כמין עובעת מקיף נצואר החבית • מכונן • לשון הוא עשך ויכונך (דברים ל"ב): כתנה לחבית תחת הצנור לקבל המים • אינן בכי יותן • המים שלאחריה ושבחבל • דלא ניחא ליה אלא שיהו המים לתוכה בלבד: **ב** אפי' אב הטומאה • אפי' היה האדם הזה אב הטומאה • ונטמאו המשקין שירדו עליו • ואינן אחרי' לעול' דמשקין טמאים מטמאים לרצון ולא לרצון • אפי' הכי אינן מכשירין • כיון שירידת הגשמים עליו היתה שלא לרצון: ואם נער כמו המנער מעליו שנער גופו להסיר הגשמים מעליו: בכי יותן המים הנופלי' ממנו מכשירין הן: להקר לקדר עצמו: או לידוח לרחוץ גופו כגון שהיה מלוכלך בטיט או בצואה: בטמא אם היה האדם טמא טמאים המים ואם נפלו על הפירות • הכשירוס ומטמאוס כאחת: ובטהור בכי יותן ומכשירין:

ד חביית

ד חבית שירד הדלף לתוכה • שלא לרצון ובתוכה פירות ואינו רוצה שיוכשרו לקבל טומאה: יסבר • שאם מערה הרי מעביר המים מזה לזה לרצון • ונמצאו הפירות מוכשרין: ומודים • בית שמאי לבית הלל שהוא מושיט את ידו • והן טהורין כלומר לא הוכשרו בכך: ה הניתזין מתוכה לחוץ: והצפין למעלה ויצאו לחוץ כלומו אינן בכי יותן לפי שהשלא לרצון וכן המי שבתוכה: נטלה לשפכן • שלא שפכן במקומן אלא נטל העריב לשפוך המי במקום אחר הרי הן בכי יותן דלרצון הן הולו ולא שפכן מיד שם במקומן: וב"ה אומרי • כיון שלא האחן שם אלא נטלה לשפכן אינן בכי יותן: הגיח אם הגי את העריב מתחל כדי שירד הדלף עליה: אלו ואלו ב"ש וב"ה מודים שאע"פ שנטלה אח"כ ושפכה • הרי הן בכי יותן הואיל וכבר חיסר עליהן: מים העולים בידיו • שחכבם בהן ניחא ליה ברגליו לא ניחא ליה: אלא אם כ"ב ניטנסו רגליו • הוו בכי יותן • מדי דהוה אתמלא בחבית דלעיל למים העולים אחרי בכי יותן כדפרישנא לעיל לפי שאינו למים ליכנס לתוכה • עד שיגעו לאחוריה • ו והן טהורין • אף על פי שפשט אדם ידו ונטל לפי שלא הוכשרו במי שבתוקה. דכתיב (ויקרא י"א) בכל כלי יטמא • מה כלי מיוחד שהוא תלוש ומכשיר • אף כל שהוא תלוש מכשיר • לאפוקי מים שבבורות שיחין ומערות • שאינן תלושים מן הקרקע • שאינן מכשירים כל זמן שלא נתלשו: העלם

אם בשבי שלא ילקה הכותל • אינן בכי יותן: ד חבית שירד הדלף לתוכה • ב"ש אומרי ישבר • ב"ה אומרים יערה ומודים שהיא מושיט את ידו • ונוטל פירות מתוכה • והם טהורים: ה עריבה שירד הדלף לתוכה • הניתזין והצפין אינן בכי יותן נטלה לשפך ב"ש אומרים בכי יותן ב"ה אומרי אינן בכי יותן הניחה שירד הדלף לתוכה • הניתזין והצפין ב"ש אומרים בכי יותן • ב"ה אומרים אינן בכי יותן • נטלה לשפכה יאלו ואלו מודי שהן בכי יותן המטביל את הכלים והמכבד את כסותו במערה המים העולי בידיו • בכי יותן • ברגליו אינן בכי יותן • ר"א אומר אם אי אפשר לו שירד אלא אם כן ניטנפי רגליו אף העולין ברגליו בכי יותן: ו קיפה שהיא מלא תורמסין ונתנו להוך מקוה מושי ידו ונוטל תורמסין מתוכה • והם טהורים • העלם

ר"ע

ב"ש אומרים בכי יותן ב"ה אומרי אינן בכי יותן • ומודים שהיא מושיט את ידו • ונוטל פירות מתוכה • והם טהורים: ד חבית שירד הדלף לתוכה • ב"ש אומרי ישבר • ב"ה אומרים יערה ומודים שהיא מושיט את ידו • ונוטל פירות מתוכה • והם טהורים: ה עריבה שירד הדלף לתוכה • הניתזין והצפין אינן בכי יותן נטלה לשפך ב"ש אומרים בכי יותן ב"ה אומרי אינן בכי יותן הניחה שירד הדלף לתוכה • הניתזין והצפין ב"ש אומרים בכי יותן • ב"ה אומרים אינן בכי יותן • נטלה לשפכה יאלו ואלו מודי שהן בכי יותן המטביל את הכלים והמכבד את כסותו במערה המים העולי בידיו • בכי יותן • ברגליו אינן בכי יותן • ר"א אומר אם אי אפשר לו שירד אלא אם כן ניטנפי רגליו אף העולין ברגליו בכי יותן: ו קיפה שהיא מלא תורמסין ונתנו להוך מקוה מושי ידו ונוטל תורמסין מתוכה • והם טהורים • העלם

אם אם פלי ב ב גר אם פלי ם ה אם פלי ם ואם פלי יג

שתחלתו לרצון אע"פ שאין סופו לרצון מכשיר • והני מילי כי אחשבינהו בירידתן לצורך דבר תלוש • אבל אי אחשבינהו לצורך מחוב לא מכשרי דהכי תני בת"כ אשר יגע עליו מים • אין לי אלא מים וכו יכול אפילו הן בבורות שיחין ומערות יהו מכשירים ת"ל כלי אין לי אלא שמלאן בכלי מנין לנבל בהן את הטיט ולכבס בהן את הכלים • ת"ל בכל יטמא • אי בכל יטמא • יכול אפילו בבורות שיחין ומערות • ת"ל כלי מה כלי שהוא מיוחד שהוא תלוש מן הקרקע • אף כל כו' יכול אפילו מיסב עליהם שירדו בבורו שיחין ומערות יהו מכשירין ת"ל אשר יגע • אין לי אלא שמלאו לשתייה מנין שאם מיסב עליהן להדיח עצים ואבנים ת"ל מים כו' אלמא אחשבינהו לצורך תלוש מכשרי • לצורך מחובר לא מכשרי • אלא"כ ניחא ליה בנפילת הפירות לתוכן דהיינו הדר אחשבינהו לתלו ע"כ אם בשביל שלא ילק הכותל כו' גמ' (בחולין טו •) הא בוסר קטיף אחר בשביל שתודח הקער' הרי זה בכי יותן • הא בשביל שיודח הכותל אין זה בכי יותן • והדר תני בשביל שלא ילקה הכותל אינן בכי יותן הא בשביל שיודח הכותל הרי זה בכי יותן • ומשני רב פפא וכסקו הרמב"ם בפי"ח מהט"ח) הא בכותל מערה פירש"י שהוא עשוי מאליו שחוקק הקרק וכותל עומד מאליו • ומחובר מעיקרו הוא ע"כ • הא בכותל בנין וה"ק הכופה קערה על הכותל בשביל שתודח הרי זה בכי יותן • הא בשביל שיודח הכותל אין זה בכי יותן בד"א בכותל מערה אבל בכותל בנין בשביל שלא ילקה הכותל הוא דאינו בכי יותן הא בשביל שיודח הכותל הרי זה בכי יותן: שלא ילקה הכותל כו' עיין מ"ש במשנה ה פ"ק • ד ומודים פי' הר"ב ב"ש לב"ה • ועיין מ"ש רפ"ג דשלה: ה אלו ואלו מודים • ל' הר"ב שאע"פ שנטלה אח"כ ושפכה כו' וז"ל הרמב"ם כשהניח העריבה הוא בכונה כדי שיתקבצו בה הטומאי הרי המים הנאספים בה בכי יותן • ואפילו נטלה לשפכה לר"ה ע"כ • אבל בחבורו פי' ב מהט"ח (הלכה ח') משמע דדוק' כשפכן • וז"ל ואם נטלה לשפכה הרי אלו מכשירין • שכיון שלא שפכה [במקומה] הרי תלשן ברצונו • ואיכא למידק דהא הניחה לדעת שירד הדלף לתוכה • וא"כ אפילו לא שכבה במי • ולכן נראה דלא אתא למימר אלא לאפוקי אם שכבה במקומה (ועיין מ"ש במשנה ט' אבל הניחה כך ולא שפכה • אה"נ דמים שבתוכה בכי יותן • ואתי שפיר לדבריו שבחבורו לישנא דמתני' דקתני בל' אם • ולא בל' אפילו • וא"ל דבריסא דקתני נטלה לשפכה דהיינו שלא במקומה • לרבותא דב"ש קתני לה • עיין פ"ק משנה ג' • ומשך הרמב"ם בחבורו אחר ל' המשנה • ואע"פ שלא העתיק דברי ב"ש • וא"נ דתני בריסא איידי דכיפא קתני לה • ומיהו נראה דאע"ג דבסיפא כ"ש כשלא נטלה לשפכה בלל • היינו משום שהניחה שירד הדלף לתוכה • אבל ריסא דירד מעצמו אף [לב"ש] דוקא אם נטלה לשפכה • וכי לא נטלה לא • ולא הוו כלי רבותא כלל: רבי אליעזר אומר אם א"א לו כו' כתב הר"ב מדי דהוה אתמלא בחבית דלעיל כו' וכ"כ הר"ש • ואפשר לומר דליכא דליג עליה • ושמשנה בלשון פלוגתא • ל"ק כד אשכחן טובא • ובתרתי נפי ק בתרא דבכורים • אבל נפי' הרמב"ם בנא"י מצאתי נתוב ואין הלכה כרבי אליעזר • וכך בחבורו פ"ב מהט"ח לא העתיק דבריו: ו תורמסין • ומינו ברפי"ח דשבת הקורמסין היבש שהוא מאכל לעזים: בגשיטה ידו וכו' והן טהורים • פי' הר"ב שלא הוכשרו במים שבמקוה דכתיב בכל כלי כו' והעתקתי הברייתא במשנה ג' • וכתב הר"ש וז"ל

שלא

[רל"ג

אלא הוכסרו דלא ניחא ליה דדוק בלנון שחיסר להדיחו הוכס' כשהעלתו, אבל הני לא ע"כ. ועיין במשנה דלקמן: העלם מן המים. כלומר שלא נטלן מתוך הקופה שדרך לעלם קלת' קלתם. אבל העלה כולה כאחת דהיינו שהעלה עם הקופה. והרמב"ם בחבורו [פי"ב מהע"ח הלכה ז"ב]. העתיק העלה. וכן בפירושו: הנוגעים בקופה טמאים. ותימה מאי שנא משק מלא פירות דפ"ק [משנה ד'] דלא הוכסרו במים הנוטפי' מן הסק. ושמא הכא ניחא ליה טפי בהדחה דקופה. הר"ם:

ו ידיו טהורו. כתב הר"ב דלא בעינן כונה לחולין. אבל אם היו פירות מעשר. וכו' כ"כ הרמב"ם בפירושו. וז"ל וכבר העמיד הגמרא ההלכה הזאת בפירות חולין. אמנם אם היו פירות מעשר. או מה שהו יותר קדוש מן המעשר כו' והקש' מהר"ר וזלף וורמייז"א נר"ו דלפירות דמעשר אפי' לאוכלן א"צ נטילת ידים (כמ"ש במשנ"ה פ"ב דחגיגה) והגמרא שהזכיר הרמב"ם הוא גם שם בחגיגה דף י"ט. ובפ"ב דחולין ד' ל"א ולא הוזכ' פירות. ויתכן להגיה שם במקו' פירות עכ"ד. וקושיתו קושיא עצומה. אבל מה שרוצה להגיה לא יתכן בעיני. דבמתניתין פירות תנן. ועלה איימי הר"ב והרמב"ם דהרי כתבו אם היו כו'. ועוד אפי' אי גרס שם. אכתו קשיא דהא א"צ כוונה אף לתרומה. וכל שכן למעשר לגניעה אלא לאכילה. כמ"ש שם במשנה ו': והפירות בני יותן. פי' הר"ב. מוכסרים לקבל טומאה מכאן ולהבא. היינו לאחר שהעל. דכל זמן שהם מחוברי' במי' לא מתכשרי. כדתנן לעיל בלנון. תוס' פ"ב דחולין דף ל"א (ד"ה ופירות): ח טמאה. פי' הר"ב לפי שהמי' שבתוכו חולני' בינו ובין מי המקוה. וכ"פ הרמב"ם. ומסיים כמו שנתבאר בעשירי של מקואות. ואין אלו אלא דברי תימה. דבהדיא מפורש התם דמלאה מים אין חולני'. ובפ"ב מה' טומאת אוכלים (הלכה כ"ה) כתב נטמאת הקדרה. שאין המקוה מטהר כלי חרס. וכתב עליו הראב"ד זו הנוסחא עיקר. ופי' הכ"מ לפי שנוסחא אחרת יש בקצת ספרי רבינו. שכתוב בהן שהרי המי' חולני' בתוכה. ולאות' גי' קשה מאי אריא שהמי' חולני'. דמשמע שאם לא היו חולני' היתה טהורה. וזה שקר. ועוד שאם היה לקדרה טהרה. לא היו המי' חולני'. ע"כ. ושוב מצאתי בגא"ו שנתחק הל' שבפי'. ונכתב במקומו לפי שכלי חרס אין לו טהרה במקוה:

טמאין. כתב הר"ב דרבנן גזרו על המשקי'. ואפילו נטמאו בשני. כמ"ש במשנה ה' פ"ח דפרה. ואפילו מחמת ידים. כמ"ש בסוף זבים: שאין המי' מטהרי' את שאר המשקי'. עיין מה שכתבתי במשנה ו' פרק בתרא דמקואות:

ט רבי עקיבא אומר אם נגבו מיד טהורין. כתב הר"ב ר"ע לא פליג את"ק דסתם קילון אינו מתנגב עד ג' ימים. ות"ק בסתם אי ירי וכו'. ועד (ג') יום דאיתר ר"ע. אם ימעט שלא נגבו. וכהוא לא מיירי ת"ק. וכל זה מוכח מהתוס' שתמה שכך היא שנוי המתלא בקילון. פי' ר"ע אם נגבו מ"ד טהורין. ואם לא נגבו אפילו מכאן עד שלשי יום טמאין. סתמן שלשה ימים. משמע דר"ע

פירש

העלם מן המי' הנוגעי' בקופה טמאי' ושאר כל התורמסים טהורים. צנון שבמערה. נרה מדיחתו. והוא טהור העלתו כל שהוא מן המים טמא: ז פירות שנפלו לתוך אמת המים. פשט מי שהיו ידיו טמאו' ונטלין ידיו טהורות. והפירות טהורים. ואם חשב שיורדחו ידיו. ידיו טהורות והפירות בכי יותן: ח קדרה שהיא מלאה מים. ונתונה לתוך המקוה. ופשט אב הטומא' את ידו לתוכה טמא' ימגע טומאו' טהור. ושאר כל המשקין טמאין שאין המי' מטהרי' את שאר המשקין: ט הממלא בקילון עד שלש' ימים טמאין. ר"ע אומר אם נגבו מיד טהורי. ואם לא נגבו אפי' עד שלשים יום טמאי': י עצים

העלם מן המי' הנוגעי' בקופה טמאי' ושאר כל התורמסים. הטהורים. נרה מדיחתו. והוא טהור העלתו כל שהוא מן המים טמא. כלומר שלא נטלן מתוך הקופה שדרך לעלם קלת' התורמסי'. שאין נוגעי' בקופה. טהורי'. דאין שם עושה שליסי בחולין. נדה מדיחתו והנה מפור דלא הוכסר לקבל טומאה במים [שמחוברי במערה]: ז ידיו טהורות. דלא בעינן כונה לחולין אבל אם היו פירות מעשר. וכל שכן של תרומה. ידיו טמאות כשהיו עד שכיון להטביל ידיו: והפירו טהורי'. ולא הוכסרו דלא אחשבה להך נפילה: ואם בשביל שיורדחו ידיו. נתכוין ליטול את הפירות תן כ"י. הפירו' הרי הן בכי יותן. ומוכסרי לקבל טומאה מכאן ולהבא. דלאחשבה להך נפילת פירו' ליטול ידיו בהגפתן זהוה ליה משקה. שסופו לרצון דלא"פ שאין תולתו לרצון. הרי זה בכי יותן: ח. וכשם אב הטומאה את ידיו לתוכה טמאה. דכלי חרס מקבל טומאה. מאב הטומאה הנוגע בתוכו ולא עלתה לו טבילה. ואע"פי שהוא בתוך המקוה. לפי שהמי' שבתוכו חוללי' בינו ובין מי המקוה: מגע טומאו' טהורה אם לא היה אב הטומאה שנגע בה אלא ראשון לטומאה. והוא הנקרא מגע טומאות. כלומר הנוגע באבות הטומאה. או טהורה הקדרה. לפי שאין כלי חרס מקבל טומאה. אלא מאב הטומאה. ונמצא ש"א נטמאת הקדרה אלא מחמי' משקי טמאי' שבתוכה שנטמאו וחוזרי' ומטמאי' אותה. ומשו' הכי אינה מטמאה. שהרי הוסקו המי' שבתוכה במי מקו' ונטהרו. אבל שאר משקי' כגון יין. שמן ומלב. אין המקוה מטהר אותם. דלא שלקא ליה הסקה הילך חוזרי' ומטמאי' את הקדרה. דרבנן גזרו על המשקי' מטמאין כלים. גזירה משו משקה. זב וזבה: ט הממלא בקילון. כשסתי מכונסי' במקו' אחד. ומבקשי להביאן אל שדה אחר. עושי' לה דרך שיכולו בו אותן המים. ושם אותו דרך שאותן המי' נמשכי בו. נקרא קילון. ועד שלשה ימים אין אותו קילון מתנגב מן המים שהמשיכו לתוכו. ומכשירין את הפירות שנפלו לתוכן שהרי הן לרצון: רבי עקיבא אומר אם נגבו מיד. רבי עקיבא לא פליג את"ק. דסתם קילון אינו מתנגב עד ג' ימים. ות"ק בסתם איירי. והכי מוכח בהדיא בתוספתא. דתודה ר' עקיבא בסתם שהוא ג' ימים: י שנפלו

ו שנפלו עליהם משקים. טמאים: אם רבו. מי גשמים על המשקים הם בטלים ומהרוס: הוציאן כדי שירדו עליהן גשמים. דלא אשבחינהו לגשמים: אע"פ שרבו טמאין. לגטמאו הגשמים עצמן: בלעו משקין טמאים. כגון שהעלים גנובים מבחוץ ובתוכן משקין בלועין אע"פ שהוציאן כדי שירדו עליהן גשמים לאחר שבינהו לגשמים אפי' הכי טהורין. דלא נגעו במשקין טמאין שהרי בלעו. לא יסיקם אלא בידים טהורות שלא יטמאו הידים את מי הגשמים שהחסבו. ויחזרו ויטמאו את התנור. דמשקה מטמא כלי אבל בידים טהורות יכול להסיקם בתנור והתנור טהור. ולא אמרי דסוף משקה טמא הבלועה לגאת מחמת הסיסק. דבעלים שהאש שולטת בהן ונאחז בהן האור כלין המשקים לתוכן. ואין יוצאין לאוץ כשמסיקן בתנור: אם היו לחין. עצים הללו שבלעו משקין טמאין ומחמת לחותן יצאו משקין עצמן מהן. ואם אותן משקים פלטו משקה העמא הבלוע ורבו משקין שמעצמן. על משקה הבלוע: טהורין. שבטלו אותו ואין הלכה כר שמעון:

פרק ה מי שטבל בנהר. ומים שעליו מכשיר שהרי לרצון הן: והיה לפניו נהר אחר. ועבר בו ומים שעליו מן הנהר השני אינן לרצון ואינן מכשירין: טהרו. מי הנהר השני מים שהעלו עמו מן הטבילה. ואין מכשירין לא אלו ולא אלו: דחיו. דחהו: לשכרו. שהיה חברו שכור ומתוך שכר תו דחהו והפילו בנהר: וכן לבהמתו. שהפיל את הבהמה בשכרותו בנהר והיו עליו מי טבילה ועל הבהמה מים לרצון: טהרו שניים שהיו ע"י שכרות ולא לרצון. את הראשונים שהיו לרצון: ואם כמשחק. דחה את חברו בנהר או את הבהמה גם השניים בני יותן דכולהו לרצון נגעו: ב המתזין

פי' ואינו חולק. וכן דעת הרלב"ד בדפי"ג מהט"א אבל בתב שאין דעתו נוחה בזה. וכתב הכ"מ משום דקשיא ליה שהלה הדבר באם נגבו. נחזי אנן אם יש בו להטפיח ומ"מ יש להעמיד כגון שהשליך פירות בקילון. ולא ידע אם היה בו להטפיח ע"כ. אבל דעת הרמב"ם דר"ע חולק. ולא"ק אחר ג' ימים אינן מכשירין. וכך פסק בחבורו והשיגו הראב"ד דכיון שנחשבו לתלוש בתחלתן. איך יצאו מידי מחשבה לעולם. וכתב הכ"מ שאפשר לדחוק ולומר דמעיקרא אין בדעתו שיהו כתלושין ברצון אלא המשקה שישאר בו עד ג' ימי' לפי שא"א למלאות בקילון. אא"כ ישאר בו משקה ג' ימים ואם לאחר שלשה ימי' ישאר בו משקה כיון שאינו תלוש לרצונו. אינו מכשיר ע"כ:

ו עצים שנפלו עליהם משקים פי' הר"ב טמאין. וכן פי' הר"ש. ואם כן הוו דומיא דשנינו במשנה ה' פ"ק דמקואות מאמתי טהרתן וכו' אבל יותר נראה פיר' הרמב"ם דמפרש לה לענין הכשר וז"ל אלו המשקים הן שאר ז משקים. כגון שיפיל עליהן שמן או דבש ברצון ואחר כך ירדו עליהם מי גשמים שלא ברצון ורבו מי גשמי' על המשקים. אותן משקים אינן מכשירין ע"כ. (והוציאם) כו' אע"פ שרבו טמאים וכלו' הרי כולן לרצון וכ"כ בחבורו פרק י"ג מהט"א (הלכה ב') אך מהתוספתא שאכתוב בסוף המשנה נראה קצת כפירוש הר"ש והר"ב:

בלעו משקים טמאים. הכא גם להרמב"ם מיירי במשקין שהם טמאים: אף. על פי שהוציאם כו' טהורים. כתב הר"ב דלא נגעו כו' כ"ל הר"ש ותמיהה לי דאכתי מאי קמל"ן פשיטא כשלא נגעו שלא נטמאו והרמב"ם פ"ט מהט"א (הלכה ו') מסיים והסיקן התנור טהור. ואין המים שעליה מתטמאין מן המשקים הבלועין בהן ועיין בסמוך: ולא יסיקם כו' כתב הר"ב ולא אמרי' דסוף משקה טמא הבלוע כו' כדתנן בפ"ט דכלים משנה ה' ומ"ש הר"ב דבעלים שהאש שולטת בהן כו' כלין המשקים שבתוכן כו' וכ"כ הר"ש. ומכיון דמתלקא דר' שמעון מוכח שנפלט המשקה הבלוע לא קשיא דר"ש מיירי בעלים לחים שאין האור נאחז בהן כל כך ע"כ. ומדברי הרמב"ם נראה דבהא פליגי ר"ש ורבנן. דלר"ש אין לטהר אלא בלחים אבל ביבשים אמאמא מפני פליטת משקים הבלועים וס"ל שיכולים להפלט. ולרבנן טהורים לפי שאין יכולים להפלט אבל מדברי התוספתא שאביא בסמוך נראה דלא כהרמב"ם: רבי שמעון אומר לא היו לחין והסיקן ורבו כו' טהורים. תניא בתוספתא ר' שמעון אומר אם היו לחין והסיקן. ורבו משקים היוצאין מהן על המים שבלעו טהורין מק"ו. ומה אם מי גשמים שהם עלולים לקבל טומאה מטהרין ברוב מי פירות (מפרש הר"ש מים היוצאין מן העצים לחין. כמי פירות חשובים לכל דבר) שאינן עלולין לקבל טומאה אינו דין שיטהרו ברוב אמר ליה לא אם אמרת במי גשמים שמטהרין את הטמאין. תאמר במי פירות שאין מטהרין את הטמאין ג"כ הא קתני דלא כדברי הרמב"ם דלעיל אלא רבנן חולקים עמו בלחים דס"ל דבלחים אין לטהר דהוא"ל. ויוצאין יצאו ואין דבר לחלוחתן מבטלין כלל. וגם מהתוספתא זו משמע דרישא דמתניתין עצים שנפלו עליהם משקים בטמאים מיירי ולענין טומאה דלא כהרמב"ם. דמכאן היה ר' שמעון דן הק"ו שמי גשמים מטהרין ברוב. ומיהו י"ל דמתניתין ג' דפ"ב היה דן:

פרקה דרחון והר"ב העתיק דחיו. וכן הוא במשנה שבגמרא דפוס ישן והר"ש העתיק דחייהו ופי' כמו דחאהו וכגירסתו הוא במשנה

במשנה שבגמרא דסוס בסליחה: ב השט כו' הנתזין אינן בכי יותן. והמים העולי' עליו בכי יותן. הרמב"ם פי"ג מהט"א [הלכה ו']: העושה לסור במים וכו' אינן בכי יותן. כתב הר"ב ואינם דגרסי לגור כמו שעושין הגערים בו' לגתו כו' כך פי' הרמב"ם מע"ג דגרסתו ג"כ לסור. וכתב הטעם שאין הכוונה מהם על אותו דבר שיגלל בה בעת הנחוק. וכן המים אשר ישארו בה עד שיזרקם אינן בכי יותן. לפי שאין הכוונה השארתו שם ע"כ. ויהיו ענין הנחוק שבנחוק הזה. שהנתזין על לא דבר באויר השמים בלבד. ולא בתקכוין לגתו על חברו דרישא, וכמש"ל עמו למתני' דלעיל. על כן לשחוק אמרתי מהולל:

ג רבי שמעון אומר בכי יותן. נ"ל לפרש הטע' דאע"ג דלא נים'ליה שירד הדלף לתוכן מ"מ כיון דבלגן שלא יהיו מים הרבה בתקו אחד. אלא יתפשטו המים בכל הפירות. חשיב ניחא ליה ומכשרי מהר"ם. וכנוסחתו איתא ר' מאיר אומר וכן ראיתי הוגה בגא"י. וכיש ספריס גרס ר"מ: ד רבי עקיבא אומר לעמקו בכי יותן כתב הר"ב כשאדם מודד עמקו כו' לפיכך רואה הוא במסקה שברוסס. מ"ל [ר' טרפון] אם כן יהא מסקה שברוסס טמא. למטה מן הרוסס טהור. מ"ל מי אתה מודה שהממלא בחבית המים העוליס וכו', ברפ"ד) שא"א למים שיעלו לתוכו עד שנגעו לאחריה [ה"ג] מ"מ למסקה שברוסס עד שיהא למטה מן הרוסס. ואחר ר"ט להיות שונה כדברי ר"ע. תוספתא הביא הר"ם. ות"ס הר"ב דהלכה כר"ע שאחר ר"ט כו' ר"ל הכ"מ פי"ב מהט"א הלכה כר"ע מתברו כ"ם דבר פלוגתיה הודה לי' ע"כ אבל אפשר דהר"ב דוקא קאמר לפי שאחר ר"ט. משום דאיכא דאחרי בפ"ט דכתובות דף פ"ד דר"ט לאו חברו הוה אבל הרי"ף והרא"ש לא העתיקו אלא כמ"ד דחברו הוה: ה לידע אם יש בו מים אין בכי יותן. כתב הר"ב שא"כ רוסס של מסקה. ואיכא למידק דמ"מ כיון שא"א אא"כ שיעלה בו מים. כשיגע בו במים להוי בכי יותן. מדי דהוה כתמלא נחבית וכו' דרפ"ד. וכ"ה לומ' דשאני התם דרוצה לתלות המים וכן נמי אם צריך לרוסס כתו במתני' דלעיל דאז כל המים שא"א וולתן מכשירין. אבל הכא לידע אם יש בו מים אע"פ שא"א אלא שיעלו בו מים. מ"מ א"צ למים שיעלו עליו כלל וכלל. והרי ע"י הרגש בלבד ידע אם יש בו מים. ואע"פ שכשמרגיש יעלו עליו. מ"מ אין כונתו לעליית שום מים כלל. ורמיה לדברי שכתב הר"ש וז"ל וכתוספתא קתני המשלשל את הכבל לבור לידע אם יש בו מים דהוו בכי יותן ושמא בחבל לפי שנכפף אינו יכול לידע. אלא אם המסקה בו (ע"כ ש"מ דאילו בקנה ויד אפי' אין המסקה בו) יכול לידע. והיינו כדפרישית ע"י הרגשה: ואת שבאבן טהורים. כתב הר"ב שאין מכשירין וכן כתב הר"ש. גם הראב"ד (פי"ג מהלכות ט"א הלכה ט') תפרש כן. כתתרעם על הרמב"ם שטעה לשון המשנ' וכתב אינן כתלושין והכסף משנה כתב שעשה כן. מפני שטהורים אינן מורה על הכשר ע"כ. וזה אינו שכבר הרבה פעמים שנו בלשון הכשר. וכתו שכתבתי בשם הרמב"ם עצמו בפרק קמא משנה ג'. ואם כפי לשון חבורו הוה ליה לכתוב אינן ברגון. אבל לי נראה שטעם הרמב"ם. כדי שיכלול בלשון אינן כתלושין. שאינן מקבלין טומאה ג"כ. וכתו שכתב בפירושו וז"ל ענין אמרו את שבאבן טהורי' שהמים אשר על האבן הריא אשר בתוך הבור. דינו כדין מי הבור. שהוא טהור לא יתטמא ולא יכשיר כתו שבארנו. אע"פ שהאבן נראית למעלה משטח המים. והדבר הנראה ממנה בלול. אין דין המים אשר על החלק הזולא ממנו. דין מים תלושים ע"כ. ודייק לפרש כן מדשינתה המשנה. ולא קתני אינן בכי יותן. ושוב מצאתי בדברי מהר"ם שכתב ואת שבאבן טהורים אם פסט טמא ידיו ונטלו מן המים. מים שעליו טהורים ע"כ. הרי שמפרש כדברי הרמב"ם. והרמב"ם עדיפא מיניה. שמפרשו גם כן לענין משנתינו דאיירי בהכשר: ו השלח פי' הר"ב העור בתות שהוא. וז"ל הרמב"ם העור בלשונו אותו ע"כ. והיינו דתנן במשנה ב' פרק ד' דשבת. דטומנין בשלחין. שהוא מחמת הלמר שבהן:

ב הנתזין. שלא בכונה: העושה לסור במים. שמטלה על פני המים רחיצות כמין מבעבועות: הנתזין. בעשיית מבעבועות: ואת שבה. דהיינו מי מבעבועות עצמן. ואי"ת דגרסי העושה לגור במים. כתו שעושי' הגערים כמין לגור של קנה או של עץ חלול. לגתו ממנו המים בלחץ: ואת שבה. המים הנשארים בלגור: ג ובלגן שיעוגבו בלל כל הפירות במים. שכשיהיו המים מפוזרים בכל הפירות. יתגנבו יותר מהרה: וחכמים אומרים אינן בכי יותן. והלכה כחכמים: ד לעמקו בכי יותן. ולרחבו אינו בכי יותן. כשאדם מודד עמקו של בור בקנה. נכר רוסס המים בקנה. עד כמה הן מגיעים. ומתוך כך יודע עומקו. לפיכך רואה הוא במסק' שברוסס. אבל לרחבו אינו רואה במסק' שברוסס. והלכה כרבי עקיבא. שאחר רבי טרפון להיות שונה כדבריו: ה לידע כמה מים יש בו. רואה במסקה שברוס' כדאמרן לפיכך הוי בכי יותן. אבל לידע אם יש בו מים אין צריך רוסס של מסקה: ושבאבן כלומר שבאבן נמי טהורים. שאין מכשירין: ו השלח. מכה בעור אחר רחיצתו כדי לנערו מן המים: העור כמות שהוא כשמפשיטים אותו מן הבהמה נקרא שלח. תרגום ויפשיטו ואשלחו: שהוא

ב "השט על פני המים, הנתזין אינן בכי יותן, ואם נתכוין להתיז על חברו הרי זה בכי יותן "העושה (ס"א נגור) צור במי' הנתזין, ואת שבה אינן בכי יותן: ג "פירות שירד הדלף לתוכן ובללן (נתרא שיגוגו) שינוגבו, ר"ש אומר בכי יותן, וחכ"א אינן בכי יותן: ד המודד את הבור, בין לעמקו בין לרחבו הרי זה בכי יותן, דברי ר' טרפון, ר"ע אומ' "לעמקו בכי יותן, ולרחבו אינו בכי יותן: ה "פשט ידו או רגלו, או קנה לבור, לידע אם יש בו מים אינן בכי יותן, לידע כמה מים יש בו, הרי זה בכי יותן, זרק אבן לבור, לידע אם יש בו מים, הנתזין אינן בכי יותן ואת שבאבן טהורים: ו "החובט על השלח חוץ למים,

בכי

שהוא מתכוין שיצאו עם הצואה • הלכך מכשיר מה שנתז ממנו ואפ"ש שהוא
בתוך המים • ואין הל' כר' יוסי : ו העקל מקום בשולי הספינה
שמתקבצים שם המים הנכנסים בסדקים של ספינה : אם ניער
להסיר המים שעליהן כמו המנער
טליתו : לצורפה לבדקה אם המים
נכנסים לתוכה אם לאו סירם אחר
לחזקה ולהסת"ל לפי שכשהיא ביבשה
נבקעת מאליה • ומכניסים אותה
ביום כדי שתשרה בים • ויסתמו
בקוביה וסדקיה : מסמר לגשתיים
לצרפו לחזקו ולהסמו כשיבואו
עליו מים לאחר שנתלבן באש :
אוד עץ שמקצתו אכלה האש : ז
קסיא של שלחנות כסוי שמכסין על
השלחן שלא יפול על המזון שעליו
מים או דבר של טנוף ולכלוך :
והשיפה של לבני' מחללת של שיפה
ושל גתי שמכסי' על הלבני להגין
מן הגשמים והרי אלו כמו בשביל
שלא ילקה הכותל שאינו בכי יותן:
אבל אם ניער שמתכוין להדיחם
הרי זה בכי יותן : ח כל הנצוק
טהור • אם מערה מכלי טהור לכלי
טמא מה שבעליון טהור דנצוק אינו חבור חוץ מהני דחשיב •
מפני שסילדים לאחוריהם (כשהקלוח נפסק חוזר) הנשאר
למעלה : מדבש הזיפים • אית מפרשי דבש טוב וחשוב שמתוך
חשיבותו מזייפין אותו ומערבין בו פסולת ואית דאמרי על שם
מקומו שבא מזיף כמו בבוא הזיפי' ויאמרו לשאול (תהלים כ"ד):
והנפחת מאכל עשוי מקמח ודבש והו רך כל כך שיכולים להניקו
ודומה לו כלפיחית בדבש : המקפה תבשיל שאינו לא רך ולא
קשה אלא קפוי קרוי מקפה • של גריסין • פולים מחונו וגרוסו'
בריחים : ושל פולים שלימים שאינן גרוסות בריחים : מפני שהיא
סולדת לאחוריה כשהקלוח נפסק חוזר אותו עמוד הסותם שהיה
קצתו במשקין טמאין שבכלי התחתון ונמשך למעלה למשקין
שבכלי העליון הטהור ומטמא כל מה שבכלי העליון : י המערה
מחם לחם הבא מתי מדרי שמשקין שבכלי עליון שמערה מתוכו
טהורים ושבכלי תחתון שמערה לתוכו הן טמאין : מצונן
לחם טמא שתחתוקחם מעלה הכל לעליון הצונן ומטמאו שהעבן
העולה מן החם כמשקה הוא חשוב : וכחו

בכי יותן שכונתו בלי ספק הוצאת המים • והוא כמו מרעיד
את האילן להסיר ממנו משקין שהוא מכשיר כמו שנקדם
(בפרק קמא דמכילתין משנה ג') אמנם כשנחבט והוא בתוך
המים אין כונתו ציאת המים מן העור • כיון שהוא שקוע
במים הרמב"ם :

בכי יותן לתוך המים אינן בכי יותן • ר' יוסי
אומר אף לתוך המים בכי יותן מפני שהוא
מתכוין שיצאו (ס"א) עם הצואה : ז "המים
העולין בספינה ובעקל ובמשוטו' אינן בכי
יותן במצודות וברשתות ובמכמרות אינן
בכי יותן ואם נער בכי יותן • "המוליך את
הספינה לים הגדול לצרפה המוציא מסמר
לגשמים לצרפו המניחה את האוד בגשמים
לכבותו הרי זה בכי יותן : ח "קסיא של
שולחנות והשיפא של לבנים אינן בכי יותן
ואם נער בכי יותן: ט "כל הנצוק טהור חוץ
מדבש הזיפין והצפחת בש"א אף המקפה
של גריסין ושל פול מפני שהיא סולדת
לאחריה : י "המערה מחם לחם ומצונן
לצונן ומחם לצונן טהור מצונן לחם טמא •
רבי

ז ובמש טות שמניגים בהן
הספינות כדתנן
ברפ"ה דכ"ב : אינן בכי יותן •
דאינו מתכון ן שיסרי במים ולא
נתכוין למים • וכן במצודות
וברשתות דלא נתכוין למים • ואם
ניער מהם המים ונתזו מהן המים
כיון דנתכוין שיצאו המים •
אחשביניהו • ואם נפלו על הסירות
הרי זה בכי יותן מהר"ם : ואם
ניער בכי יותן לפי הסברא ה"ה
בספינה ודכוותייהו וק"ל אתמי לא
תיגהו בחד בבא והפסיק בתיכן
בכי יותן והרמב"ם בפי"ב מהט"א
(הלכה י"א) העתיק המשנה
כצורתה : לים הגדול • תנא בא"י
קאי ובתם באותו יום רגילין בכך:
לצרפה כתב הר"ב לחזקה כו'
עיין ל' רש"י שכתבתי
בספ"ד דכלים : ח קסיא פי' הר"ב כסוי כו' וכ"פ הרמב"ם
(והר"ם שניב"ק מתחלפין) ועיין במשנה ו' פי"ו דכלים כתבתי
פי' הראב"ד ומהר"ם : של לבני כתב הר"ב להגין מפני הגשמי'
וז"ל הרמב"ם שלא יפול עליהן מים קודם בישולם [ויפסדם] :
ט הנצוק עיין ספ"ח דטהרות : חוץ מדבש הזיפין ואפי' היה
מער' מצונן לצונן הו מב"ם פ"ז מהט"א (הל' ד')
ועיין במשנה דלקמן ומ"ם הר"ב מפני סולדים כו' כשהקלוח
נפסק וכו' עיין לקמן : דבש הזיפין כתב הר"ב אית דמפרשי
דבש טוב וחשוב שמתוך חשיבותו מזייפין אותו כו' וכן נראה מפי'
הר"ם ולשון רש"י בסוף סוטה [דף מ"ח] שהוא טוב ועב מערבים
בו וכו' ואין נכרות בו ומ"ש הר"ב ואית דאמרי על שם מקומו
שבא מזיף כמו בבא הזיפים ואית דמפרשי הבא מזייפין מכרשי
התם נמי בני אדם המזייפים דבריהם (שקרנים והולכי רכיל)
גמ' דסוף סוטה : ב"ש אומרים כו' מפני שהיא סולדת לאחריה
ולא"ק כיון שאין בהם ריר כ"כ כמו דבש הזיפין והנפחת לא
חשיב ליה דבעי ריר טובא וב"ש סברי אע"ג דליית להו כולו האי
ריר חשיבי לחבר העליון לתחתון הו פ"ז דטהר ד' כ' • וכן מוכח
דטהר חוזר דאש הנצוק וטולה לו למעלה כלפי אחוריו וכחוזר ונוגע לעליונים דמי : י מחם לחם טהור עמ"ש במשנה דלקמן :
מצונן לחם טמא פי' הר"ב שהתחתון החם מעלה הכל לעליון הצונן ומטמאו כדאמרי לעיל בפ ב (משנה ב') בזיעת המי חן •
הר"ם ונקלת קשה לי דלא כ בלא נצוק נמי כל שמעלה חוס מתחתון לעליון יהא טמא ואולי דא"א בלא ניצוק אבל הרמב"ם
פי' לפי שעמוד המשקה אשר יקרא נצוק יתחתם בהיות קצהו בכלי החם הטמא ויחתם המשקה אשר בכלי העליון וכו' וכ"כ בחבורו
הפק ז' מהט"א • מפני (שעכני) החמין עולה כתמרות עשן • ומתערב בנצוק ונמים שבכלי העליון ומטמא הכלי • שהעשן
העולה

העולה מן החמין מסקין הוא חשוב ורמיתי בפי' הר"ם שמתחיל בלשון הר"ב עד ומטמאו והדר כתב (בלשון הרמב"ם) לפי שענני החמין כו' ומתערב בגלוק וכמים כו' על הוא חשוב וא"כ גם דברי הר"ב יכולין להתפרש דהמו' מעלה הכל בגלוק ומש"ה מטמא העליון. אבל בלאו הכי אין חוש התחתון מטמא לעליון כשאין גלוק. אלא רש"א אף המערה מחם לחם וכתי של תחתון יפה משל עליון טמא: יא "האשה שהיו ידיה טהורות ומגיסה בקדרה טמאה אם הזיעו ידיה טמאות היו ידיה טמאות ומגיסה בקדרה [טהורה אם הזיעו ידיה הקדרה טמאה רבי יוסי אומר אם נטפו "השוקל ענבים בכף מאזנים דיין שבכף מהיר עד שיערה לתוך רבי הרי זה דומה לסלי זיתים וענבים כשהן מנטפין:

פרק ו המעלה פירותיו לגג מפני הבהמה וירד עליהם טל. אינם בכי יותן. אבל נתבין לכך הרי זה בביותן. העלין חרש שיטה וקטן אף על פי שחשב שירד עליהן הטל. אינן בכי יותן. "שיש להן מעשה ואין להן מחשבה: ב "המעלה את האגודות ואת הקציעות ואת השום לגג בשביל שימתינו אינן בביותן "כל האגודות של בית השוקי' טמאין. רבי

א סס בלבה נשכרלה בפיני סשוט שכל הלשון בסס פי הכ' יל בכתיב בפי' הר"ם מן לפי שענני ע"ד הכ' נקחמין כו' על הוא חשוב. שלא ר לעיל סס נכתבס הר"ם בעצמו. אבל הס ה סס סלכס ג סס פי' ומל מהגסה מאיזו תלמיד שהגיה כן בגליון. מומסקים מחבורו של הרמב"ם אחר כך נדפסו בפנים בטעות. אבל הר"ם מעולם לא ראה חבור הרמב"ם דלא אשתמי' בשום דוכתא לאבורסים ולא בטהרות לכתוב שום דבר משמו. על כן לבי אומר לי. שהר"ם לא כתב לזה הלשון כלל. שאין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד: רבי שמעון אומר כו' וכתו כו' טמא. במרדכי פרק כל הבשר העתיק כתו במקום וכתו וגם ל"ג טמא והארכתי בזה בספרי ספר תורת האשם כלל כ"ג דין ו': יא אם הזיעו ידיה הקדרה טמאה כתב הר"ב לפי שהכל תחבר כו' ותפייט הר"ם כגון מערה מלונן לחם. ע"כ ודבר תימה הוא בעיני דהתם אחם הוא הטמא ומטמא לעליון שהוא הלוגן ואלו הכא לוגן העליון טמא ואתא לטמויי לחם התחתון ומה ראיה היא זו. וכי תימא דה"ק כתו שהחם מטמא לוגן העליון. אף כאן נעשה עליון מם מן התחתון ולפיכך חוזר ומטמא גם לתחתון אכתי לאו ראיה הא אי מטיס הא איכא לדמויי למחם לחם דטהור. וראה לי דהך דהכא לאו מטעמא דלעיל הוא. דלא חלקו לעיל אלא כשהעליון טהור. אבל היכא דהעליון טמא כי הכא אין חלוק ולעולם העליון מטמא התחתון: הקדרה טמאה. עיין בפירוש הר"ב דסוף זבים: תדע זה דומה לסלי זמיס וכו' עיין בסוף מכילתין:

פרק ו אם נתכוין לכך וכו' אם לא נתכוין ושתה כשידע מידי דהוה אכל הני דבפ"ג והכי תניא בתוספתא [פרק ג'] הביאה הר"ם ופליג בה רבי יהודה כתו בהני דלעיל. וא"ל דתנא דידן הא לא קמיירי בפלוגתא. ובגמרא פרק קמא דחולין ד' ע"ב מייתי לתנאי' דהכא וכתב רש"י ואם נתכוין לכך כין בשעת העלאה וכין לאחר מכאן קודם שיגבה הטל העליונים הרי הן בכי יותן דהכי אמרי' בדוכתא אחריתא עודהו הטל עליהן ושתה הרי הן בכי יותן. ע"כ. וסיפא דתוספתא דלעיל היא. ואיתא נמי בגמרא פ"ב דב"מ דף כ"ב ותהכא קשיא אהא דפירש הר"ב במשנה ד' ע"ב דפרה דלר"י כשעלה הזכר לדעת הבעלים פסולה מכלל דלרבנן אפילו לא ידעו פסולה ואמאי שנא מהכא דבעינן שידע קודם שיגבה וכמו דהכא דרשי' יותן דומיא דיותן. ה"נ התם דרשינן עובר דומיא דעובד: העלין חרש שוטה וקטן וכו' עיין מ"ש בזה בשם הר"ם במשנה ו פרק ח דטהרות. דקשין אהדדי הא דהכא והא דהתם וה"ע ה"מ לאקשויי מהתם לסוף פרק ג' דמכילתין אלא דהכא דמיא ממש בהעלאה: ב בשביל שימתינו. פירש הר"ב לשון לחלוח וכו' וכ"ם הר"ם וכתב מהר"ם דלא אחכון שירדו עליהם מים אלא שיתלחלחו מאליהן מן האויר עד כאן. והרמב"ם מפרש מלשון התנגה שכתב בשביל שימתינו שימתינו זמן ארוך וגלא יפסידו וקמ"ל דלא אמרינן הואיל והדבר ידוע שירד הטל עליהן דמשום הכי העלם:

וכחו של תחתון יפה שחומו גדול הכל עליון ואין הלכה כר"ש שכיון שהעליון חם. אע"פ שהתחתון יותר חם ממנו. אין פעולתו של תחתון נכרת בעליון ואינו מטמאו: יא ומגיסה בקדרה מהפכת בכף שבידה לתבשיל שבקדרה: אם הזיעו ידיה. מהבל הקדרה נטמאו ידיה כאלו נגעה במשקה שבקדרה: היו ידיה טמאות. אם הזיעו ידיה. נטמאת הזיעה מחמת ידיה ונטמאה הקדרה. לפי שהבל מחבר כין הזיעה שבידים למשקין שבקדרה: ר' יוסי אומר אם נטפו אין הקדרה טמאה. אע"כ נטפו טיפין מן הזיעה שבידיה לתוך הקדרה ואין הלכה כר' יוסי: היין שבכף טהור. ואינו מכשיר דלא הוחשב להיות משקה עד שיערה אותו לתוך הכלי. וכאן שאין לו תורת משקה לענין הכשר. כך אין לו תורת משקה לענין טומאה. ולענין יין נסך:

פרק ו המעלה פירותיו לגג מפני הבהמה תולעים הגדלי בפירו' לשון ותהי הבגס (שמות ח') אם נתכוין נכך. שחשב שירד עליהן טל: שיש להן מעשה. כגון אם היו סוסכין עליהן טל בכוונה היו מוכשרין: ב המעלה את האגודות של ירק: ואת הקליעות כיתשים הבאים במכתשים ועושים אותן כעין כברות גדולות והן נקראין קליעות: ימתינו לחלוח ולומ' לו בגמ' ס' לא יחל' ר' יח' מיתנא קשה לכותלי': אינו בכי יותן אם ירד עליהן טל. כל האגודות של ירק: של בית השוקים טמאין. לפי ש מוכרים רגילים לזלף עליהן מים כדי ללחלחן וכן מוכשרין לקבל טומאה והידים ממשמשין בהן תדיר הילכך הן בחזקת טומאה: מפני

מפני משקה הפה • אע"פ שאין מזלפין עליהן מים כשהן לחין • מ"מ רגילים לתת עליהן משקה היוצא מן הפה כדי להסיר האבק שעליהן וכו' כן מוכשרין • ואיכא בין ת"ק לר"מ מקוש שאין רגילין ללחלחם במשקה הפה לר"מ טהורים • ולת"ק בכל ענין טמאין דאף בלחין נותנין בהן מים והלכה כת"ק: הקמחין והסלתות של בית השוקים טמאין: לפי שלותתים החטים שלהם קודם שיטחנו אותן וכן מוכשרו' והידים ממשמשים בהן תמיד • לפיכך הן בחזקת טומאה: החלקה • חטה כתושה ונחלק כל גרעין לשנים: טרגים • שנחלק כל גרעין לשלש: טסני • שנחלק כל גרעין לארבעה: בכל מקום • אפילו שלא בבית השוקים שהכל מזלפין עליו מים: ג חוץ משל מוכרי משקה • מפני שמוגעים בהם בעוד שמשק' טופח על ידיהם ואין מקפידין על הלכלוך שקליפתה מגינה עליהן: ואם היו מוכרים עמהם פירות יבשים • מתוך שמנגבים ידיהם כדי שלא יטנו את הפירות מנגבים ידיהם נמי קודם שיגעו בגלים: כל הדגים בחזקת טומאה • לפי שהם מוכשרי' במים • והטמאה והטהור מתשמשי בה: חציכת האלתות • מין דג שרגילין למכרו חציכות חציכות • ומקוש יש שהמו אלתות ושם לדין אותו ומוכרין אותו: ודג המצרי • דג קטן מאד שמביאין ממנו קיפות מלאות במצריים: וקוליים האספנין • מין דג שעירו רך מאד וקורין לו אלשבוט • ושלשה מינים הללו אין המים מכשירין אותם כשאר דגי' לפי שהן חיין זמן מרובה אחר צידתן • ולאחר שהן נעשין אינם אוכל דהיינו לאחר מיתתן אין נותנין עליהן מים לפי שהמים מפסידין אותן ואין הלכה כר' יהודה: כל הציר בחזקת טומאה שהתם ציר נתנו בו מים והידי' ממשמשי' בו: ועל כולם' בין בינ' בין פירות בין ציר • נא"ן עם הארץ לומר לא הוכשרו: מפני שמפקידי' אותן דכל הפירות מפקידי אותן אצל עם הארץ ואי' לאו דנאמן היאך מפקידי' אבל דגה אין מפקידי' בידו לפיכך אינו נאמן: ציר טהור • שידוע בו שלא הוכשר ע"י משקה: שנפל לתוכו מים כל שהו טמא • דמיד כל שהו מכשירים אותו ומשהוכשר חוזקתו טמא שהידים מתשמשי בו • והלכה כר' אליעזר בן יעקב:

ד שבעה

רבי יהודה מטהר בלחין • כי כשהן לחין אין מנחזין עליהם מים לפי שאין מנחזין מים על הירקות אלא אם עמדו ימים כדי שיראו לחין וכיון שהן לחין אין מתיזין עליהן על כן הם טהורים כיון שאינן מוכשרים הרמב"ם: הטרגים פירש הר"ב שנחלק כל גרעין לשלשה • וברפי"ב דנגעי' קתני בית עריגון ופי' הר"ב שיש לו שלש זויות שלש בלשון רומי טר"י ע"כ • ובגמרא ספ"ק דנזיר עריגון ג' טטריגון ד' וכתבו התוס' שכן הוא בלשון יון • והיה נראה דגרסינן הכי טרגים וטטרגים אלא שלא ראיתי כך בשו' נוסח • ובגמ' דסוף פ"ב דמ"ק (דף י"ג) מייתי למשנתינו ג"כ כמו שהו' בספרים: ג חוץ משל מוכרי משקה כתב הר"ב תפני שנוגעי' בה כו' ואין מקפידים על הלכלוך שקליפתה מגינה עליהם והוא מטמ' אותה בקליפת' כמו שנתבאר בפ"ב של עוקצים • הרמב"ם • עמהן עם המשקה והבינים • הרמב"ם: כל הדגים כו' • ז"ם הר"ב והטמא והטהור כו' מלשון הרמב"ם המתיק כן ובכדי נקטי הטהור: כל הציר בחזקת טומאה • כתב הר"ב שהתם ציר נתנו בו מים • דציר נופו לאו בר קבולי טומאה היא שהיא זיעה בעלמא שיוצאה מן הדגים כשמולחי אותן) גמרא פ"ג דבכורו דף כ"ב ע"א: ועל כולם כו' חוץ משל דגה • פ' הר"ב ועל כולם בין בינ' בין פירות בין ציר כו' • אבל דגה כו' וכך הם דברי הר"ם ומדלא נקטי נמי בין דגים נראה שלעתם דחוץ משל דגה דמתני' לאו בציר היא • אלא אריש' קאי חוץ מדגי' • וראיתי בגא"י שהוגה חוץ מן הדגה ונראה שכך הוא גי' הר"ב והר"ם • ונקט קשה שהו' הל' דגה • ולא דגים וכפי' הרמב"ם דגה שם ממין דגי' היה מפורסם אצלם בשם הזה ע"כ • אבל בחבורו פי"ו מהט"א כתב כל הדגים בחזקת מוכשרין ואין ע"ה נאמן עליהן לומר לא הוכשרו • נראה שחזר בו ומפרש ג"כ כפי' הר"ב והר"ם: נאמן לומר טהורי' פי' הר"ב לומר לא הוכשרו וטעמא כתבתי במשנ"ג פ"ב דדמאי: מפני שמפקידין אותן • גרסינן הר"ם וכן המתיק הר"ב: רבי אליעזר בן יעקב אומר ציר טהור • פי' הר"ב שידוע בו שלא הוכשר ע"י משקה וכן הרמב"ם • וקשיא לי דלא הוה צריך למתני אלא מים כל שהן מכשירין את הציר • אבל בגמרא דבכורו (דף כ"ב) הלוקח ציר מע"ה מסיקו במים וטהור

אחרי' שם במ"ק י"ג ב נשם הלכה ל דשם הל' ד' הסם הל' ג' ושם הל' ג' ושם הל' ל' חסם פ"ה הל' ב בכורות כג ב

מת"ל אי מיא רובא נגהו כיון דעביד לאו השקה טהרי להו • ואי רובא ציר נגהו ציר לאו בר קבולי טומאה הוא • אלא איכא מאוס הכא מיעוטא דמיא הכא • בטלו להו ברובא • ובסוף הסוגיא דף כ"ג ע"ב מייתי לתקני' דהכא ואמר רב נחמן אמר רב שבא בר אבוה זאת אומרת נחשדו ע"ה לערב מים עד מחצה והני מים מסאו ה"ל סלגא וסלגא ולא בטול • וא"א נחשדו לערב מחצה • וטומאת עם הארץ דרבנן ודמשקים דרבנן וסלגא וסלגא לא גזרו בה רבנן • ופירש"י ציר טהור כגון שהשיקו במים שנפל לתוכו מים כל שהן שדמפרש נחשדו ע"ה לערב מחצה מים בציר • וכי נפל בהן כ"ש מצא מין את מינו ורבו מים על הציר וטמאי' ולמאן דליים ליה טומאה שנשלה חוזרת וניעורת מוקי לה שנשלו בה לאחר השקה מי ע"ה כ"ש ע"ב • וכן הסיגו הראב"ד להרמב"ם שם הלכה ד' דמפרש דלא כמו שהוא מפורש בגמ' ולי אף

משנה גוסה • קשיא לפירושו של הרמב"ם והר"ב :

ד' שבעה משקין הן • כתב הר"ב לפי שנא' כו ודבש דבורים אין לו שם לווי דדבש שתם אקרי גמ' פ"ק דבכורו' דף ז' • וכתב הרמב"ם אמנם לווי בכאן של דבורים לחלוק בינו ובין דבש ערעים ע"כ • וקש' דא"כ דבש תמרים נמי יהא מכשיר דהא דבש שתמא דבקרא דתמרים הוא וי"ל דבלשון בני אדם דבש שתם הוא של דבורים • וכתב הר"ש וכל הני תולדות • דקמני לקמן כיון דתולדות הן לא חיישינן אפילו יש להן שם לווי ע"כ • ובתוספתא שהביאה הר"ב באותו לשון הביאה הרמב"ם • אבל בר"ש קודם מנין לדמעות גרסי' בה מנין לדם הנדה שהוא משקה שנאמר (ויקרא כ') מקור דמיה ואומר (זכריה י"ג) ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דוד לחטאת ולנדה (וכן כתבתי בפ"ב דנדה משנה ו' וע"ש וש"ם) מנין למי האף שהוא משקה שנא' ועשעשיהו יזלו מים ולגופי לא איצטריך שכבר נאמר ותשקהו בדמעות שלש ובאם אינו ענין לגופיה תנהו ענין למי האף וכן אותיות א"ע מתחלפין במבטא אחה"ע כך כ"ל • ומסיים הרמב"ם ואלו כולן אסתכות והעיקר הלכה למשה מסיני כמו שבארנו פעמים רבות בכוונתי זאת :

ודבש דבורים • עמ' ש במשנה י"א פ"ג דעוקצים ועיין במשנה ב"פ"ג דטהרות דאפי' (קרום) : **דבש** ערעים • מין ארבה רש"י דבכורות ד"ק דף ז' : **ומותר** באכילה • כתב הר"ב דלא תימא כו' הדבש היוצא מתוכו יהא טמא כדתנן במשנה ב"פ"ק דבכורות שהיוצא מן הטמא טמא • ומ"ש הר"ב דסד"א דדוקא דבש דבורים רבייה קרא להתירא שאין לו שם לווי כו' וז"ל הרמב"ם ולא הוצרך לבאר בדבש דבורי שהוא מות' באכילה לפי שכבר נתבאר זה בפסוקים ע"כ • ובגמ' דבכורו פ"ק דף ז' איתא הכי אדאמר רב ששת מי רגלים של חמורים אמרי' מתיבי מפני מה אמרו דבש דבורים מותר מפני שמכניסו' אותו לגופן ואינן ממצות אותו מגופן • הוא דאמר כר"י דאמר דובשא רחמנא שריי' דתניא ר"י אומר אף זה לא תאכלו מכל שרץ העוף (ויקרא י"א) • שרץ עוף טמא אי אתה אוכל אבל אתה אוכל מה שעוף טמא משרין ואינה זה דבש דבורים • יכול אף דבש הגזין והערעין אמרת לא • ומה ראית כו' מרבה אני דבש דבורים שאין לו שם לווי כו' • וצריך לפרש דלהרמב"ם והר"ב אף לתנא דמפני שמכניסו' נשקא לן מקרא אלא דאיהו דרים טעמיה דקרא ומתילא שרי אף דבש ערעים • ואלו לר"י לא דרשינן טעמא והא דאמר הוא דאמר כר"י דאמר דובשא רחמנא שרייה ופירש"י רחמנא שרייה בהדיא וגזירת הכתוב הוא ע"כ • והרמב"ם והר"ב מפרשים רחמנא שרייא בגזירת הכתוב וא"נ לפרש רחמנא שרייה בהדי' דלכ"ע בהדיא שרייא • אלא בהא פליגי אי דרשינן טעמא אי לא וכדאסכתן פלוגתא דר"ש ורבנן בפ"ג דר"ה דרים טעמיה דקרא • ואי הכי באמו גם בכאן לאותה קושיא שהקשתי לשאול בפסקי הרמב"ם בכי הא כמו שכתבתי במשנה ה' פ"ב דיבמות • ומיהו י"ל דתנא דמתני שמכניסו' לא דרים לשום מקרא אלא ה"ק שהכתוב חילקו ואמרו דדבש אינו בכלל כל היוצא מן הטמא כו' מפני שמכניסו' וכו') והא דכתב הר"ב מפני שמכניסות וכו' ליישנא דברייתא שכתבתי • וז"ל הרמב"ם לפי שהדבש אינו נולד בגוף הדבורה והערעה • אבל הוא טל ירד על הצמח ותתערב בו כת הצמח ההוא ולחלוחותו יחזור דבש ואוכלין אותו הדבורים וכנסם לאצטומכא (ואין ממצות אותו מגופן) ותקיא אותו לכוורת ותצפייהו כדי שתתגלו אותו [לאכול] עת בריאת הצמחים נאסיסתן במדבר ע"כ : **ה מי** רגלים • דאדם • אבל דבהמה לא • תוספתא פסקה הרמב"ם ועיין לקמן : **בין** גדולים • פי' הר"ב היולאין מפי טבעת וכן פי' הר"ש • וג"ע דלקתן מתניתין ז' תנן והשותה מי טבריה אע"פ שיולאין נקיים דאסבינן להו כרעי • ואפשר לי לתרץ דשאני מי טבריה שלבד שיתין אותן לשלשל אינן חשובין משקה אלא כמו מידי דמיכל שיציאתו דרך פי הטבעת ולכך אלו אע"פ שיולאו נקיי' חשובים כרעי ונשא"כ שאר משקים היוצ"ים מפי הטבעת מאליהם • וכה"ג אסכתן בפ"ג דבריתות בגמ' דף י"ג בחלב האשה שהוא משקה וכשי' התנוק היוצק חשיב אוכל אף אתה אל תתמה על מי טבריה שאע"פ שאדאי שיש עליהן קורת משקה כמו שאר מים • אפ"ה השותה אותן לשלשל חשובים אוכל •

ד שבעה משקין הן • הטל והמים והיין והשמן והדם והחלב ודבש דבורים • דבש צרעים טהור • ומותר באכילה : ה תולדות לדמים • היוצא מן העין מן האוזן • מן החוטם מן הפה • מי רגלים בין גדולים בין קטנים •

מי רגלים לדעתו

ד שבעה משקין הן • לפי שנא' בטומאת אוכלים (ויקרא יא) מכל האוכל אשר יאכל אשר יבא עליו מים יטמא • אין לי אלא מים • מנין לרבות היין והשמן והחלב והדבש והדם והטל • ת"ל וכל משקה אשר ישתה • אי וכל משקה יכול מי תותים מי רמונים ושאר כל מי פירות • ת"ל מים מה מים מיוחדי' שאין להם שם לווי • אף היין והשמן והחלב והדבש והדם והטל שאין להם שם לווי • יצא מי תותים מי רמונים ושאר כל מי פירות שיש להם שם לווי • ודבש דבורי' אין לו שם לווי דדבש שתם אקרי • ועוד שינו בתוספתא דשבת מנין לדם שהוא משקה שנאמר (במדבר כ"ג) ודם חללים ישתה • מנין ליין שהוא משקה שנאמר (דברים ל"ב) ודם ענב תשתה חמר • מנין לדבש שהוא משקה שנא' (שם) ויניקהו דבש מסלע • מנין לשמן שהוא משקה שנא' (ישעיה כ"ח) משתה שמנים • מנין לחלב שהוא משקה שנאמר (שופטים ד') ותפתח את נוד החלב ותשקהו • מנין לטל שהוא משקה שנא' (שם ז') וימץ טל מן הגזה מלא הספל מים • מנין לדמעות העין שהוא משקה שנא' (תהלים ס') ותשקמו דמעה שלש • מנין למי האף שהוא משקה שנא' (ירמיה ט') ועשעשיהו יזלו מים : דבש צרעה טהור • דלא מסיב משקה ואינו מטמא ואינו מכשיר : ומותר באכילה • דלא תימא הואיל והצרעה סרן העוף הוא וטמא הדבש היוצא ממנו אמי יהא טמא דסד"א דדוקא דבש דבורים • רבייה קרא להתירא שאין לו שם לווי • אבל דבש ערעים שיש לו שם לווי לא יהא מותר קמ"ל דבש צרעה טהור ומותר : דמפני מה אמרו דבש דבורים מותר מפני שמכניסות אותו לגופן ואינן ממצות אותו מגופן • דבש ערעים אמי מכניסות אותו לגופן ואין ממצות אותו מגופן : **ה** בין גדולים • משקין היוצאין מפי טבעת : בין קטנים מי רגלים ; ודם

מפני מה אמרו דבש דבורים מותר מפני שמכניסו' אותו לגופן ואינן ממצות אותו מגופן • הוא דאמר כר"י דאמר דובשא רחמנא שריי' דתניא ר"י אומר אף זה לא תאכלו מכל שרץ העוף (ויקרא י"א) • שרץ עוף טמא אי אתה אוכל אבל אתה אוכל מה שעוף טמא משרין ואינה זה דבש דבורים • יכול אף דבש הגזין והערעין אמרת לא • ומה ראית כו' מרבה אני דבש דבורים שאין לו שם לווי כו' • וצריך לפרש דלהרמב"ם והר"ב אף לתנא דמפני שמכניסו' נשקא לן מקרא אלא דאיהו דרים טעמיה דקרא ומתילא שרי אף דבש ערעים • ואלו לר"י לא דרשינן טעמא והא דאמר הוא דאמר כר"י דאמר דובשא רחמנא שרייה ופירש"י רחמנא שרייה בהדיא וגזירת הכתוב הוא ע"כ • והרמב"ם והר"ב מפרשים רחמנא שרייא בגזירת הכתוב וא"נ לפרש רחמנא שרייה בהדי' דלכ"ע בהדיא שרייא • אלא בהא פליגי אי דרשינן טעמא אי לא וכדאסכתן פלוגתא דר"ש ורבנן בפ"ג דר"ה דרים טעמיה דקרא • ואי הכי באמו גם בכאן לאותה קושיא שהקשתי לשאול בפסקי הרמב"ם בכי הא כמו שכתבתי במשנה ה' פ"ב דיבמות • ומיהו י"ל דתנא דמתני שמכניסו' לא דרים לשום מקרא אלא ה"ק שהכתוב חילקו ואמרו דדבש אינו בכלל כל היוצא מן הטמא כו' מפני שמכניסו' וכו') והא דכתב הר"ב מפני שמכניסות וכו' ליישנא דברייתא שכתבתי • וז"ל הרמב"ם לפי שהדבש אינו נולד בגוף הדבורה והצרעה • אבל הוא טל ירד על הצמח ותתערב בו כת הצמח ההוא ולחלוחותו יחזור דבש ואוכלין אותו הדבורים וכנסם לאצטומכא (ואין ממצות אותו מגופן) ותקיא אותו לכוורת ותצפייהו כדי שתתגלו אותו [לאכול] עת בריאת הצמחים נאסיסתן במדבר ע"כ : **ה מי** רגלים • דאדם • אבל דבהמה לא • תוספתא פסקה הרמב"ם ועיין לקמן : **בין** גדולים • פי' הר"ב היולאין מפי טבעת וכן פי' הר"ש • וג"ע דלקתן מתניתין ז' תנן והשותה מי טבריה אע"פ שיולאין נקיים דאסבינן להו כרעי • ואפשר לי לתרץ דשאני מי טבריה שלבד שיתין אותן לשלשל אינן חשובין משקה אלא כמו מידי דמיכל שיציאתו דרך פי הטבעת ולכך אלו אע"פ שיולאו נקיי' חשובים כרעי ונשא"כ שאר משקים היוצ"ים מפי הטבעת מאליהם • וכה"ג אסכתן בפ"ג דבריתות בגמ' דף י"ג בחלב האשה שהוא משקה, וכשי' התנוק היוצק חשיב אוכל אף אתה אל תתמה על מי טבריה שאע"פ שאדאי שיש עליהן קורת משקה כמו שאר מים • אפ"ה השותה אותן לשלשל חשובים אוכל •

ומיהו

ארם ש יקבל"ה בג כבורות ג' ע"ב חיי' פ"ג מה"מלות תפורות טוס"ב י"ד מ"ש פ"ג ד מ"ש ס' פוחלת אוכלין פלמה ב'

ודם הקזה לשתיה דם ההקזה שנתכוין עליו להשקותו לבהמה ולפי"ו לנכרי: מי החלב. הוא הקוש הנ:פרש מן הגביגה כשתעמידים החלב ומקפיאין אותו בקיבה מכשיר את הזרעי': והמוחל כשמן מים שחורים היוצאים מן הזיתים: שאין מוחל יוצא מיני שמן. ומוחל עצמו לר"ש מי פירות הוא ואינו חשוב משקה אבל מכשיר מפני שורי שמן שבו: רמ"א אע"פ שאין בו שמן מוחל עצמו חשוב משקה ומכשיר ומטמא והלכה כר"מ דם הארץ כבשרו. ומצטרפין לכעדשה דכתיב בשמנה שרצי' (ויקרא י"א) וזה לכם הטמא להביא דמו שמטמא כבשרו. יכול יכשיר את הזרעי' ת"ל לכם הטמא הוא ואינו מכשי' את הזרעי': ו ואלו מטמאים ומכשירים. שהן עצמן משקין טמאים ומטמאים ומכשירים כאחד: זובו של זב. דכתיב (שם ט"ו) זובו טמא הוא. ורוקו וכי יירק וכו' ומימי רגליו. ואת תהיה טומאתו ואת לרבות מימי רגליו: ורביעי דם מן המת. דכתיב (במדבר י"ט) כל הנוגע במת בנפש האדם. ונפש האדם היינו רביעית דם דכתיב (ויקרא י"ז) כי הדם הוא הנפש ודם הנדה דכתיב (שם ט"ו) והדוה בנדתה מה שזב ממנה טמא כמותה: שכבת זרע אינה מכשרת שאינה חשובה משקה דיש לה שם לוי. דם הנדה אינו מכשיר. מדי דהוי אדם של התחתונים שנשחוט אינו מכשיר: דם המת אינו יצא דמו מתורת משקה ונית הלכה כחד מהנך תנאי אלא כלהו מטמאי ומכשירין כת"ק: ז ואלו לא מטמאים. אפי' יצאו מן הטמא כגון מן זב וכיוצא בו דכתיב בזובו טמא הוא. הוא טמא ואין זיעה וליחה ברוחה וריעי שלו טמאי. וליחה ברוחה היוצאת מן המורם וה"ה ברוקק ליחה ברום: והרעי צואה כמו והרעי: ודם היוצא עמהם עם הליחה והרעי: ומשקה בן שמנה. כל משקה שיצא מנשל שגולד בן שמנה חדשים כגון דמו ורוקו ומימי רגליו. לפי שבן שמונה חי הרי הוא כאבן: חוץ מדמו שמטמא כדם של בן קיימא ואין הלכה כר"י: אע"פ שיוצאין בקיים שמוציא אותו דרך בית הרעי צלולים כמו שהיו בששתקן אפ"ה אין מכשיר הואיל ויצאו דרך בית הרעי: ר"א מטמא באלו המשקין הן חשובין ומטמאין ומכשירים ואין הלכה כר"א: חלב

ומיהו דוקא ליוצא דרך בית הרעי ולא ליוצא דרך האמה כ"ל לדעתו ושלא לדעתו בין שיצאו לדעתו של אדם בין שיצאו שלא לדעתו הרמב"ם פ"י מהט"א (הל' ב) ועיין בריש משנה ח': דם שחיטה: אע"ג דדם מנפשתה לא כדפי' הר"ב בפ"ם וטעמא דדם חלליס גבי אדם כתיב. מ"מ דם שחיטה מכשי' משום דאתקש למים דכתיב (דברים י"ב) על הארץ תשפכנו כמים רש"י פכ"ב דשבת דף קמ"ד ומה"ט ניחא דדוקא בטהורי דהא קרא בטהורים משתעי. ובריש"ה דבריתו כתבתי דלא כל דם שחיטה מכשיר ומדכתיב ודם חלליס נפקא ליה וקא קשה דמה לי קטלה (כולה ומה לי קטלה) אלא כדכתי' הר"ב בפ"ם אבל בזירת הכתוב היא או קבלה וקרא אסמכתא בעלמא: ודם הקזה אל אדם. הרמב"ם וטעמו כ"ל דאלו בבהמה לא עדיף מדם מגפת דסופרקין אבל שם פי' הר"ם דמקיז לשתייה אפילו בבהמה נמי מכשיר וטמא משום דאתשביה. ע"כ וכדבריו נראה ממה שנשנ' הכא דם הקזה לאחר שנה דם שחיטה. ומיהו להרמב"ם יש לתרץ דמסרך סרך התנ'בלישניה דרפ"ה דבריתות. ובסופרקין אכתו' להוכיחכהר"ם: לשתייה למטוטי לרפואה כדקתני סיפא הר"ם:

לדעתו ושלא לדעתו תולדות לדם. דם שחיטה בבהמה ובחיה ובעופו הטהורים. ודם הקזה לשתיה מי חלב כחלב והמוחל כשמן שאין המוחל יוצא מידי שמן. דברי ר"ש. ר"מ אומר אע"פ שאין עמו שמן דם השרץ כבשרו. מטמא ואינו מכשיר. ואין לנו כיוצא בו: ן אלו מטמאין ומכשירין. זובו של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו ורביעית מן המת ודם הנדה. ר"א אומר שכבת זרע אינה מכשרת. ר"א בן עזריה אומר דם הנדה (גמרא ל"ג אינו מכשיר): ר"ש אומר דם המת אינו מכשיר. ואם נפל על הדלעת (גמ' גורר). גורדה. (ג"ל) והיא טהורה: ז אלו לא מטמאין ולא מכשירין. הזיעה והליחה ברוחה והרעי. והדם היוצא עמהם ומשקה בן שמונה. ר' יוסי אומר חיץ מדמו. והשותה מי טברי אע"פ שיוצאין בקיים דם שחיטה בבהמה בחיה ובעופות הטמאים. ודם הקזה לרפואה. ר"א מטמא באלו. ר"ש בן אלעזר אומר חלב

והמוחל בנוסחת מהר"ם בפ"א. וכתבתי בארוכה במשנה ו' פ"ד דעדיות: ר"מ אומר וכו'. כתב הר"ב והלכה כר"מ והוא כדעת חכמים הרמב"ם ור"ל דבמשנ' ג' פ"ט דטהרו' וע"ש: דם השרץ כבשרו. כתב הר"ב דכתיב וזה לכם הטמא להביא דמו כו' עיין לשון רש"י שכתבתי במשנה ג' פ"ד דמעילה (ד"ה דם השרץ): ו אלו מטמאין ומכשירין. פי' הר"ב שהן עצמן משקין טמאין ומטמאין ומכשירין כו' וכל משקין טמאין כך דינם כדתנן בדפ"ק ואין סברא להקל במשקין היוצאין מן הטמא שלא יטמאו ויכשירו כאחד אלא דוקא בני דהכא שהן אב הטומאה ובהדיא פסק הרמב"ם פ"י מהט"א (הלכה ה') שכן גם דם מגפתה וחלב אשה ודמעת עין אע"פ שאינם אלא ולד כמ"ש בספ"א מה' משכב גם בפירושו במתניתין ח' דפרקין ולפיכך תמיהני אמאי לא תני להו נמי לאותן שלא דהא הוה רבותא: ורביעית מן המת כתב הר"ב דכתיב כי הדם הוא הנפש עמ"ש במשנה ב' וה' פ"ב דאהלות: ודם הנדה כתב הר"ב דכתיב והדוה בנדתה מה שזב ממנה טמא כמותה ולא לכל דבר אלא כדתנן במשנה ג' פ"ק דכלים: ואם נפל על הדלעת לא ידעתי אמאי נקט דלעת: גורדה. כדי שלא יאכל הדם. דדם האדם אסור מד"ס כמ"ש הר"ב בסוף משנה א' פ"ה דבריתות ועוד דמת אסור בהנאה כמ"ש בספ"ק דערכין: והיא טהורה. לפי שלא הוכשרה הר"ם: ז הזיעה עיין ברפ"ה

בהן כשמותיהן לוקחן הרמב"ם: חלב הזכר טהור כתב הר"ב דלא חשיב משקה וז"ל הר"ם חלב הזכר טהור ואינו מכשיר דחלב היוצא מדדין של זכר לא חשיב אלא כזיעה בעלמא: ח לרצון ושלא לרצון פי' הר"ב לרצון שנחלב בכוונה כו' וכן פי' הרמב"ם: וכלומר דלא הוי כמו לרצון ושלא לרצון דריש פ"ק דכתוס מייתי בשמת נפילתן על הזרעים ומש"ה אפי' סופו לרצון אבל הכא מייתי בשמת פריסה תן האשה וכ"כ התוספת בריש פכ"ב דשבת (ד"ה חלב): שדם מגפתה טמא דיש לנו להשוות משקים היוצאים תן האשה הר"ם: שהחולב לרפואה לרפואה הנהמה אלא יזיקנה חלבה טמא דהא לרצון הוא המקיז דם לבהמתו לרפואה טהור מגפת היא ואילו וחחולב לרפואה טמא אף המוטף אלא לרצון טמא רש"י רפ"ב דשבת: דהמקיז לרפואה נראה בעיני דתכלין דאיה לפי הר"ם דלשתייה אף בבהמה מכשיר דאלת"ה אמאי דמיק נפשיה לומר מחתיר אני בחלב מדם מטעמא דמסכתא לה חומרא בלרפואה חיסוק ליה דבלשתייה גופה שכן אתם כל חליבה דמסכתא חומר בחלב מבדם דהמקיז אף לשתייה בבהמה טהור ומיוכמא להרמב"ם דמש"ל דיל דם הקזה בשל אדם דוקא ונפלאתי על הכ"מ שגיח מ"ש הרמב"ם דבשל אדם יליף פי' בו דבר ולי נ"ע: ושלא לרצון טהורים כדתנן בפרקין דלעיל (בסופו) הא לאתה זה דומה לפ"י זיתים וענבים שנטשין הר"ש: סליקא לה מסכת מכשירין

אם מ"ל ד' מסת קמנ ד' כדיתות יב ס"ס ק"ו הל"ד ג כלה יב"ב דשמי"ע"ב מס' פ"ת מכלה הלכה ן

"חלב הזכר טהור: ח חלב האשה טמא לרצון ושלא לרצון. וחלב הבהמה אינו מטמא אלא לרצון. אמר ר"ע ק"ו הדברי' מה אב חלב האשה שאינו מיוחד אלא לקטנים. מטמא לרצון ושלא לרצון חלב הבהמה שהוא מיוחד לקטנים ולגדולים אינו דין שיטמא לרצון ושלא לרצון אמרו לו לא. אם טמא חלב האשה שלא לרצון. שדם מגפתה טמא. יטמא חלב הבהמה שלא לרצון שדם מגפתה טהו' אמר להם מחמי' אני בחלב מבדם שהחולב לרפואה טמא והמקיז לרפואה טהור אמרו לו סלי זיתים וענבים יוביחו. שהמשקים היוצאין מהן לרצון טמאים ושלא לרצון טהורים. אמר להן לא. אם אמרתם בסלי זיתים וענבים שתחלתן אוכל. וסופן משקה תאמרו בחלב שתחילתו וסופו משקה ע"כ היתה תשובה. אמר ר"ש מכאן ואילך היינו משיבין לפניו מי גשמים יוביחו. שתחלתן וסופן משקה ואינן מטמאין אלא לרצון. אמר לנו לא אם אמרתם במי גשמי שאין רובן לאדם אלא לארצות ולאילנות. ורוב החלב לאדם: נשלמה לה מסכת מכשירין.

חלב הזכר טהור דלא חשיב משקה וכן הלכה: ח חלב האשה טמא. מכשיר לקבל טומאה. ואם נטמא או שהאשה טמאה מטמא כלין משקין טמאים דקורת משקה יש בו: לרצון. הנחלב בכוונה: ושלא לרצון. כגון חלב המוטף מדדיה: שאינו מיוחד אלא לקטנים. וסתמיה לא חשיב כלו הא: שדם מגפת טמא. דהיוצא ממכתה טמא. דדמי לדם חללים. שקרוי משקה. דמה לי קטלה כלה מה לי קטלה פלגה: שדם מגפתה טהור. דדם בהמה לא אקרי דם חללי. דגבי אדם כתיב: סלי זתים וענבים יוביחו. שהסוחטן לרפואה טמא. ואעפ"כ לרצון טמאי. אלא לרצון טהורי. אף החלב אע"פ שהחולב לרפואה טמא כשנחלב שלא לרצון דין הוא שיהיה טהור: ושלא לרצון טהורים. שאין היוצא מן הזיתים וענבי' חשוב משק' עד שיצא לרצון: סליקא לה מסכת מכשירין

מסכת זבים

כבר נתבאר סידור מסכתא זו לבאן בתחלת מסכת הקודמת

מסכת זבים

פרק א זב

כתב הר"ב זוב בא מבשר המת ודומה ללובן ביצה המוזרת וכו' עיין ברש"ב: פי' הר"ב דאע"פ

ב"ש אומרים כשומרת יום כנגד יום. פי' הר"ב דאע"פ שאינה זבה גמורה וכו' כמו כן זב וכו'. ועושה משכב ומושב. ואיכא לאודק דלא פירש נמי דין דאייה גופה דפי' בדב"ה דאינה מטמא במשא. א"כ ה"ל לפרש בכאן דלב"ש מטמא במשא. והרמב"ם לא פי' בדב"ה כלום. אבל הר"ם פי' כך בדב"ה וכתב נמי דלב"ש מסיט דראיה קולין. אבל פי' דגם משכב ומושב קולין. כדקתני בתוספתא המסיט את הראייה ב"ש אומרים תלוי. ובה"ל טהור. משכבו ומושבו בש"א תלוי ובית הלל אומרים טהור. ומייתי לה בגמרא פרק בתרא דנדה דף ע"ב ומינה

פרק א הראה

רואה אחת של זוב דומה ללובן ביצה המוזרת. וש"ז בא מבשר מת ומכשר שאינו מת וקשורה כלובן ביצה שאינו מוזרת: בית שמאי אומרי' כשומרת יום דאע"פ שאינה זבה גמורה פד שלש ראיות. מ"מ בראיה אחת עושה משכב ומושב. כמו כן זב אע"פ שאינו נעשה זב גמור עד שלש ראיות. מ"מ בראיה אחת עושה משכב ומושב. וב"ש אומר כבעל קרי. ואינו עושה משכב ומושב ואין הראיה מטמאה במשא אלא במגע: ראה

מסכת זבים

פרק א הראה

ראיה אחת של זוב. ב"ש אומרי'. כשומרת יום כנגד יום. ב"ה אומרים. כבעל קרי: ראה

ראה אחת ובשני הפסיק ובשלישי ראה שתים • דכי ראה שתי ראיות ביום אחד אז בשני ימים רצופים צריך לתנות ז' נקיים ופטורין מן הקרבן • ואם ראה ג' ראיות ביום אחד אז בשלשה ימים רצופים צריך לתנות ז' נקיים וחייב בקרבן • דתניא מנה הכתוב שתים וקרא טמא דכתיב (ויקרא ט"ו) זב מבשרו זובו טמא הוא • ג' וקרא טמא (שם) ואם תריה טומאתו בזובו ורר בשרו אז זובו • אז החתים בשרו מזובו טומאתו היא • הא כילד שנים לטומאה וג' לקרבן אבל הזבה אם ראתה ראיות רבות ביום אחד אז בשני ימים בלא עת נדתה שומרת יום אחד בנקיות ונטה רש לערב • ואם ראתה ג' ראיות בג' ימים רצופים צריכה לתנות ז' נקיים וחייבת בקרבן • דגבי זבה כתיב (שם) ואשה כי תזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה ימים שנים • רבים שלשה • תלה הכתוב הזב בראיות והזבה בימים והשתא קאמר שאם ראה הזב שלשה ראיות אלא שהפסיק יום אחד בין ראיה ראשונה לשתים האחרונות • בש"א זב גמור וחייב בקרבן כבעל ג' ראיות : ובה"א ביטל היום הטהור את הראיה הראשונה ואין כאן אלא שתי ראיות האחרונות ופטור מן הקרבן : מודים ב"ש בזב שאינו זב גמור • דביטל היום הטהור שהפסיק את הראיה הראשונה כדאמרן : על מה נחלקו על הרואה ב' וכו' ב"ש אומר זב גמור • דהואיל וזקק לספירות ז' כשראה שתים בתחלה • בטלה ראיה את יום הטהור ויש בידו ב' ראיות : ב ביום הג' לספירה זובו כגון בעל שתי ראיות שצריך לספור ז' נקיים ומנה ראשון וב' וכג' ראה קרי שתר ב' ימים שלפניו ומונה ז' כתחלה : אלא שהר שלא יומו ומונה ה' להשלים ז' דשני הראשונים עלו לו: הרואה בשני שמא' א' וב' ראה קרי שתר את שלפניו אפי' לב"ה ור"ע שתר דבהא נמי פליגי ואין הל' כר' ישמעאל : ומודים ב"ש לרואה קרי בד' : שלא שתר שלא יומו ושלפניו עלו לו לדוקא כשלא נפסק הזיבות בג' ימים טהורים כמשתר הימים שעושה זב גמור הוא דאמרי ב"ש דש"ז סותרת • אבל לאחר שעברו ג' ימים טהורים מודים ב"ש שאין קרי סותר שלא יומו והאי דקרי סותר בזב נפקא לן מקרא זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו ש"ז מה זב סותר אף ש"ז סותר אי מה זב סותר את הכל אף ש"ז תסתור את הכל מ"ל לטמאה בה אין לה שלא יום א' אבל אם ראה זב אפי' יום ז' סותר את שלפניו דכתיב ז' ימים לטהרתו עד שיהיו כל ז' הימים טהורים מן הזיבות : ג הרי זה זב גמור וחייב בקרבן דבראיות תלה ראמרה דכתיב טומאתו בזובו טומאתו תלויה בזובו ואינה תלויה ביומו ומיהו בהפסיק יום ביניהם קאמרי ב"ה לעיל דלא הוי זב גמור ואין הראיות מצטרפות ל"ש לענין טומאה כגון ראה שתי ראיות בלבד בהפסקת יום ביניהם • ל"ש לענין קרבן כגון ראה ג' ראיות : ד כדי טבילה וסיפוג כדי שיטבול ויקנח עצמו אחר טבילה ופחות משיעור זה לא הוי הפסק ולא

שהיה אלא ראיה אחת : או אחת מרובה כשתים

מפרשינן התם דהא דקאמרי בית שמאי כשומר' יום כנגד יום • לא תימא שומרת יום כנגד יום אלא אימא כבועל שומרת יום כנגד יום דתולין אם תראה מטמא למפרע . ומשום דבועל לא שכיח . לא [מטמא] בודאי כמו היא עצמה דגזרו בה רבנן וזב נמי מש"ה לא גזר ביה משום דאשה שכיחי בה דתים ע"כ • נמצאת למד שהר"ב שלא הזכיר כאן בדב"ש דין הראיי' נמשך בזה אחר לשון הרמב"ם וכשפירש אח"כ בדב"ה דין הראיה • שם נמשך אחר דברי הר"ש ולא דק :

ראה אחת ובשני הפסיק כו' מ"ש הר"ב אלא הוב הראיות • עיין בפירושו דמשנה ג' : ובשלישי ראה שתים דאלו אחת לב"ה אינו מטמא משכב ומושב כמ"ש הר"ב במשנה ג' : או אחת מרובה כשתים עיין במשנה ד' : אמר ר' אלעזר בן יהודה מודים ב"ש כו' עיין מ"ש בריש פ"ג דפיאה : ב הרואה קרי וכו' כתב הר"ב האי דקרי סותר בזב נפקא לן וכו' ת"ל לטמאה בה אין לה אלא יום אחד • בגמרא פ"ג דנדה דף כ"ב אין לך בה אלא מה שאמור בה סותרת יום אחד ופירש רש"י אלא מה שאמור בה בש"ז לענין טומאה מה טומאתה יום אחד • אף כתירתה אינה סותרת אלא אותו יום : רע"א כו' ר"ע היינו מ"ק דהך ומודים כו' אף מ"ק ס"ל דהא לא אמר אלא בג' • וא"ל דהא קמ"ל דמאן מ"ק ר"ע : ומודים פי' הר"ב ב"ש כו' עמ"ש ברפ"ג דפיאה : אפי' יום ז' סתר שלפניו כתב הר"ב דכתיב ז' ימים לטהרתו עד שיהיו וכו גמ' ס"ד דנדה דף ל"ג ופירש רש"י לטהרתו משמע טהרה אחת אלא תהא הפסקה ביניהן : ד או אחת מרובה כשתים ל' הר"ב שהיה בין התחלת ראיי' לסוף

אב שם והל' ת נד שם פנ ה ב ה שם הל' ת ו שם ז ם ו שם הל' ר

ראה אחת ובשני הפסיק ובשלישי ראה ב' או אחת מרובה כשתים בש"א זב גמור • בה"א מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים ופטור מן הקרבן אר"א בן יהודה מודים ב"ש בזה שאינו זב גמור ועל מה נחלקו על הרואה שתים או אחת מרובה כשתים ובשני הפסיק ובשלישי ראה אחת בש"א זב גמור ובה"א מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים ופטור מן הקרבן : ב הר' אה קרי ביום השלישי לספירת זובו בש"א סותר ב' ימים שלפניו בה"א לא סותר אלא יומו ר' ישמעאל אומר הרואה בשני סותר שלפניו ר"ע אומר • אחד הרואה בשני ואחד הרואה בשלישי • שבש"א סותר ב' ימים שלפניו ובה"א לא סותר אלא יומו • ומודים ברואה ברביעי שלא סותר אלא יומו ברואה קרי • אבל אם ראה זב אפילו יום ז' סותר שלפניו : ג ראה אחת היום ושתים למחר • ב' היום ואחת למחר • שלש לשלשה ימים או לג' לילות הרי זה זב גמור : ד ראה אחת והפסיק כדי טבילה (גמרא) וסיפוג • ואח"כ ראה ב' או אחת מרובה כשתים או ראה ב' או אחת מרובה כשתים • והפסיק כדי טבילה וסיפוג ואח"כ ראה אחת הרי זה זב גמור : ה ראה

לסוף הראייה כדי טבילה וספיג. וכן לשון הרמב"ם בחבורו פ"ב מה' מחוסרי כפרה (הלכה י') ומשום דלראייה עלמה אין שיעור ואפי' כ"ם כדתנן במשנה ב' פ"ה דנדה הלכך אין סותמין שיעור ההפסק דכ"ם אינו מן השיעור ואפשר ג"כ בין התחלה לסוף עניינו בין משהתחיל עד למה שהוא בסוף. ונקט לישנא בין התחלה לסוף כיון שאין להקשיעור דהוי כאן הם בכלל השיעור עלמו ועיין במשנה דלקמן דר"י פליג:

ה ראה אחת מרובה כשלש. דתלמא משמעות כתיבי תהיה החתים בשרו דנפקא מכל חד שמשמעו אפי' כל שהוא. כמ"ש הרמב"ם בפירושו בפ"ח ב' ה"ב והעתקתיו לבר במשנה ב' פ"ה דנדה: לשילוח כן גי' הר"ב והרמב"ם והר"ש. ובגמרא פ"ו דסנהדרין דף ס"ג: תייתי לה וגרים לשילה וכן העתיק פס רש"י וכן בנוסחת מהר"ם: שהן כדי ב' טבילות זב' ספוגין והוא שירחה האחת בתחלת השיעור והאחת בלמלעה והג' בסוף' והיינו דכתב הרמב"ם וכאשר יעמוד (הזוב) שיעור שיהלוך אחם בינוני ההליכה שיעור הדרך הסיל כבר רחה ג' רחיות בזמניהן. ר"ל לבין כל אחד ואי כדי טבילה וספוג ע"כ. והכי איתא בת"כ במשל משלו לתה"ד לאבל של מאה אמה רחה בתחלת מאה כו' ובתוספתא הביאה הר"ם הגי' משובש: אמר ר' יוסי לא אמרו כו' לפי שהפסוק אחר לתדנו מתנו ענין הוה בזב בעל ג' רחיות מדבר. והוא אמרו ואת תהיה טומאתו בזובו. דר זוב. מלמד שהוא מטמא בג' רחיות כמו שהוא בספרא הרמב"ם ועיין במס' דלק: ו ואחת בין השמשות כו' ובהכי אף ר' יוסי מודה בתנינא בתוספתא והביאוה הרמב"ם והר"ש. וזוהי ומודה ר' יוסי שאם רחה אחת בין השמשות שאע"פ שאין בה כדי טבילה וספוג יש (בידו) שתי רחיות מפני שתי ימים סולקים:

ראה ב' ימים בין השמשות. ספק לטומאה ולקרבן. פי' הר"ב כגון דרחשונה בתחלת בין השמשות וסייה בסוף בין השמשות דאי בדגע אימכון א"כ היה ודאי לטומאה. דמת"ל אם זה מן היום אף זה מן היום ולא זה מן הלילה גם זה מן הלילה וה"ל שתי רחיות בשני ימים רצופים הר"ש. ומ"ש הר"ב ואם תחלת בין השמשות לו סופו הגיע מן היום והגיע מהלילה נחלקת הראייה לשתים. וכן לשון הר"ש. וכן ראיה נחלקת לשתים והרי כאן ד' רחיות רצופות. וכ"כ הרמב"ם שאם שבראייה אחת נחלק לשתים שני לן לכך לא דקדקו לפרש:

פרק ב הכל מיטמאין בזיבה. כתב הר"ב הכל לאתויי תינוק בן יומו מדבוי דאיש דמדבריהן לקמן קטנים והכי תניא בריש ערכין דף ג' אמתני' דהכא הכל לאתויי כו' דתניא כו' איש לרבות קטן בן יום א' שמטמא בזיבה והכי איתא בת"כ

אמנמל"ס נ"ס הלכם ע' בפס הלכה י נאם הלי' יג רפס הל"יל סנת לא: ד פס הל' ב ז ערכין ג. מ"ל"ג מס' מחוסרי כפרה הלכה ו'

ה "ראה אחת מרובה כשלש שהיא כמן גד יון לשילוח שהן כדי ב' טבילות וכשני ספוגין הרי זה זב גמור. "ראה אחת מרובה כשתים. מטמא משכב ומושב. וצריך ביאת מים חיים ופטור מן הקרבן. אמר ר' יוסי לא אמרו אחת מרובה. אא"כ יש בה כדי שלש: ן "ראה אחת היום ואחת בין השמשות. אחת בין השמשו' ואחת למחר אם ידוע שמקצת הראיה מהיום ומקצתה למחר. ודאי לקרבן ולטומאה. אם ספק שמקצת הראיה מהיום. ומקצתה למחר. ודאי לטומאה וספק לקרבן. "ראה ב' ימים בין השמשות. ספק לטומאה ולקרבן. "אחת בין השמשות ספק לטומאה:

פרק ב הכל מיטמאין בזיבה. אף הגרים. אף העבדים. בין משוחררין בין שאינן משוחררין. חרש שוטה וקטן. סרים

שהיה בין התחלת הראיה לסוף הראיה. כדי טבילה וסיפוג. והיה רואה תדיר בלא הפסק: ה (כתנד יון) לשילוח. מקום בירושלים שהעמידו בו מלכי יון ע"ז והיה אותו המקום רחוק מן השילוח שיעור שתי טבילות ושני ספוגים: (כתנד יון) ל' העורכי' לגד שלחן (ישעיה ס"ה) שלוח שם הנהר כדכתיב (שם ח') יען כי מאס העם הזה את מי השילוח: מטמא משכב ומושב. דמשבינה לה כשתי ראיות: אלא אם כן יש בה כדי שלש כגון כמגד יון לשילוח דאז נחשב כזב גמור אפי' לעניין קרבן. אבל באחת מרובה כשתים אין חולקין אותה וכראיה אחת היא חשובה ואין הלכה כר' יוסי: ו אם ידוע שמקצת הראיה מהיו' וקצת לאחר' שראה קצת ראיה בסוף היום וקצתה בתחל' הליל' של מחר אע"פ שלא היו ביניהן כדי טבילה וספוג נחשבים שתי ראיות מפני שהימים חולקין: ודאי לקרבן ולטומאה. דיש כאן שלש ראיו' ראותה שלו בין השמשות נחלקת לשתים כיון דיש בה משני ימים: אם ספק דשמ' כלה מן היום או כלה מן הלילה: ודאי לטומאה דמה נפשך איכא שתים: וספק לקרבן. דמספקא לן שמא שתים שמא שלש. דאי כלה מן היום או כלה מן הלילה ב' ואי מקצתה ביום ומקצתה בלילה ג': ב' ימים בין השמשות. כגון דראשונה בתחלת בין השמשות ראשון וסייה בסוף בין השמשו' שני. כגון דאחת בע"ש בתחל' בין השמשו' ואחת במוצאי שבת בסוף בין השמשו' דאם תחלת בין השמשו' יום וסוף בין השמשו' לילה. אין כאן שתי ראיות בשני ימים רצופים דשבת מפסקת ואין כאן טומאת זיבה (אלא כבעל קרי) ואם בין השמשות כלו מן היום או כלו מן הלילה יש כאן שתי ראיו' בשני ימים רצופים וטעון לספור שבעה נקיים ופטור מן הקרבן. ואם תחלת בין השמשות או סופו הגיע מן היום והגיע מהלילה. נחלקת הראיה לשתים וחייב בקרבן. ולפי שיש כאן כל הנך ספיקות קתני ספק לטומאה ולקרבן. שמא אין כאן טומאה ושמא יש כאן טומאה ולא קרבן ושמא יש כאן טומאה וקרבן. הילכך מביא קרבן ואינו נאכל:

פרק ב הכל מיטמאין בזיבה. הכל לאתויי תינוק בן יומו שהוא מיטמא בזיבה: אף הגרים. דכתיב בפרשת זב דבר אל בני ישראל אין לי אלא בני ישראל. מנין לרבות גרים ועבדים. ת"ל ואמרת אליהם אום לרבות את הגרים ואת העבדים מנין לרבות את הקטני' ת"ל איש איש: ומעמאין

נתי לברי"תא זו

ומטמאין בדם כאשה. שאין האשה מטמאה בלובן אלא באודם. דדם כתיב בה שהוא אדום: ובלובן כאיש. דזובו כתיב גבי איש. והוא דומה למי בצק של שעורים: וטומאתן בספק. אם ראו לובן שמא הן אשה ולובן טהור בה. ואם ראו אודם שמא הן איש ואודם טהור גביה. אבל אם ראה לובן ואוד כאחד. טומאתן ודאי ממ"כ. וסורפין עליהם את התרומה. אבל אין חייבים עליהם על ביאת מקדש. דגבי שלוח טמאין כתיב (במדבר ה') מזכר עד נקבה תשלחו. זכר ודאי נקבה ודאית. ולא טומטום ואנדרוגינוס: ב בו' דרכים בודקין את הזב. משום דאינו מטמא מחמת אנסו: עד שלא נזקק לטומאה. דהיינו כשרוא ראוי שביה. שבה הוא נעשה זב לטמא משכב ומושב. ולהצריכו לספו ונקיי. אבל ראויה ראשונה מטמאה באונס טומאת ערב. כדין בעל קרי. ומצטרפת עם השניה ואפי שהיא באונס במאכל אם אכל אכילה גסה. או אכל דברי המביאין לידי זיבה. ואפילו כל שהן כגון בשר שתן. חלב וגבינה ביצי ויין ישן וגריסין של פול. וסחלין ובמשת ברבוי שתיה: במכה כבד שנשה: במראה ראה אשה אפי לא הרבר: ובהרהור אע"פ שלא ראה אי מירע לו אחד מאלו השבע קודם שראה ראויה שביה. אינו נעשה זב מחמת אותה ראויה והטפה אינה מטמאה במשא כשאר טפה של זוב: אין אחריות זבין עליכם. ואם לא יהיו זבים לעולם מה אתם חוששים. הלא לא קבלתם אחריות של זבים עליכם. ואין הלכה לא כרבי יהודה. ולא כרבי עקיבא: משנזקק

בפ"ד דנדה דף ל"ב וכ"ל דהוי כעין מיעוט אחר מיעוט שהיא לרבות. כמ"ש במשה ב' פ"ק דערלה. דהא אינ מטמטו בן י"ג שנה. כדתנן בפ"ה דאבות משנה כ"א: וממעט הסחות מכן": סרים אדם וסרים חמה. מפורשי' במשנה ד' פ"ח

דיבמו': טומטום ואנדרוגינוס מוחנין עליהן חומרי האיש וחומרי האשה וכו' ועא"ג דבסו פ"ח דיבמו' ריש דף פ"ג פס' הר"ב [ל"ל רב] דאנדרוגינוס בריה בפני עצמו היא לאו בריה בעלמ' אלא כלומר ספיקא וכן משנ' ליסנא דבריה בפני עצמו ולא הכריעו בו' תוס' פ"ה דנד דף כ"ח. [ד"ה אר"ב]. וכב' כתבתי בגב"כ בסו פ"ה דכזי': מטמאין בדם כאשה. כתב הר"ב דדם כתיב בה שהוא אדום. וחמשה דמים טמאי בה ותו לא. כדתנן בפרק כל היד (דף י"ט.)הר"ם: ובלובן כאיש. לשון הר"ב דזובו כתיב גבי איש כלומר מה שהוא רגיל שיוו' ממנו

סרים אדם סרים חמה. טומטו ואנדרוגינו. נותנין עליהן חומרי האיש וחומרי האשה מטמאין בדם כאש ובלובן כאיש וטומאתן בספק: ב בשבעה דרכים בודקין את הזב. עד שלא נזקק לזיבה. במאכל במשתה. ובמשא. בקפיצה. בחולי. ובמראה. ובהרהור. הרהר עד שלא ראה. או שראה עד שלא הרהר. רבי יהודה אומר. אפילו ראה בהמה חיה ועוף. מתעסקין זה עם זה. אפילו ראה בגדי צבע האשה יר"ע אומ' גמ' ל"ג) אפילו אכל כל מאכל. בין רע בין יפה. ושתה כל משקה. אמרו לו. אין כאן זבין מעתה. אמר להם. אין אחריות זבים עליכם. משנזקק

והוא לבן ומ"ש הר"ב והוא דומה למי בצק של שעורי'. וכ"כ הר"ש ולעיל בדפ"ק כתב הר"ב דדומה כלובן ביצה המוזרת. וכן לשון התוספתא והביאה הרמב"ם במשנה דלקמן ולא קשי' דלא חלא מלת' דהכי אמר רב הונא בפ"ד דנדה דף ל"ב זוב דומה למי בצק של שעורי' וכו זוב דיהה ודומה ללובן ביצ' המוזר' ופירש"י דיהה כלו' מתמקמק ונפרד ואינו קשור' מוזרת שאינה משרגת אפרוח תחת תרנגולת: ע"כ. ורמב"ם פיר' דיהה דהכא כמו דיהה דכפ"ב דנדה וריש נגעי'. שכתב ברפ"ב ממחוסרי כפרה בהה כלובן ביצה החוזרת. וכן נראה דעת הר"ב דלא כתב לעיל אלא ודומה ללובן כו' דבהה בכלל זה הוא. ומש"ה כתב בפ"ו וקשורה כלובן כו' וכן גם לשון הרמב"ם שם.

ובפירוש משנה ב' דלקמן. ואלו לרש"י גרסי' וקשורה ודומה ללובן וכו': וטומאתן בספק כתב הר"ב אבל אין חייבין עליהן על ביאת מקדש דגבי שלוח טמאים כתיב מזכר ועד נקבה תשלחו זכר ודאי וכו' הי הכי תרומה נמי לא נסרף דכתיב (ויקרא ט"ו) והזב את זובו לזכר ולנקבה זכר ודאי וכו' פירש"י דלדרוש נמי זכר ודאי כו' מטמ' בזיבה ולא טומטום. ע"כ הוא מבעי ליה לכדר' יצחק דאר"י לזכר לרבות את המצורע לטמיונותיו ולנקבה לרבות את המצורעת לטמיונותיה וכו' אי הכי כי אטמי בשאר טומאות (בגון טומטום שנטמא בתת או בשרץ) לא לשלחו. אמר קרא מזכר מטומאה הבורשת מן הזכר. גמרא פ"ג דנדה דף כ"ח. והא דאמרי' מזכר ודאי כו' כתבו התוספת (ד"ה שנאמר) תימה בשלמא טומטום מיצטרך למעוטי כיון שיש טומטום שהוא זכר ויש טומטום שהוא נקבה ופטרו הכתוב כל זמן שהוא ספק כדממעט [במעשר] בהמה בקפץ אחד מן המנין לתוכו (כמ"ש בפ' בהמה דנכורות משנה ז') ובגבי ספק בהרת קדמה לשער לבן (כמ"ש בפ' פ"ד דנגעים) אבל אנדרוגינוס מה צריך למעוטי כיון דספק הוי וכולן שוין דקתי שמיע מלא אם זכר אם נקבה ואמאי ממעט ליה וי"ל דממעט ליה מטעם שהוא תשוב. והוי ספק משום דכתיב מזכר ועד נקבה ולא ידענא אי מזכר ממעט ליה והוה זכר ואם מנקבה ממעט ליה והוה נקבה. ונראה לומר דתרי מיעוטי נינהו דה"מ למכתב מזכר ועד אדם או מנקבה ועד אדם ואתא חד לאנדרוגינו וחד לטומטום א"כ מהכי מיעוטי דממעטינן אנדרוגינו ממעטינן נמי טומטום. ולא נימא דתרי מיעוטי נינהו ואם מזכר ממעטיה ליה אינצריך למכתב נקבה דלא נימא זכר למעוטי נקבה אתא או מיפכא ע"כ: ב בשבעה דרכים בודקין את הזב משנה זו שנויה כמו כן בפ' בתרא דנזיר (משנה ד') והכ' עיקר והתם אגב גרדא הר"ם ואף ע"פ כן מפני שאין מתמיכין המלות נזדרזתי והקדמתי לפרשה שם בפ"ד: רבי עקיבא אומר אפי' אכל כל מאכל וכו' כאמר כי מסבת התעסקו במה שנתעסק שתתה שכבת זרעו ולא יהיה זוב אלא אם ירגה בריקו' הל' לטומאה והמנוי לא שנתקל' לו יגיעה ולא עניין מן העייני' אשר קדם שפורש הרמב"ם ואע"פ כן א"ל אין כאן זבים

מעתה

מעתה. משום דמלתא דלא שכיחא הוא: ראה. ראיה ראשונה בודקין. כתב הר"ב היינו דוקא לקרבן כו' דכי כתיב מבשרו ולא אחרת אונסו אסניה כתיב. כלומר על כרחיך אי איה אסניה דכתיב בתרא קאי ולא מראשונה. דהא אתקש לס"ז כו' וכ"ס רש"י בס"ד דנדה דף ל"ה. ומ"ש הר"ב מה ס"ז מטמא באונס. פרש"י דכל עצמו של ס"ז מחמת אונס תימוס בא ע"כ. ועיין בפרק בתרא משנה י"א. וכ"ל דמשום דמס"ז ילפינן. דיו למילי לה לענין טומאה. אבל לקרבן דלא שייך בס"ז. ליה לן למילף מיניה. ומש"ה בודקין לקרבן אף בראיה ראשונה: רבי אליעזר אומר אף בשלישית בודקין אותו בגמר' פ"ד דנדה (סס) דבאתי' (והוא את זובו לזכ"ו לנקבה) קא מפלגי רבנן לא דרשי אתיס: הוא חדא. זובו תרתי. לזכר בשלישי אקשיה רחמנא לנקבה. ור"א דרים אתיס. הוא חדא את תרתי. זובו תלת. ברביעי אקשי' רחמנא לנקבה. (דאפי' באונס. ולא לענין טומאה ולקרבן. אלא לסתירה בתוך ז' ימי נקיים) והא דקתני ת"ק שרגלים לדבר. והרי ממקרא נדרש כתבתי בס"ד במסכת נזיר (פ"ב משנה ג') ג הרואה. קרי אינו מטמא בזיבה מעת לעת. כתב הר"ב אבל לאוכל כו' כל זמן שהוא מצטער. תוספתא הביאה הרמב"ם בכאן. והר"ש כתבה במתניתין דלעיל. וחולי לא צריכא לאתויי. דולאי בכל זמן שהוא מצטער: מעת לעת. דתניא בספרי פ' תצא והיה לפנות ערב ורחץ במים מלמד שהקרי פוטר בזיבה מעת לעת. פי' הר"ש לפנות ערב. עד שיפנה כל היום דהיינו מעת לעת כו' ור"ל שיפנה הערב הסני שאחר לילה. שבו ראה הקרי כדכתיב בקרא. ורש"י בס"ף נזיר כתב דלפנות חד ערב. כדכתיב (ירמ"ה ז') כי פנה יום. וערב תרתי: רבי יוסי אומר יומו. דדייק לילה דכתיב (דברים כ"ג) אשר לא יהיה טהור מקרה לילה. דמשמע עד לילה מטהר. ומו לא. ות"ק אורחא דקרי לאיתי בליליא וכדאיתא בכיונא בזה בסוף נזיר פלוגתא דת"ק ור"י בס"ז דזב דמטמא במשא ולא אמרו שם בגמ' לר"י מאי עביד בלפנות ערב. וכתבו התוספו' (סד"ה בתא) שיש לומר דדרש לפנות ערב. כדדרשינן בספרי דקרי פוטר זיבה של אחריה. כל מעת לעת ע"כ. וכשקריתי דבריהם אלו עתדתי מרעיד ומשתומם. איך שכחו משנתינו זו דר"י אינו פוטר אלא יומו ועוד אי איתא כדבריה. לא הוה גמ' שתיק מיניה דטפי צריכא למשמע מאי דאשמועינן לילה לת"ק למאי בעי. לכך נ"ל דדוקא לילה דמיוסר בקרא. הוא דקשיא לגמרא למאי צריכא לת"ק אבל לפנות ערב לא קשיא ולא תידי לר"י. למאי איצטריך. דהא דינא דרואה קרי שנריך הערב שמש. כדכתיב בפרשת מצורע. להכי כתב (שם) והיה לפנות ערב ירחץ במים. משום דעד הערב שמשו הוא טמא: נבדי שראה קרי ונתגיי מיד הוא מיטמא בזיבה. כתב הר"ב ואע"פ שרא' זיבה כשהוא נכרי דאדרישא מבדר. דרואה קרי אינו מטמא מעת לעת. דהיינו בזיבה שניה. וקאמר דנכרי שראה קרי מטמא ראייה. שהיא שנייה לראיה שראה כבר קודם שנתגייר. ומ"ש הר"ב ומצטרפת עם השניה שיראה אחר מעת לעת של קרי. ות"ת למאי דפריסית בסוף נזיר דגר שנתגייר אית ליה חולשא מחמת קבלת עול מצות. כי הוה נמי אחר מעת לעת של קרי כגון שגירותו היה פחות מעט מעת לעת לאחר שראה קרי. אבתי איכא חולשא בקבלת מצות. וי"ל

משנה ז' אין בודקין אותו אונסו וספקו ושכבת זרעו. טמאים. שרגלי לדבר. ראה ראיה ראשונה. בודקין אותו ובשניה בודקין אותו ובשלישי אין בודקין אותו. רבי אליעזר אומר. אף בשלישי בודקין אותו. ומפני הקרבן: ג הרואה קרי אינו מטמא בזיבה מעת לעת. ר' יוסי אומר יומו. נכרי שראה קרי ונתגייר. מיד הוא מטמא בזיבה. ד הרואה דם. והמקשה

משנה ז. אין בודקין אותו אונסו. לא אחר שראה ראיה שניה שלא באונס. שהרי תכלין ואילך הוא עושה משכב ומושב: אין בודקין אותו. ואף אם ראה ראיה שלישית באונס נעשה זב לקרבן. וכן אם ראה ראיה של זוב בז' ימים נקיים שהוא מונה שבר הכל. ואפילו היתה אותה ראיה באונס שפיקו ושכבת זרעו טמאין. שפיקו מחמת שכבת זרעו. כגון אם ראה שכב' זרע תחלה. ונשה זיבה הבאה אח"כ אינה מטמאה. שהרואה קרי אינו ממטא בזיב' מעת לעת ועד שלא נזקק לטומאה. הקרי מטהרתא הזיבה. משום דהוי אונס. ולאחר שנזקק לטומאה. אין הקרי מטהר את הזיבה. שאין תילין שמחמת הקרי באה הזיב': שרגלים לדבר. שאין אותה ראיה מחמת אונס כיון שכבר נעשה זב: ראה ראיה ראשונה בודקין אותו. היינו דוקא לקרבן. דאי מחמת אונס ראה. אינה מצטרפת עם השניה לקרבן. אבל מצטרפת עם השניה לטומאה. דאם ראיה שניה שלא באונס. אע"פ שראיה ראשונה באונס. עושה משכב ומושב. ובעי ז' נקיים. ובאיתא מים חיים. דכי כתיב מבשרו ולא אחמת אונסו בשניה כתיב. אבל ראשונה אתקש לשכבת זרע. דגמ' ב' זאת תורת הזב. ואשר תצא ממנו שכבת זרע. מה שכבת זרע מטמא באונס. אף ראיה ראשונה של זב. מטמאה באונס: בשניה בודקין אותו לטומאה ולקרבן: בשלישית אין בודקין אותו. לא לטומאה ולא לקרבן: ר' אליעזר אומר כו' ואין הלכה כרבי אליעזר: ג אינה מטמא בזיבה מעת לעת. דהאי זיבו' מחמ' חולשא דקרי הוא. ובראייה שנייה איירי. דראשון מטמאה באונס. וכשם שתולין לקרי מעת לעת. כך לטהרה ולהרהור. תולין מעת לעת. אבל לאכל. ולמשתה. למשא. ולקפיצה. תולין לו כל זמן שהוא מצטער. ואמרינן דמחמת הצער הוא הזיבה. ולא מבשרו: ר' יוסי אומר יומו. אין תולין לו אלא אותו היום שראה קרי בלבד. ולא מעת לעת. ואין הלכה כר' יוסי: מיד מטמא בזיבה. דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי. ואע"פ שראה זיבות כשהוא נכרי. מטמא בזיבה בהך שנייה שראה בתוך מעת לעת בשל קרי. דנעשית לו כראיה ראשונה דמטמא באונס. ומצטרפת עם השניה שיראה אחר מעת לעת של קרי. דראיה זובה של נכרי כמאן דליתא. דאין הנכרים מטמאין בזיבה: הרואה דם. מטמאה כל טהרות שנתעסק. בהן למפרע מעת לעת. כדפריסנא בריש נדה. ואיידי דאיירי בתעת לעת. קחשיב כל הני ששיעורן מעת לעת:

וכן

וכן המקשה בימי זיבה. דאמרי' כי קזוב זוב דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד. ואם שפתה מן החבלין מעת לעת וילדה. לא תליגן דם קושי בדם לידה: המכה את עבדו. האמור בתורה (שמות כ"א) אך יום או יומים יעמוד ודרשינן יום שהוא כיומים זהו מעת לעת: כלב שאכל בשר המת לעת. מאכל בשר המת דקיימא לן דאין מתעכל במעיו עד לאחר ג' ימים מעת לעת. דהכי תנן במסכת אהלות פי"א וכתיב תשהה במעיו ג' ימים מעת לעת: והוא שיהא בברייתו. אלא נשתנה. ועוד איכא טובא שאיעורן מעת לעת זלא חסיב ותנא ושייר: ד' מטמא את המשכב. זה"ה לרוסב עומד יושב שוכב. דכתיב (ויקרא ט"ו) כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא וכתיב (שם) והיושב על הכלי אשר היא יושבת עליו. אין לי אלא בזמן ששכב על המשכב ויושב על המושב שכב על המושב ויושב על המשכב עומד נתלה נשען מנין ת"ל יטמא יטמא ריבה וכלן מוקדמין מדרש: והמשכב את האדם וכו' עומד יושב שוכב נתלה שהטהור בכף מאזנים והמשכב הטמא בכף שניה וכרע המשכב הטמא ונתלה הטהור ונתלה דרישא כגון שהזב בכף מאזנים. ומוסמה בכף שניה וכרעו הן טמאין דהשתא הזב ונתלה וכאן הוא יושב עליהן: לטמא בגדיים ה"ה כל כליים שנוגע בהן עד שלא פירש חוץ מאד' וכלי חרס. במגע ובמשא. אם נגע במשכב הטמא או נשאו:

פרק ג הזב והטהור: או באסדא. עליה גדולים קשורים ביחד ונותנים אותם ביש או בנהר ומשימין עליהם גם ומילכים אותם ברוח של מחוז חפצם. ובל' מקרא קרוין דוברות ואני אשימם דוברות בים. מלכים א' ה' ט'. ונקראים נמי רכב דות ונביאים לך רפסודות על יס יפו. דברי הימים ב' ב' ט"ו: לו ברכבו על גבי בהמה. ס"ת בהמה נכפפת תחת הרוכב הילכך לא שנא כחה רע ולא שנא כחה יפה נטמא הטהור ובגדיו. אבל מה שבהמה מסטת ברגליה. אין נסט מחמת הרוכב אא"כ כחה רע כדתנא פרק בתרא דאהלות: אע"פ שאין בגדיהן נוגעים שאין בגדי הטהור נוגעים בבגדי הזב מ"מ טמאין מדרס שהספינה קטנה דומיא דאסדא ומתמוטטין. ופעמים שהזב מכריע הטהור ובגדיו ומטמאין בהיסט ולפיכך טומאת היסט מדכתיב (שם) (וכלי חרס) אשר יגע בו הזב וכתיב (שם ו') וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר מה בו האמור להלן מאוירו אף כאן מאוירו שאין כלי חרס מיטמא במגעו של זב אא"כ נגע בו מאוירו. אבל נגע בו מאוריו לא טמא ומאחר שלמדנו שאין

וכך פי' בקרבן אהרן. ומ"ש הר"ב ומה"ל אשר יגע בו. דשיטת מי גרע משאר טומאות שמטמאות כלי חרס מאוירן ביון דנגעיב בגדי שרצים למה לי למכתביה הכא. רש"י פ"ט דשבת דף פ"ג. ופ"ש ה"ב ואם היה טהור כו' דבגדי אדם נמי בתיב וכל אשר יגע בו הזב. ואי משום מגע הא כתיב נוגע בבשר הזב. אלא להכי מגעו שהוא בכולו ואיזה זה היסטו. רש"י שם.

ר"ל דאה"נ דצריך ג"כ שתהיה שנייה אחר שסשק מן הראשון ההיא. וכ"פ הר"ם לפי שטתו: והמקשה פי' הר"ב בימי זיבה כו' ואם שפתה מן החבלין מעת לעת כר"א דהלכי' כמותו במתני' ד' פ"ד דמדה: הרי הוא בברייתו. ובס"א והוא בברייתו וכן בנוסחת מהר"ם.

והמקשה מעת לעת. והמכה את עבדו יום יומים מעת לעת. כלב שאכל בשר המת ג' ימים מעת לעת. (ס"א והוא) הרי הוא בברייתו: ד' הזב מטמא את המשכב בה' דרכי לטמא אדם לטמא בגדי. עומד יושב שוכב נתלה ונשען. והמשכב מטמא את האדם בג' דרכי לטמא בגדי עומד יושב שוכב נתלה ונשען: במגע ובמשא:

פרק ג הזב והטהור שישבו בספינה או באסדה. אאו שרכבו על גבי בהמה אע"פ שאין בגדיהם נוגעים. הרי אלו טמאים מדרס. ישבו על הנסר יעל הספסל על

ובוקעת ומגורת. הרמב"ם: מטמא אם המשכב. עיין במשנה ד' פ"ד: והמשכב כרב הר"ב והר"ם לרוסב כמ"ם במשנה ג' פ"ק דכלים. וע"ש שפירשו תחת אבן מכמה מטמא:

נתלה פי' הר"ב כגון שהזב בכף מאזנים וכו' עיין במשנ"ל פ"ד ועוד הר"ם דלקמן: והמשכב מטמא את האדם וכו' בת"כ והיושב על הכלי אשר יושב עליו הזב יטמא מקום שהזב יושב ומטמא יושב הטהור ויטמא. אין לי אלא בזמן שהוא יושב עליו והזב פס. מנין לעשות ריקם כמלא ת"ל כלי לעשות ריקם כמלא פי' ריקם כשאינו פס. מלא כשהוא פס. הכ"מ רפ"ז מה' משכב:

פרק ג בספינה כתב הר"ב שהספינה קטנה כו' עיין בדרים משנה ג': או באסד' פי' הר"ב עליה גדולים כו' עיין מ"ש בזה במשנה ו' פ"ד דברכות: אף על פי שאין בגדיהם נוגעים. פי' הר"ב שאין בגדי הטהור נוגעים בבגדי הזב דלכאה למיהם שמא יפב עליהם הזב. מהר"ם: דרי אלו. עיין הר"ם דלקמן: טמאים מדרס. כתב הר"ב ופעמים שמכריע הזב הטהור כו' ולפי שאינו בודאי נראה שטומאתו בספק (ע"ין בסוף משנה דלקמן בפי' הר"ב) וכן דעת הרמב"ם פ"ט. תה"מ [הל' ד'] אא"ל שכתב שטומאתו בספק שמא דרס הזב עליהן ולהראב"ד אין כאן טומאת ספק. ומ"ש הר"ב ולפיכך טומאת היסט וכו' מה בו האמור להלן מאוירו. שכן כל המתנשל אין בולו נוגע בו אבל יש מקצתו באוירו. וזה הוא שבאה ב"ש ללמדינו דאלו בא לקוחו ונוגע בשיטה ולא צריכה דמה לי נוגע בחוצה לו או נוגע בקוחו שלא באה ללמדנו שיטמא מאוירו.

ומ"ש הר"ב שהתנועע הטהור כו' ונטמאו בגדיו טומאת מדרס נהוג שברע הטהור כדתנן בפ' דלקמן. וכמ"ש הר"ב בפ"ם דלעיל. אבל אם ברע הזב לא נטמא הטהור לטמא בגדי' אלא מעשה ראשון. ולשון הרמב"ם בפ"מ מה' משכב ומושב הוא מחמת הזב הרי זה כמו שנגע בהן וטמאין ונעשו ראשון לטומאה וכו' הנה למדת שאבל הטהור שהסיט את הזב נטמא. משום נושא זב. והזב שהסיט את הטהור בין אדם בין כלים אפילו כלי חרס טמאין תפני שהנדת הזב לאחרים כאלו נגע בהן ע"כ: האבלונים מפורש במשנה ג' פ"ב דר"ה:

בזמן שהן מחגירין. כתב הר"ב נמצא נשען הזב על הטהור והטהור על הזב וכ"כ עוד הר"ב לקמן בד"ה על אילן יפה כו' ומ"מ אין טומאתן שוה בדפי' לעיל. ועיין בפי' הר"ב דמשנה לקמן ובסוף פרקין: באילן והר"ב הצתיק על אילן. ועיין בפרק דלקמן מ"ש בסוף משנה ג': בסוכה והר"ב העתיק בסוכה בפי"ן. וכן במשנה ב' פ"י דב"ק נכתב בס"ת"ך והעתיק הר"ב בפי"ן. וכן בכתוב גבי אבימלך בס' שופטי' (ט') ויכרת שוכת עצים ובמשנה ב' פ"ק דמכשירין גרסי' נמי בס"ת"ך וכן העתיק הר"ב לקמן פ"ד משנה ג': שבחה רע. כתב הר"ב כל שנטמנת באחיזת שהאוחז בה טומנה בכף ידו בפ"ט דב"מ דף ק"ה כל שנחבאת בחזיון ופרש"י כל הר"ב וכתבו התו' תימה אמאי קרי אין כחו רע לפי (שאינה) נחבאת באגרופו הלא רוחת תחתיהן. ע"כ. אבל ל' הרמב"ם בפ"מ מה' משכב בסוכה שבחה רע והיא שנחבאת בה ודוחק אותה תווז בו ופי' הכ"מ שר"ל כשאוחז בה והיא נחבאת תוך ידו וכוסף אות' היא תזיז אותו: מסולם מצרי. מפורש במשנה ו' פ"ג דב"ב: הרלת. מהר"ם הגיה ונקד הדליה בכולה מגילתין. וג"ל שדעתו כאותה שנגינו בדפ"ד דפאה: ב מגיפין או פותחים. פי' בין שהזב והטהור סוגרים הדלת. בין שהם פותחים. טמא. דא"א שלא יהו נתלין זה על זה קלת. מהר"ם: רבי יהודה אומר. פי' הר"ב הטהור כו' כדמתלק בפירושו ס"ם וכבר הזכרתיו במס' דלעיל: בין בעומדים כו'. פירש הר"ב יש דברי' כו' ועיין מ"ש בפ"ב דנגעים משנה ד': בזמן שמשאן כבד. כתב הר"ב דשמא מתוך כובד כו' ונמצא טהור מסיטו או טהור נוסט עליו ואין טומאתן שוה כדפרישית לעיל. ובלן טהורים לבני הכנסת. ל' הר"ב שאין זה היסט גמור וכ"ש שספק הוא. וכן ל' הר"ש. ול' מהר"ם ועוד שספק הוא ע"כ. אבל רמיחי בפירש"י ב"פק דנדה דף ז' שכתב ג"כ וכ"ש כו' והואיל ואינו אלא ספק לסיבך אין שורפין את התרומה

אם בא"ת קפ הל' מ ירח שם הל' ט ונדה ז' מיי' שם הל' ה

על הנשיש של מטה. ועל האבלונים. בזמן שהן מחגירין. "עלו באילן שבחו רע. בסוכ' שבחה רע. באילן יפה. בסולם מצרי. בזמן שאינו קבוע במסמר על הכבש. ועל הקורה ועל הדלת. בזמן שאין עשוין בטיט. וטמאים ר' יהודה מטהר: ב מגיפין או פותחין. וחב"א "עד שיהא זה מגיף. וזה פותח. מעלין זה את זה מן הבור. ר' יהודה אומר. עד שיהא הטהור מעלה את הטמא. מפשילין בחבלין. וחב"א עד "שיהיה זה מושך הילך. וזה מושך הילך. "אורגים בין בעומדין. בין בישבין. או טוחנין. ר' שמעון מטהר בכולן. חוץ מן הטוחנין ברחים של יד. פורקין מן החמור או טוענין בזמן שמשאם כבד. טמאין. בזמן שמשאם קל. טהורין. וכולן טהורין לבני הכנסת. וטמאין לתרומ': ג הזב והטהור שישבו בספינה גדולה. איזו ספינה

הזיא

שאין מטמא אותו אלא מאוירו מה ל' אחר יגע בו. מגע שהוא ככולו. הוי אומר זה הסיטו. הא לתדת אזב מטמא בהסיט ואם היה טהור בקצה אחד של קורה. והניע הזב את הקורה בקצה השני על שהתנועע הטהור שבקצתו הראשון כבר נטמא הטהור בהיסט ונטמאו בגדיו טומאת מדרס אם הן בגדים ראויים למשכב ומושב: הגשים של מטה. ממין עצים ארוכי' שנותני' במטה של ארקי' ועל ידיהן המט' נגשמת ונדבקת זו עם זו ולפיכך נקראין אותן העצים גשמין פ"ה עצים שנותני' תחת ארבי המטה שלא יפסדו מלחלוחית הארץ: שהן מחגירין. כאדם חגר שאינו יכול להניח ב' רגליו כאחד כך אלו כשיושבים עליהם בני אדם נוטים לכאן ולכאן. מתוך כך נמצא נשען הזב על הטהור והטהור על הזב: באילן שבחו רע. והיכי דמי אילן שבחו רע כל שאין עקרו רחב ועב כדי לחוק בו רובע הקב: או שוכה דהיינו ענף אילן שבחה רע. והיכי דמי סוכה שבחה רע כל שנטמנת באחיזתה שהאוחז בה טומנה בכף ידו: על אילן יפה. אפי' עומדת השוכה באילן שבחו יפה. וכל הני נכפפים תחתיהן וכבד העליון על התחתון ונשען עליו ובין זב שנשען על הטהור. ובין טהור שנשען על הזב. טמא: שאינו קבוע במסמר. ותתוך כך הוא נכפף: על הכבש. על הגשר: שאינן עשוין בטיט טמאין. מפני שהן נכפפים: ורבי יהודה מטהר. ואין הלכה כר' יהודה: ב מגיפין. סוגרים את הדלת אופותחים אותו ויחדיו הזב והטהור: עד שיהא זה מגיף. לעולם אין כאן טומאה עד שיהא זה מושך לפתוח. וזה מושך לסגור שאין מניחים זה לזה: עד שיהא הטהור מעלה את הטמא. ואת בגדי הטהור טמאים מדרס. שכובד הטמא על הטהור ונשען עליו. ובגדיו של טהור טמאים מדרס. אבל טמא מעלה את הטהור אין משענת הטמא על הטהור ואין בגדיו של טהור טמאים מדרס. ואין הלכה כר' יהודה: מפשלין בחבלין. הזב והטהור יחדיו גולים בחבלים ואפילו שניהם מצד אחד: זה מושך הילך וזה מושך הילך. זה עומד למזרח ומושך אלין. וזה עומד למערב ומושך אליו: בין בעומדים. יש דברים כאורגים מעומד ויש מיושב. והטמא והטהור אורגים ביחד או טוחנים: ר"ש מטהר בכלן. ואין הלכה כר"ש: בזמן שמשאן כבד טמאים. דשמא מתוך כובד המשא נשען הזב על הטהור. ונמצא טהור מסיטו או טהור נסט עליו: וכלן. אפילו משאן כבד טהורים לבני הכנסת. כלומר לאוכלי חוליהן בטהרה שאין זה היסט גמור וכ"ש שספק הוא: וטמאים לתרומה. מדרבנן. ואפילו בספק:

ג כל שאינה יכולה להמיט באדם שהיא גדולה כל כך שכשעולה בה אדם אינה מתמוטטת: הטהור מכה את הטמא. אם הזב הרי הטמא נופל. שכן דרך המכה את חברו אם היה חברו נמשך לעניין טומאת מדרס ומוסיף זב המכה נכשלין על הטהור ודוקא המכה את הטמא טהור מטומאת מדרס. אבל טמא הוא שהרי נכשלין על הזב. וטמא המכה את הטהור בגדיו טמאים מדרס דהוי כאלו הזב נכשלין עליו:

פרק ד ר"ח יהושע אומר. כפה שבראש. לרבותא נקטה. דאפילו לעניין שבראש הטהור נחשב כאויר עליו הכל אע"פי שאינה יושבת עליו. ופליג אמתני' דפרקין דלעיל דלא מטמא אלא בגדיהן ולא כפה שבראש כלים שבראש הנם הא נמי לרבותא נקט דאע"פי שהם בגובה בראש הנם שלא במקום דריסת אפ"ה טמאים מדרס. וכספינה קטנה וכמטה מחברת לאיירי בהני דריס פרקין דלעיל שלא דתנא דלעיל לא מטמא כלים שבראש הנם. ואין הלכה כרבי יהושע: בזמן שמשאן כבד טמאים מדרס. ואע"פ שלא נגעה בבגדים דחשבינא לה כאו נשענת על הבגדים: כס סטרא כמין גזוזטרא כמין נסר הבולט מכותל לעליה לחוץ: וגפל כבר של תרומה. שעל הכוסטרא טהור הכבר ואע"פ שנפל מחמת היקש של זב אינה כה סט. משום דכתה של כס סטרא יפה: ב מדים. קורה גדול שבוני בבירה ורחבי קורות הגג כלן סמוכות עליה והיא מונחת על גבי עמודים: מלבן. כמין רבוע של קורות קבוטות בארץ: לנור מרזב של מים: אף ע"פי שהוא עשוי בחבלים שאינו קבוע בארץ שלא קשור בחבלים ואין כאן יפה כל כך: היש

ספינה גדולה. יהודה אומר. כל שאינה יכולה להמיט באדם. יושבו על הנסרים על הספסל. על הגשיש של מטה. ועל האכלונים. בזמן שאינן מחגירין. עלו באילן שבחוץ. יפה. יבשה שבחה יפה. יובסולם צוריאו מצרי. בימין שהוא קבוע במסמר. על הבב ש. על הקורה. ועל הדלת. בזמן שהן עשויין בטיט. אפי' מצד אחד. טהורין. הטהור מכה את הטמא. טהור. הטמא מכה את הטהור. טמא. שאם ימשך הטהור. הרי הטמא נופל:

פרק ד רבי יהושע אומר. נדה שישבה עם הטהור. במטה. כפה שבראש. טמא מדרס. ישבה בספינה. כלים שבראש הנם (ס"ה) שבספינה. טמאין מדרס. נוטלת עריבה מלאה בגדים. בזמן שמשאן כבד. טמאין. בזמן שמשאן קל. טהורין. זב שהקיש על כצוצראי. ונפל כבר של תרומה. טהור: ב הקיש על המרישי. על המלבן. על הצנור. ועל הדף. אע"פי שהוא עשוי בחבלים. על התנור. ועל

התרומה. הרא"ש נפ"ע מה' משכב: הלכה ד') ג רבסולם. צורי. עיין במשנה ו' פ"ג דכ"ב: אפי' מלד אחד. אפי' עלו מלד אחד. הרמב"ם פ"ח מהלכות משכב ומושב (הלכ' ז'):

פ"ד ר"ח יהושע אומר. כתב הר"ב ואין הלכה כר"י וכ"כ הרמב"ם ולא הוה סתם ואת כ מחלוקת כיון שאין אחלוקת בכאן נמצא שסתי המשניות דלעיל ודהכא הן התחלוקת בעצמן והלכה כת"ק. כנ"ל ועיין מ"ש במשנ' ט' פ"ו דטוי' ורפ"י דכלי': נדה שישבה עם הטהורה וה"ה זב וטהור הר"ש ועיין מ"ש לקמן נפס מהר"ם. וכן דעת הרמב"ם וכתב הכ"מ פ"ט מה"מ דלהכי נקט נדה. משום דבעי למתני שישבה עם הטהורה במטה שזה שייך בנקבה טפי מבזכר ע"כ. כלומר שמדרך הנקבות שסוכבות במטה ביחד. מש"כ בזכרים אף ופפ"י שסגינו בסוף קדושין דחכמים מתירין לשני רווקים שישנו בטלית אחד לפי שישראל לא נחשדו על משכב זכור. מ"מ מצינו שם בגמ' לגדולי החכמי' שהיו מחמירין על עצמן ומרחיקין אפי' מהבהמה כדי שלא

יתיחדו עמה: כפה שבראשה טמא מדרס. עיין במשנה י"ו סכ"ד דכלים: נוטלת עריבה מלאה בגדים בזמן שמשאן כבד טמאין. כ"ל דמיירי שנושאת העריבה בחיקה לפניה וכשמשאן כבד מכריעות אותה עד שהיא נשענת ונתלית עליהם כנ"ל. אבל מלאתי שמהר"ם פי' דמיירי שנושאה הנדה עם הטהורה. וטעמא הוי כדלעיל בזב וטהור שהיו פורקין מן החמור או טוענין. דמפליג כמי בין משאן כבד. למשאן קל. ואף ע"ג דכבר אשמועי הכי דינא בזב וטהור שהיו פורקין או טוענין. שמא י"ל דאינטרך דה"א התם כי משאן קל טהורי' משום דהוי לפי שעה. אבל הכא שנושאת המשא ביחד זמן מרובה הוה לן למיחש אפי' במשאן קל שמא נשענו (זו על זו) ועוד דרך נשים להתינע טפי מאנשים. ע"כ: בזמן שמשאן קל טהורין. הבגדי' מטומאת מדרס ואף ע"פ שהעריבה טמאה מגע זב אפשר דבגדי' שבה טהורי' לגמרי דאין נוגע הזב מטמא בגדים. ונהי דאדם הנוגע בזב מטמא בגדים כל זמן שלא פירש. כלי הנוגע בזב אינו מטמא בגדים אלא' בעוד שלא פי'. ובהדיא תניא בת"כ זאינם אשר יגע במשכבו יכנס בגדיו אים הנוגע במשכב מטמא בגדים. ואין משכב הנוגע במשכב מטמא בגדים. הר"ש: ונפל כבר של תרומה טהור. פירש הר"ב משום דכתה של כוסטרא יפה. כדמחלק בסיפא (במשנה ג') וכאן לא חילק. משום דכולהו כאן יפה הר"ש: ב הקיש על המרישי. לשון הרמב"ם רפ"ט מה"מ תלבן שהיה מחובר בארץ. או מסומר במסמרים אם היה כאן יפה. ואחזק והקיש עליו הזב ובעת שהקיש הגיד כלי או אוכלים ומשקים מכח הכאתו או שהפילן הרי אלו טהורים. ואם לא היה כאן יפה ואחזק אלא מתנדנד והקיש עליו הזב והפיל או הכ"ד בכח הכאתו כלים או אוכלים ומשקים הרי אלו (מיטמאין) וכאלו הסיטן שהרי מכחו נפלו. זה הכלל כל שנפל מכח היסטו טמא. מכח הרעדה טהור ע"כ. וזה הכלל כו' תיש שתא הגיאה הר"ש במשנה לקמן: מלבן. פי' הר"ב כמין רבוע של קורות קבוטות בארץ. וכן הוא בפי' הרמב"ם. אבל בגמ"ו מלאתי רבוע של קורות יהיה על הגג נטועה כדמות מעקה:

ועל

ועל הים. ועל אצטרובל. ועל חמו׳ של רחי של יד. ועל סאה של רחים של זתים. ר׳ יוסי או׳. אף על קורת הכלנין טהור: ג ׳הקיש על הדלת. על הנג׳. על המנעול. על המשוט ועל הקלת. ועל אילן שכחו רע ועל סוכה שכחה רע. על אילן יפה על סולם מצרי בזמן שאינו קבוע במסמר. על הכבש. על הקורה ועל הדלת. בזמן שאינן עשוין בטיט טמאין. על השידה. על התיבה. ועל המגדל טמאין. ר׳ נחמיה ור׳ שמעון מטהרין בא׳: ד ׳זב שהיה מוטל על ה׳ ספסלים. או על ה׳ פונדריות לארכן. טמאין. לרחבן טהורין. ישן ספק שנתהפך עליהן. טמאין. היה מוטל על ו׳ כסאות. שתי ידיו על ב׳. שתי רגליו על ב׳. ראשו על א׳. גופו על א׳. אין טמ׳ אא זה שתחת הגוף. עומד על ב׳ כסאות. ר״ש א׳ אם רחוקין זה מזה טהורין: ה ׳עשר טליות זו על גב זו. ישן

הים. היקף של עץ שהקמח מתקבץ בו בשעת הטחינה. אצטרובל. עמוד של עץ שמעמידין הרחים עליו ושניהן קבועי׳ בו: חמור של רחים של יד. בנין של עצים שהרחים של יד קבועים בהן: ומ״זה של רחים. מדה גדולה וקבוע בקרקע: וקורות הכלנין. קורה שנעל במרחץ יושב עליה וכל הני אם הקי״ש עליהן הזב ונפל ככר של תרומה מכח ההיקש טהור. דכח יפה ולא חשיב היסט. ובקורות הכלנים נחלקו. ואין הלכה כרבי יוסי: ג הנגר. יתד הנעוץ אחורי הדלת בנקב שבאסקופה: מנעול. סוגרי׳ בו הפתח: משוט. שמנהיגין בו את הספינה. ולשון מקרא הוא. כל תופשי משוט ביחזקאל כ״ז כ״ט: קלת עגול של עץ שסביב לרחים התחתונה לקבל הקמח הנטחן שלא יפול לארץ ומיטלטל הוא: ועל סוכה שכחה רע. ועומדת באילן שכחו יפה. שתלוין דכל הני אין בחניפה. וכח היקש הזב בהו. חשיב היסט: מטהרי׳ באלו אשדה תיבה ומגדל קאי. להכי תנינהו ת״ק לסופיהו. ואין הלכה כרבי נחמיה ורבי שמעון: ד פונדיות כעין כיסין ארוכין: לארכן. שוכב לארכן של ספסלים או של פונדיות. כולם טמאים שכל אחד ואחד נשען רובו של זב עליהן פעמים על זה פעמים על זה: לרחבן. שוכב ארכו לרחבן. טהורים. דאין רובו נשען על אחד מהן. ואין משכב ומושב לעולם עד שיטען רובו עליו. דכתיב אם על המשכב הוא עד שינשא רובו עליו: ישן לרחבן וספק אם נתהפך לארכן. טמאין: כסאות. לשון רבים של כסא: שתחת הגוף. לפי שרובו נשא עליו והאחרים טמאים מגע הזב אבל אין להם תורת משכב ומושב להיות אב הטומאה. לטמא אדם ובגדים: אם רחוקים זה מזה טהורים. לפי שאין רובו נשא לא על זה ולא על זה. ואין הל׳ כר״ש: ה עשר טליות. לשון רבים של טלית. ועשר לאו דוקא דאפילו אלף טליות ואבן גדולה על גבן ויסב

ד ׳ועל הים. פירש הר״ב היקף של עץ שהקמח כו׳ וכ״כ הרמב״ם וצריך לומר דקלת דלקמן שפירשו ג״כ לקבל הקמח כו׳ שהוא עשוי בצורה ותבנית אחרת. ויש לפרש שנעשה לעזר ולהועיל שלא יתפזר הקמח ושיפול לתוך הים. וכן משמע מפי׳ הרמב״ם. אבל הר״ש פירש ים של בית הבד. ע״כ. ועיין עוד לקמן: ג ׳הקלת כתב הר״ב עגול של עץ שסביב לרחים התחתונה לקבל הקמח כו׳ ולשון הרמב״ם סיבוב של עץ שעושים סביב הרחים כדי שלא יפרח האבק מן הדבר הנטחן. וכבר כתבתי במשנה דלעיל בזה. והנני יוסיף בכאן שמה שהוסיף הר״ב על לשון הרמב״ם וכתב התחתונה והוא הועתק מפי׳ הר״ש. נראה דלא דק שאין דעת הר״ש שעשוי לקבל כו׳. אבל דבריו הם כפי׳ הערוך שפירש שהוא בנין סביב כו׳ והוא נשים לרחים התחתונו׳ ע״כ וזאת שני׳ להר״ב בפירוש הקלת. דתנן במשנה ב׳ פ״ד דכ״ב הרכי׳ ג״כ שני פירושי׳ דהרשב״ם ודהרמב״ם. ואינם עולים כאחד כלל כמו שכתבתי בפ״ד בספי״ד דכלים. על אילן יפה פי׳ הר״ב ועומדת באילן יפה. וכ״פ הר״ש. ומ״ם יש ואית דגרסי הכא ובפרקין דלעיל באילן ול״צ על: ד ׳פונדריות לשון הר״ב כעין כיסין ארוכין ונותנין בהן מעו׳ וכלע״ז בריל״ש ורגילין לשמש סביב׳ עם מלאכתן. שיסב על הן וכן מליאות מעות ופותח פיהם ונוטל. וא״ל לותר לו עמוד ונעשה מלאכתנו. רש״י פ״י דשבת ד׳ ל״ג: לארכן כגון שהיה שוכב על מעיו או פרקדן (ואורכו) מוטל על אורכן רש״י שם: טמאין פי׳ הר״ב שכל אחד ואחד נשען רובו כו׳ וכ״פ הר״ש. גם רש״י בשבת. וכתבו התו׳ ז״ל ולפי זה אתיא כר״ש (דלקמן דס״פ) דבעי שינשא רוב הזב עליו. ור״י אומר דמצי לאתויי דאתיא אפי׳ כרבנן וטעמא דטהורי׳ משום דה״ל כל א׳ מסייע ואין בו ממש (כלפי׳ הר״ב בס״פ) ע״כ: טהורים פי׳ הר״ב דאין רובו נשען על אחד מהן כו׳ ועיין בפי׳ דלקמן משנה ב׳ וד׳. ומ״ש הר״ב דכתי׳ אם על המשכב הוא וכו׳ וכן ל׳ הר״ש. ואגב רהטייהו פירשו כן ולא דקדקו דאותו הכתוב על טהור השוכב על משכב הזב נאמר. ובא ללמדינו שאינו נטמא עד שינשא רובו. וכאותה ששנינו בפ׳ דלקמן משנ׳ ה׳. ושם הביא הר״ש. עלתו גם הרמב״ם לבוא ת״כ מן המקרא הזה. אבל בזב העושה משכב נדרש בת״כ מדכתיב וכל המשכב אשר ישכב עליו הזב עד שינשא רובו עליו. והרמב״ם כתב בכאן וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב ואמרו בספרא עד שינשא רובו עליו אמת שכן דרשו בספרא. אבל לא ידעתי למה לא העתיק ברישא דהמשכב דקדים. וגם ביה אנן קיימין ולא במרכב. והא דאמרינן רובו משום דרובו ככולו: כסיות פי׳ הר״ב לשון רבים של כסא. וכ״כ הר״ש. וקשה לי דלא דהכא קתני ביו״ד ולקמן באל״ף. לכן נראה כפי׳ הרמב״ם שכתב כסית כלי (תגורות של) עור. כאוקים לתשכב: אם רחוקים זה מזה טהורים. פי׳ הר״ב לפי שאין רובו נשא כו׳ דכיון שרחוקים זה מזה עומד על שתיהן בשוה תליו על זה ותליו על זה. אבל אם הן קרובים זה לזה שניהם טמאין דומנין נשען רובו על זה וזמנין על זה מהר״ם: ה ׳עשר טליות כו׳ כתב הר״ב עשר לאו דוקא כמו שהבאתי לשון ס״ב במשנה ג׳ פ״א דכלים [ד״ה שהוא]:

א פי׳ שם
ב עירובין לה.
ג שבת כב
פי׳ פ״ו מס׳
שבת ועוקצ׳
ה׳
ד שבת נב: שם
פ״ג כל׳ ס

ויסב הזב על האבן. כל הטליות שתחתיה מיטמאות מושב. דמשכב ומושב מיטמאין תחת אבן מיסמא: כרע הזב טהורין. מדין משכב. אבל טמאין במשא הזב ביחידי. משכב א' טמא שהרי רוב הזב נשא עליו: ובמרובין. במשכבות רבות בכף מאזנים כנגד הזב: שאין א' מהן עשו את רובו. דכי כרעו הן אין רובו של זב נישא על אח' מהן אלא כל אחד מהמשכבות נשא מעיטו של זב: ו טמאים. בין כרעו הזב. בין כרעו אוכלין ומשקין. בטמאו טומאת היסט: ובמת. הכל טהור. בין מושב ומשכב. בין אוכלי' ומשקים בין כרע המת. בין כרעו הם דכל טומאות המסוטות טהורות חוץ מהסיטו על זב ואם כרעו הן נמי טהורים. דכל שהת' נישא עליו כגון בכף מאזני' לבד מאהיל. טהור: חוץ מן האדם. דבזמן שמכריע את המת טמא מפני שהסיטו. כדאמרי' בפרק בתרא דנדה' [דף ס"ט:] אטו מת מי לא מטמא במשא: מדף. לשון טומאה קלה. כדכתיב (ו קרא כ"ו) קול עלה נדף. ורמב"ם פי' מדף מלשון ריחו נודף שריח טומאת הזב הולכת למרחוק לטמא. כל הכלי' שעל גביו אע"פ שלא נגע בהם אבל לא בטומאת הכלים שתחתיו. שכלים שעל גבי הזב אע"פי שיש דברים חוצלים ביניה לבין הזב. כלם טמאים טומאה קלה לטמא אוכלים ומשקין. אבל לא לטמא אדם וכלים. ואלו כלים שתחתיו אפי' הן מאה זה על גב זה. התחתון שבכלם טמא טומאה חמורה. לטמא אדם לטמא בגדים כמו העליון: מה שאין המת מטמא. דמתחתיו אפי' תהא טומאה בוקעת ויורדת. מ"מ אין משכב ומושב שתחתיו מטמא אדם לטמא בגדים. ועל גביו מדף. והי דמת נמי מטמא כלים שעל גביו טומאת מדף לטמא אוכלים ומשקים. דטומאה בוקעת ועול. מ"מ אם (היה המת בעליה ומשכבות ומושבות בגיה עד שמי הקורה והגסרי' ככפסים מכובד המת ומכבידין על המשכבות או) המת בגיה. סמוך לשמי קורה. והמשכבות בעליה. וגכפסים הגסרים מכובד המשכבות ומכבידים

ישן ע"ג העליונה. כולן טמאות "הזב בכף מאזנים. ומשכב ומושב כנגדו. כרע הזב. טהורין. כרעו הן טמאין רבי שמעון אומר ביחידי טמא. ובמרובין טהור. שאין אחד נושא את רובו: "הזב בכף מאזני' ואוכלין ומשקין בכף שניה טמאין ובמת. הכל טהו'. "חוץ מן האדם. זה חומר בזב מבמת. וחומר (מלא סוב) במת (כזב מבמת) מבזב. "שהזב עושה משכב ומושב מתחתיו לטמא אדם ולטמא בגדים. ועל גביו מדף. לטמ' אוכלין ומשקין. "מה שאין המת מטמ' חומר במת "שהמת מטמא באהל. "ומטמא טומאת שבעה. מה שאין הזב מטמא: זהיה

כרעו הן טמאין. לפי שכבר נתלה הזב במשכב ההוא. וכבר קדם לנו (בסז"ב) כי הזב מטמא את המשכב בה' דרכים. ומן כללם נתלה. הרמב"ם: רבי שמעון אומר ביחידי כו' וכה"ג פליג לקמן במשנה ז' ושם כתב הר"ב שאין הלכה כמותו. וכ' כ"הרמב"ם גם בכאן: ו ואוכלין ומשקין בכף שנייה טמאים. כתב הר"ב בין כרע הזב בין כרעו אוכלים ומשקים. וכ"כ הר"ם. וז"ל הרמב"ם. אין חילוק בכאן. בין כרע הזב או כרעו האוכלים. שהרי הן טמאים בהיסט הזב כמו שקדם (בדף"ג) ונגע שהוא ככולו אמנם הולרכו שם במשל שיכרע כלי שיסוב אב מאבות הטומאות כאלו יסב הזב עליו כמו שבארנו ע"כ. ועיין בפרק דלקמן משנה ג': ובמת הכל טהור. חוץ מן האדם. ר"מ נמי למיתניי בכל הכל טהור חוץ מן האדם וכדתנן בפרק דלקמן משנה ג': ובמת. פשוט הוא כי כל מקו' שנאמר מת. הכונה בו הדבר המטמא מן המת. והוא כזית מבשרו. ואבר ממנו. ושאר מה שנתבאר בשני של אהלות. הרמב"ם: הכל טהור. לשון הר"ב דכל שהמת נישא עליו כגון בכף מאזנים לבד מאהל. טהור. וכן לשון הר"ם. ותנן במשל' ג' פרק דלקמן כל הנישא ונשא ע"ג המת טהור. חוץ מן המאהיל ואדם בזמן שהוא מסיט. ופירשו חוץ מן המאהיל. דאפשר להיות נושא ונישא ולא יאהיל. כגון עלייה מפסק' כו' ונמצא דכגון בכף מאזני' אינו ענין למאהיל. לכך נראה בעיני שנכון הוא להגיה לבד מאדם. אלא מדתנן הכי בהדיא חוץ מן האדם. לא היו צריכים לפרש לבד מאדם. ולפיכך לא שלחתי בו יד: דרוץ מן האדם. כתב הר"ב מפני שהסיטו וכו'. בפרק בתרא דנדה (דף ס"ט:) מי לא מטמא במשא. ובפרק דלקמן משנה ג' מפרש דאין משא את מטמא אא"כ הסיט. וכ"פ הר"ם ומפרש הסוגי' דנדה. ושם כתבתי (ד"ה והאדם) דלהרמב"ם ליתא: וחומר. במת מבזב שהזב עושה כו' נראה בעיני דחסורי מחסרא חומר בזב מבמת שהזב עושה כו'. אבל מצאתי בגא"י שהוגה וחומר שוב בזב מבמת שהזב כו' וכן הוא בנוסח' הר"ם: מדף. כתב הר"ב לשון טומאה קלה. כדכתיב קול עלה נדף. ורמב"ם פי' מלשון ריחו נודף כו'. וז"ל הרמב"ם הלשון הזה של מדף משתמשי' בו בענין אחר של טומאה. כמו שבארנו בי' של פרה. ועל אותו הענין אמרו בגמ' (נדה דף ד') מאי מדף כדכתיב קול עלה נדף ר"ל כי הוא מענין התנועה. ופי' הזה אינו מן הגמרא אלא שכתבוהו בגליון מן פי' (רבנו) שבורחי וכתבו המעתיק בתוך הדברים. ולא (נזהרו) עליהן. אמנם הענין אשר אנחנו בו בכאן (מטומאת מדף) עקרו מנדף. והוא יוצ' מאמרו ריחו נודף. ר"ל יריח למרחוק הרבה. (השאיל') הענין הזה על הזב כו' כאלו יעבור ריחו כו' על דרך הדמיון ע"כ. ושם בדף י' דפר' מפר' גם בטומאת מדף שבכאן מאותו הענין שכתב שהוא כאלו הגיע אליו תנועה אלוס מן הזב (לסמיכתו אליו) ע"כ: לטמא אוכלין ומשקי' (ולמדו) הענין הזה בזב מאמרו בו כל כלי עץ ישטף במים. אמרו בספר מה בא זה ללמדנו אם ללמד שיטמא כלי שטף במג'. הרי כבר נאמר והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו. אם הנוגע בו מטמא כלי שטף במגע. הוא עצמו לא יטמא כלי שטף במגע. א"כ למה נאמר וכל כלי עץ ישטף במים. אלא אלו אוכלים ומשקים וכלים שע"ג הזב. ואמרו עוד וכל כלי עץ ישטף במים. מלמ' שהו' עושה על גביו מדף. הרמב"ם. ומ"ש הר"ב ואלו כלים שתחתיו. פי' הראוים למשכב ומושב כדתנן במשנה ב' פרק דלקמן: מה שאין המת מטמא אמר הק"בה כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא. ולא אמר כל המשכב

אשר

ישן ע"ם ס"ם כלי' ב' בכת בני' ס"ם ג' מיי' ס"ם מס' טומאת אוכלין ד' מיי' ס"ם מס' מקדש ה' מיי' ס"ם מס' טומאת מת הל' ו' ס"ם ס"ם הל' ז' ס"ם ס"ם הל' ח'

דל"צ

אשר ישכב עליו יטמא • וכיה הענין חוזר על הזב (הקודם) וכרו • דקדקו בזה אמרו הזב לא הטה • הרמב"ם • ומ"ש הר"ב ואע"ג מדף וכו' מ"מ אם היה המת בבית סמוך לשתי קורה (עיין בריש פסחים) וכו' כה"ג בזב טמא מקחתיו כו' כדתנן בפרק דלקמן משנה ב' • אבל הנה יצא ל' הר"ב במה שלא נכנס בו • אבל הר"ם כתב • וע"ג מדף כו' ויש לפרש כגון עליה מפסקת • דאם המת בעליה ומשכבות ומושבות בבית עד שמי קורה • והגסרים נכפסין מכובד המת • ומכבידין על המשכבות • או שהמת בבית וכו' • אבל הר"ב הואיל וכבר מצא חלוק בין זב לחת במתחתיו שבזב מטמא אדם לטמא בגדים משא"כ במת לכך לא ראה להעתיק אם המת בעלייה כו' • ומאחי הר"ם שאע"פ שכתב ג"כ החילוק הזה • הרי הקשה עליו מסו' דעל גבי מדף במת נמי כו' וכת' על זה ויש לפר' כו' כלומר שמפרש בין מתחתיו בין על גביו בענין אחר משא"כ הר"ב שהכניס הסירכא דגבי על גביו מדף • ולא בלשון קושיא אבל הביא החילוק דמתחתיו • ומצא שאין רצונו אלא לפרש בעל גביו בלבד • ואע"פ שאין עניינו שוה לבמתחתיו • לכך לא שלחתי יד להביא בלשון הר"ב ולהוסיף החלוקה דאם המת בעלייה כו' • אבל ודאי דסוף דבריו שלא בדקדוק כתבם • שהיה לו לקצר • ולא לכתוב אלא דבכה"ג בזב טמא לטמא אוכלי' ומשקי' • ובמת טהור • והמגיה כן לא הפסיד • ודין זה דבמת כתבו עוד הר"ב בפרק דלקמן משנה ג' • ושם אפרש בס"ד • ובמסכת עדיות פ"ו משנה ב' • מפרש הר"ב מש"כ המת דאין טמאים אלא ראשון ושני ושלישי • בין מתחתיו בין מעל גביו • וכן פי' שם הרמב"ם • גם בחבורו שם"ב מה' טומאת מת (הלכה י"ד • ז היה רכוב • ובפ"י דשבת דף נ"ג מייתי לה • וגרס היה רוכב • וכן העתיק הרמב"ם בפ"ז מהלכות משכב שם • אבל הר"ב העתיק כגירסת הספר • וגם היא נכונה שכן בלשון גמרא פ"ק דב"מ דף ח' • ועיין מה שכתבתי בזה במסכ' ב' פ"ו דכלים (ד"ה מביא) : מפני שהיא יכולה לעמוד על שלשה • כתב הר"ב הלכך כל אחד ואחד ה"ל רביעי • ואינו אלא מסייע כו' והואיל וכל אחת ראויה להיות מסייע • ואין אנו יודעים איזו יד ואיזו רגל היא שלא היתה נשענת עליה • הרי לא הוחזקה טומאה באחת מהן • ולפיכך כולן טהורות הרמב"ם פ"ו מה' משכב (הלכה ה') : הסים מטמא ברגליו כו' והגירסא הטובה בפרק המצניע • שכתוב שם (דף נ"ג) בכל הספרים הסים מטמא בידיו כו' ובפי' רבינו חננאל היא כתובה שם כמו בכאן הר"ם : שבעקר פי' הר"ב היא הכסיפה שעוברים כו' והוא לשון הערוך • וגריכי לפרש שת"ם ואחר שעוברים לזיתים • היינו קודם לכן בכלי אחר המ'וחד לכך • והיינו שתם בית הבד • ועיין במש.ה ה פ"ד דב"ב • ובמשנה ד' פ"ח דמנחו' :

על המכבש של כובס • כלים שתחתיו טהורין • לשון הר"ב שאין הוסיף בקלה הא' של מכבש • מכביד על הכלים וז"ל הרמב"ם בהוסיף הזב על קלה המכבש אשר הבגדים תחתיו הן טהורין • ואיזב זה יוודע מלאכת מכבש של כובסים אלא באותו (הזמן) לפי שאין שפק כי בהוסיף הזב על אותו קלה לא יביא כובד ע"ג הכלים (שיהו) משכב • ור"ג אומר כי הן שבין משכב כבר הוא מכבי' עליהן • ע"כ • ומפרש ג"כ בקורת בית הבד • שבקלה הא' שלה • הוא לתעלה תן העקל והוא שותטהו ועל הקלה הא' היה יושב הזב ע"כ וז"ל הרמב"ם בחבורו (שם הלכה ז') ישב הטמא על קורת בית הבד • כל הכלים שבעקל ממאים • שהרי הם רצוצים תחת הקורה • אבל אם ישב על מכבש של כובס • הרי הכלים שתחת לוח המכבש טהורים מפני שהוא רפוי • ונמצאת משענת המכבד' על רגליו לא על הכלים שתחתיו • שאם יראה אדם להכניס שכין וכיוצא בה • בין הכלים מתחת המכבש • ובין המכבש • מכני' אע"פי שהוא קשור • ע"כ • ופי' הכ"מ דהיושב על הקלה

מיירי

א שבת נב מיי' פ"ו מה' מטמאי מ"ק ומיום שלא ב שבת נב מיי' שם הלי' ג שבת נב ד שם הלכ'

ומכבידים על המת • כי הא' גוונא בזב • טמא מקחתיו לטמא אדם לטמא בגדים • ועל גביו לטמא אוכלים ומשקין ובמת בין על גביו בין מתחתיו טהור : ז שאינה יכולה • וכיון דזה אינו יכול וזה אינו יכול • כל אחד ואחד כוליה מעם'עבי' ואיכא רובו של זב נשא עליו: ורבי שמעון מטהר • דבעי שיעור זיבה לזה ושיעור זיבה לזה • כלומר רובו של זב מכבי' על כל אחד ואחד ואחד ואחד לטעמיה דאמר לעיל בפרקין • ביחידי טמא ובמרובים טהור • שאין ג' נושא את רובו • ואין הלכה כר' שמעון: היה רכו' על גבי בהמה • בעומדת איני • דאי בהלכת • כל שעה האחד נעקר ועומדת על ג' • וטמא מה שתחתיהן • שאינ' יכול' לעמו' על שתים : שיכולה לעמוד על ג' • הילכ' כל אחד ואחד הוה ליה רביעי ואינו אלא מסייע • ומסייע אין בו מתם • אבל טלית אחת תחת שתים טמאה שאינ' יכולה לעמוד

"היה יושב על גבי המטה • וארבע טליות תחת ארבע רגלי המטה • טמאות • מפני שאינה יכולה לעמוד על שלש • ר' שמעון מטהר היה רוכב על גבי בהמה • וארבעה טליו' תחת ד' רגלי בהמה • טהורות • מפני שהיא יכולה לעמוד על שלשה • היתה טלי' אחת תחת שני ידי' • תחת שני רגלים • תחת יד (ס"ם) ורגל טמא' • ר"יאו' • הסוס מטמ' ברגליו • והחמור בידיו • שמשענת הסוס על רגליו • ומשענת החמור על ידיו • ישב על קורת בית הבד • כלים שבעקל • טמאין על המכבש של כובס • כלים שתחתיו טהורין • ר' נחמיה מטמא: פרקה

על שתים : ר"י אומר • אם ארבע טליו' תחת ד' רגלי בהמה קאי: הסים מטמא ברגליו : אם זב רוכב עליו וטלית תחת אחת מרגליו של סוס טמאה • אבל תחת ידיו טהורה • שאין משענתו על ידיו • ואין הלכה כרבי יוסי : כלים שבעקל טמאים • דמשענת הקורה על העקל • ועקל היא הכפיפה שעוברי בה הזיתים • והיא עשויה כמין קופה של מעשה שבכה • ואחר שעוברים הזיתים ונשאר הגפת שהוא הפסולת של זיתים • מכניסין אותו באותו עקל • ונותנים עם העקל קורה להכביד עליו : המכבש של כובס לאחר שכבסו הבגדים מקפלין אותן תחת המכבש לכבדן • ולשמור קפולן • כלי' שתחתיו טהורים שאין היושב בקלה האחד של מכבש • מכביד על הכלים : ורבי נחמיה מטמא • שבר א"א שיושב בקלה האחד של המכבש שלא יכביד על הכלים • ואין הלכה כר' נחמיה : פרק ה

פרק ה הנוגע בזב: וכלי שטף במגע. דכי היכי דאדם הנוגע בזב מטמא בגדים בשעת מגעו. כך מטמא כל כלים שנוגע בהן בשעת מגעו כזב. חון מאדם וכלי חרס דתניא בתורת כהנים מנין לעשות שאר כלי כבגדים ת"ל וטמא יכול יטמא אדם וכלי חרס ת"ל בבגד. בגד הוא מטמא ואינו מטמא אדם וכלי חרס. ודוקא בשעת מגעו בזב. אבל פירש לא דכתיב (ויקרא טו) ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב. מגעו מטמא בגדים פירש אינו מטמא בגדים: אבל לא במשא. אם בשעת מגעו בזב נשא בגדים ולא נגע בהן טהורים: כל המטמא בגדים בשעת מגעו. כגון הנוגע בזב וזבה ויולדת ובמעיינותיהם במשכבן ובמושבן: מטמא אוכלי. להיות תחלה. מפני שהוא נחשב כאב הטומאה בשעת מגעו. כיון דאתרה תורה שהוא מטמא בגדים: ואת הידים להיות שניות. אבל גופו של אדם אינו מטמא. כדקתני סיפא שאינו מטמא אדם וכלי חרס: ולאחר פרישתו ממטמאיו. מטמא את המשקין להיות תחלה ואע"פ שאינו אלא ראשון לטומאה עושה המשקין תחלה דאפילו שני לטומאה. מטמא משקין להיות תחלה. לפי שהן עלולין לקבל טומאה ואינן צריכין הכשר כמו האוכלים. גזרו בהן שיהיו לעולם תחלה גזירה משום משקין הבאין מחמת שרץ שהם תחלה מן התורה: והאוכלים והידים להיות שניות דכיון דפירש ממטמאיו אינו אלא ראשון בעלמא: ב כל הנישא על גבי הזב. עליונו של זב ואפי' לא נגע בו הזב ואפילו יש דברים הרבה חוצצים בינו לבין הזב הכל טמא דכתיב (שם) והנוגע בכל אשר יהיה תחתיו מאי תחתיו

פרק ה הנוגע "בזב. או שהזב נוגע בו. המסיט את הזב או שהזב מסיטו מטמא אוכלים ומשקים, וכלי שטף במגע. אבל לא במשא "כלל א"ר יהושע. כל המטמא בגדים בשעת מגעו. מטמא אוכלין ומשקין להיות תחלה והידים להיות שניות ואינו מטמא לא אדם ולא כלי חרס. לאחר פרישתו ממטמאיו. מטמא משקין להיות תחלה. והאוכלין והידים להיות שניות. ואינו מטמא בגדים: ב "ועוד כלל אחר אמר כל הנישא על גב הזב.

טמא

מיירי. וה"ל להכ"מ להביא ראיה מפירושו שבמשנה. וכתב עוד דאפשר דמש"ס נקט התנא מכבש של כובס מפני שאין דרך להדקו מפני שא"צ לכובס בהידוק. דכשיתפשטו קמטיו קלת סגי להו אבל מכבש של חייטין מהדקין אותם בכל כחם. כדי שיהיו הבגדים עומדי' זקופין ע"כ אבל הראב"ד כתב ע"פ תוספתא דמכבש טעון באבנים מיירי. ולפיכך האומן מקפיד שלא ליפול עליה שלא יפלו האבנים מעליו ויתרפה והרי הוא אז כשאה וקרקע (שאומרי' לו עמוד ונעש' מלאכתינו כדפירש הר"ב במשנה ב"פ דלקמן) ואע"פ שהבגדים שבתוכו ראויים לישיבה. השתא מיהא כרוכים הם בדבר שהוא מקפיד עליו ור"ל מטמא קשבר. אין הולכין אלא אחר הבגדים שבו. ועל כן תפסו מכבש של כובס. ולא מכבש של בעלי בתים (כדתנן לתרוייהו בשפ"ך דשבת) מפני שדרך כובס לטעון באבנים. ואין דרך בעלי בתים אלא להדק בחבלים ואין קפידא בהו מליפול עליהם. ברוך ה' אשר גלה סודו ליראיו עכ"ד. ותוספתא זו הביאה הר"ש בזה הלשון בזמן שטעון אבנים כלים שתחתיו טהורין. ור"ל מטמא בזמן שחוזר בכלים (וגי' הראב"ד בזמן שמהודק בחבלים) כלים שתחתיו טמאין ורואיתי למהר"ם שפי' וז"ל המכבש אין משענת המכבש של הכלים ולכך טהורים. שהרי טעון אבנים בתוכו ומשענת המכבש על האבנים ולא על הכלים. ובזמן שחוזר בכלים פי' שהאבנים שבתוכו אין נוגע בהן המכבש אלא המכבש חוזר על הכלים טמאים. שהרי משענת המכבש על הכלים. לפי שהמכבש הן שתי לוחות וכדי שלא יפול לוח על מסיתין בין לוח ללוח אבנים ועצים. ובין לוח ללוח החלל לפי שעה מסיתים כלים ויושב הזב על המכבש. אותן כלים טהורי' שהרי משענת המכבש על האבנים ור"ל מטמא משום דאלו יעטלו אבנים כמלא משענת המכבש על הכלים ע"כ. ונראה בעיני שכך הן דברי הרמב"ם שבחבורו ולא כאשר הם בפירושו דמשום שיושב על הקלה ולא עליו ממש. וכמו שהבינם הכ"מ אלא אפי' יושב על המכבש ממש:

פרק ה כל המטמא בגדים בשעת מגעו. כל אדם המטמא בגדים קאמר דהא משכחת כלים שאין מטמאין כלי ואם נגעו מטמאין אוכלין להיות תחלה כדמוכח מתני' דלקמן. דדוקא באין נוגעים מיירי. שיפא הא נוגעים מטמאים שנים וכך קתני בהדיא בתוספתא כלים הנוגעים בזב כו' מטמאין שנים כו' ושם מפ' הר"ב דמתני' כל אדם קאמר: ובלי שטף במגע כתב הר"ב דתניא בתורת כהנים מנין לרבות שאר כלים כבגדים ת"ל וטמא. וממילא משמע דטמא עד הערב אלא קרא יתירא לומר דעוד טמא ג"כ כל כלי שיגע בו. וכלי שטף כתב הערוך הן כלי עץ שנאמר (ויקרא טו) וכל כלי עץ ישטף במים. וכמו כן כלי נחשת שנאמר (שם ו) אם בכלי נחשת בשלה ומרק ושטף במים ע"כ. ומה יעשה בכלי עצם וכלי עור. אבל לשון רש"י בפ"ק דחולין דף כ"ה וז"ל כל שאר כלים שאינו כלי חרס מקרו כלי שטף על שם שיש להם טהרה במקוה ע"כ. וכ"כ גם כן הרמב"ם בהקדמת פירושו לזה הסדר ומ"ש הר"ב ולכלי חרס ת"ל בגד כו' ממעטינן אדם שאינו דומה לבגד. דבשלמא כלי שטף דומין לבגד בגד מה שגם הבגד כלי הוא מש"כ האדם וכן ממעטינן כלי חרס שאינו דומה לבגד שאין לו טהרה במקוה ג"ל: בשעת מגעו. עיין מה שכתבתי בסוף מתניתין ב' בשם הרמב"ם (ד"ה מטמאין): מטמא אוכלין ומשקין להיות תחלה. לשון הר"ב מפני שהוא נחשב כאב הטומאה כלומר לענין אוכלים ומשקין אע"פ שאינו אב הטומאה לענין אדם וכלי חרס: ואת הידים להיות שניות כחכמים דרים פ"ג דידים: ב כל הנישא ע"ג הזב פי' הר"ב ואפילו לא נגע בו הזב לאו למימרא וכ"ש אם נגע. דא"כ היכי קתני סיפא כל שהזב נישא עליו טהור. אלא ה"ק דענין נישא הוא שמטמא במשא בלבד

רל"צ

א תוי' פו' פס' משמתי מכבש ותוכב הל"פ ב פס פה הל' ג ג פס פו הל"ג ד עיינין כו' ס: הל"ס

ואע"פ שלא נגע ועיין עוד לקמן ומ"ש הר"ב דכתיב וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו מאי תת זיו כו' פירשתיו ברים פ"ד דנדה בס"ד: **טמא** ולקמן מפרש כיצד. ושאין כל הנישאין ע"ג הזב שוין: וכל שהזב נישא עליו עיקר לגמרי ואין בהן אפי' טומאת מדף דהכי תניא בת"כ. ק"ו שיעשה תחתיו מדף אם במקום שלא עשה ע"ג משכב כו' ת"ל וכל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא משכב הוא עושה תחתיו ואינו עושה תחתיו מדפן מסקי התוספות פ"ק דערובין דף כ"ז (ד"ה כל שזב) ומייתי להו תדתני בת"כ כל אשר ישכב עליו הזב יטמא יכול יטמא דבר שאינו ראוי לשכיבה לא. מה היא אינה מטמ' כו' יכול הוא והיא לא יטמאו טומאה קלה. ת"ל משכב אלמא מידי דלא חזי למשכב ומושב טהור לגמרי ע"כ. וצריך לומ' דמיירי שלא הוסט דאלו הוו ע"י היסט הא אמרן בפ' דלעיל משנה ה' דמיט מאין והר"ש פירש דמתני' אדרבה דוקא בהיסט. ומש"ה הזב נישא עליו טהור. דהמפיט כלומר הנושא אין בו רוח חיים ובדק ראי חון מאדם גם דעת התוספ' פ"ג דערובין דף כ"ז דב היסט כלומר שנושא כולו וקשיא לי דהיכי מטהרין הכ' לגמרי ועיין (ת"ש) עוד בסוף משנה ה': **חוץ מן הראוי למשכב ומושב**. כתב הר"ב וה"ה למרכב דאין למדין מכללות אפילו במקום שנאמר בהן חוץ ומהכא דייקינן לה ברים בכל מערבין הר"ש ופירוש מרכב במשנה ג' (פכ"ג) דכלים. ומ"ש הר"ב אבל שאינו ראוי כו' ת"ל והיושב כו' פירשתי במשנה ג' פ"ד דכלי: **והאדם** כך מצאתי הונה בגא"י. וכן הוא בגמ' דפ"ג דערובין דמייתי לה התם ולשון רש"י שם האדם דכתיב והנושא אותם אף (הזב) בתשמיש אותם ע"כ: **ביצד** אישא נמי קאי: **אצבעו** של זב כו' דלא בעינן שיגשא רובו של זב אלא כמשכב **וכפי** הר"ב והרמב"ם לקמן משנה ד וכתבורו שם"ח מה"מש (הלכה י"א) מסיים בה דירקה לו שהטומאה הוא מדבריהם ע"כ. ולפי זה ל"ל למשכב ומושב דבשיגא. לא מיירי כשאצבעו של זב מלמעלן בלבד דהא בהדיא קתני לקמן משנה ה' דבעי לעולם רובו וכדהוציאו הר"ב והרמב"ם המשכב בפי' משנה ד'. אלא מתני' דהכא והתם לאו בחדא שיטה והא כדאיתא והא כדאיתא: **מטמא** שנים. פירש הר"ב בתרומה ועיין מ"ש בזה בסוף התוספת לקמן משנה ו': **והמשכב** כו' מלמעלן. ל' ספרא ק"ו שיעשה על גביו משכב מה אם במקום שלא עשה תחתיו מדף עשה תחתיו משכב. במקום שעשה ע"ג מדף אינו דין שיעשה ע"ג משכב ת"ל (המשכב) אשר (ישכב עליו. תחתיו הוא עושה משכב ואין עושה ע"ג משכב הרמב"ם: **והמדף** מפרש במשנה ו' פ' דלעיל. **מטמאין** אחד ופוסלין א' וכן הוא בנוסחת מהר"ם וכ"כ הר"ש בהדיא במשנה ו' פ' דלעיל דעליונו של זב מטמא א ופוסל א'. ואע"פ שבפי' הרמב"ם מוענק כגי הספר מטמא ב' ופוסל אחד ולא הונה בו דבר בגא"י מ"מ כ"ל עיקר כגי ס"א וכן נראה ממ"ש בתבורו פ"ו מה"מ (הלכה ה') שכתב אם היה אחד מתטמאי משכב ומושב לחטה ואבן על גביו ואוכלים ומשקים וכלים ואדם ע"ג האבן זה למעלה מזה כלן טמאין. **וראשון** לטומאה וכו' עוד מן האדם וכו' הרי שלא עשאן אלא ראשון בלבד ומשמע לכל דבר. ושאינו מטמא אלא אחד ופוסל אחד. ואע"ג דכתב עוד אבל אם היה האדם לחטה והזב למעלה כו' טמא משום נושא ככל נושא כו' שהנושא ראשון לטומאה. וכן מסיים עוד בזה הדין שהאדם ראשון והאבן הכן מטמא שנים ופוסל א' לא קשיא דהתם לאחר שפירש מיירי. וסתר ליה דילמד מן המפורש דלעיל מיניה בשהזב למטה דקל הוא לענין מדף ואע"ה באדם קודם שפירש מטמא שאר כלים. כמ"ש שם בהדיא כך נמכ"ש כאן דקודם שפירש יש בו חומר לטמא שאר כלים. וכן לטמא שנים ולפסיל אחד ולא הוצרך לפרש. ותדע שהרי בפירושו למשנה ד פ"ק דאהלות כתב ג"כ דנושא הזב הוא ראשון. ומפרש לענין שלא יטמא אדם וכלי חרס אבל שאר כלים מטמא הרי שנתן לו דין אדם למעלה. ומכיון שמטמא שאר כלים מטמא שנים באוכלים ומשקים ופוסל אחד מכללא דר' יהוסף דלעיל ולכך נראה ולאי. דראשון שכתב בתבורו היינו שלא יטמא אלא אחד וכגי' ס"א:

טמא "וכל שהזב נישא עליו טהור. חוץ מן הראוי למשכב ולמושב (גמ') והאדם ביצד. אצבעו של זב תחת הנדבך הטהו מלמעלן מטמא שנים ופוסל אחד פירש מטמא אחד ופוסל אחד. הטמא מלמעלן. והטהור מלמטן מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמ' אחד ופוסל אחד. האוכלין והמשקין. המשכב והמושב. והמדף מלמעלן. מטמאין (ס"א אחד) שנים ופוסלין אחד פרשו מטמאין אחד ופוסלין אחד. והמשכב והמושב מלמטן. מטמאין שנים ופוסלין אחד. פרשו

תחתיו. אילימא תחתיו דזב היינו משכב. אלא בכל אשר יהיה הזב תחתיו דהיינו עליונו של זב ונוהג בכל דבר אפי' במדי דאין רגילות להיות עליו ולא הוו כעין תחתיו דאין נוהג אלא במדי דחזי ליה: חוץ מן הראוי למשכב ולמושב. וה"ה למרכב אבל שאינו ראוי טהור כגון אם כפה שאינה עשויה ליישיבה ויושב עליה יכול יהא טמא מושב ת"ל והיושב על הכלי אשר יושב עליו הזב מה שתיושב ליישיבה. ילא זה שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו: נדבך. שורות בנין האומה. כמו נדבכין דו אבנגלל בעזרא (ו') **הטהור מלמעלה**. יעל הנדבך ומכביד על אצבעו של זב דהשתא הוי נישא על גבי הזב ונחשב אב הטומאה: **מטמא ב' ופוסל אחד**. מטמא ראשון ושני ופוסל שלישי בתרומה: **פירש**. פירש הטהור מן הנדבך שסלק הזב אצבעו מתחת הנדבך מטמא הטהור אחד ופוסל אחד. לפי שאין הטהור אלא ראשון מכיון שפירש דתו לא מטמא בגדים ועושה שני ושלישי בתרומה: **הטמא מלמעלה**. על הנדבך ואצבע הטהור תחת הנדבך ומכביד הטמא עליו הרי הזב נישא עליו לפיכך מטמ' שני ופוסל אחד: **והמדף**. כל כלים שאינם משכב ומושב מדף קרי להו: **מלמעלן**. של נדבך ואצבע הזב מלעטה אינם אלא ראשון ומטמאין אחד ופוסלים אחד ולאחר שפירשו נמי כך דינא: **פירשו**

א סס פז הגיה **ב** סס תו הגיה **ג** (גרין) כסא

פרשו מטמאין שני ופוסלין אחד • "האוכלין והמשקין והמדף מלמטן • טהורין: ג מפני שאמרו "כל הנושא ונישא על גב משכב • טהור • חוץ מן האדם (גמרא) "ונישא על גבי הנבלה טהור • חוץ מן המסיט • ר"א אומר • אף הנושא • "כל הנושא • ונישא על גבי המת • טהור • חוץ מן המאהיל • ואדם

פירשו מטמאין שני ופוסלין אחד מן המשכב ומושב לעול אב הטומאה אע"פ שפירשו: טהורין כדאמרינן שכל שהוא נישא עליו טהור חוץ ממשכב ומושב והאל: ג מפני שאמרו כלומר מפני מה אמרו האוכלים והמשקין והמדף מלמטה תחת משכב הוא טהורים • מפני שאמרו כל הנושא ונשא כו': כל הנושא • כגון אוכלים ומשקין ומדף שהן ל"טה ממשכב הוא ונושאים אותו ואין טוענין בו • שים דברים חולנים ביניהם: נשא על גבי המשכב • שאלו לתעלה • והמשכב למטה • ונשא עליו ואין טוענין בו • טהורים • חוץ מן האדם • שהאדם הנושא המשכב נטמא אע"פי שלא נגע בו ולא הסיטו • מפני שמשכב הוא מטמ' במשא • וכן אם נתנו אבן מושמא למעלה ממשכבו של זב • ויושב אדם טהור על האבן נטמא • כיון שנשא על גבי משכב • כשם שאם יושב הזב על האבן נטמא המשכב שלמטה מן האבן • כך כשיושב הטהור על האבן • נטמא ונשא מן המשכב שתחתיה: כל הנושא ע"ג נבלה • באדם קמיירי • כלומר וכל אדם הנושא ונתן ע"ג נבלה • טהור: חוץ מן המסיט • דנושא את הנבלה ולא זז ממקומו גם לא הניע ממקומה אלא שמונחת על גביו • כגון שבא חברו והניחה עליו • טהור עד שיסיטנה: רבי אליעזר אומר אף הנושא • בגמרא מפרש דה"ק והוא שנושא • כלומר אין המסיט את הנבלה טמא אלא כשנושא אותה • שנבלה למעלה והוא למטה • אבל אם הנבלה למטה והוא למעלה • אע"פ שמסיטה טהור • כל זמן שלא נגע בה • ואין הלכה כר' אליעזר: חוץ מן המאהיל • שאפשר להיות נושא ונשא • ולא יאהיל • כגון עליה מפסקת • שאם המת בעליה ואוכלין ומשקין וכלים בבית מגיעין עד שמי קורה • והנסרים נכפפים מכובד המת ומכבידין על הכלים • או שהמת בבית סמוך לשמי קורה • והכלים בעליה ונכפפים הנסרי' שבעליה מכובד הכלים ומכבידים על המת • בכה"ג הוי נושא ונשא ע"ג המת ואינו מאהיל וטהור: ואדם

באמצע • מכל מקום ממילא נשמעיניה: בל הנושא כו' כתב הר"ב ואינו טוענין אפילו לא הפסיק ביניהם אלא נייר הרמב"ם פרק ט' מה"מ • ועיין במתני' ה' • גם עיין מ"ש במשנה ז': חוץ מן האדם • כתב הר"ב וכן אם נתנו אבן מסמא כו' ולשון ספרא והיושב על הכלי אין לי אלא בזמן שהוא יושב וטוען בו • מניין לעשרה מושבות זה ע"ג זה אפילו ע"ג אבן מסמא • ת"ל והיושב על הכלי אשר ישב עליו הזב ישמא מקום שהזב יושב ומטמא • ישב הטהור ויטמא הרמב"ם • והא דקתני אפי' ע"ג אבן מסמא • כמו אפי' ע"י אבן מסמא • דהא מיירי שהאבן מסמא ע"ג המשכב • ובמשנה ג' פ"ק דכלים כתבתי בשם התוס' דרש פרק דם הנדה שהעמיקו • ועל גביהן אבן מסמא: בל הנושא כתב הר"ב באדם קא מיירי דאין לך מטמא במשא בנבלה • אלא האדם כמ"ש הר"ב במשנה ד' פ"ק דכלים: בל הנושא ונישא ע"ג נבלה • כך הגי' בשם"א • והר"ב השמיט ונישא • כמו שהיא הגי' בכסף • ומ"מ פי' כלומר וכל אדם הנושא ונתן ע"ג נבלה • ואין כוונתו לפרש הנושא שענינו כמו ניתן • שא"א שתהא כך משמעות הנושא • ועוד דהא כתב הנושא את הנבלה ולא זז כו' טהור עד שיסיטנה • אבל הוסיף ונתן במקום ונישא • שהיה ראוי להיות במשנה • ולשון הר"ב מועתק מפירוש הר"ש • ושם כתוב כלומר וכל אדם הנושא ונישא: ע"כ • והמגיה כך בלשון הר"ב לא הפסיד • והרמב"ם העתיק ג"כ כמו שהוא בס"א • אבל פירושו דחוק • דמפרש שאין ענינו אלא כשהאדם מלמעלה והנבלה למטה • שהוא סובר דאם הנבלה למעלה מטמא במשא בלא היסט • ועיין עוד מזה בסוף המשנה: חוץ מן המסיט • כתב הר"ב הנושא את הנבלה ולא זז ממקומה גם לא כו' עד שיסיטנה • וכן לשון הר"ש • וכתב דמדלא קתני גבי משכב גמי חוץ מן המסיט • ש"מ דמטמא בלא מסיט • וצריך ליתן טעם מ"ש זה מזה • הא בתרוייהו הנושא כתיב בהו • ושמא משום דאחמיר רחמנא במשכב דאפי' הנוגע מטמא בגדים • ואלו גבי נבלה תנן בפ"ק דכלים (משנה ב') • וחשוכי בגדים במגע ע"כ: רבי אליעזר אומר אף הנושא • כתב הר"ב בגמרא מפרש בפרק העור והרוטב (סוף דף קכ"ד): הרא"ש • ואע"ג דהגי התם והוא דנישא • וכן העתיק הרא"ש • התם אנבלה קאי שההא נישאת • והיינו והוא שנושא שכתב הר"ב • שענינו שהאדם נושא הנבלה • ובא ואראך דוגמתו בתוס' שאעתיק לק' בסוף משנה ה': בל הנושא • נמי באדם דומיא דנבלה • וכ"כ הרמב"ם בפ"א מהט"מ: בל הנושא ונישא ע"ג התת טהור • פי' הר"ב כגון עליה מפסקת כו' וכ"כ הר"ש • ולרבותא דאפי' תשוש משא שמכביד עליו אינו מטמא • לפי שאין במת משוש אבן מסמא כדפי' בפרק דלעיל משנה ו' • והרמב"ם לא פי בכאן שא"א כל הנושא ונישא במת ויש ביניהם דבר המאהיל שהוא חולד • וכדתנן באהלות • והיינו נמי דבסוף פרק ה' מהט"מ (הלכה י"ד) כתב אהא דהכא בד"א בנבלה היתה שם טומאה ראולה • והוא הדבר ג"כ שכתב הר"ב במשנה ו' פ דלעיל טומאה בוקעת ויורדת • שהוא כשהטומאה ראולה • וכדתניא אחר כך בכה"ג דמפרש לה הכא • היינו שאינו ראולה אלא אהל מפסיק: חוץ מן המאהיל דמאהיל בין שהמת תחתיו דמאהיל • שנמצא האדם נושא בין שהמת מאהיל על האדם והאדם נושא • נטמא האדם מטמאת אהל • כמו שכתבתי ברש פרק ג' דאהלות:

ואדם

"ואדם בזמן שהוא מסיט: ד "מקצת טמא על הטהור' ומקצת טהור על הטמא' דבורי טמא על הטהור' וחבורי טהו' על הטמ' טמא ר"ש אומר מקצת טמא על הטהור טמא' ומקצת טהור על הטמא טהור: ה "הטמא על מקצת המשכב' והטהור על מקצת המשכב טמא' מקצת טמא על המשכב' ומקצת טהור על המשכב טהור' נמצאת טומאה נכנסת לו' ויוצאת ממנו' במיעוטו (גמרא ל"ג) וכן "כסר של תרומה שהוא נתון על גבי משכב' והנייר בינתיים בין מלמעלן בין מלמטן' טהור "וכן באבן המנוגע' טהו' ר"ש מטמא בו:

ו הנוגע

ואדם בזמן שהוא מסיט. כתב הר"ב אבל אם אין המת זז ממקומו שאין כאן היסט טהור וכ"כ הר"ם. ולא פי' הטעם מ"ש במת מכוב' והכא ליכא לתרוצי כמו בנבלה. דטמא מת מטמא בגדים. כדתנן בקמא מאהלות. אבל נ"ל דטומאת משא דכמת. לא למדנוהו אלא בק"ו ממשא דבנבלה. כמ"ש בסס"ק דאהלות' ולפיכך דין לבא מן הדין להיו' כנדון. ושלא יטמא משא"ו שלא ג"כ היסט כמו בנבלי' וקשה דאמאי לא פליג ר"א. ועיין בסוף משנה ו' ז' והרמב"ם דפירש בנבל' דהא דבעי דאסיט דוקא בשהנבלה תחתיו. ה"נ באדם מפרש בשהאד' נושא המת עליו מקטמא בחשא' אמנ' בשהאד' נושא ע"ג מת ולא יהיה מאהיל. שיש ביניה' מחיצה מאהלת. אז לא יטמא אלא אם היסיט: ד מקצת טמא על הטהור כו' כתב הר"ב דלא בעינן שיגשא רובו וכו' וכ"כ הרמב"ם: וכבר כתבתי בזה לעיל במשנה ב': הטמא על מקצת המשכב. פי' הר"ב רובו של טמא כו' דלא חיישינן על מיעוט משכב. ולשון ספרא אז על הכלי אשר הוא יושב עליו אז על מקצתו הרמב"ם: והטהו' על מקצת המשכב. פי' הר"ב רובו של טהור כו' אמר יתעלה באד' אשר יושב על משכב הזב. ואם על המשכב הוא. ובא הפי' הוא. עד שיגשא רובו עליו. הרמב"ם. ומ"ש על משכב הזב. לא דק. דבנבלה כתיב: נמצאת טומאה נכנסת כו' כ"ג תנינן במשנה ד' פ"ק דחולין. ושם כתבתי לתאי לריכא משמא דסוגיא דהתם. ולא ידענא לתאי לריכא הכא:

והנייר בינתיים. עיין מה שכתבתי לקמן משנה ד': בין מלמעלן בין מלמטן טהור. לשון הר"ב דאין מטמ' אחרי' ולא מקבל טומאה בהיסט אלא דבר שיש בו רוח חיים וכן הם דברי הר"ם ולשטתיה אזיל שכן פי' גם כן להא דתנ' בריש תנני' וכל שהוא ניגע עליו טהור וכמ"ש שם בשמו. אבל הר"ב דלא אשתמיט התם לפרושי הכי ודאי דבחגם נקטיה ולא ה"ל לפרש אלא כמשמעה דבמשנה קיימין' וכן פי' הרמב"ם. וז"ל והוד עמו כי אפי' אוכלים של תרומה לא יטמא בהיותן ע"ג משכב' ואפי' היה ההולך ביניהם דק ביותר על העיקר הנקד' והוא אמרו כל הנושא וניגע ע"ג משכב טהור חוץ מן האדם ע"כ. ואלא מיהת בחבורו ס"ט מהלכות משכב [הלכה ג'] לאחר שכתב להא דכל הנושא וניגע ע"ג משכב. ואפילו לא הפסיק ביניהם אלא כיר דהיינו בגא דהכא. סיים וכתב וכן אם היסיט המשכב את הכלי'. או את האוכלי' והמשקים הרי אלו טהורין. אבל לא נתכוין בפי' המשנה אלא דדינא בעלמא כתב. ולא מן המשנה הוא. וכן הכ"מ ביאר דמעלמא נלמד. ופשוט הוא דכיון דאינו מטמ' במשא אינו מטמא בהיסט ע"כ ולכך ודאי דהר"ב לא דק לפרש על החסי' טעמא דהיסיט ולא ה"ל ללמוד מן הר"ם דהר"ם שאני שכן הוא מס' ג"כ במשנה ב' דמיירי בהיסט וכדכתבתי. ובעקר הדין דבעינן דבר שיש בו רוח חיים בין לטמא בין לקבל טומאה ה"מ כשהאסיט [הוא] אותו שהוא לטמא. בין שהוא טמא ואתי לטמא לשלמעלה. ובין שהוא טהור ואתי לקבל טומאה מאותו שלמעלה. דין שיהא בו רוח חיים. ומ"כ כי קתני במתני' ב' גבי משכב חוץ מן האדם. לי מיירי נמי בהיסט כשטת הר"ם ז"ל דלא קאי אהיסא אלא אגישא. ומ"מ קשיא מהא דתנני' ה' ו' ס' דלעיל דבין כרעו הן טמאים וכן בנבלה ומת דפרקין ואין נראה לומר שם דרתם לחלק בין היסט להיסט. ודהיסט דהכא שתיה ומזיז בעלמא אלא הכרעה. ואיכא כולהו בהכרעה דוקא דהוה כגישא ממש. שאין לשונם נראה כן לעיל גבי נבלה ומת. גם כתבתי במשנה ב' פרק קמא דכליס בשם הרמב"ם דהיסט דהכרעה היא משא ודאי. והיסט דבעינן לרבויי היינו הנדה בעלמא. ולפיכך נראה בעיני דתוספתא שממנה העתיק הר"ם לומר דאין

מטמא

א כפ הל' ו ב פי' ע"ח מה' מעשה מקוה ומוכ הל' יא
ג פס פ"ו הל' ג
ד פס פ"ש הל' ה מי' ע"ו מה' טומאת אוכלין הל' ה

ו הנוגע בזב ובזבה ובנדה ·ובזולדת :
א"ובמצורע ב"במשכב ומושב · מטמא שנים ·
ופוסל אחד · פרש מטמא אחד · ופוסל
אחד · אחד הנוגע · ואחד המסיט · ואחד
הנושא ואחד הנישא : ז הנוגע בזובו
של זב · ברוקו · בשכבת זרעו · במימי
רגליו ד"ובדם הנדה · מטמא שנים ופוסל
אחד · פרש מטמא אחד ופוסל אחד · אחד
הנוגע · וא' המסיט · ר"א אומר אף הנושא :
ח הנוש את המרכב · והנישׂ עליו והמסיטו
מטמא שנים ופוסל א' פרש מטמא א' ופוסל
א' הנושא את הנבלה · ואת

מטמא ומטמא בהיסט · אלא דבר שיש בו רוח חיים · דהיא רבי אליעזר היא דסליג במתני' ז' דקאמר אף הנושא · דפירש הר"ב והוא שנושא · וקאמר דמסיט שאינו נושא אין בכם · אבל הר"ש לא פירשה כן · משום שהוא ג"כ · אינו מפרש לדברי אליעזר דלקמן כמו שפי' הר"ב · אלא דף הנושא ממש קאמר · וכל שכן מסיט · ועוד מוכח דאות' תוספתא דלא כהלכתא · דקתני כליס הנוגעים בזב כו' מטמאין שני' ופוסלי' ח' · ובהדיא מפרש הר"ב במשנה י' דכלי' הנוגעי בזב אינן מטמאין אלא אח' · ומזה קשה על הר"ש כמו כן · דהתוספתא דלא כהלכתא · וכבר הארכתי בזה למדי כפי כוונת החבור · אבל יצא מזה שעדין צריכין אנו למודעי בעיקר הדין דמצריך הר"ב שיהי' בו רוח חיים למסיט · דהא לא אשכחן הכי במתני' ה' ו' דפרק דלעיל · וכן בנבלה ומת דפרקין · ודמתוספ' אין להכריע · לפי שאפשר לומר דרבי אליעזר היא דלקמן מתניתין ז' לפי פירוש הר"ב דדרבי אליעזר · ולפיכך דברי הר"ב מלבד דלא צורך כתב בכאן הא' טעמא דמסיק כו' · אלא גם הדין בעצמו דלא כהלכתא · ול"פ : ו ובמצורע עיין במשנ' י' וכתב הר"ב ומצור' ויולד נפקא לן מלזב ולנקבה לזכר לרבו את המצורע · ולנקבה לרבות את היולד · וכן כתב הרמב"ם והכי איתא בתורה כהנים · אבל במשנה ג' פ"ד דנדה פי' הר"ב לזכר לרבות את מצורע למעינותיו · ולנקבה לרבות מצורעת לדמה · והכי איתא התם בגמרא (דף ל"ד) ולא קשיא דהכל בכלל ההיקש · ואם תאמר ויולדת אמאי איצטרך לרבות · י"ל לידה יבשתא : מטמא שנים וכו' · במגע אבל לא במשא · כדתנן בריש פרקין · ומכל מקום הנושא את המשכב מצינו שלא ישא את הקדש · כדתנן בריש פרק ג' דמגיגה ומה שכתב הר"ב דהסיבי אב הטומאה · עיין בריש הפרק : ואחד המסיט כלומר ואינו נושא ונישא · ולענין כולהו לבד ממצורע ומשכב ומושב מיירי · בין שהטהור הסיט לטמא · בין שהטמא מסיט לטהור · אבל במצורע ומשכב ומושב ליכא לפרושי הכי (דהא כתב הר"ב בפרק ד' משנה ה') דכל טומאת המסיט טהורות · חוץ משל זב (ומיהו זב וכל דדכותיה · כמו שפי' רש"י בפרקט' דשבת ד' ס"ג) כן כתב הר"ש · ותוספת דפרקו דפסחים דף ס"ו דכתבו דלא קאי אמצורע אלא אשארא · ע"כ · ה"ה למשכב ומושב · אלא דסוגיא דהתם במצורע לחוד מיירי · ועיין לקמן משנה ח' : ואחד הנושא ואחד הנישא · כלומר ואפילו אינו מסיט מה שאין כן בנבלה ומת דמתניתין ג' דבעינן דוקא שיהא נוסט · כדפי' שם הר"ב · ועיין עוד לקמן :

ז ואחד המסיט · ולא קתני נושא ונישא · דהכא אינו מטמא במשא אלא אם כן שיש בו גם כן היסט · וכמו שכתב הר"ב בנבלה ומת · וטעמא דגרע הכא ממשכב ומושב · כתב הר"ש במשנה ג' פרק קמא דכלים · דכל הני אמעיטי מאבן מסמא · שלא יטמאו תחת אבן מסמא · וכמו שכתבתי שם בשמו · וכיון דאמעיטי אינן מטמאין אח"כ · ויזוזו ויוסיפו · דעיקר רבויא דמרבינן אבן מסמא · היינו היכא שהטומאה אינה זזה · ולאו דוקא אבן אלא אפי' נייר המפסיק שאינו נוגע ומזיז הטומאה · וכדלעיל מתניתין ה' · אלא נקט אבן משום קרא ושומת אבן · דמיני אמרינן אבן מסמא · אבל עיקר טעם הלוי בזה שעומד במקום אחד ולא זז ולא הסיט · ומשום הכי הני דאמעטו היינו דבעינן להסיט דוקא · ובלאו הכי לא סגי · והיינו דלא קתני נושא ונישא · דמשמע בלא היסט · עכ"ד אבל לשטת הרמב"ם דלא מצריך לעיל היסט עם המשא · צריך עיון דלא קתני נושא ונישא · ושמא סמיך תנא אדלעיל · וחדא מתלת נקט : רבי אליעזר אומר אף הנושא · כתב הר"ב והוא שנושא קאמר · וכן פי' הרמב"ם · וטעמייהו מהגמר' שהביאו לעיל משנ' ג' · אבל הר"ש כתב דדוק' המם מפרש הגמר' הכי · אבל בכאן אין צורך אלא פליג אתנ' קמא · דקאמר שאין משא בלא היסט שעמה · וקאמר איהו דאף הנושא בלא היסט נמי · משום דאיהו לא ממעט להו מאבן מסמא · ולפיכך לדידיה אף בלא היסט מטמאין : ח והמסיטו הכא ודאי פירושו הטהור המסיט למרכב · ומשו' הכי קתני המסיטו בכינוי · ולא קתני המסיט שתמא · דהוה משמע בין טהור מסיט למרכב · בין טמא מסיט לטהור · ובמרכב אי אפשר לומר כן · כמו שכתבתי לעיל במשכב :

מי

מי

א מיי' פ"ה מה' משכב ומושב הל' ה ב מיי' פ"י מה' ט"ו תפלת הדעת הל' יא ג מיי' פ"ה מה' מטמאי משכב ומושב הל' ה ופ"ו מטמאי מת הל' ה רשב"ם פ"ה מנ"ב ו מיי' פ"ה הל' ה ה שם הל' ה ז שם פ"ה הל' ב ז מיי' פ"ה מה' פרות הטומאה הל' ה

מי חטאת שיש בהן כדי הזייה כתב הר"ב מטמאין בגדי במשא כדתנן במס' ב' פרק קמא דכלי' . ועיין מה שכתוב ברים מתני' י' : ט הכנים ראשו לאויר התנור וטה' התנור והר"ב הסמיט וטהר וכן הר"ם . וה"ג ל"ג בג"א אבל הרמב"ם העתיק כגירסת הספר . ומפרש דהכנים ראשו לאויר התנו' טהור האדם שהנבלה בפיו ועדין לא בלעה וקמל"ן דלא תיתי סברות' נסתרת ונמסה ותבלה בכוך ופ"ה מס' שחטים לאויר התנור תהיה כמו בלועה: וגא דקתני וטהר התנור . מי ירי כשהיא בלועה . וכדפי' הר"ב : טהור התנור לשון הר"ב דכל המטמאים בגדים אין מטמאין אדם וכלי חרס וכן לשון הר"ם . וכלומר דכל אלו דאמרן דמטמאי שניס משום בגדים כל שו אינם מטמאי אדם וכלי חרס ונמצא כלשון הזה בגמרא פרק הנזול המת ד' ל"ח כולהו שורי' לאו לגבי מזבח קיימי . ועוד ברים שו מציאות וכ"ע לא ידעי: הקיאה או שבלעה . לשון הר"ב היינו פירש וכן לשון הר"ם . וכלומר היינו פרש דתנינן לגבי איזך . ולשון הרמב"ם בפ' ו מהל' ק[הלכה י"ד] ואחר שבלע הרי זה פירש ממטמאו . ומ"ש הר"ב דלא יאכל כתיב כו' עיין מ"ש ברים טהרות : י ובמי חטאת שאין בהן כדי הזייה דאלו יש בהן כדי הזייה אף הנוגע בהן מטמא בגדים . לפי שאי אפשר הנוגעים בהן מטמאים אחד ופוסלים אחד . ואפילו בשעת מגען : חוץ מן האד' דיש מהן דאם נגע בהן או נשא דמטמאה ב' ופוסל אחד . כי הני דאמרן לעיל : פי' אפילו אדם . בכלהו מטמא אחד ופוסל אחד . דכיון דפירש אינו אלא ראשון : יא בעל

א ואת מי חטאת שיש בהם כדי הזיה מטמ' ב' ופוסל אחד . פרש מטמ' אחד ופוסל אח': ב האוכל מנבלת עוף טה' והיא בבי' הבליע' ממא שנים . ופוסל א' . הכנים ראשו לאויר התנור טהור (נ"א ל"ג גמר') וטהור התנור . הקיאה . או בלעה מטמא אח' ופוסל אחד . ובשהיא בתוך פיו עד שיבלענה טהור : ד הנוגע בשרץ . ה ובשכבת זרע ו ובטמא מת ז ובמצורע בימי ספרו . ח ובמי חטאת שאין בהם כדי הזיה ט ובנבלה י ובמרכב . מטמא אחד . ופוסל א' . זה הכלל . כל הנוגע באחד מכל אבות הטומאות שבתורה . מטמא א' ופוסל אחד . חוץ מן האדם פרש . מטמא א' ופוסל אחד : יא בעל

מי חטאת שיש בהן כדי הזייה . מטמאין בגדי עמ' אבל לא במגע: ט והיא בבית הבליעה . כל זמן שהיא בבית הבליע' מטמ' בגדי' וכיון דמטמא בגדי מטמא ב' ופוסל אחד: הכנים ראשו באויר התנו' אע"ג דקיימא בגלת העוף עם בית הבליעה של האוכל בלאויר התנור . אפי' הכי טהו' דאחת' האדם לא מיטמא התנור דכל המטמאים בגדים אין מטמאין אדם וכלי חרס ואחת' בגלת העוף לא מיטמא דאין לה טומאה אא לאד' בבית הבליע' : הקיאה או שבלעה . היינו פירש . דמשירדה לבטן אין לה טומאה . וכשהיא בתוך פיו אין לה טומאה דלא יאכל כתיב אכילה בבית הבליעה : י ובנבילה ובמרכב כל הני במשא בלבד מטמאין בגדים ולא במגע . הילכך אדם הנוגע בהן אע"פ שלא פירש אינו אלא ראשון . ומטמא אחד ופוסל אח': כל הנוגע . כגון אוכלין וכלים דאפי' באותן שאדם הנוגע בהן מטמא שניס ופוסל ג' . כלים הנוגעים בהן מטמאים אחד ופוסלים אחד . ואפילו בשעת מגען : חוץ מן האד' דיש מהן דאם נגע בהן או נשא דמטמאה ב' ופוסל אחד . כי הני דאמרן לעיל : פי' אפילו אדם . בכלהו מטמא אחד ופוסל אחד . דכיון דפירש אינו אלא ראשון : יא בעל

שיגע במיב שלא יסיט אותן . והרי הוא מטמא שניס ופוסל ג' . כך פסק הרמב"ם בפ"ו מהלכות אבות הטומאות (הלכה י"ג) : וא"ת ולעיל דקתני הנוגע מי חטאת שיש בהן כדי הזייה . פי' הר"ב לפי שאינן מטמאים בגדים במגע . לא קשיא שהדין עמו . כדתנן במשנה ב' פ"ק דכלי' . וחשוכי בגדים במגע . וא"ת ותקשה לפסק הרמב"ם . כבר הרגיש בזה הכ"מ (שם) ומפרש דמטמא חשוכים . אבל מיטמאי' מדין היסט . וכתב הר"י קורקוס בג"מ (שם) היו קרושין בגליל לגיכא הסיט . ע"כ . ומשו דלא פסיקא לתי חטאת שיש בהן כדי הזיה שיטמאו במגע . שאם הם קרושי' לא יטמאו . הלכך קתני לעיל הנוגע . דמלתא פסיקא הוא ובהא דר"י קורקוס מתיישב להרמב"ם ורש"י לפרש . אלא כמו שסובר הרא"ש בפרשת חקת בנסוק ומזה מי הנדה וגו' : כל הנוגע כתב הר"ב כגון אוכלים וכלים כו' וכן פי' הר"ם ואין הלשון משובש כן . דהכי הל"ל בד"א באדם אבל אוכלים וכלים הנוגעים בא"ח מכל אבות וכו' והרמב"ם פי' זה הכלל כל הנוגע באבות הטומאות . ר"ל בשאר אבות הטומאות . כי אשר מטמא ב' ופוסל אחד בשעת מגעו . כבר קדם מנינם ומספרם ואין שם זולתן . אבל יש אבות הטומאות שלא מנה כאן . ולשונו בפתיחה לסדר זה מספר אבות הטומאות ל"ב אבות: אלו כן השרץ והנבלה . והמת . ואדם שנטמא במת . וכלים שנגעו באדם שנטמא במת . וכלים שנטמאו במת . וכלים שנגעו בכלים שנטמאו במת . ואדם שנגע בכלים שנטמאו במת . (וכלים שנגעו באדם שנגע בכלי' שנטמאו במת) והאהל . והקבר . והס"ז . ומי חטאת . ופרה אדומה . וכריס ושעירים הנשרפים . ושעיר המשתלח . וזב וזבה ונדה ויולדת . מרכב משכב . ובועל נדה . ודם טמאה . ורוק טמא . ומיתי רגליו . וזובו של זב . ושכבת זרעו . ומצורע בימי ספרו . ומצורע בימי חלוטו . וכיח מנוגע . (ובגד מנוגע) עכ"ל . בפתיחה הנה הנם ל"ג . אם לא שנחשוב הנשרפים לאחד . אע"פ שהם שני מינים פרים . ושעירים . וכתב עוד בפירושו . ואמ"ש אמרו חון מן האדם ר"ל המת . לפי שהמת הוא בשאר אבות הטומאות . ונוגע מטמא ב' ופוסל אחד (כו') והוא לא זכרו בכלל אשר מנה שהן מטמאים ב' ופוסלים אחד . ועל כן שונה בכאן ע"כ . והוקשה לו שהרי שורף פרה . ופרים ומשלח שעיר . מטמאין בגדים כמו שהביאו במשנה ג' פ"ח דפרה . ועוד בפס"ד ולא נתנו בכאן עם המטמאין שניס ופוסלים ג' . ומן זה הכלל מוכח דאין מטמאין אלא ג' ופוסלי ג' . ואמר דאה"כ דהכי הוא . ואל תחשוב שזה (סופר) הכלל אשר אמרו יהוסף . לפי שהוא באר . ואמר כל המטמא בגדים בשעת מגעו . ולא אמר כל המטמא בגדים בריבה . ואי"ה לא ב"מגע טמאו בגדים . אבל בהתעסק עסק מיוחד . והבן זה עכ"ל . ותעתה נפלה לה בגירא עמיקא בתימה שתמה הכ"מ בפס"ו מהלכות אבות הטומאות [הלכה ט"ו] דהיאך אפשר שטמאו בגדים ולא יטמאו אוכלים אלא להיות שני . שהרמב"ם עצמו הוקשה לו זה :

ומשני

יא בעל קרי כמגע שרץ. כשם שמגע בשרץ ראשון לטומאת כך בעל קרי ראשון לטומאה וטומאתו שוה לטומאת המגע בשכב זרע: וכבעל נדה כטמא מת שהוא אב הטומאה וטמא טומאת ז' שהוא מטמא משכב ומושב. ומת עצמו וכ"ש טמא מת. אינו מטמא משכב ומושב. לא טומאה קלה ולא טומאה חמורה. דכתיב (ויקרא טו) וכל הכלי אשר ישב עליו הזב ולא טמא מת: יב אלו פוסלים את התרומה מדרבנן. וכלהו מי"ח דבר שגזרו בו ביום. חוץ מטבול יום דמלאורייתא הוא: האוכל אוכל. שהוא ראשון לטומאה לו שני לטומאה. גזרו שיהא גופו שני לטומאה. ופוסל את התרומה במגעו שהשני פוסל בתרומה: והשותה משקים טמאים. נעשה ג"כ שני לטומאה ופוסל את התרומה וטעם דגזור רבנן בהני זומנין דאכיל אוכלים טמאים ושדי משקים דתרומה בפומיה בעוד שהאוכלים טמאים בפיו ופסיל להו וכן כמי זומנין דשתי משקין טמאין ושדי אוכלים דתרומה בפומיה בעודן בפיו ופסיל להו: והבא ראשו ורובו. לאחר שטבל בו ביום: במים שאובין. לפי שהיו טובלים במי מערות סרוחים. והיו נותנין עליהן את"כ מים שאובין להעביר סרחון המים התחילו ועשאו קבע לומר לא מי המערות מטהרים אלא מים שאובין מטהרים עמדו וגזרו עליהם טומאה דלמ' אתו לבטלי תורת מקוה וטבלי בשאובים. וכדי לקיים גזירה זו להעמידה הוסיפו וגזרו על טהור גמור שנפלו על ראשו ג' לוגין מים שאובין. שיהיה פוסל את התרומה עד שיטבול: והספר. כל כתבי הקדש פוסלים את התרומה במגע לפי שבתחלה היו מלגיעים אוכלים דתרומ' אצל ס"ת אחרי האי קדש והאי קדש. כיון דחזו דקא אתו סדרים לידי פסידא שהעכברים התלויין אצל האוכלים היו מפסידים את הספרים גזרו על הארה נביאי' וכתובים שיהיו פוסלים במגען את התרומה: וטבול יום. פוסל את התרומה מן התורה עד שיערב שמשו ואינו מי"ח דבר שגזרו בו ביום: והאוכלים שנטמאו במשקי' חכמים גזרו על המשקים שנטמאו בשני לטומאה להיות תחלה ויטמאו את האוכלי' גזיר' משו' משקין הנאלין

יא בעל קרי כמגע שרץ. ובועל נדה כטמ' מת אלא שחמור ממנו בועל נדה. שהוא מטמא משכב ומושב טומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין: **יב** אלו פוסלים את התרומה. האוכל אוכל ראשון. והאוכל אוכל שני. והשותה משקין טמאין והבא ראשו ורובו במים שאובין וטהור שנפלו על ראשו ועל רובו שלשה לוגין מים שאובין. והספר והידים וטבול יום והאוכלים. והבלים

ותסני לה שפיר. דכללא דר"י לא איתא אלא לטמטאים במגע גרידא: יא בעל קרי כמגע שרץ. פירש הר"ב כשם שמגע בשרץ ראשון לטומאה כו' וכ"פ הרמב"ם ואע"ג דכבר שמעינן לה מדלא קתני בריש כלים בהדי אבות הטומאו' כמ"ש שם הרב רגילו' המשניו' לאסמועי' בקלור מה שסנה כבר בהדיא כמ"ש ברי' ברכו' וכ"ש הכא דלא שמעינן אלא מכללא ומ"ש הר"ב וטומאתו שוה למגע בש"ז ומשו' דטומאת מגע בש"ז לא כתיב בהדיא (לא הכי) (נ"ל להכי) תליא ליה במגע בשרץ. אבל בגמרא פ"ו דפסחים דף ס"ז דלטומאתה לא צריכא דהאי טומאת ערב כתיב ביה והאי טומאת ערב כתיב ביה אלא מה מגע שרץ מטמא באוכם (אם נפל עליו שרץ מת) אף בעל קרי מטמא באוכם (ועיין לעיל בפ"ב

א פסחים סז ב יומא נ: פרי' פס חס. סדר אבות הטומאה כל' ה כל' ב ב חיי' פנ חס' מסשלי מסכב ומושב כל' ה כ' כס כל' כ ר סכת יג: חיי' פס חס' סדר אבות הטומאה כל' ה ה כס פס כל' ה ר סכת יג: פסחים יט: כס כל' ו ד כס פס כל' ב ח כס פי כל' ה ט כס פס כל' ג

מסכה ב') והר"ם מייתי לה: ובועל נדה כטמא מת. פירש הר"ב שהוא אב הטומאה וטמא טומאת ז' אבל הר"ם כתב מטמא דגמרא דפסחים דהא מלתא דפשיטא הוא דהאי טומאת ז' כתיב ביה והאי טומאת ז' כתיב ביה. אלא למחטתם לילטריך דסד"א ותני נדה עליו כתיב דמסתלא חוץ לשתי מחנות כנדה קמל"ן דהוי כמת ואין מסתלא אלא חוץ למחנה אחת אבל בבעל קרי כמגע שרץ ליכא למימר הכי דבעל קרי מסתלא חוץ לב' מחנות ושרץ שרי במחנה לויה אבל בפ"ק דיומא דף ו' לטומאה בהדיא כתיב בהו האי טומאת ז' והאי טומאת ז' ומשני סיפא לאינם יוכא ליה אלא שחמור ממנו בועל נדה וה"ה דה"מ לשנויי הכי בפסחים ע"כ: אלא שחמור ממנו בועל נדה שהוא מטמא משכב ומושב כו' כתבו התוס' דיומא פ"ק דף ו' וז"ל תימה לי דטמא מת כמי המור מבועל נדה שטעון הזאה ג' וז' ומטמא כלי מתכות לעשיתם אב הטומאה וכיולא בו כדתנן בריש מסכ' אהלות ג' טמאים במת אדם במת וכלים באדם. טמאים טומאת ז' וכו' ושמא בסיפא דברייתא חשיב כמי להני חומרי דטמא מת מבועל נדה ע"כ. ונעלמה מעינם דתנאי' היא ולא חשיב כלל בסיפא: שהוא מטמא משכב ומושב. מפורש במשנה ג' פ"ק דכלים: יב אלו פוסלים את התרומה. פירש הר"ב מדרבנן וכלהו מי"ח דבר וכתב הר"ב בפ"ק דשבת (משנה ד') וסס האריכתי ג"כ וראיתי שהרמב"ם דקדק בכאן לפרש כלים שנטמאו במשקין שנעשו שניים. וכ"כ גם כן בחבורו בפ"ז תה' אבות הטומאות הלכה ב') ולפי זה ליתא מה שכתבתי שם במסכת שבת לתרץ דלא גזרו באוכלים שיטמאו במשקים מחמת משקה דזב וזבה משום דא"כ הוו מיטמאין להיות ראשון. והרי הכא מפורש דאף כלים שנגזרו משום משקה דזב וזבה לתנהו אלא שניים וכדאמרינן מתני' עצמה אלו פוסלים הלכך הדרי בי מהתיא. ותרוצא דגבי כלים לא מצי לאשכוחי אלא הך טעמא דמשו' משקה דזב וזבה. שאין משקה שרץ מטמא כלים מדאורייתא אבל באוכלים אפי' משום שרץ מצו לגזור: את התרומה. עיין משנה ה"ו פי"א דפרה. והבא ראשו ורובו במים שאובים כו' כתב הר"ב וכדי לקיים כו' הוסיפו וגזרו על טהור וכו' שנפלו וכו' ג' לוגים וכו' ומסתבר דבא ראשו כו' כמי בב' לוגין הוא כיון דהא בהא תליא. וכן מוכח ל' הרמב"ם בפ"ט מה"א ה' ובהדיא כתב כן הלכה ד'. היו ג' לוגים שנפלו עליו או שבא בהן כו' ולעיל בפ"ק דעדיות משנה ג' כתבתי בשם הרא"ש דגרס בגמרא ונתנו ע"ג ג' לוגים וכו' וע"ש: וטהור שנפלו על ראשו ועל רובו. והר"ב השמיט (רובו) וכן עשה בפ"ק דשבת ולא ידעתי למה. והמגיה כן בשני המקומות לא הפסיד: שלשה לוגין. טעמא כתבתי בפ"ק דעדיות משנה ג': והספר והידים. עיין במשנה ב' פ"ג דיד ס: וטבול יום. כתב הר"ב פוסל את התרומה מן התורה דכתיב (ויקרא כב) ובא השמש וטהר. גמרא פ"ק

פרק קמא דשבת דף יין • ועיין במשנה ג' פרק י"ד דנגעים • ובמשנה ד' פרק י"א דפרה •

סליקא לה מסכת זבים

"הכלים שנטמאה במשקים •

נשלמה מסכת זבים

בשרן אין תטמאין כלי • דאין אדם וכלי מקבלין טומאה אלא מאב הטומאה • ורבנן גזרו אטילו על משקין שנטמאו מחמ"ד • שהם שניו • שיטמאו כלי • גזירה משום משקה דוב וזבח • כגון רוקן ומימי רגליהן שהן אב הטומאה • ומטמאין כלי מדאוריתא • סליקא מסכת זבים •

סידר אחר זבים • טבול יום • כמו שאמר הכתוב • ואת תורת הזב ואשר תצא ממנו ש"ו הרמב"ם • וסדרם טבול יום של בעלי קריין רשביה • ותקנות עזרא תוביה •

מסכת טבול יום

פרק א דמכנס חלות וכו' • בס"א כו' כתב הר"ב דלא חשיב להו בהדי הני דלקמן • משום דחלות לב"ה וכו' הר"ם • ומסיי' מהר"ם והא דנקט טבול יום משום רבותא דב"ש • דאפי' בטבול יום הוו חבור ע"כ • (וכיון' בזה רבותא לב"ש כתבתי בשם הראב"ד במשנה ב' פ' קמא דמכשירין • ושם פ"ד משנה ה' להרמב"ם) ולא פירשו טעמ' מאי מחלקי' בין חלו לאיזך והרמב"ם לא פירש כן אלא דהא דלקמן • ומודי' וכו' אחלות נמי קאי • וכן כתב בחבורו (ריש) פ"ח מהט"א • ואולי שבנית המדרש כו' נשאלה שאלה זו בפניהם ואפלינו בה • והדר נשאלו האחרות ביחד • ושדרן רבינו הקדוש כן שאלה בפ"י עצמה ב"ל: וקולית של מים • כתב הר"ב הק לף והרתיח שעולה במי קולית שמה • וכ"כ הר"ם • גם הרמב"ם מפרש כן • וכתב שקולי הוא שנקרא כן (על) שם שהוא כמו גלגלת הראש • ועיין בפי' הר"ב משנה ה' פ"ט דחולין • והראב"ד פי' (שם) קולי' כד שמוחבין מים (עיין בפי הר"ב משנה ג' פ"ג דפרה • ות"ש שם) ויש נקב בשוליה שהרוח נכנס בו ומבעבע את המי' וטבול יום שנגעו באותו בטבוע • אינו חבור לתים ע"כ: הראשונה פירש הר"ב שרתיח' ראשון וכו' ול"ל מהר"ם פי' שברתיח' ראשון' עדין לא נמוחו הגריסי' לתוך המרק והוי גלול • והנוגע ברתיחה לא הוי כנוגע בגריסין • אבל ברתיחה שניה אז נמוחו הגריסין • ונעשה המרק עב וחשיב חבור והנוגע ברתיחה למעלה כנוגע בגריסין עצמן ע"כ: רבי יהודה אומר אף של אורז • ולא כתב הר"ב הלכתא מאי כדכתב במתניתין דלקמן בפי' • דפליג נמי ר"י • וכתב דאין הלכה • גם בפי' הרמב"ם לא נחנא פסק הלכה במשנה זו • וגרסא מזה דס"ל דליתא פלוגתא בדר"י • אלא ר"י היתה קבלה בידו דבהא נמי פליגי • ות"ק לא שמיע ליה • אבל לא פליג ואע"ג דבלשון פלוגתא נשנה • לא קשיא • שהרבה נתנאי כן • וכתבתי לקמן בפרק בתרא דבכורים • וכחבורו פ"ח מהט"א (שם) פסק לדר"י • ואולא לה תמיה הכ"מ: קלות פי' הר"ב ראשון וכ"כ הר"ם • ועיין הר"ם לקמן ומלי' הרמב"ם פ"ו מהט"א משמע דקלות אותן שהם מד"ם השנויין בסוף מס' זבים:

ב רבי

מסכת טבול יום

פרק א דמכנס חלות • שמפרישין מן העשה ונתן מהם הרבה זו על זו עד שנדבקו זו בזו • ודעתו היה מתחלה להפרידן זו מזו: ונשכו • שנדבקו כל כך עד שכשנא להפרידן נושכות זו מזו • כלומ' שנתלש מקל' מתחת מהן ועולה עם חברת': בס"א חבור בטבול יום • ואם נגע בטבול יום באחת מהן • נפסלו כלן כאלו הן גוף אחד • דטבול יום פוסל בתרומה • והלה דין תרומה יש לה: ובה"א אינו חבו כיון דדעתו להפרידן זאות שנגע בה הטבול יום פסולה • והשאר טהורות: נקרלות • חתיכות של עסות שנחתכו ונתלשו מעסות הגדולו' קרויות נקרלות • ל' וקרן מלפון בא בא (דש' מ"ז) וכל הני דחשיב הכא אפלוגתא דב"ש וב"ה דסיפ' קימי • והא דלא חשיב חלות בהדייהו משום דחלות לב"ה אינן חבור לא בטבול יום ולא בשאר טומאות • אבל הני דוקא בטבול יום פליגי • אבל בשאר טומאות מודי • כדקתני סיפא: חתיכת • עוגה דקה: עד שלא קרמו בתנור דכיון שנדבקו כשהן בס"ה הרי לורתן נפסדת אם מניחן בדובקין • הילך ודאי עתיד להפרידם: וקולית של מים • הקלף והרתיח • שעולה במי קולית שמה • ואם נגע בטבול יום באותו רתיחה • לב"ה לא הוי חבור ולא נפסלו המים: תחולחלת • כשהרתיחה חלולה מתחתיה ואינה נוגעת במי אלא בקלותיה: הראשונה • הרתיחה הראשונה של גריסין אינה מודבקת על הגריסין • ר' יהודה אומר אף בי תיחה שלא אורז • מי פליגי ב"ש וב"ה אי הוי חבור לטבול יום • ואי נגע ברתיחה כאלו נגע באורז • ומודין ב"ה בשאר כל הטומאות דהוי חבור: בין קלות בין חמורות • קלות ראשון לטומאה הטומאה • ודוקא בטבול יום פליגי • חמורות אב לפי

מסכת טבול יום

פרק א דמכנס חלות על מנת להפריש ונשכו • ב"ש אומרי' חבור בטבול יום • וב"ה אומרי' אינו חבור מקרצו' נושכות זו בזו • ובברות נושכות זו בזו האופ' חמיט' על גבי חמיטה • עד שלא קרמו בתנור וקולי' של מים המחולחל' • ורתיחת גריסין של פול ראשונה • ורתיח' יין חדש • ר' יהודה אומר אף של אורז • ב"ש אומרי' חבור בטבו' יום • ב"ה אומרי' אינו חבור • ומודים בשאר כל הטומאות • בין קלות בין חמורות: ב המכנס

לפי שכבר עלה מטומאתו ואינו חסר אלא הערב שמש : ב המכנס חלות ע"מ ג' ז' : ע"מ שלא להפרישם שלא להפרידן, זו מזו: משקרמון בתנור דמאחר שאין לורתן נפסדת ונשאריין ורקיקין כמו שהי' הוא מניחן מלובקין ושוב אין מפרידן זו מזו לעולם : ושל שמן לעולם בין מדש בין ישן: טופח מין קטנים ורמב"ם אומר שהוא שקורין לו בערבי קורטמ"ון ואין הלי כר"י : טמאין בטבול יום משום שיפא דמני ואל"ל בכל הטומאות . נקט טמאים אבל טבול יום ואע"ג דלא שייך טומאה בבי טבול יום לפי שאינו מטמא אלא פוסל בתרומה בלבד: ג מסמר שאחר הכבר בנק הכולל מן הכבר של לחם כמין מסמר ויש שעושין אותו כך לסימן : וגרגיר מלח קטן שנדבק בכבר ונאפה עמו : והחרחור . שנשרף הלחם פחות מעובי אצבע שביבותיו חרחור ל' נחר מפוח מאש (ירמיה ו') ר"י אומ' כל שהשרוף נאכל עם הכבר הוי חבור ואם נגע בטבול יום בשרוף כאן נגע בפת ואי' לא הוי חבור ואין הל' כר"י : ד צרור שבכבר שרגילים לשום צרור אבן בתוך הכבר לפי שלא יתחלף באחר . ופעמים שמשימין גרגיר של מלח גדול או תורמוס כל הני לא חשיבי חבור בלחם . ואם נגע אב הטומאה בא' מהן לא הוי כאלו נגע בלחם עצמו וכ"ש בטבול יום שלא נפסל בכר של תרומה בכך והחרחור יותר מכאצבע וכן בשנשרף מן הלחם ביותר מעובי אצבע ונגע טמא או טבול יום בשרוף לא הוי חבור ללחם : ור"י אומר כל שאינו נאכל עמו לא הוי חבור ולא משעריגן בעובי אצבע בת"ק ואין הל' כר"י : ה השעורה והכוסמת בזמן שאינן קלופים לא חשיבי מאכל אדם שאינן ניאכלים אדם אוכלין אותן בקליפתן ודבר שאינו מאכל אדם אינו מקבל טומא' : התייב שורש של חלתית : והחלתית בערבי כך שמה חלתית וקורין לה בלע"ז סיטיד"א : והאלום אמרו עליו שהוא שורש מין ממיני החלתית וכל הני לא חשיבי מאכל אדם ופעמים מערבין מהם מעט עם המזון : אף אפונים שחורין שאינן אלא

ב המכנס חלות • ע"מ שלא להפריש האופה חמיטה על גבי חמטה • משקרמו בתנור וקולית של מים שאינה מחולחלת ורתיחת גריסין של פול שניה ורתיחת יין ישן ושל שמן לעורים ושל ערשים ר' יהודה אומר (גמרא ל"ג) אף של טופח • טמאים בטבול יום ואצ"ל בכל הטומאות : ג מסמר שאחר הכבר וגרגר מלח קטן • וחרחור פחות מכאצבע רבי יוסי אומר כל שהוא נאכל עליו טמאים בטבול יום וא"צ לומר בכל הטומאות : ד הצרור שבכבר וגרגר מלח גדול והתורמוס והחרחור יתר מכאצבע ר' יוסי אומר כל שאינו נאכל עמו טהורים באב הטומאה ואצ"ל בטבול יום : ה השעורה והכוסמת בזמן שאינן קלופים התיאה והחלתית והאלום ר' יהודה אומר אף אפונים שחורים טהורים באב הטומאה ואין צריך לומר בטבול יום דברי ר"מ • וחב"א

ברבי יהודה אותר אף של טופח כאן דנאים ס"ק למטו בקטנים כדקתני ושל עדשים משמע ליה להר"ב והרמב' דדוקא של עדשים ולא של טופח קאמר ואתא ר"י ופליג ולפיכך כתבו דאין הל' כמותו וכן בחבורו [רפ"ח מהט"א] לא העתיק להר' י' ל' : טופח פי' הר"ב מין קטנים ועיין בפירושו למסכת ג' ס"ה דפאה : ג וגרגר מלח קטן • ל' מהר"ם וק"ל שהרי לא פי' שעור הגרגר בכתה נקרא קטן • ונראה דכולה ר"י היא ומפרש דכל שהוא קטן כל כך שהוא נאכל עמו • כין מסמר בין גרגר הוו חבור . והיינו נמי טעמא דחרחור כחות מכאצב' דנאכל עמו • אבל יתר על כן גורדין מן הכבר וכסיפא מפ' ר"י דכל גרגיר של מלח או מסמר שהוא גדול כל כך שאינו נאכל עמו לא הוי חבור והיינו נמי טעמא דחרחור יתר מכאצבע עכ"ל אבל הר"ב והרמב"ם כתבו כאן וכן לקמן דאין הל' כר"י ס"מ דס"ל דלאו כו' ר"י היא, וכ"ל דלדבריהם קטן לפי דאות עיני החכם המורה: פחות מכאצבע להרמב"ם קאי נמי אמסמר ועיין במתני' דלקמן : ד והתורמוס ל' מהר"ם . כ"ל שמדקיקים אותו על הלחם לסימן ואינו נאכל עמו כי אינו נאפה עם הלחם עד שיבשלוהו ז"פ כי קשה הוא ביותר וגדול כ"כ שאינו נאכל עם הלחם ע"כ • ופי' תורמוס בדפי"מ דשבת : יתר מכאצבע אינה למידק דקשיא ריש אסיפא דברי שא קפני פחות מכאצבע חבור הא כאצבע אינו חבור והא קתני יתר מכאצבע אינו חבור הא כאצבע חבור והרמב"ם בפ"ח מהט"א (הל' ב') העתיק כלשונם וכ"ע ומצאתי למהר"ם שכתב דיל"ל דה' פחות מכאצבע הוי חבור הא כאצבע נעשה כיתר מכאצבע ע"כ ומהר' וואלף ווארמייזא תירץ דכאצבע הוי חבור בשאר טומאות ולא הוי חבור בטבול יום ועיין במשנה דלקמן : ה השעורה כו' בזמן שאינן קלופים • מסיק הר"ם דהא דדרשינן על כל זרע וכו' כדרך שבני אדם מוציאין חטה בקליפתה ושעורה בקליפתה • (וכתב"ם הר"ב בויש מסכת עוקצים) דשעורה בקליפתה נקט משום שאר טומאה לרבנן דמיטמו מדרבנן ע"כ ומהר"ם כתב

א פ"ו מ"ה
ב פס הלכה כ
ד פס מן הל' ה

וז"ל ושמא הכא (איירי) בקליפתה החצונה דיש לשעורה ולכוסמת שתי קליפות ורגילים היו לשרותן במים להסיר הקליפה החצונה . וסיומו מושלא שבנת' ולאחר שהסירו קליפה החצונה היו רגילים אז לזורעה ולהני קליפה החצונה לא חשיבא שומר מדאוריתא אלא מדרבנן גזרו אטו קליפה הפנימית לרבנן בשאר טומאות אבל בט"י דקלשה טומאותיה לא גזרו • ור"מ לא גזרו על קליפה החצונה כלל ע"כ • ולדבריו מתני' מיפרשא לענין חבור וכ"כ בהליה :

בזמן שאינן קלופים • כתב הר"ב שאין ב"א אוכלים כו' ודבר שאינו מאכל אדם כו' כדתנן בפ"ג דעוקצים : התיאה וכו' מיני ורעים הסוא שאינן קלופים קיימי מהר"ם : והחלתית פי' הר"ב דלא חשיב מאכל אדם ופעמים מערבין מהן מעט עם המזון וכ"ם הרמב"ם אבל בפ"ד דשבת משנה ב' פירש"י דנוהגים לאוכלו במקומות הקרים ועיין בפי' הר"ב במשנה ד' פרק ג' דעוקצים : רי"א כו' וכתב הרמב"ם

שאין הלכה כמותו ועיין בר"פ: טהורים בטבול יום. כתב הר"ב אם הם של תרומה לא ידענא מאי דייק לפרושי הכא דאם הם של תרומה. דהא כוליה פירקין ודאי בשל תרומה מיירי: הקצרן כתב הר"ב תין זרע שחור וגלע"ז גייל"ו וכו'. ועיין בפירושו משנה ו' פרק ג' דעוקצין וכן בעדיות פ"ה משנה ב' ומ"ש שם (ד"ה הקלח):

פרק ב משקין שהוא נוגע בהן. לשון הר"ב כמשקין של תרומה שהוא נוגע בהן. דלחולין טהור לגמרי ולקדש מטמא כדתנן במשנה ו' פרק בתרא דכלים. כ"כ הר"ם. וכבר כתבתי שם דהיינו אליבא דאבא שאול שלא כחכמים דמשנה ה' פי"א דפרה. דפליגי וסברי דאף לקדש אינו מטמא אלא פוסל בלבד. והכי סתים לן תנא ברפ"ב דמעילה. ומ"ש הר"ב דטבול יום פוסל כו' עיין במשנה דלקמן: בין קלין בין חמורין. פי' הר"ב קלין שרץ חמורין זב. דהכא ליכא לפרושי קלין ראשון. (כדפירש הר"ב ברפ"ק) דאין לך בעל חי טמא שמשקין יוצאין ממנו טהורין ראשון. וא"ת לימא קלין שרץ וזב. וחמורין מת שהוא אבי אבות הטומאה הא אלא אתיא בגמ' פ"ו דחולין דף פ"ח ואמרו דמת לא גזרו רבנן במשקין (חוץ מדמו דבהדיא כתיב נפשו מת. כי הנפש הוא הדם בדאיתא ברפ"ב דאהלות) דבדילי אבי מיניה. אבל זב דלא בדילי אבי מיניה גזרו על משקין היוצאין ממנו להיות תחלה. חוץ מדמיו דהן אב הטומאה כדתנן הכא: ב שספק טבול יום פוסל את התרומה פי' הר"ב כגון ב' ככרות לפניו כו' כדתנן במשנה ד' פ"ב דידים. ג המקפה פי' הר"ב מבשיל קפוי כו' מלשון קפאו תהומות הר"ם: והשום. והשמן דרך העם לדוך השום בשמן וייסב בו המבשיל הרמב"ם ומתייסב בהכי. דלא מיבעיא מה שמדקדק הר"ם דמדקתני הכא לא פסל אלא הגמו ובמתני' דלקמן קתני לא פסל אלא שמן וגם התם קתני שהשמן לא על גביהן והכא לא קתני ורומה לדקדק מזה דהכא ליתא לשמן בעין ובתה שפי' הרמב"ם ג' ח' דהא השמן מתערב עם השום הגדוך עמו ואינו לא. אבל לעולם השום עם השמן שעמו הם בעין. וכך הספימו ג"כ התוס' דפסחים פ"ג דף מ"ד דמתני' כשהם בעין מיירי וכדאות ראיה לפירש הרמב"ם מדקתני ומה היה השום מרובה ולא קתני נמי השמן אלא השמן מתערב עם השום. ולא קתני גרישא השום והשמן אלא שדברו חכמים בשום: הולכין אחר הרוב לשון הר"ב ודין הכל כדין תרומה. וכ"כ הרמב"ם. ונראה דדוקא לחומרא ס"ל דהולכין אחר הרוב ואסיפא המקפה של חולין קאי ולא להקל בשהמקפה של תרומה דרישא

וחכ"א טהורים בטבול יום. וטמאים בכל הטומאות. השעורה והכוסמת בזמן שהן קלופים. והחטה בין שהיא קלופה. בין שאינו קלופת הקצח והשמשום והפלפל רבי יהודה אומר אף אפונים לבנים טמאים בטבול יום ואצ"ל בכל הטומאו':

פ"ב משקה טבול יום שהוא נוגע בהן או ואו אינן מטמאין ושאר כל הטמאין בין קלין בין חמורין. המשקין היוצאין מהן כמשקין שהוא נוגע בהן או ואו תחלה חוץ מן המשקה שהוא אב הטומא': ב 'קדר' שהיא מלאה משקי' ונגע בה טבול יום אם היה משקה תרומה המשקין פסולין והקדרה טהורה ואם היה משקה חולין הכל טהור. ואם היו ידיו מסואבו' הכל טמא זה חומר בידים מבטבול יום וחומר בטבול יום מבידים שספק טבול יום פוסל את התרומ' והידים ספקן טהור: ג המקפה של תרומה והשום והשמן של חולין שנגע ט"י במקצתן פסל את כולם. המקפה של חולין והשום והשמן של תרומה שנגע טבול יום במקצתן לא פסל אלא מקום מגעו ואם היה השום מרובה הולכין אחר הרוב אמר

א פיי' סי ב נדה ע"ע' חולין ק"ג מיי' פ"ב מ"ה מל"ל
ג פס הלכה ה דפסח ע"ד מיי' מ"ת מ"ט הלכה יג ה פס מל' ת

אלא לרפואה ואין מעשיות למאכל אדם: טהורים בטבול יום כיון שטהר מטומאתו ואינו מתוסר אלא הערב שמש. אינו פוסל בכל אלה אם הם של תרומה. אבל בשאר טומאות הם כי אוכל ומקבלות טומאה בשאר אופנין והלכה כחכמים: הקצח מין זרע שחור. וגלע' (גייל"ו) ורגילין לתת ממנו בלחם: הכוסמו' כך שמו בערבי ובארץ ישראל ממנו הרבה ועושי' ממנו שמן שומשמין: **פ"ב משקה** טבול יום. בין רוקו. ומימי רגליו. דמעת עינו. ודם מגפתו וחלב האשה: כמשקים שהוא נוגע בהן. כמשקים של תרומה שהוא נוגע בהן דטבול יום פוסל בתרומה: אלו ואלו. משקים היוצאים מגופו ומשקה תרומה שנגע בהן: אינו מטמא קדש. הקדש אבל מפסל פסול ליה: בין קלין בין חמורין קלין שרץ חמורין זב: תחלה. ראשון ועושין שני והשני עושה שליש: חוץ מן המשקה שהוא אב הטומאה כגון זובו של זב ומעינותיו: ב המשקים פסולים. דטבול יום פוסל את התרומה בלבד. וטמוי' לא מטמא ואפילו משקין. דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה חוץ מן הטבול יום. הלכך הקדרה שהורם המשקין שנגעו בטבול יום אפילו אוכלים לא מטמאי וכ"ם כלי' ואם היה משקה חולין הכל טהור. דטבול יום טהור לחולין ומעשר: ואם היו ידיו מסואבות הכל טמא דידים פוסלות את התרומה וכשנטמאו המשקים מחמת ידים חזרו להיות תחלה ומטמאין כלי. שספק ט"י פוסל את התרומה. כגון ב' ככרות לפניו שספק נגע בזה לא נגע בזה ג' דידים שהורם ובטבול יום פסל: ג המקפה מבשיל קפוי ומב. כגון דייסא או גריסין של סול: והשום והשמן נתונים בו לחולין: נגע טבול יו' במקצתן פסל את כלם דמקפה עיקר וטבול יום פוסל בתרומה. ואע"פ שלא נגע אלא בשום של חולין חשוב חבור: ואם היה השום מרובה יותר מן המקפה של חולין: הולכין אחר הרובה ודין הכל כדין תרומה ואם נגע במקצתה פסל את הכל: אימתי

אימתי. כ"ומר במה אמרנו אם היה הפוס מרובה ונגע בתקלת' הוא פוסל את הכל. בזמן שהפוס מכונס בקערה. והוא גוף אחד כתין גוש עפר: אבל אם היה מפוזר במדוכה. שחלקיו מפורדי' זה מזה בתוך המדוכה ונגע בו טבול יו"ט טהור. כלומר לא פסל אלא מקום מגעו בלבד. שכיון שהוא מתכוין בשעה שכותש להפריד חלקיו לא חשוב חבור: ושאר כל הנדוכין. שדכן במשקין כמו שעושין לחטין כשדכין אותן במדוכה. תולה' עליהם תיפ: או דברי שדרכן לדוך במשקין. ודכן שלא במשקין והן גוש בקערה הרי אלו כעגול של דבלה:

ד המקפה. והחמיט' של חולין והשמן של תרומה צף על גביהן. ונגע ט"י בשמן לא פסל אלא השמן. ואם חיבין. כל מקום שהילך השמן פסל: ה בשר הקדש שקרם עליו הקיפה. נגע טבול יום בקיפה. חתיכות מותרות. נגע בחתיכה. חתיכה ובל העולים עמה חבור זה (גמרא) לזה. ר"י בן נורי אומר שניהם חבור זה לזה. וכן בקטניות שקרמו ע"ג פרוסות. מעשה קדרה (גמרא וקטני') בקטניות. בזמן שהן פרודים אינן חבור. בזמן שהן גוש חבור. אם היו גושין הרבה הרי אלו יכנו. שמן שהוא צף ע"ג היין. ונגע טבול יום בשמן לא פסל אלא השמן. ר"י בן נורי אומר שניהם חבור זה לזה: ו חבית ששקעה להוך בור של יין ונגע בו טבול יום. מן השפה ולפנים חבור. משפה ולחוץ אינו חבור. ר"י בן נורי אומר אפי' על גבה רום קומה ונגע כנגד פיה חבור: ז חבית שנקבה בין (מפיה בין) משוליה בין מצדיה ונגע בו טבול יום טמאה. ר' יהודה אומר מפיה ומשוליה טמאה. מן

אמר ר' יהוד' אימתי בזמן שהן גוש בקער' אבל אם היה מפוזר במדוכה טהור. מפני שהוא רוצה בפיזורו. ושאר כל הנדוכין שדכן במשקין. (ס"ל לו) אבל את שדרכן לדוך במשקים. ודכן שלא במשקין והן גוש בקערה הרי אלו כעגול של דבלה:

ד המקפה. והחמיט' של חולין והשמן של תרומה צף על גביהן. ונגע ט"י בשמן לא פסל אלא השמן. ואם חיבין. כל מקום שהילך השמן פסל: ה בשר הקדש שקרם עליו הקיפה. נגע טבול יום בקיפה. חתיכות מותרות. נגע בחתיכה. חתיכה ובל העולים עמה חבור זה (גמרא) לזה. ר"י בן נורי אומר שניהם חבור זה לזה. וכן בקטניות שקרמו ע"ג פרוסות. מעשה קדרה (גמרא וקטני') בקטניות. בזמן שהן פרודים אינן חבור. בזמן שהן גוש חבור. אם היו גושין הרבה הרי אלו יכנו. שמן שהוא צף ע"ג היין. ונגע טבול יום בשמן לא פסל אלא השמן. ר"י בן נורי אומר שניהם חבור זה לזה: ו חבית ששקעה להוך בור של יין ונגע בו טבול יום. מן השפה ולפנים חבור. משפה ולחוץ אינו חבור. ר"י בן נורי אומר אפי' על גבה רום קומה ונגע כנגד פיה חבור: ז חבית שנקבה בין (מפיה בין) משוליה בין מצדיה ונגע בו טבול יום טמאה. ר' יהודה אומר מפיה ומשוליה טמאה. מן

דרישא אבל בחבורו פ"ח מה"ט"א (הלכה י"ג) סתם וכתב כלשון המשנה. ואפשר לומר דדברי ר"י אמורין כשהפוס (והמקפה) [והשמן ג"ל] של תרומה להכי אשברים לה נתי בשל תרומה. אבל ה"ה אי הוה איכא דהולכי ג"כ אחר הרוב:

אר"י אימתי כו' ביאור ר"י קיים וכמוהו הלוי לעשות הרמב"ם. שבכל מקום ששנה ר"י אימתי לא בא לחלוק אלא לפרש. כמ"ש הרב במשנה ב' פי"ח דשבת: ד המקפה והחמיט'. פי' הר"ב דרכן היה להניח החמיטה שהיא טוגה דקה בתוך המקפה. הוי רקיק של חולין. או רקיק של חולין: ה הקיפה. פי' הר"ב התבלין והמרק כו' עמ"ש בפ"ג דזבחי' משנה ד' (ד"ה הקיפה): שניהם חבור זה לזה. כלשון הרב וכן שנגע וכו' פסל הכל. וכן לשון הר"ם גם הרמב"ם כתב כן ומסיים וכבר ביארנו בסתיחה. כי טבול יום יפסול הקדש (ג"כ) כמו התרומה ע"כ. וכבר כתבתי בזה בריש פרקין:

ו חבית. ששקע לתוך בור של יין פי' הר"ב והיין שבבור חולין וכ"פ הר"ם. אבל הרמב"ם מפרש דהכל תרומה ואם נגע מספה ולחוץ לא פסל אלא יין שבבור. וכל מה שבתוך החבית טהור וכשו כיה נפרד מן היין שבבור ע"כ. אך בתוספתא שבביא הר"ם נראה כפירושו שאין כאן תרומה אלא מה שבחני'. וכך הם דברי הרמב"ם בחבורו פ"ח מה"ט"א: ז טמאה. תמהני דפסולה ה"ל למתני וג"ע: מן

אחרי שם בפס הלכה ו' בחבור פ"ו הל' ב' הפס פ"ו הל' ו' ואמת ב: ק"ז עדיות ז' מ"ב פ"ח הל' ג' ז' פס הל' א' חע"ו פ' פס הל' ו'

תל"ז

דרים אבל בחבורו פ"ח מה"ט"א (הלכה י"ג) סתם וכתב כלשון המשנה. ואפשר לומר דדברי ר"י אמורין כשהפוס (והמקפה) [והשמן ג"ל] של תרומה להכי אשברים לה נתי בשל תרומה. אבל ה"ה אי הוה איכא דהולכי ג"כ אחר הרוב:

אר"י אימתי כו' ביאור ר"י קיים וכמוהו הלוי לעשות הרמב"ם. שבכל מקום ששנה ר"י אימתי לא בא לחלוק אלא לפרש. כמ"ש הרב במשנה ב' פי"ח דשבת: ד המקפה והחמיט'. פי' הר"ב דרכן היה להניח החמיטה שהיא טוגה דקה בתוך המקפה. הוי רקיק של חולין. או רקיק של חולין: ה הקיפה. פי' הר"ב התבלין והמרק כו' עמ"ש בפ"ג דזבחי' משנה ד' (ד"ה הקיפה): שניהם חבור זה לזה. כלשון הרב וכן שנגע וכו' פסל הכל. וכן לשון הר"ם גם הרמב"ם כתב כן ומסיים וכבר ביארנו בסתיחה. כי טבול יום יפסול הקדש (ג"כ) כמו התרומה ע"כ. וכבר כתבתי בזה בריש פרקין:

ו חבית. ששקע לתוך בור של יין פי' הר"ב והיין שבבור חולין וכ"פ הר"ם. אבל הרמב"ם מפרש דהכל תרומה ואם נגע מספה ולחוץ לא פסל אלא יין שבבור. וכל מה שבתוך החבית טהור וכשו כיה נפרד מן היין שבבור ע"כ. אך בתוספתא שבביא הר"ם נראה כפירושו שאין כאן תרומה אלא מה שבחני'. וכך הם דברי הרמב"ם בחבורו פ"ח מה"ט"א: ז טמאה. תמהני דפסולה ה"ל למתני וג"ע: מן

חבור: וכל העולי' עמה. חשיב מחובר לה והשאר טהור: שניה חבור. ובין שנגע בקיפה בין שנגע בחתיכות פסל הכל ואין הלכה כר"י בן נורי: ע"ג פרוסים. של לחם שמניחין על הקטניו' מעשה קדרה בקטני' כלומר קטניות שנתבשלו בקדרה ודרכן להתבקע וכשתתבשלות יפה מתחברות ונעשות כמין גוש. ויש שגורסין מעשה קדרה וקטניות: הרי אלו יכנו. אם נגע בראש מהן הרי הוא ראשון והגוש הסמוך לו שני. והאחר הסמוך לשני שליש בתרומה: שניהן חבור זה לזה. ואם נגע טבול יום באחד מהן נפסל חברו ואין הלכה כר"י בן נורי: ו חבית ששקעה. חבית של יין של תרומה שנפלה לתוך הבור ושקעה בתוך היין שבבור וחיין שבבור חולין ולא למעלה ע"ם החבית. ונגע וכו' אם שלשל ידו לתוך פי החבית מן השפה ולפני' הרי זה חבור. ונפסל כל היין שבחבית ואע"ל היקה החבית מתחלתה מלאה לגמרי מן היין של תרומה. מן השפה ולחוץ. אלא הכניס ידו לתוך פי החבית אע"פ שנגע היין של בור שכנגד פי החבית אם"פ אינו חבור: אפי' על גבה רום קומה. שעלה יין שבבור ע"ם החבית רום קומת אדם. אם נגע כנגד פיה הוי חבור ואין הלכה כר"י בן נורי: ז מפיה ומשוליה טמאה. מפיה עמאה הואיל וכל היין שלמעלה נעשה נסיס לעליון הוי חבור ומשוליה נמי הואיל וכל היין נמשך אחר הנקב הוי חבור:

אבל

מן הצדדין כו' טהורה · כתב הר"ב ואין פסול אלא מה שנגע וכ"כ הרמב"ם · וכתב שכן נתבאר בתוספתא ע"כ · וצריך לחלק דלא אמרינן בפים ונמשך אלא במפיה ומשוליה · הוא"ל והכל הוא בפים או נמשך תשא"כ מהצדדין · אע"פ שמה שלמטה הוא בפים · ומה שלמעלה הוא נמשך הואיל ואין הכל שוה · אינו חבור כלל כך כ"ל · אבל הר"ם הביא סוגיא רפ"ד דע"ז דף כ"ע תרי ליסני דרב פפא וליסנא קמא כדאמרן · וליסנא בתרא דמה שלמעל' הואיל ונמשך הוי חבור · גא"ל דטעמא דיותר מסתב' להיות חבור מה שנמשך · ממה שיהיה חבור לפי שהוא בפים · שהנמשך דבוק כלו מקרי טפי :

ונגע טבול יום בקלוח כו' · כתב הר"ב דקלוח לא חשיב חבור לבלי' · כתו הנקב שבצדה · ולשון הר"ם (לא חשיב) חבור לתה שבכלי' כתו מה שבצדה והתגיה כובל' הרב לא הפסיד : יעלה באחת ומאה כתב הר"ב מטעם בטול · וכדתנן במשנה ד' פ"ה דתרומות ומ"ש הר"ב ודוקא במגע טבול יום כו' אבל בשאר טומאות קא הדר מה שבקלוח ומטמא כו' וכ"כ הר"ם · וקשיא לי דנלוק אינו חבור שמתא תנן בפ"ח מתוסכת שבועות · ותו דבמתני' דלקמן מטהרי' אפילו באב הטומאה ומטעם דנלוק אינו חבור ודוחק להעמידה בכגון דהגהו דמתני' ט' ו' י"ם ה' דמגשירין ול"ע : ח בעבוע שבחבי' מלאה משקין וכו' וכן בפי' הר"ם בלשון האחר שבגליון גם הרמב"ם פי' כן והקשה הראב"ד בספ"ט מהל' דאם לנגיעת המשקי' מה צורך להיותו אב הטומאה · והלא אף טבול יום פוסל לוחם ופוסל לכל מה שבחבית · ותירץ הכ"מ די"ל דלרבותא דסיפא נקטינן · שאע"פ שהוא אב הטומאה אם נגע בבעבוע לא נטמאו משקי' שבחבית ע"כ · אבל הראב"ד דקדק עוד מלשון המשנה טמא וטהור ולא אמרו טמאה וטהורה · שלא על הבעבוע עצמו אמר וללמד אם יכנס שרץ באזירו · וקאמר שאם הנקב החצון הוא מלמעלה והפנימי מלמטה · שבעבוע שמא מאזירו כי הוא חשוב לו כפתח לפי שהמשקי' באין לבעבוע דרך העליון לתחתון · ואפשר שגם החבי טמאה אבל כשהנקב החצון למטה שאין המשקי' שנכנסי' שם כשארי כו' ואין נכנסי' לחבית עד שעולין למעלה · אין זה הנקב חשיב להיותו פתח לא לחבית ואף לא לעצמו · ואינו מטמא מאזירו דרך אותו הנקב · והתורה אמרה כל כלי פתוח · שהטומאה קודמת לפתח וזה אינו פתחו ע"כ : בין מלמעלה בין מלמטן · וכ"מ ל"ג ויש ליישב גי' הספר דכלומר בין שבבעבוע למעלה בחבית בין שהוא למטה :

מן הצדדין מכאן ומכאן · טהורה "המערה מכלי לכלי ונגע טבול יום בקלוח, אם יש בו יעלה באחת ומאה: ח בעבוע שבחבי' שניקב (כ"א ל"ג) בין מבפני' (כ"א מבפני' ומבחוץ) בין מבחוץ (בין מלמעלן בין מלמטן) זה כנגד זה טמא באב הטומאה, וטמא באהל המת, הפנימי מלמטה והחיצון מלמעלן · טמא באב הטומאה וטמא באהל המת · הפנימי מלמעלן והחצון מלמטן · טהור באב הטומאה וטמא באהל המת :

פרק ג כל ידות האוכלים שהם חבור באב הטומאה יחבור בטבול יום · "אוכל שנפרס · ומעורה מקצת · ר"מ אומר אם אוחז בגדול והקטן עולה עמו · הרי הוא כמוהו ר' יהודה אומר אם אוחז בקטן והגדול עולה עמו הרי הוא כמוהו · רבי

אבל נקבה מצדה מכאן ומכאן טהורה · ואין פסול אלא מה שנגע ויעלה באחד ומאה ואין הלבה כר' יהודה : ונגע טבול יו"כ בקלוח · הקלוח לבד נפסל דנגוע אינו חבור · והוא"ל לה תרומה טמאה שנתערבה בטהורה ועלה באחד ומאה בתרומה בחולין ובהא אפי' רבנן מודו דקלוח לא חשיב חבור לבלי' · כמו הנקב שבצדה לחבית ואע"ג דמשקין אין להם טהרה מטומאתן · היינו דלא סלקא להו השקה במקוה כמו לתי"ן אבל מטפס בטול בטלי' הסרחתם ומאה ודוקא במגע · טבול יום בטלי המשקין · מטו' דטבול יום פוסל ואינו מטמא · אבל בשאר טומאות קא הדר מה שבקלוח ומטמא' כל מה שבכלי במגע : ה בעבוע שבחבי' כשמלרפין כלי חרס בכבשן · יוצאין בדפיותיהן כמין אבעבועות · שיש להן ב' דפיות א' לצד פני' של חבית ואחד לצד חוץ · וחלול באמצע · ופעמי' שיש באותו בעבוע ב' נקבי' אחת בדופן הבעבוע של צד פנים שהוא לצד חלל החבית · ואחת בדופן של צד חוץ · וכשהחבית מלאה משקי' · נכנס המשקה דרך הנקב שבדופן הפנימי · ומבלבן ויוצא דרך הנקב שבדופן החצון · ואם הנקבי' שבשני דפנות הבעבוע הן מכוונו' ומסולסי' זה כנגד זה · או אפי' אינן מכוונו' אלא שהיה הנקב שבדופן הפנימי למעלה לצד שולי הכלי והנקב שבדופן החצון מלמעלה אם היתה אותה חבית מונחת באהל המת · ומוקפת למיד פחיל בפיס ואינה מוקפת בנקבי' של הבעבוע · או שנגע אב הטומאה במשקה שבנקב החצון נטמאו כל המשקי' שבחבית · אבל אם הפנימי מלמעלן והחצון מלמטן · נהי דבאהל המת מישמא · שאהל הטומאה נכנס לתוך החבית דרך הנקבי' · באב הטומאה מיהא טהור · דאם נגע אב הטומאה במשקין שבנקב החצון שבבעבוע מלמטן מאחר שהפנימי מלמעלן · הוה ליה כנלוק וקטפרס ולא הוי חבור :

פרק ג כל ידות האוכלי' · העוקצי' שהאוכל נתלה בהן כשרוצין לתלותו ואדם אוחז בו כשרוצה לאכול הפרי שהן חבור באב הטומאה · שאם אב הטומאה נגע בהן כאלו נגע בפרי עצמו : חבור בטבול יום · אם הוא יד לפירות של תרומה ונגע בטבול יום באותן ידות · נפסלו הפירות של תרומה : שנפרסה לשון פרוסה · ואית דגרסי שנפרס · לשון וגבדיו לא יפרוס (ויקרא כ"ל) : מעורה · מחובר : אם אוחז בגדול · בפרוסה הגדולה · והפרוסה הקטנה עולה עמה · ואינה נפסלת מכל וכל : הרי הוא כמוהו · ואם נגע בטבול יום בא' נפסל הכ' ; רבי

אם הל' ר' שאר"ע ט' יום שיפלת מוכלין אל' · פ' אם פ"ו סל"ם דסאלין קל"ז

פרק ג כל ידות האוכלי"ם תגינן להו כמס' עוקצין : רמ"א אם אוחז בגדול והקטן עולה עמו ' ואע"פ שאם אוחז בקטן אין

ר'נחמיה אומר בטהור. כלומר באותו שלא נגע בו הטבול יום משערין. בין שהוא גדול בין שהוא קטן אם אוחז בו והטמא עולה עמו שניהם טמאים. וחכ"א בטמא. משערין אם אוחז בטמא והטהור עולה עמו והלכה כחכמי: ושאר כל האוכלי. כגון מיני ירקות: אם שדרכו לאחוז בעלה. כשבא לטלטלו אוחזים אותו בעלו ואם יפסק הירק ויפול כשאוחזו אותו בעלה הוי חבור ואי לא. לא הוי חבור בין אם נגע ט"י בעלה. בין נגע בירק עצמו: ב ירק של תרומה שנתנו בקערה או באלפס: וביצה טרופה בקערה. שנתערב החלבון והחלמון יחד. ונתונה על גבי הירק: ונגע טבול יום בביצה. אע"פ שהיא חולין. דאין שייך תרומה בביצה. וטבול יום אינו פוסל בחולין. אם"ה הוי חבור. ונפסל הירק כאלו נגע בו. ומיהו לא פסל אלא הקלח שכנגד מגע ידו. ושאר הקלחים טהורים; כל הסדר העליון. קלחים העליונים שבביצה על פניהם ואין הלב' כר"י: אם היה כתין כובע. שמחתת הביצול נתנפחה הביצה. ונעשית כמין כובע על הירק והלול תחתיה: ג לפס. כמו אלפס כעין מחבת שעושין בה המבשיל. וביצה זו מתבשלת עם התרומה שנפסלה בטבול יום; מן הספה של אלפס ולפנים. חשוב החוט של ביצה חבור. ואם נגע שם טבול יום הכל טמא. אבל החוט היוצא משפת האלפס ולחוץ לא הוי חבור: וכל שנקלף עמו. היינו מה שעולה עם החוט הוי חבור ולא יותר ור'יוסי לקולא. והכי תוכח בתוספתא ואין הלכה כר"י: וכן בקטניות. דינם כדין הביצה: ד אינה נפסלת בטבול יום. דבתר עסה אזלי ולא בתר שאור אע"ג דאסורה לזרי': שהוכשרה במשקה: שלתת החיטין במים: וגלוסה במי פירות. ומי פירות אין מכשירין: ויעשה שגלוסה בהן. אם לא הוכשרה תחלה אינה מקבלת טומאה: פסל את כלה. דמי פירות עושין העסה חבור: לא פסל אלא מקום מגעו. קסבר ר"ע דכיון דמי פירות אין מכשירין ולא מייתי להו לידי טומאה. רואים אותן כאלו אינן ולא פסל אלא מקום מגעו והלכה כר"ע: ה פסל את כלו. שקסבר שאין מכשיר ומחבר: לא פסל אלא מקום מגעו דשאין אינו מחבר וקאי כל קלח וקלח באפי נפשיה: ו שנגע. שהפסד האוכל בפיו לשון מגיע בקדרה: ונפל. האוכל אם לחלוחית הרוק

ר'נחמי אומר בטהור וחכ"א בטמא ושאר כל האוכלים. את שדרכו ליאחז בעלה. (גמ' אוחזין אותו) אותו בעלה. ובקלח אוחזין אותו בקלח: ב ירק של תרומה. וביצה טרופה נתונה על גביו. ונגע טבול יום בביצה. לא פסל אלא הקלח שכנגד יר'יוסי אומ' כל הסדר העליון. אם היה כמין כובע אינה חבור: ג חוט של ביצה. שקרם על דפנות של אלפס. ונגע בו טבול יום. מן השפה ולפנים חבור. מן השפה ולחוץ אינו חבור. ר'יוסי אומר חוט וכל שנקלף עמו. וכן בקטניות שקרמו על שפתה של קדרה: ד עסה שנתחמצ' בשאור של תרומה. אינה נפסלת בטבול יום. ר' יוסי ור"ש פוסלין עסה שהוכשרה במשקה. ונילושה במי פירות. ונגע בהן טבול יום. ר"א בן יהודה איש ברתותא אומר משום רבי יהושע פסל את כלה. ר"ע אומר משמו. לא פסל אלא מקום מגעו: ה טהור שנגע מן האוכל? ונפל על בגדיו. ועל

אם אין מ"ש, בשם הל"ם נר שמעתא סל"ד הו מס הל"ם ז שם הל' עו חמש הל' יו מ מס הל' ה יאמסמ"ל הל' עו

אין הגדול עולה עמו. אם"ה הרי הוא כמוהו וכגמרא דס' העור והרוטב דף קכ"ח מייתי לה בלישנא אחרינא. רמ"א אם אוחז בקטן וגדול עולה עמו הרי הוא כמוהו. ורמי ליה אדר"מ דהתם דמשמע דס"ל אוחז בקטן ואין גדול עולה עמו הרי הוא כמוהו. ואמר ר'יוחנן מוחלפת השיטה. פירש"י כאן בטבול יום החליף ר"מ שיטתו אבל בעלמא ס"ל אוחז בקטן ואין גדול עולה עמו הרי הוא כמוהו. ותמהו התוס' דלגירסת המשנה דטבול יום מאי פריך וכו' ובעיני נראה דגירסתנו שבמשנה לבתר שהחליפה ר'יוחנן היא. ולא הוי כפירו' מוחלפת השט' כמו שמפרש רש"י שהחליף שיטתו כו' שלא צריך להחליף השיטה קאמר. ודר"מ בטבול יום נמי ס"ל אוחז בקטן ואין גדול עולה עמו. הרי הוא כמוהו ומשם ולהלן הוחזקו לגרוס בדברי ר"מ. כמו שהיא הגירסא לפנינו:

ב וביצה טרופה. לשון הר"ב שנתערב החלבון והחלמון יחד. דאם היא שלימה שלא נטרפה. והרי היא דומה (לטבעת) [לכובע כל"ל] שבביצ' שאינה טרופ' ענולה כמין (טבעת) [כובע] אינה חבור. מפני שהיא נשמכת והולכת לכאן ולכאן. הראב"ד בשי' מס' ד' פ"ב דעדיות:

ג חוט של ביצה. ל'הר"ב וביצה זו מתבשלת עם התרומ' שנפסלה בטבול יום. וכן ל'הר"ש כלומר שהתרומה נפסלת בטבול יום ואם נגע בו: רי"א חוט וכל שנקלף עמו. פי' הר"ב ולא יותר ור"י לקולא. והכי מוכח בתוספתא הביאה הר"ש וכך לשונה. רי"א אף מן הספה ולפני' כל שנקלף עמו חבור. וכל שאינו נקלף עמו אינו חבור:

ד שנתחמצה. וכי הא דתנן במשנה ד' פ"ק דחלה הר"ש ועיין לקמן: אינה נפסלת בטבול יום כתב הר"ב דבתר עיסה כו' אע"ג דאסורה לזרי' כדתנן בפ"ב דערלה (משנה ו'). הר"ש: לא פסל אלא מקום מגעו. ולא מבעיא בדמוע דרבנן (כמ"ש בסוף פ"ק דחלה) אלא אפי' בנתחמצה בשאור של תרומה. אע"ג דמדאורייתא טעם כעיקר (כמ"ש הרש"ו בנזיר) מ"מ בתרומה הא לא נגע. והכא לא שייך למתני ואם היה השאור תרומה כדקתני בבי שוס של תרומה במשנה ג' פרק דלעיל עיין מ"ש במשנה מ"ס מ"ח דטהרות:

ה רע"א כו' ובמתני' דלעיל פסק הר"ב כר"ע. וה"ה הכא. דמידי הוא טעמא אלא משו' דהלכה כר"ע מחברו. והוא הדין נמי הכא ובפירוש הרמב"ם כתוב גם כאן דהלכה כמותו:

ו טהור פי' הר"ב לא הוכשר. וכן פי' הרמב"ם ומסייס כבר ידעת (מתס') מכשירין כי סם הרבה משתתפי בלשון טמא וטהור בענין מוכשר ואינו מוכשר ע"כ. אבל הר"ם מפרש למתני' לענין טומאה. וכטהור שאכל בידים מסואבות ולא אמרי' שנטמא לחלוט הרוק שעל האוכל בידיו מסואבו' וטימא הבגדי' והתרומה. שהמשקה הזה לא חשבו ולא מטמא כרבי יהודה דסס"ם דכלי"ע"כ. ואין להקשות דא"כ מ"ל למתני טהורי' ושמאי' דים לפרש טהור הכל וטמא הכל: כל שהוא רוצה למון כו' משמע דתי בענין. ואנו בסיפא כל שאינו רוצה למון. אשת דברוג' למון לחודא סגי. אבל הרתב"ם בפסי"ד מה פ"א העתיק וכל בוי"ו וכן בסיפא ועיין במשנה ב' פ"ב דעוקצין: טמא פי' הרב הוכשר כו' דהא אחשביה. ואי"ת והא מרישא שמעינן לה דטהור שנגע. וי"ל דאי מרישא ה"א שהיה אוכל אם ודבר יבש שאין בו לחלוח אבל זיתי' ותתרי' לא קמ"ל כ"ל מהר"ם: שמשקין של טמא כו' כדתנן בריש תס' מכשירין:

נדה ז' אבסה פ"ם הל' יז

וחכ"א אין טבול יום טמא חכמי' היינו ת"ק אלא טעמא קאמרי. ומצאתי למהר"ם שכתב וז"ל תימה לי חכמי' היינו ת"ק י"ל מסוס דר"מ מייתי ראיה שבוה הלשון קבל שמשקין של טמא מכשירי כו' וט"י נמי שמא הוא. ומהדרי ליה רבנן אדרבה מסס ראיה דידן דלא אמרו אלא משקים של טמא. וט"י לא איקרי טמא סתם ע"כ:

פרקד מפרישין תמנו תרומת מעשר בטהרה. כתב הר"ב ואע"ג דהאי מעשר טבול לתרומת מעשר שבו. לענין שני ושלישי הטבל כחולין וכן לשון הרא"ש. וה"ם לענין שני שעושה שלישי דהא לא משכחת בתרומה רביעי. וא"כ לתאי כ"מ נקט שלישי ולשון הר"ם לגבי טבול יום ושני. ולידים מסואבות דמתני' נקט להו שני ואע"ג דט"י עצמו מני שני הוא: מפני שהוא שלישי. פי' אוכל מעשר ב בפישה או בנחותא. פי' הר"ב כלים שאינם מקבלין טומאה ולא הויא כאיתו כפישה דתנן במשנה ו' פ"ה דאהלות שפירש הר"ב

על גדול מחזיק מ' סאה. דלאו אורחא דמלתא למתני שתקח כלי גדול כל כך לאכלה אחת קטנה. וכן בערוך משמע דהך דהכא לא הויא כתו הויא לתס. ואולי דהיינו גי' הספר בכפישה מצרית. אבל בס"א ל"ג לה וכן בגמ' דנדה ד"ז. והר"ם כתב כלים שאין להם בית קבול כגון נסרים וכ"כ רש"י בנדה. וכתב עוד בתשובת רב האי ראיתי מאמות נסרי' לוחים שמנסרי' הנגרים ומשמן הלוחים ע"כ: ומקפת לשון הר"ב מקרבת לכלי אצלה. וכן ל' הר"ם וכלומר אצל העיסה ולשון הרמב"ם ותפי' הכלי עם העיסה בכלי אחד והוא ענין אחרו ומקפת ועיין לקמן: וקורא והרמב"ם העתיק וקורא הכי איתא במתני' פ' בתר' דנדה: וקורא לה סס. כתב הר"ב ולא חשיב מוקף אא"כ הוי סתוך בשעת קריאת הסס דהסס"ב דחלה משמע דא"ל שיהא מוקף אלא בשעת נטילה מהניא דכתבתי הסס בשתי עיסות אחת טהורה ואחת טמאה דמנים אפילו כבילה באחת ולא חיישי שמא אחר שקראה סס תינע והא ודאי דצריך שלא תהא על הכבילה בשעת קריאת סס דאל"כ הא נגעה. תירץ הר"ם דהתם כגון דאמר בשעת חבורו לאחר שיהא מוסרם ומובדל יהא חלה דהא"ב מוקף הוא.

כיון

הרוק שבו. על בגדיו ועל בכר של תרומה: שהוא הבכר כלומר לא הוכשר לקבל טומאה. ואע"ג דרוק בעלמא מכשיר. שאני הכא דלא אמשביה לרוק ואינו לרצון שהרי נפל על בגדיו. ופשיטא דלא ניחא ליה: כל שהוא רוצה למון לא ברעיונו. אם נתכוין להנות הלחות שבגרעין ונפל הגרעין אם הרוק שבו על בכר של תרומה הוכשר הבכר ברוק שעל גבי הגרעין דהא אחשביה: זיתים נגובין תמרי' יבשות: כל שאינו רוצה למון ברעיונו לא הוחשב המשקה הזה ואינו מכשי': אחד טהור ואחד טבול יום כאלו: ר"מ אומר אלו ואלו. בין רטובות בין יבשות: טמאים בטבל יום. כדמפרש טעמא דמשקין של טמא מכשירי' ומטמאין אפי' שלא לרצון וטבול יום בטמא לדין זה. ורבנן חשבי ליה לט"י כטהור. והלכה כחכמים:

פרקד אוכל מעשר מפרישין מתנו תרומת מעשר בטהרה. דטבול יום וידי שניות הוא מעשר דאשון כחולין הוא חשיב. ואין שני עושה שלישי בחולין. ואע"ג דהאי מעשר טבול לתרומת מעשר שבו. לענין שני ושלישי הטבל כחולין. הלכך כשמפרישין ממנו תרומת מעשר אחר כן הא טהורה: ב וקונה לה חלה. ואינה קורא לה סס דכל זמן שלא קראה לה סס הרי הוא כחולין: בכפישה או בנחותא. כלים שאינן מקבלי' טומאה ואנרכוה רבנן הכי משום הכירא שלא תבע בה שוב. מאחר שקראה לה סס: ומקפת. מקרבת לכלי אצלה: וקורא לה סס. שתצוה לתרו' מן המוקף. ומוקף לשון סתוך כמו מקפין שתי חביות במס' ביצה. ולא חשיב מוקף אא"כ הוי סתוך בשעת קריאת הסס:

מפני

ל"ע מברטנורה טבול יום פרק ב תוספות יום טוב ר"צ

ועל בכר של תרומה (ס"א) טהו' היה אוכל זיתים פצועים: תמרים רטובות. כל שהוא רוצה למון את גרעינתו ונפל על בגדיו. ועל בכר של תרומה טמא. היה אוכל זיתים נגובין ותמרים יבשות. כל שאינו רוצה למון את גרעינתו ונפל על בגדיו. ועל בכר של תרומה טהור. אחד טהור ואחד טבול יום כאלו. ר"מ אומר. אלו ואלו טמאין בטבול יום. שמשקין של טמא מכשיר"ין לרצונו ושל"א לרצונו.

וחכ"א אין טבול יום טמא:

פרקד אוכל מעשר שהוכשר במשק' ונגעו בו טבול יום. או ידים מסואבות. מפרישין ממנו תרומת מעשר בטהרה. מפני שהוא שלישי. והשליישי טהור לחולין: ב האשה שהיא טבולת יום. לשה את העסה. וקוצה לה חלה. ומפרשתה ומנחתה בכפישה מצרית. או בנחותא (ס"א ל"ג) ומקפת וקרא לה שם.

מפני

מפני שהיא שלישי דטבול יום דין שני יש לו: ג לשין בה את העסה לעיל אסמועי' טבול יום בלדם ובכלה אסמועי' טבול יום בכלי דלא תימא בעריבה אסור דלמא אתי לאחלוקי בטמאה: ד לגין כעין כד של עץ ומלאוהו מן החבית שיש בה מעשר טבל היינו מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו: תרומת מעשר מסתחסך כדי שיעריב שהשו של לגין ולא יפסול את התרומה. דאם היתה תרומה חלה מבעוד יום. היתה נפסלת בטבול יום: הרי זה ערוב לא אמר כלום לפי שאינקונה ערוב שלא בשעורה הראויה מבעוד יום. וזה לאינו ראוי עד הערב שמש: נשברה החבית מבעוד יום: הלגין בטבלו שבשעה שהיה ראוי ש קבע תרומה לא היה בעולם הדבר שנעשה תרומה עליו הלגין לא חל עליו שם תרומה והרי הא טבל: נשברה הלגין מבעוד יום: החבית בטבלה שלא חל שם תרומה על הלגין שלא מסתחסך וכלומה שעה לא היה בעולם: ה. מחללים על פירות עם הארץ מחללים מעשר שני על פירות עם הארץ ואין מוסשין שמא הפירות של עם הארץ מעשר הן ונמצא מחלל מעשר במעשר: חזרו לומר אף על המעות של עם הארץ מחללין פירות מעשר שני ואין מוסשין שמא מעות הללו של ע"ה מעות של מעשר שני הן: היוצא בקולר בשלשלת המלך מרגוס ויתנוהו בסוגר (יחזקאל י"ט) ויבאוהו בקולרין. הרי אלו יכתבו ויתנו. ואע"פ שלא אמר תנו ולאי בעי לאימר כתבו ותנו. ואגב בעתותיה לא פסקיה למלתיה: מפרש מן הינסה ליש: בשירת. במדבר מרחת ישמעאלים (בראשית ל"ו) מתרגמי' שירת ערבאי: אף המסוכן חולה הנוטה למות והל' כר"ש שזורי: ן הכדותין עץ גדול מרוך ומלאין מתנקלו מלך ומלך ומקולין נאותן

מפני שהוא שלישי והשלישי טהו' לחולין: ב "עריבה שהיא טבולת יום לשין בה את העסה וקוצין ממנה חלה ומקפת וקורין לה שם מפני שהיא שלישי והג' טהור לחולין: ד "לגין שהוא ט"ו ומלאוהו מן החבית מעש' טבל אם אמר הרי (ס"א) זו תרומת מעשר. משתחשך הרי זה תרומת מעשר אם אמר הרי זה ערוב לא אמר כלום נשברה החבית הלגין בטבלו נשבר הלגין החבית בטבלה: ה בראשונה היו אומרים מחללין על פירו' עם הארץ. חזרו לומר אף על מעותיו "בראשונה היו אומרי' "היוצא בקולר ואמ' כתבו גט (גמ' ותנו) לאשתי הרי או יכתבו ויתנו חזרו לומר 'אף המפרש והיוצא בשיירה"ש שזורי אומר 'אף המסוכן: ן "הכדומין האשקלונים

כיון דאמר בשעת מבורו אע"פ שלא חל עליו שם הלה עד שהפרישתם מתחלה לשם כך וכירו דחלה משמע כפי' הראשון: מפני שהיא שלישי פי' העשה: והשלישי טהור לחולין כתב הר"ב דטבול יום דין שני יש לו לעיל ה"ל לפרש הכי שלא דהך מתני' בגמ' דנדה פ"ק (דף ז') מייתי לה ומפרש עלה דשאני טבול יום ועמ"ש בפרק בתרא דנדה משנה ז' ועוד במסג' ב' פ"ג דחל: ג עריבה כו' כתב הר"ב לעיל אסמועי' ט"ו באדם כו' וכ"כ הר"ם ומהר"ם כתב דלא תימה דבעריבה אסור שמא תשכח ותקרא לה שם בעריבה. דיוקר היא נזכרת בטותפה עלה: מבטומאת הערוב ע"כ: מקפת לפי ל' המשנה ה"ל לתתי' ה"ל ותקיכין: ד אם אמר הרי זו תרומת מעשר כן הגי' בש"א. והרמב"ם העתיק הרי זה ופי' הר"י זה הלגין ולפי זה בתר הכי כתי גרס הרי זה תרומת מעשר: לא אמר כלום דאין מערבין בטבל כיתנן במשנה ב' פ"ג דערלכין: נשברה החבית כלומ' ונפסד המעשר ונאבד מן העולם: ה בראשונה היו אומרי' מחללי' כו' אחר שזכר קלת מעמיו התרומות והמעשרות והחלכות שנתחדשו בה אמר בראשונה וכו' הרמב"ם והר"ב מפרשי' טעם אחר בשוף מתני' דלקמן ונלא ישרו דבריהם בעיני כמו שאוכיח שם בש"ד: מחללין על פירות עם הארץ פי הר"ב מחללין מעשר שני על פירות ע"ה ואין מוסשין שמא הפירות של ע"ה מעשר הן וכו' וכן פי' הרמב"ם ונראה דמיירי בפירות של ע"ה או במעותיו והן בידו דאו ביד ע"ה הרי אין מוסרין לו מעש' שני שלא דדמאי כדתוכח מתני' ג' פ"ג דדמאי ואיכא למידק אמאי בראשונה לא אמרו שלא על הפירות בלבד ולא על המעות. ולפי

הסברא שפי איכא למיחש בפירות שהן של מעשר שני מאי דאיכא למיחש במעות שנמצא לא שייך מעשר שלא ע"י חלול הכר"ם מפ' דמתני' בחבר אים לו מעות של מ"ש פ"ג מי שהיה לו מעות מעשר שני בירושלים ונגרך להם פי' לאוליאם לדברים אחרים ולחברו פירות אומר לחברו הרי המעות האלו מחוללים על פירותיך. גמלא זה אוכל פירותיו בטהרה. כלומר בקדושת מעשר. כדכתיב (דברים כ"ו) לא אכלתי ממנו וגו' בטמא. והלה עושה נרכיו במעות. ולא יאתר כן לע"ה אלא בדמאי. לפי שאין מוסרין מעשר שני של ולאי לעם הארץ. שלא יזלזל בו. אבל בדמאי הקלו. והשתא מתניתין דהכא בכה"ג איירי שמחללין מעות של דמאי על פירות עם הארץ. אבל פירות של דמאי דבגבולין (דפירות מעשר בירושלים אין נפדין). אין מחללין על מעות עם הארץ. דבמעות איישינן שפי דלמא אתא לזלזולי ומסיק להו. ע"כ. ומתוך דברי הרמב"ם שבתבורו פרק ח מהלכות מעשר שני (הלכה י"ג) אפשר שגם הוא מפרש כן. בסמוך למשנה זו דמעשר שני שבגילה הר"ם העתיק מיד לכך דהכא. משמע דאדלעיל מיניה. קאי לומר שמה שבתירו בדמאי לומר כן לע"ה שבתירו כן בין בפירותיו בין במעותיו ולא חשו שמא הן של מעשר. וי"ל נדבריהם דלהכי חשו בראשונה ולא הקירו במעותיו. נפי דבפירות כיון שאין רגילים לזלזל בהם. אלו היו של מעשר היו אומרים כבר הם מעשר ואין לחלל בהם. שאע"פ שמפני הדין דאין מעשר מתחלל במעשר אפשר. לא ידעי דלאו כולי עלמא דיני גמירי. אבל נחשב בעיניהם זה שהוא זלזול במעשר:

בראשונה היו אומרים היוצא בקולר כו' שנוי כפר במשנה ה' פ"ו דנגעים: ו הכדומין האשקלונים כו' שנויה כבר במס' כלים פ"ג משנה ז' ע"ש:

ועל

ועל כלן . כתב הר"ב בתוספת מוכח דאכל הנדמילי דמתני' קאי ר"יהושע מהאשה שהיא טבולת יום ע"כ וכו' . כ"כ הר"ם ומפיים ובהליה קתני בתוספת מלתי' דר"י אמש ועריבה ע"כ ונקשה לי דלתני נמי אאוכל מעש דר"ם דהויא דומי דאשה ועריבה . ודקדקתי בתוספת ס"ב ולא ראיתי שם כי אם אשה בלבד ומו לא מכל מה שנשנ בזה הפ כלל מראשו ועד הכא . אבל נשנה שם הרבה מתש שנשנו בתשניות הפ"ב וס"ג . ולפי ערוך יותר דהאי ועל כלן דהכא לא נשנה אא אהכי דהכ' בתשנה זו . וכמו שהיא שנויה ג"כ בכלי . והתם עיקר . והכא אגב גררה . וכדכתב הרמב"ם שהחזירה בכאן משו דבר חדש שנה (כמו) מאמר הקודם חזרו לומר ע"כ : ז על מנת שתעלה שלו שלו מן כו' . וכן העתיקו הר"ב והר"ם . וכך דרכן של בני אדם לומר לשון שלום על כל ערב שלא תבא והרמב"ם נס"ל מה' תרומות הפתיק שלם שלם מן כו' : ר' יוסי אומ' אף מי שהיה בו דעת להתנו" פי' הר"ב כלו' שהיה בדעתו ומשב בלבו להתנות ושכח ולא התנה וכן פי' הר"ם . אם בלבו היה להתנות אע"פ שלא התנה ע"כ . וקשה לי מאי טעמייהו דרבנן דהא פיו ולבו שוין בעינן כדתנן במשנה מ"פ"ג דתרומות . וכ"ל דהייפו דדייק הר"ב וכתב ושכח ולא התנה דודאי אם היה בלבו בשעה שתורם . דאף רבנן לא פליגי אא כי קא מפלגי בששכח בשעה שתורם וס"ל ר"י דאפ"ה הואיל ובדעתו היה כך קודם לכן אע"פ שעכשיו שכח אזלינן בתר דעתו שהיה לו מעיקרא כשרצה לתרו" . וכתב עוד הר"ם א"נ חכם וכר דעת שיודע שראוי להתנות על כך ע"כ . וזה נראה יותר דאלו היה בדעתו אע"פ ששכח מודו רבנן דאזלינן בתר דעתו דמעיקרא כשרצה לתרום . ורי"א שאפילו לא עלה על דעתו מעולם אלא דאכן ידעינן ביה שהוא חכם וכר דעת שיודע שראוי להתנות כן אע"פ שעל תרומה זו לא עלה בדעתו מעולם . הואיל וכבר ידע שראוי להתנות . לב ב"ד מתנה על כל היודע שיהא כאלו היה כן בלבו עכשיו על תרומה זו . אבל על מי שאינו כר דעת מודה ר"י דאין תנאי ב"ד מועיל לו : סליקא לה מסכת טבול יום

אשה ע"ל סל"ז בגרפי ס"ב פה' תרומות הנ"ים הטולין קז . ניסן סז : כיל ל : פרי' פי"ס מס' מקוואות וס"ו הה' ערכין פ"ג ס"ע פי' מקוה בת"ק ר'

האשקלונים שנשברו ואנקלי שלהם קיים הרי אי טמאין . המעבר והמזרה והמגוב . וכן מסרק של ראש שנטלה א' משיניהן . ועשאן של מתכות הרי אי טמאין . ועל כלן אמר רבי יהושע . דבר חדש חדשו הסופרי' ואין לימה להשיב : ז התורם את הבור . ואמר הרי זו תרומ' ע"מ שתעלה שלום . שלום מן השבר ומן השפיכה אבל לא מן הטומאה . רש"א אף מן הטומאה . נשברה אינה מדמעת . עד היכן תשבר ולא תדמע . כדי שתתגרגל ותגיע לבור . רבי יוסי אומר אף מי שהיה בו דעת להתנות ולא התנה . נשבר אינה מדמעת מפני שהוא תנאי בית דין :

נשלמה מסכת טבול יום

באותן אונקליות גלוחין של מים באויר כדי לגנבם ורמב"ם פי' כמין זיר של ברזל ואונקליות סביבותיו וכו מעלין הכלי' שנפל לבור : האשקלונים שנשברו שאנקלון : המעבר והמזרה והמגוב כלי עשויין לנקות התבואה מן התבן ולהעביר התבן ממקו' למקו' המעבר . יש לו שיניים ודומה ליל של בני אדם . וכו מעבירין התבן ממקו' למקו' . והמזרה . בו זורי' החטין בגורן . לפיכך נקרא מזרה ושיניו מרובות משיני המעבר . והמגוב שיניו מרובו' משיני המזרה וכו בוררי' התבואה אחר שורו אותה במזרה : ועל כלם אמר ר' יהושע וכו' בתוספתא מוכח דאכל הני מילי דמתני' קאי ר' יהושע מהאשה שהיא טבולת יום ע"כ . ותמו' דר' יהושע קאי אכלהו תנא הכא מילי טובא שאין ענינם לכאן : דבר אדם חדשו סופרי' . שאין הדעת נותנת שיהיה הדבר כן : ואין לי מה להשיב תפני מה אמרו כן : ז התורם את הבור של יין או של שמן : ע"מ שתעלה שלו" כשהתנה שלום כתם ולא התנה לענין מה . מסתמא לענין שבר ושפיכה קאמר . שעל זה אדם ירא בשעה שתעלה מן הבור : אבל לא מן הטומאה . לפיכך אם נטמא תרומתו תרומה : אף מן הטומאה . דכשאמר שתעלה שלום . שתעלה בטהרה קאמר ואין הלכה כר"ש : נשברה אינה מדמעת . שלא חל עליה שם תרומה : עד כדי שתתגלגל כל זמן שלא נתרחק מן הבור כל כך דאם תתגלגל תשוב לבור לא עלתה שלו קרינן ביה : שהיה בו דעת להתנות . כלומר שהיה בדעתו ומשב בלבו להתנות ושכח ולא התנה ואין הלכה כר' יוסי :

נשלמה מסכת טבול יום

מס' ידים סידר אחר טבול יום ידי' ות שאר עוקצי' לאחרונ' מהטעם שאכתוב בפתיחת' בס"ד: מס' ידים

פרק א' מי

רביעית . וכן העתיק הר"ב והכי מייתי לה בגמ' דחולין פ"ז ד"ק"ז וכ"ל מרביעית . והכי מייתי לה בטיר פ"ו דף ל"ח ובגיטין פ"ב ד ט"ו . ושם פירש"י מרביעית כלי המחזיק רביעית תלא מים : נותנין לידי . דתנן פ"ב דחגיגה משנה ה' טוטל לידים לחולין ולמעשר ולתרומה . ושתם ידי אינן אא שניו ופוסלין התרומה ולא חולין אאין בהן אליסי . וכדתנן בסוף זבים . אבל משו סרך תרומה תקנו אף לחולין כדי שיהא רגיל בכ"ו ויטלן לתרומה בדאיתא בפ' כל הבשר . ועיין עוד שם בחגיגה : אף לשנים .

מסכת ידים

פרק א' מי (כ"א מרביעית) רביעית נותנין לידים לאחד . אף לשנים . מחצית

פרק א' מי

רביעית . מים שיש בהן שיעור רביעית הלוג . שהוא ביצה ומחצה : נותנים לידי' לא אף לשני' לאחד בעינן מתחלה רביעית : אף לשני' אם היו בו מתחלה רביעית ונטל הראשון ואח"כ הב' אע"ג דלא היו רביעיות גב' ב' . שפיר דמי הואיל ומשירי טהר' אתו . ורמב"ם פי' דדוקא מים שניים הוא

הוא דלא בעינן רביעית לכל אחד ואחד • הואיל וכבר נטהרו ידיו בטבילה ראשונה • אבל במים ראשונים אין פחות מרביעית לכל אחד • ורבותי לא פירשו כן: מחצית לוג לשלשה או לארבע לפוס שיעורא דרביעית לשניים • היה די ברביעית ומחצה לג' אלא כיון דנפיק גברא חיישינן שמא לא ידקדקו יפה ליטול עד הפרק • שכל אחד מתמלא במים מפני חברו • ומיהו אי איכא רביעית ומחצה • ונטל הראשון מהם מלי רביעית • הא ודאי דיועיל רביעית הנשאר לשני האחרוני • דאפי' בתחלה שני לשנים ברביעית • כ"ש השתא דאתו משירי טהרה. וכי לא מהני הכא"מ איכא דלא נשאר לשני האחרוני רביעית: ובלבד שלא יפחות לאחרון שבהן מרביעית • שיהיה בכלי בשעה שהאחרון נוטל את ידיו • רביעית • ואין הלכה כר"י: מוסיפין על השנים ואין מוסיפין על הראשוני • דין ג"י שצריך ליטול ידיו על הפרק • ולאחר שנטל ידיו בשטיפה אחת • אע"ג דידיו טהורות אם קנח אותם במפה"מ אם חוזר וגוגע במים שעל המפה ידיו עמאו ואם נגע בהן בכר של תרומה כשמא ולכך אורחיה דעבי שטים אחרת במי שניי לטהר המים הראשוני שע"ג ידיו והשתא קאמ' דאם נתן המי שניי ולא הגיעו לפרק יכול להוסיף עליה ולשפו מים במקו שלא שפך אם תאמר ויטהרו המים הראשוני שע"ג ידיו. אבל על הראשוני אם לא הגיעו לפרק אינו יכול להוסי' שלא צריך לנגב ידיו ולחזור ולשפוך בכדי אחת מים שיגיעו לפרק: ב בכלי גללי כלי עשויין מגללי הבקר • דלא חשיבי כלי לענין טומאה. לא בלבנו הכלי ולא בשולי המחץ מאו דשברי כלי נעהו ולא במגופת החבית • דלאו להשתתש בתוכה עבידא אלא כשוי לחבית: בחפניו • שלא ימלא חפניו מים ויפשוך ע"י חברו: שלשן ממלאי • מלוי מים חיי לקדש בהן מי חטאת של אפר פרה בכלי בעינן דכתיב (במדבר י"ט) מים חיי' אל כלי • ואין מקדשי • נתינת האפר ע"ג המי: ואין מזיין שטובל האזוב בכלי כדי להזות: לתיך פתיל • שברי כלי חרס שה קיסן למיר פתיל ומוכחין באהל מת אין מלילין על מה שבתוכן: שאין מלילין כמו ואין מלילין • ודוגמתו בפ"ק דבילה שאסר כירה תוכן הוא ופירשו בגמ' ס"ק ואסר כירה תוכן הוא • מיד כלי חרס אם נפל שרץ בתוך כלי חרס נעמא כל מה שבאוירו • חוץ מכלי ומדם שאין מיטמאין מאויר כלי חרס • דכתיב (ויקרא י"א) כל אשר בתוכו יטמא מכל האוכל אשר יאכל • אוכלי' ומשקין מיטמאין מאויר כלי חרס • ואין מדם וכלי' מיטמאין מאויר כלי חרס • שברי כלים נתונים בתנור של חרס ושרץ בתנור • אין השברי' מלילין על האוכלי' שבתוכן: ג שנפסלו משתיית בהמה • כגון מחמת שרחון • אבל שנפסלו מחמת טיט אפי' בקרקע פסולי: בכלים פסולים דלא תקון רבנן נטילה אלא בראויין לשתיית בהמה: בקרקע כשרים • להטביל הידי' דהא מקוה הוא • וכל ניטו מובל בהן ידיו לא כל שכן:

(גמ' וטור וחצי) מחצית לוג • לשלשה או לארבעה • מלוג לחמשה ולעשרה ולמאה • ר' יוסי או' ובלבד שלא יפחו לאחרון שבה' מרביעי' • מוסיפין על השניי' ואין מוסיפין על הראשונים: ב בכל הכלי' נותנין לידי' • אפי' בכלי גללי' בכלי אבנים • בכלי אדמה אין נותנין לידים לא בדפנו' הכלים ולא בשולי המחץ ולא במגופ' החבית ולא יתן לחברו בחפניו מפני' שאין ממלאין ואין מקדשין • ואין מזין מי חטאת • ואין נותנים לידים אלא בכלי ואין מצילין בצמיד פתיל אלא כלים • שאין מצילין מיד כלי חרש אא כלי' ג המי' שנפסלו משתית הבהמה בכלים פסולים • ובקרקעות כשרים • נפל

כתב הר"ב אע"ג דלא הוי רביעית לשני כו' עיין הר"פ דלקמן • הר"מ מפליג בהא בין ידו אחת לב' ידיו • ועיין עוד סס בפי' הר"ב למשנה ג': לשלשה או לארבעה • כתב הר"ב מיהו אי איכא רביעית ומחצה כו' וכי לא מהני הכא כו' וכן הא דקאמר לארבע דמשמע ולא לחמשה שהרי לא נתנו חכמי' שעור רק לשיס שבכלי וכי איכא שעור בו לא חשו חכמי, כמה יגי' לכל אחד. רק שיטול עד הפרק ואי מפרשינן כלה מתניתין במטלין בבת אחת (כי הא דתנן בפרק דלקמן משנה ג') ויחא טפי אבל מדפרשינן בפרק כל הכשר (דף ק"ז טעמא משו' דאתי' משירי טהרה • (משמע דמיירי) במטלין זה אחר זה הר"ש ופירו' עד הפרק בפרק דלקמן משנ"ג: לחמשה לעשרה ולמאה • גוזמא קאמר. כלו' כל זמן שמספיקי' המים לשפוך כל אחד על ידיו ג' פעמים טור ח"מ סי' ק"ס: רי"א ובלבד שלא יפחות לאחרון שבהם • אכולהו פליג • אף בריש לשנים הכי מוכח בגמ' דנזיר ס"ו דף ל"ח: אין מוסיפין על הראשוני' כתב הר"ב דין ג"י כו' ולאחר שנטל ידיו בשטיפה אחת כו' וכשנטלן בפחות מרביעית דאתו משירי טהרה וכדפי' הר"ב בפרק דלקמן מ"ב דשלו נטלן מרביעית המים עלתן שהורי' כת"ק דר"י דר"ש דלקמן וכן מפורש בהדי' בלשון הראשונים אם לא הגיעו יכול ומ"ש הר"ב אבל על הראשונים אם לא הגיעו לפרק אינו יכול להוסיף דכיון דלא טהרו את הידי' כל מה שמוסיף עליהם הרי הוא מוסיף טומאה. הר"ש: ב בכל הכלים נותני' לידי' אפילו בכלי גללי' וכו' וכל הני תנן במס פרה פ"ה ומני להו התם אגב קדוש • והכא תנא להו אגב ידים וקנת קשה דלא תני התם ידים • הר"ש: אלא כלים • והר"ב הוסיף ומדם • ואע"פ שלא נשנה כן וגם בת"כ שהבאתי בשם הרמב"ם במשנה ד' פ"ח דכלים ליתיה. וכן אינו בת"כ שלשינו • אבל פשיטא שאם אין כלים מיטמאין כ"ש מדם: גובקרקעות כשרים • פיר' הר"ב להטביל בהן את הידים • כדתנן בפ"ב דמגילה ולקדש מטבילין • והפרש בין הטבילה והנטילה • כי ג"י תהיה במים שאובין • אלא מתניתה הוא שיסתפקו בכלי (בכח נותן) על הידים • אבל אם הן המים שאובין שנתקבצו במקוה: לא יותר ג"י בהם • וצריך שלא יהיה מראה המים משונה • ותהיה רביעית או יותר לכל אחד • ואמנם טבילת ידים אינה ראויה במים שאובין • אלא במי מקוה משאר המקואות • והוא שיהיה בהם מי שלה • כמו שנתבאר במקואות • פ"ה • הרמב"ם בהקדמתו לנזיר המשנה • והראב"ד

והרא"ש בס"ז מהלכות ברכות (הלכה ה') הסיג עליו במה שססל מים שאובין לטבילת ידים · כיון דכשרים לנעלי קריין כדתנן בריש פ"ק דמקואות : דין קומוס וכו' עיין עליהם בפ"ב דמגילה (משנה ב') · ובפי"ב דשבת [משנה ד'] :

ונשתנו מראיהן פסולים · דבטילת ידים בעינן שלא נשתנו לגרתן דומיא דקידו' ידים ורגלים מן הכיור · והתם מסתברא דילפינן לה מסוס מים יפירא · (שמות ל') ונתת שמה מים לרחצה ורחצו אהרן וכניו מים' ממנו וגו' בנאם אל אהל מועד ירחצו מים ומהכא לייקינן דמים כהויות בעינן שלא נשתנו ב"ר"ס ק"ס בשם הרא"ש : שמעון התימני מתמנא היה · ואית דגרסי התימני הר"ם · אפי' נתכוין כו' פסולים פי' הר"ב בתמיהה וכו' אפי' נתכוין כו' דת"ק סתם דברו ואמר שרה בהן פתו וכו' ואתא אויהו וקא מתמה · וכי אפי' נתכוין כו' · ולשון הרמב"ם ואפי' נתכוין ר"ל (כמו) אם · (או) יהיה על דרך התנוגות כאלו אומר מפלי' בתמיהה כו' ע"כ והר"ם כתב תמיה דשמעינן לת"ק דאמר דוקא שרה בהקפתו דמשמע דנתכוין לשרות הא נפל מידו לתוכן כשרי' כיון דלא נתכוין לשו"ש ייחס בעול · שלא שלא בכוונה נפל מידו הא נתכוין לשרו' כזה ונפל לזה פסולים כיון דהפילו מידו כדי לשרות ואת שמעון התמני למימ אפי' נתכוין וכו' : ה המים שהנחתו' מטביל בהם את הגלוסקין לאחר עריכת הלחם טחין פניו במי · או ביין · פעמי' שמטבילין הגלוסקי' במים · פעמים שטובל ידיו במים וטח בהן פני הגלוסקים · והיינו דתנן הכא דאם הטביל את הגלוסקין במים פסולין לנטילה · דהוי כמו שרה בהן פתו ואם תדיח בהן ידיו · כלומר שטבל ידיו במים · וטח פני הגלוסקין בידיו · בשיין לנטיל · הר"ש · ומסיי' הטו' סי' ק"ס · ובלבד שלא יסתכו תרגיתן :

פרק ב נטל לידו אחת כבר נתבאר בתגיגה (פ"ג משנה ב') כשנטמאת ידו האחת · לא תטמא האחרת (לענין תרומה) · וכן כשנטמאו הידים יתדיר מטהרם אחת אחת · וזה מותר לתרומה · הרמב"ם · כלומר אבל לא לקדש : משטיפה אחת · כתב הר"ב ובידואחת הוא דסגי כו' אלא שתהא אותה שטיפה מרובה כשתים : תוס' פ"ק דחולין דף ק"ו · ות"ש הר"ב אבל לשתי ידיו כו' לא מהני עד שיטול ב' פעמים · עיין מ"ש בזה בסוף מקניתין דלקמן · ומ"ש הר"ב בשם הרמב"ם דנ"מ לענין מים שניים · אי בעי רביעית אי לא · לשטתיה אזיל · דהא דתנן ברפ"ק מי רביעית טתנין לידי' מפרש נמי על מים שניים · כת"ש שם הר"ב בשמו · ומ"ש הר"ב ונאין הלכה כר"מ · עיין מ"ש בזה במקניתין דלקמן : נפל כבר של תרומה · עיין מ"ש בזה בתשנה דלקמן (ד"ה ונפל) : כבר של תרומה · כתב הר"ב היכא דנפל את הראשוני ברביעית · וזה לפי פירושו דבריש אבל לפי הרמב"ם דבריש מלאתי בפי' בגא"י שמפרש · דקאי אמים שניים · שאם נפל כבר של תרומה בלו מים שניים · סובר ת"ק דטיהור כתו במים שניים דעלמא · כמו שנתבאר במשנה דלקמן · וי"ל אמר שאלו מים

"נפל לתוכן דיו · קומוס · וקנקנתום · ונשתנו מראיהן · פסולין · עשה בה מלאכ' · או ששר' בהן פתו · פסולין · שמעון התימני אומר אפי' נתכוין לשרו בזה · ונפ' לשני כשרי : ד הרי' בהם את הכלי' · או שמיחה בהם את המדו' · פסולי' · הדיח בהם כלים מורחי' · או חדשים · כשרים · ר' יוסי פוסל בחדשים : ה המים שהנחתום מטביל בהם את הגלוסקין · פסולים · וכשהוא מדיח את ידו בהן · כשרים · הכל כשרים ליתן ל ד ם · אפי' חרש · שוטה · וקטן · מניח חבית בין ברכיו ונוטל מטה חבית על צדה ונוטל והקוף נוטל לידים · רבי יוסי פוסל בשני אלו :

פרק ב נטל לידו אחת · משטיפה אחת · ידו טהורה · לשני ידיו · משטיפה אחת · ר' מאיר מטמא עד שיטול מרביעית נפל בכר של תרומה · רבי

קומוס · גומ"ל בלע"ז · וקנקנתום : ודר' אולי · ומזכיר בעין זכוכית : עשה בהן מלאכה או ששרה בהן פתו פסולין · משום דבטלן ונשתנו מתורת מים : אפי' נתכוין לשרות בזה · בתמי' · וכי אפי' נתכוין לשרות פתו במקום אחד ונפל במקום אחר יהיו פסולי' · והלא לא נתכוין ולא בטלם · אלא ודאי כשרי' הם · ואין הלכה כר"ש התמני : ר' או שמיחה בהן את המדו' · לחלוחי' שבדבקה בהן ואינו יוצא בדוחק · להכי תני לשון מיחוי כתו מיחוי קרינו דתנן בפסחי' פרק אלו דברי' (דף ס"ח) פוסל בחדשים · דאע"פי שהם נקיים · אין רגילות להשתמש בהם עד שילחוסו תחלה · ואין הלכה כר"י : הגלוסקין · כברו' לחם נקי וטהור : ואם הדיח בהן ידיו · ושח את הגלוסקין בידו : כשרים · המים שבכלי לנטילה · שלא נעשי' מלאכה במים שבכלי אלא במים שלקח בחפניו : מניח חבית בין ברכיו · וברכיו מסייעין לשפוך וסיינו כח גברא ומ"ה לא פליג ר' יוסי בהא : ואתה חבי' על צדה · ואפי' הלך ויסב לו אח"כ · והחבית שופכת מים כל היום כלו · מחמת הטייתו הוא · ואפי' כח גברא : והקוף · היה שמשה מוצ"ל בלע"ז · ויש לה ידי' כידי אדם : נוטל לידי' דכח נותן בעינן · כח אדם לא בעינן : ר"י פוס' בשני אלו בקוף ובמטה חבית על צדה בקוף מסו' דבעינן כח אדם וליכא · ומטה חבית על צדה · לאו כח גברא משום ליה · ואין הלכה כרבי יוסי :

פ"ב נטל ידו אחת משטיפ' (אחת) · (קא קרי שטיפא) אחת כל זמן שלא נטל כי אם פעם אחת עד הסר' · ובידו אחת הוא דסגי בפעם אחת · אע"ג דאין בכלי רביעית אלא דאתי מטירי טהר · אבל לשתי ידיו אע"ג דאתו מטירי טהרה · לא מהני עד (שיטבו) ב' פעמי' · ראשוני' עד הסר' · ושני' עד הפרק · ורמב"ם מפרש משטיפה אחת משפיכה אחת · וכשנוטל שתי ידיו בשפיכה אחת המי' מטמאין בידו אחת · ונמצא רוחץ השניה במים שנטמאו · ולא טהרו ידיו עד שיטול מים שניים מרביעי' אבל כשנוטל ידו אחת בלבד · בשפיכה אחת · נטהרו ידו · וכשנוטל מים שניים לטהר המים שעל ידו · סגי בפחות מרביעית · ואין הלכה כר"מ : נפל כבר של תרומה · היכא דנט' את הראשוני' מרביעי' ונפל עליהם כבר של תרומה · או נגע בכבר של תרומה עם המי' שבידיו קודם שיגבם

ר׳ יוסי מטמ׳: ב נטל את הראשוני׳ למקו׳ אחד ואת השניים למקום (גמ׳ אחד) אחר ונפל ככר של תרומה על הראשונים טמא ועל השניים טהור נטל את הראשוני׳ ואת השניים למקום אחד ונפל ככר של תרומה טמא נטל את הראשוני׳ ונמצא על ידיו קיסם או צרור ידיו טמאות שאין

שינגבם. או קודם שישפוך עליהן מים שניים: טהור דכי היכי דמהני לטהר ידיו מהני נמי לטהר עצמן: ר״י מטמא. דסבר לטהר ידיו מהני אבל אינהו גופייהו טמאים: ב נטל את הראשונים למקום אחד. שנטל את הראשונים בפחות מרביעית. כגון דאתו משירי טהרה. וצריך ליטול את השניי׳ ונטל את הראשוני׳ בזוית זו ושניים בזוית אחרת: ונפל ככר של תרומה. למקום שנפלו ראשונים. טמא הככר. וה״ה אם נגע הככר במים ראשונים שעל ידיו. שהככר טמא: על השניים טהור. דשניים טהורי׳ הן. אבל ראשוני׳ ושניי׳ למקו׳ א׳. ונפל ככר של תרומה על המי׳ טמא. כדקתני סיפא, שאין השניי׳ מטהרי׳ אלא מים שע״ג היד. כלומר הראשוני׳ שעל גבי ידיו השניי׳ מטהרי׳. אבל הראשוני׳ שנפלו לארץ. אין השניי׳ מטהרי׳: ונמצא על ידיו קיסם או צרור. אע״פ שהן רפוין ולא חייצי שהמים באים בהם: ידיו טמאות. אע״פ שנתן בהן את השניי׳. משום דמים שעל הצרור נטמאו מחמת ידיו. ואינהו מי׳ השני׳ מטהרי׳ אלא מים שעל גבי היד. ולא מים שע״ג צרור וקיסם. פ״א ונמצאת על ידיו קיסם או צרור. וכל דבר החוצץ בכ״י. אע״פ שנתן על ידיו מים שניים. טמאות הידים. ולא טהרו מחמת המים שניים. שאין המים השניי׳ מטהרי׳ אלא המים שע״ג היד. לא הידים עצמן:

כל

מים שניים מטמאי׳ ככר של תרומה. כמו מי׳ ראשוני׳ אשר הם תחלה. הואיל ומי׳ ראשוני׳ היו בשטיפה אחת לשני הידים ע״כ: ר״י מטמא. מתוך פי׳ הר״ב במתני׳ דלקמן. מבואר דאין הלכ׳ כמותו וכ״ש להרמב״ם דפלוגתא דסיפא תליה ברישא. וכתב דהלכה כת״ק:

ב נטל את הראשוני׳ למקו׳ א׳. לשון הר״ב שנטל את הראשוני׳ בפחות מרביעית. דאו מרביעית הא ס״ל ת״ק דרבי יוסי דלעיל דהמים עצמן נטהרו ג״כ. ואין הלכה כר״י לגבי ת״ק. אבל מה שסיים הר״ב וכתב כגון דאתו משירי טהרה. קשיא לי דהיינו דוקא לר״מ דמצריך מים שניי׳ אף לדאתו משירי טהר׳ כשנטל שתי ידיו. וכבר כתב הר״ב לעיל דאין הלכה כר״מ. וא״כ למאי הדר הכא. וכתב פי׳ המשני׳ אליביה דלא צריך. אבל אפשר לי לומר דהא דכתב לעיל ואין הל׳ כר״מ. מפירושו של הרמב״ם יצא לו כדרכו בפסקי הלכו׳ ולפי פירושו של הרמב״ם לעיל הוא שכתב כן. אבל לפי פי׳ הראשון שהוא פירושו של הר״ש לא ס״ל דאין הלכה כמותו. והר״ש כתב בל׳ האחד שבגליון. פירושו דליכא מאן דפליג לר״מ. גם בתוס׳ העתיקו דברי ר״מ לפסק הלכה בפ״ח דחולין דף ק״ז. ופירשוהו כפי׳ הר״ש. והלכך אתי שפיר שמפרש הר״ב מתני׳ דהכא אליבא דר״מ. והיינו לפי פי׳ הראשון דלא כפי׳ הרמב״ם ותדע דלפי׳ הרמב״ם אף מה שכתב הר״ב בכאן דמיירי שנטל את הראשוני׳ בפחות מרביעית. נמי ליתא. דלדידיה לא אמר דבפחות מרביעית שני אלא במים שניי׳. כדלעיל: ונפל ככר של תרומה על הראשוני׳ טמא. מדקתני של תרומה ס״ל הרמב״ם דלא הצריכו שניים אלא לתרומה. אבל לחולין אף בראשונה נטהרו הידי׳ וכי נפל עליהן ככר של חולין טהור. ע״כ. והכ״מ פי״א מה׳ מקואות. והב״י ס״ס ק״ס. וכלומר דאלו היו צריכין אף לחולין מים שניי׳. א״כ הראשוני׳ טמאין מחמת הידי׳ והרי הם תחלה ומטמאין אף החולין וכדתנן במשנה ז׳ פ״ח דפרה כל הפוסל את התרומה מטמא את המשקין להיות תחלה. ופי׳ הר״ב לטמא חולין. ע״כ. אבל כל שאר הפוסקי׳ מצריכי׳ אף לחולין מים שניי׳. וקשה לדידהו הא דקתני של תרומה. ונראה בעיני דאע״ג דלא חלקו בין כ״י דלחולין לכ״י דתרומה. הואיל וכ״י דחולין משום סרך תרומה היא. מ״מ לענין טומאה חילקו בה. דבכ״י דתרומה המים נטמאין לתרומה. אבל בשל חולין לא כן הוא. ואע״ג דתנן כל הפוסל את התרומה מטמא את המשקין להיות תחלה. ולחולין הוא כדפי׳ הר״ב. לא שנו אלא במשקי׳ דעלמא. אבל לא במים שנוטלין בהן. דבאותן כיון שבאים לטהר לא נעשו תחלה לחולין כלל. כא והגע עצמך דאף לתרומה כשנטל מרביעית לפירוש הר״ב. טהרו אף הראשוני׳. ולהרמב״ם השניי׳ מיהת טהורים הם. ואמאי נטהרו אלו ואלו הרי הראשוני׳ נטמאו מהידי׳. והשני׳ ג״כ הרי נטמאו מן הראשוני׳. אלא הם אמרו סתם ידים שניות לתרומה ומטמאי׳ המשקי׳ להיות תחלה. והם אמרו שאם נטלן מרביעית להר״ב או כשנטל שניי׳ להרמב״ם. דאף אותן המים עצמן טהורין הן. ואם כך לתרומה. יכולני לומר דלחולין לעולם המים טהורי׳. ועיין לקמן:

פי״א מה׳ מקואות הל׳ ג

מיי׳ שם טוש״ע א״ח סי׳ קס״ב סעי׳ ב וסעי׳ ו

ועל השניי׳ טהור. כתב הר״ב דשניי׳ טהורין הן. ושאלו הראשוני׳ דאחרי שהמי׳ הראשוני׳ מקבלי׳ טומאה מן הידי׳ היאך השניי׳ מטהרי׳ המי׳ שעל הידי׳ ויחזרו הראשוני׳ שהם טמאי׳ ויטמאו את (המים) [הידים] והשני׳ מקבלי׳ עוד טומאה מן הידי׳ ואין להם טהרה לעולם. שהרי אמרו (במתני׳ דלקמן) שמא יצאו המים חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את הידי׳ אלא הראשוני׳ מקבלי׳ טומאה מן המים שחוץ לפרק וחוזרי׳ ומטמאי׳ אותם. ואומר אני כי עקר טומאת הידי׳ שאמרו לא טומאה ממש היא. לא טומאת לכלוך מפני מגע זיעה. או ליחה. או שהרג מאכולת. וגזרו עליהם טומאה מאותו הלכלוך כאלו נגע בטומאה. ועשו אותן שניות לפסול את התרומה במגען. ושלא לאכול בהן חולין (אלא ע״י הדחה. כ״כ בכל בו.) ומה שאמרו הראשוני׳ מטהרי׳. כלומר מורידין מהם הזיעה והלכלוך שעליהן. שתמנו הן טמאין והמים שניי׳ ומדיחין אותם המים שהם מטושטשות עם הזיעה והלכלוך. (ונשארו הידי׳ נקיות. וזהו השניי׳ מטהרי׳ את המי׳ שעל הידי׳. כלומר מדיחי׳ את המטושטשות עם הזיעה ולכלוך (כן כתב בכל בו) שעל הידי׳. כ״כ ב״י סוף סי׳ קס״ב בשם הרא״ד. אלא דלדידיה אף ברביעית צריך שיפסיק. ולא סגי בשטיפה אחת. ואין כן דעת הפוסקי׳. לפיכך נראה בעיני מ״ש לעיל דכיון שהם אמרו דין שתש ידי׳ יסוב אין לשאול על מה שגם הם אמרו בטהרתן. והיאך יבא דין המים שאם נטהרו הידי׳:

שאין

שאין המי' האחרוני' מטהרי' שעל המי' שעל גבי הידי' רשב"ג או' כל שהוא מברייתו המי' טהור: ג' הידים מיטמאות ומיטהרות עד הפרק. ביצד נטל את הראשוני' עד הפרק. ואת השניים חוץ לפרק וחזרו ליד' טהורה. נטל את הראשונים ואת השניים חוץ לפרק וחזרו לידי טמאה. נטל את הראשוני' לידו אחת ונמלך. ונטל את השניים לב' ידיו. טמאות. נטל את הראשוני לב' ידיו ונמלך. ונטל את השניים לידו אחת יד טהור' נטל לידו אחת. ושפשפה בחברתה. טמאה. בראשו או בכותל: טהור' נוטלין ד' וה' זה בצד זה. או זה ע"ג זה. ובלבד

שאין המי' האחרוני' מטהרי' המי' שעל גבי הידי' רשב"ג או' כל שהוא מברייתו המי' טהור: ג' הידים מיטמאות ומיטהרות עד הפרק. ביצד נטל את הראשוני' עד הפרק. ואת השניים חוץ לפרק וחזרו ליד' טהורה. נטל את הראשונים ואת השניים חוץ לפרק וחזרו לידי טמאה. נטל את הראשוני' לידו אחת. ונמלך. ונטל את השניים לב' ידיו. טמאות. נטל את הראשוני לב' ידיו ונמלך. ונטל את השניים לידו אחת יד טהור' נטל לידו אחת. ושפשפה בחברתה. טמאה. בראשו או בכותל: טהור' נוטלין ד' וה' זה בצד זה. או זה ע"ג זה. ובלבד

כל שהוא מברייתו המים טהור כגון יבחושין ויתושים הגדלים במי המים. ואין הל' כרשב"ג: ג חזרו ליד טהורה. דכיון דרבנן לא יצאו מן לפרק. לא נטמאו הסניים בזיזאתן חוץ לפרק אבל כשיצאו ראשוני' וסניי' חוץ לפרק וחזרו ליד. טמאה לפי שנטמאו הסניים דראשוני' שחוץ לפרק שאין הסניי' מטהרי' הראשונים (ריונאיר) שחוץ לפרק. אלא על הפרק בלבד הן מטהרין: נטל הראשונים לידו אחת. שנטל במים ראשונים כל יד ויד בפני עצמה. ואח"כ נירף שתי ידיו לשפוך עליהם מים שניים. ידיו טמאות דכשנירף ידיו נטמאו ידיו בגניעתן זו בזו. דמים שעל גב זו. מטמאים מים שע"ג חברתה. כמו שהיו מטמאים כבר של תרומה ונטמאו הידים מחמת משקין טמאים וכשנטל את השני' לא יטהרו את הראשוני' כיון שנטמאו מחמת מים של חברתה. שלא אדרבא גם השניים נטמאו בהן. ודוקא כשנטל את הראשונים זו לעצמה וזו לעצמה אבל אם נטל את הראשוני' לשתי ידיו כאחת. נחשבות שתי ידים כיד אחת. ואין מיטמאות זו בזו. כך מצאתי פי' משנה זו בפירושי רבותי. ורמב"ם פי' נטל את הראשוני' לידו אחת. שנתן מים ראשוני' ע"ג יד אחת בלבד. ואח"כ נירף שתיהן לשפוך עליהן מים שניים ידיו טמאות. שהמים שניי' מיטמאין באותה יד שלא נטהרה. וחוזרים ומטמאי' יד הטהורה: ושפשפה בחברתה. שלא נטלה. נטמאו המים שעליה מחמת חברתה ולא נטלה. וחוזרים ומטמאין את יד שנטל: בראשו או בכותל. אם שפשפה בראשו או בכותל כדי לנגבה: טהורה. ואם לאחר שפשפחזר ונגע באותן המים שנאו מידו לראש או לכותל. טמאה. שאותן מים טמאים הן. וחוזרי' ומטמאים יד שנגעה בהן. אע"ג דכל כמה דלא שפשף (לא מיטמאים) [מטהרין כל"ל] בשפשוף. כי שפשף וחזר ונגע גרע טפי: נוטלים אדבעה וחמשה זה בצד זה. ואין חוסשים משום אדבעה דברי. משום שמא נטמאו כשנפלו

כל שהוא מברייתו המים טהור כגון יבחושין ויתושים הגדלים במי המים. ואין הל' כרשב"ג: ג חזרו ליד טהורה. דכיון דרבנן לא יצאו מן לפרק. לא נטמאו הסניים בזיזאתן חוץ לפרק אבל כשיצאו ראשוני' וסניי' חוץ לפרק וחזרו ליד. טמאה לפי שנטמאו הסניים דראשוני' שחוץ לפרק שאין הסניי' מטהרי' הראשונים (ריונאיר) שחוץ לפרק. אלא על הפרק בלבד הן מטהרין: נטל הראשונים לידו אחת. שנטל במים ראשונים כל יד ויד בפני עצמה. ואח"כ נירף שתי ידיו לשפוך עליהם מים שניים. ידיו טמאות דכשנירף ידיו נטמאו ידיו בגניעתן זו בזו. דמים שעל גב זו. מטמאים מים שע"ג חברתה. כמו שהיו מטמאים כבר של תרומה ונטמאו הידים מחמת משקין טמאים וכשנטל את השני' לא יטהרו את הראשוני' כיון שנטמאו מחמת מים של חברתה. שלא אדרבא גם השניים נטמאו בהן. ודוקא כשנטל את הראשונים זו לעצמה וזו לעצמה אבל אם נטל את הראשוני' לשתי ידיו כאחת. נחשבות שתי ידים כיד אחת. ואין מיטמאות זו בזו. כך מצאתי פי' משנה זו בפירושי רבותי. ורמב"ם פי' נטל את הראשוני' לידו אחת. שנתן מים ראשוני' ע"ג יד אחת בלבד. ואח"כ נירף שתיהן לשפוך עליהן מים שניים ידיו טמאות. שהמים שניי' מיטמאין באותה יד שלא נטהרה. וחוזרים ומטמאי' יד הטהורה: ושפשפה בחברתה. שלא נטלה. נטמאו המים שעליה מחמת חברתה ולא נטלה. וחוזרים ומטמאין את יד שנטל: בראשו או בכותל. אם שפשפה בראשו או בכותל כדי לנגבה: טהורה. ואם לאחר שפשפחזר ונגע באותן המים שנאו מידו לראש או לכותל. טמאה. שאותן מים טמאים הן. וחוזרי' ומטמאים יד שנגעה בהן. אע"ג דכל כמה דלא שפשף (לא מיטמאים) [מטהרין כל"ל] בשפשוף. כי שפשף וחזר ונגע גרע טפי: נוטלים אדבעה וחמשה זה בצד זה. ואין חוסשים משום אדבעה דברי. משום שמא נטמאו כשנפלו

ג עד הפרק. יש מחלוקת בין הפוסקים. להרי"ף עד הפרק. כל יד על הקנה של זרוע. ולהרא"ש עד מקום חיבור האצבעות לכף יד. ותיהו לגירסת הרי"ף אף להרא"ש בתרומה עד הקנה. והב"י מסיק דאף לאולין ראוי לנהוג כהרי"ף: ביצד נטל את הראשוני' עד הפרק כו' פי' הר"ב דכיון דראשוני' לא יצאו חוץ לפרק. כו' ביאור הענין שאין הידים מטמאים משקים אלא עד הפרק. אבל משקי שנגעו חוץ לפרק טהורין. וכן אין מים שניים מטהרין את הראשונים אלא בעודן בתוך הפרק. אבל נפלו עליהן חוץ לפרק אין מטהרין אותן. וחוץ לפרק דריסת וסיפת. הוא שהיו נתחלתן תוך הפרק. וינאו אח"כ חוץ לפרק. ב"י (ריש) סימן קס"ב: נטל את הראשונים לידו אחת כו' ידיו טמאות. כתב הר"ב כל יד ויד כו' דמים שע"ג זו מטמאין מים שע"ג חברתה. כן לשון הר"ש. והב"י העתיק ל' הרא"ש דמסיים וגם את יד לשתיהן. דהכא לא נטל לשניה כלל. כ"ש דטמאה. וכ"ל דלא קתני לה אלא למתני בהדיה. בראשו או בכותל טהורה: נוטלין ד' וה' זה בצד זה. כתב הר"ב

נטל לידו אחת ושפשפה בחברתה טמאה. הך סיפא אתיא במכ"ש דריסת. נטל את הראשונים לידו אחת. ונמלך ונטל את השניים

ואין

כשנפלו תיך זה ליך זה ושמא יש להם ד' יומים שנפש בהמלאכ' ומשו' שמא לא נטלו מן הכלי. ומשום שמא לא נטלו מקרביעי: ובלבד שירפו ידיה. שלא תהיה שם חציצ': ד' ספק נעשה בהן מלאכה. דמלאכה פוסל. מים לנטילה כדתנן בפ"ק טמאים. פסולי לנטיל. ספק טהור אפי' יש במים שנטל כל הנד ספקו. והיינו ספק ליטהר דפליגי בסיפ' רבנן ור' יוסי. ואין הל' כר"י: ספק ידי ליטמא ולטמא. לקמן באידך בבא מפרש לה: שני ככרי' טמאי' דאוכלי טמאי' מטמאי' את הידי' כדתנן בפ"ג [משנה ב'] כל הפוסל את התרומ' מטמא את הידי' להיות שניות: שני ככריס טהורי' בשל תרומה אייר. שהידי' פוסלו את התרומ': הידי' כמו שהיו והככרי' כמות שהיו. הטמא בטומאתו. והטהור בטהרתו:

פרק ג המכנים ידיו לבית המנוגע ידיו תחלות. פוסל אחד בחולין. דראשון עוש שני בחולין. ומטמא אחד ופוסל א' בתרומה. ומטמא שנים ופוסל א' בקדש: כל המטמא בגדי' בשעת מגעו. כגון זובו של זב. ורוקו. וכל הני דתנן בפ' בתרא דזבי': שהנוגע בהן מטמא בגדי' בשעת מגעו: וכי היאך אפשר להם להיו' תחל. שאין ראוי להיות תחלה אלא הנוגע באב הטומאה נטמא כל גופו. הלכך אין בידי למצוא ידי' תחלה. חוץ מהמכנים ידיו לבי' המנוגע. שאם הכנים ידיו. לא נטמא כלו. והמטמא בגדי' בשע' מגעו. שאע"פ שהוא חשוב אב הטומאה לטמא בגדי' ולעשות ראשון ושני. אינו חשוב אב הטומא' לטמא אדם. אבל מטמא את הידי' שנגעו בו להיות תחלו' ואין הלכה כר"ע: את שנטמא באב הטומאה. כלומר אוכלים וכלים שנטמאו באב הטומאה: מטמאין את הידי'. ולא אוכלים וכלים שנטמאו במשקין. דאין שני עושה שני. והל' חכמי': במה היתה הטומאה. של תנור. באב הטומאה. או במשקה:

ב כל

ובלבד שירפו. שיבואו בהם המי': ד' ספק נעשה בהם מלאכה. ספק לא נעשה בהם מלאכ'. ספק יש בהם כשעור. ספק שאין בהם כשעור. ספק טמאי. ספק טהורין. ספק נטהו' מפני שאמרו ב' ספק הידים. ליטמא. ולטמא. וליטהר. טהור. ר' יוסי. או. ליטהר טמא. ביצד היו ידיו טהורות. ולפניו שני ככרי' טמאי'. ספק נגע ספק לא נגע. היו ידיו טמאו'. ולפניו ב' ככרים טהורים. ספק נגע ספק לא נגע. היו ידיו אחת טמאה ואחת טהורה. ולפניו שני ככרים טהורים. נגע באחד מהם. ספק בטמאה נגע. ספק בטהורה נגע. היו ידיו טהורו' ולפניו שני ככרי'. א' טמא וא' טהור. נגע באחד מהן. ספק בטמ' נגע. ספק בטהו' נגע. היו ידיו א' טמאה וא' טהורה. ולפניו ב' ככרי'. א' טמא וא' טהו'. נגע בשתיהן. ספק טמאה בטמאה. וטהורה בטהורה. הידים כמו שהיו. והככרים כמות שהיו:

פרק ג המכנים ידיו לבית המנוגע ידיו תחלות. דברי ר"ע. וחכ"א ידיו שניות. כל המטמא בגדים בשעת מגעו. מטמא את הידים להיות תחלות. דברי ר"ע. וחכ"א להיות שניו'. אמרו לו לר"ע. היכן מצינו שהידי' תחלה בכל מקום. אמר להם. וכי היאך אפשר להן להיות תחלה. אא"כ נטמא גופו. חוץ מזה האוכלין והכלי' שנטמאו במשקי'. מטמאין את הידים להיות שניות. ד"ה יהושע. וחכ"א את שנטמא באב הטומאה. מטמא את הידים. בולד הטומאה אינו מטמא את הידי'. א"ר (גמ' ס"ח ל"ג) שמעון. ב"ג מעשה באשה אחת שבאת לפני אבא. אמרה לו נכנסו ידי לאויר כלי חרש. אמר לה (גמ' ל"ג) בתי ובמה היתה טומאתה. ולא שמעתי מה אמרה לו. אמרו חכמים מבואר הדבר. את שנטמא באב הטומא'. מטמא את הידי'. בולד הטומאת. אינו מטמא את הידים:

ב כל

ואין חוששין כו' משו' שמ' נטמאו כשנפלו מיד זה ליד זה. לפי שהם כלם במדרג' יד אח' אינו חוש' אות' הרמב"ם ומ"ש הר"ב ומשו' שמא לא נטלו מן מרביעית. דאם היה חצי לוג לה' ואין לפיל בפ"ק מחצי לוג לד ולא להמ"ש. נמצא כשהמים הולך ושופך מים על ידיה: (אם) כשנטלו הג' כשאר עדין בכלי רביעית. מהני נטיל לשני' האחרוני' וספק ידי' טהורו' הר"ש: ד' מפני שאחרו במס' טהרו' פ"ד משנה ז' וי"ל: היו ידיו טהורות ולפניו שני ככריס כו'. וכן הפתיק הרמב"ם בפי"ד מהא"ה. ומשום בנא דידיו א' טמאה וא' טהור'. דהתם צריכה למתני שני ככרי' מש"ה תני בכולהו שני ככריס. אע"ג דבחד נתי ה"מ לאשמועי':

פ"ג המכנים ידיו לבית המנוגע וכל הני דבפר קמן דמטמא' את הידי' לא מי"ח דבר הן. חוץ מכתבי הקדש. כמ"ש במתני' דלק' אבל גזירתן דאפי' ידים הטהורות בודאי. כשנגעו באלו נטמאו. ואלו ידים די"ח דבר בשתים ידי' היא. כמ"ש הר"ב בפ"ק דשבת. והכי מוכחא לה מדברי הרמב"ם פ"ח מה' אבי' הטומאות. וכן חשיב נתי התם סגול ונותר דסוף פסחים. ועוד שלא כשנו במשנ': בל המטמא בגדים כו'. עיין בפירו' הר"ב הר"ם בתרא דזבים. דאדם אינו מטמא להפי פליגי בידים: בשעת מגעו. עיין מ"ש הר"ם בתרא דזבים: וכי היאך אפשר כו' כתב הר"ב שאין ראוי כו'. וז"ל הר"ם כלו' מה שלא מצינו. היינו משו' דלא אפשר. ומ"ש הר"ב שאם הכנים ידיו לבית המנוגע כו'. כדתנן במשנה י' פי"ג דנגעים: את שנטמא באב הטומא' כו' כתב הר"ב ולא אוכלין וכלי' שנטמאו במשקין. וכן ל' הר"ש. ולפי שאין כלים מקבלים טומא' מולד אלא ממשקין. כדתנן בפ"ח דפרה משנה ה'. להכי הוצרך לפר' כן. ואגב נקט אוכלי' אע"פ שאוכלי' מטמאי' בולד. שהרי בהן מונין ראשון ושני. כו' כדתנן במס' טהרות: אמרו

חכמים אמרו

א חיי ר"ן תוס' נדה ת' ופ"ג תוס' ק' מאה טוס"ע ה"ש כ"י קס מתני' יא בנ מתי' כ"ל פה מאר נגות הטומאה הל' יא ר מולין לפ' ז רו מתי' פ"ז מס' אבות הטומאה הל' ב ומס הלכ' ג

מבואר הדבר כו' כלומר איך צריך להסתפק כי כבר מפורש
הדבר היטב. מהר"ם: ב כל הפוסל את התרומה מטמא
את הידים להיות שניות. הא כללא לאו כרבנן דלעיל דאמרי
כולל הטומאה אין מטמא. אלא כרבי יהושע כדקתני דברי רבי
יהושע. הר"ם:

ב"כל הפוסל את התרומה. מטמא את הידים להיו שניות. היד מטמא את חברתה ד"ר יהושע. חב"א אין שני עושה שני. אמר להם והלא כתבי הקדש שניי' מטמאי' את הידים. אמרו לו אין דנין דברי תורה מדברי סופרים. ולא דברי סופרים מדברי תורה. ולא דברי סופרים מדברי סופרים: ג רצועות תפילין עם התפילין. מטמאות את הידים רש"א. רצועות תפילין. אינן מטמאות את הידים: ד גליון שבספר שמלמעלן (ס"ת) ושמלמטן שבתחלה

ב כל הפוסל את התרומה. דסיינו שני לטומאה שהוא פוסל
שליטי בתרומה: היד מטמאה את חברתה. מי שהיתה ידו
לחת טמאה ונגעה בידו האחרת טהורה. נטמאת וחזרו
שתיהן טמאות: והלא כתבי הקדש. שנזרו עליהן להיות שני
לטומאה. ופוסלי' את התרומה.
והן מטמאין את הידים הנוגעת
בהן לעשותן שניות. אלמא שני
עושה שני: ולא דברי סופרים
מדברי סופרים. וטומאת ידים
בכל הטומאות מדברי סופרים
היא. דשלמה תיקן. ערובין.
וידים וכתבי הקדש שמטמאין
את הידים. נמי מדברי סופרים
מי"ח דבר שגזרו ביום. ואין
דנים זו מזו. לומר כשם שמגיעו
בכתבי הקדש ששני עושה שני.
הכי נמי בשאר טומאות יהיה שני
עושה שני. דתנאי דתקון תקון.
מלי דלא תקון לא תקון. ואין

הלכה כר' יהושע: ג רצועות של תפילין מטמאות את הידי'
דכשנזרו על הידי' הבאות מתמת ספר שפוסלות את התרומה.
גזרו נמי על הידים שנגעו ברצועות של תפילין. רבי שמעון
אומר כך. ואין הלכה כר"ש: ד שמלמעלן ושמלמטן. שצריך
שיגיע שמו בלא כתיבה. למעלה מן הדף ב' אצבעות
ולמטה טפח: שבתחלה

ב"כל הפוסל את התרומה. מטמא את הידים להיו שניות. היד מטמא את חברתה ד"ר יהושע. חב"א אין שני עושה שני. אמר להם והלא כתבי הקדש שניי' מטמאי' את הידים. אמרו לו אין דנין דברי תורה מדברי סופרים. ולא דברי סופרים מדברי תורה. ולא דברי סופרים מדברי סופרים: ג רצועות תפילין עם התפילין. מטמאות את הידים רש"א. רצועות תפילין. אינן מטמאות את הידים: ד גליון שבספר שמלמעלן (ס"ת) ושמלמטן שבתחלה

מטמאים את הידי' ובסמוך פי' הר"ב שהן מי"ח דבר. וכ"כ הרמב"ם. ואע"ג דלא מנאום בי"ח דבר בפ"ק דשבת ואף בסוף
הרמב"ם כתב בתנאי' דלק'. דכדי להעתיד הגזירה של הספר שיפסל התרומה בהיות מי"ח דבר. גזרו נמי גזירה זו שכתבי הקדש אכל
ימאו הידים. והיא שבפרקין. ע"כ. כלו' וכולה חדא גזירה היא. וכן נראה ב"כ מלשון הר"ב בספט"ו דכלי'. דגזירה דסברי'
פוסלים הידי'. נמשכת לגזרה של הספרי' פוסלי' את התרומה. ואח"כ אכתי אמאי לא פי' הר"ב כן בי"ח דבר. י"ל כמ"ש עוד
הרמב"ם. וז"ל ואחר הגזרה הזאת גזרו גזירה יותר כוללת ממנה (מספיק עכ) העניין הזה כלו. והיא שכל הידים שניות פוסלות את
התרומה. בין נגעו בספר. בין לא נגעו. וזאת היא המטמאת בי"ח דבר. כמו שבארנו בסוף זבים. וכן באר הגמ' (דשבת דף י"ד).
ע"כ. אבל קשה דאכתי למנו לידים הבאים מתחת ספר. דהא כ"מ להיכא דידו טהורות בודאי. דהיינו מיד לאחר נטילה ולא
הסיח דעתו. וכי הכהו דלעיל כמ"ש בר"פ. וכ"כ התו' (שם) דאפילו נגע בתוך נטילה גזרו עליה. אלא אלקו ע"כ ולשון
הרמב"ם בפ"ט מה' אבות הטומאת (הלכה ה') בראשונה היו מניחים בכרוכות של תרומה בלא הספרים ותו' לפיכך גזרו שכל
תרומה שתגע באחד מכתבי הקדש וכו' ולא עוד אלא מי שהיו ידיו טהורות ונגע באחד מכתבי הקדש נעשו ידיו שניות וכו' ומשמע
נמי דגזרה זו ד' ידים הבאים מתחת ספר. דאפי' טהורות ודאי היא. ואע"פ שלפי זה ה"ל להרמב"ם לכתוב גזרתן זו בפ"ח גבי
סגהו דקא חשיב התם וכן אלו שבפרקין. כמ"ש בראש הפרק ועוד דומיהן. אבל י"ל שרצה להסתיכה לגזירת ספר לתרומה.
למינה גזרו גם לידים. כמ"ש בפי' המשנה. ונהגלא עכשיו דהדרא קושין לדוכתא. דה"ל למנותה בי"ח דבר. כיון דכ"מ בין גזירה
דשתם ידי' לגזירה זו דידי' הבאי' מתחת ספר. אע"ג דל"ק דא"כ הוו להו טפי מי"ח דבר. דבהא מיהת י"ל דזו עם ספר לתרומה חדא
גזירה היא אבל מ"מ היה להר"ב והרמב"ם לפר' כך במס' שבת פ"ק. גם בסוף זבים. וע"ע: ולא. ד"ס תד"ס. ל' הר"ב
וטומאת ידי' בכל הטומאות תד"ס היא דשלמה תיקן ערובין וידים. וכ"כ הרמב"ם. ואע"ג דידי' נמי מי"ח דבר. כת"ס הר"ב
והרמב"ם בסוף זבים. ובפ"ק דשבת. סיינו לתרומה. אבל לקדש שלמה גזר. כדאית' בגמרא פ"ק דשבת דף ט"ו. אע"ג דלהר"ב
ג תפילין פי' ברש"ד דמנחות: ד גליון מלשון קח לך גליון גדול וכתוב עליו. דיסעיה (עח) וכן כל החלק שלא נכתב עליו
אע"פ שהקלף בעצמו כלו כתוב. נקרא אותו החלק הכלי כתיבה בשם גליון: שבלמעלן ושבלמטן וכו' ליכא לאיתי'
דלכבי מסר' ואזיל לכל הני לאסוקי שבין הדברים שהרי הרמב"ם כתב בפירושו ובין הדפין. והכי תניא בפי"ו דשבת דף קי"ו שבין
פרשה לפרשה שבין דף לדף. אלא כ"ל דה"ק שעדיין מלמעלן ומלמטן. כו' ונאסוקי בשאינן מחוברין וכדתשמע התם בשבת. וכ"כ
הרמב"ם בפ"ט מהא"ס (הלכה ו') והשתא נקט קצתן. וה"ה לאיזה:

ונסוף

בתחלה ובסוף. בתחלת הספר צריך שיניח מקום כדי לגלול כל הספר. כלומר כשיעור היקף של כל הספר שהספר מסופו לתחלתו הוא נגלל. דומיא דתזווה. דכורכים אותו מאחד כלפי שמע. ובסופו. כדי לגלול עמוד. ודוקא בשאין שם אלא תורה לבדה צריך לעשו' כן אבל המדביק תורה לנביאים וכתובים ביסד. צריך כדי לגלול כל הספר בסופו. וכדי לגלול עמוד בתחלתו שאם הוא גוללו לתחלתו. נמצא תורה מבחוץ. ונביאי הוא שמעש תורה שומר לנביאים וכתובים. ובהכי מיירי הא דאמרינן בפ"ט דבבא בתרא. ועושה לו כדי לגו' עמוד בתחלתו. וכדי היקף כל הספר בסופו: ה. בפרשת ויהי בנסוע הארון. לפי שאותה פרש' היא הסובה בספר בפני עצמו. וכך אמרו במדר' תנבה עמודי' שבעה (משלי ט') אלו ז ספרי תורות. שספר וידבר נחל' לשלש' חלקי' וד' ספרי' אחרו' הרי ז': מגילה שכתו' בה כלומר יריע' של ס"ת. כיון שנכתב בה שמונים וחמשה אותיו' נתקדשה ומטמא' את הידי': קהלת אינו מטמא את הידים. מפני שחכמתו של שלמ' היא. ולא ברוח הקדש נאמרה: כדברי בן עזאי כך נחלקו וכן גמרו. וכן הלכה:

פרק ד בן ביום. אפרקין דלעיל קאי. אמלתיה דר"ש בן עזאי. דמיירי ביום שהוסיפו את ר' אלעזר בן עזריה בישיבה. וכל מקום שנאמר במשנה בו ביום. על אותו היום נאמר. נמנו עמדו למניין לדע' מנין המטמאים. ומנין המטהרי. וגמרו הדין על פי הרוב: עריב' הרגלי. עריב' עשויה לרחיצת הרגלי: שנסדקה. סמוך לשולי. ואינה מחזקת מים כדי רחיצת רגלו אחת טמאה מדר'. דעריבה קוד' שנסדקה נמי היו רגילי' ליטב בה. והיתה משמשת ישיבה עם מלאכתה: שרבי

שבתחלה. ושבסוף. מטמא את הידים. ר"י או' שבסוף. אינו מטמא. עד שיעשה לו עמו': **ה** ספר שנמחק. ונשתייר בו פ"ה אותיות. בפרשת ויהי בנסוע הארון. מטמא את הידי' מגילה. שכתוב בה פ"ה אותיות. בפרש' ויהי בנסוע הארון מטמא את הידים כל כתבי הקדש. מטמאין את הידים שיר השירים וקהלת. מטמאין את הידים. רבי יהודה אומר שיר השירים מטמא את הידים. וקהלת מחלוק'. ר"י או' קהלת אינה מטמא הידים. ושיר השירים מחלוקת. ר"ש אומר קהלת מקולי ב"ש. ומחומרי ב"הי. אר"ש ב"ע מקובל אני מפי ע"ב זקן. ביום שהושיבו את ר' אליעזר בן עזריה בישיבה. ששיר השירים. וקהלת מטמאים את הידים. א"ר עקיבא. חס ושלו' לא נחל' אדם מישרא' על שיר השירי' שלא תטמא את הידי' שאין כל העולם כלו כדאי ביו' שניתן בו שיר השירים לישראל. שכל הכתובים קדש. ושיר השירים קדש קדשים. ואם נחלקו לא נחלקו אא על קהל'. א"ר יוחנן בן יהושע. בן חמיו של ר' עקיבא. כדברי ב"ע. כך נחלקו. וכן גמרו:

פרק ד בן ביום נמנו וגמרו. על עריבת הרגלים שהוא מב' לוגין: ועד ט' קבין שנסדק'. שהיא טמאה מדרס. שרבי

ובסוף. מה שכתב הר"ב דאמרינן בפ"ק דב"ב. בדף י"ג: עד שיעשה לו עמוד. כי אסר יאמר בסוף. כל זמן שלא יעשה לו עמוד שיגלל עליו הספר. ותכלול אותו קדושת הספר. עדין הוא חול. לפי שאפשר שיתחוך. הרמב"ם:

ה בפרשת ויהי בנסוע. פירש הר"ב לפי כו' ואמרו במדר' כו' גם' ערוכה היא בפ' כל כתבי דף קי"ו וכו' דלא כרשב"ג דהת' דס"ל דאין זו מקומה. כמו שהזכרתי מחלוקת במשנה ל' פ"ס דאבות: רבי יהודה או' כו' ר' יוסי או' כו' מייתי לה בגמ' פ"ק דמגילי דף ז'. והתם קתני למלתיה דר"י דהכא בשם ר"י ומלתיה דר' יוסי דהכא קתני התם בשם ר"מ. כ"כ הר"ש. ומהר"ם כתב דגרא' לו דהתם לקדש. והכא לתרומה: מפי ע"ב זקן. ה"ג והכי איתא' נמי בפ' דלק' מסנה ב'. והיא שנויה במשנה ג' פ"ק דזבחים. ושם פי' הר"ב: כדברי בן עזאי כך נחלקו וכן גמרו. דמדבן עזאי בחדא מתתא מחתינהו לשיר השירים וקהלת. ס"מ שקבלתו היתה שבשביהן היתה מחלוקת. אלא שנמנו וגמרו בשניהם שיטמאו את הידים. והיינו שעל דברי בן עזאי. שנה רבינו הקדו' לדברי ר"ע. שאמר מ"ו לא נחלק אדם מישראל על שיר השירי' כו' ואלו גם לבן עזאי לא נחלקו על שיר השירים. היה לו לרבינו הקדוש לסדר דברי ר"ע. קודם לדברי ב"ע. שא דלדברי ב"ע נמי היתה מחלוק' בשיר השירים כמו בקהלת. וחלק עליו ר"ע בשיר השירי'. והמיד ר' יוחנן בן יהוסע שכדברי בן עזאי כן הוא. בין לענין המחלוק' בין לענין הגמר:

פרק ד טמאה מדרס. לר"ב דעריבה קוד' שנסדקה נמי היו רגילי' ליטב בה. והיתה משמשת ישיבה עם מלאכתה. וזה דבר תמיה שא"כ גם קוד' שנסדק' תהא טמאה מדרס. שכן תיבה שפתחה מלא טמאה מדרס. שמשתש' ישיבה עם מלאכתה. כדתנן במס' ט' כי"ט דכלי' וכפ"ך דכלי' מ"ב מפרש הר"ב דעריבה זו שנשנסדקה אינה ראויה אלא לשביב' וכשלא נסדקה א"ל עמוד ונעשה מלאכתו. ופר"ש כתב וז"ל טמאה מדרס. בפ"כ מרבה לה מדכתיב כל כלי. וממעט כפה סאה. מדכתיב אשר ישב (והעתיקה הר"ב במשנה ג' פ"ך דכלים) והדר קאמר מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו. אמר אלו שמשתש' ישיבה עם מלאכתן. ומוצא אני את אלו שאין משמשין ישיבה עם מלאכתן. כלומר דעריבה קודם שנסדקה נמי רגילים ליטב עליה וכפ' עשרים דכלים (במשנה ב') פירשתי שרגילים ללוש בה. וכשנסדקה נמי חזייה לליטה. שהעשה סותמת הסדק. ואין המים יוצאין. ע"כ. מבואר מדברי דברמשונה הוא סבור.

דעריבה

א מיי' פ"ט מה' נזר מנות הטומאה הל' ו' בשם הלכה סו ג שם הלכה ר מגילה ז ע"ב ה כלים פ"כ פ"ג מיי' שם מה' כלים הל"ז

דעריבה זו מכי נסדקה · לא חזיא לשום מלאכה · והוקשה לו לשון הברייתא שמשמשים ישיבה עם מלאכתן · וזו איננה ראויה למלאכה כלל · ומש"ה הוצרך לפרש דהא דקאמר שמשמשי ישיבה עם מלאכתן היינו קודם שנסדקה · ועל כרחינו צריכין אנו לומר דלא שייו משמשי ישיבה עם מלאכתן · כלומר בשעת מלאכה · דא"כ אף קודם שנסדקה תהא טמאה מדרס · אלא ה"ק שאע"פ שהיא נעשית למלאכה · מ"מ זה היו רגילים ג"כ ליסב עליה · אלא שאין ימולי לעשות בה מלאכה כשיושבים עליה · וצריכין שיאמרו לו עמוד ונעשה מלאכתנו · ועיקרה ודאי למלאכה נעשה · ולפי קוד שנסדק איננה טמאה מדרס · אבל אחר שנסדקה ואינה ראויה למלאכה · אמאי שנשארת ליסיב כמו שהיא · ג"כ מאן מקול שנסדק · דחזיא ליסיבה נמי · ולפיכך כשאין ראוי עוד למלאכה נשאר ליסיב וטמא מדרס · ומיהו משמשת ישיבה עם מלאכתן דגבי תיבה שפתח מגל · היינו בשעת מלאכה ראוי ליסב עליה ג"כ · ואין אומרים לו עמוד ונעשה מלאכתינו · ולפיכך לעולם טמאה מדרס · כך צריכין לפר' לדברי הר"ם הראשונים · והן הנה דברי הר"ב דהכא · אבל הוא פי' רחוק · שבברייתא הסיא דת"כ שנאו בהדדי · תיבה שפתחה מגלה · ופריבה זו שנסדקה · וכת"ם הר"ב בפ"ב דכלי משב ג' · ואחרוייהו מסיק מרבה אני את אלו שמשמשי ישיבה עם מלאכתן וצריך אתה לומר דלגדלין קאמר · והא כדאיתא · והא כדאיתא ולכך הדר ביה הר"ם מהא · וכתב דבפ"ד דכלים פי' בענין אחר · דאף אחר שנסדקה חזיא לליסב · אבל איומקפידין עוד על מלאכתן ומשמשת ישיבה עם המלאכה · דהיינו שאין אומרים לו עמוד · וכן מפורש בדבריו שם · שכתב קוד שנסדקה א"ל עמוד כו' · אבל כשנסדקה משמשת ישיבה עם מלאכתן · ומ"מ קלת דחוק ג"כ · דעם מלאכתן דתיבה · היינו שעושין בה מלאכה · ובאותה שעה הוא יכול ליסב עליה ואלו דעריבה אין נראה שלשין בה והוא יושב עליה אלא שעושין בה ישיבה ומלאכה · ואין הישיבה נדחית מפני המלאכה · שאין אומרים לו עמוד כו' והר"ב כתב שם בכלים פ"ב · שכשנסדקה איננה ראויה אלא לשיבה · ולשון הרמב"ם שם איננה ראויה ללוש בה · וראויה לכתתה וליסב עליה כו' · ולפי כ"ל שכל מה שנדחק הר"ם הוא אלא לורך · דאמאי דהוקשה לו ליסגא דמשמשת ישיבה עם מלאכתן · מעיקרא לאו קושיא הוא דמשו' תיבה שפתחה מגלה · אינטריך למתני הכי · דודאי דסיא ראויה למלאכה · וא"כ מן הדין היה לנו להוציא מדין מדרס · לכך אמר שמשמש ישיבה עם מלאכתן · והא ודאי דמכ"ם הערייבה שאין לה מלאכה כלל אלא ישיבה בלבד · שבדין אנו מרבי אותה לטומאת מדרס · וזו היא דעת הרמב"ם · וכפירוש הר"ב דכלים · והוא עיקר · ולא כפירושו דהכא כ"ל · שר"ע אומר כו' ושמ' מתני' דכלי' דלא כר"ע הר"ם · ב בכל הזבחים כו' ברפ"ק דמסכת זבחים שנויה זו הברא · והבנא שאמריה אחר ר"ם בן עזאי שם במשנה ג' · ג עמון ומואב מה הן בשביעית לשון הרמב"ם ראוי להוציא הת"ומה והמעשר בפ"ל · (מהרלות הסמוכים לא"י והם מלרי' ועמון ומואב ובכל וכל זה) מדרבנן כמו שכתבתי במקומות המוספתא ע"כ: גזר ר"ט מעשר עני כדמסיק טעמא שיהיו עניי ישראל נסתבי' עליה ובדין הוא דאמר' תרומה גדולה לא נתקן · אלא יהא הכל מ"ע · אלא שלא רצו להלק כל כך מעשר דהגיגה דף ג' (ד"ה עמון): שאתה מחמיר · לפי שמ"ש קדש · שר' עקיב'אי' · עריב' הרגלי' : כשמה: ב כו ביום אמרו א כל הזבחי' ש.זבחו שלא לשמן בשרי' · יא שלא עלו לבעלי' לשו' חובה חוץ מן הפסח זמן החטאת · הפס' בזמנו · והחטא' בכל זמן · רא"א אף האשם · הפסח בזמנו · והחטאת והאשם בכל זמן · ב א"ר שמעון ב"ע מקובלני מפי שבעי' ושני' זקן · ביו' שהושיבו אתר"א בן עזריה בישיבה · שכל הזבחים הנאכלין · שנזבחו שלא לשמן כשרים · אא שלא עלו לבעלים לשם חובה · חוץ מן הפס' ומן החטאת · לא הוסיף בן עזאי אלא העול' ולא הודו לו חכמים: ג כו ביום אמרו · עמון ומואב מה הן בשביעית · גזר ר' טרפון מעש' עני · וגזר ר"א בן עזריה · מעשר שני אמר רבי ישמעאל · אעור בן עזריה עליך ראיה ללמ' שאתה מחמיר · שכל המחמיר עליו ראיה ללמד · אמר לו ר"א בן עזרי' · ישמע אחי · אני לא שניתי מסדר השנים · טרפון אחי שינה · ועליו ראיה ללמד · השיב ר"ט מצרים ח"ל · עמון ומואב ח"ל · מה מצרים מעשר עני בשביעית · אף עמון ומואב מעשר עני בשביעית · השיב ר"א בן עזריה · בבל ח"ל · עמון ומואב ח"ל · מה בבל מעשר שני בשביעית · אף עמון ומואב מעשר שני בשביעית · אמר ר"ט · מצרים שהיא קרובה עשאוה מעשר עני · שיהיו עניי ישראל נסמכים עליה בשביעית · אף עמון ומואב שהן קרובים · נעשים מעשר עני · שיהיו שניי ישראל נסמכים עליהם בשביעית · אמר לו ר"א בן עזריה הריאתה כמהנן ממון: ואין אתה אלא כמפסיד נפשות · קובע אתה את השמים · מלהוריד טל ומטר שנאמר

סר"ע · היה חולק ואומר עריבת הרגלי' כשמ' כלו' · כשהה כן היא שאין שם מדרס עליה · ואין הלכה כר"ע: ב כל הזבחי' שנזבחו שלא לשמן כשרי · משנה זו בתחל' מס' זבחי' היא שנויה ושם פרשנוה: ג עמון ומואב מה הן בשביעית · אין זה עמון ומואב שטהרו בסיחון · שהיא נחל' ראובן וגד · דההי' ארץ ישראל היא ואפי' אם תמני לוח' שלא כבשו' עולי בבל · על כרחך שביעית נוהג' בה · דהא תנן במס' שביעי' · פרק הפג"ג · ארצו לביעו' יהודה ועבר הירדן והגליל · ועבר הירדן היא ארץ סיחון שלא בשאר ארץ עמון ומואב · שלא טהרו בסיחון ולא כבשו' מעול איירי · אלא מדמייתי עלה מבבל ומתגרי: לא שניתי מסדר השנים · שלעולם אחר השנה של מעשר עני מביאין מעשר שני · והרי בשיטת תמש' עני · לפיכך ראוי בשביעי' מ' מעשר שני: המעשר

בשביעית · אף עמון ומואב מעשר עני בשביעית · השיב ר"א בן עזריה · בבל ח"ל · עמון ומואב ח"ל · מה בבל מעשר שני בשביעית · אף עמון ומואב מעשר שני בשביעית · אמר ר"ט · מצרים שהיא קרובה עשאוה מעשר עני · שיהיו עניי ישראל נסמכים עליה בשביעית · אף עמון ומואב שהן קרובים · נעשים מעשר עני · שיהיו שניי ישראל נסמכים עליהם בשביעית · אמר לו ר"א בן עזריה הריאתה כמהנן ממון: ואין אתה אלא כמפסיד נפשות · קובע אתה את השמים · מלהוריד טל ומטר שנאמר

ומעשר

המעשר והתרומה. ועל כרחך המעשר האמור כאן מעשר שני הוא דומיא דתרומה שהיא קדש ולא מעשר עני שהוא חול גמור ואין לדמות מעשר שני מפני עניים: כתשיב על דברי טרפון. לשייע לו: אבל לא לענין דבריו: כלומר ולא מטעמיה: מצרים מעשה חדש. שהזקנים שהיו אחר עזרא תקנו להפרים מעשר במצרים: ובבל מעשה ישן. תקנת נביאי שהיו קוד' חרבן הבי' ואשכח הדבר דשמא לא היה צורך עניי' באותה שעה: מעשה נביאים ועל פי נבואה עשו הוראת שעה. ואין למדים ממנה: הלכה למשה מסיני. ללו דוקא דאין זה מן התורה אלא כאלו היא הלכה למשה מסיני מיהו בתוספ' משמע דהל"מ ממש קאמר: ד' שנאמר ואסיר גבולת עמים. שהיה מגלה בני עיר זו. ומושיבן בעיר אחרת ומגלה בני עיר אחרת ומושיבן בעיר זו: ושבתי את שבות עמי ישראל ועדין לא שבו אלו לא שבו כך אלו לא שבו: והתירוהו לבא בקהל. דכיון דמשבעים נכרים אין אסור לבא בקהל אלא עמוני ומואבי עד עולם. ומצרי ואדומי דור ראשון ושני. השתא שאין אלו הנכרים ידועות שבבר נתבלבלו ונתערבו בין שאר שבטי: אמרינן כל דפרים מרובה פריס. וכל המתגייר מותר לבא בקהל מיד: ה תרגום שבתבו עברית. תרגו שבלבל ועזרא וכגון כדבא תימרון להון שבירמי' (י') אם כתבו בלשון הקדש. וכן דברי הנביא הנאמרים בלשון הקדש שכתבן תרגו' אין מטמאים אתיהידים: כתב עברי. הכתב שבא מעבר הנהר

כותבים

שנאמ' (מלאכי ג) היקבע אדם אלהים כי אתם קובעי' אותי ואמרתם במה קבענוך המעש' והתרומה. א"ר יהושע הדיני במשיב על טרפון אחי אבל לא לענין דבריו. מצרים מעשה חדש. ובבל מעשה ישן והגדון שלפנינו מעשה חדש ידון מעשה חדש ממעשה חדש יוא ידון מעשה חדש ממעש' ישן מצרים מעשה זקני' ובבל מעשה נביאי' והגדון שלפנינו. מעשה זקנים. ידון מעשה זקנים ממעשה זקנים ואל ידון מעשה זקנים. ממעשה נביאים ונמנו וגמרו עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית. ובשבא רבי יוסי בן דורמסקי' אצל ר"א (ס"ח) בלוד אמר לו מה חדוש היה לכם בבית המדרש היום אמר לו "נמנו וגמרו עמון ומואב מעשרים מעשר עני בשביעית בכהר' (ס"ח) אליעזר ואמר (תליס כה) סודה' ליראיו וברית להודיעם. צא ואמור להם אל תחושו למענכם מקובל אני מרבן יוחנן בן זכאי ששמע מרבו ורבו מרבו עד הלכה למשה מסיני שעמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית: ד' בו ביום בא יהודה גר עמוני ועמד לפניהן בבית המדרש אמר להם מה אני לבא בקהל אמר לו ר"ג אסור אתה אמ' לו ר' יהושע "מותר אתה א"ל ר"ג. הכתוב (ס"ח) אומר (דברים כג) לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי וגו'. אמר לו רבי יהושע וכי עמונים ומואבים במקומן הן בבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל האומות שנא' (ישעיה י) ואסיר גבולת עמים. ועתידותיהם שוסתי ואוריד כביר יושבים. א"ל ר"ג הכתוב אומ' (ירמיה מט) ואחרי כן אשיב את שבות בני עמון ובבר חזרו א"ל ר' יהושע הכתו' אומר (עמוס ט) ושבתי את שבות עמי ישראל ויהודה ועדין לא שבו והתירוהו לבא בקהל: ה "תרגום שבעזרא ושבדניאל מטמא את הידים תרגום שכתבו עברית ועברית שבתבו תרגום וכתב עברי אינו מטמא את הידים

ובשבא ר"י בן דורמסקית: שנאמר היקבע אדם אלהים וגו' וסוף הפסוק הביאו את כל המעשר אל בית האוצר וגו' אם לא אפתח לכם ארובות השמים. והריקותי לכם ברכה עד בלי די: אצל ר"א בלוד. שר"א לא היה אצל המנין מפני המחלוקת שע"י כן ברכוהו כמ"ש הר"ב במשנה ו' פ"ה דכלי. כ"כ הרמב"ם: אל תאוסו למנוכי. אל יהו לכם סוס חשש וגימנוס. במה שמיניתם ותיקנתם. שהרי הסכמת להלכה. רש"י פ"ק דחגיגה דף ג': הלכה למשה מסיני. כתב הר"ב לא דוקא כו' מיהו בתוספתא משמע דהל"מ ממש קאמ' וכ"כ הר"ש והא דקאמי והגדון שלפנינו מעשה זקני' היינו מקמי דידעי לעדותו של ר"א והכ"מ בפ"ו מהלכות מתנו' עניי' הלכה ה') תמה על הרמב"ם שכתב הל"מ מהא דקאמי מעשה זקני. ול"נ דלא מכרעא כלל: ד' א"ל ר"ג הכתוב אומר לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' וגו' ותמיהה בעיני. מאי ס"ד דר"ג. וכי לא ידע ר' יהושע מה שכתיב בתורה (עמ"ס בסס הבוס' במשנה ו' פ"ק דזבחים). אף יהודה הגר עלמו. מבתמא הוא ודחק עמו לבית הועד של חכמי' הגדול הזה כבר ידע מה שכתוב בתורה. וא"כ מה עלה על דעת (ר"ג) (כל ל הגר) שנשתפק ושאל: וא"ל דר"ג כבר ידע הספק של בלבול סנחריב ושזלת הית' שאל הגר. והכותב ר"ג מן הכתו' הוא מה שיש בפסוק תרי לא יבא ולכך סבר היה ר"ג שזהו מה שרצה הכתוב לאסור בומן מן הזמני שיהיה ספק עליו אם אסורי' הם. ור"י מפר שאפשר שר"ג סובר שפק אחר. ואתא לאתויי מלא יבא והשיב שיש להתיר מסנחריב שבלבל כו וא"ל ר"ג הכתו' אומ' וכו' כלו אף אני יודע בלבולן של סנחריב. ועל זה הייתי דורש המקרא דאת' לאתויי מטו דקרא מסייעני ואח"כ אשיב

א מנ"ב ב"ג נתות עז ב' פיי' פו מה' מתנות עניים הל"ה: ג' ריב ל' זוה"ה ד' מיי' פיב מה' אה"ש טוש"ע אה"ע ס"ל סע' ו' ה מיי' פיא מה' אבל אבות

ובו' ואתי אסיר מאי דקאמר וכבר שבו ומגליה אבל למאי דפרישים למד כן מיתורא דקרא והשיב לו ר"י דהא לא מכרעא דהא כתיב ושבתי את שבות בני ישראל וגו' ועדיין לא שבו ה"נ דשל בני עמון ויתורא דקרא לדרשא אחריתא כמו ממזר שכתב (בי') ומי תרי לא יבא וא"א לומר לאסור ספק דהא מותר הוא מדאורייתא כדאיתא פ"ו יבמות דף ע"ג: ה ובתב עברי. פי' הר"ב הכתב הבא מעבר הנהר ועברית שהוא לשון הקדש ג"כ ע"ש. שכך היה לשונם של בני עבר הנהר וכן פירש"י בפ' לך לך (מברס) העברי שבא מעבר הנהר:

אות ס הר"ב אבל הכתב שאינו כותבים וכו' ונקרא אשורי שהוא המאושר שבכתיבות לפי שאינו משנה • ולא יסול בו דמיון לעולם לפי שאותיותיו בלתי מקדמות ולפי שאינו נדבק אות באות בשיטת כתיבתו ואין בזה שאר הכתיבות • הרמב"ם :

על העור • ואלו לענין כתיבת מגילה דתנן במשנה ב' פ"ב דמגילה על הספר • ופירש הר"ב קלף • ובפ"ח דשבת משנה ג' דתנן העור וקלף כל אד חלתא באפי נפשיה הוא ולכך צריך לי עיון אחאי סגי הכא בעו' :

ו צדוקים כתב הר"ב המכתיבי' וכו' • ועיין מה שכתבתי במשנה י"א פ"ק דאבות: פרושים כתב הר"ב כדתנן בסוף פ"ב דחגיגה :

קובלין פי' הר"ב מתרעמים • וכתב הערוך וכיה כי יצעק אי (שמות כב) מתרגמינן ארי יקבל קדמי אקבל קבלותיה: וזהרי אומרים עצמות חמור טהורים כדתניא בפ"ם בהתה המקשה בגבלת' ולא בעור ולא בעצמות כו' : שלא יעשה אדם עצמות אביו ואמו תרוודות לפי דבריהם היה משיב להם • כדפי' הר"ב בכתבי הקדש דלפי האחת אז בעצם אדם כתי' בעור' אבל מצאנו כן לפי האחת בעור האד' במשנה ב' פ"ט דחולין : אף כתבי הקדש לפי חבתן כו פיר' הר"ב שלא יעשה אדם שטיחיקו' בתוספת' הביא' הר"ם דומיא דלפי חבתן שלא יעשה אדם עצמות כו' ומשו' הכי ליכ' לפרושי הר"ל שלא יפסידום העכברים : ז מטהרים את הנצוק • כתב הר"ב דתנן במסכת מכשירין פ"ה משנה ט : שאתם אומרי סורי וחמורי כו' כך מצאתי מוגה בגא"י ולשון הרמב"ם כבר ידעת כי אדינו כי העבדי שהזיקו אין חייבין (אדוניהן) בתשלומין כלל כמו שכתב בב"ק (פ"ח משנה ד') בשור ועבדים וקטנים פגיעתן רעה (החובל בהן חייב) הן שחבלו באחרים פטורים • ואמנם היות האדם דחייב כשהזיקה בהמתו הוא לשון התורה כי יגח שור וגו' וכי יבעיר אש וגו' הרמב"ם : ח בגט כתב הר"ב שסיו מוגים כו' ובסוף הגט כותבי כדת משה וישראל • וכדתנן במשנה ה' פ"ח דגיטין אבל ברים ר"ה מפרש הר"ב דבכל שטרות כותבין • וכ"ם

הרמב"ם

לעולם אינו מטמא עד שיכתבנו אשורית על העור ובדיו : ו אומרים צדוקים קובלין אנו עליכם פרושים • שאתם אומרים כתבי הקדש מטמאין את הידי" ספרי המירם אינם מטמאין את הידים א"ר יוחנן בן זכאי וכי אין לנו על הפרושים אלא זו בלבד • הרי הם אומרים עצמות חמור טהורים ! ועצמות יוחנן כהן גדול טמאים אמרו לו לפי חבתן היא טומאתן שלא יעשה אדם עצמות אביו ואמו תרוודות אמר להם אף כתבי הקדש לפי חבתן היא טומאתן ספרי המירם שאינן חביבין אין מטמאין את הידים : ז אומרים צדוקין קובלין אנו עליכם פרושי' (שאתם מטהרים את הנצוק אומרים הפרושים • קובלין אנו עליכם צדוקים) שאתם מטהרי' את אמת המים הבאה מבית הקברות • אומרים צדוקים קובלין אנו עליכם פרושים (שאתם אומרי שורי וחמורי שהזיקו חייבין' ועבדי ואמתי שהזיקו פטורין) מה אם שורי וחמורי שאיני חייב בהם מצות הרי אני חיי' בנזקן עבדי ואמתי שאני חייב בהן מצות • אינו דין שאהא חייב בנזקן אמר להם לא אם אמרתם בשורי וחמורי שאין בהם דעת תאמרו (ס"ל) בעבדי ובאמתי שיש בהן דעה שאם אקניטם ילך וידליק גדישו של אחר ואהא חייב לשלם : ח אמר צדוקי גלילי • קובל אני עליכם פרושי' שאתם כותבין את המושל עם משה בגט אומרי' פרושי' קובלין אנו עליך צדוקי גלילי שאתם כותבים בו עד היום וישראל היו משמשין באותו כתב בדברי חול ומשכנות של כתב הנמצאים בידינו היום שהיו מוזמן מלכי ישראל מסותמות באותו כתב • אבל הכתב שאנו כותבים בו ספרי' היום כתב אשורי הוא נקרא • והוא הכתב שהיה בלוחות • ונקרא אשורי שהוא המאושר שבכתיבות לשון בארמית כי אשרוני בנות (בראשית ל) : ו אומרים צדוקין • המכתיבי' תור' שבעל פה נקרא צדוקי על שם צדוקיתוס תלמידיו של אנטיגנוס איש הוקו שהתחילו בקלקלה זו תחלה • לפי ששמעו מאנטיגנוס רבן אל תהיו כעבדי המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס אתרו אפס פועל טורח ועושה מלאכה כל היום כולו ולערב אינו מקבל שכר • ופירשו מדברי חכמים • נתחברו עמהם כתות מישראל • ועד היום הזה נשארו מהם פלטים במצרים בדמשק ובקוסטאנטינ"א • והם לשכים בעינינו ולעניני בלידנו • ואנו קורים להם קראי' לפי שאין להם אלא המקרא בלבד : קובלין אנו עליכם • מתרעמים אנו על מדותיכם פרושים לחכמי ישראל היו קורין פרושים • לפי שאוכלין חוליהן בטהרה • ופרושים ממגע ע"ה • כדתנן בגדי ע"ה מדרס לפרושים : וספרי המירם • ספרי המינים • ונקראים ספרי המירם שהמירו דת האמת בדברי שקר : תרוודות • כפות שאוכלים בהן לשון מלא תרוד רקב : אף ספרי הקדש לפי חבתן היא טומאתן שלא יעשה אדם שטיחין ע"ג בהמ' ולפי דבריה' הי' משי להם ולא לפי האמת דטעמא דספרי הקדש מטמאין את הידי' כדי שלא יבואו הספרי' לידי פסידא שהעכברים המציין אצל האוכלים היו מפסידים את הספרים • כדפרשינן בסוף זבי' : ז מטהרי' את הנצוק דתנן במסכת מכשירין כל הנצוק טהור אם תערה מכלי טהור לכלי טמא מה שנשאר בכלי העליון טהור הנצוק אינו חבור : אמת המים הבאה מן הקברות מודו בה צדוקי' דטהור דכתיב (ויקרא יא) מקוה מים יהיה טהור שהרי אין בהן דעת שיכוונו להפסיד ממון לבעליהן : ילך וידליק גדישו של אחר • ונמצא מפסיד את הבן מאה מנה בכל יום : ח צדוקי גלילי • צדוקי שהיה מארץ הגליל : המושל עם משה בגט • שהיו מוגים לשמות המלכים וכותבי' בכך וכך למלך פלוני ובסוף הגט כותבין כדת משה וישראל ונגלו הדבר למשה : את

את המושל מלמעלן ואת השם מלמטן · שמקדימין שם פרעה · לשם השם · דכתיב ויאמר פרעה מי יי' : וכשלקה פרעה מה הוא אומר יי הצדיק · כדי שלא להשלים המסכתא במי יי' אשר אשמע בקולו · משל תעמוד בדבר רע · השלי ביי' הצדיק :

סליק מסכת ידים

שאתם כותבים את המושל עם השם בדף ·
ולא עוד אלא שאתם כותבין את המושל מלמעלן · ואת השם מלמטן ·
שנאמר (שפות ה) ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו · לשלח את ישראל
וכשלקה · מהו אומר (שם ט) יי' הצדיק : נשלמה מסכת ידים

הרמב"ם בכאן · בהיותכם כותבים אותן בשטרותיכן כו' ולשון גט · כבר באתריו ברים מסכת גיטין · שכל השטרות נקראו כך : שאתם כותבין את המושל עם השם בדף וכו' אמרו לו חכמים כי אין זה גרעון לשמו (של מרע"ה · ואין) בזה גדולה לאותו המלך · שאנו כותבי' (ב"כ) בתורה · ה' עם פרעה ולא די בזה אלא שעוד נקלים שם פרע' כו' (הרמב"ם) : וכשלקה מה הוא אומר כו' כתב הר"ב כדי שלא להשלים כו' וה"נ בסוף מ"ק הא דבסוף פיאה מסיים כי השוחד יעור · הא תני וגו' · ולא על אותו הפסוק בלבד נתכוין · אלא הוי' תעמוד בדבר רע · דבכל הך קרא סמיך · לדק לדק תרדוף למען תחיה וגומר :

אמרלין קיש · פיי' ע"ם שם · עומדת אוכלין סל' ב ב שם סל' יא

סליק מסכת ידים

מסכת עוקצים הגיהה לאחרונה · מפני שהוצאתה בדרכי הסברא ואין להם עיקר בכתוב : הרמב"ם · ור"ל שהחלוקות שמחלקין · איזו הוא שומר · או יד · ואיזו צריכין הכשר כו' הכל סברא · ואין מקרא מורה אשר יאמר כי הוא זה אשר יכשר' בלא מחשבה · ואשר הוא שומר או יד · אבל בעיקר הדינין הריים להן על מה שיסמוכו · כמו שבא בפירושן של הרמב"ם והר"ב · שאין הכתוב מלמדין · ועוד דהגע עצמך · והרי לידים אין עיקר כלל מן התורה כל' הר"ב במשנה ג' פ"ח דברכות ועיין מ"ש שם בש"ד · וכן במסכת ידים פ"ג משנה ב' · וסוב אין בהן סברא כמו באלו · ומיהו בגמרא פרק כל הכשר (דף ק"ו) רבא אמר הר"א בן ערך · דדרים ליה מקרא וידין לא שטף וגו' ובתוספתא מסכת טבול יום ועוקצין בחדא מכלתא · וידים מסודרא קודש להן · אבל גם דברי הר"ב בסוף מכילתין · שהיא חתימת המשנה :

מסכת עוקצים

פרק א כל שהוא יד · העץ המחובר אל הפרי · ואדם אוחז בו בשעה שאוכל הפרי · כגון עוקצי מפוחים ענבים · ואגסים · קרויין ידות · וכן עצם שיש בראשו בשר · ואדם אוחז בעצם כדי לאכול הבשר שבראשו · הוי העצם יד לבשר · ולא שומר לאפוקי חלק העוקץ הנוג' בפרי ודבר' לגרעין שאוחז החלק שומר הוא לפרי : מיטמא כיד ואע"פ שאינו ראוי לאכילה · אם נגע טומאה באוכל דחשיב כיד חבור לאוכל וכאלו הוא גוף א' : ומטמא אם נגעה טומאה ביד נטמא האוכל אע"פ שלא נגעה הטומאה באוכל · ולמדוהו רבותינו מן המקרא · דכתיב (ויקרא י"א) וכי יפול מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע וגו' טמא הוא לכם · לכל שבגרגיה · כלומ' כל דבר הראוי לאוכל מקבל טומאה כמותו וטמא ומטמא עמו : ולא מצטרף · אם היה האוכל פחות מכביצה · שאין טומאת אוכלין בפחות מכביצה · אין יד האוכל מצטרפת עמו להשלימו לכשיעור : שומר אע"פ שאינו יד · כגון קליפת הפרי · דשומר אותו שלא יזרע · כדרך שבני אדם מוציאין אותן לזריעה · יפסיד : מיטמא ומטמא ומצטרף · דכתיב על כל זרע זרוע אשר יזרע · ומאי אשר יזרע · הא אם אינו מצטרף קרא אי למיטמא ומטמא · השתא יד הפרי מיטמא ומטמא כדילפינן מלכם לכל שבגרגיה · שומר מיבעיא · הא לא אתא קרא אלא למצטרף עמו · דיד אינו מצטרף עמו שומר מצטרף עמו : וכל שאינו לא יד ולא שומר · כמו שיער שבפירות · לא מיטמא ולא מטמא ואין נ"ל שאינו מצטרף : ב והקפלוטות כרתי חציר בל' מקרא בערבי כורתת · ובלע"ז פירו"ש : והפטמא שלהן · כמין פטמא של רימון שבראשן · והוי שומר ומצטרף : והעמוד שהוא מכוון כנגד האוכל הוא הלב שבכל שהזרע מולד בקלהו : שרשי החזרים · השרש של חזרת היא חסא בלשון גמרא · וכן בערבי ובלע"ז לטוג"א : והנפוש מין לגון הוא אלא שעלין הומי לעלי הלפת :

מסכת עוקצים

פרק א יד כתב הר"ב וכן עצם · שאין בו מוח רש"י פרק ט' דחולין דף קי"ח · ובהכי לא תקשה אדתנן בפ"ב משנה ו' : ולא מצטרף · כתב הר"ב שאין טומאות אוכלין בפחות מכביצה · ומשמע בין לטמא · בין ליטמא והארכתי בזה ברפ"ב דטהרות : שומר אע"פ שאינו יד · פי' הר"ב כגון קליפת הפרי · וכ"ש העוקץ הנוגע ודבר בו · כדלעיל : ומצטרף כתב הר"ב דכתיב על כל זרע זרוע אשר יזרע ומאי אשר יזרע · אלא צורך לאמרו אשר יזרע בתחלת העיון · לפי שכל זרע אין ספק כי היא יזרע הרמב"ם · ועיין בפי' הר"ב רפ ט דחולין · ומ"ש שם ועיין בספ"ק דטבול יום והקשו התוסס' דחולין שם [ד"ה שומר] דלמאן דנעי כביצ לקבל טומאה מנלן דירוף בשום' להכנים לחיים קרא אתא להני' יו"ל כיון דיד מכני' ומוני' ושומר מכנים ומוני' לענין ירוף שומר נמי ל"ש ע"כ : ב והנפוש ובכלאים פרק קמא משנה ג' וה' גרסינן והנפון

מסכת עוקצים

פרק א כל שהוא יד ולא שומר · מיטמא ומטמא · ולא מצטרף · שומר אע"פ שאינו יד · מיטמא ומטמא ומצטרף · לא שומר · ולא יד לא מיטמא · ולא מטמא : ב שרשי השום · והבצלי · והקפלטית בזמן שהן לחין · והפיטמא שלהן · בין לחה בין יבשה · והעמוד שהוא מכוון כנגד האוכל · שרשי החזרים · והצנון והנפוש דברי ר"מ · רבי

והסיב

ר"ל"צ

והגפון. ואין תימה דסמ"ך ולד"י אמולה אחד זס"ערך. ובערוך גרס גם בכללאים [פ"ק משנה ג'] בסמ"ך. וכן הר"ם: שרש צנון גדול. הסרס הטיתון בקרקע מן הצנון. יש נקלהו גיד דק. והוא אשר נקרא (סרס) צנון גדול הרמב"ם: המיתנא והר"ב מעתיק והמיתנא. וראיתי בפי' הרמב"ם שכתב הלוף והמיתנא: וגם הר"ם לא העתי' אלא המיתנא: ג הפרכיל כתב הר"ב לשון פרכילי ענבי. בגמ' רסד דביל: (דף ל:) וזנב של אשכול שרקנו פי' הר"ב ואף הוא שעורו בכ"ם. וכך כתב הר"ם. וכן נראה מפירוש הרמב"ם. ובתבורו פרק ה' מהט"א [הלכה ב'] העתי המסג' כלשונו: ויד המכבד של תמרה לשון הרמב"ם. ידועה כי עוקצי התמרים. יש להם קלה עבה. יחבר אותן (כדמו' קנה) הלולבין והוא נקרא (יד) מכבד של תמרי. לפי שהוא דמות יד המטאטאים. ועיין עוד במסג' ה': ויד כל העקצרים שלשה. טפחי' הרמב"ם פ"ה מהט"א [שם]: ומלעין של שבולת. כתב הר"ב זקן העליון כו' מסיי' הערוך כתו (והלחיים) דמתרגמינן דלוע' יובש"ח דחולין דף קי"ט. למאי חזי פירש"י הא נפסק מאליו כשאוחזין בו. א"ר אלעי במלאי שבין המלאין (דגר' בחל"ף. וגם בערוך כתב"י זו) נפירש"י שאוחז בכל המלאי' של שבולת ולא באחד מהן והערוך פי' מלאי בין המלאי' כלומר ניתא שבין הימין שמגיעין ושומרין: ד שרשי קולסי כרוב. הר"ב העתיק קולסי כרוב. וכתב רמב"ם פי' ראשו הכרוב כו' אבל סיומא דהרמב"ם והם שרשי קולסי כרוב: וחלפית תרדים. פי' הר"ב שרשי התרדי' כו' ובמשנה ז' פ"ג דערלה מפרש בע"א: וחלפת כלום' חלפות הלפת. וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מהט"א [הלכה כ"א]: ר"י מטמא בכלן. כתב הר"ב דכלן חשובים יד לאוכל. ובתוספתא הביאה הר"ם כל הנעקרים כו' ר"י אם לקטן לתלותן בחופתו. או על פתח חנותו. הרי אלו מטמאין. וכן היה ר"א שרשי חלפות ה' זרדין טמאים. מפני שנאכל עמהן ע"כ. ולפי זה חלפות תרדין מצטרפין. וכסברת ר"י דסוף פרקין גבי עוקן דלעת. אבל מן המשנה נראה דלא קאמר לענין גרוף. וראיתי בתוספתא פ"ב דטבול יום. דגרס מפני שנמכרין עמהן: ה ר"י מטמא לשון הר"ב הואיל ורגילות להפכן בעתר עם התבואה. כלומר כשהם עם התבואה. ראויות להפכן ונהפכה התבואה על ידיהן אבל כפי משמעו לשונו שנקראו ידות הואיל שעם התבואה ראויות הן להפכן. לא יתכן לפרש. דהא דהוו ידות היינו כשמשתמשות לתבואה. לא שהתבואה משתמשת להן. ואף לפי מה שפירשתי לשונו. אכתי קשיא דכיון דכבר נידונו

והסיב שלו: פי' הרמב"ם שבגדי ראש הצנון נולדי' גידים דקים כמו חוטים. וחותכין אותן המוכרים ביד בשעה שמוכרין אותן ונשארים מהן. ויהן נקראים סיב: והתיונתא. כך שמה בלע"ז מונט"א. ובערבי נעל"ע: והפגים. רול"א בלע"ז. ובערבי פרא"ב: שעקרן כדי לשתלן במקום אחר: והסדרה של שבול' חוט האמצעי. שהחוטים דבוקי' בו: והלבוש שלה. והקרום שעל גרעין החטה. וכל אלו שותרי'ן לפרי: הסיג של רצפות. אבק הנדבק על ראשי הירקות ורצוף בהם כקורי עכביש. וגם הוא חשוב שות' לפרי. ואין הלכ' כר"א: ג מיטמאים ומטמאים ולא מצטרפי' לפי שהן ידות בלבד. ואינן משמרין את האוכל: ויד הפרכול. כשהענבים כרותי' עם הזמורה נקראים פרכול. לשון פרכילי ענבים. טפח מכאן וטפח מכאן בזמור שנקצלה והאשכולו' תלוין בה. טפח מן הזמור' מימין לאשכול. וטפח משמאלו חשיב יד. טפי לא: יד האשכול. עוקן האשכול שתלוי בזמורה. הוא יד האשכול: כל שהוא. אפי' ארוך הרבה: זנב האשכול. סופו של אשכול: שריקנו. שהוסרו ממנו גרעיני הענבים. אף הוא יד לענבים שנראשו. שאוחז' אותו בזנבו. ואף הוא שעורו בכל שהו' ואפי' ארוך הרבה: והמכבד של תמרה. מכבדות של תמרים. ובהן תמרים. שעור ארוך ביד שלהן להביא את הטומאה ארבע טפחים. אבל טפי לא: ומלעין של שבולים זקן העליון של שבול' שיצא בראשו בין שערות של זקן: ד אלו לא מטמאין. שאין חשובים לא שומר ולא יד: קולסי כרוב רמב"ם פי' ראשי הכרוב שיוצאים מהם גידים שסובבים (מסוכבים) ל"ל. ודרך מוכרי הכרוב שכורתים אותן. ומשליכין אותן: וחליפו התרדים שרשי התרדי' שמשאירי' בקרקע כשחותכי התרדי' כדי שיחליפו ויעלו אחרים תחתם: אף שדרכן ליגזז. הכרים שדרכן לגיזון לא לעקרן עם שרשיהן. אם עקרן אין הכרשים מטמאין. לפי שאינן לא יד. ולא שומר: ר' יוסי מטמא בכלן. דכלן חשובים יד לאוכל. חוץ מקולסי כרוב והלפת שאותן גידין הסובבים (מסוכבים) אינן חשובי' לא יד. ולא שומר ואין הלכה כר' יוסי: ה שנפסן. שדש אותן ברגלי הבהמה. או במקלות עם התבואה. ונפסן לשון בוסנו מקדשך (ישעיה ס"ג) ור' יוסי מטמא. הואיל ורגילה להפכן בעתר עם התבואה ואין הלכה כרבי יוסי:

ר' יהוד' אומר שרש צנון גדול מצטרף והסי' שלו אינו מצטרף. שרשי המיתנא והפגים. וירקות שדה. וירקות גנה. שעקרן לשתלן. והשדרה של שבולת. והלבוש שלה. ר"א אומ' אף הסיג של רצפות. הרי אלו מיטמאי' ומטמאים ומצטרפין: ג אלו מיטמאין ומטמאין ולא מצטרפין. שרשי השו' והבצלי' והקפלוטות. בזמן שהם יבשי' והעמו' שאינו מבוון כנגד האוכל. יד הפרכיל. טפח מכאן וטפח מכאן. יד האשכול. כל שהוא. זנב של אשכול שריקנו. יד המכבד של תמר' ארבע טפחים וקנה של שבולת. ג' טפחים. יד כל הנקצרי'. שלשה. ושאין דרכן לקצר ידיהם ושרשיהם כל שהן. ומלעין של שבולין הרי אלו מיטמאים. ומטמאין. ולא מצטרפין. ד אלו מיטמאין ולא מטמאין. ולא מצטרפין. שרשי קולסי הכרוב. וחלפות תרדי' והלפת את שדרכם ליגזז ונעקרו. ר' יוסי מטמ' בכלן. ומטהר בשרשי קולסי הכרוב. והלפת: ה כל ידות האוכלין שבסן בגורן. טהורים ר' יוסי מטמא.

פסיגה

א פי' מס ב מסכלו' ג מולין קיט: קמיי' ס"ה מה' שאלת לוכלין פ"ו כ"ה ת מנחה יד מס כל"ם

"פסיגה של אשכול שריקנה · טהורה · שייר בה גרגיר א' טמאה · שרביט של תמר שריקנו טהור · שייר בו תמרה אחת טמא · וכן בקטניות · שרביט שריקנו · טהור שייר בו גרגיר אחד · טמא "ר"א בן עזריה · מטה בשל פול · ומטמא בשל קטניות · מפני שהוא רוצה (ס"א למשמשן) במשמושן: ן 'עוקצי תאנים וגרוגרות · והכלוסים והחרובים הרי אלו מיטמאין · ומטמאין ומצטרפין ר"יוסי אומר אף עוקין דלעת · "עוקצי האגסין · והקרוסטמלין · והפרישין והעוזרדין עוקין דלעת "טפח · עוקין קונרס טפח ר"א ברבי צדוק אומר טפחיים · הרי אלו מיטמאין · ומטמאין ולא מצטרפין 'ושאר כל העוקצי' לא מיטמאין · ולא מטמאין:

פרק ב זתים 'שכבשן בטרפיהן

פסיגה של אשכול · דרך האשכול לצאת מן הסדרה שלה · כמה אשכולות קטנים · ואותן אשכולות · נקראים פסיגי ענבים · שריקנו · שנתרוקנה מן הפסיגים שבה · כלומר שהסירו תמנה הפסגי הקטני · ונשאר רקנית · שייר בה גרגיר אחד טמא · שנעשים כלה יד לאותו גרגיר · שרביט של תמרי שריקנו שהסיר התמרים · ונשאר השרביט ריקן · ור"א בן עזריה מטהר בשל פול · מפני שהפולין גסין הן ואין נריכין לשרביט שאני מתערבי בפסול נוח לנקרן · ומטמ' בשל קטנית · דשומר הוא מפני שהן דקין ואין יכול לנקרן כשמתערבי בפסול · ונים ליה שיהו באותן שרביטין · כדי שיוכל למשמשן · ולטלטלן באותו שרביט · ואין הלכה כר"א בן עזריה · ן והכלוסין · מין קטנית · ומצטרפי · דפעמי שהן נאכלין עם הפרי · ר"י אומר אף עוקן הדלעת מפני שהוא נשלק עמה · ואין הלכה כר"יוסי · אגסי בערבי אג"ם · ובלע"ז פירא"ם · קרוסטמלין · תפוחים קטנים שדותיים לעפלים · הקרוי מלי"ן · פרישין בערבי ספרג"ל · ובלע"ז קודוניי"ם · עוזרדין · בערבי זערו"ד · ובלע"ז סורבא"ם · טפח · אעוקן דלעת יוצים דוקא קלי · ולא אאחריני הסנויים במשנה · דעוקליהן קטני · קונדס ידקו מרים וממתקין אותו על ידי האו' ברותחי · ואין הלכ' כר"א בר' צדוק · לא מיטמאין ולא מטמאין ואין צריך לו שאין מצטרפין:

פרק ב זתים שכבשן ביין · או בחומץ או בשאר משקין: בטרפיהן

נידונו · א"כ מאי עם התבואה · דודאי ע"י הדישה נחרקנה התבואה מהן · ולשון רש"י בפ"ק דסוכה דף י"ד הואיל ורחויות להפוך ראשי הסבולים בעתר ע"י הידות ע"כ · ופי' עתר כתב רש"י פורק"א בלע"ז ואלמלא הידו' אין נוחין להפכן בה דמתוך שהם קלרי' יוצאין מבין ב' עוקצי' של עתר ונשמטין ממנה: פסיגה של אשכו' פי' הר"ב דרך האשכול כו' ואותן אשכולות נקראו פסיגי ענבי' · לא ידעתי למאי קאמר שנקראו פסיגי ענבי · או בלוז' מקום שנקראו כן ולפי ל' המשנ' פסיגי אשכו' נקראי · ובפי' הר"ש פ"ז דפאה משנה ד' ולאותן אשכולות קטנים קרי פסיגים · בירושלמי ונתוספ' · וכתב עוד פסיגים · מלי נתחים · כדכתיב (ויקרא א) ונתח אותו לנתחיו · ומתרגמינן בירושלמי ופסג יתי' לפסיגייהו: שריקנה ל'הר"ב שנתרוקנה מן הפסיגים שבה · כלומר שהסירו ממנה הפסיגים הקטנים ונשאר רקנית יש לפרש כדכתב בס עוד הר"ש · דיש באשכול סמוך למוקצה פסיגי' גדולים · ומכל פסיגה ופסיגה יוצאין כמה פסיגי' ע"כ · אבל לא ידעתי מאי דוחקיה דהר"ב למוקי' במתני' דוקא באותן פסיגים גדולי' · ועוד דקתני שייר בה גרגיר א' · ולדברין ה"ל למתני שייר בה כסיג אחד · אלא נראה לפרש דמייר' בסתם פסיגי' · שיש בהן גרגירי הענבי' · וכן הוא ל' הר"ש הכא ובפאה · ונתרוקנה היינו מן הענבים שבה · והוי דומיא דשרביט שפי' הר"ב שהסיר התמרים: שרביט של תמרה יצא מן הקלה הוה הענבה · אסר הוא דמות קנה הלולבין (כדפי' במשנה ג') שבטים דקים ארוכים יהיה באורך כל א' מהם שני זרתות · או ג' והא' מן השבטים הדקים נקרא שרביט של תמרה · ובו יהיו התמרים נותחים · הרמב"ם לעיל משנה ג': וכן בקטניות · וכול נמי בכללן · וכן מוכח נמי לשון רש"י דפרק העור והרוטב דף קי"ט: ומטמא בשל קטנית · לשון הר"ב דשומר הוא: וכן לשון הר"ש גם בפי' הרמב"ם כך היא · ולכאורה מתני' בידות קמיירי כדתני רישא כל ידות כו' וכן מדקתני בכלהו טמא · ולא קתני מצטרף · ובפסיגה פי' הר"ב לענין יד · וכ"כ הר"ש בפ"ז דפאה · ומיהו בגמרא דפרק העור והרוטב דף קי"ט מייתי לה להך דראב"ע לענין שומר · ושם כתבו התוס' לפי דרכם דבכל הספרים כתוב שייר גרגיר א' בכל שומר ושומר טמא · אבל גי' רש"י כגי' דידן שייר בה גרגיר אחד טמא · מ"מ משמע מסוגיא דהתם דשרביטין שומרי הן · והרמב"ם בפ"ה מהט"א (הלכה ט') כתב פסיג כו' ואם נשתייר כו' הרי זה יד כו' וכן שרביט תמרה וכו' וכן שרביט קטנית כו': ן והכלוסין פי' הר"ב מין קטנית · ובפרק בתרא דתרומות משל"ד מפרש בשם הרמב"ם מין תאנים · וכ"פ הרמב"ם גם בכאן וכן נראה דדבר הלמד מענינו הוא · ועל הר"ש ג"כ תימה דהכא מפרש מין קטנית · והבי' לראיה מסוף פרק אלו טרפות (דף ס"ז) יתושין שבכלוסים שפירש"י מין קטנית · ובתרומות מפרש מין פירות · והבי' ג"כ להא דאלו טרפו' עיין עוד בפ"ג משנה ב' · ול' מהר"ם מין קטנית שקורין צורב"ם בלע"ז: עוקין דלעת טפח הסמוך לאוכל · הרמב"ם פ"ה מהט"א (הלכה כ') · דלעת לשון הר"ב דדוקא דלעת יוצית ונמלא בספ"ב דכלאים שעליהן ארוכין · אפשר שגם עוקליהם ארוכי מדלע' אחרת · אבל הרא"ש כתב וכל אלו עוקלן טפח · וכ"כ מהר"ם: קונרס והר"ב העתיק קונדס גדלי"ת · וכן הרמב"ם בחבורו פ"ה מהט"א (שם) אבל בפירושו העתיק ברי"ש · וכן במתני' בספ"ה דכלאים · ובחבורו שם · גם הר"ב במשנה דכלאים העתיק ברי"ש · והר"ש העתיק בשניהם ברי"ש · והעירוך כתבן בערך קונרס ברי"ש · אבל בערך עכביות העתיק בדל"ת · ועיין לשון בראש"י רבה שאני מעתיק בפ"ג משנה ב': פרק ב זתים שכבשן · פי' הר"ב ביין · או בחומץ או בשאר משקין · ונראה בעיני שר"ל בשאר משקין הדומים ליין ושומן שהן מעמידין ומקיימין

א שם הלכ' ט ב מולין קלט · ג שם הל' י"ט ד ה"ה שם הל' ב וסם הל' כא ו בכלות כ · תוספת כד · סנהדרין קז: מיי' פ"ח מס' פרה מלת לוכלין הל' יח

ומקייפין האוכל וכן בכל מקום רגיל הר"ב לפרש כבשי' ביין · וחומץ מו ציר מו שתן · מו מלח עם מים וכמ"ש בפרק דלקמן משנה ה' · ועיין לשון הר"ן שכתבתי במשנה ו' פ"ב דע"ז · ומין כאן מקו' להאריך בזה: אלא למרלה פי' הר"ב כדי שיהו נראי' יפי' וכו' ואפילו לר"י [דבתוספתא שבאתי] במתני' ל' פרק דלעיל דאם נטלן לתלו' בחוסקו כו' הרי אלו מטמאי' אף ע"ג דהתם לאו לטלטלן בהאוא יד קא בעי אלא למרלה בעלמא ת"מ צריך הוא שם ליד כדי לתלותן כו הר"ם: והגיץ פי' הר"ב שפי הקשואי' כו' וכן לשון הר"ם ועיין בפירוש הר"ב משנה ג': טהורה והר"ב העתיק טהורי' וכדר"י העתיק טמאה · והר"ם העתיק טהור וטמא · והרמב"ם בפירושו בדר"י כתב מטמאין · ולא ראיתי משנתינו כלה מועתק בחבורו פ"ה מהט"א ואיני יודע למה: לפני הקבר · כתב הר"ב דריש"א ליה כו' שמתוך כך נראי' הקשואי' יפים וכו' מחדש נתלשו כו' וכ"פ הרמב"ם · והר"ם כתב על זה הפי' דתימא וכי אין זה למרלה וכריש"א לא פליג ר' יהודה ע"כ ואפשר לי לחלק בין הדבר המחובר בפרי עצמו כמו בשות וכגון לטרפי הזית דמעקרא אינן מחוברי בפרי עצמו: טמאה פי' הר"ב דהוי שומר · ולפי מלטרף ג"כ · וכן פי' הרמב"ם בהדיא: ב חותל וג"א חות' ופי' הר"ב גרגיר כו' וקשה מאי לפיכך וכ"כ הר"ם · וכתב מהר"ם דל"ב דה"פ כיון דאמרינן דגרעון של רוטב מצטרפת · אפו' דחסיבה שהוא מוגלה מחמת רטיבותה · ומיירי בתמרי ארמייתי · שאין מבושלי' כל צרכן ונשאר קצת מן האוכל על הגרעין · ולהכי כיון דחויין לאוכלן מצטרפין אבל ביבש אין נשאר מן הא כל על הגרעין לא מצטרף · א"כ לפי חותם של יבשה דחסיב וגמר וחזי לאכיל עם התמרה מצטרף ושל רוטב דלא חסיב · לא מצטרף · ע"כ לשונו והרמב"ם גרס כגי' הספר חותל ופי' הר"ב בשמו קרוס כו' ושל רוטב כו' אין הקרו' מצטרף וכו' ועוד כפי' הרמב"ם הקרו' הזה ג"כ נפרד מעצם (רועב התמרה) · אבל הקרוס אשר על גרעין התמרי' היבשים · הוא דבק בעצם התמרי' · ומ"ש הר"ב בשם הרמב"ם דגלעינה כו' הוא שומר לפרי · שאם לא הגרעין היה נפסד · זה נפסד לשון הרמב"ם שאם יסור הגרעינ' (תתרבך התמרה הלחה) ותפסד: גלעינה שתקנת יונאה כו' פי' הר"ב כגון גרעינה של תמרה לחה שנאכלת חציה כו' אבל כשהתמרה קייתת אף מה שיונא מלטרף · כדקתני ריש"א אע"פ שיונאה מלטרפת · כ"כ הרא"ד פ"ה מהט"א (הלכה ט"ו) · והרמב"ם [בפירושו] כתב דסיפא פירוש דריש"א · דכי קתני לעיל אע"פ יונאה · אפר' הסתא דדוקא שכנגד האוכל הוא שמלטרף: עצם שם עליו בשר ל הר"ב כזית בשר · כן ל' הר"ם וקשיא לי דלסוגיא דגמרא שכתבתי בפ"ק משנה ה' אפי' בשחות מכפול יש שומר · וכן פסק הרמב"ם בפ"ה מהט"א (הלכה ט"ז) ובתוספתא הביאה הר"ם רי"א קולית שם עליו כזית בשר · גורר את כלה לטומאה · וחכ"א אע"פ שאין עליה אלא כפול גורר את כלה לטומאה (ע כ) · והכא לא לגרור את כלה היה · והא דתנן בפ' העור והרוטב משנה ד' עור שם עליו כזי' בשר התם משום טומאת נבלה שאינה מטמאה בפחות מכזית · ולא תשוס גרוף היה · כדתנן התם ברים הפ: רי"א והר"ב העתיק ר"ש · וכן הוא בפי' הר"ם אבל הרמב"ם העתיק כגי הספר · וכן בכל המהחאות · גם בתוספתא שהעתיק הר"ם: רואין אותו · כחוט

ב שם סלי' ח ולאחל תמיכת פתי"ע ע"ם נשם ת"ם סלי"ג ר שם הלי' יד הו שם סלי' טו

בטרפיהן טהורי' · לפי שלא כבשן אלא למרא' בשות של קשות · והגיץ שלה טהורה · רבי יהודה אומר כל זמן שהיא לפני התגר טמא': ב כל הגלעינין מיטמאות ומטמאות ולא מצטרפות · גלעינה של רוטב אינ"פ יוצאה · מצטרפ' · ושל יבשה אינה מצטרפת לפיכך (נ"א חותם) חותל של יבשה מצטרף · ושל רוטב אינו מצטרף · גלעינה שמקצת יוצאה שכנגד האוכל מצטרף · עצם שיש עליו בשר שכנגד האוכל מצטרף · היה עליו מצד אחד ר' ישמעאל אומר רואין אותו כאלו הוא מקיפו בטבעת · וחכ"א שכנגד האוכל מצטרף

בטרפיהן עם העלים שלהם עלה זית · מתרגמינן טרף ויקח: טהורי' · אם נגע שרן בעלין · טהוריס הוקיס והעלים · דלא אסיבי העלים לא יד ולא שומר: לפי שלא כבשן בטרפיהן אלא למרלה · כדי שיהיו נראים יפין יותר כשהעלים עמהן · דנראי' כאלו מחדש נתלשו: כשות של קישות · כשהקשואים קטנים יש להן כמין שיער קטן · ונקרא כשות: והכן שלה כפי הקשואים יש כמו כן ארוך מעט: טהוריס דל' אסיבי לא יד ולא שומ': לפני התגר טמאה · דניחא ליה לתגר בשיער וכגון · שמתוך כך נראי הקשואי' יפים וכאלו מחד נתלשו וכיון שרגה בקיומ' · אסיבי שומר לפרי · א"כ לפי שהקשואים רכים ויד הכל ממשמשים בהן לקנותן · הן מתקלקלי אם לא מפני שאוכו שיער שומרן מכל לכלוך וטנוף: ב הגלעינים · כמו גרעיני: ולא מצטרפות: עם האוכל להשלימו לכביצה · דיד אסיבה ולא שומר: גלעינה של רוטב · גרעין של תמרה לחה וראויה למזון: אע"פ יונאה · כלומר אע"פ שיונאה מן האוכל · מצטרפת עם האוכל: לפי שהוא נאכלת שיונן אות מחמת רטיבות · לפיכ' חותם של יבשה · גרגיר של ענבים ותמרי יש להן חותם · שחותם נקב הפרי וכראה החות' עוקן · כך פירשו רבותי וקשה לפירוש מאי לפיכך · ובתוספות דוקניות מצאתי לפיכך חותל של יבשה · וכן גורס רמב"ם · ומפרש טעמא דגרעינה של רוטב דהיינו של תמרה לחה מצטרפת · לפי שהיא שומר לפרי · שאם לא הגרעין היה הפרי נפסד · ושל יבשה אינה מצטרפת דשוב אין הגרעין שומר לפרי · שכבר כלתה הליחה שבתמר · ואין הגרעין שומרה שלא תפסד לפי' חותל של יבשה והוא הקרו' המלופף ודבוק על הגרעין של תמרה מצטרף עם התמר כשהי' יבשה מפני שהקרוס הוא שומר · לא הגרעין ושל רוטב דהיינו תמרה לחה · אין הקרו מצטרף שהגרעין הוא שומר ולא הקרו' ונקרא אותו הקרו' חותל · לפי שהוא מלופף ודבוק לגרעין · לשון והחתל לא חתלת (יחזקאל י"ו): גלעינה שתקנת יונאה · כגון גרעינ' של תמרה לחה שנאכלת חציה · וחציה נשארת עם הגרעין: הה שכנגד האוכל · תשוב שומר ומצטרף · אבל אידך לא · וכן עצם שיש עליו כזית בשר: היה עליו היה על העצם בשר בצד אחד שאינו מקיף את העצם · אמר ר"ש רואין אם יש בבשר שיעור שיוכל להקיף

מתנו

בפירוש הר"ב אם יש בבשר כו'

מצטרף בגון הסיאה והאזוב והקורנית: ג "הרמון והאבטיח שנימוק מקצתו אינו מצטרף שלם מכאן ונימוק מקצתו אינו מצטרף "הפטמא של רמון מצטרפת, והנץ שלו, אינו מצטרף. ר"א אומר אף המסרק טהור: ד "כל הקליפין מיטמאות ומטמאות ומצטרפות "ר"יהודה אומ' שלשה קליפין בבצל. הפנימית בין שלימה. בין קדורה מצטרפ', האמצע, שלימה מצטרפ' וקדורה אינה מצטרפ' והחצונה. בין כך ובין כך טהורה: ה "המחתך לבשל אע"פ שלא מירק אינו חבור לכבוש ולשלוק. ולהניח על השלחן חבור "התחיל לפרק. אוכל שהתחיל בו אינו חבור "האגוזי' שאמנן הבצלים שחמרן הרי אלו חבור. התחיל לפרק באגוזי', ולפקל בבצלי' אינו חבור. "האגוזים והשקדים חבור. עד

מתמו עוכו כחוט של ערב. כ"ב הר"ם מהתוספתא וכל ערב עב מכל שתי כמ"ש במשנה ה פ"ק דכלים וע"ש: בגון הסיאה וכו' כתב הר"ב שנם אלו כך דינם וכו' וכ"כ הר"ם. ולישנא דבגון לא משמע הכי והרמב"ם מפרש דאמרי' תרתי קאמרי שבגד האוכל מצטרף בלומר מה שתחת הבשר ולא מה שאינו תחת הבשר. והוא לד שאין בו בשר ובתוספתא איזהו כנגד האוכל. כלומר על סיכן וקאמר אם יש שם חלל עד חלל ואם אין שם חלל אין טמא אלא חיכוס העליון לבד. ואחך קיימי הא דקאמרי' בגון הסיאה כו' שאנו רואים אותו כאלו כבר סר על אלא ישאר מגוף העלים אלא שעור דק מדובק בבשר. כדקו' שבט האזו' אשר עם דקותו כבר מלאנוהו שות' למה שעליו מן (העליון) (העלין) אלו דבריו. ומ"מ תני בתוספתא חבילי אזוב והסיאה והקורני' כנגד האוכל מצטרף. וכו' ומינה פירשו הר"ם והר"ב למשנתינו:

ג' הרמון והאבטיח שנימוק מקצתו כו' אלא מכאן ומכאן כו' לכאורה זו ואל"ל זו קתני ולשון הרמב"ם בספ"ה מהט"א (הלכה כב) הרמון והאבטיח שנימוק מקצתו אין הנשאר חבור לאותו שנימוק. ואין הנשאר מן הקליפה מצטרף. שהרי אין שמירתו מועלת כלום וכן אם היה שלם מכאן ומכאן ונימוק נאמצע אין הכדדין חבור זה לזה ואין קליפתו מצטרפת: והנץ שלו אינו מצטרף. דאין שומר ע"ג שומר כדלקמן רש"י בהעור והרוטב דף קי"ח: ראב"א אף המסרק טהור. כתב הר"ב ואין הלכה כר"א וכ"כ הרמב"ם. ומכלל דפליגי רבנן וא"ל דמסרק בכלל הפטמא הוא: ד הפנימית בין שלמה בין קדור' מצטרף שהרי היא עצמ' אוכל והחצונ' בין כך ובין כך אינה מצטרפת שאין שומר ע"ג שומר חשוב שומר רש"י בהעור והרוטב דף קי"ט וכתב הר"ב דאין הלכה כר"י. וכ"כ הרמב"ם בפירושו אבל בחבורו פ"ה מהט"ב פסק לדר"י. והכי מסתברא והא דתני בל פלוגתא נמצאים הרבה כן ולא פליגי. כמ"ש בפ"ג דבכורים: קדורה כתב הר"ב כדתנן בערובין פ"ה משנה ד': ה שלא מירק. כתב הר"ב כמו ומירק כר' במסכת יומא פ"ג משנה ד: ולשלוק כתב הר"ב שליקה טפי מבשול. וכן לשון הר"ם וכלומר שהוא קרוב לצלי ומתקשה הבשר יותר מהבשול ועיין בתשנה לקתן ועיין ברפ"ו דנדרים: אכל שהתחיל בו אינו חבור. פי' הר"ב אוכל שפירק בלבד. וכן פי' הרמב"ם. ולגופיה ולאי דלא מצטריך. אלא לדיוקא הא אוכל שלא התחיל בו חבור וכ"כ הכ"מ פ"ו מהט"א (הלכה ז') ומ"מ לישנא דהתחיל בו לא ניחא דהל"ל אוכל שפירק ושאה לקמן: האגוזים והשקדים.

כחוט של ערב. כ"ב הר"ם מהתוספתא וכל ערב עב מכל שתי כמ"ש במשנה ה פ"ק דכלים וע"ש: בגון הסיאה וכו' כתב הר"ב שנם אלו כך דינם וכו' וכ"כ הר"ם. ולישנא דבגון לא משמע הכי והרמב"ם מפרש דאמרי' תרתי קאמרי שבגד האוכל מצטרף בלומר מה שתחת הבשר ולא מה שאינו תחת הבשר. והוא לד שאין בו בשר ובתוספתא איזהו כנגד האוכל. כלומר על סיכן וקאמר אם יש שם חלל עד חלל ואם אין שם חלל אין טמא אלא חיכוס העליון לבד. ואחך קיימי הא דקאמרי' בגון הסיאה כו' שאנו רואים אותו כאלו כבר סר על אלא ישאר מגוף העלים שעור דק מדובק בבשר. כדקו' שבט האזו' אשר עם דקותו כבר מלאנוהו שות' למה שעליו מן (העליון) (העלין) אלו דבריו. ומ"מ תני בתוספתא חבילי אזוב והסיאה והקורני' כנגד האוכל מצטרף. וכו' ומינה פירשו הר"ם והר"ב למשנתינו:

ג' הרמון והאבטיח שנימוק מקצתו כו' אלא מכאן ומכאן כו' לכאורה זו ואל"ל זו קתני ולשון הרמב"ם בספ"ה מהט"א (הלכה כב) הרמון והאבטיח שנימוק מקצתו אין הנשאר חבור לאותו שנימוק. ואין הנשאר מן הקליפה מצטרף. שהרי אין שמירתו מועלת כלום וכן אם היה שלם מכאן ומכאן ונימוק נאמצע אין הכדדין חבור זה לזה ואין קליפתו מצטרפת: והנץ שלו אינו מצטרף. דאין שומר ע"ג שומר כדלקמן רש"י בהעור והרוטב דף קי"ח: ראב"א אף המסרק טהור. כתב הר"ב ואין הלכה כר"א וכ"כ הרמב"ם. ומכלל דפליגי רבנן וא"ל דמסרק בכלל הפטמא הוא: ד הפנימית בין שלמה בין קדור' מצטרף שהרי היא עצמ' אוכל והחצונ' בין כך ובין כך אינה מצטרפת שאין שומר ע"ג שומר חשוב שומר רש"י בהעור והרוטב דף קי"ט וכתב הר"ב דאין הלכה כר"י. וכ"כ הרמב"ם בפירושו אבל בחבורו פ"ה מהט"ב פסק לדר"י. והכי מסתברא והא דתני בל פלוגתא נמצאים הרבה כן ולא פליגי. כמ"ש בפ"ג דבכורים: קדורה כתב הר"ב כדתנן בערובין פ"ה משנה ד': ה שלא מירק. כתב הר"ב כמו ומירק כר' במסכת יומא פ"ג משנה ד: ולשלוק כתב הר"ב שליקה טפי מבשול. וכן לשון הר"ם וכלומר שהוא קרוב לצלי ומתקשה הבשר יותר מהבשול ועיין בתשנה לקתן ועיין ברפ"ו דנדרים: אכל שהתחיל בו אינו חבור. פי' הר"ב אוכל שפירק בלבד. וכן פי' הרמב"ם. ולגופיה ולאי דלא מצטריך. אלא לדיוקא הא אוכל שלא התחיל בו חבור וכ"כ הכ"מ פ"ו מהט"א (הלכה ז') ומ"מ לישנא דהתחיל בו לא ניחא דהל"ל אוכל שפירק ושאה לקמן: האגוזים והשקדים.

א שם סל סב ב ברכות לו: מולין קיח: ג שם סל כפ ד שם הר"ר ר"ם ולין קלם: ו שם סל"ח הנם עיין נסבנ' ובכ"מ ו שם סל יא ז שם סל ח ח שם סל כ

והר"ם מפרש אותה חתיכה שהתחיל למרק בה אינה חבור דסופו למרקה לגמרי אבל הנשאר חבור ע"כ. ועיין בפי' הר"ב סוף כתב

כתב הר"ב השתא מיירי במפלע באגוזים כו' • כל זה לשון הר"ם • ולשון הרמב"ם מבואר יותר וזהו האגוזים והשקדים ר"ל האגוז הלח והשקד הלח האוכל שלה וקליפת חבור זה לזה כמו שקלס כי הקליפות שומרין להם כל זמן שהקליפה מחוברת באוכל חבור טבעי • אבל כשסר הקליפה אין ספק כי אינו מיטמא ואע"פ שהחזירו למקומו • וכשנשברה הקליפה ונפלה (עם) האוכל • וכיתה שבירתו מעוטה • כגון בקיטת כלי החרס הרי זה חבור כו': ז שיגום והר"ב העתיק שיגון • וכי שיחתך • ויסיה שם מושאל • מגזי מזרך והשליכי • (ירמיה ז) והרמב"ם העתי' כני' הספר • ופירש יכרית ויתכן להיו' שהם מ"ך והזי"ן מתחלפין: ששניהם מתולה זשסר"ן והר"ם העתיק ג"כ בסמ"ך • וכי' מלשון מגיסה בקלרה דמכסירין פ"ה ע"כ • ולי היה נראה לגרו' שיגוס במ"ס • מלשון עד שיגוס פ"ד דשבי"ית • וספ"ט דתרומו' ועוד רבים במשנ': שלל הכובסין כו' חבור • כי' הר"ב לטומא' כלומר אבל לא להוייב • כדתנן במפלה ט' פרק בתרא דפרה:

ח אם יש בהן חלל • ובקנית הרמב"ם פ"ד מהט"א • ובשר זקנה • ה"ג בכל הספרים • וכן העתיקה הרמב"ם שם • וכי מייתי לה בגמרא פ"ה דמנחות דף נ"ד וירחה לי שהמכוון בלשון נקבה • דאבהמה קאי וכל המין בכלל: ט טהורה עיין במשנה לקמן • וכ"ל טעמי' דם"ק מדתנן בספ"ט דתרומו' שתולי תרומה שנטמאו • שהלן טהרו מלטמא וס"ל דאית לן לתיתר שהכל נמשך אחר מה שהוא חוץ לעצין • כיון דחשבי ליה כמחובר • ראוי שנחשב התלוש שיהא נמשך למחובר • ומפי' הרמב"ם משמע דס"ל דמשני מיירי כשעדין לא נטמאו • אלא בראוין לקבל טומאה מיירי • ומוקי לה נמי בעצין נקוב • ושיצא חוץ לעצין רבותא • דא"ה טהורה • הואיל שמה שבתוך העצין נקוב • כמחובר הוא • ונמשך הכל אחריו • וכ"כ בחנורו פ"ב מהלכות ט') • אמר ר"ש מה טיבה • פירשתי אחלה במשנה ח' פ"ק דכתובות • אר"ש ליטהר כו' והטהור יאכל • תמיה לי דאחלי לנפיק חוץ לעצין • לא עדיפא ממה שבתוך עצין נקוב • ושל"עיגן ליה לר"ש דמשוי להו נקוב • ושאינו נקוב דכתלושים הן • בכלאים ספ"ו • ובשבת ספ"י • ואף לפי הרמב"ם דמתני' בעצין נקוב • לא ה"ל לר"ש לטהר כלום • אבל בגמרא דשבת דף כ"ה בברייתא • רש"א אין בין נקוב לשאינו נקוב • אלא להכשיר זרעים בלבד • ואמרינן עלה דלכל מילי • ר"ש כתלוש משוי ליה • וכני לעצין טומאה • דהתורה ריבתה עליה [אבל] זרעים • שנאמר (ויקרא יא) על כל זרע זרוע

אשר

ליטהר • דכשקבלה טומאה היתה כתלושה הלכך שבתוך העצין

נשאר

ר"ל יא

א אם סל"ו ב בם הל' ד ג ריו' פי"ב מס' תר"ז מהוא הל' שבת ומס ע"ם ל פרי' פ"ם שומאת אוכלין סל' כב ח מס ע"ד הל' ז ז מס הל' ח ז מס הל' ט ז מנחות לד מס ע"ב סל' מ חולין קכח מס סל' יח

במפלע באגוזים והשקדים • שהקליפה של אגוזים של שקדים חשיבא שומר • ואע"פ שפלטן • כל זמן שהיא מחוברת באוכל • חשיבא שומר: עד שירסם • לשון והכה את הבית הגדול רסיסי' (עמוס ו') כלומר עד שתהי' הקליפה רצוצה וכתות • לחלקי דקי': ן ביצה מגולגלת • צלויה קצת • עד שהיא מעורב' ורצוי' לגמע': עד שיגון • הקליפה חשיב' שומר ומלטרם עד שיתחתך ממנו מעט ואז לא חשיבה יותר שומ' שהביל' שותתת ויורדת דרך אותו סדר וחתך • ושלוקה • אבל אם נשלק הביל' שהיא קשה ומומלת בתוך הקליפה • ואפילו שנשברי לעול חשיב' הקליפ' שומר • עד שתהא מרוגל': וכן עלם שיש בו מוח • חשיב העלם שומר למוח • ואע"פ שנשבר העלם עד שיהיה מרוגן: הרמון שפרדו שחתך הרמון לשני' ועדין הגרגרי' מחוברין בקליפה הוא קליפה חבור • עד שיקיש בקנה • ויתנענעו הגרגרי' שבו: שלל הכובסים • דרך הכובסים לשלול הבגדים הקטן עם הגדול כדי שלא יאבד • וסופו להפרידן: והבגד שהוא תפור בכלאים • שתי חתיכו' של בגד נאחר שתפרן בחוטין של פשתן דו דאי סופו לה זריקן זו מזו מפו' איסו' כלאי': חבור לטומאה • ואם נטמא האחד נטמא חברו • עד שיתחיל להתיר • ואע"פ שלא נאמר להתיר דמעשה מוצא מידי מעשה: ז ירוקים מלטרפין • דחזו לאכילה: לבנים אין מלטרפין • דתו לא חזי: וכחזרים בחזרת אע"ג דלבנים לא חזי לאכילה • מ"מ הוו שומר • ואין הלבה כר אלעזר בר לדוק: ח בני בצלים • עתוד הלתלעי שהוא כמו לב (ירוק) • וממנו לומ חים הבצלים. להוא קרי בני בצלים: אפיס בהן ריר • שהם חל איס ואין בהן חלל: משתערין כתו שהן כשבאים לשער אם יש בהן אוכל כמילה שיעור טומאה משערין אותן עם הריר • ואין למשך חלבן ואם יש בהן חלל • ממשך את חלבן • ואח"כ משער לכבילה • ספונגית • עשויה רכה כמין ספוג ואינה (דרוסה) ובעוטה: משתערת כמות שהיא • בלא מישוך • בשר העגל שנתפשה דרך בשר העגל שהוא נתפח ומתרבה כשהיא מתבשל • ובשר השור הזקן מת מעט: בכמות שהן אם בשר שור מנושל הוא שנתמעט ושתה על פחות מכבילה • אין אומרי' כשהיה חי היה בו כבילה אויוחר • ויש אע"פי שעכשיו אין בו כשיעור • וכן אם היה בשר עגל שנתפח ונתרבה • ויש מו) כדי לטמא • אין אומרים הואיל וכשהיה חי לא היה בו כדי לטמא • אף עכשיו לא יטמא: ט קיטות שנטעה בעצין • שאינו נקוב והוכשרה שם לקבל טומאה ונטמא • דכתלושה דמיא: והבדילה ויצאה חוץ לעצין ונחשבת כמחובר • לפי שיונקת ומוחבת מן הקרקע שהוא לעצין: טהורה שפרחה לה טומאה • משיצאה חוץ לעצין: מה טיבה

נשאר

אלא הטמא בטומאתו • והטהור יאכל :
י"כלי גללי • וכלי אדמ' • שהשרשי יבולין לצאת בהן אינם מכשירי את הזרעי • ב"עציץ נקוב אינו מכשיר את הזרעי יושאינו נקוב • מכשיר את הזרעי • במה הוא שעורו של נקב כדי שיצא בו שרש קטן • מלאהו עפר עד שפתו • הרי הוא כטבל שאין להלזיז :

פרק ג ישׁ צריכין הכשר • ואינן צריכים מחשבה • מחשבה והכשר • מחשבה ולא הכשר • לא הכשר ולא מחשבה • כל האוכלים המיוחדים לאדם • צריכין הכשר • ואינן צריכים מחשבה : ב" החורתך מן האדם • ומן הבהמה • ומן החיה ומן העופות • מנבלת העוף הטמא • והחלב בכפרים • ושאר כל ירקות שדה • חוץ משמרקעים • ופטריות • רבי יהודה אומר • חוץ מכרישי שדה • והרגילה • ונץ החלב • ר' שמעון אומר חוץ מן העכביות • ר' יוסי אומר חוץ מן הכלוסין

לפי שקשים הן ואין הכרם נוקב אותן • עלין נקוב אינו מכשי את הזרעי • שבתוכו • ולא מקבלי הכשר משום דחשיבי כתמוכר • ואין הזרעים נכשרים לקבל טומאה • אלא כשבא עליהן מים לאחר שנתלשו : ואפילו פירות תלושים אין נכשרים במים שבתוכו לפי שאין המים מכשירין כשהן במחובר • דבעינן שיהיו המים תלושים • והני מים דמנחי בעלין נקוב • כמנח בארעא דמו: ושאינו נקוב מכשיר את הזרעים • דבין מים שבתוכו • ובין זרעים • תרוייהו חשיבי כתלושי : מלאהו • לעלין שאינו נקוב : עפר עד שפתו • הואיל ורואה את האויר מארבע רוחות • הוי כעלין נקוב וחשיבי כמחובר • בין המים ובין הזרעים שבו : כטבלא שאין לה לזביז שאין לה שפה מכאן ומכאן אלא שפוטה וחלקה • דמים שבה אינן מכשירין את הזרעים •

המיוחדי' לאד' • בכל מקו' • הרמב"ם פ"ג מה"ט"א (הלכה ג') ועיין לקמן ב החורתך מן האד' כו' ולא אתכו לאכילת אדם • גם פ"ה דכריתו' דף כ"א • וכתב הר"ב כלהו בחותך מחיי' כו' דאין מטמאין שלא אבר מן החי • וכל המטמא טומאת חמורה אינו הכשר • כדלקמן ומ"ש ולא בשר שפי' מן החי • כדתנן בספ"ו דעדיו' מן האד' כו' כי ענין מחשבה הוא שיתכוין אכל אותו דבר שיהי' מאכל אדם אף אם הוא ראוי לנכרי' בלבד הרי הוא אוכל • הרמב"ם • ועיין בפ' העור והרוטב משנה ז' • מנבלת העוף הטמא • שאין לה טומאה חמור' • כמפור' במשנ' ג' פ"ק דטהרו' • והחלב מפר' הרמב"ם פ"ג מהט"א (שם) חלב בהמה טהורה שחוטה • וכתב אע"פי שהוכשר בשחיט' • (כדתנן בפ' העור והרוטב משנה ז') צריך הכשר שני אחר המחשבה ע"כ וטעמא כתב הר"ם במתני' דלקמן • חזר ר"ע להיות שונה כדברי ר"י • דהכשר שחיטה לא מהני לחלב משו' דאכתי לאו אוכל הוא דבכפרי' לאו בר אכילה הוא עד דאסיב עליה ע"כ • ועיין (מ"ש) במשנה לקמן (ד"ה ונבלת) • ומשנה ט' : והרגילה כתב הר"ב כך שמה בערבי ו' ע"ו פורקקל"ה וכ"כ הערוך ואע"פ שנדפ"ן דשביעי' לעוון הר"ב בדידולגי"ם • הרי כתו' שם שהו' חלוגלגי • וכן כתבתי עוד בשם הרמב"ם בפ"ט משנה ה' • ותנן ליה בדפ"ט דשביעית וכתב עלה הר"ב בערבי רגילא • נראה מזה שהכלא' שהרי גם כאן פי' בערבי כך שמה רגילא • עכבייוה פי' הר"ב עשב מלא קוצים והוא דרדר כו' וכ"פ הרמב"ם והביא מברטאשית רבה וקון זה קונדס ודרדר שו עכביות • ונסו"פ דכלאי' מפרש הר"ב דקונדס זה דרל' ושם הביא כך הר"ם מברטאשית רבה וכ"כ הערוך מרך עכביות • ובברטאשית רבה שלפנינו בפ"ך קון זה קונדס דרדר שו עכביות • ויש מחליפין קון אלו עכביות • דרדר

אשר יזרע ויפרש"י אשר יזרע כדרך שאדם מוציא לזריע • למעוטי מחובר כל דהו • להכי אהני זריעו יתיר • דקרא ומיהו שאינו נקו' תלו' גמור הוא ע"כ ואע"ג דמלריכין להו לזריעו יתיר לשומר דאלנר ודבשר בני ודגי כמ"ש ברפ"ט דחולין אינא למימ' דהכל במשמע : והטהור יאכל • לא ידעתי מאי רבותיה דשני בלשניה ולא קתני והטהור בטהרתו : • כלי גלליס כו' כתב הר"ב ולהכי לא קתני כלי אבנים כו' כלומר דרגיל לשנותם יחד • ברפ"ו דכלים • ופ"ה דפרה מסנה ה' ושאר דוכתי : אינם מכשירין את הזרעי' • פי' הר"ב דלא מקבלי הכשר כו' כמפורש בריש מס' מכשירין • ומ"ש שאין המי' מכשירין כשהן במחובר • מפורש במשנה ז' פ"ד דמכשירין • כטבלא שאין לה לזביז • אשר עם היותה כלי היא טהורה • כמו שנתבאר בפ"ב של כלים • וכן גם כן בכאן כו' הרמב"ם :

פרק ג מחשבה עיין ספכ"ה דכלים : כל האוכלים המיוחדי' לאדם אדפתח ביה נקט הר"ם • ועיין מ"ש בריש שבת :

א סס הלכה' יפ
ב סס הלכ' ע
ג סס הלכ' ב
ד מיי' פ"ג מה' סומאת אכלים הל' ג
ה כריתות כא ב
ו מולין קכפ' מיי' סס

הכלוסין · הרי אלו צריכין מחשבה · והכשר ·
ג" נבלת בהמה טמאה · בכל מקום ונבלת
העוף הטהור בכפרים · צריכין מחשבה · ואינן
צריכין הכשר · נבלת בהמה טהורה בכל
מקום · ונבלת העוף הטהו · והחלב · בשווקי ·
אינן · צריכין מחשבה · ולא הכשר · ר' שמעון
אומר · אף הגמל · והארנבת · והשפן ·
והחזיר · ד" השבת" משנתן טעמו בקדר ·
אין בו משום " תרומה · ואינו מטמא
טומאת אוכלים" לולבי זרדים · ושל ערלי ·
ועלי הלוף השוטה · אינן מטמאין טומאת
אוכלים · עד שימתוקו · רבי שמעון אומר ·
אף של פקועות כיוצא בהם · ה" הקושט ·
והחמם · וראשי בשמים" · התיאה ·
והחלתית · והפלפלין · וחלות חריע ·
נלקחים בכסף מעשר · ואינן

ז"ה קוצרים · שהיא עשויה לרין לרין · כלוסין כתב הר"ב רמב"ם
לומר שקורין לו בערבי ענב אל דיב · ע"כ · ותמיהני דבסס"ק לא
פירשו כך · ולכך נראה בעיני דהכא בעי"ת גרסי · וכן הוא בפי'
יוה"ר הרמב"ם · אע"פי שבגא"י מוג' בכ"ף · ומצאתי למהר"ם שבגוסחתו
הכלוסין : ג נבלת בהמה
טמאה כתב הר"ב מסמא דגמ' פ'
דס שחיטה (בכריתות דף כ"א)
כגון דאיכא פחות מכזית נבלה
וגרס' כו' אבל כזית וגרפה ליכא
למימר · ומהגיה מחשבה שיטמא
יראי כבילה אוכלי אחרי · אפי'
לא יגעו האוכלי רק בגירוף · ולא
צריך שיגעו בנבלה · דמדנקט
במתני' עם נבלת עוף טהור ·
משמע דומיא דנבלת עוף טהור ·
כלומר דצריך מחשבה כמו על
עוף · ולקח נקט פחות מכזית ·
תוס' סס (ד"ה כגון) ועוד תרגו
מכח לשון הברייתא דהתם :
בהמה טמאה · אף המיה בכללי ·
כדמוכח מפלוגת הר"ב ·
וכן אתה מוצא בלשון הכתוב ·
כדאי פרק בהמה המקשה (דף
ע"ח:) : ונבלת העוף הטהו ·
ול"ג הכא והחלב · דליכא למימר ביה מ"ל הכשר · דאי בחלב נבל ·
הא אין מטמא טומאה חמורה דכתיב (ויקרא ז') יעשה לכל
מלאכה (עיין בפי' הר"ב משנה ט') ואמאי לא לבעי הכשר ·
(ובשחוטה הא תנן לעיל דצריכה) הר"ב · וכ"כ (רש"י) בפ"ה ·
דכריתות דף כ"א דהתם מייתי לה למתני' בגמ' · וכן הוא סס
בספרי · ואינן צריכין הכשר · כתב הר"ב בשווקי · כתב הר"ב
מיירי בחלב טמאה וכדפי' הרמב"ם · ולפי מ"ש במתני' דלעיל
דבטהורה הכשר שחיטה לא מהני · דבספרי לאו בר אכילה הוא :
איכא לפרושי הכא אף בחלב טהור · שחוטה · וכ"פ הר"ם ז"ל ·
וחלב נתי נהי דהכשר שרן בעי · דאפי' חלב נבלה אין בו טומאת
נבלה כדלעיל · מ"מ הכשר מיס לא בעי · כגון בחלב שחוט · דהוכש
בשחיט · אבל בספרי דבעי מחשב · בעי הכשר דלא הוכש בשחיט ·
כדפי' לעיל · אבל דהוי הכש · קוד · מחשב · ע"כ · וכ"כ הרמב"ם
עצמו בחבורו פ"ג מהט"א (הלכה ג') ועיין בפי' הר"ב משנה
ט' · ד' לולבי זרדי · פי' הר"ב ענפי · רבי' כו' וז"ל הרמב"ם הם
הקנות הרכי · הויצאין בקנות הסמטי · בעת שמלבלבי · האילנו'
ועיין בפי' הר"ב במשנה ב' · פי' ח דשבת · ה וראשי בשמים · פי'
הר"ב כגון אגוז מסק"טו כו' · וז"ל הרמב"ם נמתי הבש כלם ·
נקראי · ראשי בשמים · ר"ל קנות הבש · וזה כגון הקנה · והקנמון ·
ואגוזי הבש · וגרד כו' · והחלתית פי' הר"ב ואע"פ כו' ועיין
מ"ש במשנה ה' · פ"ח דטבול יום · וחלות חריע · פי' הר"ב כרכום
יערי כו' · וקשה לי דבפ"ח דכלאי · משנה ח' דתנן חריע · ומפרש
לה הר"ב הכי · ואו הכא דקתני חלות חריע · תשמע ודאי דענין ·
אחר הוא · ובערוך ערך חריע · ירו' תהו חריע · תוריקא · ובסוף עוקצין חלות חריע · י"מ שזה חלת חריע פחות ממוריקא שהוא דק · וזה
רחב כאצבע · והוא זול

כלוסין · רמב"ם אומר שקורין לו בערבי ענב אל דיב · וסברין · ר"י
ור"ש ור' יוסי שאו אין צריכין המשבה · מפני שהן מוחדין למאכל
אדם · ואין הלכה כא' מהם · אלא כלם צריכין מחשבה · ואם לאו אין
מטמאין · ג נבלת בהמה טמא' בכל מקו' · בין בכפרי · בין בשווקי ·
צריכין מחשבה " דסתמיהו לאו
לאכילה : ואין צריכין הכשר · לא
הכשר מיס ולא הכשר שרן · שאין
צריך ליגע בהן דבר טמא לטמא
שסופן לטמא · מעצמן טומאה
חמורה · וא"ת בשלמא נבלת עוף
טהור דאינה מטמא · אלא בבית
הבליעה ניחא · דצריכא מחשבה
לטמא טומאה קלה · אלא נבלת
בהמה דמטמאה במגע ובמשא ·
מחשבה למה לי · לטומאה קלה ·
היא נופה טמאה היא · הא אלא'
משני בגמ' · פרק דם שחיטה · כגון
דאיכא פחות מכזית נבלה · וגרס'
לפחות מכביצה אוכלים · דבין
יראי והאי הוי כביצה · דלהכי צרי'
מחשבה · ומ"מ אסיב פוסו לטמ'
טומאה חמורה · ואינה צריכה
הכשר · הואיל והיה אפשר לגרס'
לכזית : בשווקים · שיש רוב עם
הבאי · לשוק · איכ · טובא דאכלי נבלת עוף טהור · ואכלי חלבי :
אינן צריכין לא מחשבה · דלאכילה הן עומדי · ולא הכש · דנבלת
עוף טהור סופה לטמא טומאה חמורה · דמטמא בגדי · בגיה
הבליעה וחלב מיירי בחלב טמא · דמטמא · לחלב הכשר · כדלקמן
בפרקין · הלכך אינן צריכין הכשר · ר"ש אומ' אף הגמל וכו' · אינן
צריכין מחשבה בשווקי · דאיכ' רוב עם ואכלי להו · ודלא כת"ק
דא"ל נבלת בהמה טמאה בכל מקו' ולא מסיק להני · ואין הלכה
כר"ש · ד' השבת · אין ירק הוא וכן שמו בערבי · ובלע"ז אניט"ו :
משנתן טעמו בקדירה · אם היה שבת של תרומה · משנתן טעם
בקדירה והוציאו ממנה לא מחייב עלה זר האוכלו · דעץ בעלמ'
הוא · ואינו מטמא טומא' אוכלי · דכיון שנתבשל כלה כחו וטעמו ·
ונשאר כעץ בעלמ' · ואו לא חשוב אוכל : לולבי זרדי · ענפים
רבי · היוצאי · בעת שמלבלבי · האילנות וכובשי · אותן בין או בחומ'
או במי · ומלח · ואוכלי · אותן · והעדל · אין ירק דומה לגמון · ועלי לוף
מחיני הבצלי · יום מתנו אין שקורין לו לוף שוטה · על שמתוקו
דלא חסיבי אוכל אלא לאחר שבובשי · אותן ויוצא מהן מרירותן
שקועו · כעין אבטיחי · קטני · והן מרי · ורבותי פיר שו דלע · מדברי
ואין · הלכה כר"ש · ה הקוש · כך שמו בלע"ז ובערבי · והוא נמנה
עם שמחני הקטורת · וקחמם · יש שפרשו · ונגביל · ויש שפירשו
קמין · נראה בשמי · כגון אגוז מוסקאט · ווינגרד וכיוצא בהם ·
שנותני · ריח ערב התיא · אין הלתית · זהחלתי · כך שמה בערבי
ואע"פי שריח רע רגילין לתן ממנה במזונות : חלת חריע ·
כרכום

הגשיס

כרכוס יערי. וקורין לו בערבי מלקר"טוס: אף הן לא יקחו בכסף מעש' דרחמנ' אמר (דברי' י"ד) ונתת הכסף וגו' ואכלת שם דבר שהוא נאכל כמות שהוא. אתה קונה בכסף מעשר. ואינו נאכל כמות שהוא אין אתה קונה בכסף מעשר. וכן הלכה. דאין מטמאין טומאת אוכלים. ואין נקחים בכסף מעשר: ן הפגין. תאנים שלא נתבשלו כדכתי' (שיר ב') התאנה חנטה פגיה. וכל שאר פירות נמי שאינן מבושלי' נקראי' פגין: והבוסר. ענבים שלא נתבשלו. ומשהגיעו להיות כפול הלבן נקראים בוסר ופגין גרועי' מבוסר: מעשרן לעונת המעשרי' כל פרי ופרי כפי הענת הקנוב לו להתחייב במעשר. כדתנן פ"ק דמעשרות. ואין הלכה כר"י בן נורי: פריצי זיתים וענבים: שנתקשו קודם בשולן. ואינן נפרכי' בבית הבד ל' ובני פריצי עמך (דניאל י"א) בני אדם קשים ורשעי. כך זתים וענבי' הללו. קשין ואינן נפרכין ואינן נדרכי': ב"ש מטמאין לחשיבי אוכל וב"ה מטהרין דלא חשיבי אוכל: הקלח. גוי"ל בלע"ז וזרע שחור הוא. ורגילים לתת אותו בלחם לפי שהרגיל בו אינו נא לידי כאב לב: וכן למעשרו. כמו שנחלקו לטומאה כך נחלקו למעשרות. דהמטמא טומאת אוכלי' מחייבו במעשרו: ן קור. עץ רך הנוסף בראשו של דקל. ואוכלין אותו בני אדם. ובימות הגשמים הוא מתקשה: כעץ לכל דברי ואינו מטמא טומאת אוכלין: נלקח בכסף מעשר. דברי ן מכירי ן ונדולי קרקע הוא: כפניו. תמרי' שלא בשלו כל צרכן כאוכלין. ומטמא טומאת אוכלין: ח דגים מאיתתי מקבלים טומאה. דכל זמן שהן חיין אינן מקבלין טומאה: מסילודיתא. ביה כמתיה: אם יכולים לחיות. שאם יפזור לתיה. יחיו. אינן מטמאין אבל אם אין יכולין לחיות כשמחזירן למים אע"פ שעדיין לא מתו מקבלים טומאה. והלכה כבית הלל: יחור של תאנה. שנפשח עכף של אילן תאנה. וכו תאנים שנתלש ונפרד ממקו מבורו אף שנשאר מעורה ומדובק בקליפת

ואינן מטמאין טומאת אוכלין. דברי ר"ע. אמ' לו ר' יוחנן בן נורי. אם נלקחו בכסף מעשר. מפני מה אינן מטמאין טומאת אוכלים. ואם אינן מטמאין טומאת אוכלים. אף הם לא ילקחו בכסף מעשר: ן הפגין. והבוסר. ר"ע מטמא טומאת אוכלין. ר' יוחנן בן נורי אומ' משיבואו לעונת המעשרות. פריצי זרתים. וענבים. ב"ש מטמאין. וב"ה מטהרין. הקצח ב"ש מטהרין. וב"ה מטמאין. וכן למעשרו: ן הקור. הרי הוא כעץ לכל דבר אא שהוא נלקח בכסף מעשר. כפניות. אוכלין. ופטורו מן המעשרות: ח דגים. מאימתי מקבלין טומאה. ב"ש משיצודו. וב"ה משיטמאו. ר"ע אומ' אם יכולין לחיות. יחור של תאנה שנפשח ומעורה בקליפה. רבי

רל"ג

והנפשים שפין ממנו פניהם. ע"כ. ול' הרמב"ם חלות חריע זה שמוליאין לבו' שומהיים לותו. ועושין ממנו עוגות. ומסמסין בו בטעמי'. והירושלמי באר לנו. כי חריע הוא הנקר' בערבי אל קרטס. ע"כ. וכללאים כתב. חריע בל ישמעאל מלסור ע"כ. ולשון ישמעאל הוא לשון ערב: ואינן מטמאין טומאת אוכלין. לפי שאינן נאכלים להנאת גופן. אלא מפני שנותנים טעם במאכלות. או מפני הריח. או המרלה. הרמב"ם פ"ח מהט"א (הלכה ו') ו והבוכר כתב הר"ב מסהגיעו להיות כפול הלבן נקרא בוסר. וכ"כ הר"ש. מהגמ' דפרק מקוס שנהגו ד' ל"ג ואיתמר אמתני' דספ"ד דשביעית ומייתי לה התם וע"ש בפי' הר"ב. ומכאן מוכח כפירוש האחרון שכתבתי במשנה ה' פ"ה דמעשר שני דבוסר שהגיע לכפול הלבן עדין לא הגיע לעונת המעשרו: פריצי זיתים וענבים. פי' הר"ב שנתקשו קודם בשולן ואינן נפרכין בבית הבד. וכ"פ הר"ש בשם הערוך. וקלת קשה בעיני דהיאך אפשר שלא יהו נפרכין בבית הבד. אבל לדברי רש"י ניחא. דבפ"ט דב"מ דף ק"ה הייתי לה למתני' התם ואמרי' עלה וכמה פריצי זיתי'. רבי אליעז' או' ד' קבין לקורה ופירש"י שמכניסין בבית הבד מהן. כדי שיעור טעינת הקורה בפעם אח'. ואין מוציאין אלא לרבע קבין שמן. ע"כ: הקצח. כתב הר"ב נייל"ו בלע"ז כו' ורגילים לתת אותו בלחם כו' עיין מ"ש בשם הראב"ד במשנה ג' פ"ה דעדיות: ן לכל דבר. עיין בדבור דלקמן: אלא שהוא נלקח בכסף מעשר. והכא לא פליג ריב"ן דאמר במשנה ה' שכל שאינו מטמא טומאת אוכלים אינו נלקח בכסף מעשר. והלכה כמי כמותו. דקור שאני. דחזי ע"י שליקה וטיגון. והוי כבהמ' ומיה שנקחת בכסף מעשר משום דחזיא ע"י שהיטה וניסול. וקור נמי לאחר שליקה וטגון. מטמא טומאת אוכלים. אבל קודם שליקה דלא חזי. לא מיטמא ומ"מ ניקח. כיון דחזי ע"י תיקון. כ"כ הר"ש במשנה ה' וכ"כ התו' בפ"ו דנדה דף כ"א (ד"ה אם ניקח). ומסיימו וריב"ן לעיל פריך שפיר. אי נקחים בכסף מעש' לפי שראוי לאחר תקון לאכיל. א"כ יטמא טומאת אוכלין מיד. שהרי בקל יכול לתקנה. ומעתה יש עליה שם אוכל. ולא דמי לקור שמחוסר שליקה וטגון. ואי אין מטמא טומאת אוכלין לפי שאחר התקון אינה ראויה בפני עצמה לאכילה. א"כ גם לא תהא נקחים בכסף מעשר. ע"כ. וקשיא לי דהא דתנן לכל דבר היינו בפ"ג דערלה דף כ"ח מייתי ברייתא (הבאה ג"כ הר"ש במתני' דהכא). וקתני קור נקח בכסף מעש ואינטמא טומאת אוכלין כו' ר' יהוד' או קור הרי הוא בעין לכל דברו אא שנקח בכסף מעש' ואמרי' ר' יהוד היינו ס"ק אמר אביי שלקו וטגנו אינה בייהו. משמע ודאי דס"ק לר' יהוד' אפי' שלקו וטיגנו אינו טמא. ולא ס"ק שלקו וטיגנו מטמא. דלא אמרי' הרי הוא בעין. וכן פירש"י ומש"ה נמי פסק הרמב"ם בפ"א מהט"א (הל' כ') דשלקו וטגנו מתטמא. משום דאתמר לא"ק. והשתא הכא במתני' דקתני הרי הוא בעין לכל דב' היינו כר"י. דאפי' שלקו וטגנו אינו טמא. אבל התו' שם בערוכין (ד"ה קור) תרנו בענין אחר. דגבי קוסט ואיזב דלעיל. ודאי אי חזי לאכילה הוי אוכל. וספי' קרי' ביה מכל האוכל אשר יאכל. אבל הכא קור לא מקרי אוכל. כיון דכופי להתקשו. ולא נטטו דיקל אדעת דקור. ומ"מ נקח בכסף מעש' דהשתא הוא רך והוי פרי מפרי. אע"ג דלא הוי אוכל. ע"כ: בפניות אוכלין ופטורין מן המעשרות. עיין [מ"ש] בפ"ו דנדה משנה ה': חרע"א אם יכולין לחיות. בגוסחת מהר"ם ז"ל תשעה שאין יכולים לחיות: שנפשח תרגום

ויפסף

ר' יהודה מטהר • וחכ"א אם יכול לחיות • תבואה שנעקרה וזמעורה אפי' בשרש קטן טהורה: ט חלב בהמה טהורה • מיטמא טומאת נבלות • לפיכך הוא צריך הכשר • חלב בהמה טמאה • מיטמא טומאת נבלה • לפיכך אינו צריך הכשר • דגים טמאים • וחגבים טמאים • צריכין מחשבה בכפרים: י כורת דבורים • ר"א אומ' הרי היא כקרקע • (נ"ל) וכותבין עליה פרוזבול ואינה מקבלת טומאה במקומ' • והרוד' ממנה בשבת חייב חטאת • וחכ"א אינה כקרקע • ואין כותבים עליה פרוזבול • ומקבלת טומאה במקומה • והרודה ממנה בשבת • פטור: יא חלות דבש • מאימתי מיטמאות משום משקה • בש"א משיחרחר • בה"א משירסק: יב א"ר יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק • שלש

ר"ע מברטנורה

ר"י מטהר • כתב הר"ב דחסיב לה כמחובר • ואין מחובר מקבל טומאה • כדמוכח במתני' דספ"ב וטעמא כתבתי ברים מכשירין (ד"ה הרי זה): ט חלב בהמה טהור • אבל לא חיה טהור • כיון שאמר ואכל לא תאכלוהו (אמרו) חלב שאסו באכילה טהרתי לך • יצא חלב חיה טהור • שאומר באכילה הרמב"ם • ויש בריתא בפ"ה דזבחים דף ע' ומ"ש הר"ב שנתנבלה • וכ"ם הר"ם • והיינו שכתבתי בשמו לעיל משנה ג' • דשהוטה בסוקים מ"ל הכשר • והרמב"ם מחלק בין נתנבלה לנשחטה • לענין הכשר שרץ שכן לשונו בנמ"י • ואין נראה שכן דעת הר"ב • דראייתו של הרמב"ם מנבלת עוף טמא • והר"ב פירש בהדיא במשנה ג' פ"ק דטהרות • דגריד ג"כ הכשר מים ומגע שרץ: י כורת דבורים • כבר שנויה בסוף שביעית ועי"ש • ורציתי עכשיו עוד דברים ראויים להוסיף בה: ואינה מקבלת טומא' במקומ' • ומ"מ מה טעם נקט גבי טומאה בתקומה • דאין חילוק בין במקומה • בין שלא במקומ' • דהא לא מחוברת היא • ואומר רבינו מה דשלא במקומ' מקבלת טומאה • כיון דמטלטלים אותה ממקום למקום • ודמי לשאר כלים שבבית • וגזרו בה רבנן טומאה • דילמא אתי לאיחלופי • תו פ"ד דכ"ב דף ס"ו: והרודה ממנה בשבת • כתב הר"ב דכתיב ויטבול וגו' ביהונתן כתיב ובדבש במקום גידולו מיירי • הרמב"ם שם: יא משיחרחר כתב הר"ב לי' לחרחר ריב • והרמב"ם בפירושו הקשה על זה • לפי שהכל מודים כי דבש בכוורת • אינו לא אוכל ולא משקה • אבל הר"ב כבר כתב דסתמייהו לאכילה קיימי • נראה מזה דס"ל דדבש בכוורת אוכלא הוא • אבל דברי הרמב"ם מהתוספתא הביאה הר"ם • ודברי הר"ב כמסקנא דגמ' פ"ה דכ"ב דף פ' דבש בכוורתו משמא טומאת אוכלים שלא במחשבה • ואף הרמב"ם חזר בו בחבורו פ"א מהט"א • ופסק כמסקנא דגמ' • ומ"ש הר"ב ואית דגרסי משיחרחר • כלומר משיחרחר מחשבה בלבו כו' משמע דמחשבה ממש קאמר • ולא דיבור • ועיין ספכ"ה דכלים: יב אמר ריב"ל • חסבו הרמב"ם עם התנאים בפ"ב מי' פרקיו שהקדים לפי' המשניות • ולקמן אכתוב על זה: לכל צדיק וצדיק • כ"ל לומר בין האוסר • ובין המתיר • וזה ג"כ טעם יפה לפ אוך מאמר זה בסיום המשנה • לומר שגם שניהם החולקים • הואיל וכוונתם לשמים • אוהבים הם • כך כ"ל • ובני האלוף מהר"ר משה סי' אמר • שלכך אמר לכל צדיק וצדיק • לפי שתלינו שני מיני צדיקים • אחד

לקליפת האילן בלבד: ר"י מטהר • אותם תאני' שבענף אם נגעה בהם טומאה • דחסיב להו כמחובר • הואיל והענף מעורה קצת • ואע"פ שאינו מעורה שלא בקליפה: וחכ"א אם יכול לחיות • אם יקצרו ויחברו הענף עם האילן • יחיה הענף ויוציא פירו • חשוב כמחובר וטהורי • ואם לא יחיה כשיקצרוהו עם האילן • הרי התאנים שבענף כחלופי' הן חשובי • ומקבלי' טומאה • והלכה כחכמים: ט חלב בהמה טהורה שנתנבלה • טהור מטומא' נבילו' דכתיב (ויקרא ז') וחלב נבלה יעשה לכל מלאכ' • ואפי' מלאכת הקדש במשמע: לפיכך הוא צריך הכשר • דכיון שאין סופו לטמא טומאה חמורה • דהכי קי"ל כ"ק דטהרות • דכל שאין סופו לטמא טומאה חמורה • היינו לטמא אדם וכלים • צריך הכשר: חלב בהמה טמאה מטמא טומאת נבלות • דלא טהרה תורה אלא חלב של בהמה טהורה שנתנבלה • דכתי' חלב נבלה וחלב טרפה • יצאת חלב בהמה טמא • שאין לה טריפה לפי שטריפתה ושחיטתה • שוה: וא"ל הכשר • לטומאת אוכלי' אם לירוף פחות מכזית לפחות מכזיה • כדפרישנה לעיל • אבל מחשבה ולאי בעי • מדי דהוה אבשרא דבעיא מחשבה בכל מקו' כדתנן לעיל: צריך מחשבה בכפרים • ולא בשווקים אבל הכשרי צריכים בכל מקום: י כוורת דבורים וכו' אם היא מחוברת בציט • הכל מודים שהיא כקרקע • ואם היתה מונחת על גבי יתדות: הכל מודים שהיא ככלים • לא נחלקו אלא שמונחת ע"ג קרקע • ואינה מחוברת בציט: ר"א אומ' הרי היא כקרקע • ונקנית בכסף בשטר • ובחזק • כקרקע: וכותבין עליה פרוזבול שטר שכותבי' ב"ד למלוה שמסר להם כל חוב שיש לו • שלא תהא שביעית משמטתו • ואין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע כלומ' כשיש ללוה קרקע • ואם יש לו כוורת דבורי' כמי שיש לו קרקע דמי • וכותבין עליה פרוזבול למלוה: ואינה מקבל טומא' במקומ' דהוי כמחובר שאינה מקבל טומא': והרודה מחלו דבש שבתוכה בשבת: חייב חטאת כתולש ממקו' חבור • דכתי' (שיחוש א' י"ד) ויטבול אותה ביערת הדבש • וכי מה ענין יער אצל דבש • אלא מה יער התולש ממנו בשבת חייב חטאת אף דבש הרודה ממנו בשב' • חייב חטא': יא מאימתי מטמאו' משום משקה דסתמייהו לאכילה קיימי • ומאימתי מטמאין טומאת משקין להיו' תחלה: משיחרחר • משיביא עצן ויעשן להברים הדבורי' • לשון לחרחר ריב • שנראה כאלו רוצה לחרחר ריב עם הדבורים פי' אחר משיחרחר • שיחמם אותם להוציא דבש • אע"פי שעדין לא יצא הדבש • לשון נחר מפוח (ירמי' ו') ואית דגרסי משיהרהר כלומ' משיהרהר מחשבה בלבו לרדות הדבש: משירסק כשרוצים לרדו' דבש מן הכוורת • חותכים בסכין ומוציאין חלות חלות • וזהו ריסוקן: יב עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק • סתם מאמר זה לכאן • להודיע בתחילת המשנה מתן שכרן של צדיקים • שלומדים ומקיימי' כל מה שכתוב במשנה: שלש

אם הלכה ב אם הלכי' ג מתי' מלא מה הלי ה ד מתי' מנ מה טומאת אוכלין הל ג ה מגיעות ה מז ג"כ מה: ו אם פ"ה הל' י

ג' לדיק גמור. וג' שאינו גמור כמ"ש רז"ל בלדיק וטוב לו ורע לו פלאי במס' ברכו' פ"ק ד"ז ג"ל כדרז"ל [סנהדרין קח.] בלדיק בדורותיו דלגבאי ואפ"ה הכתוב קורא לדיק: ג' מאות וי' עולמות כתב הר"ב כלו' שהגא' וקורת רוח וכו' כן כת' הרמבם. ומסיי' אמים אריכת ימים היה אין סוף ואין לו אחרית ותכלה) אבל כל נפש (שתזכה) לחיי העה"ב. (לא) תאבד לעולם והוא ענין יש"ר"ל המליאו' התמידי אשר לא יחקר לפי שיש הוא המליאות (הגמלא ואין בו אמיסה) וכשו אומר כי אוהבי (נוחלים) את המליאו'

ג' מאות וי' עולמו' שנא' להנחיל אוהבי יש. יש בגימטריי הכי הוי. ג' מאות וי' כלו' שהגאה וקורת רוח שיש לכל לדיק ולדיק בעה"ב. הוא ג' מאות וי' פעמי'. כנגד כל העה"ז שאין העה"ז כלי. שא חלק מג' מאו וי' ממ' שיש לכל לדי ולדי נחלה לעה"ב:

ג' מאו' וי' עולמו' שנא' (משלי ח') להנחיל אוהבי יש ואוצרותיה' אמלא. אר"ש בן חלפת' לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל. אלא השלום שנא' (תהלים כ"ט) ה' עוז לעמו יתן. ה' יברך את עמו בשלום.

נשלמה מסכת עוקצים

(במוחלט) ואין שם מליאו' אמתי' שא ההתמדה והוליא מפסוק הזה (ג"כ) גודל התענוג. על דרך משל' ומספר' יש ג' מאו' וי. וזה על דרך התעוררו בלבד. כי אותו התענוג גדול אמנם האמ' כי כמו שאין שווי בין הנחקר לאשר אינו נחקר. כן אין שווי בינשו המעדני' אשר אנלנו

סליק מסכת עוקצים

ואותה התענוגי'. ע"כ יוש לי לומר טעם למספר הזה. ע"ל מדרשם ז"ל בנקבה תסובב גבר. שישראל בזמן הזה כנקבה היורשת

עישור נכסי' בלבד שהכותים ע"הם ויורשו רק ז'. אבל לעתיד ירשו את כלם ולעומת זה יאמר בכאן ג"כ מספר יש שהרי כשנחלו הארץ כבשו ל"ח מלכי' ואם לעתיד יכבשו במספר י' פעמי' ל"ח. יהיו במספר י"ם ועתה מדוקדק אמרו להנחיל דהא קשי' נחל מאי עבידת' דבשכר מיירי. וזו אינה נחלה אבל אי מיירי בכבוש ארצות הוי נחלה שכן היא ירושה מאבותינו ועל זו נאמר [שבת קיח.] נחלה בלי מצרים. על שם ופרצת ימה וקדמה וגו' ולדעתי יש עוד מרמזי התורה במספר יש. ווידוקדק בזה לשון עולמות. לפי שיש בו ד' פעמים עשרה. אבל השלשה מהם עלי כללותם למספר גדול עד למאה. שכן כללותם הראשונות והם עולמות. אם מל' העלם. אם מלשון עולם ממש אך הרביעי' בלבד כי מפני שהם עולם הפירוד. ממש לא נזכר כללות בהם כלל הרחמן הוא ינחילנו ויזכנו ללחוך בעפר רגלי אוהביו נוחלי יש: ואוצרותיהם אמלא. בעה"ז כ"פ הר"ב במס' י"ש פ"ה דאבות: אמר ר"ש בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל שא השלום שנא' ה' עוז וגו' ועכין עוז. תורה של חזוק. ומסיי' יברך את עמו בשלום. ופירשא דרישא ה' עוז וחוזק ירצה ליתן לעמו. ומה עשה. ברכם בשלום שזהו חזוק. ומבואר הוא בעצמו שכל הברכות שבעולם אינן מתקיימין אם אין שלו'. ובמדרש רבה סוף פרשת שופטים איתא בזה הלשון כלי שהוא מחזיק את כל הברכות לברכו בו וכו'. ואתמר הזה ראוי להיות בחתימת התשב'. כי ה' עוז לעמו יתן על שעת מתן תורה הוא נאמר. כמו שדרשו ז"ל [זבחים קט"ז.] מקרא דלעיל מיניה. ה' למבול ישב. שהקבלו כל הגוים אבל בלעם וכו' ומכיון שכשנתן להעם העוז היא התורה. ברכם ג"כ בשלום. נדע מזה שאת התורה היא גורמת ברכת השלו'. ועל כן נכון לבב ילבב. ויחזור עליה לא יניחה אחר שנמרה. גם בא להעתיק ולעורר הלבבות. שאע"פ שהמשניות מלאים ממחלוקת שהיה בין החכמים. וכן יעלה על הלב הגמהר. כי מחלוקתיהם היתה מריבה ומנה אמר כי לא כן הוא. שעוז התורה כלי מלא ברכת ה'. היא השלום אין בה שום ריב. וחלוק לבבות וכמאמרם [קדושין ל'.] בפסוק כי ידברו אל אויבים (תהלים קב"ו) נראים כאויבי' ונעשים אוהבים. ובודאי שכן [שבת ס"ג. פ"ח.] הוא למיימיניים בה ולומדים לשמה. לא להיהר. או להתגדל בפני אחרים. ומלבד כל זה. ראויה כל התיבה שתהא בשלום. כמו שסדרו אנשי כנסת הגדולה בתחלה. ועל כן כמו שהעבודה היא התפלה נחתמת בשלו'. כך. התורה ראויה שתהא חתימתה בשלום. וכן בתורה כשלוה הקב"ה לברך את עמו ישראל ע"י כהניו. אמר ברכתם בשלום. והנה תמצא שהחתימה היא מעין הפתיחה. דפתח ודרש מאימתי קוריאת שמע בערבית. משעה שהכהני' נכנסי' לאכול בתרומתן והם המברכי' את עמו ישראל בשלום. וברי כבר כתב הר"ב שם דלא קתני לה שא אגב אורחא ולא לגופה. שא נתכוין התנא שיהיו הפתיח' והחתימ' שוין לטובה. ולברכה. עוד ראה כי היתה ג"כ התחלה באות מ"ם. וכן החתימה באות מ"ם. כנגד מ' יום לוחות ראשונות. ומ' יו' דלוחו' שניות. כי כל המשניות והיא תורה שבע"פ כלם מרועה א' נתנו. ולמשה מסיני נאמרו. ואתה תחזה כי מספר ר"ת שאר הסדרי' מלבד הראשון עולים ג"כ במספר מ'. וכן מרע"ה. היה עוד מ' יום אמצעיים בהר. כל זה כ"ל. והנה אע"פ שר"ש בן חלפתא היה זקן בימי רבי בנראה מתוך דברין שהשיב לרבי אלעזר בן עזריה. בפר"ג דשבת דף קנ"ב. ושו' ריב"ל לא חשבהו בגמ' שא כאמורא. דבפ"ג דתמ' נדה ד' י"ח מתניתא קאמרי. שמעתתא לא קאמרי. וקאמ' שמעתתא של מימרא דאמר ריב"ל. וכן פירש"י שמעתתא' ריב"ל אמורא היה. ע"כ. וכן הוא בפ' מרובה ריש ד' פ"ב. (ומ"מ בימי ר' היה. שהיה גדול מרבן יוחנן) ואעפ"כ רא"ה רבי' הקדוש להקדי' מאמרו של ריב"ל. לאחרו של רשב"ח כדי שתהא החתימה בשלום. ובמדרש רבנן אמרין. גדול השלום שבשמלך המשיח יבא אינו פותח שא בשלום שנאמר (ישעיהו נ"ב) מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום:

סליקא לה מסכת עוקצין וכולהו מסכתות דטהרות

מה מתוק לחכי מדבש יערות. שזכיתי להשלים גם סדר טהרות

ובכן הטיבו ימינם זקנים ז[illegible] כתוספות יום טוב על הששה סדרים.

הדרן עלך שתא סדרי משנה

חתימה

אמר י"ט · להודות לה' כי טוב כי לעולם חסדו · אשר גבר עלי בחמלתו · לא כגמול ידי וכשרון מעבדי · כי אם ברחמיו וחסדיו
גמלני · שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה · להשלים מה שהיה כונתי בזה החבור היום רביעי בשבת ב"ך יברך בחודש
חשון שע"ז לפ"ק · וסימני שנה טובה · ואני בן ל"ח שנה · ואף כי לא הגיעו ימי עד עתה לימי בינה · לא מנעתי עצמי מביית
המדרש הגדול הזה · מפני שעברתי התועלת הגדול אשר יגיע לתלמידים · אשר נפשם חשקה בלמוד המשניות · ויצאו למצוא כפעם
בפעם דבר דבור על אופניו · כאשר היא שם קושיא או דבר עמוק או שימצאו דברים סותרים זה את זה וחבורי הזה ימצאו מבוקשם
על נקלה · מפני זה נכנסתי לפנים מתחיצתי ונזדרזתי להקדים החבור אע"פ שאין הזמן נורס · כי גרסה נפשי לתאבה · וכבן אחלי
יבונו דרכי לפני בעל הרחמים · וכאשר זיכני לכל זאת · כן יזכני יחלימני ויחזיקני לעבדו בלבב שלם · שלם בגופי · שלם בתורתי · ויהיו יומאי תלתי ירחא ה' ואוסיפו שמו ולומדי תורתו אמן ואמן :

שתי תנועות ויתד · ושתי תנועות ברלת · וכן בסוגר :

אורה אני לאל גמר כחם דו לי · לא כ גמול ידי העלה בגו רלי ·
חבור יסוד תוספות מאיר · להב נחלי : אשדרת באור יום טוב יזרחו אירלי ·
ימי שמ נה וש לשים חסל פעלי · ושמי משו שה הוא על כן בכל קולי ·
ארים בשיר נעים אקרא שמענא לי · בינה הבי עולים סודי הלי בות לי :

י	קר רוח אים תבונות	אמונת	זרעים
	יקיו ידך ולבך לאל		
ו	מי במשורה שתה ובמלח אכול פתך	עתך	מועד
	בטוב תבלה ימיך וכנעימים		
מ	מעמקים כאים תבונות דלה אותן	חוסן	נשים
	תנוב בשינה חזק ואמן היה		
ט	הר טיוף מעשיך הגדולות	ישועות	וזיקין
	יהבך על ה' השלך כי מאתו		
ו	רחה דרכיך וחכם תבינם מנשמת	חכמת	קדשים
	ובבוני לחסוס להם		
ב	עדן גן אלהים תהי נפשך נקבעת	ודעת	מטהרות
	כי מלאת חכמה תבונה		

מנע לך מתעונה תלבים קרעים
בערב אל תנח ובבקר ערב
ובעפר רגלי חכמים תתאבק ותהי נועד
אז תתענג בדשן נפשך כימי
מיסוד חכמי חרשים ובבוני לחשים
תיקן מילך לאורייתא בסדר
רחן בנקיון כפך מגזל ועשוקין
עולמים מפגעים רעים זיקין
שדי בסוד אלוקי עם חכמי חרשים
מוח ולב נבוב בפתח אולם
יגיאתך כוקנתך כביאתך בימי הנפרות
ירחת ה' היא אוצרו הגיעוך

אתה עתה ברוך ה' קורא נעים זכור הזכור אם המצא תמצא בדברינו מילת עכו"ם או גוי או
נכרי ודומיהן כי הכוונה בהן על עובדי כוכבים ומזלות והגלוים אליהם לא זולת · והישמר
אלתפן אל אזן לפרש אותן על האומות אשר אנו גרים בינידם חלילה לך חולין הוא לך לעשות כדבר
הזה אשר הוא נגד תורתינו הקדושה כי כרוב הדר הוא בס' הדברים סי' כ"ג לא תתעב מצרי כי גר היית
בארצו והלא הדברים ק"ו מה המצריים שהעבידו בני ישראל בפרך וגזרו עליהם כל הבן הילוד היאורה
תשליכוהו נצטונו שלא לתעב אותם מפני שהיו אכסניא לאבותינו אומות הללו המה מלכיהם ושריהם
יר"ח שהם שומריב אותנו ואת ממונינו והיו אכסניא לאבותינו והם כמו כן אכסניא לנו עאכ"ו · וזה יק"ו
שאין עליו תשובה וק"ו בן בנו של ק"ו שלא יערה על דעת ההיר"ר להונאתם בדברים או בממון והעושה
בן מחלל את השם ויוצא מדרך הטוב בלא דעת ובלא תבונה ומשיב רעה תחת טובה וכבר הזהרנו גם
על ידי הנביאים ודרשו את שלום העיר וגו' כי בשלומו יהיה לכם שלום כה דברי הגדפים :

ונדיק · נפי שמנינו שני מיני נדיקים מחד הדבש לשון נחר מפיק נ
משיהרחר מחשבה בלבו לרדות
דבש מן הכוורת · חותכים בסכין ומוציאין חלות חלות · וזהו ריסוקן : יב עתיד הקב"ה להגביל לכל נדיק ונ
לכאן · להודיע בחתימת המשנה מתן שכרן של נדיקים · שלומדים ומקיימי' כל מה שכתוב במשנה :

BIBLIOTHECA EPHRAIMSCHE LEMBERG
BETH-HA-MIDRASCH
VERLAG

453